MAGNUM SPECULUM EXEMPLORUM EX PLUSQUAM SEPTUAGINTA...

Jean Major, Agostino Petretti, Cornelio Francescucci

MAGNVM SPECVLVM EXEMPLORVM

EX PLVSQVAM SEPTVAGINTA AVCTORIBVS
Pietate, Doctrina, & Antiquitate venerandis,

Varijsq; Historijs, Tractatibus, & Libellis olim excerptum, & nunc iteratò editum.

A D. Henrico Gran, Germano, circa annum Domini 1480.

DEINDE VERO AB INNVMERIS MENDIS VINDICATVM, & varijs notis, Auctorumq; citationibus illustratum; ac Nouorum Exemplorum appendice locupletatum

Per quendam Patrem è Societate IESV.

Hac postrema editione, alijs quæ irrepserant mendis perpugatum; & noua miraculorum B. Virginis, & S. Rosarij Appendice auctum; per P. Fr. August. Petretum de Regio, Lectorem Theolog. Ord. Prædicatorum.

Recentibus adiectis notis, atque citationibus,

CVM INDICE LOCORVM COMMVNIVM VTILISSIMO.

Cornelio Francescucci

VENETIIS, M. DC. XVIII.

Apud Georgium Valentinum, & Ioan. Antonium Iulianum, Socios.

REVERENDO ADMODVM

D. D. LVDOVICO BRIGENTIO

EXIMIO THEOLOGO.

Typographus. S. P.

OBLATVM fuit nobis piorum quorundam ſacerdotum opera Speculum hoc præclarum Chriſtianarum virtutum, vt typis noſtris excuſum quamplurimis proponeretur ad intuendum, proprijſq; actionibus exprimendum; optimũ ſtatim conſilium ſimul obortum eſt, maximam vim habitura veterum exempla, ſi viuentis alicuius præclari viri nomen apponeretur, qui, quod communiter vulgo fieri non poſſe cenſetur, vt qua virtute antiqui illi Chriſtianæ religionis proceres pollebant, ea nunc moribus hiſce corruptis, vel leuiter adumbretur, exemplo ſuo tanquam in ſpecula quadam conſtituto hoc etiam tempore ſuis præclaris actionibus referat. Non fuit autem diutius laborandum in huiuſce viuentis ſpeculi inquiſitione, nam cum non deſint tum iſthic, tum alibi, quibus laus hæc præclara debeatur, tu tamen primus occurriſti in quem oculorum noſtrorum aciem dirigeremus, promerita enim tua erga nos egregia quaſi vmbræ quædam in arte pingendi magnopere conferunt ad releuanda inſignia virtutum tuarum delineamenta, quibus maiore vi contuentium oculos allicias, ad tuiq; imitationem excites, ac prope compellas; nam, quod vix in quemquam vel inſignibus naturæ dotibus inſtructum cadere poſſe videatur, ita certant inter ſe ſuauiſſimo quodam concentu ingenij tui ornamenta, & animi virtutes præſtantiſſimæ, vt non mo-

 do qui

do qui tua consuetudine delectantur iocundissimum capiant fructum suauissimorum morum tuorum, sed etiam qui te de facie non nouerunt, virtutum tuarum fama commoti, ad te amandum & obseruandum alliciantur vehementer, nam vt ea omittamus, quæ certum est te non magni facere, liberalium, scilicet disciplinarum studia, quibus à pueritia ipsa singulari quadam ingenij felicitate instructus es, cui accedente etiam corporis optima constitutione, vtriusque Musicæ, vsque ad admirationem, artem callui sti, eloquentiamq; cum Philosophia atque Theologia ita coniunxisti, vt mirari multos audiuerimus potuisse te tam breui temporis spacio tantos in omnibus hisce facultatibus progressus facere, præsertim, cum dispares admodum, ac penè oppositas naturæ vires ac dotes requirant, quanto præseferunt tum insignes conciones tuæ, quas ad populum habes, tum acutissimæ disputationes quibus doctrinæ tuæ præstantiam in doctorum virorum conuentibus sæpè declarasti. Illud te maximè commendat, mirificeq; illustrat, quod tot tantisq; virtutum præsidijs instructus, ita rerum humanarum, tuiq; ipsius despicientia, diuitiarum, honorumq; contemptu præstas, vt in vno permanentium bonorum studio defixus, religione in Deum summa, pietate in patriam eximia, benignitate in omnes inusitata, constantiq; ad omnes res voluntate, Deo & hominibus carus indies magis, ac magis euadas. Itaque cum ex his iamdiu comperissemus, te magnum esse virtutum præclarissimarum Exemplum ac nitidissimum Speculum, curauimus prælo subijciendum magnum hoc Speculum Exemplorum, vt inscriptione, quantum esset appareret. Accipe igitur humanissime alterum te, accipe certissimum amoris in te nostri, ac obseruantiæ monumentum, vt in eo tu te ipsum spectes in te ceteri illud admirentur. In vtroque autem prospiciant omnes Typographos tuæ magnæ sapientiæ, ac humanitati maximè deditos proposuisse mortalibus, quod perpetuo quærant, vtro è speculo faciliorem atq. certiorem exemplorum seriem ad virtutem omnem excolendam vberrime depromant. Vale.

Venetijs Kal. August. M. D C V.

PROLO-

PROLOGVS.

IN SPECVLVM EXEMPLORVM,

Ex diuersis Libris in vnum laboriosè collectum.

IMPRESSORIA arte iamdudum longè lateq. per orbem diffusa, multiplicatisq; libris, quarumcumq; ferè materiarum frequenter admiratus sum; qua ex re factum sit, vt nullus vnquam hac arte insignis, librum aliquem in lucem protulerit, qui ex pluribus diuersorum auctorum opusculis in vnum congesta exempla contineret, præsertim cum ferè omne hominum amplissimum genus ad rerum gestarum cognitiones vehementius aspiret, nihilq. sit quod humanum animum abundantius efficaciusq; ad imitationem prouocet, quam gloriosa facta maiorum. Quamobrem vt testatur Valerius Massimus, Consules Romani, & hi qui Romanæ Reipublicæ prodesse conati sunt, vt nedum ephæbam adolescentum ætatem, verum etiam omnium studia ad meliora proueherent, lege sanxerunt, quatenus cantores in conuiuijs præclara præcedentium patrum facta ingenuis vatum carminibus comprehensa concinerent. Et hoc apud Ethnicos, apud Iudæos autem parili voto, sed dissimili fide, vir clarissimus Matathias cum moriturus lecto decumberet, congregatis in vnum filijs, vt eorum audaces animos ad fortiter bellandum pro patrijs legibus concitaret, præcedentium patrum gesta commemorans, ait: Mementote operum patrum quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum. Sic Iosue, sic Gedeon, sic fortissimus Ducum Machabæus, cum vellent singuli militum suorum spiritus, fiducia vacillante perterritos in prælium animare, in concionem citatis bellaturis fortissimè acta maiorum recitarunt. Quod fiebat, vt nec fragor armorum, nec citans ad bellum terribilis tuba, nec rubens in sanguine crudelior hasta, ita prouocatos socios deterreret: quin potius incitatis animis, non solum homines, sed & bestias ferocissimas, & muros ferreos parati essent penetrare. Ne igitur Christiana gens, & totius humani generis illustrior portio hac tam fructuosa re sola careret, horum insignium virorum tramites insequens, vtile duxi, ex diuersis patrum historijs pariter, & exemplorum libris, vnum quendam librum colligere, per quem legentium animi non solum rerum gestarum diuersitate delectarentur, &

CATALOGVS AVCTORVM, EX QVIBVS Exempla voluminis huius excerpta sunt, vel qui citantur, vel qui meminerunt eius, quod in exemplo narratur, cum ætate eorumdem.

Albertus Krantius vixit ann. 1520
Albertus Patauinus ord. Eremit. D. Aug. 1310.
Ambrosius 380.
Angelus Tancredus, Ord. Minorum, discipul. S. Francisci. 1246
Antonius 1459.
Augustinus 432.
Bartholom. de Pisis, Ord. Minorum. 1380
Beda 710.
Bernardus 1140.
Bernardin. de Busto Ord. Min. 1480.
Bonauentura 1250.
Cassiadorus 520.
Cæsarius Heisterbachcensis, Ordinis Cistercienfis. 1200.
Collector exemplorum huius voluminis, circiter annum D. 500.
Chrysostomus 380.
Dietmarus. *
Eusebius Cęsariensis 330.
Fulgosus seu Fulgosius 1483.
Florentinus Harlemius Cartus. *
Gerardus de Frachetto ord. Præd. 1260.
Geruasius Libistinus. *
Gotschalcus Holen. Ord. Eremitarum D. Aug. 1460.
Gregorius primus Papa 600.
Gregorius Nazianzenus 380.
Gregorius Turonensis Parisiensis 600.
Guilielmus Parisiensis Episc. 1236.
Guilielmus de Lugduno Ord. Prædicatorum 1276.
Hartmanus Scedel, Germanus Historiographus 1494.
Heliuadus monachus Or. D. Benedic. 1020.
Heraclides Anachoreta. *
Hermanus Petri Cartusia. 1428.
Hincmarus Archiep. Rhemensis 840.
Hieronymus 2384.
Hugarius siue Vngarius Minorita. 1497.
Hugo de sancto Victore 1130.
Humbertus 5. General. Ord. Prædicatorum 1254.
Iacobus Genuensis Archiepiscopus Ord. Prædicat. 1298.
Iacobus de Paradiso Cartus. 1466.
Iacobus Guytrodius Cartus. 1472.
Iacobus de Vitriaco 1220.
Ioannes Cassianus 435.
Ioannes Climachus 340.
Ioannes Aegidius, siue nubior ord. Prędicatorum 1406.
Ioannes Dassignies Cisterciens. Ord. *
Ioannes Aedeus Minorita. *
Ioannes Algrini de Abbatis Villa, Ord. D. Bened. Episc. Sabinensis Cardin. 1227.
Ioannes Herolt aliàs Discipulus Ord. Prædicatorum 1450.
Ioannes Nauclerus 1500.
Ioannes Nyder Ord. Prædic. 1438.
Ioannes Raulinus ord. D. Benedicti 1480.
Ioannes Salesbriensis, Anglus, Episcopus Carnotensis 1182.
Ioannes de Sconhouia Prior de Gronendal idest, viridis in Brabantia, Ord. Canonic. S. Aug. 1420.
Ioannes Trithemius Abbas Spanheiniensis, Ord. D. Benedicti 1494.
Iordanus 2. General Ord. Prædic. 1266.
Iordanus Saxo. ord. S. Aug. 1410.
Laurentius Surius Cartus. Lubecẽsis. 1575.
Leo Ord. Min. Discip. S. Francisci 1246.
Ludouicus Granatensis Ord. Præd. 1582.
Martinus Polonus Ord. Præd. 1320.
Marulus Spalatensis. 1480.
Nicolaus DincKelspule 1420.
Orosius 430.
Palladius 440.
Paulus Diaconus Aquileensis 740.
Pelbartus Themensuar. ord. Min. 1496.
Petrus Alphonsus 1100.
Petrus Cantor Parisiensis 1200.
Petrus Damianus. 1050.
Petrus Dorlandus Cartus. 1597.
Petrus de Natalib. Ord. Præd. 1490.
Petrus Sutor Cartusianus 1521.
Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis, ordin. D. Bened. 1140.
Robertus de Licio Ord. Min. 1486.
Ruffinus ord. Min. disc. S. Franc. 1246.
Sigibertus Gemblacen. ord. S. Bened. 1112.

Sul-

Sulpitius Seuerus.420.
Thomas de Cantip. ord. Præd. 1078.
Thomas à Kempis Canonicus regularis ord. D. Aug. 1471.
Victor Vticensis. 540.
Vinc. Bellouacensis ord. Prædic. 1256.
VVernetus de Laer. Rolannik Carthusianus. 1494.
Vitæ patrum.
Vitæ Sanctorum.

Indiculus operum ignotorum, vel quorum auctores ignorantur à nobis, è quibus Collector huius speculi exempla sumpsit.

Liber de Ortu, siue origine Cartusiensis Ordinis.
Liber qui dicitur Vita IESV.
Liber Exemplorum.
Liber Exemplorum B. Virginis.
Liber alius Exemplorum B. Virginis, qui dicitur Mariale.
Liber qui dicitur Speculum humanæ saluationis.
Historia Anglorum.
Chronica Priorum Maioris Domus Cartusiæ.
Chronica Cappucinorum idiomate Lusitanico scripta.
Gesta summorum Pontificum.
Chronica Imperatorum.
Chronica Episcoporum Leodiens.
Itinerarium Dietiniari.
Magna legenda S. Hugonis Linconiensis Episcopi Ord. Cartusiani.

Nomina & ætas authorum, ex quibus huius Appendicis exempla deprompta fuerunt.

Albertus Krantius vixit ann. 1520.
Alexander ab Alexandro 1493.
Antonius Senensis Ord. Præd. 1575.
Baptista Fulgosius. 1483.
S. Bernardus. 1443.
Bredembachius 1584.
Chronica Imperatorum.
Chronica Minorum.
Chronica Prædicatorum.
Concilium Nicænum. 1790.
Dorotheos Archimandrita. 500.
Fortunatus Episcopus Pictauiensis. 550.
Franciscus Turrianus è Societate IESV. 1584.
Gotschalcus Holen. Ord. Eremit. D. Aug. 1460.
Guilielmus Lindanus Episcopus Ruremundensis 1588.
Hieronymus Platus.
Hugarius siue Vngarius Ordinis Minoritarum. 1497
Iacobus Strada. *
Ioannes Albertus VVidmanstadius 1555.
Ioannes Diestanus Blærus 1485.
Ioannes Euoratus Moschus 612.
Ioannes Gerson 1427.
Ioannes de Lingoeznou Abbas in Britannia Gallica 1350.
Ioannes Nider Ord. Prædic. 1438.
Ioannes Thaulerus 1350.
Ioannes Trithemius Abbas Spanheiniensis 1560.
Ioannes Vasæus 1560.
Iulianus Pomerius Diac. Tolet. *
Laurentius Surius Cartusianus, Lubecensis 1575.
Legenda magna S. Dominici.
Lucas Pinellus Societat. IESV. 1597.
Ludouicus Blosius 1563.
Michael ab Insulis Ord. Præd. 1476.
S. Nilus Abbas 410
Origines Sueuicæ. *
Papyrius Massonus. 1485.
Petrus Camsius Societ. IESV. 1598
Petrus Cluniacensis Abbas 1140.
Petrus Mathæus 1591.
Robertus Bellarminus Cardin. Societat. IESV. 1603.
Rodericus Archiepiscop. Toletanus. *
Seraphius Razius, Ord. Præd. 1594.
Sigebertus Gemblacensis 1110.
Speculum Spiritualium 1430.
Theodoricus de Apoldia Ord. Præd. 1288.
Theoleptus Philadelphiæ Episc. *
Thomas à Kempis. 1471.
VVolfangus Lazius Cuspinianus 1555.
Vincentius Bellouacensis 1256.
Vita Ioannes Damasceni.

IN-

INDEX
LOCVPLETISSIMVS.
MAGNI HVIVS SPECVLI
EXEMPLORVM.

IN QVO ILLVD EST ADVERTENDVM, QVOD PRIOR numerus est Distinctionum, posterior singulorum Exemplorum, tertius verò Paginarum.

ABSTINENTIA.

ABTINENTI Honorato Pisis in môtibus situ la haustus offertur. Distinctione prima, Exêplo primo. pag.1
Abstinentem se fingens monachus, draconi traditur deuorandus, distinct.1.exempl.68 37
Abstinentia sua Macharius confudit ieiunium Thabenensiotarum monachorum. 1.76 95
Abstinentia grauius se Niceta Episcopus factus macerauit.2.94 104
Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quam commissos ficus violare.2.30 166
Abstinens Serapion omnibus passionibus deuictis voracitatem ventris se non posse superare caussatur.4.22 255
abstinens in claustro formosus, & sanus efficitur, qui in sęculo crapulę deditus, deformis, & debilis extiterat.4.64 277
abstinens Palemon in die Paschæ cũ lacrymis Oleũ comedere recusauit.7.88 469
abstinentes fratres infra duos menses coctum pueris murmurantibus non comederunt.7.96 474
abstinentiam sancti Pręiecti & sociorum eius deridentes, cadente solario oppressi sunt.8.154 564
abstinentiæ viribus per ieiunum sputum pestifer draco occiditur.9.2 578
abstinentia curatur prælatus quidam, qui delitijs affluens mente, & corpore ægrotauit.9.3 579
abstinens quidam crudelis arguitur, quod carnibus pecorum parceret, sed hominum carnibus vesceretur. 9.205 676
abstinentia appetitus luxuriæ in Marina mitigauit.10.14 693
abstinentia, quære in Gula.
accommodare, quære in Caritas.

ACEDIA.

acediam facilè superat, qui oculum ad futuram groriam, vel pęnam inflectit. 10.54 88
acedia, qre in somnolẽtia, & labor manuũ.
acquiescere nolle cõsilijs, qre in Pertinax

ADVERSITAS.

aduersis neque prosperis motus frater, multis miraculis claruit.6.74 392
aduersitate tentari, quære in Tentatio.

ADVLTERIVM.

adulterium fraude committẽs, quam horribili plaga percutitur.1.86 46
adulterans vxorem philosophi, quali pęna fit correctus.3.209 153
adultera quædam post mortem ab equite quodam gladio transfoditur, & flammis vrenda inijcitur.4.62 276
adulterium execrata nobilis Romana femina, proprium pectus ense transfodit. 4.71 282
adulterantem militem obterrificam faciẽ homines, bestię, pecudes ceu dæmonem fugiunt maledictum.5.81 337
adulter peccãdo gladio cõspicitur perforari, sed cõfessionis remedio curat.9.4 579
adulteri grauissima pęna visi sunt apud inferos cruciari.9.5 580

ADVOCATVS.

aduocati lingua, quam frequenter in vita vendiderat, in mortui ore inueniri non poterat.6.86 399
aduocatus immisericordissimus ad iudiciũ Dei venire citatur.9.128 636

AFFECTVS.

de affectu carnalium parentum triumphãs Abbas Pastor, pro filio sororis à iudice comprehẽso intercedere noluit.2.35.78

Affe-

Affectum carnalem vicit Pior, qui se clausis oculis sorori ostendit.2.41 82
Affectum carnalium amicorum vicit Ioannes, qui post vigintiquattuor annos tanquam peregrinum se sorori ostendit. 2.42 82
Affectum carnalium vincens amicorum Theodorus, & matrem cõuertit, & sororem.2.43 83
Affectum matris Marcus vicit, qui vestitus sacco, fedatus fumo, clausis oculis se matri visendum exhibuit.2.154 128
affectum filialem vicit Mucius, qui ad preceptum patris vnicum filium in flumen iactare disposuit.2.224 164
affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.2.229 166
affectum parentum & amicorum Albertus puer vicit.5.62 315
affectum parentum vincẽs Comitis filius, spretis consanguineis, comtemptaq; secularium vestiũ pompa, in religione stabilis perdurauit.7.75 459
affectum parẽtum vincens Theodosia virgo, *ornata diademate & cruce post mortem* apparuit.8.10 485
affectum parentum paganorum visa gloria Christi Celsus puer, quanta magnanimitate contempserit.8.102 541
affectum mariti & filiorum femina quędam in pęnis cõstituta virtute multa deuicit.8.114 552
affectum mundi atque filiorum pro Christo contemnere femina quædam maritum suum eleganter edocuit.8.122 555
affectu carnali Abbas moriturus consanguineum suum in Abbatem substituẽs, *graui defunctus pœna* multatur.3.232 43.
ambire prælaturam, quære in Prælatus, & Superbia.

AMICVS.

Amici falsi sunt peccata, mundus, & diabolos, sed amici veri sunt virtutes, & opera virtuosa & honesta.4.17 251
amicus verus in necessitate probatur.5.46 309

AMOR CHRISTI.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo, audiens à Christo, Me diligas, qui sum formosus, &c.5.130 348

AMOR ILLICITVS.

Amorem illicitum quædam femina in tantum exhoruit, vt maluerit in caldaria bulliri, quam fornicari.2 66 95
amore illicito tentatus frater, vt fortius laboraret vxorem, & filios ex luto finxit, & sic tentationem superauit.2.24 73
amore illicito tentatus Græcus adolescens tribulatione sola potuit liberari.2.65.91
amore illicito tẽtatur Ammonius, vel vno die pane saturatus.2.69 98
amore illicito labitur quidam senex, quia feminæ consortium non vitauit. 2.102. 107
amore illicito lapsus inobediens senex, cũ puero reuertitur.2.105 109
amor illicitus, quære etiam in Luxuria.

ANGELVS.

Angelorum multitudinem se contra dęmonis tentamenta iuuare paratam abbas Moyses vidit.2.31 76
Angeli sancti se fratribus bona loquentib. miscuerunt.2.45 85
Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare.2.113 113
Angelus vestigia fatigati senis numerauit. 2.115 114
Angelus infirmo fratri septem dies deuotissimè ministrauit.2.118 115
Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioso sene non recessit, in cælum deduxerunt.2.121 116
Angelos de conuersione peccatorum lętantes vidit Paulus Simplex.2.187 142
Angeli peregrinum fratrem moriturũ consolantur, non autem intraneum. 2. 188. 143
Angelus iecur infirmi fratris euulsum mũdans, & reimponens sanat eumdem. 2. 199 148
Angeli Michael & Gabriel animam peregrini cum canticis in cælum attollunt. 2.201 150
Angeli sollicitè, sed diuersimodè videntibus Beato Bernardo orationes fratrum scriptitabant.3 17 190
Angeli excitabant fratres ad deuote canendum Te Deum, &c.3.18 190
Angeli moriente quodam fratre, oratoriũ rosis, & lilijs constrauerunt.3 22 193
Angelorum dulcissimos cantus frater quidam in consolationem suæ tribulationis audi-

audiuit.5.9 291

Angelus tractatum Liffardum subulcum per superbiam, ostensis mortuorum sepulchris reuocauit.6.27 370

Angelorum cantus dulcissimos Comes Iuliacensis audiuit.6.90 401

Angelus à Masseo ad portam pulsare didicit, & fratrem Bernardum flumen transuexit.7.14 416

Angelicæ nares fœtorem peccatorum super omne cadauer exhorrent.9.163.652

Angelus visus est oblationem altaris diuino conspectui reuerenter offerre.9.188. 669

Angelus iuuenem cecidit in maxillam, eo quod malæ societati se coniunxisset.10.9 691

ANIMA.

Animam propriam quidam ebriosus dæmoni vendidit, & ab eo vna cum corpore ad infernum deuehitur.5.126 346

Animarum cura, quære in Prælatus.

Animarum zelus, quære in Zelus.

APOSTATA.

Apostata iuuenis a Beato Andrea & beato Gregorio grauiter flagellatur.1.110. 58

Apostatare volens, apparente passo Christo resipuit.5.131 348

Apostata monachus, & sacerdos latro efficitur, & purgatorium duorum millium à se ipso sibi imponitur.6.6 354

Apostata monachus & fornicarius rursus à Beato Bernardo conuertitur.6.7 355

Apostatare volens quidam, notabilem visionem de duabus vijs habuit.6.39 274

Apostata conuersus, dum festinat fieri Episcopus, cum furto capitur, & suspēditur 6.54 381

Apostatans conuersus, ex cuculi vocibus longam sibi vitam promittens celeriter moritur.6.55 382

Apostata Deo iudici præsentatus, aut peccata soluere, aut in infernum ire præcipitur.8.54 512

Apostatās eremita, per obsessionem dæmonis ad eremum reuocatur.7.103 476

Apostatare volens Archidiaconus à sancto Dūstanno, vsque ad mortem percutitur. 8.3 481

Apostata Iulianus quam horrenda morte punitus fuerit.8.81 528

Apostatare volens latratibus infernalis canis impeditur.8.87 533

Apostatare volens quidam, à dæmonio possidetur.8.88 533

Apostasiæ causa fugientes de monasterio beati Gregorij, miraculosè inuecti, atque reducti fuerunt.8.89 533

Apostatans sororis amore, cum eadem ab inuisa bestia laceratur.9.6 580

Apostasiæ spiritu tentatus, procuratione diaboli decem aureos in cella inuenit.9. 7.580

Apostatare volens, ostensione pœnarum inferni, & cælestis gaudij à matre defuncta reuocatur.9.87 609

Apostasiç spiritu tētatus frater, orationib. sodalis sui constans efficitur.9.147 645

Apostatare volens iuuenis, per Christum sibi vulnus lateris ostendentem reuocatur.9.159 650

Simile quasi ibidem.1.60 ibid.

Apostans patris amore, cum eodem repentina morte defungitur.10.23 709

Apostata, quære in exire, & inconstans.

Arguere, quære in reprehendere.

ARIANVS.

Arianus quidam Episcopus violenter quādam ecclesiam ingrediens repentina cæcitate percutitur.1.42 23

Arrogantia quære in Superbia.42

ASCENSIO CHRISTI.

Ascensionis die sanctus Dunstānus ad cęleste regnū inuitatus venire renuit propter zelum animarum.8.2 481

Ascensionis Dominicæ loca visitans, nimium crescente amoris desiderio, scisso corde cęlos ascendit.9.71 610

Assumptio Marię, quęre in Maria.

ASTVTIA.

Astutus & versipellis infernalibus draconibus circumcinctus, nullum inuenire potuit effugium.1.112 59

ATTRITIO.

Attritus quidam peccator, iussu Beati Bernardi communicatur.6.15 362

AVARITIA.

Auarus Constantius murmurans propter duodecim aureos egenis datos, Episcopatu indignus efficitur.1.14 7

Auarus pecuniam colligens in lagena, quā pauperibus dare consueuerat, putrescente crure corrigitur.2.112 113

Auari diuitis anima à nigris equitibus, ad inferna deuehitur.2.202 151

Auarū cōuersū Pręposit. Steinueldensis durè

rè correptum, à ministratione sua deposuit. 6.41 375
Auarus vsurarius dum cum facculo pleno pecunia sepultus est, dæmones visi sunt cor eius pecunia adimplere. 6.84 398
Auarus Iordanus Cardinalis miseranda effigie notario suo apparens, se ad iudicem duci confessus est. 6.95 403
Auarus mendicus argentum comedēs, suffocatur. 9.8 580
Auarus moriturus anxiè plorabat, quod diuitias suas alijs erat relicturus. 9.9 581
Auarus sacerdos peccata morituri, propter equū in se recipiens, per testudinē. 9.165 653
Auarus, quære etiam in bona iniusta, & vsuræ.
Audire verbum Dei, quære in verbum Dei

AVGVRIVM.

Augurio cuculi vitā longā sibi repromittens turpis apostata, cito moritur. 6.55. 382
Auguriatrix quam horribili pęnę per mortem addicta sit. 4.51 270

BAPTISMVS.

Baptizatus lusoriæ Genesius minus cōuertitur, & sic ex theatro ad martyriū, de ioco ad seruium peruenit. 4.13 248

BENEDICTIO.

Benedictam à beato Bernardo bibēte ceruisiam milites, ad Dominum subitò cōuersi sunt. 8.26 496
benedicere cibum, quære in cibus.

BENEFICIVM ECCLESIASTICVM.

Beneficiorum pluralitas Philippo Cancellario Parisiensi caussam damnationis accersit. 5.17 296
Beneficiorum pluralitatem quidam post mortem apparens, dixit esse caussam æternæ damnationis. 5.18 297
Beneficia plura habere dummodo vnum competens esset ad victum, quidam Cardinalis moriturus dixit esse peccatum mortale. 5.19 298
Et plures alij doctissimi viri, vt ibidem habetur, hoc sensisse videntur.
Beneficia ecclesiastica pinguia, & plura habentes quidam Canonici, & prælati mala morte moriuntur. 5.20 298
Beneficiorum pluralitatem pulchra visione Maria de Oignies didicit esse vitandam. 8.62 511
Beneficium ecclesiasticum pro Domino relinquens, quantum fuerit à Domino remuneratus. 9.10 581
ad Beneficia ecclesiastica promouens nepotes suos Episcopus, in lecto aureo visus infernale carmen concinere. 9.11 581
beneficia ecclesiastica inutiliter cōstruēs, horrenda pęna damnatur. 9.12 582

BENEVOLENTIA.

Beneuolentia Macharij cōuertitur qui duris verbis discipuli eius in furorē exurserat. 2.56 88
beneuolentior fuit Abbas Achilles fratri, qui malam de se suspicionem habuit, quam ceteris. 2.136 122
beneuolentia senis Manichęus hæreticus orthodoxus efficitur. 150 127
beneuolentia sua abbas Pastor inuidi fratris saucium pectus sanauit. 2.175 134
beneuolentia sancti Odonis latro conuertitur. 4.38 266
beneuolentia sancti Frācisci tres latrones conuersi sunt. 7.23 427
beneuolentia & oratione sua Pachonius peruersum fratrem ad sanctam compunctionem conuertit 7.94 471
beneuolentia sua Abraham eremita ex lubrica vita reduxit neptē suam. 8.20 492
beneuolentia confratris quidā post fornicationem ad pęnitentiam redijt. 9.166. 653
beneuolentia seniorum, quidam qui persuasu amicorum carnalium eremum deseruerat, post multa peccata ad pœnitentiam reuocatur 9.196 672

BIGAMIA.

Bigamum Ioannes Eleemosynarius nec pro ducentis millibus modijs tritici, & centum octoginta libris auri voluit ordinare. 8.34 500

BLASPHEMIA.

Blasphemi in Deum & sanctum Petrū, gallo iam asseruiente, lepra, & seruitute cum sua posteritate grauantur. 1.85 46
blasphemus clericus sententiam istā, Omnis qui se exaltat, &c. falsam dicens, fulgureo ense transfigitur. 1.97 52
blasphemiæ spiritu tentatus frater, à sancto Pœmene consolatur. 2.50 87

Blasphemus iurans per mēbra Christi, & Mariæ cęlesti gladio vlneratur 3.43. 212
Item ibidem aliud. 44 212
Blasphemus Simon de Tornaco terribili morte percutitur. 5.99 335
blasphemiam loquens in sanctum Hieronymum, corpore & anima ad infernū per dęmonem deuectus est. 7.85 468
blasphemus Iulianus apostata horribili morte punitur. 8.81
blasphemare quære etiam in maledicere.

BONA INIVSTE ACQVISITA.
Bona iniustè acquisita retinens Comes, cū omni posteritate sua ad inferna descendit. 1.88 48
bona iniustè per mortem occisi militis retinens Comes, terribili equo impositus ad inferna portatur. 4.63 277
bona iniustè retinens, nunquam mortis sētentiam euasisset, nisi per Mariam virginem reuixisset. 5.40 317
bonis iniustis per mercationes parentum acquisitis enutrita mater Mariæ de Oignies, æternaliter se dicit damnatam. 5.122 344
bona iniustè ablata retinens Ludouicus Lantgrauius grauissimas pœnas inferni sustinuit. 6.5 353
bona iniustè retinens cōuersus, requiē cęlestem intrare prępeditur. 6.82 398
bona iniusta cuiusdam naucleri omnia perierunt, quibus amissis, de iustis bonis miraculosè ditissimus est effectus. 8.32. 499
bona iniustè acquisita quia sāctissima quędam femina non restituit purgatorium accerrimum tulit. 8.50 510
bona ecclesiastica violenter auferens ecclesiæ sancti Andreę, primò frebib. deinde morte multatus est. 8.73 525
bona religiosorum sęcularib. data, nō ditāt eos, sed magis depauperāt. 2.151. 127
bonis Monasterij iniustè ditatus, repente pauper & miser efficitur. 5.15 295
bona Monasterij à germano suo abbate iniustè accipiens, depauperatur, qui cum redderet, cœpit ditescere. 6.24 368
bona Monasterij iniustè retinens dispensator, horribili visione dānatus apparuit. 10 21 707
bona iniusta, quære etiam in debita, in testamentum, in vsura.

CALCEI ROSTRATI.
Calceis rostratis induta femina post mortem apparuit, quia in vita eius abusa fuit. 94 402
Calceos rostratos solitus facere sutor plagatur à dæmone. 10 27 712
callidus quære in astutus.

CANTVS.
Cantor lasciuè vocem inflectēs in diuinis laudibus, à dæmone irridetur. 3.61 231
Item ibidem. 62 232.
Canticis Angelorum anima deuoti fratris ad exitum prouocatur. 2.201. 150. & 5.9. 292
Cantantibus & discantantibus Canonicis, follus raucus exauditus esse cęlesti voce protestatur. 5.96 335
cantans cum elatione ad benedictionem cerei Paschalis, à dæmonibus raptus esse putatur. 6.30 371
cantantes clamorosè clerici dæmonis saccum impleuerunt. 6.31 ibid.
cantus Angelorum quam dulces sint. 6.90. 401
cantus chorizantium cū auiditate audiens soror sancti Damiani, quindecim dierū purgatorio affligitur. 9.111 625

CAPITVLVM.
Capituli locū dæmon introire non audet. 8.14 487

CARITAS.
Caritate plenus Paulinus Episcopus, se pro filio viduæ in captiuitatem dedit. 1. 29 15
Caritate accensus Sanctulus, seipsum pro Diacono quodam dedit in mortem. 1. 48 26
caritate motus Episcopus, cum non haberet quod alteri ad comedendum pręponeret, vnam de volitantibus super se gruibus oratione deiecit. 1.76 43
caritatiuè ministrat deuotus cæcus illi, qui seipsum visu priuauerat. 1. 95 519
caritatem exhibere nolens concedendo camelum Ammoni, mox mortuum camelum defleuit. 2.17 71
caritatiui fratres vuam intactam per totam eremum sibi inuicem transmiserūt, 2.48 86
caritatiuus senex neglecta indigentia propria, camelum suum alteri concessit. 2. 60 89
caritatiuus frater ansas de suis sportis resoluens

soluens alteri indigenti trãsmisit. 2.176. 135
Caritatiui messores infirmum non valentem laborare, ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt. 2.178 135
Caritatiui fratres sancti Francisci pro alterutro se lapidum ictibus opponebãt. 7.2 408
Caritatis fraternæ obseruatio docente Ioannes Euangelista, sufficit ad salutem. 8.76 526
Caritatiuus hospitalarius indiferenter cunctos recipiens, canentibus Angelis in cęlum recipitur. 16.13 697
Caritatem perturbare, quam periculosum sit, quære in discordia.
Caritatem infirmis exhibere, quære in infirmus.

CARNIVM ABSTINENTIA.

Carnes contra statutum Ordinis ob infirmitatem comedere coactus, orauit, & statim assata perdix reuiuiscens auolauit. 7.62. quære etiam in Gula. 453

CARNIS TENTATIO.

Carnis tentatione vexatus Equitius, ab Angelis eunuchizatur. 1.7 3
carnis tentationem fugiens Helias rector monialium ab Angelis eunuchizatur. 9.19 684
carnis tentatio, quære in Luxuria.
carnem affligere quære in pœnitere.

CARTVSIENSIS ORDO.

Cartusiensis Ordo instituitur occasione horribilis mortis cuiusdam anno Domini 1084. 997 618

CASTITAS.

Castus efficitur Equitius per ministerium Angelorum eunuchizatus. 1.7 9
Simile de Helia monacho 9.19 584
castitatis amatrix Galla secundum matrimonium respuit, & à sancto Petro visitata ad cęlestem sponsum ita perrexit. 1.51 29
castitatis amore quædam bulliri in caldaria maluit, quàm virginitatis claustra violare. 2.66 91
castitatis merito duo coniugati, in meritis duobus sanctis patribus præponuntur. 193 145
casti viri in præsentiam dæmon magis, quam merita Ioannis abbatis expauit. 10.219 160
castitatis merito Imperatrix per Beatã virginem ex multis angustijs liberatur. 4.3 237
castitatis amore nobilis femina cum filiabus fluminibus se mergendam inicit. 4.70 281
castissima quædam Romana ne adulterio pollueretur, nobile pectus ense transfodit. 4.71 282
castitatis merito iuuenis mirabiliter à virgine Maria conuertitur, & à nuptijs ad cælestia regna vocatur. 5.59 316
castitatis zelo femina pulchritudinem suã timens intuentibus futurum periculum, deformari se à Domino impetrauit. 5.77 325
castissimi Episcopi oculus etiam post quadringentos annos caligare non potuit. 5.79 326
casta femina vetulam se decipere volentem, nudam procurauit optimè flagellari. 5.80 ibid.
castus Episcopus tentantem se fœminam cædens in faciem, vi verberis deiecit in terram. 5.82 327
castus prædicator tentantem se feminam super ignem decumbens inuitat ad concubitum. 5.83 328
castus iuuenis ab ardente ferro non vritur, sed corruptus grauiter conflagratur. 5.91 332
castus presbyter quantam gratiam pro castitate videte Basilio meruerit. 8 82. 530
castitatem perpetuam Thomas de Aquino fortiter resistẽdo ꝑmeruit. 8.94. 535
castitas, quęre in virginitas.

CASTRARE.

Castrantes seipsos ab Episcopis excommunicantur 2.72 133
celebrare, quære in Communicare, Eucharistia, Missa.

COELESTIS GLORIA.

Cæleste gloriam ad breuissimum tempus expertus puer, omnium hominum linguis loqui didicerat. 1.57 32
cælestem ciuitatem non nisi per pœnitentiam suas vestes lauantes intrabunt. 4.57 274
cælesti gloria visa, nobilis quidam de gente Tartarorum conuertitur. 5.125 346
cælestem gloriam quidã moriturus vidẽs, mira narrauit, multa prædixit, aliorum cordium occulta cognouit. 6.78 395
cęlestem gloriam expertus anxie de suo reditu

ditu causabatur.6.79 396
cęlestis processionis intuitu nouitius duritiam ordinis S. Francisci exhorrens confortatus est.7.19 423
cęlestem gloriam videns latro S. Francisci, omnium suorum dolorum oblitus est.7.23 427
cęlestis regni intuitu quidã moriturus omnes labores suos nihil esse fatetur.12.52.448
cęlestem thesaurum nulli rei comparabilẽ tribulationibus suis Franciscus promeruit.7.29 435
cęlestem domum Ioannes eleemosynarius à Troilo Episcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, comparauit.8.41 506
cęlestis præmij ostensione puer Cellsus cõuertitur 8.102 541
cęlestem coronam S. Fidi pro passionibus datam vidẽs Caprasius animatur ad pugnam 8.114 443
cęlestis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis expetierunt.8.107 546
cęlestem gloriam, & amęnitatem cogitantes tres dissoluti iuuenes ad Dominum conuertuntur 9.48 598
cęlestis gloria consistit in visione faciei diuinæ, quę omnem decorem creatum excellit.9.63 603
cęlestis gloriæ conuiuium celebrans miles, ducentos annos præ immensitate lætitiæ vix horæ spatium arbitratur. 9.64. 604
cęlestis harmoniæ dulcedinem per auiculam audiens frater trecentis annis in nemore perdurauit.9.65 605
cęlestis gloriæ, & inferni pœnarum intuitu roboratus nouitius, in Ordine perdurauit.9.81 610
cęlestem ianuam Christi passione apertam luxuriosi, & vani homines rursus claudunt.9.150 646
cellam exire, quære in exire.

CIBVS.

Cibos benedicere, quære in crux.
cibos nimis curiose discernens frater nisi emendatus pitantiam Mariæ impetrare non potuit.3.28 199

CINERES SACRI.

Cinere sacros deridens carnifex densitate cinerum suffocatus est.6.77 394

CIRCVNSTANTIÆ Peccatorum.

Circumstantias peccatorum scrupulose cõfitens frater aurea meruit corona ornari 7.45
clementia, quære in beneuolentia, & caritas.

COMMVNIO.

Communicantium nomina Angelus Domini Pyamone vidẽte diuersimode scripsit.2.22 73
communicationẽ corporis Christi nimium protrahens mulier incantationibus magnorum in equum est conuersa.2.75.95
communicans indigne Sacerdos horribili vulnere à Domino sauciatur. 2.77. 96
communicantium diuersos esse vultus quidam sanctus Episcopus Domino reuelãte conspexit.2.190 143
communicans deuote frater, mirabili modo à capitis dolore sanatur. 3.27 199
communicans frater asperè correpto fratre præter solitum amaritudinẽ pro dulcedine in ore sensit.3.35 2[illegible]
communicans irreconciliato fratre sacerdos, porcellum intermiẽs, osculum dulcissimi Iesu consuetum amisit. 3.55. 225
communicãs in discordia monialium præpositus iuste à femina dęmoniaca possessa increpatur.4.56 216
communicantis indignè hostiam niuea columba in nocte Natiuitatis absumens auolauit, & post confessionem reportauit.6.8 356
communicans quidam magnus peccator ex attrito contritus, & verus pęnitẽs efficitur.6.15 362
communicaturus sodomita rigefactus non valet procedere.6.22 367
communicare quidam in inuidia præsumens, à dæmone arripitur.8.199 566
communicare, quære etiam in Eucharistia & missa.
compunctio, quęre in contritio.
concedere alteri, quære in caritas.
concordia, quære in discordia, & pax.

CONFESSIO.

Confessione quidam ab ipsis fere inferni claustris liberatur.1.87 47
confessores indiscreti, confitentes frequẽter ad desperationem inducunt. 2. 100. 106

Confessionem coram ducentis fratribus apertam faciens, vidente patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.2.136 168
confessionem protrahens miles, à dæmone percutitur, & desperans defungitur. 3.8 182
confessionem imperfectam faciens femina, nisi Maria subuenisset, in æternum perijsset.3.46 213
confiteri volentem protrahēs Abbas in desperationem duxit.3.54 223
confessionem infirmarij mirabili studio dęmones impedire conantur. ibid.
confessione nobilis quædam femina etiam ab infamia liberatur.4.4 239
confessionis remedio adulterans miles, perditam faciei effigiem recuperauit. 5. 81. 327
confessione infirmus in corpore sanatur. 6.108 338
confessor indiscretus latronem, & apostatam verè pœnitentem non vult absolue re.6.6 334
confessione sacerdos in stabulo ab infamia fornicationis eripitur.6.17 368
confessione mundatus peccator, à dæmone in obsessa laudatur, qui eum ante confu derat.6.18 363
confessionem Alheydis fornicariæ, dæmō clamoribus impedire conatur. 6. 19. 364
confessione cuiusdam tempestas maris excitata, citò sedata fuit.6.21 366
confessionem sibi mutuo facientes, qui simul peccauerant, damnandi fuissent nisi alteri confessi fuissent.6.22 367
confessione videns diabolus homines candidari, voluit & ipse confiteri. 6. 23. 368
confitens quædam bona, quæ fecerat à cōfessore quid cōfiteri debeat informatur. 6.26 369
confessione dæmon ipse fatetur vires suas super omnia eneruari.6.83 398
confiteri nolens nisi per signa tantum, turpis apostata efficitur.7.12 414
confitens scrupulosè singulos, circumstātias aurea meruit corona ornari. 7. 45
confessione nouitius quidam peccata sua ex charta diabolica omninò deleuit. 7. 59 452
confessiones pauperum libenter audiens, lacrymis eorum ex purgatorio liberatur.7.68 456
confessione Astionis, dæmon vires suas sub uctas esse conqueritur.8.21 494
confessione, & precibus Malachiæ iracunda femina mansuetissima efficitur. 8. 47 509
confessione mortalis peccati in se absconditi, infirmus pater sancti Samponis cō ualuit.8.150 567
confessione sanatur miles à vulnere, quod per adulterium contraxerat.9.4 579
confessionem imperfectam faciens scienter femina subito moritur, & super draconem equitans in horribili specie post mortem videbatur.9.31 590
confessione neglecta, nulla opera pietatis à damnatione possunt saluare.9.32 591
confessionis remedio qui triginta annis dæmoni seruiuit sub homagio, misericordiam Dei consequitur.9.35 592
Item simile quasi ibidem.34 ibid.
confiteri nolens timore pœnitentiæ iniungendæ, ad inferna defertur.9.88 613
confessio sine proposito emendæ, sed ex cōsuetudine, parum prodest.9.148 645
confitens iuuenis à Spiritu sancto ad gratiam recepitur, qui impœnitēs à Patre, & Filio condemnabatur.10.1 683
confiteri nolens femina, sed indulgentiam lacrymis solis sperans impetrare, à dæmone irridetur.10.24 710
confiteri tentationem, quære in reuelare.
confidentiam habere in Domino, quære in Solicitudo.

CONFIRMATIO.

Confirmatus cęcus, non potuit, vt antea, de coloribus iudicare.5.132 349

CONSECRATIO.

Consecrationis verba proferens Ioannes de Aluerna, totus in se amore liquescens extasim passus, defecit.7.36 439

CONSILIVM.

Consilijs fratrum nō adquiescens, consilio dæ-

dæmonis illusus, in puteum seipsum proiecit.2.212 257
consilijs prauis quidam negligens frater, feruentioribus fratribus vt monasteriũ exirent, persuasit.2.233 167
consilijs sanis nolens acquiescere, in puteũ se vidit proiectum.3.25 196
consilio carnali consanguineum suum in abbatem abbas substituens, tamquam malus consiliator grauissima defunctus pœna multatur.3.63 232
consilio praui germani seductus Titus, vxorem duxit, quam vna cum germano ense transuerberans, latro fæuus efficitur 6.84. fol. 467
consilijs nolens acquiescere iuuenis, subitanea & horribili morte moritur.10.26. 711
consilijs non adquiescere, quære in pertinax.
consortium, quære in Societas.

CONSTANTIA.

Constantia pro Domino sancti martyres omnes tribulationes pertulerunt.8.112. & in seq. 546
constans proconsul Carthaginis, nec minis nec precibus, nec muneribus oblatis per Dominum suum ad Arianam hæresim potuit inflecti.8.1.15 552
constantia quanta Imperatorum decreta contra Christianos in conspectu omniũ quidam deruperit.8.121 558
constantia, quære in perseuerantia.

CONSVETVDO.

consuetus in luxuria senex Nicolaus, quanta difficultate emendatus fuerit.8.70. 522
consuetudo mala quantum noceat.9.68. 605.&68 606
consuetudines bonas seruare, quære in Statuta.
consuetudo in peccato Sodomitico quam difficile vincatur, quære in Sodomia.

CONTEMPLATIO.

Contemplatio Francisci qualis fuerit.7.10. 413.&16 118
contemptus mundi, quære in mundus.

CONTRITIO.

contritionis vehementiam meretrix conuersa moritur, & sine purgatorio euolauit in cælum.2.63 90
contritus pro peccatis deuotus frater, repetitis vicibus mirabiliter à Domino consolatur.3.34 205
contritus in vltima expiratione miles scceleratus, quale purgatorium pertulerit.5.113 340
contriti iuuenis peccata delentur de schedula.6.11 359
contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparens, saluatam se esse significauit.5.88 330
& 7.57 451
contritione vehementi mulier incestum cum filio commissum confessa Papæ, veniam peccatorum accepit.6.12 360
contritionem ab extra moriturus ostendens, sed in corde propositum emendæ non habens, damnatur.6.14 362
contritionem veram per communionem corporis Christi peccator accepit.6.15. ibidem.
contritionem quantam Siluanus ex benignitate Pachomij conceperit.7.94 471
contritionis remedio iam per dæmones in aera subuectus, grauissimorum peccatorum veniam recepit.9.38 593
contritionis lacrymis peccatorum catena disrupta est.9.39 594
contritionis remedio miles quidam iam moriens, veniam peccatorum accepit.9.41 595
contritus sub ipso puncto submersionis insolentissimus iuuenis, ad cælestia regna meauit.10.15 700

CONVERSIO.

Conuerti negligens peruersus Theodorus, draconi datur ad deuorandum.1.61 36
conuersionem protrahens vsque ad mortem, statim vt pœnitentiam nominari audisset obdormiuit.2.94 51
conuersa meretrix statim moritur, & ad regna cęlestia commeauit.2.63 90
conuersionem Euagrius semel, & iterum distulit, sed Domini flagellis commonitus perfecte compleuit.2.85 99

Conuertitur latro Pafnucio contra morem suum vicini calicem potante. 2. 175. fol. 135
Conuertitur virgo ex visione gloriæ tentati patris sui, & suppliciorum matris prosperatæ in mundo.2.183 138
conuertitur peccator ex verbo Dei, & quem dæmones ad ecclesiam pertraxerunt, Angeli lætantes educunt. 2.87. 142
Conuersionem differens vsque ad mortẽ, & tunc Deum inuocans, à dæmonibus irridetur.2.202 151
Conuertitur tribunus humilitate duorum Machariorum.2.203 151
Conuersionem protrahens miles, in desperationem lapsus, animam inter manus diabolorum exhalat.3.8 182
conuersionem differens faber ferrarius, infernum vidit apertum.3.9 183
conuertitur Alexander per piscem à Beato Bernardo benedictum. 3. 14 187
conuersionis propositum relinquens Ioannes Valentiæ Episcopus, pęnè fuisset de libro vitæ deletus.3.15 188
conuertit S. Bernardus studentes Parisijs in magno numero deuota prece, quos prius non potuit prædicatione.3.19 190
conuertit S Bernardus latronem ductum ad suspendium. 3. 20 191
conuertitur inuitus adolescens, qui sæpe Dominum ne conuerteretur rogauerat, audiens in nocte, Si à Clareualle discesseris, ante Pentecosten morieris. 3.25. fol. 196
conuersione sua perfecta Arnulphus magnam consolationem in morte promeruit.3.26 197
conuertitur latro beneuolentia sancti Odonis.4.38 266
conuertitur India ad fidem per captiuos Edesium, & Frumentium. 4. 74. fol. 284
conuertitur Hiberorum gens per mulierem captiuam.4.75 ibid.
conuertitur gens Burgundionum, eo quod Deum Christianorum suorum fidelem adiutorem esse audierit. 4. 82. fol. 288
conuertitur puer Albertus verbis Iordani, & pulcher Theutonicus ab ipso Alberto. 5.57 315
conuertitur quidam de gente Tartarorum visa gloria Christi, & sanctorum eius. 5.125 346
conuertitur per Beatum Bernardum oratione Henricus Germanus regis Franciæ 6.2 351
conuertitur clericus visa pęna infernali Langrauij Ludouici.6.5 353
conuertitur Dominus Bernardus humili conuersatione beati Francisci. 7. 13. 414
conuertuntur tres latrones benignitate sancti Francisci.7.33 427
conuersi authoribus conuersionis suæ in futura vita magnas grates refundunt. 7.35 438
conuertitur Magister Rolandus omnes delitias celeriter transire conspicens.7.46. 435
conuertitur quidam sollemnis magister humili admonitione pastoris sui.7. 48. 446
conuersione sodalium suorum prouocatus studens quidam, proiectis libris, quasi insanus, ad prædicatorum Ordinem festinauit 7.49 447
conuertitur quidam præ delitijs omnem pœnitentiam abhorrens, cum audiuit, Subter te sternetur tinea.&c.7.50 448
conuertitur quidam quia vidit teneritudinem suam inferni pœnas tolerare non posse.7.51 448
conuertuntur duo de vaga vita, vnus voluntariè, alter industria sodalis in spelunca inclusis coactè.7.79 460
conuertitur Theodosius diuinorum beneficiorum consideratione compunctus. 7.91 470
conuertitur magister Silo visa pęna discipuli sui. 8.65 520
conuertitur Ioseph Iudæus medicus, eo quod beatus Basilius vltra cursum naturæ vitam suam per diem prolongauerit. 8.84 531
conuertitur benignitate, & oratione Pachonij peruersus Siluanus, & ex importabili, omnibus speculum virtutum efficitur.7.43 471
conuertitur Dunstannus graui infirmitate compulsus.8.1 480
conuertuntur milites ceruisiam à Beato Bernardo benedictam bibentes. 8. 26. 496
cõuertitur soror Bernardi orationib. & admoni-

monitionibus eius.8.25 495
conuersi in iuuentute ad Dominum, quanta præ alijs gloria resplendebunt. 9.44. 596
conuertitur latro exemplo pœnitentiæ innocentis fratris prouocatus. 9.46 597
conuertuntur tres milites cœli gaudia cogitantes.9.47 598
conuersionem protrahens, & in multis studijs stare proponens, repentina morte percutitur. 9.49 598
conuertitur Guerricus timore mortis, quia audiuit omnes antiquos patres veteris testamenti mortuos.7.49 447

CHOREA.

Choream ducentes in nocte Natiuitatis maledicti à sacerdote, integro anno chorizarunt.4.46 269
chorizatrix à dæmone possidetur, sed ab innocente puero mirabiliter liberatur.5.90 331
chorizare solita in festis, baculo quo pila percutitur occiditur, & eius corpus ab infernali tauro dissipatur. 5.105 337
chorizantibus tibicinans à fulmine percutitur, brachium à corpore diuellitur, corpus ex sepulchro ad inferna rapitur. 5.128 347
choream ducens proterua femina repentina morte percussa fuit.6.32 371
choreas pro Christo spernens virgo, cœlesti choreæ interesse promeruit.9 50 598
choreis libenter iuncta femina à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens ori eius impingitur.9.51 599
choreis fessa femina ad inferna raptada erat, nisi Mariæ Virginis auxilium inclamasset.9.117 623
Item aliud.111 625

CORPORALIA.

Corporalia lauans deuota femina vidit Mariam puerum Iesum super ea reponentem.9.77 609

CORRECTIO.

Correctionẽ disciplinę subterfugiens Hugo de sancto Victore à dæmonibus grauissimè verberatur.5.41 307
correctionem recipere nolentes duo insolentes iuuenes, terrentur à dæmone, & insaniam versi sunt. 54.43 308
correptionem Capitularem dæmon exhorrens, Capituli locum intrare non audet. 8.13 487
corrigere pueros, vide in puer.

CORRIPERE.

corripit patrem Imperatorem Mogontinus Episcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodem. 1. 100 53

C R I N E S.

Crines vanè & inordinatè pectinando femina, pectine igneo se post mortem visa est pectinare.9.152 647

CRVCIS SIGNVM.

Cruce non signans comedendo lactucam monialis, obsidetur.1.8 4
cruce signatus Iudæus dæmones clamantes audiuit: Væ, væ, vas vacuum, sed signatum.1.31 16
crucis signum frequenter in pectore pingens, operosissimam crucem in pectore habere post mortem conspicitur. 5.29. 301
cruce innocens puer mirabiliter ab obsessa diabolum effugauit.5.90 307
crucis signo sanctus Franciscus lupi rapacissimi sæuitiam mitigauit.7. 20 424
crucis signo conuersus vinum bibendum non benedicens, à dæmone possidetur. 7.60 452
cruce ne Edmundus se signaret, diabolus vtrasque manus eius cohibendo, cõstrinxit.8.9 484
cruce se signans asinus sancti Reguli, à dæmonis impetitione defenditur. 8.96 536
cruce cibum non benedicens femina, à dæmone possidetur.9.53 600
crucis signaculum formante notario, dæmonum æthiopica turba disparuit.9.54 600

Cru-

Crucis signaculo quidam dæmonum phantasticum castrum subuertit. 9. 140 642
crucis, & crucifixi memoria, quare in passione Domini.

CVLPA.

Culpam humiliter confessus innocens Eulalius, meruit, quod marta sua igne cremari non potuit. 2. 40 82
culpam ex corde cognoscens, ab offenso fratre suscipitur, qui ante repulsam patiebatur ab eodem 2. 172 133
culpam agnoscentes fratres, qui seipso castrauerunt, ab excōmunicatione soluuntur. 2. 172 133
culpam suam superbus dæmon fateri non potest, nec Deum Dominū suum agnoscere. 5. 135 350

DAMNATVS.

Damnati tamquam niues visi sunt ad inferna descendere. 9. 80 610
Simile quasi habetur ibidem 82. 612

DARE.

Date & dabitur vobis, &c. 6. 44 377

DEBITA.

Debita viduæ tardius soluens à Sancto Andrea, & Gregorio grauiter flagellatur. 1. 110 18
Debita non soluens fabro ferrario, graui purgatorio post mortem affligitur. 5. 123 345

DEDICATIO.

Dedicationem oratorij Sancti Sebastiani frequentans mulier, vitio carnis polluta nocte præterita à dæmone possidetur. 1. 16 8
dedicatam ecclesiam Artianorum dæmon in specie porci exire compellitur. 1. 44. 23
dedicatur ecclesia sancti Dionysij ab ipso Domino Iesu. 4. 28 261
dedicationē ecclesiæ celebrantes tibicina prouocans ad ludos lasciuos, fulmine percutitur. 5. 128 347
dedicationes propter bona vina frequentās, pice, & sulphure in inferno potatur 6. 107 404

DEFVNCTI.

Defunctę matri solitos septem psalmos nō soluens, B. Bernardus à Domino proclamatur. 3. 11 185
defuncti anima orationibus fratrum se postulat adiuuari. 4. 67 215
defunctorum animas Domino quoties per cæmeterium iret recommendans, quanta iocunditate post mortem ab ipsis animabus susceptus fuerit. 4. 64 fol. 233
defunctorum animæ militem pro se orare consuetum, ab inimicorum manibus liberarunt. 5. 65 234
defunctorum animæ sacerdoti oranti pro eis, Amen responderunt. 3. 66 235
defunctorum animæ à sancto Odilone, & eius fratribus, à dæmonum manibus liberantur. 4. 63 267
defuncti Benedicti Papæ anima meritis Sancti Odilonis à purgatorio liberatur. 4 64 268
defunctorum animæ in equis infernalibus visæ sunt equitare. 4. 61 276
defunctus miles missis & orationibus se petijt adiuuari. 4. 62 ibid.
defunctorum missas in dies legens infinitas animarum manus pro se coram Episcopo fideiubentes habuit. 5. 118. fol. 343
defuncti filij mortem nimium deflens mater, vt in missis pro eo lacrymas fundat. admonetur. 5. 119 ibid.
defunctus Ottho Imperator orationes deuotorum pro se fieri postulauit. 5. 120 ibidem.
defunctus contra militem, qui equum pauperibus dandum sibi retinuerat, durius inuehitur. 5. 121 344
defuncti anima pretio laboris, quod nondum soluerat reddito à purgatorij pœna laxatur. 5. 123 345
defuncti apostatæ anima, duo milia annorum purgatorij precibus deuotorū adiuta, in duos annos commutauit. 6. 6. 354
defuncto pro schlauinia præstita orationibus

bus non succurrens sacerdos, à dęmone verberatur. 698 - 405
Defuncti anima post tantum Pater noster fratris Conradi liberatur à pęnis. 7. 35. 438
Defunctorum infinitas animas Ioannes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare. 8. 39 442
Defuncti anima à quindicim annorũ purgatorio per vnam missam liberatur. 7. 53. 449
defunctorum animæ ab hæredibus suis postulant adiuuari. 7. 55 450
defunctorum triginta tres animæ meritis sancti Vvichmanni morientis à purgatorio liberantur. 7. 57 451
defuncti anima, qui libenter confessiones pauperum audierat, lacrymis eorum à purgatorio educitur. 7. 58 456
defunctorum animæ officium defunctorũ à fratre quodam pro se postulant celebrari. 7. 71 457
defunctorum abiector sepultura requiem, celebrior vero pœnam nõnunquam solet inducere. 7. 95 473
defunctorum commemoratio quare instituta sit. 4. 64. 267. & 8. 63. 519
defunctis non est detrahendum, sed eis potius subueniendum, & plus valent eis orationes iustorum, quam impiorum. 8. 67 521
defunctam sororem Malachias missis deuotis à purgatorio liberauit. 8. 46. fol. 509
defuncti fratres causantur se in pęnis detineri, eo quod viui fratres vigilias, & ceteras orationes deuotè non persoluerũt. 5. 142 643
defunctæ matris animam puer aureo hamo extraere videtur ex purgatorio. 9. 143 645
defunctis patris animam in peccato mortali existens filius, iuuare non potuit. 9. 148 645
defunctorum animabus Eusebius dux, missis, & eleemosynis subueniens, earum adiutorio, & ab inimico eripitur, & ad perseuerantiam exhortatur. 9. 184. fol. 672
defunctorum officium sæpe legentem suspendens Episcopus iturus per cæmeterium, acri comminatione à defũctis terretur. 9. 185 674
defunctis quomodo subueniatur, quærę in Oratorio, Missa, & Purgatorium.

DELITIAE.

Delitiosa vxor ducis Venetiarũ iusto Dei iudicio corpore toto computruit. 1. 84. 45
delicatæ Sophiæ corpus post mortem grauius fętet. 1. 83 45
delicati & nobiles rusticanis operibus non sunt prægrauandi. 2. 143 12
delitijs carnis nimis indulgẽs femina in inferna demergitur. 2. 183 138
delitijs huius sęculi intendentes illi similãtur, qui vnicornem fugiens in barathrũ prolabitur. 4. 16 251
delitias carnis & mundi, magister Rolandus videns esse fugaces, Ordinem Prædicatorum intrauit. 7. 46 445
delitię carnales, quendam diuitem ad grauissimas inferni pœnas deducunt. 9. 85. 614
delitiæ quęre etiam Gula.

DAEMON.

Dæmonis nomine vocans mancipium suũ Stephanus presbyter, vt se discalciaret, statim sensit diabolica factione calceos disligari. Non ergo leuiter diaboli nomen est exprimendum. 1. 38 21
dęmon ab obsesso eiectus porcum ingreditur. 1. 39. ibid.
dæmones de tentatis fratribus Pachomius audiuit colloquentes. 2. 44 84
dæmones orantes fratres vidente Machario multipliciter illuserunt. 2. 49 86
dæmon animas in cœlum volare volentes in specie gigantea prohibuit. 2. 88 102
dæmone maluit, quam spiritu fornicationis Innocentius suum filium possideri. 2. 89 103
dæmon gloriatur quod sanctum eremitam ad lapsum carnis post quadragesimum annum perduxerit. 2. 108 110
dæmom pertinacem ad patrum consilia iuuenem seduxit in specie aquilæ. 2. 124. 11'
dæmon in diuersis formis, nunc Gabrielis, nunc Christi, senes humiles, & deuotos decipere non potuit. 170. & 171 133
dæmon cum pluribus ampullis fratres ten-

ta-

daturus perrexit. 2.185 149
Dæmones peccatorem capistro ligatũ, vidente Paulo Simplici traxerunt ad Ecclesiam. 2.187 142
dæmon in specie Angeli patri apparẽs, proprium discipulum exemplo Abrahæ immolere persuasit. 2.215 158
dæmon Rithbodum Regem pulchra sibi mansione promissa decepit. 4.33 264
dæmon Matisconensẽ, Comitem, qui quendam iniustè occiderat, infernali equo impositum videntibus cunctis per aera asportauit. 4.63 277
dæmon emptam in conuiuio animam cum corpore ad inferna deuexit. 5.126 346
dæmon in specie monialis nisus est militẽ longioris vitæ promissione decipere. 5.133 349
dæmon mendacem se esse fatetur. 5.135 350
dæmon pastorem bonum primò prophetia mortis, deinde alijs pluribus tentationibus decipere laborauit. 6.20 365
dæmones castaldi Domini, verberauerunt sanctum Franciscum. 7.8 412
dæmon in singulis officinis Monasterij se sui aliquid inuenire lętatur. 8.13 487
dæmoni homagium faciens, pœnitentia & orationibus sancti Basilij liberatur. 8.80 527
dæmones impediunt contritionem, cõfessionem & restitutionem. 9.38 594
dæmon dat alapam fratri non inclinanti se cum caneretur: Et homo factus est. 9.75 608
dæmones multi cellam vnius eremitæ inquietant, sed integram ciuitatem vnus regere conspicitur. 9.203 675
dæmon post septennij tentationem Papã in fornicationem prostratum, sandalio eius pro signo victorię accepto, suo principi nunciauit. 9.204 676
dæmon, quære etiam in Tentatio.

DERIDERE.

Deridens pauperes mendicantes iuuenis, à sancto Andrea & Gregorio flagellatur. 1.110 58
deridens Ludouicum regem Franciæ, contorto collo plagatur. 5.134 350
deridentes pueri sanctum Magnobodum, à Deo plagati sunt. 153 568
deridentes abstinentiam Prçiecti, & sociorum eius, solatio cadente oppressi sunt. 8.154 569

DESPICI.

Despectum mundo se reddens Equitius multum profecit apud Dominũ. 1.10. 4
despici se videns præ Masseo sanctus Franciscus, valde lætatur. 7.28 434
despectus mundi amor, quære in Humilitas.

DESPERATIO.

Desperare nolens pęnitens, in sepulchro dæmones vociferantes audiuit, vicisti nos. 2.2 60
desperare nullus debet dum Mucius latro conuertitur. 2.10 67
desperatione tentatus in fornicationem lapsus dixit: Non peccaui. 2.93 104
desperare faciẽs fratrem tentatum, grauissimè fornicatione tentatur. 2.100 706
desperationem vicit senex lapsus, & pęnitentia sua miraculosum lumen in nocte Paschæ promeruit. 2.109 111
desperatione tentatus frater, promissione abbatis Poriti de salute sua certus efficitur. 3.23 193
desperans infirmarius seipsum ingulat, sed misericordię Spiritus sancti ad pęnitentiam reseruatur. 3.54 213
desperans Hildebrandus latro, propter solam desperationem se dicit esse damnatum. 6.9 357
desperans vsurarius, ab infernali equo ad loca pęnarum deuehitur. 6.10 358
desperatam neptem suam Abraham eremita conuertit. 8.20 491
desperatus nõ fuit caupo etiam à dæmonibus in aera raptus, & ideò veniam meruit. 9.37 593
desperatus peccator moriturus claritate, & astutia sancti eremitæ ad spem vitæ reductus est. 9.40 594
desperatus non est miles criminosus moriturus, sed se virginis filio recõmendans veniam impetrauit. 9.41 595
desperare nemo debet etiam in mortis articulo constitutus. 10.15 700
desperatus iuuenis Lubeccẽsis, seipsum cecidit. 19.18 703

DETRACTIO.

Detractor, & suam, & audientis animam interficit.2.49 89
detrahens alteri, durissimo carceri pœnitentiali mancipatur.2.243 122
detractionum libellum, quos contra se Christiani Episcopi offerebant, Constantinus Imperator exussit.4.72 282
detrahentes S. Attalo mala morte interierunt.8.152 568
detractor in iudicio sanctos omnes vindictam contra se postulantes audiuit.9.55 601
detrahentem clericum Episcopus non corrigens, cum eo grauiter in purgatorio cruciatur.9.56 601
detractor moriturus, linguam suam percutiens, dixit: ista lingua pessima me damnauit.9.57 ibid.
detractor post mortem apparens linguam igneam vsque ad terram dependentem dentibus corrosit, & exspuit.9.58 602
detrahere quære etiam in diffamare.

DEVS.

Deus omnia videns in specie peregrini apparuit, oculum habens in occipitio. 1.111 58
Deus gentilis sacerdotis infirmę potentiæ, nisi licentiatus à S.Grogorio, loqui non potuit.4.68 280

DIFFAMARE.

Diffamans iniustè lectorem femina parere non potuit, sed horribiliter clamans mendacij sui pęnas persoluit. 1.90 103
diffamationem de fornicatione Macharius Abbas patientissimè tulit.2.163 131
diffamans Marinam Virginem, à dæmone possidetur, & ipsa Marina eamdem diffamationem patienter sustinens, miraculis efficitur gloriosa.2.211 155
diffamans de furato psalterio Pafnucium adolescentem, à dæmone possidetur. 2.221 161
diffamantes S. Narcissum iustas mendacij sui pœnas præceperunt.4.67 280
diffamans alios mendaciter furibundus linguâ propria dẽtibus conscidit.5.92 332
diffamare diabolus S.Siluanum studuit, vt ędificati exemplo scandalum pateretur. 7.78 461
diffamare volens S. Vincentium femina à dæmone cœpit fatigari.8.16 488

DILECTIO DEI.

Diligendum se à virgine dicebat Christus, quia formosus erat, bonus, dulcis, & generosus.5.130 348
diliges Dominus Deum tuum, audiens in scolis, conuertitur.9.45 597
diligentis Deum feminæ cor scissum est, & inuentum est in eo scriptum, Diligo te, & c. quia creasti, redemisti, dotasti me.9.74 608

DIMITTERE.

Dimittenti parricidium occisori, crucifixus Dominus tribus vicibus caput inclinat. 1.105 56
dimisit Epiphanius offensam prius quam membra sopori dedisset.2 98 106
dimittens rustico fraternam mortem, amorosas inclinationes crucifixi promeruit. 5 45 309
dimittere nolens offensam, mortuus audiuit, nec pepercit, nec parcam.9.94 618
dimittere nolentes visi sunt se mutuo in inferno in partes concidere.9.95 ibid.
dimittere nolens femina acceptura corpus Domini, vultum auerit.9.96 618
discretio quære in Indiscretio.

DISCIPLINA.

Disciplina zelosum Sanctum Attalum persequente, mala morte plagantur.8.152. 568
Disciplina, quære in Correctio.

DISCORDIA.

Discordiæ studens peruersus monachus dęmoni se dedit, & ad inferna descendit. 1.94 51
discordiæ tumore inflatus presbyter, dæmoni se famulum tribuit.1.104 55
discordias graues humilis abbas cum mansuetudine vicit.1.107 56
discordiæ renuncians, & pacem reformãs latro, veniam peccatorum Apollonio monente accepit.2.5 65

Di-

Discordię auctor repentina morte percutitur, & à bestijs effossus laceratur. 2.6.66
discordantis cum fratribus litigiosi fratris furisculam dæmon subuertit. 2 116 114
discordiæ vitium superantes feminæ pacificeq; viuentes Machario meritis præponuntur. 2.205 152
discordiæ cuiusdam magnæ dans occasionem quidam Episcopus sanctus, acerbas purgatorij pœnas exsoluit. 3.21 201
discordiæ, & dissensionis auctor conuersus quidam, propter nouas botas terribili morte interijt. 3.50 219
discordiæ, & dissensionis auctor præpositus quidam monialium, durius à quadã obsessa quod celebrare ausus fuerit, increpatur. 3.56 226
discordiæ soluendæ caussa Gregorius quidam fluuium in aridam oratione conuertit. 4.69 281
discordias nolens deponere, orante Iacobo de Vitriaco, morbo caduco corripitur. 5.44 308
discordias seminans inter virum & feminam, à dæmonibus rapta, ad infernum deportatur. 9.93 617

DIVES.

Diues cattis apparentibus ad infernadeducitur, sed paupercula vidua moritura à beata virgine consolatur. 4.5 241
diuites frequenter sollicitudinib. laniantur, cum pauperes liberis animis dulce melos ad sidera fundant. 9.60 602
diues quidam secundum qualitatem delectationum, qualitates visus est recepisse pœnarum. 19 85 614
diues quære etiam in Auarus.
diuitiarum contemptus, quęre in paupertatis amator.

DOCERE.

Docens alios quidam sanctus pater, seipsũ ab errore correxit, nam ad sęculum tentatus ire disposuit. 2.3 61
docere alios quidam viam vitæ, etiam sub vitæ suæ perditione non potuit. 4. 81. 288
docens alium Sodomiticè viuere à morituro maledicitur. 5.10 323
docet mala femina innocentem puerum procreare. 5.91 332
doceri sanctus Pachomius à puero senex non erubuit. 7.97. 474

DOCTRINA.

Doctrina simplici sancti Episcopi philosophus conuertitur, qui nullis doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti. 4.73 283

EBRIETAS.

Ebrius curialis cum iuuencula quam ex baptismate susceptis fornicatus, gehẽnalibus flammis exuritur. 1.61 34
Ebriosus senex discipuli patientia emendatur. 2.121 116
ebriosus faber ferrarius, infernum apertũ vidit. 3.9 183
ebriosi sacerdotis corpus sacrorum locorũ sepultura indignum iudicatur. 7.86. 486

ECCLESIA.

Ecclesiam violare volentes Longobardi, à dæmone possidentur. 1.11 6
Ecclesiam intrans femina post nocturnum mariti concubitum, à dæmone possidetur. 1.16 8
ecclesiam tempore orationis exiens monachus à dæmone trahitur, sed virga percussus à Beato Benedicto, emandatur. 1.21 10
ecclesiam vi intrare volens quidam Arianus Episcopus, subitanea cęcitate percutitur. 1.42 23
ecclesia Ariana dedicat à Sancto Gregorio, quapropter dæmon in specie porcĩ eam exire compellitur, & alia multa in eadem ecclesia ostenduntur. 1. 43 25
ecclesiam dormiendi caussa sub horis exiẽs à dæmone equitatur, & turpis apostata efficitur. 3.59 230
ecclesiam visitans & audiens cantari. Heu mihi Domine, quia peccaui, compugnitur, & in prædicatorum Ordinem ingreditur. 7.47 446
ecclesiam tardè adire, & citò exire diabolica factione docemur. 8. 13 487
ecclesiam exeuntem populum ante finem di-

diuinorum, Ioannes Eleemosynarius exiens,& ipse inter eos sedem, correxit. 8.44 507
ecclesiam frequẽter frequentans diues efficitur, laborioso vicino eiusdem officij ad indigentiam perueniente. 8.57 508
ecclesiæ locum fabulationibus profanantium, à dæmone sacerdos peccata scribi vidit. 9.104 612
Elatio, quære in superbia.

ELEEMOSYNA.

Elemosiynam aliorum retinere noluit frater, qui dominis suis inuitis annuam pensionem soluit. 2.33 77
eleemosynam datam à sancta Melania abbas Pambo voluit numerari, vt eã multo melius dominus numeraret 2 71 93
eleemosynam solitam infideli sollicitudine reseruans, cruris sui grauissima infirmitate corrigitur. 10.112 113
eleemosynam dandam pauperibus potius, quam amicis, & ecclesijs, Abbas Pastor asseruit. 2.141 123
eleemosynam tribuens pauperib. senex panibus abundauit, quando tenax frater ad indigentiã dur. peruenit. 2.152 128
eleemosynam simoniaci sacerdotis Stephanus Abbas nullatenus acquieuit suscipere 4.36 265
eleemosynam ab Epiphanio per illusionẽ ficta morte recipere volens, vera morte defungitur. 4.79 287
eleemosynam Comes Carnotensium dans, seipsum vsque ad camisiam spoliauit. 5.53 312
eleemosynam tribuens quoddam monasterium ditescebat, sed cùm cœpisset manũ contrahere, & eleemosynas non dare, fugatis fratribus, Date, & dabitur vobis, depauperatum est. 6.43 377
eleemosynam ob vanam gloriam miles faciens, perenni pœna inferni damnatur. 6.93 402
eleemosynam accipiens sacerdos, & pro dantis anima nõ orans, grauissimè à dæmonib. verberatur. 6.98 405
eleemosynam faciens sanctus Ioannes eleemosynarius, centum numismatum ligaturam recepit, & ipsam misericordiam in specie virginis vidit. 8.30 498
eleemosynam vbi pauperi Ioannes eleemosynarius pluries dedit, dicens. Ne fortè Dominus meus sit. 8.31 498
Et plura notabilia exempla habentur ibidem infra per totam vitam Ioannis eleemosynarij.
eleemosynam daturus Seraphion, vestimenta, Euangelium, & seipsum vendidit. 8.38 504
Item ibidem habetur de Petro Telonario, qui etiam seipsum vendidit. 38 ibid.
eleemosynæ triginta librarum Ioannes eleemosynarius à Troylo Episcopo cælestem domum comparauit. 8.41 506
eleemosinam tribuens quidam, eo amplius ditescebat quo plus tribuebat. 8. 42 507
eleemosyna scutellæ argenteæ quam Gregorius naufrago dedit, promoueri in Papam promeruit. 8.90 534
eleemosyna de iniustè acquisitis facta, nec veniam, nec gratiam promeretur. 8.148 563
eleemosynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt. 8 155 569
eleemosynam dans Diaconus sancti Germani duorum denariorum ducentos solidos repente recepit. 9.125 635
eleemosynam tribuens in propria persona pauperibus Ludouicus Rex Franciæ, dixit; Hi sunt stipendarij, qui pro nobis pugnant. 9.126 636
eleemosynas largissimas tribuens Tyberius Imperator, bina vice thesauros absconditos meruit inuenire. 9.125 ibid.
eleemosynam largissimam quattuor millib. pauperib. tribuens Erdicius, vocem audiuit cælestem. 9 130 637
eleemosynis impetrans diues, vt pauper pro se oraret, à subitanea morte, & ab æterna damnatione tutatur. 9.146 644
eleemosynam facere nolens vsurarius, potatus liquefacta pecunia, audit dæmones dicentes aurum sitisti, aurum bibe. 9. 216 681
eleemosyna, quære etiam in Misericordia.

EPISCOPVS.

Episcopus ne fieret Ammonius Abbas aurem sibi præcidit. 2 63 92
Episcopus factus Abbas Niceta, grauiori se pœnitentia macerauit. 2.94 104
episcopus, q̃re infra in Prælatus & Pastor.

EQVI-

EQVITIVS.

Equitius qualis fuerit. 1.7. & infra. 3

ERVBESCERE.

Erubescit peccare femina cum Effrem in conspectu hominum, quæ in conspectu Dei peccare non erubuit. 2.138 122

ESKILIVS.

EsKilius postea Dacorum Episcopus, conuertitur. 3.32. 202

EVCHARISTIA.

Eucharistiam in formam pueri mutatam, & ab Angelo in partes sectam, quidam dubitans senex aspexit. 2.184 140

eucharistiam in formam pueri mutatã deuotissimus Plegus Abbas aspexit, & amplexus puerum dulcia oscula Christi labijs fixit. 2.86 141

eucharistiam apes facta pyxide cerea canoris concentibus laudauerunt. 5.93 332

eucharistiæ præsentiam dæmonum phantasma sustinere non potuit. 5.129 348

eucharistię sacramentum venerantes apes, Ecclesiam miri operis construxerunt. 6.68 390

eucharistiæ virtute miracula hæreticorũ Albigensium super aquas ambulantium cessauerunt, & ipsi in aquis suffocati sũt. 6.69 390

eucharistiam à Deo iudex iustus recepit, quam sibi Episcopus negauerat. 6.70. ibidem.

eucharistiam veram, ab hostia non consecrata deuotus Episcopus nouit discernere. 6.71 391

eucharistiam venerans miles, vestiméta in lutum procidens non maculauit. 6.72. ibidem.

eucharistię oblatio captiui catenas, vinculaq; dirupit. 8.40 505

Aliud simile vide. 3.5 178

eucharistiam propter incredulam mulierẽ Gregorius oratione sua conuertit in digitum. 8.91 534

eucharistiam sumptam femina iracunda, in extremis vultum cum desperatione auertit. 9.96 618

eucharistiam acceptam in die Paschæ statim post Pascha chorizationum vanitatibus dehonestantes, horibili plaga caduntur. 9.164 652

eucharistiam quidam deuotus miraculosè suscepit, sed tactu experimentum capere nixus, id quod sensit amodo non sensit. 9.186 674

eucharistiam frangens in missa presbyter, visus est à puero quodam infantem in frusta concidere. 9.87. 675

eucharistiæ Sacramentum ob peruersi sacerdotis perfidiam in carnem commutatur. 9.189 ibid.

eucharistia à Iudæis in Vratislauia atrociter vulneratur, & sanguis Christi de nouo effunditur. 10.2 685

eucharistiam dæmones ipsi venerantur. 10.3 687

eucharistię sacramentum ouiculam à lupo raptam custodit illæsum. 16.5. 689

eucharistiam sumere, quęre etiam in communicare.

EXCOMMVNICATIO.

Excommunicatus pro furto annuli coruus misera cępit infirmitate pedetentim deficere. 3.51 222

excommunicatæ muscæ à Beato Bernardo, repentina morte per pauimenta sternũtur. 3.52 223

excommunicati militis panem, etiam canes edere recusarunt. 3.53 223

excommunicati silua, & stagnum celeriter aruerunt 9.61 603

excommunicati domum execrantes ciconiæ, suos nidos ad alias domos transtulerunt 9.62 ibid.

executor testamenti, quære in testamentũ.

EXEMPLVM.

Exemplis sanctis subditos prouocans ad meliorem vitam, moriturus magna luce deducitur. 5.12 294

exemplo bonorum sodalium suorum claustra petentium, quidam studens Parisiẽsis proiectis libris, & serico pallio, quasi insanus ad Prædicatorum ordinem festinauit. 7.49 447

exemplis homines efficacius ad bonũ, vel ad malum promouentur. 8.11 486

Exem-

Exemplo constantiæ sanctæ Fidis Caprasius animatur ad pugnam.8.104 533
Exemplo Serapionis meretrix luxuriosa conuertitur.9 44 596
Exemplo pœnitentis,& innocentis fratris latro sæuus ad pœnitentiam prouocatur. 9.46 ibidem.
Excitantur quidam patientissimi fratres, vt alijs exemplū patientiæ exhiberent. 2.236.& in sequentibus. 168

EXIRE.

Exire monasterium ad sororem visitandā Ioannes vix post 24.annos acquieuit. 2. 42 83
exire cellam S.Nathanael nullius suasu præsumpsit, postquam se de vna diabolica factione eiectum cognouit.2.74 94
exire cellam nolens Macharius in limine cellæ se proiecit, dicens: Trahite dæmones, trahite.2.77 97
exire tentatus frater, ad consilium senis reuersus, dæmones vociferantes audiuit: Vicisti nos, monache, vicisti.2.146 126
exire frequenter solitus frater, à dæmone increpatur.8.61 453

EXTERIORA.

Exterioribus semel deditus Abbas,qui vix ab ambitu monasterij euelli potuit, totus externus efficitur.5.11 294

FACIES DIVINA.

Facies diuina quomodo omnem creatum decorem excedat.9.73 603

FACIES DAEMONVM.

Facies dæmonum horribilissimæ sunt. 9. 84 614

FAMILIARITAS.

Familiaritatem sæcularium habens longiori purgatorio cruciatur.7.58 451
Familiaritates sæcularium fugere,quære in fugere.
felicitas mundana, quære in prosperitas.

FEMINA.

Feminarum regimen Equitius antea non assumpsit, quam eunuchizatus ferè sexum non sensit.1.7 3
feminæ cohabitans Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus proximus lapsui efficitur.1.31 16
feminarum consortium repudians presbyter quidam, sanctorum Petri, & Pauli meruit visitatione moriturus ad cælestia regna vocari.1.59 28
feminæ præsentia senex quidam tam vehementer fornicatione tentatur, vt omnes digitos suos flamma comburens,ardorem non senserit.2.109 109
feminæ familiaritatem vltra debitum admittens vir nudus incedens,fornicationem incurrit,sed post factum pœnituit.2 119 148
feminæ familiaritatem non vt decuit fugiens annosus & pudicus sacerdos, fornicatur.5.84 328
feminei tactus illecebra monachus irretitus,propriam sororem tentauit constuprare.7.81 464
femina viriles deuitans intuitus, etiam sancto Martino se visendam negauit. 8. 101 477
feminam se ad fornicationem prouocātem Edmundus virga percussit, & omnē tētationis impetum ab ea fugauit.8.5 483
feminæ famigliaritate deceptus Genebandus, post acceptatam continentiam, cū propria vxore iam in sororem mutata peccauit.8.52 412
feminę formam diabolus induit, & Episcopum beato Andreæ deuotum ad lapsum præcipitare conatur.8.72 523
feminarum familiaritas etiam sanctis quā periculosa sit.8.72 ibid.
feminarum aspectus sanctus Karilephus quanta sollicitudine vitauerit.8.14 562

FESTVM.

Festiuis diebus choreas ducens femina baculo quo pila percutitur necatur, cuius corpus infernalis taurus visus est dissipare 5.105 337
festiuis diebus venationibus vaccans,monstrosam prolem ex vxore suscepit.5. 106 337

Festiuos dies dignè celebrans messor deuotus, diuini operis drachmã in segete pēdentem inuenit.5.117 342
festiuitates sanctorũ deuotissimè celebrãs, in festiuitate omnium sanctorum felix ad cælestia regna meauit.7.72 458
festiuis diebus laborans, pauper efficitur, & dignè celebrãs, temporalibus rebus multum ditatur.8.45 508
festiuitatem Natiuitatis Christi cum quãta deuotione sanctus Franciscus in silua Græcij celebrauerit.9.73 6 7
festiuitate Natiuitatis Christi instante, virgo deuota Christum supra cor suum diligens, diupto corde cum Angelis cœlos conscendit.9 74 608
Ibidem quomodo diabolus dedit alapam fratri, qui audiens cantari: Et homo factus est, non se inclinauit.9.75 608
Item ibidem 76. de superiori dicente Papa mi puer, Papa. ibid.
festiuis diebus farinam conspergens, & fermentans, cruentatos panes inuenit.9.193 671
festiuis diebus summa missa carnes vendēs prodigioso modo à Domino plagatus est.9.194 ibid.
festa sua deuotè celebrantibus, sancti grates magnas referre visi sunt. 8.63 519
festum Conceptionis suæ Maria deuotum clericum celebrare docuit.8.68 521
festo Natiuitatis die meritis Incarnationis Christi dæmonis malitia coercetur. 3.72 606
festum Ascensionis, quære in Ascensio.
festum Epiphaniæ, quære in Rex.
festum Purificationis, quære in Purificati.

FOETOR.

Fœtore grauissimo animæ damnatorum puniuntur.5 4 290
fœtore horribili damnati fœtebunt.7.80 464
foetor, quære etiam in Odor.

FICTIO.

Fictus abstinens monachus, draconi deuorandus traditur.1 68 37
fictus frater, qui humilitates verbis præferebat, correptus superbus innotuit. 2.130 120
fictus monachus, ad cuius mortem quasi sancti hominis tota ciuitas conuenit, à dæmone tridente vulneratur, & ad inferna vt meruit deportatur. 2.201 150
ficta morte volēs ab Epiphanio sancto Episcopo eleemosynam capere, vera morte defungitur.4.79 287
fictus & superstitiosus silentij obseruator, relicto habitu religioso, ad sæculum reuertitur.7.12 414
fictione quandam & sancta hypocrisi beatus Dominicus docuit homines ad sanctam vitam prouocari.8 11 486

FIDES.

fide hæsitans profanus mercator animam suam dæmoni vendidit, qui eam vna cũ corpore ad inferna deuexit.5.126 346
fide & oratione sutor monoculus grauissimi montis molem transtulit, & regem Tartarorum conuertit.9.145 644

FILII.

Filij aliquando propter peccata parentum plagantur.2.16 71
filios suos in fornicatione acquisitos perimens mulier quia confiteri erubuit, dãnata fuit.9.32 591

FLETVS.

Fletum cõpunctionis studiosus Antonius in scripturis sacris quæsiuit, & ante mortem meruit certificari de remissione peccatorum suorum.1.70 38
flere peccata solitus sanctus Arsenius pannum semper in sinu baiulauit.2.46 85
flere semper cõsueuit coquus, qui gehennæ flammam semper mente recoluit.2. 237 169
flere solitus peccata sua, ab Angelo commē datur.3 6 179
flere solitus peccata sua frater, repetitis vicibus mirabiliter à Domino consolatur. 3.34 205
flere in missis pro anima filij fœmina admonetur, quæ superfluas & sensuales lacrymas pro morte filij noluit coibere.5. 119 343
fletu nimio præpeditus iuuenis, peccata sua

sua confiteri non præualens, in schedula miraculosè delenda conscripsit. 6.11. 358
Flens incestum cum proprio filio perpetratum femina facilè veniam consequitur. 6.12 360
Flere solitus peccata sua auem dulciter cōcinentem, & se ad cælestia gaudia inuitantem audiuit. 7.66 454
Flens pro peccatis catenam peccatorum vna lacryma visus est dirupisse. 9. 39. 594
Flens cognati frequenter non tam propter morientes, quam propter propria commoda, quibus priuantur. 9.157. 650

FORNICATIO.

Fornicarius sacerdos sacramentum altaris columba auferente amisit. 6.8 356
fornicari volentem Christus in specie monachi reuocauit. 9.34 592
fornicatio, quære in tentatio, & Luxuria.

FRAVS.

Fraudulenter petentes vestimenta ab Isaac cogniti cum multa confusione abierunt. 1.36 20
fraudulentus vsurarius ab infernali equo ad inferna deuehitur. 6.10 358
fraudulentia quadam pia quidam sodalem suum insolentem in spelunca inclusit, & monachum ac eremitam effecit. 7.76. 460

FVGERE.

fugiens hominum frequentias monachus, cum à Theodosio Imperatore fuisset occultè visitatus, latenter nocte aufugit. 2.34 78
fugiens hominum gloriam, & frequētiam abbas Pastor, Iudicem Prouinciæ recipere recusauit. 2.35 78
fugere homines docuit quidam senex, qui semper nudus incessit. 2.198 148

FVRTVM.

furatum caballum patienter sustinens Libertinus, flagellum quo minaretur, raptoribus dedit. 1.2 1
furans olera, à serpente terretur. 1.6 3
furari venientes in hortum Isaac, omnes inuenti sunt laborare. 1.35 19
furatus arietem nec discedere potuit, nec abijcere prædam prius quam precibus clericorum iuuaretur. 1.40 22
furari volentes, dracones deterrent. 2.9 67
furantibus bouem parentibus, filius eorū rabidi canis morsu in furiam vertitur. 2.16 71
furto captam pellem Macharius à læna recipere noluit, nisi promitteret se de cetero pauperum quadrupedia non læsuram. 2.79 97
furatus porcellum tonsor, ab omnia vidente Deo in specie pauperis ad eum veniēte vt reddat admonetur. 1.111 58
furatus codicem veteris, & noui testamenti, patientia senis cui furabatur compungitur. 2.119 115
furantibus res suas, senex etiam oblitum sacellum reuelauit. 2.120 116
furātis manus senex moriens exosculatur, dicens: gratias ago manibus istis, quia propter eas vado ad regnum. 2.122 116
furari solitus panem Serapion, tamdiu hoc morbo laborabat, quousque humili reuelatione furtum detegeret. 2.215 158
furto diffamatus Pafnutius patientissimè tulit. 2.221 161
furari solitus nouitius deprehenditur, à dæmone possidetur, furit, & moritur. 3.29 200
furatus annulum coruus, excommunicatur, & incipit misera infirmitate pedetentim deficere. 3.51 222
furatus obolum iuuenis, non nisi velatam Domini faciem intueri finitur. 6.103. 406
furtum perpetrans lupa, solito more ad eremitam à quo pascebatur, ingredi erubescit 7.99 475
furtum faciens monachus de sibi commissis, à dæmonio vexatur. 8.86 433
furtum, quære etiam in Bona iniusta.

GLORIA CAELESTIS.

Gloriam cælestem expertus Marcellus, cum à sancto Fortunato à mortuis esset suscitatus, ingemuit dicens: O quid fecisti. 1.18 9

Gloriam Christi, & sanctorum videns quidam Tartarorum, ad fidem conuertitur. 5.125 346
Gloriam cælestem expertus dæmon, vsque ad diem iudicij paratus esset pœnitere, si rursum præberetur sibi accessus. 5.135. 355. & 6.53 381
Gloriam cœlestem, quære etiam in cœlestis.

G L O R I A.

Gloriam hominum fugiens monachus, à Theodosio Imperatore salutatus aufugit. 2.34 78
Gloriam, & frequentiam hominum exhorrescens abbas Pastor, iudicem prouinciæ recipere noluit. 2.35 78
Gloriam hominum fugiens senex denudatus, & se lauans in paludæ dæmonium habere putari voluit. 2.55 88
Gloriam hominum fugiens abbas Moyses, iudici se visitare volenti occurrit, dicēs, quid Moysen quæris: fatuus est, & hæreticus. 2.127 119
Gloriam humanam deuitans Simeon Abbas, cum iudicem se visitaturum cognouisset, caseum & panem sedens in limine manducauit. 2.129 120
Gloriæ vanæ obuiando, non debemus opera bona omittere. 2.199 127
Gloriam hominum fugiens domina Piterij, fatuam, & demoniacam simulauit, & honorata à cōsororibus nunquam inuenienda aufugit. 2.182 137
Gloriam hominum fugiens Pinusius, relicto monasterio, vbi pater præerat, in alio monasterio sub iunioris fratris imperio humilimè militauit. 2.226 165
Gloria vana tentatus quidam frater, qualiter restiterit. 2.249 174
Gloriam hominum de suis virtuosis operibus quærens femina, damnatur. 9.200. 674
Gloria inanis in cantando, quære in Cantare.
Gloria vana, quære in superbia.

GRATIAS AGERE.

Gratias agens de modicis beneficijs Dei femina, nobilem iuuenem in maritum accepit. 4.19 253

G V L A.

Gulosa femina lactucam comedens obsidetur. 1.8 4
Gulosus monachus draconi deuorādus traditur. 1.68 37
Gulosus monachus repentina morte in die Natiuitatis Christi percutitur. 1. 81. fol. 44
Gulosus frater in peccatum sodomiticum corruit, quia de frixura comedit. 1. 82. fol. 45
Gulosius educata caro Sophiæ nobilis feminæ grauius fœtet. 1.83 ibid.
Gulosus Episcopus insanabile gutturis vulnus incurrit. 1.92 50
Gula tentatus quidam frater, horam prandij vsque ad debitum, & regulare tēpus protraxit. 2. 28 75
Gulæ suæ victores sancti senes, cibo verbi Dei se reficientes, pulmentum comedere neglexerunt. 2.29 ibid.
Gulam suam vicit prior abbas, qui amarissimam semper aquam potauit. 2. 41 82
Gulosi distinguentes inter cibum, & cibum, stercus visi sunt manducare. 2.191. 144
Gula victus Serapion paximacem furatum clandestinè manducauit. 2. 215 158
Gula tentatus Andreas Archidiaconus, monasterium reliquisset, nisi misericors Deus legumina mirabili quadam suauitate condidisset. 3.21 192
Gulosus nouitius à dæmonibus gallinam assam offerentibus, à Clareualle extractus, à dæmone possessus, furens interijt. 3.29 200
Gulosus infirmarius seipsum per guttur vulnerauit, sed mirabili misericordia Spiritussancti pænitentiæ reseruatus, diu super vixit. 3.44 223
Gulæ impetum domare volens conuersus latro, funibus ventrem strictissimè colligauit. 4.38 266
Gulosi fratres miserabili morte puniti sūt. 4.39. 267. & 40 ibid.
Gulosus quidam Elphegi discipulus, æterna inferni pœna damnatur. 4 45 268
Gulosi monachi repentina morte percussi interierunt. 5 4 290
Item aliud. 5.38 306
Gulosus presbyter sepultus se damnatum clamat. 5.75 328
Gulæ deditus profanus mercator, animam suam vendidit vni dæmoniorum. 5.126 346
Gulam viso passo Christo, monachus Cisterciensis deuicit. 5.132 348

Gula

Gula acerbissimi pomi tentatus pœnitens miles,animam expirauit.6.46 378
Gulosi Episcopi stomachum scindendum quidam conuersus dixit,&c.6.48 378
Gulosus infirmitatem claudicando simulauit,& à dæmone claudicante irrisus apostauit.6.49 380
Gulosorum cibi in inferno sunt bufones, & serpentes.6.92 402
Gulosus,& ebriosus miles,ex cruselino picem, & sulphur cogitur perenniter bibere.6.97 404
Gulam sanctus Franciscus cum sancta Clara ceterisq; fratribus auditu diuini verbi superantes, parum,aut nihil comederunt.7.18 422
Gulosus conuersus,vinum sine licentia bibens à dæmone possidetur.7.60 452
Gulæ suæ victor,carnes contra Ordinē comedere expauescens,citò ab infirmitate sanatur.7.62 453
Gulæ, & conuiuijs dedita anima, iudici condemnanda perpetuò præsentatur.7.82 465
Gulæ suæ victores Cartusienses, carnes in pisces conuerti meruerunt.9.1 578
Gulam prudens matrona filias monasticè nutriēs cohibere in puellis studuit,quas extra horam prandij etiam aquam bibere vetuit.9.66 605
Gulæ suæ impetum sequens mater Augustini,à famula meribula nominatur.6.66 ibidem.
Item plura habentur in exemplis sequentibus de gula.
Gula,quære etiam in Ebrietas.
Item in Abstinentia.

HABITVS MONACHALIS.

Habitum monachalem exsuens,repentina morte percussus, ad inferna deducitur.5.4 290
Habitu monachali Ludouico Lantgrauio post mortem indutus, parum ei profuit ad salutem.6 88 399
Hasta ludere,quære in Torneamentum.

HENRICVS.

Henrici Imperatoris vita qualis fuerit. 4.48.& infra. 269
Hereditas iniustè acquisita,quære in Bona iniusta,& vsurarius.

HÆRETICVS.

Hæretici nomen super omnia mala abbas Agathon exhorret.2.36 79
Hęresi Antropomorphitana Serapion annosus pater grauiter laborat.2.218 159
Hæreticus quidam cum peruertere putat, ipse conuertitur,dum per prędicatorem præstigiæ dæmonum denudantur.5.129 348
Hæreticus ab obsesso flamma crematur, & ob id obsessus à dęmone liberatur.5.136 350
Hæretici albigenses miracula diabolica factione operantur.6.69 390
Hæretici adhærentes feminæ quam turpi dæmoni adhęserint beati Dominici oratione apparuit.8.14 487
Hieronymus sanctus suis deuotis in necessitatibus eorum fideliter succurrit.7.77. 461
Et exemplis ibidem sequentibus.

HORAE CANONICAE.

Horas Canonicas intempestiuè persoluēs sanctus Seuerinus purgabilibus flāmis aduritur.1.98 52
Horas in lecto persoluens debilis frater, à dæmone accusatur.1.99 53
Horas B. Mariæ quędam virgo didicit,vade à Maria multum dilecta,militem ipsā violare volentem conuertit.4.8 244
Horas B.Marię dicere solitus Ioannes Damascenus,abscissam manum grandi miraculo recepit 4.23 256
Horas Canonicas negligenter soluens,purgatorium sustinet, sed fratris Conradi precibus liberatur.7.35 438
Horas Canonicas Edmundus etiam studēs Parisiensis persoluit.8.6 484
Horas Canonicas cum reuerētia legere S. Ludgerus, & verbo docuit, & exemplo mostrauit.8.56.514.& 57 514
Horas Canonicas, quia quidam fratres cū debita reuerentia non persoluerunt, à quodam defuncto grauiter sunt reprehensi.9.142 643

HOSPITALITAS.

Hospitio recipiens dæmonē in specie peregrini, filium repente in ignem proiectū ami-

amisit.1.17 9
Hospitalis Cerbonius Episcopus, mirificè ab vrso occidendus veneratur.1.23 18
Hospitalis Episcopus non habens quod hospiti apponeret, volitatem gruem precibus in terram deiecit.1.76 43
Hospitalitas ciuitatis Oxirinthi multipliciter commendatur. 2.13 69
Hospitalitatem exhibens quidam S. Gregorio Ponti Episcopo sacerdos idolorum, conuerti promeruit.4.68 280
Hospitalitatem exhibens ciuis quidam Romanus, inuēto balsamo, & lapide pretioso, de paupere diues efficitur.5.47 310
Hospita pauperum militis vxor quædam, lectum in quo leprosum posuerat, rosis inuenit respersum. 5.52 312
Hospes peccata in domo sua contingentia non corrigens, à dæmonibus raptus in aera leuatur, sed compunctus liberatur. 9.37 593
Hospitalarius omnes indifferēter recipiēs, concentibus Angelorum ad cęlos deducitur.10.13 697

HVMILITAS.

Humilis Equitius quantum ab omnibus veneraretur.1.10 4
Humillimus Constantinus mansionarius descipientem se rusticum dulcissimè amplexatur.1.12 6
humili responso Apollonius iniuriatus gētilem conuertit.2.13 69
humiliter ferens omnem iniuriam Aghaton Abbas, hęreticum se dici vehementer exhorret. 2.36 75
humilis Eulalij matta cremari igne nō potuit.2.40 82
humilitas, pallor, & macies, decent monachum.2.51 86
humilitas sola diaboli laqueos potest euadere.2.57 88
humile sentire de seipso habens coriarius, Antonio magno pręponitur.2.78 88
humilitauit suo ieiunio Macharius Tabennesiotas monachos de suaa bstinētia forte inanius gloriantes.2.75 95
humilis monachus alteram maxillam præbens obsessæ percutienti, dæmonem effugauit.2.160 130
humilitatem Macharij dæmon imitari nō potuit, licet ieiunia, vigilias & cetera potuisset imitari.2.168 132
humilis senex ad præceptum archimandritæ porcos pascit, flagello ducit, & reducit.2.167 ibid.
humilitate senis se inter hædos à sinistris ponendos computantis dæmon de obsessa fugatur.2.167 133
humilitate sua sen.x, qua interrogare aliū voluit dubij sui, solutionem ab Angelo percipere meruit.2 169 ibi.
humilis frater à deceptione diaboli in specie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit, vide ne ad aliū missus sis.2.170.ibi.
humilitas destruit virtutem inimici 2.173 134
humilitate sua abbas Pastor inuidi fratris faucium pectus sanauit. 2.74 134
humilis domina Piterij, fatuam se fingens, à Domino commedatur.2.182 137
humilis adolescens Comitis filius, non veritus est in Ciuitate patria sportellas vēdere.2.235 164
humillimus Pinusinus relicto cœnobio, vbi pater præerat, in alio monasterio sub iunioris fratris imperio promptissimè militauit.2.226 165
humilis frater ante portam monasterij manens, omnibus ingredientibus, & egredientibus litaniā fecit septem continuis annis, & sic semper permanere petijt.2.237 169
humilis & ennosus senex, quomodo ab abbate Isidoro exercitaretur. 2.239 170
humilis Archidiaconus ab officio depositus, nouitius efficitur, & humilitatē mirabilem gratiam à Domino cōsequitur. 2.251 171
humilis Vvalarici olera vermes lædere non potuerunt.4.26 260
humilis Edburga filia regis Angliæ, furtim acceptos monialium soccos lauit, & lotos secretè restituit.4.52 271
humilis Lantfrancus abiectus, monasteriū, quod inuenire potuit, intrauit, vbi etiam male correctus, dum bene legeret ad mēsam, malè pronunciauit.3.53 272
humilis Bernardus Abbas calceos liniens à dæmone irridetur.6.26 371
humilis puer Iesus, salutationem angelicam perfectissimè dicens, cum ad suas laudes peruentum est, obticuit. 6. 66 389

Humilitatis gratiam oculorum amisione mercari cupiens frater Masseus, & oculos retinuit, & humilitatis gratiam accepit, ex qua in diuina contemplatione mirabiliter creuit. 7.25 432
Humillimus Augustinus de Iterano, Doctor vtriusque iuris conuersus, rusticũ, & illiteratum se fingens, cum summa alacritate officia despectiora compleuit. 7.67 455
Humilius Pachomius à puero non erubuit discere, quomodo mattas texere oporteret. 7.97 474
Humilis Petrus Telonarius cum ignotus erat hominibus, inter homines mansit, cum verò *cognosci cępit, aufugit. 8.38* 502
Humilis Thomas de Aquino, fratrem multo minorem se sequi tãquam seruus non despexit. 9.95 536
Humilis rex Dacię, regium diadema Christo tribuit, postquam propriam potentiam friuolam intellexit. 9.71 606
Humilis Episcopus Parisiensis, se de paupercula matre natum non erubuit, quã pretiosè vestitam non recognouit. 9.155 649
Humilis magister Henricus de Louanio, subulcus efficitur, & sicut in scholis (nã rector fuerat) loca distincta inter iuuenes habuit, sic postmodum statuit inter porcos. 10.10 693
Humilitas vestitum, quære in Vestimentũ, & Vestis.
Hypocrita, quære in Fictus.

IACTANTIA.

IActantia sua sanctus Eleutherius puerum, quem à dæmone liberauerat, rursum obsideri promeruit. 1.46 25
Idolum, quære in Ydolum per Y.
Ieiunium quære in Abstinentia.
Iesus, quære in Nomen, & Puer.

IMAGO.

Imaginem S. Hieronymi in cella habens quædam pudica virgo, à dęmonis accessu tutatur. 7.73 466
Impatientia, quære in iracundia.

INCANTATIO.

Incantationibus à vexatione dæmonis curanda femina ab integra legione dęmonum inuaditur. 1.16 8
Incantationibus mulier rarò communicãs in equam mutatur. 2.75 95
Incantationibus dedita femina, ab Ecclesia, in qua defuncta iacebat, à dæmonibus extracta, & equo infernali imposita, cum clamore ad inferna trahitur. 4.51 271
Incantationib. necromãticis deditus scholaris è circulo per annulum raptus ad loca pęnalia ducitur, sed pauens & mater reducitur. 6.48 379
Incantator suis artibus virginem B. Hieronymo deuotam ad alterius libidinem decipere volens, grauiter à dęmone flagellatur. 7.83 466
Incantatricem feminam dolorem capitis passus sanctus puer Bernardus, exhorruit. 8.22 495
Incantatorum perfidia decipitur femina, vt per profana verba amissum pęnè lumen reciperet. 10.16 701
Incantatorum perfidia quidã iuuenis per profanam chartam quascumque feras reseruauit. 10.17 702
Incantator cum dæmonum turba ad inferna dilabitur. 9.140 642

INCONSTANTIA.

Inconstans monachus, & in monasterio perdurare nõ valens, statim vt monasterium exijt, draconem terribilem in via inuenit. 1.26 13
inconstans iuuenis à religione ad sęculum rediẽs, grauiter à sancto Andrea, & Gregorio verberatur. 1.110 58
inconstantia tentatus Andreas Archidiaconus, orationibus fratrum mirabili modo liberatur. 3.21 192
inconstans nouitius à dæmonibus gallinã assã offerẽtibus, è Clareualle extrahitur, & statim vexatus à dæmone, & furens interijt. 3.29 200
inconstans frater pęnitens, graui infirmitate purgatur. 3.38 208
inconstans frater a Beato Bernardo, & Malachia corrigitur. 3.41 211
inconstantia tentatus quidam in Ordine sancti Francisci, visa cęlesti atque pulcher-

cherrima fratrum Ordinis illius processione stabilitur.8.19 423
inconstantia in loco, quære etiam in Apostata,& in Exire.

INDIA.

India per captiuum Frumētium ad fidem conuertitur.4.74 284

INDISCRETIO.

Indiscretus senex grauiter à spiritu fornicationis tribulatur, eo quod tentatū huiusmodi tentatione fratrem fecerit desperare.2.100 106
indiscreti patres nimio labore & abstinentia tentatum luxuria fratrem debilitauerunt.2.110 112
indiscretus senex dæmoniaca suasione deceptus, in puteum sese proiecit.2. 212. 157
indiscretus frater spretis panibus à pagana & fera gente oblatis, dura morte defungitur.2.213 157
indiscretus pater diabolica suasione seductus, discipulum interimere tentauit. 102.214 158

INDVLGENTIA.

Indulgentijs licet plenarijs absolui, se si fecisset à Papa, nihilominus damnatus est, eo quod summus Pōtifex huiusmodi indulgentias non confirmasset.9.30 590
Indulgere, quære in Dimittere.

INFERNVS.

Inferni pœnas videns Petrus monachus, grauissimam pœnitentiam in mundo peregit.1.62 34
infernales pœnas videns quidam ad vitam redijt, sed vitiosam conuersationem suā non correxit.1.63 35
infernales pœnas nimis acerbas femina delitijs fretra sustinuit.2.182 137
infernales pœnas diuersi diuersimodè pro meritorum qualitate patiuntur. 2 204. 152
infernalem flammam semper cogitans coquus lacrymis madet cōtinuè.2.237. 169
infernalibus pœnis Drichelmus perterritus, mirabilem pœnitentiam egit.3.7.180
infernū apertum ebriosus faber ferrarius vidit.3.9 183
infernali igne calefacta aqua, æneum candelabrum ceu liquidam ceram liquefecit.3.63 232
infernales pœnas sentiens clericus, mūdo relicto monasterium intrauit.4.56 273
infernalibus flammis punitur miles tornea mentis, & carnis delitijs implicatus. 5. 101 335
infernales pœnas expertus quidam in Ordine Cistercienfi, grauissimam pœnitentiam exegit.6.4 352
inferni pœnas grauissimas Ludouicus Lantgrauius visus est pertulisse.6.5 353
item de eodem.6.88 399
infernalis ignis quam sit acerbus. 6. 89. 400
infernales cibi bufones sunt atque serpentes.6.92 402
infernales pœnas nullæ possunt quantumlibet numerosæ linguæ explicare. 6.93. ibidem.
infernales pœnas expertus Euervvach mirabilem resuscitatus pœnitentiam egit. 6.96 403
infernales pœnas latro per Beatum Franciscum conuersus breuissimo tempore expertus centum quinquaginta annis se existimat cruciatum.7.23 427
infernalium vermium memor iuuenis quidam, ab insolentissima vita ad Prædicatorum Ordinem inuitatur.7.50 448
inferni pœnas quia tener iuuenis vidit se sustinere non posse, ad Prædicatorū Ordinem conuertitur.7.51 448
infernalem cappam sosphismatib. depictā, discipulus magistri Silonis pro syllogismorum vanitate promeruit.8.65 520
infernalem in domum & barathrum quidam eremita tamquam niue densissimas vidit animas damnatorum decidere.9. 80 610
inferni pœnas horribilissimas quidā è corpore raptus vidit.9.81 ibid.
infernales, & horrendissimas pœnas quidam diues sustinuit, & pro qualitate delectationum qualitates pœnarum recepit.9.85 614
Simile habetur.9.207 677
inferni pœna quam acerba sit.9.86 615
item plura ibidem capitulis sequi.
inferni pœna quo ad visionem larualiū faciem

cierum grauissima est.9.84 614
Infernalis pęna quo ad auditum vocũ terribilium est nimis acerba.9.87 614
infernalem pęnam à sacerdotibus fallaciter prædicari asserens illuc deportatur. 9.88 615
inferni pœnas monialis intuita, à fornicatione abstinuit.9.108 625
infernales pœnas diuersas quidam miles pro diuersitate criminum patiebatur.9.119 ibid.
ibidem exemplis præcedentibus, & sequentibus plura de luxuria inueniuntur.
inferni pęnas triginta diebus expertus Cãcellarius Parisiensis, diem iudicij propter tedium, temporis, & multitudinem ad inferna ruentium suspicatur adesse. 9.198 675

INFIRMITAS.

Infirmis quidã Apollonius vsque ad mortem deuotissimè ministrauit.2.73 74
infirmo leproso Eulagius solicitè ministrauit.2.87 101
infirmo seni Angelus Domini officiosissimè obsequitur.2.118 115
infirmis ministrare ieiunium & omnẽ pęnitentiam quidam senex dixit præcellere.2.137 135
infirmi & vlcerosi senis saniem frater plenus victoria & charitate potauit.2.180. 136
infirmis deuotè ministrans frater de salute ęterna ante mortem certus efficitur.3 23 193
infirmitatem capitis patienter ferens frater, miraculosè à Domino liberatur. 3. 27 199
infirmus remanet frater, quamdiù medicinis cõfidit, sed sanatur postquam in Dominum curam sui proiecisset. 3.28 199
infirmus Alquirinus infirmis deuotè ministrauit, & à Domino mirabiliter visitatur.3.33 204
infirmitatem suam patienter tolerans, suauiter modulando, & inaudita cramina decantando, spiritum Domino commendauit.3.38 208
infirmarius gulosus cibos infirmorum mãducat, & desperatus seipsum jugulat. 3. 54 223
infirmis quanto studio vxor Theodosij Imperatoris ministrauerit.4.20 254
infirmatur quiddam in corpore, postquam in anima per peccata cępit infirmari. 5. 112 338
infirmitatem corporis maluit quidam sustinere vsque ad diem iudicij, postquã purgatorij pęnas fuerat expertus.5.125.341
infirmus voto religionis emisso sanatur. 6. 3 352
infirmitatem claudicando simulans, à dæmone claudicante deridetur.6.49 380
infirmo leproso ministrans sanctus Franciscus, corpus eius, & animam miraculosè sanauit.7.22 426
infirmitate grauissima sanctus Franciscus Domino attestante inuehebatur ad vitam sempiternam.7.29 435
infirmitate quassatus Augustinus de Iterano Doctor vtriusque iuris, cõuertitur, & scientiæ suæ titulos reticens, humillima officia monasterij cum summa alacritate compleuit.12.67 455
infirmus Palemon abstinentię suę rigorem paululum laxatam resumpsit.7.90 470
infirmus quidã frater & regio morbo percussus, digna laude à sancto Pachomio collaudatur.7.44 445
infirmitatem corporis patienter tolerans, secundum Pachomium ieiunante fratre plus meretur.7 98 474
infirmitate pressus Dunstãnus cõuertitur. 8.1 480
infirma obsidione dęmonis fœmina dũ sensit se tali modo à multis malis cohiberi, patientissimè tolerauit.8.12 486
infirmitatem pluribus sanitate salubriorẽ esse Beatus Thomas Cantuariensis miraculo monstrauit 8.79 526
infirmo leproso ministrans presbyter, spiritu prophetiæ, & magnã gratiam vidente B. Basilio promeruit.8.82 530
infirmo leproso compatientes Ethbinus & Abbas eius, glorioso miraculo illustrari meruerũt, & leprosum ipsum Christum esse cognouerunt.8.159 571
infirmitatem lepręgrauiter ferẽs miles, in desperationem & impatientiam ductus, formosam animam turpiori lepra fędauit.9.90 616
infirmitate lepræ percussus præpositus pulcherrim' animæ peccatricis vulnera infirmitatis occasione curauit.9.91 616

Infir-

Infirmitate lepræ percussa deuotissima atque pulcherrima femina omnibus plagentibus ipsa lætabatur. 9.92 610
infirmitatem corporis patiēter ferens anima exitura, omnibus membris deuotas grates refudit. 9.136 649
infirmos supra modum abhorrentes, frequenter in infirmitates easdem consueuerunt incidere. 9.132 631
infirmus leprosus dulciter canit, quia parietem inter se & Dominum diuidentē indies videbat diffluere. 9.138 641
infirmitas corporalis, quære in Tentatio.

INGENIOSVS.

Ingeniosi ad prælaturam magis sunt apti. 5.1 289

INIMICVS.

Inimicus quidam frater oratione ad pœnitentiam conuertitur. 3.40 210

INIVRIAS FERRE PATIENTER.

Iniurias patienter ferens Apollonius, gētilem virum conuertit. 2.14 69
iniurias & opprobria Agathon Abbas patientissimè tulit, sed hæretici nomen tetrum vehementer exhorruit. 2.26 79
iniuriantibus se fratre dixit: Isti sunt qui occasionem nobis præbent profectus. 2.52 87
iniuriam passus quidam iuuenis, risit quapropter meruit ad philosophicam disciplinam admitti. 2.209 153
iniurias patienter ferre docuit Ioannes Eleemosynarius nepotem suum, reddens gratiam pro vindicta illi, qui nepoti suo iniuriam fecerat. 8.35 501
iniuriam inferre bonis, quære in persiqui bonos.

INNOCENTIA.

Innocenti puero leæna obedit. 2.37 80
innocētia pueri Achaz multis iudicijs declaratur. 5.56 313
innocens puer obsessam à dæmone chorizatricem liberauit. 5.90 337
innocens puer ignito ferro nō vritur, post stuprum autem admissum grauitem ab igne aduritur. 5.91 332
innocentiam in sancto Machute mare veneratur. 8.142. 564. & 143 536
innocentiam & sanctitatem Macutis, ignis cetus, & lupus reuerentur. 8. 144. 145. ibidem. & 147 565

INOBIDIENTIA.

Inobediens senex, qui infirmus, & sine licentia Monasterium exijt, post commissam fornicationem cum puero redit. 2.105 109
inobediens adolescens ducente aquila eremum petēs, postea à dæmone decipitur. 2.124 117
inobediens frater, cuculæ petiam sine licentia assuit, & ob id moriturus dæmones lætantes vidit. 3.45 213
inobediens conuersus, & superiori suo rebellis, à dæmonibus rapitur. 4.48 216
inobediens Prior cum Maria ad cœlestem patriam pergere prohibetur. 3.49 217
inobediens, & rebellis conuersus, pro botis siue calceamentis nouis seditionē mouens, terribili morte interijt. 3.50 219
inobediens frater, sine licentia phlebotomiam suscipiens, vsque ad spiritus emissionem sanguinis fluxum non potuit cohibere. 4.41 267
inobediens Fulco graui infirmitate vsque ad mortem fatigatur. 5.24 199
inobedientiam Adæ pertinaciter sugillās seruus, inobediens efficitur, & perdita gratia Dñi sui effugatur. 6.44. 337 337
Simile habetur 45. & etiam 46. Ex quibus exēplis apparet quomodo natura laborat semper in vetitum.
inobediens frater dæmoni per obediētiā præcipiens vt ab obsesso exiret, ab eodē dæmone irridetur. 7.61 453
inobediens laicus, & nullius volens parere imperijs, in æternum damnatur. 7.69 456
inobediens Astiō grauiter immunda satis tentatione vexatur. 8.21 494

INTENTIO.

Intentione sinistra dæmonem in specie peregrini hospitio recipiens, filium in ignem proiectum perdidit. 1.17 9

Intentione furandi calices intrans monasterium in Clareuale, mutato proposito prior efficitur. 6.1 351

INTERROGARE.

Interrogare volens alium de dubio suo ab Angelo informatur. 2.169 133

INVIDIA.

Inuidus sacerdos Florentius Beato Benedicto venenum dedit, & septẽ nudas puellas in conspectu discipulorum eius ducere choream ordinauit, & repentina morte interijt. 1.22 11
inuidi fratres vrsum Florentij occidentes, morbo elephantino percussi interierunt. 1.37 20
inuidia actus quidam senex, alium fratrem bacuo è cella sibi concessa expellere disposuit, eo quod plures ad illum fratrem visitandi gratia confluerent. 2.39 81
inuidum fratrem abbas Motues quanta caritate susceperit. 2.53 87
inuidia aliqua agitati monachi Tabẽnesiotæ Macharium de monasterio eijci postularunt. 3.76 95
inuidum fratrem quomodo Abbas Pastor mirabili beneuolentia, humilitate, & industria pacauerit. 2.174 134
inuidia inflammatus frater, de furato Psalterio Pafnucium diffamuit, & dæmonis obsessione plagatur. 2.221 161
inuidus frater attractus odore, qui de pręsentia Beatæ virginis aduenerat, protinus emendatur. 3.57 217
inuidi fratris venenum quidam victoriosa obsequiositate deuicit. 6.36 373
inuidus dæmõ perdere animã maluit, quã cęlestem gloriam obtinere 6.52 f.382
inuidus propinans sancto Samsoni venenum, à Deo plagatur. 8.149 566
inuidi detractores, & persecutores sãcti Attali horrenda morte puniti sunt. 8.152 568
inuidentes & diffamantes sanctum Goarẽ quibus plagis fuerint affecti. 8.161 572
inuidiosè persequens sanctum Dei colam terribili plaga percutitur. 8.160 fol. 571
inuidus innocenti mortem procurãs, incidit in foueam quam fecet. 9.133 638
inuidia, quære etiam in Odium, Diffamare, Discordia, & Dimittere.

IOANNES BAPTISTA.

Ioannes Baptista deuotum sibi Sanctulum ne gladio percuteretur pręseruauit. 1.48 16
Ioannes Baptista, deuotum suum vt sub rigorosi Prioris sui regimine maneat, adhortatur. 7.65 454

IRA.

Iracundi fratris furisculam dæmon tribus vicibus subuertit. 2.116 114
iam responsio mollis lenit. 2.14 69
iratus frater dæmoni ingressũ ad monasterium sancti Francisci prębuit. 7.21. fol. 426
iracundo, & impatienti leproso seruiens Frãciscus, ipsum à lepra corporis & animę curauit. 7.22 426
iratum briceium dęmones visi sunt ad maledicendum Beato Martino concitare. 7.105 477
iracunda femina, & propter iram alijs importabilis confessione, & precibus sancti Malachię mansuetissima est effecta. 8.4 509
iracunda femina corpus Christi sumptura in extremis vultum auertit. 9 86 618
irridere, quære in Deridere.

IVDICIVM DEI.

iudicio Dei occulto vir bonus tribulationibus & mulier iniqua delitijs fruitur. 2.183 138
iudicio Dei occulta cuidam fratri ostenditur ab Angelo, qui boni senis filium occidit, & peruersum senẽ muneribus cumulauit. 2.210 154
iudica Dei occulta ostenduntur cuidã fratri, qui animã peregrini ab Angelis Michaele & Gabriele deduci vidit in cęlũ, animæ verò eremitæ mali à dęmonibus rapi in infernum. 2.201 150
iudicio Dei occulto quidam diues dãnandus honorificè sepelitur, recipiens mercedem in pręsenti, & deuotus eremita à belluis comeditur, vt sic purgatus ad regnum euolaret cęleste. 2.189 145

Iudicium Dei vehementer expauit frater, qui ad iudicium tractus à propria matre confunditur.2.191 105
Iudicio Dei examinatus & accusatus Stephanus, in hora mortis miserandis quibusdam vocibus fratres perterruit sibi astanes.2.247 173
Iudicij tubam germanũ fratrem timere docuit rex, eumdem germanum suum innocentem mortifera quadam tubacitari faciens.4.15 250
iudici præsentatus quidã insolẽs & indisciplinatus prælatus, nudus ad infernales pœnas protrahitur.5.2 289
iudici præsentandus quidam Cardinalis cũ multis alijs, miserabili quadã effigie ducitur.6.95 403
iudicante Domino qui per rubeam scalã iustitiæ ascendere voluerũt ceciderũt, qui verò ad albam scalã misericordiæ confugerunt Maria semper Virgine misericordissima suscipiente, saluati sunt.7.41 443
iudici Christo præsentatus, aut peccata soluere, aut ad infernales pœnas ire præcipitur 7.54 449
iudici Deo præsentatur anima condẽnanda, eo quod pompis mundi conuiuijsq; nimium dedita fuisset.7.82 465
iudicio Dei famosus doctor Parisiẽsis accusatur, iudicatur, condemnatur, & Bruno cũ reliquis, qui Cartusiensem ordinem inchoauerunt, conuertitur.9.97 618
Iudicatus quidã religiosus, fratri suo post mortem apparens, dixit: Nemo credit, nemo credit, nemo credit, quam districtè iudicat Deus, & quam seuerè ipse punit.9.98 620
iudici præsentatus Vdo accusatur, iudicatur, & condemnatur.9.175 659
Simile habes ibidem.176 66S
Item.176 ibidem.
Item.177 ibidem.

IVDICIVM TEMERARIVM.

Iudicium temerarium in alios iactare non debemus.2.92 104
Iudicans temerariè culpabilẽ fratrem abbas Isaac, ab Angelo prohibetur ecclesiã intrare.2.132 121
Iudicantes temerariè culpabilem fratrem Abbas Prior congruo exemplo redarguit.2.133 121
Iudicãs sacerdotem celebraturũ solitarius, vocem cælestem audiuit: Tulerũt sibi homines iudicium meum. 2.134 ibidem.
iudicans in sexta feria manducantem mane fratrem, solitam deuotionis gratiã amisit.2.125 ibidem.
iudicans temerariè pauperem socius sancti Francisci, pœnitentiam coram paupere facere compellitur.7.6 410
iudicãs temerariè Ioãnes Eleemosynarius monachum sororem mulierem circũducentem, à Domino pro errore reprehẽditur.7.39 504
iudicia temeraria vetãda Ioannes Eleemosynarius pulchro exẽplo demonstrauit. 8.44 500
iudicio suo deceptus est Effrem sãctus, qui videns gloriam exteriorem beati Basilij ostensam sibi cælitus, illius sanctitatem non credidit. 8.83 530
iudicio temerario præuentus est eremita, qui Beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem esse non censuit. 8.92 525
iudicantes temerariè sanctum Goarẽ, quod mane ex charitate cum pauperibus manducaret, graui fame & siti puniuntur. 8.106 572
iudicans temerariè sanctum Goarem Episcopus iustè confusionis suæ verbere corrigitur.8.161 ibidem.

IVRARE.

iurare & maledicere solitus puer quinque annorum damnatur.1.51 51
iurans per membra Christi, & Beatæ Virginis, cælesti gladio vulneratur.3.43. 121
item ibidem.44 113
iurantes & periurantes tres iustas periurij sui pœnas soluerunt.4.67 280
iurantes & blasphemãtes, & ad tesseras ludentes in nocte parasceues, Christũ Dominum vulneraucrunt.5.103 336
iurare in mercantijs nolẽtes primumdepauperati sunt sed postea multum ditati. 6.25 369
iuramentum falsum faciens Iudæo Christianus, à curru opprimitur, sed per Beatum Nicolaum resuscitatur.8.64 525
Iuramentum falsum exigens ab altero, tractus

ctus ad iudicium grauiter verberatur. 9.99 621

IVRISTA.

Iuristæ lingua frequenter in vita vendita, in mortui ore non est inuenta. 9.86 399

IVSTITIA.

Iustus abbas Pastor pro filio sororis suę à iudice cōprehenso intercedere recusauit. 2.35 78

Iustus Abbas monasteriū sua iustitia plus ditauit, quā cellarius potuisset sua auara astutia vi.40 374

Iustitiæ amator proprium nepotem occidit, & corpus Christi quod Episcopo sibi negauerat, à Deo recepit. 6.70 390

Iustus iudex & legatus cum munus à quodā accepisset, & percepisset quod causam haberet, resignauit. 9.139 643

KAROLVS MAGNVS.

Carolus Magnus per Beatum Iacobum ex dæmonum potestate eripitur. 4.35 265

KARILELPHVS.

Karilelphus vir sanctus pro nullis muneribus oblatis, se reginæ contuendum præbere voluit. 8.111 562

LABORARE.

Labore manum quidam pater luxuriæ vitium superabat. 2.14 73

Labore manuū abbas Antonius docetur tędium mentis superare. 2.113 113

Labore itineris fatigati senis vestigia Angelus Domini numerauit. 2.115 114

Laborantis Macharij manus Antonius exosculans, dixit Magna virtus de manibus istis egreditur. 2.125 118

Laborare manibus docetur frater qui præ nimia tribulatione monachalem regulā amisit. 2.126 119

Laborare nolens Ioannes Breuis, sed angelicam vitā ducere inchoans, à fratre proprio exercitatur. 2.139 122

Laborem manuum dissuadentem fratrem abbas Siluanus longo ieiunio informauit. 2.152

Labore manuū quidam sęcularis ditescit; qui de religiosis bonis accipiens ad durā inopiam miser peruenit. 2.151 127

Laborans impetuosius quidam frater dæmonem adiutorem visus est habere. 2.117 159

Laborem fugiens quidam negligēs frater, si quem videbat ex iuuenibus in labore strenuum, vt monasterium exiret persuasit. 2.132 167

Laborem totius annis abbas Paulus, supposito igne concremauit. 4,234 167

Laborātes in messe fratres Maria virgo. Elisabeth, & Magdalena suaui visitatione consolatæ sunt. 3.24 195

Labore scripturæ expendentis tempus fratris manus post viginti annorum sepulturam incorrupta durauit. 6.100 409

Laborare nolens frater Musca à sancto Frāncisco expellitur. 7.5 410

Labore minimo grande cælorum regnum promeremur. 7.52 448

Laborātem fideliter fratrem nullum aliud purgatorium habiturum Beatus Bernardus promisit. 8.29 497

Laborantium fratrum sudorem virgo Maria dignanter collegit. 3.24 195

LACRYMÆ.

Lacrymas compunctiones habentes Theodurus & Siluanus, cōuertuntur. 7.91. & 93.470 471

Lacrymę pro peccatis sine confessione non prosunt. 10.24 70

Lacrymare quære etiam in Contritio, & Flere.

LASCIVIA.

Lasciua pro formosis oculis deprecans; cæca efficitur. 8.78 526

LATRO.

Latrones tres benignitate sancti Francisci conuersi sunt. 7.23 427

LAVS DIVINA.

Laudi diuinæ continuè intentus Merulus, al-

albis floribus corouatus aulam cæleste ingreditur.1.71 39
Laus diuina, quære in Horas.

LÆTITIA PERFECTA.

Lætitia perfecta in sustinendo iniurias verborum & verberum, secundum sancti Francisci sententiam consistit.7.26 433

LIBERTAS.

Libertas iuueni data, reuocauit à bono proposito, & ad fornicationem detorsit. 10.25 510

LINGVA.

Linguam non refrænātes tres moniales feminæ, à Beato Bernardo excommunicatæ, post mortem Ecclesiam visæ sunt exire.1.24 12
Linguis abscissis sancti Episcopi prædicabant.1.45 25
Linguis varijs loqui didicit puer, qui breuissimo tempore se dicebat in cælū fuisse translatum.1.57 26
Linguam Euagrius à sancto Ammonio arguitur præcidisse, eo quod se ab informatione aliorum abstinebat.2.7 93
linguam cohibere nesciētes fratres, coram Antonio iustè confunduntur.2.97 105
linguam & os refrenans Agathō, quamuis iuuenis, inter Abbates computari meruit.2.166 132
linguam nō bene sciens refrænare Aba Kyrus, multipliciter à fratribus exercitatur.2.240 170
lingua maliloquæ alios diffamans, proprijs dentibus laceratur.5.92 332
lingua iuristæ frequenter in vita vendita, in mortui ore non inuenitur.9.86 fol. 399
linguis varijs sanctus Antonius de Padua moræ Apostolorum præsente Papa loquebatur.7.33 437
linguæ beneficium mutæ feminæ nociturum, Beatus Vincentius noluit impetrare, quamvis ad horam loqui concessit. 8.18 491
lingua Græca loqui Beatus Basilius sancto Effrem oratione impetrauit.8.83 fol. 530
lingua ignea Beatus Basilius à beato Effrē verbum Dei docere conspicitur. 8. 83. ibidem.
linguis sanctorum abscissis Spiritu sancto afflante loquendi officium non perdiderunt.8.117 553
litigare, quære in Discordia.

LITTERÆ.

litteras carnalium amicorum quidam sanctus frater in ignem proiecit, ne ex eis inutilium cogitationum materiam acciperet.2.229 166
locum mutare, quære in Apostata, Exire, & Inconstantia.

LOQVI.

loquentes de sacra scriptura sancti senes, pulmentum edere neglexerunt.2.29 75
loquentibus bona, Sancti Angeli se miscuerūt, sed diuersis ad vaniloquia, dæmones in specie porcorum affuerunt.2.45 85
loqui de passionibus, & rarius de scripturis abbas Pastor consueuit.2.149 85
loquentes scurrilia, à Deo vt meruere, plagantur.3.27 261
loqui solitus verba iocosa risum mouētia, graue purgatorium post mortem sustinuit.5.58 274
loquentibus Francisco & fratribus eius de Christo, Christus in medio eorum apparuit.7.17 422
locutionis locum totum suum esse, diabolus beato Dominico affirmabat.8.13.487
loqui in ecclesia qua ratione Ioannes eleemosynarius populū cohibebat.8.43 507
loquentium in ecclesia verba, dæmō scribere à sacerdote videbatur.9.104 623
loqui prudēter cupiens filius regis Angliæ, collum gruis petijt, & ob id regnum accepit.9.105 ibidem.
loqui quære etiam in lingua, & Silentium.

LVPVS.

lupum ferocissimum beatus Franciscus in domesticum & mansuetissimum animal commutauit.7.20 424

LVSVS.

lusibus vacans iuuenis, crebris ictibus pęnè

vsque ad mortem inuisibili manu percutitur.3.36 206
Lusibus vacãs,& iurans,cælesti gladio vulneratur.3.43 121
lusibus torneamentorum vacantes,horribili plaga percussi sunt.5.100 335
De hoc vide plura in Torneamentum.
lusibus tesserarum,& iurationibus dediti, Christum Dominum vulnerauerunt.5.103 336
lusibus tesserarum spoliatus,sagittam in cælum misit,& sanguine tinctam recipit.5 104 337
lusibus suis alios ad ludum concitans tibicen,fulmine percussus interijt.5. 128 347
lusor sacerdos moriturus,plures circa se dęmones pręsentes conspexit,quã erant in horreo calami. 6.51 380
ludens ad tesseras infaustus miles, visceribus tegulis domus adhærẽtibus, à dæmone deportatur.6.56 382
ludi circa funera prohibentur.7.55 550
lusibus nimiũ deditus Rufus nepos Cyrilli, æterna morte se dixit esse multatum. 7.80 464
lusibus insistente patre cum filio, filius in sanctum Hyeronymum blasphemiã dicens,à dęmone ad inferos corpore simul & anima est deuectus.7.85 468
ludentium sodalium lasciuiam deuitãs Edmundus,officiosissimè à puero Iesu salutatur.8.104 482
lussibus auium deditus, graui purgatorio punitur.9.83
ludo malo quidam iuuenis ferè promissæ virginitatis naufragium pertulisset.10.9 661

LVXVRIA.

luxùria inquinans se quidam Episcopus, qui abscissa pro fide lingua loqui poterat,statim post lapsum gratiam illã perdidit.1.45 25
luxuriosus Tiburtius presbyter, infernali rogo cremandus imponitur. 1.60 33
luxuriam exercens cum iuuencula, quam pręcedẽte die è baptismate leuauit, quidam curialis gehennalibus flammis exuritur.1.61 34
luxuriosa caro Valeriani Patricij ex ecclesia Faustini, vbi sepulta iacuit, proijci cito præcipitur.1. 72 39
Luxuriosus presbyter gratiam quã in missa haberet consueuerat,amittit.1.80 44
luxuriam ex gula nasci probauit frater,qui post esum concupita frixuræ in peccatũ Sodomiticum cecidit.1.82 45
luxuriosus iuuenis cũ amasia sua igne crematus interijt.1.93 50
luxuriosus presbyter,animam simul,& semen effudit.1.96 51
luxuriæ in barathrũ incidens superbus monachus,dæmones clamantes audiuit: O monache, &c.2.1 59
luxuria grauiter tentatur de virtutibus superbiens pater, & ad sęculum ire disposuit.2.3 61
luxuriæ tentationẽ vincere cupiens deuotus frater,pallio suo fœtentem carnẽ defunctæ mulieris extergens naribus horrentibus applicauit.2.23 73
luxuria tẽtatus frater, vt fortius laboraret vxorem & filios ex luto finxit,& sic tentationem superauit.2.24 ibid.
luxuria tentatus Græcus adolescens,tribulatione sola potuit liberari.2.65 91
luxuriam quædam femina intantum exhorruit, vt maluerit in cacabo dixeri, quã fornicari.2.66 ibid.
luxuria tentatus Ammonius vel vna die pane saturatus.2.69 93
luxuriosus sacerdos vlcere pessimo percutitur à Domino, & dato iuramẽto quod de cetero nõ celebraret, à sancto Machario curatur.2.77 96
luxuriantem filium suum Innocentius Abbas à dęmonio postulauit possideri.2.89 103
luxuriosa femina lectorẽ de sua imprȩgnatione iniustè diffamans,parere non prȩualuit.2. 90 ibid.
luxuria lapsus frater, cõtra desperationem seipsum animans,dixit: Non peccaui. 2.93 104
luxuria grauissimè tentatur indiscretus senex,qui fratrem fornicatione tentatum fecit desperare.2.100 166
luxuriæ tentationẽ iuuenis frater obedientia,ieiunio,& labore deuicit.2.101 107
luxuria labitur quidam senex,quia feminæ consortium non vitauit.2.102 ibid.
luxuria lapsus inobediens senex, cum puero reuertitur.2.105 109
luxuria tẽtatus fortissimè senex, omnes digitos

gitos manus exussit,& feminam quæ tantæ tentationis causa fuerat mortuam suscitauit.2.105 ibidem.
Luxuria lapsus senex quidam,per pœnitẽtiam miraculosum lumen in die Paschæ promeruit.2.109 111
Luxuriosus Benedictus Papa,horribili ghẽnæ pœna damnatur.1.109 57
Luxuriosi iuuenes,virginem violare volẽtes Angelica visione terrentur.4.11 247
Luxuriosi sacerdotes hic, & in futuro plagantur.5.76 324
Luxuriosum concubitum non nisi igneus lectus decere iudicatur.6.83 328
& 6.76 394
Luxuriosus Simõ de Tornaco,limpidissimo scientiæ lumine spoliatur.5.99 336
Luxuriosa puella diuinitus admonetur, sed quia non correxit errorẽ,celerrime moritur.6.87 399
Luxuria quidã frater propter præsumptionem suam tentatur,& vincitur,& tandẽ dæmone agitante,flammis arsurus inijcitur.7.89 469
Luxuria tentata femina dum Beatum Vincentium nõ valet ad lasciuiam inclinare,à dæmone possidetur.8.16 488
Luxuriæ inueteratam cõsuetudinem senex Nicolaus quanta difficultate deuicerit. 8.79 522
Luxuria instigata mater, proprium filium sibi consentire nolentem,in morte præcipitare conatur.8.71 523
Luxuria instigatus quidam,dæmoni homagium fecit,vt puellam nobilem suo matrimonio copularet.8.80 527
Luxuria tentantem se feminam Thomas de Aquino,fortiter repellens perpetuæ castitatis virtutem promeruit.8.94 535
Luxuria quantam nigredinem operetur in anima,patet in iudice Dulcicio,qui virgines opprimere volẽs,cacabos & ollas pro eis amplectens,sicut ab intra,ita extrinsecus totus niger efficitur.8.100 539
Luxuria tentatus Pharo Episcopus, vxorẽ suam quam olim in sororem mutauerat, videre voluit,sed mirabili cõsilio mulieris à tentatione liberatur.8.158 570
Luxuriæ complendæ intentione intrans siluã,nisi Christus succurrisset, a dæmone suffocatus.9.34 592
Luxuriosus vir etiam sub periculo perdendi visum fornicatur,dicens, vale amicũ lumen.9.106 615
Luxuriosus miles quam horribili specie se videndum exhibuit.9.109 624
Luxuria pollutus,& euangeliũ legere præsumẽs ab aranea interficitur.9.110 ibid.
Luxuria tentatus quidam Papa,victus est, cuius sandalia dæmõ suo principi in signũ victoriæ demonstrauit.9.204 676
Luxuriæ tentatio in Marina per abstinentiam mitigatur.10.14 698
Luxuriosus iuuenis Lubeccensis seipsum miserabili morte occidit.10.16 703
Luxuria,quære etiam in Adulterium.

MACIES.

Macies,pallor,& humilitas,decẽt monachum.2.51 87

MAGISTER.

Magister quidã discipulis suis omni anno lilium dedit, vt illius floris exemplo eos ad honestatem prouocaret.9.27 589

MALEDICERE.

Maledicta imprecatũ se fuisse in interfectores vrsi sui Florentius fleuit, & per omnes dies vitæ suæ vehemẽter expauit. 1.37. 20
Maledictis assuetus puer quinquẽnis,à Mauris de sinu patris rapitur,& ad inferni flãmas perẽniter arsurus deducitur.1.55.31
Maledicens lapidi quo pedẽ læserat homo, miserabili infirmitate percutitur. 4.7 243
Maledicens sibijpsi,& dæmonibus se commendãs,subitò submergitur,& graui pœna purgatorij multatur.4.60 275
Maledicẽs sancto Vvillibrordo grauissima est siti percussus.8 60 513
Maledicta parentũ in filios lata, frequenter sortiuntur flebilem effectum.9.156 649
Maledictus sutor à dæmone ad terrã proijcitur,& sic corona sibi sanguinea à duro barbitonsore tondetur.10.27 712

MALEFICIVM.

Maleficijs à possessione dæmonis curanda femina, ab integra legione inuaditur. 1.16 8

Quæ-

Quære etiam in Incantatio.
Manducare non debere otiosos, quære in Labore.
Mansuetudo, quære in Beneuolentia.

MARGARETA.

Margaretæ virginis victoriam contra dæmonem iuuenis quidam audiens, feminam, quam dæmonem esse putabat, ferè peremit. 8.17 490

BEATA VIRGO MARIA.

Maria virgo virginē *Musam spernere vanitatem sęculi* monuit, & ad sanctarū virginum consortium inuitauit. 50.54 31
Maria virgo messores frater Reinaldo vidente, cū Elisabeth & Magdalena visitauit. 3.24 195
Maria fratrem nimis in medicina confidētem, corripuit. 3.28 199
Maria virgo iuuenem Es Killum, quod nō legisset Aue Maria, durius increpauit. 3.32 202
Maria Assumptionis suę die fratrē ex obedientia in grandijs manentem, mira deuotione donauit. 3.37 207
Mariæ membra peierantes, grauiter in hoc mundo à Domino plagati sunt. 3. 43.& 44 212.213
Maria virgo feminam imperfectè confesfā, à dæmonum captiuitate eripuit. 3.46. 213
Maria præpositum monialium ob inobedientiam suam noluit secum in cælum deuehere. 3.49 217
Maria discordes fratres grādi miraculo pacificauit. 3.57 227
Maria furia repentina fatigatum clericū sanat, & os illud quod sæpè in eius laudibus aperuit reddidit sanitati. 4.1 236
Maria clericum se per annulum desponsātē, ad eremiticam vitam conuertit. 4. 2. 236
Maria Imperatricem castissimam à multis tribulationibus mirabiliter liberauit. 4. 3 337
Maria nobilem feminam ab infamia liberauit. 4.4 239
Maria pauperculam viduam moriturā visitauit. 4.5 241
Maria amico suo sancto Bonito Episcopo, pulcherrimam vestem in amoris signū tribuit. 4.6 242
maria virum propter maledicta sua, infirtate percussum restaurat. 4.7 243
maria militem, qui virginem Mariæ nomine insignitā in sabbato stuprare renuit, ad æternam vitam perduxit. 4. 8. fol. 244
mariæ imaginem pulchram, & dæmonis tetram pingens pictor, ne à dæmone casu læderetur, ab imaginem Mariæ retētus est. 4.9 245
maria deuoto suo Ioanni Damasceno grandi miraculo manum abscissam restituit. 4.23 256
maria Theophilum, qui dato chirographo dęmonibus Dominum abnegauit, & gratiæ restituit & vitæ. 4.24 257
maria procurauit pauperculæ virgini psalterium. 5.26 300
maria ingeniosum fratrem, & in fide dubitantem, informat. 5.37 306
mariæ salutationem sępe repetens, & relegens miles, moritur, & ex eius ore liliū hanc salutationem continens excreuisse cernitur. 5.58 316
mariæ sertum ad instantiā auunculi persoluens vagissimus iuuenis, mirabiliter cōuertitur, sed mirabilius multo per Mariā ad cælestia regna vocatur. 5.59 ibid.
marię virgini tria serta in dies legēs, à mortis sententia liberatur, & vitę vt cōfiteatur defunctus restituitur. 5.60 317
maria virgo incestam Agnetem cōtra dæmonis fallaciam iuuit, & per eam Iudæā quandam mirabiliter ad fidem conuertit. 5.61 318
mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudęa, ad Christianismum conuertitur, & mirabiliter à Beata Virgine adiuuatur. 5.62 310
maria virgo cuidam latroni sibi deuoto, post amputatum caput confiteri posse concessit. 5.63 320
maria virgo cuidam Cisterciensi pro graui crimine tribulato, veniam à puero Iesu mirabiliter impetrauit. 5.64 321
mariæ virginis Assumptionis diem Prior quidam regularium cum quibusdā alijs occultè celebrans, Angelos responsorium, Felix namque, concinentes audiuit. 5.95 333

Maria virgo moriturum nimis presumptuosè exsultantē piè redarguit. 5.168. 338
maria virgo iuueni, qui negato Christo, se negare noluit, veniam peccatorum impetrauit. 6.13 360
mariæ salutatione demonis virtus minuta est. 6.19 364
mariæ Purificationis die virgo quędā pulchram processionem vidit. 6.60 384
maria amputatam linguam deuoto suo restituit. 6.61 385
maria deuoti sibi pueri Adam scabiosum caput curauit. 6.62 386
maria tentatum fornicatione iuuenem militem, eam frequenter salutantem liberauit, & ad cęlestes nuptias inuitauit. 6.63 386
maria virgo Beatricis monialis apostatę loco, custodis officio fungebatur. 6.64 387
maria latronem diem sabbati ieiunantem, ad meliora conuertit, & morituro cōtritionem tribuit, honorificam sepulturam miro modo procurauit. 6.65 388
mariæ scholaris cuiusdam animam in speciæ columbę ad cęlos deuexit. 6.120. 405
mariæ salutationem ambulando legens, visus est post mortem pulcherrimis caligis salutatione Angeli inscriptis ornatus incedere. 6.101 406
maria virgo ante partum, in partu, & post partum fuisse per fratrem Aegidiū prædicatori dubitanti, triplici lilio manifestatur. 8.32 436
maria virgo cum ingenti lumine apparēs Fratri Conrado de Offida filium, quem gestabat in vulnas dedit. 7.37 440
maria ad albam scalam misericordiæ confugientes recipit. 7.41 443
maria virgo Prædicatoribus cantantibus, Salue Regina, multa signa dilectionis ostendit. 7.42 444
Simile ibidem. 43. ibidem, & 44. 445
mariæ capellanus, qui semper in omni sermone exemplum de ea dulceos faciendum dixit, cōtinens, & mirabiliter consolatus obijt. 7.56 450
maria quendam deuotum sibi à latronum truculenta manu abscondit. 7.73 458
maria virgo à sancto Edmundo per annulum, & votum castitatis desponsata, ei in omni tribulatione succurit. 8.5 484
maria moriturae feminæ calores afflatu flabelli mitigauit, & vna cum omnibus sāctis eius exequias celebrauit. 8.50 510
maria die Purificationis deuotum cæcum dictatorum responsorij. Gaude maria, illuminauit. 8.58 515
Item aliud circa idem responsorium. 8.59 516
maria militem quotidie dicentē, Aue Maria, à seruo dæmone quattuordecim annis custodiuit. 8.60 517
maria sibi deuotam feminā militis depauperati, sed per diabolum ditati, vxorem à malitia diaboli præseruauit. 8.61 518
maria filium viduæ, quæ sibi puerū Iesum pia simplicitate ex vlnis abstulerat, & obsidis loco cistę incluserat, à vinculis absoluit, & matri restituit. 8.62 519
maria clericum horas suas dicere solitum dignanter visitauit, & à carnalibus nuptijs reuocans, in castitate seruauit. 8.68 521
maria deuoto clerico scriptori pulchritudinem suam ostendit. 8.69 522
maria capellanum officium suum sępe dicentem, à Thoma Cantuariensis suspensum, officio priori restitui iubet. 8.77. 526
maria Beatum Basiliū cum populo suo ab impijssimi Iuliani comminatione defendit. 8.81 528
maria cuidam virgini nasum, & labia quādoque ob amorem castitatis abscissa, miraculo grandi restituit. 9.22 586
maria virgo impudicum iuuenem salutationem Angelicam frequentatē, per delicatum cibum in fœdis vasculis oblatū emendauit. 9.27 589
maria virgo religioso morituro, & clamanti, maledicta hora, in qua religiosus factus sū, misericorditer subuenit. 9.84. 614
maria lassum de communi labore fratrum quiescere, & somnum capere præcepit. 4.102 622
maria laborantium fratrum sudorē collegit. 9.103 ibid.
maria dissolutam feminam ne ad dæmone ad inferna raperetur adiuuit. 9.108 623
maria virgo monialem ne in fornicationem proruceret, terribili visione prohibuit. 9.108 624
maria quendam Cartusiensem à dæmonibus liberans, docet vt studeat vilibus

escis,

efcis,&c.9.93 676
Maria Cartusiensem diabolica factione pęnè desperantem adiuuit.9.114 ibid.
Maria ex ore deuoti Prioris sertum legentis,cernitur collectas rosas insertum, suo capiti imposuisse.9.115 ibid.
Maria satius accepit paucas sibi salutationes angelicas cum deuotione,quam sine hac multas exsolui.9.116 628
maria duas virgines sibi in filias datas, à paupertate simul & infamia liberauit.9 117 ibid.
maria deuotissimam sibi filiā pastoris morituram visitauit, & caput serto ornans ad cęlestia regna perduxit.9.118 ibid.
maria grādi miraculo rosas de corpore defuncti cuiusdam fratris fecit excrescere, qui psalmos quosdam in eius honorem legebat.9.119 630
maria custodem factione diaboli in furto deprehensum,& incarceratum, mirificè liberauit.9.120 631
maria in die Purificationis multis comitata virginibus, se deuoto & infirmo Episcopo amplexandam dedit.9.121 633
maria virgo Thomæ Cantuariensi pulcherrimam casulam dedit.9.122 634
maria militi perditū lumen restituit,quod Iudæo se blaspemanti, alampam dederat.9.123 ibid.
maria misericordi Senatori in iudicio succurrit, & in meliorem mutauit.9. 131. 637
maria virgo deuotum sibi à fornacis incēdio præseruauit.9.133 638
maria deuotum monachum à duplici grauissima tentatione liberauit.9.142 643
maria quendam monachum ad preces sodalis sui apostasiæ impugnatione liberauit.9.147 645
maria fratrem tentatione carnali liberauit, qui se eius coronam sanctæ Gertrudi imponere minabatur.10.6 689
maria virgo amplexum negauit iuueni,qui solita suffragia persoluere neglexit.10.7 690
mariæ salutatione frater Thomas dæmonē se terrentem fugauit.10.8 691

MARIA MAGDALENA.

Mariæ Magdalenæ lacrymas quanta dignatione Christus Dominus reseruauit. 3.34 205

MARINA.

Marina virgo iniustè diffamata à Domino glorificatur.2.211 155

MARTYR.

matryr effectus Herminigildus Regis filius quantis miraculis coruscauerit.1.44 24
martyres Macharij ad quantum in breui tempore sanctitatis fastigium conscēderunt.2.194 146
martyres facti Moyses & sui,coronas cæle-stes meruerunt.2.207 153
martires quadraginta,pulchro,& glorioso martyrio cęlestes coronas meruere.4 14
martyres coram Deo scholares bonę volūtatis reputantur.6.99 405

MATRIMONIVM.

Matrimonio illicito implicatus Otto Imperator,à proprio filio,Maguntino scilicet Archiepiscopo corripitur, & non emēdatus repentina morte defungitur. 1.100 55
Matrimonio iuncta iracundo viro, sancta Monica mater Augustini,ita se circa virum egit,vt nunquam vel per diem dissenserint.9.153 647

MAXENTIVS.

Maxentij pęna.6.89 400

MECHTILDIS.

Mechtildis Regis Scotiæ filia,quam miserabilem atque pauperem vitam duxerit. 6.35 305

MEDICINA.

Medicinis nimis confidens frater, vix tandem potuit à Beata Virgine pitantiam impetrare.3.28 199
medicinam corporalem Alquirinus licet alijs deuote impenderit,nunquā sibijpsi impertitus est.3.33 204
medicinam corpolarem quidam infirmus frater admittens,à Pachomio sancto corripitur.5 94 472

MEN-

MENDACIVM.

Mendacem se diabolus ipse fatetur.4.135. 350

MERCATOR.

Mercatores sine periurijs & mendacijs vẽdẽtes,primum depauperati sunt,dehinc plurimum sunt ditati.6.25 369

MERCES.

Mercedem, suam in hac vita recipere noluit,qui Dominis suis inuitis annuã pẽsionem soluit.2.33 77

MERVLVS.

Merulus ex albis floribus coronatus lætus pergit in cęlum.1.71 39

MESSOR.

Messores caritatiui infirmum & non laborantem fratrem ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt.2.1.78 135

MINISTRARE AD MISSAM.

Ministrans libenter ad missam, cum ministraret,luce cęlica circũfusus ad cęlestia migrauit.7.66 454

Ministrare infirmis, quære in Infirmus.

MIRACVLVM.

Miraculis Florentius in vita,Euticius vero frater eius post mortem coruscauit. 1.37 20

Miraculum faciẽs iuuenis frater,ab Antonio celeriter in luxuriã lapsurus, defletur.2.128 120

Miraculosè super ardentes prunas grãdiẽs frater à dæmone decipitur, obsidetur, flammis moriturus inijcitur.7.89 469

MISERICORDIA IN PAVPERES.

Misericordiam nolens in pauperes exhibere Costantius presbyter, indignus Episcopatu efficitur.1.14 7

misericors Episcopus Bonifacius, duodecim aureos egenis datos à virgine Maria miraculosè recepit.1.15 8

misericors i pauperes Bonifacius puer,euacuatum tritico horreum prece fusa rursum impleuit.1.15 ibid.

misericordissimus Paulinus Nolanus Eṗus seipsum pro filio viduę in captiuitatem dedit.1.29 15

misericors in pauperes sutor,sabbatis eleemosynam dedit, & domum in cęlis ædificauit.1.64 36

misericors in pauperes Episcopus pro haustu vini,quem pauperi dari præceperat, dolium vino plenum recepit.1.77 43

misericors in pauperes Abbas,lampredam viginti nummis Papipensibus emptam pauperi postulanti donauit.1.78 ibid.

misericors in pauperes paterfamilias, vnũ quem habebat nummum pauperi tribuit, & statim viginti solidos recepit. 1.79 44

misericors in pauperem ecclesiam, agrum, quem habebat totum dedit, duodecim filijs nihil reseruans.1.102 54

misericors in indigentes Apollonius trib. mensibus de paucis panibus grãdem populum pauit.2.8 66

misericordia in pauperes ductus Macharius,cautè quandam ditissimam,sed elatam virginem spoliauit.2.80 97

misericordis in pauperes regis Osuualdi manus non potuere putrescere.3.1 175

misericordis i pauperes Epiphanij ęconomus, à quodam inuisibili saccum pecunia plenum accepit.4.78 287

misericors in pauperes Vvilhelmus abbas Villariensis, bouem, quem propter prę gnantem feminam occidi fecit, viuum inuenit 5.50 311

misericordissima in pauperes vxor militis miraculosam farinæ multiplicationem meruit, & dulciter canentem auiculam longe ante mortem audiuit.5.51 312

misericors in pauperes Episcopus, leprosorum horrendas manus exosculatur.6.67 389

misericors in pauperes beatus Franciscus, chlamydem pauperi in eleemosynã datam in cęlos vidit deferri.7.3 409

misericordissimus in pauperes Ioannes Eleemosynarius,quanta pauperibus tribuerit,fecerit, impenderit.8.30 498

Et infra per totum.

Mise-

Misericordię operibus deditus Gennadius de existentia æternæ vitæ per Angelum meruit informari.9.134 633
misericordiæ aures ad preces pauperum claudens aduocatus, terribiliter ad iudicium Dei per Angelum citatur.9.128. 636
misericors femina vlcerosum pauperē in lectum suum collocauit, quapropter Christus apparens marito, eam de suspicione adulterij excusauit.9.129 ibid.
misericordiæ aditum castri sui præcludēs Senator, nisi per Mariam fuisset adiutus perijsset.9.131 637
misericordiam non ostendentes in pauperes, immisericordem interitū iusto Dei iudicio meruerunt.9.30 705
misericordia in hospitibus recipiēdis, quęre in Hospitalitas.

MISERICORDIA DEI.

Misericordia Dei se abnegantem fratrem non deseruit.2.107 109
misericordissimus Deus iam raptum à dæmonibus cauponem pessimū, sed in ipso raptu compunctum, ad veniam recepit, & gratiam.9 37 593
misericordia Dei, quære etiam in Confessio, Contritio, Conuersio, Desperatio, & Pœnitentia.

MISSA.

Missę oblatio qnantum defunctis prosit.1. 74.40.& 73 39
missarum sollemnia deuotè celebrans Cassius Episcopus, audiuit: Age quod agis, &c.1.75 41
missam deuotè celebrās presbyter meruit vt quotidie Angelus Domini sacrificiū de manibus acciperet.1.80 44
missam celebrās indignè sacerdos, horribili vulnere à Domino sauciatur.2.77 96
missarum sollemnis quidam captiuus adiutus, nulla vi vinculorum potuit ligatus retineri.3.5 178
missis fratrum quidam Conuersus Clareuallensis à dæmonum supplicijs liberatur.3.16 189
missarum tempore quidā sęcularis vir formam speciosissimi pueri celebranti osculum porrigere conspexit.3.55 225
missas indignè celebrantes erant duo sacerdotes, quorum vnius os computruit, & alterius manus sub ipsa celebratione cęlestis ignis consumpsit.5.94 333
missam audiens peregrinus in Hierusalem in patriam per longa terrarum spatia vna die perrexit.6 73 392
missam deuotissimè celebrans Ioannes de Aluerna, cum verba consecrationis dixisset totus in extasi raptus est.7.36.439
missam deuotissimè celebrans Ioannes de Aluerna pro defunctis, infinitas animas de purgatorio in cęlum vidit euolare.7. 39 442
missa, vna defuncta anima per quindecim annos in purgatorio puniēda liberatur. 7.53 449
missę libenter ministrans, cum ministraret luce cęlica circumfusus ad cęlestia regna conscendit.7.66 454
missam celebrans in altari sanctæ Catharinæ, in eodem altari post mortem dedicationem celebrauit.7.68 456
missis cuiusdam deuoti fratris defunctorū animæ anxiè satis se adiuuari postularunt. 7.71 457
missa celebrata pro quodam fodiente argētum, ipsum multo tempore oppressum sub rupe præseruauit in vita.8.166 521
missam frequenter, & deuotè audiens, à fornacis incendio mirabiliter pręseruatur.9.133 638
missam deuotè audiens operarius, grandi mercede iterum ad ecclesiam mittitur pro diuite oraturus.9.146 644
missam deuotè celebrantis presbyteri oblationem Angelus Domini visus est conspectui diuini patris offerre.9.188 675
missam in peccato celebrante sacerdote, visus est in altari puer vehementer renitens ne insumeretur.9. 190 ibid.
missam celebrans sacerdos, & de piscibus salliendis solicitus, vidit dæmonem cacabum cum piscibus ad altare portantem.10.28 712

MOYSES.

Moyses æthiops latro, quomodo conuersus fuerit, & qualē vitā duxerit.2.81 98 Et in sequentibus.
moyses abbas, qui gladium sumpserit secundum sententiam Domini gladio voluit interire.2.207 153

MO-

MONACHVS.

Monachi decus sunt pallor, & macies cum humilitate.2.51 87
Monachus non sum, sed monachos vidi, ait Macharius narrans de duobus qui nudi venerunt cum animalibus adaquare. 2.195 147
monachi sine tribulationibus esse non possunt.2.206 152

MONIALIS.

Monialem matrimonio accipientis Carcerij munera beatus Mennas,& miraculose nouit,& strenue respuit.1.41 22

MORES.

Mores leues deponere Musa puella in coelum itura à Virgine Maria praemouetur. 1.54 31

MORS MORI.

Mori cum Anastasio monachus petijt, & citissime optata impetrauit.1.13 7
morituri fratres ab albatis viris inscribuntur.1.56 32
moriturus Theodorus draconi datur deuorandus.1.56 36
moriturus Grisorius daemones vidit, inducias petijt,& nihil impetrauit.1. 67 37
moriturus quidam Christi nomen blasphemans orationibus fratrum ferè ab inferni claustris reuocatur.1.87 47
mortuus ad vitam redire recusat.2.11 63
mori timentem Mucius abbas grauiter obiurgauit.2.12 ibid.
mortem patris nuncianti sanctus Euagrius dixit. Cessa blasphemare, meus pater immortalis est.2.86 100
mortuum mundo se existimans sanctus senex, bouem fratris sui de palude extrahere recusauit.2.91 104
moriturus abbas Sisoys Christum, & sanctos ad se deducendum venire cōspexit. 2.196 147
mortem prę oculis habens fornicam frater grauissima se poenitentia condemnauit. 2.109 148
mortis memoria instigatus grauissimā pęnitentiam quidam fecit.2.248 173
moriturus Stephanus rationem de operibus suis reddere cogitur,& horribilibus clamoribus fratres conturbauit.2. 247 ibidem.
moriturus Egbertus multa promisit, vt sibi vita soueretur prolungaretur Domino seruiturus.3.2 175
moriturum quendam sanctum Episcopum hymnis caelestibus canora turba prosequitur.3.3 176
morituro quodam deuoto monacho Angeli sancti lilijs rosisque ecclesiae pauimenta strauerunt.3.23 193
moriturus Arnulphus maximam consolationem de perfecta conuersione accepit 3.26 197
moriturus Alquirinus mirabiliter à Domino consolatur.3.33 204
moriturus quidam frater inaudita carmina concinens animam Domino commendauit.3.38 208
moritur confidenter frater, qui omnibus fratribus se obedientissimū exhibuerat. 3.39 209
moriturus diues ab infernalibus cattis deterretur, dum paupercula vidua à beata virgine consolatur.4.5 241
moriturus dux Damasci linteamen, quo inuoluendus erat per vexilli ferum suum in Damasco circumferri fecit.4.59 275
moritura sanctissima abbatissa à Domino consolatur.5.8 292
moriturus iuuenis contra defunctum patrem petit arma parari.5.40 307
moriturus praesumptuosè soluens fraena laetitiae à virgine maria corripit.5.108.438
moriturus frater Christū vidit & dicens, in Galilaea Christum videbimus, &c. sancta animam exhalauit.5.109 338
moriturus criminosus Comes in ipsa vltima infirmitate tantam pęnitentiam egit vt prophetare inciperet,& sine purgatorio euolaret.5.110 339
mortem longe arbitrans miles, spe seductus inani, pęnè sine sacramētis obijsset. 5.133 349
mortuorum fętidis visis sepulchris Lissardus nobilis subulcus à superbia tumore sanatur.6.27 370
moriturus criminosus sacerdos plures daemones, quàm erāt in horreo calami, pręsentes circa se conspexit.6.51 380

Morituro Cunoni quindecim millia dæmonum affuerunt, de quorum faucibus fratrum precibus ereptus, ad cęlestia regna migrauit. 6.80 396
Item simile habes ibidem. 89 400
moriturus Eusebius grauissimè à dæmonibus tentatur. 7.77 461
moriturum se cogitãs Guerricus, conuertitur. 7.49 447
morituram feminam sanctus Petrus à dęmonum grauissima infestatione liberauit. 8.50 510
moriturus religiosus quidam clamauit: Maledicta hora in qua religiosus factus sũ. 9.84 614
moritura *insolens puella, optimis vestibus ornari se faciens*, dęmonem vt animam suam tolleret inordinatis clamoribus aduocauit. 9.112 625
moriturus Cartusiẽsis, nisi virgo Maria subuenisset, à dęmone fuisset in disperationem deductus. 9.114 626
mortui Comitis, & patris sui putentem saniem horribiles vermes vidẽs filius, duram, & incognitam hominibus vitam in Roma duxit. 9.134 639
moriturus miles doluit multum, quod fidelius temporali domino, quam eterno Deo in hoc mundo seruiuit. 9.135 ibidem.
morituri cuiusdam patientissimi infirmi anima omnibus membris grates refudit. 9.136 640
mortis iura, & consuetudinem nisi pater à iuuenibus remoueret filium de religione in patriam non potest recipere. 9.137 ibidem.
moriturus leprosus audiente milite dulcissime Domino decantauit. 9.137 641
moriturus quidam diues pecunias & alijs possessionibus, cum vxorem suam, & filios suos non propter, se sed propter res sua plangere videret, medietatem omnium bonorum suorum pauperibus erogauit. 9.157 650
moriturus malus sacerdos leones vidit, ignem sensit, ad inferna peruenit. 9.174 657
moriturus deuotus iuuenis, qui parentes pro Christo reliquerat, Deum affatur, Pater, meus, & mater mea dereliquerunt me, &c. 10.11 695
moriturus hospitalarius cantus Angelorum audiuit. 10.13 695
morituro Drossarto dæmones confluunt, castrum cõcutitur, anima ad inferna defertur. 10.19 705

MVNDVS.

Mundum cum regno rex Scotorum relinquẽs, moriturus dixit: Domine fecit qđ iussisti, imple quod promisisti, 1.103 55
mundum cum sua pompa Arsenius Abbas contempsit. 2.46 85
mundo mortuus Apollo bouem fratris defossa abstrahere negauit. 2.91 104
mundum reliquens Arnulphus propter Deum, cẽtuplum, quod Dominus repromisit, in hac vita recepit. 3.26 197
mundi amicitia & breuis est, & fallax. 4.16 & 17 251
mundus sibi seruientes, nisi prouidẽtia sua sibijpsis prouiderint, ad æternum exitium, & graues miserias destinabit. 2.118 252
mundum relicturus Lanfrancus pauperrimum atque abiectissimum conuentum expetijt. 4.53 272
mundus Domitissam Campaniæ sibi solicitè seruientem, malè præmiauit. 5.6. 291
mundanam pompam in quodam Abbate vox quadam cęlestis increpauit. 5.5 ibi.
mundum contemnere Mechtildis filia Regis Scotiæ fratrem docuit, & ipsa in maxima paupertate vitam duxit. 5.35 305
mundanas delitias magister Rolandus videns esse fugaces, ordinem Prædicatorum pœnitentiam acturus intrauit. 8.46 445
mundum cum parentibus Theodorus reliquit, diuina, & interna inspiratione compunctus. 6.91 470
mundum, & beneficia sua relinquens, quanta gloria fuerit à Domino muneratus. 9.10 581
mundũ relinquentes in iuuentute præ alijs gloriosius videntur in cælum conscendere. 9.43 596

MVNERA.

Munera sacrilegi Carcerij Beatus Menna. & miraculosè nouit, & strenuè respuits 1.41 22

Mune.

Munera non facile accipienda sunt, præsertim à iudicibus.4.139 641

MVRMVRARE.

Murmurantes visi sunt stercus manducare.2.191 144

MVSA.

Musa puella à Virgine Maria in cęlum vocatur.1.54 31

NATIVITAS CHRISTI.

Natiuitatis Christi diem indignè celebrans, tribus vicibus missas, sacramētum columba deferente amisit.6.8 356

Natiuitas Christi, quære etiam in Festiuitas.

NECROMANTIA.

Necromanticus cum dæmonum turba ad inferna dilabitur.9.140 642

Necromantia, quære in Incantatio.

NEGARE DEVM.

Negans Deum, Spiritum Sanctum in specie columbæ perdidit, sed pœnitentiam agens rursum recepit.2.107 109

Negans Christum à dæmone possidetur, & repentina morte percutitur.4.11 247

Negans Christum Theophylus pœnitens per Mariam & gratię restituitur, & vitę. 4.24 257

Negans Christum quidam iuuenis à patre repellitur, nec ad Iuliani Imperatoris preces in gratiam recipitur.4.77 278

Negare Christum nolens quidam nobilis, nudus exercitum camelorum ducere cogitur.4.80 ibid.

Negare Christum nolens notarius pijssimo Christi crucifixi intuitu respicitur. 9.54 600

NEGLIGENS.

Negliens minima paulatim ad maiora dilabitur.2.3 61

Negligens repugnator tentationum suarum, oratione sancti senis iuuari non potuit, quia ipse seipsum iuuare neglexit. 2.32 76

Negligens frater qui dicere solebat, volo saluare animam meam, in iudicio vehementer à propria matre confunditur 2. 96 105

Negligens in conuersatione frater, feruentib. vt de monasterio exirent consuluit. 2.233 167

NOMEN IESVS.

Nomen Iesus Edmundus fronti suæ inscribere à puero Iesu edocetur.8.4 482

Nomē Iesu cordi Ignatij inscriptum inuenitur.8.94 535

Nomine Iesus frater Thomas fugauit diabolum se in nocte terrentem.10.8 691

Nonna Piterij.2.182 137

OBEDIENTIA.

Obediuit aqua præcepto Sabini Episcopi, qui scripta schedula manu notarij aquam miraculosè compescuit, ne terram ecclesiæ læderet.1.32 17

Obedientia sua quātum profecerit Paulus Simplex vide.2.18 71

Et exemplis seqq.

Item quomodo tacebat nulli loquens propter præceptum Antonij.2.19 72

Item quomodo quædam irrationabilia ad præceptū Antonij infatigabiliter faciebat.2.20 ibid.

Obedientissimus Paulus Simplex potētior in miraculis faciendis magno Antonio efficitur.2.20 72

Obediens Ioannes ad imperium abbatis sui terribilem visu leænam ducit. 2.37. 80

Obediēs filius mirabiliter à tentatione fornicationis eripitur.2.101 107

Obediens frater resistens somnolentiæ suę, sub vna nocte septem coronas in cœlo promeruit.2.117 114

Obediētissimus Marcus vocatus à sene inchoatam litteram, ò incompletam dereliguit, vnde & à Deo, & hominibus plurimum est dilectus.2.153 128

Obediens frater à crocodylis veneratur, fundens preces, mortuū suscitauit, quod abstinens frater non valuit.2.156 129

Obediens frater dilectum filium suum ad præceptum superioris sui in furnum flā-

minuomum proiecit, sed puerum illęsum recepit. 2.157 129
Obedientem fratrem abbas Pampo super omnes alios fratres magnificè commendauit. 2.157 130
Obediens Ioannes Breuis, aridum lignum aquam longius afferens per tres continuos annos irrigauit, donec grandi miraculo viueret, & obedientiæ fructum produceret. 2.159 130
Obedientissimus Ioannes etiam impossibilia patris iussa implere conatur. 2. 223 163
Obedientissimus Mucius dilectum, & vnicum filium in flumen iactare iussu abbatis disposuit. 2.224 164
Obediens Comitis filius, non veritus est in patria ciuitate sportas vendere. 2.225 164
Obedientissimi adolescentes vitam maluerũt perdere, quam commissos ficus violare. 2.230 166
Obediens Isidorus septem annis ante portam monasterij sedit omnibus litaniam faciens. 2.238 169
Obediens Laurentius vocatus à patre monasterij per integram refectionis horam coram eo ante mensam sedit in genibus 2.239 170
Et sequitur ibi de Aba Kyro.
Obedientiæ filius Innocentius mori non potuit. 2.254 172
Obediẽtia fratris statuta ordinis scrupulose seruantis, micæ in margaritas commutantur. 3.10 184
Obediens frater in nocte Assumptionis in grangijs extra monasterium manẽs, mirabili deuotione à Deo muneratur. 3.37 207
Obediens frater confidenter moritur, nec reprehensione B. Bernardi pusillanimis efficitur. 3.39 209
Obediens Bercharius vocatus à magister suo retento in manu duciculo venit, & grãdi miraculo id quod ducillabatur in altum excrescens nullatenus fundebatur. 4.32 264
Item simile. 8.148 566
Obediens conuersus latro post grauem pęnitentiam ad cælos conscendit. 4. 38 266
Obdientissimus Ioannes moritur, & sanctus Ioannes à Francisco nominatus. 7. 7 410
Obedienti Deo Francisco sæuissima lupi rabies in omnibus obedire cõpellitur. 7.20 424
Obedientissimus Masseus humillima, & abiectissima officia ad præceptum Francisci solus impleuit. 7.27 434
Obediens frater carnes ex obediẽtia comedens ab infirmitate curatur. 7.62 453
Obediens frater ranis imperat ne de cetero sua garrulitate fratres inquietent. 8.64 ibidem.
Obediẽs frater dæmones de obsesso fugat, & ne vanè glorietur etiam ipse fugit. 7. 64 454
Obedientem fratrem edacis incedij flammæ nullatenus tetigerunt. 7.101 476
Obediunt porci Arnulpho ne grunnirent præcipienti. 8.155 569
Obedientiam dormiendi in Arnulpho dæmon non ferens arguit. 8.156 ibid.
Obedierunt simplicissimo subulco porci, nec ausi sunt cõtra eius præceptũ & coacti statutos terminos transmeare. 10. 12
Obedientia quære inobedientia. (696
Oblatio sacra quantũ prosit defunctis, quęre etiam in defunctus, & missa.

O C C A S I O.

Occasionem peccati vitauit presbyter, qui moriturus cum feminam sibi appropinquasse sensset, clamauit, Tolle paleam, igniculus adhuc viuit. 1.50 28
occasiones peccatorum veri pęnitentes fugere debent. 2.208 153
occasiones fornicationis, quia nobilis matrona non fugit, cum proprio filio incestum commsit. 4.4 239
occasiones fornicationis, oscula, & contrectationes summoperè vitans puella sacerdotem percusit. 5.85 329
occasiones peccatorum fugere, quære in femina, & oculus.

O C I V M.

Ociosa verba seu detractoria audiens Machutes abbas dormitabat, sed in diuinis semper vigilantissimus extitit. 2.227 166
ociosa verba audientes fratres euigilãt, qui sub diuinis verbis lethea somnolentia grauabantur. 2.228 ibid.
ociosi fratres, & in spiritualib. se non exercentes, tędio victi ad sęculum reuerti statuerunt. 9.47 598

ocio-

Ociosum esse, quære in Laborare.

OCVLI.

Oculos malè custodiens in iuuentute Benedictus feminam in sæculo vidit, vnde in eremo postmodum grauius tentabatur. 1 20. 10
oculorum mala custodia grauissimam Pachum abbas tentatiogem incurit. 2. 67 91
oculos suo senex cautissimè custodiuit, qui reuersus de Alexandria nullius nisi Episcopi faciem dixit se vidisse. 2. 99 106
oculorum suorũ sollicitus custos abbas Siluanus faciem suam cuculla tegebat. 2. 145 125
oculorum inspicientium se lasciuiam verita quædam casta, & pulcherrima mulier petijt à domino deformari. 5. 70. 7 325
oculos suos malè custodiens Guido, per tres annos continuos grauissimæ fornicationis spiritu tentatur. 5. 78 326
oculus custoditi, & casti Episcopi etiã post quadringentos annos caligare non potuit. 5. 79 ibidem.
oculos male custodiẽs iuuenis monachus, qui considerauit feminam non esse monoculam, graui disciplina percutitur. 6. 42 376
oculos pudicos habendos esse sanctus Franciscus pulcherrima similitudine fratres edocebat. 7. 10 413
oculos virorum exosos habẽs virgo etiam sancto Marrtino suos negauit aspectus. 7. 104 477
oculos incautius Bernardus adhuc iuuenis in feminam figens, grauissimam tentationem patitur. 8. 24 495
oculos Rogerius tam solicitè custodiuit, vt in fratres annos in medio populi versans femineam faciem non videret. 8. 53. 512
oculorum suorum in custodia ne caperetur Pharao Episcopus, vxor eius olim in sororẽ mutata, tonso crine, & cilicio induta se deformem eidem visendam obtulit, omnemq; tentationem ab eo fugauit. 7. 158 570
oculi quantum laruales dæmonum facies abhorrebant. 9. 84 614
oculos duos in occipite Christus habuit, quibus hominem suem furante m vidit 1. 161 59

ODIVM.

odio habens Anselmum, ab Alselmo ab infernalibus lupis liberatur. 4. 54 272
odium nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco, morbo caduco corripitur. 5. 44. 308
odium quære in Inuidia.

ODOR.

odorũ suauitatibus nimis indulgens vxor Ducis Venetiæ, diuino iudicio percussa horrendius fœtet. 1. 84 45
odore aquæ fœtentis olfactus illecebrosos Arsenius correxit. 2. 17 55
olfactus quære in Odor.

OFFICIVM.

officia humillima, & abiecta obediens frater Maffeus libenter impleuit. 7. 27. 434
officia humillima, & abiecta Augustinus de Iterano, scientiæ suæ titulos reticens (erat enim doctor vtriusque iuris) cũ summa alacritate impleuit. 7. 67 455
officium humillimũ coquinæ quondam ditissimus Petrus telonarius libenter pro Domino amplexatur. 8. 37 502
officium humillimum subulci magister Hẽricus de Louanio elegit, qua propter Deus etiam dæmonis voce cum glorificauit. 10. 10 693

OMNIVM SANCTORVM Festum.

omnium sanctorum festum deuotè celebrans in festo omnium sanctorum felix ad cælestia regna migrauit. 7. 72 458
operari manibus, quære in Labore.
oppressor, quære in Pauperum oppressor.
opprobria sustinere, quære in iniurias sustinere, & Patientia.

ORATIO.

Oratione Libertini Franci volentes spoliare monasterium suum, repentina percutiuntur acrisia. 1.3. 2
oratione Libertinus cum Caligulæ Honorati mortuum puerum suscitauit. 1.4. ibidem.
oratione Bonifacius puer euacuatum tritico horreum rursum impleuit, rapientem gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinam liberauit. 1.15 8
orationis tempore dæmon monachum trahebat ex ecclesia. 1.21 10
orationibus instans sanctus Isaac alapa indignanter percutitur, sed percussor à dæmonio arripitur. 1.35 19
orationis frequẽtissimo vsu Tarsilla virgo callos in genibus, & cubitis adquisiuit. 1.65. fol. 36
oratio fratrum peruersum Theodorum à dracone liberauit. 1.66 36
oratio bonorum quendam moriturum ab ipsis pęnæ inferni claustris reuocauit. 1.87. fol. 47
orationibus fratrum quidam, qui pęnitentiam pro alio assumptam nondum compleuerat, à purgatorio liberatur. 1.89. fol. 48
orationibus Apollonius fratribus miraculosa alimenta impetraui. 2.7 66
orationibus sancti senis fornicatione liberari non potuit negligens frater, quia ipse seipsum non iuuit. 2.32 76
oratione quidam frater aquam putei fecit in sublime conscendere. 2. 38. 80
orantes fratres vidẽte sancto Machario dęmoniaca machinatio multipliciter impediuit. 2.49 86
orare se semper docuit Lucius abbas, cum manibus operans eleemosynas pauperibus dedit. 2.148 126
oratione quidam frater cum ad luxuriam per feminã inuitaretur, subitò rapi meruit, & ad fulmen collocari. 2. 155. 129
oratione Publij monachi dæmon à Iuliano Apostata missus per decem dies detẽtus est. 2.192 145
orationibus insistentibus martyribus Macharij vidit idem Macharius tamquam flammam ignis ex ore vnius supra ad Deum in cęlum vsque ascendere. 2. 194. fol. 146
orationem solam necessariam dixit Antonius fratribus, qui nihil sustinere voluerunt. 2.197 148
orationes solitas pro defuncta matre nõ exsoluẽs Beatus Bernardus à Domino proclamatur. 3.11 185
orationes fratrum vidente Beato Bernardo Angeli sancti diligentissime scriptitarunt. 3.17 190
Simile. 3.18 190
oratione prędicationi pręmissa multitudinem studentium Parisijs Bernardus conuertit. 3.19 ibidem.
orans pro admonentibus se, & pro se spoliantibus sicarijs lætus in cęlum recipitur. 3.40 210
oratione captiua mulier reginam, puerũq; gentilem sanauit, & totam gentem Hiberorum ad fidem conuertit. 4.75 284
oratione Iacobus Episcopus ciuitatem suã à grauissima obsidione Saporis regis tuauit. 4.76 286
oratione pauperis Comitem defraudantes duo dispensatores eius, præcipiũtur à Papa soluere eidem Comiti nũmum aureũ mundo quantitate æqualem. 5.10 293
orationibus Bernardi, & fratrum eius Henricus frater regis Franciæ conuertitur. 62. fol. 351
orationibus fratrum Cuno moriturus à quindecim millium dæmonum faucibus liberatur. 6.80 399
orans sanctus Franciscus nihil aliud loquebatur nisi Deus meus, & omnia. 7.13. 414
orantibus in lecto matutinas cum summo fętore apparens dęmon, dicebat: Ad talẽ orationem tale debetur incensum. 7. 70. 418
oratione sua Beatus Bernardus quendam tristissimum fratrem subita, & perseueranti exsultatione perfudit. 8.28. 497
orationes sanctorum efficacius interpellãt pro defunctis apud Deum, quam iniquorum. 8.67
Orans quędam pro formosis oculis sãctum Thomam penitus excæcatur. 8.78. 526

Orans

Orans quidam per Beatum Thomam sanatus, vt si sanitas contraria esset saluti suę rediret infirmitas, iterum infirmatur. 8. 79 ibidem.
oratione Beatus Basilius cum suis ad imminenti furore Iuliani liberatur. 81 528
oratione, & meritis parentum filij quandoque saluabantur. 9 91 616
orationes paucas cum deuotione plus quã sine deuotione multas virgo Maria, & Christus exposcunt. 9.116 618
oratione Helisabet iuuenis sudabat, æstuabat, & se ad sanctam vitam dirigebat. 9. 141. fol. 642
orare deuotè debemus, & ad Gloria Patri reuerenter nos inclinare. 9.142 643
oratio Dominica, scilicet Pater noster, quã efficax sit pro viuis, & defunctis. 9.143. & 144 644
oratione monoculi mons tranfertur, & rex Tartarorum ad fidem Christi conuertitur. 9.141 ibid.
oratione pauperis operarij nisi quidam diues adiutus fuisset, subitanea morte percussus in æternum perijsset. 9.146 ibidem.
oratione sodalis sui quidam monachus ab apostasiæ liberatur tentatione. 9.147 649
orans prædicator, quia nimium solicitauit pro asino suo, ipsum asinum omnino reiecit. 9.170 656
orationes solitas negligere, quęre in Suffragia.
orare pro defunctis, quære in Defunctus.

ORDO.

Ordinem sacrũ assumens clericus, per beatum Benedictũ a dęmone liberatus, rursum à diabolo vsque ad finem vitæ suę obsidetur. 1.23 12
ordinem sacerdotij fugiens Isaac asello indicante proditur. 2.25 74
ordinẽ sacerdotij quamuis abbas Motues cum discipulo suo suscepisset, nullus tamen eorum præsumpsit celebrare. 2.62. 89
Ordinem episcopalem ne cogeretur assumare Ammonius abbas, aurẽ sibijpsi abscidit. 2.68 92
Ordinem Diaconatus Theodorus exercere nõ audet, quia se dissimilem sensit columnæ igneæ sibi cælitus ostensę. 2. 162. 131
ordinem sacerdotij pręproperè desiderasse videtur, qui catechumenis celebrauit. 2.234 168
ordines sacros ambiens graui purgatorij pęnę subiacuit. 3.47 215
ordines sacros appetere sanctus pater Pachomius monachis multum obesse asserebat. 7.92 471
ordinem clericatus Ioannes Eleemosynarius bigamo nec pro centum octoginta libris auri & pro ducentis millibus modijs tritici pauperibus erogandis dare præsumpsit. 8.34 500
ordinis Diaconatus luxuriosus quidã exercens officium ab aranea interficitur. 9. 110 615

ORNATVS.

Ornatu vano amicire audens Eustochium virginem femina quædã, ab Angelo corripitur, & à Domino grauiter cũ suis plagatur. 9.17 584
ornatus, quære in vestis.
os cultorire, quære in Lingua.

OSCVLVM.

Oscula quam sit vitanda virginibus. 5.95. & 66 329

OSTENTATIO.

Ostentatiuus iuuenis miraculum faciens, celerius in luxuriam lapsurus ab Antonio defletur. 2.128
ostentationem fugiens abbas Pastor, libentius de passionibus, quam de scripturis, loqui consueuit. 2.140 23
ostentationem fugere, quęre in gloriam humanam fugere.

OXIRINTHI CIVITAS.

Oxirinthi ciuitas multipliciter commendatur.2.13 69

PATIENTIA.

Patientissimus Libertinus scabelo supedaneo percutitur,humiliter sustinet,& sęuitiam sui abbatis ad mansuetudinem perduxit.1.5 2
patientia sua Isaac obsessum à dæmone liberauit & omnem populum in sui venerationem excitauit.1.35 19
patientia Apollonij Philemon ex gentili conuertitur.2.14 69
patientes monachi patrem sua olera confringentem benignissimè tractauerunt. 2.26 74
patientissimi ad iniurias Eulalij matta igne cremari non potuit.2.40 28
patienter ferēs furtum codicis sui fratrem furantem conuertit.2.119 115
patienter sustinens ebriosum senem,ab Angelis in cælum defertur.2.121 116
patientissimus monachus præbens alteram maxillam percutiēti obsessæ,dæmonem effugauit clamantem O violentia mandatorum Christi.2.160 120
patienter abbas Moyses de ecclesia pelli se sustinuit.2.173 132
patientia sua quidam percussus à germano suo instigato à diabolo vi dęmonis detriumphauit.2.173 134
patiens ad iniurias Nōna Piterij sancto Piterio meritis antefertur.2.182 137
patiens iuuenis risit iniuriam à philosopho passus,quapropter ad philosophiam admissus est.2.209 153
patientissima virgo Marina quanta humilitate diffamationis opprobrium pertulerit.2.209 115
patientiā discere cupiens quædam matrona religiosa peruersam fœminam,cui obsequeretur à sancto Athanasio petijt, & facilè inuentam impetrauit.2.220 161
patientissimus iuuenis in conuentu multorum ab abbate Paulo in maxillam palma percussus, non solum non murmurauit, sed nec rubore quidem,vt assolet, vultū perfudit.201.22 162
Patiens Abbachyrus quomodo à mensa expelitur,& aliàs multipliciter exercitatur.2.240 170
Item ibidem simile.2.41
patientissimus Innocentius per nouem annos ab indiscreto patre verberatur, & sustinet.2.244 172
patientissimi fratres sancti Francisci despecti, luto defœdati,irrisi & cōtempti, lætabantur.7.1 407
patientissimus Bernardus Francisci discipulus Bononiæ multa lætissimè fortissimeque sustinuit.7.15 418
patientiam inter iniurias cōtinere est perfecta letitia.7.26 433
patiētissimus Martinus blasphemias à Briccio factione diaboli cōtra se fulminatas mansuetissimè tulit.7.105 477
patiētissimus Martinus Bricio derisori suo Pontificatus honorem precibus impetrauit.7.106 478
patientiam quantum sancti martyres in maximis tribulationibus, & passionibus exhibuerunt.8.107 546
Et post per multa capitula.
patientissima Monica Mater Augustini licet iracundum virum haberet, nūquam tamen cum eo per diem dissensit. 9.153. 647
patienter tolerare iniurias,quęre etiam in iniurias sustinere.
patientia in amissione rerum, quęre etiam in Furtum.
patientia in diffamia,quære in diffamia.
patientia in paupertate,quære in Pauper.

PACEM PERTVRBARE.

pacis perturbandę occasionē dedit sanctus Balduinus,quapropter purgatorij acerba pœna mullatus apparuit.3.31 201
pacem fraternam occiso porcello pauperis lædens sacerdos,osculum dulcissimi Iesu consuetum amisit.3.55 225
pacem perturbare,quære in Discordia.

PACIFICVS.

Pacificè inter se viuētes feminę Machario meritis præponuntur.2.205. 152
pacificus frater sua probitate inuidi fratris impro-

improbitatem Maria adiuuante deuicit. 3.5

PAFNVCIVS.

Pafnucius adolescens de furto diffamatus patientissimè tulit.2.221 161

PAPA BENEDICTVS.

Papa Benedictus grauiter purgatorij pœna laceratur.1.108 57
Papa quidam Benedictus, luxuriosam vitam ducens, horribili, & æterna pœna damnatur.1.109 57

PARTIALITAS.

Partiales ciues Aquilani horribili sunt à Domino plaga percussi 9.108 670
partialitas, quære in Discordia.

PARENTES.

Parentes visitans sine benedictione, & licentia *sancti Benedicti* mortuus à terra reijcitur.1.25 13
parentes visitare, quære in Affectus.
parentes filijs suis non adhibentes debitū disciplinę rigorem occasionem eis prębent æternæ damnationis.1.55 31
Item.7.85 468
parentes maledicuntur aut etiam benedicuntur à filijs in regno, vel supplicijs, quod ab eis benè maleue instructi sunt. 9.213 680
parentum peccatis exigentibus filij frequēter plagantur.2.16 73
parentibus non reddens condignam vicem iuuenis, monstruosi bufonis prodigio emendatur.5.30.4 304
parentes contristans iuuenis moriturus, defunctum patrem habebat infestū. 5.40. 307
parentes non ita se debent spoliare reb. propter filios, vt cum Ioanne de Conaxa ipsi penuriam patiantur.9.154 648
parentes maledicentes filijs suis imprecationis suæ miserabilem viderunt effectum.9.156 649
parentes scilicet matrem, gladio terrens propria manu occiditur. 10.18 703
parentibus post mortem precibus subuenire quære in Defunctus.
parentibus inuitis spiritualem militiā aggressa virgo exhæredatur.1.39 21
parentibus se à seruitute diuina retrahere volentibus. Theodosia virgo post mortem apparuit dicens: Ecce quali gloria me priuare voluistis.8.10 485
parentes relinquens pro Christi nomine iuuenis moriturus clamauit, pater meus & mater mea dereliquerunt me. 10.11. 699
parentes relinquere, quære in Affectus.

PASCHA.

Paschæ die senex quidam miraculosum lumen recepit, qui olim in luxuriam lapsus digne pęnitebat.2.108 111
paschæ die comesturus oleum Palemon fleuit, quia Dominum crucifixum recogitauit. 7.87 469

PASSIONIS ANIMI.

passionato fratri abbas Achilles se beneuolentiorem exhibuit.2.136 122
passiones viuere in sene, licet ipse non sensit, Abraam abbas ratione monstrauit.2.137 122

PASSIO CHRISTI.

Passionis Christi memoria cor deuoti viri diruptum est, & anima ad cælum transmissa.5.28 307
passionem Christi Iesu frequenter in corde deferens prior, operosissimam crucem post mortem in pectore habere decernitur.5.29 301
passionem Christi habens semper in memoria quidam captiuus nunquam lætabatur, à tyranno inciditur, & crucifixi imago in corde eius pulcherrima inuenitur.5.30 302
passus Christus generosam virginem à tentatione carnali, & monachum Cisterciensem ab horrere ordinis liberauit. 5.130. 348. & 131 348
passionis Christi meritis quidam frater sine purgatorio ad cælum migrauit.7.102. 406
passionem Domini sanctus Franciscus per viam

viam eundo fortiter deplorabat.7.11. 413
Passionis Christi deuotus imitator Franciscus passionis stigmata miraculosè satis in suo corpore suscepit.7.16 418
Passum Dominum recogitās, in die Pascha oleum edere recusauit.7.88 469
Passionis,& effusi sanguinis Christi memoria quam maxime diabolicę vires infringuntur.8.9 454
Passionem Christi quomodo debeamus, recolere,& quod nullum sit Deo acceptius exercitium quam vt passionis eius non obliuiscamur.9.158 650
Passionis Christi frequenti memoria quidam iuuenis apostatare volens, docetur mitigari ordinis sui rigorem.9.159 ibid.
Simile ibidem.106 ibid.
Passo Christo compatiuntur aues à concentu abstinentes, & velut mortuæ deficientes.9.16 ibid.

PASTOR.

Pastor bonus Paulinus Episcopus primo omnia sua, deinde seipsum pro subditis dedit.1.29 15
Pastor bonus Babylas Numerianum Imperatorem quasi lupum à suo ouili repulit.8.98 537
Pastoris debitum officium paulo negligentius executum se fuisse existimans Maurilius, graui pęnitentia semetipsum subegit.8.106 544
Pastor animarum, quære in Prelatus.

PATER.

Patrē illicito matrimonio irretitum filius Moguntinus Archiepiscopus corripit, & incarcetur.1.100 53

PATRONIS.

Patronum suum Equitium inuocantes monachi mirabiliter ab hostium inuasione liberantur.1.11 6
Patronus electus Petrus Apostolus iuuenem, quendam à dæmonum cruciatibus liberauit.1.101 54
Patroni sui reliquias quidam Episcopus veneratus à fornicationis crimine præseruatur.7.74 458
Patroni sui Hieronymi adiutorio moriturus Eusebius à dæmonum impugnatione liberatur.7.77 461
Et plura exempla ibidem sequuntur docētia, & demonstrantia sanctum Hieronymum suis deuotis extitisse fidelem.
Patroni sui, scilicet sancti Andreæ, auxilio quidam Episcopus a lapsu carnis eripitur.8.72 573
Patroni singulorum visi sunt pro suis veneratoribus iudicem exorare.9.13 582

PAVLINVS.

Paulinus Episcopus Nolanus seipsum pro filio viduæ in captiuitatē dedit.1.29 15

PAVLVS SIMPLEX.

Paulus simplex vidit dæmones peccatorū capistro pertrahentes.2.187 142

PAVPERTAS.

Paupertatis amator Isaac quantis miraculis claruerit.1.35 59
pauper Seruulus eleemosynam acceptam ceteris pauperibus libenter condiuidebat.1.52 30
pauper quidam mattam habens cum sustineret frigora seipsum consolatur.2.123. 117
pauperes primitius fratres sancti Francisci multas iniurias, & incommoda gaudenter sustinuerunt.7.1 407
paupertatis amator Franciscus curiosius mensas fratrum præparatas videns ipsos redarguit.7.4 409
paupertatis amator Franciscus cum se minora fragmenta, quam Masseum recepisse vidisset, vehementer exsultauit.7.28. 434
pauperes flumen rapidissimum cum fiducia transire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerari petierunt.7.39 442
pauper lætus cum gaudio cantat, dum diues sollicitudinib. varijs laceratur.9.60. 602
pauperum oppressores mala morte defuncti sunt.9.206 676
Item ibidem.207 677

Item.19 705
Pauperibus subuenire, quęre in Misericordia.

PECCATOR.

Peccator pęnitēs in sepulchro audiuit demones vociferantes, Vicisti nos vicisti. 2.2 60
peccare femina corā hominibus cum Effrē erubuit, sed coram Deo peccare non expauit. 2.138 122
peccatores diuersimodè impediūtur à sua salute. 2.181 136
peccatum adulterij militem quendam humana effigie spoliauit. 5.81 327
peccatis animam vulnerans corpore cępit infirmari. 5.107 338
peccata plorantis iuuenis miraculosè delētur. 6.11 359
Item simile. 12 360
peccatis exigentibus tempestas valida in mari concitatur. 6.21 366
peccatum immortalem hominis vestem fędat. 6.78 395
peccata soluere quidam iudici pręsentatus præcipitur, aut in infernum ire. 7.54. 449
peccati turpitudinem exhorrescens femina à dæmone maluit, quam à peccatis vexari. 8.12 486
peccatum mortale pulchrè describitur atque à Varone depingitur. 9.162 651
peccatum super omne cadauer corā Deo, & Angelis fætet. 9.163 652
peccata alterius supra se inconsultè accipiens propter equum, celebraturus à dæmonibus per testudinem raptus amplius non comparuuit. 9.165 653
peccās in spe eremita, à dæmonibus ad infernum portatur. 9.168 655
peccata deflere, quęre in Flere.

POENITENTIA.

Pęnitentiam alterius assumens, & non cōplens graui purgatorij pęna affligitur. 189 48
pœnitentiam nominare audiens quidam peruersus monachus moriturus obdormit. 1.94 511
Pœnitens in sepulchro à dæmonibus percuritur, cæditur, laceratur, & tandem victor clamantes audiunt: Vicisti nos, vicisti. 2.2 60
pœniter volentem fratrem in hora mortis abbas Mucius increpauit. 2.12 68
pœnitens Diaconus in fornicationem lapsus, aquam Nili precibus ascendere impetrauit, & quos peccādo scandalizauit, pęnitentia, & miraculo ędificauit. 2.103 108
pęnitentiam agentes inclusi fratres pro incontinētia sua, vnus macer alter piguis ex diuersa consideratione effectus est. 2. 104 108
pœnitentia sua quidam luxuria lapsus miraculosum lumen in die Paschæ promeruit. 2.109
pęnitentiā agere desiderabat abbas Sisoys moriturus, cum tamen talis esse, quod Christus, & sancti eius ad deducendum eum conuenerunt. 2.196 147
pœnitentiam grauissimam quidam frater post fornicationem nudus incedēdo peregit. 2.199 148
pœnitentiam grauissima eo quod idola adorasset quidam Episcopus cōdemnauit seipsum, & ante mortem certificare meruit, quod pœnitentia sua accepta esset Deo. 2.200 149
pœnitentiā mirabilem visis pœnis inferni Drechelmus perigit. 3.7 180
pœnitentiam durissimam quidam eremita circa Treuerim nudus incedens egit. 3. 30 200
pœnitens frater moriturus ex fiducia spei inaudita carmina decantauit. 3.38. 208
pœnitentia suas vestes lauātes inclitam ciuitatem cælestem Hierusalem intrabūt. 4.57 174
pœnitens canonicus correctionē humiliter accepit, & occisus occisori veniā impetrauit. 5.14 295
pęnitentiam grauissimam in lecto ęgritudinis prophetare meruit, & sine purgatorio euolauit. 5.110 339
pęnitentiam acerbissimam egit quidā scelerartissimus vir ad decollandum adiudicatus 5.111 ibidem.
pœnitentiam minimam discretus confessor sceleratissimo imposuit peccatori. 5. 112 332

Pœni-

pęnitens in morte præpositus, ad cælum venit, sic tamen quasi per ignem. 5.114. 341
pęnitentiam atque infirmitatem quam cũque huius mundi paruipendit anima purgatorij pœnam experta. 5.115. ibid.
pęnitet in morte Otto Imperator, & omni die sacerdotibus Christi corpus suum tradidit flagellandum. 5.120 343
pęnitentes duo Apostatæ mirabiliter ad viam salutis reducuntur. 6.6 350 & 5.2 351
pęnitens in religione breuissimo tempore Cuno, ad cælestia regna migrauit. 6.80. 396
pęnitentiam inuisam Eurevvach post visas inferni pęnas in hoc mundo peregit. 6.96 403
pęnitentiam agere exhorrens iuuenis in Ordine sancti Francisci cælestem processionem intuens animatur. 7.19 423
pęnitens latro per Franciscum conuersus, gratiam in præsenti, & in futuro gloriã promeruit. 7.23 427
pęnitens Genebandus quantas molestias à dęmonibus pertulerit. 8.54 512
pęnitentia qui diabolo homagium fecerat, & orationibus Basilij misericordiam, & veniam est consecutus. 8.80 527
pęnitentiam Arnulphi dæmon impedire volens, prostratus ab Arnulpho pugnis percutitur. 8.157 570
pęnitentia quædam femina à grauissimis adulterorum pœnis est præseruata. 9.5. 580
pęnitentiam agens quidam pro enormi delicto, diuino lumine meruit irradiari, & vocem audire cælitus de remissione cum certificantem. 9.36 593
pęnitentiam agere meretrix, & latro exẽplo innocentium didicerunt. 9. 44. & 46 596
pęnitentiam à confessore iniungendam abhorrens, confiteri noluit qua ex re à dæmoibus ad inferna meruit deferri. 9.88 615
pęnitens quidam frater etiam post fornicationem, miraculosam pluuiam impetrauit. 9.166 653
pœnitentem militem quantis sint insidiarum factionibus dæmones persecuti. 9. 167 654
pęnitens peccator ab Angelis in cælum defertur, sed peruersus eremita à dæmonibus ad inferna portatur. 9.167 655
pęnitentiam cum posset agere protrahens vsurarius, disperatus de hac vita recedit. 9.215 681
pęnitentia, quære in Confessio, & Conuersio.

PENTECOSTE.

Pentecostes diem litibus superborum violatum Henricus Imperator operibus pijs sanctificat. 4.49 270
pentecostes, quære in Spiritus sanctus.

PEREGRINVS.

Peregrinus frater moriturus ab Angelis consolatur. 2.188 143
peregrini fratris animam Michael, & Gabriel cum canticis in cælum duxerunt. 2.201 150
peregrinus extra patriam mori desiderat quidam nobilis à Saracenis captus, vt eo citius ad patriam cęlestem perueniat. 5.33 303
peregrinam vitam Hisuardus elegit, quia Dominum in Bethelehem pauperrimã vitam duxisse conspexit. 9.42 595

PERIVRIVM.

Periurus quidã crepantibus primum oculis, post triduum perfidum spiritum exhalauit. 4.31 263
Aliud simile. 34 265
periuri tres iustas periurij sui pœnas soluerunt. 4.67 280
periuri præter alias pęnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vsque ad quattuor millia sunt congelati. 9. 169. 559

PERSEQVI.

Persecutor bonorum Theodoricus Imperator, inter Ioannem Papam, & Symmachum patricium ad Vulcani ollam deducitur. 1.59 33
persequentes abbatem Milidionem cũ suis disci-

discipulis, mutuis vulneribus in crastinum corruerunt.2. 114 113
persecutiones immanissimas Christianorum, & constantiam eorum vide. 8.107. 546
Et post per multa capitula.
persequens inuidiosè sanctum Deicolam, & eum castrare iubens, in eodem membro percussus interijt.8.160 571
persequens bonos iniustè, & pauperes opprimens, horribili pœna visus est post mortem laniari. 9. 206 676
Item de eodem ibidem. 207 677

PERTINACIA.

Pertinax, & partialis in sentimento suo Pascasius, etiam miracula faciēs purgatorium habuit.1.69 38
pertinax ad consilia seniorum iuuenis, ab aquila ducitur, sed postmodum à dęmone miser seducitur.2.124 117
pertinas in sententia sua defendenda contra Macharium Moyses, à dęmonio obsidetur.2.216 159
pertinax ad consilia iuuenis, subitanea, & horribili morte defungitur.10.26 711

PIETAS.

Pietatis, quære in beneuolentia.

PINVSIVS.

Pinusius qualis fuerit.2.226 165

PLVRALITAS BENEFICIORVM.

Pluralitas beneficiorum quam damnabilis sit, quære in Beneficium.

POETA VIRGILIVS.

Poetę Virgilij liber serpentiū, & ferarū multitudini venenatæ similatur. 4. 42 267

POLLVTIO.

Pollutio nocturna illusus Diaconus à sancto Malachia reprehenditur, quod ausus fuerit sacris altaribus ita indispositus ministrare.8.48 509

PRAEDICARE.

Prædicare iussus ab Angelo sanctus Equitius, mirabili zelo accensus tacere non potuit, nec valuit à prædicatione cessare.1.9 4
prædicationis officium præpropere desiderasse videtur, qui solus existens sermonem exhortatorium habuit.2.234. 168
prædicatione nō potuit Beatus Bernardus studentes Parisijs conuertere, quos conuertit deuota oratione.2.29 190
Prædicatorum Ordo magnificè per Conradum Cardinalem commendatur. 5.7. 297
prædicationem propter Inualidi cruris medicinam noluit Ioannes de Niuella dimittere.87 330
prædicator ornatius vestitus à fatuo irridetur.9.171 656
prædicator post sermonem læuitatibus vacans, à vetula deridetur.9.172 ibid.
prædicator hominum laudem magis, quā Dei gloriam quęrens, ęterna morte dānatur.9.149 673
prædicare, quęre in Docere.

PRAELATVS.

Prælaturam appetens Constantius, & per duodecim aureos emere disponens, indignus efficitur.1.8 7
prælatis deponendis studens peruersus monachus, diabolo se dedit, & impęnitens ad inferna descendit.1.94 51
prælationis statum abhorrens Ammonius, aurem sibijpsi pręcidit.2.67 92
prælationis suæ dignè exercens officium Moguntinus Archieps, etiam patri Imperatori peccāti non parcit.1.100 13
pręlationis statum Fastradus abbas fugiens à Maria Virgine informatur. 3.14. 186
prælati nonnunquam nimio rigore subditos peruersos efficiunt.4.55 273
prælatis ecclesię dæmones de multimoda animarum perditione grates refundunt. 4.56 ibidem.
prælatus effectus quidam vagissimus iuuenis mores mutauit.5.1 289
prælatus malus iudici præsentatus est, accusatus, denudatus, & ad inferos detractus est.5.2 289
pręlatus malus accepto primum infernali poculo ad inferna detrahitur.5.3 290
prælatus quidā reprehenditur, quia pręsumeret solus pro nouem millibus animabus Domino respondere.5.7 591
prælatus bonis exemplis, subditos prouocans

cens ad meliora, moriturus maxima luce perfunditur.5.12 294
Prælatus,negligens,quia curam animarum alteri commisit,purgatorium graue sustinuit.5.16 296
prælationis statum recusans quidam regularis,postea cum lumine apparens,dixit se de numero damnandorum fuisse, si fuisset de numero prælatorum.5.22.299
prælatus quidam à beato Petro coactus legere,quando reduces animas.&c.côuertitur,& deserto sęculo Cisterciensis efficitur.5.31 298
prælatos ecclesiæ principes tenebrarum læti salutant, & de perditione animarum eis grates refundunt.5.24 299
prælatus remissus deponitur, & peruersus efficitur.5.43 308
prælatus fidelis præpositus Strienueldensis potius rerum, quam animæ conuersi sui voluit sustinere dispendia.6.41 375
Et simile.42 376
prælatus malus moriens plures circa se dæmones, quam erãt in horreo calami,pręsentes conspexit.6.51 380
prælaturã ambiens conuersus, patibulo ob furtum suspenditur.6.54 381
prælaturam ambientes monachi regi Franciæ munera pro abbatia sancti Dionysij obtulerunt,sed frustra.6.58 383
prælatum malum post mortem subditorũ animæ visæ sunt cum graui verborum obiurgatione lapidare.6 91 402
prælatus alijs sanctus Franciscus exemplo magis quam verbo docebat.7.8 412
prælatorum perfectionem,& periculũ considerans Petrus Alexãdrinus Episcopus nunquam in sede Episcopali sedere pręsumpsit.8.105 544
pręlaturam fugiens sanctus Goar,oratione vt infirmaretur impetrauit.8.158 575
prælatum habentem Ecclesiam cum cura annexa saluari posse mirandum est,sicut cuiusdam defuncti,& damnati anima asserebat.9.12 582
pręlationis statum periculosũ esse didicit iuuenis in Episcopum electus, quem patrus per eleuatum discum voluit pręcepit.9 173 657
prælatura malè functus Vdo Episcopus terribili iudicio in corpore, & anima est punitus.9.175 959
prælatus malus ad iudicium Dei citatur, accusatur, moritur, & condemnatur.9.176 668
prælati mali cathedra per iudicem Christũ euertitur.9.177 ibid.
prælationis gradum ambiens, & procurata morte Episcopi suscipiens, repentina morte percussus interijt.9.178 ibid.
prælaturam multa summa emens iuste illuditur.9.179 670
pręlatum suum Aquilani ciues dehonestãtes, horribili plaga percussi sunt. 9. 180 ibidem.
prælatus suis commodis magis, quam subditorum inuigilans,in furiam versus defunctus est.9.81 ibid.
pręlatus *insolens, & nimis* pomposè equitans à rustico iustissimè faceteq; redarguitur.10.29 713

PRÆSVMPTIO.

Pręsumptuosus monachus super carbones incedẽs à dęmone seducitur,obsidetur, & flammis inijcitur.7.89 469
præsumptio, quære in Superbia.

PROMISSIO.

Promissam pecuniam non soluens, ab ingressu quietis æternæ præpeditur.6. 82. 398
promissio,quære in Votum.

PROPOSITVM.

Propositum bonũ negligens effectui mancipare,ferè fuisset ex libro vitæ deletus. 315 168
propositum firmum emendæ non habens moriturus,licet anxiè pœnitere videretur,damnatur.6.14 362
propositum bonum habens apostata in religioso habitu post mortem inuenitur, cum tamen in clericali traditus esse sepulturæ.6.7 355
propositum bonum frequenter deserens, pęne fuisset ex libro vitæ deletus. 9.48. 598

PROPRIETARIVS.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus

tribus non visitatur, & clamantibus omnibus, pecunia tua tecum sit in perditionē, sepelitur, sed post triginta dies à purgatorio liberatur. 1.74 40
Item simile quasi. 2.64 90
Proprietario monacho Sincletio Basilius dixit: Et senatorem perdidisti, & monachum non effecisti. 2.131 167
proprietarij monachi quantum merito cōtra votum pecuniam habere debeant Achas puer edocuit. 5.56 313
proprietarius Ianuarius quidam sicut male vixit sic, & malè obijt. 9.182 671
proprietarius iuuenis eremo relicta ad seculum redijt, sed tandem post multa peccata pęnituit. 9.196 672

PROSPERITAS.

Prosperitatem mundana quædam femina inferni pœnas promeruit. 3.183 138
prosperitate mundana sæpè mali fruuntur, dum boni aduersa fortuna laborant. 2.210 154
prosperitas temporalis frequenter plus iniquis, quàm bonis arridet, vt patet de vsurario, cuius vineam dæmones lædere noluerunt. 5.127 147
prosperitatem mundanam, & delitias carnales magister Rolandus videns fugaces esse ordinem Prædicatorum intrauit. 7.46 445
prosperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus suis demersit in inferos vidente Ambrosio. 8.85 532
prosperitas sęculi nisi fuerit temperata, ad infernum nos ducit. 9.85 614

PRVDENTIA.

Prudens rex mittendus in exsilium expensas sufficientissimas cautè præmisit. 4.18 252

PVER IESVS.

Puer Iesus flens & eiulans à deuoto monacho in niue reperitur. 5.31 302
puerum Iesum virgo deuota quasi triennem Angelicam salutationem docuit. 6.66 389
puer Iesus puerum Edmundum segregatum ab alijs ambulantem officiosissimè salutauit. 8.4 482
puer Iesus deuotum superiorem ad cęlelte conuiuium inuitabat, dicens: Ego non papabo tecum, &c. 9.76 608
puerum Iesum Beata Virgo super corporalia munda per deuotam feminam lotam reposuit. 9.77 ibid.
puer Iesus deuotum monachum cum suo abbate ad cælelte conuiuium inuitauit. 9.78 ibid.

P V E R.

Puer Bonifacius in pauperes misericors horrea fruméto vacuata oratione repleuit. 1.15 8
puer quinque annorum maledicere solens, ad inferos damnandus deducitur. 1.55. 31
pueri nonnunquam nimio rigore peruersi redduntur. 4.55 273
puer nobilis Ordinis S. Benedicti Priori post mortem gratias retulit, quòd eum ab insolentijs correxisset. 5.13 194
puer Achas septênis Minor frater efficitur. 5.56 313
puer Albertus Prædicator efficitur, per quē Pulcher Theutonicus miro modo conuertitur. 5.57 315
puer quidam innocens obsessam à dæmone mirabiliter liberauit. 5.90 331
puer innocens ignito ferro nō læditur, stupratus autem igne grauiter aduritur. 5.91 332
puer Augustinum docet Trinitatis mysterium nullatenus humana ratione posse comprehendi. 5.98 334
puer Adam sæpè legens orationē Dominicam à Beata Virgine scabiosi capitis medelam accepit. 6.62 386
pueri Mammetis in persecutione constantia. 8.97 537
pueri tres mira animositate & fide in tormentis perstiterunt immobiles. 8.98 ibidem.

PVLCHRITVDO.

Pulchritudo corporalis quàmmultis est causa periculi. 43 237
pulchritudinem suam tamquam proditricē pudoris

pudoris sui virgo Angadrisina, petit in turpitudinem commutari. 4.30 263

PVRGATORIVM.

Purgatoriũ in angularibus thermis Pascasius accepit. 1.69 38
purgatorium suum quidam in balneis habuit, qui à sacerdote, cui ibidē apparuit per missarum sollemnia liberatur. 1.73. 39
purgatorium triginta dierum proprietarius monachus sustinere compellitur. 1.74 40
purgatorij pœnas quidam sustinere compellitur, quia *pœnitentiam* quam pro alio assumpserat non compleuit. 1.89. 48
purgatorij pœna laceratus Benedictus Papa, eleemosynarum largitionibus se postulat adiuuari. 1.108 57
purgatorij pęna diuersos diuersimodè cruciatos quidam presbyter vidit. 3.31 201
purgatorium graue negligentes monachi sustinentes, ceu ansseres assari videntur. 3.60 231
purgatorij pęna multas animas eripuit Ioannes de Niuella cum ad cælum migraret. 5.88 330
purgatorium grauissimum miles quidam pro sceleratissima vita, contritus tamen in hora mortis, accepit. 5.113 340
purgatorium sustinere oportuit præpositū in morte pęnitentem. 5.114 341
purgatorium vna die sustinens anima, præ magnitudine pęnarum multis annis ibidem se fuisse putabat. 5.115 341
purgarorium duorum millium annorum apostata quidam & latro elegit. 6 6.354
purgatorij pęnas quidam merito passionis Christi felix euasit. 6.102 406
purgatorij pęnas triginta tres animæ meritis Sancti VVichmanni euadunt. 7.57 451
purgatorium longius senex monachus, quam nouitius habuit, propter familiaritates sæcularium quas contraxerat. 7.58 451
purgatorium suum anima cuiusdam in glacie sustinuit, quæ à beato Theobaldo 30. missis continuis liberata est. 8.60. 3. 529
purgatorium nullum habiturum fideliter laboranti fratri beatus Bernardus repromisit. 8.29 497
purgatorium graue sustinuit frater qui vt nouos soccos reciperet, veteres occultauit. 9.43 596
purgatorium vsque ad sepulturam pro pęnitentia recipiens frater, clamauit. O sine misericordia pęnitentia. 9.183. 671

PVRIFICATIO.

Purificationis Mariæ festo quædam deuota virgo pulchram processionem vidit. 6.60 384
purificationis die Beata virgo quendam cæcum illuminauit, qui composuit responsorium Gaude Maria, &c. 8.58 515
Item ibidem aliud miraculum circa idem responsorium. 8.59 516
purificationis die Beata Virgo cuidam deuoto Episcopo se præbuit amplexādam. 9.121 633

QVAERERE CHRISTVM.

QVAERENS Christum cum lacrymis Ioannes de Aluerna in silua eum inuenit. 8.38 419

QVIES.

Quietem, & solitudinem sectantes, vultus animarum suarum clarius intuentur. 2.95 105

RATIONEM REDDERE.

RATIONEM reddere pro debitis exactus Antiochus fatuum se esse simulauit. 2.245 172

RATHBODVS.

Rathbodus rex ostensa pulchra mansione à dæmone in perfidia sua permanens, repentina morte percussus est. 53.34 264

RAP-

RAPTOR.

Raptores caballi Libertini equos suos ad flumen nullis verberibus potuerunt adaquare.1.2 1
Rebellis, quære in Inobediens.

RECIDIVARE.

Recidiuantes post Pascha horribili plaga percutiuntur.9.164 652
reconciliari fratri, quære inuentum postulare.

RECREATIO.

Recreationem moderatam etiam religiosis admittere licet.2.131 120
Item simile.8.25 525

REGES TRES.

Reges tres deuotum sibi regem Daciæ magnificè mirificis muneribus ditauerunt. 9.192 670
regimen animarum, quære in Pastor, Prælatus.
regulam, & statura seruare, quære in Statuta.

RELIGIO.

Religionem tria confundunt, scilicet multiplicatio agrorum, superfluitas ędificiorum, & lasciuia vocum.3.62 232
religionis ingressum prohibentes, quali pœna puniendi sint, quære in Scandalizare.
religionis votum, quęre in votum.
relinquere mundum, quære in Mundus.
relinquere parentes, quære in Parentes, & in affectus.

RELIQVIAE.

Reliquias sanctorum venerandas esse docuit Dominus, qui frumenta super corpus Equitij posita excitato turbine proiecit.1.11 6
reliquias patroni sui veneratus Episcopus à fornicatione eripitur.7.74. 458

REPREHENDERE.

reprehendens durius fratrem, & non placans, pro consueta suauitate in communione amaritudinem oris persensit. 3. 35 206
reprehensus ab aliquo quidam deuotus frater, deuotissimè pro admonĕte orare consueuit.3.40 210
resistere tentationibus, quære in tentatio.

RESTITVTIO.

restituere nolentes male ablata, nec contritione, nec confessione iuuantur.9. 38. 594
restituere inuenta bona vir quidam iustus quanta sollicitudine conatus sit. 9. 100 621
restituere concessa oblitus puer graui purgatorio laceratur.9.101 ibid.
restituere bona iniusta, quære in Bona iniusta.

RESVRRECTIO.

resurrectionem futuram credibilem facit martyrium sancti Arriani. 8. 99.

REVELARE.

reuelans tentationem suam Serapion, victor diabolum effugauit.2. 215 158
reuelare tentationem erubescens Rufinus grauissimam tristitiam incurrit.7. 24. 430

RIDERE.

Risum prouocantia verba quidam magnus sanctus crebrius proloquens purgatoriũ graue sustinuit.4.58 274
ridere insolitus rex, timore Dei prohibitus, quendam se arguentem congruenti exemplo informauit.9.209 678
ridens præsumptuosè, in hora mortis à virgine Maria corripitur.5.108. 338.

RIGOR.

Rigore nimio nonnunquam nouitij in monasterijs peruersi redduntur.4.55 173
Rigorosi prioris regimen pertæsus frater, dum procurasset se ad alium destinari locum à sancto Ioãne Baptista, vt maneat adhortatur.7.65 454
Rigore ordinis perterritus apostatare proposuit, sed à matre defuncta admonitione pœnarum inferni, & cęlestis gaudij prohibetur.9.87 615

ROMVLA.

Romula diu paralysi tribulata, canentibus Angelis, in cælum deuehitur.1.53 30

SACERDOS.

Sacerdos indignè celebrans horribili vlcere à Domino verberatur.2.77 96
Sacerdotum vitia quomodo pallianda, docuit Constantinus.4.72 282
Sacerdos nocte Natiuitatis ter indignè celebrans columba deferente sacramẽtum amisit.6.8 356
Sacerdotis indignè celebrantis manu plagatur, nec curatur.6.9 357
Sacerdos malus horribili morte ad inferna deducitur.9.174 657
Sacerdotes quantumlibet mali sint, efficaciam sacramenti non possunt minuere, & est eis ob res grandes quas tractant reuerentia exhibenda.9.191 670
Sacerdotium, quære etiam in Missa, Ordo, & Eucharistia.
Sacramentum Corporis Dominici, quære in Communicare, & Eucharistia.
Sacramentum Confirmationis, quære in Confirmatio.

SALVARI.

Saluantur pauci, sed damnati visi sunt tanquam niues ad inferna decidere.9. 80. 95●

SALVE REGINA.

Salue Regina deuote ad Prędicatoribus decantatum, Mariæ summoperè visum est placuisse.7.42 444
Simile ibidem.43 ibid.
Salue Regina cantantibus sororibus, sata, terræq; ad se pertinentia, ceteris tempestate quassis illęsa manserunt.12.44. 445

SAPIENTIA.

Sapientiam emens à Philosopho Rex, periculum proditoriæ mortis euasit.5.97. 334

SCANDALVM.

Scandalizati per peccatum nostrum frequenter per nostram pœnitentiam ædificantur.2.103 108
Scandalum ponens seni ad luxuriam femina, repentina morte percutitur. 2. 106 109
Scandalizatus sæcularis in lætitia Antonij, congruo exemplo ædificatur. 2. 131. 120
Scandalizatum in se Aegyptium fratrem, senex Romanus ratione studet ædificare.2.143 124
scandalizati fratres in repausatione eremitarum, iusta abstinentia corriguntur. 2. 144 125
Scandalum ponens saluti animæ præpositus Leodiensis, citatus ad iudicem Deũ venire compellitur.5 89 331
Scandalizare alios, quære in docere.

SCIENTIA.

Scientia litterarum Sanctulus caruit, simplex erat, vix perfectè legere sciuit, nihilominus mira caritate ac sanctitate refulsit.1.48 26
Scientiam omnium linguarum puer armẽtarius in cętum subtractus citissimè didicit.1.57 32
Scientiam cuiusdam dubij quidam senex humilitate meruit, quam septuaginta hebdomadarum ieiunio non potuit impetrare.2.149 135
Sciẽtiam philosophicam audire nemo nisi

ad iniurias patiens Athenis finebatur. 2.209 153
Scientiā perdens superbus Simonides Tornaci horribili morte percussus est.5 99 335
scientiam quidam Parisiensis studens per quendam lapidem à dæmone præstitum adquisiuit.6.4 352
scientiæ supra quam vocationem suam decebat deditus conuersus, dum festinat ad Episcopatum, suspensus est in patibulo.6.54 381
scientiæ studium inchoans minister Minorum, à Francisco maledicitur.7.30 436
Scientiæ suæ titulos reticēs Augustinus de Iterano, cum esset doctor vtriusque iuris, cum summa alacritate conuersus, humiliora officia monasterij adimpleuit. 8.67 455
scientiæ subtilium scripturarum curiosius insistens, & ob id seipsum seducens, admonetur vt vitas sanctorum Patrum, & martyrum triumphos frequentare. 9.195 672
Scientiæ suæ titulos execratus humilis magister Henricus de Louanio, porcorū rector efficitur.10.10 693

SCOLARIS.

Scholares bonæ voluntatis martyres à beata virgine reputantur.6.99 405

SCRIPTOR.

Scriptoris digiti post viginti annorum sepultura incorrupti perseuerant.6.100. 405
Sententum suum pertinaciter defendere, quære in Pertinax.

SEPELIRE.

Sepeliendus facinorosus Præpositus à bufonibus quam celerrimè deuoratur. 9.208 678
sepulchrum humilis Equitij debita voluit Dominus veneratione honorari. 1.11 6
Sepultus in ecclesia Faustini martyris Valerius Patricius, eijci rursū præcipitur. 1.72 39
sepulturam in sterquilinio proprietarius Gregorio iubente suscepit.1.74 40
sepultura sacrorum locorum ebriosis sacerdotis corpus indignum iudicatur.7.86. 468
sepultura celebrior nō prodest, sed sępe nocet, iuuat autem abiectior.7.95 473

SERAPION.

Serapion furtum suum humiliter cōfitetur, & à tentatione diaboli citissimè liberatur.2.215 158

SERVIRE DEO.

Seruum Domini Beatus Franciscus se esse audiuit, quando sancta cogitaret, loquetur, & faceret. 7.10 413
seruire Deo multo salubrius qui in necessitate succurrit, quā homini, qui in articulo mortis non adiuuat.9.135 639

SILENTIVM.

Silentium regulare refringere nolentes, capti à barbaris duo monachi, grandi miraculo ab hostium manibus liberantur. 4.37 266
Silentium seruās iuratus monachus, Echelredi ducis pietate præmiatur.4.47. 269
Silētio quidam sanctus Episcopus à purgatorio liberatur.4.58 274
silentium continuum seruans monachus flagrans igne monasterium oratione saluauit.5.39 307
silētij superstitiosus obseruator ad sęculum secundum Francisci prophetiam reuertitur.7.12 414

SIMEON.

Simonis deuotionem experiri cupiens frater Conradus de Offida à virgine Maria puerum Iesum in vlnas accepit.7.37 440

SIMONIA.

Simoniacè Episcopatū tribuens Henricus Imperator à dæmonibus grauiter tribulatur.4.50 270
Simoniaci sacerdotis eleemosinam abbas

Stephanus nullatenus adquieuit accipere.4.36 265
Simonia deprauatum monasterium sancti monialium beato Hieronymo reuelante horribili ruina corruit.7.79 463
Simoniacè Ioannes Eleemosynarius, nec pro ducentis millibus modijs frumenti, & centum octoginta libris auri pauperibus erogandis, bigamum voluit ordinare.8.34 508

SIMPLICITAS.

Simplicitas sancta Episcopi philosopho omnibus concludenti conclusit.4.73. 283

SINGVLARITAS.

Singularitate sua pertinacissimus quidam senex post quinquaginta annos, quibus in eremo habitauit, miserabiliter à dæmone in puteum præcipitatus est. 2.212 157
Singularitatis superstitiosus amator nunquam loquitur, & postmodum ad mundum reuertitur.7.12 414
Sobrietas, quære in abstinentia.

SOCIETAS.

Societas bonorum Theodorum peruesum à dracone, cui deuorandus datus erat, citissimè liberauit.1.66 36
societate laicarum puellarũ Gordiana secularis effecta seducitur.1.61 36
scelerum bonorum precibus quidam ab inferni fere claustris liberatur.1. 87. 47
societate pudicę virginis fretus rex barbarorum cõuertitur, & martyrij palma decoratur.3.12 427
societas sancti Serapionis, pagani, & hæretici ad veram fidem conuertuntur.4.22. 255
societate mala fretus iuuenis, à beato Ioanne Apostolo conuersus pessimus latro effectus est.4.65 278
societate sanctorum virorum quidam apostata, sed genere nobilis iuuenis, ad eremum reuocatur.1.96 672
socius malorum cum malis licet innocens esset morti adiudicatur.9.197 673
societatem prauam secutus iuuenis Zvvollensis, ab Angelo ad maxillam percutitur.10.9 691
societatem secularium fugere, quære in Fugere.
societas mala quanta mala docet, quære in Docere.
sodomia quære in Zodomia.

S O L.

Solem stare iussit abbas Mutius ex latrone conuersus.2.11 68

SOLICITVDO.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum sanctus sanctulus, vno pane multos operarios per continuos decem dies saciauit.1.47 26
sollicitudinem filiorum suorum Deo committens, omnia ecclesiæ tribuit, & filios miro modo ditauit.1.102 54
sollicitudinem suam proijciens in Dominum, oratione cibos fratribus impetrauit.2.7 66
Item simile.8 ibid.
sollicitudinem suam proijcientes in Dominum fratres in eremo, pecunias recipere recusarunt.2.111 112
sollicitus nimis de futuro senex, eleemosynas dare neglexit, sed cruris grauissima infirmitate corrigitur.2.112 113
sollicitudinem suam proijciens in Dominum Abbas Stephanus, de necessarijs cõuentui sufficientissimè meruit prouideri.3.12 185
sollicitudinem suo corpori nimiam impendens, à beata Virgine tandem vix potuit pitantiam impetrare, quia curam suam in Dominum non iactauerat. 3.28. 199
sollicitudinem suam iactans in Dominum sanctus Fronto, cum fratribus suis miraculosas escas recepit.4.10. 246
sollicici quidam fratres Prædicatores, quis eos hospitio reciperet, ab Angelo admonentur,

nentur, vt sollicitudinem suam in Dominum proijciant.5.124 341
Sollicitus pro famulis suis pijssimus Deus vni lupam in solatium, alteri ibicem in ciborum discretionem prouidit. 7.99. &c.
Sollicitudinem suam iactans in Dominum Hisuardus, à coruo doctus est quas debeat in eremo radices manducare. 9. 42 595
Soluere debita, quære in Debita.

SOMNIVM.

Somnijs immundis vexatus Moyses noluit à nimio labore quiescere, donec sōnia illa cessarent.2.84 99

SOMNOLENTIA.

Somnolentiæ suæ resistens frater obediens, vna nocte septem coronas promeruit in cęlo.2.17 141
Somnolentia grauati fratres cum bona dicerentur, ad vana facti sunt vigilantissimi.2.147 147
Simile.227 166
Somnolentia nunquam Machetes Abbas sub verbo Dei, sed ad verbum detractionis, vel ociosum grauabatur.2. 227. ibidem.
Somnolentia grauatus miles sub matutinis audiuit. Talia posse pati, &c. 3. 58. 229
Somnolentiæ sub horis nimis indulgens, à dæmone equitatur, & turpis apostata efficitur.3.49 230
Somnolentia sæpe factione diaboli sub diuina laude procuratur.6. 37. & 38. 374
Somno pressum sanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit.7.87 469

SPECTACVLA.

Spectaculis nimium deditus iuuenis, crebris ictibus inuisibili quadam manu percutitur.3.36 206

SPIRITVS SANCTVS.

Spiritum sanctum, quem abnegatione Dei frater fugauerit, pęnitentia mediante recepit.2.107 109
Spiritus sancti misericordia in die Pentecostes gulosus infirmarius seipsum iugulans ad pœnitentiā reseruatur.4.54 223
Spiritus sāctus super Prędicatores celebraturos Capitulū, & Veni sancte Spiritus continentes, in specie flammę descendit. 7.43 444
Spiritus sanctus iuuenem ad gratiam recepit quem Pater, & Filius de æterna morte terruerunt.10.1 683

STATVS.

Status non saluat, sed virtus, vt patet in Pafnucio eremita, qui symphoniaco, primario, vici, & negociatori similis ab Angelo iudicatur.2.4 63
Statu altitudo nōdum beatum Antonium ad mensuram coriarij potuit sublcuare. 2.58 88
Statu matrimoniali colligati Eucharistus, & Maria duobus senibus patribus à Domino meritis prępouuntur. 2. 192. 145
Statu sęcularem virum dæmon magis, quam Abbatem Ioannem expauit. 2. 219 160

STATVTVM.

Statuta ordinis scrupulosè custodiens meruit, vt micæ panis in margaritas mutarentur.3.10 184
Statuta Ordinis in infirmitate seruās, regularem disciplinam non minuit. 5. 36. 306
Statuta assumpti ordinis sui Achas puer ignorāter infringens, penè vsque ad mortem anxiatur.5.56 313
Statuta ordini filia Viennensis Comitis etiam in sęculo violenter detenta seruauit.5.66 321
Statutorum regularium negligens obseruator, quia acū non habuit, abbas fieri non potuit. 11.59 754
Statuta ordinis ne infringeret infirmus frater orauit, & allata perdix reuiuiscens, auolauit.2.62 453

STEPHANVS.

Stephanus quidam moriturus grauissimè anxiatur.2.247 173
Stephani festo quidam sollemnis magister conuertitur audiens, quia vidit cælos apertos.7.47 446

STIGMATA.

Stigmata vulnerum Christi in suo corpore sanctus Franciscus recepit.7.16 418

STVDIVM.

Studium vniuersale sanctus Benedictus propter constudentium insolentias dereliquit.1.19 10
Studiosus Antonius, qui fletum compunctionis, non ornatum verborum in lectione quæsiuit, audiuit dimissa sibi esse peccata.1.70 38
Studium scientiæ Bononię inchoans minister de ordine sancti Francisci, à Francisco maledicitur, & ignea atque sulphurea gutta cum lecto perforatur, & ad inferos deportatur.7.30 436
Studio vano, & syllogistico nimis intentus infernali cappa est grauatus.8.65 520

SVFFRAGIVM.

Suffragia solita omittens Edimundus per sanctum Ioannem ferulam in manu tenentem terretur.8.7 484
Suffragia solita negligens Thomas, ab amplexu Mariæ repellitur.10.7 690
Suffragijs defunctis subuenire, quære in defunctus.

SVPERBIA.

Superbus, & blasphemus clericus fulgureo ense percutitur, eo quod dixit falsam esse sententiam, Omnis qui se humiliat, exaltabitur, &c.1.97 52
Superbum monachum dæmon ad luxuriæ barathrum proiecit clamans: O monache, monache, &c.2.1 59
Superbiens de virtutibus suis monachus annonam cælestem amisit.2.3 61
Superbus iuuenis increpanti se seniori superbè respondit.2.135 168
Superbus frater quomodo dæmonum factione, & illusione in Angelorum se formam transformantium decipitur.4.21. 254
Superbus, & scientia inflactus Simon de Tornaco horribili plaga percutitur, & omni scientia spoliatur.5.99 333
Superbus dæmon nec Deum Dominum suum recognoscere, nec se peccatorem valet asserere.5.135 350
Superbus dæmō omnia se in remissionem peccatorum facere velle confitetur, sed humiliare dicit se non posse.6.23 368
Superbia tentatus nobilis subulcus Lissardus visis mortuorum fętidis sepulchris liberatur.6.7 370
Superbum castum diabolus se dicit non timere.6.28 370
Superb. Helias Vicarius ordinis sancti Frācisci Angelum fugauit, & tandem apostatauit.7.14 416
Superbus spiritu miles, conuersus etiam in ipsa abiectione tentatur.7.31 436
Superbus laicus, qui presbyteros, & clericos ceu coquinarios despiciebat, in æternum damnatur.7.69 456
Superbus monachus super ardentes carbones ambulans à dæmone decipitur, obsidetur, flammis inijcitur.7.89 469
Superbus iuuenis in aurea sella, & phaleris equitans, super omne cadauer in naribus Angelis fætet 9.163 652
Superbus eremita damnatur, & humilis latro ad regna cælestia prouehitur.9.199. 674
Superbia in vestitu, quære in Vestis.

SVSPICIO.

Suspicionem malam quidam infirmus senex grandi miraculo expiauit.2.27. 74
Suspicio mala, quære in Iudicium temerarium.

TACTVS.

Tactus fœminei illicebra quidam monachus irretitus, propriam sororem constuprare tentauit.7.81 464
Tactus illicitus, quære in Sodomia.

TAR-

TARSILIA.

Tarsilia amita Gregorij quam felici itinere Domino deducente ad cęlestia regna meauit.1.65 36
Taxillis ludere, quære in Ludere.

TE DEVM.

Te Deum, deuotius decantari Angeli sancti mirabiliter procurarunt.3.18. 190

TAEDIVM.

Tædium mentis Angelus Domini docuit Antonium labore manuum superare.2.113 113
Timerè iudicare, quęre in Iudicare.

TEMPVS.

Temporis perditionē damnatæ animæ maximè deplorabunt.9.89 616
Tēpus inutiliter expendere diuersis lusibus quære in Ludere.

TENTATIO.

Tentatus carnis dilectationibus sanctus Benedictus, veprium laceratione sanatur.1.20 10
Tentatus tribulationib. sanctus quidam nomine Spes quantum à Domino dilectus erat miracula circa mortem eius exhibita prodiderunt.1.49 28
Tentatus, & tribulatus paralysi Seruulus concinentibus Angelis ad cęlum recipitur.1.52 30
Tentata & tribulata paralysi quædam nomine Romula, gloriosa lætaq; morte canentibus sanctorum choris ad cælum est deducta.1.53 30
Tentatus infirmitate Comes aeris serenitatem, necnon & totius corporis sui sanitatem post mortem recepit.1.58 33
Tentatus infirmitate senex suspicionē malam de se habitam grandi miraculo post mortem expiauit.2.27 74
Tētatione luxuriæ videns se proficere quidam sanctus frater, noluit ab ea liberari.2.30 76
Tentatus luxuria Moises abbas, beato Isidoro abbate orāte multitudinem Angelorum ad se iuuandum paratam conspexit.2.31 ibid.
Tentatus luxuria negligens frater, non potuit oratione senis iuuari, quia ipse seipsum iuuare neglexit.2.32 76
Tentatis à dęmonibus fratribus, quosdam rigidè tētatorem repulisse, quosdam verò adquieuisse Pachomius pater audiuit.2.44 84
Tentationes varias dæmonum orantes fratres incurrerunt.2.49 86
Tentatus luxuria annosus Pachon leęne se deuorandum exposuit.2.67 91
Tētatus infirmitate Beniamin abbas, semper gratias egit et ipse infirmior alios ab infirmitate curauit.2.72 93
Tētatus luxuria Moyses Aethiops quam viriliter restituit.2.82 99
Tentatio luxuriæ non nisi tertio anno ante mortem suam abstinentissimum Euagriū dereliquit.4.86 100
Tentatus luxuria senex, omnes digitos manus exurens, ardorem sensit. 2.106. 109
Tentationibus monachum ad lapsum impellens dęmon à principe suo multo honore, & laude prę cęteris afficitur, & magnificè coronatur.2.108 110
Tentatio luxuriæ plus diuino auxilio, quā nostro labore deuincitur.2.110 112
Tentatus luxuria à femina frater quidam, oratione fusa subitò rapitur, & ad flumē liber à tentatione locatur.2.155 129
Tentationibus, & tribulationibus nisi conculcatus fuerit homo, non poterit esse monachus.2.161 131
Tentatum fratrem sancti patres ad ecclesiam ductum, aqua perfuderunt, & pro eo orauerunt.2.179 136
Tentatus diuersis tribulationibus quidam sanctus vir, ad cęli palatia commeauit. 2.183 13
Tentaturum fratres dęmonem Macharius vidit indutum veste linea, ampullis pluribus plena.2.185
Tentatione, & tribulatione monachi carere non possunt.2.206 152
Tentationibus, & tribulationibus cælestē portam intrare merebimur.2.209. 153
Tentantur aduersis boni, & mali frequen-

ter iniqua felicitate fruuntur. 2. 210. 154
Tentatus, & tribulatus à fratribus Abbahyrus, ab alijs tentationibus liber efficitur. 2.240 170
Tentatus, & tribulatus infirmitate capitis, per communionem corporis Christi miro modo liberatur. 3.27 199
Tentatus multipliciter sanctus Thomas de Aquino Ordinem exire. 5.27 300
Tentatus spiritu fornicationis Guido, sepultæ feminę fœtidissima carne faciem, & nares confrificauit. 5.78 326
Tentati virgo, & monachus Cisterciensis Ordinis, per passum Christum liberantur. 5.130 348
& 131 348
Tentatus superbia nobilis subulcus Lissardus, visis mortuorum sepulchris liberatur. 6.27 370
Tentatus infirmitate conuersus miles, spem salutis accepit. 6.31 397
Tentatus spiritu mæroris, & blasphemiæ Ruffinus consilio Fräcisci liberatur, & à Domino mirabiliter consolatur. 7. 24. 430
Tentantem se dæmonem carnalibus verbis Dunstänus ignita tenella per nares apprehendit. 8.1 480
Tentare se diuersimodè fratres secundum locorum exigentiam diabolus profitetur. 8.13 487
Tentatus mirabiliter à dæmonibus pęnitēs sub vna nocte quattuor coronas promeruit. 9.167 654
Tentatus fortiter monachus quadam nocte coronam gloriæ meruit. 9. 201 675
Tentationibus ciuitatis integræ vnus dæmon sufficit, sed ad eremitam multi dæmones vix sufficiunt. 9.203 ibid.
tentatus septem continuis annis quidam Papa, tandem in fornicationem labitur, sed mirabiliter ad pęnitentiam reuocatur. 9.204 676
tentatio blasphemiæ, quęre in Blasphemia.
tentationes reuelare, quære in Reuelare.

TESTIS FALSVS.

Testis falsus amisso naso corrigitur. 4. 29. 262
testes falsi iusto Dei iudicio in mundo plagantur. 4 67 803

TESTAMENTVM.

testamentum retinens, nec vt debuit exequens, horrenda satis morte percutitur. 5.131 344
Testamenti executores multas occasiones retinēdi bona iniusta accipiunt, propter quod, & faciliter à dæmonibus capiuntur. 10.22 708

TIMOR DEI.

Timoratus Episcopus tempore quarūcunque tempestatum ad ecclesiam fugit, & orationibus misericordiam postulauit. 5.3 176
Timens Deum Diaconus in luxuriam lapsus, euangelium non audet legere, quapropter ad Episcopatum meruit promoueri. 4.48 269

B.THOMAS DE AQVINO.

Thomas de Aquino conuersus, à fratribus suis multis persecutionibus fatigatur. 5. 27 300

TORNEAMENTVM.

Torneamentis dediti mirabiliter, & horribiliter à Deo plagantur. 5.10 335
Torneamentis deditus miles mirabiliter post mortem à dæmonibus armatur. 5. 101 335
Torneamentis deditus miles, vulneratur. moritur, infernali equo post mortem insidere videtur. 5.102 336
Torneamentis deditus miles obsessam à dęmonio liberauit, & per eumdem dæmonem multis clarus victorijs effectus, tandem sęculū ex integro reliquit, & Christo militauit. 6.75 393

TRADITOR.

Traditor post mortem sepultus, ab infernalibus canibus laceratur. 5.25 300

TRIBVLATIO.

Tribulatione tantum, & nullo alio remedio Grecus adolescens à tentatione fornicationis liberari potuit. 2.65 9

Tribulatione perdens regulam suam manibus laborare docetur.2.126 119
Tribulari in præsenti vita Mauritius Imperator maluit, quam in futura vita puniri.4.25 259
Tribulatus à prelatis suis quidam frater deuotus canentibus Angelis, Gaudent in cælis, mirificè consolatur.5.9 292
Tribulationes maximas primitiui fratres sancti Francisci in varijs locis pertulerunt.7.1 407
Tribulationes cum gaudio perferens secũdum Franciscum perfectam lætitiam habet.7.26 433
Tribulationibus, & infirmitatibus sanctus Franciscus ad vitam inuestiebatur æternam.7.29 435
Tribulatus vehementer Ioannes de Alverna de subtractione diuinę consolationis à Domino visitatur.7.38 440
Tribulationes christianis expedire exẽplo suo docuerunt septem fratres, qui maluerunt passionibus sanctorum communicare, quam in pace de licentia Imperatoris Christo seruire.8.103 542
Tribulationes quantas, & pressuras sancti martyres in persecutionibus puertulerunt.8.107. & in sequentibus. 546
Tribulationis amore mulier quædam mitiorem eremum cum maiori consolatione oblatam respuit.8.118 553
Tribulaaionibus, & tentationibus femina in spirituali vita perfecta lacessitur, minus perfectis de sua quiete gaudentib. 9.202 675
Tribulatio, quære in tentatio.

TRINITAS.

Trinitatis mysterium humana ratione non posse comprehendi puer Augustinum docet, qui paruo cochleari in paruã fossam totum mare nitebatur infundere. 5.98 324

TRISTITIA.

Tristissimum fratrẽ beatus Bernardus oratione sua subita, & perseueranti lætitia perfudit.8.28 497
Vanagloria, quære in Gloria, & Superbia.

VENATIO.

Venationibus expendens tempus monstrosum filium accepit.5.106 331

VENDERE.

Vendidit profanus mercator dæmoni animam suã à quo raptus est in infernum. 5.126 346
vendere, quære in Mercator.

VENIAM POSTVLARE.

veniam ab inuido fratre abbas Motues primus postulauit.2.53 87
veniam non postulans de errore sanctus monialium confessor à Maria deseritur. 3.49 217
veniam non postulans, neque satisfaciens de interempto porcello sacerdos, osculum dulcissimi Iesu perdidit.3.55 225
veniam postulare, quære etiam in culpam agnoscere.

VENIALIA PECCATA.

venialia peccata nimium curãs monachus errore seducitur.8.51 511

VERBERARE.

Verberare clericũ licet si nos lasciuè osculari voluerit.5.85 319

VERBVM DEI.

Verbum Dei audire renuens Theodorus, dracone infernali moriturus terretur.1.66 36
verbo Dei deuotius refecti sãcti senes, pulmentum edere neglexerunt.2.29 75
verbum Dei inuicem loquentibus fratrib. Angeli se immiscuerunt.2.45 85
verbum Dei etiam obliuioni traditum animam per quam transit puriorem reddit.2.61 89
verbum Dei audiens Moyses Aethiops mirabiliter conuertitur, & de sæuo latrone seruus Christi mansuetus efficitur. 2.81 98

Verbum Dei audientes fratres dormitarũt, qui ad vana audienda vigilantissimi erant.2.147 126
Simile.218 166
Verbum Dei audiens peccator à dęmonib. ad ecclesiam ductus ab Angelis rursum educitur.2.187 142
Verbum Dei audiens Machetes abbas, nunquam dormitabat, sed ad verbum detractionis somnolentia grauabatur.2.217. 166
Verbo Dei puer Albertus conuertitur. 5.57 315
Verba Dei Franciscus, & sui colloquentes, viderunt Christum in specie pulchri iuuenis, & in extasim rapti sunt.7.17 422
Verbum Dei loquente Francisco ad mensam sedente cum Sancta Clara, in extasim rapitur cum omnibus assidentibus. 7.18 ibid.
verbum Dei ab Antonio prædicatum hæretici contemnunt sed pisces aquarum cum desiderio recipiunt.7.34 437
verbum Dei audiens doctor Moneta insolentissimus atque peruersissimus conuertitur, plures suo exemplo ad conuersionem incitauit.7.47 446
verbo Dei quidam solemnis magister conuertitur, & ordinem Prædicatorum ingreditur.7.48 446
verbo Dei, illo scilicet, subter te sternetur tinea, quidam insolens iuuenis ad Prędicatorum ordinem intrandum conuertitur.7.50 448
verbum Dei audiens meritis Vvichmanni meretrix conuertitur, & à pęna purgatorij liberatur.7.57 451
verbum Dei prædicaturus Dunstannus in die Ascensionis ab Angelis ad cęleste palatium inuitatus, venire recusauit.8.2 481
verbum Dei Edmundus legens in scholis Parisiensibus, audientes ad fletum commouit, & plures ad ingressum religionis incitauit.8.8 484
verbum Dei à Beato Vincentio audire volentes, ab infernalibus equis perterriti sunt.8.19 491
verbum hoc diuinæ scripturæ, quod Adam nongentorum triginta annorum obijt audiens Guerricus conuertitur. 7. 49 447
verbum Dei audiens peccator lacrymis maneat, quarum vna super catenam peccatorum eius decidens, ipsam visa est dirupisse.9.39 594
verbum illud audiẽs in scolis, Diliges Dominum &c. conuertitur.9.45 597
verbum Dei libenter audiens virgo quædam, militem se stuprare volentem precibus submersit, & precibus reuiuere impetrauit.9.210 679
verbum Dei audire renuens peruersus homo, vt crucifixi imago aures clauderet ad voces pro eo orantium post mortem promeruit.9.211 ibid.
verbum Dei audiens vsurarius repente cõuertitur.10.22 798

VERBVM DVRVM.

verbis duris exigẽtibus discipulus Macharij percutitur à sacerdote gentili, quem ducibus verbis Macharius conuertit. 2.56 88

VERBVM IOCOSVM.

verba iocosè proferre solitus grauiter post mortem inde punitur.4.58 274
verbum detractionis quęre in Detractio.
verbum ociosum, quęre in Ociosus.

VERECVNDIA.

verecundus Ammon cum crura nudare flumen transiturus erubesceret, ab Angelo transportatur.2.17 71
verecundia mala peccata in confessione celare quære in Confessio.

VESTIMENTVM.

vestimenta humilia deferens sanctus equicius quam altam sedem honoris apud Dominum meruerit.1.10 4
vestium ornatu superbus, & luxuriosus, cũ amasia sua igne crematus interijt.2. 93. 50
vestimenta humilia Arsenius quondã Romanus senator deferebat.4.46 85

vestiti humiliter duo Macharij ditissimum tribunum per humilem habitum ad contemptum mundi perduxerunt. 2.203. 151
vestem humilem Fastradus abbas quãtum dilexerit.3.13 186
vestes pretiosę cuiusdam abbatis post mortem eius igne visæ sunt horribiliter scintillare.3.42 212
vestibus humilibus induti frequenter pretiosis virtutibus intus ornantur. 4. 15. 250
vestibus pretiosis superfluè freta Comitissa Campania defuncta miserrimè spoliatur.5.6 291
vestium curiositatè faceto ludibrio rex in monachos strictos calceos portantes irrisit.6.33 371
Simile.6.34 372
vestimentorum lasciuiam quidam nobilis Saracenus in Christianis non immeritò reprehendit.6.35 ibid.
vestimentorum lasciuiam deridentes dæmones super defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam consederũt. 6.50 380
vestium ornatum femina delectata moritura calceos rostratos fieri præcepit, & defuncta terribiliter apparuit.6. 94. 402
vestem asperam, & duram exhorens quidam nouitius in ordine S. Francisci splẽdidis vestibus vidit indutos fratres, & consolatus est.7.19 423
vestibus pompaticis, & conuiuijs nimium deditus, post mortem iudicij condemnandus perpetuò præsentatur. 7. 82. 465
Vestium asperitatem mater Edmundi filios docuit, quibus studentibus ciliciola transmittebat.8.4 482
Vestibus pompaticis induta soror Beati Bernardi, ab Andrea fratre suo stercus inuolutum nominatur.8.25 495
vestimento pretioso tectus Ioannes eleemosynarius, lacrymosis lamentationibus totam noctem insomnem ducit. 8. 36 501
vestium ornatu alios ad peccandum inducens femina, nisi Beatam virginem ad vocasset viua ad dæmonibus ad infernũ raperetur.9.107 623
vestium ornatu nimium delectata puella, moritura optimis vestibus se induit, dicens. Veni ò diabole, suscipere tu animã meam.9.112 625
vestium ornatum Deus maximè in feminis odit, punit grauiter, damnat æternaliter.9.149 646
vistitus curiosus, & vanus ornatus plures damnat, quam sint dæmones in inferno damnati.9.150 ibid.
vestium ornatui nimium dedita femina, quam horribiliter filio apparuit, quamque iustè damnata sit.9.151.ibidem, & 152 647
vestibus pretiosis indutam pauperculam matrem suã quidam Episcopus Parisiensis noluit recognoscere, sed in humili veste cognouit.9.155 649

VINDICTA.

Vindictam cogitans iratus frater, ingressum diabolo ad monasteriũ sancti Francisci præbuit.7.16 426
Vindictam petens fieri in eum, qui sibi fecit iniuriam, nepos Ioannis Eleemosynarij, hoc impetrauit, vt gratiam maiorem acciperet.8.35 501
vindictam dimittere, quære in dimittere.

VIRGA.

virga percussus monachus, qui in oratione stare non valuit, emendatur. 1. 21. 10
virga percussa femina à beato Edmundo ab omni fornicationis tentatione liberatur.8.5 483

VIRGO.

virginis domum spoliare non volens Marcius latro conuertitur.2.10 67
virginitatis amator Aminon sponsam suã conuertit.2.15 70
virgineum corpus Edilfridæ Reginę quantis priuilegijs post mortem præuentum est.3.4 17
virgo quædam, quæ post virginitatis votum fornicari noluit, militi salutem animæ impetrauit.4.8 244
virgo quędam ne à duobus lasciuis iuuenibus stupraretur, ab Angelis custoditur. 4.11.

4.11 247
Virgo Lucia immolata sua castitate Ancelam regem barbarorum ad fidem conuertit, & vna cum eo Romæ martyrium consecrauit 4.12 247
Virgo pudicissima Angadrisina pulchritudinem suam in deformitatem petijt träsmutari.4.30 263
Virginem ne verbis, & iniurijs illuderetur defendens Basilides, subitò ad fidem cōuertitur, & martyrio simul cum Virgine coronatur.4.66 279
Virgo sanctissima Ia Kelina in virili habitu patriā fugit, siccis pedibus mare transijt & mirabilem vitam duxit. 5.65 321
Virginitatem suam filia Viennensis Comitis inuitis omnibus cognatis suis inuiolatam seruauit.5.66 322
Virginea caro sancti Theodulphi Imperatoris consanguinei, incorrupta post multos annos in Treueri reperitur.5.116.342
Virgo quædam generosa dum vi tentationis victa ad peccandum surgeret, audit à Christo, Me diligas, qui sum formosus,&c.5.130 348
Virgo quædam mirabiles persecutiones dæmonis ob amorem virginitatis sustinuit.6.18 363
Virginitatem habentem, sed superbum diabolus non timuit.6.28 370
Virginitas Mariæ triplici lilio declaratur. 7.32 436
Virgo quædam pudicissima, vsque adeo virorum aspectus vitabat, vt etiam à sancto Martino videri noluerit.7.104 477
Virginitatis votum faciens sanctus Edmundus, Virginem Mariam annulo aureo subarrauit.8.5 483
Virginitatem sollicitè seruaturus Beatus Vincentius, iuuante Maria insidias diaboli declinant.8.15 487
Virgo Vincentius à femina adamatus, in medio flammæ non est æstuatus.8.16. 448
Virginitatis suæ insidias sustinens Bernardus, clamauit: latrones, latrones. 8.28. 495
Virginitatis tuendæ gratia feminæ quædam Leodiensis Diœcesis in rapacissimos fluuios seipsas præcipitarunt.8.49 510
Virginitatem sanctarum virginum Agapis Chionæ, & Hirenæ mira dignatione Dominus defendit.8.100 539
Virginum inæstimabilis gloria sanctis Iuliano, & Basilissæ ostenditur.8.91 540
Virginitatem suam Domino consecrare volens sancta Phara, multas persecutiones à patre sustinuit.8.151 567
Virgo quædam ne perderet pudorem, ad altare confugit.9.14 583
Virginitas,& sapientia in specie virginum Gregorio Nazianzeno apparuerunt secum habitare petentes.9.15 583
Virgo captiua precibus dominos suos sanans cum honore ad propria remittitur.9.16 ibid.
Virginis Eustochij propositum castitatis infringere cupiens quædam matrona Romana per vanum cultum terribiliter plagatur.9.17 584
Virginitatem suam ne perderet iuuenis quidam, dentibus abscissam linguam in faciem meretricis exspuit. 9. 18. ibidem.
Virginitatis suæ periculum expauescens Helias feminarum regimen fugiens declinauit, sed ab Angelis eunuchizatus redire præcipitur.9.19 584
Virgines duo scilicet iuuenis, & adolescentula matrimonio iuncti, & in virginitate mansuerunt stabiles, & post mortem licet seiunctim essent sepulti, in vno monumento inueniuntur. 9. 20. 585
Virgo quædam virtute nobilior, quam genere, à Sigismundo in sponsam electa ad altare fugit, & regio diademate contempto monasterium introijt.9.21 586
Virginitatis pericula metuens quædam femina, nasum,& labia amputauit, & amputata à Maria miraculosè recepit 9.22. 586
Virgo quædam percipiens, quod rex pulchritudine oculorum suorum vulneratus eam concupisceret, euulsos pia crudelitate oculos regi destinauit.9.23 587
Virgines plurimæ cum se à Soldano audissent stuprandas, omnes nasum proprijs manibus detruncarunt.9.24 587
Virgo quædam primò violas, deinde annulum in signum dispensationis accepit. 9.25 588
Virgo præsumptuosa, dicens se nolle esse in statu Magdalenæ, à lenone turpissimo construpatur.9.28 589
Virgines qualibus sint sertis coronandæ,& viduis

viduis preponendæ. 9.29 ibid.
Virginitas, quære in castitas.

VITA AETERNA.

Vitam æternam Gennadius per Angelum Domini edocetur. 9.124 635

VOCARI.

Vocati multi pauci verò electi. Nam vidit eremita animas hominum sicut niues ad inferna decidere, & tantum tres ad cęlestia regna commeare. 9.80 610
Vocantur diuersi diuersimode ad diuinam seruitutem, quęre in Conuersio.

VOLVNTAS PROPRIA.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus, in æternum damnatur. 7.59 456

VOTVM.

Votum non implens quidam Arduinus, nõ iniustè damnatur. 1.90 49
Votum suum non adimplens, manum, quã fortè in sponsione non tetenderat, gladio feriente amisit. 1.91 ibid.
Votum religionis infringens adolescens, à dæmonibus multipliciter torquetur. 1.101 54
Votum religionis non soluens, vitam miserabiliter amisit. 1.106 56
Votum solitariæ vitæ protrahẽs Euagrius, grauissima infirmitate prægrauatur. 2.86 110
Votum religionis non implens ferè fuisset ex libro vitæ deletus. 3.15 188
Votum suum ne infringeret quidam clericus à Beata Virgine minis deterretur. 4.2 236
Votum religionis miles quidam emittens, repente sanus de infirmitate efficitur. 6.3 212
Vota tria religiosorum sub specie aurei denarij sibi Deus à sancto Francisco voluit offerri. 7.16 418
Votum virginitatis emittens Edmundus, annulo, aureo imaginem Mariæ Virginis subarrauit. 8.5 483

VRSVS.

Vrsus miraculosè à Florentio quodam instituitur. 1.37 29

VSVRARIVS.

Vsurarij caput per imaginẽ illiditur, & repentinam morte multatur. 5.48 311
vsurarij animam duo infernales canes moriturum expectant. 5.49 311
vsurarij pecuniam in quodam monasterio positam dęmon custodiuit. 5.54 313
Vsurarij pecuniam refellens abbas in breui diues efficitur. 5.55 ibid.
vsurarij veniam dęmones ne læderetur cõseruant. 5.127 347
vsurarius desperans ab infernali equo ad locum pœnarum deuehitur. 6.10 358
vsurarij cor dęmones post mortem pecunia impleuerunt. 7.84 398
vsuraria moritura coruos vidit, cuius corpus dęmones è feretro proijcientes transtulerunt. 6.85 ibid.
vsurarius visus est in inferno, de cuius vẽtre rami excreuerunt, ad quos omnes hæredes cernuntur esse suspensi. 9.212. 679
vsurarius, & filius eius visi sunt in inferno mutuis se maledictis lacessentes. 9. 212. 680
Item de eodem ibidem. 2.14 ibid.
vsurarius pęnitentiam cum posset agere, protrahens, tandem desperatus ad inferna deuenit. 9.215 681
vsurarius præcipiens sibi bursam cum pecunia post mortem ad collum suspendi, à dæmonibus visus est liquefacta pecunia potari, dicentibus: Aurum sitisti, aurum bibe. 9.216 681

VVILHELMVS.

Vvilhelmi Comitis Iuliacensis vita, mors, & pœna describuntur. 6.89. 400. & 10. 401

VXOR.

Vxorem sapientem, & non diuitem iuuenis eligens, magnos, & insperatos thesaurus promeruit. 4. 19 253

YDOLVM.

YDola adorans quidã Episcopus, gradi se pœnitentia damnauit 2. 100 149
Ydolorum suorum impotentiam considerans quidam sacerdos gentilium, conuertitur. 4 68 280
Ydolorum superstitio quanta inter gentiles fuerit. 9. vltimo. 682

ZELVS.

ZElum quantum Equitius habuit ad animas conuertendas. 1. 7. Et infra. 3
Zelum magnum ad conuertendas animas habuit magister Ioannes de Niuella, vt nec infirmus, nec moriturus à cura animarum desisteret. 5. 88 330
zelum feruentem habuit sanctus Dunstanus pro grege sibi commisso. 8. 2 481
zelum magnum habens Ioannes Eleemosynarius, qua ratione prohibuerit populum exire ecclesiam. 8. 43 507
zelo conuertendi Iudæi medici Beatus Basilius mortem suam, contra cursum naturę, vsque in diem crastinum differri oratione impetrauit. 8. 84 531

ZODOMIA.

Zodomię peccatum monachus commisit, postquam de frixura gulosè comedit. 1. 82 45
Zodomię labe se polluens femina, dæmonem cum indignatione phi, phi, phi, clamantem audiuit. 5. 67 322
Zodomitica femina audiuit vocem dæmonis dicentem sibi; Age misera, age quod agis, &c. 5. 68 323
zodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit. 5. 69. 323
Zodomiticus quidam nobilis canonicus repentina morte præuentus, clamauit, Væ illi, qui me docuit. 5. 70 ibidem.
Zodomiticus quidam cum id malum perageret, clamans, vindicta Dei super me, spiritum nefarium exhalauit. 5. 71 ibid.
Zodomiticæ feminę corpus sepultum infernales porci distrahebant. 5. 72 324
Zodomitici viri vestigia viridia gramina arescere fecerunt. 5. 72 ibid.
zodomitica prauitate loca infectaros ceteris locis ardentibus aufugit. 5. 74 ibidem.
zodomitico peccato grauatus monachus, rigefactus non valebat, procedere. 6. 22 367
zodomita quidam vxorē suam lasciuè contrectans, defluētibus visceribus in secessum, vita decedit. 5. 87 329
zodomita iuuenis inueteratam in eo peccati consuetudinem se vincere non posse fatetur. 10. 30 713.

Finis Tabula magni Speculi Exemplorum.

INCIPIT MAGNVM SPECVLVM EXEMPLORVM,

EX DIVERSIS IN VNVM LABORIOSE COLLECTVM.

Ex I. lib. Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM I.

Abstinenti Honorato piscis in montibus fistula haustus offertur.

VEnantij quondam Patricij in Sãnij partibus villa fuit, in qua colonus eius filium Honoratum nomine habuit, qui ab annis puerilibus ad amorem cælestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cumq; tam magna conuersatione polleret, seq; iam ab ocioso quoque sermone restringeret, multumq; vt præfatus sum, per abstinẽtiam carnem domaret, die quadã parentes eius vicinis suis conuiuiũ fecerũt, in quo ad vescendũ carnes paratę erãt, quas dum ille ad esum contingere præ abstinẽtiæ amore recusaret, cęperunt eum parentes eius irridere, ac dicere: comede, nunquid tibi in his montibus piscem allaturi sumus? Illo verò in loco audiri pisces cõsueuerant, non videri. Sed cum his sermonibus Honoratus irrideretur, repentè in cõuiuio aqua defuit ad ministeriũ, & cũ fitula lignea, sicuti mos illic erat mancipiũ ad fontẽ perrexit. Dũq; hauriret aquã, piscis situlã intrauit, reuersũq; mancipiũ ante ora discumbẽtium piscẽ cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati sũt oẽs, totaq; illa parentum irrisio cessauit. Cępere namque in Honorato venerari abstinentiam, quam antè deridebant sicq; à Dei homine irrisionis detersit opprobria piscis de monte. Qui cum magnis virtutib. cresceret, à prædicto domino suo libertate donatus est, atque in loco, qui Fundis dicitur, monasterium construxit, in quo ducẽtorum ferè monachorum pater extitit. Ibiq; vita illius circumquaque exẽpla dedit eximiæ cõuersationis. Nam quadam die ex eo monte, qui eius monasterio in excelso prominet, ingentis saxi moles disrupta est, quæ per deuexũ montis latus veniens, totius ruinã cellę, omniumq; fratrum interitũ minabatur. Quam cum veniẽtem desuper vir sanctus vidisset, frequẽti voce Christi nomen inuocans, extensa mox dextera signũ ei crucis opposuit, eamq; in ipso deuexi montis latere cadentem fixit, sicut religiosus vir laurentius perhibet. Et quia locus nõ fuerat, in quo inhęrere potuisset, aspicitur ita nunc ab omnibus montẽ cernentibus, quod moles casura pendere videatur. Cap. 1. libr.

EXEMPLVM II.

Furatum caballum patienter sustinens Libertinus flagellum quo duceretur dedit, sed raptores equos ad flumen deductos, nullis verberibus adaquare potuerunt.

VIr reuerendissimus Libertinus, qui regis Totile tempore Fundensis monasterij præpositus fuit, in discipulatu Honorati conuersatus atque eruditus est. De quo quamuis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgauerit, tamen Laurentius religiosus vir qui nunc superest, & ei in ipso tempore familiarissimus fuit, mul-

ta mihi dicere de illo consueuit, ex quibus ea, quæ recolo, pauca narrabo. In eadem prouincia Samnij, quam suprà memoraui, idem vir pro vtilitate monasterij carpebat iter. Cumq; Darida Gothorum Dux cum exercitu in locũ eumdem veniret, Dei seruus ex caballo in quo sedebat ab hominibus eiusdem proiectus est. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens, etiam flagellum quod tenebat diripientibus obtulit, dicens. Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minare possitis. Quibus dictis protinus in orationem sededit. Cursu autem rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium nomine Vulturnum, ibiq; equos suos cęperunt singulis hastis tundere, verberibus cædere, calcaribusq; cruentare. Sed tamen equi verberibus cęsi, calcaribus cruentati, fatigari potuerunt, moueri non potuerunt, sicq. aquam fluminis tangere quasi mortale pręcipitium pertimescebant. Cumq; diu cædendo sessores singuli fatigarentur, vnus eorum intulit, quod ex culpa quam seruo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabāt. Qui statim reuersi post se, Libertinum repperunt in oratione prostratum. Cui cum dicerent. Surge tolle caballum tuum ille respondit. Ite cũ bono omine, ego opus caballo non habeo. Descendentes verò inuitum eum in caballum, de quo deposuerant, leuauerunt, & protinus abscesserunt; eorum hoc facto equi tãto cursu illum, quem prius transire non poterant, fluuium transierunt, ac si fluuius ille aquam minimè habuisset. Sicq; factum est, vt dum seruo Dei vnus suus caballus redditur, omnes à singulis reciperentur. Cap. 2. lib. 1.

EXEMPLVM III.

Oratione Libertini Franci volentes spoliare monasterium suum, repentina percutiuntur acrisia.

DE monasterio autem præfati Dei serui Libertini rumor exierat, quod multas pecunias haberet. Ingressi oratorium Franci, qui Campaniæ partes intrauerant, cęperunt sæuientes Libertinum quærere, Libertinum clamare, vbi ille in oratione prostratus iacebat. Mira valdè res, quærentes sæuientesq; Franci, in oratorium ingredientes impingebant, & ipsum videre non poterant, sicq; sua cęcitate percussi, frustrati è monasterio & vacui sunt reuersi. ibidem.

EXEMPLVM IIII.

Oratione Libertinus cum caligula Honorati mortuum puerum suscitauit.

ALio quoque tempore abbatis iussu, qui abbas Honorato eius magistro successerat, Libertinus Rauennam pergebat. Pro amore autem eiusdem venerabilis Honorati quocũque Libertinus ibat, eius semper caligulam in sinu portare consueuerat. Itaque dum pergeret, accidit vt quædam mulier extincti filij corpusculum ferret. Quæ dum seruum Dei esset intuita, amore filij succensa, iumentum eius fræno tenuit, atque cum iuramento dixit: Nullatenus recedam, nisi filium meum suscitaueris. At ille inusitatum habens tale miraculum, expauit petitionis eius iuramentum, declinareq; voluit mulierem, sed nequaquã pręualens hęsit animo. Considerare libet quale quãtumq; in eius pectore certamen fuerit. Ibi itaque inter se pugnabant militas conuersationis, & pietas matris, timor ne inusitata præsumeret, dolor ne orbatæ mulieri non subueniret. Sed ad maiorem Dei gloriam vicit pietas illud pectus victum, virtutis enim pectus non esset, si hoc pietas non vicisset. Itaque descendit, genuflexit, ad cęlum tetendit manus, caligulam de sinu protulit, super extincti pueri pectus imposuit. Quo orante anima pueri ad corpus redijt, quem manu comprehendit, & flenti matri viuentem reddidit, atque iter quòd cęperat, peregit. ibidem.

EXEMPLVM V.

Patientissimus Libertinus scabello suppedaneo percutitur, humiliter sustinet, & sæuitiam sui Abbatis ad mansuetudinem perduxit.

QVadam die is, qui post venerabilis Honorati exitum, monasterij regimen tenebat, contra eumdem venerabilem Libertinum graui iracundia exarsit, ita vt eum manibus cęderet. Et quia virgam qua eum ferire posset non inuenit, comprehen-

prehenso scabello suppedaneo ei caput & faciem tutudit, totumq; illius vultum tumentem & liuidum reddidit. Qui vehementer cæsus ad stratum propriũ tacitus recessit. Die verò altera erat pro vtilitate monasterij, ex causa constituta iter facturus. Expletis ergo hymnis matutinalib. Libertinus ad lectum abbatis venit, missionem sibi humiliter petijt. Sciens verò ille quantum à cunctis veneraretur, quantumq; diligeretur, pro iniuria quam ei ingesserat, putabat eum ex monasterio velle recedere, atque requisiuit, dicens: Quo vis ire? Cui ille respondit, Monasterij causa constituta est pater, quam declinare nequeo, quia hesterna die ire hodie iterum promisi, & illuc ire disposui. Tunc ille à fundo cordis considerans asperitatem & duritiam suam, humilitatem ac mansuetudinem Libertini, ex lecto prosiliuit, pedes Libertini tenuit, se peccasse, se reum esse testatus est, qui tanto taliq; viro tam crudelem facere contumeliam præsumpsisset. At Libertinus sese in terram prosternens, eiusq; pedibus prouolutos, suæ culpæ, non illius sæuitiæ fuisse referebat quod pertulerat. Sicque actum est vt ad magnam mansuetudinem perduceretur pater, & humilitas discipuli magistra fieret magistri. Cumq; pro vtilitate monasterij ad constitutionem causæ egressus fuisset, multi viri ac noti nobiles, qui eum valde semper honorabant, vehementer admirabantur & sollicite ab eo inquirebãt, quidnã hoc esset, quod tam tumentem ac liuidam faciem haberet. Quib. ille dicebat: Hesterne die sero peccatis meis facientib. in scabello suppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicq. vir sanctus seruans in pectore honorem veritatis, & magistri, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum. Ibidem.

EXEMPLVM VI.

Furans olera à serpente terretur.

IN eodem monasterio quidam magnæ vitæ monachus erat hortolanus. Fur vero venire consueuerat, per sepem ascendere, & occultè olera auferre. Cum verò ille multa plantaret, & semper minus inueniret, & alia pedibus conculcata, alia direpta conspiceret, totum horum circumiens inuenit iter per quòd fur venire consueuerat. Qui in eodem horto deambulans, repperit etiam serpentem, cui præcipiens dixit: Sequere me. Sicq; vsque ad aditum sæpis perueniens, imperauit serpenti, dicens: In nomine Iesu præcipio tibi vt aditum custodias, ac furem huc ingredi non permittas. Protinus serpens totum se in itinere in trasuersum tetendit, & ad cellam monachus redijt. Cumq; meridiano tempore cuncti fratres quiescerent, more solito fur aduenit, ascendit sepem, & dum in hortum pedem poneret, vidit subitò, quia tensus serpens clausit viam, & tremefactus post semetipsum concidit, eiusque pes per calciamentum in sude sepis inhæsit, sicq; vsque dum hortulanus rediret, deorsum capite pependit. Consueta hora venit hortulanus, & pendentem in sepe furem repperit: Serpenti autem dixit. Gratias ago Deo, impleſti quod iussi, recede modò. Qui ilicò abscessit. Ad furem verò veniens, ait: Quid est frater? tradidit te mihi Deus, quare in labore monachorum furtum toties facere præsumpsisti? Qui hæc dicens pedem illius à sæpe, qua inhæserat, soluit, eumq; sine læsione deposuit. Cui dixit: Sequere me, quem sequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens: Vade, & post hoc furtum nõ facias, sed cum necesse habes, huc ad me ingredere, & quæ tu cum peccato laborasti tollere, ergo tibi deuotus dabo. cap. 3. lib. 1.

EXEMPLVM VII.

Carnis tentatione vexatus Equitius ab Angelis eunuchizatur, & feminarum regimen antea non assumpsit, quam eunuchizatus fere sexum non sensit.

FOrtunati viri venerabilis abbatis monasterij, quòd appellabatur balneum Ciceronis, aliorumq; etiam virorum venerabilium didici relatione quæ narro. Vir sanctissimus Equitius nomine, in Valeriæ prouinciæ partibus pro vitę suæ merito apud omnes illic magnæ admirationis habebatur. Qui nimirum Equicius pro suæ magnitudine sanctitatis, multorũ in eadem prouincia monasteriorum pater extitit. Hunc cum tempore iuuentutis suæ acri,

certamine carnis incentiua fatigarent, ipsæ suæ tentationis angustiæ ad orationis studium magis solicitum fecerunt. Cumq; hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadã assistẽte angelo eunuchizari se vidit, eiusq; visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus eius membris absciderct, atque ex eo tempore ita alienus extitit à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio vt viris antea præerat, ita cœpit postmodum feminis præesse. Nec tamen discipulos suos admonere cessabat, ne se exemplo eius in hac re facilè crederent, & casuri tentarent donum quod non accepissent. Cap. 4. lib. 1.

EXEMPLVM VIII.

Gulosa femina lactucam comedens non facto prius signo crucis obsidetur.

QVadam verò die vna Dei famula ex eodem monasterio virginum hortum ingressa est, quæ lactucam conspiciens concupiuit, eamq; signo crucis benedicere oblita, auidè momordit, sed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumq; diu vexaretur, eidem patri Equicio sub celeritate nunciatum est, vt quã celerrimè veniret, & orando succurreret. Moxq; vt hortum idem pater ingressus est, cœpit ex ore eius quasi satisfaciens ipse qui hãc arripuerat diabolus clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam, inquit, hic super lactucam, venit illa, & momordit me. Cui cum graui indignatione vir Dei præcepit dicens vt abscederet, & locum in omnipotentis Dei famula non haberet, qui protinus abscessit, nec eam vltra contingere præualuit. Ibidem.

EXEMPLVM IX.

Prædicare iussus ab Angelo sanctus Equicius, mirabili zelo accensus tacere non potuit, nec valuit à prædicatione cessare.

QVidã vir Felix nomine, Mirtinæ prouinciæ nobilis, cum eumdem venerabilem virum Equicium sacrum ordinem non habere conspiceret, & per singula loca discurrere, atque studiosè prædicare, eum quadam die familiaritatis ausu adijt dicens, qui sacrum ordinem non habes, atque à Romano Pontifice, sub quo degis, prædicationis licentiam non accepisti, quomodo prædicare præsumis? Qua eius inquisitione compulsus vir sanctus, indicauit prędicationis licẽtiam qualiter acceperat, dicens: Ea quæ mihi loqueris ego quoque mecum ipse pertracto, sed nocte quadam speciosus mihi per visionem iuuenis astitit, atque in linguam meam medicinale ferramentum, i. phlębotomũ posuit, dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo, egredere ad prędicandum. Atque ex illo die etiã cum voluero, de Deo nõ possum tacere. Ibidem.

EXEMPLVM X.

Humilis Equicius quantum ab hominibus honoratur.

TAntus quippe illum ad colligẽdas animas Deo feruor accenderat, vt sic monasterijs præesset, quatenus per ecclesias, per castra, per vicos, singulorumq; fidelidomus circumquaque discurreret, & corda audientium, ad amorem patriæ cęlestis excitaret. Erat verò valde vilis in vestibus, atque ita despectus, vt si quis illum fortasse sciret, salutatus, eum resalutare despiceret. Et quoties ad alia tendebat loca, iumento insidere consueuerat ꝙ despicabilius oĩbus iumẽtis in stabulo potuisset reperiri. In quo etiã capistro pro fræno, & veruecum pellibus pro sella vtebatur. Per semetipsum sacros codices i pelliceis sacculis missos dextro, leuoq. latere portare consueuerat, & quocumque peruenisset, scripturarũ fontem accipiebat, & prata mentium rigabat. Huius quoque prædicationis opinio ad Romanæ vrbis notitiam peruenit, atque (vt est lingua adulantium auditoris sui animã amplectendo necans) eo tempore clerici huius Apostolicæ sedis antistici adulando quæsti sunt dicentes. Quis est iste rusticus vir qui auctoritatem prædicationis sibi arripuit, & officiũ Apostolici Dñi nostri sibimet vsurpare indoctus præsumit? Mittatur igitur, si placet, qui huc eum exhibeat, vt quis sit ecclesiasticus rigor agnoscat. Sicut aũt moris est, vt occupato in multis animo adulatio valde surripit, si ab ipso cordis ostio nequaquam

quam citius fuerit repulsa, suadentibus clericis consensum pontifex prębuit, vt ad Romanam vrbem deduci deberet, & quænam sua esset mensura cognosceret. Iulianum verò tunc defensorem mittens, qui Sabinensi Ecclesiæ postmodum in Episcopatu præfuit, hoc pręcepit, vt cum magno honore eum perduceret, ita vt nihil Dei famulus ex conuentione eadem iniurię sentiret. Qui parere de eo clericorum votis celeriter volens, festinè ad eius monasterium cucurrit, ibiq; absente illo antiquarios scribentes repperit, vbi abbas esset inquisiuit, qui dixerunt: In valle hac quæ monasterio subiacet fœnum secat. Idem verò Iulianus superbum valdè, atque contumacem puerum habuit, cui vix poterat, vel ipse dominari. Hūc ergo misit, vt eum ad se sub celeritate perduceret. Perrexit puer, & proteruo spiritu pratum velociter ingressus, omnesq; illic intuens fænum secantes inquisiuit quisnam esset, cum adhuc longè positus aspexit, & immenso timore correptus est, cępitque tremore lassescere, seq; ipsum nutanti gressu vix posse portare. Qui tremens ad Dei hominem peruenit, atque vlnis suis eius genua deosculans humiliter strinxit, suumq; Dominum ei occurrisse nūciauit cui resalutato Dei famulus præcepit, dicens. Leua fœnum viride, porta pabulum iumentis, in quibus venistis. Ecce ego quia parum superest, opere completo te subsequor. Is autem qui missus fuerat Iulianus defensor mirabatur valde, quidnam esset quòd redire moraretur puer. Tum ecce reuertentem puerum, conspicit, atque in collo eius fænum, ex prato ferentem, qui vehementer iratus cępit clamare, dicens: Quid est hoc? ego te misi hominē deducere, & non fœnū portare, cui respondit puer. Quem quæris? ecce subsequitur. Tū ecce Dei famulus clauatis caligis calciatus falcem fænarium in collo deferēs veniebat. Quem adhuc longè positum puer Domino suo, quia ipse esset quem quæreret nunciauit. Idem verò Iulianus repētè vt vidit Dei famulum ex ipso habitu despexit, eumq; qualiter deberet alioqui proterua mēte præparabat. Mox vero vt seruos Dei comminus adfuit, eiusdem Iuliani animum intolerabilis pauor inuasit, ita vt tremeret, ad insinuandum hoc ipsum propter quòd venerat vix sufficere ligua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad eius genua cucurrit, orationem petijt pro se fieri. Et quia pater eius Apostolicus Pōtifex eum videre vellet indicauit. Vir autem venerandus Equicius cępit immēsas gratias agere omnipotēti Deo asserens quòd se per summum Pontificem gratia superna visitasset. Illicò vocauit fratres, præcepit hora eadem iumenta præparari, atque executorem suum cępit, vehemētissime vrgere vt statim exire debuissēt, cui Iulianus ait. Hoc fieri nullatenus potest, quia lassatus ex itinere hodie nō valeo exire. Tunc ille respondit: Contristas me fili, quia si hodierno die non egredimur in crāstino die non exibimus. Dei itaque famulus executoris sui lassitudine coactus in monasterio suo eadem nocte demoratus est. Tum ecce sequenti die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Iulianum cum epistola puer peruenit, in qua ei præceptum est, ne seruum Dei contigere aut mouere de monasterio auderet, quē cum ille requireret cur sentētia esset mutata cognouit, quia in nocte eadem qua ipse illuc executor missus est, per visum Pontifex fuit vehementer perterritus, cur ad exhibendum hominem Dei mittere præsumpsisset. Qui protinus surrexit, seque venerandi viri orationibus commendans, ait: Rogat pater noster, ne fatigati debeatis. Cumq; hoc Dei famulus audisset contristatus ait. Nunquid non die hesterno dixi, quia si nō statim pergeremus iam pergere minimè liceret. Tunc pro caritatis exhibitione aliquantulū executorem suum in cella retinuit, eiq; laboris sui commodum coacto renitentiq; dedit. Cognosce ergo Pater, in quanta sunt Dei custodia, qui in hac vita seipsos despicere nouerunt, cum quibus intus ciuibus in honore numerātur, qui despecti foris hominibus esse nō erubescunt, quia econtra in Dei oculis iacent, quia apud suos & proximorū oculos per inanis gloriæ appetitum tument, vnde & quibusdam veritas ait. Vos estis qui iustificastis vosipsos coram hominibus, Deus autem nouit corda vestra, quia quòd hominibus altum est, abominabile est ante Deum.

Ibidem.

EXEMPLVM XI.

Ecclesiam violare volentes Longobardi à dæmone possidentur.

CORpus huius sancti viri dum in beati Laurentij martyris Oratorio esset humanatū, super sepulchrum eius rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quatenus qualisque vir illic iaceret perpendere, aut venerari curabat. Tum repentè turbo cælitus factus, rebus illic omnibus in stabilitate sua manentibus, arcam quæ superposita sepulchro eius fuerat, extulit, longeq; proiecit, vt palam cuncti cognoscerent quanti essetis meriti cuius illic corpus iaceret. Eamdem Valeriæ prouinciam Longobardis intrātibus, ex monasterio reuerendissimi viri Equicij in prædictū Oratorium ad sepulchrum eius monachi fugerunt. Cumq; Longobardi sæuientes Oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, vt eos, aut per tormenta discuterent, aut gladijs necarent. Quorum vnus ingemuit, atq; acri dolore commotus clamauit: Heu sancti Equici, placet tibi, vt trahamur foras, & non nos defendas? Ad cuius vocem protinus sæuientes Longobardos immundus spiritus inuasit. Qui corruentes in terram, tamdiu vexati sunt, quousque hoc cuncti etiam qui foris erant Longobardi cognoscerent, quatenus locum sanctum temerare vlterius non auderent. Sicq; vir sanctus cum discipulos defendit, etiam multis postmodum remedium illic fugientibus præstitit. Ibidem.

EXEMPLVM XII.

Humillimus Constantius mansionarius despicientem se rusticum dulcissimè amplexatur.

IVxta Anconitanam ciuitatem Ecclesia beati martyris Stephani sita est, in qua vir venerabilis Constantius nomine mansionarij functus officio, deseruiebat, cuius sanctitatis opinio sese ad notitiam hominum longè lateq; tetenderat, quia idem vir funditus terrena despiciens, toto annixu mentis ad sola cælestia flagrabat. Quadam verò die, dum in eadem Ecclesia deesset oleum, & prædictus Dei famulus, vnde lampades accenderet, omnino non haberet, omnes lampades Ecclesiæ impleuit aqua, atque ex more in medio papyrum posuit, quas allato igne succēdit, omnisq; aqua exarsit in lampadibus, ac si oleum fuisset. Et quia valde sanctitatis eius opinio excreuerat, multi hunc ex diuersis prouincijs anxiè videre sitiebant. Quadam verò die, ex longinquo loco quidam rusticus venit ad vidēdum eum. Eadem verò hora casu contigerat, vt sanctus vir Constantius stans in ligneis gradibus reficiendis lampadibus deseruiret. Erat autem pusillus valdè, et exili forma atque despecta. Cumq; is qui venerat ad videndum eum, quisnam esset inquireret, atque obnixè peteret, vt sibi illum ostenderet hi qui illū nouerant mōstrauerūt quis esset. Sed sicut stultæ mentis homines meritum ex qualitate corporis metiuntur, cum paruulum, atque despectum videns ipsum tunc omnino nō esse cępit credere. In mente enim rustica inter hoc quod audierat & viderat, quasi facta fuerat quędam rixa, & æstimabat tam breuem per visionē esse non posse, quem tam ingentem audierat per opinionem. Cui ipsum esse dum à pluribus fuisset astructum despexit, & derisit dicens: Ego vero grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Cōstantius audiuit, lampades, quas reficiebat, protinus lætus relinquens celeriter descendit, atque in eiusdem rustici amplexum ruit, eumq; ex amore maximo, constringere cępit brachijs & osculari, magnasq; gratias agere, quod de se talia iudicasset, dicens: Et tu solus es qui habuisti oculos apertos in me. Ex qua re pensandum est cuius apud se humilitatis fuerit, qui despicientem se rusticū amplius amauit. Qualis.n. quisque apud se lateat contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, ita plerumque humiles in sua despectione gratulantur. Cumq; se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc iudicium confirmari intelligunt, quòd de seipsis, & apud semetipsos habuerunt. Cap. 5. lib. 1.

EXEM-

EXEMPLVM XIII.

Monachi octo paulò ante mortem cælesti voce è rupe facta vocantur, & mori cum Anastasio monachus vnus petijt, & citissimè optata impetrauit.

VEnerandus vir Anastasius sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore seruio, notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans Archiuiū deseruit, monasterium elegit, atque in loco iuxta Nepeinnā ciuitatem quæ Subpentonia vocatur per annos multos in sanctis actibus vitam duxit, eiq; monasterio solerti custodia præfuit. Quo videlicet in loco ingens desuper rupes eminet, & profundum subter præcipitium patet. Quadam verò nocte cum iam omnipotens Deus eiusdē venerabilis viri Anastasij labores remunerare decreuisset, ab alta rupe vox facta est, quæ producto sonitu clamaret dicens: Anastasi veni. Quo vocati alij quoque septem fratres ex nomine suo sunt vocati. Paruo autem momento ea quæ fuerat emissa vox siluit, & octauū fratrem vocauit. Quas dum apertè voces congregatio audisset, dubium non fuit, quin eorum qui vocati fuerant obitus propinquasset. Intra paucos ergo dies, primus venerandus vir Anastasius eductus est. Ceteri autem eodem ordine extra carnem educti sunt, quòd de rupis vertice fuerant vocati. Frater verò ille ad quem vocandum vox parum siluit, atque eum ita nominauit, morientibus alijs paucis diebus vixit, & tunc vitam finiuit, vt apertè monstraretur, quia interiectum vocis silentium paruum spacium viuendi designauerat. Sed mira res contigit, quia dum venerabilis vir Anastasius de corpore exiret, erat quidā frater in monasterio qui super eum viuere nolebat. Hic prouolutus ad eius pedes cœpit ab eo cum lachrymis postulare dicens. Peto te per illum ad quem tu vadis, ne septem dies super te in hoc mundo faciam. Ante quem septimum diem etiam ipse defunctus est, is est, qui tamen in illa nocte inter ceteros non fuerat vocatus, vt apertè clarescceret, quia eius obitum sola venerabilis Anastasij intercessio potuisset obtinere. Cap. 8. lib. 1.

EXEMPLVM XIIII.

Auarus Constantius murmurans propter duodecim aureos egenis datos Episcopatu indignus efficitur, quem per illos aureos emere disposuerat.

COnstantius presbyter nepos Bonifacij in ciuitate quæ Ferentis dicitur, Episcopi præcipuæ sanctitatis viri equum suum duodecim aureis vendidit, quos in propriam poneres arcam ad exercendum aliud opus discessit. Tum subitò ad Episcopum pauperes venerunt qui importune precabantur vt eis sanctus vir Bonifacius Episcopus ad consolationem suæ inopiæ aliquid benigne largiretur. Sed vir Dei quia quod tribueret non habebat, æstuare cœpit in cogitatione, ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriam redijt, quod Constātius presbyter nepos eius equum in quo sedere consueuerat vendidisset, atque hoc ipsum pretium in arca sua haberet. Absente ergo eodem nepote suo, accessit ad arcam, & piè violentus claustra arcæ comminuit, duodecim aureos tulit, eosq; indigentibus vt placuit, diuisit. Itaque Constantius presbyter reuersus ex opere, arcam fractam repperit, & caballi sui precium quod illic posuerat non inuenit. Cœpit magna voce perstrepere, & cum furore nimio clamare: Omnes hic viuunt, solus ergo in hac domo viuere non possum. Ad cuius nimirum voces venit Episcopus, omnesq; qui in eosdem Episcopatu aderant. Cumq; eum vir Dei locutione blāda temperare voluisset, cœpit ille cum iurgio respondere, dicens: Omnes tecum viuunt, ego solus hic ante te viuere non possum, redde mihi solidos meos. Quib. vocibus commotus Episcopus Beatæ Mariæ virginis Ecclesiam ingressus est, & eleuatis manib. extenso vestimento, stando cœpit orare Dominum, vt ei redderet vnde presbyteri furentis mitigare insaniam posset. Cumq; subitò ad vestimentum suum oculos inter extensa brachia reduxisset, repente in sinu suo duodecim aureos inuenit. Qui mox de ecclesia egressus eos ad sinum furētis presbyteri proiecit, dicens: Ecce habes solidos tuos quos quæsisti, sed hoc tibi notum sit, quia post mortem meam tu huius Ecclesiæ Episcopus non eris, propter auaritiam

 tuam.

tuam. Ex qua sententiæ veritate colligitur quia eosdem solidos presbyter pro adipiscendo Episcopatu pręparabat, sed viri Dei sermo præualuit. Nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finiuit. Cap.9. lib.1.

EXEMPLVM XV.

Puer Bonifacius in pauperes misericors horrea frumento vacuata, oratione repleuit; rapientem gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinam liberauit.

PRæfatus Bonifacius Episcopus, eo tempore quo cum matre sua puer habitabat, egressus hospitium, nonnunquam sine linea, crebo etiam sine lanea tunica reuertebatur, quia mox vt nudum quempiam reperisset vestiebat hunc, se exspolians, vt se ante Dei oculos obtentu mercedis vestiret. Quem mater sua increpare frequenter consueuerat, dicens: Quod iustum non esset vt ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ quadam die horreum ingressa, penè omne triticum, quod sibi in stipendium totius anni parauerat, inuenit à filio suo pauperibus expensum. Cumq; semetipsam alapis pugnisq; tunderet, quasi anni subsidia perdidisset, superuenit Bonifacius puer Dei, eamq; quibus verbis consolari valuit cępit. Quæ cum nihil cōsolationis admitteret, hanc rogauit, vt ab horreo exiret, in quo ex oī eorū tritico paucillū quid inuentū est remansisse. Puer autem Dei sese illic protinus in orationē dedit, & post paululum egressus ad horreū matrem reduxit, quod iam tritico plenum inuentum est, sicut plenum ante non fuerat, quo facto mater illius totius anni sumptus se congregasse gaudebat, hocq; viso miraculo compuncta mater ipsa, cępit vrgere vt liberaliter daret qui sic celeriter posset quę petijsset accipere. Hęc eadem mater in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire consueuerat, sed eas ex vicino rure vulpes veniēs auferebat. Quadam vero die, dum in eodem vestibulo puer Bonifacius staret, vulpis ex more venit, & gallinam abstulit. Ipse autem celeriter Ecclesiā intrauit, & se in orationem prosternēs apertis vocibus dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimento matris meę mādùcare non possim, ecce enim gallinas quas nutrit vulpis comedit. Qui ab oratione surgens Ecclesiam egressus est. Mox autem vulpis rediēs, gallinam quam in ore tenebat dimisit, atque ipsa moriens ante oculos eius in terram cecidit. Ibidem.

EXEMPLVM XVI.

Incantationibus à vexatione dæmonis curanda femina ab integra legione dæmonum inuaditur.

MAtrona quędam nobilis in vicinis Tusciæ partibus habebat nurum, quæ intra breue tempus, quo filium eius acceperat, cum eadem socru sua, ad dedicationem Oratorij B. Sebastiani Martyris fuerat inuitata. Nocte verò eadem qua sequenti die ad dedicationem prædicti Oratorij fuerat processura, voluptate carnis deuicta, à viro suo sese abstinere non potuit. Cumq; mane facto conscientiam morderet perpetrata carnis delectatio, processionem vero imperaret verecundia, plus erubescens, vultum hominum, quam Dei iudicium metuēs, cum socru sua ad dedicationem oratorij processit. Mox verò vt reliquiæ Beati Sebastiani Martyris in oratorium sunt illatæ, eamdem prędictæ matronę nurum spiritus malignus inuasit, & corā omni populo vexare cœpit. Eiusdem verò oratorij presbyter dum hanc vehementissimè vexari conspiceret, ex altari protinus syndonem tulit, eamq; cooperuit. Sed hunc repente diabolus inuasit. Et quia vltra vires voluit quidquam presumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quid esset. Hi ergo qui aderant puellam manibus suis ex Oratorio sublatam, ad domum propriam deportauerūt. Cumq; hanc antiquus hostis vexatione continua vehementer attereret, propinqui eius eam carnaliter amantes, atque amando persequentes, ad obtinendum salutis remedium malefico tradiderunt, vt eius animam funditus extinguerēt: cuius carni magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta itaque est ad fluuium, atque in aqua mersa, ibiq; diutius incantationibus agere malefici moliebantur, vt is qui eam inuaserat exiret. Sed miro omnipotentis Dei iudicio, dum peruersa arte vnus ab ea repellitur in eam subitò legio intrauit. Cœpitq; ex illa hora

tot

tot noctibus agitari, tot vocibus clamoribusq; personare, quot spiritibus tenebatur. Tunc initio consilio parentes eius suæ perfidiæ culpam fatentes, hanc ad virum venerabilem Fortunatum Episcopum duxerunt, eiq; reliquerunt, qua ille accepta, multis se diebus ac noctibus in orationes dedit, tantoq; conatu precibus incubuit, quãto, & in vno corpore contra se asistere legionis aciem inuenit. Tum non post multos dies, ita sanam atque incolumem reddidit, ac si in eam proprium ius diabolus nunquã habuisset. Cap. 10. lib. 1.

EXEMPLVM XVII.

Intentione sinistra dæmonem in specie peregrini hospitio recipiens, filium in ignem proiectum perdidit.

ALio quoque tempore idem vir omnipotentis Dei famulus, ex obsesso quodam homine immundum spiritum excussit. Qui malignus spiritus cum vesperascente iam die secretam ab hominibus horam cerneret, peregrinũ quempiam se esse simulans, circumire cœpit ciuitatis plateas, & clamare. O virum sanctum Fortunatum Episcopum. Ecce, quid fecit, peregrinum hominem de hospitio suo expulit, quæro vbi requiescere debeam, & in ciuitate eius non inuenio. Tunc quidam in hospitio cum vxore sua, & paruulo filio ad prunas sedebat, qui vocem eius audiens, & quid Episcopus ei fecerit requirens, hunc inuitando, suscepit hospitio, & sedere secum iuxta prunas fecit. Cumq; inuicem aliqua confabularentur, paruulum eius filium idem malignus spiritus inuasit, atque in easdem prunas proiecit, ibiq; mox eius animam excussit. Qui orbatus miser, vel quem ipse susceperat, vel quem Episcopus expulisset agnouit. Ibidem.

Petrus.

Quiddam hoc esse dicimus, vt occidendi ausum in hospitio eius antiquus hostis acciperet, qui hunc peregrinum æstimans ad se hospitalitatis gratia vocasset.

Gregorius.

Multa Petre videntur bona, sed non sunt, quoniam bono animo non fiunt. Vnde in Euangelio veritas dicit: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Quia cum peruersa est intentio quæ præcedit, prauum est omne opus quod sequitur, quamuis rectum esse videatur. Ego namque hunc virum, qui dum quasi hospitalitatem exhiberet orbatus est, non pietatis opere delectatum æstimo, sed Episcopi derogatione. Nam pœna subsequens innotuit, quia præcedens illa susceptio sine culpa non fuit. Sunt namque nonulli, qui idcirco bona facere student, vt gratiam alienæ operationis obnubilent, nec pascuntur bono quod faciunt, sed laude boni qua ceteros premunt. Qua de re existimo hunc virum qui malignum spiritum in hospitalitate suscepit, ostentationi potius intẽdisse, quam operi, vt meliora fecisse quam Episcopus videretur, quatenus ipse suscepit eum, quem vir Dei Fortunatus expulisset. Ibidem.

EXEMPLVM XVIII.

Gloriam cælestem expertus Marcellus cum à sancto Fortunato à mortuis esset suscitatus, ingemuit dicens: O quid fecisti.

IN eadem Tudertina vrbe, in qua Fortunatus vir Dei erat Episcopus, Marcellus quidam bonæ actionis vir cum duabus sororibus suis habitauit, qui adueniente molestia corporis, ipso sacratissimo vesperascente iam sabbato Paschali defunctus est. Cuius corpus cum longius esset efferendum die eodem sepeliri non potuit. Cumq; mora esset temporis ad explendum debitum sepulturæ, sorores eius morte illius afflictæ, cucurrerunt flentes ad Fortunatum venerabilem, apud quem magnis vocibus clamare cœperunt. Scimus quòd Apostolorum vitam tenes, leprosos mundas, cæcos illuminas, veni & resuscita mortuum nostrum. Qui mox vt cognouit fratrem earum defunctum, flere etiam cœpit & ipse de morte ipsius, eisq; respondit, dicens: Recedite, & hoc dicere nolite, quia iussio omnipotentis Dei est, cui contraire nullus hominum potest. Illis itaque discedentibus, tristis ex morte illius mãsit Episcopus. Subsequenti autem die Dominico, ante exsurgentis lucis crepusculum vocatis duobus Diaconibus suis, perrexit ad domum defuncti, accessit ad locum vbi iacebat corpus exanime, ibiq; se in orationem dedit. Expleta autem prece, surrexit, & iuxta corpus defuncti sedit. Non autem grandi voce defun-

defunctum per nomen vocauit dicens: Frater Marcelle veni. Ille autem ac si leniter dormiens ad vicinam vocem quamuis modicam fuisset excitatus, statim aperuit oculos, atque ad Episcopum respiciens dixit: O quid fecisti, ò quid fecisti? Cui Episcopus respondit, dicens: Quid feci fili? At ille ait: Duo hesterna die venerunt, qui me eijcientes ex corpore, in bonum locum duxerunt. Hodie autem vnus missus est nuncius, qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus Episcopus in domum illius venit. Quibus verbis expletis, mox ex infirmitate conualuit, & in hac vita diutius mansit. Nec tamen credendum est, quia locum quem acceperat perdidit, quia dubium non est quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius viuere, qui ante mortem studuit omnipotenti Deo placere. Cap. 11. lib. 1.

Ex secundo libro Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM XIX.

Beatus Benedictus mundum fugit.

FVit vir vitæ venerabilis Dei gratia Benedictus & nomine, ab ipso pueritię suę tẽpore gerens senilẽ ætatem, & vitã probatis moribus transigẽs, nulli animũ voluptati dedit. Sed dũ in hac terra adhuc esset, in qua temporalibus libere vti potuisset, despexit iam quasi aridum mundum cum floreret. Qui liberalioli genere ex prouincię Nursię ortus, Romæ liberalibus literarum studijs traditus fuerat. Sed cum ex eis multos ire ꝑ abrupta vitiorum cerneret, eum quẽ quasi in ingressu mũdi posuerat retraxit pedem, ne si quid de sciẽtia eius attingeret ipse quoque postmodum in immane præcipitiũ totus iret. Despectis itaque litterarũ studijs, relicta domo, rebusque patrijs, soli Deo placere desiderans, sanctę conuersationis habitum quæsiuit, recessitq; scienter nescius, & sapienter indoctus. in præfatione lib. 2.

EXEMPLVM XX.

Oculos male custodiens in iuuentute Benedictus feminam in saeculo vidit vnde in eremo postea grauius tentabatur, sed nudum se super vepres voluendo tentationem superauit.

QVadam die dum solus esset beatus Benedictus, tentator affuit. Nam nigra, paruaque auis quæ vulgò merula vocatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiusque vultui importune insistere, ita vt manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset, sed signo crucis edito recessit auis. Tanta autem carnis tentatio aui eadem recedente secuta est, quantam vir sanctus nunquã antea fuerat expertus. Quandam namque feminam aliquando viderat, quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit, tantoq; igne serui Dei animum in speciem illius accendit, vt se in eius pectore amoris flamma vix caperet, & pœnè deserere eremum voluptate victus deliberaret. Tum superna gratia subito respectus, ad semetipsũ reuersus est, atque vrticarũ, & vepriũ iuxta densa succrescere fruteta conspiciẽs, exutus indumẽto, nudũ se in illos spinarum aculeos & vrticarum incendia proiecit. Ibiq; diu volutatus toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera, eduxit à corpore vulnus mẽtis, quoniam voluptatẽ traxit in dolorem: cumq; bene pęnaliter arderet foris, extinxit quod illicite ardebat intus. Vicit itaque peccatũ, quia mutauit incẽdiũ. Cap. 2. lib. 2.

EXEMPLVM XXI.

Ecclesiam tempore orationis exiens monachus à dæmone trahitur, sed virga percussus à Beato Benedicto emendatur.

IN vno autem ex Benedicti monasterijs quæ circumquaque construxerat, quidam monachus fuit, qui ad orationem stare non poterat, sed mox vt se fratres ad studium orationis inclinassent, ipse egrediebatur foras, & mentem vaga terrena aliqua, & transitoria agitabat. Cumq; ab Abbate suo sępius fuisset admonitus, tandem ad virum Dei ductus est, qui ipse quoque eius stultitiam vehemẽter increpauit, & ad monasterium reuersus, vix duobus die-

diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam tertio die ad vsum proprium reuersus, vagari tempore orationis cępit. Quod cum seruo Dei ab eodem monasterij patre quem constituerat, nunciatum esset, dixit: Ego veniam, eumq; per me emendabo. Cumq; vir Dei venisset in idem monasterium, & constituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationem dedissent, aspexit quòd eumdem monachum qui manere in oratione non poterat, quidam niger puerulus per vestimenti fimbriam foras trahebat. Tunc eidem patri monasterij Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo secretò dixit: Nunquid non aspicitis, qui est qui istum monachum foras trahit? Qui respondentes dixerunt: Non. Quibus ait: Oremus vt vos etiam videatis, quem iste monachus sequitur. Cumq; per biduum esset oratum. Maurus monachus vidit, Pompeianus autem eiusdem monasterij pater videre non potuit. Die ergo alia expleta oratione, vir Dei Oratorium egressus, stantem foris monachum repperit, quem pro cæcitate cordis sui virga percussit. Qui ex illo die nihil persuasionis vlterius à nigro iam puerulo pertulit, sed in orationis studio immobilis permansit. Sicq; antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere. Cap. 3. lib. 2.

EXEMPLVM XXII.

Inuidus sacerdos Florentius Beato Benedicto venenum dedit, & septem nudas puellas in conspectu discipulorum eius ducere choream ordinauit, & repentina morte interijt.

CVm iam monasteria sancti Benedicti in amorem Domini nostri Iesu Christi longè lateq; ferueſcerent, & sæcularem vitam multi relinquerent, & sub leui redemptoris iugo ceruicem cordis edomarent, sicut mos prauorum est inuidere alijs virtutis bonum, quod ipsi habere non appetunt; Vicinæ Ecclesiæ presbyter Florẽtius nomine, antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studia cœpit æmulari, eiusq; conuersationi derogare, quosque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumq; iam se conspiceret eius profectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris ipso quoque opinionis eius præconio indeficienter vocari, inuidiæ facibus magis magisq; succensus, deterior fiebat, quia conuersationis illius habere appetebat laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cæcatus, ad hoc vsque perductus est, vt seruo omnipotentis Dei infectum veneno panem, quasi pro benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit, sed eum quæ pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refectionis illius ex vicina silua coruus venire consueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more solito venisset, panem quem presbyter transmiserat vir Dei ante coruum proiecit, atque ei præcepit, dicens: In nomine Iesu Christi tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi à nullo homine possit inueniri. Tunc coruus aperto ore expansis alis circa eundem cœpit panem discurrere, atque crocitare, ac si apertè diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere non posse. Cui vir Dei iterum atque iterum præcipiebat, dicens: Leua, leua securus, atque ibi proijce, vbi inueniri non possit. Quem diu demoratus quando coruus momordit, propere, leuauit & recessit. Post trium verò horarum spatium abiecto pane, redijt, & de manu hominis Dei annonam quam consueuerat accepit. Venerabilis autem pater contra vitam suam inardescere sacerdotis animum videns, illi magis quã sibi doluit. Sed prædictus Florentius, quia magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit, ita vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septem puellas mittere, quæ coram eis sibi inuicem manus tenentes, & diutius ludentes, illorum mentes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quòd vir Dei de cella conspiciens, lapsumq; adhuc in tenerioribus discipulis pertimescens, idq; pro sua solius fieri persecutione pertractans, inuidiæ locum dedit, atque Oratoria cuncta, quæ construxerat, sub statutis præpositis adiunctis fratribus ordinauit, & paucis secum monachis ablatis, habitationem mutauit loci. Moxq; & vir Dei eius odia humiliter declinauit, hunc

omni-

omnipotens Deus terribiliter percussit. Nam cum presbyter prędictus stans in solario Benedictum discessisse cognosceret, & exsultaret, perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum in quo stabat solarium cecidit, & Benedicti hostem conterens extinxit. Quod viri Dei discipulus Maurus nomine, statim venerabili Patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem vix decem millibus aberat æstimauit esse nunciandum, dicēs: Reuertere quia presbyter qui te persequebatur extinctus est. Quòd vir Dei Benedictus audiens, sese in graua lamenta dedit, vel quia Dei inimicus occubuit, vel qa de inimici morte discipulus exsultauit, qua de re factum est, vt eidem quoque discipulo pęnitentiam indiceret, quòd mandans talia, gaudere de inimici interitu præsumpsisset. Cap. 8. lib. 2.

EXEMPLVM XXIII.

Ordinem sacrum assumens clericus per beatum Benedictum a dæmone liberatus, rursum à diabolo vsque ad finem vitæ suæ obsidetur.

EOdem quoque tempore Aquinensis Ecclesiæ clericus à dæmonio vexabatur, qui à venerabili viro Constantio Ecclesiæ eiusdem antistite per multa fuerat martyrum loca transmissus, vt sanari posset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei donum sanitatis tribuere, vt quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus est itaque ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Iesu Christo Domino preces fundens, antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit, cui sanato præcepit, dicens: Vade, & post hoc carnem non comedas, ad sacrum verò ordinem accedere nunquam præsumas. Quacunque autem die ad sacrum ordinem accedere temerariè præsumpseris, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Decessit ergò clericus sanus, & sicut terrere solet animam pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodiuit. Cum verò post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibimet superponi in sacris ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus post posuit, atque ad sacrum ordinem accessit, quem mox is qui reliquerat diabolus tenuit, eumque vexare quousque animam eius excuteret non cessauit. lib. 2. c. 16.

EXEMPLVM XXIIII.

Linguam non refrænantes tres moniales feminæ à beato Benedicto excommunicatæ post mortem ecclesiam visæ sunt exire.

NOn lōgè ab eius monasterio duæ quædam sanctimoniales feminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conuersabātur. Quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitę necessaria suum prębebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, minus se in hoc mundo despiciant, qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt. Necdum prædictæ sanctimoniales feminæ perfectè linguam sub habitus sui fræno restrinxerant, & eundem religiosum virum, qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpè sermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu ista tolerasset perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contumelias enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit dicens: Corrigite linguam vestram, quia si non emendaueritis excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed minando. Ille autem à pristinis moribus nihil mutatę intra paucos die defunctæ sunt, atque in Ecclesia sepultæ. Cumq; in eadem Ecclesia missarum sollemnia celebrarentur, atque ex more diaconus clamaret, siquis non communicat det locum, nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino deferre consueuerat, eas de sepulchris suis progredi, & exire Ecclesiam videbat. Quòd dum sæpius cerneret, quia ad vocem diaconi clamantis exibant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterant ad memoriam redijt, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe se communione priuare dixerat, nisi mores suos, & verba corrigerent. Tunc seruo Dei cum graui mærore indicatum est. Qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, & vlterius excom-

excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio ꝑ eis fuisset oblata, & à diacono iuxta morem clamatum esset, vt non communicantes ab Ecclesia exirent, illæ exiræ ab Ecclesia vlterius visæ non sunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communione priuati sunt minimè recederent, communionem à Domino per seruum Dei recepissent. Cap. 23. lib. 2.

EXEMPLVM XXV.

Parentes visitans sine benedictione, & licentia sancti Benedicti, mortuus à terra reijcitur.

QVadam quoque die dum quidam eius paruulus monachus parentes suos vltra quam debebat diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exijsset, eodem die mox vt ad eos peruenit defunctus est. Cūq; esset sepultus, die altero proiectum foras corpus inuentum est, quod rursum tradere sepulturæ curauerunt: sequenti autem die iterum proiectum exterius atque inhumatum, sicut prius inuenerunt. Tunc celeriter ad Benedicti patris vestigia currētes, cum grandi fletu petierunt, vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem Dominici corporis dedit, dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus super pectus eius cum magna reuerentia ponite, cumq; sic sepulturæ traditæ. Quod cum factum fuisset susceptum corpus eius tenuit terra, nec vltra proiecit. Lib. 2. c. 24.

EXEMPLVM XXVI.

A monasterio beati Benedicti recedens monachus, territus apparitione draconis eum in via deuorare volentis, ad monasterium reducitur.

QVidam autem eius monachus mobilitati mentem dederat, & permanere in monasterio nolebat. Cumq. eum vir Domini assiduè corriperet, frequenterq; admoneret, ipse verò nullo modo consentiret in congregatione persistere, atque importunis precibus, vt relaxaretur innueret, quadam die idem venerabilis pater nimietatis tædio affectus, iratus iussit vt discederet. Qui mox vt monasterium exijt, contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumq; eum idem draco, qui apparuerat deuorare vellet, cœpit ipse tremēs & palpitans magnisq; vocibus clamare, dicens: Currite, currite, quia draco ille deuorare me vult. Currentes autem fratres, draconem minimè viderunt, sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt, qui statim promisit nunquam se esse iam à monasterio recessurum, atque ex eadem hora, in sua promissione permansit, quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius non videndo sequebatur. Cap. 25. lib. 2.

EXEMPLVM XXVII.

Oratione sua beata Scholastica sancti Benedicti soror, impetrata pluuia vehementi, fratrem recedere volentem detinuit, vt noctem pijs collocutionibus transigerent.

SOror Beati Benedicti Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantiæ suæ tempore dedicata, ad eum semel per annum venire consueuerat, ad quam vir Dei non longè extra ianuam in possessione monasterij descendebat. Quadam verò die ex more venit, atque ad eam cum discipulis venerabilis eius frater descendit, qui totum diem in Dei laudibus sacrisq; colloquijs ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cumq; adhuc ad mensam sederent, & intra sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit dicens: Quæso te ne in ista nocte me deseras, vt vsque ad mane de cęlestis vitę gaudijs loquamur. Cui ille respondit: Quid est quòd loqueris soror? Manere extra cellam nullatenus possum, tanta verò erat cæli serenitas, vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autem femina cum verba fratris negantis audisset, insertis digitis manus super mensam posuit & caput in omnibus omnipotentem Dominum rogatura declinauit. Cumq; leuaret de mensa caput, tanta coruscationis & tonitrui virtus, tantaq; inundatio pluuiæ erupit,

erupit, & neque venerabiles Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant extra loci limen quo consederant pedem mouere potuissent. Sanctimonialis quippe femina caput in manus declinans lacrymarum fluuios in mensam fuderat, per quos serenitatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est, sed tanta conuenientia fuit orationis, & inundationis, vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret, quatenus vnum ideq; esset momentum, & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruscationes & tonitrua, atque ingentis pluuiæ inundationem videns se ad monasterium remeare non posse, cœpit conquæri contristatus, dicens parcat tibi Deus omnipotens soror, quid est quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogaui, & audire me noluisti, rogaui Dominum meum, & exaudiuit me. Modo ergo si potes egredere, & me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem extra tectum exire non valens, quia remanere sponte noluit, in loco mansit inuitus. Sicque factum est vt totam noctem peruigilem duceret, atque per sacra spiritualis vitæ colloquia sese vicaria relatione satiarent. Cap. 33. lib. 2.

EXEMPLVM XXVIII.

Beatus Benedictus totum mundum sub vno solis radio collectum vidit, & Germani Capuani Episcopi animam in sphæra ignea ab Angelis in cælum deferri.

ALio quoque tempore Seruandus Diaconus, atque Abbas eius monasterij, quod in Campaniæ partibus à Liberio quondam patricio fuerat constructum, ad sanctum Benedictum ire gratia visitationis ex more consueuerat, eius quippe monasterium frequentabat, vt quia idem vir quoque doctrinæ gratiæ cælestis influebat, dulcia sibi inuicem vitæ verba transfunderent, & suauem cibum cælestis patriæ, quia adhuc perfectè gaudendo non poterant, saltem suspirando gustarent. Cumq; hora iam quietis existeret, in eius turris superioribus se venerabilis Benedictus, in huius quoque inferioribus, se Seruandus diaconus collocauit, quo videlicet in loco inferiora superioribus continuabat ascensus. Ante eandem verò turrim largius erat habitaculum, in quo vtriusque discipuli quiescebant. Cumque vir Dei Benedictus adhuc quiescentibus fratribus instans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præuenisset, ad fenestram stans, omnipotentem Dominum deprecans, subitò intempesta noctis hora respiciēs, vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugasse, tantoque splendore clarescere, vt diem vinceret lux illa quæ inter tenebras radiasset. Mira autem valde res in hac speculatione secuta est, quia sicut post ipse narrauit, omnis etiam mundus veluti sub vno solis radio collectus ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis pater dum intentam oculorum aciem in hoc splendore coruscæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani Episcopi animam in sphæra ignea ab Angelis in cælum deferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi, Seruandum diaconum iterato bis, terq; suo nomine cum clamoris magnitudine vocauit. Cum ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus, ascendit, respexit, lucisq; iam exiguam partem vidit. Cui tamen hoc obstupescens miraculum vir Dei per ordinem, quæ fuerant gesta narrauit, statimq; in Cassinum castrum religioso viro Theopropo mandauit, vt ad Capuanam vrbem sub eadem nocte transmitteret, & quid de Germano Episcopo ageretur agnosceret, & indicaret. Factumq; est vt Reueredissimum virum Germanum is qui missus fuerat iam defunctum reperiret, & requirens subtiliter agnouit eodem momento fuisse obitum illius, quo vir Dei eius agnouit ascensum. Cap. 35. lib. 2.

Ex tertio Libro Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM XXIX.

Pastor bonus Paulinus Episcopus primò omnia sua, deinde seipsum pro subditis dedit.

DVm sęuientium Vvandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multiq; essent de hac terra in Africanam regionem traducti, vir Dominus Paulinus cuncta quæ ad Episcopatus vsum habere poterat captiuis indigentibus largitus est. Cumq; iam nihil omnino superesset quod petentibus dari potuisset, quadam die quędam vidua aduenit, quæ à regis Vvandalorum genero filium suum in captiuitatem fuisse ductum perhibuit, atque à viro Dei huius precium postulauit, si fortem illius dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere quid petenti feminæ dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud nisi se inuenit, petentiq. feminæ respondit dicens: Mulier, quod possim tibi dare non habeo, sed memetipsum tolle, me seruum iuris tui esse profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens irrisionem potius credidit, quam compassionem: at ille vt erat vir eloquentissimus, & valdè in exterioribus quoque studij eruditus, dubitanti feminæ facilè persuasit, vt audita crederet, & pro receptione filij in seruitium tradere non dubitaret Episcopum. Perrexerũt ergo vterque in Africam. Procedente autem regis genero, qui eius filium habebat, vidua rogatura se obtulit, ac prius petiuit, vt ei filius donari debuisset. Quod cum vir barbarus, typo superbiæ turgidus, gaudio transitoriæ prosperitatis inflatus non solum facere, sed & audire despicere, vidua subiunxit dicens. Ecce hominem hunc pro eo vicarium præbeo, & solummodo pietatem in me exhibens, mihi filium meum vnicum redde. Cumq; ille venusti vultus hominem conspexisset, quam artem nosset inquisiuit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens. Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio.

Quod vir gentilis valde libenter accepit, cum in nutriendis oleribus quia peritus esset, audiuit. Suscepit itaque seruum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto vidua ex Africana regione discessit. Paulinus verò excolendi horti suscepit curam. Cumq; idem regis gener crebro ingrederetur hortum, suumq; hortulanum requireret, & sapientem valde esse hominem videret, amicos cœpit familiares deserere, & sepius cum suo hortulano colloqui, atque sermonibus eius delectari. Cui Paulinus quotidie ad mensam olera, virentesq; herbas deferre consueuerat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumque hoc diutius ageretur, quadam die domino suo secum secretius loquenti ait. Vide quid agas, & Vvandalorum regnum qualiter disponi debeat, prouide; quia rex cito & cum omni celeritate moriturus est. Quod ille audiens, quia ab eodem rege præ ceteris diligebatur, ei minimè tacuit, sed quid à suo hortulano, sapienti scilicet virgo, agnouisse, indicauit. Quod dum rex audisset, illico respondit: Ego vellem hunc de quo loqueris hominē videre. Cui gener eius venerabilis Paulini temporalis dominus respondit, dicens; Virentes herbas mihi ad prandium deferre consueuit. Has itaque hunc ad mensam meam deportare facio, vt quis sit qui mihi hæc locutus sit agnoscas. Factumq. est, vt dum rex ad prandendum discubuit; Paulinus ex suo opere olera quæque & virentia delaturus aduenit. Cumq; hunc rex subitò conspexisset, intremuit, atque accersito eius domino sibi per filiam propinquo ei secretum quod prius absconderat indicauit, dicens: Verum est quod audisti. Nam nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percunctare quisnam sit, nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, vt conspicitur, esse non suspi-

suspicor. Tunc regis gener secretò Paulinum tulit, & quisnam esset, inquisiuit. Cui vir Dei respondit: Seruus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumq; ille instanter requireret vt non quid esset, sed quid in sua patria fuisset indicaret atque hoc cũ ab eo facta iteratione frequentis inquisitionis requireret, vir Dei constrictus, magnisque coniurationibus addactus, iā non valens negare quid esset, Episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor eius audiens valde pertimuit, atque humiliter se ei obtulit, dicẽs: Pete quod vis, efficiam enim vt ad terram tuam à me manumissus, cũ magno munere reuertaris. Cui vir Dñi Paulinus ait: Vnũ est beneficium quod impẽdere mihi potes, vt oẽs ciuitatis meç captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana regione requisiti, cũ onustis frumento nauib. pro venerabilis viri Paulini satisfactione, in eius comitatu laxati sunt. Post non multos verò dies, Vvandalorum Rex occubuit, & flagellum quod ad suam pernicem dispensante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, misit. Sicq; factum est, vt omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret, & qui se in seruitium solum tradiderat, cũ multis à seruitio ad libertatem rediret, illum videlicet imitatus, qui formam serui assumpsit, ne nos serui essemus peccati. Cuius sequens vestigia Paulinus, ad tempus voluntariè seruus factus est solus, vt esset postmodum liber cum multis. Cap. 1. lib. 3.

EXEMPLVM XXX.

Dacius Episcopus propter fidem exsulans, dæmonem è domo quadam deserta eijcit.

IVstiniani principis tempore cum Dacius Mediolanensis vrbis Episcopus, causa fidei exactus ad Constantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthum aduenit. Qui dum largam domum ad hospitandum quæreret, quæ comitatum illius totum capere posset, & vix inueniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamq; sibi præparari ad hospitandum iussit. Cumq; eiusdem loci incolæ dicerent in ea ipsum manere non posse, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret, atque ideò vacua remansisset, vir venerabilis Dacius respondit, dicens: Immò ideo hospitari in domo eadem debemus, si hanc spiritus malignus inuasit, & ab ea hominum inhabitationem repulit. In ea sibi igitur præparari lectum præcepit, securusq; illam, antiqui hostis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempestæ noctis silentio cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis elatis vocibus, magnisq; clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, eruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunnitus, stridoresq; soricum. Tunc repente Dacius tot bestiarum vocibus excitatus, surrexit, vehementerq; iratus contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit miser, tu ille es qui dixisti: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo. Ecce per superbiam tuam, porcis, & soricibus similis factus es, & qui imitari Deum indignè voluisti, ecce, vt dignus es bestias imitari. Ad quam eius vocem, vt ita dicam, deiectionem suam spiritus malignus erubuit: An nõ erubuit, qui eamdem domum ad exhibenda monstra quç consueuerat, vlterius non intrauit? Sicq; postmodum fidelium habitaculum facta est, quia dum eam vnus verax fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax spiritus, atque infidelis abscessit. Cap. 4. lib. 3.

EXEMPLVM XXXI.

Femina cohabitans Andreæ Fundanæ ciuitatis Episcopus proximus lapsui efficitur.

SEd ecce dum facta fortium virorum ratio, repentè ad memoriam venit quid erga Andream Fundanç ciuitatis Episcopum diuina misericordia fecerit.

Quod tamen ad hoc legentibus vt valeat exopto proficere, quatenus qui corpus suum continentiæ dedicant, habitare cum feminis non præsumant, ne ruina mentem tantò repentina surripiat, quanto ad hoc quod male concupiscitur, etiam præsentia concupitæ formæ famulatur. Nec res est dubia quam narro, quia pene tanti in ea testes sunt, quanti & eiusdem loci habitatores existunt. Hic namque venerabilis vir, cum vitam multis plenam virtutibus duceret, seq; sub sacerdotali custodia

dia in continentiæ arcæ custodiret, quandam sanctimonialem feminam quam secum habuerat, noluit ab Episcopatus sui cura repellere, sed certus de sua eiusq; continentia secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est vt antiquus hostis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cœpit speciem illius oculis mentis eius imprimere, vt illectos nefanda cogitaret. Quadam verò die Iudæus quidam ex Campaniæ partibus Romam veniens Appiæ carpiebat iter, qui ad Fundanum cliuum perueniens, cum iam diem vesperasceret cerneret, & quod declinare posset minimè reperiret, iuxta Apollinis templũ fuit, eoq; se ad remanendum contulit. Qui illius loci sacrilegium timens, quamuis fidem crucis non haberet, signo tamen crucis munire se curabat. Nocte autem media ipso solitudinis pauore turbatus, peruigil iacebat, & repente conspiciens, vidit malignorum spiritum turbam, quasi in obsequium cuiusdam potestatis præire, eum verò qui ceteris præerat in eiusdem gremio loci consedisse, qui cœpit singulorum spiritum obsequentium sibi caussas, actusq; discutere, quatenus vnusquisque quantum nequitiæ egisset inueniret. Cumq; singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerẽt qui operati contra bonos fuissent, vnus in medium prosilijt, qui in Andreæ animũ per speciem sanctimonialis feminæ, quæ in Episcopatu eius habitabat, quãdam tentationem carnis cõmouisset, aperuit. Cum verò malignus spiritus qui præerat hoc inhianter audiret, & tanto sibi factum lucrũ grande crederet, quanto Sanctioris viri animum ad lapsum perditionis inclinaret; tunc ille spiritus qui hæc fatebatur adiunxit, quia adusque hoc quoque die præterito vespertina hora eius mentem traxit, Vt in terga eiusdem sanctimonialis feminæ blandiens alapam daret. Tunc malignus spiritus, atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blandè est, vt perficeret quod cœpisset, quatenus ruinæ illius singularem inter ceteros palmam teneret. Cumq; Iudæus qui aduenerat, hoc vigilans cerneret, & magna formidinis anxietate palpitaret, ab eodem spiritu qui cunctis illic obsequentibus præerat iussum est, vt requirerent quisnam esset ille qui iacere in templo eodem præsumpsisset, quem cum maligni spiritus pergentes, & subtilius intuentes crucis mysterio signatũ viderent mirantes dixerunt: Væ, væ, vas vacuũ, sed signatum. Quibus hoc renunciantibus, cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudęus verò qui hęc viderat, ilicò surrexit, atque ad Episcopum cum festinatione peruenit. Quem in Ecclesia sua repperiens, seorsũ auocauit, & qua tentatione vrgeretur inquisiuit. Cui confiteri Episcopus tentationem suam verecundus noluit. Cũ verò ille diceret quod in illa tali die Dei famulæ praui amoris oculos iniecisset, atque adhuc Episcopus negaret, adiunxit dicens: Quare negas quod verissimam &, qui ad hoc vespere hesterno perductus es, vt posteriora eius alapa ferires? Ad quæ verba deprehensum se Episcopus intuens, humiliter confessus est quod prius pertinaciter negauit. Cuius ruinæ & verecundiæ idem Iudæus consulens, qualiter hoc cognouisset, vel quæ in conuentu malignorum spiritum de eo audiuisset, indicauit. Quod ille cognoscens, sese protinus in terram prosterneus in orationem dedit, moxq; de suo habitaculo non solum eamdem Dei famulam, sed & omnem quoque feminam quæ in eius illic obsequio habitabat, expulit. In eodem verò templo Apollinis, Beati Andreæ Apostoli repẽte Oratorium fecit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit. Iudæum verò, cuius visione atque increpatione saluatus fuit ad æternam salutem traxit: nam sacramentis fidei imbutum, atque aqua baptismatis emundatum, ad sanctę Ecclesię gremium perduxit. Sicq; factum est, vt Hebræus idem dum alienæ saluti consuluit, perueniret ad suam, & omnipotens Deus inde alterum ad bonam vitam perduceret, vnde in bona vita alterum custodisset. Cap. 7. lib. 3.

EXEMPLVM XXXII.

Obediuit aqua præcepto Sabini Episcopi, qui scripta schedula manu notarij aquam miraculosè compescuit, ne terram Ecclesiæ læderet.

IN Placentina Ciuitate Sabinum nomine fuisse asserunt miræ virtuti Episcopum. Cui

Cui cum die quadam suus diaconus nunciasset, quod cursus sui Padus alueum egressus Ecclesiæ agros occupasset, totaq; illic loca nutriendis seminibus pro futura aqua eiusdem fluminis teneret, venerabilis vitæ Sabinus Episcopus respondit, dicens: Vade, & dic ei, mandauit tibi Episcopus, vt te compescas, & ad proprium alueum redeas. Quod diaconus eius audiens, despexit, & derisit. Tunc vir Domini accersito notario, dictauit, dicens: Sabinus Domini nostri Iesu Christi seruus, commonitorium Pado. Præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt de alueo tuo in locis illis vlterius non exeas, nec terras Ecclesiæ lædere præsumas. Atque eidem notario subiunxit, dicens: Vade, hoc scribe, & in aquam eiusdem fluminis proijce. Quo facto sancti viri præceptum suscipiens statim se à terris Ecclesiæ fluminis aqua compescuit; atque ad proprium alueum reuersa exire vlterius in loca eadem non præsumpsit. Qua in re Petre quid aliud quàm inobedientium hominum duritia confunditur, quando in virtute Iesu elementum irrationale sancti viri præceptis obediuit. Cap. 10. lib. 3.

EXEMPLVM XXXIII.

Hospitalis Cerbonius Episcopus mirificè ab vrso occidendus, honoratur.

Vir quoque vitæ venerabilis Populonij ciuitatis Episcopus Cerbonius, magnam diebus nostris sanctitatis suę probationem dedit. Nam cum hospitalitatis studio valde esset intentus, die quadam transeuntes milites hospitio suscepit, quos susceptos Gothis superuenientibus abscondit, eorumq; vitam ab eorum nequitia abscondendo seruauit. Quod cum Gothorum regi perfido Totilæ nunciatum fuisset, crudelitatis immanissimæ vesania succensus, hunc ad locum qui octauo huius vrbis miliario Merulis dicitur, vbi tunc ipse cum suo exercitu sedebat, iussit deduci, eumq; in spectaculo populi visis ad deuorandum obijci. Cumque idem rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset, ad aspiciendam mortem Episopi, turba magnam confluxit populi. Tunc Episcopus in medium deductus est, atque ad eius mortem immanissimus vrsus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sæui regis animum satiaret. Dimissus itaque vrsus ex cauea est, qui accensus & concitus Episcopum petijt, sed subito suæ feritatis oblitus, deflexa ceruice submissoque humiliter capite, lambere pedes Episcopi cœpit, vt patenter omnibus daretur intelligi, quam erga illum virum Dei, & ferina corda essent hominũ, & quasi humana bestiarum. Tunc populus qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerẽtiam colendam rex ipse permotus est, quippe cum quo superno iudicio actum fuerat, vt qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiam sequeretur. Cui rei qui tunc præsentes fuerunt adhuc nonnulli supersunt, eamque cũ communi populo illic se vidisse testantur. Cap. 11. lib. 3.

EXEMPLVM XXXIIII.

Corpus Herculani Episcopi iussu Totilæ regis occisi, post quadragesimum diem integrum, sanumque repertum est.

Totilę autem perfidi regis temporibus Perusinam vrbem annis septem continuis Gothorũ exercitus obsedit. Ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno vero septimo necdum finito, obsessam vrbem Gothorũ exercitus intrauit. Tunc Comes qui eidem exercitui præerat, ad regem Totilam nuncios misit, exquirens quid de Episcopo, vel populo fieri iuberet. Cui præcepit ille, dicens: episcopo prius à vertice vsque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput illius amputa.

Omnem autem populum qui illic inuentus est gladio extingue. Tunc idem comes venerabilem virum Herculanum episcopum super vrbis murum deductum capite truncauit, cutem vero eius iam mortui à vertice vsque ad calcaneum incidit, vt ex eius corpore corrigia sublata videretur. Moxq; corpus illius extra murum proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi, abscisum caput ceruice apponentes cum paruulo vno infante, qui illic extin-

extinctus inuentus est, iuxta mortuum corpus Episcopi sepulturę tradiderunt. Cumq; post eandem cędem die xl. rex Totila iussisset, vt ciues vrbis illius, qui quolibet loco dispersi essent, ad eam sine trepidatione aliqua remearent, hi qui prius famem fugerāt viuendi licentia accepta reuersi sunt. Sed cuius vitæ eorum Episcopus fuerat memores, vbi sepultum esset corpus illius quæsierūt, vt hoc iuxta debitum honorem in Ecclesia sancti Petri humarent. Cumq; itum esset ad sepulchrum, effossa terra inuenerūt corpus pueri pariter humati, vtpote iam die quadragesimo, tabe corruptum, & vermibus plenum. Corpus vero Episcopi ac si die eodem esset sepultum, quod esset adhuc magna duratione venerandum, quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet vt nulla vestigia sectionis apparerent. Cumq; & hoc in terga verterent exquirentes, si quod signum vel de aliqua monstrari incisione potuisset, ita sanum atque intemeratum omnes corpus inuentum est, ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset. Cap. 13. lib. 3.

EXEMPLVM XXXV.

Furari venientes in hortum Isaac omnes inuenti sunt laborare.

PRioribus quoque temporibus Gothorum fuit iuxta Spoletanam vrbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui vsque ad extrema Gothorum tempora pene peruenit, quem nostrorum multi nouerūt. Hic itaque venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed cum primum de Syriæ partibus ad Spoletanam vrbem venisset, ingressus Ecclesiam à custodibus petiuit, vt sibi quantum vellet licentiæ spacium concederetur orandi, eumq; horis secretioribus egredi non vrgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemq; totum peregit in oratione, cui sequentem continuauit, & noctem. Secundo autem die cum nocte sequenti indefessus in precibus perstitit, diem quoque tertium orationi coniunxit. Cumq; hoc vnus ex custodibus superbiæ spiritu inflatus cerneret, vnde proficere debuit, inde ad defectus sui damna peruenit. Nam hunc simulatorem dicere verbo rustico cępit, impostorem clamare, qui se tribus diebus, & tribus noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. qui protinus currens virum Dei alapa percussit, vt quasi religiosæ vitæ simulator de Ecclesia cum contumelijs exiret, sed hunc repente vltor spiritus inuasit, atque ad viri Dei vestigia strauit, ac per os eius clamare cœpit. Isaac me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus, quo censeretur nomine nesciebatur, sed eius nomē ille Spiritus prodidit, qui se ab illo eijci posse clamauit, mox autē super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spiritus qui eum inuasit abscessit. In tota vrbe tunc statim quid in Ecclesia factum fuisset innotuit. Currere viri & feminæ, nobiles atque ignobiles pariter cęperunt, certatimq; eum rapere in suas domos conabantur. Alij ad construendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæ poterant offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus omnipotentis Domini horum nihil accipiens, egressus vrbem, nō longè desertum locum reperit, ibique sibi habitaculum humile construxit.

Ad quem dum multi pergunt, exemplo illius ad æternæ vitæ desiderium accendi cęperunt, atque sub eius magisterio in omnipotentis Domini se seruitium dederunt. Cumq. ei crebrò discipuli humiliter innuerent, vt pro vsu monasterij possessiones, quę offerebātur acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat, dicens: Monachus qui in terra possessionem quærit, monachus non est. Sic quippè metuebat paupertatis suæ securitatem amittere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire.

Ibi itaque prophetiæ spiritu, magnisq; miraculis longè lateq; habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad vesperum in hortum monasterij fecit iactari ferramenta, quæ visitato nos nomine Vangas vocamus. Dixit itaque discipulis suis: Tot vangas in hortum proijcite, & cito redite. Nocte verò eadem dum ex more cum fratribus ad exhibendas laudes Deo surrexisset, præcepit dicens: Ite operarijs nostris pulmentum coquite, vt mane primo paratum sit. Facto autem manè fecit deferri pulmentum quod parari iusserat,

atque hortum cum fratrib. ingressus, quot Vangas iactari præceperat, tot in eodem loco laborantes operatorios inuenit. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata mēte per spiritum apprehenderunt Vangas quas inuenerunt, & ab ea hora qua ingressi fuerant quousque ad eos vir Dei veniret cuncta horti illius spacia quæ inculta fuerant coluerunt. Quibus vir Domini mox vt ingressus est, ait. Audite fratres multum laborastis, iam quiescite. Quibus illi eò alimenta quæ detulerant præbuit: eosq; post tanti laboris fatigationem refecit, sufficienter autem refectis ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditū venile, tranquillè petite, cum benedictione percipite, à furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit, factumque est, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent. Cap. 4. lib. 3.

EXEMPLVM XXXVI.

Fraudulenter petentes vestimenta ab Isaac, cogniti cum multa confusione abierunt.

ALio quoque tempore accesserunt ad Isaac quidam peregrini misericordiam postulantes, scissis vestibus, pannis obsiti, ita vt penè nudi viderentur. Cumq; ab hoc vestimenta peterent, eorum verba vir Dei tacitus audiuit. Qui vnum ex discipulis suis protinus silenter vocauit, eiq; præcipit, dicens: Vade, atque in illa silua in loco tali cauam arborem require, & vestimenta quæ in ea inuenies defer. Cumq; discipulus abijsset, arborem sicut fuerat iussus quæsiuit, vestimenta reperit, & latenter detulit magistro. Quæ vir Dei suscipiens, peregrinis nudis & petentibus respondit, & præbuit dicens: Venite quoniam nudi estis, ecce tollite & vestite vos. Hæc illi intuentes recognouerunt quæ posuerunt, magnoq; pudore consternati sunt: Et qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua. Ibidem.

EXEMPLVM XXXVII.

Vrsus miraculosè à Florentio quodam instituitur, & maledicta impretatum se fuisse illius interfectoribus fleuit, & tota vita vehementer expauit.

EOdem quoque tempore in Nursinæ partibus prouinciæ, duo viri in vita atque habitu sanctę conuersationis habitabant, quorum vnus Euthicius, alter verò Florentius dicebatur. Sed idem Euthicius in spiritali zelo atque in feruore virtutum excreuerat multorumq; animas ad Deum perducere exhortando satagebat. Florentius verò simplicitati atque orationi deditam ducebat vitam. Non longè autem erat monasterium, quod rectoris sui morte fuerat destitutum, ex quo sibi monachi eumdē Euthicium præesse voluerunt. Qui eorum precibus adquiescens, multis annis monasterium rexit, discipulorumq; animas in studio sanctæ conuersationis exercuit. Ac ne oratorium, in quo prius habitauerat solum remaneret illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo dum solus habitaret, die quadam in oratione sese prostrauit, atque ab omnipotenti Deo petiuit, vt ei illic ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui mox vt cōpleuit orationem, oratorium egressus, ante fores vrsum reperit stantem, qui dum caput ad terram reprimeret, & nihil feritatis in suis motibus demonstraret, apertè dabat intelligi, quod ad vir Dei obsequium venisset. Quod vir quoque Dei protinus agnouit. Et quia in eadē cella pecudes quattuor vel quinque remanserant, quibus omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem vrso præcepit, dicens: Vade, atque has oues ad pastum ducit, ad sextam verò horam reuertere. Cępit hoc itaque indesinenter agere. Iniungebatur vrso cura pastoralis, & quas manducare cōsueuerat, pascebat oues bestias ieiunans. Cum vir Domini ieiunare voluisset ad nonam, præcipiebat hora eadem vrso cum ouibus reuerti, cum verò noluisset ad sextam. Atque ita in omnibus mandato viri Dei obtemperabat vrsus, vt neque ad sextam horam iussus, rediret ad nonam, neque ad nonam iussus, rediret ad sextam. Cumq; diu hoc ageretur, cœpit

cœpit in eodem loco tantæ virtutis longè lateq; fama crescere. Sed quia antiquus hostis vnde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde peruersos per inuidiam rapit ad pœnam. quattuor viri ex discipulis beati Euthicij vehementer inuidentes, quod eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus apparebat, eumdem vrsum per insidias occiderũt. Cumq; hora qua iussus fuerat non rediret, vir Dei Florentius suspicatus est rediturum, quem vsque ad vesperam expectans, affligi cœpit, quod is quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueuerat, vrsus minimè reuerteretur. Die verò altera perrexit ad agrum, vrsum pariterq; oues quæsiturus, quem occisum reperit. Sed sollicitè inquirens, cito à quibus fuerat occisus inuenit. Tunc sese in lamenta dedit, fratrum magis malitiam, quã vrsi mortem deplorans. Quem vir venerandus Euthicius ad se deductum consolari studuit. Sed idem vir Domini coram eo magni doloris stimulis accensus mala occisoribus imprecatus est, dicẽs: Spero in Deo, quod in hac vita ante oculos hominum ex malitia sua vindictã recipient, qui nil se lædentem vrsum meum occiderũt. Cuius vocem protinus vltio Diuina secuta est: Nam quattuor monachi qui eũdem vrsum occiderant, statim elephantino morbo percussi sunt, vt membris putrescẽtibus interirẽt. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, seque ita fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim tempore vitæ suę flebat, quia exauditus fuerat, se crudelem in eorum morte clamabat homicidam. Quod idcirco omnipotentem Deum fecisse credimus, ne vir miræ simplicitatis quãtolibet dolore commotus, intorquere vltra præsumeret iaculum maledictionis. Euthicius verò qui prædicti Florentij in via Dei socius fuerat, magis post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa ciues vrbis illius de eo sollerent narrare miracula, illud tamẽ est præcipuum, quod vsque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per vestimentum illius assiduè dignatur operari. Nam quoties pluuia deerat, & æstu nimio terram longa siccitas exurebat, collecti in vnum ciues vrbis illius tunicam eleuare, atque in conspectu Domini cum precibus offerre consueuerant. Cum qua dum per agros orantes pergerent, repente pluuia tribuebatur, quæ plenè terram satiare poterat. Ex qua re patuit, eius anima qd virtutis intus, quidq; meriti haberet, cuius foris ostensa vestis ab eis iram conditoris auerteret. Capit. 15. lib. 3.

EXEMPLVM XXXVIII.

Dæmonis nomine vocans mancipium suum Stephanus presbyter, vt se discalciaret statim sensit diabolica factione calceos dissligari.

QVidam qui nunc nobiscum sunt, rem quam narro testantur, quod vir vitę venerabilis Stephanus nomine, Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, huic nostro Bonifacius atque D spensatori Ecclesiæ agnatione proximus, quadam die ex itinere domum regressus, mancipio suo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni diabole, discalcia me. Ad cuius vocem mox cęperunt se caligarum corrigiæ, summa velocitate dissoluere, vt apertè constaret, quod ei ipse qui vocatus fuerat ad extrahẽdas caligas diabolus obedisset. Quod mox vt presbyter vidit, vehementer expauit, magnisq; vocibus cœpit clamare dicens: Recede miser, recede, non enim tibi, sed mancipio meo locutus sum. Ad cuius vocem protinus recessit, ita vt (sicut inuentæ fuerunt) magna iam ex parte dissolutæ remanserint. Qua ex quomodo re colligi potest, antiquus hostis, qui tam pręsto est factis corporalibus, suis insidijs cogitationibus nostris insistat. Cap. 20. lib. 3.

EXEMPLVM XXXIX.

Parentibus inuitis spiritualem militiam aggressa virgo exhæredatur, postea dæmonem ex obsesso eijcit.

IN Spoletana vrbe puella quædam iam nubilis, cuiusdam primarij ciuis filia, cęlestis vitæ desiderio exarsit, eiq; pater resistere ad viam vitæ conatus est. Sed contempto patre, sanctæ conuersationis habitum quæsiui ac suscepit. Qua ex re factum est, vt eam pater suæ substantiæ ex heredẽ face-

faceret, nihilq; illi aliud nisi sex vncias vnius possessiunculæ largiretur, eiusq; exemplo prouocatæ cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ conuerti, atque omnipotenti Deo dedicata virginitate seruire. Quadam verò die Eleutherius Abbas, vir vitæ venerabilis, ad eā gratia exhorationis atque ædificationis accesserat, & cum eadem verba Dei colloquens sedebat, tum repentè ex eodem fundo quem in sex vncias à patre acceperat, cum xenio rusticus venit. Qui dum ante eos assisteret, maligno spiritu correptus cecidit, fatigariq; nimis stridoribus atque balantibus cœpit. Tuuc sanctimonialis femina surrexit, atque irato vultu magnis clamoribus imperauit eidem, dicens: Exi ab eo miser, exi ab eo miser. Ad cuius vocem mox per os vexati diabolus respondit dicens: Et si de isto exeo, in quem intrabo? Casu iuxta porcus paruulus pascebatur. Tunc autem sanctimonialis femina præcepit dicens: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredere. Qui statim de homine exiuit, porcū quem iussus fuerat inuasit, occidit, & recessit. Cap. 21. lib. 3.

EXEMPLVM XL.

Furatus arietem nec discedere potuit, nec abijcere prædam prius quàm precibus clericorum iuuaretur.

IN Valeria prouincia, quidam venerabilis sacerdos aderat, qui cum clericis suis in Dei laudibus, bonisq; operibus intentus, sanctæ conuersationis vitam ducebat. Superueniente autem vocationis die, defunctus est, atque ante Ecclesiam sepultus. Eidem verò Ecclesiæ caulæ inhærebant ouium, atque idem locus in quo sepultus erat, ad easdem oues tendentibus peruius erat. Quadam verò nocte cum clericis intra Ecclesiam psallentibus fur venisset, vt ingressus caulas furtum faceret, veruecem tulit, & concitus exijt. Cum verò venisset ad locum vbi vir Domini sepultus erat, repente hæsit, & gressum mouere non potuit. Veruecem quidem de collo posuit, eumq; dimittere voluit, sed manum laxare non potuit. Cœpit ergò stare miser cum præda sua reus, & ligatus, & voluit veruecem dimittere, nec valebat, volebat egredi cum veruece, nec poterat. Miro itaque modo fur qui à viuis videri timuerat, hunc mortuus tenebat. Cum itaque gressus manusq; illius fuissent obstricta, immobilis stetit. Facto autem manè expletis laudibus Dei, ab Ecclesia egressi sunt clerici, & inuenerunt ignotum hominem veruecem tenentem manu. Res venit in dubium, vtrum veruecē tolleret, an afferret. Sed culpæ reus citius indicauit pœnam. Mirati sunt omnes, quia ingressus fur viri Dei meritò apud prædam suam stabat ligatus. Qui se pro eo protinus in orationem dederunt, suisq; precibus vix obtinere valuerunt, vt qui res eorum venerat rapere, saltem vacuus exire mereretur. Itaque fur qui diu steterat cum præda captiuus, tandem exiuit vacuus, & liber. Cap. 23. lib. 3.

EXEMPLVM XLI.

Carcerij accipientis matrimonio monialem munera beatus Mennas, & miraculosè nouit, & strenuè, respuit.

BEati Mennæ hoc totum studium fuit, nihil in hoc mundo habere, nihil quærere. Omnes qui ad se causa caritatis veniebant, ad eternæ vitæ desideria accendere. Si quando autem quorumlibet culpas agnosceret, nunquam ab increpatione parcere, sed amoris igne accensus, studebat in eis vehemēter per linguam seuire. Consuetudinem verò vicini vel longè positi eiusdem loci accolæ fecerant, vt dieb. singulis per hebdomadam vnusquisque ei oblationes suas transmitteret, vt esset quod ipse ad se venientib. offerre posset. Quodam verò tempore possessor quidam Carcerius nomine, immundo desiderio deuictus, quādam sanctimonialem feminam rapuit, sibiq; illicito matrimonio coniunxit. Quod mox vt vir Dei cognouit, ei per quos poterat, quæ fuerat dignus audire, mandauit. Cumq; ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virum Dei accedere nequaquam præsumeret, ne fortè hunc asperè vt deliquentes solebat, increparet, fecit oblationes, easq; inter aliorum oblationes misit, vt eius munera saltem nesciendo susciperet. Sed cum coram eo fuissent oblationes omniū deportatæ,

tæ, vir Dei tacitus sedit, singilatim omnes considerare studuit, & omnes alias eligens, atque seorsum ponens, oblationes quas idem Carcerius transmiserat per spiritum cognouit, spreuit, & abiecit, dicens: Ite, & dicite ei, oblationem suam omnipotenti Deo abstulisti, & mihi tuas oblationes transmittis? ego tuam oblationem non accipio, quia suam oblationem abstulisti Deo. Qua ex re actum est, vt præsentes quosque magnus timor inuaderet, cum vir Dei de absentibus tam scienter iudicaret. Cap. 26. lib 3.

EXEMPLVM XLII.

Ecclesiam vi intrare volens quidam Arianus Episcopus, subitanea cæcitate percutitur.

CVm ad Spoletanam vrbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus venisset, & locum illic vbi sollemnia sua ageret non haberet, cœpit ab eius ciuitatis Episcopo Ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, Beati Pauli Apostoli illic Ecclesiam cominus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod eiusdem Ecclesiæ custos audiens, festinus cucurrit, Ecclesiam clausit, eris muniuit. Facto autem vespere omnes lãpades extinxit, seque in intererioribus abscondit. In ipso autem subsequentis lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine aduenit, clausas Ecclesiæ ianuas effringere paratus, sed repente cunctæ simul portæ diuinitus concussæ, abiectisque longius seris apertæ sunt, atque cum magno sonitu omnia Ecclesiæ claustra patuerunt, & effuso desuper lumine, omnes quæ extinctæ fueraunt lampades accensæ sunt. Arianus verò Episcopus qui vim facturus aduenerat subita cæcitate percussus est, atque alienis iam manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam vlterius præsumpserunt catholica loca temerare. Miro etenim modo res gesta est, vt quia eiusdem Ariani caussa lampades in ecclesia Beati Pauli fuerat extinctæ, vno eodemq; tempore, & ipse lumen perderet, & in Ecclesia lumen lampades ipsæ reciperent. Cap. 29. lib 3.

EXEMPLVM XLIII.

Ecclesia Ariana dedicatur à sancto Gregorio, quapropter dæmon in specie porci eam exire compellitur, & alia multa in eadem Ecclesia ostenduntur.

SEd neque hoc sileam quod ad eiusdem damnationem Arianæ hæresis in hac quoque vrbe ante biennium superna pietas monstrauit. Ex his quæ narro, aliud populus agnouit, alia autem sacerdotes, & custodes Ecclesiæ se audisse, & vidisse testantur. Arianorum Ecclesia in regione vrbis huius quæ Suburra dicitur, cum clausa vsque ad biennium remansisset, placuit vt in fide catholica introductus illic beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ virginis martyrũ reliquijs dedicari debuisset, quod & factum est: nam cum magna multitudine populi venientes, atque omnipotenti Dei laudes canentes, eamdem Ecclesiam ingressi sumus. Cumq; iam in ea Missarum sollemnia celebrarentur, & præ eisdem loci angustia populi se reprimeret multitudo, quidam ex his qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes, huc illucq; discurrere senserunt. Quem dum vnusquisque sentiret, & iuxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiæ ianuas petijt, & omnes per quos transiuit, in admirationem commouit, sed videri à nullo potuit, quamuis sentiri potuisset. Quod idcirco Diuina pietas respondit, vt cunctis patesceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta autem Missarum celebratioue recessimus, sed adhuc nocte, eadem magnos in eiusdem Ecclesiæ tectis strepitis factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte grauior sonitus excreuit. Tum subito tanto terrore insonuit, ac si omnis illa Ecclesia à fundamentis fuisset euersa, & protinus recessit, ac nulla illic vlterius inquietudo anti qui hostis apparuit; sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit, à loco quem diu tenuerat quod coactus exibat. Post paucos verò dies, in magna serenitate aeris super altare eiusdem Ecclesiæ nubes cælitus descendit, suoq; illud velamine operuit,

omnemque Ecclesiam tanto terrore atque suauitate odoris repleuit, vt patentibus ianuis nullus illic præsumeret intrare, & sacerdotes atque custodes, & hi quia ad celebranda Missarum sollemnia venerunt, rem videbant, ingredi minimè poterant, & suauitatem mirifici odoris trahebant. Die verò alio, cum in ea lampades sine lumine dependerent, demisso Diuinitus lumine sunt accensæ. Atque post paucos iterum dies cum expletis Missarum sollemnijs extinctis lampadibus, custos ex eadem Ecclesia egressus fuisset, post paululum intrauit, & lampades quas extinxerat lucẽtes reperit, quas negligenter extinxisse se credidit, atque eas iam solicitus extinxit, qui exiens Ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spacium regressus, lampades quas extinxerat lucentes inuenit, vt videlicet ab ipso lumine apertè clarescere, quod locus de tenebris ad lucem venisset. Cap. 30. lib. 3.

EXEMPLVM XLIIII.

Martyr effectus Herminigildus iussu patris regis Ariani, quantis miraculis coruscarit.

NVper Herminigildus Liuigildi regis Vvisigothorum filius, ab Ariana hæresi ad Catholicam fidem à viro Reuerendissimo Leandro Hispalitano Episcopo, dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto, prædicante conuersus est. Quem pater Arianus vt ad eamdem hæresim rediret, & præmijs suadere, & minis terrere conatus est. Cumq; ille constantissimè responderet, nunquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnouisset, iratus pater eum priuauit regno, rebusq; omnibus exspoliauit. Cumq; nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusq; illius ferro religauit. Cœpit itaque Herminigildus rex iuuenis terrenum regnum despiciens, & forti desiderio cęleste quærens in cilicijs iacere, vinculatus Omnipotenti Deo ad confortandum se, preces effundere: tantoq; sublimius gloriam transeuntis mũdi despicere, quanto & religatus agnouerat nihil fuisse quod poterat auferri. Superueniente autem Paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arianum Episcopum misit, vt ex eius manu sacrilegæ consecrationis cõmunionem susciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobrauit, vt debuit, eiusq; à se perfidiam dignis increpationibus repulit; quia etsi exterius iaceret ligatus, apud se in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso Episcopo Arianus pater infremuit, statimq; suos apparitores misit, qui constantissimum Confessorem Dei vbi iacebat occiderent, quod & factum est. Nam mox vt ingressi sunt, securim cerebro illius infigentes, vitam corporis abstulerũt, hoc quidem valentes in eo perimere, quod ipse quoque qui peremptus est in se constiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodię cantus ad corpus eiusdẽ Regis, & Martyris audiri, atque ideo veraciter Regis, quia Martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accensæ lampades apparebant. Vnde factum est, vt corpus eius tamquam Martyris à cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater verò perfidus, & parricida, commotus pęnitentia hoc fecisse se doluit, nec tamen vsque ad obtinendam salutẽ peruenit. Nam quod vera esset Catholica fides quidem agnouit, sed gentis suę timore perterritus, ad hanc peruenire non meruit. Qui oborta ægreditudine ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo quem prius vehemẽter afflixerat, Recharedum Regem filium, quem in sua hæresi relinquebat, cõmendare curauit: vt in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre illius suis exhortationibus ante fecisset, qua videlicet commendatione expleta, defunctus est rex. Post huius mortem Recharedus rex non patrem perfidum, sed fratrem Martirem secutus, ab Arianæ hæreseos prauitate conuersus est, totamque Vvisigothorum gẽtem ita perduxit ad veram fidem, vt nullum in suo regno militare permitteret, qui in regno Dei hostis existere per hæreticam perfidiam non timeret. Nec mirum quod veræ fidei prædicator factus est, qui frater est Martyris. Cap. 31. lib. 3.

EXEM-

EXEMPLVM XLV.

Luxuria inquinans se quidam Episcopus, qui abscissa pro fide lingua, loqui poterat, statim post lapsum gratiam illam perdidit.

IVstiniani Augusti temporibus, dum contra Catholicorum vitam exorta à Vvandalis Ariana persecutio in Africa vehementer insaniret, quidam in defensione veritatis Episcopi fortiter persistentes, in medium sunt deducti, quos Vvandalorum rex verbis ac munerib. flectere ad perfidiã non valens, tormentis frangere posse se credidit. Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret, nec tamen ipsi contra perfidiam tacerent, ne tacendo forsitan consensisse viderentur, raptus in furorem, eorum linguas abscindi radicitus fecit. Res mira & multis nota senioribus, quia ita post pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius loqui per linguam consueuerant. Hi itaque eo tempore profugi ad Constantinopolitanã vrbem venerunt. Ego quoque eo tempore quo pro explendis responsis Ecclesiæ ad Principem ipse transmissus sum, seniorem quemdam Episcopum reperi, qui adhuc eorum ora sine lingua loquentia vidisse se testabatur, ita vt apertis orib. clamarẽt: Ecce videte, linguas non habemus, & loquimur. Videbatur enim à respicientib. vt referebat, quia abscisis radicitus linguis, quasi quoddam barathrum patebat in gutture, & tamen ore vacuo plena & integra verba formabant. Quorum vnus illic in luxuriam lapsus, mox priuatus est dono mirabili. Recto videlicet omnipotentis Dei iudicio, vt qui carnis continentiam neglexerat seruare, sine lingua carnea non haberet verba veritatis. Cap. 32. lib. 3.

EXEMPLVM XLVI.

Instantia sua sanctus Eleutherius puerum, quem à dæmone liberauerat, rursum obsideri promeruit.

ELeutherius pater monasterij beati Euangelistæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis promerijs situm est, diu mecum in hac vrbe in meo monasterio conuersatus, ibique defunctus est. Quem sui discipuli ferebant orando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat, & omnis compunctionis, vt dubium non esset, quòd illæ lacrymæ, ex tã humili simpliciq. mete editæ, apud omnipotentem Dominũ multa obtinere potuissent. Huius ergo aliquod miraculum narro, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur. Quadam namque die dum iter carperet, facto vespere cum ad secedendum locus deesset, in monasterium virginũ deuenit, in quo quidam paruulus puer erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare consueuerat. Sed sanctimoniales feminæ vt virum Dei susceperunt, eum rogauerunt, dicentes: Tecum pater puer iste hac nocte maneat, quem ipse benignè suscepit, secumq; eum nocte eadẽ iacere permisit. Facto autem mane cœperunt sanctimoniales feminæ ab eodem patre vigilanter inquirere, si quid puer quem dederant nocte eadem fecisset: qui miratus cur ita requirerent, respondit: Nihil. Tunc illi innotescere fecerũt eiusdem pueri caussam, & quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet indicauerunt, summopere postulãtes, vt hunc ad monasterium secum tolleret, quia iam vexationem illius videre non possent. Consensit senex, & puerum ad monasterium duxit. Qui cũ multo tempore in monasterio fuisset, atque ac hunc malignus spiritus accedere minime præsumpsisset, eiusdẽ senis animus de salute pueri immoderatus per lætitiam factus est. Nam coram positis fratrib. dixit. Quod diabolus ibi cum illis sororib. iocabatur. At vero vbi ad seruos Dei ventum est, ad hunc puerum accedere non presumpsit, post quam vocem hora eadem ac momento idem puer coram cunctis fratribus diabolo se inuadentes vexatus est. Quo viso senex se protinus in lamenta dedit, quem dum lugentem diu fratres consolari voluissent, respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingredietur, nisi iste puer à dæmonio fuerit ereptus. Tunc se in orationẽ cum cũctis fratrib. strauit, & eo vsque oratum est, quousque puer à vexatione sanaretur. Qui & tam perfectè sanatus est, vt ad hunc malignus spiritus accedendi ausum vlterius non haberet. Cap. 33. lib. 3.

EXEMPLVM XLVII.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum sanctus Sanctulus, vno pane multos operarios per continuos decem dies satiauit.

PResbyter quidam Sanctulus nomine, quodam tempore dum in prælo Longobardi oliuam premerent, vt in oleum liquare possent, sicut iocundi erat, & vultus & animi, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborantesq; Longobardos læto vultu salutauit, vtrem protulit, & iubendo potius quam petendo eum sibi impleri dixit. Sed Gentiles viri, quia toto iam die frustra laborauerant, atque ab oliuis elicere oleum torquendo non poterant, verba illius moleste susceperunt, eumq; iniurijs insectati sunt. Quibus vir Dei lætiori vultu adhuc respondit, dicens: Si pro me oretis, & istũ vtrem Sanctuli impleatis, & sic ad vos reuertetur. Cumq; illi ex oliuis oleum defluere non cernerent, & virum Dei ad implendum vtrem sibi insistere viderent, vehementer accensi maiorib. hunc verborum contumelis detestari cœperunt. Vir autem Dei videns quod ex prelo oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum suis manibus iactauit. Ex qua protinus benedictione præuia tãta vbertas olei ꝓrupit, vt Longobardi qui priùs diu incassum laborauerant, non solum sua vascula omnia, sed vtrem quoque quem vir Dei detulerat implerent. Gratias agebant, quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dedit quod postulabat. Alio quoque tempore dum vehemens vbique fames incubuerat, etiam beati Laurentij martyris Ecclesia à Longobardis fuerat incensa. Quam vir Dei restaurari cupies, multos artifices ac plures subministrantes operarios adhibuit, quib. necesse erat vt quotidiani sumptus laborantibus sine dilatione præberentur. Sed exigente eiusdem famis necessitate, panis defuit, cœpere laborantes instanter victum quærere, quia vires ad laborem propter inopiã non habebant. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur foris promittẽdo quod deerat, sed ipse grauiter anxiabatur intus exhibere cibum non valens quem promittebat. Cum verò huc illucq; anxius pergeret, deuenit ad clibanum, in quo vicinæ mulieres pridiè coxerant panes, ibiq; incuruatus, aspexit, num fortasse à coquentib. panis remansisset. Tum repente panem miræ magnitudinis, atq; insoliti candoris inuenit, quem detulit quidem, sed deferre artificib. noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque mulieres hunc detulit, eumq; omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, inquisiuit. Omnes autem quæ pridie coxerant panem suum hunc esse negauerunt, atque panes suos se integro numero sa clibano retulisse professæ sunt. Tunc lætus vir Domini, perrexit ad multos artifices cum vno pane, & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit, & quomodo eis annonam præbuerat indicauit, eisq; ad refectionem protinus inuitatis, inuentum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneq; satiatis, plura ex eo quam ipse panis fuerat fragmenta collegit. Quę frusta die quoque altero eis ad refectionem intulit, sed idẽ quod ex fragmentis superarat, ipsa quoque quæ apposita fuerant fragmenta superabat. Factumq; est vt per dies decem omnes illi artifices, atque operarij, ex illo vno pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quod quotidie edi posset, in crastinum superesset, ac si fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. Cap. 7. lib. 3.

EXEMPLVM XLVIII.

Caritate accensus Sanctulus seipsum prodiacono quodam dedit in mortem, & à sancto Ioanne Baptista, cui deuotus erat, ne gladio percuteretur præseruatur.

SEd ne diuitius mireris quid in virtute Domini Sanctulus venerandus vir fecerit exterius, audi ex virtute Domini qualis interius fuit. Die etenim quadam à Longobardis captus quidam diaconus tenebatur ligatus, eumq; ipsi qui tenebatur, vt interficerent cogitabant. Aduesperascente autem die, vir Dei Senctulus ab ijdem Longobardis, petuijt vt relaxaretur eiq; vita concederetur, quod posse se facere omnino negauerunt. Cumq; mortem illius deliberasse eos cerneret, petiuit vt sibi ad custodiam tradieretur. Cui protinus responderunt. Tibi quidem ad custodiendum

cum

eum damus, sed ea conditione interposita vt si iste fugerit, pro eo ipse morieris. Quod vir Dei libenter accipiens, prædictum diaconum in suam suscepit fidem, quem nocte media cum Longobardos omnes somno graui depressos aspiceret, excitauit, & ait. Surge, & concitus fuge, liberet te omnipotens Deus.

Sed idem diaconus promissionis eius non immemor, respondit dicens: Fugere pater non possum: quia si ego fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Dei Sanctulus ad fugiendum compulit, dicens: Surge, & vade, te omnipotens Deus eripiat nam & ego in manus eius sum. Tantum in me possunt facere, quãtum in me ipse permiserit. Fugit itaque diaconus, & quasi deceptus in medio fide iussor remansit. Facto ergo mane Longobardi qui diaconum ad custodiendum dederant, venerunt, quẽ dederant petierunt, sed hunc venerãdus presbyter fugisse respondit. Tunc illi inquiunt: Scis ipse melius quid conuenit. Seruus autem Domini constanter ait. Scio. Cui dixerunt. Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quã vis. Quibus vir Domini respondit dicens: *In manu Dei sum*, ea morte me occidite, qua ipse me occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit vt eum capite truncarent, quatenus sine graui cruciatu vitam eius compendiosa morte terminarent. Cognito itaque, quod Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reuerentiam magni honore habebatur, occidendus esset, omnes qui in eodem loco inuenti sunt Longobardi conuenerunt sicut sunt nimiæ crudelitatis, læti ad spectaculum mortis. Circumsteterunt itaque acies: Vir autem Domini deductus in medium est, atque ex omnibus fortibus viris electus est vnus, de quo dubium non esset quod vno ictu caput eius abscinderet. Venerandus ergo vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit nam petiuit vt sibi paululum licentia daretur orandi. Cui cum concessum fuisset, in terram se strauit & orauit. Quid dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsauit vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu tende ceruicem. Surrexit autem vir Domini, genuflexit, ceruicem tetendit, sed tenso collo eductam contra se spatam intuens, hoc vnum fertur publicè dixisse. Sancte Ioannes suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatum gladium tenens, nixu forti in altum brachium percussurus leuauit, sed deponere nullo modo potuit, nam repente diriguit, & erecto in cælum gladio brachium inflexibile remansit. Tunc omnis Longobardorum turba quæ ad illud mortis spectaculum aderat, in laudis fauorem conuersa mirari cœpit, virumq; Dei cum timore venerari, quia perfectæ claruit cuius sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aere ligasset. Itaque postulatus vt surgeret, surrexit, postulatus vt brachiũ sui carnificis sanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi antea iuramentum dederit, quod cum manu illa Christianum hominem non occidet. Sed Longobardus idem qui (vt ita dicam) brachium contra Deum tendendo perdiderat, pœna sua exigente compulsus est iurare, sese Christianum hominem nunquam occisurũ. Tunc vir Dei præcepit, dicens. Depone manum deorsum. Qui statim deposuit, atque illicò adiunxit: Remittet gladium in uaginam; Et statim remisit. Omnes ergo tãtæ virtutis hominem cognoscentes, boues & iumenta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre pro munere volebant, sed vir Dei tale suscipere munus renuit, minus autem bonæ mercedis quæsiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captiuos quos habetis mihi tribuite, vt habeam vnde pro vobis debeam orare. Factũq; est, quod omnes captiui cũ eo dimissi sunt, atque superna gratia disponente, cum se vnus pro vno morti obtulit, multos à morte liberauit. Nihil in hac re in Sanctulo mireris, sed pensa si potes, qui ille spiritus fuerit, qui eius tam simplicem mentem tenuit atque in tantæ virtutis culmine erexit. Vbi enim eius animus fuit quãdo mori pro proximo tam constanter decreuit, & pro temporali vita fratris vnius, despexit suam, atque sub gladio ceruicem tetendit. Quæ ergo vis amoris illud cor tenuit, quod mortem suam pro vnius salute proximi non expauit. Scimus certe quia idem vir venerabilis Sanctulus ipsa elementa quoque litterarum plene non nouerat, legis præcepta nesciebat, sed quia plenitudo legis est caritas, legem totam in Dei ac proximi dilectione seruauit, & quod foris in cogni-

cognitione non nouerat, ei intus viuebat in amore, & qui nunquam fortasse legerat quod de redemptore nostro Ioannes Apostolus dixit: Quoniam sicut ille pro nobis animam suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus animas ponere, tam sublime Apostolicum præceptum faciendo magis quàm sciendo nouerat. Comparemus si placet cum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam, Ibi hęc nostra iacet, vbi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quasi inter fructifera arbusta positi, odoramur poma, nec manducamus. Ille virtutum fructus carpere nouerat, quamuis hos in verbis odorari nesciebat. Cap. 37. lib. 3.

Ex quarto libro Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM XLIX.

Tantus tribulationibus sanctus quidam, nomine Spes, quantum à Domino dilectus erat, miracula circa eius mortem exhibita prodiderunt.

ADhuc in monasterio meo positus cuiusdam valde venerabilis viri relatione cognoui quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis pater nomine Spes monasterium construxit in loco, cui vocabulum Campleest, qui sexti ferè miliarij interiacente spacio à vetusta Nursiæ vrbe disiungitur. Hunc omnipotēs & misericors Deus ab æterno verbere flagellando protexit, eique dispensationis suæ maximam & seueritatem seruauit, & gratiam, quantumque eum prius flagellando dilexerat, postmodū perfectè sanando monstrauit. Eius namque oculos per quadraginta annorum spacia continuæ cæcitatis tenebris pressit, nullum ei lumen vel extremę visionis aperiens. Sed quia nemo in verbere illius gratia se destituente subsistit, & nisi idem misericors pater qui poenam irrogat, patientiam pręstet, mox per impatientia peccatum nobis ipsa auget correptio peccatorum, sitq; modo miserabili vt culpa nostra vnde sperare debuit terminum, inde sumat augmentum. Idcirco, nostra Deus infirma conspiciens, flagellis suis custodiam permiscet, atque in percussione sua electis filijs nunc misericorditer iustus est, vt sint quibus debeat postea iuste misereri. Vnde venerabilem senem, dum exterioribus tenebris premeret, interna luce nunquam destituit. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per sancti spiritus custodiam consolationem cordis. Cum verò anni iam quadragesimi fuisset in cæcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum suum denūciauit obitum, atque vt in monasterijs circumquaque constructis verbum vitæ prædicaret, admonuit, quatenus corporis recepto lumine, visitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans fratrum cænobia circumijt, mandata vitæ quæ agendo didicerat, prædicauit. Quintodecimo ergo die ad monasterium suum peracta prædicatione reuersus est, ibique fratribus conuocatis astans in medio sacramentum Dominici corporis & sanguinis sumpsit, moxq; cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. Qui illis psallentibus orationis intentus animam reddidit. Omnes vero fratres qui aderant, ex ore eius columbam exisse viderunt, quæ mox aperto oratorij tecto egressa aspicientibus fratribus penetrauit in cęlum. Cū idcirco animam in columbæ specie apparuisse credendum est, vt omnipotens Deus ex hac ipsa specie ostenderet, ei vir ille quam simplici corde seruisset. Cap. 10. lib. 4.

EXEMPLVM L.

Feminarum consortium repellens presbyter quidam, sanctorum Petri & Pauli meruit visitatione moriturus ad cęlestia regna vocari.

IN eadem prouincia Nursiæ presbyter quidam commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinis accepit presbyteram suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere nūquam sinebat, eamq; sibimet appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi familiaritatis communionem funditus absciderat. Habēt quippe sancti viri hoc proprium, nam vt semper

semper ab illicitis longè sint, à se plerumque licita abscindunt. Vnde idem vir ne ali quam per eam vnquam incurreret culpam, sibi etiam ministrari per illam recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis presbyter cum longam vitæ impressisset ætatem, anno quadragesimo ordinationis suę inardescente grauiter febre correptus, ad extrema deductus est. Sed cum eum presbytera sua conspiceret, solutis iam membris quasi in mortem distentum, vtrum ei adhuc vitale spiramen inesset naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens, cui tenuissimus inerat flatus, quanto annisu valuit vt loqui potuisset, inferuescente spiritu collegit vocem, atque in hęc verba erupit, dicens: Recede à me mulier: adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa ergo recedente, crescente virtute corporis cū magna cępit lætitia clamare, dicens: Bene veniant Domini mei, bene veniant Domini mei, quid ad tātillum seruum vestrum estis dignati cōuenire? Venio, venio, gratias ago gratias ago. Cumq; hoc iterata crebrò voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui qui illum circumstabant, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicēs: Nunquid conuenisse hic sanctos Apostolos non videtis? beatum Petrum, & Paulum primos Apostolorum non aspicitis? Ad quos iterū conuersus dicebat: Ecce venio, atque inter hæc verba animam reddidit. Et quia veraciter sanctos Apostolos viderat, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerumque cōtigit iustis, vt in morte sua sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant: sed dum eorum menti æternorum ciuium societas ostenditur, à carnis suæ copulatione sine doloris, & formidinis fatigatione soluantur. Cap. 11. lib. 4.

EXEMPLVM LI.

Castitatis amatrix Galla secundum matrimonium respuit, & à sancto Petro visitata, ad cælestem sponsum læta perrexit.

INterea neque hoc silendum arbitror quod mihi personarum grauium atque fidelium est relatione compertum. Gothorum namque tempore huius vrbis nobilissima puella Galla Symmachi Consulis ac Patricij filia, inter adolescentiæ tempora marito tradita, in vnius anni spacio eius est mortem viduata. Quam dum feruente mundi copia ad iterandum thalamum, & opes & ætas vocarent, magis elegit spiritalibus nuptijs copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, sed ad gaudia æterna peruenitur, quam carnalibus nuptijs subijci, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tēdunt. Huic autem cum valde ignea conspersio corporis inesset, cœperunt medici dicere. Quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbam esset habitura, quod ita post factū est. Sed sancta mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris sponsi speciem amauit, nec verita est si hoc in illa fędaretur, quod a cælesti sponso in ea non amaretur. Mox ergò vt eius coniux defunctus est, abiecto sæculari habitu, ad omnipotentis Dei seruitium sese apud beati Petri Apostoli Ecclesiam monasterio tradidit, ibiq; multis annis simplicitati cordis atque orationi dedita, larga indigentibus eleemosynarum opera inpendit. Cumq; omnipotens Deus perennem iam mercedem reddere eius laboribus decreuisset, cancri vlcere in mammilla percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere consueuerant, quia videlicet amica lucis non solum spiritales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadem iaceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrum intra vtraque candelabra ante lectulum suum astitisse, nec perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam exultauit, eiq; dixit: Quis es Domine mi? Dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimi vt est vultus, inclinato capite annuit, dicens, Dimissa, veni. Sed quia quandam sanctimonialem feminam in eodem monasterio præ ceteris diligebat, ilico Galla subiunxit. Rogo, vt soror Benedicta mecū veniat. Cui illè respondit: Non, sed illa talis tecum veniat. Hæc verò quam petis, die te erit tricesimo secutura. His ergò expletis Apostoli visio assistentis, & colloquentis ablata est. At illa protinus cunctę Congregationis matrem accersiuit, eiq; quid viderit, quidve audierit indicauit. Tertio autem die cum ea quæ fuerat iussa soror defuncta est. Illa verò quam

ipsa

ipsa proposuerat, tricesimo die subsecuta est. Quod factum nunc vsque in eodem monasterio manet memorabile. Sicq; hoc à præcedentibus matribus traditum, narrare illic subtiliter solent iuniores, quę nũc sunt sanctimoniales virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ affuissent. Cap. 13. lib. 4.

EXEMPLVM LII.

Tentatus & tribulatus paralysi Seruulus, sonantib. angelis ad cælum recipitur.

IN ea porticu quæ euntibus ad Ecclesiam beati Clementis peruia erat, fuit quidam Seruulus nomine, qui quidem pauper rebus, sed meritis diues erat, quem longa ægritudo dissoluerat. Nam ex quo illum scire potuimus, vsque ad finem vitæ paralyticus iacebat. Quid dicam quia stare non poterat, qui nunquam in lecto suo surgere vel ad sedendum valebat, nunquam manũ suam ad os perducere, nunquam se potuit in latus aliud declinare? Huic ad seruiendum mater cum fratre aderãt, & quidquid ex eleemosyna poterat accipere, hoc corũ manibus pauperibus erogabat. Nequaquã litteras nouerat, sed scripturæ sacrę sibimet codices emerat, & religiosos quoque in hospitium suscipiẽs, hos coram se legere studiosè faciebat. Factumq; est vt iuxta modum suum plenè sacram scripturam disceret, cũ sicut dixit, litteras funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere, hymnis & Dei laudibus dieb. & noctibus vacare. Sed cum iam tempus adesset, vt tanta eius patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitaria redijt. Cumq; iam se morti proximum agnouit, peregrinos viros, atque in hospitalitate susceptos admonuit, vt surgerent, & cũ eo psalmos pro expectatione sui exitus decantarent. Cumq; cum eis & ipse moriens psalleret, voces psallentium repente compescuit cum terrore magni clamoris, dicens: Tacete: Nunquid non auditis quantæ resonant laudes in cælis? Et cum ad easdem laudes quas intus audierat, aure cordis attenderet, sancta illa anima carnes soluta est. Qua scilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, vt omnes illi qui aderant, inæstimabili suauitate replerentur: ita vt per hoc patenter agnoscerent, quod eam laudes in cælo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc vsque viuit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousque corpus eius sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrãtia non recessit. Cap. 14. lib. 4.

EXEMPLVM LIII.

Tentata & tribulata paralysi quædam nomine Rhomula, gloriosa lætaq; morte canentibus sanctorum choris, ad cælum est deducta.

EO tempore quo monasterium petij, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta in vrbe hac iuxta beatæ Mariæ semper Virginis, manebat Ecclesiam. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic autem Redemptæ duæ in eodem habitu discipulæ aderant, vna nomine Rhomula, & altera quæ nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæ in vno habitaculo commorãtes, morũ quidem diuitijs plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus sum Rhomula, aliam condiscipulam suam quam prædixi magnis vitę meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valdè ad continuæ orationis vsum. Sed quia plerumque hi quos iam perfectos homines æstimant, ad huc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent (sicut sæpè imperiti homines necdum perfectè sculpta sigilla conspicimus, & iam quasi perfecta laudamus, quæ tamen adhuc etiam artifex considerat & limat, laudari ea audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit) hæc quam predixi, Rhomula, ea, quam Græco vocabulo medici paralysim vocãt, molestia corporali percussa est, multisque annis in lecto decubans, penè omni iacebat membrorum officio destituta. Nec tamen hæc eadem eius mẽtem ad impatientiam flagella perduxerunt. Nã ipsa ei detrimenta membrorum, facta fuerant incrementa virtutum, quæ tanto solicitius ad vsum orationis excreuerat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat.

lebat. Nocte ergò quadam eamdẽ Redemptã, de qua prefatus sum, quæ vtrasque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ mox cum alia eius condiscipula surrexit, sicut vtrisque referentib. & multis res eadem claruit, & ego quoque in eodem tempore agnoui. Cumq; noctis medio lectulo iacentis assisterent, subitò cælitus lux emissa omne illius cellulæ spacium impleuit, & splendor tantæ claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore perstringeret, atque, vt post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, & in subitò stupore remanerent. Cœpit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur, atque, vt dicebant, intrantium multitudinem sentiebant. Sed nimietate timoris, & luminis videre non poterant, quia earum oculos, & pauor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reuerberabat, quam lucem protinus miri est odoris fragrantia subsecuta, ita vt earum animum, quem lux emissa terruerat, odoris suauitas refoueret. Sed cum vim claritatis ferre non possent, cœpit eadem Rhomula assistentem, & trementem Redemptam suorum morum magistram blanda voce consolari, dicens. Noli timere mater, nõ morior modò. Cũq; hoc crebrò diceret, paulatim, lux quæ emissa fuerat, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus, & tertius transiuit, vt aspersa fragrantia odoris maneret. Noctè ergo quarta eamdem magistram suam iterum vocauit, qua veniente, viaticum petijt, & accepit. Necdum verò eadem Redempta, vel alia eius condiscipula à lectulo iacentis abscesserat, & ecce subitò in platea ante eiusdẽ cellulæ ostium duo chori psallentium constiterant, & sicut dicebant sexus ex vocibus se discreuisse, psalmodiæ cantus dicebant viri, & feminæ respondebant. Cumq; ante fores cellulę exhiberentur cęlestes exequiæ, sancta illa anima carne soluta est, atque in cęlum ducta, quantoq; chori psallentium altius ascendebant, tanto cœpit psalmodia lenius audiri, quousque, & eiusdem psalmodiæ sonitus, & odoris suauitas elongata finiretur. Cap. 15. lib. 4.

EXEMPLVM LIIII.

Mores leues deponere Musa puella in cælum itura à Virgine Maria præmonetur.

SEd neque hoc sileam quod prædictus probus Dei famulus de sorore sua, Musa nomine, puella parua narrare consueuerat, dicens, quod quadam ei nocte per visionem sancta Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coæuas eis in albis vestib. puellas ostendit. Quib. cum illa admisceri appeteret, sed se eis iungere non auderet, beatæ Mariæ semper Virginis est voce requisita, an vellet cum eis esse, atque in eius obsequio viuere. Cui cum puella eadem diceret, volo, ab ea protinus mãdatum accepit, vt nihil vltra leue ac puellare ageret, à risu, & iocis se abstineret, sciẽs per omnia quod inter eas virgines, quas viderat, ad eius obsequium die trigesimo venire. Quib. visis in cũctis suis morib. puella mutata est, omnemq; à se leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis detersit manu. Cumq; eam parentes eius mutatam esse mirarentur requisita rem retulit, quid sibi beata Dei genetrix iusserit, vel qua die esset itura ad obsequium eius, indicauit. Tum post vicesimum quintum diem febre correpta est. Die autem trigesimo cum hora exitus eius appropinquasset, eamdem Beatam genitricem Dei cum puellis quas per visionem viderat, ad se venire conspexit. Cui etiã se vocanti respondere cœpit, & depressis reuerenter oculis aperta voce clamare. Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce spiritum reddidit, & ex virgineo corpore, habitatura cum sanctis virginibus exiuit. Cap. 17. lib. 4.

EXEMPLVM LV.

Puer quinque annorum maledicere solens, ad inferos damnandus deducitur.

ET si omnes baptizatos infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cæleste credendum est, omnes tamen paruulos qui scilicet loqui possunt, regna cęlestia ingredi credendũ non est; quia nonnullis paruulis eiusdem regni cœlestis aditus à parentibus clauditur, si malè nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac vrbe notissimus ante triennium filium habuit annorum (sicut arbitror) quinque: quem

quem nimis carnaliter diligens remisse nutriebat, atque idem paruulus (quod dictu graue est) mox vt eius animo aliquid obstitisset, maiestatem Dei blasphemare consueuerat. Qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem. Cumq; eum suus pater in sinu teneret (sicut hi testati sunt qui præsentes fuerunt) malignos ad se spiritus venisse trementibus oculis puer aspiciens, cępit clamare. Obsta pater obsta. Qui clamans declinabant faciem, vt se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cum ille trementem requireret, quid videret, puer adiunxit, dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset, maiestatis nomen protinus blasphemauit, & animam reddidit. Vt.n. omnipotens Deus ostenderet, pro quo reatu talibus fuisset executoribus traditus, vnde viuentem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare, vt qui diu per diuinitatis patientiam blasphemus vixerat, quandoque per diuinitatis iudicium blasphemaret, & moreretur, quatenus reatum suum pater eius agnosceret, qui paruuli filij animam negligens, non paruulum peccatorem gehennæ ignib. nutrijsset. Cap. 18. lib. 4.

EXEMPLVM LVI.

Morituri fratres ab albatis viri inscribuntur.

IN monasterio meo quidam ante decennium Gerontius dicebatur. Qui cum graui molestia corporis fuisset depressus, in visione nocturna albatos viros, & clari omnino habitus in hoc ipsum monasterium descendere de superioribus aspexit. Qui dum coram lecto iacentis assisterent, vnus eorum dixit: Ad hoc venimus, vt de monasterio Gregorij quosdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens adiunxit: Scribe Marcellinum, & Valentinianum, atque alios, quorum nunc nomina non recordor. Quibus expletis addidit, dicens: Scribe, & hunc ipsum, qui nos aspicit. Ex qua visione certus redditus prędictus frater, facto manè innotuit fratribus qui essent ex eadem cella morituri, quos se etiam denunciauit esse secuturum. Tum die alia prædicti fratres mori cœperunt, atque sub eodem ordine se in mortè secuti sunt, quo fuerunt in descriptione nominati. Ad extremum verò, & ipse obijt, qui eosdem fratres morituros præuidit. Cap. 26. lib. 4.

EXEMPLVM LVII.

Cælestem gloriam ad breuissimum tempus expertus puer omnium hominum linguis loqui didicerat.

IN ea mortalitate, quę patri cij Narsi temporibus hanc vrbem vehementer afflixit, in domo Valeriani Romanæ Vrbis aduocati, puer Armentarius fuit præcipuæ simplicitatis, & humilitatis. Cum verò eiusdem aduocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & vsque ad extremum deductus. Qui subitò sublatus à præsentibus, redijt, sibiq; Dñm suum fecit vocari, cui ait? Et ego in cælo fuit, & qui de hac domo morituri sunt, agnoui. Ille, atque ille morituri sunt, tu verò non timeas, quia hoc in tempore moriturus non es. Vt verò scias quia me fuisse in cælo verum fateor, ecce accepi illic vt linguis omnium loquar. Nunquid non cognitum tibi fuit Græcam linguam me omnino nescisse? & tamen Grecè loquor, vt cognoscas an verum sit quòd me omnes linguas accepisse testificor. Cui tunc Græcè dominus suus locutus est, atque ille in eadem lingua respondit, vt cuncti qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo prædicti Narsi spatarius Vulgar manebat, qui festinè ad ægrum deductus ei Vulgarica lingua locutus est, sed ita puer ille in Italia natus, & nutritus in eadẽ barbara locutione respondit, ac si eadem fuisset gente generatus. Mirati sunt omnes qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento, quas eum antea nescisse nouerant, crediderunt de omnibus, quas probare minimè valebant. Tunc per biduum mors eius dilata est, sed die tertio (quo occulto iudicio nescitur) manus ac brachia, lacertosq; suos dentibus laniauit, atque ita à corpore exiuit. Quo mortuo, omnes illi quos prædixerat, ex hac protinus luce subtracti sunt, nullusq; in illa domo ex eadem tempestate defunctus est, qui voce illius denunciatus nõ est. Ibidem.

EXEM-

EXEMPLVM LVIII.

Tentatus infirmitate Comes, aeris serenitatem, necnon, & totius corporis sui sanitatem post mortem recepit.

NEque hoc silendum puto, quod de Theophanio Centúcellensis vrbis Comite in eadẽ vrbe positus multis attestantibus agnoui. Fuit namque vir misericordiæ actibus deditus, bonis operibus intentus, hospitalitati præcipuè studens. Exercendis quidem Comitatus curis occupatus, agebat terrena, & temporalia, sed, vt post in fine claruit, magis ex debito, quam ex intentione. Nam cum appropinquante mortis eius tẽpore, grauissima aeris tempestas obsisteret, ne ad sepeliendum deferri posset, eum vxor sua cum vehementissimo fletu inquisiuit dicens: Quid faciam? quomodo te ad sepeliendum prodibo, quę ostiũ domus huius præ nimia egredi tempestate non possum. Tunc ille respondit. Noli mulier flere, quia mox vt ego defunctus fuerò, eadem hora serenitas rediet. Cuius protinus & vocem mors, & mortem serenitas secuta est. Quod signum etiã alia admiranda, & nõ minora sunt signa comitata: Nam manus eius, & pedes podagræ humore tumescentes, versi in vulnera fuerant, & profluente sanie putrefacta erant. Sed dũ corpus ex more ad lauandum esset nudatum, ita manus pedesq; eius sani inuenti sunt, ac si nunquam vulneris aliquid habuissent. Elatus itaque, ac sepultus est, eiusq; coniugi visum est, vt quarto die in sepulchro illius marmor, quod superpositum fuerat, mutari debuisset. Quod videlicet marmo corpori eius superpositum dum fuisset ablatum, tanta ex corpore eius fragrantia odoris emanabat, ac si ex putrescente carne ipsius pro vermibus aromata efferbuissent. Cap. 27. lib. 4.

EXEMPLVM LIX.

Persecutor bonorum Theodoricus Rex, inter Ioannem Papam, & Symmachum patricium, ad Vulcani ollam deducitur.

THeodorici regis temporibus pater soceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, atque ad Italiam redibat. Cuius nauis appulsa est ad Insulam, quæ Liparis appellatur. Et quia illic vir quidam solitarius magnæ virtutis habitabat, dum nautæ nauis armamenta repararent, visum est prædicto patri soceri mei ad eumdẽ virum pergere, seq; eius orationibus commendare. Quos vir Domini cum vidisset, eis inter alia quæ loquebatur dixit. Scitis quia rex Theodoricus mortuus est? Qui illi protinus responderunt: Absit, nos eum viuentem dimisimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vsque perlatum est. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiam, mortuus est, nam hesterna die hora nona inter Ioãnem Papam, & Symmachum Patricium discinctus atque discalciatus, & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus est. Quod illi audientes sollicitè conscripserunt diem, atque, in Italiam reuersi, eodem die Theodoricum regem fuisse inuenerunt mortuum, quo di eius exitus atque supplicium Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Ioannem Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoque Patricium ferro trucidauit, ab illis iustè mitti in ignem apparuit, quos in hac vita iniustè iudicauit. Cap. 30. lib. 4.

EXEMPLVM LX.

Luxuriosus Tyburtius presbyter infernali rogo cremandus imponitur.

GOthorum tempore quidam spectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dum diu immotus ac rigidus iaceret, visum est quòd ab eo funditus flatus vitalis exisset, atque exanime remansisset corpus. Cumq; essent, & multi qui cõuenerant, & eum iam mortuum familia lugeret, subitò redijt, & cunctorum plangentium in stuporem versæ fuet lacrymæ Qui reuersus ait: Cito ad Ecclesiam Beati Laurentij Martyris quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur, puerum mittite, & quid de Tyburtio presbytero agatur videat, & renunciare festinet.

Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus desiderijs subiacere ferebatur. Cuius adhuc vitæ morumq; bene quoque Florentius eius nunc Ecclesiæ presbyter meminit. Cum verò puer pergeret, narrauit idem Reparatus, qui ad se reuersus fuerat,

quid de illo quo ductus fuerat agnouit, dicens: Paratus fuit rogus ingens, deductus autem Tiburtius presbyter in eo est superpositus, atque supposito igne cõcrematus. Alius autem parabatur rogus, cuius à terra in cælum cacumen tendi videbatur. Cui emissa voce clamatum est, cuius esset? His ergo dictis, statim Reparatus defunctus est. Puer verò, qui trasmissus ad Tyburtium fuerat, iam eum mortuum inuenit. Qui videlicet Reparatus, ductus ad loca pœnarum, dum vidit, redijt, narrauit, & obijt, apertè monstratur, quod illa, non sibi viderat, sed illi quibus dum adhuc cõcessum est viuere, licet & à malis operibus emendare. Rogum verò construi Reparatus vidit, non quòd apud infernum ligna ardeat vt ignis fiat, sed narraturus hic viuentibus illa de incendio prauorum vidit, ex quibus nutriri apud viuentes corporalis ignis solet, vt per hæc assueta audientes discerent, quod de insuetis timere debuissent. Cap. 31. lib. 4.

EXEMPLVM LXI.

Ebrius curialis cum iuuencula, quam ex baptismate susceperit, fornicatur, & ob id gehẽnalibus flammis exurritur.

QVidam curialis in Valeriana prouincia sanctissimo Paschali Sabbato iuuẽculam cuiusdã filiam in baptismate suscepit. Qui post ieiunium domum reuersus, multoq; vino inebriatus, eamdem filiolam suam secum manere petijt, eamq; nocte illa (quod dictu nefas est) perdidit. Cumq; mane facto surrexisset, reus cogitare cœpit vt ad balneum pergeret, ac si aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cœpitq; trepidè Ecclesiam ingredi. Sed si tanto die ad Ecclesiam non iret, erubescebat homines, si verò iret, pertimescebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad Ecclesiam, sed tremebundus ac pauens stare cœpit, atque per singula momenta suspectus qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumq; vehementer timeret, ei in illa Missarum celebritate quasi aduersi nihil contigit. Qui lætus exiuit, & die altero Ecclesiam iam securius intrauit. Factũque est vt per sex continuos dies lætus ac securus procederet, æstimans quod eius scelus Dominus aut non vidisset, aut visum misericorditer dimisisset. Die autem septimo subita morte defunctus est. Cumq; sepulturæ traditus fuisset, per longum tempus videntibus cunctis de sepulchro eius flamma exiuit, & tamdiu ossa eius concremauit, quousque omne sepulchrum consumeret, & terra quæ in tumolo collecta fuerat defossa videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens ostendit, quod eius anima in occulto pertulit, cuius, & corpus ante humanos oculos flamma consupsit. qua in re nobis quoque audientibus hoc exemplum formidinis dare dignatus est, quatenus ex hac consideratione colligamus, quid anima viuens ac sentiẽs pro reatu suo patitur, si tanto ignis supplicio etiã insensibilia ossa concremantur. Capit. 32. libro 4.

EXEMPLVM LXII.

Inferni pœnas videns Petrus monachus, grauissimam pœnitentiam in mundo peregit.

PEtrus quidam monachus ex regione ortus Hyberniæ, loco vastæ solitudinis, cui Euassa nomen est, inhærebat. Hic priusquam eremum peteret molestia corporis interueniente defunctus est, sed protinus corpori restitutus, inferni se supplicia atque innumera loca flammarum vidisse testabatur, qui etiam quosdam huius sæculi potentes in eisdem flammis suspensos se vidisse narrauit. Qui cum iam deductus esset, vt in illo iam, & ipse mergeretur subitò angelum corusci habitus apparuisse fatebatur, qui eum in ignem mergi prohiberet, cui & dixit: Egredere, & qualiter tibi post hæc viuendum sit cautissimè attende. Post quam vocem paulatim recalescentibus membris, ab æterno mortis somno euigilans, cunctaque circa illum fuerant gesta narrauit, tantisq; postmodum, se vigilijs ieiunijsq; constrinxit, vt inferni eum vidisse, & pertimuisse tormenta, etsi taceret lingua, conuersatio loqueretur. Cap. 10. lib. 3.

EXEM-

EXEMPLVM LXIII.

Infernales pœnas videns quidam ad vitam redidit, sed vitiosam conuersationem suam non correxit.

ANte triennnium quoque in hac pestilentia, quæ hanc vrbem clade vehementissima depopulata fuit (in qua etiam corporali visu sagittæ cęlitus demissę, & singulos quosque ferire videbatur) quidam miles in hac eadem nostra vrbe percussus, ad extrema peruenit, qui eductus è corpore, exanimis iacebat, sed cito rediit, & quæ cum eo fuerât gesta narrauit. Aiebat enim sicut tunc res multi innotuit, quod pons erat, sub quo niger atque caliginosus, fętoris intolerabilis nebulam ex halans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte amœna prata erant, atque virentia odoriferis herbarum florib. adornata, in quib. albatorum hominum conuenticula esse videbantur. Tantusq; in loco eodem odor suauitatis inerat, vt ipsa suauitatis fragrantia illic omnes deambulantes habitantesq. satiaret. Ibi mansiones diuersorum singulæ multitudine lucis plenæ. Ibi quędam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi, sed cuius esset non potuit agnosci. Erant verò super ripam prędicti fluminis nō nulla habitacula, sed alia exsurgentis fœtoris nebula tangebantur, alia autem exsurgens fœtor ex flumine minimè tangebat. Hæc verò erat in prędicto ponte probatio, vt quisquis per eum iniustorum vellet transire, in tenebrosum fętentemq; fluuium laberetur: iusti verò, quibus culpa non obstitit, securo per eū gressus ac libero ad loca amœna peruenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ maiorem (qui ante quadriennium defunctus est) deorsum positum in locis illis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dū requireret, cur ita esset, ea se dixit audisse, quæ nos, qui eum in hac ecclesiastica domo nouimus, scientes acta eius recolimus, dictum namque est; Hæc idcirco patitur, quia si quid ei pro faciēda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio, quam obedientia seuiebat: quem sic fuisse nullus qui illū nouit, ignorat. Ibi se, & quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prędictum pontem veniens tanta per eum auctoritate transiit, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem pōte quoque Stephanum quemdam se cognouisse testatus est, qui dū transire voluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, atque à quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentib. percoxas dorsum, atque à quibusdam albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumq; hoc luctamen esset, vt hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent, ipse qui hæc videbat ad corpus reuersus est, & quid de eo plenius gestū sit, minimè cognouit. Qua in re eiusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemosynarum operatione certabant. Qui enim percoxas deorsum, per brachia trahebatur sursum, patet nimirum, quia & eleemosynas amauerat, & carnis vitiis perfectè non restiterat, quæ eum deorsum trahebant, sed in illo occulto arbitri examine quòd in eo vicerit, & nos, & eum qui vidit, & reuocatus est, latet. Constat tamen quia idem Stephanus postquam & inferni loca vidit, & ad corpus rediit, vitā perfectè minime correxit, qui post multos annos de corpore ad huc ad certamen vitæ & mortis exiuit. Qua de re colligitur, quia ipsa quoque inferni supplicia cū demostratur, aliis hoc ad adiutorium, aliis verò ad testimonium fiat, vt isti videant mala quę caueant, illi verò amplius puniantur, quo inferni supplicia iam visa & cognita, vitare noluerant. Ibidem.

EXEMPLVM LXIV.

Misericors in pauperes sutor Sabbatis eleemosynam dedit, & domum in cœlis adificauit.

IVxta nos quidam Deus dedit nomine religiosus habitabat, qui calciamenta solebat operari, de quo alter per reuelationē vidit, quod eius domus ædificabatur: sed in ea constructores sui in solo die sabbati videbantur operari. Qui eiusdem viri postmodum vitam subtiliter requirens, inuenit, quia ex his quæ diebus singulis laborabat quidquid ex victu & vestitu superesse potuisset, die sabbathi ad Beati Petri Ecclesiam deferre consueuerat, atque indi-

gentibus erogare. Qua ex re perpende, quod non immeritò domus ipsius fabrica Sabbato crescebat. Ibidem.

EXEMPLVM LXV.

Tarsilla & Aemiliana sancti Gregorij amitæ, quam feliciter ad Dominum migrarunt, & quomodo, Gordiana societate laicarum puellarum secularis effecta est.

TRes sorores pater meus habuit, quæ cunctæ tres sacræ virgines fuerunt, quarum vna Tarsilla, altera Gordiana, alia Aemiliana dicebatur, vno omnes ardore conuersæ, vno eodemq; tempore sacratæ, sub districtione regulari degentes in domo propria socialem vitam ducebant. Cumq; essent diutius in eadem conuersatione, cœpit quotidianis incrementis in amorem conditoris sui Tarsilla, & Aemiliana succrescere, & cum solo hic essent corpore, quotidie animo ad æterna transiere. Atq; contra Gordianę animus cœpit à calore amoris intimi per quotidiana detrimẽta tepescere, & paulisper ad huius sęculi amorem redire. Crebrò autem Tarsilla dicere Aemilianę sorori suæ cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem meam de nostra sorte non esse, perpendo enim quia foras defluit, & cor ad quod proposuit non custodit. Quam curabant quotidie blanda redargutione corripere, atque à leuitate morum ad grauitatem sui habitus reformare. Quę quidem resumebat vultũ subitò grauitatis inter verba correptionis, sed cum eiusdẽ hora correptionis transisset, transibat protinus & superducta grauitas honestatis, moxq; ad leuia verba redibat, puellarum gaudebat societate laicarum, eiq; persona valde onerosa erat, quæcumque huic mundo dedita non erat. Quadam vero nocte huic Tarsillæ, quæ inter sorores suas virtute continuæ orationis, afflictionis studiosæ, abstinentię singularis, grauitate vitæ honorabilis, in honore & culmine sanctitatis excreuerat, sicut ipsa narrauit, per visionem atauus meus Felix, huius Romanæ Ecclesiæ antistes apparuit, eiq; mansionem perpetuę claritatis ostendit, dicens: Veni quia in hac te lucis mansione suscipio. Quæ subsequenti die mox febre correpta ad diem peruenit extremũ. Et sicut nobilib. fœminis virisq. morientib. multi conueniunt, qui eorum proximos consolentur, & sic eadem etiam hora qua emisit spiritum multi viri feminæ eius lectulum circumsteterunt, inter quas mater mea affuit. Tum subitò illa sursum respiciens, Iesum venientem vidit, & cum magna animaduersione cœpit circumstantib. clamare, dicens; Recedite, Iesus venit. Cumq; in eum intenderet quem videbat, sancta illa anima è carne soluta est. Tantaq; subitò fragrantia miri odoris aspersa est, vt ipsa quoque suauitas cunctis ostenderet illuc auctorem suauitatis venisse. Cumq; corpus eius ad lauandum more mortuorum esset nudatum, longæ orationis vsu in cubitis eius ac genib. camelorum more inuenta est obdurata cutis excreuisse, & quid spiritus eius semper egerit, caro mortua testabatur. Hæc autem gesta sunt ante Dominici Natalis diem. Quo transacto, mox Aemilianæ sorori suæ per visitationẽ nocturnæ visionis apparuit, dicens: Veni, vt quia Dominicum Natalem sine te feci, sanctam Theophaniam iam tecum faciam. Cui illa protinus de sororis suæ Gordianæ salute sollicite respondit. Et si sola venio, sororem nostram Gordianam cui dimitto. Cui, sicut asserebat, tristi vultu iterum dixit: Veni: Gordiana etenim soror nostra inter laicas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis est secuta, atque ita vt dictum fuerat ante Dominicæ apparitionis diem eadem molestia ingrauescente defuncta est. Gordiana autem mox vt solam remansisse se reperit, eius prauitas excreuit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris & reuerentiæ, oblita consecrationi conductorem agrorum suorum postmodum maritum duxit. 4. Dialog. ca. 16. & homil. euang. 38.

EXEMPLVM LXVI.

Conuertitur peruersus Theodorus draconi datus ad deuorandum.

INquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in meum monasterium fratrem suum moribus & conuersatione valde religiosum necessitate magis, quam voluntate secutus est. Cui nimirum graue erat, si quis pro sua aliquid salute loque-

loqueretur. Bona autem non solum non facere, sed, & audire non poterat. Nunquam se ad sanctæ conuersationis habitum venire iurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper huius vrbis populum ex parte magna consumpsit, percussus in inguine, perductus est ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, conuenerunt fratres, vt egressum animæ illius orando protegerent, iam corpus eius ab extrema erat parte præmortuum, in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœpere enixius orare, quanto eum iam videbant sub celeritate discedere. Tunc repentè cœpit iisdem fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum inetrrumpere, dicens: Recedite, ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter præsentiam vestram me deuorare non potest. Caput meum in suo ore iam absorbuit, date locū vt me non amplius cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad deuorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc fratres ei cœperunt dicere. Quid est quod loqueris frater? signum tibi sanctæ crucis imprime. Respondebat ille magnis clamoribus, dicens: Volo me signare, sed non possum, quia squamis huius draconis premor. Cumq; hoc fratres audirent, prostrati in terram cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius vehementius orare, & ecce subitò cœpit æger cum magnis vocibus clamare, dicens: Gratias ago Deo, ecce draco, qui me ad deuorādum acceperat, fugit, orationibus vestris expulsus est, stare non potuit, pro peccatis meis modò intercedite, quia conuerti paratus sum, & secularem vitam funditus relinquere. Hic ergò qui, sicut iam dictum est, ab extrema fuerat corporis parte præmortuus, reseruatus ad vitam toto ad Deum corde conuersus est, & postquam mutatus mente diu est flagellis attritus, tunc eius anima carne soluta est. Cap. 37. lib. 4.

EXEMPLVM LXVII.

Moriturus Crisorius dæmones vidit, inducias petijt, & nihil impetrauit.

Vir in hoc mundo valde diues fuit Crisorius nomine, sed tantum vitijs plenus, quantum rebus superbia tumidus, suæ carnis voluptatibus subditus, in adquirendis rebus auaritiæ facibus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decreuisset, corporali hunc molestia percussit, qui ad extremum veniens, eadem hora, qua iam de corpore exiturus erat, apertis oculis vidit tetros, & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, vt ad inferni claustra ipsum raperent. Cœpit tremiscere, pallescere, & sudare, & magnis vocibus inducias petere filiumq; suum nomine Maximum, quem ipse iam monachus monachū vidi, nimijs, & turbatis vocibus inclamare, dicens: Maxime, curre, nunquam tibi mali aliquid feci, in fide tua me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit lugens, & perti repens familia conuenit, eos autem quos ille insistentes sibi grauiter tolerabat, ipsi malignos spiritus videre non poterant, sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius qui trahebatur videbant. Pauore autem tetræ eorum imaginis huc illicq; vertebatur, in lectulo iacebat, in sinistro latere aspectum eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumq; constrictus nimis relaxari etiam se posse despe raret, cœpit magnis vocibus clamare. Inducias vel vsque mane, inducias vel vsque mane. Sed cum clamaret in ipsis vocib. de habitaculo suæ carnis auulsus est. De quo nimirum constat, quia pro nobis ista, non pro se viderat, vt eius visio nobis proficiat, quos adhuc diuina potentia longanimiter expectat: Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petijsse quid profuit, qui easdem inducias, quas petiuit, non accepit? Cap. 38. lib. 4.

EXEMPLVM LXVIII.

Abstinentem se fingens monachus, draconi traditur deuorandus.

Est etiam nunc apud nos Athanasius presbyter Licaoniæ, qui in diebus suis Licaonij rem terribilem narrat euenisse. Ibi namque, vt ait, quoddam monasterium Congalaton dicitur, in quo quidam monachus magnæ æstimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni sua actione compositus, sed sicut ex fine res patuit, longè aliter quam

apparebat fuit. Nam cum se ieiunare cum fratribus demonstraret, occultè manducare consueuerat. Quod eius vitium fratres omninò nesciebant. Sed corporis superueniente molestia, ad vitæ extrema perductus est. Qui cum iam esset ad finem, fratres ad se omnes qui in monasterio inerant congregari fecit, at illi tali, vt putabant, viro moriente, magnum quid ac delectabile se ab eo audire crediderunt. Quibus ipse afflictus, & tremens compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur exire. Nam dixit, quando me ieiunare vobiscum credebatis, occultè comedebam, & nunc ecce ad deuorandum draconi sum datus, qui cauda sua genua mea pedesq; colligauit, caput verò suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens abstrahit. Quibus dictis, statim defunctus est, atque vt penitendo se liberare potuisset à dracone, quem viderat, expectans non est. Quod nimirum constat, quia ad solam vtilitatem audientium viderat, qui eum hostem, cui traditus fuerat, agnouit, & non euasit. Ibidem.

EXEMPLVM LXIX.

Pertinax, & partialis in suo sentimento Pascasius, etiam miracula faciens purgatorium habuit.

CVm adhuc iuuenculus essem, atque in laicali habitu, à maioribus atque scientibus audiui, quod Pascasius huius Apostolicæ sedis Diaconus, cuius apud nos rectissimi, & luculenti de spiritu sancto libri existunt, miræ sanctitatis vir fuerit, eleemosynarum maximè operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor sui. Sed hic in ea contentione, quæ inardescente zelo fidelium inter Symmachum, & Laurentium facta est, ad pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium post vnanimitate superatus, in sua tamen sententia vsque ad diem sui exitus perstitit, illum amando, atque præferendo, quem episcoporum iudicio præesse sibi Ecclesia refutauit. Hic itaque cum temporibus Symmachi Apostolicæ sedis præsulis esset defunctus, eius dalmaticam feretro superpositã dæmoniacus tetigit, statimq; sanatus est. Post multum verò temporis Germano Capuano Episcopo, cuius superius memoriã feci, medici pro corporis salute dictauerant, vt in angularibus thermis lauaretur. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium Diaconum, stantem & obsequentem in caloribus inuenit, quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquisiuit. Cui ille respondit, pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in tempore Laurentij contra Symmachum sensi. Sed quęso te Dominum pro me deprecare, atque in hoc cognosces, quod exauditus sis, si huc rediens me non inueneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precib. strinxit, & post paucos dies redijt, sed prædictum Pascasium in eodem loco minime inuenit, quia enim non malitiæ, sed ignorantiæ errore peccauerat, purgari post mortem potuit à peccato, quod tamen credendum est, quia ex illa eleemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, vt tunc potuisset promereri veniam, cum iam nihil posset operari. Cap. 40. lib. 4.

EXEMPLVM LXX.

Fletum compunctionis studiosus Antonius in scripturis sacris, quæsiuit, & ante mortem meruit certificari de remissione peccatorum suorum.

QVidam mecum in monasterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cęlestis anhelabat. Cumq; studiosissimè, & cum magno feruore desiderij sacra eloquia meditaretur, non in eis verba scientiæ, sed fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hæc exercitata mens eius inardesceret, & ima deserens ad regionem cælestis patriæ ad contemplationem volaret. Huic per visionem nocturnam dictum est: Paratus esto, quia te Dominus iussit migrare. Cumq; ille se non habere sumptus ad migrandũ diceret, responsum protinus audiuit, dicens: Si de peccatis tuis agitur, dimissa sunt. Quod cum semel audisset, & cum magno adhuc metu trepidaret, nocte alia quoque in eisdem verbis est admonitus. Sed cum post quinque dies febre esset correptus, fratribus cunctis flentibus, orantibusq; defunctus est. Cap. 41. lib. 4.

EXEMPLVM LXXI.

Laudi diuinæ continuè intentus Merulus, albis floribus coronatus aulam cælestem ingreditur.

ALius autem frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, vehementer lacrymis, atque eleemosynis, & orationib. intentus, psalmodiæ autem cantus ex ore illius penè nullo tempore cessare consueuerat, excepto cum alimenta corporis, aut mẽbra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, quod ex albis floribus corona de cælo in caput illius descendebat. Qui mox molestia. corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc monasterio præest, sibi sepulturam facere post annos quattuordecim voluisset, tanta, vt asserit, de eodem sepulchro illius fragrantia suauitatis emanabat, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta congregata. Ex qua re manifestè patuit, quam verum fuit, quod per nocturnam visionem vidit. Ibidem.

EXEMPLVM LXXII.

Sepultus in Ecclesia Faustini Martyris Valerius Patricius, eijci rursum propter ipsius lubricitatem præcipitur. Ob eandem etiam causam Valentinus è templo extrahi videtur.

VAlerianus Patricius in ciuitatem quæ Brixia dicitur, narratus fuisse defunctus, cui eiusdem ciuitatis Episcopus accepto precio locum in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus vsque ad ætatem decrepitam, leuis atque lubricus extitit, modumq; suis prauitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte, qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, cuius in Ecclesia corpus fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo, vt proijciat has fœtentes carnes, quas hic posuit quia si non fecerit die xxx. ipse morietur. Quam visionem custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinauit. Die autem xxx. eiusdem ciuitatis Episcopus cum vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum redisset, subita & inopinata morte defunctus est. Cap. 52. lib. 4.

Valentinus nomine Mediolanensis Ecclesiæ defensor defunctus est, vir valde lubricus, & cunctis leuitatibus occupatus, cuius corpus in Ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ab ea repelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos spiritus, qui eisdem Valentini pedes quadam ligatura strinxerunt, & eum ab Ecclesia clamantem, & nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad sua strata reuersi sunt. Mane autẽ facto aperientes sepulchrum, in quo idem Valentinus fuerat positus, eius corpus non inuenerunt. Cumq; extra Ecclesiam quærerent vbi proiectum esset, inuenerunt hoc in sepulchro alio positum, ligatis adhuc pedibus manibusq; sicut de Ecclesia fuerat abstractum. Ex qua re clarè colligitur, quod his, quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat vt de sua præsumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed & culpa temeritatis accuset. Cap. 35. lib. 4.

EXEMPLVM LXXIII.

Purgatorium suũ quidam in balneis habuit, qui à sacerdote, cui ibidem apparuit, per missarum sollemnia liberatur.

SI culpæ post mortem insolubiles non sunt, multum solebat animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adiuuare, ita vt hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ videãtur expetere. Quidam enim presbyter in diœcesi Centumcellensis vrbis habitauit, atque Ecclesiæ Beati Ioannis, quæ in loco qui Tauteana dicitur, sita est, præerat. Idem presbyter in eodem loco, in quo aquæ calidę vapores nimios faciunt, quoties necessitas corporis exigebat se lauare consueuerat. Quo dum die quadam fuisset ingressus, inuenit quendam incognitum, virum ad suum obsequiũ præparatũ, qui sibi de pedibus calciamenta abstraheret, vestimenta susciperet, & exeũti de caloribus grabatum pręberet, atque omne ministerium cum magno famulatu peragerer. Cumq; hoc sæpius fieret, idem presbyter die quodam ad balnea iturus

tus intra semetipsum cogitans, dixit: Viro illic qui mihi solet tam officiosè ad lauandum obsequi, ingratus apparere non debeo, sed aliquid mihi necesse est ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas dedulit. Qui mox vt peruenit ad locum, hominē inuenit, atque ex more eius obsequio in omnib. vsus est. Lauit, itaque, & cum iam vestitus vellet egredi, quod secum detulerat obsequenti sibi viro pro benedictione obtulit, petens vt benignè susciperet quod ei caritatis gratia offerret. Cui ille mærens afflictusq; respondit: Mihi ista quare das pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego etenim quē vides, aliquando loci huius dominus fui; sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si aūt mihi, quidpiam gratiæ præstare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, & pro peccatis meis intercedas. Et tunc exauditū te esse cognosce, cum huc ad lauandum veneris, & minimè me inueneris. In quibus verbis disparuit, & is homo esse videbatur, euanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem verò presbyter hebdomada continua se pro eo in lacrymis afflixit, salutarem hostiā quotidie obtulit., & reuersus postea ad balneum eum minimè inuenit. Qua ex re quantum prosit animabus immolatio sacræ oblationis ostenditur, quando hanc & ipsi mortuorum spiritus à viuentib. petūt, & signa indicant quibus per eam absoluti videantur. Cap. 55. lib. 4.

EXEMPLVM LXXIIII.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus non visitatur, & clamantibus omnibus, Pecunia tua tecum sit in perditionem, sepelitur, sed post triginta dies à purgatorio liberatur.

SEd nec hoc silendum existimo, quod in monasterio meo ante hoc trienniū contigisse reminiscor. Quidam namque monachus Iustus nominę, medicinæ arte fuerat imbutus, qui mihi in eodē monasterio constituto sedulò obsequi, atque ī assiduis ægritudinibus meis excubare consueuerat. Hic namque languore corporis præuentus ad extremū deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus, nomine Copiosus seruiebat, qui ipse quoque nunc in hac vrbe per eamdem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Iustus, cum iam se ad extremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso fratri suo, quod occultos tres aureos haberet intimauit. Quod factum fratribus nō potuit celari, qui subtiliter indagātes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres auros in medicamine absconsos inuenerunt. Quod mox vt mihi nunciatum est tantum malum de fratre, qui nobiscum cōmuniter vixerat, æquaminiter ferre nō valui, quippe quia eiusdem nostri monasterij semper regula fuerat, vt cunctis fratres ita communiter viuerent, quatenus eis singulis habere propria non liceret. Tunc nimio mę̄rore perculsus cogitare cępi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid in exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Precioso igitur eiusdem monasterij præposito ad me accito, dixi: vade & nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem consolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat, sed cum in morte constitutus frater quæsierit, ei suus frater carnalis dicat, quia pro solidis quos habebat occultè, à cunctis fratribus abominatus sit, vt saltem in morte de culpa sua mentem illius amaritudo transuerberet, atque à peccato, quod perpetrauit, purget. Cum vero fuerit mortuus, corpus illius cū fratrum corporibus non ponatur, sed quomodolibet fossā in sterquilinio facite, & in ea corpus eius proijcite, ibiq; super eū tres aureos ponite, quos reliquit, simul omnibus clamantibus: Pecunia tua tecum sit in perditionem: & sic eum terra operite.

In quibus vtrisque rebus, vnam morienti, alteram verò volui viuentibus fratribus prodesse: & vt illum mortis amaritudo à culpa solubilem faceret, & istos auaritiæ tanta damnatio misceri in culpa prohiberet. Quod factum est: Nam dum idem monachus peruenisset ad mortem, atque se anxie quæreret fratribus commendare, nullusque de fratribus ei vellet applicare, & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus esset abominatus indicauit. Qui protinus pro reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa tristitia à corpore exiuit, qui ita est sepultus, vt dixeram. Sed

fratres

fratres omnes eadem eius sententia turbati, cœperunt singuli extrema queque & vilia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proferre, vehementerq; formidare, ne quid apud se esset, vnde reprehendi potuissent. Cum Verò post mortem eius triginta essent dies euoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiusq; cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium querere. Tunc euocato ad me eodem Precioso præposito monasterij nostri, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est in igne cruciatur, debemus ei aliquid caritatis impendere, & eum in quantum possumus vt eripiatur adiuuare. Vade itaque & ab hodierno die dieb. xxx. continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius salutaris hostia non immoletur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curãtibus atque euolutos dies non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit: quem ille cum vidisset, inquisiuit, *dicens*: Quid est frater, quomodo es? Cui *ipse* respondit: Huc vsque male fui: sed iam modo benè sum, quia hodie communionem recepi. Quo idem Copiosus pergens protinus indicauit in monasterio fratribus. Fratres verò sollicitè computauerunt dies, & ipse dies extiterat quo pro eo tricesima oblacio fuerat impleta. Cumq; & Copiosus nesciret, quid pro eo fratres egissent, & fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset, vno eodemq; tempore dum cognoscit ille quid isti egerint, atque isti cognoscunt quid ille viderit, cõcordante simul & visione, & sacrificio, res apertè claruit quod frater qui defunctus fuerat per salutarem hostiam supplicium euasit. Cap. 55. lib. 4.

EXEMPLVM LXXVI.

Missarum sollemnia deuotè celebrans Cassius Narniensis Episcopus, audiuit: Age quod agis, &c.

MVlti nostrum fratres carissimi Cassium Narniẽsis vrbis Episcopum nouerunt, cui mos erat quotidianus Deus hostias offerre, ita vt pene nullus dies vitę ei abscederet, quo non omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui tamen sacrificio valde concordabat & vita. Nam cuncta quæ habebat in eleemosynas tribuens, cum ad horam offerendi sacrificium venisset, velut totus in lacrymas defluens, semetipsum cum magna cordis contritione mactabat. Cuius & vitam & exitum à quodam honorabilis vitæ Diacono, qui ab fuerat, nutritio referente cognoui. Aiebat enim quod quadam nocte eius presbytero per visum Dominus astitit, dicens: Vade, & dic Episcopo, age quod agis, operare quod operaris, non cesset opus tuum, non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuã tibi mercedem tuam.

Surrexit presbyter, sed quia eo cino Apostolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem Episcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus redijt, eiusq; inobedientiam vehementer increpauit, atque eadem iussionis suæ verba retexuit. Tunc presbyter surrexit vt pergeret: sed rursus infirmitas cordis impedimentũ facta est indicandæ reuelationis. Ad admonitionem quoque iteratæ iussionis obduruit pergere, & quę viderat manifestare neglexit. Sed quia magnam mansuetudinem contemptæ gratię maior sequi solet ira vindictæ, visione tertia Dominus apparens iã verbis addidit verbera, & tam districta cęde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis.

Surrexit ergo eruditus ex verbere, & perrexit ad Episcopum, eumq; ex more iuxta Beati Iuuenalis Martyris sepulchrũ ad offerendum sacrificium consistentẽ reperit, secretum à circumstãtibus petijt, seseq; eius pedibus strauit. Cumq; eum vbertim flentem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lacrymarũ causas cognoscere studuit.

Ille verò relaturus ordinè visionis prius vestimento ex humeris deuoluto detexit plagas corporis, vt ita dicam, testes veritatis, & culpæ monstrauit quanta animaduersione districtioni membra illius accepta verba liuore inflictio insolcauerant. Quæ mox vt Episcopus vidit, exhorruit, & quis sibi talia facere præsumsisset cum ma-

gum

gnæ obstupefactionis vocibus inquisiuit. At ille respondit, hæc se pro ipso fuisse perpessum. Excreuit cum timore admiratio, sed nullas iam presbyter inquisitionis eius moras adijciēs, secretum reuelationis eius aperuit, atq; visionis Dominicæ per ea, quæ audierat verba enarrauit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset manus tua, non cesset pes tuus, natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Quibus auditis Episcopus in oratione se cum magna cordis contritione prostrauit, Et qui oblaturus sacrificium ad horam tertiam venerat, hoc pro extensæ orationis magnitudine ad horam nonam vsque protelauit: atque ex illo iam die magis magisq; ei sunt aucta lucra pietatis. Factusq. est tam fortis in opera, quam certus ex munere, quippe qui eū, cui ipse debitor fuerat, ex promissione iam cęperat habere debitorem. Huic autem cōsuetudo fuerat annis singulis natalitio Apostolorum die Romam venire, iamq. ex hac reuelatione suspectus venire iuxta morem noluit. Eodemq; ergò tempore sollicitus fuit, secundo quoque anno, vel tertio in mortis suæ expectatione suspensus, quarto, quinto, & sexto similiter. Qui desperare iam de veritate reuelationis potuerat, si verbis fidem verbera non fecissent. Tamen ecce anno septimo vsque ad expectati natalis sacras vigilias incolumis peruenit, sed eius hunc in vigilijs calor attigit, atque ex ipso die natalitio filijs suis expectantibus Missarum sollemnia implere se posse recusanit. Illi verò, qui de eius erant egressione suspecti, similiter ad eum omnes die eodem nequaquam acquieuerunt missarum sollemnia celebrari, nisi pro eis apud Dominum idem antistes suus intercessor accederet. Tunc ille compulsus in Episcopi oratorio missam fecit, & manu sua corpus Dominicum pacemq; omnibus tribuit. Qui cuncto ministerio oblati beneficij peracto, ad lectum redijt, ibiq; iacendo, dum sacerdotes suos ac ministros circumstetisse se cerneret, quasi vale vltimum dicens, deseruando inter eos vinculo caritatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri prædicabat. Tum subitò inter ipsa sanctæ exhortationis verba voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Mox assistentibus ipse suis manibus linteum dedit, quod ex more morientium sibi contra faciem tenderetur, quo tenso spiritum emisit Sicque sacra illa anima ad gaudia æterna perueniens, à carnis corruptione soluta est. Quem fratres carissimi, quem inquā vir iste in morte sua imitatus est, nisi eum quem in vita sua fuerat contēplatus. Dicēs enim, hora est, de corpore exijt, quia & Iesus peractis omnibus cum dixisset: Consummatum est, inclinato capite, tradidit spiritum. Quod igitur Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianę hostiæ illa cum eleemosynis, & lachrymis missa legatio quantam cum rege veniente gratiæ pacem fecit.

Cap. 16. lib. 4. & lib. 3. cap. 6. & homil. 37. in Euang.

Sequi-

Sequitur exemplum lxxvj. ex Epistolis varijs Petri Damiani humilis monachi & eremitæ.

Vincentius in Speculo lib. 25. à capit. 13. vsque ad 64. inclusiue pleraque ex his narrat. Epistolæ autem hæ Petri Damiani sunt in tomo 3. bibliothecæ sanctorum Patrum fol. 655.

EXEMPLVM LXXVI.

Hospitalis Episcopus non habens quod hospiti apponeret, volitantem gruem precibus in terram deiecit.

Nouariensis Ecclesiæ narrauit Episcopus. Cum, inquit, in Teutonicorum partibus cuidam Episcopo conuiator accederem, & imminente iam refectionis hora quid mihi decenter apponeret non haberet, æstuare cœpit & anxiè quærere, vnde mihi posset in itinere posito subuenire. Cumq; hinc indigentia stringeret, illic caritas animam dilateret, in arcto positus quid prorsus ageret ignorabat. Tum ecce grues repente vt lineam inuicē congruentes exprimunt, pariliq; serie quasi diuersa vtcumque sub vno duce castra componūt, super verticē nobis turmatim volitare cœperunt. Tunc in fidei feruore Episcopus cōstanter erectus, ait: Domine præcipe vnam de gruibus istis ad nos deijci, vt seruus tuus de benedictionis tuæ munere satisfaciat caritati. Mira exauditionis Diuinæ celeritas. Vix verbum ore promitur, & protinus non parui corporis grus terratenus ante ora nostra demergitur, sicq; fides quæ per dilectionem operabatur, impletur.

EXEMPLVM LXXVII.

Misericors in pauperes Episcopus pro haustu vini, quem pauperi dari præceperat, dolium vino plenum recepit.

Alius item Episcopus opidò sitiens, vinum sibi afferri præcepit. Cumq; pincerna totum quod erat in vasculo fundi tus exhausisset in poculum, & episcopo detulisset, ecce pauper importunis illud sibi flagitabat precibus dari, dicens; quia præ ariditate nimia nisi biberet protinus exspiraret. E contra minister asserebat & nil se in vase residuum reliquisse, & in eo loco vinum aliud reperiri nullatenus posse. In his ergò fortis Episcopus angustijs deprehensus, cum & hinc vim sitis sufferre non posset, illinc autem alio periclitante se bibere impium iudicans, auuertit se à se, fratriq; laboranti in necessitate succurrit. Præcepit ergo pauperi vinum dari. Sed iā quo spes bibendi defecerat omnino, eo sitis Episcopi atrocius sæuiebat, mandauit ministro vt vinariū vas requireret, si forte aliquam consolationis stillam vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegans, nihilq; se reseruasse constanter affirmans, tandem non spe erectus, sed & imperio magis oppressus, paruit, & vas quod vacuū reliquerat, vino plenum nimium admiratus inuenit.

EXEMPLVM LXXVIII.

Misericors in pauperes Abbas, lampredam viginti nummis Papiensibus emptam, pauperi postulanti donauit.

Abbas quidam, vt mihi relatum est, suauis edulij concupiscentia ductus, Lāpredam sibi præcepit adquiri. Cumq; ministri dicerent hoc genus eo loco difficile posse inueniri, extitit qui diceret vnam tantum in venalibus lampredam se vidisse propositam, nullo pacto minus, quam viginti nummorū Papiensium solidis coemendam. Iussit Abbas numerare pecuniam. Coquorum autem diligentia lautè decoctus Abbati piscis apponitur, sed antequam tāgeretur, ecce pauper ad ianuam hoc potissimum sibi dari, quod Abbati esset appositum, anxiè postulabat. Mox vt erat, integrum piscem (nihil hæsitans) vir Domini mittit ad pauperem, illicò pau-

per,

per, qui videbatur, cum ipsa paropside plena pisce in sublime se extulit, & librata manu velut exensum portans, cælum cunctis videntibus penetrauit. Vnde liquido approbatur, quod id indigentibus datur, Deo transmittitur & quod in sinu pauperum occultamus, in cælo reponimus. Epistola 2.

EXEMPLVM LXXIX.

Misericors in pauperes paterfamilias, vnum quem habebat nummũ pauperi tribuit, & statim viginti solidos recepit.

PAuper quidam paterfamilias vnum dũtaxat nummum in loculo possidebat, quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet expendere gestiebat. Cumq; siccus & aridus a lautioribus alimentis hoc diu negocium in mente versaret, interim pauper aduenit, & misericordiam postulauit. Ille hærens animo, velut in quodam medi tullio erat constitutus: nam si daret, carni metuebat afflictæ, si retineret culpam incurrere formidabat denegatæ misericordiæ. Tandem vicit spiritus carnem, & Euangelicam imitatus viduam, sub pauperis specie bono debitori Deo suo suam fœneratur quantitatem. Redit domũ, panis qui solebat apponitur, pauper quidem mensa, sed bona spe diues erat conscientia damnum siquidem carnis cõpensabat lucro pietatis. Tunc ecce vir quidam ignotus, & quem antea nũquam viderat, festinus, & anxius ligatos linteo in manu eius viginti denariorum solidos ponit, dicensq; eos sibi à Domino suo missos, tamquã qui ab expectaretur incunctanter abscessit. Cumq; hic attonitus vellet inquirere, ille disparuit.

EXEMPLVM LXXX.

Luxuriosus presbyter gratiam quam in Missa habere consueuerat, amisit.

PRinceps cuiusdam ciuitatis presbyterum habebat sanctę conuersationis virum, & in diuinis officijs, pręcipue in sollẽnitate missarum, indesinenter assiduum. Qui cum quotidie sacris mysterijs reuerẽter insisteret, Angelus Domini ex cõsuetudine veniebat, & vidente principe sacramẽtum Dominici corporis ex offerẽtis manibus assumebat. Sed criminalis huius vitę lubrica & incerta conditio: nam qui angelicis fruebatur mũdis obsequijs, in fœde luxuriæ voraginem repente prolapsus est. Quid plura? Peragendi sacri misterij tempus aduenit; presbyter consuetudine foris exigente cõpellitur, sed grauiter intus conscientia remordente torquetur, ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præsumit. Ecce Angelus, vt assuetus fuerat, venit, & inspectante principe, spongiam infectam aqua super caput illius expressit, totumq; corpus illius tergendo purgauit. Expletis autem mysterijs eandem spongiã rursus expressit, omnesq; sordes, atque squalores, quas ex corpore illius ante contraxerat, membris eius omnibus iterum superfudit. Hoc viso, princeps admiratus, obstupuit, presbyterumq; semotis omnibus secretè conuenit. Inquisitus itaque presbyter, si noui aliquid criminis admisisset, primo quidem, quasi perhorrescens, facinus abnegat, deinde sibi malè cõscius, ac principis auctoritate compulsus, tandẽ se corrupisse in nocte præterita quadam eiusdem principis cubiculariam confitetur.

EXEMPLVM LXXXI.

Gulosus monachus repentina morte in die Natiuitatis Christi percutitur.

DVo fratres, alter iuuenis, alter verò senex, in possessione Classensis monasterij, quæ Rauenna dicitur, ad custodiam morabantur. Octauo sanè die ante Natiuitatem Domini, sexta scilicet feria quæ sabbatum duodecim lectionum ex more præcedit, dixit iuuenis ad seniorem. Frater Leo (sic enim vocabatur) quomodo viuemus hodie? Cui senex. Viue, inquit vt velis, ego enim & vinum bibam, & in solo sicut scriptum est, pane, non viuam: Erat enim ille vegetus, obesus, incolumis, & robustus. Factum est, apposita mensa vterque discubuit, sed iste pane contentus, & aqua, sub regulari se tenui disciplina cohibuit, ille vero vinum sibi, & insuper quod videbatur indulsit. Qui prof. ctò si quod imminebat agnouisset, rigorem abstinentiæ ad petulantis gulæ lenocinium non laxasset.

luxasset. Octaua siquidem die, dum Dominicæ Natiuitatis gloria mundo tripudiante claresceret, ille defunctus est. Et cum festiuitatis inuitante lætitia ceteri prouocarentur ad mensam, ille efferebatur, flentibus vndique propinquis carnalibus ad sepulchrum. Epist. 1. ad fratres mandatorum transgressores.

EXEMPLVM LXXXII.

Gulosus frater in peccatum Sodomiticum corruit, quia de frixura comedit.

QVidam mihi monachus retulit, quod cum frixuras quasdam in refectorium deferret in vasculo, prurientis eum gulæ stimulus pupugit. Moxq; sibimet vnam in os proijciens furtiuè comedit. Sed illicò tantus eũ libidinis ardor inuasit, quod nunquã hactenus fecerat, nulla se ratione comprimeret, donec per immunditiæ fluxum semen sibi proprijs manibus eieciſset. Hic itaque seruum suum meritò contumacem sensit, quia iuxta viri sapientis elogium, molliter enutriuit. De quo, iure dici potest, quia post buccellam introiuit in eum Satanas. Nimirum venter, & genitalia inuicem sibimet vicina sunt, & cum hic incautè reficitur, illa ad contumelias excitantur. Epistola 1. vbi supra.

EXEMPLVM LXXXIII.

Gulosius educata caro Sophiæ nobilis feminæ grauius fœtet.

PErpende ergo quia caro, quæ nunc accuratis dapibus enutritur, paulo post vermibus scaturire compellitur, ipsaq; fit esca tunc rodentium, quę nunc delectabiliter saginatur iucunditate ciborum, ac tanto grauiorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto suauiorem sibi procurauit educata mollitiem. Ecce dum ista describimus Sophia nobis ad memoriam redit, duorum scilicet Marchionum, & Gusonis soror, Ranerij filia, quæ ante hoc ferè sexennium, dum sana adhuc esset, & incolumis, ab Abbate monasterij Sancti Christophori Martyris, vt sibi sepulturam construeret, petijt. Illoq; renitente, & eam delirare perhibente, difficulter impetrauit. Factum intra monachorum claustra sepulchrum mox vt ingressa conspexit, nescio quo iudicio, in ęgritudinē corruit, at paulò post abortiuit, & obijt. Cuius profectò tumulus, cum esset gipsis, artificiosisq; comentariorum studijs vndique communitus, tantum fœtoris illuuiem per continuum anni circulum circiter exhalauit, vt tolerari vix posset, nec fratres quiescere in tota claustri illius medietate permitteret. Et cũ multa circumquaque sepulchra subsisterent, eademq; minora satis impendia percepiſſent, nullum, præter, hoc solum, molestias naribus ingerebat, vt luce clarius innotesceret, quoniam humana caro quanto tenerius ac mollius educatur, tanto deterius in putredinem ac nauseam vertitur. Enimuerò fratres cum à me cur id fieret inquisiſſent, quod mihi videbatur exposui. Hoc inquam, ad salutem vestram, vt opinor, diuinitus agitur, vt in vno illo corpore, quod tam pulchrum, & venustum vidistis, quid etiam ibi de ceteris mulieribus in tentatione luxuriæ sentiri debeat, liquidò colligatis, quoniam caro illa, & tunc putredo veraciter erat, cum ad spectandum lubricos intuentium oculos prouocabat, quid enim tunc fuerit, nunc euidenter ostendit. Et qualibet hominis caro, quæ non virere conspicitur, nequaquam de se post obitum putredinem generat, sed quæ semper fuerat, tunc se tantummodò putredinem esse manifestè declarat. Epist. 3. Blancam Comitissam, cap. 9.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Odorum suauitatibus nimis indulgens vxor Ducis Venetiarum, diuino iudicio percussa horrendius fœtet.

DVx Venetiarum Constantinopolitæ vrbis ciuem habebat vxorem, quæ nimirũ tam tenerè, tamq; delicatè viuebat, vt non modo superstitiosa (vt ita loquar) sese iucunditate mulceret, sed etiam communibus se aquis dedignaretur abluere, eiusq; serui rorem cæli satagebant vndecumque colligere, ex quo laboriosum satis sibi balneum procurarent. Cibos quoque suos manibus non tangebat, sed ab eunuchis suis alimenta quæque minuta concidebantur in frusta, quæ mox illa quibusdam fuscinulis aureis, atque bidentibus ori suo liguriens adhibeat. Eius porrò cubi-

cubiculum tot thymiamatum aromatumq; generibus redolebat, & vt vobis narrare dedecus fatear, & auditor fortè non credat. Sed omnipotenti Deo quantum huius feminæ exosa fuerit superbia, manifesta docuit vlciscendo censura. Vibrato quippe super eam Diuini mucrone iudicij, corpus eius omne computruit, ita vt membra corporis vndiq; cuncta marcescerent, totumq; cubiculum intolerabili prorsus fœtore complerent, nec quispiam tantam perferre narium, iniuriam potuit. Non cosmeta, non seruulus, vix vna dumtaxat ancille, nō sine speciei redolens auxilio, in eius obsequij sedulitate permansit. Eadem tamē raptim accedebat, & protinus fugiens abscedebat, diutius.n. hoc languore decocta, & miserabiliter cruciata, amicis quoque lætantibus, diem clausit extremū. Quid ergo sit caro, doceat ipsa caro, quodq; perhibet mortua, testetur & viua. ibid.c.11.

EXEMPLVM LXXXV.

Blasphemi in Deum, & sanctum Petrum gallo iam asso reuiuente, lepra, & seruitute cum sua posteritate grauantur.

PRudentis, & honorati apud sæculum cuisdam Diaconi didici narratione quod refero. In Bononiæ, inquit, partibus duo quidam viri, qui & amicitiæ inuicem fędere, & cōpaternitatis, si ritè recolo, necessitudine tenebantur in conuiuio discumbebant. Quibus in mensam allatus est gallus, quem videlicet membratim vnus eorum arrepto cultello, vt mos est, in frusta dissecuit, tritum quoque piper cum liquamine superfudit. Quo facto, protinus alter ait: Profectò compater sic explicuisti gallum istum vt ipse sanctus Petrus, etiāsi velit, reintegrare eum non possit. Cui mox intulit ille: Planè non modo si sanctus Petrus, sed & si ipse Deus imperet, gallus hic perpetuò non resurget. Ad hanc vocem gallus repente viuus, & plumis vndique coopertus exiluit, alas percussit, & cecinit, plumas denique concussit, totum liquorem super eos qui vescebantur aspersit. Illicò sacrilegium blasphemę temeritatis digna pęna sequitur vltionis. Nam & aspersione piperis lepra percussi sunt, quam videlicet plagā non modo ipsi vsque ad obitum pertulerunt, sed et posteris suis in omnes generationes velut quoddam hæreditarium reliquerunt. Vnde factum est, vt in famulatum subacti sint sanctæ Bononiensis Ecclesiæ, quæ videlicet Beati Petri Apostoli est insignita vocabulo. Quorum progenies, vt relator asseruit, hucusque leprosa, hoc illationis canone censita est, vt ex operib. manuum suarum inferant Ecclesiæ capisteria. Sic nimirum duplici pæna, leprę simul, & seruitutis addicti supplicijs instruuntur, vt iam temerè de Diuina potentia non loquantur. Et gallus qui dudum arguerat Petrum in terra negantem, tunc probauit Petrum cum eo, quem negauerant, in cęlo regnantem. Epistola 4 ad Desiderium Abbatem Cassinensem, c.13.

EXEMPLVM LXXXVI.

Adulterium fraude committens, quam horribili plaga percutitur.

CVm apud Parmense opidum degerem, ibiq; liberalium artium studijs insudarem, quoddam me contigit nosse, quod nō inutile videtur ad posterorum notitiam styli currentis articulo tradere. Ad occidente sanè prædictæ vrbis est quædam extra muros sita basilisca, gemino Beatorum martyrum Geruasij, & Protasij titulo decorata. Nocte quadam, quæ videlicet eorumdem maryrum natalitia præcedebat, vir quidam maturè surrexit, bouesq; suos ad pascua remotiora deduxit. Cui conuicinus quidam flamma nequissimæ libidinis inflammatus, insidiatus est, vt eius vxorem polluere moliretur: Eadem ergo nocte ad domum eius callides explorator accessit, & occasione reperta non diutius postquam ille cum pascendis animalibus abijt, ille febricitare diabolica machinatione se confingens, in lectum ipsius vxoris vir simulatus intrauit. Cumq; velut frigescens intremeret, dentium stridores emitteret, & crebrius singultaret, infelix mulier tanquam ægroto viro compatiens, cępit eum vlnis astringere, lodice contegere, & quibus valebat impendijs refouere. At ille vt dolorem matre conceperant, peperit iniquitatem. Violat itaque alienum torum, sibique procurat interitum, moxque concitus abijt. Sed ecce vix breui tem-

temporibus spatio elapso maritus rediit, & stratum repetit. Cui protinus vxor vehementer exprobans, ait: Optimè poteris hodie sanctorum martyrum, quæ tibi tam contigua est, Ecclesiã ingredi, & cum ceteris Christianis Diuinis interesse mysterijs. Cumq; vir attonitus, quod illa loqueretur inquireret, euentumq; rei, sicut contigerat, per ordinem cognouisset, vtique se deprehendentes irrisos, ac turpissima ludificatione delusos, intolerabili doloris angustia consternati sunt. Interea dum populus ad Ecclesiam hinc inde conflueret, vt nocturnæ laudis officium deuotus audiret, tandem & illi resumpto spiritu nihilominus conuenerunt, atque omnis verecundiæ rubore deposito querelam suam corã omnibus deposuerunt, præsertim mulier laceros crines euellens, & vberrimis lachrymis tristia ora perfundens, lugubres emittebat vlulatus in cælum dicens: Domine tu corda nosti hominum, tu conscientiæ meæ testis es, quia hac sanctissima nocte etiam proprij thalami amplexus abhorrui, alieno me præsertim misceri viro penitus ignoraui. Tu ergò Domine non aspicias oro peccata mea, sed placeat coram te, vt sanctorum tuorum vlciscaris iniuriam. In conspectu ergò populi tui nunc ostende virtutem, & ad gloriam sanctissimi nominis tui prode meæ perditionis authorem. Producatur in medium, & immunitatem cruentissimi sceleris de suo fraudis aufugio non lucretur. Cumq; multa his similia mulier amaro spiritu non clàm, sed vociferando profunderet, & populus ei pio mœrore compatiens eisdem votis & precibus Diuinam clementia imploraret, author sceleris vbi latebat dæmoniaco spiritu repente corripitur, & in furorem nimiũ atque vesaniam rabidus effrænatur, moxq; in Ecclesiam populo nouiter obstupescente prosiliuit, omnesq; in sui admirationem semetipsum laniandò, ac discerpendo conuertit. Reus itaque fremitus, & rugitus dedit, & proprijs se manibus crudeliter lacerabat, volens quodammodo, & in alta prosiliens deinde se grauissimo impetu in ima demergens, & modo in parietem caput cõcutiens, modò se in pauimentum insaniendo prosternens, omnia viscera sua miserabiliter conquassabat. Hoc itaque malignus eum spiritus modo collidere non cessauit, donec infelicem spiritum coram populo qui aderat, de corpore euulsit. Videntes autem qui aderant, immẽsam authori iustitiæ Deo gloriam referunt, qui & impune passus non est abire peccantem, & inuocantem consolatus est mulierem. Quando autem mihi hoc reuelatum est, videbantur ad huc saxa videri, in quibus impegerat, sanie illius & cruore rubentia. Ibid. c. 14.

EXEMPLVM LXXXVII.

Confessione quidam ab ipsis fere inferni claustris liberatur, qui à fratribus adiutus fuerat.

IN monasterio beati Siluestri, quod in Vrbinati constitutum est territorio, quidam monachus obijt, & ab incipiente gallicinij nocturnalis articulo vsque ad secundam diei horam cadauer exanime locatum iuxta mortem cõsuetum, atque fratribus circumquaque psallentibus in feretro iacuit. Cumq; transactis iam Missarum ex magiori parte sollemnijs, Agnus Dei iuxta regulam diceretur, ecce repentè qui mortuus iacebat in medio anima redeunte surrexit. Stupefacti sunt fratres, & noua nimis admiratione perterriti, nimirũ quem funeris officium persoluentes extulerant, nunc vitalem spiritum recepisse videbant. Ac cum proprius accessissent, verbaque audire ex ore eius auidius inhiarẽt, ha scelus, maledicta & contumelias in Deum cœpit effundere, benedictum nomen Saluatoris impie blasphemare, viuificę crucis signum vt oscularetur oblatum sacrilego ore cõspuere, intemeratam quoque Dei genitricem ignominiosis non timebat opprobijs lacerare: Quid, inquiens, pro me psallitis, vel sacrificiorum hostias offerre tentatis? Ego enim in ipsa flammantia tartara profunda descendi, ibique meus magister, & dominus Lucifer me irreuocabiliter deputauit. Coronam plane suam æream inextinguibili semper ardore candentem mihi in capite posuit, eiusdem quoque metalli chlamide, qua induebatur ipse, me vestiuit. Erat autem chlamys tam longa, vt talotenus flueret, & tam feruenter ignita, vt liquefacta guttas emittere videretur. Cũq; fratres eum, vt pœnitentiam ageret, atque vt occulta sua in medium proferret, vnanimiter hortarentur, ille anathematiza-

matiza-

matizabat, & blasphemabat, & non solum pœnitentiæ remedium, sed & omnia redemptionis nostræ mysteria ore rabido atque sacrilego condemnabat. Monachi verò semper ad adiutricia orationis arma pio studio recurrentes, cœperunt abiectis indumentis corpora sua scopis illidere, pugnis pectora tundere, psalmodiæ atque omnium quibus valebant precum generibus insudare. Cunctis itaque fratribus in luctuosis orationibus, & ieiunijs constitutis, ac sub Diuinæ pietatis expectatione suspensis, tandem supernæ virtutis splendor emicuit. Ecce enim desperatus ille, & voragine maris hiantis absorptus, ad superficiem redijt. Dei quippe Saluatoris omnipotentiam laudat, nequissimis Satanæ ludificationibus abrenunciat, crucem adorat, pœnitentiam flagitat. Confessus est autem, quia post abrenunciationem sęculi in fornicationem cecidit, quam tamen eatenus nulli penitus per confessionis iudicium patefecit. Laudans igitur, & benedicens Deum vsque in diem alterum vixit, sicq; creatori suo mirabiliter restitutus, in sancta de hoc sęculo confessione migrauit. Sic nimirum fraternæ orationis fructus effloruit. Quæ videlicet oratio ex ipsis gehennæ visceribus, prædam rapuit, & de flammarum stipula in structura cælestis Hierusalem lapidem virum posuit. Epistol. 5. ad Domicicium, cap. 7.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Bona iniustè acquisita retinet Comes, cum omni posteritate sua ad inferna descendit.

IN Teutonicis partib. Comes quidam diues ac præpotens, sed (quod in illo ordine hominum prodigium est) bonæ opinionis, & innocentis vitæ, prout humanum de eius æstimatione erat iudicium, ante decennium defunctus est. Post cuius obitum quidam religiosus vir per spiritum ad inferna descendit, prefatumq; Comitem in supremo gradu cuiusdam scalæ positum vidit. Aiebat nāque quia scala illa inter stridentes & crepitantes vltricis incēdij flammas videbatur erecta, atque ad suscipiendos omnes, qui ex eiusdē Comitis genealogia descenderent, constituta. Erat autem tartarum immane, & infinitè patens, atque in profunda emersē; vnde scala producta surgebat: Hoc igitur ordine succedenti vni sibimet series texebatur, vt cum quis eorum nouus accederet, primum interim scalæ teneret gradū, is autē qui illic repertus erat, alijq; omnes ad proximorum sibi graduum ima descenderent. Cumq; alij, atque alij ex eodem genere homines post carnis opera ad præfatam scalā per temporum interualla confluerent, alij protinus cedentes, ineuitabilis necessitate iudicij in inferiora migrabant. Plane cum vir, qui hæc contemplabatur, causā huius horrendę damnationis inquireret, & præsertim cur ille Comes sui temporis puniretur, qui tam iustè, tam honestè, tamq; decenter vixisset, audiuit, quia propter quandā prędij possessionem Metensis Ecclesię, quam Beato Stephano proauus eius abstulerat, cui videlicet iam iste decimus in hæreditate successit, omnes isti non diuerso supplicio deputati sunt. Et sicut eos ad peccandum non dispar auaritiæ culpa coniunxit, ita nihilominus ad perferēdas atrocis pœnas incendij commune supplicium copulauit. ibi, c. 8.

EXEMPLVM LXXXIX.

Orationibus fratrum quidam, qui pænitentiam pro alio assumptam nondum compleuerat, à purgatorio liberatur.

MOnachus erat in Aretini territorij cœnobio, quod dicitur ad Pinum, multis peccatorum nexibus inuolutus. Cui cum iuxta quantitatem lapsuum austerior, & longa admodum pœnitentia fuisset indicta, ille fratris cuiusdam, cui complexima amicitia familiaritas adhærebat, ad cōportandum pœnitentiæ pondus auxilium petijt. Quod frater prędictus deuotè suscipiens, cōdignam pœnitentiæ partē tulit, atque à persoluendo huius debiti canone securū manere præcepit. Sed dū ille partitus leuigatus onere ad strictioris vitæ censurā remittitur, iste sibi ad solutionē prolixioris vitæ spacium pollicetur. Aliquanto post in ægritudinē cecidit, ac subitò mortem, quā procul esse sperabat, incurrit. Fuerat autem frater ille quantum ad se irreprehensibilis vitæ, & opinionis inter fratres. Non multis verò postmodum diebus pœnitenti monacho in somnis apparuit. Cui ille protinus inquisiuit: Quid erga te Frater, agitur.

Quo-

Quomodo tibi est? Cui querulis admodum vocibus respondit: Malè, inquit, ac durè, sed propter te. Nam liber à proprijs, quia tuis me vinculis innodaui, & alienæ cautionis obnoxium reddidi, nec persolui, flagellis atteror, vnde quæso te, & qua valeo supplicatione deposco, vt vigiles pro te, ac liberes me. Vade itaque, & sanctum huius loci precare conuentum, vt debita meæ sponsionis à me neglecta persoluant, sicq; me ab istis, quæ præsto sunt, supplicijs eruant. Expergefactus ille, fratribus quod viderat retulit, quod audierat intimauit, preces exposuit, efficaciter impetrauit. Porrò autem cum iam fratres præfixam illius pœnitentię quantitatem diuersis auxiliorũ spiritualium exercitijs impleuissent, præfato monacho frater ille per visum rursus apparuit, eiq; serenos satis, & alacres vultus ostendit. Interrogatus iterum quid haberet, respondit, se per orationes fratrum non solum à pœnalibus incommodis erutum, sed etiam ad electorum sortem mirabili dextræ excelsi nuper mutatione translatum. Benedicta Diuinæ clemẽtiæ dispensatio quę per mortuos etiam instruit viuos, & dum alios verberat, alios qualiter à verberibus eripiantur informat. Audisti frater historiam esto prouidus ad cautelam. Epistola 6. ad B Fratrem.

EXEMPLVM XC.

Votum non implens quidam Arduinus, non iniustè damnatur.

VIr quidam Arduinus nomine, famosæ prudentiæ, genere clarus, diuitijs opulẽtus, certa mihi deuotione spoponderat, quod si antè non posset, saltem expleto decennio ad monasterium sancti Vincentij, quod videlicet in Vrbinati constitutum est territorio, monasticum suscepturus declinaret habitum. Tandem termino cõdictæ pactionis elapso, cum ego assiduus huic exactori insisterem, & ille hinc tenendo, inde blandiendo, verbis quidem omne bonum promitteret, ipsius autem conuersionis effectum quibusdam tergiuersationibus protelaret. Rector quoque iam dicti monasterij illius, fauebat votis illius, dissuadebat conuerti, cuius nimirum pernecessarijs sæpe sustentabatur auxilijs. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confessus iudicio sacerdotis absoluitur, pauperibus, & ecclesijs multa largitur. Iterim cunctis quasi bene compositis, assistentes sibi cognatos, & affines sub hac attestatione constrinxit. Obsecro, inquit, per caritatem, quę Deus est, nemo me redidi huic mortali vitę, quod nihil est, deposcat, ne (quod absit) imparatum me postmodum mors improuisa reperiat. Aliquanto autem post eius obitum tempore prædicto Abbati monasterij Sancti Vincentij vir ille per visum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem illi, quod in spatiosa quadam campi planitiæ imperator (si ritè teneo) vel quælibet excelsa potestas cum totius regni primoribus, & copioso moraretur exercitu. Cumq; ille stupefactus oculos huc illucq; duceret, ecce Arduinus à quibusdam tanquam custodibus ducebatur. Heu, inquit Abbas. Siste gradum, fige pedem, quiesce paulisper, mihi non loqueris Arduine? Aie fratrer, quid tibi est, lætaris, an pateris; adest pœna, vel gloria: Cui tristis ac flebilis. Cur ait, me de gloria consulis, qui iugibus pęnis afficior, & ne ad momentum quidem respirare permittor. Ad quem Abbas. Quid (inquit) Beatus Vincentius non tibi in necessitate nunc succurrit, quia ad collaborandum suæ domus ad ministratoribus tã sedulò decertasti. Cui mox ille subiunxit: Sanctus ait, Vicentius diu me suum fecit sperare colloquium, sed quia dudum fatigatus hoc obtinere non merui, spem hanc omnino frustratus iam amisi. Vbi solerter attendendum, quàm recta sit linea diuinæ iustitię, imò quam ardua apud Deum mensura vindictæ. Ille siquidem dũ adhuc viueret conuertendum se in monasterio beati martyris, & promittebat, & differebat, nunc ad eiusdem martyris venire colloquium, & quasi ex permisione sperabat, & tamen nullatenus impetrabat. Dignumque fuit, vt Abbas potissimum hanc cerneret visionem, qui sibi ne conuerteretur obstiterat. Epist. 8. ad Pandulphum.

EXEMPLVM XCI.

Votum suum non implens, manum quam forte in sponsione tetenderat, gladio feriente amisit.

ALius etiam ciuis notus mihi atque conscius, in Rauennati scilicet vrbe

pollebat, & legis peritia strenuus, & grammaticorum regulis competẽter instructus. Hic mecum fidedictor instituit, vt si ego, simul, & ipse relinqueret sęculū. Quid plura? Tandem ego ad conuersionem veniens vt sponsio redderetur exegi, sed obtinere non potuit. Iste quippe me gaudendo prę misit, suaque vestigia subsistens artificiosè repressit. Non multis verò postmodum diebus dum hunc aduersus leuirum suum furentis animi liuor raccenderet, gladio repẽtè percussa manus eius obriguit, sicq; stupefacta deinceps permansit, & rigida, vt baculo suo dependens magis esse oneri, quàm virtuti. Iamq; inutilis factus, mundū dū abijceretur, abiecit, & non iam anceps, sed cum Beniamin totus dexter in sanctą vsque ad obitum conuersatione permansit. Ibidem, Cap. 2.

EXEMPLVM XCII.

Gulosus Episcopus insanabile gutturis vulnus incurrit.

INterea quoque Ioannes Conuaclensis Episcopus ad memoriam redit, qui conuersionem suam dum per longa temporum interualla differret, aliquando contigit, vt in fundo suo, quem in Saltus possidebat territorio, moraretur. Ille itaque cōstitutus, pauperculæ cuidam viduæ porcum, quem velut spem sui victus alebat, præcepit auferri, suisq; ferculis profuturum non segnius præparari. Emittit illa preces, fletus fundit ad gemitus, sibiq; indigentię suę reddi postulat nutrimentum. Sed suo ventri magis, quam illius necessitati impius Episcopus dum proprijs prouidet mensis, mandatum paruipendit authoris, qui per prophetam dicit. Subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Sed qui absens credebatur instituendo præceptum, præsentem esse se docuit in ferendo iudicium. Nam Episcopus dum lacrymas viduæ suæ facit delitias gulæ, mox percussus in gutture vulnus incurrit, quod nullis medicorum studijs donec vixit euasit. Hoc itaque præpeditus incommodo, cum iā iuxta scripturam sola vexatio daret intellectum auditui, tandem suis consilijs acquieuit, & Episcopales infulas monastica professione mutauit, atque in Pampasiano cęnobio, quod in beatæ Mariæ Virginis est honore constructum, longis post temporibus superuixit. Vsque tamen ad obitum tanta lęsi gutturis molestia laborauit, vt nō nisi cū magna difficultate traijcere alimenta non posset, adeò vt ad geminam semper mensam succedentium sibi fratrum in refectione discumberet, vixque tantum cibi caperet, vnde recreare stomachum potuisset. ibidem. Cap. 3.

EXEMPLVM XCIII.

Vestium ornatu superbus luxuriosus cū amasia sua igne crematus interijt.

MEmini planè quia, & cum apud Parmense opidum liberalium artium studijs docendus insisterem, dum adhuc videlicet adolescẽtiæ flore, & noua pubertas induceret faciem, & æstus libidinis impatienter accenderet carnem, clericus quidam, nomine Teucolinus, pellicem suam iuxta meum habebat hospitium: vt aiunt, aspectu lubricam, & inhonestam, satis decore venustam. Hic itaque nitidus, & semper ornatus atque conspicuus incedebat, ita vt caput eius nūquam nisi gabelica pellis obtegeret, indumenta carbasina atquę niuentia fuligo per artem fullonis inficeret, calceus postremò ad aquilini rostri speciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, suauis, & tremula, adeò vt in Ecclesia modulans, & audientium corda mulceret, & astantis in se ora plebis conuerteret. Afflebuat vbique delitijs, rugiebāt ora flammaniia, quotidie cachinnis inuicem atque ludibrijs, oculorum nutibus, ac scurrilitatis illecebris sestiuis applaudebāt. His ergò furijs, & perditis moribus quia corpore contiguus aderam, mente lōginquus esse non poteram. Quid dicam? quia dum hæc cernerem titillantis luxuriæ molestias pertuli, cum etiam postquam ad eremum veni eiusdē lenocinij memoria sępius meę colaphizare non destitit. Sæpè fateor mihi malignus hostis hoc proposuit scemaę, & illos esse felices ac beatissimos, qui tam iocunde vincerent, persuadere tentauit. Sed ecce huius beatitudinis initium diximus, consequenter etiam quo fine concluserint

arctexinus. Nam cum per quinque ferè annorum lustra in hac luxuriosa voluptate vixissent, ante annum, cum commune ipsius ciuitatis flagraret incendium, in vna domo reperti vterque simul igne consumpti sunt. Sic, sic nimirum flamma libidinis ignem meruit combustionis, & quid dictis vita contulerit, amarus, proh dolor, exitus demonstrauit. ibidem, cap. 10.

EXEMPLVM XCIV.

Conuersionem protrahens vsque ad mortem, statim vt pœnitentiam nominari audisset, obdormiuit; qui prælatis deponendi studens diabolo se dediderat, & sic impœnitens ad inferna descendit.

IN Perusino monasterio, sancti videlicet Saluatoris, cui nuper & ipse præfui quidam monachus paulò ante fuerat, nomine Gunizo, astutus nimis & callidus, sæcularibus argumentis ac litigiosis contentionib. vehementer intētus. Hic itaque dum & in immutandis abbatibus, & fratibus perturbandis æstuans, nō quiesceret ad hoc vsque peruenit, vt diaboli ad superandos æmulos patrocinium quæreret, & eius se ditioni ēt corporaliter manciparet, cui tamen seductor spiritus exigenti ante promisit, quod tertio die prius quam moreretur suum exitum sibi nunciaret. Credit infelix, & postmodum viuens, ita sub hac deceptoria securitate permansit. Tandem in ægritudinē lapso adest fideiussor iniquus, & post futurum sicut spoponderat obitum innotescit. Protinus aduocatis ille fratribus cuncta hæc, quæ cum nequissimo pepigerat spiritu, per ordinem narrat, cumq; illi instarēt, dicentes, confitearis, age pęnitentiā, repente ille obdormiuit, & siue pulsantibus, siue clamantibus euigilare non poterat. Si verò vel illi conticescerent, vel aliud quid præter pœnitentiam loqui vellent, mox ille expergefactus inuicē loquebatur, sed rursus audito nomine pœnitentię protinus obrigescebat, insensibili sopore correptus, donec horrendæ morti traditus, ad eum, cui deuotione fecerat, fit infeliciter deuolutus. Postmodū verò per plures noctes nigra canū turma non cessauit sepulturæ eius assistere, & quasi depositum custodire, ita, vt non minimo videntes horrere concuterentur.

EXEMPLVM XCV.

Charitatiuè ministrat deuotus cæcus, illi, qui se visu priuauerat.

ADolescentem me in Fauentina vrbe propter litterarum studia constitutū audire contigit quod enarro. Inter duos sibi conuicaneos obortis inuicem simultatibus, alterius oculos alter effodit. Cæcus itaque postmodū cum se mundo valde inutilem vidit, monasterium petit. Postmodū verò, cum & ipse illator iniuriæ languore correptus conuersionis habitū anxiè quæreret, se ad idem monasterium deferri propter illum quem crudeliter attrectauerat, incōgruum iudicabat, monachis super hac re secreto mussitantibus, tandem fama negotij ad accusatoris, videlicet non videntis, peruenit auditum. Cumq; ille quod imminebat leuius didicisset, cœpit mox obnixè deposcere, & quibus valebat precib. instantissime flagitare, vt illum fratres cum omni caritate susciperēt, & semetipsum insuper custodē ac ministrū eius obsequiis insudare iuberent. Importunis sane insistens precibus tandē obtinuit, vt quē carnis lumine videre non poterat, perspicuo charitatis oculo ministraret. Decumbēti itaque sedulus minister assistere, tegminibus fouere, necessaria quoque porrigere, percipiendis ēt alimentis persuasoriè prouocare, nā & ad digestionis occultū vt dicebatur, sępè se ferre & referre gaudebat ægrotum. Sic nimirum, sic, qui geminum lumen carnis amiserat, charitate simul, & patientia quasi duob. in animę facie oculis resplendebat.

EXEMPLVM XCVI.

Luxuriosus presbyter animam simul & semen effudit.

NOstra, vt fertur, contigit ętate quod narro. In Galliarum partibus penes administrationem ac ditionem cuiusdam religiosi abbati, nomine Benedicti, presbyter habitabat, qui nimirum quanto copia facultatum vberius affluebat, tanto magis religionis & honestatis premebatur inopia. Obeunte igitur pellice viduatus, adiecit iterare coniugium. Quid plura? Confecerat sibi quasi tabularum lege postibulū

amicorũ atque consinium congregabat nuptiali more conuentũ, epulaturis et totius affluentiæ prouidit apparatum. Abbas autem dum decederet, iamq; felicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eum monachos misit, eiq; tã impudens scelus sub districtę cẽsurę interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitię stimulatus instinctu, obtemperare non potuit, sed temeritate plectibili quidquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque per strepentibus locis, ac lasciuię deditis, presbyter tamquam bos ad victimam ductus, conuiuium deserit, thalamos non delectationis, sed perditionis ingreditur, & (ò terribilis Deus in consilijs suis, per filios hominum) repentinam morte multatur. Vno siquidem eodemq; momento & semen fudit, & animam exhalauit. Sic, sic remunerari debuit, qui de sacrario Domini ad exolitum lupana, suumque volutabrum transire decreuit.

EXEMPLVM XCVII.

Blasphemus clericus sententiam illam, omnis, qui se exaltat, &c. falsam dicens, fulgureo ense transfigitur.

Accidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus esset superbus nimis & tumidus, non modo carnalis vitæ sæcularibus delitijs deditus, sed contra sum ordinẽ terribiliter bellicosus. Hic itaque cum Ecclesiam sancti Mauric.j inclytam prædijs ditioni sub adscribens vsurparet, potens aũt quidam è diuerso sui iuris esse non sine magna liuoris, atque certaminis animositate contenderet, tandem belli dies vtroq. paciscente statuitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus conuenitur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hostilia castra direxit, qui apparatum belli solerti speculatione perpenderet, ac sibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus missam cum his qui dimicaturi erant suis fautoribus audiebat. Cumq; ad Euangelium veniretur, in fine lectum est. Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, illico clericus in hanc sacrilegam vocem protinus erupit. Hæc, inquit, sententia vera non est, nam si ego me meisq; aduersarijs humiliter inclinassem, hodiè tot possessionum atque clientium copias non haberem. Reuersus autem nuncius Domino suo fideliter retulit, non modo quod in belli apparitione conspexit, sed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquẽtis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad spem proculdubio obtinendę victorię milites cohortatur. Conglobatis itaque diuersorum cuneis armatorum, ex vtraque parte bellum cõmittitur, vires viribus opponuntur, densa telorum silua depromitur, & humanis in flicta cordibus arma grassantur. Habebat autem clericus equam, quam videlicet prœliaturus ascenderet, tantæ velocitatis & roboris, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando posse præferri. Casu, imò Deo disponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud solutum procul abscederet, aceruumq. salis inueniens ex eo plurimum comedisset. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac super aquæ riuulum deueniret, ibiq; comminus aduersantium armis arma conferret, iumentum, vt erat assumpti salis copia sitibundũ, frænum de manu rectoris violenter extorsit, suisq; totum viribus vendicauit, & præsto caput aquis, ad bibendum inhianter immersit. Illæ verò dum ea manu qua scutum tenebat confligit, hostilibus iaculis faciem coactus exposuit. Et ecce repente gladius os eius fulminis more transfixit, taliq. vir reprobus vitam suam fine conclusit. Et quã congrue in illa pertulit parte corporis vindictam, quia nigri fellis in Domino vomuerat blasphemiam. Et cum propheta de talibus dicat: Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum machera acuta, qui linguam suam & dentes aduersus Deum gladij more vibrauit, digne per eadem membra materialis gladij pœnas exsoluit. Epist. 14, ad Desiderium Abbatem cap. 6.

EXEMPLVM XCVIII.

Horas canonicas intempestiuè persoluens, Sanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

Clericus quidam Coloniensis Ecclesiæ vadum fluminis transibat, & ecce bea-

beatus Seuerinus eiusdem Ecclesiæ nuper Episcopus, eius habenas apprehēdit, eumq; retinens sistit. Cumq; ille in stuporem versus, & grauiter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret: Da mihi, ait manum tuam, vt quæ circa me sint non auditu, sed, & tactu discas. Cumq; datam manum fluctibus Episcopus impressisset, tantus eum ardor absorbuit, vt vndique carnes eius resolutæ defluerent, & ossa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem clericus. Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione sit apud nos, & fama tua consonis totius Ecclesiæ præconijs celebretur, cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoq; (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem sanctus Episcopus. Nihil aliud in me remansit, ait, vltione plectendum præter hoc tantum, quia dum in aula regia constitutus Imperialibus me consilijs vehementer implicui, canonicæ synaxis officia per distincta horarum spacia non persolui. Mane quippe simul omnia coaceruans, tota die negotijs ingruentib. secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris huius fero supplicium. Sed omnipotentis Dei clementiam vtriq; simul humiliter imploremus, vt manum tuam in pristinæ salutis restituat statum. Quod cum fuisset factum, Vade, inquit, fili, obsecra fratres nostros Ecclesiæ clericos, & alios spirituales viros, vt & pro me preces fundāt, indigentibus subsidia perferant, sacrificiorum votis insistant. His enim peractis, ego mox de vinculo pœnę huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorū ciuium choris lætus adiungar. ibidem, c. 7.

EXEMPLVM XCIX.

Horas in lecto persoluens debilis frater, à dæmone accusatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibusdam infirmitatibus macilentus videbatur semper, & gracilis. Hac itaq; sui corporis imbecilli tenuitate confisus, sæpe iacēs in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abesset, qui multa hominum secreta, & obscœnos actus impudens propalaret. Cumq; præfatus Ioannes dęmonem exire præciperēt, & quibusdam exorcismi quæstionibus flagellaret; tunc, ait, ille es, qui sub cocco Podię Completorium insusurras, & modò me quasi sanctus eijcere, & iuris mei vasculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam, per mendacij cognouit authorem. ibid. cap. 9.

EXEMPLVM C.

Corripuit patrem Imperatorem Moguntinus Episcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodem, Otto verò Imperator filij correptione non emendatus, repentina morte defungitur.

OTTO Rex Teutonicorum, qui postmodum Imperator creatus est Romanorum, Adalaidem Italię reginam quæ sibi commater extiterat, suscepit in coniugem. Quem filius eius, qui Moguntinæ præsidebat almificus pastor Ecclesiæ, cœpit constanter arguere, & scelestum, luridumq; coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum comprehendi præcepit, & mox carcerali custodiæ mācipauit. Quem per annale circiter spacium carcer inclusit, sed à correctione linguam, & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadragesimali decurrente ieiunio, de custodia decreuisset educere, antequam Psalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recusauit exire. Verumtamen cum exinde exisset, zelo sacerdotalis auctoritatis accensus, non quieuit, sed mox in patrem iaculum publicæ excommunicationis inflixit. O verè dignum regio genere sacerdotem, qui in caussa Dei non Imperiale fastigium, non paternum recognouit affectum, sed cum paternam ac regiam auctoritatem in solo Deo constituit, hunc hominem eius legibus resistentem à se prorsus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduersum te violenter agere, te verò præiudicium sustinere. Scito præcognoscens quia die sancto Pentecostes vterque simul stabimus ante Deum, ibiq; ventilabitur internos librata iustitiæ lance litigium, ibi luce clarius apparebit, quis nostrū æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factūq; est ipso, qui dictus est, sacrosanctæ sollēnitatis die, dū præfatus Aug. Imperia-

libus infulis redimitus multorumq; pontificum choris, siue procerum vallatus agminibus, Missarum sollemnijs interesset, repentino super eum veniente iudicio inuectus est mortuus. ibidem, Cap. 12.

EXEMPLVM CI.

Votum religionis infringens adolescens, à dæmonibus multipliciter torquetur, sed à beato Petro Apostolo, quem is in patronum elegerat, liberatur.

ADolescens quidam erat in finibus Aquitaniæ, qui cum coæuis suis iuuenculis de animarum suarum cępit salute tractare. Deliberatione præmissa tandem statuunt, & vnanimi inuicem confœderatione proponunt, & mundi huius pompas abijcere, & ad monasticæ conuersationis ordinem commigrare. Sed dum res adhuc suspensa differtur, dum rerum ordo multiplici variatione concutitur, ipse quoque tener adolescentis animus fixus in suo proposito non tenetur. Quid multa? Mutata postmodum mente, duxit vxorem. Cumq; per processum temporis mens eius memoriam sancti propositi paulatim de se prorsus eraderet, & sub prętextu coniugij ad explendam carnalis illecebræ voluptatem impatientius ebulliret, diuina super eum vigilante clementia, subito languore percussus est, ac paulò post ad extrema peruenit. Necessarijs igitur siue propinquis de iam quasi defuncti disputantibus sepultura, dum in medio positum videretur cadauer exanime, vixq; tenuis quidam motus in eius pectore palpitaret, ecce duo teterrimi ac truci vultu Aethiopes eum, vt sibi videbatur, tanquam leones inuadunt rapaci ferocitate corripiunt, de corpore violenter euellunt. Mox pedes eius, & brachia duris alligant nexibus, sicq; velut hœdum in phalanga alter post alterum baiulare cępetunt. Quos autem dolores, & torsiones, ille pertulerit, quot, & qualia viderit, vel audierit, per quanta quamq; multa eum loca vectauerint, perlongum est non tantum stylo digerere, sed simplicibus quoque verbis ex ore per ordinem referentis audire. Hoc tantum hic referre sufficiat, quia dum per obscurę caliginis eum loca portarent, ecce Beatus Petrus splendidus, & coruscus occurrit, eum de portatium humeris raptū, nexibus quibus angebatur absoluit. Illi mox rapta præda stridentes dentibus, & eiulantes abscedunt, factumq; sibi præiudicium flebiles conqueruntur. Beatus autem Apostolus adolescentem ad Cluniacense monasterium duxit, eiq; forinsecus posito, sese donec ad eum reuerteretur, expectare præcepit. Ego, inquit, meum monasterium ingrediens visito, ac per circuitum cuncta perlustrās quid agatur intendo, deinde consideratis omnibus redeo. Sed mox vbi iste relictus est solus, ecce crudeliores ac acriores ijdem reuertuntur Aethiopes, & non iam per manus, & pedes, sed ipsa genitalia corripiunt, eumq; sic nō sine grauissimo illius dolore suspendunt. Nam & si velut rostro passer accipitris, vel aquilinis vnguibus columba rapiatur in pedibus, sic à reprobis illis spiritib. miser iste corripitur, trahitur, libratus, per verenda suspenditur, & quasi reportata præda, quæ fuerat perdita, longius asportatur. Tunc ecce Beatus Petrus radianti admodum ac terribili splendore conspicuus, se tamquam in fulmē iniecit, rapinamq; suam quasi per impetum violenti spiritus apprehendit, & clauibus, quas manu gestabat, raptores nequissimos acerrimè verberauit, mox illum in domum propriam vsque perduxit, reddensq; spiritum corpori, vtramque saluti substantiā reformauit. Nam, & ille protinus conualescens, & domo sua disposita, ad Cluniacense monasterium properans sanctæ conuersationis habitum feruida deuotione suscepit. ibid. Cap. 15.

EXEMPLVM CII.

Sollicitudinem filiorum suorum Deo committens, omnia Ecclesiæ tribuit, & filios miro modo ditauit.

VIr quidam in Teutonum finibus optimum proprij iuris prædium, diuersorumq; prouentum copijs affluenter vberrimis possidebat. Habebat autem duodecim filios. Cępit interea cogitare, quid post eius obitum fieret, si vnius possessionis hæreditatem inter tot diuideret cohæredes. Dicebat enim. Ego quidem, qui totum hoc solus habeo, sufficienter, & pacificè viuo, sed vbi tot diuisores emerserint, quis eorum simultates, quis orientia, inter illos liuoris,

&

& odij iurga sustinebit? Non enim illic poterit esse vnitas voluntatis, vbi tam multifaria fuerit diuersitas facultatis. Coloni prꝗterea, qui vni parere domino sunt contenti, non sine graui quietis suæ iniuria, tot dominorum populo responsuri sunt. Tibi ergo Deus omnipotens quidquid est mei iuris allodium trado, te solum hæredẽ meæ possessionis eligo, filios autem meos tibi commẽdo, facies quod in oculis tuis beneplacitum fuerit. Et hoc dicto chirothecam suam sagittæ protinus alligauit, eamq; curuato fortiter arcu in vasti aeris superiora coniecit. Sed mox sagitta sine chirotheca in terrã relapsa est, vt euidenti monstraretur indicio, quia donũ, quod fides obtulit, clementia Diuina suscepit. Tunc ille muneris sui oblatione fidentior & alacrior factus, possessionem suam cuidam Ecclesiæ tradidit, eamq; sibi perpetuo iure per stipulationes, & rata pacta firmauit. Breui verò tempore post hoc, filij eius tanta bonorum affluentium fuerunt abundantia præditi, tot prædiorum ac censuum copia magnificè ditati, vt eorum quisque summam paternæ facultatis excederet, eisq; circumflua mundi prosperitas in omnibus arrideret. Sic, sic, qui chirothecam de manu patris terreni in cælo recepit, super filios suos imbrem suæ benedictionis influxit exuberanter. Quod igitur in terra Deo datur, in cęlo recipitur, & inde sperandum est præmium, quo præcessit munus oblatum.

EXEMPLVM CIII.

Mundum cum regno rex Scotorum relinquẽs moriturus dixit: Domine feci quod iussisti, imple quod promisisti.

SCotigenarum Rex primæuo adolescentiæ flore pubescens, quia pater obijt, ei mox in regalis fastigij iura successit. Sed cum sollicitè consideraret, quam fragile sit quidquid in hoc sæculo tumet, quam labile quod supereminet, quam velociter extinguibile sit omne quod splendet, cum coniugatus iam esset, decreuit regales infulas regni cælestis amore deponere, coronam caputio, purpuram cuculla mutare. Quid plura? Simulat orationis studium, aggreditur expectationis humanæ procinctum. Apostolorum itaque liminum deuotione completa & ignorante clientium comitatu, monasticum habitum latenter induit, & sic à se mundum cum regno bene semetipsum furatus abiecit. Qui mox languore percussus ad extrema peruenit, & vsque ad obitum hoc tanquam fęderatæ conuentionis elogium inclamare non destitit. Domine, feci quod præcepisti, imple quod promisisti. Quidquid autem ei ab alio diceretur, ab hac voce velut exactione debiti non cessabat. Nimirum in vinea constitutus reposcebat vinum, quia patrisfamilias se nouerat implesse præceptum. Et licet in vndecima hora fuisset conductus, exigebat requiẽ post laborem, & expleta operatione reposcebat mercedem.

EXEMPLVM CIIII.

Discordia tumore inflatus presbyter, dæmoni se famulum tribuit.

ADuesperascente iam die in duorum quorundam presbyterorum cordibus sol inoccidiuus occidebat, eosq; aduersum se mutuis iniuriarum, iurgiorumq; conuitijs auctor discordiæ spiritus accẽderat. Cumq; presbyter presbyterum probrosis contumeliarum irrisionibus laceraret, & alter alterum multo mordacitatis sale, maledictorumq; relationibus conspersisset: vnus eorum minaciter intonans, & dentibus stridens, correpta lancea iter arripuit, atque ad domum suam longius constitutam furibũdis properare gressibus cępit. Sed cum illum iam superueniens caligo noctis obumbraret, & cor eius interiores tenebræ perniciosius possiderent, ecce quinque nigri equites, cum caballis æquè nigris obuiant, eiq; is, qui maior videbatur, insultat. Sæpe, inquit, institi, vt te mihi subderes, vt in clientelam meorum contubernalium venires: toties itaque subterfugiens, iam non poteris iugum meæ ditionis euadere. Videbatur .n. nobilis quidam vir esse, Romanus nomine, qui frequenter eum sollicitauerat, vt sibi subditus fieret. Presbyter itaque nimij terroris horrore perculsus, ad præcipiẽtis imperium manus vtrasque complosit, atque illi manus deditorũ more deosculans, se velut in herilis fidei tuitionem cõmisit. Quem protinus ille per cun-

cunctas, scis inquit, qui sum? Ille præsto respondens, ait: Nonne tu es Dominus meus Romanus? At ille: Absit, absit; sed ego sum quidam diabolus, cui tu nūc commissus es, & indiuidua deinceps societate cōstrictus: sta igitur in fide, & serua quod pollicitus es. Et post huiusmodi verba, vel gesta præsto disparuit. Tunc ille tremefactus, confusus, atque perterritus, ad domum non sine magno trepidationis horrore peruenit. Paulo post ad Episcopum suum sanctæ memoriæ Denonem nomine, me quoque præsente, pœnitentiæ flagitator accessit, cui mox sacerdotalis officio dignitatis adempto, cū æstiuum tunc cauma feruesceret, & secundarum messium tempus instaret, iuxta carinæ reuulam inclusionem custodiæ carceralis indiximus, annorum pœnitētiam competenti moderatione præfiximus, vt in spe certæ recuperationis absque dubio conualesceret adhortati hominem sumus.

EXEMPLVM CV.

Dimittendi patricidium occisori crucifixus Dominus trib. vicibus caput inclinat.

VIr quidam, vt dicitur, potentiorem se hominem interfecit, à cuius etiam filio, more sęculi, non legibus euangelij, multas molestias pertulit, paterni, scilicet vltor interitus, & strages anhelabat hoīum, & frequenter reportabat manubias rapinarum. Inter has homicidia deprehensus angustias, Imperiale decreuit adire fastigium, si quod fortassis in tot calamitatibus posset reperire solatium. Quo comperto paterni sanguinis vltor insequitur, & eum, siue vt tribunalium lege cōstringat, siue vt repentè gladijs opprimat, impiger comitatur. In Teutonicis verò partibus tunc Imperator degebat. Cum itaque præcedens modestè quasi securus incederet, subsequens autem celerius properaret, tandem contigit, vt sibi inuicem propinquātes, in mutuos vterque duceretur aspectus. Sed cum is, qui homicidij reus erat, vix quattuor, vel quinque comitum duceretur auxilio, interfecti vero filius triginta fermè cingeretur obsequijs armatorum, quaternio omne suos cohortatur vt fugiant, ille prospiciens de persequentium manib. auolare non posse, misericordiæ patrocinium petijt, ad humilitatis vmbraculum confugium fecit, proiectis igitur armis, brachijs vero in modum crucis extensis, solo prosternitur, & veniā miserentium pręstolatur. At ille iam victor ad reuerentiam crucis manus reprimendo compescuit, vltra etiam ne ab aliquo feriretur inhibuit, postremo pacem integram faciens ad honorem sanctæ viuificę crucis, non modo vitam, sed & paternæ necis donauit offensam. Hac igitur insigni peracta victoria, qua s. non tam alterius, quam sui, & vt ita fatear non tam hostis, quam proprijs cordis victor extiterat, ad regis curiā (quia non procul erat) accessit. Sed mox vt ad Ecclesiam oraturus ingreditur, res mira, & nimium stupenda, Saluatoris imago, quæ in crucem videbatur expressa, trib. eum vicibus inclinato capite visa est salutare. O quam gloriosum & insigne præconium, vt ab auctore misericordię mereretur reuerēter accipi, qui propter eius reuerentiā omiserat vindicare, & ab eo reciperet saluationis honorem, pro quo saluti contrariam postposuit vltionem. Quod protinus cum Imperator audiuit, honorifica eum & effectuosa, prout decebat, affabilitate suscepit, & copiosa munerum largitate ditauit.

EXEMPLVM CVI.

Votum religionis non soluens, vitam miserabiliter amisit.

IN maris tempestate deprehensus quidā, futurum se monachum affectuosa sponsione deuouit, sed naufragio erutus, votum soluere huius vitæ amore contempsit. Expleto verò anno ipso die, quo votum Domino suæ cōuersionis obtulerat, Kalendis s. Ianuarij, dum hinc inde discurreret, cum ludentibus & cachinnantib. pueris chorus duceret, & friuola quædam & scurrilia decantaret, subito lapis super eū de tecto cecidit, & obtriuit. Sic infelix ille, qui mundū deserere contempsit vltroneus, amisit inuitus, & fallacē carnis dulcedinem perdidit, quod amando carnem mentitus est veritati.

EXEMPLVM CVII.

Discordias graues humilis Abbas mansuetudine vicit.

IN Galliarum finibus audiui gestū fuisse quod refero. Inter Abbatem, & quēdam

sę-

sæculi præpotentem orta est non leuius de possessione contentio. Cumq; apertis vtriusque fautoribus minis diu certaretur & iurgijs, tandem vt armis ageretur vtrimque condictum est Et sæcularis quidem paratis copijs campum præliaturus ingreditur, acies struit, cuneos ordinat, atque ad fortiter agendum omnium mentes acerrimus cohortator inflammat. Silue‑sunt omnia gladijs, rubent clypei, vociferantium clamor attollitur, minaces armorum fremitus inhorrescunt, tela stringuntur, & aduersæ partis impetus accensus ad congrediendum mentib. expectatur. Abbas autem non in armis terrenis spem suam, sed in humanæ salutis auctore constituens, cunctis qui pro se dimicare côuenerunt, suum prohibuit comitatum, solos autem monachos suos equis imposuit, capita cucullis operiri præcepit. Sicq; cum illis velut galeatis, & loricati fidei munimento, crucisq; vexillo, ad locum certaminis venit. Cumq. vir ille non ferrea, vt sperabat, arma conspiceret, sed tamquam cælestem & angelicam aciem aduentare cominus aduertisset, tantus eum cum suis omnib. diuini timoris horror inuasit, vt desilientes de equis protinus arma proijcecerent, terræ se humiliter prosternerent, & indulgentiam flagitarent, &c. Epist. 7. ad Firminum.

EXEMPLVM CVIII.

Papa Benedictus graui purgatorij pœna laceratur.

EPiscopus, si recte tenes, qui Capræis præerat, vidit maiorem Benedictum Papam octauum, qui iam obierat, nigro equo quasi corporaliter insidêtem. Cumq; ille cæptum iter capere cerneret, Heu, inquit, nonne tu es Benedictus Papa, quem defunctum liquidò nouimus? Infelix, inquit, ego sum. Et ille; Quomodo tibi est, pater? Grauibus, ait, tormentis afficior, spe tamen, si adiutorium præbeatur, de mea recuperatione non priuor, sed perger quæso, ad fratrem meum Ioannem, qui nunc Apostolicam occupat sedem, eiq; functus delegatione nuncia, vt illam potissimam summam, quæ in theca reconditur, in pauperes pro mea salute distribuat, sicq. me redimendum esse, quandocumq. tamen hoc decreuerit, miseratio diuina cognoscat, nam cetera quæ pro me indigentibus tradita sunt, mihi penitus nihil profuerût, quia de rapinis sunt, & de iniustis adquisita. His ergo auditis, Episcopus impiger Romam adijt, Ioâni Papæ defuncti fratris verba narrauit, episcopalis mox sarcinæ pondus abiecit, monachum induit, eoq. modo salutem sibi ex aliena calamitate prouidit. Epist. ad Dominicum, c. 4.

EXEMPLVM CVIIII.

Papa quidam Benedictus luxuriosam vitam ducens, horribili & æterna pœna damnatur.

DE æquiuoco quoque huius Benedicti Papæ, atque nepote, Benedicto nono, qui post eum tertius, Ioannes verò secundus in Romanæ sedis mansione successit, vnde mihi narrauit Humbertus, quia Vvaclus quidam dum iter ageret accidit, vt iuxta molendinum equo insidens pertransiret, & ecce repente monstrum immane conspexit. Quo viso subitò eum terror inuasit, & stupefactus intremuit. Videbatur autem monstrum illud dumtaxat in aures aselli, caudamq. desinere, cetera vrsus erat. Cumq; viator ad hec portentum territus obrigesceret, fugamq. præcipitem formidolosus iniret, informe prodigiû humanæ vocis verba formauit. Noli, inquit, ò vir expauescere, hominem me olim fuisse, sicut & tu nunc es, proculdubio, crede, sed quia bestialiter vixi, post finem vitæ, bestię præferre speciem merui. Porrò cum ille perquireret quis fuisset? Ego, ait, solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicę sedis apicem indignus obtinui. Inquisitus autem, quid iam retributionis haberet? Nunc quidem vsque ad iudicij diem per dumosa atque squalentia, per sulphurea loca, & foetores exhalantia, atque incendijs conflagrata rapior, & protrahor, post extremum verò iudicium, corpus meum simul & animam irremediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irreuocabilis olla deglutiet, ita vt nulla mihi spes recuperationis in posterum restet. Post hæc verò prolata verba disparuit. Sed cum ego, cur ille in hac spe‑ conspectus

sit, indaginem quæro, non deesse mysteriũ ab eo, quod visum est, deprehendo. Nam quia miserabilis ille ab illo funesti pontificatus sui primordio vsque ad finem vitę in luxuriæ cœno versatus est, non incongruè visus est ab auribus incipere, & in caudam asini terminare. ibidem. cap. 5.

EXEMPLVM XC.

Apostata iuuenis à Beato Andrea & Beato Gregorio grauiter flagellatur, tum ob apostasiam, tum quod debita viduæ traditus solueret, tum demum quod pauperes mendicantes irrideret.

IN monasterio, quod Cliuus Scauri dicitur, quodque Beatus Gregorius infra Romanæ vrbis mœnia condidit, puer quidam à parentibus, vt Deo deinceps militaret, oblatus est. Qui postmodum dum iã adolesceret egressus de monasterio, ad sæculum redijt, vxoremq; sibi nuptiali fœdere copulauit. Deinde cum iam ad iuuenilem venisset ætatem, diuina sententia repente percussus est in gutture, cœpitq; morti languoris ingrauescente molestia appropinquare. Tãdem male fugitiuus, vt ad monasterium deportaretur, expetijt, ibiq; pœnitudinem de suis enormitatibus, habitũq; monachatus accepit. Cumq; vxor eius cum nonnullis alijs lecto iacentis insisteret, cœpit ille grauiter gemere, vlulatus emittere, & tamquam phrenesim pateretur inordinata vociferatione garrire. Percunctantib. autẽ eis, cur nõ ille quit sceret. Nonne, inquit, videtis beatum Andream Apostolum, sanctumq; Gregorium acerrimus me suis verberibus immaniter flagellantes. Vlulans itaque rursus, ac flebiles voces emittens, paululum respirabat, atque dicebat: Modo me verberauerũt, proterea quia monasterium dimisi, vxoremq; duxi. Interim post fletus, & rugitus ad momentum quiescens, aiebat: Modo me castigauerunt, quia pauperibus mendicantibus, maxime Scotigenis, non modo nihil dedi, sed eos etiam, quod flagitiosum est, irrisi. Rursus ingeminans stridores & gemitus asserebas, quoniam sex nummos à vidua quadã paupercula mutuo accepi, & reddere nolui, & quod pedum passibus illa loberauit, dum eos ad me veniendum requireret, tot ego nunc ictus à sanctorum manib. pertuli, dum me pariter verberarẽt. Vt sciatis autem, quia non mentior, prendie hora sexta de hoc sęculo migraturus sum. Erat porrò tunc sexta feria. Nocte vero qua Dominicus illucescebat dies, qui dicitur in ramis palmarum, de lecto cunctis mirantibus nõ segnius exsiliens, scapulare, atque cilicium, quæ iuxta se erant, repentè arripuit, moxq; Ecclesiam beati Andreæ attonitus, ac festinus intrauit, vbi strato depositus, his quę aderant fratrib. ait: Ecce sanctorum verberibus flagellatus, ita de corpore egredior purificatus, sicut de fonte baptismatis mũdus exiui. Inter missarum igitur sacrosancta sollemnia Dominica vix passione perfecta, horam qua prędixerat Deo spiritũ reddidit. Nudato autem ad lauandum ex more cadauere, sic vibices ac stigmata in eius membris vndique videbantur, ac si corpus eius materialibus fuisset allisum verberibus.

EXEMPLVM XCI.

Deus omnia videns in specie peregrini apparuit, oculum habens in occipitio, & tonsorem operibus misericordiæ deditum, qui suem furatus erat, vt eam redderet admonuit.

QVidam alienam suam furtiue surripuit, & caueæ clandestinus intrusit vir tamen ille pietatis operibus intentus esse consueuerat. Interea adest diues Iesus in effigie pauperis, & tam prolixo iam crine deformis egebat arte tonsoris. Ille protinus reuerenter assurgens, inter cetera humanitatis impedia, cœpit ipsum forcipib. attondere: sed dum tornat, ac satagit, ecce reperit duos oculos in occipitio sub crinibus latitantes. Expauit homo, stupensq; contremuit, & quid vellet esse, quod cerneret, pauidus inquisiuit. Cui mox ille: Ego, inquit, Iesus vocor, vndique cuncta contemplor, & isti sunt oculi, quibus etiam suem vidi, quam nuper in cauea conclusisti. Moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens, Diuinam circa se clemẽtiam recognouit, & quod inique præsumpserat, satisfactione purgauit. Epist. 8. c. 8.

EXEMPLVM XCII.

Astutus & versipellis infernalibus draconibus circumcinctus nullum inuenire potuit effugium.

IN Longobardię finibus vir erat versipellis ingenij, & acutissimæ subtilitatis, duplex animo, sermone lepidus, concinnandis fabricandisq; comędijs edoctus, in reperiendis consilijs vehementer astutus. Nunquam enim erigebat brachia contra torrentem, sed ex quocumque latere mundi eum turbinis aura perflabat, ille protinus aptum caliditatis atque versutiæ palliū opponebat. Accidit vt quidam frater nocturna visione conspiceret lacum, qui erat igneus, qui flammicomis euaporabat incendijs, & crepitantibus ignium globis terribiliter cernentibus incutiebat horrorē. Quem locum trabalis enormitatis videbātur obsidere dracones, variaq; serpentum genera hinc inde per circuitum spatiari. Vir autem ille, quem diximus, in ipsa flammarum stridentium voragine detentus, tentabat quidem coarctatus effugere, sed obstantibus bestijs dolebat aditum non patere. Modò scilicet ex hac parte fugam parabat, sed ecce serpens obuius adhærebat, per aliam partem erumpere satagebat, sed ecce rursus alia bestia laxo gutture frendēs occurrerat. Ille rursus & alia ad euadendum loca tentabat, sed insurgentibus belluis omninò meatus aufugij non patebat. Porrò autem cum veritas dicat. Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis, hoc illi iusto Dei iudicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis astutiæ vanitatem ex quibuslibet huius sæculi se nouerat laqueis expedire, ita postmodum versa vice, nullo valebat ingenio supplicium quo cruciabatur euadere. Epist. 13. ad Desiderium, c. 4.

EX I. LIBRO, QVI DICITVR VITÆ PATRVM.

DISTINCTIO SECVNDA.

Admonitio ad Lectorem.

MVtauimus titulum huius libri, & eius loco subiecimus antiquorum nomenclationes. Beda in suo Martyrologio 19. Iulij vocat Verba seniorum. Dorotheus Archimandrita homilia 4. ad Religiosos, Sententias atque Sermones seniorum. Sophronius in Prato Spirituali cap. 55. Librum continentem gesta senum, & cap. 212. Vitas Patrum, & Sententias. Recentiores secundam partem huius operis Apothegmata Patrum rectè nuncuparunt. Illustriss. Cardinalis Baronius, in suis notis ad Martyrologium Romanum promittit aliquas annotationes in hos libros, quia verendum est ne aliquando commaculati fuerint (à nescio quibus) insertis eorum gestis, qui à Catholicæ fidei tramite recesserunt, quorum aliquos nominat D. Hieronymus epist. ad Cresiphontem. Verum Collector noster spectatæ fidei, & prudentiæ, nulla intulit in hoc Speculum, quæ aliquem in erroris præcipitium impellere possint.

EXEMPLVM I.

In luxuriæ barathrum incidens superbus monachus, dæmones clamantes audiuit. O monache, &c.

ERat quidam apud nos monachus in hac vicina eremo commanens, cui habitaculum spelunca fuit, vir summæ abstinentiæ, quotidianū victum labore manuū quęrens, in orationibus die, noctuq; persistens, cunctis animi virtutibus flores. Sed hic lętis successibus elatus, confidere quasi in profectibus suis cępit, & non Deo totum sed sibimetipsi quod profecerat deputare. Hanc autē eius intuens animæ pręsumptionem, continuo tentator accedit, & laqueos parat.

parat. Quadam namque die ad vesperam fingit speciem decoræ mulieris oberrantis per eremum, quæ velut fessa post nimium laborem, accedens ad ostium speluncæ monachi lassabundam se simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsam proiecit, & aduoluta genibus viri, vt sui misereatur exorat dicens: Noli me infęlicem in eremo latitantem contennere, iube me ergo requiescere in angulo cellulæ tuæ, ne forte efficiar nocturnis bestis præda. At ille primo miserationis obtentu recepit eam intra speluncam, requirens quæ ei causa errandi per eremum fuerit. Illa causam fingit satis accuratè, & interim venena blandimentorum, atque illecebræ virus circa omnem textum narrationis interseri, & nunc se miserandam, nunc etiam defensione indignam ostendens, elegantia & suauitate sermonis inclinat animum hominis, & in affectum sui illecebroso amore deflectit. Hinc iam blandiora colloquia, iocus, risusq; commiscentur, manus etiam procax ad mentum, barbamque quasi venerandi specie prætendit. Tum verò palpare cępit ceruicem mollius, collumq; leuigare. Quid molta? Ad vltimum mulier captiuum ducit militem Christi. Continuò enim perturbari intra semetipsum, & libidinum fluctibus æstuare cępit. Nequaquam laborum præteritorum, nequaquam professionis, ac propositi sui memor, paciscitur cum cordis sui concupiscentia, & intra arcana cogitationum suarum fœdus cum falsa voluptate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, atque vbi obscœnos iam conabatur inire amplexus, illa vlulatum teterrimum dirę vocis emittens, vmbra vt erat tenuis, per manus amplectentis elabitur, ipsumq; dedecorosis motib. inanes auras iactantem cum fæditissima irrisione deseruit. Tunc præterea multitudo dæmonum in aere ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti cum cachinno exprobrationis elata, dicebat: O Monache, qui te vsque ad cælum extolebas, quo modo dimersus es vsque ad infernum? disce, quia qui se extollit, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, deceptionis suæ pudorem non ferens, grauius à semetipso decipitur, quam fuerat à dæmonibus antea deceptus. Cum enim debuerit reparare semetipsum, & reuocaré certamen, ac satisfactionis suæ lacrymis, & humilitatis fructibus prioris elationis culpam deflere, hoc miser non fecit, sed de semetipso desperans, sicut dicit Apostolus tradidit se omni immunditiæ, & iniquitati, regressus est enim ad vitam sæcularem, præda dæmonum factus. Refugit namque conspectum omnium sanctorum, ne quis posset eum salutaribus monitis de pręcipitio reuocare. Si enim reddere semetipsum prioti vitæ & abstinentiæ voluisset, & de immensa Dei misericordia, quæ neminem despicit, nemini sinum claudit, sed omnes pœnitentes benigne recipit, confisus fuisset, à Deo susceptus benignè & piè fuisset, & recuperasset sine dubio locum & gratiā suam. In vita Ioannis Aegyptij eremitę.

EXEMPLVM II.

Pœnitens in sepulchro à dæmonibus perculitur, caditur, laceratur, & tandem victor, clamantes audiuit. Vicisti nos, vicisti.

FVit quidam vir in hac proxima ciuitate vitam turpissimam per omne facinus ducens, ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miseratione cōpunctus ad pœnitentiam vertitur, & intra sepulchrum se quoddam concludens, priorum scelerum pollutiones lacrymarū fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus, & nec alleuare quidem ausus oculos ad cælum, neque vocem emittere & nomen Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam viuēs sepultus de inferno quodāmodo iam mugitum cordis gemitumq; reddebat. Cumq; in his expositus septimana vna transisset, noctu veniunt ad eū dęmones in sepulchro, clamantes, & dicentes: Quid est quod agis, ò impurissime, & flagitiosissime? Postquā omni spurcitia, omniq; impuritate saturatus es, nunc nobis castus, & religiosus procedis, & postquam senuisti in sceleribus, nec iam sufficiunt vires ad facinora, nunc Christianus videri vis, & pudicus, & pœnitens quasi alius tibi iam vllus possit dari locus satiato in malis, nisi ille, qui tibi nobiscum debetur, vnus ex nobis es, aliud iam esse non potes, redi ad nos magis, redi, & quod superest tibi tempus in-

fruen-

fruenda voluptate nō perdas, præparamus tibi affluentes delitias, præparamus scortū nobilissimum, & cuncta alia, quæ florem tibi possint reparare gratissimæ iuuentutis. Quid temetipsum vanis, & inanib. affligis cruciatibus? Quid temetipsum ante tempus supplicijs traditis? Quid. n. aliud esses passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tibimetipsi infligis? Si te pęna delectat, expecta paululum, & inuenies paratam. Nunc interim fruere munerib. nostris, quæ dulcia semper & grata duxisti. Hæc, & his similia plura exprobantibus eis, ille iacebat immobilis, nec auditum suum conuertens ad eos, nec vllum penitus sermonem respondens. Cumq; illi sæpius eadem repeterent, & alia duriora, nec ille omnino moueretur, in furorem prolapsi dæmones, vbi viderūt sua contemni verba, verberib. eum conficere aggressi sunt, & multis eum supplicijs excruciatum semiuiuum reliquerunt. Nec tamen in tot tantisq; cruciatibus moueri saltem potuit à loco, in quo orationis causa iacuerat. Postera die quidam suorum requirentes eum, humanitatis dumtaxat gratia, inueniunt pęnis incredibilib. affectum, & causam percunitantes cum didicisent, rogabant eum, vt curæ gratia reportari se ad domum propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tum verò, & sequenti nocte repentes dæmones grauiorib. eum verberibus cruciant: sed nec sic quoque moueri potuit loco, melius esse dicens se mortem subire, quam vltro dæmonibus obedire. Tertia nihilominus nocte multitudo conuenit dæmonum, & absque vlla miseratione irruentes in eum, omnib. pęnis, cruciatibusq; conficiunt. Cumq; iam corpus defecisset in supplicijs, extremum tamen spiritus obstabat imperio dæmonum. Quod vbi impij peruiderunt, exclamantes voce magna. Vicisti, inquiunt, vicisti. Et mox velut quadam virtute cælitus ipsi effugati, præcipites abscedunt, nec ei vltra quidquam suæ artis aut sceleris intendunt. Ipse verò intantū in virtutib. animi profecit, & ita ornatus morib. effectus est, ac ita diuina gratia repletus, vt omnis hæc regio quasi de cælo lapsum eum viderit, & vnum esse ex numero crederet Angelorum, omnes penè simul atque vno ore dicentes: Hæc est mutatio dexteræ excelsi. Quāti exemplo eius, qui iam de semetipsis desperauerant, rursus ad spē salutis regressi sunt, & emendationem sui, quam prius desperauerant, resumpserunt. Quanti admiratione eius de ipso iam inferno peccatorum retracti sunt, & ad virtutum indolem reparati? Illo namque tanta immutatione conuerso, omnibus omnia visa sunt possibilia. Non solum enim emendatio morum florebat in eo, & assumptio virtutum, verū & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia, quæ ab ipso facta sunt, quæque Deus per ipsum tamquam suū amicum operari dignatus est, quantum apud Deum haberet meriti testabantur. Ibidem.

EXEMPLVM III.

Luxuria grauiter tentatur de virtutibus superbiens pater, & ad seculum ire disposuit, sed alios ad virtutem exhortando conuertitur.

QVidam monachus fuit, qui in eremo hac, quæ præ ceteris interior est, habitabat. Hic dum plures annos in abstinentia perdurasset, & prouectus tempore iam ad senilem venisset ætatem, omni virtutis flore adornatus, ac totius continentiæ magnitudine sublimatus, cum in oratione, & hymnis sedulò Deo deseruiret, tamquam emerito militi suo Dominus remunerationē parat, vtpote qui in corpore adhuc positus, ad instar angelorum, incorporeæ vitæ officijs fungeretur, dignum iudicans annonam cælestem præbere ei in deserto, qui cælestem regem iugibus præstolabatur excubijs. Volens ergo etiam Deus in hoc sæculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidentiæ suæ sollicitudinem, eius quotidiani victus reuocat curam. Vt enim cibi vsum poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam inueniebat mensulæ suæ panem suppositum miræ suauitatis, miriq; candoris. Ex quo refectus, & gratias diuinæ præstantiæ referens, rursus ad hymnos, & orationes conuertebatur. Ad quem multæ reuelationes, multæq; ei de futuris rebus à Deo præmonitiones fiebant. In his ergò talibus ac tantis profectibus positus, quia quasi gloriari de meritis suis cœpit, & cælestis beneficij munus vitæ suæ meritum duxit, continuò subintrat eum quædam desidia animi, tam parua, quam nec posset aduertere.

Post

Post hoc creuit maior negligentia, ita vt tardior fieret ad hymnos, sed & ad orationem pigrius surgeret, psalmos quoque ipse non ea qua prius vigilantia canebat. Sed vbi parum quid exhibitum fuisset soliti ministerij, anima eius quasi nimio labore fatigata, & impedita quiescere festinabat, quia sensus eius reprobus effectus, à superioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes suæ per diuersa eum præcipitia rapiebant. Erat enim iā in corde suo clandestina quædam turpis ac nefanda cogitatio, consuetudo tamen prior, velut si decursus aquæ etiā cessante remigio adhuc ex priore impetu nauigium ferat, ita vetus institutio ad consueta hominem officia trahebat, ob quam causam & stare adhuc in suo statu videbatur. Hic ergo cum post orationes cibum solito requisisset ad vesperam, ingressus eum locum, in quo refici consueuerat, inuenit solitò panem mensæ superpositum, ex quo refectus, nihil de eorum, quæ in corde suo versabantur, emendatione curauit, neque immutationis suæ damna persensit, & spernentem se minima, paulatim casurum non intellexit. Interea cum graui iam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscentia reperetur rursus ad sæculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum & orationum ministeria ex more persoluit, atque ingressus vt cibū sumeret, panem quidem inuenit mensæ superpositum, sed aliquantulum sordidiorē: admiratus est, & tristis effectus, intellexit enim quod ad ipsum respiceret hoc genus monstri, tamen cibo sumpto refectus est. Die tertio triplicatis vrgere stimulis cœpit, occupauerunt enim cogitationes eum, quasi iam præsentis, & secum positæ, secūq; accubantis imago mulieris, quam & complecti sibi videbatur, & ad turpes vsus habere prostratam.

Procedens tamen & sequenti die ad solita psallendi, & orandi officia, stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cumq; solito ingressus ad vesperum requireret cibum, panem quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum atque aridissimum, & quasi à muribus, & canibus vndique corrosum. Tunc ille vt vidit, ingemuit, & lacrymas fudit, sed non ita ex corde, nec ita vberes, quæ possent flammam tanti ignis extinguere. Verumtamen sumit cibum, sed neque quantum volebat, neque quantum solebat. Tunc iterum cogitationes eum tamquam cohors barbarica vndique circumuallant, & ex omni parte in eum tela iaculantur ac victum, captiuumque eum ad sæculum retrahūt. Exsurgēs ergò cœpit iter agere nocte per eremum, & tendere ad ciuitatem. Sed vbi dies factus est, ciuitas quidem longè adhuc aberat, ipse verò cum rapidissimo æstu torqueretur, & fatigaretur, per eremum vndiquaque versus conuertere oculis cępit, & requirere sicubi esset in vicino monasterium. Et cum conspexisset quorūdam fratrum cellulam, tendebat illuc, vt apud eos requiesceret. Quem vbi adesse senserunt serui Dei, continuò procurunt obuiam, & velut angelum Dei excipientes adorant, pedes lauant, ad orationem inuitant, mensam ponunt, atque omnia secundum diuinum mandatum complent caritatis officia. Verum vbi refectus est, & paululum requieuit, ex more quasi ab eruditissimo atque opinatissimo patre cœperunt verba ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere, interrogare quoque eum, quomodo quis diaboli laqueos possit effugere, aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abijci. Tunc ille, vt compulsus est, monita fratribus dare, & salutis eos viam docere, ac de insidijs dæmonū, quas seruis Dei intendunt, facere sermonem, illos quidem plenè & sufficienter edocuit, sibi verò ipsi stimulos compunctionis incendit, & in semetipsū regressus, ait: Quomodo alios ego moneo, & ipse decipior? Aut quomodo alios corrigo, & meipsum non emendo? Age ergo, ò miser, facito ipse prior; quæ facere alios doces. Cumq; huiusmodi increpationibus vteretur aduersus semetipsum, & intellexisset se miserabiliter supplantatum, valedicens fratribus continuo se cursu rapidissimo in eremum dedit, & ad speluncam de qua discesserat redijt, prosternens se Domino in orationem, & dicens: Nisi Dominus adiuuisset me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Et iterū; Paulominus fui in omni malo, & paulominus consummauerunt me in terra. In hoc verò completum est, quod ait scriptura: Frater fratrem adiuuans exaltabitur, sicut ciuitas munita & fortis. Post hæc vero permansit omni vita sua in luctu, & lacrymis,

mis, videns se diuinitus sibi concessum coelestis mensæ beneficium perdidisse. Cœpit enim in labore rursus, & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclusit enim se intra speluncam, atque in cinere & cilicio iacens, tamdiu lugens, flensq; permansit in orationibus, donec assistens ei angelus Domini diceret ad eum. Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus est tibi, sed caue ne vltra elatus decipiaris, veniet autem ad te tres fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & resumens cum eis cibum, gratias age Deo tuo. ibid.

EXEMPLVM IIII.

Status non saluat, sed virtus, vt patet in Pafnucio Eremita, quasi symphoniaco, primario vici, & negociatori similis ab Angelo indicatur.

Vidimus & monasterium sancti Pafnucij hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis Anachorites, & vltimi inhabitator fuerat desertis in regione Heracleos, splendidæ apud Thebaidos vrbem. De hoc ergo fidelissima patrum narratione comperimus, quod cum fuisset vitæ Angelicæ quodam tempore orauerit Deum, vt sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur. Assistens verò Angelus respondit ei, quod similis esset symphoniaco cuidam, qui in vico illo cantandi arte victum quærebat. Tum ille obstupefactus nouitate responsi, cum omni properatione pergens ad vicum, perquirit hominem. Et cū inuenisset, studiosissime percunctatur ab eo, quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesq; actus eius curiosius discutit. At ille respondit, quod res erat, se esse indignissimæ vitæ hominem peccatorem, atque ante non multum tēporis ex latrone ad istud quod nunc exercere videretur, fœdum artificium deuolutum. Pafnucius verò eo magis instabat, requirens si quid ei forte, vel inter latrocinia pij operis fuisset admissum. Nihil inquit, mihi cōscius sum boni, hoc tamen scio, quod cum inter latrones essem, capta est à nobis aliquando virgo Dei consecrata, huius cum ceteri collegæ mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me in medium, & eripui de contaminatione latronum, & nocte deducens eam vsque ad vicum, domui suæ restitui intactam. Alio quoque tempore inueni mulierem honestæ formæ in eremo oberrantem. Hæc cum interrogaretur à me, vnde, vel cur, aut quomodo in hunc locum aduenisset? respondit; Nihil me interroges infelicissimam mulierem, nec causas requiras, sed si ancillam placet habere, abducito quo vis. Mihi enim infelici est maritus qui debiti fiscalis gratia sæpe suspensus, & flagellatus, ac pęnis omnibus cruciatus seruatur in carcere, nec aliam ob causam producitur, nisi vt tormenta patiatur. Tres autem nobis filij fuerunt, qui iam pro eiusdē debiti necessitate distracti sunt. Ego quoque miserrima quæ ad similes pœnas inquiror, de loco ad locum fugitans, inedia, miseriaq; confecta, per hæc nunc latitans oberro loca, triduum hoc iam sine cibo ducens. Ego vbi hæc audiui, miseratus induxi eam in spelūcam, & refeci animam eius, fame collapsam. Dedi etiam trecentos ei solidos, pro quibus se, ac maritum, & filios non solum seruituti, sed & supplicijs asserebat obnoxios, & reuocata ad ciuitatem omnes eos data pecunia liberauit. Tunc pater Pafnucius. Ego, inquit, nihil tale gessi, tamen credo etiam ad te peruenisse, quod celebre Pafnucij nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocris studij, vt vitam meam in huiusmodi extollerem disciplinis. Deus enim de te mihi reuelauit, quia nihil minus apud eum meriti habeas, quam ego. Quia ergo vides frater te non minimo loco haberi apud Deum, non negligas animam tuam. At ille statim fistulas, quas manu gerebat, abijciens, secutus est eum ad eremum, & artem musicam in spiritualem commutans vitæ, mentiq; harmoniam, per integrum triennium arctissimæ se tradidit abstinentiæ, in psalmis & orationibus se ipsum exercens die noctuq;, atque iter cæleste animi virtutibus agens, inter sanctorum angelicos choros reddidit spiritū. Postquam hunc igitur Pafnucius ex omni exercitio virtutum consummatum præmisit ad Dominum, ipse acrioribus semetipsum studijs quam prius exercuerat agens, iterum Domino supplicabat, vt sibi ostēderet, qui ei similis esset super terram. Fit ergo iterum ad eum vox Domini dicentis:

Si-

Similem te esse nosce primario vici illius, qui est in proximo. Quibus auditis Pafnucius sine mora ad eum properans, pulsat ad ostiũ domus eius. Ille verò, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atque introduxit in domum, lauans quoque pedes eius, apposuit mensam, agitq; conuiuium. Inter epulas verò percunctari cœpit Pafnucius ab hospite, qui actus ei, quod studium cuiusq; operis haberet exercitia. Ille verò cum de se humilia responderet, & latere in bonis, quam publicari mallet, perurgebat Pafnucius, dicens sibi reuelatum esse à Domino nostro Iesu Christo, quod dignus esset consortio monachorum. At ille magis humiliora de semetipso sentiens aiebat: Ego quidẽ in nullo mihi sum boni alicuius conscius, verum quia verbum Dei factum est ad te, eum quem nihil latet celare non possum. Hæc ergo quæ in medio multorum posita in vsu sunt loquar. Triginta iam completi sunt anni, quòd continentiæ consensum habere me cum coniuge mea nullus agnouit. Suscepi autem ex ea tres filios, horum enim causa sollummodo cognita mihi vxor est, nec præter eam alia, nec ipsa vltra iam cognita. Suscipere hospites nunquam cessaui, sed ita eis ministraui, vt neminem ante me pater aduenienti occurrere peregrino. Nõ dimisi vnquam de domo mea hospitem sine viatico, pauperum nullum despexi, sed quæ necessaria fuerunt præbui. Si in iudicio sedi, nec filij mei personam contra iustitiam accepi. Alieni laborum fructus nunquam introierunt in domum meam. Litigantes si vidi, nunquam præteriui, donec reconciliarem dissidentes ad pacem. Nemo vnquã deprehendit in culpa famulos meos, nunquam greges mei læserunt fruges alienas. Volentẽ seminare in rure meo nunquam phibui, nec vberiora mihi noualis elegit, & illi steriliora dereliqui. Quantum in me fuit nunquam permisi vt potentior infirmum premeret. Sẽper studui in vita mea vt nemine contristarem. Iudicium si fuit apud me, neminem condemnauit, sed dissidentes reuocare in concordiam studui. Hæc interim mihi vitæ institutio Deo donante hactenus fuit. Audiens autem hæc Pafnucius caput eius exosculatus benedixit eum, dicens: Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas quæ bona sunt in Hierusalem. Qua ergo bene hęc, & conuenienter impleſti, illud tibi deest, quod bonorũ omnium summum est, vt omittens cuncta ipsam veram sequaris Dei sapientiam, & secretioris sciẽtiæ inquiras thesauros, ad quos non aliter poteris peruenire, nisi abneges temetipsum, & tollas crucem tuã, & sequaris Christum. At ille cum audisset hæc, nihil moratus, nec omnino quidquã in domo sua ordinans, secutus est virum Dei, pergens cum ipso ad desertum. Cumq; venissent ad flumẽ, nusquã reperto nauigio ad transmeandum, Pafnucius præcepit intrare secum pedibus fluuium, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierunt ergo pariter fluuium, ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi vero venerũt ad desertum, collocat hominem Pafnucius in cellulam quãdam haud procul à suo monasterio positam, & cõuersationis spiritualis ordinem tradidit, perfectorumq; studiorum exercitia docet, scientiæ quoque ei secretiora credit. Cumq; eum in omnibus instruxisset, semetipsum denuo maioribus exercitijs dedit, exiguos priores deputans labores, quib. conferri potuerat ei qui sæculi videbatur actibus occupatus. Hoc enim sibi dicebat: Si isti qui sunt in sæculo tantum bonorum operum faciunt, quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentię labore eos antecedere. Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad scientiæ perfectionem perducto, animam eius, quam perfectam iam in operib. assumpserat, quadam die Pafnucius sedens in cella sua vidit inter angelorum choros assumptam dicentium: Beatus, quem elegisti, & assumpsisti, inhabitabit in tabernaculis tuis, &c. Et cum hoc audisset, agnouit assumptũ esse ex hoc mundo virum. Tunc verò Pafnucius persistebat in orationibus, & ieiunijs, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens, & rursus orabat Dominum, vt sibi ostẽderet, cui similis haberetur inter homines. Rursus ei diuina vox respondit, dicens. Similis es negocianti ei, quem videris ad te venientem, sed exsurgere velociter, & occurre ei. Ad est enim vir, cui te similem iudicaui. Et Pafnucius sine mora descẽdẽs occurrit cuidam negociatori Alexandrino viginti millium solidorũ mercimonia tribus nauibus deferẽti ex Thebaide. Et quoniam religiosus erat, & bonorum operum studium gerens,

rens, decem leguminum saccos pueris suis impositos ad monasterium hominis Dei deferebat. Et hæc ei causa ad eundi Pafnucium fuit. At ille continuò vt eum vidit, quid agis inquit, ò preciosissima, & Deo digna anima? Relinque hæc illis, qui de terra sunt, & de terra cogitant. Tu autem regni Dei, ad quod vocatus es, negotiator efficere, & sequere Saluatorem, à quo paulò post assumendus es, quære thesaurum, quem nec fures effodiunt, nec tinea demolitur, despice thesaurum periturum, vt acquirere possis thesaurum in perpetuũ duraturum. At ille nihil omnino differens pręcepit pueris suis, vt omnia quæ superessent (multa enim iam ipse per se distribuerat) pauperib. erogarent, ipse verò sequens sanctum Pafnucium ad desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo, & priores ad Dominum Deum nostrum fuerant assumpti. Qui similiter ab eo omnibus instructus exercitijs spiritualibus, in diuinæ sapientiæ studijs permanebat. Breui autem consummato tempore, etiam hic translatus est ad congregationes iustorum. Et non multo post ipse etiam Pafnucius in ipsis summæ abstinentiæ exercitijs, & laboribus vitam ponit. Astitit ei etiam Angelus Domini dicens ad eum: Veni iam benedicte, & ingredere ea, quæ tibi debentur, æterna tabernacula. Volo te post diuturnam laborum tolerantiam præmio immortalitatis, & gloriæ perpetuæ remunerare. Ecce enim mecum adsunt Prophetæ, qui te in suum suscipiant chorum. Hoc autem prius idcirco tibi non reuelaui, ne forte elatus damnum aliquod laboris tui incurreres.

Et vnum post hæc in corpore adhuc positus diem ducens, cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis quę sibi Dominus Iesus Christus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc sęculo despici debere, etiam si latro sit aliquis, aut in scena positus, etiamsi cultum ruris exerceat, & coniugio videatur astrictus, etiamsi negotiator dicatur, vt mercimonijs seruiat, cum in omni ordine humanæ vitæ sint animę Deo placentes, & actus aliquos occultos habentes, quibus delectatur Deus. Vnde constat non tantum professionem vitæ, aut habitus specie Deo esse placitam, quantum sinceritatem atque perfectionem mentis, & operum probitatem. Et cum simillia de singulis quibusque disseruisset, tradidit spiritum. Euidẽter autem presbyteri qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab Angelis suscipi hymnum canentibus, & collaudantibus Deum in eo. In vita 16. S. Pafnucij.

EXEMPLVM V.

Discordię renuncians, & pacem reformans latro, veniam peccatorum Apollonio monente accepit.

Qvodam tempore certamen erat de finibus inter duos vicos. Hoc cum nunciatum fuisset Apollonio, festinus descendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis incensi, nullo genere ad pacis consilium flectabantur, maximè quia vnius partis populus plurimum fiducię in viribus cuiusdam latronis gerebat, qui eiusdem certaminis signifer videbatur. Hunc cum videret Apollonius paci resistentem, dixit ad eum: Si mihi ò amice, acquiescere volueris ad pacem, rogabo Deum meum, & remittet tibi peccata tua. At ille cum audisset, nihil omnino distulit, sed genibus eius prouolutus, supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas, quę eum fuerant secutæ, fecit omnes cum pace discedere.

Quibus discedentibus ipse permansit cum homine Dei, expectans ab eo promissum. Tunc verò Apollonius assumens eum & cum ipso iter agens ad monasterium, docebat eum mutare ordinem debere vitæ, & patienter à Deo quęrere misericordiam, promissionemq; ex fide expectare. Omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumq; noctis tempore simul in monasterio quieuissent, per visum ambo se vident in cęlis esse, & assistere ante tribunal Christi. Vident etiam Angelos Dei, & sanctos quoque adorantes Deum. Et cum hęc videntes Deum etiam ipsi adorassent, vox Domini ad eos defertur, dicens. Licet nulla sit communio luci, & tenebris, nec sit aliqua portio fideli cum infideli, tamen tibi donatur salus istius, pro quo supplicasti Apolloni. Hæc, & alia multa cum audissent in cælestis visione positi, quę nec sermo narrare sufficit, neque aures audire, surrexerunt de somno, & quæ viderant fratribus

tribus indicarunt. Admiratio autem ingens esse cœpit, cum vnum atque idem somniũ vterque narraret. Permansit autem cum fratribus latro ille iam sanctus, vitam suam moresq; ad omnem innocentiam pietatemq; commutans, tamquam in agnum versus ex lupo, vita 7. S. Apollonij.

EXEMPLVM VI.

Discordiæ auctor repentina morte percutitur, & à bestijs effossus laceratur.

ADhuc autem in gestis sanctis Apollonij ferebatur et de hoc. Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos vicos quorum alter Christianorum, alter Gentilium fuit. Procedunt ex vtraque parte armatorum turbæ plurimæ, & accidit vt sanctus Apollonius superueniret. Cumq; eos hortaretur ad pacem, quidam eorum, qui inter Gentiles quasi causa, & caput huius belli erat, homo truculentus & feres obsistebat ei vehementer, dicens non se permittere pacem vsque ad mortem suam. Tũc beatus Apollonius ait: Fiat, inquit, vt optas. Nullus enim hic alius præter te perimetur. Sed & cõgruum honori tuo tibi fiet sepulchrum, non terra, sed bestiarum atq; vulturum ventres. Et continuò sermo eius efficitur veritas. Nullus enim ibi alius ex vtraque parte, nisi solus ille cecidit. Quem cum arena obruissent, mane regressi inuenerunt eum à bestijs effossum, laniatum, atque à vulturibus deuoratum. Cumq; omnes admiratio habuisset, quòd sermo hominis Dei ita fuisset impletus, cõuersi sunt omnes ad fidem Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, & sanctum Apollonium hominem Dei prædicabant. Ibid.

EXEMPLVM VII.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum, oratione cibos fratrib. impetrauit.

DIes sanctus aderat Paschę, & cum sollemnitas vigiliarum, sacrificiorumq; intra speluncam à sancto Apollonio, & suis fratribus fuisset expleta, atque ex his, quæ fuerant apud eos, refectio pararetur, (erant autem eis pauci tantummodo, & sic ei panes, atque olera ex his, quæ sale aspersa reponi apud eos solent) tunc Apollonius fratres qui secum erant ita alloquitur: Si est in nobis fides, & verè fideles sumus famuli Christi, petat vnusquisque nostrum à Deo si quid quasi in die festo sumere libenter habet. At illi ipsi potius, qui eos ætate, & meritis pręcellebat, hæc à Deo poscenda permittunt, semetipsos inferiores huius gratiæ iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Dominum. Qua expleta, cum omnes respondissent, Amen, ecce repentè ante fores speluncæ adstare viderunt homines quosdam sibi penitus ignotos, qui tam multas copias rerũ omnium, quæ ad vsum dumtaxat ciborum pertinent, detulerunt, vt neque tam multa, neque tam diuersa facile quisquam viderit. In quibus erant quędam, quæ omnino in Aegypti regionibus nunquam visa sunt pomorum genera, & magnitudo incredibilis vuæ, & nucis, & ficus, mala quoque Punica, & ante tempus faui, atque mellis, ac lactis copia, ingentes dactili, & panes calidi ac mundissimi, qui tamen peregrinæ viderentur esse prouinciæ. Viri autẽ, qui hęc detulerant, statim vt ea monachis tradiderunt, quasi festinãter ad eum, à quo missi fuerant, redire cupientes mox discedunt. Tunc ipsi gratias Domino referentes ex his, quę sibi fuerant delata, vesci cœperunt, quorum tanta fuit copia, vt vsque ad diem Pentecostes quotidie ministrata sufficerent, certi quidem de hoc quòd hæc sibi à Domino Deo nostro sollemnitatis gratia missa sint. Ibidem.

EXEMPLVM VIII.

Item simile.

ORta est aliquando fames apud Thebaidem. Scientes autem habitatores terræ illius, quod monachi, qui cum Apollonio Deo seruiebant, frequenter etiam sine cibo per Domini gratiam pascebantur, omnes simul cum vxoribus, & filijs pergunt ad eum, cibum simul, benedictionemq; poscentes. At ille nihil dubitans, perferre cœpit ex his, quę ad vsus fratrum reposita erant, & dare singulis copiosè. Cum verò tres tãtũ panum sportę remansissent, fames autem populum vehementer vrgeret, iubet proferri in medium spor-

eas, quæ solæ superfuerant, vnius diei victum monachis præbituræ, & audiente omni populo, qui famis necessitate confluxerat, eleuatis ad Deum oculis manibusq; ait: Nunquid nō valet manus Domini multiplicare hæc? Hæc dicit Spiritus sanctus. Non deficient panes in sportis his, donec satiemur omnes de frugib. nouis. Et vt plurimi ex his qui tunc in presenti fuerant, cōfirmabant, quattuor continuis mensibus cessarum est vnquam erogari panes ex sportis, neq; deesse potuit aliquando. Ibidem.

EXEMPLVM IX.

Furari volentes, dracones deterrent.

FRequenter veniebant ac sanctum Ammonem latrones, panem, quo solo vescebatur, aufferentes ei, & si quid erat, quod ad victum continentissimum repositum videbatur. Cumq; frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad eremum. Et inde rediens duos dracones ingentes secum comitari iussit, atque ad ostiū sui monasterij manere eos precepit, ingressumq; seruare. Veniunt ex more latrones & videntes qui essent custodes in limine, examinus & amentes effecti, obmutuerunt statim, & conciderunt. Quod vbi senior sensit, egressus inuenit eos semineces, accedensque, atque erigens, increpabat eos, dicens: Cernitis quantum vos duriores estis bestijs? Illæ enim nobis propter Deum obedijt, vos autem nec Deum timetis, nec vitam seruorum Dei inquietare erubescitis. Veruntamen introducens eos in cellam posuit mensam, & iubet vt perciperent cibum. Illi verò corde compuncti, & ab omni mentis suæ immanitate conuersi, multis, qui prius Domino seruire cœperant, breui meliores fiunt. In tantum.n. per pęnitentiā profecerunt, vt non post multum temporis etiam ipsi eadem facerent signa, easdemq; virtutes. vita 8. S. Ammonis.

EXEMPLVM X.

Virginis domum spoliare volens Mutius latro conuertitur.

ERat quidam vir nobilissimus nomine Mutius. Hic autem primò Gentilis fuit, latronum maximus, & sepulchrorum violator, atq; in omnibus flagitijs opinatissimus.

Ad quem tali ex modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo sacratę exspoliandi causa peruenit. Cumq; machinis quibusdam, quæ huiusmodi artificibus satis notæ sunt, domus eius tecta conscendisset, quærens quali arte, vel quali aditu in penetralia eius irreperet, difficultate perpetrandi operis innexus, plurimum noctis tempus in tectis positus sine vllo effectu transegit. Post multos verò animi conatus frustra adhibitos, veluti fessus somno opprimitur, & per visum sibi assistere vidit quēdam regio habitu dicētem: Desine iam ab his flagitijs, & ab effusione humani sanguinis cessa, atque ab execrabilibus furtis ad laborem religiosum conuerte vigilias, & suscipe cælestem angelicamq; militiam, atque ex hoc iam animi virtutibus viue, & ego te huius militiæ ducem ac principem faciam. At ille cum gratanter quæ sibi offerebantur audisset, ostenditur ei grex monachorum, & principatum super eos tenere iubetur. In his euigilans, astantem sibi virginem vidit & requirentem quis esset, aut vnde, vel cur illuc venisset. At ille quasi amens effectus nihil ei respondit, sed tantum vt Ecclesiam sibi ostenderet rogat. Illa verò cum intellexisset in re aliquid diuini operis esse, hominem producit ad Ecclesiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruēs, rogat Christianum se fieri, & ilicò sibi pœnitentiam dari. Presbyteri verò cum cognoscerent virum hunc esse omnium flagitiorum actorem, mirantur si hæc vera loqueretur. Et cum perseuerantia sui, fidem rei fecisset, monent eum vt si hæc vellet, illa penitus omitteret. Dehinc cum religionis initia suscepisset, orat sibi dari pręcepta, quibus peruiam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis sufficere sibi ait eos ad viam salutis, tribusque diebus permanens apud eos, ad eremum proficiscitur, vbi plurimo tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regressus autem ad Ecclesiam, tres versiculos psalmi, quos præceperat à presbyteris, non solum verbis,

bis, sed & rebus atque operibus reddidit. Presbyteri verò mirabantur quod subitò conuersus acerrimam statim iniecerit sibi astinentiã, & instruens eum plenius ex diuinis scripturis hortabantur eũ secum demorari. At ille nè videretur esse inobediens, vnã apud eos remanẽs hebdomadã, rursus ad eremũ perexit, atque ibi per septẽ continuos annos in omni abstinentia degens, plenitudinẽ gratię consequitur à Domino, ita, vt omnes penè scripturas memoriter retineret. Panem verò Dominica die tantum sumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret, surgens ab oratione inuenibat panẽ positum, quẽ nemo detulerat hominum. Hunc vbi cum gratiarum actionem sumpsisset, sufficiebat ei vsque ad alteram Dominicam vita. 9. S. Copretis.

EXEMPLVM XI.

Solẽ stare iussit Abbas Mutius, ex latrone conuersus, & mortuus, ad vitã redire recusat.

QVodam autẽ tempore iterum de eremo venit ad visitãdos fratres, quos ipse instruxerat Abbas Mutius. Et cum quidam ex eis in extremis ageret, reuelatum est ei à Domino quod moriturus esset. Hora autem erat iam ad vesperam declinans. Festinabat ergò, vt eum videre posset. Vicus autem vbi decumbebat æger longo adhuc aberat spatio. Et nolens nocte introire vicum, cum videret iam solem demergi, ait ad eum. In nomine Iesu Christi Domini sta paulisper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicum perueniam. At ille cum iam aliqua mergi cępisset ex parte, restitit, nec prius occubuit, quam homo Dei perueniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis, qui ibi consistebant. Stantes autem & intuẽtes moras solis in occasum, mirabantur oẽs quid sibi uellet hoc, quod tot horis in occasum suum nõ descenderet sol, videntes autẽ patrẽ Mutium de eremo venientem, quærebatur ab eo, quod hoc signum esset, quod ostenderat sol. At ille respondens eis, non meministis vocem Domini, & Saluatoris nostri dicentem: Si habueritis fidẽ sicut granũ sinapis, maiora horum signa facietis. At illi cum intellexissent eius fides solem stetisse, terrore magno perteriti sunt, plurimiq; eorum iunxerũt se eius discipulatui, & sequi eum cœperũt. Cum aũt ingressus fuisset domum illius fratris pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctum, oratione facta accedens ad lectulũ osculatus est eum, & ait: Quid magis desiderij habes frater, abire, & esse cum Christo, an permanere in carne? Tunc ille recuperato spiritu paululum resedit, & ait ad eum: Quid me reuocas, pater? Melius est mihi redire, & esse cum Christo, permanere aũt in carne mihi necessarium non est. Cui dixit. Dormi ergò in pace fili, & ora pro me. At ille continuò reclinans se in lectulo obdorminuit. Hi aũt, qui aderant obstupuerunt dicẽtes. Verè homo Dei est hic. Tunc ille induit adolescẽtẽ, vt sibi moris erat, satis decorè, & totam noctem in psalmis hymnisq; peruigilem ducens, honestæ iuuenem tradidit sepulturæ. Ibidem.

EXEMPLVM XII.

Pœnitere volentem fratrem in hora mortis Abbas Mutius increpauit, & tres annos ad pœnitendum impetrauit.

ALium autem fratrem cum visitasset pater Mutius in lectulo decumbentem, vbi vidit eum quietem mortis difficulter accipere, & grauiter conscientiæ suę metu redargui, ait ad eum. Cur imparatus es fili ad profectione? Accusatrix, vt video, ignauię tuæ tecũ pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obsecro te pater intercede pro me aqud Deum, vt mihi par uum spatium temporis largiatur, quo possim emendare vitã meam. At ille dixit ad eum. Nunc spatium pœnitẽtię requiris, vbi vitæ æternæ tp̃s implesti. Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimo & recentiora semper addebas. At ille cum permãsisset orans, ait ei senex. Si vltra non addes malis tuis mala, orabimus pro te Deum, Bonus enim Deus est, & patiens, & indulgebit tibi adhuc aliquid temporis vitæ, vt omnia debita tua persoluas. Et cum post hæc orasset Deum, surgens de oratione, ait ad eum. Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita tantum, vt ex animo ad pœnitentiam conuertaris. Et apprehensa manu dextra eius, eleuauit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione secutus est,

cum

eum ad eremum. Et vbi completi sunt tres anni postea reuocauit eum ad locum, vnde assumpserat, iam non quasi hominem, sed quasi angelum ex homine factum Deo consigans, ita vt omnes mirarentur de conuersatione eius. Cumq; venissent ad eum fratres plurimi, statuit eum in medio atque ex ipso sumēs materiam per totam noctem doctrinam de fructibus pęnitentiæ, & conuersionis produxit ad fratres. Ipso verò sermonem faciēte, quasi dormitare paululum frater ille cœpit, & continuò in pace quieuit. Tunc facta oratione super eum omnibus quę ad sepulturam pertinent ritè completis, ad eremum properanter abscedit. Ibidem.

EXEMPLVM XIII.

Ciuitatis Oxirinthi multiplex commēdatio.

VEnimus autem, & ad ciuitatem quandam Thebaidis Oxirinthum, in qua tanta religionis deprehendimus bona, vt ea nemo dignè sufficiat enarrare. Repletam namque eam monachis intriusecus vidimus, & extrinsecus omni parte circundatam. Aedes publicæ, si quæ in ea fuerant, & templa superstitionis antiquæ habitationes, nunc erant monachorum, & per totam ciuitatem multo plura monasteria, quàm domus videbantur. Sunt autem in ipsa vrbe, quia est ampla valde, & populosa, duodecim Ecclesiæ in quib. publicus agitur populi conuentus, exceptis monasterijs, in quibus persingula orationum domus sunt. Sed nec portæ ipsæ, nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius monachorum habitationib vacat, quique per omnē partem ciuitatis die ac nocte hymnos, & laudes Deo referentes, totam vrbem quasi vnam Ecclesiam Dei faciunt. Nullus enim ibi inuenitur, aut hæreticus, aut paganus, sed omnes ciues Christiani, omnes Catholici sunt, vt nihil omnino differat si Episcopus in platea orationem, aut in Ecclesia indicat. Ipsi quoque magistratus, & principales ciuitatis, & relinqui ciues studiosè per singulas portas statuunt, qui obseruent, vt sicubi apparuerit peregrinus, aut pauper, certatim ad eum, qui prœoccupauerit, adductus, quæ sunt necessaria consequatur. de his autem, quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt, videntibus transire nos per ciuitatem suam, & velut angelis occurrentibus, atque honorem deferentibus, quomodo enarrem, aut de ipsis monachis, & virginibus, quorum innumeræ multitudines, vt supra diximus, in illa vrbe habētur. Requirentes enim nos à sancto Episcopo loci illius, viginti millia virginum, & decē millia monachorum inibi habent comperimus. Quorum omnium affectum erga nos, & honorem, quem exhibebāt nobis, exponere nec sermo sufficit, nec verecundia permittit, quomodo pallia nostra scinderētur, vnoquoque nos sibi rapiente, & ad se abducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos sāctorum Patrum diuersas Dei gratias habentes. Alios in verbo Dei, alios in abstinentia, alios in signis, ac virtutibus. cap. 5. 1. partis.

EXEMPLVM XIIII.

Patientia Apollonij Philemon ex Gentili conuertitur.

TRadebant seniores fuisse quendam persecutionis tempore nomine Apollonium, qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studiū singulos quosque circumire fratres, & cohortari eos ad martyrium.

Cumq; fuisset etiam ipse deprehensus, & in carcerem trusus, Gentilium plurimi tanquam insultantes ei veniebant ad eum, & verbis blasphemis, & impijs confutabāt. Inter quos fuit quidam Philemon nomine choraula famosissimus, & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurijs, impium, & scelestum, & seductorem vocans, multorumq; mortalium deceptorem, dignumq; esse ab omnib. odio haberi. Cumq; hæc, & multa alia aduersus eum grauiora loqueretur, respondit ei Apollonius: Misereatur tibi Dominus fili mi, & nihil tibi horum quæ locutus es reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon, corde compunctus est, vimq; verborum eius supra humanum morem in sua mente persensit, intātum, vt se Christianum repente fateretur. Et inde statim peruolat ad tribunal iudicis, atque in conspectu totius populi proclāmans: Iniuste, inquit, agis, ò iudex iniquitatis, viros

religiosos & amabiles puniens. Quid enim mali Christiani vel faciunt, vel docēt, At ille hæc audiens, primo quidem putabat, vtpote loci illius hominem ioci aliquid proponere: Sed cum vidisset hæc eum serio prosequentem, & cum omni constantia efferentem, dixit ad eum: Insanis, ò Philemon, & mente captus es subitò. At ille dixit: Ego non insanio, sed tu iniustissimus, atque insanissimus iudex es, qui tot iustos iniustè perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cœpit eum primò plurimis blandimentis reuocare velle in id quod eū nouerat: sed vbi immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito vero quod ex verbis Apollonij hæc facta fuerat permutatio, correptum etiam Apollonium grauioribus subdit tormentis, & deceptoris in eum crimen exaggerat. Appollonius verò dixit ad eum: Vtinam, & tu iudex, & omnes qui assistunt, & audiunt me, hunc meum, quem dicis errorem, deceptionemq; sequeremini. At ille vt hæc audiuit, & ipsum, & Philemonem ignibus tradi in conspectu populi iussit. Ideo post quā ingressi sunt flammas, Apollonius cunctis audientibus clamabat ad Dominum dicēs: Nec tradas Domine bestijs animas confitentes tibi, sed ostende nobis euidenter salutare tuum. Igitur vbi hæc in auditu populi, & iudicis ad Dominum locutus est Apollonius, repente nubes repleta rore circumdedit viros, & flammas accensi ignis extinxit. Super quo stupefacti & iudex, & populus, vna omnes clamare cœperunt: Magnus, & vnus Deus Christianorum, solus immortalis. Sed hæc cum fuissent præfecto Alessandriæ nunciata, semetipso truculentior redditur, & electis quibusdam de suo officio crudelissimis, & sæuissimis, non tam hominibus, quam bestijs mittit, qui & ipsum iudicem, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos, per quos virtus Dei apparuerat, vinctos Alexandriam perducerent. Igitur cum adducerentur pariter omnes vincti, affuit gratia Dei in verbo, & cępit Apollonius eos, qui se vinctos ducebant, fidem Dei docere. Quique cum Domini misericordia credidissent, & cum fidem Dei tota cordis firmitate recepissent, semetipsos cum his quos exhibere venerant, vinctos iudici offerunt, & Christianos se esse pariter profitentur, quos cum præfectus in fide Domini pertinaces, & immobiles peruidisset, vniuersos iubet pariter in profundum maris dimergi, ignorans impius quid ageret, hoc enim sanctis non mors, sed baptismus fuit. Sed horum corpora, Dei sine dubio prouidentia integra, & illibata maris vnda reportauit ad litus, quæ ab his, qui obsequij causa simul venerant, suscepta ac reuocata sub vno sepulchri domicilio collocata sūt, à quibus vsque in præsens tempus virtutes multæ, & signa miranda omnibus consummantur. vita 19.

EXEMPLVM XV.

Virginitatis amator Ammon sponsam suam conuertit.

INitium sanè habitationis monasteriorum, quæ sunt in Mitria, summum tradebant quendam Ammonem, cuius animam cum exisset à corpore vidit ferri ad cælum sanctum Antonius, sicut refert scriptura illa, quæ vitam describit Antonij. Hic ergo Ammon locupletibus, & generosis parentibus ortus est, à quibus inuitus ad nuptias cogitur. Et cum parentum effugere non posset violentiam, accepta virgine, cum intra nuptiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculi secreta silentia, alloqui puellam de pudicitia, & de conseruanda virginitate cępit hortari, dicens: Quia corruptio sine dubio inuenit corruptionem, & incorruptio incorruptelam sperat, multo melius est si vterque nostrum in virginitate perdurent, quàm vt alter corrumpatur ex altero. Adquiescit virgo, silentio tegitur incorruptionis thesaurus. Cumque plurimo tempore solius Dei contenti testimonio, Deo magis essent, quàm carne sanguineq; coniuncti, post obitum parētum ille quidem ad hunc vicini deserti secessit locum, virgo verò intra domum residēs, breui, & ipsa multitudini virginū consociat, illis præfuit, vt ille multitudini monachorum. In vita 30. S. Ammonis.

EXEM-

EXEMPLUM XVI.

Furantibus bouem parentibus, filius eorum rabidi canis morsu in furiam vertitur.

CVmq; secretus resideret Ammon in eremo, adolescens quidam, qui morsu canis rabidi in rabiem versus erat, multis vinctus catenis ad eum deducitur, prosequentibus eum parentibus, & rogantibus pro eo. At ille: Quid mihi molesti estis homines, super merita mea est quod petitis, sed tamē hoc vobis indicare possum, quod in manibus vestris est sanitas eius. Reddite viduæ bouem, quem furati estis, & sanus vobis reddetur filius vester. At illi extimuerunt valde, quod ea, quæ in secreto gesta sunt, non latuerunt hominem Dei. Gauisi sunt tamen, quod hanc eis viam salutis ostendit. Et sine mora vt reddiderunt direpta, orante homine Dei, etiam iuueni sanitas redditur. Ibidem.

EXEMPLUM XVII.

Verecundus Ammon cum crura nudare flumen transiturus erubesceret ab Angelo trā transportatur, & charitatem Ammoni nolens exhibere camelum concedendo, mox eum mortuum defleuit.

ALio quoque tempore cum venissent ad Ammonem quidam, probare volens animos ipsorum, dicit dolium sibi esse necessarium, vbi aquam pro aduenientibus congregaret. Et cum polliciti fuissent perlaturos se, vnus ex ipsis graue sibi duxit, dicens posse periclitari camelum suum, si ei tam graue onus imponerem, & ait ad alterum: Tu si vis defer, aut si potes: ego camelo meo parco, ne moriatur. Dum alter: Mihi, inquit, vt ipse nosti camelus non est, sed asinus. Nunquid potest, quod camelus portare non valet, asinus portare? At ille: Factu, inquit, vt vis, tu videris, ego enim non interimam camelum meum. Tum ille. Ego, inquit imponā asino pondus, quod tu camelo tuo onerosum dicis, & merita omnis Dei facient, quod impossibile est esse possibile. Et ita impositum dolium asino peruexit vsque ad monasterium hominis Dei, ita vt nec sentiret asinus si aliquid oneris portaret. Quem vbi vidit Ammon: Bene fecisti, inquit, in asino deferens dolium, collegæ enim tui mortuus est camelus. Et egressus inuenit ita gestum, vt prædixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum Dominus signa ostendit. Nam & fluuium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubesceret, subitò in alteram ripam translatus est. Beatus autem Antonius in summa admiratione vitæ eius institutionē, atque animi virtutes habuisse memoratur. Ibidem.

EXEMPLUM XVIII.

Obidientia sua quantum profecit Paulus simplex.

FVit quidam inter discipulos Antonij Paulus nomine, cognomento Simplex. Hic initium conuersationis suæ huiusmodi habuit. Cum vxorem sub oculis suis cum adultero cubātem vidisset, nulli quidquam dicens, egressus est domum, & mœstitia animi tactus, in eremum semetipsum dedit, vbi cum anxius oberraret, ad monasteriū peruenit Antonij, ibique ex amœnitate loci, & opportunitate consilium capit. Cumq; adijsset Antonium, vt iter ab eo salutis inquireret, ille intuens hominem simplicis naturæ esse, respondit eum posse saluari, si his quæ à se dicerentur obediret, tunc ille omnia quæcumque sibi præciperet se facturum esse spopōdit. Vt ergò promissionem eius probaret Antonius, ante fores cellæ statim dixit. Hic, inquit, expecta me orans, donec egrediar. Et ingressus Antonius mansit intrinsecus per totam diem, & per totam nocte. Per fenestram tamen ex occulto frequentius respiciens, videbat eum indesinenter orantem, & nusquam penitus moueri, sed stare in æstu diei, & rore noctis, & ita esse mandati memorem, vt nè parum quidem loco moueretur. Egressus ideo postera Antonius, instruere eum, & docere de singulis cœpit, quomodo opere manuum solitudinem solaretur, & digitis quidem corporis opus carnale, cogitatione verò mentis, & animi intentione operaretur quæ Dei sunt. Cibū quoque in vespera cum sumere præcepit, sed obseruare ne vnq̄ vsq; ad saturitatē veniret, & præcipuè in potu, confirmans non minus per aquæ abundantiam phantasias animæ fieri, quam per vinum calorem corporis increscere.

Et vbi plenè eum qualiter in singulis agere deberet instruxit, in vicino ei, hoc est, in tribus à se miliaribus cellulam cōstituit, ibiq; eum exercere quæ didicerat iubet. Ipsum tamen frequentius visitans gratulabatur, deprehendes eum in his, quæ sibi tradita fuerant, tota intentione & sollicitudine permanentem. In vita Pauli Simplicis.

EXEMPLVM XIX.

Paulus simplex tacebat, nulli loquens propter præceptum Antonij.

QVadam autem die cum venissent ad sanctum Antoniū fratres magni quidam, & perfecti viri, accedit etiam Paulū adesse pariter cum eis. Et cum sermo de profundis rebus, & mysticis haberetur, cumq; de prophetis, & Saluatore plurima tractarentur, Paulus ex simplicitate animi interrogat, si Christus prius fuerit, an Propheta? Beatus verò Antonius eum pro eo quod tā absurdè interrogauerat, quasi erubuisset, blando motu, vt erga simpliciores solebat, silere, atque abire eum iubet. Ille, quia omne quodcumque ab eo dictum fuisset tamquam pręceptum Dei seruare instituerat, abscedens ad cellam suam tanquam mādato accepto silentium gerere instituit, nec omnino aliquid loqui. Quod cum cōperisset Antonius, mirari cœpit, vnde hęc illi obseruantia placuisset, quam à se sciebat non esse mandatam. Cumq; iussisset eū loqui, & cur siluerit, dixit ei Paulus: Tu pater dixisti mihi, vt irem, & silerem. Et stupefactus Antonius, ita ab eo sermonem, quē ille negligenter protulerat, obseruatum, omnes, inquit, nos iste condemnat. Cum enim nos de cęlo Dominum nobis non audiamus loquentem, ab isto qualiscumque sit sermo, qui ex ore nostro ceciderit, obseruatur. Ibidem.

EXEMPLVM XX.

Idem quædam irrationabilia ad præceptum Antonij infatigabiliter faciebat, ideoq; potentior in miraculis faciendis magno Antonio efficitur.

MVlta Beatus Antonius docere eum de obedientia volens, præcipere ei solitus erat etiam quæ ratio, & causa non posceret, in quibus eius animus erga obedientiam probaretur. Haurire namque aquam aliquando eum iussit ex puteo, & in terram tota die effundere, & contextas sportellas resoluere, ac denuò texere, & vestimentum suere, atque iterum rursus resoluere, & in pluribus huiusmodi exercitijs ab eo memoratis imbutus est, vt in nullo prorsus, etiam eorum quæ contra rationem imperari videbantur, disceret contradicere, ita per hæc omnia informatus in breui ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius, quod si quis velit velociter ad perfectionem venire, nō sibi ipsi fieret magister, nec proprijs velūtatibus obediret, etiamsi rectum videatur esse quod velit; secundum mandatum Saluatoris obseruādum esse, vt ante omnia vnusquisque abneget semetipsum sibi, & renunciet proprijs voluntatibus, quia & ipse saluator dixit. Ego veni non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me. Et vtique voluntas Christi non erat contraria voluntati patris, sed ne qui venerat obediētiam docere non inueniretur obediens, si propriā faceret voluntatem. Quanto ergo magis nos iudicabimus obedientes, si proprias nō faciamus voluntates. Denique supra dictus Paulus exemplo nobis est, qui obedientiæ, & simplicitatis meritò in tantum spiritualium gratiarum culmen ascendit, vt multo plures & potentiores per ipsum Dominus, quam per sanctum Antonium faceret. Et quoniā pro affluentia gratiarū, multitudines ad eum ex omnibus terræ partibus cōfluebant, vt curarentur ab eo, metuens Beatus Antonius, ne molestia multitudinis fatigaretur, in interiorem eremum, quo accedi facile ab aliquo non posset, manere eum fecit, vt venientes magis ipse susciperet Antonius. Si quos verò ipse non potuisset curare, hos ad Paulum, tamquam ad prolixiorem sanitatum gratiam habentem, mittebat, & ab illo curabantur. Ibidem.

EXEMPLVM XXI.

Magna Pauli Simplicis fiducia.

TAntam autem simplicitatis eius fuisse apud Deum fiduciam tradunt, vt quodam tempore cum quidam rabiem patiens

dens in modum canis laniaret omnem, qui ausus fuisset ad se accedere, & productus fuisset ad eum, insistebat orationi vt dæmonem, qui cum vrgebat, fugaret, & cum non fieret, nec celer sequeretur effectus, quasi infantum more indignatus, dixisse fertur ad Dominum. Vere non manducabo hodie, si eum non curaueris. Et continuo quasi delitioso Domino satisfactum est à Deo, & statim curatus est rapidus. Ibidem.

EXEMPLVM XXII.

Communicantium nomina Angelus Domini Piamone vidente diuersimodè scripsit.

VIdimus admirabilem presbyterũ nomine Piamonem, totius humilitatis & benignitatis virum, habentem & reuelationum gratiam. Denique quodam tempore eum Domino sacrificium offerret, vidit Angelum Dei stantem iuxta altare, & vniuscuiusque monachorum accedentium ad altare scribentem nomina in libro, quem tenebat in manibus, quorundam tamen non scribentem. Cumq; diligẽter obseruasset senior qui essent, quorum nomia non scripsisset, postquam sunt completa mysteria, vnumquemque eorum seorsum vocans, percunctetur, quod eis in occulto peccatum fuisset admissum, & inuenit ex confessione vnumquemque eorum peccatis mortalibus obnoxium. Tunc hortatur eos pœnitentiam agere, & semetipsum cũ eis ante Dominum prosternens, die ac nocte tanquam ipse eorum peccatis esset obnoxius, flebat & tamdiu permansit cum eis in pœnitentia & lacrymis donec iterum videret eumdem angelum stantem, & scribentem accedentium nomina, & posteaquam omnium scripsit, tunc etiam illos ex nominibus euocantem, & ad reconciliationem altaris inuitantem. At verò vbi hoc senior vidit, intellexit eorum susceptam esse pœnitentiam, & sic eos altari tota cum gratulatione restituit. In vita 31. S. Piamonis.

Ex Libro Sententiarum & Apophthegmatum Patrum.

EXEMPLVM XXIII.

Luxuria tentationem vincere cupiens deuotus frater, pallio suo fœtentem carne defuncta mulieris extergens naribus horrentibus applicauit.

ERAT quidam frater in eremo Scythię promptus & alacer in opus Domini spirituali conuersatione. Huic autem inimicus generis humani Diabolus immisit cogitationes, vt recordaretur cuiusdam notæ sibi mulieris pulchritudinem, & turbabatur in cogitationibus sui cordis vehementer. Contigit autem ex dispensatione Domini Iesu, vt alius quidam frater de Aegypto veniret ad visitandum eum in caritate Christi. Et dum inter se loquerentur, euenit sermo vt diceret ille frater de Aegypto, quia mortua est mulier illa. Ipsa autem erat, in cuius persona impugnabatur frater ille supradictus. Hæc autem cum audisset frater ille, post paucos dies abijt ad locum illum, vbi positum erat corpus illius mulieris defunctæ, & aperuit nocte sepulchrũ eius, & de pallio suo tersit saniem putredinis eius, & reuersus est ad cellulam suam, ponebatq; illum fœtorem in conspectu suo, & dicebat in cogitationibus suis. Ecce habes desiderium quod requirebas, satia te ex eo. Et ita in illo fœtore cruciabat semetipsum, vsquequo cessaret ab eo sordidissima impugnatio. §. 10.

EXEMPLVM XXIV.

Amore illicito tentatus frater, vt fortiùs laboraret, vxorem, & filios ex luto finxit, & sic tentationem superauit.

ITem alius frater erat in eremo, habitabat autem in loco, qui dicitur Cellia, & imbugnabant eum dæmones in passione fornicationis. Cogitabat autem apud semetipsum, dicens: quia forsitan oportet me magis in opere manuum laborare, vt extenuetur carnalis sensus meus. Erat autem idem frater arte figulus. Exsurgens autem fecit in luto, & plasmauit quasi figurã mulieris, & dixit in cogitationib. suis. Ecce

vxor

vxor tua. Necessariū est ergò, vt super consuetudinem addas in opere manuum tuarum. Et post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto, & psalmauit quasi filiam sibi, & dixit in cogitationibus suis. Ecce generauit vxor tua filiam, necessarium est ergò vt magis magisq. amplius exerceas opera manuum, vt possis pascere & vestire te, & vxorem, ac filiam tuam. Et ita præ nimio labore macerauit corpus suum, vt non præualeret iam supportare tantum laborem. Tunc dixit in cogitationibus suis. Quia nō præuales nimium istum sustinere laborem, neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propositum mentis eius pro certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis de nouum, & glorificauit Dominum super magnitudine gratiæ eius. §. 14.

EXEMPLVM XXV.

Ordinem sacerdotij fugiens Isaac asello indicante proditur.

CONsilium habuerunt inter se seniores patres, & omnes monachi habitantes in eremo Scythiæ, & consenserunt vt beatus Isaac presbyter eis ordinaretur in Ecclesia, quę in ipsa eremo sita est, vbi conuenit die & hora statuta multitudo monachorum, qui in illa eremo conuersantur. Audiens autem supradictus Abbas Isaac huius cemodi concilium, fugit in Aegyptum, & abscondit se in quodam agro inter fruteta, arbitrans se indignum esse honore presbyterij. Quam plurimi autem fratrum sequebantur, vt comprehenderent eum: Cum autem applicuissent ad vesperum ad eumdem agrum, fatigati itinere, erat enim nox, dimiserunt asellum, qui eis sumptus portabat in itinere, vt pasceret. Cum autem pasceretur asellus, peruenit in locum, vbi supradictus Abbas Isaac latitabat. Cumq. illuxisset dies, requirentes monachi asellum peruenerunt ad eumdem locum, vbi senior se occultauerat, & admirantes valde dispēsationem diuinam, comprehendentes ligare, & constringere eum voluerunt, & ita perducere. Venerabilis autem senex non permisit, dicēs: Iam non possunt contradicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, vt licet indignus suscipiam ordinem presbyterij. §. 21.

EXEMPLVM XXVI.

Patientes monachi patrem sua olera confringentem benissime tractauerunt.

ERant duo quidam fratres monachi pariter in cella commanentes, quorum humilitatem, & patientiam multi etiam ex sanctis partibus collaudabant. Audiens hoc quidam sanctus vir, voluit probare si veram perfectamq; humilitatem haberent, & venit ad visitandum eos. Cumq; cum gaudio suscepissent eum, & ex more complessent orationes & psalmodiam, egrediens foras cellulam vidit paruum hortum, vbi sibi olera faciebant. Apprehensoq; baculo cum toto impetu cępit omnia olera cedendo confringere, ita vt ibi nihil omnino remaneret. Videntes, autem hoc supradicti fratres, nihil penitus dixerunt, sed nec vultum tristem aut turbulentum habētes, rursus ingressi cellulam, vespertinasq. orationes complentes, adorantes eumdem senem, dixerunt. Præcipis Domine, vt eamus, & eum qui remansit caulem coquentes gustemus, quia iam hora est, vt cibum sumamus. Tunc senex adorauit eos, dicens: Gratias ago Saluatori nostro Christo, quia video Spiritū Sanctū requiescere in vobis. Et ideo hortor, ac moneo vos fratres carissimi vt vsque in finem custodiatis sanctæ humilitatis, & patientiæ virtutem, vt ipsa in regno cælesti vos magnos & sublimes in conspectu Domini faciat apparere. §. 21.

EXEMPLVM XXVII.

Tentatus infirmitate senex suspicionem malam de se habitam grandi miraculo post mortem expiauit.

SEnex quidam erat in cænobio probatissimus monachus, & incurrit grauissimam ægritudinem. Confectusq; nimia & intolerabili infirmitate, per longa tempora laborabat in doloribus multis, nec inuenire poterant fratres qualiter succurrerent ægritudini eius, quoniam ea quæ necessaria erant infirmitati eius non habebant in monasterio. Audiens autem quædam famula Dei de affectione eius, deprecata est patrem monasterij, vt ad cellulam suam eum tolleret, & ministraret ei, maximè quia facilius inuenire possent in ciuitate,

tate, quæ necessaria ad eius ægritudinẽ videbantur. Præcepit ergò pater monasterij, vt portarent eum fratres ad cellulam famulæ Dei. Ipsa verò cum omni veneratione suscipiens senem, propter nomen Domini ministrabat ei pro mercede retributionis æternæ, quã credebat à Christo Domino Saluatore nostro recipere. Cumq; tribus & amplius annis obsequeretur & ministraret famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti secundũ scabiem mentis suæ suspicari, quod non syncerum senex haberet conscientiam de virgine, quæ ministrabat ei. Audiens autem hæc senex exorabat diuinitatem Christi Domini, dicens: Tu Domine Deus noster, qui solus cognoscis omnia, & vides, quoniam multi dolores sunt ægritudinis meæ, & miseriæ, & afflictiones tantæ infirmitatis, quæ me ita per tanta consumit tempora, vt necessarium habeam obsequium huius famulæ tuæ, quæ mihi propter nomen tuum ministrat, tribue ei Domine Deus meus condignam mercedem in vita æterna, sicut dignatus es propter tuam bonitatẽ promittere his, qui propter nomen tuum egenis, & infirmis suum exhibent ministerium. Cum autem appropinquasset dies transitus eius, conuenerunt ad eum quam plurimi sancti seniores, & fratres de monasterio, & dixit eis senex. Obsecro vos Domini patres, & fratres, vt cum defunctus fuero tollatis baculum meum, & plantetis eum super sepulchrum meum. Et cum radices miserit, feceritq; fructum, tunc scietis quia munda est conscientia mea à famula Dei, quæ mihi ministrabat. Si autẽ nõ fronduerit, scitote qui non sum mundus ab ea. Cũ ergo vir Dei exisset de corpore, secundum præceptum eius sancti seniores plantauerũt baculum eius super sepulchrum ipsius, & fronduit accedenteq; tempore protulit fructum. Et admirati sunt omnes, glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum de vicinis etiam regionibus multi venientes magnificabant gratiam Saluatoris. Nam & nos ipsam arbustulam vidimus & benediximus Dominum qui protegit in omnibus in synceritate & veritate sibi seruientes. c. 23.

EXEMPLVM XXVIII.

Gula tentatus quidam frater, horam prandij vsque ad debitum & regulare tempus protaxit.

Referebant nobis sancti seniores de quodam fratre dicentes: Quoniam quodam tempore ita impugnabant eum dæmones, vt statim hora diei prima tãtam famem & defectionem corpori eius facerent, vt penitus sustinere non posset. Verũtamen ille dicebat in corde suo, quia qualitercumque oportet me vel vsque ad tertiã expectare, & tunc cibum sumere. Cumq; facta fuisset hora tertia iterum dicebat cogitationibus suis. Etiam & nunc violenter opertet me sustinere vsque ad horam sextã. Et cum aduenisset hora sexta, infundebat panem in aqua, dicens. Dum hic panis infunditur, opertet me etiam expectare horam nonam. Cumq; hora nona aduenisset, secundum consuetudinem complebat omnes orationes, & psalmodiam secũdum regulam, & ponebat panem vt comederet. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quadam autem die similiter ab hora prima vsque ad horam nonam fecit, cumq; hora sedisset, vt cibum caperet, vidit de sportella, vbi panes j. paximacia reposita erant, resurrexisse fumum magnum, & egressum esse per fenestram cellulæ eius. Itaque ex illo die nec esurijt, nec defectio corpori eius facta est, sed magis ita corroboratum est in fide, & in abstinentia cor eius, vt etiam nec post biduum delectaret eum cibum percipere, ita Dei gratia auxiliante certamini eius. Per patientiam enim suam frater extinxit gastrimargiæ, j. gulæ concupiscentis passionem. c. 3.

EXEMPLVM XXIX.

Loquentes de sacra scriptura sancti sedentes pulmentum edere neglexerunt.

Quidam de sanctis Senioribus salutationis causa profectus est ad alium Seniorem eremitam, qui cum omni gaudio suscepit eum, pro cuius aduentu parauit ad refectionem senior lenticulæ cibum coctum. Dixerũtq; inter se, vt prius ex more complerẽt oationes, & psalmodiam, & po-

& postea cibum caperent. Cum autem ingressi fuissent, psallebant, statumq; psalterium compleuerunt. Nam & de scripturis sanctis legentes, duos prophetas recitauerunt. Iamq; dies abierat, noxq; similiter recedebat. Dum ergo orarent, & intente psallerent, illuxit alia dies tuncq; primum intellexerunt, quia iam nox transisset. Iterum autem inter se de verbo Dei loquentes, & spirituales sibi sensus exponentes, factum est vt circa horam nona salutantes se inuicē, ita reuerteretur qui venerat senex ad cellulam suam. Nam refectionem cibi, qui paratus fuerat obliti sunt accipere, dū cibum spiritualem perciperent. Vespere autem facto, inuenit senex ollam plenam sicut parata fuerat, & contristatus, dixit Heu quomodo obliti sumus percipere pulmentum istud. §. 5.

EXEMPLVM XXX.

Tentatione luxuria videns se proficere quidam sanctus frater, noluit ab ea liberari.

DIscipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur à spiritus fornicationis, sed auxiliante gratia Domini resistebat viriliter pessimus, & immundis cogitationibus cordis sui, ieiunijsq; & orationibus, & opere manuū affligebat se vehemēter. Beatus autem senex videns eum ita laborātem, dixit, ei: Si vis, ò fili, deprecor Deum, vt auferat à te istam impugnationem. Ille vero respondens, dixit ei: Video pater, quia etsi laborem sustineo, sentio tamen fructū in me proficere in bonum, quia per occasionem impugnationis huius & amplius ieiuno, & amplius in vigilijs, & orationibus tolero, verumtamē deprecor te, vt ores pro me misericordiam Domini, vt det mihi virtutem, quatenus possim sustinere, & certare ligitimè. Tunc sanctus senex dixit ei. Ecce nunc cognoui fili, quia fideliter intelligis hoc spirituale certamen pro patiētia ad salutem æternam animæ tuæ proficere. Ita enim & sanctus Apostolus dicit. Certamen bonum certaui, cursum consumaui, fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, nō solum mihi, sed & omnibus, qui diligunt aduentum Domini. §. 7.

EXEMPLVM XXXI.

Angelorum multitudinem se contra dæmonis tentamenta iuuare paratam, Abbas Moyses vidit.

BEato Abbati Moysi, qui habitabant in loco, qui appellabatur Petra, quodam tempore intantum posuit durissimum impugnationem fornicationis dæmon, vt non præualeret sedere in Cella sua, sed abijt ad sanctum Abbatem Isidorum & retulit ei violentiam impugnationis suæ. Cumq; de scripturis sanctis Abbas Isidorus proferens testimonia consolaretur eum, & vt in cellulam reuerteretur rogaret eum, noluit abbas Moyses pergere ad cellulam suā. Tunc Abbas Isidorus pariter cum Abbate Moyse ascenderunt ad superiora cellulæ, & dixit ei Isidorus. Respice ad occidentem, & vide: Cumq; respiceret vidit innumerabilem multitudinem dæmonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prælium præparatos, festinanterq; pugnare. Dixit ei iterum Abbas Isidorus: Respice ad orientem, & vide: Cumq; respiceret, vidit innumerabilem multitudinem Angelorum sanctorum, gloriosum ac splendentem super lumen solis cælestium virtutem exercituum. Ait autem ei Abbas Isidorus. Ecce quos in occidente vidisti, ipsi sunt qui impugnant etiam sanctos Dei. Nam quos ad orientem conspexisti, ipsi sunt, quos ad adiutorium sanctus suis mittit Dominus. Cognosce ergo, quia plures sunt nobiscum, sicut dicit Eliseus propheta. Verum etiam & sanctus Apostolus Ioan. dicit, quia maior est qui in nobis est, quam qui in hoc mundo. His auditis cōfortatus in Domino sanctus Abbas Moyses, reuersus est ad cellulam suam, gratias agens, & glorificans Dñi Iesu Christi bonitatis potentiam. §. 9.

EXEMPLVM XXXII.

Negligens repugnator suarum tentationum oratione sancti senis iuuari non potuit, quia ipse seipsum iuuare neglexit.

MOlestiam sustinebat quidam frater à spiritu fornicationis. Abijt autem ad quendam probatissimum senem, & precabatur eum dicens: Pone tibi sollicitu-

dinem

tudinem beatissimè pater, & ora pro me, quia grauiter impugnat me passio fornicationis. Hæc cum audisset senex orabat intentè die ac nocte, pro eo deprecans Domini misericordiam. Iterum autem veniebat idem frater, & rogabat seniem, vt magis intentius pro eo rogaret. Similiter autem cum omni sollicitudine beatus senior orabat intentus pro eo, frequẽter autem venientem ad se monachum videns senior, & deprecantem se vt oraret, valdè contristatus admirabatur, quia non exaudiret Dominus orationem eius. Orauit autem Dominum, dicens: Domine reuela mihi, vnde in hoc frater operatio ista diaboli, quia deprecatus sum te, & requiem necdum inueni. Eadem autem nocte reuelatur ei Deus, quia circa illum monachum erat negligentiæ, & ignauiæ resolutio. Ita autem ostensum est sancto seni: Vidit sedentem illum monachum, & spiritus fornicationis in diuersis mulierum formis ante illum ludentes, ipsumque cum eis delectari. Videbat autem, & Angelum Domini astantem, & indignantem grauiter contra eumdem fratrem, quia non surgebat, nec prosternebat se in orationib. ad Deum, sed magis delectabatur in cogitationibus suis. Hæc autem ostensa sunt sancto seni per reuelationem. Cognouit autem quia culpa, & negligentia illius monachi erat, vt non exaudirentur orationes eius. Et tunc reuertente frater dixit ei senex, quia culpa tua est frater, quia condelectaris cogitationibus malis. Impossibile est enim discedere à spiritum fornicationis immundæ alijs orantibus, & Deo pro te deprecantibus, nisi & tu ipse laborem assumas in ieiunijs, orationibus, & vigilijs multis cum gemitu deprecans, vt misericordiam suam & adiutorium gratiæ suæ prebeat tibi Dominus Iesus, vt possis ressistere malis cogitationibus. Et medici, qui corporibus hominum medicamenta conficiunt, & adhibent, quamuis omnia cum summa diligentia faciant, verumtamen si ille qui infirmatur non se abstineat à noxijs cibis, vel de alijs, quæ solent lædere infirmantes, nil proficiet ei cura, & diligentia, ac sollicitudo medicorum. Similiter etiam & in animæ languoribus eueniet. Licet cum omni intentione, & ex toto corde sancti patres, qui sunt medici spirituales, exorent misericordiam Christi Domini Saluatoris nostri pro eis, qui orationibus eorum se postulant adiuuari, nisi & ipsi cum omni intentione mentis tam in orationibus, quam in omni opere spirituali, quæ Deo placita sunt fecerint, non eis proficient, negligentibus & resolutis, & de salute animæ minimè cogitantib. orationes sanctorum. Hæc audiens frater, compunctus est corde, & cum omni sollicitudine secundum omnem doctrinam senijs statim cum ieiunijs, & orationibus, & vigilijs semetipsum afflixit, & meruit misericordiam Domini, & recessit ab eo spiritus immundæ passionis. §. 12.

EXEMPLVM XXXIII.

Mercedem suam in hac vita recipere noluit, qui Dominis suis inuitis annuam pensionem soluit.

Dicebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scythiæ eremo commanente, quia seruus quorundam erat, & per singulos annos descendebat de eremo in Alexandriam, vbi tunc manebant domini eius, deferens eis pensionem, sicut solent serui facere dominis suis. Sed domini eius magis reuerentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant illum occurrentes, & salutantes eũ, petentesq; ab eo vt pro eis Dominũ exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & festinabat lauare pedes dominis suis, cũ omni humilitate obsequium eis cupiens exhibere. Ipsi verò non acquiescebant, vt pedes eorum ablueret, sed dicebant ei: Noli beatissime pater grauare animas nostras. At ille respondens, dicebat. Ego seruus vester sum. Nam vos dominos meos omnipotens constituit, & gratias ago dominio vestro, quia dignatis estis me permittere vt seruiam Deo viuo, & vero, creatori, ac dominatori cæli, & terræ, & ideo detuli vobis pensionem seruitutis meæ. domini autem eius contendebant nolentes accipere quam detulerat pensionem. Respondens autem monachus, dixit eis. Si noluerit is accipere pensionem meam, ita decreui, vt non reuertar in eremum, sed hic in præsenti permaneo, & seruio vobis. Hæc audientes domini eius, acquieuerunt suscipere pensionem, ne contristaretur, sed

vt

vt magis reuerteretur ad loca eremi in cellam suam. Illud autem quod in pensionem suam etiam nolentib. dabat dominis suis, statim vt accipiebat, pauperibus erogabant. Interrogantes autem eumdem senē fratres, dixerunt ei: Obsecramus te pater, vt dicas nobis, cur cū tanta intentione pro seruitio tuo pensionem etiam nolentibus, & nimis resistentib. tibi dominis ingessisti. Ad hoc respondens senex, dixit eis: Ego fratres ideo festino pro seruitio, quod tanquam dominis meis debeo, pensionem per singulos annos adimplere eis, vt quidquid iam cum Domini adiutorio in ieiunijs, & orationibus, seu in sanctis vigilijs, vel in omni opere spirituali Christo Domino adiuuante laborauero, hoc mihi in æternam vitam, & salutem animæ meæ proficiat, nec forsitan si pensionem pro seruitio meo minime intulero, iam totus spiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiserunt Christo Domino seruire, & spiritualiter conuersari. §. 16.

EXEMPLVM XXXIV.

Gloriam hominum fugiens monachus, à Theodosio Imperatore salutatus, aufugit.

Referebat autem Beatus senex Pastor fratribus, dicens: Quoniam fuit quidam nuper monachus in Constantinopoli temporibus Theodosij Imperatoris: hic habitabat in parua cellula foris extra ciuitatem, vbi solent Imperatores egressi de ciuitate libenter degere. Audiens ergo Imperator, quod ibi esset quidam monachus solitarie, qui nunquam egrediebatur de cella, cœpit deambulando pergere ad locum, vbi erat prædictus monachus, præcepitq; se comitantibus eunuchis, vt nullus appropinquaret ad cellam monachi illius. Ipse autem solus perrexit, pulsauitq; ostium cellulæ. Surrexit verò monachus, & aperuit ei, & non cognouit quod esset Imperator, tulerat enim sibi coronam de capite suo, vt non cognosceretur. Post orationem autem resederunt pariter. Et interrogauit eum Imperator, dicens: Quomodo sancti patres degunt in Aegypto? Respondens monachus, ait: Omnes exorant Deum pro salute vestra. Aspiciebat autem Imperator in tentè cellulam ipsam, & nihil vidit in ea, nisi paucos panes siccos in sporta pendentes, dixitq; ei. Da mihi benedictionē Abbas, vt reficiamus. Statumq; festinauit monachus, & misit aquam & salem, & misit buccellas, & comederūt pariter. Porrexitq; ei calicem aquæ, & bibit: Tunc Theodosius Imperator dixit: Scis qui sum ego? Et respondēs dixit monachus: Nescio quis sis nomine. Dicit ei: Ego sum Theodosius Imperator, & ob deuotionem veni huc. Hoc cum audisset monachus prostrauit se ante illum. At ille dixit ei: Beati estis vos monachi, qui securi ac liberi de negotijs seculi, tranquilla & quieta perfruimini vita, & solummodo de salute animarum vestrarum habetis sollicitudinem, quomodo ad vitam æternam, & ad cælestia regna perueniatis. In veritate enim dico tibi, quia certè in palatio natus sum, & nūc in regno dego, & nūquam sine sollicitudine cibum capio. Post hæc autem valde honorificè salutauit eum Imperator, & ita egressus est ab eo. Eadem autem nocte cœpit intra se cogitare Dei famulus, dicens; Quia non oportet me iā in hoc loco esse. Multi enim non solum de populo, sed etiam de palatio & de Senatoribus quamplurimi exemplum Imperatoris secuti, ad videndum me venturi sunt, & honorem mihi, tamquam seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidē hæc propter nominē Domini facturi sunt; ego autem timeo ne forsitan malignus diabolus mihi surrepat, & libenter eos suscipiam, & condelectetur cor meum laudibus & honorib. eorum, & per hæc iam incipiā virtutem humilitatis perdere, & laudes atque honores hominum affectare. Hæc ergo omnia homo Dei secum cogitans, eadē nocte fugit inde, & perrexit in Aegyptum ad sanctos patres in eremum. §. 18.

EXEMPLVM XXXV.

De affectu carnalium parentū triumphans Abbas Pastor pro filio sororis à iudice comprehenso, intercedere noluit, nec in diem suscipere voluit, vt vanam gloriam fugeret.

De sancto Pastore referebant alij sancti seniores dicēres, quia quodā tempore cum audisset iudex prouinciæ sanctā opinio-

opinionem sancti Pastoris, desiderabat videre eum, misitq; nuncium deprecans, vt susciperet eum. Beatus autem Pastor contristatus est valde, cogitãs apud semetipsum, quia si cœperint personæ nobiles, venire ad salutandum, & honorandum me, manifestũm est, quia & alij multi populares homines frequentabunt me, & necesse est vt per hæc turbetur secreta vitæ meæ conuersatio, & humilitatis gratiam, quam cum tanto labore auxiliante Domino Deo nostro à iuuentute mea studui custodire, forsitan surripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ laqueos incurram, quos effugere valde difficile est. Hæc ergo apud semetipsum cogitans, definiuit quatenus excusaret magis, & non susciperet iudicem. Contristatus autem iudex, quia non se suscepisset, ait ad officiarium suum, quia non merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Verumtamen nimis desiderans per quamcumque occasionem videre sanctum virum, excogitauit huiuscemodi causam, quæ occasionem ei præberet videndi eum. Comprehendens enim filium sororis beati Pastoris misit in carcerem, vt per illam occasionẽ aut susciperet iudicem, aut certe ad carcerem ipse veniret, ad rogãdum iudicem. Dixitq; ad officiarium suum. Vt non contristetur senior sanctus, mandate ei, si voluerit ad me venire, necesse est vt statim educamus eum de carcare. Talis est enim causa eius quæ non possit impune transire. Audiens autem hoc mater iuuenis, & soror sancti Pastoris, abijt in eremum, vbi sanctus frater eius erat, stabatq; ad ostium cellulæ eius, cum multo fletu & vlulatu rogans eum, vt descenderet ad iudicem, & rogaret pro filio suo. Beatus autem Pastor non solum nihil ad eam dixit, sed nec ostium aperuit, vt ingrederetur ad eum. Tũc illa cœpit maledicere ei, ac dicere: Durissime, ac impijssime, ac ferrea viscera gerens, quomodo tantus dolor fletus mei non te flectit ad misericordiam, quoniam ipsum vnicum filium habeo, quem in mortis periculo constitutum video. Tunc senior mandauit ei per fratrem, qui sibi ministrabat, dicens: Vade, dic ei: Pastor filios non genuit, ideo non dolet. Hæc autem audiens iudex, dixit amicis suis. Scribite ad eum, vt epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tunc tandem quamplurimis suadentibus sanctus senex scripsit ad iudicem, dicẽs: Iubeat nobilitas tua diligẽter inquirere causam illius, & si quid dignum morte admisit, moriatur, quatenus in hoc præsenti sęculo exsoluat crimen peccati sui, vt euadat æternæ ac perpetuæ gehennæ pœnas. Sin autem nihil dignum morte cõmisit, quod iustum videtur legi, ita de eo iube disponere. c. 19.

EXEMPLVM XXXVI.

Iniurias & opprobria Agathon Abbas patientissime tulit, sed heretici nomen tetrũ vehementer exhorruit.

FVit etiam de magnis patribus quidam senior nomine Agathon, nominatissimus in virtutes humilitatis, & patientiæ. Quodam autem tempore perrexerunt ad visitandam eum fratres. Audientes enim de eo, quod magnam humilitatem haberet, volentes probare si veræ humilitatis patientiã possideret, dixerũt ei: Multi scandalizantur in te pater, quia nimis vitio superbiæ tenearis, & ideo alios despicias, & pro nihilo eos habeas, sed & detractiones aduersus eos loqui non cesses. Affirmant etiam quamplurimi, quod ideò hoc agas, quia fornicationis vitio tenearis, & ne solus videaris errare, idcirco alijs non cesses detrahere. Ad hæc senex respondens, ait. Hæc omnia, quę dixistis, vitia in me esse cognosco, nec possum negare tãtas iniquitates meas. Procidensq; pronus in terrã adorabat eosdem fratres, dicens: Deprecor vos fratres, vt intẽtius pro me miserijs, & multis peccatis obnoxio Christum Dñm exorare non cessetis, vt indulgentiam iniquitatibus meis multis ac malis tribuat. Ad hæc supra dicti fratres addentes, dixerunt ei, Non te etiam lateat hoc, quia hereticum te esse quamplurimi affirmare volunt. Hoc cum audisset senex, dixit eis. Licet multis alijs peccatis obnoxius sim, tamẽ hæreticus penitus non sum. Absit hoc ab anima mea. Tunc omnes fratres, qui ad eum venerant, prostrauerunt se in terram ad pedes eius, obsecrantes eum, & dicentes. Precamur te Abbas vt dicas nobis, cur tãta vitia nobis dicentibus de te in nullo commotus es, de

verbo

verbo autem hæretici, valde te commouisti,& plurimum abominatus es,nec ferre potuisti eius auditum. Dicit eis senex. Illas priores culpas atque peccata propter humilitatem sustinui, vt me peccatorem esse crederetis: nouimus enim si custodiatur humilitatis virtus, magna est salus animæ: nā Dominus & Saluator noster Iesus Christus cum ei Iudæi multas contumelias, & conuitia irrogassent, patiēter cuncta tolerauit, vt nobis exempla præberet humilitatis. Immissi autem falsi testes multa aduersus eum falsa dixerūt,& vsque ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & Apostolus Petrus prædicat, dicēs: Christus passus est pro nobis, relinquēs nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius. Oportet igitur vt patienter cuncta aduersa cum humilitate sustineamus. Sermonem autē, quo me hæreticum dixistis, non potui sustinere, & valdè abominatus sum, quia hæresis separatio à Deo est. Hæreticus enim separatur à Deo viuo,& vero, & coniungitur diabolo & angelis eius. Alienatus enim à Christo iam non habet Deum, quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte perijt. Si autem conuersus fuerit ad veram & Catholicam sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio Saluatore nostro Iesu Christo,& coniungitur Deo vero creatori ac Saluatori nostro Christo, qui est in Patre Filius semper cum Spiritu sancto, ipsi gloria in sęcula sęculorum Amen. Illi autē audientes, admirati sunt discretionem eius, & valde ædificati discesserunt. c. 20.

EXEMPLVM XXXVII.

Obediens Ioannes ad imperium Abbatis sui, terribilem visu leænam ducit.

SAncti seniores dicebant de discipulo Abbatis Pauli nomine Ioanne, quod magnam haberet humilitatem, & virtutem obedientiæ, vt etiam difficiles causas imperanti Abbati in nullo penitus cōtradiceret, sed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cum autem necessarius esset in monasterij vtensilibus fimus bonum, misit eum Abbas suus in proximū vicū, vt requireret ibi fimum boum, & cum celeritate afferret ad monasterium. Erat autem in loco illo mala bestia leæna, statim ergo egressus supradictus discipulus eius Ioannes, ibat secūdum præceptum Abbatis. Cumq; pergēret, dixit Abbati suo. Domine pater audiui quamplurimos dicentes, quod in illo loco mala bestia leęna sit. Tunc senior quasi iocularitet, dixit ei: Si venerit super te, tene, & alliga eam, adducasq; tecum. Cumq; peruenisset ad locum iam vespere statim egressa leæna irruit super eum. Ille autem comprehendens tenere eam voluit, illa autem excutiens se de manibus eius, aufugit. Sequebatur vero ille cara dicens, quia Abbas meus præcepit mihi, vt alligatam perducā te ad eum. Continuò stetit bestia,& tenens eam reuertebatur ad monasteriū. Dum aūt retarderet in itinere Abbbs eius nimis solicitus pro eo, tristabatur grauiter,& ecce subito superuenit discipulus eius tenens ligatam leænam. Quam cum vidisset senex, admiratus valdes, gratias agebat Saluatori nostro Deo, dixitq; discipulus eius: Ecce Domine, sicut præcepisti mihi, adduxi ligatam leænam. Volens autem senex humiliare sensum eius, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus ei⁹, ait illi: Sicut tu insensatus es, ita & istam insensatam bestiam adduxisti, solue ergo, & dimitte eā, vt pergat ad locum suum. c. 26.

EXEMPLVM XXXVIII.

Oratione quidam frater aquam putei fecit in sublime conscendere.

QVidam de sanctis senioribus misit discipulum suum ad hauriendum aquā, oblitus est autem tollere funem discipulus eius, cum quo hauriret aquam. Cumq; peruenisset ad puteum, contristatus est valde, & quia longe erat cella eorum, quid ageret, quo se verteret nesciebat, dubitabat enim ad cellam reuerti. Tunc anxius nimis prostrauit se in orationem cum lacrymis, dicens: Domine, miserere mei secundum magnam misericordiam tuam, qui fecisti cælum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt, qui facis mirabilia magna solus, miserere mihi, propter seruum tuum, qui me misit. Et cum surrexisset ab oratione, exclamauit. O putee, putee, misit me seruus Christi Abbas meus, vt hauriam aquam. Statim autem ascen-

ascendit aqua sursum ad os putei. Et cum implesset lagenam suam frater, abscessit glorificans potentiam Domini Saluatoris. Aqua autem putei reuersa est ad locum suum. §. 27.

EXEMPLVM XXXIX.

Inuidia actus quidam senex, alium fratrem baculo è cella sibi concessa expellere disposuit, sed nè id fieret sollicitus illius discipulus impediuit.

REferebant sancti seniores nobis dicentes, quia fuit quidam monachus in eremo Scythiæ. Venit autem ad visitandos sanctos patres, qui habitabant in loco qui dicitur Cellia, vbi multitudo monachorum diuisis habitabat cellulis. Cumq; non inueniret ad præsens cellulam, vbi posset manere, quidam de senioribus habens aliam vacantem cellulam dedit ei, dicens: Interim repausa in hac cellula donec inuenias vt possis manere. Cumq; ad visitandum eũ conuenirent quam plurimi fratres desiderantes ab eo audire verbum salutis æternæ (habebat enim gratiam specialem docendi verbum Dei) vidẽs ille senior, qui ei ad habitãdum prestiterat cellulam, inuidiæ liuore cor eius vulneratum est, & indignari cœpit, ac dicere: Quoniam ego tantis temporibus in hoc loco habito, & ad me non conueniunt, nisi rarissimè, & hoc in diebus festis, & ecce ad istum pene quotidie fratres quam plurimi vadũt. Dixit autem discipulo suo: Vade, & dic ei, vt egrediatur de cellula illa, quoniam necessaria est mihi. Cum autem perrexisset discipulus eius ad illum fratrem, dixit ei: Mandauit Abbas meus sanctitati tuę, Iube mihi mandare qualiter habeas, audiui enim te infirmari. Ipse verò remandauit ei, dicens: Ora pro me. Domine pater, quia valde stomachum doleo. Reuersus autem discipulus, dixit Abbati suo, nimis rogat sanctitatem tuam, vt vel tres dies iubeas indicias ei dari, vt sibi possit de alia cellulam prouidere. Trãsactis tribus diebus iterum misit discipulum suum, dicens. Vade, & dic ei, vt egrediatur de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum, quia continuò venio, & cum baculo cædendo expello eum de cellula mea. Pergens autem discipulus ad supradictum fratrem, dixit ei. Quoniam valde sollicitus est Abbas meus de infirmitate tua, ideò misit me requirens si melius habeas. At ille hæc audiens dixit. Gratias ago Domine sanctæ caritati tuæ, quia sollicitus es de me. Verumtamẽ precibus tuis melius habeo. Reuersus autem discipulus dixit Abbati suo. Etiã, & nunc satis deprecatur sanctitatem tuam, dicens, vt vsque in diem dominicum expectes eum, & statim egredietur. Cũ autem aduenisset dies dominicus, & non statim egrederetur, accipiens baculum senior inflammatus inuidiæ, & iracundia spiritu, pergebat vt cædendo eum expelleret de cella. Accedens autem discipulus eius, dixit ei. Si iubes, pater, præcedo te, & video nè forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerit, & si viderint te, scandalizentur. Pręcessit ergò discipulus eius, & ingressus ad eum, dixit. Ecce Abbas meus venit ad salutandum te. Egredere ergò celerius, & cum gratiarum actione occure ei, quia pro nimia caritate, & dilectione venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumq; vidisset eum, antequam appropinquaret prostrauit se pronus in terram, adorabatq; senem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus carissime pater bona æterna pro cellula, quam mihi propter nomen eius præstitisti, & in cœlesti Hierusalem inter sanctos suos Christus Dominus tibi gloriosam, & splendidam preparet mansionem.

Hæc autem audiens senior, compunctus est corde, & proijciens baculum cucurrit in amplexum eius, & osculatus est eum, inuitauitq; eum ad cellulam suam, vt pariter cum gratiarum actione sumerent cibum. Vocauit autem senior supra memoratum discipulum suum, & interrogauit eum dicens: Dic mihi fili, si dixisti isti fratri verba, quæ propter cellulam illam mandaui, vt diceres ei? Tunc discipulus eius confessus est, dicens: Verè Domino dico, quia propter humilitatem, & quam tibi exhibere debeo quasi patri, & Domino ideò non audebam respondere tibi aliquid quãdo mittebas me ad eum, verumtamen nil illorum dixi, quæ mandabas ad eum. Hæc audiens senior, statim se prostrauit in terram ad pedes discipuli sui, dicens; Et

hodierna die tu pater meus esto, & ego discipulus tuus, quoniam te moderate cum timore, & caritate Dei agente, & meam, & illius fratris animam de peccati laqueo Christus Dominus liberauit. Pro fide .n. & sancta sollicitudine, & intentione discipuli, qui perfectè in caritate Christi diligebat Abbatem suum, & anxius timebat, nè per inuidiæ, & iracundię vitiū tale aliquid ageret pater eius spiritualis, & perderet omnes sanctos labores, quos ab incunte ætate in Christi seruitio pro vitæ æternæ pręmijs laborauerat, & ideo Dominus donauit illis gratiam suam, vt in pace Christi pariter lætarentur. §.25.

EXEMPLVM XL.

Culpam humiliter confessus innocens Eulalius, meruit, quòd matta sua igne cremari non potuit.

FVit quidam frater in monasterio, nomine Eulalius, valde virtute humilitatis ornatus, si quid ergò, vt solent, culpabile admisissent negligentiores fratres, excusantes culpas suas supradictum fratrem afferebant esse culpabilem. Cumq; argueretur à senioribus fratribus, non negabat, sed prosternabat se in terram, & adorans eos, dicebat se peccasse, negligenterq; fecisse. Cum autem iterum ac frequenter accusarent eum, & secundum regulam monasterij biduana, ac triduana ieiunia ei indicerentur, ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hæc omnia humilitatis virtute patienter sustineret, conuenientes pariter maximè seniores ad patrem monasterij, dixerunt ei. Considera pater quid agendum sit, quamdiu enim sustinere possumus negligentias, & damna, quæ frater Eulalius facit in monasterio, iā penè omnia vasa, & vtensilia monasterij confracta sunt, & exterminata per negligentiam eius, quomodo ergò iste talis tolerandus est? Respondit autem pater monasterij, & ait: Interim fratres paucos dies sustinete, & postea ordinabitur quid de eo conueniēt fieri, hoc dicens dimisit fratres. Ingressus verò cellulā prostrauit se in orationem, obsecrans misericordiam Dei, vt ei manifestare dignaretur, quid ordinare, aut quid diffinire posset de supradicto fratre, tunc reuelatum est ei quid ageret. Conuocauit ergò omnes fratres Abbas, & dixit eis: Credite mihi fratres, quia magis opto mattam fratris Eulalij cum humilitate, & patientia eius, quàm omnia opera eorum dumtaxat, qui murmurantes in cordibus suis operātur in monasterio. Vt autem ostendatur vobis quale meritum apud Deum habeāt hic ipse, præcipio vobis, vt deferātur mihi mattulæ omnium fratrum. Quas cum detulissent, iussit vt accenderent ignem, misit in eum omnium fratrum mattulas, quæ statim omnes combustæ sunt, præter mattulam fratris Eulalij, quæ integra reperta est, & nō est combusta. Cumq; hoc vidissent omnes fratres, timuerunt valde, & prosternētes se in terram, veniam & indulgentiam à Christo Domino postulabant, & collaudātes admirabantur maximam patiētiam, & humilitatem fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant, & magnificabant eum tamquam vnum de magnis patribus. Isto autem honores, & laudes nō poterat sustinere frater Eulalius, dicens: Væ mihi infelici, quia perdidi humilitatem meam, quam per multa tempora acquirere auxiliante, & adiuuante me Christo festinaui. Consurgens itaque nocte egressus de monasterio, fugit in eremum, vbi nullus eum agnosceret, & ibi in spelęo habitauit, noluit enim temporales hominum laudes, sed cęlestem, æternamq; gloriam à Saluatore nostro Christo in futuro percipere sæculo. §.28.

EXEMPLVM XLI.

Affectum carnalem vicit Pior, qui se clausis oculis sorori ostendit.

ERemita quidam fuit nomine Pior de antiquis patribus, quem Beatus Antonius adolescentem in sancto proposito monachorum instruxit. Demoratus est autem apud Beatum Antonium paucos annos. Cumq; viginti, & quinque esset annorum, abijt ad alium secretum eremi locum, vt solitarius habitaret, hoc etiam volente & consentiente Beato Antonio. Dixitq; dictus Antonius ad eum. Vade Pior, & habita vbi volueris, & cum tibi per aliquam rationabilē occasionē reuelauerit Dñs, venies ad me. Cum autem peruenisset hic ipse Pior ad locum, qui situs est inter Niuiam,

&

& eremum Scythiæ, effodit puteum, cogitans apud semetipsum quoniam qualemcumque aquam inuenero oportet me ipsa contentam esse. Quod, & factum est, & ad augmentū in virtutum eius talis valuit occasio. Tantum enim salsa & amara inuenta est aqua, vt si quis ad eum visitandi gratia veniret, in proprio vasculo aquam sibi portaret. Moratus est ergò in eodem loco annis triginta. Dicebant ergo ei fratres, vt recederet de ipso loco propter amaritudinem aquæ. Ipse autem dixit eis: Si amaritudinem & laborem abstinentiæ fugiamus, & velimus requiem in hoc mundo habere, post exitum vitæ huius non percipiemus illa æterna & vera bona, nec fruemur illis perpetuis beati paradisi delitijs. Dicebant ergo fratres, quia vnum tantum paximacium, & quinque oliuas in cibo accipiebat & hoc deambulando foris. Etiam & hoc affirmabāt de eo multi sanctorum patrum, quia triginta & eo amplius annis, ex quo egressus est de domo parentum suorum, & nunquam ei suasum fuisse, etiam cum defunctos audisset parentes suos, vt pergeret ad requirendum seu visitandum propinquos suos. Veruntamen soror eius cum esset vidua habens duos filios iam adoloscētulos, misit eos in eremum ad requirendū fratrem suum Pioré. Qui cum diuersa monasteria circuissent requirentes eum, tandem vix inueniētes illum, dixerunt ei: Nos filij sororis tuæ sumus, quæ nimio desiderio optat te videre ante exitum suum. Ipse vero non acquieuit petitionij eorum. Perrexerunt ergo adolescentes ad hominem Dei Beatum Antonium, indicantes ei pro qua causa venisset. Misit autem Beatus Antonius, & vocauit eum ad se, dixitq; ei: Quare frater tanto tempore non venisti ad me? Qui respondens, dixit ei: Præcepisti mihi beatissime pater, vt cum per aliquam occasionem reuelaret mihi Dominus, tūc venirem ad te, & ecce vsque hactenus non mihi reuelatum est. Dixit ei Beatus Antonius: Vade, vt videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachum, & perrexit ad locum, & domum sororis suæ, & foris prope ianuam atrij clausis oculis, vt non videret sororem suam, stetit. Illa autem veniens proiecit se ad pedes eius, de nimio enim gaudio anstustiāta erat. Dicit ei beatus Pior: Ecce ego sum Pior frater tuus, vide ergo me quantum volueris. Et post hoc statim reuersus est in eremum ad cellā suā. Hoc autem fecit ad erudiēdum monachos, vt non daretur eis licentia, cum libitum eis fuerit visitare patriam, vel parentes suos. §. 30.

EXEMPLVM XLII.

Affectum carnalium amicorum vicit Ioānes, qui post viginti quattuor annos tanquam peregrinum se sorori ostendit.

Abbas Ioannes, qui commanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat sororem, quæ ex infantia in sancto proposito conuersabatur. Ipsa enim erudiuit & docuit fratrem suum eumdem Abbatem Ioannem, vt relinqueret vanitatem sęculi huius, & ingrederetur monasterium. Cum autem ingressus fuerat in monasterium, per viginti & quattuor annos non est egressus de monasterio, nec visitauit sororem suam. Illa verò nimis desiderabat videre eum. Nam & frequenter scribebat, & mittebat ad eū epistolas, petebatq; vt ante exitum eius de corpore veniret ad eam, vt in caritate Christi de præsentia sua lętaretur. Ille autem excusabat, nolebatq. de monasterio egredi Venerabilis autē famula Dei soror eius, iterum scripsit ad eum, dicens; quia si nolueris venire ad me, necesse est vt veniam ad te, vt post tanta tempora merear adorare tuam sanctam caritatem. Hæc autem cum audisset supradictus Abbas Ioannes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum dicens: Quoniam si permisero vt ad me veniat soror mea, de cetero licentia dabitur, vt & alij parentes ac propinqui nostri veniant ad visitandum me. Ideoq. tractauit apud se, vt magis ipse pergeret, & visitaret sororem suam. Accepit autem alios secum duos fratres de monasterio. Et cum venisset ad ianuam monasterij sororis suæ, exclamauit, dicens: Benedicite, & audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cum alia famula Dei, & aperuit ianuam, & penitus non cognouit fratrem suum. Ipse autem cognouit sororem suam, sed non est locutus verbum, ne forte in voce cognosceret eum. Monachi autem, qui cum ipso venerunt, dixerunt ad eam. Rogamus te

Domina mater, vt iubeas nobis aquam dari ad bibendum, quia de itinere fatigati sumus. Cum autem accepissent, & bibissent aquam, facientes oratione, & gratias agentes Domino Deo nostro, recesserunt, & reuersi sunt ad monasterium suum. Post aliquantos autem dies scripsit ad eum soror sua, vt veniret, & videret eam ante exitum suum, & orationem faceret in monasterio eius. Tunc ille rescripsit ad eam, & direxit epistolam per monachum de monasterio suo, dicens: Quia præstanti gratia Christi ego veni ad te, & nullus me agnouit. Tu ipsa verò egressa es ad nos, & dedisti nobis aquam, & accipi de manibus tuis, & bibi, & gratias agens reuersus sum in monasterium. Sufficiat ergo tibi, quia vidisti me, & vlterius non sis mihi molesta, sed ora pro me incessanter ad Dominum Deũ nostrum. §. 31.

EXEMPLVM XLIII.

Affectum carnalium vincẽs amicorum Theodorus, & matrem vicit & sororem.

Etiam de beato Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodorus discipulus fuit sancti Pachomij viri de sanctis patribus, qui fuit pater infinitę multitudinis monachorum, multorumq; monasteriorum pater in partibus Thebaidæ. Cum enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiam prophetiæ gratiam à Domino meruit. Multa enim futura ei reuelauit Dominus. Quodam verò tempore supradicti beati Theodori soror germana venit ad monasterium, in quo conuersabatur idem Theodorus, vt post multa tempora videret germanum suum. Cumq; nunciassent ei de aduentu sororis eius, misit cõtinuo duos monachos qui obseruabãt ad ianuam monasterij, mãdauitq; per eos sorori suæ dicens: Ecce soror audisti, & cognouisti, quia viuo, nè cõtristeris autem quia minime me vidisti, sed magis considera vanitatem & instabilitatem præsentis mundi, & conuerte cor tuum, & apprehende sancte vitæ conuersationem, vt peruenire possis ad æternam vitam, & ad cęlestia bona, quæ præparauit diligentibus se Dominus, & facientibus mandata eius. Tracta ergo apud te, quia hæc sola est vera & firma spes, vt faciat homo præcepta Dei, vt mereatur peruenire ad gloriosa & ęterna promissa Domini nostri Iesu Christi. Hæc illa cum audisset statim compuncta corde, lacrymas fundebat in conspectu Domini, & post paululum ingressa est monasterium virginum famularum Dei, quod in eodem vico situm est, & procedente tempore multiplicabatur in Sãcto proposito famula Christi. Hæc autem ita gesta cum audisset mater eorum, deprecata est Episcopos, dederuntq; ei epistolas ad supradictum sanctum Pachomium patrem monasteriorum pro filio eius. Cumq; venisset, applicuit in monasterio famularum Dei, & direxit epistolas ad patrem monasterij, obsecrans vt videret filium suum. Beatus autem Pachomius vocauit filium eius Theodorum, & dixit ei. Audiui fili, quia mater tua aduenit propter te. Itaque propter epistolas Episcoporum qui scripserunt ad me, vade, & videat te mater tua. Dicit ei Theodorus, præcepisti mihi Domine, vt videam matrem meã, si ergo abiero videre eam post tantam sciẽtiam spiritualem, vereor ne culpabilis inueniar apud Deum. Etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplũ aliorum fratrum demonstrare. Et dixit ei Pachomius, quia si non vadis, non compello te. Sicque remansit non exiens. Audiens autem mater eius, quia non adquieuit videre eam, nimio affectu feruens in filium, noluit remeare in domum suam, sed permãsit in monasterio virginum, dicẽs, quoniam si hic permansero, etiam sæpe videbo filium meum, cum inter alios fratres egredietur ad necessarias monasterij causas, & exhortationibus eius proficere possum in sancta conuersatione, doctrinaq; eius spiritualis cõfirmabit cor meum, vt merear peruenire ad æternam requiem, quam promisit Dominus noster Iesus Christus diligentibus se. §. 33.

EXEMPLVM XLIIII.

Dæmones de tentatis fratribus Pachomius audiuit colloquentes.

Referebant nobis sancti patres de eodem beatissimo pater Pachomio, qui fuit (vt diximus) multorum monasteriorũ in regione Tabenẽsiotarum prepositus,

ctus, quoniam frequenter dicebat fratribus, quia sicut testis est mihi Dominus Deus, sępe audiui immũdos spiritus dæmonum loquẽtes inter se diuersas ac varias artes suas, quas contra seruientes Deo, & maximè contra Monachos habent. Quidam.n.ex eis dicebat, quoniam ego contra durissimum hominem certamen habeo, & quoties ei immitto peruersas cogitationes, ille statim surgit, & prosternit se in orationem cum gemitu orans sibi adesse Diuinum auxiliũ, ego autem illo exsurgente cum grandi cõfusione ab ipso egredior. Item alius dęmon dicebat, ego ad illum quem obseruo cum ei cogitationes in corde misero consentit, & suscipit, & facit eas. Sępe enim exardescere eum in iracundiam facio, & in contentiones rixè & pigritiam orationis, & dormitationem in psalmodia, & non contradicit mihi. Ideoq; fratres mei dilectissimi semper oportet vt custodiatis sensum, & animum vestrum inuocates nomen Domini nostri. §. 34.

EXEMPLVM XLV.

Angeli sancti se fratribus bona loquentibus miscuerunt.

FVit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiam donauerat Christus, reuelante ei spiritu sancto vt videre posset, quod alij non videbant. Referebant ergo sancti seniores, quia aliquando quam plurimi fratres sedentes simul loquebantur inter se, & conferebant de sanctis scripturis, quæ ad salutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos sancti angeli stantes in hilari vultu considerantes, delectabantur enim de eloquio Domini. Cumq; aliud quodcumque inter se loquerentur, statim angeli sancti recedebant longius indignantes contra eos. Veniebant autem porci sordidissimi, & morbo pleni, & volutabant se intereos. Dæmones enim in specie porcorum delectabantur de superbia, & vana loquela eorum. Beatus aũt senior hæc videns, abijt in suam cellulam, & per totam noctem cum grandi fletu, & vlulatu gemendo deflebat miserias nostras. Exhortabatur autem sanctos patres per monasteria, & commonebat fratres, dicens. Cohibete fratres à multiloquio, & ab ociosis verbis linguam, quia malus interitus animæ generaret, & non intelligimus quoniã per hæc, & Domino Deo, & Sãctis Angelis odibiles sumus. Dicit.n. Scriptura diuina, qa in multiloquio non effugies peccatum, hæc enim infirmam, & vacuam efficiunt mentem, atque animam nostrã. §. 35.

EXEMPLVM XLVI.

Vestimenta humilia Arsenius quondam Romanus Senator deferebat.

VIr quidam fuit in palatio sublimis sub Theodosio Imperatore, nomine Arsenius, cuius filios, idest Arcadium, atque Honorium Augustos de baptismo suscepit. Hic itaque Arsenius desiderio diuini amoris accensus, relinquens omnẽ huius sæculi gloriam temporalem, perrexit ad eremum Scythię, vt inter sanctos patres secretam, & quietam ab omni strepitu mundi huius ageret vitam, & superatis illecebris, & delectationibus corporalibus sub tota mentis intentione adhæret Domino, sicut scriptũ est: Adhæsit anima mea post te, me autem suscepit dextera tua. Dicebant ergo de eo sancti seniores, quia sicut cum in sæculi cõuersatione esset, nimis preciosis vestibus præ omnibus vtebatur, ita postmodum in eremo Scythiæ degens, studebat vt omnibus monachis viliora, & despectiora vestimenta haberet. Hic ipse Arsenius totum tempus vitæ suæ sedens ad opus manuum, pãnum habebat in sinu, propter lacrymas, quæ ob desiderium vitæ æternæ crebrò currebant ex oculis eius. §. 36. & §. 153.

EXEMPLVM XLVII.

Odore aquæ fœtentis olfactus illecebrosos Arsenius correxit.

DIcebat autem Abbas Daniel de eodẽ Arsenio, quia cum operaretur sportas ex palmarum folijs, mitteba aquam in peluim, vt infunderentur palmæ. Et cum fœteret bruniosa, & fœculenta aqua odore, non permittebat vt aliam aquam mutarent, sed super illam fœtidam aliam addebat aquam, vt semper fœteret. Interrogabant autem eum fratres, dicentes: Cur non permittit pater vt aqua mutetur, sed

pessimo foetore tota cellula tua repletur? Respondens autem senior ait quoniam pro thimiamate, & muscata, & alijs diuersis, quibus in sęculi conuersatione sine intermissione fruebar, oportet me nunc, dum in hoc corpore sum, sustinere istiusmodi foetorem pro suauissimo odore, vt in die iudicij de illo gehennæ inenarrabili foetore liberet me Dominus, vt non cum illo diuite, qui epulabatur in isto mundo deliciose & splendide, condemnetur anima mea. Ibidem. §. 36.

EXEMPLVM XLVIII.

Caritatiui fratres vuam intactam per totum eremum sibi inuicem transmiserunt.

TEmpore quodam cum sancto Machario quidam frater vuam detulisset, ipse, qui secundum caritatem non quæ sua sunt, sed quæ alterius cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui infirmior videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo pro fratris seruitio, & suscepit eam, sed & ipse nihilominus plus de proximo, quam de semetipso cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium. Et sic cum per omnes cellulas, quæ longè à semetipsis erant per eremum dispersæ, vua illa circumlata esset, ignorantibus eis quis eam primus misisset, ad vltimum ipsi defertur, qui eam miserat. Gratulatus autem sanctus Macharius, quod tantam videret in fratribus continentiam, tantamq; caritatẽ, ad acriora semetipsum spiritualis vitæ extendit exercitia. §. 38.

EXEMPLVM XLIX.

Dæmones orantes fratres vidente Machario multipliciter illuserunt.

QVodam tempore nocte in specie monachi dæmon ad ostium cellulæ sancti Macharij pulsauerat dicens. Surge abba Machari, & eamus ad collectam, vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus falli non potuit, intellexit enim diabolij fallaciam, & ait: O mẽdax, & veritatis inimice, quid tibi consortij, quid tibi societatis est cum collecta & cõgregatione sanctorum? At ille ait: Latet ergò te Machari, quod sine nobis nulla collecta agitur, nulla congregatio monachorum? Veni tu denique, & videbis ibi opera nostra. Dixit autem Macharius. Imperet tibi Dominus dæmon immunde. Et conuersus ad orationem petijt à Domino vt sibi ostenderet si hoc verum esset, quod gloriatus est dæmon. Abijt ergo ad collectam, vbi à fratribus vigiliæ celebrabantur, & iterum in oratione Dominum deprecabatur, vt ei veritatem verbi huius ostenderet. Et ecce vidit per totam Ecclesiã quasi paruulos quosdam pueros æthiopes nigros discurrere huc atque illuc, & velut volitando deferri. Discurrentes autem illi æthiopes pueri singulis quibusque fratribus in oratione positis, atque psallentibus illudebant, et si cui de eis oculos duobus digitis compressissent, statim dormitabat, si cui verò, in os misissent digitum, oscitare eum faciebant. Item post psalmum cum ad orandum se proiecissent fratres, percurrebãt iterum singulos, & ante alium quidem iacẽtem in oratione quasi in mulierum speciem vertebantur, ante alium, quasi ædificantes, aut apportantes aliquid, aut diuersa quæq; agentes, apparebant, & quęcumque dæmones quasi ludentes formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant. Ab aliquantis tamen fratribus, vbi aliquid horum cępissent, quasi violenter repulsi præcipites deijciebantur, ita vt nec stare ante eos, aut transire auderent. Alijs etiam iuxta ceruices, & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macharius, grauiter ingemuit, & lacrymas profundens ad Dominũ, dixit: Respice Domine, & ne sileas, neque mereris Deus, sed exurge, & dispergantur inimici tui, & fugiant à facie tua, quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem autem examinandæ veritatis gratia seorsum euocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diuerso habitu, & varijs imaginibus ludentes, requirit ab eis, si in oratione, vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuersa, quæ vnicuique per dæmones imaginata viderat. Et singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse cogitationes, sicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum est, quod oẽs malæ, & superfluę, ac vanæ cogitationes, quæ vel psallẽtibus vel somniorum

rum, aut orationum tempore occurrunt, quasq; vnusquisque in corde conceperit, illusione & instinctu dæmonum fiant. Nam ab his, qui omni custodia seruant in timore, & amore Dei cor suum, illi tenebrosi æthiopes, & hæ, quas immittunt, cogitationes repelluntur. Christo enim mens coniuncta, & præcipuè in tempore orationis intenta nihil malum, nihilq; superfluum recipit. §. 39.

EXEMPLVM L.

Blasphemia spiritu tentatus, fratres à sancto Poemene consolatur.

QVidam frater impugnabatur à spiritu blasphemiæ, & erubescebat dicere. Et vbicumque audisset magnos senes, pergebat ad eos, vt illis declararet, & cum peruenisset mox verecũdabatur. Cum ergo frequenter ad Abbatem Poemenem veniret, vidit eum senex cogitationes habentem, & sic dicit ei: Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes, & sic iterũ remeas tristis, tecum illas reportans. Dic ergo mihi fili, quid habes? At ille ait. In blasphemia impugnat me diabolus, & erubesco dicere. Et mox vt aperuit causam seniori eius impugnatio apparuit, & dixit ei senior: Ne tristeris fili, quando enim ad te hæc cogitatio venit, dic: Ego hac causa non indigeo: blasphemia tua super te Satana. Hanc enim causam anima mea non vult, quamcumqne autem causam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita sanus factus frater ille discessit. §. 53.

EXEMPLVM LI.

Monachis decus sunt pallor & macies cum humilitate.

DVo fratres ad Abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus. Et videns eos senex, quod corpulenti essent tamquam ad discipulum suum subridens ait. Vere frater ego erubesco propter te, quia sic enutristi corpus tuum, cum certè profitearis te monachum. Pallor enim & macies cum humilitate, decus est monachi. §. 60.

EXEMPLVM LII.

Iniuriantibus se frater dixit: Isti sunt, qui occasionem nobis præbent profectus.

QVidam frater quantum plus eum aliquis iniuria afficiebat aut irridebat, tanto magis ille gaudebat, dicens: Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum, qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi, qui beatificant vos, ipsi decipiunt vos. §. 76.

EXEMPLVM LIII.

Veniam ab inuido fratres Abbas Motues primus postulauit.

ABbas Motues aliquando ædificauit sibi cellulam in loco, qui dicitur Eracleona. Et cum ibi à multis molestaretur, alterum locum introgressus est, & similiter etiam ibi construxit habitaculum. Sed per insidias diaboli quidam frater inuentus est illic, qui per inuidiam semper litem cum eo haberet. Propter quod surrexit inde, & ad proprium regressus est vicum, & fecit sibi illic quoque cellulam, & reclusit semetipsum in ea. Post tempus autem aliquantulum congregati sunt senes de illo loco, vnde egressus est, deducentes secum etiam illum fratrem, cum quo habuerat litem, quatenus rogarent eum, vt rediret in speluncam suam. Postquam verò in vnum locum venerunt tam melotes suas, quam illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipsi autem profecti sunt ad senem, & pulsantibus illis aperta fenestra respexit eos, & cognouit, dixitq; eis, vbi sunt melotes vestræ? At illi responderunt. Ecce hic in vicino sunt vna cum illo fratre, qui tecum iram habebat. Hoc postquam senex audiuit, & illos cognouit, præ gaudio ostiũ, per quod ingressus fuerat, securi confregit, & egressus cucurrit vsque ad locum, vbi erat ille frater, & prior ipse pœnitentiam agere apud eum cœpit, & amplexus est illum, & introduxit illum in cellã suam, & per tres dies conuiuatus est cum talibus, qui nunquam habebat cõsuetudinem, vt ieiunium solueret. Surrexitq; postea, & profectus est cum illis. §. 90.

EXEMPLVM LIIII.

Accidiam facilè superat, qui oculum ad futuram gloriam, vel pœnam inflectit.

ALter frater requisiuit senem Achillem, dicens: Cur sedens in cella mea patior acidiam? Cui senex ait: Quia necdum vidisti requiem illam, quā speramus, nec tormenta, quæ timemus. Si enim ea diligēter inspiceres, etiamsi vermibus plena esset cellula tua vsque ad collum, tu tamen in ipsa iaceres sine accidia. §.103.

EXEMPLVM LV.

Gloriam hominum fugiens senex, denudans se, & lauans in palude dæmonium habere putare voluit.

QVidam senex erat in inferioribus eremi partibus, & sedebat quiescens in spelunca, vnus autem sęcularis homo religiosus ministrabat ei. Contigit verò vt filius sęcularis illius infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem, vt venire in domum suam, & faceret orationē pro infante, & surgens senex ambulabat cū eo. Ille autem pręcessit eum, & ingressus in domum suam, dixit: Venite in occursum anachoretæ. Quos cum senex vidisset de lōge egressos cum lampadibus, sensit, quod ad se venirent, & statim despolians se vestimenta sua, misit se in flumen, & cępit ea lauare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei vidēs hoc, erubuit, & rogauit homines, dicens. Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Veniens verò ad senē, dixit ei Abba, quid hoc fecisti? Omnes enī, qui te viderunt, dixerunt quod dæmonium habet senex. Cui ille respondit. Et ego volebam hoc audire. §.111.

EXEMPLVM LVI.

Beneuolentia Macharij conuertitur, qui duris verbis discipuli eius in furorem exarserat.

TEmpore quodam Abbas Macharius, dum ad montem Nitriæ ascenderet, discipulo suo vt ipsum præiret imperauit. Qui cum illum præiret, obuiauit illi quidam sacerdos idolorum cursu concito veniens, & lignum grande portans. Cui exclamans ait. Quo curris, dæmon. At ille iratus, tantis eum plagis affecit, vt exanimem penè relinqueret, & relicto eo sacerdos idolorum currebat iterum, progressusq; parum obuiauit beato Machario. Qui ait ad eum. Salueris laborator, salueris. At ille admiratus, ait: Quid in me boni conspexisti, vt ita me salutes? Cui senex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignoranter. Cui sacerdos ait: Et ego ex salutatione tua compunctus magnum Dei seruum te esse cognoui, nam alter nescio quis miserabilis monachus occurrēs mihi iniurias fecit, sed ego illi plagas pro verbis imposuit. Tūc tenens pedes sancti Macharij proclamat, dicens: Nisi monachum me feceris, non desistam. Pergentesq; pariter venerunt ad locum, in quo cesus frater iacebat. Quem vtrique tolentes, quoniam incedere non poterat, manibus in cellam pertulerunt. Cum autem ceteri fratres vidissent sacerdotem illum beatum Machariuм comitantem, stupefacti monachum eum cum admiratione perficiunt, ac multis propter illum ex paganis facti sūt Christiani. Dicebat ergo abbas Macharius, quia sermo superbus, & malus etiam bonus viros conuertit ad malum, sermo verò humilis, & bonus etiā malos mutat in melius. §.120.

EXEMPLVM LVII.

Humilitas sola diaboli laqueos potest euadere.

BEatus Antonius retulit se vidisse omnes loqueos inimici super vniuersam terram explicatos. Et cum suspirans dixisset, quis posset hos euadere? vocem ad se dicentem audiuit. Humilitas sola pertransit, Antoni, quam nullo modo valent contingere. §.121.

EXEMPLVM LVIII.

Status altitudo nondum beatum Antonium ad mensuram coriarij potuit subleuare.

IDem Beatus Antonius cum in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni necdum ad mensuram coriarij istius, qui in Alexandria est, peruenisti. Quod audito, senex consurgens mane arrepto baculo festinus aduenit Alexandriam.

Cum-

Cumq. ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: refer mihi opera tua, quia propterea de deserto veni. Qui respondit, nescio me aliquando boni aliquid perpetrasse, vnde & ex cubili proprio mane consurgens, antequam in opere meo resideam, dico quod omnis hæc ciuitas à minor, vsque ad maiorem, ingrediatur in regnum Dei propter iustitias suas, ego autem solus propter peccata mea pœnam ingrediar sempiternam, quod verbum antequam quiescam sero ex cordis mei recēseo veritate. Hoc audiens beatus Antonius, dixit ei. In veritate fili, sicut bonus artifex sedens in domo tua cum requie regnum Dei adeptus es, ego autem, velut sine discretione omne tempus meum in solitudinem cōuersatus, nedum verbi tui assumpsi mensuram. §. 121.

EXEMPLVM LIX.

Detractor & suam, & Audientis animam interficit.

Dixit Abbas Ypericius. Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quā comedere in vituperatione carnes fratrū. Sicut enim susurrans serpens Eua de paradiso excussit, ita qui fratri suo detrahit, non solum suam, sed & audientis animam perdit. §. 125.

EXEMPLVM LX.

Caritatiuus senex neglecta indigentia propria, camelum alteri concessit.

Quidam de senibus ex Scythia discipulum suum trasmisit in Aegyptum, vt ei camelū deduceret, quatenus sportellas, quas fecerat, portaret in Aegyptum. Cum autē deduceret camelum, alter senex obuius ei venit, & dicit ei. Si scissem frater quando ibas in Aegyptum, dixissem tibi vt & mihi alterum camelum adduceres. Quod cum ille frater proprio Abbati dixisset, præ nimia caritate dixit ei senex: Vade fili, & duc ei camelum illum, dicens: quià necdum parati sumus, comple necessitatem tuam, & vade tu cum ipso in Aegyptum, & iterum reduc nobis camelum, vt & nostra vasa portemus. Cum ergò hoc fecisset frater, & isset ad illum aliū ienem, dicens. Abbas Pambo, dixit, quia necdum parati sumus, tolle, & comple necessitatem tuam. Caricauit, siue strauit, & onerauit senex camelum, & iuit in Aegyptum. Cum autem discaricasset, siue exonerasset, & destrauisset, iterū ille frater reducebat camelum, & dixit: Ora pro me pater. Cumq; senex requisisset, quo pergeret, respondit. In Scythiam vado, vt etiam nostras sportellas huc deferam. Quod cū audisset senex, compunctus cœpit pœnitere lacrymando dicens: Indulgete mihi dulcissimi, quoniam caritas vestra fructum meū abstulit. §. 136.

EXEMPLVM LXI.

Verbum Dei etiam obliuioni traditum, animam, per quam transit puriorem reddit.

Quidam frater dixit ad senem: Ecce Abba frequenter interrogo seniores patres, vt dicant mihi commonitionem pro salute animæ meæ, & quidquid dixerunt mihi nihil ex ipsis retineo. Erant autem duo vasa vacua, & dixit ei senex. Vade, & affer vnum ex illis vasis, & mittens aquam laua illud, & effunde, & pone illud nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel, & bis. Et dixit ei senex, vtraque vasa simul affer. Et cum attulisset, dixit senex, quale est ex vtrioque mundius? Respondit frater. Vbi aquam misi, & laui. Tunc senex dicit ei: Sic est & anima fili, quæ frequenter audit verba Dei, quam vis enim nihil retineat ex his, quæ interrogat, tamen plus mandatur, quam illa, quæ non requirit. §. 168.

EXEMPLVM LXII.

Ordinem sacerdotij quamuis Abbas Motues cum discipulo suo suscepisset, nullus tamen eorum præsumpsit celebrare.

Abbas Motues venit aliquando de loco, qui vocatur Ragitam, in partibus Gebolonis, Erat autem cum eo & discipulus eius, videns autem illum Episcopus loci illius, tenēs eum inuitum presbyterum fecit. Et dum pariter comederent, dicit ei Episcopus. Indulge mihi Abba, scio enim quod hunc honorem nolebas, sed ego à te benedici desiderans hoc præsumpsi facere. Cui senex præ humilitate dixit:

Et

Et mea cogitatio pati volebat, sed in hoc nunc laboro, quia diuidi ab eo qui me cum est non possunt, & solus nō sufficio orationes meas implere. Dicit ei Episcopus. Si scis eum dignū, ordino ab ego & illum. Respondit Abbas Motues. Siquidem sit dignus nescio, vnum autem scio meliorem illum esse me. Ordinauit autem & illum. Vtrique tamen ita pertransierunt vsque ad finem suum, vt ad altare quantum ad oblationem consecrandam nunquam accederent. Vnde dicebat senex, Confido in Deo meo, quia nō habeo grande iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem non præsumpsi offerre. Nam ordinatio hæc illorum est, qui sine culpa sunt, ego autem bene me cognosco. §. 178.

EXEMPLVM LXIII.

Contritionis vehementia meretrix conuersa moritur, & sine purgatorio euolauit.

QVidam frater sedebat in cella in Aegypto in magna humilitate præcipuus. Habebat autem sororem in ciuitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuit. Frequenter ergo monebant senes illum fratrem, & vix potuerunt persuadere ei, vt veniret ad eam, quatenus per admonitionē suam posset peccatum, quod per eam fiebat, vincere. Dum autem veniret ad locum, quidam ex notis videns eum præcessit, & nunciauit mulieri dicens. Ecce frater tuus venit ad te de eremo. Illa autē hæc audiens, præ gaudio relictis amatorib. suis, quibus ministrabat, capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est. Et cū vidisset eum, dum tentaret illum complecti, dicit ei ille: Soror mea carissima, parce iam animæ tuæ, quoniā propter te multi perierunt, considera quanta habes tormenta præparata, nisi citò pœnitere festinaueris. Illa autem contremiscens, dicit ad eum. Et scis frater, quia est mihi salus vlla, annon. Cui ille dixit, si volueris, est salus tibi adhuc. Illa autem iactans se ad pedes fratri sui, petebat vt eam secum deduceret in desertum. Cui frater dixit Vade, & cooperi caput tuum, & sequere me. Cui illa respondit eamus velociter, oportet enim magis me deformari, & inter homines nudo capite ambulare, quam officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent, monebat eam fratrer ad pœnitentiam. Vidēs autem ille quia fratres quidam obuiarent sibi, dicit ad eam. Quoniam necdum omnes sciunt, quod soror mea es, parum de via secede, donec isti transeant. Quod cum fecisset, postquam trāsierunt illi, vocauit eam frater suus, dicens: Veni soror, eamus viam nostram. Illa autem non respondit ei. Perquirens ergo ille, inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius plena sanguine, erat enim discalciata. Tunc ille flens, & eiulans, nunciauit senioribus patribus omnib. quæ facta fuerant. At illi cōtendebant inter se de saluatione eius. Manifestauit autem Deus vni seni de ipsa, eo quod nulla ei cura fuit de reb. corporalib. sed vt vulnus proprium sanaret neglexit omnia sua, & suspirauit grauiter, & fleuit pro peccato suo, propterea Deus suscepit pœnitentiam eius. §. 204.

EXEMPLVM LXIIII.

Proprietarij monachi pecunia cum ipso sepelitur, & ei dicitur; Pecunia tua tecum sit in perditionem.

QVidam frater ex Nitria parcior magis, quā auarior, & nesciens triginta argenteis Dominum Iesum venundatum, centum solidos, quos lina texendo collegerat, moriens dereliquit. Initum est ergo inter monachos de hoc consilium (nā in eodem loco circiter quinque millia diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pauperibus distribuēdos esse dicebant, alij dandos Ecclesiæ, nonnulli parētibus eius remittendos. Macharius verò, & Pambo, & Isidorus, ceteriq. seniores patres, sancto in eis loquenti spiritu, decreuerunt infodiendos esse cum Domino suo, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Et ne hoc crudeliter quisquam factum putet, tantus terror & pauor per totam Aegyptum cūctos monachos inuasit, vt vnum solidum dimisisse grandis apud eos sit criminis. § 206.

EXEM-

EXEMPLVM LXV.

Amore illicito tentatus Græcus adolescens, tribulatione sola potuit liberari.

ERat quidam Græcus adolescens in Aegypti quodam cœnobio, qui nulla cõtinentia, nulla operis magnitudine flammã carnis poterat extinguere. Cumq; ad patrem monasterij hæc eius tentatio perlata fuisset, hac ille eum arte seruauit. Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgijs atque conuitijs insectaretur adolescentem, & post irrogatam iniuriã prior veniret ad querimoniam. Cumq; imperata sibi perficeret, insuper vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat adolescẽti. At ille flere cœpit contra mendacium. Quotidie gemitus, quotidie lacrimæ fluebant. Sedebat solus, quia amaritudine repletus est, omniq; auxilio destitutus ad Iesu pedes iacebat. Quid multa? Ita totus annus deductus est. Quo expleto interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, vtrumne adhuc aliquid moleste sustineret. Respondens dixit: Papæ viuere mihi non licet, quemadmodum fornicari libet. Ita ergo per hanc artem spirituali patre procurante adolescens superata libidine saluatus est. §. 207.

Ex historia Lausiaca Palladij secundum antiquam versionem, quàm citauit trecentos annos Guillelmus de Peraldo Episcopus Lugdunensis, Serm. 1. Domin. 3. post Trinitatem.

EXEMPLVM LXVI.

Amorem illicitum quadam femina in tantum exhorruit; vt maluerit in caldaria buliri, quàm fornicari.

TEmpore Maximiani persecutoris pulcherrima puella fuit ancilla cuiusdam quam multis inuitans promissionibus Dominus eius decipere eam non potuit. Nouissime autem exardescens in iracundiam, tradidit eam tunc constituto Præfecto Alexandriæ interficiendam, quasi Christianã blasphemantem & Deos & Imperatorem. In ipsis verò persecutionibus summittens ei quosdam cum pecunijs, dixit: si consenseris voluntati meæ, à pœnis te custodiam, si autem permanes in duritia tua, rogabo iudicem vt torqueat te vsque ad mortem; vt non viua derideas voluntatem meam. Adducta autem ante tribunal iudicis diuersa pœnarum tormenta contemnebat, conscientia bona munita. In quibus tormentis & caldariam magnam plenam feruenti pice iussit succendi iudex. Feruente ergò pice & nimis exardescente proponebat ei iudex, dicens: Vade aut subdere voluntati Domini tui; aut certè noueris quia in hanc caldariam te iubebo mitti. Illa autem respondit dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubeant subdi luxuriæ. Fremens ergo iussit eam exspoliatam mitti in caldariam feruentem pice. Illa autem emisit vocem dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuro, quem colis, si statuisti sic torquere me, iube me paulatim deponi in caldariam, vt videas quantam mihi patientiam donauit Christus, quem tu ignoras, & non cognoscis. Et deposita paulatim in præparatum feruentem cacabum eadem hora refriguit pix, cum circa collum eius peruenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculum, cõfirmati sunt in fide Domini nostri Iesu Christi in Alexãdrina Ecclesia qui digni fuerunt terræ mansuetorũ, sicut dicit Dominus in Euangelio Beati mãsueti, quoniam ipsi possidebunt terram.

EXEMPLVM LXVII.

Oculorum mala custodia grauissimam Pachon Abbas tentationem incurrit.

PAchon quidam nomine septuagesimũ agens annum ætatis, erat in Scete. Igitur dum grauiter me spiritus fornicationis tentaret super concupiscentia muliebri, exagitantibus [illegible]

nè egressus sum de eremo, compellente me nimia passione. Et vicinis quidē mihi monachis non iudicaui causam, latenter autē perrexi in solitudinem, & circuiui sanctos patres vsque dies quindecim eos, qui in Scete senuissent, in quibus reperi Pachonem, quem omnes, qui in illa eremo erant, patres venerabātur. Itaque præsumpsi ego, & cum lachymis deprecans eum confessus sum ei passionem, quæ me nimis & incessanter non desinebat impugnare. Et ipse ait mihi. Nō conturbet te hæc causa, non enim pateris hoc à negligentia, attestatur quippe tibi & locus & difficultas rerum, & quia non est in locis illis vlla visitatio feminarum, sed magis ex inuidia diaboli, qui semper insidiatur, & decipere festinat animas hominum. Ecce vt vides me iam senem hominum, quadragessimum annum habeo in hac cellā, & auxiliāte gratia Christi sollicitus sum de salute animæ meæ, tamen vsque nunc tentationem sustineo. Nam cum sacramento dicebat mihi, quia super duodecim annos post quinquagesimū annum non nocte mihi, non die pepercit, in tantum vt putarem quia fortè reliquit me Deus, & ideo instanter, & sine cessatione huius molestiā passionis paterer. Elegi ergo magis mori irrationabiliter, quam talem pati corporis passionem. egressus ergo circuibam penè omnem solitudinem, & inueni leæna speluncam, & posui me iacere ibi per totum diem nudum, vt ingredientes feræ comederent me. Cum ergo facta esset vespera, egredientes bestiæ, masculus, & femina, odorati sunt me à capite vsque ad pedes, & linguentes me totum, recesserunt à me. Ego autem putabam quod deuorarent me. Iacui ego ibi per totam noctem, sed non accesserunt ad me. Cogitaui ergo, quia pepercit mihi Deus, & reuersus sum in cellam meam. Post paucos autem dies iterum eadem tentatio validius insurrexit mihi, ita vt pene in blasphemia peruenirem. Conuersus enim dæmon in Aethiopissam puellam, quam videram aliquando in iuuētute meam spicas in messem colligentem, sedi super genua mea, & vehementer me commouit, vnde cum nimio furore dedi ei pugnos & alapas in maxilla, & statim non comparuit phantasma illud. Per biennium autem manus meę, vnde percussi quasi faciem eius, fętorem & brumam sufferre non poteram. Desperabam ergo de salute animæ meæ, & prę tristitia nimia defectio animi affligebat me, & nimio mærore tabescebam. Audiui autem vocem sanctam in sensu meo & dicentem: Vade Pachon certare, propterea enim hoc permisi te pati, vt non altum sapias, nec extollaris in virtutibus tuis, sed recognoscas infirmitatem tuam, & non in conuersatione tua confidas, sed subditus & humilis sis in adiutorio Dei confidens. Ita certus effectus de auxiliāte misericordia Domini Saluatoris, pacificos habui reliquos dies. Palladius in historia Lausiaca vita 29.

EXEMPLVM LXVIII.

Episcopus ne fieret Ammonius Abbas autem sibi præcidit.

QVoniam supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius tam in scientia scripturarum, quam etiam sermonis, dum in quadam ciuitate Episcopus defunctus esset, amatores Ammonij suggesserunt Episcopo Alexandriæ petētes, vt Ammonium eis ordinaret Episcopum. Dixit autem eis Archiepiscopus. Adducite mihi eum, vt ordinetur Episcopus. Illi autem festinantes perrexerunt cū adiutorio ad eū. Cum autem vidisset se pręuentum depreca batur eos, & cum sacramento affirmabat non suscipere se ordinem Episcopatus neque de eremo egressurum. Illis autem non concedentibus, sed violenter instantibus, præsentibus eis accepit forficem, & aurem suam sinistram ab imo abscidit, dicens eis: Vel nunc certi estote, quia impossibile est me fieri Episcopum, quia lex prohibet debilem in aliquo membro fieri sacerdotem. Tunc relinquentes eum recesserunt. Abeūtes autem dixerunt Episcopo: Et ait eis Episcopus. Ista lex obseruabatur apud Iudæos, mihi autē etiam eum, qui nasum abscisum habet si adduxeritis, ita tamē ornatum moribus, vt dignus sit sacerdotio, ornabo eum. Abeūtes ergo iterum rogabant eum. Ipse autem iurauit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam, propter quam diligitis me, abscindo. Ita ergo relinquentes eum recesserunt. Ibidem vita 12.

EXEMPLVM LXIX.

Amore illicito teneatur Ammonius, vel vno die pane saturatus.

QVodam verò tempore in eremo ædificanti Ammonio cellam superuenit quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore æstus affligis te ipsum Abba? Respondensq; Beatus Ammonius, ait; Crede mihi frater, quia donante Dei gratia, scripturas sanctas memoriæ commendaui. Nam & vetus, & nouum testamētum ab ineunte ætate ad plenum didici, necnon etiam sanctorum antiquorum patrum orthodoxorum sacerdotum Domini sexcentas myriadas expositionum in legem diuinā conscriptas perlegi, sicut testabātur ei de hoc penè omnes in eremo patres, & si vno die satiatus fuero pane, & minimè in opere me exercuero, extollitur sensus meus, & velut irrationalium animalium efficitur.

EXEMPLVM LXX.

Linguam Euagrius à sancto Ammonio arguitur præcidisse, eo quod se ab informatione aliorum abstinbeat.

QVodam tempore aduēniens Beatus Euagrius ad sanctum Ammonium visitationis spiritualis gratia, dum multa de scripturis interse conferrent, & lætarētur vtriusque spiritualiter in Domino, postmodum dixit Euagrius ad Ammonium quasi exprobrādo ei, qui ad aurē sibi inciderat. Non times, inquit, graue peccatum, quia vt nō acciperes sacerdotium aurem abscidisti? Respondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, vt exores pro me ad Dominum, vt de alijs peccatis meis indulgentiam accipere merear. Nam de hoc admisso non valde turbatur animus meus. Veruntamen te magis oportet timere, & solicitudinem gerere, qui eruditus es secundum sęculi sapientiā, & tantam scientiam diuinarum scripturarum habes, quā gratia Dei tibi contulit, vnde posses multos populos erudire, & elegisti magis in eremi solitudiñe degere. Et ego quidē auriculam abscidi, nam ipse linguam abscidisti, quæ multos populos docere potuit.

EXEMPLVM LXXI.

Eleemosynam datam sanctam Melania abbas Pambo noluit numerare, vt eam multo melius Dominus numeraret.

REtulit mihi Beatus Melania, quia in primis cum aduenissē de Roma in Alexandriam, & audissem de Abbatis Pambo virtutib. Isidorum referentem (qui etiā perduxit me in solitudinem ad visitandum sanctos patres) obtulit ei vasa argentea trecentarum librarum, deprecans eum, vt de rebus meis acciperet ad erogādum pauperib. Ipse verò sedebat, & texebat de folijs palmarum sportellas. Benedixit autem me dicens: Dominus Deus tribuat tibi mercedem. Et dixit dispensatori suo Theodoro. Suscipe, & dispensa hoc in omnia Lybia, & insulis, fratribus, hæc enim monasteria magis indigent. Præcepitq; ei nulli in Aegypto dare, eo quod abūdantior esset prouincia. Ego autem stabam expectans quasi honorari, aut glorificari super quod obtuleram, & nihil audiēs ab eo dixi. Vt scias Domine quantum est, trecenta pondo sunt. Ipse verò nec respiciēs me, respondit dicens. Cui obtulisti hoc filia ponderare opus non hebet. Qui enim ponderat montes, & omnem molē terræ, multo amplius nouit quātitatem huius argēti. Si enim mihi hoc dedisses, bene mihi diceres quantum est, si autē Deo obtulisti, ille qui viduæ minuta nō despexit pauperis, nec tuam oblationem tradet obliuioni. Palladius vita 10.

EXEMPLVM LXXII.

Tentatus infirmitate Beniamin Abbas, semper gratias egit, & ipse infirmior alios ab infirmitate liberauit.

IN monte Nitriæ fuit Beniamin quidam sanctus vir, qui vixit vsque ad octoginta annos, abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi. Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum, & sic cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo infirmitas repellebatur. Hic itaque, qui tantæ gratiæ dignus habitus est, ante octo menses mortis suæ hydropicus factus est, & in tantum corpus eius tumuit, vt alterum à Iob putaret, Assumens ergo nos Beatus Dioscorus

scorus Episcopus, me inquam, & beatum Euagrium dixit nobis: Venite, & videte nouum Iob in tanto tumore corporis, & passione insanabili immensam gratiarum actionem semper Deo reddentem. Abeuntes ergo vidimus eum in tãto tumore corporis, vt paruum eius digitũ non possemus complecti digitis duarum manuum. Intuẽtes autem hanc passionem crudelissimam oculos auertebamus. Tunc dicit nobis beatus Beniamin. Orate filioli, vt non interior homo meus hydropicus fiat. Hoc enim corpus neque cum bene se haberet, mihi quidquam profuit, neque cum malè me læsit. Per octo ergo menses sella eidem ponebatur latior, in qua incessabiliter sedebat propter reliquas necessitates corporis. Nec enim iacere poterat. In hac tñ, passione positus alios sanabat. Necessario autem narrauimus passionem hanc, vt non conturbemur, si quando aliqua grauissima ægritudo viris iustis euenerit. Defuncto autem eo limen de ostio tulerunt, & postes, vt posset corpus eius efferri. Tantus erat tumor corporis eius. Palladius vita 13.

EXEMPLVM LXXIII.

Infirmis quidam Apollinus vsque ad mortem deuotissimè ministrauit.

APollonius quidam nomine negociator fuit, renunciasq; sęculi actibus, & conuersus ad seruitium Christi habitauit in monte Nitriæ, neque artem discere potuit, neque vacare in scribendis libris præ senectute. Viuens autem in supradicto monte, xxv. annos, hoc habuit studium, vt ex proprijs pecunijs ac suis laboribus omnia necessaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus, & erat videre eum à prima luce, vsque ad horam nonam per singula ostia ingredientem monasteriola, ne quis forte iaceret æger. Portabat autem vuam passam, mela granata, panem siligineum, oua, & similia, quæ infirmis necessaria sunt. Hanc exercuit conuersationem in senectute sua. Qui moriens similem sibi dereliquit apothecarium, rogans eum hanc exercere administrationem. Quinque etiam millib. monachorum habitantium in monte necessaria erat talis administratio, propter quod eremus esset locus ille, & desertus. Palladius vita 14.

EXEMPLVM LXXIV.

Exire cellam sanctus Nathanael nullius suasu præsumpsit, post quam se de ea diabolica factione eiectum cognouit.

REferebãt de Abbate Nathanaele præcipuè, quia tantum habebat patientiæ virtutem in cella, vt non moueretur à proposito suo. In qua illusus initio ab eo, qui omnes illudere festinat, & decipit, dæmone, tædio quodam oppressus, egressus est de prima cella, & aliam construxit sibi prope quendam vicum. Postquam autem perfecit eam, habitauit in ea. Post tres verò menses affuit dæmon quãdam nocte taurina pelle inditus sicut carnifex, indumentum habens quasi militis consutum, & edens strepitus taurina illa pelle. Ad quem ait beatus Nathanael. Quis, es tu, qui talia præsumis super hospitiolum meum? Respondens autem dæmon, dixit ei: Ego sum, qui de illa cella te expuli, & veni vt & de hac te effugarem. Cognoscens autem quia illius esset, reuertitur statim ad priorem cellam, & complens in ea triginta & septẽ annos non transiuit limen ostij cellulę contendens contra dæmonem, qui tot ac tanta ei fecerat, vt eum compelleret egredi è cella, quanta referre satis longum esset. In quibus obseruãs septem Episcoporum sanctorum virorum visitationem, siue ex Dei permissione factam, siue ex tentatione maligni, propemodum fecit eum excidere à proposito suo. Episcopi n. postquam orassent, egredientes non deduxit eos Nathanael, nec passum pedis. Dicunt ei ministri idest diaconi, superbam rem fecisti, vt non deduceres Episcopns. Ipse aũt dixit eis: ego & dominis Episcopis, omniq; sęculo mortuus sum. Habeo enim occultum propositum mentis meæ, scit Deus cor meum, qua de causa non deduxi eos. Expauens autem dæmon de circumuentione hac, subornauit se ante nouem mẽses mortis eius, & efficitur quasi infans nouem annorũ minans asinum portantem panes in cophinis. Et propinquans vespera profunda ad eius cellam, finxit cadere asinum, & clamans quasi infans, Abba (inquit) Nathanael miserere mei,

mei,& da mihi manum. Qui audiens vocē quasi infantis aperuit ostium, & stans ab intus,dixit ei: Quis es tu, & quid vis vt faciam tibi? Dicit ei: Illius sum puerulus, & panes fero, quia conuiuium fratris ipsius, & crastino sabbato illucescente necessaria est ista oblatio, deprecor ne despicias me, ne fortè à bestijs & leænis comedar,multæ enim sunt in illis locis. Stans autem & stupens beatus Nathanael, commotis visceribus conturbatus cogitabat intra se, dicens quia aut de mandato habeo cadere,aut de proposito. Post hoc autem cogitauit, melius est me non transgredi, quā tantorum annorum propositum perdere, in confusionem satanæ. Et cum orasset, dicit loquenti ad se quasi infanti. Audi infans, credo in Deum, cui seruio,quia si necessarium sit tibi adiutorium, transmittet tibi Deus, & neque leæna nocebit tibi, neque aliquis. Si autem tentatio, confestim reuelabit Deus. Et claudens ostium introiuit. Confusus autem dæmon, quia superatus est,in turbinem resolutus est quasi onagri exsilientis, & fugientis, & sonos emittētis. Iste triumphus beati Nathanael fuit, & hæc conuersatio, & hic finis. Palladius vita 18.

EXEMPLVM LXXV.

Incantationibus mulier rarò communicans in equam mutatur.

VIr quidam Aegyptius concupiuit ingenuam mulierem maritam, & non valens eam expugnare, locutus est malefico dicens; Facito eam, vt amet me, & age vt proijciat eam vir eius. Accipiens autem maleficus, sufficienter vsus est malificio,& fecit eam equam videri. Videns autem vir eius veniens deforis mirabatur, quia in lecto eius equa iaceret, & cœpit plāgere, & eiulare. Nam loquebatur animali, & responsum non dabat. Itaque precatus est presbyteros vici, & adducens ostendit eis. Qui non inuenerunt calamitatis causam. Illa autem vsque ad tres dies, neque fenū accipiebat quomodo equa, neque panem sicut homo, vtroque priuata cibo. Ad vltimum vt glorificaretur Deus,& appareret virtus sancti Macharij, ascendit in cor viri, vt duceret eam in solitudinem,& vinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cum appropinquaret ergo, stabant fratres iuxta cellam Macharij litigantes, & dicentes,quid adduxisti huc equā illam? Dicit eis, vt misericordiam consequatur. Dicunt,ei quid enim habet? Qui respōdit: Vxor mea erat,& in equam conuersa est,& hodie habet tertium diē non gustans quidquam.Qui retulerunt sancto Machario intus oranti,cui illius aduentum reuelauerat Deus. Respondit ergò fratribus & dixit eis?Equi vos estis,qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non est transfigurata, sed solum in oculis eorum, qui seducuntur, videtur equa. Et benedicens oleū, à vertice perunxit eam nudam, & superorauit, & statim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dans autem ei cibum fecit eā manducare. & dimisit cum proprio viro gratias referentem Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam cesses à communione. Hæc autem tibi euenerunt,quia per quinque septimanas non appropinquasti diuinis. Idē in vita 19. Macharij Ægyptij.

EXEMPLVM LXXVI.

Abstinentia sua Macharius ieiunium Thabennesiotarum monachorum confudit.

ERat autem & alius quidam Macharius Alexandrinus presbyter in loco habitans,qui dicitur Cellia,hic sanctus Macharius audiens quod magnam conuersationem, & regulam disciplinæ Thabennesiotæ monachi haberent,mutato habitu, accipiensq; indumenta rustici,per dies xv. ascēdit in Thebaidem per solitudinem. Et ingressus monasterium Thabennesiotarum quærebat Abbatem, vt eius præsentaret aspectibus virum sanctum Pachomium nomine, probatissimum famulum Dei, gratiam prophetiæ habentem, cui occultatus est nutu Dei aduentus Macharij. Repræsentatus ergo dixit ei: Deprecor te Domine sancte Pater, suscipe me in monasterium, vt efficia monachus. Dixit ei Pachominus. Iam senectute prouectus abstinentiam non vales sustinere, fratres enim continentissimi sunt, & non ferens eorum laborem, & scandalum passus regredieris detrahendo eis. Et non suscepit eū nec prima,nec secunda die vsque ad dies septem. Cū ergo perseueraret etiam ieiunus permanens,post hoc dixit

dixit ei. Suscipe me Abba, & si non ieiunauero sicut alij fratres, operatusq; non fuero sicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audiens Abbas iussit fratribus, vt susciperent eum. Est autem congregatio vnius monasterij mille quadringenti viri. Multorum .n. monasteriorum beatus Pachomius pater erat, & multorum millium monachorum congregatio erat. Ingressus est ergo in monasterium. Transacto autem pauco tempore, superuenit quadragesima, & vidit singulos quosque addentes ieiunijs, & abstinentiæ. Quidam enim eorum post duos dies reficiebant se, alij aũt post quinque dies capiebant cibum, alij verò per totam noctem vigilantes orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic verò sanctus Macharius stabat in angulo tam diebus, quam noctibus non discedẽs quoquam vsquequo dies xl. complerentur. Aduenit & Pascha, neque tunc panem gustauit, nec aliud quodque pulmentum, nisi folia tantum de caulibus, & hoc semel in septimana die Dominica sumebat, nec discedebat de angulo illo, vbi elegerat stare, nisi tantum corporalis necessitatis causa, & statim festinanter reuertebatur, & claudebat ostium super se, & nihil penitus loquebatur, sed in silentio tantum labia eius mouebantur, & non cessabat continua, & sine cessatione in corde suo eloquia Domini, diuinamque scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere multo amplius, quam alij fratres. Hæc fratres videntes, penè omnes scandalizati sunt, murmurantesq; dixerunt præposito monasterij: Vnde nobis hunc adduxisti tanquam sine carne degentem da condemnationem nostram? Proijce eum, cognosce, quia valde scandalizantur fratres in eo. Hæc audiens præpositus monasterij admirãs tam districtam conuersationem eius, orauit Dominum, dicens: Manifesta mihi peccatori seruo tuo Domine, quid agere debeam? Et reuelatum est ei, quod ipse esset Macharius. Eduxit autem eum foras in oratorium, vbi altare positum erat, & amplectens osculatus est eum, & dixit ei: Verè vir beatus es sancte Machari, & latuisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam, & gratias agimus Domino Iesu, quia in spiritualibus bonis, maximeq; in virtute abstinentiæ erudisti nos, & paruulos nostros non alta sapere in conuersatione sua. Reuertere ergo ad locum tuum, non enim parum ædificasti nos beatissime pater, & ora indesinenter pro nobis. Idem in vita 20. Macharij Alexandrini.

EXEMPLVM LXXVII.

Luxuriosus sacerdos vlcere pessimo percutitur à Domino, & dato iuramento quod de cetero non celebraret à sancto Machario curatur.

Qvodam tempore visitationis, atque ædificationis gratia perrexi ego Palladius ad eum, & inueni ante ostium atrij eius iacentem quendam presbyterum toto tempore vlceribus plenum, capitis autem eius etiam ipsa ossa computruerant, qui ideò aduenerat, vt orationibus eius sanitatem reciperet. Sed sanctus Macharius non suscipiebat eum. Ego autem prostraui me in terram ante pedes eius, & deprecabar vt susciperet eum. Respondensq; vir beatus, dixit mihi: Indignus est vt sanitatem recipiat, sed magis increpa eum, & suade ei, vt non audeat accedere ad sacrosanctum altare Domini, & offerre sacrificium Domino, quia fornicando offert, & propter hoc castigatur. Suade ergo ei, vt resipiscat, & condignam agat pęnitentiam, vt misericordiam à Domino mereatur accipere. Itaque ego egressus ad illum infirmum, dixit ei omnia. Et ille terribiliter cõturbatus, intremuit, iurauitq; quia in exitum vitæ suæ non vsurparet ad altare Domini accedere. Post hoc præcepit, vt ingrederetur, suscepitq; eum, & dixit ei: Credis quia Deus est, quem nihil latet, respondit: Etiam Domine. Dixit ei: Nunquid potuisti illudere, aut latere Deum? Respondit, non. Ait ergo: Si ergo cognoscis tanti criminis peccatum tuum, & Dei castigationem intelligis, pro qua causa tanti mali plaga in corpore tuo est, ideoq; percussus es, cessa à malis tuis, & corrige te de cetero, & confitere semper cum lacrymis pœnitentiæ, & intimo cordis dolore in conspectu Domini peccatum tuum, vt in die iudicij possis aliquam misericordiam ac pietatem Domini inuenire. Dedit ergo sacramentum se nunquam peccare, neque ad sacrosan-

sanctum altaré accedere, nec oblationem consecrare, sed sicut laici sortem habere. Itaque post hoc imposuit ei manum,& orauit pro eo ad Dominnm, & in paucis diebus sanus factus est,capilliq; eius creuerũt, & abijt sanus. Ibidem.

EXEMPLVM LXXVIII.

Exire cellam nolens Macharius,in limine cellæ se proiecit, dicens: Trahite dæmones, trahite.

Referebat autẽ idem Macharius, quod quodam tempore nimis ei molestæ fuerunt cogitationes vanæ gloriæ,scilicet, vt qualicumque modo eijcerent eum de cella eius, & de secreta eremi conuersatione, suggerentes ei vt ædificationis gratia, ad remedium, & sanitates hominum Romam pergeret pro salute animarum multarum. Inerat enim ei gratia Domini contra immundos spiritus. Et cum diutius insisterent ei huiusmodi cogitationes,& nec orãte eo cessarent, iactauit se pronus in terrã, & extendit pedes suos aforis limen ostij cellulæ suæ clamans, & dicentes. Trahite dæmones, trahite, ego enim pedibus meis non vado,sed si potestis me hinc abducite. Ego quippe testor Deum, quia hic iaceo vsque ad vesperam. Postmodum surrexit ad consuetum opus Domini.Ibidem.

EXEMPLVM LXXIX.

Furto captam pellem Macharius ab hyęna recipere noluit, nisi promitteret se de cetero pauperum quadrupedia non læsuram.

Referebat nobis vir summæ sanctitatis Pafnucius discipulus eius, quoniã quadam die hięna accipies catulum suum cæcum, obtulit sancto Machario & capite pulsans atrij eius ostium aperuit, & ingressa sedente sancto viro proiecit catulum ad pedes eius. Ipse autem accipiens eũ expuit in oculos eius, & orauit, & lactauit eum hyęna, leuauitq; eum, & abijt. Altera die pellem ouinam grandem attulit ei hyęna. Sanctus verò pellem videns, dicebat hyęnę.Vnde tibi hoc, nisi quia comedisti cuiusdam ouem,forsitan,& pauperis? Quod ergò de iniustitia est non accipio à te. Illa verò inclinans caput suum in pauimento,deprecabatur eum,& ad pedes sancti deposuit pellem. Ipse verò dicebat ei: Dixi tibi, quia non accipiam illam, nisi mihi promiseris, vt nunquã amodo contristes pauperes deuorando quadrupedia eorum. Illa verò quasi cõsentiens nutu capitis sui quasi promittebat, tunc suscepit pellem ab ea. Ibidem.

EXEMPLVM LXXX.

Misericordia in pauperes ductus Macharius, cautè quãdam ditissimam,sed elatam virginem spoliauit.

Virgo quædam fuit in Alexandria ornatu quidem indumenti humilis,proposito autem mentis elata, diues in pecunijs nimijs, nunquam autem procedens, & neque peregrino, aut virginibus, seu Ecclesiæ, vel pauperibus minimum quid aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum non abiecit siluam diuitiarum. Erat ei, & genus non minimum, in quibns adoptauit sibi filiam germanæ suæ,cui nocte & die promittebat substantiam suam. A cęlesti enim desiderio mentem alienatam gerebat. Huic ergò virgini volens, vt ita dicam, venam incidere ad leuandam auaritiam sanctissimus Macharius presbyter, & præpositus pauperum leprosorum, composuit, & inuenit artem huiusmodi. Fuerat enim à iuuentute sua lapidarius quem dicunt gemmas distrahere, qui abijt, & dixit ei; Lapides preciosi, smaragdi, & hyacinthi incurrerunt mihi, & si vt inuentitij sint, siue furtiui docere non possum. Preciosi autem sunt nimis, ita vt non possint æstimari quam pręclari habeantur, vendit autem qui habet eos quingentis solidis, si placet tibi eos tollere, da quingentos nummos,& de vno lapide potes accipere quingentos solidos. Alios autem in ornamento neptis tuę præparabis Virgo autem intentissimè audiens delectãta est, & cadens ad pedes eius, dixit; Per sanctitatem tuam, ne quis alius eos comparet. Inuitauit ergò eam prèsbyter dicens: Veni vsque ad cellam meam, & videos, quæ non adquieuit,sed adorans eum dedit quingentos solidos

G

dos dicens: Quomodo vis tolle eos, ego enim caussam non habeo. Ipse autem accipiens erogauit pauperibus. Tempore autē transacto, eo quod magnæ opinionis ac reuerentiæ erat, reuerebatur eum commonere supradicta virgo. Ad vltimum inueniens eum in Ecclesia dixit: Rogo te Domine, quid iubes propter lapides illos, pro quibus dedimus quingentos solidos. Qui respondens dicit ei: Ex tunc quo dedisti mihi aurum tradidi illud in precium gemmarum, & si vis venire, & videre eos, in hospitio vbi sunt veni, & vide, ibi enim iacent. Et si tibi placuerint bene, sin verò, tolle quod tuum est quæ promptissimè perrexit ad cellam. Erat autem hospitium pauperum in quo leprosi iacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in superioribus verò viros. Adducens ergò eam, inducit eam in ianuam, & dicit ei, quos vis videre prius, hyacinthos, aut smaragdos? Dicit ei, quos ipse vis Domine. Et ait: Ecce isti sunt hyacinthi. Iterum autē ipse deduxit eam in inferiora, & ostendens ei mulieres dixit. Isti sunt smaragdi, si tibi placeret, bene, sin autem, recipe quod tuum est. Itaque verecundiam passa, egressa est. Et abiens ex multa tristitia infirmata est. Post hæc etiam gratias egit presbytero. Puella autem, de qua solicita erat, post nuptias sine filijs defuncta est. Palladius vita 6.

EXEMPLVM LXXXI.

Verbum Dei audiens Moyses Aethiops mirabiliter conuertitur, & de sæuo latrone seruus Christi mansuetus efficitur.

QVidam Moyses nomine, Aethiops genere, seruus fuit cuiusdam curialis, quem propter multam peruersitatem, & furta, & latrocinia expulit Dominus eius. Dicebatur enim, quod vsque ad homicidia peruenisset. Compellor autem dicere mala eius, vt ostendam virtutem pœnitentiæ eius. Dicebant ergò, quia dux latronum erat, sicut ex ipsis operibus eius ostendebatur in furtis, & latrocinijs. Denique in quēdam pastorem malitiam retinēs subitò voluit in nocte irruere, & interficere eum. Perquisiuit autem loca, vbi caulas haberet ouium, Indicatumq; est ei, quia trans Nilū essent. Ille mordicus tenēs gladium in ore, tunicam imposuit super caput suum, & transnatauit fluuium. Dum ergò ille nataret ita studuit pastor ille se occultare, & latere. Nam ille vtpote latro quattuor arietes occidit, & ligans eos, trahensque per flumē iterum renatauit. Et egressus de flumine, excoriauit eos, & comedens optima quæque carnium, reliqua in vina distraxit, bibitque decem, & octo calices. Statimq; quinquaginta millia itinere sub die fecit, & peruenit ad locum, vbi erant socij eius. Iste ergò talis ac tantus latro, in tantis malis conuersatus est. Quodam tempore à quodam religioso viro audiens verbum Dei, & in die iudicij futuram examinationem inter iustos, & peccatores, inter criminosos, & sanctos, ac etiam amaras gehennæ, & ignis æterni pœnas, & cruciatus sine fine in tenebris exterioribus, quæ præparata sunt iniquis, & peccatoribus, item audiens æternam gloriam, æternos honores, & requiem in regno cœlorum inter angelos sanctos, quæ præparauit Deus sanctis, & iustis seruientibus sibi, compunctus corde cœpit amarissimè flere cum gemitu, & eiulatu. Ingressusq; monasterium dedit se in pœnitentiam, & cruciabat se in multis lachrymis indulgentiam, & veniam peccatorum suorum pietate, & misericordia Domini postulando, & ita permansit in monasterio. Palladius vita 22.

EXEMPLVM LXXXII.

Idem latrones cellam eius ingressos, simul ligauit, & ad ecclesiam detulit, illi autem sunt conuersi.

QVodam tempore in cellulam eius latrones ingressi sunt ignorantes quis esset. Erant autem quattuor, quos ligauit simul, & imposuit eos sibi in dorsū, & detulit eos ad ecclesiam fratrum dicens: Quia iam mihi non expedit nocere alicui, quod iubetis de istis disponite. Tum illi latrones cognouerūt, quod ipse esset Moyses, qui fuerat sceleratissimus inter latrones, & compuncti sunt corde glorificantes Deum, qui non repellit peccatores, sed suscipit pœnitentes, vt saluentur in æterna salute. Et hæc dicentes compuncti sunt corde, & dederunt se in pœnitentiam abrenunciantes omnibus malis actibus,

bus, & concupiscentijs, carnalibusque desiderijs. Ibidem.

EXEMPLVM LXXXIII.

Tentatus luxuria Moyses Aethiops quam viriliter restitit.

HVic moysi institerunt dæmones, secundum consuetudinem eius antiquam luxuriam fornicationis ingerentes ei. Qui tam valide tentatus est, sicut ipse referebat, vt paulo minus de proposito excideret suo. Itaque ex hoc validus abstinebat, & vigilias amplius addebat sibi, & opera manuum propẽsius exercebat, tabefaciens corpus suum. Denique proposuit sibi, se non dormire iacentem in mattula, sed per totam noctẽ stando in cella orabat, & psalmodiam explebat. Nam parietibus se declinans parum quid somni capiebat. Ibidem.

EXEMPLVM LXXXIV.

Somnijs immundis vexatus Moyses noluit à nimio labore quiescere, donec somnia illa cessarent.

ITerum posuit sibi obseruantiam aliam. Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas seniorum, & tollebat hydrias eorum, in quib. sibi illi hauriebant, & portabat illis aquam. In longinquo enim habebant aquam, & quidam duo millia, alij autem & quinque millia. Quadam verò nocte non sufferens dæmon feruentem eius fidei conuersationem, inclinato eo in puteum dum hauriet aquam, percussit eum in renes vecte, & reliquit eum. Denique nimio dolore obmutuit, & remansit velut mortuus. Alia die veniens quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & renunciauit beato Isidoro presbytero Scetæ, & miserunt, & lauauerunt eum, & detulerunt ad Ecclesiam, & prope per annum ita infirmatus est, vt vix resumeret vires suas. Dixit autẽ ei Isidorus presbyter. Quiesce Moyses, & noli indiscretè præsumere, sed magis cum discretione tam abstinentiam, quam vigilias, & opera manuum exerce. Respondens autẽ Moyses ait: Non quiescam beatissime pater, vsquequo quiescant (adiuuante me gratia Domini) immundissimæ cogitationes, & somnia, quæ immittunt nequissimi dæmones, sicut scriptum est. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. Videns autem beatus Isidorus fixam in Domino fideis eius constantiam, surrexit, & expandit manus ad orationem, dixitq; ei: In nomine Domini nostri Iesus Christi donante gratia eius ex hodierna die iam quieuerunt somnia, quæ inquietare te solebãt. Igitur glorificans & gratias agens Saluotori Domino, reuersus est ad cellam suam. Post aliquod autem tempus interrogauit eum Isidorus presbyter de molestia cogitationũ carnaliũ. Et ille respondens dixit: Protegente me Christo Domino meo, & orationibus tuis, nihil tale patior. Huic ergo Deus donauit gratiam ad effugãdos ex obsessis corporib. dæmones, ita vt muscas non magis timeamus, quam ille dæmones. Hæc conuersatio Moysi Aethiopis, quia etiam ipse erat inter magnos annumeratus patres, defunctus est annorũ lxxv. Reliquit vero discipulos monachos septuaginta. Ibidem.

EXEMPLVM LXXXV.

Conuersionem Euagrius semel & iterum distulit, sed in excessu ab Angelo incarceratus, & monitus, & iuramento dato exiens, perfectè compleuit.

BEatus Euagrius primo Lector à Basilio, de inde Diaconus à Gregorio Nazianzeno ordinatus est. Hic cum esset instructissimus in diuinis scripturis, contra omnes hæreses ita florebat, vt in magna ciuitate Constantinopolitana ob eloquium potentissimum, ab omnibus in onore, & dilectione haberetur. Vnde fascinatio nugacitatis diabolicæ, quæ insectatur obscurare bona, immisit in cor eis cogitationes desiderij carnalis concupiscentiæ muliebris. Denique, sicut postmodũ nobis ipse referebat, adamauit eum mulier, quæ erat magnifici cuisdam de primatibus palatij viri vxor. Euagrius autem timens Deũ, & verens propriam conscentiam, ac præ oculis ponens magnitudinem confusionis, maximeq; gaudentes hæreticos, Dominum orabat deprecans Saluatorem Christum, vt impediretur tam rabida mulieris

contra se instantia. Nam ipse quidem volebat recedere, sed non valebat, colligationibus obsequiorum eius detentus. Postquam autem multis precibus exorauit Dominum, vt liberaret eum à peccato maximo, quod opere penè perpetrabatur, affuit ei angelica visitatio in specie militum præfecti, & rapiens eum perduxit in prætoriũ præfecti, & misit eum in custodiam carceris, ferreisq; catenis ceruicem, & manus eius colligauit. Sed pro qua causa hoc pateretur, non dicebat ei. Ipse autẽ in conscientia sua nouerat, qua de causa hoc sustineret. Arbitrabatur enim quod vir illius matronæ interpellasset accusans eum. Cum autem vehementer augeretur, audiebat .n. strepitum, & voces aliorum, qui diuersis supplicijs torquebantur apud iudicem pro criminalibus causis, ideò permanebat valde territus, & contremiscens. Cum autem transfigurasset se Angelus, qui visionem concinnauerat, quasi in figuram eius amici, qui valde diligebat eum, dixit ei, cum teneretur in vinculis inter quadraginta reorũ personas, quid hic teneris, Domine Diacone? Respondit Euagrius dicens: In veritate tibi dico, non noui quapropter hic teneor, suspicio autem mihi est, quia vir ille magnificus ex præfectis interpellauit contra me iudicem, irrationabiliter zelo percussus, & timeo ne forte pecunijs iudex corruptus tormentis me subijciat. Respondens dixit ei: Si audis me amicum tuum, non expedit tibi in ciuitate hac conuersari.

Respondens autem Euagrius dixit. Si Deus liberauerit me de angustia, & circũuentione hac, & videris me in Constantinopoli, scito quia iuste sustineo pœnas. Ait ei. Affer Euangelium, & iura mihi in Euangelio, quia recedas de ciuitate hac, vt sollicitus sis de salute animæ tuæ, & liberabo te de hac necessitate. Detulit ergo Euangelium, & iurauit dicens, quia vna solum die, vt vestimenta possim in nauim mittere, remorer. Et sacramento dato, redijt de excessu, quem perpessus in nocte fuerat, & exsurgens cogitauit apud se, quia licet in excessu fuit sacramentum, sed tamen iuraui & mittens quæ habebat in nauim, venit Hierosolymam. Suscepit autem eum beata Melania quondam senatrix Romana, cuius filij, & nepotes sunt primi in senatu, nunc autem famula Christi vera. Palladius vita 86.

EXEMPLVM LXXXVI.

Vita melioris promissionem non exsequens Euagrius, diuturna infirmitate corripitur, monitis & precibus sanctæ Malaniæ sanatur, eius viuendi modus, & quamdiu tentatione luxuriæ fuerit oppugnatus.

ITerum autem diabolus indurauit cor eius tamquam iuuenis. Cœpit etiam ibi mutare vestes eius & in eloquio sermonis exaltabatur in gloria vana. Deus aũt qui propter suam misericordiam magnam impedit occasiones perditionis nostræ, permisit vt nimietas febrium tabefasceret corpus eius, & infirmitate lõga laceraretur per sex menses, adhibentes enim ei medici diuersa medicamina, nihil proficiebant. Tunc dixit ei sancta Melania. Nõ mihi placet, fili, tam longa infirmitas tua, dic ergo mihi quæ sunt in corde tuo. Non enim est absque permissu Dei hæc infirmitas tua. Et statim confessus est omnia, quæ in animo suo erant. Ait ei famula Dei: Promitte coram Deo, quia teneas promissionem solitariæ vitæ, quam Domino spopondisti, & licet peccatrix deprecor Dominum, vt detur tibi tempus vitæ tuæ, quatenus adimplere possis, quæ pro salute aïæ tuæ statuisti. Ipse verò acquieuit salutarib. monitis eius, & in paucis diebus sanus factus, petijt, & deprecatus est vt famula Dei pro se oraret. Ipsa enim vestimenta monachalis propositi induerat. Egressus autem profectus est in montẽ Nitriæ, qui est in Aegypto in quo habitauit duos annos. Tertio autẽ anno ingressus est solitudinem, & ibi cõuersatus est xxiij. annis cum his, qui sunt in loco, qui dicitur Cellia. Comedebat autem libram panis in die, & in tres menses Italicum olei, nam nihil coctum sumebat in cibum, nec aliquid de pomis gustabat, vir certe ex multa opulentia & abundantia delitiarũ veniens. Faciebat autẽ in die orationes centum, exceptis vigilijs nocturnis. Scribebat verò, vt de opere manuum suarũ sumeret cibum. Pulchrè .n. scribebat liberalẽ manum. Intra paucos ergò annos lumen scientiæ, & veritatis, & diuinæ scientiæ,

tiæ, & discretionis spirituum gratiā à Domino Christo percipere meruit. Quantos autē libros, & expositiones de diuinis scripturis conscripsit, manifestum est omnibus & maximè his, qui præclara eius opuscula admirantes ad fidem Domini Saluatoris relicto errore conuersi sunt. Sexto verò anno conuersionis eius, in quibus nihil coctum in cibo accipiebat, necessitate corporis propter infirmitatem stomachi coctum cibum accipere compulsus est. Panem quidem iam non contigit, olera verò, & ptisanas, ac legumen vsque ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicatus sacrosancto mysterio in Ecclesia in die Epiphaniæ Domini. Referebant autem nobis qui circa eum erant, & obseruabant eum, quia ante vnum diē mortis suæ dixit, quia iam tertius annus est, ex quo non molestor à carnali concupiscentia. Certè post tātam ac talem vitam, & aridam abstinentiam, & labores, ac dolores, & orationes sine intermissione. Huic in monasterio degenti nunciata est mors patris sui, qui dixit nuncianti sibi: Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est. Ibidem.

EXEMPLVM LXXXVII.

Infirmo leproso Eulogius solicitè ministrauit.

EVlogius quidam scholasticus erat, & eruditus vir, qui amore Diuino compunctus, abrenunciauit turbis hominum, omnemq; substantiam suam distraxit, & erogauit pauperibus. Itaque paucos denarios in vsus proprios reuersauit, cogitans apud semetipsum, quia operari proprijs manibus non valeo, nec in monasterij congregationem ingredi possum. Inuenit ergò quendam in platea iacētem leprosum, qui nec manus habebat, nec pedes, cuius tantumodo lingua vigebat. Stans autem Eulogius prope eum, orauit Dominū & posuit quasi pactum cum Domino, dicens: Domine in nomine tuo lauabo hunc leprosum in domum meam, & ministrabo ei, & fouebo eum vsque ad mortem, vt propter hunc, & ego inueniam misericordiam tuam. Dona ergò mihi Christe Domine patientiam ad huius obsequium, & accedes ad leprosum, dixit ei: Vis pater, suscipio te in domum meam, & fouebo te. Et ille respondens, dixit: Si digneris facere gratias ago. Adduxit ergò asinum, & leuauit eum & duxit in domum suam, & adhibebat ei curam diligenter. Itaque per annos xv. gubernabatur, & accipiebat curam de manibus Eulogij, & condignè nutriebatur. Post xv. autem annos insidiatus est ei diabolus, & clamare cœpit contra Eulogium, multisq; iniurijs, & detractionibus afficiebat virum. Dicebat enim ei: Multa mala commisisti fugitiue forsitan domini tui alienas pecunias furatus es, & per me vis à peccatis tuis liberari, & clamabat. Iacta me in plateam, vbi ante iacebam, carnes desidero manducare. Hoc cum audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum. Iterum ille clamabat: Non acquiesco, sed vt dixi, iacta, me in plateam, populos volo videre, iacta me vbi me inuenisti. Forsitan si manus habuisset suffocare se voluisset, in tātum eum dæmon agitabat. Ideoq; valdè sollicitus Eulogius perrexit ad monasteria virorum Dei, & dixit ei: Quid faciam Domini mei patres, quia in desperationem me adducit leprosus iste? Proijcere eum timeo quia Deo dextras dedi, & promisi vsque ad mortem continere, & fouere eum. Si ergò non proiecero eum, sed per violentiam tenere voluero, pessimos dies, & amarissimas noctes faciet mihi. Ad hęc illis dixerunt ei: Dum adhuc in corpore est magnus ac beatissimus famulus Dei Pater Antonius ascēde in nauim pariter cum illo leproso, & vade in monasterium, vbi monachi eius sunt, & expecta ibi vsquequo egrediatur de spelunca, & veniat ad monasterium, & quidquid dixerit tibi, obserua, & acquiesce eius sententiæ. Deus enim per ipsum tibi dicet: Misit ergò leprosum illum in nauim, illeq; pariter ascendit, & nauigantes venerūt ad monasterium discipulorum Beati Antonij. Euenit autem in alia die, vt veniret pater Antonius iam vespera peracta. Quando autem adueniebat in monasterium, hanc habebat consuetudinem, vocabat Macharium, & interrogabat eum, dicens: Frater Machari, venerunt aliqui fratres huc? Respondebat: Etiā venerunt. Iterum interrogabat: Aegypti sunt, an Hierosolymitæ? Dederat enim eis signum, dicēs: Quando videretis inquietiores, dicite, quia Aegyptij sunt, quando autem religio-

fiores, dicite, quia Hierosolymitę sunt. Interrogauit autem secundum consuetudinē, fratres Aegyptij sunt, an Hierosolymitæ? Respondit Macharius, & dixit: quia mixti sunt. Quando autem dicebat quod Aegyptij sunt, iubebat Beatus Antonius, vt pulmentum lenticu'ę apponerent eis in cibum, & quando refecissent, faciebat eis orationem, & dimittebat eos, quando aūt dicebat, quia Hirosolymitæ sunt, sedebat per totam noctem disputans cum eis de verbis Dei, quæ ad salutem animæ pertinent. In illa ergò vespere sedebat, & vocabat omnes fratres. Qui cum audissent, subitò vocauit: Eulogi, Eulogi, cum tñ nullus indicasset nomen eius; tertiò etiam vocatus Eulogius, non respondit ei, arbitrabatur enim quod alium Eulogium ex monasterio vocaret. Tunc dicit ei: Tibi dico Eulogi qui ab Alexandria venisti. Respōdit Eulogius, & dixit; quid iubes Domine? Interrogauit eum Antonius: Quid huc venisti? Ait Eulogius: Et quis reuelauit tibi nomen meum, causamq; manifestauit? Dixit ei Antonius: Scio propter quid venisti, sed coram omnibus edicito, vt & ipsi audiant. Eulogius dixit: hunc leprosum inueni iacentem in platea, & leuaui eum, & promisi Deo vt eum fouerem, quatenus & saluus efficitur, & ipse per meum obsequiū repausationē habeat. Et quia post tot annos recedere vult à me, & nimis exarcebat me, dum festinat recedere, & cogitaui projecere eum, ideò ad sanctitatem tuam veni, vt mihi des consilium quid agere debeam, & ores pro me. Nimis enim sollicitus sum, & tribulor pro ista causa. Tunc austero vultu respiciens eum Antonius dixit: Tu projicis eum, sed qui fecit eum nō projicit eum. Lactas eum tu, sed suscitabit Deus meliorem, & consolabitur eum. Et silens Eulogius pauefactus est, Itemq; beatus Antonius cœpit asperioribus verbis increpare leprosum illum, & clamans dicebat ei: Leprose inueterate dierum malorum, indigne cæli, & terræ, non quiesces blasphemare Deum. Ignoras quia Christus est, qui ministrat tibi, quomodo audes aduersus Christum talia proloqui? Nunquid nō propter Christum semetipsum seruum se exhibuit Eulogius ad tuum ministeriū. Increpans ergò, & hunc reliquit. Post hæc coram omnibus dixit eis, quæ expediebant saluti animæ eorum, admonens Eulogium & leprosum, vt non separarentur ab alterutro, sed in cellam vestram, inquit, pergite. Imprę sentiarum enim vos visitat Deus. Tētatio enim hæc euenit, quia vtrique circa finem estis, & coronæ vobis præparantur, ne veniens angelus non inueniat vos in eodem loco, & proposito, & perdatis tāti temporis mercedem boni operis. His auditis cū festinatione reuersi sunt ad propriam cellam. Et post xl. dies defunctus est Eulogius, & post tres dies similiter requieuit leprosus. Post aliquos verò dies quidam nomine Cronius de Thebaida descendit in monasterium Alexandriæ, & inuenit quosdam fratres autē tertium leprosi celebrare, quosdam autē quadragesimum Eulogij. Agnouit ergò Cronius, & obstupuit, & accipiens euangelium proposuit fraternitati, & iurauit referens eis, quomodo omnia quæ euenerunt Eulogio, & leproso prædixit beatus Antonius. Palladius vita 26.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Dæmon animas in cęlum volare volentes in speciem gigantis prohibuit.

ETiam hoc referebat nobis Cronius, quia in nocte quadam, dum verbo prolixius nos doceret sanctus pater Antonius, & hoc intulit dicens: quia per annum integrum orauit vt reuelare mihi dignaretur per gratiam suam Dominus locum iustorum, & peccatorum. Et vidi excelsum quendam gigantem vsque ad nubes pertingentem, manus extentes habentem, & subter eum stagnum velut mare, & ignis flammabat feruebatq; velut caldaria, & videbam animas velut in specie auium volantes, & quantæcumque quidem superuolabant manus eius, & caput, saluabantur, & vsque ad cælum perueniebant, quantæ autem vsque ad manus eius peruenissent non valentes superius volare percutiebat eas manibus suis, & allidebat, cadebantque in stagnum feruens. Audiui quoque vocē dicentem mihi has esse animas peccatorum, nam illas quæ gigantem illum superuolant, ipsas esse animas iustorum, quas pōdus peccatis non grauat, & ideò possunt ad altiora conscendere, quæ in paradiso

Dei

Dei saluantur. Aliæ autem sunt peccatorum, quæ in infernum demerguntur, quia non egerunt pœnitentiam dum in corpore erant, vt indulgentiam peccatorum vel criminum suorum à Christi Domini pietate mererentur accipere, nunc autem traduntur ad infernorum tenebras, vbi fletus, & stridor dentium præ nimietate pœnarum æternarum. ibid. vita 27.

EXEMPLVM LXXXIX.

Luxuriantem filium suum Innocentius Abbas à dæmonio postulauit possideri.

BEatus Innocentius presbyter in monte Oliueti fuit: iste simplex supra modum erat. Nam in palatio clarus in militia fuit. Verumtamen in initio Imperij Constantini abrenunciauit sęculo cum vxore sua. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum, militantem. Hic instinctu diaboli peccauit cũ filia presbyteri. Quod cum audisset pater eius Innocentius, orauit Dominum, dicens: Domine Deus amator castitatis da ei talem correptionis spiritum, vt iam non inueniat tempus peccãdi in carne sua, melius existimans vt magis à dæmonio vexaretur, quam luxuria. Quod & factũ est. Nam vsque nunc in mõte Oliueti ferro vinctus tenetur, qui vexatur ab immundo spiritu crudeliter. Ibidem vita 103.

EXEMPLVM XC.

Luxuriosa fœmina Lectorem de sua impregnatione iniuste diffamans parere non praualuit.

PResbyteri cuiusdam filia in Cæsarea Palestinæ cecidit infeliciter de virginitatis proposito, & ab eo qui eam corruperat, præmonita est, vt Lectorem in hoc criminaretur. Cum autem concepisset, & vtero tumente apparuisset crimen, cœpit pater eius requirere, & discutere eam. Illa autem statim accusauit Lectorem. Hæc audiens pater eius presbyter retulit Episcopo, Episcopus verò congregauit presbyteros, & iussit vocari Lectorem. Interrogatus ab Episcopo Lector, nõ confitebatur, quod enim non fecerat, quomodo diceret. Indignatus est Episcopus, & cum terrore dixit ei: Non confiteris infelix, & immunditia plene? Respondens Lector dixit: Ego quidẽ quod erat verum dixi, quia non habeo causam, immunis enim sum, si autem iubes quod non est verum audiri, ecce dico quia feci. Hoc autem cum dixisset, statim deposuit eum Episcopus de gradu Lectoris. Ille autem deprecatus est Episcopum, & dixit ei: Qui ergo peccaui, iube eam mihi dari vxorem. Neque enim ego ero ex hoc clericus, neque illa virgo, & tradita est in potestatẽ Lectoris. Accipiens ergo eam ab Episcopo, & à patre eius, commendauit eam in monasterium mulierum, & deprecatus est Diaconissam, quæ erat præposita sororibus monasterij, vt vsquequo generaret sufferrent eam. Itaque in pauco tempore impleti sunt dies partus, & affuit hora iudicij, gemitus, dolores, anxietas, ac infernales tormentorum dolores, ac partus non egrediebatur. Transit prima dies, secunda, tertia, & septima dies. Mulier præ nimijs doloribus inferno appropinquabat, nõ comedit, non bibit, nec dormiuit, sed clamabat, dicens: Heu mihi infelicissimæ, periclito quam maximè, quia criminata sum Lectorem. Abeuntes autem dixerunt patri eius. Pater verò timẽs ne reprehenderetur, quasi qui calumniatus Lectorem fuisset tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis posita nec pariebat, nec moriebatur, in tantum vt clamorem eius non ferentes nunciarent Episcopo, dicentes. Testatur cum sacramento infelix illa, clamans dieb. ac noctibus, quia criminata est Lectorem. Tunc misit Episcopus ad eum Diaconum, & mandauit ei dicens: Ora, vt liberetur quæ te criminata est. Ipse autem nec respõdit ei, nec ostium aperuit. Ex qua die autẽ ingressus clauserat se, deprecabatur Christi Domini misericordiam. Pergit iterum pater ad Episcopum, & fit oratio in Ecclesia; & nec sic liberata est. Surgens autem Episcopus iuit ad Lectorem, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Euschadi surge, solue quod ligasti, & cum inclinasset genua lector cum Episcopo, statim enixa est mulier. Præualuit enim deprecatio, & instantia orationis ad demonstrandam calumniam, & arguendam criminatricem, vt ex hoc discamus quantum præualet instantia orationum de periculis

liberare, & cognoscamus apud Deum earũ potentiam. Palladius vita 141.

EXEMPLVM XCI.

Mundo mortuum se existimans sanctus senex, bouem fratris sui de palude extrahere recusabat.

AD Beatum Apollinem cum germanus suus intempesta nocte venisset, petens, vt de monasterio suo paulisper egressus, ad eleuandum bouem, qui in paludis cœnum cecidisset, ei præberet auxilium, flebiliter quærebatur, quod eum solus non posset eruere. Tum abbas Apollo instanter obsecranti ait: Cur iuniorem fratrem nostrum, quem præteriens viciniorem quam me habuisti, non rogasti. Cumq; ille mortem olim sepulti fratris oblitam ex nimia abstinẽtia ac solitudinis iugitate velut impotem mentis Apollinem existimaret, ita respondisse, quemadmodum, inquit, poteram eum de sepulchro, qui ante annos xv. obijt, vocare. Abbas Apollo respondit ei, dicens: Ignoras ne me quoque ante annos xx. huic mundo fuisse defunctum, nullaq; ĩn ratione posse de huius cellulæ sepulchro egredi, & quæ ad præsentis vitæ pertinent statum, cui quã conferre solatia, quẽ in tantum Christus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad trahendum bouem tuum non patitur relaxari, vt ne breuissimi quidem momenti inducias sequenti discipulo pro patris indulserit sepultura, nu. 33. ad finem 3. libri.

EXEMPLVM XCII.

Iudicium temerarium in alios iactare non debemus.

QVidam senex dixit. Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniqua. Responde dicens: Nunquid ego iudex eius sum? Ipse hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea, quare fortia opera eius, & vtilia nescis? Ego iam mortuus sum in peccatis, sufficiũt mihi peccata mea. Ibidem num. 36.

EXEMPLVM XCIII.

Luxuria lapsus frater, contra desperationem seipsum animans, dixit: Non peccaui.

FRater quidam abijt haurire aquam de flumine, & inueniens mulierem lauantem vestimenta, peccaui cũm ea. Hauriens autem aquam ibat ad cellulam. Insilierunt autem in eum dæmones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes: De cetero vbi vadis? nõ est tibi vlterius salus, vt quid etiam sæculũ perdis? Intelligens autẽ frater ille, quod vellent eũ omninò perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dixit in cogitationib. suis: Vnde ingressę estis in me cogitationes malæ, & contristatis me, volẽtes oĩno perdere? Non peccaui. Et iterum dico, nõ peccaui: Et ingressus in cellulam suam, cõtinebat se sicut heri, & nudiustertius. Reuelauit autem Deus id vicino eius seniori, quod frater ille ruẽs, & in ipso casu subruisset diabolum, & vicisset. Veniens autẽ ad illũ senior, dixit illi: quomodo habes frater? Ille respondit, bene abba. Dixit ei senior, & non es passus tristitiã his diebus? Respondit ei frater, non. Dicit ei senior: Reuelauit Deus, quia ruens subruisti diabolum, & vicisti. Tũc frater retulit omnia illi, quæ sibi aduenissent. Senior autem dixit: Certè frater discretio tua contriuit virtutem inimici. ibid. nu. 42.

EXEMPLVM XCIV.

Abstinentia grauius se Niceta Episcopus factus macerauit.

REferebant quidam fratres de Abbate Niceta, qui fuit discipulus Abbatis Siluani, quia quando in cella sua in monte Sina degebat, moderate abstinebat pro necessitate corporis, quando autem Episcopus ordinatus est in Faran, nimis constrinxit seipsum in diutina abstinentia, & in vigilijs propensius, atque in orationibus intentius agebat. Hæc autem videns discipulus eius dixit ei. Quid est Domine hoc, quia quando in eremo conuersabamur, non tantum in abstinentia laborabas. Respondit ei Beatus vir dicens: Considera frater, quoniã ibi eremus erat, & secreta vita, ac paupertas, nunc autem egressi de eremo cum secularibus

laribus conuersamur hominibus, & multæ ac variæ nobis occasiones occurrunt, & ideo timeo ne in fine vitæ meæ aliqua occasione Deum offendam. Si.n. sanctus Apostolus Paulus qui Christum in se loquentem habebat, & qui tantas virtutes animi possidebat, vt vsque ad tertium cælum adhuc in corpore positus ascenderet, tamen dicebat: Macero corpus meum, & seruituti subijcio, ne forsitan alijs prædicans, ipse reprobus inueniar, quid nos humiles, & peccatores oportet facere? ibid. num. 44.

Ex Libris Doctrinæ PP.

EXEMPLVM XCV.

Quietem & solitudinem sectantes, vultus animarum suarum clarius intuentur.

NArrauit quidam quod tres studiosi diligentes se, facti sunt monachi. Et vnus quidem ex eis elegit litigantes in pacem reducere, iuxta illud, quod dictum est: Beati pacifici. Secundus verò visitare infirmos. Tertius verò abijt quiescere in solitudine. Primus ergò laborans propter lites hominum non poterat omnes sanare, & tædio victus venit ad eum, qui seruiebat infirmis, & inueniebat etiam ipsum animo deficientem, & non perualebat mandatum perficere. Et concordantes hi duo abierunt videre istum, qui in eremo discesserat, & narrauerunt ei tribulationes suas, & rogauerunt eum, vt diceret eis quid ipse profecerit. Et reticens paululum misit aquam in scyphum, & dixit eis: Attendite in aquam, & erat turbulenta, & post modicum rursum dixit. Attendite modo quomodo limpida facta est aqua. Et cum intenderent in aquam, vident tamquam in speculo vultus suos. Et tunc dixit eis: Sic est, qui in medio hominum consistit, obturbam enim non videt peccata sua, cum autem quieuerit, & maximè in solitudine, tunc delicta sua conspiciet. lib. de quiete, num. 6.

EXEMPLVM XCVI.

Iudicium Dei vehementer expauit frater, qui ad iudicium tractus, à propria matre confunditur.

NArrauit quidam senex, quod aliquis frater dum conuerti vellet, & prohiberetur à matre sua, non quiescebat ab intentione sua, dicens: saluare volo animam meam. Illa verò multum resistebat. Cum autem desiderium eius impedire nõ potuisset, postea permisit. Abiens autem factus est monachus, & sub negligentia vitam suam expendit. Contigit autem vt mater sua moreretur, & post tempus aliquantum etiã ipse infirmatus est infirmitate magna, & cum raptus fuisset in excessum mentis, raptus ad iudicium, inuenit matrem suam cum his qui iudicabantur. Illa autem vt vidit eum, obstupuit, dicens: Quid hoc est fili? & vt in hunc locum condemnatus venisti? Vbi sunt sermones tui, quos loquebaris dicẽdo, saluare volo animam meam? Confusus autem in his, quæ audierat ipso dolore stupidus factus est, stabatq; non habens quid matri respondere posset. Iuxta dispensationem autem Dei misericordis posteaquam hoc vidit, contigit vt repararetur, & euaderet ab instanti infirmitate. Et cogitans apud se diuinitus factam esse huiuscemodi visionem, includens se de cetero sedebat, & cogitabat de salute sua, pœnitens, & plorans de his, quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem ei erat intentio, vt multi eum rogarent indulgere sibi paululum, ne fortè læsionem aliquam pateretur de fletu, quem supra modum sibimet indicebat. Ille autem nullo modo voluit consolari, dicens: Si improperium matris meæ sustinere non potui, quomodo Christi, & Angelorum eius aduersum me confusionem potero in die iudicij sustinere? parte 1. §. 204. & lib. de compũctione, nu. 5.

EXEMPLVM XCVII.

Linguam cohibere nescientes fratres coram Antonio iuste confunduntur.

FRatres quidam aliquando volentes ire ad Beatum Antonium de loco Scete in-

ingressi sunt nauium, vt irent ad eum, & inueniunt in ipsa naui senem, qui etiam ad Antonium ire volebat. Ignorabant autem eum fratres, & sedentes in naui loquebãtur sermones patrum, & de scripturis, & rursus de operibus manuum suarum. Ille autem senex per omnia tacebat. Cum autem venissent ad portum, agnouerũt & ipsum senem proficisci ad Antonium Abbatem. Cũ autem venissent ad eũ, dicit eis Abbas Antonius. Bonum comitatum itineris inuenistis senis huius. Dixit autem & seni: Bonos fratres inuenisti tecum Abba. Dicit ei senex: Boni sunt quidem, sed habitatio eorũ non habet ianuam. Quicumque vult intrat in stabulum, soluit asinum. Hoc autem dicebat, quia quodcumque ascendebat in corde ipsorum, hoc loquebantur. lib. de mortificatione proprię sensualitatis. nu. 1.

EXEMPLVM XCVIII.

Epiphanius Episcopus Cyprius, ante somnum semper illis quibus iratus fuerat, reconciliabatur.

MIsit aliquando Epiphanius Episcopus Cyprius ad Abbatem Hilarionem rogans eum, & dicens: Veni vt nos videamus, antequam de corpore exeamus. Qui cum venisset, gauisi sunt ad inuicem. Manducantibus autem eis, allatum est eis de auibus quiddam, quod tenens Episcopus dedit Abbati Hilarioni, & dixit ei senex. Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum istum, non manducaui quicquã occisũ. Et dixit ei Epiphanius Episcopus: Ego autem ex quo accepi habitum istum, non dimisi aliquem dormire, qui habebat aliquid aduersum me, nec ego dormiui habens aliquid aduersum aliquem. Et dixit ei senex: Ignosce mihi, quia tua conuersatio maior est mea. Ibidem, nu. 5.

EXEMPLVM XCIX.

Oculos suos senex cautissimè custodiuit, qui reuersus ab Alexandria nullius, nisi Episcopi faciem dixit se vidisse.

ASCendit aliquando presbyter de Scete ad Episcopum Alexandrinum, & quando reuersus est in Scete, interrogauerunt eum fratres, quomodo est ciuitas? Ille autẽ dixit eis: Credite mihi fratres, ego ibi faciem nullius hominis vidi, nisi tãtum Episcopi. Illi autem audientes mirati sunt, & dixerunt. Quid putas facta est omnis multitudo. Presbytero verò resoluit hęsitãtes, dicens: Extorsi ab animo meo ne intueret faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres, vt custodiant se ab extollentia oculorum suorum. ibid. nu. 31.

EXEMPLVM C.

Luxuria grauissimè tentatur indiscretus senex, qui fratrem fornicatione tentatum fecit desperare.

FRater quidam erat omnino in conuersatione sollicitus. Et cum valde à fornicationis dæmone turbaretur, venit ad quendam senem, & retulit ei cogitationes suas. Ille autem audiens, quia inexpertus erat, indignatus est, & miserabilem dicebat esse illum fratrem, & indignum monachi habitu, quippe qui huiusmodi cogitationes recepetit. Hoc autem audiens frater desperans in seipso, reliquit propriam cellam, & ad sęculum redibat, secundum autem dispositionem Dei occurrit ei abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium tristem, interrogauit eum, dicens: Fili, quæ est causa tantæ tristitiæ? Ille autem ex multa confusione animi sui non respondit ei quidquam. Post verò cum multum rogaretur à sene, quæ circa se agerentur, confessus est, dicẽs: quia cogitationes fornicationis inquietant me, quod cõfessus, sum illi, seni, & secundum verbum eius non est mihi spes salutis. Desperans ergo meipsum, ad sæculum redeo. Hęc pater Apollo audiens, velut sapiens medicus, multum rogabat, & monebat eum, dicens: Noli mirari fili, neque desperes in teipso. Ego enim in hac ætate atque conuersatione valde ab huiusmodi cogitationibus inquietor, ne ergo deficias huiusmodi occasione, quę non tantum humana sollicitudine, quantum Dei miseratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto & reuertere ad cellam tuam. Fecit autem sic. Abbas autem Apollo discedens ab eo, perrexit ad celllam senis illius, qui ei desperationem fecerat, & stans foris deprecatus est Dominum cum lacrymis, dicens: Domine

mine, qui tentationes vtiliter infers, conuerte bellum, quod patitur frater ille, in hunc senem, vt per experimentum in senectute sua discat, quod tempore longo non didicit, quatenus compatiatur his, qui huiusmodi tentationibus perturbantur. Qui cum orationem complesset, vidit æthiopē stantem iuxta cellam, & sagittas mittentem contra illum senem. Quibus quasi perforatus, statim quasi ebrius à vino, huc atque illuc ferebatur, & cum non posset tolerare, egressus est de cella, eademque via, qua & ille iuuenis, ad sæculum redibat. Abbas autem Apollo intelligens quod factum erat, occurrit ei, & accedens ad eum dixit. Quis vadis, & quæ est causa turbationis quæ obtinet te? Ille autem sentiens, quia intellexit vir sanctus quæ ei euenerant, præ verecundia nihil dicebat. Dixit autem Abbas Apollo. Reuertere ad cellam tuam, & de cetero agnosce infirmitatem tuam, & habe apud temetipsum, quia aut ignoratus sis à diabolo vsque modo, aut contemptus, propter quod non meruisti secundum virtutem vires habere contra diabolum luctamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec vno die aggressionem ipsius portare potuisti? Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum à communi aduersario impugnatum suscipiēs, cum debuisses eum contra diaboli certamen consolatorijs monere verbis, eum desperationem posuisti, non cogitans illud sapientissimum præceptum, quo iubemur eripere eos, qui ducuntur ad mortem, sed neque parabolam Saluatoris nostri dicentis: arundinem quassatam non debere confringi, & linum fumigans non extingui. Nemo enim ferre posset insidias aduersarij, neque bullientis naturæ ignem extinguere, vel retinere, nisi gratia Dei confortaret infirmitatem humanam, quæ in nobis salutari dispensatione humiliatur, ideo communi oratione Dominum deprecemur, vt aduersum te emissum flagellum auertat, quoniam ipse dolorem facit, & iterum saluti restituit, percutit, & manus eius sanat. Hæc dicens orationem implet, & statim ab illato sibi bello senex ille liberatus est. Quem commouit Abbas Apollo, vt peteret sibi dari à Deo linguam eruditam, vt sciret tempus quo oporteat loqui sermonem. libro de fornicatione, num. 1.

EXEMPLVM CI.

Luxuria tentationem iuuenis frater obedientia, ieiunio, & labore deuicit.

Venit aliquando quidam in Scete, vt fieret monachus, qui etiam accepit filiū suum nuper ablactatum. Qui cum factus fuisset iuuenis, cœperunt impugnatores dæmones sollicitare eum. Et dixit patri suo. Vado ad sæculum, quoniam non valeo carnales concupiscentias sustinere. Pater autem eius consolabatur eum. Dixit ergo illis iuuenis: Iam sustinere non valeo pater, dimitte me redire ad sæculū. Dixit ei pater suus: Audi me fili adhuc semel, & tolle tibi quadringentos panes, & folia palmarum dierum quadraginta, & vade in eremum xl. diebus, & voluntas Domini fiet. Qui obediens patri suo surrexit, & abijt in eremum, & mansit ibi laborans, & faciens plectas seu funiculos de palmis & panem siccum comedens. Et cum ibi dies xx. quieuisset, ecce vidit opus quoddam diabolicū venire super se, & stetit coram eo velut mulier æthiopissa fœtida, & turpis aspectu, ita vt fœtorem eius sufferre non posset, & abijciebat eam à se. Et illa dicebat ei: Ego sum quæ in cordibus hominum dulcis appareo sed propter obedientiam tuam, & laborem quem sustines, non permisit me Deus seducere te, sed innotescere tibi fieri fœtorem meum. Ille autem surrexit, & gratias agens Deo, venit ad patrem suum, & dixit ei: Iam nolo ire ad sæculum pater, vidi enim operationem diaboli, & fœtorem eius. Cognouerat autem pater de hoc ipso, & dixit ei: Si mansisses quadraginta dies, & custodisses vsque ad finem mandatum meum, maiora meritus fuisses videre. lib. de fornicatione, num 8.

EXEMPLVM CII.

Amore illicito labitur quidam senex, quia feminæ consortium non vitauit.

Senex quidam sedebat in longinqua eremo, qui habebat vnam parentem, quæ desiderabat eum post multos annos videre, & exquisiuit in quo loco habitaret. Surrexit, & venit in viam eremi illius, & inueniens camelarios adiunxit se cum illis, & ingres-

ingressa est in eremum cum eis. Hęc autem trahebatur à diabolo. Quæ cum venisset ad ianuam senis, signis cœpit indicare seipsam dicens: Ego sum illa parens tua, & mansit apud eum. Erat autem alius monachus sedens in inferiori parte eremi, qui implebat sibi lagenulam aqua, & hora qua manducare voluisset, subito versabatur lagenula siue vasculum aquarium, & fundebatur aqua. Qui inspirante Deo dixit in semetipso. Ingredior in eremū & dico hoc, quod mihi euenit de aqua, senioribus. Et surgens abijt. Et cum sero factum esset dormiuit in templo quodam idolorum iuxta viam, & vidit nocte dæmones dicentes: Ista nocte præcipitauimus illum monachum in fornicationem. Quod cum audisset tristatus est, & perueniens ad senē & inuenit eum tristem, & dixit ei: Quid faciam Abba, quia impleo mihi vasculum aqua, & in hora manducandi effunditur. Et dicit ei senex: Tu venisti interrogare me, quia lagenula tua versatur, & ego quid faciā, quia hac nocte cecidi in fornicationem. Cui respondit: Et ego cognoui. Et dixit ei: Vnde scis? Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiebam dæmones loquentes de te. Et dixit senex: Ecce vado ad sæculum. Ille autē rogabat eum dicens: Nō pater, sed permane in loco isto, mulierem autem dimitte hinc. Hoc enim ex incursu inimici cōtigit. Quo audito senex sustinuit extendens & aggrauans conuersationem suam cum lacrymis, donec rediret in priorem ordinem suum lib. de fornicatione, nu. 9.

EXEMPLVM CIII.

Pœnitens Diaconus in fornicationem lapsus, aquam Nili precibus ascendere impetrauit, & quos peccando scandalizauit, pœnitentia, & miraculo ædificauit.

FRater quidam interrogauit senem dicens: Si contigit hominem in tentationē cadere, quid fit propter eos qui scandalizantur in eo. Et narrauit senex dicens: Diaconus quidam erat nominatus in monasterio Aegypti, dum autem quidam curialis insecutionē iudicis pateretur, venit cum omni domo sua ad monasterium, & cooperante iniquo incurrit Diaconus ille in mulierem eius, & facta est omnibus fratribus confusio. Ille autem abijt ad quendā senem, & indicauit ei rem. Senex verò habuit cellam interiorem occultam. Quam cum vidisset diaconus ille, dixit: Sepeli me hic sic viuum, & non indices cuiquam. Et intrauit in obscuritatem illius cellæ, & egit illic pœnitentiam ex veritate. Contigit autem vt post aliquantum temporis non ascēderet aqua in flumine Nili. Et cum omnes litanias facerent, reuelatum est cuidam sanctorum, quia nisi venerit Diaconus, qui absconsus est apud illum talem monachum non ascenderi fluminis aqua. Quod cum audissent, admirati sunt, & venientes eduxerunt eum de loco in quo erat, & orauit, & ascendit aqua, & qui aliquando scandalizati fuerant, ædificati sunt, & postea in pœnitentia eius glorificauerunt Deum. lib. de fornicatione, num. 10.

EXEMPLVM CIV.

Pœnitentiā agentes inclusi fratres pro incontinentia sua, vnus macer, alter pinguis ex auersa consideratione affectus est.

DVo fratres impugnati à fornicatione abierunt, & acceperunt vxores. Postea verò dixerunt ad inuicem. Quid lucrati sumus, quia deseruimus angelicum ordinem, & venimus in immunditiam istam, & post hæc in ignem tormenti vēturi sumus? Redeamus ergo iterum in eremum, & agamus de his quæ facere iniquè prēsūpsimus, pœnitentiam. Et venientes ad eremū rogauerunt patres, & susceperunt eos pœnitentes, & confitentes ea quæ gesserant. Et clauserunt eos annum integrum senes, & ambobus æqualiter ad pensum dabant panes, & ad mensarum aquam. Erant autem vultus qualitate consimiles, & dum completū fuisset tempus pœnitentiæ, exierunt, & viderunt patres vnum pallidum & tristem nimis, alium verò clarum & robustum. Et mirati sunt, quoniam & cibum & potum æqualiter acceperant. Et interrogauerunt eum qui tristis & afflitus erat, dicentes: Quid exercebas cum cogitationibus tuis in cellula tua. Et ille dixit: pro malis quæ feci, quia pęnas, in quas venturus eram, in animo meo reuoluebam, ideo timore adhæserunt ossa mea carni meæ. Interrogauerunt autem & alium dicentes: Quid cogitabas in cella tua? Et ille respondit: Deo gra-

gratias referebã, quia eruit me de inquinamentis huius mundi, & de futuri sęculi pęnis, & reuocauit me ad hanc conuersationẽ angelicam, & reminiscens Dei mei lętabar. Et dixerunt: æqualis est amborum pęnitentia apud Deũ, lib. de fornicatione, num. 11.

EXEMPLVM CV.

Amore illicito lapsus inobidiens senex, cum puero reuertitur.

SEnex quidam erat in Scichi, qui cum incurrisset ęgritudinem magnam seruiebant ei fratres, & videns senex quia laborarent, dixit: Vado in Aegyptum, vt absoluam fratres istos à laboribus suis. Et dicit ei Abbas Moyses: Non vadas, quia in fornicationem incursurus es. Ille autem contristatus dicebat: Mortuum est corpus meũ, & tu mihi de istis dicis. Surgens ergo abijt in Aegyptum. Quod cum audissent homines circumquaque habitantes, offerebãt ei multa. Venit etiam ad eum quædam virgo fidelis, volens obsequium suum seni infirmanti impendere. Et post aliquantulum temporis cum paululum de ægritudine, qua tenebatur, melius habuisset, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à vicinis loci, vnde concepisset? illa respondit: de hoc sene. Illi autem ei non credebant. Senex verò dicebat, ego feci, sed custo dite infantem, quem paritura est. Quæ cum genuisset puerum, & ablactatus fuisset, tulit senex infantẽ in humeros suos, & die qua erat festiuitas in Scichi occurrit ibi, & intrauit in ecclesiam coram multitudine fratrum. Illi autem videntes eum, fleuerunt; qui dixit fratribus: Videtis infantem hunc, filius est in obidientiæ. Cauete ergo vos fratres, quia in senectute hoc feci & orate pro me. Et pergens ad cellam suã, ad initium primę conuersationis suę reuersus est. lib. de fornicatione, num. 12.

EXEMPLVM CVI.

Luxuria tentatus fortissimè, senex omnes digitos manus exussit, & feminam tantę tentationis caussam mortuam suscitauit.

SOlitarius quidam erat in inferioribus partibus Aegypti. Hic erat nominatissimus quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce iuxta operationem satanæ mulier quædam inhonesta audiens de eo, dicebat iuuenibus, quid vultis mihi dare, & decipio istum solitarium vestrum? Illi autem constituerunt cerum quid quod daturi essent ei. Quæ egressa vespere venit in cellam eius velut errans, & cum pulsasset cellam eius, egressus est ille, & videns illã, turbatus est, dicẽs: Quomodo huc venisti? Illa aut quasi plorans dicebat. Errando huc veni. Qui cum miseratione viscerum moneretur, introduxit eum in atriolũ cellulæ suæ, & ipse intrauit interius in cellam, & clausit. Et ecce infelix illa clamauit, dicens: Abba ferę comedunt me hic? Ille autem iterum turbatus est, timens etiam iudicium Dei, dicebat: Vnde mihi venit hæc ira? Et aperiens ostium introduxit eam intro. Cępit autem diabolus velut sagittis stimulare cor eius in eam. Qui cum intellexisset diaboli esse stimulos, dicebat intra semetipsum: Viæ inimici tenebræ sunt, filiorum autem Dei lux est. Et surgens incendit lucernam, & cum inflammaretur desiderio, dicebat, quoniã qui talia agunt in tormenta vadunt. Proba ergo teipsum ex hoc, si potes sustinere ignem æternum, & mittebat digitum suum in lucernam. Quem cum incendisset, ardorem non sentiebat propter nimiam flammã carnalis concupiscentiæ. Et ita faciẽs vsque mane incendit oẽs digitos suos. Illa autem infelix videns quod faciebat, præ timore velut lapidea facta est. Et venientes mane iuuenes, qui eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier sero? Ille aũt dixit: Etiam, ecce vbi dormit. Et intrantes inuenerunt eam mortuam, & dicunt: Abba, mortua est. Tunc ille excutiens palliolũ suum, quo vtebatur, ostendit eis manus suas, dicens, ecce quid fecit mihi filia ista diaboli, perdidit omnes digitos meos. Et narrans eis quod factum fuerat, dicebat: scriptum est: Non reddes malum pro malo. Et faciens orationẽ, suscitauit eam, quæ conuersa, castè egit residuum tempus vitæ suæ. ibid. num. 15.

EXEMPLVM CVII.

Spiritum sanctum, quem abnegatione Dei frater fugauerat, pænitentia mediante recepit.

FRater quidam impugnabatur à fornicatione. Contigit autem vt veniens in

in vicum quendam Aegypti, & videns filiã sacerdotis paganorum adamauit eam. Et dixit patri eius: Da mihi eam vxorem. Ille autem respondes, dixit: Non possum eam dare tibi nisi interrogauero Deum meum. Et abiens ad dæmonem, quem colebat, dixit ei. Ecce monachus quidam venit, volẽs accipere filiam meam, do eam illi? Respondens dæmom dixit: Si negat Deum suum, & baptismum, & propositum monachi, da eam illi. Et veniens dixit ei: Nega Deum tuum, & baptismum, & propositum monachi, & dabo tibi filiam meam. Ille verò consensit, & statim vidit velut columbam exire de ore suo, & volare in cælum. Pergens autem sacerdos ad dæmonem, dixit: Ecce promisit se tria illa facturum. Tunc respondens diabolus, dixit ei: Non des ei filiam tuam in vxorem, quia Deus eius non recessit ab eo, sed adhuc adiuuabit eum. Et veniens sacerdos dixit fratri illi. Non possum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adiuuat te, & non recessit à te. Hæc audiens frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cum ego infęlix negauerim & ipsum, & baptismum, & propositum monachi, bonus autem Deus etiam cũ tam grande scelus commisi, nunc vsque adiuuat me, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reuersus, recepit sobrietatem mentis, & venit in eremum ad magnum quendam senem, & narrauit ei rem, quæ fuerat facta. Et respondit ei senex. Sede mecum in spelunca, & ieiuna tres hebdomadas cõtinuas, & ego deprecabor Deũ pro te. Et laborauit senex pro fratre, & deprecatus est Dominum, dicens: Obsecro te Domine, da mihi animam hanc, & suscipe pœnitentiam eius. Et exaudiuit orationem eius Deus, & cum impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illum fratrem, & interrogauit eum, dicens: Aliquid vidisti? Et respondens frater dixit. Etiam vidi columbam sursum in altitudine cæli contra caput meum volantem. Et respondens senex dixit ei: Attende tibimetipsi, & deprecare Deum intentè. Secundò verò venit iterum senex ad fratrem, & interrogauit eum dicens: vidisti aliquid? Et respondit, vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei senex dicens: Sobrius esto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum senex, & interrogauit eum senex dicens; aliquid ne plus vidisti? Et respondens ille dixit. Vidi columbam, quæ venit, & stetit supra caput meũ, & extẽdi manum meam, vt tenerem eam, illa autem surgens intrauit in os meum. Et gratias agens Deo senex, dixit fratri: Ecce suscepit Deus pœnitentiam tuam, de cetero attende tibimetipsi, & esto sollicitus. Et respondens frater dixit: ecce amodo tecum ero donec moriar. ibidem, num. 16.

EXEMPLVM CVIII.

Tentationibus monachum ad lapsum impellens dæmon à principe suo multo honore, & laude præ ceteris afficitur, & magnificè coronatur.

Dicebat quidam de Thebeis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum, & narrabat, cum paruulus sederem in templo, & vidissem patrem meum frequenter ingredi, & sacrificia offerre idolo, semel occultè post ipsum intrauit & vidi satanam sedentem, & omnem militiam eius astantem ei, & ecce vnus de principibus eius veniens adorauit eum. Cui diabolus dixit: Vnde venis tu? Et ille respondit: In illa prouincia eram, & suscitaui illic bella, & perturbationes plurimas, & obtusiones sanguinis faciens, & veni nuntiare tibi. Et diabolus interrogauit: In quanto temporis spatio hoc fecisti? Et ille respondit. In triginta diebus. Et diabolus iussit eũ flagellari, dicens: Tanto tempore hoc solũ fecisti? Et ecce alius veniens adorauit eum, & ipse dixit: Vnde venis tu? Et respondit dæmon. In mari eram, & suscitaui commotiones, & diuersi naues, & multos homines occidens, veni nunciare tibi. Et dixit ei diabolus. Quanto tempore hoc fecisti. Et ille respondit. Sunt dies viginti. Et hunc similiter iussit flagellari dicens: Quare in tantis diebus hoc solum fecisti? Et tertius veniens adorabat eum. Dixit autẽ & huic: Et tu vnde venis? Et respondit. In illa ciuitate fui, & dum tibi fierent nuptiæ excitaui lites, & multas effusiones sanguinis feci, insuper & ipsum sponsum occidi, & veni nunciare tibi. Et dixit ei. In quantis diebus hoc fecisti? Et respondit, decem. Iussit autem & hunc, qui moras fecerat, flagellari.

ri. Venit autem & alter adorare eum, & dixit ei: Vnde venis? Et respōdit: In eremo eram, & ecce xl. anni sunt, quod impugno monachum quendā, & vix nocte vna præualui, vt facerem eum fornicari. Quod diabolus audiens surrexit, & osculatus est eū, & tollens coronam, quam ipse habebat, posuit in caput eius, & fecit eū sibi in vna sede considere, dicens: Magnam rem & fortem egisti. Et hoc ego cum vidissem, vel audissem, dixi intra memetipsum. Valde magnus est ordo monachorum. Et ita placuit Deo salutem donare mihi, & egressus sum, & factus sum monachus. Ibidem, numero 17.

EXEMPLVM CIX.

Luxuria lapsus senex quidam, pœnitentia miraculosum lumen in die Pascha promeruit.

MOnachus quidam solitarius antiquus, & in conuersatione proficiens, sedebat in monte in partibus Antinoi, cuius verbis & actu multi proficiebant. Et cum talis esset, excitatus est diabolus ad inuidia contra eum, sicut & contra omnes viros virtutum. Et immisit in animam eius cogitationem talem, vt ei, qui tali conuersatione esset, non deberet seruiri ab alio, aut ministerium exhiberi, sed magis debere ipsum alijs ministrare. Quod si alijs non exiberet ministerium, saltem sibi ipsi seruiret, dicens. Vēde ergo in ciuitate sportellas quas facis, & eme tibi quæ opus sunt, & reuertere ad locum tuū, & nulli sis onerosis. Hoc autem suggerebat antiquus hostis diabolus inuidens quieti eius, & opportunæ vocationi eius ad Deum, & vtilitati multorum, vndique enim diabolus venari eū & capere festinabat. Ille verò tanquam bonæ cogitationi adquiescens, descēdit de monasterio suo, & qui erat omnibus admirandus, ignarus tamen huiusmodi insidiantis astutiæ, notus autē, & famosus omnibus à quibus videbatur, exiens cū non post lungum tempus mulierem vidisset, pro incautela sua supplantatus est, & incurrit in eam. Et veniens in desertum locum, sequente diabolo vestigia eius, iuxta flumen cecedit. Et cogitans quia gauisus est inimicus de ruina eius, voluit in seipso desperare, quia spiritum Domini contristauit, & sanctos angelos, & venerabiles patres, quorum multi etiam in ciuitatibus habitantes superauerunt diabolum. Et cum nulli horum se facere similem posset, contristabatur valde, & non recordabatur quia Deus est qui tribuit virtutem his, qui ad eum deuotissimè conuertuntur. Et cęcatus, & non videns peccati sui curam, voluit se in flumen iactare, vt perfectum gaudiū facere inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus est corpore, & nisi postea misericors Dei auxilium præstitisset ei, ad perfectum gaudium inimici sine pœnitentia mortuus fuisset. Nouissimè autē in se reuersus, cogitauit maiorem laborē in afflictione pęnitentiæ demonstrare, & supplicare Deo fletu & planctu. Et ita rediit ad monasterium suum. Et damnans ostium cellæ suæ, sicut solet super mortuū, ita flebat supplicans Deo. Ieiunans autem & vigilans cum omni anxietate extenuauit corpus suum, & nec sic satisfactum putabat animo suo, quod congruè pœnituisset. Fratribus autem sæpe venientibus ad eum vtilitatis causa, & pulsantibus ostium, ipse dicebat, non se aperire posse, dicens: Sacramento me constrinxi vnum annum deuotè pœnitentiam agere, sed orate pro mè. Nec enim inueniebat quo se eis excusaret, quoniam illi scandalizabantur. Hæc audiētes de eo, quia erat apud illos honorabilis & magnus valde monachus. Fecitq; totum annum ieiunans intentè, & deuotè pę-nitentiam agens. Die autem Paschæ nocte ipsa Dominicæ Resurrectionis tollens lucernam nouam, & reficiens eam, posuit in cacabo nouo, & cooperiens operculo a sero surrexit ad orationem dicens. Misericos & miserator Deus, qui & barbaros saluare vis, & ad veritatis agnitionem venire, ad te confugi, fidelium saluator miserere mei, quia plurimum te exacerbaui, & inimicū meum gaudere feci, & ecce mortuus sum obediens ei. Tu Dn̄e & impijs, & his qui sunt sine misericordia misereris, sed & proximis misericordiā impendi præcipis, miserere humiliati meæ. Apud te enim nihil impossibile est, quoniam secus infernū dissipata est sicut puluis anima mea. Fac misericordiam, quia benignus es, & misericors, figmento tuo, qui & corpora quę non sunt in die resurrectionis suscitaturus es,

Exaudi

Exaudi me Domine, quia defecit spiritus meus, & infelix anima mea, tabefactum est & corpus meum, quod coinquinaui, & iam viuere non valeo pro eo quod nō credidit. Ignosce peccatori per pœnitentiam duplex habenti peccatum ex desperatione viuifica me contritum, & igne tuo præcipe hanc lucernū accendit, vt & ego accipiens fiduciam misericordiæ, & indulgentiæ tuæ, residuo tempore vitæ meæ, quod mihi donaueris, mandata tua custodiam, & à timore tuo non recedam, sed deuote seruiam tibi amplius quam primo. Et hæc in nocte ipsa resurrectionis cum multis lacrymis dicens, surrexit vt videret si accensa esset lucerna. Et detecto cacabo vidit quia non esset accensa, & cecidit iterum in faciem suam, rogans Dominum & dicens: Scio Domine, quia certamen factum est, vt coronarer, & non steti in pedibus, magis eligens propter carnis delectationem tormētis impiorum adijci: parce ergo mihi Domine. Ecce enim iterum confiteor tuæ bonitati turpitudinem meam coram angelis tuis, & coram iustis omnibus, & nisi quia scandalizari possent, etiam omnibus hominibus confiterer. Deus miserere mei, & vt alios erudiam Domine viuifica me. Et ita tribus vicibus orans exauditus est, & surgens inuenit lucernam clare ardentem. Et exsultans in spe, confortatus est in gaudio cordis, admirabaturq; de gratia Dei quod & peccatis eius indulsit, & satisfecit iuxta petitionem eius, & animum ipsius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vitæ sæculi huius indigno misertus es, in magno, & nouo signo hoc fiduciam tribuens. Parcis enim & misereris animabus quas creasti. Ita autem perseuerante eo in confessione, illuxit dies, & lætabatur in Domino, oblitus corporalis cibi. Ignē autem lucernæ illius toto tempore vitæ suæ seruauit, oleum subinde superfundens, & faciens desuper quo minus extingueretur. Et ita rursus diuinus spiritus habitauit in eo, & factus est apud omnes insignis, humilitatem exhibens in confessione, & gratiarum actione Domino cum lætitia, cui etiam ante aliquot dies mortis suæ reuelatum est de transitu suo. eodē lib. de fornicatione, num. 20.

EXEMPLVM CX.

Tentatio luxuriæ plus diuino auxilio, quam nostro labore vincitur.

Dicebant de quodam patre, quia secularis fuisset, & posteaquam conuersus est de concupiscentia vxoris suæ frequenter stimulatus est, & narrabat hoc patribus. Qui cum vidissent quod operarius fuisset, & maius faceret opus, quam ei dicebant, imponebant ei tam multa, vt debilitaretur corpus eius, ita vt nec surgere posset. Deo autem dispensante venit quidam pater, vt applicaret in Scichi. Et cum venisset ad cellam eius, vidit eam apertam, & pertransiuit admirans quomodo nemo egressus esset in occursum eius. Et reuersus pulsauit, dicens. Ne forte frater qui in ea habitat, infirmetur. Et cum pulsaret, intrauit, & inuenit eum infirmum, & dicit ei: Quid habes, pater? Et narrauit ei dicens: Ego de sæculari vita sum, & solicitat me modo inimicus in vxorem meam, & narraui patribus, & imposuerunt mihi conuersationis onera diuersa, & cum obedienter implere vellem ecce defeci, & tamen stimulus crescit. Audiens hoc senex contristatus est, & dixit ei: Equidem patres vt potētes viri bene imposuerunt tibi onera quibus graueris, sed si me paruulum audis iacta à te hæc, & sume parcum cibi in tempore suo, & recollige vires tuas, & fac aliquantum opus Dei, & iacta in Dominum cogitationem tuam, quoniam tuo labore hanc rem non poteris superare, corpus enim nostrū velut vestimentū est. Si igitur illud diligenter tractaueris, stabit, si autem neglexeris, illud putrescet. Qui cum audisset eum, fecit ita, & intra paucos dies recessit ab eo stimulus. ibid. nu. 27.

EXEMPLVM CXI.

Sollicitudinem suam projcientes in Dominū, pecunias recipere recusarunt.

Venerunt aliquando quidam Græcorū, vt darent eleemosynam in ciuitatem Ostracem ostiatim, & assumpserunt œconomos Ecclesiæ, vt ostenderent eis qui necessitatem maiorem haberent. Illi autem duxerunt eos ad quendam leprosum, & dederunt. Illi verò nolebat accipere, dicens

cens: Ecce modicas palmas habeo quas operor, & plectas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam vnius viduæ, quæ erat cum filiab. suis. Et cum pulsarēt ostium, cucurrit filia eius ad ostium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus, erat enim candidatrix. Et dabant filiæ eius vestimentum, & nummos. Illa autem nolebat accipere dicens, venisse matrem suam, & dixisse sibi: Confide, quia voluit Deus, et inueni opus quod faciam hodie vnde habeamus victum nostrum. Et cum venisset ad eos mater eius, rogabāt eā, vt acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem meū Deū, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem cognoscentes fidem eius, glorificauerunt Deum. lib. de paupertate, num. 4

EXEMPLVM CXII.

Auarus pecuniam colligens in lagena, quam pauperibus dare consueuerat, putrescente crure corrigitur.

NArrauerunt senes de quodam hortulano, qui laboraba, & omnem laborem suum expendebat in eleemosynam, & tantum sibi retinebat, quantum ad victum sibi sufficeret. Postea verò satanas misit in cor eius, dicens: Colligit tibi aliquantam pecuniam, ne cum senueris, aut ægrotaueris, opus habeas ad expensas, & collegit, & impleuit lagenam nummis. Contigit autem eum infirmari, & putrefieri pedē eius, & expendit in medicos quod collectum fuerat, & nihil ei prodesse potuit. Postea verò venit quidam de expertis medicis, dixit ei: Nisi incideris pedem tuum, totum corpus tuum putrefiet. Et cōstituerunt vt inciderent ei pedem. Illa autem nocte rediens in semetipsum, & pœnitentiam agens de his, quę gessit, ingemuit, & fleuit, dicens: Memor esto operum meorum priorum Domine, quę faciebam cum labore in horto, ex quo pauperibus ministrabam. Et cum hoc dixisset, astitit angelus Domini, & dixit ei: Vbi sunt nummi quos collegisti? & vbi est spes tua, de qua tractasti: Tunc intelligens dixit: Peccaui Domine, ignosce mihi, & amodo hoc vlterius non faciam. Tunc angelus Domini tetigit pedem eius, & sanatus est illico, & surgens mane abijt in agrum operari. Venit ergo medicus secundum constitutum tempus cum ferramentis, vt secaret pedem eius, & dicunt ei. Exijt mane operari in agrum. Tūc admiratus medicus perrexit in agrum, vbi operabatur ille, & videns eum fodientem terram, glorificauit Deum, qui reddidit ei sanitatem. ibid. num. 7.

EXEMPLVM CXIII.

Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare.

SAnctus Abbas Antonius cum sederet aliquando in eremo, animus eius tædiū & confusionem cogitationum incurrit, & dicebat ad Dominum: Domine volo saluus fieri, & non me permittunt cogitationes meæ, quid faciam in hac tribulatione? quomodo saluus ero? & modicè assurgens cœpit foras ire, & vidit quendam tāquam seipsum sedentem, operantem, & operantem, deinde surgentem ab opere, & orantem, & iterum sedentem, & plectam de palmis facientem, inde rursus ad orationem surgentem. Erat autem angelus Domini missus ad correptionem & cautelam dandam Antonio, & audiuit vocem angeli dicētis. Sic fac, & saluus eris. Ille autem hoc audito, magnum gaudium sumpsit, atque fiduciam. lib. de patient. & fortitud. num. 1.

EXEMPLVM CXIV.

Persequentes Abbatem Miletum, cum suis discipulis, mutuis vulneribus sequenti die corruerunt.

NArrabat de Abbatem Mileto, quia cū habitaret aliquando cum duobus discipulis suis in finibus Persarum, exierunt duo filij Imperatoris secundum consuetudinem ad venationem, & miserunt retia in lōgum per millia quadraginta, vt quodcumque intra retia inueniretur, tentum, occiderent. Inuentus est autem senex cum duobus discipulis suis intra rete. Et cum vidissent eum pilosum, & terribilem aspectu, admirati sunt, & dixerunt ei. Homo es, an spiritus aliquis, dic nobis? Et dixit eis: Homo sum peccator, & exiui flere pec-

H

peccata mea, & adoro Iesum Christum filium Dei viui. Illi autem dixerunt: Non est alius Deus, nisi sol, & ignis, & aqua ipsos adora, & sacrifica eis. Et ille respondit: Ista creaturæ sunt, & erratis, sed obsecrò vos, cõuertimini, & agnoscite verum Deũ, qui & ista creauit, & cetera omnia. Illi autem deridentes dixerunt: Condemnatum & crucifixum dicis esse verum Deum. Et respondit. Etiam ipsum, qui crucifixit peccatum, & qui occidit mortem, hunc dico verum Deum esse. Illi autem tam ipsi, quã fratribus, qui cum eo exierant, inferentes tormenta, cogebãt eos sacrificare. Et duos quidem fratres post plurima tormenta decapitauerunt, senem autem diebus multis torquebant. Postea verò statuerant eum in quendam locum, & sagittabant in eũ quasi ad signum, vnus à dorso, alius à pectore. Senex autem dixit eis: Quoniam facti estis in consensum vnum, vt effundatis sanguine innocentẽ, crastino die in momento hac hora, quæ modo est, sine filijs remanebit mater vestra, & priuabitur effectu vestro, & sagittis proprijs sanguinem vestrum in vicem effunderis. Illi autem subsannantes verba eius exierunt in crastino vt venarentur, & contigit vt euaderet de rete eorum vnus ceruus, & ascenderunt equos, & currebant vt comprehẽderent eum. Qui cum iacta esset sagittas post ipsum, inuicem sibi in cor dederũt, & mortui sunt iuxta verbum, quod prædixerat senex. Ibid. num. 3.

EXEMPLVM CXV.

Angelus vestigia fatigati senis numerauit.

Senex quidam sedebat in eremo, qui longè habebat aquam à cella sua xij. milliaria, vbi dum semel iret haurire aquam defecit, & dixit: Quid necesse est vt hunc laborem patiar, venio, & habitabo circa aquam hanc. Et cum hoc dixisset cõuersus est, & vidit quendam sequentem se, & numerantem vestigia sua. Interrogauit autẽ eum, dicens: Quis es tu? Et dixit: Angelus Domini sum, & missus sum numerare vestigia tua, & dare tibi mercedem. Quod cum audisset senex, forti animo factus est promptior, & adhuc longius posuit cellam suam ab illa aqua quinque milliaria. ibi. de patientia, & fortitud. num. 5.

EXEMPLVM CXVI.

Iracundi fratris lagenulam dæmon tribus vicibus subuertit.

Frater quidam erat in congragatione inquietatus, & frequẽter mouebatur ad iram. Dixit ergo in semetipso. Vado, & solus habito alicubi, & cum non habuero cum quo dicam, vel audiam, ero quietos, & quiscet à me passio iræ. Egredians ergò manebat in speluncam solus. Vna autem die impleuit sibi lagenulam seu vas aquarium aqua, & posuit super terram. Cõtigit autem vt subito versaretur, ille autem secundò, & tertiò impleuit eam, & rursus versata est, qui commotus furore, arripuit vasculum ipsum, & fregit illud. In se autẽ reuersus, cognouit quia ab eodem dæmone iracundiæ sit illusus, & dixit: Ecce solus sum, & vicit me. Reuertar ergò in cõgregationem, quia vbique, & patientia opus est, & maximè adiutorio Dei, & surgens reuersus est in locum suum, de patientia. num 6.

EXEMPLVM CXVII.

Somnolentiæ suæ resistens frater obediẽs, vna nocte septem coronas promeruit in cælo.

Senex quidam erat in Thebaida sedens in spelunca, & habuit quẽdam discipulum probatum. Consuetudo autem erat, vt senex vespere doceret discipulum, & commoneret eum quæ essent animæ profutura. Post admonitionem faciebat orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quosdã religiosos scientes multam abstinentiam senis, venire ad eum, & cum consolatus fuisset eos, discesserunt. Et postquam discesserunt, sedit iterum senex vespere post missas, secundum consuetudinem admonens illum fratrem, & instruens eum, & cum loqueretur grauatus est somno. Frater autem sustinebat donec excitaretur senex, & faceret ei secundum consuetudinem orationem. Cum ergò non euigilante sene diu sederet, discipulus illius compulsus est cogitationum suarum molestia, vt recederet, & dormiret. Qui extorquens sibi, restitit cogitationi, & resedit. Iterum autem compellebatur somno, & non abijt. Similiter factũ est

est vsque septies, & restitit semper animo suo. Post hoc iam media nocte transacta euigilauit senex, & inuenit eum assistentem sibi, & dixit ei. Vsque modo non discessisti? Et ille respondit. Non, quia non dimiseras me, pater. Et senex dixit. Et quare me non excitasti? Et respondit. Non præsumpsi pulsare, ne te contribularem. Sui gêtes autem cœperunt facere matutinas, & post matutinarum finem dimisit senex discipulum. Qui cum sederet solus, factus est in excessu mêtis, & ecce quidam ostendebat ei locũ gloriosum, & sedem in eo, & super sedem septem coronas. Interrogabat autem illum, qui ei hoc ostendebat, dicens: Cuius sunt hæc? Et ille dicebat. Discipuli tui, & locum quidem, sedem pro conuersatione sua donauit ei Deus, has autem, septem coronas nocte ista promeruit. Hæc audiens senex miratus est, & tremefactus vocauit discipulum, & dixit ei. Dic mihi, quid fecisti nocte ista? At ille. Ignosce mihi pater, quia nihil feci. Senex autem existimans, quia humiliando se non confiteretur, dixit ei: Crede, non quiesco nisi dixeris mihi quid fecisti, vel quid cogitasti nocte hac. Frater autẽ nihil sibi conscius quid egisset, non inueniebat quid diceret. Dicebat autem seni. Ignosce mihi pater, quia nihil feci, nisi tantum hoc, quod compulsus motu cogitationum mearum vt discederem, & dormirem, septies, sed quia à te dimissus secundũ consuetudinem non fueram, non recessi. Audiens autem hoc senex, statim intellexit, quia quoties quis resistit cogitationi suæ, toties coronatur à Deo. Et fratri quidem huic nihil horum dixit causa vtilitatis suæ, sed alijs narrauit hoc spiritualibus fratribus, vt discamus quia & pro paruis cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum est ergo, vt extorqueat sibijpsi homo in omni re propter Deum. Etenim scriptum est; Regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.

Lib. de patient. & fortitud. num. 9.

EXEMPLVM CXIX.

Angelus infirmo fratri septem dies deuotissimè ministrauit.

Aegrotauit aliquando senex quidam, qui solitarius habitabat, & quia non habuit qui ei seruiret, surgebat, & quodcumque inuenisset in cella sua manducabat. Et dum per aliquot dies ista faceret, nemo veniebat ad visitationem eius. Transactis autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, misit Dominus angelum suum, qui ministraret ei; Et cum sic fieret per septem dies, recordari sunt fratres, & dixerunt ad inuicem; eamus & videamus ne fortè infirmetur ille senex. Cum autem venissent, & pulsassent, discessit angelus ab eo. Senex autem de intro clamabat: Discedite hinc fratres. Illi vero leuantes à cardine ostium, intrauerunt, & interrogauerunt eum, quare clamauerit. Et ille dixit. Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea, & nemo me visitauit. Ecce iam septem dies sunt, ex quo Dominus angelum suum misit ministrare mihi. Qui cum venissetis, recessit à me. Et hæc dicens, dormiuit in pace. Patres autem valde mirati sunt, & glorificauerunt Deum, dicentes, quia non derelinquit Dominus sperantes in se. Ibidem, num. 10.

EXEMPLVM CXX.

Patienter ferens furtum codicis sui fratrem furantem conuertit.

Dicebant de Abbate Anastasio, quia habuerit codicem in membranis valentem solidos decem & octo. Continebat autem vetus, & nouum testamentum. Et positus erat codex iste in ecclesia, vt quicumque vellet de fratribus legeret. Superueniens autem quidam frater peregrinus, applicuit ad senem. Et vt vidit codicem illum, concupiuit eum, & furatus est eum, & extulit, atque discessit. Senex autem non est secutus post ipsum, vt comprehenderet eum, vtpote qui intellexerat quod fecisset. Ille autem pergens in ciuitatem quærebat cui venderet eum, Et cum inuenisset qui volebat eum comparare, cœpit sedecim solidos precium ipsius postulare. Ille verò volens eum comparare, dixit ei; Da mihi primò vt ostendam eum, & sic tibi precium dabo. Dedit ergo illi codicem ad ostendendum. Quem accipiens ille, qui emere cupiebat, attulit eum ad Abbatem Anastasium, vt probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixerat enim ei & quantitatem, quam venditor postulabat. & dixit ei senex: Eme eum, quia bonus est

codex, & valet pretium, quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditori aliter non sicut audierat à sene, dicens: Ecce ostēdi eū Abbati Anastasio, & dixit mihi, quia multum est, & non valet quantum dixisti: Ille autem hoc audiens, dixit ei: Nihil aliud dixit tibi senex? & respondit nihil. Tunc dicit ei. Iam nolo vendere eum. Compunctus ergo venit ad senem, pœnitentiam agens, & rogabat eum vt reciperet suum codicē, senex autem nolebat accipere eum. Tunc dixit ei frater, quia si non recipis eum, non possum securus esse. Cui senex. Si non potes securus esse nisi recipiam eū, ecce recipio illum. Et remansit frater ille apud eum vsque ad exitum suum proficiens ex senis patientia. Ibidem, nu. 11.

EXEMPLVM CXX.

Furantibus res suas, senex etiam oblitum sacculum reuelauit, & ita latrones conuertit.

VEnerunt aliquando latrones in monasterium cuiusdam senis, & dixerunt ad eum: Omnia, quæ in cella tua sunt colligere venimus. Et ille dixit, quantum vobis videtur filij tollite. Tulerunt ergo quod cū que inuenerunt in cella, & abierunt. Obliti sunt autem ibi saccullum, qui erat absconsus in cella. Senex vero tollens eum, secutus est eos clamās, & dicens: Filij, tollite, quod obliti estis in cella. Illi verò admirantes patientiam senis, reuocauerunt, & restituerūt omnia in cellam ipsius, & pœnitentiam egerunt omnes ad inuicem dicentes: Hic vere homo Dei est. Ibid. nu. 19.

EXEMPLVM CXXI.

Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioso sene non recessit in cœlum deduxerunt.

DIcebat quidam senum, quod audierat ab aliquibus viris sanctis iuuenes esse, qui ducatum præbeant senibus in hac vita. Et narrauerunt dicentes, quia erat quidam senex ebriosus, & operabatur vnam mattam in die, & vendebat eam in vicino vico, & bibebat quod accipiebat de pretio eius. Postea vero venit ad eum vnus frater, & manebat cum ipso, qui similiter operabatur & ipse mattam vnam, tollebat autem eam senex, & vendebat, ambarumq; mattarum pretium expendebat in vino, illi autem afferebat tantum panem sero. Et cū triennio id iugiter fecisset, nihil locutus est frater ille. Post hoc verò dixit frater ille in semetipso. Ecce nudus sum, & panem cum egestate comedo, surgam ergo, discedam hinc. Iterum autem cogitauit in semetipso, dicens: Vbi habeo ire, sedeo ego hic propter Deum in hac vita communi. Et statim apparuit ei angelus Domini dicens: Non discedas, venιemus enim cras ad te. Et rogauit frater senem illum ipsa die, dicens: Non discedas hinc alicubi, quia venient hodie mei tollere me. Cum ergò facta fuisset hora, qua solebat senex descendere ad vicum, dixit fratri: Non veniunt hodie, fili, iam enim tarde est. Et ille dixit ei modis omnibus, quia venient. Et cum ei loqueretur dormiuit in pace. Senex autem flebat dicens Heu me fili, quia multis annis sub negligentia viuo, tu autē in paruo tempore saluam fecisti per patiētiam animam tuam. Et ex illo die factus est senex sobrius & probatus. Ibid. nu. 25.

EXEMPLVM CXXII.

Furantis manus senex moriens exosculatur, dicens, gratias ago manibus istis, qui propter eas vado ad regna cęlorum.

DIcebant de quodam frater, qui seni cuidam vicinus erat, quod ingrediebatur, & rapiebat, & quidquid senex habebat in cella sua, & non obiurgabat eum, sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Credo opus habeo fratre isto, & exigebat à se maiorem solito laborem, & astringebat ventrem suum, vt cum indigentia comederet panem. Cum autem mori cœpisset senex ille, circumsteterunt omnes fratres, & respiciens in eum, qui furabatur, dicit ei. Iunge te huc ad me, & tenuit eum, & osculatus est manus eius dicens: Gratias ago manibus istis, fratres, quia propter ipsas vado ad regna cęlorum. Ille autem compunctus, & pœnitentiam agens, factus est etiam ipse probatus monachus, exemplum sumens de actibus magni illius senis. Ibid. nu. 24.

EXEMPLVM CXXIII.

De patientia cuiusdam pauperis.

NArrauit quidam fratrum dicens, quia cum esset in Oxirintho, venerunt eo pauperes in vespere sabbati, vt acciperent agapem. Et dormientibus eis erat ibi quidam habens tantummodo mattam, cuius medietatem sibi subtermittebat medietate verò cooperiabatur, erat enim ibi validum frigus, & cum exissem ad vrinam audiui vnum murmurantem, & gementem de frigore, & consolabatur semetipsum dicens. Gratias tibi ago Domine, quanti sunt modo diuites in custodia, qui etiam in ferro sedent, aut pedes habent in ligno constrictos, qui neque vrinam suam libere faciunt, ego autem velut Imperator sum extendens pedes meos, & vbi volo ambulo. Hæc illo dicente ego stabam audiens verba eius. Ingrediens autem narraui fratribus, & audientes multum ædificati sunt, ibidem, num. 25.

EXEMPLVM CXXIIII.

Pertinax ad consilia seniorum iuuenis ab Aquila ducitur, sed postmodum à dæmone miser seducitur.

QVidam sæcularis erat adolescens habens patrem, & desiderabat fieri monachus, & dum multum supplicaret patri suo, vt dimitteret eum conuerti, non acquiescebat, postmodum rogatus à fidelibus amicis, vix acquieuit. Et egressus frater ille adolescens, introiuit monasterium & factus monachus cœpit omne opus monasterij perfectè perficere, & ieiunare quotidie. Cœpit etiam, & biduanas abstinere, similiter autē semel in hebdomada se reficere, videbat eum Abbas eius, & mirabatur, & benedicebat Dominum in abstinentia, & labore ipsius. Contigit autem post aliquod tempus, cœpit frater ipse supplicare Abbati suo, dicens: Rogo te, Abba, vt dimittas me, & vadam in eremum. Dicit ei Abbas. Fili, noli hoc cogitare, non potes sufferre talem laborem propter tentationes diaboli, & versutias eius. Et si contigerit tibi tentatio, non inuenies ibi qui te cōsoletur à perturbatione inimici, quæ tibi illata fuerit. Ille autē cœpit amplius rogare, vt eum permitteret abire. Videns autem Abbas eius, quia eum retinere nō poterat, facta oratione dimisit eum. Postmodum dicit Abbati suo, Rogo te, Abba, vt concedas mihi qui ostendat iter, quo pergere debeā. Et ordinauit cum eo duos monachos, & abierunt cum eo, Ambulantibusq; eis per eremum vnam diem, & alteram, defecerunt præ æstu, & proijcientes se in terrā iacebant, & soporati modico somno, ecce aquila venit, percutiensq; eos alis suis præcessit procul, & sedit in terra, & euigilantes aquilam viderunt, & dixerunt ei. Ecce angelus tuus, surge, & sequere eum. Et surgens, valedicensq; fratribus sequebatur eam, & venit vbi stabat aquila ipsa, Quæ mox surgens volauit vsque ad vnum stadium, & iterum sedit. Similiter sequebatur eam frater ille, & iterum volauit, & sedit non longè. Factum verò est hoc per horas tres. Postmodum autem dum sequeretur eam diuertit ipsa aquila in dexteram partem sequentis se, & non comparuit. Frater verò nihilominus sequebatur eam. Et respiciens vidit arbores palmarum, & fontem aquæ, & speluncam, & dixit. Ecce locus, quem mihi parauit Dominus. Et ingressus cœpit sedere in ea, sumens cibum dactylorum, & de fonte aquæ bibens. Et vixit prædictus frater ibidē annos sex, neminem videns.

Et ecce vna die venit ad eum diabolus in similitudine cuiusdam Abbatis senioris habens vultum terribilem. Videns autem eum frater ille, timuit, & procidens in orationem surrexit, & dicit ei biabolus: Oremus iterum frater, & cum surrexissent dixit diabolus: Quantum tēporis habes hic? Et respondit: Habeo sex annos. Dicit ei dæmon: Ecce te vicinum habui, & non potui cognoscere, nisi ante dies quattuor, quia hic habitares, & ego non longius à te habeo monasterium, & ecce anni sunt vndecim quod de monasterio non exiui nisi hodie, quia cognoui quod hic mihi in vicinio habitares, & cognoui mecum dicens: Vadam ad hominem Dei istum, & cum eo conferam quod potest prodesse saluti animæ meæ. Et hoc dico, frater, quia nihil proficimus sedentes in cellis istis, quia corpus, & sanguinem Christi non percipimus, & timeo ne efficiamur exteri ab

eo, si nos ab hoc mysterio elongauerimus. Sed tibi dico, frater, ecce hinc tribus milliaribus est monasterium habens presbyterum, eamus ergò Dominico die, aut post duas habdomadas, & accipiamus corpus, & sanguinem Christi, & reuertamur ad cellas nostras. Placuit fratri illa suasio diabolica, & veniente die Dominico ecce diabolus venit, & dixit: Veniamus quia hora est. Et exuentes perrexerunt ad prædictum monasterium, vbi ille presbyter erat, & ingressi monasterium miserunt se in orationem, & exsurgens ab oratione frater ille respiciens non inuenit qui adduxerat eum ibi, & dixit. Vbi putas perrexit? Nam ad commune necessarium ambulauit, & cum diu sustineret, non venit. Postmodum autem exiens foras requirebat eum, & cum non reperisset, dixit ad fratres loci illius, interrogans eos: Vbi est Abbas senex ille, qui mecum ingressus est in Ecclesiam? Et dicunt ei; Nos neminem vidimus alium nisi te tantum. Tunc cognouit frater ille, quia dęmon fuisset, & dixit: Vide cum qua argutia diabolus eiecit me de cella, sed tamen non pęnitet me, quia ad opus bonum veni. Percipio corpus, & saguinem Christi, & sic reuertar in cellam meam. Et post missas volentem reuerti tenuit eum Abbas monasterij illius, dicens: Nisi referis te non dimittemus te. Et cum percepisset cibum, & regredi vellet in cellam suam, ecce iterum venit diabolus in similitudine cuiusdam iuuenis secularis, & cœpit eum respicere à summo capite vsque ad pedes, & dicere, ipse est iste, non est hic, & cœpit eum considerare, & dixit ei frater. Quem sic respicis? At ille ait; Puto non me cognoscis? Tamen post tantum tempus quomodo me habes cognoscere? Ego sum vicinus patris tui filius illius. Quomodo autem? non est dictus pater tuus tali nomine, sic & mater tua tale nomen non habuit, & tu sic non vocaris, & mancipia illa, & illa sic non sũt dicta. Mater verò tua, & soror tua ante tres annos mortuæ sunt. Pater autem tuus modo defunctus est, & te fecit hęredem dicens: Cui habeo dimittere substantiam meam, nisi filio meo viro sancto, qui reliquit sęculum, & abijt post Deum. Ipsi dimitto omnia bona mea. Modò autem qui timet Deum, & scit vbi est dicat, & veniẽs distrahat, & eroget ea pauperibus pro anima mea, & sua. Et perrexerunt multi requirentes te, & minimè inuenerunt. Ego autẽ veniens ex occasione propter quoddam opus te hic cognoui esse. Vnde non facias moras, sed veni, & vende omnia, & fac secundum voluntatem patris tui. Respondẽs frater ille dixit: Non necesse habeo reuerti ad sęculum. Dicit ei diabolus: Si non veneris, & deperierit substantia illa, in conspectu Dei tui exinde reddes rationem. Quid enim mali tibi dico, vt venias, & erogges eas pauperibus, & egenis, quomodo bonus dispensator, vt non à meretricibus, & male viuentibus extricetur, quod pauperibus dimissum est. Aut quid onerosum est, vt venias & facias eleemosynam secundum voluntatẽ patris tui pro anima eius, nè bona sudore eius parta, quorum tu hæres constitutus es, in manus dissipatorum perueniant, & postea reuertaris in cellam tuam. Quid multa? suadens fratrem deposuit in sæculum, & veniens cum eo vsque ad ciuitatem, reliquit eum. Voluit autem frater ille ingredi in domum patris sui tãquam iam defuncto, eo & ecce ipse pater eius viuus egrediebatur, & videns eum nõ cognouit. Et ait ad eum, quis es tu? Ipse verò turbatus nihil poterat respondere. Et cœpit eum iteratis verbis pater eius interrogare, vnde esset. Tunc confessus dixit ei: Ego sum filius tuus. Et ait illi: Vt quid reuersus es; Qui erubescens, dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reuerti, quia desiderabam te, & remansit ibi. Et post aliquantum temporis incurrit fornicationem, & multis supplicijs afflictus à patre suo, infœlix ipse aliquam non egit pœnitentiam, sed remansit in sæculo. Ibid. num. 29. & 30.

EXEMPLVM CXXV.

Laborantis Macharij manus Antonius exosculans, dixit, multa virtus de manibus istis egreditur.

VEnit Abbas Macharius maior ad Abbatem Antonium in montẽ, & cum pulsaret ostium exiuit ad eum, & dixit ei. Tu qui es? Et ait, ego sum Macharius, & claudens ostium introijt, & dimisit eum foris. Et cum vidisset postea patientiam eius,

eius, aperuit ei, & gaudens dicebat ei: Multum tempus est ex quo te desiderabam, audiens de te. Et exhibens ei hospitalitatem refecit eum, erat enim fessus de multo labore. Vespere autem facto infudit sibi Abbas Antonius modicas palmas, & dixit ei Abbas Macharius. Da mihi vt ego infundam quod oportet. Ille autem dixit ei. Non habeo plus. Et faciens fasciculum maiorem infundit eum, & sedentes à sero, & colloquentes de vtilitate animarum faciebant plectam, siue funiculum stramineum, & ipsa plecta per fenestram descendebat in speluncam, & ingrediens mane sanctus Antonius vidit collectionem plectarum Abbatis Macharij, & admiratus est, & osculans manus eius dicebat: Multa virtus de manibus istis egreditur. Ibidem, num. 33.

EXEMPLVM CXXVI.

borare manibus docetur frater, qui prae nimia tribulatione monachalem regulam amisit.

FRater quidam incidens in tentationem tribulando perdidit regulam monachi, & cum iterum vellet obseruãtiae regularis sibi dare principia, à tribulatione impediebatur, dicebat in seipso, quando habeo me ita inuenire sicut aliquando eram, & deficiens animo non praeualebat, vel inchoare opera monachi. Veniens autem ad quendam senem narrauit ei quae agebantur circa ipsum; senex autem audiens ea quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit possessionem, & negligentia eius in sentes redacta est, & repleta est tribulis, & spinis, & visum est autẽ ei postea, vt excoleret eam, & dixit filio suo: Vade, & purga agrum possessionis illius. Et venit filius vt purgaret. Qui cum respexisset, vidit multitudinem tribulorum, & spinarum increuisse, & deficiens animo dixit in seipso; quando habeo hęc omnia eradicare, & purgare? & proijciens se in terram coepit dormire, hoc autem fecit multis diebus. Post hoc venit pater eius, vt videret quod fecerat, & inuenit eum nihil operatum, & dixit ei, quare vsque modo nihil fecisti? Et dixit iuuenis illi patri suo: Mox vt veniebam operari pater, cum vidissem multitudinem hanc spinarum, & tribulorum, reuocabat ab assumptione laboris, & a tribulatione proijciebam me in terram, & dormiebam. Tunc dixit ei pater suus: Fili ad mensuram latitudinis, qua iacens terram occupas, per dies singulos operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, & tu pusillanimis non efficieris. Quod cum audisset iuuenis, fecit sic, & in paruo tempore purgata est, & exculta possessio eius. Ita ergo, & tu frater paulatim operare, & non deficies, Deus per gratiam suam restituet te iterum priori ordini tuo. Hoc audito frater ille abijt, & cum patientia sedens efficiebat sicut edoctus fuerat à sene. Et sic inueniens requiem promouebatur per Dominũ Christum. Ibid. num. 45.

EXEMPLVM CXXVII.

Gloriam hominum fugiens Abbas Moyses iudici se visitare volenti occurit dicens: Quid Moysen quaeris? fatuus est, & haereticus.

AVdiuit aliquãdo iudex prouinciae de Abbate Moyse, & perrexit in Scete, vt videret eum. Et nunciauerunt seni de aduẽtu eius, & surrexit vt fugeret in paludem. Et occurrit ei iudex ille cum suis, & interrogauit eum dicens: Dic nobis senex, vbi est cella Abbatis Moysi? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere, homo fatuus est, & haereticus. Et veniens iudex ad ecclesiam dixit clericis. Ego audiens de Abbate Moyse, veni vt viderem eum, & ecce occurrit nobis senex pergens in Aegyptũ, & interrogauimus eum vbi est cella Abbatis Moysi, & dixit nobis, quid eum quaeritis, fatuus est, & haereticus. Audientes autem clerici contristati sunt, dicentes. Qualis erat senex ille, qui haec de sancto homine locutus est ad vos? Et illi dixerunt: Senex vetustissimis vestimentis vtens, longus, & niger. Et illi dixerunt ipse est Abbas Moyses, & quia noluit videri à vobis, ideo haec vobis ipse de se dixit. Et multum aedificatus iudex discessit armatus contra inanem gloriam. num. 3.

EXEMPLVM CXXVIII.

Ostentatiuus iuuenis miraculum faciens celerius in luxuriam lapsurus à Beato Antonio defletur.

AVdiuit aliquando Abbas Antonius de quodam iuuene monacho, quod signumquoddam huiusmodi fecerat in via. Cum vidisset quosdam senes iter agentes, & laborantes in ambulando, onagris iussit vt venirent, & portarent eos donec peruenirent ad se. Illi autem senes indicauerunt hoc abbati Antonio. Dixit autem Abbas Antonius. Videtur mihi monachus ille similis esse naui onustæ omnibus bonis, de qua incertum est vtrum peruenire possit ad portum. Et post aliquantum tempus cœpit abbas Antonius flere, & trahere sibi capillos, & lugere. Quod cum vidissent discipuli eius, dicunt ei. Quid ploras Abba? Et respondit senex: Magna columna ecclesiæ cecidit modo. Dicebat autem hoc de monacho illo iuuene. Et adiecit dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factum est. Perrexerűt ergo discipuli eius, & inuenerűt monacheum illum supra mattam sedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videns autem discipulos senis ait illi, Dicite seni, vt oret Deum, vt decem tantű dierum det mihi inducias, & spero me satis facturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus est. ibid. 6.

EXEMPLVM CXXIX.

Gloriam humana deuitans Symeon Abbas, cum iudicem se visitaturum cognouisset, caseum & panem sedens in limine manducauit.

QVadam vice iudex quidam venit videre Abbatem Symeonem, & præcedentes clerici dixerunt ei: Abbas pater esto, quia iudex audiens de te venit, vt benedicatur à te. Et ille ait: Etiã ego me præparabo, & cooperiens se sacco suo, & tollens in manu sua panem, & caseum, sedit in egressu cellæ suæ, & cœpit manducare. Venit ergo iudex cum officio suo, & videntes eum spreuerunt, dicẽtes. Hic est monachus solitarius, de quo talia audiebamus & statim recesserunt, & reuersi sunt ad se ibidem, num. 8.

EXEMPLVM CXXX.

Fictus frater qui humilitatem verbis præferebat, correptus superbus innotuit.

DIxit abbas Cassianus, quia venit frater quidam ad Abbatem Serrapionẽ, & hortabatur eum senex, vt secundum morem orationem faceret. Ille autem dicens se peccatorem, & ipsius monachi habitu indignum, non adquiescebat. Voluit etiam pedes eius lauare, & eisdem iterum verbis vsus non adquiescebat. Fecit autem illum gustare, & cum gustarent, cœpit senex in caritate monere eum, dicens: Fili si vis proficere permane in cella tua, & attende tibiipsi, & fac opera manuum tuarum. Non enim tibi tantum procedere expedit, quantum sedere in cella tua. Ille autem audiens ita exacerbatus est, & vltum mutauerit, vt nec latere posset senem. Dixit autem ei Serapion, vsque modo dicebas peccator sum, accusans teipsum tamquam indignus sis etiam viuere, & quia te in caritate commonui, ita exacerbari debuisti. Si enim vis reuera humilis esse, quę tibi ab alio imponűtur disce portare viriliter, & non odiosa verba effundere tibiipsi. Hæc audiens frater pœnitentiam gessit coram sene, & multű proficiens discessit. Ibid. 11.

EXEMPLVM CXXXI.

Scandalizatus sęcularis in lætitia Antonij congruo exemplo ædificatur.

SVperuenit quidam venationem faciens in silua agrestium animalium, & vidit abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & displicuit ei. Volens autem senex ostendere ei, quia oporteret aliquãdo condescendere fratribus, dixit ei: Pone sagittã in arcum tuum, & trahe, & fecit sic. Et dicit ei iterum, trahe, & traxit. Et rursus dicit ei, trahe adhuc, & dixit ei venator. Si supra mensuram traxero, frangetur arcus. Dicit ei abbas Antonius. Ista est in omni opere Dei. Si plus à mensura tendimus, fratres citò deficiűt, expedit ergo vna hora relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone senis discessit, & fratres confirmati reuersi sunt ad locum suum. ibid. nu. 17.

EXEM-

EXEMPLVM CXXXII.

Iudicans temerariè culpabilem fratrem, Abbas Isaac ab Angelo prohibetur cellam intrare.

VEnit Abbas Isaac de Thebiada in cõgrationem fratrum,& vidit quendam de fratrib. culpabilem,& adiudicauit eum. Cum autem exisset ad eremum, venit Angelus Domini, & stetit ante ostium cellæ eius,dicens: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum dicens: Quæ est causa? Et respondens Angelus dixit: Deus meus misit me vt dicerem tibi, vbi iubes vt mittam illum fratrem culpabile, quem adiudicasti? Et statim Abbas Isaac pęnitentiã egit dicẽs: Peccaui, ignosce mihi. Et dixit Angelus: Surge, ignouit tibi Deus, sed custodi de cetero ne adiudices quemquam prius quam Deus adiudicet eum. lib. contra iudicium temerarium.num.2.

EXEMPLVM CXXXIII.

Iudicãtes temerariè culpabilem fratrem Abbas Pior congruo exemplo redarguit.

FActus est aliquando conuentus in Scichi, & loquebantur Patres de quodam frater culpabili. Abbas autẽ Prior tacebat, Postea verò surgens egressus est, & tollens saccum impleuit eum arena,& portabat eũ in humeris suis, & mittens in sportellam modicum de ipsa arnea, portabat etiam & ipsam antè. Interrogatus autem à Patribus quid hoc esset? Ille respondit. Saccus iste, qui multam arenam habet, mea peccata sunt, quia multa sunt, posui ea supra dorsũ meum,ne doleam pro ipsis, & plorem. Ista autem arenam modica peccata sunt illius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exerceor iudicans fratrem. Quod non oportet ita fieri. sed mea magis peccata ante me debent esse,& de ipsis cogitare,& rogare Dominum vt ignoscat mihi. Audientes autem Patres dixerunt, Vere hæc est via salutis. Ibidem.num.6.

EXEMPLVM CXXXIV.

Iudicans sacerdotem celebraturum solitarius, vocem celestem audiuit: Tulerunt sibi homines iudicium meum.

AD quendam solitarium venit presbyter cuiusdam basilicæ, vt consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipsum solitariũ, accusauit apud illum eundem presbyterum. Qui cum ex consuetudinem iterum venisset ad eum, vt consecraret oblationẽ, scandalizatus est ille solitarius,& non aperuit ei. Presbyter autem hoc viso discessit. Et ecce vox facta est ad solitarium, dicens: Tulerunt sibi homines iudiciũ meũ. Et factus est velut in excessu mentis, & videbat quasi puteum aureum, & situlam auream, & funem aureum, & aquã valde bonam. Videbat autem & leprosum quendam haurientem, & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat, eo quod leprosus erat ille qui hauriebat. Et ecce vox iterum ad eum dicens: Cur non bibis ex aqua hac? quam causam habet qui implet? Implet enim solummdo & infundit in vas. In se autem reuersus solitarius, & considerans virtutem visionis, vocauit presbyterum,& fecit enim sicut prius sanctificare sibi oblationem, ibid.num.7.

EXEMPLVM CXXXV.

Iudicans in feria sexta manducantem mane fratrem, solitam deuotionis gratiam amisit.

FVerunt duo fratres magnæ vitæ in Cõgregatione, & meruerunt singuli videre gratiam Dei in alterutro. Factum autem est, vt aliquando vnus ex eis egrederetur sexta feria extra congregationem & videret aliquem mane manducantem, & dixit ei: Hac hora manducat in sexta feria? Tantum ei dixit. Die autem sequenti facta est celebratio missarum secundum consuetudinem, & ingressi ecclesiam, intuens frater eius, vidit gratiam, quæ ei data fuerat, discessisse ab eo, & contristatus est. Qui cum venisset in cellam dicit ei. Quid fecisti frater, quia non vidi sicut pridem gratiam Dei in te? Ille autem respondens dixit: Ego neque in actu, neque in cognitione conscius mihi sum alicuius mali. Dixit ei frater eius: Nec sermonem aliquẽ odiosum locutus es? Et recordatus, dixit ei. Etiam hesterno die vidi quendam mane manducantem, & dixit ei, hora hac manducas in sexta feria? hoc est peccatum meum, sed labora mecum duas hebdomadas,

das, & rogemus Deum, vt mihi ignoscat, & fecerunt ita. Et post duas hebdomadas vidit frater gratiam Dei iterum venientem supra fratrem suum, & consolati sunt, Deo, qui solus bonus est, gratias referentes ibidem, num. 8.

EXEMPLVM CXXXVI.

Beneuolentior fuit Abbas Achilles fratri, qui malam de se suspicionem habuit, quam ceteris.

VEnerunt aliquando tres senes ad Abbatem Achillem, & vnus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autem ei vnus de senibus. Abba fac mihi vnam sagenam ad piscandum, & ille dixit, non facio. Et alius dixit. Fac nobis vt habeamus memoriā de monasterio nostro. Et respondit Ille: Non mihi vacat. Dicit ei tertius ille, qui habebat opinionem malam. Mihi fac Abba sagenam, vt habeam de manibus tuis benedictionem. Et ille respondit ei, ego tibi faciam. Dixerunt autem ei duo priores secretè, quibus non acquieuerat. Quomodo sic, quia nobis rogantibus noluisti facere, & huic dixisti, ego faciam tibi? Respondit senex, vobis ideo dixi non facio, quia nec mihi vacat, & non contristabimini. Huic autem si non fecero dicturus est, quia de opinione mea, quæ mala est, audiuit senex, ideò noluit mihi facere sagenam, & incidebamus funem ad se dandum animum eius, ne tristitia absorberetur huiusmodi. lib. de discretione, num. 5.

EXEMPLVM CXXXVII.

Abbas Abraham ostendit seni cuidam passiones viuere sed à sanctis viris quodammodo religari.

DIcebat de quodam sene, quia fecerat quinquaginta annos neque panem comedens, neque aquam bibens, & dicebat, quia extinxi fornicationem, & auaritiam, & vanam gloriam. At verò Abbas Abraham audiens quod hæc dixisset, venit ad eum, & dixit ei. Tu dixisti hunc sermonem? & ille respondit. Etiam. Et dicit ei Abbas Abraham. Ecce intras in cellā tuam, & inuenis supra mattam tuam mulierem, potes non cogitare quia mulier est? Et dixit, non; sed repugno cogitationi meæ vt non tangam mulierem illam, Dicit ei Abbas Abraham. Ecce igitur non interfecisti cogitationem, quia viuit, passio ipsa alligata est. Iterum si ambulas in via, & vides lapides & testas vasorum, & inter ipsas iacet aurum, potes mente tua aurum quod videris velut lapides reputare. Et respondit, non, sed resisto cogitationi meæ ne colligam illud. Et dicit Abbas Abraham. Ecce ergo viuit passio, sed alligata est. Et dicit ei iterum Abbas Abraham. Si audieris de duob. fratribus, quia vnus diligit te, & bona de te loquitur, alius autem odit te, & detrahit tibi, & veniāt ad te, vtrosque æqualiter suscipies. Et dixit, non sed extorqueo animo meo, vt similiter bene faciam ei, qui me odit, sicut illi, qui me diligit. Et dicit ei Abbas Abraham, viuunt ergo passiones, sed tantum modo à sanctis viris quodammodo religantur. ibid. nu. 6.

EXEMPLVM CXXXVIII.

Peccare femina coram hominibus cum Effrem erubuit, sed coram Deo peccare non erubuit.

TRanseunte aliquando Abbate Effrem vna prostituta ex immissione cuiusdam cœpit ei blandiri, cupiens eum si posset ad turpem commixtionem inclinare; vel si hoc non posset, saltem ad iracundiam prouocare, quoniam nunquam eum vidit quisquam irascentem, vel litigātem. Ipse autem dixit ad eam, sequere me. Cum venisset autem in loco populoso, dixit ei. Veni huc, sicut voluisti commisceboor tecū. Illa autem videns multitudinē, dixit ei, Quomodo hic possumus hoc facere in tanta multitudinem astantium confundimur enim. Ipse autem dixit: Si homines erubescis, quanto magis debes erubescere Deum, qui reuelat occulta tenebrarum. Illa autem confusa, & refutata recessit absque opere voluntatis suæ. Ibid. num. 6.

EXEMPLVM CXXXIX.

Laborare nolens Ioannes breuis statura, angelicam vitam ducere incheans, à fratre proprio exercitatur.

DIcebant de Abbate Ioanne breuis staturæ, quod dixerit aliqñ fratri suo maiori.

maiori. Volo esse securus, sicut Angeli sunt securi, nil operantes, sed sine intermissione collaudantes Deum, & mox spolians se eo quo vestitus erat, abijt in eremum, & facta ibi vna hebdomada, reuersus est ad fratrem suum, & dum pulsaret ostium respondit ei antequam aperiret, dicens: Quis es tu? Et ille dixi: Ego sum Ioannes. Et respondens frater eius, dixit ei: Ioannes angelus factus est, & vltra inter homines non est. Ille autem pulsabat dicens? Ego sum. Et non aperuit ei, sed dimisit eum affligi vsque mane. Postea aperies dixit ei. Si homo es opus habes iterum operari vt viuas. Si autem Angelus es quid quæris intrare cellam? Et ille pœnitentiam agens, dixit: Ignosce mihi frater, quia peccaui. Ibidem, num. 52.

EXEMPLVM CXL.

Ostentationem fugiens Abbas Pastor libentius de passionibus, quam de scripturis loqui consueuerat.

ABijt quidam frater aliquando de monasterio Abbatis Pastoris peregrè, & applicuit ad quendam solitarium. Erat enim ille habens cum omnibus caritatem, & multi veniebant ad eum. Nunciauit autem ei frater illa quædam de Abbate Pastore. Qui audiens virtutes animi eius, desiderauit eum videre. Cum autem reuersus esset ille frater in Aegyptum, post aliquantũ temporis surgens supradictus solitarius, venit cum peregrinis in Aegyptum ad eundẽ fratrem, qui prius applicuerat apud eum, dixerat enim ei vbi maneret. Videns autem eum ille miratus est, & valde gauisus. Dixit autem ei ille solitarius ostende caritatem quam habes in me, & deduc me ad Abbatem Pastorem. Et tollẽs eum dixit ad senem, & nunciauit ei de eo, dicens: Quidam magnus homo, & multam caritatem habens & honorum plurimum in prouincia sua, venit desiderans te videre. Suscepit ergò eum cum gratulatione senex, & salutantes se inuicem resederunt. Cœpit autem loqui peregrinus ille frater de scripturis sanctis, & de rebus spiritualibus. Abbas autem Pastor auertit faciem suam, & non dedit ei responsum. Videns autem ille quod non loqueretur cum eo, contristatus exijt, & dicit fratri illi, qui eum adduxerat. In vanũ iter istud assumpsi, veni enim ad senem, & ecce nec loqui mecum dignatur. Intrauit autem frater ad Abbatem Pastorem, & dixit ei. Abba, propter te venit magnus hic vir habens tantam gloriam in loco isto, quare non locutus es cum eo. Respondit ei senex: Iste de sursum est, & de cælestibus loquitur, ego autem de deorsum sum, & de terrenis loquor. Si ergo mihi locutus fuisset de passionibus animæ, ego vtique respondissem ei. Sed quia de spiritualibus loquitur, ego hæc ignoro. Exiens autem frater dixit ei: Senex non citò de scripturis inquirit, sed si quis ei loquitur de passionibus animæ respondet ei. Tunc ille compunctus intrauit ad senem, & dixit ei: Quid faciam pater Abba, quia passiones animę dominantur mihi, & intuitus eum senex gaudens, dixit ei: Modo bene venisti, nunc aperio os meũ, & implebo illud bonis. Ille autem valde ædificatus dicebat: Vere hæc est via caritatis. Et gratias agens Deo, quia tam sanctum virum videre meruit, reuersus est in regionem suam. Ibid. num. 16.

EXEMPLVM CXLI.

Eleemosynam dandam pauperibus potius quam amicis, & Ecclesijs, Abbas Pastor asseruit.

ITem frater quidam interrogauit Abbatem Pastorem dicens. Dimissa est mihi hereditas, quid facie ex ea? Dixit ei Abbas Pastor. Vade, & post tres dies veni, & dicã tibi. Venit autem sicut præfiniuit, & dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere frater? Si dixero tibi, da eam Ecclesiæ, clerici sibi faciunt cõuiuia ex ea; si autem dixero, da eam parentibus tuis; non est tibi merces, si autem dicã da pauperibus securus eris. Quidquid ergo vis vade, fac; ego causam non habeo. Ibid. 19.

EXEMPLVM CXLII.

Laborem manuum dissuadentem fratrem Abbas Siluanus longo ieiunio informauit.

VEnit quidam frater ad Abbatem Siluanum in montem Sina, & vidit fratres operantes, & dixit seni, nolite operari cibũ qui

qui perit. Maria enim optimã partem elegit. Et dixit senex discipulo suo: Voca Zachariam, & mitte istum fratrem in cellam, vbi nihil est. Et cum facta esset hora nona, Intendebat ad ostium si omitterent, & vocarent eum ad manducandum. Et cum nemo loqueretur ei, surgens venit ad senem, & dicit ei: Abba fratres hodie non comederunt? Et dixit senex: Etiam, iam comederunt. Et dixit ei frater ille: Et quare me non vocastis? Et respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non indiges hoc cibo, nos autem carnales sumus, & volentes manducare propterea operamur manibus nostris. Tu vero partem bonam elegisti, legẽdo tota die, & nolens sumere carnalem cibũ Qui cum hæc audisset, prostrauit se ad pœnitẽtiam, dicens: Ignosce mihi abba. Et dixit ei senex: Puto opus habet omnino Maria Marthæ, per Marthã enim Maria laudatur. Ibidem, num. 23.

EXEMPLVM CLXIV.

Scandalizatum in se Aegyptium fratrem, senex Romanus ratione studet ædificare.

VEnit aliquando monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnum locum habuit, & habitabat in Scichi in vicinitate Ecclesiæ. Habebat autem secum vnum seruũ, qui ministrabat ei. Videns autem presbyter Ecclesiæ infirmitatẽ eius, & cognoscens quia de delitijs esset vir ille, ex eo quod ei donabat Deus, vel quod in Ecclesiam intrabat, transmittebat ei. Qui cum vixiscet vigintiquinque annos in Scichi, factus est vir contemplator, præuidens, & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Aegyptijs opinionem eius, venit videre eum, sperãs conuersationem corporalem plus apud eum arduam inuenire. Qui cum intrasset salutauit eum, & facientes orationem sederunt. Videns autem eum Aegyptius vestitũ mollibus rebus, & mattam de papyro, & pellem stratam sub ipso, & modicum capitale sub capite eius, sed & pedes mundos habentem, cum caligulis, scãdalizatus est intra se de eo, quia in loco illo non erat consuetudo taliter cõuersandi, sed magis duram abstinentia habere consueuerant. Senex autem ille Romanus habens contemplationis siue prçuidẽtiæ gratiam, intellexit quia scandalizatus fuerat Aegyptius monachus in eo, & dixit ministro suo. Fac nobis hodie propter abbatem, qui venit, bonam diem, & coxit parua olera quæ habebat, & surgentes hora competenti comederunt, habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et dum factum esset vespere dixerunt duodecim psalmos & dormierunt. Similiter autem & nocte. Et surgens mane Aegyptius dixit. Ora pro me. Et egressus est non ædificatus in eo. Et cum paululum discessisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post ipsum, & reuocauit illum. Et cum venisset cum gaudio iterum suscepit eum, & interrogauit eum, dicens: Ex qua prouincia es. Et ille dixit: Aegyptius sum. Et dixit ei. Cuius ciuitatis: Et respondit: Ego omnino non fuit in ciuitate, nec habitaui aliquando in ciuitate, sed in agro eram. Et dixit ei ergo antequam monachus esse quid operabaris in possessione in qua manebas, & respondit: Custos eram agrorum.

Et dixit illi: Vbi dormiebas? respondit; In agro. Et dixit: Habebas aliquod stratum? respondit: Ego in agro vnde potui habere stramenta, in quibus dormitem? Et dixit. Quomodo dormiebas? Respondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? iterum respõdit: Quæ sunt escæ, aut qualis potus in agro? Et dixit: quomodo ergo viuebas? respondit: Manducabam panem siccum, & si inueniebam aliquid de salsamentis, & bibebam aquam. Et dixit senex; Grandis labor. Et iterum dixit; Erat ibi balneum in possessione vbi lauareris? & ille dixit: Nõ, sed in flumine lauabar quando volebam. Cumq; omnia ab eo senex per responsionem eius exegisset, & cognouisset modum prioris vitæ eius, atque laboris, volens eum proficere, narrauit ei suam vitam præteritam, quam habebat cum esset sęcularis, dicens. Me miserum quem vides, de magna illa ciuitate Romanum, habens in palatio magnum locum apud Imperatorem. Et cum audisset Aegyptius initia verborum eius, compunctus est, & sollicite quæ dicebatur audiebat. Et ille adiecit dicens: Reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam.

Et

Et iterum dixit. Me quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempsi eas, & veni in istam paruam cellam. Iterum ait: Me quem vides, lectos vestitos ex auro habui habentes preciosissimas vestes, & pro his dedit mihi Deus mattā hanc de papyro, & hāc pellem, sed & vestes meæ inestimabili precio dignæ erant, & pro his vtor his vilibus rebus. Et iterum dixit: In prandio meo multum auri expendebatur, & pro illo dedit mihi Deus modicum oleris, & paruum calicem vini. Erant autem & qui seruiebant mihi plurimi serui, & ecce pro illis istum vnum compunxit Deus, vt ministret mihi, pro balneo autem profundo, modica aqua perfundo pedes meos & caligulis vtor propter infirmitatē meā. Et rursus pro calamis, & citharis, vel alio musicorum opere, quo delectabar in conuiuijs meis, dico mihi xij. Psalmos in die, & xij. in nocte. Et pro peccatis meis, quæ ante faciebam, modo cum requie exhibeo paruum & inutile ministerium Deo. Vnde rogo Abba, vt non scandalizeris propter infirmitatem meam. Et hæc audiens Aegyptius, atque in semetipsum reuersus, dixit: Væ mihi, quia ego de multa tribulatione, & de plurimo labore sæculi magis ad pausandum in conuersatione monachi veni, quod non habebam tunc, modo habeo, tu autem ex multa delectatione sæculi, voluntate propria in tribulationem venisti, & ex multa gloria, atque diuitijs venisti in humilitatem, & paupertatem. Ex quo multū proficiens discessit, & factus est ei amicus, & sæpe veniebat ad eum suæ vtilitatis causa. Erat enim vir discretus, & repletus bono odore Spiritus sancti. Ibid. nu. 25.

EXEMPLVM CXLIV.

Scandalizati fratres in repausatione eremitarum, iusta abstinentia corriguntur.

FRatres de congregatione venerunt in eremum, & applicuerunt ad quendam eremitam, & suscepit eos cum gaudio, & sicut est consuetudo eremitis videns eos de labore posuit mensam extra horam, & quod habuit in cella apposuit eis, & fouit eos. Et quando factum est sero dixerunt xij. Psalmos, similiter & nocte. Cum autem vigilasset senex audiuit illos inter se loquētes, & dicentes, quia solitarij viri plus repausant in eremo, quā nos in congregatione. Mane autem facto cum ambulaturi essent ad alium vicinum, dixit eis: Salutate eum pro me, & dicite ei: Obserua, & noli adaquare olera. Ille autem cum hoc audisset, intellexit verbum, & tenuit eos vsque sero laborantes ieiunijs. Cum sero factum esset, fecit prolixius opus Dei, & postea dixit. Cessemus modicè propter vos, quia de labore estis. Et dixit iterum. Quotidie quidem manducare non solemus, sed propter vos gustemus modicū. Et apposuit eis panem siccum, & sal dicens. Ecce propter vos festiuitatem habemus hodie, & misit parum aceti cum sale. Et surgentes cœperunt psallere vsque mane. Et dixit eis. Propter vos non possumus adimplere regulam nostram, vt modicè pausetis, quia peregrini estis. Mane autem facto volebat fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Manete aliquantulum temporis nobiscum, sin alias vel propter mandatum, tres dies secundum consuetudinem eremi facite nobiscum. Illi autem videntes quia non relaxaret eos, fugerunt occultè. Ibid. num. 30.

EXEMPLVM CXLV.

Oculorum suorum sollicitus custos. Abbas Siluanus faciem suam cuculla tegebat.

SEdente aliquando Abbate Siluano in monte Sina, volens discipulus eius abire ad quoddam monasterium suum, dixit seni: Dimitte aquam, & riga hortum. Ille autem exiens ad dimittendam aquam, tegebat faciem suam cuculla sua, tantum ad pedes suos intendens. Contigit autem, vt ipsa hora quidam superueniret ad eum & videns eum a longe, considerauit quid faceret. Et cum peruenisset ad eum dixit ei: Dic mihi Abba, vt quid tegebas cuculla faciem tuam, & sic adaquabas hortum? Et dixit ei senex: Nè viderent oculi mei arbores, & occuparetur mens mea ab opere suo in consideratione earum, lib. de sobrietate. num. 5.

EXEM-

EXEMPLVM CXLVI.

Exire tentatus frater ad consilium senis reuersus dæmones vociferantes audiuit, vicisti nos monache, vicisti.

FRater quidam in cellis infundebat palmulas suas. Qui cum sedisset facere plectas, dicit ei cogitatio sua, vt iret ad quēdam senem visitare eum. Et iterum cogitās in semetipso dicebat, post paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatus suus: Si inter hæc moritur quid faciam: sed vade modo, vt loquaris ei propter æstiuum tempus, & iterum dixit intra se; sed non est modo tempus. Iterum autem cogitauit dicens: Sed cum incides scriptum, ad mattas, sit tempus Rursus dixit: expendo palmulas istas, & tunc vado. Rursus dixit in semetipso: Sed hodie bonus aer est, & surgēs reliquit palmas infusas, & tollens melotem signe pelliceam vestim suam ibat: Erat autem senex quidam vicinius ei vir præuidēs. Qui cum vidissent eum in impetu ambulantem, clamauit, dicens: Captiue, captiue, quo curris? Veni huc ad me: Qui cum venisset, dicit ei senex: Reuertere in cellam tuam. Ille autē frater narrauit ei fluctus, quos pertulerat in cogitationibus suis: & ita reuersus est ad cellam suā. Et cum ingressus fuisset in eam prostrauit se, & pęnitentiam egit. Hoc facto voce magna subito dæmones clamauerunt, dicentes: Vicisti nos monache, vicisti nos, & facta est matta eius supra quam iacebat velut ab igne vstulata. Dæmones autē velut fumus exterminati sunt. Sicq; frater ille didicit versutias eorū. ibid. num. 10.

EXEMPLVM CXLVII.

Somnolentia grauati fratres cum bona dicerentur, ad vana facti sunt vigilantissimi.

NArrauit Abbas Cassianus de quodā sene in eremo sedente, quia rogauerat Deum, vt donaret ei nè dormitaret aliquando cùm de spiritualibus rebus sermo fieret. Si autem detractionis, aut otiosa verba essent, statim in somnum conuerteretur, vt non huiusmodi venenum aures eius exciperent. Hic dicebat diabolum studiosum esse, vt moueret homines ad verba ociosa; impugnaret autem totā doctrinam spiritualem. Ad quam rem hoc vtebatur exemplo: Loquente, inquit, me aliquando de vtilitate animarum ad quosdam fratres tam profundo somno occupati sunt, vt nec palpebras oculorum mouere possent; ego autem volens ostendere opus dæmonicum esse, ociosarum rerum verba introduxi, ad quæ illi audientes, statim à somno relicti sunt, ego autem ingemiscens dixi: Vsque nunc de cęlestib. rebus loquebamur & omnium vestrum oculi somno grauissimo tenebantur, quando autem sermo ociosus inuentus est, omnes prompti audire cępistis. Propter quod rogo fratres carissimi, cognoscentes maligni dæmonis opus esse, attendite vobismetip sis, custodientes vos à somno, quando aliquid de spiritualibus facitis, vel auditis. ibid. 18.

EXEMPLVM CXLVIII.

Orare se semper docuit Lucius Abbas, cum manibus operans eleemosynas pauperibus dedit.

VEnerunt aliquando ad Abbatem Lucium in Hennato monachi quidam, qui dicebantur Euchitæ, hoc est, oratores. Et interrogauit eos senex, dicēs: Quod est opus manuum vestrarum. Et illi dixerunt: Nos non contingimus aliquando opus manuum, sed sicut dicit Apostolus sine intermisione oramus. Dicit eis senex: Et non manducatis? Illi autem dixerunt: Etiam, manducamus. Et dicit eis: Quando ergo comeditis quis pro vobis orat? Et iterum interrogauit eos dicens: Non dormitis? Et illi dixerunt: dormimus. Et dixit ei senex. Cum dormitis quis pro vobis orat? Et non inuenerunt quid ad hæc responderent ei. Et dixit eis: Ignoscite mihi fratres quia ecçe non facitis sicut dixistis. Ego autē ostendo vobis, quia operans manib. meis sine intermissione oro. Sed eo enim iuuante Deo infundens mihi paucas palmulas, & facio ex eis plectam, & dico: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundū multitudinem, &c. Et dicit eis; Oratio est, an non? Et dicunt ei: Etiā. Et ille dixit; qū permansero tota die laborans, & orans corde vel ore, facio plus minus sedecim nummos, & pono ex eis ad ostiū duos num-

nummos, & residuos manduco, & quia accipit illos duos denarios ora pro me tempore, quo ego manduco, vel dormio, atque ita per gratiam Dei implebitur in me quod scriptum est, sine intermissione orate. lib. de oratione. num. 4.

EXEMPLVM CXLIX.

Gloria vana obuiando, non debemus bona opera omittere.

FRater dixit Abbati Pastori. Si dedero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, dæmones polluunt illud vt videatur ad placendum hominibus fieri. Et dixit ei senex. Et si ad placendum hominibus fiat tale opus, non tamen debemus fratribus non præbere quo egent. Dixit autem ei parabolam talem. Duo homines erant agricolæ habitantes in vna ciuitate, & vnus ex eis seminans collegit pauca, & sordida. Alius autem negligens seminare omnino nihil collegit. Si ergo fames fiat, quis eorum potest euadere. Et respōdit frater ille. Qui fecit parum ac immundum. Et dixit ei senex: Ita & nos seminemus pauca, etsi immunda, nè famis tempore moriamur. Ibid. num. 7.

EXEMPLVM CL.

Beneuolentia senis, Manichæus hæreticus Orthodoxus efficitur.

ERat quidā senex in Aegypto habitans in deserto loco. Erat etiam alter longè ab eo Manichæus, & hic erat presbyter ex his, quos ipsi vocant electos. Qui cum vellet pergere ad quendam eiusdem erroris hominem, comprehendit eum nox in loco illo, in quo erat ille sanctus, & orthodoxus. & anxiebatur volens pulsare, & intrare & apud eum manere, sciebat enim quia cognosceret quod esset Manichæus. Et reuocabatur à cogitatione sua, ne forte non acquiesceret suscipere eum. Compulsus tamen necessitate pulsauit, & aperiens ei senex, & cognoscens eum, suscepit eum cum hilaritate, & coegit eum orare, & reficiens eum collocauit vbi dormiret. Manichæus autem cogitans in se nocte mirabatur, dicens: Quoniam nullam suspitionem habet in me, verè hic Dei seruus est. Et surgēs mane accedit ad pedes eius, dicens: Ab hodie orthodoxus sum, & non recedam à te. Et deinceps remansit cum eo. lib. de hospitalitate, num. 9.

EXEMPLVM CLI.

Bona religiosorum sæcularibus data, non ditant eos, sed magis depauperant.

MOnachus quidam erat habens fratrem sæcularem pauperculum, & quidquid laborabat præbebat ei, sed quantum ei ille præbebat, tantum ille pauperior fiebat. Pergens autem monachus ille indicauit hoc cuidam seni. Senex autem dixit ei: Si me vis audire, nihil vltra præbeas illi, sed dic ei Frater quando habui dedi tibi, tu ergo modo labora, & ex eo quod laboraueris præbe mihi, & quicquid tibi attulerit accipe ab eo, & vbi scis peregrinum, aut senē pauperem, da illud, & roga eos vt orēt pro te. Ille autem frater audiens hoc, fecit ita. Et veniente ad se illo sæculari fratre, locutus est ei quemadmodum dixerat senex, & discessit tristis. Et ecce, prima die tolliēs de horto minuta olera, attulit ei. Accipiens autem frater attulit senibus, & rogauit eos, vt orarent pro eo. Qui cum accepisset benedictionem, reuersus est in domum suam. Postea vero attulit olera & tres panes, & frater eius fecit sicut prius, & consecuta benedictione iterum discessit. Tertiò veniēs attulit multas expensas, & vinum, & pisces, quod cum vidisset frater eius, miratus est, & vocauit pauperes, & refecit eos. Dicit autem illi sæculari fratri suo. Non opus habes aliquantis panibus? Et ille dixit: Non Domine, quoniam quando accipiebam aliquid à te, velut ignis intrauit in domum meam, & consumebat illud, nunc autem quando à te nihil accipio, superabundo, & Deus benedixit mihi. Pergens autem frater indicauit hæc omnia quæ facta fuerant seni, & dixit ei senex: Nescis quia opus monachorum ignis est, & vbicūque ingreditur, consumit. Hoc autem vtile est fratri tuo, vt de labore suo misereatur, & orationem à sanctis viris accipiat, & ita benedictionem consequens, multiplicabitur eius labor. ibi. num. 11.

EXEMPLVM CLII.

Eleemosynam tribuens pauperibus senex abundauit panibus, quando tenax frater ad indigentiam duram peruenit.

SEnex quidam cum alio fratre agebat communem vitam. Erat autem senex ille misericors. Contigit autem vt fieret fames, & cęperunt quidam venire ad ostium eius, vt acciperet agapem, senex verò omnibus venientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dixit seni: Da mihi partem meam de panibus & quod vis fac de parte tua. Senex autem diuisit panes, & faciebat more solito eleemosynam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem, audientes quod omnibus daret. Videns autem Deus propositum voluntatis eius, benedixit panes. Frater autem ille qui acceperat partem suam, & nulli dabat, consumpsit panes suos, & dixit seni: quoniam modicum est adhuc quod habeo de panibus meis Abba, suscipe me ad communem vitam. Et dixit ei senex: Quomodo vis faciam, & cęperunt simul esse, & cõmuniter viuere. Facta est iterum penuria victualium, & veniebant iterum indigentes, vt acciperent agapem Contigit autem vna die, vt intraret frater ille, & videret quia defecerunt panes, venit autem & pauper postulãs agapem, senex vero dixit fratri illi: da ei panem, & dixit: Iam non habeo pater. Et senex intra, & quære. Ingressum autem frater attendit, & vidit repositionem, in qua panes haberi solebant, repletam panibus. Quod cum vidisset, timuit, & tollens dedit pauperi, atque ita agnoscens fidem, & virtutem senis, glorificauit Deum. Ibidem, num. 12.

EXEMPLVM CLIII.

Obedientissimus Marcus vocatus à sene, inchoatam literam o incompletam dereliquit, vnde & à Deo, & hominibus dilectus est.

DIcebant de Abbate Siluano, quod habuerit in Scythi discipulum, nomine Marcum, & hic erat magnæ obedientiæ, quiq; etiam scriptor antiquarius erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam. Habebat autem & alios vndecim discipulos, qui contristabãtur, eo quod diligeret eum plus illis. Quod cum audissent vicini, quia plus eum ceteris discipulis suis diligeret, molestè tulerunt. Vna autem die venerunt ad eum, quos assumens secum Abbas Siluanus egressus est de cella sua, & cœpit discipulorum suorum cellas pulsare, dicens: Frater te opus habeo. Et vnus ex eis non est secutus. Venit autem ad cellam Marci, & pulsauit, dicens: Marce. Ille autem cum audisset vocem senis, statim exiuit foras, & misit eum ad quoddam monasterium. Abbas autem Siluanus dixit senibus, vbi sunt ceteri fratres? Et ingressus cellam Marci, inuenit quaternionem, quem eadem hora inchoauerat, in quo literam o faciebat, & audita voce senis non fixit, nec girauit calamum vltra, vt impleret, & concluderet litteram, quam in manu habebat. Et dixerunt senes. Verè Abba, quem tu diligis & nos diligimus, quoniam Deus diligit eum. libro de obedientia, num. 1.

EXEMPLVM CLIV.

Affectum matris Marcus vicit, qui vestitus sacco, fœdatus fumo, clausis oculis se matri viuendum exhibuit.

VEnit aliquãdo mater supradicti Marci, vt videret eum, & habebat secum plurimum obsequium. Ad quam cum exisset senex, dixit ei illa: Abba dic filio meo, vt exeat ad me, vt videam eum. Ingressus autem senex dixit ei: Egredere vt videat te mater tua. Ille autẽ vestitus erat sacco scisso & reconsuto pannis, & caput atque facies eius tincta fumo, & fulgine coquinæ erat. Qui propter obedientiam Abbatis egressus est quidem, sed clausit oculos suos & ita salutauit matrem suam, vel eos qui venerant cum ipsa dicens. Sani estote. Et nemo ex eis nec mater sua cognouit eum, quia ipse esset. Quæ iterum misit ad senem dicens Abba, mitte filium meum, vt videã eum; Et dixit Marco. Nonne dixit tibi, exi vt videat te mater tua? Et dixit Marcus: Egressus sum iuxta verbum tuum pater, verũtamen rogo te, ne mihi vltra dicas illud vt exeam, ne inobediens tibi videar esse. Et egressus senex dixit matri eius: Ipse est qui exiuit ad vos, & salutauit vos, dicens: Sani estote, & consolatus est eam, & ita discedere fecit. Ibidem, num. 2.

EXEM-

EXEMPLVM CLV.

Oratione quidam frater cum ad luxuriam per feminam inuitaretur, subitò rapi meruit, & ad flumen collocari.

SEnex quidam solitarius habuit quendam ministrum, manentem in possessione. Contigit autem semel, vt tardante ministro, deficerent necessaria seni. Et cum intercessisset tempus, & non veniret minister, defecerunt quæ necessaria erant seni ad victum, & oportebat quod operaretur manibus suis. Qui cum affligeretur, nō habēdo quod laboraret, neque vnde viueret, dixit discipulo suo: Si vis, vadas ad possessionem illam, & voces nobis ministrū qui solet quæ opus sunt ministrare. Et ille respōdit: quod iubes facio. Differebat autem adhuc senex, non præsumens mittere fratrem, & cum diu sustinerent, & tribularentur, non veniēte ministro illo, dixit iterum senex ad discipulum suum. Vis ire ad possessionem, & adducere eum? Et ille respondit, quod vis facio. Timebat etiam, & discipulus ille descendere ad possessionem, ne scandalizaretur aliundè, sed ne inobediens esset patri suo, acquieuit abire. Dixit autem ei senex: Vade, & crede in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione, & facta oratione dimisit eum. Veniens autem frater in possessionem, requisiuit vbi maneret minister ille, & inuenit hospitium eius. Contigerat autem eum cum suis omnibus ad memoriam parentum suorum extra possessionem venire, excepta vna filia eius. Quæ cum pulsantem fratrem illum audisset, venit ad ostium, & aperuit ei. Et cum interrogaret eam de patre suo, illa hortata est eum vt intraret hospitium, simul etiam, & trahebat eum; ille verò non acquiescebat intrare. Sed cum diu eum traheret, præualuit introducere eum ad se, & complexa est eum, & cœpit eum illectare ad commixtionem corporis sui. Ille autem videns se trahi ad luxuriam, & cogitationibus confundi, ingemiscens clamauit ad Deum, dicens: Domine, propter orationes patris mei libera me in ista hora. Et cum hoc dixisset, subito inuentus est ad flumen, pergens ad monasterium, & reuersus est illæsus ad abbatem suum. Ibid. num. 4.

EXEMPLVM CLVI.

Obediens frater à crocodilis honoratur, orans mortuum suscitauit, quod abstinens frater non potuit.

DVo carnales fratres venerunt babitare in quodam monasterio, ex quibus vnus erat præclaræ continentiæ, alter verò obedientiæ magnæ, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebat, & fac illud, & faciebat; De qua re magnam opinionem in monasterio habebat, quia ita obediens existebat. Punctus autem inuidiæ mucrone frater eius ille continens, aduersus eum dixit in semetipso: Ego probabo istum, si habet obedientiam, & accedens ad patrem monasterij dicit ei: Dimitte mecum fratrē meū, vt eamus alicubi. Et dimisit abbas ire, & assumens eum ille frater abstinens, voluit tentare eum. Et cum venissent ad flumen vbi erat multitudo crocodilorum, dixit ei: Descende in flumen, & transi. Et ille mox descendit. Venerunt autem crocodili, & lingebant corpus eius, in nullo lædentes eum. Quòd cum vidisset frater eius, dixit ei: Ascēde de flumine. Et cum iter agerent, inuenerunt corpus inhumatum iacens in via. Et dixit abstinens ille ad fratrem suum. Vtinā haberemus aliquid vetusti, vt iactare possimus super illud corpus. Et respondens ille obediens frater, dixit: Magis oremus, & forsitan resurget. Et stantes ad orationem, atque orantes intentè, surrexit mortuus ille. Quo facto, gloriatus est abstinens frater & dixit, pro continentia mea suscitatus est mortuus hic. Omnia autem hæc reuelauit Deus Abbati monasterij eorum, & qualiter tentauerit fratrem suum de crocodilis, & quomodo suscitatus fuerat mortuus ille. Et cum venissent ad monasterium, dixit abbas illi abstinenti fratri; Quare ita fecisti fratri tuo? Ecce tamen per obediētiam eius mortuus ille surrexit. Ibid. num. 5.

EXEMPLVM CLVII.

Obediens frater dilectum filium suum ad præceptum superioris sui in furnum ardentem proiecit, sed puerum illæsum recepit.

ALter quidam sæcularis vitæ, habens tres filios, renunciauit sæculo, & venit

ad monasterium, relinquens filios suos in ciuitate. Et cum fuisset tres annos in monasterio, cœperunt ei cogitationes suæ filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabatur pro eis valde. Neque .n. dixerat abbati se filios habere. Videns autem abbas eum tristem, dixit ei: Quid habes, quod tristis es? Et narrauit ei quia tres filios haberet in ciuitate, & quia vellet eos ad monasterium adducere. Præcepit igitur abbas vt adduceret eos. Qui cũ perrexisset ad ciuitatẽ, inuenit duos ex eis iam esse defunctos, vnum verò solum modo remansisse. Quem assumens venit ad monasterium, & requirens abbatem, non eum inuenit illic. Interrogauit autem fratres, vbi esset abbas. Et illi dixerunt, ad pistrinum perrexit. Ille verò tollens filium, quem adduxerat, abijt in pistrinum. Et videns eum abbas venientẽ salutauit, & tenens infantem quem adduxerat amplexatus est eum, & osculabatur, dixitque patri eius: Amas eum? Et ille respondit: Etiam. Et rursus dixit ei: Omninò diligis eum? Respondit; Etiam. Hæc cum audisset abbas, dixit ei: Tolle ergò si amas eum, & mitte in furnũ, sic modò dum ardet furnus. Et tenens eum pater suus, iactauit eum in furnum ardentem. Statim autem furnus factus est sicut ros. Ex qua re adquisiuit gloriam in tempore illo, quemadmodum Abraham patriarcha. Ibid. num. 6.

EXEMPLVM CLVIII.

Obedientem fratrem abbas Pambo super omnes alios fratres magnificè commendauit.

VEnerunt aliquando fratres quattuor de Scychi ad abbatem Pambo, vestiti pelliceis tunicis, & indicauit vnusquisque eorum virtutem alterius, non præsente eo de quo loquebatur. Vnus namque ex eis ieiunabat multum, alter verò nihil possidebat, tertius autem habebãt plurimã caritatem. De quarto autem dicebant, quia xxij. annos haberet in obedientiã permanens seniorum. Respondit autem eis abbas Pambo. Dico vobis, quia istius virtus maior est quàm ceterorum, quoniam vnusquisque vestrum virtutem, quam possidet, cum voluntate propria retinuit. Hic autem voluntatem suam abijciens, alienæ se voluntati seruum fecit. Tales enim viri confessores sunt, si vsque ad finem ita permanserint. Ibidem, num. 9.

EXEMPLVM CLIX.

Obediens Ioannes aridum lignum aquam longius adferens per tres continuos annos irrigauit, donec grãdi miraculo vireret, & obedientiæ fructum produceret.

NArrauerunt de abbate Ioanne breuis staturæ, quod perrexit ad quendam senem Thebæum genere, commorantem in Scychi, qui sedebat in eremo. Tollens autem aliquando abbas eius lignum siccum plantauit, & dixit ei: Per singulos dies mitte ei ad pedem eius lagenam aquæ donec fructum faciat. Erat autem longè ab eis aqua, ita vt à sero pergeret, & mane veniret. Post tres autem annos viruit lignum illud, & fructum fecit. Sumens autem ex fructu eius senex, attulit ad Ecclesiam, & dixit fratribus; Accipite, & manducate fructum obedientiæ. Ibid. num. 12.

EXEMPLVM CLX.

Humilis monachus alteram maxillam præbens obsessæ percutienti, dæmonem effugauit.

DIxit abbas Daniel, quod erat in Babylonia filia cuiusdam primarij, dæmonium habens. Pater autem diligebat quendam monachum, qui dixit ei: Nemo potest curare filiam tuam, nisi quos scio solitarios, & si perrexeris ad eos, & rogaueris eos, tamen non adquiescent facere propter humilitatem, sed hoc facient, quando venient afferentes venalia quæ operantur, quibus aduenientibus dicite vos emere velle quę vendũt, & dum venerint in domũ preciũ accepturi, dicetis eis vt faciant orationem, & credo quia saluabitur filia tua. Exeuntes ergò in plateam inuenerũt vnum senem sedentẽ, vt venderet sportellas suas. Et tulerunt eum secum in domum, vt ibi precium sportarum acciperet. Et cum intrasset monachus ille in domum, venit puella illa, quæ à dæmone vexabatur, & mox dedit alapam monacho illi. Ille au-

tem conuertit ei & aliam maxillam secundum diuinum præceptum. Dæmon autem coactus, clamare cœpit. O violentia mandatorum Christi, Iesus expellit me hinc. Et statim mundata est puella illa. Cum autem venisset ad senes monachus ille, indicauit eis quod factum fuerat, & glorificauerunt Deum, & dixerunt: Consuetudo est diabolicæ superbiæ, humilitate mandatorum Iesu corruere. lib. de humilitate. num. 5.

EXEMPLVM CLXI.

Tentationibus & tribulationibus nisi conculcatus fuerit homo, non poterit esse monachus.

ABbas Moyses dixit fratri Zachariæ. Dic mihi quid faciam. Ille autem hoc audiens iactauit se pronus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas pater? Dixit autem ei senex: Crede mihi fili Zacharia, quia vidi Spiritum sanctum descendentem in te, & propterea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullam suam de capite, misit illam sub pedibus suis, & conculcans dixit: Nisi ita conculcatus fuerit homo, nō potest monachus esse. Ibid. num. 7.

EXEMPLVM CLXII.

Ordinem Diaconatus Theodorus exercere nō audet, quia se dissimilem sensit columnæ ignæ sibi cælitus ostensæ.

DIcebant de abbate Theodoro, quia cum factum fuisset diaconus in Scychi, non adquiescebat ministrare sed huc atque illuc fugiebat. Et iterum senes adducebant eū, dicentes: Non derelinquas ministerium tuum. Dixit autem eis abbas Theodorus. Dimittite me, vt deprecer Dominum Deum, & si ostenderit mihi quia debeo stare in loco ministerij huius, faciā. Et dum deprecaretur Dominum dicebat: Si voluntas tua est Domine, vt stem in hoc ministerio, demonastra mihi. Et ostensa est ei columna ignis de terra vsque ad cælum, & vox insonuit, dicens: Si potes fieri vt columna hæc, vade ministra. Ille autē hoc audiens, statuit apud se nullatenus acquiescere. Qui cum venisset ad Ecclesiam pœnitentiam egerunt apud eum fratres, dicentes: Si non vis ministrare, calicē saltem tene. Et non acquieuit eis, dicēs: Si non me dimittitis, discedo de loco isto. Et ita recesserunt ab eo. Ibid num. 9.

EXEMPLVM CLXIII.

Diffamationem de fornicatione Macharius patientissime tulit.

INterrogatus abbas Macharius, pro qua causa in Scychi habitauerit, dixit: Quādo eram iuuenis, & sedebam in cella mea in Aegypto, tenuerunt, & fecerunt me clericum in vico. Et cum nollem acquiescere ad ministrandum, fugi ad alium locum, & venit ad me quidam sæcularis homo, sed vita religiosus, & tollebat à me opus quod fecissē manib. meis, & ministrabat mihi quæ necessaria erant. Contigit autem (tentante diabolo) vt virgo quædam in vico illo vitiata à quodam iuuene in lapsum caderet, & cū in vtero cōcepisset, interrogata quis esset, de quo in vtero haberet, illa dicebat, quia hic solitarius est, qui mecum dormiuit. Exeunte autem de vico illo comprehenderunt me, & adducentes ad vicum, appēderunt in collo meo cacabos, & ollas, & ansas vasorum, & miserunt me circuire in vico illo, per viam cædentes, atque dicentes. Hic monachus corrupit filiam nostram, tollite, tollite eum. Et cæciderunt me pene vsque ad mortem. Superueniens autem quidam senex, dixit: Quamdiu cæditis monachum istum peregrinum? Ille autem, qui mihi solebat ministrare necessaria, sequebatur retro cum verecundia. Etenim etiam ipsum contumelijs multis affecerunt dicentes: Ecce solitarius monachus, cui tu testificabaris, quid fecit? Et dixerunt parentes puellæ illius: quia non dimittimus eum, donec fideiussorem præbeat, qui pascat eam. Et dixit illi, qui mihi ministrare solebat, & dedit fidem. Et reuersus sum in cellam meam, & dedi ei quantas habui sportellas, dicens: Vende illas, & da illi mulieri meę manducare. Dicebam autem in animo meo. Machari, ecce inuenisti tibi mulierem, opus habes modo amplius laborare, vt pascas eum. Et operabar non solum in die, sed etiam in nocte, & transmittebam ei. Cum autem venisset tempus infelici illi vt pare-

ret, traxit plurimos dies in dolore, & non parieb.t. Dicunt ergo ei. Quid est hoc? Et illa dix.t: Scio quare torqueor. Et diu interrogata à parentibus suis, quare? respondit, quia illi monacho crimen imposui, & fallès imposui illi criminando eum iniustè, cum ipse non habeat caussam, sed iuuenis ille talis ipse mecum dormiuit, & hoc fecit. Audiens autem verba hęc minister meus, gaudens venit ad me, & dixit, quia non potuit parere puella illa, donec confitêretur, quia tu nullam caussam in cóceptu eius habuisses, & quia mẽtita sit aduersum te. Et ecce, omnes habitatores vici illius volũt venire huc ad cellam tuam, glorificare Deũ, pęnitentiam apud te acturi. Ego autem audiens ista à ministro meo ne affligerent me homines, surrexi, & fugi huc in Scythi. Et hoc est principium caussæ propter quã hic habitare cœpi. Ibidem, num. 11.

EXEMPLVM CLXIIII.

Humilitatem Macharij dæmon imitari non potuit, licet ieiunia, vigilias, & cetera potuisset imitari.

PRæteriens aliquando prædictus abbas Macharius à palude ad cellam suam, reuertens portabat palmas. Et ecce, occurrit ei diabolus in via cum falce messoria Voluit autem eum percutere falce illa, sed non potuit. Et dixit ei: multas violentias patior à te Machari, quia non possum præualere aduersum te. Ecce enim quid quid tu facis, & ego facio. Ieiunas tu, ego penitus non manduco: vigilas tu, ego penitus non dormio. Castus es tu, & ego nullius feminæ vnquam contubernio sum vsus, diuitijs tu renunciasti, & mihi nullę omnino diuitiæ sunt, neque eas habere concupisco vnum est autem, in quo me superas. Et dicit ei abbas Macharius: Quid est illud? Respondens diabolus dixit: Humilitas tua, per quam non valeo aduersum te. Ibidem, num. 12.

EXEMPLVM CLXV.

Patienter abbas Moyses de Ecclesia pelli, se sustinuit.

DIcebãt de Abbate Moyse, quod factus esset clericus, & imposuerunt ei super humerale. Et dixit ei Archiepiscopus. Ecce factus es candidatus abbas Moyses. Et ille respondit: Putas à foris, Domine Papa, vel intus? Volens autem Episcopus probare eum, dixit clericis: Quando intrat abbas Moyses ad altare, expellite eum, & sequimini, vt audiatis quid dicat. Cum autem cœpissent foras mittere eum, dicebant: Exi foras Aethiops. Ille vero egrediens, dicebat. Bene tibi fecerunt cinerose & cacaba te, quia cum homo non sis, quare te in medio hominum dare præsumpsisti? Ibidem, num. 13.

EXEMPLVM CLXVI.

Linguam & os refrenans Agathon, quamuis iuuenis, inter abbates computari meruit.

NArrauit abbas Ioseph, quia sedentibus nobis aliquando cum abbate Pastore, nominauerit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Iuuenis est, & quare eum appellas abbatem? Et dixit abbas Pastor: Quia os suum fecit eum appellari abbatẽ. Ibidem, num. 17.

EXEMPLVM CLXVII.

Humilis senex ad præceptum Archimandritæ porcos pascit, flagello ducit, & reducit.

SEnex quidam erat solitarius vacans in eremo, & dicebat in semetipso, quod perfectus esset in virtutibus. Hic orauit Dominum, dicens: Ostende perfectioni meę quod deest mihi vt faciam. Volens autem Deus humiliare cogitationes eius, dixit; vade ad illum Archimandritam, & quidquid dixerit facito. Reuelauit autem Deus Archimandritæ illi antequam ille ad illum veniret, dicens: Ecce, solitarius ille venit ad te, dic ergò ei, vt tollat flagallum, & vadat, & pascat tibi porcos. Veniens ergo senex, pulsauit ostium, & ingressus ad Archimandritam illum, salutauerunt se, & cum sederent, dixit ei solitarius ille, qui venerant Dic mihi, qui faciam, vt sim saluus? ille dixit: Facies quodcumque dixero tibi? Et respondit: Etiam. Et dixit ei: Ecce tolle flagellũ, & vade pasce porco hos. Hi

Hi autem, qui eum nouerat, & audientes de eo, cum vidissent quod porcos pasceret, dicebant: Vidisti illum magnum solitarium de quo audiebamus? Ecce stupuit cor eius, & dæmonio vexatur, & pascit porcos. Videns autem Dominus Iesus humilitatem eius, quia ita patienter sustinebat opprobria hominum, præcepit ei iterum redire ad locum suum. Ibid.num.21.

EXEMPLVM CLXVIII.

Humilitate senis se inter hædos à sinistris ponendos computantis, dæmon ab obsesso fugatur.

VEnerunt quidam aliquando in Thebaidem ad quendam senem, habentem secum vnum, qui a dæmonio vexabatur, vt curaretur ab illo sene. Senex verò cum diu rogaretur, dixit dæmoni: exi maledictè sathana de factura Domini Dei. Et respondit dæmon seni: exeo, sed interrogo te vnum verbum, vt dicas mihi: Qui sunt hædi, & qui sunt agni? & dixit senex: Hædi quidem tales sunt qualis ego, agnos vero Deus scit. Et audiens dæmon clamauit voce magna dicens: Ecce propter humilitatem tuam exeo. Et exijt eadem hora. Ibid.num.27.

EXEMPLVM CLXIX.

Humilitate sua senex, qui interrogare alium voluit, dubij sui solutionem ab Angelo percipere meruit, quam septuaginta hebdomadarum ieiunio non meruit impetrare.

NArrauerunt de quodã sene, quod perseuerauerit ieiunãs septuaginta hebdomadas, semel in hebdomada sese reficiẽs. Hic autem postulabat à Deo de quodam sermone scripturarum sanctarum, & non reuelauit ei Deus. Dixit ergo in semetipso. Ecce tantum laborem insumpsi, & nihil profeci. Vado ergò ad fratrem meum, & requiro ab eo. Qui cum egressus clausisset ostium suum vt abiret, missus est ad eum angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomadæ, quas ieiunasti, non te fecerunt proximum Deo. Nunc ergò quia ita humiliatus es, vt ad fratrem tuum pergeres, missus sum indicare tibi sermonem. Et aperiens ei de re eadem quam quærebat, indicauit ei, & mox discessit angelus ab eodem. Ibid.num.33.

EXEMPLVM CLXX.

Humilis frater deceptione diaboli in specie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit, vide ne ad alium missus sis.

QVidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in angelum lucis, & dixit ei: Ego sum Gabriel, & missus sum ad te. Ille verò dixit ei: Vide ne ad alium missus sis. Ego enim non sum dignus, vt angelus ad me mittatur. Diabolus autem statim non comparuit. Ibid.num.35.

EXEMPLVM CLXXI.

Dæmon in forma Christi, senem humilem decipere non potuit.

NArrauerunt de quodam sene, quod, sedens in cella sua, & sustinens tentationes, videbat dæmones manifestè, & contemnebat eos. Cum autem diabolus videbat se vinci à sene, venit, & ostendit se ei, dicens: Ego sum Christus. Videns autem eum senex clausit oculos suos. Et dixit ei diabolus: Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos? Et respondens senex, dixit ei: Ego Christum hic nolo videre, sed in alia vita. Audiens autem diabolus, non cõparuit. Ibid num.37.

EXEMPLVM CLXXII.

Castrantes se ipsos ab Episcopis, & Summo Pontifice excommunicantur.

FRater aliquis contristabatur aduersus alium fratrem. Quod audiens ille, venit satisfacere ei. Ille autem non aperuit ostium cellæ suæ. Perrexit ergo ille ad quendam senem, & dixit ei caussam, & respondit ei senex: Vide ne quasi iustitiam habeas caussæ apud temetipsum in corde tuo, tamquam culpaturus fratrem tuum, vt teipsum iustifices, & illum reprehendas, sed propterea non tetigit Deus eius, vt aperiat tibi. Verumtamẽ hoc est quod dico

tibi, vt vel si ille peccauit in te, pęnas patiaris in corde tuo, quasi tu in illum peccaueris, & fratrem tuum iustifices, & tunc Deus dabit in corde illius concordare tecum. Et narrauit ei exemplum tale, dicēs: Duo quidam erant sęculares religiosi, & loquentes secum egressi sunt, & facti monachi, ęmulationem autem habentes vocis euangelicæ, sed non secundum scientiam, castrauerūt se quasi propter regna cælorum. Audiens autem hoc Archiepiscopus, excommunicauit eos. Illi autem putātes, quia bene fecissent, indignati sunt contra eum, dicentes: Nos propter regna cælorum castrauimus nos, & hic excommunicauit nos, eamus, & interpellemus aduersus eum Hierosolymorum Archiepiscopum. Abeuntes autem indicauerunt ei omnia. Et dixit ei Archiepiscopus Hierosolymitanus: Et ego vos excommunico. Ex quo iterum contristati, abierūt Antiochiam ad Archiepiscopum, & dixerunt ei omnia, quæ facta sunt circa se, & ille similiter excomunicauit eos. Et dixerunt ad seipsos. Eamus Roman ad Patriarcham, & ipse nos vindicabit de hominibus istis. Abeuntes ergò ad summum Archiepiscopum Romanę ciuitatis suggesserunt ei, quæ fecerant eis memorati Archiepiscopi, dicentes: Venimus ad te, quia tu es caput omnium; Dixit autem eis, & ipse, & ego vos, excommunico, & separati estis. Tunc defecerunt animo excommunicati toties, & dixerunt ad seipsos. Isti Episcopi sibi inuicem consensum dederunt, & consentiunt, propter quod in synodis congregantur. Sed eamus ad illum virum sanctum Epiphanium Episcopum de Cypro, quia propheta est, & personam hominum non accipit. Cum autem proximarent ciuitati eius, reuelatum est ei de ipsis, & mittens in occursum eorum, dixit: Ne intretis ciuitatem istam. Tunc illi in se reuersi dixerunt. Pro veritate nos culpabiles sumus, vt quid ergo nos ipsos iustificamus? etiam si nos illi iniustè excommunicassent, nunquid & iste propheta? Ecce enim Deus reuelauit ei de nobis. Et reprehenderunt semetipsos valde de culpa quam fecerant. Tunc videns Deus qui corda nouit, quia se pro veritate culpabiles fecerant, reuelauit Episcopo Epiphanio, & vltro misit, & adduxit eos, & consolatus eos suscepit in communionem. Et scripsit de his Archiepisopo Alexandriæ. Suscipe filios tuos, quoniam in veritate pœnitentiam egerunt. Et addidit senex, qui hoc exemplum narrauit, dicens: Hæc est hominis sanitas, & hoc est quod Deus vult, vt homo culpam suam proijciat ante Deum. Hęc cū audiuisset frater, fecit secundum verbum senis, & pergens pulsauit ostium fratris. Ille autem mox vt sensit eum, primus de intus pœnitentiam gessit, aperuitq; statim ostium, & osculati sunt se inuicem ex animo, & facta est inter vtrosque pax magna. Ibid. num. 39.

EXEMPLVM CLXXIII.

Humilitas destruit virtutem inimici.

DVo monachi, qui erant carnales fratres, habitabant simul, & volebat diabolus separare eos, nec poterat. Semel ergò vnus, qui erat iunior ætate, incendit lucernam, & posuit eam super candelabrum. Fecit autem opera sua dæmon, & euertit candelabrum. Pro qua re cœcidit eum maior frater cū ira. Ille verò pœnitentiam egit, dicens ei: Habe patientiā in me frater, & iterum accēdam eam. Et ecce virtus Domini venit, & torquebat dæmonem illum vsque mane. Dæmon autem nunciauit principi suo quod factum fuerat. Et audiuit sacerdos paganorum id quod retulerat demō, & egressus factus est monachus, & ab initio conuersationis suæ tenuit humilitatem, dicens. Humilitas soluit omnem virtutem inimici, sicut eos ego audiui loquentes, dicendo, quia quando perturbamus monachos, conuertitur vnus ex eis, & agens pęnitentiam, destruit omnem virtutem nostram. ibid. num. 4.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Beneuolentia sua abbas Pastor inuidi fratris saucium pectus sanauit.

SEnex quidam erat in Aegypto, antequā veniret illuc abbas Pastor. Ille autem habebat notitiam hominum, & multum honorem. Cum autem ascendisset abbas Pastor de Scythi cum suis, dimiserunt homines illum senem, & venerunt ad abbatem Pastorem. Inuidia autem tactus senex, male

malè loquebatur de eis. Hoc audiens abbas Pastor, cōtristabatur, & dixit fratribus suis: Quid faciemus de sene isto magno, quia nos in tribulationem miserunt homines, derelinquentes senem, & ad nos, qui nihil sumus, accendentes? Quomodo ergo possumus sanare eum? Et dixit eis: Facite eum aliquid gustare, & tollite vasculum vini, & eamus ad eum, & gustemus simul forsitan per hæc possumus sanare animam eius. Tulerunt ergo quos parauerant cibos, & perrexerunt ad eum, & dum pulsarent ostium, respondit discipulus eius, dicens: Qui estis? & illi responderunt. Dic abbati, quia Pastor est, & desiderat per vos benedici. Hæc autem nunciante ei discipulo eius, ille mandauit ei dicens: Vade & dic pulsantibus ostium quia non vacat mihi. Illi autē perseuerantes in caumate, dixerūt: Non discedemus, nisi meruerimus benedictionem senis. Senex autem videns perseuerantiam eorum, & humilitatem, compunctus aperuit eis. Et intrantes gustauerunt cum eo. Cū autem mādūcarent, dixit senex: In veritate dico, minus est quod audiui de vobis, centuplum est .n. quod video in opere vestro. Factus est ergo eis amicus ex illa die. lib. de caritate. num. 4.

EXEMPLVM CLXXV.

Conuertitur latro cum socijs Pafnutio cōtra mortem suum vini calicem potante.

DIcebant de abbate Pafnutio, quia non citò bibere vinum. Ambulans autem aliquando, superuenit in cōuentum latronum, & inuenit eos bibentes. Cognouit autem eum qui erat primus latronum, & sciebat quia non biberet vinum. Videns ergo eum de multo labore, impleuit calicem vini, & in alia manu tenuit gladium euaginatum, & dixit seni: Si non bibas, occidam te. Senex verò sciens, quia mandatum Dei vult facere, & volens eum lucrari, accepit & bibit. Ille verò princeps latronum pœnitentiam egit apud eum dicens: ignosce mihi abba, quia cōtristaui te. Et dixit ei senex: Credo in Deo meo, quia per hunc calicē faciet tecum misericordiam, & in hoc sæculo, & in futuro. Et respondit princeps latronum: Et ego credo in Deo, quia ex hoc non faciam alicui quidquam mali. Et lucratus est senex omne collegium latronum illorum per id, quod se propter Deū submisisset voluntati eorum. Ibid. num. 6.

EXEMPLVM CLXXVI.

Caritatiuus frater ansas de suis sportis resoluens alteri indigentis trasmisit.

DIcebant de quodam fratre, qui cum fecisset sportas, & imposuisset eis ansas, audiuit vicinum suum alium monachum dicentem: Quid facio, quia proximum est mercatum, & non habeo ansas quas imponam sportellis meis? Ille verò audiens resoluit ansas quas imposuerat sportis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce, istas superfluas habeo, tolle & pone in sportas tuas. Et fecit opus fratris sui proficere, proprium autē opus reliquit imperfectum. Ibid. num. 10.

EXEMPLVM CLXXVII.

Infirmis ministrare, ieiunium, & omnem pœnitentiam quidam senex dixit praecellere.

FRater interrogauit quemdam senem dicens: Duo sunt fratres, ex quibus vnus quiescit in cella sua, protrahens ieiunium sex dierum, & multum sibi laborem imponens, alter verò ægrotantibus deseruit. Cuius opus magis acceptum est Domino Deo nostro? Respondit ei senex: Si frater ille, qui sex diebus ieiunium seruauit appendat se per nares, non potest æqualis esse illi qui infirmantibus deseruit. ibid. num. 12.

EXEMPLVM CXXLVIII.

Caritatiui messores infirmum non volentem laborare, ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt.

PErrexerunt aliquando tres fratres ad messem; & susceperunt certum spatium, sexaginta modiorum, quod meterent. Vnus autem ex eis, prima ipsa die infirmari cœpit, & reuersus est ad cellam suam. Duo autem qui remanserunt, vnus alteri dixit: Ecce frater, vides, quia incur-

rit in ægritudinem frater noster; extorque ergo tu animo tuo parum, & ego similiter meo paululum, & credamus in Deo nostro, quia per orationes eius implebimus nos duo opera eius, & metemus partem ipsius. Cum ergo expleuissent messem totius loci illius, quem susceperant, venerunt accipere mercedes suas, & vocauerũt fratrem, dicentes: Frater veni accipe laborẽ tuum. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiã, qui non messui? Et illi dixerunt ei: Orationibus tuis consummata est messis, veni ergo & accipe mercedẽ tuam. Facta est ergo plurima contentio inter eos de hac re, illo .s. dicente, non accipio, quia non laboraui, illis verò non acquiescentibus, nisi & ipse acciperet partem suam, abierunt ad iudicium magni senis cuiusdam, & dixit ei frater ille? Perreximus nos tres, vt meteremus in agro cuiusdam ad mercedes, cum autem venissemus ad locum quem metere debebamus, ipsa prima die in ægritudinẽ cecidi, & reuersus sum in cellam meam, ne vna quidem die metere preualens cum eis, & nunc cogunt me fratres isti dicententes: Veni accipe mercedem quam nõ laboraui. Dixerunt autem & ille fratres: Reuera tres fuimus, & perreximus metere, & suscepimus spatium sexaginta modiorũ quod meteremus, & si fuissemus toti tres cum grandi labore vix potuissemus explicare illud. Orationib. autem fratris huius nos duo velocius quã tres potuimus, & demessuimus agrum, & diximus ei: Veni accipe mercedes tuas, & non voluit. Hæc audiens senex, miratus est, & dixit vni de monachis suis, percute signum in cella fratrum, vt cõgregentur hic omnes. Qui cum venissent, dixit eis: Venite fratres, & audite hoc iustum iudicium, & indicauit eis omnia senex, & adiudicauit illum vt acciperet mercedes suas, & faceret ex eis mercedibus, quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus, & plorans, & se præiudicatum fuisse dicebat. Ibid. num. 13.

EXEMPLVM CLXXIX.

Tantum fratrem sancti patres ad ecclesiam ductum, aqua perfuderunt, & pro eo orarunt.

DIcebat quidam senex, quia patres nostri consuetudinem habuerunt venire ad cellas nouorum fratrum, qui solitarij conuersari volebant, & visitabant eos, ne quis eorum à dæmonibus circumueniretur, & à cogitatione sua læderetur, & si quando aliquis eorum inueniebatur læsus, adducebant eum ad ecclesiam, & ponebatur peluis cum aqua, & fiebat oratio pro eo qui tentationibus laborabat, & lauabant omnes fratres manus suas in peluim, & perfundebatur aqua illa frater qui impugnabatur, & ita statim purgabatur. Ibidem num. 14.

EXEMPLVM CLXXX.

Infirmi & vlcerosi senis saniem frater plenus victoria, & caritate potauit.

QVidam frater erat minister cuiusdam patris. Contigit autem vt vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum fętore profflueret. Dicebat autẽ in cogitatu suo frater ille, qui ei deseruiebat: Discede hinc quia non poteris sustinere fętorẽ putredinis huius. Ille vero frater vt reprimeret huiusmodi cogitationem suã, tulit vas aquæ, & diluit vulnus senis illius, & reccollegit ipsam aquam in vas, & quoties sitiebat ex ipsa bibebat. Cœpit autem iterum cogitatio sua sollicitare eum, dicẽs: Si non vis fugere, saltem non bibas fętorẽ hunc. Frater autem ille laborabat, & toleranter ferebat, bibens lauaturam senis illius. Et cum ita ministraret seni illi, vidit Deus laborem caritatis illius, & illam lauaturam vulneris in aquam mundissimam vertit, & senem inuisibili medicamento sanauit. Ibid. nu. 16.

EXEMPLVM CLXXXI.

Peccatores diuersimodè impediuntur à sua salute.

DIcebat abbas Daniel, qui erat discipulus abbatis Arseni, quod narrauit ei abbas Arsenius, tamquã de aliquo alio, puto tamen quod de se dicebat, quia dum sederet quidam in cella sua, venit vox dicens ei; Veni, ostendam tibi opera hominum. Et surgens abijt, & duxit eum ad quendam locum, & ostẽdit ei Aethyopem incidentem ligna, & facientem sarcinam ma-

magnam, & tentabat portare eam, & non poterat, & pro eo vt auferret ex sarcina illa, ibat iterum, & incidebat ligna, & addebat ad sarcinam, hoc autem faciebat diutius. Et procedens paululum ostendit hominem rursus stãtem super lacum, & haurientem aquam ex eo, & infundentem in cisternam perforatam, quæ cisterna ipsam aquam iterum refundebat in lacum. Et dixit ei iterum. Veni ostendam tibi aliud. Et ecce vidit templum, & duos viros sedentes in equis, & portantes lignum transuersum, vnum contra vnum. Volebant autem per ianuam introire in templum, & nõ poterant propter lignum illud quod transuer sum portabant, & non inclinantes se vnus post alium, vt fieret illud dignũ directum, remanserunt foris extra ianuam. Et cum interrogasset quid hoc esset, ille respondit ei: Hi sunt qui portant velut iniustitia superbiæ iugum, & nõ humiliati sunt vt corrigerent se, & ambularent humiliter in via Christo, propter quod & remanserunt foras à regno Dei. Ille autem qui ligna incidit, homo est in peccatis multis, & pro eo vt pœnitentiam agat, & subtrahat se à peccatis suis, magis alias iniquitates adhibet supra, iniquitates suas. Qui autẽ aquã implet, homo est qui bona quidem facit, sed quia habet etiam in eis permixta mala, per hoc perdit etiam & bona opera sua. Qua propter conuenit omnem hominem sobrium esse in considerandis operibus suis, ne in vanum videatur sustinere labores. lib. de prauidentia, num. 1.

EXEMPLVM CLXXXII.

Patiens ad iniurias nonna Piterij, sancto Piterio meritis antefertur.

NArrauit sanctus Basilius Episcopus dicens. Fuit quædam virgo in quodam monasterio feminarum, quæ stultam esse ac dæmonem se habere simulabat, quæ vsque adeo ab hominibus alijs pro horrore habebatur, ita vt nec cibum quidem cum ea acciperent. Talem si quidem vitam elegerat, vt à coquina nunquam recedens, totius illic ministerij impleret officium. Et erat secundum vulgare prouerbium vniuersæ domus spongia, impleta in se reb. probans quod in sanctis libris scriptum legimus. Si quis, inquit, ex vobis putat esse se sapientem in hoc mundo, stultus fit, vt sapiens fiat. Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus seruiebat. Cæteræ autem virgines tonsæ cucullis cooperiebantur. Nullam aliquando hanc potui de quadringentis virginib. videre manducantem, nunquam per omne æuum suum sedit ad mensam, à nulla vel modicam partem panis accepit, sed micas tantum detergens illarum mensarum, & abluens ollas his solis alimonijs contenta viuebat. Nulli vnquam fecit iniuriam, nulla ipsius murmur audiuit, nulli aut parum, aut satis locuta est. Et certe cum ab omnibus cæderetur, cum omnium viueret odio, maledicta omnium sustineret, sancto Piterio, cui hoc vocabulum erat, probatissimo viro semperq. in deserto viuenti, astitit angelus Domini quadã die, sedenti in loco, q dicitur Porfirice, affatusq. est eum his verbis: Cur, inquit, grande aliqd te esse credis vt sanctus in hoc degens loco? Vis videre mulierem te sanctiorem? vade ad Tabenensiotarium monasterium feminarum, & vnã ex ipsis illic inuenies, in capite habentem coronam, ipsam cognosce te esse meliorem, quæ dum contra tantum populum sola diebus ac noctibus pugnat, cor ipsius numquam à Deo recedit. Tu autem vno in loco residens, nec quoquã aliquando progrediens, per omnes vrbes animo & cogitatione vagaris, Statimq; ad supra dictum monasterium venit, & magistros fratrum rogauit, vt introducerent eum ad habitaculum feminarum. Quem mox illi vt virum gloriosum, virum etiam prouectioris ætatis, cũ grãdi fiducia introduci fecerunt. Ingressus autem, omnes sorores desiderauit inspicere, inter quas solam illam, pro qua venerat, non videbat. Ait autem ad postremam. Oẽs, inquit, mihi adducite, de esse. n. mihi videtur aliqua. Dicunt ad eum; Vnam stultam habemus intrinsecus in coquina, sic. n. eã quæ à dæmonio vexatur appellant. Et ait ille: Exhibe te & mihi ipsam quoque; vt eam videam. Quo audito, supra memorata vocare cęperunt. Quæ cum nollet venire, sentiens, vt credo, aliquid, aut fortassis hoc ipsum diuina reuelatione cognoscens, dixerunt ei. Sanctus Piterius te videre desiderat, erat autẽ vir fama & nomine grandis. Cumque ei fuisset exhibita,

bita & vidisset pannos in fronte ipsius inuolutos, proiecit se ad pedes eius, dicens: Benedic me, inquit: Rursus, ad ipsius pedes & ipsa corruēs. Tu me inquit, benedic Domine. Omnes verò sorores obstupuerunt simul, dicentes: Noli abba talem tibi facere iniuriam, fatua est enim ipsa quem cernis. Tūc sanctus Piterius ipsis omnibus ait: Vos magis estis fatuæ, nam hæc & vestra & mea est nōna. Hoc enim nomine vocant illi feminas spirituales. Et deprecor Deum, ait, vt ita dignus in die iudicij merear iuueniri. Quo audito, omnes simul ad pedes ei⁹ prociderunt singulæ varia peccata & propria confitentes. Alia autem abluens sordes catini, supra eā se fudisse dicebat, aliæ verò colaphis eam à se verberatam sæpè memorabant, aliæ nares ipsius sinapi impletas à se esse deflebant. Ceteræ quoque diuersas referebāt se ei iniurias irrogasse, pro quibus omnibus sanctus ille fusis Deo precibus, egressus est. Post paucos autem dies non ferens illā tantam sui gloriam, tātoq; se nolens sororum honore cumulari, grauariq; credens singularum excusationibus, egressa de monasterio illo occultè, quo ierit, in quē se merserit locum vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam peruenire. Ibid. num. 2.

EXEMPLVM CLXXXIII.

Delitijs carnis nimis indulgens femina in inferna demergitur, sed virgo ipsius filia ex visione gloriæ taciturnitate patris sui, & suppliciorum matris multitudine magnitudineq; conuertitur.

NArrauit quidam senex dicens, quia erat quædam virgo prouecta ætate, valdeq; profecerat in timore Dei. Et interrogata à me, quæ res eam ad hanc perduxit conuersationem, illa ingemiscens ita cœpit dicere: Mihi quidem, ò mirabilis vir, cum adhuc essem paruula, erat pater modestus ac mansuetus moribus, debilis verò & infirmus corpore, qui ita vixit, curam suam agens, vt vix aliquando videretur ab his, qui in eo habitabant vico. Terram autem suā assiduè operabatur, & ibidem semper occupabat vitam suam. Si quando forte sanus fuisset, fructus culturæ suæ domum portabat. Plurimū autē temporis in lecto languoribus detinebatur, tātaque ei erat taciturnitas, vt ignorantibus eum sine voce crederetur esse. Mater vero mea erat è contrario curiosa, absque modo, & quę vltra omnes quæ erant in regione hac turpior esset. Sermones verò eius ita ad vniuersos mouebantur, vt putaretur omne corpus eius lingua eius esse. Lites frequentes committebantur ad omnes ab ipsa. In ebrietate autem vini cum viris luxuriosis demorabatur. Dispensabat autem & ea quæ domi erant tamquam meretrix pessima, vt etiam substantia multa valde non potuisset nobis sufficere. Nam & huic à patre meo delegata erat cura domus. Corpore autem suo ita in turpitudine abvtebatur, vt pauci de vico illo potuissent effugere libidinem eius. Nunquam corpori eius morbus, vel aliqua infirmitas occurrit, nec dolorem aliquem sensit, sed à natiuitate vsque ad vltimum diem suum integrum, sanumq; corpus suum possidebat, nec ei quidquam aduersi, quod voluptatem eius aliqua ex parte minueret, accidebat. Inter hæc contigit, vt pater meus longa ægritudine fatigatus moreretur, & continuo aer commotus est, & pluuia, & coruscatione, atq. tonitrua aerem conturbabāt, & neque die neque nocte imber cessans triduo super lectum sine sepultura fecit eum manere, ita vt homines vici illius mouentes capita sua admirarentur quod tantum malum vniuersos lateret, dicentes. Sic Dei inimicus erat iste, vt nec terra eum recipiat ad sepulturam. Sed tamen ne intra domum membra eius dissoluta ingressum habitantibus prohiberent, imminente adhuc aere turbido, & pluuia descendente, vix aliquando eum sepulturæ tradidimus. At vero post hæc mater mea accepta licentia, cum improbitate maxima corporis sui vtebatur libidine, & prostibulum deinde faciens domum suam, in tanta luxuria vixerat atque delitijs, vt cum paruula essem deficeret nobis substantia nostra. Vix autem aliquando cum timore, sicut mihi videbatur, morte illi adueniente, tantam meruit funeris prosperitatem, vt etiā putaretur aer simul exequijs deseruire funeris eius. Ego autem post obitum eius, puellarem egressa ætatem, & desiderijs titillationibusq. iam corpus meum permouentibus, in quadam die ad vesperam, vt

fieri

fieri solet, cogitare cœpi atque cōsiderare, cuius vitam eligerem sequendam, vtrū patris, qui modeste & mansuetè ac sobriè vixit, sed rursus recogitabam illud, quia nihil in vita sua consecutus est boni, sed per omne tēpus in infirmitate & tribulatione consumptus est, & ita vitæ suæ finem accepit, vt nec sepulturā eius terra reciperet. Si igitur bona esset huiusmodi conuersatio apud Deum, quare ergo tantatorū malorum pater meus pōdus esset consecutus, qui sic viuere elegit. Sed sicut mater (cogitatus meus inquit) bonum est viuere & tradere voluptatibus & luxuriæ corpus, ac libidini.

Etenim illa nullū opus turpe prætermisit. In ebrietate autem omne tempus in columis atque prosperè degens, ita vitam suā expleuit. Quid ergo? Sic oportet me viuere sicut mater. Melius est enim proprijs oculis credere his quæ manifesta, & cognita sunt, & nihil prætermittere. Et cum placuisset mihi miserę eius me constituere vitę sectatricem, superuenit nox, & cōtinuo mihi sopor accidit. Post hos sermones astitit mihi quidam, grandis quidem corpore, aspectu autem terribilis. Deinde intuendo me perterrens iracunda visione, & aspera voce interrogabat me: Dic mihi, inquit, puella, qui sunt cogitatus cordis tui? Ego autem ab aspectu eius & habitu tremefacta, neque aspicere in eum audiebam. Maiori vero voce iterum iussit, vt ea quæ mihi placuerant, pronūciarem. Ego autem prę timore dissoluta, & omnium oblita cogitationum, nihil esse dicebam. Ille verò negante me, reuocabat in memoriam vniuersa, quæ in corde meo tractaueram. Ego autem conuicta, ad precem conuersa, supplicabam veniam cōsequi, & caussam ei narrabam huiusmodi cogitatus. Qui ait mihi: Veni igitur, & vide vtrosque patrem, & matrem, & quā volueris vitam deinde elige tibi. Et apprehendens manum, trahebat me. Ducens autem in quendam campum paradisos multos habentem, & diuersos fructus, variasq. arbores, & pulchritudinem inenarrabilem, introduxit me illuc. Occurrens autem mihi pater meus amplexatus est, & osculabatur me, filiam me vocans. Ego verò complexa eum, rogabam vt manerem cum eo. At ille: Nunc, inquit, non potes hic esse, sed si vestigia mea sequi volueris, venies huc nō post multum tempus. Cum autem adhuc ego deprecarer manere cū ipso trahens me rursus per manum is qui eo me duxerat: Veni, ait, ostendam tibi & matrem tuam, quæ igni exuritur, vt scias ad quem horum velis declinare viam tuam. Statuens autem me in domo tenebrosa atque obscura omnino perturbatione stridoreq; repleta, ostendit mihi fornacem ignis ardentem, & pice feruentem, & quosdam illic terribili aspectu stantes supra fornacem. Ego autem inspitiēs deorsum, video matrem meam in fornace vsque ad collum demersam, stridētemque dentibus, & igni ardentem, & vermium multum fœtorem fieri. Vidēs autem me illa, filiam me vocans, cum vlulatu clamabat. Heu, me, inquit, filia de proprijs operibus hoc patior, quia quasi deliramēta mihi videbantur vniuersa, quæ de sobrietate erant. Opera autem fornicationis, & adulterij non mihi videbantur esse tormenta. Ebrietatem vero, & luxuriam non arbitrabar esse pœnas, & ecce propter libidinem paruam quantam recipio flammā quātasq; sustineo pœnas. Ecce propter exiguas delitias quanta exsoluo tormēta. Ecce pro contemptu Dei quales recipio mercedes. Apprehenderunt me vniuersa innumerabilia mala. Nunc tempus auxilij filia, nūc recordare nutrimentorum filia, quæ à me consecuta es, nunc retribue beneficium, si quid boni aliquando à me accepisti. Miserere ergo mei, quę ardeo in igne, & ab ipso consumor. Miserere mei, quæ in huiusmodi cruciatibus examinor. Miserere mei filia, & porrigens manum tuam educ me de loco isto. Me autem recusante hoc facere, propter eos qui ibi astabant, rursus cum lacrymis clamabat. Filia mea adiuua me, & noli despicere fletum matris tuæ. Memento doloris mei in die parturientis te, & ne me despicias, quæ in gehenna ignis depereo. Ego autem voce eius ac lacrymis commota humanum aliquid patiebar, & cœpi cum clamore condolens ei ingemiscere. Exsurgentes verò hi qui in domo erant mecum, & accendentes ignem, caussam mugitus mei interrogabant me. Ego autem narraui eis omnia quæ videram. Sicque vnum deliberaui hoc, vt patris mei sequerer vitam, certa facta per ineffabilem misericordiam Dei, quæ pœnæ repositæ sint his, qui maligne viuere volunt. Talia si quidem illa beata virgo ex ipsa visione recognoscēs, mul-

multam esse à Deo bonorum operum retributionem, & malorum actuum, & turpis vitæ maximas esse pœnas annunciabat. Ideoq; efficiamur melioris consilij nobismetipsis, vt possimus beati fieri. Ibidem, numero 3.

EXEMPLVM CLXXXIV.

Eucharistiam in formam pueri mutatam, & ab angelo in partes sectam, quidam dubitans senex aspexit.

NArrauit abbas Daniel, qui fuit discipulus abbatis Arsenij, dicens: Dixit abbas pater noster Arsenius de quodam sene, qui erat magnus in hac vita, simplex autē in fide, & errabat pro eo quod erat idiota, & dicebat nō esse naturale corpus Christi panem quem sumimus, sed figuram solū eius esse. Hoc autem audientes duo senes, quod diceret hūc sermonē, & scientes quod magnus esset in vita, & cōuersatione, cogitantes verò quia innocenter & simpliciter diceret hoc, venerunt ad eum, & dicunt ei: Abba, sermonem audiuimus cuiusdam infidelis, qui dicit quia panis quem sumimus, non naturale est corpus Christi, sed figura est eius. Senex autem dixit eis: Ego sum qui hoc dixi: Illi autem rogabant eum dicētes: Abba non sic teneas, sed sicut Ecclesia Catholica tradidit: nos autem credimus quia panis ipse corpus est Christi, & calix iste sanguinis Christi, secundum veritatem, non secundum figuram. Sed sicut in principio puluerem de terra accipiens, plasmauit hominem ad imaginem suam, & non potes dicere quia non erat imago Dei, quamuis incomprehensibilis: ita & panis quem dixit, quia corpus meum est, credimus quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait illis. Nisi re ipsa cognouero, non mihi satisfacit ratio vestra. Illi autem dixerunt ad eum: Deprecantes Deum hebdomada hac de mysterio hoc, credimus quod Deus reuelabit nobis. Senex verò cū gaudio suscepit sermonem istum, & deprecabatur Deum, dicens: Domine, tu cognoscis, quia non per malitiam incredulus sum rei huius, sed per ignorantiam, ergo reuela mihi Domine Iesu Christe quod verum est. Sed & illi senes abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum, dicentes: Domine Iesu Christe reuela illi seni mysterium hoc, vt credat, & non perdat laborem suū. Exaudiuit ergo Dominus vtrosque, & hebdomada completa, venerunt Dominica die ad Ecclesiam, & sederunt ipsi tres soli super sedile de scirpo, quod in modum fascis erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti sunt autem intellectuales oculi eorū, & quando positi sunt panes in altari, videbatur eis tantummodo tribus tāquam puerulus iacens super altare. Et cum extendisset presbyter manus, vt frangeret panem, descendit angelus Domini de cælo habens cultrum in manu, & secauit puerulum illum, sanguinem vero eius accipiebat in calicem. Cum ergo presbyter frangeret in paruas partes panem, etiam angelus incidebat pueri membra in modicas partes. Cum ergo accessisset senex, vt acciperet sanctam communionem, data est ipsi soli caro cum sanguine cruentata. Quod cum vidisset pertimuit, & clamauit, dicens: Credo Domine, quia panis qui in altari ponitur corpus tuum est, & calix tuus est sanguis. Et statim facta est caro illa in manu eius panis secundum mysterium, & sumpsit illud ore suo agens gratias. Deo Dixerunt autem ei senes: Deus scit humanam naturam, quia non potest carnibus crudis vesci, & propterea transfigurauit corpus suum in panem, & sanguinem suum in vinum, his qui illud fideliter suscipiunt. Et agentes Deo gratias, de sene illo, quia non permisit Deus perire laborem eius, reuersi sunt omnes tres cum gaudio ad cellas suas. lib. de prauidentia, num. 5.

EXEMPLVM CLXXXV.

Dæmon cum pluribus ampulis frater tentaturus perrexit.

ABbas Macharius habitabat in loco valde deserto, erat enim solus in eo solitarius. In inferiori verò parte erat alia solitudo, in qua habitabant plurimi fratres. Obseruabat autem senex id iter, & vidit satanam venientem in habitu hominis, vt transiret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica linea indutus, valde vetusta,

tusta, & per totum perforata, & per omnia foramina eius pendebant ampullæ. Et dixit ei senex: O he maior quo vadis? Et ille dixit: Vado commouere fratres. Senex autem dixit ei: Et vt quid tibi ampullas istas? & dixit: Gustū fratribus porto. Et dixit ei senex: Et omnes cum gustu portas? Et respōdit: Etiam, vt si vnum alicui non placet, offeram aliud, si autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, vt modis omnibus vel vnum placeat eis. Et cum hæc dixisset, transijt: & obseruabat senex custodiens vias, donec ille iterum remearet. Et cum vidisset eum senex, dixit ei: Saluus sis. Et respondit: vbi mihi sa us? Et dixit ei senex: Quar ? Et respōdit, quia modo omnes sanctificati sunt, & nemo mihi adquiescit. Et dixit ei senex: Neminem ergo habes amicum. Respondit: Vnum tantum habeo fratrem ibi, qui ipse mihi solus acquiescit, & quando videt me, conuertitur ad me velut ventus. Senex verò dixit ei: Et quomodo vocatur ille frater? Respondit ei, Theopentus. Et cum hæc dixisset, transijt. Surgēs autem Macharius, perrexit ad inferiorem eremum. Quod cum vidissent fratres, acceperunt ramos palmarum, & occurrerūt ei obuiam, & singuli eorum parabant cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autē inquirebat, quis inter eos Theopentus vocaretur in loco isto, & inueniens eum, intrauit in cellam eius. Theopentus verò suscepit eum cum gaudio. Cum ergo cępissent secretè loqui, dixit ei senex: Quomodo circa te est frater? Et ille dixit: ad præsens orationibus tuis bene. Dixit ei senex: Non impugnant te cogitationes? Et ille dixit; ad presens bene sum, erubescebat enim dicere. Et dixit ei senex: Ecce quot annos habeo in conuersatione loci istius, & omnes honorant me, & tamen in hac senectute mea infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theopentus, dicens: Crede abba, quia & mihi. Senex autē simulabat, & alias cogitationes esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dixit ei: Quomodo ieiunas? & dixit: Ad nonam. Et dixit ei senex: Ieiuna vsque ad vesperam, & abstine, & reuolue euangelio, vt memoriter retineas ea, sed & alias residuas ex animo meditare scripturas, & si tibi ascenderit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim Dominus adiuuabit te. Et corrigens senex fratrem illum, reuersus est in solitudinem suam. Et cū obseruaret, vidit iterum dæmonem illum, & dixit ei: Quo vadis iterum? Et ille respōdit, commouere fratres, & abijt. Dum autē reuerteretur, dixit ei senex: Quomodo sunt fratres illi? Et respondit ille: Malè. Senex autem dixit: Quare? Et ille respondit: Quia omnes sancti sunt, & maius malum, quia & vnum quem habui amicum, & obedientem mihi, etiam & ipse (nescio tamē vnde) subuersus est, & nec ipse mihi acquiescit iam, sed omnibus sanctior factus est. Et propterea iuraui me iam non calcare locum illū, nisi post longum tempus, & hoc dicens transijt, relinquens senem. Sanctus verò senex intrauit in cellam suam, adorās & gratias agens Deo. Ibid. num. 11.

EXEMPLUM CLXXXVI.

Euchareſtiam in formam pueri mutatam, deuotiſſimus Plegus abbas aſpexit, & amplexus puerum dulcia oſcula Chriſti labijs fixit.

QVidam presbyter fuit religiosus valde, Plegus nomine, frequenter missarum sollemnia celebrans ad corpus sancti Nyni Episcopi & Confessoris. Qui cum digno moderamine sanctam Christo propitio duceret vitam, cœpit omnipotentem Deū pulsare precibus, vt sibi monstraret naturam corporis Christi & sanguinis. Itaque non ex infidelitate, vt assolet, sed ex pietate mentis ista petiuit. Fuerat enim à pueritia diuinis legibus imbutus, & propter amorem superni regis olim patriæ fines & dulcia liquerat arua, vt Christi mysteria exul fedulè disceret. Idcirco eius amore magis succensus quotidie pretiosa munera offerebat, poscebatq; sibi pr æmōstrari quæ foret species latitans sub forma panis & vini, non quia de corpore Christi dubius esset, sed quia sic Christum cernere vellet, quem nemo mortalium iam supra astra leuatum in terris passim conspicere potest. Venerat ergò dies, & idem celebrās piè missarum sollemnia more solito, procubuit genibus. Te deprecor, inquit, omnipotens, pande mihi exiguo in hoc mysterio natu-

naturam corporis Christi, vt mihi liceat eum conspicere præsentem corporeo visu, in forma pueri quem olim sinus matris tulit vagientem, nunc manibus contrectare. Quem cum talia precaretur, Angelus de cęlo veniens sic cũ affatur; Surge, inquit, properè si Christum videre placet, adest præsens corporee vestitus amictu, quem sacra puerpera gessit. Tunc venerabilis presbyter pauidus, ab humo vultũ erigens, vidit super aram patris filium puerum, quẽ Simeon infantem portare suis vulnis meruit. Cui Angelus inquit, quia Christum videre placuit, quem prius sub specie panis verbis sacrare solebas mysticis, nunc oculis inspice, attrecta maninus. Tunc sacerdos cęlesti numere fretus, quod mirum dictu est, vulnis trementibus puerum accepit, & pectus proprium Christi pectori iũxit. Deinde profusus in amplexum dat oscu la Deo, & suis labijs pressit pia labia Christi. Quibus ita exactis, præclara Dei filij membra restituit in vertice altaris, & repleuit cælesti pabulo Christi mensam. Tũc rursus humi prostratus, deprecatus est Deum, vt dignaretur ipse iterum verti in pristinam formam, qua expleta oratione, surgens à terra, inuenit corpus Christi in formam remeasse priorem, vt deprecatus fuerat. Ibid. num. 13.

EXEMPLVM CLXXXVII.

Angelos de conuersione peccatorum lętantes vidit Paulus Simplex.

Beatæ memoriæ Paulus Simplex discipulus abbatis Antonij, narrauit fratrib. talem rem. Quia aliquando veni in monasteriũ fratres visitandi gratia, & pro eorundem fratrum instructione, & post consuetã ad inuicem collocutionem, intrauerunt in ecclesiam Dei, vt missas more solito celebrarent. Ipse autem Paulus intuens vnum quẽque introeũtium in Ecclesiam, quo animo intraret obseruabat habebat enim & hanc gratiam sibi datam à Deo, vt sic vnũquemque cuius animi esset agnosceret, sicut & nos facies nostras videmus inuicem. Ingredientibus ergo omnibus clara facie, & splendido vultu, sed & vniuscuiusque ange lo gaudente cum eis, vnum vidit nigrum, & obscurum toto corpore, & dęmones ex vtraque parte eum tenentes, & trahentes ad se ipsos, capistro in naribus eius misso, sanctum verò angelum eius de longè lugubrem, & tristem sequentem eum. Paulus verò lachrymans, & manu frequenter pectus tundens, sedebat ante Ecclesiam plorans valde eum, qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum quod faciebat, & tam celerem eius mutationem & lacrymas, & luctum, interrogabant rogantes eum vt diceret quid esset quod videbat, timentes ne quid in reprehensione omnium vidisset, pro quo hoc faceret. Postulabant etiam vt ad missas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos, negabat se ingressurum, & sedebat foris tacens, & plorans valde illum qui ei talis appauerat. Post paululum autem dimisso Ecclesiæ conuentu, iterum Paulus attẽdebat singulos exeuntes, vt quorum introitum cognouerat sciret quales exirent, & vidit illum virum nigrum, & obscurum toto corpore prius, exeũtem ab Ecclesia clarum quidem vultu, candidum corpore, dæmones autem qui eum antè tenebãt, postea de longe sequentes, sãctum verò angelum iuxta ipsum ambulantem, lætum & propinquum, & gaudentem super eum valde. Paulus verò exsiliens cum gaudio clamabat benedicens Deum, & dicens: O ineffabilis Dei misericordia & bonitas, ò diuinæ miserationis eius innumerabilis bonitas. Currens autem & ascendes super altum gradum, magna voce dicebat. Venite, & videte opera Domini, quam terribilia sunt, & omni stupore digna. Venite, & videte eum qui vult omnes homines saluare & ad agnitionem veritatis venire: venite adoremus, & procidamus ante eum, & dicamus, quia potens est peccata dimittere. Ad hanc vocem eius omnes sollicitè cucurrerunt, cupientes audire quæ dicebat. Et conuenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidisset, antequam in Ecclesiam intrarent, & quæ postea. Iterum interrogabat illum virum, & vt diceret ei caussam, pro qua ei tantam subitò mutationem Deus donauerit. Homo ergò ille conuictus à Paulo, coram omnibus, qui circa ipsum erant, apertè narrauit, dicens: Homo peccator sum, & multo tempore in fornicatione vixi vsque nunc. Ingrediens autem modo in sanctam Ecclesiam Dei, audiui vocem Isaiæ Prophetæ,

cum

cum legeremur, magis autem Dei vocem loquentis in eo, vbi dicit: *Isaia 1. vers. 16.* Lauamini, mũdi estote, auferte malum cogitationum de animabus vestris corã oculis meis, discite benefacere, & si fuerint peccata vestra tamquam coccinum, velut nix dealbabuntur, & si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Ego, inquam, fornicator in hoc sermone cõpunctus sum valde, & ingemiscens, intra conscientiam meã dixit ad Deum: Tu Deus, qui venisti in hũc mundum peccatores saluos facere, & qui etiam hæc quæ modo lecta sunt promisisti per prophetam, comple effectu, & opere in me peccatore & indigno. Ecce enim amodo promitto tibi, & spondeo sermone, & corde confiteor, quia iam non agam vltra illud malum, sed abrenuncio omni iniquitati, & promitto seruire tibi in cõscientia mũda in posterum. Hodie ergo Domine in hac hora suscipe pœnitentem, & interpellantem te, & renũciantem omni peccato. In his ergò promissionibus egressus sum de Ecclesia, statuens in anima mea nihil vltra mali agere coram oculis Domini. Quod cum audissent omnes, clamauerunt vna voce ad Dominum, dicentes: Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Ibid. num. 15.

EXEMPLVM CLXXXVIII.

Angeli peregrinum fratrem moriturum consolantur, non autem intraneum.

DIxit quidã senex, quod erant ei vicini duo fratres, vnus peregrinus, & vnus in choris. Erat autem peregrinus modicum negligentior, ille verò in choris studiosus valde. Contigit autem, vt dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorũ cum esset præuidus, vidit multitudinem angelorum deducentium animam eius. Et cum peruenisset ad cælum vt intraret, facta est quæstio de eo, & venit desuper vox, dicens: Manifestum est, quia modicum negligens fuit, sed propter peregrinationẽ eius aperite ei. Et post hæc dormiuit ille in choris, & venit omnis cognatio eius ad eum. Cernens vero senex non venire angelos ad deducendam animam eius, miratus est, & cadens in faciem suam in conspectu Dei dixit: Quomodo peregrinus ille, cũ negligentio fuerit, talem gloriam promeruit, & hic cum esset studiosus nihil huiusmodi meruit? & venit ei vox dicens: Hic studiosus, cum venisset, vt dormiret, aperuit oculos suos, & vidit parentes suos flentes, & consolata est anima eius. Peregrinus verò ille, licet negligentior fuerit, nullum suorum vidit, & ingemiscens fleuit, & Deus consolatus est eum, libr. de prouidentia, num. 21.

EXEMPLVM CLXXXIX.

Iudicio Dei occulto quidam diues damnandus honorificè sepelitur, & deuotus eremita à beluis comeditur.

NArrauit quidam patrum, quia erat aliquis solitarius in eremo Nylopoleos, & ministrauit ei quidam sæcularis, sed fidelis. Fuit autem in eadem ciuitate homo qui erat diues, & impius. Contigit autem vt moreretur ille diues, & deducebat eum tota ciuitas, simul & Episcopus cum lampadibus. Egressus est autem ille qui ministrabat illi solitario, secundum consuetudinem portans ei panes, & inuenit quia comederat eum belua, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini, dicens: Non surgã hinc, donec demonstretur mihi à Deo, quæ sunt hæc, quia ille quidem impius talem apparatum habuit in deducendo, hic verò qui seruiuit tibi die ac nocte ista pertulit. Et ecce, angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit paruum bonum opus in hoc sæculo, & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat: Iste autem solitarius homo erat ornatus ad omnem virtutem, habebat verò & ipse, vt homo modicum quid culpæ, & recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita consolatus in his verbis abijt glorificans Deum super iudicia eius, quia vera sunt. Ibid. num. 23.

EXEMPLVM CXC.

Communicantium diuersos esse vultus quidam sanctus Episcopus Domino reuelante conspexit.

NArrauit quidam senex de quodam Episcopo, vt maximè ex eo fiduciam ac-

accipiētes, diligentiam haberemus nostræ salutis. Nunciauerunt quidam Episcopo, qui apud nos consistebat, sicut hæc ipse Episcopus referebat, eo quod quædam sæcularium matronarum duæ essent mulieres fideles, quæ quasi impudicè viuerent. Episcopus autem ex his quæ ei nunciata fuerant commotus est, & suspicatus ne fortè, & aliæ huiusmodi essent, ad deprecandum Deum se conuertit, inde certus effici rogans, quod & meruit. Post diuinam enim illam atque terribilem consecrationem, dum accederēt singuli ad participationem sancti mysterij, per vultus eorum cernebat, quibus vnaquæque anima subiaceret peccatis. Et peccatorum quidem hominum videbat facies nigras, quosdam verò ipsorum tamquam ab æstu exustas facies habentes, oculos aūt igneos & sanguineos, alios autem eorum claros quidem facie, candidos verò amictu. Et alios quidem dum acciperent corpus Domini, exurebat & incendebat, alijs autem sicut lumen efficiebatur in eis, & per os ingressum omne eorum corpus illustrabat. Erant autem inter eos etiam, qui solitariam vitam elegerant, & hi qui in coniugijs erant, qui & ipsi ita esse videbantur. Deinde conuertit se, & cœpit etiam mulieribus distribuere, vt cognosceret & ipsarum quales essent animæ. Et vidit simili modo ex illis fieri nigras atque rubeas facies earum sanguineas quoque & albas. Inter ipsas autem aduenerunt & illæ duæ mulieres quæ accusatæ erant Episcopo, propter quas maximè ad has preces & hanc prauidentiam venerat. Cernit etiam & ipsas duas, dum accedunt ad sanctum mysterium, clarum habentes vultum & honorificum, cādidis stolis. Deinde cum ipse participatæ fuissent mysterijs Christi, factæ sunt sicut à lumine illustratæ. Rursus Episcopus ad solitas preces conuertebatur, supplicans Deo, discere cupiens modum reuelationum, quæ ei demonstratæ fuerant. Astitit autem ei angelus Domini, & de singulis interrogare præcipiebat, Sāctus verò Episcopus continuo de illis duabus sciscitabatur mulieribus, si vera esset illa prima accusatio, an falsa. At verò angelus asserebat vera esse omnia, quæ de eis dicta fuerant. Episcopus quoque ait ad angelum: Et quomodo in perceptione Corporis Christi splendidæ erāt facies earum, & albas etiam stolas habebant, lumineq; pariter fulgebāt non paruo? Et angelus? Eo quod pœnituerint de actibus suis, & discesserint ab ipsis cum lacrymis, & gemitib. & eleemosynis pauperum, & per confessionē diuinam meruerunt indulgentiam, ac de cetero nequaquā in his malis ambulare promiserūt propterea q; de prioribus delictis, veniam consecutæ, meruerunt propter hanc diuinam immutationem à criminibus absolui, viuentes deinceps sobriè, piè, ac iustè in hoc sæculo. Ait autem Episcopus ad angelum. Obsecro te, dic mihi etiam vultuum differentias eorū, vt quibus peccatis vnusquisque eorum subiaceat, vt etiam de his cognoscens, ab omni liberer ignorantia Angelus autem Domini dixit ad eum: Hi quidem qui splēdido atque hilari sunt vultu, in sobrietate, & castitate, & iustitia viuunt, modesti quoque, & condolentes, ac misericordes sunt. Hi vero, qui nigras habent facies, fornicationis & libidinis operarij sunt, ceterorumq; scelerum & delictorum. Hi verò, qui apparuerunt sanguinei atque rubei, in malignitate & iniustitia viuentes sunt, amātes detractiones, blasphemias, & dolosi, & homicidæ sunt. Rursum dicit angelus: Adiuua eos, si quidem salutem eorum desideras, propterea enim meruisti orationū tuarum effectum videndo discipulorum peccata, vt per admonitiones atque obsecrationes ad meliorem eos statum reduces, & per pœnitentiam conuerteres eos ad Deum, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit à mortuis. Quantacumque igitur tibi virtus est, & studium, ac dilectio circa Dominū tuum Christum, eorū gere prouidentiam, vt conuertantur à peccatis proprijs ad Dominū, suadēs eis manifestansq; quibus delictis subiaceant, ne propriam desperent salutem. Ex hoc enim pœnitentibus quidē illis, & conuertentibus se ad Dominum, animabus eorum erit salus, & fruitio futurorum bonorum, tibi vero erit plurima merces, imitando Dominum tuum, qui cælos quidem non reliquit, in terris autem cōuersatus est propter salutem hominum. Ibid. num. 4.

EXEMPLVM CXCI.

Murmurantes nixi sunt stercus manducare.

MAgnus quidam senex erat præuidens. Contigit autem vt gustaret cum

cum pluribus fratribus: & comedentibus illis, videbat in spiritu idem senex sedens ad mensam quosdam edentes mel, alios autem panem, alios vero stercus. Et admirabatur intra semetipsum, & deprecabatur Dominum dicens: Domine, reuela mihi hoc mysterium, quia idem cibus appositus est omnibus super mensam, in manducando autem ita mutatus videtur, vt quidam edant mel, quidam autem panem, alij verò stercus. Et venit ei vox desuper, dicens: Quia illi qui manducant mel, hi sunt qui cum timore, & tremore, & gratiarum actione edunt ad mensam, & incessanter Deum orant, & oratio eorum sicut incensum ascendit ad Dominum, ideoq; mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, quia gratias agentes percipiunt ea, quæ à Deo donata sunt illis. At vero qui stercus manducant, hi sunt, qui murmurant, & dicunt, hoc bonum est, & illud malum est. Hæc autem talia non oportet cogitare, sed magis glorificare Deum, atque laudes ei referre, vt in nobis impleatur illud quod dictum est: Siue manducatis, siue bibitis, siue quid aliud facitis, omnia in nomine Domini facite. Ibidem, num. 25.

EXEMPLVM CXCII.

Oratione Publij Monachi dæmon à Iuliano apostata missus per decē dies detentus est.

TEmporibus Iuliani apostatæ, cū ascenderet in Persidem, missus est dæmon ab eodem Iuliano, vt velociter vadens in occidentem, adduceret ei aliquod responsum inde. Cum autem peruenisset dæmon iste in quendam locum vbi quidam monachus habitabat, stetit ibidem per decem dies immobilis, eo quod non poterat vltra progredi, quia monachus ille non cessabat orando neque die, neque nocte, & regressus est sine effectu ad eum, qui miserat illum. Dixit autem illi Iulianus. Quare tardasti? Respondit ei dæmon, & dixit: Et moras feci, & sine actione reuersus sum, sustinui enim decens dies Publium monachum, si forte cessaret ab oratione, vt transirem, & redij nihil agens. Tunc impijssimus Iulianus indignatus, dixit: Cum regressus fuero, faciam in eo vindictam, & infra paucos dies interemptus est prouidentia Dei. Continuo vnus ex præfectis, qui cum eo erat, & rem cognouerat, vadens vendidit omnia quę habebat, & dedit pauparibus, & veniens ad senem illum, factus est monachus magnus, & sic quieuit in Domino. lib. de signis, & mirac. num. 9.

EXEMPLVM CXCIII.

Castitatis merito, duo coniugati in meritis duobus sanctis patribus præponuntur.

DVo quidā patrum rogauerunt Deum, vt ostenderet eis, in quam peruenerint mensuram, & venit eis vox dicens, quod in villa illa, quæ est in Aegypto, est sæcularis quidam, Eucharistus nomine, & vxor eius vocatur Maria, nondum perueniſtis ad mensuram ipsorum. Exsurgentes autem illi duo senes, venerunt ad vicum illum. Qui percunctantes inuenerunt cellam ipsius, & vxorē eius, & dixerunt ad mulierem. Vbi est vir tuus? At illa dicit eis, Pastor est ouium, & illas pascit, & introduxit eos in domum suam. Cum verò factum esset sero, venit ipse Eucharistus cum ouibus, & videns illos seniores, parauit illis mensam, misitq; aquam in peluim vt lauaret pedes eorum Qui dixerunt ei: Non gustamus quidquam, nisi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc ille Eucharistus cum humilitate dixit eis: Ego sum pastor ouium, & hæc vxor mea. Cùm ergò perseuerarent illi seniores, rogantes eum vt omnia denunciaret eis. Et cùm nollet eis dicere, dixerūt ei: Deus misit nos ad te. Audiens autem hoc verbum, timuit, & dixit eis. Ecce oues istas habemus à parentibus nostris, & quidquid ex ipsis donauerit nobis Deus facimus in tres partes, partem vnam pauperibus, & vnam partem in susceptionem peregrinorum, & tertiam partem ad vsum nostrum. Ex quo autem accepi vxorem meam, neque ego pollutus sum, neq; ipsa, sed virgo est. Singuli autem à vobis remoti dormimus, & nocte quidem induimus nos saccos, in die verò vestimenta nostra, & vsque nūc nemo hominum hæc nouit. Cumque audissent illi patres, admirati sunt, & recesserunt glorificantes Deum. libro de exemplis, & doctrinis vitæ spiritualis. nume.....

EXEMPLVM CXCIIII.

Orationibus insistentibus duobus fratrib. vidit Macharius tamquam flammam ignis ex ore vnius supra ad Deum in cælum vsque ascendere.

DIcebat Abbas Vindemius, quia narrauit Abbas Macharius, dicens, Sedente me aliquando in Scythi, descenderunt duo adolescentes peregrini, vnus quidem eorum incipiebat mittere barbam, alius verò non adhuc, & venerunt duo ad me, dicentes: Vbi est cella Abbatis Macharij? Ego autem dixi eis: Quid eum vultis? Responderunt: Audientes de eo, venimus videre eum. Dixi ergò eis: ego sum. Qui pœnitentiam agentes dixerunt. Hic volumus manere. Ego autem cum vidissem eos delicatos, & quasi in diuitijs nutritos, dixi eis: Non potestis hic sedere? Dicit ille maior. Si non possumus hic sedere, pergemus alio. Dixi ergò apud animum meum: Vt quid eos exarcebando persequor, & scandalizantur? labor ipse faciet, vt à semetipsis recedant. Tunc dixi eis: Venite, facite vobis cellas, si potestis. Dicunt ei: Ostende nobis tantummodo, & faciemus. Dedi autem eis securim, & sportam plenam panibus, & sal. Ostendi etiam eis duram petrã, dicens: Excidite hinc, & adducite vobis ligna de palude, & cum imposueritis tectũ, sedete in eodem loco. Ego autem putabam quod fugerent propter laborem. At illi interrogauerunt me: Quid operamur hic? Dixi eis: Plectas de palmis. Et sumens folia palmarum de palude, ostendi eis initiũ plectæ, & quomodo consuere deberent. Quibus etiam dixi: Facite sportas, & date custodibus ecclesiæ, & ipsi afferent vobis panes.

Post hæc recessi ab eis. Ipsi autem patienter omnia quæcumque eis dixi fecerunt, & non venerunt ad me per tres annos. Sustinuit autẽ, & ego certãdo cum animo meo, dicens: putas quæ est operatio eorum, quia non venerunt interrogare me de cogitationibus suis? Qui enim de longinquo sunt, venerunt ad me, isti verò de proximo mihi non venerunt ad me. Nam nec alicubi abierunt, nisi solum in ecclesiam cum silentio accipere oblationem. Igitur ego oraui Dominum, ieiunans vna hebdomada, vt demonstraret mihi operationem ipsorum. Surgens autem post illam septimanam, abij ad eos, vt viderem quomodo agerent, & cum pulsarem, aperuerunt mihi, ac salutauerunt tacentes, faciensq; orationem sedi. Innuit autem ille maior minori, vt egrederetur, ipse verò sedit facere plectam, nihil loquens, & circa horam nonam significauit percutiens, & venit ille minor, & fecit modicam cocturã pulmenti, apposuit, verò, & mensam, inneunte ei illo maiore, & posuit super eam tres paximaces, & stetit tacens. Ego autem dixi: Surgite, manducemus. Et surgentes manducauimus. Attulit verò laguneulam, & bibimus. Cum autem factum esset vespere, dicunt mihi. Vadis hinc? Respondi: Non, sed hic dormiam. Posuerunt ergò mihi mattam in parte, & sibi in alio angulo à parte. Tulerunt etiam cingula sua, & semicinctia, & posuerunt se dormire simul super mattã ante me. Cumque se reclinassent, oraui ad Deum, vt mihi reuelaret operationem ipsorum, apertum est tectum cellulę, & facta est lux tamquam per diem. Ipsi verò non conspiciebant lumen illud. Cũ verò putarent, quia ego dormirem, tetigit ille maior minorem in latus & surrexerunt, atque cinxerunt se. Ex pandentes quoque manus in cælum, steterunt cum silentio. Ego quidem videbam eos, ipsi verò non me videbant. Ego vidi dæmones sicut muscas venientes super illum minorem, & alij quidem venerunt vt sederẽt super os eius, alij verò super oculos eius. Et vidi Angelum Domini habentem gladium ignis circumuallãtem eum, atque infectantem ab eo dæmones. Illi verò maiori non poterant appropinquare. Circa mane verò reclinauerũt se, & ego feci me quasi euigilare, & ipsi fecerunt similiter. Dixit autem ille maior hunc sermonem tantum. Vis dicamus duodecim psalmos? Et dixi: etiam. Et psallebant duodecim psalmos, & senos versus, & vnum alleluia. Illi verò minori per vnumquemque versum exibat facula ignis de ore ipsius, & ascendebat in cęlum. Similiter autẽ, & ille maior, cũ aperiebat os suum psallens, tamquam funiculus ignis de ore ipsius egrediebatur, & pertingebat in cælum. Et dixi modicum ex animo, sicut, & illi, opus Dei. Exiens autem mane dixi. Orate pro me. Ipsi verò satisfecerunt mihi tacendo, & cognoui, quia ille

ille maior perfectus erat, illum verò minorem impugnabat adhuc inimicus. Post paucos autem dies dormiuit ille maior frater & tertia die ille minor. Et cum aliqui patrum ad Abbatem Macharium aduenirent, ducebat eos in cellam ipsorum, dicens: Venite, & videte martyrium horum peregrinorum. Ibid. num. 3.

EXEMPLVM CXCV.

Monachus non sum, sed monachos vidi, ait Macharius, narrans de duobus, qui nudi venerunt cum animalibus adaquare.

VEnit aliquando Abbas Macharius ille Aegyptius de Scychi in montem Nitriæ, in die oblationis, ad monasterium abbatis Pambo, & dixerunt ei seniores loci illius. Dic fratribus verbũ ædificationis pater. Qui ait eis: Ego monachus non sum, sed vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cella in Scychi, perurgebant me cogitationes meæ, dicentes, surgens vade vsque in eremum, & considera quid ibi videas. Et permansit reluctando huiuscemodi cogitationibus per quinque annos, dicens, ne forte dæmonum est suggestio hæc? Cum ergo perseuerasset cogitatio ista in me, abij in eremum, & repperi ibidem stagnum aquarum, & insulã in medio eius. Veniebant quoque diuersa animalia eremi, & bibebant ex eo, inter quæ vidi duos homines nudos, & contremuit corpus meum, putabam enim, quia spiritus essent Cumq; vidissent me illi trepidãtem, locuti sunt ad me, dicentes: Noli timere, & nos homines sumus. Dixit itaq. illis. Vnde estis? & quomodo in hanc eremum venistis? Qui dixerunt: De cœnobio sumus, & factus est nobis cõsensus, & egressi sumus huc, ecce quadraginta anni sunt. Erat vnus ex ipsis Lybicus, alius verò Aegyptius. Interrogauerunt autem à me & ipsi dicentes: Quomodo est mundus, & si ascendit aqua Nilli secundum tempus suũ, si etiam habet mũdus abundantiam suam? Respondi eis: Etiam. Quos & ego interrogaui: Quomodo fieri possum monachus? Dicunt mihi: Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ in mundo sunt, non potest fieri monachus. Quib. dixi: Ego infirmus sum, & non possum sicut, & vos. Responderunt mihi: Si non potes sicut nos, sede in cella tua, & plange peccata tua. Interrogaui autem eos dicens. In hieme non sentitis frigus, aut in æstate non accenditur, corpus vestrum, caumate? At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc dispensationem, vt neque in hieme frigus, neque in æstate ardorem sentiamus. Ideoq; dixi vobis, quia ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos. Ignoscite mihi fratres. Ibidem. nu. 4.

EXEMPLVM CXCVI.

Pœnitentiam agere desiderabat Abbas Sisoys moriturus, cum talis esset, quod Christus, & sancti eius ad deducendum eum conuenerunt.

ABbas Sisoys sedens in cella semper claudebat ostium suum. Dicebant autem de ipso, quoniam in die dormitionis suæ cum sederent circa eum patres, resplenduit tamquam sol facies eius. Et dixit eis: Ecce Abbas Antonius venit. Et post pusillum, rursus dixit eis: Ecce chorus prophetarum venit. Et iterum amplius facies eius resplenduit, & dixit: Ecce chorus Apostolorum venit. Dupliciter adhuc refulsit facies eius, & ecce ipse cum aliquibus loquebatur. Deprecati sunt autem illum senes dicentes: Cum quo loqueris pater? Qui dixit eis: Ecce Angeli venerunt accipere me, & rogo vt dimittant pœnitere modicum. Dicunt ei seniores: Non indiges pœnitentia pater. Dixit autem illis: Vere nescio me vel initium pœnitentię fecisse. Et cognouerunt omnes quoniam perfectus est. Et rursum facta est subito facies illius sicut sol, & timuerunt omnes. Dixit autem eis: Videte, ecce Dominus venit dicens: Afferre mihi vas electionis eremi. Et continuò reddidit spiritum, & factum est fulgur, & repletus est totus ille locus odore suauitatis. Ibidem, numero 11.

EXEMPLVM CXCVII.

Orationem solam necessariam dixit Antonius fratribus, qui nihil sustinere valuerunt.

DIxerunt quidam fratres Abbati Antonio Volumus à te audire verbum quo saluari possimus. Tunc ait senex: Ecce scripturas audistis, sufficit vobis. Qui dixerunt: A te volumus pater audire. Respondit eis senex: Audistis Dominum dicentem: Siquis te percusserit in maxillam dexteram præbe ei & alteram. Dicunt ei. Hoc implere non possumus. Dicit eis: Ergo si alteram præbere non potestis, saltem de vna ferte patienter. Responderunt ei. Hoc non possumus. Dicit eis. Si neque hoc potestis, ne velitis percutere magis quam percutit. Dicunt ei: Hæc non possumus. Tunc senior ait discipulo suo: Succos præpara fratrib. istis, quia nimis infirmi sunt. De inde dixit eis: Si nec hoc, nec illud potestis, quid faciam vobis? Sola oratio necessaria est pro vobis. Ibidem, num. 13.

EXEMPLVM CXCVIII.

Fugere homines docuit quidam senex qui semper nudus incessit.

NArrauerunt de quodam solitario, qui exijt in eremum vestitus lineo sacco tantum. Cumq; ambulasset tres dies, ascendit supra petram, & vidit sub ipsa viridem herbam, & hominem pascentem tanquam bestiam. Descendens autem occulte tenuit eum. Senex verò ille cum esset nudus, nec poterat ferre odorem hominis, angustiatus vix potuit euadere de manibus eius, & fugiebat.

Ille verò frater exijt, currens post ipsum & clamans: Expecta me, quia propter Deũ te sequor. At ille conuersus, dixit ei: Et ego propter Deum fugio abs te. Frater ille post hæc proiecit lebitonem, siue vestem pelliceam, qua erat indutus, & sequebatur eum. Quem cum vidisset senex, quia iactauerat indumenutm suum, sustinuit eum. Et cum appropinquasset ei, dixit ad illum senex. Quando proiecisti materiam mundi abs te, & ego te expectaui. Rogabat autem eum ille frater, dicens: Pater dic mihi verbum quo saluus efficiar. Qui dicit ei: Fuge homines, & tace, & saluus eris. Ibidē, num. 14.

EXEMPLVM CXCIX.

Pœnitentiam grauissimam quidam frater post fornicationem nudus incedendo peregit, & Angelus iecur illius ægrotantis euulsum mundans, & reimponens sanauit eundem.

NArrauit quidam solitarius fratribus, qui erant in Helym, vbi sunt septuaginta arbores palmarum, in loco vbi applicuit Moyses cum populo Israel, quando egressus est de terram Aegypti, sic dicens: Cogitaui aliquando me debere ingredi in interiorem eremum, si fortè inuenirem aliquem interius habitantem in eremo, & seruientem Domino nostro Iesu Christo. Ambulans autem quattuor dies & noctes, inueni speluncam, & cum appropinquassem respexi intus, & vidi hominem sedentem & pulsaui secundum consuetudinem monachorum, vt egredientem salutarem eum. At ille non mouebatur, requieuerat enim in pace. Ego autem nihil dubitans, introui, & cum tenuissem scapulas ipsius, confestim dissolutus est, & factus est puluis. De inde aspiciens video colobium siue tunciam sine manicis pendentem. Cum vero & hoc tenuissem, dissolucum est, & in nihilum redactum.

Cum autem & de hoc hæsitarem, egressus sum inde, vt perambularem desertum, in quo rursum aliam inuenio speluncam, & vestigia hominis ibidem. Factus sum autem alacrior, & appropinquans ad ipsam speluncam, iterum pulsaui, & iterum nemo me audiuit, ingressusq. nullum inueni. Stans autem foris speluncam, dicebam intra meipsum, quia huc oportet venire hũc ser-

seruum Dei vbicumque fuerit. Cum verò iam præterijsset dies, vidi bubalos venientes, & illum seruum Dei venientem cũ eis nudum, & de capillis suis coopertentem quæ inhonesta erant corporis sui. Qui appropinquans mihi, æstimabat me spiritum esse, & stetit ad orationem. Nam multum tentatus fuerat à spiritibus, sicut ipse postea dicebat: ego autem hoc intelligens dicebam ei. Serue Dei, & ego homo sum, vide vestigia mea, & contrecta me, quia caro, & sanguis sum. Cum verò post orationem dicto amen, respexisset me, & consolatus fuisset, introduxit me in speluncam, & interrogauit me, dicens: Quomodo huc venisti? Cui ego dixi. Requirendi gratia seruos Dei veni in hanc solitudinem, & nõ defraudauit me Deus à desiderio meo. Rursus autem ego interrogaui eum, dicens: Quomodo, & tu huc venisti? quãtum temporis hic habes? aut quod est alimentum, vel quomodo cum tu quidem sis nudus nõ indiges vestimento aliquo? Qui respondens dixit mihi. Ego in cœnobio eram Thebaide, & opus meum erat lini textura. Subintrauit autem in animo meo cogitatus, vt exiens inde singulariter sederẽ, & possem quietus esse, & suscipere peregrinos, ac plurimam mercedem possidere ex eo, quod adquirerem de opere meo. Vt autem consensi cogitationi huic, & opere perfeci eam, exiens ędificaui mihi monasterium. Ibiq; veniebãt qui mihi iniungebant opus. Cumq; iam multum esset quod congregaueram, festinabam pauperibus, ac peregrinis illud distribuere. Sed aduersarius noster diabolus inuidẽs mihi, sicut & semper, & tunc futuram machinabatur retributionem auferre, eo quod festinabam labores meos Deo offerre. Videns autem vnam virginem sacram iniungentem mihi species, & eas me perficientem atque reddentem, immisit ei vt rursus mihi alias demonstraret species. At verò vbi iam consuetudo facta est, & fiducia maior, postremo etiam tactus manuum, & risus, ac simul conuesci, ad vltimum concepimus dolorem, & perfecimus iniquitatem. Cum autem mansisem cum ea in eadem ruina sex mensibus, postea cogitaui mecum dicens, quia aut hodie, aut crastino, aut post multos annos morti addictus ęternum habeam supplicium. Si enim qui vxorem hominis violauerit, æternis pœnis subiacebit, quantis tormentis dignus est, qui Christi stuprauit sponsam? Et sic in hanc eremum occultè recurri, omnia relinquens illi mulieri. Veniens huc inueni speluncam hanc, atque fontem hunc, & istam palmam afferentem mihi botriones duodecim dactylorum, per singulos menses affert vnum botrionem, qui mihi sufficiat per dies triginta, & post hunc alius maturescit. Post tempus autem multum creuerunt capilli mei, & cum quidem dirumperentur vestimenta mea, de ipsis quã decet partem operui corporis mei. Dum autem rursus interrogaret, si in primordijs difficultatem habuissem eidem dixi. In initijs valde afflictus sum dolore iecoris, ita vt humi iacens non possem stans psalmum dicere, sed prostratus in terra, clamabam ad altissimum. Cum autem in spelunca essem in dolore valido atque defectione, vt etiam egredi iam non possem, vidi virum intrantem, ac iuxta me stantem, & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicum, dixi ei: He par do leo. Qui dixit mihi: Vbi doles? Cum verò ostendissem ei, digitos manus suæ in directum coniungens, diuisit locum illum tanquam cum gladio, & euellens iecur, ostendit mihi vulnera, & raso iecore manu sua, in pannũ ipsas scabies misit, atque rursum ipsum iecur imponẽs manibus suis, locum ipsum reclusit, & ait mihi: Ecce sanus factus es, serui Domino Iesu Christo sicut oportet. Et ex tunc sanus factus sum, & sine dolore iam sum hic. Ego autem multum rogaui, vt manerem in interiori spelunca, & ait mihi: Non potes sufferre dæmonum impetus. Et ego hoc ipsum considerans, rogabã, vt oraret pro me, & dimitteret me. Qui cum orasset Dominum Iesum Christum, dimisit me. Hæc vobis narraui ædificationis gratia. Ibid. num. 15.

EXEMPLVM CC.

Pœnitentia grauissima, eo quod idola adorasset, quidam Episcopus condemnauit seipsum, & ante mortem certificari meruit, quòd pœnitentia sua accepta esset Deo.

DIcebat rursus alius quidam senex, qui etiam dignus effectus est Episco-

patu ciuitatis. Oxirinthi, tamquam hęc ab alio audisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Visum est, inquit, mihi aliquando intrare in interiorem eremũ, quæ est circa Oesa, vbi est gens Mazicorum, vt viderem si inuenirem fortè aliquem Christo seruientem. Sumens itaque paucos paximaces, & quasi dierum quattuor aquam in vas, iter meum faciebam. Transactis verò quattuor diebus consumptisq; cibis, hæsitabam quid agerem & confidens dedi meipsum ad pergẽdum. Ambulaui quoque, & alios quattuor dies sine cibo perdurans.

Cumq; ieiunium, & labor itineris corpus meum non refecit, in pusillanimitatem veni, ac sic iacebam in terra. Veniens autem quidã digito suo tetigit labia mea, tamquam si medicus de sputamentis oculum curans vngat: Statim verò confortatus sum, ita vt putarem me neque ambulasse, neque famem pertulisse. Cum verò vidissem veram hanc virtutem in me, surgens ambulabam in desertum. Præteritis itaque alijs diebus quattuor, rursus fatigatus defeci. Cumq; extendissem manum meam in cęlum, ecce vir ille, qui pridie me confortauerat, iterum digito suo quasi liniens labia mea, confortauit me. Peracti sunt autem dies decem, & septem. Et post hæc inueni tugurium, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & virum stantem, cuius capilli capitis erant pro indumento ipsius, qui capilli eius canitiæ candidi erãt vt nix, erat autem, & terribilis aspectu. Cumq; vidisset me, stetit ad orationem, & completo amen, cognouit me hominem esse, & tenens mihi manum interrogabat me, dicẽs: Quomodo huc venisti? & si adhuc constant omnia, quæ sunt in mundo? si adhuc etiam sũt persecutiones Christianorum. Ego autem dixi ei. Quia vestri gratia, qui in veritate Domino Iesu Christo seruitis, hanc per ambulaui eremum, persecutio verò cessauit per potentiam Christi. Edissere nunc mihi obsecro te, & tu quòmodo huc venisti? At ille cum lamentationem plorans cępit dicere mihi; Ego episcopus erã, & persecutione facta, multis mihi illatis iniurijs & supplicijs, cum ferre iam non possem tormenta, postea idolis sacrificaui; in meipsum deinde reuersus, agnoui iniquitatem meam, & dedi meipsum ad moriendum in hanc eremũ, & sum degens hic annis quadraginta nouem in confessione, & obseruatione ad Deum, si fortè dimittatur mihi peccatum meum. Et victum quidem pręstitit mihi Dominus palmam hanc, & hunc fontem, consolationem vero indulgentiæ non accepi vsque ad quadraginta octo annos, in hoc autem anno consolatus est me Deus, & indulsit mihi. Hæc autem dicens, repentè surrexit, & currens exijt foras, & stetit in oratione Domini. Cum autem cõplesset orans, venit ad me. Intuens autem ego faciẽ eius, exterritus trepidaui, factus enim erat tamquã ignis. Dixit quoque mihi: Noli timere, Dominus enim te misit, vt tradas corpus meum sepulturæ. Cum autem consummasset hæc, dicens, statim extendens manus, & pedes, finem fecit vitæ. Dissuta ergò tunica mea, ego dimidiã mihi tenui, & dimidiam inuoluto eius sancto corpusculo abscondi in terra. Recondito ergò illo, continuò palma illa aruit, & tugurium cecidit, & fons etiã exsiccatus est, ego autem multum fleui, obsecrans Deum si quomodo præstaret mihi palmam illam, & fontem, vt perseuerarem in loco illo residuuum tempus meum. Vt autem hoc non est factum, dixi apud me: Non est in voluntate Dei. Orans ergò tendebam iterum in sęculum, & ecce homo ille, qui liniuit labia mea, veniens apparuit mihi, atque confortauit me. & ita cõualui peruenire ad fratres. Et narrauit eis hæc, rogans eos ne desperarent semetipsos, sed per patientiã studerent inuenire Deum. ibid. nu. 16.

EXEMPLVM CCI.

Angeli Michael & Grabiel animam peregrini cum canticis in cælum attollunt, & fictus monachus ad inferna deportatur.

FRater quidam interrogauit senem, dicens: Nomen est quod saluat, an opus? Respondit ei senex. Opus. Et ait senex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & statim exaudiebatur oratio eius. Subintrauit autem in animo eius cogitatus, velle videre animam iusti, & peccatoris, quomodo abstrahantur à corpore, & nolens Deus cõtristare eum in desiderio eius, dum sederet in cella sua, ingressus est lupus ad eum,

eum, &c. tenens ore suo vestimenta ipsius fratris, trahebat eum foras. Frater autem ille sequebatur eum. Lupus autem duxit eum vsque ad aliquam ciuitatem, & dimittens illam fratrem recessit. Cum vero sederet foris ciuitatem in monasterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomen quasi magni solitarij, ipse verò solitarius infirmus erat expectans horam mortis suæ, frater ille, qui eo venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum, & lampadarum, propter solitarium illum, tanquam per ipsum Deus &c. panem & aquam inhabitantibus ciuitatem illam præstaret, atque saluaret eos, & dicebant, quia si hic finierit, omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus illius, vidit frater ille tartaricum inferni descendentem super solitarium illum, habentem tridentem igneum, & audiuit vocem dicentem: Sicut anima ista me non fecit requiescere, vel vna hora in se, sic nequaquam tu miserearis euellens eam. Depones ergò tartaricus ille quem tenebat tridentem igneum in corde solitarij illius, per multas horas torquens eum, abstraxit animam eius. Post hæc autem ingressus frater ille in ciuitatem, inuenit hominem peregrinum iacentem in platea ægrotum, non habentem qui ei curam adhiberet, & mansit cum eo diem vnum. Et cum venisset hora dormitionis eius, conspicit frater ille Michaelem, & Gabrielem descendentes propter animam eius, & sedens vnus à dextris, & alius à sinistris eius, rogabant animam eius, vt egrederetur, & non exibat, quasi nolens relinquens corpus suum. Dicit autem Gabriel Michaeli. Assume iam animam istam, vt eamus. Cui Michael respondit: Iussi fuimus à Domino, vt sine dolore eijciatur, ideoque non possumus eum vi euellere eam. Exclamauit autem Michael voce magna, dicens: Domine, quid vis de anima hac, quia non acquiescit nobis, vt egrediatur? Venit eis vox: Ecce mitto Dauid cum cithara: & omnes psallentes Hierusalem, vt audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egrediatur. Cumq; descendissent omnes in circuitu animæ illius cantantes hymnos, sic exiliens anima illius sedit in manibus Michaelis, & assumpta est cum gaudio. Ibid. num. 17.

EXEMPLVM CCII.

Auari diuitis animis à nigris equitibus ad inferna deuehitur, & ab eis, cum Deum inuocaret moriens, deridetur.

DIxit iterum qui supra, de quodam sene, quod venit aliquando in ciuitatē, vt venundaret vasa quæ operatus fuerat. Et cum applicuisset ea, contigit eum sedere ante ianuam cuiusdam diuitis, qui iam moriebatur. Sedens ergo senex ille vidit equos nigros, & ascēsores eorum nigros, & terribilles, habentes singuli baculos igneos in manibus suis. Cum verò peruenissent ad ianuam illam, statuerunt equos suos foris, & intrauit vnusquisque cum festinatione, infirmus autem ille videns eos, clamauit voce magna, dicens. Domine audiua me. At illi dixerūt ei; Nunc memor factus es Dei, quando tibi sol obscuratus est, quare vsque in hodiernum diem non exquisiuisti eum, dum adhuc tibi splendor erat diei? nunc autem in hac hora nō est tibi portio spei, neque consolationis. Ibid. num. 18.

EXEMPLVM CCIII.

Conuertitur tribunus humilitate duorum Machariorum.

DIxerunt patres fuisse quendam Macharium, qui in Scythi primus monasterium fecit. Est enim locus ipse eremi longè à Nitria, habens interuallum itineris diei, & noctis. Et autem grande periculum euntibus eo. Si enim modicum quis abberauerit, vagatur periclitens per eremum. Sunt autem illic perfecti omnes viri, nec aliquis imperfectus potest in eodem loco iam feroci perdurare, quia omnino aridus est, & absque vlla consolatione eorum, quæ necessaria sunt. Hic igitur vir prædictus Macharius, cum esset homo de ciuitate, coniunctus est aliquando Machario maiori illi. Et cum venisset ad transferendum Nilum fluuium, contigit eos ingredi in nauim maiorem, in qua tribuni quidam duo cum multa intrauerunt excollentia, habentes intus redam totam æream, & quos quibus fr[illegible] aurei erant, & obsecundantes quosdam milites. & pueros torques habentes, atque aliquos aureis vtentes cingulis. Videntes autem tribuni

buni illi hos duos monachos, veteribus pānis indutos, & in angulo sedentes, beatificabant exiguitatem illorum, considerantes eos frugalissimos esse, se autem multum dissimiles eis. Vnus autem ex tribunis illis ait ad illos: Beati estis vos, quia huic mundo illusistis. Respondens autem ille Vrbanus Macharius, dicit ad eos: Nos quidem mundo isti illusimus, vobis autem hic mūdus illusit. Scito tamen quia non frustra hoc dixisti: vtrique enim beati dicimur .i. Macharij. At ille tribunus compunctus in verbis eius, regressus domū, exspoliauit se vestimentis suis, & cœpit esse monachus, faciens eleemosynas multas. Ibid. num. 19.

EXEMPLVM CCIIII.

Infernales pœnas diuersi diuersimodè promeritorum qualitate patiuntur.

Dicebāt de eodem abbate maiore Machario, quia dum ambularet aliquando in eremum, inuenit caput hominis in terra iacēs. Quod dum moueret virga palmea, quam habebat in manu, locutum est caput illud ad eum. Cui dixit senex: Quis es tu? Respondit caput illud ad senem: Ego eram sacerdos gētilium, qui aliquando commanebant in hoc loco. Tu verò es Abbas Macharius, qui habes Spiritum sanctum Dei. Quacunque ergo hora misertus fueris eorum, qui sunt in tormentis, & oraueris pro eis, tunc cōsolantur pusillum. Dicit ei senex: Et quæ est ista consolatio? Respondit illi caput: Quantum distat cælum à terra, tantum est ignis sub pedibus nostris, & super caput nostrum. Stantibus autem nobis in medio ignis, non est vt quis facie ad faciem videat proximum suū. Ait ergò senex cum fletu: Væ illi diei, in qua natus est homo, si est hæc consolatio supplicij. Rursus dixit senex: Et prius tormētum ab his? Respondit caput illud: Maior pœna subtus non est. Dicit ei senex. Et qui sunt in ipsa? Dicit ei caput illud: Nos, qui ignorauimus Deum, vel aliquid modicū misericordiæ habemus, hi verè, qui cognouerunt Deum, & negauerunt eum, nec fecerūt voluntatem eius, hi sunt qui subtus nos sunt: Et post hæc sumens senex caput illud, sepeliuit. Ibid. num. 20.

EXEMPLVM CCV.

Discordiæ vitium superantes feminæ, pacificeq; viuentes, Machario meritis preponuntur.

Orante eodem abbate Machario, venit ei vox in cella sua dicens: Machari nondum peruenisti ad mensuram meriti illarum duarum mulierum illius ciuitatis. Surgens ergo senex mane, accepit virgam suam palmeam, & cœpit pergere in ciuitatem. Cum ergo peruenisset in eam, reperto loco pulsauit ad ianuam. Egressa autem vna suscepit eum in domum suam, & cum sedisset, vocauit eas, quę cum venissent secerunt cum eo. Ait autem ad illas senex; propter vos tantum laborem pertuli, dicite itaque mihi nunc operationem vestram. At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fuimus in cubilij sine viris nostris, quam ergo operationem possumus habere? At vero senex cū satisfactione rogabat eas, vt manifestarent ei actum suum. Tunc dixerunt ei: Nos quidem secundum sęculū extraneæ fuimus nobis, placuit autem nobis nubere duobus fratrib. secundum carnem. Quindecim hodie annos nos duæ habitauimus in hac domo & nescimus si aliquando litigauimus ad inuicem, aut turpem sermonem dixit vna ad alteram, sed in pace, & concordia peregrinus totum spatium hoc. Subintrauit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginū, & rogati viri nostri non nobis consenserunt in hoc. Cum verò minimè valuissemus obtinere huiusmodi consilium, disposuimus vtræque testamentum inter nos & Deum, vt vsque ad mortem per os nostrum nō egrediatur, sermo secularis. Audiens hoc autem abbas Macharius, dixit: In veritate quia non est virgo, neque sub marito agens, neque monachus, neque secularis, sed Deus secundum vniuscuiusque propositum omnibus præstat Spiritum sanctum. Ibid. num. 21.

EXEMPLVM CCVI.

Tentatione, & tribulatione monachi carere non possunt.

Frater quidam sedens singularis turbabatur, & pergens ad Abbatem Theodorum de Firme, dixit ei, quod conturbaretur. Senex autem dixit ei: Vade, humilia

mentem

mentem tuam, & subde te, & habita cum alijs. Abijt ergo in montem, & mansit cum alijs. Et reuersus est postea ad senem, & dixit ei: Nec cum alijs hominibus habitans quietem inuenio. Et dixit ei senex: Si solitarius non requiescis, neque cum alijs, cur voluisti te monachum facere? Nonne vt sustineas tribulationes? Dic autẽ mihi, quot annos habes in habitu isto? Et dicit ei: Octo. Dicit ei senex: Crede mihi, habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec vna die potui requiem inuenire, & tu in octo annis vis requiem habere? Ex lib. 5. vitę SS. PP. num. 55. secũdum editionem Coloniensem anni. 1548.

EXEMPLVM CCVII.

Moyses abbas qui gladium non sumpsit secũdum sententiam Domini, gladio voluit interire.

SEdentibus aliquando fratribus apud abbatem Moysem, dixit eis: Ecce barbari hodie in Scythi veniunt, surgite, & fugite. Dicunt ei illi. Et tu non fugies abba? Ille autem dixit eis. Ego per tot annos expecto diem istum, vt impleatur sermo Domini mei Iesu Christi dicentis, Omnes qui accipiunt gladium, gladio peribunt. At illi dixerunt ei. Neque nos fugiemus, sed tecum moriemur. Et ille dixit eis. Ego causam non habeo, sed vnusquisque vestrum videat quomodo sedeat. Erant autem ibidem septem fratres cum eo. Et dicit eis: Ecce barbari appropinquauerunt ianuę. Statim intrantes barbari occiderunt eos. Vnus autem ex eis timore carnali perterritus, fugit, & abscondit se post plectas de plama, & vidit septem coronas descendentes, & coronantes Abbatem Moysen, & sex fratres, qui cum eo interfecti sũt. 2. par. lib. de caritate.

EXEMPLVM CCVIII.

Occasiones peccatorum veri pœnitentes fugere debent.

DIcebat abbas Ioannes de anima, quæ pœnitere desiderat. Quædam pulcherrima meretrix fuit in quadam ciuitate quæ habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de ducib. veniens ad eam, dixit: Promitte mihi castitatem tuam, & ego accipio te in vxorem. Illa autem promittente, accipiens eam introduxit in domum suam. Cum autem à suis amatoribus quæreretur, agnito quod ille tam magnus vir sortitus eam fuisset vxorem, dixerunt: Si accesserimus ad ianuam hominis tam potentis, cognoueritq; desideria requirentiũ proculdubio puniemur, sed venire post dorsum domus, & vtamur solito sibilo. Cumq; illa sibilantium sonum audierit, descendet ad nos, & inueniemur innoxij. Quę cum audisset, signauit aures suas, & exsiliẽs interiore domus ingressa est, atque clausit. Hæc itaque locutus senior, dicebat meretricem esse animam, amatores autẽ eius vitia, ducem vero dicebat esse Christum, domumq; eius cælorum perpetuam mansionem, sibilatores autem dæmones malignos. Hæc ergo si casta fuerit, & fidelis, semper curret ad domum, &c. Ex lib. 5. vitæ SS. PP. nu. 77. secundum editionem Coloniensem anni. 1548.

EXEMPLVM CCIX.

Adulterans vxorem philosophi, quali pœna fuerit correctus.

ABbas Ioannes dicebat quibusdam fratribus, quia fuerunt tres philosophi amici, quorum vnus moriens, alteri reliquit filium suum comendatum, qui ad ætatem iuuenilem prouectus, nutritoris sui adulterauit vxorem, quo scelere cognito missus est foras. Deinde cum plurimum pœniteret, non ei concessit regressum, sed ait illi: Vade, & esto tribus annis inter damnatos, qui metrala in flumina deponunt, & sic indulgeo tibi culpam tuam. Cui reuerso post tres annos, cum iam de peccato satisfecisset, dicit ei philosophus: Nec nunc tibi adhuc indulgeo, nisi alijs tribus annis mercedem dederis his, qui te iniurijs & conuitijs affligunt. Quod etiam cum ille complesset, remisso peccato eius, dicit ei magister suus; Veni modo, & ingredere Atheniensium ciuitatem, vt illic sapientiam discere possis. Erat autem illic quidã senex, sapientiæ studiosus, & sedebat ad portam, omnesq; ingredient experiendi

causa

caussa conuitijs, affligebat. Quod cum eidē iuueni ingredienti faceret, ille exorto cachinno risit. Cui senex dixit: Quid est hoc quod agis? ego te iniurijs afficio, & tu rides? Cui iuuenis ait: Et non vis vt rideam, cum trib. annis mercedem dederim, idq; vt hoc paterer quod hodie patior. Tunc dixit senex ei: Ingredere ergo ciuitatē, quia diginus es. Hæc autem solebat abbas Ioannes referre. Et his ipse etiam addebat, dicens: Hæc est Dei porta, per quam patres nostri per multas iniurias, & tribulationes gaudentes ingressi sunt ciuitatem Dei. Ex lib. 5. vitæ SS. PP. nu. 79. secundum editionem Coloniensem anni. 1548.

EXEMPLVM CCX.

Tentantur aduersis boni, & mali frequenter iniqua felicitate fruuntur.

ERat quidam monachus solitarius in Aegypto, qui rogabat Deum dicens: Domine ostende mihi iudicia tua. Et dum multum deprecaretur Dominum, vna die astitit ei angelus Domini in similitudine cuiusdam senis, dicens: Veni, ingrediamur istam eremum, & requiramus sanctos patres, vt audiamus ab eis verbum, & benedicamur ab ipsis. Et ingressi eremum, post multos labores inuenerunt speluncam, & pulsantes, egressus est ad eos senex quidam vir sanctus, & videns eos cum gaudio suscepit. Et post laborem lauit pedes eorum, & posita mensa refecit eos, & sternens eis quod habebat, refouit eos. Mane autem facto dimisit eos cum gaudio, & exeuntes, tulit ille angelus clam catinum in quo comederant, & abierunt. Videns autem ille quod fecerat, dixit intra se. Quid visum est huic seni, vt homini sancto illi, qui nos cum tali caritate suscepit, catinum istum raperet? & dum iter facerent misit post eos abbas ille filium suum, dicens: Reddite catinum, quem sustulistis vobiscum. Respondit ei angelus, dicens: Ante nos est frater, cui eum dedi: veni, & recipe eum. Et dum ambularet cum eis, impulit eum angelus Domini per præcipitium, & confractus totus mortuus est. Videns autem frater ille quod fecerat, contristatus timuit, dicens: Væ mihi, quid factum est homini tam bono? non sufficiebat, quia catinum eius rapuimus, adhuc, & filium eius interfecimus. Et ambulantib. eis in eremo per tres dies, inuenerunt cellam, vbi erat abbas quidam senex cum duobus discipulis suis, dicens: Qui estis? quid quæritis? Responderunt dicentes: De labore sumus, & volumus benedici à te, & audire verbum. Mandat ille senex eis, dicens; Discedite vos, non mihi vacat. Dicunt ei: Rogamus te, suscipe nos in cellam tuā, & quiescamus modicè, quia grandi labore defatigati sumus. Et iterum mandauit eis; Recedite hinc, vt quid ambulatis sicut vagi per eremum, & non residetis in cellis vestris? At ipsi cœperūt supplicare, dicentes: Aduesperascit, & ne à feris interficiamur, suscipe nos hac nocte tantū. Vix ergo præcepit abbas ille discipulo suo dicens: Duc eos intus in stabulum, & vespere facto rogabant, dicentes: Lumen nobis modicum præstetur, vt videamus vbi iacere debeamus, & non eis concessit. Post modicum verò petebāt dicentes: Propter Deum vel modicum aquæ nobis detur. Tunc vnus ex discipulis misericordia motus, dixit eis: Rogo vos, vt nesciat meus abbas, de annona mea modicum panis do vobis, & aquam. Manserunt q; sic tota nocte illa in terra. Mane autem facto dixit angelus ad vnum de discipulis eius. Roga Dominum abbatem, vt det nobis orationem & habemus quid offerre illi. Audiens hoc abbas ille, quia aliquid accepturus esset ab eis, mox descendit.

Et obtulit ei ille angelus catinum, quem sustulerat ab illo viro sancto, & accepto reclusit se, & præcepit illis vt ambularent. Videns autem ille frater hoc qui eum comitabatur, & nesciens quia angelus esset, indignatus est, & dixit ei: Recede à me, non vltra iam tecum alicubi progrediar. Ecce quanta fecisti tu homini illi tā bono, & sancto, qui nos cum tanta caritate, & gratia suscepit, catinum rapuisti, & filium eius interfecisti, & isti homini pessimo, qui Deum non timet, nec ponit eum ante conspectum suum, nec alicui miseretur, ipsi dedisti eū. Respondit angelus, & dixit ei: Nonne tu rogasti Deum, vt tibi ostenderet iudicia sua? Et missus sum monstrare tibi. Catinus ille, quem à viro sancto sustuli, non erat de bono, & non decebat vt ille vir tam

sanctus

ſanctus & bonus in cella ſua aliquid de malo haberet, ſed quod erat de malo venit ad malum, vt addatur ei in ruinam. Filium autem eius ideo interfeci, quia ſi eum non interfeciſſem, hac nocte ipſe patrem ſuum occidiſſet. Audiês autem hoc ille frater, cecidit in faciem ſuam ante pedes eius, cognoſcens quia angelus Domini eſſet. Qui ſtatim receſſit ab eo. Et ille cognouit, quia iuſta ſunt iudicia Dei. Nemo ergo vidês bonos affligi aduerſitatibus, aut malos proſperitatibus gaudere, credat id temeritate quadam aut iniuſtè fieri, quia iudicia Dei iuſta, quamuis occulta. Albertus Patauinus Homelia in Euangelium Dominicæ de Paſſione habet hanc narrationem ex vitis Patrũ, lib.5. vitę SS.PP. num.93. ſecũdum editionem Colonienſem anni.1548.

EXEMPLVM CCXI.

Diffamans Marinam virginem à dæmone poſſidetur, & ipſa Marina eamdem diffamationem patienter ſuſtinens, miraculis efficitur glorioſa.

ERat quidam ſęcularis habens vnicam filiam paruulam ipſe autem conuerti cupiens, commendauit eam cuidam parenti ſuo, & abijt ad monaſterium, quod lõge erat à ciuitate milliaria trigintaduo. Et ingreſſus perficiebat omne opus, quod erat monaſterij, ita vt abbas eius amplius eum quam ceteros, qui erant in monaſterio, diligeret, eo quod fidelis eſſet, & obediens. Cõtigit autem poſt aliquod tempus, vt recordaretur caritatis filiæ ſuæ, & cœpit contriſtari, atque affligi intra ſe, & cum per multos dies hoc faceret, vidit eum abbas eius ſic tribulatum, & dixit ei: Quid habes frater, quod ſic triſtis ambulas? dic mihi, & Deus qui conſolatur omnes dabit tibi auxilium. Tunc ille procidens cum lacrymis ad pedes eius, dixit: Habeo vnum filium in ciuitate, quem reliqui paruulum & recordatus affligor propter eum, & noluit indicare ei quod puella eſſet. Abbas vero eius ignorans cauſſam, & nolens eum amittere, quia neceſſarius erat monaſterio, dixit ei: Si diligis eũ, vade, & adhuc eum huc, & ſit tecum. Et abiens adduxit eam, & dicebatur Marina, & mutauit ei nomen, & vocauit eã Marinum, & dedit eam ad diſcendas litteras intra monaſterium, & erat cum ea. Nulluſq; de fratribus agnouit quod puella eſſet, & vocabant eam omnes Marinum. Et cum eſſet annorum quattuordecim, continuo cœpit eam docere pater ſuus viam Domini, & dicebat ei: Vide filia, vt nullus cognoſcat myſterium tuum vſque in finem tuum, & ſollicita ſis ab inſidijs diaboli, ne ſeducaris ab eo, & illud ſanctum monaſterium videatur per nos ſolui in conſpectu Chriſti, & ſanctorum angelorum eius cum impijs, ne æternam damnationem incurramus. Et alia multa docebat eam per ſingulos dies de regno Dei. Dum autem facta eſſet annorũ xxvij. defunctus eſt pater eius. Remanſit verò hæc ſola in cella patri ſui, & erat obediens omnibus in monaſterio, ita vt ab abbate ſuo, & ab omnibus diligeretur. Habebat autem monaſterium par boũ, & carrum, quia vicinum habebat mare, vbi erat emporium, & ibãt monachi, & afferebant quæ neceſſaria erant monaſterio. Vno verò die dicit abbas eius: Frater Marine, quare & tu non vadis cum fratribus, & adiuuas eos? Qui reſpondit: Iuſſiſti pater? Erat autem in ipſo emporio pandochium. Cœpit ergo frater Marinus frequẽter pergere cũ carro, & ſi fiebat tardius ad reuertendum, manebat in ipſo pandochio cum ceteris monachis. Contigit autem per inſidias inimici, vt pandox ille haberet filiam virginem, ad quam ingreſſus milles aliquis concubuit cum ea, & concepit puella de illo militie. Et dum cognitum fuiſſet a parẽtibus eius, cœperunt affligere puellam, dicentes: Dic nobis, de quo concepiſti? Reſpõdit eis, & dixit: De illo monacho, qui dicitur Marinus, qui hic frequenter cum carro manſit, ipſe oppreſſit me, & concepi. Statim autem perrexerunt parentes eius ad monaſterium, & dicunt abbati. Ecce Domine abba, quid fecit monachus tuus Marinus? quomodo decepit filiam noſtram? Dixit ei abbas. Sinite, videamus ſi manifeſta ſunt quæ dicitis. Et veniente eo, dixit ei abbas eius. Frater Marine, tu hoc ſcelus operatus es in filia eorum? Stans autem diutius cogitauit intra ſe, & ingemiſcẽs, dixit: Peccaui pater, pœnitentiam ago de hoc peccato, ora pro me. Ad iracundiam autem commotus abbas iuſſit eum contundi, & affligi. Et ait: In veritate dico, quia tu, qui hoc malũ ope-

operatus es, non manebis in hoc monasterio. Et iactauit eam foras. Ipsa verò numquam vlli confessa est mysterium suum, sed abiens iactauit se ante fores monasterij, & iacebat super terram, in pœnitentia affligens se, tãquam ipsa peccasset, & ingredientibus fratribus postulabat, vt vel vna buccella panis ei daretur.

Hoc faciẽs per tres annos non recessit de monasterio. Pandocis vero filia peperit filium masculum, & ablactauit, & adduxit eum mater puellæ, & dum iaceret ibi ante monasterium, dicit ei: Ecce frater & reliquit eũ ibi, & abijt. Sancta verò suscipiens tamquam proprium filium, de ipsa buccella panis, quam exigebat ad introeuntibus in monasterium, nutriebat filium alienum. Factum est hoc per alios duos annos. Postmodum autem videntes fratres, misericordia compuncti, ingressi ad abbatem, rogare cœperunt, vt eum reciperet in monasterium, dicentes: Abba indulge & suscipe fratrem Marinum, ecce quinque anni sunt, quod in pœnitentia ante ianuam monasterij iacet, & non recessit hinc, suscipe eum in pœnitentiam, sicut Dominus noster Iesus Christus præcipit. Vix autem impositum est ei, & iussit eum ingredi, & vocauit eum ad se, & ait: Pater tuus fuit vir sanctus, quod tu nosti, & paruulum introduxit te in monasterium hoc, nunc autem ingressus es cum filio tuo, quem de adulterio habes, vnde oportet te pœnitere, graue enim peccatum fecisti, & hoc tibi iubeo, vt omnes immunditias monasterij tu solus quotidie abijcias, & aquã ad necessaria purganda portes, & calceos omnibus per singulos dies purges, omnibusq; seruias, hoc facto habebis meam gratiam. Sancta vero libenti animo suscipiens, omne opus, quod ei iussum fuerat, perficiebat. Contigit autem eam inter paucos dies dormire in Domino. Euntes verò fratres, nũciauerunt abbati, dicẽtes: Frater Marinus defunctus est. Dicit eis abbas. Videte fratres quale peccatum fuit, vt nec meruerit pœnitentiam, sed tamen ite, & lauate eum, & sepelite longè à monasterio.

Et euntes dum lauant eum, cognouerunt quia femina esset, & cœperunt omnes emittere voces, & tundentes se clamabant, quia talis conuersatio, & patientia sancta inuenta est in ea, cuius mysterium nullus agnouit, & sic ab eis afflicta est, & veniẽtes cum lacrymis dicunt abbati. Abba veni, & vide fratrem Marinum. Dicit eis: Quid est hoc. Fratres dicunt ei iterum: Veni, & vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad cadauer, & leuans pallium quo coopertum erat, vidit quod mulier esset, & mox cecidit, & caput suum allidebat terræ, & vociferabatur, dicens: Coniuro te per Iesum Christum Dominum, ne me condemnes ante conspectum Dei, eo quod afflixerim te, quia ignorans feci. Tu domina non dixisti mysterium tuum, & ego non cognoui in veritate sanctam conuersationem tuam. Et iussit sanctũ cadauer eius in monasterium intra oratorium reponi.

Eadem verò die puella illa arrepta à dæmonio venit ad monasterium, & confitebatur crimen quod admiserat, & de quo concepisset, & in septima die repausationis eius in Domino, ibi intra oratorium liberata est à dæmonio. Audientes autem qui erant in ipso emporio, & vicina monasteria, mirabilia quæ facta fuerant, accipientes cruces, & cereos, cum hymnis & canticis & psalmis benedicentes Deum, venerunt in illud monasterium, & oratorium ingressi, vbi cadauer eius requiescebat, benedixerunt Deum, vbi vsque modo Christus orationibus sanctæ virginis, multa facit mirabilia ad laudem nominis sui. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. In vita sanctæ Marinæ virginis quæ sub monachi habitu fuit dicta frater Marinus, Prima parte in vitis Patrum.

Ex prima parte Collationum Cassiani.

EXEMPLVM CCXII.

Consilijs fratrum non acquiescens, consilio dæmonis illusus, in puteum se proiecit.

NVper gestum oculorum vestrorum vidistis obtutibus, senem videlicet Heronem, ante paucos admodum dies illusione zabuli à summis ad ima iactum, quem quinquaginta annis in hac eremo commoratum singulari districtione rigorem continentiæ tenuisse meminimus, & solitudinis secreta vltra omnes hic commorantes miro feruore sectatum. Hic igitur quo pacto, quave ratione post tantos labores ab insidiatore delusus, grauissimo corruens lapsu cunctos in hac eremo luctuoso dolore perculit? Nonne quia minus discretionis virtute possessa suis diffinitionibus regi, quam consilijs, vel collationibus fratrum, atque institutis maiorum maluit obedire? Siquidem tāto rigore immutabilem ieiunijs continentiam semper exercuit, & solitudinis cellæq; ita iugiter secreta sectatus est, vt ad participationem iucundi cum fraternitate conuiuij ne veneratione quidem diei Paschalis aliquando potuerit obtinere, in qua cum fratribus cūctis pro anniuersaria sollemnitate in Ecclesia retentatis, solus non poterat aggregari, ne quātulumcumque perceptione leguminis parui, à suo videretur proposito relaxasse. Qua præsumptione deceptus, angelum satanæ velut Angelum lucis, cum summa veneratione suscipiens, eiusq; præceptis prono obediens famulatu, semetipsum in puteum, cuius profunditatem oculorum non attigit intuitus, præcipitem dedit, de angeli sponsione non dubitans, qui eum pro merito virtutum ac laborum suorum nequaquā posse firmauerat vlli iam discrimini subiacere. Cuius rei fidem vt experimento suæ sospitatis euidentissimè cōprobaret, supra dicto se puteo nocte intempesta elusum iniecit, magnum. s. virtutis suæ meritum probaturus, cum inde exiret illæsus. De quo cum pene iam exsanguis ingēti fratrum labore fuisset extractus, vitā die tertia finiturus, quod his deterius est, ita in deceptionis suę obstinatione permansit, vt ei ne experimento quidem mortis suæ potuerit persuaderi, quod fuisset dæmonū calliditate delusus. Quamobrem pro meritis tantorum laborum, & annorum numerositate, qua in eremo tanto tempore perdurauit, ac miseratione, & humilitate summa ab his, qui eius compatiebantur exitio, vix à presbytero abbate Pafnucio potuit obtineri, vt non inter biothanatos reputatus, etiam memoria, & oblatione pausantium iudicaretur indignus. a. Collat. de discretione, cap. 5.

EXEMPLVM CCXIII.

Indiscretus frater spretis panibus à pagana, & fera gente oblatis, dura morte defungitur.

QVid dicam de illis duobus fratribus, qui cum vltra illam eremum Thebaidos, vbi quondam fuerant Antonius vir sanctus, habitarent, minus cauta discretione permoti, euntes per extensam solitudinis vastitatem, nullam escam penitus sumere decreuerunt, nisi quam per semetipsum Dominus præstitisset. Cumq; errantes eos per deserta, & deficientes iam fame, à longe Matzites conspexissent, (quæ gens pene cunctis nationibus feris immanior atque crudelior est, nō enim eos ad effusionem sanguinis, vt nonnullas gentes, desiderium prædæ, sed sola ferocitas mentis instigat) eisq; contra naturam ferocitatis suæ cum panibus occurrissent, vnus ex eis subueniente discretione, velut à Domino sibi porrectos, cum gaudio & gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diuinitus ministrari, nec sine Deo factum, vt hi qui semper cruore hominum gauderent, deficientibus iam & tabescentibus vitæ substantiā largirentur. Alius verò recusans cibum velut ab homine sibi oblatum, inediæ defectione consumptus est. Quorum licet initia ex reprehensibili persuasione descenderunt, vnus tamen subueniente discretione id quod temerè, incautèq; conce-

conceperat, emẽdauit: alius autem in stulta præsumptione perdurãs, ac penitus discretionis ignarus, mortem, quã Dominus auferri voluit, sibi præconsciuit. Ibid. c. 6.

EXEMPLVM CCXIIII.

Indiscretus pater diabolica suasione seductus, discipulum interimere tentauit.

QVid etiam de illo commemorem, cuius nominis, quia adhuc superest, nolumus facere mentionem, qui dum longo tempore dæmonem suscepisset in angeli claritate, reuelationibus eius innumeris sæpe deceptus, credidit internũcium esse iustitię. Nam exceptis his, etiã per omnes noctes in cella eius lumen absque vllius lucernæ prębebat officio. Ad extremum iubetur à dæmone, vt Deo filium suum, qui cum eo pariter in monasterio commanebat, offerret, vt scilicet hoc sacrificio Abrahæ Patriarchæ meritis æquaretur. Cuius intantum est persuasione seductus, vt parricidiũ opere fecisset, nisi eum vidẽs puer cultrum extra consuetudinem acuendo præparare, & vincula, quibus eum velut oblaturus ad immolandum constringere disponebat, inquirere, præsagio sceleris futuri perterritus, aufugisset. Ibid. cap. 7.

EXEMPLVM CCXV.

Serapion furtum suum humiliter confitetur, & à tentatione diaboli citissimè liberatur.

CVm adhuc, inquit Serapion abbas, essem paruulus, & cum abbate Theone commanerem, hæc mihi inimici impugnatione ingesta fuerat consuetudo, vt post quam me refecissem hora nona cum sene, vnum paximacium quotidie in sinu meo latenter absconderem, quod serò ignoranter redebam: quod furtum licet conuenientia voluptatis, & inoliti semel desiderij incontinentia sine cessatione committerẽ, expleta tamen concupiscentia fraudulenta, ad meipsum reuertens, grauius super admisso furti crimine cruciabar, quam super eius fueram iocundatus voluptate. Cum istud molestissimum opus, velut ab exactoribus mihi Pharaonis indictum vice laterum, singulis diebus explere non sine cordis mei dolore compelleret, nec tamen eruere me possem ab hac eorum sęuissima tyrannide, & clandestinum furtum seni manifestare confunderer, contigit Dei nutu de hoc laqueo me captiuitatis volentis eripere, vt quidam fratres cellam senis obtentu ædificationis expeterent. Cumq; refectione peracta collatio spiritualis cępisset agitari, respondensq; senex propositis eorum quæstionibus de gastrimargiæ vitio, & occultarum cogitationum dominatione dissereret, eorumq; naturam, & atrocissimam vim quam haberent donec velarentur, exponeret, ego collationis huius virtute compunctus, & conscientia redarguẽte perterritus, velut qui crederem ob hoc ea prolata fuisse, quod Dominus seni secreta mei pectoris reuelasset, in occultos primum gemitus excitatus, deinde cordis mei compunctione crescente in apertos singultus, lacrymasque prorumpens, paximacium, quod consuetudine vitiosa subtraxeram clanculum comedendum, de sinu furti mei conscio ac susceptore produxi, eumq; in medium proferens, quemadmodum quotidie latenter ederem prostratus in terram cum veniæ postulatione confessus sum, & vbertim profusis lacrymis, vt absolutionem durissimæ captiuitatis à Domino poscerent imploraui. Tunc senex, confide, ait, ò puer absoluit te ab hac captiuitate, etiam me tacente, confessio tua. Ideoq; de victore aduersario tuo hodie triumphasti, validè eum tua confessione prosternens, quam ipse fueras ab eo tua taciturnitate deiectus, quem vtique nequaquam vel tua responsione, vel alterius confutans, in te hucusque permiseras dominari, secundum illam Salomonis sententiam: Quia non fit contradictio ab his, qui faciunt malum citò, idirco repletum est cor filiorum hominum in ipsis vt faciant mala. Et idcirco iam post hanc publicationem iste nequissimus spiritus te inquietare non poterit, nec in te latibulum sibi teterrimus serpens deinceps vsurpabit, de tenebris tua salutari confessione protractus ad lucem. Necdum senex hæc verba compleuerat, & ecce lampas accensa de meo sinu procedens ita cellam repleuit odore sulphureo, vt vehemẽtia fœtoris vix in ea nos residere permitteret,

teret. Resumensq; admonitionem senex. Ecce inquit, Dominus tibi veritatem sermonum meorum visibiliter approbauit, vt passionis illius intentiorem de corde tuo salubri confessione depulsum oculis peruideres, patefactumq; hostem nequaquam locum in te vlterius habiturum aperta eius expulsione cognosceres. Itaque secundum sententiam senis, ita est, inquit, in me confessionis hui⁹ virtute dominatio dæmoniacæ illius tyrannidis extincta, atque in perpetuum consopita, vt nunquam mihi ne memoriam concupiscentiæ huius vlterius tentauerit inimicus ingerere, nec me post hæc aliquando pulsatum furtiui illius desiderij instigatione persenserim. Ibid. c. 11.

EXEMPLVM CCXVI.

Pertinax in sententia sua defendenda contra Macharium Moyses, à dæmonio obsidetur.

CVm ipse abbas Moyses singularis, & incomparabilis vir, ob reprehensionẽ vnius sermonis, quem contra abbatem Macharium disputans, paulo durius protulisset, quadam scilicet opinione preuentus, tam diro confestim traditus est dæmoni, vt humana egestione ore suo repletus ab eo ingereret, quod flagellum purgationis gratiosæ Dominus intulit, & ne in vel momentanei delicti macula resideret, velocitate curationis eius, atque auctore remedij demonstrauit. Nam continuo abbate machario in oratione submisso, dicto citius ab eo nequam spiritus fugatus abcessit. Collat. 7. c. 27.

EXEMPLVM CCXVII.

Laborans impetuosius quidam frater dæmonem in adiutorium visus est habere.

QVidam probatissimus seniorum cum transiret iuxta cellam cuiusdam fratris quadam animi ægritudine laborantis, scilicet caussis mentis grauamina suscitantibus, vtpote qui exstruendis reperandisq; superfluis inquietius quotidianis destinationibus desudaret, & eimnus conspexisset eũ graui malleo saxum durissimum cõterere, vidit æthiopem quendam astantem illi, & vna cum eodem ictus mallei iunctis & insertis in manibus illudentem, eumq; ad operis illius instantiam ignitis faucibus instigantem, durissimè substitit, velut impressionem durissimi dæmonis, vel fraudem tãtæ illusionis admirans. Cum enim nimia lassitudine frater fatigatus requiescere, finemq; operis voluit imponere, instigatione spiritus illius animatus, iterum resumere malleum, nec desinere ab intentione cæpti operis vrgebatur, ita vt ijsdem eius inci tamentis infatigabilis sustentatus tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex tam dira dæmonis ludificatione permotus, ad cellam fratris diuertit, salutasq; eũ: Quid, inquit, frater est istud opus quod agis? Laborauimus, inquit, contra istud durissimum saxum, vixque potuimus aliquando illud cõterere. Ad hæc senex. Bene dixisti, vix potuimus, non enim solus eras, cum istud cæderes, sed fuit tecum alius, quem non vidisti, qui tibi in hoc opere non tam adiutor, quam violentissimus impulsor instabat. Collat. 9. c. 6.

EXEMPLVM CCXVIII.

Hæresi Antropomorphitana Serapion annosus pater grauiter laborat.

INter illos, qui Antropomorphitarum hæresis detinebantur errore, fuit antiquissimę districtionis, atque in actuali disciplina per omnia consummatus, nomine Serapiõ, cuius imperitia super prædicti dogmatis opinione tantum præiudicabat cunctis veram tenentibus fidem, quantum ipse vel fidei merito, vel antiquitate temporis omnes fere monachos anteibat. Cumq; hic sancti præsbyteri Pafnucij multis adhortationibus ad tramitem rectæ fidei non posset adduci, eo quod nouella ei hæc persuasio, nec ab anterioribus aliquando comparata videretur accidit, vt quidam Diaconus summæ scientiæ vir, nomine Fonus, desiderij videndi fratres, qui in eadem eremo commanebant, de Cappadociæ partibus adueniret. Quem beatus Pafnucius summa cũ gratulatione suscipiens, ad confirmationem fidei, quæ fuerat Alexãdrini pontificis litteris comprehensa, producens in mediũ coram cunctis fratribus sciscitatur illud, quemadmodum quod in Genesi dicitur: Fa-

Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, catholicæ totius Oriẽtis interpretarentur Ecclesiæ. Cumq; ille non secundum humilem litterę sonum, sed spiritualiter imaginem Dei ac similitudinẽ tradi ab vniuersis Ecclesiarum principibus explanaret, idq; copioso sermone, ac plurimis scripturarum testimonijs approbaret, nec posse in illam immẽsam, & incomprehensibilem, atque inuisibilẽ maiestatẽ aliquid huiusmodi cadere, quod humana compositione valeat, ac similitudine circũscribi, quippe cum incorporea, & incomposita, simplexq; natura sit, quæq; sicut oculis non deprehendi, ita & mente non valeat æstimari. Tandem ex multis & validissimis doctissimi viri assertionibus motus, ad fidẽ catholicæ traditionis attractus est. Cum super hoc eius assensu infinita vel abbatem Pafnucium, vel nos omnes lætitia repleuisset, quod scilicet virum tantę antiquitatis, virtutibus consummatum, imperitia sola ac simplicitate rusticitatis errantem, nequaquam vsque ad finem deuiare Dominus à tramite rectæ fidei permisisset, & pro gratiarum actione surgẽtes, preces Domino pariter funderemus, ita est in oratione senex mente confusus, eo quod illam Antropomorphitarum imaginem deitatis, quam proponere sibi in oratione cõsueuerat, aboleri de corde suo sẽtiret, vt in amarissimos fletus, crebrosq; singultus repentè prorumpens, in terramq; prostratus cum eiulatu validissimo proclamaret. Heu me miserum, tulerunt à me Deum meum, & quem nunc teneam nõ habeo, vel quem odorem, vel interpellem iam nescio Collat. 10. c. 3.

Ex secunda parte Collationum Cassiani.

EXEMPLVM CCXIX.

Casti viri præsentiam dæmum magis, quam merita Ioannis abbatis expauit.

SOlebat abbas Ioannes non ad imitationis formulam, sed tantummodo pro admonitione proferre, quia quidam veniens ad prædictum senem habitu sęculari, cum ei quasdã frugum suarum primitias detulisset, ferocissimo quendam dęmonio arreptum ibidem reperit. Qui cum abbatis Ioãnis obtestationes ac præcepta despiciens, testaretur se nunquam ad illius imperium de corpore quod obsederat migraturum, huius aduentu perterritus, cum reuerẽdissima nominis illius inclamatione discessit, cuius tam euidentem gratiam senex non mediocriter admiratus, eoq; amplius obstupescens, quod hunc in habitu cerneret sęculari, cœpit ab eo vitæ, ac professionis eius ordinem diligenter inquirere. Cumq; ille sęcularem se, atque vxorio vinculo obligatam esse dixisset, beatus Ioannes excellentiam virtutis eius, & gratiæ mente pertractans, quænã illius esset conuersatio attentius explorabat. Ille se rusticũ, & quotidiano manuum opere victum quærere, nec vllius boni se esse cõscium testabatur, nisi quod nũquam ante ad ruris opera mane exercẽda procederet, neque vespere domũ reuerteretur, nisi in ecclesia pro quotidianæ vitæ commeatu largitori suo Deo gratias retulisset, neque se vnquam de fructibus aliquid vsurpasse, nisi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtulisset, & nunquam se boues suos per alienæ messis traduxisse confinium, nisi prius ora clausisset, ne vel parum damni per incuriam eius proximus sustineret. Et cũ hoc quoque abbati Ioanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eum sibi prælatũ esse cernebat idonea viderentur, atque ab eo quidnã esset illud, quod tantæ gratiæ meritis conferri possit, sciscitãs scrutaretur, ille reuerẽtia tam sollicitæ inquisitionis adstrictus, vxorem se parẽtum vi imperioque compulsum, cum profiteri monachum vellet, ante xj. annos accepisse confessus est, quam nemine etiam nunc conscio, sororis loco à se virginem custodiri testabatur. Quod factũ cum audisset senex, tanta est admiratione permotus, vt coram ipso publicè proclamaret: Non immerito dæmonem, qui se despexerat, illius non tolerasse præsentiam, cuius ipse virtutem non solũ in iuuentutis ardore, sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appetere. Collat. 14. c. 7.

EXEM-

EXEMPLVM CCXX.

Patientiam discere cupiens quædam matrona religiosa, peruersam feminam, cui obsequeretur, à sancto Athanasio petijt, & facilè inuentam impetrauit.

QVædam religiosa ac miræ patientiæ femina cum Alexandriæ commoraretur, essetq; non obscuris maioribus orta, atque in domo quæ sibi fuerat à parentibus derelicta religiosè Domino deseruiret, veniẽs ad Beatæ memoriæ Episcopum Athanasium precabatur, vt sibi aliquam alendã viduam daret, quæ Ecclesiasticis sumptib. pascebatur. Et vt petitionẽ ipsius verbis exprimamus. Da mihi, inquit aliquam de sororibus quam repausem. Sacerdos ergo cum laudasset propositum feminæ, quòd eam ad opus misericordiæ vidisset esse promptissimam, iussit ex omnibus eligi viduam, quæ, & honestate morũ, & grauitate, ac disciplina omnibus præferretur, ne fortè desiderium largitatis percipientis vitio vinceretur, & quę mercedem quæreret in egena, damnum fidei prauis eius moribus offensa pateretur. Cui cum domum abductę omnib. deseruiret obsequijs, virtutẽ modestiæ eius, ac lenitatis experta, vidensq; se ab ipsa momentis singulis gratiarum actione, pro humanitatis officio honorati, post dies paucos ad memoratum reuertitur sacerdotem. Rogaueram, inquiẽs, vt mihi dari præciperes quam ego reficerem, & cui morigeris famularer obsequijs. Cumq; ille necdum propositum ac desiderium feminæ intelligens, æstimasset petitionem eius dissimulatione propositi neglectam, causasq; moræ illius non absque animi sui commotione perquirens, protinus agnouisset, ei honestiorem ceteris viduam deputatam occultè præcepit, vt ea illi quæ cunctis esset nequior traderetur, quæ scilicet iracundia vel rixis vel violentia, seu verbositate atque etiã vanitate cunctas, quibus hæc vitia dominarentur excederet, quam cum multo facilius inuentam sibiq; traditã domi habere cœpisset, atque eadem ei diligentia, qua priori illi viduæ, vel etiam diligentius ministrare, hoc solũ ab ea pro tantis obsequijs recepit gratiæ, vt indignis iugiter afficeretur iniurijs, conuitijs quoque ab ea exprobrationibusque continuis vexaretur, obijciente ei, & maledicis obtrectationibus increpante, eo quod se non ad refrigerium, sed potius ad cruciatum, & contumeliam ab Episcopo poposcisset, magisq; se de requie ad laborem, quàm de labore transtulisset ad requiem. Cum ergo assiduitas iurgiorum eousque prorumperet, vt ne ab iniectione quoque manuum procax mulier temperaret, illa autem humilioris obsequij geminaret officia, non furentẽ vincere renitendo, sed seipsam subijciẽdo, disceebat, vt multimodis indignitatibus lacessita obiurgantis insaniam, humilitatis mansuetudine delineret, quibus ad plenum exercitijs confirmata, perfectamq; virtutem desideratæ patientię consecuta, ad memoratum sacerdotem tam pro electionis illius iudicio, quam etiam pro beneficio exercitationis suæ gratias relatura perrexit, eo quod secundũ desiderium tandem magistram ei patientiæ dignissimam prouidisset, cuius iniurijs iugibus, & quodam palestræ oleo quotidie roborata, ad summam animi patientiã perueniret, & tandem inquiens dedisti mihi quomodo repausẽ. Nã illa prior suis me potius honorabat ac refrigerabat obsequijs. Collat. 18. c. 14.

EXEMPLVM CCXXI.

Pafnucius adolescens de furto diffamatus, patientissime tulit, sed adolescens, qui eum diffamauerat, à dæmone possessus est.

NVnc aliud abbatis Pafnucij pandamus exemplum, qui illius insignis atque prędicabilis vbique Sychioticæ eremi, in qua nunc presbyter est secretis tanto studio semper insedit, vt ei ceteri anachoretæ Bubali cognomen indiderint, eo quod ingenio (vt ita dixerim) desiderio solitudinis semper habitatione gauderet. Itaque cum tantæ in pueritia sua esset virtutis, & gratiæ, vt etiam præclari ac summi id temporis viri grauitatem eius, & immobilem constantiam mirarentur, cumq; licet minor esset ætate, pro virtutum tamen merito senioribus exæquarent, suoq; ordini ducerent inserendum, liuor ille qui aduersum Iacob Patriarcham fraternos quõdam animos instigauit, quendam de numero fratrum edacis zeli igne succendit, qui neuo quodam ac macula pulchritudinem

& obsequij simplicitate sincera, qua credebat senem tota fide nihil posse incassum ac sine ratione præcipere. lib. 4. c. 24. & 26.

EXEMPLVM CCXXIIII.

Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumen iactare disposuit.

ABbas Mucius abrenunciare desiderans huic mundo, tamdiu præ foribus monasterij excubans, perdurauit, donec immobili perseuerantia sua, contra omnem consuetudinem cœnobiorum cum filio paruo, qui octo circiter erat annorum, vt susciperetur, eliceret. Cumq; tandem recepti fuissent, confestim non solum diuersis præpositis traditi, verum etiam cellæ habitatione seiuncti sunt, ne scilicet iugi visione paruuli reminisceretur pater ex omni sua, quam abrenuncians abiecerat, facultate, atque affectione carnali, sibi saltem filium superesse, & quemadmodum se iam diuitem non esse sciebat, tam etiam Patrem se esse dedisceret. Quod vt plenius probaretur, vtrum videlicet pluris faceret affectionem sanguinis ac suorum viscerum caritatem, an obedientiam & mortificationem Christi, quam renuncians quisque pro eius debet amore præferre, de industria, negligebatur paruulus, pãnis potius quam vestimentis indutus, sordibus quoque ita obsitus ac fœdatus, vt offendere potius quam delectare paternos oculos posset, quoties ab eo fuisset aspectus: etiam colaphis atque alapis expositus diuersorum, quas plerumque sub obtutibus suis innocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri, ita vt nunquam genas, eius nisi lacrymarum sordentibus vestigijs videret infectas. Cumq; taliter infans per dies singulos sub oculis eius versaretur, pro amore nihilominus Christi, & obedientiæ virtute, rigida semper atque immobilia patris viscera permanserunt. Non enim reputabat iam suum filium, quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de præsentibus eius iniurijs, sed potius exsultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lacrymis eius, sed de propria humilitate & perfectione solicitus. Quam districtionem mentis illius atque immobilem rigorem prævidens cœnobij senior, ad comprobandam plenius animi eius constantiam, cum plorare quadam die vidisset infantem, simulans se aduersus eum commotum præcepit patri, vt tollens eum, iactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino sibi hoc esset imperatum) confestim celeri cursu rapiens filium, vlnis proprijs vsque ad oram fluminis iacturus aduexit. Quod profecto feruore fidei, & obedientiæ eius fuisset opere consummatum, nisi procurati fuissent de industria fratres, qui solicitè ripam fluminis obsiderent, proiectumq; iam, & quodam modo de fluminis alueo paruulum rapuissent, & consummationem præcepti obsequio patris ac deuotione completam, ab effectu operis atque ipso fine reuocassent. Huius fides atque deuotio intantum Deo fuit accepta, vt diuino statim testimonio cõprobata sit. Reuelatum namque est continuo seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus impleſſe. Cumq; breui tempore transacto, idem abbas cœnobij de mundi huius commoratione migraret ad Christũ, hunc, præponens cunctis fratribus, successorem sui atque abbatem monasterio dereliquit. lib. 4. cap. 27. & 28.

EXEMPLVM CCXXV.

Obediens Comitis filius non veritus est in patria ciuitate sportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem secundum huius sæculi ordinem summę familiæ. Nam patre Comite ac ditissimo oriundus fuit, studijs quoque liberalibus oriundus fuit, studijs quoque liberalibus nõ mediocriter institutus. Qui relictis parentibus, cum ad monasterium peruolasset, ad comprobandam mentis humilitatem, vel fidei eius ardorem, cõfestim ei à seniore præceptum est, vt decem sportas, quas necesse non erat publicè venditari, ceruicibus suis onerans distrahẽdas per plateas circumferret, adiecta cõditione, quod diutius in hoc officio retineretur, vt si forte eas vnus coemere voluisset non cederet, sed singillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione cõpleuit, & omni cõfusionis verecũdia pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens, pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium repor-

reportauit, nequaquam perterritus tam vilis, & insueti officij nouitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumq; splendorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. Ibid. c.39.

EXEMPLVM CCXXVI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius, relicto monasterio, vbi pater præerat, in alio monasterio sub iunioris fratris imperio humillimè militauit.

Vidimus abbatem Pynuphium qui cum esset maximi cœnobij presbyter, quod est in Aegypto, nonlonge à Panephysi ciuitate, & cum pro ipsa reuerentia vel vitæ suæ, vel ætatis suæ, vel sacerdotij cunctis venerabilis atque venerandus existeret, videns se pro hoc ipso humilitatem illam quam secundum suæ mentis ardorem concupierat, exercere non posse, nec habere quo virtutem desideratæ subiectionis extenderet, clam fugiens de cœnobio secessit solus in Thebaidos vltimas partes. Ibiq; deposito habitu monachorū, assumpta sæculari veste, cœnobium Tabenensiū tantum expetijt, quod sciebat cunctis esse districtius, & in quo se vel pro longa distātia regionis credidit ignorandum, vel pro magnitudine monasterij ac multitudine fratrū facilè se posse celari, vbi diutissimè præforibus perseuerans, cunctorum fratrum genibus prouolutus, vt susciperetur, summis precipus ambiuit. Cūq; multo despectu tandem fuisset admissus, quod.s. decrepitus senex, & qui omnem suam in sęculo peruixisset ætatē, cœnobium ingredi tunc postularet, quo tempore iam deseruire suis voluptatibus non præualeret, ac ne hoc ipsum quidem caussa religionis expetere cū asserebant, sed famis, & inopiæ necessitate constrictum, vt seni, nullique operi apto horti cura diligentiaq; mandatur, quam sub alio fratre iuniori, qui eū sibi creditum ritinebat exercens, ita eidem subdebatur, tantaq; obedientia desideratam humilitatis excolebat virtutem, vt non solum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, verum etiam vniuersa officia, quæ erant cunctis aspera, & indigna, atque ab omnibus ducebantur horrori, tota quotidie sedulitate compleret, quampluꝛa verò etiam nocte consurgens, ita furtim, vel nullo teste, vel conscio, occulentibus tenebris efficiebat, vt penitus auctorem operis nemo deprehenderet. Cumq; ibi triennio delitescens, per vniuersam Aegyptum, dispersis vbique fratribus quęreretur, à quodam tādem visus qui de Aegypti partibus cōmearet, vix potuit præ humilitate habitus sui, & vilitate officij, quod gerebat, agnosci. Nam sarculo dorsum incuruans, laxabat oleribus terram. Deinde stercus humeris suis aduectās, eorum radicibus ingerebat. Cum hęc intuens frater super agnitione eius diutissima fuit hæsitatione detentus propius tandem accedens, non solum vultum, verumetiam sonum vocis diligenter explorans, ad pedes eius cominus procidit. Primo quidem super hoc stuporem summum videntibus cunctis incussit, cur videlicet id faceret ei, qui apud ipsos habebatur extremus, & velut nouitius ac de sęculo nuper egressus. Post verò miraculo sunt maiore perculsi, cum eius nomen, quod apud ipsos quoque magna fuerat opinione compertū, protinus prodidisset, à quo vniuersi fratres prioris ignorantię veniam postulantes, quod eum videlicet tanto tempore inter iuniores ac paruulos deputassent, inuitum ac flentem quod ex inuidia diaboli digna sibi fuisset conuersatione atque humilitate fraudatus, quam diutissimè inquisitam tandē se aliquando inuenisse gaudebat, nec meruisset vitam suam, in illa quā arripuerat subiectione finire, ad proprium cœnobium reduxerunt, custodientes eum summa diligentia, ne ab eis tunc quoque similiter dilapsus aufugeret. Vbi cum fuisset modico tempore demoratus, eodem rursus humilitatus desiderio atque ardore succensus, captans nocturna silentia, ita diffugit, vt iam non vicinam prouinciā sed incognitas, & alienas longè lateq; diuisas regiones expeteret. Nam cōscendens nauim, in Palestinæ partes cōmeare curauit, credens se tutius latitaturum si ad illa semetipsum asportasset loca, in quibus nec nomē quidem suum fuisset auditum. Quo cum venisset, nostrum monasterium protinus expetiuit, quod non longè fuit à speleo in quo Dominus ex virgine nasci dignatus est, in quo permodico tempore delitescēs,

secundum Domini sententiam, tamquam ciuitas supra montè posita diutius abscondi non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca sancta de Aegypti partibus, orationis causa conuenerant, agnitum cum summa vi precum pressum ad suum Cœnobium reuocabant. Ibid. c. 30. 31.

EXEMPLVM CCXXVII.

Verbum Dei audiens Machetes abbas nunquam dormitabat, sed ad verbum detractionis somnolentia grauabatur.

VIdimus senem Machetem nominæ à turbis fratrum eminus commorantè, hanc gratiam diuturnis à Domino precibus impetrasse, vt quotquot diebus, & noctibus agitaretur collatio spiritualis, nūquam somno corporali penitus laxaretur. Si quis verò detractionis verbum seu otiosum tentaret inferre, in somnum protinus incidebat, ac ne vsque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire. lib. 5. c. 29.

EXEMPLVM CCXXVIII.

Verbum Dei audientes fratres, dormitarunt, qui ad vana audienda vigilantissimi erāt.

HIc idem Machetes abbas otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, & spiritualium collationū impugnatorem sēper existere, his declarauit indicijs. Nam cum fratribus quibusdam de rebus necessarijs ac spiritualibus quādo disputaret, eosq; videret lętheo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, ociosam repente fabulā introduxit: ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nūc vsque de rebus cęlestib. loquebamur, & omnium nostrum oculi læthali dormitatione deprimebantur, at cum ociosa fabula intromissa est, omnes experge facti torporē somni dominātis excussimus, vel ex hoc ergo perpēdite quisnā collationis illius spiritualis fuerit impugnator, aut quis huius infructuosę fabulę auctor, atque carnalis insinuator existat. Ille etenim esse manifestissimè deprehenditur, qui malis gaudens, vel istā fouere, vel illā impugnare non desijt. lib. 5. c. 31.

EXEMPLVM CCXXIX.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.

NEc minus hoc quoque opus fratris cuiusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga contemplationem diuinam valde soliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cum ei post annos quindecim patris ac matris amicorumq; multorum de prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarum, diuq; apud semetipsum voluens, quantarum, inquit, cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel infructuosā tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatione reuocabunt. Post quantum temporis digerenda est hæc mentis conceptæ cōfusio, quantoq; labore rursus ille tranquillitatis reparādus est status, si semel litterarum animus permotus affectu, eorumq; recensendo sermones, & vultus, quos tanto tempore dereliqui, iterum eos reuisere ipsisq; cohabitare animo, & mente cęperit interesse. Quos profectò corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos, ac memoriam quā sęculo huic renuncians quisque velut mortuus abdicauit, reuiuiscēs eamdem rursus admiserit. Hęc voluens in suo pectore, non solum nullam resoluere epistolam definiuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare, ne s. eorum qui scripserunt, vel nomina recēsendo, vel vultus recordādo, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque vt eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patrię & pariter concremamini, nec me vllatenus ad illa quę fugi reuocare tentetis. lib. 5. cap. 32.

EXEMPLVM CCXXX.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quam commissos ficus violare.

FIcus de Mareotę Lybię partibus, velut rem ante in loco illo non visam, cum quidam abbati Ioanni ęconomo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ipsius

ctus Ecclesiæ temporibus beati Paphnutij ab eodem sibi creditā gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interiorib. deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus lōgè ab Ecclesia commanebat, qui pomis acceptis, cum ad prædicti senis tenderent cellā, quod ibi perfacile solet etiam senioribus deserti vastitate euenire, infusa repente densissima nebula, tramitem recti itineris perdiderūt. Cumq; tota die ac nocte discurrentes, per auiam eremi vastitatem nequaquam potuissent egrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quam inedia sitiq; confecti, fixis genibus, in orationis officium spiritum Domino tradiderunt. Qui post hæc vestigiorū suorum indicijs diutissimè perquisiti, quæ in locis illis arenosis tamquam niuibus impressa signantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inuentiq; sunt ficus intactas vt acceperant reseruasse, eligentes .s. animam magis, quam fidem depositi perdere, vitamq; potius amittere temporalem, quam senioris violare mandatum. lib.5.cap.40.

EXEMPLVM CCXXXI.

Proprietario monacho Sincletico Basilius dixit: Et Senatorem perdidisti, & monachū non effecisti.

FErtur sententia sancti Basilij Cæsariensis Episcopi, ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædā de proprijs facultatibus sibimet reseruauit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemq; & operis contritionem, monasterij subiectione conquirere, & Senatorē, inquit, Sincletice perdidisti, & monachum non fecisti. lib.7.cap.19.

EXEMPLVM CCXXXII.

Consilijs prauis quidam negligens frater feruentioribus fratribus vt monasterium exirent persuasit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet proderemus, qui cū in cænobio moraretur, eumq; necessitas coarctaret, vt statutum operis pensum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propensius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cęnobio quempiam fratrum vidisset ingressum, qui ardore industrię vellet aliquid amplius operis consignare, si clādestinis eum persuasionibus reuocare ab huiusmodi intentione minimè potuisset, consilijs prauis ac susurrationib. ad trasmigrādum exinde persuadebat, & quo eum facilius asportaret, se quoque iam olim multis ex causis offensum cōfingebat à cella discedere, si solatium itineris vel comitis repperisset. Cumq; eum ad consensum occultis obtestationibus ad exeundum claustra monasterij pellexisset, condicens & horā, qua de monasterio deberet exire, vel locū quo se præueniēs expectaret, ipse velut illico subsecuturus ibidem subsistebat. Illo quoque iam pro discessus sui verecundia, non audente ad monasteriū de quo aufugerat vlterius aggregari infęlix fugæ eius auctor in cęnobio residebat. lib.10.c.20.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Laborem totius anni abbas Paulus supposito igne concremauit.

ABbas Paulus probatissimus patrum, cum in eremo vastiore cōsistens quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus, & horto medico securus haberet sufficientem alimoniæ suæ victusq; substantiā, nec posset aliquid aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo quod ab opidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusq; expeteretur pro mercede vecturæ, quam valere posset pretium operis desudati, collectis palmarum folijs quotidianum pensum, velut exinde sustentandus, totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod solicita cura laborauerat singulis annis igne supposito concremabat, in tantū probans sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. lib.10.cap.24.

EXEMPLVM CCXXXIIII.

Prædicationis officium percipere desiderasse videtur frater, qui solus existens sermonem exhortatorium facit.

MEmini cuiusdam senis cum in eremo Scythi commorarer, qui cum ad cellam cuiusdam fratris gratia visitationis adueniens, ostio proximasset, audissetq; eum obmurmurantem intrinsecus, paululum substitit, cognoscere volens quidnam de scripturis legeret, vel sicut est moris, operans memoriter recenseret. Cumq; pijssimus explorator, aure diligenter applicita curiosius auscultaret, ita eum repperit huius spiritus impugnatione pellectum, vt in ecclesia facere se crederet exhortatorium plebi sermonem. Cumq; subsistẽs senex audisset eum finisse tractatum, & mutato rursum officio celebrare velut diaconum catechumenis missam, tunc demum pulsauit ostium. Qui egressus occurrensq; seni veneratione solita, introducẽsq; eum & quam diu venerit cogitationũ suarum conscientia remordente perquirit, ne scilicet diutius stans ad ostium iniuriam pertulisset: iocularitersenex grateq; respõdit. Modo, inquiens, veni, quando tu missam catechuminis celebras lib. 11. c. 15.

EXEMPLVM CCXXXV.

Superbus iuuenis increpanti se seniori superbè respondit.

AVdiui in hac dumtaxat regione (quod horreo, pudetq; reuoluere) quendam iuniorum cum à suo increparetur abbate, cur humilitatem, quam renuncians pro modico tempore retẽtaret, cępisset excedere, ac diabolica inflatum superbia, summa cõtumacia respondisse: Nunquid ob hoc memetipsum humiliaui pro tempore, vt semper subditus sim? Ad quod eius tam effræna tũ scelestumq; responsum, ita est senior obstupefactus, omnisq; eius interceptus est sermo (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit; illud solũ tacitus intra semetipsum voluens, quod de Saluatore nostro dicitur: Qui cũ in forma Dei esset, humiliauit se, factus obediens (non vt ille ait diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed vsque ad mortem. lib. 12. c. 28.

Ex Climacho secundum antiquam versionem, quæ præcessit eã, quę est Ambrosij Camaldulensis. Angelus de Cingulo, siue Clarenus, ordinis Minoritarum, ante trecentos annos diuinitus Græcè, tamquam alter Eprem edoctus, vertit eumdem Climachum.

EXEMPLVM CCXXXVI.

Confessionem coram ducentis fratribus apertam faciens, videns à patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

COntigit quendam ex prædiali ordine ad monasticam conuersationem accedere, quem abbas eiusdem monasterij ad contemplationem eius institutionis, quæ erat in loco iussit per septẽ dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsum ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifeste conspexisset ipsum morari velle, cum omni integritate, rursum interrogat. Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur vt vidit ipsum ad verbum simul vniuersa confitentem, iterum tentans, dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuersa fraternitate propalare. Ille verò verè suum odiẽs peccatum, & omnem confusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexãdrinæ Ciuitatis. Deinde cõgregat Pastor vniuersas in Ecclesia Dominica oues, numero ducentas triginta, & diuina perfecta sinaxi, in die Dominica, post Euangeli complementum induci coram omnibus facit illum sine querela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum, & temperatè percussum, manibusq;

tibusq; retro vinctum & cillicino sacco vestitum, aspersumq; pluere caput habentem, ita quod ex ipsa etiam contemplatione confestim commutauerit in planctū & eiulatum vniuerso stupore repletos, nō enim aliquis nouerat quod fiebat. Deinde cum ad Ecclesiæ portas propè venisset, sanctum illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: Ita, indignus namque es ingressu in hæc sancta. Stupefactus est igitur super Pastoris ex sāctuario ad ipsum illata voce, existimauit enim secundū quod fratres certificauit nouissime sacramentis, non hominis vocem, sed tonitrui se audiuisse, procidit quidem continuò in faciem tremefactus, & totus timore côterritus terræq; prostratus, pauimentum lacrymis irrigabat. Permittitur iterum admirabili medico salutem ipsius in vniuersum negociante & formam salutis & manifestæ, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipso acta specificè, coram cunctis, qui cum pauore vniuersa confitebatur per singula omnium auditui peregrina, non solum corporalia secundum naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiam in irrationabilib. animalibus commissa, verum quoque & vsque ad veneficia, & homicidia quæ audirè, vel scito tradere nō est fas. Igitur confessum illum tondere permittit, atque cū fratrib. numerari, sapientiam verò. Illius sancti admiratus seorsum ipsum interrogaui, cuius rei gratia tale peregrinum spectaculum peregisset. At qui vere medicus erat duorum illorum gratia ait: Primo quidem vt cōfessum præsenti confusione à futura commutarē, Quod & factum est. Non. n. surrexit à pauimento, ô frater Ioannes, quousq. omnium indulgentiam est sortitus, & neque difficile credas. Nam aliquis illic existentium fratrum in me confidens, dixit, quia horribilem vidi quendam chartam tenentem scriptam, & calamū, & quando peccata, inquis prostratus iste dicebat, ipsā ille calamo cancellabat & consequenter, dixit: Confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Secundum verò est, quoniam quosdam possideo non confessas offensiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confessionem, sine qua nullus indulgentiam sortietur. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Infernalem flammam semper cogitās coquus lacrymis madet continuè.

Vidi quendam coquum perpetuo in ministratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus esset. Qui violentiam à me passus respondit: Numquam me hominib. seruire cogitaui sed Deo, & omni quiete me ipsum indignum iudicans, hac ignis visione, futuræ flammæ memorationem semper possideo. Ibidem.

EXEMPLVM CCXXXIV.

Obediens Isiderus septem annis ante portam monasterij sedit omnibus litaniam faciens.

Vir quidam nomine Isidorus ex principatiua dignitate Alexandriæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monasterio, quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus pastor monasterij recipiens, ac versutum & omnino crudelem dirumq; & arrogantem inspiciens, per humanam inspirationem syllogizat sapientissimus astutiam dæmonij. Et dicit ad Isidorum. Si verè prælegisti vtiq. tollere Christi iugum, ante omnia te volo obedientiam exercere. Ipse verò respódit: Sicut ferrum fabro, ita & ego sanctissime pater, me ipsum trado subiectum existere. Ille verò vir magnus confestim gymnasio tradidit quasi ferrū probationi dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniam. i. prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iste tāquam Angelus Domino. Igitur septem annos ipso ibidem id faciēre, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incomparabilem patientiam, vt superdignū, annumerare cum fratribus, & ordinatione

facere

facere dignum. Ipse verò plurimas supplicationes per alios, & per me infirmum scilicet Climachum ad Pastorem, fecit, quod eũ ibidem dimitteret suum perficere cursum, inferens, & verbo quodammodo obscurè insinuans, finem iam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimittente eum magistro in ordine tali, post decimum diem cum gloria gloriosus migrauit ad Dominum, septima ipsius dormitionis die, & portarium mansionis assumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam si participauero fiduciam apud Dominum, ibidem in breui inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximã plenamq; certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ, & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc superstitem hunc magnum Isidorum, qualem eius mens operationẽ possidebat in porta degendo, & non abscondit mihi volẽs vtilitatem facere sempiterne memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cum omni amaritudine & violentia, & sanguine pęnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia deinceps à Deo ex patientia, & obedientia mercedem expectans. Ac rursus alio vno anno finito, & mansionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, diuinorũ, mysteriorũ in assumptione, & faciei cuiusque contemplatione, deorsum vero oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIX.

Obediens Laurentius, vocatus à patre monasterij, per integram refectionis horam coram eo ante mensam sedit in genibus.

ALiquando in mensa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & Doctor, os sanctum suum ad aurem meam inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie diuinam prudentiam. At me supplicante, clamat iustus de mensa secunda quendam Laurentium nomine circa annos quadraginta octo habentem in mansione, & secundum sanctuarij presbyterum existentem. Veniens igitur, & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, sed surgẽti nihil omnino dixit, dimisit verò ipsum ante mensam stantem, & non edentem, erat enim refectionis initiũ, ita, vt taliter astans magnam horam, vel duas pene perageret, ac per hoc exinde erubescentem, vel saltem in faciem operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimũ agẽs annum. Absque responsione verò vsque ad refectionis cõplementum manens, nobis surgentibus, mittitur à sancto magno Isidoro tricesimi noni psalmi principium dicere. Ego vero sicut nimis malitiosus non despexi tentare senem. Me verò ipsum interrogante qd astans vtique cogitasset, ait: Attribuẽs pastori Christi imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipso quidquam iniungi, sed ex Deo. Vnde pater Ioannes Climache non quasi coram hominum mensa, sed tamquam coram Dei altari Deum exorans stabam, nullam omninoq malam cogitationem, vel intensionem erga pastorem capiens, ex fide mea ad ipsum & caritatem. Ibidem.

EXEMPLVM CCXL.

Patiens Abba Kyrus quomodo à mensa expellitur, & aliàs multipliciter exercitatur, sed tentatus & tribulatus à fratribus Abba Kyrus ab alijs tentationibus liber efficitur.

INterrogaui quendam fratrem ædificationis gratia, quindecim annos in mansione habentem, nomine Abba Kyrum, quem & maximè ab omnib. ferè læsum videbam. Erat autem quando à ministris expellebatur à mensa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixit igitur ad eum: Frater Abba Kyre quare à mensa expulsum te quotidie video, & sine refectione sæpius dormientem? Qui cum respõdisset: Pater, crede mihi quia probant me patres mei, si monachus fio: sed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoscens ipsorum atque magni Pastoris intensionem, sine pondere vniuersa sustineo. Et ecce istud cogitans quindecim annos habeo, secundum quod & mihi in ingressu dixerunt, quia & vsque ad triginta annos abrenunciantes probant.

Et iuste pater Ioannes, absque probatione non perficitur aurum. Sustinens igitur generosus iste Abba Kyrus post meum aduentum in monasterio duorum annorum tempus migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus resoluit futurus. Gratias ago Domino Iesu Christo, & vobis, quia propter id quod me tẽtastis in salutem, ecce decem & septem annis permãsi à dæmonijs non tentatus, quem & iusti iudicij pastor, sicut cõfessorem, cum ibidem requiescentibus sanctis dignè, collocari præcepit. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLI.

Item aliud similem.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, si cum silentij sepulchro sileo Macedonij Diaconi directionem & luctam, hic prę solicitissimus Domino, aliquando sanctę Theophaniæ .i. Ephiphaniæ superueniente sollemnitate, rogat pastorem ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiusdam familiaris indigentiæ gratia, promittens ei quã totitius quidem egredi de ciuitate, pp solẽnitatis sequentiam atque præparationem. Igitur osor boni diabolus, impedimẽtum Archidiacono faciens, præparauit eum ab abbate dimissum ad mansionem non pertingere in sancta sollẽnitate, iuxta terminum quem à prędidente susceperat, quem Pastor post vnum diem superueniẽtem à Diaconatu segregat, & in extremorum initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientiæ minister, & sufferentię archidiaconus verbum patris, atque sententiam sic sine tristitia quasi non ipse, sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiens, reduxit eum ad proprium gradum. Et ecce post vnum diem rursus ab Archidiacono exhortatur, quod ipsum in eadem increpatione & ignominia priori constituat. Ait enim quia fere irremissibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens verò sanctus ipsum humilitatis gratia istud exquirere, & non dicere vera bonæ concupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirũ erat canitiem reuerendam videre degẽtem in incipientium ordine, & omnes integre deprecãtem super ipso orare, quoniam ait in fornicationem inobedientię cecidi. Mihi verò humili referre confisus est hic Macedonius, cuius gratia huius humilitate institutioni voluntariæ præoccurrit. Nunquam enim ait sicut nunc euacuationem omnis prçlij & luminis diuini dulcedinem in me ipso perspexi. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLII.

De Mina viri admirabilis patientia, & sepulchro.

CHristus Iesus Dominus noster volens me priuare sancti patris oratione, ante vnam septimanã mei egressus, assumpsit virum mirabilem Minam nomine, post Pastorem secundario omnia nogocia disponẽtem, qui LIX. annos in cęnobio habens ministrationem omnem peruigil ministrabat. quid igitur? Tertia die perficientibus nobis solitum canonem sanctę dormitionis, repẽte totus chorus in quo detinebatur, boni & suauissimi odoris repletur fragrãtia. Permisit igitur magnus nos loculum cooperire in quo erat depositus. Quo facto, vidimus omnes ex ipsius pretiosissimis plãtis duos fontes, quasi vnguenti boni emanare odoris. Tunc ait magister ad omnes. Videte ecce pedem ipsius, & laboris sudores. Vere sicut vnguẽtum Deo nostro oblati sunt, & accepti atque suscepti. Multas quidem verò & alias directiones de isto sanctissimo Mina loci patres nobis annunciauerunt. Dicebãt autem & hoc de ipso, quod aliquando præsidens ipsius à Deo donatam patientiam probare volens, redeuntem ad abbatiam & mechaniam abbati ad vesperam faciẽtem, præterijt more solito suscipere adorantem, & ita positum vsque ad canonis horam cũ in terra dimisit. Tunc igitur eum benedicẽs vt ostentationis amatorem, & impatiẽtem redarguens, eum surgere fecit. Nouerat enim sanctus quomodo generose sufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omnium fecit. Huius verò sancti Minæ discipulus, de his quæ erant apud præceptorem nos certificabat dicens: Quoniam me eum curiosè inquirente, si forte in tali fuisse genuflexione somno præreptus, affirmabat se totum psalterium terræ prostratum perorasse. Ibidem.

Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, catholicæ totius Orientis interpretarentur Ecclesiæ. Cumq; ille non secundum humilem litterę sonum, sed spiritualiter imaginem Dei ac similitudinē tradi ab vniuersis Ecclesiarum principibus explanaret, idq; copioso sermone, ac plurimis scripturarum testimonijs approbaret, nec posse in illam immēsam, & incomprehensibilem, atque inuisibilē maiestatē aliquid huiusmodi cadere, quod humana compositione valeat, ac similitudine circūscribi, quippe cum incorporea, & incomposita, simplexq; natura sit, quæq; sicut oculis non deprehendi, ita & mente non valeat æstimari. Tandem ex multis & validissimis doctissimi viri assertionibus motus, ad fidē catholicæ traditionis attractus est. Cum super hoc eius assensu infinita vel abbatem Pafnucium, vel nos omnes lætitia repleuisset, quod scilicet virum tantę antiquitatis, virtutibus consummatum, imperitia sola ac simplicitate rusticitatis errantem, nequaquam vsque ad finem deuiare Dominus à tramite rectæ fidei permisisset, & pro gratiarum actione surgētes, preces Domino pariter funderemus, ita est in oratione senex mente confusus, eo quod illam Antropomorphitarum imaginem deitatis, quam proponere sibi in oratione cōsueuerat, aboleri de corde suo sētiret, vt in amarissimos fletus, crebrosq; singultus repentè prorumpens, in terramq; prostratus cum eiulatu validissimo proclamaret. Heu me miserum, tulerunt à me Deum meum, & quem nunc teneam nō habeo, vel quem odorem, vel interpellem iam nescio Collat. 10. c. 3.

Ex secunda parte Collationum Cassiani.

EXEMPLVM CCXIX.

Casti viri præsentiam dæmum magis, quam merita Ioannis abbatis expauit.

SOlebat abbas Ioannes non ad imitationis formulam, sed tantummodo pro admonitione proferre, quia quidam veniens ad prædictum senem habitu sęculari, cum ei quasdā frugum suarum primitias detulisset, ferocissimo quendam dęmonio arreptum ibidem reperit. Qui cum abbatis Ioānis obtestationes ac præcepta despiciens, testaretur se nunquam ad illius imperium de corpore quod obsederat migraturum, huius aduentu perterritus, cum reuerēdissima nominis illius inclamatione discessit, cuius tam euidentem gratiam senex non mediocriter admiratus, eoq; amplius obstupescens, quod hunc in habitu cerneret sęculari, cœpit ab eo vitæ, ac professionis eius ordinem diligenter inquirere. Cumq; ille sęcularem se, atque vxorio vinculo obligatam esse dixisset, beatus Ioannes excellentiam virtutis eius, & gratiæ mente pertractans, quænā illius esset conuersatio attentius explorabat. Ille se rusticū, & quotidiano manuum opere victum quærere, nec vllius boni se esse cōscium testabatur, nisi quod nūquam ante ad ruris opera mane exercēda procederet, neque vespere domū reuerteretur, nisi in ecclesia pro quotidianæ vitæ commeatu largitori suo Deo gratias retulisset, neque se vnquam de fructibus aliquid vsurpasse, nisi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtulisset, & nunquam se boues suos per alienæ messis traduxisse confinium, nisi prius ora clausisset, ne vel parum damni per incuriam eius proximus sustineret. Et cū hoc quoque abbati Ioanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eum sibi prælatū esse cernebat idonea viderentur, atque ab eo quidnā esset illud, quod tantæ gratiæ meritis conferri possit, sciscitās scrutaretur, ille reuerētia tam solicitæ inquisitionis adstrictus, vxorem se parētum vi imperioque compulsum, cum profiteri monachum vellet, ante xj. annos accepisse confessus est, quam nemine etiam nunc conscio, sororis loco à se virginem custodiri testabatur. Quod factū cum audisset senex, tanta est admiratione permotus, vt coram ipso publicè proclamaret: Non immerito dæmonem, qui se despexerat, illius non tolerasse præsentiam, cuius ipse virtutem non solū in iuuentutis ardore, sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appetere. Collat. 14. c. 7.

EXEM-

EXEMPLVM CCXX.

Patientiam discere cupiens quædam matrona religiosa, peruersam feminam, cui obsequeretur, à sancto Athanasio petijt, & facilè inuentam impetrauit.

QVædam religiosa ac miræ patientiæ femina cum Alexandriæ commoraretur, essetq; non obscuris maioribus orta, atque in domo quæ sibi fuerat à parentibus derelicta religiosè Domino deseruiret, veniēs ad Beatæ memoriæ Episcopum Athanasium precabatur, vt sibi aliquam alendā viduam daret, quæ Ecclesiasticis sumptib. pascebatur. Et vt petitionē ipsius verbis exprimamus. Da mihi, inquit aliquam de sororibus quam repausem. Sacerdos ergo cum laudasset propositum feminæ, quòd eam ad opus misericordiæ vidisset esse promptissimam, iussit ex omnibus eligi viduam, quæ, & honestate morū, & grauitate, ac disciplina omnibus præferretur, ne fortè desiderium largitatis percipientis vitio vinceretur, & quę mercedem quæreret in egena, damnum fidei prauis eius moribus offensa pateretur. Cui cum domum abductę omnib. deseruiret obsequijs, virtutē modestiæ eius, ac lenitatis experta, vidensq; se ab ipsa momentis singulis gratiarum actione, pro humanitatis officio honorati, post dies paucos ad memoratum reuertitur sacerdotem. Rogaueram, inquiēs, vt mihi dari præciperes quam ego reficerem, & cui morigeris famularer obsequijs. Cumq; ille necdum propositum ac desiderium feminæ intelligens, æstimasset petitionem eius dissimulatione propositi neglectam, causasq; moræ illius non absque animi sui commotione perquirens, protinus agnouisset, ei honestiorem ceteris viduam deputatam occultè præcepit, vt ea illi quæ cunctis esset nequior traderetur, quæ scilicet iracundia vel rixis vel violentia, seu verbositate atque etiā vanitate cunctas, quibus hæc vitia dominarentur excederet, quam cum multo facilius inuentam sibiq; traditā domi habere cœpisset, atque eadem ei diligentia, qua priori illi viduæ, vel etiam diligentius ministrare, hoc solū ab ea pro tantis obsequijs recepit gratiæ, vt indignis iugiter afficeretur iniurijs, conuitijs quoque ab ea exprobrationibusque continuis vexaretur, obijciente ei, & maledicis obtrectationibus increpante, eo quod se non ad refrigerium, sed potius ad cruciatum, & contumeliam ab Episcopo poposcisset, magisq; se de requie ad laborem, quàm de labore transtulisset ad requiem. Cum ergo assiduitas iurgiorum eousque prorumperet, vt ne ab iniectione quoque manuum procax mulier temperaret, illa autem humilioris obsequij geminaret officia, non furentē vincere renitendo, sed seipsam subijciēdo, disceret, vt multimodis indignitatibus lacessita obiurgantis insaniam, humilitatis mansuetudine delineret, quibus ad plenum exercitijs confirmata, perfectamq; virtutem desideratæ patientię consecuta, ad memoratum sacerdotem tam pro electionis illius iudicio, quam etiam pro beneficio exercitationis suæ gratias relatura perrexit, eo quod secundū desiderium tandem magistram ei patientiæ dignissimam prouidisset, cuius iniurijs iugibus, & quodam palestræ oleo quotidie roborata, ad summam animi patientiā perueniret, & tandem inquiens dedisti mihi quomodo repausē. Nā illa prior suis me potius honorabat ac refrigerabat obsequijs. Collat. 18. c. 14.

EXEMPLVM CCXXI.

Pafnucius adolescens de furto diffamatus, patientissime tulit, sed adolescens, qui eum diffamauerat, à dæmone possessus est.

NVnc aliud abbatis Pafnucij pandamus exemplum, qui illius insignis atque prędicabilis vbique Sychioticæ eremi, in qua nunc presbyter est secretis tanto studio semper insedit, vt ei ceteri anachoretæ Bubali cognomen indiderint, eo quod ingenio (vt ita dixerim) desiderio solitudinis semper habitatione gauderet. Itaque cum tantæ in pueritia sua esset virtutis, & gratiæ, vt etiam præclari ac summi id temporis viri grauitatem eius, & immobilem constantiam mirarentur, cumq; licet minor esset ætate, pro virtutum tamen merito senioribus exæquarent, suoq; ordini ducerent inserendum, liuor ille qui aduersum Iacob Patriarcham fraternos quōdam animos instigauit, quendam de numero fratrum edacis zeli igne succendit, qui neuo quodam ac macula pulchritudinem

eius cupiens deformare, hoc genus malignitatis excogitat, vt pro opportunitate temporis caperet, quòd Pafnucius ad Ecclesiã die Dominico processurus, abesset à cella, in quam furtim irruens codicem suum inter eius plectas quas de palmarum folijs solebat texere latenter abscondit, ac de continuata factione securus, ipse quoque velut puræ ac simplicis conscientiæ ad Ecclesiam venit. Cumq; celebrata ex more omnis fuisset sollemnitas querelam sancto Isidoro, qui ante eumdem Pafnucium eiusdem eremi presbyter fuit, coram cunctis fratribus detulit, asserens sibi codicem de cella furto fuisse sublatum. Cumq; eius quærimonia ita cunctorum fratrum præcipueq; presbyteri animos commouisset, vt quid primum suspicarentur, quidve decernerent non haberent, summa cunctis admiratione perculsis, de tam inauditi illic facinoris nouitate, ille qui detulerat accusator, vrgebat vt retentis in Ecclesia omnibus, missi electi quinque cunctorum singillatim fratrum cellas scrutarentur. Quod cum tribus senioribus à presbytero fuisset iniunctum, vniuersorum cubilia reuoluentes, ad extremum in Pafnucij cellulam absconditum codicem inter plectas palmarũ (quas illi Siras vocant) sicut eum insidiator occultauerat reperere, quem cum inquisitores cõfestim ad Ecclesiam delatum coram omnibus protulissent, Pafnucius licet de conscientiæ suæ sinceritate securus esset, tamen velut qui furti crimen agnosceret satisfactioni se totum tradidit, locumque pœnitentiæ suppliciter postulauit, hoc verecundiæ suæ molestiæq; prospiciens, ne si maculam furti verbis conaretur abluere insuper etiam mendacij notaretur, nemine scilicet aliud quàm id quod inuentum fuerat suspicante. Cumq; de Ecclesia non tam mente deiectus, quam iudicio fidens protinus abscessit, profusis in orationem iugiter lacrymis triplicatisque ieiunijs, summa se etiam in conspectu hominum mentis humilitate prostrauit. Sed cum duabus fermè hebdomadibus ita se omni contritione carnis, & spiritus subiecisset, vt die sabbati vel Dominico non ad percipiendam communionem sãctam, sed ad prosternendum se in limen Ecclesiæ, atque ad veniam suppliciter, postulãdam matutinus oocurreret, nequaquam passus est eum occultorum omnium testis, & cognitor, vel à se amplius conteri, vel ab alijs infamari. Nam quod ille inuentor sceleris rei suæ fur improbus, laudis alienæ callidus infamator, nulloque homine teste commiserat, per diabolum qui ipsius criminis fuerat inuentor publicauit. Arreptus namque dirissimo dæmone, cunctas factionis occultæ patefecit insidias, criminationumq; & fraudum idem fuit proditor, qui commentor. Ita autem spiritu illo immundo grauiter vexatus est, vt ne orationibus quidem sanctorum illic consistentium, qui diuinorum charismatum merito dæmonibus imperabant, potuerit emendari gratia, si nec ipsius Isidori presbyteri singularis crudelissimum ab eo exclusisset vexatorem, cui tanta erat virtus, Domini largitate collata, vt ne vsque ad limina quidem eius quisquam arreptitiuis, qui tardius sanaretur, aliquando perductus sit, Christo hanc adolescenti Pafunucio gloriam reseruante, vt illius tantum orationibus cui insidiatus fuerat purgaretur, & cuis laudi aliquid inuidus inimicus decerpere se posse crediderat, eius nomen proclamans, & delicti sui veniam, & finem supplicij presẽtis acciperet. Hæc ergo ille in adolescentia sua futuræ indolis iam tunc indicia præfigurans, lineas quasdam perfectionis illius, quæ erat maturitate augenda, adhuc in annis puerilibus designauit. Si igitur ad culmen virtutis eius volumus peruenire, talia nobis exordiorũ fũdamina iaciẽda sunt. Coll. 18. c. 15.

EXEMPLVM CCXXII.

Patientissimus iuuenis in conuentu multorũ ab Abbate Paulo in maxillam palma percussus, non solum non murmurauit, sed nec rubore quidem, vt assolet, vultum perfudit.

IN ingenti atrio sub diuali quadam monachorum multitudine, per duodenariũ numerum distinctis ordinibus me considente, cum quidam frater susceptum ferculum paulo tardius intulisset, sub occasione istius tarditatis, abbas Paulus qui medius ministrantium fratrum solicitè discurrebat, exerta manu palma eum sub omnium percussit intuitu, ita vt sonitus etiam aduersariorum vel lungius consistentium auri-

auribus resultaret. Hoc autem ab eo idcirco factum est, vt cunctis qui aderant iuuenis patientiam patefaceret, & omnes qui interfuissent tali spectaculo modestiæ erudirentur exemplo, quam maturo autem id senior fecit cõsilio, res probauit. Nam memorabilis patientiæ iuuenis tanta id animi lenitate suscepit, vt non modo nullus ex ore eius sermo prolapsus, vel tenuissimum murmur tacita labiorum agitatione signatum, sed ne ipsa quidem oris modestia atque tranquillitas vel color saltem quantulumcumque fuerit mutatus. Quod factum non solum nobis qui nuper de Syriæ monasterio venientes patientiæ huius virtutem tam euidentibus perceperamus exemplis, sed etiam illis ibidem qui expertes non erant talium studiorũ, ita mirum fuit, vt etiam summis viris præcipuè per hoc factum conferretur instructio, quod scilicet patientiam eius correptio paterna non mouerat, ne spectaculum quidem tantæ multitudinis vllo vultum ipsius tinxisset ruboris indicio. Collat. 19. c. 1.

Ex Cassiano de institutis renunciantium.

EXEMPLVM CCXXIII.

Obedientissimus Ioannes etiam impossibilia patris iussa implere conatur.

Beatus Ioannes ab adolescentia sua vsque ad perfectam, virilemq; ætatem seniori suo deseruiens, donec in huius vitæ conuersatione durauit, tanta humilitate inhæsit eius obsequijs, vt ipsi quoque seni stuporem summum obedientia eius incuteret. Cuius hanc virtutem vtrum de vera fide ac profunda cordis intentione descenderet an fictitia, & quodam modo coactitia præberetur, volens manifestius explorare, quam plura ei etiam superflua, minusq. necessaria, vel impossibilia frequentius iniungebat, ex quibus aliqua ponam, per quæ manifestari possit scire volentibus, vel mentis eius, vel subiectionis integritas. Sumpsit namque de lignario suo virgultum senex, quod olim excisum vsibus foci fuerat præparatum, dumque coctionis retardat occasio, non modo aridum, sed prope putridum iacebat temporis vetustate. Cumq; hoc fixisset coram ipso in terra, præcepit aduecta aqua bis rigari quotidie, vt scilicet diutinis humoribus radicatum, atque in antiquam arborem reuiuiscens, diffusis ramis amœnitatem oculis, atque vmbraculum in æstu feruenti subter residentibus exhiberet. Quod præceptum veneratione solita nulla impossibilitatis consideratione suscipiens adolescens, ita quotidianis diebus expleuit, vt aquam per duo fere milliaria indesinenter apportans, nullatenus lignum rigare cessaret, atque per totum anni spatium non infirmitas corporis, non festiuitatis sollemnitas, non occupatio necessitatis vllius, quæ illum etiã honestè excusarent ab executione mandati, non denique hiemis asperitas intercidens ab obseruantia præcepti huius potuit impedire. Cumq; hanc sedulitatem eius tacitus senex latenter dieb. singulis exploraret, videretq; eum simplici cordis affectu mandatum suum velut diuinitus emissum sine vlla perturbatione vultus, vel rationis discussione seruare, sinceram humilitatis eius obedientiam comprobans, pariter etiam miserans tam longum laborem, quẽ per totum anni spatium studio deuotionis impenderat, ad aridum virgultum accedens: O, inquit, Ioannes, misitne radices hæc arbor, an non? Cumq. ille se nescire dixisset, senex velut inquirens rei veritatem & tamquam tentans vtrum suis radicibus iam vteretur, euulsit coram ipso leui commotione virgultum, sicque proijciens illud, præcepit vt deinceps rigare desineret. Aliquib. ædificari cupientib. beati Ioannis obedientiæ exemplo, vocans eum senior: Curre, inquit, Ioannes, saxum illud aduolue quantocius. Qui confestim saxum illud immane quod multæ hominum turbæ mouere non possent, applicita nũc ceruice, nunc toto pectore, toto nixu atque conatu peruoluere contendebat, vt sudore omnium membrorum suorum non solum infunderet vestimentum, sed etiam ipsum saxum suis ceruicibus humectaret. In hoc quoque parum metiens impossibilitatem præcepti, vel facti, pro reuerentia senioris,

& obsequij simplicitate sincera, qua credebat senem tota fide nihil posse incassum ac sine ratione præcipere. lib. 4. c. 24. & 26.

EXEMPLVM CCXXIIII.

Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumen iactare disposuit.

ABbas Mucius abrenunciare desiderans huic mundo, tamdiu præ foribus monasterij excubans, perdurauit, donec immobili perseuerantia sua, contra omnem consuetudinem cœnobiorum cum filio paruo, qui octo circiter erat annorum, vt susciperetur, eliceret. Cumq; tandem recepti fuissent, confestim non solum diuersis præpositis traditi, verum etiam cellæ habitatione seiuncti sunt, ne scilicet iugi visione paruuli reminisceretur pater ex omni sua, quam abrenuncians abiecerat, facultate, atque affectione carnali, sibi saltem filium superesse, & quemadmodum se iam diuitem non esse sciebat, tam etiam Patrem se esse dedisceret. Quod vt plenius probaretur, vtrum videlicet pluris faceret affectionem sanguinis ac suorum viscerum caritatem, an obedientiam & mortificationem Christi, quam renuncians quisque pro eius debet amore præferre, de industria, negligebatur paruulus, pānis potius quam vestimentis indutus, sordibus quoque ita obsitus ac fœdatus, vt offendere potius quam delectare paternos oculos posset, quoties ab eo fuisset aspectus: etiam colaphis atque alapis expositus diuersorum, quas plerumque sub obtutibus suis innocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri, ita vt nunquam genas, eius nisi lacrymarum sordentibus vestigijs videret infectas. Cumq; taliter infans per dies singulos sub oculis eius versaretur, pro amore nihilominus Christi, & obedientiæ virtute, rigida semper atque immobilia patris viscera permanserunt. Non enim reputabat iam suum filium, quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de præsentibus eius iniurijs, sed potius exsultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lacrymis eius, sed de propria humilitate & perfectione solicitus. Quam districtionem mentis illius atque immobilem rigorem præuidens cœnobij senior, ad comprobandam plenius animi eius constantiam, cum plorare quadam die vidisset infantem, simulans se aduersus eum commotum præcepit patri, vt tollens eum, iactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino sibi hoc esset imperatum) confestim celeri cursu rapiens filium, vlnis proprijs vsque ad oram fluminis iacturus aduexit. Quod profecto feruore fidei, & obedientiæ eius fuisset opere consummatum, nisi procurati fuissent de industria fratres, qui solicitè ripam fluminis obsiderent, proiectumq; iam, & quodam modo de fluminis alueo paruulum rapuissent, & consummationem præcepti obsequio patris ac deuotione completam, ab effectu operis atque ipso fine reuocassent. Huius fides atque deuotio intantum Deo fuit accepta, vt diuino statim testimonio cōprobata sit. Reuelatum namque est continuo seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus implesse. Cumq; breui tempore transacto, idem abbas cœnobij de mundi huius commoratione migraret ad Christū, hunc, præponens cunctis fratribus, successorem sui atque abbatem monasterio dereliquit. lib. 4. cap. 27. & 28.

EXEMPLVM CCXXV.

Obediens Comitis filius non veritus est in patria ciuitate sportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem secundum huius sæculi ordinem summę familiæ. Nam patre Comite ac ditissimo oriundus fuit, studijs quoque liberalibus oriundus fuit, studijs quoque liberalibus nō mediocriter institutus. Qui relictis parentibus, cum ad monasterium peruolasset, ad comprobandam mentis humilitatem, vel fidei eius ardorem, cōfestim ei à seniore præceptum est, vt decem sportas, quas necesse non erat publicè venditari, ceruicibus suis onerans distrahēdas per plateas circumferret, adiecta cōditione, quod diutius in hoc officio retineretur, vt si forte eas vnus coemere voluisset non cederet, sed singillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione cōpleuit, & omni cōfusionis verecūdia pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens, pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium repor-

reportauit, nequaquam perterritus tam vilis, & insueti officij nouitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumq; splendorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. Ibid. c.39.

EXEMPLVM CCXXVI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius, relicto monasterio, vbi pater præerat, in alio monasterio sub iunioris fratris imperio humillimè militauit.

VIdimus abbatem Pynuphium qui cum esset maximi cœnobij presbyter, quod est in Aegypto, non longe à Panephysi ciuitate, & cum pro ipsa reuerentia vel vitæ suæ, vel ætatis suæ, vel sacerdotij cunctis venerabilis atque venerandus existeret, videns se pro hoc ipso humilitatem illam quam secundum suæ mentis ardorem concupierat, exercere non posse, nec habere quo virtutem desideratæ subiectionis extenderet, clam fugiens de cœnobio se cessit solus in Thebaidos vltimas partes. Ibiq; deposito habitu monachorũ, assumpta sæculari veste, cœnobium Tabenensiũ tantum expetijt, quod sciebat cunctis esse districtius, & in quo se vel pro longa distãtia regionis credidit ignorandum, vel pro magnitudine monasterij ac multitudine fratrũ facilè se posse celari, vbi diutissimè præforibus perseuerans, cunctorum fratrum genibus prouolutus, vt susciperetur, summis precibus ambiuit. Cũq; multo despectu tandem fuisset admissus, quod.s. decrepitus senex, & qui omnem suam in sęculo peruixisset ætatẽ, cœnobium ingredi tunc postularet, quo tempore iam deseruire suis voluptatibus non præualeret, ac ne hoc ipsum quidem caussa religionis expetere eũ asserebant, sed famis, & inopiæ necessitate constrictum, vt seni, nullique operi apto horti cura diligentiaq; mandatur, quam sub alio fratre iuniori, qui eũ sibi creditum ritinebat exercens, ita eidem subdebatur, tantaq; obedientia desideratam humilitatis excolebat virtutem, vt non solum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, verum etiam vniuersa officia, quæ erant cunctis aspera, & indigna, atque ab omnibus ducebantur horrori, tota quotidie sedulitate compleret, quamplura verò etiam nocte consurgens, ita furtim, vel nullo teste, vel conscio, occulentibus tenebris efficiebat, vt penitus auctorem operis nemo deprehenderet. Cumq; ibi triennio delitescens, per vniuersam Aegyptum, dispersis vbique fratribus quęreretur, à quodam tãdem visus qui de Aegypti partibus cõmearet, vix potuit præ humilitate habitus sui, & vilitate officij, quod gerebat, agnosci. Nam sarculo dorsum incuruans, laxabat oleribus terram. Deinde stercus humeris suis aduectãs, eorum radicibus ingerebat. Cum hęc intuens frater super agnitione eius diutissima fuit hæsitatione detentus propius tandem accedens, non solum vultum, verumetiam sonum vocis diligenter explorans, ad pedes eius cominus procidit. Primo quidem super hoc stuporem summum videntibus cunctis incussit, cur videlicet id faceret ei, qui apud ipsos habebatur extremus, & velut nouitius ac de sęculo nuper egressus. Post verò miraculo sunt maiore perculsi, cum eius nomen, quod apud ipsos quoque magna fuerat opinione compertũ, protinus prodidisset, à quo vniuersi fratres prioris ignorantię veniam postulantes, quod eum videlicet tanto tempore inter iuniores ac paruulos deputassent, inuitum ac flentem quod ex inuidia diaboli digna sibi fuisset conuersatione atque humilitate fraudatus, quam diutissimè inquisitam tandẽ se aliquando inuenisse gaudebat, nec meruisset vitam suam, in illa quã arripuerat subiectione finire, ad proprium cœnobium reduxerunt, custodientes eum summa diligentia, ne ab eis tunc quoque similiter dilapsus aufugeret. Vbi cum fuisset modico tempore demoratus, eodem rursus humilitatis desiderio atque ardore succensus, captans nocturna silentia, ita diffugit, vt iam non vicinam prouinciã sed incognitas, & alienas longè lateq; diuisas regiones expeteret. Nam cõscendens nauim, in Palestinæ partes cõmeare curauit, credens se tutius latitaturum si ad illa semetipsum asportasset loca, in quibus nec nomẽ quidem suum fuisset auditum. Quo cum venisset, nostrum monasterium protinus expetiuit, quod non longè fuit à speleo in quo Dominus ex virgine nasci dignatus est, in quo permodico tempore delitescẽs,

secundum Domini sententiam, tamquam ciuitas supra montē posita diutius abscondi non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca sancta de Aegypti partibus, orationis causa conuenerant, agnitum cum summa vi precum pressum ad suum Cœnobium reuocabant. Ibid.c.30.31.

EXEMPLVM CCXXVII.

Verbum Dei audiens Machetes abbas nunquam dormitabat, sed ad verbum detractionis somnolentia grauabatur.

VIdimus senem Machetem nominæ à turbis fratrum eminus commorantē, hanc gratiam diuturnis à Domino precibus impetrasse, vt quotquot diebus, & noctibus agitaretur collatio spiritualis, nūquam somno corporali penitus laxaretur. Si quis verò detractionis verbum seu otiosum tentaret inferre, in somnum protinus incidebat, ac ne vsque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire. lib.5.c.29.

EXEMPLVM CCXXVIII.

Verbum Dei audientes fratres, dormitarunt, qui ad vana audienda vigilantissimi erāt.

HIc idem Machetes abbas otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, & spiritualium collationū impugnatorem sēper existere, his declarauit indicijs. Nam cum fratribus quibusdam de rebus necessarijs ac spiritualibus quādo disputaret, eosq; videret lętheo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, ociosam repente fabulā introduxit: ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nūc vsque de rebus cęlestib. loquebamur, & omnium nostrum oculi læthali dormitatione deprimebantur, at cum ociosa fabula intromissa est, omnes experge facti torporē somni dominātis excussimus, vel ex hoc ergo perpēdite quisnā collationis illius spiritualis fuerit impugnator, aut quis huius infructuosę fabulę auctor, atque carnalis insinuator existat. Ille etenim esse manifestissimè deprehenditur, qui malis gaudens, vel istā fouere, vel illā impugnare non desijt. lib.5.c.31.

EXEMPLVM CCXXIX.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.

NEc minus hoc quoque opus fratris cuiusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga contemplationem diuinam valde soliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cum ei post annos quindecim patris ac matris amicorumq; multorum de prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarum, diuq; apud semetipsum voluens, quantarum, inquit, cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel infructuosā tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatione reuocabunt. Post quantum temporis digerenda est hæc mentis conceptæ cōfusio, quantoq; labore rursus ille tranquillitatis reparādus est status, si semel litterarum animus permotus affectu, eorumq; recensendo sermones, & vultus, quos tanto tempore dereliqui, iterum eos reuisere ipsisq; cohabitare animo, & mente cęperit interesse. Quos profectò corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos, ac memoriam quā sęculo huic renuncians quisque velut mortuus abdicauit, reuiuiscēs eamdem rursus admiserit. Hęc voluens in suo pectore, non solum nullam resoluere epistolam definiuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare, ne .s. eorum qui scripserunt, vel nomina recēsendo, vel vultus recordādo, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque vt eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patrię & pariter concremamini, nec me vllatenus ad illa quę fugi reuocare tentetis. lib.5.cap.32.

EXEMPLVM CCXXX.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quam commissos ficus violare.

FIcus de Mareotę Lybię partibus, velut rem ante in loco illo non visam, cum quidam abbati Ioanni œconomo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ipsius

stus Ecclesiæ temporibus beati Paphnutij ab eodem sibi creditã gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interiorib. deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus lõgè ab Ecclesia commanebat, qui pomis acceptis, cum ad prædicti senis tenderent cellã, quod ibi perfacile solet etiam senioribus deserti vastitate euenire, infusa repente densissima nebula, tramitem recti itineris perdiderũt. Cumq; tota die ac nocte discurrentes, per auiam eremi vastitatem nequaquam potuissent egrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quam inedia sitiq; confecti, fixis genibus, in orationis officium spiritum Domino tradiderunt. Qui post hæc vestigiorũ suorum indicijs diutissimè perquisiti, quæ in locis illis arenosis tamquam niuibus impressa signantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inuentiq; sunt ficus intactas vt acceperant reseruasse, eligentes .s. animam magis, quam fidem depositi perdere, vitamq; potius amittere temporalem, quam senioris violare mandatum. lib.5.cap.40.

EXEMPLVM CCXXXI.

Proprietario monacho Sincletico Basilius dixit: Et Senatorem perdidisti, & monachũ non effecisti.

FErtur sententia sancti Basilij Cæsariensis Episcopi, ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædã de proprijs facultatibus sibimet reseruauit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemq; & operis contritionem, monasterij subiectione conquirere, & Senatorẽ, inquit, Sincletice perdidisti, & monachum non fecisti. lib.7.cap.19.

EXEMPLVM CCXXXII.

Consilijs prauis quidam negligens frater feruentioribus fratribus vt monasterium exirent persuasit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet proderemus, qui cũ in cœnobio moraretur, eumq; necessitas coarctaret, vt statutum operis pensum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propensius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cęnobio quempiam fratrum vidisset ingressum, qui ardore industrię vellet aliquid amplius operis consignare, si clãdestinis eum persuasionibus reuocare ab huiusmodi intentione minimè potuisset, consilijs prauis ac susurrationib. ad trasmigrãdum exinde persuadebat, & quo eum facilius asportaret, se quoque iam olim multis ex causis offensum cõfingebat à cella discedere, si solatium itineris vel comitis reperisset. Cumq; eum ad consensum occultis obtestationibus ad exeundum claustra monasterij pellexisset, condicens & horã, qua de monasterio deberet exire, vel locũ quo se præueniẽs expectaret, ipse velut illico subsecuturus ibidem subsistebat. Illo quoque iam pro discessus sui verecundia non audente ad monasteriũ de quo aufugerat vlterius aggregari infęlix fugæ eius auctor in cęnobio residebat. lib.10.c.20.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Laborem totius anni abbas Paulus supposito igne concremauit.

ABbas Paulus probatissimus patrum, cum in eremo vastiore cõsistens quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus, & horto medico securus haberet sufficientem alimoniæ suæ victusq; substantiã, nec posset aliquid aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo quod ab opidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusq; expeteretur pro mercede vecturæ, quam valere posset pretium operis desudati, collectis palmarum folijs quotidianum pensum, velut exinde sustentandus, totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod solicita cura laborauerat singulis annis igne supposito concremabat, in tantũ probans sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. lib.10.cap.24.

EXEMPLVM CCXXXIIII.

Prædicationis officium percipere desiderasse videtur frater, qui solus existens sermonem exhortatorium fecit.

MEmini cuiusdam senis cum in eremo Scythi commorarer, qui cum ad cellam cuiusdam fratris gratia visitationis adueniens, ostio proximasset, audissetq; eum obmurmurantem intrinsecus, paululum substitit, cognoscere volens quidnam de scripturis legeret, vel sicut est moris, operans memoriter recenseret. Cumq; pijssimus explorator, aure diligenter applicita curiosius auscultaret, ita eum reperit huius spiritus impugnatione pellectum, vt in ecclesia facere se crederet exhortatorium plebi sermonem. Cumq; subsistēs senex audisset eum finisse tractatum, & mutato rursum officio celebrare velut diaconum catechumenis missam, tunc demum pulsauit ostium. Qui egressus occurrensq; seni veneratione solita, introducēsq; eum & quam diu venerit cogitationū suarum conscientia remordente perquirit, ne scilicet diutius stans ad ostium iniuriam pertulisset: iocularitet senex grateq; respōdit. Modo, inquiens, veni, quando tu missam catechuminis celebras lib. 11. c. 15.

EXEMPLVM CCXXXV.

Superbus iuuenis increpanti se seniori superbè respondit.

AVdiui in hac dumtaxat regione (quod horreo, pudetq; reuoluere) quendam iuniorum cum à suo increparetur abbate, cur humilitatem, quam renuncians pro modico tempore retētaret, cępisset excedere, ac diabolica inflatum superbia, summa cōtumacia respondisse: Nunquid ob hoc memetipsum humiliaui pro tempore, vt semper subditus sim? Ad quod eius tam effræna tū scelestumq; responsum, ita est senior obstupefactus, omnisq; eius interceptus est sermo (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit; illud solū tacitus intra semetipsum voluens, quod de Saluatore nostro dicitur: Qui cū in forma Dei esset, humiliauit se, factus obediens (non vt ille ait diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed vsque ad mortem. lib. 12. c. 28.

Ex Climacho secundum antiquam versionem, quæ præcessit eā, quę est Ambrosij Camaldulensis. Angelus de Cingulo, siue Clarenus, ordinis Minoritarum, ante trecentos annos diuinitus Græcè, tamquam alter Eprem edoctus, vertit eumdem Climachum.

EXEMPLVM CCXXXVI.

Confessionem verum ducentijs fratribus apertam faciens, videntæ patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

COntigit quendam ex prædiali ordine ad monasticam conuersationem accedere, quem abbas eiusdem monasterij ad contemplationem eius institutionis, quæ erat in loco iussit per septē dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsum ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifeste conspexisset ipsum morari velle, cum omni integritate, rursum interrogat. Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur vt vidit ipsum ad verbum simul vniuersa confitentem, iterum tentans, dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuersa fraternitate propalare. Ille verò verè suum odiēs peccatum, & omnem confusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexādrinæ Ciuitatis. Deinde cōgregat Pastor vniuersas in Ecclesia Dominica oues, numero ducentas triginta, & diuina perfecta sinaxi, in die Dominica, post Euangeli complementum induci coram omnibus facit illum sine querela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum, & temperatè percussum, manibusq;

tibusq; retro vinctum & cillicino sacco vestitum, aspersumq; pluere caput habentem, ita quod ex ipsa etiam contemplatione confestim commutauerit in planctū & eiulatum vniuerso stupore repletos, nō enim aliquis nouerat quod fiebat. Deinde cum ad Ecclesiæ portas propè venisset, sanctum illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: sta, indignus namque es ingressu in hæc sancta. Stupefactus est igitur super Pastoris ex sāctuario ad ipsum illata voce, existimauit enim secundū quod fratres certificauit nouissime sacramentis, non hominis vocem, sed tonitrui se audiuisse, procidit quidem continuò in faciem tremefactus, & totus timore cōterritus terræq; prostratus, pauimentum lacrymis irrigabat. Permittitur iterum admirabili medico salutem ipsius in vniuersum negociante & formam salutis & manifestæ, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipso acta specificè, coram cunctis, qui cum pauore vniuersa confitebatur per singula omnium auditui peregrina, non solum corporalia secundum naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiam in irrationabilib. animalibus commissa, verum quoque & vsque ad veneficia, & homicidia quæ audire, vel scito tradere nō est fas. Igitur confessum illum tondere permittit, atque cū fratrib. numerari, sapientiam verò. Illius sancti admiratus seorsum ipsum interrogaui, cuius rei gratia tale peregrinum spectaculum peregisset. At qui vere medicus erat duorum istorum gratia ait: Primo quidem vt cōfessum præsenti confusione à futura commutarē, Quod & factum est. Non. n. surrexit à pauimento, ò frater Ioannes, quousq. omnium indulgentiam est sortitus, & neque difficile credas. Nam aliquis illic existentium fratrum in me confidens, dixit, quia horribilem vidi quendam chartam tenentem scriptam, & calamū, & quando peccata, inquis prostratus iste dicebat, ipsā ille calamo cancellabat & consequenter, dixit: Confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Secundum verò est, quoniam quosdam possideo non confessas offensiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confessionem, sine qua nullus indulgentiam sortietur. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Infernalem flammam semper cogitās coquus lacrymis madet continuè.

Vidi quendam coquum perpetuo in ministratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus esset. Qui violentiam à me passus respondit: Numquam me hominib. seruire cogitaui sed Deo, & omni quiete me ipsum indignum iudicans, hac ignis visione, futuræ flammæ memorationem semper possideo. Ibidem.

EXEMPLVM CCXXXIV.

Obediens Isidorus septem annis ante portam monasterij sedis omnibus litaniam faciens.

Vir quidam nomine Isidorus ex principatiua dignitate Alexandriæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monasterio, quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus pastor monasterij recipiens, ac versutum & omnino crudelem dirumq; & arrogantem inspiciens, per humanam inspirationem syllogizat sapientissimus astutiam dæmonij. Et dicit ad Isidorum. Si verè prælegisti vtiq. tollere Christi iugum, ante omnia te volo obedientiam exercere. Ipse verò respōdit: Sicut ferrum fabro, ita & ego sanctissime pater, me ipsum trado subiectum existere. Ille verò vir magnus confestim gymnasio tradidit quasi ferrū probationi dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniam. i. prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iste tāquam Angelus Domino. Igitur septem annos ipso ibidem id faciēte, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incomparabilem patientiam, vt superdignū, annumerare cum fratribus, & ordinatione

facere dignum. Ipse verò plurimas supplicationes per alios, & per me infirmum scilicet Climachum ad Pastorem, fecit, quod eũ ibidem dimitteret suum perficere cursum, inferens, & verbo quodammodo obscurè insinuans, finem iam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimittente eum magistro in ordine tali, post decimum diem cum gloria gloriosus migrauit ad Dominum, septima ipsius dormitionis die, & portarium mansionis assumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam si participauero fiduciam apud Dominum, ibidem in breui inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximã plenamq; certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ, & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc superstitem hunc magnum Isidorum, qualem eius mens operationẽ possidebat in porta degendo, & non abscondit mihi volẽs vtilitatem facere sempiterne memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cum omni amaritudine & violentia, & sanguine pęnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia deinceps à Deo ex patientia, & obedientia mercedem expectans. Ac rursus alio vno anno finito, & mansionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, diuinorũ, mysteriorũ in assumptione, & faciei cuiusque contemplatione, deorsum vero oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIX.

Obediens Laurentius, vocatus à patre monasterij, per integram refectionis horam coram eo ante mensam sedit in genibus.

Aliquando in mensa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & Doctor, os sanctum suum ad autem meam inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie diuinam prudentiam. At me supplicante, clamat iustus de mensa secunda quendam Laurentium nomine circa annos quadraginta octo habentem in mansione, & secundum sanctuarij presbyterum existentem. Veniens igitur, & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, sed surgẽti nihil omnino dixit, dimisit verò ipsum ante mensam stantem, & non edentem, erat enim refectionis initiũ, ita, vt taliter astans magnam horam, vel duas pene perageret, ac per hoc exinde erubescentem, vel saltem in faciem operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimũ agẽs annum. Absque responsione verò vsque ad refectionis cõplementum manens, nobis surgentibus, mittitur à sancto magno Isidoro tricesimi noni psalmi principium dicere. Ego vero sicut nimis malitiosus non despexi tentare senem. Me verò ipsum interrogante qd astans vtique cogitasset, ait: Attribuẽs pastori Christi imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipso quidquam iniungi, sed ex Deo. Vnde pater Ioannes Climache non quasi coram hominum mensa, sed tamquam coram Dei altari Deum exorans stabam, nullam omnino malam cogitationem, vel intensionem erga pastorem capiens, ex fide mea ad ipsum & caritatem. Ibidem.

EXEMPLVM CCXL.

Patiens Abba Kyrus quomodo à mensa expellitur, & aliàs multipliciter exercitatur, sed tentatus & tribulatus à fratribus Abba Kyrus ab alijs tentationibus liber efficitur.

Interrogaui quendam fratrem ædificationis gratia, quindecim annos in mansione habentem, nomine Abba Kyrum, quem & maximè ab omnib. ferè læsum videbam. Erat autem quando à ministris expellebatur à mensa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixit igitur ad eum: Frater Abba Kyre quare à mensa expulsum te quotidie video, & sine refectione sæpius dormientem? Qui cum respõdisset: Pater, crede mihi quia probant me patres mei, si monachus fio: sed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoscens ipsorum atque magni Pastoris intensionem, sine pondere vniuersa sustineo. Et ecce istud cogitans quindecim annos habeo, secundum quod & mihi in ingressu dixerunt, quia & vsque ad triginta annos abrenunciantes probant.

Et

Et iuste pater Ioannes, absque probatione non perficitur aurum. Sustinens igitur generosus iste Abba Kyrus post meum aduentum in monasterio duorum annorum tempus migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus resoluit futurus. Gratias ago Domino Iesu Christo, & vobis, quia propter id quod me tẽtastis in salutem, ecce decem & septem annis permãsi à dæmonijs non tentatus, quem & iusti iudicij pastor, sicut cõfessorem, cum ibidem requiescentibus sanctis dignè, collocari præcepit. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLI.

Item aliud similem.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, si cum silentij sepulchro sileo Macedonij Diaconi directionem & luctam, hic pręsolicitissimus Domino, aliquando sanctę Theophaniæ .i. Ephiphaniæ superueniente sollemnitate, rogat pastorem ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiusdam familiaris indigentiæ gratia, promittens ei quã totitius quidem egredi de ciuitate, pp solẽnitatis sequentiam atque præparationem. Igitur osor boni diabolus, impedimẽtum Archidiacono faciens, præparauit eum ab abbate dimissum ad mansionem non pertingere in sancta sollẽnitate, iuxta terminum quem à pręsidente susceperat, quem Pastor post vnum diem superueniẽtem à Diaconatu segregat, & in extremorum initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientiæ minister, & sufferentię archidiaconus verbum patris, atque sententiam sic sine tristitia quasi non ipse, sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiens, reduxit eum ad proprium gradum. Et ecce post vnum diem rursus ab Archidiacono exhortatur, quod ipsum in eadem increpatione & ignominia priori constituat. Ait enim quia fere irremissibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens verò sanctus ipsum humilitatis gratia istud exquirere, & non dicere vera bonæ concupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirũ erat canitiem reuerendam videre degẽtem in incipientium ordine, & omnes integre deprecãtem super ipso orare, quoniam ait in fornicationem inobedientię cecidi. Mihi verò humili referre confisus est hic Macedonius, cuius gratia huius humilitate institutioni voluntariæ præoccurrit. Nunquam enim ait sicut nunc euacuationem omnis pręlij & luminis diuini dulcedinem in me ipso perspexi. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLII.

De Mina viri admirabilis patientia, & sepulchro.

CHristus Iesus Dominus noster volens me priuare sancti patris oratione, ante vnam septimanã mei egressus, assumpsit virum mirabilem Minam nomine, post Pastorem secundario omnia nogocia disponẽtem, qui LIX. annos in cęnobio habens ministrationem omnem peruigil ministrabat. quid igitur? Tertia die perficientibus nobis solitum canonem sanctę dormitionis, repẽte totus chorus in quo detinebatur, boni & suauissimi odoris repletur fragrãtia. Permisit igitur magnus nos loculum cooperire in quo erat depositus. Quo facto, vidimus omnes ex ipsius pretiosissimis plãtis duos fontes, quasi vnguenti boni emanare odoris. Tunc ait magister ad omnes. Videte ecce pedem ipsius, & laboris sudores. Vere sicut vnguẽtum Deo nostro oblati sunt, & accepti atque suscepti. Multas quidem verò & alias directiones de isto sanctissimo Mina loci patres nobis annunciauerunt. Dicebãt autem & hoc de ipso, quod aliquando præsidens ipsius à Deo donatam patientiam probare volens, redeuntem ad abbatiam & mechaniam abbati ad vesperam faciẽtem, prætermisit more solito suscipere adorantem, & ita positum vsque ad canonis horam eũ in terra dimisit. Tunc igitur eum benedicẽs vt ostentationis amatorem, & impatiẽtem redarguens, eum surgere fecit. Nouerat enim sanctus quomodo generose sufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omnium fecit. Huius verò sancti Minæ discipulus, de his quæ erant apud præceptorem nos certificabat dicens: Quoniam me eum curiosè inquirente, si forte in tali fuisse genuflexione somno præreptus, affirmabat se totum psalterium terræ prostratum perorasse. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLIII.

Detrahens alteri durissimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QVidam frater proximo quasi verboso & nugaci detrahens aliquando apud Pastorem, ab ipso expulsus est, qui ad portam mansionis expectauit sustinens hebdomadæ tempus, deprecans introitum participare & indulgentiam. Cum verò animarum amator hoc didicisset, inquirens sollicitè & audiēs ipsum sex diebus nil penitus comedisse, nūciat ei quod si habitationem in mansione velit omnino facere, in pœnitentium ordine ipsum constitaturum. Cum igitur libenter hoc pœnitens suscepisset, iussit ipsum Pastor in attributam possessionem super lapsibus plorantibus introferri. Quod & factum est. Igitur à magna mansione locus vno signo distabat custodia dictus, vel carcer absque consolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum, in cibum, non coctum aliud aliquid, sed solum panis & herbæ exiguæ. In isto post vocationem præuaricantes ingressibiles recludebat, non simul, sed seorsum, & separatim vel duos ad plus, quousque Dominus de vnoquoque eum certificasset. Constituit autem super eos in loco virum quendam magnum nomine Isaac, qui orationem fere indesinentem à sibi traditis requirebat, habebat verò vt plurimū palmarum copiam contra impedimentum acidiæ. Hæc est vita ista, & institutio ista est conuersatio quærentium faciem Dei Iacob. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLIV.

Patientissimus Innocentius per nouem annos ab indiscreto patre verberatur, & sustinet, & post mortem interrogatus respondit.

IOannes Opani vir summæ perfectionis mihi narrauit, quod in mansione mea, quæ est. Alia (inde namque iustus originē traxerat) quidam senex omnino negligens, & incontinens, dico enim non iudicans, vt appaream vera dicēs. Hic nescio quomodo possedit discipulum iuniorem Innocētium nomine, simplicem vtique arbitrio ac deliberatione, cogitatione verò & opere prudentem, qui tanta ab isto huiusmodi sene sustinuit, quanta & pluribus forte, quasi incredibilia videbuntur. Non enim iniurijs & ignominijs, sed & plagis & verberibus eum quotidie cruciabat. Ecce verò nō irrationabilis patientia eius. Cum igitur eum quotidie viderem quasi seruum emptitium extrema affectum miseria, obuiās ipsi sæpè dicebam ad eum. Quid est frater Innocenti? quomodo fuit tibi hodie? Et ille confestim sicut placet Domino; quādoque quidem oculum liuidum, quandoque collum, aliquando verò caput plagatum ostendebat. Cognoscens igitur ego quia operator esset, dicebam ei: Bene, bene sustine, saluaberis. Igitur faciens sub sene illo immisericordi annos nouem, abijt ad Dominum. Sepulto igitur eo in cemiterio patrū, præceptor Innocentij post quinque dies ad quendam magnum abijt senem, ex degentibus in regione eadem, & dixit ei: Pater Innocentius mortuus est. Senex vero cum audisset, ait dicenti: Crede senex, quia hoc mihi persuadere nequibis, vt audiam. Ipse verò ait. Veni & vide. Surrexit senex celeriter; & ad cemiterium venit, cum beati pugilis præceptore, & clamat tamquam viuenti ad vere in beata dormitione dormientem, & dicit ei: Frater Innocenti mortuus es? At vero prudens & obediens, & post mortem obedientiam ostendens, respondit huic magno seni. Pater quomodo est possibile hominem operatorem obedientiæ mori. Tunc senex primo Innocentij præceptor vocatus, tremens & pauens in faciem cum lacrymis cecidit, & quærens à congregationis duce prope monumentum cellam facere, ibidem castè de cetero vixit, dicens patribus semper quia homicidium feci. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLV.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochus, fatuum se esse simulauit.

IDem Ioannes Opani narrauit mihi. Docebatur ait quis alter in mansione Asiæ à monacho quodam miti, quieto, & mansueto, & videns seipsum quasi à sene honoratum & quietatum, & circumfotum, præintendit optime quod multis est nocumentum, deprecatur senem quod eum à se

à se dimittat. Habebat enim discipulum alium, nec erat ei triste quod fiebat ex toto. Egreditur igitur ab eo, & seipsum subordinat per epistolam præceptoris in quodam Ponti cęnobio. Nocte igitur prima qua cęnobium fuit ingressus, videt se in somnis quibusdam ad reddendam rationem exactum, & post tributum ac illius pauendæ valde exactionis terribilis rationem ex residuo remanere obligatum, & auri debere soluere libras centum. Euigilans igitur dijudicauit visum, & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) verè multa restant de solutione debiti nostri. Cum ergo permansissē ait sub indiscernenti obedientia in cęnobio tribus annis, reputabar vilis, & quasi peregrinus & extraneus tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quisquam peregrinus. Et ecce in somnis iterum video quandam chartam remissionis, & absolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur euigilans cognoui visū, & dixi: Adhuc nunc vsque decem, & quandoque vi... debiti solutionem complebo, tūc
Humilis Antioche superabū
& ignominia indiges. Ex
nentiam, & stultitiam si-
...n quidem aliquid in mi-
... penitus relinquere ocio
...sericordes patres in tali
..., & promptitudine me
...iuersæ mansionis grauia
.... Perseuerans igitur per
...nstitutione, ad me mihi
... rursus venire vidi, &
...bertatem à debito scribe-
... in aliq...o me tribulabant
...ntes, rememorabar debi-
...itiliterq; ferebam. Ista
...apientissimus quasi ex al-
...arrauit, propter quod &
...vocabulo Antiochum vo-
...tem erat, qui vt verax
...itiam, & patientiam
...hirographum ge-
...sè. Gradu 4.
...e obedien-
tia.

EXEMPLVM CCXLVI.

Mortis memoria instigatus, grauissimā pęnitentiam quidam fecit.

NOn tacebo tibi, & solitarij Thoribitici in Choreb habitantis insinuare narratione. Iste sub ipsius animæ nullam curam penitus gerens, in omni negligentia semper degebat. Extremè igitur aliquando corpore infirmatus quasi vnius horę spatio perfectè migrauit à corpore. Et in semetipsum iterum rediens, deprecabatur quidem omnes confestim recedere, portam vero cellæ obstruens, intus annis xij. mansit cum nullo colloquium, nec paruum, nec magnum habens, nil aliud præter panem, & aquam gustans, tantummodo sedens, & ea quæ viderat in extasi stupens, sic merens intedebat vt nunquam deinceps proprium morem commutaret attentus intendens, existens, & excedens, calidas lacrymas sine strepitu semper fundebat. Cum autem migraturus esset ad Dominum, portam destruentes intrauimus, & multum deprecātes hoc solum ab eo audiuimus. Indulgete mihi. Nemo memoriam morti noscens poterit aliquando peccare. Nos verò stupebamus ita prius neglīgētem videntes beata mutatione, & transformatione sic repente mutatum, & transformatum. Sepelientes verò eum sanctè in propinquo Castri monasterio, post diem, sanctas illius reliquias quærentes non inuenimus. Gradu 6. Memoriæ mortis.

EXEMPLVM CCXLVII.

Stephanus quidam moriturus grauissimè anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco, solitariam, & tranquillam salutis viam, & remotionis quietem amplectens. Temporibusq; pluribus in monasticæ conuersationis palæstra contritus permanens, ieiunijs maximè, & lacrymis ornatus existens, & alijs bonis plurimis exuberantibus circumseptus, possedit cellam in isto sancto monte ad descensum sancti, & Dei inspectoris Heliæ. Iste igitur perpetuus intētione magis efficacis, & amplius dolorosæ pœnitentiæ ductus ana-

& obsequij simplicitate sincera, qua credebat senem tota fide nihil posse incassum ac sine ratione præcipere. lib. 4. c. 24. & 26.

EXEMPLVM CCXXIIII.

Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumen iactare disposuit.

Abbas Mucius abrenunciare desiderans huic mundo, tamdiu præ foribus monasterij excubans, perdurauit, donec immobili perseuerantia sua, contra omnem consuetudinem cœnobiorum cum filio paruo, qui octo circiter erat annorum, vt susciperetur, eliceret. Cumq; tandem recepti fuissent, confestim non solum diuersis præpositis traditi, verum etiam cellæ habitatione seiuncti sunt, ne scilicet iugi visione paruuli reminisceretur pater ex omni sua, quam abrenuncians abiecerat, facultate, atque affectione carnali, sibi saltem filium superesse, & quemadmodum se iam diuitem non esse sciebat, tam etiam Patrem se esse dedisceret. Quod vt plenius probaretur, vtrum videlicet pluris faceret affectionem sanguinis ac suorum viscerum caritatem, an obedientiam & mortificationem Christi, quam renuncians quisque pro eius debet amore præferre, de industria, negligebatur paruulus, pannis potius quam vestimentis indutus, sordibus quoque ita obsitus ac fœdatus, vt offendere potius quam delectare paternos oculos posset, quoties ab eo fuisset aspectus: etiam colaphis atque alapis expositus diuersorum, quas plerumque sub obtutibus suis innocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri, ita vt nunquam genas, eius nisi lacrymarum sordentibus vestigijs videret infectas. Cumq; taliter infans per dies singulos sub oculis eius versaretur, pro amore nihilominus Christi, & obedientiæ virtute, rigida semper atque immobilia patris viscera permanserunt. Non enim reputabat iam suum filium, quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de præsentibus eius iniurijs, sed potius exsultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lacrymis eius, sed de propria humilitate & perfectione solicitus. Quam districtionem mentis illius atque immobilem rigorem præuidens cœnobij senior, ad comprobandam plenius animi eius constantiam, cum plorare quadam die vidisset infantem, simulans se aduersus eum commotum præcepit patri, vt tollens eum, iactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino sibi hoc esset imperatum) confestim celeri cursu rapiens filium, vlnis proprijs vsque ad oram fluminis iacturus aduexit. Quod profecto feruore fidei, & obedientiæ eius fuisset opere consummatum, nisi procurati fuissent de industria fratres, qui solicitè ripam fluminis obsiderent, proiectumq; iam, & quodam modo de fluminis alueo paruulum rapuissent, & consummationem præcepti obsequio patris ac deuotione completam, ab effectu operis atque ipso fine reuocassent. Huius fides atque deuotio intantum Deo fuit accepta, vt diuino statim testimonio côprobata sit. Reuelatum namque est continuo seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus implesse. Cumq; breui tempore transacto, idem abbas cœnobij de mundi huius commoratione migraret ad Christũ, hunc, præponens cunctis fratribus, successorem sui atque abbatem monasterio dereliquit. lib. 4. cap. 27. & 28.

EXEMPLVM CCXXV.

Obediens Comitis filius non veritus est in patria ciuitate sportas vendere.

Non tacebimus etiam nobis cognitum fratrem secundum huius sæculi ordinem summę familiæ. Nam patre Comite ac ditissimo oriundus fuit, studijs quoque liberalibus oriundus fuit, studijs quoque liberalibus nô mediocriter institutus. Qui relictis parentibus, cum ad monasterium peruolasset, ad comprobandam mentis humilitatem vel fidei eius ardorem, cô festim ei à seniore præceptum est, vt decem sportas, quas necesse non erat publicè venditari, ceruicibus suis onerans distrahẽdas per plateas circumferret, adiecta côditione, quod diutius in hoc officio retineretur, vt si forte eas vnus coemere voluisset non cederet, sed singillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione côpleuit, & omni cõfusionis verecũdia pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens, pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium repor-

reportauit, nequaquam perterritus tam vilis, & insueti officij nouitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumq; splendorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. Ibid. c.39.

EXEMPLVM CCXXVI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius, relicto monasterio, vbi pater præerat, in alio monasterio sub iunioris fratris imperio humillimè militauit.

Vidimus abbatem Pynuphium qui cum esset maximi cœnobij presbyter, quod est in Aegypto, non longe à Panephysi ciuitate, & cum pro ipsa reuerentia vel vitæ suæ, vel ætatis suæ, vel sacerdotij cunctis venerabilis atque venerandus existeret, videns se pro hoc ipso humilitatem illam quam secundum suæ mentis ardorem concupierat, exercere non posse, nec habere quo virtutem desideratæ subiectionis extenderet, clam fugiens de cœnobio se cessit solus in Thebaidos vltimas partes. Ibiq; deposito habitu monachorũ, assumpta sæculari veste, cœnobium Tabenensiũ tantum expetijt, quod sciebat cunctis esse districtius, & in quo se vel pro longa distãtia regionis credidit ignorandum, vel pro magnitudine monasterij ac multitudine fratrũ facilè se posse celari, vbi diutissimè præforibus perseuerans, cunctorum fratrum genibus prouolutus, vt susciperetur, summis precipus ambiuit. Cũq; multo despectu tandem fuisset admissus, quod.s. decrepitus senex, & qui omnem suam in sęculo peruixisset ætatẽ, cœnobium ingredi tunc postularet, quo tempore iam deseruire suis voluptatibus non præualeret, ac ne hoc ipsum quidem caussa religionis expetere eũ asserebant, sed famis, & inopiæ necessitate constrictum, vt seni, nullique operi apto horti cura diligentiaq; mandatur, quam sub alio fratre iuniori, qui eũ sibi creditum ritinebat exercens, ita eidem subdebatur, tantaq; obedientia desideratam humilitatis excolebat virtutem, vt non solum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, verum etiam vniuersa officia, quæ erant cunctis aspera, & indigna, atque ab omnibus ducebantur horrori, tota quotidie sedulitate compleret, quamplura verò etiam nocte consurgens, ita furtim, vel nullo teste, vel conscio, occulentibus tenebris efficiebat, vt penitus auctorem operis nemo deprehenderet. Cumq; ibi triennio delitescens, per vniuersam Aegyptum, dispersis vbique fratribus quæreretur, à quodam tãdem visus qui de Aegypti partibus cõmearet, vix potuit præ humilitate habitus sui, & vilitate officij, quod gerebat, agnosci. Nam sarculo dorsum incuruans, laxabat oleribus terram. Deinde stercus humeris suis aduectãs, eorum radicibus ingerebat. Cum hęc intuens frater super agnitione eius diutissima fuit hæsitatione detentus propius tandem accedens, non solum vultum, verumetiam sonum vocis diligenter explorans ad pedes eius cominus procidit. Primo quidem super hoc stuporem summum videntibus cunctis incussit, cur videlicet id faceret ei, qui apud ipsos habebatur extremus, & velut nouitius ac de sęculo nuper egressus. Post verò miraculo sunt maiore perculsi, cum eius nomen, quod apud ipso quoque magna fuerat opinione compertũ, protinus prodidisset, à quo vniuersi fratres prioris ignorantię veniam postulantes, quod eum videlicet tanto tempore inter iuniores ac paruulos deputassent, inuitum ac flentem quod ex inuidia diaboli digna sibi fuisset conuersatione atque humilitate fraudatus, quam diutissimè inquisitam tandẽ se aliquando inuenisse gaudebat, nec meruisset vitam suam, in illa quã arripuerat subiectione finire, ad proprium cœnobium reduxerunt, custodientes eum summa diligentia, ne ab eis tunc quoque similiter dilapsus aufugeret. Vbi cum fuisset modico tempore demoratus, eodem rursus humilitatis desiderio atque ardore succensus, captans nocturna silentia, ita diffugit, vt iam non vicinam prouinciã sed incognitas, & alienas longè lateq; diuisas regiones expeteret. Nam cõscendens nauim, in Palestinæ partes cõmeare curauit, credens se tutius latitaturum si ad illa semetipsum asportasset loca, in quibus nec nomẽ quidem suum fuisset auditum. Quo cum venisset, nostrum monasterium protinus expetiuit, quod non longè fuit à speleo in quo Dominus ex virgine nasci dignatus est, in quo permodico tempore delitescẽs,

secundum Domini sententiam, tamquam ciuitas supra montē posita diutius abscondi non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca sancta de Aegypti partibus, orationis causa conuenerant, agnitum cum summa vi precum pressum ad suum Cœnobium reuocabant. Ibid.c.30.31.

EXEMPLVM CCXXVII.

Verbum Dei audiens Machetes abbas nunquam dormitabat, sed ad verbum detractionis somnolentia grauabatur.

VIdimus senem Machetem nominæ à turbis fratrum eminus commorantē, hanc gratiam diuturnis à Domino precibus impetrasse, vt quotquot diebus, & noctibus agitaretur collatio spiritualis, nūquam somno corporali penitus laxaretur. Si quis verò detractionis verbum seu otiosum tentaret inferre, in somnum protinus incidebat, ac ne vsque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire. lib.5.c.29.

EXEMPLVM CCXXVIII.

Verbum Dei audientes fratres, dormitarunt, qui ad vana audienda vigilantissimi erãt.

HIc idem Machetes abbas otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, & spiritualium collationū impugnatorem sēper existere, his declarauit indicijs. Nam cum fratribus quibusdam de rebus necessarijs ac spiritualibus quãdo disputaret, eosq; videret lętheo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, ociosam repente fabulã introduxit: ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nūc vsque de rebus cęlestib. loquebamur, & omnium nostrum oculi læthali dormitatione deprimebantur, at cum ociosa fabula intromissa est, omnes experge facti torporē somni dominãtis excussimus, vel ex hoc ergo perpēdite quisnã collationis illius spiritualis fuerit impugnator, aut quis huius infructuosę fabulę auctor, atque carnalis insinuator existat. Ille etenim esse manifestissimè deprehenditur, qui malis gaudens, vel istã fouere, vel illã impugnare non desijt. lib.5.c.31.

EXEMPLVM CCXXIX.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.

NEc minus hoc quoque opus fratris cuiusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga contemplationem diuinam valde soliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cum ei post annos quindecim patris ac matris amicorumq; multorum de prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarum, diuq; apud semetipsum voluens, quantarum, inquit, cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel infructuosã tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatione reuocabunt. Post quantum temporis digerenda est hæc mentis conceptæ cōfusio, quantoq; labore rursus ille tranquillitatis reparãdus est status, si semel litterarum animus permotus affectu, eorumq; recensendo sermones, & vultus, quos tanto tempore dereliqui, iterum eos reuisere ipsisq; cohabitare animo, & mente cęperit interesse. Quos profectò corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos, ac memoriam quã sęculo huic renuncians quisque velut mortuus abdicauit, reuiuiscēs eamdem rursus admiserit. Hęc voluens in suo pectore, non solum nullam resoluere epistolam definiuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare, ne .s. eorum qui scripserunt, vel nomina recēsendo, vel vultus recordãdo, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque vt eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patrię & pariter concremamini, nec me vllatenus ad illa quę fugi reuocare tentetis. lib.5.cap.32.

EXEMPLVM CCXXX.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quam commissos ficus violare.

FIcus de Mareotę Lybię partibus, velut rem ante in loco illo non visam, cum quidam abbati Ioanni œconomo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ip-

sius

stus Ecclesiæ temporibus beati Paphnutij ab eodem sibi creditā gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interiorib. deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus lōgè ab Ecclesia commanebat, qui pomis acceptis, cum ad prædicti senis tenderent cellā, quod ibi perfacile solet etiam senioribus deserti vastitate euenire, infusa repente densissima nebula, tramitem recti itineris perdiderūt. Cumq; tota die ac nocte discurrentes, per auiam eremi vastitatem nequaquam potuissent egrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quam inedia sitiq; confecti, fixis genibus, in orationis officium spiritum Domino tradiderunt. Qui post hæc vestigiorū suorum indicijs diutissimè perquisiti, quæ in locis illis arenosis tamquam niuibus impressa signantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inuentiq; sunt ficus intactas vt acceperant reseruasse, eligentes .s. animam magis, quam fidem depositi perdere, vitamq; potius amittere temporalem, quam senioris violare mandatum. lib.5.cap.40.

EXEMPLVM CCXXXI.

Proprietario monacho Sincletico Basilius dixit: Et Senatorem perdidisti, & monachū non effecisti.

FErtur sententia sancti Basilij Cæsariensis Episcopi, ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædā de proprijs facultatibus sibimet reseruauit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemq; & operis contritionem, monasterij subiectione conquirere, & Senatorē, inquit, Sincletice perdidisti, & monachum non fecisti. lib.7.cap.19.

EXEMPLVM CCXXXII.

Consilijs prauis quidam negligens frater feruentioribus fratribus vt monasterium exirent persuasit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet proderemus, qui cū in cœnobio moraretur, cumq; necessitas coarctaret, vt statutum operis pensum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propensius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cœnobio quempiam fratrum vidisset ingressum, qui ardore industriæ vellet aliquid amplius operis consignare, si clādestinis eum persuasionibus reuocare ab huiusmodi intentione minimè potuisset, consilijs prauis ac susurrationib. ad trasmigrādum exinde persuadebat, & quo eum facilius asportaret, se quoque iam olim multis ex causis offensum cōfingebat à cella discedere, si solatium itineris vel comitis reperisset. Cumq; eum ad consensum occultis obtestationibus ad exeundum claustra monasterij pellexisset, condicens & horā, qua de monasterio deberet exire, vel locū quo se præueniēs expectaret, ipse velut illico subsecuturus ibidem subsistebat. Illo quoque iam pro discessus sui verecundia non audente ad monasteriū de quo aufugerat vlterius aggregari infœlix fugæ eius auctor in cœnobio residebat. lib.10.c.20.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Laborem totius anni abbas Paulus supposito igne concremauit.

ABbas Paulus probatissimus patrum, cum in eremo vastiore cōsistens quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus, & horto medico securus haberet sufficientem alimoniæ suæ victusq; substantiā, nec posset aliquid aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo quod ab opidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusq; expeteretur pro mercede vecturæ, quam valere posset pretium operis desudati, collectis palmarum folijs quotidianum pensum, velut exinde sustentandus, totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod solicita cura laborauerat singulis annis igne supposito concremabat, in tantū probans sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. lib.10.cap.24.

EXEMPLVM CCXXXIIII.

Prædicationis officium percipere desiderasse videtur frater, qui solus existens sermonem exhortatorium fecit.

MEmini cuiusdam senis cum in eremo Scythi commorarer, qui cum ad cellam cuiusdam fratris gratia visitationis aduenïens, ostio proximasset, audissetq; eum obmurmurantem intrinsecus, paululum substitit, cognoscere volens quidnam de scripturis legeret, vel sicut est moris, operans memoriter recenseret. Cumq; pijssimus explorator, aure diligenter applicita curiosius auscultaret, ita eum reperit huius spiritus impugnatione pellectum, vt in ecclesia facere se crederet exhortatorium plebi sermonem. Cumq; subsistẽs senex audisset eum finisse tractatum, & mutato rursum officio celebrare velut diaconum catechumenis missam, tunc demum pulsauit ostium. Qui egressus occurrensq; seni veneratione solita, introducẽsq; eum & quam diu venerit cogitationũ suarum conscientia remordente perquirit, ne scilicet diutius stans ad ostium iniuriam pertulissẽt: iocular iter senex grateq; respõdit. Modo, inquiens, veni, quando tu missam catechuminis celebras lib. 11. c. 15.

EXEMPLVM CCXXXV.

Superbus iuuenis increpanti se seniori superbè respondit.

AVdiui in hac dumtaxat regione (quod horreo, pudetq; reuoluere) quendam iuniorum cum à suo increparetur abbate, cur humilitatem, quam renuncians pro modico tempore retẽtaret, cępisset excedere, ac diabolica inflatum superbia, summa cõtumacia respondisse: Nunquid ob hoc memetipsum humiliaui pro tempore, vt semper subditus sim? Ad quod eius tam effræna tũ scelestumq; responsum, ita est senior obstupefactus, omnisq; eius interceptus est sermo (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit; illud solũ tacitus intra semetipsum voluens, quod de Saluatore nostro dicitur: Qui cũ in forma Dei esset, humiliauit se, factus obediens (non vt ille ait diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed vsque ad mortem. lib. 12. c. 28.

Ex Climacho secundum antiquam versionem, quæ præcessit eã, quę est Ambrosij Camaldulensis. Angelus de Cingulo, siue Clarenus, ordinis Minoritarum, ante trecentos annos diuinitus Græcè, tamquam alter Eprem edoctus, vertit eumdem Climachum.

EXEMPLVM CCXXXVI.

Confessionem verum ducentijs fratribus apertam faciens, videns a patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

COntigit quendam ex prædiali ordine ad monasticam conuersationem accedere, quem abbas eiusdem monasterij ad contemplationem eius institutionis, quæ erat in loco iussit per septẽ dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsum ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifeste conspexisset ipsum morari velle, cum omni integritate, rursum interrogat. Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur vt vidit ipsum ad verbum simul vniuersa confitentem, iterum tentans, dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuersa fraternitate propalare. Ille verò verè suum odiẽs peccatum, & omnem confusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexãdrinæ Ciuitatis. Deinde cõgregat Pastor vniuersas in Ecclesia Dominica oues, numero ducentas triginta, & diuina perfecta sinaxi, in die Dominica, post Euangeli complementum induci coram omnibus facit illum sine querela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum, & temperatè percussum, manibusq;

tibusq; retro vinctum & cillicino sacco vestitum, aspersumq; pluere caput habentem, ita quod ex ipsa etiam contemplatione confestim commutauerit in planctū & eiulatum vniuerso stupore repletos, nō enim aliquis nouerat quod fiebat. Deinde cum ad Ecclesiæ portas propè venisset, sanctum illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: Ita, indignus namque es ingressu in hæc sancta. Stupefactus est igitur super Pastoris ex sāctuario ad ipsum illata voce, existimauit enim secundū quod fratres certificauit nouissime sacramentis, non hominis vocem, sed tonitrui se audiuisse, procidit quidem continuò in faciem tremefactus, & totus timore cōterritus terræq; prostratus, pauimentum lacrymis irrigabat. Permittitur iterum admirabili medico salutem ipsius in vniuersum negociante & formam salutis & manifestæ, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipso acta specificè, coram cunctis, qui cum pauore vniuersa confitebatur per singula omnium auditui peregrina, non solum corporalia secundum naturam, & præter naturam in rationabilius, & etiam in irrationabilib. animalibus commissa, verum quoque & vsque ad veneficia, & homicidia quæ audire, vel scito tradere nō est fas. Igitur confessum illum tondere permittit, atque cū fratrib. numerari, sapientiam verò. Illius sancti admiratus seorsum ipsum interrogaui, cuius rei gratia tale peregrinum spectaculum peregisset. At qui vere medicus erat duorum illorum gratia ait: Primo quidem vt cōfessum præsenti confusione à futura commutarē. Quod & factum est. Non. n. surrexit à pauimento, ò frater Ioannes, quousq. omnium indulgentiam est sortitus, & neque difficile credas. Nam aliquis illic existentium fratrum in me confidens, dixit, quia horribilem vidi quendam chartam tenentem scriptam, & calamū, & quando peccata, inquis prostratus iste dicebat, ipsā ille calamo cancellabat & consequenter, dixit: Confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Secundum verò est, quoniam quosdam possideo non confessas offensiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confessionem, sine qua nullus indulgentiam sortietur. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Infernalem flammam semper cogitās coquus lacrymis madet continuè.

Vidi quendam coquum perpetuo in ministratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus esset. Qui violentiam à me passus respondit: Numquam me hominib. seruire cogitaui sed Deo, & omni quiete me ipsum indignum iudicans, hac ignis visione, futuræ flammæ memorationem semper possideo. Ibidem.

EXEMPLVM CCXXXIV.

Obediens Isidorus septem annis ante portam monasterij sedit omnibus litaniam faciens.

Vir quidam nomine Isidorus ex principatiua dignitate Alexandriæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monasterio, quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus pastor monasterij recipiens, ac versutum & omnino crudelem dirumq; & arrogantem inspiciens, per humanam inspirationem syllogizat sapientissimus astutiam dæmonij. Et dicit ad Isidorum. Si verè præelegisti vtiq. tollere Christi iugum, ante omnia te volo obedientiam exercere. Ipse verò respōdit: Sicut ferrum fabro, ita & ego sanctissime pater, me ipsum trado subiectum existere. Ille verò vir magnus confestim gymnasio tradidit quasi ferrū probationi dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniam. i. prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iste tāquam Angelus Domino. Igitur septem annos ipso ibidem id faciēte, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incomparabilem patientiam, vt superdignū, annumerare cum fratribus, & ordinatione

facere

facere dignum. Ipse verò plurimas supplicationes per alios, & per me infirmum scilicet Climachum ad Pastorem, fecit, quod eũ ibidem dimitteret suum perficere cursum, inferens, & verbo quodammodo obscurè insinuans, finem iam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimittente eum magistro in ordine tali, post decimum diem cum gloria gloriosus migrauit ad Dominum, septima ipsius dormitionis die, & portarium mansionis assumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam si participauero fiduciam apud Dominum, ibidem in breui inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximã plenamq; certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ, & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc superstitem hunc magnum Isidorum, qualem eius mens operationẽ possidebat in porta degendo, & non abscondit mihi volẽs vtilitatem facere sempiterne memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cum omni amaritudine & violentia, & sanguine pœnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia deinceps à Deo ex patientia, & obedientia mercedem expectans. Ac rursus alio vno anno finito, & mansionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, diuinorũ, mysteriorũ in assumptione, & faciei cuiusque contemplatione, deorsum vero oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIX.

Obediens Laurentius, vocatus à patre monasterij, per integram refectionis horam coram eo ante mensam sedit in genibus.

Aliquando in mensa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & Doctor, os sanctum suum ad autem meam inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie diuinam prudentiam. At me supplicante, clamat iustus de mensa secunda quendam Laurentium nomine circa annos quadraginta octo habentem in mansione, & secundum sanctuarij presbyterum existentem. Veniens igitur, & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, sed surgẽti nihil omnino dixit, dimisit verò ipsum ante mensam stantem, & non edentem, erat enim refectionis initiũ, ita, vt taliter astans magnam horam, vel duas pene perageret, ac per hoc exinde erubescentem, vel saltem in faciem operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimũ agẽs annum. Absque responsione verò vsque ad refectionis cõplementum manens, nobis surgentibus, mittitur à sancto magno Isidoro tricesimi noni psalmi principium dicere. Ego vero sicut nimis malitiosus non despexi tentare senem. Me verò ipsum interrogante qd astans vtique cogitasset, ait: Attribuẽs pastori Christi imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipso quidquam iniungi, sed ex Deo. Vnde pater Ioannes Climache non quasi coram hominum mensa, sed tamquam coram Dei altari Deum exorans stabam, nullam omninoq malam cogitationem, vel intensionem erga pastorem capiens, ex fide mea ad ipsum & caritatem. Ibidem.

EXEMPLVM CCXL.

Patiens Abba Kyrus quomodo à mensa expellitur, & aliàs multipliciter exercitatur, sed tentatus & tribulatus à fratribus Abba Kyrus ab alijs tentationibus liber efficitur.

Interrogaui quendam fratrem ædificationis gratia, quindecim annos in mansione habentem, nomine Abba Kyrum, quem & maximè ab omnib. ferè læsum videbam. Erat autem quando à ministris expellebatur à mensa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixit igitur ad eum: Frater Abba Kyre quare à mensa expulsum te quotidie video, & sine refectione sæpius dormientem? Qui cum respõdisset: Pater, crede mihi quia probant me patres mei, si monachus fio: sed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoscens ipsorum atque magni Pastoris intensionem, sine pondere vniuersa sustineo. Et ecce istud cogitans quindecim annos habeo, secundum quod & mihi in ingressu dixerunt, quia & vsque ad triginta annos abrenunciantes probant.

Et iuste pater Ioannes, absque probatione non perficitur aurum. Sustinens igitur generosus iste Abba Kyrus post meum aduentum in monasterio duorum annorum tempus migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus resoluit futurus. Gratias ago Domino Iesu Christo, & vobis, quia propter id quod me tẽtastis in salutem, ecce decem & septem annis permasi à dæmonijs non tentatus, quem & iusti iudicij pastor, sicut cõfessorem, cum ibidem requiescentibus sanctis dignè, collocari præcepit. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLI.

Item aliud similem.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, si cum silentij sepulchro sileo Macedonij Diaconi directionem & luctam, hic prę solitissimus Domino, aliquando sanctę Theophaniæ .i. Ephiphaniæ superueniente solemnitate, rogat pastorem ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiusdam familiaris indigentiæ gratia, promittens ei quã totitius quidem egredi de ciuitate, pp solẽnitatis sequentiam atque præparationem. Igitur osor boni diabolus, impedimẽtum Archidiacono faciens, præparauit eum ab abbate dimissum ad mansionem, non pertingere in sancta sollẽnitate, iuxta terminum quem à pręsidente susceperat, quem Pastor post vnum diem superueniẽtem à Diaconatu segregat, & in extremorum initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientiæ minister, & sufferentię archidiaconus verbum patris, atque sententiam sic sine tristitia quasi non ipse, sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiens, reduxit eum ad proprium gradum. Et ecce post vnum diem rursus ab Archidiacono exhortatur, quod ipsum in eadem increpatione & ignominia priori constituat. Ait enim quia fere irremissibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens verò sanctus ipsum humilitatis gratia istud exquirere, & non dicere vera bonæ concupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirũ erat canitiem reuerendam videre degẽtem in incipientium ordine, & omnes integre deprecãtem super ipso orare, quoniam ait in fornicationem inobedientię cecidi. Mihi verò humili referre confisus est hic Macedonius, cuius gratia huius humilitate institutioni voluntariæ præoccurrit. Nunquam enim ait sicut nunc euacuationem omnis prę̃lij & luminis diuini dulcedinem in me ipso perspexi. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLII.

De Mina viri admirabilis patientia, & sepulchro.

CHristus Iesus Dominus noster volens me priuare sancti patris oratione, ante vnam septimanã mei egressus, assumpsit virum mirabilem Minam nomine, post Pastorem secundario omnia nogocia disponẽtem, qui LIX. annos in cęnobio habens ministrationem omnem peruigil ministrabat. quid igitur? Tertia die perficientibus nobis solitum canonem sanctę dormitionis, repẽte totus chorus in quo detinebatur, boni & suauissimi odoris repletur fragrãtia. Permisit igitur magnus nos loculum cooperire in quo erat depositus. Quo facto, vidimus omnes ex ipsius pretiosissimis plãtis duos fontes, quasi vnguenti boni emanare odoris. Tunc ait magister ad omnes. Videte ecce pedem ipsius, & laboris sudores. Vere sicut vnguẽtum Deo nostro oblati sunt, & accepti atque suscepti. Multas quidem verò & alias directiones de isto sanctissimo Mina loci patres nobis annunciauerunt. Dicebãt autem & hoc de ipso, quod aliquando præsidens ipsius à Deo donatam patientiam probare volens, redeuntem ad abbatiam & mechaniam abbati ad vesperam faciẽtem, præterijt more solito suscipere adorantem, & ita positum vsque ad canonis horam cũ in terra dimisit. Tunc igitur eum benedicẽs vt ostentationis amatorem, & impatiẽtem redarguens, eum surgere fecit. Nouerat enim sanctus quomodo generose sufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omnium fecit. Huius verò sancti Minæ discipulus, de his quæ erant apud præceptorem nos certificabat dicens; Quoniam me eum curiosè inquirente, si forte in tali fuisse genuflexione somno præreptus, affirmabat se totum psalterium terræ prostratum perorasse. Ibidem.

EXEM-

EXEMPLVM CCXLIII.

Detrahens alteri durissimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QVidam frater proximo quasi verboso & nugaci detrahens aliquando apud Pastorem, ab ipso expulsus est, qui ad portam mansionis expectauit sustinens hebdomadæ tempus, deprecans introitum participare & indulgentiam. Cum verò animarum amator hoc didicisset, inquirens sollicitè & audiēs ipsum sex diebus nil penitus comedisse, nūciat ei quod si habitationem in mansione velit omnino facere, in pœnitentium ordine ipsum constitaturum. Cum igitur libenter hoc pœnitens suscepisset, iussit ipsum Pastor in attributam possessionem super lapsibus plorantibus introferri. Quod & factum est. Igitur à magna mansione locus vno signo distabat custodia dictus, vel carcer absque consolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum, in cibum, non coctum aliud aliquid, sed solum panis & herbæ exiguæ. In isto post vocationem præuaricantes ingressibiles recludebat, non simul, sed seorsum, & separatim vel duos ad plus, quousque Dominus de vnoquoque eum certificasset. Constituit autem super eos in loco virum quendam magnum nomine Isaac, qui orationem fere indesinentem à sibi traditis requirebat, habebat verò vt plurimū palmarum copiam contra impedimentum acidiæ. Hæc est vita ista, & institutio ista est conuersatio quærentium faciem Dei Iacob. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLIV.

Patientissimus Innocentius per nouem annos ab indiscreto patre verberatur, & sustinet, & post mortem interrogatus respondit.

IOannes Opani vir summæ perfectionis mihi narrauit, quod in mansione mea, quæ est. Alia (inde namque iustus originē traxerat) quidam senex omnino negligens, & incontinens, dico enim non iudicans, vt appaream vera dicēs. Hic nescio quomodo possedit discipulum iuniorem Innocētium nomine, simplicem vtique arbitrio ac deliberatione, cogitatione verò & opere prudentem, qui tanta ab isto huiusmodi sene sustinuit, quanta & pluribus forte, quasi incredibilia videbuntur. Non enim iniurijs, & ignominijs, sed & plagis & verberibus eum quotidie cruciabat. Ecce verò nō irrationabilis patientia eius. Cum igitur eum quotidie viderem quasi seruum emptitium extrema affectum miseria, obuiās ipsi sæpè dicebam ad eum: Quid est frater Innocenti? quomodo fuit tibi hodie? Et ille confestim sicut placet Domino; quādoque quidem oculum liuidum, quandoque collum, aliquando verò caput plagatum ostendebat. Cognoscens igitur ego quia operator esset, dicebam ei: Bene, bene sustine, saluaberis. Igitur faciens sub sene illo immisericordi annos nouem, abijt ad Dominum. Sepulto igitur eo in cemiterio patrū, præceptor Innocentij post quinque dies ad quendam magnum abijt senem, ex degentibus in regione eadem, & dixit ei: Pater Innocentius mortuus est. Senex vero cum audisset, ait dicenti: Crede senex, quia hoc mihi persuadere nequibis, vt audiam. Ipse verò ait. Veni & vide. Surrexit senex celeriter; & ad cemiterium venit, cum beati pugilis præceptore, & clamat tamquam viuenti ad vere in beata dormitione dormientem, & dicit ei: Frater Innocenti mortuus es? At vero prudens & obediens, & post mortem obedientiam ostendens, respondit huic magno seni. Pater quomodo est possibile hominem operatorem obedientiæ mori. Tunc senex primo Innocentij præceptor vocatus, tremens & pauens in faciem cum lacrymis cecidit, & quærens à congregationis duce prope monumentum cellam facere, ibidem castè de cetero vixit, dicens patribus semper quia homicidium feci. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLV.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochus, fatuum se esse simulauit.

IDem Ioannes Opani narrauit mihi. Decebatur ait quis alter in mansione Asiæ à monacho quodam miti, quieto, & mansueto, & videns seipsum quasi à sene honoratum & quietatum, & circumfotum, præintendit optime quod multis est nocumentum, deprecatur senem quod eum à se

à se dimittat. Habebat enim discipulum alium, nec erat ei triste quod fiebat ex toto. Egreditur igitur ab eo, & seipsum subordinat per epistolam præceptoris in quodam Ponti cœnobio. Nocte igitur prima qua cœnobium fuit ingressus, videt se in somnis quibusdam ad reddendam rationem exactum, & post tributum ac illius pauendæ valde exactionis terribilis rationem ex residuo remanere obligatum, & auri debere soluere libras centum. Euigilans igitur dijudicauit visum, & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) verè multa restant de solutione debiti nostri. Cum ergo permansissẽ ait sub indiscernenti obedientia in cœnobio tribus annis, reputabar vilis, & quasi peregrinus & extraneus tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quisquam peregrinus. Et ecce in somnis iterum video quandam chartam remissionis, & absolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur euigilans cognoui visũ, & dixi: Adhuc nunc vsque decem, & quandoque vtique tanti debiti solutionem complebo, tũc dico mihi ipsi: *Humilis Antioche superabũdantiori labore, & ignominia indiges.* Ex tunc igitur cœpi amentiam, & stultitiam simulare, non tamen quidem aliquid in ministrationis officio penitus relinquere ocio sum. Vnde & misericordes patres in tali huiusmodi ordine, & promptitudine me videntes, mihi vniuersæ mansionis grauia opera iniungebant. Perseuerans igitur per annos xiij. in tali institutione, ad me mihi primo apperentes rursus venire vidi, & perfectam mihi libertatem à debito scribere. Quando igitur in aliquo me tribulabant in mansione degentes, rememorabar debiti, & generosè viriliterq; ferebam. Ista huiusmodi mihi sapientissimus quasi ex alterius persona narrauit, propter quod & seipsum mutato vocabulo Antiochum vocauit. Hic autem erat, qui vt verax per obedientiam, & patientiam dirupit chirographum generosè. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXLVI.

Mortis memoria instigatus, grauissimã pœnitentiam quidam fecit.

NOn tacebo tibi, & solitarij Thoribitici in Choreb habitantis insinuare narratione. Iste sub ipsius animæ nullam curam penitus gerens, in omni negligentia semper degebat. Extremè igitur aliquando corpore infirmatus quasi vnius horę spatio perfectè migrauit à corpore. Et in semetipsum iterum rediens, deprecabatur quidem omnes confestim recedere, portam vero cellæ obstruens, intus annis xij. mansit cum nullo colloquium, nec paruum, nec magnum habens, nil aliud præter panem, & aquam gustans, tantummodo sedens, & ea quæ viderat in extasi stupens, sic merens intedebat vt nunquam deinceps proprium morem commutaret attentus intendens, existens, & excedens, calidas lacrymas sine strepitu semper fundebat. Cum autem migraturus esset ad Dominum, portam destruentes intrauimus, & multum deprecãtes hoc solum ab eo audiuimus. Indulgete mihi. Nemo memoriam morti noscens poterit aliquando peccare. Nos verò stupebamus ita prius neglıgẽtem videntes beata mutatione, & transformatione sic repente mutatum, & transformatum. Sepelientes verò eum sanctè in propinquo Castri monasterio, post diem, sanctas illius reliquias quærentes non inuenimus. Gradu 6. Memoriæ mortis.

EXEMPLVM CCXLVII.

Stephanus quidam moriturus grauissimè anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco, solitariam, & tranquillam salutis viam, & remotioris quietem amplectens. Temporibusq; pluribus in monasticæ conuersationis palæstra contritus permanens, ieiunijs maximè, & lacrymis ornatus existens, & alijs bonis plurimis exuberantibus circumseptus, possedit cellam in isto sancto monte ad descensum sancti, & Dei inspectoris Heliæ. Iste igitur perpetuus intẽtione magis efficacis, & amplius dolorosæ pœnitentiæ ductus

ana-

tias, quas in pueritia, siue infantia commiserat, perfectus ex tempore castigaret, vel in bonis se operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum, quia adeo peregrinus viuere vellet, vt nunquam in insulam in qua natus est Britanniam rediret, atque præter sollemnem canonici temporis psalmodiam, si non valetudo corporis obsisteret, quotidie psalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret, & in omni septimana diem cum nocte ieiunus transigeret. Cumq; finitis cum lacrymis precibus & votis, domum rediret, inuenit sodalem dormientem, & ipse quoque lectulum conscendens cœpit in quietem membra laxare. Et cum paululum quiesceret, expergefactus sodalis respexit eum, & ait: O frater Egberthe, ò quid fecisti? sperabam quia pariter ad vitam æternam intraremus, verumtamen scito, quia quæ postulasti accipies. Didicerat enim per visionem quid ille petijsset, & quia petita impetraret. Quid multa? ipse proxima nocte defunctus est. At vero Egberthus decussa molestia ægritudinis, conualuit, ac multo post tempore viuens, acceptumq; sacerdotij gradum condignis ornans actibus, post multa virtutum bona, vt desiderabat ipse nuper. j. anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo vicesimonono, cum esset annorũ nonaginta, migrauit ad regna cælestia. Duxit autem ipse vitam suam in magna humilitatis mansuetudinis, continentiæ, simplicitatis & iustitiæ perfectione. Vnde, & gentis suæ, & illis in quibus exsulabat nationibus Scotorum, siue Pictorum, & exemplo viuendi, & instantia docendi, & authoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quę à diuitibus acceperat multum profuit. Addidit autem votis quæ diximus, vt semper in quadragesima non plus quem semel reficeretur in die, non aliud quam panem, & lac tenuissimum gustaret, & hoc cum mensura, quod videlicet lac pridie nouum in phiala ponere solebat, & post noctem ablata superficie crassiore, ipse residuum cum modico, vt diximus pane bibebat, cuius modum continentia etiam quadraginta diebus ante natale Domini totidem quoque post acta sollemnia Pẽtecostes, hoc est quinquagesimæ semper obseruare curabat. lib. 3. cap. 27.

EXEMPLVM III.

Moriturũ quendam sanctum Episcopum hymnis cælestibus canora turba prosequitur, qui tempestatum tempore ad Ecclesiam fugiens misericordiam postulabat.

CVm sanctus Episcopus Ceadda, in regno Angliæ solus in oratorij loco lectioni, vel orationi operam daret, audiuit repente alius quidam deuotus frater (vt postea referebat) vocem suauissimam cantantium atque lætantium de cælo, vsque ad terras descendere, quam videlicet vocẽ ab euroastro, id est, ab alto brumalis exortu primo se audisse dicebat, ac paulatim sibi appropiare, donec ad tectum vsque oratorij, in quo erat Episcopus perueniret, quod ingressa totum impleuit, atque in gyro circumdedit. At ille dum solicitus in ea quæ audiebat animum intenderet, audiuit denuo transacto quasi dimidiæ horæ spacio ascendere de tecto eiusdem Oratorij idem lætitiæ canticum, & ipsa qua venerat via ad cælos vsque cum ineffabili dulcedine reuerti. Qui cum aliquantulum horæ quasi attonitus maneret, & quid hoc esset solerti animo scutaretur, aperuit Episcopus fenestram Oratorij, & sonitu manu faciens, vt sæpè consueuerat, si quis foris esset intrare ad se præcepit. Introiuit ille citissimè. Cui dixit antistes: Vade cito ad Ecclesiam, & septem de fratribus meis huc facito venire, tu quoque simul adesto. Qui cum venissent primo admonuit, vt virtute dilectionis & pacis ad inuicem, & in omnes fideles seruarent. Instituta quoque disciplinæ regularis, quæ ab ipso didicissent, & in ipso vidissent, vel in patrum præcedentiũ factis siue dictis inuenissent, indefessa fide custodirẽt. Deinde subiunxit diem sui obitus in proximo instare. Namq; hospes, inquit, ille amabilis Christus, ad me hodie venire, meq; de sęculo euocare dignatus est. Propter quod reuertentes ad ecclesiam, dicite fratrib. vt meum exitum Dño precibus commendẽt, & suum quoque exitum, cuius hora incerta est vigilijs, & orationibus, bonis operib. præuenire meminerint. Cumq; hęc & his similia plura loqueretur, atque illi accepta benedictione iã multum tristes exissent, redijt ipse solus qui carnem

cæleste audierat, & prosternens se in terram: Obsecro pater, inquit, licet aliquid interrogare? At ille: Interroga quod vis inquit obsecro, inquit, dicas quod erat canticum illud lætantium, quod audiui venientium de cęlo super oratorium hoc, & post tempus redeuntium ad cælo. Respondit ille: Si vocem carminis audisti, & cęlestes cętus superuenire cognouisti, præcipio tibi in nomine Domini, ne cuiquam hoc ante obitum meum dicas. Reuera autem angelorum fuere spiritus, qui me ad cęlestia regna, quæ semper amabam ac desiderabã & præmia vocare venerunt. Et post dies septem se redituros, ac me ad cælestia secum adducturos esse promiserunt. Quod quidem vt prædictũ sibi erat opere cõpletum est. Nam confestim languore corporis tactus est, & hoc per dies ingrauescente, septimo (vt ei promissum fuerat) die, postquam dominici corpori, & sanguinis sacramentis se muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sãcta ducentibus angelis æterna gaudia opprehẽdit. Non mirum autem si diẽ mortis, vel potius Domini lætus aspexit. Quem semper dum viueret sollicitus expectare curauit. Nãque inter plura cõtinentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationum, voluntariæ paupertatis, & ceterarum virtutum merita, in tantum erat timori Domini subditus, in tantum iustitiã Dei (quæ nullum malum quantulumcumque sit impunitum, relinquit) præ oculis semper habuit, in tãtum etiam sine intermissione nouissimorum suorum in operibus suis memor, vt sicut mihi quidam frater de his, qui me in scripturis erudiebat, & erat in monasterio, ac magisterio illius educatus, referre solebat, si fortè legente eo vel aliquid agente flatus maior venti exsurgeret, continuò misericordiam Domini inuocabat rogans eum, vt generi humano, quod pretioso suo sanguine redemptum agnosceret, propitiari dignaretur. Si autem violentior aura insisteret, iam clauso codice in faciem procidebat, atque obnoxius orationi incũbebat. At si procella maior aut nimbus perurgeret, vel etiam corusci, aut tonitrua horribilia terras, & aera terrerent, tunc veniens ad ecclesiam solicitus in orationib. ac psalmis donec serenitas aeris rediret fixa mẽte vocabat. Cumq; interrogaretur à suis, quare hoc faceret, respondebat. Non legistis quia intonuit de cęlo Dominus, & altissimus dedit vocem suam. Misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Mouet enim Dominus aere, ventos excitat, iaculatur fulgura, de cælo tonat, vt terrigenas ad timendum se suscitet, vt corda eorum in memoriam futuri iudicij reuocet, vt superbiam eorũ dissipet, & cõturbet audaciam, reducto ad mentem illo tremendo tempore, quando ipse cęlis ac terris ardentibus venturus est in nubibus, cum potestate magna, & maiestate, ad iudicandos viuos & mortuos. Propter quod, inquit, oportet nos admonitioni eius cælesti, debito cũ timore, amore respondere, & quoties aere commoto, manum quasi ad feriendum minitans erexerit, nec adhuc tamen percutit, mox imploremus eius misericordiam, vt discussis penetralibus cordis nostri, atq; purgatis vitiorum ruderibus, solliciti ne vnquam percuti mereamur, agamus. lib. 4. cap. 7.

EXEMPLVM IIII.

Virginum corpus Edilfredæ Reginæ quantis priuilegijs post mortem præuentum fuerit.

POstquam religiosa virgo Edilfrida primo marito defuncto, cum rege Egfrido xij. annis matrimonio iuncta, in virginitatis integritate, sicut, & cum primo fedisset, habita mariti licentia, cõtempto regno, se in monasterium monialium contulit perpetuò virgo mansura. In quo cum septem annis Abbatissæ gradum tenuisset, pestilentiæ morbo percussa in lignea tumba defũcta est, in quã cum per sedecim annos sepulta iacuisset, placuit sorori eius, quæ ei in dignitate successerat leuare ossa eius, & in locello nouo posita in ecclesiam transferre. Iussitq; quosdam de fratribus quærere lapidem ex quo locellum fieri posset. Qui ascensa naui cum venissent ad ciuitatulam quamdam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Granta cestir vocatur, & mox inuenissent iuxta muros ciuitatis locellum de marmore albo pulcherrimè factũ, operculo quoque similis lapidis aptissimè tectum, vnde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, gratias agẽtes

secundum Domini sententiam, tamquam ciuitas supra montē posita diutius abscondi non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca sancta de Aegypti partibus, orationis causa conuenerant, agnitum cum summa vi precum pressum ad suum Cœnobium reuocabant. Ibid.c.30.31.

EXEMPLVM CCXXVII.

Verbum Dei audiens Machetes abbas nunquam dormitabat, sed ad verbum detractionis somnolentia grauabatur.

VIdimus senem Machetem nominæ à turbis fratrum eminus commorantē, hanc gratiam diuturnis à Domino precibus impetrasse, vt quotquot diebus, & noctibus agitaretur collatio spiritualis, nūquam somno corporali penitus laxaretur. Si quis verò detractionis verbum seu otiosum tentaret inferre, in somnum protinus incidebat, ac ne vsque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire. lib.5.c.29.

EXEMPLVM CCXXVIII.

Verbum Dei audientes fratres, dormitarunt, qui ad vana audienda vigilantissimi erāt.

HIc idem Machetes abbas otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, & spiritualium collationū impugnatorem sēper existere, his declarauit indicijs. Nam cum fratribus quibusdam de rebus necessarijs ac spiritualibus quādo disputaret, eosq; videret lętheo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, ociosam repente fabulā introduxit: ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nūc vsque de rebus cęlestib. loquebamur, & omnium nostrum oculi læthali dormitatione deprimebantur, at cum ociosa fabula intromissa est, omnes experge facti torporē somni dominātis excussimus, vel ex hoc ergo perpēdite quisnā collationis illius spiritualis fuerit impugnator, aut quis huius infructuosę fabulę auctor, atque carnalis insinuator exiitat. Ille etenim esse manifestissimè deprehenditur, qui malis gaudens, vel istā fouere, vel illā impugnare non desijt. lib.5.c.31.

EXEMPLVM CCXXIX.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremandas proiecit.

NEc minus hoc quoque opus fratris cuiusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga contemplationem diuinam valde soliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cum ei post annos quindecim patris ac matris amicorumq; multorum de prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarum, diuq; apud semetipsum voluens, quantarum, inquit, cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel infructuosā tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatiōne reuocabunt. Post quantum temporis digerenda est hæc mentis conceptæ cōfusio, quantoq; labore rursus ille tranquillitatis reparādus est status, si semel litterarum animus permotus affectu, eorumq; recensendo sermones, & vultus, quos tanto tempore dereliqui, iterum eos reuisere ipsisq; cohabitare animo, & mente cęperit interesse. Quos profectò corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos, ac memoriam quā sęculo huic renuncians quisque velut mortuus abdicauit, reuiuiscēs eamdem rursus admiserit. Hęc voluens in suo pectore, non solum nullam resoluere epistolam definiuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare, ne .s. eorum qui scripserunt, vel nomina recēsendo, vel vultus recordādo, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque vt eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patrię & pariter concremamini, nec me vllatenus ad illa quę fugi reuocare tentetis. lib.5.cap.32.

EXEMPLVM CCXXX.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quam commissos ficus violare.

FIcus de Mareotę Lybię partibus, velut rem ante in loco illo non visam, cum quidam abbati Ioanni œconomo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ipsius

stus Ecclesiæ temporibus beati Paphnutij ab eodem sibi creditā gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interiorib. deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus lōgè ab Ecclesia commanebat, qui pomis acceptis, cum ad prædicti senis tenderent cellā, quod ibi perfacile solet etiam senioribus deserti vastitate euenire, infusa repente densissima nebula tramitem recti itineris perdiderūt. Cumq; tota die ac nocte discurrentes, per auiam eremi vastitatem nequaquam potuissent ęgrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quam inedia sitiq; confecti, fixis genibus, in orationis officium spiritum Domino tradiderunt. Qui post hæc vestigiorū suorum indicijs diutissimè perquisiti, quæ in locis illis arenosis tamquam niuibus impressa signantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inuentiq; sunt ficus intactas vt acceperant reseruasse, eligentes .s. animam magis, quam fidem depositi perdere, vitamq; potius amittere temporalem, quam senioris violare mandatum. lib.5.cap.40.

EXEMPLVM CCXXXI.

Proprietario monacho Sincletico Basilius dixit: Et Senatorem perdidisti, & monachū non effecisti.

FErtur sententia sancti Basilij Cæsariensis Episcopi, ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædā de proprijs facultatibus sibimet reseruauit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemq; & operis contritionem, monasterij subiectione conquirere, & Senatorē, inquit, Sincletice perdidisti, & monachum non fecisti. lib.7.cap.19.

EXEMPLVM CCXXXII.

Consilijs prauis quidam negligens frater feruentioribus fratribus vt monasterium exirent persuasit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet proderemus, qui cū in cænobio moraretur, eumq; necessitas coarctaret, vt statutum operis pensum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propensius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cęnobio quempiam fratrum vidisset ingressum, qui ardore industrię vellet aliquid amplius operis consignare, si clādestinis eum persuasionibus reuocare ab huiusmodi intentione minimè potuisset, consilijs prauis ac susurrationib. ad trasmigrādum exinde persuadebat, & quo eum facilius asportaret, se quoque iam olim multis ex causis offensum cōfingebat à cella discedere, si solatium itineris vel comitis reperisset. Cumq; eum ad consensum occultis obtestationibus ad exeundum claustra monasterij pellexisset, condicens & horā, qua de monasterio deberet exire, vel locū quo se præueniēs expectaret, ipse velut illico subsecuturus ibidem subsistebat. Illo quoque iam pro discessus sui verecundia non audente ad monasteriū de quo aufugerat vlterius aggregari infęlix fugæ eius auctor in cęnobio residebat. lib.10.c.20.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Laborem totius anni abbas Paulus supposito igne concremauit.

ABbas Paulus probatissimus patrum, cum in eremo vastiore cōsistens quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus, & horto medico securus haberet sufficientem alimoniæ suæ victusq; substantiā, nec posset aliquid aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo quod ab opidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusq; expeteretur pro mercede vecturæ, quam valere posset pretium operis desudati, collectis palmarum folijs quotidianum pensum, velut exinde sustentandus, totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod solicita cura laborauerat singulis annis igne supposito concremabat, in tantū probans sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. lib.10.cap.24.

EXEMPLVM CCXXXIIII.

Prædicationis officium percipere desiderasse videtur frater, qui solus existens sermonem exhortatorium fecit.

MEmini cuiusdam senis cum in eremo Scythi commorarer, qui cum ad cellam cuiusdam fratris gratia visitationis adueniens, ostio proximasset, audissetq; eum obmurmurantem intrinsecus, paululum substitit, cognoscere volens quidnam de scripturis legeret, vel sicut est moris, operans memoriter recenseret. Cumq; pijssimus explorator, aure diligenter applicita curiosius auscultaret, ita eum reppperit huius spiritus impugnatione pellectum, vt in ecclesia facere se crederet exhortatorium plebi sermonem. Cumq; subsistēs senex audisset eum finisse tractatum, & mutato rursum officio celebrare velut diaconum catechumenis missam, tunc demum pulsauit ostium. Qui egressus occurrensq; seni veneratione solita, introducēsq; eum & quam diu venerit cogitationū suarum conscientia remordente perquirit, ne scilicet diutius stans ad ostium iniuriam pertulisset: iocular iter senex grateq; respōdit. Modo, inquiens, veni, quando tu missam catechuminis celebras lib. 11. c. 15.

EXEMPLVM CCXXXV.

Superbus iuuenis increpanti se seniori superbè respondit.

AVdiui in hac dumtaxat regione (quod horreo, pudetq; reuoluere) quendam iuniorum cum à suo increparetur abbate, cur humilitatem, quam renuncians pro modico tempore retētaret, cępisset excedere, ac diabolica inflatum superbia, summa cōtumacia respondisse: Nunquid ob hoc memetipsum humiliaui pro tempore, vt semper subditus sim? Ad quod eius tam effræna tā scelestumq; responsum, ita est senior obstupefactus, omnisq; eius interceptus est sermo (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit; illud solū tacitus intra semetipsum voluens, quod de Saluatore nostro dicitur: Qui cū in forma Dei esset, humiliauit se, factus obediens (non vt iste ait diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed vsque ad mortem. lib. 12. c. 28.

Ex Climacho secundum antiquam versionem, quæ præcessit eā, quę est Ambrosij Camaldulensis. Angelus de Cingulo, siue Clarenus, ordinis Minoritarum, ante trecentos annos diuinitus Græcè, tamquam alter Eprem edoctus, vertit eumdem Climachum.

EXEMPLVM CCXXXVI.

Confessionem coram ducentis fratribus apertam faciens, vidente patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

COntigit quendam ex prædiali ordine ad monasticam conuersationem accedere, quem abbas eiusdem monasterij ad contemplationem eius institutionis, quæ erat in loco iussit per septē dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsum ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifeste conspexisset ipsum morari velle, cum omni integritate, rursum interrogat. Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur vt vidit ipsum ad verbum simul vniuersa confitentem, iterum tentans, dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuersa fraternitate propalare. Ille verò verè suum odiēs peccatum, & omnem confusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexādrinæ Ciuitatis. Deinde cōgregat Pastor vniuersas in Ecclesia Dominica oues, numero ducentas triginta, & diuina perfecta sinaxi, in die Dominica, post Euangeli complementum induci coram omnibus facit illum sine querela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum, & temperatè percussum, manibusq;

tibusq; retro vinctum & cillicino sacco vestitum, aspersumq; puluere caput habentem, ita quod ex ipsa etiam contemplatione confestim commutauerit in planctũ & eiulatum vniuerso stupore repletos, nõ enim aliquis nouerat quod fiebat. Deinde cum ad Ecclesiæ portas propè venisset, sanctum illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: Sta, indignus namque es ingressu in hæc sancta. Stupefactus est igitur super Pastoris ex sãctuario ad ipsum illata voce, existimauit enim secundũ quod fratres certificauit nouissime sacramentis, non hominis vocem, sed tonitrui se audiuisse, procidit quidem continuò in faciem tremefactus, & totus timore cõterritus terræq; prostratus, pauimentum lacrymis irrigabat. Permittitur iterum admirabili medico salutem ipsius in vniuersum negociante & formam salutis & manifestæ, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipso acta specificè, coram cunctis, qui cum pauore vniuersa confitebatur per singula omnium auditui peregrina, non solum corporalia secundum naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiam in irrationabilib. animalibus commissa, verum quoque & vsque ad veneficia, & homicidia quæ audire, vel scito tradere nõ est fas. Igitur confessum illum tondere permittit, atque cũ fratrib. numerari, sapientiam verò Illius sancti admiratus seorsum ipsum interrogaui, cuius rei gratia tale peregrinum spectaculum peregisset. At qui vere medicus erat duorum illorum gratia ait: Primo quidem vt cõfessum præsenti confusione à futura commutarẽ, Quod & factum est. Non. n. surrexit à pauimento, ô frater Ioannes, quousq. omnium indulgentiam est sortitus, & neque difficile credas. Nam aliquis illic existentium fratrum in me confidens, dixit, quia horribilem vidi quendam chartam tenentem scriptam, & calamũ, & quando peccata, inquis prostratus iste dicebat, ipsã ille calamo cancellabat & consequenter, dixit: Confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Secundum verò est, quoniam quosdam possideo non confessas offensiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confessionem, sine qua nullus indulgentiam sortietur. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Infernalem flammam semper cogitãs coquus lacrymis madet continuè.

Vidi quendam coquum perpetuo in ministratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus esset. Qui violentiam à me passus respondit: Numquam me hominib. seruire cogitaui sed Deo, & omni quiete me ipsum indignum iudicans, hac ignis visione, futuræ flammæ memorationem semper possideo. Ibidem.

EXEMPLVM CCXXXIV.

Obediens Isidorus septem annis ante portam monasterij sedit omnibus litaniam faciens.

Vir quidam nomine Isidorus ex principatiua dignitate Alexandriæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monasterio, quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus pastor monasterij recipiens, ac versutum & omnino crudelem dirumq; & arrogantem inspiciens, per humanam inspirationem syllogizat sapientissimus astutiam dæmonij. Et dicit ad Isidorum. Si verè prælegisti vtiq. tollere Christi iugum, ante omnia te volo obedientiam exercere. Ipse verò respõdit: Sicut ferrum fabro, ita & ego sanctissime pater, me ipsum trado subiectum existere. Ille verò vir magnus confestim gymnasio tradidit quasi ferrũ probationi dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniam. i. prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iste tãquam Angelus Domino. Igitur septem annos ipso ibidem id faciẽte, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incomparabilem patientiam, vt superdignũ, annumerare cum fratribus, & ordinatione

facere

facere dignum. Ipse verò plurimas supplicationes per alios, & per me infirmum scilicet Climachum ad Pastorem, fecit, quod cũ ibidem dimitteret suum perficere cursum, inserens, & verbo quodammodo obscurè insinuans, finem iam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimittente eum magistro in ordine tali, post decimum diem cum gloria gloriosus migrauit ad Dominum, septima ipsius dormitionis die, & portarium mansionis assumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam si participauero fiduciam apud Dominum, ibidem in breui inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximã plenamq; certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ, & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc superstitem hunc magnum Isidorum, qualem eius mens operationẽ possidebat in porta degendo, & non abscondit mihi volẽs vtilitatem facere sempiterne memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cum omni amaritudine & violentia, & sanguine pęnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia deinceps à Deo ex patientia, & obedientia mercedem expectans. Ac rursus alio vno anno finito, & mansionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, diuinorũ, mysteriorũ in assumptione, & faciei cuiusque contemplatione, deorsum vero oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIX.

Obediens Laurentius, vocatus à patre monasterij per integram refectionis horam coram eo ante mensam sedit in genibus.

ALiquando in mensa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & Doctor, os sanctum suum ad aurem meam inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie diuinam prudentiam. At me supplicante, clamat iustus de mensa secunda quendam Laurentium nomine circa annos quadraginta octo habentem in mansione, & secundum sanctuarij presbyterum existentem. Veniens igitur, & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, sed surgẽti nihil omnino dixit, dimisit verò ipsum ante mensam stantem, & non edentem, erat enim refectionis initiũ, ita, vt taliter astans magnam horam, vel duas pene perageret, ac per hoc exinde erubescentem, vel saltem in faciem operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimũ agẽs annum. Absque responsione verò vsque ad refectionis cõplementum manens, nobis surgentibus, mittitur à sancto magno Isidoro tricesimi noni psalmi principium dicere. Ego vero sicut nimis malitiosus non despexi tentare senem. Me verò ipsum interrogante qd astans vtique cogitasset, ait: Attribuẽs pastori Christi imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipso quidquam iniungi, sed ex Deo. Vnde pater Ioannes Climache non quasi coram hominum mensa, sed tamquam coram Dei altari Deum exorans stabam, nullam omnino malam cogitationem, vel intensionem erga pastorem capiens, ex fide mea ad ipsum & caritatem. Ibidem.

EXEMPLVM CCXL.

Patiens AbbaKyrus quomodo à mensa expellitur, & aliàs multipliciter exercitatur, sed tentatus & tribulatus à fratribus AbbaKyrus ab alijs tentationibus liber efficitur.

INterrogaui quendam fratrem ædificationis gratia, quindecim annos in mansione habentem, nomine AbbaKyrum, quem & maximè ab omnib. ferè læsum videbam. Erat autem quando à ministris expellebatur à mensa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixit igitur ad eum: Frater AbbaKyre quare à mensa expulsum te quotidie video, & sine refectione sæpius dormientem? Qui cum respõdisset: Pater, crede mihi quia probant me patres mei, si monachus fio: sed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoscens ipsorum atque magni Pastoris intensionem, sine pondere vniuersa sustineo. Et ecce istud cogitans quindecim annos habeo, secundum quod & mihi in ingressu dixerunt, quia & vsque ad triginta annos abrenunciantes probant.

Et

Et iuste pater Ioannes, absque probatione non perficitur aurum. Sustinens igitur generosus iste Abba Kyrus post meum aduentum in monasterio duorum annorum tempus migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus resoluit futurus. Gratias ago Domino Iesu Christo, & vobis, quia propter id quod me tẽtastis in salutem, ecce decem & septem annis permãsi à dæmonijs non tentatus, quem & iusti iudicij pastor, sicut cõfessorem, cum ibidem requiescentibus sanctis dignè, collocari præcepit. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLI.

Item aliud similem.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, si cum silentij sepulchro sileo Macedonij Diaconi directionem & luctam, hic pr̨ solicitissimus Domino, aliquando sanct̨ Theophaniæ .i. Ephiphaniæ superueniente solemnitate, rogat pastorem ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiusdam familiaris indigentiæ gratia, promittens ei quã totitius quidem egredi de ciuitate, pp solẽnitatis sequentiam atque præparationem. Igitur osor boni diabolus, impedimẽtum Archidiacono faciens, præparauit eum ab abbate dimissum ad mansionem, non pertingere in sancta sollẽnitate, iuxta terminum quem à pr̨sidente susceperat, quem Pastor post vnum diem superueniẽtem à Diaconatu segregat, & in extremorum initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientiæ minister, & sufferentį archidiaconus verbum patris, atque sententiam sic sine tristitia quasi non ipse, sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiens, reduxit eum ad proprium gradum. Et ecce post vnum diem rursus ab Archidiacono exhortatur, quod ipsum in eadem increpatione & ignominia priori constituat. Ait enim quia fere irremissibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens verò sanctus ipsum humilitatis gratia istud exquirere, & non dicere vera bonæ concupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirũ erat canitiem reuerendam videre degẽtem in incipientium ordine, & omnes integre deprecãtem super ipso orare, quoniam ait in fornicationem inobedientį cecidi. Mihi verò humili referre confisus est hic Macedonius, cuius gratia huius humilitate institutioni voluntariæ præoccurrit. Nunquam enim ait sicut nunc euacuationem omnis pr̨lij & luminis diuini dulcedinem in me ipso perspexi. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLII.

De Mina viri admirabilis patientia, & sepulchro.

CHristus Iesus Dominus noster volens me priuare sancti patris oratione, ante vnam septimanã mei egressus, assumpsit virum mirabilem Minam nomine, post Pastorem secundario omnia nogocia disponẽtem, qui LIX. annos in c̨nobio habens ministrationem omnem peruigil ministrabat, quid igitur? Tertia die perficientibus nobis solitum canonem sanct̨ dormitionis, repẽte totus chorus in quo detinebatur, boni & suauissimi odoris repletur fragrãtia. Permisit igitur magnus nos loculum cooperire in quo erat depositus. Quo facto, vidimus omnes ex ipsius pretiosissimis plãtis duos fontes, quasi vnguenti boni emanare odoris. Tunc ait magister ad omnes. Videte ecce pedem ipsius, & laboris sudores. Vere sicut vnguẽtum Deo nostro oblati sunt, & accepti atque suscepti. Multas quidem verò & alias directiones de isto sanctissimo Mina loci patres nobis annunciauerunt. Dicebãt autem & hoc de ipso, quod aliquando præsidens ipsius à Deo donatam patientiam probare volens, redeuntem ad abbatiam & mechaniam abbati ad vesperam faciẽtem, prætermit more solito suscipere adorantem, & ita positum vsque ad canonis horam cũ in terra dimisit. Tunc igitur eum benedicẽs vt ostentationis amatorem, & impatiẽtem redarguens, eum surgere fecit. Nouerat enim sanctus quomodo generose sufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omnium fecit. Huius verò sancti Minæ discipulus, de his quæ erant apud præceptorem nos certificabat dicens: Quoniam me eum curiosè inquirente, si forte in tali fuisse genuflexione somno præreptus, affirmabat se totum psalterium terræ prostratum perorasse. Ibidem.

EXEM-

EXEMPLVM CCXLIII.

Detrahens alteri durissimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QVidam frater proximo quasi verboso & nugaci detrahens aliquando apud Pastorem, ab ipso expulsus est, qui ad portam mansionis expectauit sustinens hebdomadæ tempus, deprecans introitum participare & indulgentiam. Cum verò animarum amator hoc didicisset, inquirens sollicitè & audiēs ipsum sex diebus nil penitus comedisse, nūciat ei quod si habitationem in mansione velit omnino facere, in pœnitentium ordine ipsum constitaturum. Cum igitur libenter hoc pœnitens suscepisset, iussit ipsum Pastor in attributam possessionem super lapsibus plorantibus introferri. Quod & factum est. Igitur à magna mansione locus vno signo distabat custodia dictus, vel carcer absque consolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum, in cibum, non coctum aliud aliquid, sed solum panis & herbæ exiguæ. In isto post vocationem præuaricantes ingressibiles recludebat, non simul, sed seorsum, & separatim vel duos ad plus, quousque Dominus de vnoquoque eum certificasset. Constituit autem super eos in loco virum quendam magnum nomine Isaac, qui orationem fere indesinentem à sibi traditis requirebat, habebat verò vt plurimū palmarum copiam contra impedimentum acidiæ. Hæc est vita ista, & institutio ista est conuersatio quærentium faciem Dei Iacob. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLIV.

Patientissimus Innocentius per nouem annos ab indiscreto patre verberatur, & sustinet, & post mortem interrogatus respondit.

IOannes Opani vir summæ perfectionis mihi narrauit, quod in mansione mea, quæ est. Alia (inde namque iustus originē traxerat) quidam senex omnino negligens, & incontinens, dico enim non iudicans, vt appaream vera dicēs. Hic nescio quomodo possedit discipulum iuniorem Innocētium nomine, simplicem vtique arbitrio ac deliberatione, cogitatione verò & opere prudentem, qui tanta ab isto huiusmodi sene sustinuit, quanta & pluribus forte, quasi incredibilia videbuntur. Non enim iniurijs, & ignominijs, sed & plagis & verberibus eum quotidie cruciabat. Ecce verò nō irrationabilis patientia eius. Cum igitur eum quotidie viderem quasi seruum emptitium extrema affectum miseria, obuiās ipsi sæpè dicebam ad eum. Quid est frater Innocenti? quomodo fuit tibi hodie? Et ille confestim sicut placet Domino; quādoque quidem oculum liuidum, quandoque collum, aliquando verò caput plagatum ostendebat. Cognoscens igitur ego quia operator esset, dicebam ei: Bene, bene sustine, saluaberis. Igitur faciens sub sene illo immisericordi annos nouem, abijt ad Dominum. Sepulto igitur eo in cemiterio patrū, præceptor Innocentij post quinque dies ad quendam magnum abijt senem, ex degentibus in regione eadem, & dixit ei: Pater Innocentius mortuus est. Senex vero cum audisset, ait dicenti: Crede senex, quia hoc mihi persuadere nequibis, vt audiam. Ipse verò ait. Veni & vide. Surrexit senex celeriter; & ad cemiterium venit, cum beati pugilis præceptore, & clamat tamquam viuenti ad vere in beata dormitione dormientem, & dicit ei: Frater Innocenti mortuus es? At vero prudens & obediens, & post mortem obedientiam ostendens, respondit huic magno seni. Pater quomodo est possibile hominem operatorem obedientiæ mori. Tunc senex primo Innocentij præceptor vocatus, tremens & pauens in faciem cum lacrymis cecidit, & quærens à congregationis duce prope monumentum cellam facere, ibidem castè de cetero vixit, dicens patribus semper quia homicidium feci. Ibidem.

EXEMPLVM CCXLV.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochus, fatuum se esse simulauit.

IDem Ioannes Opani narrauit mihi. Debebatur ait quis alter in mansione Asiæ à monacho quodam miti, quieto, & mansueto, & videns seipsum quasi à sene honoratum & quietatum, & circumfotum, præintendit optime quod multis est nocumentum, deprecatur senem quod cum à se

à se dimittat. Habebat enim discipulum alium, nec erat ei triste quod fiebat ex toto. Egreditur igitur ab eo, & seipsum subordinat per epistolam præceptoris in quodam Ponti cœnobio. Nocte igitur prima qua cœnobium fuit ingressus, videt se in somnis quibusdam ad reddendam rationem exactum, & post tributum ac illius pauendæ valde exactionis terribilis rationem ex residuo remanere obligatum, & auri debere soluere libras centum. Euigilans igitur dijudicauit visum, & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) verè multa restant de solutione debiti nostri. Cum ergo permansissẽ a[i]t sub indiscernenti obedientia in cœnobio tribus annis, reputabar vilis, & quasi peregrinus & extraneus tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quisquam peregrinus. Et ecce in somnis iterum video quandam chartam remissionis, & absolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur euigilans cognoui visũ, & dixi: Adhuc nunc vsque decem, & quandoque vtique tanti debiti solutionem complebo, tũc dico mihi ipsi: Humilis Antioche superabũdantiori labore, & ignominia indiges. Ex tunc igitur cœpi amentiam, & stultitiam simulare, non tamen quidem aliquid in ministrationis officio penitus relinquere ociosum. Vnde & misericordes patres in tali huiusmodi ordine, & promptitudine me videntes, mihi vniuersæ mansionis grauia opera iniungebant. Perseuerans igitur per annos xiij. in tali institutione, ad me mihi primo apperentes rursus venire vidi, & perfectam mihi libertatem à debito scribere. Quando igitur in aliquo me tribulabant in mansione degentes, rememorabar debiti, & generosè viriliterq; ferebam. Ista huiusmodi mihi sapientissimus quasi ex alterius persona narrauit, propter quod & seipsum mutato vocabulo Antiochum vocauit. Hic autem erat, qui vt verax per obedientiam, & patientiam dirupit chirographum generosè. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXLVI.

Mortis memoria instigatus, grauissimã pœnitentiam quidam fecit.

NOn tacebo tibi, & solitarij Thoribitici in Choreb habitantis insinuare narratione. Iste sub ipsius animæ nullam curam penitus gerens, in omni negligentia semper degebat. Extremè igitur aliquando corpore infirmatus quasi vnius horę spatio perfectè migrauit à corpore. Et in semetipsum iterum rediens, deprecabatur quidem omnes confestim recedere, portam vero cellæ obstruens, intus annis xij. mansit cum nullo colloquium, nec paruum, nec magnum habens, nil aliud præter panem, & aquam gustans, tantummodo sedens, & ea quæ viderat in extasi stupens, sic merens intedebat vt nunquam deinceps proprium morem commutaret attentus intendens, existens, & excedens, calidas lacrymas sine strepitu semper fundebat. Cum autem migraturus esset ad Dominum, portam destruentes intrauimus, & multum deprecãtes hoc solum ab eo audiuimus. Indulgete mihi. Nemo memoriam morti noscens poterit aliquando peccare. Nos verò stupebamus ita prius neglıgẽtem videntes beata mutatione, & transformatione sic repente mutatum, & transformatum. Sepelientes verò eum sanctè in propinquo Castri monasterio, post diem, sanctas illius reliquias quærentes non inuenimus. Gradu 6 Memoriæ mortis.

EXEMPLVM CCXLVII.

Stephanus quidam moriturus grauissimè anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco, solitariam, & tranquillam salutis viam, & remotioris quietem amplectens. Temporibusq; pluribus in monasticæ conuersationis palæstra contritus permanens, ieiunijs maximè, & lacrymis ornatus existens, & alijs bonis plurimis exuberantibus circumseptus, possedit cellam in isto sancto monte ad descensum sancti, & Dei inspectoris Heliæ. Iste igitur perpetuus intẽtione magis efficacis, & amplius dolorosæ pœnitentiæ ductus

ana-

anachoritarum locum assumpsit, vocatum Sydin, faciensq; ibidem aliquos annos in angustissima & superardua dieta, quoniam & absque consolatione locus erat, & inaccessibilis fermè hominib. cunctis, & à monasterio dicto Castri quasi septuaginta milliaribus distãs: Rursus circa vitæ ipsius extrema senex ad propriam regreditur cellam verticis sancti. Habebat verò duos discipulos Palestinos, religosos vtique multum, qui & primo custodierunt cellam senis. Faciens igitur paucos in ea dies, infirmatus est infirmitate qua & defunctus est. Igitur ante vnum suæ resolutionis diem, in extasi mentis factus, apertis oculis intendebat ad dextram lectuli, & sinistram quasi ad reddendam rationem à quibusdam exactus, astantibus dicebat, audientibus cunctis. Quandoque namque sic, vtique veritas est, sed confessus sum, & ieiunaui tantis temporibus pro isto. Quandoque vero nequaquam sed verè mentimini, istud non feci. Et iterum. Ita verè istud sic, sed ploraui, sed ministraui. Et rursus, verè accusatis, & calumniatis me, & erat quandoque, & super quibusdam dicebat, ita verè, & ad hoc dicere aliquid non habeo, in Deo est misericordia. Et erat horrendum simul & terribile, & inuisibile, & irremissibile rationis exactę executorium. Terribile verò, & magis pauendum, quia in his quæ ignorabat, & non fecerat, accusabant, & qui inquirebant eum: Eia, ò quiescens & anachorita super aliquibus eius offensionibus dicebat, quia ad hoc quidquam dicere non habeo, neque scio. Iam vero circa quadraginta ferè annos existens monachus, & lacrymarum habens donum. Væ, væ vbi tunc erat Ezechielis vox, vt diceret ad eos. Quia in quacumque die fuerit peccator ad pęnitentiam conuersus, & quæ sequuntur. Et quia in quo te inuenero iudicabo, dicit Dominus. Verè nihil tale ad satisfactionem potuit respondere, cuius gratia soli cognoscēti gloria. Quidam viri sine mendacio narrauerunt mihi, quia & Leopardum pascebat in deserto ad se venientem, & hic tãtus ita sub rationis exactione positus discessit à corpore, manifestum certitudinaliter omnino nõ faciens, quod fuerit iudicium, aut quæ sententia ipsius, aut ante positæ, & exactæ rationis finis. Gradu 7. de luctu.

EXEMPLVM CCXLVIII.

Quomodo frater quidam à blasphemiæ tentatione liberatus sit.

MOnachus quidam festinans, & sollicitus, à blasphemiæ dæmone molestatus per annos viginti, carnes suas vigilijs, & ieiunijs cruciauit. Et quoniam nullam sentiebat inde vtilitatem, abiens & passionem in charta scribens, cuidam viro sancto in faciem prostratus, nec ad eum sursum respicere valens, obtulit. Senex autem cum eam legisset, subrisit, & sursum releuans fratrem, dixit illi. Fili impone manum tuam super ceruicem meam, quod & faciente fratre, dicit magnus. Super collum meum, ò frater, sit hoc peccatum, & quæcumque olim fecit, & faciet, solum id vlterius non habeas in mensuram. Et affirmabat frater, quia non prius de cella senis exierat, quam vitium exterminatum factum est non apparens. Huius rei factus in experientia hoc mihi narrauit gratiarum Deum referens actiones. Gradu 33. de Blasphemia.

EXEMPLVM CCXLIX.

Gloria vana tentatus frater quidam, qualiter restiterit.

QVidam athletæ Christi, festinanti ad beatam virtutem humilitatis laudem in corde immundi dæmones subseminabant. Ipse verò machinatus est ex inspiratione diuina, pia circumuentione malignitatem spirituum vincere. Surgens quippe subordinauit in muro cellulæ suæ predicationes sanctissimarum virtutum, dico vero caritatis perfectæ, humilitatis angelicæ, orationis mundæ, illibatæ & incorruptibilis castitatis, & harum huiusmodi talium. Cum igitur cogitationes illum laudare incipiebant, dicebat eis, eamus ad reprehensionem. Veniebat ergo, & definitiones, seu prædicationes legebat, & contra seipsum clamabat. Quando ista possederis, tunc cognosce, quia longe es adhuc à Deo: quia cum possederis, seruus inutilis es, fecisti quod facere debuisti. Si verò, non longinquus existis à mandatis Dei. Gradu 25. de humilitate.

DISTIN-

DISTINCTIO TERTIA.

EX ECCLESIASTICA HISTORIA BEDÆ PRESBYTERI DE GENTE ANGLORVM.

EXEMPLVM PRIMVM.

Misericordis in pauperes regis Osuualdi manus non potuerunt putrescere.

SAncti Aidan antistitis doctrina, Rex Osuualdus, cum ea cui præerat gente Anglorum institutus, non solû incognita progenitoribus suis regna cęlorum sperare didicit, sed & regna terrarum plusquam vlli maiorum suorum ab eodem Deo, qui fecit cælũ & terram consecutus est. Denique omnes nationes, & prouinciæ Britanniæ, quæ in quattuor linguas, idest, Britonum, Scotorum, Pictorum & Anglorum, diuisæ sunt in ditionem accepit, quo regni culmine sublimatus, nihilominus quod mirum dictu est pauperibus, & peregrinis semper humilis & benignus, & largus fuit. Denique fertur, quod tempore quodam cum die sancto Paschæ cum præfato Episcopo scilicet Aidan consedisset ad prãdium, positusque esset in mensa coram eo discus argẽteus, regalibus epulis refertus, & iam iamque essent manus ad panem benedicendum missuri, intrasse subito ministrũ ipsius cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicasse regi, quia multitudo pauperum vndecumque adueniens maxima per plateas sederet, postulans à rege aliquid eleemosynæ. Qui mox dapes sibimet appositas deferri pauperibus, sed & discum cõfringi, atque eisdem minutatim diuidi præcepit. Quo viso pontifex qui assidebat delectatus tali facto pietatis, apprehendis dexteram eius, & ait: Nunquam hæc manus inueterascet. Quod & ita iuxta votũ benedictionis prouenit. Nam cum interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cetero essent corpore resectæ, contigit vt hactenus incorruptæ perdurent. Denique vrbe regia, quæ à regina quadam vocabulo Bebba cognominabatur, loculo inclusæ argenteo in ecclesia sancti Petri seruantur, ac digno à cunctis honore venerantur. lib. 3. c. 6.

EXEMPLVM II.

Moriturus Egbertus multa promisit, vt sibi vita soueretur Domino seruituro.

ANno Incarnationis Domini sexcentesimo sexagesimo quarto, erant in Hybernia insula multi nobilium simul & mediocrium de gente Anglorum, qui tempore Finani & Colmanni Episcoporum, relicta insula patria, vel diuinæ lectionis, vel continentioris vitæ gratia, illo secesserant. Et quidam quidem mox se monasticæ conuersationi fideliter manciparunt, alij magis circumeundo per cellas magistrorum, lectioni operam dare gaudebant. Quos omne Scoti libentissimè suscipientes, victum eis quotidianum sine pretio, libros quoque ad legendum, & magisterium gratuitum præbere curabant. Erant inter hos duo iuuenes magnæ indolis, de nobilibus Anglorum Edelchim & Egberth. Hi ergo cum essent in monasterio, quod in lingua Scotorũ Ratmalsigi appellatur, & omnes socij illorum, vel mortalitate de hoc sæculo rapti, vel per alia essent loca dispersi, correpti sunt ambo morbo mortalitatis, & grauissimè afflicti. E quibus Egberth cum se æstimaret moriturum, egressus est tempore matutino de cubiculo, in quo infirmi quiescebant, & residens solus in loco opportuno, cœpit sedulus cogitare de actibus suis, & compunctus memoria peccatorum suorum faciem lacrymis rigabat, atque intimo ex corde Deum deprecabatur, ne adhuc moreretur, priusquam præteritas negligentias,

tias, quas in pueritia, siue infantia commiserat, perfectus ex tempore castigaret, vel in bonis se operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum, quia adeo peregrinus viuere vellet, vt nunquam in insulam in qua natus est Britanniam rediret, atque præter sollemnem canonici temporis psalmodiam, si non valetudo corporis obsisteret, quotidie psalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret, & in omni septimana diem cum nocte ieiunus transigeret. Cumq; finitis cum lacrymis precibus & votis, domum rediret, inuenit sodalem dormientem, & ipse quoque lectulum conscendens cœpit in quietem membra laxare. Et cum paululum quiesceret, expergefactus sodalis respexit eum & ait: O frater Egberthe, ô quid fecisti? sperabam quia pariter ad vitam æternam intraremus, verumtamen scito, quia quæ postulasti accipies. Didicerat enim per visionem quid ille petijsset, & quia petita impetraret. Quid multa? ipse proxima nocte defunctus est. At vero Egberthus decussa molestia ægritudinis, conualuit, ac multo post tempore viuens, acceptumq; sacerdotij gradum condignis ornans actibus, post multa virtutum bona, vt desiderabat ipse nuper. j. anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo vicesimonono, cum esset annorũ nonaginta, migrauit ad regna cælestia. Duxit autem ipse vitam suam in magna humilitatis mansuetudinis, continentiæ, simplicitatis & iustitiæ perfectione. Vnde, & gentis suæ, & illis in quibus exsulabat nationibus Scotorum, siue Pictorum, & exemplo viuendi, & instantia docendi, & authoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quę à diuitibus acceperat multum pro fuit. Addidit autem votis quæ diximus, vt semper in quadragesima non plus quem semel reficeretur in die, non aliud quam panem, & lac tenuissimum gustaret, & hoc cum mensura, quod videlicet lac pridie nouum in phiala ponere solebat, & post noctem ablata superficie crassiore, ipse residuum cum modico, vt diximus pane bibebat, cuius modum continentia etiam quadraginta diebus ante natale Domini totidem quoque post acta sollemnia Pētecostes, hoc est quinquagesimæ semper obseruare curabat. lib. 3. cap. 27.

EXEMPLVM III.

Moriturũ quendam sanctum Episcopum hymnis cælestibus canora turba prosequitur, qui tempestatum tempore ad Ecclesiam fugiens misericordiam postulabat.

CVm sanctus Episcopus Ceadda, in regno Angliæ solus in oratorij loco lectioni, vel orationi operam daret, audiuit repente alius quidam deuotus frater (vt postea referebat) vocem suauissimam cantantium atque lætantium de cælo, vsque ad terras descendere, quam videlicet vocē ab euroastro, idest, ab alto brumalis exortu primo se audisse dicebat, ac paulatim sibi appropiare, donec ad tectum vsque oratorij, in quo erat Episcopus perueniret, quod ingressa totum impleuit, atque in gyro circumdedit. At ille dum solicitus in ea quæ audiebat animum intenderet, audiuit denuo transacto quasi dimidiæ horæ spacio ascendere de tecto eiusdem Oratorij idem lætitiæ canticum, & ipsa qua venerat via ad cælos vsque cum ineffabili dulcedine reuerti. Qui cum aliquantulum horæ quasi attonitus maneret, & quid hoc esset solerti animo scutaretur, aperuit Episcopus fenestram Oratorij, & sonitu manu faciens, vt sæpè consueuerat, si quis foris esset intrare ad se præcepit. Introiuit ille citissimè. Cui dixit antistes; Vade cito ad Ecclesiam, & septem de fratribus meis huc facito venire, tu quoque simul adesto. Qui cum venissent primo admonuit, vt virtute dilectionis & pacis ad inuicem, & in omnes fideles seruarent. Instituta quoque disciplinæ regularis, quæ ab ipso didicissent, & in ipso vidissent, vel in patrum præcedentiũ factis siue dictis inuenissent, indefessa fide custodirēt. Deinde subiunxit diem sui obitus in proximo instare. Namq; hospes, inquit, ille amabilis Christus, ad me hodie venire, meq; de sęculo euocare dignatus est. Propter quod reuertentes ad ecclesiam, dicite fratrib. vt meum exitum Dño precibus commendēt, & suum quoque exitum, cuius hora incerta est vigilijs, & orationibus, bonis operib. præuenire meminerint. Cumq; hęc & his similia plura loqueretur, atque illi accepta benedictione iã multum tristes exissent, redijt ipse solus qui carnem

cæleste

cælestē audierat, & prosternens se in terram: Obsecro pater, inquit, licet aliquid interrogare? At ille: Interroga quod vis inquit obsecro, inquit, dicas quod erat canticum illud lætantium, quod audiui veniētium de cęlo super oratorium hoc, & post tempus redeuntium ad cælo. Respondit ille: Si vocem carminis audisti, & cęlestes cętus superuenire cognouisti, præcipio tibi in nomine Domini, ne cuiquam hoc ante obitum meum dicas. Reuera autem angelorum fuere spiritus, qui me ad cęlestia regna, quæ semper amabam ac desiderabā & præmia vocare venerunt. Et post dies septem se redituros, ac me ad cælestia secum adducturos esse promiserunt. Quod quidem vt prædictū sibi erat opere cōpletum est. Nam confestim languore corporis tactus est, & hoc per dies ingrauescente, septimo (vt ei promissum fuerat) die, postquam dominici corpori, & sanguinis sacramentis se muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sācta ducentibus angelis æterna gaudia opprehēdit. Non mirum autem si diē mortis, vel potius Domini lætus aspexit. Quem semper dum viueret sollicitus expectare curauit. Nāque inter plura cōtinentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationum, voluntariæ paupertatis, & ceterarum virtutum merita, in tantum erat timori Domini subditus, in tantum iustitiā Dei (quæ nullum malum quantulumcumque sit impunitum, relinquit) præ oculis semper habuit, in tātum etiam sine intermissione nouissimorum suorum in operibus suis memor, vt sicut mihi quidam frater de his, qui me in scripturis erudiebat, & erat in monasterio, ac magisterio illius educatus, referre solebat, si fortè legente eo vel aliquid agente flatus maior venti exsurgeret, continuò misericordiam Domini inuocabat rogans eum, vt generi humano, quod pretioso suo sanguine redemptum agnosceret, propitiari dignaretur. Si autem violentior aura insisteret, iam clauso codice in faciem procidebat, atque obnoxius orationi incūbebat. At si procella maior aut nimbus perurgeret, vel etiam corusci, aut tonitrua horribilia terras, & aera terrerent, tunc veniens ad ecclesiam solicitus in orationib. ac psalmis donec serenitas aeris rediret fixa mēte vocabat. Cumq; interrogaretur à suis, quare hoc faceret, respondebat. Non legistis quia intonuit de cęlo Dominus, & altissimus dedit vocem suam. Misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Mouet enim Dominus aere, ventos excitat, iaculatur fulgura, de cælo tonat, vt terrigenas ad timendum se suscitet, vt corda eorum in memoriam futuri iudicij reuocet, vt superbiam eorū dissipet, & cōturbet audaciam, reducto ad mentem illo tremendo tempore, quando ipse cęlis ac terris ardentibus vēturus est in nubibus, cum potestate magna, & maiestate, ad iudicandos viuos & mortuos. Propter quod, inquit, oportet nos admonitioni eius cælesti, debito cū timore, amore respondere, & quoties aere commoto, manum quasi ad feriendum minitans erexerit, nec adhuc tamen percutit, mox imploremus eius misericordiam, vt discussis penetralibus cordis nostri, atq; purgatis vitiorum ruderibus, solliciti ne vnquam percuti mereamur, agamus. lib. 4. cap. 7.

EXEMPLVM IIII.

Virginum corpus Edilfreda Regina quantis priuilegijs post mortem prauentum fuerit.

POstquam religiosa virgo Edilfrida primo marito defuncto, cum rege Egfrido xij. annis matrimonio iuncta, in virginitatis integritate, sicut, & cum primo sedisset, habita mariti licentia, cōtempto regno, se in monasterium monialium contulit perpetuò virgo mansura. In quo cum septem annis Abbatissæ gradum tenuisset, pestilentiæ morbo percussa in lignea tumba defūcta est, in qua cum per sedecim annos sepulta iacuisset, placuit sorori eius, quæ ei in dignitate successerat leuare ossa eius, & in locello nouo posita in ecclesiam transferre. Iussitq; quosdam de fratribus quærere lapidem ex quo locellum fieri posset. Qui ascensa naui cum venissent ad ciuitatulam quamdam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Granta cessit vocatur, & mox inuenissent iuxta muros ciuitatis locellum, de marmore albo pulcherrimè factū, operculo quoque similis lapidis aptissimè tectum, vnde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, gratias agētes

tulerunt illud deferentes ad monasterium. Cumq; corpus sacræ virginis ac sponsæ Christi aperto sepulcro esset prolatum in lucē, ita incorruptum inuentum est, ac si eodem die fuisset defuncta, siue humo condita. Eius enim sepulta caro corrumpi nō potuit, quia à virili contactu incorrupta durauit, imo, & vulnus quod mortua vlcere inciso accepit, cum quo etiam hiante sepulta erat, tenuissimæ cicatricis, vix insignia præferebat: sed & linteamina omnia quibus inuolutum erat corpus, integra apparuerunt, & ita noua, vt ipsa die viderentur esse castis eius membris circumdata, vultus quoque eius velamento detracto specimen quasi suauiter dormientis ostendit. lib. 4. cap. 18.

EXEMPLVM V.

Missarum sollemnijs quidam captiuus adiutus, nulla vi vinculorum potuit ligatus retineri.

IN prœlio Egfridi regis contra Edilfredum regem Merciorum, in quo occisus, est rex Ekvini, quidam mirabile factum esse constat, quod nequaquam silentio prætereundum arbitror, sed multorum saluti si referatur fortè profuturum.

Occisus est ibi inter alios de militia eius iuuenis vocabulo ymma. Qui cum die illa nocte sequente inter cadauera occisorū similis mortuo iaceret, tandem recepto spiritu reuixit, ac residēs sua vulnera vt potuit ipse alligauit. Deinde modicū requiescens leuauit se, & cœpit abire sicubi amicos, qui sui curam agerent posset inuenire; quod dum faceret, inuentus est atque captus, à viris hostilis exercitus, & ad Dominum ipsorum Comitem videlicet Edilredi regis adductus. A quo interrogatus quis esset, timuit se militem regis fuisse confiteri, rusticum se potius, & pauper, atque vxorio vinculo colligatum respondit, & propter victum militibus afferendum in expeditionem se cum suis similibus venisse testatus est. At ille suscipiēs curam vulnerum egit, & languescere cœpit, sed nocte cum ne effugeret, vinciri præcepit, nec tamen vinciri potuit. Nam mox vt abiere qui vinxerāt, eadem hora eius sunt vincula soluta. Habebat .n. germanum fratrem presbyterum, & abbatem monasterij, qui cū eum in pugna peremptum audiret, venit quærere si fortè corpus eius inuenire posset, inuentumque alium simillimum illi per omnia, putauit illum ipsum esse, quem ad monasterium suum deferens honorificè sepeliuit, & pro absolutione animæ eius sæpius missas facere curauit. Quarum celebratione factū est, vt nullus eum vincere posset, quin cōtinuè solueretur. Interea Comes qui eum tenebat, mirari, & interrogare cœpit, quare ligari non posset, an litteras, solutorias de qualibus fabulæ ferunt, apud se haberet, propter quas ligari non posset. At ille respondit nihil se talium artium nosse, sed habeo fratrem inquit, presbyterum in mea prouincia, & scio quia ille me interfectum putat esse, & pro me missas celebrari facit; & si nunc in alia vita essem ibi anima mea per eius intercessionem solueretur à pœnis. Dumque aliquanto tempore apud Comitem teneretur, animaduerterunt qui eū diligentius considerabant ex vultu, & habitu, & sermonibus eius, quia non erat de paupere vulgo (vt dixerat) sed de nobilib. Tunc secretò aduocans eum Comes interrogauit intentius vnde esset, promittens se ei nihil facturum pro eo, si simpliciter sibi quid fuisset proderet, quod dum ille faceret, ministrum regis se fuisse manifestans. Respondit Comes. Et ego per singula tua responsa cognoueram, rusticus non quod esses, & quidem nunc dignus es morte, quia omnes fratres, & consanguinei, & cognati mei vniuersi in illa sunt pugna interempti nec te tamen occidam, nè fidē mei promissi perdam. Vt ergò conualuit, vendidit eum Lundoniæ Frisoni cuidam, sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur, vllatenus, alligari potuit.

Verum cum alia vinculorum ei genera hostes imposuissent, dissoluta sunt. Cumq; vidisset qui emeret vinculis eum non potuisse cohiberi, donauit ei facultatem sese redimendi si posset. A tertia enim hora quando missæ fieri solebant sæpissimè vincula soluebantur. At ille dato iureiurando, vt rediret, vel pecuniam ei pro se mitteret; venit Cancina ad regem Lotheri, qui erat filius sororis Edildrudæ reginæ, quia & ipse quondam eiusdem reginæ minister erat, petijtque, & accepit ab eo pre-

tium

tium suæ redemptionis, ac suo domino pro se vt promiserat misit, qui post hoc ad patriam reuersus, atque ad suum fratrem perueniens, replicauit ex ordine cuncta, quæ sibi aduersa, quæve in aduersis solatia prouenissent: cognouitq; referente eo illis temporibus maximè fuisse vincula soluta quibus pro se missarum celebrata fuerant sollemnia. lib. 4. cap. 22.

EXEMPLVM VI.

Confiteri solitus peccata sua, ab Angelo commendatur.

ERat in monasterio virginũ quod Celludi vrbem cognominant vir de genere Scotorum Adannanus nomine, ducens vitam in continentia, & orationibus multum Deo deuotam, ita vt nihil vnquã cibi aut potus excepta die Dominica & quinta sabbati acciperet, & sæpè etiam noctes integras peruigil in oratione transigeret. Quæ quidem illi districtio vitæ arctioris primo ex necessitate emendandæ suæ prauitatis obuenerat, sed procedente tempore necessitatem in consuetudinem vertebat. Si quidem in adolescentia sua sceleris aliquid commiserat, quod commissum dum ad cor suum redijt grauissimè exhorruit. & se puniendum pro illo à districto iudice, exhorruit. Accedens ergo ad sacerdotem, à quo sibi sperabat salutis iter posse demonstrari, confessus est reatum suum, petijtq; vt consilium sibi daret quo posset fugere à futura ira; qui audito eius desiderio dixit: Grande vulnus, grandioris curam medelæ desiderat. Et ideo ieiunijs, psalmis & orationibus quantum vales insiste, quo præoccupando faciem Domini in confessione propitium eum inuenire possis. At ille quem maximus rex conscientiæ tenebat dolor, ab internis peccatorum vinculis quibus grauabatur ocius desiderabat absolui. Adolescentior sum inquit ætate & vegetus corpore, quidquid mihi imposueris agendum dum saluus fiam in diem Domini totum facilè feram, etiam si totam noctem stando in precibus peragere, si integram septimanã iubeas abstinendo transigere. Qui dixit: Multum est vt tota septimana absque alimento corporis perdures, sed biduanum & triduanum sat est obseruare ieiunium. Hoc facito, & post modicum tempus rediens ad me, quid facere debeas, & quamdiu pœnitentiæ insistere tibi plenius ostendam. Quibus dictis & descripta illi mensura pœnitentiæ, abijt sacerdos, & ingruente caussa subita, secessit in Hyberniam vnde originem duxerat, neque vltra ad eum iuxta suum condictum redijt. At ille memor præcepti eius simul & promissi sui, totum se lacrymis pœnitentiæ, vigilijs sanctis, & continentiæ mancipauit, ita, vt quinta solum sabbati & Dominica sicut prædiximus sese reficeret, ceteris septimanæ diebus ieiunus permaneret. Cumq; sacerdotem suum in Hyberniã secessisse, ibiq; defunctum esse audiuisset: semper ex eo tempore iuxta condictum eius memoratum continentiæ modum obseruabat, & quod causa timoris diuini semel ob reatum compunctus ceperat, iam caussa diuini amoris, delectatus premijs indefessus agebat.

Quod dum multo tempore sedulus exequeretur, contigit eum die quadam de monasterio illo egressum longius comitante secum vno de fratribus peracto itinere redire. Qui cũ monasterio appropinquaret, & ædificia illius sublimiter erecta aspicerent, solutus est in lacrymas & tristitiam cordis vultu indice prodebat, quod comes quare id faceret ad eo inquisiuit. Ait ille: Cuncta hæc quæ cernis ædificia publica, & priuata, in proximo est vt ignis absumẽs in cinerem conuertat. Quod ille audiens mox vt intrauerat monastrium, matri congregationis vocabulo Ebbe, curauit indicare. At illa merito turbata de tali præsagio, vocauit ad se virum & diligentius rem, vel vnde hoc ipse nosset inquisiuit. Qui ait: Nuper occupatus noctu vigilijs & psalmis vidi astantem mihi quendam incogniti vultus, cuius præsentia cum essem exterritus, dixit mihi, ne timerem, & quasi familiari me voce alloquens: Bene facis, inquit, qui tempore illo nocturne quietis non somno indulgere, sed vigilijs & orationibus insistere maluisti. At ego: Noui, inquam, multum mihi esse necesse vigilijs salutaribus insistere, & pro meis reatibus sedulo Dominum deprecari. Qui adijciens, verum inquit, dicis, quia & tibi & multis opus est peccata sua bonis operibus redimere, & cum cessant à laborib. rerum tem-

poralium, tunc pro appetitu æternorum bonorum liberius laborare, sed hoc tamen paucissimi faciunt. Si quidem modo hoc totum monasterium ex ordine perlustrans singulorum calas ac tecta inspexi, & neminem ex omnibus præter te erga sanitatem animæ suæ occupatum repperi, sed & omnes prorsus viri & feminæ aut somno torpent inerti, aut ad peccata vigilant: Nam & domunculæ quæ ad orandum, vel legendum erant factæ, nunc in comessationum & potationum, fabulationum, & ceterarum illecebrarum cubilia sunt conuersæ. Virgines quoque Deo dicatæ contempta reuerentia suę professionis, quotiescumque vacant, texendis subtilioribus indumentis operam dant, quibus aut seipsas inuicem sponsarum instar in periculum sui status adorment, aut exteriorum virorum amicitiam comparent. Vnde merito loco huic & habitatoribus eius grauis de cęlo vindicta flammis sæuientib. præparata est. Dixit autem Abbatissa. Et quare non citius hoc compertum mihi reuelare voluisti? Qui respondit: Propter reuerentiam tuam tenui, ne fortè nimium turbareris, & tamen hanc consolationem habeas, quod in diebus tuis hæc plaga non superueniet; qua diuulgata visione aliquantulum loci accolæ paucis dieb. timere, & seipsos pro cōmissis facinoribus castigare cœperunt. Verum post obitum ipsius Abbatissæ, redierūt ad pristinas sordes, imo sceleras multo maiora fecerūt. Et cum dicerent, pax & securitas, extemplo præfatæ vltionis sunt pœna multati. lib.4. cap.25.

EXEMPLVM VII.

Pœnitentiam mirabilem visis pœnis inferni Drichelmus peregit.

ERat pater familias in regione Northumbriorum religiosam vitam cum domo sua gerens, qui infirmitate corporis tactus, & hac crescente per dies, ad extrema perductus, primo tempore noctis defunctus est. Sed diluculo requiescens ac repente residens, omnes qui corpori flentes assederant, timore immenso perculsos, in fugam vertit. Vxor tamē quæ eum plus reliquis amabat (quamuis multum tremens & pauida) remansit, quam ille consolatus, noli, inquit, timere, quia iā verè surrexi à morte qua tenebar, & apud homines sum iterum viuere permissus. Nō tamen ea mihi qua ante consueueram conuersatione, sed multum dissimili ex hoc tempore viuēdum est. Statimq. surgens abijt ad villulæ Oratorium, & vsque ad diem in oratione persistens, mox omnem quam possederat substantiam in tres diuisit portiones: è quibus vnam coniugi, alteram filijs tradidit, tertiam sibi ipse retinens statim pauperibus distribuit, nec multo post sęculi curis absolutus ad monasteriū Mailros, quod tumidi fluminis circumfluxu maxima ex parte clauditur, peruenit, acceptaq; tonsura, locum secretæ mansionis quam prępuiderat abbas intrauit, & ibi vsque ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum quæ alios laterent, vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua sileret vita loqueretur. Narrauit enim hoc modo quod viderat, lucidus inquit, aspectu, & clarus erat indumēto qui me ducebat. Incedebat autem tacens, vt mihi videbatur, contra ortum solis solstitialem. Cumq; ambularemus, deuenimus ad vallem multæ latitudinis & profunditatis, infinitæ autem longitudinis, quæ ad læuā nobis sita vnum latus flammis feruentibus valde terribile, alterum furenti grandine valde omnia perflante, atque niue nō minus intolerabile pręferebat. Vtrūque enim erat animab. hominum plenum, quæ vicissim hinc ac inde videbantur, quasi tempestatis impetu iactari. Cum enim vim feruorijs immensi tolerare nō possent, prosiliebant miseræ in medium frigoris infesti, & cum neque ibi quippiā requiei inuenire valerent, resiliebant rursus vrendæ in medium flammarum inextinguibilium. Cumq; infelici vicissitudine longè lateque prout aspicere poterā, sine vlla quietis intercapedine innumerabilis spirituum deformium multitudo torqueretur? cogitare cœpi quod hic fortasse esset infernus, de cuius tormentis innumerabilib. sæpius narrare audiui. Respondit cogitationi meæ ductor qui me præcedebat. Non hic infernus est ille quem putas. At cum me hoc spectaculo tam horrendo perterritum paulatim in vlteriora produceret, vidi subito ante nos obscurari incipere loca & tenebris omnia repleri, quas cum intraremus in tantum densatæ sunt, vt nihil præter ipsas

aspic-

aspicerem, excepta dumtaxat specie, & veste eius qui me ducebat. Et cum progrederemur sola sub nocte per vmbras, ecce subitò apparent ante nos crebri flammarum globi ascendentes quasi de puteo magno, rursumq; decindentes in eumdem, quo cum perductus essem, repente ductor meus disparuit, ac me solum in medio tenebrarum, & horrendæ visionis reliquit. Et cum ijdem ignium globi sine intermissione modo alta peterent, modo rursus ad inferiora laberentur, cerno omnia quæ ascendebant vestigia flammarum plena esse spiritibus hominum, qui instar fauillarum cum fumo ascendentium nunc ad sublimiora proijcerentur, nunc retractis ignium vaporibus relaberentur in profundũ. Sed, & fœtor intolerabilis cum ijsdem vaporib ebulliens, omnia illa loca tenebrarum replebat. Et cum diutius ibi pauidus consisterem vtpote incertus quid agerem, quo verterem gressum, qui me finis maneret, audio subitò post terga sonitum immanissimi fletus ac miserrimi, simul & cachinum crepitantẽ, quasi vulgus indocti catilenis hostilibus insultantis. Vt autem sonitus idem clarior redditus ad me vsque peruenit, cõsidero turbam malignorum spirituum quæ quinque animas hominum merentes eiulantesq; ipsa multum exsultans, & cachinnans medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus, vt dinoscere poteram quidam erat attonsus, vt clericus, quidam laicus, quædam femina, trahentesq; eos maligni spiritus descenderunt in medium barathri illius ardentis. Factumq; est vt dum longius subeuntibus eis, fletum hominum, & risum dæmoniorum clarè discernere nequirem, sonum tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea ascenderunt quidam spirituum obscurorum de abysso, illa flammiuoma, & accurrentes circumdederunt me, atque oculis flammantibus & de ore, & narib. ignem putridum efflantes me tum mihi ingẽtem ingerebant, forcipibus quoq; igneis, quas tenebant in manib. minitabantur me cõprehendere, nec tamen vllatenus me contingere poterant, tametsi terrere præsumerent. Qui cum vndique versũ hostibus, & cæcitate tenebrarũ conclusus, huc, illucq; oculos circũferrẽ, si fortè aliundè quid auxilij, quo saluarer, veniret apparuit retro, via qua venerã quasi fulgor stellæ micãtis inter tenebras, qui paulatim crescẽs, & ad me ocius festinans, vt appropinquauit, dispersi sunt, & aufugerunt oẽs qui me forcipibus quærebãt rapere spiritus infesti. Ille enim qui aduenicns eos fugauit, erat ipse q ante a me deduxerat. Qui mox conuersus ad dexterũ iter, quasi cõtra ortũ solis brumalem, me ducere cœpit, nec mora ereptũ ex tenebris inter auras me serenę lucis statuit. Cumq; in lucẽ apertã me duceret, vidi ante nos murum permaximũ, cuius neq; longitudini hinc vel inde, neque altitudini vllus terminus videretur esse præfixus. Cœpi autem mirari quare ad murum accederemus cum in eo nullam ianuam vel fenestram, vel ascensum alicubi aspicerem. Cum ergo venissemus ad murum, statim nescio quo ordine fuimus in summitate eius. Et ecce ibi campus erat latissimus, & lætissimus, tamquam fragrantia vernãtium flosculorum plenus, vt omnem mox fœtorem tenebrosæ fornacis qui me peruaserat effugaret admirandi huius suauitas odoris. Tanta enim lux cuncta ea loca perfuderat, vt omni splendore diei siue solis meridiani radijs videretur esse præclarior. Erant quoque in hoc campo innumera albatorum conuenticula, sedesq; quam plurimæ lætãtium agminum. Cumq; inter chorum felicium incolarum mediũ me duceret, cogitare cœpi, quod hoc fortasse esset regnum cælorum, de quo prædicare sæpius audiueram. Respondit autem ille cogitatui meo, inquiens: Hoc non est regnum cælorum quod autumas. Cumq; procedentes transijssemus & has mansiones beatorum spirituum, aspicio ante nos multo maiorem luminis gratiam quam prius, in qua etiam vocem cantantium dulcissimam audiui, sed, & odorum fragrantiæ admiranda suauitas tanta de loco effundebatur, vt is quem antea degustaueram quasi maximũ, arbitrarer, iam per modicũ esse mihi videretur; sicut etiã lux illa campi florentis eximia, in comparatione eius quæ nunc apparebat lux tenuissima prorsus videretur ac parua. In cuius amœnitatem loci cum nos intraturos sperarem, repentè ductor substitit, & gressum retorquens, ipsa me qua veneramus via reduxit. Cumq; reuersi perueniremus ad mansiones illas lætas spirituum candidatorum, dixit mihi: Scis omnia quæ sint illa quæ vidisti? Respon-

spondi ego: Non. Et ait: Vallis illa quam aspexisti flammis, & frigoribus horrendam rigidis, ipse est locus in quo examinandæ, & castigandæ sunt animæ eorum, qui differentes confiteri, & emendare scelera sua, quæ fecerunt, in ipso tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt. Qui autem per confessionem, pœnitentiam, & firmum propositum sese emendandi in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cælorũ perueniunt. Multæ enim preces viuentium, & eleemosynæ, & ieiunia, & maxime celebratio missarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur adiuuant. Porrò puteus ille flammiuomus ac putridus, quem vidisti, ipsum est os gehennæ, in quam qui semel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuum. Locus iste floriter in quo pulcherrimam hanc iuuẽtutem iocundari ac fulgere conspicis, ipse est in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non sunt tamen perfectionis tantæ, vt in regnum cælorum statim mereantur introduci. Qui tamen omnes in die iudicij ad visionẽ Christi, & ad gaudia cælestis regni intrabunt. Nam quicumque in omni verbo, & opere, & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum cæleste perueniunt. Ad cuius vicina pertinet locus iste, vbi sonum cantilenæ dulcis cum odore suauitatis ac lucis splendore audisti. Tu autem quia nunc ad corpus reuerti, & rursum inter homines viuere debes, si actus tuos curiosius discutere, & mores, sermonesq; tuos in rectitudine ac simplicitate seruare studueris, accipies, & ipse post mortem locum mansionis inter hæc quæ cernis agmina lætabunda spirituum beatorum. Namque ego cum ad tempus abscessissem à te id ad hoc feci, vt quid de te fieri deberet agnoscerẽ. Hæc mihi cum dixisset, multum detestatus sum reuerti ad corpus, delectatus nimirum suauitate ac decore illius, quem intuebar simul, & consortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamen aliquid ductorem meum rogare audebam, sed interim nescio quo ordine repente me inter homines viuere cerno. Hæc, & alia quæ viderat idem vir Domini non omnibus passim desidiosis ac vitæ suæ incuriosis referre volebat, sed illis solummodò, qui vel tormentorum metu perterriti, vel spe gaudiorum perennium delectati, profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Narrauit etiam visiones suas regi Altfrido vndecumque doctissimo, & tam libenter, tamq; studiosè ab illo auditus est, vt eius rogatu in monasterio Mailros indutus, ac monachali sit tonsura coronatus, atque ad eum audiendum sæpissimè cum illas in partes deuenisset accederet. Accepit autem in eodem monasterio locum mansionis secretiorem, vbi liberius continuis in orationibus famulatui sui conditoris vacaret. Et quia locus ille supra ripam fluminis erat situs, solebat hoc crebro ob magnũ affectum castigandi corporis ingredi, ac sæpius in eo super eminentibus vndis immergi. Sicq; ibidem quamdiu sustinere posse videbatur, psalmis, & precibus insistere, fixusq; manere ascendente aqua fluminis vsque ad lumbos, aliquando vsque ad collum, atque inde egrediens ad terram. Nunquam ipsa vestimenta vda atque algida deponere curabat, donec ex suo corpore calefierent, & siccarentur. Cumq; tempore hiemali defluentibus circa eum semifractarum crustis glacierum, quas & ipse aliquando contriuerat, quo haberet locum standi, siue immergendi se in fluuio, dicerentq; qui videbãt, mirũ frater Drichelme (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris asperitatem vlla ratione tolerare præuales. Respondit ille simpliciter; (Erat enim homo simplicis ingenij, ac moderatæ naturæ) Frigidiora ego vidi. Et cum dicerent: Mirũ quod tam austeram tenere continentiam vales. Respondit Austeriora ego vidi. Sicque vsque ad diem vocationis suę infatigabili cælestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat, multorumq; & verbo, & conuersationi saluti profuit. lib. 5 cap. 13.

EXEMPLVM VIII.

Confessionem protrahens miles, à dæmone percutitur, & desperans defungitur.

AT contra fuit quidam in prouincia Merciorum, cuius visiones ac verba necnon, & conuersatio plurimis, sed non sibimet ipsi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Contadi, qui post Edilredum

re-

regnauit in laico habitu atque officio militari positus, quantum pro industria exteriori, regi placens, tantum pro interna sui met negligentia displicens. Admonebat ergò illum sedulò rex, vt côfiteretur, & se emendaret, ac relinqueret scelera, priusquam subito mortis superuêtu tempus omne pęnitendi, & emendandi perderet. Verum ille frequenter licet admonitus spernebat verba salutis, seseq; tempore sequenti pœnitentiam acturum promittebat. Hæc inter, tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cępit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondit non se tunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobrarent sibi côsodales quod timore mortis facerêt ea quæ sospes facere nolebat, fortiter quidem vt sibi videbatur locutus, sed miserabiliter (vt post patuit) dæmoniaca fraude seductus est. Cûq; morbo ingrauescente denuò ad eum visitandum, ac docendum rex intraret, clamauit statim miserabili voce. Quod vis modò? quid huc venisti? Non mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille inquit: Noli ita loqui, vide vt sapias sanum, non inquit insanio, sed pessimam conscientiam mihi certus præ oculis habeo. Et quid (inquit) hoc est? Paulo ante (inquit) intrauerant domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput, & vnus ad pedes, protulitq; vnus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quæ vnquam bona fecerim intuens scripta reperi, & hæc valde erant pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dixerunt. Tunc multitudo subito superuenit malignorum, & horridorum vultu spirituum, domumq; hanc mox, & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem omnia scelera, non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse litteris scripta. Dicebatq; ad illos qui mihi assederant viros albatos, & præclaros. Quid hic sedetis scientes certissimè, quia noster est iste. Responderunt, Verum dicitis. Accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto, statim disparuerunt. Surgentes verò nequissimi spiritus, habentes in manibus candens ferrû, percusserunt me, vnus in capite, & alius in pede, qui videlicet ictus in magno tormento irrepunt interiora corporis mei. Moxq; vt ad se inuicem perueniunt moriar, & paratis ad rapiendum dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sicq; loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pęnitentiam quam ab breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit: in æternnm sine fructu pœnis subditus facit. De quo côstat, quia sicut Papa Gregorius de quibusdam ait, non pro se ista cui non profuere, sed pro alijs, videlicet qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne improuiso tandem mortis articulo præuenti, impœnitentes perirent. Quia autem codices diuerso per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus facta & cogitationesnostras, non in ventum defluere, sed ad examen summi iudicis cuncta seruari, & siue per amicos bonos Angelos in fine nobis ostendenda, siue per hostes. Quia verò prius câdidum codicem protulerunt. Angeli, deinde atrum dæmones, illi paruum, isti enormem, inanimaduertendum est quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuersa praue agendo iuuenis obnubilauit. lib. 5. cap. 14.

EXEMPLVM IX.

Conuersionem differens faber ferrarius infernum vidit apertum.

NOui etiam fratrem quendam (quem vtinam non nouissem, cuius nomen etiam si hoc aliquid prodesset, dicere possum) positum in manasterio nobili, quamuis vita ignobili, sed ipsum ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem sedulo à fratribus ac maioribus loci, atque ad castigatiorem vitam conuerti admonebatur, &

spondi ego: Non. Et ait: Vallis illa quam aspexisti flammis, & frigoribus horrendam rigidis, ipse est locus in quo examinandæ, & castigandæ sunt animæ eorum, qui differentes confiteri, & emendare scelera sua quæ fecerunt, in ipso tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt. Qui autem per confessionem, pœnitentiam, & firmum propositum sese emendandi in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cælorũ perueniunt. Multæ enim preces viuentium, & eleemosynæ, & ieiunia, & maxime celebratio missarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur adiuuant. Porrò puteus ille flammiuomus ac putridus, quem vidisti, ipsum est os gehænnæ, in quam qui semel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuum. Locus iste floriter in quo pulcherrimam hanc iuuẽtutem iocundari ac fulgere conspicis, ipsæ est in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non sunt tamen perfectionis tantæ, vt in regnum cælorum statim mereantur introduci. Qui tamen omnes in die iudicij ad visionẽ Christi, & ad gaudia cælestis regni intrabunt. Nam quicumque in omni verbo, & opere, & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum cæleste perueniunt. Ad cuius vicina pertinet locus iste, vbi sonum cantilenæ dulcis cum odore suauitatis ac lucis splendore audisti. Tu autem quia nunc ad corpus reuerti, & rursum inter homines viuere debes, si actus tuos curiosius discutere, & mores, sermonesq; tuos in rectitudine ac simplicitate seruare studueris, accipies, & ipse post mortem locum mansionis inter hæc quæ cernis agmina lætabunda spirituum beatorum. Namque ego cum ad tempus abscessissem à te id ad hoc feci, vt quid de te fieri deberet agnoscerẽ. Hæc mihi cum dixisset, multum detestatus sum reuerti ad corpus, delectatus nimirum suauitate ac decore illius, quem intuebar simul, & consortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamen aliquid ductorem meum rogare audebam, sed interim nescio quo ordine repente me inter homines viuere cerno. Hæc, & alia quæ viderat idem vir Domini non omnibus passim desidiosis ac vitæ suæ incuriosis referre volebat, sed illis solummodò, qui vel tormentorum metu perterriti, vel spe gaudiorum perennium delectati, profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Narrauit etiam visiones suas regi Altfrido vndecumque doctissimo, & tam libenter, tamq; studiosè ab illo auditus est, vt eius rogatu in monasterio Mailros indutus, ac monachali sit tonsura coronatus, atque ad eum audiendum sæpissimè cum illas in partes deuenisset accederet. Accepit autem in eodem monasterio locum mansionis secretiorem, vbi liberius continuis in orationibus famulatui sui conditoris vacaret. Et quia locus ille supra ripam fluminis erat situs, solebat hoc crebro ob magnũ affectum castigandi corporis ingredi, ac sæpius in eo super eminentibus vndis immergi. Sicq; ibidem quamdiu sustinere posse videbatur, psalmis, & precibus insistere, fixusq; manere ascendente aqua fluminis vsque ad lumbos, aliquando vsque ad collum, atque inde egrediens ad terram. Nunquam ipsa vestimenta vda atque algida deponere curabat, donec ex suo corpore calefierent, & siccarentur. Cumq; tempore hiemali defluentibus circa eum semifractarum crustis glacierum, quas & ipse aliquando contriuerat, quo haberet locum standi, siue immergendi se in fluuio, dicerentq; qui videbãt, mirũ frater Drichelme (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris asperitatem vlla ratione tolerare præuales. Respondit ille simpliciter; (Erat enim homo simplicis ingenij, ac moderatæ naturæ) Frigidiora ego vidi. Et cum dicerent: Mirũ quod tam austeram tenere continentiam vales. Respondit Austeriora ego vidi. Sicque vsque ad diem vocationis suę infatigabili cælestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat, multorumq; & verbo, & conuersationi saluti profuit. lib. 5. cap. 13.

EXEMPLVM VIII.

Confessionem protrahens miles, à dæmone percutitur, & desperans defungitur.

AT contra fuit quidam in prouincia Merciorum, cuius visiones ac verba necnon, & conuersatio plurimis, sed non sibimet ipsi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Contadi, qui post Edilredum re-

regnauit in laico habitu atque officio militari positus, quantum pro industria exteriori, regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergò illum sedulò rex, vt cōfiteretur, & se emendaret, ac relinqueret scelera, priusquam subito mortis superuētu tempus omne pęnitendi, & emendandi perderet. Verum ille frequenter licet admonitus spernebat verba salutis, seseq; tempore sequenti pœnitentiam acturum promittebat. Hæc inter, tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cępit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondit non se tunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobrarent sibi cōsodales quod timore mortis facerēt ea quæ sospes facere nolebat, fortiter quidem vt sibi videbatur locutus, sed miserabiliter (vt post patuit) dæmoniaca fraude seductus est. Cūq; morbo ingrauescente denuò ad eum visitandum, ac docendum rex intraret, clamauit statim miserabili voce. Quod vis modo? quid huc venisti? Non mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille inquit: Noli ita loqui, vide vt sapias sanum, non inquit insanio, sed pessimam conscientiam mihi certus præ oculis habeo. Et quid (inquit) hoc est? Paulo ante (inquit) intrauerunt domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput, & vnus ad pedes, protulitq; vnus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quæ vnquam bona fecerim intuens scripta reperi, & hæc valde erant pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dixerunt. Tunc multitudo subito superuenit malignorum, & horridorum vultu spirituum, domumq; hanc mox, & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem omnia scelera, non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse litteris scripta. Dicebatq; ad illos qui mihi assederant viros albatos, & præclaros. Quid hic sedetis scientes certissimè, quia noster est iste. Responderunt, Verum dicitis. Accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto, statim disparuerunt. Surgentes verò nequissimi spiritus, habentes in manibus candens ferrū, percusserunt me, vnus in capite, & alius in pede, qui videlicet ictus in magno tormento irrepunt interiora corporis mei. Moxq; vt ad se inuicem perueniunt moriar, & paratis ad rapiendum dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sicq; loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pęnitentiam quam ab breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit; in æternum sine fructu pœnis subditus facit. De quo cōstat, quia sicut Papa Gregorius de quibusdam ait, non pro se ista cui non profuere, sed pro alijs, videlicet qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne improuiso tandem mortis articulo præuenti, impœnitentes perirent. Quia autem codices diuerso per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus facta & cogitationes nostras, non in ventum defluere, sed ad examen summi iudicis cuncta seruari, & siue per amicos bonos Angelos in fine nobis ostendenda, siue per hostes. Quia verò prius cādidum codicem protulerunt. Angeli, deinde atrum dæmones, illi paruum, isti enormem, animaduertendum est quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuersa praue agendo iuuenis obnubilauit. lib. 5. cap. 14.

EXEMPLVM IX.

Conuersionem differens faber ferrarius infernum vidit apertum.

NOui etiam fratrem quendam (quem vtinam non nouissem, cuius nomen etiam si hoc aliquid prodesset, dicere possum) positum in manasterio nobili, quamuis vita ignobili, sed ipsum ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem sedulo à fratribus ac maioribus loci, atque ad castigatiorem vitam conuerti admonebatur, & quam-

quamuis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis longaminiter ob necessitatem operum ipsius exteriorum. (Erat.n. fabrili arte singularis) seruiebat autem multum ebrietati, & ceteris vitæ remissioris illecebris magisq; in officina sua die noctuq; residere, quam ad psallendum atque orandum in Ecclesia, audiendumq; cum fratribus verbum vitæ concurrere consueuerat. Vnde accidit illi quod solet dicere quidam: Quia qui non vult Ecclesiæ ianuam sponte humiliatus ingredi, necesse habet ianuam inferni non sponte damnatus intro eundo pertransire. Percussus enim languore atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & satanam demersum in profundis tartari. Caipham, quoque cum ceteris qui occiderunt Dominum iuxta eum flammis vltricibus traditum. In quorum vicinia, inquit, heu misero mihi locum conspicio æternæ perditionis esse præparatum. Audientes hæc fratres cœperunt diligenter eũ exhortari, vt vel tunc positus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Respondit ille desperans: Non est mihi tẽpus mutandi vitã, cum ipse viderim iudiciũ meũ iã esse completũ. Talia dicẽs, sine viatico salutis obijt, & corpus eius in vltimis est monasterij locis humatum, neque aliqui pro eo missas facere, vel psalmos cantare, vel saltem orare præsumebant. O quam grandi distantia, diuisit Deus lucẽ, & tenebras Beatus protomartyr Stephanus passurus mortem pro veritate, vidit cælos apertos, vidit gloriam Dei & Iesum stantem à dextris Dei, & vbi erat futurus ipse post mortem, ibi oculos mentis ante mortem, quo letior occumberet misit. At contra, faber iste tenebrosę mẽtis, & actionis, imminente morte vidit tartara, vidit damnationem diaboli, & sequaciũ eius. Vidit etiam suum infelix inter tales carcerẽ, quo miserabilius ipse desperata salute periret, sed viuentibus qui hæc cognouissent, causam salutis sua perditione relinqueret. Factum est hoc nuper in prouincia Berniciorum, ac longè, lateq; diffamatum multos ad agendam, & non differẽdam scelerum suorum pœnitentiam prouocauit. Quod vtinam ex hanc etiam nostrarum lectione litterarum fiat. lib. 5. c. 15.

EX GESTIS VIRORVM ILLVSTRIVM

Ordinis Cisterciensis, ex antiquis monumentis, atque arcanis schædis variorum Monasteriorum eiusdem Ordinis.

EXEMPLVM X.

Obedientia fratris statuta Ordinis scrupulosè seruantis, mica in margaritas commutantur.

CAnon, id est, regula erat monasterij, quatenus fratribus ad mensam sedentibus refectione peracta colligerent micas, quæ de fragmentis panum deciderent, ne in hoc negligentiæ rei coram Deo inuenirentur. Accidit autem quadam die, vt vnus ex fratribus conscientiæ suæ non incuriosus seruator, cum ceteris ad mensam residens refectione peracta, micas secundum consuetudinem collectas replicatis in volam digitis clausas teneret, atque cum multa cordis dulcedine lectioni intẽderet, sed priusquam eas sumeret repentè ad nutum prioris, lector lectionem finiuit. Frater autem in seipsũ reuersus obstupuit, negligentiæq; suæ reatum non sine magno timore ac pauore recognouit, quid tamen ageret, nec reijcere eas, nec sumere iam licebat, nimirum vtrobique periculo præuaricationis occurrente. Itaque clausa manu tenet, cogitans hanc negligentiæ culpam non nisi per confessionis, & pęnitentiæ remedium aboleri posse. Dictis verò gratijs signo confessionis facto, Priorem in partem trahit, & cadens in faciem veniam petit, cum multa cordis simplicitate negligẽtiam suam manifestans. Priore autem culpã eius sicut dignũ erat corripiẽte, & quid de micis fecisset inquirente? Ecce (inquit) Do-

Domine, hic in manu mea sunt. Cumq; Prior præciperet, vt eas ostenderet, ille exerto brachio manum aperuit, & ecce in uola ipsius, pro micis inuentæ sunt pretiosissimæ margaritæ. Sed qui putamus, quare omnipotens Deus, tam gloriosum miraculum, & sicut videbatur minus necessarium in rebus quoque minimis facere voluit? Vtique propterea, vt palam cunctis innotesceret quantum sibi placeant fratres in congregatione spiritu feruentes, qui non solum maiora, sed etiam minima mandata propter timorem ipsius cum sollicitudine custodiunt. Ioannes d'Assignies in Conclaui Gallico rerum notabilium Ordinis Cisterciensis, c.7.

EXEMPLVM XI.

Orationes solitas pro defuncta matre non exsoluens beatus Bernardus à Domino proclamatur.

PVer Domini Bernardus Clareuallensis Ecclesiæ postmodum primus futurus Abbas, cum apud Cistercium adhuc nouitius esset, solitus erat diebus singulis pro anima matris suæ, septem pœnitentiales Psalmos in silentio dicere. Die vero quadam cum supradictos Psalmos post Completorium inchoasset, omisit eos per obliuionem, nescio an per somnolentiam. Antequam autem perdixisset veniens ad stratum suum, quiete soporifera membra refecit, & solitam refectionem parenti plenè non impendit. Abbas verò Stephanus cognita per spiritum negligentia, die postera conuenit eum, dicens: Frater Bernarde, vbi iam quæso illos Psalmos tuos hesterna die dimisisti, aut cui eos commendasti? quod audiens adolescens, vt erat verecundus & timoratus, erubuit; & cœpit intra se mirādo cogitare, dicens: Domine Deus, quo modo palam factum est verbum istud de quo mihi solus conscius eram? Et intelligens à viro spirituali, se esse deprehensum, procidit ad pedes eius negligentiam confitens, & indulgentiam petens, qua facile impetrata, curauit deinceps in huiusmodi tam priuatis quam publicis obseruationib. magis sollicitus inueniri, & quæ consulta ratione seruanda proposuisset, non facilè transgredi. F. Ioannes d'Assignies Religiosus Cambronensis in Conclaui Gallico rerum notabilium ordinis Cisterciensis, c.16.

EXEMPLVM XII.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum abbas Stephanus de necessarijs Conuentuo sufficientissimè meruit prouideri.

QVodam tempore cum domus Cisterciensis in magna fuisset paupertate constituta, venerabilis Abbas Stephanus vocauit vnum ex fratribus suis, & loquens ad eum in spiritu Dei, dixit: Vides carissime frater, quia magna coarctati sumus paupertate, & prope est vt fratres nostri fame, & frigore ceterisq; molestijs periclitentur, nisi eis celeriter subueniatur. Vade ergò ad nundinas Vercelliaci, quæ proximè instant, & compares ibi quadrigas tres, & earum singulis trinos equos fortes quibus maximè indigemus ad onera nostra comportanda. Cumq; quadrigas illas pannis, & alimentis, alijsq; rebus necessarijs onerateris, aduehendo eas tecum, cum gaudio, & prosperitate reuertaris ad nos. Respondens autem frater dixit; Paratus sum Domine pater vt tuis iussionibus obsequar, si precium dederis ad illa subsidia comparanda. Cui venerandus Abbas, in paupertate sua de misericordia Dei magnificè præsumens, respondit: Verè frater scias, quia cum sollicitus, & anxius quærerem vnde necessitatibus fratrum nostrorum subuenirem, tres tantum denarij in tota domo ista reperti sunt, hoc si volueris tolle, reliqua verò quæcumque defuerint, tibi Domini nostri Iesu Christi gratia prouidebit. Securus itaque vade, quia mittet Angelum suum tecum, & prosperum faciet iter tuum. Profectus itaque frater, cum Vercelliacum peruenisset, à quodam viro fideli, & timorato hospitio susceptus est. Qui cum itineris eius caussas, & fratrum indigentias agnouisset, abijt in instanti ad quendam locupletissimum hominem finitimum suum, qui desperatè languens ac pene iam moriens, facultates suas pauperibus erogabat. Cumq; Cisterciensium monachorum (quorum iā in partibus illis sanctitas celebris habebatur) eidē infirmo penuriam indicasset, vocatus est ad domum

eius

eius prædictus frater, tantamq; pecuniæ summam in eleemosyna ab ipso moriente recepit, vt cuncta quæ ei iniunxerat abbas, sufficienter ex ea compararet. Acceptis itaque tribus rhedis, cum nouem quadrigarijs equis, onerauit atque ornauit eas cunctis quę fratrum vsibus oportuna esse cognouit, & ita qui vacuus venerat, secundū prophetiam Abbatis, plenus & gaudens ad suos remeauit. Cumq; Cisterrio appropinquaret, nūcium misit, qui Abbati significaret eius aduentum, pariter & prouentum. Quo audito, venerabilis pater exsultauit in Domino vehementer, & conuocatis in vnum fratribus, ait: Deus miserationū Dominus, Deus miserationum liberè & liberaliter egit. Verè liberaliter, verè elegāter egisti nobiscum Domine procurator, & pastor noster, aperiēs manum tuam, & implens benedictione tua penuriam nostram. Tunc ordinata processione occurrerunt obuiam fratri vsque ad portam, ita vt ipse Abbas præcederet indutus vestibus sacris cum pastorali virga, ministris pręcedentib. eum cum cruce, & aqua benedicta. Exceperunt ergò sollemniter, & multa cum gratiarum actione eleemosynam illam, non vt ab homine præstitam, sed tāquam cælitus missam benedictionem à Domino, & benedictionē à Deo salutari suo. Ab illo ergo die, & deinceps, sicut in illa domo largiente Domino, spiritualia semper abundarūt, ita etiam non defuerunt temporalia bona, quamuis iuxta Ordinis instituta, parcitas in omnib. obseruetur. Idem, ibidem c. 17.

EXEMPLVM XIII.

Prælationis statum Fastradus Abbas fugiens à virgine Maria informatur, & vestium humilitate delectatur.

FAstradus quondam Cisterciensis Abbas, eximię sanctitatis, nobilis quidem genere, sed nobilior morum elegantia fuit, qui liberalibus studijs non mediocriter initiatus, sacris tamen litteris ardentiori desiderio semper inhæsit, ita, vt cum postmodum sapientia & ętate proficeret, eas prę oculis & manibus incessanter haberet, & ne ad mensam quidem, sine lectione diuina discumbere vellet, quod non modo faciebat in propria domo, verumetiam in scholis peregrinando. Hic cum esset Abbas Carbanensis, decedente pię memoriæ Domino Roberto, qui beato Bernardo successerat, electus est ad regimen Claræuallis, ad quam tamen electionem venire dissimulauit, quamuis ex nomine vocaretur, timēs vtique ne hoc sibi accideret, quod semper accidere verebatur. Verumtamen antequā legati Claræuallenses ad eum requirendum peruenire potuissent, garrula fama præuolāte cognouit, quod in eius personam omnes vnanimiter conuenissent. Hoc itaque rumore turbatus, & anxius, fugā arripuit, veniensq; ad domum vallis Sancti Petri, (quod est Monasterium Cartusiensis Ordinis) per dies aliquot ibidem latuit, vbi cum die noctuque in oratione persisteret, factus est in mentis excessu. Et ecce apparuit ei in magna gloria Virgo Puerpera Domina Angelorum, portans in manibus regē gloriæ paruulum suum Iesum, quam cum vidisset, procidit ad pedes eius, obsecrans vt sui misereretur. Cui Beata Virgo respondit: Quid turbaris, ò homo? Et imponens in vlnas ipsius velut alteri Simeoni nobilem illam sarcinam quam gestabat, ait: Accipe filium meū, & serua mihi illū. Quo facto sublata est visio ab oculis eius. Et rediens ad seipsum, intellexit, quoniam à Domino egressus est sermo, & quia verę filij Dei & membra Christi, eius prouidentiæ committebantur. Hac igitur tam lęta visione præmonitus, iam non est ausus vltra recalcitrare, ne videretur admonitioni Dei velle resistere. Suscepto autem tam insignis Cœnobij regimine, quam discretum, quam sollicitum, quamq; benignum pastorem exhibuerit se, non est nostræ simplicitatis exponere. Nam quemadmodum alios præcellebat officio dignitatis, ita etiam præcellebat religionis exemplo, & merito sanctitatis. Castus, pius, humilis, mansuetus, atque modestus super omnes quos in diebus meis vidisse me memini. Parsimoniam verò (vt ait ille. Seuerus de Beato Martino) non est necesse laudere in eo, cum adhuc in sęculo positus, ita frugaliter vixerit, vt non scholasticus, sed monachus putaretur. Nā sicut ipse quibusdā intimis suis secreto innuit, biennio ante cōuersionē suam, licet ætate nondū adultus, ita abstinentiæ operā dedit,

dedit,

dedit, vt nunquam voluerit pane saltem, & aqua saturari, carnium autem edulium quamuis in ipso tempore pene vsque ad mortem ægrotasset, nunquam sumere acquieuit. Iam verò monachus factus, quam sobriè viuendo, imo quam rigidè abstinendo, corpus in seruitutem redegerit, supersedeo dicere, quia (vt verum fatear) vehementior extitit in hac parte. Satis etenim illum super huiusmodi notaui, quippe qui pluribus annis eidem in mensa sua ministraui. Nam cum in seipso vitia carnis suæ sine miseratione persequeretur, ipse quoque miseriæ quæ carni naturaliter insunt, minus quam opportebat compati videbatur. Ceterum in exteriori habitu, & cultu, pro officij sui dignitate quam humilis, & quam temperãs extiterit, ex hoc vno quod dicturus sum facilè aduertere erit. Quadã siquidem die, vestiarius monachus, in lectulo illius cucullam, nescio an tunicã, qua ipsum indui vellet, solito meliorem apposuit. Increpauit eum Pater & audiẽte me dixit: Quid est dilecte mi frater, quod facere cupis, vt à communitate fratrum nostrorum me separes, & notabili habitu decolores? An quia Abbatis nomine censo, propterea monachus esse non debeo? Nunquid idcirco minister & seruus constitutus sum aliorum, vt lautioribus epulis debeam saginari & cultioribus vestibus ornari? si ergo me diligis, si pacem meam queris, & præceptis meis obedire non despicis, precor atque pręcipio, ne id amplius facere velis, nam cum ego sim omnium minimus, & apud Deum indignus, magnum mihi est, si communi omnium victu, atque vestitu fuero honoratus. Ex quo enim assumptus sum ad regimen animarum, vnum est quod prę ceteris timui, & semper timeo, ne occasione huius administrationis, pauperem vitam quam professus sum, deseram, & monachi pręmium perdam, sed quia eius sanctissima vita diutius frui digni non fuimus. præcisa est velut à texẽte dum adhuc ordiretur. Ipse verò consummatus in breui, expleuit tẽpora multa, placita enim Deo erat anima eius, & angelico consortio digna. De cuius felici transitu, mox futuro, cuidam de senioribus Clareuallis, videlicet Beatæ memorię Petro Tosolano, de quo in sequentibus aliqua dicemus, facta est huiusmodi reuelato. In eodem Conclaui c. 30. ex antiquis Scædis Combronensis Monasterij, & libro qui dicitur exordium ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM CCXLV.

Conuertitur Alexander per piscem à Beato Bernardo benedictum.

Apud Coloniam Agrippinam, quæ est insignis metropolis Germaniæ, fuit Magister quidam Alexander nomine, Canonicus Doctorq; famosissimus in eadem vrbe. Accidit autem vt Dei famulus, Beatus Bernardus Clareuallis Abbas, iubente sancto Eugenio Papa, Germaniam ingrederetur, Hierosolymitanum iter Domino Conrado Imperatori, & populo terræ prædicaturus. Dumq; ibidem signis, & virtutibus innumeris corusc aret, vidẽs Imperator mirabilia magna, quæ Dominus per eum ostẽdebat, compunctus corde, crucis signum de manu illius accepit, Hierosolymam profecturus. Nec distulit hoc idem facere, hominum infinita multitudo, ita, vt incredibili fidei ardore succensi, fimbrias de vestimẽtis famuli Dei, qui propter hoc ipsum noua frequenter accipere cogebatur, vndique certatim diriperent, seq; infelices arbitrabantur, quicunque de indumentis eius, cruces habere non mererentur. Multi quoque ex eis nobiles & sapientes viri, per manum illius sese Domino reddiderunt, qui in Clareuallem ab eo deducti, & monachi facti, maximum deinceps in Ecclesia Dei fructum Deo attulerunt. E quibus etiam erat vnus, supra memoratus vir nobilis Alexãder, qui eo tempore iuuenis, & sęcularis scientiæ typo turgens, diuitiarum quoque, & transitorij honoris infulis adornatus, nihil minus quam conuersionem cogitabat: sed Deus qui comprehendit sapientes in astutia, miserabili hoc ordine, sicut sequentia declarabunt, adimpleuit. Cum enim beatissimus Pater Bernardus, ipsum de conuersionem monuisset, ille sæculari scientia vel opulentia tumens, respondit, se ad pręsens nil minus cogitare, vel velle, quam habitum sumere monachalem. Eadem igitur, nocte cum membra sopori dedisset, apparuit ei in visione, idem homo Dei, erigens eum de grabato, in quo grauiter languens iacere

re

tias, quas in pueritia, siue infantia commiserat, perfectus ex tempore castigaret, vel in bonis se operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum, quia adeo peregrinus viuere vellet, vt nunquam in insulam in qua natus est Britanniam rediret, atque præter sollemnem canonici temporis psalmodiam, si non valetudo corporis obsisteret, quotidie psalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret, & in omni septimana diem cum nocte ieiunus transigeret. Cumq; finitis cum lacrymis precibus & votis, domum rediret, inuenit sodalem dormientem, & ipse quoque lectulum conscendens cœpit in quietem membra laxare. Et cum paululum quiesceret, expergefactus sodalis respexit eum & ait: O frater Egberthe, ò quid fecisti? sperabam quia pariter ad vitam æternam intraremus, verumtamen scito, quia quæ postulasti accipies. Didicerat enim per visionem quid ille petijsset, & quia petita impetraret. Quid multa? ipse proxima nocte defunctus est. At vero Egberthus decussa molestia ægritudinis, conualuit, ac multo post tempore viuens, acceptumq; sacerdotij gradum condignis ornans actibus, post multa virtutum bona, vt desiderabat ipse nuper. j. anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo vicesimonono, cum esset annorũ nonaginta, migrauit ad regna cælestia. Duxit autem ipse vitam suam in magna humilitatis mansuetudinis, continentiæ, simplicitatis & iustitiæ perfectione. Vnde; & gentis suæ, & illis in quibus exsulabat nationibus Scotorum, siue Pictorum, & exemplo viuendi, & instantia docendi, & authoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quę à diuitibus acceperat multum pro fuit. Addidit autem votis quæ diximus, vt semper in quadragesima non plus quem semel reficeretur in die, non aliud quam panem, & lac tenuissimum gustaret, & hoc cum mensura, quod videlicet lac pridie nouum in phiala ponere solebat, & post noctem ablata superficie crassiore, ipse residuum cum modico, vt diximus pane bibebat, cuius modum continentia etiam quadraginta diebus ante natale Domini totidem quoque post acta sollemnia Pētecostes, hoc est quinquagesimæ semper obseruare curabat. lib. 3. cap. 27.

EXEMPLVM III.

Moriturũ quendam sanctum Episcopum hymnis cælestibus canora turba prosequitur, qui tempestatum tempore ad Ecclesiam fugiens misericordiam postulabat.

CVm sanctus Episcopus Ceadda, in regno Angliæ solus in oratorij loco lectioni, vel orationi operam daret, audiuit repente alius quidam deuotus frater (vt postea referebat) vocem suauissimam cantantium atque lætantium de cælo, vsque ad terras descendere, quam videlicet vocē ab euroaltro, idest, ab alto brumalis exortu primo se audisse dicebat, ac paulatim sibi appropiare, donec ad tectum vsque oratorij, in quo erat Episcopus perueniret, quod ingressa totum impleuit, atque in gyro circumdedit. At ille dum solicitus in ea quæ audiebat animum intenderet, audiuit denuo transacto quasi dimidiæ horæ spacio ascendere de tecto eiusdem Oratorij idem lætitiæ canticum, & ipsa qua venerat via ad cælos vsque cum ineffabili dulcedine reuerti. Qui cum aliquantulum horæ quasi attonitus maneret, & quid hoc esset solerti animo scutaretur, aperuit Episcopus fenestram Oratorij, & sonitu manu faciens, vt sæpè consueuerat, si quis foris esset intrare ad se præcepit. Introiuit ille citissimè. Cui dixit antistes: Vade cito ad Ecclesiam, & septem de fratribus meis huc facito venire, tu quoque simul adesto. Qui cum venissent primo admonuit, vt virtute dilectionis & pacis ad inuicem, & in omnes fideles seruarent. Instituta quoque disciplinæ regularis, quæ ab ipso didicissent, & in ipso vidissent, vel in patrum præcedentiũ factis siue dictis inuenissent, indefessa fide custodirēt. Deinde subiunxit diem sui obitus in proximo instare. Namq; hospes, inquit, ille amabilis Christus, ad me hodie venire, meq; de sęculo euocare dignatus est. Propter quod reuertentes ad ecclesiam, dicite fratrib. vt meum exitum Dño precibus commendēt, & suum quoque exitum, cuius hora incerta est vigilijs & orationibus, bonis operib. præuenire meminerint. Cumq; hęc & his similia plura loqueretur, atque illi accepta benedictione iā multum tristes exissent, redijt ipse solus qui carnem

cæleste

cælestè audierat, & prosternens se in terram: Obsecro pater, inquit, licet aliquid interrogare? At ille: Interroga quod vis inquit obsecro, inquit, dicas quod erat canticum illud lætantium, quod audiui venientium de cęlo super oratorium hoc, & post tempus redeuntium ad cælo. Respondit ille: Si vocem carminis audisti, & cęlestes cętus superuenire cognouisti, præcipio tibi in nomine Domini, ne cuiquam hoc ante obitum meum dicas. Reuera autem angelorum fuere spiritus, qui me ad cęlestia regna, quæ semper amabam ac desiderabā & præmia vocare venerunt. Et post dies septem se redituros, ac me ad cælestia secum adducturos esse promiserunt. Quod quidem vt prædictū sibi erat opere cōpletum est. Nam confestim languore corporis tactus est, & hoc per dies ingrauescente, septimo (vt ei promissum fuerat) die, postquam dominici corpori, & sanguinis sacramentis se muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sācta ducentibus angelis æterna gaudia opprehēdit. Non mirum autem si diē mortis, vel potius Domini lætus aspexit. Quem semper dum viueret sollicitus expectare curauit. Nāque inter plura cōtinentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationum, voluntariæ paupertatis, & ceterarum virtutum merita, in tantum erat timori Domini subditus, in tantum iustitiā Dei (quæ nullum malum quantulumcumque sit impunitum, relinquit) præ oculis semper habuit, in tātum etiam sine intermissione nouissimorum suorum in operibus suis memor, vt sicut mihi quidam frater de his, qui me in scripturis erudiebat, & erat in monasterio, ac magisterio illius educatus, referre solebat, si fortè legente eo vel aliquid agente flatus maior venti exsurgeret, continuò misericordiam Domini inuocabat rogans eum, vt generi humano, quod pretioso suo sanguine redemptum agnosceret, propitiari dignaretur. Si autem violentior aura insisteret, iam clauso codice in faciem procidebat, atque obnoxius orationi incūbebat. At si procella maior aut nimbus perurgeret, vel etiam corusci, aut tonitrua horribilia terras, & aera terrerent, tunc veniens ad ecclesiam solicitus in orationib. ac psalmis donec serenitas aeris rediret fixa mēte vocabat. Cumq; interrogaretur à suis, quare hoc faceret, respondebat. Non legistis quia intonuit de cęlo Dominus, & altissimus dedit vocem suam. Misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Mouet enim Dominus aere, ventos excitat, iaculatur fulgura, de cælo tonat, vt terrigenas ad timendum se suscitet, vt corda eorum in memoriam futuri iudicij reuocet, vt superbiam eorū dissipet, & cōturbet audaciam, reducto ad mentem illo tremendo tempore, quando ipse cęlis ac terris ardentibus ventur us est in nubibus, cum potestate magna, & maiestate, ad iudicandos viuos & mortuos. Propter quod, inquit, oportet nos admonitioni eius cælesti, debito cū timore, amore respondere, & quoties aere commoto, manum quasi ad feriendum minitans erexerit, nec adhuc tamen percutit, mox imploremus eius misericordiam, vt discussis penetralibus cordis nostri, atq; purgatis vitiorum ruderibus, solliciti ne vnquam percuti mereamur, agamus. lib. 4. cap. 7.

EXEMPLVM IIII.

Virginum corpus Edilfreda Regina quantis priuilegijs post mortem præuentum fuerit.

POstquam religiosa virgo Edilfrida primo marito defuncto, cum rege Egfrido xij. annis matrimonio iuncta, in virginitatis integritate, sicut, & cum primo sedisset, habita mariti licentia, cōtempto regno, se in monasterium monialium contulit perpetuò virgo mansura. In quo cum septem annis Abbatissæ gradum tenuisset, pestilentiæ morbo percussa in lignea tumba defūcta est, in quā cum per sedecim annos sepulta iacuisset, placuit sorori eius, quæ ei in dignitate successerat leuare ossa eius, & in locello nouo posita in ecclesiam transferre. Iussitq; quosdam de fratribus quærere lapidem ex quo locellum fieri posset. Qui ascensa naui cum venissent ad ciuitatulam quamdam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Granta cestir vocatur, & mox inuenissent iuxta muros ciuitatis locellum de marmore albo pulcherrimè factū, operculo quoque similis lapidis aptissimè tectum, vnde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, gratias agētes

tulerunt illud deferentes ad monasterium. Cumq; corpus sacræ virginis ac sposæ Christi aperto sepulcro esset prolatum in lucē, ita incorruptum inuentum est, ac si eodem die fuisset defuncta, siue humo condita. Ejus enim sepulta cato corrumpi nō potuit, quia à virili contactu incorrupta durauit; imo, & vulnus quod moritura vlcere inciso accepit, cum quo etiam hi ante sepulta erat, tenuissimæ cicatricis, vix insignia præferebat: sed & linteamina omnia quibus inuolutum erat corpus, integra apparuerunt, & ita noua, vt ipsa die viderentur esse castis eius membris circumdata, vultus quoque eius velamento detracto specimen quasi suauiter dormientis ostendit. lib. 4. cap. 18.

EXEMPLVM V.

Missarum sollemnijs quidam captiuus adiutus, nulla vi vinculorum potuit ligatus retineri.

IN prœlio Egfridi regis contra Edilfredum regem Merciorum, in quo occisus est rex EKvini, quidam mirabile factum esse constat, quod nequaquam silentio prætereundum arbitror, sed multorum saluti si referatur fortè profuturum.

Occisus est ibi inter alios de militia eius iuuenis vocabulo ymma. Qui cum die illa nocte sequente inter cadauera occisorū similis mortuo iaceret, tandem recepto spiritu reuixit, ac residēs sua vulnera vt potuit ipse alligauit. Deinde modicū requiescens leuauit se, & cœpit abire sicubi amicos, qui sui curam agerent posset inuenire; quod dum faceret, inuentus est atque captus, à viris hostilis exercitus, & ad Dominum ipsorum Comitem videlicet Edilredi regis adductus. A quo interrogatus quis esset, timuit se militem regis fuisse confiteri, rusticum se potius, & pauper, atque vxorio vinculo colligatum respondit, & propter victum militibus afferendum in expeditionem se cum suis similibus venisse testatus est. At ille suscipiēs curam vulnerum egit, & sanescere cępit, sed nocte eum ne effugeret, vinciri pręcepit, nec tamen vinciri potuit. Nā mox vt abiere qui vinxerāt, eadem hora eius sunt vincula soluta. Habebat .n. germanum fratrem presbyterum, & abbatem monasterij, qui cū eum in pugna peremptum audiret, venit quęrere si fortè corpus eius inuenire posset, inuentumque alium simillimum illi per omnia, putauit illum ipsum esse, quem ad monasterium suum deferens honorificè sepeliuit, & pro absolutione animæ eius sæpius missas facere curauit. Quarum celebratione factū est, vt nullus eum vincere posset, quin cōtinuè solueretur. Interea Comes qui eum tenebat, mirari, & interrogare cœpit, quare ligari non posset, an litteras, solutorias de qualibus fabulæ ferunt, apud se haberet, propter quas ligari non posset. At ille respondit nihil se talium artium nosse, sed habeo fratrem inquit, presbyterum in mea prouincia, & scio quia ille me interfectum putat esse, & pro me missas celebrari facit; & si nunc in alia vita essem ibi anima mea per eius intercessionem solueretur à pœnis. Dumque aliquanto tempore apud Comitem teneretur, animaduerterunt qui eū diligentius considerabant ex vultu, & habitu, & sermonibus eius, quia non erat de paupere vulgo (vt dixerat) sed de nobilib. Tunc secretò aduocans eum Comes interrogauit intentius vnde esset, promittens se ei nihil facturum pro eo, si simpliciter sibi quid fuisset proderet, quod dum ille faceret, ministrum regis se fuisse manifestans. Respondit Comes. Et ego per singula tua responsa cognoueram, rusticus non quod esses, & quidem nunc dignus es morte, quia omnes fratres, & consanguinei, & cognati mei vniuersi in illa sunt pugna interempti nec te tamen occidam, nè fidē mei promissi perdam. Vt ergò conualuit, vendidit eum Lundoniæ Frisoni cuidam, sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur, vllatenus, alligari potuit.

Verum cum alia vinculorum ei genera hostes imposuissent, dissoluta sunt. Cumq; vidisset qui emerat vinculis eum non potuisse cohiberi, donauit ei facultatem sese redimendi si posset. A tertia enim hora quando missæ fieri solebant sæpissimè vincula soluebantur. At ille dato iureiurando, vt rediret, vel pecuniam ei pro se mitteret; venit Cancina ad regem Lotheri, qui erat filius sororis Edildrudæ reginæ, quia & ipse quondam eiusdem reginæ minister erat, petijque, & accepit ab eo pretium

tium

tium suæ redemptionis, ac suo domino pro se vt promiserat misit, qui post hoc ad patriam reuersus, atque ad suum fratrem perueniens, replicauit ex ordine cuncta, quæ sibi aduersa, quæve in aduersis solatia prouenissent: cognouitq; referente eo illis temporibus maximè fuisse vincula soluta quibus pro se missarum celebrata fuerant sollemnia. lib. 4. cap. 22.

EXEMPLVM VI.

Confiteri solitus peccata sua, ab Angelo commendatur.

ERat in monasterio virginũ quod Celludi vrbem cognominant vir de genere Scotorum Adannanus nomine, ducens vitam in continentia, & orationibus multum Deo deuotam, ita vt nihil vnquã cibi aut potus excepta die Dominica & quinta sabbati acciperet, & sæpè etiam noctes integras peruigil in oratione transigeret. Quæ quidem illi districtio vitæ arctioris primo ex necessitate emendandæ suæ prauitatis obuenerat, sed procedente tempore necessitatem in consuetudinem vertebat. Si quidem in adolescentia sua sceleris aliquid commiserat, quod commissum dum ad cor suum redijt grauissimè exhorruit. & se puniendum pro illo à districto iudice, exhorruit. Accedens ergo ad sacerdotem, à quo sibi sperabat salutis iter posse demonstrari, confessus est reatum suum, petijtq; vt consilium sibi daret quo posset fugere à futura ira; qui audito eius desiderio dixit: Grande vulnus, grandioris curam medelæ desiderat. Et ideo ieiunijs, psalmis & orationibus quantum vales insiste, quò præoccupando faciem Domini in confessione propitium eum inuenire possis. At ille quem maximus reæ conscientiæ tenebat dolor, ab internis peccatorum vinculis quibus grauabatur ocius desiderabat absolui. Adolescentior sum inquit ætate & vegetus corpore, quidquid mihi imposueris agendum dum saluus fiam in diem Domini totum facilè feram, etiam si totam noctem stando in precibus peragere, si integram septimanã iubeas abstinendo transigere. Qui dixit: Multum est vt tota septimana absque alimento corporis perdures, sed biduanum & triduanum sat est obseruare ieiunium. Hoc facito, & post modicum tempus rediens ad me, quid facere debeas, & quamdiu pœnitentiæ insistere tibi plenius ostendam. Quibus dictis & descripta illi mensura pœnitentiæ, abijt sacerdos, & ingruente caussa subita, secessit in Hyberniam vnde originem duxerat, neque vltra ad eum iuxta suum condictum redijt. At ille memor præcepti eius simul & promissi sui, totum se lacrymis pœnitentiæ, vigilijs sanctis, & continentiæ mancipauit, ita, vt quinta solum sabbati & Dominica sicut prædiximus sese reficeret, ceteris septimanæ diebus ieiunus permaneret. Cumq; sacerdotem suum in Hyberniã secessisse, ibiq; defunctum esse audiuisset: semper ex eo tempore iuxta condictum eius memoratum continentiæ modum obseruabat, & quod causa timoris diuini semel ob reatum compunctus ceperat, iam caussa diuini amoris, delectatus præmijs indefessus agebat.

Quod dum multo tempore sedulus exequeretur, contigit eum die quadam de monasterio illo egressum longius comitante secum vno de fratribus peracto itinere redire. Qui cũ monasterio appropinquarẽt, & ædificia illius sublimiter erecta aspicerent, solutus est in lacrymas & tristitiam cordis vultu indice prodebat, quod comes quare id faceret ad eo inquisiuit. Ait ille: Cuncta hæc quæ cernis ædificia publica, & priuata, in proximo est vt ignis absumẽs in cinerem conuertat. Quod ille audiens mox vt intrauerat monastrium, matri congregationis vocabulo Ebbe, curauit indicare. At illa merito turbata de tali præsagio, vocauit ad se virum & diligentius rem, vel vnde hoc ipse nosset inquisiuit. Qui ait: Nuper occupatus noctu vigilijs & psalmis vidi astantem mihi quendam incogniti vultus, cuius præsentia cum essem exterritus, dixit mihi, ne timerem, & quasi familiari me voce alloquens: Benè facis, inquit, qui tempore illo nocturne quietis non somno indulgere, sed vigilijs & orationibus insistere maluisti. At ego: Noui, inquam, multum mihi esse necesse vigilijs salutaribus insistere, & pro meis reatibus sedulo Dominum deprecari. Qui adijciens, verum inquit, dicis, quia & tibi & multis opus est peccata sua bonis operibus redimere, & cum cessant à laborib. rerum tem-

poralium, tunc pro appetitu æternorum bonorum liberius laborare, sed hoc tamen paucissimi faciunt. Si quidem modo hoc totum monasterium ex ordine perlustrans singulorum casas ac tecta inspexi, & neminem ex omnibus præter te erga sanitatem animæ suæ occupatum repperi, sed & omnes prorsus viri & feminæ aut somno torpent inerti, aut ad peccata vigilant: Nam & domunculæ quæ ad orandum, vel legendum erant factæ, nunc in comessationum & potationum, fabulationum, & ceterarum illecebram cubilia sunt conuersæ. Virgines quoque Deo dicatæ contempta reuerentia suę professionis, quotiescumque vacant, texendis subtilioribus indumentis operam dant, quibus aut seipsas inuicem sponsarum instar in periculum sui status adorment, aut exteriorum virorum amicitiam comparent. Vnde merito loco huic & habitatoribus eius grauis de cęlo vindicta flammis sæuientib. præparata est. Dixit autem Abbatissa. Et quare non citius hoc compertum mihi reuelare voluisti? Qui respondit: Propter reuerentiam tuam tenui, ne fortè nimium turbareris, & tamen hanc consolationem habeas, quod in diebus tuis hæc plaga non superueniet; qua diuulgata visione aliquantulum loci accolæ paucis dieb. timere, & seipsos pro cõmissis facinoribus castigare cœperunt. Verum post obitum ipsius Abbatissæ, redierũt ad pristinas sordes, imo sceleras multo maiora fecerũt. Et cum dicerent, pax & securitas, extemplo præfatæ vltionis sunt pœna mulctati. lib. 4. cap. 25.

EXEMPLVM VII.

Pœnitentiam mirabilem visis pœnis inferni Drichelmus peregit.

ERat pater familias in regione Northumbriorum religiosam vitam cum domo sua gerens, qui infirmitate corporis tactus, & hac crescente per dies, ad extrema perductus, primo tempore noctis defunctus est. Sed diluculo requiescens ac repente residens, omnes qui corpori flentes assederant, timore immenso perculsos, in fugam vertit. Vxor tamẽ quæ eum plus reliquis amabat (quamuis multum tremens & pauida) remansit, quam ille consolatus, noli, inquit, timere, quia iã verè surrexi à morte qua tenebar, & apud homines sum iterum viuere permissus. Nõ tamen ea mihi qua ante consueueram conuersatione, sed multum dissimili ex hoc tempore viuẽdum est. Statimq. surgens abijt ad villulæ Oratorium, & vsque ad diem in oratione persistens, mox omnem quam possederat substantiam in tres diuisit portiones: è quibus vnam coniugi, alteram filijs tradidit, tertiam sibi ipse retinens statim pauperibus distribuit, nec multo post sęculi curis absolutus ad monasteriũ Mailros, quod tumidi fluminis circumfluxu maxima ex parte clauditur, peruenit, acceptaq; tonsura, locum secretæ mansionis quam pręuiderat abbas intrauit, & ibi vsque ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum quæ alios laterent, vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua sileret vita loqueretur. Narrauit enim hoc modo quod viderat, lucidus inquit, aspectu, & clarus erat indumẽto qui me ducebat. Incedebat autem tacens, vt mihi videbatur, contra ortum solis solstitialem. Cumq; ambularemus, deuenimus ad vallem multæ latitudinis & profunditatis, infinitæ autem longitudinis, quæ ad læuã nobis sita vnum latus flammis feruentibus valde terribile, alterum furenti grandine valde omnia perflante, atque vrẽte nõ minus intolerabile pręferebat. Vtrũque enim erat animab. hominum plenum, quæ vicissim hinc ac inde videbantur, quasi tempestatis impetu iactari. Cum enim vim feruorijs immensi tolerare nõ possent, prosiliebant miseræ in medium frigoris infesti, & cum neque ibi quippiã requiei inuenire valerent, resiliebant rursus vrendæ in medium flammarum inextinguibilium. Cumq; infelici vicissitudine longè lateque prout aspicere poterã, sine vlla quietis intercapedine innumerabilis spirituum deformium multitudo torqueretur? cogitare cœpi quod hic fortasse esset infernus, de cuius tormentis innumerabilib. sæpius narrare audiui. Respondit cogitationi meæ ductor qui me præcedebat. Non hic infernus est ille quem putas. At cum me hoc spectaculo tam horrendo perterritum paulatim in vlteriora produceret, vidi subito ante nos obscurari incipere loca & tenebris omnia repleri, quas cum intraremus in tantum densatæ sunt, vt nihil præter ipsas

aspic-

aspicerem, excepta dumtaxat specie, & veste eius qui me ducebat. Et cum progrederemur sola sub nocte per vmbras, ecce subitò apparent ante nos crebri flammarum globi ascendentes quasi de puteo magno, rursumq; decindentes in eumdem, quo cum perductus essem, repente ductor meus disparuit, ac me solum in medio tenebrarum, & horrendæ visionis reliquit. Et cum iidem ignium globi sine intermissione modo alta peterent, modo rursus ad inferiora laberentur, cerno omnia quæ ascendebant vestigia flammarum plena esse spiritibus hominum, qui instar fauillarum cum fumo ascendentium nunc ad sublimiora proijcerentur, nunc retractis ignium vaporibus relaberentur in profundū. Sed, & fœtor intolerabilis cum ijsdem vaporib ebulliens, omnia illa loca tenebrarum replebat. Et cum diutius ibi pauidus consisterem vtpote incertus quid agerem, quo verterem gressum, qui me finis maneret, audio subitò post terga sonitum immanissimi fletus ac miserrimi, simul & cachinum crepitantē, quasi vulgus indocti catilenis hostilibus insultantis. Vt autem sonitus idem clarior redditus ad me vsque peruenit, cōsidero turbam malignorum spirituum quæ quinque animas hominum merentes eiulantesq; ipsa multum exsultans, & cachinnans medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus, vt dinoscere poteram quidam erat attonsus, vt clericus, quidam laicus, quædam femina, trahentesq; eos maligni spiritus descenderunt in medium barathri illius ardentis. Factumq; est vt dum longius subeuntibus eis, fletum hominum, & risum dæmoniorum clarè discernere nequirem, sonum tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea ascenderunt quidam spirituum obscurorum de abysso, illa flammiuoma, & accurrentes circumdederunt me, atque oculis flammantibus & de ore, & narib. ignem putridum efflantes me tum mihi ingētem ingerebant, forcipibus quoq; igneis, quas tenebant in manib. minitabantur me cōprehendere, nec tamen vllatenus me contingere poterant, tametsi terrere præsumerent. Qui cum vndique versū hostibus, & cæcitate tenebrarū conclusus, huc, illucq; oculos circūferrē, si fortè aliundè quid auxilij, quo saluarer, veniret apparuit retro, via qua venerā quasi fulgor stellæ micātis inter tenebras, qui paulatim crescēs, & ad me ocius festinans, vt appropinquauit, dispersi sunt, & aufugerunt oēs qui me forcipibus quærebāt rapere spiritus infesti. Ille enim qui adueniens eos fugauit, erat ipse q ante a me deduxerat. Qui mox conuersus ad dexterū iter, quasi cōtra ortū solis brumalem, me ducere cœpit, nec mora ereptū ex tenebris inter auras me serenę lucis statuit. Cumq; in lucē apertā me duceret, vidi ante nos murum permaximū; cuius neq; longitudini hinc vel inde, neque altitudini vllus terminus videretur esse præfixus. Cœpi autem mirari quare ad murum accederemus cum in eo nullam ianuam vel fenestram, vel ascensum alicubi aspicerem. Cum ergo venissemus ad murum, statim nescio quo ordine fuimus in summitate eius. Et ecce ibi campus erat latissimus, & lætissimus, tamquam fragrantia vernātium flosculorum plenus, vt omnem mox fœtorem tenebrosæ fornacis qui me peruaserat effugaret admirandi huius suauitas odoris. Tanta enim lux cuncta ea loca perfuderat, vt omni splendore diei siue solis meridiani radijs videretur esse præclarior. Erant quoque in hoc campo innumera albatorum conuenticula, sedesq; quam plurimæ lætātium agminūm. Cumq; inter choros felicium incolarum mediū me duceret, cogitare cœpi, quod hoc fortasse esset regnum cælorum, de quo prædicare sæpius audiueram. Respondit autem ille cogitatui meo, inquiens: Hoc non est regnum cælorum quod autumas. Cumq; procedentes transijssemus & has mansiones beatorum spirituum, aspicio ante nos multo maiorem luminis gratiam quam prius, in qua etiam vocem cantantium dulcissimam audiui, sed, & odorum fragrantiæ admiranda suauitas tanta de loco effundebatur, vt is quem antea degustaueram quasi maximū, arbitrarer, iam per modicū esse mihi videretur; sicut etiā lux illa campi florentis eximia, in comparatione eius quæ nunc apparebat lux tenuissima prorsus videretur ac parua. In cuius amœnitatem loci cum nos intraturos sperarem, repentè ductor substitit, & gressum retorquens, ipsa me qua veneramus via reduxit. Cumq; reuersi perueniremus ad mansiones illas lætas spirituum candidatorum, dixit mihi: Scis omnia quæ sint ista quæ vidisti? Re-

spondi ego: Non. Et ait: Vallis illa quam aspexisti flammis, & frigoribus horrendam rigidis, ipse est locus in quo examinandæ, & castigandæ sunt animæ eorum, qui differentes confiteri, & emendare scelera sua quæ fecerunt, in ipso tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt. Qui autem per confessionem, pœnitentiam, & firmum propositum sese emendandi in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cælorũ perueniunt. Multæ enim preces viuentium, & eleemosynæ, & ieiunia, & maxime celebratio missarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur adiuuant. Porrò puteus ille flammiuomus ac putridus, quem vidisti, ipsum est os gehennæ, in quam qui semel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuum. Locus iste floriter in quo pulcherrimam hanc iuuẽtutem iocundari ac fulgere conspicis, ipse est in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non sunt tamen perfectionis tantæ, vt in regnum cælorum statim mereantur introduci. Qui tamen omnes in die iudicij ad visionẽ Christi, & ad gaudia cælestis regni intrabunt. Nam quicumque in omni verbo, & opere, & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum cæleste perueniunt. Ad cuius vicina pertinet locus iste, vbi sonum cantilenæ dulcis cum odore suauitatis ac lucis splendore audisti. Tu autem quia nunc ad corpus reuerti, & rursum inter homines viuere debes, si actus tuos curiosius discutere, & mores, sermonesq; tuos in rectitudine ac simplicitate seruare studueris, accipies, & ipse post mortem locum mansionis inter hæc quæ cernis agmina lætabunda spirituum beatorum. Namque ego cum ad tempus abscessissem à te id ad hoc feci, vt quid de te fieri deberet agnoscerẽ. Hæc mihi cum dixisset, multum detestatus sum reuerti ad corpus, delectatus nimirum suauitate ac decore illius, quem intuebar simul, & consortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamen aliquid ductorem meum rogare audebam, sed interim nescio quo ordine repente me inter homines viuere cerno. Hæc, & alia quæ viderat idem vir Domini non omnibus passim desidiosis ac vitæ suæ incuriosis referre volebat, sed illis solummodò, qui vel tormentorum metu perterriti, vel spe gaudiorum perennium delectati, profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Narrauit etiam visiones suas regi Alfrido vndecumque doctissimo, & tam libenter, tamq; studiosè ab illo auditus est, vt eius rogatu in monasterio Mailros indutus, ac monachali sit tonsura coronatus, atque ad eum audiendum sæpissimè cum illas in partes deuenisset accederet. Accepit autem in eodem monasterio locum mansionis secretiorem, vbi liberius continuis in orationibus famulatui sui conditoris vacaret. Et quia locus ille supra ripam fluminis erat situs, solebat hoc crebro ob magnũ affectum castigandi corporis ingredi, ac sæpius in eo super eminentibus vndis immergi. Sicq; ibidem quamdiu sustinere posse videbatur, psalmis, & precibus insistere, fixusq; manere ascendente aqua fluminis vsque ad lumbos, aliquando vsque ad collum, atque inde egrediens ad terram. Nunquam ipsa vestimenta vda atque algida deponere curabat, donec ex suo corpore calefierent, & siccarentur. Cumq; tempore hiemali defluentibus circa eum semifractarum crustis glacierum, quas & ipse aliquando contriuerat, quo haberet locum standi, siue immergendi se in fluuio, dicerentq; qui videbãt, mirũ frater Drichelme (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris asperitatem vlla ratione tolerare præuales. Respondit ille simpliciter: (Erat enim homo simplicis ingenij, ac moderatæ naturæ) Frigidiora ego vidi. Et cum dicerent: Mirũ quod tam austeram tenere continentiam vales. Respondit Austeriora ego vidi. Sicque vsque ad diem vocationis suæ infatigabili cælestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat, multorumq; & verbo, & conuersationi saluti profuit. lib. 5 cap. 13.

EXEMPLVM VIII.

Confessionem protrahens miles, à dæmone percutitur, & desperans defungitur.

AT contra fuit quidam in prouincia Merciorum, cuius visiones ac verba necnon, & conuersatio plurimis, sed non sibimet ipsi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Contadi, qui post Edilredum re-

regnauit in laico habitu atque officio militari positus, quantum pro industria exteriori, regi placens, tantum pro interna sui met negligentia displicens. Admonebat ergò illum sedulò rex, vt cõfiteretur, & se emendaret, ac relinqueret scelera, priusquam subito mortis superuẽtu tempus omne pœnitendi, & emendandi perderet. Verum ille frequenter licet admonitus spernebat verba salutis, seseq; tempore sequenti pœnitentiam acturum promittebat. Hæc inter, tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cępit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondit non se tunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobrarent sibi cõsodales quod timore mortis facerẽt ea quæ sospes facere nolebat, fortiter quidem vt sibi videbatur locutus, sed miserabiliter (vt post patuit) dæmoniaca fraude seductus est. Cũq; morbo ingrauescente denuò ad eum visitandum, ac docendum rex intraret, clamauit statim miserabili voce. Quod vis modo? quid huc venisti? Non mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille inquit: Noli ita loqui, vide vt sapias sanum, non inquit insanio, sed pessimam conscientiam mihi certus præ oculis habeo. Et quid (inquit) hoc est? Paulo ante (inquit) intrauerunt domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput, & vnus ad pedes, protulitq; vnus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quæ vnquam bona fecerim intuens scripta reperi, & hæc valde erant pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dixerunt. Tunc multitudo subito superuenit malignorum, & horridorum vultu spirituum, domumq; hanc mox, & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem omnia scelera, non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse litteris scripta. Dicebatq; ad illos qui mihi assederant viros albatos, & præclaros. Quid hic sedetis scientes certissimè, quia noster est iste. Responderunt, Verum dicitis. Accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto, statim disparuerunt. Surgentes verò nequissimi spiritus, habentes in manibus candens ferrũ, percusserunt me, vnus in capite, & alius in pede, qui videlicet ictus in magno tormento irrepunt interiora corporis mei. Moxq; vt ad se inuicem perueniunt moriar, & paratis ad rapiendum dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sicq; loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pęnitentiam quam ab breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit: in æternnm sine fructu pœnis subditus facit. De quo cõstat, quia sicut Papa Gregorius de quibusdam ait, non pro se ista cui non profuere, sed pro alijs, videlicet qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne improuiso tandem mortis articulo præuenti, impœnitentes perirent. Quia autem codices diuerso per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus facta & cogitationes nostras, non in ventum defluere, sed ad examen summi iudicis cuncta seruari, & siue per amicos bonos Angelos in fine nobis ostendenda, siue per hostes. Quia verò prius cãdidum codicem protulerunt Angeli, deinde atrum dæmones, illi paruum, isti enormem, animaduertendum est quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuersa praue agendo iuuenis obnubilauit. lib. 5. cap. 14.

EXEMPLVM IX.

Conuersionem differens faber ferrarius infernum vidit apertum.

NOui etiam fratrem quendam (quem vtinam non nouissem, cuius nomen etiam si hoc aliquid prodesset, dicere possum) positum in manasterio nobili, quamuis vita ignobili, sed ipsum ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem sedulo à fratribus ac maioribus loci, atque ad castigatiorem vitam conuerti admonebatur, & quam-

quamuis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis longaminiter ob necessitatem operum ipsius exteriornm. (Erat.n. fabrili arte singularis) seruiebat autem multum ebrietati, & ceteris vitæ remissioris illecebris magisq; in officina sua die noctuq; residere, quam ad psallendum atque orandum in Ecclesia, audiendumq; cum fratribus verbum vitæ concurrere consueuerat. Vnde accidit illi quod solet dicere quidam: Quia qui non vult Ecclesiæ ianuam sponte humiliatus ingredi, necesse habet ianuam inferni non sponte damnatus intro eundo pertransire. Percussus enim languore atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & satanam demersum in profundis tartari. Caipham, quoque cum ceteris qui occiderunt Dominum iuxta eum flammis vltricibus traditum. In quorum vicinia, inquit, heu misero mihi locum conspicio æternæ perditionis esse præparatum. Audientes hæc fratres cœperunt diligenter eũ exhortari, vt vel tunc positus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Respondit ille desperans: Non est mihi tẽpus mutandi vitã, cum ipse viderim iudiciũ meũ iã esse completũ. Talia dicẽs, sine viatico salutis obijt, & corpus eius in vltimis est monasterij locis humatum, neque aliqui pro eo missas facere, vel psalmos cantare, vel saltem orare præsumebant. O quam grandi distantia, diuisit Deus lucẽ, & tenebras Beatus protomartyr Stephanus passurus mortem pro veritate, vidit cælos apertos, vidit gloriam Dei & Iesum stantem à dextris Dei, & vbi erat futurus ipse post mortem, ibi oculos mentis ante mortem, quo letior occumberet misit. At contra, faber iste tenebrosę mẽtis, & actionis, imminente morte vidit tartara, vidit damnationem diaboli, & sequaciũ eius. Vidit etiam suum infelix inter tales carcerẽ, quo miserabilius ipse desperata salute periret, sed viuentibus qui hæc cognouissent, causam salutis sua perditione relinqueret. Factum est hoc nuper in prouincia Berniciorum, ac longè, lateq; diffamatum multos ad agendam, & non differẽdam scelerum suorum pœnitentiam prouocauit. Quod vtinam ex hanc etiam nostrarum lectione litterarum fiat. lib. 5. c. 15.

EX GESTIS VIRORVM ILLVSTRIVM

Ordinis Cistercienſis, ex antiquis monumentis, atque arcanis schædis variorum Monasteriorum eiusdem Ordinis.

EXEMPLVM X.

Obedientia fratris statuta Ordinis scrupulosè seruantis, mica in margaritas commutantur.

CAnon, id est, regula erat monasterij, quatenus fratribus ad mensam sedentibus refectione peracta colligerent micas, quæ de fragmentis panum deciderent, ne in hoc negligentiæ rei coram Deo inuenirentur. Accidit autem quadam die, vt vnus ex fratribus conscientiæ suæ non incuriosus seruator, cum ceteris ad mensam residens refectione peracta, micas secundum consuetudinem collectas replicatis in volam digitis clausas teneret, atque cum multa cordis dulcedine lectioni intẽderet, sed priusquam eas sumeret repentè ad nutum prioris, lector lectionem finiuit. Frater autem in seipsũ reuersus obstupuit, negligentiæq; suæ reatum non sine magno timore ac pauore recognouit, quid tamen ageret, nec reijcere eas, nec sumere iam licebat, nimirum vtrobique periculo præuaricationis occurrente. Itaque clausa manu tenet, cogitans hanc negligentiæ culpam non nisi per confessionis, & pęnitentiæ remedium aboleri posse. Dictis verò gratijs signo confessionis facto, Priorem in partem trahit, & cadens in faciem veniam petit, cum multa cordis simplicitate negligẽtiam suam manifestans. Priore autem culpã eius sicut dignũ erat corripiẽte, & quid de micis fecisset inquirente? Ecce (inquit) Do-

Domine, hic in manu mea sunt. Cumq; Prior præciperet, vt eas ostenderet, ille exerto brachio manum aperuit, & ecce in uola ipsius, pro micis inuentæ sunt pretiosissimæ margaritæ. Sed qui putamus, quare omnipotens Deus, tam gloriosum miraculum, & sicut videbatur minus necessarium in rebus quoque minimis facere voluit? Vtique propterea, vt palam cunctis innotesceret quantum sibi placeant fratres in congregatione spiritu feruentes, qui non solum maiora, sed etiam minima mandata propter timorem ipsius cum sollicitudine custodiunt. Ioannes d'Assignies in Conclaui Gallico rerum notabilium Ordinis Cisterciensis, c.7.

EXEMPLVM XI.

Orationes solitas pro defuncta matre non exsoluens beatus Bernardus à Domino proclamatur.

PVer Domini Bernardus Clareuallensis Ecclesiæ postmodum primus futurus Abbas, cum apud Cistercium adhuc nouitius esset, solitus erat diebus singulis pro anima matris suæ, septem pœnitentiales Psalmos in silentio dicere. Die vero quadam cum supradictos Psalmos post Completorium inchoasset, omisit eos per obliuionem, nescio an per somnolentiam. Antequam autem perdixisset veniens ad stratum suum, quiete soporifera membra refecit, & solitam refectionem parenti plenè non impendit. Abbas verò Stephanus cognita per spiritum negligentia, die postera conuenit eum, dicens: Frater Bernarde, vbi iam quæso illos Psalmos tuos hesterna die dimisisti, aut cui eos commendasti? quod audiens adolescens, vt erat verecundus & timoratus, erubuit: & cœpit intra se mirãdo cogitare, dicens: Domine Deus, quo modo palam factum est verbum istud de quo mihi solus conscius eram? Et intelligens à viro spirituali se esse deprehensum, procidit ad pedes eius negligentiam confitens, & indulgentiam petens, qua facile impetrata, curauit deinceps in huiusmodi tam priuatis quam publicis obseruationib. magis sollicitus inueniri, & quæ consulta ratione seruanda proposuisset, non facilè transgredi. F. Ioannes d'Assignies Religiosus Cambronensis in Conclaui Gallico rerum notabilium ordinis Cisterciensis, c.16.

EXEMPLVM XII.

Sollicitudinem suam proijciens in Dominum abbas Stephanus de necessarijs Conuentuí sufficientissimè meruit prouideri.

QVodam tempore cum domus Cisterciensis in magna fuisset paupertate constituta, venerabilis Abbas Stephanus vocauit vnum ex fratribus suis, & loquens ad eum in spiritu Dei, dixit: Vides carissime frater, quia magna coarctati sumus paupertate, & prope est vt fratres nostri fame, & frigore ceterisq; molestijs periclitentur, nisi eis celeriter subueniatur. Vade ergò ad nundinas Vercelliaci, quæ proximè instant, & compares ibi quadrigas tres, & earum singulis trinos equos fortes quibus maximè indigemus ad onera nostra comportanda. Cumq; quadrigas illas pannis, & alimentis, alijsq; rebus necessarijs oneraueris, aduehendo eas tecum, cum gaudio, & prosperitate reuertaris ad nos. Respondens autem frater dixit; Paratus sum Domine pater vt tuis iussionibus obsequar, si precium dederis ad illa subsidia comparanda. Cui venerandus Abbas, in paupertate sua de misericordia Dei magnificè præsumens, respondit: Verè frater scias, quia cum sollicitus, & anxius quærerem vnde necessitatibus fratrum nostrorum subuenirem, tres tantum denarij in tota domo ista reperti sunt, hoc si volueris tolle, reliqua verò quæcumque defuerint, tibi Domini nostri Iesu Christi gratia prouidebit. Securus itaque vade, quia mittet Angelum suum tecum, & prosperum faciet iter tuum. Profectus itaque frater, cum Vercelliacum peruenisset, à quodam viro fideli, & timorato hospitio susceptus est. Qui cum itineris eius caussas, & fratrum indigentias agnouisset, abijt in instanti ad quendam locupletissimum hominem finitimum suum, qui desperatè languens ac pene iam moriens, facultates suas pauperibus erogabat. Cumq; Cisterciensium monachorum (quorum iã in partibus illis sanctitas celebris habebatur) eidẽ infirmo penuriam indicasset, vocatus est ad domum eius

dedit, vt nunquam voluerit pane saltem, & aqua saturari, carnium autem edulium quamuis in ipso tempore pene vsque ad mortem ægrotasset, nunquam sumere acquieuit. Iam verò monachus factus, quam sobriè viuendo, imo quam rigidè abstinendo, corpus in seruitutem redegerit, superse deo dicere, quia (vt verum fatear) vehementior extitit in hac parte. Satis etenim illum super huiusmodi notaui, quippe qui pluribus annis eidem in mensa sua ministraui. Nam cum in seipso vitia carnis suæ sine miseratione persequeretur, ipse quoque miseriæ quæ carni naturaliter insunt, minus quam opportebat compati videbatur. Ceterum in exteriori habitu, & cultu, pro officij sui dignitate quam humilis, & quam temperãs extiterit, ex hoc vno quod dicturus sum facilè aduertere erit. Quadã siquidem die, vestiarius monachus, in lectulo illius cucullam, nescio an tunicã, qua ipsum indui vellet, solito meliorem apposuit. Increpauit eum Pater & audiẽte me dixit: Quid est dilecte mi frater, quod facere cupis, vt à communitate fratrum nostrorum me separes, & notabili habitu decolores? An quia Abbatis nomine censo, propterea monachus esse non debeo? Nunquid idcirco minister & seruus constitutus sum aliorum, vt lautioribus epulis debeam saginari & cultioribus vestibus ornari? si ergo me diligis, si pacem meam queris, & præceptis meis obedire non despicis, precor atque pręcipio, ne id amplius facere velis, nam cum ego sim omnium minimus, & apud Deum indignus, magnum mihi est, si communi omnium victu, atque vestitu fuero honoratus. Ex quo enim assumptus sum ad regimen animarum, vnum est quod prę ceteris timui, & semper timeo, ne occasione huius administrationis, pauperem vitam quam professus sum, deseram, & monachi pręmium perdam, sed quia eius sanctissima vita diutius frui digni non fuimus. præcisa est velut à texẽte dum adhuc ordiretur. Ipse verò consummatus in breui, expleuit tẽpora multa, placita enim Deo erat anima eius, & angelico consortio digna. De cuius felici transitu, mox futuro, cuidam de senioribus Clareuallis, videlicet Beatæ memorię Petro Tosolano, de quo in sequentibus aliqua dicemus, facta est huiusmodi reuelato. In eodem Conclaui c. 30. ex antiquis Scæ-dis Combronensis Monasterij, & libro qui dicitur exordium ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM CCXLV.

Conuertitur Alexander per piscem à Beato Bernardo benedictum.

APud Coloniam Agrippinam, quæ est insignis metropolis Germaniæ, fuit Magister quidam Alexander nomine, Canonicus Doctorq; famosissimus in eadem vrbe. Accidit autem vt Dei famulus, Beatus Bernardus Clareuallis Abbas, iubente sancto Eugenio Papa, Germaniam ingrederetur, Hierosolymitanum iter Domino Conrado Imperatori, & populo terræ prædicaturus. Dumq; ibidem signis, & virtutibus innumeris coruscaret, vidẽs Imperator mirabilia magna, quæ Dominus per eum ostẽdebat, compunctus corde, crucis signum de manu illius accepit, Hierosolymam profecturus. Nec distulit hoc idem facere, hominum infinita multitudo, ita, vt incredibili si dei ardore succensi, fimbrias de vestimẽtis famuli Dei, qui propter hoc ipsum noua frequenter accipere cogebatur, vndique certatim diriperent, seq; infelices arbitrabantur, quicunque de indumentis eius, cruces habere non mererentur. Multi quoque ex eis nobiles & sapientes viri, per manum illius sese Domino reddiderunt, qui in Clareuallem ab eo deducti, & monachi facti, maximum deinceps in Ecclesia Dei fructum Deo attulerunt. E quibus etiam erat vnus, supra memoratus vir nobilis Alexãder, qui eo tempore iuuenis, & sęcularis scientiæ typo turgens, diuitiarum quoque, & transitorij honoris infulis adornatus, nihil minus quam conuersionem cogitabat: sed Deus qui comprehendit sapientes in astutia, miserabili hoc ordine, sicut sequentia declarabunt, adimpleuit. Cum enim beatissimus Pater Bernardus, ipsum de conuersionem monuisset, ille sæculari scientia vel opulentia tumens, respondit, se ad pręsens nil minus cogitare, vel velle, quam habitum sumere monachalem. Eadem igitur, nocte cum membra sopori dedisset, apparuit ei in visione, idem homo Dei, erigens eum de grabato, in quo grauiter languens iacere

re

re videbatur, ac restituens sanitati. Deinde tulit habitum suum, quo erat ipse indutus ex quo contexit Alexandrum. Qui cum eumdem habitum semel, & secundò reiectum ab humeris indignanter repulisset ter tia tandem vice collo eius iniectum & corpori violenter astrictum, compulsus est retinere. Deinde Pater sanctus baculum quē manu tenebat, ipsius manui tradens, futuræ prælationis gratiam denotauit, & ita abire præcepit. Euigilans autem Alexander, nihil adhuc pro huiusmodi reuelatione mollescere potuit, sed in eadem animi duritia persistebat. Eadem verò die, cum ille Beatissimus Abbas, ad mensam recumberet, oblatus est ei piscis, qui Parca nominatur, vt ex eo reficeretur, quo viso, vir Dei erectis in cælum oculis super eumdem piscem diutius orauit, & benedicens illum, præfato Alexandro pro pitantia trasmisit, non tam cupiens corpus eius quod puri turum, & mortale est pisce illo cibare, quā animam quæ immortalis est, & in perpetuum victura, sua oratione cōuertere. Quē cum ille gustare inciperet, ad primum ilico morsum, meruit in semetipso fideliter experiri quantæ virtutis esset oratio famuli & seruitoris Dei; Nam repente mutatus in alterum virum, compunctus est, valde, & cœpit vbertim super eumdem piscem lacrymas fundere. Mirabatur verò seipsum, nesciens quid haberet, vel cur fleret. Tandem recordatus visionis, quam nocte præterita viderat, intellexit à Domino gratuita eius miseratione se esse præuentum, vnde supernæ vocationi, ex intimo cordis gratias agēs Beato Dei famulo incontinenti se reddidit, à quo benigne susceptus, & in Clareualle monachus factus, & deinde Brandissiluæ pastor effectus, adeo feruenter in sanctitate vitæ profecit, vt postmodum fieret Cisterciēsis Cœnobij Abbas, ac totius Ordinis Pater vniuersalis: Hæc nos sicut ab eodem Dei famulo Alexandro audiuimus, fideli relatione deprompsimus.

Ex eodem Conclaui rerum notabilium ordin. Cisterc. c.32. ex eodem libro qui dicitur exordium Ordin. Cisterciens.

EXEMPLVM CCXLVI.

Conuersionis propositum relinquens Ioannes Valentiæ Episcopus, penè fuisset de Libro Vitæ deletus.

Vir vitæ venerabilis Ioan. Episcopus, qui de Ordine Cisterciensi assumptus Valentinam, satis strenuè rexit Ecclesiam. Dum adhuc esset sęcularis, proposuit in animo suo vanitatem sęculi abijcere, & habitu religionis accepto seruire Domino, in Ordine & in domo Cisterciensi. Cumq; hoc quod salubriter proposuerat, per negligentiam differret, cępit paulatim in mente ipsius feruor ille bonæ intentionis tepescere. Interim verò profectus est ad sanctum Iacobum orationis gratia. Qui cum ab illa peregrinatione, regressus fuisset in domum suam, eadem nocte apparuit ei per visionē Dominus Iesus Christus, cum Beatis Apostolis suis, Petro & Iacobo. Porro Beatus Iacobus habebat librum quendam pulcherrimum, quem & apertum coram Domino tenebat, in quo eiusdē nomen clerici erat conscriptum. Et ait Dominus ad sanctum Petrum. Dele nomē eius de libro meo, quoniam resiluit à proposito suo. Accedens autem Beatus Iacobus ad Dominum, ait: Obsecro Domine, parce illi, quia peregrinus meus est, iamq; seipsum corrigere festinabit. Cumq; prædictus clericus pauens & tremens hoc ipsum affirmando promitteret, Dominus ait: Et quis me inde securum faciet? Respondit Beatus Iacobus: Domine ego fideiussor illius sum. Euigilans autem idem clericus, dum secū ista miraretur, iterum mox obdormiens vidit eamdem visionem. Cumq; Beatus Petrus supra dictum librum teneret apertum coram Domino, in loco vbi fuerat nomen clerici exaratum, apparuit huiusmodi inscripto. Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argēto. Trāsacta vero visione, expergefactus, & gratiā Dei vocantem se, toto animo securus relictis vniuersis mundi vanitatib. ad domum Cisterciensem festinanter accessit, ibique probatus & fidelis inuentus, Monachicum habitum suscepit. In qua etiam domo in religione, & sapientia proficiens, factus est postmodum abbas Boneuallis. Inde verò assumptus est etiam ad Episcopatum Valentiæ

ſtiæ vrbis, quem per annos plurimos ſtrenuè regens, multa ibidem aduerſitates pro defenſione iuſtitiæ toleràuit. Attendant quæſo iſtud, qui boni aliquid facere proponunt, & ad effectum producere negligunt, qui nullo ſe reatu conſtringi putant, ſi bonum quod facere propoſuerunt non ſoluant, dummodo non voueant, cum manifeſti B. Gregorius doceat, quia ſi quis in minori bono conſtitutus, maius aliquod bonum facere proponat, iam ſibi minui illud bonum illicitum fecit. Et ſi nõ ſoluat, quod propoſuit, quamuis in oculis hominum in minori bono ſtare videatur, iam tamen in oculis omnia cernentis Dei, à maiori bono cecidit, qui non ſolum operum, verum etiam cogitationum, & intentionum cordis iudex venturus eſt. Certè iſte ſeruus Dei, de quo loquimur nullum votum feciſſe ſcitur, ſed tamẽ quod ſimpliciter propoſuerat per negligẽtiam diſtuliſſe, ei tamen ſubtiliſſimus ille obſeruator cordium hoc ita penſauit, vt eũ de libro vitæ delere præcepiſſet, niſi bonum quod mente conceperat, quantocitius effectui mandare curaſſet. Ex eodem Copclaui c.33. ex lib. qui dicitur Exordium ſeu narratio Ord. Ciſtercienſ.

EXEMPLVM XVI.

Miſſis fratrum, quidam conuerſus Clareuallenſis à dæmonum ſupplicijs liberatur.

DEfunctus eſt quadam vice Conuerſus quidam Clareuallenſe. Cumq; cõcurrentibus fratribus commendationis officium ex more fieret, monachus quidam ſenior magnæ religionis vir, audiuit turbas dęmonum, per centurias ſuas incedẽtium; cum magni ſtrepitus vociferatione clamare, & dicere: Eia modo bene, eia modo bene: ſolummodo de hac mala valle, vnam animam in noſtræ ſortis partem aquiſiuimus. Cum verò idem ſenior qui hæc audierat, per noctis quietem, ſopori membra dediſſet, frater defunctus, ei in viſu apparuit triſti, & lugubri vultu, dicens ad eum: Quia audiſti heri dæmones de meis ſupplicijs exſultantes veni & vide, quam terribili tormento, Dei omnipotẽtis iuſto iudicio traditus ſum. Et duxit eum ad puteum quendam, valde magnæ latitudinis & horrendę profunditatis, & dixit ei; Ecce in hunc puteum, frequenter à dæmonib. mittor, quorum tanta eſt crudelitas, vt ſi optio daretur mallem centies ab hominibus, quam ſemel à dæmonib. hic immergi. Mane autem facto, dum quæ audierat & viderat præfatus ſenior Beato Patri Bernardo retuliſſet, & ipſe quoque per ſpiritũ ea cognouiſſet, ingemuit, & ait: Scio quia niſi grauis cauſa exiſteret, nunquam dęmones talem auſum præſumpſiſſent. Itaque Capitulum fratrum ingreſſus, coram omnib. calamitatem fratris defuncti exponit. Dehinc ſalubri exhortatione ſingulorum conſcientias conueniens, monebat, vt cautius in via ſanctæ religionis ambularent, multam eſſe malitiam dæmonum erga omnes Chriſtianos, præcipuè tamen contra monaſticæ religionis profeſſores affirmans. Poſt hæc fratris animæ in ſupplicijs conſtitutæ ſubuenire, eos attentius monens, Pſalmis, & Orationibus Miſſarum quoque celebrationibus iram Domini Dei noſtri placare hortatur, ſi fortè prius pater pulſatus precibus eorum, per ſingularis hoſtiæ immolationem, tyrannicam dæmonum ſuperbiam debellare, & ab eorum nequitia fratris animam dignaretur liberare. Quod cum fratres deuotiſſimè facerent, paucis euolutis diebus, idem frater defunctus, ſupradicto ſeniori, iterato apparuit hilaritate vultus ſtatum ſuum melioratũ eſſe ſignificans. Quærente verò ſene, quomodo ſe haberet: Reſpondit, Domino Deo noſtro gratias, bene. Rurſus requiſitus quomodo liberatus fuiſſet? ait: Veni & vide. Et continuò introduxit eum in oratorium eiuſdem loci, vbi ad ſingula altaria ſacerdotes ſtabant hoſtiæ immolationem ſumma cum deuotione celebrantes. Ecce (inquit) Hæc ſunt arma gratiæ Dei noſtri, quibus ereptus ſum. Hæc eſt virtus miſericordiæ Dei quæ inuincibilis permanet. Hæc eſt hoſtia illa ſingularis quæ totius peccata mundi tollit. Et verè dico tibi, quia his armis gratiæ Dei. Huic virtuti miſericordiæ Dei, huic hoſtiæ ſalutari non eſt quidquam quod reſiſtere valeat, niſi cor impœnitens. Euigilans autem ſenex de liberatione animę fratris, oppidò gauiſſus eſt, modumq; viſionis ceteris fratribus exponens, tanto eos magis deuotos ad immolationem hoſtiæ ſalutaris

ris reddidit, quanto certius eius efficaciam in fratris liberatione meruerunt experiri.

EXEMPLVM XVII.

Angeli sollicitè, sed diuersimodè vidente Beato Bernardo orationes fratrum scriptitabant.

INter erat aliquãdo nocturnis vigilijs pater sanctus Bernardus, ea puritate, & deuotione qua solebat, Deo tantum nota, & sibi. Cumq; morosa psalmodiæ modulatio vigilias protelaret, aperuit Dominus oculos eius. Et ecce respiciens vidit singulos Angelos iuxta monachos stantes, & quod quisque eorum psallebat, in scedulis more notariorum tam diligenter excipientes, vt nec minimam syllabam quanquam negligenter prolatam omitterent. Scribebãt verò diuerso modo, nam quidam eorum scribebant auro, alij argento, nonnulli atramento, aliqui etiam aqua, quidam verò penitus nihil scribebant. Spiritus autem qui hæc reuelabat, intelligentiam quoque diuersitatis scripturæ cordi eius inspirabat. Qui enim auro scribebant, feruentissimum in Dei seruitio studium, & absolutam cordis intentionem in his quæ psallebantur, significabant. Qui autem argenteo minorem quidem feruorem, puram tamen psallentium deuotionem declarabant. Qui verò atramento, cõtinuum quorumdam bonæ voluntatis vsum in psalmodia, licet non cum multa deuotione notabant. Sed qui aqua scribebant, exprimebant eos qui somnolentia seu pigritia pressi vel vanis cogitationibus à se abducti, videntur quidem aliquid signare, sed cor eorum abstractum, prorsus non concordat voci. Ceterum illi qui nil scribebant, lamentabilem quorumdam cordis duritiam redarguebant, qui obliti professionis suę, timoris Dei immemores aut letali somno prona se voluntate immergunt, aut certę vigilantes, clauso ore, vanis, & noxijs cogitationibus nõ ex infirmitate, sed ex voluntaria intentione occupatur, in conspectu Domini contra legis præceptum, apparere vacui non pertimescunt. Pater itaque sanctus, qui hęc videbat, recordatus sententiæ illius, quoniã omnes administratorij spiritus sũt in ministerium missi, propter eos qui hæreditatem capiunt salutis, sicut proficientium congratulabatur feruori, sic paterno pietatis affectu deficientium miserabatur tepiditati.

EXEMPLVM XVIII.

Angeli excitabant fratres ad deuotè canendũ Te Deum, &c.

CElebrabantur aliquando sollemnes vigiliæ, & vir Domini, cum ceteris fratribus aderat. Cumq; hymnus Te Deum laudamus cantaretur, vidit sanctos Angelos multa claritate fulgentes, mira etiam vultus alacritate deuotos, qui vtrũque chorum percurrentes, modo hunc, modo illum excitabant. Cantantibus aderant, & quasi congratulantes astabant. Et vt diutius ille hymnus cum deuotione percantaretur, modis omnibus elaborare satagebant. Intellexit quoque vir sanctus, hymnum illum verè esse familiarem ipsis, quos tanta instantia vidit operã dare, quatenus à fratribus ad honorem Dei cum feruore deuotionis cantaretur. Cuidam etiam fratri spirituali videre concessum est, dum idem hymnus inciperetur, quod ab ore incipientis flamma magna splendoris erumpebat, & sursum conscendebat.

EXEMPLVM XIX.

Conuerit Beatus Bernardus studentes Parisijs in magno numero deuota prece, quod prius non potuit prædicatione.

QVadam præterea vice, cum vir Domini Bernardus, caussa exigentes Parisios adijsset, rogatu clericorum ingressus est de more scholas eorum, quibus ostendens formam veræ philosophiæ, monebat eos attentius de mundi contemptu, & subeũda pro Christo Domino voluntaria paupertate. Explicito verò sermone, cũ nemo ex eis conuerteretur, tristis egressus est, eo quod præter votum, & præter solitum id ei accidisset, venisq; ad modum cuiusdam Archidiaconi, qui eum ad hospitium suum traxerat, secessit in oratorium ibidem constitutum. Cumq; cœpisset orare in spiritu vehementi, validissima compunctione totus in lacrymas resolutus est,

est, ita vt gemitus & singultus, quos cohibere non poterat foris audiri contingeret quo comperto à præfato Archidiacono, à socijs suis inquirere cœpit, quænam esset tanti caussa mœroris? Respondens autem vnus ex eis vir religiosus, quondam abbas Fusciniaci, nomine Reinaldus (qui secretorum famuli Dei magis conscius erat, & eius etiam relatu ista cognouimus) dixit ad eum: Homo iste mirabilis, totus igne caritatis accensus, & totus in Deo absorptus, nil aliud in mundo desiderat, nisi tantummodo vt valeat errantes ad viam veritatis reducere, & eorum animas Christo conquirere. Et quia modo verbum vitæ seminauit in scholis, & de conuersione clericorum fructum verbi sui non recepit. Deū sibi putat iratum, cuius hodie in sua prædicatione non præsensit respectum. Hinc ista procella gemituum effusio lacrymarum, proinde hinc certissimè spero, quod hodiernam sterilitatem crastinæ satisfactionis vbertas grandi fœnore compensabit. Mane itaque facto, cum scholas repetisset prædicator egregius, ad nutum Domini nauem prædicationis duxit in altum, & sacre scripturæ retia laxauit in capturam. Finito verò sermone, plurimi ex eisdem clericis per manum illius sese Domino reddiderūt, quos ille protinus de mundi periculo, tanquam de marinis fluctibus extractos, & vehiculis conductis impositos, in saluatorium Clareuallis inferre non distulit. Tandem egressus de ciuitate cum comitatu suo, vsque ad villam sancti Dionysij venit, ibiq; pernoctauit.

Summo verò mane cum eum recto itinere profecturum fratres illius æstimarent, dixit: Redeundum est nobis omnibus Parisios, quia sunt adhuc ibi aliqui ex nostris, quos etiam oportet nos inde abducere, & iungere huic ouili dominico, vt sit vnus grex & vnus pastor. Cum ergo cœpisset introire ciuitatem, vidit clericos tres à longe in occursum eius venientes, dixitq; ad socios suos. Expediuit nos Dominus, iam in viam nostram proficiscemur. En isti sunt clerici, propter quos venimus. Illi verò accedentes, cum eum adesse cognoscerent, gauisi sunt gaudio magno, & dixerunt: O quā desideratus aduenis, beatissime pater, quia propositum nostrū erat adire te, & vix putabamus abeuntem consequi posse. Qui respondens, dixit ad illos: Et ego noueram dilectissimi, propterea festinabam cum panibus occurrere fugiētibus vobis, gradiamur itaque simul & ero per gratiam Dei ductor itineris vestri. Adiunctis ergo ceteris supra nominatis, secuti sunt hominem sanctum, adhærentes ei, sub disciplina magisterij eius spiritalem militiam exercentes cunctis diebus vitæ suæ.

EXEMPLVM XX.

Conuertit Beatus Bernardus latronem eductum ad suspendium.

Contigit aliquando eundem Dei famulum Bernardum, pro quibusdam negocijs adire comitem Theobaldum. Cūq; appropinquaret opido, vbi ille tunc erat, obuiam habuit turbam hominum copiosam, quæ iubente Comite, latronem quendam atque famosum ad supplicium pertrahebat, quo viso clementissimus pater apprehendens manu sua locum, quo erat miser astrictus, ait tortoribus eius. Dimittite mihi sicarium istum, ego enim volo manibus meis suspendere eum. Audiens autem Comes aduentum hominis Dei, festinauit illicò occurrere ei. Miro namque deuotionis affectu, semper eum dilexit, atque eum honorauit. Cumq; viderit funem in manu eius, quo latronem post se trahebat, exhorruit vehemēter, & dixit: Heu venerabilis pater, quid est quod facere voluisti? vt quid enim furciferum istum millies condēnatum, à porta inferri reuocasti. Nunquid eum saluum facere poteris, qui iam totus diabolus factus est? Desperata est penitus correctio illius, nec vnquam bene facere poterit, nisi moriendo.

Sine ergo Domine Pater, sine perditionis hominem perditum ire, quoniam de pestifera vita eius, multorum vita periclitatur. Melius.n. est per eius mortem multorum vitā saluari, quam per eius vitam multos vita priuari, & in mortem incidere. Respondens autem pater sanctus dixit: Scio quidem, virorum optime, scio hunc latronē esse sceleratissimum, omnium tormentorum acerbitate dignissimum, non me ergo existimes huiuscemodi peccatorem impunitum velle relinquere, quin potius cogito

ipsum

ipsum tortoribus tradere, & dignam ex eo capere vltionem, quæ vtique tanto dignior erit quando diuturnior. Tu enim illum decreueras breui supplicio, & momentaneo interitu consummari, sed ego eum faciam diuturno cruciatu, & morte longissima mori. Tu furcis appensum, per vnum aut per plurimos dies mortuum, in patibulo manere permittes ego cruci affixum per annos plurimos faciam in pœnis, iugiter viuere, & pendere. Quo audito, princeps Christianissimus conticuit, nec ausus est vltra contradicere sermonibus sancti. Protinus ergo Beatissimus Pater exuta tunica sua ea induit captiuum suum, & attonsa coma capitis eius sociauit illum ouili dominico, de lupo faciens agnum, & de latrone conuersum. Qui veniens cum eo ad Clareuallem, factus est deinceps obediens vsque ad mortem, pulchrè nominis etymologiam exprimens in constantia propositi sui. Constantinus enim vocabatur. Itaque triginta (nisi fallor) & eo amplius annos, in ordine superuiués, migrauit ad Dominum, qui eum per merita Beatissimi patris nostris, à duplici morte, corporis videlicet & animæ misericorditer eripere dignatus est.

EXEMPLVM XXI.

Gula tentatus Andreas Archidiaconus, monasterium reliquisset, nisi misericors Deus legumina mirabili quadam suauitate condidisset.

CONuersus est vir nobilissimus Andreas, Virduensis Archidiaconus, qui causa orationis Clareuallem venerat, nec tamen aliquod ad præsens conuersionis propositum habebat. Sed cum orationum suffragia petiturus, Capitulum introisset, videns sanctæ illius multitudinis ordinem, & velut Angelicam conuersationem, compunctus est vehementer, & insiliente in se spiritu Domini, mutatus est in virum alterum. Tanto namque feruore mundum deseruit, vt ne ad horam quidem, vel pro amicis salutandis, vel pro domo, rebusq; disponendis ad suos remearit, sed incontinenti omnia, rumpendo moras reliquit, vt Christo quanto citius adhæreret. Vt aut gemina crucis impressio euidétius appareret, alius quidá clericus Ganfredus nominé, cũ eo se reddidit, genere quidem humilior, sed probitate morum & generosa conuersatione forsitan non inferior. Ambo igitur intrantes, ambo simul in ordine perseuerantes, bonam militiam militauerunt. Iamq; cósummato certamine, benedictionis æternę participes existunt. Porrò præfatus Andreas, multa in nouitate conuersionis suæ tentamenta sustinuit, sed dextra cælestis quæ benedictionem dederat, eũ in omnibus illæsum conseruauit. Erat enim quasi tenerrimus ligni vermiculus, mollis & delicatus nimis, vt táto gloriosius in eo dextera Domini triumpharet, quanto infirmius erat vasculum, in quo virtuté operabatur. Cum enim teneritudinem pristinæ conuersationis ægrè dedisceret, & nouiter inchoatum laborem nimis arduum reputaret, cogitauit vt Loth, quia egressus de Sodomis, non posset animam suam in monte saluare, vnde & proposuit ad aliquem remissioris obseruantiæ ordinem declinare. Quod cum spiritali patri suo venerabili Roberto, iam sæpius indicasset, & eius salutarib. monitis ab hac intétione pedem aliquamdiu cohibuisset, tandem vna die victus à pusillanimitate spiritus, & tempestate, denunciauit ei, quia iam non poterat amplius sustinere. Tunc Abbas precib. & blanditijs multis extorsit ab eo, vt sibijpsi vim faceret, & vsque ad dié tertium patiétiam teneret, quo tandem vix impetrato, Capitulum fratrum ingressus, orationem conuentus ad Deũ instituit, pro eo fieri. Ipse etiam pius pater toto mentis annixu conuersus ad Dominum deuotissimis precib. orabat, vt ouiculá quá diabolus rapere conabatur, Dominus sua misericordia conseruare dignaretur. Eadé itaque die cum idem nouitius ad mensam accederet, pisorum edulium appositum reperit, quod genus leguminis ita præ ceteris omnibus fastidire solebat, vt etiam nauseam ei prouocaret interdum. Intuitus verò pulmentum, quod nimium abhorrebat conturbatus est, & vix fame compellente vt inde aliquid sumeret reluctanti stomacho persuadere poterat. Et, ò Deus bone quam diues es in misericordia, teneris & delicatis morem gerés, vt in omnibus consilium voluntatis tuæ adimpleatur, & sanctum nomen tuum glorificetur. Præfatus verò nouitius, cum cibũ illũ vix tenuiter gu-

gustare cœpisset, mirabilem quamdam in eo sensit suauitatem, ita vt carnium vel piscium æsum saporis illius præstantia vinceret. Quod vbi deprehendit, arrepto protinus cochleari catinum propius admouit, oblitusq; parsimoniæ coctionem leguminis vorauit vsque ad fundum. Inter edendum autem digitum frequẽter in os mittebat, existimans se deprehendere posse cremia lardi, quæ in legumen illud frixa esse putabat. Finita autem refectione, festinanter Abbatem adijt, solicitè perquirẽs vtrũ nam præcepisset pulmentum illud sagimine, vel quauis alia pinguedine propter ipsum ex industria condiri. Illo verò negante, conuenti sunt etiam super hoc pulmentarij: tunc & ipsi protestati sunt, in veritate, nil in eo præter sal, & aquam opposuisse. Quo audito, neophitus ille, diuinæ circa se visitationis miraculum lætus aduertit, & gratias agens Deo, deinceps à proposito Ordinis moueri non potuit. Cumq; magno Dei munere, secunda, & tertia die, & multo postea tempore, prædictam suauitatem in huiusmodi cibarijs persentiret, magistra tandem experientia didicit, quia potens est Dominus Iesus cum voluerit ad consolationem suorum, eamdẽ saporis gratiã conferre leguminibus, & olerib. quam carnibus, & piscibus indidit. Vnde, & sæpè dicebat: quia magis nunc delectabatur in comestione pisorum, & olerum, quàm ante faciebat in comestione altiliũ, & venationum, ex lib. qui dicitur Exordium Ordinis Cisterc. & d'Assignies Conclauis, c. 29.

EXEMPLVM XXII.

Angeli moriente quodam fratre Oratorium rosis, & lilijs constrauerunt.

QVidam de spiritualibus filijs reuerendissimi Patris Roberti, cum viam angustam, & arduam quæ ducit ad vitam, indeclinabili studio cucurrisset, tandem placuit Domino laboribus eius finem imponere, vt in pace in idipsum dormiens, requiesceret, vnde nunquam esset recessurus. Cumq; iam instaret hora, in qua de huius mundi stadio euocandus, & ad celeste brauium esset inuitãdus, Dominus abbas cum ceteris fratrib. gratia quietis in lectulo suo se collocauerat, & ecce sopor Domini irruit super eum, viditq; in somnis, duos pulcherrimos adolescentes, vultu, & habitu insigniter relucentes, qui quasi lilia, rosas, & violas, ac diuersi generis flores in choro Clareuallensi copiosè spargebant, ita vt pauimentum omne pictum, ac varijs coloribus venustatum esse videretur, quo viso, miratus est, & quasi simplicitatem ordinis zelans dixit ad eos. Quid vobis visum est (o boni iuuenes) contra consuetudinem nostram, pauimentum hoc florib. sternere, & monasterio huiusmodi nouitatem inducere? Illi verò dixerunt ad eum: Noli ista mirari, neque molestus nobis sis in hac executione officij nostri, quoniã modo iam in choro isto celebrabitur noua cuiusdam noui sancti festiuitas, de cuius solemnitate gaudebunt Angeli, & hymnus Domino decantabitur in Sion. Adhuc loquebantur illi, & animum videntis, & audientis hæc, in admirationẽ rapiebant. Tunc, ecce concitatus tabulæ strepitus, excitat dormientem, & vt festiuitatum quam celebrandam intus in spiritu cognouerat, foris secundũ dignitatem officij sui exequeretur, signo consuetudinario inuitatur. Accurens ergo cum ceteris fratrib. properanter venit ad eum, & cum magna deuotione commendauit animam eius, certissimè credens atque confidens, quia hic erat nouus ille sanctus, de quo in requiem assumendo, Angeli sancti, nouam festiuitatem, & nouũ gaudium essent illicò celebraturi. ibid.

EXEMPLVM XXIII.

Disperatione tentatus frater, promissione Abbatis Potiti, de salute sua certus efficitur.

FRater quidam magnæ religionis in Clareualle degebat, nomine Bernardus, hic in primordio conuersionis suæ dum peccatorum suorum enormitatem, districtiq; iudicis æquitatem attentius intueretur, tanta formidine motus est, vt in desperationẽ propemodum laberetur. Quo comperto venerabilis Abbas ipsius, Potitus, exemplis, & monitis multis ei persuadere conabatur, quod confessus, & pœnitens quilibet, quantũlibet reus nunquam indulgentia priuaretur. Et cum necdum ei hoc modo satisfacere posset, adiecit, & ait; Ego sa-

Iuti tuæ fide iussorem me constituo, & anima mea pro tua requiratur, dummodo obediens perseueres in ordine isto. Hac ergò promissione frater ille magnificè roboratus, spiritum diffidentiæ à quo impugnabatur penitus expugnauit, & exsultans in Domino cum tremore misericordiam, & iudicium deinceps cantare consueuit. Qui cum esset nobilis genere, nullam generositatem arbitrabatur, nisi pro Christo pauperem fieri, & seruire pauperibus (erat.n. infirmatius pauperum) in hospitio deputatus, quibus officiosissimè superintendens, non sicut extraneis, & mendicantibus seruiebat, sed tamquam dominis suis, & tamquam membris filij Dei. Si quem inter eos morbidum, si quem vlcerosum, & vermib. scaturientem aspiceret, huic omnem pietatis operam impendens, abluendo, tergendo, atque refocillando, quasi mater ægrotanti filio iugiter assistebat. Dum hæc, & his similia Dei famulus agere non cessaret, contigit vt mortalitas sæuiens quamplures fratrum inuadens, pertraharet ad mortem. Cum autem videret socios suos quotidie subtrahi, & ipse desiderabat desiderio magno dissolui, & similiter esse cum Christo. Plus verò Dominus, qui semper presto est corde contritis, & spiritu contribulatis seruulis suis, decreuit adimplere desiderium eius. Oborta igitur febricula parua, cum tenuiter ægrotare coepisset, lectulo decubuit. Cumq; Dominus abbas introisset ad visitandum illum, mirabatur quod homo feruentissimus tam leui occasione lecto detineretur, vnde, & subridens aiebat. Nè timeas mi frater Bernarde, quia modo non morieris, sed adhuc comesturus es nobiscum de fabis, & oleribus nostris. Ipse verò respondit: Non timeo pater, non timeo, sed confido in Domino, quia minimè iam fraudabor à desiderio meo. Quid multa? Post quattuor aut quinque dies scintillula creuit in incendium magnum, & facta est peremptoria febris, quæ ephimera putabatur. Tunc proprium iudicium Abbas reprehendit, & fratris sententiam, quã de seipso protulerat, præualere cognouit. Appropinquante autem hora emigrationis, inunctus est frater oleo sacramentali: Expleta autem vnctione, factus est statim in spiritu, & raptus in contemplationem permultum temporis spatium iacuit sine sensu, & sine motu, ita vt penè mortuo similis videretur. Cumq; per multam horam, velut exanimis iacens secreta celi, nõ presumptione, sed gratia duce rimaretur, tandem ad se reuersus ipsa hilaritate vultus, vbi nam fuisset, satis indicauit. Ad quẽ pius pater accedens, interrogauit quomodo haberet? qui respondens, bene (inquit) mihi, Domine mi Pater, per indulgentiam Dei. Et nunc carissime Pater, absoluo te à debito sponsionis tuæ, multas gratias agens solitudini tuę, circa me peccatorem. Abbas autem pristinæ illius obligationis, qua sese pro eiusdem fratris salute responsalem fecerat, oblitus mirabatur vnde loqueretur. Tunc frater expressius commonefecit illum, & ait: Ergò nè excidit tibi, quemadmodum olim saluti meę responsalem te constituisti? Ab illa ergò fideiussione securum te facio, quia iam de saluatione mea, per misericordiam Domini nostri Iesu Christi securus existo. Tunc verò abbas solicita inquisitione coepit ab eo indagare, quonam modo id potuisset agnoscere. Quod cũ modis omnibus dicere recusaret, cernens abbas nil se precibus proficere, in nomine Domini per virtutem obedientiæ præcepit, quatenus ea quæ vidisset ad ædificationem, & consolationem multorum exponeret; quo audito, frater ille infirmus, ita testatus est: Quoniã virtus obedientiæ veritatem me silere prohibet, rem dicturus sum vobis, cui fortasse fidem dubiam exhibebitis. Sed vt testimonium hoc credibile faciam, sciote, quia cum fine dicti etiam finem vitę accipiam. Nouerit ergo dilectio vestra, me licet miserum, & indignum Domino fuisse præsentatum, cuius beatissima indulgentia remissionem peccatorum accepi, & spem felicitatis æternæ per gratiam ipsius in sinu meo repositam habeo. Ex ipsius etiam sanctissimo ore audiui, quia omnes qui obedientes in isto ordine, vsque ad mortem perseuerabunt, salutem æternam ab ipso consecuturi sunt. Fratres autem nostros qui de sæculo migrauerunt, in magna beatitudine pausantes aspexi, & meum etiã locum quem inter eos miserante Domino iã nunc sortiturus sum, præuidi. Cum ergò ista dixisset, obticuit, statimq; fælicem animam reddidit.

EXEM-

EXEMPLVM XXIV.

Beatissima virgo Maria messores fratre Rainaldo vidente, cum Helisabeht & Magdalena visitauit.

VIr Domini Rainaldus, licet ante conuersionem suam, per triginta annos in habitu sęculari degeret, non tamen sęculariter vixit, sed operibus pietatis semper insistens, in corpore suo glorificare, & portare Deum solicitus fuit. Nam inter cetera bona quæ corde integro faciebat, etiam corpori integritatem Domino dedicauit. Suscepto autem monastico habitu in monasterio sancti Amadi, viginti, & eo amplius annos ibidem in sancta conuersatione transegit, vbi & sanctitatis suæ non paruum specimen omnibus dedit. Inde maior virtutum ardore flammescens, ad domum Clareuallis Dei æmulatione se contulit, antea tamen præmonitus à Deo reuelationibus multis. Susceptus autem in Clareualle, ilico ad nouam militiam viriliter se accinxit, & ex milite veterano, fortissimum se nobis tyronem exhibuit, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, ceterisq; sanctæ disciplinæ obsequijs seipsum tota die mortificans. Habebat autem incessanter orandi studium, & in oratione mirabilem affluentiam lacrymarum. Quadam igitur die, cum in laborem messis triticeæ cum ceteris exisset, & segregatus paululum à conuentu, cum animi delectatione cœpit intueri metentes, secum reputans pariter & admirãs, quod videlicet tot sapientes, tot nobiles, tot delicati ibidem viri, propter amorem Christi laboribus, atque ærumnis seipsos exponerent, & feruentissimum solis ardorem cum tanta alacritate susciperent, ac si in horto delitiarum suauissimæ fragrantiæ poma decerperent, vel in mensa lautioribus epulis plena, delitiosissime conuiuarent. Vnde & protensis in cælum oculis ac manibus, grates Domino referebat, quod eum tam sanctæ multitudini quamuis indignum, & peccatorem adiunxerat. Dum hęc & similia animo volueret, & præ immensitate lætitiæ seipsum vix caperet, en subitò apparuerunt ei quasi tres matronæ venerabiles, vultib. roseis & candidis vestibus renitentes, quarum vna quæ præcedebat veste fulgentior, forma venustior, & statura procerior apparebat. Descendebant verò de monte propinquo & appropinquabant conuentui fratrum in ipsius montis latere fruges metentiū, quas cum ille vidisset, præ nimia admiratione turbatus, & stupefactus, erupuit in vocem huiusmodi. Domine Deus, quænam sunt illæ fęminæ, tam formosæ, tam reuerendæ, quæ præter aliarum consuetudinem feminarum, conuentui nostro appropiant? Et dum talia diceret, astitit ei quidam veneranda canitie, stola candida coopertus. Qui dixit ad eum: Maior illa quæ ceteras præcedit, ipsa est Virgo Mater Christi Iesu, Maria, aliæ quæ sequuntur sunt sancta Elisabeth, & sancta Maria Magdalena. Ille verò cum audisset matrem Dei nominari, commota sunt omnia viscera eius, super pietate nouitatis illius, quam vehementer amabat. Iterumq; percunctatus est dicens: Et quo tendit Domine mi Domina nostra? Cui ille respondit: Ad visitandum messores suos venit. His itaque dictis, persona quæ loquebatur repente disparuit. Quo viso vir Dei, plus magis intra se stupuit, & reductis oculis ad sanctam Dei genitricem & ad comites eius, attonito visu intendebat in eas. Illę autem moderatis gressibus incedentes, venerunt vna post aliam, vsque ad conuentum, quem cum introissent, separatim ab inuicem ambulare cœperunt, tamquam gratia visitationis huc atque illuc inter monachos & conuersos, & dum ita facerent, tandem ab oculis intuentis euanuerunt, seseq; in cælos, vnde venerant receperunt. Porrò vir Dei hærebat fixus, & de loco moueri non poterat, vsquequo miraculum finiretur. Quantum verò dę huiusmodi visitatione profecerit, quantumq; in amorem Dei, & Beatissimæ Dei genitricis excreuerit æmulando conuersatio eius, & quotidiana virtutum incrementa monstrabant. In Speculo historiali narratur istud idem exemplum (vt puto) sed dicit ibi, quod Rainaldus iste primo miles fuerit: post conuersus cum quadam die exisset ad metendum cum ceteris, iussus est sedere, & quiescere, eo quod delicatas manus, atque seniles, labor tantæ difficultatis non admitteret.

Sedens autem percutiebat cor suum, & egreferens quod non laboraret cum ceteris, ita loquebatur apud se: O miser homũcio, quanti sapientes & nobiles secundum carnẽ hic laborant, qui si in sęculo permãsissent, grande nomen habituri fuissent, tu autem hic sedes tota die ociosus, inueterata dierum malorum, cum ante te portent põdus diei & ęstus delicati iuueniculi, qui in gloria mundæ conscientię non dederunt maculam peccati. Dum sic miraretur fratrum instantiam, vidit turbam candidatarum de colle descendere, cui præerat quædam formam procerior, & ante eam aliæ duæ, manu tergia gestantes in manib. Hęc Domina veniens cum cœtu suo, salutauit fratres in osculo sancto, amplexãs brachijs caritatis suæ, duab. quoque comitibus linteola prętendentibus extergebat puluerẽ, & sudorem de monachorum frontibus, & durius laborantes dulcius consolabatur. Post hęc concordat quasi cũ exemplo pręcedenti.

EXEMPLVM XXV.

Consilijs sanis nolens acquiescere, in puteum se vidit proiectum.

Egregius quidam adolescentulus de partibus Germaniæ oriundus, comitante magistro suo studiorum gratia Parisios adibat, qui cum transitum haberent per domum Clareuallis, magister illius videns loci conuentum & ordinem (nescio quo Dei iudicio) compunctus, ad horam petijt, & obtinuit, vt susciperetur ad cõuersionem. Cumq; rogaret adolescentulum vt secum remaneret, penitus non acquieuit. Multum siquidem abhorrebat, à consortio simul & colloquio Cistercensium monachorum, sæpiusq. Rogabat Deum, nũquam sibi dari voluntatem ad Ordinem illum, cã conuersionis veniendi; sed magistro, fratribusq; monasterij adhortantibus eum, dura ceruice resistens, nullis prædicationum machinis poterat expugnari. Eadem itaque nocte, cum prędictus adolescẽs monita fratrum mente reuolueret, facta est vox diuinitus ad eum, dicens: Si hinc recedens Parisios veneris, vsque ad Pentecosten morieris, & sine dubio morieris. Ad hanc vocem iuuenculus ille, multum obstupuit, necdum tamẽ potuit duritia cordis eius emolliri. Porrò, sequẽti nocte cum sopori mẽbra dedisset, videbatur sibi demersus esse in limo putei profundi. Cumq; ibi desperatus iaceret, subito apparuit ei desuper ad os putei, Beatus Ioannes Euangelista, in vultu & habitu sancti Bernadi, tunc adhuc in corpore viuentis, cum alio quodã sancto, qui & ipse simillimus videbatur cuidam religioso monacho, nomine Gerardo, portario Clareuallis, quos cum ille tremulos & anxios vidisset, rogauit attentius vt sui misererentur. Cui B. Ioannes respondit: Tu sano consilio adquiescere cõtemnis, & opem flagitas à nobis? Cumq; ille promitteret se esse facturum quidquid illi placeret, tantum vt imminens periculum euadere mereretur. Vis, inquit, fieri monachus in monasterio Clareuallis? Et ille: Etiam Domine mi, libentissimè volo. Quod cum firmiter pollicitus fuisset, eductum continuo de profundo lacu, liberum cum abire permisit. Mane igitur facto postulauit se quantocitius presentari Beato Bernardo, quem cum antea non vidisset, mox illum in vultu & habitu, deprehendit ipsum pro certo esse quem transacta nocte sub conditionem conuertendi se liberatorẽ habere meruerat. Proinde miratus vehemẽter, atque compunctus, protinus eidem sancto viro se reddidit, à quo benigne susceptus, mox in ætate teneriori grauitatis, & sapientiæ canos cunctis mirantibus induit porro prædictus magister eius, à proposito bono citius corruens, & eumde secum euertere satagens, fundatum in Christi amore tyrunculum mouere non potuit. Hic ergò delicatus atque tenerrimus adolescens, cum esset annorum quattuordecim manum sua misit ad fortia, & lętantibus Angelis & hominib. iugum Christi suaue portandum aggreditur, & quasi agnus ad aratrum susciperet ordinis applicatur. Miserãte verò Domino ab ipsius rudimentis cõuersionis suę, iumenti fortitudinem induens, sed agni mansuetudinẽ retinẽs, tanta charismatum eminentia à primis annis enituit, vt conuersationis eius elegantia atque fragrãtia cõtubernales eius vehemẽter affecti, congratularentur, sanctæq; deuotionis & humilitatis (quę in ipso relucebant)

bant)

bant exemplis conformari certatim nitterentur. Hunc postea pius Dominus in multis, & mirabilibus visionibus, & consolationibus benigne dignatus est visitare, vt patet in libro Originali.

EXEMPLVM XXVI.

Conuersione sua perfecta Arnulphus magnam consolationem in morte promeruit.

DVm Reuerendissimus Pater Bernardus, aliquando prouinciam Flandriæ intrasset, & retia verbi Dei, quaqua versum in capturam animarum laxaret, & nobiles, & literatos viros multos de fluctibus sęculi, ad litus conuersionis attraheret, inter ceteros illustris quidam vir Arnulphus nomine de Maiorta diues, & delicatus valde, in secreto, in manibus eius se reddidit. Fuit autem vtriusque consilium rem silentio tegere, propter quędā impedimenta sęculi vsque ad vltimū diem, quo egressus esset de terra, & cognatione sua. Erat enim magnus paterfamilias, ornatus filijs, & fratribus, & diuitijs irretitus, vt absque suorum damno, & scandalo graui abrumpere se non posset, nisi prius de domū sapiēter, & cautè disponeret. Interim verò dum arcani huius negocij caussam, ipsi duo solum in mundo scirent, factum est verbum Domini ad quendam rusticum armentarium, cum boues minaret ad aratrum, dicens. Vade, dic Arnulpho de Maiorta, vt secum ducat te in Clareuallem, quo proximè iturus est ad conuersionem, & tu cum eo conuertere. Audiuit verò vocem, sed neminem videbat; facta autem hac voce, cœpit pauper ille attentius orare, vt si à Domino sermo fuisset, reuelaret iterum auriculæ eius. Et adiecit Dominus secundo loqui ad ipsum, repetens eumdem sermonē. Accepta itaque secunda voce, oraculo venit ad prætaxatum virum, & ait: Verbum mihi est ad te Dominum meum. A quo cū fuisset ductus in partem, procidit ad genua eius, dicens: Obsecro te per Christum Dominum nostrum, vt ducas me ad Clareuallem, vt salues tecum animam meam, & si scire desideras, Dominus pius, & misericors, secreta tua, caussa salutis meæ, mihi reuelare dignatus est. Audiens autē nobilis ille paterfamilias verba ista, miratus est & lætatus valde, acceptumq; hominem conduxit ad seipsum, quem etiam postmodum indiuiduum comitem itineris pariter, & conuersionis habens, habiturus (vt credimus) consortem æternæ retributionis. Explicitis itaque negocijs, pro quibus moram fecerat, venit Clareuallem, tam submissus humilitate, quàm sublimis diuitiarum affluentia, multaq; eidem monasterio de suis facultatibus contulit, sed & alijs nonnullis cœnobijs dona etiam largitus est. Sanctus verò Bernardus de conuersione eius multum exhilaratus, talem de eo in conuentu fratrum sententiam protulit. De conuersione fratris Arnulphi, nec minus admirandus, nec minus glorificandus est Christus, quàm de resurrectione Lazari quatriduani, eo videlicet quod in delitijs tantis clausus, atque sepultus, velut in tumulo iacebat, & quasi viuens, mortuus erat. Huic autem contenti cum gemitu, & lacrymis multis delicta vniuersa, quæ in mundo contraxerat, Beatus Bernardus intuens cordis eius amarissimam contritionem, & ad omne opus bonum spontaneam voluntatem, iniunxit ei vt Pater noster, tribus vicibus diceret, atque in suo proposito deinceps vsque ad mortem perduraret. Quo ille audito, contristatus, respondit: Ne quæso irrideas famulum tuum Beatissime Pater.

In quo te ait irrideo? At ille ait. Ieiunia septem annorum, vel decem non sufficerēt mihi etiam humiliato in sacco, & cinere, & tu mihi præcipis Pater noster tertio dicere, & in ordine perseuerare? Et sanctus ad eum. Ergo ne tu melius nosti, quod te oporteat facere vt salueris, an tibi fortè parum videtur ordinem tenere, & in ipso vsque ad mortem perseuerare? Ille verò respondit. Absit ab anima mea, tam iniqua præsumptio, sed propter Deum obsecro, ne mihi parcas in præsenti, vt melius parcas in futuro, & talem nunc impone pœnitentiam, quatenus post mortem currens ad requiem sine pœna perueniam. Cui Beatus Pater ait: Fac vt locutus sum, & securum te facio, quia deposita mole corporis, mox ad Deum sine molestia peruolabis. Hoc nāque responso quasi diuinitus accepto, confortatus est nimis, adeo vt deinceps nulla tentationum violentia, nulla infirmi-

tatis molestia posset à cursu desiderij sui, quo totus in Deum pergebat aliquatenus retardari. Erat autem circa obseruationes Ordinis, & custodiam cordis solicitus, & timoratus valde, ita vt neminem me vidisse recolam tam studiosum conscientiæ propriæ mundatorem.

Mirabantur omnes, præsertim confessionum auditores, quotidianam instantiam, vel potius importunitatem, qua eos quiescere non sinebat, sicut nec ipse requiescere poterat confitendo, plangendo, plorando, non solum de ocioso sermone, aut signo (si quando illi vel raro surriperet) verum etiam super vana, & leui aliqua cogitatione, quod ceteri hominum exceptis paucis perfectis paruipendere solent, seipsum scrupulosissime dijudicabat, & quasi de crimine arguebat.

Quia verò veraciter scriptum est: Quem diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit, nunquã huic venerabili viro paternæ misericordiæ correptio defuit, semper in ea carnis vitia resecans, & virtutes animæ pullulare, & fructificare faciẽs. Denique per plures annos, vsque ad exitum suum grauib. & diuturnis incommodis flagellatus est, quę omnia non solum æquanimiter tolerabat, verumetiam gloriabatur in illis, sicut in omnib. diuitijs. Factum est quodam tempore dum cõquassatus, & debilitatus esset vsquequaque, ita vt non sine dolore inclinis stare posset, nec propter hoc vnquam omitteret, vt non ad omnem glorię decantationem, profundè, & deuote diuinæ maiestati inclinãdo reuerentia exhiberet, vt vespertinæ synaxis in Ecclesia celebraretur. Ipso verò stante in retro choro, iuxta quendam monachum virum æquè sanctissimum, ecce Angelus Domini apparuit ibi in specie pulcherrimi monachi adolescentis, cuculla indutus niue candidiore, quem tamen iste Arnulphus, minimè videbat. Cumq; more solito ad gloriam Psalmi deuotè esse inclinaret, Angelus Domini apparebat corã eo, & supplicantis caput, suppositis manibus sustentabat, quem cum prædictus monachus collateralis eiusdem fratri Arnulphi cerneret, & ex fulgore vultus, & habitu Angelum esse deprehenderet, lætatus est valde super angelico aspectu, accessitq; vt teneret eum, & deuotè amplexaretur. Cumq; expansis manibus vellet tenere, atque constringere, ille subitò euanescens recessit ab eo, sed subitò iterum apparens, stetit in alio loco.

Videns verò illum monachus denuò, cucurrit ad eum, & simili modo nitebatur apprehendere eum, sed mox Angelo disparente, & protinus alibi reapparente, frustratus est homo à conatu suo. Quod cum pluries factum fuisset, tandem Angelus ex toto disparuit, & qui se videndum obtulerat, teneri omnino non pertulit. Laborabat aliquando athleta Dei Arnulphus doloribus viscerũ, quibus frequenter plurimum arctabatur, & erat languor fortissimus, ita vt deficiente vitali spiritu, quasi vsque ad mortem angustiaretur. Cumq; aliquandiu mutus, & insensibilis iaceret, de vita ipsius desperabatur; & propter hoc oleo infirmorum iniungebatur. At ibi primum respirare potuit, erumpens in vocem confessionis, & laudis dicebat: Vera sunt omnia quæ dixisti Domine Iesu. Quod cum sæpius iteraret, stupentibus qui aderant, & percunctantibus quomodo se haberet, aut quare ista diceret, nihil aliud respondebat, nisi quia vera sunt omnia, quæ locutus est Deus. Quidam aũt ex ipsis dicebant, quod pręacerbitate doloris cerebro turbatus esset, & quasi aliena loqueretur. Quib. ille respondit. Non est ita fratres, sed sano capite, & mente sobria, dico, quia vera sunt omnia, quæ locutus est Dominus Iesus. At illi dixerũt: Et nos hoc verum esse fatemur, sed tu cur nunc ista commemoras? Respondit: Dominus dicit in Euangelio, quia si quis affectibus parentum, & diuitijs mundi propter amorem ipsius renunciauerit, centuplũm accipiet in hoc sæculo, & vitam æternam in futuro, ego itaque vim sermonis huius, in præsenti experior, & centuplum meum iã nunc in hac vita recipio. Si quidẽ immensa doloris istius acerbitas, adeo mihi sapit propter spem diuinæ miserationis, quæ in ea reposita est mihi, vt hac ipsa caruisse me nolim, pro centuplicata mundi substantia, quam reliqui, quod si ego peccator indignus, adeo lætificor etiã in angustijs meis, quo putamus sanctos, & perfectos viros tripudiãt, & exsultant in cõsolationib. suis? vere etenim spiritale gaudiũ, qđ modo est in ipso, cẽties millies exsuperat sęculare gaudium, q nunc est in re. Si quis autem sæculum

lum relinquens, & ad conuersionē veniens, centuplum istud accipere nō meretur, constat profectò quod adhuc perfectè omnia non reliquit, sed ex propria voluntate, quæ est mala propietas, secum retinet aliquid. Hoc illo dicente, mirati sunt vniuersi, ab homine laico, & illiterato, sententiam talē esse prolatam, nisi quod manifestè dabatur intelligi, quia Spiritus sanctus qui eum flagellari in corpore grauiter permittebat, intus suauiter in anima vngebat.

EXEMPLVM XXVII.

Communicans deuotè frater, mirabili modo à capitis dolore sanatur.

FRater quidam nomine Petrus Cocles, cum in adolescentia sua, Clareuallis postmodum futurus abbas, in obseruantia sacris ordinis satageret, quotidie semetipsum exhiberet hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, quoniam omnes piè in Christo viuere cupientes, persecutiones inimici sustinent, permittēte Deo, qui omnia ad salutem electorum operatur, grauissima capitis passione laborare cœpit, quam passionem fortis miles Christi patienter tolerabat, studens semper in dolore gratias agere, & viperam propriæ voluntatis à murmure compescere. Et licet optaret cum propheta, vt ingrederetur putredo in ossib. eius, quatenus requiescere mereretur in die tribulationis, pro eo tamen magis animo grauabatur, quod spiritum in eo promptissimum ad ardua quæq; virtutum caro infirma pro voto subsequi non valebat. Quadam itaque nocte Dominica cum sacris vigilijs interesset, sentiens se præfato incommodo solito amplius stimulari, cogitauit exire de choro, & ire pausatum. Sed mox inspirāte Deo, recogitauit vt propter Dominū vsque ad horam diei primam sustineret, quoniam ipso die intemeratis mysterijs pretiosi corporis, & sanguinis Christi participare debebat. Prima verò transacta, quamuis doloris immensitas non cessaret, proposuit tamen tolerare, nec conuētum deserere vsque post missam maiorem, quatenus sacram posset recipere communionem. Cumq; iam communicaturus ad gradum altaris accederet, & solitam ibidem veniam flexis genibus deuotissima humilitate peteret, ecce repente de vertice eius lapsa est, quasi ingens massa plumbi, quæ illi per medium frontis veniens, & in pauimentum cadens non paruam collisionem fecit. Ille verò eiusdem molis concussionem atque ruinam apertissimè sentiens, sed nullam speciem videns, de tanta nouitate miratus, vehementer obstupuit. Et ò mira clementia redemptoris nostri, quia ante frater iste grauissimos quidem dolores sentiens, sed tamen ob reuerentiam sacramentorū ipsius erat quasi non sentiens, mox vt eadem sacramēta fideli deuotione percepit, ab omni pristina infirmitate eadem hora conualuit, & ita perfectè curatus est, vt nullam deinceps molestiam ex ea sentiret. Ipse verò gratiæ Dei nequaquam ingratus existens, adeo in sancta religione profecit, vt pastorale officiū primum Igniaco, postmodum in Clareualle consecutus, nomen abbatis, vita, & moribus decorauit, subditosq; suos per viam veræ humilitatis perducens, Christi bonus odor Deo esset in omni loco. ex lib. dicto Exordium ordinis Cisterc. & ex Conclaui d'Assignies c. 42. & in Specul. hist. c. 29. lib. 29.

EXEMPLVM XXVIII.

Cibos nimis curiosè discernens frater, nisi emendans, pitantiam Beata Maria impetrare non potuit.

FVit item in Clareualle monachus quidam, qui quamuis homo bonæ voluntatis existeret, corpore tamen delicatus, atque infirmus erat, & propterea in obseruatione medicaminum curiosius, atque superstitiosus. Clemens autem Dominus, qui misericorditer solet errantes corrigere, ipsum voluit ad viam veritatis reducere, taliq; modo visitationem suam simpliciter delinquenti propalare dignatus est. Aspiciebat idem frater in visu noctis, & ecce vniuersitas fratrum quasi ad laudes diuini seruitij celebrandas ad Ecclesiam festinabat. Porrò ad ostium ipsius ecclesiæ stabat illa tam humilis, quam sublimis mater misericordiæ pia virgo Maria, quæ tamquam pretiosi electuarij pyxidem portans, singulis fratribus oratorium intrantibus, singula ex eo cochliaria dulcissima sua manu dignanter tribuebat, & mira dulcedine gustantes reficiebat. Quo viso frater

et illi gratulatus eſt vehemẽter, reputans ſecum quod ipſe cęleſtis illius alimoniæ, ſine obſtaculo particeps fieri deberet. Cũq; ad manum piiſſimæ procuratricis accederet, benigniſſima diſſimulatrix, & verè mitis virgo, repulit eum dicens: Nunquid meo medicamine opus habes? Nonne ſapiens medicus es? & tuimet curam ſolicitè geris? Vade itaque, vade, & tuis medicamentis ſicut volueris vtere, quoniam de his qui curam ſuam ſuper Dominum, & filium meum iactant, cura eſt mihi. Quod cum ille audiſſet, erubuit, & petens indulgẽtiam promiſit ei, quod ſe amplius de ipſo nõ intromitteret, ſed totam vitæ ſuæ curam Deo, & ſibi committeret. At quam ſponſionem, generale refugium omnium Chriſti annorũ ſatisfactione accepta, benigniſſimè pœnitenti veniam, & gratiam indulſit, & medicamenti ſalutiferæ pitantiæ pabulum impertiuit. Guſtata ergo benedictione cęleſtis antidoti, protinus à ſua teneritudine, & infirmitate frater ille cõualuit, & abdicatis omnibus medicamentis, & delicatioribus alimentis, ad communes cibos ſe transtulit. Ideoq; cooperante gratia Dei, in breui decorem, & fortitudinem cum ſalute corporis, & animæ pariter induit. lib. 7. Specul. hiſt. Vicent. c. 108.

EXEMPLVM XXIX.

Furari ſolitus nouitius, guloſus à dæmonibus gallinam aſſam offerentibus extractus deprehenditur, à dæmone poſſidetur, furit, & moritur.

CVm adhuc nouitius eſſet deuotus frater Achardus, venerabilis Abbas Bernardus, quadam die intrauit ad conſolandos nouitios ſuos, ſicut frequenter facere ſolebat. Terminato autem ſermone, prædictum Achardum, cum alijs duobus nouitijs, traxit in partem, & præmonuit eos, in ſpiritu prophetico loquens ita: Futurum eſt (inquit) vt nouitius ille (deſignauit autem vnum ex nomine) ante diem craſtinum furtiuè recedat. Vos itaque vigilate, & eſtote parati, & fugientẽ cum rapinis, eum fugere non ſinatis. Quo audito, mirati ſunt, & cum ſilentio præſtolati ſunt exitum rei. Profunda verò nocte, duo ex illis cum fugitiuum in lecto firmiter dormientem aſpicerent, tunc & ipſi dormire cœperunt, verumtamen Achardus, quia certiſſimè credidit verbum à ſancto Patre prolatum, haud poſſe irritum fieri, ſomnolentiæ ſpiritũ, qui ei moleſtiſſimus erat, virili cõſtantia repellebat. Nunc .n. frontem, nunc tempora fricando, modo pilos capitis, & barbæ vellicando, modo manus, & faciem lotitans, nunc ad locum de loco ambulando, ſe excitans, tandem fallaciæ ſomnum quo premebatur euicit. Cumq; prope eſſet, vt ſignum ad vigilias pulſaretur, ecce duo quaſi giganteæ magnitudinis æthiopes nigerrimis cappis induti, per oſtiũ domus viſibiliter ingrediuntur. Is verò quis precedebat, gallinam aſſatam in haſtili portabat. Porro in ipſo vero, coluber ingens per caput & caudã infixus erat, & eamdem gallinam hinc inde cingebat. Cum tali itaque pompa, accedunt ad lectum falſi nouitij, & gallinam fumantem narib. applicant dormientis, quo ſtatim expergefacto dæmones egrediuntur, & quid intus in corde eius inuiſibiliter actitaret, horendo hoc viſibili ſigno demonſtrauerũt. Cumq; euigilaſſet, miſer ille continuo ſurrexit, & veſtimentis onuſtus poſt dæmones exijt veniẽſq; ad oſtiũ armarij, quod erat in clauſtro, machinamentis ſuis moliebatur firmatum effringere, ac ſecum tollere libros. Porrò prædictus Achardus, celerrimè ſocios excitat, & prophetatam apoſtatæ fugã ſignis ac nutibus inſinuat. Itaque recedentem pariter inſequentes, reperiunt illũ peſſulum oſtij concutientem. Quos vbi ille perſenſit, ilico datis ſaltibus euolat, & præcipiti curſu per oſtia pomerij ruens, murorũ tandẽ ſeptis retinetur, atque reducitur. Die autem facto, cum malorum impœnitens reſipiſcere nollet, quia iam datus erat reprobum ſenſum, dimiſſus eſt tandem vt abiret in locum ſuum. Eodem verò die arreptus à dæmone dementiam incurrit, & vſque ad mortem fuere non ceſſauit.

EXEMPLVM XXX.

Pœnitentiam duriſſimam quidam eremita circa Treuerim nudus incedens peregit.

CVm in partibus Germaniæ, idem Dei ſeruus Achardus, pro conſtruendo cœnobio, quod in territorio Treuerorum ſitum

situm claustrum nominatur, aliquãdo moraretur, cælitus concessum est ei videre, & alloqui hominem sanctum, hominem vere diuitem, magnum quendam solitarium, qui in partibus illis multo tempore per montes & siluas sine tecto, & vestimento pro Christi nomine nudus oberrans, herbis agrestibus, & earum radicibus morituræ carnis vitam sustentabat, & æstatis ardores, hiemisq; asperrimos algores incredibili patientia tolerabat, ita vt quadam vice, cum brumali tempore gelu solito amplius inhorruisset, & nix multa valde de nubibus flueret, & ipse non habens quo glaciem niuis, & frigoris huius fugeret, sed in terra nudus iacens, non modica spissitudine niuis totus operiretur, nullumq; indicium corporis eius illic esset, excepto quod virgula fumantis anhelitus ob ore procedens, superiniectam niuem aliquantulum reliquabat. Huius beati viri admirandas virtutes, & humanæ fragilitatis modũ excedentem patientiam, Dominus Achardus nouitijs suis referebat, quib. rudimenta tyrocinijs ipsorũ magnificè roborabat, atque in amorem virtutum non mediocriter accendebat.

EXEMPLVM XXXI.

Discordia cuiusdam magna dans occasionem quidam sanctus Episcopus, acerbas purgatorij pœnas exsoluit, & quidam è purgatorio liberatur propter liberalitatem.

BAlduinus quidam diues in sæculo, doctrinam Reuerendissimi Patris Bernardi secutus, spreuit vniuersas mundi pompas, & voluptates, & in Clareualle viuere cœpit. Cum autem iam non soli sibi viueret, sed etiam multis alijs verbo, & exemplo prodesset in salutem, vocante Deo Pisanæ Ecclesiæ (quæ est Metropolis Thusciæ) Archiepiscopatum sortitus est. Consecutus verò amplæ huius dignitatis eminentiam, tanta spiritalis sapientiæ lucẽ refulsit, tantaq; auctoritate, ac spiritus libertate officium suum exercuit, tanta nihilominus mansuetudine, verum se monachum in pontificali culmine demonstrauit, vt non solum Cistercienſis Ordo verum etiam vniuersi fideles intra Italiam gratularentur, gratias agentes Deo, qui splendidissimam hanc columnam, & fulcimentum incõcussum sanctæ Ecclesiæ suæ, temporibus ipsorum concessit. Sed quoniam in rebus humanis, nihil ex omni parte posse beatum esse plangimus contigit instigante diabolo, vt propter ipsum inter Pisanos, atque Lucẽses populos, graue & periculosum bellum exoriretur, quod etiam post obitum ipsius, contensione partium inflammata, atque protelata, per aliquot annos durauit, & vix tandem ad pacis concordiæq; vinculum reuocari potuit. Quæ fuerit occasio huius dissensionis, nihil interest referre, hoc solum dicimus, damnosum & pęnalem tanti Pontificis animæ bellum illud extitisse, sicut diuina reuelatione declaratũ fuit. Post dormitionem nempe huius Beati pręsulis, aliquanto tempore elapso fuit in insula Sardiniæ, sacerdos quidam honestæ conuersationis, qui etiam sibi præerat, & cuidam Ecclesiæ parochiali, erat autem Ecclesia extra villam ædificata, atque ab omni hominum habitatione remota. Quadam itaque die, cum missam celebraret hora perceptionis inuenit hostiam sacram super corporale fractam, atque in duas partes à seipsa diuisam, quam ante consecrauerat integram, & sanam. Quod vbi conspexit, turbatus, & anxius, cum metu, & admiratione sacrificium consummauit. Expleto autem mysterio, ceterisq; dimissis, solus ibi remansit. Cumq; tristis esset pro signo quod acciderat, egressus foras venit, & stetit ad Orientalem plagam eiusdem Ecclesiæ, dorso adhæreres parieti templi, & facie versa ad orientem, qui dum ita positus, ibidem aliquamdiu staret, & de re quæ sibi euenerat, timidè & solicitè cogitaret, infremuit spiritu, & inhorruerunt subito pili capitis eius. Tunc irruente in eum, nescio qua virtute externa, ita defigi, atq; arctari cœpit, vt nullo modo posset se mouere. Et ecce apertis oculis vidit innumeræ multitudinis turbas equestres, & pedestres corã eo citatis gressib. trãseuntes, erãt aũt in eis hoĩes promiscui sexus, diuersę ętatis, & cõditionis, in quib. & multos deprehẽdebat, quos viuẽtes in carne, ante cognouerat. Vnus ergo ex eis ipsi presbytero, quõdã notus & carus, ad eũ accessit, & fixo gradu cœpit familiariter cũ eo lo-

eo loqui. Percunctante verò presbytero, quænam esset, aut quid ageret, seu faceret tanta turbarum infinitas? Respondit: Animæ hominum sunt carne solutæ, quæ omnes pro varietate culparum, varijs subditæ pœnis, ita semper discursu reciproco longè lateq; vagantur, hinc inde in mundo. Quædam autem ex eis ocius, quædam tardius liberandæ sunt, quarumdam verò pœnæ insolubiles permanent. Dum hæc ille loqueretur, respiciens presbyter vidit supradictum Episcopum, demisso vultu coram se prætereuntem, tamquam districti iudicis, sententiam patienter ferentem. Viso ergò eo, sacerdos vehementer obstupuit, & cum terrore magnæ admirationis exclamauit, dicens: Væ mihi misero peccatori, quid est hoc quod video? Nunquid iste est Dominus noster Balduinus, Pisanus quondam Archiepiscopus, de monasterio Clareuallis assumptus? Respondit is qui loquebatur ad eum: Ipse est verè. Et presbyter ait: Hiccine ergo tantæ professionis monachus, & tantæ perfectionis Episcopus, deputatus est pœnis, quem vos sperabamus iam in cælo gaudere cum Angelis. Ille verò respondens ait. Pro certo scias, & nullatenus dubites, quia ipse est vere sanctus, celsiq; meriti pontifex, & magna erit gloria eius coram Deo. Sed quoniam propter ipsum, inter Pisanos atque Lucenses populos, diuturnum iam bellum versatur, propterea differtur à requie, donec inter illos ad pacem discordia reuocetur. Post hoc, apparuit eidem presbytero columna quædam iubaris immensi, cuius claritas vltra communem solis splendorem coruscare videbatur, de cælo vsque ad terram porrecta, per quam anima quædam angelico ductu, ad sidera contendebat. Sciscitante verò presbytero, quidnam hoc esset? Respondit alter; Ipsa est anima Constantini quondam Iudicis, & Domini Turritani, hæc autem per nouem annos ventis, pluuijs, & algoribus semper exposita, à die exitus sui vsque nunc in stillicidio domus suæ constitit, ibique suorum excessuum pœnas luit. Sed quia misericors, & liberalis in pauperes extitit, & iudicium iniuriam patentibus fecit, insuper etiam de malis quæ commisit, confessa, & pœnitens à corpore exiuit, idcirco misericordiam à Deo consecuta hodierna die meretur ab omnib. malis liberari, & ab omnibus bonis satianda, ad æternam beatitudinem introduci. Hæc & multa alia sacerdos ille vidit, & audiuit de secretis alterius vitæ. Inter quæ etiam dictum est ei, quod eodem anno esset moriturus, id quod subsecuta mors eius, verum esse cóprobauit. Sic omnipotens Deus, innotescere voluit dilecti sui Pontificis animam quamuis sanctam, quantulacumque tamen rubigine culpæ fuscatam, non potuisse regnum puritatis intrare, nec fulgorem meridianæ lucis, in qua cælestis sponsus cubat intueri, donec ipsius gratia expiata, & pax inter dissidentes confirmata esset. eod. lib. Exordiali Ordinis Cist. c. & in Conclaui d'Assig. c. 39.

EXEMPLVM XXXII.

EsKillus postea Dacorum Archiepiscopus, deinde monachus Cistercienses, quem B. Virgo quod non legisses Aue Maria, durius increpauit.

Vir magnificus, & cum omni reuerentia nominandus, EsKillus, quondam Dacorum Archiepiscopus, postea verò humilis Cisterciensis ordinis monachus, cum adhuc esset adolescens annorum duodecim, transmissus est à parentibus causa studij, in Saxoniæ nobilissimam ciuitatem Hildeshemensem, vbi tandem in grauissimam incidit valetudinem. Cumq; diu lecto decumberet, tandem omnium membrorum, & sensuum officio destitutus est, ita vt ferè mortuus putaretur. Exemptus ergo carnis sensibus, ductus est in spiritu ad quandam mansionem, totam interius tamquam clibanum ardentem, Ad quam cum proprius accedens, curiosius inspicere vellet, subito erumpens vapor incendij apprehendit incautum moxq; in illam fornacem flammiuomam traxit initium. Qui dum protinus ardere cœpisset, iamq; nihil nisi mortem, & ignem æternum sibi superesse cogitaret, ecce miserante Deo apparuit ei in vno diuersorij latere meatus quidam quasi tramitis angusti, de ostio ad ostium ducens, qui etiam flammis vacuus esse videbatur, quem cernens, & spe euadendi animatus, conatu quo potuit repens, ad locum illum refrigerij peruenit & per illum ad ostium tendens, celeriter exijt,

exijt, & fugit palpitans & tremens. Moxq; palatium quoddam regale, & amplum reperiens, & illud ingrediens, vidit reginam cęlorum in throno gloriæ residentem, ad quã pauidus accedens, flagitabat obnixè vt sui misereretur.

Quem protinus illa designanter prospiciens, atque minaciter alloquens, quod ausus fuisset in conspectu eius apparere, mandat quantò citius egredi, & cruciandum ad ignem reuerti. Porro inter alios matri misericordiæ assistentes, apparebant ibi tres viri venerabiles, sanctus Episcopus Hildeshemensis, Decanus, & alius quidam nescio quid gerens officij in eadem ecclesia. Hos itaque intuens, & recognoscens, lacrymabiliter deprecabatur, quatenus pijssimæ Dominæ, pro ipso supplicare dignarentur. Quod cum deuotissimè facerent misericordissima dissimulatrix respondit eis, dicens: Quid est, quod rogare præsumitis, pro isto adolescente vanissimo, meo conspectu indigno? Hic enim peruersus, & lubricus nunquam honorauit me, nunquam salutationem meam mihi, vel vna vice repræsentauit.

Cumq; instarent vt delicta iuuentutis & ignorantiam eius, solita pietate dimitteret, & ipse se de cetero emendaturum promitteret, accessit iterum tremebũdus adolescens, eam, dicens: Miserere mei pijssima Domina, quia paratus sum amodo tibi vsque in sempiternum seruire, & te super omnia post Deum, venerari, quod si genitor meus illam calamitatem meam agnosceret, maxima auri pondera pro mea liberatione libenter impenderet. Talia itaque dum lamentabili voce depromeret, mater misericordiæ serenata facie respiciens eum dixit: Quid igitur? Putas ne quia valeas te ipsum apud me condigno pretio redimire? In hoc enim fortasis placare me posses, si cõgruum mihi prętium pro tua redemptione persolueres. Tum ille, non modice exhilaratus in verbo isto, fiducialius accessit dicens: Etiam atque etiam clementissima Domina, ego me optime redimã, & quidquid mihi dignatio tua præceperit, libentissimè faciã, tantummodo esto mihi propitia, nec in ignem amplius cruciandum remittas. Cui virgo beata respondit: Volo igitur, vt de quinque generibus annonæ, quinq; modios mihi non negligas reddere. Quo ille audito, gratanter accepit, respondensq; allacriter dixit: Carum est mihi carissima Domina, quod imponis, & ego mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superefluentem, dabo in horreum tuum. Quod cum in fide sua, firmiter promisisset, datis fideiussoribus prædictis intercessoribus, dimissus est; atque Beatæ Mariæ virginis intercessione, ab igne ereptus est, & ad pœnitentiam agendam vitæ amissæ restitutus. Redditus itaque sibi, confestim aperuit oculos, surrexit, & sedit in lectulo. Moxque in iubilum erumpens, clamauit cum gaudio magno, dicens: Benedictus Deus, ego liberatus sum, & amplius non ardebo. Gratias ago tibi sancta Maria, quia de incendio liberasti me, & amplius non ardebo. Videntes itaque qui aderant illum de mortis ianua reuocatum, cum gaudio gestientem, atque clamantem, sciscitabantur ab eo tantæ lætitiæ causam.

Ipse verò per multum temporis spatium dicere nil valebat, nisi tantum, Deo gratias, quia amplius non ardebo. Et cum sæpius illud repetijsset, conuersus tandem ad astantes, quid vidisset per ordinem indicauit rem. Porro in prædicta visione significatum est ei, quia prædicti tres venerabiles viri, quos intercessores habuit cum adhuc in carne degeret, eodem essent anno de corpore migraturi, quod & factum est. Processu verò temporis, cum præfatus adolescens ętate, pariter & sapientia cresceret, assumptus esset ad regimen Lundensis Ecclesiæ, quæ est Metropolis Daciæ, non immemor voti, sui nactus opportunitatem de remotis Galliarum partibus, vbi fontem religionis esse cognouerat, nõ solum quinque, sed etiam plures spiritualis professionis conuentus euocare curauit, inter quos etiam duo de ordine Cisterciensi obtinuit: vnum de Cistercio, alium de Clareualle. Postquam autem audisset famã sancti Bernardi, non contentus ipsum videre in filijs, expositis periculis se, & suis omnibus, Clareuallem venit persona humilis, atque sublimis, vbi cum magna deuotione faciens dies non paucos, tunc quidem cum sancti Bernardi benedictione, in patriam reuersus est. Sed post audita morte Beati Bernardi, relictis omnibus, atque alteri commisso Episcopatus officio, exsul deuotus Clareuallem venit, atque habitum ipsum

sum Religionis accepit, vbi quanto secretius ab omnibus negotijs vacauit, tanto deuotius diuinis obsequijs intendere curabat, orationibus vacare, pro peccatis præteritis myrrham contriti cordis Deo offerre, & gratiam supernæ benedictionis sollicitus implorare. Eod. lib. quod dicitur Narratio Ordinis Cisterciens. ex Conclaui d'Assignes cap. 40.

EXEMPLVM XXXIII.

Moriturus Alquirinus diligens peregrinorum, & pauperum ægrotantium curator, mirabiliter à Domino consolatur.

FVit in cœnobio Clareuallensi monachus quidam, professioni suæ morum integritate concordans, Alquirinus nomine, vir religiosus atque spiritualis, sobrius in victu, humilis in vestitu, & durus admodùm castigator corporis. Ita namque circumcisus, ac tẽperatus erat in his quæ ad vsũ corporis pertinere videbantur, vt omni voluptate, & vanitate depulsa, ipsis necessarijs, etiã parcissimè vteretur, licet occasio certũ limitem excedendi se ei frequẽter ingereret. Erat n. peritus in arte medicinæ. Et quamuis magnates, & nobiles terræ, opera eius incessa iter expectarent, & inuitum, & renitentem per diuersa loca distraherent, ipse tamẽ super egenos, & pauperes intelligens, magis omnimodæ eorũ curationi sollicitudinem impendebat. Nec modo ipsorum ægritudines, liuoresq; curabat, sed & languentium putridas carnes & sanie defluentia membra ita dignanter, ita diligenter proprijs manibus contrectabat, vt Christi vulnera fouere putaretur. Et verè sic erat. Vnde & ipse Dominus, famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, & ad opus ministerij huius mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice, vidit hujusmodi visionem in Clareualle. In primis audiuit quasi quendã præcursorem cælestem, præconia voce clamãtem, & dicentem: Ecce Iesus Christus venit, surgite, occurrite cito obuiam saluatori. Cũq; omnes certatim ad videndum Dominum properarent tunc & ipse cucurrit, & stetit in ostio claustri, per quod venturus esse sperabatur. Itaque ingrediente Domino, accessit, & adorauit eum, flagitans vt acciperet benedictionem, & misericordiam à Deo salutari suo. Qua percepta, cępit eum attentius intuere, & miro pietatis affectu compatiebatur ei. Siquidem apparebat ei, tamquam dolens atque infirmus confixus clauis, & lancea perforatus, ac si eadem hora de cruce depositus esset, ita vt sanguis vbertim de plagis recentib. emanaret. Porro ipse Dominus, linteolos mundos, quasi corporalia tenens, eisdem vulnerib. imprimebat, & cruore deterso, in terram proijciebat, quos frater ille cum summa veneratione recolligens, ac multa deuotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ, in sinu suo repositos conseruabat. His, & huiusmodi reuelationibus, frequenter à Domino recreatus, non cessauit vsque in finem, operari bonum ad omnes, maximè autem ad peregrinos & pauperes ægrotantes. Quam vero rigidus in pœnitentia seruanda, quamque districtus castigator corporis sui fuerit, ex hoc satis apparebat, quod cũ indigentibus cunctis, cum feruore caritatis operã impenderet, se solum in huiusmodi cura excipiebat, licet enim valitudinarius esset, & debilis corpore, nũquam tamen acquieuit carnalem sibi impendere medicinam, Sed totum se Deo committebat, quoniam ipsi cura est de nobis. Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici, nec posse monachum spirituales à Domino consolationes percipere, qui circa consolatiunculas carnis suę tenere solicitus, gustare, & videre negligit quã suauis est Dominus. Cursu itaque vitæ suæ laudabiliter peracto, cum iam tempus instaret, quod pro laboribus, & sanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet, infirmitate correptus ad extrema peruenit. Cumq; venerabilis abbas Pontius ad eum gratia visitationis venisset, quæsiuit ab eo quid ageret, vel quomodo se haberet? Ille vero respondit: Bene carissime pater, bene omnino mecũ agitur, quia vadens vado ad Dominum meum. Quomodo ergo (inquit) corporalẽ molestiã ægre non toleras, & mortis angustias non formidas, Ego (inquit) omnia tranquilla, omnia lęta considero, quia iam præuentus sum à Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mœrorem à corde, & omnem pene dolorem à corpore tu-

lit.

sit. Respondens itaque Abbas, dixit ei: Obsecro te dilecte mi frater, vt propter Deum dicas nobis ad ædificationem nostrā, si tibi diuinitus est aliquid reuelatum. Tunc ait illi: Modo antequam huc intrastis, apparuit mihi misero, & indigno Dominus Iesus Christus, qui propitio ac sereno vultu me intuens, ac signa Beatissimæ passionis suæ ostendens, ait: Ecce peccata tua deleta sunt à facie mea, veni ergo securus, veni & vide, & deosculare vulnera mea, quæ tantum dilexisti, & toties confouisti. Tali ergo promissione firmatus, mori non timeo, quia posita est hæc spes mea in sinu meo. Et scitote quia proxima nocte, ante vigiliam beati Martini migraturus sum, dū opus Dei celebrabitur in Ecclesia; & tali hora defunctus est.

EXEMPLVM XXXIV.

Contritus pro peccatis deuotus frater, repetitis vicibus mirabiliter à Domino consolatur.

FRater quidam dum pro peccatis suis, quibus Deum nimis offenderat pauidus, & anxius, tota die contristatus incedebat & fletibus ac lamentis finem imponere recusabat, sciens nimirum confessionem oris, absque contritione cordis ad promerendam veniam minus sufficientem coram Deo iudicari. Cumq; volumen timoris Dei, in quo scriptæ sunt lamentationes, & væ, salubri amaritudine ventrem conscientiæ eius aliquamdiu amaricasset, diuina tandem aspirante gratia, membrana caritatis Dei, in qua scriptum est carmen, facta est in deuotione cordis eius, tamquam mel, dulcis. Cœpit namque primitias quasdam laborum suorum prægustare, & experimento discere, quoniam sacrificium spiritus contriti, & humiliati cordis Deus non despicit. Nam cum in tanta amaritudine, quam prædiximus continuè conuersaretur, nocte quadam vidit in visione Dominum nostrum Iesum Christum, tamquam sacerdotalibus ornamētis indutum, missam celebrantem. Quoties verò iuxta ritum sacrificij, se ad populum conuertebat, tollens in manibus suis calicem de altari, cunctis qui aderant vt dandum offerebat. Porro in ipso calice, nihil aliud erat quam tantummodo lacrymæ quibus Beata Maria Magdalena, pedes eius in domo Simonis flendo, & pœnitendo rigauerat. Cumq; prædictus frater, circa pedes Domini positus, ista videret, percunctatus est eum, dicens: Obsecro te Domine, vt quid ostendis nobis calicem istum cum lacrymis quæ in eo sunt? Vt videant (inquit) & sciant vniuersi, quantum mihi placet contritio cordis, & pœnitentiæ luctus, qui ad exemplum pœnitentium, tamdiu seruaui lacrymas huius peccatricis ad pedes meos flentis, & pęnitentis. Quanto ergo diuinæ maiestatis acceptabiliores esse lacrymas, pœnitentiæ didicerat, tanto magis incitabatur, & inflammabatur spiritus eius in ipso, ita vt legendo, psallendo, meditando; nihil aliud quæreret, nihil aliud intenderet, nisi vt mentem ad lamenta formaret, & compunctionis gratiam in se excitaret, sciens quoniam regnum cœlorum vim patitur, & violenti talibus armis diripiunt illud. Addidit autem Dominus adhuc consolari seruum suum, qui malorum suorum pęnitudine in frixorio disciplinæ continuę macerabatur. Vidit namque in visu noctis se quasi in lacū profundissimō fluctuantem, ac periclitantem.

Cumq; iam euadendi spes nulla esset, subito affuit adiutor in oportunitatibus, Dominus noster Iesus Christus, nudis pedibus ambulans super aquas, qui cum ad eum venisset extractum de aquis, dignanter leuauit miserum in sinum suum, ac posuit in prato iocundissimo viriditate amęno. Considerans autem frater ille, tantæ dignationis gratiam, procidit ad pedes Domini Iesu, & præ immensitate lætitiæ gestiens animo; cœpit insatiabili pietatis desiderio sibi astringere, ac deosculari pia vestigia saluatoris. Cumq; euigilasse, sagaci discussione examinās, lacum in quo submersus fuerat, profundum vitiorum, sinum gratiæ in quem dignanter leuatus est, remissionem indulgentiæ, pratum floridum in quo transpositus est, æternæ quietis viriditatem interpretatus est. Et propterea tota mente conuersus ad Dominum, tamquā pręteriti labores ipsius parui fuissent, in anteriora se extendere cępisset, ieiunijs, vigilijs, orationibus continuis lacrymis, & gemitibus inenarrabilibus à Domino postu-

postulans, quatenus indulgentiæ ipsius largitatem, in visionis imagine sibi præostensâ, dulci gratia in rei veritate experiri mereretur, & hoc ei aliquantis indicijs diuina pietas insinuare dignaretur. Dominus verò virtutum omnium distributor, & earum moderator, cum laborantem continuo in gemitu suo, & panem doloris assiduè comedentem consolari decerneret, quadam nocte desiderio eius quod supra diximus, valde affectus dũ fratrum vigilijs interrerat, Ecce subito psallens, & orans, venit in mẽtis excessum, & vidit. Et ecce persona quædam nouaculam acutam, & quasi insensibilẽ leuiter ac suauiter ducens per caput ipsius, in momẽto, in ictu oculi, veluti rasit ei barbam, collum, & coronam, diuinę bonitatis indulgentiæ bonitatem signo hoc flenti, & suspiranti declarans, verumtamen paucos pilos in vno tempore deserens, vt reor negligentiarum, sine quibus ista vita non ducitur homini denotauit. His & huiusmodi consolationibus idem frater sæpius releuatus, inspirante Domino didicit in spe veniæ respirare, & de perceptis beneficijs gratias agens, ad ampliora suspirare.

EXEMPLVM XXXV.

Communicans frater asperè correpto fratre inconsolato, amaritudinem pro dulcedine in ore sensit.

Frater quidam in sanctæ religionis obseruantia feruens, & sollicitus, dum aliquando Dominica die secundum consuetudinem Ordinis, corpori & sanguini Christi participasset, visum est illi tunc, & per totam deinceps diem, quód fauum mellis dulcissimum in ore teneret. Sequenti quoque Dominica dum Eucharistiam similiter percipisset, per continuum triduum similem expertus est gratiam. Tertia verò Dominica, dum diuinam nihilominus alimoniam reaccepisset, tota iam hebdomada semel indultam suauitatem sentire promeruit. Ex tunc ergo deinceps hanc panis vitæ dulcedinem multipliciter ex multo tempore sensit. Factum est autem, vt aliquando quempiam de amicis suis pro culpa sua obiurgans, iustæ inuectionis mensuram supra modum excederet, nec tamẽ antequam diuinorum sacramentorum munus ab altari sumeret, exasperatam fratris conscientiam per satisfactionem lenire curauit. Vnde factum est, vt hostiam pacificam fratre necdum pacificato percipere præsumens, pro mellea spiritualis dulcedine suauitatis, qua antea refici & recreari consueuerat, super fel, & absinthium amarissima amaritudinẽ fauces suas infectas, tremebundus horreret. Quocirca reatum suum ad memoriam quantocitius reducens, & pro culpa minus discretæ inuectionis, humilima satisfactione pœnitentiam agens, Apostolicam illam sententiam de cetero sollicitus obseruare curauit, in qua ait: Vos qui spirituales estis, huiusmodi corripite in spiritu lenitatis. Attendant quæso illud exemplum quicũque æmulatores Ordinis sunt, quicumque zelo iustitiæ accensi, feruent spiritu, ne verba forte iustæ correctionis, in arma vertãt furoris, & emẽdationis poculũ quod fratrib. propinare conantur, tam sibi, quam alijs, per indiscretionem in perniciem trahant, dum & seipsos per iram dilacerant, & quos emendare debuerãt, dum exasperant, exulcerant, & ad excusandas excusationes in peccatis prorumpere compellunt.

EXEMPLVM XXXVI.

Spectaculis nimium deditus iuuenis, crebris ictibus inuisibili quadam manu percutitur.

Delicatus quidem adolescens aduertere nolens, ideo ferias à clericis, & sanctis patribus institutas, vt vacarent, & viderent quoniam ipse Dominus est Deus, non vt scaccis, aleis, aut quibuslibet diabolicis nugis intenderent, solebat frequenter cum coæuis, & sodalibus suis, spectaculis, & ludis varijs diem perdere. Quadam igitur vice, cum ad aliquam domum iocãdi causa multi confluerent, vt theatricis plausibus, & lusibus diem ipsum solito more consumerent. Accessit etiam illuc præfatus adolescens, vt & ipse pasceret hædos suos, de spectaculo vanitatis. Erant autem illic aleatores quidam, cum aleis ludentes, quos vt melius ex alto prospiceret, super mensam ibidem positam pronus accubabat. Et ecce facta est super eum subito quasi manus hominis, ipsum inuisibili flagello diutius cædens, quæ caput illius, & hume-

humeros, & dorsum totum veluti pila desuper feriente, crebris ictibus tundebat. Ipse verò iacebat immobilis, quidq; faceret, & quo se verteret, ignorans. Volebat enim præ nimia doloris angustia, in vocem clamoris, & planctus erumpere, sed præ pudore propter frequentiam circumstrepentis populi non ausus, ne velut insanus reputaretur, molestiam verberum ægerrimè ferebat.

In semetipsum verò reuersus, & mortem quasi iam imminentem præ oculis habens, arguebat se, in conspectu Domini gemens, & in amaritudine animæ suæ dicens: Eia mi Domine, nunc inuenerunt me peccata mea, & ecce iam morior, & ad inferos cum dolore descendo, carnes pœnitentiæ fructu. O pater misericordiarum Deus meus, si respiciens videris afflictionem peccatoris, in angustia constituti, & me licet indignum de præsenti periculo misericorditer eripueris, promitto quod non ero ingratus beneficijs tuis, sed continuò spretis cunctis quæ sunt mundi, seruum me tibi tradam sempiternum. Dum hæc & his similia in corde coram Domino loqueretur, facta est vox ad ipsum, dicens: Si Clareuallem conuersionis gratia adire volueris, & in anima, & in corpore saluus eris. Ad quam vocem respirans, & à Domino se visitatum intelligens, ilico respondit: En trado me seruum Deo, & domui Clareuallis. Adhuc eadem verba in corde voluebat, cum mox recedente flagello, totus etiam dolor euanuit. Sentiens autẽ factam in se misericordiam, continuò non acquieuit carni, & sanguini, etsi equitatura ad manum fuisset, ne vnius quidẽ horæ morulã sustinuisset quin incontinenti votum quod vouerat persoluisset, neque enim carnalem illa cogitationem admisit vt domum rediret, parentes & amicos consuleret, domũ, familiamq; disponeret, redditus, agros, censusq; locaret; sed omnia hæc abrumpens potius, quam soluens, & cuncta hæc propter Christum arbitratus vt stercora, eadem die cõparata equitatura, in crastinum summo mane iter arripuit, à facie sęculi tamquam à facie leonis fugiens, vt maneret in solitudine. Feruentissimo itaque desidero veniẽs Clareuallem (quę prius vallis absinthealis dicebatur) fratribus quoque modum, & ordinem suæ conuersionis exponens, tanto iucundiori caritate susceptus est, quanto per hęc indicia Domino vitam, conuersionemq; suam placere, fratres illi humiliter præsumebant. Susceptus itaque & probatus, Domino quoque donante fidelis inuentus, veterem hominem cũ suis actib. exuit, & nouum qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis, induens, tanta instantia Cisterciensis ordinis arduos labores, vsque in finem vitæ complexus est, vt cunctis sanctissimam eius conuersationẽ intuentibus, liquido pateret primam illam conuersionis eius vocationem, vere ab illo fuisse, qui eos quos amat arguit, & castigat, omnemq; filium quem recipit, paterna pietate flagellat.

EXEMPLVM XXXVII.

Obediens frater in nocte Assumptionis in Grangijs extra monasterium manens, mirabili deuotione à Deo donatur.

INstabat aliquando, sacratissima sollemnitas Assumptionis, si rite memini, intemeratæ & immaculatæ Virginis Dei genitricis Mariæ, & fratres Grangiarum Clareuallis ob reuerentiam tantę diei ad abbatem festinabant, verum in vna ex his Grangijs quæ viciniores erant, fuit conuersus quidam religiosus ac timens Deum qui & si pro simplicitate sua perfectiora quæque sacrę religionis apprehendere nequibat, bonæ tamen voluntatis, & deuotionis existens, pijssimam Dei genetricẽ Dominã nostram sincero venerabatur affectu. Cum aũt magister Grangię ordinaret, quisnã ad Abbatiam ire deberet, vel qui ob tutelam domi remanerent. Inter ceteros qui remansuri erant, eidem fratri cura custodiendarum ouium commissa est. Quam commissionem licet ægerrimè ferret, quoniã sperabat, & multũ desiderabat diuinis hymnis, & cantilenis spiritalibus interesse; quas in honorem reginæ cæli à sancto illo conuetu deuotissimè persoluendas fore sciebat, nihil tamen ausus contradicere, obedientissimè paruit imperanti. Vnde accidit vt deuotio sancta quã mente conceperat, quamq; per inquietudinem terrenæ occupationis, quam obedientia iniunxerat perdere timebat, eadem obedientia promptam volunta-

luntatem ipsius remunerante, velut ignis scintillans, & æstuans in præcordijs eius magis, ac magis dilatata feruentior efficeretur. Nocte itaque sacratissimæ celebritatis, dum sollicitas excubias, super gregem suum in pascuis quiescentem seruaret, factum est vt sonitus signi matutinalis, quo fratres ad diuinas laudes persoluendas in cœnobio excitabantur, quodque ob conticinij silentium procul audire poterat, aures ipsius reuerberaret. Tum verò concaluit cor eius in ipso, & in meditatione ipsius, exarsit ignis cogitantis sanctæ illius multitudinis frequentiam, qualiter sincero affectu pijssimæ matri misericordiæ cœlestis harmoniæ laudes in commune persoluerent, seu qualiter singuli quique apud se in secreto suo eiusdem B. Virginis patrociniũ, votis & suspirijs implorarent. Protinus ergò exsurgens, tantæq; deuotionis pro modulo suo particeps effici cupiens, versus illam plagam cœli qua monasterium situm erat, vultu, & animo intentus stabat, dehinc consuetudinarijs precibus quæ conuersis vice matutinarum statutæ sunt, quanto potuit deuotius expletis, cum in paupere armariolo cordis sui enixius quæreret, quid precis, seu quid laudis Dominæ nostræ offerret, vnde protelatas, & in longum valde productas fratrum vigilias aliquo modo recompensare potuisset, nihil aliud præter salutationem eiusdem piæ Dominæ, quam vtcumque didicerat, se scire inuenit. Hanc itaque tanquam verbum consummans & abbreuiatum, in quo plenitudo totius deuotionis inueniri posset assumens, & oculos ad cęlum dirigens, venias venijs, suspiria suspirijs, salutationes salutationib. superaddidit, in tam religioso negocio, reliquum noctis, & diluculi partẽ sine tedio transegit. Denique quod non frustra in gemitu suo laboraret, nec incassum misericordiam à matre misericordiæ quæsierit, Dominus Reuerendissimo Abbati Bernardo per spirituum reuelare dignatus est. Qui diuinis hymnis expletis, cum in conuentus fratrũ ob tantę sollemnitatis prerogatiuam commendandam, sermonem faceret. Spiritussancti gratias vehementer ignitus Inter cetera sic ait: Et quidem fratres mei dulcissimi, dubitare fas non est vos Domino Iesu Christo vero regi necnon, & gloriosæ Virgini matri ipsius, sanctũ, beneplacens, & acceptabiles deuotionis nostrę sacrificiũ hac nocte obtulisse, ideoq; fructum laboris vestri mercedem æternã apud Dominum, & eandem benignissimã, & protectricem nostram vobis repositam esse, certissima fide tenere debetis. Veruntamen scire vos volo, vnum ex minoribus, & simplicioribus nostris conuersis, quem obediẽtia hac nocte in montibus & siluis istis sub diu tantæ festiuitatis gaudia celebrare coegerat, tam iucundum, tam deuotum, tam festiuum Dominæ nostrę matutinarum exsoluisse seruitium, vt nullius quantacumque suspensa contemplatio, seu intensa deuotio ipsius deuotioni, quam non alta contẽplationis sublimitas, sed submissa sanctæ simplicitatis humilitas efficit, præferre potuerit. Quo audito, mirati sunt vniuersi, præcipuè non solum mirati, sed & gratulati sunt & vehementer ædificati fratres laici, quos obedientia tam festiuis, quam priuatis diebus frequenter in diuersa opera trahebat, certissimè scientes quoniã sicut septa claustri, & parietes templi sanctum non faciunt timorem Domini negligentem, sic etiam negocia, quæ causa terrenæ necessitatis obedientia iniunxerit, nil obesse poterunt, puras manus in oratione leuanti.

EXEMPLVM XXXVIII.

Pœnitens frater moriturus ex fiducia spei, inaudita carmina decantauit.

CONuersus quidam cum de domo Claræuallis leuitate sua tertio fuisset egressus, tertioq; receptus, tandemq; salutaribus monitis, & sanctis precibus Beati Bernardi Abbatis compunctus, cœpit apostasiæ suæ præcipitium in quo iam tertio grauiter periclitatus fuerat, totis medulis cordis horrere, quid pœnitentiæ, vel satisfactionis Domino pro tam enormi reatu suo offerre posset, enixius quærere, & inspirante Domino cogitauit, & intellexit ad promerendam veniam delictorum, & obtinendam gratiam virtutum, nihil efficacius, nihil in conspectu Domini acceptabilius esse sacrificio cordis contriti, & spiritus humiliati, quod solum regnum cælorum peruium facere præualet,

&

& formidabilem cunctis diuinæ iustitiæ districtionem gemitibus inenarrabilibus flectere consueuit. Hæc itaque pietatis arma corripiens, & semetipsum contra seipsum erigens, primo quidem vniuersas ordinis obseruantias sine dissimulatrice negligentia, quantum potuit obseruare studuit, & insuper quotidianis præcipibus, & lamentis præterita sua peccata diluere sollicitus fuit, salubri prorsus exemplo, stantes ne laberentur, lapsos, vt erigerentur informans. Ceterum Deo disponente, qui fortioribus plagis fortiora solet adhibere medicaméta, quique ineffabili pietate sua quque vasa contumeliæ transfert in vasa honoris, & gratiæ, ingressa est putredo in ossibus fratris prædicti, & percussus est circa femora vlcere pessimo, apostema te cáncroso. Et crescente in dies angustia doloris, totus distabuit, ita vt carnibus circa locum vlceris vndique corrosis, ossa nudata patescerent, & vulnera vermibus scaterent. Annis itaque plurimis in grabato carceratus, & diuinæ animaduersionis flagelis humiliter subditus, quot horis viuebat, totidem pene intentionibus subiacebat. Erat ergo patienti animæ miserabilis dolor, & angor à facie putrescentis corporis sui, simulque seruitoribus eius angustia cordis immensa præ horrore, & fœtore quem tabiosum vlcus continuè exhalabat, sed laboris, & patientiæ huius nihilominus remuneratio copiosa penes Deum veritq; reposita. Satagebat autem frater idem infirmus, in doloribus, & pressuris suis semper gratias agere, corde credens, & ore confitens sese recipere lōge adhuc imparia meritis.

Cum autem iam ad purum fuisset in eo scoria excocta peccati, vt secúdum Sapientis dictū, ablata rubigine de argento, egrederetur vas purissimum, tandem educta est anima illa beata, conflatorio purgationis, & velut argentum igne examinatum, munda, & nitida cum ceteris misericordiæ vasis, translata est ad palatium summi regis. Sed antequā de lacu miseriæ, & de luto fecis educeretur, ad consolationē omniū vere pœnitentium, meruit in hac vita prælibare fructum laboris, & patientiæ suæ, & nescio quid de ineffabili illa superna dulcedine, ad quā sine fine fruendā in proximo erat admittenda, prægustare. Qua gustata tamquam musto cælesti inebriatus, protinus erupit in iubilum præconij cælestis. Et serenata facie cœpit idiota, & qui nunquam cantare, aut legere didicerat, cum suauissima melodia quosdam nouos, multumque delectabiles hymnos, ac modulos cantare de canticis Sion. Facta autem hac voce, conuenit multitudo fratrum videre eum grandi miraculo hominem tantis miserijs, & calamitatibus oppressum, in ipso mortis accessu, cantando, ac tripudiando morti insultantem, & quodammodo dicentem. Vbi est mors victoria tua? Ita ergo præcentor noster modulizans, & alleluia quod in plateis cælestis Hierusalem frequentatur, quodammodo præoccupans, quid post mortem carnis facturus esset, in carne adhuc corruptibili positus, præsago miraculo declarauit. Sicq; lætabundus, & laudans in voce exsultationis, & confessionis beatam animam illam exhalauit. De cuius fælici consummatione Beatus Bernardus hilaratus, sermonem deuotissimum ad fratres in Capitulo fecit, commendans in eo dignum pœnitentiæ fructū, admirabilem patiētiam eius omnibus proponens exemplum.

EXEMPLVM XXXIX.

Obediens frater confidenter moritur, nec reprehensione Beati Bernardi pusillanimis efficitur.

Conuersus quidam de fratribus Claræuallis innocentis vitæ, & conuersationis honestæ, cum grauiter aliquamdiu ægrotasset, tandem ad extrema deuenit. Intrauit ad eum gratia visitationis Beatus Bernardus, & confortans eum, ait: Confide fili, quia migraturus es iam nunc de morte ad vitam, de labore temporali ad requiem sempiternam. Ille verò cum ingenti fiducia respondit: Quidni pergam ad Dominum, & Creatorem meum, vere confido, & quantū de misericordia Domini mei Iesu Christi præsumere audeo, certus sum, quia cito visurus sum bona Domini in terra viuentium. Porro B. Bernardus, vt erat modicus sapiens, pastorq; solicitus, timens homini rusticano, ne tam fida responsio de præsumptionis magis temeritate, quam conscientiæ puritate procederet, ait; Signa cor tuum frater, signa cor tuum,

quid est quod locutus es? vnde tibi subrepere potuit tantæ præsumptionis audacia? Enim verò tu es ille pauperculus, & miserabilis homo, qui cum nihil aut propè nil haberes in sęculo, necessitate forsitan magis, quàm timore Dei cogente ad nos confugisti, multis precibus tandem aditum impetrando. Nos verò caussa Dei collegimus inopem, & parente facimus victu, atque vestitu, ceterisque communitatib. his qui nobiscum sunt sapientibus, atque nobilibus viris, & factus es quasi vnus ex illis. Quid igitur tribuisti Domino pro omnib. illis? Et ecce non sufficit ingratitudini tuæ, gratis accepisse te tot beneficia de manu Domini, nisi, & regnum ipsius hæreditario iure vendices tibi. Ad hæc, ille respondens blando vultu, & tranquillo animo dixit: Bene pater carissime, bene vtique perorasti, & vera sunt omnia quæ dixisti, verumtamen si iubes, loquar ad te Dominum, & patrem meum, & paucis aperiam vnde mihi pauperi, & misero suggeri potuit tantę nõ præsumptionis, sed (vt ego spero) deuotionis occasio, si tamen vera est illa prædicatio vestra, quàm nobis sæpius inculcastis, qua scilicet regnum Dei, non carnis nobilitate, non terrenis diuitijs possidetur, sed sola obidientiæ virtute acquiritur. Hanc, inquam, sententiam, tanquam verbum abbreuiatum à Domino, sedula commemoratione apud me continui, ponens illud quasi signaculum supra cor meum, assidue meditando, & super brachium meum, solicitè operando. Quærite si placet ab omnib. magistris, & socijs quibus me obsequi, ac seruire iussistis, si cuiquam illorum aliquando inobediens fui, si de fratribus nostris, quépiam verbo, aut signo vel quolibet alio modo, quantum in me fuit contristaui. Quia si operam dedi omnib. in Christo obedire, omnibus seruire, cunctosq; per Dei gratiã diligere, quis prohibere me potest, vt de misericordia ipsius non confidã. Beatus itaque pater, cum tale responsum ab homine rustica no accepisset, gauisus est gaudio magno, & ait: Vere beatus es filij carissime, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi sapientiam hanc, sed pater cælestis ipse te docuit, ipse posuit animã tuam ad vitam, rectissimoq; tramite perduxit ad patriam. Iam ergo securus egredere, quoniam patefacta est tibi ianua vitæ. Defuncto itaque fratre, & exequijs celebratis venerabilis pater de conuersatione, & consummatione eius sermonem in Capitulo luculentum sua illa deuotione, & facundia perorauit, omnesq; illius exemplo, ad amorem obedientiæ mirabiliter accendit, vehementer namque affectus fuit in respõsione illius, & magis congratulabatur ei super obidientię virtute, & super ipsius animæ puritate, quam si vidisset eum signis & prodigijs coruscantem.

EXEMPLVM XL.

Orans pro se admonentibus, & pro se spoliantibus sicarijs, inimicos ad pęnitentiam cõuertit, & moriens lętus in cælum recipitur.

IN cœnobio Clareuallis, conuersus quidam extitit vir religiosus, & magnę mãsuetudinis, qui per magisterium diuinæ gratiæ didicerat esse mitis, & humilis corde. Huic ceteri fratres testimonium perhibebant, quod nunquam visus fuisset irasci, & nunquam quibuslibet iniurijs prouocatus, ad impatientiam erumpere. Hic inspirãte Deo, statuerat firmiter in animo suo, vt quoties à quibuslibet fratribus iustè, siue iniustè proclamaretur, toties pro illis oraret, & pro singulis Pater noster, ad minus vna vice diceret. Cuius etiam exemplo informati multi Clareuallensium fratrum, eamdem consuetudinem vsque nunc quasi pro lege custodiunt. Verumtamen si accepta Deo, & grata hominibus erat deuotio, videant quæso, quid responsuri sint Deo, in die tremendi examinis eius, qui è contrario nituntur, qui si fortè ab aliquo proclamari, vel correpti fuerint, exasperãtur, & ad impatientiæ verba prorumpunt, & eos qui se proclamauerant, vel corripuerant, cum quãta possunt exaggeratione culpæ reclament. Prędictus autem frater, quadam vice pro negotijs Ecclesiæ Clareuallensis, in viam directus, necesse habuit per fauces cuiusdam nemoris solus transire. Contigit autem eum ibidem in manus incidere latronum, qui etiam despoliantes eum, iumentum quoque quo vehebatur, cum sarcinulis rapuerunt, & nil penitus præter solam caritatem reliquerunt. Recedentibus verò latroni

tronibus cum iam paululum processissent, ipse ad orationem prosternitur obsecrans Dominum, vt hanc eis impietatem remitteret. Quidam autem ex ipsis nutu Dei reuersus, & fratrem illum à longè subsecutus, curiosius obseruabat, volens scire quid ageret. Et videns eum orationi diutius insistentem, celeri cursu reuertitur ad socios, percutiens pectus suum, & dicens: Væ nobis miseris, & damnatis, en moriemur omnes, qui hunc tam sanctum hominem, & tam sancti monasterij fratrem, malo nostro tam malè tractauimus. Si quidem ipso reuelante cognouerunt, quod de Claeualle esset. Hinc (inquit) ex quo recessit à nobis, non cessat orare cum gemitu, & lacrymis, nec dubium est, quin ipse Dominum roget etiam pro suis inimicis. Quæ audientes latrunculi illi, compuncti sunt animo, velociterq. redeuntes inuenerunt illum adhuc in oratione flexis genibus intentum. Cui mox vniuersa quę abstulerũt, restituunt, & venia suppliciter postulata, in pace dimittunt. Quo viso, frater ille saluatori Christo immensas gratias referens, gauisus est gaudio magno valde, de compunctione prædonum magis, quam de receptione spoliorum. Iste ergo vir bonus, cum in proposito suo vsque ad finem vitæ suę laudabiliter perseuerasset, tandem vocante se Domino, collectus est ad patres suos, visurus bona Domini in terra viuentium, amodo & vsque in sempiternum. De cuius glorificatione, visio tallis apparuit eadem qua defunctus est die. Erat in monasterio longius à Clareualle remoto, monachus quidam religiosus, qui & ipse moriens, ad extrema deuenit. Cumq. iam morti proximus videretur, raptus ab humanis, ita vt à mane vsque ad horam nonam iaceret immobilis. Tandem autem ad seipsum reuertitur, virtuteq. recepta, lingua iterum in verba laxatur. Stupentes verò qui aderant, caussam ab eo repentinæ discessionis, ac reuersionis flagitant. Quibus ipse respondit: Hodie inueni me subito introductum velut in Paradisum voluptatis, in locum præclarum nimis, cuius amplitudinem, pulchritudinem, ac amęnitatem humani sensus angustia ęstimare non sufficit. Videbatur illic pretiosorum vasorum aliorumq; ornamentorum gloria magna, & diuersitas multa, infinita quoque delitiarũ præparatio, quommodo fieri solet in aduentu cuiuspiam potentissimi Regis, aut Imperatoris. Erans etiam illic sancti innumerabiles, immensa claritate coruscantes, quorum alij iam aduenerant, alij adhuc de cunctis partibus veniebant, quasi ad grande spectaculum certatim properantes, & velut ad diem sollemnem vndique confluẽtes. Audiebatur præterea ibidem suauitas harmoniæ cælestis, & resonabat vndique gratiarũ actio, & vox laudis. Ego verò cum in his quæ videbam & audiebam nimis obstupuissem, sciscitatus sum ab Angelo ductore meo, quænam esset tantę sollemnitatis, & lætitiæ occasio. Ipse verò respondit: Hęc est celebritas noua noui cuiusdam sancti, hodie de domo Clareuallis assumpti, & in gaudia ista modo sollemniter introducẽdi. Hoc itaque dicto, iussit me citius egredi, atque ad humana reuerti. Quod cum nimium detestarer, obsecrabam medullitus vt ad miserias corporis amplius non remitteret. Ille verò respondit: Modis omnibus oportet te ad fratres tuos regredi, donec annuncies quæ vidisti, quo facto protinus reuerteris. Huius rei gratia missus sum ad vos, vt & ipsi benefacientes perficiatis, & perseueretis in bono, scientes vtique, quia non deerit merces operi vestro. Et cum hæc dixisset obdormiuit in Domino. Illi ergò sollicitè tempus, horamq. notãtes, cum requisissent in Clareualle, cognouerunt fratrem supradictum eadem die fuisset defunctum. Beatus verò Bernardus, cum quidam de fratribus hanc visionem coram eo, cum grandi admiratione referret, ita respondit: Et vos ita miramini? Ego verò magis admiror incredulitatem, & duritiam cordis vestri, qui ad huc minimè creditis, aut minus fortè aduertitis vocem illã veridicam qua de cælo clamatur. Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodo enim iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis.

EXEMPLVM XLI.

Inconstans frater à Beato Bernardo, & Malachia corrigitur.

ALius quidam frater, cũ instinctu diabolico ita mente corruptus esset, vt ia apostataret à Deo, & pactum cum inferno faceret, i. ad sęculum redire disponeret,

vidit in visu noctis Beatum Bernardum sanctumq; Malachiam reuerendissimos ipsius loci patronos, in dormitorio deambulantes, & fratres in lectis suis pausantes singillatim visitando benedicentes. Qui cum in ordine visitationis ad lectum videntis hoc deuenissent, nec tam benignè eum respicere, nec benedictione qua ceteros firmauerant, voluerunt roborare; sed magis quasi indignantes aduersus eum stabant. Sicq; Beatus Malachias ad B. Bernardum locutus est. Homo iste prauus, & inquietus, nihil omnino boni gerens in animo, nõ timet iniquitatem meditari in cubiculi cordis sui, iamq; prona voluntate diabolicæ suasioni assensum dedit, vt aduomitum sęculi quam citius poterit, reuertatur. Quo audito Beatus Bernardus dixit ei: Tu de monasterio meo fugere quæris, & quo fugies? Crede mihi, quia malo tuo talia cogitasti. Scio, scio, quia sola vexatio intellectum dabit auditui, & qui per timorē Dei corrigere neglexisti, dignis verberibus castigatus, vlterius fugere non tentabis. His dictis, cępit eum crebris ictibus tundere baculo, quem tenebat, & ait: Ecce stipendia quę mereris, surge nunc & fuge si potes. Euigilans frater inuenit se totum quassatum, ita vt lecto detineretur. Tremens itaque, Priorem quam citius ad se fecit venire. Quo accersito cum cordis contritione confessus est malitiam, quam mente conceperat, Priore quoque desidiam, & socordiam eius corripiente, & pro reatu pœnitentiam iniungente, frater idem perfectè resipuit, non habens vltra desiderium fugiendi.

EXEMPLVM XLII.

Vestes pretiosę cuiusdam abbatis post mortem eius igne visa sunt horribiliter scintillare.

CErta relatione agnouimus, quod abbas quidam in Saxonia, quoddam cœnobium Cistercienſe regens, panno terræ illius nequaquam vti dignabatur, sed pretiosos de Flandria pannos, annuatim sibi comparari faciebat. Quo defuncto, cum monachi vestimenta eius inter se partirentur, prior domus vnam de tunicis eius sibi retinuit, quam cum quadam sollemni nocte quasi pro reuerētia indueret, tamquam si candentibus laminis candentis æris vreretur, terribiliter exclamauit, & detestabilem vestē longius à se proiecit. Quæ proiecta, velut candens ferrum scintillas ex se emittere visa est. Attoniti autem stupore miraculi, ceteri qui de anathemate illo aliquid rapuerāt, cum omni velocitate partes singulas in medium proferunt, & in vnum locum componunt scintillis creberrimis vndique quasi de clibano ardenti micantibus. Nec cessauit exitiale prodigium, quousque vicini abbates in testimonium tam tremendi iudicij Dei acciti sunt.

EXEMPLVM XLIII.

Blasphemus iurans per membra Christi, & Mariæ, cælesti gladio vulneratur.

ERat igitur in partibus illis, homo quidam carnalis, qui dum aleis aliquando luderet, & tesseris sibi malè cadentibus perderet, quidquid in buccam demētis veniebat, ore furibundo iurabat. Cumq. iam penè omnia amisisset, alius nefandus quidā aleator accessit, & tunsida illum indignatione amouens ait: Cede iners, cede, ego ludam pro te, quia tu nescis ludere, neque iurare. Cumq; & ipse (vt erat filius perditionis) similiter perderet, diabolico furore inflammatus, cœpit omnia Domini nostri Iesu Christi membra, tam exteriora quam interiora, quasi per ordinem iurare, nihil omnino iniuratum dimittere volens. Proferrebat igitur iurationes quasdā, seu blasphemias horribiles, atque inauditas quemadmodum cordis, & oris eius instructor, imo verò destructor diabolus excogitabat. Ad vbi Dei, & hominis Domini omnia membra, furioso & blasphemo ore consumpsit, adiecit ad cumulum suæ damnationis, etiam venerandæ matris eius sanctissima membra iurare, terribili nimis satagens temeritate vniuersa singillatim, atque seriatim venenato dente discerpere, ita vt sana mentis omnes qui aderant, à facie blasphemantis, & obloquentis aures obstruerent, & pectora tunderent, nedum iuramenta omnia, sacrilegus iurator expleuerat, & ecce repente vltio digna & diuina, inuisibili & quasi fulmineo ictu feriens, & perforans sceleratum, maiestatis iratæ terribile dedit experimētum. Percussus itaque blasphemus, corruit, & putans qđ aliquis cū materiali gladio confodisset, horren-

horrendo gemitu exclamans ait: Heu, heu miser, quis es qui me interfecisti? Cumq; diutius in terra palpitans, & mortiferos gemitus efflans, volutaretur, tandem vrgente maligno cui traditus fuerat, abominabilem animam tartareis ignibus concremandam exspuit. Nudato itaque corpore ad lauandum, inuenta est in dorso eius plaga recens, terribili apertura dehiscens, ac si aliqua securis amplissima ibidem immersa fuisset, ita vt penetralia cordis, hepatis, & pulmonis funditus apparerent. Quo viso, conterriti sunt iuratores, videntes quia zelus Domini exercituum, tam graui animaduersione multauit iuratorem impium, atque blasphemum. Cumq; rumor velocius peruolans, tremefactos vndique vicinos traheret ad videndum, quidam de vicinis eius mœstus accelerabat ad illum. Huic autem itineranti apparuit quidam mortuus homo, quem viuentem ipse cognouerat, & ait: Agnoscis ne me? Ego sum ille defunctus olim tibi non ignotus. Noui ergo quo tendas, sed incassum te fatigas, iam enim morte absorptus est, quem viuentem inuenire te putas. Porro vnum est quod te latere nolo, quia Dominus Iesus Christus à suis contumeliosis, multas iniurias, & patitur patienter, & expectat, tamquam patiēs creditor, verumtamē immaculatæ genitricis suæ læsiones, atque conuicia non facilè sustinet, sed aut præsenti supplicio citius punit, aut si fortè reseruat in posterum, ceteris malis acerbius ferit. His itaque peroratis, defunctus ille q loquebatur euanuit. Is vero ad locum perueniens, amicum iam mortuum iuxta mortui vaticinium reperit, & referēs quod audierat, terrorem terrori, & miraculum miraculo adiecit.

EXEMPLVM XLIIII.

Alius blasphemus diuinitus punitur.

ITem alium quendam iuratorem impudentem, & execrabilem circa fines ciuitatis Cardocij fuisse, affirmabat venerabilis abbas Gherebaldus, qui cum Beatæ, & intemeratæ Dei genitricis, & Virginis Mariæ sacrata, & secrata membra ore spurcissimo iurare præsumeret, mox immundo spiritu traditus, durissima passione diu vexatus atque distortus est, ita vt oculis euersis, & facie tota enormiter intumescente linguam ardentem, atque eiecta longius ab ore porrigeret. Qui cum ita fuisset longo, & horrendo tormento, excruciatus, tādem miserabilem animam dæmoniacis spiritibus reddidit, linguamq; effrænem quam extraxerat, nec in morte retraxit.

EXEMPLVM XLV.

Inobediens frater cuculla petiam sine licentia assuit, & ob id moriturus dæmones latantes vidit.

QVidam Cisterciensis, cum infirmitate tactus loquendi officium perdidisset, vidit dæmonem tamquam simiam in pertica sedētem, vbi scapulare ipsius pendebat. Porrò in ipsum scapulare vetus atque diruptum idem monachus scissuram panni modicam, sine licentia nuper assuerat, quam ille immundus spiritus, suauiter attrectans, & sæpè deosculas etiam lingua lingebat, & manu tractabat. Quod cum ille videret, ingemuit. Et quia loqui non poterat, protensione digiti, verbisq; semiruptis, quomodo poterat innuebat, vt derisorem pessimum amouerent. Fratribus verò mirantibus, & percunctantibus quid diceret, aut intenderet, diuina tandem miseratione, recepit linguæ officium, & ait: Nunquid non videtis dæmonem sedentem in nostro scapulari, & ore spurcissimo lambētem illam petiam, quam nuper in eo sine licentia consuere præsumpsi? Expellite ergo quanto citius sceleratum, & tollite de indumento petiam, ne mihi in finem impius ille derisor insultet. Fratres ergo nō videntes quem ille videbat, amouerunt scapulare de loco, & protinos recessit dæmon. Frater verò infirmus accepta pœnitentia pro peccato suo, rursus obmutuit, atque post paululum in bono fine decessit.

EXEMPLVM XLVI.

Confessionem in perfectam faciens femina, nisi Beata Maria subuenisset, in æternum periisset.

ERat in territorio Linionicensi matrona quædam religiosæ valde conuersationis, quæ licet maritali vinculo teneretur, tamē ieiunijs, & orationibus, atque ele-

mosynis ceterisq; religiosis actibus insistens, in habitu sæculari vitam regularem quodammodo ducere videbatur. Verùtamen in adolescentia sua, piaculum quoddam grande commiserat, de quo vehementer erubuscens, nunquam illud alicui homini præ nimia verecundia confiteri volebat. Quoties autem presbytero suo confitebatur, palliatam de ipso crimine mentionem faciebat, ita confesionem suam concludẽs. De omnibus peccatis meis, quę modo protuli, & quæ non protuli, culpabilem me fateor coram Deo, & vobis. Cumq; hunc in fine confessionis veluti sigilatim sermonem emitteret, trahebat ex imo cordis lunga suspiria, & tota protinus in lacrymis soluebatur.

Hoc igitur cum per annos plurimos, frequenter atque vniformiter actitabat, sacerdos vt erat prudens, & sollicitus, aduertit aliquid pestiferum latere in corde ipsius. Vnde etiam tentabat multis argumentis, idipsum ab ea per confesionem elicere. Sed dum nihil hac sollicitudine proficeret, monuit eam, vicini monasterij Calacensis adire priorem, & ei tanquam viro sanctissimo, suam conscientiam totam exponere. Porrò sacerdos eundem priorem, super huiuscemodi verbo, secretius premunire curauit.

Cum ergo venisset ad eum mulier, & ipsi confiteretur, nihil ab ea potuit extorquere, nisi quod presbyter solebat audire. Factum est autem vt infirmata, & minimè cõfessa moreretur. Cũ diutius mortua iacuisset tardante filia eius, quæ de alia remotiori vico ad materni corporis exequias vocabatur, dilata est interim sepultura. Quæ cũ tandem concito gradu adueniens magnis eiulatibus fleret, & omnes qui aderant ad lamenta conuerteret, repente misericordissima Dei omnipotentis virtute, femina quæ defuncta erat iam reuixit, & redeunte in proprium corpus anima, post triste mortis diuortiũ, factum est dulce spiritus, & carnis consortium. Tunc quasi de graui somno euigilasset, flenti, & lamentanti filiæ sic locuta est. Noli timere filia, cessent oculi tui, quia iam miserante Deo reuixi. Discinge velaminum impedimenta, quib. amictior vt surgere queam. Solutis itaque cum omni velocitate ligamentis, erecto capite femina resedit. Tunc illa iubente, sacerdos properanter asciscitur, & secedentibus cunctis contagium venenosum protinus per confessionem emittitur, atque diluitur.

Postea verò confluentibus populis ad miraculum intuendum ipsa mulier inæstimabilis gratiæ Dei in se factæ testis, & prænunciatrix effecta, rei gestæ ordinem cunctis exposuit, & qualiter per interuentionẽ pijssimæ Dei genitricis, & Virginis Mariæ liberata fuisset, hoc modo dicens: Ego miserabilis peccatrix, dum in hac vita cũ hominibus conuersaret, propter bona quæ faciebam, & religiosam conuersationem quam prætendebam, videbar quidem coram oculis hominum stare, sed coram oculis omnipotentis Dei in ruina mortis iacebam, cuius mandati præuaricatrix esse, impia temeritate non pertimui.

Constituit enim in sancta Ecclesia sua, neminem absque confessione posse saluari, ego autem misera licet de ceteris peccatis meis, puram frequenter confessionẽ facerem, tamẽ quoddam graue peccatum, quod in adolescentia mea commisi, præ nimia verecundia, nulli vnquam hominum ausa fui confiteri, propterea opera bona quæ faciebam, infructuosa, & inutilia mihi reddebam. Verumtamen eumdem lapsum meum, solebam singulis fere diebus beatissimè Dei genitrici Mariæ coram ipsius altari, vel imagine, seu vbicumque potueram pęnitendo, lugendo, & flendo, & ipsius misericordiam miserabili quærimonia implorare, ne me pro hoc peccato meo, pateretur ęternæ damnationis sententiæ subiacere. Postquam autem mortis debitum solui, protinus à malignis spiritibus vndique vallata crudeliter rapiebar, impellebar, discutiebar, & cum amarissima exprobratione peccati mei, ad inferni supplicia damnanda trahebar. Itaque omni consilio & auxilio destituta, recordata sum quod hoc ipsum peccatum meum pro quo iustam damnationis sententiam excipiebam, beatissimæ Dei genitrici Mariæ flendo, & eiulando frequenter confiteri solebam, & continuò modicum spei aliquid concipiens, ipsam veram matrem misericordiæ, & vnicam spem miserorum, ne me miserã in summo necessitatis articulo constitutam derelinqueret, votis magis atque suspirijs, quam verbis orabam. Nec mora,

eadem

eadem consolatrix, & protectio omnium ad se cōfugientium, tamquam stella matutina, & fulgor meridianus adueniens, terruit, & increpauit dæmones, qui mihi illudebant, quod suam ancillam inuadere præsumpsissent, iussitq; quanto citius deponere prędam, ibiq; dimittere eam, donec à Domino egrederetur sentētia, quid inde iuberet fieri. Cumq; dicto citius paruissēt nequam Spiritus, ipsa mater misericordiæ accedens ad benedictum filium suum, ait: Obsecro misericordiam tuam fili, ne tradas bestijs animam illam, quæ suā transgressionem coram imagine mea toties deplorauit. Cui Dominus: Nosti dilecta mater, quod sine confessione saluari non potest quispuam. At illa: Domine tibi omnia possibilia sunt, ne quæso confundans faciem pauperculæ huius, quæ fiduciam habuit in me, & per multa bona, & iusta opera faciē tuam, licet non secundum scientiam, placare curauit. Ait Dominus: Quoniam fas non est, vt pro quauis petitione repulsam à me patiaris. Et quoniam extra carnem, locus confitendi, & pęnitendi non est, placet vt hæc anima proprio corpori reddita, quod male deliquit, & peius apud se retinuit, humiliter pęnitendo confiteatur, statimq; reducta debito tandem ordine misericordiā consequatur. Mox itaque Domino imperante, & pijssima Domina nostra sollicitè procurante, missus est ad me Angelus bonus, qui me de omni expectatione Spirituū erripiens, proprio corpori (sicut cernitis) restituit. Nunc ergo confessione peracta, tempus est vt abeam minime iam reditura, sed in eternum misericordiam Dei cantatura, qui me licet indignam, tremendo suo iudicio, eadem misericordia præueniente, & subsequente tam dignanter subtraxit. Cum hoc illa dixisset caput in feretio reclinauit, & signaculo crucis se muniēs spiritum exhalauit.

EXEMPLVM XLVII.

Ordines sacros ambiens, graui purgatorij pęna subiacuit, & fratrum suffragia postulauit.

MOnachus quidam Cisterciensis Ordinis, religiosa admodum conuersatione vitam suam consummas, tentationibus, & ærumnis huius miserabilis vitæ, morte interueniente subtractus est. Quo defuncto, sacrista illius domus, nocte quadam imminēte in tempore vigiliarum dum præstolaretur signum horologij, vigilans sedebat in lecto suo. Tum ecce spiritus eiusdem defuncti fratris, tamquam solido, & palpabili corpore vestitus, repente astitit coram ipso, sicque lamentabili voce allocutus est eum. Domine sacrista, ego sum ille frater nuper defunctus, sed cur ad te venerim, quæso vt pietatis intuitu pensare digneris. Ego enim dum adhuc essem in corpore, licet per gratiam Dei vigilanter satis in obseruantijs Ordinis meipsum exercitarem, in vno tamen grauiter deliqui, quòd scilicet sacrum Diaconatus ordinem carnaliter concupiui, & vt ad hunc honoris gradum ascenderem sine respectu timoris Dei, valde inquietus fui. Quodque adhuc grauius est, absque condigna pœnitentia huius delicti, de corpore exiui, quia nec tanti ponderis hoc fore putabam quanti post mortē inueni. Sed pius Dominus mihi tibi apparere cōcessit, quatenus cui iam per meipsum mereri nil possum, fratrum nostrorum qui adhuc tam sibi quam alijs misericordiā Dei promereri possunt, orationibus debeam adiuuari. Itaque obsecro per pietatem Domini nostri Iesu Christi, quatenus calamitatem meam priori exponas, ipsum roges vt in Capitulo me absoluens, generalem orationem pro mea liberatione fratribus iniungere dignetur. Vt autem noueris hæc quæ vides & audis, phātasticam nequaquam esse illusionē, in augmentum veritatis, psalterium quod portarius ante aliquot dies in Capitulo requisiuit, & nondum inuenit, in illo tali loco repositum inuenies. Verum cum sacrista hæc audierat, & viderat, & multum miraretur tam insolitam nouitatem rei, tamen cum esset homo maturi consilij, ipso die nemini quidquam super hoc verbo locutus est, reputans ne fortè tamquam somniator aut à dæmonibus illusus derisui haberetur. Nocte verò sequenti dum sicut prius vigilans, & sedens in lecto suo, de his quæ sibi præterita nocte contigerant attentius cogitaret, rursus ille defunctus sicut antea vigilāti, & stupenti apparuit, dixitq; ei. Non rectè agis Domine Sacristæ, non rectè agis erga me, qui iram Domini porto, quo-

niam peccaui ei, in cuius manus quam horrẽdum sit incidere, vtinam & tu non experiaris. O si scire possis, quam grauis est etiã minima pęna animæ à carne solutæ profecto non tam negligenter ageres, sed totis viribus succurrere satageres. Quapropter etiam atque etiã contestor te propter Deũ, ne vltra dissimiles, sed petitionem meam effectui mandare festines, quia spero me per orationes fratrum nostrorũ, apud Clementissimum iudicem Deum misericordiam adepturum. Vt autem totius dubietatis scrupulus, de corde tuo tollatur, & me ipsum esse quem paulo ante viuentem in carne bene noueras, non dubitas, ecce tolle de manibus meis psalterium, quod portarius in Capitulo quæsiuit, & necdum inuenit. Tulit itaque Sacrista de manibus eius Psalterium, super tam in auditis mirabilib. Dei, vehementer obstupefactus. Porro cum iam ipse idem Sacrista, scire volens vtrum nam solidũ, & palpabile esset corpus, quod videbat, vtrumne sic subiaceret tactui, sicut visui, cum haberet propè se virgam, tulit eam, & quasi tangendo experientiæ satisfacturus, leui ictu vibrauit illam, sed mox nullo penitus obstaculo resultante, quasi per vacuum aerẽ, sic per corpus quod apparebat transducta est. Mane autem facto, priori, & fratrib. quæ viderat, & audierat manifestauit, Psalteriũ etiam quod acceperat, tãquam veritatis pignus protulit. Sicq; fratris illius anima per communes fratrũ orationes, & Missarum celebrationes, pęnis (vt credimus) absoluta, beatitudinis ęternæ cõsortium Deo miserante promeruit.

EXEMPLVM XLVIII.

Inobediens Conuersus, & Priori suo rebellis à dæmonibus rapitur.

CONuersus quidam Cisterciensis Ordinis, Priori suo inobediens: quod sibi imperebatur, superba mente facere despiciens, nullo respectu diuini timoris, nullis fratrũ blandis admonitionibus ad hoc poterat induci, vt obediret imperanti, quin imo tumidis, & indisciplinatis responsionibus, hoc se nunquam facturum garriebat. Interea sole ad occasum vergente, clauditur dies, & ipse rancoris, & amaritudinis felle plenus, & in contumacia sua perdurare non pertimescens, tamquam pausaturus in lecto suo se collocauit. Ecce autem primo conticinio noctis, cum necdum dormisset, sed adhuc diræ superbiæ vitio, corde machinando malum satisfaceret, adsunt duo nequam spiritus fulgine tetriores, draconibus crudeliores, stãtes ante lectum ipsius, quorũ vnus sic alteri quasi interrogando locutus est. Quisnam est iste qui iacet hic? Respondit alter: Conuersus quidam. Rursus ille prior qui locutus fuerat, quasi suo stomachando, nequaquam (inquit) sed inobediens quidem, & peruersus est. Et cõtinuo subiecit alter ergo si inobediens est, trahamus eum ad portã, nec segnius dicto quod dixerant exequuntur. Nam manus misero inijcientes, & de lectulo minus suauiter excutientes, os etiam ipsius ne clamare posset obturantes, de dormitorio & cętu fratrum obedientium, inobedientẽ, & contumacẽ traxere crudeliter, deinde per aera eum ferentes, cum venissent extra septa monasterij, cœperunt illudere ei, ad alterutrum eum iaculantes, sicut solent homines ludẽtes, pilam iacere & capere. Cumq; diutius illusissent ei, dimiserũt eum, ad horam recedentes ab eo, sed post paululũ reuersi, cũ sicut prius cępissent illudere ei, signum omnipotentis seruitij subito insonuit, ad cuius tinitum, tãquam si tonitruum de cęlo cum fragore super eos rueret, territi fugerunt, miserum vero Conuersum iam nõ superbum, & cũtumacem, sed etiam ad instar damulæ pauidum, & tremebundũ, in quandam plaudem quæ ibi erat, proiecerũt. Qui se inde prout poterat proripiens, subtus quandam arborem consedit, totus ex fuligine paludis denigratus, & fœdatus. Vbi cum mærore & angustia depressus sederet, & tamquam incontinenti redituras laruales dæmonum effigies formidaret, astitit ei repente persona quædam reuerenda, dicens ad illum: Confortare, & noli timere quoniã maligni illi tenebrarũ ministri, superbiæ & contumacię vltores, tibi vlterius nocere nequaquam præsumẽt. Hæc autem iusto Dei iudicio tibi acciderunt, quia tam superbè inobediens, & rebellis esse seniori tuo non timuisti. Mane autem cum Conuersus idem inter ceteros fratres non appareret, & licet multum per officinas quæsitus inueniri non posset, suspicati sunt oẽs clandestino eum discessu, ad sęculi vomitum

eum rediisse. Erat autem situs loci talis, vt coquinarios oporteret ad ministerium coquinę mundam aquam extra portam haurire. Vnde fratres qui tunc coquinæ officio inseruiebant, summo mane ad hauriendam aquam egressi, viderunt conuersum illum velut amentem, sub arbore sedentem, festinateq; redeuntes, Priori, & Fratribus quod viderat indicarunt. Prior itaque assumptis secum aliquot fratribus, exiuit foras ad eum, vidensq. eum sic miserabiliter se habentem, quæsiuit quare ita sederet illic, vel quid illi mali accidisset? Ipse vero caninis rictibus morsum intentans, fratribus ad se accedere volentibus, & toruis oculis singulos respiciens, dicebat. Vos tota nocte hac, vidistis me ludibrio fuisse malignis spiritibus, & nemo ex vobis auxilium mihi ferra curauit. Protinus itaque intellexerunt fratres, eum pro culpa inobedientiæ & contumaciæ suæ aliquas pęnas soluisse, & præcipiente Priore ductus in infirmatorium, didicit ex his quæ passus est, contumax & rebellis non esse, & sicut scriptum est, tantummodo sola vexatio intellectum dedit auditui.

EXEMPLVM XLIX.

Beata Virgo Maria cultui suo deditum præpositum monialium ob inobedientiam suã, noluit secum in cælum deuehere.

IN prouincia quæ dicitur Germania trans Rhenum quę etiam Saxonia vocatur geuelari nomine, in teritorio ciuitatis Padebornensis, quam Carolus Magnus Imperator condidit, sibiq; in ea palatium ædificauit, extat cœnobium sanctimonialium Arosdisse ibi nuncupatum, quod sanctorum Apostolorum filiorum Zebedæi sacro nomine intitulatum, magnę antiquitus religionis, & districtissimæ disciplinę fuisse dignoscitur. Huic monasterio quodam tempore pręfuit vir vitæ venerabilis nomine Petrus, de Ordine regularium canonicorum assumptus, quoniam & ipsius monasterij instituta, secundum regulã beati Augustini disposita sunt. Erat ergo homo ille mandatorum Dei scutator sedulus, & executor deuotus, clarus caritate, humilitate submissus, castitate præcipuus, quique tamquam fidelis paranymphus, & amicus sponsi, sponsarum Domini sui sibi commissarum castitatem, peruigili sollicitudine zelabat. Cumq; bonis pollleret moribus, hoc in cõuersatione sua pręcipuum, velut pretiosam margaritam habebat, sacrę, scilicet, venerationi Dei genitricis sincera cordis affectione insistere, hostiam salutarem, & sacrificium singulare, per quod peccata mundi tolluntur, in eius honore multa cum deuotione frequenter immolare, ipsam sibi in cunctis necessitatibus suis aduocatam eligere, ipsiusq; suffragia lacrymosis & continuis pręcibus implorare. Porro laudabilem consuetudinem talem effecerat, vt quoties mellifluum eiusdem Beatæ Virginis nomen nominari audisset, si opportunitas petendæ veniæ deesset, inclinato reuerenter capite, genibus etiam aliquantulum incuruatis salutationem Angelicam eidem matri misericordiæ quanto deuotius poterat, recompensaret. Denique optimi agonis certamine feliciter consummato, aduersa valetudine, febribus cœpit æstuare, & quanto viciniorem esse mortem, signa mortis erũpenti annunciabant, tanto specialius patronæ suæ Dominæ nostræ auxilium cępit enixius flagitare, consuetudinariam sibi salutationem ipsius frequentius iterare, & vt ad seruuli sui exitum occurere, seque à malignorum spirituum nequissima crudelitate tueri dignaretur, attentius orare. Itaque paucis diebus ante dormitionem suam, vocauit ad se Priorissam eiusdem loci, nomine Gislam, prudentem valde, & religiosam virginem, cum quadam etiam de senioribus sororibus, dixitq; ad illas: En ego ingrediar viam vniuersæ carnis, & licet pro modulo meo puram Domino studuerim exhibere seruitutem, tamen quia nescit homo, vtrum amore dignus sit, an odio, districti iudicis ancipitem adhuc sententiam reformido. Porro notum vobis facio, quod Beata Dei genitrix virgo Maria Regina cæli, Domina mundi, me cras qualemcumque seruulum suum circa horam sextam visitare, atque (vt spero, credo, atque confido) de huius mundi exilio eruere, secumq. ad cælestis patriæ lucidas mansiones assumere dignabitur. Quod enim meis meritis, consequi posse nullatenus præsumo, hoc per ipsius sanctissima merita, mihi fidu-

fiducialiter vsurpo. Vos ergò domum totam mundari quantotius facite, sedilia cōponite, & ornate, ac circa horam quā prædixi, vniuersas sorores cum thimiamate, & ceteris adesse præcipite. Cumq; ego versiculum illum sequentiæ Assumptionis Beatæ Virgines, Te Cæli Regina, incepero, cunctæ simul sorores in iubilo cordis, & vocis sequentiam ab eodem versiculo vsque ad finem, alacri deuotione decantent. Verum Priorissa ceterisque sororibus quæ aderant, fidem continuò dictis eius adhibentibus, vtpote sanctitatis, & innocentiæ ipsius conscijs, Conuersus quidam, Theodoricus nomine, ad caput lectuli, in quo homo Dei iacebat, stans, & incredulus his quæ dicebantur, talia in corde suo loquebatur, O verè mobile, & infirmum, omniq; verbo credens pectus femineum. Ecce enim homo hic in vicino mortis constitutus, deficiente sensu, aliena loquitur, & istæ sorores verba eius, tamquam ex ratione procedentia, vel veritate subnixa, putant continuò effectui fore mancipanda. Talia eo cogitante, sanctus sacerdos, virtute qua poterat eleuans caput, & ad partem illam vbi conuersus stabat, oculos dirigens, es ne (inquit) hic frater Theodorice? Quo respondente: Sum Domine. Accede (ait) huc ad me. Illo quoque protinus accedente. Da (inquit) manum tuam. Obstupefactus Conuersus, & adhuc eum quasi minus compotem considerans, non ausus tamen contradicere sermonibus sancti, dedit manum suam. Quam vir Dei apprehendens, & digitis suis digitos eius fortius stringens, sic ait: Sicut verum est, quod ego manu mea manum tuam teneo, digitisq; meis digitos tuos stringo, sic verum est, quod ego per virtute gratiæ Dei, locutus sum. Quod autem tu in secreto cordis tui loqueris, falsum esse scias, me scilicet delirare, sensuq; turbato nescire quid dicam. Sic itaque per vnius increduli prophetiam, ac verè diuinam correptionem, omni dubietatis nubilo à cordibus ceterorum deterso, tantam gratiam spiritali patri suo cælitus fuisse collatam, omnes in communi gratulabantur. Iam altera dies illuxerat, & hora quam vir Dei prædixerat, sole ad centrum festinante proximabat, vniuersitasq; Sororum cum fratribus laicis adunata, pijssimæ Reginæ Cæli aduētum tanto certius præstolabantur, quanto eam is qui prædixerat, manifestè miraculo comprobaret. Tanta verò reuerentiā mentibus cunctorum qui aderant, circa prætaxatam horam infusa est, vt diuinam aliquam aduenisse virtutem, nemini astantium dubitare fas esset. Ipse verò beatus sacerdos, mirum in modum serenata facie, eleuatis in cælum oculis, manibusq; sursum protensis, versiculum quem prædixerat, cantando intonuit, dicens. Te Cæli Regina, hæc plebecula pijs concelebrat mentibus, Sed quis dignè effari queat, quantæ deuotione, & compunctione, quantoque pietatis affectu, eadem sequentia à Sororibus percantata sit. Iacebat interim seruus Dei in agonia, raptusq; in extasim, multa de secretis cælestibus, & de statu eiusdem cœnobij, per reuelationem cognouit, quæ postea Priorissę, senioribusq; sororibus indicauit. Omnium verò oculis in eū defixis, subito obnubilata est facies eius, & corrugata fronte, mæroris cuiusdam & anxietatis magnæ dedit indicium, erumpensq; in vocem miserabili lamentatione, talia edidit verba; Cur Domina pijssima, & misericordissima, seruum suum pauperculum, in hac fece mortalitatis relinquis, quem licet indignum, tam benigna visitatione consolari dignata es? Dulcissimam præsentiam tuam, tantis desideratam votis, expetitam precibus, & lacrymis, iam iamq; morituro dignanter indulsisti, & nunc ad patriam vitæ misero comitatus tu consortium negas. Cumq; frequenter iterando, Domina pijssima, Domina misericordissima, ne derelinquas me, tecum volo, tecum volo, cunctos in fletum, & lamenta conuerteret, repente redditus sibi, postquam propter nimiam defatigationem, corpusculum modicum conquieuerat, dimissis ceteris, & Priorissa cum paucis senioribus secum retenta, sic locutus est, Refocillandi gratia, modicum aliquod liquoris afferte mihi, quatenus ariditate lingua delinita, fauciumq; reumate deterso, expeditius proferre valeam, quod dicere debeo. Festinatè itaque priorissa, per semetipsam modicum vini in vasculo afferente, mox vt limen domus in qua homo Dei iacebat, attigit, ille cum neque olfactu, neque vllo corporis sensu percipere posset, quid illa gestaret, exclamabat,

bat, dicens: Non Domina priorissa, ne quaquam afferatis nobis vinum, quia vinum arcana denudat, & vinum apostatare facit sapientes. Audiens illa tam euidenti spiritu prophetię se esse deprehensam, adeo intremuit, vt gradum vix reflectere posset. Dehinc modica aqua refocillatus, ita exolsus est. Quanta sit pœna inobedientiæ, & culpę, vtinam ego miser antequam pœna experirer, subtilius intellexissem, vt hoc mẽtibus vestris, sicut necesse est imprimere valuissem. Ecce enim pro reatu inobedientiæ, pijssima Domina mea in hac lacrymarum valle nunc me reliquit, nec dignum cẽsuit, vt sub protectione ipsius, aereas pertansiens potestates, cæli secreta penetrarem. Qualis autem ipsa inobedientia mea fuerit, audite. Accidit aliquando, vt plurimi Diœcesis huius presbyteri, improuida calculatione decepti, ieiunium quattuor temporum mensis Septembris, illegitimo tempore cũ parochianis suis celebrarẽt, in quo errore & ego, canonum scita minus vigilãter attendens, prolapsus sum. In proxima verò Synodo, cum hi qui ieiunium legitimo tempore celebrarunt, hanc transgressio nẽ accusarent, præceptum est in virtute obedientiæ, vt quicumque huius delicti sibi cõscius esset, veniam peteret, & se culpabilem redderet. Cumq; ceteri quos accusabat conscientia, malentes periclitari famã, quã conscientiã, quod iussum fuerat humiliter facerent, ego miser plus deferens Ordini, & opinioni meæ, quam veritati, quia & vnus ex prælatis Ecclesiæ eram, & nonnullius religionis esse putabar, hoc confusionis opprobrium non sustinens, publicè veniam petere erubui. Hoc est delictum inobedientiæ, propter quod hodie tanto bono priuatus sum, & repulsus ab introitu æternę vitę, & sempiternæ gloriæ ad ærumnas mortalitatis huius reuocatus sum. Porrò Priorissa inquirente, vtrum nam peccati illius maculam, per confessionem, & pœnitentiæ lauacrum non diluisset? Illeq; se hoc non semel, sed pluries confessum fuisse, asseruisset, cum magno admirationis stupore, priorissa subiunxit. Væ mihi peccatrici, Domine pater, quid ergo dicemus de Sacramento confessionis, si tibi non semel, sed pluries confesso, indulgentia est negata? quis iam alius mediante Confessione delictorum veniam sperare poterit? Ad ille dignum memoriæ verbum respondit, dicens: Scire debetis, quoniam secundum intentionem, vel contritionem pęnitentis, siue confitentis, intensio iudicij, siue remissio indulgẽtiæ Dei reformatur. Quia.n. ego miser peccatum meũ secundum veram æstimationẽ ponderare neglexi, nec quanta oportuit contritione, & compunctione cordis confessus sum, propterea necdum indulgentiã consequi merui. Cumq; talia tristis, & mærens locutus fuisset, sororum quæ præsentes aderant, corda magno terrore concussa sunt, & ad obedientiæ puritatem sectandam non mediocriter accensa. Triduo (si benè memini) postea superuixit, tanto amarius lugens peccatum suum, quanto diuini iudicij districtionem euidentius fuerat expertus. Moriens autem mortalitatẽ magnam, in eadem domo futuram esse prædixit, quæ etiam mortẽ eius euestigio subsecuta est. Sicq; in pace consummans dies suos, plenus operibus bonis, appositus est ad patres suos. Verumtamen festiuam illã, & omnino gloriosam Assumptionem, ad quam cum Beata Dei genitrice Maria, sanctorumq; Angelorum frequentia, assumi meruisset, si culpa non interuenisset, merito inobedientiæ perdidit.

EXEMPLVM L.

Discordiæ & dissensionis auctor Conuersus quidam, propter nouas botas terribili morte interijt.

APud prouinciam Germaniæ in territorio ciuitatis Vangionum, quæ est Vuormacia, extat cœnobium Cisterciensis Ordinis, de linea Clareuallis, quod Germanica lingua, Schoenaugia vocatur, qđq; interpretatum Latinè, pulchra insula dicitur. In hoc monasterio tẽporibus bonæ memoriæ domini Godifridi abbatis, facta est aliquando instigante maligno, grauissimi scandali occasio, talis. Superiori tempore per negligentiam, seu potius indiscretam beneuolentiam prælatorum, consuetudo cõtra formam Ordinis præsumpta, in eadẽ domo inoleuerãt, scilicet vt Cõuersis sicut & monachis annuatim nouæ botæ darẽtur. Cũ aũt prædictus strenuus, de altera

dome

domo assumptos inuenisset, conuersos, temerario hoc fastu delectari, laudabili zelo accensus, præsumptionem pessimam cēsuit esse corrigendam. Itaque priuatim in consilijs, & publicè in fratrum Capitulis cępit ingenue de præsumpta fratrum nouitate caussari, monere, rogare, tandem etiam pręcipere, vt praua consuetudo Ordinis rectitudini non conueniens, absque scandalo dissensionis si fieri posset amputaretur. Sed quia viscus diræ præsumptionis, carnaliū fratrū mentibus tenacissimo glutino miseræ obstinationis sic inhæserat, vt absque scādalo auelli nequaquā posset, maluit vir prudēs vt secundum beati Gregorij sententiam, scandalum magis oriretur, quam veritas relinqueretur. Cœperūt itaque Conuersi, primo quidem in angulis susurantes murmurare, dehinc conspiratione paulatim inualescente, seditionem publicam effrænata insanie meditari.

Totius verò mali incentor, & conspirationis auctor extitit Conuersus quidam, cui dormitorij fratrū seruandum botarum cura commissa fuerat, qui diabolico fastu repletus, in omni loco silentium proijciēs, nunc singulos, nunc simul plures conueniebat, suadebat, hortabatur, vt nunc consuetudinem suam, insolentiæ fomitem, elationis incentiuum, quancumque precumq; seu minarum occasione, sibi non paterentur auferri. Cum autē Dominus Abbas susurria eorū primum deprehendisset, præcepit per virtutem obedientię, vt quicumque ex eis silentium rumperet, si ante cibum hoc faceret, eodē die, sin vero postea, sequenti die in pane & aqua ieiunaret. Quod is cuius supra memorauimus, non Conuersus, sed peruersus, nequaquam virtutis amore, sed vt inuidiā Abbatis suo suscitaret, tamquam cælitus datam sententiā seruare curabat. Nam cum pene quotidie conspirationem conflando, silentium frangeret, singulis etiam ferè diebus, in pane & aqua ieiunabat, vt vel sic animos fratrū, in odium Abbatis inflaret, qui tam duram, & inhumanam sententiam promulgasset.

Interea sacratissimi Dominici Aduentus celebritas superuenit, & conspirationis procella clandestinis susurijs aucta, & roborata vndique intonabat, iamq; publicū scandalum & ipsum grauissimum imminebat. Dederat namque prædictus pseudocōuersus, consilium pessimum, scilicet, vt vigilia natalis Domini congregatis fratribus de Grangijs, vnanimi consensu dormitoriū monachorum tempore laboris ascenderēt, atque de singulorum lectis botas auferentes minutatim eas ferro secarent, manibusque discerperent.

Licet verò prodigiosa hæc, & infamis eorum nequitia, venerabilis abbatis conscientiam non lateret, dissimulauit. Ceterum quanto in tantis angustijs, longius aberat humanum consilium, pariter & auxilium, tanto enixius diuinę pietatis viscera statuit interpellanda, monachisq; generalem orationem indicens, monebat, vt singuli secundum possibilitatem suam Domini misericordiam peterent, quatenus de tanta insolentia carnalium fratrum, melius aliquid disponere de sua pietate dignaretur.

Instabat iam Præcipua, & festiua Natalis Domini sollemnitas. Et ante paucos dies eiusdem sollemnitatis Domino abbate Capitulo Conuersorū præsidente, prædictus signifer dissensionis, & minister Sattanæ de indiscreta abstinentia, & quia barbam suam nouacula penitus abrasisset, (quod quidem miser ille) intentione commouendi scādali fecerat, à quibusdam complicib. suis nequaquam zelo ordinis, neque fraternę caritatis intuitu, sed studio exercendæ malitiæ proclamatus est. Cumq; Dominus abbas blando affactu quæreret ab eo, cur hoc fecisset? & ex tumidis inordinatisq; responsionibus eius intelligeret malitiam ipsius esse completam, laudabili quodam iustitiæ zelo accensus, sic ad eum præsago spiritu coram omnib. locutus est. Debueram quidem frater, salutaribus monitis aggredi contumacem animum tuum, si forte resipiscere à laqueis diaboli, à quo captiuus teneris ad ipsius voluntatem, sed trabs superbię oculum cordis tui adeo obnubilauit, vt eam per humilitatem meam eijci non posse pręsumam, & quoniam sic te sensu alienatum ideo, vt monita nostra irrideas potius, quam recipias, Idcirco nunc omnibus hic sedentibus, de te fiducialiter pronuncio, quia nisi celerius, & sine dilatione resipiscas, atque humiliato spiritu ad satisfactionē venias, omnipotentis Dei terribile iudicium in breui senties; Ecce iterum ac tertio dico, omnibus hic sanum intelle-

tellectum habentibus, quoniam sicut pius, & misericors Dominus, humilibus dat gratiam, sic terribilis Deus indeclinabili linea rectitudinis suæ superbis resistit. Ideoq; tu qui pacis, & institutionis, quam sancti patres sanxerant, publicus hostis es, si in malitia perseueraueris, durissimum infra paucos dies portabis iudicium. Confido enim in Domino Iesu, & in gloriosa Virgine matre ipsius, cuius nos inutiles serui sumus, quia domum istam ab ipsa sua fundatione fraternæ caritatis glutino, laudabiliumq; morum disciplina conspicuam, non patietur tua nimia improba peruicacia corrumpi. Iam preces fratrum, super intestinæ discordiæ tabo gementium, ad aures Domini Sabaoth ascenderant, & Angelus Domini accepta ab eo sententia, miserum conspirationis auctorem percussit, ac sine mora extinxit, pariterq; cum eo totius scandali turbinem, & præsumptionis nebulam dissipauit. Vespera namque diei Vigiliam Natalis Domini præcedentis cum post Completorium de dormitorio descendisset, & infirmarius Conuersorum, qui quasi secundarius eiusdem conspirationis esse videbatur, cum quo etiam venenata dissensionis consilia frequentius tractabat, ei occurrisset, subitò vocem cũ gemitu doloris valido cœpit emittere, & pallante facie, naribus contractis, oculis etiam de statu suo euersis, mortem incontinenti affuturam, tristia signa declarabãt. Turbatus alter cũ iam nutantem cerneret, ne fortè repentino lapsu terræ illideretur medium complexus est.

Sed adeo subitanea mors fuit, vt antequam terram petere posset, inter manus tenentis se funesti sodalis, miseram animam exhalaret. Tunc turbati sunt principes cõspirationis, robustos in contumacia sua obtinuit tremor, obrigerunt omnes dissensionis, & scismatis inteutiores.

Accurrerunt vndique ad signiferum suum Conuersi, & quem postero die ad inauditum scelus perpetrandum, quasi ducem sequi decreuerant, eius (Iesu bone) cadauer extinctum, miserabili tumultu in infirmatorium deferentes, in area vbi fratres vita excedere solent, consternati metu, & tremore, collocarunt. Non enim passus es Domine sacratissimam sollemnitatem tuam, in qua primum ministerio Angelorum pax terris annunciata est, discordiæ, & scismatis pertubatione fœdari. Cumq; tabula defunctorum signum dante, vniuersorum aures percellerentur, maximè propterea, quia nemine illic sic proximum morti sciebant, Dominus Theobaldus tunc subcellerarius, postmodum verò eiusdem loci abbas, vehementer admiratus iudicium Dei, Dominum abbatem, qui tunc fortè de dormitorio descenderat, ad commendationis officium defuncto persoluendum quantotius inuitauit. Illo quoque celerius accurrente, cum remoto à parte capitis operimento, quo corpus tegebatur faciem iacentis intuitus esset, complosis manibus, & ex intimo cordis suspiria trahens Heu (inquit) miserrimè, ecce quomodo sine pœnitentia malitiæ tuæ, diuino iudicio extinctus iaces. Et hoc ipsum secundo, & tertio ingeminans. Vtinam (inquit) monita mea contumaci animo non spreuisses, vtinam misericordiâ Dei ęternaliter à te non exclusisses. Aliquamdiu ergo quid sibi faciendũ esset, deliberans, tandẽ consultius esse credidit, vt commendationis officio ex more peracto, corporeque in Ecclesiam delato, postero die fratres omnes, tam monachos, quam conuersos maturius reuocaret, quatenus quid sibi in tali articulo faciendum esset, in commune decernerent. Conuentione autem facta, sic Dominus abbas in audientia cunctorum locutus est. Nostis fratres carissimi, in quam peruerso proposito praui cordis, & malitiosæ voluntatis suæ homo iste deprehensus sit; quem nisi districta diuini iudicij censura, quantotius de medio tulisset, domum istã in optima pace, & concordia hactenus durantem, grauissimi scandali cauterio, cum cõplicibus suis, quos ad hoc susurris, improbisq; persuasionibus illexerat, maculasse non timuisset.

Quapropter quoniam peruersitatem omnes scimus, confessionem verò seu pęnitentiam ipsius non nouimus; corpus eius, inter corpora fratrum nostrorum, nequaquam poni debere cẽseo, neque hoc temeritate aliqua, sed libramine iusti iudicij decernere confido. Quo audito continuerunt, & expalluerunt Conuersi, vtq; sibi cum senioribus monachis seorsum loquendi licentia daretur, suppliciter postulabant,

labant. Sanè hoc per indulgentiā Domini abbatis consecuti, cum in partem diuertissent consilij gratia, post paululum reuersi, & solotenus coram ipso prostrati tam monachi, quam conuersi, vt misericordia defuncto non negaretur, multa precum instātia petierunt, spondentibus conuersis, atq; sub attestatione diuini nominis asseuerātibus, quia si Dominus districtionem sententiæ temperaret, ac defuncto licet minus digno communem sepulturam non negaret, sese ab omni intentione conceptæ malitiæ cessaturos, & super repetitione nouarum botarum, verbum vlterius nullo modo se moturos. Dicebant quidam præterea de senioribus, excepto sermone hoc, alijs virū extitisse satis probabilē, nec debere ab hominib. iudicium sine misericordia decerni in eum, quem fortassis diuina misericordia idcirco temporaliter punisset, nè conceptā malitiam effectui mēcipare posset, pro qua æternaliter damnari meruisset. Considerans itaque Dominus abbas ita tempori expedire, & ne fortè nouissimus error, peior fieret priore, si conuersi qui hac occasione facilè sedari poterant, in maius aliquod scandalū prorumperent, simulq; metuens sibi præproperè austeriorem, quam oporteret sententiā dare, quoniā sententia conspiratorum, necdū à Capitulo generali promulgata erat, annuit petitioni eorum. Celebratisq; ex more Missarum exequiarū solemnijs, inter corpora fratrum, defunctus frater terræ commendatus est. Ceterū Dominus Theobaldus (cuius supra mentionem fecimus) cum esset eidem defuncto fratri, ex antiquo intimæ familiaritatis amicitia coniunctus, seq; inuicem tam in vita, quam in morte, cum alterutrum eorum decedere contigisset, orationum suffragijs astrinxisset, quoniam idem Conuersus, ante conspirationis turbinem, non contemnendę religionis extiterat, sciens sūma necessitate amicum probari, dolensq; valde de periculo animæ ipsius, quem in vita dilexerat, statuit apud seipsum annuam pro ipso facere orationem. Indubitanter namq; credidit, quod etsi exigentibus meritis, precū impendia defuncto nihil emolumenti ferret, sibi tamen bonæ voluntatis suæ fructū perditum iri non posse. Cūq; toto illo anno, supplices pro eo preces ad Dominū fudisset, reuoluto anni circulo idem defunctus ei in visu apparuit, lugubri vultu tristé sese subijsse sententiā significans. Interrogatus quō se haberet? respondit se ab hora exitus sui vsque ad tempus illud, in vltionē contumaciæ, & rebellionis grauissimorū suppliciorū pęnas luisse, non tamen de misericordia Dei vsquequaque desperare. BOTAE de quib. in hoc exēplo fit sermo, sunt calciamēta quæ cothurni dicūtur.

EXEMPLVM LI.

Excommunicatus pro furto coruus, misera cœpit infirmitate pedetentim deficere.

IN Saxonia extat monasterium à Ludouico Imperatore fundatum, quod Corbia noua appellatur. In hoc monasterio temporibus piæ memoriæ Federici Imperatoris, erat abbas quidam, nomine Conradus, qui secundum pompaticam consuetudinē Imperialium abbatum, inter ceteras sęcularis gloriæ illecebras annulis aureis vtebatur, longè aliter (vt credo) affectus, quam ille vere pauper, & humilis spiritu Clareuallis primus abbas, quem (sicut de eo scribitur) plus delectabat rastrum, & sarculus, quam thiara, & annulus. Contigit verò, vt quadam vice haberet annulum aureum, qui erat illi pretiosus. Quem cū vna dierū sedens ad mensam, iuxta morē curiæ caussa abluendarū manuū deposuisset, nugis nescio an serijs interuenientibus aliquanto negligentius sic super mensam relictus est. Aduolans interea domesticus ales coruus, quem curiales abbatis in delitijs habebant, nullo penitus aduertente rapuit ore anulum, nec furti se rerum esse intelligens, peruio volatu in nidulum suum asportauit. Verum postquam exempta est fames, epulis, mensæq; remotæ surrexere omnes, abbas damnum suū intelligens ministrorumq; negligentiā culpans, annulum quaqua versum quæri ocius iubet. Sed auctore sceleris conscientias omnium illudente, minimè reperitur. Itaque tam conuiuas quam ministros suspectos habens abbas, grauiq. indignatione cōmotus, mandauit plebanis opidi, quod amplissimum, & ditissimum haud longè à muris cęnobij situm, abbatis subiacet ditioni, quatenus acerrimam excōmunicationis sententiā publicè intos-

intorquerent in eũ, qui se hoc scelere maculare non timuisset. Quo facto, cœpit improbus quidem, sed tamen culpæ suæ inscius fur, paulatim languescere, cibum fastidire, ludricas crocitationes, ceteraq; irrationabilis creaturæ ineptias, per quas stultorum hominum timorem Dei negligentiũ animos oblectare solebat, segnies exercere. Do hinc etiam pennas proijcere, ad extremum vero, ipsis quoque plumis tabescẽtis carnis corruptionem fugentibus miserabilis cunctis se cernentibus apparere. Factum est autem quadam die, domesticis ab batis ipso præsente de tam prodigiosa alitis illius immutatione inter se querentibus, remq; tam insolitam nequaquam sine causa fieri posse asseuerãtibus, vt & vnus sic quasi iocando diceret. Considerandum nobis est Domine, ne forte iste sit quem quæritis, & hæc horrenda plaga quam cernitis, vinculo anathematis quo innodatus est indicium det. Attonitus ad hoc verbum cũctis, vni ex ministris præcepit abbas arborẽ in qua cubile alitis illius erat, & festinato ascẽdere stratum, stipula, & sarmentis pluribus subornatum, diligentius reuersare. Qui mox vt ascendit, repertum annulum ob tẽpori, iniuriam sordium vẽdicauit, nec sine stupore omnium qui aderant manibus abbatis restituit. Ita misero fure qui attrocissimas furti pęnas luebat nec tamen furti se reũ intelligebat, diuino, vt credimus nutu prodito, ad consilium discretorum virorũ, Dominus abbas qui excõmunicationis sententiam dederant, mandauit quatenus anathema quod reo intorserãt, restituto damno celerius relaxarent. Quod postquam factũ est, sicut prius paulatim deficere, pestiferaq; tabe de die in diem languescere prædictus ales visus fuerat, ita postmodum per incrementa reuiuiscere quodammodo, atque reuirescere cępit, quoadusque pristinæ formæ sanitatique amissæ, non sine magno Dei miraculo integraliter restitutus est.

EXEMPLVM LII.

Excommunicata musca à beato Bernardo repentina morte per pauimenta sternuntur.

INuenitur etiam in gestis Beati patris nostri Bernardi, quia cum ad dedicationem nouæ basilicæ Susciacensis Cœnobij inuitatus esset, tam innumerabilis multitudo muscarum, propter fœtorem nouæ calcis in Ecclesiam recens linitę conuenerat, tantamque inquietudinem intrãtibus generabat, vt fratres valde timerent, ne forte dedicationis sollẽnitas, quæ postera die celebrãda erat, earum improbitate impediretur. Quod cum patri sancto intimatum fuisset, solita confidentia, quam in Deum habebat, vsus, excommunico (inquit) eas. Mane autem facto, vniuersæ muscæ illæ anathematis spiculo percussæ & mortuæ, ita pauimẽtum omne repleuerunt, vt palis eas in congeriũ adunari, gerulisque exportari necesse fuerit.

EXEMPLVM LIII.

Excommunicati militis panem etiam canes edere recusarunt.

SEd & de milite quodam audiuimus, qui ob prauitatem suam publicè excommunicari meruerat, qui cum sedens ad mẽsam panem canibus proijceret, canes solo odore polluti panis exterriti, retrocedebant, & eum tangere nullatenus acquiescebant. Petrus Damianus epist. 2. ad Hildebrandum Papam.

EXEMPLVM LIV.

Confiteri volentem protrahens abbas, in desperationem duxit, sed mirabiliter post allatum sibi munus confessionis gratiam accepit.

IN vno ex monasterijs Ordinis Præmonstratensis, quidam de fratribus aliquando infirmarij officium sortitus est, qui secũdum ea, quæ in facie sunt, competentis religionis, & honestæ conuersationis esse videbatur, sed heu foris per hypocrisĩ sobriũ parsimoniæq; amatorem se esse simulabat, intus verò, in secreto suo gulæ, & voracitatis laxans habenas, obsonium quod forte suauius infirmis præparasset, cibosq; delicatiori fidei eius ob necessitatẽ infirmorum creditos, non veritus iudiciũ Dei sceleratissimè insumebat. Contigit verò vt cum huic nequissimo vitio puniendo temere aliquãdiu subiacuisset, nescio quo iudicio compunctus, ad horã confiteri deliberaret

raret

raret. Itaque in sacra vigilia Pẽtecostes circa horam nonam cum iam abbas eiusdem loci, ad celebrandum officium ipsius diei sacris vestibus ornandus esset, accedens ad eũ signa confessionis, sicut moris est confiteri volentibus fecit. Abbas autem putans eum de quotidianis negligentijs aliquid habere dicere, renuit, significans vt competentiorem potius horam ad confitendum quæreret, se ad celebranda sacrosancta mysteria incontinenti esse processurum. Repulsus igitur abijt tristis, eo quod scelus omni cõfusione, & ignominia plenum dicturus, effectum confessionis habere non meruisset, timebatq; ne forte igniculus ille timoris Dei, qui ad præsens in eo accensus fuerat, hac dilatione tepesceret. Tali igitur mærore affectus, atque ad desperationem procliuus incẽdebat. Denique ab hora qua repulsam passus est, vsque ad horam vesperam factione dæmonum varijs, & perniciosis cogitationibus fluctuans, factus est insipiens elongatus à sapientia Dei, & Iudam proditorem, qui de cælo terraq; perosus inter vtrumque petijt, infælicissima demẽtia statuit imitari. Iam sacratissimę sollemnitati vespertina sinaxis à fratribus agebatur, & ille quasi pro infirmantium solatio remorraretur, stationem suam deserens, cœtui fratrum se subtraxit, non intelligens miser tanto se malignorum spirituum insidijs facilius decipi posse, quanto se à Concilio, & congregatione iustorum Deum laudãtium magis elongare præsumebat.

Quid plura? Victus tandem tædio, & desperatione, ipsius quoque vitę suę odium incurrens, inijt stultus pactum cum morte & fœdus cum inferno pepigit, atque in ipsa sancta nocte Pẽtecostes, cultrum gutturi cuius voluptati dedecoroso lenocinio satisfecerat immergens, eumdem in sceleratissima interfectione sui incentorem habuit, cuius instinctu ciclopicam verocitatem sectari non timuit.

Tunc verò apostatæ spiritus nequissimo tripudiantes gaudio, quo specialius, & profundius exultare solent, si quando aliquem ex numero religiosorum supplantare potuerint, ignorantesq; præsumptionẽ suam, diuina censura celerius esse reprimendam, tamquam iam plena victoria potiti, consilium iniere, quatenus sic semineccm de medio tollentes, absentarent, ne forte antequam penitus exspiraret, inuentus à fratribus, quacumque pietatis arte ad confessionis, & pœnitentiæ subsidium reuocaretur, sicq; prædam nefariam tartarei principes amitterent.

Ceterum cum neque in vesperis, neque in sacris vigilijs frater ille in ordine suo in choro appareret, recordatus abbas signi confessionis quod fecerat, & repulsæ quam sustinuerat, totus intremuit, & quasi iam præsagiente spiritu suo, sibi ne forte fieret, quod factum esse nesciebat, grauissima cordis confusione cœpit vereri. Velociter igitur quibusdã fratribus accitis, ad inquirendum eum, pauidus & anxius misit. Quæsitus itaque in infirmatorio ceterisq; locis in quibus inueniri posse sperabatur, minime repertus est, sed tandem curiosius his qui missi fuerant, etiam obstrusos quoslibet angulos perscrutantibus, in necessarijs infirmorum, culter horrendi sceleris minister cruore infectus, pauimentum quoque multo sanguine rubens, tristem euentum recenter admissi homicidij, indubijs declarauerunt indicijs. Quo viso, expauere, & expalluere fratres ad inquirẽdum destinati, atque illius qui ab initio homicida est, crudelem malitiam, aduersus fratrem pusillanimen præua luisse ingemuerũt. Sed cum quidnam de cadauere vt putabant extincto factum fuisset, abdita & obscura quæque loca perlustrando, & perscrutando diligentius explorarent, nec vllum omnino vestigium viuentis, vel defuncti reperire valerent maiore stupore percussi sunt, celeriterq; regressi lamentabilem fratris exitij euentum abbati, & fratrib. pandere maturauerunt. Oritur mox mæror, & luctus, omnium vox vna fratris ruinam, pro cõpassionis affectu plangentiũ, sed is præ ceteris impatiẽtius luget, qui pastoris nomen & officium tenens, miserabili ouiculæ perditionis occasionem dedisse notabatur. Illuxit interea festiua deuotione colendus dies Pentecostes, & fratres optatæ diei reuerẽtia missarum sollemnia deuotissime celebrantes, omnipotentis clementiam suppliciter postulabant, quatenus solita pietate quidnam de fratre illo factum fuisset, ipsis manifestare dignaretur. Et ecce dum sacra mysteria celebrarẽtur, quidam de fratribus seorsum stans sub turri, quæ campanas sustentabat, sursum forte respexit, viditq; hominem

lum

illum sui ipsius infęlicitate verè miserum, sed planè magnifica Dei gratia beatum, super murum quendam pręruptum, distentum, ita vt renibus de orsum de ipso muro pendens, incontinenti casurus esse videretur. Attonitus is qui viderat, atque ceteri curiosius considerantes, ipsum esse deprehendunt, quem fraudibus inimici circumuentum, corpore, & anima perijsse reputabant. Rati verò cadauer extinctum sese solummodo reperturos, allatis scalis ascenderunt. Sed miseratione illius, qui neminem prędestinatorum suorum perire patitur, spirantem adhuc hominem inuenerunt. Quod postquam clamore mixto gaudio, ab his qui ascenderant ceteris innotuit exsultantibus omnibus, pręcipuè tamen abbate, qui flens, & eiulans mortis illius esse se reum clamitabat. Gloria tibi Christe, Deus, gloria tibi Spiritus Deus, à cunctis ingeminatur. Dehinc præcipiente abbate, summa cum cautela, diligentiaq; depositus in infirmatorium delatus est, cunctisq; in guttere ipsius horrendi vulneris hiatum cernentibus, & mirantibus præ gaudio, quonam modo sic mutilatus viuere posset, in lectulo collocatus est. Cumq; paululum conquieuisset, accedentes fratres aperturã hiantis enormiter gutturis, manibus compressere, ne flatus vitalis contrario meatu erumperet, tentantes, si vel hoc modo qualitercumque verba edere posset. Sed misericors Deus, ei simili quẽ de tyrãnica hostis antiqui malitia potenter eripuerat, beneficionis quoque ad laudem gloriæ suæ contra vim deficientis naturæ, confessionis gratiam concedere dignatus est. Quod vbi pia explorantium fratrum curiositas aduertit, contra omnem legem mortalis naturæ etiam fratrem illum sanitati restitui, mox cædentibus cunctis, abbas confessionem in cautè dilatã, verè magno munere Dei stupendo miraculo tandem recẽpit. Confitenti quoque pœnitentiam congruam iniunxit, vt plenum, & absolutum esset donum, quod Spiritussanctus, qui pietas Dei dicitur, excellentissimo solẽnitatis suæ die prorogare dignatus est. Qui tanto propensius & deuotius puritatem sanctæ conuersationis postmodum ęmulatus est; quanto in semetipso certius expertus fuerat, Leuiathã serpentis antiqui virulentis parere morsibus eos, qui schemate religionis insigniti, conscientias suas latebrosis sceleribus maculare non verentur, &c.

EXEMPLVM LV.

Communicans irreconciliato fratri sacerdos, porcellum interimens, osculum dulcissimi Iesu consuetum, amisit.

SAcerdos quidam religiosus, dum pacem quam cæli rege in terræ nato, cæli ciues terrigenis annunciauerunt, in proximo suo violare non timuit, admirandam quandam gratiam specialiter à Domino sibi collatam perdidit, quod ad cautelam torpentium describere non pigebit. Hic igitur laudabilis vitæ presbyter, ignauiæ nequaquam marcens ocio, satagebat quatenus conuersationis suæ qualitas, ab excellentia gradus sui non discreparet. Præcipuè igitur in oblatione hostiæ salutaris, in qua Filius immolatur Patri, vt tollat peccata mundi, per sacrificium cordis contriti, & spiritus humiliati semetipsum in pręsentia summę diuinitatis mactare curauit. Habebat verò parochianum quendam, qui licet sęcularis vitæ negocijs implicatus esset, fidei tamen integritate, deuotionisque sinceritate pastoris sui meritis fortassis impar non erat. Eius namque doctrina, & exemplo religiosè institutus, ecclesiæ limina sine cessatione terebat, Missarũ celebrationi sedulus obseruator intererat, sanctarumq; precum instantia cælos pulsans, in simplicitate cordis sui tempore diuini sacrificij cum Domino loquebatur. Volens autem Dominus vtrorumque meritum ad laudem, & gloriam nominis sui manifestare, laici illius tam spiritales quam corporales aperuit oculos, cœpitq; infra sacri mysterij actionem, Iesum Christũ beatis oculis videre super altare, stantem iuxta calicẽ sanctum, qui amborum consciẽtias perungebat mira suauitate præsentiæ suæ misericorditer. Consecratione verò diuinorũ sacramentorum ritè peracta, cũ pacis osculum in populum esset diffundendum, & sacerdos iuxta morem quorumdam, sacram hostiam primitus oscularetur, in ipsa hora pius Dominus accedens, eidẽ ministro suo pacis osculum dignantissimè porrigebat. Is ergò qui ad diuinæ contemplationi re-

reuerendum arcanum admissus fuerat, iuxta propheram secretum suum sibi retinuit, &, cum frequenter speciosum forma præ filijs hominum videret, nihil tamen presbytero indicare voluit, ne & ipse vanitatis notaretur, si tantum Dei Mysterium facile sine magno pondere rationis propalaret, aut ille cui tanta gratia à Domino collata erat, per elationis vitium, eadem se gratia priuaret. Accidit interea vt hortum præfati sacerdotis, diuersis herbis, & oleribus virentem, cultorique sua ipsa viuacitate germinis quodammodo arridentem, pauperis cuiusdam porcelus, furtiuis irruptionibus intrare consuesceret, & quia in domo domini sui, ob rei familiaris penuriam vnde ventriculum suum replere posset, non inueniebat, aliundè hoc mendicare compellebatur. Itaque sacerdos ægerrimè ferēs hortum suum vastari, cum frequenter pauperem illum admonuisset, quatenus porcum suum domi teneret, ipsumq; porcum tenerum olerum plantas suffodientē, cum iniuria verberum extra septa horti sæpius expulisset, nec tamen quidquam proficeret, ad extremum dolore stimulatus, eumdem porcum occidit. Verū pauper ille animalis sui interitum cognoscens, adminiculum substantiolæ suæ magna ex parte perdidisse ingemuit, volensq; agere cum presbytero, quatenus damnum illatum sibi secundum leges restitueret, illo è contrario horti sui iacturam exaggerante (quoniam pauper vbique iacet) cum detrimento causæ suæ despectus, & sepultus est. Itaque sacerdos irreconciliatus manens pauperi fratri suo, ad immolandum veræ reconciliationis hostiam, temerarius accessit. Sed Dominus Iesus, qui factus est nobis à Deo patre Iustitia, redemptio, & reconciliatio, discordiæ peste maculato, præsentiam suam exhibere dignatus non est. Ecce namque homo (cuius supra meminimus) infra sacri Canonis actionem stans, & deuotissimè orans, illum in quem desiderant Angeli prospicere, solito more se visurum sperabat, sed frustratus à spes sua vehemēter turbatus est, considerans sacerdotem gratia sibi collata prorsus nudatum, & quasi nubilo quodā diuinæ indignationis obfuscatum. Quod igitur verecūda humilitate sola teste conscientiam aliquamdiu celauerat, causa exigente, silentio premere noluit, sed assumpto seorsum presbytero, qualem & quantam gratiā perdidisset secretus suggessit, monens, & obsecrans, vt si in peccatum aliquod lapsus fuisset, & per cōfessionis, & pœnitentiæ remedium diluere illud quantocius festinaret, si forte gratiā amissam larga redemptoris nostri benignitate recipere mereretur. Consternatus animo sacerdos, nullius quidem capitalis delicti se conscium sibi esse, sed nec in his quæ in quotidianis excessibus euenire possunt, cōscientiam se plus solito remordere respondit, excepto dumtaxat quod hortum suum pessundari non sufferens, pauperis illius porcum occidisset, eique per satisfactionis humilitatem, necdum reconciliatus fuisset. Intellexerunt igitur vtrique, pauperum susceptorem Dominum, iniuriam pauperis sui tanto seueriore, quanto occultiore vindicta puniisse. Festinauitque sacerdos pusillo Domini, per condignam illati damni recompensationem satisfacere, sed vtrum sublimem illam gratiam, quam perdiderat recuperauit, nec ne, non constat nobis, quoniam seruus Dei, qui eandem cum illo gratiam, vel fortassis præ illo percipiebat, censorio semetipsum castigabat silentio, nè mysteria Dei passim sine certo necessitatis articulo reuelare præsumeret.

EXEMPLVM LVI.

Communicans in discordia monialiū præpositus iustè à possessa dæmonio increpatur.

IN monasterio quodam sanctimonialum, Præpositus eiusdem loci, tractabat aliquando cum sororibus quandam possessionem ipsius cœnobij vendere volens, & vt fieri solet ex studijs partium, suam sententiam tamquam fauori subnixam, consilio defendentium, grauis inter ipsum, & sorores discordia exorta est. Verum Præposito dicente sibi creditam esse dispensationem, totumque negotium prælationis, sorores è contrario nitebantur, & grauiter scandalezatæ recesserunt. Erat autem femina quedā laica in eodem monasterio, quæ ab immundo spiritu vexabatur, pro cuius liberatione, quotidiana precum instantia sorores in commune laborabant, & vt pestiferum spiritum validius vrgere possent, dominicis eam sacramentis frequentius par-

participare faciebant. Postero itaque die, præpositus paruipendens scandalum sororum, perturbatus ipse cum grauius turbatis eisdem sororibus, vt pacificam hostiam immolaret, ingressus est ad altare. Peracta ex more diuinorum munerũ consecratione etiam patientem illam causa percipiendæ Eucharistiæ sibi præsentare fecit. Tum verò spiritus nequam, mirum in modum recalcitrans, truculentas, & horrisonas cœpit edere voces, ipsumq; præpositum amarissima inuectione redarguens dixit. O miserrimè & infælicissimæ homũcio, quid facis? Lætale virus rancoris, & discordiæ toto pectore spirans, insuper etiam grauis scandali pusillorum Domini, coram oculis summæ maiestatis reus, ad consecrandam, tractandam, & manducandam carnem altissimi impudenter, simul & irreuerenter irrumpis? Noueris pro certo, quia consultius fecisses, si domum Dei hodie non intrasses, quam tantæ præsumptionis cauterio conscientiam tuam vstulasses. Cumq; exorcismis, & orationibus multis cogeretur, quatenus diuinis Sacramentis reuerentiam exhibens cederet quousque mulier, quam torquebat communicasset, per multas difficultates vix cogi poterat, vt de manibus illius, qui dissensionis & contentionis vitio sordebat, Eucharistiæ gratiam eam suscipere permitteret.

EXEMPLVM LVII.

Pacificus frater sua probitate, inuidi fratris improbitatem Beata Maria iuuante deuicit.

IN monasterio quodam Cisterciensis Ordinis, contigit aliquando inter duos quosdam fratres dissensionis, & odij seminaria causa simultatis cuiusdam pullulare, verum vno eorũ in malitia, & discordia perseuerante, alter per gratiam Dei cito resipiscens, quod malum in se pullulare recognouit, rastro cõpunctionis eradicare quantotius festinauit. Quantoque male volus ille clanculis, seu apertis inuectationibus, irrisionibus, detractionibusve fratris animum ad amaritudinem perducere nitebatur, tanto iste humilitate timoris Dei semetipsum submittens, liuoris, & patientiæ stimulos, quos in corde ipsius aduersarius exacuere tentabat, confitendo, flendo, & orando vigilanter retũdebat. Quidquid autem patiens ille, & humilis frater conscientiæ suæ præstabat, dando locũ iræ, hoc totum peruersus, & tumidus ille, sinistrè interpretando superbiæ contẽptuiq; suo deputabat, quantoq; is efferos animos eius patientia sua linire tentabat, tanto ille malitiæ suæ furijs agitatus, ad persequendum innocentem misero liuore magis ac magis incendebatur. Cernens namque inuictum robur mentis colluctatoris sui, de cunctis nequitię adinuentionibus sublimiter triumphare, fortiq; patientiæ pede, malitiæ suę collum calcare, acriori sæuiens inuidia, abbatem suum lupus sæuissimus adijt, innocentem illum conficto mendacio accusaturus, vt quem decus innocentiæ, gloriosum reddebat, pessimi mẽdacij fermento corrupta fama si fieri posset, humiliaret. Vbi verò frater falso accusatus, in causam vocatus est, sciens scriptũ esse. Crudelis est, qui famam negligit, se huius criminis sibi conscium nõ esse ingenue protestatus est, seq; ad comprobãdam innocentiam suam, examen quodcumque placuisset, spontanea voluntate subiturũ. Ceterum, totam vim grassantis in se doloris, ad negocium transtulit pietatis, assiduis orationibus, iugibus fletibus, tam pro se, quam pro æmulo suo, Domini misericordiam, beatissimæq; Dei genitricis pietatem exorans, quatenus diuina gratia, & se in caritate firmaret, & in ęmulo suo magnitudinem malitiæ suæ comprimeret, & ad tollendum scandali fomitem vnctionem dulcedinis suæ coniungeret. Nec frustra laborauit in gemitu suo, impletum enim est in eo, quod sapientissimus Salomon ait: Cum placuerint Domino viæ hominis, & inimicos eius conuerteret ad pacem contigit. n. quadam nocte, vt in choro stans in ordine suo, vigiliarum sollemnijs interesset, & ecce ad memoriam calamitatis suæ simul & fraterni periculi, cœpit ebullire de intimis cordis eius medullis, fõs lacrymarũ. Inebriatus itaque vino sincerissimæ caritatis, non se poterat in medio fratrum cõtinere, sed cito secretũ petens, corã vno de altaribus ad orationem prosternitur, ibique non tam verbis, quam immenso

rugitu cordis, largissimoq; lacrymarum imbre ipsam matrem misericordiæ, quæ spes miserorum esse dignoscitur, vt suam aduersarijque sui causam suscipere dignaretur suppliciter postulabat. Nec fefellit simplicitatem fidei eius, magnificus e vestigio subsecutus pietatis effectus. Ecce enim dum in multa contritione cordis sui frequentius iteraret. Pie Domine miserere, Pia Domina Dei genitrix Maria succurrere misero, prorsus omni consilio, & auxilio destituto. Et adhuc pij murmuris verba corde, & ore voluenti adest illa specialis pauperum susceptrix, & peculiare miserorum refugium Dei genitrix virgo Maria. Vidit enim illam sublimem Dominam Angelorum spem miserorum, quasi à dextro latere altaris gradientem, ad se venire, vultu & habitu reuerendam, immensi quoque luminis iubare coruscantem. Sequebatur verò eam iuuenis splendidissimè, cœlesti, & ipse gloria insigniter adornatus, interim dum finito psalmo, fratres gloriam sanctæ Trinitati dicerent, & sicut moris est, ob reuerentiam summę maiestatis omnes pariter inclinarent, subsistit Beata Virgo, illumque tam humilem, quam excelsum verticem reuerenter submisit, & quousque fratres Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto perdicerent, tanquam vere humilis ancilla Domini incliuis permansit. Post hæc, erigens se, vultumque ad fratrem in angustia constitutum dirigens, mellifluis verbis consolata est eum, dicens: Homo Dei cessent iam lacrymæ ab oculis tuis, & amaritudo mœroris, quo cor tuum vehementer affligitur, recedat à te, quia est merces operi tuo. Quapropter noueris me ob fidei tuæ deuotionem, tam tibi gloriam, quam æmulo tuo veniam à Domino impetrasse. Frater verò ille nil tertius, neque enim turbari poterat, qui suauitatis & securitatis matrem videbat, fiducialiter dixit ad eam: Obsecro Domina, quę es tu, quæ sic dignâter loqueris ad cor seruuli tui, vel quis est iuuenis iste, qui tecum est? Ego sum, ait, Maria mater filij Dei. Iuuenis vero ille Ioannes est Euangelista, cuius castis obsequijs benignissimus filius meus in cruce pro nostra pendens salute me commisit. Et frater ait: Si ergo tu es illa, per quam salus humano generi venit, quam reueretur & laudat vniuersitas creaturæ; cur quæso tu tanquam vna de ceteris ipsa etiam Angelicis potestatibus honorandum caput tuum inclinas? Pijssima Domina respondit. Scire debes, quia quotiescumque gloria sanctæ Trinitati cum metu & reuerentia exhibetur in terris, toties omnes virtutes cælorum commouentur, & ad laudem sui creatoris excitantur. His dictis visio beata videntis sublata est. Porro tam mirifica nectarei odoris suauitas eadem hora apparitionis Beatæ Virginis non solum fratris illius, qui mœrore & anxietate tabescebat, verum etiam cunctorum tunc in choro deuotè psallentium penetralia cordis, adeo gratia inspiratione refecit, vt facilè daretur intelligi, non materialem aromatum fragrantiam illam, sed diuinę planè virtutis fuisse. Tum ecce liuidus ille detractor innocentis fratris, sui suauissimi illius odoris fragrantia, quæ de virgineo corpore intemeratæ & immaculatæ Dei genetricis erupit, inter ceteros, qui hac gratia digni habiti sunt, attactus, & mox vehementer compunctus, cœpit iam scelus suum veritatis lance trutinare, se reum, se miserum, seque omnibus tormentis dignum reputare, fratris quoque sui, quem falso crimine infamauerat, innocentiam consequenter beatificare. Mane autem facto fratribus non sine magna admiratione inter se quærentibus, quidnam tanti odoris suauitatis, quam nocte psallentes senserant, portenderet? is qui tanti mysterij conscius erat, abbatem secretius adijt, quæ viderat, quæque audierat simpliciter pandens, illam horam apparitionis Beatæ Dei genitricis fuisse, qua psallentium naribus suauitatis fragrantia infusa est, asseuerans. Abbate verò stupente, difficiliusq; fidem dictis adhibente, ecce in astipulatione veritatis, malitiosus ille infamator innocentiæ fratris sui, pallens & tremens aduenit, detestandi criminis scenam inuidia cogente fictam potius à se, quam veritate subnixam flens & eiulans confitetur, seque multis modis multoque tempore in persecutionem ipsius exarsisse, cum magna cordis contritione deplorat. Porro requisitus vnde illi tam repentina compunctio, & peccati sui tam repentina cognitio accidisset, respondit se licet indignum eadem gratia suauissimi

odo-

odoris, qua & ceteros fuisse perfusum, moxque vt doni cęlestis vnctio cordis eius intima penetrauit, in odium malitiæ, & amorem innocentiæ mirum in modum respirasse. Abbas autem quibusdam spiritualibus senioribus refert, & super tantis mirabilibus diuinæ pietatis gratiæ Domino in commune referuntur. At verò frater ille patiens, locum, in quo cęlestia mysteria cognouerat, tota auiditate repetens, cum deuotissimè adoraret illic, vbi sacros pedes Reginæ cælestis stetisse meminerat, ad confirmandum visionis veritatem mellifluum suauitatis odorem, quem in ipsa visione senserat, lapides ipsos respirare lætus deprehendit. Quod vbi abbas ipso celerius nunciante comperit assumptis secū quibusdā religiosis fratribus, designatum locum cum metu, & reuerentia adijt, quod verbis audierat rebus probaturus. Suauitatem quippe mirifici odoris naribus hauriens, communicato cum fratribus suis cōsilio, eosdem lapides erui, atque in sacrario loco competenti in memoriam tanti miraculi reponi pręcepit. Ecce ad litterā, & quodammodo manu palpantes probare possumus beatos esse pacificos, quoniam filij Dei vocabuntur.

EXEMPLVM LVIII.

Somnolentia grauatus miles sub matutinis audiuit: Talia posse pati soli meruere beati.

CVm sanctus pater Bernardus per Orbem vniuersum diuersa sui Ordinis fundasset monasteria, rogatu Archiepiscopi Moguntinæ vrbis, Erbacense monasterium duarum leucarum spatio à mœnibus præfatę vrbis iuxta ripam Rheni fluminis fundauit. Sanè vicini fideles, necnon, & remotiores nonnulli bono odore virtutū sanctæ congregationis attracti, de plenitudine eius consilij grauitatem, orationum suffragia, periculorum tutamina quærere, & de abundantia sua pauperum Christi inopia largiter supplere, præcipuas etiam sollemnitates quidam deuotionis intuitu illic agere consueuerunt. De quorum numero milles quidam armis strenuus, necnon natalibus clarus, deuotione non infimus, nomine Conradus, sollemnem diem Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, & matris ibidem celebrare, sacrisque vigilijs ob reuerētiam tantæ diei in longum valde productis à principio vsque ad finem deuotus interesse solebat, quatenus sanctæ illius multitudinis precibus adiutus, & exhortatione sollemnis sermonis recreatus, diuinis Missarum sacramētis munitus, lares pprios lætior repetens, benedictionem domui sui reportaret. Licet .n. sęcularis vitæ casibus irretitus, inter etiā ea quæ mundi sunt cogitans, vitā fructiferā se non habere humiliter recognosceret, tū velut vlmus promptissima vitem spiritalem cum suis fructibus temporalia impendendo sustentare satagebat. Accidit verò vt quadā vice vrgentioribus rei familiaris occupationibus impeditus, ad prędictam festiuitatē minus tēpestiuè accurreret, ideoq; profūda iam nocte cubitum vadens, dum ex lassitudine itineris fatigatos artus in lectulo collocasset, alto sopore depressus, signum vigiliarum, quo fratres ad diuinas laudes persoluendas excitabātur, nequaquam audiuit. Post horam expergefactus, dum concentus melodiæ in auribus eius resonaret, celerius de lectulo exsiliuit. Veniensque in Ecclesiā in parte australi eiusdem Ecclesiæ, vbi hospites diuinis interesse solent, coram vno de altaribus mœstus consedit. Sedens igitur, negligentiamq; suam recompensare volēs, nitebatur sanctæ deuotionis, quæ per totam Ecclesiam illam tam in cantibus quam in orationibus certatim feruebat, aliquo modo particeps fieri, sed fallacia somnolentiæ pressus, ad vigilandum, & orandum seminus expeditam esse dolebat. Vnde sibimetipsi iratus, dum in longum extenderentur vigiliæ, nunc quidem stabat, nunc verò sedebat, interdum etiam frontem, & tempora manu fricabat, sicque quasi arte quadam somni violentiā euincere conabatur. Interim considerans cum quanta alacritate vocum, & mentium fratres diuinis laudibus insisterent, simul etiam carnis suæ imbecillitatē perhorrescens, non sine magnæ admirationis stupore, & quasi causando loquebatur ad Dominum, dicens; Domine, Deus, quæ est hęc tolerantia vltra possibilitatem humanæ fragilitatis extensa, qua fratres isti velut metas corruptibilis naturæ excesserunt, propter te morte afficiuntur tota die, & tota nocte. Ecce .n. cum in

quotidianis vigilijs, ieiunijsq; exerceantur, & insuper hac nocte vix aliquid somni cœperint, nihilominus tamen tota alacritate spiritus, tibi Domine, creatori suo laudis vota impendere comprobatur. Ego verò miserabilis peccator, nec vnius saltē noctis aliquantulum protelatas vigilias propter tuum nomen sustinere valeo, quas isti continuas propter præmium vitę æternæ se sufferre gloriantur, ita vt nullis omnino calamitatibus cedant, quo minus rursus ad eosdem agones subeundos valentius inardenscant. Inter has piæ querelæ meditationes, parũper obductis palpebris in somnum tenuem quidem, sed fœlicem resolutus est, viditq; duas personas cælestis pulchritudinis venustate conspicuas, monastico schemate reuerendas de choro psallentium ad se egredientes, quarum vna quasi cogitationibus eius respondens, nequaquam naturali militis illius lingua, hoc est Germanica sed versu latino eleganter cōposito literas penitus ignoranti locutus est dicens. Talia posse pati, soli meruere beati. His dictis confestim somno excitatus, aperuit oculos, magnoque Dei miraculo verba quæ audierat memoria retinens, gratias egit Deo. Et licet vim dictorum nequaquam per intellīgētiæ acumen discere posset, tamen qua boni aliquid sibi eadem portendere certissimè sperabat, reliquum sibi noctis propulsata, viriliter somnolentia, quanta potuit deuotione vigilando, & orando transegit, magno desiderio æstuans, & optās diem fieri, quatenus diuinum oraculum sibi larga benignitate gratiæ Dei reuelatum priusquam à memoria excideret, litterato alicui propalaret, cuius adminiculo ad intelligentiam quoque dictorū pertingere valeret. Mane autem facto expectata oportunitate loquendi, Priorem eiusdem loci virum valde religiosum secretius adijt, quid vidisset, vel quid audisset simpliciter pandens, expostulatusq; angelicum dicere versum absque obstaculo linguæ homo idiota, & sine litteris sanabat verba Latina; iterumque repetebat quousque pręcordijs prioris tenacius impressa, labilis memoriæ fugaci leuitate aboleri nō possent. Mirandis plus miranda succedunt. Mox namque vt verba quæ audierat, sed non intellexerat, intelligentis conscientiæ communicauit, ipsoq; interpretante vim dictorum comprehendit, recurrens ad armariolum memoriæ vacuum illud prorsus inuenit, nec vnquam postea versus quem ad horam didicerat, ne minimam quidem syllabam exprimere valuit. Aedificatus igitur multum in gratia Dei, & confortatus conseruatorem loci illius verè credidit esse Dominum, pensionemq. annui census in eadem ecclesia professus est, quem etiā singulis annis quoad vixit tempore fideliter soluere curauit.

EXEMPLVM LIX.

Somnolentia sub horis nimis indulgens à dæmone equitatur, & turpis apostata efficitur.

ERat in monasterio Cisterciensi Euersabensi iuuenculus quidam Henricus nomine, Argentinensis natione, robustus & vegetus corpore, sed spiritali macie fœdus, & debilis corde, quales heu nostris temporibus multos videmus, & dolemus plus formidantes temporaliter macerari, quam gehennę supplicijs deputari. Qui videlicet iuuenis licet in conctis obseruantijs ordinis segnitiei, & inefficacię à ceteris fratribus notaretur, grauius tamen in executione diuini seruitij delinquebat, quod modis omnibus negligebat, cum vtique multis alijs validius id exsequi patuisset, & insuper sacrarum vigiliarum collectam quasi causa infirmitatis, & doloris frequenter deserere solebat atque ad repausandam miseram carnem cubitum ire non erubescebat. Huius detestabilem negligentiam venerabilis Prior paterna sollicitudine nūc quidem publicè, nunc verò priuatum monendo, obsecrando, redarguendo, sanare cupiebat, sed frustra, ipso quippe pluris æstimante carnis suæ commodum, quam animæ requiem. Accidit interea vt idem dissolutus frater laboris, & disciplinæ fugitans stationem vigilarum, sicut solebat, deferens, de choro exiret, quatenus infirmorum matutinis quanto breuius posset dictis voluptati carnis suæ, cubitum se collocando satisfaceret. Dominus autem volens ostendere solicito Priori quam iusto zelo moneretur, quantaque esset pernities negligentiæ, vel potius contemptus, & super-

per-

perbiæ fratris illius, aperuit oculos eius, viditq; fratre illo de stallo se mouente, & ante gradum altaris solum capite modicũ quid inclinante, ostiumque chori egredi festinante, teterrimum dæmonum collo eius insilientem, ipsumque vsque ad introitum infirmatorij miris modis gesticulando, atque cachinnando, vt verbo inusitato inertiæq; digno loquar, equitantem. Post modicum verò de infirmatorio egredientis humeris ferus agitator rursus insilijt, & tanquam vere irrationabile iumentum capistro socordiæ tractum, flagello turpissimæ mollitiei vsque ante spondam lectuli, in qua malo suo pausare gestiebat, minauit. Denique quia nullus corrigere valet eum, qui timorem Dei neglexerit, miser ille optimi Prioris, quæ de eo vidisset intimantis monita spernens, nec claustralis disciplinæ rigorem, nec salutem superficie tenus tenere curauit, sed sessoris sui mortifera consilia secutus, ordinem deseruit, factus apostata vilis, vt in falsis bonis, vel potius corruptionibus huius mundi duceret dies suos, & in puncto ad inferna descenderet.

EXEMPLVM LX.

Purgatorium graue negligentes monachi sustinentes, seu anseres assari videntur.

MOnachus quidam in extremis agens, antequã decederet raptus est in spiritu, ductusq; ad loca pœnarum infernalia, viditq; quod sine horrore referre non possumus, animas scilicet multas verubus, & contis acuminatis infixas ad rogum maximum in modum anserum torreri, & assari, ipsosq; crudelissimos tortores cum sufflatorijs, alijsque igneis instrumentis miserorum tormenta totis nixibus aggregantes. Alij verò patellas, & sartagines ignitas de subtus iacentes ponebant, adipemq; qui de ardentibus iacentium membris fluebat, diligentissimè colligentes, eumdem rursus bullientem, & valde feruentem super eos, à quibus fluebat, refundebant, quam pœnam ceteris cruciatibus intolerabiliorem eis esse considerabat. Post hæc ductus est ad quendam refrigerij locum, vbi multitudinem animarum quasi post grauem aliquem laborem quiescentium inuenit. Interrogatusque ab angelo ductore suo, si sciret quæ hæc essent? se ne scire respondit. Sanctus verò angelus dixit ei: Hi quos vidisti ad ignem illum permaximum assari, homines sunt ordinis tui, qui licet criminalibus peccatis se nequaquam fœdauerint, non tamen sicut monet scriptura seruire Domino in timore, & tremore curauerunt, nec disciplinæ censuram tenere, non quietis & silentij patientes esse, nõ denique vigiliarum, & orationum sollemnem deuotionem, neque laboris sanctæ psalmodiæ executionem strenuè sicut oportet æmulari studuerunt, sed magis curiosi, faceti, vagi, superflui, desidiosi, pigri, somnolenti, signis, iocis, & leuitatibus indulgentes, monasticæ professionis puritatem violare non timuerunt, qui postquam secundum æquissimam iusti iudicis Dei sententiam in supra visis pœnis alij breuius, alij prolixius pro quantitate, & qualitate excessuũ suorum purgati fuerint, mediante gratia Dei in hunc refrigerij locum introducuntur, atque hic post horrenda supplicia illa pausantes, perfectionem beatitudinis suæ cum patientia præstolantur: lib. 7. Specul. hist. Vincent. c. 19.

EXEMPLVM LXI.

Cantor lasciuiè vocem inflectendo in diuinis laudibus à dæmone irridetur.

DIcebat abbas Norimundensis fuisse monachum quendam in vno de Cœnobijs Cisterciẽsis Ordinis, qui de dono nobilissimæ vocis exsultans, vigorem eius in omni labore seruitij Dei expendere dedignabatur: sed magis propriam gloriam captans, festiua quæq; responsoria, quæ pro singulari priuilegio vocis suæ ipsi assignabantur, lætus, sed non timoratus, hilaris, sed minimè deuotis sollemnizando cantabat. Factum est autem in quadam festiuitate dum in omnibus, quæ à Conuentu fratrum ad laudem Dei decantabantur, velut mutus, & elinguis staret, & versum responsorij sui non planè in grauibus, sed in acutis, vel potius in acutissimis vocem quatiẽdo, tinnulos modulos flexibilitate vocis formando solita lasciuia decantaret. Quo finito, vt à quo merces ridiculosi cantus spe-

randa esset intelligeret, tam ipso, quam ceteris qui circa ipsum erant videntibus, apparuit dæmunculus teter & fuscus in modum puer vili, qui manibus impuris faciens plausum, & miro modo cachinnans, exclamauit, dicens; O, ò, bene, bene cantauit, optime cantatum est.

EXEMPLVM LXII.

Diuina reuelatione Virgo quadã cognoscit in religiosis Deo specialiter displicere multiplicationem agrorum, ædificiorum superfluitatem, & vocum lasciuiam.

QVod etiam nostris temporib. eximiæ religionis, & specialis abstinentiæ sancta virgo quædam de hac lasciuia cantus diuina reuelatione instructa prodiderit non tacebimus. Cum enim Domiuus abbas Cisterciensis, qui est pater Patriarchalis totius sancti Ordinis nostri, ad eam gratia visitationis, aliquãdo venisset, inter dulcia æternæ vitæ colloquia, cœpit abbas attentius rogare, quatenus eadem Dei famula diuinitus sibi reuelari deposceret, quod in ordine Cisterciensi puritati veræ religionis magis contrarium per negligentiam irrepsisset? Illa verò post acceptas inducias, fusasque ad Dominum preces, ita respondit. Sciatis Domine tria esse in ordine vestro, quæ specialiter oculos summæ maiestatis offendũt, multiplicatio, scilicet agrorum, superfluitas ædificiorum, atque lasciuia vocum.

EXEMPLVM LXIII.

Affectu carnali abbas moriturus consanguineum suum in abbatem substituens, graui defunctus pœna multatur.

ABbas cuiusdam Cœnobij monachum quendam nepotem suum à puero enutrierat, & vsque ad spectabiles mores prouexerat. Contigit verò vt idem abbas extremæ sortis articulo sibi imminente, viam vniuersæ carnis ingressurus esset. Fratrib. itaque quos sub cura sua habuerat destitutionem suam lugentibus (fuerat enim vir prudens) cum de substitutione alterius tractaretur, diuersis diuersa sentientibus, ne forte ex studijs partium res in contentionem veniret, communi consensum decretum est, quatenus vota sua ipsi, vt patri spirituali, committerent, qui conscientias singulorum plenius nosset, & quem ille sibi successorem depromeret, hũc absque refragatione vnanimiter in abbatem eligerent. Cum autem prædictus abbas in illa hora tremẽda exitus sui memorari debuisset iustitiæ Dei solius, & purè secundum Deum puram sibi exhibentibus obedientiam consulere, carnis & sanguinis affectione malè illectus, antefatum nepotem suum fratribus illis designauit, dicens eum bene esse religiosum, & in exterioribus negocijs prouidum, & consideratiuum. Quodlicet ex parte verum fuisset, quia tamen nequaquam sincera intentione, fratrum videlicet vtilitatibus consulendo consilium dederat, sed quantum ex pęna quæ subsecuta est intelligi datur, magis eo intuitu, vt parentela ipsius nepotis sui pmotione illustrior redderetur, quam districtæ sentẽtiæ pro hoc reatu suo moriens addictus sit, Dominus eidem successori minus canonicè adeptę dignitatis demonstrare dignatus est. Erat nãque in eodem monasterio locus quidam amenus, & ad refrigerandum accommodus atque in ipso loco fons perspicuus, fluenti murmure scaturiens, qui per crepidinem alueoli sui luxuriantibus herbis iocundus, tam viuacitatem sui, quam etiam herbarũ gratiosa viriditate animas, & oculos attendentium mulcebat. Hunc locum defunctus abbas dum vitales adhuc carperet auras refrigerandi gratia frequẽtare solebat ibi animum omnium mordentium curarum æstibus defatigatum relaxatus, tanto liberius, quanto secretius euaporare sinebat. Cuius relaxionis consuetudinem successor ipsius eodem modo tenere decernens, locum frequentabat & ipse. Vna verò dierum cum solito more ad prædictum locum accederet, audiuit quasi de fundo fontis vocem lacrymabiliter plangentis, & heu, heu, me miserum ingeminantis. Territus verò vehementer, & consternatus, vbi propius accessit diligentius auscultans, hanc esse prædecessoris sui defuncti abbatis vocẽ ex olim nota sibi qualitate vocis recognouit. Tunc verò trementibus præ stupore labijs, quærenti, quisnam esset, qui illic ita plangeret? eadem vox quasi de sub aquis respõdit, dicens: Ego sũ ille consanguineus tuus quondam

dam abbas, nunc autem miserabilis spiritus, cui tu ad multam confusionẽ, & infælicitatem meam ad regimen monasterij huius successisti. Interrogatus, cur ita plangeret, quia ardeo, inquit. Rursus interrogatus, cur arderet, cum religiosa vita ipsius, quam in corpore gesserat, requiem magis, quam tormenta metuisse videretur. Tu inquit, incendij mei causa es. Et ait abbas. Ego quare, vel quomodo? Quia, inquit, fratribus quibus indignus præeram personam animarum suarum saluti proficuam quærentibus, & mihi post Deum vota, & consilia sua committentibus, heu, affinitatis, qua mihi coniunctus eras, lenocinio cæcatus non secundum timore Dei, sed secundum propriæ voluntatis insipientiam dedi consilium, vt te ad apicẽ huius dignitatis prouehERENT, Idcirco iusto Dei iudicio in hoc aquæ alueolo cruciatibus addictus ardeo, liquesco, deficio, & in nihilum pene redactus, ad eadem tormenta rursus toleranda restauror. Quod si certius probare vis friuola non esse quæ audis, fac afferri candelabrum æneum, & lenta submissione in aquam imitti. Mox præcipiente abbate, allatum est candelabrum æneum, & sensim in aquam missum, stupendo miraculo ita à facie frigidæ illius aquæ liquefactum est, sicut fluit cera à facie ignis, &c.

EXEMPLVM LXIV.

Defunctorum animas Domino quoties per cœmeterium iret reccommendans, quanta iucunditate post mortem ab ipsis animabus susceptus sit.

IN partibus minoris Britaniæ erat aliquando homo secularis, qui licet secularibus negotijs deditus, curæq; rei familiaris intentus esset, erat tamen fidelis, & timoratus, atque in obseruantia mandatorum Dei pro modulo suo deuotus. Inter cetera verò bona quæ vel publicè, vel priuatim solo Deo testante faciebat, talem sibi fecerat consuetudinem, vt ad Ecclesiam vadens, vel inde rediens, seu quacumque alia occasione cæmeterium transiens pro animabus fidelium ibidem pausantium deuotam Domino precem libaret. Contigit verò, vt expleto tempore vitæ suæ, de hoc seculo nequam migraturus lecto decũberet, cumq; iam morti se vicinum sentiret, medijs noctis tenebris misit ad presbyterum suum, rogans vt ad visitandum se Dominico sacramento venire dignaretur. Presbyter verò segnitie pressus, & heu plus diligens carnis suæ commodum, quam salutem animi parochiani sui, pergere recusauit, diaconum tamen suum, nomine Danielem, bonæ conuersationis virum vice sua destinauit, qui libenter obediens, & iussa celeriter complens, postquam moriẽti viaticum tradidit, ad propria redire non distulit. Mox ergò vt pauperculus ille, sed meritis diues infirmus, perpetuæ sanitatis nõ perituræ, diuitiarum largitorem Christum Dominum ad munimen sui recepit lætus, hominem exuit, & cum illo, vt credimus, qui pauperum susceptor fieri dignatus est, paradisi portas ingressus, lucidas beatorum spirituum mansiones accepit. Diaconus vero rediens, vbi ostio Ecclesiæ appropinquauit, inuenit illud apertum quod clausum, firmissimeq; obseratum dimiserat. Vnde cum multum obstupuisset, & ancipites mente versaret cogitationes, mox diuina virtute in eodem loco defixus est, vt se inde mouere non posset. Et ecce repente in cœmeterio illo audita est vox clamantis, & dicentis: Surgite fideles vniuersi quantocius, & exite de tumulis vestris quotquot in cœmeterio estis, vel requiescitis, vt conuenientes in Ecclesia commendemus animam huius defuncti charissimi nostri, & rependamus ei vicem beneficij sui, quoties enim per hoc cœmeterium transire solebat, toties pro nobis orationem specialem facere consueuerat. Ad hanc vocem defuncti cœpere velociter exsurgere mortui, factusq; est fragor atque tumultus gradis, cum egrederentur de tumulis suis. Porro in Ecclesia videbantur cerei multi hinc inde parietibus affixi, qui eamdem basilicã copioso lumine illustrabant, quam cum defuncti illi ingressi fuissent, cœperunt melodia suaui ibi dominum in communi laudare, & commendationis officium sollemniter decantare, ita vt vno dicente collectans, & orationes, alij subiungeret amen, ceterasq; responsiones queadmodum in choro psallentium fieri solet. Commẽdatione verò completa clamatum est denuo, vt singuli reuerterentur ad loca sua. Quibus egressis de oratorio, fa-

factus est iterum sonitus & collisio tumulorum, quando se in eis relocauerunt, tunc paulatim cęperunt deficere luminaria illa, quæ in Ecclesia videbantur, quousque penitus extinguerentur. His itaque completis, solutus est clericus ille de loco illo, in quo fixus hærebat, & intrans oratorium reposuit ibi sacramentalia vasa, quæ secum detulerat, qui cum ad mansionem presbyteri redisset, ille trutina inertiæ suę metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius stratum repetere, ac dormire. Cui ille respōdit. Non est mihi modo pausandum, sed tibi potius surgendum, atque laborandum. Iam enim defunctus est æger, ad cuius obsequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nūcius venit supra dicti viri obitum nuncians, aduētumq; presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus Sacerdos cum Diacono sine mora perrexit, & debitum pro funere obsequium impendit. Porro Diaconus ille beneficio gratię Dei tam dignanter se visitātis, nequaquam ingratus existens, sed visione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in spe habere poterat, reliquit, exiensq; de terra sua, & de cognatione sua, Turonis in monasterio sancti Martini religionis habitum suscepit, vbi etiam religiosam vitam agens, fideliumq; defunctorum memoriam agens, proficientibus meritis eiusdem Ecclesiæ postmodum Prior cōstitutus est.

EXEMPLVM LXV.

Defunctorum animæ militem pro se orare consuetum, ab inimicorum manibus liberarunt.

Miles quidam in actu vel habitu sęculari sęcularem animum bonorum operum studijs reprimere satagebat, seq; mortalem esse, & tempore suo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam necessitate, nulla festinatione atrium Ecclesię transiens præpediretur, nam stans facie ad Orientem versa, Dominicam orationem pro fidelium animabus intente diceret. Dominumq. defunctis misereri suppliciter exoraret. Contigit verò vt ab inimicis sui insidiantibus sibi quadam vice, ita repente circumueniretur, vt aut in instanti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę pręsidio tutari necesse esset. Cursu itaq. rapidissimo fugiens, casu accidit vt ad clausuram, qua cæmeterium cingebatur, currendo deueniret. Quia verò competentiorem compendij semitam ad effugiendū quos fugiebat non inueniebat, citis saltib. clausuræ introitum per medium Cęmeterium transiens cæpto cursu anhelus instabat, verum inter currendum religiosę consuetudinis suæ, quam longo tempore illibatam seruauerat, recordatus, concidit corde, & quid sibi in tanto rerum discrimine faciendum esset ęstuanti mente pensabat. Aut enim debitum speciale etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc persoluendum erat, aut debiti præuaricatorem coram iusto iudice Deo, qui in se confidentes in quantislibet necessitatis articulis seruare potest, conscientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & discriminis angustia diu deliberandi spatium non habebat, vicit cito pietas fidei metum corporeę fragilitatis, decreuitq; contempta morte fidelib. defunctis, solitum precis subsidium nequaquā subtrahere, sed ita si placeret altissimo, supra tumulos eorum, pro quibus orabat, gladijs inimicorum confossus occumbere. Itaque suppresso cursu gradum sistit, turbatumq; tranquillans animum, facie, sicut solebat, ad orientem versa Dominicam orationem tanto sinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto se hanc nouissimam ad Deum fundere precem, & quasi vltimum vale fidelibus defunctis offerre existimabat. Interim verò crudelissimo læthalis odij liuore exagitati rapidis passibus aduolant inimici, cernentesq; reuerenter stantem virum, cuius sanguinem sitiebant, metu mortis diriguisse putabant, & quasi iam voti sui crudelem effectum habituri, de scelere incontinenti vt sperabant, perpetrando, impie quidem, sed nō impunè tripudiabant. Namque vbi præcipitatione furibunda in insaniam versi septa cæmeterij irrumpere, immunitatem Ecclesiæ Dei violare, & hostiam submissa ceruice inclinato capite stantem intentione

ne primi fratricidæ immolare festinabant, ecce repente vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeterium replesse, quam defunctorum animas fuisse, pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, quæ etiam intercessorē suum stipata corona ambientes, vt orationem quam pro eis inchoauerat, absque impedimento perficere posset sancta solicitudine obseruabāt. At vero Deo odibiles illi, solo maligno desiderij voto homicidę, videntes, tam subitā rerum mutationem, & armatorum turbam sibi imminente, stupefacti, & mente cōsternati, fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occisione perimere venerant, emolimēti maximi loco reputabāt si suam fugę præsidio seruare potuissēt. Deuotus autē ille orator nil temporale videns aut sentiens, postquam orationem suā compleuit cursum, quem pietatis intuitu tantæ necessitatis articulo cōstrictus omiserat repentes, præuia celeritate velut insequentiū inimicorum se, manus fugiens, properè aufugit, & quia gladios furentium inimicorum deiam proximo sibi imminentium euadere potuisset, miratus expauit. Cęterū post aliquantulum temporis, pacisq; pulchritudine inter partes stabiliter re integrata, cum familiariter inuicem quærerent, illi quidē quid clausæ extitisset, quod mortis periculo sibi imminente sic immobilis stās de loco motus non fuisset, ille cur vitæ ipsius pepercissent cum opportunitatem perdendi eum nacti fuissent, cognita ab alterutrum mysterij veritate Dominū, qui facit mirabilia magna solus, magnificè collaudabant, & tam ipsi, quam etiam plures alij, qui tam grande miraculū percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accensi sunt.

EXEMPLVM LXVI.

Defunctorum animæ sacerdoti oranti pro eis, Amen responderunt.

APud Prouiciā quæ in Germania trans Rhenum dicitur, quæ vulgò Saxonia appellatur in cœnobio quod de Cluniacensi Ecclesia infra muros Padebornensis ciuitatis constructum nomini sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli intitulatum est, fuit priscis temporibus, dum adhuc Cluniacēsis Ordo in statu suo vigeret, monachus quidam secundum nomen suum Christum amans, qui Vamanio naturali nomine vocabatur. Hic cum esse sacerdotali honore præditus, officium sanctum, moribus sanctis adornare curabat, & diuina mysteria deuotione, qua spiritalem ministrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto secretius incontaminatum sacrificium in ara contriti cordis offerre posset, capellulam quandā in honore Sancti Alexij consecratam, & ab oratorio eiusdem loci cœmeterio tantum interiacente remotam, causa dicendæ missæ frequentare solebat. Vnde & ipsum cœmeterium reciprocato itinere assiduè terere necesse habebat. Ad sacram verò ædem vadens aut inde rediens manum deuotē orationis, absque tædio identitatis porrigebat fidelibus defunctis, & quo se transactis diebus suis incinerandum fore, recogitabat, eo incineratorū pericula piè pensans eorum supplicia mitigari suppliciter precabatur. Factum est autem in vna dierum, dum celebratis sacris misterijs reddere pignus sanctæ orationis, his quibus eum debitorem pietas effecerat, sicut solebat persolueret, completaque, oratione in conclusione subiungeret. Requiescant in pace, audiuit manifestè multitudinis turbam respondentem: Amen, amen, Quod vbi audiuit, totus intremuit, & has voces esse animarum, pro quibus orabat putans, tam contiguas sibi visibiliter esse miratus expauit, bonæq; consuetudinis vsum, quem deuotē eatenus seruauerat, tanto deinceps propensiori diligentia prosecutus est, quanto deuotionis suæ obsequium acceptabile Deo fidelibusque animabus gratum & fructuosum existere, tam inuisitati miraculi nouitate lætus agnoui. Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.

EX SPECVLO HISTORIALI VINCENTII BELVACENSIS.

Ordinis Prædicatorum.

Et ex ſcriptis Helinandi, Ordinis S. Benedicti, quæ refert idem Vincentius ibidem, & ex tripartita hiſtoria Marci Aurelij Caſſiodori.

EXEMPLVM PRIMVM.

Beata virgo, furia repentinæ fatigatum clericum ſibi deuotum, ſanat, & os illud quod ſæpè in eius laudibus aperuit, reddidit ſanitati.

CLericus quidam ſuppetente rerũ copia ſęculo deditus, matris Dñi amorem, & reuerentiam eius, animo ſic omnino indixerat, vt quandocũq; Eccleſiæ ingreſſus, vel per Eccleſiam ei contingeret tranſitus, nulla ſęculi ſollicitudo, nulla ſurrepere poſſet obliuio, quin cum omni deuotione, & humilitate genuflexo illa Angelica ſalutatione eam honoraret, dicens: Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, &c. Rurſum genuflexo. Beatus venter, qui te portauit Chriſte, & beata vbera, quæ te lactauerunt Dominum Deum Saluatorem noſtrũ. Hic aliquando moleſtia corporis tactus deſperatus eſt, tantumq; dolor inualuit, vt linguam ſuam, & labia ſua dentibus ſuis cõmanducaret, idipſum de membris ceteris facturus ſi permitteretur. Cumq; iam lingua, & labijs penitus conſumptis, vehementer à ſuis ne in alijs membris hoc facerent teneretur, iaceretq; horrendus aſpectu, ſenſibus corporis exemptus, vidit iuxta lectuli ſui caput perſonã conſiſtere, pulchra facie, & reuerendo aſpectu, qui quantum datur intelligi, Angelus eius erat, hic ægroti ſui ærumnas deplorans, in hunc modum lamentari videbatur. Quid, ò Domina miſericordiæ, fons pietatis, hoccine eſt gloriæ, & gratiæ tuæ ſalutatorium, hæccine eſt lingua in beatificationem ventris, & partus tui longo vſu, de ardenti affectu ſic caſſuefacta, vt penè nihil aliud ſonare noſſet in Eccleſia Dei. Domina, Domina, ſi tu dees tuis, quis aderit ſuis? Non ſic Domina, non ſic, ad nihilum deueniet ſpes hominũ, ſi in te nõ incipiunt habere refugiũ. Hæc cum ille in auribus ægri declamaret, apparuit vtrique mater Domini, & quaſi ſatisfaciens de negligentia in ſeruulũ ſuũ, de qua inſimulabatur, ad lectum propius accedit, extractaq; verba viſa eſt protinus immittere in os ægri, & ſancti lactis ſui rore infuſo, ſubito ſuæ linguæ integritatem, & labijs antiquum decorem in toto eius corpore priſtinam reſtaurauit ſanitatem. Redditus igitur ſenſibus, continuò ſurrexit ſanus, & incolumis, & factam circa ſe miſericordiam, etiam ſi lingua taceret, repentina vitæ, & motum mutatione omnibus cępit prædicare, etenim ſe, & ſua Dei ſeruitio mancipans, de cetero duxit vitam religioſam. lib. 7. cap. 84.

EXEMPLVM II.

Votum ſuum ne infringeret quidam clericus, à Beata virgine minis deterretur.

QVidam pueri clerici, ante quandam Eccleſiam ludum pilæ exercebant. Quorũ vnus qui habebat in manu annullum, quẽ ei puella quædam donauerat, carnali amore ducta, timens ne forte aſſidua pilæ percuſſione frangeretur diuertit ad Eccleſiã, vt alicubi eum reponeret,

donec post ludum ipsum reciperet. Ingressus itaque ante imaginem Virginis Mariæ intuitus eam,& admirans eius pulchritudinem,genuflexo deuotè salutauit virginem, & addidit. Verè in omnibus formosiores, & illa etiam, quę mihi hunc annulum amoris munere condonauit. Ideoque ei renuncio, teq; deinceps amare, & tibi deseruire decerno,ita dūtaxat, vt ego vice reddita amore tuo dignus inueniar. Sic igitur pręfatus puer annulum suum digito imaginis, quem habebat sursum erectū indidit. Quo accepto, quasi condictum comprobans, & fidem adhibens, mirabile dictu digitum suum imago constrinxit. Quo visu puer stupore permotus circunstantes aduocat, & rei nouitatem mirantib. salutationis ordinem,& vocis conditionē enarrat. Quod illi audientes eum sęculo renunciare, & votum persoluere hortabantur,quatenus Dei genetricis seruus & amicus sicut dixerat haberetur. At ille spinis diuitiarum obstantibus,ægrè quod monebatur audiens,ingratus extitit, & post modicum imagini mentitus,vxorem ducere non expauit. Sed prima nocte nuptiarum, B.Virgo Maria, quasi inter ipsum, & vxorem eius media recumbens apparuit,annulum digito prætendēs, & infidelitatis eum arguens. Excitatus ille de somno,circa se palpitabat quærens imaginem, & non inueniens eam credidit esse phantasma. Iterum à somno detentus, vidit eam assistere, non sicut prius blandè alloquentem, sed cum indignatione vultum auertentem, & tormēta durissima pro contemptu sui, & voto irrito comminantem. Euigilās igitur,& iterata admonitione perterritus, relictis omnibus, quæ habebat eadem nocte in eremum clam secessit,vbi habitum monachi vitamq; professus, Dominæ, & amicæ suæ cunctis dieb. vitæ suæ deuoto animo deseruiuit. Maluit enim fidem seruare Reginæ cęlorum, quam ei ante nuptias promiserat cum mundicia animæ corpore impolluto, quam sponsæ mortali cum integritatis iactura copulari contra votum quo obligatus erat lib.7. cap.87.

EXEMPLVM III.

Beata Virgo Maria Imperatricem castissimā, marito fidelissimam,& propter corporalem pulchritudinem multa perpessam,à tribulationibus liberat.

Fvit quidam Romanus Imperator, qui prouidit Dei clementia vxorem genere, & moribus nobilissimam ac pulchritudine honestissimam, nec turpis ac carnalis delectatio illos captiuabat, sed inuicem sobriè,& iustè sub legali coniugio se non mediocriter diligebant. Venit autem in mentem Imperatoris vt pergeret longè, lateq; per orbem visitare loca sanctorum. Accepto itaq; assensu à coniuge,& regnum,& quendam fratrem suum adolescentem attentius ei commendans digressus est. Ipse autem dictus adolescens specie deceptus Imperatricis in amorem eius vehementer exarsit & tādem etiam quo stimulo ille vrgeretur,ei aperuit. Cumq; Imperatrici pluries molestus esset, & illa penitus renuerēt, tandem iuueni coecato ad eius amplexus se venturam simulatè promisit. Interim verò turrim quandam parare non distulit, in qua duos adolescentes, & duas puellas ad seruiendum iuueni mittere curauit, vt necessaria quæque illi sursum cum funibus traherent. Determinato autem die quo Imperatrix, & iuuenis turrim illam priuatim conscenderent, vt ille quod desiderabat expleret gauisus est. Sed illo præeunte, & intrante pudica Domina in domum rediјt retento iuuene in turri. Sedit autem sub Imperatrice Roma pacifica, donec Imperator rediret ad propria. Post quinque annos audiens aduentum eius, gauisa est valde, iussitq; nobiles, & maiores clericos in occursum eius secum exire,& vicos ciuitatis ornari decenter. Fratrem quoque Imperatoris inconsultè de turri emisit, vt fratri obuius exiret. Qui in occursum illius reginam præuenit,& versa vice eam malè infamauit. Requisitus enim à fratre, cur tam afflictus, & pallidus, ac crine deformis esset? Respondit cum lacrymis. Mi frater carissimè, pessima meretrix coniunx tua, sicut cum multis fornicari consueuit, & ita me in scelus pręcipitare secum tētauit, nullus enim ab eius impudico amplexu ex quo recessisti prohibitus est.

Quod

Quod ego ferre non potui, sed ab ea recedens in quadam turri me huc vsque inclusi. Audiens Imperator, quas non sperauerat de vxore contumelias nunciari, dolore cordis percussus, penè exanimis in terram corruit. Post spatium vnius horæ surrexit, & confortatus astantium consolationibus, equum ascendit. In crastinum autem Imperatrix cum comitatu multo ad virum suum peruenit, quæ cum illum, vt dignum erat, amplecti vellet, percussa ab eo in faciem grauiter, confusa cecidit, vocatis quoque duobus seruis Imperator, dixit. Quia non est cum meretrice certandum, ite in siluam profundam, & ducite eam ad decollationem. Qui cum ad locum, vbi decollanda erat, peruenissent, admirantes eius pulchritudinem, dixerunt ad inuicem: Priusquam interficiatur cognoscamus eā, quia non est in mundo pulchrior illa. Irruentibus illis in eam, illa suspiciens in cęlum voce lacrymabili Dei respectum, & Virginis sanctæ Mariæ efflagitabat auxilium. Quidam autem nobilis Heros non longè iter faciens cum comitatu multorum, qui limina Apostolorum, & loca Sanctorum Romæ visitauerant, audientes clamoribus resonare siluam, primò putauerunt aliquam feram in retibus corruisse, & veloci cursu illuc venerunt. Videntesq; tam venerabilem personam seruos impudicos distrahere, morti eos concitè tradiderunt. Requiritur mulier quæ esset, & cur illi talia contingerent? At illa celata sublimitatis altitudine supplici vultu, & humili voce rogauit, vt eam Dominus eorum secum duceret, & ab ea ancillare obsequium saluo honore pudicitiæ reciperet. Qui petitioni eius libenter annuens, illam ad propria perduxit, quam vxor eius honorificè recipiens, vnicum ei filium educandum commisit. Paruulo autem suscepto illa maiorem adhibuit diligentiam, quam si ipsa eum genuisset. Fugiebat lasciuiam, frequentabat Ecclesiam. Sed nec ibi malignus spiritus tentare desijt, vincere tamen eam non valuit. Erat quidam miles in curia, qui ad amorem eius pertingere cupiens blandis sermonibus ac multis promissionibus eam, vt sibi coniugio copularetur tentabat. Illa verò castè se eum diligere respondens, amore Domini sui, cuius frater erat, nubere ei omnino negauit, quamobrem cępit miser tractare in animo, quid mulieri, quæ in tanta eum vilitate habebat, pararet vt occideretur, vel fugaretur. Itaque intempesta noctis hora ductu diabolico venit, vbi illa dormiebat, & infans sinu eius sibi commendatus, gutturque pueri filij fratris sui cultro per medium secuit, & gladium in manu mulieris dormientis relinquens recessit. Cum ergo sanguis pueri per medium lecti decurreret, & latus mulieris inficeret excitata vehementer expauit. Et cum se miseram proclamasset, solita mater, & pater de filio surgentes concitò de lecto venerunt cum lumine ad filium, quem iugulatum videntes, & in manu mulieris cultrum, quantus dolor eos inuasit, & omnem familiam vix explicari potest. Venit deniq. sceleratissimus homicida fictas lacrymas fundens, & voluit occidere tanti sceleris ignaram, dicens fratri suo: Adduxisti huc meretricem pro multis criminibus in alia patria iudicatam interfici, iam vt igni tradatur dignam eam facit mors filij tui. At Heros ille nobilis, & vxor eius eam interfici prohibentes, mandauerunt nautis ad portum proximi maris, vt eam in alienam terram ducerent. Venit ergo perfusa lacrymis facie, comam discerpens, cum seruis ad mare, & intrauit nauim. Cumq; nautæ per altum mare nauigassent, considerata eius specie, allocuti sunt eam, vt eis assentiret, resistentiq; ob amorem pudicitiæ, dixerunt. Vnum è duobus elige, aut nobis commisceri, aut in mare præcipitari. Respondit illa se libentius inter fluctus deficere, quam eorum libidinosis petitionibus assentire. Qui mutato consilio in quadam alta rupe, quæ ante eos in mari eminebat, Domino prouidente eam reliquerunt, vbi cum totam noctem duxisset insomnem, summo diluculo mœrore, & triduano ieiunio afflicta parum obdormiuit. Apparuitq; ei sancta virgo Maria Regina glorię, admirabili facie, stellante oculorum acie, dicēs ei: Quia multa propter casti coniugij seruandam fidem sustinuisti aduersa, omnis amodo tentatio impiorum à te repellenda est, & quas passa es iniurias, manifestabuntur. Collige herbam, quæ est sub capite tuo, & quibuscumque leprosis dederis hinc bibere, in nomine Iesu Christi sanabuntur. Excitata autem mulier, & visione lætificata

cum

eum deuotis orationibus herbam collegit cui similem ante nõ viderat, & chirothecas de manibus extrahens, suis, impleuit. Hora autem tertia nautæ à Deo missi, iter facientes, iuxta rupem illam vocati ab ea applicuerunt, qui videntes eam tam venerabilem esse personam, condolentes ei, receptam in nauium duxerunt ad portum. Egressa autẽ de naui, inuenit leprosum vultu miserabilem, attritamq; herbæ portiunculam cum vino, dedit bibere, & confestim sanatus est. Exijt fama eius longè latèq; & venit ad ciuitatẽ illam, in qua erat impius ille leprosus effectus, qui fratris filium in sinu huius Dominę ceciderat. Ad hunc multis precibus adducta, sed nec ab ipso, nec ab vllo de familia domus cognita, rogatur obnixè à fratre illius leprosi, vt ei subueniat, & quidquid mercedis inde velit, recipiat. Illa se subuenire promittit, si de omnibus peccatis suis coram ea, & septem personis confessus fuerit. Et ille quidẽ confitens multa dixit, sed celabat scelus quod in eã commisit. Respondit ei mulier nihil ei proficere medicinam suam abscõdito vllo crimine, sed oportere eos prius animam purgare, & sanari ab vniuersis ægritudinibus antequam medicina aliqua corpori prodesse posset, nec prodesse peccatorũ omnium cõfessionẽ, & detectionẽ, si vnum ex eis consulto taceatur, quoniam largitas diuinæ misericordiæ vnum peccatum absque alijs minimè relaxat. Tunc ait frater suus, cuius filium interfecerat: Aperi cor tuum, & emunda ad omni peccato, & quid aduersum me male egisti, totum tibi dimittetur. Resolutus itaque in lacrymas, qualiter egerat manifestauit. Audiẽs autẽ Heros expauit vehementer, dicens se plus de amissione nobilissimæ mulieris, quã de morte filij tristem esse. At illa respõdit: Domine mi, noli contristari, ego enim sum mulier illa, quæ malum pro malo non reddam, sed bonum pro malo tribuã. Restituto illo sanitati, rogabant eam, vt ibi maneret, & quem sanauerat in sponsum acciperet. Quibus non adquiescens recessit, & sanando leprosos nonnullos Romam incognita petijt, ibiq; plurimos à lepra mũdauit. Sed & fratrem Imperatoris, vlciscẽte Deo, inualerat lepra grauissima, vsque ad mortem, ad quem curandum adducta, sed à nullo agnita, simili modo & hunc peccatum suum, quod in eam commiserat, confiteri coram Papa, & Senatu Romano fecit. Quo audito Imperator flens, & pugnis faciem, pectusq; percutiens, miserum se exclamauit. Flebant quoque omnes, qui aderant & audierant recordationem Imperatricis egregiæ. At illa fletus eorum non sustinens, sanato prius iuuene, dixit: Ego sum illa. Tunc quanta lætitia Romanũ populum impleuerit, non est, facilè dictu. Voluit eam Imperator quasi à Deo resuscitatam in vxorem, & populus in Dominam accipere, sed intra se aliter agens, dixit ad Papam; Votum feci in tribulationib. meis Domino, me nulli vlterius viro coniungere, sed in monachali veste castimoniã seruare. Requiritur ergo anima mea de manu tua, si timens, vel diligens hominem plus, quam Deum, veste sancta non velaueris me. Tunc ille mox eam benedixit, & induit. lib.7.cap.90.91.& 92.

EXEMPLVM IV.

Confessione, & Beatæ virginis auxilio nobilis quædam femina quæ sanctè cum marito vixerat, & post eius discessum in grauia peccata ceciderat, etiam ab infamia à diabolo procurata liberatur.

FVit quidam diues Romæ cum vxore sua, vterque genere nobilis, moribus laudabilis, sola eis proles deerat, cum ad votum cetera cederent vniuersa. Conuersiq; ad Dominum postulabant filium effusi in misericordijs pauperum commendantes se ad omnem continentiam secundum Deum.

Deus igitur videns afflictionem eorum, dedit mulieri cõceptum, & peperit filium. Qua nato regales apparãtur delitiæ sonant organa, chori ordinantur. Interea dum de charo filio pater minus cauto amore gratulatur, caritate à carnalitate aliquantisper suffocata, non ita deuotè, vt prius, in datoris gloriam assurgit, vel gratiã quærit. Aliquoties tamen ad se reuersus compungebatur, nec illius carnalitatis impuritatem ferebat esse impunitam. Tandem pepigit fędus cũ Deo, vt sumptis pennis colũbæ in peregrinã regionem, vel in aliquã solitudinem

nem

nem auolaret, vbi ignotus viueret, & puritatis, atque pacis internæ soliditatem seruaret. Sed quia alligatus erat vxori, coę eius ad sui propositi inclinauit assensum. Quæ quidem querulos gemitus ingeminare cœpit, & singultibus concusso pectore, cum lacrymis dixit. Quamuis molestè dulcissimi vultus tui sustineam absentiam, hoc solum tamen amaricati cordis habeo solatium, & gloriandi priuilegium, quod amori meo solum video præponi Christū. Et quia votum hoc sanctissimum scio liberum te dimitto, tantum, vt amore casto me corde retineas. Illo pluriū lætāte, & in gaudio victricis conscientiæ exsultante, materfamilias soluta à lege viri, iam licentius quæ Christi erant cogitabat, & liberalitatem in pauperes exercebat. Interea paruulum suum a lacte suspensum, à cunis abstractum, propensius nutriebat, & delitijs reficiebat, omni die aut matris hærebat gremio, aut pendebat à collo, omni nocte inter matris vbera morabatur, omni in loco in memoria versabatur. Sic succedentibus, infantiæ pueritia, & pueritiæ adolescentia, etiam nunc mater non eum ab amplexibus arcebat, non ab osculo repellebat, non etiam à lecto. Quid plura? Carnalis amor, quia non inuigilauit cautela, se inclinauit corruptelæ, filius pro marito admittitur concepto fœtu mater misera corde, & corpore angustiatur, & impellente hinc inde verecundiæ & doloris æstu, penè in desperationem labitur.

Spe autem veniæ ducta & animata, non desistebat à ieiunijs, orationibus, vigilijs, eleemosynis. Interim veste ad hoc cōgrua, ventris celato tumore, & per falsam hilaritatem vultus cordis dissimulato dolore, ventum est ad diem partus, & tunc magna velut mare contritio eius. Hinc enim dolenti suadebat silentium timor, & verecundia, hinc impellebant ad planctum dolor, & angustia, sic nascitur infelix puer, sumpturus de ortu occasum, de initio finem. Nam sæua tigris, vix bene natum arripiens suffocauit, & suffocatum in ima latrinæ proijciens, propera sepultura damnauit. Et tunc quidem homines tam grande piaculum latuit, sed mundi princeps, cum in anima captiuam mulierem teneret, cogitauit vt commune trophæum de ipsa statueret, volens etiam in eam sæuire flagellis, quæ sibi seruierat in flagitijs. Sumpto igitur dæmō scholaris clerici schemate Romam venit, curiam intrauit, proceres salutauit.

Interrogatus, quis esset? Clericus, inquit sum potens in scripturis, nullus mihi similis in quæstionibus soluendis, in secretis edicendis. Et vt peritiæ meæ certam habeatis experientiam, dicat quisque quidquid perdidit, & ego illi manifestabo furti auctorem. Auditisq; omnium causis, certo veritatis responso singulis satisfaciebat, & furti reum, fugam etiam, si fur aufugisset, propalabat. Ad noui famam coniectoris, tā exteri, quam indigenę conueniebant, latrones fugiebant aut esse quales fuerant se negabant. Interea dū sic placens Regi, & optimatibus eius plebi sua damna reseraret, Rege ipso præsente turbam circumstantem sic allocutus est. Si vos credulos, & attentos polliceremini auditores, mira loquerer, & quiddam vix credibile auditu, horribile dictu, crudele actu vobis enarrarem. Misericordia Domini, quod non estis consumpti, quod Roma funditus non corruit, ac omnino perijt, cum facinus præ omnibus detestabile in ea perpetratum sit. Mulier enim illa, quam sanctissimam dicitis, quæ in vrbis vestræ plateis & angulis sibi per hypocrisim famæ titulum erexit, sceleratissima est, & omnium crudelissima feminarum. Commisit enim crimen quoddam non solum horrendum relatu, sed etiam turpissimum memoratu. Nam de proprio filio conceptum filium, proprijs manibus trucidauit, & ne videretur, in latrinam proiecit. Ad hanc vocem omnes consternati. Noli, inquiunt, blasphemare munditiæ sacrarium, pietatis templum. Multæ enim feminæ congregauerunt virtutum diuitias, sed hæc supergressa est vniuersas. Hoc est, inquit ille, quod dixi, quia difficile crederetis mihi, veniat vt examinetur, & interim rogus in media platea paretur, in quē si cōfessa, vel conuicta fuerit, viuens inijciatur, sin autem, ergo ligatis manibus à tergo medijs inijciar flammis. Placuit Regi, & Satrapis consilium eius, & missis satellitibus iussit eam honorifice introduci. Cui intranti palatium omnes assurrexerunt. Rex autem ipse sedem ei parari fecit, & sibi considere iussit, factoq; silentio, ait ei: Non te latet noui fama vatis, quem suscitauit Deus in salutem

salutem Romanę gentis, quod autem non parum dolemus in multis te accusat, & non satis credibilia nobis contra te dicit testimonia. Confitere ergò si quod fecisti peccatum, & da gloriam Deo, vel purga te à crimine obiecto. Ipsa autem à Spiritu sancto edocta, & respondit: Quoniã grauis est caussa, & nil sine consilio facere docet Sapiens, nec ego tutum fore credo coram Rege, & proceribus eius, sine consilij patrocinio allegationem meam exercere, & sine deliberatione me de obiectis mihi criminibus purgare. Acceptis igitur inducijs egressa est, non confisa in homine, sed toto corde per pœnitentiam confugit ad Christum. Vir autem vitæ venerabilis Lucianus, vel Lucius nomine, tunc temporis Romanam ornabat cathedram, cuius pedibus prouoluta, cum gemitu cordis, & torrente lacrymarum, calamitatis suę recensuit historiam, ruptisq; vestibus, & euulsis crinibus, requisiuit ab eo, vtrum per quodcumque malagma pœnitentiæ curari posset vulnus peccatricis conscientiæ. At ille videns compunctionem in ea esse vehementem, & totus super eam pietatis visceribus affluens, confisus de Dei misericordia reatus veniam, & vitæ remedium promisit, dicens. Animæquior esto filia, quia maior est Dei pietas, quam quęuis iniquitas. Nam, & Petrus per lacrymas non solum reatus sui veniam, sed & Apostolici principatus obtinuit dignitatem. Sic Maria Magdalena per sanctificationem lacrymarum, de vasce contumeliæ, meruit esse vas gloriæ. Matrem verò Iesu Mariam consulo, vt prę omnibus inuoces, eamq; assiduis precibus frequentes. Ipsa enim vnica spes humanæ reconciliationis, ipsa pręcipua causa æternæ salutis. Nolo autem tibi multa iniungere, quia tempus habes breue, sed Dominica oratio tibi sit absolutio pro peccato. His sermonibus animata mulier manus in cælum, cor ad Mariam leuabat, orans eam in multo fletu, vt eius liberaretur interuentu ab impetione aduersarij, & à confusione communi. Statuta itaque die cum familiaribus perrexit ad curiam, & erat eius spes de cęlesti adiutorio pendens, & cor maximè in Maria fiduciam habens. Nec deesse potuit mater misericordiæ tam miserabilibus suspirijs pęnitentis, sed inuisibiliter eam protegens pręsentia suæ maiestatis, iudicandæ astitit ante tribunal terreni iudicis. Hac igitur beata comite mulier intrauit Consistorium, & à Rege, & populo reuerenter accepta, consedit in medio omnibus facta spectaculum. Tunc omnium ore clauso, & aure aperta, rex ait clerico. En quam accusasti Domina pręsens est, narra si quid habes. At ille intuitus mulierem mirabatur, quæ hęc esset. Reuera enim non ipsa erat, quæ prius, sed altera, quia per gratiam Spiritus sancti alterata. Cumque omnes instarent, vt loqueretur. Non est, inquit, hęc incestuosa, & homicida illa, quam accusaui. Hæc est enim sancta, hęc speciosa inter filias Hierusalem quod enim dicere timeo, & tacere non possum. Maria mater Iesu ei assistit, eamq; confouet, & custodit. Ad hanc vocem omnes in stuporem versi, frontes suas vexillo crucis armauerunt, & diabolus virtutem signi salutaris non sustinens, quasi fumus euanuit ex oculis eorum, omnisq; concio gaudens, Mariæ iura gratiarum persoluit, & mulier sic liberata à macula consciẽtiæ, & famæ, coram populo inuenit nomen grande, iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. lib. 7. cap. 93. 94. 95.

EXEMPLVM V.

Diues castis apparentibus ad inferna deducitur, sed paupercula vidua moritura à Beata Virgine consolatur.

Qvidam parochiæ præerat presbyter in sęculo potens, & gloriosus; sed non minus vitijs, quam diuitijs plenus, hic sub cura sua habebat diuitem nobilem, & pauperculam viduam, qui vno tempore decumbentes, responsum mortis acceperunt in semetipsis. Vocatus est presbyter, vt morientem diuitem visitaret, & acceptа confessione, data communione, exituram animam Deo commendaret, qui de rapienda solummodo lana, non de oue curanda sollicitus, vt diuitis nuncium vidit, ire festinauit. Intrauit palatium, penetrauit cubiculum, tibi iacebat diues, purpura, & serico circumdatus, auro, & gemmis ornatus, super plumarum mollitiem resupinatus. Ibi inuenit circumstantium mul-

multitudinem, seductiora adulatione diuiti solatia persoluentem, coniunx, & filij, atque omnis familia Dominum lamentabatur. Sed, & quamplures ex ipsis ad rapiẽdam hæreditatem suspensi, licet verbotenus mortem audaciæ, & præsumptionis damnarent, cum tamen tacito cogitationum æstu precabantur citius venire, & hominem de medio tollere.

Itaque presbyter secretũ petijt, & qualemcunque confessionem extorsit. Deinde sessione firmata nummi captator, caritatis affectum simulans compati cœpit, & condolere, quærere quid vellet, quæ pars corporis grauius se haberet. Inter ancipites gladios securitatem, & pacem falsus propheta pollicebatur, verbisq; mendacibus liniebat parietẽ, cui Dominus ruinam minabatur. Interim superuenit quidam ex parte viduæ, qui diceret eam in extremis agere, & Christianæ salutis remedia postulare. Sed presbyter cum se totum daret ad lactandum peccatorem, nihil respondit. Ad Diaconus proprè assistens, pro muliere desolata ad cor eius loquens, ait. Grande nobis piaculum, & feminæ periculum, si nostra negligentia sine confessionis, & sacri mysterij participatione eam migrare contigerit. Requiretur enim à manibus nostri sanguinis ouium nostratum, quæ nobis à Deo iusto iudice creditæ sunt, nec minus pauperum, quàm diuitum curam habere nos oportet, nec minorem de illis, quàm his rationem sumus reddituri. Properemus ergò, ne nostra culpa sine viatico hinc paupercula illa recedere compellatur. Cui felle commoto presbyter ait: O sani capitis consilium, pro vili vidua nobilẽ relinquere patronum. Nè turberis, inquit Diaconus ego si iubes infirmam visitabo. His fauente presbytero, Diaconus discessit citò, sumptaq; salubri hostia ad viduæ tugurium peruenit, quę rebus quidem vacua, sed bonis operibus plena, super humum duram, & paruo stramine constratam collidebat membra ieiunijs exesa.

Ille itaque interno lumine oculos leuãs, famulæ Christi in cœno iacenti, vidit assistere excubias de cælo. Mater enim Iesu Maria assistebat cum choro virginali, quæ pręferebat linteolum, & vultum ęgrotantis à sudoribus mundans, satagebat circa frequens ministerium.

His visis Diaconus stupens, stat eminus: Sed Cęli Regina suo filio toto corpore in terram prostrata, adorauit eum cum suis virginibus. Quibus erectis, data fiducia, vir Dei intrauit, Maria etiam sedem parante ac nè timeret hortante, sedit, confessionẽ viduę accepit, communionem dedit, & psalmis obitum eius premuniuit. Deinde cum gaudio ad domum diuitis properauit, astansq; in limine vidit nigros cattos circumuallantes lectum diuitis. Quos miser ille videns, & nimis infestos sentiens rugiebat clamans: Tollite cattos, tollite, misero subuenire. Vnus tandem ęthiops voce minax, vultu terribilis, vncum, quem in manibus gestabat, faucibus immersit peccatoris. Infelix anima nullum in tetra conuersatione sua refrigerium conscientię reperiens, pauet, & trepidat, miserum mors paulatim occupat. Deniq; ęthiops ille furens vncum violenter de palpitantibus faucibus extrahit, & ille horribilem dans vocem, infęlicem spiritum dedit. Irruerunt ceteri complices, & peccatricem animam flagris, & vulneribus afficientes, immergunt in locum tenebrarũ, & lacum mortis ęternæ. Cum hoc aspiceret Diaconus, tremor tenuit eum, & cadens factus est in mentis excessum. Sed mox ei apparens mater regis glorię. Ne timeas, inquit, carissimè, non tibi diabolica nocebit malignitas, cui parata est beatitudo ca..llis. His blanditijs recreatus, postquam ad se redijt, consolatrici suę gratias rependit, & ex his reuelationibus non parum profecit. lib. 7. cap. 96.

EXEMPLVM V.

Beata virgo Maria, amico suo sancto Bonito Episcopo, pulcherrimam vestem in amoris signum tribuit.

SAnctus præsul Bonitus Aluernensis, cum cor suum perfectè dedisset, vt perfectè Iesum, & eius matrem diligeret, quadam die templum beati Michaelis cum turba intrauit, & in angulo basilicę, licet inter multo, solitudinem cordis sibi fecit. Consummatis mysterijs quique in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit, & custodes quidem, ne quis remansisset, perscrutati sunt Ecclesiam, sed Dei nutu

autem sancti viri non potuerunt inuenire latebram, qui obseratis iam Ecclesiæ foribus, eo securius, quo secretius effudit in se animam suam, factusq; in agonia prolixius, & enixius orans vidit huiusmodi visionem. Ecce repente de cælo sonuit quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus limen templi cœpit tremere, tanquam intrante multitudine. Aspiciebat vir sanctus, & ecce virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum Angelorum, & animarum cætu, sicut regina, circumstante exercitus chorus ille cælestis decantabat Dominæ eiusq; filio, ipso quoque vocem suam exercuit in Christi præconia, per medium chori facta est illa processio. Cumq; ventum fuisset ante altare, quæsitum est à quibusdam sanctorum, quis deberet missam celebrare? En, inquit beata virgo, adest Bonitus præsul vere bonus, & satis dignus, cui hoc officium debeat cōmitti. Audiens hoc ille, pauebat, & retrahebat se, cuius rei lapis, qui ei cessit, adhuc seruat indicium. Tandē quæsitus, & inuentus est, deductus, & præsentatus illi beatę congregationi, & ministrantibus sanctis veste nuptiali ornatus est, ac diuino altari applicitus. Et postquam dedit in celebratione sancti operis operam, ac decenter consummauit, Beata virgo valefaciens dilecto suo, pro munere cælestem vestem ei dedit. Res est nota satis, & apud Aluernenses admodum celebris, maxime autem in ciuitate Aluerniæ, quæ dicitur Mons clarus, & vsque hodie monstratur populo vestimentum illud cæleste, cuius materies & contexturæ modus à nullo hominum dignosci potest, et est eximij candoris, miræque leuitatis, ac lenitatis. lib. 7. cap. 97.

EXEMPLVM VII.

Beata virgo Maria virum propter maledicta sua infirmitate percussum restaurat.

Quidam pauperculus homuncio in vicina Aquicinctensi habitans, cum quadam die per viam deambularet, lapidis offensione pedē, quem nudum habebat, sibi læsit, & vi doloris substomachans diabolum nominauit, dicens lapidem illum in nomine diaboli ibi fuisse positum. Et ecce vix adhuc sermone finito, repētè quasi violentia iniectione aquæ feruentis faciem totam perfundi sentiens, statim substitit, & se de loco mouere non potuit. Ex oculis eius multa aquarum abundantia guttatim defluere cępit, ita quod nihil omnino videret potuit, sed ad domum suam reductus, cæcitate oculi dextri perdurante, lumen sinistri recepit. Et ecce tota facies eius in tumorem conuersa, oculi, nasus, os, ita tumore excrescente disparuerunt, vt non nisi deforme monstrum videretur. Quattuor autem diebus euolutis inflatio illa paululum exinaniri cœpit, sed tota facies eius ita ignitis pustulis, & vesicis turgentib. repleta fuit, vt ab omnib. elephātico morbo percussus diceretur. Post hoc morbus ad inferiora descendens, à renibus vsque ad summos pedū articulos eos tā miserabiliter occupauit, vt curuatis poplitibus talis natib. adhærerent, adeo vt horrenda contractione totus quodāmodo in globum vnum redigeretur. Sicque tota illa inferior corporis pars insensibilis mansit, vt si quis igne adureret, ardere quidem posset, sed omnino sentire non posset. Numquā de lecto per se surgere, nunquam se ad sedendum erigere, vel in quodlibet latus reclinare potuit, sed semper resupinus iacuit. Per fenestelam verò, quæ lecto eius contigua erat, à transeuntibus sibi eleemosynam mitti miserabiliter vociferando improlabat, vnde se suosq; sustentabat, quamuis autem eum & paupertatis inopia, & infirmitatis angustia grauiter affligeret, studebat tamen in doloribus suis Deo semper ac continue gratias agere, & pro benefactoribus suis assidue, ac diligenter orare, ieiunijs quoq. operā dare, peccata sua semper præ oculis habere, & pro eis humiliter Deo supplicare. Habebat. n. illud summe in corde. Quem diligo, castigo. Credebat enim quidquid sibi aduersatis euenerat, esse peccatorum suorum medelam. Idirco sine omni murmuratione, sed cum patientia quæ sibi acciderant perferebat. Appropinquante autem tempore miserendi eius, quo Deus eum liberandū prouiderat, quadam die resurrectionis Dominicæ cum longa fatigatus inedia peruigil iaceret, & apud Aquicinctum ad nocturnas laudes signa pulsari audiret, caput erigens, &

versus præfatum locum protensis manibus reuerenter inclinans, Saluatoris clementiam exorabat. Tum ecce subito cernit sibi quandam in specie mulieris, pulcherrimam, ac reuerendi aspectus & habitus personam assistere, quę commemorans ei patientiam, quam in dolore habuerat, & quæ bona fecerat, addidit. Noueris preces tuas esse exauditas à Domino, fac ergo quod moneo, & Aquicinctum te deferri facito, atque in Ecclesia Beatæ virginis & matris Dei Mariæ coram imagine ipsius pro salute tua interueni, & virtutem diuini senties auxilij. Quod cum ille fecisset. Dei auxilio, & eius matris piæ suffragio ad plenum curatus est. Lib. 7. cap. 97.

EXEMPLVM VIII.

Beata virgo Maria militem, qui virginem Mariæ nomine insignitam, sibiq; deuotam in sabbato stuprare renuit, ad æternam vitam perduxit.

ERat miles quidam diues, & in bellis famosus, qui matrimonium vicium reputabat, licet in concupiscentijs feminarum esset totus. Hic ad quoddam torneamentum in Normanniæ partibus celebrandum cum multo apparatus pergens, cum per quoddam castellum tam oculis, quam cordes vagus transiret, iuuenculam quandam in itinere vidit, cuius pulcritudine captus cuidam famulo, & familiari suo dixit. Vade, cure, interroga patrem & matrem puellæ, si mihi eam concesserint vna nocte, dabo eis decem libras, & vnam vestem ad opus, & ornatum filiæ suę. Qui cum iussa complesset, illa mutatorijs induta, & ad patris imperium, vt iuuenem sequeretur, inducta, ipso duce ad militis diuersorium venit, & post cibum & potum communis lectus ambos recepit, Cumque ille congressum cum pudica virgine pararet, & illa suspitioso corde, suæ virginitatis captiuitatem expetaret. (Erat autem nox sabbati, quod deuotio fidelium memoriæ virginis matris consecrauit. Miles ait: Carissima, quod nomen est tibi, cur tale super me assumpsisti lamentum, cur me accipis quasi hostem, & non amicum? an non diligis, qui te tradidit mihi, patrem tuum? Cui illa voce tremula respondit. Maria vocor, digniq. lacrymis afficior, & planctum facio, quia melius est mihi mori, quã turpiter viuere cum virginitatis detrimento, maxime cum Mariæ continentiam vouerim, & despond erim me vni viro virginem castam exhibere Christo, Volueram quidem mores, & habitum Sanctimonialiũ imitari, nisi patris mei paupertas reclamaret, nam & agnosco literas, & ex scientia Mariæ didici horas, à quodam pauperculo clerico, qui apud patrem meum diuersorium habet. Tunc spiritus Domini descendit in mentem militis, & excussit de cogitatione eius flammam libidinis, ita vt diceret, quia nox sabbati est, & quia tu vocaris Maria. I. maris stella, propter noctis, & nominis huius honorabile sacramentum, iam nunc cessauit, & cor meum à tua inquietudine, & corpus à tua inquinatione, nec operor in te opera tenebrarum, sed nox hæc quam diei æternæ mater sibi dicauit, mihi sicut dies illuminabitur, ad morum conuersionem. Et quia, vt dixisti, voluntarium tibi est Christo seruire in cœtu sanctimonialium, teste Deo promitto, quod satisfaciam desiderio tuo, si veneris mecum. Tunc illa sub hac pactionis, & pacis forma, dormiuit tota nocte secura. Quam mane facto militi familiares equo impositam furtim asportauerunt, milesq. eam in monasterio, quod iuxta torneamenti erat locum, contubernio sanctimonialium tradidit, promittens sub iureiurando, quod pro mercede eius, locum multis donarijs honoraret, & si vita comes esset eam singulis annis visitaret. Sed postea inde digressus, feria secunda in torneamenti congressu occisus est, & in eodem loco, sicut tunc moris erat gloriæ sæcularis, ad titulum sui nominis sepultus. Interea virgo Christi virgini matri Christi, cui se probauerat placere, contendens, & ad spiritualis illius dilecti sui reditum pendens, cum gemitu & lacrymis illum Christo, & Maria commendabat. Sed ceteris militibus sine illo redeũtibus iamq. spe reuersionis penitus amissa, cum abbatissa sub fallaci promissione mercedis turpẽ virginis intrusionẽ accusarẽt, illa Beatã Mariam lacrymosis interpellebat precibus, vt de militis statu reuelationem aliquam vel modicam tanto dolori procuraret.

raret. Cui ipsa Beata Virgo Maria semetipsam per visionem exhibuit, dicens: Parce carissima, parce fletibus, & suspirijs. Ego sum mater Iesu Maria, consolatrix tua, scito, quia quam citò recessit à te ille tuus in Christo dilectus, in torneamenti congressu occubuit, eodemq; in loco sepulturam accepit, qui quoniam mihi detulit in te, & bona tibi contulit propter me, veraciter in morte compunctus æternam meruit salutem.

Ibis ergò ad Abbatissam, & nunciabis ei ex me, quatenus illuc citius pergat, & corpus huc translatum in cœmeterio reponat, vt per ecclesiasticorum suffragiorum communionem adiuuetur. Hoc autem erit signum, quod tibi locuta sum, rosam super sepulchrum vernantem reperies in superficie, cuius radix de ore sepulti pullulat in visceribus terræ. Illa igitur gaudens Dominæ cælestis imperium Abbatissę retulit. Sed ab ea hypocrisis, & confictæ visionis improperium recipiens, cum lacrymis ad Beatam Virginem recurrit. Cui illa, sicut prius, mandatum ad Abbatissam iniunxit, & addidit de quodam peccato eius occulto, quod ipsa confiteri, & lacrymis deberet punire, & sic cum suo conuentu nudis pedibus ad faciēdum, quod iubebatur, puro corde, & prompto gressu ire. Quod Abbatissa audiens, & signum recognoscens, confessione data, & satisfactione indicta, ad locum properauit, & indicio rosæ corpus militis inuentum, in monasteriū suum translatum, honorificè ibid. sepeliuit. lib. 7. cap. 102. & 103.

EXEMPLVM IX.

Beata Maria imaginem pulchram, & dæmonis tetram pingens pictor, ne à dæmone casu læderetur ab imagine Beatæ Mariæ retentus est.

Pictor quidam pro vitę suæ meritò Dominæ nostræ familiaris, in partibus Flandriæ fecerat sibi nomen doctæ manus artificio. Hic quotiescumque pingere diabolum necesse habebat, turpem turpiter sicut ars ei suggerere poterat expressius figurabat. Cui ille in visione noctis apparuit, & cur eum sic irritaret cum furore, & ira quæsiuit. Pictor respondit: Bene hoc ago, quia semper te passus sum omnium, quæ feci, malorum incentorem, & adhuc turpium cogitationū moliris insidias quibus emollitā animæ meæ demolieris constantiam. Et Satan graues minas intentans, monebat, vt à sua læsione cessaret. Sed ille ex hoc ipso animatus est, & magis quàm ante paratus fuit suscitare Leuiathan. Postmodum verò vna dierum, ipse in porticu cuiusdam Ecclesiæ Beatæ Mariæ virginis imaginem pinxit, & iuxta possibilitatem artificij, sicut decebat, opere vario picturæ eidem gloriam, & honorem dedit, ac contulit. Sed & iuxta illud, quod serpenti dictum est. Ipsa conteret caput tuum subtus pedes imaginis diabolum figurauit, nigris coloribus, turpē, & tenebrosum, sicut decebat amatorem turpidinis, & principem tenebrarum. Quod ille non æquis oculis aspiciens, malignandi à Deo potestatem expetijt, & accepit, sed sibi ad contumeliam, Christo, & matri eius ad gloriam. Adhuc enim suspensis trocleis, & supposito firmiter tabulato, monstrum illud pingebatur, & ecce turbo vehemens omnes illas artis pictoriæ machinas concussit, & in terram excussit. Quod vt persensit homo stupidus ad imaginem Dominæ leuauit cor pariter, & manum, quæ mirum dictu, donec venirēt, & qui ei subuenirent, manu iniecta ipsum retinuit, & seruauit illæsum. Tunc omnes qui aderant Christum in matre sua glorificabant, diabolum in fraudis suæ frustratione cum risu, & cachinno blasphemabant. lib. 7. cap. 104.

Ex secunda parte Speculi historialis.

EXEMPLVM X.

Sollicitudinem suam iactans in Dominum sanctus Fronto cum fratribus suis miraculosas escas recepit.

FVit quidam sanctus nomine Fronto, qui à prima ætate Deo deuotus, & à Petro Apostolo Romæ ordinatus, atque in vrbem Petragoricam, in quantus est, primus destinatus Episcopus, lxx. monachos ibidem ad seruiendum Domino congregauit. Deniq; cum eis habitans in opere Dei cresceret, à Squirio ciuitatis illius præside persecutionem patiebatur. Nam quos Episcopus pro Christi nomine baptizabat, ille gladio deputabat. Tandem relicta ciuitate cum mobilib. eremum decreuit petere nudus, vocatisque fratribus omnibus ait, quid nobis cum mundo, quẽ crucifiximus nobis. Magnum gerimus animæ detrimentum inter homines habitantes. Cumque placuisset ccc. bisacutis, seu manticis, & feminibus olerum acceptis exeuntes de ciuitate, Christo duce per desertum venerunt ad quendã locum super fluuium Dordoniæ, vbi draco magnus habitabat cum serpentum multitudine, quos vidẽtes hi, qui Episcopum secuti fuerant, metu dicti, cęperunt retrocedere. At ille in Domino confidens, in orationẽ se prostrauit, nõ baculum terrestrem, sed virtutem cælestẽ inter eos ostendens, & nusquam comparuerunt. Conuersantibus autem eis in eodem loco ab omni delectatione alieno, cęperũt murmurare fratres, dicentes: Numquid sola in eremo, castitatis est custodia, & in vrbibus nõ est? An in eremo sola Deus exaudit orantes, quem ferarum delectat solatium? Cur itaque non regressi in locum nostrum benedicimus Deum? Audiẽs vir sanctus eorum murmura, æstuabat, & pro eis orabat. Nũquam inter eos diuinorum canticorum cessauit officium, nec in penuria lassescentes vigilijs defuerunt. Quadam igitur die post vigilias vocauit eos ad se, & ait: Filioli mei, si regnum Dei quærimus, quid de escis corporalib. cogitamus. Non oportet carnem fragilem pinguẽ vermibus exhibere. Onere ieiuniorum ascellus grauandus est nè gestire incipiat, quando hordeo pascitur.

Comedat ergò paleas, nè recalcitret, q̃d nos carnis cura torquet moritur æ post modicum? Curam ergò nostri Deo dimittamus, & eius testamentum teneamus dicentis, non derelinquam te. Orante igitur eo pro illis indesinenter. Dominus precem serui sui non oblitus, sed per Angelum suũ præsidem Squirium visitauit, eidẽque dixit. Epularis in diuitijs splendidè, & serui mei in deserto pereunt fame, festina ergò diluculo ex donis, quæ tibi dedi, seruis meis escas mittere, quod si distuleris, in te Dei furorem excitabis. Hoc vt audiuit ille, cor eius consternatum est in se tota nocte. Mane autem consurgens mœstus, amicos suos, & domesticos vocauit, visum exposuit, & si quis viam nosset, vbi famuli Christi in eremo habitarẽt, interrogauit, sed nullum qui se nosse diceret inuenit. Alia vero nocte à prędicto Angelo visitatus, graui plagarum cæde percussus, mane iterum amicos adducit, caussam exponit, plagas ostendit, & quid faciendum esset consilium requisiuit. Tandem vnus eorum cunctis sapientior respondit. Multitudo camelorum tibi abundat, onera eos his escis quibus eremitæ vtuntur, & dirige eos per viam onustos absque homine ductore, & si tibi à Deo Cæli visitatio est, ipse ad cuneum puerorum suorum eòs deducet, & depositis oneribus animalia tua reuocabit illæsa. Quod, & factum est. Erant ergò septuaginta cameli cum oneribus directi. Factum est ergò dum hora nona fratres hymnos omnes in vnum celebrarent, primus ante fores excubauit camelus, quẽ videns Episcopus lætus Deum laudauit, & præcepit dicens; Camelis nobis alimoniam ferentibus pedes lauate, eisque cibaria date. Quod & fecerunt. En, inquit, omnipotẽs Deus nostri recordatus, nobis alimoniam per gratiam suam direxit, nobisq; sedentibus Angelus eius camelos perduxit. Non omnia tollamus, sed dimidiorum

diorum onerum eulogias, seu caritatiua dona Domino reuocemus. Quod cum placuisset omnibus, trigintaquinque saccos in horreum reducendos abstulit. Aliorum verò camelorum trigintaquinque onera in omnium saccos refudit, nè alij portare viderentur, alij leues abirent, & benedicens eos dimisit absque indicio viæ, qui per viā quā venerant regressi sunt. Tunc Squirius exsultatione frerius, quia camelos oēs suscepit illæsos, exclamauit. Magnus est Deus Christianorum, rogo te, vt ostendas mihi viam qua ambulem, vbi famuli tui habitant, & mihi baptismi gratiam præbeant. Tunc profectus ad locum peruenit, & à sancto Episcopo baptismum petens obtinuit, & vocauit nomē eius Gregorium. Et exinde qui pridem seruis Dei pabula miserat, anniuersario tempore onera eisdem camellis imposita dirigebat. lib. 9. c. 43. & 44.

EXEMPLVM XI.

Negans Christum, à dæmone possidetur, & repentina morte percutitur, & virgo quadā nè à duobus lasciuis iuuenibus stupraretur, ab Angelis custoditur.

CVm Decius ad ciuitatem Troadem perrexisset, oblati sunt ei tres, Andreas, Paulus, & Nichomachus. Qui cum omnes Christianos se profiterērur esse, iussit Nichomachum apprehensum proconsul torqueri. Cumque nimium torqueretur, & iam prope esset vt omitteret spiritum, exclamauit se numquā fuisse Christianum, sed dæmonibus sacrificaturum. Tunc iussus deponi, cum sacrificasset, arreptus est à dæmonio, & elisus in terra, comedens linguā suam dentibus, exspirauit. Puella autē quædam virgo Dionysia annorum, xvij. exclamauit dicens. O te infidelissimum hominum, qui propter vnius horæ spatium perpetuam, & inenarrabilem pœnam tibi adquisisti. Interrogata ergò, confessa est se Christianam esse, & ideo infelicem illum plangere, quod non adhuc modicum tolerasset, vt perpetuam requiem inueniret. Proconsul iussit eam duobus iuuenib. corrumpendam tradi, Andream verò, & Paulum recludi. Cumq; iuuenes virginem ad hospitium suum duxissent, pugnantib. eis vsque ad noctem, vt vim turpitudinis inferrent, inardescebat eorum libido. Apparuit autem eis per totam noctem iuuenis splendidus, domum illuminans, vnde timore percussi ceciderunt ad pedes virginis, rogabantq; vt pro eis intercederet, ne quid mali eis contingeret. Videns autem proconsul, quod non posset Pauli, & Andreæ perseuerantiam superare, flagellis cæsos tradidit eos populo, qui traxerunt eos pedibus extra ciuitatem, vt lapidarentur. Quod audiens Dionysia, à custodib. euadēs, cucurrit ad eos, iactauitq; se super eorum corpora, dicens, Concidam & ego vobiscum Beati famuli, ne ab hac colluctatione vestra inueniar aliena. Quod audiens proconsul, iussit eam gladio interfici. Paulus verò, & Andræas lapidibus obruti sunt. lib. 11. c. 16.

EXEMPLVM XII.

Societate pudica virginis fretus Rex barbarorum conuertitur, & martyrij palma donatur.

25. Iunij.

PAssa est Romæ sancta virgo Lucia, quæ Vrbica fuit natione, sed rapta fuerat ab Ancela barbarorum rege. Qui cum eam ductam in patriam suam vellet violare, vidēs illa libidinosam eius insaniam, habeo, inquit, sponsum, qui statim vindicet iniuriam meam in te. At ille ira repletus ait: Et quis est sponsus tuus, vel cuius potestatis est, vt iniuriam tuam vindicet? Illa fiducialiter respondens, & vt ancilla Christi nihil metuens, ait: Deum, cui me deuoui, habeo defensorem, qui in cælo est, & habens potestatem vniuersæ carnis, qui his qui eum cognoscunt petentibus omnia præstare potest. His ille auditis, valde territus est, ita vt ex tunc eam vt deam honorare inciperet. Iussitq; statim ei cubiculum separatim fieri, vbi nullus virorum haberet ingressum, & lectum ditissimum poni in cubiculo illo, ac puellas ei honorifice obsequi. Vbi illa ingressa cœpit orationibus, & ieiunijs vacare, Deoque die ac nocte gratias agere, eo quod ancillam suam dignatus esset in captiuitate respicere, tantumq; ei præstitisset à rege alienigena inuenire. Pro quo etiam frequenter orabat Deum, vt nihil mali ei contingeret, vel do-

mui eius. Sed & ipse ad bellum procedens rogabat eam, vt Deũ suum precaretur, quatenus deuictis hostibus saluus ad domum suam rediret. Quod cum semper fieret, eã magis vt matrem honorare cœpit, intelligens quod eius orationibus Deus illum in omnibus adiuuisset. Nam quotiescumque contra aduersarios, siue sponte, siue ab illis prouocatus perrexit, illis prostratis victor ad domum rediit. Completis autem ibi viginti annis sancta Lucia, præceptũ in somnis acceperat vt Romam rediret, eo quod eam ibidem complere martyrium oporteret. Quod cum illa regi retulisset, ille respõdit: Si tu hinc subducis te, mihi non expedit hic remanere. Nam venient aduersarij mei, quos Deus semper interfecit te orante, & occident me. Ad hæc illa: Si placet tibi, veni. Credo enim in Deo meo, quod & te sibi seruum adoptauit, & sociabit gregi suo sancto. Hæc ille cum statim audisset, domum suam, & matronam, ac filios, & omnia sua derelinquens, ancillam Christi concomitatus est, non iam vt barbarus, sed vt ciuis, non vt lupus, sed vt ouis, simulq; Romam venerũt tempore persecutionis. Post paucos dies comprehensa Lucia, adducitur ad supplicium. Quod cum audisset Ancela, sponsę accurrit, & ceruicem suam cum ea gladio supposuit, profitens se esse Christianum. Et sic ambo decollati pariter in paradisum Dei suscepit sunt. 12. c. 97.

EXEMPLVM XIII.

Baptizatus lusoriè Genesius mimus conuertitur, & sic ex theatro ad martyrium, de ioco ad ferrum peruenitur.

TEmporibus Diocletiani, & maximiani passus est Romæ martyr Genesius, qui cum esset in Vrbe magister artis mimicæ, quadam die voluit Imperatori Diocletiano ludum exhibere de mysterijs obseruantiæ Christianæ. Huius rei gratia spectante Imperatore, & omni populo, in medio theatri, quasi ægrotus decumbens, se pabtizari deposcit, & mimicè in hæc verba prorupit. Eia nostri, grauem me sentio, leuis fieri volo. Qui responderunt. Quomodo leuem te facimus, nunquid fabri sumus; & ad officinam te missuri sumus? His verbis populo in risum excitato, Genesius à Domino visitatus ait: Vesani, Christianus desidero mori. Quare, inquiunt? Nè, inquit ille, in illa die velut fugitiuus inueniar. Hoc Diocletianus audiuit, & risum tenere non potuit. Tunc sicut fuerat ordinatum intrare faciunt exorcistam, & presbyterum, qui iuxta lectũ eius sedentes, dixerunt. Quid ad nos misisti, filiole? At ille iam non simulatè, & fictè, sed ex puro corde respondit, quia gratiã Christi consequi cupio, per quam renatus liberer à ruina iniquitatum mearum. Cumq; sacramentorum mysteria complessent, & vestibus albis esset indutus, quasi per ludũ à militibus est raptus, & ad similitudinem sanctorum de Christi nomine discutiendus Imperatori est exhibitus; sed cum ad falsam adducitur passionem, ad veram accessit confessionem. Ascẽdens namque super basim, vbi statua fuerat Veneris, ita cõcionatus est. Audi Imperator, & omnis exercitus, sapientes, & populi vrbis huius. Ego semper Christianum nomẽ exhorrui, & in confessione permanentibus insultaui, ac super eos accendebam furias populi. Parentes quoque meos, & affines execratus sum causa nominis Christiani, & in tanta derisione Christianos habui, vt eorum secreta mysteria diligenter perquirerem, non vt crederem, sed vt de his ludum ac risum vobis exhiberem. Mox autem vbi me nedum in conspectu vestro aqua illa perfudit, & interrogatus credere me respõdi, vidi super me manum de cælo venientem, & Angelos Dei flammeo radiantes aspectu iuxta me stãtes, qui omnia facinora mea, quæ à iuuentute mea commisi, scripta libro recitantes, dixerunt mihi. Aqua hæc delet omnia ista, quæ te fecisse cognoscis. Cum ergo aqua baptizatus fuissem, simul, & liber ille perfusus, niue candidior effectus est, ita etiam vt signum scripturæ præteritæ non demonstraret. Itaque dum vobis terrenis Imperatorib. placere concupiui, cęlesti regi cõplacui, & dum omnibus risum extorquere studui, angelis risum feci. Nunc ergò, ò Imperator, & vos omnes populi, sicut his sanctis mysterijs per ignorãtiã mecum restitistis increduli, ita mecũ ab hac irrisione cessate, credẽtes verũ Deũ esse Iesum Christum Dñm, hunc esse verũ lumen, veritatem, pietatem, salutem, &

pe

per ipsum vos indulgentiam posse contigere. Tunc Imperator accensus furore, iussit omnes, qui cum eo lusus meditati fuerant, ante se adduci, & virgis fortiter cædi, æstimans eos similiter credere. At illi cęperunt nomen sanctum blasphemare, cum exprobatione dicentes, uos aliter meditati sumus, iste autem insanus factus letitiam suam dimisit, & planctum sibi Christianitatis assumpsit, ac per hoc solus experiatur, quod solus fecit. Tunc Imperator sæuiens in Genesium, in conspectu populi iussit eum cædi fustibus, tradiditq; Pluriano præfecto, iubens eum tormentis ad sacrificia cogi. Cumq; diu in eculeo positus, vngulis attrectatus, lampadib. inflammatus, in sancta confessione persisteret, dicebat iudici. Si centuplicaueris contra me ista tormenta, Christum mihi de ore, ipsum mihi de corde non poteris auferre. Hæc omnia relata sunt Imperatori, qui iussit eum occidi. Sicq; cum gaudio coronam Martyrij capitis obtruncatione promeruit. viij. Kalendas Septembris. lib. 12.c.104.

EXEMPLVM XIIII.

Martyres quadraginta pulchro, & glorioso martyrio calestes coronas meruere.

SVb Licio passi sunt vij Idus Martij apud Sebasten Armeniæ minoris, milites quadraginta sub Agricolao præside, quorum pręcipui erant. Quirion, & Candidus. Qui Candidus ait Agricolao. Dignè hoc nomen tibi impositum est, agrestis.n. blanditor es. Sanctus autem Quirion taliter ait ad socios; Sepè pauci multos in fugam conuertimus, nunc vero tres sunt, qui nos impugnant. Satanas, & dux Licius, & præses Agricolaus, & hi tres vnum sunt, Absit autem, vt hic vnus quadraginta vincat. Iussi sunt deinde lapidibus cædi, & sed ministri leuantes lapides, alterutrum tecædebant. Exardescens autem dux Licius, & tollens lapidem, vt aliquem sanctorū percuteret, in faciem præsidis adduxit lapidē, & comminuit faciem eius: Stātibus sanctis autē ante faciem præsidis, apparuit eis diabolus, tenens dextera manu gladium, sinistra verò draconem, qui dicebat in aurem pręsidi. Meus es. Erat autem in Sebaste stagnum habens aquam multam, quod tunc vehementer frigidum erat tempore hyemis. Positi sunt sancti in medio nudi ad vesperum, positum est autē & balneum iuxta stagnum, vt si quis vellet resipiscere, fugeret ad balneum. Et ibi positi sunt iuxta custodes milites, & clauicularius. Vnus autem ex illis xl. pusillanimis effectus, refugit ad balneum, qui mox, vt attigit calorem, resolutus. Quod videntes alij, dixerunt quasi ex vno ore, ne in fluminibus trascaris Domine. Clauicularius autem vigilans, & auscultans, ceteris custodibus dormientibus, vidit de cælo descendentes coronas triginta nouem. Ex pergefaciens custodes proiecit vestimenta in facies illorum, & exsiliuit nudus in stagnum clamans: et ego Christianus sum. Victus autem satanas, & transfigurans se in virum, ligatis manibus, dicit in conspectu omnium. Vę mihi, victus sum ab illis, & factus sum ridiculus omnibus, quia non habui vnanimes ministros. Vnius autem mater perdurat cum ipsis, cuius filius ceteris erat iunior, quæ timens pro filio semper confortabat eum, cuius nomen erat Melithon. Iussum est igitur omnium crura confringi, & simul omnes præter illum iuuenem animas reddiderunt, quorum corpora iussa sunt comburi. Iunior autem relictus est ad oram fluminis quem mater suscipiens in humeris portabat post ceteros. Qui dum portaretur, lætus emisit spiritum, cuius corpus mater proiecit super sanctos, & omnes combusti sunt. Quorum cineres iactati sunt in amnem, sed in loco pręcipiti & vadoso restiterunt, & congregati sunt, & nihil eorum imminuit fluuius. Post tres dies reuelati sunt Episcopo ciuitatis ab ipsis sanctis. Qui accipiens clerum, & populum, perrexit illuc, & viderunt reliquias in aqua fulgentes tamquam luminaria super quas aqua decurrebat, illarum nil secum trahens, & si quid alicubi relictum fuerat, à splendore demonstrabatur. Illi omnes martyres milites fuerunt natione Cappadoces. lib. 13. cap. 59.

EXEMPLVM XV.

Iudicij diuini turbam timere germanum fratrem Rex docuit, eumdem germanum suum innocentem mortifera quadam tuba citari faciens: item docuit proceres & magnates suos vestibus humilibus indutos, frequenter preciosis virtutibus intus ornari.

QVidã & Rex fuit magnus gloriosus, & factum est procedente illo in curru deaurato cum regali obsequio, obuiasse illi duos viros attritis & sordidis indutos vestibus, attenuata macie, & pallidas facies habẽtes. Vt ergo Rex vidit illos, desiliens confestim de curru, & in terram procidens eos adorauit, & surgẽs amplexatus est eos, & affectuosè osculatus. Magnates verò illius, ac proceres de hoc indignati sunt, arbitrantes eum fecisse indigna regali gloria, non tamen ausi in facie illum reprehendere, germano fratri eius suggesserunt, vt ei loqueretur ne tantæ excellentiæ diademati tantã inferret contumeliam; qui cum fratri ista diceret, & eius humiliationem reprehenderet, ei Rex responsum dedit, qnod tamen ille non intellexit. Consuetudo autem erat illi regi, quãdo sententiam mortis contra aliquem dictabat, præconem suum ante ianuam illius cum tuba huic officio deputata mittere. Cuius voce omnes cognoscebant mortis rerum illum esse. Vespere igitur veniẽte, misit Rex buccinam mortis tubicinare ante ianuam fratris sui, quam dum audisset ille, de salute desperans tota nocte, sua disposuit ac summo diluculo nigris & lugubribus indutus vestibus cum vxore, & filijs, pergit ad fores palatij flens, ac lugens, quem Rex ad se ingredi fecit, & videns eum lugentem, ait: O stulte & insipiens, si tu sic timuisti pręconem germani fratris tui, aduersus quem te nihil deliquisse cognoscis, quomodo mihi reprehensionem intulisti, quia in humilitate salutaui, & osculatus sum præcones Dei mei sonorabilius turba mihi mortem significantes, & terribilem Domini occursum, cui multa & magna meipsum peccasse conscius sum. Ecce denique tuã arguens insipientiam isto vsus sum modo. Nunc verò & illorum, qui te ad me miserunt reprehensionẽ, & stultitiam arguere curabo, & ita fratrem instructum remisit domum. Pręcepit autem fieri de lignis quattuor arcellas, & duas quidem vndique auro coopertas, ossaq; mortuorum putida mittens in eis, aureis obfirmauit seris. Alias verò duas pice & bitumine liniens, repleuit lapidibus pretiosis, & inestimabilib. margaritis, & omnium vnguentorum odoribus, funiculisq. cilicinis astrinxit. Deinde accersiri fecit reprehensores suos, magnates .s. illos, & proceres, & posuit ante eos ipsas quattuor arcellas, vt æstimarent quãto quidem illæ, quanto verò illæ pretio sint condignæ. Illi itaque deauratas magni pretij iudicauerunt. Expedit enim, inquiunt, in ipsis diademata regalia imponi. Quæ vero illinitæ pice & bitumine erant, vili quodam, & exiguo pretio dixerunt. Rex autem dixit ad illos: Scio & ego talia vos dicturos, exteriorib. enim oculis exteriora cernitis, & tamen non ita oportebat facere, sed internis oculis intrinsecus recondita expedit videre, siue honorem, siue contumeliã. Et mox præcepit, vt aperirentur arcellæ deauratæ, ex quib. reseratis dirus fętor exhalauit, & foetidissimus visus est aspectus. Ait ergo rex. Iste typus est eorum qui splendidis quidem & gloriosis induuntur vestibus, & potentia elati sunt, sed intrinsecus mortuis & foetentibus, malignisq; operibus referti sunt. Deinde picatas, bituminatasq; pręcipiens dissolui, & aperiri, cunctos qui aderant lætificauit eorum quæ intus erant, splendore & odore. Tunc ait ad illos. Scitis quib. similia sunt ista? Humilib. illis, qui vilibus operti erant vestimentis, quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putatis meam ante faciem eorum in terra adorationem. Ego vero intellectualibus oculis reuerentiam illorum, & decorem considerans animarum, glorificatus quidem horum tactu omni corona, & regali vniuersa purpura pretiosiores istos existimaui. Illos igitur confundens, docuit ne errarent in his quæ foris apparent, sed interna attenderent. lib. 15. ça. 10. ex histor. Damasceni de Barlaam & Iosaphat.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Delitijs huius saeculi intendentes illi similantur, qui vnicornem fugiens in barathrum prolapsus, propter mellis guttam periculum suum negligit.

QVidam à facie furentis vnicornis, non ferens sonum vocis illius, & terribilium mugituum, fortiter fugiebat ne deuoraretur ab eo. Dum ergo velociter curreret, in magnum quoddam barathrum decidit. Dum autem caderet, manibus extensis arbustulam quandam apprehendit, & formiter tenuit, & base quadam pedibus impressis, visum est sibi in pace de reliquo fore & stabilitate. Respiciens ergo vidit duos mures, vnum album, & alterum nigrũ corrodentes incessanter radicem arbustulæ, quã apprehenderat, & iam propè erat vt eã abscinderent. Considerans etiam ipsius barathri fundum, vidit draconem aspectu terribilem, ignem spirantem, & feralibus oculis ipsum aspicientem, osq; terribiliter aperientem, & deuorare eum cupientem. Intuens verò rursus basem illam pedib. eius suppositam, contemplatus est quattuor aspidum capita de pariete prodeuntia, vbi consistebat. Eleuans autem sursum oculos, vidit de rabis arbustulæ modicũ mel distillans. Dimittens ergo considerare quæ circumdabant eum mala, scilicet sursum vnicornem insanientem, & eum quærentem deuorare, deorsum verò draconem inhiantem, & arbustulam cito excidendam, & quod pedes super lubricam basem & infidelem posuerat, tantorum ac talium malorum oblitus, seipsum illius mellis modici dulcedini tradidit. Hæc similitudo eorum est, qui seductioni præsentis sęculi adhęserunt. Cuius expositionem tibi dicam. Vnicornis quidem mortis figuram tenet, quæ semper persequitur, & comprehendere vult genus humanum. Barathrum verò mũdus est iste, malis plenus, & laqueis mortiferis. Arbustulam, quæ à duobus muribus incessanter incidebatur, quam apprehendimus, vitæ nostræ mensura est, quæ consumitur, & dirimitur per horas diei, & noctis, & incisioni appropiat. Quattuor verò aspides de quattuor fragilibus, & instabilibus elementis constitutionem humani corporis significant. Quibus inordinatus, & conturbatis, corporis compago dissoluitur. Cũ his crudelissimus draco terribilem inferni ventrem figurat, cupiens suscipere eos, qui præsentes delectationes futuris præponunt bonis. Stilla verò mellis, significat dulcedinem mundi, per quam seductor ille suos amicos non finit propriam videre salutem. lib.15.c.15. ex ead. historia.

EXEMPLVM XVII.

Amici falsi sunt peccata, mundus, & diabolus, sed amici veri sunt virtutes, & opera virtutum, & honesta.

SImiles sunt amatores sęcularium delectationum, & qui harum dulcedine illiciuntur, atque futuris & stabilibus fluidã & fragilia præferunt, homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos præcordialiter, & affectuosè honorabat, ac vehementer eorum caritate afficiebatur, & vsque ad mortem pro ipsis agonizans, & periclitari desiderans, aduersus tertium multo ferebatur despectu, neque honore, neque decenti eum aliquando gratificans dilectione, nisi quandam modicam ad eum simulans amicitiam. Venerunt ergo terribiles die quadam quidam milites, accelerantes hunc ad Imperatorem ducere, rationem redditurum pro debito decem millium talentorum. Coarctatus verò ille quærebat adiutorem ad subueniendum sibi in terribili rationis positione apud Regem. Currens igitur ad primum præ omnib. eorum amicum, dixit ei: Nosti, ò amice, quomodo animam meam semper pro te posui, nunc autem indigeo auxilio tuo in die ista detinente me necessitate.

Quomodo ergo promittis mihi nũc auxiliari, & quæ apud te reposita est mihi spes dilectissime? Respondens ergo ille: ait Non sum amicus tuus, ò homo, neque scio quis sis: habeo enim alios amicos, cũ quib, oportet me hodie lætari, & amicos istos à modo possidebo. Præbeo tamen tibi cilicio la duo, vt habeas ea in via qua ambulas, quæ tamen nihil tibi proderunt, & nullam aliam spem à me præstoleris. Hoc audiens ille, & diffidens de auxilio, quod sperauerat ab eo, ad secundũ perrexit amicum, cui & ait: Recordare, amice, quantum accepisti à

me

me gratię, hodie verro corruens in tribulatione & in aduersitate, auxiliatore opus habeo, quantū verò vales subuenire nūc indica mihi. Ille verò ait: Non vacat mihi hodie, vt tecum subeam agonem, curis enim & sollicitudinibus circūdor, & in tribulatione sum, modicum tamen tecum pergā, quamuis tibi non sit profuturum, & statim domum reuersus proprijs vacabo negocijs. Vacuis ergo manibus inde reuersus, vndique destitutus, lamentabatur seipsum de vna spe ingratorum amicorum, & de inutilibus laboribus, quos sæpe pro eorum sustinuit dilectione. Pergit ergo ad tertium amicum, de quo nunquam curam habuit, nec socium lætitiæ suæ hunc aduocauit, & ait ad eum confuso & in terram vultu demisso. Non habeo os loquendi ad te, cōgnosco enim diligenter, quia nunquam tibi bene feci, nec amicabiliter circa te habui me, sed aduersitas apprehendit me durissima, & nullam spem salutis in ceteris amicis meis repperi, veni ad te rogans si est tibi possibile quodlibet auxilium vel modicum inpendere, ne tardes memor ignorantiæ meæ. Tunc ille respondit ei hilari, & sereno vultu. Certè amicum meum carissimum te confiteor esse, & modici illius tui beneficij non immemor, cum vsura retribuam tibi. Ne timeas ergo, ne formides, ego enim præcedam te, ego interueniā pro te apud Regem, & non tradam te in manibus inimicorum tuorum. Confide ergo dilectissime, & non tristeris. Tunc cōpunctus ille, dicebat cum lacrymis: Heu mihi, quid prius lamentabor, aut quid potius plangam? vanum affectum meum reprehēdam, quem falsis exhibui amicis, an amentiam meam plāgam, quia huic vero, & germano amico nullam ostendi familiaritatē. Primus amicus est diuitiarum possessio, pro quibus homines multum laborant, de quibus nihil accipiunt in morte, nisi viles panniculos. Secundus, vxor, filij, & amici, qui non pergunt nisi cum mortuo ad sepulchrum. Tertius amicus bona opera sunt, & virtutes, quæ defendunt nos coram iudice. libro 15. capitulo 16. ex ead. historia.

EXEMPLVM XVIII.

Mundus sibi seruientes, nisi prouidentia suæ sibi ipsi prouiderint, in æternum exsilium & miserias destinabit.

Rursus ait Barlaam. Ciuitatem quandam didici fuisse magnam, cuius ciues talem habebant consuetudinem antiquitus, vt assumerent extraneum aliquem, & ignotum virum nihil legum ciuitatis suæ vel traditionum scientem, & hunc sibi Regem constituebant, qui omnem potestatem accipiebat, & suarum voluntatū faciēdarum facultatem habebat, vsque ad completionem vnius anni. Deinde eo in omni securitate manente, delicijsq; atque suauitatibus absque formidine, & regnum sibi permansurum existimante, repente surgentes ciues illic, contra eum, regali ablata stola, nudum trahentes per totam ciuitatē exsulem transmittebant in magnam, & longius remotam insulam, in qua neque cibū, neque vestimentum inueniens, in fame, & nuditate malè atterebatur, præter spē concessis sibi delitijs, & gaudijs, in tristitiam rursus præter spem omnem & expectationem trasmutatus. Interea ordinatus est quidam vir in regno, qui non exiguo mentis intellectu vigebat, qui tanta ex improuiso accedente sibi abundantia, non est dissolutus, nec ab ea raptus, neque eorum qui ante eum regnauerunt, & eiecti miserè fuerant incuriam secutus, sed solicitudinē gerebat, & laborabat animo quomodo se & sua disponeret. Dum ergo assidua meditatione diligentius ista tractaret, cognouit per quendam sapientissimum consiliarium suum consuetudinem ciuium, & locum perennis exsilij, quō semetipsum oporteret custodire, sine errore edoctus est. Hoc ergo vt agnouit, & quia oporteret illum post paululum ad insulam applicare, & regnum caducum alienigenis dimittere, apertis thesauris suis, quorum tum habebat liberam facultatem, ex illis quod vellet facere, accepit pecuniarum multitudinem, auri videlicet, & argenti, & lapidum pretiosorum amplissimum pondus, & fidelissimis committēs famulis, in illam præmisit, ad quam ducendus erat, insulam. Peracto igitur anni termino, in seditionem versi ciues, nudum,

dum, sicut & illos, qui ante eum fuerant, in exsilium transmiserunt. Tunc ceteri, stulti & temporales reges, fame malè cruciaban tur. Ille verò prouidus in abũdantia viuẽs perpetua, delitias infinitas, atque diuitias habens, timore magno prorsus incusso infi delib. & malignis ciuibus, sapientissimo seipsum beatificauit consilio. Ciuitatem ergo intellige vanum istum, & deceptorem mũdum, ciues autem principes & potestates dæmonum, mundi rectores siue sęculares homines, sapientem qui regem pręmonuit de consuetudine ciuitatis, quemlibet sanctum doctorem, & prædicatorem, exsilium futuram vitam, vbi qui anno suo, id est, tempore huius vitę, delitijs seruierunt, in perpetuas miserias detrudẽdi sunt. Qui verò de futuris solliciti, opera bona tamquam diuitias præmiserunt, æternis delitijs fruituri sunt. lib. 15. cap. 17. ex ead. historia.

EXEMPLVM XIX.

Gratias agens de modicis Dei beneficijs fœmina, nobilem iuuenem in maritum accepit, qui hanc sapientem vxorem, & non diuitem eligens, magnos, & insperatos thesauros promeruit.

QVidam fuit filius ditissimorũ parentum, cui pater suus desponsauit filiam cuiusdam nobilissimi, & præ omnibus locupletissimi Regis pulcherrimam. Mouit ergo sermonem cum puero de nuptijs, & quomodo facere meditabatur annunciauit, quod ille quasi rem malã ac nefariam respuens, relicto patre fuga elapsus est. Ambulans autem, declinauit in domum cuiusdam senis pauperis, propter æstum diei semetipsum repausaturus. Tũc filia senis virgo, quę erat ei vnigenita, sedens ante ianuam operabatur manibus, ore autem suo Deum laudabat, assiduè gratias agens ei de imò cordis. Huius autem laudes iuuenis auscultans, ait: Quod est istud, ò mulier, studium tuum, cuius autem rei gratia, cum ita sis pauper, & tenuis, quasi pro quibusdam magnis donis gratias referendo sic laudas Dominum? Quæ respondens ait: Nescis, quia sicut exigua medicina de magnis laboribus sæpius liberat hominẽ, ita & in paruis Dei donis, gratiarũ actio, magnorum auctrix bonorũ efficitur. Ego quidem filia sum senis pauperis, gratias tamen refero Deo pro modicis istis donis, & benedico Dominum, certa, quoniam qui hæc contulit, & maiora valet dare. Et ista quidem de his quæ extrinsecus sunt, & nostra non sunt, ex quibus nec multa possidentibus lucrum aliquod peruenit, ne dicam, quia & sæpius damnum sustinent, neque minora accipientibus accidit detrimẽtum, eamdem vtriusque viam pergẽtibus, & ad eumdem peruenientibus finem. Eorum vero quę magis sũt necessaria, & perfectissima, multa & maxima accepi Dei dona, quæ innumerabilia, & inæstimabilia sunt. Nam secundum imaginem Dei facta sum, & ipsius notitiam habere merui, & ratione præ omnibus animalibus sum prædita, & ab ipso Deo inuitata sum ad vitam per viscera misericordię eius, cuius & mysteriorum particeps esse merui, cui & paradisi ianua parata est, facilè si voluero introitum mihi præbitura. Pro tantis igitur, & talibus donis; quæ indifferẽter diuites percipiunt, & pauperes, vt dignum est gratias agere penitus est impossibile. Si autem, & modicam laudationẽ largitori bonorum non obtulero, qualem excusationẽ habebo? Iuuenis itaque eximium illius stupens intellectum, eius patrem accersiuit, cui dixit: Da mihi vxorẽ filiam tuam, adamaui enim illam propter intellectum, & pietatem. Tunc senex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cum parentum diuitum sis filius. Rursus autem iuuenis ait: Etiam hanc accipiam, si tamen mihi non negaueris eam. Nobilium quippe, & diuitum mihi filia fuit desponsata, sed hanc respuens fugam arripui, filiam quoque tuam propter pietatem, quam habet in Deum, & præclarum illius intellectum adamans, copulari mihi præ omnib. cogitaui. Senex autem dixit ad eum: Non possum tibi filiam meam dare, vt ducas in domum patris tui, & ab vlnis meis separes eam, vnica enim mihi est. Sed ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, & vestram suscipiam conuersationem. Deinde, & splendidum deponens vestimentum, senis habitum postulans induit. Tunc ille senex in multis tentans eum, & variè ipsius examinãs cogitationes, postquam cognouit iuramenti illius stabilitatem, & quia non

non amore insipientiæ detentus petijt eius filiam, sed pietatis amore elegit pauperrime viuere, hanc præponens suæ gloriæ, & nobilitati, tenens eum manu introduxit in suum cubiculum, & ostendit ei diuitias multas ibi repositas, & immensum pondus pecuniarum, quantum nō viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum, Fili, hæc omnia tibi do, eo quod elegisti meæ fieri hæres substantiæ, quam tenens hæreditatem ille omnes supergressus est gloriosos terræ, & diuites.

lib. 15. cap. 19. ex ead. hist.

Ex tertia Parte Speculi Historialis.

EXEMPLVM XX.

Infirmis quanto studio vxor Theodosij Imperatoris ministrauit.

MVlier quędam Theodosij Imperatoris vxor, nomine Placella, claudorum atque debilium maximam habebat curam, non seruis, non alijs vtens ministris ad hæc officia peragenda, sed per semeipsam hæc agens, ad eorum habitacula veniebat, vnicuique quod opus erat præbens, quæ per Ecclesiarum xenodochia discurrens, suis manibus infirmis ministrabat, ollas eorum extergens, ius gustans, offerens cochlearia, panem frangens, cibos ministrans, calices diluens, & alia cuncta faciēs, quæ seruis, & ministris mos est sollemniter operari. His autem qui eam de rebus nitebantur talibus prohibere, dicebat; Aurum distribuere imperij est opus, ego autem pro ipso imperio hoc opus offero bona mihi tribuenti. At viro suo sæpè dicebat; Oportet te, marite, semper cogitare quid dudum fueris, & quid modo sis, nam si super hæc cogitaueris, ingratus benefactori non eris; sed Imperium, quod eo largiente suscepisti, legaliter gubernabis. Itaque his & similibus optima mulier proficere virū suum in virtutibus sedulè hortabatur.

EX FLORIBVS ERACLIDIS, qui dicitur Paradisus.

EXEMPLVM XXI.

Superbus frater quomodo dæmonum factione, & illusione in Angelorum se formam transformantium decipitur.

QVidam Palæstinus, nomine Valens, peruenit ad eremum, in qua plurimis annis vixit cum alij fratribus. Difficilisq; vitæ studium assecutus, ad tantum cacumen superbiæ ascendit, vt diabolicis illusionibus falleretur, nescio quid magnū se esse putans, tanquam Angelorum bonorum visione, ministerioq; quotidie frueretur. Referebant igitur eius notissimi, quod vno die dum in tenebris opus faceret, acus ei, qua sportulā consuebat, è manibus cecidisset, & dum eam in obscuro cernere non posset, lampade sibi ministerio dæmonis accensa eandem inuenit. Eo igitur ex ipsa inflatione refecto accidit, vt quidam illic peregrini venirent, variaq; leguminum, & fructuum genera fratribus exhiberent. Quæ cum suscepisset sanctus Macharius fratrum presbyter, singulis fratribus pusillum misit, inter quos & Valenti fratri partem suam destinauit. Qui latorem ipsum iniurijs confecit, dicēs ei, Vade, & dic Machario, quia non sum deterior illo, & benedictiones ad me transmittat. Quo audito, Macharius ad eum veniens, & consilium ei humilitatis dedit, sed persuadere non valens, de ruina eius tristis abscessit. Denique Diabolus in effigiem Saluatoris transfiguratus, nocte venit ad eum cum choro mille, vt finxerat, Angelorum, lampades accensas tenentium, & cum flammea rota, in qua Saluatorem sedere simulauit, vno ex eis præcedente, eiq; dicente; Placuit Christo conuersatio tua, & probabilis vitę fiducia. Et ecce venit ad te, tantum egredere de cella tua, & venientem eminus cernens adora. Egressus igitur illum vt Deum adorauit, & sequenti die congregatis ad Ecclesiam fratribus ait: Ego iam communione non indigeo, Christum enim ipsum hodie vidi. Tunc sancti patres ferreis vinculis eum illigatum sæcularis vitæ conuersationi dederunt, vt ex eo tumor eius animi

mi cessaret, quod nihil commune cum sanctis haberet, & sic eum per totum annum proprijs orationibus curauerunt. lib. 17. cap. 55.

EXEMPLVM XXII.

Abstinens Serapion, vt proximos conuertat, seipsum vendit, & omnibus passionibus deuictis, voracitatem ventris se non posse superare causatur.

Quidam vir nomine Serapion, qui & Syndonius vocatur, quia veste non alia, quam Syndone vtebatur, Apathes etiam, .i. impassibilis vocabatur, qui nullum possidendi desideriũ patiebatur, & abstinentia nimia omnium rerum, & iugi meditatione diuinorum librorũ vnius cellulæ quiete nõ poterat esse cõtentus, sed per diuersa trahebatur mens eius. De hoc referebant patres sancti, quod in quodam opido viginti solidorũ pretio se paganis distraxerit, & in eorum potestate permanserit, ita vt eis pedes quoque lauaret, donec eos Christianos efficeret, & à laudis theatralib. separaret, nullumq; cibum nisi panem, & aquam sumere consueuerat, nec diuinas scripturas legere cessabat. Illis autẽ ad piè & castam vitam conuersis, cum ei libertatẽ offerrent, dicentes, quia per ipsum à turpi seruitio liberati essẽt, viginti solidos, quos pro se acceperat, & apud se seruauerat, reddidit eis, dicẽs: Quia per me Deus in vobis impleuit, quod volebam, nũc aurum, quod pro me dedistis, recepite, vt alios quoque, quibus subuenire possim reperiam. Cumq; rogatus adquiescere nollet, vt cum eis tanquam pater eorum, & Dominus remaneret: Dabis ergo inquiunt, aurum illud pauperibus, quod nos velut arrhas quasdã pro salute nostra dedisse cognouimus. At ille: Date ait vos. Ego enim alienas pecunias non do, Saltem, inquiunt hoc precamur, vt vel post anni circulum nos Athenis requiras. Itaque seruus Christi peregrinando frequenter ad Helladam venit, ac per triduum moratus Athenis, à nullo panem quo vesceretur accepit. Neque verò pecuniam habebat, nec peram, vel pellem, vel aliud quidquam secum præter syndonem, quo erat amictus, ferebat. Cum ergo ieiunus vsque ad quartam diem peruenisset, esurire fortiter cœpit. Nihil enim peius illo ieiunio, quod extorquebatur inuito, ex cuius necessitate sæpe etiam perfidia procedit. Stetit ergo super colliculum vrbis, vbi primates eiusdem opidi consilium habere consueuerant, & illuc manus suas percutiendo vim se maximam pati clamabat, dicens: Athenienses viri succurrite. Concurrentes itaque simul omnes pallijs, & byrris induti, quæsierunt vnde venisset, vel quid pati diceret? Ille respondit: Genere sum Aegyptius, conuersatione monachus, ex quo autem de patria mea vera discessi, in trium fœneratorum manus incurri, quorum duos quidem quocunque modo debitum soluens potui euadere, tertius autem adhuc retinet me, nec habeo quo possim ei satisfacere. Illis autẽ quis esset, vel vbi degeret requirentibus, qui ei molestus esset, in omnibus adiutores se pollicentibus, si hoc eis indicaret, ait. Cupiditas pecuniæ, desiderium voluptatis, & voracitas vẽtris, hi tres semper mihi molesti fuerunt à principio iuuentutis.

Ex quibus primos duos euasisse iam videor, nec vltra mihi molesti sunt, tertium vero ferre non possum, cum enim quarto die iam ex necessitate ieiunem, vrget me seuerissimus fœnerator exigens debitum, & nisi reddidero mortem minatur. Tunc quidam prophetarum obtulerunt ei solidum vnum, quo ille sumpto, & cuidam, qui panes vendebat dato, vnoquoque tantum ab eo pene suscepto, mox ab vrbe profectus est, & nunquam postea in eam reuersus. Vt autem circa Lacedæmonis loca veniens, vnum illic de primoribus vrbis, bonum in cæteris rebus virum, omnesq; de modo Manichæos esse cognouit, iuxta superius exemplum se vendidit, & intra duos annos ab execrabili secta tam ipsum, quam coniugem eius totamque familiam abstracto, Ecclesiæ tradidit. libro 17. cap. 85.

EXEM-

EXEMPLVM XXIII.

Ioannes Damascenus Deiparæ Virgini deuotus, capitur, Domino gratus, filium eius instruit, ab Imperatore Theodosio vocatur, & fraudulenter proditionis accusatus manu truncatur, sed eam Beata virgo restituit inuocata.

IOannes Damascenus floruit tempore Theodosij. Hic ab infantia Gręcis litteris eruditus, infra duodecim annos omnem liberalium artium scientiam comprehendit, in amore Dei, ac gloriosæ matris eius se exercens, monachalem habitum assumpsit, virgo permanēs, reginæ virginum horas quotidie studiosissimè decātabat. Factus presbyter in eius honore missas deuotissimè, ac frequentissimè celebrabat. Insuper etiam orationes, antiphonas, responsoria, prosasq; facere consueuerat, quas in eius sollemnitatibus ad ipsius laudem dulcissimè decantabat. Tradebāt ei nobiles viri proprios filios erudiendos, quos ille non solū litteris instruebat, sed etiam ad timorem, & amorem, in omni morum honestate diligenter informabat. Quadam die cum egressus ciuitatis muros cum scholaribus suis paulisper spaciaretur, Saraceni subito irruentes, more solito, cum hominum, & animalium multitudine ipsum quoque rapuerunt, ac secum in Persidem abduxerunt. Et cum inter prædones prædæ fieret diuisio contigit vt cuidam inter illos ditissimo Ioannes in partem veniret, qui ceteris ad seruitutis opera deputatis, nutu diuino meritis Beatę Virginis erga ipsū mitius agebat. Captiuus namque seruitutis pensum solitū reddere non negligebat, sed & ieiunijs ac vigilijs insistens, orationes ad Beatā Virginē deuotissimas quotidie dirigebat. Quod ille Gentilis animaduertens, eius bona conuersatione tamquam spiritali prędicatione conuictus, ipsum ire ac redire liberum quo vellet infra palatij spatia permittebat. Et die quodam sic est eum allocutus. Mi Ioannes carissime, miratus sum prudentiam tuam, dictandi curialitatem, scribēdi vtilitatem, cantandi, & organizandi suauitatē, sanctum quoque propositum, & conuersationem. Habeo filiolum non minus meipso mihi carum, quem precor, vt in artibus liberalibus erudias, & in dictando, scribendo, legendo, cantando sic eum tibi conformare studeas, vt si fortè aliquando à nobis liber recesseris, in ipso tamen apud nos quodammodo totus remaneas. Qui puerum obedienter, humiliterq; suscipiens, & à primis elementis erudiret incipiens, infra paucos annos in omnibus artib. liberalibus instructum adeo reddidit, vt si magistri ac discipuli rhetoricum dictandi genus attenderes, si litteræ formam aspiceres, si vocis melodiam audires, nullum esse differētiam inter vtrumque clamares. Porrò cum Imperatori Theodosio pro vitæ merito, & morum honestate, necnon pro eloquentiæ nitore in quibusdam causis necessarius videretur, missa legatione sub pœna capitis domino mandat, vt ei quantocitius mitteretur. Qui præcepto Imperiali contradicere non ausus, Ioannem Constantinopolim ad ipsum honorificè deduci fecit, Imperator eum cum honore suscepit, & ei monasteriū, in quo cum fratribus Deo quiete seruiret, in vrbe dedit, ad quod & ipsemet sæpius veniebat, ac de statu regni, & salute animæ suæ familiariter cū eo tractabat. Vt autem bonus Ioannes ad meritorum augmentum probaretur adhuc in camino tribulationis, iuuenis, quem in Perside docuerat suum genus dictandi, & propriam manum scribendi, nequitiæ spiritu exagitatus, epistolam proprio sensu ingenioq; dictauit, scriptamq; Constantinopolim furtiuè direxit, & in palatij loco, vbi citos à ministris inueniri posset, iactari præcepit. Erat q; talis: Dilectis amicis, qui sunt in Perside Damascenus Ioānes, monachorum minimus, Salutem. Noueritis Imperatorem robur exercitus ad diuersa bella in nationes extremas misisse, vrbemq; regiam, & finitimas hominibus vacuas remansisse. Quoniam ergo sapientes estis, securè venite, & victoriam vobis paratam absque mora viriliter obtinete. Inuenta est igitur a ministris epistola, & coram Imperatore perlecta, traditio ab omnibus exclamatur, & quis huius proditionis auctor esset inquiritur, forma litteræ, ingeniumq; scribendi respicitur, & Ioannes esse Imperatori nunciatur. Statim Ioannes quęritur, & cum iniuria multa ad Imperatoris pręsentiam trahitur, ipso mirante vnde tam subito

bito talis tumultus & contra se conspiratio oriretur. populus vniuersus intorquens conuitia mille, non sacerdotem, sed proditorem, non monachum, sed apostatam proclamabat, & furibundus vix manus ab eius oculis continebat. Tunc Imperator facto silentio suspirans, ait: O nequissime Ioannes, beneficijs meis ingrate, malum pro bono mihi reddidisti, Sarabica pessime, quantū est in te patriam tradidisti, mihiq. ac meis auferens libertatem, in captiuitatem nos retrusisti. Ostensaq; illa epistola, respondit ita: Verè Domine formam scribendi, & dictandi genus meum hoc esse cognoui, sed testis est mihi Deus, quod eam omnino non fecit. Cumq; omnes in eum perstreperent, eo quod veritatem occultare velle videretur, vndique clamabant, vt absque dilatione morte puniretur. Iudices facto consilio pari assensu dicunt ipsum, quia specialis amicus Imperatoris fuerat, non debere occidi, sed manum, qua tantum facinus perpetrauerat, abscindi, quo facto Ioannes de dolore vulneris, ac diminutione corporis gratias egit Deo, sed quod in eius honorē amplius offerre sacrificium non posset, paulisper condoluit. Abscisa itaque manus officio spiculatoris, iussu Imperatoris ad testimonium tanti sceleris suspensa est in monasterio, ac residentiæ loco ipsius Ioannis. Ille mox ad imaginem specialis Dominę suæ mancus adueniens, discooperto vulnere & extento ac ostenso brachio, cum ea pie rixabatur, inquiens: Heccine Domina nostrorum præmia meritorum sunt? Hæccine tuorum beatitudo seruorum? Esto, Domina mi, dignè pro meritis peccatorem me flagellari voluisti, sed vt quid instrumentum officij tui permisisti penitus abscindi. Hæc quippem manus hymnorū laudis tuæ cantica sępius scribendo parabat, & Deo patri sacratissimum corpus & sanguinem filij tui multoties in honore tuo ad peccatorum salutem offerebat. Cumq; talia sæpius ibi lamentando peroraret, cōtigit nocte quadam, vt post huiusmodi lamentationem in lectulo fessus, nec dormiens, nec vigilans ex toto pausaret. Et ecce regina virginum affuit cum ingenti lumine, hilari facie, tali eum consolans affamine. Quid agis, inquit, puer meus? Heu, inquit ille, Domina quid me interrogas? Quin interrogo te ego: cum hæc paterer vbi eras? Ecce ad meum, imo ad tuum dedecus in Ecclesia pendet abscisa clientis tui manus. At illa: Confortare, inquit, fili in Domino, manum tuam tibi restaurare potest, qui totum hominem plasmauit ex nihilo. His dictis eo vidente Ecclesiam illa petij., delatamq; inde manum eius, brachio cum mira benignitate in momento restituit. Tunc ille gratias ineffabiles agens reddita diei luce surgit, fratribus conuocatis manum ostendit, eosq; secum ad magnalia Dei glorificandum animauit. Mox sollemniter indutus, alta voce Missam de Beatissima Virgine celebrauit. Imperator auditu miraculo, pedes ad eum venit, & ore proprio manum deosculans, post Dei laudem, & gloriosæ Virginis, ab ipso diligenter inquirit, si quem alicubi cognosceret, qui suum dictandi genus, ac scribendi formam haberet? Quod ille quidem ei retulit, & sic rei veritas inquisita diligētius innotuit. lib. 17. c. 103. 104. & 105.

EXEMPLVM XXIIII.

Ambitione seductus Theophilus, Christum negat, chirographum signatum dæmoni tradit: sed pœnitens per Beatam Deiparam virginem, & gratia restituitur & vitę.

Qvidam vir nomine Theophilus, sub anno Iustiniani nono, fuit in vna ciuitate Ciliciorum sanctę Ecclesię Vicedominus, moribus & conuersatione pręcipuus, quietè & moderatè ad ecclesiam pertinentia optimè regens. Qui affectualiter à populo & clero dilectus, mortuo eiusdem ciuitatis Episcopo in Episcopum est electus. Sed cum plurimum reniteretur, contestans se indignum tanti honoris officio, vt ad Metropolitanum Episcopum perductus, ab eo cum gaudio susceptus est, & vt voluntati plenum assensum præberet commonitus, vidensq; eius nimiam in retinēdo constantiam, dimisit eū, & alium in locū eius promouit ad Episcopatus officium. Porro ordinato Episcopo cum ad propriam remeasset ciuitatem, quidā de clero instigauerunt Episcopum, vt amoto illo aliū Ecclesię ordinaret Vicedominum,

Quo facto callidus hostis, & inuidus immittens ei Vicedominatus zelum, & ambitionis æmulationem, intantum eum seduxit, vt etiam maleficorum postularet auxilium. Itaque cum ingenti desiderio ambitionis vteretur, ad quendam accessit in ciuitate Iudæum diabolicæ artis operatorem nequissimum, qui iam in infidelitatis, & perditionis foueam multos immerserat, ac genibus eius prouolutus, ait: Quæso adiuua me, quoniam Episcopus meus me ad opprobrium adduxit, & hæc in me fecit. Respondit ille: Proxima nocte veni ad me, & ducam te ad patronum meum qui subueniet tibi quomodo volueris. Quo facto duxit eum ad circum ciuitatis, & ait: Quodcumque videris, vel quemcunque sonum audieris, ne terrearis. Signum quoque crucis nullo modo tibi imponas. Illo hoc ita spondente, subito, ostendit ei albos clamidatos cum multitudine candelabrorum clamantes, & in medio principem sedentem. Erat enim diabolus, & ministri eius. Tenens autem Iudæus manu Theophili, duxit eum ad illud flagitiosum consilium. Et ait ei diabolus: vt quid nobis hunc hominē adduxisti? Respondit, ab Episcopo suo præiudicatum, & vestrum auxilium postulantem. Cui diabolus: quale adiutorium dabo homini seruienti Deo suo, tamen si seruus meus esse cupit, ego ei subueniā, ita vt plus facere possit, quam prius, & imperare omnibus, etiam Episcopo. Audiens Theophilus, spopondit omnia se facturum quædiceret: cœpitq; deosculari pedes eius, & rogare eum. Qui ait ad Iudæum: Abneget filium Mariæ, & ipsam, quia odio mihi sunt, & firmet scripto se per omnia vtrumque adnegare, & post hæc quæcumque voluerit à me impetrabit. Tunc respondit Theophilus; Abnego Christum, & matrem eius; faciensq; chirographum, imposita cera signauit annulo proprio. Et abscesserunt cum nimio perditionis gaudio. In crastino autem episcopus procuratione diaboli, aut diuina, vt reor, prouidentia motus remoto Vicedomino, quem turpiter promouerat, hunc cum omni honore reuocauit, & duplo quam ante fuerat denuo sublimauit, ita vt peccasse se clamaret, quod tam idoneam personam aliorum delationibus eiecisset, & illum inutilem promouisset. Restitutus itaque Theophilus, cœpit super omnes eleuare se, omnibus sibi obedientibus cum metu, & tremore. Cumq; paruum tempus in huiusmodi iactantia moraretur, creator omnium, & redemptor, qui non vult mortem peccatoris, recordatus qualiter prius ille fideliter ecclesiæ suæ ministrauerat, & quam pius in ministrando egenis extiterat, non despexit creaturam suam, sed dedit ei pœnitentiam. Nam in se reuersus, sobrietate recepta, cœpit affligi in his quæ gesserat, & seipsum acriter arguere. Væ, inquit, mihi misero, quo ibo? quem rogabo? cuius auxilium implorabo, qui diuino meipsum defraudaui adminiculo? Christum & Matrem eius negaui, & fecit me seruum diaboli per chirographum nefandæ cautionis. Quis putas illam abstrahere poterit de manu vastatoris? Cum hęc, & alia sermocinaretur, tandem inspiratus diuinitus cum fletibus ait: Licet sciam Christum Dei filium, quem infelix infideliter negaui, de Virgine Maria natum, ibo tamen ad ipsam, & toto corde ipsam solam interpellabo, donec misericordiam Domini per eius intercessionem obtineam. Tunc animatus fortiter, cum omni humilitatis deuotione procidit coram templo Beatæ Virginis, quadraginta diebus, & noctibus persistens in orationibus, & ieiunijs eam incessanter deprecando, vt à maligno dracone, & ab illa, quam gesserat abnegatione, per ipsam eriperetur. Quibus expletis, apparuit gloriosa Virgo media nocte, dicens ei: Confiteri, ò homo Christum, quem ego peperi, & tu abnegasti, misericos enim est, & suscipiet lacrymas pœnitentiæ tuæ. Ideo enim ex me carnem sumere dignatus est, vt peccatores saluaret. Tunc ille cum reuerentia submisso vultu, cum magno vlulatu protestatus est, dicens: Credo in Deum Patrem, & adoro Filium Dei ex patre ante sęcula, & in nouissimis diebus ex te sancta Maria virgine natum, pro nobis peccatoribus pati dignatum, hoc confiteor, hunc colo, & amplector. Cum ergo hac precatoria cautione offer me sancta Virgo filio tuo. Quod spondens Beata Virgo, cum dies illuxisset abscessit. Illo verò enixius triduo Dominum postulantem cum lacrymis, rursum illa nebula clarifica apparuit ei hi-

ei hilari vultu & lætis oculis, dicens: Homo Dei, ecce ad petitionem meam suscepit Deus lacrymas tuas, & precibus annuit, si tamen vsque ad mortem perseueraueris in his, quæ filio meo me teste promisisti. Qui respondit: Etiam Domina, obseruabo enim, & non præteribo sermones meos. Sed ego peccator, & impius rogo perennem fontem benignitatis tuæ, qui in profundum cæni demersus sum, vt recipere veleam illam execrabilem abnegationis meæ chartulam ab illo, qui me decepit diabolo signatam, nam hoc est quod supra modum titillat animã meam. Cum in hac triduana postulatione perseuerasset, iterum eadem Virgo Maria in visione ei apparuit, & eamdem cautionis chartulam habens in manu de cera sigillatam exhibuit, atque eius pectori dormienti superposuit, quam ille à somno surgens inuenit, & lętus effectus, in crastinum cum esset dies dominica peregens ad Ecclesiam, in qua cum populo Episcopus aderat, post lectionem euangelij prostrauit se pedibus Episcopi, eique omnem impietatis suæ historiam retexuit. Post hoc etiam qualiter ad fontem misericordiæ Beatam Virginem confugiens, eius meritis & precibus per pœnitentiam, & lacrymas à Deo veniam meruit, necnon qualiter chirographum signatum pessimæ scriptionis receperit, adiunxit. Et obsecrãs, vt coram omnib. legeretur, Episcopo porrexit. Omnes itaque clerici, & mulieres tanta Dei miseratione permoti, diutissimè Deo gratias retulerunt. Episcopus quoque gaudio repletus, clamabat ad populum, multis exhortationibus eos prouocans ad gratiarum actionem, & Christi, ac sanctæ matris suæ Virginis glorificationem. Interim autem Theophilus solo iacebat prostratus; quem post orationis laudem Episcopus surgere iussit, & ei chartulam illam nefandissimam in conspectu omnium comburere præcepit. Quo facto ingressus Episcopus missarum sollemnia peregit. Cumq; percepisset Theophilus sacræ communionis mysterium, statim, refulsit facies eius sicut sol, Videntes autem omnes subitaneam viri transfigurationem, magis glorificabant Deum, qui facit mirabilia solus, & beatæ Mariæ diutissimè laudes referebant. Beatus autem Theophilus in locum illum, in quo beatam viderat visionem, declinans tamquam fixus perstitit in illo per triduũ. Post triduum verò omnib. fratribus valedicens, osculum tribuens, animamq; suam sanctæ Trinitati, & Beatæ Mariæ liberatrici suæ commendans, vitam hanc in eodem loco feliciter finiuit, vbi & corpus eius sepultum fuit. lib. 21. cap. 69. & 70.

EXEMPLVM XXV.

Tribulari in præsenti vita Mauricius Imperator maluit, quam in futura vita puniri.

MAuricius Augustus Deum timens, malebat in hoc sęculo facinorum suorum corporali supplicio vindictam persoluere, quam tormentis, gehennalib. cruciari, quod cum iugiter in orationibus suis Dñm deprecaretur, exaudiri meruit. Quadã igitur nocte dum in strato suo quiesceret, vidit per somnium ante se æneam stare Saluatoris effigiẽ, quæ erat ante portam palatij, ex qua est emissa vox ad eum, dicens: Date Mauricium. Et tenentes eum quidam iudiciarij ministri exhibuerunt ei. Tunc ait ad eum Saluatoris imago: Vbi vis reddam tibi mala, quæ meruisti, hic, an in futuro sęculo? Et ille: O amator hominum Domine, hic potius, quam in illo. Tunc iussit diuina vox tradi eum, & Constantiam eius vxorem, & omnem eorum cognationem Focæ militi. Expergefactus vero misit ad accersiendũ Philippicum generum suum, cui sibi assistenti dixit Mauricius. Scis inter agmina nostra aliquem militem nomine Focam? Cui ille. Scio vnum. Et Imperator. Cuius est qualitatis? Qui ait: Iuuenis tumidus, & temerarius. Tunc referens Augustus Philippico somnium, glorificauit magnificè Dominum pro huiusmodi reuelatione. Post hoc autem Mauricius Augustus in hostili terra positus, cum milites suos ferro, & rapinis abstinere compelleret, nec tamen eis consueta stipendia largiretur, Focam rogare cęperunt, vt Imperij regnum super eos acciperet, quibus sępè dictus Focas obaudiens, regalem purpuram sumpsit. Quod audiens Mauricius animo dissolutus, rebus aduersum se fluentibus cessit, & in quandam siluam mari conti-

contiguam fugit, in qua cũ vxore, & quinque filijs, iussu Focæ Cæsaris interemptus est. lib. 22. cap. 18.

EXEMPLVM XXVI.

De sancto Vvalarico, & bonis eius initijs de peregrinatione eius, & spiritu prophetico.

QVidam nomine Vvalaricus Beati Columbani discipulus, qui de Aluernica quondam regione ortus fuit, oues patris sui puerulus adhuc pascebat. Audiens autem qualiter pueri nobilium in scholis solebant erudiri, eodem desiderio prouocatus tabellam sibi fecit, & cum summa veneratione, & instantissima prece impetrauit à magistro infantium, vt sibi scriberet alphabetum, & prima elementa monstraret. Quo facto, lætus ad opus sibi iniunctum remeabat. Sicq; in breui Dei fultus auxilio, patre suo ignorante, totum edidit psalterium. Deinde cœpit ecclesiam frequentare. Non multum post secutus est auunculum suum ad monasterium nomine Autuinum, quem secutus pater suus minis, & terroribus, atque blanditijs reuocare non potuit, quamuis abbas, & fratres cum deprecarentur, vt cum parte rediret, & imponerent ei ieiunia trium, aut duorũ dierum, si hoc nõ faceret. Illo autem firmiter in proposito persistente, ait abbas fratribus: Non abijciamus quod nobis Dominus misit. Post hoc cœpit semper ad altiora festinare, & peregrinationem pro amore Dei appetere. Tunc perrexit ad monasterium Macharij quondam Altisiodorensis Episcopi, quod in suburbio ipsius ciuitatis in quodam viridario erat constructum, vbi à præfato Pontifice benignè susceptus est. Ibi etiam districtissime viuens, cœpit à multis prædicari. Ad quem dum visitandi gratia quidam diues, Labo nomine, deuenisset, audiens ab eo verbum Dei, cum eo remansit, nec vltra ad sæculum est reuersus. Hi duo pariter Luxouium perrexerunt ad sanctum Columbanum, sub huius Columbani magisterio factus est sanctus Vvalaricus hortulanus, quod officium ei iniũctum fuit causa humilitatis probandæ. Huius olera nec à vermibus, nec à quoquã animali lædi potuerunt, cum alia olera circumquaque vastarentur, quod Vvalaricus fratrum meritis ascribebat. Tunc cœpit sanctus Columbanus eum inter probatos monachos reputare, iudicantibus alijs adhuc eum quasi nouitium inter pulsantes ponendum. Cum autem ad audiendum verbum Dei à sancto Columbano fratres certatim properantes intrarent, intrante sancto Vvalerico cum ceteris, in ipso limine sentiebat sanctus Columbanus odorem magnæ fragrantiæ & suauitatis ad se venire. Post hæc quidam à fratribus, nomine Vvandolenus, accensus desiderio sancto, petijt à sancto Columbano, vt ei licentiam prædicandi inter gentes concederet, & pro solatio fouendæ religionis Vvalaricum secũ abire permitteret, quod & ille permisit. Cumq; pariter in Neustriam venisset, à Rege Clothario remotum locum residendi poposcerũt, & cum ad quendam locum Ambianensium Gualimago peruenissent, contigit vt quidam ob reatus sui meritum in equuleo suspensus esset, & defunctus. Quem cum longe beatus Vvalericus inspexisset, permotus pietatis visceribus cursu concito ad stipitem peruenit, & prohibentibus eum carnificibus nec cadauer mortuum tangeret, ille tamen intrepidus vinculum soluit, & corpus defuncti proprijs manibus ad terram deposuit, & super membra eius supinata se cum lacrymis in oratione prostrauit, ita vt facie sua faciem illius imprimeret. Sicq. astantibus cunctis, imo stupentibus, quasi ex profundo somno paulatim calefactis membris mortuus incolumis reuixit. Præfatus autem Rex cum Ambianensis pontificis consensu, locum ei secretum vt petierant, qui Leucanaus dicebatur, concessit, qui vno ex latere vicinitate maris est amœnus, ex alio currit piscifer Somnæ fluuius. Ibi se beatus Vvalaricus in quadam cellula segregatus à fratribus reclusit, vt omni cura mundi postposita, solito more tantum diuinæ meditationi insisteret. Ceteri verò fratres construentes sibi cellulas ex eleemosyna Regis iubebantur habere substantiam. Cum autem quædam matrona panem, & flascones aliquando per quendam puerum misisset, puer auiditate potus, & cibi circumuentus, partem sibi retinuit, partemq; aliam seruo Dei præsentauit. Qui cum hoc factum diuino numinè cognouisset, ait: Quod nobis allatum est

inde

inde Deo gratias referimus, sed, & tu fili hoc præuide, ne quid incautè sumpseris de illo pane, vel flascone, quos tibi in quodam abscondisti loco, quia serpens iam est in illo vasculo, & in pane illo venenum mortiferum. Tunc puer illico terrore obriguit. Moxq; reuersus cum vasculum aperuisset & inde anguẽ exire vidisset, illum panẽ attingere non audebat, sed tremefactus, & confusus de hoc quod gesserat ad seruũ Dei rediens pœnitẽtiam egit. lib. 23. c. 21. & 22.

EXEMPLVM XXVII.

Loquentes scurrilia à Deo, vt meruere, plagantur.

IDem amicus Dei, cum de quodam loco Caldis ad septa monasterij tempore hiemis repedaret, contigit vt per austeritatem frigoris in domum cuiusdam presbyteri cũ sodalibus suis ad calefaciendum se declinaret. At illi, qui tantum hospitem eximio cultu venerari debuerant, vt huius sacro eloquio, sicut ei mos erat, instruerẽtur, magis ei turpia, & inhonesta verba, vna cũ iudice loci illius audacter, & contumaciter loquebantur. At ille (ut semper consueuerat) putridis hominũ cicatricibus salubria verbi Dei medicamenta imponebat, dicẽs: Filij, nunquid in euangelio nõ audistis. De omni verbo ocioso rationem reddituri sumus in die iudicij? Sed illi contempto eius præcepto, magis ac magis impurissimis ebulliebant sermonibus. Tunc ille: Volui, inquit, propter rigorem frigoris, corpusculum meum ab igne paulisper refouere, sed vestris prohibeor sceleratissimis verbis, & nunc etiam exire à vobis non calefactus compellor. Egressus itaque de domo puluerem ibi de pedibus suis excussit, & ad locum destinatum iter direxit. Sed illos infelices, & procaces vltio Diuina mox subsecuta est. Nam ille presbyter, qui rectè sibi, vel alijs prouidere neglexerat, oculorũ subito lumen amisit, & iudici ipsius loci statim emarcuerunt virilia. Tunc sera pœnitentia ducti, supplicabant humiliter, vt iterum famulus Dei domum illã vellet intrare. Sed ille precibus eorum non assensit, itaque vnus in cęcitate sua permansit, alius contracto corpore, & putrescentib. genitalibus de hoc sęculo migrauit. lib. 23. cap. 23

EXEMPLVM XXVIII.

Dedicatur ecclesia sancti Dionysii ab ipso Domino Iesu.

INstante semel die dedicationis Ecclesiæ sanctis Dionysij Parisijs vj. Kal. Martij, nocte quæ diẽ ipsum pręueniebat, populis ab Ecclesia seclusis, quatenus die crastina liberior Episcopis prępararetur ingressus, res contigit digna memoratu, quæ & temporum futurorum ætatibus fideli innotescat relatu. An ianitorum ignorantia incertum habemus, an industria contigerit. Leprosus quidam, excubitoribus tamen non incognitus, in Ecclesia prædictorum martyrum fide plenus pernoctauit, secretumq; locum vigiliarum gratia solus occupauit. Reliqui si quidem, vt dictum est, populi, & ipsius Ecclesiæ custodes forinsecus excubabant. In ipso autem noctis conticinio, tantum iubar totam illam Ecclesiam illustrauit, vt multorum cereorum splẽdor illi iubari cederet, vtpote, quam sol diuinus suo iubare illustrasset. Insomnem ducebat leprosus noctem illam, & præ claritate ineffabili obstupuit, & si quid subsequeretur lucem illam solertissimus expectare cœpit. Ecce autem repentè Dominus Iesus pontificum pontifex, cum illis suis familiaribus Beatis Apostolis Petro, & Paulo affuit, sanctumq; illud collegium sibi adiunxerat martyres gloriosos Dionysium, Rusticum, & Eleutherium. Quam visionem nequaquam, sicuti prouenire freqũeter assolet, somniantis more videbat, sed omnes, & omnia visibilibus oculis perpendebat. Videbat namque ipsum Dominum Iesum niueis vestibus indutum præcedentem, & signa suę dedicationis luculenter illis parietibus imprimẽtem, & Officium Episcopale seriatim complentem, ipsumq; venerabilem fidelium suorum processionem subsequentem. Inter quos specialiter, & prædilectos Apostolos, & inclytos martyres annotauit. Completoq; de more dedicationis officio, ad leprosum Saluator accessit, eiq; voce quæ posset intelligi, dixit: Intrepidus audi, & foris expectãtibus nostris Episcopis quæ vidisti, & quæ tibi mandauero aperi, ne solicitentur de cetero pro dedicationis Ecclesię officio, quoniam, &

nos ei manum consecratoris adhibuimus, & prout vidisti totum consecrationis officium expleuimus. Leprosus autem, & pro ordine diu expectatæ visionis iã securior, & pro Saluatoris alloquio aliquantulum hilarior. Et quis, inquit, Domine dictis meis aurem credulam accommodabit: ego omnium hominum miserimus, & abiectio plebis factus, apud homines testandi locum non habeo, quoniam sicut vides elephantina peste deformiter laboro. Quid multa? ad elephantosum accedit Saluator, & leni tactu faciei eius manum suam admouit, eiusq; caput circumtetigit, & mirum in modum ablata cum ipsis horribilibus pustulis cute, ipsaq; cæsarie leprosum sanitati potestatiuus medicus restituit, & ipsã quam capiti eius carneam tunicam detraxerat, lapidi qui proximus erat imposuit, eãq; sicut heri, & nudiustertius fuerat effigiatam cum ipsis vlceribus manere fecit, vt ipsam faciem excoriatam faciem veram putares, & de leprosa effigie nihil dubitares. Et adiecit: Vade, inquit, & si tibi non credent, istis saltem signis nullatenus discredent. His dictis, & lux illa, quæ pro sui magnitudine multorum luminarium iubar offuscauerat, recessit, & beata visio inspectantis oculis disparuit. Dies illuxit, & quidam matricul ariorum. Ecclesiam ingressi sunt, & in gratiarũ actione leprosum reperiunt. Rogat se ad Imperatorem conduci, rem siquidem, inquit, ad eum habeo secretam. Ad Dagobertum adducitur, & diuini oraculi seriem proloquitur. Vere dedicationẽ istius Ecclesiæ à Domino Deo factam hac in nocte vidi, & audiui, & ita demum redditus sum sospitati. Et extendens digitum. Hæc est, inquit, fenestra, per quam Dominus hanc aulam introiuit, si mihi non creditis, saltem venite, & ipsis operibus credite. Et adduxit eos ad lapidem nobilibus xenijs insignem. Rex admiratur, quoniam adhuc de veritate ambigebat, videbat hominem peregrinum, & tamquam mendicantẽ aspernabatur, & egenum. Tandem discredenti detracta satisfecit cæsaries, & super lapidem posita index miraculi leprosa fuit effigies. Indubitatum; & euidens præbebat testimonium decoriati vultus superstes indicium. Vt enim verum fatear, lineamenta membrorum capitis, aurium dico, & palpebrarum, oris, & narium ita suis locis manebant immarcida, quatenus omni ambiguitate procul expulsa de miraculi veritate ceruicosi etiam & increduli si qui fuerant stuperent, confiterentur, & crederent. Nam, vt magis stupea, mollis cuticula, licet intus inanis, & vacua, durans integra sic riguerat, ac si geminis ossibus sustentaretur, & carnibus aleretur. Albugines etiam, & impetigines elephantinæ percussionis sic dignoscebantur, vt adhuc ipsæ vlcerosæ cicatrices humore intercutaneo sudare viderentur aspersę. Rumor certus ad admirationem, & gratiarum actionem inuitat Episcopos, & conglobatos ad dedicationem ad laudem cogit populos. Visum ibant omnes certatim, leprosi capitis formam intuebantur, & admirabantur, & congratulabantur, parietes diuinis insigniti manibus rei gestæ testimonium perhibebant. Quæ etiam signa nec abolita, nec abolenda vsque hodie totum iam factũ proclamant. Alloquuntur seniores luculenter populo, & ostensa omnibus cęsarie tolluntur ambages de medio. Reconditur cęsaries illa competenti in capsula, quam vsque hodie inter honorabiles reliquias, & gazas celebriores illius Ecclesiæ conseruant scrinia, vtpote quam ipsa Dei manus tetigerat. Conuenerunt autem populi, & quoniam eum ignorauerunt, ex tunc eum sanctum peregrinum vocitauerunt, lætiores redeunt ad propria, & de diuinitus consecrata passim contestantur ecclesia. Dagobertus super hoc non mediocriter lætificatus, de honoranda Ecclesia cogitauit, & ne cui de cetero subijceretur, nisi Romano Pontifici, priuilegio B. Petri fecit eam muniri. Insuper etiam regalibus eam donarijs honorauit, cui quidquid de suis fiscis regalibus conferebat parũ fuit. lib. 23. c. 36. & 37.

EXEMPLVM XXIX.

Testis falsus amisso naso corrigitur.

Quidam falsus testis nomine Bernuinus, in rebus Ecclesiæ Beati Quintini martyris falsũ ferebat testimoniũ, volens quandam siluam de prędio quodam penitus auferre. Quem sanctus martyr in somnis redarguit, apprehendensq; nasum eius, falsatorem proclamauit, ijsitq; eum,

eum, ac deformem fecit in corpore, quo eum à culpa sanaret, & pulchrum faceret in mente. Ad quod dictum ipse expergefactus, pedibus calciatus, cum faciem suam aqua linire deberet, accersita coniuge cœpit ei explanare quid in somnis vidisset. Vt autem peruentum est ad hoc, qualiter ipse martyr nasum eius tenens falsatorem eum vocauit, extensa manu nasum suum cæsum recepit, statimq; in vase quo aqua de manibus eius diffluebat cecidit, qui nimium territus ad Placitum quo ipsa die pro præfata silua deberet ire distulit Nec tamẽ hoc supplicio coercitus, insuper ob superbiæ fastũ aureum sibi nasum fabricare, catenulisq; aureis aptare conatus est. Quem iterum idem sanctus visu admonuit, dicens: Nonne tibi naturalem abstuli nasum, vt te omnibus, monstrarem falsum testimonium dixisse, & nunc ob superbiam ausus es aureum superponere? Vade igitur nunc, & proijce illum abs te, & cunctis innotescere stude te falsum testimoniũ protulisse. Ob indicium ergo fidei nasus ipse ex auro multis diebus ad memoriam futurorum ibidem seruatus mansit. lib 23. cap. 90.

EXEMPLVM XXX.

Pulchritudinem suam tanquam perditricem pudoris sui virgo Angadrisina petit in turpitudinem commutari.

SAncta Angadrisina illustris Roberti fuit filia, qui generosa stirpe proditus gerulus fuit annuli Regis Lotharij. Hanc religiosissimam virginem illustris Sinuinus à præfato Roberto expetijt; volens eam Ausberto filio suo sociari, quo scilicet Roberto præbente assensum, casto iuueni casta despondetur puella. Denique ambo integritatem mentis, & corporis castè seruare cupientes, deprecabantur Dominum, vt voluptatum venena à cordibus eorum dignaretur repellere. Denique orante Beata Angadrisina virgine, vt speciositas illius in deformitatem verteretur, illico Dominus preces eius exaudiuit. Nam facies eius ita exulcerata est, ac immundissima lepra cooperta mox apparuit, vt à consortio hominum quicumque eã vidissent, exemplo segregandam decernerent. Medicorum deinde cucurrit frequentia, sed quanto instantius insistebant, tanto Christi sponsa defomior vlcerosiorq; apparebat. Tum pater diuinitus hæc fieri intelligens, inquirebat ab ea, vtrum in virginitatis voto vitam elegisset finire. Opto id, inquit, mi genitor, & totis nixibus exoro. Nam Christus quem concupiui spõsum, ipse mihi hanc corporis infert molestiam, vt animæ tribuat nitorẽ. Delectat hæc vita præsens pater piè, sed decipit, quia omne quod est in mundo vanitas est. Hæc audiens pater, illustrem accersiuit Sinuinum, & quæ circa suam filiam gesta erant lucidè pandit. Ad hæc Sinuinus respondit: Voluntatem Domini in omnibus sequi oportet, neque eius nutui vllo modo contraire volo. Vocatusq; affuit & Beatus Ausbertus, qui dissociabilem cõdidit libellum, vt sancta virgo Angadrisina non sua, sed Christi Domini vocaretur spõsa. Hoc facto ad Rothomagum vrbem sancto Antistiti dirigitur Audeono, vt eius benedictione percepta, & velamine operta, in virginitatis proposito consecrari mereretur, quo patrato, pristinæ pulchritudini, & speciei eleganti extemplo est reddita, ita vt cuncti auditorum dicerent, quia Christus eam sibi sponsam & famulam elegisset perennem. Denique efficitur gubernatrix cœnobij, quod situm est iuxta muros vrbis Beluaci. Erat autem sicut ceteris prælata, ita cunctis humilior, in vestitu vilis, in cibo mediocris, ab infantia iugi orationi dedita, pudicitia exornatissima, hilaritate cordis & corporis clara, patiẽtię virtute, charitatis obsequio, eleemosynarumq; largitionibus abundantissimè cumulata. His virtutum sanctarum operibus adornata, in medio virginum veluti lampas refulgebat accensa. lib. 23. c. 99.

EXEMPLVM XXXI.

Periturus quidam oves ũtibus primum oculis, perfidum tertia die spiritum exhaluit.

VIr quidam sceleratus, & auarus, solidum argenteum a compatre suo mutuatus, postea fide fraudata, quod acceperat se nunquam ab eo accepisse iuramento negauit. Tum ille respondit, qui commodatum requirebat. Iura mihi super corpus

beati Audomari, per merita & virtutes ipsius sancti, quod non accepistis à me, quod à te requiro, & ego negationis tuæ caussæ adquiesco. Cumq; ille audaci corde manus ad iuramentum leuasset, protinus vltio diuina est secuta. Nam in loco, quo stabat, ambo eius oculi crepuerunt, & post hoc tertia die miserrima morte defunctus est. lib 23. cap. 109.

EXEMPLVM XXXII.

Obediens Bertharius vocatus à magistro suo, retentento in manu duciculo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excrescens nullatenus fundebatur.

QVidam vir sanctus, nomine Berchharius, sub sancto Niuardo Remotij Pontifice, moribus, & scientia imbutus, Luxouiense monasteriũ petijt, vbi sub Abbate sancto Eustasio monasticam vitam duxit. Cum autem in cura promptuarij rectoris nutu aliquando esset implicitus, quadam die subito iussu eius est vocatus. Fortè enim tunc promptuarium ingressus ante vas steterat, & sudem, quę vulgo duciculum a potu scilicet educendo dicitur, in manu tenens, in amphoram potum infundebat. Mirum dictu, ad vnius iussionis nutum relictis quæ habebat in manibus, cucurrit concitus ardore obedientiæ amphoræ obseruantiam oblitus. Illoq; ante abbatem stante, interim potus in vasculum suppositum defluere non cessans, postquam ad superficiem vasis venit, in modum columnæ supernè constipatum in gyrum coronari cœpit: vltro cerneres illud liquamen, quod vix clausum valet contineri, vt quondam Dei populo transeunti absque litoribus Iordanis fluenta, in sublime tolli, vt liquido patesceret, quanta esset virtus obedientiæ, cuius fructus nullo modo potest in terris deperire. At ille quod acciderat non suo, sed abbatis merito reputauit. Iam verò regularibus disciplinis edoctus, ad sanctum Niuardum reuertitur. lib. 23. cap. 114.

EXEMPLVM XXXIII.

Dæmon Rathbodum Regem pulchra sibi mansione promissa decepit.

QVidam Rathbodus nomine, rex Frisiæ, quomodo à diabolo deceptus fuerit, narrat Ouo puer Frisius à sancto VVlfranno à morte [illegible]tus, quod cum apparuisset ei diabolus in Angelum transfiguratus, caput opertus diademate aureo, cum gemmis, & in veste auro contexta. In quem cum Rathbodus intenderet, dixit ad eum diabolus: Virorum fortissime, quis ita seduxit te, vt à cultura Deorum velis recedere? Noli hoc facere, sed mane in his quæ didicisti, & venies ad domos aureas, quas tibi æternaliter in proximo sum daturus. Cras igitur accersi VVlfranum doctorem Christianorum, & ab eo quære, quænam sit illa mansio æternæ claritatis, quam tibi pollicetur, quam cum monstrare nequiuerit, vtriusque partis mittantur legati, & ego ero dux itineris, & demonstrabo domum auream, & mansionem pulcherrimam, quam tibi promitto. Euigilans Rathbodus narrauit cuncta sancto VVlfranno. Qui dixit, illusorem diabolum sibi velle illudere. Respondit Rex se futurum Christianum, si illa pulchra mansio demonstraretur sibi à Deo suo. Mittitur ergo statim quidam Friso ex parte Regis, & quidã Diaconus ex parte sancti VVlfranni, qui cum paululum ab opido processissent, obuium habuerunt quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properate cito. Nam monstrabo vobis pulcherrimam mansionem Rathbodo Regi præparatam. Illi autem pergentes viam latissimam, & loca ignota, viderunt quãdam viam diuersorum generibus marmorũ polito opere decoratam, videruntq; à longè domum quasi auream, & peruenerunt ad plateam, quæ ante domum erat, quasi auro, & gemmis stratam, intrantesq; domum, viderunt domum miræ pulchritudinis, & incredibilis splendoris, & in ea thronum miræ magnitudinis. Tunc ductor itineris ait illis: Hæc est mansio præparata Rathbodo Regi. Ad hæc Diaconus obstupescens ait: Si à Deo facta sunt illa, perpetuo maneant, si à diabolo cito dispereant. Et cum signaret se signo sanctæ crucis,

crucis, ductor ille transijt in diabolum, & domus aurea in lutum. Remansitq. Diaconus, & Friso in medio locorum palustriū, quæ plena erant longissimis virgultis & carectis. Triduoq; immensi itineris conficientes iter, reversi sunt ad opidum, & Regem mortuum invenerunt. Narrauerunt quæ viderant sancto VVlfrāno, Friso autem baptizatus est, qui dicebatur Ingomarus, vel Cuningus, qui & secutus est sanctum VVlfrannum ad monasterium Fontanellę. lib.23.cap.146.

Ex quarta parte Speculi Historialis.

EXEMPLVM XXXIIII.

Periturus quidam crepuit medius, & post duas horas vitam finivit.

DVæ sorores cuiusdam ducis Francorum venerunt ad Regem Carolum, conquerentes de fratre suo, quod hæreditatem eis auferret, conuentus super hoc à Rege, respondit se nihil eis auferre. Rex autem fecit eum iurare super corpus sancti Saluij, quod nihil sororibus suis deberet ex his quæ petebant. Qui cum iurasset lætus, statim medius crepuit, & per secreta alui stercora, proruperunt, & exiuit sanguis ex oculis eius, & auribus, & ore, & naribus, & post duas horas vitam finiuit. lib.24.c.24.

EXEMPLVM XXXV.

Carolus magnus per Beatum Iacobum à dæmonum potestate eripitur.

QVidam vir nomine Turpinus erat apud Viennam in Ecclesia ante altare orans, & cum raptus in extasim psalmum Deus in adiutorium cantaret, vidit tetrorum spirituum agmina præterire, & tendere in Lotharingiam; quos omnes quidam similis æthiopi longe insequebatur celeri gradu. Cui dixit: quo tenditis? Aquisgranum, inquit, ad mortem Caroli, vt eius spiritum ad tartara rapiamus. Tunc ille: Adiuro te per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt peracto itinere ad me redeas. Vix expleto psalmo ad eum redierunt eodem ordine, & dixit nouissimo, cui primum locutus fuerat. Quid egistis. Galicianus, inquit, sine capite (sanctum Iacobum signans) tot, & tantos lapides, & ligna innumera basilicarum suarum in statera posuit, quod magis appenderunt bona, quam mala, & idcirco animam eius nobis abstulit & his dictis euanuit. lib.24.c.25.

EXEMPLVM XXXVI.

Eleemosynam simoniaci sacerdotis Stephanus abbas nullatenus acquieuit suscipere.

ERat abbas Stephanus religionis, paupertatis, & disciplinæ regularis ardentissimus amator, & fidelissimus æmulator, & antequam abbas fieret. Memini enim me audiuisse magistrum Petrū Cantorem Parisiensem, virum iustissimum, atque doctissimum referentem de Abbate isto Stephano Cisterciensi, quod cum ei die quadā denunciatum esset à suo cellario, nihil haberi in suo monasterio, vnde vel vna die illa fratrum paucitas sustentari posset, respondit: Sternite nobis duos asinos. Qui cum strati fuissent, fecit secum ascendere conuersum vnum, & iussit ei, vt in quodam vico panem mendicaret ostiatim ad opus fratrum, & ipse similiter in alio faceret. Et postquam sic fecissent, & ad vnum locum, quem ei designauerat, conuenissent. Factum est ita, vt in loco prædicto sibi iam redeuntes obuiarent. Tunc ecce Abbas videns saccum conuersi multo pleniorem, quam suum, subridendo ait: Vbi mendicastis, vt video in crassiori palea collegistis, quā ego, vbi obsecro collegistis, quis vobis plus donauit? Respondit conuersus. Presbyter ille quē vos optimè nostis, sacculum meum impleuit fere solus totum. Quod audiens abbas ingemuit, & ait: Væ vobis, quare ibi aliquid accepistis, nesciebatis, quod presbyter ille ibi simoniacè ordinatus sit, & quod accepit, est lepra & rapina. Viuit Dominus, quod de omni quod dedit nobis nil gustabimus, absit enim quod peccatum illius comedamus, & nobis in-

incorporemus. Conuocatisq; pastoribus ouium, qui non longe erant, totum conuersi saccum in sinus eorum euacuauit. lib. 26. cap. 2.

EXEMPLVM XXXVII.

Silentium regulare frangere volentes monachi duo, à barbaris capti, grandi miraculo ab hostium manibus liberantur.

Tempore quo sæuissima gens Northmannorum Pictauorum, & Turonum fines vastabant, duo fratres Ordinis Cluniacensis Turonis mittebantur. Qui dum caperentur, & in quendam locum gratia quiescendi diuertissent, ab eisdem Northmannis nocte capti sunt, & capere quidem eos, ac ligare manus eorum potuerunt, deinde minari, sed eorum silentium corrumpere nequiuerunt. Mane autem cum ad locum constitutum applicuissent, fratres vt erant ligati se paululum ab eis sequestrantes, in terra se prostrauerunt, vt peracto psalmorum cursus silentio finem imponerent. Nondum verò oratione completa venit pars reliqua Northmannorum multa præda capta, quorum dux cernens fratres in terra iacere, audito quod illi nullo modo possent eos loqui facere, barbarica immanitate turgidus, inclinato velut ad feriẽdum conto, irruit super eos metum mortis incutiens, ceteris quoque barbarico ritu manibus plausũ dantibus. At illi vt erant animo constantes, in corpore permanserunt immobiles, quod fiebat iure, & obseruantia sanctæ regulæ, sub qua & mori cupiebant, & viuere. Sed omnipotentis manus eorum exhilaratum spectaculum conuertit in luctum. Mox enim vt ille barbarus ad eos appropinquauit, equus, phaleratus cui insidiebat in obliquum resiliuit, & sessorem eius in terram strauit, & collisit, quam collisionem statim febris lætalis secuta est. Conticuerunt omnes, & versi in stuporem cœperunt quærere inter se, quid ex eis deberent facere. Tandem repetito, consilio dignum esse censuerunt, vt pro vita sui ducis vnus ex eis cæderetur. Deinde cœperunt sorte quærere, quem ex eis deberent interimere. Sed super virtutum viros, & sorte Christi conumeratos, nullo modo diabolica cadere poterat sors, ita vt illi obstupescerent, dicentes eos vltra homines esse super quos eorum sors non potuisset cadere. Tũc manus eorum velociter dissoluerunt, & abire fecerunt. lib. 24. c. 60.

EXEMPLVM XXXVIII.

Beneuolentia sancti Odilonis conuertitur latro, qui factus monachus, gula impetum domare volens, funibus ventrem strictissimè colligauit, eique ante mortem apparet Beata Virgo.

Qvodam die dum sanctus Odo Cluniacensis Abbas iuxta prædonum fines iter haberet, quidam insignissimus latro iuuenis, intuens vultum sancti, & affabilitatem, illico compunctus est corde, & pedibus eius aduolutus, vt sibi misereretur humiliter deprecabatur. At ille: Vade, inquit, & prius mores tuos corrige, & postea monasticam vitam appete. Cumq; ille instaret, præcepit ei, vt ad monasterium eũ præcederet, quod & factum est. Factus ergo monachus cellario ad obediendum subditus est. Et cum idiota esset, vtrumque ei imposuerunt, scilicet obedientiæ iugum, & studium litterarũ, quod ita deuotè peragebat, vt vnam manum obedientiæ porrigeret, altera vero psalterium ferret. Cũ autem in extremo vitæ laboraret, vocauit pium patrem, singularem supplicans locutionẽ. Cui cum veniam peteret, interrogauit, si in aliquo post monachatum excessisset. At ille: Nudo cuidam te ignorante mea culpa tunicam nostram tribui, & funem filijs cõtextum de cellario abstuli. Quem cum interrogasset, quid ex eo fecisset. Refrenando, inquit, ingluuiem, quam dudum male contraxi, ventrem meum ex eo circumligaui. Tunc stupefactus, pater, cum eum à viscerib. eius soluere vellet, cutis quæ ei adhæserat vna cum sanie secuta est. Post hæc adiecit, & ait, Hac nocte pater in cælis per visionem electus sum, & obuiauit mihi gloriosissima persona, quæ ait. Cognoscis ne me? At ego. Nequaquam Domina. Et illa, Ego, inquit, sum mater misericordiæ. Cui ego. Quid iubes, vt faciam Domina. At illa respondit. Post triduum veniens huc tali hora, quod & factum est. Nam tertia die hora qua dixerat defunctus est. lib. 24. c. 61.

EXEM-

EXEMPLVM XXXIX.

Gulosus frater miserabili morte punitur.

SAnctus Odo cum discipulos suos regularibus disciplinis instrueret, diuersorũ monachorum mirabilem narrauit. His, inquit, diebus duos fratres rapidissima rapti sunt morte, non in vno loco, nec in vna die, veniens vnus ex eis in domum cuiusdam suæ sororis, vehementissimè se esurire dixit, & refectionem petijt. Cui protinus illa pisces abundanter se habere respondit, vt comederet qua hora, & quales vellet. Ille quasi indignatus pisces se fastidire respondit, nec tam eos se posse videre dixit. Tunc armum cuiusdam animalis sibi assari præcepit, sed non ferens assandi moram, portiunculam incidit, & eam in prunas proiecit. Deinde vinum afferri sibi iussit, & carnis morsum auidè sumpsit, sed hoc quod sumpsit, nec in sumere, nec reijcere potuit, sed vitam cum cibo perdidit. lib. 26. c. 67.

EXEMPLVM XL.

Item aliud simile.

ALius frater veniens ad domum cuiusdam parentis sui, statim ad comedendum quæsiuit. Cui cum respondisset, quia necdum hora comedendi venit, cum indignatione adiecit. Heu tota nocte equitãdo post iniunctam mihi obedientiam laboraui, & nunc vos ieiunare me cogitis: afferte ergo mihi si quid habetis. Cui cum dicerẽt pisces se habere, indignatus huc illucq; oculorum intuitus circumferens (ibat autẽ circa pedes eius gallinarum grex) quasi furens baculum arripuit, & eam quæ ei placuit percussit, ac furibundo ore dixit; Hæc est mihi hodie pisces. Qui autem circumstabant cum quodam rubore dicebant; Licet tibi carnem comedere, pater? At ille; Volatile, inquit, non est caro, volatilia.n. & pisces vnam habent originem. Apposita est ergo coram eo gallina quam occiderat iam assata, ex qua offam abstulit, & momordit, quem morsum nec euomere potuit, nec glutire, sed eum vita priuauit. lib. 24. c. 67.

EXEMPLVM XLI.

Inobediens frater sine licentia phlebotomiam suscipiens, vsque ad spiritus emissionem sanguinis fluxum non potuit cohibere.

QVidam alius frater ex prædicti patris Odonis congregatione, illicito tẽpore sibi phlębotomiæ curationẽ adhibuit. Super quo facto commotus est eius animus, quia quamuis eũ necessitas coegisset, tamen absque eius licentia hoc præsumere non debuit, mox vena, per quam sanguis prius effluxerat, dirupta est, & quousque animam redderet à quocumque medicamine non fuit restricta. lib. 24. c. 67.

EXEMPLVM XLII.

Poetę Virgilij liber serpentium & ferarũ multitudini venenatæ similatur.

QVodam tempore cum dormiret pater Odilo, vidit per somnium sub capite suo cubare serpentiũ multitudinẽ, & ferarum. Subito capitale excutiens, & exquirens supposita, inuenit librum Maronis forte ibi colocatum, mox abiecto codice sęculari in pace quieuit. Cognouitq; modũ materiæ libri visioni congruere, quem scematibus & gentilium ritibus plenum indignum erat ceruicali sancti substerni.

EXEMPLVM XLIII.

Defunctorum animæ à sancto Odilone, & suis fratribus à dæmonum manibus liberantur, & defunctorum commemoratio instituitur.

QVidam religiosus reuertens à Hierosolymis, dum mare transiret, eumq; cum alijs multis ventorum horror impelleret, applicuerũt ad insulam quãdã, vel rupem, vbi quidam sãctus manebat inclusus. Illic ergo aliquãdiu tranquilitatem maris expectans, dum cum illo incluso frequenter colloquium haberet, inquisitus est vtrum cœnobium, quod Cluniacum dicitur, & Odilonem eius abbatem nosset, optime se nosse perhibuit, quo sciscitante, cur hoc ab eo seruus Dei inquireret; Sunt, inquit,

quit nobis, ex quib. grauissima flāmarū euomuntur incendia, in quibus etiam locis animæ diuersa luūt pro meritorum qualitate tormenta, ad quorum semper exaggerāda supplicia sunt innumerabiles dæmones deputati, qui intolerabiles eorum pœnas quotidiè renouant, & eos ad rediuiua supplicia indesinenter instaurant, quos ego frequenter audiui querulis lamentationibus eiulantes, quod orationibus, & eleemosynis quorundam frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cetera quoque permaximam de Cluniacēsi cœtu, & eorum abbate querimoniam faciunt: quia quam sæpè per eos sui iuris vernaculos perdunt. Quamobrem te per Dei nomen obtestor, vt sanctis fratribus illis, hæc quæ tibi dixi, fideliter referas. Ex nostra quoque parte denūcies, vt orationibus, & eleemosynis magis ac magis insistant, præsertim huius intentionis intuitu, vt de manibus dęmonum eos qui ab illis cruciantur educant. Ille ergo regressus in patriam, cum hoc abbati Odiloni, & fratribus eius retulisset, idem pater Odilo per omnia monasteria sua generale decretum constituit, vt sicut primo die Nouembris Omnium Sanctorum sollemnitas agitur, ita sequenti die in psalmis, eleemosynis & pręcipuè missarum sollemnijs omnium in Christo quiescentium memoria celebretur. lib. 24. c. 105.

EXEMPLVM XLIV.

Defuncti Benedicti Papæ anima meritis sancti Odilonis à purgatorio liberatur.

Benedictus Papa dum viueret, sanctum Odilonem affectuosè dilexit, & Apostolorum limina frequentanti, necessarios sumptus sæpè ministrauit: qui cum decessisset, Ioanni Portuensi Episcopo, & alijs duobus per speciem nocturnæ visionis apparuit, eisq; quod in pœnalibus tenebris constitutus esset indicauit, hoc insuper addens, quia beati Odilonis meritis eum superna censura liberare decreuit à tormentis. Protinus idem Ioannes Episcopus Papiam venit, & per monachos cœnobij sancti Maioli omnem sancto viro Odiloni seriem visionis exponit, qui mox psalmodias, & orationes ab omnibus in monasterio Cluniacensi fieri, eleemosynas largiri, & sacrificium Deo mysterij salutaris offerri pro illo præcepit. Per omnia quoque regiminis sui monasteria eius sanctionis edicta mandauit. Cumq; fratres instantissima deuotione, hoc facerent, Edelbertus monachus, qui hoc obedientiæ fungebatur officio, s. vt inopes aleret, & necessaria ministraret, per soporem vidit quendam pulchrum & serenū aspectu magno candidatorum agmine constipatum ingredi monasteriū, qui Capitulum, vbi pater Odilo cum fratribus residebat, intrauit, & ad eius genua caput humiliter flexit, & ei gratias egit. Cumq; frater ille. s. Edelbertus, inquireret quisnam ille esset, responsum est illi, ipsum esse Benedictū Papam, qui idcirco viro Dei gratias ageret, quia pijs eius, sanctorumq; fratrum precibus & tartari cruciatum euasisset, & cum beatis ciuibus quieturus supernę Hierusalem ingressum meruisset. lib. 24. c. 105.

EXEMPLVM XLV.

Gulosus quidam Elphegi discipulus æterna inferni pœna damnatur.

Discipuli quidam sancti Elphegi magistri monita spernentes, professionis immemores, nihiliq; communem vitam habentes, medijs noctibus consueuerāt furtiuos cibos edere, ebrietati operam dare, lasciuire, & prorsus inhonesta quæ latēt fine bat audacia perpetrare. Sed ira Dei illū: qui in hoc scelere capitalis erat, horrendo subitoq; iudicio inuoluens occidit. Nocte verò, quæ diei sepulturæ illius successerat Elphego sacras de more excubias celebrante, & se Domino sacrificium offerente, cōtigit infra ambitum monasterij validas voces aūdiri quasi vim inferētium, vel illatam sustinentium, vir Dei ignorans quid esset, concitè ad monasterium tendit. Attonitisq; auribus sonum captans, verba discernit, domum irrumpit, & ecce qui nuper obierat miser afflictus solo iacebat, super quē horrendi aspectus homines stabant, qui taureis & igneis serpentibus eum flagellabant. Illoq; præ doloris angustia vlulante, hoc illi improperabant. Non tu Deo, nec nos tibi. Eademq; sæpius repetentes, è loco captiuum extraxerunt. Tunc sanctus rediens,

diens, quod reliquum, erat noctis flens insomne duxit. Orto autem sole discipulos insimul compulit, & quæ manifestante Deo viderat retulit. Videres alios pallare, alios psallere, omnes trepidare. At hi, quos mortui scelus sodales habuerat medij prosiliunt, errorem factum fatentur, praue gesta seu malè facta postulant vlcisci, nè diuinæ vltioni remaneant obnoxij. Requisiti autem vbi conueniendi, & conuiuandi locum habuissent, illi eum locum designant, quo defuncti animam spiritus nequam cruciauerant. Sic pius Deus propter optima viri merita dum vnius scelus noluit latere, omnium mala voluit detegere & dum vni noluit parcere, omnium morbos voluit sanare. lib. 25. c. 2.

EXEMPLVM XLVI.

Choream ducentes in nocte Natiuitatis, maledicti à sacerdote integro anno chorigarunt.

Contigit in quadam villa Colbech Halberstadensi Saxoniç, decimo Henrici secundi Imperatoris anno, vbi erat Ecclesia sancti Magni martyris, tale quid in vigilia Natalis Domini. Robertus presbyter primam missam inchoauerat de nocte. At in cæmeterio Othbertus quidam cum sodalibus octodecem, viris quindecim, & mulieribus tribus, choreas ducens, & cantilenas sçculares perstrepens, ita sacerdotem impediebant, vt ipse verba eorũ inter sacra missarum sollemnia, inuitus resonare ferret. Ille mandauit eis, vt tacerent, quo neglecto imprecatus est dicens: Placeat Deo, & sancto Magno, vt ita cantantes permaneatis vsque ad annum. Verba pondus habuerant, filius presbyteri Ioannes, sororem suam cantantem per brachia arripuit, & statim illud à corpore auulsit, sed gutta sanguinis inde non exiuit. Illa verò toto anno cum ceteris permansit choream ducens, & cantitans, & pluuia non cecidit super eos, non frigus, non calor, non fames, non sitis, nõ lassitudo eos affecit, indumenta, vel calciamenta non sunt attrita, sed quasi vecordes cantabãt, primum vsque ad genua, deinde vsque ad femora terræ demersi sunt. Euoluto anno Heribertus Coloniensis Episcopus eos absoluit à nodo, quo manus eorum ligabantur, & ante altare sancti Magni reconciliauit. Filia presbyteri cum alijs duabus continuò examinata est. Ceteri continuis tribus noctibus dormierunt, alij postea obierunt, & miraculis, vt fertur coruscarunt, quia valde pçnituerunt. Ceteri pçnam suam membrorum tremore prodiderunt. lib. 25. c. 10. Albertus Kantz 4. lib. hist. Saxonicæ, c. 33. Trithemius in Chronices Monasterij Hirsaugiensis.

EXEMPLVM XLVII.

Silentium seruans iratus monachus, Echelredi ducis pietate præmiatur.

Anno Henrici secundi Imperatoris decimonono Echelredus quidam nomine, Danos fugiens, venit in Northmanniam ad Richardum fratrem vxoris suæ Emmæ, filium Richardi Ducis, qui cçnobium Fiscanense, quod pater suus inchoauerat, perfecit. Hic noctibus custodias famulorum fallens, ad matutinas monachorum ibat, genua flectens in oratione vsque ad lucem. Quadam nocte sic faciẽs, ostium monasterij inuenit obseratum, qui excusso violenter pessulo soporem sacristæ turbauit, qui surgens à somno, & videns eum plebeio amictu vestitum, in capillos inuolat, & multos colaphos intulit. Ille incredibili patientia nec responsum ei dedit. Postero die in capitulo querelam deposuit, & monachum illum ad vicum Argenas sibi præcepit occurrere, minitans se sic vindicare, quod tota de hoc Gallia loqueretur. Die dicto monachus à iudicibus adiudicatus est, quem ille mox absoluit, & vicum eumdem, qui optimi vini ferax est, officio sacristæ addixit, pronuncians eum optimum esse monachum, qui bene custodiens munus iniunctum, nec etiam iratus silentium fregit. lib. 25. c. 13.

EXEMPLVM XLVIII.

Henricus tertius Imperator, clerico, qui exulare, quam euangelium post peccatum pręcedenti nocte commissum legere maluerat. Episcopatum donauit.

Imperator Henricus tertius habebat clericum satis litterarum, & bonæ vocis, sed vilem meretriculam amantem ardenti-

dentius. Cum qua nocte quadam sollemnitatis, mane ad missam Imperatori astabat, Imperator dissimulata scientia mandat ei, vt se ad euangelium legendum pararet, quod silicet eius melodia delectaretur. Erat autem Diaconus ille. Abnuit ille, vt malè sibi conscius: vrget Imperator, vt probaret eius constantiam, ad extremum renuentem parere, iubet à patria exsulare. Quam sententiam amplexus, continuò recessit, mittitur post eum, qui iam compilatis omnibus, in sarcinulasq; compositis, iter maturauerat. Violenter ergo retractus ante Imperatorem sistitur, qui lætum subridens, probè, inquit, fecisti. Et ego probitati tuæ gratulor, quod timorem Dei pluripenderis quam patriam, plus iram Dei, quam meã, quapropter habeto Episcopatum, qui primus in imperio vacauerit, tantum indecenti amori renuncies. lib 25.cap.18.

EXEMPLVM XLIX.

Pentecostes diem litibus superborum violatum Henricus Imperator operib. pijs sanctificat.

IDem Henricus Imperator celebrabat Pentecosten apud Moguntiam, paulò ante missam, cum sedilia pararentur in ecclesia, ortũ est iurgium inter cubicularios Archiepiscopi, & Abbatis Fuldensis cœnobij, vtrorum Dominus iuxta Imperatorem sederet. Nam Fuldense cœnobium in Saxonia sancti Galli corpore est insigne, & prædijs ditatum permagnificis, cuius loci Abbas sexaginta millia armatorum præbet in hostem Imperatori, & habet ex antiquo priuilegium, vt in magnis festiuitatibus ad dexteram eius sedeat. Itaque ventum est ad pugnam, furoreque per ecclesiam grassante, pauimentum sanguine inundauit, sed statim episcopus conuolantibus, pace inter reliquos diffidentes statuta, templum purgatum, & missa festiuis clamoribus est acta. Sequentia autem cantata, & vltimo eius versu dicto, hunc diem gloriosum fecisti, vox ab aere lapsa est. Hunc diem bellicosum ego feci, rigentibus omnibus pre timore, Imperator diligenter intendens letitiã inimici. Tu, inquit, omnis malitiæ inuentor simul & incentor diem bellicosum, & arrogantibus luctuosum fecisti, sed nos per Dei gratiam, qui illum gloriosum fecit, pauperib. gratiosum reddemus, & mox reincepta sequẽtia sollemni ploratu Spiritus sancti gratiam inuitabat. Intelligens illum aduentasse illis implorantibus. Illis cantoribus, omnib. simul pectora tundentib. missa acta egenis per præcones conclamantis omnes dapes, quæ sibi, & curialibus præparabantur, in vsus eorum exhausit; ipse obsonia apponens, ipse iuxta disciplinam ministrorum de longè consistens, ipse superflua ciborum abstergens. lib. 25. cap, 14.

EXEMPLVM L.

Idem aspero morbo laborauit, quia Episcopatum clerico propter ablatam fistulam argenteam dederat, eo autem clerico deposito conualuit.

IDem Henricus tempore Conradi patris sui à quodam clerico fistulam abstulerat argenteam, qua pueri ludentes aquam iaculantur, pactus ei episcopatum, cum foret Imperator, adultus repentè pollicitum impigrè dedit. Non multo post aspero morbo correptus decubuit. Episcopi presentes triduano ieiunio indicto pro vita eius Domino supplicabant. Conualescens accitum episcopum, quem pro fistula fecerat, concilij sententia deposuit, confessus se toto illo triduo dæmones infestos, ac valde molestos sibi vidisse flammam in se per fistulam iaculantes, flammam dico adeo pertinacẽ, vt noster ignis respectu ignis illius iocus putetur. Quemadmodum enim se habet dictus ignis ad ignem verum, & ardẽtem, ita ignis infernalis ad hunc nostrum ignem qui est naturalis. Interim verò iuuenem semiustulatum aduentasse ferentem calicem aureum immensæ magnitudinis plenum aqua, cuius visione, & laticis aspersione extinctos ardores euaserat. Hic erat Beatus Laurentius martyr gloriosus, cuius Ecclesiæ tectum longa incuria disolutum compaginari fecerat, & præter alia munera calice aureo eandem ecclesiam honorauit. Eundem Henricum aliquando inimicos fugitantem, cerua quædam vltra inuadabilem fluuium euexit. lib. 25. c. 19.

EXEM-

EXEMPLVM LI.

Incantationibus dedita femina ab Ecclesia in qua defuncta iacebat, à dæmonibus extracta, & equo infernali imposita, cum clamore ad inferna trahitur.

MVlier quædam apud Berbeliam Angliæ villam, tempore Henrici tertij Imperatoris auguratrix, & malefica fuit, quæ cum quadam die conuiuaretur, cornicula, quam habebat in delitijs, vocalius solito nescio quid cornicata est: quo audito dominæ cultellus de manu excidit simul, & vultus palluit, ingemiscens diutissimè ait. Hodie ad vltimum sulcum peruenit aratrum meum, hodie audiam, & percipiam grande incommodum. Adhuc ea loquente venit ad eam nuncius, dicens: Hodie mortuus est filius tuus, & tota familia subita morte interijt. Quod audito continuo dolore saucia decubuit, vocariq; præcepit superstites liberos, monachum, & monacham, quibus singultiendo ait: Ego miserabili quodam facto meo dæmoniacis artibus semper inseruiui; ego vitiorum omniũ sentina, & illecebrarũ magistra fui, & sperabam tantum in religione vestra, à meipsa desperaui. Nunc ergo scio dæmones me habituram exactores, in pœnã, quos habui suasores in culpa. Rogo vos per materna viscera, vt mea tentetis alleuiare tormẽta, nam de anima sententiam damnationis non reuocabitis. Corpus ergo meum insuite in corio ceruino, & includite in lapideo sarcophago, & operculum ferro, & plumbo constringite, & lapidem ipsum tribus magnis catenis circundate. Si tribus noctibus ita securè iacureo, quarta die infodietis me in humo, quanquã verear ne terra nolit me recipere pro maleficijs meis. Psalmicines quinquaginta sint tribus noctibus, & missæ cantentur, pro mei tribus diebus. Factum est vt præceperat, & nihil valuit. Primis enim duabus noctibus cum chori clericorum psalmos canerent circa corpus, singuli dæmones ostiũ Ecclesiæ immani obice clausum leui negotio confringentes, duas extremas catenas diruperunt, media, quæ laboriosus elaborata erat, illibata durauit. Tertia nocte circa gallicantum strepitu aduenientium hostium omne monasterium à fundamento visum est moueri. Vnus autem ceteris vultu terribilior, & statura celsior, ianuas maiori vi concussas in fragmenta deiecit, & arroganti gestu accessit ad sarcophagum, inclamatoque nomine, vt surgeret præcepit. Qua respondente: Nequeo præ vinculis. Solueris, inquit, & malo tuo. Statimq; catenam qua ceterorum ferociam eluserat, nullo conamine vt stupã dirupit, & apprehensa manu palam omnibus ab Ecclesia traxit ad fores vbi paratus erat equus niger superbe hinniens, vncis ferreis per totum tergum plenus, super quem misera illa imposita, ab oculis intuẽtium cum toto sodalitio disparuit. Audiebãtur clamores per quattuor ferè milliaria miserabiles. lib. 25. c. 26.

EXEMPLVM LII.

Puella Edburga, vix trima, euangelia & calicem armillis & monilibus prætulit, & postea sanctimonialis facta, furtim acceptos monialium soccos lauit, & lotos secretè restituit.

QVidam Rex Angliæ, Eduuardus nomine, ex vxore Edelspiria habuit filias multas. Quarum vna Edburga, dum vix trima esset, sic à patre probata est. Posuerat ille in triclinio diuersarum professionum ornamenta, hinc calicem & euãgelia, inde armillas & monilia. Illuc paruula virgo allata est à nutrice, & genibus parẽtis assedit, iussaq; vtrum vellet eligeret, toruo aspectu sęcularia despiciens, promptè manibus reptans, euangelia & calicem puellari innocẽtia adorauit. Exclamat cœtus assidentium futuræ sanctitatis auspiciũ. Exosculatus enim puellam pater altioribus eam osculis dignam æstimauit: Vade, inquit, quo te vocat diuinitas. Itaque sanctimonialium habitũ induta, in vrbe Vvintoniæ sanctitate multa emicuit, ita vt singularum sociarum suorũ soccos furtim nocte surriperet, & diligenter lotos iniunctos lectis earum rursum apponeret. libro 25. capitulo 33.

EXEPLVM LIII.

Mundum relicturus Lantfrancus pauperrimus, atque abiectissimum conuentum expetijt, vbi etiam male correctus, dum bene legeret ad mensam, malè pronunciauit.

LAntfrancus Papia ciuitate Italiæ oriūdus, omni sciētia seculari perfectè imbutus, Alpes transgressus, in Northumaniā venit, & in Ambricacensi ciuitate aliquandiu docuit. Deinde mortalium auram captare vanitatem esse considerans, cōsilium salutis arripuit, & statuit vt propter eum omnia relinqueret, qui omnia fecit. Cumq; ire vellet Rothomagum, vespere in silua vltra fluuium Tillam in latrones incidit, qui cuncta quæ habebat tollentes, ligatis à tergo manibus, & caputio cappæ ante oculos eius admoto, adduxerunt eum inde via & inter condensa saltus frutecta dimiserunt. Talibus angustijs comprehensus, nesciens quid ageret, infortunium suum lamentabatur. Tanddem nocturno silentio in se reuersus, & ad Deum conuersus; ait Domine Deus, tantum tempus in discendo expendi, & corpus animumq; in studijs literarum attriui, & adhuc quomodo debeā orare, & laudare te non didici; libera me de hac tribulatione, & ego sic vitam corrigere, et instituere curabo, vt tibi seruire valeā & sciam. Surgente aurora audiuit viatores iter carpentes, & cœpit ab eis vociferando auxilium petere, qui accendentes, & eum soluentes, reduxerūt ad viam. Rogauit autem vt vilius & pauperius cœnobiū, quod in regione noscerent, sibi demonstrarent. Nolebat enim adire locum vbi literati essent, qui eum honori & reuerentiæ haberent. Igitur de consilio eorum Dectū adijt, vbi venerabilis Abbas Herluinus eiusdem cœnobij fundator ac nuper ex grandæuo milite in clericum promotus, cum gaudio suscepit. Qui monachus effectus, in discendis officijs curam maximam impendebat, vt sciret laudes Deo persoluere, sicut nouerat. Sic per tres annos vixit solitarius, gaudens quod nesciebatur, fere ab hominibus ignotus omni vilitate & extremitate in cęnobio contentus. Et, vt fertur lectionem in ecclesia nolebat legere, nisi prius cantor eū audisset. Quadam etiam die dum ad mensam legeret, quidnam inter legendum dixit sicut, dicere debuit, quod præsidenti nō placuit, & aliter dicere iussit, velut si dixit ducere, media producta, iussit ille eam breuiari, non enim Prior ille literatus erat, sed vir sapiens sciens magis obedientiā Christo deberi, quam Donato dimisit quod bene pronunciauerat, & dixit quod non rectè vibebatur dicere. Cum autem rumor & fama viri longè latèque percrebuisset, clerici accurrunt, illo de licentia Abbatis sui scolam tenente. Laici quoque potentes & nobille multa pro eius amore eidem Ecclesię contulerunt. lib. 25. num. 36.

EXEMPLVM LIIII.

Odio habens Anselmum, ab Anselmo ab infernalibus lupis liberatur.

FRater quidam, qui veteri odio plurimum infestus erat Anselmo cuidam, postea Episcopo, tunc Abbati, nec poterat vllatenus respicere simplici oculo, infirmitate est depressus, & ad extrema perductus. Cumq; fratres meridie in lectis ex more quiescerēt, ipse in domo infirmorum iacens cœpit miserandas voces emittere, & quasi quorundam horrendorum aspectus subterfugere gestiret, pallens, & tremens vultum suum delitescendo hinc inde commutare. Territi fratres qui aderant, quid haberet quærebant. At ille. Geminos immanes lupos inter brachia sua me tenere compressum, & guttur meum impressis dentibus, iam iamque suffocare videtis, & quid mihi sit quæritis? Quo audito vnus ex eis ad Anselmum, qui in claustro emendandis libris intendebat, concitus perrexit, & ei extra claustrum educto quid circa infirmum fratrem ageretur patefecit. Tunc ille in secretiorem locum solus secedens, post modicum, domum in qua iacebat infirmus, ingrediens leuatā manu signum crucis edidit dicens. In nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti. Ad quod factum statim æger conquieuit, & ex hilarato vultu, intimo cordis affectu Deo gratias agere cępit, dicens, quod Anselmo ostium ingrediēte, & manu extensa signum sanctæ crucis edente, vidit ex ore eius flammam

nam ignis ad modum lanceæ procedētem, quę in lupos iaculata eos deterruit, & celeri fuga dilapsos procul abegit. Tunc frater Anselmus fratrem de salute animæ secretius alloquens, ad pœnitentiam, & confessionem eius cor inclinauit. Paterna dehinc auctoritate absolutum, dixit, hora qua fratres ad nonam surgerent, præsenti vita discessurum, quod factum est, lib. 25. cap. 69.

EXEMPLVM LV.

Prælati nonnunquam nimio rigore subditos peruersos efficiunt.

CVm Abbas quidā, qui admodum religiosus habebatur, cum Beato Anselmo de his quæ monasticæ religionis erant loqueretur, & inter alia de pueris in claustro nutritis verba conferret, adiecit. Quid obsecro fiet de istis, non cessamus die ac nocte verberantes eos, & semper fiunt deteriores? Habetes enim sunt, & bestiales. Ad quem iratus Anselmus ait: Quam bene nutrimentum vestrum expendistis, qui de hominibus bestias nutristis. Dic mihi quæso, Abba, si plantam arboris in horto tuo plantares, & mox illam ex omni parte concluderes, vt ramos suos nullatenus extendere posset, qualis arbor inde prodiret? profectò inutilis, incuruis ramis, & perplexis, certè hoc facitis de pueris vestris. Plantati sunt per oblationem in Horto Ecclesiæ, vt crescant, & fructificent Deo. Vos autem intantum eos terroribus, minis, & verberibus vndique coarctatis, vt nulla eis penitus liceat libertate potiri, vnde fit quia nihil amoris, pietatis, dulcedinis circa se in vobis sentiunt, nec illi alicuius boni in vobis postea fidem habeant, sed omnia vestra ex odio, & inuidia contra se procedere credant. Contigitq; modo miserabili sicut deinceps corpore crescunt, sic in eis odium, & suspicio omnis mali crescat, semper proni, & incurui ad vitia.

Cumq; ad nullum fuerint in vera caritate nutriti, nullum nisi depressis superciliis oculove obliquo valent intueri. lib. 25. capit. 70.

EXEMPLVM LVI.

Prælatis ecclesiæ dæmones de multimoda animarum perditione grates refundunt, & pœnas infernales sentiens clericus, mundo relicto monasterium intrauit.

IN Nannetis ciuitate, tempore Henrici quarti Imperatoris, erant duo clerici nōdum patientibus annis presbyteri, litteris affatim instructi, inter se multum amici. Hi pactum inierunt inter se, vt vter eorū prior moreretur, alij vigilanti, vel dormienti appareret infra xxx. dies. Data, acceptaq; corporali fide, non multum post vnus obijt, & tricesima die alteri vigilanti assistit, nescio quid operis molienti, & vultu exangui, & pallido, ad eum ait: Agnoscis me? Agnosco, ille ait, & miror quod tamdiu moratus fueris. Ille prius moram excusans, tandem ait: Et aduentus meus si volueris tibi fiet commodus, mihi omnino infructuosus, nā sempiternis damnatus sum supplicijs. Ego, ait alter, iuuabo te precibus, ieiunijs, & eleemosynis multis. At ille respondit. Sine pœnitentia sunt iudicia Dei in inferno. Dum rotat astra polus, dum pulsat litora pontus, pro criminibus meis puniar. Si totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamē, & innumera pœnarum genera patiar, & vt aliquam ex meis irreuocabilibus pęnis cognoscas, en vna. Protēditq; manum sanioso vlcere stillantem, Videturne, ait, tibi leuis? Cum ille leuē sibi referret videri, ipse mortuus curuatis in volā digitis, tres guttas defluentis tabi super eum iaculatus est, quarū duæ tempora, vna frontem contingentes, cutem sicut ignito iaculo penetrauerūt, foramen nucis capax efficientes, illo magnam pœnam esse doloris protestante clamorē. Hoc, inquit mortuus erit tibi quamdiu vixeris, & pęnarum mearum graue documētum, & nisi neglexeris salutis tuæ singulare monumentum. Vade ergo dum licet, muta habitum simul, & animum, & esto monachus, Redonis iacens apud sanctum Melanium. Cumq; viuus ad hoc respondere nollet, mortuus eum oculi vigore perstringens. Si dubitas, inquit, conuerti miser, lege litteras istas. Et hoc dicens manum protendit tetris notis inscriptam, quibus Satanas,

nas, & omne satellitium inferorum omni ecclesiastico cętui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus deessent, tantum numerum subditatum animarum paterentur ad inferna descendere, prædicationis incuria, quantum nunquam viderant retroacta sęcula. His dictis loquentis aspectus disparuit. Audiens hæc omnia vendens, & dans pauperibus, Sanctum Melanium adijt, & monachus ibi factus, optimè conuersatus est. lib. 24. c. 89.

EXEMPLVM LVII.

Cælestem ciuitatem non nisi per pœnitentiam suas vestes lauantes intrabunt.

ANno Domini MCIIII. quidam clericus de Vendopera, cum studeret in scholis apud Lugdunum, vidit in visione noctis quandam vallem sub quodam monte, super quem ciuitas quædā pulcherrima sita erat cuius aspectus nimium delectabat intuentes, ita vt quisquis eam videret de aspectu illius satiari non posset, & modis omnibus laboraret quomodo ad eam peruenire valeret. Interea vidit fluuium quemdam sub pede montis, imò circa pedem currentem; quem dum circumiret quærens artem quomodo illum transmearet, vidit super ripam fluminis duodecim pauperes lauantes in flumine tunicas suas. Inter quos erat quidam veste candidissima indutus, multum alijs dissimilis, qui iuuabat alios in tunicarum suarum ablutione, qui postquam adiuuerat vnum, ibat postea adiuuare alium. Tunc clericus, qui hoc videbat, accessit ad illum, qui ceteros adiuuabat, & dixit: Quæ gens estis vos? Qui ait. Isti pauperes, homines sunt pœnitentiam agentes, & se à peccatis suis lauantes, & ego filius Dei Iesus Christus, sine cuius auxilio nec isti, nec alij possunt bene facere. Ciuitas hæc pulchra quam vides, paradisus est, vbi ego maneo, & quando quis tunicam suam lauerit i. pœnitentiam peregerit, in illam intrabit. Tu ipse satis diu quæsisti viam, qua itur ad illam, sed nulla alia via, quam ista, ducit ad eam. His dictis, clericus à somno euigilauit, & mirari cœpit de visione. Cumq; non multo posto redisset de schola in patriam suam, narrauit Episcopo Cabilonensi visionem hanc, cui familiaris erat, qua audita, Episcopus suasit ei, vt sęculum relinqueret, & religionem intraret, commendans ei super omnes ordines nouellum illum ordinem Cisterciensem. Ille venit Cistericum, & inuenit locum incultum, & desertum, & fratres inter bestias conuersantes. Ad portam verò monasterij, quæ de vimine facta erat, pendebat malleus ferreus, cuius sonitu ad portā portarius compellabatur ab intrare volentibus. Hoc verò sonitu portarius vocatus, venit ad eum foras, & inclinans se ad eum salutauit eum. Quem clericus intuens, statim recognouit se eumdem vidisse inter eos, qui tunicas suas in flumine lauabant. Rogauitq; eum, vt adduceret ad se abbatem. Abbas igitur, & totus etiam conuentus venit ad eum, & recognouit clericus omnes se vidisset, tunicas suas in flumine lauantes. Statimq; cecidit ad Abbatis pedes, rogans cum lacrymis, vt susciperetur, qui susceptus, non multo post factus est Prior. lib. 25. c. 106.

EXEMPLVM LVIII.

Verba iocosa proferre solitus, grauiter post mortem inde punitur, sed silentio fratrum à purgatorio liberatur.

FRater quidam Durannus nomine, de Bredon, prius idiota apparens, postea Mosyacensis Abbas non incongruus, deinde ad Tolosanum Episcopatum sapientiæ prærogatiua promotus, inter operarios agriculturæ Dei merito sollicitudinis, & industriæ claruit. Hic circumspectus per cetera, verba risum mouentia sępe incautius proferebat. Qua de re venerandus pater Hugo Abbas, cuius monachus fuerat, multoties eum increpans, nec satis proficiens, de futuro interminans prophetice sic commonuit. Ecce frater carissime, nisi ludicra vero monacho prorsus interdicta viuens dimiseris, post mortem enormiter apparebis. Quod sane vaticinium eo migrante constat fuisse completum.

Nam Siguino cuidam Capelano patris spumoso ore apparens, postulauit flebiliter eius adiuuamen, cui noluit obedire dū viueret. Hoc vbi domino Abbati Siguinus retulit, pręcepit vt fratres vna hebdoma-

da

da pro defuncto taciturnitatem proprij oris continerent: Ad hoc septem fratribus electis, ceteris obedientibus vnus eorum voti contemptor silentium interrupit. Rursus Pontifex eidem denuo reuelatus est, valde conquestus super illo fratre perfido, qui dum non siluit, sanitatem illius interpolauit. Audiens ista pijssimus Hugo, præcepit, vt fractura silentij, quæ per vnum contigerat, aliorum septem dierum silentio sarciretur, quo facto anima Pontificis tertio releuata, in statu Apostolico se exhibens, purgatori suo memorato, semperq; memorando Hugoni gratias suæ integritatis reportauit. lib.26.cap. 5.

EXEMPLVM LIX.

Moriturus dux Damasci, linteamen, quo inuoluendus erat, per vexilliferum suum in Damasco circumferri fecit.

ANno M C XIII. Philippus rex exercitu collecto coepit Gisorcium, & paulo post totũ Vulcasinum Northmannicum, quod rex Angliæ iniustè possidebat. Eo autem tempore Saladinus obijt apud damascum. Cum autem sciret sibi mortem imminere, vocauit signiferum suum, dicẽs. Tu qui soles ferre vexilla mea per bella, fer vexillum mortis meæ per totum Damascum, s. vilem panniculum super lanceam, clamitando. Ecce Rex Orientis moriens non fert secum nisi hoc pallium vile, & sic mortuus est. lib.29. Specul. c.54. & Antoninus par.2. tit.17. c.9. § 13.

Ex scriptis Helinandi.

EXEMPLVM LX.

Maledicens sibiÿpsi, & dæmonibus sese commendans, subito submergitur, & graui pœna purgatorij multatur.

ARCHIDIACONVS quidã nomine Burcardus cognomento de Pilanto, iturus erat Romam. Rogauit autem Ioannem quendam Aurelianensem Canonicum, vt quendam clericum Natalem nomine domus suę œconomum ei socium daret, qui Tantalus erat in rei familiaris custodia, bonus dispensator, & prudens, & fidelis, quod rarissime in dispensatoribus inuenitur. Volebat ergo idem Burcardus hũc habere socium itineris sui, non tam ideo quia eum diligeret, quam quia pecuniæ vt auarissimus valde timeret. Ille autem tam nobili personæ, & archidiacono suo non potuit negare. Præcepit ergo Natali clerico, vt cum eo iret, & ei tanquam sibi obediret in omnibus, quod ille inuitus annuit, timens mores Burcardi, cuius auaritiã non ingnorabat. Inierunt ergo Dominus & Natalis fœdus quoddam secretissimum, quod vter ex illis duobus moreretur, intra xxx. dies si posset, ad socium suum rediret, nil ei in apparitione terorris incutiens, sed blande illum commonefaciens, & de statu suo certificans. Cum autem iam prope Romam essent, accidit quadam die, vt præfatur Burcardus cum Natali clerico rationẽ ponere deberet de quotidianis expensis, & de magna summa singulos numos exigeret, qui in quos vsus abijsset. Natalis autem, qui tam minutas rationes reddere Domino suo non consueuerat, quippe cui ille tanquam sibi credebat, iratus aduersus virum nobilem sordidissimæ prouidentiæ, cum in reddenda ratione deficeret, se quod auditu quoque horrendũ est dæmonib. cõmendauit, Eodem autem die cum quandã aquam transuadarent Burcardus, & Natalis, idem Natalis submersus est. Sequẽti vero nocte proxima, cum in lecto suo pristinus Dominus Natalis istus quiesceret vigilans, & coram se lumen fulgeret in lampade, quia semp noctis consueuit tenebras horrescere, ecce Natalis clericus eius ante ipsũ astitit cappa indutus pluuiali, & sicut sibi videbatur pulcherrima à coloris plumbet. Ipse autem nihil omnino territus quasi

gratulans cœpit ad eam dicere. Natalis bene ueneritis, nunquid iam rediji Archidiaconus. Non inquit, Domine, sed ego solus redij iuxta constitutum, mortuus enim sum, nolite ergo timere, ergo nullum timorē vobis inferam, sed precor vt succurratis mihi, ergo enim in magnis tormentis sū. Cur inquit, satis enim honeste vixisti apud me. Domine, inquit, verum est, bene quidē mihi esset, nisi hodie præuentus ira me dæmonibus commendassem. Rogo autē vos, vt quoscumque potueritis moneatis, vt nūquam faciant, qui enim se commendat dæmonibus, dat eis potestatem super se, vnde potestatē habuerunt, vt me statim submergerent, & propter hoc solum torqueor. Nam bene confessus eram de omnibus peccatis meis, & in nullum recideram. Tunc ille. Quomodo tam pulchram cappam habetis, si in tormentis estis? Domine, inquit, hæc cappa, quæ vobis tā pulchra videtur, multo ponderosior est mihi, quam turris Pinariensis, si mihi superposita esset. Pulchritudo autem ista spes est veniæ, quam habeo propter confessionem quam feci, si mihi tamen succurratur. Cui ait: Certe, inquit, ego vobis succuram quantum potero. Vicent. in Spec. hist. lib. 20. c. 118. hęc recitat ex Helinando.

EXEMPLVM LXI.

Defunctorum animæ in equis infernalibus visæ sunt equitare.

REferebat Elebandus Henrici quondam Remensis Archiepiscopi cubicularius, dicens: Dominus meus Archiepiscopus mittebat me apud Atrebatum Dum aūt circa meridiem ad quoddam nemus appropinquassemus, ego & famulus meus, qui me pręcedebat celerius equitās, vt qui mihi pararet hospitium, audiuit ille tumultum magnum in nemore, quasi multiplices & varios equorum fremitus, armorum sonitus, & velut voce multitudinis impetu proruentis in bellum. Expauefactus ergo ipse, & equus eius, continuo regressus est ad me. A quo cum quærerem quare reuerteretur, ait. Equus meus non fuste, nec calcaribus cogi potest, vt procedat, & ego etiam adeo territus sum, vt omnino procedere non audeam, mira enim vidi, & audiui, nemus enim istud defunctorum animabus, & dæmonibus est plenum. Audiui autem illos clamare, & dicere. Iam habemus præpositum de area, in proximo autem habebimus Archiepiscopum Remensem. Ad quod ego respondi. Signum crucis nostris frontibus imprimamus, & securi procedamus. Cum ergo processissem, & ad nemus peruenissem, iam vmbræ processerāt, & tamen voces quasdam confusas audiui, & fragores armorum, & equorum fremitus, sed nec vmbras videre, nec voces intelligere potui. Cum autem redijssemus iam Archiepiscopum inuenimus in extremis, nec post has voces quinquaginta diebus superuixit, vnde conijcitur eum à spiritibus raptum, à quibus auditum fuerat rapiendum. Hinc apparet quales equi sint illi super quos aliquando defunctorū animæ videntur equitare. Sunt enim dęmones se in equos transformantes, quorum sessores sunt animæ miserrimæ peccatis oneratæ tanquā armis quibusdam, & clypeis onustata, sed reuera proprij sceleribus in formis talibus onustatę, iuxta illud propheticū, Descenderunt in infernum cum armis suis, i. membris suis, quę fecerunt arma iniquitatis peccato, nolentes ea facere arma iustitie Deo. Certum est autem equum animal esse superbum, & contumax, contētionis & belli cupidum, feruens ad coitum, & in libidine prępotentem. Dæmones igitur in equos tranformati demonstrant sessores suos se huiusmodi sceleribus oblectasse. Vincent. lib. 19. c. 119.

EXEMPLVM LXII.

Adultera quędam post mortē ab equite quodam gladio transfoditur, & flammis vrenda inijcitur: & eques ille qui eo modo propter peccata puniebatur, se missis & orationibus petijt adiuuari.

HViusmodi equus erat ille, quem Carbonarius monstrauit Comiti cuidam Niuernensi. Erat enim Carbonarius iste vir pauper in sęculo, sed diues in Deo, religiosus, & timens Deum, ob quod familiaris erat pręfato Comiti. Huic nocte quadam cum vigilaret, & custodiret fossam suam carbonificam incensam acriter; ecce quædam femina nuda currens apparuit

& post

& post eam eques quidam equo nigro insidens, euaginato gladio velociter equitans, vt fugientem apprehenderet mulierem. Quæ dum fugiens fossam circumiret, comprehensa est ab eo, & perfossa gladio, & tacta est quasi mortua. Quam ille proiecit in ignem, & exustã rursus extraxit, & posuit ante se super equum, & abijt. Hęc visio pluribus noctibus illi ostensa est. Cum autem quadã de huiusmodi visione tam frequenti valde anxius cogitaret, sic cogitabundus & tristis obuiauit Comiti. Miratus Comes traxit eum in partem, & secretè requisiuit ab eo, quid haberet, dicens: Si quis tibi fecit iniuriam, vel molestiam aliquam intulit, ne celaueris à me, ego.n.te bene vindicabo. Si in egestate es, ego tibi subueniam. Qui respondit: Nihil necesse habeo, de nullo conqueror, sed hæc, & hæc toties vidi. & vtinam vos vidissetis. Certe, inquit Comes eius, tecum vadam, & videbo visionem hanc magnam. Igitur Comes confessus omnia peccata sua, mutat habitum, & assumit secum Carbonarium, & abijt cum eo solus in siluam. Et cum vigilarent circa mediam noctem audiunt quendam buccinantem fortiter, & signauit se per totum. Et ecce mulier illa accurrens nuda sicut prius, cępit fossam fugiens circumire, quam eques ille insequens, & comprehendens, gladio peremit, & in ignem proiecit, & iterum resumpsit, qua super equum ante se posita, cum fugere vellet, Comes adiurauit eum in nomine Domini, vt staret, & diceret ei, quis esset, & cur hoc faceret. Tunc ille subsistens ait: Ego sum vester ille milles, & hęc est illa mulier nobilis vxor illius militis, quem pro amore meo interfecit, vt licentius atque freqnentius meo concubitu fueretur, & in hoc peccato ambo mortui sumus, nisi quod heu serò in hac ipsa morte pœnituimus: nunc autem tale tormentum patitur quod singulis noctibus à me interficitur, & comburitur. Tantum enim dolorem patitur ictu gladij, quo eam ferio, quantum vllus vnquam in morte passus est, & multo maiorem in combustione. Ad hæc Comes. Quis est ille equus, super quem sedetis? Diabolus, inquit, quidam est, qui nos ineffabili vexatione torquet. Possetne vobis, ait, aliquis succurere? Posset, inquit, si vos faceretis in cunctis congregationibus, quæ vobis subiectæ sunt, orare pro nobis, & à presbyteris celebrari missas, & psalmos clericis decantari. ibi. cap. 120.

EXEMPLVM LXIII.

Bona iniustè per mortem occisi militis retinẽs Comes, terribili equo impositus, ad inferna portatur.

Talis equus erat super quem ascendit infelis ille Matisconensis Comes, de quo refert Petrus Abbas Cluniacensis, lib. 2. miraculorum capit. 1. quod cum militem quendam iniustè occidisset, & bona eius occupans hęredes eius exhæredasset, apparuit ei miles occisus terribiliter semel, & iterum, admonens vt saltem ablata hęridibus sui restitueret. Quod cum dixisset aliquibus de suis, illi hoc somnium & friuolũ reputauerunt. Tunc tertia vice terribilius apparẽs occisus, assignauit ei diem, quo vellet nollet traheretur alibi responsurus. Tunc territus vocauit magnam multitudinem armatorum visa exponens, & rogans vt si aliquam violentiam sibi viderent fieri subuenirent. Cum ergò assignata die in proprio palatio resideret multis militibus diuersi ordinis constipatus, repẽte ignotus homo insidiens equo, per ostium palatij ingressus, cunctis videntibus, & admirãtibus vsque ad ipsum peruenit, dicens se velle cũ eo colloqui, imperans ei vt surgeret, & se sequeretur. Qui inuisibili potentiæ non valens resistere, surrexit, & vsque ad ostium domus processit, vbi equum paratum inuenit, quem iussus statim ascendit, cuius habenas ille accipens, qui propter illum venerat, velocissimo cursu per aera cunctis videntibus ferri cœpit. Ille autem miserabiliter clamans. Succurite ciues, succurrite, totam ciuitatem commouit. Omnes autem currentem eum per aera conspexerunt quamdiu natulari oculorum acie potuerũt. Sicque tandem sub tractus visibus hominũ, factus est æternus socius dæmonum. Vinc. lib. 29. cap. 120.

EXEMPLVM LXIIII.

Abstinens in claustro, formosus, & sanus efficitur, qui in sęculo crapulæ deditus deformis, & debilis extiterat.

Ad conseruandam sanitatem nihil efficacius facit, quam cibi & potus iden

titas conseruata. Varia enim fercula variarum sunt naturarum. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam & omnis humorum repugnantia repugnat sanitati. Vnde elegantissimè, & prudentissimè respondit quidam de nostris adolescentibus Beluacensi Episcopo eum interroganti, vnde contigerit quod sanior, & pulchrior esset in claustro, quam solebat esse in sęculo: quia, inquit, vniformiter viuo, & decenter. De quorum primo habeo, vt sanus sim, de secundo, vt pulcher sim. In sęculo enim viuebam tam deformiter, quam multiformiter, de quorum primo turpitudo nascitur, etiam corporalis, de secundo ægritudo. Perrexit quærere, dicens: Quid ergò comedisti hodie? Satis, inquit. Quid heri? Similiter satis. Non quæro, inquit, de quantitate, sed de qualitate. Quid comedisti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi pisa, & olera, & hodie olera, & ipsa; cras autem comedam pisa cum oleribus, post olera cum pisis. Vide ergò quàm pulchro circuitu eamdem sententiam circumduxit, vt varijs modis ostenderet eadem se semper diæta vti, quæ præstat corpori sanitatem, & pulchritudinem. Vicent. lib. 29. cap. 136.

Ex Eccl. & Tripartita historia Cassiodori.

EXEMPLVM LXV.

Societate mala fretus iuuenis à Beato Ioanne Apostolo conuersus, pessimus latro effectus est.

AVdi fabulam, non fabulam, sed gestam de Ioannes Apostolo, & memorijs omnium traditam. Cum post Domitiani tyranni obitum de Pathmos insula Ephesum rediret, rogabatur etiam vicinas lustrare prouincias, quo vel ecclesias fundaret, in quibus non erant locis, vel in quibus erãt sacerdotibus ac ministris instrueret, secundum quod ei de vnoquoque Spiritus sanctus indicasset. Cum ergò venisset ad quãdam vrbem haud longè positam omnibus ecclesiasticis sollemniter adimpletis, vidit iuuenem quendam validum corpore, & vultu elegantem, sed & animo acrem nimis. Respiciensq; ad Episcopum, qui nuper fuerat ordinatus. Hunc, inquit, tibi summo studio commendo, sub testimonio Christi, & totius Ecclesiæ. Hunc ille suscipiens, omnem se adhibiturum (sicut pręcipiebat) diligentiam pollicetur. Sed iterum, atque iterum eadem sæpius repetens, iuuenem commendabat attentius, & post hæc Ephesum redijt. Tum verò presbyter in domum suam adolescentem suscepit commendatum, & cum omni diligentia nutrit, fouet, ad vltimum etiam baptismi gratiam tradit. Post hæc velut confidens gratiæ, qua fuerat communitus, paulo indulgentius habere iuuenem cœpit. Sed ille immatura libertate potitus, & cõtinuò per equæuos, quibus luxus, & desidiã cordi est, amare vitia, & corruptæ viæ incedere tramitem perdocetur. Et primò quidem conuiuiorum illecebris decipitur, inde nocturnis eum furtis sibi socium participemq; constituunt, post hæc iam ad maiora flagitia pertrahunt. Interea sensim iuuenis formabatur, & instituebatur ad scelera, & qui esset acer ingenio, sicut equus infrenis, & validus duris morsibus obfirmatis recti itineris lineam derelinquens, rectore contempto, rabido cursu totus fertur in præceps. Ita succedentibus temporibus Perit. Dedignatur iam de paruis sceleribus cogitare, grandia molitur, & ex integro perditioni se tradens, nulli se inferiorem esse in flagitijs patitur. Denique illos ipsos, qui prius magistri criminum fuerãt, discipulos facit, & latronum ex his turmas, quibus ipse rex, & princeps violentus præesset, instituit, & cum his omni crudelitate grassatur. Verum tempore elapso, cum rei ita poposcisset vtilitas, inuitatur iterum ad illam vrbem Ioannes. Et cum cetera quorum gratia venerat ordinasset: Age, inquit, ò Episcope, depositum repræsenta, quod tibi ego planè, & Christus commendauimus, Ecclesia teste, quam regis. At ille obstupuit, primò pecuniam putans à se reposci, quam non acceperat, sed rursum considerabat nec posse fallere Ioannem. Quem Ioannes hærentem videns, iuue-

iuuenem illum, inquit, repeto abs te, & animam fratris. Tunc grauiter suspirans senior, & in lacrymas resolutus. Ille, ait, mortuus est. Quomodo, ait, aut quali morte? Deo, ait, mortuus est, quia pessimus, & flagitiosus euasit, ad vltimum etiam latrocinium aggressus est. Denique nunc montem quendam cum multa latronum multitudine occupauit. Quibus auditis Apostolus vestē continuò, qua erat indutus scidit, & cum ingenti gemitu feriens caput suum. Bonum te, inquit, custodem animæ fratris dereliqui, sed iam nunc mihi equus paretur, & dux itineris. Et confestim equum ascendens, illuc concitus properabat. Cumque peruenisset ad locum, tenetur ab his latronibus, qui custodias obseruabant. Sed ille neque fugere, neque prorsus declinare vsquam nitens, ingenti tantum voce proclamabat, quia ad hoc ipsum veni, adduci te mihi principem vestrum. Qui cum veniret armatus, eminus agnito Ioanne Apostolo, pudore tactus in fugam vertitur. Ille equo post eum admisso confestim insequitur fugientem ætatis oblitus, simul & clamans: Quid fugis, ò fili, patrem tuum, quid fugis inermē senem? Miser hære, noli timere, habes adhuc spem vitæ, ego Christo rationem reddam pro te, certè & mortem pro te libenter excipiam, sicut & Dominus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantum, & crede mihi, quia Christus me misit. At ille audiens restitit, & vultum demisit in terram, post hoc arma proiecit. Tunc deinde tremefactus, flebat amarissimè, & accedentis ad se senis prouoluitur genibus, gemitibus, & vlulatibus quib. poterat satisfaciens, & vberrimis lacrymarum suarum fontibus iterum baptizabatur, occultans solum manum dexteram suam. Apostolus verò sacramento se ei à Saluatore impetraturum veniam pollicens, simulq. genibus eius prouolutus, atque ipsā dexteram, ex cuius cædis conscientia torquebatur, tamquam iam per pœnitentiam purgatam deosculans, ad ecclesiam reuocat, & indesinenter pro eo orationes profundens, & cum ipso pariter ducens crebra ieiunia indulgentiam à Deo quam ei pollicitus fuerat, expetebat. Sed & varijs consolationibus sermonum quasi quibusdam precationibus efferos, & exterritos eius animos mitigabat, nec prius abstitit, quam eum emendatū in omnibus etiam ecclesiæ præficeret, præbens per hoc exempla veræ pœnitentiæ, & documentum ingens nouæ generationis, atque insignia quædam trophæa visibilis in eo resurrectionis ostendit. Euseb. lib. 3. histor. Eccl. cap. 33. Vincent. lib. 10. cap. 42.

EXEMPLVM XXVI.

Virginem, ne verbis & iniurijs illuderetur defendens Basilides, subito ad fidem conuertitur.

IN nostram vsque memoriam ab incolis loci perennis virtutum Potamianæ fama celebratur, quod immensos, & innumeros agones primo pro virginitate, & pudicitia desudauerit, deinde etiam pro martyrio exquisita, & inaudita tormenta pertulerit, atque ad vltimum vna cum venerabili matre Marcella, ignis supplicijs consummata sit. Tradunt igitur Aquilam (hoc enim erat iudicis nomen) postquam crudelibus eam supplicijs lacerauerat, ad vltimum ob iniuriam & nobilitatis eius, & castitatis comminatum esse Potamianæ, quod eam crudelissimis gladiatoribus, vel impudicissimis lenonibus traderet. At illa, cum ab ea quid mallet, quidve eligeret, quęreretur, protulisse dicitur aduersus tyrannum vocem liberam, quæ ob superstitionem Romani ritus sacrilega videretur, & ideo sine mora in eam latam esse sententiam. Cumq; Basilides vnus ex his, quibus implere spiculatoris officium mos est, susceptam eam duceret ad supplicium, ac multitudo impudicorum pariter, & impiorum Potamianæ verbis & iniurijs conarentur illudere, Basilides abigere impudentius irruentes, ac deturbare cœpit humanitatis, & miserationis obtentu. At illa religiosum viri votum erga se, ad propositum humanitatis amplexa. Certus esto, inquit, quod cum abiero ad Dominum meum, sine mora boni huius tibi remunerationem parabo. Post hæc autem verba, constanter suscepit statuta supplicia picis calidæ paulatim per artus & membra diffusæ, & hoc modo Beata Virgo è terris migrauit ad cælum. Non multis autem post diebus, Basilides cum inter collegas suos ob caussam quan-

dam iuramentum posceretur, ait sibi non licere. Tunc deinde cum constantius affirmaret, pertrahitur ad tribunal, vbi cū perseueraret in confessione, vinculis traditur. Tunc verò visitantibus eum nostris, & causam subitę, ac laudabilis huius permutationis inquirentibus, dixisse fertur, quod Potamina post diem tertium martyrij sui noctu assistēs, coronam capiti eius imposuerit, dicens, deprecatam se pro ipso Dominum & impetrasse, vt secundum quod scriptum est. Qui recipit martyrem, mercedem martyris consequatur. Quibus auditis, confestim fratres signum ei dominicum tradunt, & die postero ob Dominum martyrium capite punitur. Euseb. lib. 6 cap. 5.

EXEMPLVM LXVII.

Diffamantes sanctum Narcissum falsi testes, iustas mendacij sui pœnas perceperunt.

ANimi virtus quanta fuerit in Beato Narcisso, vno ex eius gestis opere declarabitur. Is namque cum inter cetera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, & iusti, rectiq. indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam male sibi conscij, metuentes ne criminum suorum si arguerentur non possent effugere vindictam, præueniunt factionibus, & circumuenire parant eum, cuius iudicium verebantur. Concinnant igitur aduersus eum infame satis, & noxium crimen. Conueniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento iuramenti quæ obijciebantur confirmarent, quorum vnus testis ita, vt igni consumeretur si non vera diceret, imprecabatur; alius, vt regio morbo corriperetur; tertius, vt luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramentis quidem istis quisquam fidelium, & Deum timentium crederet, eo quod vita Narcissi, & institutio, & pudicitia ab omnibus nosceretur, ipse tamen eorum quæ mota sunt indignitatem ac molestiam nō ferens, simul & secretam ac philosophicam vitā habere semper desiderans, subterfugit ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis, atque angulis secretioribus delitescit annis quamplurimis. At non ille magnus diuinę prouidentiæ oculus quiescit in longum, sed in impios vltionem per ea ipsa, quæ sibi in periurijs statuerūt, maledicta molitur. Primus namque ille testis parua ignis scintilla noctis tempore domo sua succensa, cum omni genere suo, omniq; familia flammis vltricibus conflagrauit, alius repentè ab imis pedibus vsque ad summum capitis verticem morbo regio quem fuerat imprecatus, repletus consumitur. Tertius autem priorum exitum videns, & oculum diuinum non se latuisse prospiciens, prorumpit in medium & audientibus cunctis sera pęnitentia vniuersum concinnati sceleris ordinem pandit. Tantis autem lacrymis immane commissum facinus defleuit, vt luminibus orbaretur, & sic figmenti sui huiuscemodi pœnas exsoluit. Euseb. lib. 5 cap. 7.

EXEMPLVM LXVIII.

Dæmon gentili sacerdoti responsa prabens, nisi licentiatus à sancto Gregorio Ponti Episcopo, loqui non potuit, quo viso, Sacerdos ille gentilis conuertitur.

ITer Sancto Gregorio Ponti Episcopo fuisse quondam per Alpes dicitur hiemis tempore, & cum peruenisset ad summum Alpium iugum, niuibus repleta erant omnia, nullum vsquam diuersorium. Fanum ibi tantum Apollonis erat, vbi illa nocte quieuit. Sacerdos erat quidam fani eius, cui consulere simulachrum Apollinis mos erat, & reddere responsa poscentibus, ex quo ei etiam alimoniæ quæstus esse videbatur. Igitur post digressum Gregorij, offerre consulta, & responsa poscere sacerdos accessit ex more, nihil inde responsi veniebat. Repetit victimas, silentium permanet, iterum, atque iterum litat, surdis ingerit fabulam. Cumq; stupore noui silentij æstuaret sacerdos, noctu ei assistens in somnis dæmonium, dicit: Quid me illic inuocas, quod iam venire nō possum? Percunctanti caussam, aduentu se Gregorij dicebat expulsum. Quid nunc remedij daretur, cum perquireret, ait: Non aliter licere sibi ingredi locum illum, nisi Gregorius permisisset. Quibus auditis sacerdos occupat viam, multa apud semetipsum voluens, atque animo recusante pertractans,

venit

venit ad Gregorium, adoransq; eum, rem pandit ex ordine, humanitatis suæ atque hospitalitatis, admonuit, quærelam depulsi numinis ponit, ademptam facultatem quæstus deplorat, ac restitui sibi omnia in pristinum statum deposcit. At nihil Gregorius moratur, scribit epistolam in hæc verba: Gregorius Apollini, permitto tibi redire ad locum tuum, & agere quæ consueuisti. Hanc epistolam sacerdos accepit, & ad fanum defert, positaque ea iuxta simulachrum, affuit dæmon, & dedit responsa poscenti. Tum ille in semetipsum conuersus, ait: Si Gregorius iussit, & Deus iste discessit, non potens redire nisi iussus, & rursum iubente Gregorio restitutus est, quomodo non multo melior est isto Gregorius, cuius hic obtemperat iussis. Clausis ergo ianuis fani, descendit ad Gregorium, epistolam secum quam acceperat deferens, omnemq; apud eum rei gestæ ordinem pandens, simulq; se ad pedes eius prosternens, rogat vt illi se Deo offerat, cuius virtute dijs gentium Gregorius imperabat. Cumq; enixius & pertinacius persisteret, catechumenus ab eo factus est, & cum se vitæ castissimæ, & abstinentissimæ derelictis omnibus non solum erroribus dæmonum, sed & sæculi actibus mancipasset, etiam baptisma consecutus est, & in tantum vitæ merito, ac fidei virtute profecit, vt ipsi Beato Gregor. in Episcopatu successor existeret. Euseb. lib. 6. cap. 25.

EXEMPLVM LXIX.

Discordiæ sedandæ caussa Gregorius quoddam stagnum in aridam oratione conuertit.

STagnum erat in Ponti regionibus piscibus copiosum, ex quorum captura prædiuites redditus Dominis præstabantur. Ista possessio duobus fratribus sorte obuenerat hæreditatis, sed pecuniæ cupiditas fraternam necessitudinem violauit. Coibatur à fratribus tempore captionis non tam ad capiendos pisces, quam ad homines capiendo, cædes ac bella mouebantur, humanus sanguis pro piscibus fundebatur. Sed Dei prouidẽtia affuit aliqua auxilio, si aduenit Gregorius, vidit prælia, & mortes virorum, furentesq; germanos, quid caussæ existeret, pro qua in exitium sui, suorumq; fratres accenderentur, inquirit, nullam nisi capturam piscium comperit. Tum ille cum pro honore aduentus sui vtræque partes paululum siluissent. Nolite, inquit, ò filioli, rationabiles animas pro mutis animalibus violare, si æternam pacem quæstus cupiditate dissoluere. Dei leges & naturæ iura pariter temerare, sed vna mecum ad oram stagni exitialis accedite, ego iam vos per virtutem Domini, omni certamine cruentæ contentionis absoluam. Et cum hæc dixisset, in conspectu omnium virgam, quam in manu tenebat, ad primas litoris vndas defigit, & ipse positis genibus palmam tendit ad cælum, atque his verbis excelso supplicat Deo. Tu Domine Deus patrũ nostrorum, qui dum tibi primus homo Adam peccasset, & mandatum tuum præterijsset, pœnam culpæ illius moderatus, ad terram maledictionem detorsisti, dicens: Maledicta terra in omnibus operibus tuis, tu nũc miseratus horum iuuenum, fratrumq; sanguinis, qui periclitatur, præcipe vt maledictæ sint aquæ istæ in omnibus istorum, pro quibus furore succensi fraternæ pietatis obliti sunt, ita vt nunquam in hoc loco vel piscis appareat, vel aqua resideat, sed sit campus aratri patiens, ac frugum ferax, & custos in æternum fraternæ concordiæ perseueret. Statim vt ille orandi finem fecit, se vnda subducens, & cursu veloci ori refugiens, à conspectu superno iussu recedere, abyssis suis redditur, & arentem campum germanis iam concordibus dereliquit. Sed & in hodiernum diem frugum ferax dicitur esse solum, quod ante fuerat nauium ferax. Euseb. lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM LXX.

Castitatis amore nobilis femina cum filiabus suis fluminibus se mergendam iniecit.

ADmirabilis quædam fuit, & veneranda femina, pulchritudine pariter & pudicitia formosa, genere nobilis, & copiosa facultatibus, cui erant duæ filiæ virgines, honestæ satis, & ad maternæ pudicitiæ

tiæ regulam nutritæ, specie simul, & moribus æmula sibi probitate certantes, quas religiosa mater secundum præceptum diuinum in timore Dei educauerat. Sed pro his, quæ supra diximus, vel naturæ, vel institutionum bonis, prauorum hominum multa erga virgines, earumq; matrem contentio exagitabatur, & summo studio, summaq; diligentia perquirebantur. Cumque declinandi turbinis gratia sui absentiam procurassent, agitur omni intentione vt earum præsentia fieret, missi in hoc ipsum milites, repertas eas venire Antiochiam cogunt. Sed cum perurgentibus militibus vehiculo impositæ iter agerent, talibus religiosa, & pudica mater ad filias vtitur verbis: Scitis dulcissimæ mihi filiæ, quomodo in disciplina Dei vos educauerim, scitis quod à paruulis nobis Deus nutritor, & institutor extiterit, & castitatis bonum ita mecũ pariter dilexistis, vt ne oculus quidem vester vnquam, sicut vobiscum conscia sum, lasciuiore fuerit maculatus aspectu. Quid ergo nunc agimus videtis, quia omnis ista vis aut à Deo nos studet, aut pudicitia separare. Prostituentur ergo publicis lupanaribus membra, quæ aër penè ipse publicus habuit incognita. Nunc quæso filiæ, quia nec tam parua nobis in Deo fides est, vt mortem pertimescamus, nec tam despecta pudicitia, vt viuere etiam cum turpitudine cupiamus. Præueniamus carnificum impuras manus, & impudicorum præripiamus incursus, mundumq; hunc, qui nos ad impuram & impudicam compellit, ac pertrahit vitam, pura ac pudica morte damnemus. Cumq; talibus exhortationibus filias ad simile propositum videret accensas, ad fluuium quendam in itinere positum venerũt, vbi se humanæ necessitatis causa descendisse cum simulassent, & paululum custodes gente naturali reuerẽtia secessissent, adductis diligẽtius hinc inde vestibus, minacis se fluuij rapidis iniecere fluentis. Sed & aliæ duæ virgines per omnia insignes sorores, genere nobiles, vita mirabiles, primę adhuc ætatis, specie pulchræ satis, sed animo pulcheriores, ornatis moribus magis, quam monilibus, studijs apprimè probabiles, non ferentes violari publicis edictis, ac legibus castitatem, marinis se fluctibus demersei ũt. Euseb. lib. 8. cap. 12.

Annotatio. Non debet quis sibi mortem asciscere ad tuendam pudicitiam, sed hę, & aliæ similes, creduntur ex instinctu Spiritus sancti hoc fecisse, & ita non peccasse.

EXEMPLVM LXXI.

Adulterium execrata nobilis femina Romana proprium pectus ense transfodit.

Silere æquum non puto nobilissimæ feminæ in Vrbe Roma mirabile factũ Sofroniæ, cuius vir præfectus Vrbis Romæ sub Maxentio tyranno agebat. Qui cum de supradictæ feminę pulchritudine cognouisset, vt ei mos erat, misit stupratorum ministros, duci ad se feminam iubet. Illa rem ad maritum detulit, qui cum comperisset, multa secum voluens, ad vltimum altius ingemiscens. Et quid, inquit, faciemus, quibus aut hæc toleranda sunt, aut anima ponenda. Tum illa, vt maritum vidit metu mortis perterritum prodidisse pudicitiam, Paululum, ait his qui missi fuerant, expectate, donec composita vt decet & ornatè procedam. Dehinc ingressa cubiculum, cum prius defixis genibus orasset, tamquam pudicitiam suam Deo immolatura, pectus ac viscera correpto mucrone trãsuerberat, extremos huiusmodi nuncios ad tyrannum per assistentes famulos mittens. Tales, ait, magis placeant Christianę fines tyranno. lib. 8. Euseb. c. 17.

EXEMPLVM LXXII.

Detractionum libellos, quos contra se Christiani Episcopi offerebant, Constantinus Imperator exussit.

In Nicęno illo sollemni Concilio cum ex omnibus penè locis Episcopis conuenissent, & vt fieri solet diuersis ex caussis inter se quędam iurgia detulissent, interpellabatur Constantinus frequenter, à singulis offerebantur libelli, culpę proferebantur, & magis ad hoc, quam ad id pro quo ventum fuerat animos dabant. At ille vidẽs, quod per huiusmodi iurgia caussa summi negotij frustraretur, diem certam statuit, qua vnusquisque episcoporum si quid quærimoniæ habere videretur deferret.

Et

Et cum resedisset suscepit à singulis libellos, quos simul omnes in sinu suo continens, nec in eis quod contineretur aperiēs ait ad episcopos: Deus vos constituit sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idcirco nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod diuinum expectare iudicium, & vestra iurgia quæcumque sunt, ad illud diuinum reseruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis dij, & conueniens non est, vt homo iudicet deos, sed ille solus, de quo scriptum est: Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat. Et ideo his omissis, illa, quæ ad fidem Dei pertinent absque vlla animorum contentione distinguite. Cum hoc dixisset, omnes simul quærimoniarum libellos iussit exuri, ne innotesceret vlli homini simultas sacerdotum. Euseb. lib. 8. c. 2.

EXEMPLVM LXXIII.

Doctrina simplici sancti episcophi philosophus conuertitur, qui nullis Doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti.

CVm in Niceno Concilio esset Confessorum magnus numerus sacerdotum, omnes Arij nouitatibus aduersabātur. Fauebant verò ei viri in quæstionibus callidi, & ob id simplicitati fidei aduersi. Quartam verò virtutē habebat simplicitas fidei, quod etiam ex his quæ ibi gesta referuntur agnoscimus. Et enim cū pro studio religiosi Imperatoris Cōstātini ex omni terra sacerdotes Dei coiuissent, opinione cōmoti Physici quoque, & Dialectici valde nobiles, & opinatissimi conuenerunt. In quibus quidā insignis in arte Dialectica per singulos dies cōflictus sūmi certaminis cū Episcopis nostris viris æquè in Dialectica non improbabiliter eruditis, mouebat, & fiebat ingēs spectaculum conuenientib. ad audiendum doctis, & literatis viris, nec tamen vllo genere philosophus confundi à quoquam poterat, aut constringi. Tanta etenim dicendi arte obiectis quæstionib. occurrebat, vt vbi maximè putaretur astrictus, velut anguis lubricus laberetur. Sed vt ostenderet Deus, quia non in sermone regnum Dei, sed in virtute consistit, quidam ex Confessoribus simplicissimæ naturæ vir, & nihil aliud sciens, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum, inter ceteros auditores Episcopos aderat. Qui cum vidisset philosophum insultantem nostris, & callida se disputationum arte iactantem, poscit ab omnibus locum, dicens velle se paucis cum philosopho sermocinari. Tum verò nostri, qui simplicitatem viri, & imperitiā sermonis dumtaxat nossent, & pauere cœperunt, velut pudorem quendam pati, ne fortè apud callidos homines risui efficeretur sancta simplicitas, perstitit tamen senior, & hinc mouit sermonis exordium. In nomine, inquit, Iesu Christi philosophe, audi quæ vera sunt. Deus vnus est, qui fecit cælum, & terram, quique homini, quem de limo terræ formauerat, spiritum dedit, vniuersa quoque quæ videntur, & quæ non videntur, virtute Verbi sui creauit, & spiritus sui sanctificatione firmauit. Hoc verbum ac sapientia, quem nos filium dicimus, humanos miseratus errores ex Virgine nascitur, & per passionem mortis à perpetua nos morte liberauit, ac resurrectione sua æternam nobis contulit vitam, quem expectamus iudicem omniū, quem credimus esse venturum. Credis hæc ita esse philosophe? At ille, velut si nunquam vllum sermonem contradicendi didicisset, ita obstupefactus virtute dictorum mutus ad omnia, hoc solum potuit respondere: Ita sibi videri, nec aliud esse, quam quod dixerat. Tum senior. Si hæc, inquit, ita credidisti, surge, sequere me ad ouile Dominicum, & huius fidei suscipe signaculum. Et philosophus conuersus ad discipulos suos, vel ad eos, qui audiendi gratia cōuenerant. Audite, inquit, ò eruditi viri. Donec verbis mecum res gesta est, verba verbis opposui, & quæ dicebantur dicendi arte subuerti, vbi verò pro nobis virtus processit ex ore dicentis, non potuerunt resistere verba virtuti, nec homo aduersari potuit Deo. Et ideò si quis vestrum potuit in his quæ dicta sunt sentire quæ sensi, credat Christo, & sequatur hunc senem, in quo locutus est Deus. Ita philosophus Christianus effectus tādem gratulatus est se victum. Euseb. lib. 8. cap. 3.

EXEM-

EXEMPLVM LXXIIII.

Conuertitur India ad finem, per captiuos Edisium & Frumentium.

METhodorus quidam philosophus inspiciendorum locorum, & vrbes perscrutandi gratia vlteriorem dicitur Indiam penetrasse, cuius exemplum imitatus Metropius quidam Tyrius philosophus simili ex causa adire Indiam voluit, habens secum duos paruulos, quos liberalibus litteris, vtpote propinquos, instituebat, quorũ vnus, qui erat iunior, Edisius, alter Frumentius vocabatur. Igitur peruisis, & in notitiam capitis his quibus animus pascebatur, cum philosophus redire cœpisset, aquæ vel cæterorum necessariorum causa ad portum quendam nauis qua vehebatur applicuit. Moris est inibi barbarorum, vt si quando fœdus sibi cum Romanis turbatum vicinę gentes nunciauerint, omnes qui apud eos ex Romanis inuenti fuerint, iugulentur. Inuaditur nauis philosophi, cuncti cum ipso pariter perimuntur. Pueruli reperti sub arbore meditantes, & lectiones suas legentes, barbarorum miseratione seruati, ducũtur ad regem: Horum ille alterum, id est, Edisium sibi pincernam fecit, Frumentio verò, quem quasi perspicaciorem deprehenderat, & prudentiorem, rationes suas scriniaque commisit. Ex quo, & in honore magno apud Regem habiti sunt, & amore. At verò moriens Rex, vxorem cum paruo filio regni reliquit hæredem, adolescentibus autem quid vellent agendi liberam dedit facultatem. Quos tamen regina suppliciter exorat, tamquam quæ nihil haberet in toto regno fidelius, vt secum vsquequo adolesceret filius regendi regni gubernaculo potirẽtur, præcipuè Frumentius, cuius prudentia ad moderandum sufficeret regnum. Nam alius fidem puram, & sobriam mentẽ simpliciter exhibebat. Idq; cum agerent, & regni gubernacula Frumentius haberet in manibus, Deo mentem eius & animos instigante, requirere sollicitus cœpit, si qui inter negociatores Romanos Christiani essent, & ipsis potestatem maximam dare, ac monere, vt conuenticula per loca singula facerẽt, atque Romano ritu orationis caussa confluerent. Sed ipse multo magis eadem facere, & ita ceteros cohortari, fauore, & beneficijs inuitare, præstare quidquid oportunum fuisset, loca ædificijs, aliaq; necessaria prębere, & omnimode gestire, vt Christianorum inibi semen exsurgeret. Sed cũ adoleuisset regius puer, cuius procurationẽ regni gerebant, expletis omnib. & ex fide traditis, multũ licet detinentib. & rogãtibus vt manerent, regina, & filio, ad orbem tamen denuo nostrum reuertuntur. Et Edisio festinante Tyrum, parentes, propinquosque reuisere, Frumẽtius Alexandriam pergit, dicens æquum non esse opus occultare diuinum. Igitur rem omnem, vt gesta est, exponit Episcopo, ac monet, vt prouideat aliquẽ dignum virum, quẽ congregatis iam plurimis Christianis, & Ecclesijs cõstructis in barbarico solo Episcopum mittat. Tum vero Athanasius (nam is nuper sacerdotiũ susceperat) attentius, & propensius Frumẽtij hæc dicta, gestaq; considerans, in consilio sacerdotum ait; Et quem alium inueniemus talem, in quo sit spiritus Dei, sicut in te, qui hæc ita possit implere? Et tradito ei sacerdotio, redire eum cum Domini gratia iubet, vnde venerat. Qui cũ Episcopus perrexisset ad Indiam, tanta ei data esse à Deo virtutum gratia dicitur, vt signa per eum fierent Apostolica, & infinitus numerus barbarorum conuerteretur ad fidem. Ex quo in Indię partibus, & populi Christianorum, & ecclesiæ factæ sunt, & sacerdotium cępit. Quæ nos ita gesta non opinione vulgi, sed Edisio Tyri presbytero postmodum facto, qui Frumentij comes prius fuerat, referente cognouimus. Euseb. lib. 10. c. 9.

EXEMPLVM LXXV.

Oratione captiua mulier Reginã, puerumq; gentilem sanauit, & totam gentem Hiberorum ad fidem conuertit.

PEr idem tempus etiam Hiberorum gẽs, quæ sub axe Pontico iacet, verbi Dei fœdera, & fidem futuri suscepit regni. Sed huius tanti boni præstitit caussam mulier quædam captiua, quæ apud eos reperta, cum fidelem satis, & sobriam vitam duceret, ac pudicam, totisq; diebus, ac noctibus obsecrationes Deo peruigiles exhiberet, admirationi esse ipsa rei nouitas barbaris

baris cœpit, & quid hoc sibi velit curiosius perquirebant. Illa simpliciter vt res erat, Christum Deum se hoc ritu colere fatebatur, nihil ex hoc barbari amplius præter nouitatem nominis mirabantur. Verum, vt fieri solet, ipsa perseuerantia curiositatem quandam mulierculis inferebat, si quid emolumenti ex tanta deuotione caperetur. Mos apud eos esse dicitur, vt si paruulus ægrotet, à matre circumferatur per singulas domos quo scilicet si aliquid remedij nouerint conferatur ægrotanti.

Cumq; mulier quædam paruulum suum per omnes circumtulisset ex more, nec aliquid remedij cunctas domos lustrando cepisset, venit etiam ad captiuam, vt si quid sciret ostenderet. Illa se humani quidem remedij nil scire testatur, Deum tamen suum Christum, quem colebat, dare ei desperatam ab hominibus salutem posse confirmat. Cumq; cilicio suo paruulum super posuisset, atque ipsa desuper orationem fudisset ad Dominum, sanum matri reddidit infantem. Sermo defertur ad plures, factiq; fama magnifici vsque ad aures Reginæ prolabitur, quæ dolore quodam grauissimo corporis afflicta in desperatione maxima erat, rogat ad se captiuam deduci. Illa ire abnuit, ne præsumere amplius aliquid quam sexus sineret videretur, ipsa se Regina ferri ad captiuæ cellulam iubet, quam similiter super cilicium suum positam, inuocato Christi nomine, continuo post precem sanam, & alacrem fecit exsurgere, Christum esse Deum Dei summi filium, qui salutem hanc contulerat docet, eumq; qui sibi auctor fuisset incolumitatis, & vitæ commonet inuocandum, ipsum esse qui & regibus regna distribuit, & mortalibus vitam. At illa cum lætitia domum regressa, maritò percunctanti caussam tam subitæ sanitatis, aperuit; qui cum pro salute coniugis lætus mulieri munera deferri iuberet, illa, horum, inquit, ò rex, nil captiua dignatur, aurum despicit, argentum respuit, in ieiunio quasi cibo pascitur, hoc solum muneris dabimus, si eum qui me illa inuocantem sanauit Christum Deum colamus. Ad hoc Rex tunc segnior fuit, & interim distulit, sæpius licet ab vxore admonitus, donec accidit quadam die venante eo in siluis cum comitibus suis obscurari densissimis tenebris diem, & per terræ noctis horrorem luce seducta cæcis iter gressibus denegari. Alij alio diuersis ex comitib. oberrant, ipse solus densissima obscuritate circumdatus, quid ageret, quo se verteret nesciebat. Tum repente anxios salutis desperatione animos cogitatio talis ascendit. Si verè Deus est Christus ille, quem vxori suæ captiua prædixerat, nunc se de his tenebris liberet, vt ipsum ex hoc omissis omnibus coleret, & adoraret. Illico vt hoc nõdum verbo, sed sola mente deuouerat, reddita mundo dies Regem ad vrbem perducit incolumen. Quique reginæ rem protinus vt gesta est pandit, & dixit euocari iam iamq; captiuam, & colendi ritum vt sibi traderet exposcit, nec se vltra alium Deum, quam Christum veneraturum esse confirmat. Adest Captiua, edocet Christum Deũ, supplicandi ritum venerandique modum inquantum de his aperire fas erat feminæ, pandit, fabricari Ecclesiam monet, formamq; describitur igitur Rex totius gentis populo conuocato, rem ab initio quæ erga se ac reginã gesta, & facta fuerat exponit, idemq; edocet, & nondum initiatus sacris fit Apostolus suę gentis & populi. Credunt viri per regem, feminæ, per reginam, cunctisq. idem volentibus ecclesia constituitur instanter, & eleuato iam perniciter murorum ambitu tempus erat quo columnæ collocari deberent. Cumq; erecta prima, & secunda, ventum fuisset ad tertiam, cõsumptis omnibus machinis; & boum, hominumq; viribus, cum media iam in obliquũ fuisset erecta, & pars reliqua nullis machinis erigeretur, & repetitis secundò, & tertio, ac sæpius viribus, nec loco quidem attritis omnibus moueri potuit. Admiratio erat totius populi, Regis animositas hebescebat, & quid fieri deberet omnes simul latebat. Sed cum interuentu noctis omnes abscessissent, cunctique mortales, & ipsa opera cessarent, captiua sola in oratione pernoctans mansit intrinsecus. Tum ecce matutinus, & anxius cum suis omnibus ingrediens Rex vidit columnam, quam tot machinæ, ac tot populi mouere non quiuerant, erectam, & supra basim suam librate suspensam, nec tamen suppositam, sed quantum vnius pedis est spatium in aere rependentem. Tum verò omnes populi contuentes, & magnificantes Deum,

veram

veram esse Regis fidem, & captiuæ religionem præsentis miraculi testimonio perhibebant. Ecce adhuc mirantibus, & stupentibus cunctis, in oculis eorum sensim supra basim suam nullo cõtingente columna deposita summa libratione consedit. Post hoc reliquus numerus columnarum tanta facilitate suspensus est, vt omnes quæ superfuerant ipsa die locarentur. Postea verò quam Ecclesia magnificè constructa est, & populi Dei fidem maiore ardore sitiebant, captiuæ monitis ad Imperatorem Constantinum ex totius gentis legatio mittitur, res gesta exponitur, sacerdotes mittere exhortatur, qui cœptum erga se Dei munus implerent. Quibus ille cum omni gaudio, & honore transmissis, multo amplius ex hoc lætatus est, quam si incognitas Romano imperio gentes, & regna ignota iunxisset, Euseb. lib. 10. cap. 10.

EXEPLVM LXXVI.

Oratione Iacobus episcopus ciuitatem suam à grauissima obsidione Saporis Regis tutatus fuit.

ANtiochiam ciuitatem Romanis subditam Persarum exercitus cum suo rege Sapore obsidebat. Et cum lxx. dies iugiter obseruaret, & multa quidam circa hanc molimina posuisset, & vallos atq; fossas pro capienda vrbe fecisset, eam nequaquam valuit obtinere. Postea verò Persæ impetum Migdonij fluminis per ciuitatis mediam properantis à longè retinentes, & vtrasque ripas eius facientes celsiores, vt aqua in se collecta cõcresceret, quo vi maiori posset irruere, cum vidissẽt iam etiam illas, quas fecerant sublimes, ripas impleri, subito auferentes quas fecerãt catharactas, dimiserunt impetum fluminis contra murum. Qui vehementis aquæ pondus non ferens, est inclinatus, & cecidit, quo facto ingrediens aqua cum magno impetu etiam aliam partem muri, vnde fluuius solebat exire, cum magna ruina deposuit. Hoc Sapor inspiciens credit se fine pugna capere ciuitatem. Et illa quidem die quieuit, vt fundus fluminis purgaretur, & posset ambulari per fluuium. Altera verò die cum omni militia credens per loca ruinosa murorum ciuitatem intrare, vidit murum ex vtraque pater fabricatum. Sacratissimus namq; Iacobus ciuitatis episcopus orationibus milites coarmauit, & alios vrbis habitatores. Quo facto, & murum restituit, & propugnacula fecit, quibus repelleret accedentes, & hoc non ad murum veniens egit, sed intra templum sacratum Domino supplicans adimpleuit. Porro Saporem non solum muri fabrica terruit, sed etiam altera visio perturbauit. Vidit enim stãtem super murum quendam imperiali schemate circumamictum, & tam purpura, quam diademate resplendentẽ. Arbitratus autem esse Romanorum Imperatorem, mortem minatus est eis, qui nunciauerant non eum illic esse præsentem. Quibus affirmantibus vera se dixisse. & Constantium Antiochiæ commorari, ex vultu quem videbat agnouit eorum verba esse veracia, & ait Deum bella gerere pro Romanis. Cumq; hoc grauiter haberet, infelix sagittam dimisit in aerem, & cum vidisset quia in corpus eius iaculari non potuit, tamen à vesaniæ suæ impetu non recessit. Tunc ergo vir quidam egregius sacratissimo Iacobo supplicabat, vt veniret ad murum, & videns barbaros maledictionis iacula emitteret contra eos. Flexus ergo venerabilis homo ascendit in quandam turrim. Et cum multa millia videret exercitus, aliam maledictionem eis non petijt, nisi ciniphes, & culices, vt per parua animalia supernam virtutem potuissent agnoscere. Orationem vero secutæ sũt nebulæ ciniphum, & culicum, & elephantorum quidem promuscidans, cum sint cauæ, equorum vero, aliorumq. iumentorum aures simul & nares impleuerunt. At illi ferre paruorum animalium importunitatem non valentes, sessores suos, ductoresq; suos excusos dorsis proiecerunt, & diruptas acies confunderunt, exercitumq. relinquentes summo impetu fugiebant. Per hoc territus miserrimus Imperator, paruam clementemq; correptionem in se cognoscens factam à Deo habente prouidentiam animarum eum pie colentium, suum exinde reduxit exercitum, confusionem non victoriam ex illa obsidione percipiens. lib. 5. hist. tripart. cap. 25.

EXEMPLVM LXXVII.

Negans Christum quidam iuuenis à patre repellitur, nec ad Iuliani Imperatoris preces in gratiam recipitur.

INterminabatur impijssimus Imperator apostata Iulianus per ecclesias dæmonum se statuere simulacra. Post has ergo minas ab vno viro in Berœa debellatus est. Is enim nobilis erat, eiusque ciuitatis curię pręsidebat, quem zelus Christi reddidit clariorem. Videns namque filium in impietatem, quæ tunc vigebat, fuisse demersum, expulit sua domo, & coram omnibus abdicauit, qui in vicinæ ciuitatis itinere aggressus Imperatorem, suam voluntatem, & abdicationem patris ei iudicauit. At ille quiescere iuueni imperauit, placandum promittēs patrem. Cumq; venisset in Berœam, nobiles & honoratos conuocauit ad prandiū, inter quos erat & huius pater, quē cum filio in suo prandere iussit accubitu. Tunc circa medias epulas dixit ad patrem. Non mihi videtur iustum vim facere voluntati ad aliud declinandi, & animum ad alia inuitare, quę non vult. Noli itaque esse filio violētus sequi tua dogmata respuenti, neque.n. ego tibi vi facio me sequi, licet cogere valde possim. Ille causam diuinę religionis mēte percipiens. De isto, inquit, ò Imperator erroneo dicis, & Deo odibili, & veritati pręponente mendacium. Cui ille rursus māsuetudinis induens multum, cessa, inquit, detrahere. Declinans ab eo vultum, adolescenti dixit. Ego tui curam habeo, quoniam patri tuo vt hæc faceret suadere non possum. Hęc itaque non frustra retuli, sed volens ostēdere non solum illius mirabilis viri fiduciam, sed quoniam contempta Iuliani à pluribus sit potestas, lib. 6. hist. trip. c. 43.

EXEMPLVM LXXVIII.

Misericordis in pauperes Epiphanij œconomus à quodam inuisibili saccum pecunia plenū accepit.

EPiphanius Cyprorum Episcopus, ad cuius sepulchrum hactenus dæmones expelluntur, dum substantiam propriam necessitatem sustinentibus erogasset, & multis ei quoque offerentibus pecunias manu largissima dispensaret, contigit vt pecunijs deficientibus œconomus ecclesiæ murmuraret. Quo facto assistens quidam in domo, in qua manebat œconomus, sacculum multarum pecuniarum dedit, & ita disparuit, vt nec qui dedit, nec qui misit cognosceretur quod factum omnes diuinum esse indicauerunt. lib. 9. trip. hist. c. 49.

EXEMPLVM LXXIX.

Eleemosynam ab Epiphanio per illusione ficta morte recipere volens, vera morte desīgitur.

QVidam etiam pauperes studentes Epiphanium arte deludere, vt eis aliquid daret, dum iter ageret, vnus eorum supinū se prostrauit in terra, alter stabat quasi mortuum deflens, nec habens vnde eum sepelire potuisset. Epiphanius autem superueniēs orauit, vt sub quiete dormiret, & sepulturæ necessaria præbuit, simulque consolatus est flentem, dicens. Quiescas fili à lacrymis, non enim fletu resuscitari poterit, est enim ineuitabile quod euenit. Cumq; discessisset Epiphanius, cœpit ille pulsare socium, vt resurgeret. Et cum hoc semel, & secundo fecisset, dicens: Surge, hodie tuis laboribus epulemur, & ille penitus non sentiret, cognoscens vere mortuū, cucurrit ad Epiphanium flens, & petens, vt eius socium suscitaret. At ille consolatus est eum hortans ne ferret grauiter quod euenerat, non tamen defunctum denuo suscitauit. Hoc.n. credo prouide gestum, vt ministri Dei non facile deludantur, lib. 9. trip. hist. c. 48.

EXEMPLVM LXXX.

Negare Christum nolens quidam nobilis nudus exercitum camelorum ducere cogitur.

HOrmisda quidam valde nobilis apud Persas erat, qui patrem præfectum habuerat. Hunc dum Rex agnouisset esse Christianum deduci fecit, & imperauit, vt salutarem negaret Deum. At ille nec iustū, inquit, nec vtile præcipis Imperator. Nam si summo supplicio dignus est, qui tua sceptra consempserit. Imperator, multiplicibus tormentis subdendus est, qui cunctorum negauerit creatorem. At Imperator

cum

cum debuisset mirari prudentiam, fortissimum diuitijs, & dignitate nudauit Athletam, iussitq; vt nudus traheret camelorum exercitus. Cumq; plurimi transissent dies respiciens de superioribus Imperator, vidit illum eminentissimum virum solis radijs inflammatum, & pulueris squalore cõpletum, patrisque nobilitatis memor, eum ad se iussit adduci, & laneis vestibus operiri. Deinde putans, quia tam præcedenti afflictione, quam eius miseratione molliretur. Vel nunc inquit, illa obstinatione exutus nega filium fabri. At ille zelo Dei completus dirupit vestem, & iactauit, dicens: Si propter hoc putas me à pietate recedere, habe hanc cum impietate quam possides. Hanc eius fortitudinẽ contemplatus, nudũ eum à suo proiecit imperio. libro 10. histor. Trip. c. 31.

EXEMPLVM LXXXI.

Docere alios, quidam viam vitę etiam sub vita sua perditione non potuit.

BEniamin Diaconum idem Persarum Imperator comprehendens clausit in carcere. Cumq; duo transissent anni superuenit legatarius Romanorum pro alijs causis acturus. Et dum agnouisset, postulauit à Rege, vt dimitteretur diaconus. Porro Rex iussit, vt promitteret Beniamin, quia nulli Magorum doctrinam Christianam prædicare pręsumeret, & dimitteretur exire. Tunc legatarius quidem custodire Beniamin quæ rex præceperat compromisit, Beniamin autem audiens monita legatarij. Impossibile est, inquit, non me participare lumen alijs, quod ipse percepi, quanto enim supplicio dignus sit, qui talẽta abscondit sacra euangeliorum testatur historia. Sed Rex tunc horum nihil agnoscens iussit eum absolui à vinculis. At ille prędicare nullatenus quiescebat, & capiens eos qui ignorantiæ caligine tenebatur, intelligibili luci iugiter offerebat. Cumq; transisset annus, Regi gesta illius nunciantur. Tunc deductum ad se, negare iussit quem adoraret Deum. Verum ille requisiuit à Rege, dicens: Quo dignus honore est qui suum relinquens regnum inuadere studuerit alienum. Cumq; dixisset Rex, morte, nouissimoque supplicio, sapientissimus vir ille respondit: Quid ergo non iuste patiatur homo, qui factorem, mundique creatorem deserens vnum conuersorum suorũ deificare voluerit, & debitum illi cultum isti magis obtulerit. His sermonibus Rex accensus, viginti clauos acui, & totidem vnguibus digitorum eius manuum atque pedum præcepit infigi. Cumq; hoc supplicium ab eo derideri conspiceret, alium rursus calamum acutum in eius femore, vnde humana origo descendit, iussit immitti. Cumq; crebro eijceretur, & rursus induceretur, ineffabiles ei dolores operabatur. Post hoc verò supplicium impius atque ferox virgam grossam spinis vndique plenã per eius meatum iussit induci, & sic spiritũ fortissimus decertator emisit. libr. 10. Trip. hist. c. 33.

EXEMPLVM LXXXII.

Conuertitur gens Burgundionum, eo quod Deum Christianorum, suorum fidelem adiutorem esse audierit.

QVædam gens vltra Rhenum fluuium est Burgundionum. Illi vitam quietã agunt, & pene omnes fabri lignorũ sunt, ex qua mercede pascitur, quorum regionem Hũni vastabant crebra inuasione, & plurimos occidebant. At illi licet anxietate constricti, ad nullum se tamen hominum contulerunt, sed alicui Deo se committere cogitabant. Tunc audientes, quia Romanorũ Deus fortiter adiuuat se timentes, omnes communi consilio ad credulitatem Christi confugiunt, venientes in vnam ciuitatem Galliarum rogabãt vt ab episcopo Christianorum baptisma mererentur. At ille eos septem diebus faciens ieiunare, & imbuens fide, baptizatos, octaua die abire præcepit. Qui sumpta fiducia contra tyrannos alacriter festinantes, spe sua priuati non sunt. Nam rex Hunnorum nomine Subtarus cum per noctem fuisset ciborũ nimia voracitate corruptus, Burgundiones gentẽ inimicam sine duce reperientes, & pauci pluribus resistentes facta congressione vicerunt. Nam cum essent isti tria millia, circa decem millia peremerunt et ex illo die cũcta gens feruentissime in Christianitate permansit, lib. 12. hist. Trip. c. 4.

DI-

DISTINCTIO QVINTA.

EX LIBRO APVM THOMAE CANTIPRATENSIS SIVE DE BRABANTO SVFFRAGANEI CAMERACENSIS ORDINIS *Prædicatorum*.

EXEMPLVM PRIMVM.

Prælatus effectus quidam iuuenis leuissimus, mores mutauit.

ACcidit vt quidam Canonici in electione Pontificis conuenire concorditer non valentes, ea conditione in Præpositum, & Decanum vota sua singuli transtulerũt, vt nullum extra gremium Ecclesiæ postularent. Illis autem in partem secedentibus, vt de Pontificis electione liberius ordinarẽt, vnus canonicorum prandij horam differre recusans, extra Capitulum in tabernã proximam cucurrit, pransusq; ad tesseras ludere consedit. Erat autem iuuenis vitæ leuissimæ, sed mirabili supra modum pollebat ingenio affabilis, omnibus bonis naturalibus insignitus. Facta ergo collatione inter se. Præpositus, & Decanus videntes, quia in suis omnibus spiritualiem, vel idoneum neminem inuenirent, conuenerunt in hoc, quod Canonicum illum iuuenem, qui tam mirabili pellebat ingenio, in Pontificem eligeret. Facta ergo denunciatione Capitulo, ordinatur processio, pergunt processionaliter in tabernam, inuenerunt iuuenem ludo nudatum, renitentem cum lacrymis in aera rapiunt, portant ad Ecclesiã, oportuno reuertente tempore consecratur. Qui statim vt se vidit Episcopum, mutatus est in virum alterum. Omnia quę erant digna officio adeo in se perfectissimè ordinauit, vt nullum antiquę vitæ vestigium remaneret, sed vt credi posset omni tempore pręfuisse. Negocia autem Episcopatus tali modo gubernabat extrinsecus, vt nihil horã eum in exercitio spiritualium impediret. Quid mirum? Donum superueniens virtutis gratuitæ, naturalis boni conuenientiam informauit. Hinc Seneca dicit. Si vis tibi omnia subijcere, subijce te rationi. Multa regere poteris, si te ratio rexerit. lib.1.c.1.par.3.

EXEMPLVM II.

Prælatus malus iudici præsentatus est, accusatus, denudatus, & ad inferos detractus est.

IVuenis quidam in Theutoniæ partibus ex sanguine Principũ plenissimè generosus, sed moribus, & vita degener, Episcopatum, malè functus, accepit, qui rapinis, & luxurijs verecundè primò, sed inuerecundissimè postmodum operã dedit. Castigauit autem eũ Dominus flagello multiplici, sed cũ abuteretur eo in superbiam, dedit eum Dominus in reprobã mortem. Quia in hora venerabilis Conrardus Deo dignus Hildesheimensis Episcopus ad matutinas intẽpestæ noctis silentio surrexerat, illisq; dictis resedit ad studium, facturus in die sermonem. Nec mora, raptus in spiritu, videre se visus est Episcopum quendam velata facie, sed infulis insignitũ ad tribunal iudicis rapi. Mox adsunt truci vultu satellites, accusant Episcopum, vnus in rapinas, alius in cęde hominum, atque alij in luxurijs lubricantem. Tunc iudex assessoribus suis ait: Accusata discutite, librate iudiciũ, ferte sententiam, nec mora assessores parent iudici, ferunt in commune sententiam, iudex

 appro-

approbat latam. Accedunt ministri super fuliginem nigriores, & ablata Mitra de capite, Anulum, Casulam, Dalmaticam, ac reliqua Episcopalia vestimenta detracta, ad pedes iudicis ponunt, nudumq; relictum, cum clamore rapiunt eiulantem, & à facie iudicis trahunt ad tartara, nihil secum, præter peccata portantem. Mox assessores iudicis surgunt, & cum cantu sonoro subiungunt: Dum tempus habemus, bonum ad omnes operemur. His visis in spiritu, dictus Hildesheimensis Episcopus in se reuersus, cogitare cępit, quisnam fuerit ille miserabilis præsul. Tum ecce quidā ad ostium pulsans intromissus est, cum lacrymis clamans, talem Episcopum in proxima illa venisse de vespere, & sub eadem noctis hora repentina morte subtractum. Quo audito, sanctus Præsul miserrimo illi defuncto condoluit, & licet inaniter quantum ad subuentionem, pro pietate tamen lacrymas amarissimas fudit. lib. 1. capit. 3. parte 4.

EXEMPLVM III.

Prelatus malus accepto primum infernali poculo, ad inferna pertrahitur.

CONsimilis in malitia, vt mihi frater altioris ordinis, & vitæ retulit, quidā Archiepiscopus Theutoniæ fuit, qui infelicissima morte defunctus, cuidam sanctissimo in vita viro in visione ostensus est, tali modo. Vidit quod anima illius cum miro cruciatu à corpore trahebatur, & in inferno dæmoniorum Principi in cathedra residenti præsentabatur. Quem officiosè salutans, poculum ante se positum obtulit venienti, dicens: Bene venias, Archipræsul, bene venias, ecce bibas de poculo meo quia mihi longo tempore fideliter, & infatigabiliter deseruisti. Quod quidem Archiepiscopus acceptare recusans (conscius .n. erat nihil boni esse in poculo) tandem à ministris violenter est compulsus accipere poculū de manu Principis, & bibere quod horrebat. Nec mora per aures, oculos, os, & nares sulphurea flamma surrexit, & sic æternis incendijs est addictus. Ecce qualis finis indignè suscipientes pastoralem curam acceperit, & indignè regentes quam terribilis vindicta damnauit. lib. 1. c. 3. par. 5.

EXEMLPVM IIII.

Gulosi, & lasciui monachi repentina morte percussi interierunt, quorum vnus socio viuenti apparens, fœtoris grauissimi pœna torqueri se demonstrauit.

ERant in quodam monasterio nigri Ordinis tres monachi, in omni lasciuia dissoluti. Cumq; vna dierum seorsum in thalamo ad epulas consedissent, vnus buccella panis inuersa, subitò strangulatur, cuius morte nec verecundiam saltem passi duo residui, derelicto loco eminus iuxta prandium perfecerunt, & sic in claustro socij euentum mortui nunciauerunt. Nec diu postea, dum dicti duo socij, non recogitando quid actum sit, ad balneandum in fluuium iuxta cęnobium nudati vestibus descendissent, vnus ad profundiora digressus, submersus est extractus, & sepultus. Relictus post hæc tertius, cum vespere dormitum pergens: discalciasset se, monachus submersus nudus apparuit ei, dicens: Ecce quanta pœna damnatus sum, vt autē quid facias nunc saltem recogita. Ego quidem immundus, & lubricus dignè punitus excrucior, sed illud multum ad verecundiam damnationis accumulat, quia sine habitu nudus à dæmonibus irrideor. Tu autem da mihi in quo signum meæ damnationis ostendam. Hæc autem audiens, turbatur monachus, & citò detrahens togam tibiæ femoalem, roganti dedit, & sic defunctus repentè disparuit. Mira res, vix dies illuxerat, cum tantus fœtor claustri ambitum occupauit, vt se omnes extingui horrore, fœtoris pię angustia conclamarent. Narrante autem monacho quid sibi vespere contigisset, quæsita est vndique dicta toga, & tandem inuenta est fœtidior omni cadauere, & super fuliginem denigrata: qua humo celerius cooperta, in admirationem conuersi monachi, plorauerunt. Dictus verò socius defuncti ad ordinem fratrum Minorum repentè transiuit, & vsque nunc tantæ rei certus testis, & felix viuit. libro 1. cap. 7. parte 3.

EXEM-

EXEMPLVM V.

Mundanam pompam in quodam Abbate vox quadam cælestis increpauit.

VIdit Abbatem Cisterciensis Ordinis, virum eruditum scientia, atque probatum. Hic cum die quadam aquam manibus sumeret, & manutergium coram eo magnates quidam ex vtraque parte tenerent, facta est vox huiusmodi dicens Latinè. Quare pannus ante pannosum. Quod vt venerabilis ille Abbas audiuit, cum timore & tremore manutergiū dimisit repentè. lib. 1. cap. 7. parte 6.

EXEMPLVM VI.

Vestibus pretiosis superfluè vsa Comitissa Campaniæ, defuncta miserrimè spoliatur.

PRope nostra tēpora fuit mulier nobilissima Maria Campaniæ Comitissa, hæc nupta nobilissimo Henrico Campaniæ Comiti, filia fuit Ludouici Pij Regis Francorum. Philippi Regis soror, æquè Regis Francorum, quattuor Reges fratres in Anglia habuit, filium Regem in transmarinis. Hæc multis annis mortuo marito & cum pomposissima ambitione circumeās & moriens, talem finem sortita est. Laborauit hæc in extremis, & Abbatem Persaniæ sanctissimum, & eloquentissimum virum migratura venire mandauit. Qui vt venit intromissus non est, & præ foribus expectauit. Iam enim Comitissa decesserat, & distrahebantur à militibus, & ministris, & suis omnibus vtensilia vasa aurea, & argentea, vestes preciosæ, culcitræq; purpureę, & tandem linteamina ipsa cum peplis. Extremo vnus ex garsonibus, mora nimia retardatus, lectum per cornua cōprehendit, & resupinatum corpus emortuum, eminus in stramenta diuoluit. Moras autem Abbate cum tædio sustinente, quidam nobilis ex circumstantibus indignatus, ostium infregit violenter, & virum venerabilem intromisit. Qui cum introijsset, & nobile illud corpus nobilissimæ Comitissę, nudum in stramento reperisset, volente quodam ex familia illud straminibus operire, Abbas, exempli prouidus, non sinebat, sed libera voce clamabat. O vos omnes, cernite pompam nobilissimæ Comitissę Mariæ, videte illud delicatissimum corpus, quanto dedecore pudoris obuoluitur, videte quid ei pro multiplici honore, & gloria mundus exsoluit, ecce quam stulta illi mundus commutatione conclusit. Si ergo honor secularis in tam nobili persona damnatus est, qui fiet cum clerico, qui cum verecundia etiam mundi, ambit glorias seculares. lib. 1. c. 7. parte 7.

EXEMPLVM VII.

Prędicatorum Ordo magnificè per Conrardū Cardinalem commendatur, & prælatus quidam reprehenditur, quia præsumeret solus pro nouem millibus animabus Domino respondere.

VIdimus venerabilem Conrardum, virum nobilissimum, primo Abbatem Villariensem, postea Cisterciensem, demum Romanæ Curiæ Episcopum Cardinalem, qui licet in administratione prælationis suæ mirabili sagacitate vigeret, nihilominus tamen deditum contemplationi diuinæ, quotiescumque vacare poterat sibi soli. Hic cum legatus in Alemanniam (vnde nobilissime natus erat) à Sede Apostolica mitteretur, venit Parisios, & videns fratres Ordinis Prędicatorum, qui de nouo illuc aduenerant, visitauit eos. Dubium autem quid gerens de eis in corde, orauit Dominum, vt sibi, ad quid Ordo iste aduenisset ostendere dignaretur. Nec mora oblato & aperto libro, ad quid Ordo Prędicatorum aduenisset responsum est cogitationi eius. Laudare scilicet, benedicere, & prædicare. Qui statim effusus in laudem Christi, coram eis dixit: Licet alterius professionis sim habitu, frater tamen vester ero quamdiu subsistam in vita, nec vlla vnquā aduersitate diuellar. Proinde dictus Cardinalis postea verbum memoriale respondisse fertur cuidam in Colonia sacerdoti. Illi enim in Synodo præsidenti, quidam sacerdos parochialis conquestus est, dicens: Ecce fratres Ordinis Prædicatorum, qui in damnum nostrum Coloniam intrauerunt, falcem mittunt in messem alienam. Audiūt confessiones subditorum nostrorum, & per hoc attrahunt sibi homines in fauorem. Cui mox Conrardus Legatus respondit: Quis est numerus hominum tibi in

parochia subditorum. Et ille. Nouem millia, inquit. E consignans se cruce Legatus, dixit; Quis tu es miserrimè, qui tot millibus solus sufficis debitam gubernationis curam impendere? Nescis hominum perditissimè, quia debes in tremendo iudicio ante tribunal Christi de his omnibus respondere, & tu quia tales habes vicarios queruláris, qui onus tuum gratis releuant, sub cuius onere nescius conquassaris. Ergo ex hac quærela indignum te cura omnimodo iudicasti, & ideo priuo te omni officio pastorali. Hoc facto publicauit autoritatem qua à Sede Apostolica Fratribus Ordinis Prædicatorum specialibus priuilegijs prędicare populis, & audire confessiones, per Sanctissimos patres Dominum Innocetium tertium, Dominum Honorium quartum. Dominum Gregorium nonum, commissum & iniunctum est. lib. 1. c. 9. parte 2. 4. 6. & 7.

EXEMPLVM VIII.

Moritura sanctissima Abbatissa, à Domino consolatur.

VIdi Abbatissam Cisterciensis Ordinis in partibus Brabantię, in monasterio quod Valis Florida nuncupatur. Hæc mulier Genta nomine, nobilis genere, sed nobilior virtute, pulchra facie, sed mente decentior. De hac femina veritate testatissima referebant, quod cũ annis fere xxx. in monasterio præfuisset, nunquam pro cibo vel potu extra conuentum quinque solidos expendisset; lectus ei in dormitorio communis erat, refectorium in conuentu. Si hora prandij fessa itinere à foris aduenisset, conuentum intrauit, & socias sodales in infirmariam mittebat. Si moniales suas ad solatium educebat, in medio omnium considebat, & aliquid de Deo, vel de scripturis, vel etiam de moribus proponebat. Affectus verò monialium talis erat circa eam, vt vix possent eius visione & colloquio satiari. Hæc ante mortem per longum tempus elanguit, vt breui compendio in hoc corpore totaliter purgaretur. Cum autem ego ipse languidam visitarem eam super statu suo secretius requisiui. Quæ humiliter respondens, dixit: Noueris carissime, intima cordis mei in pace locata per gratiam Dei, & animam meam in omni tranquillitate spiritus venientem Dominum præstolari. Nec frustrabor, vt spero, de eius misericordissima pietate, desideratissima facie eius solutis carnis vinculi satiari, qua me interdum viuentem dignatus est consolari. Hæc dicens, de lectulo prout potuit surrexit, & videntibus monialibus, quæ ei sedulæ ministrabant, locum ante fenestram cui incumbebat, digito demonstrauit, & ait: Hic coram nobis omnibus quæ astamus tribus noctibus lucidissimi splendoris globus apparuit, & per maximum noctis spacium immobilis perdurauit. Cui ego nescio quid respondēs, præsagium futuri minimè dubitauit. Nec mora, cum valedictis omnibus recessissem, audiui non multo post, beatam mulierem ab hoc sęculo ad Dominum trasmigrasse, globumq; lucidissimum ignis eius transitum præcessisse, quo foret claritate siderea migratura. lib. 1. c. 10. parte 3.

EXEMPLVM IX.

Angelorum dulcissimos cantus frater quidam in consolationem suæ tribulationis audiuit.

NOui secretius Canonicum in ordine Regulari, qui assiduè orationibus, & meditationibus deditus, & ordinis sui scrupulosissimus obseruator, vix poterat prælatos suos erga se aliquatenus mitigare. Et cōtra obsequiosus in omnibus, & deuotus, tentabat in bono vincere malitiā, sed non poterat. Vespere ergo quodam, super id quod ferre poterat tribulatus, lacrymas amarissimas fudit, & ad exorandos sanctos martyres, quorum dies sollemnis instabat, Mauritij scilicet, sociorumq; eius, vt eorum mereretur consolari precibus, & iuuari se prostrauit. Nec mora, vbi post longas vigilias intrauit cubiculum, vix somno leuissimo releuatus, audiuit choros Angelorum cantantium in sublimi: Gaudent in cælis animæ sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti, & qui pro eius amore sanguinem suum fuderunt, ideo cum Christo regnant in æternum. Dixit autem mihi: quia descensus nomularum id ipso cantu, quos Gallice auallees dicimus, tantæ melodiæ & tantæ dulcedinis existebant, quod nisi Deus, aliter

ordi-

ordinasset, ferè eius animam extra corpus sine reditu rapuisset. At quoniam illo in tempore grauissima infirmitate detentus erat, in sola delectatione ipsius cantus, & corpore, & spiritu ita integrè sospitatus est, vt vix eũ postea vlla perturbatio, quantumcumque magna, lædere posset. lib. 1. c. 11. par. 3.

EXEMPLVM X.

Oratione pauperis Comitem defraudantes duo dispensatores eius, præcipiuntur à Papa soluere eidem Comiti nummum aureum mundo quantitate æqualem.

Refertur de nobilissimo quodam Comite Campaniæ, qui in remotas orbis partes recessurus, virum quendam pauperem, & languidum, atque deuotum, quem diu eleemosynis pauerat, suppliciter exorauit, vt pro se quotidie rogaret Dominum vt eum sanum, & sine periculo euntem duceret, & reduceret redeuntem. Cui pauper. Sine diligenti, inquit, sustentatione corporis orare non possum, cum sim exinanitus cerebro, corde debilis, & viribus penitus destitutus. Mox Comes duobus dispensatoribus, quos in custodia suæ domus relinquebat, præcepit, dicens: Languidum istum cibis, & omnibus necessarijs corporis diligentissimè procurate. Quod illi promiserunt se facturos, & sic Comes profectus est. Et primum quidem per dies quindecim dispensatores illius pauperis recordari, ei necessaria ministrauerunt. Deinde minus ac minus, ad vltimum penè eius obliti sunt. Quid plura? Neglectus pauper, orare cessauit. Comes autem in via non modicè tribulatus, post moram multam ad patriam est reuersus. Nec mora; pauperis recordatus, quærit an viuus sit, an defunctus, quem adhuc viuum intelligens, visitauit, dicens: Mortuum, inquit, te putabam carissime, iuxta solitum orationum tuarum suffragia non expertus. Exceptis enim quindecim diebus, aut non multo plus, postquam iter arripui, vsque in diem qua ad propria sum reuersus, nũquam mihi tribulationes, & angustiæ defuerunt. Mox igitur pauper obortis lacrymis, dixit: Quando tua beneficia cessauerunt à me, adiutorium Dei mei cessauit à te. Et Comes posteriorum oblitus: qualia, inquit, in te beneficia mea defuerunt? Cui pauper: Recedens, ait, hinc, duobus domus tuæ dispensatoribus præcepisti, vt me debilem in omnibus necessarijs procurarent, quod parum plusquam diebus quindecim impleuerunt. Ego autem viribus destitutus, ad mortem ferè deductus sum, & sic pro te preces mittere, ac orare non potui. Stupefactus ergò Comes dictos dispensatores præcepit aduocari; & eis coram omnibus dixit. O cunctis seruientibus nequiores, qui contra præceptum meum nequissimè bonis meis pepercistis, & pauperem hunc, quem patronum salutis, & pacis meæ frequenter expertus fueram, non pauistis. Et nunc frustratus orationum eius suffragijs, pericula, & tribulationes inueni, quales nunquam ante in vita mea sustinui, quas quidem, vt certus sum, euitassem, si pauperis suffragium habuissem. Vos ergò reos periculorum meorum bonis omnibus priuo, & exsules à terra mea constituo. Depulsi ergò à terra Campaniæ, exsules per triennium extiterunt. Inde per interuentum nobilium in conspectu principis sunt admissi. Quibus ille dixit. Nullam prorsus aliam gratiam vobis exhibeo, nisi quam vobis Dominus Papa, veritate narrata, dare censuerit. Qui mox Romam versus cum insperato gaudio iter rapientes, cum litteris secretum Comitis cõtinentibus, qui eos non exhæredare, sed pro culpis vexare volebat, ad summum Pontificem peruenerunt. Cui narrata aduentus sui causa, litteras Papæ in hanc sententiam retulerent Comiti, quòd quilibet nummum aureum solueret Comiti, & sic adepti gratiam, facultatibus redderentur. Tunc Comes, Latitudinem, inquit, nummi, & spissitudinem ab ore, Pontificis volo scire, & sic vos ad gratiam quam mandauit, admittam. Denuo ergò reuersi satellites, Domino Papæ responsionem Comitis ostenderunt. Mox Papa conscius quid responderet, rescripsit Comiti nummum aureum debere habere latitudinem terræ, & spissitudinem eius extendi vsque ad altitudinem cæli, eo quòd oratio iusti, qua Comitem frustrauerunt, cælos penetret, & virtus eius corroboret vniuersa. Ad hoc mandatum Comes satellitibus ait: Videte miserrimi, quid mihi Dominus Papa rescripsit? Hunc

nummum aureum exsoluere quis sufficiet? Videte quanta vos pęna dignos existimet qui vos debitores tantę solutionis adduxit, quam nec totus mundus soluere præualeret. Hinc ergò tertiò redeatis ad Papam, & litteras absolutionis vestrę pro culpa, qua in me peccastis enormiter, apportate: & sic pęnis sufficienter exactis, liberi ad propria redeatis. Sic inclytus Comes ille, & in seruis quod deliquere puniuit, & alijs post futuris dignam orationis fiduciã dereliquit. lib.1.c 12. parte 2. & 3.

EXEMPLVM XI.

Exterioribus semel deditus abbas, qui vix ab ambitu monasterij euelli potuit, totus externus efficitur.

ABbas sancti Mathiæ monasterij Treuerensis, vir nobilis, & stirpis regiæ, patrem, & fratrem duces illustres habuit. Hic ab adolescentia in omni puritate innocentis, & contemplatiuæ vitę fuerat educatus. Electus ergò à suis omnibus in Abbatem, annis pluribus adeo deditus fuit actibus spiritualibus, & monasticis Ordinis disciplinis, vt cum difficultate non mod ca, nisi maioribus vrgentibus caussis, ab ambitu claustri poterat euocari. Quod vidit, & inuidit diabolus, & suos officiatos hostiliter instigauit, vt quasi importunis impulsibus abbatem ab ipso secreto vitæ cęlestis detraherẽt. Quod ille quidem in primis grauiter pertulit, sed paulatim exterioris vitę delectamẽtis illectus, totas tandẽ terrenis actib. manus dedit. Ipse tamen aduc honestate fernata, & spirituales diligebat, & virtuti decus in alijs benedicebat. Quod vtique etsi bonũ in alijs est, melius tamen, & optimum sibi, & suis tam in temporalibus, quàm in spiritualibus extitisset, si gratioris vitæ primordia tenuisset. lib.1.c.13. parte 2. & 3.

EXEMPLVM XII.

Prelatus bonis exemplis subditos prouocans ad meliora, moriturus maxima luce perfunditur.

DIlectum valde socium in scholis habui, coæuum ferre, & prope parilium studiorum; hic à puero vsque ad finẽ vitæ à mulieribus incõmixtus omnino semper fuit. In adolescentia sacerdos factus, in Barbantię partibus suscepit regimen animarum, quibus tam diligenti, tamq; sincera cura pręfuit, vt quos in bono vincere admonitione non potuit, multimodis prouocare studebat exemplis. Alijs comedentibus, ieiunus ipse manebat; alijs dormentibus, manebat insomnis; atque alijs intẽtis ad aleas, ipse orationibus incumbebat. Quidquid in suos vsus duptatum est, commune pauperibus faciebat. Si quã ex ouibus aberrare videbat, importunè & opportunè ad reuocãdum instabat; hæc foris, pręter illa quæ intrinsecus maiora latebant. Talibus actibus fermè viginti annis cunctis imitandus emicuit, & cũm Altissimo placuit, tali fine defũctus est. Febre acutissima per aliquot dies laborauit. Et ecce, vbi sacramentis salutaribus pręmunitus est, & attenuato spiritu animam fęlicem emisit, mox sine vllo interstitio coruscatio tanti luminis resplenduit, vt per vnam leucam circumquaque, & eò amplius, quasi dies esset clarissima, vt in lucem subitã noctis tenebrę verterẽtur. Quid mirum? Illum recedere sine luce non decuit, q multis illustratis exẽplo altioris vitæ, volatus primos feliciter vendicauit. Facta est in morte Beati viri dicta corruscatio lucis, diffusa per patriã prima hora noctis, adhuc vigilantibus plurimis, & ipsum lumẽ emissum multa millia hominum vndecũque viderunt, qui ad maioris, & gratioris agnitionis, & veritatis lucem in visione tanti miraculi profecerunt. Beatus ergò ille prælatus qui subditis suis viã vitę exemplaris ostenderit, & volatus altioris exercitij vendicauerit principatum. lib.1.cap.14. parte 2.

EXEMPLVM XIII.

Puer nobilis ordinis sancti Benedicti priori post mortem gratias retulit, quod eum de insolentijs correxisset.

IN monasterio nigri ordinis puer quidam nobilis à parentibus traditus est disciplinis regularibus educandus. Et quia erat decorus forma, naturæq; donis insignitus, & supra talem ætatem morum honorificentia gratiosus, seniores maximè, & qui officijs præerant, puero vltra quam

quam necesse erat habenas libertatis relaxabant. Prior autem, qui conuentum sub Abbate regebat, discretiori mente,& regimine, ipsius licet peroptimæ naturæ in tali ætate credendum non putabat, quia vt dicit philosophus, pueri non tantum monendi sunt verbis, sed etiam arctandi verberib. aggressus est iam aliquantulum insolescentem puerum verbis, interdum & verbere, ab illicitis refrænare. Qui puer ad omnem informationem boni, statim, quasi mollis cera, prioris correptionem accipiens, in adolescentem sanctum & perfectum creuit, & circa viginti annos ætate finita, mortuus, priori apparuit, dicens: Tuæ correctioni gratias ago Prior, qui me cum tua prouidentia id egisti, ne insolentia puerili paulatim defluerem, & tandem prolaberer in damnanda. Hæc vt dixit beata anima, tanto splendore resplenduit, vt vix in loco angulus remaneret, qui ab illo lumine expers fuerit. lib. 1. c. 17. par. 4.

EXEMPLVM XIIII.

Pœnitens canonicus correctionem humiliter accepit, & occisus occisori veniam impetrauit.

IN Theutoniæ partibus circa annum Domini M. CC. X L I I. adolescens quidam nobilis cum ipse in lubricitate corporis excessisset, à senib. canonicis & decano ab ingressu ecclesiæ arctatus est, & infra septa monasterij, quasi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato reclusus. Qui humiliter valde pœnam suscipiens, flagellabatur interim à Decano,& grauibus conuitijs culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia existente, contigit eum à concanonico suo innocenter de nocte, & latenter occidi. Vno ergo eadem nocte, ex concanonicis, sancto viro post matutinas orante suppliciter, & secreto, vidit subito totam ecclesiam illustrari, & apparentem multo comitatu sanctorum gloriosam virginem matrem Christi in medio omnium, velut magistram, & Dominam considere, & super diuersi negocijs vniuersalis ecclesiæ tractatum habere. His finem datis, patronus ecclesiæ ipsius exorsus est, dicens: Et quis ex vobis miserebitur mei canocici, vt præsentẽ Domini nostri matrẽ pariter rogitamus, vt super piaculo eius solita pietate flectatur? Et mox supplicantibus sanctis allata est anima, & omnib. dicitur: Quia locus ille specialiter, disciplina viguit,& adolescẽs iste mortuus disciplinã lubens accepit, & ex corde pœnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocens, quam ipse sustinuit, tu autem anima, pete quod vis,& fiat. Et anima: Pro occisore, inquit, meo peto, qui me occiso, statim valde pœnituit, & ad Dominum Apostolicum iter arripuit, vt misericordiam consequatur. Et mox responsum accepit, sicut dignè petisti anima, fiet tibi. Hæc vt orans audiuit canonicus, quod vidisset exposuit. Intrantesq; locum, occisum inueniunt, & deplangũt, occisorem verò mox post factum de nocte iter arripuisset ad Apostolicum reperierunt. Seduli ergo Priores in Cœnobijs, & Decani in Canonijs in corrigendis, & extirpandis vitijs semper sint, ne etiam si proprias non habuerint, subditorũ negligentijs obruantur. lib. 1. c. 17. par. 5.

EXEMPLVM XV.

Bonis monasterij iniustè ditatus, repente pauper & miser efficitur, sed Dei iudicium agnoscens, benedicens, seque humilians, & laborans, paulatim cœpit resurgere.

ERat cliens quidam natus ex rusticis, qui in ditissimo monasterio patruum habuit assumptum à monachis in Abbatem. Vocatus autem à patruo, eques ire didicit, qui prius ire pedes consueuerat. Ad mensas seruire ineptus ponitur, & qui solum aratrum contorto collo regere, & tenere didicerat, erecta ceruice cibos inferre principibus cogebatur. Quid plura? Ex rustico paupere factus est diues, & inclytus, domui domum coniunxit, redditus auxit redditibus agro agrum distinctius copulauit. Hinc villas emmit & prædia,& qui olim fuit vnus ex rusticis, factus est dominus rusticorum. Tandem eum ad hoc fortuna fallax leuauit, vt spreto connubio mulierum simplicium, factus miles, vxorem sibi nobilem copularet. Nec diu post in hac eo gloria constituto, pes ei succisus est cui innixus stabat, & recidit miser tanto deiectius, quanto sublimius fuerat eleuatus. Statim enim mortuo Abbate patruo

eius, spernitur, eijcitur fugatur ab omnib., & ab Abbate successore defuncti, valde velut monasterij deprædator impetitur. Coniunctus autem, in plurimis minoratus est: sed tamen dites in multis copijs reman sisset, nisi eum fortius infortunium ad pauperiem impulisset. Mox enim contagia pecorum, agrorum sterilitas, ruina ædificiorum, ingratitudo suorum subsecuta sunt: vt nulli dubium esset, iusto Dei iudicio tantam infelicitatem ex iniustè congregatis diuitijs successisse. Extremò ad tantam calamitatem deuenit miser ille, vt nullus eius misereretur, nullus ei vel in paruo succurreret, & dignè, quia ex minimo ferè, indignè se extulerat super magnos. In se ergo, etsi tardè, homo reuersus, iustum in se Dei iudicium benedixit. Misit vxorem cum paruulis ad parentes, laborare proprijs manibus ipse cœpit, & in sudore comedere panem suum, quod vt viderunt, sui, viderunt, & monachi, vel quib. Abbas patruus suus bonus extiterat, homini humiliato in pluribus benefici exstiterunt. Paulatim ergo tam per laborem, quam per iuuamina cœpit resurgere, & in paruo tempore satis habuit pro statu suo. lib. 1. c. 18. par. 2.

EXEMPLVM VXI.

Prælatus quia curam animarum alteri commisit negligenti, graue purgatorium sustinuit.

BRuno in partibus Theutoniæ, in opido magno, quod Mons Martis dicitur, bonus presbyter & castus fuit. Hic consobrinum habebat presbyterum, æque Brunonem virum scientia, & moribus approbatum, hunc auunculus presbyter sæpius rogabat deuotè, vt dictæ parochiæ curam susciperet, & ipse iam senex religionem intraret. Annuit ille post multas preces, inuitus tamen, eo quod regimen tantæ parochiæ formidaret. Hoc vt obtinuit, Bruno senior religionem intrauit, & citò post hoc ab hac vita migrauit. Differente autem Brunone iuniore animarum regimen attentare, eo quod aliud beneficium capellaniæ viginti marcharum superius in castro teneret, vicarium pro se presbyterum in parochia collocauit. Brunone ergo eodē iuniore vna nocte in lectulo quiescente, apparuit ei in cappa nigra Bruno senior iam defunctus, & dixit ei his versibus loquens: In grege commisso malè tegeris, & pede scisso Claudus es, inspicito quæ pœna futura, redito. Hæc dicens, eleuauit cappam qua videbatur indutus, & se grauiter incendi demonstrauit. Ad hęc Bruno iunior expergefactus, recolit visionem, & versus. Et mox iterum resoluitur in soporem, cui eodem schemate defunctus apparuit, dicens. Tu pœnæ caussa, requies per te mihi clausa. Aspice sic vri, cibus ignis, & esca futuri. Et hæc dicens iterum illi tormētum ignis ostendit. Cui iterum tertio soporato apparens dixit: Mundi delitijs interdum seria misce. Ex his primitijs cape partes, aut resipisce. Ad cuius verba Bruno surrexit, & flexis genibus se impleturum quod auunculo viuenti promiserat Deo vouit. Nec mora, cum splendore nimio manifestè defunctus apparens, & viuenti congaudens, dixit: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Et hæc dicens, in sublime conscendit. Vide ergò quanti periculi sit curam animarum recipere, & in manibus negligentis relinquere; quod in Brunone seniori poteris aduertere, qui curam negligenter deseruit, & in Brunone minore, qui susceptam alteri incurate commisit. lib. 1. c. 9. par. 3.

EXEMPLVM XVII.

De pluralitate beneficiorum sententia Doctorum, & quomodo beneficiorum pluralitas Philippo Cancellario parisiensi caussam damnationis accersierit.

VOlo vt quicumque hæc legerit, sciat me anno ab Incarnatione Domini. M.CC.XXXVIII. fuisse Parisijs, vbi venerabilis Guillielmus Parisiēsis Episcopus, qui in Theologia iā diu cathedrā magistralē rexerat, conuocationem fecerat in fratrum Prædicatorum Capitulo omnium magistrorum. Proposita ergo quæstione de pluralitate beneficiorum, solerti, & valde longa disputatione probatum est, duo beneficia, dummodo vnum valeret quindecim libras Parisienses, teneri cum salute animæ

non

non posse. Hoc determinauit prædictus Episcopus. Hoc frater Hugo Ordinis Prædicatorum, postmodum Romanæ curiæ Cardinalis. Hoc frater Guerricus & frater Gaufridus eiusdem Ordinis, frater Ioannes de Rupelia Ordinis fratrum Minorum, & alij complures magistri Theologię determinauerunt in scholis proprijs successiuè. Fuerat autem habita disputatio longa valde, & multo sollemnior, ante tres annos, in qua etiam omnes magistri Theologiæ exceptis duobus, determinasse probantur idem per omnia, quod & supra, quorum vnus fuit magister Philippus Cancellarius Parisiensis, & alter magister Arnoldus, postmodum Episcopus Ambianensis. Quid aũt de isto Philippo contigerit, audiamus. Agonizantem in morte dictus Guillielmus Parisiensis Episcopus paterna sollicitudine visitauit, rogauitq; eum, vt singulari opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia sua, excepto vno in manus Ecclesiæ resignaret, hac conditione media, vt si conualesceret, ei supplere vellet de suo proprio quod dimisisset. Renuit ille, experiri se velle dicẽs, vtrum esset damnabile beneficia plura tenere. Mortuus est ergo sic. Post paucos dies, cum dictus Parisiensis Episcopus finitis matutinus orare vellet, vidit inter se & lumen quasi vmbrã hominis tetram valde. Eleuata ergo manu consignat se, & si ex parte Dei sit, præcipit vt loquatur. Cui respondit apparens. Alienus à Deo sum sed tamen misera factura eius. Et pręsul: Tu quis es, inquit. Cui ille respondit: Ego sum Cancellarius ille dudum miserrimus. Rursus Episcopus elato altius gemitu. Et quomodo, inquit, tibi est sic dolenti? male, ait, imò quam pessimè, quia damnatus suum æterna morte. Et Episcopus. Heu, ait, carissime, quæ caussa damnationes tuæ est? Tres sunt, inquit, caussæ quare morte perpetua sum damnatus. Vna est, quod recrescentes fructus annuos contra pauperes timide reseruaui. Secunda est, quod contra sententiam plurimorum, de pluralitate beneficiorum quasi licitè tenendorum, opinionem propriam defendi, & in hoc me pericolo mortalis culpæ commisi. Tertia est, & illa grauissima omnium, quod abominabilis carnis vitio in scandalum multorum multo tempore laboraui. Et ad Episcopum mox adiunxit. Estne, inquit, finitus mundus? Et Episcopus: Miror, ait, te litteratissimum quondam virum hoc quærere, cum me adhuc viuum cernas & omnes nos viuentes adhuc mori necesse sit, antequam mundus instante iudicio finiatur. Et ille: Non mireris, inquit, quia nec scientia, nec opus, nec ratio est apud inferos venienti. Et hæc dicens, vmbra ab oculis mirantis euanuit. lib. 1. cap. 19. par. 5. & 6.

EXEMPLVM XVIII.

Beneficiorum pluralitatem quidam post mortem apparens dixit solam esse caussam suæ damnationis ęternæ.

Simili modo, cum quidam clericus maximæ litteraturæ, pro me, agonizans in morte, mandaret, & consilium quæreret, quasi in proximo migraturus, reduxi ei ad memoriam disputationem illam sollemnem, & determinationem de pluralitate beneficiorum Parisijs factam, cui ille interfuerat Doctor magnus, consuluiq. illi cum magna instantia lacrymarum, vt vnam præbendarum dimitteret, quia duas contra animam suam tenuerat, quarum vna ad omnem vitę copiam omni clerico sufficere potuisset. Tunc ille facie conuersa dissimulans, hoc tantum respondit. Orate Dominum, vt inspiret.

Nec diu postea cum recessissem, & tenuissimo spiritu vix hærente, hoc idẽ quod consulueram ei cuidam consobrinus suus iuuenculus cum maximis lacrymis inclamaret, cum voce non posset, manu innuẽs exspirauit. Post cuius obitum, cum quidam ex nostris stupefactus nimium, cogitaret cur tantus homo, & tantus clericus, si mortale peccatum esset plura beneficia retinere, in tali statu mortuus extitisset: mox quasi semiuigilanti defunctus apparens, dixit: Hæc sola præbendarum caussa est, pro qua infelix ego æternaliter sum damnatus lib. 1. capit. 19. parte 7.

EXEM-

EXEMPLVM XIX.

Beneficia plura habere, dummodo vnum competens esset ad victum, quidam Cardinalis moriturus dixit esse peccatum mortale, & plures alij doctissimi viri hoc sensisse videntur.

SVper hac eadem quæstione cum Beatæ memoriæ Iacobus de Vitriaco, tunc quidem Achonensis Episcopus, postea vero Romanæ curie Cardinalis, magistrũ quondam Theologiæ probatissimum Robertum de Corthon, Romani apicis Cardinalem morientem ante primam Damiatæ ciuitatis obsidionem interrogaret, respōdit. Dico iam migraturus è vita, quod mortale & damnabile est, dummodo vnum competēs sit, plura beneficia retinere. Hoc idem magister Petrus Cantor sanctæ Mariæ Parisiēsis, dixit, & scripsit. Hoc idem magister Gerardus Cameracensis Episcopus verbo huiusmodi confirmauit. Nollem, inquit, pro toto auro Arabiæ vna tantum nocte duo beneficia retinere, & certus tamen essem quod de mane vnum illorum, domini idoneo conferretur, & hoc propter vitæ in certæ discrimen. Super hoc etiam, narrante fratre Bernardo, quondam pœnitentiario Domini Papæ, & Fratre Ordinis Prædicatorum, cum beatissimæ memoriæ Papa Gregorius nonus interrogoretur, si posset de plenitudine potestatis suæ cum plurimorũ beneficiorum detentioribus dispensare? Respondit. Non possum, inquit, nisi super vexatione tantum detinentium dispensare. Quis ergo erit sapiens, qui fallat se, & sibi super dispensatione aliqua blandiatur. lib.1.c.19.par.8.

EXEMPLVM XX.

Beneficia ecclesiastica pinguia, & plura habētes quidam canonici prælati, mala morte moriuntur.

EGo in quadam ciuitate Episcopali annis vndecim adoleui, vbi sexaginta duo Canonici sub præbendis pringuissimis ducentarum fere librarum Parisiensium in matrice Ecclesia seruiebant, quorum plures erant detentores plurium beneficiorum. Vide ergo qualem vindictam vidi in ipso turpes detētores. Mihi testis, & iudex sit sancta Trinitas vnus Deus, quod paucos eorum vidi communi morte defungi, sed omnes subito & reprobe mori, ita quod quidam eorum, audito quod vnus sociorum in nocte sanus mane mortuus inuentus esset, complosis manibus dixit: Et quid vultis? secundum vsum & consuetudinem Ecclesiæ mortuus est, vt videtis. Vidi ego ipse in Ecclesia eadem infra paucum tempus quatuor Archidiaconos sic defungi. Vide ergo lector, & mirare miraculum Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, & fractis seruitibus exspirauit. Secundus mane in cathedra sedens, mortuus est repertus. Tertius in choro stans, cum ad missam, eleuatio corporis Christi fieret, cecidit resupinus, & subtracta loquela cum sensu, quasi brutum animal, die tertia sine sacramentis ecclesiasticis est defunctis. Quartus confessionem peccatorum, & sacramenta recusans, mortuus est, & extra cœmiterium sepultus. lib.1.c.19.par.10.

EXEMPLVM XXI.

Prælatus quidam à Beato Petro coactus legere. Quando reduces animas, &c. conuertitur, & deserto sæculo Cisterciensis efficitur.

PRincipes Apostolorum Petrus cuidam prælato multis annis male regenti in infirmitate vultu seuerus apparuit, librumque tenens apertum, legere compulit refutātem. Erat autem hæc scriptura in textu libri. Mortificas animas, quæ non moriuntur, & viuificas, quæ non viuunt. Cumq; ille horreret nimium amplius legere, vultuq; refugeret. Apostolus Petrus seuerius institit, & vt glossam textus legeret, quæ in margine videbatur, præcepit. Legit ergo coactus Quando reduces animas de inferno, quas per tuum destitutas exemplum æterno supplicio tradidisti. Et cum ille præ horrore & confusione respondere non posset, de visione ad se rediēs, se sudantē & crepitantem inuenit. Nec mora, de consilio cuiusdam venerabilis viri sæculum dereliquit & Christi deditus seruituti in monasterio Hannoniæ Cisterciensis Ordinis, quod Cāberonum dicitur, beatissimo fine quieuit. lib.1.c.20.par.2.

EXEM-

EXEMPLVM XXII.

Prælationis statum recusans quidam regularis, postea cum lumine apparens, dixit se de numero damnandorum fuisse, si fuisset de numero prælatorum.

APud sanctum Victorem Parisijs, referentibus Canonicis audiui, quod quidã Canonicus regularis erat, vita, genere, & litteris pollẽs. Electus ergo in Episcopũ, renuit, & pertinaci constantia contra plurimorum & maiorum consilium se subtraxit. Moriturus autem post multos annos socius quidam eius, qui eum multum dilexerat, adiurauit eum, quatenus ad se, si Deus permitteret, resolutus morte rediret. Et annuit ille, statimq; defunctus est. Nec dies multi post mortem eius effluxerunt, cum ecce anima, secundum quod promiserat, rediẽs, eminus in pariete crucis signum impressit, dicens: Ne dubites, nec vacilles in visu, sed quære quod vis, & me sinas ad potiora trãsire. Mox socius ad visionem exsultans, sollicitus, inquit, valde fui, ne grauissimam ad minus pœnam in purgatorio sustineres, quia refutasti contra maiorum consilium tam pertinaciter præsulatum, in quo ad salutem animarum tot & tanta bona facere potuisses. Cui anima. In me, inquit, hæc ordinauit clementissima bonitas Saluatoris, & quia ex tunc timui, & nũc scio quod si Episcopatus cathedram ascendissem perpetuæ damnationis periculum incidissem. Et hoc dicens, quasi cum ingẽti coruscationis lumine pertransiuit. lib. 1. c. 20 par. 4.

EXEMPLVM XXIII.

Prælatos Ecclesiæ principes tenebrarum læti salutant, & de perditione animarum grates eis refundunt.

CLericus quidam in Synodo Episcoporum prædicare compulsus, angustiabatur non modicum, quidnam dignè posset coram tot prælatis ecclesiæ prædicare. At vbi accessurus in oratione iaceret, venit ad eum diabolus, dixitq; ei. Quid angustiaris istis clericis prædicare? Dicas eis istud, & non aliud. Principes infernaliũ tenebrarum principes ecclesiarum salutãt. Læti omnes nos gratias referimus eisdem quia cum ipsis prælatis, nobis, eorum subditi deuoluuntur, vel offeruntur & per eorum negligẽtiam ad nos fere pariter deuoluitur totus mundus. Inuitus quidem tibi dico quod dico, sed altissimi iussione coactus. Respondit clericus. Mihi quidem, si hæc narrauero, non credent. Tunc diabolus tangens maxillam eius: Ecce, ait, signum, nigredo insolita faciei. Hanc antequã prædices, non contigas, quia frustra post prædicationem vera aqua benedicta delebis. Processit clericus prædicaturus in Synodo, & admirantibus cunctis in signo indito faciei, illa quæ sibi iussa sunt recitauit, & ad horrorem maximum cunctorũ corda permouit. Hæc eodem anno ab incarnatione Domini M. ccxlviij. fuerunt Parisijs coram omni populo & clero sollemniter recitata. lib. 1. c. 20. par. 8.

EXEMPLVM XXIV.

Inobediens Fulco graui infirmitate vsque ad mortem fatigatur.

VEnerabilis Fulco de Gandauo natus, Canonicus apud Insulas fuit. Hic ergo, vt ipse nobis narrauit, à magistro Iacobo de Vitriaco Legato, & prædicatore crucis cõtra Albigenses, rogatus vt secũ crucẽ per Flandriam prædicaret, renuit. Cui cum insisteret per amicos, vt eum adiuuaret in negotio ecclesiæ tam necessario & deuoto, renuit illo secundo, & nullo modo se facturum asseruit. Tunc Magister Iacobus illum magis præceptum timere cõfidens. Et ego, inquit, præcipio vobis auctoritate qua fungor, vt in nomine Domini Iesu Christi, in remissionem omnium peccatorum vestrorum illud negotium assumatis. Cui dictus Fulco. Nullo modo, inquit, assumam & ego rogo vos, vt nequaquã me de hoc vlterius fatigetis. Mox Magister Iacobus grauiter commotus in corde, & fere vsque ad lacrymas fatigatus, ait illi: Cum vtique digne possem vos excommunicare auctoritate commissa, & omni beneficio iam priuare propter inobedientiam contumacem, nolo tamen, ne grauamen tantum ingerere videar tanto viro. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat vos, non solum ad istud, quod spernitis,

EXEMPLVM XIX.

Beneficia plura habere, dummodo vnum competens esset ad victum, quidam Cardinalis moriturus dixit esse peccatum mortale, & plures alij doctissimi viri hoc sensisse videntur.

SVper hac eadem quæstione cum Beatæ memoriæ Iacobus de Vitriaco, tunc quidem Achonensis Episcopus, postea vero Romanæ curiæ Cardinalis, magistrū quondam Theologiæ probatissimum Robertum de Corthon, Romani apicis Cardinalem morientem ante primam Damiatæ ciuitatis obsidionem interrogaret, respōdit. Dico iam migraturus è vita, quod mortale & damnabile est, dummodo vnum competēs sit, plura beneficia retinere. Hoc idem magister Petrus Cantor sanctæ Mariæ Parisiēsis, dixit, & scripsit. Hoc idem magister Gerardus Cameracensis Episcopus verbo huiusmodi confirmauit. Nollem, inquit, pro toto auro Arabiæ vna tantum nocte duo beneficia retinere, & certus tamen essem quod de mane vnum illorum, domini idoneo conferretur, & hoc propter vitæ incertæ discrimen. Super hoc etiam, narrante fratre Bernardo, quondam pœnitentiario Domini Papæ, & Fratre Ordinis Prædicatorum, cum beatissimæ memoriæ Papa Gregorius nonus interrogoretur, si posset de plenitudine potestatis suæ cum plurimorū beneficiorum detentioribus dispensare? Respondit. Non possum, inquit, nisi super vexatione tantum detinentium dispensare. Quis ergo erit sapiens, qui fallat se, & sibi super dispensatione aliqua blandiatur. lib.1.c.19.par.8.

EXEMPLVM XX.

Beneficia ecclesiastica pinguia, & plura habētes quidam canonici prælati, mala morte moriuntur.

EGo in quadam ciuitate Episcopali annis vndecim adoleui, vbi sexaginta duo Canonici sub præbendis pringuissimis ducentarum fere librarum Parisiensium in matrice Ecclesia seruiebant, quorum plures erant detentores plurium beneficiorum. Vide ergo qualem vindictam vidi in ipso turpes detētores. Mihi testis, & iudex sit sancta Trinitas vnus Deus, quod paucos eorum vidi communi morte defungi, sed omnes subito & reprobe mori, ita quod quidam eorum, audito quod vnus sociorum in nocte sanus mane mortuus inuentus esset, complosis manibus dixit: Et quid vultis? secundum vsum & consuetudinem Ecclesiæ mortuus est, vt videtis. Vidi ego ipse in Ecclesia eadem infra paucum tempus quatuor Archidiaconos sic defungi. Vide ergo lector, & mirare miraculum Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, & fractis seruitibus exspirauit. Secundus mane in cathedra sedens, mortuus est repertus. Tertius in choro stans, cum ad missam, eleuatio corporis Christi fieret, cecidit resupinus, & subtracta loquela cum sensu, quasi brutum animal, die tertia sine sacramentis ecclesiasticis est defunctus. Quartus confessionem peccatorum, & sacramenta recusans, mortuus est, & extra cœmiterium sepultus. lib.1.c.19.par.10.

EXEMPLVM XXI.

Prælatus quidam à Beato Petro coactus legere. Quando reduces animas, &c. conuertitur, & deserto sæculo Cisterciensis efficitur.

PRincipes Apostolorum Petrus cuidam prælato multis annis male regenti in infirmitate vultu seuerus apparuit, librumque tenens apertum, legere compulit refutātem. Erat autem hæc scriptura in textu libri. Mortificas animas, quæ non moriuntur, & viuificas, quæ non viuunt. Cumq; ille horreret nimium amplius legere, vultuq; refugeret. Apostolus Petrus seuerius institit, & vt glossam textus legeret, quæ in margine videbatur, præcepit. Legit ergo coactus Quando reduces animas de inferno, quas per tuum destitutas exemplum æterno supplicio tradidisti. Et cum ille præ horrore & confusione respondere non posset, de visione ad se rediēs, se sudantē & creticantem inuenit. Nec mora, de consilio cuiusdam venerabilis viri sæculum dereliquit & Christi deditus seruituti in monasterio Hannoniæ Cisterciensis Ordinis, quod Cāberonum dicitur, beatissimo fine quieuit. lib.1.c.20.par.2.

EXEM-

EXEMPLVM XXII.

Prælationis statum recusans quidam regularis, postea cum lumine apparens, dixit se de numero damnandorum fuisse, si fuisset de numero prælatorum.

APud sanctum Victorem Parisijs, referentibus Canonicis audiui, quod quidā Canonicus regularis erat, vita, genere, & litteris pollēs. Electus ergo in Episcopū, renuit, & pertinaci constantia contra plurimorum & maiorum consilium se subtraxit. Moriturus autem post multos annos socius quidam eius, qui eum multum dilexerat, adiurauit eum, quatenus ad se, si Deus permitteret, resolutus morte rediret. Et annuit ille, statimq; defunctus est. Nec dies multi post mortem eius effluxerunt, cum ecce anima, secundum quod promiserat, rediēs, eminus in pariete crucis signum impressit, dicens: Ne dubites, nec vacilles in visu, sed quære quod vis, & me sinas ad potiora trāsire. Mox socius ad visionem exsultans, sollicitus, inquit, valde fui, ne grauissimam ad minus pœnam in purgatorio sustineres, quia refutasti contra maiorum consilium tam pertinaciter præsulatum, in quo ad salutem animarum tot & tanta bona facere potuisses. Cui anima. In me, inquit, hæc ordinauit clementissima bonitas Saluatoris, & quia ex tunc timui, & nūc scio quod si Episcopatus cathedram ascendissem perpetuæ damnationis periculum incidissem. Et hoc dicens, quasi cum ingēti coruscationis lumine pertransiuit. lib. 1. c. 20 par. 4.

EXEMPLVM XXIII.

Prælatos Ecclesiæ principes tenebrarum læti salutant, & de perditione animarum grates eis refundunt.

CLericus quidam in Synodo Episcoporum prædicare compulsus, angustiabatur non modicum, quidnam dignè posset coram tot prælatis ecclesiæ prædicare. At vbi accessurus in oratione iaceret, venit ad eum diabolus, dixitq; ei. Quid angustiaris istis clericis prædicare? Dicas eis istud, & non aliud. Principes infernalium tenebrarum principes ecclesiarum salutāt. Læti omnes nos gratias referimus eisdem quia cum ipsis prælatis, nobis, eorum subditi deuoluuntur, vel offeruntur & per eorum negligētiam ad nos fere pariter deuoluitur totus mundus. Inuitus quidem tibi dico quod dico, sed altissimi iussione coactus. Respondit clericus. Mihi quidem, si hæc narrauero, non credent. Tunc diabolus tangens maxillam eius: Ecce, ait, signum, nigredo insolita faciei. Hanc antequā prædices, non contigas, quia frustra post prædicationem vera aqua benedicta delebis. Processit clericus prædicaturus in Synodo, & admirantibus cunctis in signo indito faciei, illa quæ sibi iussa sunt recitauit, & ad horrorem maximum cunctorū corda permouit. Hæc eodem anno ab incarnatione Domini M. ccxlviij. fuerunt Parisijs coram omni populo & clero sollemniter recitata. lib. 1. c. 20. par. 8.

EXEMPLVM XXIV.

Inobediens Fulco graui infirmitate vsque ad mortem fatigatur.

VEnerabilis Fulco de Gandauo natus, Canonicus apud Insulas fuit. Hic ergo, vt ipse nobis narrauit, à magistro Iacobo de Vitriaco Legato, & prædicatore crucis cōtra Albigenses, rogatus vt secū crucē per Flandriam prædicaret, renuit. Cui cum insisteret per amicos, vt eum adiuuaret in negotio ecclesiæ tam necessario & deuoto, renuit illo secundo, & nullo modo se facturum asseruit. Tunc Magister Iacobus illum magis præceptum timere cōfidens. Et ego, inquit, præcipio vobis auctoritate qua fungor, vt in nomine Domini Iesu Christi, in remissionem omnium peccatorum vestrorum illud negotium assumatis. Cui dictus Fulco. Nullo modo, inquit, assumam & ego rogo vos, vt nequaquā me de hoc vlterius fatigetis. Mox Magister Iacobus grauiter commotus in corde, & fere vsque ad lacrymas fatigatus, ait illi: Cum vtique digne possem vos excommunicare auctoritate commissa, & omni beneficio iam priuare propter inobedientiam contumacem, nolo tamen, ne grauamen tantum ingerere videar tanto viro. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat vos, non solum ad istud, quod spernitis,

nitis, sed prorsus inutilem ad omne opus. Mira res, mox ad hæc verba quartana febris eum cum fluxu ventris inuasit, & vsque ad finem vitæ suæ per vigintiquinque annos irremediabiliter fatigauit. Et audi lector mirum Dei iudicium de hoc viro. Cũ talis & tantus esset, vt ei Dominus Iesus Christus (sicut per Ægidium fratrem ordinis Prædicatorum in Gandauo percepimus) ante mortem quasi recenter extensus in cruce visibiliter appareret, & eum ante finem mensis Augusti prædiceret moriturum, nullo modo tamen Dominus illi in hac vita parcere voluit, quin eum pro inobedientia tanto spatio temporis flagellaret. lib. 1. c. 22. par. 2.

EXEMPLVM XXV.

Traditor post mortem sepultus ab infernalibus canibus laceratur.

ERant in Flandria (sicut à presbytero quodam terræ illius cognoui) duo viri diuites, qui contra se grauiter inimici, opportunitatem quærebãt, qualiter vnus alterum caperet, vel necaret. Erat autem quidã nequissimus, qui vnius seruus fuerat, & nũc alteri seruiebat. Ad hũc ergo cui olim seruierat veniens, conquæstus est de Domino cuius ad præsens erat seruus, sibiq; fore perfacilè, vt eius manibus illum tradat, qui gauisus valde, continuo pactus pecuniam illi dare, & spopondit statim. Et exinde nacta opportunitate Dominum suum tradidit in manus inimici. Quo occiso, statim venit proditor ille ad amicos partis aduersæ, & simili dolo tradendum illis obtulit occisorem. Credendum. n. scelus proditionis in primo, omnibus, nisi solis illis cũ quibus pactum inierat, latuisse, sed non sic erat. Comprehensus ergo ab illis, quib. tradere voluit occisorem oblatus est iudici, & suspensius turpi morte necatus est, sed scelus eius facto turpiori postmodum claruit. Amicorum enim precibus patibulo deponi permissus in terra sepultus est. Nec mora, sequenti die cum de nocte sepultus fuisset, ignoti canes sepultum multis videntib. extraxerunt, & membratim inter se miserabiliter discerpserunt lib. 1. c. 24. par. 4.

EXEMPLVM XXVI.

Beata virgo Maria procurauit paupercula virgini psalterium.

FIlia fuit viri pauperrimi, & cum puella nondum septennis miro feruore spiritus interius traheretur, rogauit patrem cũ lacrymis, vt sibi psalterium compararet. Cui pater: Vnde filia psalterium comparabo, qui vix tibi quotidie panem lucrari sufficio? Mox illa conuersa ad matrem Christi orauit, & dixit. O mater Christi, da mihi psalterium, quod pater dare non potest, & ero perpetua ancilla tua. In hac simplicitatis prece perseuerauit illa per annum, & ecce in somnis apparuit ei Beata Virgo Maria ferens, vt ei videbatur, in manu duo psalteria, dicens ei: Accipe nunc filia mea quodcumque ex duobus elegeris. Nec mora, vbi cum maximo tripudio elegit vnum, disparente Beata virgine, puella de somnis euigilans nihil inuenit in manibus suis, & illusam se conquerens à matre Christi, flere cœpit vberrimè. Quod cum audiuit pater, irrisit filiæ, & demum consolatus est eam. Vade, inquit, tantum diebus Dominicis ac festiuis ad magistram, quę filias diuitum psalterium docet, & primo discas legere, & postea beata virgo psalterium tibi forsitã procurabit. Mira res, quod vbi puella simpliciter accepit, & ad magistram quæ filias diuitum docebat venit, psalterium inspexit, & legit. Et si beata Maria multo miraculosius promissum suæ dignationis impleuit. Quo vbi viderunt honestæ personæ, & diuites matronæ parochiæ, emeruut puellæ psalterium, & sequenti tempore, cum eã in Christi seruitio alacrem cernerent, & deuotam, eidem iuxta ecclesiam cellulã pro reclusorio locauerunt. lib. 1. c. 23. part. 3.

EXEMPLVM XXVII.

Beatus Thomas de Aquino conuersus à fratribus suis multis persecutionibus fatigatur.

CVm quidam nobilis adolescens, Thomas de Aquino nomine, de Romanorum partibus vereretur secularium sacerdotium ac prælatorum periculosum arripere

pere statum, tutius eligens, intrauit ordinem fratrum Prędicatorum Bononiæ. Qui cum Domino ibidem in magno feruore & alacritate spiritus deseruiret, inuidit diabolus, & instigauit parentes eius, & maximè duos fratres eius potentissimos ac feroces, qui obtinuerũt à Papa, vt ad curiam per literas Apostolicas citaretur. Qui, vt comparuit, iussus est habitum Ordinis deponere, & dignitatib. ecclesiasticis insigniri. Quod cũ sperneret mira constantia, à suis fratribus raptus est, quos prędiximus, & in carcerem clam detrusus, vbi cum graui inedia, frigore, & penuria affligeretur, nunquam tamen tortores eius efficere potuerunt, & saltem habitum ordinis suscepti, vel cibos mutare vellet. Et his omnibus aliquid nequius cogitantes per quod possent auertere animum iuuenilem, secum mulieres in carcere per tempus aliquod concluserunt. Qui fortius quam prius spretis illecebris, sic annis duobus, vel tribus in carcere perdurauit. Romã igitur audiens Magister ordinis Prędicatorum pię & beatę memoriæ Ioannes, super raptu & incarceratione fratris Imperatori Federico conquestus est. Qui re examinata, & inuenta, vt dictũ est, præfatos nobiles quæsiuit ad pœnam, nec vllo modo mortis sententiam euasissent, si dictus Magister in quærimonia perstitisset, sed vertitus est iudicium sanguinis, & Imperatoris etiam animum mitigauit. Grauiter enim, audita tanta in humanitate fratrum in fratrem, Cæsar commotus erat. Deterriti ergo dicti fratres, soluerunt fratrem, qui transmissus est Parisios a Magistro Ordinis eiusdem. Nec diu distulit Satan insidias spargere adolescenti. Instinctũ enim fratrum suorum carnaliũ, & amicorum, quos habebat in curia, per literas Apostolicas iterum mandatus est. Venienti igitur, mox à Papa pręcipitur, vt regimen Abbatiæ Montis Cassini susciperet, quæ vtique maxima erat in Apuliæ & Campaniæ partibus prælatura. Septem.n. episcopatus subiacẽt Abbati illi, qui & ipse pontificale officium omnibus administrat. Renuit ergo præclarissimus adolescens, nec ordinem, vel habitum suum descerere vlla conditione consensit. Cui cum Papa concederet, vt in ordine & habitu suo pręesset officio prædictæ Abbatiæ, noluit ille, & clam prolapsus à Curia fugit, & in Coloniam Agrippinam venit, studuitq; in loco illo, quousque præclarus lector fratrum ibidem, frater Albertus Parisios est translatus, & pro incõparabili scientia, Theologiæ cathedram sortius est. Post quem, & idem frater Thomas consimilis sollemnitatis regimen, & cathedram adeptus est, & digno remunerationis honore, ad decus Ordinis incolumis perseuerat. lib.1.c.20.par.10.

EXEMPLVM XXVIII.

Passionis Christi memoria cor deuoti viri diruptum est, & anima ad cælum transmissa.

Circa annum ab incarnatione Domini M.ccxvj. quidam vir fidelis, & bonus de opido Dinamheo mare transijt, & ingressus terram sanctam, loca singula, in quibus pedes Domini stetisse quibusdam indicijs ferebatur, multa deuotione, & lacrymis visitauit. Cumq; venisset ad locum Caluariæ, vbi Redemptorem nostrum audiuit mortis angustias, & crucis supplicium pertulisse, grauissimis suspirijs ingemiscens, cum clamore valido, & lacrymis dixit: Quid tibi benignissime Domine, quid tibi Christe retribuam pro omnibus, quæ pius amator amabilis mihi mirabiliter retribuisti? Vidi prius loca, in quibus natus, & inter homines conuersatus, doctrinam Euangelicam prædicasti, & diuinitatis tuæ indicia per miracula demonstrasti. Hæc quidem ob amorem, & reuerentiam tui sincero corde complexus sum, hunc vero locũ passionis & mortis tuæ æquo animo videre non possum, vbi clauis crucifigi, terebrari lancea, & animam pro nobis tradere voluisti. Hęc vt beatus ille perorauit, exclamans, ruptis vitalib. cordis venis, spiritum exhalauit. lib.1.c.25.par.5.

EXEMPLVM XXIX.

Passionem Christi Iesu frequenter in corde deferens Prior, operosissimam crucem post mortem in pectore habere decernitur.

Sed & de Priore Ordinis Prædicatorum in Argentina, ciuitate Theutoniæ, rem mirabilissimam, & deuotam proprij

oculis

oculis vidi. Hic, vt fratres mihi testatissima veritate narrauerunt, semper ferè siue gradiens, siue sedens pollice signum crucis in pectore depingebat. Contigit autem, vt Moguntiam veniens, infirmitati decumberet, & ingrauescente morbo, cum mira alacritate spiritus moreretur, & apud fratres Minores sepeliretur ibidem. Nondum enim tunc fratres Prædicatores in eadem Ciuitate locum habebant. Quo audito, fratres Prædicatores Argentinenses duos fratres pro fratris defuncti corpore direxerunt, sed frustra, quia fratres Minores sepultum reddere noluerūt. Contigit autem post paucos annos, vt fratribus Minoribus ad locum alium transeuntibus, fratres iterum Prædicatores de Argentina duos fratres in Moguntiam pro dicto Prioris corpore destinarent. Qui sine contradictione acceptis vel assumptis ossibus in Argentinam prosperè redierunt. Quid plura? Ossa diligentius fratres abluentes, os pectoris, cui ex vtraque parte cohærent costę, superius insignitum cruce operosissima reperiunt, & hoc quasi scutum cordis interius. Erat autem crux (vt ipse ad hoc videndum quadraginta milliaribus laboraui, & vidi oculis) in ossis medio, ex substantia ossea spissitudine euidentissima eleuata, tribus superioribus brachijs crucis æqualis longitudinis, & inferiori brachio decentissimè longiori, extremitates verò trium brachiorum superiorum instar repandi lilij recuruatas, & brachium inferius, quasi trunco deberet infigi, exacuatum habebat. Quid igitur in signo corporeæ crucis in osse pectoris, nisi mortis Christi in mēte prius habita stigmata passionis? Et quid in folijs repandi lilij in crucis extremitatibus designatur, nisi mūdissimæ castitatis insigne, quod cum memoria mortis Christi fundatissimè fixum gerebat in carne? lib. 1. c. 25. par. 6.

EXEMPLVM XXX.

Passionem Christi habens semper in memoria quidam captiuus, nunquam lætabatur, à tyranno inciditur, & crucifixi imago in corde eius pulcherrima inuenitur.

AD idem, de quodam martyre prope nostra tempora, veridica relatione suscepi. Cum captus cuidam gentili tyranno seruiret, & ille eum honestissimè tractaret, martyr autem gemebundus incederet, miratus tyrannus, causam tristitiæ quærit, & quare cum seruis alijs non gauderet? Cui martyr. Cum alijs, inquit, gaudeo, sed semper tristis incedo, quia mortis Dei mei memor, continuè in corde meo passionis eius stigmata porto. Hoc mox vt tyrannus audiuit, grauiter indignatus, & ego, inquit, experiar quæ dixisti. Nec mora, exemptore vocato, iubet aperto pectore martyris, cor eius euelli, & per medium cultro secari. Vbi statim, mirante tyranno cum suis, res miranda conspicitur: quia pro sigillo pars vna cordis, & pro impressione pars cordis altera crucifixi Christi imaginem continens reperitur. Quo viso tyrannus mox credidit, & cum omnibus suis sacrum baptisma suscepit. lib. 1. c. 25. part. 8.

Ex secundo libro Apum.

EXEMPLVM XXXI.

Puer Iesus flens, & eiulans à deuoto monacho in niue reperitur.

ALgore niuium terra Brabantiæ respersa per totum, monachus quidam Cisterciensis, præmisso in villam famulo, solus in campis per deuia veniebat. Et ecce inuenit puerum elegantissimæ formæ quasi triennem, magno fletu & eiulatu, solum in niuis frigore residentem. Compassus igitur tali puero, equo descendit, & complexus flentem, flere cępit cum eo, & quærere quid haberet? Tacente autem puero, ingemescit quærens, vbi est mater tua? nunquid perdidisti matrem? Ad interrogationes illius puer fortius eiulans, tandem dixit: Heu me, heu me, quare non flerem, quare non eiularem? Ecce vides quòd egens, solus, & in frigore sedeo, & non est qui colligat me, & hospitium præstet. Mox monachus surgens,

&

& puerum in brachia eleuans, osculatus est, dicens. Cesses flere dilectissime, quia ad hospitium portabo te, & faciam enutriri. Hoc dicens, cum puero equum ascendere voluit, sed puer de brachio tenentis exsiliens, disparuit repête quia Christus filius virginis fuit. In terram igitur cadens monachus, flere & eiulare cœpit acerrimè. Et cum diu sic iacuisset eiulans, tandem quæsitus à seruo inuentus est, & leuatus est in equo, & ad hospitium ductus. Quæsitus cur fleret, nihil aliud vna nocte dicere potuit, quam, Heu me, puer bone, puer pulcherrime, quare me dereliquisti? cur abijsti tã cito? cur te perdidi. Post hoc monachus consolationem recipiens, euentum cuidam retulit, qui tantæ rei miraculum, & piaculum stupendum patefecit. Quis enim hominum sine lacrymis audire potest piaculum tale & tantum, quod filius vnicus patri Deo, Deus existens, hospitium in terra quærit, eget cibo, algore contrahitur, & præ abundantia iniquitatis refrigescente caritate multorum, non est qui eum recipiat cordis hospitio, reficiat patris placiti benefica voluntate, reuoluat & foueat deuotionis sinu, veste contegat caritatis. lib. 2. c. 1. par. 13.

EXEMPLVM XXXII.

Acerba mors bonis non obesse, sed prodest ad salutem.

ANtequam in Vvalatria sub rege Vvilelmo moderatore Romanorum, à Comite Florentio, & Zelandensibus Flamingorum exercitus ferriretur, oranti cuidam pro dicta gente. j. Flamingis, in oratione responsum est. Sine superbos humiliari. Quod tertia die post factum inspeximus, licet tamen multi cum eis & in eis occisi fuerint, qui nullo modo meruerant talem mortem. Sed notandum, quòd acerba mors bonis non obfuit, sed profuit ad salutem, quia terreno domino obedire in bonis iustum est. Quod patuit in quodam fidelissimo viro, de quo à matre dicti regis Vvillelmi, venerabili Mechtilde didicimus. Cum enim ipsa regis mater, Hollandiæ memorabilis Comitissa, post factam cędem in Vvalatria deuenisset, aggressa est cum duobus fratribus Prædicatoribus viuentes adhuc quærere, & colligere sauciatos. Inuenit autem & ad illud opus pietatis matronam diuitem, & pręclaram, quę cum fletibus matri regis, Comitissæ, narrauit. Transeunte me, inquit, hic, vocauit me voce flebili quidam saucius ex prostratis, ad quem cum venissem, caput eius locaui in sinu meo, & eum ad cognoscendum Deum hortabar, & vt poterat ille eleuatis in cælum oculis cum manibus, dixit: Fateor me coactum in exercitum venisse, & hoc eo animo, quòd nullum læderem nec in corpore, nec in rebus. Hic læsus sum, & ecce iam morior. Occisori meo prorsus indulgeo, vt mei similiter misereatur omnipotẽs Deus, & contra eum mihi indulgeat quidquid feci. Viaticum corporis Christi vehementer exopto, quod licet ore non summam, in mente tamen virtutis eius gratia non frustrabor. Et hoc dicens cruce signauit se, & sic spiritum reddidit. Testor vobis, ait matrona, per salutem meam, quod statim vbi ad spiritum reddendum os aperuit, auicula tãtæ pulchritudinis, vt ei nihil in creaturis comparari possit, de ore eius cum odore mire aromatico ad superos euolauit. libro 2. c. 2. par. 5.

EXEMPLVM XXXIII.

Peregrinus extra patriã mori desiderat quidam nobilis à Saracenis captus, vt eo citius ad patriam cælestem perueniat.

CIrca illud tempus, quo annus Domini millesimus ducentesimus tertius voluebatur, expeditio peregrinorum validissima facta est in terram sanctam, vt Saracenos qui Christianorum fines inuaserant, propullarent. Factis congressionibus plurimis, multi ex vtroque populo ceciderunt, plurimi etiam in captiuitatem deducti sũt. Inter quos ex populo Dei duo milites, vnus ex Gallia, alius ex Brabantia, cũ nobilissimo viro in terram gentilium sunt adducti, & contra natales suos, & consuetudinis vsum, grauissimis laboribus manuum, annis tribus addicti sunt. Vt ergo mihi vnus militum narrauit, die quodam sedebant sub æstu solis grauissimis laboribus manuum fatigati. Cumq; optarent milites cum graui suspirio cordis esse in terra sua, ille nobilissimus eorum in pęna socius, segnitiem eorum

rum

rum redarguit dicens: O miseri, quid optatis? Redibitis forsitan, & eritis miseriores in iniurijs pauperum, quam fuistis. Hic autem, si velletis, possetis vtique finem vitæ felicissimum expectare. Et hoc dicens, flexis genibus ad cælum manus intendit, & oculos, dicens: Nunquam mihi Deus omnipotens redire concedat ad patrios portus, sed hic sinat me mortem peracta pœnitentia præstolari. Mira respondentis constantia, nec minus mira dispensatio Saluatoris. Ambos milites vidimus liberatos postea, & forte malis potioribus, quam ante irretitos. Pro illo autem nobilissimo & beatissimo viro, cum rex Hierosolymitanus, & alij multi nobiles laborassent, nunquam tamen efficere potuerunt, vt eum à captiuitate gẽtilium liberarent. Insuper & hoc ipsum de eo miles socius eius, qui mihi hoc retulit, referebat, quod tãtum post quotidianos labores de nocte orationibus incumbebat, quod ei quasi pellis cameli, calli in genibus accreuissent. Væ ergo illis, qui ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Et euge in laboribus dicitur isti, vt introeat in gaudium Domini Dei sui. lib. 2. c. 6. par. 3.

EXEMPLVM XXXIV.

Parentibus non reddens condignam vicem iuuenis, monstruosi bufonis prodigio emendatur.

IN Normanniæ partibus vir admodum diues erat, sed ignobilis. Hic habebat filium vnicum & dilectum, quem delicatè educauerat ad robur viri. Cõuenit ergo patrem miles quidam nobilis cum amicis, dicens: Filia est nobis decora nimis & prudens, per quam, si tibi placuerit, posteritas tua exaltari poterit & iuuari, hanc filio tuo dabimus in vxorem, hoc tamen modo, vt cedas possessionibus vniuersis, & filius tibi & matri quamdiu vixeritis, abundantissime ministrabit. Casus enim diuersi sunt, in quibus filius tuus posset, te ĩ possessione manente, hęreditate frustrari. Hoc patre audiẽte, & hęrente sub dubio, ab amicis tandem compulsus est, etsi mente pauidus, cedere cunctis bonis. Peractis ergo nuptijs, filius & vxor eius anno quidem primo honorauit parentes, victum copiosius ministrauit, sed secundo minus, & tertio inuerecundius quam decebat. Quarto autem annos, suggerente vxore, filius parentibus suis domũculam paruam in opposito domus suæ constituit, vt minus esset indecentia senum iuuenibus onerosa ibique eis secretius necessaria insufficienter ministrarent. Pertulit ergo senex pater ibidem cum vxore decrepita non modicam egestatem, & vix interdũ domum filij audebat intrare, sed per clientulum mandabat ea, quibus carere non poterat. Vna autem dierum accidit, vt mater ex opposito domus suæ vidisse anserem infixa verui in domo filij, diceret viro suo: Me feminam magis decet paucis esse contentam, tu autem vadas ad domum filij, & saltem semel esurientem animam saties de ansere, quam ibidem vidi esui præparatam. Hoc autem audito, senex innixus baculo, properabat ad domum filij, sed mox vt eum filius vidit, anserem retraxit ab igne, & clam abscõdit, statimq; obuius patri, quid quęreret inquisiuit. Et mox factum pater notans, dissimulauit, & redijt ad domum suam. Filius autem puellæ præcepit, vt mox anserem reponeret ad ignem. Nec mora, vbi puella in thalamo anserem vidit, bufonem maximũ anseris pectori hęrentem inuenit. Ea ergo clamante, accurrit iunior dominus, nisusq; bufonem excutere, vt violenter institit, buffo ab ansere resiliens, faciem adeo conantis inuasit, vt nulla arte, vel consilio deponi posset, aut excuti: sed sic multis annis, hominis nequitiam, inhærendo puniuit. Et erat illud supremi stuporis miraculum, vt si quando monstri illius pars aliqua tangebatur, ac si percuteretur in corde, ita homo sensibiliter lædebatur. Conterritus igitur mirabiliter, & contritus, adijt Diœcesanum Episcopum, & cum omni dolore confessus, pro pœnitentia recepit ab illo, vt per omnes fines Normanniæ, & Galliæ ciuitates, reuelata facie circuiret, & vbique narraret populis euentum rei, vt per hoc exemplum sumerent filij honorare parentes, & discerent quam periculosum sit & nociuum, vicem non rependere laboribus quos ipsi parẽtes filijs impenderunt. Hoc tamen post multam pœnitentiam audiuimus sanctorum quorum-

dam

dam precibus liberatum, & disparuisse subito fœdum monstrum. lib. 2. c. 7. p. 4.

EXEMPLVM XXXV.

De beata Mechtilde, & eius fratre Alexandro.

MEchtildis, quæ nostro tempore obdormiisse probatur, filia regis Scotiæ, vt probabili relatione didicimus, quattuor fratres habuit. Vnum Ducem, qui relicta vxore pro Christo pauperrimus exsulauit. Item alium Comitem, qui vitam eremiticam duxit. Item Archiepiscopum, qui relicto regimine, ordinem Cistercienſem intrauit. Quartus fuit Alexander iunior frater, annorum sedecim. Quem cum pater Rex regnare cogeret, Mechtildis soror eius, virgo xx. tantum annorum dixit fratri: Alexander frater carissime, quid nunc ages? Fratres tui maiores natu mundum terramq. deseruerunt, vt cælum adquirerent, regnum spreuerunt mortale, vt regna perpetua possiderent. Tibi ergo soli regnum relictum est, pro quo es, & cælestem gloriam, & animam perditurus: Nec mora, Alexander resolutus in fletus: Heu, ait, soror, quid consulis facere? paratus ego sum quidquid iusseris adimplere. Quo audito, gauisa soror, accepit fratrem, & mutato habitu ad remotiora traduxit, vbi eum, & mulgere vaccas, & lac ad coagulum coadunare, & caseos optimos facere docuit. Inde venerunt ad Gallias ad Fonij claustrum ordinis Cisterciensis, vbi soror locauit fratrem pro mulsore vaccarũ, & probatus inuentus est in optimis caseis faciendis. Hinc monasterij fratrem conuersum factum soror alloquitur, dicens: Multum, inquit, apud Deum meritum adquiremus, quod in terra, & parentes dimisimus: sed in hoc specialissimam remunerationem habebimus, si vsque ad tempus futurum, quo nos inuicem in cælo ad consolationem perpetuam videamus, ad præsens nos, vt nostrum nullus amplius alterum videat, ab inuicem sequestremus. Hoc audito, fleuit frater, grauius istud ducens omnibus quæ amisit. Et licet inuitus, imperat animo, & à sorore totaliter separatur. Illa autem ad nouem milliaria in villam, quæ dicitur Lapion ibidem mansura secessit, domunculam paruam habẽs quasi vaccarum tugurium, solo manuum labore viuebat. Donum, vel eleemosynam accipere cogi non poterat, nec rogari. Cum ceteris pauperib. in Augusto spicas colligere recusabat, vixq; extrema cum porcis, quæ vix euaserant diripientium manus, rarissimè colligebat, vix aliquid substratum membris habebat, & caput iacens æquatum humeris: cibum & potum incumbens callosis genib. capiebat. Hoc idem in prolixissimis precibus faciebat. In orationibus multoties ita sensibus abstracta erat, vt nec coruscationes aduerteret, nec tonitrua audiret. Ne autem de fratre eiusdem Alexãdro quod grauius est prætermittam. Cum monachus quidam fistulatum ex vlcere pectus haberet, oraretq. ad tumultum fratris eius iam defuncti, apparuit eidem frater Alexander, sole lucidior, coronam gestans in manibus, & corona capitis insignitus. Cum ergo monachus quæreret, quid corona duplicata signaret? Corona, inquit, quam gesto manibus, corona extitit temporalis, quam pro Christo deserui. Corona verò quam gesto in capite, corona est quam cõmunem cum Sanctis accepi. Et vt tibi fidentius in ista visione credatur, secundum fidem tuam sanus eris ab omni incommodo quo torquæris. Et notandum quod incognitus mansit vsque in diem mortis suæ. Et tunc cõstrictus obediẽtia Prioris sui, se fratrem beatæ Mechtildis de Labione, & filium regis Scotiæ reuelauit. Fecerat autem eum in nobilitate suspectum factum quoddam, quod multum postea doluit euenisse. Vir enim nobilissimus dominus Hugo de Birmenio, aprum immanis magnitudinis venatu lassauerat, &, vt natura bestiæ est, stare cogerat ad residendum. Equo autem nobilis ille descendens, aptato pugione, cum bestiam vellet impetere, & tamẽ eius truculentiam formidaret. Frater Alexander, qui vaccas in vicino pascebat, arrepto pugione de manibus formidantis, bestiam audacter impetijt, & occidit. Quo viso, nobilis ille in oscula fratris Alexandri illico ruens, verè, inquit, nunquam vaccarum custos, nũquam etiam rusticus, vndecumque veneris, increuisti. Soror vero eius Beata Mechtildis, vnde & quæ esset, per quosdam milites, qui eam in Scotia viderãt, nouem annis innotuerat ante mortem, & tunc sta-

tim à terra fugisset, nisi violenter retenta ab hominibus extitisset. Miraculis multis in vita claruit,& post mortem. lib.2.capit. 10.par.3.4.5.& 6.

EXEMPLVM XXXVI.

Statuta ordinis in infirmitate seruans regularem disciplinam non diminuit.

QVendam Cisterciēsis Ordinis laicum in monasterio Aquiræ in Brabantia, Hermanū nomine, ęgritudine continua laborantem, vexatū contumelijs fratrum falsorum, obijcientium quòd nō prodesset domui, sed obesset, eleganter valde respondisse cognoui. Dūmodo, inquit, Ordinē meum, secundum quod languor permittit, & dolor, in infirmitorio teneam, & animā meam in patientia saluem, credo in oculis summi Dei melius, gratius, & sublimius monasteriū promouisse, quam si illud in mille marcarum copijs augmentarē. Verè dignè, iustè, & optimè dixit. Non enim propter monasteriū animæ, sed propter animas monasterium institutum est, sicut non propter locum gentem, sed propter gētem Dominus locum elegit. lib.2.c.7.par.2.

EXEPLMVM XXXVII.

Maria virgo ingeniosum fratrem, & in fide dubitantem informat.

VIdimus fratrem in Ordine Prædicatorum de domo Brugensi in Flandria, Raynerum nomine, iuuenem sagacem ingenio, & secularibus litteris institutum. Hic statim vt Ordinē ingressus est, acriter studio Theologiæ cœpit insistere. Sed cum nondum illuminata mens, nec orationibus prępatata, stuperet ad lumen, & minus capax animus vento inconstantiæ fluctuaret, cępit cogitare velle discutere, quæ sectarum, Iudęorum, Gentilium, Christianorum potiori veritatis culmine fulciretur. Videbat quidem inter Gentiles philosophos quod naturali ratione regebantur. Videbat, & Iudæos legem à Deo antiquitus accepisse. Videbat, & Christianos Euāgelicis obseruationib. gloriari. Sed quid in his certius tenendum esset segnius fluctuabat. Conuenit ergo Iudæos, discussionem legis proposuit. Sed cum Fratres ordinis vidissent ex frequenti collatione hominem fluctuare, arcendum eum à talibus censuerunt. At quoniam arctatus ignis acrior consurgit in flammas, iuuenis in tantum diabolo stimulante, grauatus est, vt media nocte fugam omnimodam attentaret. Statim ergo, vbi ad exitum portæ venit, obuia illi fit maris stella, Virgo Maria, ad portum salutis deuium reductura. Cui dixit: Fluctuasti à via deuius, & veritatem in fide filij mei te dubitas inuenisse. Noueris certissimè, quod diuersis erroribus scatet per orbem Gentilitas. Iudæi nihil solidi tenent, diuersas vmbras sequuntur, nequitię tenebris offuscati. Euāgeliū verò nouę gratiæ per hoc veritatem habere probatur, quod caritate humilitate, castitate, refulget, quæ tria in Ordine quē intrasti purgato mentis oculo prærogatiuè videbis. Ego autē sū mater Christi patrona Ordinis tui, quæ non passa sum solita pietate tuam castam indolem decipi, vel perire. Hæc dicens gloriosa Virgo disparuit, & iuuenem confortatum, ac formatum in fide, in magna cordis iocūditate reliquit. Hic idem in Ordine tātum profecit, vt Lector in Ordine fieret, & cōsummatus in breui ad potiora trāsiret. lib.2.c.10.p.19.

EXEMLPVM XXXVIII.

Gulosi monachi repentina morte percussi interierunt.

ERant duo senes monachi ab ipsis puerilibus annis pares in scelere, dissolute valde in monastica obseruantia nutriti. Hi sibi plures ex iuuenibus in immunditia assidui, quotidie copulabant, seorsum vacabant epulis, risibus, & cantibus exsultabāt, & innocentibus, & simplicibus detrahebant. Cumq; de illorum insolentijs Conuentus quotidie non mediocriter turbaretur, nec esset qui corrigeret delinquentes, vidit, Dominus, & ad iracundiam concitatus est. Vix enim finit turbationem piorum claustralium inuitam. Accidit ergo quodam vespere, vt secundum consuetudinem suam esculento ore ad voraginem inhiarent. Vix ori cibis appositis, quartum aut quintum morsellum manus obtulerat, cum ecce vnus prædictorum senum, subita

subita ingluuie strangulatus, euersus statim oculis exspirauit. Territi igitur omnes qui consederant, surrexerunt. Nec diu post superstes veteris socij animaduersione, hac non fractus, licet ad momentum horruisset, sicut porcus occiso à carnifice porco, resumpta audacia resedit ad mensam. Et cum enormiter crapulatus esset repletus ita vt amens, penitus, quasi portaretur ad lectum, quasi brutum animal exspirauit. Horrore ergo hoc omnes exemplorum talium perturbati, vitam suam & mores in melius correxerunt, communemq; vitam & cibum strictissimè seruauerunt. lib.2.c.12.par.5.

EXEMPLVM XXXIX.

Silentium continuum seruans monachus, flagrans ignem monasterium oratione saluauit.

AFfligemium monasterium Ordinis sancti Benedicti in Brabantia, religione probatissimum est, & in caritate præcipuum. In hoc cœnobio monachus erat ita silentio deditus, quod infra xvj. annos ab eius ore nec vna verbi syllaba per tantum temporis audiretur. Contigit (sicut à monachis ibidem audiuimus) vt in claustro grauissimum ignis incendium grassaretur. Tum idem monachus, videns humanum auxilium non valere, mox se contulit ad Dominum, oransq; paululum in silentio, linguam diu mutam in hæc verba laxauit: Stes ignis. Hac hora flamma penitus conquiescas. Mira res, vim virtutis suæ oblitus est ignis, stetitq; in verbo viri sancti, & flamma penitus extincta est. lib. 2.c.13. par 4.

EXEMPLVM XL.

Moriturus iuuenis, omnes, etiam parentes inquietans, contra defunctum patrem petit arma parari.

IN partibus Galliæ quendam iuuenem sub Philippo Rege, nostris temporibus, viro religioso referente, fuisse cognouimus. Hic ab ineunte ætate peruicacissimæ vitæ fuit, ita vt illud quod de Ismaele scriptum est; Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, in eo ita videretur impletum, vt nec parentes proprios quiescere sustineret, sed ad amarissimum vitæ finem perduceret. Post quos & ipse miserabiliter infirmatus, & in agone mortis positus, sumptis ecclesiasticis sacramentis, subito inter manus assistentium, clamans horribiliter, exsiliuit, dicens: Surgite omnes, arma accipite, iuuate me cõtra proprium patrem, quia omnium inimicorum meorum ductor factus est, & me conatur occidere. Hæc dicens, quasi contra ingredientem multitudinem ad ostium se cõferre conabatur. Nec mora, cadens, euersis terribiliter oculis, clamauit exspirans. Heu me, pater meus modo validissimo lapide frontem meam percutiendo contriuit. Hi autem qui assistebant, neminem quidem videbant, sed quasi turmas se comprimentium, & ingredientium audiebat. Vide ergo quod hic patrẽ proprium habere propitium non potuit, quantæ diuinæ vindictę animaduersionib. dignus fuit. Non tamen absolutè eum qui apparuit, illius patrem dixerim, sed quemcumque forte ex spiritibus, siue bonis, siue malis, cum dictum sit, Armabit creaturam ad vltionem inimicorum contra insensatos. lib.2.c.14.par.7.

EXEMPLVM XLI.

Correctionem disciplinæ subterfugiens Hugo de sancto Victore, à dæmonibus grauissimè verberatur.

APud sanctum Victorem Parisijs, in monasterio Canonicorum regularium, magister Hugo canonicus fuit, qui secundus Augustinus. i. secundus ab Augustino in scientia dictus est. Qui etsi vitę valde laudabilis fuerit, in hoc minus perfectè fecit, quod disciplinas in secreto, vel in Capitulo cum alijs, pro quotidianis excessibus non accepit. Habebat enim carnem tenerrimam, & nimis à pueritia delicatam qui ergo naturam, vel consuetudinem potius minus bonam, in se, virtutis exercitio, non euicit, audi quid eum sustinere contigerit. Ad extrema veniens, à quodam concanonico suo, qui eum in vita sua valdè dilexerat, adiuratus est, quatenus ei post obitum appareret. Libenter, inquit, si hoc mihi per vitæ & mortis Dominum concedatur. His conditionibus medijs, magister Hugo defungitur. Nec multo post redijt

ad socium præstolantem, dicens: Ecce ego quære quod vis, morari non possum. Tunc ille, etsi cum timore, non modicè gratulatus, quomodo, inquit, dilectissime tibi est. Bene, ait, nunc mihi, est, sed quia dum viuerem renui accipere disciplinam, vix vllus dæmonum in inferno remansit, qui non mihi ictum validum dederit ad purgatoriũ transeunti. Ecce nunc carissimi, quanto leuius in vita, quam post mortem vir ille doctissimus vapulasset. Videant nunc qui in Capitulis nec arguere volunt, nec argui. Cessant accusationes, & ideo accrescunt excessus. Defert vnus alteri, vt sibi altero deferatur. lib. 2. cap. 16. par. 5. & 6.

EXEMPLVM XLII.

Correctionem recipere nolentes duo insolentes iuuenes, terrentur dæmone, & in insaniam versi paulo post obierunt.

ERant in schola duo insolentissimi scholares adolescentes, qui non solum correctiones magistri pati nolebant, verum etiam & ad insolẽtias & dissolutiones alios studere volentes sæpissimè compellebant, & hoc quidem magister emendare non poterat, nec audebat. Contigit ergo magistrũ mori, & tertio die, aut quarto in media schola in effigie magistri, diabolum cum virga ferrea coram omnibus apparere. Nec mora, cum truci vultu in adolescentes dictos exsurgens, & cum virga illis mortem intentans, repente disparuit. Moxq; illi præ pauore in furiam versi, post dies aliquot obierunt. Ex his ergo scholares diuinum aduertant iudicium, & magistris suis subdi discant, nec vnquam refugiant corrigi, ne eis contingat postmodum sub virga ferrea vapulare. lib. 2. c. 16. par. 7.

EXEMPLVM XLIII.

Prælatus in vitiorum correctione remissus, deponitur, & peruersus efficitur.

VIdimus in monasterio quodam monachum, naturali ingenio & scientia prẹditum, virtute castitatis, & omni morum honestate præclarum. In quo solus ille defectus erat, quod nullam contra peccata rigiditatem habebat. Quem defectum in eo corrigendum sperantes monachi eum in Abbatem vnanimiter elegerunt. At ille, factus Abbas, vt ante, in pusillanimitate & ignauia perstitit, & ex hoc Ordo monasticus notam satis grauem dissolutionis incurit. Quod superiores eius ordinarij nimium graue ducentes, illum ab officio remouerunt. Quod ille supra modũ grauiter ferens, ad tantam paulatim impatientiam venit, vt manus iniquitatibus totaliter daret, & se impudentissime nequissimis in dilapidationem Ecclesiæ sociaret. Nec diu post, cum esset positus in agonia, importunos exactores sibi instare vidit, seque oprtere reddere rationem, non solum de suis excessibus, verum etiam de illorum excessibus, quos quandoque corrigere debuit, & non correxit. Exactores ergo cum declinare vellet, nec posset, clamans inter angustias exspirauit. lib. 2. c. 17. par. 2.

EXEMPLVM XLIV.

Discordias nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco, morbo caduco corripitur.

VEnerabilis Iacobus de Vitriaco crucem Hierosolymitanam ob salutem multorum in Brabantia prædicauit. Contigit autem, vt pacificaturus quadam die mortales inimicitias, iniuriam passum, primo suppliciter, deinde postratus pedibus eius, semel, iterum, & tertio cum multitudine populi præsente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuersus autem ad populum, dixit palam omnibus. Contestor vos, quia, qui spernit nos, spernit & eum qui mittit nos. Rogate ergo Dominum vt tale signum ostendat in obstinatum hominem, quo cunctis præsentibus pateat eum hostiliter contra se in retentione odij contra proximum hoc egisse. Nec mora, vbi vir sanctus orationem expleuit, miser ille euersis oculis, semel, & iterum, & tertio in terram corruit, oreq; cruorem spumans & saniem, horroris maximum spectaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo, reuerendus vir fusa prece prostratum erexit. Qui mox integerrimè sospitatus, vbi ante se inimicum vidit, quasi aliquid amicissimum rogaturus, cum lacrymis veniam petiuit, ruensq; in oscula eius, ad lacrymas & laudem

Christi

Christi omnium corda commouit, lib. 2. c. 18. parte 2.

EXEMPLVM XLV.

Dimittens rustico fraternam mortem, amorosas inclinationes crucifixi promeruit.

NObilis quidam in Germaniæ partib. fratrem vterinum à quodam valde plebeio & ignobili occisum perdiderat. Fugiente ergo de patria occisore, contigit vt nobilis ille cum multo comitatu peregrè profectus, impręmeditatè soli in agro occurreret occisori, qui mox extracto gladio vbi inimicum expetijt, in terram prostratus occisor, clamauit; Miserere mei nobilissime vir, pro illo qui tui misertus, & omniũ atque mundum istum sua morte redemit. Repente nobilis animus in lacrymas resolutus illam quam extenderat manum retraxit. Sed cum hoc ignauię adscriberetur à suis, & iterum manum extenderet in prostratum, iterato reo ob remissionem peccatorum eius veniam petente, secundo manũ deposuit. Tertioq; increpatus à suis, cum mortẽ certo certius intentaret miser ille ob euasionem angustię, quam omnis caro esset in extremo iudicio perpessura, veniam pręcaretur, respondit nobilis genere, sed nobilior mente: Et ego, inquit, tibi prorsus mortem fratris indulgeo. Nec mora, eadem die, vt audiret missam, ecclesiam ingressus, vbi coram imagine crucifixi tertio flexit genua, visus est à quodam sancto viro, ad singulas genuflexiones illius nobilis, crucifixus caput suum humiliter inclinare. Seorsum ergo vir sanctus ille, qui solus hoc viderat, nobilem euocauit, & quis esset interrogat. Et ille: Miles, inquit, dicor in terra qua natus sum. Et rursus ille. Dicas; inquit, carissime & nihil celes: In quo cõfidis te magis diuinam misericordiã meruisse? Tunc miles. Peccator, inquit, sum, & sęculo deditus, in nullo prorsus, nisi hodie forsitan, veniam promerui. Et hoc dicens, quid actum sit retulit. Mox ille, & quid vidisset exponens, ad actum vitæ gratioris & meriti nobilem exhortatur. lib. 2. c. 18. par. 3

EXEMPLVM XLVI.

De duobus fidelissimis amicis quorum vnus Christianus alteri gentili in necessitate subueniens, eidem conuersionis ad fidem causa fuit.

ERat, vt memini parum ante nostra tẽpora, iuuenis quidam, sagax ingenio, diues valde, qui nuncios suos per diuersas mundi partes caussa mercationis mittebat. Vt autem venerunt quidam ex ipsis in partes Orientis, repererunt gentilem quemdam omnibus copijs & rebus mundi super omnem modum ditissimum, liberalem in omnibus & fidelem. Quid plura? Nunciant illi se habere talem Dominum. Vadunt, & redeunt, munera ex parte domini sui Gentili deferunt, referuntq; maiora iuueni Christiano. Et inde tantum amore admirationeq; succenditur, quod properat cum multo comitatu & muneribus in Orientem, videre Gentilem. Quem ille cum magna gloria & exsultatione susceptum, expertus est honestum hominẽ moribus, sagacem ingenio, & præ omnibus liberalem, secumq; tenet illum non paruo tempore, nec paruis expensis. Et cum redire deliberat ad patriam, eum ad thesauros incõparabiles introduxit, sed cum aliquid ille accipere recusaret constantissimè, tandem ostendit illi septem puellas virgines in cõclaui, nobilissimas genere, & pulcherrimas in decore, quas secundum ritũ suum ducere proponebat tempore opportuno & dixit ei. Ex his tibi vnam eligas in vxorem. Nec mora, iuuenis supra modum animo raptus & oculis, vnam elegit, præstantiorem moribus, & decore. Cui gentilis; Optionem, inquit, dedi tibi, & tu quidem mihi præ omnibus dilectissimam elegisti. Et tu quidem, vt sapiens, experieris quid dederim tibi, & ego, vt minus sapiens propter te, quid dimiserim non caussabor. Hæc dicens, sponsæ tradidit condigna munuscula, & eam tradidit Christiano. At ille ad propria veniens, sponsam suam in magna gloria baptizatam, accepit vxorem, & mulierem miræ virtutis inuenit. Ipse autem auctus gloria & diuitijs, in virum profecit maximum ciuitatis. Gentilis autem frequenter recolens quid in dicta iuuencula perdidisset, grauari cępit animo vltra

quam credi potest, & paulatim præ tristitia contabuit in eo species atque sensus. De die autem in diem, de anno in annum, de tempore in tempus decrescens rebus, cũ nihil curaret de omnibus quę haberet, tandem ad extremam miseriam deueniens, exul de patria, quasi infatuatus pulsus est ab inimicis. Qui cum quid ageret ignoraret, incidit cordi eius, amicum suũ visitare debere, pro quo ista pertulerat, nec posse credere eum futurum sui immemorem, & nũc tanti piaculi comptemtorem. Aggressus ergo iter, venit ad locum vbi ille manebat. Pulsauit ad portam amici sui, dixit qui esset. Neglexit nuncius verbum: non intromissus est. Quo facto Gentilis contristatus ad mortem, vespere veniente, super vallum Ecclesiæ atrium se proiecit. Intempestæ ergo noctis silentio, quidam latrunculus insidiatus cuidã transeũti, occidit eum, clamq; discessit. Mane autem inuẽtus est homo occisus iuxta Gentilẽ, & idem Gentilis ignotus capitur, & ligatus nobilibus, & populo ciuitatis offertur & illi factum imponitur. Qui cum desperatione fractus, homicidum non negaret, ille quondã amicus eius, stans diutius stupefactus, contemplatus est hominẽ, & cognouit, statimq; prosiliens cum ille duceretur ad mortem, clamauit. Innocens iste est, ego sum qui factum feci. Nec mora, dum cum maximo clamore, & mœrore populi procumberet decollandus, ille qui factum fecerat, prouidentia diuina, veritus tam nobilem, & innocentem hominem deperire, in medium prosiliens, exclamauit Innocentes ambo, & primus, & secundus. Ego sum ille nequissimus, qui homicidium perpetraui. Mox iudex, & proceres ciuitatis mirabiliter stupefacti simul capiunt dictos tres viros, & factum diligentius perscrutantes, cum veritatem per omnia cognouissent, innocentes absoluũt, & ipsum reum præ admiratione piaculi dimittunt. Christianus autem ille obuijs manibus, & oculis amicum suscepit. Et, vt breuiter dicam, inuitat ad fidem, annuit ille baptizatus est; accepit vxorem nobilem consobrinam amici, & eo cogente dimidia cum illo bona partitus est quæ habebat.

lib. 2. cap. 10. parte 2.

EXEMPLVM XLVII.

Hospitalitatem exhibens ciuis quidã Romanus, inuento balsamo, & lapide pretioso, de paupere diues efficitur.

FVit Romæ vir pius & bonus, qui indifferenter homines religiosos, & pauperes ad hospitium inuitabat. Contigit autem eum confectum senio attenuari vel expoliari rebus temporalibus, & angustiabatur plus, quòd solitam hospitalitatem exercere non posset, quàm quod ad vsus suos sufficientiam non haberet. Cumque vna noctium anxius pro talibus iaceret in lecto semiuigilans, audiuit vocem dicentem sibi. Vidi caritatem tuam, quam in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti; & per hanc ad vitam deuenisti pauperem. Volo ergo non solum in futuro remunerare te, verum etiam in præsenti. Loquere illi diuiti, & de vinea tua quæ melior est, cum vinea illius concambium facies. Ipse autem libenter annuet verbis tuis. Habita ergo illius vinea, in medio illius aceruum fodias in profundum, & sub eo reperies quod Romanis copijs est inuisum. Ad hanc igitur vocem cum protinus homo non obediret, secundo quoque, & tertio idem quod prius, vox diuina præcepit. Tunc homo ad diuitem veniens obtulit concambium vinearum. Cui diues. Libenter, inquit, id faciam, & quo melior tua vinea mea, tibi soluam. Cui pauper: Nolo, ait, sed æquo valore concambium fiat, & factum est sic. Mox pauper communicato secretæ rei consilio filio quem habebat, & duabus pariter filiabus, ad aceruum cum eis supra dictum accedit in vineam, & incipiunt fodere cum spe magna. Cumque diu fodissent, nec adhuc effectus sui signum aliquod inuenissent, cœperunt patri suo filius cum sororibus insultare. Quibus pater: Nullo, ait, modo possum credere quod frustrabor. Aceruo igitur pater cum filijs viriliter insistentes, tandem in profundo inter ingentes lapides, vas marmoreum plenum aqua, & in ore ipsius vasis ollam vitream plenam balsamo, & in orifico ollæ vas paruum fictile, & in eo tres lapides preciosos, smaragdum, saphyrum, & carbunculum quantitatis non modicæ repererunt: Nihil ergo aquam

aquam in vase marmoreo reputantes, eam effuderunt, quæ mox vt est effusa, instrumenta ærea in quibus laborauerant perfusione contingens, æreis colorem in pulcherrimi auri speciem commutauit. Erat enim aqua ex sanguine, & carnibus basilisci in modum aquæ rosaceæ per eleuationem facta, qua solet ab AlKimistis aurum fieri sophisticatū, sed hac aqua Deus noluit dicti viri innocentiam maculari, & ideo effusa disperijt. Balsamo verò, cum dictus homo debilitatus visu, vsus fuisset, nescius, quasi communi oleo per dies aliquot, recuperauit integerrimè visum. Et post, cognito per presbyterum suum quod esset balsamum, vendidit illud inæstimabili prætio, & pro lapidibus quos inuenerat pretiosis, pecunias copiosissimas, & multas accepit, factusq; diues, & inclytus, glorificauit Deū, & post se filios, & nepotes suos in multis copijs dereliquit. lib. 2. c. 21 p. 2.

EXEMPLVM XLVIII.

Vsurarij caput per imaginem vsurarij illiditur, & repentina morte multatur.

CONtigit, vt in porta frontis ecclesiæ cathedralis in Gallia, imago vsurarij sculpta desuper de lapide, quasi cum sacculo pecuniæ euidentius præemineret. Vt aūt quidā maximus, & ditissimus vsurarius ciuitatis ecclesiā debuit intrare per portā, imago prædicta vsurarij desuper cadēs super caput intrare conanti illi sit, & repente cōtritus turpiter exspirauit. lib. 2. c. 22. p. 4.

EXEMPLVM XLIX.

Vsurarij animam duo infernales canes moriturum expectant.

VIdi & ego ipse in Brabantiæ partibus, vsurarium nequam valde, qui multos nobiles, & potentes exhæredauerat, & ipsos pauperes spoliauerat super modum. Hic frequenter occurens religiosis, rogabat quasi cum lacrymis pro se orari, sed in nullo se penitus correxit. Cumq; super hoc eum frequentius arguissent, nec tamen in aliquo perfecissent, accidit vt repētina infirmitate correptus, ad exitum appropinquaret. Et ecce subito duo ingentes tenebrarum canes lectum iacentis circuitibus ambiebāt. Ipse verò protracta lingua prope ad longitudinem pedis, dehiscens horribiliter exspirauit. lib. 2. c. 22. par. 5.

EXEMPLVM L.

Misericors in pauperes VVillelmus abbas Villariensis, bouem, quem propter prægnantem feminam occidi fecit, viuum inuenit.

NOstro tempore, anno scilicet ab Incarnatione Domini M. ccxxij. Abbas VVillelmus nomine, monasterio Villariensi in Brabantiæ partibus præfuit, qui in pauperes largus valde, & pius tali occasione miraculi extitit. Curia erat cœnobio Villariensi in Lossensi comitatu Hasbaniæ, quæ Herx dicebatur, in qua bos concuersis fratribus ad laborādum fuit elegans forma, pinguedine, & virtute, de cuius carnibus paupercula prægnans comedere irremediabili desiderio concupiuit. Fiebat autem quotidie, & quasi cum vitæ periculo torquebatur. Dabantur illi bouinæ carnes pulcherrimæ, sed ad restringendam eius concupiscentiam non valebant. Veniente ergo abbate VVillelmo ad curiam, & narrante conuerso frate periculum mulieris, respondit abbas: Melius est occidi bouem, quam hominem, sed secretò hoc facias, & completo desiderium mulieris. Introduxit ergo frater conuersus bouem vespere secretius in conclaui, & occisum excoriatumq; membratim diuisit, & reposuit. Particulam vero quam mulier concupierat de boue eidem mox transmisit. Qua comesta, ea mulier ex toto conualuit. Miram res, horrendum spectaculum. Mane facto, cum frater conuersus famulos suos ad aratrū sequeretur, vidit bouem occisum arantem in aratro, & supra quam credi potest, terribiliter stupefactus, recurrit ad domū, intrat thalamum, requirit carnes repositas, nihil de boue prorsus inuenit, nec carnes, nec pellem, imo nec vel sanguinem quem effuderat. Huius rei tres fratres in domo, testes idonei pro veritate fuerunt, sed & ipse carnifex, vir fidelis & bonus, necnon super omnes ipsa mulier, quæ in sola bouis occisi carne conualuit. Familiam autem curiæ res penitus latuit, quia diuulgari

gari abbas strictè prohibuit. Apud ipsum autem abbatē res adeo valuit, vt sicut ipse dicebat, qui ante naturaliter parcus fuit, largus super omnes abbates ordinis, & pius in pauperes extitit. lib. 2. c. 25. par. 5.

EXEMPLVM LI.

Misericordissima in pauperes vxor militis, miraculosam farinæ multiplicationē meruit, & dulciter canentem auiculam longè ante mortem audiuit.

ANno ab Incarnatione Dñi M. cxcv. multa per Gallias, & Theutoniæ partes miracula contigerunt. Ex quibus vnum referam, quod cuidam matronæ in Brabantiæ partibus contigit, quam optimè noui. Erat in illo tempore, citra montes Alpium & Anglicum mare fames perualida, ita vt communis multitudo populi quā maxima moreretur. Tunc illa, quam diximus, matrona, genere clara, & opibus, egenis cœpit sine pondere, mensura, & numero liberaliter erogare. Quod cernens vir eius miles, arctauit eam, & eidem farinæ mensuram certam per singulas hebdomadas dari fecit. Quam, vbi die quadam, totam expēderat, instante paupere & petente, præcepit ancillæ domina, vt diligenter scopata cista in qua farina fuerat reposita, pauperi, si quid inueniret, afferret, & fecit ancilla vt iusserat domina. Post hunc venit & alter, qui se nihil comedisse infra biduum deplorabat. Quod vbi audiuit domina, fleuit, & iterato iubet ancillæ scopare cistam, & pauperi aliquid impartiri. Iurat ancilla nihil penitus in cista remansisse. Sed instante domina cum lacrymis vt atentaret, currens impatientius, & cistam aperiens, plenam florentissima simila mox inuenit. Ad cuius intuitum, ancilla clamans horrificè; cecidit in extasim resupina. Clamore audito, accurrit domina, accurrit dominus, accurrūt famuli, & viso miraculo, in cōmune Dominum benedicunt. Mox vir ipse horreum lætus aperiens, omnibus ex illa die aduenientibus dedit, nec defuit annona frumenti, donec superueniente Augusto propitiaretur Dominus populo quem afflixerat. Dixit autem mihi dictus miles maritus dominæ, quòd nisi fuisset miraculum, nequaquam sibi tria vel quinque horrea suffecissent. Sed & ipsa venerabilis, & nobilis femina mihi sicut confessori suo, sincero animo, & cum gaudio mentis dixit, quòd & nocte & die, septem horis quæ Canonicę nuncupantur, auis miræ pulchritudinis & decoris, eam dulcissimis, & ineffabilibus vocibus annis ante mortem plurimis consolaretur. Elanguit enim multo tempore in lecto iacens. Cumq; quæsiuissem ab ea, cuius auis vocem imitari illa volucris videretur: Nihil, ait, in terrenis est quod illius possit vocibus comparari. Nec solis auribus delector in illis, verum etiam ad cor interius transfunditur modulamen, & ex eo spiritus meus ad delitias æternales desiderantius excitatur. lib. 2. c. 25. par. 7. 8.

EXEMPLVM LII.

Hospita pauperum militis vxor quadam, lectum in quo leprosum posuerat, rosis inuenit respersum.

QVòd autem egeni hospitijs sunt inducendi, venerabili feminæ Adæ de Belomeir tali miraculo demostratur. Recedēte virgo suo nobilissimo milite, nec, vt ipsa existimauit, diebus pluribus redituro, petens leprosus hospitiū receptus est. Illo ergo gemente, & causante debilitatem corporis fatigati, petit in lectum suauissimum se deponi. Domina autem nullum lectum habens Domini sui lecto molliorem, in eo leprosum hominem mox deponit. Nec mora, ex insperato Dominus rediens, petit in thalamum intromitti. Dissimulante ergo Domina, coniecit ille aliquem esse in thalamo, & irruptione facta, hiemali tempore, lectum suum rosis fragrantissimis coopertum inuenit. Admiratus igitur, quærit quid factum sit, indicat vxor. Nec mora, in laudem Christi ambo cum lacrymis resoluuntur. lib. 2. cap. 25. par. 13.

EXEMPLVM LIII.

Eleemosynam Comes Carnotensium dans, seipsum vsque ad camisiam spoliauit.

ILlustris Domina Alcidis Carnotensium ac Blesensium Comitissa, mihi de auo suo

suo retulit, dicens. Nobilissimus ac potentissimus in Baronibus Galliæ Comes Carnotensium ac Blesensium pariter Theobaldus, liberalissimus omnium suo tempore extitit in donando. Iste hieme media, quæ tunc solito magis inhorruit, per viam cum multitudine transiens, obium habuit pauperem nudum. Quo clamante, respondit Comes, quid petis? Cui pauper. Da mihi cappam quam habes indutam. Nec mora Comes extractam cappam pauperi dedit, dicens. Si quid vis amplius, petas. Et pauper. Da & supertunicale quod habes. Quo statim habito, tunicam petiuit, quam & vt Comes dedit, remansit in lineis. Cui pauper. Vides, inquit, ò Comes, quod caput habeam rasum; & nudum da & pileum. Tunc Comes paulum erubescens (caluus enim erat) nunc, inquit, carissime, nimis insistis, quia hoc ipse carere non possum. Hoc dicto, relictis vestibus, pauper euanuit. Comes verò de equo cadens, facit lamentabilem planctum, & omni tempore postea tale quid cauens, omni se petenti tribuit. lib. 2. c. 25. par. 4.

EXEMPLVM LIV.

Vsurarij pecuniam in quodam monasterio positam dæmon custodiuit.

Accidit nostro tempore, vt certissima relatione didicimus, in quodam monasterio, vt congesta cuiusdam defuncti fœneratoris de Attrebato pecunia in ipso cœnobio seruaretur. Igitur die quadam cū quidam famosissimæ sanctitatis monachus frater Vvalterus de Beaumont, iuxta scrinium in quo pecunia seruabatur, oraret, desuper diabolum sederet vidit. Territus autem ad horam, sed signo crucis munitus interrogat, quid hic sedes? quid his expectas nequissime humani generis inimice? Cui ille. Benè inquit, & iustè hic sedeo, hoc quod meum est conseruando. Nec mora, monachus ad Abbatem currens, quid vidisset exponit. Abbas verò in Attrebatum pecuniam cum omni velocitate remisit. lib. 2. c. 26. par. 4.

EXEMPLVM LV.

Vsurarij pecuniam refellens, & retinere nolēs Abbas, in breui diues efficitur.

Sed & hinc quod nostro fere tempore, sub quodam religioso Abbate in Villariensi monasterio in Brabantia contigerit audiamus. Maxima pecuniæ summa, librarum forte mille sexcentarum, mortuo quodam vsurario in Namurco, in dictum monasterium est delata. Ex qua cum multæ possessiones emptæ essent, quidam vir arctæ conscientiæ, abbas monasterio est electus. Quod vbi comperit factum, doluit, & venditis ouibus, atque pecudibus, rebusque mobilibus, pecuniam in Namurcū remisit, vt spoliatis singulis redderetur, sciēs sicut nefas est pauperes vsuris spoliare (quod vsurarij facere solent) sic etiam iniustum esse iniustè parta retinere. Nemine autem assumere volente restitutionis negotia, pecunia iterum ad monasterium est delata. Pius ergo abbas reportantibus indignatus, iussit eam iterato referri, & in foro coram ciuibus, & omni plebe deponi, dicens. Pecuniam qui velit accipiat, nostram esse renuo, quam iniuste adquisitam non dubito: Quod vbi viderunt ciues, ædificati non modicum in hoc facto, communi consilio, per manus fidelium virorum pecuniā ipsam iniuriatis singulis reddiderunt. Monasterio autem Deus non multo post in decuplo plura restituit, & quod ante tenuissimum & fere mendicum fuisse probatur, modo elegans, & multis copijs opulentum videmus, & ampliatum. li. 2. c. 16. p. 5.

EXEMPLVM VLI.

Puer Achas septennis Minor efficitur, pueros ad bonum exhortatur, patrem, & matrem arguit, sanctissimum Eucharistiæ sacramentum moriturus petit, & post mortem ad eius sepulchrum psalmū De profundis dicere non potuerunt.

Svb nostro tempore nuper in Thorouth opido Flandriæ, puer Achas annorum quinque honestis & valde parentibus oriundus fuit. Qui primo visis Minoribus Fratribus, à parentibus suis lacrymis multis obtinuit, vt eorum habitu vestiretur

Sed

Sed cum hoc illi primum quasi puerile iudicarent, crederentq; secundum quod in alijs pueris videri solet, obliuione temporis similiter in illo aboleri, animaduerterunt parentes,& vicini eorum omnes,quod seriose puer cœpit consuetudines Ordinis modis mirificis obseruare, incedere nudis pedibus, & dura corda præcingi. Argentũ & aurum summoperè vitabat attingere, & in hoc articulo casus accidit mirus valde. Negotiatores quidam ad hospitium patris eius;hospitandi gratia declinauerant, qui viso in tali puero habitum, mirati sunt. Et cum intellexissent puerum omnino vitare pecuniam, nummum in vasis fundo, quo bibebant, latenter immittunt, & cum modico vini puero porrexerunt. Qui vbi exhausto vino pecuniã vidit,exclamans horrificè, vas proiecit, tentisq; in cælum oculis & manibus, cum lacrymis dixit. Tu nostri Deus omnipotens, quod inscius meum ordinem violaui. Hinc tremebundus expalluit, & quasi ad mortem tendens nigredo eius faciem occupauit. Quod videns eius pater,expauit, & currens propere sacerdotem adduxit, qui puero absoluto manum imponens, eum à dolore & pœnitudine mitigauit. In platea puer sedens pueros vicinorum diebus sollemnibus cõuocabat, & eos, si distorti essent in moribus,si superbi,si ornati vestibus,arguebat, pœnas inferni pro eorum excessibus proponebat, bonis vero pueris cælorum gloriam promittebat. Interdum eos docebat orationem dominicam scilicet Pater noster, & quam bonum esset matri. Christi in salutatione Angelica, & genuflexionibus deseruire. Ad has puerorum cõuocationes & exhortationes senes etiam ipsi cũ iunioribus concurrebant,& miro modo delectabantur in prudentia, & responsis eius. Patrem proprium iurantem, vel leuem in gestibus, aut ebriosum si quando videret, ei compatiendo, & quasi cum lacrymis arguebat, dicens: Pater carissime, nunquid presbyter noster in Ecclesia d...t, quia qui talia agunt regnum Dei non possidebunt. Matrem quoque suam, cum in sollemnitate quadam, optimis scarlaticis & rubicundis vestibus vteretur,cum graui mœrore corripuit in Ecclesia coram confidentibus, digitoque demonstrans imaginem crucifixi, intuere mater, intuere, & videas Dominum Iesum in cruce nudum pendentem sanguine rubricatum, & tu te in contumeliam eius vestibus scarlaticis adornasti? Caue mater, caue carissima, ne pro rubore vestium pœnas æternalis ignis incurras. Nec mora, mater verbum filij non modicum exhorrescens vestes deposuit, & eis vel talibus vti vlterius penitus abnegauit. Sed quid moror? Impossibile quidem esset verbis vnquam attingere, quanta dignitas morum eius, quanta in oratione sedulitas, quanta oculorum grauitas,quanta incedentis humilitas,quãta in loquente congruitas. Et hoc quidem mirabilius omnibus excedebat, quod ætas tantum & membra exilis corporis puerum ostendebant,mores vero & gestus eius perfectissimum virtutis virum in omnib. prædicabant. Hic nondum septennem impleuerat ætatem,& consummatus in breui expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima eius.Raptus est;ne malitia mutaret intellectum ipsius, aut fictio deciperet animam eius. Appropinquans ergo morti, confessus est sacerdoti, sacramentũ corporis Christi postulauit. Sed cum hoc propter generalis Concilij vetitum, ne in ætate tali puero conferretur, sacerdos facere non auderet, puer cum mira orationis gratia extensis in cœlum manibus, dixit: Tu nosti Domine Iesu Christe, quod summum desiderium meum est, te habere. Petiui te, feciq; quod debui, & spero confidentius, quod tuæ præsentia non frustrabor. His dictis parentes circumsidentes & flentes consolatus est, & ad meliora prouocans, inter verba exhortationis, orationis, & laudis spiritum Deo reddidit impollutum. Nec mora sine vllo interstitio habitus Ordinis fratrum Minorum, tunica videlicet cum assuto caputio, quæ super eum extenta iacebat, repente disparuit, & nunquam postea visa fuit. Igitur,post mortem eius cum ad sepulchrum illius stantes quidam de fratribus, psalmum De profundis dicere voluissent,nullo conatu, nulla iteratione,hunc finire, vel dicere potuerunt; videlicet vt ex hoc daretur intelligi, nullis iam sanctam anima orationum suffragijs indigere. Credo quod & idem mihi ad sepulchrum illius contigerit cogitanti. Parentes verò pueri, post mortem eius, in tantum exemplo filij profecerunt,

vt

vt omnia oblectamenta sęculi deserentes, pater Ordinem Prædicatorem, mater autē Cistercienſem Ordinem, ſimul iiſdem temporibus intrauerunt. lib.2. c.28.par.2.3.4.5.6.7.8.9.& 10.

EXEMPLVM LVII.

Affectum parentum, & amicorum Albertus puer victis prædicator efficitur, & per eum miro modo Pulcher Theutonicus conuertitur.

Simili deuotione, etsi non ſimili ætate, quia adultus magis, puer nobiliſſimus annorum tredecim, in Theutonię partibus fuit. Hic filius Comitis de FalKenbercg à mater miſſus eſt ad regem Franciæ cognatum ſuum, cum eius filijs educandus. At quoniam mos eſt maximè in alienis partibus, compatriotas ſibi inuicem congaudere, accidit vt dictus puer, Albertus nomine beatiſſimæ memoriæ fratrem Iordanum, magiſtris Ordinis Prędicatorum, natione Theutonicum, eo tempore Pariſijs commorantem, & alios fratres Theutonicos viſitaret. Cumq; id ſæpius & diutius faceret, ex collocutione ſancti viri, puero cęperunt terrena vileſcere, & placere cęleſtia, concepitq; intrare Ordinem, & apud magiſtrum Iordanum occultè pro Ordine petere. Erat autē puer parumper imbutus litteris. Sed Magiſter inconſtantem ducens affectum pueri, cum ad regimen Comitatus ſui, cuius ſolus puer legitimus hæres erat, vt manſuetudine ſubditos gubernaret, potius hortabatur. Factus ergo puer annorum ſexdecim, per ſollemnes nuncios à matre mandatus eſt, quaſi ducturus vxorem nobiliſſimam, & Comitatus gubernacula ſuſcepturus. Pater enim eius iam longa ętate ſenuerat. Dicit ergo puer militibus, & ſeruis ſuis. Eamus videre compatriotas noſtros fratres Ordinis Prædicatorum Pariſijs, antequam redeamus. Veniens ergo cū ſuis omnibus ad domum Fratrum, in conclaui ſeorſum Magiſtrum vocauit, & fratres, quorum pedibus prouolutus, dixit: Conteſtor Deum coram vobis, quod hodie paratus ſum mundum deſerere, & vobiſcum in Ordine Chriſto Domino noſtro deſeruire. Quod ſi volentem reſpuitis, videat, & iudicet ipſe Deus, & non inultum iri à vobis meum ſanguinē patiatur. Hæc vt dixit puer, Magiſter fleuit, & fratres, & attoniti in verbis eius arctati ſunt ſpiritu, & ſoli Domino negocium commiſerāt. Conuocato Conuentu, cauſſam, & verba pueri diligenter expoſuerunt, & receptū ſtatim habitu ordinis induerunt. Quod vbi ſuis innotuit, planxerunt valde, & ad patriam reuerſi rumores triſtiſſimos parentibus detulerunt. Cuius pater ſenex aſſumpta copioſa multitudine, venit Pariſios, & cum filium violenter extrahere conaretur, ferè à nouitijs fratribus laceratus membratim, ad patiam infecto negocio eſt reuerſus. Erat autem ea tempeſtate Pariſijs Archidiaconus quidā Theutoniæ, ſpecioſus forma præ omnibus clericis ciuitatis, Theodoricus nomine, nec ab re Pulcher Theutonicus cognomento. Hic quidem ex matre dicti adoleſcentis auunculus erat, qui turbatus grauiter de conſobrino, diu diſtulit videre illum. Tandem autem cum repatriare deberet, mandauit ei per clericum ſuum, quòd ad videndum eum ſequenti die veniret. Quod vt audiuit puer, frater Albertus, cucurrit ad Magiſtrum, currit etiam ad fratres magis ſpirituales, ſupplicat omnibus vt pro auunculi ſalute, quem ſincerius diligebat, Dominum exorarent. Quo facto, venit Archidiaconus auunculus eius: & in capella ad colloquium conſederunt. Et mox obortis lacrymis dixit puero: Quomodo hoc clariſſime facere potuiſti, vt matrem tuam ſororem meam, quę te ſolum in filijs ſuperſtitem habuit, & me auūculum tuum, qui te præ omnibus diligo, deſereres? Et nunc, vt audio, mater tua præ triſtitia moritur. Ego autem poſt ingreſſum tuum ferè moriturus elangui: nec vnquam vllo ſolatio releuabor, niſi videam te infra annum probationis, licite ad ſeculum redeuntem. Cui puer cum mira oris gratia reſpondens: quærit: Ecce trium imaginum figuræ pictæ in feneſtra vitrea coram nobis, quinam ſunt illi chariſſime, quorum memoriam repræſentant? Nōne Chriſti, & matris ſuæ, & Ioannis cōſobrini eius inter ceteros prædilecti? Ex his verè conijcias, quod & Chriſtus multum dilexerat matrem, & in tantum ex paſſione cerneret cruciari, vt animam eius doloris gladius pertranſiret: conſobrinum vero dilectum Ioan-

Ioannem Euangelistam, grauatum vltra quam credi potest, doloris anxietate videret, tamen cum potens esset de cruce descẽdere, noluit propter illos, sed in cruce perstitit moriturus. A simili me scias carissime huius religionis sanctæ crucem cum Christo, & pro ipso Christo Domino conscendisse, & licet matrem mori videam præ dolore, & te carissime periclitari, in cruce tamen vsque ad mortem immobilis permanebo. Et hanc quidem si credis mihi, ascendes & tu; nè te mundi huius, vt cœpit damnabilis labyrinthus inuoluat. Quid plura? Resolutus Archidiaconus in maximas lacrymas, corde compungitur, conscientiæ stimulis agitatur, & non valebat resistere spiritui, qui in puero loquebatur. Super hoc institit orationibus iuuenis, & tandem in paucis diebus Archidiaconum flexit ad Ordinem, mirante clero; & populo ciuitatis, quod tam cito leonium animum ad tãtam humilitatẽ verba pueri domuissent. Creuit autem puer frater Albertus in virum perfectum & bonum: & vsque hodie prædicator nobilissimus declaratur. Hunc Dominus Papa Episcopum maximę ciuitati præficere voluit: sed vir sanctus restitit, memorabili verbo dicens: Securius, & lætius moriar Frater Ordinis, quam vllo vnquam Episcopatus honore sublimatus. lib. 2.c.28.par.11.12.13.

EXEMPLVM LVIII.

Beata Maria salutationem sæpe repetens, & relegens, miles, moritur, & ex eius ore lilium hanc salutationem continens excreuisse cernitur.

ERat quidam emeritæ militiæ veteranus qui sęculo, etsi tardè, renuncians, sanctum Cisterciensem Ordinem intrauit. Quæsitus autem à magistro nouitiorum si sciret orationem Dominicam, scilicet Pater noster, negauit, se nunquam discere potuisse contestans. Quid plura? Fit labor inanis vt discat, & cum non posset. præcepit Abbas vt saltem illi breuem Angelicæ salutationis versiculum inculcarent. Quod etsi multo & diuturno labore, factum est tamen. Cum enim ad exhortationem magistri sui ipsum versiculum inter prandendum ad vnamquamque bucellam fere, ne obliuioni traderet, ruminaret, ex frequenti, & longo vsu, tantam in ipsa salutatione mentis dulcedinem concepit, vt cordi eius & ori sola memoria matris Christi indelebiliter adhæreret. Contingit ergo, vt post aliquanta annorum curricula veteranus ille deuotissime moreretur, & sepeliretur in cæmeterio inter fratres. Mira res. De tumulo eius non multo post à parte capitis, arbor nasci ignoti generis visa est, cuius folia litteris aureis insignita, Aue Maria gratia plena, notabiliter singula continebant. Quod vbi notum fit Diœcesano Pontifici, ad locum venit ipse miraculi, radicem arboris per effossionem diligentem scrutatus est, & eam de ore veterani illius ortum habere probauit. Nec mora: vbi diuinæ ostensionis arbuscula debitum officium executa est, in oculis omnium aruit, & defecit. Quicunque ergo matri Christi cupis esse deuotus, salutationem istam frequens & deuotus ingemines. Nec credo illi quicquã gratius vocalis laudis efferri. li.2.c.29.p.9.

EXEMPLVM LIX.

Maria sertum ad instantiam auunculi persoluens vigissimus iuuenis, mirabiliter conuertitur, sed mirabilius per mariam ad cęlestia regnb vocatur.

IVuenem fuisse nostro tempore in Germanię partibus certa relatione didicimus. Hic mortuis parentibus prauorum consilio deprauatus, hæreditatem pręclaram in ludo tesseratũ & tabernis totaliter dissipauit. Hic vagabundus & miser per patriam ferebatur; qui etsi aliàs stultus, castitatem tñ corporis obseruabat. Quem quidam miles, patruus eius, non medicè miseratus obuium die quadã alloquitur, dicens: Male te competit consobrine carissime taliter oberrare, qui clarus genere probum virum, & magnũ efficere potuisses, nisi te talis insania rapuisset. Cuius verba cum quasi muliebria iuuenis derideret, subiunxit miles: Est ne aliquid care fili quod tu prò me facere curares? Cui ille: Est vtique. Cui miles; Volo ergo vt gloriosam Dei genetricem Mariã salutes quinquaginta vicibus omni die. Cui cum cachinnãdo respõderet: Hoc semel faciam, & non omni die. Patruus institit, dicens; Hoc te facere omnibus modis oportebit, si quando te oculis misse-

misericordiæ suæ gloriosa Virgo respiciat, & pro tua miseria filium suum interpellet. Ad huiusmodi verba annuit iuuenis, & recessit inde. Post annum contigit patruum videre iuuenem, quem etiam si promissum seruasset interrogat. Et ille. Seruaui, & inquit, & nollē me vllatenus non obseruasse. Remissius enim mihi est, quam ante in vanitate mundana. Cui patruus cum gaudio dixit. Ergo in sequenti anno seruitium tuum Christi matri in salutationibus duplicabis. Et iuuenis. Fiat, inquit. Exacto autem secundo anno reuersus est ad patruum dicens. Iam suffragante matre Christi, omnis vecordia miserrimi mei status euanuit & firmo benefaciendi proposito, voluntatis meæ constantia stabilitur. Cui patruus cum lacrymis dixit: Benedicta sit pietatis mater, & tibi quoque carissima gratias refero, quod salubri consilio credidisti. Nihil ergo restat, nisi vt anno præsenti propositum tuum fixum experiar, & si dignum inuenero, condignas tibi nuptias procurabo. Tu autem medio tempore auxiliatricē tuā, in salutationibus trium quinquagesimarū vel quinquagenarum sedulus honorabis. Consentit iuuenis, stabilis inuentus est, & reuoluto anno perfecit patruus quod promisit iuueni, conquisiuit nuptias, & instaurato conuiuio, ex vtraq. parte conueniunt parentelę. Positis itaque mēsis, & lotis manibus, cum iam sponsus, & sponsa comesturi pariter consedissent, ex inopinato memor sponsus, nondum se sponsionis debitæ salutationes illa die gloriosæ Virgini, occupatus alijs persoluisse, repente surgens, susurrat patruo, vt paululum subsistat fercula ministranda. Quo annuente, solus iuuenis intrat thalamum, soluit matri Christi, quod vouerat tanto deuotius, quanto se clementius probauerat exauditum. Nec mora, vbi extremā salutationem tertiæ quinquagenę iam compleuit, apparuit illi gloriosa virgo lucidior sole, tres rugas in sua tunica iuueni, vnā anteriorem, & duas laterales ostēdens. Ecce, inquit, salutationis tuæ literis aureis scriptæ, quibus in tribus quinquagenis me sedulus honorasti. Et quoniam in tuo corpore, licet vanus & vagus, virginitatē conseruasti, mox te febri lenta corripiet, & ad me die tertia sine vlla carnis corruptione peruenies. Hoc dictu gloriosa virgo disparuit. Iuuenis autem egregus hortatur omnes lętari, epulari, & gaudere. se vero appetitu comedendi destitutum & ad præsens cum eis esse non posse. Singulis ergo ad mensam considentibus, & comedentibus, iuuenis interim lectum ascendit, & facto prandio, sponsam suam, patruum & amicos in thalamum conuocauit, & eis quid sibi contigerit, vel dictum fuerit intimauit. Mortuus est ergo iuuenis tertia die, vt prædixit. Sponsa ve eius nulli postea nubere volēs, in sancta virginitate permansit. lib. 2. c. 29. par. 6.

EXEMPLVM LX.

Bona iniustè retinens nunquam mortis sententiam euasisset, nisi per mariam virginē reuixisset.

Vidi, & cognoui iuuenem in Brabantiæ partibus generosum, qui quamuis esset sæculo deditus totaliter, Beatæ tamē Virgini Mariæ deuotus, quotidie tres dictas quinquagenas in salutationib⁹ exsoluebat. Infirmatus autem, ad extrema perductus est. Cumq; per horas diei plurimas mortuus iacuisset, reuixit subito, & sorori moniali, quæ iuxta sedebat, inclamauit, dicens: Soror ecce redij, cito aduocari facias sacerdotem. Mirantibus omnibus presbyter aduocatur, & in maxima cordis lętitia palam omnibus confitetur, dicens: Ad tribunal Christi iudicis raptus cum in tribus maximè à dæmonibus accusarer ferriq; deberet sententia contra me, pijssima mater Christi rogauit filium, vt ad corpus reduceret, locum penitentiæ suscepturus. Nec mora, factum est vt rogauit. Vnum de peccatis pro quo damnaturus erā, erant decimæ, quas de bonis & agris meis subtraxeram sacerdoti. Secundum erat, quod cum sodalibus meis pisces quorumdam religiosorum furtiuè subtraxeram. Tertium erat, quod segetes & fruges pauperum cum canibus venaticis vagabundus destruxeram. Hæc cum coram omnibus loqueretur, quidam ex mansionarijs dixit. Et cur, inquit, pro damno isto extremo damnandus eras, cum nos illud vobis puro corde remiserimus? Et ille. Mihi quidem vestra remissio, nequaquam suffecerat ad salutem, cū copiosius essem vobis

bis iniurijs refundendis, quam vos mihi in iniurijs dimittendis. Et hoc dicens, restituenda damna protinus assignauit, sicq; disponens rebus & domui, in spe & pace mirabili spiritum exhalauit. lib.2. c.29. part.8.

EXEMPLVM LXI.

Maria virgo incestam Agnetem contra dæmonis falaciam iuuit, & per eam Iudæam quandam mirabiliter ad fidem conuertit, & eamdem agnetem à morte liberauit.

ERat in partibus Theutoniæ monasterium virginum, quo bellorum euentu funditus destructo, ad domos parentũ puellæ redire compulsæ sunt. Quarum vt pulcherrima, Agnes nomine, vbi ad patrem militem rediјt, ab eo violenter oppressa, mox imprægnata fuit. Ad partum ergo appropinquans, fuit anxia ad deuia, & partu edito, adest diabolus in specie monachi, qui se eius consobrinum contestans & conscium facti eius, dixit ad eiulantem, & quasi præ tristitia desperantem. Ne tu charissima per partum editum cum patre & parẽtibus confundaris, paruulum in stagnum proximum proijce, si enim vixerit, latere non potest. Tunc mater, miro certaminis pondere fatigata, tandem post lacrymas, post dolorem, vicit erubescẽtia maternum pectus, & mox paruulum submersit in stagnum, & statim diabolus ad mirè tabescẽtem dolorẽ coniecit. O inquit omnium feminarum miserrima, quid nunc restat? Melius est, vt sine scandalo tui, & tuorum, & grauiore mortis periculo, facta mihi cõfessione in aquam cum filio te submergas. Hoc audito, inclamans mulier, exhorrescit, & gloriosam Virginem matrem Christi inuocat contra diabolum adiutricem. Nec mora, vidit dęmonem cum fumo teterrimo disparentem, & mox effusa in laudem matris Christi ad spem meliorem in prece, & lacrymis confortatur. Venit ergò in proximam ciuitatem, & hospitio suscepta ab honesta matrona, locata est ab eadem cũ quadam Iudęa, Sara nomine, vt eius paruulum enutriret. Mansit ergo annis quinque cum eadem Iudæa in tãta cordis tristitia, vt vix eam quis posset videre ridentem. Bis in pane, & aqua per hebdomadam ieiunabat. Interim Dominæ suæ Iudeæ de fide Christi, & bonitate, & pietate matris eius, vt erat femina prudens, & eloquens, prædicabat, & sensim cor illius verba ædificantia, & efficacia penetrabant. Cuius hortatu orationem Dominicam & Angelicam salutationem addiscens, Christum & matrẽ eius quotidianis precibus inuocabat. Hinc factum est, vt nutrix ipsa, cuidam Fratris Ordinis Prædicatorum, nomine Contardo, confessa, mitteretur ad Papam. Obtẽta igitur absolutione, ad patriam est reuersa, & accelerauit visitare Iudæam dudum Dominam suam. Quam illa gratulabundè valde suscipiens, rogauit fessam quiescere supur lectum. At vbi vespere Iudæus venit, & cognouit hanc esse nutricem, quasi in furiam raptus est, suspectam enim eam, quasi peruertricẽ suæ vxoris habebat. Certè inquit, male venit huc insidiatrix ista, iam enim occidam eam. Et mox extracto gladio inuadit dormientem, & tria dedit ei vulnera circa & intra cor. Hoc viso Iudæa horruit & intrans thalamum obseruauit. Hinc noctis medio, facto signo, Iudæus synagogam cum vicinis intrauit. Iudæa autem post lectum obdormiens, in somnis vidit gloriosissimam Dominam cum duab. puellis ad occisam mulierem intrantem, & ex tribus pyxidibus quas ferebant, vnam quãque vnguine salutari, in re diuinum statũ, mortis vulnera reducentem. Intuere lector, mirare miraculum. Iudæus mane rediens, occisam feminam non inuenit, credebatq; quod vxor sua cadauer mortuum subterrasset. Hoc idem de viro, vxor illucescente die, credebat, & super hac re neuter alterum requisiuit. Vix dies xl. completi sunt, & ecce venit mulier peregrina. Iudæamq; & virum eius ex parte Agnetis officiosissime salutauit, & abijt. Tunc Iudæus vxori ait, quid est quod illa viuit? nũquid occidi eam? Cui vxor. Potens est, inquit, Christus Dominus eius, mortuam suscitare. Et Iudæus. Hoc est, inquit, quod semper timui, quod te apostatam, duceret in errorem. Nec mora, hæc dicens comprehendit vxorem, & in thalamo duobus annis reclusit obstrictam. Hinc accidit, vt ad remotiora tendere Iudęo, vxor euaderet, & cum duobus paruulis, tertium gerens in vtero, ad ecclesiam fugit, & cum gau-

gaudio fidelium, qui eam ditissimam & honestissimam nouerant, baptisma suscepit. Hanc postea duo filij eius adolescentes, & vna filiarum secuti sunt, & fidem alacriter susceperunt. Mansit autem post baptisma cum filijs dicta dudum Iudæa in Coloniensi diœcesi, & mutato nomine, vocata est Gertrudis, & inuenit Agnetem quondam nutricem suam, ibidem manentem, & de conuersione eius valde gratulantem. Quæsiuit ergo ab Agnete Gertrudis quomodo reuixisset? Et illa mirata subrisit, dicens: Quare nunquam mortua suscitaret. Ad hæc stupefacta Gertrudis. Vere, inquit, vidi, quòd te vir meus tribus vulneribus cultro confodiens, occidit. Et ille ait; Nouit Christus omnipotens, quod, in somnis tantum me vidisse, & non sensisse, videbar occidi. Mane verò offensam viri tui, si mansissem, præcogitans, omnibus insalutatis recedere festinaui. Nec mora, Gertrudis apprehensa veste circa collum Agnetis lacerauit eam, simulq; cilicium quo induebatur ad carnem vsque ad pectus medium, & inuenit manifestissimas trium vulnerum cicatrices. Manifestata sunt hæc Archiepiscopo Coloniensi Domino Contardo. Mortua est autem Agnes in maximà pœnitentia & feruore spiritus. Annus secundus M. scilicet CCLXV. eo tempore voluebatur, quo ipsa Agneis à Iudęo occisa est, & per gloriosam Christi matrem & virginem suscitata. Gertrudis verò superstes est, miro fidei calore succensa. lib. 2. c. 29. par. 15.

EXEMPLVM LXII.

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad Christianismum conuertitur, & mirabiliter à Beata Virgine adiuuatur.

Vidi in Brabantiæ partibus Cisterciensi Ordinis Monialem, in qua conuersa de Iudaismo, opus diuæ Mariæ matris Christi gloriosius excellebat. Annorum nō plene quinque, in domo parentum Iudeorum aduertere cœpit animo: cur distinctio nominum fieret Iudæorum pariter & Christianorum, cum vnius vultu atque loquelæ homines essent vtriusque gentis. Mira talis puellæ discretio. Inhærebat tamen, vt postmodum retulit, auidius audienti, magis Christianum quā Iudaicum nomen. Et specialiter Beatæ Marię nomē lætabatur audire, cum Christiani aliquid inuicem petere solebant. Furabatur autem sua vtaque ascella panem de mensa parentum & pueris occultè mendicis partiebatur, vt regratiando sibi, Mariæ nomen audiret. In his ergo de tempore in tempus mire proficiens, ita sagaciter satagebat, vt neuter parētum aliquid super cogitatu filiæ aduertere posset, vel audire. Contigit autem vt parētes eius à Colonia in Louanium Brabantiæ opidū cum filia deuenirēt, vbi cum successu temporis in domum cuiusdam præclari presbyteri, magistri Reinerij nomine, puella cum Christianis pueris aduenisset, & eam ex nomine nouisset presbyter, eamq; venire libentius ad se frequentius aduertisset, interrogauit eā, dicens. Visne Rachael carissima, nam hoc illi nomen erat, fieri Christiana? Et illa; Volo, inquit, dummodo erudias me quid sit fieri Christianam. Tūc presbyter, vt vir sanctus mirè gauisus, in spiritu sentiebat de puella futurum nescio quid diuinum.

Et incipiens à constitutione mundi, cœpit illi scripturas exponere, per quas fides Christi, vel ipse Christus significari poterat, vel ostendi.

Quarum expositiones, vt mihi ipsamet dixit, ita integro sensu in illa ætate sex annorum tunc, & dimidij discretione spiritus intellexit, vt rarò oporteret presbyterum rationem aliquam iterare. Hæc eruditio fere per annum dimidium perdurauit, oculto aditu per quem furtiuè, & opportunè raptim puellam docebat. Et vide admirationis insigne prodigium. Numquam Rachel auditu verbi Dei gratiari poterat, vel lassari, cum tamen presbyter & Martha ministra eius, mulier religiosa, & prudens valde, ambo frequenter lassari sibi inuicem succederent in docendo. Quid plura? Mox vt parentes in filia cœperunt aduertere cogitatum, conuenientibus Iudæis pluribus conuenerunt in hoc, vt missam filiam de Louanio vltra Rhenum sponso traderent arctius conseruandam. Quod vbi puella cognouit, presbytero cum lacrymis indicauit, vt si illam eadem nocte non raperet, & Christianam efficeret, perdita esset in perpetuum, & confusa. Quod audiens presbyter, puellæ pręcepit, vt ad solitum

aditum

aditum summo mane veniret. Quod cum incunctanter annueret, de vesperi matri suæ dixit: Sola mater volo hac nocte iacere. Quod dum simplex puella dixisset, & diutius renuisset mater, consensit tandem, eidem super ceruical ad pedes suos lectulum præcipiens præparari. Iacente ergo puella vsque ad mane, & obliuiscente penitus quod presbytero præcedenti nocte promiserat, astitit in gloriosa mater Dei Maria in habitu candido super niuem, & offerens illi virgam splendidam quam gestabat, dixit. Surge Catharina, & iter arripe, grandis enim tibi restat via. Hæc illa dicente: Rachel virgam apprehendere credens, de lecto cecidit, & exclamauit, cuius clamore excitata matre, & quærente clamoris causam; filiaq; cautius dissimulante, mater protinus obdormiuit. Et Rachel surgens, ad condictum locum presbyterū mox inuenit. Qui lætus assumpsit eam, & venit ad monasterium, quod Pratum Dominarum dicitur, quod erat ad leucam dimidiam à dicta villa, & gaudentibus cunctis baptizauit eam, nomē Catharinæ imponens ei, quo vocata prius erat à Christi matre. Statimq. habitu ordinis induit baptizatā. Nec mora, vt audiuit pater & amici eius quod gestum est, consternati sunt, & per Ducem Dominum terræ, & per Episcopum Leodiensem, tandem per Papam Honorium datis maximis pecunijs laborauerunt, vt infra ætatem legitimam filia ablata parentibus redderetur. Quæ si in domo parētum vsque ad duodenem ætatem, perseueraret in fide suscepta, tunc iustè Christiano nomini reddi posset, cogitantes nequissimè medio tempore infantilem animum faciliter inflectere posse, vt ad natiua parentum vota rediret. Horum fraudulenta conamina, proh dolor, multi magni & litterati viri, pecunia suscepta fouebant. Pro quo presbyter supra dictus non modice tribulatus, solum Christum & matrem eius, quæ auctrix fuerat huius facti, multis lacrymis inuocabat. Mira res, & vsque in præsens cunctis sæculis inaudita. Petijt à presbytero ad omnem citationem & iudice se puella deduci. Forsan, inquit, iudices flectentur ætate, & ad mei piaculum mouebuntur. Et factum est vt petiuit & dixit. Vt enim quadam die apud Leodium venit coram Episcopo, clericis, & magnatibus diuersis, aduocatos & iudices tam constanti, quam veridica ratione confudit & mouit, vt voces vlulantium, & clamantium cum lacrymis præ stupore in Ecclesia sancti Lamberti à locis distantissimis audirentur, ita vt omnes manifestissime discernerent & viderent, in tam exili ætate diuini spiritus sapientiam præualere. Hinc post annos duos cesatum est à lite iuris, & aliud deceptionis tendiculum præparatum. Iuuenis elegantis formæ Iudæus, conductus ad hoc, venit ad monasterium supradictum in quo erat puella, & simulato animo batisma suscepit. Qui cum se fingeret miro modo quærebat vt puellæ, quasi cognatæ suæ gratia, eruditionis loqui posset. Dicebat enim, plus super omnium sermonibus mihi cognatæ verbum salubrius imprimetur. Illa tamen (vt mihi retulit) iterius discernebat fictum ad fidem iuuenem accessisse, & ideo nec prece, nec precio, nec vlla obedientia flecti potuit, vt solum verbū iuueni loqueretur. Hæc vt viderunt Iudæi miseri, cessauerunt ab illa, iuuenis autem ad vomitū est reuersus. Hāc postea tāta gratia potiri vidimus, vt nihil ea serenius videri posset. Cumq; nobilium parentes cum multa ambitione venirent videre filias, & cognatas, hæc coram imagine Beatæ Mariæ virginis veniebat, & gratioso vult dicebat: Aliæ sorores nostræ moniales à matribus & amicos solatium habent, & gaudium: ego autem paupercula, pupilla, & indigna ad te Dominā, & cognatam meam fidenter accedo: tu sola præ omnibus mihi esto refugium & solamen. Et hæc dicentem, quis dubitet eam à misericordissima pietatis matre solatio defraudari. lib. 2. c. 29. part. 14.

EXEMPLVM LXIII.

Maria virgo cuidam latroni sibi deuoto, post amputatum caput, confiteri posse concessit.

QVendam in Normaniæ partibus virum flagitiosum valdè & impiū fuisse audiuimus suis temporibus, rapinis, & cædibus hominum debacchātem, quam

quem inimici sui in decliuo montis cuiusdam deprehendentes, amputato capite peremerunt. Cuius caput abscissum, trunco corporis in loco manente, in vallem subiacentem deuolutum est, clamans horribiliter per hæc verba? Virgo sancta Maria da veram confessionem. Hoc non paucis horis incessanter capite clamante, vnus inimicorum pro sacerdote cucurrit in villã. Venit ille, sed appropinquare non audebat, nisi relatum caput suo corpori compaginaretur. Quod vbi factum est, aduenit presbyter, sedit, & loquente capite compaginato confessionem illius audiuit. In fine ergo confessionis presbyter inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto, super omne miraculum quod audiui: Et ille: Caussa, inquit, miraculi hæc est. Audiui adhuc iuuenis, quod quicumque quartam feriam, aut sabbatum in honorem Virginis Mariæ ieiunaret, veram confessionem, antequã ab hac vita discederet, multis Christi precibus obtineret. Hoc vt audiui, in omni scelestissima vita mea dictum ieiunium obseruaui, alterius vero boni nihil aliud feci. Hoc sacerdos audito miratus est, & statim vbi hoc dicentem & confitentem absoluit, spiritum defunctus efflauit. Nota ergo lector me non credere necessariam super hoc esse regulam, vt virgò Maria hoc omnibus impetret, qui prædictis ferijs velint ieiunare: quamquam gloriosa virgo in isto peccatore tale voluerit miraculum demonstrare, vt sedulos dilectores suos iuuãdos à se, & honorandos altius comprobaret. lib. 2. c. 29. par. 18.

EXEMPLVM LXIV.

Maria virgo cuidam Cisterciensi pro graui crimine tribulato, veniam à puero Iesu mirabiliter impetrauit.

REtuli quoq; mihi Frater Ordinis Prædicatorum, de cuius veritate, & sinceritate non dubito, miraculum de gloriosa Christi matre Maria planè pijssimum. Vir quidam longo tempore deuotus Deo, Ordinem Cisterciensem intrauit, in quo etsi diu sanctè vixisset, tamen tandem diabolo tentante deuictus in peccatum cecidit, & multis ex hoc occasionem scandali dedit. Pro quo, vt in illo Ordine cõstitutum est, grauissimè tribulatus est. Ad cor tamen cũ amarissima pœnitentia redijt, & se ad gloriosam Christi matrem in precibus, & lacrymis contulit. In magno igitur luctu per tempus non modicum positus, tandem die quadam orauit, & raptus in excessum mentis, gloriosam Virginem vidit, & in brachio eius quasi lactentem puerum paruulum, super omne pulchritudinem speciosum. Cũq; videret pro se matrem filio supplicantem, instabat ille, se à peccato, & tribulationib. liberari rogitans, & ad gratiam prioris vitæ restitui. Sed cum puer quasi renitens vultum auerteret, & mater econtra puerũ in alterã brachij partem transferret, vt cõmodius vultui eius vultum suæ benignitatis ingereret, illeq; iterum vultum auerteret & auersum mater frequentius regyraret, atque rogaret, tamdem post miram, & piam supplicationem, euicit mater in filio, & vultum eius ad piaculum serenauit, vt peccatum homini ad indulgentiam, & statum prioris vitæ ad gratiam condanaret. Quid mirum? Mariæ. n. speciali priuilegio concessum est, vt secundum prophetam, vtrumque arguere possit, & manum ponere in ambobus lib. 2. c. 29. par. 25.

EXEMPLVM LXV.

Virgo sanctissima Iachelina in viri habitu patriam fugit, siccis pedibus mare transijt, & mirabilem vitam duxit.

ROmæ quædam sanctissima virgo fuit, nomine Iachelina. Hæc soror nobilissimi, ditissimi Comitis Apuliæ, sapientia ac decore præstantissima fuit. Quæ cũ à fratre Comite tradi nuptijs cogeretur, assumpto virili habitu clã aufugit. Directis ergo nuncijs, per omnes vias, frater Comes eam insequitur via qua fugiebat. Nullum autẽ effugium soror videns, ad ouiũ mare se cõtulit & crucis signo se signans, in mare se ex alta rupe proiecit. Quod vbi frater vidit eiulatu magno sorori derupe clamauit. Super omnia mihi soror carissima, reuertaris ad me: cõstruam tibi monasteriũ ditatũ copijs, ĩ quo liberè seruies soli Deo. Cuius clamores virgo sãcta quasi surda aure per-

transiens per ampla maris spatia procedebat. Et vide quanta virtus diuini miraculi. Nimirum natandi artis ignara, oculis ac manibus in cælum extensis, quasi per aridam ambularet, maris profunda transibat. Quo transito, in desertissimis Græciæ siluis tribus annis sub virili habitu sanctissimo cuidam seni eremitæ seruiuit, vt sibi spiritualem viuendi modum plenius informaret. Inde verens astutias inimici, & nequitias, ne se proderet feminam, quia eremitā erga se affici solito amplius aduertebat, fugit citra mare, in propinquis Siciliæ desertis habitatura, & ibi super arborem adiutorio cuiusdam fidelis viri, arcto valde constructo, tugurio, per nouennium latitauit, eodem sibi viro ita eleemosynā ministrante, vt nunquam propter victum descendere cogeretur. Hæc postea Romam spiritu cogente peruenit, & Innocentium Papam tertium, cum omni clero & populo ciuitatis, seuera & audaci redargutione permouit. Hic victus eius longissimo tempore fuit. Ter in hebdomada, nullo adiecto, panem cum aqua comedit, & super nudam penitus terram, æquata ceruice pedibus, requieuit. Talia & his similia de virginibus facta, & gesta meo tempore, si referrem potius me tempus desereret, quam exempla. lib. 2. c. 29. p. 32.

EXEMPLVM LXVI.

Virginitatem suam filia Viennensis Comitis inuitis omnibus cognatis suis inuiolata seruauit.

VIdimus enim plures filias Comitum, & Baronum, quæ spretis nuptijs, in monasterijs, vel congregationibus virginum vitam cœlibem elegerunt. Quarum inter ceteras vnam Iolendam nomine, filiam Viennensis Comitis vidi, quæ ad prædicationem cuiusdam fratris Ordinis Prædicatorum Vualteri nomine conuersa est. Hæc enim Romanorum moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ consobrina, & Achaiæ principis soror, à parentibus, & amicis præparabatur nobilissimis nuptijs copulari, vt per eam posset eorum posteritas sublimari. Illa autem alias intendens, sollicitauit animo matrem, & sorores in Valle Beatæ Mariæ in diœcesi Treuerensi ordinis Prædicatorum inuisere. Quo vbi venit, cum militibus ex familia, matre alijs inuenta filia vt prius ordinauerat, vocatis in capitulum sororibus, votum religionis fecit, habitum induit, impositum responsorium, Regnum mundi ipsamet inchoauit. Quod conuentum lætissimis vocibus prosequentem audit mater, miratur conuentus repentinam lætitiam, mittit, vnum ex suis videre quid esset. Renunciat illa beatissimam Iolendam (hoc enim illi nomen erat) habitu sacri ordinis insignitam. Quo audito, mater attonita, accurrit rapere filiam furibunda, nec cunctata, immunitatem loci violenter infringere, rapiā secum abduxit, & in palatio Viennensi arctissimæ custodiæ mancipauit. Et vide quali constantia vicerit. Cibis tantum regularibus secundum ordinem contenta, alios comedere nulla cogi violentia poterat. Alia quoque statura Ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantius obseruabat. Detracto tantum illi habitu Ordinis violēter, coloratis eam vestibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Episcopos Abbates, & Prælatos, & per alterius professionis moniales, & religiosos diuersi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum seculi, vel saltem ad laxioris vitæ ordinem animum eius conuertere potuerunt. Dicebat enim verbis innitens Apostoli. In ea vocatione qua vocata sum, immobilis permanebo. Parētes igitur & amici à reuocatione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum, & ordinem permiserunt. Vbi tantis exemplis vitæ fulget, vt nulla in ea deesse virtus dignatis videatur. lib. 2. c. 29. p. 33.

EXEMPLVM LXVII.

Sodomiæ labe se polluens femina dæmonem cū indignatione phi, phi, phi, clamantem audiuit.

MIhi per plures annos in episcopatu Cameracensi vices gerenti Episcopi confessionibus audiendis, quędam mulier cum maximo mœrore, & pudore est confessa, se assuefactam scelere sodomitico in lecto lasciuisse, dæmonemq; inter se, & parie-

parietem cum cacchinno clamentem audisse, phi, phi, phi, interiectionem significans indignantis. Qua voce confusa mulier, eadem hora cucurrit ad me, & beneficio absolutionis accepto, pœnitentiam, etiam vltra quam statui, amarissime egit. lib.2.cap. 30.par.4.

EXEMPLVM LXVIII.

Sodomitica femina audiuit vocem dæmonis dicentem sibi, Age misera, age quod agis, &c.

SEd & aliam per idem fere tempus noui, quæ cum multis lacrymis mihi confessa est, fere se in consimili vitio polluentem, audisse vocem dæmonis, & dixisse. Age misera, age, quod agis, bene tibi soluetur in proximo quod nunc facis. Nec multo post, vbi mulier confessa est, & à peccato resilijt, ex timore maximo mortem incurrit, & quod hic per pœnitentiam non expleuit, in purgatorio diris pœnis exsoluit. lib.2. c.30 par.4.

EXEMPLVM LXIX.

Sodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit.

VEnerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus, nunc rector in Theologia Parisijs, mihi tunc & multis alijs retulit, quendam clericum se in confessione audisse, qui malo assuefactus vsu, se cõtrectationibus illicitis ad libidinem prouocabat. Proh nefas auditu. Et vide quid sequitur. Vbi hoc semel, vt era, solitus attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit. Quo facto horrore percussus, ad confessionem mox venit, & ibi in multis lacrymis pœnitentiam egit. lib.2.c.30. par.6.

EXEMPLVM LXX.

Sodomiticus quidam nobilis Canonicus repẽtina morte prauentus clamauit, Væ illi, qui me hoc docuit.

ADolescens adhuc sodalem habebam in scholis Parisiẽsibus studiorum, carum valde, pudicum, & bonum, sed heu postmodum à magistro quodam suo, per huius crimen vitij deprauatum. Admonitus autem per me & alios amicos & familiares suos, cur ipse tantæ nobilitatis vir, talis turpitudinis infamiam pateretur, cessauit ille pluries, sed semper iterum in pristinum labebatur. Ad hunc igitur euentum damnabilem res nefanda peruenit. Venerunt ad eum in ciuitatem, in qua erat Canonicus, viri nobiles, consanguinei eius, & apud eum hospitati sunt, cum multo seruientium comitatu. Facta autem cena cum se locatis hospitibus, iuuenis sopori dedisset, clamare cępit, & auxilium fortiter inuocare. Ad domini ergo sui clamorem clientes turbati, surgunt, & rationem nullam in eius clamoribus aduertentes, concanonicos & Decanum accersunt. Concitus ille venit, ad lectulum residet clamitantis, confiteri iuuenem peccata adhortatur, & diuinum, non humanum auxilium inuocare. Hæc cum Decanus ei magis vocibus inclamaret, tãdem post diuinam Decani clamantis vocem, eũ terribilibus oculis inspexit, dicens. Væ illi qui seduxit me. Ad quid, ad quid super me diuinum auxilium inuocabo. Ecce iam video patulum infernum, præsentes dæmones, & ad rapiẽdum me terribiliter inhiantes, Cumq. omnes, vt potius cruce se signaret, cum lacrymis inclamarent, ille quasi nihil ad vertens, clausis oculis auertit faciem, & cum diris clamoribus animam exhalauit. lib.2. cap.30.par.8.

EXEMPLVM LXXI.

Sodomiticus quidam cum id malum per ageret, clamans, Vindicta Dei super me, spiritũ nefarium exhalauit.

SImilis in vitio quidam de Episcopatu Camaracensi cum sacerdote suo accedens, ad me, rogabat vt cum absoluerem quem recidiuantem per annos plurimos absolueram, & pœnitentiam ei iniunxerã salutarẽ. Quem cùm ad diœcesanum. Episcopum mittere vellem quasi grauius affligendum, à sacerdote rogatus sum vt tali conditione absoluerem pœnitentem, vt flexis genibus coram nobis rogaret Dominum, vt si postmodum recidiuaret in

ſcelus, eum mox diuina vindicta puniret. Conſenſi ergo conditioni, & heu mihi miſero quod conſenſi. Mox ille flexit genua, & vindictam in ſe ſi recidiuaret imprecatus eſt. Abſolui eum, receſſit gaudens. Sed feria tertia aut quarta poſt Paſcha, instigante diabolo, paſſus eſt recidiuum, moxq. horrificè clamans. Vindicta Dei ſuper me, vt mihi poſtea ſacerdos retulit, amariſſima morte multatus eſt. lib. 2. cap. 30. par. 9.

EXEMPLVM LXXII.

Sodomitica femina corpus ſepultum infernales porci diſtrahebant.

Richarda quædam huius vitij nefandiſſima vetula fuit, quæ multis annis in monaſterio degens, nihil tamen religionis in eo fuit conſecuta aut virtutis, imo tanto erat deterior, quanto magis profeſſa fuerat ſanctitatem, Mortua ergo, in clauſtro ſepulta eſt. Nec mora ſequenti nocte ſcropha nigerrima cum porcellis ſeptem coloris eiuſdem, viſa eſt manifeſte intrare clauſtrum, vetulamq; ſepultam effodere, & membratim corpus miſerabile laniare, & viſcera eius longo tractu per clauſtri ambitum diſſipare. Quo facto, cum porcellis ſcropha diſparuit, & poſt ſe fæda veſtigia dereliquit. Et notandum valde admirandum eſt, quod nõnullæ ex monialibus clauſtri ſcropham cum porcellis videre non poterant, ſed grunitum eorum clarius audiebant. lib. 2. c. 30. par. 5.

EXEMPLVM LXXIII.

Sodomitici viri veſtigia viridia gramina areſcere fecerunt.

Vidi & quendam huius vitij nefandum virum, de quo mihi vir boni teſtimonij presbyter referebat, quia cum ille per viridem pratum præiret, & presbyter ſequeretur, inuenit veſtigia prætereuntis, in gramine quaſi igne contracta manifeſtiſſime palluiſſe. Quem & nos poſtea percepimus pro vita ſceleratiſſima morte turpiſſima periiſſe. lib. 2. c. 30 par. 10.

EXEMPLVM LXXIV.

Sodomitica prauitate infecta loca ros ceteris locis madentibus aufugit.

Sanctæ memoriæ magiſter Petrus quondam cantor Pariſienſis, cuidam mihi noto narrauit, ſe vidiſſe locum in gramine vbi de veſpere quidam clerici hoc vitio infecti conſederant, de mane omnibus circa locis abundantiſſime rore infuſis, ſine vllo rore, quaſi ſceleris conſcium ſicciſſimum remanſiſſe. lib. 2. c. 30. par. 12.

EXEMPLVM LXXV.

Guloſus presbyter ſepultus ſe damnatum clamat, & eius ſocius vitam non emendans turpiter moritur.

Erat in villa Bruxellenſis Brabantiæ ſacerdos quidam, vita & moribus plurimum inhoneſtus. Hic gulæ & luxuriæ deditus, nihil fere videbatur aliud meditari. Poſt finem, autem annorũ paucorum poſtquam presbyter fuerat ordinatus, iuſto Dei iudicio impræmeditate defunctus eſt. Nec multo poſt, quidam presbyter commenſalis eius, & ſocius, cum in crepuſculo noctis viam ageret extra villam, audiuit miſerabilem vocem quaſi ſub terra clamantis & plãgentis Conſternatus autem presbyter, quiſnam eſſet cuius vocem audiret, cruce ſe ſignans, inquirit; Quis es tu? Et vox. Ego, inquit, ſum infęlix ſocius tuus. Et rurſus presbyter. Quomodo, inquit, tibi eſt, & quare humo eloquium tuum? Cui ille, dato rugitu magno, imo maximo. Væ, inquit, mihi, vę vę, quoniam clauſit ſuper me puteus os ſuum. Et cũ quaſi pennigero volatu vox plãgẽtis deferretur, in longum audita eſt. Mirabilius tamẽ intelligas, ipſum qui hoc audiuit presbyterum, in nullo vitam miſeram prorſus correxiſſe, ſed obiiſſe morte turpiſſima, & fœda nequiſſimæ cõuerſationis veſtigia dereliquiſſe. lib 2. c. 30. par. 10.

EXEMLPVM LXXVI.

Luxurioſi ſacerdotes hic & in futuro plagantur.

Presbyter quidam, nomine tantum ſanctus & caſtus, monialem quandam altio-

altioris ordinis iuuenculam sub religionis specie procurabat. Nacta ergo occasione, cum socia seniore iuuencula monialis presbyterum visitauit. Post lautos autem cibos, & potum immoderatum: moniales in uno loco, & presbyter in altero quieuerunt. Mane facto, vetula monialis sociam iuuenculam ad matutinorum executioné officij nisa est excitare. Quam cum strepitu primò, quia silentium tenebat, deinde pulsationibus attétasset excitare, nec profecisset, surgens quæsiuit sociam, nec inuenit. Turbata ergo cum tota familia monialis, cum factum præ confusione celare vellent, nec possent, cum horrore, & scandalo multorum, sicut inuenta fuerant, amborum simul cadauera sunt sepultæ. libr. 2. cap. 30. par. 20.

EXEMPLVM LXXVII.

Oculorum inspicientium se lasciuiam verita quædam casta, & pulcherrima mulier, petijt à Domino deformari, quæ rursum oratione pristinam formam recepit.

IN partibus Sueuiç, quas Alemania continet, sicut à fratre VValtero nuper audiui, mulier quædam deuotissima erat, vxor militis & nobilis, pulcherrima etiam secúdum carnem inter omnes patriæ suæ feminas reputata. Ad hanc videndam cum multi nobiles, & potentes sępius conuenirent, & illa pro visitatione huiusmodi grauiter sæpius turbaretur, ne scilicet curiosè videntibus occasio scandali præberetur, quia secundum philosophum magno cum periculo custoditur, quod multis placet, oratoriũ sola suum semel intrans, fusis ad Deum lacrymis dixit: Video mihi Christe Iesu ex carne qua induisti me, alijs periculum imminere.

Licet enim animum meum fortiter fixeris, vt nulla prorsus vanitate commouear, tamen non modicam pertimesco, dare me posse causam debilibus, vt tentationum cupidine aliquatenus agitentur. Rogo ergo te misericordissime pater & Domine, vt speciem meam in tantam fœditatem commutes, vt carnis miserę turpitudo in horrore potior sit, quam pulchritudo fuerit in honore. Hoc dicto, statim fœtidissima lepra contabuit vultus eius, erupuerunt pustulæ oculi tumuerunt, os lacerum inepte patuit, nasusque gibbosa deformitate contortus, alienam penitus faciem demonstrauit. Nec mora. Egrediente illa, occurrit maritus. Qui vix eam tantum per habitũ agnoscens, quærit si ipsa sit. Et ea dicente. Ego sũ. Mox & ille totus inhorruit, & vt vidit familiam, omnes simul exclamant in planctum, mirãtes præcipuè, quid tam subito Dominæ contigisset.

Turbatis parentibus illius, notisque omnibus, & amicis, consuluitur physicus. Respondet incurabilem esse lepram, nihil aliud esse consilij, nisi quod extra habitationem hominum collocetur. Quod vt factum est, & audiuit Frater Ordinis Prædicatorum, qui eius confessionem audire solebat, venit ad illam, & mire gaudenté inueniens, quærit causam inopinati & subiti morbi. Quam vt illa per ordinem enarrauit, frater ille turbatus & miratus non modicè, increpauit eam, dicens: O miserrima & stultissima mulierum, quæ in contumeliam & in periculum viri tui opus Dei in te precum instantia destruxisti, & parentes & amicos tuos, qui Deum laudauerunt & venerati sunt in te, ad blasphemandum nunc per tale infortunium coegisti. Age nunc carissima, insiste precibus, vt ad contrarium rei gestæ diuinam misericordiam interpelles. Hoc dicto, recessit frater. Illa autem totaliter in lacrymis resoluta, orauit Dominum, dicens; Domine pater & dominator vitæ meæ, vt liberiori mente & puriori spiritu seruirem tibi, hoc mihi flagellum lepræ à tua bonitate expetiui, sed quia audio à patre meo spirituali, cui tota deuotione commisi me, contra salutem meam hoc à te omnium Domino petiuisse, rogo te per tuam benignissimam caritatem, vt me tuum piasma restituas, secundum quod tuæ placuerit voluntati. Mira res, vix verba compleuit, & in tantá claritate cutis, & elegantia formæ subito sibi facies restituta est, vt nec in ea vnius rugę vestigium, vel saltem tenuissima macula remaneret. Quo viso gauisus miles, vxorem reputat sibi quasi redditam rediuiuam. Exultat familia, fama rei gestæ diffunditur, lætantur amici, applaudit & patria, & inclyta Christi pietas ore omnium collaudatur. Et vix quidem miles anno dimidio superuixit. Et inclyta mu-

iter eius, non immemor bonitatis Christi, cum filia vnica quam habebat, & possessionibus vniuersis ad monasterium sororum ordinis Prædicatorum transijt, quod Hemberch dicitur, & in eo auctore Deo religiosissimè conuersatur. Vide ergo lector, considera virtutem in femina, quæ intantum horruit oculum impudicum, vt in se precum instantia lepræ plagam acciperet. lib. 2. cap. 30. par. 29.

EXEMPLVM LXXVIII.

Tentatus spiritu fornicationis Guido, sepultæ feminæ fœtidissima carne faciem, & nares confricauit.

VIdi sanctum virum Magistrum Guidonem, præsbiterum Beghinarum in Niuella: de quo certissimè audiui, quod cum in Sonegio opido Hannoniæ scholas regeret adolescens, incautè semel feminam contemplatus, per annos tres etiam ipsa mortua, in tantum tentatus est, vt excepto eo quod uigilans sustinebat, omni nocte in somnis crederet esse præsentem. Sentiens ergo diabolum non cessare, de nocte clam tumulum mortuæ mulieris aperuit, & nares & faciem in cæno putrefacti corporis tandiu tenuit, vt penè nimio fætore suffocatus, quasi mortuus caderet resupinus. Quæ res intãtum ualuit sancto uiro, ut nullum postea stimulum in carne sentiret. lib. 2. cap. 30. par. 31.

EXEMPLVM LXXIX.

Castissimi episcopi oculus etiam post quingentos annos caligare non potuit.

SAnctus Ludouicus Cathalaunensium Episcopus, fuit vir corpore venustissimus, & pudicus. Quem vt uidit quædã Galliarum regina, oculos coniecit in eum; & oportuno loco uocatum, ad cõcubitum inuitauit. Quam ille toruo vultu, & oculo indignanti despiciens, verbis mirificis confutauit. Cuius oculus post mortem etiam in sicco cadauere extingui, & caligari non poterat, vt mihi & multis alijs audientibus magister Ioannes de Firmitate, Abbas quondam Regularium Canonicorum in eadẽ ciuitate qui ipsum oculum quasi crystallum lucidissimum vidit, & postmodum enarrauit. Interfuit iste Abbas eleuationi dicti sancti corporis, quod annis plusquam quadringentis in terra iacuerat. Et iustè quidem oculus etiam in mortuo corpore extingui non poterat, qui contra mortificantem hostem in fragili uasculo uiuidus permanebat. lib. 2. cap. 30. par. 33.

EXEMPLVM LXXX.

Casta femina vetulam se decipere uolentem, nudam procurauit optimè flagellari.

ERat homo (ut frater Ordinis Prædicatorum retulit) faber lignarius, admodum tenui, vxorem habens pulchram & bonam. In hanc diues quidem pecunia, sed inops corde, oculos iniecerat impudicos. Missa ergo ab eo nefanda vetula, intrat domum iuuenculæ, salutat eam quasi incognitam, residet ad ignem. Nec mora, circumductis oculis, fatigatam se plangit. Quærit hinc iuuencula unde veniat, aut quid quærat. Et uetula. Si ipsa sis nescio talis nominis, talisque matris filia quam habere me credo in ista vicinia cõsobrinam. Cui iuuencula: Si sum, nescio, tali quidem nomine censeor, & etiam habui talem matrem. Tunc uetula illa dolo, & astutijs plena ruens in oscula iuuenculæ, bene inquit, assimilaris optimæ matri tuæ. Tu autem qualem virum habes? Cui illa. Bonum, inquit, opere fabrum lignarium. Mox vetula altius elato gemitu. Heu inquit, optimæ matris filia, quomodo ad istam miseriam uenisti; vt fabrum habeas uirum, quæ totin parentela tua magnos & diuites habuisti? Hęc dicẽs, quasi moesta, nil amplius locuta recessit. Inde quarta die reuersa, inquit, Vere multum solicitor vt post infortunium saltem copiosius rebus ualeas abũdare. Iuueni ergo uiam qua hoc fieri poterit, si mihi cõsenseris. Est in ciuitate ista vir diues, & potẽs valde, qui te (ut heri mihi dixit cum tuum infortunium depolatarẽ) super omnia diligens, concupiscit. Cum illo vbertim habebis quidquid corpori placere poterit, vel decere. Cui iuuencula. Bonum, inquit, virum, & meliorẽ me habeo. Diuitias autem cum peccato augere non cupio. Cui vetula, quasi blando uultu congratu-

gratulans. Et hinc, inquit, magis te diligo carissima. Hæc dicens abijt. Et post triduum reuersa dixit: Veni mecum carissima, & ecclesiam pariter gloriosæ Virginis visitemus. Nihil ergò mali suspecta simplex iuuencula, paret illi, & cum vetula vadit. At vbi ante portam diuitis transeunt, vt præordinauerat vetula, iuuencula rapitur, & protrahitur in conclaue. Angustiata ergò iuuencula, & eminus ad aures vetulæ se inclinans, ait: Mihi hac nocte contigit secundum consuetudinem feminarum. Ad horam nunc liberes me cognata dulcissima, & fide data spondeo cras dicere. Annuit vetula, consensit & diues. Hinc ergo, iuuencula domum rediens, quid facere vellet excogitat. Præparat de vicinia tres fortes, & validas feminas, & eas cum scopis clam in thalamo collocauit. Et quasi vellet melioribus vestibus indui, venientē vetulam, velut ad suum auxilium, introduxit. Firmatoq; ostio concurrunt feminę, & nuda iam vestibus, percutiunt scopis miseram vsque ad sanguinis effusionem. Nec cessant à verberibus donec maximo conamine vetula ostium exsiliuit, & nuda penitus per plateas aufugit. Mirantibus cunctis quid factum sit audiunt, & constantem in castitate iuuenculam per totam ciuitatem extollunt, plusque lucrata est in honore, & gloria bonæ famæ, quam fuisset in omnibus copijs, & diuitijs adeptura. lib. 2. c. 30. parte 37.

EXEMPLVM LXXXI.

Adulterantem militem ob terrificam faciem, homines, bestiæ, pecudes ceu dæmonem fugiunt maledictum, sed confessionis remedio pristinam faciei effigiem recuperauit.

QVantum autem malum, & quam deforme luxuria sit, & super omnia adulterium. Deus omnipotens in quodā milite Theutoniæ demonstrauit. Hic de latere coniugis intempestæ noctis silentio exsurgens, completo cum aliena flagitio, domum luna lucente redibat. Cuius faciem per fenestram intrantis vxor eminus contemplata, clamat horrificè. Ad cuius clamorem ancillæ domus, & famuli cōcurrentes mox ad contuitum domini pariter clamauerunt, quasi à conspectu dæmonis deturpati. Quod vt miles vidit, animaduertit faciem suam à propria forma recessisse, & diuino iudicio secundum vilitatem peccati confusionis ignominiam induisse. Ergo vbi delituit vsque mane, properat versus ecclesiam, vt confessus sacerdoti formā propriam recipere mereretur, cui cum vaccæ, & pecudes villę procedentes ad pascua longius obuiarent, mox diros dedere mugitus, & quasi subitò minaci fulmine conterritæ, quæque quo possunt diffugiunt. Idem pastores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in ostio ecclesiæ ad dicendas horas residens mox vt illum vidit, signauit se & intrans ecclesiā, ostium post se clausit. Tunc miles prosternens se ante fores ecclesiæ. Miserere, inquit, pater sancte, miserere miserrimo peccatori. Non enim sum ille qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, ut in me quasi larualis facies videatur, sed pœnitenti iniunge quod vis, & sic de me quod Deus voluerit expectabo. Nec mora, vbi miles cum mira contritione & lacrymis est confessus, continuò larualis illa confusio detersa est, & propriā faciem cum sua integritate recepit. lib. 2. c. 30. par. 40.

EXEMPLVM LXXXII.

Castus episcopus tentantem se feminam cedens in faciem ui verberis deiecit in terram.

VEnerabilis Ioannis Bosnensis episcopi, & postea Magistri Ordinis Prædicatorū (vt à fratre ipsius Ordinis percepi) factum commendatissimum audiamus. Federicum nuper Romanorum Imperatorem luxu corporis impudentissimum, hic beatus vir secretius arguebat. Quod licet Imperator patienter audire videretur exterius, in corde tamen indignantissimè grauabatur. Præcepit ergo cuidam suæ pulcherrimæ inter ceteras concubinę, ut sanctum virum secretius conueniret, & eum si nullo modo posset inclinaret ad lapsum. Quod vbi illa secretius, conuenientius, & malitiosus attentauit, clam in insidijs Imperatore cum pluribus contuente. vir beatus manum erigens in sublime, meretricem

in maxillam cum tanta vi percussit, vt facie tenus in terram fuerit collapsa. Quo in facto sanctum virũ Imperator in tanta postmodum reuerentia habuit, vt vix vlli tantum in ecclesia sancta crediderit. lib. 2. ca. 30. par. 43.

EXEMPLVM LXXXIII.

Castus prædicator tentantem se feminam super ignem decumbens inuitat ad concubitum.

PRædicator quidam & actione & ordine in Hispania maximus fuit, quem frater Dominicus dictus, cum B. Dominico ibidem Prædicatorum Ordinẽ ampliauit. Hic opinione sanctitatis, & gratia acceptissimus erat Regi Castellæ, & nobilibus vniuersis. Quod vbi quædam soldaria, vt Gallicè vocantur tales, sed reuera sollẽnis meretrix vidit, & inuidit, dixit regi, & suis. Quid creditis de illo homine quẽ sanctissimum reputatis? Ostendam vobis quis ipse sit, & eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cumque Rex meretricem, vt vir vrbanus & nobilis increparet, & illa in periculum vitæ suæ si non posset, hoc instanter promitteret, respondit rex. Fiat vt spospondisti. Nec mora, vbi quodam die vir beatus in prædicatione stabat, publica meretrix ad vestigia eius cum miro eiulatu, & lacrymis, spectante populo se prostrauit. Quod vt ille vidit, exhilaratus in se, quasi super pœnitentem compassionis lacrymas fudit. Tunc audita confessione eius, per multos dies consolabatur eam, & ipsam, secundum quod debebat mutare habitum fecit. Humilitate ergo, & obedientia in omnibus simulata, post multos circuitus flexuosos quos antiquo serpente docente tentauerat, ad illud tandem inauditi doli tendiculum conuertit ingenium. Fleuit diebus multis, nec vlla lacrymarum caussam extorquere potuit vir beatus, donec ille promitteret, vt erat innocentissimè simplex, in subuentionem salutis illius totaliter se daturum. Ad hanc vocem, meretrix, cum clamore valido, & lacrymis exclamans. O Deus, inquit, omnipotens, quomodo miserrima merui tãtum seruum tuum in salutem meam ad omne libitum obtinere. Et ille. Audacter, inquit, pete quod uis, & fiet. Et illa. Vere, inquit, nunc scio, quia mei misertus est benignus Deus, vnum solummodo restat, quo peracta parata sum, & in mortem, & in pœnam ire, & quęcunque præceperis experiri. Cui ille: Quod est, inquit, hoc? Et illa inclinato vultu suspirans, quo nihil minus quam meretrix vilissima putaretur. Verecundor, inquit, dicere, quod tamen vita comite vitare non possum. Nisi enim vna vice sola tuo fruar concubitu, meæ salutis aut vitæ spes esse nõ potest. Mox ille dolum vipereæ mentis intelligens Nec hoc, inquit frustraberis, esto certa. Et hęc dicens assignauit ei locum, quo cum solũ summo mane post dies quatuor inueniret. Intermedijs igitur diebus vir beatus in oratione cõtinuus pernoctabat. Mulier verò regi, & suis quod actum sit occulte indicat, iubens eos suum introitum obseruare. Quid plura? Statuto facto rege cum suis, quid fieri debeat pręstolatur. Sanctus vero Dei à media nocte ad instar lecti, ex carbonibus igneis in cella parauerat. Mane ergo pulsante ad ostium mulierẽ, intromisit eam vir beatus, baculo que confricans ignem, vt magis ignesceret, mox se deposuit super ignem, dicens. Ecce lectus tali opere dignus hic cuba mecum, alium nõ habebis Hoc vt vidit mulier, quasi mortua cecidit. Milites verò ipsius Regis ex insidijs irruentes, beatum virum sine adustione aliqua corporis aut amictus, in medijs ignibus, mulierem autem infrigidatam ad parietem quasi mortuam inuenerunt. Horrore igitur, & admiratione confusi flexis genibus rogant ab igne surgere sanctum virum, & stultis feminæ præsumptionibus indulgere. Quo facto, extrahunt cum furore miserrimam, & nisi vir beatus instantissimè & cum difficultate ei fuisset pręsidio, illam statim iubente rege ignibus concremassent. In isto facto per totum regnum Hispaniæ Pręedicatorum Ordo recens adhuc, & coaluit, & conualuit sublimari. lib. 2. cap. 30. par. 45.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Feminæ familiaritatem non ut decet, fugiens annosus, & pudicus sacerdos, fornicatur.

QVidam clericus à pueritia cælebs, & castus, post longum Theologiæ studium

dium in sollemni conuentuali ecclesia canoniam est adeptus. Animarum ergo zelo ductus, præbendam pro parochiali ecclesia commutauit. In qua cum per septennium fructuose multum, & fideliter laborasset, prędicationeq; & exemplo animas lucratus esset Christo, quas diabolus conabatur auferre accidit vt virgo sexagenaria, quæ cilicium ipsius sacerdotis lauare, & mundare solebat, sola sine teste vel socia thalamum ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res deuenit, vt ambo sacerdos & mulier antequam se pararentur, diu seruato castitatis, & virginitatis lilio frustrarentur. Ex qua re mulier in tantum doluit, ut præ nimia amaritudine mortem accelerarer in planctu. Sacerdos vero expertus incognitam delectationem, in luxuria adhuc, ut credimus, vilissimus perseuerat. lib. 2. c. 30. par. 47.

EXEMPLVM LXXXV.

Puella quadam casta ad oscula turpia sollicitata, recte sacerdotem percussisse docetur.

Existens in opido magno Brabantię Bruxellensi, venit ad me puella quędam rebus tenuis, & formosa, cum multis lacrymis sibi postulans misereri. Quam cum hortarer dicere mihi quid haberet, illa cum eulatu magno. Heu, inquit, me miseram, quia cum sacerdos quidam violenter me vellet opprimere, & oscularetur me inuitam, illum auersa manu percussi in faciem; & per nares sanguinolentum reddidi, pro quo, vt mihi dicitur à clericis, Romam me adire modis omnibus oportebit. Tunc vix continens à cachinno, & quasi seriosè locutus, terrui illam tanquã grauiter excessisset. Tandem iuramentum eius accipiens, quod staret mandato meo, dixi illi: Sub prędicto iuramento præcipio tibi, vt si ille vel alius presbyter violentiam ibi in osculis, vel contrectationibus facere voluerit, contracto pugno, valdè oculum si potes excutias contrectanti, nec in hoc vlli ordini parcas, quia castitatem tueri licet, sicut corporis vitam, verbere. Hoc, ut dixi, omnes qui aderant, & ipsam puellam in risum magnum & lætitiam cõmutaui. lib. 2. c. 30. parte 52.

EXEMPLVM LXXXVI.

Aliud simile.

Vidimus in Galliæ partibus virginem cuius virtutem mirabilem nobis expedit subijcere. Hæc vtroque orbata paréte in domo fratris militis, loco pedisequę seruiebat. Quæ cum nullius viri iocos prorsus vellet admittere, quadam die in præparanda salsa manibus occupata, quidam ex satellitibus eam nisus est osculari, sed frustra. Nam pistillo, quo salsam terebat, eum in capite percussit. Tunc ille lęsus; O nequissima, inquit quare me volentem ludere percussisti. Cui illa subitomachans, Et ego, inquit, ludo. In tali ergo rigore virtutis virgo nobilis perseuerans adeo famosa effecta est, vt Comitissa de Engolissimo, eam cum filia sua regina Anglię, vt illius instrueretur obsequijs, collocauit. Hæc cum nullo modo postea virum accipere consentiret, cum multis regijs muneribus & honoribus ad Gallias est reuersa, & in domo hospitali apud Pruuinum humilis soror effecta est, quam nos vidimus eiusdem domus Magistram, & in seruitute Christi labore & senectute confectam. lib. 2. cap. 30. parte 53.

EXEMPLVM LXXXVII.

Sodomita quidam vxorem suam lasciuè contrectans, defluentibus visceribus in secessum vita decedit.

Virum quendam fuisse percepimus, qui tali vitio subiacebat, vt nullius ei sufficeret delectatio coitus cum vxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis molestaret. Ergo, vbi nocte quadam, reclamante vxore, & imprecante vindictam Dei, maritus violenter perpetrato scelere, ad ventris officium surrexisset more solito, ventre soluto per secreta naturæ in cloacam viscera eius descenderunt. Nec mora, clamans reportatur ad lectum, & publica voce confessus cum durissimo manuum cruciatu, quas quasi ignibus vrerentur, abscindi petijt, in horam diei tertiam expirauit. lib. 2. cap. 30. parte 55.

EXEM-

bis iniurijs refundendis, quam vos mihi in iniurijs dimittendis. Et hoc dicens, restituenda damna protinus assignauit, sicq; disponens rebus & domui, in spe & pace mirabili spiritum exhalauit. lib.2. c.29. part.8.

EXEMPLVM LXI.

Maria virgo incestam Agnetem contra dæmonis falaciam iuuit, & per eam Iudæam quandam mirabiliter ad fidem conuertit, & eamdem agnetem à morte liberauit.

ERat in partibus Theutoniæ monasterium virginum, quo bellorum euentu funditus destructo, ad domos parentũ puellæ redire compulsæ sunt. Quarum vt pulcherrima, Agnes nomine, vbi ad patrem militem redijt, ab eo violenter oppressa, mox imprægnata fuit. Ad partum ergo appropinquans, fuit anxia ad deuia, & partu edito, adest diabolus in specie monachi, qui se eius consobrinum contestans & conscium facti eius, dixit ad eiulantem, & quasi præ tristitia desperantem. Ne tu charissima per partum editum cum patre & parẽtibus confundaris, paruulum in stagnum proximum proijce, si enim vixerit, latere non potest. Tunc mater, miro certaminis pondere fatigata, tandem post lacrymas, post dolorem, vicit erubescẽtia maternum pectus, & mox paruulum submersit in stagnum, & statim diabolus ad mirè tabescẽtem dolorẽ coniecit. O inquit omnium feminarum miserrima, quid nunc restat? Melius est, vt sine scandalo tui, & tuorum, & grauiore mortis periculo, facta mihi cõfessione in aquam cum filio te submergas. Hoc audito, inclamans mulier, exhorrescit, & gloriosam Virginem matrem Christi inuocat contra diabolum adiutricem. Nec mora, vidit dęmonem cum fumo teterrimo disparentem, & mox effusa in laudem matris Christi ad spem meliorem in prece, & lacrymis confortatur. Venit ergò in proximam ciuitatem, & hospitio suscepta ab honesta matrona, locata est ab eadem cũ quadam Iudęa, Sara nomine, vt eius paruulum enutriret. Mansit ergo annis quinque cum eadem Iudæa in tãta cordis tristitia, vt vix eam quis posset videre ridentem. Bis in pane, & aqua per hebdomadam ieiunabat. Interim Dominæ suæ Iudeæ de fide Christi, & bonitate, & pietate matris eius, vt erat femina prudens, & eloquens, prædicabat, & sensim cor illius verba ædificantia, & efficacia penetrabant. Cuius hortatu orationem Dominicam & Angelicam salutationem addiscens, Christum & matrẽ eius quotidianis precibus inuocabat. Hinc factum est, vt nutrix ipsa, cuidam Fratris Ordinis Prædicatorum, nomine Contardo, confessa, mitteretur ad Papam. Obtẽta igitur absolutione, ad patriam est reuersa, & accelerauit visitare Iudæam dudum Dominam suam. Quam illa gratulabundè valde suscipiens, rogauit fessam quiescere super lectum. At vbi vespere Iudæus venit, & cognouit hanc esse nutricem, quasi in furiam raptus est, suspectam enim eam, quasi peruertricẽ suæ vxoris habebat. Certè inquit, male venit huc insidiatrix ista, iam enim occidam eam. Et mox extracto gladio inuadit dormientem, & tria dedit ei vulnera circa & intra cor. Hoc viso Iudæa horruit & intrans thalamum obseruauit. Hinc noctis medio, facto signo, Iudæus synagogam cum vicinis intrauit. Iudæa autem post lectum obdormiens, in somnis vidit gloriosissimam Dominam cum duab. puellis ad occisam mulierem intrantem, & ex tribus pyxidibus quas ferebant, vnam quãque vnguine salutari, in re diuinum statũ, mortis vulnera reducentem. Intuere lector, mirare miraculum. Iudæus mane rediens, occisam feminam non inuenit, credebatq; quod vxor sua cadauer mortuum subterrasset. Hoc idem de viro, vxor illucescente die, credebat, & super hac re neuter alterum requisiuit. Vix dies xl. completi sunt, & ecce venit mulier peregrina. Iudæamq; & virum eius ex parte Agnetis officiosissime salutauit, & abijt. Tunc Iudæus vxori ait, quid est quod illa viuit? nũquid occidi eam? Cui vxor. Potens est, inquit, Christus Dominus eius, mortuam suscitare. Et Iudæus. Hoc est, inquit, quod semper timui, quod te apostatam, duceret in errorem. Nec mora, hæc dicens comprehendit vxorem, & in thalamo duobus annis reclusit obstrictam. Hinc accidit, vt ad remotiora tendere Iudęo, vxor euaderet, & cum duobus paruulis, tertium gerens in vtero, ad ecclesiam fugit, & cum gau-

gaudio fidelium, qui eam ditissimam & honestissimam nouerant, baptisma suscepit. Hanc postea duo filij eius adolescentes, & vna filiarum secuti sunt, & fidem alacriter susceperunt. Mansit autem post baptisma cum filijs dicta dudum Iudæa in Coloniensi diœcesi, & mutato nomine, vocata est Gertrudis, & inuenit Agnetem quondam nutricem suam, ibidem manentem, & de conuersione eius valde gratulantem. Quæsiuit ergo ab Agnete Gertrudis quomodo reuixisset? Et illa mirata subrisit, dicens: Quare nunquam mortua suscitaret. Ad hæc stupefacta Gertrudis. Vere, inquit, vidi, quòd te vir meus tribus vulneribus cultro confodiens, occidit. Et ille ait: Nouit Christus omnipotens, quod, in somnis tantum me vidisse, & non sensisse, videbar occidi. Mane verò offensam viri tui, si mansissem, præcogitans, omnibus insalutatis recedere festinaui. Nec mora, Gertrudis apprehensa veste circa collum Agnetis lacerauit eam, simulq; cilicium quo induebatur ad carnem vsque ad pectus medium, & inuenit manifestissimas trium vulnerum cicatrices. Manifestata sunt hæc Archiepiscopo Coloniensi Domino Contardo. Mortua est autem Agnes in maximâ pœnitentia & feruore spiritus. Annus secundus M. scilicet CCLXV. eo tempore voluebatur, quo ipsa Agneis à Iudęo occisa est, & per gloriosam Christi matrem & virginem suscitata. Gertrudis verò superstes est, miro fidei calore succensa. lib. 2. c. 29. par. 15.

EXEMPLVM LXII.

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad Christianismum conuertitur, & mirabiliter à Beata Virgine adiuuatur.

VIdi in Brabantiæ partibus Cisterciensi Ordinis Monialem, in qua conuersa de Iudaismo, opus diuæ Mariæ matris Christi gloriosius excellebat. Annorum nō plene quinque, in domo parentum Iudæorum aduertere cœpit animo: cur distinctio nominum fieret Iudæorum pariter & Christianorum, cum vnius vultu atque loquelæ homines essent vtriusque gentis. Mira talis puellæ discretio. Inhærebat tamen, vt postmodum retulit, auidius audienti, magis Christianum quā Iudaicum nomen. Et specialiter Beatæ Marię nomē lætabatur audire, cum Christiani aliquid inuicem petere solebant. Furabatur autem sua vtaque assella panem de mensa parentum & pueris occultè mendicis partiebatur, vt regratiando sibi, Mariæ nomen audiret. In his ergo de tempore in tempus mire proficiens, ita sagaciter satagebat, vt neuter parētum aliquid super cogitatu filiæ aduertere posset, vel audire. Contigit autem vt parētes eius à Colonia in Louanium Brabantiæ opidū cum filia deuenirēt, vbi cum successu temporis in domum cuiusdam præclari presbyteri, magistri Reinerij nomine, puella cum Christianis pueris aduenisset, & eam ex nomine nouisset presbyter, eamq; venire libentius ad se frequentius aduertisset, interrogauit eā, dicens. Visne Rachael carissima, nam hoc illi nomen erat, fieri Christiana? Et illa; Volo, inquit, dummodo erudias me quid sit fieri Christianam. Tūc presbyter, vt vir sanctus mirè gauisus, in spiritu sentiebat de puella futurum nescio quid diuinum.

Et incipiens à constitutione mundi, cœpit illi scripturas exponere, per quas fides Christi, vel ipse Christus significari poterat, vel ostendi.

Quarum expositiones, vt mihi ipsamet dixit, ita integro sensu in illa ætate sex annorum tunc, & dimidij discretione spiritus intellexit, vt rarò oporteret presbyterum rationem aliquam iterare. Hæc eruditio fere per annum dimidium perdurauit, oculto aditu per quem furtiuè, & opportunè raptim puellam docebat. Et vide admirationis insigne prodigium. Numquam Rachel auditu verbi Dei gratiari poterat, vel lassari, cum tamen presbyter & Martha ministra eius, mulier religiosa, & prudens valde, ambo frequenter lassari sibi inuicem succederent in docendo. Quid plura? Mox vt parentes in filia cœperunt aduertere cogitatum, conuenientibus Iudæis pluribus conuenerunt in hoc, vt missam filiam de Louanio vltra Rhenum sponso traderent arctius conseruandam. Quod vbi puella cognouit, presbytero cum lacrymis indicauit, vt si illam eadem nocte non raperet, & Christianam efficeret, perdita esset in perpetuum, & confusa. Quod audiens presbyter, puellæ pręcepit, vt ad solitum aditum

aditum summo mane veniret. Quod cum incunctanter annueret, de vesperi matri suæ dixit: Sola mater volo hac nocte iacere. Quod dum simplex puella dixisset, & diutius renuisset mater, consensit tandem, eidem super ceruical ad pedes suos lectulum præcipiens præparari. Iacente ergo puella vsque ad mane, & obliuiscente penitus quod presbytero præcedenti nocte promiserat, astitit in gloriosa mater Dei Maria in habitu candido super niuem, & offerens illi virgam splendidam quam gestabat, dixit. Surge Catharina, & iter arripe, grandis enim tibi restat via. Hæc illa dicente: Rachel virgam apprehendere credens, de lecto cecidit, & exclamauit, cuius clamore excitata matre, & quærente clamoris causam; filiaq; cautius dissimulante, mater protinus obdormiuit. Et Rachel surgens, ad condictum locum presbyterũ mox inuenit. Qui lætus assumpsit eam, & venit ad monasterium, quod Pratum Dominarum dicitur, quod erat ad leucam dimidiam à dicta villa, & gaudentibus cunctis baptizauit eam, nomẽ Catharinæ imponens ei, quo vocata prius erat à Christi matre. Statimq. habitu ordinis induit baptizatã. Nec mora, vt audiuit pater & amici eius quod gestum est, consternati sunt, & per Ducem Dominum terræ, & per Episcopum Leodiensem, tandem per Papam Honorium datis maximis pecunijs laborauerunt, vt infra ætatem legitimam filia ablata parentibus redderetur. Quæ si in domo parẽtum vsque ad duodenem ætatem, perseueraret in fide suscepta, tunc iustè Christiano nomini reddi posset, cogitantes nequissimè medio tempore infantilem animum faciliter inflectere posse, vt ad natiua parentum vota rediret. Horum fraudulenta conamina, proh dolor? multi magni & litterati viri, pecunia suscepta fouebant. Pro quo presbyter supra dictus non modice tribulatus, solum Christum & matrem eius, quæ auctrix fuerat huius facti, multis lacrymis inuocabat. Mira res, & vsque in præsens cunctis sæculis inaudita. Petijt à presbytero ad omnem citationem & iudice se puella deduci. Forsan, inquit, iudices flectentur ætate, & ad mei piaculum mouebuntur. Et factum est vt petiuit & dixit. Vt enim quadam die apud Leodium venit coram Episcopo, clericis, & magnatibus diuersis, aduocatos & indices tam constanti, quam veridica ratione confudit & mouit, vt voces vlulantium, & clamantium cum lacrymis præ stupore in Ecclesia sancti Lamberti à locis distantissimis audirentur, ita vt omnes manifestissime discernerent & viderent, in tam exili ætate diuini spiritus sapientiam præualere. Hinc post annos duos cesatum est à lite iuris, & aliud deceptionis tendiculum præparatum. Iuuenis elegantis formæ Iudæus, conductus ad hoc, venit ad monasterium supradictum in quo erat puella, & simulato animo batisma suscepit. Qui cum se fingeret miro modo quærebat vt puellæ, quasi cognatæ suæ gratia, eruditionis loqui posset. Dicebat enim, plus super omnium sermonibus mihi cognatæ verbum salubrius imprimetur. Illa tamen (vt mihi retulit) iterius discernebat fictum ad fidem iuuenem accessisse, & ideo nec prece, nec precio, nec vlla obedientia flecti potuit, vt solum verbũ iuueni loqueretur. Hæc vt viderunt Iudæi miseri, cessauerunt ab illa, iuuenis autem ad vomitũ est reuersus. Hãc postea tãta gratia potiri vidimus, vt nihil ea serenius videri posset. Cumq; nobilium parentes cum multa ambitione venirent videre filias, & cognatas, hæc coram imagine Beatæ Mariæ virginis veniebat, & gratioso vult dicebat: Aliæ sorores nostræ moniales à matribus & amicos solatium habent, & gaudium: ego autem paupercula, pupilla, & indigna ad te Dominã, & cognatam meam fidenter accedo: tu sola præ omnibus mihi esto refugium & solamen. Et hæc dicentem, quis dubitet eam à misericordissima pietatis matre solatio defraudari. lib. 2. c. 29. part. 14.

EXEMPLVM LXIIII.

Maria virgo cuidam latroni sibi deuotẽ, post amputatum caput, confiteri posse concessit.

QVendam in Normaniæ partibus virum flagitiosum valdè & impiũ fuisse audiuimus suis temporibus, rapinis, & cædibus hominum debacchãtem,

quam

quem inimici sui in decliuo montis cuiusdam deprehendentes, amputato capite peremerunt. Cuius caput abscissum, trunco corporis in loco manente, in vallem subiacentem deuolutum est, clamans horribiliter per hæc verba: Virgo sancta Maria da veram confessionem. Hoc non paucis horis incessanter capite clamante, vnus inimicorum pro sacerdote cucurrit in villã. Venit ille, sed appropinquare non audebat, nisi relatum caput suo corpori compaginaretur. Quod vbi factum est, aduenit presbyter, sedit, & loquente capite compaginato confessionem illius audiuit. In fine ergo confessionis presbyter inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto, super omne miraculum quod audiui: Et ille: Caussa, inquit, miraculi hæc est. Audiui adhuc iuuenis, quod quicumque quartam feriam, aut sabbatum in honorem Virginis Mariæ ieiunaret, veram confessionem, antequã ab hac vita discederet, multis Christi precibus obtineret. Hoc vt audiui, in omni scelestissima vita mea dictum ieiunium obseruaui, alterius vero boni nihil aliud feci. Hoc sacerdos audito miratus est, & statim vbi hoc dicentem & confitentem absoluit, spiritum defunctus efflauit. Nota ergo lector me non credere necessariam super hoc esse regulam, vt virgò Maria hoc omnibus impetret, qui prædictis ferijs velint ieiunare: quamquam gloriosa virgo in isto peccatore tale voluerit miraculum demonstrare, vt sedulos dilectores suos iuuãdos à se, & honorandos altius comprobaret. lib. 2. c. 29. par. 18.

EXEMPLVM LXIV.

Maria virgo cuidam Cisterciensi pro graui crimine tribulato, veniam à puero Iesu mirabiliter impetrauit.

Retuli quoq; mihi Frater Ordinis Prædicatorum, de cuius veritate, & sinceritate non dubito, miraculum de gloriosa Christi matre Maria planè pijssimum. Vir quidam longo tempore deuotus Deo, Ordinem Cisterciensem intrauit, in quo etsi diu sanctè vixisset, tamen tandem diabolo tentante deuictus in peccatum cecidit, & multis ex hoc occasionem scandali dedit. Pro quo, vt in illo Ordine cõstitutum est, grauissimè tribulatus est. Ad cor tamen cũ amarissima pœnitentia redijt, & se ad gloriosam Christi matrem in precibus, & lacrymis contulit. In magno igitur luctu per tempus non modicum positus, tandem die quadam orauit, & raptus in excessum mentis, gloriosam Virginem vidit, & in brachio eius quasi lactentem puerum paruulum, super omne pulchritudinem speciosum. Cũq; videret pro se matrem filio supplicantem, instabat ille, se à peccato, & tribulationib. liberari rogitans, & ad gratiam prioris vitæ restitui. Sed cum puer quasi renitens vultum auerteret, & mater econtra puerũ in alterã brachij partem transferret, vt cõmodius vultui eius vultum suæ benignitatis ingereret, illeq; iterum vultum auerteret & auersum mater frequentius regyraret, atque rogaret, tamdem post miram, & piam supplicationem, euicit mater in filio, & vultum eius ad piaculum serenauit, vt peccatum homini ad indulgentiam, & statum prioris vitæ ad gratiam condanaret. Quid mirum? Mariæ. n. speciali priuilegio concessum est, vt secundum prophetam, vtrumque arguere possit, & manum ponere in ambobus lib. 2. c. 29. par. 25.

EXEMPLVM LXV.

Virgo sanctissima Iachelina in viri habitu patriam fugit, siccis pedibus mare transijt, & mirabilem vitam duxit.

Romæ quædam sanctissima virgo fuit, nomine Iachelina. Hæc soror nobilissimi, ditissimi Comitis Apuliæ, sapientia ac decore præstantissima fuit. Quæ cũ à fratre Comite tradi nuptijs cogeretur, assumpto virili habitu clã aufugit. Directis ergo nuncijs, per omnes vias, frater Comes eam insequitur via qua fugiebat. Nullum autẽ effugium soror videns, ad ouiũ mare se cõtulit & crucis signo se signans, in mare se ex alta rupe proiecit. Quod vbi frater vidit eiulatu magno sorori de rupe clamauit. Super omnia mihi soror carissima, reuertaris ad me: cõstruam tibi monasteriũ ditatũ copijs, ĩ quo liberè seruies soli Deo. Cuius clamores virgo sãcta quasi surda aure per-

transiens per ampla maris spatia procedebat. Et vide quanta virtus diuini miraculi. Nimirum natandi artis ignara, oculis ac manibus in cælum extensis, quasi per aridam ambularet, maris profunda transibat. Quo transito, in desertissimis Græciæ siluis tribus annis sub virili habitu sanctissimo cuidam seni eremitæ seruiuit, vt sibi spiritualem viuendi modum plenius informaret. Inde verens astutias inimici, & nequitias, ne se proderet feminam, quia eremitã erga se affici solito amplius aduertebat, fugit citra mare, in propinquis Siciliæ desertis habitatura, & ibi super arborem adiutorio cuiusdam fidelis viri, arcto valde constructo, tugurio, per nouennium latitauit, eodem sibi viro ita eleemosynã ministrante, vt nunquam propter victum descendere cogeretur. Hæc postea Romam spiritu cogente peruenit, & Innocentium Papam tertium, cum omni clero & populo ciuitatis, seuera & audaci redargutione permouit. Hic victus eius longissimo tempore fuit. Ter in hebdomada, nullo adiecto, panem cum aqua comedit, & super nudam penitus terram, æquata ceruice pedibus, requieuit. Talia & his similia de virginibus facta, & gesta meo tempore, si referrem potius me tempus desereret, quam exempla. lib. 2. c. 29. p. 32.

EXEMPLVM LXVI.

Virginitatem suam filia Viennensis Comitis inuitis omnibus cognatis suis inuiolatam seruauit.

Vidimus enim plures filias Comitum, & Baronum, quæ spretis nuptijs, in monasterijs, vel congregationibus virginum vitam cœlibem elegerunt. Quarum inter ceteras vnam Iolendam nomine, filiam Viennensis Comitis vidi, quæ ad prædicationem cuiusdam fratris Ordinis Prædicatorum Vvalteri nomine conuersa est. Hæc enim Romanorum moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ consobrina, & Achaiæ principis soror, à parentibus, & amicis præparabatur nobilissimis nuptijs copulari, vt per eam posset eorum posteritas sublimari. Illa autem alias intendens, sollicitauit animo matrem, & sorores in Valle Beatæ Mariæ in diœcesi Treuerensi ordinis Prædicatorum inuisere. Quo vbi venit, cum militibus ex familia, matre alijs inutenta filia vt prius ordinauerat, vocatis in capitulum sororibus, votum religionis fecit, habitum induit, impositum responsorium, Regnum mundi ipsamet inchoauit. Quod conuentum lætissimis vocibus prosequentem audit mater, miratur conuentus repentinam lætitiam, mittit, vnum ex suis videre quid esset. Renunciat illa beatissimam Iolendam (hoc enim illi nomen erat) habitu sacri ordinis insignitam. Quo audito, mater attonita, accurrit rapere filiam furibunda, nec cunctata, immunitatem loci violenter infringere, raptã secum abduxit, & in palatio Viennensi arctissimæ custodiæ mancipauit. Et vide quali constantia vicerit. Cibis tantum regularibus secundum ordinem contenta, alios comedere nulla cogi violentia poterat. Alia quoque statura Ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantius obseruabat. Detracto tantum illi habitu Ordinis violẽter, coloratis eam vestibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Episcopos Abbates, & Prælatos, & per alterius professionis moniales, & religiosos diuersi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum seculi, vel saltem ad laxioris vitæ ordinem animum eius conuertere potuerunt. Dicebat enim verbis innitens Apostoli. In ea vocatione qua vocata sunt, immobilis permanebo. Parẽtes igitur & amici à reuocatione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum, & ordinem permiserunt. Vbi tantis exemplis vitæ fulget, vt nulla in ea deesse virtus dignatis videatur. lib. 2. c. 29. p. 33.

EXEMPLVM LXVII.

Sodomiæ labe se polluens femina dæmonem cum indignatione phi, phi, phi, clamantem audiuit.

Mihi per plures annos in episcopatu Cameracensi vices gerenti Episcopi confessionibus audiendis, quędam mulier cum maximo mœrore, & pudore est confessa, se assuefactam scelere sodomitico in lecto lasciuisse, dæmonemq́; inter se, & parie-

parietem cum cacchinno clamentem audisse, phi, phi, phi, interiectionem significans indignantis. Qua voce confusa mulier, eadem hora cucurrit ad me, & beneficio absolutionis accepto, pœnitentiam, etiam vltra quam statui, amarissime egit. lib. 2. cap. 30. par. 4.

EXEMPLVM LXVIII.

Sodomitica femina audiuit vocem dæmonis dicentem sibi, Age misera, age quod agis, &c.

Sed & aliam per idem fere tempus noui, quæ cum multis lacrymis mihi confessa est, fere se in consimili vitio polluentem, audisse vocem dæmonis, & dixisse. Age misera, age, quod agis, bene tibi soluetur in proximo quod nunc facis. Nec multo post, vbi mulier confessa est, & à peccato resilijt, ex timore maximo mortem incurrit, & quod hic per pœnitentiam non expleuit, in purgatorio diris pœnis exsoluit. lib. 2. c. 30 par. 4.

EXEMPLVM LXIX.

Sodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit.

Venerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus, nunc rector in Theologia Parisijs, mihi tunc & multis alijs retulit, quendam clericum se in confessione audisse, qui malo assuefactus vsu, se cõtrectationibus illicitis ad libidinem prouocabat. Proh nefas auditu. Et vide quid sequitur. Vbi hoc semel, vt era, solitus attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit. Quo facto horrore percussus, ad confessionem mox venit, & ibi in multis lacrymis pœnitentiam egit. lib. 2. c. 30. par. 6.

EXEMPLVM LXX.

Sodomiticus quidam nobilis Canonicus repẽtina morte prauentus clamauit, Va illi, qui me hoc docuit.

Adolescens adhuc sodalem habebam in scholis Parisiẽsibus studiorum, carum valde, pudicum, & bonum, sed heu postmodum à magistro quodam suo, per huius crimen vitij deprauatum. Admonitus autem per me & alios amicos & familiares suos, cur ipse tantæ nobilitatis vir, talis turpitudinis infamiam pateretur, cessauit ille pluries, sed semper iterum in pristinum labebatur. Ad hunc igitur euentum damnabilem res nefanda peruenit. Venerunt ad eum in ciuitatem, in qua erat Canonicus, viri nobiles, consanguinei eius, & apud eum hospitati sunt, cum multo seruientium comitatu. Facta autem cena cum se locatis hospitibus, iuuenis sopori dedisset, clamare cępit, & auxilium fortiter inuocare. Ad domini ergo sui clamorem clientes turbati, surgunt, & rationem nullam in eius clamoribus aduertentes, concanonicos & Decanum accersunt. Concitus ille venit, ad lectulum residet clamitantis, confiteri iuuenem peccata adhortatur, & diuinum, non humanum auxilium inuocare. Hæc cum Decanus ei magis vocibus inclamaret, tãdem post diuinam Decani clamantis vocem, eũ terribilibus oculis inspexit, dicens. Væ illi qui seduxit me. Ad quid, ad quid super me diuinum auxilium inuocabo. Ecce iam video patulum infernum, præsentes dæmones, & ad rapiẽdum me terribiliter inhiantes, Cumq. omnes, vt potius cruce se signaret, cum lacrymis inclamarent, ille quasi nihil ad vertens, clausis oculis auertit faciem, & cum diris clamoribus animam exhalauit. lib. 2. cap. 30. par. 8.

EXEMPLVM LXXI.

Sodomiticus quidam cum id malum per ageret, clamans, Vindicta Dei super me, spiritũ nefarium exhalauit.

Similis in vitio quidam de Episcopatu Camaracensi cum sacerdote suo accedens, ad me, rogabat vt cum absoluerem quem recidiuantem per annos plurimos absolueram, & pœnitentiam ei iniunxerã salutarẽ. Quem cũm ad diœcesanum Episcopum mittere vellem quasi grauius affligendum, à sacerdote rogatus sum vt tali conditione absoluerem pœnitentem, vt flexis genibus coram nobis rogaret Dominum, vt si postmodum recidiuaret in

ſcelus, eum mox diuina vindicta puniret. Conſenſi ergo conditioni, & heu mihi miſero quod conſenſi. Mox ille flexit genua, & vindictam in ſe ſi recidiuaret imprecatus eſt. Abſolui eum, receſſit gaudens. Sed feria tertia aut quarta poſt Paſcha, inſtigante diabolo, paſſus eſt recidiuum, moxq. horrificè clamans. Vindicta Dei ſuper me, vt mihi poſtea ſacerdos retulit, amariſſima morte multatus eſt. lib. 2. cap. 30. par. 9.

EXEMPLVM LXXII.

Sodomitica femina corpus ſepultum infernales porci diſtrahebant.

RIcharda quædam huius vitij nefandiſſima vetula fuit, quæ multis annis in monaſterio degens, nihil tamen religionis in eo fuit conſecuta aut virtutis, imo tanto erat deterior, quanto magis profeſſa fuerat ſanctitatem. Mortua ergo, in clauſtro ſepulta eſt. Nec mora ſequenti nocte ſcropha nigerrima cum porcellis ſeptem coloris eiuſdem, viſa eſt manifeſte intrare clauſtrum, vetulamq; ſepultam effodere, & membratim corpus miſerabile laniare, & viſcera eius longo tractu per clauſtri ambitum diſſipare. Quo facto, cum porcellis ſcropha diſparuit, & poſt ſe fæda veſtigia dereliquit. Et notandum valde admirandum eſt, quod nõnullæ ex monialibus clauſtri ſcropham cum porcellis videre non poterant, ſed grunitum eorum clarius audiebant. lib. 2. c. 30. par. 5.

EXEMPLVM LXXIII.

Sodomitici viri veſtigia viridia gramina areſcere fecerunt.

VIdi & quendam huius vitij nefandum virum, de quo mihi vir boni teſtimonij presbyter referebat, quia cum ille per viridem pratum præiret, & presbyter ſequeretur, inuenit veſtigia prætereuntis, in gramine quaſi igne contacta manifeſtiſſime palluiſſe. Quem & nos poſtea percepimus pro vita ſceleratiſſima morte turpiſſima periſſe. lib. 2. c. 30 par. 10.

EXEMPLVM LXXIV.

Sodomitica prauitate infecta loca ros ceteris locis madentibus aufugit.

SAnctæ memoriæ magiſter Petrus quondam cantor Pariſienſis, cuidam mihi noto narrauit, ſe vidiſſe locum in gramine vbi de veſpere quidam clerici hoc vitio infecti conſederant, de mane omnibus circa locis abundantiſſime rore infuſis, ſine vllo rore, quaſi ſceleris conſcium ſicciſſimum remanſiſſe. lib. 2. c. 30. par. 12.

EXEMPLVM LXXV.

Guloſus presbyter ſepultus ſe damnatum clamat, & eius ſocius vitam non emendans turpiter moritur.

ERat in villa Bruxellenſis Brabantiæ ſacerdos quidam, vita & moribus plurimum inhoneſtus. Hic gulæ & luxuriæ deditus, nihil fere videbatur aliud meditari. Poſt finem, autem annorũ paucorum poſtquam presbyter fuerat ordinatus, iuſto Dei iudicio impræmeditate defunctus eſt. Nec multo poſt, quidam presbyter commenſalis eius, & ſocius, cum in crepuſculo noctis viam ageret extra villam, audiuit miſerabilem vocem quaſi ſub terra clamantis & plãgentis. Conſternatus autem presbyter, quiſnam eſſet cuius vocem audiret, cruce ſe ſignans, inquiriit; Quis es tu? Et vox. Ego, inquit, ſum infęlix ſocius tuus. Et rurſus presbyter. Quomodo, inquit, tibi eſt, & quare humo eloquium tuum? Cui ille, dato rugitu magno, imo maximo. Væ, inquit, mihi, vę vę, quoniam clauſit ſuper me puteus os ſuum. Et cũ quaſi pennigero volatu vox plãgẽtis deferretur, in longum audita eſt. Mirabilius tamẽ intelligas, ipſum qui hoc audiuit presbyterum, in nullo vitam miſeram prorſus correxiſſe, ſed obiiſſe morte turpiſſima, & fœda nequiſſimæ cõuerſationis veſtigia dereliquiſſe. lib 2. c. 30. par. 10.

EXEMLPVM LXXVI.

Luxurioſi ſacerdotes hic & in futuro plagantur.

PResbyter quidam, nomine tantum ſanctus & caſtus, monialem quandam altio-

arctioris ordinis iuuenculam sub religionis specie procurabat. Nacta ergo occasione, cum socia seniore iuuencula monialis presbyterum visitauit. Post lautos autem cibos, & potum immoderatum: moniales in uno loco, & presbyter in altero quieuerunt. Mane facto, vetula monialis sociam iuuenculam ad matutinorum executioné officij nisa est excitare. Quam cum strepitu primò, quia silentium tenebat, deinde pulsationibus attentasset excitare, nec profecisset, surgens quæsiuit sociam, nec inuenit. Turbata ergo cum tota familia monialis, cum factum præ confusione celare vellent, nec possent, cum horrore, & scandalo multorum, sicut inuenta fuerant, amborum simul cadauera sunt sepulta. lib. 2. cap. 30. par. 20.

EXEMPLVM LXXVII.

Oculorum inspicientium se lasciuiam veritа quædam casta, & pulcherrima mulier, petijt à Domino deformari, quæ rursum oratione pristinam formam recepit.

IN partibus Sueuiæ, quas Alemania continet, sicut à fratre VValtero nuper audiui, mulier quædam deuotissima erat, vxor militis & nobilis, pulcherrima etiam secũdum carnem inter omnes patriæ suæ feminas reputata. Ad hanc videndam cum multi nobiles & potentes sæpius conuenirent, & illa pro visitatione huiusmodi grauiter sæpius turbaretur, ne scilicet curiosè videntibus occasio scandali præberetur, quia secundum philosophum magno cum periculo custoditur, quod multis placet, oratoriũ sola suum semel intrans, fusis ad Deum lacrymis dixit: Video mihi, Christe Iesu ex carne qua induisti me, alijs periculum imminere.

Licet enim animum meum fortiter fixeris, vt nulla prorsus vanitate commouear, tamen non modicam pertimesco, dare me posse causam debilibus, vt tentationum cupidine aliquatenus agitentur. Rogo ergo te misericordissime pater & Domine, vt speciem meam in tantam fœditatem commutes, vt carnis miseræ turpitudo in horrore potior sit, quam pulchritudo fuerit in honore. Hoc dicto, statim fœtidissima lepra contabuit vultus eius, erupuerunt pustulæ oculi tumuerunt, os lacerum inepte patuit, nasus que gibbosa deformitate contortus, alienam penitus faciem demonstrauit. Nec mora. Egrediente illa, occurrit maritus. Qui vix eam tantum per habitũ agnoscens, quærit si ipsa sit. Et ea dicente. Ego sũ. Mox & ille totus inhorruit, & vt vidit familiam, omnes simul exclamant in planctum, mirãtes præcipuè, quid tam subito Dominæ contigisset.

Turbatis parentibus illius, notisque omnibus, & amicis, consuluitur physicus. Respondet incurabilem esse lepram, nihil aliud esse consilij, nisi quod extra habitationem hominum collocetur. Quod vt factum est, & audiuit Frater Ordinis Prædicatorum, qui eius confessionem audire solebat, venit ad illam, & mire gaudenté inueniens, quærit causam inopinati & subiti morbi. Quam vt illa per ordinem enarrauit, frater ille turbatus & miratus non modicè, increpauit eam, dicens: O miserrima & stultissima mulierum, quæ in contumeliam & in periculum viri tui opus Dei in te precum instantia destruxisti. & parentes & amicos tuos, qui Deum laudauerunt & venerati sunt in te, ad blasphemandum nunc per tale infortunium coegisti. Age nunc carissima, insiste precibus, vt ad contrarium rei gestæ diuinam misericordiam interpelles. Hoc dicto, recessit frater. Illa autem totaliter in lacrymis resoluta, orauit Dominum, dicens; Domine pater & dominator vitæ meæ, vt liberiori mente & puriori spiritu seruirem tibi, hoc mihi flagellum lepræ à tua bonitate expetiui, sed quia audio à patre meo spirituali, cui tota deuotione commisi me, contra salutem meam hoc à te omnium Domino petiuisse, rogo te per tuam benignissimam caritatem, vt me tuum plasma restituas, secundum quod tuæ placuerit voluntati. Mira res, vix verba compleuit, & in tanta claritate cutis, & elegantia formæ subito sibi facies restituta est, vt nec in ea vnius rugæ vestigium, vel saltem tenuissima macula remaneret. Quo viso gauisus miles, vxorem reputat sibi quasi redditam rediuiuam. Exultat familia, fama rei gestæ diffunditur, lætantur amici, applaudit & patria, & inclyta Christi pietas ore omnium collaudatur. Et vix quidem miles anno dimidio superuixit. Et inclyta mulier.

ſter eius, non immemor bonitatis Chriſti, cum filia vnica quam habebat, & poſſeſſionibus vniuerſis ad monaſterium ſororum ordinis Prædicatorum tranſijt, quod Hemberch dicitur, & in eo auctore Deo religioſiſſimè conuerſatur. Vide ergo lector, conſidera virtutem in femina, quæ intantum horruit oculum impudicum, vt in ſe precum inſtantia lepræ plagam acciperet. lib. 2. cap. 30. par. 29.

EXEMPLVM LXXVIII.

Tentatus ſpiritu fornicationis Guido, ſepultæ feminæ fœtidiſſima carne faciem, & nares confricauit.

VIdi ſanctum virum Magiſtrum Guidonem, præsbiterum Beghinarum in Niuella: de quo certiſſimè audiui, quod cum in Sonegio opido Hannoniæ ſcholas regeret adoleſcens, incautè ſemel fœminam contemplatus, per annos tres etiam ipſa mortua, in tantum tentatus eſt, vt excepto eo quod uigilans ſuſtinebat, omni nocte in ſomnis crederet eſſe præſentem. Sentiens ergo diabolum non ceſſare, de nocte clam tumulum mortuæ mulieris aperuit, & nares & faciem in carno putrefacti corporis tandiu tenuit, vt penè nimio fœtore ſuffocatus, quaſi mortuus caderet reſupinus. Quæ res intãtum ualuit ſancto uiro, ut nullum poſtea ſtimulum in carne ſentiret. lib. 2. cap. 30. par. 31.

EXEMPLVM LXXIX.

Caſtiſſimi epiſcopi oculus etiam poſt quingentos annos caligare non potuit.

SAnctus Ludouicus Cathalaunenſium Epiſcopus, fuit vir corpore venuſtiſſimus, & pudicus. Quem vt uidit quædã Galliarum regina, oculos coniecit in eum, & oportuno loco uocatum, ad cõcubitum inuitauit. Quam ille toruo vultu, & oculo indignanti deſpiciens, verbis mirificis confutauit. Cuius oculus poſt mortem etiam in ſicco cadauere extingui, & caligari non poterat, vt mihi & multis alijs audientibus magiſter Ioannes de Firmitate, Abbas quondam Regularium Canonicorum in eadẽ ciuitate qui ipſum oculum quaſi cryſtallum lucidiſſimum vidit, & poſtmodum enarrauit. Interfuit iſte Abbas eleuationi dicti ſancti, corporis, quod annis pluſquam quadringentis in tertia iacuerat. Et iuſtè quidem oculus etiam in mortuo corpore extingui non poterat, qui contra mortificantem hoſtem in fragili uaſculo uiuidus permanebat. lib. 2. cap. 30. par. 33.

EXEMPLVM LXXX.

Caſta femina vetulam ſe decipere uolentem, nudam procurauit optimè flagellari.

ERat homo (ut frater Ordinis Prædicatorum retulit) faber lignarius, admodum tenui, vxorem habens pulchram & bonam. In hanc diues quidem pecunia, ſed inops corde, oculos iniecerat impudicos. Miſſa ergo ab eo nefanda vetula, intrat domum iuuenculæ, ſalutat eam quaſi incognitam, reſidet ad ignem. Nec mora, circumductis oculis, fatigatam ſe plangit. Quærit hinc iuuencula unde veniat, aut quid quærat. Et uetula. Si ipſa ſis neſcio talis nominis, taliſque matris filia quam habere me credo in illa vicinia cõſobrinam. Cui iuuencula. Si ſum, neſcio, tali quidem nomine cenſeor, & etiam habui talem matrem. Tunc uetula illa dolo, & aſtutijs plena ruens in oſcula iuuenculæ, bene inquit, aſſimilaris optimæ matri tuæ. Tu autem qualem virum habes? Cui illa. Bonum, inquit, opere fabrum lignarium. Mox vetula altius elato gemitu. Heu, inquit, optimæ matris filia, quomodo ad iſtam miſeriam uceniſti, vt fabrum habeas uirum, quę tot in parentela tua magnos & diuites habuiſti? Hęc dicẽs, quaſi mœſta, nil amplius locuta receſſit. Inde quarta die reuerſa, inquit, Vere multum ſolicitor vt poſt infortunium ſaltem copioſius rebus ualeas abũdare. Iuueni ergo uiam qua hoc fieri poterit, ſi mihi cõſenſeris. Eſt in ciuitate iſta vir diues, & potẽs valde, qui te (ut heri mihi dixit cum tuum infortunium deplorarẽ) ſuper omnia diligens, concupiſcit. Cum illo vbertim habebis quidquid corpori placere poterit, vel decere. Cui iuuencula. Bonum, inquit, virum, & meliorẽ me habeo. Diuitias autem cum peccato augere non cupio. Cui vetula, quaſi blando uultu: congratu-

gratulans. Et hinc, inquit, magis te diligo carissima. Hæc dicens abijt. Et post triduum reuersa dixit: Veni mecum carissima, & ecclesiam pariter gloriosæ Virginis visitemus. Nihil ergò mali suspecta simplex iuuencula, paret illi, & cum vetula vadit. At vbi ante portam diuitis transeunt, vt præordinauerat vetula. iuuencula rapitur, & protrahitur in conclaue. Angustiata ergò iuuencula, & eminus ad aures vetulæ se inclinans, ait: Mihi hac nocte contigit secundum consuetudinem feminarum. Ad horam nunc liberes me cognata dulcissima, & fide data spondeo cras dicere. Annuit vetula, consensit & diues. Hinc ergo, iuuencula domum rediens, quid facere vellet excogitat. Præparat de vicinia tres fortes, & validas feminas, & eas cum scopis clam in thalamo collocauit. Et quasi vellet melioribus vestibus indui, venientē vetulam, velut ad suum auxilium, introduxit Firmatoq; ostio concurrunt feminę. & nuda tam vestibus, percutiunt scopis miseram vsque ad sanguinis effusionem. Nec cessant à verberibus donec maximo conamine vetula ostium exsiliuit, & nuda penitus per plateas aufugit. Mirantibus cunctis quid factum sit audiunt, & constantem in castitate iuuenculam per totam ciuitatem extollunt, plusque lucrata est in honore, & gloria bonæ famæ, quam fuisset in omnibus copijs, & diuitijs adeptura. lib. 2. c. 30. parte 37.

EXEMPLVM LXXXI.

Adulterantem militem ob terrificam faciem, homines, bestiæ, pecudes ceu dæmonem fugiunt maledictum, sed confessionis remedio pristinam faciei effigiem recuperauit.

QVantum autem malum, & quam deforme luxuria sit, & super omnia adulterium. Deus omnipotens in quodā milite Theutoniæ demonstrauit. Hic de latere coniugis intempestæ noctis silentio exsurgens, completo cum aliena flagitio, domum luna lucente redibat. Cuius faciem per fenestram intrantis vxor eminus contemplata, clamat horrificè. Ad cuius clamorem ancillæ domus, & famuli cōcurrentes mox ad contuitum domini pariter clamauerunt, quasi à conspectu dæmonis deturpati. Quod vt miles vidit, animaduertit faciem suam à propria forma recessisse, & diuino iudicio secundum vilitatem peccati confusionis ignominiam induisse. Ergo vbi delituit vsque mane, properat versus ecclesiam, vt confessus sacerdoti formā propriam recipere mereretur, cui cum vaccæ, & pecudes villę procedentes ad pascua longius obuiarent, mox diros dedere mugitus, & quasi subitò minaci fulmine conterritæ, quæque quo possunt diffugiunt. Idem pastores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in ostio ecclesiæ ad dicendas horas residens mox vt illum vidit, signauit se & intrans ecclesiā, ostium post se clausit. Tunc miles prosternens se ante fores ecclesiæ. Miserere, inquit, pater sancte, miserere miserrimo peccatori. Non enim sum ille qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, ut in me quasi larualis facies videatur, sed pœnitenti iniunge quod vis, & sic de me quod Deus voluerit expectabo. Nec mora, vbi miles cum mira contritione & lacrymis est confessus, continuò larualis illa confusio detersa est, & propriā faciem cum sua integritate recepit. lib. 2. c. 30. par. 40.

EXEMPLVM LXXXII.

Castus episcopus tentantem se feminam cędens in faciem ui verberis deiecit in terram.

VEnerabilis Ioannis Bosnensis episcopi, & postea Magistri Ordinis Prædicatorū (vt à fratre ipsius Ordinis percepi) factum commendatissimum audiamus. Federicum nuper Romanorum Imperatorem luxu corporis impudentissimum, hic beatus vir secretius arguebat. Quod licet Imperator patienter audire videretur exterius, in corde tamen indignantissimè grauabatur. Præcepit ergo cuidam suæ pulcherrimæ inter ceteras concubinę, ut sanctum virum secretius conueniret, & eum si nullo modo posset inclinaret ad lapsum. Quod vbi illa secretius, conuenientius, & malitiosus attentauit, clam in insidijs Imperatore cum pluribus contuente. vir beatus manum erigens in sublime, meretricem

dium in sollemni conuentuali ecclesia canoniam est adeptus. Animarum ergo zelo ductus, præbendam pro parochiali ecclesia commutauit. In qua cum per septennium fructuose multum, & fideliter laborasset, prędicationeq; & exemplo animas lucratus esset Christo, quas diabolus conabatur auferre accidit vt virgo sexagenaria, quæ cilicium ipsius sacerdotis lauare, & mundare solebat, sola sine teste vel socia thalamum ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res deuenit, vt ambo sacerdos & mulier antequam se pararentur, diu seruato castitatis, & virginitatis lilio frustarentur. Ex qua re mulier in tantum doluit, ut præ nimia amaritudine mortem accelerarет in planctu. Sacerdos vero expertus incognitam delectationem, in luxuria adhuc, ut credimus, vilissimus perseuerat. lib. 2. c. 30. par. 47.

EXEMPLVM LXXXV.

Puella quædam casta ad oscula turpia sollicitata, recte sacerdotem percussisse docetur.

Existens in opido magno Brabantię Bruxellensi, venit ad me puella quędam rebus tenuis, & formosa, cum multis lacrymis sibi postulans misereri. Quam cum hortarer dicere mihi quid haberet, illa cum eulatu magno. Heu, inquit, me miseram, quia cum sacerdos quidam violenter me vellet opprimere, & oscularetur me inuitam, illum auersa manu percussi in faciem; & per nares sanguinolentum reddidi, pro quo, vt mihi dicitur à clericis, Romam me adire modis omnibus oportebit. Tunc vix continens à cachinno, & quasi seriosè locutus, terrui illam tanquã grauiter excessisset. Tandem iuramentum eius accipiens, quod staret mandato meo, dixi illi: Sub prędicto iuramento præcipio tibi, vt si ille vel alius presbyter violentiam ibi in osculis, vel contrectationibus facere voluerit, contracto pugno, validè oculum si potes excutias contrectanti, nec in hoc vlli ordini parcas, quia castitatem tueri licet, sicut corporis vitam, verbere. Hoc, ut dixi, omnes qui aderant, & ipsam puellam in risum magnum & lætitiam cõmutaui. lib. 2. c. 30. parte 52.

EXEMPLVM LXXXVI.

Aliud simile.

Vidimus in Galliæ partibus virginem cuius virtutem mirabilem nobis expedit subijcere. Hæc vtroque orbata parẽte in domo fratris militis, loco pedissequę seruiebat. Quæ cum nullius viri iocos prorsus vellet admittere, quadam die in præparanda salsa manibus occupata, quidam ex satellitibus eam nisus est osculari, sed frustra. Nam pistillo, quo salsam terebat, eum in capite percussit. Tunc ille læsus; O nequissima, inquit quare me volentem ludere percussisti. Cui illa subitomachans, Et ego, inquit, ludo. In tali ergo rigore virtutis virgo nobilis perseuerans adeo famosa effecta est, vt Comitissa de Engolissimo, eam cum filia sua regina Anglię, vt illius instrueretur obsequijs, collocauit. Hæc cum nullo modo postea virum accipere consentiret, cum multis regijs muneribus & honoribus ad Gallias est reuersa, & in domo hospitali apud Pruuinum humilis soror effecta est, quam nos vidimus eiusdem domus Magistram, & in seruitute Christi labore & senectute confectam. lib. 2. cap. 30. parte 53.

EXEMPLVM LXXXVII.

Sodomita quidam vxorem suam lasciuè contrectans, defluentibus visceribus in secessum vita decedit.

Virum quendam fuisse percepimus, qui tali vitio subiacebat, vt nullius ei sufficeret delectatio coitus cum vxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis molestaret. Ergo, vbi nocte quadam, reclamante vxore, & imprecante vindictam Dei, maritus violenter perpetrato scelere, ad ventris officium surrexisset more solito, ventre soluto per secreta naturæ in cloacam viscera eius descenderunt. Nec mora, clamans reportatur ad lectum, & publica voce confessus cum durissimo manuum cruciatu, quas quasi ignibus vrerentur, abscindi petijt, in horam diei tertiam expirauit. lib. 2. cap. 30. parte 55.

EXEM-

EXEMPLVM LXXXVIII.

Zelum magnum ad conuertendas animas habuit magister Ioannes de Niuella, ut nec infirmus, nec moriturus à cura animarum desisteret, & contritionis magnitudine peccatrix quędam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparens saluatam se esse, & eiusdē magistri Ioannis meritis eum multis alijs è purgatorio liberatam significauit.

MAgister Ioannes de Niuella, Leodiensis ecclesiæ Decanus, diuitias contempsit, & gloriam, & in monasterio de Oignies ad regularē Ordinem venit. De hoc beato viro quędam vidimus, & quędam audita narramus. Vix vnquam indulsit ocio vel quieti, quin semper indefessè in reuocatione animarum pereuntium laboraret. Et vide zelum. Eo diutina & graui podagræ molestia laborante, quidam nominatissimus Physicus à superioribus partibus Gallię, vt eum in proprijs expensis curaret, aduenit. Cumq. à medico quæreret, quantum se temporis expendere in morbi remedium oporteret, respondit: Perfectissime, inquit, infra menses quattuor vos curabo. Mox ille tibiam manu percutiens, clamorosè dixit. Heu me miserum tunc, si pro ista carne (cum Deus voluerit in proximo, putredine resoluenda) & à prædicatione, & salute hominum etiā tribus hebdomadibus cessem, & animæ, quas Christus pretio sui sanguinis emit, per me interim liberandę, a dæmonib. distrahantur. Vos autem Magister carissime ad patriam redire poteritis cum placebit, bonam voluntatē vestram, ac labores Christus vobis ipse restituat. Ipse quidem beatissimus homo adeo pius, cum zelo animarum, in pauperes fuit, ut, cum quid daret pauperibus obuijs nil haberet, speciali infirmitate semper pro defectu muneris torqueretur, & tunc pro corporali eleemosyna spiritualis beneficij orationem pro eis suppliciter exsoluebat. Prouide lector considera zelum quem habebat. Agonizabat in morte eo vespere cuius nocte est defunctus. Et ecce vir vagus, & nudus ex his quos ribaldos dicimus, in exteriorem partem domus venit, in qua ille interius decumbebat. Rogauit ille vagus de confessione colloqui sancto viro, sed ei responsum est, quod non posset. Mœsto illo recedente, quendam ex circumsidentibus aduocat vir beatus. Reducite illum, inquit, ad me quem repulistis. Hoc audito mirati & confusi omnes, hominem reduxerunt. Qui cū omni diligentia facta confessione, & absolutione suscepta recessit. Et dixit omnibus vir beatus: Nollem pro mille marchis auri me hominem non audisse. Et vide quo fructu. Vix enim per quartam partem leucæ homo secessit à domo, cum esset repentina morte percussus, cecidit iam defunctus. Nec mora, In sequenti nocte viro sancto migrante ad Dominum, accidit quod subiungo. In vlterioribus partibus Angliæ quidam vir sanctus & bonus prædicationis officio præeminebat. Eo autem in statione publica prædicante, quædam peccatrix mulier, amarissimè contrita vt patuit, in populo cum lacrymis exclamauit. Miserere mei serue Dei, audi miseram, & absolue me à peccatis. Tunc ille, vt potuit, eam compescuit, & vsque post finitum sermonem expectare præcepit. Quid plura? Iterum post paululum cum clamore surrexit, & petijt mox audiri. Sed cum iam finiendum sermonem promitteret prædicator, & illa parum quiesceret, surgit iam tertio, clamat horrificè, cedit in faciem, & expirat. Turbatus ergo non modicè cum populo prædicator, orat omnes præsentes cum lacrymis orare Dominum, vt alicui quid sit factum de anima peccatricis ostendere dignaretur. Interim per tres dies clausus in cellula prædicator, nil obdormiuit, neque gustauit, sed continuè in oratione permansit. Tertia ergo nocte, anima defunctæ lucidior super solem apparuit præstolanti. Adsum, inquit, anima pro qua oratis, ab omni pœna soluta sum, nihil restat nisi ad cælum statim auolare. Tunc nimium illo interius hæsitanti, respondit anima. Hoc signum tibi quod non deciperis. Quidam magister Ioannes in partibus Barbantiæ, in monasterio de Oignies Leodiensis diœcesis, ista nunc hora obijt, & sicut in uita semper super afflictos & pauperes pius fuit, ita & nunc, cum post mortem ante locum purgatorij, in quo innumerabilis multitudo detinebatur, eius felix anima ab angelis deferretur, & ibidem multos recognosceret quorum auctor salutis extite-

exiterat, pietate commotus, pro eis suppliciter Dominum exorauit, vt à pęna purgatorij soluerentur. Nec mora, exauditus à Domino, & non tantum cum illis pro quibus orauerat, verum etiam cum alijs multis & ego pariter liberata ad cælos cum maxima gloria est susceptus. Hæc dicens anima ab oculis mirantis euanuit. Ipse verò in transmarinis partibus existens, statim directo cum litteris nuncio, sicut anima pro signo dederat, diem horamq; Beati viri migrantis inuenit. lib. 2. c. 31. par. 3. 4. 5.

EXEMPLVM LXXXIX.

Scandalum ponens saluti animæ, & consobrinum è monasterio extrahens Præpositus Leodiensis, citatus ad iudicem Deum venire compellitur.

MOnasterium sancti Iacobi apud Leodium notum multis est, & acceptū. Illud quidam adolescens consobrinus Ecclesiæ maioris Præpositi, causa maioris deuotionis & religionis intrauit. Quod vt audiuit Præpositus, indignè tulit, & mandat Abbati remitti sibi consobrinum per clericos. Renuit ille. Tunc Præpositus forti manu collecta satellitum, intrat violenter cœnobium, rapit iuuenem, & nudatum sācto habitu, induit sæculari. Abbas ergo monasterij collectis primoribus ciuitatis, Episcopo conqueritur & totum clerum pro tantis iniurijs interpellat. Hoc cum indignanter audire vix vellet Episcopus, & Abbatē potius impeteret duris verbis: Abbas flexis genibus, cum moderamine dixit. Iudicem contra te, ô Præposite in terra habere non possum, & ideo contra te Deum summum iudicem interpello, vt infra quadraginta dies vterque nostrum compareat coram illo, sententiam pro meritis accepturus. Ad hoc Præsul cachinnans cum suis irrisit hominem, atque spreuit, & repulit exprobratum. Quid plura? Quadragesimo die circa horam nonam mortuus est dictus Abbas. Et cum pro eo sollemniter pulsaretur, sedēs in balneo Præpositus, quæsiuit à circumstantibus, quid hoc esset. Mox quidam ingrediens, & requisitus de sonitu campanarū, cum responderet Abbatem sancti Iacobi iam defunctum, & pro eo pulsationem fieri tam solemnem: illico recordatus Præpositus quadragesimam esse diem, qua se citatum coram summo iudice audierat ab Abbate, consternatus animo dixit suis: Citò, videte quid faciam. Moriturus ego sum, cōparere me hodie summi iudicis aspectibus oportebit. Nec mora. Post hæc verba, cum balneum egredi festinaret, in astantium manibus cum diro eiulatu & vocibus expirauit. Illic proculdubio respondere cōpulsus, vbi causarum strepitus cessat, iurisperitorum aduocatio conticescit, vbi nec preces, nec pretium laborabunt. lib. 2. c. 35. par. 2.

ARTICVLVS XC.

Puer quidam innocens mirabiliter liberauit, chorizatricem à dæmone obsessam.

IN Mechlinia opido Brabantię, percepimus puellā quandam sacra die Dominicorum cum iuuenibus chorizasse diu valde. Fatigata ergo domum redijt. Nec mora: dormitum pergens, dęmone fit repleta. Qua clamante, surgit familia, ligant vinculis sęuientem. Mane ad oratorium gloriosæ virginis extra opidum deportatur. Frequenter enim ibi Maria virtutum operatrix, miracula plurima dęmōstrauit. Quod vbi scholares pueri perceperunt, ad locum vbi vexabatur puella, in oratorium cucurrērunt. Quorum vnus annorum ferè duodecim, audacior ceteris atque sagacior, cæpit compellere & adiurare dæmonium, vt corpus obsessum desereret & exiret. Nec mora. Vbi dęmon circa umbilicum per tumorem se esse demonstrauit, dictus puer cum pollice crucem in contrarium fixit, & sic paulatim per crucem, versus os ascendere compulit, donec eum in specie hirsuti vermis, intra hiatum oris hærentem uidit. Quo, miro conatu, ad inferiora redire uolente, clamauit populus. Puer instanter signum salutis opposuit, & cum maxima violentia dæmonem exire coegit. Eiectum ergo in modum hirsuti vermis, puer audacter dextra comprehendit, & in fossam paruulam, vbi aqua pluuialis consederat, mox proiecit. Qui statim in oculis plebis totius disparens, lætitiæ & laudis materiam dereliquit.

liquit. Proinde manus pueri à côtactu vermis nigredine infecta remansit. Sed protinus aquæ benedictæ lauamento discessit. Sacrosancta ergo res est, esse ab omni labe criminum innocentē: sed simul esse conuenit simplicem & prudentē lib. 2.c.36.p.4.

EXEMPLVM XCI.

Castus iuuenis ab ardente ferro non vritur, sed corruptus grauiter conflagratur.

PVer quidam in confinio Burgundiæ fuit, qui in monasterio Ordinis Sancti Benedicti apud Cluniacum ab ipsis, ferè cunabilis innocentissimus ac simplicissimus adoleuit. Adultum ergo iuuenem Abbas suus pro recreatione vel ioco secū proficisci extra præcepit. Sufferrandorum ergo equorum caussa, Abbate cum suis ante domum ferrariā descendente, miratus ex simplicitate iuuenis, eo quod nunquam tale quid viderat, ferrum candēs, nuda manu sine adustione aliqua vel læsura eleuās, contrectauit. Stupefactus ergo Abbas & omnes qui præsentes aderat, innocentiam in iuuene venerati sunt, & rem iterato ac plures probauerunt. Post hoc, Abbate cum suis alias occupato, iuuenis interiora domicilij est ingressus, vbi vxorem fabri cū puero super genua inueniens miratus, cū paruulo cui nunquam simile viderat, iocabatur. Illico mulier in iuuenem, quasi inexpertum malitia stimulata, si talem habere vellet inquirit. Et ille: Libentissime, inquit. Quæ mox nescium ad concubitū instruens puerū sic fieri promittebat. Ergo vbi iuuenis post concubitum innocentia spoliatus, egressus est, ferrum candens vt prius existimans contrectare, adustus grauiter exclamauit. Qua in re Abbas turbatus, non modicum admiratus, animaduertit ex interiori læsura animæ iuuenem foris læsum, & priori innocentia, quæ eum contra ignem protexerat, denudatum. Reductum ergo ad monasterium iuuenem Abbas super gestis diligenter inquirit, veritatemq; simplicissimè confitetur. Et sic cum multis lacrymis damnum suum tremebundus expiauit. lib. 2, c 36. par. 2.

EXEMPLVM XCII.

Diffamans alios mendaciter, furibundus linguam propriam dentibus laniauit.

NOui ordine, non re, nomine, non actibus sacerdotem. Hic in tantum vitio linguæ deditus erat, vt potius pessima mentiretur, quam non socios vel cohabitātes sibi criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiā, tanta in se debaccatus est cæde, vt proprijs dentibus linguā maliloquiam laniaret, & palam cunctis ostenderet, quod quia lingua sua dolosè egerat, & venenum aspidum sub labijs eius, quasi sepulchrum patens guttur illius fætorem teterrimum exhalaret. li. 2. c. 37. par. 3.

EXEMPLVM XCIII.

Eucharistiam apes facta pyxide cerea, canoris concentibus laudauerunt.

NArrante mihi viro sancto Abbate quodam, audiui hominem pauperē in suburbio ciuitatis cuiusdam aluearia apum maxima habuisse. Cumque frequentius pauper apes solicitus visitaret, primum aduertit eas sæpius in die mira alacritate concinere, & postea, cum curiosius indagaret, sexies interpolare concentus, nec vllis conuehendis cibis operam dare. Nec diu post hæc, cum casu media nocte surrexisset, vidit super apes totum aerem illustrari, & contra cōsuetudinem omnium apum, apes ipsas in nocte cantibus modulari. Stupefactus ergo vir, & frequentius rem probans, ad ciuitatis Episcopum cum suo presbytero venit, narrat de apibus quid agatur. Nec mora præsul in propria persona veritatem explorans, sicut ei dictum fuerat, inuenit. Communicato ergo consilio probis viris, & euocato populo ciuitatis quid in aluearī sit aggreditur experiri. Et fracto vase, inuenit in modum pyxidis eburneæ vasculum ex cera candidissima in fastigio aluearis & in sacramentorum corporis Christi. Circa ipsum verò apud choros, in modo phalangarum cælestium, excubias celebrantes. Sublato igitur validissimo clamore, cum lacrymis corpus Christi in Ecclesiam detulerunt, & in loco

vbi

vbi inuentum fuit, in remedium languentium innumerabilium, oratorium construxerunt. Cumq; iam narrata vbique terrarum fama celebri vulgarentur, duo fures, rei perterriti nouitate, sponte confessi sunt, quod in vicina ecclesia corpus Christi cum pyxide argentea rapuissent, & retenta pyxide, sacramentum corporis Christi iuxta transeuntes, sub alueari prędicto in fuga celeri proiecissent.lib.2.c.40.par.1.

EXEMPLVM XCIIII.

Missas indignè celebrantes duo sacerdotes diuinitus puniuntur.

PRopè villam in qua natus fui, sacerdos lubricus atque immundus fuit. Et cum olim quidem immundis à mulieribus panem illum legalem sabbati, significantem panem viuum corporis Christi, edere non liceret, infelix ille presbyter hunc quotidie, polluto ore, sumebat. Et vide vindictam Dei. Os eius circa nasum, & mentum, & lingua computruit, vt vix prę fętore ab amicissimis sustineretur. Sed & alius in Gallia fuit, vt quondam puer audiui, cuius manus in missa super aram extensę, igne cęlesti vsque ad cubitos combustę sunt.lib.2.c.40.p.6.

EXEMPLVM XCV.

Assumptionis B. Marię diem prior quidam regularium cum quibusdam alijs occulte celebrans, Angelos responsorium, Fęlix namque, concinentes audiuit.

VIdi Suessionensem ciuitatem in Gallia excommunicationi subiacuisse diutius, & non nisi sub silentio, diuina mysteria clericos ministrasse. In vigilia igitur Assumpionis Beatę Marię Dominus Ioannes Prior Canonicorum Regularium sancti Ioannis in Vineis, iuxta muros eiusdem ciuitatis, assumptis secū tribus Canonicis deuotissimis viris, & nunc omnes defuncti sunt, in montem proximum ciuitati, in loco vbi quondam eremita resederat, ad celebrandam sollemnitatem Virgini gloriosę secesserunt. Inclinato autem die cantantes vesperas, panem & aquam ore sobrio libauerunt. Et Completorio dicto, post orationes deuotas, & longas, membra super nudam humum (desertus enim locus erat) vt quiescerent paululum, prostrauerunt. Nec mora detentior surgunt ad matutinas, cantant suppliciter & deuotè. At vbi ante Laudes Prior nonam lectionem ex more finiuit, subito conuentus mirabilis insonuit angelorum, & responsorium: Fęlix namque, altissimis vocib. cantauerūt. Quo vsque ad versiculum dicto, tantum quattuor ex illa innumerabili multitudine versum, & gloria singulariter decantauerunt, multitudine semper respondente. Post repetitionem verò secundam, iterato. Fęlix namque, iuxta morē Gallicum, quattuor angeli inchoauerunt, & prosequentib. omnibus communiter finierunt. Finito autem responsorio factum est, silentium angelorum. Priore autem inchoante: Te Deum laudamus, matutinas cum suis laudibus perfecerunt. Quibus dictis, quot singultus, quot lacrymę, quot suspiria, in recordatione suauissimi modulaminis ab imo pectoris ediderunt illi quattuor beatissimi, nō est nostrę possibilitatis euoluere vel effari.lib.2.c.4.p.7.

EXEMPLVM XCVI.

Cantantibus, & discantantibus canonicis solus raucus exauditus esse celesti voce protestatur.

IN Gallia memorabile quoddam circa tempus Philippi regis, filij Ludouici regis canonizati accidisse refertur. In quadam ecclesia Cōuentuali Canonicorum sęcularium, pręcipua sancti cuiusdam festiuitas agebatur. In Completorio inter Pater noster, & Credo, responsorium illud. In pace in idipsum, clericis cantantibus, & discantantibus statim vbi secundam repetitionem post Gloria patri finierunt, & symbolum fidei, Credo, sub silentio dicere debuerunt, vox cęlestis omnibus audientibus dixit: Nullus exauditur nisi raucus. Stupefacti ergo omnes, aduerterunt despectum quendam cum voce lugubri, & discordanti in angulo constitisse. Nec aliquis ambigebat, eum super quem vox descenderat extitisse.lib.2.c.40 p.10.

EXEM-

EXEMPLVM XCVII.

Sapientiam emens à philosopho rex periculũ proditoriæ mortis euasit.

ERat quidam nobilis adolescens, qui valde sagax ingenio, regi patri successit in regno. Hinc accidit, vt in regia ciuitate nundinis constitutis. Rex cum sodalibus suis ad inspiciendos institores, & res venales circuiret. Et videns hominẽ grandæuum ætate, sedentem in nundinis, quærit quis sit, & si quid venale haberet. Cui ille. Dicor, inquit, philisophus, sapientiam venalem habeo. Ad hoc gauisus Rex, & subridens. Bene, inquit, vt iuuenem constitutum in regimine mihi competit sapientiam habere, tu autem videas quantum velis vendere centum marcis. Et senex. Vnum, inquit, tibi pro statuto pretio dicam, quod si bene tenueris, optimè per illud regeris, & reges. Temerè nil loquaris, temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Si plus volueris, addas, & pretium. Ad hoc igitur omnibus concitatis in risum, Rex considerantius verbi pondus aduertit, & philosopho statim solui pretium promissum imperauit. Verbum autem quod acceperat, in superliminaribus & palatij, & in mẽsis, & in cyphis aureis, & manutergijs scribi fecit. Hinc postea successu temporis rex in sapientia, & virtute proficiens, instituit fortius animum, eripere populum humilẽ de manu potentium, qui à nobilibus terræ grauiter premebatur, & regnum suum in omni iustitia gubernare. Pro quo nobiles sui in seditionem versi, cum nequaquam in manifesto, propter fauorem populi, contra eum auderent aliquid attentare, occultè quendam rasorem pretio conduxerunt, vt regem in conclaui sedendum nouacula ingularet. Ergo vbi rex humectata barba se radendum exhibuit, dictus rasor in manutergio, quod erat circa collum regis, scriptũ legit. Temere nil attentes, nisi prius cogites quod sequatur. Et super proposito scelere pauefactus, expalluit, & manum tremulam mox retraxit. Quo viso rex causam exegit, nec sine caussa euentum considerans, dissimulantem rasorem, quasi hoc ex infirmitate contigisset, extendit ad pœnam, & veritatem rei cum tormentis extorsit. Sic ergo rex liberatus à morte, verè dixit, quia melior est sapientia cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. lib. 2. c. 43. par. 2.

EXEMPLVM XCVIII.

Trinitatis mysterium humana ratione non posse comprehendi puer Augustinum docet, qui paruo cochleari in paruam fossam totũ mare nitebatur infundere.

EO tempore quo beatus Augustinus librum de Trinitate composuit, illi tale miraculum Deus ostendit. Hipponensis ciuitatis Africæ nobilis, in qua Beatus Augustinus Episcopatum administrauit, super litus maris pulcherrimè sita erat. Beatus autem Augustinus in consuetudine habebat, vt post diuinum studium, & laborem, vespere super litus maris, sequentibus à longe episcopis, & clericis, qui pro consilio, & negotio vniuersalis ecclesiæ eum frequentabant, solus antecedens deambularet, ne scilicet eius contemplationem aut studium colloquentium fabulatio impediret. Cum ergo sic solus incederet, puerulum miræ pulchritudinis super litus maris sedentem inuenit, qui facta in terra fossa paruula (sicut pueri in plateis ludentes facere solẽt) cochleari argẽteo aquã de mari hauriebat, & in illam fossam paruulam effundebat. Quem vt beatus Augustinus ita seriosè sedentem vidit, pedem mox pressit, & stetit, procedens inde puerũ salutat, & inquirit quid agat. Et puer cũ magno sermone seriò respondit: Volo, inquit, totum illud exhaurire mare, & isti fossæ si possum infundere. Quo responso, quasi puerili vir sanctus in risum decentissimum concitatus, respondit. Et quomodo inquit, ò bone puer, hoc poteris? Ingens est mare, & paruum cochleor quo hauris, fossa paruula in quam fundis. Et mox puer: Possibilius, inquit, mihi est hoc facere quod intendo, quam te implere quod cogitas. Ad hoc Beatus Augustinus mirabiliter stupefactus, quid hoc esset interrogat. Et puer. Cogitatu, ait, voluis & æstimas volumine breui concludere, quid sit illud indiuiduæ Trinitatis inexplicabile sacramentum. Et hoc quidem antequam possis, isti fossæ

fossæ paruulæ potius maris vndas infundam. Hæc dicens puer, repente disparuit. Beatus verò Augustinus Christum in facto glorificans, quam verum puer dixerat, mox aduertit. lib. 2.c 48 .par.3.

EXEMPLVM XCIX.

Superbia & scientia inflatus, luxuriosus & blasphemus Simon de Tornaco, horribili plaga percutitur, & omni scientia spoliatur.

MAgister Simon de Tornaco Parisijs in Theologia regebat. Et erat excellens Doctor ille suo tempore, sed contra decentiam talis officij, incontinens & superbus. Hic cum super omnes Doctores ciuitatis auditores haberet, & in schola corã omnibus de humilitate altissimæ doctrinæ, Christi quæstionem, disputatione præhabita, terminaret, in fine tandem, datus in reprobum sensum, in execranda contra Christũ blasphema verba prorupit. Tres, sunt, inquit, qui mundum sectis suis & dogmatibus subiugarũt. Moyses, Christus, & Mahumetus, Moyses primò Iudaicum populum infatuauit. Secundò Christus à suo nomine Christianos. Tertiò gentilem populum Mahumetus. Nec mora. Euersis oculis pro humana voce mugitum emisit, & epilepsia statim elisus in terram die tertia eiusdem morbi vindictam accepit. Plaga ergo insanabili eum percusit omnipotens, & omni scientia vsque ad prima litterarum elementa priuauit: sed grauiori in anima cum hac plaga percussus est, cum vsque in diem mortis suæ quasi mutus, comparatus est iumentis insipientibus, & in luxuriæ fœditate permãsit. Et vide summæ admirationis miraculum. Aleydem fornicariam concubinam suam nominare poterat, & sciebat: Boetium vero de Trinitate, qui iuxta eum ad spectaculum ponebatur, quẽ olim corde tenus scierat, post inditam plagam, nec nominare nouerat, nec valebat. Nõ transgrediaris ergo terminos constitutos & piũ modũ semper habeas in scripturis. lib. 2.c. 48.par.5.

EXEMPLVM C.

Torneamentis dedit mirabiliter & horribiliter à Deo plagantur.

ANno circiter ab incarnatione Domini M.ccxliij. iuxta Nussiam super Rhenum opidum nobile, ad torneamentum multi nobiles Duces, Comites, Barones, ac milites congregati sunt. Superuenit quidã frater Bernardus de Ordine prædicatorum cum socio, rogauit suppliciter, & quasi cum lacrymis, vt sibi parcerent, & desisterent ab inani proposito, compatirẽturq; Christianitati, & afflictæ matri Ecclesiæ, quæ illo tempore in Vngaria, Liuonia, & Polonia à Tartaris miserabiliter vastabatur. At cum multi essent qui ad preces eius libentius destitissent, quidam Comes de Castris, alias de Marca dictus, subsannauit fratrem, & consentientes eidem. Et congregatis turmis militum, feralle illud torneamentum infelicissimus inchoauit. Mane autem eiusdem diei, vt à pluribus ferebatur, quasi gleba ingens & læta super aera videbatur, & circa glebam ac supra, quasi coruini generis volucres crocitando diutius volitare. Nec credo aliũ quam dæmones hos fuisse, qui futuri mali prodigium hoc dederunt. Nec mora. Cum torneamentum hoc fieret, milites ac satellites in tanta strage, & in tanta multitudine plurimi ad mortem nonnulli in vesaniam, plerique etiam in languores perpetuos ceciderunt, vt nullus ambigeret ludum hunc non tantum hominum, sed verissimè vltione diuina dæmonum extitisse. Omnes vero mortui vsq; ad trecẽtos sexaginta quattuor computati sunt. Inter quos etiam primus dicitur mortuus Comes ille de Castris, qui dicto fratri Prædicatori contumaciter cõtradixit. Sub eadem nocte quo die hæc facta sunt, in speciebus militum armatorum iuxta villam Brabantiæ, quæ Ischa maior dicitur, cõgregationes fieri à dæmonibus, presbytero villæ teste cognouimus. Et hoc credo in signum lætitiæ tanti mali. lib. 2.c.49.par.4.

EXEMPLVM CI.

Torneamentis deditus miles mirabiliter post mortem à dæmonibus armatur.

FVit in Theutoniæ partibus (sicut à frater ordinis Prædicatorum audiuimus) qui

qui illius terræ incola fuit, milles potens mirè deditus torneamentis. Mortuus est autem miserabiliter sicut vixit. Reliquit autem vxorem valde deuotam, & sanctã, quæ mortuo marito, vt ipsamet Magistro Alberto fratri Ordinis Prædicatorum cum fletu magno narrauit, & ipse mihi narrauit, rapta est ad excessum mentis, & vidit circa animam viri sui dæmones in magna multitudine congregatos. Dixitq; vnus eminentior ceteris ad consortes. Ponite caligas in pedibus eius, quarum spicula penetrent à plantis pedum vsque ad cerebrũ. Hinc eum lotica induite, cuius spicula ante & retro penetrent totum corpus. Hinc galeam capiti eius imponite cuius similiter spicula descendendo transeant vsque ad plantas. Hinc scutum collo eius imprimite, cuius pondere membris omnibus conquassetur. Hæc omnia cum ad iussum principis dæmonum, in anima misera complerentnr, dixit iterato dæmonibus: Consuetudo istius erat, vt post torneamẽta balneis foueretur, & post balnea deponeretur in lectum, & iuxta eum puella tenerior, cuius amplexibus & coitu fruebatur. His omnibus aptate similia. Nec mora flammis balnearibus anima cruciata, in lectum candentem ferreum deponitur, & iuxta eum bufo terribilibus oculis ad magnitudinem & longitudinem lecti, cuius complexu, contactu, & osculis adeo exhaustus est, vt magis eum bufonis illius horribilis, quam armorum prædictorum terribilium balnei, vel lecti vexatio cruciaret. Heu quam digna fit pœna talium. Illa autem beata mulier, quæ hæc dispensante Deo de anima mariti vidit, omnibus diebus vitæ suæ ex recordatione visionis adeo afflicta fuit, vt nullus posset ambigere, qui eam antea cognouisset, quin illa supra quam credi potest, cordis incommodo vexaretur. lib. 2. c. 49. par. 5.

EXEMPLVM CII.

Torneamentis deditus miles, vulneratur, moritur, infernali equo post mortem insidere videtur, & corpus illius à coruis & miluis discerpitur.

VIdi consobrinam patris mei, mulierem annorum centum & triginta. Hæc in villa, in qua nata erat, iuxta Bruxellam in Brabantia factum huiusmodi suo tempore referebat. In hac villa sexaginta milites arma portantes sparsim per parochiam morabantur, vbi nunc vix vnus est. Hi omnes cum alijs militibus circumiacentium regionum, sine vllo armorum præsidio, exceptis lancea, scuto, & galea, induti tantum plicata linea tunica, torneamenta frequentius faciebant. Et contigit hoc frequenter. Vna autem dierum accidit, vt in congressu comparis miles, male protectus clypeo, in corde lancea feriretur. Cum graui ergo luctu ad domum propriam corpus examine sic delatum, in locello componitur. Excubias vero facientibus parentibus & amicis, fit media nocte circa corpus mira confusio. Et post horam egresso famulo, & misso pro negocio prope villam, obuius ei in equo nigro factus est miles occisus, & dixit illi: Ascendas retro me & feram te ad locum quo mitteris prope villam. Territus autem famulus, vt iussus est ascendit: cum brachijs teneret se ad latera sedentis in equo, & nescius, manu vulnus lateris tetigisset, dixit miles: Fortius infige manum vulneri, & extrahe ferrum lanceæ, quo percussus fuit. Tremebundus igitur famulus, fecit quod est iussus. Ad locum autem, vbi transmissus erat, famulo veniente, dixit miles. Descende nunc, & occisori meo specialiter dicas, & alijs omnibus quibusuis, vt veniant ad talem locum, vt videant iudicium Dei factum de me, & in signũ huius quod me veraciter videris, ferrum lanceæ ostendas eis. Mane autem facto, famulus ea quæ iussus est fecit. Et cum ventum est ad locũ, vbi venire mandauerat, occisor cum alijs inuenit coruorum & miluorum multitudinem infinitã, qui validis morsibus cadauer miserabile discerpserunt. lib. 2. c. 49. p. 6.

EXEMPLVM CIII.

Christus cuidam viro probo miserabiliter plagatus apparens, dixit authores sua tanta læsionis fuisse quosdam qui tesseris ludentes iurabant, & blasphemabant.

IN Brabantiæ partibus, vrbe Louanio, ciuem vidimus generosum & bonum, qui

qui in nocte sancta parasceues ad matutinas surgens, transibat ante cellariū in platea, in quo perditissimi adolescentes ad ludum tesserarum sedentes, blasphemijs, & iuramentis ad inuicem contendebant. Trāsiens autem ciuis, inuenit homines in platea ante cellariū, qui cū magno murmure plangebant hominem quendam ignotum plagatum miserabiliter, & sanguine cruentatum. Qui cum quæreret auctorem læsionis tantæ quis esset, responderunt. Isti, inquiunt, iuuenes qui hic in cellario ad tesseras ludunt. Mox igitur ingressus ciuis improperat ludentibus tali nocte, & eos duris sane verbis interrogat, cur hominem ignotum ingressum ad eos tam crudeliter verberassent. Attoniti autem iuuenes, negant aliquem ad eos intrasse post quam consederant, asserentes nullum ab eis verbo, vel verbere lacessitum. Et mox cum ciue surgentes, omnes quærunt hominem cruentatum, nec inueniunt. Conuersique singuli ad seipsos, animaduertunt iuramentis suis terribilibus rursum Christum Dominum contumelijs affectum, rursum improprijs cruciari. Hæc cum mihi frater Ordinis Prædicatorum sub dubio retulisset, ergo ipse in dictum vrbem perueniens, interrogaui & quæsiui veritatem rei, & is qui nouit sub præstito iuramento narrauit vt scripsimus. Addidit quoque quod Dominus domus in cuius cellario lusores sederant, in dicto facto tāta contritione permotus est, vt mediāte ciue illo qui hec narrauit, cum vxore omnia bona diuidere, & quæ per vsuram rapuerat, iniuriatis restitueret, & vitam suam beatissimè terminaret. lib. 2. c. 49. p. 10.

EXEMPLVM CIIII.

Lusibus tesserarum spoliatus, sagittam in cælum mittit, & sanguine tinctam recipit.

Frater quidam Ordinis Prædicatorum bonus & veridicus, narrauit mihi, quod quidam nudatus ludo tesserarum, adeo desperatus fuit, vt arrepto arcu, sagittam in aerem iaceret, quasi ipsum cæli Dominum percussurus. Et mox sagitta reuersa ante faciem iacentis sanguine recenti infecta reperta est. Qui mox in irremediabiles lacrymis resolus est, & confessus vitam suam cum mira pęnitentia & deuotione correxit. lib. 2. c. 49. p. 11.

EXEMPLVM CV.

Chorizare solita in festis, baculo quo pila percutitur, occiditur, & eius corpus ab infernali tauro dissipatur.

In villa quadam Brabantiæ, vt mihi frater Ordinis Prædicatorum narrauit, mulier procax, & vana erat, quæ in omni fere festo choreas iungere consueuerat. Et factum est, vt iuuenibus viris ad saltum iuxta choream ludentibus, vni eorum pilam ferire conanti, baculus de manu sambucalis euaderet, & dictam mulierem ducentem choram percussam in capite mox necaret. Hæc viderunt omnes, & confusi sunt, & corpus ad domum propriam detulerunt, & in feretro posuerunt. Presbytero verò cū clericis dicturo vigilias, veniēte ecce taurus nigerrimus, imò dæmon pessimus, cum mugitu accurrens, feretrū cum corpore deiecit, & cornibus illud dissipans membratim confodit; ita vt viscerib. hinc inde dispersis, fętor intolerabilis spargeretur. Fugiētibus ergo cūctis, cadauer laceratum vsque in crastinum solum relinquitur, quousq; euapurato fętore, proximi eius intrare possent ad corpus, & sublatū extra cæmiterium sepelirent. lib. 2. c. 49. par. 13.

EXEMPLVM CVI.

Festiuis dictus venationibus vacans monstruosam prolem ex vxore suscepit.

Fvit in Theutonia nobilis quidam venationibus in tantum deditus, vt nullo saltem Dominico vel festo die missam audiret, sed semper venationibus intentus esset. Corripiebat autem eum frequenter vxor sua Deo deuota, ille quasi muliebres monitus non curabat. Accidit autem vt ipsa vxor, post multos partus editos, imprægnata, puerum pareret abortiuum, habentem caput venatiui canis pendentibus auribus, & porrectis. Confusa ergo matre, cum multis matronis nobilib. quæ astabant, consilium fuit omnium, vt terra citius partus obrutus tegeretur. Veniente ergo

ergo à venatione marito ei⁹, quęsiuit quis puer esset, quem vxor peperisset. Dissimulantibus autem omnibus cum pudore, instat miles extracto gladio, vt ei partus ostendatur. Et mox timore compulsa mater, ei jci de terra iubet prolem, in triste spectaculum, monstrosam, dicens: Ecce quam manifesto prodigio insipientiam tuam vindicauit omnipotens, qui nullum honorem diebus sacris, nullam reuerentiam sacramentis corporis Christi præbuisti, sed magis ludis venationum indiscretis temporibus institisti. Hæc vt vidit nobilis correxit se, & egit pęnitentiam de commissis lib. 2. c. 49. par. 17.

EXEMLPVM CVII.

Confessione infirmus in corpore sanatur.

ERat vir multis notus & clarus in Burgundiæ partibus, qui quidem aliquanto tempore in iuuentute sinceriter conuersatus, postea à virtute tepescẽs, cępit ad vitam malam declinare. Nec mora: squalenti mente tabescens, incidit in languorem, nec tamen Dei manum castigantis agnouit, sed mala malis accumulans, pallore vultus & macie, quasi homo ignis æterni miserabiliter habilitabatur ad pęnam. Cumq; nulla medicorum cura proficeret, nec saltem languentis vitæ caussam ei aliquis aperiret, tandem in se reuersus solam miseriæ corporalis caussam, lãguorem animæ, diuina miseratione præuentus pęnitens intellexit. Confessus ergo cum lacrymis cuidam sanctissimo sacerdoti statim vbi beneficium absolutionis accepit, similitudinem ferè bufonum habentia in facie, sed diuersificata posterius, septem animalia cute teterrima, & parua quasi vitiorum septem dæmonia, de ore simul eiecit. Mira res, vix modico spatio temporis interiecto, in tabem animalib. resolutis, reflorere cępit caro prorsus, & facies pęnitentis, menteq;, & corpore integerrimè sospitatus, multis postea profuit ad exemplum. lib. 2. cap. 50. parte 2.

EXEMPLVM CVIII.

Moriturus præsumptuosè soluens frena lætitiæ à virgine Maria corripitur.

QVidã Canonicus Regularis in monasterio sancti Ioannis in Vineis, apud Suessionem in Gallia, vir miræ sanctitatis, & innocentię, vt vidimus ante mortem infirmitate grauissima laborauit. Et ecce diabolus, qui semper insidiatur calcaneo nostro, immisit mẽti eius, præsũptuosę exsultationis tripudium, ita vt lingua & facies eius tanto iubilo resultaret, quod omnes circumstãtes eum crederent iam cęlestem patriam & gloriam intueri, & quod omnes sancti in magno deuotionis, & exsultationis spiritu eius exitum expectabant. Solus autem quidam Vvalterus, cognomento paruus, magnus tamen merito sanctitatis, de huiusmodi tripudio morientis tacitus tristabatur. Cumq; moriens agonizare inciperet, p spatium temporis ab illa exsultatione refractus, flere cępit vberrimè. Ad eum ergo quidam accedens de fratribus, quærit causam tristitiæ post exsultationẽ. Et ille: Facias mihi conuentum fratrum totaliter conuenire. Nec mora. Factum est vt rogauit, & mox omnibus dixit: Heu carissimi, vidistis in me, suggerente diabolo, vanæ & præsumptuosæ exsultationis audaciã se non permisit me periclitari mater misericordiæ, & Domina quæ me redarguit ab inepte vanitatis lætitia, & admonuit potius cum spei moderamine, & Dei timore diem vltimum expectare. Vos autem fratres carissimi Deum rogate, vt mihi de ista noxa, & alijs multis ignoscat, & iudicet me non secũdum opera mea, sed secundum misericordiam suam saluet me. Mox vt hæc verba compleuit, & omnes respondissent Amen, soluit in fletum oculis exspirauit. lib. 2. c. 50. p. 9.

EXEMPLVM CIX.

Frater quidam moriens Christum sibi apparentem socio demonstrat, & dicens: In Galilæa Christum videbimus, &c sanctam animam exalauit.

QVidam Frater Ordinis Prædicatorum in Brugensi Flandriæ domo Lector fuit.

fuit. Hic grauiter infirmatus, cum lætissimo vultu appropiuquare videretur morti, quidam frater cum lacrymis flagitauit, vt si quod consolationis accepisset à Domino, sibi dicere dignaretur. Cui ille, silere non valens, præ gaudio; Vere, inquit, accepi: quia Dominus ipse Iesus se morti meç præsentialiter adesse promisit. Cui frater: Et ego, inquit, per eumdem Dominum contestor te, vt mihi digito vel nutibus innuas cum eum videris præsentem. Cui ille: Faciam, inquit, libenter, si quidem permiserit Dominus. Die postmodom tertio morbo ingrauescente, tabula percussa est, & fratres ad infirmariam cucurrerunt. Prestolantibus ergo & orãtibus fratribus, frater moriens digitum cum manu ad certum locum extendit, & circumfusis oculis cum cantu lenissimo dicere cœpit: In Galilæa Iesum videbimus, sicut dixit nobis, Alleluia, Quo finito, statim expirauit. lib. 2.c.50.par.10.

EXEMPLVM CX

nitentiam grauissimam in lecto ægritudinis faciens, prophetare meruit, & sine purgatorio euolauit.

IN Germaniæ partibus quidam nobilis Comes, sed pauperum spoliator, ex misericordissima pietate diuina, graui infirmitate est correptus, & amarissimè contritus, omnia ad restitutionem posuit quæ habebat, & irremediabilibus lacrymis quotidie lectum rigans, Angelos & sanctos Dei ad impetrandam sibi misericordiam inuocabat. Decumbens verò toto corpori suo tantum supplicium inherebat, vt talos pedum & crura fricaret ad lignum, & cutem, & carnem, ac neruos violenta assiduitate diuelleret, aquam frigidam in hieme tamquam ad bibẽdum acceptam, clam pectori superfundebat, vt ex hoc glaciali frigore torqueretur. Nec diu post hæc, positus in agonia, tanto spiritu repletus est, vt sicut Christus ex Publicano Euangelistam ita de isto faceret prophetam. De seipso enim prædixit, quod sine purgatorio ad requiem euolaret, & eo mortuo, ac Henrico rege defuncto, tota Thuringia maximis calamitatibus subiaceret, quod ita etiam factum vidimus. lib. 2. c. 51. par. 2.

EXEMPLVM CXI.

Pœnitentiam acerbissimam egit quidam sceleratissimus vir ad decollandum adiudicatus.

QVidam in Theutonia multis rapinis & cædibus per patriam debaccatus, captus, & ad deccollãdum positus, petiuit à iudice, & obtinuit tempus prolixius pœnitendi. Et mox astanti iuueni consobrino ait: Si vere meus amicus es, cooperator esto mihi misero in salutem. Affer obsecro instrumentum ferreum, quod detrix dicitur, quo feminæ subtiliant linum suum. Quod vt factũ est, dixit iuueni; Successiue mihi lacera manus, vlnas brachia, vsque ad humores, pedes verò, & tibias, & crura vsque ad nates, postea genitalia, aures, oculos nasũ, labia caput autem ad vltimum amputabis. Iuuene igitur, etsi cum dolore, quod rogatus fuerat exequente, pœnitens ipse vnumquodque membrũ antequam cruciaretur instrumenti ferrei dentibus per inflexiones multiplices & perualidas diutius affligebat, dicens: Hic pęnã vestram pro parte, vilissima membra suscipite, quibus actu nefario scelera perpetraui, & Deum creatorem ac redemptorem meum offendit. Extremo igitur post omnem pœnam, trunco corporis cum solo capite superstite, hilari vultu dixit: O vtinam tormentum istud, quod respectu scelerum meorum paruum sustinui, reiterare semel, iterum ac tertio liceret mihi miserrimo, & in eo diutius cruciari. Et hoc dicens orat cum lacrymis populum circumstantem se, quatenus sibi misero in eleemosynis pauperum, & orationibus subuenirent. His dictis extendit caput, & mox à iuuene decollatur. lib. 2. c. 51. par. 5.

EXEMPLVM CXII.

Pœnitentiam minimam discretus confessor sceleratissimo imposuit peccatori, qui præ contritionis magnitudine exspirauit.

AD venerabilem virum magistrum Petrum de Corboel, Senonensem Archiepiscopũ, quidam peccator, qui propriam filiã oppresserat violẽter, gratia confessionis venit. Cõfessus igitur in maxima,

& mirabilis contritione & lacrymis, quæsiuit, si vnquam posset vllo dolore vel pœna a Domino veniam impetrare. Cui præsul: Ita, inquit, indubitanter, si pœnitentiam sibi re volueris tanti mali. Et ille vehementer exclamans: Volo, inquit, etiam si mille mortes me sustinere volueris. Collacrymatus ergo infelici, imo iam felicissimo peccatori; Et ego, inquit, tibi septennem tantum pœnitentiæ pœnam impono. Tunc ille: Quid est, ait, quod pœnitentiam tantum mihi flagitiosissimo septennem iniungis, qui si viuerem vsque in finem mundi, tantum facinus pęnis innumerabilibus diluere non valerem. Cui pręsul: Vade, inquit, & tres tantum in pane & aqua ieiuna dies. Tunc amplius ille plorans & contundens se, rogabat vt pœnitentiam iniungeret salutarem. Supra modum ergo admiratus, & exhilaratus Episcopus, tandem diffinitiuè præcepit homini, vt abiret, & tantuum vnum Pater noster diceret, sciretq; pro certo peccatum iã sibi esse dimissum. Nec mora, dirum ille eiulatum emittens, & in terram procidens, exspirauit. Nec dubia fides est, sicut Deo dignus Episcopus postea prædicauit, quin idem pœnitens sine vlla purgatorij pœna, tantum validissima contritione purgatus, ad gloriam euolauit. lib. 2. c. 51. par. 7.

EXEMPLVM CXIII.

Contritus in vltima exspiratione miles sceleratus, quale purgatorium pertulerit.

Venerabilis & Deo digni magistri Bonifacij quondam Lausanensis Episcopi relatione cognoui veridica, quod quidam nobilis suæ Diœcesis venatum circa montes Alpium pergens, familiam suam, inclinata iam die, cum canibus perdidit, solusq; in silua est relictus. Illo ergo horrente solitudinem, & si quid audiret diutius expectante, tandem duo ex canibus latrantes auscultat. Quos venabulo insonante confortans, reptando manibus & pedibus, ad locum conatur ascendere vbi latrantes caniculos audiebat. At cum illuc cum difficultate peruenit, inuenit locum planum, pulchrum valde atque gramineum inter montes. In quo quasi hominem magnum & elegantem forma, facie tenus prostratum videns, duas clauas ferreas ad vtrumque latus iacentes horrentibus oculis intuetur. Hunc miris plagis & vulneribus cruentatum, dicti duo canes venatici latratibus circuibant, sed mox ad conspectum Domini sui militis obmutescunt. Post horrorem autem assumpto spiritu, dixit prostrato. Si ex parte Dei es loquaris, & quis sis aut vnde veneris edicito. Cui ille, Ex parte Dei sum, & ordinatione diuina tibi talis appareo, vt in me misero pœnitentię sumas exemplum. Mortuus suum, licet tibi corporalis appaream. Miles fui viuens, peccator immanissimus ea tempestate, qua Richardus Rex Angliæ contra Philippum Regem Franciæ prœlia cõncitauit. In illa ergo expeditione, quæ à Brabantigenis in Pictauia & Gasconia facta est, ego infelix luxurijs homicidijsq; debacchabar, nec in his alicui conditioni vel etiam sexui, flexus miseratione peperci. Medio igitur tempore validissimam febrem acutam incurri, & tamen nec tunc contritus sum, nec confessus, nec Christi corpori sacramenta suscepi. Instante autem hora mortis obmutui, & ecce supra spem misericordia diuina præuentus sum, & valida contritione permotus, qui licet loqui non possem, tamen lacrymas excussi, & in his vitam, Deo propitiante, finiui. Nec mora, defunctus sum, & duobus dæmonibus traditus nequissimis, instar clauarum istarum ferrearum tormentis vsque in diem iudicij cruciandus. Et hodie quidem perascensum montium istorum meam miseram animam impulerunt, & iterum per abrupta eorum eam cum dicti clauis ferreis præcipitem depulerunt. Scias tamen tormentum illud tam magnum & tam diuturnum spe veniæ, quam in fine mundi habiturus sum mirabiliter releuari. Nec mora, vbi spiritus ille hæc verba finiuit, corpus quod videbatur aereum cum dictis clauis ferreis quasi fumus euanuit. Miles autem qui hæc viderat & audierat à rapinis pauperum & mala vita conuersus, correctius amodo vixit, & multos alios peccatores ad exempla pœnitentiæ sua narratione permouit. lib. 2. c. 51. par. 4.

EXEM-

EXEMPLVM CXIV.

Pœnitens in morte Præpositus ad cælum venit, sic tamen vt quasi per ignem.

Contigit vt quidam magnus Præpositus ciuitatem Magdeburgensem vespere quasi in castrinum recessurus intraret. Et ecce de nocte in primo somno, subita infirmitate compulsus. Priorem fratrum Prædicatorum cum festinatione venire mandauit. Venientem ergo Priorem rogauit Præpositus instanter cum lacrymis, vt eum reciperet ad Ordinem, & mox vestiret. Cui Prior, Cras, inquit, fiet, quia in hoc Fratrum consensus est requirendus. Et Præpositus. Scio, inquit, scio quid sentio. Crastinum vix habebo. Si diligitis salutem animæ meæ festinate recipere pœnitentem, quia certus sum quod in sęculo non saluabor. Vt ergo instantiam viri Prior vidit, perrexit domum, excitauit Cōuentum, requirit consensum, allegat sufficientiam viri ad ordinem, etiamsi adhuc viuat. Annuit mox Conuentus, defertur infirmus in domum, receptus induitur, communicatur, inungitur, & ante diem vita defungitur. Nec mora. In monasterio proximo ciuitati quædam monialis vidit in somnis, quendam patrem familias in loco commodo residere, ad quem cum multi fratres Ordinis Prædicatorum, quasi post laborem pro denario diuino accedere viderentur, extremo quidam ignotus homo tarde tamen, protendit manum, vt denarium acciperet tanquam frater. Quem paterfamilias diligenter intuitus. Denarium, inquit, sed non modo accipies, multis prius remedijs expurgandus. Hæc cum dicta monialis presbytero monasterij recitasset, quæsiuissetq; si quis fratrum Prædicatorum defunctus esset, & presbyter se fuisse de vespere in domo fratrum, & infirmum vel defunctum neminem inuenisse responderet, mane post primam venit Superior fratrum Prædicatorum, qui promiserat prædicare conuentui, dixitq; prædicare se non posse, quia defuncti talis fratris sepulturę interesse deret. lib. 2. cap. 51. par. 8.

EXEMPLVM CXV.

Pœnitentiam, atque infirmitatem quamcumque huius vitæ paruipendit anima purgatorij pœnam experta.

Quantæ autem prudentiæ sit, pęnitentiam agere in hac vita, exemplum subsequens demonstrabit. Erat vir fidelis, & bonus, sicut magister Albertus frater Ordinis Prędicatorum sibi ab his, qui eum familiariter nouerant, traditum referebat, qui post diuturnam pœnitentiam, quam sanus fecerat, incidit in languorem grauissimum, quo per annum non modice tribulatus, rogauit cum lacrymis Dominum, vt tanto dolori finē imponeret, data morte. Nec mora. Missus ad eum Angelus Domini, dixit ei: Exaudiuit Dominus precem tuam, sed eligas quod vis, aut tribus diebus purgatorijs pœna torqueberis, si nunc discedis, aut si adhuc per annū in languore manere volueris, sine vllo purgatorio ad superos euolabis. Tunc ille præsentem pœnam recolens, nec futuram aduertens, respondit. Mori potius eligo, & non tantum trib. diebus, sed quantum Domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat, inquit. Angelus, secundum verbum tuum. Nec mora, languens morte solutus est, & eius anima in purgatorium deportata. Vno ergo exacto die, venit Angelus ad locum purgatorij vbi anima torquebatur, & dixit: Quid nunc agis, ò anima, quę pro languore vnius anni tribus diebus elegisti in igne purgatorij detineri. Cui anima. O seductor, inquit, non Angele, qui me in pœnis multis annorum circulis, pro trium dierum spatio fefellisti. Et Angelus. Non mora, inquit, sed ineffabili tortura decepta es, quia non nisi vnū diem de tribus in purgatorio extitisti, tamen adhuc si retractare nolueris, Dominus tui miseretur, vt ad corpus tuū, quod nondum sepultum est, reporteris, vt per annum vnum languorem quem expertus es patiaris. Cui anima. Annuo, inquit, vt non per vnum annum tantum, sed vsq; in finem mundi languore etiam detinear acriori. Hoc dicto anima reportatur ad corpus & per annum in lāguore detenta, multos quibus hæc retulit ad pœnitentiam animauit, & post vnum annum iterato defuncta, transijt ad superna. lib. 2. c. 51. p. 11.

EXEMPLVM CXVI.

Virginea caro sancti Theodulphi Imperatoris consanguinei incorrupta post multos annos in Treueri reperitur, & quaedam alia de eodem.

IN vrbe Germaniæ Treuerensi, totius Europe antiquissima ciuitate, structura quędam mirabilis erat, quæ Helenæ Constantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum Ciuitatis, à ciuibus est destructum. In cuius latere à parte Aquilonari oratorium paruum inuentum est, in quo altare ex alabastro candidissimum erat, & in latere dextro sepulchrum. Scriptura verò hæc super sepulchrum in pariete legebatur, Sancte Theodulphe nostris precibus miserere. Ad sepulchrum igitur ciuibus pariter adunatis vocatis, sunt fratres Prędicatores, & ego casualiter superueni. Deposito ergo lapide, corpus inuenimus incorruptum & apto scemate ad cooperiendum naturæ secreta, manus super verenda demissas. De permissione verò ciuium, manum eius dexteram quā in sacrificio corporis Christi viuens extenderat, mox abscidi, & in Louanium fratribus prædicatoribus dedi. Huius reliquias capillorum, & vnguium in antiquissimo monasterio iam dictæ ciuitatis, quod Horreum dicitur, cum superscriptione veteri, & alijs reliquijs sanctorum inueni. De hoc beato viro & eius fratre beato Theodorico, qui in alia parte structuræ supradictæ incineratus est, fama antiquissima ferebatur. Fuerunt ambo filij sororis cuiusdam Imperatoris Romanorum, quorum beatus Theodulphus iussu auunculi filiam regis Britanniæ desponsauerat adhuc puer. Cumq; adolescens factus, spe gratioris vitæ, sponsam nollet accipere in vxorem, sed virgo in perpetuum remanere, Cæsar, indignatione permotus illum de patria expulit. Qui Treuerim veniens, & habitum monachalem suscipiens, quasi in arctissimo specu, in loco quem diximus se reclusit. Erat autem & lectus eius lapideus cum ceruicali lapideo, iuxta oratorium quod prædixi. Secutus verò hunc creditur frater eius, & vitam beatam in eodem loco duxisse. Decreto autem & consilio populi Ciuitatis, sacrum corpus in Ecclesiam fratrum Prædicatorum translatum est, & retro altare digna veneratione locatum. Reuoluit autem postea chronica temporum, & de his duobus fratribus scriptum legi, quod sub Clodoueo rege Francorum hi viri sancti & deuoti floruerunt. Credo autem, saluo meliori iudicio, dignè quidem beatum Theodulphum pro signo incorruptæ virginitatis in carne, incorruptionis gloriam etiam in corpore suscepisse. Vnde in libro Sapientię dicitur. Incorruptio facit proximum esse Deo. lib. 2. c. 53. parte 2.

EXEMPLVM CXVII.

Festiuos dies dignè celebrans messor deuotus, diuini operis drachmam in segete pendentem inuenit.

IN Theutoniæ partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato conduxerat falcatores. Illis ergo falcantibus in vigilia cuiusdam sancti, vbi tempus vespertinum aduenit, per villas in circuitu compulsabatur. Et mox vnus ad socios falcatores; Desistamus ab opere, quia iam vesperę pulsantur. Sed cum illi nollent, imo magis verbis eum confunderent, ipse mox opere derelictio iuit ad vesperas. Tertio autem die ad opus imperfectum cum ceteris rediit, viditq; antecedentibus alijs se solum falcare posterius oportere, & propter hoc ab omnibus est derisus. Patienter tamen ferēs risus omnium & cachinnos, vbi manum ad falcem posuit, ante se pendentem in farculo graminis drachmam mirę magnitudinis auream mox inuenit. Curuatis ergo genibus, cum lacrymis Dominum benedixit. Quo clamante, concurrunt socij, concurrit & miles pratorum Dominus, vidit diuinū miraculum, scripturamq; miles litteratus in numero voce patria legens, hęc, vt interpretari potuimus, continebat: Manus Dei me compegit, & in donum me redegit pauperi, qui non infregit diem sancto celebrem. Hanc drachmam vxor militis Martha erga pauperem, emit, & multis postea in rei gestæ testimonium ostendit. lib. 2. cap. 53. par. 9.

EXEM-

EXEMPLVM CXVIII.

Defunctorum missas omnibus diebus legens, infinitas animarum manus pro se coram Episcopo fideiubentes habuit.

ERat presbyter quidam admodum pauper & tenuis, sed deuotus valde erga animas quæ in purgatorio torquebantur, adeo vt omnib. diebus, nullo excepto, missam pro fidelibus defunctis celebraret. Accusatus ergo pro aliqua re apud episcopũ citatus est, & confessus veritatem simpliciter, compellebatur vt mandato staret episcopi, iuraretq; & fideiussorem poneret pro emenda. Iurauit igitur presbyter, sed angustiabatur vbi fideiussorem acciperet, qui pro ipso responderet. Nec mora. Oculi episcopi compellentis sunt aperti, & plusquã mille manus in aere quasi ad spondendum pro presbytero vidit extensas. Quo visu præsul attonitus, dixit. Sufficientes habes qui spondent pro te, vade, & de beneplacito Dei, & meo missæ officium pro defunctis exerceas sicut prius. lib. 2. c. 53. p. 14.

EXEMPLVM CXIX.

Defuncti filij mortem nimium deflens mater, vt in missis pro eo lacrymas fundat admonetur.

MAtris relatione didici quod narro. Auia mea filium primogenitum habuit indole insignem, & decore præcipuũ. Quo mortuo inconsolabiliter doluit, nec forte sine præsagito futuri mali. Nam post illum habuit alium, qui pompa vanitatis illectus, dilapidator rerum fuit. Matre ergo, vt dictum est, primogenitum inconsolabiliter lamentante, apparuerunt ei iuuenes in via quadam, vt visum est ei, cum ingenti gaudio gradientes. Cumq; memor filij, eum inter illos esse non videret, & fleret, ecce post alios filium suum lento gradu subsequentem agnouit. Cui mater cum graui clamore dixit: Et quid est filij quod solus, & non cum alijs graderis retardatus? Cui ille, in toga laterali magnum aquæ pondus ostendens. Ecce, inquit, mater lacrymæ, quas pro me inaniter effudisti, quarum põdere ab aliorum persecutione retardor. Ad Deum ergo lacrymas commutabis, & in præsentia sacrificij corporis Christi cum eleemosynis pauperum pro me cor pium, & deuotum effundas, & tunc liberator ab incommodo quo nunc grauor. Nota tamen lector dispensatione diuina, vel ad consolationem, vel ad correctionem matris, se dixisse mortuum iuuenem inanibus lacrymis à comitatu sodalium retardatum, quia meritis quidem viuentium, defunctorum animæ adiuuari possunt, sed prorsus non possunt demeritis impediri lib. 2. cap. 53. par. 17.

EXEMPLVM CXX.

Pœnitet in morte Ottho Imperator, & omni die sacerdotibus Christi corpus suum tradidit flagellandum, & post mortem orationes deuotorum pro se fieri postulauit.

OTthone Imperatore mortuo, quædam cognata eius in monasterio virginum preærat, quæ zelo castimoniæ circa subditas mirè seruiebat. Obseruans ergo die quadam fenestram locutorij, summo mane quendam leniter pulsantem audiuit. Qua aperta, ecce Imperator apparens materterræ dixit: Defunctus ego sum, & in purgatorio pœnis excrucior. Dirigas ergo nuncios ad diuersa & deuota cœnobia, & decies mille psalteria pro me legi facias, ita vt ad singulos psalmos accipiatur decem ictum disciplina, & ad vnumquemque versum addatur salutatio Angelica Aue Maria, & oratio Dominica Pater noster, psalmus vero, De profundis, quando accipitur disciplina dicatur. Talibus remedijs post mortem viuens merui liberari. Et nota quod idem Ottho, benignissimus Imperator, anno præcedenti mortem suam, infinitam annonam tempore carestiæ diuersis monasterijs, & pauperibus diuiserat larga manu. Nec mora. Missis nuncijs vt præceperat materterræ, negocium eius ab omnibus summa cum deuotione susceptum est, & perfectum. Apparens ergo dictæ materterræ ad eumdem locum fenestræ, quem diximus, in aurora, tanta claritate circumdatus est, vt illa nullo modo cerneret eum, sed audiuit: Gratias reddo tibi, & pro me misericordissimo Domino gratias age, quia iam à pœnis ereptus sum, & ad gloriam

transeo sempiternam. Nec mireris lector, qui ab illis audiui, qui interfuerunt diutino languori eius, & morti, quod omni die sacerdotibus. Christi suum tradidit corpus flagellandum, & eius contritio tanta fuit, vt ille verè dignus Cōradus Hildeshemensis Episcopus testaretur, vix se posse credere, quod Ottho Imperator, post tantam cōtritionis pœnitentiam, vel ad horam post mortem purgatorium sustineret. lib. 2. cap. 53. par. 19.

EXEMPLVM CXXI.

Defunctus contra militem, qui equum pauperibus dandum sibi retinuerat, durius inuebitur.

IN gestis sancti Caroli Magni Regis legimus quod subiungo. Eidem regi miles quidam in armis strenuus seruierat annis multis. Hic ad extrema perductus ad se consobrinum suum clientem, quem solum habebat superstitem, euocauit, dicens: Incomitatu regis annis iam perstitit sexaginta, nihil in mundo proprij possidens, nisi quod ad militiam pertinebat, & ecce solum equū optimum habeo, & ex hoc statuo testamentū. Me ergo mortuo vendes equum, & pecuniam pro anima mea totaliter erogabis. Pollicitus est cliens, vt ei praeceperat auunculus. Mortuo ergo milite, satelles vidit equum validum, & audacem, & eum nec vendidit, nec pecuniam pro eo soluit, sed eum retinuit, statutum auunculi paruipendens. Circa dimidij verò anni transactum spatium, anima defuncti apparuit sateliti manifestè, dicens: Non curasti facere quod pro anima statueram liberanda, & ideo medio quo per eleemosynas liberari debueram passus sum graues pœnas. Sed ecce nunc iudicium dedit operum pōderator omnipotens, & omnes eius assessores Angeli esse iustum decreuerunt, vt anima mea ad requiem transeat, & anima tua pęnas recipiat quas exacturus adhuc fueram in tormentis. His dictis repente disparuit, & mox satelles grauissimam infirmitatem incurrens, quæ gesta erant confessus est sacerdoti, & mortuus pęnas quas merebatur exsoluit. Vide ergò lector, quātum peccati sit & delicti, amicorum aut parentum tardare, vel negligere testamentum, quibus si effectum haberent accelerarentur ad gloriam, aut si non habeant à gloria differantur. Alibi legitur, quòd anima defuncti post dies octo illi clienti apparuit, & dixit ei. Quia de te cōfidebam, res meas distribuendas fidei tuæ commisi: tu verò tamquam infidelis, & proditor res meas retinuisti, quapropter conquęstus sum de te summo iudici, quia liberationem meam à purgatorio retardasti. At ego iam purgatus, ad regionem virorum gaudēs vado, tu autem noueris, quòd cras hac hora pœnas tantę infidelitatis exsolues. Cum igitur confusus, & stupefactus miser ille, rei euētum expectaret, ecce ea hora, quam defunctus prædixerat, corui nigri ipsum rapientes leuauerunt in aera, & eo demisso super rupem cecidit, & fractis ceruicibus miserabiliter exspirauit. lib. 2. c. 53. par. 25.

EXEMPLVM CXXII.

Bonis iniustis per mercationes parentum acquisitis enutrita mater Mariæ de Oignies æternaliter se dicit damnatam.

MAria de Oignies sanctissima mulier, cuius vitam venerabilis Iacobus Achonensis quondam Episcopus, postea Romanæ curiæ Cardinales, diserto sermone conscripsit. Hæc ergo animabus valde compatiens quæ in purgatorio torquebantur, super anima quoque matris suæ defunctæ solicitabatur in spiritu. Sed hoc frustra, vt iam patebit. Hanc itaque propter eleemosynas, & honestæ vitæ modum, quo inter mundanos ipsa quoque mundana vixerat, sperabat quidem posse saluari, sic tamen quasi per ignem. Super hoc tamen dubio, cum ipsa timeret, quia iudicia Domini abyssus multa, rogauit Dominum, vt eam certam reddere dignaretur. Cumq; multas in hac re lacrymas funderet, accidit die quadam, vt ad missam in Ecclesia iuxta altare, quasi ad pedes Domini Maria sederet, & ipsa, horrore percussa, videret prope se spiritum tenebrosum astare. Quæ mox signo crucis timore fugato, audacter quis esset interrogat. Et spiritus: Ego, inquit, sū mater tua. Cui Maria: Quomodo, inquit, tibi est mater? Tunc illa: Male, inquit. Nihil me tuæ iuuare potuere

preces,

preces, cum me damnatam perpetuo inferni claustra detineant. Mox filia elato gemitu. Heu, inquit, mater, quę caussa damnationis tuæ? Cui illa. Enutrita, inquit, fui, & vixi in his quæ per iniusta mercimonia & vsuras adquisita fuerunt, & cōscia mihi mali, ablata non restitui, non curaui aut aduertere volui quid cōtra Deum in meo hospitio, & à mihi subditis ageretur, sed tortuosas mundi vias ingressa, indignum misera iudicaui, à progenitorum meorū vestigijs declinare. Spreui arguentem te super his & alijs malis meis, nec in vllo pęnitui, & ideo infructuosam vitam morte commutans, à futura sęculi vita deperij. Hæc dicens mater, repente disparuit. Ancilla verò Christi consideratis per ordinem omnibus, etiam in matre damnata iustum Dei iudicium benedixit, nec fleuit amplius perpetuæ morti traditam, per quam carnis initia sumpserat, quia ratio intellectualis animæ, quam solus creauit omnipotens, iudici vniuersorum Deo subdita concordabat. lib.2.c.54. par.18.

EXEMPLVM CXXII.

Debita non soluens fabro ferrario, graui purgatorio post mortem affligitur, & quedam anima in purgatorio exsultabat, quia ei reuelatum erat natum puerum, in cuius primitijs liberanda erat.

NArrantem fratrem Ordinis Prædicatorum his verbis audiui. Pater, ait, meus contra commilitonem suum virum diuitem & potentem inimicitias exercens fabrum habuit in vicino, qui equos suos, & eorum qui secum erant multo tempore suf ferrabat. Post hoc faber cecidit in languorē, et exspensas per obliuionē vel incuriam nullus fabro soluit. Mortuus est autem post annos fere triginta pater meus, et apperuit manifestè per diem cuidam fidelissimo seruo suoi gerens in manibus flammantia ferramenta equorum, dicēs. Dicas vxori meę, vt soluat tali homini tale debitum, quo sic vexor. Post hoc non multi dies effluxerant & ecce seruus ille cum amarissimis lacrymis venit ad me, & quid vidisset exposuit. Collacrymatus seruo ambo, ad matrem ingredimur. Audit illa quid actum sit, addit & lacrymas. Accessit ad fabrum diutina tabe prope consumptum: quærit si pater meus ei in aliquo moriens tenebatur: Tunc ille, cum lacrymis suspirans, dixit: Heu carissima Domina imo etiam in vna marchà, sed affectus longo tædio monendi postmodum incidi in magnum languorem, & sic silui vsque modo. Nec mora, mater soluit pauperi integrum debitum, & mox soluto isto cum alijs multis debitis, vt mihi illa secrete narrauit, ei pater meus in hunc modum apparuit. Videbatur ei, videre illum in balneo à summo capitis vsq; ad ima pedū quasi veste longa totaliter inuolutum. Cum ille dixit: Apprehende, & soluas me. Mox illa initium funis accipiēs, paulatim ligatum exsoluit. Et statim illius solutioni congratulans & gratias agens: Sic inquit prius fueram obligatus in pœna, quoadusque solueres quo tenebar. Veridica valde relatione didicimus, quendam defunctum subito & ad purgatorium transeuntem cuiusdam sanctissimi viri precibus reuocatum ad vitam. Hic tale quid visum & auditum in purgatorio referebat. Anima cuiusdam, quem prius in vita cognouerat grauissimè torquebatur. In medijs ergo ignibus, subito exsultabunda clamauit. Eia misericordissime Deus, nec in finem oblitus es mei. Cui anima consors in pœna: Vnde inquit, tibi miserrima in tam horrendis supplicijs exsultatio? Et illa. Merito inquit, exsultabunda tripudio, quia mihi scire à Domino datum est, in hoc instanti puerum natum, qui longe post futurus est presbyter, in cuius missa prima quam celebrabit, ab his pœnis ad requiem euolabo. lib.2.c.53.p.27 & 33.

EXEMPLVM CXXIII.

Fratres quidam de corporis refectione solliciti, reprehenduntur, eis prouisum dicitur, sollicitudinemq; de cetero deponere docentur.

COntigit in partibus Galliarum illo ordine nouiter inchoato. Gradientibus duob. fratribus Prædicatoribus ieiuniorum tempore ante Pascha, cum iam instaret tempus prandij, hora nona, & secum quærerent, quis fidelium eos ad refectionem reciperet in terra rara hominibus, & ignota, subito affuit iuxta eos vir elegantis formæ, & habitus peregrini, dicens: Quid confer-

confertis inter vos fratres mei? Illis autem verencundantibus dicere qui dixissent, ait eis: Modicæ fidei de hoc inter vos dubij quærebatis quis vos ad refectionem reciperet in terra hominibus rata & ignota. Christo credite veritati, qui non hæsitantibus, & in se confidentibus repromisit, dicens: Primum quærite regnum Dei, & hæc vobis omnia adijciētur. Credidistis in hoc Christo, vt temporalia ista pro illo dimitteretis, & paupertate regnum cæleste quæreretis, & nunc de Christo diffiditis, ne vos sine refectione dimittat, & non quasi filios pascat? Absit, & hoc vobis signum, transibitis campum istum, & in valle quadam villam paruulam inuenietis: Illic intrantes ecclesiam, inuitabit vos presbyter affectu magno, sed superueniet miles, qui violenter vos auferet socerdoti. Et cū vos deducet, persona loci, qui alter patronus dicitur maximis precib. obtinebit vos à milite, & ambos inuitatores vestros militem scilicet, & presbyterum, vobiscum largissimis ferculis reparabit. Confidite ergo in Deum, & fratres Ordinis vestri exemplo isto confidere faciatis. Hæc vt dixit, repente disparuit. Illi autem per ordinem, vt eis prædixerat, omnia reppererunt, & reuertētes Parisios fratri Henrico de Colonia, & fratribus quibusdam alijs quæ sibi contigerant retulerunt. lib. 2. c. 54. par. 11.

EXEMPLVM CXXV.

Cælesti gloria visa nobilis quidam de gente Tartarorum conuertitur.

CVm quidam nobilis, adhuc gentilis, in exercitu Tartarorum febere acutissima laboraret, & materia ad cerebrum ascendente in furiā raptus esset dormientibus omnibus qui circa illum erant, aufugit nudus, & tribus noctibus, per eremum vastissimam oberrauit. Tertia igitur nocte, digesta materia, certificauit, & ad se rediit compos mentis. Qui in tenebris horrens solitudinem quid faceret, quo se verteret nesciebat. Et ecce post instās modicum, discussis tenebris, vidit in montis cacumine ingens lumen. Reptans ergo manibus & pedibus, ascendit in montem, & ecce super omnem solis fulgorem, regem admirabilē vidit in throno aureo residentem, & ad eius dexteram reginam incomparabili decore fulgentem. Vidit etiam mixtim seniores & iuuenes in thronis aureis assidentes, ministroque ex omni parte vultibus sidereis rutilantes. Hæc vt vidit gentilis, super id quod credi potest obstupuit. Nec mora, vnus ministrorum à rege missus, cum vestibus, nudum, induit, & ad regem duxit. Cui rex: Nihil, ait in rebus humanis simile quid vidisti? Et ille: Nihil, inquit, Domine. Et rex ad eum. Ego sum, inquit, Christianorum Deus, rex & Dominus sempiternus. Tu autem redibis ad populum tuum, & perquirens inuenies in gente Hungarica, quæ immixta est genti tuæ, duos presbyteros Christianos, talis habitus, & talis formæ, à quibus erudieris ad normam Christianæ fidei. Hæc vt audiuit gentilis, renuit bonorum societate frustrari. Et mox ad eū rex. Impossibile est, inquit, talem te remanere nobiscum; sed si Christianorum fidē susceperis vt præcepi, societate ista iocundissima perfrueris. Hoc dicto, miles sedens in equo albo suscepit illum, & in exercitū Tartarorum, populo mirante, reduxit fuitque apud eum dieb. tribus, & post repente disparuit. Nobilis autē vt iussus erat, presbyteros quæsiuit, & inuenit, & eruditus ad fidem cum multis militibus Tartarorum sacrum baptisma suscepit, & Christiane postmodum ac sancte vixit. Vestes autem, quas, vt diximus, nudus acceperat, præcipui coloris erant & mollitiei, opus verò earum nec plumarium, idest, ex actu factū aduerti poterat, nec textrinum, sed super omne artificium hominis diuina virtute contextum. lib. 2. c. 54. par. 14.

EXEMPLVM CXXVI.

Animam propriam quidam ebriosus dæmoni vendidit, & ab eo vna cum corpore ad infernum deuehitur.

INgluuiei, iuramentis, & maledictionibus in loquendo Gallia præ ceteris fere terris studet auidius. In hac, vt à fratre Ordinis Prædicatorum audiui, accidit quod subiūgo. Sedebant quidam viri honesti quantum ad sęculum in taberna, & bibebant. Et cum incaluissent mero, cœperunt conferre de diuersis ad inuicem, & inue-

ctus

ctus est sermo, quid futurum sit post hanc vitam. Tunc vnus; Vanissimè, inquit, à clericis istis decipimur, qui dicunt animas sine corporibus viuere post hanc vitã. Hoc dicto in risum omnibus concitatis, aduenit homo statura fortis & magnus, & residens cum illis, vinum postulat, & bibit: quærit quis sit sermo inter eos. De animabus, inquit ille qui supra. Si quis esset qui eam vellet emere, foro optimo darem eam, & de precio eius in communi omnibus ad bibendum. Tunc omnibus cachinnantibus, ille qui superuenerat. Talem, inquit, mercatorem quæro, paratus sum eam emere, dicito, quanti dabis? Et ille elato vultu: Tanti, inquit. Mox conuenientibus eis in precio, soluit emptor statim pecuniam, & lætantibus omnibus biberunt pleno calicè non curante ad primum illo quod animam vendidisset. Vespere autem facto; Tempus est, inquit emptor, vt quisque nostrum ad propria reuertatur; vos tamen antequam separemur date iudicium. Si quis equum emerit capistri vinculo alligatum, nũquid cum equo in ius ementis cederet & capistrum: Cui omnes pariter responderunt. Vtique cederet. Nec mora, venditore, quæstionis & responsionis horrore trementes, emptor cum anima & corpore videntibus omnib. sursum leuauit in aera, & secum, vt certum est, ad inferna protraxit. Diabolus. n. erat in hominis specie. Quis enim alius se animarum diceret mercatorem, nisi ille in cuius figura olim ad Abraham dictũ est. Da mihi animas, cetera tolle tibi. lib. 2. c. 56. p. 2.

EXEMPLVM CXXVII.

Vsuratij vineam ne læderetur dæmones conseruant.

Vinearum custos sub tugurio in campestribus imminentibus tempestatibus, latitabat, & audiuit clamantium voces in aere, Caue, caue. Et alius respõdebat. Quid cauebo? Et primus. Vineam Petri Richardi ne læseris. Sopita ergo postmodum tempestate, sola vinea Petri Richardi immunis est reperta à læsura. Erat autem Petrus Richardus (sic enim binomius dicebatur) vsurarius pessimus, & obnoxius multis malis. Ex quo considerandum est, quod in comitatu spirituum nefandorum amicos, imo potius inimicos, vt sanius loquar dæmones habuit, qui ei boni sua, & si ad vita solatiũ, tamẽ ad perpetuæ damnationis cumulum conseruauerunt. lib. 2. c. 57. par. 3.

EXEMPLVM CXXVIII.

Chorizantibus tibicinans à fulmine percutitur, brachium à corpore diuellitur, corpus ex sepulchro ad inferna rapitur.

Marchia in Flandria Brabantiæ distincta villa populosissima est sita, in qua dedicatio celebrata multos ad spectaculum traxerat, & ad lusum. Inter quos quidam tibicen erat, qui chorizantes iuuenes & puellas saltationibus & gesticulationibus suis ad carmina obscœna, & turpia cõcitabat. Hinc cælo nubibus circa vesperas obscurato, quique ad propria redierunt. Solo autem tibicine, nondum lusibus satiato, per uiam ad solita remeante & canente tibia, ac saltante, & posteriorum sonitibus turpiter insonante, duo pueri pastores, vbi coruscationes, & tonitrua imminere viderunt, ad dumeta fugerunt, & eis videntibus in tibicinem fulmen cecidit & extinxit, & eius brachium amputauit. Nec mora, viderunt pueri, quod duo nigerrimi canes ex insperato venerunt, & inter se pendulum extincti brachium deportauerunt. Venientes autem amici, cadauer mortui ad propria detulerunt. Mane autem dicente presbytero, quia in atrio fidelium sepeliendus non esset, quem in ludis turpibus tam notabiliter tonitruum occidisset, responderũt amici. Et si extinctus sit tonitruo, tamen ad dedicationem ecclesiæ peregrinus, cum alijs occurrit. Permisit ergo presbyter, etsi dolẽs vt in atrio sit sepultus. Et vide rectitudinẽ diuini iudicij. Mane facto sepulchrum patens iuuentum est, & loculus, in quo iacuerat vacuus & eiectus. Cadauer verò, vt optimè credi potest, sicut & eius brachium à dæmonibus asportatum est. Nota ergo lector, quia tali vindicta digni sunt, etsi (eis parcente Deo) talis casus semper non puniat, qui turpibus ludis & cantibus sacra fidelium atria & ecclesiam inhonorant. lib. 2. c. 57. part. 4.

EXEM-

EXEMPLVM CXXIX.

Hæreticus quidam cum peruertere putat, ipse conuertitur, dum per prædicatorem clam allata sacrosancta Eucharistia præstigia dæmonum denudatur.

ANno ab incarnatione Domini M. cc. xxxj. prædicante in Theutonia Magistro Conrado contra hæreticos, & ab ijsdem fælici morte perempto, hæreticus quidam seductus à dæmonibus, fratrem quendam Ordinis Prædicatorem ad hæresim inuitabat. Quem cum videret instantissimè renitentem, dixit fratri: Pertinax valde es in fide tua, nec tamem de hac, nisi per scripta quædam, aliquid certius inspexisti. Credere autem si velles dictis meis, Christũ tibi & matrẽ eius, ac sanctos occulta fide monstrarem. Mox ille illusione dæmonũ suspicatus, volens tandem probare quid esset: Non immerito inquit, tibi tunc crederem, si promissa duceres ad effectum. Gauisus hæreticus diem fratri statuit. Frater vero pyxidem cum sacramento corporis Christi clam secum sub cappa portauit. Duxit ego fratrem hæreticus in specũ cuiusdam montis in amplum valde palatium, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora: vt in inferiorem partem palatij peruenerunt, viderunt thronos positos quasi ex auro purissimo, in quibus rex fulgore corusco circum datus erat, & iuxta eum regina sereno vultu pulcherrima, & ex vtraque parte sedilia, in quibus seniores, quasi Patriarchæ, vel velut Apostoli residebant, astante maxima multitudine angelorum, & hi omnes luce siderea coruscabant vt nihil minus quam dæmones putarentur. Hos, mox vt vidit hæreticus, cadens in faciem adorauit. Dictus autem frater immotus stetit: sed tanto spectaculo vehementer obstupuit. Et mox ad eum conuersus hæreticus. Quare, inquit, filium Dei intuens, non adoras? Pronus accedens adora quem vides, & ab ore eius fidei nostræ secreta suscipies. Tunc frater accedens propius, extraxit pyxidem, & obtulit reginæ in solio residenti, dicens; Si regina es mater. Christi ecce filius tuus, quem si susceperis, te matrem Dei recognoscam. Cum hac protinus voce totum illud phantasticum concilium euanescit, & annihilato fulgore tantæ tenebræ adfuerũt, vt vix frater cum ductore suo ad montis exitum regredi potuerint. Conuersus ergo hæreticus, ad fidem redijt, & miram dæmonis astutiã stupefactus expauit. lib. 2. c. 57. par. 23.

EXEMPLVM CXXX.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo, audiens à Christo, Me diligas, qui sum formosus, &c.

ERat puella quædam in Brabantiæ partibus inter proceres generosa, quę in amorem cuiusdam iuuenis per multos annos miro dæmonum stimulabatur insultu. Hæc cum mihi frequenter cum multis lacrymis in confessione diabolicas insidias aperiret, consului vt summoperè caueret, ne nutu aut verbo iuueni tentationis occasio præberetur, & paruit illa diligenter vt monui. Cumq; adeo grauiter tentaretur, vt somni & cibi perderet appetitum, accidit nocte quadam, vt tanto dæmonum agitaretur impulsu, quòd superueniente aurora surgere cogitaret, & clã adire iuuenem, qui in vicinia manebat. Nec mora: vbi surgẽs oculos aperuit, vidit Christum quasi plagis recentibus crucifixum, leni sermone dicentem sibi lingua patria. Me diligas qui sum formosus, bonus, dulcis, generosus. Vnde versus; Dilige formosum, dulcemq; bonum, generosum. Hæc vt dixit, repente disparuit, & puellã in omni pace & gaudio & gratiarum actione, ab omni tentatione liberrimã dereliquit. lib. 2. c 57. par 25.

EXEMPLVM CXXXI.

Apostatare volens propter gula tentationem, apparente Christo passo, & panem sanguine suo tinctum offerente, resipuit.

SImili prope modo cuidam militi ad Cistercienfem ordinem transeunti, Christus in visione succurrit. Nam eum ille grauissime à diabolo ad exitum tentaretur, & de nocte in noctem meditaretur apostatare per fugam, semel parato ad exitum, & quasi commodiorem horam in lectulo prætolanti, & inuigilanti, Christus apparuit in forma personatissimi viri. Et cum ab illo quæreret, quid sic iacens habe-

haberet mali, respondit ille: Dolorem cordis habeo, & magnum defectum debilitatis in membris. Cui Dominus grossum panem hordeaceum offerens, dixit: Surge, & comede panem illum. Quem ille turbatus intuitus: Quomodo, inquit, panem istum grossum comederem, qui panem similagineum manducare non possum Tunc Dominus detecto latere, vulneri pectoris, sanguine & sanie profluenti, hordeaceum panem admouit, & tali profluuio madefactum iubet comedere languescentem. Mox ille cum horrore dissiliens. Heu, inquit, quo taliter pollutum comederem, quem impollutum recusabam. Et Dominus quasi minaci vultu innuens refutanti. Oportet, inquit, vt gustu saltem attentes quid sapiat panis iste. Cumq; diffugium ille non haberet, & susceptum panem tremebundus summis vix labijs attigisset, sensit in pane super omnem suauitatem dulcedinem mirabilem. Quem hianti quidem ore contrectans, totum subito cum mira auiditate comedit. Nec mora. Domino disparente, tentatus ille ad se reuersus est, & quid vidisset, & sensisset sincero corde retractans, ab omni dolore mentis, & carnis tentatione conualuit, & in magna tranquillitate spiritus, vsque in finem vitæ permansit. Quid mirum? Hordeaceus enim panis austeri ordinis mellea Christi lateris perfusione linitus est. lib. 2. c. 57. par. 26.

EXEMPLVM CXXXII.

Confirmatus cœcus non potuit, vt antea, de coloribus iudicare.

Venerabilis Bonifacius quondam Lausannensis episcopus me audiente tale quid narrauit. Erat in villa quadam cœcus quidam, qui vaccas totius villæ in pascuis custodiebat, repellebat à frugibus, & ad cetera loca pascuis vberiora ducebat, & quod maioris erat prodigij, colores & statum singularũ vaccarum specialiter discernebat. Verbi gratia, vt sic vaccam talis coloris ab homine petiuisses, sine difficultate vaccam talem tibi apprehensam in cornibus obtulisset. Ad locum autem illum cum quidam episcopus aduenisset, & de cœco audiuisset talia & probasset, quæsiuit ab illo, si Confirmationis sacramentum suscepisset? At ille. Non, inquit. Nec mora. Episcopus confessum confirmauit cœcum, & mox ab eo vaccarum discretio est sublata, quoniam dæmonum operatione, & misterio hoc fiebat. lib. 2. c. 57. par. 52.

EXEMPLVM CXXXIII.

Dæmon in specie monialis conatus est militem longioris vitæ promissione decipere.

Erat quidam nobilis in Vvestphaliæ partibus, vir armis strenuus, & præpotens inter suos. Hic nocte quadam siluam terribilem transiens, audiuit vocem mulieris quasi in vicino cantantis. Et dixit suis. Estne quis vestrum qui mecum vadit mulierem videre cantantem? Omnibus ergo simulantibus & dissimulantibus, & prohibentib. illum, perrexit solus, & inuenit stãtem sub arbore quasi nigram monialem extensis in cælum manibus cantantem. Quam cum interrogasset quid ageret, respondit: Hic laudo Deum meum. Credens autem ille aliquem sanctorum esse, rogauit eam, dicens. Dic mihi obsecro quid futurum est mihi? Et illa: Multa, inquit, mala fecisti, & adhuc facies, & deuictis inimicis tuis crucem transmarinam suscipiens, transfretabis, & in Christi seruitio morieris. Ad hæc verba gauisus ille, recessit. Et vt illi, prędictum est, facta cæde hominum, inimicos deuicit. Qui cum præstolaretur crucis signationem, vt transfretaret, incidit in acutissimam febrem. Rogantibus ergo, & consulentibus physicis & amicis, vt confiteretur peccata, & pæniteret, communiretq; se ecclesiasticis sacramentis, quia ei periculum imminere videretur, noluit ille, nullo modo reputans se moriturum. Cumq; super hoc physici mirarentur, fratrem illius carnalem magnæ indolis clericum mandauerunt. Cui fratris periculum intimantes, super salute animæ illius admonendum instantius consulebant. Mox ad fratrem ingressus clericus, arguit periculosius infirmantem. Cui ait miles. Et tu, vt alij, stultùs instas mihi, qui optimè scio, quod modo nequaquam moriar. Cui clericus cum lacrymis dixit. Et vnde hoc habes frater carissime? Et ille tandem: Sic, & sic dictum est mihi, quòd crucem accepturus

sum,

sum, & in terra sancta moriturus in Christi seruitio. Ad hæc verba frater eius tactus dolore cordis intrinsecus. Verè, inquit, frater carissime, ille antiquus hostis diabolus tuo nunc insidiatur calcaneo, qui mendacio suo te nunc nititur decipere moriturũ. Age ergo salutis caussam, & pęnitere, impleas quod rogaris. Nec mora, decumbens petit aduocari presbyterum, postulat veniam, crimina confitetur, statuit testamentum, recipit corpus Christi, inũgitur, exhalat spiritum, & sicut credimus ab insidijs dæmonum liberatur. Nec diu postea, defuncti frater clericus bonitatem Christi in fratre mortuo recognoscens, Prædicatorum ordinem intrans, multa constantia sęculum dereliquit. lib. 2. c. 57. p. 61.

EXEMPLVM CXXXIV.

Deridens Ludouicum regem Frãciæ contorto collo plagatur.

COmes Geldriæ Ottho cursorem cum litteris Parisios miserat, cursu præpeti rediturum. Quem redeuntem Comes Ottho interogans, quæsiuit si regem Franciæ Ludouicum vidisset? At ille, vti more subsannantis cõtorsit collum. Vidit, inquit, vidi illum miserum papallardum regem, caputium habentem capitis super scapulas. Hæc dicens, faciem contorsit ex aduerso, & sic facies contorta remansit toto tempore vitæ suæ lib. 2. c. 53. p. 63.

EXEMPLVM CXXXV.

Dęmon mendacem se esse fatetur, & propter superbiam dicere non potest, Domine Deus meus peccaui, ignosce mihi.

VIdi in Brabantia mulierem quandam diuitem, & honestam, possessam à dæmonio. Quam, cum rogante presbytero religioso visitarem, inuenimus eam à vexatione dæmonis quiescentem, & sensatè loquentem vt sanam. Tunc occultè, nullo aduertente, versum cantici Moysi in Deuteronomio, secundum quod olim à sancto quodam viro audieram, tertio repetiui, ad prouocandum dæmoniũ in obsessa. Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus est Domini creatoris tui. Nec mora, mulier pallere cępit labijs atque vultu, & duæ venæ in collo eius ad grossitiem pollicis intumescere. Tunc ego. Quare (inquio) pessime vexare feminam præsumpsisti? Et dæmon, Mortuo, inquit, viro suo compassa, in subsidium illius animæ contulit quidquid boni fecerat in hac vita, & ex hoc nacta occasione vas vacuum mox intraui. Cui ego. Mentiris miserrimè, ex hoc enim quod dedit mediante caritate, cumulatum est bonum eius. Et ille cum cachinno. Mendax, inquit, sum, nec mirum si mentior. Mox ego. Estne illa tam pulchra, sicut dicitur, cælestis patria quam perdidisti? Et respondit. In infinitum pulchrior, quam dicatur. Et ego: Vellesne redire ad illam patriam si posses? Et ille. Vellem, inquit, si possem, & me vsque ad diem iudicij omnia excogitata supplicia sustinere oportet. Cui dixi: Et ego promitto tibi in periculum salutis meæ promissæ si mendax inueniar, illam perditam gloriã recuperare te posse, si tantum hęc dixeris, Domine Deus meus peccaui ignosce mihi. Et mox ille cõtorto collo exclamat horrificè. Domine, Domine. Cumq; hoc, sæpius cum clamore valido personaret, nec vltra in verbis procederet, (impossibile enim sciebam illi, vt Deum suum dominum recognosceret, & se fateretur peccasset, atque sibi precaretur ignosci) tãdẽ subiunxit. Domine Deus Margaretæ (sic enim obsessa mulier vocabatur) Deum recognoscere Dominum suum indignatus. Tunc ego ad illum. O infelicissime omnium creaturarum, superbia elisit te, & de cęlo depulit, te redire inexpiabilis superbia non permittitur. Nec mora cõfussus obmutuit. Et post paucos dies, non tamen tunc, feminam dereliquit. lib. 2. c. 57. par. 67.

EXEMPLVM CXXXVI.

Hæreticus se fingens arreptum à dæmone: vt mortem euaderet, à clerico obsesso comburitur, quo facto clericus liberatur.

ERat circa Cameracum ciuitatem quidam hæreticus, astutus valde, qui metuens inquiri, & comburi à fratribus Prædica-

dicatoribus, qui in dicta ciuitate eo tempore plurimos comburebant, finxit se arreptum à dæmone, & ob hoc ad sanctum Aicadrum in Aspera, obsessos curare potentem, ligatus ab amicis deductus est, vt in eo non hæresim propalatam, sed furiam putarent. Et, vt audiuit quidam clericus obsessus à dæmone, & ligatus, quod Eligius Boogris (sic enim vocabatur) ligatus poneretur in loco, subsequenti nocte idem obsessus clericus diuino nutu solutus est, & aggregans mattas & stramina, atque ecclesiæ scamna, super ligatum hereticum, cumulauit. Ludum autem & furiam credens ille, dissimulat quoadusque clericus ignem de lampade sumens, comburere hereticum cœpit. Et tunc hereticus clamauit. Ad cuius vocem expergefacti custodes, cum ignem extinguere niterentur, clericus arrepto gladio, quem casu iuxta lectum inuenit, omnes violenter abegit, & hæreticum in igne combussit. Nec mora: diuino exacto iudicio, clericus à dæmone liberatus, & plene sospes apparuit. lib. 2. cap. 57. parte 68.

DISTINCTIO SEXTA.

EX ILLVSTRIVM MIRACVLORVM ET HISTORIARVM MEMORABILIVM

Libris Cæsarij Heisterbachensis, Ordinis Cisterciensis.

EXEMPLVM I.

Conuertitur post professionem frater, qui vt aliquid furaretur religionem ingressus fuerat.

Retulit mihi frater Godefridus monachus noster, quondam canonicus sancti Andreæ in Colonia, cum essemus simul in probatione, rem digna memoria. Asserebat sibi à quodam monacho Claræuallis bene noto relatum, quendam clericũ actu trutanum, quales per diuersas vagari solẽt prouincias, venisse ad Claramuallem, non quidem zelo ordinis, sed vt aliquid monasterio raperet sub pallio religionis. Factus itaque nouitius, cum per totum annum probationis suæ insidiaretur ornamentis ecclesiæ, & propter diligentem custodiam satisfacere cordis sui nequiuisset malitiæ, hæc intra se cogitabat: Cum factus fuero monachus, & licuerit ministrare, sine nota ac labore ipsos calices subtraham, sicque recedam. Ecce tali intentione elegit professionem, promisit obedientiam, induit cucullam. Sed pius Dominus, qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, & peruersam voluntatem mirabiliter mutauit, & venenum in antidotum misericorditer conuertit. Induto ergo habitu monachali, contritus & conuersus adeo profecit in sancta religione, vt non multo post propter meritum vitæ ad dignitatem prioratus ascenderet in Clareualle. lib. 1. c. 3.

EXEMPLVM II.

Conuertitur per Beatum Bernardum oratione Henricus germanus regis Franciæ.

Accidit tempore quodam, vt Henricus germanus regis Franciæ veniret in Claramuallem, locutus Beato Bernardo super quodam sæculari negotio. Tum etiam conuentum visitans illius se orationibus commendauit. Cui venerabilis abbas inter cetera vitæ salutaris monita respondit: Ego fido in Domino, te non moriturum in eo in quo nunc es statu, sed velociter experimento probabis, quantum tibi profit illorum oratio, quos expetisti. Quod eodem die probatum est. Nam multis spiritualibus viris exsultantibus de eius con-

conuersione, sui eum lugebant, & tanquã mortuum cernerent, ita inconsolabiliter riulabant. Cum socijs, ac tota familia Henricum, vt iam dixi, deplangerent, Andreas quidam Parisiensis, ex nimia impatientia doloris, quasi in furorem versus, Dominũ suum ebrium, insanum, mentisq; impotem vociferabat, neque conuitijs, neque blasphemijs parcens. Et cum Henricus virum sanctũ deprecaretur, vt pro illius conuersione operam daret, respondit: Ne sis pro illo sollicitus, anima eius modo in amaritudine est, tuus est ille. Et cum repeteret audiente Andrea hoc verbum, ille sanctam religionem plurimum abhorrens, talia in corde suo tacitus voluebat, sicut postea cõfessus est: In hoc te nuncio falsum esse prophetam, de hoc enim certus sum, quod locutus es verbum, & non fiet. Hoc tibi corã rege, & principibus, & celebri conuẽtu improperabo, vt falsitas tua omnibus innotescat. Et cum altera die recederet, mala omnia monasterio imprecans, & funditus subrui desiderans, in ipsa nocte victus, & quasi vinctus, trahentes se gratia, & vim faciẽte spiritu Dei, vix diem expectare potuit, & ad monasterium reuertens, cunctis mirantibus, alterum se exhibẽdo, Saulum, beato viro se dedit. lib. 1. c. 19.

EXEMPLVM III.

Votum religionis miles quidam emittens, repente sanus de infirmitate efficitur.

ANte hoc triẽnium miles quidam Ludouicus nomine, acutis febribus laborabat, & vocatus est Dominus abbas, vt infirmum visitaret. Inardescente infirmitate, cum miles idem iam omnino esset desperatus, monitus est ab abbate, vt se ordini redderet, & votum conuersionis, vt mos est, verbis exprimeret. Qui consilio adquiescens, mos vt ex consensus vxoris inter manus abbatis se reddidisset, facies eius cœpit immutari, & quodammodo alterari, ita vt pallor verteretur in candorem, & color liuidus proficeret in ruborem, cunctis qui aderant stupentibus, & Dei donum in moribũdo mirantibus. Et vt pius Dominus adhuc manifestius ostenderet, quia propter votũ ordinis infirmum dituliſſet, cœpit miles sine sudore, sine sanguine, sine sternutatione, contra infirmitatis naturam, conualescere. Qui non ingratus beneficijs diuinis, deportari se fecit ad monasterium nostrũ, in quo factus nouitius, & monachus, non multum post migrauit ad Dominum. lib. 1. cap. 25.

EXEMPLVM IIII.

Infernales pœnas expertus quidam, qui scientiam per lapidem à dæmone præstitum acquisierat, ordine Cisterciensi grauissimam pœnitentiam exegit.

ANte ãnos vigintiquattuor abbas quidam moribundus fuit, quem talis necessitas ad ordinẽ traxit. Cum esset iuuenis cum ceteris scholaribus studebat Parisijs. Qui cum esset duri ingenij, labilisq; memoriæ, ita vt penè nihil posset capere, vel retinere, ab omnib. irridebatur, ab omnibus idiota iudicabatur. Vnde cœpit turbari, multisq; doloribus cor eius affligi. Contigit autem, vt die quadam infirmaretur, & ecce Satan affuit, qui dixit ei: Vis mihi facere homagium, & ego tibi dabo scientiam omniũ litterarum? Audiens hæc iuuenis, expauit, & diabolo talia suggerẽti respondit: Redi post me Satanas, qui numquã eris Dominus meus, neque ego homo tuus. Et cum ei non adquiesceret, manũ illius quasi violenter aperuit, lapidemq; imponens, dixit: Quamdiu clausum tenueris lapidem istũ in manu tua, scies omnia. Recedente inimico, iuuenis surrexit, scholas intrauit, quæstiones proposuit, omnesq; disputando superauit. Mirati sunt omnes vnde idiotæ tanta facundia, nouitas tã inusitata. Ille verò negotium celatum habuit, nec alicui homini caussam tantæ scientiæ exponere voluit. Non multo post infirmari cœpit vsque ad mortem, vocatus est sacerdos, qui eius audiret confessionem. Qui inter cetera etiam confessus est, quomodo à diabolo recepisset lapidem, & cum lapide scientiam. Respondit Sacerdos, Proijce miser lapidem diaboli, nec expers sias sciẽtia Dei. Territus ille lapidem, quem adhuc manu tenebat, proiecit, & cum lapide fallacem scientiam deposuit. Quid plura? Defunctus est clericus, & corporis

eius,

eius positum in ecclesia, ordinatis circa feretrum scholaribus, qui more Christiano psalmos decantarent. Dæmones autem animam tollentes, & ad vallem profundam, terribilem, fumumq; sulphureum euaporantem illam portantes, ordinabant se ex vtraque parte vallis. Et qui stabant ex vna parte, animam miseram, ad similitudinem ludi pilæ proijciebant, alij ex parte altera per aera volantem manibus suscipiebāt. Quorum vngues ita erant acuti, vt omne acumen ferri incomparabiliter superarent. A quibus ita torquebatur, sicut postea dicebat, cum eum iactarent, vel exciperent, vt illi tormento nullum genus tormenti posset æquiparari. Misertus illius Dominus, misit nescio quam cęlestem personam, virum magnæ reuerentiæ, qui dæmonib. talē nuncium deferrebat; Audite, præcipit vobis Dominus altissimus, vt animam a vobis decepta dimittatis. Mox omnes simul animam dimiserunt, nec eam amplius tangere præsumpserunt. Quæ reuersa ad corpus membra exanimata viuificauit, viuificata erexit, scholares circumsidentes in fugam vertit. Descendensq; de feretro, dicebat se viuere, & quid viderit, quidve audierit magis opere, quam sermone manifestauit. Nam statim conuersus, in ordine Cisterciensi tam rigidus fuit sibi, tam durus castigator corporis sui, vt omnib. qui eum videre poterant patenter daretur intelligi, quia pœnas senserat purgatorij, vel potius inferni. lib. 1. c. 32.

EXEMPLVM V.

Bona iniustè ablata retinens Ludouicus Lantgrauius grauissimas pœnas inferni sustinuit, clericus verò visa infernali pęna conuertitur.

LAntgrauius Thuringiæ Ludouicus, pessimus tyrannus sibi commissum populum indebitis exactionibus deprimebat, possessiones etiam ecclesiarum iniustè vsurpabat, & plura alia mala faciebat, vnde frequenter à religiosis viris admonitus, respondebat. Cęlum cęli Domino, terram autem dedit filijs hominum. Is cum in suis peccatis moreretur, duos filios reliquit hæredes, Ludouicum scilicet, qui in prima expeditione Hierosolymitana, quæ facta est temporibus Friderici Imperatoris, defunctus est, & Hermannum, qui eidē in principatu successit, qui nuper obijt. Ludouicus verò, qui satis erat tractabilis & humanus, &, vt verius dicam, ceteris tyrānis minus malus, tale edictum proposuit. Si aliquis esset, inquit, qui veris indicijs vera mihi de anima patris mei dicere posset, bonam cortem à me reciperet. Audiebat hæc miles quidam pauper, qui fratrē habebat clericum in necromantia quandoque satis expeditum. Cui cum verba principis indicasset, respondit ille: Bone frater, diabolum aliquando per carmina vocare cōsueui, sciscitabar ab illo quæ volui, iam diu est quod eius colloquijs artibusq; renunciaui. Instante milite opportunè, importunè, ad memoriam eius reducens propriā paupertatem, promissumq; honorem, precibus eius tandem clericus victus, dęmonem vocauit. Vocatus, quid vellet inquisiuit. Respondit clericus: Pœnitet me tanto tempore recessisse à te. Indica mihi obsecro, vbi sit anima Domini mei Lantgrauij? At dæmon: Si vis mecum pergere, ego illum tibi ostendam. Et ille: Libenter illum viderem, si sine periculo vitæ meæ illum videre possem. Cui diabolus: Iuro tibi per altissimum, & per tremendum eius iudicium, quia si fidei meæ te commiseris, incolumen te illuc ducam, hucq; reducam. Ponit clericus propter fratrem animam suam in manibus suis, collum dæmonis ascendit, quem infra breue tempus ante portam inferni deposuit. Introspiciens clericus, contemplatus est loca valde horrenda, pœnarumq; diuersa genera, & dæmonem quendam aspectu terribilem super opertum puteum residentem. Clericus vt hæc vidit, totus contremuit, & clamauit dæmon ille ad dæmonem baiulum. Quis est ille, quem tenes in collo? Adduc eum huc. Qui respondit: Amicus noster est, & iuraui ei per virtutes tuas magnas, quia eum non læderem, sed vt animā Lantgrauij Domini sui ostenderem, vt omnibus tuam immensam prędicet virtutem. Ille verò statim operculum igneum, cui insedit, amouit, & tuba ænea puteo immissa tam validè buccinauit, vt videretur clerico totus tremere mundus. Post horam, vt ei videantur, nimis longam,

puteo eructante flãmas sulphureas, Lantgrauius inter scintillas ascendentes simul ascendens, videndum se clerico collo tenus præbuit. Ad quem ait: Ecce præsto sum miser ille Lantgrauius, quondam Dominus tuus, & vtinam nunquam natus. Cui clericus; Missus sum à filio vestro, vt ei renunciare possim de statu vestro, & si in aliquo potestis iuuari, mihi dicere debetis. Respondit ille: Statum meum bene vides, hoc tamen scias, quia si filij mei restituere vellent tales possessiones talium ecclesiarum, (proprijs nominibus eas exprimens) quas mihi iniustè vsurpaui, & sub titulo hereditario ipsis reliqui, magnum animæ meæ conferrent remedium. Cui cum clericus diceret: Domine, non credent mihi. Respondit. Ego dicam tibi signum, quod nemo nouit præter me, & filios meos. Accepto signo, & Lantgrauio eo vidente puteo immerso, per dæmonem reductus est. Qui licet vitam non perdiderit, ita tamen pallidus & languidus rediijt. vt vix agnosceretur: verba patris filijs retulit, signa ostendit, sed modicum illi profuit. Nõ enim in hoc consentire voluerunt, vt possessiones restituerent. Respondit tamen Ludouicus Lantgrauius clerico: Signa cognosco, patrem meum vidisse non dubito, propositum tibi premium dare non remuo. Ad quem ille: Domine cortis vestra vobis maneat, ego cogitabo quid animæ meæ expedit. Relictis omnibus, factus est monachus in ordine Cisterciensi, contemnens omnem laborem sustinere temporalem, dummodo pœnam euaderet æternam. lib. 1. c. 34.

EXEMPLVM VI.

Apostata monachus, & sacerdos latro efficitur, & purgatorium duorum millium annorum à seipso sibi imponitur, sed duobus annis factis pro eo precibus, & alijs bonis operibus liberatur.

IVuenis quidam nobilis conuersus est in quadam domo ordinis nostri: habebat ante Episcopum, quendam cognatum à quo vnice amabatur. Qui cognita eius conuersione, ad monasterium venit, & vt rediret ad seculum verbis quibus poterat suasit, sed persuadere non potuit. Anno probationis expleto, factus est monachus & non multo post gradatim ascendens, in sacerdotem est ordinatus. Qui suadente diabolo, à quo primus homo eiectus est de paradiso, oblitus voti, oblitus sacerdotij, & quod pessimum est, creatoris sui, ordinem deseruit. Et quia ad parentes redire erubuit, prædonibus se coniunxit. Qui ita datus est in reprobum sensum, vt qui prius bonis erat melior, postea malis fieret deterior. Accidit, vt in obsidione cuiusdam castri telo percussus, & perfossus ad extrema deueniret. Deportatus est à socijs in quandam villam, adhibitis quibusdam, qui ei ministrarent. Et cum nulla spes esset euadẽdi mortem temporalem, hortabantur ad confessionem, vt saltem illius beneficio mortem euaderet æternam. Quibus respondit: Quid mihi prodesset confessio, qui tanta, & tam innumera feci mala, qui tam enormia commisi scelera? Ad hæc illi: Maior est Dei misericordia, quam iniquitas tua. Vix tandem, importunitate victus illorum, ait: Vocare sacerdotem. Qui cum vocatus adesset, & coram infirmo sederet, pius Dominus, qui potens est auferre cor lapideum, & dare cor carneum, tantam cordi eius contulit contritionem, vt sæpè confessionem inciperet, & propter lacrymas, & singultus in voce deficeret. Tandem colecto spiritu in huiusmodi verba prorupti. Domine peccaui super arenam maris, & monachus sum ordinis Cisterciensis, in ordine sacerdos factus, ordinem, peccatis meis exigentibus, deserui, & non mihi sufficit quod apostataui, sed & prędonibus me coniunxi, quos in crudelitate superaui, quibus illi tollebant substantiam, ego abstuli vitam. Nemini parcebat oculus meus. Si illi quandoque parcebant humana ducti miseratione, ego cordis mei impellente malitia nemini, quantum in me fuit, parcere potui. Multorum vxores, & filias violaui, incendijs plurima vastaui. Ennumerauit, & alia quamplurima, quodammodo naturam humanam excedentia. Talibus sacerdos auditis, peccatorum eius enormitate territus sicut stultus fuit, ita & stulte respondit. Maior est, inquit, iniquitas vestra, quam vt veniam mereamini. Respondit ille. Domine literatus sum, sæpius audiui, & legi, quia nulla sit comparatio humanæ malitiæ ad diuinam bonitatem. Ait enim per

prophetam Ezechielem. In quacumque hora peccator ingemuerit, saluus erit. Itē, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. Rogo ergo vos intuitu diuinæ misericordiæ, vt aliquam mihi dignemini pœnitentiam iniungere. Et sacerdos, Nescio, quid tibi iniungere debam, quia homo perditus es. Respondit monachus. Domine, ex quo non sum dignus à vobis recipere pœnitentiā, ergo mihi ipsi pœnitentiam iniungam. Eligo enim duo millia annorum esse in purgatorio, vt post illos misericordiam inueniam coram Deo. Ex quo ergo negatis mihi medicinam satisfactionis, peto vt non fraudetis me viatico sacræ communionis. Respondit ei stolidus sacerdos. Si tibi ausus non fui iniungere pœnitentiam, quomodo præsumam tibi dare Christi corpus, & sanguinem. Et cum ad neutrum acquiesceret, vnicam tandem rogauit petitionem, dicens: Statum meum in scedula scribere volo, & vos deferre eā debitis tali Episcopo cognato meo, (ex nomine eum designas) spero quia pro me orabit. Et promisit sacerdos, mortuus est monachus, & ad purgatorium deportatus. Et venit sacerdos ad Episcopum, defuncti litteras ei deferens. Quas cum legisset amarissimè fleuit, dixitq; sacerdoti. Nunquam tantum dilexi hominem, dolui de apostasia, doleo de morte, dilexi viuum, diligo mortuum, quia iuuari potest, & contritus obijt, orationibus Ecclesiæ meæ non carebit. Et euocans prælatus Episcopatus sui, Abbates .s. Decanos, Priores Pastores Ecclesiarum, quib. commissa fuerat cura animarum, & hoc ipsum demandans monasterijs sanctimonialium, rogans cum multa humilitate, & instantia, viua voce præsentes, litteris absentes, vt omnes speciales orationes, quas ipse iniunxit, illo anno animæ iam dicti defuncti impenderent, tā in missis, quam in psalmis. Ipse verò præter missas, & elemmosynā, ac orationes peculiares, quas pro eo fecit, singulis diebus hostiam salutarem pro absolutione animæ eius immolauit, quod si forte in maxima necessitate, vel infirmitate, hoc per seipsum facere non potuit, alter defectum illum suppleuit. Anno completo, in fine missæ post altare stās defunctus apparuit Episcopo, pallidus, exilis, macilentus, in veste pulla, vultu habituq; statum suum bene declarans. Quem cum interrogasset, quomodo haberet, vel vnde veniret, respondit. In pœnis sum, & de pœnis venio, sed gratias ago caritati tuæ, quia annus iste propter eleemosynas, & orationes tuas, atque beneficia Ecclesiæ tuæ mihi exhibita, abstulit mihi mille annorum pœnas, quas sustinere habebā in purgatorio, quod si adhuc vno anno similem mihi impenderis opem, omninò liberabor. Audiens hoc Episcopus lætus effectus, Deo gratias egit, missisq; litteris ad ecclesias siue monasteria, visionem omnib. exposuit, & vt adhuc vno anno iniunctas seruarent orationes obtinuit. Episcopus verò annum sequentem præcedenti continuauit, tanto in exhibitione feruentior, quanto iam de liberatione securior. Expleto anno cum Episcopus missam pro eo celebraret, iterum adfuit illic in cuculla niuea, & facie serenata, dicēs sibi omnia optimè succedere, & ait Episcopo. Remuneret Deus omnipotens caritatem tuam, sanctissime pater, quia propter tuam solicitudinem ereptus de pœnis, iam ingredior gaudiū Domini, & ecce illi duo anni reputati sunt mihi pro duob. millibus annorum. Et non vidit eum amplius. lib. 2. cap. 2.

EXEMPLVM VII.

Apostata monachus & fornicarius rursus à Beato Bernardo conuertitur, et propositum bonum habens post mortem in habitu religioso inuenitur, cum tamen in clericali traditus esset sepultura.

Beatus Bernardus monachum quendam habuit, qui suadente inimico habitum deposuit, & parochiam quandā eodem cooperante regendam suscepit. Erat quippe sacerdos. Et quia sæpe peccatum peccato punitur, deserto ordine, in vitium labitur libidinis: concubinam, sicut multis consuetudine in est, ad sibi cohabitandum accepit, de qua & libero genuit. Accidit autem vt post annos plurimos, miserante Deo, qui neminem vult perire, sanctus Abbas villam, in qua monachus habitabat, transiret, & ad domum illius hospitandi gratia diuerteret. Quem ille bene cogno-

ſcens, & quaſi proprium patrem cum multa reuerentia excipiens, deuotè ei miniſtrauit, & tam ipſi, quam ſocijs, ac iumentis neceſſaria copiosè procurauit, non tamen recognitus eſt ab Abbate. Mane cum vir ſanctus, dictis matutinis, paratus eſſet ad eundum, nec poſſet loqui ſacerdoti, eo quod maturius ſurgens iſſet ad eccleſiam, ait filio ipſius ſacerdotis. Vade, defer nuncium iſtum Domino tuo. Erat autem puer mutus à natiuitate. Qui præcepto obediens & etiam præcipientis virtutem in ſe ſentiens, ad patrem cucurit, & ſancti patris verba, verbis valdè abſolutè expreſſit, dicens: Hæc, & hæc mandat tibi Abbas. Pater primam vocem filij audiens, & præ gaudio lacrymans, vt ſecundo & tertio eadem verba repeteret admonuit, & quid ſibi Abbas, fecerit, diligenter inquiſiuit. Cui ille, Nihil aliud mihi fecit, ſed ſolummodo verbis dixit mihi. Vade, dic Domino tuo verba hæc. Ad tam euidens miraculum ſacerdos compunctus, feſtinanter ad ſanctum virum venit, ſeq; cum lacrymis ad pedes illius proſtrauit. Domine pater, inquit, monachus veſter talis, ac talis fui, & tali tempore à monaſterio receſſi. Rogo igitur paternitatem veſtram, vt liceat mihi redire vobiſcum ad monaſterium, quia Deus in aduentu veſtro viſitauit cor meum. Cui ſanctus. Expecta me, & ego peracto negocio ocius reuertens ducam te mecum. Timens ille mortem, quam prius non timebat, reſpondit. Domine timeo interim mori. Ad hęc ille. Hoc pro certo ſcias, quia ſi in tali contritione, ac propoſito mortuus fueris, coram Deo monachus inuenieris. Receſſit, redijt, illum recenter mortuum, ac ſepultum audiens, ſepulchrum aperiri præcepit. Dicentibus qui aderant, qui facere vellet, reſpondit. Volo videre vtrum in ſepulchro iaceat monachus, an clericus. Clericum, inquiunt, in habitu clericali ſepeliuimus. Reiecta terra, non in veſte, qua ſepultus fuit, ſed in tonſura, & habitu monachi cunctis apparuit. Et magnificatus eſt ab omnibus Deus, qui voluntatem pro facto reputat. lib. 2. capit. 3.

EXEMPLVM VIII.

Communicantis indignè hoſtiam niuea columba in nocte Natiuitatis abſumens, auolauit, & poſt confeſſionem reportauit.

ANte paucos annos in regno Franciæ erat ſacerdos quidam, qui in ipſa nocte Natali Domini tranſire debebat per breuem campum de vna villa ad aliam, vt ibidem ſecundum conſuetudinem matutinas diceret, miſſaſq; celebraret. Opere diaboli, vt creditur, iuxta villam ſola mulier occurit, & quia ſine teſte fuit, ſolus cum ſola peccauit. Perpetrata culpa tam nefaria, non eum retraxit à maiori cōtemptu accuſatrix conſcientia, ſed magis timens humanam verecundiam quam diuinam vindictam, eccleſiam intrauit, dictiſq. matutinis, miſſam de nocte primo galli cātu ſecundum morem ſollemniter inchoauit. Tranſſubſtantione facta, panis, videlicet in corpus, & vini in ſanguinem Chriſti, columba niuea ipo ſacerdote aſpiciente ſupra altare deſcendit, totumq. ebibens quod erat in calice, roſtro ſuo hoſtiam tulit, & auolauit. Videns iſta ſacerdos ſatis etſi non ſalubriter, eſt territus, & quid faceret non parum perplexus, Canonem propter populum circumſtantem quantum ad verba & ſigna compleuit, ſed fructu Canonis caruit. Poſt miſſam, decantatis laudibus cum miſſam de mane diceret, eo quod non haberet qui vicem ſuam ſuppleret, eadem columba hora qua prius iterum venit, ſacramentum abſtulit, & receſſit. Presbyter non ceſauit à præſumptione ſua, ſed tertio accedens ad altare celebraturus miſſam de die, per eādem columbam, eo modo, quo primo, & ſecondo, ei puer natus ſacramentum corporis & ſanguinis ſui ſubtraxit. Tandem in ſe reuerſus, & de culpa, licet indignus, Dei tamen gratia compunctus, venit ad quendam Abbatē Ordinis noſtri, cōfeſſionem faciens tanti peccati, expoſuit ei omnem ordinem rei cum multis lacrymis. Abbas verò, ſicut vir prudens & diſcretus, contritum eum ex toto corde conſiderans, virtutem contritionis probare volens, pœnitentiam ſuſpendit, & vt ocius iret celebrare præcepit. Ille verò quaſi Deo obediens confeſſori ſuo, cum multo timore, & lacry-

lacrymis ad altare missam celebraturus accessit. Quem pius Dominus, qui nihil horum odit quæ fecit, sed dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam, mirabiliter lætificauit. Ante horam sumptionis columba rediens, tres hostias, quas singillatim tulerat, simul rostro deferens corporali imposuit, & trium missarum liquorem de gutture, suo calici immisit, ac recessit. Videns hæc presbiter, gaudio repletus est maximo, gratias agens Deo, qui facit mirabilia magna solus. Reuersusq; ad Abbatem, diuinam ei consolationem recitauit, & vt ab eo in monachum reciperetur humiliter supplicauit. Cui respondit Abbas. Non te hoc tempore suscipiam, sed volo vt mare transeas, & pro peccato tuo tribus annis in hospitali infirmantibus seruias. Si tunc reuersus fueris, nullam à me repulsam patieris. Volebat enim, vt per laborem tanti itineris, & pericula maris, pœnam peccati deleret, & pauperes infirmosq; propter opera misericordiæ sibi intercessores faceret. Fecit ille quod Abbas præcepit, & post tres annos reuertens, habitum religionis in eius domo suscepit. lib. 2. cap. 5.

EXEMPLVM IX.

Desperans Hildebrandus latro propter desperationem maximè damnatum se esse dicit; & Bertolphus sine ordine sacerdotij munera eius exequens, minis territus, seculum deserit, & à Deo punitur.

Hildebrandus, habitãs in villa quadam Diœcesis Traiectensis, quæ dicitur Holchoyn, die quadam siluam cum alio quodam conciue suo intrauit, quem, suadente diabolo, cum soli essent, occidit. Fuerant enim aliquando inter eos inimicitiæ, sed tunc temporis penitus erant sopitæ. Reuerso Hildebrando in villam, interrogabant eum amici occisi vbi esset? Qui respondit: Nescio. Expectantibus die illo, & altero, cum non rediret, qui iam redire non potuit, suspectum habentes iam ductum Hildebrandum propter antiquas inimicitias, coram iudice in caussam traxerunt, crimenq; homicidij imposuerunt, quo timide negante cępit ipsa facies eum prodere. Et cum instantibus illis iam negare non posset, confessus est quia hominem occidisset. Statim data super eum sententia pœnæ rotali adiudicatus est. Cumq; duceretur ad mortem, sacerdos eiusdem villæ Bertholphus cum alio sacerdote, qui vocabatur Ioannes, traxerunt reum in partem, satis diligenter eum monentes de confessione, atque contritione cordis. Et quia miser homo per se surgere non potuit, nec manum se subleuãtem sensit, miserabiliter respõdit: Quid mihi possent illa prodesse? Homo enim damnatus sum. Reuera respondit sicut homo induratus, & desperatus. Et ait illi sacerdos: Adiuro te per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum vt infra dies xxx. mihi appareas, & sine omni periculo vitę meæ de statu tuo me certifices. Respondit; Si mihi licuerit, libenter hoc faciam. Sicq; rotali pęna plexus, de tormento corporis transiuit ad tormentum æternæ damnationis. Nocte quadam infra statutum tempus, Bertholpho dormiente in stratu suo, tantus esse cœpit circa domum fragor arborum, tam vehemens flatus ventorum, vt ipsa animalia stuperent, & vix suis loris infra claustra stabuli retineri possent. Expergefactus Bertolphus, respexit ad ostium domus, & ecce ianuæ quasi ventorum impulsu aperiebantur, viditque Hildebrandum in camino ardente residentem sibiq; celerius propinquantem. Territus autem supra modum, se signauit, & vt staret sub inuocatione diuini nominis præcepit. Ecce hic sum, sicut promisi, inquit. Sciscitante illo de statu suo, respondit; Aeternaliter damnatus sum, æternisq; incendijs propter desperationem maximè deputatus. Si secundum tuum consilium egissem pœnitentiam, per pęnam temporalem euasissem æternam. Hoc autem scito, quia si non fuissem viuus à te adiuratus, ne tibi mortuus nocerem, malo tuo huc aduenissem. Consulo tibi, vt vitam tuam emendes, ne post hanc vitam similes pœnas recipias. Erat autem idem Bertholphus, sacerdos nomine sed non re. Nam vsque ad illud tempus sine ordine presbyteratus celebrauit. Qui cum adhuc miserũ amplius interrogare vellet, respondit: Nõ licet mihi hic diutius morari, quia multi dæmones foris ante ostium præstolantur reditum meum. Hoc dicto, statim impulsus, & expulsus, cum stridore, & vlulatu

maximè ab eo discessit, transiensq; secus stabulum animalia, sicut prius, in stuporem & commotionem conuertit. Bertholphus verò timore tam horrendæ visionis sæculũ deseruit & in domo quadam ordinis nostri religionis habitum suscepit. Abbas loci illius, eo quod intellexisset eum virum esse litteratum & eloquentem, vt ei ad ordines liceret accedere, satis apud Dominum Papam Innocentium laborauit, sed obtinere non potuit. Ante hoc biennium, sicut mihi retulit Prior de Campo, in manu quam extenderat temerè ad arcã Dei, graui morbo, qui anthrax dicitur, punitus est. Quę cũ ei, quasi pro remedio, eo quod morbus serpens sit absciderettur, nihil illi profuit, imo dolori dolor additus mortẽ ei potius accelerauit. Voluit eum Dominus, vt spero, punire in præsenti, ne puniret in futuro. lib. 2. cap. 6.

EXEMPLVM X.

Desperans vsurarius ab infernali equo ad loca pœnarum deuehitur.

EO tempore quo magister Ioannes Xantensis Scholasticus, & magister Oliuerus Coloniẽsis Scholasticum crucem contra Saracenos prædicabant in diœcesi Traiectensi, erat ibi quidam rusticus, si bene memini, nomine Godeschalchus, opere vsurarius. Ille cum ceteris, non ex deuotione, vt postea patuit, sed ex circumstantium importuna admonitione, crucem suscepit. Cumq; dispensatores, ex mandato Innocentij Papæ, pecuniam redemptionis colligerent à senibus, pauperibus, & infirmis, idem vsurarius se pauperem mentiens, cuidam dispensatori circa summam quinque talentorum dedit, taliq; dolo sacerdotem circumuenit. Testati sunt postea vicini eius, quod dedisse potuisset quadraginta marcas, nec tamen exhæredasset liberos suos, quod ipsæ prætendebat. Deus autem, qui falli non potuit, eius fallaciam postea terribiliter conclusit. Sedebat miser in tabernis Deum prouocans, eiusq; peregrinis exprobrans in hunc modum: Vos stolidi mare transibitis, substantiam vestram expendetis, vitamq; vestram multis periculis exponetis; ego vero cum vxore, & liberis meis domi residens, propter quinque marcas, quibus redemi crucem meam, similem vobis habebo mercedem. Sed iustus Dominus vt palam ostendere quantum placeret labor, & expresse peregrinantium, & quantum eius oculis displiceret, dolus, ac blasphemia detrahentis, hominem miserrimum tradidit satanæ, vt disceret non blasphemare. Nocte quadam dormiente eo cum vxore sua, in proprio molendino domui suæ contiguo, motum quasi rotæ molentis audiuit. Clamansq; ad puerum, dixit ei: Qui admisit molendinum? vade, vide quis ibi sit. Iuit puer, & rediijt. Nimio enim horrore percussus, procedere non potuit. Cui Dominus: Dic quis est ibi? Respondit. Tantus horror ad ostium molendini me inuasit, vt compelleret redire. Et ille: Etiamsi diabolus ibi sit, ego vadam, & videbo. Iniectaq; toga scapulis, eo quod nudus esset, ad molendinum venit ostium aperuit, introspexit, in quo horrendam visionem vidit. Stabant ibi duo equi nigerrimi & vir quidam deformis eiusdem coloris iuxta equos, qui dicebat ad rusticum. Festina, ascende equum istum, quia propter te adductus est. Expalluit ille, & contremuit, quia iubentis vocem minus libenter audiuit. Cumq; ad talem obedientiam imparatus esset, iterato clamat diabolus. Quid tardas? proijce vestem, & veni. Erat autem crux, quam susceperat, eidem vesti assuta. Quid plura? Virtutem diabolicæ vocis per desperationem in corde suo sentiens, & iam resistere non valens, vestem reiecit, in molendinum intrauit, equum, imo diabolum, ascendit. Ascendit & diabolus equum alterum, & sub multa celeritate simul deducti sunt ad diuersa loca pœnarum. In quibus homo miser patrem & matrem miserabiliter vidit, aliosque plurimos, quos defunctos ignorauit. Vidit etiam ibi quendam honestum militem nuper mortuum, Heliam nomine de Reningem Burgrauium in castro Hurst, vaccæ furenti insidentem aduerso corpore, ita vt dorsum haberet ad cornua vaccæ, quæ huc illucq; discurrebat, & crebris ictibus dorsum militis cruentabat. Cui cum vsurarius diceret. Domine, quare sustinens tantam pœna? Respondit Vaccam istam rapui sine misericordia cuidam viduæ, & ideo sine misericordia oportet me ab illa pœnam hanc sustinere. Ostensa est ei in eisdem

dem locis ignea sedes, in qua nulla potuit esse quies, sed sessio pœnalis, & pœna inter minabilis, dictumq; est ei. Modo reuerteris in domum tuam, post tres autem dies exuto corpore reuerteris in locũ tuum, & mercedem tuam accipies in sede ista. Mox à dęmone reductus, & in molendino depositus, penè exanimis relictus est. Inuētus ibi ab vxore, & familia, atque in lectum deportatus, cũ requireretur vbi esset, vndeq; veniret, respondit. Ad loca infernalia ductus fui, hæc, atque hęc ibidem vidi, ostēdit mihi in eisdem locis ductor meus sedem vnā, & dixit, quia mihi foret præparata, & quia post tres dies recepturus essem mercedem meam in ea. Vocatus est sub celeritate sacerdos, & rogatus ab vxore, vt pusillanimē confortaret, desperatum erigeret, & ad ea quæ sunt salutis hortaretur. Quem cum sacerdos moneret, vt contritionem haberet de peccatis suis, & vt puram faceret confessionem, dicens neminem debere de Dei misericordia desperare, Respondit: Quid prosunt verba ista? Non possum conteri, super fluum iudicio confiteri, quod de me dispositum est, necesse est impleri. Sedes mea parata est, post tertium diem illuc veniam, & secundum quod gessi in ea recipiam. Sicq; sine contritione, sine confessione, sine viatico, & sacra vnctione, tertio die defunctus, in inferno sepultus est. lib. 2. c. 7.

EXEMPLVM XI.

Fletu nimis præpeditus iuuenis contritus, peccata sua confiteri non praualens, in scedula describit, & miraculosè delentur.

A Viris religiosis, & litteratis, vt sūt Abbates, & Scholastici, contigisse Parisijs veraciter intellexit. Erat ibi iuuenis quidam in studio, qui, suggerente humani generis inimico, talia quædam peccata commiserat, quæ obstante erubescentia nulli hominum confiteri potuit. Cogitans tamen quæ malis præparata sunt tormenta gehennæ, & quæ boni abscondita sunt gaudia perennis vitæ, timens etiam quotidie iudiciũ Dei super se, intus torquebatur morsu conscientiæ, & foris tabescebat in corpore. Quid plura? Tandem miserante Deo timor ille seruilis verecundiā vicit. Veniens ad sanctum Victorem, Priorem vocauit, & quia confitendi gratia venisset indicauit. Ille paratus ad tale officium, sicut omnes sunt fratres eiusdem monasterij, statim venit, in loco ad hoc deputato sedit, præmissaq; exhortatione iuuenem confiteri volentem expectauit. Mira res. Tanta hora eadem pius Dominus, cuius natura bonitas est, cuius voluntas potestas est, cuius opus misericordia est, cordi eius contulit cōtritionem, vt quoties confessionem inciperet, toties singultibus intercepta vox deficeret. In oculis lacrymæ, suspiria in pectore, singultus erant in gutture. Hæc videns Prior dicebat scholari. Vade, & scribe peccata tua in scedula, & defer ad me. Placuit consiliũ iuueni, abijt, scripsit, die altera redijt, & si confiteri posset iterum tentans, vt prius defecit. Et cum nihil proficeret, scedulam Priori porrexit. Legit Prior, & obstupuit, dixitq; iuueni. Non sufficio tibi solus dare consilium, vis vt ostendam Abbati? Et is licentiam dedit ei. Venit Prior ad Abbatē, & porrexit scedulam legendam, rem ei per ordinem exponēs. Quid deinde gestum sit, audiant peccatores, & consolentur desperati, & recreentur. Mox enim vt Abbas chartulam ad legendũ aperuit, totam eius continentiam deletā inuenit. Et ait Abbas Priori. Quid legam in scedula ista? nihil in ea scriptum est. Hæc vt Prior audiuit, scedulam simul cum Abbate respexit, dixitq; ad illum. Sciat pro certo paternitas vestra, supra dictum iuuenem in hac scedula scripsisse peccata sua, & cum à me fuissent lecta, vobis etiam donaui legenda, sed, vt video misericors Deus, qui maximam iuuenis contritionem attendit, culpam iam sufficienter punitam, iustè deleuit. Deletio siquidem ipsius scripti, abolitionem significat totius delicti. Et aduocantes scholarem ostenderunt scedulam, dicentes eius peccata diuinitus esse deleta, quam cum perspexisset, & ex signis bene cognouisset, in tantum cor eius ex magnitudine gaudij est dilatum, in quantum prius ex magnitudine tristitiæ fuerat angustatum, & nullam ei iniungentes satisfactionem, monuerūt quatenus Deo de perceptis beneficijs gratias ageret, atque de cetero cautius viueret. lib. 2. cap. 10.

EXEMPLVM XII.

Contritione vehementi mulier incestum cum filio commissum confessa Papæ, veniam peccatorum accepit.

MVlier quædam igne libidinis succensa proprium adamauit filiũ, de quo concepit, & peperit filium alterum. Terrore tam nefariæ cõmixtionis percussa, quolibet momento timens se tradi Satanæ, vel morte subitanea interire, Deo miserante de satisfactione anxiari cępit. Post, habito prius consilio sacerdotis sui, infantulum secum tollens, Romam venit, & cum multa importunitate Domini Innocentij Papæ oculis se ingessit, cum tantis lacrymis, & clamoribus cunctis audientibus faciens confessionem, vt omnes verteret in stuporem. Gestauit in brachijs infantem, commissi facinoris testem. Videns Dominus Papa in muliere tantam contritionem, & quia verè esset pænitens, misericordiâ motus super eam, sicut prudens medicus, volens infirmam plenè, & cito sanare, contritionem etiam probare, præcepit vt in tali veste ibi appareret, in quali venerat ad filium, cum peccaret. Illa confusionem æternam temporali anteponens, mox se exuit, vestes posuit, in camisia rediſt, & quam paratissima foret ad omnem satisfactionem in tali obedientia satis ostendens. Considerans vir literatissimus tali obedientiæ, tali verecundiæ, tali pęnitentiæ, nullius peccati pęnam posse resistere, coram omnibus dixit ad mulierem: Dimissum est peccatum tuum. Vade in pace, & nihil amplius iniunxit ei. Audiuit hæc quidam ex Cardinalib. & cum Pharisæo contra Papam murmurans, iudicium eius reprehendit, dicens ad tantam culpam tam breuem pœnitentiam minus sufficientem. Cui ille respondit: Si ego iniuste egi cum muliere ista, & insufficiens est eius coram Deo pęnitentia, potestatem habeat diabolus ingrediendi corpus meum, & coram omnibus me vexet. Si vero tu iniustè me reprehẽdis, simile tibi fiat. Statim diabolus Cardinalem eumdem vexare cœpit, per cuius vexationem perfectã mulieris pęnitentiam Deus palam ostendit. Tandem omnium oratione purgatus Cardinalis, didicit in sua vexatione, diuinæ misericordiæ de cetero non oblatrare. lib. 2. cap. 11.

EXEMPLVM XIII.

Maria virgo iuueni, qui negato Christo se negare noluit, veniam peccatorum impetrauit.

IN Diœcesi Leodiensi adolescens quidam nobilis habitauit, cui pater moriens, vtpote vir magnus & potens, multas diuitias reliquit. Factus miles idem iuuenis, vt gloriam sibi conquireret temporalem, in breui ad magnam deductus est paupertatem. Causa enim laudis humanæ torneamentis totus deditus erat, histrionibus larga manu sua tribuebat. Et quia ad tales effusiones redditus annui minus sufficiebãt, hæreditatem paternam vendere compellebatur. Erat autem in proximo manens miles quidam honestus & diues, ministerialis tamẽ. Huic iuuenis iam dictus allodia, siue feuda sua partim vendebat, partim in vadimonio exponebat. Et cum iam non haberet, quod venderet, vel exponeret, cogitabat exsulare, tolerabilius iudicans inter extraneos mendicare quam inter notos, & affines egestatis confusionem sustinere. Habebat autem villicum, hominem quidem malignum, nomine, non re, Christianum, & dęmonum ministerio totum mancipatum. Videns hic Dominum sum tristem, & tristitiæ non ignorans caussam, dicebat ei: Domine vultis diues fieri? Respondit: Libenter diues fierem, dummodo ipsæ diuitiæ esse possent cum Deo. Et villicus. Nolite timere, sequimini tantum me, & bene erit vobis. Statim secutus est miserum, tamquã serpentis vocem Eua, quasi sibilum aucupis auiculę, in laqueum diaboli celerius deponendus. Et duxit eum in ipsa nocte per quoddam nemus, in locum palustrem, & cępit quasi cum aliquo habere sermonem. Cui iuuenis: Cum quo loqueris? Respondit Domino suo villicus ille iniquitatis: Tacete tantum vos, nec sit vobis cura cum quo loquar. Cumq; secundo loqueretur, & iuuenis iterato sciscitaretur, Respondit: Cum diabolo. Et cœpit iuuenis nimis horrere. Dicebat villicus diabolo. Domine, ecce virum hunc nobilem Dominum meum adduxi

duxi gratiæ vestræ, maiestati vestræ supplicans, vt vestro auxilio pristinis honoribus, atque diuitijs restitui mereatur. Ad quem diabolus: Si mihi voluerit esse deuotus ac fidelis, dabo ei diuitias magnas, insuper addam gloriam, & honores, quales non habuerunt patres eius. Respondit villicus. Libenter vobis obsequiosus erit, & fidelis, si talia fuerit consecutus. Et ille Si voluerit ista à me consequi, abrenunciare debet in instanti altissimo. Quod cum iuuenis audiret, & facere renueret, dicebat ei homo ille perditionis. Qui timetis proferre verbu' ū vnum? dicite, Abrenuncio. Tandem miser iuuenis à villico persuasus, creatorē suum ore negauit, diabolo homagium faciens. Hoc scelere perpetrato, diabolus adiecit. Adhuc opus imperfectum est, etiam abrenunciare debet matri Altissimi. Illa enim est, quæ maximum nobis infert damnum, quos filius per iustitiā abijcit, mater (quia nimis misericors est) ad indulgentiam reducit. Sibilauit iterum serpens in aure adolescentis, vt Domino suo in hoc obediret, vt sicut filium, ita etiam & matrem abnegaret. Ad quod verbum iuuenis nimis expauit, turbatusq; supra modum, respondit. Hoc nunquam faciam. Quare, inquit, villicus, fecistis quod maius est, facite nunc quod minus est. Maior, est Creator, quam creatura. Et ille: Nunquam eam negabo, etiam, si oportuerit me ostiatim mendicare, per omnes dies vitæ meæ, & non acquieuit. Sicque infecto negotio, ambo reuersi sunt, nihil quidem honoris consecuti, sed maximo peccati pondere grauati, villicus suadendo iuuenis verò consentiendo. Pergentes verò simul, venerunt ad quandam ecclesiam, cuius ianuā campanarius exiens reliquerat semiclausam. Mox iuuenis desiliens de equo, commisit equum villico, dicens. Expecta me hic, donec reuertar ad te. Et intrans ecclesiam ante ortum auroræ, postrauit se ante altare, & ex inimo corde ipsam matrem misericordiæ cœpit inuocare. Erat autē super idem altare imago ipsius virginis, & matris Mariæ puerum Iesum in sinu tenens, & ecce, meritis ipsius præclarissimæ stellæ maris, verus lucifer oriri cœpit in corde sæpedicti adolescentis. Tantam enim ei Dominus propter honorem matris, quam non negauerat, contritionem donare dignatus est, vt pro fletu rugiret, & pro planctus maximus clamoribus ecclesiam repleret. Eadē hora supradictus miles, qui omnia eius bona habebat (diuino, vt creditur, nutu) ad eamdē ecclesiam diuertit, & cum videret apertā, putās ibi diuina celebrari, maximè propter clamore intrinsecus, solus intrauit: inueniensq; ante altare iuuenem sibi bene notum lacrymantem, & putans quia suam solummodo defleret calamitatem, retro quandam columnam secessit, rei exitum expectans. Cumq; terribilem illam maiestatem, quam negauerat, nominare vel inuocare non auderet, sed tantum pijssimam genitricem lacrymosis vocibus pulsaret, vtroque audiente, per os imaginis suæ beata & singularis Christianorum aduocata filio loquebatur in hæc verba. Dulcissime fili, miserere huic homini. Puer verò matri nil respōdit, faciem ab ea auertens. Cumq; iterum rogaret, hominem seductum asserens, matri dorsum vertit dicens: Homo iste negauit me, quid ei faciam? Post hæc verba imago surrexit, puerum super altare posuit, eiusque pedibus se prona prostrauit, & ait; Rogo fili, vt propter me dimittas ei peccatum hoc. Moxq; infans matrem eleuans respondit illi. Mater, numquam tibi aliquid negare potui. Ecce propter te totū dimitto. Prius dimiserat culpam propter contritionem, deinde pœnam peccati propter matris intercessionem. Surgens autem iuuenis, exiuit ex ecclesia, tristis quidem de culpa, sed hilaris de indulgentia. Exiuit post eum sæpè dictus miles latēter, & quasi rem ignoraret, quæsiuit, quare tam humidos, & tumidos ipsemet habere oculos? Respondit: De vento est. Et ille: Domine, non me latet causa tristitiæ vestræ, habeo autem filiam vnicam, si vultis illam in vxorem suscipere, omnia vestra vobis, cum ipsa restituam, insuper hæreditatum mearum successorem constituam. Consentit iuuenis. Reuersus miles proponit vxori, adquiescit. Nuptiæ celebrantur iuueni sub nomine dotis omnia sua restituuntur. lib. 2. c. 12.

EXEM-

EXEMPLVM XIIII.

Contritionem ab extra moriturus ostendens, sed in corde propositum emenda non habens, damnatur.

PArisijs in Ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ Canonicus nuper obijt, qui multa habens stipendia, delicatissimè vixerat. Et quia ex delitijs maximè, & de his, quæ ad gulam pertinet, libido nascitur, nata nutritur, & quotidianis eius incitamentis augmentatur, idem iuuenis valde tunicam carnis suæ maculauit, & tam illo, quam alijs suis peccatis, iram Dei in se prouocauit. Tandem per infirmitatem tactus, timore mortis confessionem fecit, peccata defleuit, & emendatione promisit, viaticum accepit, inunctus est, & hominem deposuit, cuius corpus, vtpote viri nobilis, diuitisq; cum magna pompa sæcularis gloriæ tumulatum est. Et erat in illa die tanta serenitas, vt ipse aer eius obsequijs famulari videretur. Dixerunt homines ad inuicem. Multa bona præstitit Deus homini isti, nihil enim ei defuit horũ, quę homo Christianus habere debuit. Dominicis sacramentis munitus est, cum magna gloria sepultus est. Sed homo videt in facie, Deus autem intuetur cor.

Post paucos dies cuidam sibi valde familiari apparens, dicebat se esse damnatum. Cumq; miraretur ille, & expauesceret, pænitentiam eius, & confessionem, sacram etiam communionem, & inunctionem commemorans, respõdit defunctus. Vnum bonum mihi defuit, sine quo nullum horum, quæ enumerata sunt, mihi prodesse potuit. Quid est illud, inquit? Respondit mortuus. Vera contritio: licet enim Deo promiserim consilio confessoris continentiam, siue alia quæ salutis sunt, tamen dicebat mihi conscientia, qua si conualueris obseruare non poteris. Et quia cor magis declinabat ad transgressionem, quam ad voti obseruationem, nullius peccati merui remissionem.

Deus requirit firmum propositum pœnitendi. lib. 2. cap. 15.

EXEMPLVM XV.

Communicans quidam magnus peccator, ex atrito contritus, & verè pænitens efficitur.

COntigit in Rhemis quendam militem infirmari vsque ad mortem. Instinctu diaboli idem miles, si bene memini, habebat auunculi filiam concubinam, cui tanto conglutinatus fuerat amore, vt non admonitione, neque excommunicatione, neque aliqua verecundia humana posset, vel vellet ab ea separari. Timore autem mortis vocauit sacerdotem, satis puram, cum & lacrymis de omnibus suis peccatis illi faciens confessionem. Quem cum sacerdos moneret, vt tam illicitam abiuraret commixtionem, ipsamq; personam cognatam suam relinqueret, respondit. Domine, non possum. Et ille. Si in tali voluntate mortuus fueris, guadio cœlestis vitæ priuaberis, & æterna tormenta te suscipient. Milite in sua obstinatione perseuerante, recessit sacerdos cum corpore Domini, quod secum detulerat ad communicandum infirmum. Nutu autem diuino, extra domum sacerdotis occurit sanctus Bernardus Abbas Clareualis. Quem cum interrogasset, quare infirmum non communicasset causamq; quæ nota erat omnibus intellexisset, ait sacerdoti. Reuertere mecum ad infirmum. Reuersi sunt. Cum autem sanctus vir militi iam morituro quæ salutis erãt suaderet, & ille præter istam solam rem iam dictam, in omnibus obedientiam sponderet, nouissimè subiunxit. Nunquid non doles. quia non potes habere, voluntatẽ recedendi ab illa? Respondit. Domine valde doleo, me de hoc nõ posse dolere. Auditu hoc verbo Abbas, mox dicit sacerdoti, vt corpus Domini daret infirmo, Mira res, statim vt Saluator intrauit, facta est salus huic domui. Ab illa enim hora tam perfectè mutata est voluntas eius peruersa, vt amplius odiret, quam illicitè amauerat, ita vt sancto viro cum multis lacrymis diceret. Gratias ago Deo, qui me liberauit, quia modo libentius viderem bufonem, quam illam. Sicq; in bona confessione, & perfecta contritione, migrauit ad Dominum. lib. 2. c. 17.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Propter lacrymarum donum ab hominibus videri desiderans, ab apparente dæmone cõspicitur.

MOnachus quidam magnæ opinionis retulit mihi, quando nouitius fui, de quodam monacho, quod die quadam, cum iaceret in oratione ante quoddam altare, & Dominus ei tantam contulisset gratiam lacrymarum, vt etiam irrigaret terram, ex immissione diaboli, vt postea patuit, cordi eius suborta est inanis gloria, ita vt diceret intra se: Vtinam videat aliquis modo istam gratiam. Mox is, qui immisit, adfuit, & ad lacrymas eius stans à latere, diligentissimè respexit. Transfigurauerat enim se in speciem nigri monachi. Leuans oculos monachus, tam ex horrore mentis, quam nigredine vestis, dæmonem totius superbiæ auctorem esse deprehendit, & quem per vitium inanis gloriæ inuitauerat, per virtutem humilitatis, & signum crucis fugauit. Ob huiusmodi pericula iubetur à Domino oraturi intrare cubiculũ, & claudere ostium, hoc est vitare laudem humanam. lib. 2. c. 23.

EXEMPLVM XVII.

Confessione sacerdos in stabulo ab infamia fornicationis eripitur.

MIles quidam in villa habitauit, cuius vxorem eiusdem villæ sacerdos per adulterum maculauit. Dictum est militi, quia sacerdos rem haberet cum vxore sua. Ille, cum vir valde prudens esset, nec verbis facile crederet, nullam mentionem facere voluit vxori, siue sacerdoti, veritatẽ verius volens experiri, non tamen sine suspicione fuit. Contigit vt in quadam villa non multum à militis villa remota, quidã obsessus esset, in quo dæmonium tam nequam erat, vt coram astantibus improperaret peccata, quæ per confessionem veram nõ fuissent tecta. Quod cum miles ex multorum didicisset relatione, rogauit suspectum sibi sacerdotem, vt ad colloquium quoddam secum ire non recusaret. Et acquieuit sacerdos. Cum venissent simul in villam, vbi erat obsessus conscius ipse sibi sacerdos, suspectum cœpit habere militem, quia non latebat eum, quod obsessus à tam nequam dæmone in eadem villa habitaret, timensq; periculum vitæ suæ, si à dæmone proderetur, necessitatem naturæ sacerdos simulans, intrauit stabulũ ad seruum militis, ipseq; pedibus eius prostratus ait: Rogo te propter Deum, vt audias confessionem meam. Quem seruum expauescens, leuauit, audiens, quæ ab illo dicebantur. Facta verò confessione, cum sibi sacerdos iniungi peteret pœnitentiã, seruus satis prudenter respondit illi, dicẽs: Quantum alteri sacerdoti pro tali crimine iniungeretis, hoc sit satisfactio vestra. Sicq; exiens iam securior, cum milite ad Ecclesiam venit, in qua dæmoniosum offendentes, requisitus est à milite in hæc verba: Nosti aliquid de me? hoc enim ex industria factum est, vt iam dicto sacerdoti tolleret suspicionem. Cui cum dæmon nescio quid responderet, adiecit: Quid tibi videtur de isto Domino? Respondit ille: Nihil de eo scio. Et cum hoc dixisset lingua Theutonica, Latine mox subiunxit: In stabulo iustificatus est. Nullus tunc aderat clericorum. Non est permissus loqui Theutonice, nè miles factum intelligeret, nec tunc facere licuit, vt virtutem confessionis sacerdoti ostenderet. lib. 3. c. 2.

Hinc iustificari potuit non vi laico factæ confessionis, quæ non est sacramentalis, sed virtute perfectæ contritionis, quæ elucet in illo qui confitetur etiam laico ex magna humilitate, & verecundia.

EXEMPLVM XVIII.

Virgo quadam mirabiles persecutiones dæmonis ob amorem virginitatis sustinuit, & peccator confessione mundatus laudatur à dæmone, qui eum ante confuderat.

FVit in Brabantia puella quædam religiosa, & voto virginitatis gloriosa, orta de Niuella: inuidens diabolus tantæ virtuti, in specie viri admodum pulchri, satis decenter vestiti apparens virgini cœpit illam verbis amatorijs sollicitare, clenodiã offerre, laudere coniugij fœcunditatem, virginitatis vituperare sterilitatem. Cui virgo, nesciens quis esset, respondit: Virum

rum

rum ducere non propono, Christi amori nuptias carnales postpono, & contemno. Cumq; lasciuus spiritus nimis esset importunus in diuersis locis ad illam veniens sciens puella multas esse virgines se pulchriores, nobiliores, atque ditiores cœpit amatorem phantasticum habere suspectũ, ita vt ei diceret: Bone Domine, quis vel vnde estis, quod tanto mihi desiderio copulari affectatis. Cumq; ille inuitus se proderet, & virgo tanto propensius instaret, tandem dæmon necessitate compulsus, confessus est, dicens. Ego sum diabolus. Ad quod verbum illa expauescens, respondit; Vt quid ergo exigis carnale cõnubiũ quod naturæ tuæ dignoscitur contrarium? At ille: Tu tantum mihi consenti, nihil enim aliud à te, nisi copulæ consensum requiro. Ad quod puella respondit: Modo omnino tibi contradico, fugans illum sanctæ crucis signaculo. Veniensq; ad sacerdotem, reuelauit illi dæmonis insidias. A quo satis edocta nè maligno consentiret, reuersa est in domum suam. Dęmon verò post confessionem eam omnino non deserens, de remoto tamen alloquens, in tantum illã vexauit, vt quaslibet immunditias in eius scutellam mitteret cum manducaret, vnde & mulierum custodiæ ei adhibitæ sunt. In quacumque domo illa fuit, illic dæmon responsa dedit. Ab omnibus quidem audiebatur, sed à solla puella videbatur. Eratq; tam nequam idem spiritus, vt præsentium peccata detegeret, crimina improperaret, nec aliquod peccatum eũ lateret, nisi quod vera confessio tegeret. Ostendit & alia signa nequitiæ suæ, stercora, ollasq; confractas fimo plenas super confluentes spargebat. Dixerunt ei quidam: Nosti, ò diabole, Dominicam orationem? Respondente illo: Optime scio. Rogatus est illam dicere. Et ait; Pater noster, qui es in cælis, nomen tuum, fiat voluntas, & in terra, panem nostrum quotidianum da nobis hodie, sed libera nos à malo. Et cum plures in eadem oratione fecisset saltus, atque barbarismos, cachinando subiunxit. Ecce sic vos laici dicere soletis orationem vestram. Requisitus etiam de symbolo, dixit se bene, & optime scire, sic incipiens; Credo Deum Patrem omnipotentẽ. Cui cũ quidã diceret, Dicere debes; Credo in Deum, illeq; subiungeret; Credo Deo viri litterati, qui tũc erant præsentes, diaboli verbum notantes & vim accusatiui intelligentes, instituerũt vt diceret; Credo in Deum, & non poterãt eum ad hoc inducere. Salutationem verò Angelicam idem dęmon incipere non potuit, cum tamen se illam scire profiteretur. Interrogatus idem dęmon, cur ita raucam haberet vocem? Respondit, quia semper ardeo. Fuit in vicino vir quidam, qui supra dictum dęmonem audire valde desiderãs, propter turpia quædam, quę commiserat, peccata appropinquare nõ audebat, timẽs sibi illa coram omnibus improperari, & veniens ad sacerdotem confessus est vniuersa, voluntate tamen peccandi retenta, factusq; ex eadem confessione securior, ad domum venit. Mira res, mox vt limen attigit, & introspexit, dęmõ in aere clamauit; Amice, veni huc, veni, certe te bene dealbasti. Et statim coram omnibus eius peccata turpia, licet confessa, prodidit, vehemẽter illum confundens. Tristis effectus, & conscientia accusante in se reuersus, ad sacerdotem redijt, quæ gesta sunt retulit, cõfessionem iterauit, & quia de reliquo emẽdatius viuere vellet, de corde pollicitus est Deo & sacerdoti. Tunc sacerdos; Modo, inquit, reuertere securus, non te cõfundet amplius. Et fecit sic. Intrante eo domum, quidam ex circunsidentibus dęmoni dixerunt ecce amicus tuus iterum venit. Quibus ipse respondit; Quis est? Ille, inquiunt, cui paulo ante tam turpia peccata improperasti. Respondit dęmon: Ego ipsi nihil improperaui, neque aliquid de eo noui mali. Et æstimauerunt dęmonem mentium fuisse his, qui hominis ignorauerunt confessionem. Sicq; per virtutem confessionis ipse euasit notam maximæ confusionis. lib. 3. cap. 6.

EXEMPLVM XIX.

Beatæ Mariæ salutatione virtus dæmonis Aliàs, dein ex fornicaria religiosam vexantis, minuta est, qui tandem facta ab ea confessione generali, quam clamoribus impedire non potuit, ab eius vexatione cessauit.

BOnæ in ciuitate Diœcesis Coloniensis sacerdos quidam fuit nomine Petrus, eius-

eiusdem ecclesiæ vicarius. Iste, nescio quo Dei iudicioq; in cameræ suæ ostio se suspendit, cuius concubina, Alheydis nomine, tã horrenda eius morte territa, sęculum deseruit, & in cœnobio quodam sanctimonialium, quod Lancvvade dicitur, religionis habitum suscepit. Die, quadam, cum stans in dormitorio, de fenestra prospiceret, cõtemplata est iuuenem, imò in iuuene dæmonem, stantem iuxta puteum muro dormitorij contiguum, qui ea vidente vnum pedem super lignum, quo ambiebatur puteus, posuit, & alterum quasi volitando ad ipsam in fenestram deposuit. Quam cum extensa manu per caput rapere conaretur, territa retrorsum cecidit, & clamauit pene exanimis facta. Audito eius clamore, accurrere sorores in lectulum suum illam reclinantes. Recedentibus illis cum paululum respirasset, solaq; iaceret, dæmon iterum adfuit, & verbis quibusdam amatorijs eam sollicitare cœpit. Quæ cum contradiceret, intelligens spiritum eum esse malignum, respondit ille: Bona Alheydis noli sic dicere consenti mihi, & ego te habere faciam virum honestum probum, nobilem, diuitemq; Quare fame crucias te in hoc loco paupere, vigilijs, alijsque multis incommodis ante tempus te interficiendo. Reuertere ad sęculum, & vtere delitijs, quas Deus homini creauit, nihil tibi me duce deesse poterit. Tunc illa: Doleo quòd tam diu te secuta sum. Recede, quia non acquiescam tibi. Post hæc verba dæmon suum nasum emungens, contra eam ipsam immunditiã ad parietem tam fortiter proiecit, vt pars aliqua resiliens vestimento eius adhęreret, sicq; disparuit. Eratq; emunctio ipsa sicut pix nigerrima & tanti fœtoris, vt tolerari non posset. Deinde cum spiritus ille nequissimus die nocteq; esset ei infestissimus, suaserunt quædam ex sororibus, vt aquam benedictam semper paratam haberet, qua venientem aspergeret. Aliæ verò vt eumdem, si aquam nõ timeret, thurificaret. Omnia quidem hæc tentauit, sed modicum ei profuit. Nam quoties contra se signum crucis factum vidit, aspersionem etiam, siue thurificationem, ad modicum quidem cessit, sed statim redijt. Tunc vna ceteris sororibus ætate maturior, atque prudentior, suasit ei, quatenus dæmonem propius accedere sineret, & tunc alta voce salutationem Angelicam in eius faciem iacularet. Quod cum fecisset, diabolus ac si sagitta esset percussus, vel turbine impulsus, aufugit, nec vnquam proprius ei ex illa hora accedere præsumpsit, dicens, vt alibi habetur: Malus diabolus in buccam eius, qui te hoc docuit. Sanctimonialis verò tali iaculo munita, dęmonem ab illa hora vidit sine terrore, & audiuit sine timore. Die quadam de his loquens cum viro quodam religioso, suasit ei ille: dicens, Fac priori tuo confessionem generalem, purè, plenè, ac deuotè, in quantum occurrit memoriæ, & liberaberis omnino à dæmonum horum infestatione. Cui cum consilium tale placuisset, mox accedens ad priorem, rogauit sibi præfigi locum, & horam audiendæ confessionis. Mane dictis matutinis illa se præparans, festinauit ad locum præfixum, capellam scilicet monasterio adhærentem, vbi prior expectabat. Et ecce dæmon occurrẽs in via festinauit, dixit: Alheydis, quo vadis? Et illa Vado confundere me, & te. Tunc dæmon. O Alheydis, noli noli, reuertere, reuertere. Respondit. Sæpius confudisti me, ego modo confundam te, non reuertar. Quam cum non posset blanditijs, siue minis retrahere, sequebatur eam vsque ad locum confessionis, sicut miluus in aere super ipsam volitans. Quæ mox vt genua coram priore flectens, ad confessionem os aperuit, ille clamans euanuit, nec vnquam ab illa hora ab ea visus, vel auditus est. Ecce hic habes manifestum exemplum, quantæ virtutis confessio pura sit. lib. 3. c. 13.

EXEMPLVM XX.

Dæmon pastorem bonum primo prophetia mortis, deinde alijs pluribus tentationibus decipere laborauit.

ERat quidam sacerdos admodum religiosus, & ob vitæ meritum multis dilectus, in partibus nostris parochiam regens. Inuidens gratiæ eius mille artifex diabolus, nolebat eum apertis tentationibus molestare, sperans illum sub specie boni ad suum consilium efficacius inclinare. In Angelum lucis se transfigurans minister ille tenebrarum, ostendit se sacerdoti, & ait: Amice Dei, missus sum ad te, nunciare

ciare quæ ventura sunt, atque euenient tibi. Præpara etenim te, quia hoc anno morieris. Sacerdos autem, nullam habens de angelo malo suspicionem, sed ita credens esse futurum vt prædixerat, cœpit se diligenter quasi ad mortem præparare, conscientiam per confessionem mundare, corpus ieiunijs, vigilijs, assiduisq; orationibus castigare, annonam suam cum supellectili egentibus erogare. Cumq; multi ab eo quærerent, cur tam indiscretè sua distraheret, vni illorum sub typo confessionis caussam aperuit, dicens: Angelus Domini reuelauit mihi, quod hoc anno moriturus sum. Ille verò, cum hoc minimè posset celare, alteri cuidam sibi familiari dixit, sicq; per eum ad notitiam totius parœciæ peruenit. Anno completo, sacerdos non est mortuus, & inuentus est falsus propheta diabolus. Et quia electis omnia cooperantur in bonum, in eo in quo vir sanctus videbatur à diabolo deceptus, est promotus. Nimis etenim de tam dolosa circumuentione erubescens, propter homines ad quos verbum peruenerat, nec habens vnde viueret, sęculum cum parochia deseruit, & in quadam domo ordinis nostri, cuius nomen excidit, se conuertit. Facto eo nouitio, iterum diabolus adfuit, & huiusmodi verbis prædictum dolum palliauit. Ne turberis, inquit, homo, quod mortuus non es, vt pędixi, quia Deus sua prouidentia vitam tuam distulit ad multorum ædificationem. Missus sum ab illo, vt tibi assistam, instruam, & custodiam. Et credidit ei ille. Circa quem diabolus frequenter versabatur & semper, sicut postea notauit, ad ea quæ ad commodum carnis sunt eum hortabatur. Cum eum feruor quandoque impelleret amplius orare, vigilare, siue manibus laborare, arguit eum, dicens: Discretio mater virtutum est, diu adhuc poteris viuere, & ideo tibi debes parcere, vt possis Deo diu seruire. Quando lapidē leuare volebat maiorem, iterum dicebat; Nimis est magnus: Leua istum. Cum factus esset monachus, ait: Roga priorem, vt concedat tibi ire ad singulares labores, quatenus liberius vti possis colloquio meo, & ego tuo. Et licētiauit ei prior, vt caussam cognouit. Nocte quadam volens diabolus dolum diu protractum perducere ad effectum, in tempesta noctē ad lectum monachi accessit: Dominus, inquiens, vult remunerare magnos tuos labores, vade ad cameram priuatam, & in tali trabe zona tua suspendas te, vt sic martyrem recipiat te. Audito hoc verbo monachus expauit, & contra diabolum crebrius spuens, clamauit, Recede inique à me, recede, modo noui quis sis. Et signans se, fugauit illum. Statim surgens ad lectum prioris accessit, & dormientem excitauit, signum ei faciens confessionis, illo innuente vt expectaret vsque mane, cum non acquiesceret, surrexit, atque cum eo Capitulum intrauit. Mox se monachus prosternens ad pedes Prioris, confessus est, qualiter à diabolo sub angeli specie sit multo tempore deceptus, & per consilium suspendij à se deprehensus. Confessus est & alia peccata sua. Cui cum Prior aliquam pœnitentiam iniunxisset, & vt de cetero cautior foret monuisset, ad lectum suum redijt. Monachus verò ob necessitatem naturæ priuatam ascendens, dum in vna sedium sederet dæmonem per confessionem exacerbatum cum arcu extento, sagittaq; imposita contra se vidit stantem, & clara voce dicentem. Malo tuo confudisti me, ecce ideo nunc occidam te. Cui cum ille responderet. Vade maledicte, iam non timeo te, ad signum crucis euanuit, sicque per virtutem confessionis liberatus amplius dæmonem non vidit.

EXEMPLVM XXI.

Confessione cuiusdam tempestas maris excitata, cito sedata est.

PEregrini quidam (sicut magister Ioannes Xantensis populo recitauit, sub stationibus crucem prædicans) cum tempore quodam transfretarent in succursum terræ sanctæ, orta est in mari tempestas tam valida, vt nauis ipsa operiretur fluctibus. Fremebant venti, excitabantur fluctus turbulenti, nutabant viri fortissimi, spes omnis nautarum defecit, videntes ante oculos mortē, cęperunt singuli, vnusquisque sibi vicino de peccatis suis facere confessionem, & merito. Nam propter vnius hominis peccata, Dominus eamdem excitauerat tempestatem. Erat enim in naui illa homo quidam miserrimus, homo fœtidissimus,

cuius

cuius peccata fuere tam grauia, tam turpia, tam horrenda, tam in quantitate quam in qualitate, vt nec ipsum mare, pondus illorum posset portare Cum.n.natura eius sit eijcere immunditias quaslibet corporales, quomodo æquanimiter sustineret tātas immunditias spūales j. peccata creatori suo contraria? Timens homo ille peccator vitæ suæ, simul & animæ, & propter se omnes alios periclitari cōsiderans, surrexit, & ait: Audite fratres, audite: si propter peccata tempestas, hæc orta est, ego occasio sum tanti periculi, rogo vt audiatis confessionem meam. Tacentibus omnibus, cœpit voce valida tantum venenum peccatorum euomere, vt aures humanę etiam horrerēt audire. Mira clementia Dei: mox vt massam iniquitatis per confessionem eiecit, mare furens siluit, & facta est tranquillitas magna, ita vt omnes mirarentur. Miris miranda succedunt: statim vt nauis ad litus peruenit, audita peccata Deus de memorijs singulorum deleuit. Bene permisit vt quādiu erant in naui conclusi confunderetur in conspectu illorum, sed ne exeuntes forte eius peccata propalarent, vel improperarent, induxit eis obliuionem. Bene retinuerunt se in mari fuisse periclitatos, hominē aliquem fuisse confessum, sed quid dixisset prorsus ignorauerunt. lib.3.c.21.

Vide notationem substantiam exemplo 17. huius distinctionis, de huiusmodi enim confessione eadem est ratio, atque de ista superiori.

EXEMPLVM XXII.

Confessionem sibi mutuo facientes, qui simul peccauerant, damnandi fuissent, nisi alteri conf[ess]i fuissent, & communicaturus sodomita rigefactus, non valet procedere.

IN quodam monasterio, sacerdos quidam nuper defunctus est, cui abbas suus ob meritum vitæ iniunxerat, quatenus fratrum suorum confessiones audiret. Erat in eadem domo adolescens quidam, qui ad eum confitendi caussa frequenter venit, cū quo, diabolo instigante, & humana fragilitate consentiente, idem confessor semel tantummodo peccauit. Statim opere perpetrato, cœpit dolere, & flere amarissimè, dicebatq; iuueni. Male fecimus, alijs hoc peccatum confiteri ob verecundiam non possumus, sed consulo, vt tu mihi confitearis, & ego tibi, alterque ab altero suscipiat pœnitentiam. Quid plura? Placuit iuueni consilium, confessi sunt peccatum inuicem, & tam duram vnus ab altero suscepit pœnitentiam, qualem nec Abbas, siue aliquis confessorum illis iniunxisset. Paruo post tempore sacerdos idem infirmatus est vsque ad mortem, & cum iam in extremis ageret, & ad exitum valde festinaret, timore gehennæ peccatum vtriusque Abbati dixit, personam verò, & peccati consortem non expressit, Defuncto eo Abbas vehementer doluit, quod scire non potuit cum quo peccasset. Ait tamen intra se. Ad confessionem veniet tibi, quisquis est iste. Interim mortuus clara die apparuit adolescentis, cum ipse esset solus, facies lurida, & etiam veste trita. Quem cum ille vidit, mox agnouit, timuit, & exhorruit. Cui mortuus. Sta, ne timeas, quia propter te veni vt indicem tibi de statu meo. Confortatus iuuenis verbis eius, & animatus, cum interrogaret vnde veniret, vel quid quæreret? respondit ille. In maximis pœnis sum propter peccatum illud tantum quòd tecum commisi. Ignea enim catena genitalia mea astringit, qua suspensus torqueor. Confessio illa, quam fecimus inuicem, nihil mihi profuit, quia nihil fuit. Et nisi in extremis quoquo modo peccatum expressissem, æternaliter damnatus fuissem. Cui cum iuuenis dixisset: Est aliquid quod possit vobis prodesse? respondit ille. Si tu purè & plenè confessus fueris peccatum nostrum, mihi multum prodesset, sin autem, æterna pœna te suscipiet, sicq; disparuit. Territus iuuenis recenti visione, cum facere vellet confessionem Abbati, nec posset propter Abbatis absentiam, interim distulit. Intercedente verò temporis dilatione, timor conceptus cępit tepescere, & verecundia crescere, in tantumq; est erubescentia victus, vt cum Abbas venisset, nihil ei confiteretur. Abbas verò non immemor culpæ sibi confessæ cum ad confessionem non veniret, quē quotidie expectauit, cogitauit diligentissime qualiter male latentem salubriter deprehenderet. Præcepitq; toti Conuentui, sacerdotibus, & ordinis inferioris, sanis, infirmis, vt omnes, nescio in qua sollemnitate,

tare ad maius altare communicarent. Visum enim est ei, quòd nequaquam accedere auderet reus de culpa illa. Sedensq; contra altare respexit ad ora singulorum. Adolescens vero hoc propter se factum putans, & si se subtraheret notari timens, cum ceteris accessit: qui cum appropinquasset altari, tantus eum horror inuasit, tantus timor perculit, vt & præsumptuosus vetaretur procedere, & ocyus compelleretur redire, veniensq; ad Abbatem, fecit ei signum confessionis. Qui gaudens, & exsultans, dicebat intra se; Eia certe cœpimus bestiam, inuenimus prædam, ille enim est. Et surgens intrauit cum eo Capitolum: cuius pedibus iuuenis prostratus, fecit de peccato confessionem & retulit visionem, suscepit pœnitentiam. Sic per prudentiam medici denudatum ac sanatum est vulnus stolidi ægroti. lib. 3. c. 24.

Potest quidem esse confessio valida, & absolutio data ab eo quo cum aliquis peccauit carnaliter, sed quia sæpè debita contritio abest, cum aliquis confitetur complici, ideo potuit fieri, & potest sæpè accidere, vt talis confessio sit inutilis ad salutem.

EXEMPLVM XXIII.

Confessione videns diabolus homines candidari, voluit & ipse confiteri.

SAcerdos quidam cum tempore quadragesimali in ecclesia sua sederet, & sibi commissorum confessiones audiret, alijs recedentibus, atque alijs accedentibus, inter expectantes quidam stabat, quantum ad apparentiam corporis iuuenis & robustus, confitendi tempus expectans. Omnibus expeditis, ipse nouissimus accessit, coram sacerdote genua flexit, & ad confessionem, os aperuit; qui tanta & enormia confessus est crimina, tam multa homicidia, furta, blasphemias, periuria, discordiæ seminaria, & alia his similia, quorum se auctorem, incentorem, siue suggestorem dicebat, vt sacerdos tam horrore, quam tædio eorum grauatus, diceret ad illum; Si mille esses annorum, nimis esset, tam grauia, & iam multa te commisisse peccata. Ad quod verbum ille respondit: Amplius sum, quam mille annorum. Tunc amplius territus sacerdos, ait; Quis ergo es? Respondit ille; Dæmon ego sum vnus ex his, qui cum Lucifero ceciderunt peccata mea ex minima parte confessus sum, si velles audire residua, quæ sunt innumerabilia paratus essem tibi confiteri. Sciens sacerdos peccatum diaboli fore insanabile dixit; Quid tibi commune cum confessione, ô diabole? Respondit dæmon; Stabam ex opposito tuo, vndique peccatores ad te accedere, & iustos redire, auscultans valde diligenter quid illi dixerint, quidve eis respõsum sit à te, & quod post grauia peccata promittitur eis indulgentia, vitaq; æterna. Ego verò sperans idem consequi, veni peccata mea confiteri, Sacerdos vero, exẽplo sancti Martini, diabolo fiducialiter respondit; Si volueris vti consilio meo, & agere pœnitentiam de peccatis tuis purè, sicut hi quos hinc exire vidisti, similẽ indulgentiam consequeris? Respondit dæmon; Si tolerabilem mihi iniunxeris satisfactionem, parebo tibi. Ego, inquit, sacerdos valde modicam, & minorem his, qui ante te confessi sunt, tibi iniungam pœnitentiam. Vade, & tribus vicibus in die iacta te in terrã, sicque prostratus dicas, Dominus Deus meus creator meus, peccaui tibi, ignosce mihi, hoc solummodo sit pœnitentia tua. Cumq; diabolus diceret. Non possum hoc facere, nimis est mihi graue, respondit sacerdos; Quare in tã modico grauaris? Non possum, inquit, me in tantum humiliare, aliud quidquid iniunxeris, libẽs suscipiam. Tunc indignatus sacerdos, subiunxit. O diabole, si tanta est cordis tui superbia, vt nec velis, nec possis te in tam modico humiliare Creatori tuo, recede à me, quia neque hic, neque in futuro misericordiam ab illo consequeris. Ad quam vocem mox ille euanuit. lib. 3. c. 26.

EXEMPLVM XXIIII.

Bona monasterij à germano suo Abbate iniustè accipiens, depauperatur, quę cum redderet, cœpit ditescere.

IN monasterio sancti Panthaleonis in Colonia Abbas quidam fuit matrem habens eiusdem ciuitatis conciuem, quẽ carnaliter diligens, sępè pecuniam monasterij illi occultè largiebatur, quam propriæ

sub-

substantiæ admiscens, & in ea negotians, quocunque perrexit, semper cum damno redijt. Factaque est ei, licet non aduerteret, monasterij pecunia tanquam ignis, & substantia propria quasi stipula. Et cum esset in mercationibus satis gnarus, atque circumspectior ceteris suis sodalibus, illorum prosperitatem, suumque dispendium mirari non sufficiebat. Compassus eius infelicitati Abbas, cum semper ei daret, & ille non proficeret, imò semper minus haberet: tandè ad paupertatem deuenit. Cui Abbas. Quid est frater, quod agis? Quare tam inutiliter cõsumis substantiam tuã ad confusionem tuam, atque meam? Respondit ille. Valde parce viuo, mercatum meum diligentissimè custodio, & quid sit quod circa me agitur penitus ignoro. Tandem in se reuersus, venit ad sacerdotem, ei omnia circa se gesta aperiens per confessionem. Cui dixit sacerdos: Vtere consilijs meis, & cito diues eris. Pecunia fratris tui furtum est, & ipsa substantiam tuam deuorauit. De cetero nihil recipias ab eo, & de modico quod adhuc superest negociare, videbisq; manum Domini super te bonam, quidquid autem lucratus fueris, medietatem fratri tuo reddes, de reliquo tu uiues, & hoc tamdiu facias, donec omniam pecuniam monasterij tibi datã illi restituas. Mira clementia Dei. obediens homo confessoris sui consilio, in breui adeo ditatus est, ut ipse abundaret, & à fratre fratri recepta eidẽ restitueret. Cui cum Abbas diceret: Vnde tibi istæ diuitiæ frater? Respondit: Quamdiu substantiam fratrum tuo uni recepi, semper pauper, & miser fui, & tu grauiter peccasti, non tua mihi largiendo, & ego aliena recipiendo. Ex quo enim de his pœnitui, & furtum abhorruit, benedicente Domino nostro abundaui. lib. 3. c. 36.

EXEMPLVM XXV.

Iurare in mercantijs nolentes primum depauperati sunt, sed postea multum ditati.

DVo ciues Colonienses, inter cetera sua peccata, confessi sunt duo peccatorum genera, quę quidem in se valde sunt magna, licet propter usum mercatoribus maximè parua uideantur, & quasi nulla, mendacium scilicet, atque periurũ. Domine, inquiunt, penè nihil possumus emere, nihilq; uendere, nisi oporteat nos mẽtiri, iurare, & sæpe periurare. Quibus cum diceret plebanus. Peccata ista sunt ualde grauia, & à Saluatore prohibita ipso dicente. Sit sermo uester, est, est, non, nõ. Responderunt: Non possumus hoc præceptum in negociationibus nostris custodire. Ait sacerdos; Vtamini consilio meo, & bene succedet uobis. Nolite mentiri, nolite iurare, sicut mercatum vestrum dare vultis, sic ipsum laudate. Et promiserunt ei, quia tentare uellent uno anno, hoc enim petiuit. Impediente eos Sathana, qui semper saluti humanæ aduersatur, penè nihil anno illo uendere potuerunt. Reuersique anno euoluto ad suum plebanum, dixerunt: Obedientia huius anni multum fuit nobis damnosa, homines à nobis defluunt, nec aliquid sine iuramento uendere possumus. Tunc sacerdos: Nolite timere, quia tentatio est, fixum tenete in corde uestro, quod nulla aduersitas, nulla paupertas vos à tali proposito auertat, & Dominus vobis benedicet. Promiseruntque ei Domino inspirante, quod custodire vellent eius consilium, & Domini præceptum, per omnes dies uitæ suæ, etiamsi oporteret eos mendicare. Mirares statim Dominus immissam compescuit tentationem, & cœperunt eos homines plus quã ceteros mercatores frequentare, & & qui sunt in breui diuites, ita ut mirarentur. Et reuersi ad suum Confessorẽ gratias egerunt, eo quod per eius salubre consilium a tam grauibus peccatis forent exonerati, & multũ in rebus ditati. l. 3. c. 27.

EXEMPLVM XXVI.

Confitens quædam bona quę fecerat, à confessore quid confiteri deberet informatur.

HErmanus Decanus Bonnensis, quando plebanus fuit ad sanctum Martinum in Colonia, venit ad eum quædam mulier tempore quadragesimali peccata sua confiteri. Flectens coram eo genua, quidquid se boni meminerat se commisisse cœpit enumerare, & cum Phariseo Euãgelico iustificare se dicens: Domine, tot sextis feriis soleo per annum in pane, & aqua ieiu-

ieiunare, eleemosynas dare, ecclesias frequentare, & multa in hunc modum. Cui plebanus dixit: Ad quid, Domina, venistis? nunquid pro illis operibus vultis suscipere pœnitentiam? quare non dicitis peccata vestra? Respondente illa: Nihil mihi conscia sum, ait plebanus: Cuius estis officij? respōdit mulier: Ferrū vendere soleo. Ad quod ille: Soletis aliquando minores ferri particulas in ligaturis maioribus intermiscere, vt sic totum simul vendatis. Dicente illa soleo respondit: Ecce hoc mortale peccatum est, quia dolus. Et adiecit: Soletis aliquādo mentiri, iurare, periurare, æmulis uestris maledicere? respondit illa, quod in talibus sæpe excedebat. Plebanus dixit; & ista oīa sunt peccata mortalia, & nisi pœnitentiam egeritis condignā, quā citò citius ibitis in gehennam. Territa illa in verbis eius, peccasse se recognouit, & quid de cetero confiteri deberet didicit. lib. 3. c. 44.

EXEMPLVM XXVII.

Angelus tentatum Liffardum subulcum per superbiam, ostensis mortuorum sepulchris reuocauit.

IN Hemmenrode Conuersus quidam fuit natione Coloniensis, nomine Liffardus, vir satis humilis ac mansuetus, huius erat officij sues monasterij custodire. Circa finem vitæ eius, sicut mihi retulit Dominus Hermannus tunc Abbas illius, tali ordine tentatus est a spiritu superbiæ. Cum esset senex, & diu porcos pauisset, talia cœpit in cogitationibus suis tractare. Quid est quod ago? homo sum bene natus, sed propter hoc vile officium ab omnibus meis amicis despectus, non ero diutius in hoc loco subulcus ad illorum cōfusionem. Ex quo autem mihi non parcitur hic, recedam hinc. Qui cum fixum teneret in animo, quod mane recederet à Monasterio, tentationes diutius non valens sustinere, & nocte eadem cum in lecto suo sederet, & vigilaret, persona quædam reuerenda illi apparuit, & ut se sequeretur manu signauit. Mox ille surgens, calceamenta induit, & præcedentem secutus, ad ostium dormitorij venit, quo cælitus patefacto, simul ad ianuam accesserunt ecclesiæ, quam eadem potentia considerans apertam, simul ingressi sunt. Ita enim ei signis erat importunus, vt non posset non sequi præcedentem. Cumque duceretur per medium chorum Conuersorum, & coram altari sancti Ioannis Baptistæ trāsiens, profunde se inclinaret more Ordinis, inclinauit, & ille, dicens: Bene fecisti sic profundè te inclinando. Venientesq; ad Meridionale ostium ecclesiæ, per quod itur in claustrum, uiderunt illud apertum, similiter & ostium quod ducit ad cœmiterium. Vniuersa hæc ostia per noctes etiam clauibus firmabantur. His uisis frater Liffardus miratus est valde, nec tamen ausus fuit illum interrogare. Tu quis es, uel quo me ducis? Ingressis eis cœmiterium, statim aperta sunt sepulchra omnia mortuorum, & cum Cōuersum duxisset ad hominem recenter sepultū, dicebat illi: Vides hunc hominem, citò talis eris. Quo vis ire? Quem cum adhuc ducere vellet ad alia corpora putrida, multumque fœtentia, cœpit Conuersus reniti, & clamare. Parce mihi Domine, parce, non enim illa possum videre. Cui ductor respondit: Si non potes hoc quod citò eris uidere, ut quid propter modicam superbiam uis de portu salutis recedere? Si ergo uis ut parcam tibi, promitte mihi quod non recedas ab hoc loco, & promisit. Quem cum reduceret, mox clausa sunt sepulchra, clausa sunt post eos ostia singula, & cum transirent ante altare Conuersorum, ibique inclinaret, denuo de hoc eum commendauit, satis ostendens, quod Deo placeret inclinatio profunda. Ingressis eis dormitorium statim post eos clausum est ostium. Mox verò ut Conuersus in suum lectum se reclinauit, persona ducentis disparuit, & ab illa hora tentatio immissa cessauit. lib. 4. c. 4.

EXEMPLVM XXXVIII.

Virginitatem habentem, sed superbum, diabolus non timuit.

OBsessum quendam amici sui ad quoddam cœnobium Ordinis nostri, spe liberationis traxerunt. Ad quem egressus Prior, assumpto secū monacho magnæ opinionis adolescente, quem nouerat virginem corpore, ait dæmoni: Si præceperit tibi monachus iste ut exeas, quomodo audes

des minere. Respondit dæmon: Non eum timeo, superbus est enim. lib. 4. c. 5.

EXEMPLVM XXIX.

Humilis Bernardus Abbas calceos liniens, à dæmone irridetur.

DIe quadam, humilitatis causa, sanctus Abbas Bernardus sibi iussit vnguentum dari, & in calefactorio ignem fieri, qui super se ostium claudēs, ne ex opere despecto laudem quærere videretur, calceos suos inungere cœpit. Inuidens tantæ humilitati superbiæ spiritus officinam humilitatis in forma honesti hospitis intrauit, & vbi esset Abbas clara voce requisiuit. Ad quem cum vir sanctus oculos leuasset, dæmō clamauit: Vah qualis Abbas. Certè magis deceret illius honestatem hospitib. occurrere, quam ad confusionem fratrum suorum in calceis inungendis occupari. Statim uir sanctus per sanctum spiritum illum intelligens spiritum esse immūdum, rursum ad opus humilitatis oculos reflexit, & spiritus ille uentosus in aerem resolutus nusquam comparuit. lib. 4. c. 7.

EXEMPLVM XXX.

Cantans cum elatione ad benedictionem Cerei Paschalis, à dæmonibus raptus esse putatur.

MOnachus quidam erat in monte Cassino vocem habens suauissimam. Hic cū in vigilia Paschæ in veste Leuitica Cereum benediceret, & voce dulcissima, dulcissimam eiusdem benedictionis melodiam resonaret, & vox eius in auribus omnium ut musica in conuiuio vini, benedicto cereo, aliorsum translatus, nusquam comparuit, & nescitur vsque in hodiernum diē a quo sit translatus, vel in quem locum depositus. Puto tamen quod Angelus Domini eum non transtulit, quia qui vitam eius nouerant, tale sibi testimonium non dederunt. Magis timetur quod causa raptus eius fuerit vitium subortæ elationis, non autem meritum deuotionis. lib. 4. c. 8.

EXEMPLVM XXXI.

Cantantes clamorosè clerici dæmonis saccum impleuerunt.

TEmpore quodam clericis quibusdam in ecclesia quadam sæculari fortiter & clamorosè, non deuotè, cantantibus, & voces tumultuosas in sublime tollentib. vidit homo quidam religiosus, qui fortè tunc adfuit, quendam dæmonem in loco eminentiori stantem, saccum magnum & longum in sinistra manu tenere, qui cantantium uoces dextera latius extensē capiebat, atque in eundem saccum mittebat. Illis expleto cantu inter se gloriantib. tanquam qui bene & fortiter Deum laudassent, respōdit ille qui uidit uisionem. Bene quidem cantastis, sed saccum plenum cantastis. Mirantibus illis, & interrogantibus, cur hoc diceret, visionem eis exposuit. lib. 4. cap. 9.

EXEMPLVM XXXII.

Choream ducens proterua femina repentina morte percussa est.

CVm esset quidam Arnoldus Pastor cuiusdam villæ, & in die Apostolorum Petri & Pauli, eius parochiani quendam ludum annuum in choreis, & musicis instrumentis recolerent, ipse habens prædicādi auctoritatem, cum cruce ad choream accessit, & ut à ludo diaboli recederent, omnes monuit, rogauit & præcepit. Qui cum in eodem loco prędicare cœpisset, quidam obediētes ad prædicationem eius venerūt, alij cum indignatione recedentes, coram chorea steterunt nonnulli in sua pertinacia remanserunt. Inter quos erat uetula vna stulta ac superba, quæ quoties ad sacerdotem Domini in chorea circumeundo uenisset, contra eum respiciens cantando subsannauit, quæ infra triduum subito defuncta est; quam vir sanctus sic defleuit, ac si manibus suis illam extinxisset. lib. 4. cap. 11.

EXEMPLVM XXXIII.

Vestium curiositatē habuit In libris Rex, & monachos strictos calceos portantes irrisit.

NObilis quidam Monasterium quoddam in Francia spoliauit, erat autē

de Ordine nigrorũ monachorum. Placuit Abbati & fratribus, ut unus ex monachis ad Regem Philippum, qui tunc regnabat, mitteretur, per quem ei violentia militis exponeretur. Missus est iuuenis sanguine nobilis, tanquam qui apud Regem propter cognatos aliquid amplius posset impetrare, quam ceteri. Veniens ad regem, ait: Domine, vir ille nobilis multum indebitè monasterium nostrum damnis & iniurijs vexat, sæpe fratres ac familiam nostram minis ac contumelijs molestat. Rogat maiestatem uestram humilis conuentus noster, quatenus intuitu Diuinæ remunerationis eundem nobilem ab iniurijs tantis compescatis, & ad satisfactionem condignam de ablatis compellatis. Considerans Rex gestus, & habitum monachi, ait, Domine, quis, vel vnde estis. Cui cum iuuenis diceret: Domine filius sum illius, patrem suum nominans. Respõdit rex: Bene nobilis estis. Cumq. Rex post hæc nescio quid diceret, monachus subiunxit. Verè Domine omnia quæ habemus rapuit, & iam pęnè nihil nobis dimisit. A quo Rex respondit. Rex. Verè Domine hoc bene apparet in calceis vestris, si aliquid dimisisset uobis corij calcei vestri non essent tam stricti, quanto estis cæteris nobilior, tanto etiam esse debetis humilior. Tunc uolens post correptionem illum placare, adiecit. Non vos grauare de hac correctio mea, quia ad bonum vestrum facta est. Reuertimini ad claustrum vestrum, & de cetero non molestabit vos nobilis ille. lib. 4. c. 12.

EXEMPLVM XXIIII.

Aliud exemplum præcedenti simile.

PHilipus Rex Romanorum simile uerbum, nescio si habuerit à iam dicto Rege Francorum, in quendam Abbatẽ Ordinis nostri iaculauit. Ad quem cum Abbas in equo accessisset, de necessitate domus suę cum illo locutus, Rex eius calceamẽta, quæ nimis erant stricta, considerauit. Quem cũ interrogasset, vnde esset, respondit ille: Domine, de paupere domo. Et Rex. Bene apparet ĩ calceis uestris, quod domus uestra pauper sit, nam corium ibi carum est. De quo verbo ualde confusus Abbas recessit. lib. 4. c. 13.

EXEMPLVM XXXV.

Saraceni principis in Christianos humanitas, & quomodo vestimentorum lasciuiam, & alia vitia in Christianis non immeritò reprehendit.

FRater VVilhelmus aliquando camerarius noster, ante conuersionem Canonicus fuerat apud Traiectum inferius. Hic tempore adolescentiæ suæ signatus cruce, gratia Dominicis sepulchri transfretauit, Antequam nauis, in qua erat, portum Achonis attigisset, ignem facularum ante ortum auroræ circa ciuitatem in diuersis locis, tam ipse, quam ceteri viderunt. Qui cũ interrogasset nautas caussam ignis, responderunt: Tempus est ęstiuum. & ciues propter calorem tentoria sua ob refrigerium circa ciuitatem metati sunt.

Hoc ita esse putantes, in portum Achonis deuenerunt. & tunc primam quã Saraceni obtinuissent ciuitatem cognouerunt. Eodem tempore, peccatis nostris exigentibus, data fuerat terra in manus Saladini Regis Syriæ, regnante Frederico Romanorum Imperatore. Noradinus autem filius Saladini, vir naturaliter pius, & beneficus. tũc erat Ciuitate. Hic cum nauim Christianorum in portu uidisset. & cum causa aduentus eius eo quod esset sola, non lateret. misertus Christianorum, quendam nobilẽ paganum in lingua Gallica satis expeditũ ad nauem cum galea misit, per quem ne timerent mandauit. Vsque ad illam horam ignorabant utrum essent occidendi, vel capiendi.

Interim nobilis quidam Christianus de Alemania oriundus, in extremis laborans, omnia sua arma ualde decentia, cum trib. dextrarijs per eundem paganum Noradino misit, pro vita fratrum illi supplicans, Ego, inquit, tribus annis voueram Christo in his armis seruire, sed ut video non est eius uolũtas. Destinati sunt & nũcij Christiani, ex quibus unus erat frater VVilhelmus, propter scientiam linguæ Gallicæ, munera principi pręstarent.

Noradinus vero, ut vidit xenia transmissa, cum multa deuotione suscepit, & singula, idest, loricam, clypeum, galeã, gladium, necnon & dextrarios deosculans, quia

per

per semetipsum uisitare uoluit infirmum, remandauit. Interim milite mortuo, & cau te appenso lapide in mari proiecto ac demerso, alioque milite ægroto atque nobili viro in loco infirmantis reposito, Rex mane cum multis diuersi coloris galeis egressus aduenit, nauem intrauit, & de transmissis gratias referens ante infirmum sedit, atque cum medico, quem secum adduxerat, de conualescentia illius disputauit. Obtulit, & quædam nobilissimi generis poma, quæ creuisse dicebat in horto patris sui apud Damascum. Deinde ait infirmo, propter te omnibus Christianis benefaciam. A quo cum peterent conductum ad ciuitatem sanctam Hierusalem, quam adhuc tenebant Christiani, respondit. Non esset nobis tutum, neque mihi honestum, si latrunculi, qui modo per omnes vias illius vagantur, vos læderent, & cōductum meum uiolarent. Egressus vero de naui tam ægroto, quàm cæteris valedixit, dans eis licentiam repatriandi, contra impetus Saracenorum signo teli regalis illos muniens. Tunc supradictus nobilis paganus, reducens secum in ciuitatem fratrem VVilhelmum, interrogauit eum, dicens; Dic, ò iuuenis, quomodo seruant Christiani legem Christianam in terra sua. Ille dicere nolens quod uerum fuit, respondit: Satis bene. Ad quod Admiraldus: Ego dicam legem Christianorum terræ huius. Pater meus erat vir nobilis & magnus, & misit me ad regem Hierosolymitanorum, vt Gallicum dicerem apud illum, ipse uero versa vice misit patri meo suum filium, ad discēdum ibi idioma Saracenicum. Vnde omnis vita Christianorum bene, & optime mihi nota est. Non fuit aliquis ciuis adeo diues in Hierosolyma, qui pro pecunia sororem, filiam, vel (quod execrabilius erat) luxuriæ peregrinorum vxorem propriam non exponeret, sicque illos mercedibus laborum suorum euacuaret. Ita omnes gulæ carnalis illecebris dediti erant, ut nihil omnino à pecoribus differrent. Superbia uerò sic in eis regnauit, ut cogitare non sufficerent, quali modo vestimenta sua inciderent, stringerent, atque cultellarent. Idem dico de calciamentis.

Et adiecit de seipso. Considera vestimēta mea, calceamenta mea, quam sint rotunda, quam ampla, quam simpliciter, & humiliter formata. Sicut nobis retulit idem VVilhelmus, manicas habebat laxas, & amplas sicut monachus, nulla erat in vestibus plicarum multiplicitas, nulla curiositas, licet ipsa vestium materia foret satis pretiosa. Ecce, inquit, ista sunt vitia, propter quæ eiecit Deus Christianos superbos, & luxuriosos de terra illa. Non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates sustinere. Putas quia nostris uiribus obtinuerimus illā? nequaquam. Nouissimè etiam hoc adiecit. Nouimus, quia ex regibus vestris Christianus Imperator quidam surget, Otto nomine, qui terram hanc cum ciuitate Hierusalem cultui Christiano restituet. Nos ista audientes, sperabamus quia prophetia illa implenda esset in Othone Imperatore Saxoniæ, qui ante aliquot annos defunctus est. Eodem tempore Saladinus humanitatem exhibuit Christianis satis magnam. Cum esset exercitus Christianorum partim ab eius exercitu occisus, partim captus, & dissipatus, reliquias ciuitatum, quæ se vltro reddiderunt, in ciuitatibus eisdem esse permisit, sub bona tamen custodia. Dieb aliquot elapsis, cum requisisset à suis, quō se haberent Christiani? Responderunt illi. Domine, non aliter viuunt, quam pecora, ludis tantum, gulę, & illecebris seruientes. Tunc iratus iussit eos de ciuitatibus expelli. lib. 4. cap. 15.

EXEMPLVM XXXVI.

Inuidi fratris venenum quidam victoriosa obsequiositate deuicit.

FRater aliquis quendam ex fratrib. suis ita exosum habuit, ut sine cordis sui cruciatu illum respicere non posset. Quod ille sentiens, & vulnus cordis eius sanare cupiens, fratrem tam periculosè tentatū, imò in ipsa tentatione omnino superatum, obsequijs caritatis ad suum amorem quantum potuit inclinauit, capitale eius vertit, & mollificauit, vestes excussit, calceamenta circa lectum composuit, & quidquid ad illius commodum esse nouerat in quantum licuit, & potuit exhibuit. Sic ille inuidus obsequijs eius victus, & ad cor reductus, conceptum inuidię venenum expuit, & quem prius ęquo oculo respicere non potuit, plus postea ceteris dilexit. lib. 4. c. 26.

EXEMPLVM XXXVII.

Somnolentia sæpè factione Diaboli sub diuina laude procuratur.

LOquente me die quadam cum viro ualde religioso ex conuersis nostris, de his qui frequenter in choro nostro dormiunt, ipse mihi respondit: Sciatis pro certo, quod somnolentia illa ex Diabolo est. Die quadam tempore æstiuo, cum laudes decantarentur, vidi in dorso fratris Vuilhelmi conuersi cuiusdam, qui libenter ibi dormiuit, clara die serpentem serpere, & statim intellexi, quia diabolus esset, qui in eius somnolentia pascebatur. Huiusmodi visionem, teste fratre Richardo, dicebat se de eodem conuerso sæpius vidisse. lib. 4. c. 32.

EXEMPLVM XXXVIII.

Item aliud simile præcedenti.

MIles quidam Bonnensis, Henricus nomine, tempore quodam quadragesimali carenam fecit apud nos. Postquã reuersus est in domum suam, die quad. m... occurrens Domino Abbati Geuardo, ait ad illum: Domine Abbas, vẽdite mihi lapidem illum, qui iuxta talem columnam oratorij vestri iacet, & ego dabo pro illo quidquid postulaueritis. Cui cum diceret: Ad quid vobis est necessarius? Respondit: Ego illum ponere volo ad lectum meum, quia talis est natura eius, vt qui dormire non potuerit, & caput super illum posuerit, statim dormiat. Illam confusionem fecerat ei diabolus tempore pœnitentiæ, vt quoties veniens ad ecclesiam se super eundem lapidem causa orationis reclinaret, mox ei somnus surreperet. Simile verbum nobilis quidam, qui ad similem pœnitentiam fuerat in Hemmenrode, fertur dixisse. Molliores, inquit, sunt lapides oratorij claustri, omnibus lectisternijs castri mei. Non poterat enim se continere, quin tempore orationis in illis dormiret. lib. 4. c. 37.

EXEMPLVM XXXIX.

Apostatare uolens quidam, notabilem uisionem de duabus vijs habuit.

ABbas Philippus de Ottirburg retulit abbati nostro de quodam suo nouitio tentationem satis grauem, & sola Dei reuelatione sedatam. Cum enim idem nouitius tam grauiter esset tentatus, ut à nullo hominum posset consolari, & firmum cœpisset propositum recedendi, eadem nocte, qua de mane ad sæculum redire voluit, tale somnium vidit. Visum est ei, quod staret ante ostium portæ, de qua duas hinc inde considerauit vias exire. Vna ex illis uergebat ad dexteram, altera ad sinistrã, vtraque tamen ducebat in siluam oppositam. Stante nouitio in biuio, cum dubitaret quã illarum eligeret, senem quendam cominus stare conspexit, cui sic ait: Bone uir, si nosti, ostende mihi quæ ex his duabus vijs sit rectior, & ad ambulandum commodior. Ad quod ille respondit. Ego plenè, & bene te expediam. Via hæc, quæ est à dextris, in nemore per breue spatium spinosa est, inæqualis, lutosa, & aspera, postea sequitur cãpus amœnissimus, longus, planus, varijsq; floribus decoratus. Via uerò, quæ est à sinistris, in silua quidem, commoda est, plana, sicca, lata, & bene trita, satisque delitiosa, sed non longa, cui campus mox continuatur longus, scopulosus, lutosus, asperrimus, etiam ipsi visui horrẽdus. Ecce totum prædixi tibi, quodcumque volueris elige. Hoc dicto nouitius expergefactus est, non dubitans uisionem propter se factam, vtpote bene suæ tentationi congruentem. lib. 4. c. 53.

EXEMPLVM XL.

Iustus abbas monasterium sua iustitia plus ditauit, quam cellerarius potuisset sua auara astutia.

ABbas quidam nigri Ordinis, sed sicut retulit mihi quidam Abbas de Ordine nostro, uenit ad Abbatem quendam Claræuallis, dicens illi: Domine Abba, date mihi falcem, & ego dabo curuum vobis baculum. Ille, quid facere vellet statim intelligens, virum suscepit, habitum mutauit,

uit, & quia hominem prudentem eundem esse considerauit, non multo post domui cuidam Ordinis nostri Abbatem eum præfecit. Eodem tempore illius fratres pro quibusdam possessionibus cum quibusdā personis sęcularibus contenderunt, ventilata est caussa coram iudicibus, & data est sentētia pro Abbate, & fratribus. Postea cellerarius Abbati secrete dicebat: Domine, bene hodie placitauimus, sciatis tamen caussam nostram non ex omni parte fuisse iustam. Audito hoc verbo, Abbas satis turbatus est tacuit tamen. Sequēti die Capitulum intrauit, cellerarium proclamauit, & deposuit, eo quod auaritiæ suæ consulens, suppressisset veritatem. Et misso pro aduersarijs nuncio, ait illis: Boni homines, bona vestra, vestra sint, ego a die hodierna non repetam illa. Qui cum gaudio recedentes, ita in Abbatis simplicitate, & iustitia ædificati sunt, vt compuncti cito redirent, & bona, pro quibus diu contenderant, grato animo monasterio liberè conferrent. quæ cum non consentiret abbas recipere, responderunt: Domine quidquid nostri iuris fuit in his bonis remittimus, quod ad nos pertinebat Deo in eleemosynam conferimus. Tunc primum abbas acquieuit sua recipere, magis claustrum suum ædificās sua simplici iustitia, quam cellerarius sua astuta auaritia, lib. 4. cap. 61.

EXEMPLVM XLI.

Auarum Conuersum Præpositus Steinueldensis dure correptum, à ministratione sua deposuit.

APud monasterium sancti Chrysanthi Scholasticus quidam fuit, uir magnæ prudentiæ atq; scientiæ, natione Gallicus, nomine Vlricus, cui; cum redditus scholasteriæ non sufficeret, necesse erat vt debitis obligaretur. Quidam autem ex fratrib. Steinueldensis Monasterij, Ordinis Pręmonstratensis, eo quod virum magnæ litteraturę illum conspiceret, frequenter monuit, vt ad domum suam gratia conuersionis se transferret. Tandem ille diuinitus inspiratus, in hæc verba respondit: Pecuniam aliquantulam debeo, soluite illam, & veniam ad vos. Quod cum intellexisset. Præpositus prædicti Monasterij pecuniam libentissimè soluit. & Scholasticus statim habitum suscepit, qui non multo post eiusdem cęnobij factus est Præpositus. Nondum enim in Ordine Præmonstratensi erant Abbates. Sciēs ille cum officio animas se regēdas suscepisse, non pecora, non possessiones, operam dabat extirpandis vitijs, non pecunijs congregandis, sciens auaritiam radicem esse omnium malorum, & vitiorum. Habebat autem vnum Conuersum in administratione exteriorum ita sciolum, & circumspectum, ita sollicitum, & perfectum, vt omnia per manus eius trāsirent, & necessitatibus ecclesiæ, quæ requirebantur tam in aratris, quā in pecoribus, siue expensis, ipse quasi solus vniuersa prouideret, omnia ipsa erat disponens, nihil negligens, agrum agro copulans, & vineā vineæ coniungens. Præpositus ista considerans, & in scriptis legens, nihil auaro esse scelestius, die quadā conuersum ad se vocans, ait: Nosti Barbate, quare venerim ad Ordinē? Quia non bene exprimere potuit Theutonicum idioma, habere nō potuit verba ornata, & ideo quidquid loquebatur Conuersis, videbatur esse peruersum atque distortum. Respondit Conuersus: Non noui Domine. Tunc ille: Ego dicam tibi. Ad hoc enim veni, vt peccata mea in hoc loco defleam. Quare ergo tu venisti? Respondente eo: Domine simili de causa. Ait Præpositus: Si uenisti peccata deflere formam debueras pœnitentis tenere, hoc est, vt frequenter sis in oratorio, vt vigiles, ut ieiunes, Deumque pro peccatis tuis iugiter exores. Non enim pœnitentis est quod tu facis, vicinos exhæredare, & densum lutum contra se congregare.

Ad hæc Conuersus respondit, Domine, bona illa quæ comparo agris vel vineis ecclesiæ nostræ continuantur.

Et Præpositus: Bene. Cum illa fuerint empta, necesse est vt etiam emas illa quæ emptis coniunguntur. Nosti quid dicat Esaias? Væ, inquit, qui iungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis. Nunquid habitabitis nos soli in medio terræ? Tu vero auaritiæ tuæ nullum terminum ponis, cum omnia quæ in hac prouincia sunt a te fuerint comparata, flumen Rheni pertransibis pede. Deinde procedes vsque ad montana, nec sic quiesces, donec perenias ad mare. Puto quia ibi gradu sistes, eo quod pela-

gus tic latum & spatiosum, gressus autem tuus strictus. Mane ergò in claustro tuo, frequenta oratorium, vt die noctuque possis peccata tua deplangere, expecta paulisper, & habebis satis terrę subtus te, & supra te, & iuxta te, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Hæc audientes quidam ex fratrib. senioribus, dixerunt: Domine, si Conuersus ille fuerit amotus, domus nostra subsistere non poterit. Ad quod ille respondit; Melius est vt domus pereat, quam anima & non acquieuit petitioni eorum. Tempore illo, quo Reinoldus factus est Coloniæ Archiepiscopus, & essent Episcopij redditus obligati terræque desolatæ, suasum est ei, vt ex diuersis domibus Ordinis Cisterciensis diœcesis suæ Conuersos fideles atq; prouidos accommodaret. qui & curribus præessent, & annuos reditus sua industria reformarent. Qui cum consilio tali acquieuisset, & tam ex Campo, quàm ex Monte, domibus religiosis Conuersos aliquos collegisset, suasum est ei, vt etiam prædictum conuersum assumeret. Pro quo cum honestum misisset nuncium, & ille ex parte Episcopi salutasset Præpositum, adiecit: Dominus meus modicam petitionem petit à vobis, quam ei negare non debetis. Cui cum Præpositus respondisset. Non est Domine mei rogare me, sed præcipere. Subiunxit ille: Petit obnoxè ut talem conuersum ad tales vsus ei accommodetis. Ad quod verbũ Præpositus satis humiliter, constanter, & mansuetè respondit. Habeo ducentas oues in tali grãgia, in alijs verò tot & tot similiter boues, & equos, Dominus meus tollat ex illis quantum voluerit. Conuersum verò animæ meæ commissum ad tales usus non habebit. Ego autem non de ouibus, & bobus, sed de commissis mihi animab. summo pastori in die iudicij rationem redditurus sum, & non concessit ei. Reliquit & aliud suæ liberalitatis iudicium contra auaritiam religiosorum vtile satis exemplũ. Die quadam antequã amotus esset præfato modo supradictus Conuersus ab administratione sua, Præpositus ad vnam gragiarum suarum venit, in qua pullum equinum pulchrum satis vidit, de quo iam dictum fratrem, cuius esset, vel vnde veniret, interrogauit. Cui cum Conuersus responderet, talis homo bonus, & fidelis amicus noster moriens cum nobis legauit. Ait Præpositus; Vtrum ex deuotione, vel aliquo iure legauit eum? Respondit Conuersus. Ex decessu illius emeruit. Nam vxor eius, eo quod esset de familia nostra, iure curmedię illum obtulit. Tunc ille mouens caput, respondit pium verbum: Quia bonus homo & amicus noster fidelis erat, idcirco uxorem eius spoliasti. Redde ergo feminæ destitutæ equum, quia rapina est, aliena rapere, uel retinere, tuus enim antea non fuit. lib. 4. c. 62.

EXEMPLVM XLII.

Oculus malè custodiens iuuenis monachus, qui considerauit feminam non esse monoculam, graui disciplina percutitur.

QVia idem Præpositus Steinueldensis vir prudens erat, pro negocijs monasterij egrediens, secum iuuenes minus libenter ducebat: nouerat enim hoc eis nõ expedire, propter tẽtationes diabolicas. Die quadam cum vnum ex adolescentibus secum adduxisset, & simul equitantes, nescio quid, vel vnde conferrent, obuiam habuerunt iuuenculam formosam. Quam cũ ex industria equum suum retrahendo Præpositus salutasset, officiosissimè stetit illa, & inclinato capite resalutauit eum. Cum paululum recessisset, volens Præpositus tentare iuuenem, ait: Puella ista uidebatur mihi multum formosa fuisse. Cui cum ille diceret, Credite mihi Domine, & hoc ipsum visum est mihi. Respõdit autem Præpositus. Vnum tantum deformat eam, s. quod monocula est. Respondit iuuenis: Vere Domine vtrumq; oculum habet, ego enim satis diligenter consideraui eam. Tunc motus Præpositus ait: Et ego bene cõsiderabo dorsum tuum. Tantæ debueras esse simplicitatis, vt vtrum esset uir, vel femina scire non posses. Reuersus verò ad monasterium dixit senioribus: Vos Dñi quandoq; arguitis me, quod mecum non educam iuniores. Et exponens eis caussam, prædictum iuuenem durius arguit, atque castigauit. Tantæ erat litteraturæ, vt tempore quodam pro negocio Ordinis sui Cistercium pergens, in Capitulo generali faceret sermonẽ. lib. 4. c. 62.

EXEM-

EXEMPLVM XLIII.

De sententia illa Christi Domini, Date, & dabitur uobis.

ABbas quidam, vt puto, de Ordine nigro, sicut ex relatione cuiusdam Abbatis Ordinis nostri didici, hospitalis erat valdè, & circa pauperes multum misericors, & quia in operibus misericordiæ feruens fuit, tales dispensatores domui suæ ordinare studuit, qui non eius feruorem impedirent, sed magis incenderent. Quanto plures hospites suscepit, quanto plus caritatis pauperibus exhibuit, tanto illi & domui eius Dominus amplius benedixit. Post cuius mortem, successor eius stimulatus auaritia, pietatis officialibus amotis, & eis quos tenaciores nouerat institutis, ait: Prædecessor meus nimis erat dapsilis, & indiscretus, eius officiales nimis prodigi. sic ordinare debemus expensas Monasterij atque temperare, vt si fortè seges nostra grandinata fuerit, & tempora cara emerserint, habeamus unde pauperibus subueniamus. Huiusmodi uerbis auaritia suam pallians, hospitalitatem prorsus exclusit, & consueta beneficia pauperibus subtraxit caritate subtracta proficere non potuit Monasterij substantia, imo in breui ad tantam deuenerunt paupertatem, vt vix haberent quod fratres manducarent. Die quadam uir quidam venerandæ canitiei venit ad portarium quæsiuit hospitium. Quem ille quidem clanculo, & cum timore collegit, atque hospitalitatis officia pro posse, & tempore illi exhibens, adiecit: Non te scandalizare debet, bone vir, quod tam negligenter te procuro, quia necessitas in causa est. Aliquando uidi talem statum huius Monasterij, vt si venisset Episcopus, cum magna caritate & abundantia fuisset susceptus. Et ille: Duo fratres expulsi sunt de isto monasterio, nisi illi fuerint reuersi, numquam bonus erit status eius. Vnus eorum vocatur, Date, & dabitur uobis vocatur alter, sicque ab oculis eius recessit. Portarius autem cum esset clericus, nomina eadem retinuit, Abbati & fratribus audita recitauit. Resumpta est hospitalitas, & cœpit mox Dominus eis benedicere, ut prius. lib. 4. c. 68.

EXEMPLVM XLIIII.

Inobedientiam Adæ pertinaciter sugillans seruos, inobediens efficitur, & perdita gratia domini sui, effugatur.

QVidam paterfamilias seruum habebat fidelem, & vtilem, omnium rerū suarum dispensatorem. Contigit autem, vt die quadam sermo esset de inobedientia Adæ inter eos, de esu pomi contra præceptum Domini. & seruus indignando illius inconstantiæ diceret. Vt taceam de Deo, si mihi tam districtè aliquid à vobis præciperetur, nunquam transgressor efficerer. Tacuit tunc Dominus, & post dies aliquot cum ille minus sibi caueret, nec sermonem contra Adam prolatum in memoria haberet, pyxidem ei clausam, sed non firmatam porrexit, atque tradidit, dicens. Pyxidē illam ego custodię tuæ commendo, quod si aperueris illam, totius laboris tui mercede priuaberis, & etiam gratia mea semper & perpetuò carebis. Hoc cum crebrius ei inculcasset, & ille in conclaue se recepisset, statim multis ac diuersis cogitationibus cœpit fluctuare, variisque tentationibus æstuare, quid esset in pyxide scire desiderans. Et sæpius illam vertens, atque circumspiciens, ait intra se. Quid si aperuero, illam, solus sum. nemo uidet, interrogatus negabo. non est testis, qui me conuincere possit. Victus tandem tentatione, pyxidem aperuit, & auicula, quæ intus erat clausa, euolauit. Tunc tristis effectus valde, mysterium intellexit. & ad Domini pedes pyxidem requirentis se prosternens, veniam postulauit, sed non inuenit. Ad quem Dominus: Serue nequam, & contumax, tu primum patrem nostrum de inobedientia iudicans, tuamq. constantiam apud me commendans, teipsum condemnasti. Recede ergo a me, faciem meam de cetero non videbis. lib. 4. c. 75.

EXEMPLVM XLV.

Aliud simile præcedenti.

HEnricus de Vuida miles fuit diues ualde, habebat autem vxorem nobilem ac dilectam. Die quadam cum sermo inter eos haberetur de culpa Euæ, cœpit illa,

illa, vt mos est mulieribus, eidem maledicere, & de inconstantia iudicare animi, eo quod pro modico pomo, gulæ suæ satisfaciens, tantis penis ac miserijs omne genus humanum subdisset. Cui maritus respondit: Noli illam iudicare, tu forte in tali tentatione fecisses simile. Ego volo tibi aliquid præcipere, quod minus est, & propter amorem meũ minimè poteris custodire illud. Respondente illa: Quod est mandatum? subiunxit miles: Vt die illa, qua balneata fueris, paludem curiæ nostræ nudis pedib. non ingrediaris, alijs diebus, si libet, intres. Erat enim aqua putens, & limosa, ex totius curiæ sordibus collecta. Illa subridente, & præcepti transgressionem abhorrescente, subiunxit Henricus. Volo vt pœnam addamus, si tu obediens fueris quadraginta marchas à me recipias, sin autem totidem mihi soluas, & bene placuit ei. Ille verò ipsa ignorante secretos custodes paludi adhibuit. Mira res. Ab illa hora matrona tam honesta, & verecunda nunquam per curiã transire poterat, nisi ad prædictam paludẽ respiceret, & quoties balneabatur, toties de eadem palude tentabatur. Die quadam exiens de balneo dixit pedissequæ suæ. Nisi ingressa fuero paludem illam, moriar, statimque succingẽs se, cum circumspexisset, & neminem uidere putaret, committante ancilla, aquam illam fœtidam vsque ad genua intrauit, & huc illucq; deãbulando, bene concupiscentiæ suę satisfecit. Quod statim nunciatum est marito eius. Ille gaudens, mox eã vidit, & ait. Quod est Domina, fuistis ne hodie bene balneata? Respõdente illa, fui, adiecit. In dolio, uel in palude? Ad quod verba confusa, tacuit, sciens eũ suum excessum non latere. Tunc ille, Vbi est Dña mea constantia uestra, obediẽtia uestra, iactantia vestra? Eua vilius tentata fuistis, tepidius restitistis, turpius cecidistis. Reddite ergo quod debetis. Et cum non haberet illa quod solueret, omnia vestimenta eius pretiosa tulit, & per diuersa personas distribuit, sinens eam per aliquod tempus bene torqueri. lib. 4. c. 76.

EXEMPLVM LXVI.

Gula acerbissimi pomi tentatus pœnitens miles, animam expirauit.

Miles quidam sicut audiui a quodam uiro religioso, multa scelera commiserat, tandem ductus pœnitentia venit ad sacerdotem, de commissis facta confessione pœnitentiam suscepit, sed susceptam seruare non potuit. Cumque hoc sæpius actitasset, die quadam dixit illi sacerdos: Nihil sic proficimus, dic ergo mihi: Estne aliquod quod pro peccatis tuis possis custodire? Respondit ille: Est pomus in possessione mea tali, cuius fructus tam amarus & pessimus est, vt nunquam ex eo comedere possim. Si videtur vobis bonum, pœnitentia mea sit, vt quoadusque viuam, de eisdem pomis non gustem. Sciens sacerdos maximè post prohibitionem, excitante carne atque diabolo, consurgere tentationem respondit. Pro omnib. peccatis tibi iniũgo, ut nunquam de fructu eiusdẽ arboris scienter commedas. Abijt miles pœnitẽtia iniunctã quasi pro nihilo reputans. Sic sita erat ipsa arbor, vt quoties curiã suã exiret, vel intraret, eamdem arborem respicere posset. Respiciendo semper prohibitionis recordabatur, & recordando mox grauissimè tentabatur. Die quadam ante arborem eamdẽ transiens, & poma in eo considerans ab eo, qui primum hominem per lignum prohibitum tentauit, & prostrauit, tam valde tentatus est, vt ad arborem quidem veniret, & ad pomum nunc manum extendendo, nunc extensam retrahendo, totum pene diem contrarijs nixibus continuaret. Tandem adiuuante gratia triumphans, in tantum concupiscentiæ restitit, vt corde coangustato, sub arbore iacens spiritum exhalaret. lib. 4. c. 77.

EXEMPLVM LXVII.

De sermone monachi illiterati ad Henricum Cardinalem Albanensem.

Sanctæ recordationis Dominus Henricus Albanensis Episcopus, & Cardinalis, anno M. clxxxvij. missus a Clemente Papa temporibus Friderici Imperatoris præ-

prædicare crucem in Alemannia contra Saracenos, quosdam sibi terræ nostræ Monachos Ordinis Cisterciēsis assumpsit. Die quadam cum simul equitarent, & ipse diceret in generali: Quis uestrum dicet nobis aliquid boni? Respondit vnus: Ille, demonstrato quodam Conuerso monacho laico, cuius nomen excidit. Et præceptum est ei statim à Cardinali, vt uerbum proponeret exhortationis. Ille primum se excusans, dicens, laicum non debere litteratis aliquid loqui. Tandem sic exorsus est; Quādo mortui fuerimus, & deducti ad paradisum, occurret nobis sanctus pater noster Benedictus, visis nobis monachis cucullatis, cum gaudio introducet, viso verò Henrico Episcopo & Cardinali, mirabitur inflatum eū, & dicet: Quis enim es tu? Et ille: Pater, ego sum monachus Cisterciensis. Respondit sanctus. Nequaquam, monachus corniculatus non est. Tunc Henrico satis pro se allegante, tandem huiusmodi data sententia, dicet ostiarijs sanctus Benedictus, Ponite eum supinum, & stomachum eius scindentes aperite, si inueniretis olera incondita, fabam, pisam, lentem, pultes, cibosq; regulares, cum monachis intromittatur: Sin autem, pisces grosso, & cibos sęculares atque delicatos foris maneat. Deinde conuersus ad Cardinalem, subiecit: Quid illa hora dicturus es, pauper Henrice? Ad quod verbum Cardinalis subridens, sermonem commendauit. lib. 4. c. 79.

EXEMPLVM XLVIII.

Incantationibus necromanticis quidam scholaris, è circulo per annulum raptus, ad loca pœnalia ducitur, sed pallens & macer reducitur.

Retulit mihi bonæ memoriæ monachus noster Godescalcus de Volmenstein, quod silere non debeo. Cum die quodam rogaret Philippum quendā necromanticum, vt aliqua sibi recitaret de arte sua mirabilia, respondit ille: Dicam vobis rem satis mirabilem temporibus meis apud Toletum veraciter gestam. Cum plures ex diuersis regionibus scholares in eadem ciuitate studerent in arte necromantiæ, iuuenes aliqui de Sueuia, atque Bauaria stupenda quædam, & incredibilia a magistro suo audientes, & vtrum nam vera essent probare volentes, dixerunt illi: Magister, volumus, vt ea quæ nos doces, oculo tenus ostendas, quatenus aliquem ex studio nostro fructum capiamus. Quos cum auerteret, & non adquiesceret, eo quod natio illa gens sit mirabilis, hora idonea in campū illos duxit, gladio circa illos circulum fecit, monens, sub interminatione mortis, ut infra circulum se cohiberent, & ne aliquid rogantibus darent, vel ab offerentibus reciperent, præcepit. Recedens ab eis, dęmones carminibus suis aduocauit. Mox adsunt illi in formis militum decenter armatorum, militiæ ludos circa iuuenes exercentes. Nunc lapsum simulabant, nunc lanceas, & enses contra eos extendebant, omnib. modis satagentes, ut illos extra circulum extraherent, qui cum sic nihil proficerent, in puellas speciosissimas se transformantes choreas circa illos scholares ducebant, uarijsque anfractibus iuuenes inuitantes, ex quibus vna forma cæteris præstantior, vnū ex scholaribus elegit, ad quem quoties venisset chorizando, toties anulum aureum porrigebat, intus suggerendo, & foris moto corporis ad amorem suum illum inflammando. Quæ cum per multas vices hoc actitasset, victus iuuenis digitum cōtra anulum extra circulum quē illa mox porrexit, per eumdem extrahens, nusquam comparuit. Capta prędā conuentus malignātium in turbinem resoluitur, fit clamor & strepitus discipulorum, accurrit magister, de raptu consocij conqueruntur omnes. Quibus ille respondit; Ego sine causa sum, vos me coegistis, ego vobis prædixeram, quia non eum amodo videbitis. Ad quod illi; Nisi restituas eum nobis, interficiemus te. Timens ille uitæ suæ, sciens Bauaros esse furiosos, respondit: Ego tentabo si spes aliqua poterit esse de illo. Vocansque principe dęmoniorum, fidele suum ministerium illi ad memoriam reuocans, dixit, disciplinę eius multum esse derogandum, seque à discipulis occidendum, nisi iuuenis restitueretur. Cui diabolus compassus, respondit: Cras consilium propter te in tali loco celebrabo, tu esto presens, & si aliquo modo illum per sententiam obtinere poteris, gratum habebo. Quid plura? Ad impe-

imperium principis concilium malignantium cogitur, de violentia in discipulum facta à magistro conqueritur, ab aduersario respondetur; Domine, inquit, non illi fecit iniuriam, non violentiam, magistro suo inobediens ipse fuit, legem circuli non custodiuit. In hunc modum contendentibus illis, diabolus dæmonem quendam sibi collateralem de sententia interrogauit, dicēs: Oliuere, semper curialis fuisti, contra iustitiam personam non accipis, solue quæstionem huius litis. Respondit ille: Ego iuuenem restituēdum esse iudico magistro suo. Moxque ad aduersarium cōuersus ait: Redde illum discipulum, quia nimis importunus fuisti: Ceteris sententiæ eius assensum præbentibus, ad mandatum iudicis eadem hora scholaris ab inferis reducitur, magistro suo restituitur, concilium soluitur, ad discipulos reducta præda magister lætus reuertitur. Cuius vultus ita erat macer & pallidus, color tam immutatus, vt hora eadem de sepulchro videretur resuscitatus: qui sociis apud inferos visa recitans, quam Deo contraria, & execrabilis foret illa disciplina, magis exemplo quam verbo ostendit, & a loco recedens, in quodam Ordinis nostri monasterio monachū se fecit. lib. 5. c. 4.

EXEMPLVM XLIX.

Gulosus infirmitatem claudicando simulauit, & à dæmone claudicante irrisus, apostatauit.

IN Hemmenrode sacerdos quidam venerabilis ad conuersionem venit, nomine & opere Christianus. Huic dæmones multum importuni fuerunt, & sæpè illos vidit, tam ante conuersionem, quam post. Huius tempore alter quidam sacerdos, nomine Carolus, in eodem Cœnobio factus est nouitius, & erat eius in probatione socius Pater noster Isenbardus, instinctu diaboli, cuius consilio vtebatur, gulæ, & carnis suæ commodis nimis consentiens, infirmitates sæpius simulauit. qui cum positus in infirmatorio tantum carnem nutriret, & spiritum negligeret, vadens & rediens de infirmatorio cum claudicaret, & in coquinā respiciēdo, quæ ibi præpararētur infirmis cōsideraret, prædictus Christianus diabolum eum sequi vidit, qui eō modo, quo ille claudicauerat, & ipse claudicauit, & sicut intro spexerant, introspexit, in nullo ab eius gestibus discrepans. Tandem infra annum probationis deficiens, reuersus est ad ollas Aegypti, & secuta est caro carnem. lib. 5. c. 6.

EXEMPLVM L.

Vestimentorum lasciuiam deridentes dæmones semper defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam in ea consederunt.

REtulit mihi quidam ciui honestus, asserens suis temporibus Moguntiæ, si bene memini, hoc quod dicturus sum contigisse veraciter. Die quadam Dominica, cum sacerdos in ecclesia, cuius erat plebanus, circuiret, & aqua benedicta populum aspergeret, ad ostium ecclesiæ ueniens, matronam quandam pompaticè venientem, & ad similitudinem pauonis varijs ornamentis pictam obuiā habuit. In cuius cauda vestimentorum, quam habebat post se longissimam, multitudinem dæmonum residere conspexit. erant enim parui, vt glires, nigri vt Aethiopes, ore cachinnantes, manibus plaudentes, & etiam sicut pisces intra sagenam conclusi saliētes. Reuera ornatus muliebris sagena diaboli est. Quod vt vidit, dæmonum quadrigam foris expectare fecit, plebem aduocauit, dæmones ne fugerent adiurauit, territa illa stetit, & vt visionem populus videre mereretur, quia vir bonus ac mitus ualde fuit, orationibus suis obtinuit. Intelligens mulier ob vestimentorum superbiam sic se à dæmonib. esse derisam, domū rediit. vestimenta mutauit, & tam ipsi, quàm ceteris feminis, eadē visio occasio facta est humilitatis. lib. 5. c. 7.

EXEMPLVM LI.

Prælatus malus moriens, plures circa se dæmones conspexit, quam erant calami in tecto horrei.

IN quodam sanctimonialium Monasterio, quod in oppido Bonnensi situm est, sacerdos quidam defunctus est. Adolphus nomine, vir valde sęcularis & lubricus nā dicti.

dicti monasterij plebanus, Hic, sicut mihi retulit quidam sacerdos, qui fuerit Bonnensis Canonicus, cum die quadam cum suo cognato quodam luderet in aleis, quidam ex parochianis eius flens superuenit, & ut matris suæ confessionem audire eamq; cõmunicare dignaretur, humiliter, & cum lachrymis supplicauit. Respondente sacerdote: Non veniam nisi expleto ludo; Et ille valde instaret, asserens infirmã expectare non posse, commotus sacerdos, secum ludenti dixit: Cognate, ego conqueror vobis de homine isto, qui me quiescere non sinit. Videns ille se nihil proficere, tristis ac gemens discessit, & infirma sine confessione, atq; viatico ab hac luce migrauit. Die autem tertio is, qui cum sacerdote luserat, defunctæ filio occurrit, & sacerdotis quærimoniæ recordatus, illum sine causa occidit. Post hoc, & alia peccata plurima, sacerdos idẽ in peremptoriam incidit infirmitatem, qui cum esset in desperatione, quędam cognata eius sedens coram illo, cum signum contritionis videret in eo nullum, tristis sic ait: Domine, debilis estis valde, præparate uos propter Deum, inuocate illum, vt peccata vestra uobis dimittat, & spatium adhuc fructuosæ pęnitentiæ concedat. Ad quod ille desperatus respondit. Vides horreum illud magnum ex opposito nostri? non sunt in eius tecto tot calami, quot sunt circa me dæmones congregati. Et hoc dicto, mox agonizans, expirauit, eos videns adesse morituros, quorum consilio vixerat sanus li. 5. c. 8.

EXEMPLVM LII.

Inuidus dæmon perdere animam maluit, quam cęlestem gloriam obtinere.

DÆmon quidam cum hominẽ à se obsessum horribiliter torqueret, & diuersis per os eius garriendo diuersa responderet, dictum est ei a quodam excircunstãtibus. Dic diabole, si posses ad gratiam, in qua fuisti, redire, quid velles propter hoc laboris sustinere? Respondit ille. Si hoc esset in meo arbitrio, mallem cum vna anima decepta descendere in infernum, quam redire in cęlũ. Mirantibus omnibus cur ita diceret, iterum hoc verbũ respondit. Quid de hoc miramini? tanta est malitia mea, & tam obstinatus sum illa, vt non possim aliquid velle boni. Huic verbo alterius cuiusdam dæmonis sermo discordat. lib. 5. cap. 9.

EXEMPLVM LIII.

Gloriam celestem expertus dæmon vsque ad diem iudicij, paratus esset pęnitere, si rursus ad eam sibi præberetur accessus.

IN Ecclesia Beati Petri in Colonia, cum femina quædam à dæmone obsessa miserabiliter tormentaretur, contingit vt alia obsessa superueniret, idem spiritus malignus de reditu ad gloriam sicut superior interrogatus, verbum sermoni eius valde contrarium audiente me respondit. Si esset, inquit, columna ferrea, & ignita, rasorijs, & calamis acutissimis armata, a terra vsq; ad cęlum erecta, usq; ad diem iudicij, etiã si carnem haberem, in qua pati possem, me per illam retrahere vellem, nunc ascendendo nunc descendendo, dummodo redire possem ad gloriam, in qua fui. lib. 5. c. 10.

EXEMPLVM LIIII.

Apostata conuersus dum festinat fieri Episcopus, cum furto capitur, & suspenditur.

IN Campo domo Ordinis Cistercienfis, quæsita est in Episcopatu Coloniensi, sicut audiui à quodam sacerdote Ordinis nostri homine viridico, quem res non latuit, Conuersus quidam fuit, qui a monachis, cum quibus loquebatur, is tantum litteras didicerat, vt textum Alexandri legere sciret. Huiusmodi occasione illectus, & deceptus, libellos sibi ad hoc idoneos occultè fecit conscribi, cępitque in uitio proprietatis delectari. Cumque huiusmodi studium eidem conuerso ad hoc nimis conuerso prohiberetur, amore discendi apostasiam incurrit, modicum tamen propter ætatẽ profecit. Deinde ad monasterium pœnitentia ductus rediens, & hoc vsq; tertio attitans, nunc ad scholas sęculares excũdo, nunc reuertendo, diabolo copiosam in se præbuit materiam decipiendi.

Visibiliter enim illi apparens in specie angeli, ait: Disce fortiter, quia futurus m-

eit,

est,& a Deo diffinitum,vt Halberstadensis fias Episcopus. Stultus ille diaboli dolos non obseruans,sperabat in se antiqua renouanda fore miracula. Quid plura? Die quadam seductor Conuerso se ingerens, clara voce & hilari facie,dicebat: Hodie Episcopus Halberstadensis defunctus est, festina venire ad ciuitatem,cui a Deo Antistes destinatus es: ipsius enim consilium mutari non potest. Statim miser de monasterio silenter exiens, nocte eadem in domo cuiusdam honesti sacerdotis iuxta opidum Xantense hospitatus est. Vt autem gloriose ad sedem suam veniret, nocte ante lucem surgens,equum hospitis valde bonum strauit, cappam eiusdem induit, ascendit,& abijt. Mane familia domus,damno cognito,apostatam insequens, apprehendit, ad iudiciũ seculare cum furto tractus, & per sententiã damnatus, non cathedram vt episcopus, sed sicut fur patibulum ascendit.lib.5.c.16.

EXEMPLVM LV.

Apostatans conuersus ex cuculi vocibus longam sibi vitam promittens celeriter moritur.

NArrauit nobis anno præterito beatæ memoriæ Theobaldus Abbas Eberbacensis, quod quidam Conuersus,cum nescio quo tenderet,& auem, quæ cuculus dicitur,à voce nomen habens, crebrius cantantem audiret, vices interruptionis enumerauit, & vigintiduas inueniens, easque quasi pro homine accipiens,pro annis totidem vices easdem sibi computauit. Eia,inquit,certe xxij.annis adhuc viuam, vt quid tanto tempore mortificem me in ordine? Redibo ad seculum,& seculo deditus, viginti annis fruar delitijs eius.duobus annis qui supersunt pœnitebo. Haud dubium, quin Diabolus, qui supra dictum conuersum, vt episcopus fieret, ad credendum induxerat, aperto sermone. & huic suaserit, vt tali augurio fidẽ adhiberet, occulta suggestione. Sed Dominus, qui augurium odit,aliter quam ille ordinauerat dispofuit. Nam duos,quos pœnitentiæ deputauerat, annos eum in seculo viuere permisit, & annos viginti delitijs ordinatos ipso suo iudicio subtraxit. Ecce tales sunt promissionis diabolicæ.lib.5.c.12.

EXEMPLVM LVI.

Ludens ad tesseras infaustus miles, visceribus tegulis domus hærentibus, a dæmone deportatur.

IN Susatia, quæ ciuitas est Coloniensis Diœcesis,miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui sic totus deditus erat ludo tesserarum,vt non die,nec nocte quiescret, semper sacculum cum nummis secum portabat,vt secum ludere volentib. obuiaret. Ita in ludis expeditus,& fortunatus erat,vt vix aliquis ab illo sine damno recederet. Vt autem posteris ostenderetur, quantum Deo tales ludi,in quib. iræ,inuidia,rixa,& damna suscitantur,peccati verba rotantur,contrarij forẽt permissum est diabolo vt cum eo luderet, qui multis illuserat, a quo euisceraret,qui multorum marsupia euacuerat. Nocte quadam domum eius in specie cuiusdã hominis ludere volentis intrans, sacculumq; nummis refertum sub ascella portans,ad tabulã sedit,denarios liberaliter apposuit,tesseras iactauit, & multa acquisiuit. Cui cum prospere succederet, & militi iam pecunia quam apponeret defuisset,iratus ait: Nunquid non diabolus tu es? Et ille: Nunc satis est. Appropinquat enim tempus matutinale, oportet nos ire. Tolléfq; illum,per tectũ traxit,cuius viscera tegulis retrahentib. miserabiliter excussit,& quod de eius corpore factum sit, vel in quem locum illud proiecerit, vsque hodie tam a filio eius,quam à ceteris qui illũ nouerant ignoratur. Mane verò uiscerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ sunt,& in cœmiterio sepultæ.lib.5.c.34.

EXEMPLVM LVII.

De dæmone,qui in specie hominis militi fideliter seruiuit.

DÆmon quidam adolescentis venusti speciem induens, ad quendam militem uenit, obsequium suum illi offerens. Cui cum multum placeret,tam in decore, quàm in sermone, gratãter ab eo susceptus est. Qui mox militi seruire cœpit diligenter,& tam timidè, tam fideliter,& tam iocundè,ut satis ille miraretur, nunquam equum

equum

equum suum ascendit, nunquam descendit, quin ille esset præparatus, & genuflexo strepam teneret, discretum, prouidum, hilarem semper se exhibuit. Die quadam, dum simul equitarent, & venissent ad fluuium quendam magnum, miles respiciens & plures ex inimicis suis mortalibus post eos venire considerans, ait seruo. Mortui sumus, ecce inimici mei post me festinant, fluuius ex opposito est. nullus superest locus refugij, aut occident me, aut capient. Tunc ille. Ne timeas Domine, vadum fluminis huius bene noui, sequere tantum me bene euademus. Respondente milite. Nunquam homo fluuiũ istum in hoc loco transuadauit: spe tamen euasionis seruum ducẽ secutus, sine periculo venit ad litus. Et ecce eis transpositis, hostes ex opposito litore consistentes, mirati sunt, dicẽtes: Quis vnquam audiuit vadum in flumine isto? non alius nisi diabolus illum transuexit. Timentesque reuersi sunt. Processu verò temporis accidit, vt militis vxor infirmaretur usque ad mortem, in qua dum omnes medicorũ artes defecissent, ait iterum dæmon Domino suo: Si Domina mea iniungeretur lacte leonino, statim sanaretur. Dicente milite: Vnde haberetur lac tale? Respõdit ille: Ego afferam. Qui vadens, & post spatium vnius horæ rediens, vas plenum secum attulit, a quo cum fuisset peruncta, mox meliorata, pristinum recuperauit vigorem. Cui cum diceret milles: Vnde habuisti tam cito lac illud? Respondit: De montibus attuli Arabiæ, recedens à te in Arabiã iui, leænæ speluncam intraui, catulos abegi, & ipsã mulsi, sicque reuersus sum ad te. Stupente milite ad verba ista, & dicente: Quis ergo es tu? Respondit ille. Non soliciteris de hoc seruus enim tuus sum ego. Instante milite, tandem confessus est, dicens: Dæmon ego sum, vnus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. Tunc magis milite stupente, subiũxit: Si natura diabolus es, quid est quod tam fideliter seruis hominibus? Respondit dæmon. Magna est mihi consolatio esse cum filijs hominum. Dicente milite. Non audeo de cetero vti seruitio tuo.

Iterum ille respondit: Hoc pro certo scias, quia si me tenueris, nunquam à me, vel propter me, aliquid mali tibi eueniet. Non audeo, inquit, sed quidquid pro mercede tua postulaueris, licet dimidium bonorum meorum, libens tradam tibi. Nunquam homo homini seruiuit tam fideliter, & tam vtiliter. Per tuam prouidẽtiam iuxta fluuium mortem euasi, per te vxor mea recepit sanitatem. Tunc dæmon. Ex quo tecum esse non potero, nil pro seruitio meo, nisi quinque solidos requiro. Quos cum recepisset, militi illi reddidit, dicens. Peto, ut ex eis nolam compares, & super tectũ pauperis illius ecclesiæ ac desolatæ suspendas, vt per eam saltem Dominicis diebus fideles ad diuinum conuocentur officium. Sicque ab oculis eius disparuit, & hoc idcirco dæmon petijt, ut hi, qui hactenus debitam horam officij præuenientes, cum summa deuotione expectabant, eo quod timerent tardius ad diuina mysteria concurrere, de cetero non nisi post auditum nolæ sonum conuenirent. lib. 5. c. 36.

EXEMPLUM LVIII.

Prælaturam ambientes monachi, Regi Franciæ munera pro Abbatia sancti Dionysii obtulerunt, sed frustra.

Ante hoc triennium, defuncto Abbate sancti Dionysij gentis Francorum Apostoli, cum ditissima illa Abbatia vacaret, & ad eam plures aspirarent. Venit ad Regem Philippum is qui in congregatione videbatur esse potior, Præpositus videlicet, pro Abbatia supplicans, & dicens: Domine ecce quingentas offero vobis libras, vt propitius mihi sitis in hac Abbatia. nisi Rex nihil promittens, sed simoniacum muneris receptione quasi in arce spei ponens, respondit. Date pecuniam camerario meo secrete. Recedente igitur Præposito, & quasi de regio fauore certificato. Cellerarius de his nihil sciens, eũdem Regem adijt, & Præposito similia petens, similem pecuniæ quantitatẽ obtulit, à quo simile responsum accepit. Nouissimè venit thesaurorum infidus custos, & ipse pro Abbatia Regi quingentas libras offerens. Cui sicut superioribus responsum est. Et licet Rex, sicut homo prudens dissimularet, plurimum tamẽ ei displicebat trium illorum monachorũ ambitio, & proprietatis vitium, imo tam execrabile furtum, sciens oblatam pecuniã monasterio

rio subtractã. Prefixit tamen conuẽtui diẽ, in qua eis Abbatem constitueret, eo quod Abbatia in manus eius deuoluta fuisset. Sedente Rege in Capitulo, uerbis ad hoc idoneis præmissis, cum diligenter circumspiceret, & personas consideraret, tres prædicti monachi, Præpositus videlicet, Cellerarius, & Sacrista, in summa expectatione erant positi, singuli per momenta singula Abbatiam sibi sperantes esse porrigẽdam. Et licet spes sancta non confundat, omnes tamen in sua expectatione sunt confusi. Nam Rex videns monachorum quendam simplicem in angulo Capituli residentem, & nihil minus quam de Abbatia sperantẽ, inspiratione Diuina vt surgeret præcepit, stante cum illo verecundia coram principe, dictum est ei ab eodem Rege: Domine en committo vobis Abbatiã sancti Dionysii. Quo audito homo ille simplex cum Rege non assentiret, imo fortiter reclamaret, asserens se personam esse humilem, priuatam, & despectam, atque ad tantã dignitatem nimis indignum, nimisque insufficientem, se vituperando apud Regem commẽdauit, & coegit eum. Postea subiecit: Domine, ecclesia illa plurimis debitis est obligata, nec est vnde soluantur. Cui rex subridendo respondit. En in instanti mille quingenta libras vobis dabo. & cum necesse fuerit, vobis accommodabo pecuniam, insuper auxilium, & consilium impendam. præcepitque Camerario supradictam pecuniã ei afferri. Adhuc puto viuit, & forte per eũ domus illa melius regitur, quam per illos esset regenda, qui ad eius regimen aspirauerunt. lib. 6. c. 14.

EXEMPLVM LIX.

De simplici monacho, cui Fredericus Imperator contulit Abbatiam occasione acus.

ANte hæc tempora, cum sub Imperatore Frederico, huius Frederici auo vna ex Imperialibus Abbatijs vacaret, duoque electi essent, nec concordare possent, vnus illorum magnam summam argenti, quam in monasterio congregauerat, eidem Frederico obtulit, quatenus sibi assisteret. Et promisit ei pecunia recepta. Postea intelligens aduersarium eius virum esse bonum, simplicem, & ordinatum, cœpit cum suis habere consilium, qualiter indignum monueret, & ob virtutes suas electum non firmaret. Et dixit ei quidam: Domine, sicut audiui, monachi omnes ex regula tenẽtur acus portare. Sedente vobis in Capitulo, dicite illi inordinato, ut ad punctionem digitorum vestrorum acum suam vobis accõmodet, & cum non habuerit, inuenietis cõtra eum occasionem quasi de irregularitate. Quod cum factum fuisset, & illi non haberet, ait alteri. Domine præstate vos mihi vestram. Quam cum ille mox extraheret forte præmonitus, respondit Imperator. Vos estis monachus in ordine iustus, ideo tanto honore dignus. Ego decreuerã honorare aduersarium vestrum, sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Bene apparet in his minimis, quod negligens & dissolutus sit in maximis. Talisque sophismate monachum astutum Imperator amouit & simplicem in Abbatem promouit. lib. 6. c. 15.

EXEMPLVM LX.

Purificationis beatæ Mariæ festo quædam deuota virgo pulchra processionem uidit.

IN Regno Franciæ villa, quæ Quido dicitur, virgo quædam fuit nobilis & religiosa, sed paralytica. Huic pater suus, vtpote vir magnus, & diues, sacerdotes qui ei diuina celebrarent instituit, ministros, annuosque redditus sufficienter ordinauit, quæ cum orationib. ieiunijs, & diuinæ contemplationis operam daret, ita illarum dulcedine est ducta, vt omnis cib. corporalis ei in nauseam uerteretur, nec aliquid ex eo sumere posset, nisi succum modicum vuarum. Hospitalis erat ualde, per quam & spiritum meruit prophetiæ. Ordinem nostrum summo honore venerebatur & hoc ei sæpissimẽ cõtigisse fertur, vt cum aliqui monachorũ, siue Abbatum ab eius hospitium diuertere proponerent, illorum aduentum ipsa præsciret, atque admodum hilaris familiæ prædiceret. Tali ac tali die, illi & illi Abbates, siue monachi ad nos uẽturi sunt, præparate necessaria. Alio tempore cum die Purificationis Dominæ nostræ, clericis, alijsq; ministris diuino nutu absentibus sola iaceret, intra se tristis, dicebat: Modo hic sola iaces, nec aliquid obse-

quij,

quij more ecclesiæ vniuersalis hodie beatæ Dei genitrici impendis. Dum talia in mente volueret, spiritus eius mirabili Dei virtute de corpore eductus ab Angelo intra cœlestem Hierusalem est deductus, in qua maximam vidit processionem, ex diuersis eiusdem beatæ ciuitatis ordinibus, Patriarchis videlicet, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, cæterisque fidelibus, ex quibus bini, & bini simul incedebant, & candelas ardentes in manibus gestabant antiphonas, siue responsoria ad diem pertinentia, more ecclesiæ militantis, omnes decantabant, stationes debitas obseruabant. Angelus verò virginis ductor alteri cuidã virgini, quam nouerat esse consimilis meriti illam sociauit, candelam porrigens ardẽtem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria, in dispari tamen claritate singulorum, vt nulla lingua fari sufficeret. Saluator verò qui caput est omnium sanctorum, splendor gloriæ, & sol iustitiæ, indutus pontificalibus, mitram gestans in capite suo, cum baculo, chirothecis, & annulo, & reliquis episcopalibus ornamentis, nouissimum locum cum matre tenebat, cuius pulchritudinem omnis cœlestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem inchoasset antiphonam. Hodie Beata virgo Maria puerum Iesum, &c. ingressi sunt templum ex auro gemmisque constructum. Deinde inceptus est Missæ introitus, & ab omnibus simul decantatus. Interim Christo introeunte ad altare, postquam expletum est Kyrie eleison a choris alternatim post Gloria in excelsis Deo, &c. quod ipse inchoauit, beatus protomartyr Stephanus epistolam legit de libro Malachiæ Prophetæ Sanctus verò Ioannes Euangelista Dalmatica indutus, legit Euangelium secundum Lucam, scilicet: Postquam impleti sunt dies purgationis &c. Quo perlecto Dominus secundum morem Ordinis nostri, ad gradũ rediit, & ab offerẽtibus candelas suscepit. Prædicta autẽ virgo, per spiritum sentiens se ad corpus reuersuram, candelam suam offerre noluit etiam Angelo suo præcipiente, volens illam secum ad terras portare. Quod Angelus considerans, candelam in manu eius fregit, superiorem partem auferens, & inferiorem relinquens. Sicque ad corpus reuersa, partem eamdem manu cõclusam se retinuisse [illegible] de qua plurime fiebant, & forte vsque hodie fiunt virtutes. Nam aquam superfluam infirmi bibunt, & conualescunt. Tam manifesta, & sublimis erat visio, vt modum eius minime intelligeret, dicens illud Apostolicum, dum de ea interrogaretur. Siue in corpore, siue extra corpus, nescio, Deus scit. Dominus Eustachius Abbas de claustro visitator noster, audiens hanc visionem quibusdam Abbatibus referentibus nobis, desiderio veritatis cognoscendæ virginem principaliter adijt, & ab eius ore, quæ dicta suus audiuit. lib. 7. c. 20.

EXEMPLVM LXI.

Maria amputatam linguam deuoto suo, restituit.

ANte hos annos, cum Catholici contra Alogenses hæreticos fuissent signati, & cum iam non modicum ab eisdem hæreticis essent exacerbati, duo honesti clerici per terram illorum transeuntes, cum ecclesiam vidissent in via desolatam, ait vnus alteri: Sabbatum est, intremus ecclesiam hanc, dicamus missam in honorẽ Dominæ nostræ. Portabant enim secum librum calicem, & indumenta sacerdotalia. Antequam esset missa completa, hæreticis proditi sunt qui armata manu intrantes, & sacerdotem de ecclesia trahens, linguam eius radicitus absciderunt. Quem socius multo labore Cluniacum deducens, monachis commendauit. Illi verò, sicut viri catholici, & religiosi sacerdotem catholicum, & notum propter fidem Christi, & genitricis eius honorem tã crudeliter mutilatum, deuotæ suscipientes, omnem ei humanitatem exhibuerunt. In nocte verò Epiphaniæ, cum sollemnes decantarentur vigiliæ, baculo parietem pulsans, ministros aduocauit. Qui cum quærerent quid vellet, & ille se in oratorium deportari figuraret, volentes ei parcere non acquiauerunt. Tandem importunitate eius attendiat in Ecclesiã eum ducentes, ante altare quoddam deposuerunt. Qui cum matrem misericordiæ sola mentis deuotione inuocasset, illa ei apparens, & carnem linguæ formam habentem in manu tenens. Respondit tot anni; Quia propter fidem filij mei, & honorem mihi exhibitum lingua

EXEMPLVM XXXVII.

Somnolentia sæpè factione Diaboli sub diuina laude procuratur.

LOquente me die quadam cum viro ualde religioso ex conuersis nostris, de his qui frequenter in choro nostro dormiunt, ipse mihi respondit: Sciatis pro certo, quod somnolentia illa ex Diabolo est. Die quadam tempore æstiuo, cum laudes decantarentur, vidi in dorso fratris Vuilhelmi conuersi cuiusdam, qui libenter ibi dormiuit, clara die serpentem serpere, & statim intellexi, quia diabolus esset, qui in eius somnolentia pascebatur. Huiusmodi visionem, teste fratre Richardo, dicebat se de eodem conuerso sæpius vidisse. lib. 4. c. 32.

EXEMPLVM XXXVIII.

Item aliud simile præcedenti.

MIles quidam Bonnensis, Henricus nomine, tempore quodam quadragesimali carenam fecit apud nos. Postquā reuersus est in domum suam, die quadam occurrens Domino Abbati Geuardo, ait ad illum: Domine Abbas, vēdite mihi lapidem illum, qui iuxta talem columnam oratorij vestri iacet, & ego dabo pro illo quidquid postulaueritis. Cui cum diceret: Ad quid vobis est necessarius? Respondit: Ego illum ponere volo ad lectum meum, quia talis est natura eius, vt qui dormire non potuerit, & caput super illum posuerit, statim dormiat. Illam confusionem fecerat ei diabolus tempore pœnitentiæ, vt quoties veniens ad ecclesiam se super eundem lapidem causa orationis reclinaret, mox ei somnus surreperet. Simile verbum nobilis quidam, qui ad similem pœnitentiam fuerat in Hemmenrode, fertur dixisse. Molliores, inquit, sunt lapides oratorij claustri, omnibus lectisternijs castri mei. Non poterat enim se continere, quin tempore orationis in illis dormiret. lib. 4. c. 37.

EXEMPLVM XXXIX.

Apostatare uolens quidam, notabilem uisionem de duabus vijs habuit.

ABbas Philippus de Ottirburg retulit abbati nostro de quodam suo nouitio tentationem satis grauem, & sola Dei reuelatione sedatam. Cum enim idem nouitius tam grauiter esset tentatus, ut à nullo hominum posset consolari, & firmum cœpisset propositum recedendi, eadem nocte, qua de mane ad sęculum redire voluit, tale somnium vidit. Visum est ei, quod staret ante ostium portę, de qua duas hinc inde considerauit vias exire. Vna ex illis uergebat ad dexteram, altera ad sinistrā, vtraque tamen ducebat in siluam oppositam. Stante nouitio in biuio, cum dubitaret quā illarum eligeret, senem quendam cominus stare conspexit, cui sic ait: Bone uir, si nosti, ostende mihi quę ex his duabus vijs sit rectior, & ad ambulandum commodior. Ad quod ille respondit: Ego plenè, & bene te expediam. Via hęc, quę est à dextris, in nemore per breue spatium spinosa est, inæqualis, lutosa, & aspera, postea sequitur cāpus amœnissimus, longus, planus, varijsq; floribus decoratus. Via uerò, quæ est à sinistris, in silua quidem, commoda est, plana, sicca, lata, & bene trita, satisque delitiosa, sed non longa, cui campus mox continuatur longus, scopulosus, lutosus, asperrimus, etiam ipsi visui horrēdus. Ecce totum prędixi tibi, quodcumque volueris elige. Hoc dicto nouitius expergefactus est, non dubitans uisionem propter se factam, vtpote bene suæ tentationi congruentem. lib. 4. c. 53.

EXEMPLVM XL.

Iustus abbas monasterium sua iustitia plus ditauit, quam cellerarius potuisset sua auaræ astutia.

ABbas quidam nigri Ordinis, sed sicut retulit mihi quidam Abbas de Ordine nostro, uenit ad Abbatem quendam Claræuallis, dicens illi: Domine Abba, date mihi falcem, & ego dabo curuum vobis baculum. Ille, quid facere vellet statim intelligens, virum suscepit, habitum mutauit,

uit, & quia hominem prudentem eundem esse considerauit, non multo post domui cuidam Ordinis nostri Abbatem eum præfecit. Eodem tempore illius fratres pro quibusdam possessionibus cum quibusdā personis sęcularibus contenderunt, ventilata est caussa coram iudicibus, & data est sententia pro Abbate, & fratribus. Postea cellerarius Abbati secrete dicebat: Domine, bene hodie placitauimus, sciatis tamen caussam nostram non ex omni parte fuisse iustam. Audito hoc verbo, Abbas satis turbatus est tacuit tamen. Sequenti die Capitulum intrauit, cellerarium proclamauit, & deposuit, eo quod auaritiæ suæ consulens, suppressisset veritatem. Et misso pro aduersarijs nuncio, ait illis: Boni homines, bona vestra, vestra sint, ego a die hodierna non repetam illa. Qui cum gaudio recedentes, ita in Abbatis simplicitate, & iustitia ædificati sunt, vt compuncti cito redirent, & bona, pro quibus diu contenderant, grato animo monasterio liberè conferrent, quæ cum non consentiret abbas recipere, responderunt: Domine quidquid nostri iuris fuit in his bonis remittimus, quod ad nos pertinebat Deo in eleemosynam conferimus. Tunc primum abbas acquieuit sua recipere, magis claustrum suum ædificās sua simplici iustitia, quam cellerarius sua astuta auaritia, lib. 4. cap. 61.

EXEMPLVM XLI.

Auarum Conuersum Præpositus Steinueldensis dure correptum, à ministratione sua deposuit.

APud monasterium sancti Chrysanthi Scholasticus quidam fuit, uir magnæ prudentiæ atq; scientiæ, natione Gallicus, nomine Vlricus, cui, cum redditus scholasteriæ non sufficeret, necesse erat vt debitis obligaretur. Quidam autem ex fratrib. Steinueldensis Monasterij, Ordinis Pręmonstratensis, eo quod virum magnæ litteraturę illum conspiceret, frequenter monuit, vt ad domum suam gratia conuersionis se transferret. Tandem ille diuinitus inspiratus, in hæc verba respondit: Pecuniam aliquantulam debeo, soluite illam, & veniam ad vos. Quod cum intellexisset, Præpositus prædicti Monasterij pecuniam libentissimè soluit. & Scholasticus statim habitum suscepit, qui non multo post eiusdem cęnobij factus est Præpositus. Nondum enim in Ordine Præmonstratensi erant Abbates. Sciēs ille cum officio animas se regēdas suscepisse, non pecora, non possessiones, operam dabat extirpandis vitijs, non pecunijs congregandis, sciens auaritiam radicem esse omnium malorum, & vitiorum. Habebat autem vnum Conuersum in administratione exteriorum ita sciolum, & circumspectum, ita sollicitum, & perfectum, vt omnia per manus eius trāsirent, & necessitatibus ecclesiæ, quæ requirebantur tam in aratris, quā in pecoribus, siue expensis, ipse quasi solus vniuersa prouideret, omnia ipsa erat disponens, nihil negligens, agrum agro copulans & vineā vineæ coniungens. Præpositus ista considerans, & in scriptis legens, nihil auaro esse scelestius, die quadā conuersum ad se vocans, ait: Nosti Barbate, quare venerim ad Ordinē? Quia non bene exprimere potuit Theutonicum idioma, habere nō potuit verba ornata, & ideo quidquid loquebatur Conuersis, videbatur esse peruersum atque distortum. Respondit Conuersus: Non noui Domine. Tunc ille: Ego dicam tibi. Ad hoc enim veni, vt peccata mea in hoc loco defleam. Quare ergo tu venisti? Respondente eo: Domine simili de causa. Ait Præpositus: Si uenisti peccata deflere formam debueras pœnitentis tenere, hoc est, vt frequenter sis in oratorio, vt vigiles, ut ieiunes, Deumque pro peccatis tuis iugiter exores. Non enim pœnitentis est quod tu facis, vicinos exhæredare, & densum lutum contra se congregare.

Ad hæc Conuersus respondit. Domine, bona illa quæ comparo agris vel vineis ecclesiæ nostræ continuantur.

Et Præpositus: Bene. Cum illa fuerint empta, necesse est vt etiam emas illa quæ emptis coniunguntur. Nosti quid dicat Esaias? Væ, inquit, qui iungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis. Nunquid habitabitis vos soli in medio terræ? Tu vero auaritiæ tuæ nullum terminum ponis, cum omnia quæ in hac prouincia sunt a te fuerint comparata, flumen Rheni pertransibis pede. Deinde procedes vsque ad montana, nec sic quiesces, donec peruenias ad mare. Puto quia ibi gradu sistes, eo quod pela-

gus sic latum & spatiosum, gressus autem tuus strictus. Mane ergò in claustro tuo, frequenta oratorium, vt die noctuque possis peccata tua deplangere, expecta paulisper. & habebis satis terrę subtus te, & supra te, & iuxta te, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Hæc audientes quidam ex fratrib. senioribus, dixerunt: Domine, si Conuersus ille fuerit amotus, domus nostra subsistere non poterit. Ad quod ille respondit; Melius est vt domus pereat, quam anima & non acquieuit petitioni eorum. Tempore illo, quo Reinoldus factus est Coloniæ Archiepiscopus, & essent Episcopij redditus obligati terræque desolatæ, suasum est ei, vt ex diuersis domibus Ordinis Cisterciensis diœcesis suæ Conuersos fideles atq; prouidos accommodaret. qui & curribus præessent, & annuos redditus sua industria reformarent. Qui cum consilio tali acquieuisset, & tam ex Campo, quàm ex Monte, domibus religiosis Conuersos aliquos collegisset, suasum est ei, vt etiam prædictum conuersum assumeret. Pro quo cum honestum misisset nuncium, & ille ex parte Episcopi salutasset Præpositum, adiecit: Dominus meus modicam petitionem petit à vobis, quam ei negare non debetis. Cui cum Præpositus respondisset. Non est Domine mei rogare me, sed præcipere. Subiunxit ille: Petit obnoxè, ut talem conuersum ad tales vsus ei accommodetis. Ad quod verbũ Præpositus satis humiliter, constanter, & mansuetè respondit. Habeo ducentas oues in tali grãgia, in alijs verò tot & tot similiter boues, & equos, Dominus meus tollat ex illis quantum voluerit. Conuersum verò animæ meæ commissum ad tales usus non habebit. Ego autem non de ouibus, & bobus, sed de commissis mihi animab. summo pastori in die iudicij rationem redditurus sum, & non concessit ei. Reliquit & aliud suæ liberalitatis iudicium contra auaritiam religiosorum vtile satis exemplũ. Die quadam antequã amotus esset præfato modo supradictus Conuersus ab administratione sua, Præpositus ad vnam grangiarum suarum venit, in qua pullum equinum pulchrum satis vidit, de quo iam dictum fratrem, cuius esset, vel vnde veniret, interrogauit. Cui cum Conuersus responderet, talis homo bonus, & fidelis amicus noster moriens cum nobis legauit. Ait Præpositus; Vtrum ex deuotione, vel aliquo iure legauit eum? Respondit Conuersus. Ex decessu illius emersit. Nam vxor eius, eo quod esset de familia nostra, iure curmedię illum obtulit. Tunc ille mouens caput, respondit pium verbum: Quia bonus homo & amicus noster fidelis erat, idcirco uxorem eius spoliasti. Redde ergo feminæ destitutæ equum, quia rapina est aliena rapere, uel retinere, tuus enim antea non fuit. lib. 4. c. 62.

EXEMPLVM XLII.

Oculus male custodiens iuuenis monachus, qui considerauit feminam non esse monoculam, graui disciplina percutitur.

QVia idem Præpositus Steinueldensis vir prudens erat, pro negocijs monasterij egrediens, secum iuuenes minus libenter ducebat: nouerat enim hoc eis nõ expedire, propter tẽtationes diabolicas. Die quadam cum vnum ex adolescentibus secum adduxisset, & simul equitantes, nescio quid, vel vnde conferrent, obuiam habuerunt iuuenculam formosam. Quam cũ ex industria equum suum retrahendo Præpositus salutasset, officiosissimè stetit illa, & inclinato capite resalutauit eum. Cum paululum recessisset, volens Præpositus tentare iuuenem, ait: Puella ista uidebatur mihi multum formosa fuisse. Cui cum ille diceret, Credite mihi Domine, & hoc ipsum visum est mihi. Respõdit autem Præpositus. Vnum tantum deformat eam, s. quod monocula est. Respondit iuuenis: Vere Domine vtrumq; oculum habet, ego enim satis diligenter consideraui eam. Tunc motus Præpositus ait: Et ego bene cõsiderabo dorsum tuum. Tantæ debueras esse simplicitatis, vt vtrum esset vir, vel femina scire non posses. Reuersus verò ad monasterium dixit senioribus: Vos Dñi quandoq; arguitis me, quod mecum non educam iuniores. Et exponens eis caussam, prædictum iuuenem durius arguit, atque castigauit. Tantæ erat litteraturæ, vt tempore quodam pro negocio Ordinis sui Cistercium pergens, in Capitulo generali faceret sermonẽ. lib. 4. c. 62.

EXEM-

EXEMPLVM XLIII.

De sententia illa Christi Domini, Date, & dabitur uobis.

ABbas quidam, vt puto, de Ordine nigro, sicut ex relatione cuiusdam Abbatis Ordinis nostri didici, hospitalis erat valdè, & circa pauperes multum misericors, & quia in operibus misericordiæ feruens fuit, tales dispensatores domui suæ ordinare studuit, qui non eius feruorem impedirent, sed magis incenderent. Quanto plures hospites suscepit, quanto plus caritatis pauperibus exhibuit, tanto illi & domui eius Dominus amplius benedixit. Post cuius mortem, successor eius stimulatus auaritia, pietatis officialibus amotis, & eis quos tenaciores nouerat institutis, ait: Prædecessor meus nimis erat dapsilis, & indiscretus, eius officiales nimis prodigi, sic ordinare debemus expensas Monasterij atque temperare, vt si fortè seges nostra grandinata fuerit, & tempora cara emerserint, habeamus unde pauperibus subueniamus. Huiusmodi uerbis auaritiam suam pallians, hospitalitatem prorsus exclusit, & consueta beneficia pauperibus subtraxit caritate subtracta proficere non potuit Monasterij substantia, imo in breui ad tantam deuenerunt paupertatem, vt vix haberent quod fratres manducarent. Die quadam uir quidam venerandæ canitiei venit ad portarium quæsiuit hospitium. Quem ille quidem clanculo, & cum timore collegit, atque hospitalitatis officia pro posse, & tempore illi exhibens, adiecit: Non te scandalizare debet, bone vir, quod tam negligenter te procuro, quia necessitas in causa est. Aliquando uidi talem statum huius Monasterij, vt si venisset Episcopus, cum magna caritate & abundantia fuisset susceptus. Et ille: Duo fratres expulsi sunt de isto monasterio, nisi illi fuerint reuersi, numquam bonus erit status eius. Vnus eorum vocatur, Date, & dabitur uobis vocatur alter, sicque ab oculis eius recessit. Portarius autem cum esset clericus, nomina eadem retinuit, Abbati & fratribus audita recitauit. Resumpta est hospitalitas, & cœpit mox Dominus eis benedicere, ut prius. lib. 4. c 68.

EXEMPLVM XLIIII.

Inobedientiam Adæ pertinaciter suggillans seruos, inobediens efficitur, & perdita gratia domini sui, effugatur.

QVidam paterfamilias seruum habebat fidelem, & vtilem, omnium rerũ suarum dispensatorem. Contigit autem, vt die quadam sermo esset de inobedientia Adæ inter eos, de esu pomi contra præceptum Domini, & seruus indignando illius inconstantiæ diceret. Vt taceam de Deo, si mihi tam districtè aliquid à vobis præciperetur, nunquam transgressor efficeret. Tacuit tunc Dominus, & post dies aliquot cum ille minus sibi caueret, nec sermonem contra Adam prolatum in memoria haberet, pyxidem ei clausam, sed non firmatam porrexit, atque tradidit, dicens. Pyxidẽ istam ego custodiæ tuæ commendo, quod si aperueris illam, totius laboris tui mercede priuaberis, & etiam gratia mea semper & perpetuò carebis. Hoc cum crebrius ei inculcasset, & ille in conclaue se recepisset, statim multis ac diuersis cogitationibus cœpit fluctuare, variisque tentationibus æstuare, quid esset in pyxide scire desiderans. Et sæpius illam vertens, atque circumspiciens, ait intra se. Quid si aperuero, illam, solus sum, nemo uidet, interrogatus negabo, non est testis, qui me conuincere possit. Victus tandem tentatione, pyxidem aperuit, & auicula, quæ intus erat clausa, euolauit. Tunc ille is effectus valde, mysterium intellexit, & ad Domini pedes pyxidem requirentis se prosternens, veniam postulauit, sed non inuenit. Ad quem Dominus: Serue nequam, & contumax, tu primum patrem nostrum de inobedientia iudicans, tuamq. constantiam apud me commendans, teipsum condemnasti. Recede ergo a me, faciem meam de cetero non videbis. lib. 4. c. 75.

EXEMPLVM XLV.

Aliud simile præcedenti.

HEnricus de Vuida miles fuit diues ualde, habebat autem vxorem nobilem ac dilectam. Die quadam cum sermo inter eos haberetur de culpa Euæ, cœpit illa.

illa, vt mos est mulieribus, eidem maledicere, & de inconstantia iudicare animi, eo quod pro modico pomo, gulæ suæ satisfaciens, tantis penis ac miserijs omne genus humanum subdisset. Cui maritus respondit: Noli illam iudicare, tu forte in tali tentatione fecisses simile. Ego volo tibi aliquid præcipere, quod minus est, & propter amorem meũ minimè poteris custodire illud. Respondente illa: Quod est mandatum? subiunxit miles: Vt die illa, qua balneata fueris, paludem curiæ nostræ nudis pedib. non ingrediaris, alijs diebus, si libet, intres. Erat enim aqua putens, & fimosa, ex totius curiæ sordibus collecta. Illa subridente, & præcepti transgressionem abhorrescente, subiunxit Henricus. Volo vt pœnam addamus, si tu obediens fueris quadraginta marchas à me recipias, sin autem totidem mihi soluas, & bene placuit ei. Ille verò ipsa ignorante secretos custodes paludi adhibuit. Mira res. Ab illa hora matrona tam honesta, & verecunda nunquam per curiã transire poterat, nisi ad prædictam paludẽ respiceret, & quoties balneabatur, toties de eadem palude tentabatur. Die quadam exiens de balneo dixit pedissequæ suæ. Nisi ingressa fuero paludem illam, moriar, statimque succingẽs se, cum circumspexisset, & neminem uidere putaret, commitante ancilla, aquam illam fętidam vsque ad genua intrauit, & huc illucq; deãbulando, bene concupiscentiæ suę satisfecit. Quod statim nunciatum est marito eius. Ille gaudens, mox eã vidit, & ait. Quod est Domina, fuistis ne hodie bene balneata? Respõdente illa, fui, adiecit. In dolio, uel in palude? Ad quod verba confusa, tacuit, sciens eũ suum excessum non latere. Tunc ille, Vbi est Dña mea constantia uestra, obediẽtia uestra, iactantia vestra? Eua vilius tentata fuistis, tepidius restitistis, turpius cecidistis. Reddite ergo quod debetis. Et cum non haberet illa quod solueret, omnia vestimenta eius pretiosa tulit, & per diuersa personas distribuit, sinens eam per aliquod tempus bene torqueri. lib. 4. c. 76.

EXEMPLVM LXVI.

Gula acerbissimi pomi tentatus pœnitens miles, animam expirauit.

Miles quidam sicut audiui a quodam uiro religioso, multa scelera commiserat, tandem ductus pœnitentia venit ad sacerdotem, de commissis facta confessione pœnitentiam suscepit, sed susceptam seruare non potuit. Cumque hoc sæpius actitasset, die quadam dixit illa sacerdos: Nihil sic proficimus, dic ergo mihi: Estne aliquod quod pro peccatis tuis possis custodire? Respondit ille: Est pomus in possessione mea tali, cuius fructus tam amarus & pessimus est, vt nunquam ex eo comedere possim. Si videtur vobis bonum, pœnitentia mea sit, vt quoadusque viuam, de eisdem pomis non gustem. Sciens sacerdos maximè post prohibitionem, excitante carne atque diabolo, consurgere tentationem respondit. Pro omnib peccatis tibi iniũgo, ut nunquam de fructu eiusdẽ arboris scienter commedas. Abijt miles pœnitẽtia iniunctã quasi pro nihilo reputans. Sic sita erat ipsa arbor, vt quoties curiã suã exiret, vel intraret, eamdem arborem respicere posset. Respiciendo semper prohibitionis recordabatur, & recordando mox grauissimè tentabatur. Die quadam ante arborem eamdẽ transiens, & poma in eo considerans ab eo, qui primum hominem per lignum prohibitum tentauit, & prostrauit, tam valde tentatus est, vt ad arborem quidem veniret, & ad pomum nunc manum extendendo, nunc extensam retrahendo, totum pene diem contrarijs nixibus continuaret. Tandem adiuuante gratia triumphans, in tantum concupiscentiæ restitit, vt corde coangustato, sub arbore iacens spiritum exhalaret. lib. 4. c. 77.

EXEMPLVM LXVII.

De sermone monachi illiterati ad Henricum Cardinalem Albanensem.

Sanctæ recordationis Dominus Henricus Albanensis Episcopus, & Cardinalis, anno M. clxxxvij. missus à Clemente Papa temporibus Frederici Imperatoris præ-

prædicare crucem in Alemannia contra Saracenos, quosdam sibi terræ nostræ Monachos Ordinis Cistercieñsis assumpsit. Die quadam cum simul equitarent, & ipse diceret in generali: Quis uestrum dicet nobis aliquid boni? Respondit vnus: Ille, demonstrato quodam Conuerso monacho laico, cuius nomen excidit. Et præceptum est ei statim à Cardinali, vt uerbum proponeret exhortationis. Ille primum se excusans, dicens, laicum non debere litteratis aliquid loqui. Tandem sic exorsus est; Quãdo mortui fuerimus, & deducti ad paradisum, occurret nobis sanctus pater noster Benedictus, visis nobis monachis cucullatis, cum gaudio introducet, viso verò Henrico Episcopo & Cardinali, mirabitur inflatum eũ, & dicet: Quis enim es tu? Et ille: Pater, ego sum monachus Cisterciensis. Respondit sanctus. Nequaquam, monachus corniculatus non est. Tunc Henrico satis pro se allegante, tandem huiusmodi data sententia, dicet ostiarijs sanctus Benedictus, Ponite eum supinum, & stomachum eius scindentes aperite, si inueniretis olera incondita, fabam, pisam, lentem, pultes, ciboſq; regulares, cum monachis intromittatur: Sin autem, pisces grosso, & cibos sęculares atque delicatos foris maneat. Deinde conuersus ad Cardinalem, subiecit: Quid illa hora dicturus es, pauper Henrice? Ad quod verbum Cardinalis subridens, sermonem commendauit. lib. 4. c. 79.

EXEMPLVM XLVIII.

Incantationibus necromanticis quidam scholaris, è circulo per annulum raptus, ad loca pœnalia ducitur, sed pallens & macer reducitur.

Retulit mihi bonæ memoriæ monachus noster Godescalcus de Volmenstein, quod silere non debeo. Cum die quodam rogaret Philippum quendã necromanticum, vt aliqua sibi recitaret de arte sua mirabilia, respondit ille: Dicam vobis rem satis mirabilem temporibus meis apud Toletum veraciter gestam. Cum plures ex diuersis regionibus scholares in eadem ciuitate studerent in arte necromantiæ, iuuenes aliqui de Sueuia, atque Bauaria stupenda quædam, & incredibilia a magistro suo audientes, & vtrum nam vera essent probare volentes, dixerunt illi: Magister, volumus, vt ea quæ nos doces, oculo tenus ostendas, quatenus aliquem ex studio nostro fructum capiamus. Quos cum auerteret, & non adquiesceret, eo quod natio illa gens sit mirabilis, hora idonea in campũ illos duxit, gladio circa illos circulum fecit, monens, sub interminatione mortis, ut infra circulum se cohiberent, & ne aliquid rogantibus darent, vel ab offerentibus reciperent, præcepit. Recedens ab eis, dęmones carminibus suis aduocauit. Mox adsunt illi in formis militum decenter armatorum, militiæ ludos circa iuuenes exercentes. Nunc lapsum simulabant, nunc lanceas, & enses contra eos extendebant, omnib. modis satagentes, ut illos extra circulum extraherent, qui cum sic nihil proficerent, in puellas speciosissimas se transformantes choreas circa illos scholares ducebant, uarijsque anfractibus iuuenes inuitantes, ex quibus vna forma cæteris præstantior, vnũ ex scholaribus elegit, ad quem quoties venisset chorizando, toties anulum aureum porrigebat, intus suggerendo, & foris motu corporis ad amorem suum illum inflammando. Quæ cum per multas vices hoc actitasset, victus iuuenis digitum cõtra anulum extra circulum quẽ illa mox porrexit, per eumdem extrahens, nusquam comparuit. Capta pręda conuentus malignãtium in turbinem resoluitur, fit clamor & strepitus discipulorum, accurrit magister, de raptu consocij conqueruntur omnes. Quibus ille respondit; Ego sine causa sum, vos me coegistis, ego vobis prædixeram, quia non eum amodo videbitis. Ad quod illi; Nisi restituas eum nobis, interficiemus te. Timens ille uitæ suæ, sciens Bauaros esse furiosos, respondit: Ego tentabo si spes aliqua poterit esse de illo. Vocansque principe dęmoniorum, fidele suum ministerium illi ad memoriam reuocans, dixit, disciplinę eius multum esse derogandum, seque à discipulis occidendum, nisi iuuenis restitueretur. Cui diabolus compassus, respondit: Cras consilium propter te in tali loco celebrabo, tu esto pręsens, & si aliquo modo illum per sententiam obtinere poteris, gratum habebo. Quid plura? Ad impe-

imperium principis concilium malignantium cogitur, de violentia in discipulum facta à magistro conqueritur, ab aduersario respondetur; Domine, inquit, non illi fecit iniuriam, non violentiam, magistro suo inobediens ipse fuit, legem circuli non custodiuit. In hunc modum contendentibus illis, diabolus dæmonem quendam sibi collateralem de sententia interrogauit, dicēs: Oliuere, semper curialis fuisti, contra iustitiam personam non accipis, solue quæstionem huius litis. Respondit ille: Ego iuuenem restituēdum esse iudico magistro suo. Moxque ad aduersarium cōuersus ait: Redde illum discipulum, quia nimis importunus fuisti. Ceteris sententiæ eius assensum præbentibus, ad mandatum iudicis eadem hora scholaris ab inferis reducitur, magistro suo restituitur, concilium soluitur, ad discipulos reducta præda magister lætus reuertitur. Cuius vultus ita erat macer & pallidus, color tam immutatus, vt hora eadem de sepulchro videretur resuscitatus: qui socijs apud inferos visa recitans, quam Deo contraria, & execrabilis foret illa disciplina, magis exemplo quam verbo ostendit, & a loco recedens, in quodam Ordinis nostri monasterio monachū se fecit. lib. 5. c. 4.

EXEMPLVM XLIX.

Gulosus infirmitatem claudicando simulauit, & à dæmone claudicante irrisus, apostatauit.

IN Hemmenrode sacerdos quidam venerabilis ad conuersionem venit, nomine & opere Christianus. Huic dæmones multum importuni fuerunt, & sæpè illos vidit, tam ante conuersionem, quam post. Huius tempore alter quidam sacerdos, nomine Carolus, in eodem Cœnobio factus est nouitius, & erat eius in probatione socius Pater noster Isenbardus, instinctu diaboli, cuius consilio vtebatur, gulæ, & carnis suæ commodis nimis consentiens, infirmitates sæpius simulauit. qui cum positus in infirmatorio tantum carnem nutriret, & spiritum negligeret, vadens & rediens de infirmatorio, cum claudicaret, & in coquinā respiciēdo, quæ ibi præpararētur infirmis cōsideraret, prædictus Christianus diabolum eum sequi vidit, qui eō modo, quo ille claudicauerat, & ipse claudicauit, & sicut introspexerant, introspexit, in nullo ab eius gestibus discrepans. Tandem infra annum probationis deficiens, reuersus est ad ollas Aegypti, & secuta est caro carnem. lib. 5. c. 6.

EXEMPLVM L.

Vestimentorum lasciuiam deridentes dæmones, semper defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam in ea consederunt.

REtulit mihi quidam ciui honestus, asserens suis temporibus Moguntiæ, si bene memini, hoc quod dicturus sum contigisse veraciter. Die quadam Dominica, cum sacerdos in ecclesia, cuius erat plebanus, circuiret, & aqua benedicta populum aspergeret, ad ostium ecclesiæ ueniens, matronam quandam pompaticè venientem, & ad similitudinem pauonis varijs ornamentis pictam obuiā habuit. In cuius cauda vestimentorum, quam habebat post se longissimam, multitudinem dæmonum residere conspexit. erant enim parui, vt glires, nigri vt Aethiopes, ore cachinnantes, manibus plaudentes, & etiam sicut pisces intra sagenam conclusi saltātes. Reuera ornatus muliebris sagena diaboli est. Quod vt vidit dæmonum quadrigam foris expectare fecit, plebem aduocauit, dæmones ne fugerent adiurauit, territa illa stetit, & vt visionem populus vidēre mereretur, quia vir bonus ac mitis ualde fuit, orationibus suis obtinuit. Intelligens mulier ob vestimentorum superbiam sic se à dæmonib. esse derisam, domū redijt. vestimenta mutauit, & tam ipsi, quàm cęteris feminis, eadē visio occasio facta est humilitatis. lib. 5. c. 7.

EXEMPLVM LI.

Prælatus malus moriens, plures circa se dæmones conspexit, quam erant calami in tecto horrei.

IN quodam sanctimonialium Monasterio, quod in oppido Bonnensi situm est, sacerdos quidam defunctus est. Adolphus nomine, vir valde sęcularis & lubricus nā dicti

dicti monasterij plebanus, Hic, sicut mihi retulit quidam sacerdos, qui fuerit Bonensis Canonicus, cum die quadam cum suo cognato quodam luderet in aleis, quidam ex parochianis eius flens superuenit, & ut matris suæ confessionem audire eamq; cōmunicare dignaretur, humiliter, & cum lachrymis supplicauit. Respondente sacerdote: Non veniam nisi expleto ludo; Et ille val de instaret, asserens infirmā expectare non posse, commotus sacerdos, secum ludenti dixit: Cognate, ego conqueror vobis de homine isto, qui me quiescere non sinit. Videns ille se nihil proficere, tristis ac gemens discessit, & infirma sine confessione, atq; viatico ab hac luce migrauit. Die autem tertio is, qui cum sacerdote luserat, defunctæ filio occurrit, & sacerdotis quærimoniæ recordatus, illum sine causa occidit. Post hoc, & alia peccata plurima, sacerdos idē in peremptoriam incidit infirmitatem, qui cum esset in desperatione, quędam cognata eius sedens coram illo, cum signum contritionis videret in eo nullum, tristis sic ait: Domine, debilis estis valde, præparate uos propter Deum, inuocate illum, vt peccata vestra uobis dimittat, & spatium adhuc fructuosæ pœnitentiæ concedat. Ad quod ille desperatus respondit. Vides horreum illud magnum ex opposito nostri? non sunt in eius tecto tot calami, quot sunt circa me dæmones congregati. Et hoc dicto, mox agonizans, expirauit, eos videns adesse moriturus, quorum consilio vixerat sanus li. 5. c 8.

EXEMPLVM LII.

Inuidus dæmon perdere animam maluit, quam cęlestem gloriam obtinere.

DÆmon quidam cum hominē á se obsessum horribiliter torqueret, & diuersis per os eius garriendo diuersa responderet, dictum est ei a quodam excircunstātibus. Dic diabole, si posses ad gratiam, in qua fuisti, redire, quid velles propter hoc laboris sustinere? Respondit ille. Si hoc esset in meo arbitrio, mallem cum vna anima decepta descendere in infernum, quam redire in cęlū. Mirantibus omnibus cur ita diceret, iterum hoc verbū respondit. Quid de hoc miramini? tanta est malitia mea, & tam obstinatus sum illa, vt non possim aliquid velle boni. Huic verbo alterius cuiusdam dæmonis sermo discordat. lib. 5. cap. 9.

EXEMPLVM LIII.

Gloriam celestem expertus dæmon vsque ad diem iudicij, paratus esset pe ..itere, si rursus ad eam sibi præberetur accessus.

IN Ecclesia Beati Petri in Colonia, cum femina quædam á dæmone obsessa miserabiliter tormentaretur, contingit vt alia obsessa superueniret, idem spiritus malignus de reditu ad gloriam sicut superior interrogatus, verbum sermoni eius valde contrarium audiente me respondit. Si esset, inquit, columna ferrea, & ignita, rasorijs, & calamis acutissimis armata, a terra vsq; ad cęlum erecta, usq; ad diem iudicij, etiā si carnem haberem, in qua pati possem, me per illam retrahere vellem, nunc ascendendo nun descendendo, dummodo redire possem ad gloriam, in qua fui. lib. 2. c. 10.

EXEMPLVM LIIII.

Apostata conuersus dum festinat fie i Episcopus, cum furto capitur, & suspenditur.

IN Campo domo Ordinis Cisterciensis, quæsita est in Episcopatu Coloniensi, sicut audiui á quodam sacerdote Ordinis nostri homine viridico, quem res non latuit, Conuersus quidam fuit, qui á monachis, cum quibus loquebatur, is tantum litteras didicerat, vt textum Alexandri legere sciret. Huiusmodi occasione illectus, & deceptus, libellos sibi ad hoc idoneos occulte fecit conscribi, cępitque in uitio proprietatis delectari. Cumque huiusmodi studium eidem conuerso ad hoc nimis conuerso prohiberetur, amore discendi apostasiam incurrit, modicum tamen propter ætatē profecit. Deinde ad monasterium pœnitentia ductus rediens, & hoc vsq; tertio actitans, nunc ad scholas sęculares excūdo, nunc reuertendo, diabolo copiosam in se præbuit materiam decipiendi.

Visibiliter enim illi apparens in specie angeli, ait: Dilce fortiter, quia futurus es,

est,& a Deo diffinitum,vt Halberstadensis fias Episcopus. Stultus ille diaboli dolos non obseruans,sperabat in se antiqua renouanda fore miracula. Quid plura? Die quadam seductor Conuerso se ingerens, clara voce & hilari facie,dicebat: Hodie Episcopus Halberstadensis defunctus est, festina venire ad ciuitatem,cui a Deo Antistes destinatus es: ipsius enim consilium mutari non potest. Statim miser de monasterio silenter exiens, nocte eadem in domo cuiusdam honesti sacerdotis iuxta opidum Xantense hospitatus est. Vt autem gloriose ad sedem suam veniret, nocte ante lucem surgens,equum hospitis valde bonum strauit, cappam eiusdem induit, ascendit,& abijt. Mane familia domus,damno cognito,apostatam insequens, apprehendit, ad iudiciū seculare cum furto tractus, & per sententiā damnatus, non cathedram vt episcopus, sed sicut fur patibulum ascendit. lib. 5. c. 16.

EXEMPLVM LV.

Apostatans conuersus ex cuculi vocibus longam sibi vitam promittens celeriter moritur.

NArrauit nobis anno præterito beatæ memoriæ Theobaldus Abbas Eberbacensis, quod quidam Conuersus,cum nesciro quo tenderet,& auem, quæ cuculus dicitur,à voce nomen habens, crebrius cantantem audiret, vices interruptionis enumerauit, & vigintiduas inueniens, easque quasi pro homine accipiens,pro annis totidem vices easdem sibi computauit. Eia,inquit,certe xxij. annis adhuc viuam, vt quid tanto tempore mortificem me in ordine? Redibo ad seculum, & seculo deditus, viginti annis fruar delitijs eius, duobus annis qui supersunt pęnitebo. Haud dubium, quin Diabolus, qui supra dictum conuersum, vt episcopus fieret, ad credendum induxerat, aperto sermone, & huic suaserit, vt tali augurio fidē adhiberet, occulta suggestione. Sed Dominus, qui augurium odit, aliter quam ille ordinauerat disposuit. Nam duos,quos pœnitentiæ deputauerat, annos cum in seculo viuere permisit, & annos viginti delitijs ordinatos ipso suo iudicio subtraxit. Ecce tales sunt promissiones diabolicæ. lib. 5. c. 12.

EXEMPLVM LVI.

Ludens ad tesseras infaustus miles, visceribus tegulis domus hærentibus, a dæmone deportatur.

IN Susatia, quæ ciuitas est Coloniensis Diœcesis,miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui sic totus deditus erat ludo tesserarum,vt non die,nec nocte quiesceret, semper sacculum cum nummis secum portabat,vt secum ludere volentib. obuiaret. Ita in ludis expeditus,& fortunatus erat,vt vix aliquis ab illo sine damno recederet. Vt autem posteris ostenderetur, quantum Deo tales ludi,in quib. iræ,inuidia,rixa,& damna suscitantur,peccati verba rotantur,contrarij forēt permissum est diabolo, vt cum eo luderet, qui multis illuserat, a quo euiscerat,qui multorum marsupia euacuerat. Nocte quadam domum eius in specie cuiusdā hominis ludere volentis intrans, sacculumq; nummis refertum sub ascella portans,ad tabulā sedit,denarios liberaliter apposuit,tesseras iactauit, & multa acquisiuit. Cui cum prospere succederet, & militi iam pecunia quam apponeret defuisset,iratus ait: Nunquid non diabolus tu es? Et ille: Nunc satis est. Appropinquat enim tempus matutinale, oportet nos ire. Tolléśq; illum,per tectū traxit,cuius viscera tegulis retrahentib. miserabiliter excussit,& quod de eius corpore factum sit, vel in quem locum illud proiecerit, vsque hodie tam a filio eius,quam à ceteris qui illū nouerant ignoratur. Mane verò uiscerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ sunt,& in cęmiterio sepultæ. lib. 5. c. 34.

EXEMPLVM LVII.

De dæmone,qui in specie hominis militi fideliter seruiuit.

DÆmon quidam adolescentis venusti speciem induens, ad quendam militem uenit, obsequium suum illi offerens. Cui cum multum placeret,tam in decore, quàm in sermone, gratáter ab eo susceptus est. Qui mox multis seruire cępit diligenter,& tam timidè, tam fideliter,& tam iucundè,ut satis ille miraretur, nunquam

equum

equum suum ascendit, nunquam descendit, quin ille esset præparatus, & genuflexo strepam teneret, discretum, prouidum, hilarem semper se exhibuit. Die quadam, dum simul equitarent, & venissent ad fluuium quendam magnum, miles respiciens & plures ex inimicis suis mortalibus post eos venire considerans, ait seruo. Mortui sumus, ecce inimici mei post me festinant, fluuius ex opposito est. nullus superest locus refugij, aut occident me, aut capient. Tunc ille. Ne timeas Domine, vadum fluminis huius bene noui, sequere tantum me b. ne euademus. Respondente milite. Nunquam homo fluuiū istum in hoc loco transuadauit: spe tamen euasionis seruum ducē secutus, sine periculo venit ad litus. Et ecce eis transpositis, hostes ex opposito litore consistentes, mirati sunt, dicētes: Quis vnquam audiuit vadum in flumine isto? non alius nisi diabolus illum transuexit. Timentesque reuersi sunt. Processu verò temporis accidit, vt militis vxor infirmaretur usque ad mortem, in qua dum omnes medicorū artes defecissent, ait iterum dæmon Domino suo: Si Domina mea iniungeretur lacte leonino, statim sanaretur. Dicente milite: Vnde haberetur lac tale? Respōdit ille: Ego afferam. Qui vadens, & post spatium vnius horæ rediens, vas plenum secum attulit, a quo cum fuisset peruncta, mox meliorata, pristinum recuperauit vigorem. Cui cum diceret milles: Vnde habuisti tam cito lac istud? Respondit: De montibus attuli Arabiæ, recedens à te in Arabiā iui, leænæ speluncam intraui, catulos abegi, & ipsam mulsi, sicque reuersus sum ad te. Stupente milite ad verba ista. & dicente: Quis ergo es tu? Respondit ille. Non solicitetis de hoc seruus enim tuus sum ego. Instante milite, tandem confessus est, dicens: Dæmon ego sum, vnus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. Tunc magis milite stupente, subiūxit: Si natura diabolus es, quid est quod tam fideliter seruis homini? Respondit dæmon. Magna est mihi consolatio esse cum filijs hominum. Dicente milite. Non audeo de cetero vti seruitio tuo.

Iterum ille respondit: Hoc pro certo scias, quia si me tenueris, nunquam à me, vel propter me, aliquid mali tibi eueniet. Non audeo, inquit, sed quidquid pro mercede tua postulaueris, licet dimidium bonorum meorum, libens tradam tibi. Nunquam homo homini seruiuit tam fideliter, & tam vtiliter. Per tuam prouidētiam iuxta fluuium mortem euasi, per te vxor mea recepit sanitatem. Tunc dæmon. Ex quo tecum esse non potero, nil pro seruitio meo, nisi quinque solidos requiro. Quos cum recepisset, militi illi reddidit, dicens. Peto, ut ex eis nolam compares, & super tectū pauperis illius ecclesiæ ac desolatæ suspendas, vt per eam saltem Dominicis diebus fideles ad diuinum conuocentur officium. Sicque ab oculis eius disparuit, & hoc idcirco dæmon perijt, ut hi, qui hactenus debitam horam officij præuenientes, cum summa deuotione expectabant, eo quod timerent tardius ad diuina mysteria concurrere, de cetero non nisi post auditum nolæ sonum conuenirent. lib. 5. c. 36.

EXEMPLVM LVIII.

Prælaturam ambientes monachi, Regi Franciæ munera pro Abbatia sancti Dionysii obtulerunt, sed frustra.

ANte hoc triennium, defuncto Abbate sancti Dionysij genus Francorum Apostoli, cum ditissima illa Abbatia vacaret, & ad eam plures aspirarent. Venit ad Regem Philippum is qui in congregatione videbatur esse potior, Præpositus videlicet, pro Abbatia supplicans, & dicens: Domine ecce quingentas offero vobis libras, vt propitius mihi sitis in hac Abbatia. nil Rex nihil promittens, sed simoniacum muneris receptione quasi in arce spei ponens, respondit. Date pecuniam camerario meo secrete. Recedente igitur Præposito, & quasi de regio fauore certificato. Cellerarius de his nihil sciens, eūdem Regem adijt, & Præposito similia petens, similem pecuniæ quantitatē obtulit, à quo simile responsum accepit. Nouissimè venit thesaurorum infidus custos, & ipse pro Abbatia Regi quingentas libras offerens. Cui sicut superioribus responsum est. Et licet Rex, sicut homo prudens dissimularet, plurimum tamē ei displicebat trium illorum monachorū ambitio, & proprietatis vitium, imo tam execrabile furtum, sciens oblatam pecuniā monasterio

quij more ecclesiæ vniuersalis hodie beatæ Dei genitrici impendis. Dum talia in mente volueret, spiritus eius mirabili Dei virtute de corpore eductus ab Angelo intra cælestem Hierusalem est deductus, in qua maximam vidit processionem, ex diuersis eiusdem beatæ ciuitatis ordinibus, Patriarchis videlicet, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, ceterisque fidelibus, ex quibus bini, & bini simul incedebant, & candelas ardentes in manibus gestabant antiphonas, siue responsoria ad diem pertinentia, more ecclesiæ militantis, omnes decantabant, stationes debitas obseruabant. Angelus verò virginis ductor alteri cuidã virgini, quam nouerat esse consimilis meriti illam sociauit, candelam porrigens ardẽtem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria, in dispari tamen claritate singulorum, vt nulla lingua fari sufficeret. Saluator verò qui caput est omnium sanctorum, splendor gloriæ, & sol iustitiæ, indutus pontificalibus, mitram gestans in capite suo, cum baculo, chirothecis, & annulo, & reliquis episcopalibus ornamentis, nouissimum locum cum matre tenebat, cuius pulchritudinem omnis cœlestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem inchoasset antiphonam. Hodie Beata virgo Maria puerum Iesum, &c. ingressi sunt templum ex auro gemmisque constructum. Deinde inceptus est Missę introitus, & ab omnibus simul decantatus. Interim Christo introeunte ad altare, postquam expletum est Kyrie eleison a choris alternatim post Gloria in excelsis Deo, &c. quod ipse inchoauit, beatus protomartyr Stephanus epistolam legit de libro Malachiæ Prophetę. Sanctus verò Ioannes Euangelista Dalmatica indutus, legit Euangelium secundum Lucam, scilicet: Postquam impleti sunt dies purgationis &c. Quo perlecto, Dominus secundum morem Ordinis nostri, ad gradũ rediit, & ab offerẽtibus candelas suscepit. Prædicta autẽ virgo, per spiritum sentiens se ad corpus reuersuram, candelam suam offerre noluit, etiam Angelo suo præcipiente, volens illam secum ad terras portare. Quod Angelus considerans, candelam in manu eius fregit, superiorem partem auferens, & inferiorem relinquens. Sicque ad corpus reuersa, partem eamdem manu cõclusam se retinuisse inuenit, de qua plurimę fiebant, & forte vsque hodie fiunt virtutes. Nam aquam superfluam infirmi bibunt, & conualescunt. Tam manifesta, & sublimis erat visio, vt modum eius minime intelligeret, dicens illud Apostolicum, dum de ea interrogaretur. Siue in corpore, siue extra corpus, nescio, Deus scit. Dominus Eustachius Abbas de claustro visitator noster, audiens hanc visionem quibusdam Abbatibus referentibus nobis, desiderio veritatis cognoscendæ virginem principaliter adiit, & ab eius ore, quæ dicta sunt audiuit. lib. 7. c. 20.

EXEMPLVM LXI.

Maria amputatam linguam deuoto suo, restituit.

ANte hos annos, cum Catholici contra Albigenses hæreticos fuissent signati, & cum iam non modicum ab eisdem hæreticis essent exacerbati, duo honesti clerici per terram illorum transeuntes, cum ecclesiam vidissent in via desolatam, ait vnus alteri: Sabbatum est, intremus ecclesiam hanc, dicamus missam in honorẽ Dominæ nostræ. Portabant enim secum librum calicem, & indumenta sacerdotalia. Antequam esset missa completa, hæreticis proditi sunt qui armata manu intrantes, & sacerdotem de ecclesia trahens, linguam eius radicitus absciderunt. Quem socius multo labore Cluniacum deducens, monachis commendauit. Illi uerò, sicut viri catholici, & religiosi sacerdotem catholicum, & notum propter fidem Christi, & genitricis eius honorem tã crudeliter mutilatum, deuotæ suscipientes, omnem ei humanitatem exhibuerunt. In nocte verò Epiphaniæ, cum sollemnes decantarentur vigiliæ, baculo parietem pulsans, ministros aduocauit. Qui cum quærerent quid vellet, & illa se in oratorium deportari signaret, volentes ei parcere, non acquieuerunt. Tandem importunitate eius attendiat in Ecclesiã eum ducentes, ante altare quoddam deposuerunt. Qui cum matrem misericordiæ sola mentis deuotione inuocasset, illa ei apparens, & carnem linguæ formam habentem in manu tenens. Respondit tot anni; Quia propter fidem filij mei, & honorem mihi exhibitum lingua

tua priuatus es, aperi os tuum. Quod cum ipse fecisset, digitis ori eius immissis, radici linguæ præcisæ eamdem carnem coniunxit & vniuit, sicque disparuit; qui mox cum Angelo in vocem laudationis erumpens, clara voce clamauit: Aue Maria gratia plena, vsque ad finem. quam salutationem cũ crebrius repeteret, stupentes accurrere ministri, accurerunt & de choro monachi, de tam puro & tam iocundo miraculo Deum, & eiusdem genitricem glorificantes. Non immemor collati sibi beneficij clericus, in eodem Cœnobio factus est monachus. Cũ Ioannes Sholasticus Xantensis circa idem tempus esset in prouincia Albigensium cũ exercitu Domini, audiens de tanto miraculo, in reditu Cluniacum venit, & iã dictum monachum sibi ostendi petiuit. Quo viso, laudauit Dominum de tanto miraculo hominibus inaudito, qui matris suę honorem augere volens, homini non solum muto loquelam restituit, sed prorsus elingui linguã reddidit. Noluit enim matris suæ honorem mutilatum relinquere, sciens nõ decere cęli reginam mutilatum, habere ministrum, erudiens nos suis operibus, vt nos parentes nostro omni honore prosequamur, & eorum voluntatem, dum modo ad malum nos non impellat, quantum possumus studeamus implere lib. 7. c. 24.

EXEMPLVM LXII.

Maria deuoti sibi pueri Adam scabiosum caput curauit.

ADam sacerdos, & monachus in Lubeki in monasterio Ordinis nostri, considerans me huiusmodi miraculis delectari, ex multa caritate mihi de ipso retulit, quod dicturus sum. Cum, inquit, essẽ puer, ita caput habebam scabiosum, vt præ fętore putredinis eius mecum sedere, vel legere scholares recusarent. Prima oratio quam didici, salutatio erat Angelica, adhuc puerulus satis eam frequẽtans. Cum apud monasterium VVestphaliæ positus fuissem ad litteras, & eundo ad scolas, siue ad matutinas, quotidie transirẽm per quadam ecclesiam conuentualem ex necessitate uię, sine intermissione, ante oratorum, in honorem Dei genitricis dedicatũ, cum tribus uenijs totidem feci salutationes. Nocte quadam putans ad matutinas fuisse compulsatum surrexi tremens, & cum venissem ad iam dictum monasterium, essetque oratorium clausum, tribus vicibus secundum consuetudinem genua flectendo Dominam nostram angelico uersiculo salutaui. Surgens verò inueni ostium apertum, & tanta erat in ecclesia claritas, vt fulgori meridiano assimilaretur, quam cum stupidus intrassem, vidi ante maius altare septẽ matronas pulcherrimas residentes, vnam in medio, quæ ceteris clarior erat & senex inde. i. tres a dextris & tres a sinistris, media vero me vocans, cum propius accessissem, ait: Bone puer, quare non adhibetur cura capiti tuo? Respondente me; Domina satis circa me laborauerunt amici mei, sed nihil profecerunt. Subiunxit illa. Nosti quæ sum. Cui cũ dicerem. Nõ Domina, respondit. Ego sum mater Christi & Dominus huius oratorij, quia mei memoriam solitus es habere, ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fusilis, & fac tibi hodie ex eo lauari caput uicibus ante missam, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, statimq; curabitur, & dixit Domina nostra mater Christi. Ad me accede Adam. Et fecit secundum mandatum eius, flectente me coram ea genua mea, manum suam benedictam super caput meum ponens, ait: Ab hac hora vsque ad diem mortis tuæ non dolebis caput. Mane uerò cuidem fæminæ, quę me nutriuit, omnia retuli, quæ in vallem proximum descendens, & ostensus fructus colligens prędicto modo caput meum lauit, statimque conuocauit. Dolorem vero capitis nunquã ab illa hora passus sum, cum tamen hoc in Ordine satis sit miraculosum. lib. 7. c. 27.

EXEMPLVM LXIII.

Maria tentatum fornicatione iuuenem militem, eam frequenter salutãtem liberauit, & ad cœlestes nuptias inuitauit.

MIles quidam ætate adolescens cum quodam milite diuite Domino suo, a quo beneficiatus erat habitabat. Et licet ætate floreret, amplius tamen florebat virtute virginitatis. Inuidia operante diaboli, ad vxore domini sui grauissimẽ cœpit tentari. Qui cum pẽr annum eadem in-

incessanter tentatione laboraret, iamq. ei intolerabilis esset, submota verecūdia, dominæ suæ quid pateretur aperuit. A qua repulsam passus, amplius affligebatur. Casta enim erat matrona, & viro suo fidelis. Veniens ad quendam eremitam, de cuius cōsilio totus pendebat, passionem suam illi cum lacrymis confessus est. Cui vir sanctus fiducialiter respondit. O nihil aliud nocet tibi: Ego tibi dabo consilium, vt desiderium tuum consequatur effectum. Per annum illum singulis diebus Dei genitricem Mariam centies eum totidē venijs petitis angelico versiculo salutabis, & quicquid volueris per illā impetrabis. Sciebat, n. quod castitatis amatrix iuuenem castū, licet in errore positum, non desereret. Ipsa enim tantę pietatis est, vt neminem se inuocantem & sibi fideliter seruientem periclitari sinat. Cumq; iuuenis in multa simplicitate Dominæ nostræ iniunctum obsequium impenderet, die quadam sedens in mensa domini sui recordatus est, quia dies eadem terminus esset anni. Et statim surgens ascendit equum suum, vicinamque intrans ecclesiam, orationes solitas expleuit. Qui cum exiret de ecclesia, vidit matronā pulcherrimam omnem decorem humanū transcendentem, equum suum per frenum tenentem. Miranti quænam esset, illa respōdit: Placet ne tibi species mea Dicente milite: Nunquam pulchriorem te uidi Illa subiunxit. Sufficeretne tibi si me posses habere vxorem? Qui cum respōderet. Cuilibet Regi bene sufficeret species tua, & beatus iudicaretur tuo consortio. Subiecit illa. Ego ero vxor tua. accede ad me, da mihi osculum, & coegit eum, dixitq; modo initiatæ sunt nuptiæ, & in tali diē coram filio meo perficientur. Ex quo verbo cognouit eam esse matrem Domini. Apprehendensque strepam equi eius, vt ascenderet præcepit, cuius auctoritate miles pressus obediuit, ab illa hora tam plenè libidinis tentatione prædicta miles liberatus est, vt etiam vxor Domini sui miratur. Hæc cum eremitæ recitasset per ordinem, ille genitricis Dei pietatem simul, & humilitatem admiratus, respondit: Ego interesse volo diei nuptiarum tuarum, interim de rebus tuis disponas. Quod cum fecisset, & eremita venisset ad diem præfixum, dixit iuueni. Sentis aliquid doloris? Respondente illo? Non: Cum secundo post horā idipsum ab eo sciscitaretur. respondit. modo sentio. Qui post paululum agonizans, spiritum exhalauit. & cœlestem thalamū promissas nuptias celebraturus, intrauit. lib. 7. c. 33.

EXEMPLVM LXIIII.

Maria virgo Beatricis monialis apostata loco custodis officio fungebatur.

IN monasterio quodam sanctimonialiū, cuius nomen ignoro, ante nonullos annos quædam virgo degebat, nomine Beatrix. Erat corpore speciosa, mente deuota, & in obsequio Dei genitricis feruentissima. Quoties illi speciale oratione siue venias secretius offerre potuit, pro maximis delitijs reputabat. Facta verò Custos hęc egit tanto deuotius, quanto liberius. Quam clericus videns, & concupiscens, procari cœpit. Illa verba luxuriæ spernente, isto importunius instante, serpens antiqui tam vehementer pectus eius succendit, ut flammam amoris ferre non posset. Accedens vero ad altare Beatæ Virginis patronæ oratorij, sic ait. Domina, quanto deuotius potuit seruiui tibi, ecce claues tuas tibi resigno, tentationes carnis sustinere diutius non valeo. Positisque super altare clauibus, clam secuta est clericum. Quam cum mulier ille corrupisset, post dies paucos abiecit. Illa cum non haberet unde viueret, & ad claustrum redire erubesceret, facta est meretrix, in quo vitio cum xv. annos transegisset, die quadam in habitu seculari ad portam venit monasterij, quæ cū dixisset portario. Nosti Beatricem quandoque huius Oratorij Custodem? Respondit: Optime noui. Est enim Domina proba, & sancta, & sine querela ab infantia vsque ad hanc diem in hoc monasterio conuersata. Illa verba hominis notans, sed non intelligens, dum abire vellet, mater misericordiæ in effigie nota ei apparens, ait. Ego per xv. annos absentiæ tuæ officium tuum suppleui, reuertere nunc ad locum tuum, & pænitentiam age, quia nullus hominum nouit excessum tuum. In forma siquidem, & habitu illius Dei genitrix vices egerat custodiæ. Quæ mox ingressa, quamdiu vixit gratias agit, per confessionem circa se gesta manifestans. lib. 7. c. 35.

Non autē ex hoc pe ccandi licentiā sumere quis potest, quia esset peccatum in S. S. ita præsumere. & si vnifecit, non omnibus faciet, non enim B. V. peccata delectant.

EXEMPLVM LXV.

Mariæ latronem diem sabbati ieiunantem ad meliora conuertit, & mortuo contritionem tribuit honorificamque sepulturam miro modo procurauit.

IN vicinia ciuitatis Tridentinæ, sicut mihi retulit quidam Abbas, latro famosus versabatur, à quo multi valde deprædabantur, & qui se defendere volebant, nec poterant, occidebantur. Hic cum die quadam monachum quendam Ordinis nostri obuiam haberet, sperans quod pecuniam portaret, ait: Nisi voluntariè sequaris me, occidam te. Quem cum monachus sequeretur, & quæreret in via, quis esset, vel quid operis haberet, respondit ille; Ego sum latro ille famosus, nomen suum exprimens. Cui cum monachus diceret: Iam incipitis canescere, & nō timetis animæ tuæ? Respondit ille. Non plus quam pecus. Et tacuit monachus. Veniens in speluncam illius, ait intra se. Si posses hominem hunc conuertere, magnum Deo præstares obsequium. Dixitque ad latronem.

Si licet mihi aliquid vos interrogare? Respondente illo, licet: monachus subiunxit: Qualis extitit vita vestra à principio. Respondit ille pessima. Quando puer eram, cum omnibus meis coetaneis contendebā, factus adolescens furtis operam dedi, deinde in virum proficiens, latrocinia exercui, in quibus adeo profeci, vt hodie caput & magister sim omnium latronum huius prouinciç. Ad quod monachus. Nunquid non times pœnas æternas, huiusmodi operibus præparatas? Dicente illo: De anima nulla mihi quæstio est, eo quod perdita sit Monachus respondit: Quid si possem vobis ostendere viam salutis, velletis mihi acquiescere, necne? Ait latro: Etiam vobis consentirem. At illi: Ieiunāte vnam diem in hebdomada, in honorem sanctæ Mariæ genitricis Dei, & nullum in illa die lædatis, & scitatis pro certo, quia gratiam magnam apud filium vobis obtinebit. Respondit latro: Hæc reuera faciam, & iam voueo. Nihil ea die comedam, nullum depradabo, nullum lędam. Elegitq. diem sabbati, nihil in illo mali operans, imo plurimos a sociorum manibus deprædandos, siue occidendos ob honorem Beatæ Virginis eripiens. Eodem tempore Tridentum ab hostibus per circuitum vastabatur, & exeuntes satellites Ciuitatis, cum hostes die sabbati insequerentur, iam dictum latronem inermem propter diem sabbati cum ceteris ceperunt, cum esset fortissimus, non se defendebat, cum caperetur non se excusabat, nec loqui voluit interrogatus, cum duceretur. Veniens in ciuitatem, mox vt cognitus est, patibulo adiudicatus est Nutu tamen, vt creditur, Beatæ Virginis super pulchritudinem corporis eius iudices moti, in hoc conuenerunt, vt prouincia abiuratā viueret Quod cum ille abnueret, & diceret. Non faciā, melius est enim, vt hic peccata luam, quam in futuro. Responderunt. Sine nunc, vt de colleris. Non curo, inquit, qualis sit pœna, dummodo occidar. Et illi, Vis, vt vocetur tibi sacerdos? Respondit. Non est necesse omnes enim Christiani estis, omnibus vobis peccata mea confiteor. Quod cū fecisset cū multa contritione, nihil se boni vnquā fecisse testabatur, pręter illud ieiunium, quod a monacho didicerat. Sicque extra Ciuitatem decollatus est, & in eodem loco sepultus. Nocte eadem vigiles portarum circa eius tumulum luminaria viderunt. Quinque enim matronæ corpus effodientes & caput corpori adaptantes, posuerunt in feretro miræ, texturæ, purpura super iecta. Et quibus quatuor singulares candelas ardentes in manibus habentes, per quatuor paries feretrum tollentes, quinta, quæ clarissima omnium erat, cum candela sequente ad portam vsque venerunt, ibi corpus deponentes. Custodes ista videntes, timuerunt, putantes, esse phantasma. Quibus illa dicebat. Dicite Episcopo vestro, vt capellanum meum à vobis decollatum in tali loco ecclesiæ honorifice sepeliat, minas addens, si negligeret, & nominauit se. Mane cū Episcopo hæc nuntiata essent, cum clero, & populo exiens, purpuram deposuit, caput præcisum corpori vnitum videns, expauit, texturamque purpuræ humanum artificium excedētem admiratus, relatis credidit, hominemque cum timore, & honore maximo, non vt latro-

latronem, sed sicut Christi martyrem, in loco designato sepeliuit. Ab illo tempore vsque hodie, aliquis vix adultus in illa prouincia inuenitur, qui eius exemplo diem sabbati in honorem Dominæ nostro non ieiunet. lib. 7. c. 59.

· Non contemnitur hic confessio sacramẽtalis. sed maior confusio quam quæ in confessione ingeritur desiderata est ab eo, qui inter latrones vitam transegerat, parum instructus in rebus religiosis, & vsu Sacramentorum.

EXEMPLVM LXVI.

De virgine, cui Christus apparuit in ætate trienni.

IN Francia virgo quædam Christum in ætate trium annorum quando iam loqui per naturam poterat, videre desiderãs, hoc vt fieret precibus instabat. Erat enim tam perfectæ vitæ, vt non immerito talia præsumeret, & se exaudiri speraret à Deo, iuxta vaticinium prophetæ: Voluntatem timentium se faciet. Die quadam cum dicta missa, ipsa populo omni egresso sola in ecclesia moram faceret, & oraret, infantẽ quasi triennem circa altare deambulãtem conspexit, putans à matre illum ibidem neglectum. Erat enim speciosissimus, & tanta gratia vultus eius resplenduit, ut in illius aspectu delectata, ad se eum vocaret & manibus demulceret, sic dicens: Dic mihi bone puerile, vbi est mater tua? Qui cum nihil ei responderet, æstimans illa, vtpote infantem, nondum posse fari, subiunxit: Nosti dicere Pater noster tuum? Ad quod dum non responderet vt prius, adiecit; Dic post me, Aue Maria, gratia plena Dominus tecum. Et dixit post eam infantulus eadem verba, tam lulariter, & tam distinctè, vt illa miraretur. Similiter factum est de clausula secunda, scilicet, Benedicta tu in mulieribus.

Cum verò ei prædiceret. Et benedictus fructus ventris tui, totius humilitatis magister, sua inspiratione sciens scriptum. Nõ te laudet os tuum, sed alienum, eandem clausulam dicere noluit. Sed mox illa intuente per ostensam formam cælos penetrauit. Tunc primum virgo venerabilis se exauditam intelligens, gratias egit Christo qui tam celeriter impleuit desiderium suũ ex semetipso. lib. 8. c. 8.

EXEMPLVM LXVII.

Misericors in pauperes Episcopus, leprosorũ horrendas manus exosculatur, & leprosi nares lingens, gemmam decidentem suscepit.

ERat in Regno Francorum Episcopus quidam, ætate iuuenis, sed magnæ religionis, nominis eius siue diœcesis eius, non memini. Hic tantæ fuit pietatis, misericordiæ, ac humilitatis, ut equitans in uia neminem leprosorum sibi occurrentium siue eleemosyna præteriret. Sæpè etiam de equo descendit, & petentes præueniens, nummis manibus illorum, tanquam Christi gazophylatio immissis, atque deosculatis, iterum ascendit, & processit. Die quadam dũ per uiam publicam incederet, leprosus quidam secus uiam stans in agro, uoce raucissima, ut sibi misereretur clamauit. Erat enim aspectus eius tam horridus, & quasi à lepra tam corrosus, ut oculus humanus nõ sine cruciatu illum inspicere posset, quem ut sanctus Episcopus uidit, misericordia motus mox de equo ruit & ante illum currens obtulit eleemosynam. Ad quem leprosus: Non sunt mihi necessarij nummi tui. Cui cum Episcopus responderet. Quid ergò uis, vt faciam tibi. Ille subiunxit. Vt putredinem huius infirmitatis meæ abstergas, digito ostendens saniem de naribus profluentem magni horroris, atque fœtoris. Quam cum uir beatus, Christi amore succensus, manu tergeret, clamauit ille dicens: Cessa, cessa, asperitatem digitorum tuorum tolerare non valeo. Cumque adhiberet partem camisiæ suæ. quæ de panno fuerat satis subtili, simili clamore prohibitus est. Tunc Episcopus. Si pati non potes manum, si nõ pannum delicatum, unde uis, ut abstergatur; Respondit autem leprosus: Nihil aliud patiar, præter linctionem linguæ tuæ. Mox ad illud verbum lucta multum magna soboriri cœpit in corde Pontificis inter gratiam, & naturam.

Illa vt fieret uolente, ista contradicente, sed gratia Dei cooperante, & naturæ uim

faciente, linguam apposuit, & promuscidē elephantinam linxit. Mira res: Mox de naribus eius, qui leprosus videbatur gemma preciosissima lapsa est in os Episcopi. Et, vt ostenderet se esse Christum, qui ad probandam Episcopi virtutem finxerat se leprosum, in oculis eius gloriosè cęlos ascendit. Et quia eiusdem gloriæ particeps futurus esset Episcopus, ascendens repromisit. lib. 8. c. 38.

EXEMPLVM LXVIII.

Eucharistiæ sacramentum venerantes apes ecclesiam mi i operis construxerunt.

MVlier quædam cum apes multas nutriret, & illæ non proficerent, imò passim morerentur, cum contra hoc remedium circumquaque quæreret, dictum est ei, quia si Corpus Domini inter illas locaret, mox lues ipsa cessaret. Quæ ecclesiam adiens, & se communicare velle simulans, corpus Domini sumpsit, quod statim à sacerdote recedens extraxit, & in vno ex alueolis illud locauit. Mira Dei potentia. Vermiculi Creatorem agnoscentes, de fauis suis dulcissimis hospiti dulcissimo capellulam miræ structuræ fecerunt, in qua altare eiusdem materiei erigentes, sacratissimum corpus super illud posuerunt. Et benedixit Dominus operibus eorum. Processu temporis cum fœmina idem vasculum aperuisset, & iam dictum oratorium considerasset, expauit, currensq; ad sacerdotem, confessa est ei omnia, & quæ egit, & quæ vidit. Tūc illa assumptis parochianis suis, ad vasculum venerunt, apes circumuolantes, & in laudem creatoris resonantes abegerunt, capellulæ parietes, fenestras, erectū campanile, ostium, & altare admirantes. Corpus Domini cum laude & gloria retulerunt. Licet autem mirabilis sit Deus in sanctis suis, mirabilior tamen in his minimis prædicatur. lib. 9. c 8.

EXEMPLVM LXIX.

Eucharistiæ virtute miracula hæreticorum Albigensium super aquas ambulantium cessauerunt, & ipsi in aquis suffocati sunt.

TEmpore illo quando manifestari cœperunt hæreses Albigenses, quidam maligni virtute diabolica suffulti, quædam signa atque portenta ostenderunt, quibus & easdem hereses roborauerunt, & multos fidelium in fide subuerterunt. Super aquas ambulauerunt, & non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam, fide Catholicus, & vita religiosus, sciens vera signa cū falsa doctrina esse non posse, corpus Domini cum pixide ad flumen, vbi illi populis suas ostensuri erant virtutes, deportauit, dixitque in audientia omnium. Adiuro te diabole per eum, quem in manibus porto, nè in hoc flumine ad huius populi subuersionem per hos homines tantas exerceas phātasias. Post hæc verba, illis super vndas fluminis ambulantibus vt prius, sacerdos turbatus, Corpus Domini cum pixide in flumen iactabat. Mira Christi potentia. Mox enim vt elementum tetigit sacramentum, phantasia cessit veritati, & pseudo illi sancti, quasi plumbum descendentes in profundum, sunt submersi. Pixis verò cum Sacramento statim ab Angelis sublata est. Videns sacerdos hæc omnia de miraculo quidem exultauit, sed de iactura sacramenti doluit. Totam verò noctem in lacrymis & gemitu transigens, mane pixidem cum Sacramento reperit super altare. libro 9. cap. 12.

EXEMPLVM LXX.

Eucharistiam à Deo iudex iustus recepit, quam sibi Episcopus negauerat.

ERKenbaldus de Burban, vir nobilis erat & potens, tantus amator iustitiæ, ut nullam in iudicijs respiceret personam. Hic autem cum grauiter infirmaretur, lectoque decumberet, in proxima camera tumultum, clamoresque fœmineos audiuit. Qui cum de causa sciscitaretur, nullus ei circumstantiam veritatem dicere presumpsit. Tunc mittens vnum ex pueris, ait: Præcipio tibi sub interminatione oculorum tuorum, vt dicas mihi meram veritatem. Cui ille pauens respondit. Domine, domicellus meus, filius sororis vestræ, fœminam vi opprimere voluit, & hæc fuit causa clamoris. Ad quod verbum valde commotus, dixit militibus; Ite, & suspendite illum. Milites obedientiam simulantes, postquam egressi sunt, dixerunt ad inuicem:

uicem: Si occiderimus iuuenem hunc nobilem, & dominus noster, sicus opinabile est mortuus fuerit, vel morte multabimur, vel erimus extorres. Omnia tamen iuueni intimantes, & vt præceptis auunculi se subtraheret commonentes, post horas aliquas ad dominum suum ingressi, se eius impleſſe mandatum affirmauerunt. Quinto verò die, iuuenis æstimans auunculum de culpa esse placatum, vel immemorem, aperto ostio introspexit, quem ut infirmus conspexit, verbis blandis iuxta se sedere præcipit. Vno vero brachio collum eius stringens, & manu altera cultellum suum clam extrahens, gutturi eius infixit, & occidit. Qui cum planctu, & dolore multorum elatus est, & toti prouinciæ incussit horrorem. Sed ErKenbaldo additus est dolor dolori, adeo vt inualescente infirmitate, pro episcopo mitteret, petens sacrum sibi Corpus deferri. Qui cũ venisset, ille cum multis lacrymis, & contritione cordis omnia peccata sua cõfessus est, tacita tamẽ iuuenis interfectione, super quo episcopus iratus, respondit. Quare subticeis parricidiũ, quod comisistis in cognatum vestrum? Dicente illo: Fuitne hoc peccatum? Subiecit Episcopus: Etiam crudele nimis. Et ille: Ego neque peccatum iudico, neque à Deo mihi remitti deposco. Respondente episcopo: Ego vobis Christi corpus non tradam, nisi parricidium idem confiteamini, subiunxit vir nobilis. Sciatis Domine, me non illum occidisse ex aliquo rancore, siue motu iræ, sed solummodo ex Dei timore, zeloque iustitiæ. Nunquam aliquis filium sororis plus diligere potuit, quam ego dilexit illum. Si mihi corpus Domini mei negaueritis, ego illi corpus, & animam meam committo. Hæc autem & dixit, & egit propter exemplum, nè iustitiæ & iudicio derogare videretur. Vix Pontifex limen domus egressus fuerat, & ecce ægrotus eum reuocauit, dicens. Reuertimini, Domine episcope, reuertimini, videte si in pixide habeatis Corpus Christi? quod cum fecisset, nec aliquid in ea repperisset, subiunxit ille. Ecce quem mihi negastis ipse se mihi non negauit, apparuitque hostia in ore eius. Et impletum est in eo, quod per Sapientem dictum est. Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum, quoniam inuenitur ab his, qui non tentant illũ, apparet autem eis, qui fidem habent in illum. Episcopus vero pauens, tantum miraculum vbique diuulgauit. lib. 9. c. 38.

EXEMPLVM LXXI.

Eucharistiam veram ab hostia non consecrata deuotus Episcopus nouit discernere.

MAgister Mauritius Parisiensis Episcopus, ante mortem suam tam grauiter infirmatus est, vt materia rapta in cerebrum, sensum ei subtraxerit, in tali defectu positus, cum corpus Domini cum instantia postulasset, & hi qui circa eum erant propter sensus inopiam illud ei dare non auderent procurauerunt cum sacerdote, ut hostiam non benedictam apportaret. Qui cum venisset cum multa reuerentia, qualiter decebat Episcopum cõmunicare, mox vt limẽ domus sacerdos attigit, Episcopus clara voce clamauit. Tolle, tolle, non est Dominus Deus. Reuelauerat Deus auriculæ eius, vt intelligeret quid circa se ageretur, Stupente Sacerdote, necnon & alijs qui aderant, reuersus est, verum Christi corpus deferens. Quod cum verbis catholicis ualde, atque compunctis adorans deuotè suscepit, cum quo & sensum ad gloriam Dei subtractum perfectè recepit. Sicque in bona confessione plenus fide & charitate migrauit ad Dominum nostrum Iesum Christum. lib 9. c. 43.

Hic hostia non benedicta accipitur pro nõ consecrata.

EXEMPLVM LXXII.

Eucharistiam venerans miles, vestimenta in lutum procidens non maculauit.

TEmpore schismatis inter Philippum, & Ottonem dominus Guuido Cardinalis, aliquando Abbas Cistercienſis, cum missus fuisset Coloniam, ad confirmãdum electionem Ottonis, bonam illic consuetudinem instituit. Præcepit enim, vt ad eleuationem hostiæ omnis populus in ecclesia ad sonitum nolæ veniam peteret, sicque usque ad calicis benedictionem prostratus iaceret; præcepit etiam, vt quoties deferendum esset ad infirmum, scholaris siue

campanarius sacerdotem præcedés per notam illud proderet, sicque omnes populus, tam in stratis, quàm in domibus Christum adoraret. Retulit eis eodé tempore casum satis miraculosum. Miles quidam in Francia fuit raræ deuotionis, vt quotiescumque Christi corpus eleuari, siue deferri videret, prostratus illud adoraret. Contigit, vt die quadam vestibus suis preciosis indutus, intraret ciuitatem, Cumque platea in qua equitabat valde esset lutosa, ex improuiso obuium habuit corpus Domini; quo viso, modicum intra se deliberans ait: Quid facies modo? si in tanta profunditate te prostraueris, perdita sunt vestimenta tua hæc delicata. Si vero non descenderis, saluberrimæ consuetudinis transgressionem semper accusabit conscientia. Quid plura? Præualescente deuotione, de equo prosiliens, in lutum se misit, in quo flexis genibus, eleuatis manibus corpus Christi adorauit. Et quia dulcissimus Dominus honorantes se nó solum in futuro remunerat, imo etiam in præsenti nonnunquam rehonorat, hoc egit sua potentia, vt totius luti nec vna quidem guttula vestimentis eius adhæreret, Tunc equum cum multa admiratione reascendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificauit lib 9. c. 51.

EXEMPLVM LXXIII.

Missa n audiens peregrinus à Hierusalem in patriam per lo ga terrarum spatia vna die perrexit.

IN Diœcesi Leodiensi in villa, quæ Elselo dicitur, laicus quidam habitabat religiosus nomine VVinandus, matris monachi nostri VVinandi, à quo nomen traxit auunculus. Hic tempore quodam peregrinationis gratia cum quibusdam prouinciæ suæ hominibus, Hierosolymam profectus est. In die Paschæ, cum post solénia missarum se ad reditum illi præpararent, eisque prædictus VVinandus, vt homo valdè deuotus, suaderet, dicens: Conueniens est fratres, vt in hac sacratissima die quiescentes, omnes eius horas peraudiamus, persuadere nón potuit. Festinantibus eis ad portum ipse remansit, omniaque diei officia illius peraudiens, solus post eos die sequenti iter arripuit. Cui persona magnæ reuerentiæ in equo occurrens, atque salutans, ait: Cur sic bone homo, solus incedis, uel vnde venis? Respondente eo: Ab Hierosolymis venio, & sic, atque sic mihi contigit; Ille protinus sic subiunxit: Ascende, & sede post tergum meũ, bene sequemur socios tuos. Quod cum fecisset, eadem die iuxta prædictam villam eum deposuit dicens: Cognoscis vbi sis? dicente illo Prouinciam quidé cognosco, sed quid circa me agatur ignoro, eques adiecit: Quia Christum Iesum honorasti, idcirco missus sum, vt te reducerem. ecce domus tua. Vade, & enarra mirabilia, quæ circa te gesta sunt. Quem cum noti eius vidissent, dixissentq; vbi sunt socij tui? respondit: hodie fui in Hierusalem, & reliquerunt me ibidem precedentes me. Et non crediderunt ei, dicentes: Senex iste delirat. Qui statim concivium subsannationes declinans, cum pecunia quæ ei superarat ex gratia cælestis conuectoris, limina B. Iacobi Apostoli petiuit, & antequam socij eius redirent ipse rediit. Duplici ergo testimonio ille glorificatus, peregrinorum videlicet, quod in Pascha in Hierusalem sit relictus. & concivium, quod die sequenti in Elselo sit visus, ab vtrisque magnificatus est Dominus Iesus Christus, tanta mirabilia vbique diuulgantibus. lib. 10. c. 2.

EXEMPLVM LXXIIII.

Neque aduersis, neque prosperis motus frater, multis miraculis claruit.

RÉtulit nobis nuper Abbas quidam Ordinis nostri, de quodam monacho, cui tanta à Domino concessa erat gratia, vt virtute vestimentorum eius multi sanarentur. Sępè, si tamen adhuc viuit, dum fratres vestes eius induerant, vel cingulo se cingebat sanabatur. Quod cũ quodá tépore eius Abbas considerasset, nec aliquid specialitatis in illo vidisset, his verbis eum secretius allocutus est: Dic mihi fili, quę est causa tátorum miraculorum? Respondit ille: Nescio Domine, non plus cæteris fratribus oro, non plus vigilo, non plus ieiuno, non plus laboro, sed vnum scio, quod me non potest extollere prosperitas, neque frangere aduersitas, siue de persona mea, siue

etiam

etiam fit de persona aliorum. Cui dum dixisset Abbas: Non te turbauit, quòd miles talis nuper grangiam nostram incendit? Respondit, non: totum enim Domino Deo commisi. Si modicum quid habeo, cum gratiarum actione accipio, si multū, iterum gratias ago Domino. Et cognouit Abbas, quæ causa tantæ virtutis esset amor Dei, & contemptus rerum terrenarum. lib. 10. c. 6.

EXEMPLVM LXXV.

De dæmone, quē Albertus Scothart, puellæ obsessæ compassus, iaculariter eiecit.

Miles quidam religiosus, Albertus nomine, cognomento Scothart, ante conuersionem in armis erat tam strenuus in militia tam nominatus, vt pene omnes nobiles terræ nostræ certatim ei sua munuscula, dextrarios videlicet, & vestimenta pretiosa dirigerent, quatenus illum sibi associarent. Die verò quadam, dum quædam obsessa puella xij. annorum, cuiusdam militis filia in quadam sedens ecclesia, à religiosis exorcizaretur, in risum resoluta clamauit: Ecce amicus meus venit. Requirentibus illis, de quo dicerent: respondit illa: Iamiam videbitis eū. Dicebat etenim de prædicto milite, qui illa eadē hora satis remotus fuerat ab ecclesia: qui quanto plus propinquauit, tanto plus illa exultauit. Qui cū ecclesiam intraret, illa ei assurgens, & manibus plaudens, salutauit eum dicens: Ecce iste est amicus meus, cedite, cedite, sinite illum appropinquare.

Erat enim indutus vestibus purpureis, atque cultellatis. Qui cum accessisset ad eam & dixisset: Sum ego amicus tuus? Respondit per os puellæ Diabolus: Etiam amicus meus optimus, omnem enim voluntatem meam facis. De quo verbo miles satis turbatus est, licet dissimulanter. Subridens tamen, sic ait: Tu dæmon stultus & fatuus. Si prudens esset, nobiscum ad torneamenta pergeres, in quibus homines capiuntur, & occiduntur. Vt quid sine causa vexas puellam hanc innocuam, quæ non peccauit. Dicente diabolo: Si vis vt tecū pergam, sine vt intrem in corpus tuum. Respondit miles, Certè non intrabis in me. Et Diabolus; Cōcede, vt sedeam in sella tua. Quod cum negasset, petiuit locum in aliqua parte equi vel freni, quæ omnia negata sunt ei. Ad quem rursus diabolus. Non possum pedes currere. Si vis, vt tecum vadam, aliquē mihi saltem locum concedas circa te. Miles vero puellæ compassus, ait dæmoni. Si illam volueris deserere, concedam tibi vnā lingulam pallij mei tali conditione, vt in nullo me lædas, & tamdiu mihi adhæreas, quamdiu torneamenta quæro, quando tibi præcepero, bona tua voluntate sine contradictione recedes. Et iurauit ei diabolus, dicens: Non te lædam, sed promouebo. Exiensque de puella, lingulam pallij eius insilijt, mirabili more se prodens. Ab illa hora tantum gloriæ in torneamentis militi accessit, vt quos lancea deijcere vellet, deijceret, quos capere, caperet, cum eunte ibat, & cum loquente loquebatur. Quando prolixius in ecclesia orabat, dicebat: Modo murmuras nimis, quando aqua benedicta se aspergebat, iterū aiebat: Vide ne me tāgas. Cui miles. Si vna gutta te tetigerit, nō mihi placebit. Tempore illo quo crux prædicabatur, cum miles intraret ecclesiam gratia signationis, diabolus eum retrahere nisus est dicens: Quid hic agis? Respondit miles Deo propono seruire, & tibi renunciare. Recede ergo à me. Hæc dicente milite, respondit satan. Quid tibi in me displicuit? nunquām te læsi, sed ditaui, per me gloriosus factus es valde: attamen tecum manere, nisi consentias non potero, quia hoc tibi promisi, & iuraui, dum puellam relinquerem quod te in nullo læderem, sed semper promouerem. Tunc dixit miles. Ecce crucem iam suscipio, & vt illico nunquam reuersurus recedas à me, in nomine crucifixi te adiuro. Et reliquit eum diabolus. Qui mox cruce signatus, mare transijt, ubi duobus annis Christo Domino militans, reuersus, hospitale magnum atque ditissimum peregrinis & pauperibus ædificauit. Habebat enim annuatim plus quam trecentas libras argenti in redditibus. In quo hospitali vsque hodie cum uxore sua in habitu religionis membris Christi seruit, & religiosorum omniū maximè Ordinis nostri est susceptor deuotus. Quibus in loco dicere solet: Vos Domini Abbates, & uos monachi, non estis sancti, nos milites torneamētis operam dantes sancti sumus, quia dœmones nobis obediunt, & absque ulla læsione nos sequuntur, illosque ab hominib. eiicimus. lib. 10. c. 11.

EXEM-

EXEMPLVM LXXVI.

De clerico, qui à meretrice infamatus, incendium non sensit.

SCholasticus Bonnensis nuper veniens de studio Parisiensi, historiam retulit satis mirabilem, recenti tempore illlam asserens gestam Familiam, inquit, cuiusdam viri nobilis, atque potentis de Francia meretrix speciosa sequebatur. Cum qua cum multis indifferenter peccarent, clericus quidam religiosus eiusdem nobilis capellanus, de subuersione familiæ dolens, Dominum his verbis allocutus est, dicens: Oĩs penè familia vestra meretricis huius contubernio corrumpitur, quorum peccata omnia Deus de manu vestra requiret. Et sciat nobilitas vestra, quod meo seruitio carebitis, si non fuerit amota. Mox illa vocatur, verba ei sacerdotis intimantur, ad quæ sic respondit: Domine ex inuidia loquitur hoc, quia voluptati eius consentire nolui, idcirco me persequitur. Illo respondente: Mẽtiris, vir enim castus est, illa mox subiunxit: Ego celerius faciam vos experiri veritatem. Statim accedens ad clericum sub forma pœnitentis, lacrymis perfusa, post fictam confessionem, adiecit, Domine, tam vehementer de persona vestra tentata sum, nisi mihi consentiendo ignem à vobis succensum extinguatis, uiuere ego non potero. Ad quod verbum cum se vir iustus cruce signasset, sequenti die iterum venit, verba iam dicta repetiuit, hoc etiam adijciens: Si non feceritis quod postulo, ecce meipsam interficio. Quo audito, cũ plurimum timere, nec tamen aliquo modo libidini consentie proponeret, respondit. Ecce tali die, tali in loco, si volueris tecum dormiam, dummodo te non interfeceris. Sic illa læto animo recedens, Dominum suum mox adijt, & quia capellanus suus sibi talia, ac talia promisisset, procacib. verbis indicauit. Interim clericus scholari suo præcipit, vt in designato loco lectum ex lignis planis componeret: ligna arida cum stramine subijceret, deinde linteamen decenter subextenderet. Quod & factum est. Die vero statuto venit clericus, venit & mulier, seu clericus stipula prius succensa, lectum ascendit, illam vt simul ascenderet vocauit. Quæ flammas ex omni parte cernens exurgere, retrocessit, crebriusque vocata ad tam horrendos amplexus venire recusauit. Clericus vero Dei adiutus gratia, non aliter sensit illum ignem, quam ventũ roris flantem, nec est adustus capillus eius, neque vestimenta eius in aliquo sunt læsa. Quod vt misera illa vidit, territa, & ad horam de tam grandi miraculo compuncta, tam Domino suo quam ceteris publicè cõfessa est, quod sanctum uirum sine causa ex solo rancore, & inuidia ob vindictam præmissę accusationis infamasset, ipse verò vir venerabilis, non ingratus Domino nostro, ad Ordinem se transtulit Prædicatorum. libro 10 c. 34.

EXEMPLVM LXXVI.

Cineres sacros deridens carnifex, densitate cinerum suffocatus est.

REtulit mihi Theodoricus noster monachus, quondam Comes in VViedarem satis mirabilem. Noui, inquit, Confluentiæ carnificem quendam, hominem in officio suo probum satis, nomen illius exprimens. Hic cum tempore quodam, tertia feria ante cineres, totam pene noctem in commessationibus expendisset, mane, quasi ad abluendas carnes, cum quodam suo collega tabernam intrauit, Cumque ad officium missæ pulsaretur, & fideles ad ecclesiam confluerent, necnon ex eadem taberna, iamque soli hi duo illic remanentes poterant, ait alter carnifici: Certè modo diu nimis expectauimus, eamus ergo ad ecclesiam propter sacros cineres, Cui ille, mysterium cinerum irridendo, respondit. Sede, ego tibi dabo cineres, & tu mihi, tollensque cineres de latere, iactauit super caput eius, & ecce mox pena irrisionis subsecuta est: Nam statim circa caput, & faciem tantum sensit puluerem, ac si follibus ei insufflaretur. Cumque territus clamaret, tantum ore cineres hausit, vt pene suffocatus fuisset. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem videntes, ductus est in proximam insulã, in qua non puluis, sed gramen erat, sed nihil ei profuit, in Rheno, in pomerio, in solario, neque in aliquo loco à turbine cinerum se defendere potuit, à quibus tandem suffocatus, pœnam irrisionis soluit. lib. 10. c. 53.

EXEM-

EXEMPLVM LXXVII.

Cælestem gloriam quidam moriturus videns, mira narrauit, multa prædixit, aliorum cordium occulta cognouit.

AEgrotauit in Hemmenrode Cœnobio sacerdos, Isenbarbus nomine, custos Ecclesiæ, plus quam tricesimum annum agens in Ordine, & ad extrema perductus est. Media nocte cum super eum ministrorum vigilaret diligentia, audierunt eum leni susurrio verba sonare, timentesque ne morti proximus aliena loqueretur, ori loquentis aure adhibita, intellexerunt verba sublimia ædificationis plena, de gloria cælestium, & inenarrabili lætitia sanctorum. Dignum ergo iudicantes testem his idoneũ adhiberi, nunciauerunt hæc Abbati, qui & ipse graui laborabat infirmitate. Vocatus Abbas adfuit. Interim cecidit horologiũ, & occasione sumpta sic fari cœpit. Ah? quã suauem noctem exegi, quam delectabili horologio temperando operam dedi, quam dulces, & quam suaues concentus audiui, choris in cœlo psallentium interfui. Ah? quam cõcorditer, quam delectabiliter psallebant. In nostro cantu solet esse dissonantia, tædium, lassitudo, ibi longè aliter est. In vnam omnes conueniunt melodiam, super omne quod delectat dulciorem. Infatigabiles laudare non cessant, & quanto plus laudant, tanto plus crescit amor laudandi, & mirabili atque ineffabili modo hoc prouenit in vsum grauissimæ quietis, quod nunquam vacant à laude creatoris. Ibi enim vidi homines nostri Ordinis super omnes alios eminere claritate, & dignitate, & gratia præcellere. Qui enim magis hic humiliati sunt, mediocribus pro Christo contenti, gloriosius ibi exultant, abundantiorem accipientes consolationem, facie splendidissimi, statura celsi, veste etiam gloriosi. Cum his autem familiariter conuersatus sum, & amico refectus colloquio, apparuerunt etiam mihi fratres nostri, Dominus VVernherus Prior, & Dominus Michael, & Dominus Arnoldus, & Dominus Cuno, & Dominus Dauid honore celsi, candidissimis induti cucullis, quorum nitor oculis meis tam erat impenetrabilis, quam radius fulguris coruscantis. Tanta gloria vestium delectatus, sollicitè quærebam, si talem ego habiturus essem, & dixerunt: Qui viuit irreprehensibiliter, talem vestem sperare potest, si verò vitium latuerit in conuersatione, macula apparebit in illa veste. Culpa enim vitæ, maculam generat in veste. Immaculatam ergo merebitur ille habere vestem, qui se à maculis seruat immunem. Et dixi: Quæ sunt maculæ? Et illi: Murmuratio, detractio, inuidia, negligentia, & quidquid sinceritatem cordis maculat, & confundit. Qui talia agunt, in gloria vestis maculam ponunt. Tu verò pro multis laboribus, & vitæ honestate, similem sortieris vestem. His dictis faucibus arefactis, viribusque exhaustis, defecit loquens. Post modicum, instillata refocillans aqua, resumptoque spiritu, ad loquendum se parans, spem fecit auditoribus. Et ait: Vtinam differret me Dominus, vsque dum completo opere Dei, Dominis nostris loqui possem. Ah quã læti nuncij baiulus essem quam læta, quam stupenda narrarem, quæ vidi, quæ audiui, & sensi, quæ parata sunt diligentibus Deũ, & in laude eius vigilãtibus. Et Abbas: Frater, quomodo hæc vidisti? Et ille; Quater hac nocte raptus sum ante Deum, pectus meum apertum est, & anima mea educta est, & statim fui inter choros Angelorum, & vidi Dominam nostram in immensa claritate, cum suis sacris virginibus, quæ se mihi promisit in necessitate ad futurã, & sanctum Michaelem cum multo exercitu Angelorum præparatum in auxilium mihi. Nã altari, & memoriæ suæ honorem solebam semper impendere, & innumerabilem multitudinem sanctorum, & quos ante non videram, statim cognoui. Rursum spiritu & viribus deficiens loqui cessauit. Comonitus itaque de sorbitiuncula pauxillum accepit, & gustans ait. O quam dulcis est Dominus gustantibus. O quanta est suauitatis eius abundantia, quam larga, quam indeficiens, & omnium delitiarum copijs affluens, qua me in hac nocte reficere dignatus est? O dulcedo, illa, dulcedo grauissima, optabilis, & præstantissima? O quam singularis, quam excellens, & ineffabilis? Intus enim in corde utcumque teneo, uerbis autem explicare non ualeo. Quem sentire potui, non possum effari, rei nimietate uictus. Tam fælici refectione pastus, hanc refe-

cefectionem superaddere superfluum duro. Hæc breue & modicum nutrimentum præstat, illa in perpetuum reficit, & saginat. O quam beati sunt, qui illa sine fine fruituri sunt? Iubente Abbate, vocati sunt quidã nouitij, viri quondam in sæculo clari, virtute militari insignes, quos ita consolatus est: Verè fœlices estis, & ter quaterque beati, qui de vana vestra conuersatione, atque mundana vanitate per Diuinam misericordiam vocati estis, partem in cœlis cũ iustis habituri. Constat enim de salute vestra, si tamen perseueraueritis. Nam Dominus Dauid indesinenter pro vobis preces ad Dominum fundit, quatenus, quod salubriter inchoastis, feliciter compleatis. Vnum autem eorum nomine exprimens de eo dicebat, nisi portas Claustri ingressus fuisset, mortis æternæ portas non euasisset. Aderãt & hospites conuertendi gratia de sedibus suis euocati sed nimio adhuc rerum temporalium amore detenti, rem arduam aggredi dubitabant. Qui fiducialiter accedentes ad virum Dei mentisq; fluctuationem confessi, quod videlicet velle adiaceret eis, perficere autem bonum non inuenirent, supplicabant vt orationibus eius adiuti, mererentur in bono stabiliri. Et ille: Quamdiu mẽte adhæretis sæculo, non potestis perfectè placere Deo, nec firmari in bono, habentes voluntatem fixam in malo. Quapropter recedite omnino ab his, quæ inutiliter amatis, & non deerit vobis gratia Saluatoris. Si vidissetis quæ ego vidi, omnem gloriã mundi vilem reputaretis. Deinde multa quærebant, ille de patre, ille de fratre, ille de suo statu futuro, ille de præsenti. Sed vir Dei ita singulis responsum temperauit, vt secretorum reuelator, & conscientiarum inspector esse probaretur. Mox vocante Domino sancta illa anima carne soluta est, ad dolores corporis vltra non reditura: sed, vt credimus, immortalitatis luce vestienda, & perenni gaudiorum suauitate reficienda. lib. 11. cap. 3.

EXEMPLVM LXXIX.

Cœlestem gloriam expertus, anxiè de suo reditu causabatur.

ERat in eadem domo simul laicus conuersus, nomine Obertus, vir moribus ornatus, & actione circumspectus, à primis adolescentiæ annis deseruiens in Ordine, ad omnis iubentis imperium hilaris, & promptus. Hic cum annis circiter triginta fratribus infirmis tam deuotum, quàm sedulum exhibuisset obsequium, ipse quoque per diuersa corporis inæqualiter corruptus est, & in magnis laboribus superuiuens annis quasi viginti, longum trahebat martyrium, verumtamen licet corpore inualidus animi prouidentia, non deerat fratrum necessitatibus, prudenter disponens omnia. Tandem mortalitatis vrgente procella, & languore inualescente, diem suum functus, vita simul & doloribus ereptus est. Nocte beati Stephani, quæ proxima est Natali Domini pulsata est tabula defunctorum pro eo & surgentes festinanter, aduenerunt fratres, orationibus munientes fratris exitum. Iacebat autem, vt moris est, positus supra mattam, extremam trahens spiritum. Dicta letania, cum adhuc aliquid spiramenti superesse videretur, incepti sunt septem Psalmi. Inter dicendum, tanquam de leui somno excitatus, reuixit, circumferens oculos, & iubente Abbate repositus est in lectum suum, & reuersi sumus. Quidam autem rei nouitate perculsi, manserunt circa eum, expectantes donec conualesceret spiritus eius, cupientes audire ab eo quid hoc esset miraculi. Postquam autem sibi redditus est, ita dicere exorsus est. Hic ergo quid facio? certè hic esse nolo. Eram inter Angelos, cęlestis harmoniæ suauitate demulcebar, deputatus eram beato protomartyri, gloriæ ipsius consors, & collega futurus. Hic ergo quid facio? certè redire volo. Post modicum, iterum tabula pulsata est, & feliciter obdormiens in Domino, vt credimus, non est fraudatus à desiderio suo, partem habiturus in sorte sanctorum. lib. 11. c. 6.

EXEMPLVM LXXX.

De morte Cunonis de Malburg, cui penè quindecim dæmonum millia interfuerunt.

CVno magnus Dominus Castri de Malburg, vir potens & diues in sæculo, tam valẽs in militia, ne dicã in malitia, quã vigens in prudentia sæculari, ante finẽ vitæ in sæpe dicto Claustro habitũ suscepit regu-

regularem. Et quia temporis longinquitate non poterat, morum probitate dies suos dimidiare satagebat. Vbi adeo profecit, quod consummatus in breui expleuit tempora multa. placita enim erat Deo anima illius. Vnde & qui vocauerat eum ad suum seruitium, non solum præstitit ei veniam delictorum, sed & in tali Ordine præcognitum ei fecit finem suum. Habebat Conuentus proletarium pulcherrimum, quam equaritiæ suæ propter ferum nobilem deputauerat, quem cum vir nobilis Henricus de Henburg concupisceret, neque pretio habere posset, hoc actum est, vt absconsè subtractus, ei transmitteretur. Quem cum minime redderet, missus est prædictus Cuno, qui eidem Henrico fuerat in seculo amicissimus. Et cum nihil proficeret, videns hominem obstinatum, irruente in se, vt post patuit, spiritu Dei, ad diuinum eum iudicium appellauit, diem ei præfigens. Quid plura; Henricus appellationem contempsit, & Cuno domum rediens, omnibus modis quibus potuit ad eundem diem se præparauit. Dicebat igitur Abbati, Domine sexta feria crucem accepi sexta feria trãsfretaui, sexta feria in capella mea me vobis tradidi, sexta feria habitum indui regularem, Deus sexta feria laborum meorum mihi restituet mercedem. Explens vero iam tribus annis in sancta conuersatione, febre correptus est. Visitatus ab amicis se dixit tertia die moriturum. Illi autem recedere volebant, eo quod leuis esset eius infirmatus, & nulla adhuc signa mortis appareretent, sed ipse rogabat, ne sollemnitati suæ deessent. Et factum est vt moreretur die tertio, hoc est in vigilia sancti Iacobi, sicut ipse prædixerat. Eo sane tempore erat mulier obsessa in villa proxima, quæ hora mortis eiusdem Cunonis liberata est, & venit ad sacerdotem suum dicens dæmonem exisse. Post paululum verò rediens diabolus, grauis uexare miseram cœpit. Adducta est igitur ad sacerdotem, qui quasi concionando cum diabolo cœpit interrogare eum, & dicere; Miser tu exieras? Ita est inquit. Et vbi, ait, fuisti infelix? Ad quod diabolus. Cuno ibi super mattam iacebat, & debebat mori, ad cuius transitum festinantes penè quindecim millia sociorum meorum cum maximo tripudio illuc transibant. Et videbatur mihi nunquam gaudium aliquod me habiturus, nisi iuissem cum eius. Sciens autẽ vas istud mihi traditũ amittere non posse, reliqui illud ad tẽpus, & iui cum eis. Dixitque sacerdos. Quid ... erat ibi? Respondit diabolus. Superuenerunt maledicti tonsurati illi, & circumstantes cadauer, ita valde populare cæperunt, quod nullus nostrum proprius accedere ausus fuit. Dixit iterum sacerdos Et vbi deuenit anima? Respondit diabolus, Ad pedes altissimi. Et videre boni homines, quanta nobis iniuria sit illata. Homo ille nobis seruierat plus quam quadraginta annis, ad oẽm uoluntatem nostram nocte ac die paratissimus, & modo trib. annis tantũ alteri seruiuit domino, & ille nobis abstulit eum. Cum igitur nobis anima auferretur, furore cõmoti, in nos inuicem tota debacchatione grassati sumus. Et ego modo nõ habeo, vbi me uindicem, nisi in hoc uasculo, quod mihi traditum est, ex cuius occupatione doloris remediũ aliquantulũ recipio. l. 12. c. 27.

EXEMPLVM LXXXI.

Tentatus infirmitate conuersus miles, spem salutis recepit.

ERat quidam miles in Saxonia, Ludolphus nomine, sed tyrannus actione. Hic cum die quadã uestib. nouis, ac scarlaticis indutus in via equitaret, rusticum cũ curru obuiã habuit. Cuius cum vestimenta ex rotarum impulsu luto aspergerentur, ipse, vtpote miles superb. commotus ualde, extracto gladio homini pedem amputauit. Qui postea, Deo miserãte, de peccatis suis dolens in domo Ordinis nostri, quæ Porta uocatur, factus est monachus. Non multo post in infirmitatem grauem incidẽs, cum quotidie a se mala commissa deplangeret, & maximè abscissionẽ iam dicti pedis, infirmario se consolanti respondit. Non potero cõsolari, nisi uidero signa Iob in corpore meo. Et ecce post dies paucos cicatricẽ, instar fili coccinei, contemplatus est circa talum suum, in eodẽ pede, & in eodem loco, ubi rustico pedem truncauerat. Qui paulatim cœpit cõputrescere, ita ut uermes de eo scaturirent. Tunc repletus gaudio, ait: Modo de venia spero, quia iã uideo signa Iob in corpore meo. Sicq; in multa cordis contritione, atq; gratiarum actione, inualescente morbo, spiritum reddidit. lib. 11. c. 18.

EXEMPLVM LXXXII.

Bona iniustè retinens conuersus, requiem cælestem intrare præpeditur.

COnuersus quidam cum die quadam missus ab Abbate suo, nauigio transfretaret fluuium Albim, qui fluit per Saxoniam, nauta ab eo naulum requisiuit. Qui cum diceret, nihil se ad manum habere pecuniæ, respondit ille: Date mihi pro pignore cingulum, vel cultellum vestrum. Non possum, inquit, carere his, & mox adiecit: Ego promitto vobis cũ ordine meo, quod dimidium denarium vobis remittam. Et dimisit eum nauta. Recedens ab eo conuersus, eo quod res modica videretur, promissum paruipendit, nihil remittens. Non multo post infirmatus, cum omnibus qui aderant mortuus videretur, anima egressa, cũ ad requiem ascendere vellet, prædictum dimidium denarium, cuius in confessione non meminit, ante oculos habebat, qui adeo creuit, vt mũdo maior videretur, cumque sursum intendenti obsisteret, neque aliud esset quod impediret, ad angelorum petitionem permissa est redire ad corpus. Mirãtibus cunctis, visionem retulit, & missus ab Abbate nautæ integer denarius tum omni celeritate fuit quem vt ille recepit, eadem hora conuersus expirauit. lib. 11. c. 35.

EXEMPLVM XXXVI.

Confessione dæmon ipse fatetur vires suas super omnia eneruari.

MAgister Thomas Theologus, cum in præsenti expeditione in castro peregrinorum in camera quadam lecto decumbens esset moriturus, vidit diabolum in angulo stantem, quem cum cognouisset, voce Martini allocutus est eum, dicens: Quid hic astas cruenta bestia? Dic mihi quid est quod maximè vobis noceat? Cumque ille nihil respondere, subiunxit: Adiuro te per Deũ, qui iudicaturus est mortuus & viuos, & sæculum per ignem, vt dicas mihi huius interrogationis veritatem. Ad quod dæmon respondit: Nihil est in ecclesia, quod tantum nobis noceat, quod sic virtutes nostras eneruet, quam frequens confessio, quando enim homo in peccatis est, peccatis dico mortalibus omnia eius membra ligata sunt neq; tunc potest se mouere. Cum vero peccata eadem confitetur, statim liber est, mobilis ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus, crucis Christi fidelis prædicator lætus expirauit. lib. 11. c. 38.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Auarus & vsurarius dum cum sacculo pleno pecunia sepultus est, dæmones sunt cor eius pecunia adimplere.

IN ciuitate Metensi, sicut mihi narrauit Abbas quidam Ordinis nostri, vsurarius quidam defunctus est, auarus valde. Qui cum moriturus esset, supplicauit vxori suę, vt crumenam denarijs refertam iuxta se poneret in sepulchrum. Quod cum illa fecisset, quanto secretius potuisset, tamen latere non potuit. Accedentes aliqui sepulchrum latenter aperuerunt, & ecce duos ibi conspicantur bufones vnum in ore crumenæ, alterum in pectore. Ille denarios in ore decrumena extrahebat, iste suscipiens extracti cordi eius immittebat, ac si diceret. Nos pecunia satiabimus cor tuum insatiabile. Quibus visis, illi timore perculsi, terram reijcientes, fugerunt. Quid putas animam huius pati in inferno à vermib. immortalibus, si tam horrenda in eius corpore demõstrata sunt in sepulchro? lib. 11. c. 39.

EXEMPLVM LXXXV.

Vsuraria moritura coruos vidit, cuius etiam corpus dæmones è feretro proijcientes transtulerunt.

FVit in Bacheim villa proxima, famosa quædam vsuraria, hæc cum moritura esset, campum totum coruis ac coruicibus vidit repletum. Et clamauit fortiter. Ecce modo appropinquant feris ad me. Et adiecit, ò vvi, ò vvi, modo sunt in lecto, modo in domo, modo pectus meum laniant, modo animam meam extrahunt. Sicque cum vlulatu efflauit spiritum, à dæmonibus ad inferos adducendum; qui eadem nocte corpus de feretro, multis qui aderant videntibus, tollentes usque ad tectum leuauerunt, & cum trabi impingeret, iuxta limen ostij illud cadere sinentes, confregerunt.

runt. Extincta sunt luminaria, fugerunt homines, mane in iam dicto loco corpus reperientes, quod bestiali sepulturæ tradiderunt. lib. 11. c. 41.

EXEMPLVM LXXXVI.

Aduocati lingua, quam frequenter in vita vendiderat, in mortui ore inueniri non poterat.

NArrauit mihi ante paucos menses aliquis sacerdos de Saxonia, dicens: Nuper in terra nostra quidã Decretista nominatus mortuus est, qui cum hiaret, lingua in ore eius defuncti non est inuenta. Et merito linguam perdidit moriens, qui illam sæpè vendiderat viuens. Licet in illo diuino examine, vbi aperti erunt libri, & Hierusalem scrutabitur in lucernis, nullus aduocatorum, neque pro se, neque pro alijs, assignare poterit aliqua falsa loca ex Legibus, siue decretis, iusto tamen Dei iudicio, ad tribunal Christi iturus, linguã qua multos vel iniustè accusaret, vel temerè defenderat, amisit, lib. 11. c. 46.

EXEMPLVM LXXXVII.

Luxuriosa puella diuinitus admonetur, sed quia non correxit errorem citissimè moritur, & a canibus laceratur.

IN villa quadam Diœcesis Coloniensis puella quædam, cuiusdam honestæ matronæ ancilla, ante aliquot annos defuncta est: satis enim erat luxuriosa, satis vaga, & valde secularis. Nocte quadam in somnis ante Christi tribunal rapta est, in cuius circuitu vidit Angelos, & Apostolos, Martyres, & reliquorum ordinum sanctos infinitos. Animabus in medio deductis, illæ ad gloriam, illæ ad supplicia iudicabantur. Cumque hæc ancilla videret, & tremeret, accusante conscientia, manus suppliciter ad iudicem tetendit. Cuius ille misertus, ait: Quid me oras? da mihi digitum tuum, & ego dabo tibi manus meas, ac si diceret: Da mihi modicam fidem, quod te de tuis uitijs emendes, & ego tibi dabo gratiam meam. Sic euigilauit. Quæ cum retulisset cuidam religiosæ matronæ, nomine Aleydi, quæ adhuc superest, de villa Gynzenich, respondit illa: Misera, emenda vitam tuam, satis commonita es. Illa primũ quidẽ timuit, sed timor idem celeriter cessauit. Cumque, vt prius, vitijs pristinis subiaceret, admonitioni flagella adduntur. Nam cum post acerrimas infirmitates expirasset & nudata, super aream, tecta tãtum linteamine, posita fuisset, duo canes ante domũ in curia se momorderunt, superuenit tertius, & quartus, deinde omnes canes uillæ, qui se inuicem mordendo, domum intrantes, superpositum abstrahentes, dentibus suis comminuerunt, qui uix à rusticis fustibus expulsi sunt. Cadauere verò sepulto, canes fugatis redeuntes, super eius tumulũ in terrupta bella renouauerunt. Timeo enim, quod anima modicũ habuerit pacis, sicut nonnulli interpretati sunt. lib. 11. c. 59.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Habitus monachalis quo Ludouico Lantgrauio post mortem indutus fuit parum profuit ad salutem.

LVdouicus Lantgrauius maximus tyrãnus fuit, de quo dictum est in principio, hic cum moriturus esset, præcepit amicis suis, dicens: Mox vt mortuus fuero, cucullam Ordinis Cisterciẽsis mihi induite, sed ne hoc fiat me viuẽte diligentissimè cauete. Obbediuerũt illi, mortuus est, atq; cucullatus. Quod vbi miles quidam vidit, commilitones ironicè allocutus est, dicens: Vere non est similis Domino meo in omni virtute. Quando miles erat, non habuit parem in actibus militiæ, factus verò monachus, omnibus factus est forma disciplinæ. Videte quam diligenter custodit silentium suum, nec vnum quidem verbum loquitur. Anima uero eius, cum educta fuisset de corpore, principi dæmoniorum præsentata est, sicut cuidam manifestissimè reuelatum est, sedente eodem tartarico super puteum, & syphum manu tenente, huiusmodi verbis Lantgrauium salutauit: Bene veniat dilectus amicus noster, ostendite illi triclina nostra apothecas nostras, cellaria nostra, sicque eum huc reducite, Deducto misero ad loca pœnarum, in quibus nihil aliud erat, nisi planctus, & fletus, & stridor dentium, & reducto, sic princeps principem affatur: Bibe, amice, de scypho meo. Illo valde reluctante, cum nihil proficeret, imo

imo coactus biberet, flamma sulphurea de oculis, naribusque eius erupit. Post hoc sic inquit: Modo considerabis puteum meum, cuius profunditas sine fundo est. Amotoq; operimento, eum in illum misit, & remouit. Ecce iste est puteus, in quo eum clericus vidit sicut prædictum est, lib. 12. c. 2.

EXEMPLVM LXXXIX.

VVilhelmi Comiti Iuliacensis, vita, mors, & pœna describuntur.

IN villa, quæ in territorio Bonnensi est sita, miles quidam nobilis, & deuotus, VValterus nomine, habitans, erat iam Dominæ nostræ, quam Ordinis satis obsequio sus. Huic cum tempore quodam grauiter infirmaretur, solusque iaceret, diabolus illi ad pedes lectuli visibiliter apparuit. Erat autem, sicut ipse nobis retulit, facies eius ad instar simiæ disposita, cornua habēs caprina, in cuius aspectu cum terreretur, postea confortatus ait, Quis, vel quid es, vnde venis, & quid quæris? Respondit monstrū: Diabolus sum, animam tuam tollere veni. Dicente milite. Recede peccator, animam meam non tolles Christo me commendo, subiunxit ille: VValtere, si mihi consenseris, homagiumque feceris, non solum incolumitati te restituam, quin etiam super omnem tuam progeniem te ditabo. Respondit miles. Satis habeo de diuitijs tuis fallacibus non curo. Vnde ergo tibi thesauri? Infra terminos, inquit, curiæ tuæ infiniti occultantur. Cum quo cum miles iam loqui delectaretur, ait: Dic mihi, vbi est anima Domini mei VVilhelmus Comitis Iuliacēsis nuper defuncti? Respondit diabolus: Nosti castra vicina VVolcKenburg, & Drachēfels? Noui, inquit. Et ille: Per fidem meam tibi dico, si ferrea essent, tam castra quàm eorum montana, & in illo loco, vbi mitterentur, vbi anima ipsius est, antequam supercilium superius inferiori iungi possent, liquefierent. Quo dicto, mox cachinnando subiunxit. Arbor ille balneum lacteum est ei. In futuro, quādo corpus suum anima resumet tunc primum pœnam debitam recipiet. Requisitus de anima Hērici Comitis Seynensis, respōdit. Certè illam habemus. De pœna tamen illius nihil expressit. Adiecit etiam interrogare illum de patre suo. Ad quod illi respondit ille. Viginti annis & vno illum habuimus, sed monocula illa & caluus ille, atque pediculosus, qui in solario iacet, nobis eum abstulerunt. Monoculam vocauit vxorem eius, qua pro anima eius iurgiter lacrymando oculum vnum perdiderat. Casuum dixit filium eius Theodoricum monachum nostrum, qui ad videndū germanum eodem tempore aduenerat. Interrogatus verò de prædicta matrona, respondit. Nunquam potestati nostræ addita est, eo quod mulier esset bona, & sancta. Fratrem autem suum Lambertum sic sellauimus, vt nostrum ius euadere non possit, qui ante paucos annos defunctus est vir auarus, & pecuniosus. Dicente iterim milite: Dic mihi, de quo loco venisti nunc ad me? Respōdit dæmon. Ego, & socij mei eramus in exequijs cuiusdam Abbatissæ nigri ordinis, egressum animæ eius prastolantes. Tunc miles. Quot eratis ibi? Respondit dæmon: Nosti nemus in Cotrinforst? Optimè, inquit, noui. Et ille: Non sunt tot folia in arboribus, quot illic fuimus congregati. Non est tam grandis silua in prouincia nostra. Et quid obtinuistis ibi? respondit: Heu mihi fēmina fuit religiosa, sed & Michael Archangelus superueniēs cum fuste ferreo, sic nos cecidit, & cedēdo fugauit, vt dispergeremur quemadmodum puluis, qui à turbine impellitur. Requisitus ēt si fuisset in obitu Domini Geuardi Abbati nostri tunc recenter mortui? Respondit: Non est tantū arena in littore maris, quot ibi fuimus, sed modicum ibi obtinuimus, quia pediculosi illi more porcorum, in humo iacendo grunnientes non sinebant propius nos accedere. Habet præterea domum quandam sufur ri (Capitulum notans) in qua omnia nobis quæcunque delinquunt subtrahuntur. Et dixit miles: Quō stultissimè ausus fuisti ad obitum viri tam iusti venire? Ausus inquit: Ego præsens fui, vbi Dei filius expirauit, sedens super brachium crucis. Hoc verbum à dœmone prolatum, & à laico recitatum, maxime mihi fidem fecit dictorum, eo qđ in glossa legatur super Tobiam. Dicente VValtero: Quæ fuit portio vestra in Christi morte? respondit: Nulla. Malo nostro illuc venimus, quia virtute morientis turbati, & exagitati, detrusi sumus in infernum. Multa alia cum dœmone, quoties. solus

solus erat, conferebat, quæ postquam conualuit multis recitauit. Vis nunc audire, qualis prædicti Comitis VVilhelmi finis fuerit, & pœna? Infirmatus in castro suo Nedeche, pro quadam contumelia sibi illata venit Coloniam. Qui cum rediret, in via defectum cordis incurrit, & ait: Ooh nunquam de cætero videbo Coloniam. Cui in terram deposito cum medicus eius diceret mortem esse in ianuis, subiecit: Consulo tibi, vt vxorem tuam recipias. Respondente illo. Non faciam. Supplicauit ei pro quodam milite, quem diu incarcerauerat. Nequaquam, inquit, egredietur me viuēte. Tunc medicus: Ergo ante diem crastinum egredietur. Quod ita factum est. Cū vero moriturus esset, in sinu cuiusdam matronæ, quam viro proprio tulerat, iacebat. Cui cum illa diceret; Domine, quid faciam post mortem vestram? Iuueni inquit, nubere debes militi. Hæc ei verba vltima fuere. Eadem nocte, sicut mihi retulit Abbas quidam nostri ordinis, sanctimonialis quædam sancti Mauritij in Colonia, in loco pœnarum transposita est, in quibus puteum magni horroris igneo tectum operculo inter flammas vidit sulphureas. De quo cum suum ductorem interrogasset, respondit ille; Duæ tantum animæ in illo sunt, anima videlicet Maxentij Imperatoris, & anima VVilhelmi Comitis Iuliacensis. Mane visum recitans, cum eadem die rumor insonuisset Coloniæ de morte eiusdem Comitis visionem fuisse veram intellexit. Propter similem culpam iustum fuit, vt qui pares erāt in culpa, conformes fierent in pœna. Vtriusq; vitam noui, Maxētij ex lectione. VVilhelmi ex multorum relatione, vterque tyrannus, vterq; supra modum luxuriosus. Sicut legimus in chronicis, nulla fuit in vrbe Roma, siue extra vrbem, matrona tam nobilis, tam pudica, dummodo oculis Maxentij placeret, quin de domo mariti sui latam corrumperet. Similia faciebat de virginibus, & viduis. Viderunt illa viri & ingemuerunt, parentes, & tacuerunt. Tanta erat illius crudelitas, vt cum nimio dolore cordis afficeretur, tristitiam tamen dissimularet. Tanta eius extitit tyrannis, vt passim senatores, ciues, milites occideret, de quibus aliqua habebatur suspitio. VVilhelmus vero non dissimilia operabatur his, & si non pari potestate, non tamen impari voluntate. Sicut audiui, ita deditus erat luxuriç, & incestui, vt vix aliquem haberet ministerialium, cuius vxorem, aut filiam non attentaret violare, nullam habens differentiam inter matrem & filiam, inter legitimam & solutam. Quanç fuerit circa subiectos, siue comprouinciales crudelitatis, omnis nouit Episcopatus Coloniensis. Maxentius vxorem propriam occidit, iste inclusit. Ille persecutus est Ecclesiam, multos propter fidem interficiendo, iste tempore schismatis imperij Romani, persecutus est sedi Apostolicæ obedientes, sacerdos de suis sedibus eijciendo, quosdam mutilando, & bona ecclesiarum diripiendo. Hęc acta sunt in temporibus Innocentij Papæ lib. 12. c. 5.

EXEMPLVM XC.

VVilhelmus Comes Iuliacensis post mortem inclusa cuidam terribili forma apparet, qui eum viueret dulcissimos Angelorum cantus audiuit, nec tamen ideo conuersus est.

ANno præterito canonicus quidam Aquensis retulit mihi de eodē VVilhelmo visionem satis terribilem. Post mortem, inquit, suam cuidam inclusæ, cui bene fecerat, visibiliter apparens vultu lurido, ac macilento, ait. Ego sum miser ille VVilhelmus quandoque Comes Iuliacensis. Quem dum illa interrogasset de statu suo, respondit. Totus ardeo. Et cum leuasset uestem uilissima, qua indutus videbatur, mox flamma erupit, & sic cum eiulatu disparuit. Huic adhuc uiuenti Deus, qui misericors est, ut eum a peccatis reuocaret, aliquid gloriæ suæ ostendit. In die quadam natalis sui, in canone prioris missæ, voces suauissimas, cū melodia dulcissima, quasi in cœlo eum audire permisit. Qui mox interrogans Dominum Engilbertum tunc maioris Ecclesiæ in Colonia præpositum, nunc Archiepiscopum, si uoces easdem bene audiret, & ille se audiuisset negaret, amplius mirabatur. In canone vero secundæ missæ, necnon, & tertiæ easdem uoces quæ diuersæ erant ætatis, audiuit. Cum hæc recitata fuissent Domino Hermanno Abbati loci sanctæ Mariæ Comitem adijt, ex ore eius quæ dicta sunt audiens.

Inuocauit idem Comes testem Deum, nihil se mentiri hęc addens cum iuramento: quia si adhuc semel mihi talia concederentur audire, omnibus meis paratus essem abrenunciare. Modicum tamen cœlestis hęc consolatio illi profuit, peccatis eius maximis impedientibus, lib. 12. c. 5.

EXEMPLVM XCI.

Prælatum malum post mortem subditorum animæ visæ sunt cum graui verborum obiurgatione lapidare.

ERat in quadam villa sacerdos quidam miserrimus, luxuriæ, & comessationibus vacans, animasque sibi commissas omnino negligens, qui cum mortuus fuisset, parochiani sub eo defuncti, saxis comprehensis, in locis infernalibus illum aɩ̈ctare cœperunt, & dicere. Tibi cõmissi fuimus, tu nos neglexisti, & cum peccaremus neque verbo, neque exemplo nos reuocasti, tu occasio nostræ damnationis fuisti. Quem cum agitarent, lapides post eum mittendo, ille in puteum cadens, nusquam comparuit. Hæc cuidam religioso de illo sunt ostensa. lib. 12. c. 6.

EXEMPLVM XCII.

Gulosorum cibi in inferno sunt bufones, & serpentes.

MIles quidam moriens, bonis de vsura conquisitis, filium suum hæreditauit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans, cum puer occurreret, & quid ibi pulsaret, interrogaret, respondit. Intromitte me, ego sum Dominus huius possessionis, nomen suum exprimés, Puer per foramem sepis prospiciens, cumque cognoscens, respondit: Certè Dominus meus mortuus est, non vos intromittam. Cumque mortuus pulsando perseueret, nec proficeret, nouissimè dixit; Detis pisces istos, quibus ego vescor filio meo, ecce ad portam illos suspendo. Mane exeuntes repererunt in quodam ligamine multitudinem bufonẽ, atque serpentum. Reuera iste est cibus infernalis, qui igne sulphureo decoquitur. lib. 12. c. 18.

EXEMPLVM XCIII.

Eleemosynam ob vanam gloriam miles faciẽs perenni inferni pęna damnatur.

NOn multi anni sunt elapsi, quòd quidã ditissimus ministerialis ducis Bauariæ defunctus est. Nocte autem quadam castrũ in quo vxor eius dormiebat, sic concussum est, vt terræmotus fuisse videretur, Et ecce ostio cameræ, in qua illa iacebat, aperto, quodam gigante nigerrimo cum capillis impellente, maritus eius ingressus est. Quem cum vidisset, & nouisset, ad se illum vocans, super sedile lecti sui residere fecit. Nihil verò territa, eo quod frigus esset, & ille sola camisia indutus fuisset, partem operimenti sui scapulis eius superposuit. Quem cum de statu suo interrogasset, multum tristis respondit. Pœnis verè æternis deputatus sum. Ad quod verbum illa valde multũ territa, respondit. Quid enim est quod dicitis? nonne eleemosynas magnas fecistis? ostium vestrum peregrinis omnibus patuit, non prosunt vobis beneficia ista? Respondit; Nihil mihi prosunt ad vitam æternam, eo quod ex vana gloria & tamẽ ex charitate illa à me facta sunt. Quẽ cum de alijs interrogare vellet, iterum respondit: Concessum est mihi tibi apparere, sed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris stat, expectans me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas, tormẽta mea exprimere non possent. Post hoc euocatus, & impulsus, in eius abscessu totum castrum, vt prius, concutitur, voces eiulatus eius diutius audiuntur. lib. 12. c. 19.

EXEMPLVM XCIV.

Calceis rostratis inducta fœmina post mortem apparuit, quia in vita eis abusa fuit.

COncubina cuiusdam sacerdotis, cum esset moritura, sicut à quodam religioso didici, cum multa instantia calceos sibi nouos, & bene ac pulcherrimè rostratos fieri petiuit, dicens. Sepelite me in eis, valde enim mihi erunt necessarij. Quod cum factum fuisset, nocte sequenti, longè ante lucem, lune splendente, miles quidam cum seruo suo per viam equitans fœmineos eiulatus audiuit. Mirantibus autem

illis

illis valde. quidam hoc esset, ecce mulier rapidissimo cursu ad eos properans, clamauit, adiuuate me, adiuuate. Mox miles de equo suo descendens & gladio circulum sibi circumducens, fœminam bene totam infra illum circulum recepit. Sola enim camisia & calceis prædictis induta erat. Et ecce ex remoto vox quasi venatoris terribiliter buccinantis, necnon & latratus canum venaticorum præcedentium audiuntur. Quibus auditis, illa dum nimis tremeret, miles cognita ab eo causa, equum seruo committens tricas capillorum eius brachio suo sinistre circumligauit, dextera gladium tenens extentum. Appropinquante infernali illo venatore, ait mulier militi. Sine me currere, sine me currere. ecce appropinquat. Illo fortius illam retinente misera diuersis conatibus militem pulsans, tandem ruptis capillis, effugit; quam diabolus insecutus, cœpit, equo suo eam iniijciens, ita vt caput cũ brachijs penderet ex vno latere, crura vero ex altero. post paululum militi sic obuians captam prædam deportauit. Qui mane ad villam rediens, quod viderat exposuit, capillos ostendit. & cum minus referenti crederent, aperto sepulchro fœminam capillos suos perdidisse repererunt. Hæc contigerunt in Archiepiscopatu Moguntinensi. lib. 12. cap. 20.

EXEMPLVM XCV.

Auarus Iordanus Cardinalis miseranda effigie notario suo apparens se ad iudicem duci confessus est.

ANte annos paucos Romæ quidã Cardinalis defunctus est, nomine Iordanus. qui de ordine quondam Cisterciensi assumptus fuerat, sed vita ordini in eo minimè concordabat. Erat enim auarus valde, sicut a quodam Abbate audiui, habebat autem notarium, nomine Pandolphum, hũc cum pro quodam negotio nescio quo misisset. interim expirauit. Eadem hora, cum ille expleto negotio rediret, mane ante lucem cateruam miserabilẽ in agro contemplatus est. Sedebant homines in iumentis, in ore caudas habentes, versis dorsis ad capita illorum; quos Iordanus cuculla indutus, nudis pedibus sequebatur, duobus dæmonibus se deducentibus, in quorum aspectu dum notarius nimis horreret, clamauit Cardinalis. Pandolphe, Pandolphe. Subsistente clerico, & dicente. Quis es, aut quid clamas? Respondit ille: Ego sum Iordanus dominus tuus, & mortuus sum. Dicente illo. Quo ducimini? respondit. Ante tribunal Christi. Et ille. Nostis quid de vobis sit futurum ? Non noui, inquit. Deus scit sed cum illuc venero B. Petrus de Cardinalia mea pro me redditurus est rationẽ, sanctus verò Benedictus de cuculla, quod si illam mihi obtinere poterit, saluabor, sin autem. damnabor, sicque oculis eius subtractus est. lib. 12. c. 22.

EXEMPLVM XCVI.

Infernales pœnas expertus Euoruuench, mirabilem resuscitatus pœnitentiam egit.

THeodoricus Traiectensis Episcopus seruum quẽdam habebat Euervvach nomine, prouidum satis, qui in diuersis locis bona illius dispensauit. Erat in commisso fidelis, in administratione utilis, diligens ac circumspectus, propter quod a Domino suo amabatur. Vnde quidam ex officiatibus ei detrahentes ex inuidia, accusabant illum apud episcopum dicentes. Domine, non fideliter, vt æstimatis, Euervvach bona vestra dispensat, consulimus, vt cum eo computetis. Quod cum factum fuisset tam rationabiliter computauit, vt omnem episcopo tolleret suspitionem. Habebat enim omnia notata in chartula. Sciscitantibus accusatoribus de computatione, cum episcopus respondisset; Optimè computauit. Dixerunt illi. Nequaquam, sed computet nobis audientibus, & conuincetur maximum vobis damnum intulisse. Quod cum ei intimatum fuisset ab episcopo, ille timens æmulorum insidias, maximè quia chartulam perdiderat, ait intra se. Si aliquid modo in computatione titubauero. necesse erit me uel in corpore torqueri, vel carceris squalore vsque ad mortem cruciari. Immissione igitur diaboli cuius instinctu ab inuidis indebitè vexabatur, campum solus intrauit ipsumque diabolum aduocans, sic affatur, dicens. Domine, si mihi succurreris in tanta necessitate posito, homagium tibi faciam, & in omnibus tibi parebo. Cui diabolus respon-

Inuocauit idem Comes testem Deum, nihil se mentiri hęc addens cum iuramento: quia si adhuc semel mihi talia concederentur audire, omnibus meis paratus essem abrenunciare. Modicum tamen cœlestis hęc consolatio illi profuit, peccatis eius maximis impedientibus, lib. 12. c. 5.

EXEMPLVM XCI.

Prælatum malum post mortem subditorum animæ visæ sunt cum graui verborum obiurgatione lapidare.

ERat in quadam villa sacerdos quidam miserrimus, luxuriæ, & comessationibus vacans, animasque sibi commissas omnino negligens, qui cum mortuus fuisset, parochiani sub eo defuncti, saxis comprehensis, in locis infernalibus illum arctare cœperunt, & dicere. Tibi cōmissi fuimus, tu nos neglexisti, & cum peccaremus neq; verbo, neque exemplo nos reuocasti, tu occasio nostræ damnationis fuisti. Quem cum agitarent, lapides post eum mittendo, ille in puteum cadens, nusquam comparuit. Hæc cuidam religioso de illo sunt ostensa. lib. 12. c. 6.

EXEMPLVM XCII.

Gulosorum cibi in inferno sunt bufones & serpentes.

MIles quidam moriens, bonis de vsura conquisitis, filium suum hæreditauit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans, cum puer occurreret, & quid ibi pulsaret, interrogaret, respondit. Intromitte me, ego sum Dominus huius possessionis, nomen suum exprimēs. Puer per foramem sepis prospiciens, cumque cognoscens, respondit: Certè Dominus meus mortuus est, non vos intromittam. Cumque mortuus pulsando perseueret, nec proficeret, nouissimè dixit; Detis pisces istos, quibus ego vescor filio meo, ecce ad portam illos suspendo. Mane exeuntes repererunt in quodam ligamine multitudinem bufonē, atque serpentum. Reuera iste est cibus infernalis, qui igne sulphureo decoquitur. lib. 12. c. 18.

EXEMPLVM XCIII.

Eleemosynam ob vanam gloriam miles faciēs perenni inferni pęna damnatur.

NOn multi anni sunt elapsi, quòd quidā ditissimus ministerialis ducis Bauariæ defunctus est. Nocte autem quadam castrū in quo vxor eius dormiebat, sic concussum est, vt terræmotus fuisse videretur, Et ecce ostio cameræ, in qua illa iacebat, aperto, quodam gigante nigerrimo cum capillis impellente, maritus eius ingressus est. Quem cum vidisset, & nouisset, ad se illum reuocans, super sedile lecti sui residere fecit. Nihil verò territa, eo quod frigus esset, & ille sola camisia indutus fuisset, partem operimenti sui scapulis eius superposuit. Quem cum de statu suo interrogasset, multum tristis respondit. Pœnis verè æternis deputatus sum. Ad quod verbum illa valde multū territa, respondit. Quid enim est quod dicitis? nonne eleemosynas magnas fecistis? ostium vestrum peregrinis omnibus patuit, non prosunt vobis beneficia ista? Respondit; Nihil mihi prosunt ad vitam æternam, eo quod ex vana gloria & tamē ex charitate illa à me facta sunt. Quē cum de alijs interrogare vellet, iterum respondit: Concessum est mihi tibi apparere, sed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris stat, expectans me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas, tormēta mea exprimere non possent. Post hoc euocatus, & impulsus, in eius abscessu totum castrum, vt prius, concutitur, voces eiulatus eius diutius audiuntur. lib. 12. c. 19.

EXEMPLVM XCIV.

Calceis rostratis indutta fœmina post mortem apparuit, quia in vita eis abusa fuit.

COncubina cuiusdam sacerdotis, cum esset moritura, sicut à quodam religioso didici, cum multa instantia calceos sibi nouos, & bene ac pulcherrimè rostratos fieri petiuit, dicens. Sepelite me in eis, valde enim mihi erunt necessarij. Quod cum factum fuisset, nocte sequenti, longè ante lucem, lunę splendente, miles quidam cum seruo suo per viam equitans fœmineos eiulatus audiuit. Mirantibus autem illis

illis valde. quidam hoc esset, ecce mulier rapidissimo cursu ad eos properans, clamauit, adiuuate me, adiuuate. Mox miles de equo suo descendens & gladio circulum sibi circumducens, fœminam bene totam infra illum circulum recepit. Sola enim camisia & calceis prædictis induta erat. Et ecce ex remoto vox quasi venatoris terribiliter buccinantis, necnon & latratus canum venaticorum præcedentium audiuntur. Quibus auditis, illa dum nimis tremeret, miles cognita ab eo causa, equum seruo committens tricas capillorum eius brachio suo sinistre circumligauit, dextera gladium tenens extentum. Appropinquante infernali illo venatore, ait mulier militi. Sine me currere, sine me currere. ecce appropinquat. Illo fortius illam retinēte misera diuersis conatibus militem pulsans, tandem ruptis capillis, effugit, quam diabolus insecutus, cœpit, equo suo eam iniiciens, ita vt caput cū brachiis penderet ex vno latere, crura vero ex altero. post paululum militi sic obuians captam prædam deportauit. Qui mane ad villam rediens, quod viderat exposuit. capillos ostendit. & cum minus referenti crederent, aperto sepulchro fœminam capillos suos perdidisse repererunt. Hæc contigerunt in Archiepiscopatu Moguntiensi. lib. 12. cap. 20.

EXEMPLVM XCV.

Auarus Iordanus Cardinalis miseranda effigie notario suo apparens se ad iudicem duci confessus est.

ANte annos paucos Romæ quidā Cardinalis defunctus est, nomine Iordanus. qui de ordine quondam Cisterciensi assumptus fuerat, sed vita ordini in eo minimè concordabat. Erat enim auarus valde, sicut a quodam Abbate audiui, habebat autem notarium, nomine Pandolphum, hūc cum pro quodam negotio nescio quo misisset. interim expirauit. Eadem hora, cum ille expleto negotio rediret, mane ante lucem cateruam miserabilē in agro contemplatus est. Sedebant homines in iumentis, in ore caudas habentes, versis dorsis ad capita illorum; quos Iordanus cuculla indutus, nudis pedibus sequebatur, duobus dæmonibus se deducentibus, in quorum aspectu dum notarius nimis horreret, clamauit Cardinalis. Pandolphe, Pandolphe. Subsistente clerico, & dicente. Quis es, aut quid clamas? Respondit ille: Ego sum Iordanus dominus tuus, & mortuus sum. Dicente illo. Quo ducimini? respondit. Ante tribunal Christi. Et ille. Nostis quid de vobis sit futurum? Non noui, inquit. Deus scit sed cum illuc venero B. Petrus de Cardinalia mea pro me redditurus est rationē, sanctus verò Benedictus de cuculla, quod si illam mihi obtinere poterit, saluabor, sin autem. damnabor, sicque oculis eius subtractus est. lib. 12. c. 22.

EXEMPLVM XCVI.

Infernales pœnas expertus Euoruuench, mirabilem resuscitatus pœnitentiam egit.

THeodoricus Traiectensis Episcopus seruum quēdam habebat Euervvach nomine, prouidum satis, qui in diuersis locis bona illius despensauit. Erat in commisso fidelis, in administratione utilis, diligens ac circumspectus, propter quod a Domino suo amabatur. Vnde quidam ex officiatibus ei detrahentes ex inuidia, accusabant illum apud episcopum dicentes. Domine, non fideliter, vt æstimatis. Euervvach bona vestra dispensat, consulimus, vt cum eo computetis. Quod cum factum fuisset tam rationabiliter computauit, vt omnem episcopo tolleret suspitionem. Habebat enim omnia notata in chartula. Sciscitantibus accusatoribus de computatione, cum episcopus respondisset; Optimè computauit. Dixerunt illi. Nequaquam, sed computet nobis audientibus, & conuincetur maximum vobis damnum intulisse. Quod cum ei intimatum fuisset ab episcopo, ille timens æmulorum insidias, maximè quia chartulam perdiderat, ait intra se. Si aliquid modo in computatione titubauero, necesse erit me uel in corpore torqueri, vel carceris squalore vsque ad mortem cruciari. Immissione igitur diaboli cuius instinctu ab inuidis indebitè vexabatur, campum solus intrauit ipsumque diabolum aduocans, sic affatur, dicens. Domine, si mihi succurreris in tanta necessitate posito, homagium tibi faciam, & in omnibus tibi parebo. Cui diabolus respon-

dit: Si abrenunciaueris Altissimo, matriq; illius, ergo te suscipiam, & de omnibus periculis, cum multa tuorum confessione amulatorum à me liberaberis. Quid plura? Abrenunciat miser Christo, homagium facit diabolo, prosperè ei succedit computatio. Ab illo tempore cępit diaboli virtutes magnificare, Christum blasphemare, adeo vt diceret, qui seruiunt Deo, miseri sunt, & egent qui autem sperant in diabolo, prosperis successibus gaudent. Ita totus deditus erat artibus magicis, vt si aliquem nosset scholarem eiusdem disciplinæ, nummis cũ redimeret, vt aliquid ab illo discere posset. Qui cum xj annis in hac blasphemia perseuerasset, accidit vt magister Oliuerus Scholasticus Coloniensis in Episcopatu Traiectensi crucem prædicaret, cuius prædicationi ille iniãtum restitit, vt die quadam commotus Oliuerus, diceret ei in audentia totius populi. Tacę infœlix, vas enim diaboli es, & diabolus loquitur per os tuum, cum tamen statum eius ignoraret. Euervvach nullum arbitrãs gratius obsequium se pręstare Domino suo, quam vt inimicum eius occideret, tribus diebus ad diuersas stationes secutus est Magistrum, longo ad hoc cultello præparato, transfodere illum proponens, si fortè sine turbis inuenierunt. Et ecce tertia die subita infirmitate præoccupatus, post paucos dies impenitens est defunctus, & ab eo, cui se redeiderat, ad loca pęnarum deductus est. Primo loco (sicut ipse resurgens a mortuis confessus est Ioanni Scholastico Xantensi, a quo ego quæ dicturus sum audiui) missus est in ignem tam intolerabilis ardoris vt diceret, si ex omnibus mundi lignis vnus ignis esset confectus, mallem in eo vsq; ad diem iudicij ardere, quam per spatium vnius horæ hunc ignem sustinere. Ex quo extractus, iactatus est in locum tam frigidissimum, vt optaret redire in ignem. Deinde deductus est in tenebras palpabiles, tanti horroris, vt diceret intra se. Si seruiuisses centum annis Deo, bene te remunerasset, dummodo liceret te redire ad frigus. In hunc modum se reliquas pęnas, quas scriptura enumerat, pertransiuit. Quo in extrema pęna posito, Dominus opera eius priora considerãs & vt passa, vel viua viuẽtibus recitaret, misertus illius, angelum suum misit ad eum, qui diceret. Ecce talem mercedem recipiunt, qui seruiũt diabolo. Subiunxitque. Si tibi liceret ad vitam redire, velles pro peccatis tuis satisfacere Deo? Ad quod verbũ ille suspirans, respondit. Domine si hoc esset possibile, nullam abnuerem satisfactionem. Tunc Angelus; Domino placet, vt ad corpus redeas, & q̃a in cruce peccasti, per crucem satisfacias. Mox se in feretro erigens, omnes exceptis duobus iuuenibus, qui constantiores erant in fugam conuertit, quibus & ait; Ne timeatis, quia ego sum. Statimq; sacerdotem accersiẽs, peccata sua confessus est, crucem suscepit, & cum Domino Ottone episcopo prædicti Theoderici successore transfretauit. In via singulis diebus in pane, & aqua ieiunabat, iuxta equum suum, in quo vestes eius, & arma portabantur, nudis pedibus cucurrit. Et cum petris secantibus sanguis perfluens viam cruentaret, satis a fratribus arguebatur. Quibus respondit? Maiora horum sustinui. Qui cum pene omnia sua in Christi seruitio expendisset, & cũ prædicto magistro Ioanne rediens transiuit, de quo cum nauta naulum requireret, nec haberet ait. Ego vobis seruiam quoadusque volueritis. Ad petitionem tamen prædictorum virorum dimissus est a nauclero. Qui cum reuersus fuisset ad vxorem suam, sacro igne tactus est. Cui ardenti quadã nocte in somnis dictum est, quia si ad ecclesiam sancti Nicolai accederet, statim conualesceret, vbi dum orans xiiij orationes dixisset, nec conualuisset, desperatus est, dixitque. Sancte Nicolae, quid moraris? Mox quintam decimam incepit perfectè conualuit, & est vsq. hodie calor ignis in eius corpore sine dolore. Quam ecclesiam, quæ in villa quadam sita est, de suo patrimonio reædificãs, in habitu religioso cum vxore sua Deo, & & S. Nicolao in eo deseruit. lib. 12. c. 23.

EXEMPLVM XCVII.

Dedicationes propter bona vina frequentans, pice, & sulphure in inferno potatur.

IN diœcesi Coloniensi, non procul a Colonia, milles quidam erat, nomine Rudingerus, sic totus deditus uino, vt diuersarum villarum dedicationes tantum propter bona vina frequentaret. Hic cum infirmatus

ctatus moriturus esset, filia eum rogauit, vt infra xxx. dies sibi appareret, quo respondente, hoc faciam, si potero. expirauit. Post mortem vero filiæ per visum apparens, ait. Ecce præsens sum, sicut postulasti. Portabat enim vas paruum & fictile, quod vulgo cruselinum dicitur, in manu sua, in quali in tabernis potare solebat. Dicente filia. Pater, quid est in vase illo? Respōdit. Potus meus ex pice, & sulphure confectus, semper ex illo bibo, nec eum epotare valeo, sicq. disparuit. Et statim intellexit puella, tam ex præcedenti vita, quam ex pœna modicam, vel nullam esse spem saluationis eius. Vinum quidem hic blandè ingreditur, sed nouissime mordebit vt coluber. lib. 12. c. 41.

EXEMPLVM XCVIII.

Defuncto pro sclauinia præstita orationibus non succurrens sacerdos à dæmonio verberatur.

Ante illud tempus, quo occisus est Cōradus episcopus Hildinshemensis, peregrinus quidā in villa quadam moriens sclauiniam suam sacerdoti legauit, animā suam illi commendans, quam vestem sacerdos quidem suscepit, sed de anima modicum curauit, serui vero, siue pueri noctibus se illa tegebant. Non multo post, idem sacerdos in ordine nostro factus est nouitius. Nocte quadam in dormitorio iacēs, & dormiens, per visionem captus est ad loca pœnarum. in quib. maximus erat dæmonum concursus & occursus, alij animas adducebāt, alij adductas suscipiebāt alii susceptas tormentis debitis immittebant. Magnus illic erat clamor & tumultus, gemitus & planctus. Interim prædictus episcopus claustris infernalib. præsentatur. sed princeps tenebrarum voce lugubri præsentantes sic affatur. Reducite, reducite illum, non enim noster est, innocenter occisus est. Sacerdos talia uidēs, & pauēs post ostiū se occultauit. Videns diabolus prędictam in angulo quondam sclauiniam, dixit. Cuius est vestis illa? Responderunt: Sacerdotis illius, qui stat post ostium, quam cum à quodam peregrino in eleemosyna recepisset, nihil beneficii animæ illius impendit. Ad quod diabolus. Valde occupati sumus, expediamus nos ista ab illo. Tollensq; vestē, quasi in fœtidū atq; bulliens lixiuiū intinxit, de qua cū faciem, & collū sacerdotis percussisset, ille excitatus, fortiter clamauit. Adiuuate, adiuuate. Quem cum signo vocis compesceret, respondit. En morior, en incendor. Tunc surgentes inuenerunt caput eius totū iustū. Sicq; in infirmitorium deportauerunt semiuiuum. Nullam enim fecerat de eadem negligentia confessionem. lib. 12. c. 42.

EXEMPLVM XCIX.

Scholares bonæ voluntatis martyres à Beata Virgine reputantur.

In ciuitate Bonnensi quædā inclusa erat habitans, religiosa satis atq; deuota. Hec cum quadam nocte rimulis cellæ suæ splendorem immitti cerneret, & diem esse putaret, territa propter horas nondū dictas, surrexit. fenestram versus cœmiteriū aperuit, & ecce, iuxta caput sepulchri cuiusdā scholaris recenter illic sepulti, miri; decoris fœminā stare conspexit. Gloria vero corporis eius eandem lucem creauerat. Stabat etiā, & columba niuea super tumulum, quā illa cito rapiens, misit in sinum suum. Inclusa vero licet iam intelligeret, quæ esset, tamen cum reuerentia quæuā foret requisiuit. Cui illa. Ego sum mater Christi, & animam scholaris huius, qui verè martyr est, tollere veni. Reuera scholares, si innocēter viuunt, & libenter discunt, martyres sunt, quod si postea artes doctas in charitate, maximè in Dei seruitio. exercuerint, magnā ex hoc mercedem consequentur. lib. 12. c. 46.

EXEMPLVM C.

Scriptoris digiti post viginti annorum sepulturam incorrupti perseuerant.

In Arnisberg monasterio ordinis Præmonstratēsis, sicut audiui à quodam sacerdote eiusdem congregationis, scriptor quidā erat, Richardus nomine, Anglicus natione, hic plurimos libros in eodem cœnobio manu propria cōscripserat, mercedem sui laboris prestolans in cœlis. Hic cum fuisset defunctus, & in loco notabili sepultus, post xx. annos, tumba eius aperta, manus eius dextera, tam integra, & tam viuida est reperta, ac si recenter de corpore

animato fuiſſet, præciſa. Reliqua caro in puluerem redacta fuit. In teſtimonium tanti miracoli, manus eadem vſque hodie in monaſterio reſeruatur. lib. 12. c 47.

EXEMPLVM CI.

Beata Mariæ ſalutationem ambulando legens, viſus eſt poſt mortem pulcherrimis caligis ſalutationo Angeli inſcriptis ornatus incedere.

CIuis quidam Colonienſis habebat hanc conſuetudinem, vt quotiens ſolus eſſet, ſemper orare; eundo ad eccleſiā, ſiue redeundo, vel in curia ſua deambulando, angelicā maximè ruminabat ſalutatiōnē. Qui cum mortuus eſſet, cuidā nepti ſuę in habitu ſplendido apparebat, in quo, maximè in caligis, & in calceis, ſcriptum erat per totū verſiculus. Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum, &c. Quia, vt dixi, eundem verſiculum deambulādo frequentauerat, cruribus eius, & pedib. crebrius inſcriptus apparebat. Ex his quæ dicta ſunt, colligitur quod ſicut ſm̄ qualitatem, & modum punit peccatum, ita remunerat & meritū, maximè in illis membris oſtendens ſigna gloriæ, per quæ illa merentur. lib. 12. c. 50.

EXEMPLVM CII.

Paſſionis Chriſti meritis quidam frater ſine purgatorio ad cęlum migrauit.

ANte hoc quadriēnium, cum Prior quidam de ordine regularium in quadā curte monaſterij ſui hoſpites collegiſſet, & iam menſa eſſet præparata, ipſe tanto ſopore cępit affici, vt niſi ocyus dormiret moreretur. Qui cum in lecto ſe reclinaſſet, mox quidam eius conuerſus, qui alteri grangiæ præerat, dormitanti adfuit, dicens: Domine, cum licentia veſtra vado. Et ille: Quo vadis? Reſpondit conuerſus: Ad Deum vado q̄a mortuus ſum in hac hora. Et prior; Cum multis perfecti viri tranſeant per purgatorium, quid eſt quia tu tam abſolutè dicis te ſtatim iturum ad Deum. Ad quod ille reſpondit. Habebam conſuetudinē, vt quotiens tranſirem coram crucifixo, hanc dicerem orationem. Domine, per illam amaritudinem, quā ſuſtinuiſti propter me in cruce, maximè quādo anima tua egreſſa eſt de corpore tuo, miſerere animæ meæ in egreſſu ſuo. Et exaudiuit orationem meam dn̄s, meiq; miſertus eſt. Et dixit Prior. Quomodo fuit tibi morienti? Reſpōdit. Videbatur mihi in agonia, q̄d totus mūdus eſſet lapis vnus, & premeret pectus meū. lib. 12. c. 51.

EXEMPLVM CIII.

Furatus obolum iuuenis non niſi velatam Domini faciem intueri finitur.

CIrca hoc biennium, ſacerdos quidam mortuus eſt in villa diœceſis Colonienſis, de ordine Templariorum, nomine Eiuolphus, vir ſatis religioſus quæ de illo dicturus ſum, ipſe mihi ore ſuo, non ſemel, ſed ſæpius recitauit. Cū adhuc puer eſſet, in domo materteræ ſuæ infirmatus, ſacram cōionē ſuſcepit. Et cum ſe iniungi peteret, quibuſdam diſſuadentib. dilatum eſt, ſicq; ſine eodem ſacro expirauit. Adfuit & angelus Domini, qui ſibi dixit. Male actum eſt cū puero iſto, eo quod ſine ſacra unctione obierit, & iniunxit eum, anima tn̄ iam egrediente. Egreſſam verò diuino vulti præſentauit, quem puer quaſi per velamen cōtemplabatur, eique ſeuerus valde videbatur. Et ecce, mox diabolus adfuit, qui cum puerū accuſare vellet, nec cauſa vllam inueniret, ait ad eum. Domine, puer iſte obolum germano ſuo furabatur, nec vnquam inde egit pęnitentiā. Iuſtus es, & iuſte iudicare debes. Nō dimites reatum, quia nō reſtituit ablatum. Cui Dominus reſpondit. Velles vt pro tantillo puerū hunc damnarē? Mea iuſtitia non eſt abſq; miſericordia. Supplicantibus pro anima vigintiquattuor ſenioribus, qui in circuitu ſedis erāt, culpa remittitur. Moxq; ad pręceptum Dei deducta, in puteum igneum proiecta eſt, in quo tātam pęnam pertulit, vt poſtea verbis explicare nequiret. Poſt horam ab angelo, a quo miſſa fuerat, extracta, iudici pręſentata eſt. Cuius faciem tunc amoto velamine perſpicuè vidit, tantam familiaritatem, iucunditatē, atque dulcedinem puero exhibens, vt eam deoſculari potuiſſet, ſi voluiſſet. Et cū ante culpā in humana forma Chriſtū vidiſſet, poſt purgatorium in diuinitate eundū meruit contemplari. Iuxta quem vidit glorioſam eius genitricē, in ſolio ſplendido reſidentem,

dentem, & in circuitu eorum multitudinem Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, aliorumque iustorum. Diabolus vero timens animam perdere, ait ad eum. Bonum est, vt reducatur ad corpus, vt amplius adhuc tibi seruiat. Cui Dominus respondit: Hoc non dicis propter eius salutem, sed propter tuam nequitiam. Speras enim quod per corpus peccando, cedere possit in partem tuam. Data tamen sententia, anima corpori restituitur, mirantibus cunctis qui aderant, quia per signa, quæ in puero viderũt, verbis eius credere compulsi sunt. Puer vero tum amore gloriæ, tum timore pœnæ patriam suam deserens, conuersionis gratia ad quandam domum ordinis nostri venit. Cuius desideriũ cum cõuersus homo nequam ac superbus, qui hospitio præerat, cognouisset eo audiẽte, sic ait. Videte, quando tales garciones monachi fuerint effecti, statim volunt esse domini nostri. In quibus verbis puer adeo scandalizatus est, vt a proposito resiliret, & ad ordinem Templariorum se transferret. lib. 12. cap. 57.

DISTINCTIO SEPTIMA.

EX VITA ET ACTIBVS SANCTI FRANCISCI,

VITIS FRATRVM ORDINIS PRAEDICATORVM & Fr. Eremitarum D. Augustini, & ex vitis SS. Hieronymi, Pachomij, & S. Martini per Seuerum Sulpitium.

Ex vita, & actibus S. Francisci, & Chronico Minorum scripto per Leonem, Ruffinum, & Angelum Tancredum discipulos S. Francisci, & consanguineos Sanctæ Claræ.

EXEMPLVM I.

Tribulationes maximas primitiui fratres B. Francisci in varijs locis pertulerunt.

QVodam tempore duo ex fratrib. sancti patris Francisci, Florentiæ per ciuitatem mendicantes, hospitium nõ poterant inuenire. Venientes autem ad quandam domum habentem porticũ, & in porticu clibanum, dixerunt ad inuicem. Hic poterimus hospitari. Rogantes autem dominam domus, vt eos reciperet intra domum, & illa hoc facere recusante, dixerunt humiliter, vt saltem iuxta clibanum permitteret eos quiescere illa nocte. Hoc autẽ concesso per illam, venit vir eius, & dixit illi. Quare istis ribaldis hospitium in nostro porticu contulisti? Respondit illa, quod noluerat eos in domo recipere, sed eis cõcesserat extra in porticu iacere, vbi non poterant nisi ligna furari. Noluit ergo vir, quod daretur eis aliquod tegumentum, licet tunc esset magnum frigus, quia putabat eos esse ribaldos, & fures. illa autem nocte, cum vsque ad matutinum satis sobrio somno iuxta clibanum quieuissent, calefacti solo calore diuino, & cooperti tegumento Dominæ paupertatis, iuerunt ad viciniorem ecclesiam pro matutinali officio audiendo. Et mane facto, iuit illa mulier ad eandem ecclesiam, & videns ibidem fratre illos in oratione deuote persistere, dixit intra se. Si homines isti essent ribaldi, & fures, vt vir meus dicebat, non sic in oratione persisterent reuerenter. Cumque hoc cogitaret, ecce vir quidam, Guido nomine, pauperibus in ipsa ecclesia manentibus eleemosynam tribuebat. Qui cum venisset ad fratres, & vellet dare cuilibet eorum pecuniam, sicut dabat alijs, recusauerũt illi pecuniam, & accipere noluerunt. At

ille dixit eis. Quare vos, cum sitis pauperes, & non accipitis denarios, sicut alij? Respondit frater Bernardus: Verum est quod pauperes sumus, sed nobis non est grauis paupertas, sicut alijs pauperibus, & iam per Dei gratiam, cuius consilium compleuimus, voluntarie pauperes facti sumus. Admiratus vir ille super his, & interrogãs eos, si nunquam aliquid possedissent, audiensque ab eis, quod multa possederant, sed amore Dei omnia pauperibus dederãt. Hinc namque, qui sic respondit, fuit ille frater Bernardus a beato Francisco secundus, quem sanctissimum patrem hodie veraciter credimus, qui primo pacis, & penitentiæ legationem amplectens, post sanctum Dei cucurrit, venditis omnibus quæ habebat, & erogatis pauperibus, secundũ perfectionis euangelicæ consilium, perseuerans vsque in finem in sanctissima puritate. Considerans ergo dicta mulier, quod fratres denarios noluissent, accedẽs ad eos dixit, quod libenter eos reciperet intra domum suam, si vellent illuc accedere gratia hospitandi. Cui fratres humiliter responderunt: Dominus tibi retribuat pro bona voluntate. Predictus autem vir, audiens quod fratres non potuerant inuenisse hospitiũ, duxit eos in domum suam, dicens: Ecce hospitium à Domino vobis præparatum, manete in eo secundum beneplacitum vestrum. At illi gratias Deo agentes, manserunt apud illum diebus aliquibus, ædificando tam exemplo, quàm verbo in timore Domini, ita quod postea multa pauperibus erogauerint. Licet autem sic benigne tractarentur ab illo apud alios tamen intantum vilissimi habebantur, quod multi parui & magni exprobrarent, & iniuriarentur eis auferentes quandoque etiam vestimenta quæ habebant. Cumque serui Dei manerent nudi, quia secundum formã euangelij vnam tantum tunicam portabant, non repetebant ablata sibi restitui. Si qui vero pietate moti reddere volebant eis ablata, libenter recipiebant. Quidam autem lutum super eos iactabant, alij vero ponentes taxillos in manibus eorum, inuitabant eos si ludere volebant, alij capientes caputia eorum, a tergo post dorsum suũ sic suspensos eos portabant. Hæc & similia faciebant illis, reputantes eos tam viles, quod audacter affligebant ipsos, sicut volebant. Insuper in fame siti, frigore, & nuditate immensas tribulationes & angustias tolerabant: quæ omnia constanter & patienter, vtà beato Francisco fuerant moniti, sustinentes, non tristabantur, nec turbabantur, nec male dicebant inferentibus eis mala, sed sicut viri perfecti & euangelici, & in magno lucro positi, exultabant vehementer in Domino, omne gaudium existimantes, cum intentationes & tribulationes huiusmodi incidebant, atque iuxta verbum euangelij, pro suis persecutoribus orabant sollicite & feruenter. Videntes igitur homines, quod frater in suis tribulationibus exultabant, orationi & deuotioni sollicitè & deuotè instabant, non recipiebant pecuniam, nec portabant, & maximam charitatem ad inuicem habebant, per quam noscebantur vere esse discipuli Domini, multi corde compuncti veniebant ad eos, de offensis, quas fecerant eis, veniam postulantes. Ipsi verò ex corde remittebant, dicentes. Dominus parcat uobis, atque eos de salute sua salubriter admonebant. Quidam autem ipsos fratres rogabant, ut reciperent eos in societatẽ suam. Propter paucitatem, autem fratrum in societatem suã aliquos receperunt, cum quibus sic receptis statuto termino omnes ad sanctã Mariam de Portiuncula sunt reuersi. Quando autem se inuicem reuidebant, tanta iucunditate replebantur, & gaudio, ac si nihil recorderentur eorum, quæ passi erant ab iniquis. Solliciti erant quotidie orare, & laborare manibus suis, ut omnem occasionem animæ inimicam à se penitus effugarent. Surgebant in media nocte solliciti, & orabant deuotissime, cum immẽsis lachrymis & suspirijs, amore intimo se inuicem diligebant, & seruiebat vnus alteri, ac nutriebat, sicut mater filium. Ex chronico minorum gallico lib. 1. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Charitatiui fratres S. Francisci per alterutro se lapidum ictibus opponebat.

TAnta charitas ardebat in eis ꝙ facile ipsis videbatur tradere corpora morti, non solum pro Christi amore, sed etiam pro salute animæ, uel corporũ suorũ cõfratrum. Vnde quadam die, cum duo ex ipsis fra-

fratribus familiares, inuenerunt quêdam fatuum, qui cœpit lapides iactare in eos. Videns ergò vnus eorum lapides iactari in alterum, opposuit se statim ictibus lapidũ, volens potius se percuti, quàm fratrem suũ propter charitatem mutuam, qua flagrabat. Sicque parati erant vnus pro altero ponere vitam suam. Erant enim in humilitate, & charitate fundati, & radicati, intantum vt vnus reuereretur alterum quasi patrem Dominum, atq; illi qui officio prçlationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores, & viliores cæteris viderentur. Omnes quoque se totos ad obediendum præbebant, ad præcipientis voluntatem se continuò præparantes, non discernebant inter iustum & iniustum præceptum, quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum Domini voluntatem. Ex chronico Minorum. Gallico cap. 30.

EXEMPLVM III.

Misericors in pauperes beatus Franciscus chlamydem pauperi in eleemosynam datam in cælos vidit deferri.

QVadam autẽ die venit quidã pauper ad ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula, apud quam fratres aliquãdo morabantur, & eleemosynã petijt. Erat autem ibi quædam chlamys, quam quidã frater habuerat secularis. Cui cum dixisset beatus Franciscus, vt eam illi pauperi daret, libenter, & velociter dedit ei. Statim propter reuerentiam & deuotionẽ, quam habuerat chlamydem illi pauperi dando, visum est ei, quod eleemosyna illa in cęlum ascendisset, & sensit nouo gaudio se perfundi. Quando verò declinabant diuites huius mundi ad eos, recipiebant eos alacriter, & benignè, studentes eos reuocare a malo, & ad pęnitentiam prouocare. Sollicitè etiam petebant, ne mitterentur in terras, vnde erant oriundi, vt fugerent familiaritatem, & conuersationem consanguineorum suorum, verbumque seruarent propheticum; Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. In paupertate plurimum lætabantur, quia non concupiscebant diuitias, sed omnia transitoria spernebant, quæ possunt a mũdi huius amatoribus concupisci. Præcipuè verò pecuniam quasi puluerem pedibus conculcabant, & sicut a beato Francisco edocti, ipsam cum stercore asini æquali pretio & pondere ponderabant. Gaudebãt in Domino continuè non habentes intra se, vt possent aliquid contristari. Quanto enim a mundo magis erant diuisi, tanto magis erant Domino coniuncti, per viam crucis, & semitas iustitiæ incedentes, de arcta via pęnitentiæ, & obseruationis euangelicæ offendicula remouebant, vt posteris iter planum fieret, & securum. Ex chronico Minorum gallico c. 9.

EXEMPLVM IV.

Paupertatis amator beatus Franciscus curiosius mensas fratrum pręparatas videns, ipsos redarguit.

CVm quidam minister fratrum venisset ad beatum Franciscum, causa celebrandi festum Natiuitatis Domini cum eo, in loco fratrum de Reate, fratres occasione ministri, & festi parauerunt mensas aliqualiter honorificè, & curiosè ipso die Natiuitatis, superponentes tobalias pulchras, & albas, & uasa vitrea. Descendens beatus Franciscus de cella ad comedendum, videt mensas in alto positas, & ita curiosè paratas. Tunc statim iuit secretè, & vult baculum, & capellum cuiusdam pauperis, qui illuc venerat ipso die, & aduocãs vnum de sociis suis, summissa voce, exiuit foras ostium loci, ignorantibus fratrib. de domo, socius autem remansit intus iuxta ostium, fratres verò interim intrauerunt ad mensam. Nam beatus Franciscus ordinauerat, vt fratres non expectarent eum, quando non venerat statim hora comestionis. Cumque stetisset aliquantulum foris, pulsauit ostium, & socius eius statim aperuit ei, & veniens cum capello post dorsum, & baculo in manibus, iuit ad ostium domus, in qua fratres comedebant, sicut peregrinus & pauper, & clamauit dicens. Amore Domini mei facite eleemosynam isti pauperi, & infirmo. Minister autem, & aliis fratres statim cognouerunt eum. Et respondit illi minister: Frater, nos etiam sumus pauperes, & cum simus multi, necessariæ sunt nobis eleemosinæ quas habemus, sed amore illius Domini quem nominasti,

minasti, in tres domum, & dabimus tibi de eleemosynis, quas dedit nobis. Et cum intrasset, & staret ante mensam fratrum, minister dedit ei scutellam, in qua comedebat, & de pane similiter. Et accipiens humiliter, sedit iuxta ignem coram fratribus sedentibus ad mensam, & suspirans, dixit ad fratres. Cum viderem mensam honorificè & curiosè præparatam, consideraui, quod non erat mensa pauperum religiosorum, qui quotidie uadunt ostiatim pro eleemosynis. Nobis enim charissimi magis conuenit sequi exemplum humilitatis & paupertatis Christi, quàm alijs religiosis quia ad hoc vocati sumus, & professi sumus coram Deo & hominibus, vnde modò videtur quod sedeam sicut frater Minor. Nam festiuitates Domini, & aliorum sanctorum magis honorantur cum inopia, & paupertate, per quam ipsi sancti lucrati sunt cęlū. quàm curiositate, & superfluitate, per quā elongatur à cęlo. Ex hoc autem verecundati sunt fratres, considerante quod ipse puram veritatem dicebat. Et quidam ex eis incœperunt fortiter lachrymari, attendentes quomodo sedebat in terra, & quod ita sanctè, & purà voluit eos corrigere & docere. Admonebat enim fratres, vt ita humiles, & honestas mensas haberent, quod inde seculares possent ædificari. Et si aliquis pauper superueniret, vt inuitaretur à fratribus, & posset sedere æqualiter iuxta eos, & non pauper in terra, & fratres in alto. Ex chronico Minorum gallico lib. 2, c. 17.

EXEMPLVM V.

Labore nolens frater Musca a sancto Francisco expellitur.

IN primordio religionis cum fratres manerent apud Tigum Cortum prope Assisium, erat inter eos quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat, nec pro eleemosyna ire volebat, & bene comedebat. Considerans hoc beatus Franciscus, cognouit per Spiritum sanctum, quod erat carnalis homo. Et ait illi: Vade viam tuam frater Musca, quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & esse otiosus in omni opere Dei, sicut apis otiosa, & sterilis, quæ non lucratur, & non laborat, & comędit laborem, & lubrum bonarum apum. & sic iuit viam suam, & quia carnalis erat, nō petijt misericordiam, nec inuenit. D. Bonauent. c. 5. vitæ S. Francisci. & in chronico gallico lib. 1 c. 35.

EXEMPLVM VI.

Iudicans temerariè pauperem socius sancti Francisci, penitentiam coram paupere facere compellitur.

CVm beatus Franciscus causa prædicationis iuisset ad quendam locum fratrum, accidit vt ipsa die, qua debebat prædicare, quidam pauper & infirmus veniret ad eum, cui multum compatiens, cœpit dicere socio suo de paupertate & infirmitate ipsius. Et ait ille socius eius. Frater verum est, quod iste satis puper videtur, sed fortè in tota prouincia non ste aliquis voluntate ditior illo. Et statim reprehensus durè a beato Francisco, dixit culpam suam, & ait ei beatus Franciscus: Vis de hoc facere penitentiam, quam dicam tibi? Qui respōdit. Libenter faciam. Et dixit ei: Vade, & exue tunicam tuam, & proijce te nudum ad pedes pauperis, & dices ei, quo modo peccasti in ipso detrahendo sibi, & dic ei, vt oret pro te. Iuit ergò ille, & fecit omnia, quæ dixerat illi beatus Franciscus Quo facto surrexit, & induit tunicam suam, & reuersus est ad beatum Franciscum. Et ait illi beatus Franciscus. Vis scire quomodo peccasti in illo, imò in Christo? Cum vides pauperem debes cōsiderare illum, in cuius nomine venit. i. Christum, qui nostram paupertatem, & infirmitatem assumpsit. Nā infirmitas & paupertas istius est quoddam speculum nobis, per quod speculari, & considerare debemus cum pietate, infirmitatem, & paupertatem Domini nostri Iesu Christi. S. Antoninus parte 3. hist. tit. 24. capit. 2. §. 2. In chronico gallico lib. 1, cap. 49.

EXEMPLVM VII.

Obedientissimus Ioan, moritur, & sanctus Ioannes a beato Francisco nominatur.

CVm sanctus pater iuisset ad quandā ecclesiā vnius villæ ciuitatis Assisij, cępit

cœpit eam scopare humiliter & mundare, & statim exiuit rumor de ipso per totam villam. Videbatur enim libẽter ab illis hominibus, & libentius audiebatur. Vt autẽ audiuit hoc quidam rusticus mirę simplicitatis, qui arabat in agro suo, Ioannes nomine statim ad ipsum venit, & inuenit eũ scopantem ecclesiam humiliter, & deuotè. & ait illi: Frater, da mihi scopam, quia volo te adiuuare, & accipiens scopam de manibus suis, scopauit residuum, & sedentib. illis simul, ait ille beato Francisco, Frater iã est diu, quod habui voluntatem seruiendi Deo, & maximè postquam de te tuis fratribus rumorẽ audiui, sed nesciebam qualiter ad te venirem. Nunc autem postquam placuit Domino. vt te viderem, volo facere quicquid tibi placuerit. Beatus Franciscus considerans eius feruorem, exultauit in Domino, maximè, quia tunc paucos fratres habebat, & videbatur sibi quod propter simpliciter, & puritatem ipsius deberet esse bonus religiosus. Dixit autem ei: Frater, si vis esse de vita & societate nostra, opertet quod ex propries te de omnibuis tuis, quæ sine scandalo habere possis, & des ea pauperib. secundum cõsiliũ sancti Euangelij, quia illud idem fecerunt oẽs fratres mei, qui potuerunt. Quo audito, statim iuit ad agrum, vbi dimisit boues & soluit illos, & duxit vnum coram beato Francisco, & dixit ei. Frater, tot ãnnis seruiui patri meo, & omnib. de domo mea, & licet sit parua hæc portio hæreditatis meæ, volo hunc recipere pro parte mea. & ipsũ dare pauperibus, sicut tibi melius videbitur. Videntes autem parentes eius, & fratres sui, qui erant adhuc parui, quod volebat eos dimittere, cœperunt omnes de domo sua tam fortiter lachrymari, etiam dolorosas voces cum planctu emittere, quod inde motus est beatus Franciscus ad pietatem, quia magna familia & imbecilis erat. Et ait illis beatus Franciscus. Parate comestionem pro omnib. nobis, & comedamus omnes simul, & nolite plangere, quia vos faciam valde lætos. Illi autem statim parauerunt. & omnes simul cum magna lætitia comederunt. post comestionem verò dixit beatus Franciscus: ille filius vester vult seruire Deo. & de hoc non deberis contristari, sed plurimum gaudere. Vobis enim non tantum secundum Deum. & sed secũdum seculum istud imputatur ad magnum honorem, & profectum animarum & corporum, quia de carne vestra honoratur Deus, & omnes fratres nostris erunt vestri filij & fratres, & quia creatura Dei est, Deo suo creatori vult seruire, cui seruire regnare est: Non possum, nec debeo ipsum credere vobis, sed vt de ipso habeatis consolationem, volo quod ipse expropriet se vobis de isto boue tanquam pauperibus, licet deberet ipsum dare alijs pauperibus secundum Euangelium. Et consolati sunt oẽs in verbis sancti Francisci, & maximè læti sunt de boue, quia redditus fuit eis, quia pauperes erant valdè Et quia beato Francisco nimis placebat pura & sancta simplicitas in se, & in alijs, statim induit cum pãnis religionis, & ducebat ipsum secum humiliter pro socio suo. Erat enim ille tantæ simplicitatis, quod ad omnia quæ faciebat sanctus Franciscus credebat se teneri. Vnde quando beatus Franciscus stabat in aliqua ecclesia, vel aliquo loco ad orando. & ille volebat eum videre, vt omnib. actibus & gestib. eius se penitus conformaret, ita quod si beatus Franciscus flectebat genua, vel leuabat manus ad cęlum, vel sputabat, vel suspirabat, & ipse omnia similiter faciebat. Cum autem perpendisset hoc beatus Franciscus. cœpit ipsum de huiusmodi simplicitatib. cum magna lætitia reprehendere. Cui ille respondit: Frater ego promisi facere omnia quæ tu facis, & ideo oportet me tibi in omnibus conformari. Et de hoc mirabatur, & lætabatur mirabiliter beatus Franciscus, videns ipsum in tanta simplicitate, & puritate. Ipse verò postea cœpit intantum proficere, quod beatus Franciscus, & alij fratres omnes de ipsius perfectione plurimum mirabantur, & post modicum tempus mortuus est in illo sancto profectu virtuũ. vnde postea beatus Franciscus cum lætitia mentis & corporis inter fratres narrabat de eius conuersatione, nominando ipsum non fratrem, sed sanctum Ioannẽ.

Antoninus par. 3. tit. 24. c. 7. in præfatione. in chronico lib. primo, c. 19.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Dæmones castaldi Domini verberarunt sanctum Franciscum apud dominum Hostiensem manentem unde propter fratrum ædificationem recedere voluit.

QVodam tempore Beatus Franciscus iuit Romam, & visitauit dominum Hostiensem. Et cum stetisset aliquibus diebus cum eo, visitauit etiam dominũ Leonem Cardinalem, qui erat Beato Francisco valde deuotus, & quia tunc erat tempus hyemale, & omnino ineptum ad ambulandum, propter frigus, & ventos, & pluuias, rogauit eum vt dieb. aliquot maneret cum ipso, & vice vnius pauperis victum ab eo reciperet cum alijs pauperibus, qui in domo sua quotidie comedebant. Hoc autem dixit, quia sciebat beatum Franciscum semper velle recipi tanquam pauperculum, vbicunque hospitaretur, licet Dominus Papa, & Cardinales cum maxima deuotione & reuerentia ipsum reciperent, & venerarentur vt sanctum. Et adiecit. Dabo tibi bonam domum remotam, vbi poteris orare, & comedere si volueris. Tunc frater Angelus Tancredi, qui erat vnus de duodecim primis fratribus, qui etiam morabatur cum dicto Cardinali, dixit beato Francisco: Frater, est hic prope quædã turris speciosa valde, & remota, vbi poteris tanquam in eremitorio permanere, quam cum vidisset beatus Franciscus, placuit sibi, & reuersus ad Dominum Cardinalem, dixit ei: Domine forsitã manebo apud vos per aliquos dies. Et gauisus est valde Dñs Cardinalis. Iuit ergò frater Angelus & parauit in turri locum pro Beato Francisco, & socio eius. Et quia beatus Franciscus nolebat inde descendere, quamdiu maneret apud Cardinalem, nec volebat aliquem intrare ad ipsum, promisit & ordinauit frater Angelus quotidie portare sibi, & socio victum. Cumque iuisset illuc beatus Franciscus cum socio suo in prima nocte, quando volebat ibi dormire, venerunt dœmones, & ipsum fortiter verberauerunt. Et aduocans socium suum dixit ei. Frater, verberauerunt me dœmones valde fortiter, & iã volo, vt maneas iuxta me, quia timeo stare solus. & nocte illã mansit iuxta eum socius eius. Nam totus tremebat beatus Franciscus, sicut homo qui patitur febrem. Vndè per totam noctem vigilauerunt ambo. Interim dicebat beatus Franciscus socio suo: Quare verberauerunt me dęmones? & cur data est illis potestas à Domino nocendi mihi? Et ait. Dœmones sunt castaldi .i. prætores siue executores iustitiæ Domini nostri. Sicut enim potestas mittit castaldum suum ad puniendum illum, qui peccauit, sic Dominus per castaldos .s. per dęmones, qui in hoc mundo sunt eius ministri, quemcunque diligit, corrigit. & castigat. Multoties enim ignoranter peccat etiam perfectus religiosus. Vnde cum non cognoscit peccatum suum, castigatur per diabolum, vt diligenter videat. & consideret interius, & exterius ea, in quib. offendit, quia quos diligit Dominus de vero amore, in hac vita nihil eis relinquit inultum. Ego verò per misericordiam & gratiam Dei non cognosco me in aliquo offendisse; quod per confessionem, & satisfactionem non emendauerim, imò per misericordiam suã hoc donum cõtulit mihi Deus, quod de omnibus, in quibus placere, vel displicere sibi valeo, in oratione claram cognitionem recipio. Sed potest esse, quia per castaldos suos nũc me castigauerit, quia licet Dominus Cardinalis libenter mihi misericordiam faciat & corpori meo, sicut necesse recipere habet recreationem, fratres mei, qui vadunt per mundum, sustinendo famem, & multas tribulationes, & alij fratres qui morantur in eremitorijs, & pauperculis domibus, cũ audierint quod maneo apud Cardinalem, poterunt habere occasionem murmurandi aduersum me, dicentes: Nos sustinemus tot aduersa, & ipse habet consolationes suas.

Ego aũt teneor illis super dare exemplũ; quia ad hoc datus sum eis. Nã magis ædificantur fratres cum maneo in pauperculis locis inter ipsos, quam in alijs, & magis patienter portant tribulationes suas, cum audiunt me idẽ tolerare. Hoc itaq; fuit summum & continuũ studium patris nostri, vt in omnibus præberet semper bonum exemplum, & alijs fratribus tollere occasionem murmurandi de se. Et propter hoc sanus & infirmus tot & tanta passus est, quod quicunq; fratres scirent, sicut nos, qui cum eo fuimus vsque ad diem mortis eius, quotiescun-

cunque ea legerent, vel ad memoriam reducerent, non possent a se lachrymis continere,& omnes tribulationes,& necessitates cum maiori patientia,& gaudio sustinerent. Descendit ergo Beatus Franciscus summo mane de turri, & iuit ad dominum Cardinalem, narrans ei omnia quæ sibi acciderant,& quæ contulerat cum socio suo, imò etiam dixit ei: Homines me putant esse sanctum hominem, & ecce dæmones me de carcere eiecerunt; Et plurimus lætatus,est dominus Cardinalis cum eo. Verumtamen quia sciebat & venerabatur eum tanquam sanctum, noluit contradicere sibi, postquam ibi noluit permanere. Et sic beatus Franciscus vale faciens ei, reuersus est ad eremitorum de Fonte columbarum iuxta Reate. S. Bonauentura in vita S. Francisci cap 6. Iacobus Episcopus Genuensis in vita S. Francisci.

EXEMPLVM IX.

Seruum Domini se esse beatus Franciscus audiuit, cum sancta cogitaret, loqueretur, & faceret.

COnuocauit semel B. Franciscus multos fratres,& ait illis. Rogaui Dominum, vt mihi dignaretur ostendere, quando sum seruus eius,& quando non. Nam nihil aliud vellem, quam existere seruus eius. Ipse autem benignissimus Dominus sua dignatione mihi respondit: Seruum meum veraciter te esse cognosco, cum sancta cogitas, loqueris,& operaris. Ideo vocaui vos, fratres,& hæc vobis insinuaui, vt coram vobis possim verecundari, quando videbitis me deficere in omnibus his, vel in aliquo prædictorum. In chronico gallico. c. 83. l. 1.

EXEMPLVM X.

Quomodo sanctus Franciscus pulchritudinem, & munditiam honestatis amauerit, & fratres amare docuerit.

INter alias virtutes, quas diligebat,& desiderabat esse in fratribus, post fundamētum sanctæ humilitatis, diligebat præcipuè pulchritudinem, & munditiam honestatis. Vnde volens docere fratres habere oculos pudicos, solebat tali ænigmate confingere oculos impudicos. Rex pius, & potens misit ad reginam duos nuncios successiue, reuertitur primus, & verbis tantum verba reportat,& nihil loquitur de regina, siquidem oculos suos tenuerat in capite sapienter, nec aliqualiter prosiluerunt in reginam. Redit alius,& post pauca verba longam de reginę pulchritudine texit historiā: Verè, inquit, Domine, vidit pulcherrimam mulierem, fœlix qui fruitur illa. Et rex ad illum. Tu, serue nequam, in sponsam meam iecisti oculos impudicos, patet quod prospectam subtiliter emere voluisti. Iubet ergò reuocare primum. Et ait illi. Quid tibi de regina videtur? Optimè, inquit, mihi videtur, quia libenter, & patienter audiuit. Ipsa respondit sagaciter. Et ait illi rex: Nunquid formositas quidem inest ei? Respondit ille; Domine mi, tuum sit hoc inspicere, meum autem fuit verba perferre. Fertur a rege sententia: Tu, inquit, habens oculos castos esto in camera mea corpore castior, & fruere delitijs meis, hic vero impudicus exeat domum, nè polluat thalamum. Dicebat ergo; Quis nō deberet timere respicere sponsam Christi, &c. In eodem chronico Minorum gallico lib. 1. c. 34.

EXEMPLVM XI.

Passione Domini sanctus Franciscus per viam eundo fortiter deplorabat.

QVando tempore paulò post conuersionem suā, cum ambularet solus per viā, non multum longè ab ecclesia sanctæ Mariæ de Portiūcula ibat alta voce plangendo. Quidam autem spiritualis homo obuiauit illi, & timens ne haberet aliquem dolorem infirmitatis, dixit ei: Quid habes frater? At ille respondit. Ita deberem ire per totum mundum, sine verecundia plangendo passionem Domini mei. Tunc ille simul cum eo cępit flere, & fortiter lachrymari. Ex chronico gallico lib. 1. cap. 103.

EXEMPLVM XII.

Fictus & superstitiosus silentij obseruator, qui confiteri nolebat nisi per signa tantum, turpis apostota efficitur.

FVit quidam frater honestæ, & sanctæ conuersationis exterioris, qui die noctuque videbatur sollicitus circa orationē, & silentium sic obseruat continuum, quod aliquando cum sacerdoti confiteretur, solis signis quibusdam & non verbis, confitebatur. Ita enim videbatur esse deuotus, & feruens in dilectione Dei, qđ sedens aliquando cum fratribus, licet non loqueretur, audiendo tamen bona verba, interius & exterius mirabiliter lætabatur, ita quod ex hoc sæpè ad deuotionem fratres alios attrahebat. Cum autem pluribus annis in conuersatione huiusmodi perstitisset, accidit vt B. Franciscus veniret ad locum, vbi ille manebat, qui cum audisset conuersationem illius, dixit ei: Sciatis in veritate, quia diabolica tentatio est, quia non vult confiteri. Interim generalis minister venit illuc visitare beatum Franciscum, & cępit illud cōmendare coram beato Francisco. Et ait illi beatus Franciscus. Crede mihi frater, quoniā a maligno spiritu ducitur, & decipitur iste frater. Dixit generalis minister. Mirum mihi videtur, & quasi incredibile, quod possit hoc esse de homine qui habet tot signa, & opera sanctitatis. Et dixit ei beatus Franciscus: Proba ipsum dicens illi fratri; Frater, volo penitus, quod bis, vel semel ad minus confitearis in hebdomada. Ille autem posuit digitum super os suum, ducens caput, & ostēdens per signa, quod nullatenus hoc faceret amore silentij. Minister verò timēs illum scandalizare, dimisit eum, & non post multos dies egressus est ordinem frater ille propria voluntate & rediit ad seculum, portans habitum secularem. Factum est autem, dum quadam die duo ex socijs beati Francisci ambularent per quandam viam obuiauerunt illi, qui ambulabat solus tanquam peregrinus pauperrimus, cui compatientes, dixerunt. O miser, vbi est honesta, & sancta conuersatio tua. Nolebas enim loqui, & ostendere te fratribus tuis, & modo vadis discurrendo per mundum tamquam homo ignorans Deum. Ille autem cępit eis loqui, iurauo sępe in sua fide, sicut homines seculares. Et dixerunt ei; Miser homo, cur in fide tua iuras, vt seculares, qui non tantum à verbis otiosis, sed etiam ad omnib. silebas, & dimiserunt eum. Et parum post mortuus est, & valde admirati fuimus, videntes sic ad literam esse verum, sicut prædixerat de illo beatus Franciscus, tempore quo reputabatur sanctus ille miser. S. Bonau. in vita S. Francisci. c. 10. In chronico Minorum latino lib. 12. c. 28. & gallico lib. 1. c. 113.

EXEMPLVM XIII.

Conuertitur Dominus Bernardus humili conuersatione beati Francisci, & Dominus Syluester eiusdem feruore, & Domini Bernardi sanctitate.

CVm sanctus Franciscus adhuc esset in habitu seculari, tamen totus despectus, a spe seculi desperatus, & propter pœnitentiam totum deformis, & squallidus, ita vt a multis putaretur insanus, per magnum tempus sic eundo per Assisium, luto, & lapidib. tam a suis quàm ab extraneis innumeris afficiebatur iniurijs. Ipse verò patientissimè, vt surdus, & mutus, in omnibus pertransibat hilari facie. Dominus autem Bernardus de Assisio, qui erat de nobilioribus, & ditioribus, & sapientioribus de tota ciuitate, cuius consilijs omnes acquiescebant, cōsiderare sapienter incœpit tam altum mundi contemptum in sancto Francisco, & tantam constantiam in iniurijs, & tantam longanimitatem in tolerando, ita quod quasi per duos annos sic abominatus, & despectus ab omnibus, semper constantior videbatur. Dixit in corde suo dictus Dominus Bernardus. Nullo modo posset esse, quod iste Franciscus non haberet gratiā Dei. Et inspiratus a Domino, inuitauit sanctum Franciscum, vt manducaret cum eo de sero. Cui sanctus Franciscus humiliter assentiens, māducauit cum eo illo sero. Dominus autem Bernardus proposuit in corde suo, velle experiri sanctitatem sancti Francisci, vnde inuitauit eum, vt illa nocte in domo sua quiesceret. Et sancto Francisco humiliter annuante, Dominus Bernardus fecit parari lectum in sua camera propria, in qua iugiter de

nocte

nocte lampas ardebat. Sanctus autem Franciscus, vt intrauit cameram, vt absconderet diuinam gratiam quā habebat, statim proiecit se in lectum, ostendēs se velle dormire; Dominus autem Bernardus posuit in corde suo illum latenter obseruare de nocte. Vnde vsus est tali cautela, quod cum aliquantulum in suo lecto quieuisset, finxit se altè dormire, & profundissimè stertere. Sanctus autem Franciscus secretorum Dei fidelis absconditor, cum æstimaret Dominum Bernardū profunde dormire, in profundo noctis surgit de lecto, & eleuata facie in cœlum, & eleuatis etiam manib. & oculis ad Deum, totus intentus, & feruenter ignitus, deuotissimè orās, dicebat: Deus meus & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrymis ingeminabat ad Deum, & cum tāta morositate frequentabat, quod vsque ad matutinum aliud non dicebat, nisi Deus meus & omnia. Hæc autem dicebat sanctus Franciscus, admirans diuinæ maiestatis excellentiam, quæ periclitanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum suum filium de salute pauperum disponebat remedio prouidere. Spiritu enim prophetico illuminatus, præuidendo magnalia, quæ per ipsum suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu suā insufficientiam, & paruitatem virtutis considerans, inuocabat Dominum, vt quod ipse non poterat, ipse Deus perficeret, sine quo nihil potest humana fragilitas, propterea dicebat: Deus meus & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibi lucente, cuncta videns, & prædicta verba diligenter, & sancti deuotionem vigili obseruatione perpendens, à Spiritu sancto accensus in medullis cordis intrinsecus, statim mane facto aduocat sanctum Franciscum, & ait: Frater Francisce, ego penitus proposui relinquere mundum, & sequi ad quæcūque mandaueris.

Sanctus autem Franciscus hæc exaudiēs, exultauit in spiritu, & cum gaudio magno ait: Domine Bernarde, illud est opus tam arduum, quod de hoc est Domini nostri Iesu Christi consilium requirendum, vt ipse dignetur beneplacitum suum nobis ostendere, qualiter illud perficere debeamus, & ideo pergamus simul ad Episcopatum, vbi est vicinus bonus sacerdos, & faciemus dici missam, qua audita orabimus ibi vsq. ad tertiā. In oratione aūt nostra petemus à Domino nostro Iesu Christo, vt dignetur nobis ostendere interna apertione missalis viam sibi beneplacitam, quā debeamus eligere. Dominus autem Bernardus dixit: Placet quod dicis. Iuerunt ergò ad Episcopatum, & audita missa, & oratione vsque ad tertiam protelata, sumpsit sacerdos prędictus missale ad rogationē sancti Francisci, & domini Bernardi, & signo crucis se muniens, aperit Euangelium in nomine Domini nostri Iesu Christi, in qua apertione primò occurrit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In secunda apertione occurrit. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam. In tertia occurrit. Nihil tuleritis in via.

Et his visis, dixit sanctus Franciscus domino Bernardo. Ecce signū Domini, quod habemus, vade, & perficē quę audisti, & benedictus sit Deus noster Iesus Christus, qui dignatus est viam suam euangelicam demonstrare. Statim autem dominus Bernardus cuncta bona sua distraxit, quæ erat valde magni valoris, & omnia pauperibus tribuebat, portās plenum gremium pecunia, & uiduis, & orphanis, peregrinantibus & Deo seruientibus affluenter, & liberaliter dispergebat sancto Francisco ad omnia supradicta ipsum sociante, & fideliter adiuuante. Dominus autem Siluester dum dispergi uideret hæc omnia, auaritia ductus, dixit sancto Francisco. Tu de quibusdam lapidibus pro ecclesijs reparandis non plene soluisti. Sanctus autem Franciscus admirans eius auaritiam, & nolens cum ipso cōtendere, ut uerus euangelii obseruator, omni petenti se tribuens, misit manum suam in sinum domini Bernardi, & plenam pecunia posuit in sinum domini Siluestri, & ait: Si adhuc plus petas, plus darem. Ille autem contentus, recessit. Post hæc dominus Siluester, cum redisset domum, & de sero cogitasset quæ fecerat in die, redarguens auaritiam suam, & recogitans feruorem domini Bernardi, & sanctitatem sancti Francisci, in prima, secunda, & tertia nocte ostensa fuit sibi crux aurea procedens ex ore sancti Francisci, cuius summitas cœlos tangebat, & brachia protensā in latum vsque ad mundi fines uidebantur extendi. Propter quod tactus a Domino

mino, cuncta bona sua distraxit, & pauperibus dedit, & factus postmodum frater Minor, tantæ fuit sanctitatis & gratiæ, quod loquebatur cum Deo, sicut amicus cum amico, sicut sanctus Franciscus pluries est expertus. Dominus verò Bernardus omnibus suis dispersis pro Deo, & omnino pauper euangelicus factus, tantam gratiam à Deo promeruit, quod sæpe rapiebatur ad Dominum. Et sanctus Franciscus prædicabat eum reuerentia dignum, & dicebat quod ipse ordinem istũ fundauerat, pro eo quod euangelicam paupertatem omnia pauperibus distribuendo ipse primus incepit nihil penitus sibi reseruans, sed nudum se offerẽs brachijs crucifixi, qui est benedictus in secula seculorum. Amen. S. Bonau. in vita S. Francisci c.3. & libr. 1. chron. Minorum. gall. c. 27 & c. 8.

EXEMPLVM XIV.

Angelus à Massæo ad portam pulsare didicit, & fratrem Bernardum flumen transuexit, superbus autem Helias Vicarius Ordinis sancti Francisci Angelum fugauit, & tandem apostatauit.

IN principio ordinis, quando erant pauci fratres, & adhuc non essent capta loca, sanctus Franciscus iuit ad visitandum sanctum Iacobum, ducens secum aliquos socios, quorum vnus erat frater Bernardus. Cum autem irent pariter, inuenerunt in quadam terra vnum infirmum, cui compatiens sanctus Franciscus, dixit fratri Bernardo: Volo fili, quod remaneas ad seruiẽdum isti infirmo.

Qui statim flexis genibus, & capite inclinato, suscepit reuerenter obedientiam sancti patris. Sanctus autem Franciscus relicto fratre Bernardo cum dicto infirmo, iuit ad sanctum Iacobum cum alijs socijs. Et cum staret, & adoraret in sancto Iacobo, fuit sibi reuelatum à Deo, quod caperet loca per mundum, eo quod deberet eius ordo in magna multitudine dilatari. Vnde & tunc ex diuino imperio cœpit loca capere circumquaque. Rediens autem sanctus Franciscus per viam primam, inuenit fratrem Bernardum, & infirmum sibi commissum perfectè sanatum. Vnde sequenti anno concessit sibi sanctus Frãciscus, quod frater Bernardus iret ad sanctum Iacobũ. Interim sanctus Frãciscus rediit in vallem Spoletanam. Et cum staret in quodam loco deserto ipse & frater Masseus, & frater Helias, & quidam alij, quadam die sanctus Franciscus iuit in siluam ad orandum; socij verò eius, habentes eum in magna reuerentia, timebant eius orationem aliqualiter impediri, propter magnalia quæ sibi Deus in omnibus faciebat. Accidit quod quidam valdè pulcher iuuenis, accinctus vestes quasi ad ambulandum paratus, venit ad portam, & pulsauit tam festinanter, & diu, quod fuit insolitum.

Accedens autem frater Masseus ad portam, ait illi iuueni; Fili nondum te credo fratrum fuisse, quia nescis moderatè pulsare. Et iuuenis respondit. Quomodo debet fieri? Cui dixit frater Masseus: Pulsa ter, & rarò vnam pulsationem post aliam, postea expecta donec compleat pater noster, & ueniat ad te, & si in hoc interuallo non venit, tu iterum pulsa.

Iuuenis autem respondit: Ego magnam festinantiam habeo, ideo sic pulso, nam habeo facere magnum iter, veni autem huc, vt loquerer fratri Francisco. sed ipse modò est in contemplatione in silua, ideo nolo eum impedire, sed vade mitte mihi fratrem Heliam, audiui quod ipse est valdè sapiens, & ideo uolo sibi facere vnã quæstionem. Frater autem Masseus, cum dixisset fratri Heliæ, vt iret ad eum, tulit molestè, & noluit ire superbiens, & irascens. Frater autem Masseus nesciebat quid faceret, quia si dicebat quod non poterat ire, mentiebatur, si verò dicebat quod erat turbatus, timebat ne haberet malum exemplum. Et quia interim tardabat uenire, ille iuuenis iterum pulsauit, vt prius. Tunc venit frater ad portam, & ait iuueni. Tu non seruasti doctrinam meam in pulsando. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui anticipans responsionem fratris Massei, dixit: Frater Helias non uult venire ad me, sed vade ad fratrem Franciscum, & dices quod ego ueni ad loquendum cum eo, quia verò nolo impedire ipsum, dicas quod mihi mittat fratrem Heliam. Tunc frater Masseus iuit ad fratrem Franciscum stantem, & orantem facie eleuata in cœlum, & dixit ei totam

ambasiatam dicti iuuenis, & respōsionem fratris Heliæ. Tunc sanctus Franciscus, nec se mutando de loco, nec faciem declinando a cælo, dixit: Vade, & dic Heliæ fratri, quod per obedientiam statim vadat ad eū. Frater verò Helias iuit ita turbatus ad portam, quod in aperiendo ostium cum impetu fecit validum strepitum, & rumorem, dicens iuueni: Quid vis tu? Ille autem iuuenis ait: Caue carissime, quia videris turbatus, cum ira impediat animū ne possit cernere verum. Tunc frater Helias ait: Dicas quid vis. Et ille: Quæro a te, inquit, vtrum obseruatoribus sancti euāgelij liceat de omnibus quæ apponuntur, prout Christus tradidit, manducare? & vtrum alicui homini liceat obseruatoribus sancti euangelij contraria imponere euangelicæ libertati? Frater Helias respōdit superbè: Bene scio ista, nolo tibi dicere. vade pro factis tuis. Iuuenis respondit: Ego scirem melius ad istam quæstionē respondere, quam tu. Frater verò Helias clausit ostium cum impetu, & recessit. Et cū cogitaret intra se de dicta quæstione, hæsitauit, nec enodare sciebat. Ipse enim, cum esset vicarius ordinis; præsumpserat vltra euangelia, & regulam ordinare, & constitutionem iam fecerat, quod nullus frater in Ordine carnes manducaret, ita quod dicta quæstio erat totaliter contra eū. Vnde cum nesciret declarare; considerans prędicti iuuenis modestiam, et quod etiam dixerit quæstionem prædictam eo melius enodare, rediit ad portam, aperiēs ostium, vt ab ipso iuuene dictam quæstionem sibi peteret enodari. Sed aperta porta, nullus apparuit, nec circumquaque quæsitus poterat reperiri. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui propterea ipsum non expectādo recessit, quia superba mens non fuit digna habere colloquiū angelicum. Quibus peractis sanctus Franciscus cui omnia fuerant reuelata, rediens de silua, acrius redarguit cum clamore valido fratrem Heliam, dicens: Malè facis frater Helia, & superbè, quia repellis sanctos Angelos, qui veniunt ad nos visitandos & instruendos. Dico autem tibi quod timeo vehementer, ne tua superbia extra istum Ordinem faciat te fieri. Et ita sibi in posterum accidit, sicut sanctus Franciscus spiritu prophetico ante dixit. In eodem autem die, & hora, qua iste Angelus à fratre prædicto recessit, apparuit in eadem specie fratri Bernardo redeunti de sancto Iacobo, & statim iuxta quendam magnum fluuium, quem transire non poterat, salutans fratrem Bernardum idiomate proprio dixit. Deus det tibi pacem, ò bone frater. Et frater Bernardus admirās de pulchritudine eius, & de lingua sibi nota, & de salutatione pacifica, & de facie leta, interrogauit eum. Vnde te habeo, o bone iuuenis? Et ille respondit; Venio de tali loco, vbi moratur sanctus Franciscus, & iui ad colloquendum cum eo, sed non potui, quia stabat in silua ad contemplandum diuina. Et stabat cū eo in illo loco frater Masseus & frater Aegidius, & frater Helias. Et frater Masseus docuit me sonare ad portā vestram, frater uerò Helias, quia de quęstione, quam sibi feci, me audire contempsit quādo postea de hoc pęnituit, & voluit me audire, & videre, non potuit. Et his dictis; ait Angelus fratri Bernardo. Quare, carissime, differs vltra fluuium transire? Respōdit: Quia periculū timeo, propter profunditatem aquarum quas video. Et Angelus dixit: Transeamus simul, non dubites. Et apprehensa manu eius, in ictu oculi fratrē Bernardum in alteram partem fluminis incolumen posuit. Cernens hoc frater Bernardus, quod iste esset angelus Domini, cū magna deuotione, ac reuerentia, ac gaudio dixit: O Angele benedicte Dei, dicas mihi, quod est nomen tuū? Qui respondit. Quid quęris nomen meum, quod est mirabile? Et hoc dicto disparuit, & reliquit fratrem Bernardum valde consolatum, ita ut totam viam illam cum gaudio ambularet. Ipse vero frater Bernardus diem, & horam notauit, quando Angelus sibi apparuit. Et postquam peruenit ad locum, vbi sanctus Franciscus cum socijs prædictis morabatur, omnia illis per ordinem recitauit. Vnde certissimè aduerterunt, quod iste idem Angelus & ipsis & illi eadem die, & hora apparuit. Ant. 3. part. tit. 24. & 2. par. Chronici Gallici li. 5. c. 3. & lib. 1. c. 109.

EXEMPLVM XV.

Patientissimus Bernardus B. Francisci discipulus, Bononiæ multa lætissimè, fortissimeq; sustinuit.

ACcidit semel in principio Ordinis, quod sanctus Frãciscus misit fratrem Bernardum Bononiam, ut ibi fructificaret Deo secundum gratiam à Deo sibi datam. Frater autem Bernardus cruce Christi se muniens, & obedientiæ sociatus virtute, Bononiam adijt. Quem cum viderent pueri insolito habitu & despecto, multas illi iniurias irrogare cœperunt, quas iniurias frater Bernardus verè sanctus non solũ patienter, sed etiam lætissimè sustinebat. Nam quia Christi verè esset discipulus, qui factus est abiectio plebis, & opprobriũ hominum, pro eius amore in platea dictæ ciuitatis se studiosè posuit, vbi melius illuderetur ab hominibus. Vnde cum sederet ibi, congregati sunt multi homines circa eum, & quidam trahebant caputiũ retro, quidã ante, quidam puluerem, quidam verò lapides iactabant in eum, quidam ipsum hinc inde grauiter impingebant. Ad cuncta verò opprobria frater Bernardus gaudens, & patiens permanebat, in nullo penitus renitens, aut murmurans: imò, quod maius est, ad similia opprobria sustinenda per plures dies in dictam plateam studiosè redibat. Et quantumcumque iniurijs afficeretur ab illis, semper tamen imperturbatum animum læta facies ostendebat. Et quia patientia opus perfectum habet & approbatum, ideo quidam iudex sapiens attendens, & diligenter examinans virtuosam constantiã tot diebus in nullo penitus perturbatam, dixit in corde suo: Impossibile est, quod ille non sit sanctus homo. Et accedẽs ad sanctum Bernardum, ait: Quis es tu? & ad quid huc venisti? Frater verò Bernardus misit manum suam in sinum, & protulit regulam euangelicam sancti Frãcisci, quam in corde portabat, opere ostendebat. Ille verò iudex, cum ipsius regulæ statum altissimum perlegisset, vehementer obstupuit, cum esset homo intelligens, & vertens se ad socios cum admiratione maxima dixit: Iste est altior status, quam ego vnquam viderim, & propterea iste homo est cum socijs suis de sanctioribus hominibus illius mũdi. Vnde magnum peccatum faciunt, qui sibi iniurias irrogant, quia non iniurijs, sed maximis honoribus extollendus est: cum verè sit amicus altissimi. Et ait illi: Charissime, si locum vobis aptum exhiberem, vbi commodè Deo seruiretis, & velletis accipere, ego pro salute animæ meæ libentissimè vobis darem. Frater Bernardus respondit: Domine carissime, credo quod hoc inspirauit Dominus Iesus Christus. Tũnc dictus iudex fratrem Bernardum ad domum suam adducens, cum gaudio, & caritate magna suscepit, & postea locum promissum sibi exhibuit. & ad suas expensas totum perfectè, & deuotè compleuit, & factus est defensor, & pater præcipuus fratris Bernardi, & sociorũ eius. Frater verò Bernardus propter sanctam conuersationem eius, cœpit honorari ab hominibus, in tantum vt sanctos se putarent qui ipsum tangere poterant, vel videre. At verò Bernardus sicut verè humilis, & Christi discipulus, timens ne sibi honor, qui exhibebatur ibidem, impediret quietem & salutem, recessit, & ad sanctum Franciscum rediẽs, dixit: Locus captus est in ciuitate Bononię, vnde mittas pater fratres, qui morentur ibidem; quia ego ibi lucrum amplius non facio, imò propter magnum honorem, qui mihi ibidem exhibetur, timeo plus perdere, quam lucrari. Beatus autem Franciscus audiẽs tanta per Ordinem, quę Dominus per fratrem Bernardum fuerat operatus, gaudens, & exultans in spiritu, cœpit laudare altissimum, qui paupercułos crucis discipulos sic in salutẽ populi dilatauit. Et ex tunc assumens de socijs, misit eos in Lombardiam, & crescente deuotione fidelium, cęperunt loca plurima circumquaque ad laudem Dei Chroni ci Galli. par. 1. lib. 5. c. 2.

EXEMPLVM XVI.

Contemplatio sancti Francisci qualis fuit, & quomodo vota tria religiosorum sub specie aurei denarij sibi Deus à beato Francisco voluerit offerri.

ACcidit autem quodam tempore, antequam haberet stigmata Saluatoris, quod de valle Spoletana recedens, in Ro-

mandiolam pergeret. In ipso autem itinere, cum ad quoddam castrum Montis Feretri peruenisset, celebrabatur tunc ibidem militiæ nouæ magna sollemnitas. Quod cum didicisset pater sanctus ab incolis, fratri Leoni socio suo dixit: Eamus ad illos, quia cum adiutorio Dei inter eos aliquem fratrem faciemus. In dicta autem sollemnitate erant multi nobiles de diuersis partibus congregati, inter quos erat quidam de Tuscia Dominus, Vrlandus nomine, valde diues & nobilis, qui propter miranda, quæ de sancto Francisco audierat magnam deuotionem ad ipsum conceperat, eumque audire, & videre cupiebat. Sanctus autem Fräciscus cum prædictum castrum intrasset, vt commodius a multitudine audiretur, super quendam murum ascendit, & ibidem astanti multitudini prædicauit. Et pro themate proposuit in vulgari suo .i. Gallico, quod sic sonat in Latino: Tantum est bonum quod expecto, quod omnis pęna me delectat. Et super hoc verbo tam deuotè diuina eloquia per linguam eius eructauit Spiritus sanctus, probando scilicet illa per pęnas Martyrum, & Apostolorum martyria, & duras pœnitentias confessorum, multasque tribulationes Sanctorum, quod omnes astabant suspensa mente, quasi Angelum attendëtes. Inter quos Vrlandus prædictus gauisus valdè de optata sancti Francisci præsentia, & tactus intus de illius prædicatione mirifica, proposuit omnino cum sancto patre de animæ suæ salute tractare. Vnde prædicatione finita, dixit sancto Francisco: Pater, ego aliqua vellem tecũ de salute animæ meę tractare. Sanctus verò Franciscus totus discretionis sale cõditus, dixit ad eum: Domine, vade hoc manè, & honora amicos tuos, cum te inuitauerint ad festum, & post prandium loquemur quantacumque volueris.

Ille autem assentiens, post prandium cũ sancto Franciscus de salute animæ suæ plenius ordinauit, & in fine dixit: Frater Francisce, ego habeo unum montem in Tuscia deuotissimum, & solitarium ualde, & uocatur mons Aluerniæ, multum aptus his, qui solitariam vitam desiderant, si enim tibi, & socijs tuis mons ille placeret, libentissimè pro animæ meæ salute eum vobis donarem. Sanctus uero Franciscus affectuosissimè desiderabat loca solitaria inuenire, vbi posset commodius diuinæ contemplationi uacare, ita quòd audita oblatione præfata, primo referens laudem Deo qui per suos fideles prouidet suis oßiculis; deinde gratias agens dicto Domino Vrlando, ita respondit: Domine, cum redieritis ad partes uestras, ego mittam vobis duos de socijs meis, & uos montem illum eis mostrabitis, & si aptus uidebitur libentissimè uestram caritatiuam oblationem accepto. Prædictus autem Dominus habitabat in quodam suo castro, prope montem Aluerniæ.

Completa igitur sollemnitate prædicta, & domino ad propria redeunte, sanctus Franciscus misit ad eũ duos de socijs suis, qui ab eo tamquam angeli Dei caritatiuè & libentissimè sunt recepti, & quasi cum quinquaginta armatis, fortè propter feras associati, ad dictum monte Aluernię adducti sunt. Qui perquirentes ubi posset pro habitaculo locus præparari, inuenerunt tãdẽ ibidem paruam planiciem, ubi in nomine Domini deliberauerunt commorari. Illi uerò sęculares, qui fratres conduxerunt, cum spathis, ramos arborum incidentes, de ipsis ramis, quoddam tugurium construxerunt. Et capto ibi loco, iuerunt pro sancto Francisco, annunciãtes dictum locum esse valde remotum, & aptum contemplationi diuinę. Sanctus verò Franciscus hoc audiens, & laudes Deo referens, assumpto fratre Leone, fratre Masseo, & fratre Angelo quondam milite, simul cum ipsis ad dictum montem accessit. Cum autem ascenderet montem cum illis socijs benedictis, & aliquantulum quiescerent ad pedem cuiusdam quercus, multitudo diuersarum auium confluxit ad Beatum Franciscum cũ hilaritate, & cantibus, & alarum ioco, & aliquę ponebant se super caput eius, aliquæ super scapulas, aliquæ super genua, aliquę in manibus sancti patris. Quod mirabile nouum cernens sanctus Franciscus, dixit socijs suis: Credo, carissimi fratres mei, quod Domino nostro Iesu Christo placet, vt locum in hoc monte solitariè capiamus, vbi tantam de aduentu nostro prætẽdunt lętitiã sorores nostrę auiculę. Et surgens totus letus in spiritu, perrexit ad dictũ locum, vbi ad hoc nihil erat, nisi pauperrimum illud tugurium de ramis arborũ. Et prouiso solitario loco, vbi ab alijs seque-

ille dixit eis. Quare vos, cum sitis pauperes, & non accipitis denarios, sicut alij? Respōdit frater Bernardus: Verum est quod pauperes sumus, sed nobis non est grauis paupertas, sicut alijs pauperibus, & iam per Dei gratiam, cuius consilium compleuimus, voluntarie pauperes facti sumus. Admiratus vir ille super his, & interrogās eos, si nunquam aliquid possedissent, audiensque ab eis, quod multa possederant, sed amore Dei omnia pauperibus dederāt. Hinc namque qui sic respondit, fuit ille frater Bernardus a beato Francisco secundus, quem sanctissimum patrem hodie veraciter credimus, qui primo pacis, & penitentiæ legationem amplectens, post sanctum Dei cucurrit, venditis omnibus quæ habebat, & erogatis pauperibus, secundū perfectionis euangelicæ consilium, perseuerans vsque in finem in sanctissima puritate. Considerans ergo dicta mulier, quod fratres denarios noluissent, accedēs ad eos dixit, quod libenter eos reciperet intra domum suam, si vellent illuc accedere gratia hospitandi. Cui fratre humiliter responderunt: Dominus tibi retribuat pro bona voluntate. Predictus autem vir, audiens quod fratres non potuerant inuenisse hospitiū, duxit eos in domum suam, dicens: Ecce hospitium à Domino vobis præparatum, manete in eo secundum beneplacitum uestrum. At illi gratias Deo agentes, manserunt apud illum diebus aliquibus, ædificando tam exemplo, quàm verbo in timore Domini, ita quod postea multa pauperibus erogauerint. Licet autem sic benigne tractarentur ab illo apud alios tamen intantum vilissimi habebantur, quod multi parui & magni exprobrarent, & iniuriarentur eis auferentes quandoque etiam vestimenta quæ habebant. Cumque serui Dei manerent nudi, quia secundum formā euangelij vnam tantum tunicam portabant, non repetebant ablata sibi restitui.
Si qui vero pietate moti reddere volebant eis ablata, libenter recipiebant. Quidam autem lutum super eos iactabant, alij vero ponentes taxillos in manibus eorum, inuitabant eos si ludere volebant, alij capientes caputia eorum, a tergo post dorsum suū sic suspensos eos portabant. Hæc & similia faciebant illis, reputantes eos tam viles, quod audacter affligebant ipsos, sicut volebant. Insuper in fame siti, frigore & nuditate immensas tribulationes & angustias tolerabant: quæ omnia constanter & patienter, vt à beato Francisco fuerant moniti, sustinentes, non tristabantur, nec turbabantur, nec male dicebant inferentibus eis mala, sed sicut viri perfecti & euangelici, & in magno lucro positi, exultabant vehementer in Domino, omne gaudium existimantes, cum in tentationes & tribulationes huiusmodi incidebant, atque iuxta verbum euangelij, pro suis persecutoribus orabant sollicite & feruenter. Videntes igitur homines, quod frater in suis tribulationibus exultabant, orationi & deuotioni sollicitè & deuotè instabant, non recipiebant pecuniam, nec portabānt, & maximam charitatem ad inuicem habebant, per quam noscebantur vere esse discipuli Domini, multi corde compuncti veniebant ad eos, de offensis, quas fecerant eis, veniam postulantes. Ipsi verò ex corde remittebant, dicentes. Dominus parcat uobis, atque eos de salute sua salubriter admonebant. Quidam autem ipsos fratres rogabant, ut reciperent eos in societatē suam. Propter paucitatem, autem fratrum in societatem suā aliquos receperunt, cum quibus sic receptis statuto termino omnes ad sanctā Mariam de Portiuncula sunt reuersi. Quando autem se inuicem reuidebant, tanta iucunditate replebantur, & gaudio, ac si nihil recorderentur eorum, quæ passi erant ab iniquis. Solliciti erant quotidie orare, & laborare manibus suis, ut omnem occasionem animæ inimicam a se penitus effugarent. Surgebant in media nocte solliciti, & orabant deuotissime, cum immēsis lachrymis & suspirijs, amore intimo se inuicem diligebant, & seruiebat vnus alteri, ac nutriebat, sicut mater filium. Ex chronico minorum gallico lib. 1. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Charitatiui fratres S. Francisci per alterutrò se lapidum ictibus opponebat.

Tanta charitas ardebat in eis q facile ipsis videbatur tradere corpora morti, non solum pro Christi amore, sed etiam pro salute animæ, uel corporū suorū cōfratrum. Vnde quadam die, cum duo ex ipsis fra-

fratribus familiares, inuenerunt quēdam fatuum, qui cœpit lapides iactare in eos. Videns ergò vnus eorum lapides iactari in alterum, opposuit se statim ictibus lapidū, volens potius se percuti, quàm fratrem suū propter charitatem mutuam, qua flagrabat. Sicque parati erant vnus pro altero ponere vitam suam. Erant enim in humilitate, & charitate fundati, & radicati, intantum vt vnus reuereretur alterum quasi patrem Dominum, atq; illi qui officio pręlationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores, & viliores cæteris viderentur. Omnes quoque se totos ad obediendum præbebant, ad præcipientis voluntatem se continuò præparantes, non discernebant inter iustum & iniustum præceptum, quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum Domini voluntatem. Ex chronico Minorum. Gallico cap. 30.

EXEMPLVM III.

Misericors in pauperes beatus Franciscus chlamydem pauperi in eleemosynam datam in cœlos vidit deferri.

QVadam autē die venit quidā pauper ad ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula, apud quam fratres aliquādo morabantur, & eleemosynā petijt. Erat autem ibi quædam chlamys, quam quidā frater habuerat secularis. Cui cum dixisset beatus Franciscus, vt eam illi pauperi daret, libenter, & velociter dedit ei. Statim propter reuerentiam & deuotionē, quam habuerat chlamydem illi pauperi dando, visum est ei, quod eleemosyna illa in cęlum ascendisset, & sensit nouo gaudio se perfundi. Quando verò declinabant diuites huius mundi ad eos, recipiebant eos alacriter, & benignè, studentes eos reuocare a malo, & ad pœnitentiam prouocare. Sollicitè etiam petebant, ne mitterentur in terras, vnde erant oriundi, vt fugerent familiaritatem, & conuersationem consanguineorum suorum, verbumque seruarent propheticum; Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. In paupertate plurimum lætabantur, quia non concupiscebant diuitias, sed omnia transitoria spernebant, quæ possunt a mūdi huius amatoribus concupisci. Præcipuè verò pecuniam quasi puluerem pedibus conculcabant, & sicut a beato Francisco edocti, ipsam cum stercore asini æquali pretio & pondere ponderabant. Gaudebāt in Domino continuè non habentes intra se, vt possent aliquid contristari. Quanto enim a mundo magis erant diuisi, tanto magis erant Domino coniuncti, per viam crucis, & semitas iustitiæ incedentes, de arcta via pœnitentiæ, & obseruationis euangelicæ offendicula remouebant, vt posteris iter planum fieret, & securum. Ex chronico Minorum gallico c. 9.

EXEMPLVM IV.

Paupertatis amator beatus Franciscus curiosius mensas fratrum præparatas videns, ipsos redarguit.

CVm quidam minister fratrum venisset ad beatum Franciscum, causa celebrandi festum Natiuitatis Domini cum eo, in loco fratrum de Reate, fratres occasione ministri, & festi parauerunt mensas aliqualiter honorificè, & curiosè ipso die Natiuitatis, superponentes tobalias pulchras, & albas, & uasa vitrea. Descendens beatus Franciscus de cella ad comedendum, videt mensas in alto positas, & ita curiosè paratas. Tunc statim iuit secretè, & vult baculum, & capellum cuiusdam pauperis, qui illuc venerat ipso die, & aduocās vnum de sociis suis, summissa voce, exiuit foras ostium loci, ignorantibus fratrib. de domo, socius autem remansis intus iuxta ostium, fratres verò interim intrauerunt ad mensam. Nam beatus Franciscus ordinauerat, vt fratres non expectarent eum, quando non venerat statim hora comestionis. Cumque stetisset aliquantulum foris, pulsauit ostium, & socius eius statim aperuit ei, & veniens cum capello post dorsum, & baculo in manibus, iuit ad ostium domus, in qua fratres comedebant, sicut peregrinus & pauper, & clamauit dicens. Amore Domini mei facite eleemosynam illi pauperi, & infirmo. Minister autem, & aliis fratres statim cognouerunt eum. Et respondit illi minister: Frater, nos etiam sumus pauperes, & cum simus multi, necessariæ sunt nobis eleemosinæ quas habemus, sed amore illius Domini quem nominasti,

minasti, in tres domum, & dabimus tibi de eleemosynis, quas dedit nobis. Et cum intrasset, & staret ante mensam fratrum, minister dedit ei scutellam, in qua comedebat, & de pane similiter. Et accipiens humiliter, sedit iuxta ignem coram fratribus sedentibus ad mensam, & suspirans, dixit ad fratres. Cum viderem mensam honorificè & curiosè præparatam, consideraui, quod non erat mensa pauperum religiosorum, qui quotidie uadunt ostiatim pro eleemosynis. Nobis enim charissimi magis conuenit sequi exemplum humilitatis & paupertatis Christi, quàm alijs religiosis quia ad hoc vocati sumus, & professi sumus coram Deo & hominibus, vnde modò videtur quod sedeam sicut frater Minor. Nam festiuitates Domini, & aliorum sanctorum magis honorantur cum inopia, & paupertate, per quam ipsi sancti lucrati sunt cęlū. quàm curiositate. & superfluitate, per quā elongatur à cęlo. Ex hoc autem verecundati sunt fratres, considerante quod ipse puram veritatem dicebat. Et quidam ex eis incœperunt fortiter lachrymari, attendentes quomodo sedebat in terra, & quod ita sanctè, & purà voluit eos corrigere & docere. Admonebat enim fratres, vt ita humiles, & honestas mensas haberent, quod inde seculares possent ædificari. Et si aliquis pauper superueniret, vt inuitaretur à fratribus, & posset sedere æqualiter iuxta eos, & non pauper in terra, & fratres in alto. Ex chronico Minorum gallico lib. 2. c. 17.

EXEMPLVM V.

Labore nolens frater Musca a sancto Francisco expellitur.

IN primordio religionis cum fratres manerent apud Tigum Cortum prope Assisium, erat inter eos quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat, nec pro eleemosyna ire volebat, & bene comedebat. Considerans hoc beatus Franciscus, cognouit per Spiritum sanctum, quod erat carnalis homo. Et ait illi: Vade viam tuam frater Musca, quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & esse otiosus in omni opere Dei, sicut apis otiosa, & sterilis, quæ non lucratur, & non laborat, & comedit laborem, & lubrum bonarum apum. & sic iuit viam suam, & quia carnalis erat, nō petijt misericordiam, nec inuenit. D. Bonauent. c. 5. vitæ S. Francisci. & in chronico gallico lib. 1 c. 35.

EXEMPLVM VI.

Iudicans temerariè pauperem socius sancti Francisci, pœnitentiam coram paupere facere compellitur.

CVm beatus Franciscus causa prædicationis iuisset ad quendam locum fratrum, accidit vt ipsa die, qua debebat prædicare, quidam pauper & infirmus veniret ad eum, cui multum compatiens, cœpit dicere socio suo de paupertate, & infirmitate ipsius. Et ait ille socius eius. Frater verum est, quod iste satis puper videtur, sed fortè in tota prouincia non ste aliquis voluntate ditior illo. Et statim reprehensus durè a beato Francisco, dixit culpam suam, & ait ei beatus Franciscus: Vis de hoc facere pœnitentiam, quam dicam tibi? Qui respōdit. Libenter faciam. Et dixit ei: Vade, & exue tunicam tuam, & proijce te nudum ad pedes pauperis, & dices ei, quo modo peccasti in ipso detrahendo sibi. & dic ei, vt oret pro te. Iuit ergò ille, & fecit omnia, quæ dixerat illi beatus Franciscus Quo facto surrexit, & induit tunicam suam, & reuersus est ad beatum Franciscum. Et ait illi beatus Franciscus. Vis scire quomodo peccasti in illo, imò in Christo? Cum vides pauperem debes cōsiderare illum, in cuius nomine venit. j. Christum, qui nostram paupertatem, & infirmitatem assumpsit. Nā infirmitas & paupertas istius est quoddam speculum nobis, per quod speculari, & considerare debemus cum pietate, infirmitatem, & paupertatem Domini nostri Iesu Christi. S. Antoninus parte 3. hist. tit. 24. capit. 2. §. 2. In chronico gallico lib. 1. cap. 49.

EXEMPLVM VII.

Obedientissimus Ioan, moritur, & sanctus Ioannes a beato Francisco nominatur.

CVm sanctus pater iuisset ad quandā ecclesiā vnius villæ ciuitatis Assisij, cępit

cœpit eam scopare humiliter & mundare, & statim exiuit rumor de ipso per totam villam. Videbatur enim libẽter ab illis hominibus, & libentius audiebatur. Vt autẽ audiuit hoc quidam rusticus mirę simplicitatis, qui arabat in agro suo, Ioannes nomine statim ad ipsum venit, & inuenit eũ scopantem ecclesiam humiliter, & deuotè. & ait illi: Frater, da mihi scopam, quia volo te adiuuare, & accipiens scopam de manibus suis, scopauit residuum, & sedentib. illis simul, ait ille beato Francisco, Frater iã est diu, quod habui voluntatem seruiendi Deo, & maximè postquam de te tuis fratribus rumorẽ audiui, sed nesciebam qualiter ad te venirem. Nunc autem postquam placuit Domino, vt te viderem, volo facere quicquid tibi placuerit. Beatus Franciscus considerans eius feruorem, exultauit in Domino, maximè, quia tunc paucos fratres habebat, & videbatur sibi quod propter simpliciter, & puritatem ipsius deberet esse bonus religiosus. Dixit autem ei: Frater, si vis esse de vita & societate nostra, opertet quod ex propries te de omnibuis tuis, quæ sine scandalo habere possis, & des ea pauperib. secundum cõsiliũ sancti Euangelij, quia illud idem fecerunt oẽs fratres mei, qui potuerunt. Quo audito statim iuit ad agrum, vbi dimisit boues & soluit illos, & duxit vnum coram beato Francisco, & dixit ei. Frater, tot ãnnis seruiui patri meo, & omnib. de domo mea, & licet sit parua hæc portio hæreditatis meæ, volo hunc recipere pro parte mea, & ipsũ dare pauperibus, sicut tibi melius videbitur. Videntes autem parentes eius, & fratres sui, qui erant adhuc parui, quod volebat eos dimittere, cœperunt omnes de domo sua tam fortiter lachrymari, etiam dolorosas voces cum planctu emittere, quod inde motus est beatus Franciscus ad pietatem, quia magna familia & imbecilis erat. Et ait illis beatus Franciscus. Parate comestionem pro omnib. nobis, & comedamus omnes simul, & nolite plangere, quia vos faciam valde lætos. Illi autem statim parauerunt, & omnes simul cum magna lætitia comederunt, post comestionem verò dixit beatus Franciscus: ille filius vester vult seruire Deo, & de hoc non deberis contristari, sed plurimum gaudere. Vobis enim non tantum secundum Deum, & sed secũdum seculum istud imputatur ad magnum honorem, & profectum animarum & corporum, quia de carne vesta honoratur Deus, & omnes fratres nostris erunt vestri filij & fratres, & quia creatura Dei est, Deo suo creatori vult seruire, cui seruire regnare est: Non possum, nec debeo ipsum credere vobis, sed vt de ipso habeatis consolationem, volo quod ipse exproprlet se vobis de isto boue tanquam pauperibus, licet deberet ipsum dare alijs pauperibus secundum Euangelium. Et consolati sunt oẽs in verbis sancti Francisci, & maximè lætati sunt de boue, quia redditus fuit eis, quia pauperes erant valdè Et quia beato Francisco nimis placebat pura & sancta simplicitas in se, & in alijs, statim induit cum pãnis religionis, & ducebat ipsum secum humiliter pro socio suo. Erat enim ille tantæ simplicitatis, quod ad omnia quæ faciebat sanctus Franciscus credebat se teneri. Vnde quando beatus Franciscus stabat in aliqua ecclesia, vel aliquo loco ad orando, & ille volebat eum videre, vt omnib. actibus & gestib. eius se penitus conformaret, ita quod si beatus Franciscus flectebat genua, vel leuabat manus ad cęlum, vel sputabat, vel suspirabat, & ipse omnia similiter faciebat. Cum autem perpendisset hoc beatus Franciscus, cœpit ipsum de huiusmodi simplicitatib. cum magna lætitia reprehendere. Cui ille respondit: Frater ego promisi facere omnia quæ tu facis, & ideo oportet me tibi in omnibus conformari. Et de hoc mirabatur, & lætabatur mirabiliter beatus Franciscus, videns ipsum in tanta simplicitate, & puritate. Ipse verò postea cœpit intantum proficere, quod beatus Franciscus, & alij fratres omnes de ipsius perfectione plurimum mirabantur, & post modicum tempus mortuus est in illo sancto profectu virtuũ. vnde postea beatus Franciscus cum lætitia mentis & corporis inter fratres narrabat de eius conuersatione, nominando ipsum non fratrem, sed sanctum Ioannẽ.

Antoninus par. 3. tit. 14. c. 7. in præfatione. in chronico lib. primo, c. 29.

EXEM-

EXEMPLVM VIII.

Dæmones castaldi Domini verberarunt sanctum Franciscum apud dominum Hostiensem manentem unde propter fratrum ædificationem recedere voluit.

QVodam tempore Beatus Franciscus iuit Romam, & visitauit dominum Hostiensem. Et cum stetisset aliquibus diebus cum eo, visitauit etiam dominũ Leonem Cardinalem, qui erat Beato Francisco valde deuotus, & quia tunc erat tempus hyemale, & omnino ineptum ad ambulandum, propter frigus, & ventos, & pluuias, rogauit eum vt dieb. aliquot maneret cum ipso, & vice vnius pauperis victum ab eo reciperet cum alijs pauperibus, qui in domo sua quotidie comedebant. Hoc autem dixit, quia sciebat beatum Franciscum semper velle recipi tanquam pauperculum, vbicunque hospitaretur, licet Dominus Papa, & Cardinales cum maxima deuotione & reuerentia ipsum reciperent, & venerarentur vt sanctum. Et adiecit. Dabo tibi bonam domum remotam, vbi poteris orare, & comedere si volueris. Tunc frater Angelus Tancredi, qui erat vnus de duodecim primis fratribus, qui etiam morabatur cum dicto Cardinali, dixit beato Francisco: Frater, est hic prope quædã turris speciosa valde, & remota, vbi poteris tanquam in eremitorio permanere, quam cum vidisset beatus Franciscus, placuit sibi, & reuersus ad Dominum Cardinalem, dixit ei: Domine forsitã manebo apud vos per aliquos dies. Et gauisus est valde Dñs Cardinalis. Iuit ergò frater Angelus & parauit in turri locum pro Beato Francisco, & socio eius. Et quia beatus Franciscus nolebat inde descendere, quamdiu maneret apud Cardinalem, nec volebat aliquem intrare ad ipsum, promisit & ordinauit frater Angelus quotidie portare sibi, & socio victum. Cumque iuisset illuc beatus Franciscus cum socio suo in prima nocte, quando volebat ibi dormire, venerunt dœmones & ipsum fortiter verberauerunt. Et aduocans socium suum dixit ei: Frater, verberauerunt me dœmones valde fortiter, & iã volo, vt maneas iuxta me, quia timeo stare solus, & nocte illã mansit iuxta eum socius eius. Nam totus tremebat beatus Franciscus, sicut homo qui patitur febrem. Vnde per totam noctem vigilauerunt ambo. Interim dicebat beatus Franciscus socio suo: Quare verberauerunt me dęmones? & cur data est illis potestas à Domino nocendi mihi? Et ait. Dœmones sunt castaldi. i. prætores siue executores iustitiæ Domini nostri. Sicut enim potestas mittit castaldum suum ad puniendum illum, qui peccauit, sic Dominus per castaldos. s. per dęmones, qui in hoc mundo sunt eius ministri, quemcunque diligit, corrigit, & castigat. Multoties enim ignoranter peccat etiam perfectus religiosus. Vnde cum non cognoscit peccatum suum, castigatur per diabolum, vt diligenter videat, & considerет interius, & exterius ea, in quib. offendit, quia quos diligit Dominus de vero amore, in hac vita nihil eis relinquit inultum. Ego verò per misericordiam & gratiam Dei non cognosco me in aliquo offendisse, quod per confessionem, & satisfactionem non emendauerim, imò per misericordiam suã hoc donum cõtulit mihi Deus, quod de omnibus, in quibus placere, vel displicere sibi valeo, in oratione claram cognitionem recipio. Sed potest esse, quia per castaldos suos nũc me castigauerit, quia licet Dominus Cardinalis libenter mihi misericordiam faciat & corpori meo, sicut necesse recipere habet recreationem, fratres mei, qui vadunt per mundum, sustinendo famem, & multas tribulationes, & alij fratres qui morantur in eremitorijs, & pauperculis domibus, cũ audierint quod maneo apud Cardinalem, poterunt habere occasionem murmurandi aduersum me, dicentes: Nos sustinemus tot aduersa, & ipse habet consolationes suas.

Ego aũt teneor illis super dare exemplũ, quia ad hoc datus sum eis. Nã magis ædificantur fratres cum maneo in pauperculis locis inter ipsos, quam in alijs, & magis patienter portant tribulationes suas, cum audiunt me idẽ tolerare. Hoc itaq; fuit summum & continuũ studium patris nostri, vt in omnibus præberet semper bonum exemplum, & alijs fratribus tollere occasionem murmurandi de se. Et propter hoc sanus & infirmus tot & tanta passus est, quod quicunq; fratres scirent, sicut nos, qui cum eo fuimus vsque ad diem mortis eius, quotiescun-

cunque ea legerent, vel ad memoriam reducerent, non possent a se lachrymis continere, & omnes tribulationes, & necessitates cum maiori patientia, & gaudio sustinerent. Descendit ergo Beatus Franciscus summo mane de turri, & iuit ad dominum Cardinalem, narrans ei omnia quæ sibi acciderant, & quæ contulerat cum socio suo, imò etiam dixit ei: Homines me putant esse sanctum hominem, & ecce dæmones me de carcere eiecerunt; Et plurimus lætatus, est dominus Cardinalis cum eo. Verum tamen quia sciebat & venerabatur eum iã quam sanctum, noluit contradicere sibi, postquam ibi noluit permanere. Et sic beatus Franciscus vale faciens ei, reuersus est ad eremitorum de Fonte columbarum iuxta Reate. S. Bonauentura in vita S. Francisci cap 6. Iacobus Episcopus Genuensis in vita S. Francisci.

EXEMPLVM IX.

Seruum Domini se esse beatus Franciscus audiuit, cum sancta cogitaret, loqueretur, & faceret.

CONuocauit semel B. Franciscus multos fratres, & ait illis. Rogaui Dominum, vt mihi dignaretur ostendere, quando sum seruus eius, & quando non. Nam nihil aliud vellem, quam existere seruus eius. Ipse autem benignissimus Dominus sua dignatione mihi respondit: Seruum meum veraciter te esse cognosco, cum sancta cogitas, loqueris, & operaris. Ideo vocaui vos, fratres, & hæc vobis insinuaui, vt coram vobis possim verecundari, quando videbitis me deficere in omnibus his, vel in aliquo prædictorum. In chronico gallico. c. 83. l. 1.

EXEMPLVM X.

Quomodo sanctus Franciscus pulchritudinem, & munditiam honestatis amauerit, & fratres amare docuerit.

INter alias virtutes, quas diligebat, & desiderabat esse in fratribus, post fundamẽtum sanctæ humilitatis, diligebat præcipuè pulchritudinem, & munditiam honestatis. Vnde volens docere fratres habere oculos pudicos, solebat tali ænigmate confingere oculos impudicos. Rex pius, & potens misit ad reginam duos nuncios successiue, reuertitur primus, & verbis tantum verba reportat, & nihil loquitur de regina, siquidem oculos suos tenuerat in capite sapienter, nec aliqualiter prosiluerunt in reginam. Redit alius, & post pauca verba longam de reginę pulchritudine texit historiã: Verè, inquit, Domine, vidi pulcherrimam mulierem, fœlix qui fruitur illa. Et rex ad illum. Tu, serue nequam, in sponsam meam iecisti oculos impudicos, patet quod prospectam subtiliter emere voluisti. Iubet ergò reuocare primum. Et ait illi. Quid tibi de regina videtur? Optimè, inquit, mihi videtur, quia libenter, & patienter audiuit. Ipsa respondit sagaciter. Et ait illi rex: Nunquid formositas quidem inest ei? Respondit ille; Domine mi, tuum sit hoc inspicere, meum autem fuit verba perferre. Fertur a rege sententia: Tu, inquit, habens oculos castos esto in camera mea corpore castior, & fruere delitijs meis, hic vero impudicus exeat domum, nè polluat thalamum. Dicebat ergo; Quis nõ deberet timere respicere sponsam Christi, &c. In eodem chronico Minorum gallico lib. 1. c. 34.

EXEMPLVM XI.

Passione Domini sanctus Franciscus per viam eundo fortiter deplorabat.

QVando tempore paulò post conuersionem suã, cum ambularet solus ꝑ viã, non multum longè ab ecclesia sanctæ Mariæ de Portiũcula ibat alta voce plangendo. Quidam autem spiritualis homo obuiauit illi, & timens ne haberet aliquem dolorem infirmitatis, dixit ei: Quid habes frater? At ille respondit. Ita deberem ire per totum mundum, sine verecundia plangendo passionem Domini mei. Tunc ille simul cum eo cępit flere, & fortiter lachrymari. Ex chronico gallico lib. 1. cap. 103.

EXEM-

EXEMPLVM XII.

Fictus & superstitiosus silentij obseruator, qui confiteri nolebat nisi per signa tantum, turpis apostota efficitur.

FVit quidam frater honestæ, & sanctæ conuersationis exterioris, qui die noctuque videbatur sollicitus circa orationē, & silentium sic obseruat continuum, quod aliquando cum sacerdoti confiteretur, solis signis quibusdam & non verbis, confitebatur. Ita enim videbatur esse deuotus, & feruens in dilectione Dei, qđ sedens aliquando cum fratribus, licet non loqueretur, audiendo tamen bona verba, interius & exterius mirabiliter lætabatur, ita quod ex hoc sæpè ad deuotionem fratres alios attrahebat. Cum autem pluribus annis in conuersatione huiusmodi perstitisset, accidit vt B. Franciscus veniret ad locum, vbi ille manebat, qui cum audisset conuersationem illius, dixit ei: Sciatis in veritate, quia diabolica tentatio est, quia non vult confiteri. Interim generalis minister venit illuc visitare beatum Franciscum, & cępit illud cōmendare coram beato Francisco. Et ait illi beatus Franciscus. Crede mihi frater, quoniā a maligno spiritu ducitur, & decipitur iste frater. Dixit generalis minister. Mirum mihi videtur, & quasi incredibile, quod possit hoc esse de homine qui habet tot signa, & opera sanctitatis. Et dixit ei beatus Franciscus. Proba ipsum dicens illi fratri; Frater, volo penitus, quod bis, vel semel ad minus confitearis in hebdomada. Ille autem posuit digitum super os suum, ducens caput, & ostēdens per signa, quod nullatenus hoc faceret amore silentij. Minister verò timēs illum scandalizare, dimisit eum, & non post multos dies egressus est ordinem frater ille propria voluntate, & redijt ad seculum, portans habitum secularem. Factum est autem, dum quadam die duo ex socijs beati Francisci ambularent per quandam viam obuiauerunt illi, qui ambulabat solus tanquam peregrinus pauperrimus, cui compatientes, dixerunt. O miser, vbi est honesta, & sancta conuersatio tua. Nolebas enim loqui, & ostendere te fratribus tuis, & modo vadis discurrendo per mundum, tamquam homo ignorans Deum. Ille autem cępit eis loqui, iurando sępe in sua fide, sicut homines seculares. Et dixerunt ei; Miser homo, cur in fide tua iuras, vt seculares, qui non tantum à verbis otiosis, sed etiam ad omnib. silebas, & dimiserunt eum. Et parum post mortuus est, & valde admirati fuimus, videntes sic ad literam esse verum, sicut prædixerat de illo beatus Franciscus, tempore quo reputabatur sanctus ille miser. S. Bonau. in vita S. Francisci. c. 10. In chronico Minorum latino lib. 12. c. 28. & gallico lib. 1. c. 113.

EXEMPLVM XIII.

Conuertitur Dominus Bernardus humili conuersatione beati Francisci, & Dominus Syluester eiusdem feruore, & Domini Bernardi sanctitate.

CVm sanctus Franciscus adhuc esset in habitu seculari, tamen totus despectus, a spe seculi desperatus, & propter pœnitentiam totum deformis, & squallidus, ita vt a multis putaretur insanus, per magnum tempus sic eundo per Assisium, luto, & lapidib. tam a suis quàm ab extraneis innumeris afficiebatur iniurijs. Ipse verò patientissimè, vt surdus, & mutus, in omnibus pertransibat hilari facie. Dominus autem Bernardus de Assisio, qui erat de nobilioribus, & ditioribus, & sapientioribus de tota ciuitate, cuius consilijs omnes acquiescebant, cōsiderare sapienter incœpit tam altum mundi contemptum in sancto Francisco, & tantam constantiam in iniurijs, & tantam longanimitatem in tolerando, ita quod quasi per duos annos sic abominatus, & despectus ab omnibus, semper constantior videbatur. Dixit in corde suo dictus Dominus Bernardus. Nullo modo posset esse, quod iste Franciscus non haberet gratiā Dei. Et inspiratus a Domino, inuitauit sanctum Franciscum, vt manducaret cum eo de sero. Cui sanctus Franciscus humiliter assentiens, māducauit cum eo illo sero. Dominus autem Bernardus proposuit in corde suo, velle experiri sanctitatem sancti Francisci, vnde inuitauit eum, vt illa nocte in domo sua quiesceret. Et sancto Francisco humiliter annuante, Dominus Bernardus fecit parari lectum in sua camera propria, in qua iugiter de

nocte

nocte lampas ardebat. Sanctus autem Franciscus, vt intrauit cameram, vt absconderet diuinam gratiam quã habebat, statim proiecit se in lectum. ostendẽs se velle dormire; Dominus autem Bernardus posuit in corde suo illum latenter obseruare de nocte. Vnde vsus est tali cautela. quod cum aliquantulum in suo lecto quieuisset, finxit se altè dormire, & profundissimè stertere. Sanctus autem Franciscus secretorum Dei fidelis absconditor. cum æstimaret Dominum Bernardũ profunde dormire, in profundo noctis surgit de lecto, & eleuata facie in cœlum, & eleuatis etiam manib. & oculis ad Deum, totus intentus, & feruenter ignitus, deuotissimè orãs, dicebat: Deus meus & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrymis ingeminabat ad Deum, & cum tãta morositate frequentabat, quod vsque ad matutinum aliud non dicebat, nisi Deus meus & omnia. Hæc autem dicebat sanctus Franciscus, admirans diuinæ maiestatis excellentiam, quæ periclitanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum suum filium de salute pauperum disponebat remedio prouidere. Spiritu enim prophetico illuminatus, præuidendo magnalia, quæ per ipsum suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu suã insufficientiam, & paruitatem virtutis considerans, inuocabat Dominum, vt quod ipse non poterat, ipse Deus perficeret, sine quo nihil potest humana fragilitas, propterea dicebat: Deus meus & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibi lucente. cuncta videns, & prædicta verba diligenter, & sancti deuotionem vigili obseruatione perpendens, à Spiritu sancto accensus in medullis cordis intrinsecus, statim mane facto aduocat sanctum Franciscum, & ait: Frater Francisce, ego penitus proposui relinquere mundum, & sequi ad quæcũque mandaueris.

Sanctus autem Franciscus hæc exaudiẽs, exultauit in spiritu, & cum gaudio magno ait: Domine Bernarde, illud est opus tam arduum, quod de hoc est Domini nostri Iesu Christi consilium requirendum, vt ipse dignetur beneplacitum suum nobis ostendere, qualiter illud perficere debeamus, & ideo pergamus simul ad Episcopatum, vbi est vicinus bonus sacerdos, & faciemus dici missam, qua audita orabimus ibi vsq. ad tertiã. In oratione aũt nostra petemus à Domino nostro Iesu Christo, vt dignetur nobis ostendere interna apertione missalis viam sibi beneplacitam, quã debeamus eligere. Dominus autem Bernardus dixit: Placet quod dicis. Iuerunt ergò ad Episcopatum, & audita missa, & oratione vsque ad tertiam protelata, sumpsit sacerdos prędictus missale ad rogationẽ sancti Francisci, & domini Bernardi, & signo crucis se muniens, aperit Euangelium in nomine Domini nostri Iesu Christi, in qua apertione primò occurrit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In secunda apertione occurrit. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam. In tertia occurrit. Nihil tuleritis in via.

Et his visis, dixit sanctus Franciscus domino Bernardo. Ecce signũ Domini, quod habemus, vade, & perficẽ quę audisti. & benedictus sit Deus noster Iesus Christus, qui dignatus est viam suam euangelicam demonstrare. Statim autem dominus Bernardus cuncta bona sua distraxit. quæ erat valde magni valoris, & omnia pauperibus tribuebat, portãs plenum gremium pecunia, & uiduis, & orphanis, peregrinantibus & Deo seruientibus affluenter, & liberaliter dispergebat sancto Francisco ad omnia supradicta ipsum sociante, & fideliter adiuuante. Dominus autem Siluester dum dispergi uideret hæc omnia, auaritia ductus, dixit sancto Francisco. Tu de quibusdam lapidibus pro ecclesijs reparandis non plene soluisti. Sanctus autem Franciscus admirans eius auaritiam, & nolens cum ipso cõtendere, ut uerus euangelii obseruator, omni petenti se tribuens. misit manum suam in sinum domini Bernardi. & plenam pecunia posuit in sinum domini Siluestri, & ait: Si adhuc plus petas, plus darem. Ille autem contentus. recessit. Post hæc dominus Siluester, cum redisset domum, & de sero cogitasset quæ fecerat in die, redarguens auaritiam suam. & recogitans feruorem domini Bernardi, & sanctitatem sancti Francisci, in prima, secunda, & tertia nocte ostensa fuit sibi crux aurea procedens ex ore sancti Francisci, cuius summitas cœlos tangebat, & brachia protensã in latum vsque ad mundi fines uidebantur extendi. Propter quod tactus a Domino

mino, cuncta bona suā distraxit, & pauperibus dedit, & factus postmodum frater Minor, tātæ fuit sanctitatis & gratiæ, quod loquebatur cum Deo, sicut amicus cum amico, sicut sanctus Franciscus pluries est expertus. Dominus verò Bernardus omnibus suis dispersis pro Deo, & omnino pauper euangelicus factus, tantam gratiam à Deo promeruit, quod sæpe rapiebatur ad Dominum. Et sanctus Franciscus prædicabat eum reuerentia dignum, & dicebat qđ ipse ordinem istū fundauerat, pro eo quod euangelicam paupertatem omnia pauperibus distribuendo ipse primus incępit nihil penitus sibi reseruans, sed nudum se offerēs brachijs crucifixi, qui est benedictus in secula seculorum. Amen. S. Bonau. in vita S. Francisci c.3. & libr. 1. chron. Minorum. gall. c. 27 & c. 8.

EXEMPLVM XIV.

Angelus à Masseo ad portam pulsare didicit, & fratrem Bernardum flumen transuexit, superbus autem Helias Vicarius Ordinis sancti Francisci Angelum fugauit, & tandem apostatauit.

IN principio ordinis, quando erant pauci fratres, & adhuc non essent capta loca, sanctus Franciscus iuit ad visitandum sanctum Iacobum, ducens secum aliquos socios, quorum vnus erat frater Bernardus. Cum autem irent pariter, inuenerunt in quadam terra vnum infirmum, cui compatiens sanctus Franciscus, dixit fratri Bernardo: Volo fili, quod remaneas ad seruiēdum illi infirmo.

Qui statim flexis genibus, & capite inclinato, suscepit reuerenter obedientiam sancti patris. Sanctus autem Franciscus relicto fratre Bernardo cum dicto infirmo, iuit ad sanctum Iacobum cum alijs socijs. Et cum staret, & adoraret in sancto Iacobo, fuit sibi reuelatum à Deo, quod caperet loca per mundum, eo quod deberet eius ordo in magna multitudine dilatari. Vnde & tunc ex diuino imperio cœpit loca capere circumquaque. Rediens autem sanctus Franciscus per viam primam, inuenit fratrem Bernardum, & infirmum sibi commissum perfectè sanatum. Vnde sequenti anno concessit sibi sanctus Frāciscus, quod frater Bernardus iret ad sanctum Iacobū. Interim sanctus Frācifcus rediit in vallem Spoletanam. Et cum staret in quodam loco deserto ipse & frater Masseus, & frater Helias, & quidam alij, quadam die sanctus Franciscus iuit in siluam ad orandum, socij verò eius, habentes eum in magna reuerentia, timebant eius orationem aliqualiter impediri, propter magnalia quæ sibi Deus in omnibus faciebat. Accidit quod quidam valdè pulcher iuuenis, accinctus vestes quasi ad ambulandum paratus, venit ad portam, & pulsauit tam festinanter, & diu, quod fuit insolitum.

Accedens autem frater Masseus ad portam, ait illi iuueni; Fili nondum te credo fratrum fuisse, quia nescis moderatè pulsare. Et iuuenis respondit. Quomodo debet fieri? Cui dixit frater Masseus: Pulsa ter, & rarò vnam pulsationem post aliam, postea expecta donec compleat pater noster, & ueniat ad te, & si in hoc interuallo non venit, tu iterum pulsa.

Iuuenis autem respondit: Ego magnam festinantiam habeo, ideo sic pulso, nam habeo facere magnum iter, veni autem huc, vt loquerer fratri Francisco. sed ipse modò est in contemplatione in silua, ideo nolo eum impedire, sed vade mitte mihi fratrem Heliam, audiui quod ipse est valdè sapiens, & ideo uolo sibi facere vnā quæstionem. Frater autem Masseus, cum dixisset fratri Heliæ, vt iret ad eum, tulit molestè, & noluit ire superbiens, & irascens. Frater autem Masseus nesciebat quid faceret, quia si dicebat quod non poterat ire, mentiebatur, si verò dicebat quod erat turbatus, timebat ne haberet malum exemplum. Et quia interim tardabat uenire, ille iuuenis iterum pulsauit, vt prius. Tunc venit frater ad portam, & ait iuueni. Tu non seruasti doctrinam meam in pulsando. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui anticipans responsionem fratris Massei, dixit: Frater Helias non uult venire ad me, sed vade ad fratrem Franciscum, & dices quod ego ueni ad loquendum cum eo, quia verò nolo impedire ipsum, dicas quod mihi mittat fratrem Heliam. Tunc frater Masseus iuit ad fratrem Franciscum stantem, & orantem facie eleuata in cœlum, & dixit ei totam

amba-

ambasiatam dicti iuuenis, & respõsionem fratris Heliæ. Tunc sanctus Franciscus, nec se mutando de loco, nec faciem declinando a cælo, dixit: Vade, & dic Heliæ fratri, quod per obedientiam statim vadat ad eũ. Frater verò Helias iuit ita turbatus ad portam, quod in aperiendo ostium cum impetu fecit validum strepitum, & rumorem, dicens iuueni: Quid vis tu? Ille autem iuuenis ait: Caue carissime, quia videris turbatus, cum ira impediat animũ ne possit cernere verum. Tunc frater Helias ait: Dicas quid vis. Et ille: Quæro a te, inquit, vtrum obseruatoribus sancti euãgelij liceat de omnibus quæ apponuntur, prout Christus tradidit, manducare? & vtrum alicui homini liceat obseruatoribus sancti euangelij contraria imponere euangelicæ libertati? Frater Helias respõdit superbè: Bene scio ista, nolo tibi dicere, vade pro factis tuis. Iuuenis respondit: Ego scirem melius ad istam quæstionẽ respondere, quam tu. Frater verò Helias clausit ostium cum impetu, & recessit. Et cũ cogitaret intra se de dicta quęstione, hæsitauit, nec enodare sciebat. Ipse enim, cum esset vicarius ordinis, præsumpserat vltra euangelia, & regulam ordinare, & constitutionem iam fecerat, quod nullus frater in Ordine carnes manducaret, ita quod dicta questio erat totaliter contra eũ. Vnde cum nesciret declarare; considerans prędicti iuuenis modestiam, et quod etiam dixerit quæstionem prædictam eo melius enodare, redijt ad portam, aperiẽs ostium, vt ab ipso iuuene dictam quæstionem sibi peteret enodari. Sed aperta porta, nullus apparuit, nec circumquaque quæsitus poterat reperiri. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui propterea ipsum non expectãdo recessit, quia superba mens non fuit digna habere colloquiũ angelicum. Quibus peractis sanctus Franciscus cui omnia fuerant reuelata, rediens de silua, acrius redarguit cum clamore valido fratrem Heliam, dicens: Malè facis frater Helia, & superbè, quia repellis sanctos Angelos, qui veniunt ad nos visitandos & instruendos. Dico autem tibi quod timeo vehementer, ne tua superbia extra illum Ordinem faciat te fieri. Et ita sibi in posterum accidit, sicut sanctus Franciscus spiritu prophetico ante dixit. In eodem autem die, & hora, qua iste Angelus à fratre prædicto recessit, apparuit in eadem specie fratri Bernardo redeunti de sancto Iacobo; & statim iuxta quendam magnum fluuium, quem transire non poterat, salutans fratrem Bernardum idiomate proprio dixit. Deus det tibi pacem, ò bone frater. Et frater Bernardus admirãs de pulchritudine eius, & de lingua sibi nota, & de salutatione pacifica, & de facie leta, interrogauit eum. Vnde te habeo, o bone iuuenis? Et ille respondit; Venio de tali loco, vbi moratur sanctus Franciscus, & iui ad colloquendum cum eo, sed non potui, quia stabat in silua ad contemplandum diuina. Et stabat cũ eo in illo loco frater Masseus & frater Aegidius, & frater Helias. Et frater Masseus docuit me sonare ad portã vestram, frater uerò Helias, quia de quęstione, quam sibi feci, me audire contempsit quãdo postea de hoc pęnituit, & voluit me audire, & videre, non potuit. Et his dictis; ait Angelus fratri Bernardo. Quare, carissime, differs vltra fluuium transire? Respõdit: Quia periculũ timeo, propter profunditatem aquarum quas video. Et Angelus dixit: Transeamus simul, non dubites. Et apprehensa manu eius, in ictu oculi fratrẽ Bernardum in alteram partem fluminis incolumen posuit. Cernens hoc frater Bernardus, quod iste esset angelus Domini, cũ magna deuotione, ac reuerentia, ac gaudio dixit: O Angele benedicte Dei, dicas mihi, quod est nomen tuũ? Qui respondit. Quid quęris nomen meum, quod est mirabile? Et hoc dicto disparuit, & reliquit fratrem Bernardum valde consolatum, ita ut totam viam illam cum gaudio ambularet. Ipse verò frater Bernardus diem; & horam notauit, quando Angelus sibi apparuit. Et postquam peruenit ad locum, vbi sanctus Franciscus cum socijs prædictis morabatur, omnia illis per ordinem recitauit. Vnde certissimè aduerterunt, quod iste idem Angelus, & ipsis & illi eadem die, & hora apparuit. Ant. 3. part. tit. 24. & 2. par. Chronici Gallici li. 5. c. 3. & lib. 1. c. 109.

mandiolam pergeret. In ipso autem itinere, cum ad quoddam castrum Montis Feretri peruenisset, celebrabatur tunc ibidem militiæ nouæ magna solemnitas. Quod cum didicisset pater sanctus ab incolis, fratri Leoni socio suo dixit: Eamus ad illos, quia cum adiutorio Dei inter eos aliquem fratrem faciemus. In dicta autem sollemnitate erant multi nobiles de diuersis partibus congregati, inter quos erat quidam de Tuscia Dominus, Vrlandus nomine, valde diues & nobilis, qui propter miranda, quæ de sancto Francisco audierat magnam deuotionem ad ipsum conceperat, eumque audire, & videre cupiebat. Sanctus autem Frãciscus cum prædictum castrum intrasset, vt commodius à multitudine audiretur, super quendam murum ascendit, & ibidem astanti multitudini prædicauit. Et pro themate proposuit in vulgari suo .i. Gallico, quod sic sonat in Latino: Tantum est bonum quod expecto, quod omnis pęna me delectat. Et super hoc verbo tam deuoté diuina eloquia per linguam eius eructauit Spiritus sanctus, probando scilicet illa per pęnas Martyrum, & Apostolorum martyria, & duras pœnitentias confessorum, multasque tribulationes Sanctorum, quod omnes astabant suspensa mente, quasi Angelum attendẽtes. Inter quos Vrlandus prædictus gauisus valdè de optata sancti Francisci præsentia, & tactus intus de illius prædicatione mirifica, proposuit omnino cum sancto patre de animæ suæ salute tractare. Vnde prædicatione finita, dixit sancto Francisco: Pater, ego aliqua vellem tecũ de salute animæ meę tractare. Sanctus verò Franciscus totus discretionis sale cõditus, dixit ad eum: Domine, vade hoc manè, & honora amicos tuos, cum te inuitauerint ad festum, & post prandium loquemur quantacumque volueris.

Ille autem assentiens, post prandium cũ sancto Franciscus de salute animæ suæ plenius ordinauit, & in fine dixit: Frater Francisce, ego habeo unum montem in Tuscia deuotissimum, & solitarium ualde, & uocatur mons Aluerniæ, multum aptus his, qui solitariam vitam desiderant, si enim tibi, & socijs tuis mons ille placeret, libentissimè pro animæ meæ salute eum vobis donarem. Sanctus uero Franciscus affectuosissimè desiderabat loca solitaria inuenire, vbi posset commodius diuinæ contemplationi uacare, ita quòd audita oblatione præfata, primo referens laudem Deo qui per suos fideles prouidet suis oueculis, deinde gratias agens dicto Domino Vrlando, ita respondit: Domine, cum redieritis ad partes uestras, ego mittam vobis duos de socijs meis, & uos montem illum eis mostrabitis, & si aptus uidebitur libentissimè uestram caritatiuam oblationem accepto. Prædictus autem Dominus habitabat in quodam suo castro, prope montem Aluerniæ.

Completa igitur sollemnitate prædicta, & domino ad propria redeunte, sanctus Franciscus misit ad eũ duos de socijs suis, qui ab eo tamquam angeli Dei caritatiuè & libentissimè sunt recepti, & quasi cum quinquaginta armatis, fortè propter feras associati, ad dictum monte Aluerniæ adducti sunt. Qui perquirentes ubi posset pro habitaculo locus præparari, inuenerunt tãdẽ ibidem paruam planiciem, ubi in nomine Domini deliberauerunt commorari. Illi uerò sęculares, qui fratres conduxerunt, cum spathis, ramos arborum incidentes, de ipsis ramis, quoddam tugurium construxerunt. Et capto ibi loco, iuerunt pro sancto Francisco, annunciãtes dictum locum esse valde remotum, & aptum contemplationi diuinę. Sanctus verò Franciscus hoc audiens, & laudes Deo referens, assumpto fratre Leone, fratre Masseo, & fratre Angelo quondam milite, simul cum ipsis ad dictum montem accessit. Cum autem ascenderet montem cum illis socijs benedictis, & aliquantulum quiescerent ad pedem cuiusdam quercus, multitudo diuersarum auium confluxit ad Beatum Franciscum cũ hilaritate, & cantibus, & alarum ioco, & aliquę ponebant se super caput eius, aliquæ super scapulas, aliquæ super genua, aliquę in manibus sancti patris. Quod mirabile nouum cernens sanctus Franciscus, dixit socijs suis: Credo, carissimi fratres mei, quod Domino nostro Iesu Christo placet, vt locum in hoc monte solitariè capiamus, vbi tantam de aduentu nostro præ-ẽdunt lętitiã sorore nostrę auiculę. Et surgens totus letus in spiritu, perrexit ad dictũ locum, vbi ad hoc nihil erat, nisi paupertimum illud tugurium de ramis arborũ. Et prouiso solitario loco, vbi ab alijs seque-

respondentem, & manum illi tertiò extendentem, sed quid dixeris ego ignoro. Et genuflectens frater Leo, cum valde magna reuerentia rogauit sanctum dicens: Rogo te, pater, vt exponas mihi verba quæ audiui, & doceas illa quæ non audiui. Et sanctus Franciscus, quia multum diligebat fratrem Leonem, propter puritatem & mansuetudinem quam habebat, dixit ei: O frater pecorelle Iesu Christi, in his quæ audisti,& vidisti,erãt mihi aperta duo lumina,quorum vnum est de cognitione creatoris,& aliud de cognitione est meipsius. Quando ergò dicebam: Quid es tu Domine omnipotens Deus meus, & qui sum ego, tunc eram in quodam lumine cõtemplationis, in quo videbam abyssum infinitæ bonitatis Diuinæ, & profundum lacrymosum vilitatis meæ, propterea dicebam: Quid es Domine summè sapiens, & summè bone,& summè clemens, vt visites me, qui sum summè vilis, & vermiculus vous modicus,abominabilis,& despectus. Illa verò flamma fuit Deus, qui in specie illa mihi, sicut Moysi in flamma, loquebatur. Et inter alia quæ mihi Deus tunc dixit, petijt à me, quod ego sibi oblationes tres facerem. Cui ego respondi: Domine, ego sum totus tuus, & nihil habeo nisi tunicã, & chordam,& femoralia, & illa tua similiter sunt. Quid ergò potero deuotionis magnitudini tuæ offerre? Nam cęlum, & terra, ignis, & aqua, & omnia quæ in eis sunt,tua sunt Domine. quis enim habet quidquam nisi tuum? Quæ ergò tua sunt reddimus tibi, cum aliquid tibi offerimus. Quid ergò potero tibi offerre, Domine Deus,rex cæli & terræ,& vniuersæ creaturæ?Et tunc Deus dixit mihi; Mitte manum in sinum tuum, & offer mihi quidquid inueneris.Quod cum fecissem, inueni vnam monetam de auro tam magnam, & tam fulgentem, & tam pulchram, quam nunquam videram in hoc mundo, & tunc obtuli illam Deo. Dixit verò iterum Deus: Offer mihi iterum, sicut prius. Ego autem dixi Deo: Domine, ego non habeo, nec amo,nec uolo nisi te,& propter amorem tuum despexi aurum & omnia, vnde si aliquid amplius inuenitur in sinu, tu posuisti illud, & tibi dominatori omnium reddo. Et hoc feciter. Et facta trina oblatione,ego genuflexi, & benedixi Deum, qui mihi dedit quod offerre valerem. Et statim fuit mihi datum intelligere, quod illa trina oblatio figurabat auream obedientiã, paupertatem altissimam,& splendidissimam castitatem, quas Deus per gratiam suã dedit mihi ita perfectè seruare, quod in nullo me conscientia reprehendit. Et sicut quando mittebam manum in sinum,proferebam illas monetas ipsi Deo,qui illas ibidem posuerat, ita dedit mihi Deus potentiam in anima, quod de omnibus bonis mihi ab ipso per suam sanctissimam bonitatẽ concessis, semper eum ore & corde laudo, & magnifico. Hæc ergò fuerunt verba quæ & audisti, & manuum extensio quam vidisti. Sed caue tibi,frater pecorelle, ne vadas post me,deinde explorando,& reuertere ad cellam tuam cum benedictione Dei, & habeas de me curam sollicitam. Nã ad paucos dies faciet Dominus tam stupenda & mirabilia in hoc monte, quod admirabitur totus mundus. Faciet enim noua quædam, quæ nunquam in hoc mundo fecit alicui creaturę. Quod & postea effectus subsecutione manifestè apparuit. Nũquam enim Deus ante id temporis, quamuis multis sanctis multas gratias,& amicitiæ pignora ostenderit, alicui eorum stigmata suorum benedictorum vulnerum impressit. Alijs enim dedit virtutem morbos curandi, qui nullorum medicaminum ope curari potuerunt. Alijs gratiam expellendi malignos spiritus ex hominum obsessorum corporibus,in amicitiæ pignus contulit. Alijs verò futurorum præsciẽtiam,quæ sibi propria est,impartiri dignatus est. Sed Beato patri Francisco, vt sibi peculiariter dilecto,contulit, vt sibi configuraretur per stigmatum susceptionem, quod eterni amoris dilectionis, & amicitiæ verum accertissimum testimonium est. Tunc verò frater Leo recessit valdè bene consolatus.

In illa verò eadem Quadragesima, apparuit in ipso monte, circa festum exaltationis sanctæ Crucis, Christus in specie Seraphim alatus, & veluti crucifixus imprimẽs tam clauos,quàm stigmata in manib.& pedibus ac latere sancti Francisci, prout dicit Legenda. Et apparuit cum tanto splendore de nocte, quod illuminauit montes, & valles circũquaque distinctos,amplius,quã si solis claritas adfuisset, de quo testes fuerunt pastores, qui per partes illas cum gre-

gibus vigilabat. Quare verò impressa fuerint stigmata illa sacra sancto Francisco, nondum per omnia innouit, sed sicut ipse socijs referebat, hoc præferiur mysterium in futurum. Hanc historiam habuit frater Iacobus de Massa ab ore fratris Leonis, & frater Vgolinus de monte sanctæ Mariæ ab ore dicti fratris Iacobi, & ego qui scripsi ab ore fratris Vgolini, viri per omnia fide digni, ad laudem Dei. Antoninus 3. parte historiæ titulo 24. cap. 2. §. 8. & primæ partis Chronici Gallici Minorũ, cap. 55. lib. 2. & lib. 1. cap. 99. Bonauentura in vita S. Francisci cap. 13.

EXEMPLVM XVII.

Verba Dei Beatus Franciscus & sui colloquentes, viderunt Christum in specie pulchri iuuenis, & in extasim rapti sunt.

SAnctissimus pater noster Franciscus, qui totum cogitatum suum in Christum benedictum iactauerat, & totum suum studium, & desiderium & orandi, & legendi ad eius beneplacitum in se, & socijs suis ordinabat. Cum in principio suæ conuersionis quadam vice sederet pius pater cum filijs tam benedictis, in feruore spiritus vni eorum præcepit, ut in nomine Domini os aperiret, & loqueretur de Deo quicquid ei Spiritus sanctus suggerebat. Cum ille sine mora, & obedienter inciperet, & stupenda docente Spiritu sancto eructaret. Beatus pater imposuit sibi silentium. Et alteri præcepit, vt similiter de Deo loqueretur, secundum gratiam a Spiritu sancto sibi ministratam. Et illo obediente, & Dei magnalia per Dei gratiam diffundente, sanctus Franciscus huic sicut primo, silentium imperauit. Et tertio imposuit, vt ad laudem Domini nostri Iesu Christi absque premeditatione aliquid eructaret. Et ille tertius aliorum exemplo & humiliter obedientiam adimplendo, tam miranda & arcana de Diuinis occultis producebat in lucem, quod nulli dubium erat, quod per ipsum & alios Spiritus sanctus loquebatur. Cum igitur sic sigillatim vasa illa sanctorum simplicium balsamum diuinę gratiæ funderent, ad imperium sanctis patris loquendo melliflué de Diuinis, ecce in medio eorum Dominus Iesus Christus apparuit, in specie speciosissimi iuuenis, cum tanta dulcedine gratię omnibus benedicens, quod tam sanctus pater, quam cęteri omnes fuerunt rapti, & iacebant in terra, sicut mortui, de mundo isto nihil penitus sentientes. Cum verò ad seipsos redirent, dicebat sanctus pater: Fratres mei dilectissimi, gratias agite Domino Iesu Christo, quia placuit ei per ora simplicium thesauros disseminare cælestes, & ipse aperit os infantium, & linguas simplicium facit sapientissimas, & disertas. Chronico Minorum Gallico lib. 1. cap. 30.

EXEMPLVM XVIII.

Gulam sanctus Franciscus cum sancta Clara cęterisq; fratribus auditu diuini verbi superantes, parum aut nihil comederunt.

FRanciscus seruus Dei altissimi, viuente Beatissima Clara cum frequenter illam sacris suis exhortationibus consolaretur, illa rogauit Beatum patrem Franciscum, quod faceret ei hanc consolationem, vt scilicet semel insimul manducarent. Beatus autem Franciscus semper hoc facere renuebat. Vnde accidit quod socij sancti patris, sanctæ Claræ desiderium perpendẽtes, beato Francisco dixerunt; Pater nobis videtur quod rigor iste non sit secundum Diuinam caritatem, videlicet quod sororem Claram tam sanctam, & Deo dilectã non exaudis? præsertim cum ipsa ad tuam prædicationem pompas sæculi dereliquit: propter quod nedum semel sumere cibum tecum, sed si cum tanta instantia maiorem gratiam postulasset, ipsi plantulæ tuę facere debuisses: Respondit sanctus pater Frãciscus. Videtur vobis, quod de hoc desiderio illam exaudiam? dixerunt: Ita pater, nam digna est quod hanc consolationem sibi facias. Respondit sanctus Franciscus. Ex quo vobis videtur, mihi etiam placet. Sed vt plenius consoletur, volo quod fiat ad sanctam Mariam de Angelis. Ipsa enim diu stetit in sancto Damiano reclusa, vnde lætificabitur aliquantulum reuidendo locum sanctæ Marię, vbi fuit tonsa, & facta sponsa Christi Domini Iesu, & ibi comedemus simul in nomine Domini. Ordinauit ergò diem qua cum vna socia veniret

ret Beatissima Clara, & veniens & adorata reuerēter, & humiliter Beatissima Virgine Maria, matre Domini, ac loco circumquaque ex deuotione lustrato, hora facta comedēdi, humilis, & Diuinus Franciscus fecit mensam sicut consueuerat in plana terra parari. Et sedit ipse, & beata Clara, & vnus de socijs sancti patris cum socia sanctę Claræ, & omnes alij socij in mensa illa humili sunt locati. Pro primo autem ferculo incepit sanctus Franciscus loqui de Deo tam suauiter & sanctè, & tam altè, & diuinè, quod ipse sanctus Franciscus & sancta Clara, & socij, & omnes alij qui erant in mensa illa paupercula, fuerunt rapti maxima abundantia gratiæ altissimi. Superuenerunt autem ipsis sedentibus sic raptis, & oculis, ac manibus in cælum directis homines de Assisio, & de Pictonio, quia vndique per totam viam videbatur eis, quod Ecclesia sanctę Marię de Angelis, & totus locus, & silua quę tunc circa locum erant, omnia comburerentur. Propterea, vt loco succurrerent homines de Assisio cum festinatione concurrerunt, credentes firmiter, quòd omnia ab igne comburerentur. Quando verò venerunt ad locum, viderunt cuncta pariter illęsa, & intacta. Intrantes autem locum, inuenerunt Beatum Franciscum cum sancta Clara, & cum omnibus socijs raptos ad Dominum, & ad mensam illam humillimam omnes sedētes, & virtute indutos ex alto. Et tunc certitudinaliter aduerterunt quod ille erat ignis Diuinus, qui prædictos sanctos, & sanctas Diuini amoris copiosis consolationibus inflammabat: unde recesserunt valde ędificati, & consolati. Beatus autem Franciscus, & sancta Clara, & ceteri, refecti sunt tam copiosa diuina cōsolatione in anima, quod de cibo corporali parum, aut nihil tetigerunt, aut curauerunt. Post hęc sancta Clara rediit ad sanctum Damianum, videntes autem eam sorores, fuerunt valde gauisę, timuerunt enim ne sanctus Frāciscus vellet eam mittere ad aliud monasterium gubernandum, sicut iam miserat germanam suā Agnetem Florentiam pro Abbatissa, & etiam ipse sanctę Clarę aliquando dixerat: Parate si oportebit ad eundem, quocumq; te misero. Et illa sicut verę obedientię filia respōdebat: Parata sum pater ire, quocumque tibi placuerit. Et remansit sancta Clara multum in Domino consolata. Ex eodem Chronico Latino lib. 10. cap. 4. & Gallico 2. cap. 30.

EXEMPLVM XIX.

Cælestis processionis intuitu, nouitius duritiam ordinis sancti Francisci exhorrens, confortatus est.

Quidam iuuenis ualde nobilis, & delicatus, venit ad Ordinem sancti Francisci, qui indutus habitu fratrū, post aliquos dies diabolo instigante, cæpit habere in tanta abominatione habitum quem gerebat, quod videbatur sibi portare saccū vilissimum, & propterea horrebat manicas abominabatur caputium, & ipsam longitudinem tunicę, & eius asperitatem tāquam importabilem estimabat.

Vnde factum est quod crescente religionis fastidio, deliberauit penitus reijcere habitum, & redire ad seculum.

Magister autē eius docuerat eum, quod quando ante altare Conuentus transiret, in quo seruabatur sanctissimum Christi corpus, cum magna reuerentia genibus flexis, & discooperto capite, & cācellatis manibus, se deuotissimè inclinaret. Dictus autē iuuenis hoc semper solicitè abseruauit. Accidit autem illa nocte qua deliberauerat dimittere habitum, & redire ad seculum, quod oportebat eum altare transire, vbi sicut consueuerat genuflexit, & statim fuit raptus in spiritu, & ostensa fuit sibi mirabilis visio. Nam vidit quasi multitudinem infinitam coram eo processionaliter transeuntem, omnes verò qui in illa processione beata erant, bini incedebant, & erant vestiti in ornatissimis diasperis. Facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore, sole splendidius radiabat, & ibant cum cantu, & iubilo Angelorum solemnissimè & dulcissimè decantando. Inter quos duo nobiliores cęteris incedebant tanta claritate uelati, quod mirandum stuporem aspicientibus ingerebant. Et quasi circa finem processionis prædictę vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod uidebatur quasi nouus miles ab omnibus singulariter honorari. Dictus autem iuuenis hoc videns,

mirabatur valdè, & nesciebat quid hoc esset, nec interrogare trâseuntes audebat, nec poterat nimia dulcedine stupefactus. Sed cum processio pertransisset, & ipse ad huc videns extremos, resumens audaciam cucurrit. & illos interrogans dixit: O carissimi, rogo vos quod dicere placeat qui sunt isti tam admirabiles, quos continet hæc veneranda processio. Illi verò conuertentes ad eum splendidissimas facies, dixerunt: Nos omnes sumus fratres Minores, qui modo venimus de paradiso. Et ille rursum interrogans ait: Qui sunt illi duo qui tam excellenter inter alios rutilant? Responderunt: Illi duo cæteris clariores, sunt beatus Franciscus & sanctus Antonius. Ille autem vltimus, tantum honoratus, est quidam sanctus frater nouiter mortuus, quem (quia [valen]tes contra tentationes pugnauit, & vsque ad finem perseuerauit in sancto proposito) ad gaudia æterni regni cum gloria, & triûpho perducimus non solum comitantibus sanctis, sed etiam lætantibus angelis. Ista verò vestimenta diaperi, quæ nos tam decora portamus data sunt nobis propter asperas tunicas quas in religione patienter detulimus, & gloriæ claritas quam tu vides, data est nobis à Deo propter humilem patientiam, quam fecimus, & propter sanctâ paupertatem, & obedientiam, & castitatê mundissimam, quam vsque in finem hilari mente seruauimus. Vnde fili nô sit tibi durum saccum religionis tam fructiferum deferre, quia in sacco beati Francisci amore Domini nostri Iesu Christi mundum spernendo, carnem mortificando, & contra diabolum dimicando viriliter te habueris, nobiscum similiter fulgebis. Et his dictis iuuenis ad se rediit, & confortatus ex ipsa visione omnem tentationem abiecit. culpam coram Guardiano, & alijs fratribus recognouit, asperitatem penitentiæ, & indumenti, vt diu[i]t[iu]s de cætero concupiuit, & sic mutatus in melius, in sancta vita finiuit. 2. par. Chronici Gallici lib. 10. c. 25.

EXEMPLVM XX.

Crucis signo sanctus Franciscus lupi rapacissimi sæuitiam mitigauit.

ACcidit quoddam mirabile, & celebri memoria dignum apud ciuitatem Eugubii. Nam cum adhuc viueret sanctus pater Franciscus, erat in territorio ciuitatis eiusdem, quidam lupus terribilis magnitudine corporis, & ferocissimus rabie famis, qui non solum animalia, sed homines, & fœminas deuorabat, ita quod omnes ciues in tanto terrore teneret, quod omnes irent muniti cum egrediebantur terram, ac si deberent ad bella funesta procedere, nec tamen sic armati valebant dicti lupi mordaces dentes ac truculentam rabiem euadere, qui eidem per infortunium obuiabant. Vnde tantus terror omnes inuasit, quod vix aliquis extra portam ciuitatis audebat securus exire. Volens autem Deus no[t]ificare sanctitatê beati Francisci ciuibus supradictis, cum ipse beatus pater tunc temporis esset ibidem, compatiens illis, disposuit exire obuiam dicto lupo. cui ciues dicebant: Caue pater Francisce, ne portam exeas, quia lupus qui iam multos deuorauit, penitus te occidet.

Sanctus autem Franciscus sperans in Domino Iesu Christo, qui vniuersæ carnis spiritibus dominatur, non clypeo protectus vel galea, sed signo sanctæ crucis se muniês, exiuit portam cum socio totam fiduciam suam iact[a]ns in Domino.

Et sic fidelissimus pater Franciscus intrepidus exiuit ad lupum. & ecce multis cernentibus de locis in quibus ad spectandum ascenderant, lupus ille terribilis contra sanctum Franciscum, & socium aperto ore cucurrit, contra quem sanctus pater opposuit signum crucis, & tam à se quam à socio virtute Diuina lupum compescuit, & rursum retinuit. & os truculenter apertum conclusit, & demum aduocans eum ait: Veni ad me frater lupe. & ex parte Christi tibi præcipio quod nec mihi, nec alteri noceas. Mirabile dictu, statim facta cruce conclusit os illud terribile. & facto mandato, statim se ad pedes sancti iam factusque si agnus ex lupo, capite inclinato prostrauit. Sic autem prostrato ante se, dixit sanctus Franciscus.

Frater lupe, tu facis multa damna in partibus istis, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia destruêdo, non solum aût irrationalia animalia destruis, sed quod detestatioris audaciæ est, occidis, & deuoras homines ad imaginê Dei factos vnde tu es dignus horrenda morte mutilari tanquam prædo, & pessimus homi-

micida, propter quod omnes contra te iuste clamant & murmurant. & tota ista ciuitas est sibi inimica. Sed frater lupe, ego volo inter te, & illos facere pacem, ita quod a te ipsi non lædatur amplius, & ipsi tibi omnem offensam præteritam dimittentes, nec homines, nec canes te amplius persequentur. Et lupus gestibus corporis & caudæ & aurium, ac capitis inclinatione, monstrabat illa quæ sanctus dicebat omnimodè acceptare. Et ait iterum sanctus Franciscus: Frater lupe ex quo tibi placet facere pacem istam, ego promitto tibi quod faciam tibi dari expensas quotidie donec vixeris per homines illius ciuitatis, ita quod nunquam famem amplius patieris, quia ego scio quod quicquid male facis, propter rabiem famis facis. Sed frater mi lupe, ex quo adquiram tibi talem gratiam, volo quod tu promittas mihi quod nunquam aliquod animal, vel hominem lædas, promittis mihi ista? Et lupus signum euidens inclinato capite fecit, quod promittebat facere illa quæ sibi imponebantur a sancto. Et sanctus Franciscus ait. Frater lupe, ego volo quod tu des mihi fidem, vt possim euidenter credere, quod promittis. Et cum extendisset sanctus Franciscus manum pro recipienda fide, lupus etiam leuauit pedem anteriorem dextrum, & blandè, & leniter posuit super manum sancti Francisci, signo quo poterat fidem dando. Tunc sanctus Franciscus ait: Frater lupe, præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, quod venias amodo mecum, nil dubitans in ciuitatem, ad faciendam pacem istam. Et lupus obediens statim cœpit iter cum sancto Francisco tamquam mansuetissimus agnus, quod videntes illi de ciuitate cœperunt vehementer mirari, & nouitas hæc statim per ciuitatem totam insonuit, ita quod omnes tam viri, quam mulieres, magni, & parui ad plateã simul conuenerunt, quia sanctus Franciscus ibi erat cum lupo. Congregata igitur populi maxima multitudine, surgens sanctus Franciscus, fecit illis mirabilem prædicationem dicens inter alia, quomodo propter peccata tales pestilentiæ permittũtur, & quanto sit periculosior vorax flamma gehennæ quæ habet in æternum deuorare damnatos, quam rabies lupi quæ non potest occidere nisi corpus, & quam sit pauendum in barathrum infernale demergi, quando tantam multitudinem vnam paruum animal in tanto pauore, & periculo detinebat. Reuertimini igitur carissimi ad Dominum, & facite pœnitentiam dignam, à lupo liberabit vos Deus in præsenti, & in futuro ab ignis barathro deuotis, & his dictis ait: Audite charissimi, frater lupus qui hic coram vobis astat, promisit mihi, & de promissione fidem exhibuit facere pacem vobiscum, & nunquam vos in aliquo lædere, si tamen vos promittatis sibi quotidie expensas dare, & ego pro fratre lupo fideiubeo, quod pactum pacis firmiter obseruabit. Tunc omnes ibi congregati cum clamore valido, promiserunt lupum nutrire continuè. Et sanctus Franciscus coram omnibus dixit lupo, & tu frater lupe, promittis seruare pactum istis, scilicet, quod nec animal aliquod, nec personam alicuius lædas. Et lupus se ingeniculans cum inclinatione capitis, & gestibus corporis, & caudæ, & aurium blandimẽtis, se seruaturum pacta promissa omnibus euidenter monstrauit. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe ego volo quod sicut tu de hoc dedisti mihi fidem cum essemus extra portam, ita & hic coram toto populo istodes mihi fidem quod ista obseruabis, & in fideiussione pro te facta minimè delinques. Tunc lupus leuato pede dextro, dedit fidẽ in manu sancti Francisci fideiussoris sui, coram cunctis astantibus, & facta est tanta admiratio, & gaudium omnium, tam pro deuotione Sancti, quam pro nouitate miraculi, quam insuper pro pace lupi, & populi, vt omnes clamarent ad sidera laudantes, & benedicentes Dominum Iesum Christum, qui eos meritis illius sancti, de ore feræ pestiferæ liberauit, & de tam horrenda peste, in pace posuit, & quiete. Ex illo igitur die, lupus populo, & populus lupo pacta per sanctum Franciscum ordinata seruauit, & lupus per duos annos viuens, & per ciuitatem ostiatim victitans neminem lędens, nec ipse læsus ab aliquo, fuit curialiter nutritus. Et mirum est valde, quod nunquam latrabat canis aliquis contra eum.

Tandem lupus seniens, mortuus est, de cuius morte ciues, plurimum doluerunt: quia dicti lupi pacifica, & benigna patientia quandocumque per ciuitatem per-

pergebat, miram sancti Francisci virtutem & sanctitatem mirificam, in memoriam reuocabat. Ex chronico Minorum Gallico lib. 2. cap. 39. & Latino lib. 10. ca. 29. & Bartholomæus de Pisis lib. 1. parte 2. Conformitatum, fructu 10.

EXEMPLVM XXI.

Vindictam cogitãs iratus frater, ingressum diabolo ad Monasterium sancti Francisci præbuit.

CVm sanctus Franciscus in loco Portiunculæ quadam vice (vt sibi moris erat) deuotè orationis vacaret, vidit totum locum tanquam à magno exercitu, a dæmonibus obsessum, & circũdatum. Nullus intrare locum valebat, eo quod fratres illi tantæ sanctitatis existerent, quod ad quem intrarent, aditum non habebant. Interim verò quidam de fratribus ad iram, & impatientiam commotus, accusationes, & vindictas contra quendam de socijs fabricat: propter quod ostio virtutis, obstructo, & aperta nequitiæ ianua, viam intrandi diabolo præbuit: & statim vidente sancto Francisco, vnus illorum dæmonum intrauit illum locum, & dictum fratrem tamquam victum, victor aggreditur. Pius autem Pater, & pastor, qui super curam sui gregis fidelissime vigilabat: aduertens intrasse lupum ad vnam de suis ouiculis deuorandum, & sciens per spiritum, ouem in tanto periculo positam, fecit fratrem prædictum celerrimè ad se vocari. Et cum ille obedienter ad pastorem tam sollicitũ cucurrisset, præcepit Beatus fratri, vt statim detegeret venenum fabricatum, quod contra proximũ in corde seruabat, propter quod erat traditus in manus inimici. Ille verò territus vulnus detexit, culpam recognouit, & veniam cum pœnitentia humiliter requisiuit. Quo facto absolutus à culpa, & imposita pœnitentia statim vidente sancto Francisco diabolus aufugit: ouis vero erepta de faucibus bestiæ truculentæ Deo, & Beato Francisco gratias retulit, & in sancta vita vsque in finem meritis pastoris sui perseuerauit. lib. 2. Conformitatum, fructu 21.

EXEMPLVM XXII.

Infirmo leproso ministrans sanctus Franciscus corpus eius, & animam miraculosè sanauit.

ORdinauit Beatus pater Franciscus, quod fratres sui Ordinis ob amorem Christi (qui vt leprosus pro nobis voluit reputari) vbicumque essent leprosi, eis solicite deseruirent. Fratres autem tanquam veræ obedientiæ filij, hoc promptissimè faciebant. Accidit autem, quod in quodam loco vbi a fratribus leprosis seruiebatur, erat quidam leprosus ita pestilens, impatiens, & proteruus quod nulli dubium erat ipsum per malignum spiritum agitari. Nam fratres sibi seruientes, non solum horrendis improperijs impetebat, & sagittabat iniurijs, sed quod peius erat, eos flagellis & plagis multimodis vulnerabat, & insuper quod horrẽdum valdè erat, & pessimum, Christum benedictum, & matrem eius sanctissimã, & alios sanctos blasphemabat. Vnde quamuis de iniurijs & plagis suis fratres illi studerent pro posse patientiæ meritum cumulare: tamen nullo modo sibi blasphemias, & suæ matris sanctissimę ipsorum conscientia poterat sustinere, ne tanti sceleris participes esse viderentur: quapropter decreuerunt dictum leprosum derelinquere, ne forent blasphematores Dei, & vasis diaboli nutritores viderentur. Sed hoc facere noluerunt nisi prius sancto Francisco (qui in alio loco morabatur) omnia per ordinem indicassent. Quibus auditis sanctus Franciscus ad leprosum accessit, & ingressus ad eum dixit: Deus det tibi pacem frater carissime. Cui ille: Et qualis mihi pax est: imo Deus accepit mihi pacem, qui totus sum inquit marcidus. Et sanctus Franciscus, ait: Carissime habe patientiam, quia mala quæ hic corporibus inferuntur ad animæ salutem proueniunt, si æquanimiter tolerentur. Et ille respondit: Quomodo possum tolerare patienter, cum mea pœna diu, noctuq; perseueret? Nam non solum ab infirmitate comburor, & crucior, sed a fratribus quos dedisti mihi seruitores, vehementer affligor: quia nullus est qui mihi seruiat, vt oportet. Beatus autem Franciscus cognoscens per Spiritum sanctum,

quod

quod ille a maligno spiritu vexabatur, fleuit, & pro ipso deuote Deum exorauit. Et facta oratione, rediijt ad ipsum, dicens; Carissime, ego volo seruire tibi, ex quo non es contentus de alijs. Et respondit, & dixit: Placet mihi: Sed quid poteris facere plusquam cæteri? Et sanctus Franciscus ait: Quidquid volueris, ego faciam. Et ille: Volo, inquit, quod me laues, totus fœteo in tantum, quod meipsum ferre non possum. Sanctus autem Franciscus fecit calefieri aquam cum multis herbis odoriferis, & expolians illum, incœpit suis sanctis manibus lauare leprosum, & alius frater aquā superius infundebat. Et sicut corpus aqua lauabat exterius, sic a lepra totū mundabat, & anima ipsius interius sanabatur, & mundabatur. Vnde cum sanari exterius se videret, statim ex compunctione nimia cœpit amarissimè flere. Et sicut corpus aqua labatur, & à lepra mundabatur, ita conscientia lachrymis baptizabatur, & mundabatur ab omni iniquitate. Cum verò totus esset lotus, & sanatus exterius, perfectè fuit vnctus, & sanatus interius. Et ideo in tantam compunctionem, & lacrymas prorupit, quod altissima voce plorabat, dicens, dignum se esse inferno, propter iniurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis quæ fecerat in eosdem, & propter impatientiam, & blasphemiam contra Deum. Vnde bene per quindecim dies durauit sibi ille planctus mirabilis, qui ab intimis præcordijs erūpebat, & continuè nihil aliud, quam misericordiam Dei inuocabat. Et cum hac compunctione, & lacrymis, omnia peccata sua confessus est sacerdoti. Beatus autem Frāciscus videns iam notum miraculum, gratias agens Deo recessit illinc, & ad partes multum remotas accessit, ne dum dictum miraculum fieret notum populo, omnes ad ipsum concurrerent, quod propter humilitatem toto posse vitabat. Studebat enim tamquā fidelis, & prudens seruus, Deo gloriam, & honorem reddere, & sibi inter homines dedecus, & ignominiam procurare. Dictus verò leprosus post illam sanctitatem, & compunctionem mirabilem ad paucum tempus infirmatus, & bene armatus ecclesiasticis sacramentis, de hac vita decessit. Sancto autem Francisco orante in quodam loco remoto in silua, apparuit sibi dictus leprosus defunctus speciosius sole, sublimatus in aere, dicens ei. Recognoscis me? Cui sanctus Franciscus: Quis, inquit, es tu? Et ille: Ego sum leprosus ille quem Christus benedictus, te promerente sanauit, & hodie vado ad paradisum, & ad regnum beatum. de quo Deo omnipotenti, & tibi gratias ego. Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, & benedicta sint verba tua, & opera tua, quia per te multæ animæ saluabuntur. Et scias quod non est dies, in quo sancti Angeli, & omnes alij sancti & sanctæ nō referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique per orbem patrantur. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & ista facito cum benedictione Dei. Et his dictis disparuit, & sanctus Franciscus remansit valde consolatus. Ex Chronico Minorum.

EXEMPLVM XIII.

Beneuolentia sancti Francisci tres latrones conuersi sunt, qui alterius dura correptione fuerunt indignati, quorum vnus cælestem gloriam videns, omnium suorum dolorum oblitus est.

CVm semel transiret per montem Casalem castrum, quod est in districtu Burgi sancti sepulchri, & recepit ibi vnum iuuenem nobilem de Burgo dicto, qui cum venisset ad Beatum Franciscum, dixit ei. Pater ego vellem libentissime effici frater vester. Sanctus verò Franciscus respondit ei. Fili tu es vnus iuuenis delicatus, & nobilis, & asperitatem nostram, & paupertatem non poteris sustinere. Ille verò ait: Pater, nonne vos estis homines sicut ego? Sic ergò qui estis mei similes sustinetis, sic & ego cum adiutorio Dei potero sustinere. Quę responsio multum placuit sancto Francisco, & statim recepit eum, & benedixit & fratrem Angelum appellauit. Qui ita gratiosè se habuit, quod paulò post ipsum in prædicto monte Casali Guardianum instituit. In illis autē diebus erant tres famosi latrones in partibus illis, qui vndique multa maleficia perpetrabant. Illi latrones quadam die ad prædictum locum venerunt, rogantes fratrem Angelū Guardianum, vt eis de comestibilibus prouideret.

ret. Ipse verò Guardianus rigida reprehensione eos redarguens, dixit eis: Vos fures, & sæuissimi homicidæ, non solum non erubescitis labores aliorum prędari, sed insuper præsumitis vt effrontes eleemosynas seruis Dei exhibitas deuorare, cum non sitis digni, quod vos terra sustineat, quia & nullum hominem reueremini, & Deũ qui vos creauit contemnitis. Ite ergo pro factis vestris, & huc amplius nunquam accedatis. Illi verò turbati valde, cum indignatione maxima recesserunt. Et ecce eodem die sanctus Franciscus ad locum redijt portans de quæsta quam cum socio fecerat, vnam tascam panis, & vnum vasculum vini. Cum autem Guardianus (qualiter illos latrones repulerat) retulisset, sanctus Franciscus dure redarguit ipsum, dicens, quod impiè gessit, quia peccatores melius reducuntur cum dulcedine pietatis, quam increpatione crudeli. Nam & Christus magister noster cuius Euangelium seruare promisimus, inquit: Non opus est valentibus medico, sed malè habentibus. Et non veni vocare iustos, sed peccatores. Et ideo frequenter cum peccatoribus manducabat. Quia verò contra caritatem, contra exemplum Christi fecisti, per sanctam obedientiam præcipio tibi, quod statim accipias tascam istam panis, & vasculum vini quod adquisiui, & solicitè per montes, & valles dictos latrones quæras, donec inuenias, & panes illos omnes, & vinum præsentabis eis ex parte mea, & postea coram illis genu flectens de incurialitate, & crudelitate tua dicas quàm humiliter tuam culpam, & roga illos ex parte mea, quod amplius mala ista non faciant, sed Deum timeant & proximos non offendant. Et si hoc fecerint, ego promitto eis de necessarijs, pro eorum corporibus continuè prouidere. Et cum his hæc humiliter dixeris, reuertaris. Interim sanctus Franciscus rogabat Dominum, vt illorum corda ad pœnitentiam emolliret. Vnde factum est, quod cum eleemosynas illas à sancto Francisco transmissas latrones illi comederent, ad inuicem conferre cœperunt, & dicere: Heu nos miseros, & infelices, quam durus, & infernalis cruciatus nos expectat, qui pergimus non solum prædando homines, & vulnerando, sed etiam occidendo, & tamẽ de tam horendis sceleribus, & homicidijs nullo Dei timore, & compunctione conscientię stimulamur. Et ecce iste sanctus frater qui venit modo ad nos, propter aliqua verba valdè iusta, propter nostram malitiam in os irrogatam, se coram nobis tam humiliter accusauit. Et insuper tam sancti patris liberale promissum retulit, & panis, & vini beneficium attulit caritatis. Verè isti sunt sancti Dei, qui cælestem patriam promerentur, nos filij perditionis, æternas flammas vltrices quondie nobis nostris nefandis sceletib. cumulamus. Nescimus vtrum de patratis facinoribus et commissis flagitijs, possimus à Deo misericordiam inuenire. Vno verò illorum prędicta verba dicente, reliqui duo dixerunt. Quid ergò faciendum est nobis? Et ille: Eamus ad sanctum Franciscum, inquit, & si ipse nobis confidentiam tribuat, quod possimus de magnis peccatis nostris misericordiam inuenire à Deo, quicquid ipse mandauerit faciamus, vt possimus animas nostras de inferni barathro liberare. In quo consilio omnes tres concorditer consenserunt, & venerunt festinanter ad sanctum Franciscum, dicentes; Pater, nos propter multa, & pessima peccata nostra, non confidimus posse misericordiam Dei inuenire, sed si tu confidis quod Deus ad suam misericordiam nos recipiat, ecce parati sumus tecum pœnitentiam facere, & in omnibus quæ nobis præceperis obedire. Quos sanctus Franciscus benigne & caritatiuè suscipiens, exemplis eos multiplicibus exhortando, certos eos de inuenienda Dei misericordia reddidit, & insuper se illis adquisiturum a Domino ipsam misericordiam, & gratiam repromisit, instruens illos etiam quomodo Diuinæ misericordię immensurabilis magnitudo, cuncta peccata nostra etiamsi infinita essent præcellit. Et quomodo testante Euangelio & Apostolo Paulo. Christus benedictus in hunc mundum pro peccatoribus venit redimendis. Proprer quæ salubria hortamenta, tres dicti latrones abrenunciauerunt mundo, & recepti a sancto patre, sibi tam habitu, quàm animo adhęserunt. Duo autem illorum parum viuentes post mutationem laudabilem de præsenti sęculo, Domino vocante migrauerunt. Tertius verò superuiuens, considerans multa, & magna peccata quæ fecerat, tali pęnitentia

riæ se subiecit, quod per quindecim annos, exceptis cõmunibus quadragesimis, quas sicut alij faciebat, continuè ter in septimana panem tãtummodo, & aquam manducabat, & contentus vna tunica, incedebat discalciatus continuè, & post matutinum nunquam dormiebat. Infra illud quindecim annorum tempus sanctus Franciscus transiuit de hoc mundo ad patrem cœlestem; cum autem dictus frater districtionẽ hanc pœnitentiæ annis plurimis tenuisset, quadam nocte post matutinum tanta somnolentia sibi aduenit, quod nullis argumentis poterat somno resistere, nec prout consueuerat vigilare. Qui cum reluctari requireret, nec valeret orare, tentationi succumbens iuit ad lectum, vt dormiret, statim autem vt posuit caput in lecto, fuit ductus in spiritu in montem excelsum valde, in quo erat profundissima ripa, & hinc inde saxa prærupta, & diuersi scopoli inæqualiter præeminentes. Ille uerò a quo ducebatur, impulit eum de cacumine dictę ripæ, qui in præceps ruendo per saxa, collisiones de rupibus in rupibus sustinendo, quãdo ad fundum ripæ peruenit, omnia videbantur sua membra dirupta, & ossa contracta. Qui dum iaceret sic malè collisus, à suo ductore vocatur vt surgeret, quia magnum adhuc iter facere oporteret. Cui frater respondit: durus homo, & indiscretus videris, quia cum me videas vsque ad mortem contritum, tamen dicis quod surgam, qui ductor accedẽs, & tangens eum statim ab omni membrorum collisione perfectè sanauit.

Et tunc ostendit ei magnam planiciem acutis lapidibus, & spinis, & tribulis plenam, vnde illum oportebat discalciatum incedere, & ad finem illius planiciei accedere, vbi erat quædam fornax ignita, quæ à longè videbatur, in quam debebat intrare. Cum autem planiciem illam cum multa angustia pertransisset, & ad fornacem illam peruenisset, dixit Angelus ad illum. Ingredere fornacem illam, quia sic est necessarium. Ille frater respondit: Heu quam durus ductor es, qui cũ videas me per illam angustissimam planiciẽ tam penaliter tribulatum, quod maxima quiete indigeam, & tu dicis intra in fornacem? Cum autem aspiceret circa fornacem vidit vndique dęmones cum furcis ignitis astantes, quem differentem intrare, cum ipsis furcis eum subitò impulerunt. Qui cum ipsum ignem intrasset, & ad spacium aliquod ibi stetisset, Angelus expulit eum extra fornacem, dicens: Præpara te ad eundum, quia adhuc habes horribile periculum pertransire. Cui ille dicebat: O durissime ductor, qui nulla cõpassione moueris: vides quod sum quasi totus combustus, & dicis veni adhuc ad horribile periculum.

Angelus verò tangens eum, perfectè sanauit, & duxit eum ad quendam pontem, qui transuadari non poterat absque ingenti periculo; quia erat nimis exiguus, & excessiuè politus. Sub ponte verò fluuius terribilis defluebat serpentibus, & draconibus, scorpionibus, & bufonibus & horrendis fœtoribus plenus. Dixit Angelus: Transi pontem illum, quia penitus conuenit te transire.

Ille autem respondit. Et quomodo pertransire potero, quin cadam in tam periculosum fluuium? Respondit Angelus: Venias post me, & pone pedem tuum vbi videris, poni meum, & bene trãsibis. Qui incedens post Angelum suum pedem ponendo, vbi pręcedens ponebat, peruenit vsque ad medium pontis cum salute. Cum esset in medio pontis Angelus volando recessit & ascendit in altum ad quoddam habitaculum, valdè mirabile in altissimis collocatum, & bene notauit quomodo Angelus aduolauit. Sed cum remansisset absque duce in ponte, & illa terribilia animalia fluminis iam capita eleuarent, ad deuorandũ illum si caderet, stabat in tãto errore, quod nullo modo sciebat quid faceret: quia nec poterat retrò nec ante procedere. Vnde in tanta tribulatione, & periculo positus, inclinauit se, & amplexatus est pontem. Et videns quod non erat refugium nisi Dei: cœpit ex intimis cordis inuocare Dominũ Iesum Christum, vt per suam sanctissimã, ac pijssimam misericordiam sibi subuenire dignaretur.

Et facta oratione, visum est illi, vt ipse emitteret alas. De quo gauisus valdè, expectauit donec crescerent alæ, sperans extra fluuium ad locum quo volauerat Angelus transuolare. Sed cum nimis festinasset volare, quia alæ non plenæ creuerant à volatu deficiens, cecidit, super pontem, & omnes pennę insuper ceciderunt. Qui ter-

territus valdè, iterum pontem amplectens, Christi misericordiam lacrymabiliter implorabat, & iterum visus est sibi, vt emitteret alas. Sed sicut prius ante perfectionem alarum ad volandum festinans, secundò cecidit super pontem, & pēnæ vt prius similiter ceciderunt. Qui attendens quod per festinantiam perfectè volare non poterat, dixit in corde suo. Si alas tertiò emisero, tamdiu expectabo, donec amplius non deficiā à volatu, & visum est sibi, quod inter primam, & secundam, & tertiā missionē alarum, per annos centum quinquaginta, & amplius expectasset. Cum autem videretur sibi, quod alas optimè compleuisset, hac tertia vice leuauit se valenter in altum, & vsque ad prædictum habitaculum, quo volauerat Angelus, ipse aduolauit. Cum verò ad illius admirabilis habitationis ianuam perueniret, dixit illi portarius. Quis es tu qui huc venisti? Qui respondit: Ego sum frater Minor. Expecta, inquit, vt ducā sanctum Franciscum si te recognoscit. Cū autem ille iret pro sancto Francisco, ille cœpit muros illius ciuitatis mirabiles respicere, & ecce muri illi tam erant clari, & perspicui, quod cuncta quæ intus fiebant, & choros sanctorum mirabiles, qui intus erant, clarè cerneret. Et cum respiceret, ecce beatus Franciscus, & sanctus frater Bernardus, & frater Aegidius, & post sanctum Franciscum tanta multitudo sanctorum, & sanctarum Dei, qui secuti fuerant illius vestigia, quod quasi innumerabilis videretur. Et cum sanctus Franciscus venisset ad eum, dixit portario, permittas eū ingredi, quia de fratribus meis est. Et tunc sanctus Franciscus duxit eum interius, multa ei mirabilia ostendendo. Statim autem, vt illud ingressus est, tantam consolationem, & dulcedinem sensit, quod oblitus est omnium tribulationum, quæ ante præcesserant, ac si nunquam in mundo fuisset. Post hęc dixit sanctus Franciscus: Oportet te fili redire ad mundum, & septem diebus morari, in quibus præpara te omni præparatione qua vales, quia post septem dies, ego pro te veniam, & tunc mecum venies ad locum mirabilem beatorum. Sanctus Franciscus erat chlamyde tota stellis pulcherrimis decoratus, & quinque stigmata eius erant, sicut quinque splendidissimæ stelles, quæ tanta luce & claritate fulgebāt, quod videbantur totam ciuitatem illam radijs illustrare.

Frater verò Bernardus, habebat in capite coronam stellarum pulcherrimam. Frater etiam Aegidius, totus erat valde miranda lumine decoratus, & multos alios sanctos fratres Minores ibidem cum sancto Francisco gloriosos, quos nunquam viderat recognouit. Licentiatus dilectus frater, quamuis cum tædio ad mundum rediji, & cum redijsset, fratres pulsauerūt ad primam. Non plus autem temporis fluxerat, nisi post matutinum vsque ad eiusdem noctis aurora, quamuis sibi videretur per plurimos annos abfuisse. Ipse autem prędictus frater, prædictam visionem, & terminum septem dierū Guardiano suo per ordinem recitauit, & statim febricitare cœpit. In septima verò die, veniens Beatus Franciscus cum gloriosa comitiua sanctorum, animam illius fratris in visione prædicta Angelo deducente purgatam, duxit ad gaudia beatorum. In Chronico Gallico Minorum lib. 1. c. 86. & 87. & Latino li. 10. c. 8.

EXEMPLVM XXIV.

Tentatus spiritu mœroris & blasphemia Russinus, consilio S. Francisci liberatur, & à Domino mirabiliter consolatur.

FRater Ruffinus de nobilioribus de Assisio, socius Beati Francisci, quodam tēpore viuente Beato Francisco grauiter à dęmone de prædestinatione vexabatur in anima. Nam suggerebat cordi eius hostis antiquus, quod ipse non erat de prædestinatis ad vitam, & perderet quidquid in religionis seruitio faceret. Propter hanc vexationem, per multos dies durantem, totus erat melancholicus, & tristis effectus, & suam pugnam Beato Frācisco dicere verecundabatur, nihilominus tamen orationes consuetas minimè dimittebat. Sed hostis antiquus volens sibi tristitiam super tristitiam addere, quæ grauiter vulnerat seruos Dei ad pugnam interiorem, addidit etiam exterius impugnare. Vnde apparens sibi in specie crucifixi, dixit: O frater

ter Ruffine, quare in orationibus, & in poenitentia te affligis, cum tu non sis de praedestinatis ad vitam? Et hoc credas mihi, quia ego scio quos elegerim, & non credas filio Petri Bernardonis, si contrarium tibi dixerit, nec etiam ipsum interroges de ista materia, quod ipse, vel alius hoc ignorat, sed ego qui sum Dei filius, bene scio, ideo credas mihi pro certo, quod tu es de numero damnatorum. Et ipse frater Franciscus, tu & pater eius est damnatus, & quicumque sequitur eum decipitur. Frater autem Ruffinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quod iam fidem, & amorem in sancto Francisco perdiderat, & hoc sibi dicere non curabat. Sed quod sancto patri frater Ruffinus non dixit: spiritus Domini reuelauit. Vnde ipse pius pater videns in spiritu tantum dicti fratris Ruffini periculum, misit fratrem Masseum pro ipso, ut ad eum omninò veniret. Nam frater Ruffinus, & sanctus Franciscus stabant in loco montis Subasij prope Assisium. Frater autem Ruffinus respondit fratri Masseo. Quid habeo ego facere cum fratre Francisco? Et tunc frater Masseus homo totus Spiritu sancto repletus, clarè cognoscens maligni spiritus fallaciam, ait: O frater Ruffine, nescis tu quod sanctus Franciscus est sicut Angelus Domini, & tot animas illuminauit in mundo. & a quo etiam nos tot diuinae gratiae recepimus dona. Vnde ego volo omninò quod tu venias ad eum, quia ego clarè video à diabolo te deceptum. Statim autem frater Ruffinus venit ad sanctum Franciscum, & cum sanctus Franciscus vidit eum à longè coepit clamare. O frater Ruffine cattiuelle, cui credidisti? Et dixit totam sibi per ordinem tentationem, quam habuerat intus, & extra. & docuit eũ quod ille qui praedicta suggesserat, erat diabolus. & non Christus. ideo nullo modo eius suggestionibus assentiret. Sed quãdo dicet tibi tu es damnatus, tu securè respondeas.

Aperi os tuum, & ibi ponam stercus, & sit tibi signum, quod ipse est diabolus, quo dicto seu pronunciato verbo hoc, statim fugiet. Adhuc recognoscere debes ipsum fuisse diabolum; quia cor tuum indurauerat ad omne bonum, quod proprium eius officium est. Sed Christus benedictus nunquam cor hominis fidelis indurat: imo dicit. Auferã à te cor lapideum, & dabo tibi cor carneum.

Frater verò Ruffinus videns quod sanctus Franciscus dicebat ita totam per ordinem seriem tentationis, quatenus intus, & extra vexatus fuerat, coepit fortissimè lacrymari, & adorans sanctum, ac culpam humiliter recognoscens, de hoc quod ab ipso celauerat, ac totus confortatus est in Domino, & per monita patris totus mutatus in melius. dixit ei sanctus Franciscus. Vade fili confitearis. & orationis consuetum studium non dimittas, & scias pro certò, quod tentatio ista erit tibi ad magnam vtilitatem, & consolationem. sicut experieris in breui. Frater autem Ruffinus rediit ad cellam suam ad orandum in siluam. Et dũ staret cum multis lachrymis ad orandum, ecce venit hostis antiquus in persona Christi dicens; Frater Ruffine, nonne dixi tibi quod tu filio Petri Bernardonis non crederes, & quia es damnatus, & in orationibus, & lachrymis non labores? Quid enim prodest tibi, si dum viuis affligens, & cum morieris, eris damnatus? Cui statim dixit frater Ruffinus; Aperi os tuum, & ibi ponam stercus. Tunc diabolus indignatus, recessit cum tanta tempestate, & commotione lapidum montis Subasij, & per magnum spacium fluxit lapidum multitudo, vbi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem etiam dicti montis saxa se inuicem collidẽdo, ignem plurimum emittebant, unde ad tam terribilem strepitum lapidum sanctus Franciscus, & socij admirantes, extra dictum locum ut nouitatem illam aspicerent, exierunt. Et tunc frater Ruffinus manifestè aduertit; quod ipsum hostis malignus deceperat. Vnde secũdò ad sanctum Franciscũ rediit, & prosternens se in terram iterum culpam dixit; qui confortatus à sancto Francisco; totus pacificus remansit.

Et cum post haec staret cum multis lacrymis orans, ecce Christus benedictus sibi apparuit, & totam animam suam diuino liquefecit amore Dei. Bene fecisti (fili) qui credidisti fratri Francisco, qui ille qui te contristauerat fuit diabolus, ego autem sum Iesus Christus magister tuus. & vt de hoc te reddam certissimum hoc sit tibi verum signũ. donec in isto mundo eris quod nunquam de cetero eris tristis. Et benedixit

xit Christus fratrem Ruffinum, & dimisit eum in tanto gaudio, & dulcedine spiritus, & eleuatione mentis, quod die, noctuque erat absorptus in Domino. Et confirmatus est ex tunc in tanta gratia, & benedictione & securitate salutis æternæ, quod totus in virum alterum renouatus est. Ad tantam eleuationem mentis, & perseuerantiã orationis confirmatus est infra paruulum circulum, die, noctuque contemplari diuina, si eum aliquis non impedisset, vnde dicebat sanctus Franciscus de eo, quod frater Ruffinus erat canonizatus in cælo, dum adhuc viueret à Domino nostro Iesu Christo, & quod ipse non dubitabat, & in absentia sua dicere, sanctum Ruffinũ adhuc existentẽ in terra esse canonizatũ in cælo. Prædictus autem frater Ruffinus propter magnam cordis attentionem ad Deum, & angelicam mentis quietem quandocumque ab aliquo vocabatur, cum tanta grauitate & dulcedine, & vocis morositate ipsum inuocantibus respondebat, quod videbatur de alio mundo redire, vnde semel vocatus à socijs, vt iret pro pane. Ille sicut verè diuinus respondit. Frater mi, multum libenter. Cum verò apud Assisium panem quære ret, ecce ducebatur vnus dæmoniacus fortiter ligatus, & à multis hominibus sociatus, qui ducebatur ad sanctum Frãciscum, vt eum à dæmonio liberaret. Qui à longe cum vidisset fratrem Ruffinum statim cœpit clamare, & furere fortiter, & confractis omnibus vinculis de manibus omnium exsiluit. Illi autem de tãta nouitate mirãtes, coniurauerunt eum, ut diceret cur modo plus solito torqueretur? Qui respondit, quia ille frater pauperculus obediens, humilis, & sãctus frater Ruffinus, qui incedit eum tacta, suis sanctis virtutibus, & humilibus orationibus, me incendit, & cruciat, & propterea non possum plus sustinere in isto homine commorari. Et his dictis statim dæmon exiuit. Quod audiens frater Ruffinus, quia illi homines, & etiam infirmus sanatus, illi magnam reuerentiam exhibebant, ipse statim dedit laudem, & honorem Deo & Domino nostro Iesu Christo, & hortatus est illos, vt in his omnibus glorificarent Deum & saluatorem nostrũ, qui est benedictus in sæcula. Amen. Antoninus parte 5. tit. 24. §. 7. ex Chronicis Minorum, & in Chronico Gallico, li. 1. c. 78.

EXEMPLVM XXV.

Humilitatis gratiam oculorum amissione mercari cupiens frater Masseus, & oculos retinuit, & humilitatis gratiam accepit, ex qua in diuina contemplatione mirabiliter creuit.

ACcidit quadam die, quod frater Masseus vnus de electis socijs sancti patris, cum de Deo socij loquerentur vnus eorum dixit, quod erat quidam Dei amicus, qui magnam actiuæ vitæ, & contemplatiuæ gratiam possidebat, & cum his habebat profundam humilitatis abyssum, qua se peccatorem maximum æstimabat; quæ humilitas illum sanctificabat, & confirmabat, & crescere in dictis donis continuè faciebat, & quod melius est à Deo nũquam cadere permittebat. Quæ miranda, vt frater Masseus audiuit, & aduerteret illum thesaurum esse vitæ æternæ, in tantum exarsit amore ad habendam virtutem dictæ humilitatis, Dei amplexu dignissimam, quod in feruore magno ad cælum eleuans faciem voto se strinxit firmissimo nunquam velle in isto mundo lætari, donec humilitatem illam præclarissimam in anima sua sentiret adesse.

Et hoc voto in proposito sancto facto, stabat continuò cella reclusus, & interim de eo gemitibus inenarrabilibus continuè se affligebat, quia videbatur sibi se esse hominem penitus dignum inferno, nisi ad illám humilitatem sanctissimam perueniret qua ille amicus Dei (quem audierat plenũ virtutibus) inferiorem se omnibus reputabat, imo se penitus dignum inferno. Et dum sic tristis frater Masseus per dies plurimos permansisset, in fame, & siti, & multis lacrymis se mactando; accidit quod quadam die intrauit in siluam, & eundo per ipsam pro dicto desiderio vehementi emittebat luctus, clamores, & lacrymosa suspiria, postulando virtutem dictam à Domino sibi dari. Et quia Dominus sanat contritos corde, & exaudit voces humiliũ; facta est sibi vox de cælo bis clamans: frater Massee, frater Massee. Qui per spiritum sanctum recognoscens, respondit: Domine mi. Et Dominus ad eũ: Quid vis dare,

dare: quid vis dare ad hanc gratiam possidendam? Et frater Masseus respondit: Oculos capitis mei. Et Dominus ad eum: Et ego volo quod oculos, & gratiam habeas. Frater autem Masseus remansit in tanta gratia optatæ humilitatis, & lumine Dei, quod continuè erat in iubilo, & sæpè quando orabat faciebat quendam iubilum vniformē, & voce obtusa faciebat quasi columba, v, v. v. ac facie hilari, ac iocunda contemplationi vacabat, & super hoc humillimus factus, præ cunctis hominibus se minimum reputabat. Interrogauit eum frater Iacobus de Fallerno sanctæ memoriæ, quare versum non mutabat in iubilo: Qui respōdit cum magna lętitia, quia cum in vna reinueniatur omne bonum, non oportet variare versum, ad laudem Domini nostri Iesu Christi. Ex chronico Gallico Minorum par. 2. lib. 1. cap 23.

EXEMPLVM XXVI.

Tribulationes cum gaudio perferens, secundum sanctum Franciscum perfectam lætitiam habet.

QVodam tempore hiemali sanctus Frāciscus veniebat de Perusio ad sanctā Mariam de Angelis, & erat cum eo frater Leo, & frigus ipsos acerrimè cruciabat. Vocauit autem sanctus Franciscus fratrem Leonem qui aliquantulum ipsum præcedebat, dicens: O frater Leo, quamuis fratres Minores dent magnum exemplum sanctitatis, & honestatis, & bonæ ædificationis, tamen scribe, & diligenter nota, quia ibi non est perfecta lætitia, & cum aliquantulum ambulasset vocauit eum iterum dicens: O frater Leo, quamuis frater Minor illuminet cœcos, contractos extendat, dæmones pellat, surdis auditum, claudis gressum, & mutis restituat verbum, & quod plus est, quatriduanum restituat mortuum, scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Et rursum clamans dicebat: O frater Leo, si frater Minor sciret omnium gentium linguas, & omnes scientias, & scripturas, ita vt sciret etiam prophetare, & reuelare non solum futura, sed etiam conscientias aliorum; scribe, quia non est perfecta lætitia. Et adhuc ipsis ambulantibus, iterum clamabat: O frater Leo pecorella Dei, quamuis frater Minor loquatur lingua angelica, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, & sciat reuelationis thesauri terrarum, & si cognosceret virtutes, & proprietates auium, & piscium, animalium, & hominum, radicum, arborum, & aquarum, scribe bene, & nota diligenter, quia non est ibi perfecta lætitia. Et post paululum iterum clamauit. O frater Leo, quamuis frater Minor sciret tam sollemniter prædicare, vt conuerteret omnes infideles ad fidem; scribe, quia non est ibi perfecta lætitia. Durauit autem ille modus loquendi bene per duo milliaria; frater autem Leo de his omnibus vehementer admirans, dixit: Pater rogo te ex parte Dei, ut dicas mihi vbi est perfecta lętitia. Cui sanctus Franciscus respondit, dicens. Quando veniemus ad sanctam Mariam de Angelis, ita balneati pluuia, & frigore congelati, luto etiam mirabiliter deturpati, & fame valdè afflicti, & ad portam loci sonabimus, & portarius veniret dicens: Qui estis vos? Et nos dicemus: Nos sumus duo de fratribus vestris. Et ille è contrario dicet: imò estis duo ribaldi qui itis circumquaque per mūdum eleemosynas pauperum rapiendo, & non aperiret nobis. Sed faceret nos stare ad niuem, & aquam in frigore, & fame vsque ad noctem. Tunc si nos tot iniurias, & repulsas sine murmuratione, & turbatione tolerauerimus, propter Deum patienter, & cogitauerimus humiliter, & charitatiuè, quod ille portarius veraciter nos cognoscat, & quod Deus excitauit linguam suam contra nos. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Etsi autem nos perseuerauerimus pulsando, & ille portarius tamquam contra importunos multum turbatus exeat, & durissimè nos afficiat alapis multis, & magnis, dicēs: Recedite hinc pultrones vilissimi, & ite ad hospitale, qui enim estis? Vos penitus hic non manducabitis, neque dormietis. Et si nos patienter hęc portauerimus, & iniurias cum amore perceperimus toto corde. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lętitia. Et si nos hic vndique afflictos fame vrgente frigore affligente, nocte insuper propinquante pulsabimus, clamabimus & fletu instabimus, vt aperiatur

tur nobis, & ille deinde stimulatus dixerit: Isti sunt homines procacissimi, & proterui: & ego pacabo eos. Et exiens cum vno fuste nodoso, capiens vos per caputium, & ad terram super lutum, & niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuste, quod vndique nos plagis implebit. Si tot mala, si tot iniurias, & verbera cũ gaudio toleremus, cogitãtes quod pœnas Christi benedicti patientissime nos tolerare debemus. O frater Leo inter omnia charismata sancti Spiritus, (quæ amicis suis Christus concessit, & concedit) est vincere semetipsos, & libenter propter Christum, & caritatem Dei opprobria sustinere. Nam in omnibus mirabilibus supradictis nos gloriari non possumus: quia non sunt nostra, sed Dei. Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictionis possumus gloriari: quia illud est nostrum. Ideo dixit Apostolus: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini. In chronico Minorum lib. 2. cap. 48.

EXEMPLVM XXVII.

Obedientissimus Masseus humillima & abiectissima officia ad præceptum Beati Francisci solus impleuit.

BEatissimus pater Franciscus volẽs humiliare fratrem Masseum, & vt multiplicia dona, quę illi præstabat altissimus, de virtute crescerent, in virtutem. Cũ esset sanctus Pater cũ illis primis socijs suis verè sanctus, in quodam solitario loco, inter quos etiam frater Masseus morabatur: dixit quadam vice sanctus Franciscus omnibus insimul congregatis. O frater Massee, omnes isti tui socij habent gratiam orandi, & contemplandi, tu autem habes gratiam verbi Dei ad satisfaciendum personis aduenientibus, & propterea ego volo vt ad hoc quod possint melius orationi, & contemplationi vacare tu facias portã, & eleemosynam, & coquinam, quando fratres manducabunt, tu extra portam manducabis, ita quod antequam venientes pulsent ad portam, tu satisfacias illis de aliquibus verbis: ita quod non oporteat exire, nisi te. Et hoc facias in meritum obedientiæ salutaris. Qui statim inclinato capite, & extracto caputio, humiliter obediuit. & per plures dies fecit portam, eleemosynam, & coquinam. Socij verò eius, sicut homines illuminati a Deo, cœperunt sentire in cordibus suis intus multam pugnam: eo quod frater Masseus esset homo magnæ perfectionis, & orationis, sicut ipsi, & amplius, & tamen erat illi totum impositum loci pondus. Propter quod rogauerunt sanctum patrem quod dicta officia inter eos distribuere dignaretur: quia nullo modo conscientiæ eorum poterant sustinere, quod dictus frater tot oneribus subiaceret: nam præterea sentiebant se in suis orationibus crudos, & in conscientia dissipatos, nisi frater Masseus a dictis releuaretur oneribus. Beatus autem Franciscus hæc audiens, acquieuit caritatiuis eorum consilijs, & fratrem Masseum vocans, ait: Frater Massee isti socij tui volunt partem de officijs quæ tibi imposui. & ideo volo quod dicta officia inter eos diuidantur. Qui humiliter, & patienter respondens & dixit: Pater quidquid mihi in partem, vel totum imponitis, totum à Deo æstimo factum. Et nunc sanctus Franciscus videns caritatem illorum, & fratris Massei humilitatem (quia absque illa nulla virtus est acceptabilis coram Deo) gauisus est. Et post hoc, officia distribuit, & omnes cũ spiritus gratia benedixit ad laudem Dei. S. Antoninus parte 3. hist. tit. 24. cap. 7. §. 10. Chronici gallici Minorum lib. 6. c. 21.

EXEMPLVM XXVIII.

Despici se videns præ Masseo sanctus Franciscus, valde lætatur, & qualiter amauerit paupertatem.

FRanciscus, & Masseus cum peruenissent ad quasdam habitationes vbi pro necessitate corporis (prout regula dicit) eos mendicare oportebat; Franciscus quia erat homo despectus, & paruus. & propterea inter ignotos despiciebatur quasi ab omnibus, quosdam bolos vilis panis & frusta paruula conquisiuit. Sed fratri Masseo quia erat pulcher homo, & magnus in persona, dati fuerunt plures, & pulchriores. Cum autem ambo simul in quodam

loco

loco conuenissent, & ibi inuenisset vnum fontem in cuius margine erat lapis latus, & pulcher. de quo valde gauisi sunt, super lapidem illum acquisita panis fragmentula posuerunt. Et cum vidisset sanctus Franciscus quod frustula panis fratris Massei essent plura, & pulchriora, quã sua, exultans in spiritu pro desiderio paupertatis, ait: O frater Massee nos non sumus digni de tam magno thesauro, & hoc gradatim eleuando vocem, pluries replicauit. Respondit frater Masseus. Pater carissime, quomodo potest dici thesaurus, vbi est tanta penuria, quando non est ibi tabella, neq; cultellus, neque scutella, neq; incisorium, nec domus, nec mensa, nec seruus, nec ancilla? Respondit sanctus Franciscus. Et hoc reputo magnum thesaurum, vbi nihil est de his quę pręparat humana industria, sed quicquid aliquid est, totum a prouidentia Diuina ministratur, sicut manifestè apparet in pane acquisito, in lapide tam pulchro, in fonte tam limpido. Vnde volo, vt rogemus Deum quod thesaurum sanctæ paupertatis tam nobilem. qui haberet administrare faciat nos toto corde diligere. Et de illis frustulis panis, & fonte, cibo, & potu gaudenter cum hymnis Diuinis sumpto, surrexerunt vt versus Franciam pergerent. Et cũ peruenissent ad quandam Ecclesiam intrãtes in eam sanctus Franciscus abscondit se post altare ad orandum, & ibi recepit diuinæ visionis tam excessiuum feruorem, animam eius paupertatis concupiscentia totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu quasi flammas amoris emittere. Et egrediens ad socium sic ignitus ore vehementer, dicebat: A, a, a, frater Massee præbe mihi teipsum, & hoc fecit ter. Frater Masseus stupens de tam vehemẽti feruore, cum tertia vice sanctus Franciscus dixisset, præbe mihi teipsum, immisit se tantum in brachia sancti patris. Tunc sanctus Franciscus cũ hiatu magno, & Spiritus sancti feruore, & clamore valido, reboando. A, a, a; leuauit fratrem Masseum cum ipso flatu in aere, & impulit illum ante se, quantum posset esse vnius longæ lanceę mensura. Quod vides frater Masseus stupuit valdè de tam mirando sancti patris feruore. & retulit postea socijs. quod in illo sancti Francisci impulsu tantum dulcedinem, & spiritus sancti cõsolationem persensit, quod nunquam in vita sua consolationem tam magnam meminerat se habuisse. Post dixit sanctus Franciscus fratri Masseo. Carissime, eamus Romam ad sanctum Petrum Apostolum, & ad sanctum Paulum. & rogemus eos, vt doceant nos. & adiuuent possidere thesaurum inenarrabilem sanctissimæ paupertatis. Et addidit sanctus Franciscus, dicens: Carissime, & dilectissime frater mi. thesaurus beatificæ paupertatis est tam dignus, & tam Diuinus, quod nos digni non sumus illum in vasis nostris vilissimis possidere, cum paupertas sit illa virtus cælestis. per quam cuncta terrena, & transitoria cuncta calcantur. per quam omnes obices tolluntur è medio. & liberè Domino Deo æterno mens humana iungitur. Bartholomęus de Pisis lib. 1. Conformitatum, fructu 8. Ex chronico Minorum.

EXEMPLVM XXIX.

Cæleſtem theſaurum nulli rei comparabilem, tribulationibus ſuis ſanctus Franciſcus promeruit.

CVm Sanctus frater Franciscus grauiter pateretur in oculis, & venisset ad sanctum Damianum. prima nocte tam grauiter est in oculis infirmatus, quod lucem aliquam videre non poterat. Cum ergò stetisset in cella 50. diebus, in tanto dolore oculorum, & vexatione multiplicium murium a diabolo excitata, quod die. noctuq; quiescere non valebat. Tunc sanctus pater hoc esse flagellum Domini recognoscens. cœpit Deo gratias agere, & illum toto corde. & ore laudare, & ex intimis pręcordijs clamare. quod illis, & multo maioribus an gustijs dignus esset. Et cum hoc rogabat Dominum, dicens: Domine Iesu Christe pastor bone. concede mihi ouiculę tuæ gratiam, & virtutem. vt in nulla tribulatione, angustia, vel dolore. a te recedam. Et cum hęc dixisset, facta est ad eum vox de cœlo, dicens: Francisce, responde mihi: Si tota terra esset aurum. & mare, & flumina, & fontes essent balsamum. & omnes montes, & colles, & lapides, essent lapides preciosi, & tu inuenires alium thesaurum tantò nobilio-

 bilio-

Prædicator illicò liberatus est à tentatione sua, & ex tunc magnam deuotionem in sancto fratre Aegidio semper habuit. Ex Chronici Minorum Gallici par. 2. lib. 7. c. 16.

EXEMPLVM XXXIII.

Linguis varijs sanctus Antonius de Padua more Apostolorum præsente Papa loquebatur.

SAnctus Antonius de Padua, vnus de electis discipulis Beati Francisci, quem sanctus Franciscus suum Episcopum appellabat, cum prædicabat in Concilio coram Papa, & Cardinalibus, vbi erant Græci, & Latini, Francigenæ, & Theutonici, Sclaui, & Anglici, & multi alij diuersarum linguarum, Spiritu sancto afflatus, lingua Apostolica inflammatus, eructās mellifluū verbum, omnes illos, tam diuersarum linguarum in dicto Concilio congregatos luculentissimè, & clarè ipsum audientes, & distinctè intelligentes, reddidit tanta admiratione suspensos, vt videretur renouatum illud antiquum Apostolorum mirabile, admirantium, & dicentium: Nonne iste Hispanus est? Et quomodo nos omnes audiuimus per eum linguam nostram in qua nati sumus, Græci, & Latini, Francigenæ, & Theutonici. Sclaui, & Anglici. Lombardi, & Barbari? Papa enim stupens ad tam profunda, de scripturis Diuinis à sancto Antonio prolata, dixit: Verè iste est arca testamenti, & diuinarum scripturarum armarium. Ex chronico Minorum, & Antoninus par. 3. hist. tit. 24. cap. 3. § 2. & in Gallico Chronico, lib. 5. c. 21.

EXEMPLVM XXXIV.

Verbum Dei à Beato Antonio de Padua prædicatum hæretici contemnunt, sed pisces aquarum cum desiderio recipiunt.

OStendere volens Dominus Iesus benedictus quanta sanctitas esset fidelissimi serui sui, & quam deuotè audienda esset eius prædicatio, ac sana doctrina per animalia irrationalia, s. per pisces redarguit infidelium, & insipientium, hæreticorumq; stultitiam, sicut asina redarguit insipientiam Balaam. Nam cum esset B. Antonius Arimini (vbi hæreticorum magna copia morabatur) volens illos ad lucem veræ fidei, & in viam reducere veritatis, ipsis de scripturis Catholicis per multos dies prædicabat. Illi verò facti lapidei, per obstinationem ipsius sancti eloquijs non solum nō acquiescere, sed insuper auditum præbere contempserunt. Sanctus verò Antonius Domino inspirante, accessit quodam die, ad os fluminis iuxta mare, & stans in ripa (quæ mari appropinquabat, & flumini,) incœpit modo prædicationis pisces ex parte Domini aduocare, dicens: Audite verbum Domini pisces maris, & fluminis, ex quo infideles hæretici audire contemnunt, & ecce statim accessit ante sanctum Antonium tanta magnorum, & paruorum piscium multitudo, quod nunquam similis in illis partibus fuit visa, & omnes tenebant caput aliquantulum extra aquam. Vidisses ibi pisces magnos adhærere minoribus, minores sub alis maiorum pacificè pertransire, & permanere. Vidisses etiam diuersas piscium species, quoslibet ad sibi similes currere, & quasi quendam campum pictū varietate colorum, mirabiliter decoratum, ad sancti faciem ordinari, vidisses ibi turmas piscium magnorum, & grandiū quasi castrorum acies ordinatas, loca ad prædicationem præripere. Vidisses ibi pisces mediocres loca mediocria capere, & quasi doctos à Domino absque truculentia in suis locis consistere. Vidisses ibi piscium paruulorū multitudinem copiosam, atque populosā, vsquequaque tamquam peregrinos ad indulgentiam properare, & ad sanctum patrē tamquam tutorem propinquiores accederes. Itaque in sancta prædicatione cœlitus ordinata, primitus pisces minores, secundo mediocres, & tertiò vbi erat aqua profundior pisces maximi sancto Antonio assistebat. His verò taliter ordinatis, incœpit sanctus Antonius sollemniter prædicare, dicens: Fratres mei pisces, multum tenemini pro vestro modulo referre gratias Creatori nostro, quæ in vestrum habitaculum dedit elementum tam nobile, ita vt aquas dulces, & salsas prout expedit habeatis. Refugia insuper multiplicia contulit, vt euitetis incommoda tempestatis. Exhibuit insuper vobis elementum diaphanum, & limpidum, & vias

pœnis, sed rogo te pater, ut sicut tua pietate mihi dum viuerem succurristi, sic nunc in meis cruciatibus digneris succurrere, vt dicas pro me aliqua Pater noster, quia oratio tua valde acceptabilis est coram Deo. Frater verò Conradus libenter assentiens, dixit semel Pater noster, cum (Requiem æternam.) Quo dicto, anima illa dixit: O pater sancte, quantum profuit mihi, rogo quod iterum mihi dicas. Et cum dixisset iterum, anima illa, ait: Pater sancte sicut oras, sum alleuior, & rogo quod orare non cesses. Frater verò Conradus sentiēs quod anima illa suis orationib. iuuabatur, dixit sibi centum Pater noster: Quibus dictis, anima illa dixit: Ex parte Domini nostri gratias tibi ago, ut ipse de hac caritate tibi mercedem æternam tribuat, quia propter orationem tuam, ego sum a pœnis omnib. liberata, & pergam nunc ad gloriam paradisi. Et his dictis perrexit ad Dominū. Frater verò Conradus, ut lætificaret fratres totum recitauit per ordinem, quod in nocte præcesserat, unde ipsi & alii fuerunt plurimum consolati. Bartholomæus de Pisis lib. 1. Conformitatum Diui Francisci ad Christum, cap. 23.

EXEMPLVM XXXVI.

Consecrationis verba proferens Ioannes de Aluernia, totus in se amore liquescens, extasim passus, defecit.

CVm quadam vice Ioannes de Aluernia siue de Firmo, ad altare accessisset ad celebrandum missam, quam cantare debebat, ampliata est sibi gratia, & creuit in eo amor Diuinus, & datus est sibi quidam sensus de Deo ineffabilis, & inæstimabilis, quem suis verbis nullo modo poterat explicare, & timens ne cresceret tantum sensus ille, & feruor mirabilis, quod oporteret eum dimittere missam, nesciebat quam partem eligeret, vtrum sic procederet, vel expectaret. tamen quia aliquando senserat simile, & Dominus tantum temperauerat, quod ob hoc non dimiserat missam, vtcunque confidebat posse procedere, nihilominus timebat quod euenit, quia tales infusiones Diuinæ non sunt in hominis potestate. Cum ergo processisset vsque ad præfationem beatæ Virginis, creuit tantum illa illuminatio, & gratiosa suauitas, quod veniens ad Pridie q̄ pateretur, vix illam suauitatem, & dulcedinem poterat sustinere. Perueniens autem ad Hoc est corpus meum, ingeminās hoc est, hoc est, & multum frequenter, ita quod quasi deficiebat pro magnitudine eorum quę iam sentiebat in anima. Vnde Guardianus loci succurrēs, anxiè stabat iuxta eum, & frater etiam cum cereo accenso post eum stantib. & timentib. ceteris fratrib. cum alijs hominibus & mulierib. multis, cum quibus erant aliquæ maiores de prouincia, quæ omnes expectantes, & timentes more mulierum plangebant. Ipse vero frater Ioannes quasi alienatus beatissima & suauissima lætitia, stabat improcedens in consecratione sanctissima complenda, quia sciebat Dominum Iesum Christum, quod non intrabat hostiam, uel potius hostia non transubstantiatur in ipsum, donec adiungeret, corpus meum. Et non valens ferre tantam maiestatem Christi, clamauit, corpus meum. Et statim euanuit forma panis, & apparuit Dominus Iesus Christus Dei filius benedictus, incarnatus, & clarificatus, & ostendit ei humilitatem quę eum fecit incarnari, & facit ipsum venire quotidie in manus sacerdotis. Dicto autem, Hoc est corpus meum, mox mirabiliter post se cecidit retrò, sed a Guardiano qui stabat iuxta eum, ne rueret in terrā, sustentatus est. Et concurrentib. fratribus, & aliis hominibus, & mulieribus, qui in ecclesia morabantur, tanquam mortuus in sacristiam deportatur. Erat enim corpus eius frigefactum sicut corpus hominis mortui, & digiti manuum erant contracti tam fortiter, quod uix valebant distendi, vel moueri. & sic iacuit quasi exanimis a mane vsque ad tertiam magnam.

Rogatus autem quod per caritatem Dei, quę senserit dignaretur, dicere: Dixit quod in conficiendo, tantum cor suum erat liquefactum ad modum ceræ valde distemperatæ & caro sua videbatur esse sine ossibus, taliter quod nec membra, nec manus poterat quasi leuare ad faciendum crucem super hostiam, addens quod antequā fieret sacerdos, fuit sibi ostensum, quod debebat sic deficere in missa, sed quia multas missas legerat, sed non euenerat, quod fue-

erat ante prædictum, putabat se in hoc fore deceptum. Sed ferè quinquaginta diebus ante Assumptionem beatæ Mariæ Virginis in qua hoc iterum habuit sibi ostensum, quod hoc debebat sibi contingere circa Assumptionem, sed erat oblitus illius promissionis.

EXEMPLVM XXXVII.

Maria virgo cum ingenti lumine apparens Fratri Conrado de Offida, filium quem gestabat in vlnas dedit.

TEmpore fratris Petri verè sancti, frater Conradus de Offida, cum illi duo cum alijs fratribus starent de familia in loco Foranni de custodia Anconitana. frater Conradus accessit in siluam ad meditandum Diuina. Frater autem Petrus clanculo porrexit post illum, vt videret quid illi accideret. Frater vero Conradus incœpit Beatissimam Virginem deuotissimè lacrymis exorare, vt sibi hanc gratiam à filio suo benedicto impetraret, vt de illa dulcedine, quam sanctus Simeon in die Purificationis persensit, cum Christum Saluatorem benedictum gestaret in vlnis, aliquantulum sentire valeret. Qui exauditus ab illa misericordissima Domina. Ecce regina gloriæ cum filio suo benedicto adfuit. cum luminis claritate, quod non solum tenebras effugabat, sed etiam cuncta lumina superabat, & appropinquans ad fratrem Conradum, puerum illum speciosissimum præ filijs hominum, posuit in vlnas eius, quem frater Conradus deuotissimè accipiens, & labia labijs imprimens. & pectori pectus astringens, totus liquefiebat in amplexibus, & osculis caritatis. Frater verò Petrus hæc omnia clara luce cernebat, & inde consolationem mirabilem sentiebat, qui latenter manebat in silua. Beata verò virgine cum filio recedentibus, & frater Petrus festinanter repedauit ad locum. Frater verò Conradus cum redisset totus festiuus, & gaudens vocabatur a fratre Petro. O cælicole, multam consolationem habuisti hodie. Dicebat frater Conradus: Quid est quod dicis frater Petre? qd scis tu quid ego habuerim? Respondebat frater: Bene scio cælicole, qualiter te Virgo beatissima, & eius filius benedictus visitauit. Quod audiens frater Conradus, quia sicut vere humilis optabat secretum, rogauit quod nemini diceret. erat enim tantus amor inter hos duos, quod quasi cor vnum, & anima vna videbantur. Etiá frater Conradus in loco Foranni, liberauit obsessam à dæmone, & statim de dicto loco aufugit, nè mater puellę liberatę ipsum inueniret, & concursus populi fieret. Nam frater Conradus tota nocte illa orauerat, & matri puellæ prędictæ apparuerat, & apparendo filiam liberauerat. Bartholomæus de Pisis lib. 1. Conformitatum S. Francisci. cap. 23. par. 2.

EXEMPLVM XXXVIII.

Tribulatus vehementer Ioannes de Aluernia de subtractione diuina consolationis a Domino visitatur.

SAnctus Ioannes de Aluernia, vel de Firmo. supradictus, in loco ordinis tamquá stella mirabilis splendore gratiæ rutilauit. Hic namque cum in iuuenili ætate gereret, per sapientiam cor senile, pœnitentiæ viam (quę custodit corporis, & mentis munditiam) totis viscerib. cupiebat. Vnde cum adhuc esset puerulus, loricam & circulum ferreum portabat ad carnem, & abstinentiæ crucem quotidiè baiulabat, ita quod dum in sancto Petro de Firmo cum Canonicis moraretur antequam sancti patris habitum assumpsisset, illis splendidè viuentibus, & ipse se abstinentia & miro rigore frænabat, & inter delitias abstinentiá martyrum celebrabat. Sed cum ad summú studium angelicum obices socios multipliciter pateretur, in tantum vt loricam exuerent, & abstinentiam impedirent, ipse inspiratus á Deo cogitauit mundum cú amatoribus relinquere, & florem suæ angelicæ iuuentutis brachijs crucifixi offerre, in Ordine videlicet beati Francisci, in quo audierat crucis stigmata renouari. Cum ergo in nomine Domini habitum fratrum Minorum puerulus assumpsisset, & vni magistro commissus fuisset, pro spiritualium disciplina, cum verba audiret Diuina, aliquádo cum magistro cor eius, vt cera liquescés tanta suauitatis gratia in interiori homine re pleba-

repl ebatur, vt exterior homo discurrere coactus aliquando per hortum, aliquando per Ecclesiam, aliquando per siluam, vndique currebat, vel circuibat quemadmodum flamma interior impellebat. Successu verò temporis, hunc angelicum virum in diuersis statibus, ordinatis actionibus, gratia Diuina subuexit. quandoque ad splendores cherubeos, quandoque ad ignem seraphicum, quandoque ad angelica gaudia hūc angelicum virum rapiebat gratia Diuina, & quod plus est, quandoque ad Diuina oscula, & excessiuos amoris Christi amplexus non solum internis gustibus, sed & signis exterioribus tamquam amicū intimum assumebat. Vnde accidit sibi quodā tempore, quod benè per spatium trium annorum amoris Christi igne succensus, recipiebat cōsolationes mirabiles, & frequēter in tali in ardore rapiebatur ad Deum. Sed quia Deus curam specialem de suis filijs gerit nunc consolando prosperis, nunc exercendo aduersis, dum frater Ioannes prædictus staret in quodā loco, subtractus est sibi ille radius, & status ignitus, & remansit sine amore, & lumine, & fuit in mœrore permaximo. Propter quod cum anima ipsius dilecti præsentiam non sentiret, anxiebatur, & cruciabatur currens & quærens per siluam moerens, & anxius dilectū, qui se modicum dispensatiuè absconderat, sed nullo modo, nulloque loco Christi Iesu benedicti dulcissimos amplexus, & suauia, & beata oscula sicut consueuerat inuenire valebat.

Et hanc tribulationem per dies plurimos sustinuit, eiulans, suspirans, & lacrymans. Cum autem ambularet die quadam per dictam siluam, in qua ipsemet semitā fecerat ad pergendum, & sic afflictus & desolatus incederet, adhærens vni fago, faciem lacrymosam in cælum erexit. Et qui sanat contritos cordes, & alligat contritiones eorum Dominus Iesus Christus benedictus, apparuit in eadem semita, nihil tamen dicendo: Quem cum sic Ioānes recognosceret, statim se proiecit ad pedes ipsius, & gemitibus inenarrabilibus exorabat, & humillimè supplicabat, ut succurrere dignaretur, quia sine te Saluator dulcissime maneo in tenebris, & mærore, sine te agne mitissime maneo in angustijs, & terrore. Illumina me ergo magister gratiosissime, & pastor pijssime, quia sū tua ouicula indigna. Et quia desiderium quod differtur, ad maiorem accēdit amorem, Christus benedictus adhuc recedēs per semitam supradictam, nihil penitus sibi loquebatur. Frater verò Ioannes videns quod Christus benedictus recedebat, & cum nō exaudiebat, surgens iterum cum sancta importunitate sicut egenus, & pauper, iterum cucurrit ad Christum, & ad pedes humiliter se prosternens, cum lachrymis deuotionis exorauit. O Iesu dulcissime, miserere mei, quoniam tribulor, exaudi me in multitudine misericordiæ tuę, & in veritate salutis tuæ, & redde mihi lætitiam salutaris tui, quia misericordia tua plena est terra, tu scis quoniam vehementer tribulor, rogo suppliciter vt animæ meæ obtenebratæ succurras velociter.

Et iterum Saluator recessit, nihil loquens fratri Ioanni, & in nullo ipsum consolans, videbatur velle recedere, vadens per viam antedictam faciens sicut mater cum puerulo, ut desiderium eius amplius inflammaret, vnde frater Ioannes tertio insecutus Iesum Christum benedictum, lacrymando vehementer, pergebat sicut lactēs post matrem, & paruulus post patrem, & humilis discipulus post magistrum misericordem. Cum autem peruenisset ad eum, Christus benedictus faciem suam gratiosam ad fratrem Ioannem conuertit, & expandit venerabiles manus suas sicut sacerdos quando se vertit ad populum. Tunc frater Ioannes vidit radios lucis mirabiles ex sacratissimo pectore Christi egredientes, non solū totam illam siluam illuminantes exterius, sed etiam corpus, & animam interius replentes diuinis splendoribus, vnde statim frater Ioannes fuit doctus, quemadmodū humilem & reuerendum actum deberet tenere cum Christo benedicto.

Nam statim proiecit se ad pedes Christi. Christus vero benedictus pedes illos sanctissimos clementer sibi exhibuit, vbi tot lacrymas frater Ioannes effudit, quod quasi videbatur alia Magdalena, rogans quod ad peccata eius non respiceret, sed per suam sanctissimam passionē, ac aspersionem sanguinis gloriosi, animam eius resuscitare in gratiam diuini amoris dignaretur. Dum autem frater Ioannes sic instanter oraret, & ad pedes Christi iaceret,

tantam

tantam inde recepit gratiã, quod totus ibi extitit renouatus. & ſicut Magdalena pacificatus, & conſolatus. Et tunc frater Ioannes ſentiens tantę gratiæ donũ, cœpit gratias agere Deo. & pedes eius humiliter oſculari, erigendo ſe, vt Saluatorem cum gratiarum actionem reſpiceret. & Chriſtus benedictus manus ſuas ſanctiſſimas ad oſculandum eidem exhibuit, & expandit in ipſa apertione manuum. Frater Ioannes ſe erigens acceſſit ad pectus Domini Ieſu. & amplexatus eſt Ieſum. & Chriſtus benedictus amplexatus eſt ipſum. Et inde obſculans frater ſanctiſſimũ pectus Chriſti ſenſit tãtum odorem Diuinum, quod ſi omnia mundi aromata congregarentur in vnum, reſpectu illius Diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et ſuper hoc de ipſo pectore Saluatoris ingrediebantur radij ſuprad ſti illuminantes mentem interius, & exterius, & omnia circũquaque. & in hoc amplexu, odore, ac luminibus in ipſo beato pectore Domini Ieſu Chriſti fuit raptus frater Ioãnes, & totaliter conſolatus, & mirabiliter illuſtratus. Nam ex tunc quia de ſacro Dominico pectore potauerat, dono ſapientiæ & gratia Diuini verbi repletus eſt, verba miranda & ſuperenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abyſſo pectoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, ideo mentes audientium immutabat, & fructus mirabiles faciebat. Ille inſuper odor prædictus, & ſplendor, quem ibi perſenſerat, per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus eſt, in dicta ſemita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum ſpatiũ circumquaque eundem ſplendorẽ, & odorem per multa tempora ſentiebat. Rediens ad ſe frater Ioannes poſt raptum prædictum, Chriſtus benedictus diſparuit. & ipſe poſtmodum ſemper conſolatus, & illuminatus remanſit. Nam coram Romana Curia, & coram Regibus, & Baronibus. & coram Magiſtris, & Doctorib. tam profunda, & alta lumina eructabat, quòd omnes in ſtuporem mirabili ſermone ſuo conuertebat. Cum ipſe frater Ioannes eſſet homo quaſi ſine litteris, tamen quæſtiones ſubtiliſſimas & altiſſimas de Trinitate, & alijs ſcripturæ myſterijs mirabilita declarabat.

Antoninus par. 3. tit. 24. c. 8. §. 15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioannes de Aluernia celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluernia celebraret miſſam in commemoratione omnium defunctorum, obtulit cum tanto caritatis affectu, & cõpaſſione pietatis, illud altiſſimũ ſacramentũ (cuius efficaciã ſuper omnia ſuffragia deſiderãt animæ defunctorũ) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis. & mellifiua dilectione ſupra. Quando ergo in dicta deuota miſſa corpus Domini ſanctiſſimum leuaret in altum, offerens illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipſo creatas & etiam redemptas de carcere miſericorditer liberaret, vidit quaſi infinitas animas de purgatorio egredi quaſi multitudinem ſcintillarũ de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cæleſtem patriam euolantes, propter merita Chriſti, qui pro humana ſalute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex Chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia trãſire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum ſanctus Franciſcus eſſet grauiter infirmus, F. Leo ſibi cũ multa deuotione & diligẽtia ſeruiebat. Cum autem quadam vice frater Leo ſtaret prope beatum Franciſcum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen, & impetuoſum, & latum, vbi cum aſpiceret trãſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminus ſubuertebantur. & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant vſque ad tertiam partem fluminis, et peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi vſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant, diuerſimodè ſecundum diuerſas ſarcinas a flumine mergebantur, & peribant crudeliſſimè abſque omni remedio. Frater autem Leo videns

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce subito apparuerunt aliqui fratres sine aliquo onere, vel sarcina omnis rei in quibus sola paupertas sancta relucebat. Et intrantes flumen transibant sine aliqua læsione. Sanctus vero Franciscus per spiritum sciens quod frater Leo viderat aliquã visionem, postquam rediit ad se, vocauit eum sanctus Franciscus, & ait: Dic mihi quæ vidisti. Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui sanctus Franciscus ait: Vera sunt quæ vidisti; Nam flumen est mundus, isti fratres qui sorbentur à flumine sunt illi qui professionem Euangelicam, paupertatem voluntariam non sequuntur. Illi vero qui sine periculo transibant, sunt fratres spiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt, aut possident, sed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti sunt, sequentes Christum in cruce nudatũ. & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuissimum, & suaue quotidie amplexantur, ideo faciliter, & sine periculo de temporalibus transeunt ad æterna. Ex chronico Minorum Gallico, lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XCI.

Iudicante Domino qui per rubeam scalam iustitię ascendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam misericordiæ confugerunt, Maria semper Virgine misericordissima suscipiente, saluati sunt.

FRater Leo habuit hanc visionem. Videbat namque in somnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gẽs congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ scalæ positæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia alba. & ambę attingebant à terra vsque ad cœlum

Apparuit autem Christus in summitate rubeæ scalæ quasi iratus, & offensus. Et B. Franciscus prope ipsum inferius, & descendens aliquantulum, clamabat ad fratres suos fortissimè, dicens; Venite fratres, venite, ascendite ad Dominum, qui vocat vos, confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium confisi de clamore patris, currebant & incipiebant ascendere scalam rubeam valenter. Cum ascenderent alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alij de medietate scalæ, & alij quasi de sũmitate scalæ. Beatus vero Franciscus vidẽs hoc, motus compassione ad tantam ruinã, rogabat Christum iudicem pro filijs suis. Christus verò ostendebat manus suas, & latus beato Francisco, in quibus videbãtur renouatæ plagę eius, de quibus etiam stillabat sanguis recentissimè. & dicebat; Ecce ista fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciscus perseueraret postulans misericordiam pro fratribus, post breuem morulam, iterum aliquantulum descendebat, & clamabat; Non desperetis, sed confidite. Currite ad scalam albam, currite, & ascendite, ibi suscipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad scalam albam ex admonitione paterna, ecce Beata Virgo Maria mater Christi apparuit in sũmitate scalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum sine labore. Ex Chronico Minorum Latino lib. 6. capit. 17. & Gallico, lib. 2. c. 75.

tantam inde recepit gratiā, quod totus ibi extitit renouatus. & sicut Magdalena pacificatus, & consolatus. Et tunc frater Ioannes sentiens tantę gratiæ donū, cœpit gratias agere Deo, & pedes eius humiliter osculari, erigendo se, vt Saluatorem cum gratiarum actionem respiceret. & Christus benedictus manus suas sanctissimas ad osculandum eidem exhibuit, & expandit in ipsa apertione manuum. Frater Ioannes se erigens accessit ad pectus Domini Iesu, & amplexatus est Iesum. & Christus benedictus amplexatus est ipsum. Et inde obsculans frater sanctissimū pectus Christi sensit tātum odorem Diuinum, quod si omnia mundi aromata congregarentur in vnum, respectu illius Diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et super hoc de ipso pectore Saluatoris ingrediebantur radij supradicti illuminantes mentem interius, & exterius, & omnia circūquaque. & in hoc ad luxu, odore, ac luminibus in ipso beato pectore Domini Iesu Christi fuit raptus frater Ioānes, & totaliter consolatus, & mirabiliter illustratus. Nam ex tunc quia de sacro Dominico pectore potauerat, dono sapientiæ & gratia Diuini verbi repletus est, verba miranda & superenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abysso pectoris Domini nostri Iesu Christi, ideo mentes audientium immutabat, & fructus mirabiles faciebat. Ille insuper odor prædictus, & splendor, quem ibi persenserat, per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus est, in dicta semita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum spatiū circumquaque eundem splendorē, & odorem per multa tempora sentiebat. Rediens ad se frater Ioannes post raptum prædictum, Christus benedictus disparuit. & ipse postmodum semper consolatus, & illuminatus remansit. Nam coram Romana Curia, & coram Regibus, & Baronibus. & corā Magistris, & Doctorib. tam profunda, & alta lumina eructabat, quod omnes in stuporem mirabili sermone suo conuertebat. Cum ipse frater Ioannes esset homo quasi sine litteris, tamen quæstiones subtilissimas & altissimas de Trinitate, & alijs scripturæ mysterijs mirabilita declarabat.

Antoninus par. 3. tit. 24. c. 8. §. 15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioannes de Aluernia celebrans, à purgatorio in cælum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluernia celebraret missam in commemoratione omnium defunctorum, obtulit cum tanto caritatis affectu, & cōpassione pietatis, illud altissimū sacramentū (cuius efficaciā super omnia suffragia desiderāt animæ defunctorū) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & mellifiua dilectione superna. Quando ergo in dicta deuota missa corpus Domini sanctissimum leuaret in altum, offerens illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipso creatas & etiam redemptas de carcere misericorditer liberaret, vidit quasi infinitas animas de purgatorio egredi quasi multitudinem scintillarū de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cælestem patriam euolantes, propter merita Christi, qui pro humana salute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex Chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidissimum cum fiducia trāsire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum sanctus Franciscus esset grauiter infirmus, F. Leo sibi cū multa deuotione & diligētia seruiebat. Cum autem quadam vice frater Leo staret prope beatum Franciscum, & daret se orationi, factus in extasi ductus est ad maximum quoddam flumen, & impetuosum, & latum, vbi cum aspiceret trāseuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui statim ab impetuositate fluminus subuertebantur, & absorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant vsque ad tertiam partem fluminis, et peribant, aliqui vsque ad medium, alij quasi vsque ad finem, qui omnes propter sarcinas, & onera quæ portabant, diuersimodè secundum diuersas sarcinas a flumine mergebantur, & peribant crudelissimè absque omni remedio. Frater autem Leo

videns

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce subito apparuerunt aliqui fratres sine aliquo onere, vel sarcina omnis rei in quibus sola paupertas sancta relucebat. Et intrantes flumen transibant sine aliqua læsione. Sanctus vero Franciscus per spiritum sciens quod frater Leo viderat aliquã visionem, postquam redijt ad se, vocauit eum sanctus Franciscus, & ait: Dic mihi quæ vidisti. Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui sanctus Franciscus ait: Vera sunt quæ vidisti; Nam flumen est mundus, isti fratres qui sorbentur à flumine sunt illi qui professionem Euangelicam, paupertatem voluntariam non sequuntur. Illi vero qui sine periculo transibant, sunt fratres spiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt, aut possident, sed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti sunt, sequentes Christum in cruce nudatũ. & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuissimum, & suaue quotidie amplexantur, ideo faciliter. & sine periculo de temporalibus transeunt ad æterna. Ex chronico Minorum Gallico. lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XCI.

Iudicante Domino qui per rubeam scalam iustitiæ ascendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam misericordiæ confugerunt, Maria semper Virgine misericordissima suscipiente, saluati sunt.

FRater Leo habuit hanc visionem. Videbat namque in somnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gẽs congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ scalæ positæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia alba, & ambę attingebant à terra vsque ad cœlum.

Apparuit autem Christus in summitate rubeæ scalæ quasi iratus & offensus. Et B. Franciscus prope ipsum inferius, & descendens aliquantulum, clamabat ad fratres suos fortissimè, dicens; Venite fratres, venite, ascendite ad Dominum, qui vocat vos, confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confisi de clamore patris, currebant & incipiebant ascendere scalam rubeam valenter. Cum ascenderent alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alij de medietate scalæ, & alij quasi de sũmitate scalæ. Beatus vero Franciscus vidẽs hoc, motus compassione ad tantam ruinã, rogabat Christum iudicem pro filijs suis. Christus verò ostendebat manus suas, & latus beato Francisco, in quibus videbãtur renouatæ plagę eius, de quibus etiam stillabat sanguis recentissimè, & dicebat; Ecce ista fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciscus perseueraret postulans misericordiam pro fratribus, post breuem morulam, iterum aliquantulum descendebat, & clamabat; Non desperetis, sed confidite. Currite ad scalam albam, currite, & ascendite, ibi suscipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad scalam albam ex admonitione paterna, ecce Beata Virgo Maria mater Christi apparuit in sũmitate scalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum sine labore. Ex Chronico Minorum Latino lib. 6. capit. 17. & Gallico, lib. 2. c. 75.

Ex Libello seu Tractatu, qui dicitur Vitas Fratrum Prędicatorum, edito à Frate Gerardo de Fracheto iussu Humberti Magistri Generalis ordinis Prædicatorum, ex multis, quæ in Ordine per varias mundi partes contigerent, & illi relata fuere in Comitijs Generalibus eiusdem Ordinis celebratis Parisijs Anno 1266.

EXEMPLVM XLII.

Maria virgo Prædicatoribus cantantibus Salue Regina, multa signa dilectionis ostendit.

MArsiliæ fuit mulier multum deuota nomine, & natione Lombarda. Quę dum quadam die stans in Completorio fratrum, fuisset singulari deuotione affecta, in inceptione dulcis Antiphonæ, scilicet, Salue Regina, fuit rapta in spiritu, & vidit quattuor admiranda, & nobis amanda, & cum multa deuotione omnibus recolenda. Vidit quippe ipsam Reginam misericordiæ cum fratres dicerent: Spes nostra salue, ipsos dulciter resalutantem. Et cum dicerent: Eia ergo aduocata nostra, ipsam ante filium pro fratribus procidentem, & orantem. Et cum dicerent: Illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte, vidit illā læto & columbino vultu in fratres respiciētem. Post cum cantarent: Et Iesum benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende, vidit ipsam in ætate tenera gestantem filium, & omnibus & singulis cum multo gaudio protendentem. Hæc autem mulier omnia dicta suo Cōfessori maturo & discreto distinctè & cum multis lacrymis enarrauit. par. 1. cap. 7. Libri qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum.

EXEMPLVM XLIII.

Spiritus sanctus super Prædicatores celebrantes Capitulum, & Veni sancte Spiritus concinentes, in specie flammæ descendit, eisdēque Salue Regina cantantibus, Beata virgo multa signa dilectionis ostendit.

IN territorio Auinonensi super fluuium Rhodanum situm est claustrum nobile Taraschonis, vbi Beata Marta Christi hospita venerabiliter requiescit. In hoc claustro hospita fratrum mater Domini Olfani militis deuotissima Deo, & ordini fuit. Cui quod sequitur, reuelatum est: sicut ex litteris venerabilis viri, & honesti Domini Guidonis Fulcodij, qui post. Podiensis Episcopus factus est, clarè patet in hunc modum. Viris religiosis patribus, & Dominis, Priori, & fratribus Prædicatoribus in monte Pessulano, Guido Fulcodij salutem, & pacem. Instante nuper festo Pentecostes, cum Ordinis vestri Generale Capitulum apud nos celebrandum occurreret, soror mea quondam Domina Mariā de Taraschona, sanctorum congregationem tam celebrē, quàm iocundā videre desiderans, pèr quindècim dies ante festum in villā sancti Aegidij notos, & proximos visitatura descēdit, cumq; à pluribus matronis visitaretur (quę suis ædificabantur alloquijs & exemplis) cœpit à nonnullis earum anxiè sciscitari, quo tres orationem Dominicam deuotissimè dicerent, matremve Domini salutarēt. Et vt fratribus in Capitulo congregatis, suum Dominus mitteret spiritum, materq; misericordiæ eos sua gratia visitaret, à singulis earum quod poterat orationum extorsit. Laudanda certè sanctæ mulieris deuotio, sed magis admiranda prudentia. Minus quippe sibi sufficere iudicans quod iuxta patrimonij vires fratrum plurimorum necessitatibus temporale subsidium porrigebat, nouo, sed laudabili quæstus genere satis (vt arbitror) honestè mendicans, spiritualis alimoniæ beneficia corrogabat, impossibile reputans ab eo preces plurimorū non exauditi, qui fidelis in omnibus verbis suis, se suorum congregationi fidelium affuturum promisit & multiplicatis intercessionibus, thesauros euiscerat suę pietatis. Sanè ad montem Pessulanum veniens, cum sorore, cum in die festo tantæ sollemnitatis officium celebraretur in ecclesia nostra, & ipsa prostrata orationi tota incumberet

iuxta morem cępit instantissimè deprecari Dominum, vt tot fratres in suo nomine cōgregatos respiciens (quorum multi per tot terrarum spatia peregrinantes laborauerant) eos sui Spiritus lumine perlustraret, & si merita deerant aliquorum, ipsa de suæ gratiæ plenitudine, necnon & aliorum meritis defectum illorum misericorditer suppleret. Cum igitur hoc in animo volueret, importunè petens, & nihil hæsitans, hymnum, Veni creator Spiritus inchoante cantore, vidit flammam descendere de superius, quæ chorum vsque ad consummationē inuolueret. Cumq; rem visam cōsiderasset cum gaudio, nemini suam visionem dicens, nec suis ascribens meritis, & gratias egit Deo, qui sicut primos hominum visitauerat piscatores, sic etiam suæ beneficia largitatis ad nostri temporis prædicatores extendit. Porrò cum ad eamdem ecclesiam audiendi completorij causa rediisset, & fratres illam dulcem Antiphonam Salue regina cātarent. Regina virginum apparuit visibiliter, monens, vt ab eius pedibus non recederet. Vidit ergo ipsam chori vtramque partē lustrantem, singulis inclinare cantantibus, & iuxta ceroferarios gradum sistere, vsque ad finem orationis. Dehinc in cęlum rediens, eam affectibus secum duxit. Quæ sibi reddita tantæ gustu dulcedinis recreata gratias humiliter retulit in corde suo conferens vniuersa. Nam & per triduum in singulis completorijs hanc habuit visionem. Cæterum nec sorori, nec alijs seriem facti aperiens, tamquam mulier sensata, & tacita, clausa tenuit omnia quæ vidit, donec ægritudine vehementi confracta, mortem quam diu saluo diuinæ consilio dispositionis optauerat, imminere præsensit. Tunc verò mihi primum, dehinc sorori, & filio, post Priori nostro Arelatensi, & tribus fratribus cuncta per ordinem enarrauit. Eodē tempore dicta Domina defuncta est, & in cemiterio fratrum Arelati sepulta, quia fratres Conuentum in Taraschone nondū habebant. eadem par. 5. c. 7.

EXEMPLVM XLIV.

Bona sororum Salue regina cantantium à tempestatis vastatione Beata virgo præseruauit.

CVm circa quandam domum sororum grando, & tempestas sata contereret, sorores perterritæ coruscationibus ecclesiā intrantes. Salue regina cum multa deuotione cantauerunt, matrem misericordiæ rogantes, vt eas & terras suas quib. sustentabantur, sua misericordia, ac pietate seruaret. Mira res, sed ab eo facta qui imperat ventis, & fulgura in pluuiam facit. Cum etenim non solum in circuitu, sed ferè ad iactum balistæ omnia sata grandine contrita valde fuissent, vineæque destructæ, omnia quæ sororum erant per Dei gratiam, & Beatæ Mariæ adiutorium, salua, & integra remanserunt. eadem 1. eiusdem libri c. 7.

EXEMPLVM XLV.

Circumstantias peccatorum scrupulosè confitens frater, aurea meruit corona fulciri.

QVidam frater magnæ auctoritatis in Ordine, vita, & fama præclarus in prouincia Lombardiæ, narrauit, qd̄ cum esset nouicius tempore Beati Dominici, & post confessionem quadam nocte post matutinas ante altare paululum obdormiuisset, audiuit vocem dicentem sibi: Vade, & iterum rade caput tuum. Qui euigilans interpretatus est, quod iterum moneretur confiteri, & melius circūstantias omnes. Vnde ad beatum Dominicum se prosternens confessus est omnia cum contritione, & maiori attentione quam prius fecisset. Qui cum postmodum paululū recepisset quietis, vidit angelum descendentem de cęlo, & in manu portantem coronam auream miro modo ornatam, & appropinquans posuit in capite eius. Euigilans ergo frater se multum consolatum inuenit, & gratias egit Deo. 4. par. c. 7.

EXEMPLVM XLVI.

Conuertitur magister Rolandus omnes delitias cito transire conspiciens.

CVm magister Rolandus Cremonensis in festo quodam de scarletico panno haberet nouas, & preciosas vestes, & solemnibus epulis interfuisset, cum socijs, & totam illam diē in lusibus, & vanitatibus, & huiusmodi vana gloria transegisset, in sero ad se reuersus, tacite intra se ait. Vbi est

est festum quod fecimus, & tota illa lætitia quo abijt? Videns ergo quod omnis mundi lætitia transit cito,& ad dolorem conuertitur, sequenti die Ordinem est ingressus, in quo multis annis deseruiuit Domino sanctitate, fama, scientia, & doctrina præclarus.4.par. c.8.

EXEMPLVM XLVIII.

Verbum Dei audiens Doctor Moneta conciones ne conuerteretur fugiens conuertitur, & plures suo exemplo ad conuersionem incitauit.

CVm sanctæ memoriæ frater Reginaldus quondam Aurelianensis Decanus, Bononiæ frequenter prædicationi insisteret, & plures magnos clericos, & magistros attraheret. Magister Moneta (qui tūc in artibus legens in tota Lombardia reliquis famosior erat) visa conuersione tantorum, cępit timere multum quod caperetur in sermone illius. Vnde eum inquantum poterat declinabat,& omnes scholares suos verbo,& exemplo suo auertebat à prædicatione eius. In festo autem sancti Stephani cum scholares prædictum magistrum ad sermonem attraherent, nec ipse propter scholares, nec propter honorem se absentare posset, dixit eis: Eamus prius ad missam. Iuerunt ergo & non tantum vnam,sed tres audiuerunt. Tunc instantibus illis,ait, Eamus nunc ad sermonem. Veniens ergo inuenit eum prædicantem,& maiorem ecclesiam ita plenam, quod intrare non potuit. Vnde stans ad fores ecclesiæ,& auscultans,in primo verbo captus est,quod tale erat. Ecce (inquit) video cælos apertos. Et inquit in præsenti aperti sunt cæli ad introeundum. Quilibet qui vult potest ianuas apertas intrare, videant, & timeant miseri negligentes, ne eis qui claudunt Deo cor suum, & os, & manus regnum cælorum claudatur,& introire non possint. Quid ergo tardatis carissimi? Ecce aperti sunt cæli. Finita ergo prædicatione,venit ad eum magister Moneta compunctus verbo Dei, & ei statum suum, & occupationes exponens,in manibus eius professus est. Et quia erat multipliciter impeditus,de licentia ipsius fratris Reginaldi per annum, & amplius remansit in habitu sæculari,non tamē inutiliter. Sicut enim multos prius ab eius prædicatione auerterat, sic postea quam plures non solum ad prædicationem, sed etiam ad Ordinem adduxit. Trahebat eos ad sermonem, & modo hunc, & modo illum ad Ordinem inducebat, & cum singulis quasi de nouo profitebatur. Ingressus autem Ordinem, qualis in omni sanctitate fuerit,quantum in verbo & doctrina. & hæresum confutatione profecerit,non de facili posset scribi.par.4.c.10.

EXEMPLVM XLVIII.

Conuertitur quidam sollemnis magister humili admonitione pastoris sui.

FRater quidam qui magnum locum diu tenuit in Ordine, cum missus fuisset satis iuuenculus Parisios ad scholas. & vidisset Ordinem Prædicatorum tunc exurgere, & familiaris esset Ordini Cistercienfi; (cuius Ordinis fratres solebant reperiri in domo patris sui) frequenter in orationibus suis petebat à Domino, vt concederet sibi mori in Ordine Cisterciensi.vel fratrū Pręedicatorum.Licet autem ex dono gratię Diuinæ caueret se à multis peccatis,& propter spem salutis interdum portaret ciliciū occultè,& aliquas eleemosynas faceret,& ad officium Diuinum non in festis tantū, sed quasi omni die ad Ecclesiā B. Marię, & ad sermones quasi semper & libenter veniret, tamen nec ad prædicationem magistri Iordani,qui tunc multos commouebat, nec alicuius alterius mouebatur ad ingressum Ordinis. Cum autem postquam diu rexerat in artibus,audiret iura Canonica, interdum in mane (socijs suis nescientibus) ibat ad scholas Theologiæ, contigit in quodam die festo, auditis vesperis in Ecclesia sancti Petri,in cuius parochia tunc morabatur, redeuntibus alijs scholaribus ipsum remanere in vigilijs defunctorum: cum autē ventum esset ad lectiones legendas incępit capellanus dictæ Ecclesiæ qui satis amplexui debatur, & bonus, ipsi loqui in hunc modum: Carissime, estis vos parochianus meus? At ille respondit: Domine,moror in tali domo. Et sacerdos,Bene,ergò est is parochianus meus: Et ideo volo liberare animam

mam meam de vobis. Et post: Scitis haud dubie quid vos promisistis Domino in baptismo. At ille: Et quid promisi? Et sacerdos. Vos, inquit, promisistis abrenunciare satanæ, & omnibus pompis eius. Ille qui vos portabat, loquebatur pro vobis, & respondebat, abrenuncio. At ille: Quare dicitis vos hæc? Et sacerdos: Carissime, propter hoc, quia multi sunt scholares qui multum se cruciant, & multa sustinent longo tempore Parisijs in studendo, quod nihil est nisi pompa satanæ. Dicunt enim in corde suo, quando studueris Parisijs, & fueris magister in illa, & in illa facultate, rediens ad terram tuam, eris famosus, & reputaberis magnus clericus, honorabe is ab omnibus, dabuntur tibi beneficia, ascēdes ad dignitates, & huiusmodi. Et quid est hoc nisi magna pompa satanæ? Carissime, caueatis vobis a tali intentione in studio vestro, & videte quomodo multi magni magistri, & clerici relinquunt mundū, aduertentes nunc, quod ferè omnia quæ sequuntur homines in mundo, pertinent ad pompam satanæ. Cum autem hæc diceret sacerdos, ecce finita lectione vna, clericus incœpit Responsorium. Heu mihi Domine, quia peccaui nimis in vita mea. Quid faciam miser, vbi fugiam, nisi de te Deus meus? & sic verba sacerdotis ex vna parte, & cantus prædicti clerici ex altera, quasi duæ tubæ intrantes ad cor eius, commouerunt eum, in quandam inusitatam compunctionem magnam, & abundantiā lacrymarum. Recedens ergo inde, quocunque ibat, vbicumque ipse stabat, deuotissimè gestabat verba prædicta in visceribus, & præcipuè illud verbum Responsorij prædicti: Quid faciam miser, vbi fugiam, nisi ad te Deus meus? Cum autem hoc reuolui quasi continuè in corde, videbatur sibi quasi quędam vox in anima sua respōdere, quo fugies nisi ad sanctum Iacobum, ad fratres prædicatores? In illis autem diebus cum more solito iret ad Beatam virginem ad orandum tanta data fuit ei multoties gratia compunctionis, & deuotio lacrymarum, & affectio cordis inconsueta, quod vltro desipiente sibi mundo, post paucos dies, iuit ad fratres sibi notos ad sanctū Iacobum, & ordinauit cum eis de ingressu suo, post solutionem debitorum quorundam. Interim autem locutus est Domino Hugoni, qui factus est postea Cardinalis, qui fuit magister suus, & reuelauit sibi propositum suum, confidens quia eum nō impediret, quia bonus homo fuit, & Baccalaureus in Theologia. Quo audito, ipse gratias agens Deo, confortabat eum, dicens: Sciatis magister, quod ego hoc idem proposui, sed non possum statim intrare, quia habeo expedire quæ iam negocia Domini mei VVilhelmi de Sabaudia, cum quo nūc sum, sicut scitis. Sed intrate secure, & sitis securus, quod ego vos sequar in festo Beati Andreæ. Ipse, & dominus Hugo in sequenti quadragesima in cathedra Beati Petri Ordinem sunt ingressi eiusdem libri qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum parte 4. cap. 10.

EXEMPLVM XLIX.

Conuersione sodalium suorum prouocatus studens quidam, proiectis libris quasi insanus ad Prædicatorum Ordinem festinauit, & conuertitur Guerricus timore mortis, quia audiuit omnes antiquos patres veteris testamenti obijsse.

FVit etiam Parisijs alius magnus clericus, & in iure peritus, qui audiens ingressum quorundam scholarium amicorum suorum, oblitus librorum suorū, quos ante se tenebat apertos, quos etiam non clausit, oblitus etiam quæ in domo sua habebat, solus quasi amens factus, cursu festinabat ad fratres. Cum autem obuiasset cuidam noto sibi, & quæreret quomodo sic solus curreret, non sistens gradum, hoc solum respondebat: ego vado ad Deum. Veniens autem ad locum vbi se receperant fratres (quia nondum ibi domum habebant) & inueniens magistrum Iordanum, & fratres congregatos, proiecto quodam mantello serico prostrauit se in medium quasi ebrius, nihil aliud dicens nisi hoc. Ego sum Dei, ego sum Dei. Magister autem Iordanus nulla facta alia examinatione, vel responsione pręmissa, hoc solum respondit: Ex quo estis Dei, & nos in eius nomine consignamus vos ei. Et surgens induit eum. Hæc autem duo narrauit qui interfuit illis, & hæc vidit, & audiuit, & vnus ex illis fuit frater Guerricus, qui diu in diuersis locis sectans studia in Logicalibus,

Theutonia, & fratres recommendarent animam ipsius creatori, ex insperato aperuit oculos suos, & ait: Audite fratres carissimi, mihi accidit sicut alicui eunti ad forum, & paruo pretio magnas merces ementi. Ecce enim regnum accipio, & casus nescio meritorum. Et hoc victo requieuit in pace, libro qui dicitur Vitæ fratrum Prædicatorum, parte 5. cap. 2.

EXEMPLVM LIII.

Defuncti animà à quindecim annorum purgatorio per vnam missam liberatur.

FRater Iuo, natione Brito, quondam Prior prouincialis in terra sancta, humilis, gratiosus, & deuotus semel post matutinas erat in Ecclesia orans. Cumq; eleuasset oculos versus lampadem chori vidit vmbram quasi fratris stantis in habitu sordido, & peregrino. Cumque quæreret quis esset? respondit: Ego sum frater talis, qui nuper obij, & viuens speciali tibi fui amore astrictus. Et quærente fratre Iuone, quomodo sibi esset? Respondit: male & durè, in durissima poena debeo esse per quindecim annos. Cumque quæreret ab eo, quare tamdiu, & tam durè deberet puniri, qui tam religiosè, & deuotè, & feruenter vixisset? Respondit: Non quæras quare: quia secundum iudicium Dei, quod æquissimum est, bene merui tantam poenam, sed rogo te, vt mihi subuenias. Quod se libenter pro viribus facturum promisit. Cumque dies illuxisset coepit dictus frater Iuo pro prædicto defuncto offerre Deo hostiam salutarem. Cumque iam consecratam teneret in manibus, coepit rogare Dominum, quasi sub his verbis. Domine Iesu Christe, si Soldanus Babyloniæ teneret vnum captiuum in vinculis, & camerarius eius qui annis viginti seruiuisset, ei, quando surgeret, quando intraret lectum, pro seruitio suo dictum captiuum peteret dari, Soldanus ei de facili non negaret, Domine non es durior Soldano Saracenorum. Camerarius tuus sum, astiti tibi iam per multos annos, & deuotè seruiui. Tenes quasi captiuum illum dilectum fratrem meum, igitur pro seruitio meo, peto, illum mihi dari à clementia tua. Cumque verba ista cum multis lacrymis iam non semel tantum, vel bis, sed pluries inculcasset, post multas lacrymas missam finiuit. Sequenti verò nocte stans in oratione post matutinas, dictum fratrem vidit stantem ante se in habitu candido, & præclaro, & quæsiuit ab eo quis esset? Qui respondit. Ego sum frater, qui apparui tibi heri. Cumq; quæreret ab eo, quomodo ei esset, Respondit, bene per gratiam Dei, petisti enim me à Domino, & dedit me tibi, & iam liberatus à purgatorio vado ad societatem spirituum beatorum. Et hoc dicto statim disparuit. Eiusdem lib. parte 5. cap. 4.

EXEMPLVM LIIII.

Apostata Deo iudici præsentatus, aut peccata soluere, aut in infernum ire præcipitur.

IN Anglia rector cuiusdam Ecclesiæ, pecuniosus, & luxoriosus, infirmatus grauiter, timore mortis habitum fratrum Prædicatorum suscepit, & cum aliquantulum conualuisset, reiecit, & cum se multis exposuisset criminibus, à Deo pio patre correctus est huiusmodi visione. Videbatur enim sibi soporato in horam matutinali, quod videret Christum Dominum in aere sedentem ad iudicandum, & omnia peccata sua super caput suum esse scripta, & infernum subtus hiantem ad se recipiendum. Cumq; territus ad Christum respiciens clamaret, faciem eius uidit terribilem, & sibi plus intolerabilem, quam infernum ipsum. Post hæc apparuit ei quidam in habitu fratrum Prædicatorum, dicens Christo: Domine, quid vis de illo? Et Dominus, vt soluat precium pro peccatis, aut in infernum vadat. Euigilans ergò & hæc secū reuoluens, peccata sua cum multis lacrymis cōfessus est fratri Martino Lectori fratrum, & habitum cum multa deuotione resumpsit. Et post mensem iterum infirmatus est, frater autem Confessor eius, cum videret eum morti propinquum, turbari propter peccata sua, dixit: Noli timere carissime, sed audacter præsume de misericordia Dei. Ego quicquid boni in Ordine feci, tibi do, dummodo firmiter speres. Et infirmus hæc audiens confortatus, gratias egit. Et perceptis sacramentis, cum

cebat: Domina, ego sum Capellanus, & pauper prędicator vester. Et hoc frequenter iterabat suppressa voce. & post modicũ interuallum incoepit clara voce cantare. Tu Theophilum desperantem apostatam, reduxisti. & reuocasti ad gratiam. Istud dulciter cantando, aliquoties iterauit, in tantum, quod frater qui cum eo erat, & nunquam alias audierat. vel legerat ab eo didicit. Post hoc alta voce cępit cantare. Congaudent Angelorum chori gloriosę Virgini. Frater autem qui cum eo erat timens, ne aliqui audientes, sic alta voce cantantem minus benes ędificarentur, dixit ei: Est ne bonum frater hoc quod ita facitis vos audiri? qui respondit: Carissime frater non credatis quod propter hypocrisim hęc faciã. Hypocrita malus intrinsecus, bonus extrinsecus abominabilis est Deo. Talis homo sũ ego sed à laude gloriosę Virginis non valeo me continere. Instante vero hora mortis, cum quasi iam obmutesceret, frater dicebat coram eo matutinas solus. Et cum frater diceret illum vltimum versum Psalterij. Omnis spiritus laudet Dominum, erigens se aliquantulum, & manus eleuans fratri, vt potuit silentium indixit. Et assumens in ore illam clausulam, Omnis spiritus laudet Dominum, migrauit ad Christum. In additione ad partem 5. eiusdem libri.

EXEMPLVM LVII.

Contritionis magnitudine peccatrix quadam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparens saluatam se esse significauit, & triginta tres animas è purgatorio liberatas, & triginta tres peccatores publicos iustificandos meritis Beati VVichmani morientis denunciauit.

VIr Dei die animarum de mane in Roma Theutonicis prædicauit, superuenientesq; duæ meretrices, vna alteri dixit, Audiamus hic verbum Dei ab isto. Altera verò renuente, & ascendente prima, ad pedes fratris prædicantis se locauit. Modico ergo facto interuallo, alta voce clamare cępit. Obsecro vos Domine, per misericordiam Christi (cuius gloriam prædicatis) quatenus confessionem meam, quantotius audiatis, miseræ peccatricis; Qui eidem respondens, ait, Modicum sustine filia, statim veniam, & te audiam. Illa parum quiescente eadem quæ prius cum clamore repetijt. Illeq; vt prius supplicauit. Tertia verò vice post modicũ silentiũ validius quam prius præmissa verba proferens, coram omnibus præsentibus spiritum exhalauit. Quod vir sanctus frater Vlricus videns, accurrit, & eam mortuam inueniens precibus supplicibus cum populo præsente a Deo reditum vitæ illius impetrauit. Quæ resuscitata respirans, fratri Vlrico dixit: Noscis fratrem VVichmanum priorem Rupinensem? Qui ait, Noui. At illa, Hac hora qua ego spiritum exhalaui anima sancti illius a corpore gressa, ad coelum Deo vocante, est perducta. Cuius meritis clementia Saluatoris Omnipotentis, xxxiij. animas de purgatorio secum transmittens a poenis liberauit. Insuper & xxxiij. peccatores publicos conuertendo, iustificandosq; meritis eiusdem condonauit, quorum ego vna sum. Sicque peccata sua fratri Vlrico confitens, & vitã laudabiliter finiens, in breui post in Domino feliciter requieuit.

EXEMPLVM LVIII.

Familiaritatem secularium habens longiori purgatorio cruciatur.

DVo erãt fratres quorum vnus erat nouitius, alter prædicator erat antiquus qui in conuentu Coloniensi eodem die defuncti sunt. Tertia verò die post hoc nouitius apparuit infirmario gaudens (vt ipse retulit) dicens quod propter feruorem conuersionis quem habuit, ita cito purgatus erat. Post mensem autem dictus prædicator eidem infirmario apparuit, pulcherrimum monile habens in pectore, & multos lapides preciosos in veste, & auream coronã in capite: Cumq; frater quæreret ab eo cur nouitius tam cito, & hic tam tarde purgatus fuerit, & quid illa insignia figurabant, respondit? Ego propter familiaritates sęcularium, & verba solatij diutius in purgatorio fui, sed maiorem gloriam sum adeptus. Monile significat rectam intentionem in Deum. Lapides preciosi animas, quas conuerti. Corona ineffabilem gloriam, quam sum adeptus, eod. lib. parte 5. c. 5.

EXEMPLVM LIX.

Confessione nouitius quidam peccata sua ex charta diabolica omninò deleuit.

ERat quidam deuotus iuuenis qui domo, cognatis, patria, patreq; relictis, se ad monasteriū Christo militaturus, recepit. Vbi cum secundum consuetudinē monasterij generalem, de tota sua vita Abbati confessionem fecisset, atque arbitraretur se integrè confessum, lætus, & alacer vesperi lectum ingreditur, dicens apud se. O si iam me mori contingeret, quam celeriter anima mea, integra iam & sincera confessione candidata in pulchri præ millibus Sponsi sui Christi euolaret amplexus? Talibus similibusq; affectibus inflammatus obdormiuit. Dormiente igitur adolescentulo, venit ad eum quidam teter spiritus, qui terribilem præferens vultum, & chartulā quandam in manu tenens, his iuuenem verbis affatur, o Monache, Monache, noli nimium quasi bene confessus laxare frœna lætitiæ. Falleris non tam mundus es, vti errore deceptus arbitraris. Et manu chartulam ostētans. En, inquit, in hac chartula adhuc plura scelera scripta retineo, quæ tu nulla, aut contritione lauisti, aut confessione delesti, quibus in extremo Dei examine te habeo accusare. Ad hoc iuuenis primo perterritus confidentia tamen capta, eo quod nihil scienter in confessione celauerat. Peto (inquit ad spiritum) vt modicum videam chartulā quam ostentas, vt experientia discam te vera locutum, alioquin arbitrabor te ad me terrendum huiusmodi commemorant mēdacia, quia mendax es, & pater mendacij. Ad quod dęmon. Nunc, inquit, tibi chartulam meam non pandam, sed in iudicio p eam super te mortis procurabo sentētiam, tunc enim videbis, an mentitus sim tibi cū te duxero ad tormenta captiuum. Noui fraudem tuam, statim vt ea noscceres quem admodum &c. peccata tua, ita & ista confessione deleres, atque mihi illuderes. Interim adolescens zelo propriæ salutis instigatus se incipit erigere, & vim velle inferre spiritui, atque violenter extorquere, quod precibus obtinere non potuit. Quod dęmō vt intellexit, incipit arctius manu chartulā constringere per dormitorium monasterium fugere, manus iuuenis velle euadere, sed iuuenis velocius insequitur fugientem. Cumq; sic vterque per præceps curreret, & dæmon in dormitorio descensu cum impetu per valuas Ecclesię fugere festinaret. Domino sic ordinante, ad conseruatorium aquæ benedictæ impetuosius impingens, per prona solo prosternitur, charta manibus tenta vi ruinæ excutitur, & voti sui obtinendi iuuenem præbetur accessus. Nam cum dęmon hic, chartulam illic collapsam cerneret, rapido cursu recurrit ad cellulam, quam signo crucis munitam clausam inuenit legit, quod scriptum erat in scedula. Vbi cum nonnulla peccata inuenisset, quæ ipse confiteri neglexerat, lachrymis compunctionis totus infusus Abbatem suscitat, & chartula dæmonis inuenta confitetur, atque sic tandem chartulam dæmoni legendam restituit. Qui vt omnia vidit deleta cōfusus disparuit, sed iuuenis securior factus per confessionem adquisitam puritatem sollicitus in posterum nitebatur custodire. eo. lib. par. 4 c. 7.

EXEMPLVM LX.

Crucis signo conuersus vinum bibendum non benedicens a dæmone possidetur.

TĒmpore beati Dominici Patriarchæ Prædicatorum, erat in monasterio suo quidam conuersus, qui quadam vice sine licentia in ciuitate extra Conuentum, & benedictione nulla præmissa, nec ulla cruce consignans, potauit, quo facto repentè cœpit pallere vultu, spumare ore, ad terram proruere, & omnibus membris palpitare. Intimatur hoc beato Dominico qui celerrimè accurrit, iussitque dęmone fatigatum, ad ecclesiam deportari, vbi cum vix à decem fortissimis viris esset adductus, vnico flatu omnium inibi lampadum lumen extinxit, euidens dans signum, se principē tenebrarum, limpidi luminis radios ferre nō posse. Cæterum adiurat eum sanctus per Iesum Nazarenum, vt quare fratrem suum cœpit lacessere, fateatur. Quid me frustra, inquit, dæmon, tuis adiurationibus fatigas. Hic homo quem teneo, vinum sine licentia bibit, & nulla cruce cōsignans, me pariter cum vino potauit. Desiste ergo

ergò à violentia tua, & noli me meis quæso sedibus pellere, quid enim ad te est si inuicem pacis foedera pepigimus, & mutua sumus cohabitatione contenti? Hæc ipsis simul loquentibus, fit signum ad matutinas. quod vbi dæmon audiuit, heu miserum (inquit) si caputiati ad diuinam laudem conueniunt diutius hic permanere non possum. Sicque cum eiulatu exiens fratrem semiuiuum reliquit. Quem B. Dominicus suis precibus pristinę reddidit sanitati, nunquam in posterum sine cruce, & benedictione biburum. Iacobum Episcopus Genuensis in vita S. Dominici.

Ex vitis fratrum Eremitarum D. Augustini scriptis a Iordane de Saxonia eiusdem Ordinis.

EXEMPLVM LXI.

Inobediens frater, dæmoni per obedientiam præcipiens, ut ab obsesso exiret, ab eodem dæmone irridetur.

QVidam frater solitus sæpè discurrere ad ciuitatem, restrictus est a priore suo, ita quòd non nisi in casu necessitatis deberet exire Cõuentum, sed ille tot caussas necessitatis finxit, nunc prætendendo se vocatum ad infirmum, nunc ire ad emendum pergamenum, nunc ad candelas, nunc hæc, nunc illa, quæ videbantur necessaria, & proficua, & sub chlamyde talis licenciæ iuit. Hic frater quodam die transiens per locum vbi erat homo arreptus à dæmone, qui grauiter torquebatur, rogatus ab incolis loci, vt accederet, & per coniurationes, & orationes suas dæmonem expelleret. non valens resistere petentibus, venit ad illum, & cum legisset initium sancti Euangelij secundum Ioannem, alia quę sibi legenda videbantur subiunxit. Præcipio tibi in virtute sanctæ obedientiæ, vt exeas vasculum illud. Tunc dęmon respondit: quid tu mihi habes præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, qui nunquam verus obediens fuisti. Quod ille audiens, verecundatus, & confusus abscessit. lib. 2. cap. 2.

EXEMPLVM LXII.

Obediens frater carnes ex obedientia comedens, ab infirmitate liberatur: qui cum iterum ob infirmitatem carnes edere cogeretur, orauit, et statim assata perdix reuiuiscens, auolauit.

ITem de beato fratre Nicolao de Tolentino fertur, quod cum semel grauiter, infirmatus esset, ita vt fratres de vita eius dubitarent, vocatus medicus iussit eum carnes comedere, quod ipse recusauit, donec Prior qui erat in loco, hoc sibi præcepit. Tunc angustiatus vir sanctus vocato Priore loci dicit ei. Generali omnino est obediendum, hoc est quod promisi, hoc est qđ Saluatori meo, suę sanctissimæ genitrici, & Beato Augustino primò obtuli, & vsque ad mortem seruare cupiui. Cũ ergò Prior, & infirmarius carnes sibi offerrent comedendas, ipse omnino obedire volens, accepta parua particula semel tantum gustauit de carnibus, dicens: Ecce obediui. Nolite me amplius de vitio gulæ molestare, quia melioris medici adhęsi consilio. Et tunc celeriter est sanatus. Quod certè non esui tantillę carnis, sed celestis medici medicamini, & merito obedientię ascribebatur. Item fertur de eodem, quod cum quadam vice in infirmitate sua vna perdix assata ad manducandum sibi fuisset apposita, & ipse de ea comedere recusasset, pręceptum fuit sibi à priore per obedientiam, vt manum poneret ad manducandum. At ille volens obedire ingemuit, & eleuatis oculis in coelum, facto crucis signo, manum ad perdicẽ posuit, & ecce perdix reuiuiscens protinus auolauit. lib. 2. c. 3.

EXEMPLVM LXIII.

Obediens frater ranis imperat, ne de cętero sua garrulitate fratres inquierent.

ITem audiui de fratre alio valde prompto ad singulas obedientias superiorum suorum, qui cum esset pręparatus ad dicendum missam, ranæ (quę multæ erant in loco illo) tantùm vociferabantur, quod per eas fratres in deuotione sua non parum impediebantur. Dixit ergo Prior isti quasi iocolariter. Vade, dic illis bestijs quod ser-

uenti silentiũ. At frater iste vadens ad locum fluuialem, vbi ranę erant, facto signo crucis dixit hæc verba: In nomine Domini nostri Iesu Christi pręcipio vobis, vt taceatis, & ex tunc non est auditus clamor huiusmodi ranarum in illo loco lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM LXIIII.

Obediens frater dęmones de obsesso fugat, & ne vanè glorietur etiam ipse fugit.

ITem audiui de alio fratre in omni obedientia bene, & diu exercitato, qui quendam hominem à pluribus dęmonibus obsessum liberauit coram vniuerso populo in ecclesia propter hoc congregato. Cum enim lectis sanctis Euangelijs, & alijs orationibus factis præciperet eis, per sanctam obedientiam Domini nostri Iesu Christi, vt exirent corpus illud, & nunquam alicui homini nocerent. Dęmones contremiscentes ad fratris obedientis obedientiam cum magno strepitu exiuerunt, & fœtorem intolerabilem post se reliquerunt. Propter quod populus fratrem illum multum venerari cępit quapropter ipse inanem gloriam fugiens, de terra illa recessit lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM LXV.

Rigorosi prioris regimen pertęsus frater, dum procuraffet se ad alium destinari locum, à sancto Ioanne Baptista vt maneat admonetur.

FVit quidam Prior in Ordine (vt a senioribus meis accepi) a pueritia castus, Religiosus, & deuotus, sed valde Rigorosus in regimine, & sub ipso viguit maxima disciplina. Nam regularis obseruantia, & diuinum officium optimè fiebat, & delinquentes strenuè corrigebat. Erat autẽ inter conuentuales suos quidam frater, in beatum Ioannem Baptistam singularem deuotionem habens, qui propter rigorem prioris procurauit mitti ad alium Conuentum. Cui apparens sanctus Ioãnes Bap. ista in visione dixit ei: Noli recedere à priori tuo, quia vtile & salubre est tibi sub ipso esse vsque ad mortem. Et sic idem frater sub illius mansit Prioris regiminis voluntate vsque ad mortem, & tandem deuotè obijt in die Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ. Prior autem diu infirmatus diem claudens extremum, magnam gloriam, & multa pręmia percepit à Domino. sicut reuelatum fuit cuidam sanctę sorori. lib. 2. cap. 4.

EXEMPLVM LXVI.

Flere solitus peccata, auem dulciter concinentem, & se ad cœlestia gaudia inuitantem audiuit.

ERat etiam quidam frater iuuenis in Reatina ciuitate, nomine Ioannes simplex, humilis, & semper iocundus, in cibo & potu, & alijs ad cõmunem conuersationem spectantibus, irreprehensibiliter socialis, sed in abscondito erat multum specialis. Hic multę dilectionis, & caritatis fuit ad omnes fratres, nec vnquam auditũ est verbum de ore suo, nec visum aliquod factum, quod à fraterna dilectione discreparet. Omnibus obsequiosus fuit, pręcipuè infirmis, & hospitibus, quorum pedes lauit, vestimenta excussit, & sua eis accommodauit, & omnem caritatem quam potuit hilariter impertiuit. Sacerdotibus insuper omnibus indifferenter, quibuscumque potuit, ad missam cum summa diligentia libentissimè ministrauit. Hic frater solitus erat ingredi hortum Conuentus, & dũ exiret visus est sæpius lachrymas fudisse, & interrogatus quadam vice, cur fleret, respondit: Quia video herbas, arbores, & arbusta, volucres, & terram cum suis fructibus obedire Deo, & homines quibus pro obedientia promissa est vita ęterna, transgredi pręcepta creatoris sui. Hæc gemo, & defleo. Huic fratri felicis memoriæ per aliquot dies ante obitum suum philomena veniens, singulis diebus ante fenestram suam dulciter cantabat. De quo mirantibus fratribus, & interrogantibus quidnam hoc esset? respondit subridendo, quasi iocularitur, sponsam suam esse inuitantem eum ad paradisum. Quadam autẽ die ministrante ipso ad missam, vidit super altare lucem cęlicam, & eadem die cœpit decumbere, & cum magna deuotione spiritum reddidit ei, qui fecit illum. Et infra eumdem annum Deus per ipsum sanctum fratrem fecit circiter cl. signa gloria. lib. 2. cap. 5.

EXEM-

EXEMPLVM LXVII.

Humillimus Augustinus de Iterano: Doctor vtriusque iuris conuersus, rusticum & illiteratum se fingens, cum summa alacritate officia despectoria compleuit.

AVgustinus de Iterano cum esset nobili genere ortus, & vtriusque iuris famosus professor, & nihilominus in Curia Domini Manfredi regis valde potens, & omnibus carus, Deo disponente incidit in ægritudinem validam. Cumq; timeret se moriturum, petiuit à Deo spatium pœnitētię, promittens se religionem ingressurum, & statim est liberatus. Restitutus ergo pristinæ sanitati, diuina vocatione ordinem fratrum eremitarum sancti Augustini in Insula Siciliæ ingressus, voluit vir Dei in ipso suæ conuersionis primordio, humilitatis iacere fundamentum, vnde sanctæ religionis habitum assumens occultauit suæ scientiæ claritatē, generis nobilitatem, & prioris status sublimitatem, ne quis ex aliquo prædictorum cū considerans venerare tur, & ne ex hoc in cor eius aliqua superbia irrepere posset. Factus est ergo inter fratres stultus, vt a Deo instrueretur.

Factus est pauper, vt diuitijs cęlestibus ditaretur. Factus est vilis mundo, vt apud Deum exaltaretur. Conuersabatur enim inter fratres, cunctis vilior, & despectior, sciens se tanto maioris meriti esse apud Deum, quanto pro amore eius magis despectus esset in mundo, & inter homines. Iactantiæ autem verbum prioris status nunquam ex ore eius audiebatur. Quæstas, & humiliora seruitia domus, & quæcumque viliora, incognitus manens deuotione, & humilitate, & diligentia maxima adimpleuit. In ipsa verò sua humilitate gaudens, plorabat, quod tantum distulerat suam cōuersionem ad Deum. Liquefiebat anima eius amore supernæ patriæ, pro cuius amore omnia præsentia pro nihilo reputabat. Si quod verbum aliquando causa fraternę correptionis laberetur ex eius ore, quod aliquādo ei zeli boni, & detestatione mali fraterna caritate solitus erat facere, statim seipsum condemnans ad pedes fratris prostratus, veniam postulabat. Postquam autē vir Dei in Insula Siciliæ aliquanto tempore fuisset cum fratribus magna humilitate cōuersatus, contigit quosdam fratres de Senis ex obedientia Ordinis ad Conuentum eiusdem Insulæ venire, à quibus cum interrogasset vir Dei de locis Senensis prouinciæ, & didicisset quod ibidem essent loca eremitica ab hominum habitatione semota, & ad vacandum Deo plurimum apta, obtenta licentia à superiore suo, ad Senensem prouinciam venit paucis, & vilibus pannis indutus, & fratrib. prouinciæ illius penitus ignotus. Positus est ergo in quodam eremitorio sanctæ Barbaræ, quod non longè distabat a castro sanctę Floræ, vbi soli Deo vacabat, tantaque dū cordine deuotionis cor effluebat, vt plerumque videretur beatorum agminibus interesse, & beatæ quietis præmiū pręgustare.

Quia verò non cognoscebatur qualis & quantus esset imponebantur ei humilia officia domus, quę ipse cum humilitate, & alacritate lubens adimplebat, faciebat quęstas, purgabat domum, paropsides, & alia domus vtensilia abluebat. Fratres autem considerantes eius sanctam conuersationem, ac verborum ędificationem (quę non nunquam quasi cum quadam simplicitate ex ore eius prodibant) libenter eum audiebant. Erat autem ibi tunc Prior frater quidam de Senis, vocatur frater Bonus, vir satis venerabilis, & prudens, qui considerans eius bonitatem & consilia saluberrima, eū multum diligebat, declarabaturq; de eius humilitate, morum grauitate, & eloquiorū suorum suauitate.

Cum ergo idem frater Bonus à Conuentu sanctę Barbarę ad locum sancti Antonij per obedientiam Ordinis transferretur, ipsum fratrem Augustinum secum adduxit, quem & sequenti anno factus prior Rosiæ secum reuocauit. In quo loco seruus Dei omnibus ignotus, diuina dispositione factus est cognitus hac occasione. Cum enim fratres conuentus Rosię quandam haberent in Curia quęstionem, in qua iam fratres succumbuerat, & de hoc nimium tristarentur, cum ex hoc quandam possessionem perderent, de qua conuentus multum sustentabatur, voluit Deus lucernam (quę diu sub modio erat) super candelabrum religionis ponere, vt luceret omnibus qui in ea erant. Videns ergo vir sanctus fratrum animos turbatos, & cognoscens fratribus magnam in-

iuriam fieri procuratorem adijt, petens sibi licentiam occultè dari necessaria ad scribẽdum. Procurator verò deridebat eum, ignorans quod sciret scribere, vel legere. Ipso tamen perseuerante in petendo, porrexit ei calamum, chartam, & atramentum. Qui secedens ad partem, scripsit verba pauca, licet sententiosa multum, quam scripturam tradidit procuratori aduersario exhibendam. quod & factum est. Cum autẽ aduersarius, scilicet dominus Iacobus de Pagliaresis hanc scripturam legeret, verborum breuitatem, & sententiæ virtutem prægnantem cõsiderans, ait: Diabolus, vel Angelus, vel Dominus Matthæus de Iterano, cum quo ego fui studens Bononiæ qui mortuus est in conflictu Domini Manfredi Regis hãc scripturam condidit. Ipse quippe ante ingressum ordinis Matthæus vocabatur, sed in ingressu accepit nomen Augustinus. Et audiens à procuratore quod quidam frater rusticus, & ignarus eam scripsit, ait, non est ita. Et statim accessit ad locum fratrum in Senis, & interrogauit quis esset huiusmodi frater, & cuius patriæ, & qualiter accesserit illuc. Et responsionibus cognitis suis conditionibus, suspicatus est esse illum qui erat. Et statim Rosiam pergens, & inueniens quem mortuum æstimabat, admirans eius humilitatem, ruit in amplexus eius, & oscula, lacrymas continere non valens. Cumq; rogaret eum vir Dei, ne eum prodendo, pacem suam perturbaret, ille nullatenus adquiescens ad fratres ait: Fratres habetis thesaurum occultum. Hic est enim melior homo mundi. teneatis ergo eum vt decet, sed & quæstio vestra terminata est pro vobis. Cœperunt ergo eum fratres honorare, & sibi reuerentiam exhibere. Sed vir Dei in vera humilitate fundatus & homines, & omnem reuerentiam respuens, priora opera seruilia non dimittens, omnino sicut prius manebat. lib. 2. c. 7.

EXEMPLVM LXVIII.

Confessiones pauperum libenter audiens, lacrymis eorum ex purgatorio liberatur.

Qvidam alius frater bonus prædicator habens multos filios, & filias confessionis, hanc virtutem habuit. quod paupercularum, & deuotarum personarum confessiones libenter audiebat. Quo iacente in extremis, quædam deuota mulier vidit in excessu mentis, quod idem frater erat filius perditionis vsque dum iam spiritum exhalare debuit. & tunc Dominus misertus saluauit ipsum. Cuius anima tunc egressa descendit in grauissimas incendij pœnas, sed ipsa die mortis suæ vidit lacrymas, & orationes deuotas deuotarum filiarum suarum, magnam partem incendij eius extinxisse. Hora autem liberationis eiusdem fratris de purgatorio venit vox ad eandem sororem, dicens: Propera ante altare sanctę Catherinę, quia ibi hodie dedicatio erit. In illo enim altari idem frater solitus erat celebrare, quæ iussa complens, vidit fratrem illum duci de purgatorio, & venire super idem altare. & protinus multi filij, & filię eius. qui ante obierant, & ad patriam transierãt, descendebant de celo ad idem altare. Et statim idem cum frater eis sollemniter ascendit. Ex quo exemplo apparuit quam bonũ, & salubre sit pauperibus, & despectis, & deuotis benefacere, & confessiones multorum audire propter Deum, quia talium fletibus. & precibus ille frater fuit citò de purgatorio liberatus. lib. 2. c. 13.

EXEMPLVM LXIX.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus, in æternum damnatur.

Fvit quidam frater laicus. & castus, & zelator Ordinis (vt apparebat) sed valde superbus, & appetens dominare in Conuentu, & in officio potens esse. Fuerat enim procurator, & non poterat sustinere aliquem Priorem, nisi ad voluntatem suam esset, nec procuratorem nisi seipsum, & interdum petiuit callidè absolui à procuratione, & si obtinuit, sic fecit, vt citò rediret. Sacerdotes, & fratres clericos non plus curabat quam coquinarios, & sciuit sic se exhibere prælatis zelotypum pro Ordine, & Conuentu, quod omnia alia de ipso tolerabant. Iste in vltima infirmitate sua tribus diebus iacuit sine loquela. Et cum in nocte moreretur, quidam frater senex vidit, & audiuit in somnis terribilia, & excitatus suspicatus est fratrem illum esse mortuum,

rum, & accensa candela præ horrore qui inerat nesciuit quid ageret. Sed conuersus ad Deum, dixit: O Domine Deus, an ne vicit frater iste, an est victus? Et audiuit vocẽ dicentem sibi: Si vis, iam respondebitur tibi. Et ipse expauescens, dicebat; Non Domine. Timens quod si horridum quid audiuisset de illo, a sensu defecisset. Quod ergo vigilans nõ potuit sustinere, sustinuit dormiens, Nam ei dormienti postea idem frater in somnis apparuit, dicens se damnatũ esse. Et illo quærente, an ei possit in aliquo suffragari, ille respondit: Non. Interrogauit ergo iste frater per quid dãnationem meruisset. Fecit ille sicut qui erubescit plenè confiteri confusionem suam: Attamen parumper respondit. Per illa quibus priores & fratres volebant mihi bene facere, fecerunt mihi malum. Et hoc dicto disparuit. Frater autem euigilans & reuoluens verba illa, & reuoluens mente conuersationem, & vitam illius, inuenit, quod ista responsio per omnia concordauit cum vita, quam ille duxerat in Ordine, quia in omnibus dimittebatur sibi voluntas, & ipse nullum curauit, nec priorem, nec lectorem, nec superiorem, nec aliquem alium, sed omnia in Conuentu disponebat ad libitum suum, & hoc tolerabatur in eo propter zelum quem prætendebat. Attendant ergò fratres, & nõ appetant dimitti suę proprię voluntati. lib. 2. cap. 13.

EXEMPLVM LXX.

Orantes in lecto dæmon irridet.

ITem fertur quod cum duo fratres quadam nocte sedendo in lectis suis, sic quasi cubando dicerent pariter matutinas, adfuit diabolus cum fœtore intolerabili dicens. Ad talem orationem, tale debetur incensum. lib. 2. cap. 15.

EXEMPLVM LXXI.

Defunctorum animæ officium defunctorum à fratre quodam pro se postulant celebrari.

BEatus Nicolaus de Tolentino cum staret conuentualiter cum quodam in eremitorio, quod Vallemanes dicitur, prope ciuitatem Pesaurensem, ex magno deuotionis feruore quotidie multum tempestiuè missam fuit solius celebrare. Cum autem quadam vice fuisset scriptus pro hebdomadario ad missam Conuentualem celebrandam nocte, die Dominico eo in stratio suo quiescente, ecce anima quædam voce magna, & eiulatu miserabili vocauit eum dicens: Frater Nicolae vir Dei respice in me. Qui in ipsam respiciens, etiam recognoscere satagens, sed non valens, quis esset conciti tus requisiuit. Quæ respondit, dicens: Ego sum anima fratris Peregrini de Ausino, quẽ viuentem seruum tuum nosti, nunc autem crucior in hac flamma, in qua me Deus nõ ad pœnam æternam quam merui, sed ad temporalem pœnam de sua misericordia deputauit. Te ergò humiliter deprecor, vt hodie digneris missam pro mortuis celebrare, vt eripiat ab his flammis. Qui respondit: Iuuet te frater mi Saluator meus, cuius sanguine es redemptus, ego autẽ quia ad conuentualem missam celebrandã sum deputatus, præsertim die Dominica cuius officium mutari nõ decet, missam pro mortuis celebrare non possum. At illa ait: Veni venerande pater, veni, & respice vtrum te decet adquiescere tantæ multitudini miserrimæ, quæ me misit tuam misericordiam propulsare. Ipsum igitur ad alteram partem eremitorij ducens, quandam planiciem iuxta Pesaurum ei ostendit, vbi erat promiscui sexus multarum ætatum, statuum, ac etiam ordinum diuersorum innumerabili multitudo. Miserere, inquit, pater, miserere turbæ, tam misere, vtile tuum auxilium expectanti. Nam si pro nobis dignatus fuerit celebrare, maxima pars ab his atrocissimis pęnis eruetur. Euigilans ergò vir sanctus magna horum pietate motus, cum maxima lacrymarum effusione, cæpit pro omnibus Saluatorem omnium exorare. Manè autem ante priorem suum reuerenter prostratus, & euitans iactantiam, non plenè, vt viderat, sed aliqualiter cum oportunitate oraculum reserauit, supplicans vt ipsum pro mortuis illa hebdomada permitteret celebrare. Qui deuotis eius precibus annuens, alium substituit vice eius. Ipse verò per totã hebdomadam pro mortuis celebrans, die, ac nocte pro ostensa sibi multitudine cũ præcordialibus lacrymis effectuosissimè exorabat.

Et

Et ecce transacta hebdomada illa, eidem memo-dictus frater Peregrinus apparuit, & de iā impetrata misericordia gratias egit, asserens secum magna parte prædictæ multitudinis a pœnis atrocissimis Dei misericordia, & ipsius sacrificijs liberatos esse, & ad cælestem gloriam conuolasse. Liberasti inquit, nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti. lib. 2. c. 18.

EXEMPLVM LXXII.

Festiuitates sanctorum deuotissimè celebrans, in festiuitate omnium sanctorum felix ad cælestia regna meauit.

FVit quidam frater magnæ deuotionis ad Deum, & sanctos eius, sic tam deuotus erat ad festa Christi, & quodlibet eius festum habebat sigillatim in charta depictum, & quamdiu quodlibet festum durabat, tam diu chartam illius festi depictam (quam inchoatione festi in pariete cellæ suæ pependerat) penderet dimisit, ante illā sedendo, & deuote inspiciendo orabat, gemebat, & plorabat. Tam deuotus etiā erat ad festa Beatæ Virginis, quod quodlibet eius festum aliquibus diebus ante suscipiendo dicebat mille Aue Maria. Tam deuotus præcipuè ad festum omnium Sāctorum, quod antea per vnam septimanam ieiunijs, & castigationibus se ad suscipiendū festum ipsum præparabat, & per octo dies ad honorem omnium Sanctorum festum deuotione sedula peragebat. Tam deuotus insuper extitit in suis missis, quod multum grauabatur, si minister, vel alia persona staret, vbi faciem eius videre poterat, quia de oculis eius fluebant lacrymæ, quibus genas suas vbertim irrigabat, quod hominibus cœlatum esse cupiebat. Ille vero tam deuotus in sanctos, in die omniū Sanctorum, migrauit ad Dominum. Qui post aliquas septimanas apparuit cuidam deuoto fratri in somnis pulcher, & iocundus, indicans se sanctorum collegijs feliciter sociatum.

EXEMPLVM LXXIII.

Beatissima virgo Maria quendam deuotum sibi à latronum luculenta manu abscondit.

AVdiui a quodam valente fratre nostro prouinciali, tunc in prouincia sua, quod cum ipse quadam vice per Lombardiam transiens, vidisset latrones insequentes se, non habens refugium aliud proiecit se ad segetes, erat enim propè tempus messis. Latrones autem hoc videntes, ad locū vbi se absconderat deuenerunt. Ipse autem Dei genitricem pro protectione vocās versum: Monstra te esse matrem, &c. deuota mente recitauit. Audierat enim idem frater quoddam miraculum de Beata Virgine (prout retulit,) quomodo quidam puer submersus & mortuus, ante imaginem Beatæ Virginis in quodam cœnobio deportatus, & cantantibus monachis hymnum, Aue maris stella, &c. perueniendoque ad illum versum: Monstra te esse matrem, reuiuiscens puer ille surrexit. Ad efficaciam ergo verborum intentionem suam referens, ille frater versum eundem in corde, & ore sæpè repetiuit. Quærebant autem eum diligenter latrones in segetibus vndique, & licet nonnunquam loco vbi iaceret approximarent, ipsum tamen minimè videbant. Et non inuenientes domum vacui abscesserunt, & sic frater manus eorum saluus euasit protectione virginis gloriosæ, lib. 2. Vitas fratrum Eremit. D. Aug. c. 20.

EXEMPLVM LXXIV.

Reliquias patroni sui veneratus, a fornicatione eripitur.

NArrauit mihi quidam Episcopus magnus, in quadam familiari collocutione, quomodo olim ipse in minoribus constitutus, ad quendam sanctum (cuius nomen non recolo) deuotionem habuit singularem, cuius etiā reliquias semper apud se ex deuotione portare consueuit. Cum autem quadam die familia emissa, ipse solus forte causa studij in hospitio domus suæ remansisset, audiuit fortiter pulsari ad ostium, & ipse putans aliquem esse de familia

familia sua, iuit, & aperiens ostium inuenit ibi pulchram mulierem, quę dicebat se habere sibi loqui Qui intromissa eis considentibus, inter loquendum ille concupiscētia carnis stimulatus, eam ad concubitum prouocauit, nec illa recusauit. Cumq; ille iā ad actum carnalem procubuisset recordatus reliquias deuoti sibi sancti habere apud se, cōtinuit, donec reliquias poneret extra cameram in qua erant, exhorrens facinus si in pręsentia illarum actus illius turpi tudinis exerceret. Cumq; ergo sic occuparetur in dissoluendo burlam reliquiarum cum suis nodulis, & ligaturis, & in deportando eas ad locum sequestratū. Ecce quidam cum rumorosa importunitate ad ostium domus pulsauit. At ille depositis reliquijs ad locum suum, cogitabat primitus illum pulsantem amouere, vt sic cum bona opportunitate valeret volūtatem suam explere. Cum ostium aperuisset, vidit, quod erat vnus magnus domini sus amicus suus, qui ad videndum eum casu superuenit. Ille verò dominus perpendens illum in facie, atque oculis totum inflammatum, ait ad eum: Certè aliquid nequitiæ appare in te dic mihi quid sit. Ipse autem amico nihil celare volens, indicauit mulierem adesse, ad cuius concubitum iam dispositus fuerat, & iam expleuisse nisi cum reliquijs alicuius sancti occupatus fuissent. Quod ille audiens, sicut vir prudens, ait: Verè bonus est sanctus ille, cuius reliquiæ te a peccato pręseruauerunt. Dimitte ergo eam, & ad alia solatia properemus, sicque factum est. Et exinde ille reliquias suas maioris deuotione venerabatur.

EXEMPLVM LXXV.

Affectum parentum vincens Comitis filius, fratris consanguineis, contemptaq; sæcularium rerum pompa, in religione stabilis perdurauit.

AVdiui de quodam iuuene fratre nostro, nobili quidem genere, quia de prosapia Comitum Angliæ, sed animi virtute nobiliori. Hic Diuino afflatus ipsum, pompis sæculi renuncians, Ordinem Eremitarum sancti Augustini est ingressus; quem amici eius secundum sæculum, sed inimici secundum Deum (qui valde hoc dolebant) retrahere nitebantur ad sęculū, pollicentes ei magnos honores, & diuitias, & potentias in regno, sed iuuenis in Dei amore fixus, hęc omnia vilipendebat, & sic in bonis principijs religionis permāsit inflexibilis per totum annum probationis. Termino igitur professionis adueniente, amici fortius insistunt mutare molientes iuuenis animum. & nunc blanditijs eum alliciunt, nunc minis, nunc terroribus concutiunt. Rex quippe præceperat eum non violentandum, sed suo arbitrio relinquendum. Sed Christi miles, nec blandimentis seducitur, nec terroribus concutitur. Demū vero cum nimium sic essent infesti, ipse intendens vexationem redimere, dixit se deliberare velle, & quid Deus sibi daret eligendum apparere debere hora profitendi. Læti efficiuntur satellites diaboli sperantes iuuenem à suo proposito resiliturum. Constituto ergo tempore, & hora profitendi, confluunt multi proceres, & nobiles regni, afferentes secum pretiosarum vestium apparatum, quibus idem iuuenis indueretur. Stabant autem consanguinei sui, & amici secundum sæculum ad vnam partem, & ad aliam partem constitutus fuit prior cum fratribus suis, positaq; erant vestimenta sæcularia pretiosa ad vnam partem, & ad aliā iacebat habitus ordinis. Ipse verò Christi athleta constituitur in medio dimicaturus contra diabolum & pōpas eius. Cumq; Prior proponeret (vt in talibus moris est) quomodo oporteret eum eligere de duobus, vel ire ad amicos & indui vestibus illum pulchris, vel manere in Ordine, & indui veste despicabili propter Deum. Confestim iuuenis spretis consanguineis, & amicis mundanis, & illorum vestimentorum pompa, & gloria, hilaris ad cappam cucurrit, ipsamq; brachijs astringens, coram priore se prostrauit, & ad professionē se recipi postulauit. O quantus fletus multorum? Flebant autē fratres præ amore congratulantes saluti iuuenis, & tam eleganti exemplo præstito in hoc facto. flebant amici sæculares prę dolore, nonnulli verò flebant ex pia quadam compassione, & deuotione, eo quod tam nobilis iuuenis, tam ardenter, & alacriter ad Christi militiam conuolaret. Videntes autem amici sui, quod aliud non restaret, pietate moti, ipsum priori commendabant, & fratribus

bus. Ipse vero iuuenis professione facta, sicut in nouiciatu cœperat actibus deuotionis insistere, sic nunc professus, studuit semper de bono in melius proficere.

EXEMPLVM LXXVI.

Fraudulentia quadam pia quidam sodalem suum insolentem in spelunca inclusit, & monachum ac eremitam effecit.

ERant duo boni socij de ordine vagorum, qui diu histrionica libertate per mundum fuerant diuagati, quorum vnus demum compunctus latenter se à socio suo abstraxit, & in quodã inclusorio quod erat in nemore, se recepit, vbi per aliquot annos pœnitentiam agens, deuotione sedula domino seruiebat. At vero socius eius vehementes admirans, quonam ille deuenisset, totam illam circumuneás regionem, sollicitè ipsum requirebat, qui tandé audiens, quomodo quidam homo ignotus in tali nemore, in quadam spelunca inclusus habitare, & cogitare cœpit, an forrè ille socius suus esset, & gradu concito illo properauit. Cognito quod ipse esset, non modico exhilaratus gaudio, cœpit velle eum allicere, vt exiret, & ad pristinam societatem rediret, asserens quemodo mundus modò multo floridior, & delectabilior foret, quam prius, & multa talia oblectamenta ei indicauit. Ille verò iam in Dei timore fundatus, nullatenus acquieuit. Sed cum ille propulsare aures illius non cessaret, ille tandem antiquæ artis ingenio, vel forrè Diuino nutu cogitans, qualiter vexationem suam redimeret, & artem arte falleret, ait ei: Si tu poteris lapidem ab ore speluncæ remouere, & extrahere, tecum ibo. Erat enim spelunca illa vndique clausa, & non nisi desuper per vnum foramen introitus, & exitus patebat: quod tamen foramen grandi lapide claudebatur. Quo ille audiens lætus efficitur, ob cari socij adeptum consensum, nec mora ascendit superius, & lapidem amouit, sociumq; ingenio quo potuit extraxit: Cumq; simul per nemus pergerent dixerat ille qui fuerat inclusus, ad socium suum. Ah? quid sum oblitus, remansit in cella saccus pecuniæ, vis vt reuertamur, & tollamus eum. Qui respondit: Omnino, tollamus eum nobiscum. Redeuntes ergò cum venissent ad cellam, dixit ille qui prius intus fuerat. Ego longa sessione debilitatus non bene valeo ascendere, ascende ergò tu & intra, & pecuniam ad caput lectuli quæras. Et cum ille intrasset, ille post eum ascendens lapidem ad os speluncæ aduoluit, sociumque intus inclusit, & descendens ad fenestram, ait: Chare socie ego spero in misericordia Dei, quod iam emendauerim peccata mea, sede tu hic per tantundem temporis, & emenda peccata tua, serui Deo, quia satis diu diabolo seruiuisti. Sed ille putans esse iocum rogauit, vt se exire permitteret, ille autem fortius obserans speluncam, dixit ei, quod animum suum ad hoc applicaret, quia eum inde nullatenus esset emissurus. Hortabatur autem eum quotidie verbis sanctis, & sedulè ministrauit ei. Ipse autem primitus cum magna impatientia, & indignatione audiuit eum. Sed illo crebrius orante, pro eo, & salubribus monitis, & exemplis sanctorum Patrum eum continuò exhortante, paulatim verbis exhortantis animum adhibere cœpit. Et tandem accendente Dei gratia, necessitatem in voluntatem vertit, & sic ambo in sancto proposito perdurantes, vitam suam feliciter terminauerunt.

Ex vita sancti Hieronymi ascripta cuidam Cyrillo, gesta à D. Hieronymo ad B. Augustinum scribenti.

HACTENVS inter opera Augustini inuentæ sunt hæ Epistolæ Cyrilli ad Augustinum, & vicissim Augustini ad Cyrillum. sed merito ab operibus Augustini perspicaci Doctorum Louaniensium censura reiectæ sunt, quemadmodum sermones ad fratres in Eremo, vtpote quorum author non fuerit illustrissimus, & sanctissimus ille Doctor Augustinus. Quia tamen ea, quæ illinc desumpsit Collector horum exempl lorum, nec bonis moribus officiunt, nec fidei Christianæ repugnant, ideo non auferenda, sed toleranda viri docti censuerunt.

EXEMPLVM LXXVII.

Moriturus Eusebius grauissimè à dęmonibus tentatur.

ADueniente die quo venerabilis Eusebius migraturum se scierat, tertio die præeunte languore febrium concussus valide super terram nudam magistri sui Hieronymi non immemor, se nudum fecit deferri à fratribus, admonens fratres singulos in proposito permanere. Demum saccum quo gloriosus induebatur Hieronymus deferri fecit, & super se poni. Ordinauitq; se nudum instar gloriosi magistri extra ecclesiam (in qua dicebat sancti Hieronymi cadauer) sepeliri. Post hæc communione accepta, se Domino, & glorioso Hieronymo commendauit, & sic per triduum locutione, corporaliq; visione priuatus, circumstātibus fratribus, psalterium, passiones Domini, & alia legentibus iacuit. Die autem mortis duabus ferè horis ante beatę animę exitum, cępit venerabilis Eusebius tā horribiles actus agere, vt circumstantes monachi, velut amentes iacerent in terra. Nam quandoque transuersis oculis, iunctis manibus, facie terribili, diraq; voce clamabat: Non faciam, nō faciam, mentiris. Post hoc faciem in terram, quantū poterat firmans, clamabat: Adiuuate me fratres ne peream. Monachi autem flentes, ac trementes, interrogabant eum: Quid habes pater? Quibus ille: Non videtis dæmonum agmina, quæ me debellare cupiunt. At illi. Quid te facturum volebant cum diceres, non faciā, non faciam; Et ille: Conantur, ait, vt blasphemus inueniar, & ideo sic clamabam. Tunc illi; Quare faciem abscondebat in terra? Ne ait aspectum eorum viderem tam terribilem, quod omnes pęnæ nihil sunt respectu illius. Inter hæc verba actus priores reiterans sic ad extrema deuenit. Fratres autem pauidi, & stupentes stabant velut mortui, nescientes quid facerent. Ad extremam autem horam veniēti gloriosus eidem Hieronymus apparuit confortans eum, Ad cuius aduentum perterrita dæmonum turba illa euanuit. Et viderunt Hieronymum monachi quidam Alij autem has voces ab Eusebio audiebant: Vnde venis Pater? Quare tantum moratus es? Cui vox illa audientibus fratribus intonuit. Expecta fili, ne formides, quia te non deseram, quem tantū diligo. Qua voce audita, breui discursu tempore venerabilis, Eusebius expirauit. Ad cuius corpus fiebant miracula præteritæ vitæ sanctitatem insinuantia. Inter quæ quidam monachus sui monasterij præ lacrymis, & vigilijs oculorum lumine priuatus, statim vt eius corpus venerandum, facie tetigit, oculorum lumen recepit. Quidam dæmoniacus etiam obuius sepeliendo corpori, liberatus est. epist. Cyril. ad Augustinum litera I.

EXEMPLVM LXXVIII.

Diffamare diabolus sanctum Siluanum studuit, vt suo ædificati exemplo scandalum paterentur.

BEatus Siluanus Archiepiscopus Nazareth, tanta beatum Hieronymum affectione, & deuotione colebat, vt quicquid

quid faceret, Dei nomen, & Beati Hieronymi præmissum inuocaret. Vnde & quasi ab omnibus Hieronymus nominabatur. Serpens autem antiquus, super viri sancti Siluani nimia sanctitate graui ardescebat inuidia. vt igitur eum infamem redderet, quatenus quos bono exemplo subuexerat, malo grauius deijcerentur. Nocte quadam formam sancti sumens, nobilissimæ mulieri cuidam iam in lecto quiescenti apparuit, quærens vt sibi ad turpem cõiunctionem consentiret. Ad quod conterrita mulier, quid faceret cum hoc videret ignorans, diras cępit emittere voces, cunctos excitans dormientes, non solum suæ domus, sed & vicinarum, qui omnes ad mulieris thalamum concurrentes, quid haberet pauidam interrogant. Interea callidus serpens sub lecto cæpit delitescere. Re autem cognita perueniunt vbique hærentes ad locum vbi latebat.

Et accensis candelis eumdem intuentes, Siluanum Episcopum crediderunt. Cuncti igitur in stuporem versi sunt, sciebant enim famam sanctitatis eius. Perquirunt tandem cur tantum velit facinus perpetrare. At ille: Quid feci malè, quoniam hæc me ad hoc inuitauit. Quod audiens illa, mendacem illum lacrymis proclamabat. Qui vt eos ad viri Dei odium acrius inflammaret, talia & tam horrenda cœpit verba profari, vt illi audire renuentes, eum durè exacerbantes, extra domum violenter eijcerent. Manè autem facto omnes Siluanũ Episcopum hypocritam conclamant, & dignum incendio, totaq; Ciuitas Nazareth adeò contra eum commota est, vt audito eius nomine quælibet blasphemaret. Mira patientia & magnæ sanctitatis indicium. Volat ad innoxij præsulis aures tanti fama criminis, os tamen eius non mouetur ad iniurias, cor manet immobile, ad nullam vertens se impatientiam, sed gratias Deo semper agens, suo se fatetur hoc crimine meruisse, gaudesq; dicere consueuit. Nunquam tam se felicem quam cum se ab omnibus despici, & conculcari conspiceret. Creuit tantum eius infamia, vt per Ciuitates vicinas & Alxandriam, vsque ore omnium delata sit. Ad limen innoxij præsulis nemo iam audebat accedere. Reuoluto itaque anno post inchoatam infamiam, vt sub ditorum paululum scandalum mitigaret, ciuitatem Nazareth vir Dei deserens in ecclesiam vbi gloriosi Hieronymi corpus quiescit humanum, tãquam in refugij portum veniens, in locum sepulturæ se posuit oraturus. Quo duabus horis sic manente, vir quidam nequitiæ spiritu accensus, ecclesiam intrans, sanctumq; reperiens orantem, ad eum velut leo cucurrit, improperans quod honestas mulieres ad consensum suæ libidinis quotidie prouocaret. Qui agnus innocens, gaudens se despici, vt hoc sæpe sibi diceret, inuitauit. Quod latro ille audiens, extractum gladium eleuat, vt in eius guttur immitteret. Cui cum hoc verbum, succurre Hieronyme, sanctus Antistes opponeret, in proprium guttur gladiũ immisit manu retrouersa. Casu igitur alius superueniens, vir nequam, hoc quod diuina vltione factum fuerat, vt vidit, a viro Dei illum æstimans interemptum, extracto gladio Siluanum interficere conabatur breuiter quod primo contigerat, accidit etiam huic. Vix secundus in terram ceciderat, & ecce duo viri egredientes, viderunt quod factum fuerat, Diuini ignari consilij. vnus eorum furiæ vesania agitatus exclamauit: Vsquequo viget tua malitia, & mulieres honestas ad tuam prouocas libidinẽ, & homines occidis in occulto? Certe tuæ nequitiæ hodie finis erit.

Et subito furens vibrato ense accurrit, vt illum extingueret. At vt Siluanus iam tertio gloriose Hieronyme succurre clamasset, vir ille, vt primi duo manu propria se interfecit. Vir autem qui cum ipso venerat ob visionem tremebundus, cum hoc maleficijs imputaret, ad foras currens Ecclesiæ, quantum potuit exclamauit. Huc omnes accurite.

Ecce Siluanus maleficus non solum feminas vituperat, sed homines suis incantationibus necat. Fit virorum, atque mulierũ copiosus concursus, omnes clamant eum incendio dignum. Hæc vt ego Cyrillus audiui, pergo flens ad spectaculum. Stabat agnus inter lupos sęuientes, canes rabidos mitissimus, & lætus aspexit, nihil dicens aliud nisi: Iuste hæc patior, quia in Deum meum grauiter peccaui. Verberatur innocens, capitur ab oĩbus, vt ad supplicia deducatur. Cumq; iam captus Siluanus extra Ecclesiam duceretur, subito de loco in quo iacebat gloriosus Hieronymus surgit tanto

circumfusus lumine, vt non posset intueri, cunctisq; visus est suo tam deuoto veniens præmia donaturus. Extensaq; manu, dextram Siluani apprehendens, his qui eũ tenebant terribiliter imperat, vt dimittant: tantæque virtutis vox exiuit, vt omnes præsentes vix voce finita in terram toto corporis vigore destituti, sternerentur. Inter hæc dæmoniaca quędam, catenis ferreis alligata, plurimorum manibus ad ecclesiam deportatur. At vbi mulieris pes limen tangit ecclesiæ: diros clamores, Miserere, miserere Hieronyme, nam per te crucior, diabolus per eam non cessauit emittere. Cui Hieronymus: Nefande spiritus ab hac exi Dei famula, & tuas detege quas erga Siluanum egisti fallacias in Siluani forma, omnibus te demonstrans. Epistola eadem litera Q. & R.

EXEMPLVM LXXIX.

Defunctorum animæ officium defunctorum à fratre quodam pro se postulant celebrari.

BEatus Nicolaus de Tolentino cum staret conuentualiter cum quodam in eremitorio, quod Vallemanes dicitur, prope ciuitatem Pesaurensem, ex magno deuotionis feruore quotidie multum tempestiuè missam fuit solitus celebrare. Cum autem quadam vice fuisset scriptus pro hebdomadario ad missam Conuentualem celebrandam nocte, die Dominico eo in stratio suo quiescente, ecce anima quædam voce magna, & eiulatu miserabili vocauit eum dicens: Frater Nicolae vir Dei, respice in me. Qui in ipsam respiciens, etiam recognoscere satagens, sed non valens quis esset concitus requisiuit. Quæ respondit, dicens: Ego sum anima fratris Peregrini de Ansino, quẽ viuentem seruum tuum nosti, nunc autem crucior in hac flamma, in qua me Deus nõ ad pœnam æternam quam merui, sed ad temporalem pœnam de sua misericordia deputauit. Te ergò humiliter deprecor, vt hodie digneris missam pro mortuis celebrare, vt eripiat ab his flammis. Qui respondit: Iuuet te frater mi Saluator meus, cuius sanguine es redemptus, ego autẽ quia ad conuentualem missam celebrandã sum deputatus, præsertim die Dominica cuius officium mutari nõ decet, missam pro mortuis celebrare non possum. At illa ait: Veni venerande pater, veni, & respice vtrum te decet adquiescere tantæ multitudini miserrimæ, quæ me misit tuam misericordiam propulsare. Ipsum igitur ad alteram partem eremitorij ducens, quandam planiciem iuxta Pesaurum ei ostendit, vbi erat promiscui sexus multarum ætatum, statuum, ac etiam ordinum diuersorum innumerabili multitudo. Miserere, inquit pater, miserere turbæ, tam misere, vtile tuum auxilium expectanti. Nam si pro nobis dignatus fuerit celebrare, maxima pars ab his atrocissimis pęnis eruetur. Euigilans ergò vir sanctus magna horum pietate motus, cum maxima lacrymarum effusione, cæpit pro omnibus Saluatorem omnium exorare. Manè autem ante priorem suum reuerenter prostratus, & euitans iactantiam, non plenè, vt viderat, sed aliqualiter cum oportunitate oraculum reserauit, supplicans vt ipsum pro mortuis illa hebdomada permitteret celebrare. Qui deuotis eius precibus annuens, alium substituit vice eius. Ipse verò per totã hebdomadam pro mortuis celebrans, die, ac nocte pro ostensa sibi multitudine cũ præcordialibus lacrymis effectuosissimè exorabat. Et ecce transacta hebdomada illa, eidem dictus frater Peregrinus apparuit, & de iã impetrata misericordia gratias egit, afferens secum magna parte prædictæ multitudinis à pœnis atrocissimis Dei misericordia, & ipsius sacrificijs libertos esse, & ad cælestem gloriam conuolasse. Liberasti inquit, nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti. lib. 2. c. 18.

EXEMPLVM LXXX.

Festiuitates sanctorum deuotissimè celebrans, in festiuitate omnium sanctorum felix ad cęlestia regna meauit.

FVit quidam frater magnæ deuotionis ad Deum, & sanctos eius, sic tam deuotus erat ad festa Christi, & quodlibet eius festum habebat sigillatum in charta depictum, & quamdiu quodlibet festum durabat, tam diu chartam illius festi depictam (quam inchoatione festi in pariete cellæ suæ pependerat) penderet dimisit, ante illã se-

sedendo, & deuote inspiciendo orabat, gemebat, & plorabat. Tam deuotus etiam erat ad festa Beatæ Virginis, quod quodlibet eius festum aliquibus diebus ante susci piendo dicebat mille Aue Maria. Tam deuotus præcipuè ad festum omnium Sāctorum, quod antea per vnam septimanam ieiunijs. & castigationibus se ad suscipiendū festum ipsum præparabat, & per octo dies ad honorem omnium Sanctorum festum deuotione sedula peragebat. Tam deuotus insuper extitit in suis missis, quod multum grauabatur, si minister. vel alia persona staret, vbi faciem eius videre poterat, quia de oculis eius fluebant lacrymæ, quibus genas suas vbertim irrigabat, quod hominibus cœlatum esse cupiebat. Ille vero tam deuotus in sanctos, in die omnium Sanctorum migrauit ad Dominum. Qui post aliquas septimanas apparuit cuidam deuoto fratri in somnis pulcher, & iocundus, indicans se sanctorum collegijs feliciter sociatum.

EXEMPLVM LXXX.

Lusibus nimium deditus Rufus, nepos Cyrilli, æterna morte se dixit esse multatum.

NEpos quidam meus (inquit Cyrillus) Rufus nomine, vtroque priuatus parente, anniculus ad meas deuenit manus. Quem tanta diligentia suo infortunio enutriui, vt plures eum à me genitum credidissent.

Crescens itaque puer ætate, non sapientia, ingenti pulchritudine corporis, sed nō animæ, probis moribus, elegantia mulier sapientiæ decoratus, à cunctis amabatur. Is igitur xviij. ætatis suę anno mortuus est, flentibus eum cunctis. At ego nimis eum diligens rogaui gloriosum Hieronymum, vt quid sibi contigerit mihi reuelaret. Orāti itaque mihi die quadam, hora nona tantus fœtor adfuit, vt omnino tolerare non possem. Cogitans vnde tantus hic fœtor, conspicio super me infelicem meum nepotem, quasi catenis igneis religatum, fornacis instar flammas fœtidissimas emittentem. Cumq; tremebundus eum interrogare sępè disponerem, nec possem, resumpto tandem spiritu requisiui tremens, si ipse meus nepos esset. Heu, inquit ille, vtinam nunquam fuissem, ne tam diris pœnis affligerer, nam ęternis scias me pœnis deputatum. Post longam igitur collationem, inquisiui quę caussa suę damnationis esset, cum tamen in mundo tot virtutibus sic polleret. Pro nulla alia (inquit) caussa, nisi quia ludis delectabar. At quia in morte accepta pœnitentia, quasi stulta ignorātia (vt debebam) nolui confiteri, diuinam non merui ueniam adipisci. Et hoc dicens, disparuit. Post quem talis fœtor remansit, quod nullus locum illum audebat introire. Eadem epistola litera A.

EXEMPLVM LXXXI.

Fœminei tactus illecebra monachus irretitus, propriam sororem tentauit constuprare.

VIxit quidam monachus in partibus Aegypti annis quidem iuuenis, sed morum grauitate maturus, pudicus, & cūctis monasterij sui speculum sanctitatis, amator specialis sancti Hieronymi. Hic xij. annis manens in monasterio, continuis orationibus vacabat, lectioniq; scripturarum, amoreque castitatis omnium mulierum abhorrebat aspectus. Huic inuidēs diabolus eum grauissimis carnis tentationibus ferè tribus mensibus nō cessauit molestare, ipse verò se Dei, & gloriosi Hieronymi custodię, quotidiè deuotè commendabat. Sic victus diabolus ad callidiora cōuertitur. Interea genitoris eius agonizantis caussa, vt eumdem vtiliter ex monasterio in ciuitatem ad paternam domum venire compulsus est. Clamabat enim pater, se dolore moriturum, si eius visitatione frustraretur. Ob hoc dolens monachus & castitatis ferens periculum, volebat magis in monasterio manendo patrem mori, quā conualere extra monasterium recedendo. Sed fratrum inductus precibus, pergit ad patrem. At tres dies ibi remanens, tanto tœdio afficitur, vt carceri se crederet mancipatum. Post tertium diem cum contigisset eum cum sorore miræ pulchritudinis patris crura refrigerij causa confricare, contigit vt manu sua sororis dexteram attingeret, & mox tam diris libidinis

nis stimulis in eam cor eius inflammauit, vt nisi uerecundia obstitisset, pene eam statim ad illicitum actum prostrauisset, sicq; euenit egredienti, quod timebat. Interim ardore libidinis inflãmatus, nil aliud quam sororis faciem, ea scelus ignorante, improbis oculorum visibus cõspicere, aut cogitare laborabat, monasterij & eius disciplinę iam totus oblitus. Sanatur interim pater, sed monachus occasionibus coloratis retardat de die in diem ad monasterium remeare. Manente eo in paterna domo iam tribus mensibus, tam monachi, quàm pater subitam in eo non sufficiunt mutationem admirari. Ad monasterium tandem cum duobus pro se missis monachis reuertitur: illud referens tœdium redeundo quod prius detulerat exeundo. Cœpit igitur iam in monasterio corpus regere, cor verò non recedit à sorore. Hic studium scripturarum, hic contemplationẽ Diuinorum negligit, ut peccatorum inueniat modum explendorum, obliuiscitur in toto misericordiam diuinam exorare. Cogitauit itaque, quomodo posset affectũ effectui mancipare; diabolus auctor sceleris, statim hoc fatuum fatuo immittit consilium, vt in nocte dormientibus cunctis, mutato habitu monachali in laicalem, fugiat clam ad domum patris, lateatq; sub toro sororis, donec ea dormiente in eam irruat, libidinem cõpleturus. Placet stulto consilium, iamque studet opere adimplere. Nocte sequenti ferens claues currit, vt monasterij fores reseret, sed errans tota nocte eas non inuenit, mirante eo, donec aurora veniente ad cellam reuerti compellitur. Miratur factum per diem, cogitatq; sequenti nocte, quod iam non poterat cõpellere. Sequenti nocte propositũ vt prius implere non potuit, ac per vnum fere mẽsem quotidie hoc eidem euenit, glorioso eum Hieronymo semper impediente. Habebat enim in cella eiusdem imaginẽ cui antiqua consuetudine ductus, per diem sępe adhuc genua flectens, se eidem pluries commendabat. Post mensem apparuit idẽ gloriosus Hieronymus cuidam sancto illius monasterij monacho, ei quæ per eum fiebant indicans, mandauitq; vt ei diceret, quod propter impensam ei reuerentiam hucusque ostium diu quæsitum inuenire non potuerit, sed nisi cito resipisceret, sese de ipsius custodia remoueret, & sic disparuit. Mane autem facto cum hæc monachus alteri diceret, iurat falsum esse, & sibi hęc propter cerebri vacuitatẽ somnia euenisse. Tacet monachus & recedit. Hęc vero gaudens, proponit nullam amplius Hieronymo reuerentiam exhibere, vt sic posset quod diu optarat adipisci. Subtracto igitur Hieronymo honore consueto, & per consequens sibi custodia solita, sicut voluit, sic effecit. Fugiensq; de cœnobio mutato habitu per totum diem domum paternam occultè quęrit intrare, intransq; sero tamdiu latuit sub lecto sororis, quousque æstimaret eam obdormire. Tunc exuens se nudum, sese ad sororis nudum latus applicauit. Ad hæc soror sõno rupto euigilans, & virum iuxta se sentiens, diris clamoribus ad se omne pariter euocauit. Currunt ad puellę thalamum cuncti cum lumine, & in lecto inueniunt hunc iacentem. Mirantur parentes, & stupent, ceteri etiam condolent. Interrogat à filio pater, tanti causam criminis. Ille causam & reatum tacitus confitetur. Voluit enim eum adhuc defendens Hieronymus hanc suam stultitiam experiri, vt in posterum astutior, & humilior ad cauendum redderetur. Cernens itaque monachus sic se à diabolo illusum, confusum, atque iam in scelere captiuatum, protinus suffragijs gloriosi Hieronymi (cui semper deuotus extiterat) suam culpam recognoscens in seipsum redijt, & de eadem paterna domo egressus sine mora lugens, ac dolens ad pęnitentiæ fontem properauit. Deinde in suo monasterio receptus, per duos annos in tanta se pænitentia afflixit, vt foret cor hominis insufficiens cogitare, & completo annorum duorum spacio, ex hoc seculo feliciter migrauit. ibi littera H.

EXEMPLVM LXXXIII.

Vestibus pompaticis, & conuiuijs dedita anima, iudici ad æternas pęnas condemnanda præsentatur.

IN superiorib. Aegypti partibus quidam magnę sanctitatis monachus degebat Helias nomine, Bacco Hieronymo adhuc

num autem iacuit ex verberibus adeo viribus destitutus, vt non nisi alieno surgere posset auxilio. Post quem annum cunctis magicis cōbustis codicibus, omnibus suis pauperibus erogatis, in speluncam illam, in qua per triennium gloriosus habitauit Hieronymus se inclusit, ibi penitens de preteritis multa fulgebat sāctitate. Insanus itaque iuuenis tantis luxuriæ constrictus ardoribus omnino se videns miserrimè voluptatis suæ defraudari desiderio, quadam nocte laqueo se suspendit, & sic infelix temporal se vita pariter, & æterna priuauit. Ecce quod malorum caussam turpissimum luxuriæ vitium esse liquet. Nihil enim tam ruinæ corporis pariter, & animæ contiguum, quantum illud turpissimum scelus arbitramur. Eadem epistola littera 3. & 9.

EXEMPLVM LXXXV.

Consilio praui germani seductus Titus uxorem duxit, quam vna cum germano ense transuerberans, latro factus efficitur: sed quia B. Hieronymo deuotus extitit, eiusdem auxilio cum socijs mirè conuertitur.

IN ciuitate Cādia quidam pulcherrimus extitit iuuenis Titus nomine, honestis moribus, luculentus, carnali non ignobili natus progenie, prædiues valde: totam pene deuotionem & fiduciam habens in beato Hieronymo. Hic siquidem iuuenis virgineo nitens candore, in eiusdem sanctæ virginitatis proposito, vsque ad vigesimum annum probis vitæ moribus perdurauit, quodam ante tempore transacto cuiusdam sui fratris nefando consilio incitatus, spretis tam nobilibus virginitatis gemmis, auri preciosissimum metallum calcans, ad carnis spurcitias, & lutum ac fœtorem luxuriæ vehementer declinans, puellam quandam omni pulchritudine corporis nitentem, sibi in matrimonium copulauit, cuius amoris retibus ita constrictus erat, vt aliud præter ipsam minimè posset cogitare. Vnde de die in diem cœpit diuina obsequia obliuisci. At quia miser dereliquit iustitiam, & oblitus fuit Deum se alentem, oblitus etiam fuit Deus illius misereri. Completo namque anno, quo cum puella iuuenis insensatus steterat, non vt in matrimonio, sed causa explendæ libidinis copulatus suggerente diabolica astutia, frater iuuenis, puellæ amore illaqueatus, qui dè diu quærens eiusdem amplexib. frui, tandem quæ optauerat est adeptus. Huc accurrant iuuenes, & exēplo iuuenis sint astuti. Fiunt nota iuueni puellæ viro iam perfecta, qui tacens cogitauit autē quo valeat modo certitudinem reperire expectans diebus aliquo se simulans hoc nescire. Ad diē quodam ordinat, urbē deserens peregrè proficisci, & latens per diem in ciuitate, nocte media domū veniens reseratis ostijs à puella seruitrice, clam (vt prius simul ordinauerant ambo) vsq; ad thalamum (in quo eius frater & vxor in lecto iacebant) procedens, sibi petit aperiri. Mirantur illi, & timore perterriti vehementer pulsanti negligunt thalami ostium reserare. Tandem confractis seris thalami, iuuenis ira, & furore nimio fornacis ardentis instar vndecumque inflammatus, vxorem primo euaginato gladio interfecit: Deinde sub toro proprium latentem fratrem inueniens, interemit. His itaq; gestis, ex ciuitate exiens, multo tempore per mūdum hinc, illincq; errans cum quibusdam alijs cœpit quosdam transeuntes in itinere deprædari ac etiam iugulare. Permanenti itaque eidem Tito per xx. annos talibus negotijs implicato gloriosus Hieronymus salubre refugium, & vitale, die quodam aduesperascente luce, in modum mercatoris se monstrauit, ne ille solummodo habitæ deuotionis præmijs priuaretur. Nā ille quamquam tot, & tanta vitia abhorrēda continue exerceret, tamen in beato Hieronymo deuotionem aliquam retinebat, ita vt eidem quotidie se commendans boni aliquid diebus singulis ad eius honorem facere nullatenus postponebat. Cernens igitur Titius mercatorem, nefandis socijs ad solita nequitiæ opera conuocatis, celeriter cum eisdem pergens, concito cursu vibratis lanceis Hieronymo mercatoris instar obuiat venienti.

Moxq; in eum insurgens à socijs eundem præcepit teneri, donec eius lateri gladius infigatur. Deinde manum eleuat interficiendi causa gladium tenentem, vt scelus tantum iam expleret. Ad hoc Hieronymus. Amore, inquit, Hieronymi quem

sole splendidior, in ecclesiam veniens, & ad altare gradiens, cunctis videntibus, & mirantibus, per horam forte sub silentio permanens, obstupenti populo, hæc propter sacerdotis illius miserrimi cadauer, sacris indignè locis conditum ad terrorem peccantium contigisse, intimauit. Mandās vt cadauer miserum tartareis post resurrectionem omnium mansionibus deputandum, dissepultum, flammis traderent protinus concremandum, alioquin incœpta pestilentia non abiret. & sic ab intuentium oculis est inuisus. Quod vt ordinarat, lętabundus populus protinus adimpleuit, beato Hieronymo laudes præcipuas persoluendo.

Et sic pestis postea cessauit. Eadem epistola littera E.

Ex vita sancti Pachomij.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Somnopressum sanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit.

MOrabantur Palemon & Pachomius simul abstinentiæ atque precib. operam dantes. Si quando autem cum nocturnas orationes celebrarent, senior Palemon Pachomium somno premi vidisset, educens eum foras, arenam portare de loco ad locum præcipiebat, & tali exercitio mētem eius grauatam somni pondere subleuabat, dicens ei: Labora Pachomi, & vigila, ne quando (quod absit) quod incœpto te proposito moueat is qui tentat, & inanis fiat labor noster. Cuncta verò obedienter ac solicitè Pachomius suscipiens, & in sanctæ continentiæ profectibus crescens, venerabilem senem valde alacrem lætumque reddebat. In vitis patrum p. 1. in vita sancti Pachomij. §. 7.

EXEMPLVM LXXXIX.

Abstinens Palemon in die Pascha cum lacrymis oleum comedere recusauit.

ADuenerat aliquādo sacratissimus dies Paschæ, & ait ad Pachomium senior Palemon, quoniam cunctorum Christianorum vniuersalis est ista festiuitas, nobis quoque para quæ nostro vsui sunt cōgrua. Tunc promptus ad obtemperandum id qđ sibi præceptum est impleuit, & præter solitum parumper accipiens olei cum salibus tritis admiscuit. (consueuerat autem edere agrestia olera, & alias herbas præter oleū.) Cum ergo pręparasset, ait ad senem: Feci quod paternitas tua imperauit. Cumq. post orationes Beatus Palemon accessisset ad mensam, vidisset q; apparatum cum salibus, fricans manibus caput, & vbertim lacrymas fundens, ait: Dominus meus crucifixus est & ego nunc oleum comedā? Cūq; rogaret eum Pachomius, vt modicū quid ex eo perciperet, nullatenus acquieuit. Idē §. 8.

EXEMPLVM XC.

Superbus monachus super ardentes carbones ambulans, à dæmone decipitur, obsidetur, & flammis injicitur.

CVmque quadam die Palemon & Pachomius ignem accendissent, frater quidam dixit ad eos: Si quis est fidelis ex vobis, stet super hos carbones, & orationē Dominicā sensim pronunciet, quem beatus Palemon intelligens superbiæ timore deceptum, commonuit dicens: Desine frater ab hac insania, nec tale quid vlterius loquaris. Qui correptione senis non solum non profecit in melius, sed plus elatione mentis inflatus stare cœpit super ignē audacter, nullo sibi imperante, & cooperante Diabolo, & Dño permittente, nullatenus ignis attactu adustus est. Hoc itaque cum factum esset, postero die idem frater maturè proficiscens, ac velut exprobrans eis ait: Vbi est fides vestra? Post non multum autem temporis cernens diabolus hunc sibi per oīa mancipatum, trāsfigurat se in speciem pulchræ mulieris & cępit ostium cellulæ vehementer contundere, qui cum aperuisset ei, ait ad eum diabolus in forma mulieris. Obsecro te, quia nimis à creditoribus vrgeor, & metuo ne mala me comprehendant, recipias me in cellam tuam, quoniam debitum soluere nequeo, Deus enim me direxit ad te.

Qui cæcitate mentis penitus obscuratus, nec intelligens quis esset qui talia sibi loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitium. Tunc hostis videns eum ad omne scelus procliuem, immisit in eum turpē concupiscentiam, qui mox cedens suggestioni eius, quasi mulie is amplexus petiuit. Quem spiritus immundus inuadens, elisit atrociter, & resolutus super pauimentum velut mortuus diu permansit. Post aliquot autem dies tandem in se reuersus, & dementiæ suæ sero pœnitens, ad sanctum Palæmonem venit, & cū magno fletu quid sibi accidisset exposuit, dicens: Agnosco pater, agnosco, quod ego causa perditionis meæ exitiam. Et subito correptus, ab immundo spiritu de conspectu illorum prosiliuit, & per deserta discurrens agebatur infrænis. Peruenit autem ad ciuitatem Panos & ibi in fornacem sese præcipitans, protinus incendio interijt. Ibidem §.9.

EXEMPLVM XCI.

Infirmus Palemon abstinentia sua rigorem paululum laxatum resumit.

IDem venerabilis Palemon dolore splenis (qui ex nimia abstinentia illi prouenerat) toto corpore graui cœpit ægritudinis incommodo laborare. Rogatus igitur a fratribus aliquibus, qui ad eum gratia visitationis aduenerant, ne penitus corpus debile frangeret, sed ei quantulumcumque solatij pateretur impendi, tandem cessit orationibus, vt victu congruo attenuata membra refoueret; sed hæc diutius non pertulit. Nam grauiores solito dolores splenis expertus, relicta ciborum insolentia, ad antiquum victum sine dilatione reuertitur, dicens: Si martyres Christi alij per fustra lacerati, alij capite cæsi, nonnulli etiam sunt ignibus concremati, & tamen vsque ad finem omnia fortiter tolerarunt pro fide, cur ego patientiæ præmia paruis cedens doloribus impatienter abijciam, & desiderio vitæ præsentis afflictiones momentaneas inaniter expauescam? Denique suadentibus adquieui cibos insolitos sumere, qui mihi dolores auxerunt potius, quam vllam requiem præstiterunt. Recurram ergo ad pristina remedia, & continentiæ subsidia non reliquam, in quibus est vt ego sum certus omnis post Deum requies, & vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma suscepi, sed ob amorem Dei his certare proposui. Sic itaque viriliter agens intra mensem dierum, validę languore consumptus est. Ibidem §.13.

EXEMPLVM XCII.

Conuertitur Theodorus Diuinorum beneficiorum consideratione compunctus.

POst hæc angelica admonitione Pachomius edoctus, ad locum, cui Tabenense vocabulum est, se contulit, atque multiplicatis ibi aliquibus cellulis, cœpit coadunare discipulos. Talis igitur & tanta sancti patris conuersatio, longe lateq. crescens alios quidem ad agendas Domino gratias excitabat, plures quoque ad amorem monasticæ conuersationis feruenter accendit, inter quos & Theodorus adolescens annorum fere xiiij. Christianis, atque secundum sęculum præclaris ortus parentibus, hoc modo cōuersus est. Octauo idus Ianuarias, quædam apud Aegyptum celebrabatur ex more festiuitas. Cernens itaque Theodorus domum suam amplam, splendidam, & omnibus bonis abundantem, per gratiam Dei compunctus corde, talia secum cępit euoluere. Quid tibi proderit infelix Theodore, si totum mundum lucratus fueris, & temporalibus vtens vsquequaque diuitijs, ab illis ab æternis bonis, & immortalibus excludaris? Nullus enim potest & præsentib9 delitijs perfrui, & perennis gloriæ præmia promereri. Super his ergo fortiter ingemiscens, penetralia suę domus ingressus est, & procidens in faciem suam, cum lacrymis, ait: Omnipotens Deus, qui occultorum es cognitor, tu scis, quia nihil horum quę sunt in hoc sæculo amori tuo præpono, propter quod obsecro te, vt illuminans animā meā eam ita dirigas, ne in ęternam mortem obtenebrata peccatis obdormiat, sed redempta tuo munere, per omnia te collaudet atque glorificet. Hæc eo orante, venit mater illius, & uidens oculos eius plenos lacrymis, ait: Quis te carissime contristauit vt sequestreris à nobis. Solliciti ac dolentes vbique te quærebamus, vt nobiscum pariter

riter epuleris. Qui respondit: Perge, quæso mater,& cibum sume, quia nunc ego manducare non possum. Et cum ad scholas ambularet, vt litteras disceret, ieiunabat vsque ad vesperum frequenter, & biduana ieiunia transigebat per duos annos, ab omnibus preciosis, & delicatioribus cibis abstinens,seq; ad perfectam continentiam quãtum ætas illa patiebatur,extendens. Cœpit itaque intra se tractare, quatenus monasterium peteret, seq; sanctæ regulæ manciparet,& deferens omnia quæ habebat, quosdã religiosos viros reperit optima institutione viuentes,habitauitq; cum eis in Domini amore proficiens. Hic post attractus fama bonę conuersationis Pachomij,& fratrum ipsius, peruenit tãdem ad eos, vbi receptus intra monasterium,quam perfecte,atq; sollicitè Domino seruierit, atq; parentes cum omnibus quæ mundi sunt contempserit, require supra dist. II. Exemplo XLIIII. Ibid. §. 39.

EXEMPLVM XCIII.

Quomodo sanctus Pachomius docuerit monachos gloriam non quærere.

POstmodum sanctus Pachomius factus est pater fere quinquaginta millium monachorum. Et cum sollemnitas ex more deposceret, vt mysteriorum cęlestium participes fierent, è proximis viculis presbyteros conuocabant, qui eis festum lætitiæ spiritualis implerent. Non enim patiebatur idem senex, inter eos esse quempiam qui clericatus officio fungeretur. Dicebat enim multo melius atque commodius monachis non solum nullum prorsus honorem quærere primatus & gloriæ, verumetiam occasiones huiuscemodi de cænobijs amputari, quod frequenter hinc inter fratres contentiones, & æmulationes inutiles nascerentur. Sicut enim scintilla ignis cum in messem cecidit, non cito extinguitur, & interdum totius anni fructus exurit, ita cogitatio feralis ambitus, si in mentes irrepserit monachorum, vt vel primi cupiant esse, vel clerici, nisi cito suggestionis huius ardorem, è suo corde expellãt, illico perdunt continentiam multis laboribus acquisitam. Oportet ergo cum omni mansuetudine,& puritate communicantes Christi ecclesijs clericos venerari, quia hoc expedit monachis, nullas autem religiosos appetere dignitates. Ibid. §. 24.

EXEMPLVM XCIV.

Beneuolentia, & oratione sua Pachomius peruersum fratrem ad sanctam compunctionem conuertit.

QVidam iuuenis nomine Siluanus de Scena, id est de Ludis scenicis conuersus, ad sanctum Pachomium venit, volens in monasterio commorari, qui cum susceptus esset infectus peruersis consuetudine sęculi, nullis disciplinæ regulis poterat coerceri salutemq; propriam negligẽs, suis vanitatibus pristinis, atq; regulæ se occupabat, adeo, vt nonnullos ex fratribus euerteret. Quod plurimi nõ ferentes, sancto Pachomio suggerunt, vt eum de monasterio pelli præciperet. Ad quam rem non eis annuit, sed æquanimiter ferens admonuit præfatum fratrem, vt se corrigeret, & ab antiqua conuersatione reuocaret. Pro quo etiam Dominum iugiter exorabat, vt ei compunctionem cordis solita pietatis abundantia largiretur. Cumque memoratus iuuenis in propria persisteret prauitate, & alijs exemplum perditionis ostenderet, ad postremum, visum est omnibus, vt a sancta congregatione velut indignissimus arceretur. Sed B. Pachomius hoc idem credidit differendum. Quem etiam mitissima atque sapientissima correptione conueniens, & cælestibus erudiens institutis, ita diuino timore succendit,& sic anima eius futurorũ nescia, integra fide compuncta est, vt se deinceps a lacrymis continere non posset. Emendatus itaque per omnia, magnum cæteris documentum exhibuit, quia in omni loco,& in omni operatione flebat iugiter, & ne tunc quidem cum cibum inter fratres caperet, à lamentatione cessabat, quæ res permouit etiam multos ex monachis qui & dixerunt ei: Tandẽ te à planctu cohibe nec tãta te quæsumus afflictione deijcias. Qui respondit: Conor quidem sicut iubetis à lacrymis temperare, nec possum. Pectus n. meum velut quædam flamma comburens quietum me esse non finit. Rursus ipsi dixerunt:

runt: Apud te in secreto tuo, vel certè in orationibus plangito, cum verò conuenimus ad mēsam cibum sumere. debes a fletu abstinere. quia plures è fratribus videntes te plangere, manducare non possunt. Et illi cogebant eum fateri. cur ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad illos: Non vultis vt plangam, cum videam me multis foueri obsequijs sanctorum patrum, quorum & puluis pedum mihi veuerandus est, nec eis me conferre obsequia dignum prorsus existimo. Non ego plango quod homo de scen a multis peccatis obnoxius, officia tanta percipiam. Timeo valde ne sicut Dathan, & Abyron me quoque profanum hiatu suo terra deglutiat. Illi namque impijs ausibus, manibusque pollutis primatum sibimet vsurpare tentarunt; ego vero post tātam cognitionem Diuini muneris animę meæ salutem desidiosa conuersatione neglexi. Ideo quippe huiusmodi recolens, nō erubesco flere coram omnibus. quia facinora mea multa esse cognosco, quæ rugibus lacrymarum fontibus debeo expiare. quod si ipsam miseram animam perlamenta diffundere n, nihil facerem magnum, quia nullum pro factis meis in præsenti dignum possum reperire supplicium. Cumq; per singulos dies idem frater ad meliora proficeret, omnesq; propemodum in humilitate superaret. ita de eo sanctus Pachomius cępit omnibus dicere: Testor fratres ac filij coram Deo & Angelis eius, quia ex quo cęnobiū hoc fundatum est. nullum de fratribus, qui mecum sunt, vel fuerunt, humilitatem meā secutum esse cognosco. nisi vnum tantummodo. Quo fratres audito. nonnulli putabant hunc Theodorum, alij Petroniū. alij Orsisium. Cumque rogaret eum Theodorus vt quis esset depromeret, & sanctus indicare differret, rursum eum Theodorus vehementer vrgebat. Alij ex fratribus maiores plurimum precabantur, vt diceret quis esset cui tale testimonium perhiberet. Tunc respondit Pachomius. Si scirem eum denuo vanæ gloriæ stimulis incitari, nec prorsus ostenderem, sed quia proculdubio credo. quod per gratiam Christi quantum ei laudes accreuerint. tantum ipse munus humilitatis acquiret, idcirco vt eum possitis imitari, palam beatificare non desino. Tu quidem Theodore. & quicumque tui sunt similes in monasterio certantes, diabolum fortiter vicistis, vt passerem, & sub vestris pedibus allisistis eum per Dei gratiam conculcantes, vt puluerem. Sed si (quod absit, neglexeritis. in aliquo consurgens is qui sub vestigijs vestris est) aduersum vos graui furore debacchabitur. Iuuenis autem Siluanus quem dudum de monasterio pellere volebamus, ita prostrauit inimicum, & à sensibus suis effugauit, vt nusquam coram eo appareat, altaque humilitate superauit per omnia. Et vos quidem fratres, habentes opera iustitiæ in his quæ gessistis gloriosè confiditis, hic autem quato fortius pugnat, tanto se inferiorem iudicat, ex tota mente, totaq; virtute inutilem se, reprobumque pronuncians. Ideoque denique & lacrymas habet in promptu, quia semetipsum in imis humiliat & inclinat. nec alicuius momenti quod gerit existimat. Diabolum autem nil reddit ita inualidum. sicut humilitas de cordo puro cui tamen correctionis opera probantur adiuncta. Sic itaque vtiliter ante fatus Siluanus per octo annorum curricula, Deo militans cursum vitæ suæ finiuit in pace. De cuius exitu testatus est B Pachomius, quod multitudo sanctorum angelorum cum magna lætitia sumentes eius animam velut electā hostiam, Christi conspectibus obtulerunt. ibib. § 38.

EXEMPLVM XCV.

De Zacheo monacho patientissimo, humillimo, & labori manuum addictissimo.

Zacheus quidam monachus, post longa continentiæ tempora, regio morbo correptus, sequestratus a fratribus habuit cellulam, tota vita sua pane tantum, & sale contentus. Semper autem psiatos operabatur, tantamque contritionem propter Dominum sustinebat. vt sæpè funiculos intorquens compungerentur manus eius, vt sanguinis guttæ effluerent in tantum vt ex ipso opere, magna viri tolerantia monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis constitutus, nunquam fratrum collectam deseruit, sed ad explendas omnes diuinas orationes, sollicitè conuolauit, nunquam dormiuit interdiu. Consueuerat

uerat autem per singulas noctes priusquam somnum caperet, quædam de scripturis sanctis meditari, totaq; membra sua Christi signaculo muniens, glorificabat Dominum, & ita paululum quiescebat. Deinde circa noctis medium surgens, vsque ad matutinas in oratione alacer permanebat. Huius aliquando manus quidam frater inspiciens operis nimietate, atque violentia fortiter sauciatas, & respersas sanguine, dicit ei: Quid ita pater durissimo te labore discrutias, maximè tali infirmitate depressus. An fortè metuis nè apud Deum contra has offensam, velocij crimen coniunctum incurras, si non fueris sedulò operatus? Scit Dominus quid pateris, & quia nemo tantis tribulationibus afflictus, vllum valet opus attingere præcipue tu qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrinis pauperibus pro Deo vsque ad sufficientiam largimur, quanto magis tibi tãto patri cum deuotione maxima seruiemus? Ad quod ille respondit: Impossibile est me non operari. Et frater, ait: Si tibi hoc placet, saltem manus tuas oleo perunge, ne tanto sanguine profluentes in labore deficiant. Qui consilio eius acquiescens fecit quod hortatus est eum, & in tantum vulneratæ manus eius grauatæ sunt, vt nequaquam sufferre possent cruciatus. Ad quem visendum beatus Pachomius veniens, ait ei: Putabas frater quod te posset iuuare oleum? Quis ergo te coegit ita sedulo laborare, vt sub prætextu operis in hoc visibili oleo magis quam in Deo spem tuam poneres? Aut nũquid impossibile est Deo sanare te, an ignorat ægritudines singulorum? Sed vtilitatem considerans animarum nostrarum, finit ad momentum nos pati tristitiam, vt tolerantiæ perpetua præmia largiatur. Super ipsum igitur coram, sollicitudinemq; iactemus, & quando voluerit, vel quomodo iudicauerit ipse, terminum doloribus nostris benignus imponet. Qui respondens ait: Ignosce mihi venerabilis pater, & ora pro me ad Dominum, vt hoc delictum mihi dimittere pro sua pietate dignetur. Asserebant autem plurimi de hoc ipso sene, quod per annum integrum se defleuit, post biduanum ieiunium parumper cibi percipiens. Hunc sanctus Pachomius monachis proponebat; velut exemplum beatorum operum, firmamentumque virtutum. Ad quem etiam eos qui erant in mœrore positi dirigebat, quia habebat & consolatorium verbum sicuti nullus alius. Qui vsque ad finem fortiter, & legitimè decertans, in senectute sancta pro doloribus tantis æterna solatia recepturus, ad celestia regna trãsiuit. Ibid. §. 52.

EXEMPLVM XCVI.

Defunctorum abiectior sepultura requiem, celebrior vero pœnam nonnunquam solet inducere.

Cvm sanctus Pachomius monasteria (quorum curam gerebat) quadam vice inuiseret, contigit vt cum vni ex ipsis appropinquasset quod cuiusdam fratris exequijs occurrit, qui vitam suam negligenter consumpserat. Fratres autem monasterij funus honorificè prosequebantur, psalmos solitò concinentes, præsentib. defuncti parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomium feretrum deponũt, vt pro mortuo, necnon & pro se, Domino supplicaret. Qui mox vt orationem debitam persoluit, conuersus ad fratres, ait: Desinite psallere, præcepitq; defuncti vestimenta splendida (quibus indutus erat) auferri, & coram oĩb. exui, & ita cadauer efferri iussit præter aliquam psalmodiam, atq; sepeliri. Fratres igitur cum parentibus, & vniuersis qui tũc aderant precabantur senem, vt consuetam super eum psalmodiam celebrari permitteret. Quib. cum non acquiesceret, cœperunt parentes dicere: Quod est hoc spectaculũ nouum? Noli quæsumus inferre mortuo, quod nec tuam penitus condecet sanctitaté. Nam & nos hinc maximo notamur opprobrio. Quib respondens Pachomius Verè fratres ac filij plus vestri, quam præsenti mortuo misereor, quia vobis de visibili re, ac temporali curantibus, ego de inuisibili eius substantia sollicitudinẽ geram, & idcirco hæc erga eum fieri iubebam. Et vos quidem maiores illi dolores per hunc honorem quẽ putatis acquiritis, ego autem quãtulamcumque requiem, vel satisfactionem per hanc iniuriã præbarabo. Sepelite ergo cũ sine psalmis, vt dixi: Potens est Deus benignus

dignus pro supplicatione nostræ paruitatis eum in æternam suam requiem collocare. Hæc cum dixisset abierunt, & sicut venerabilis pater præceperat fecerunt. Ibid. §. 39.

EXEMPLVM XCVII.

Abstinentes fratres, infra duos menses coctum pueris murmurantibus non comederunt.

ALia quoq; vice sanctus Pater cum ad quoddam monasterium suum properasset, occurunt ei fratres congregationis illius, vt summa illum veneratione susciperent. Inter quos etiam infantulus quidam illius monasterij occurrens, clamare cœpit, ac dicere. Vere Pater ex quo hinc ambulasti, nullus olera aut legumen adhuc coxit. A quem sanctus grata mente, respondit: Non contristeris fili mi, ego iam coquam. Et ingressus monasterium post orationem coquinam intrauit, & inueniens fratrem qui coquinæ præerat psiatos, idest mattas operātem, ait ad eum; Dic mihi frater quātum temporis habes, ex quo non coxisti fratribus olera, vel legumina. Qui respondit: Sunt ferè duo menses. Et sanctus: Quare contra præceptum facere voluisti, vt tanta fratrum negligeretur vtilitas? Qui humiliter respondit: Optaueram quidem venerabilis Pater quotidie implere ministerium, sed quia quicquid coquebam non consumebatur a fratribus, quia omnes abstinent, soli quippe pueri coctum percipiunt, ne tāto labore paratæ proijcerentur expensæ, propterea non coxi pulmentum. Ac ne otiosus essem, psiatos elegi cum fratribus texere, sciens vnum de his qui mihi deputati sunt, ad opus huiusmodi posse sufficere, vt paruas escas, idest, oliuas, vel herbulas ad refectionem fratribus appararet. Hæc Pachomius audiens, iussit adferri psiatos quingentos, quos fecerat frater ille, & omnes fecit comburi, dicens eis: Sicut vos traditam vobis erga dispensationem fratrum regulam despexistis, sic ego labores vestros passim concremaui, quatenus cognosceretis quod perniciosum sit patrum instituta conuellere, quæ pro animarum salute prouisa sunt. An ignoratis quod gloriosum sit semper abstinere à præsentibus? Nam si quis ab ea re, quæ in eius potestate est, diuina consideratione se continet, magnum consequitur a Domino præmium. Ad ea verò re cuius vtendi lacentiam non habet, quadam noscitur necessitate cohiberi, & ideò propter necessitatem coactam frustra videtur expectare mercedem. Deniq; cū plures escæ appositæ fuerint si fratres partius his vtuntur propter Deum, sibi maximam spem reponunt. De cibis autem quos non vident, nec facultas eis ad percipiendum vlla tribuitur, quomodo pro parsimonia præmium conceditur. Ideoq; propter exiguos sumptus tanta fratrum non debuit intermitti commoditas. Ibid. §. 43.

EXEMPLVM XCVIII.

Humilis Pachomius à puero non erubuit discere quomodo mattas texere oporteret.

INgressus aliquando Pachomius quoddam monasterium, venit post orationem ad fratres, qui psiatos operabantur, sedensq; cum eis cœpit, & ipse texere, Transiens autem puerulus qui constitutus erat ad obsequium eius qui septimanam faciebat, intendit texentem beatum Pachomium, & dixit ei: Non bene Pater operaris. Alio modo Abbas Theodorus intexit. Et mox consurgens ait ad puerum. Ostende mihi quomodo texere debeam. Et cum didicisset ab eo, sedit rursus ad opus suum mente tranquillus, & in hoc facto superbiæ spiritum comprimens. Nam si secundum carnem quantulumcumque saperet, nequaquā pueri monitis acquiesceret, sed potius increpasset eum, quod vltra ætatem suam loqui præsumpsisset. Ibid. §. 47.

EXEMPLVM XCIX.

Ad patientiam exhortatio.

THeodoro autem grauis passio capitis, acerrimos dolores excitabat. Qui cū rogaret Pachomium, vt eum suis releuaret orationibus, ait ad eum? Putas fili quod alicui contingat dolor, aut passio, aut aliquid huiusmodi sine permissione Dei?

Idcirco

Idcirco in dolore sustine, & in humilitate patientiam habe, & quando voluerit Dominus tibi conferet sanitatem. Quia si te diutius probare dignatur, gratus esto vt perfectissimus Iob, qui in multis tribulationibus benedicebat Domino, & tu quoque sicut ille pro doloribus tuis maiorem requiem à Domino percipies. Bona quidē est abstinentia, & in oratione perseuerantia, tamen infirmus maius præmium adipiscitur cum longanimis, & patiens inuenitur. Ibid. §. 51.

Ex dialogo Seueri de vita sancti Martini.

EXEMPLVM C.

Furtum perpetrans lupa, solito more ad eremitam, à quo pascebatur, ingredi erubescit.

POstumianum virum vidimus paruo tugurio, quod non nisi vnum recipere posset habitantem. De hoc illud ferebatur, quod ei lupa solita erat astare cenanti, nec facilè vnquam bestia fallebat quin illi ad legitimam horam refectionis occurreret, & tamdiu præ foribus expectaret, donec illi panem qui cenulæ superfuisset offerret. Illa manum eius lambere solita erat, atque ita quasi impleto officio, & præstita consolatione discedere. Sed fortè accidit vt sanctus ille dum fratrem, qui ad eum venerat deducit abeuntem, diutius abesset, & non nisi sub nocte remearet. Interim bestia ad consuetudinarium illud cœnæ tempus occurrit. Vacua cellula cum familiarem patronum abesse sentiret, ingressa curiosius explorans, vbinam esset habitator, casu contigua cum panibus quinque palmitia sportula pendebat. Ex his vnum præsumit, & deuorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita, vidit sportulam dissolutam, non constante panem numero.

Damnum rei familiaris intelligit, ac prope limen panis absumpta fragmenta cognoscit. Sed non erat incerta suspicio, quæ furtum persona fecisset. Ergo cum sequentibus diebus secundum consuetudinem bestia non venisset, nimirum audacis facti cōscia, ad eum venire dissimulans cui fecisset iniuriam ægrè patiebatur eremita se alumnæ solatio destitutum. Postremò illius oratione reuocata, septimum post diem adfuit (vt solebat ante) cœnanti.

Sed vt facilè cerneres verecundiam pœnitētis non ausa propius accedere, deiectis in terrā profundo rubore luminibus quod palam licebat intelligi quandam veniam precabatur. Quam illius confusionem miseratus eremita, iubet eam propius accedere, & manu blanda caput triste mulcet. Deinde pane duplicato, ream suam reficit. Ita indulgentiam consecuta, officij consuetudinem deposito mœrore reparauit. In vitis Patrum parte 3. c. 7. Seuerus Sulpitius dial. 1. cap. 8.

EXEMPLVM CI.

Ignarus virtutis herbarum eremita, ab ibice doctus; & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit.

ALter quidam Anachorita, cui nomen illustre erat, in parte deserti (quæ Sienæ iungitur) habitabat. Hic cum se primum ad eremum contulisset, & herbis, herbarūq; radicibus quas prædulces interdum, & saporis eximij fert arena victurus, ignarus germinis eligendi, noxia plerumque carpebat. Nec erat facilè vim radicis cum sapore discernere, quia omnia æquè dulcia, sed pleraque occultatione naturæ virus lethale habebant. Cumq; ergo edentem vis interna torqueret, & immensis doloribus vitalia vniuersa quaterentur, ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis ipsam animæ sedem stomacho iam fatiscente dissolueret, omnia iam penitus quæ essent edenda formidans, septimum in ieiunijs diē spiritu iam deficiente ducebat. Tum ad eū fera (cui ibicis nomen est) accessit, huic propius astanti fasciculum herbarum, quē collectum pridie attingere non audebat, obiecit. Sed fera quę virulenta erant ore discutiens, quę innoxia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo quid edere, quid

quid respuere deberet edoctus, & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit. Ibid. cap. 9. Seuer. Sulpit. dialog. 1. cap. 10.

EXEMPLVM CII.

Obedientem fratrem, edaces incendij flammæ nullatenus tetigerunt.

CVm quidam sæculi actibus abdicatis monasterij magnę dispositionis ingressum cœpisset rogare, Abbas ei cœpit multa proponere, graues esse illius disciplinæ labores, sua verò dura imperia, quæ nullius facilè valeret implere patientia, aliud potius monasterium vbi facilioribus legibus viueretur expeteret potius, non tētaret aggredi, quod implere non posset. Ille vero nihil his terroribus potuit permoueri, sed magis ita omnem obedientiam polliceri, vt si eum Abbas in ignem ire præciperet non recusaret intrare. Quam illius professionem vbi magister accepit, non cunctatus probare profitentem, casu clibanus probe ardebat, qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur. Exundabat abruptis flamma fornacibus, & intra camini illius concaua totis habenis regnabat incendium. Hoc igitur aduenam illum iubet magister intrare. Nec distulit parere præcepto, medias flammas nihil contactus ingreditur, quæ mox iam audaci fide victæ, velut illis quondam Hebræis pueris cessere venienti. Superata natura est, fugit incendium, & qui putabatur arsurus, velut frigido rore perfusus seipsum miratus est. Ibid. cap. 11. Seuerus Sulpit. diolag. 1. cap. 12.

EXEMPLVM CIII.

Quidam sanctus vana gloria grauissimè tentatus, Deum exorauit, vt permissa in se diaboli potestate, similis fieret ijs quos ipse curauerat.

QVidam sanctus fugandorum de corporibus obsessis dæmonum incredibili præditus potestate, inaudita per singulos dies signa faciebat. Non solum enim præsens, neque verbo tantum, sed absens quoque interdum cilicij sui fimbrijs, aut epulis missis corpora obsessa curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur à populis ex toto ad eum orbe venientibus. Taceo de minoribus, præfecti, comitesque ac diuersarum iudices potestatum. præ foribus illius sæpè iacuerunt Episcopi quoque sanctissimi, sacerdotali auctoritate deposita contingi se ab eo atque benedici humiliter valde postulantes, sanctificatos se atque diuino munere illustratos, quoties manus illius, vestemque contingerent non immeritò crediderunt. Hic autem ferebatur ab omni potu in perpetuum penitus & omninò abstinere, pro cibo (tibi Sulpici in aurem loquar nè gallus hoc audiat) septem tantum caricis sustentari. Interea sancto viro vt ex virtute, honor, ita ex honore vanitas cœpit obrepere, quod malum ille ubi primum potuit in se sentire grassari diu multumque discutere conatus est, sed repelli penitus, velut tacita conscientia, vanitas, perseuerante virtute non potuit, vbique nomen eius dæmones fatebantur, excludere à se confluentes populos non valebat. Virus interim latens serpebat in pectore, & cuius nutu ex aliorum corporibus dæmones fugabantur, seipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare non potuit. Totis igitur precibus conuersus ad Deum, fertur orasse, vt permissa in se mensibus quinque diaboli potestate, similis his fieret, quos ipse curauerat. Quid multis moror? Ille qui præpotens, ille qui signis atq; virtutibus toto oriente vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluxerant, ad cuius fores summæ illius sæculi se prostrauerunt potestates, correptus à dęmone est, tentus in vinculis, omnia illa quæ energumeni solent ferre, perpessus, quinto demum mense purgatus est, non tantum dæmone, sed quod illi erat utilius atque optatius, vanitate. Ibid. cap. 13. Seuerus Sulpitius dial. 1. cap. 14.

EXEMPLVM CIV.

Apostatans eremita, per obsessionem dæmonis ad eremum reuocatur.

ADolescens quidam in Asia prædiues opibus & genere clarus, habens vxorem & filium paruum, cū in Ægypto tribunus

mus esset, & frequentibus aduersum Blembos expeditionib. quædam loca eremi contigisset, sanctorum etiam tabernacula complura vidisset, à Beato viro Ioanne verbum salutis accepit. Nec moratus inutilem militiam cum vano illo honore contemnere, eremum constanter ingressus, breui tempore in omni genere virtutum perfectus emicuit, potens ieiunijs, humilitate conspicuus, fide firmus, facile se antiquis monachis studio virtutis æquauerat. Tunc interim subijt eum cogitatio inuecta per diabolum, quod rectius esset vt rediret ad patriã, filiumque vnicum, ac domum totam cum vxore saluaret, quod vtique esset acceptius Deo, quam si solum se sęculo eripere contentus, salutem suorum non sine impietate negligeret. Huiusmodi ergo falsæ iustitiæ colore superatus, post quadriennium fere cellulam suam, atque propositum eremita deseruit. Sed vbi ad proximum monasterium quod à multis fratrib. habitabatur accessit, caussam discessus atque consilium quærentib. confitetur. Renitentibus cunctis, atque præcipuè loci illius Abbate, malo animo fixa sententia non potuit euelli. Igitur felici se obstinatione proripiens cum dolore omnium digressus à fratrib. vix ex conspectu abscesserat, impletus à dęmone, cruentasq; spumas ore prouolens dentibus seipsum lacerabat. Deinde ad idem monasterium fratrum humeris reportatus cum in eo coerceri immundus spiritus non valeret, necessitate cogente ferreis nexibus alligatur, pedes cum manib vinciuntur. Non immerita pœna fugitiuo, vt quem non cohibuerat fides, cathenæ cohiberent. Post biennium demũ oratione sanctorum ab immundo spiritu liberatus, ad eremum vnde discesserat mox regressus, & ipse correctus est, al js post futurus exemplo, ne quem aut falsæ iustitiæ vmbra decipiat, aut incerta mobilitas inutili leuitate compellat semel cæpta deserere. Ibid. c. 14. Seuerus Sulpitius dial. 1. c. 15.

EXEMPLVM CV.

Virgo quædam pudicissima vsque adeo virorum aspectus vitabat, vt etiam a sancto Martino videri noluerit.

ILlud vero Sulpici meminisse te credo, quo affectu nobis, cum & tu coram adesses illam virginem sanctus Martinus prædicaret, quæ ita se penitus ab omnium virorum oculis remouisset, vt nè ipsum quidem ad se Martinum cum eam ille officij causa visitare vellet, admiserit. Nam cum prope agellum illius præteriret (in quo se ante complures annos pudica cohibebat) audita fide illius atque virtute, diuertit, vt tam illustris meriti puellam religioso officio episcopus honoraret.

Nos consequentes gauisuram illam virginem putabamus, si quidem hoc in testimonium virtutis suæ habituram, ad quam tanti nominis sacerdos deposito propositi rigore venisset. Verum ipsa fortissimi vincula propositi, ne Martini quidem contemplatione laxauit. Ita vir beatus acceptam per illam feminam excusatione laudabili, ab illius foribus quæ videndam se, salutandamque non dederat lætus abscessit. O Virginem gloriosam, quæ ne à Martino quidam passa est se videri. O Martinum beatum, qui illam repulsam non ad contumeliam suam duxit, sed magnificans illius cum executione virtutem, inusitatum in his dumtaxat regionibus laudabat exemplum. Ergo cum haud longe ab illa villula nos manere nox imminens coegisset, xenium beato viro eadem illa virgo transmisit, fecitque Martinus quod antea non fecerat, nullius enim ille vnquam xenium, nullius munus accepit, nihil ex his quæ virgo venerabilis miserat refutauit, dicens, benedictionem illius à sacerdote minimè respuendam, quæ esset multis sacerdotibus præferenda. Audiant quæso virgines illud exemplum vt fores suas (si eas mali obire voluerint) etiam bonis claudant, & ne ad se improbis liber sit accessus, non vereantur etiam excludere sacerdotes. Totus hoc mundus audiat, videri se a Martino virgo non passa est. Seuerus Sulpitius dial. 2. cap. 18.

EXEMPLVM CVI.

Patientissimus B. Martinus blasphemias a Bricio factione diaboli contra se fulminatas mansuetissimè tulit.

QVodam die dum sanctus Martinus in area (quæ paruum admodum taber-

nacu-

naculum ambiebat) in suo sedili ligneo resedisset, vidit duos dæmones in excelsa rupe consistere inde alacres ac lętos vocem huiusmodi adhortationis emittere. Eia te Briccio, eia te Briccio. Credo cernebant miserrimi eminus propinquantem, conscij quantum illi rabiem spiritus suscitassent. Nec mora, Briccio furibundus irrupit ibi plenus insania, euomit in Martinum mille conuitia. Obiurgatus enim pridie ab eo fuerat, cur qui nihil vnquam ante clericatum (quippe qui in monasterio ab ipso Martino nutritus erat) habuit, equos aleret, mancipia compararet. Nam illo tẽpore arguebatur à multis, quod non solum pueros, sed etiam puellas scitis vultibus coemisset. Quibus rebus infelicissimus insano felle commotus, & vt credo præcipuè dæmonum illorum agitatus instinctu, Martinum ita aggressus est, vt vix manibus temperaret. Cum quem sanctus vultu placido, mente tranquilla, infelicis amentiam per mitia verba cohiberet, sed ita in eo nequam spiritus redundabat, vt ne sua quidẽ illi (quamuis vana admodum) mens subesset, trementibus labijs, incertoque vultu decolor præ furore rotabat verba peccati, se asserens sanctiorem, quippe qui à primis annis in monasterio inter sacras ecclesię disciplinas ipso Martino educante creuisset. Martinum verò & a principio quod ipse diffiteri non posset, militiæ actibus sorduisse, & nunc per inanes superstitiones; & phantasmata visionum, ridicula prorsus inter deliramenta senuisse. Hæc dum multa, atque alia quæ reticere melius est, acerbiora vomuisset, egressus tandem furore satiato quasi qui se penitus vindicasset, rabidus ea parte qua venerat, recurrebat. Tum interea credo per Martini orationes fugatis ab illius corde dæmonibus, reductus ad pęnitentiam, mox reuertitur, atque ad Martini se genua prostrauit, veniam humiliter poscens, fatetur errorem, nec sine dæmone se fuisse tandem sanior confitetur. Nec erat apud Martinum laboriste difficilis, vt ignosceret supplicanti. Tunc & ipsi, & nobis omnibus sanctus exposuit qualiter illum a dæmonib. vidisset agitari, se conuitijs non moueri, quæ magis illi a quo essent effusa, nocuissent. Exinde cum idem Briccius multis apud eum magnisque criminib. persæpè præmeretur, cogi non potuit vt eum à presbytero submoueret, ne suam persequi videretur iniuriam, illud commemorans: Si Christus Iudam passus est, cur ego non patiar Briccionem? Seuerus Sulpitius dialog. 3 c. 20.

EXEMPLVM CVII.

Patientissimus B. Martinus Briccio derisori suo Pontificatus honorem precibus impetrauit.

QVadam autem die dum quidam infirmus medicinam expeteret Briccium adhuc diaconum in platea repertum conuenit. Cui simpliciter, ait: Ecce ego præstolor virum beatum, & nescio vbi sit, vel quid operis agat. Cui Briccius: Si, inquit, delirum illum quæris, respice eminus, ecce cęlum solitus sicut amens respicit. Cumq; pauper ille occursu reddito quod petierat impetrasset, Briccium diaconum vir beatus Martinus alloquitur. Ecce ego, o Bricci, delirus tibi videor. Cumque ille confusus hæc audiens dixisse se denegaret, sanctus Martinus ait. Nonne aures meæ ad os tuũ erant cum hæc eminus loquebaris? Amen dico tibi, quia sum obtinui apud Deum vt post me ad põtificatus honorem succedas, sed noueris te in Episcopatu multa passurum aduersa. Briccius hæc audiens irridebat eum, dicens: Nonne verum dixi illum delira verba proferre: Sic presbyterij honorem deijciens, sæpius beatum Martinum conuitijs lacessiuit.

DISTIN-

DISTINCTIO OCTAVA.

EX VITIS VARIORVM SANCTORVM,

QVAE REPERIVNTVR IN SPECVLO HISTOR. Vinc. Beluacensis Ord. Pręd. & plereque earum à Surio, & Lippomano describuntur, & ex hist. Victoris Vticensis de persecutione VVandalica, & ex Ecclesiastica hist. Eusebij secundum versionem Ruffini.

Vitæ sanctorum, ex quibus sumpta sunt exempla, & dies mensis, quo eorum memoria celebratur in Ecclesia.

Ex vita sancti

Dunstani, 19. Maij.
Edmundi 16. Nouembr.
Vincentij Ord. Præd. 5. Apr.
Abraham Eremitæ. 29. Octobr.
Epicteti, & Astionis.
Bernardi, 20. Augult.
Ioannis Eleemosynarij. 23. Ian.
Malachiæ Episcopi, 5. Nouembr.
Mariæ d'Oignies 23. Iun.
Rogerij, fratris Minorum, 4. Ian.
Remigij, 1. Octobris.
VVillibrodi, 7. Nou.
Ludgeri. 26. Mart.
Ex hist. Purificationis,
Assumptionis,
Et Natiuitatis B Virginis,
Et de omnibus Sanctis.
Et Commoratione defunctorum.
Andreæ, 30. Nou.
Nicolai. 6. Decemb.
Ioannis Apostoli, 27. Decemb.
Basilij, 14. Iun. 1. Ian.
Ambrosij, 4. Apr. 7. Dec.
Gregorij Papæ, 12. Mart.
Ignatij martyris. 1. Febr.
Thomæ de Aquino, 7. Mart.

Ex vita sancti

Reguli, 30. Mart.
Mammetis pueri 15. annorum, 17. Aug.
Babylæ Episcopi, 24. Ian.
Agapis, Chioniæ. & Irenes sororum, 3. April.
Iuliani & Basilissæ, 9 Ian.
Septem fratr. martyrum tempore Diocletiani.
Fidis 6. Oct.
Petri Alexandrini, 26. Nou.
Maurilij, 13. Sept.
Eugenij Chartag. Episcopi, 13. Iul.
Karilelphi, 1. Iul.
Launomari. 19. Ian.
Machuti, 15. Nou.
Columbani, 21. Nou.
Samsonis, 28. Iul.
Pharæ virginis, 7. Decemb.
Attalæ. 10. Mart.
Magnobodi, 16. Oct.
Præiecti, 25. Ian.
Arnulphi de Bruxella, 30. Ian.
Pharonis. 28. Oct.
Ethbini, 19. Oct.
Deicolæ. 18. Ian.
Goaris, 6. Iulij.

Citationes exemplis subiunctæ sumptæ sunt ex Speculo historiali Vincentij Beluacensis, Ordinis Prædicatorum.

Ex vita sancti Dunstani.

EXEMPLVM I.

Conuertitur Dunstanus graui infirmitate compulsus, & tentantem se dæmonem carnalibus verbis ignita tenacula per nares apprehendit.

PRofectus est sanctus Dunstanus ad Elphegum cognatum suum Ventaniæ Ecclesiæ Pontificum. A quo cum frequenter rogaretur vt monacharum indueret, quatenus qui angelicæ vitę initia haberet, perseuerantiam in habitu monstraret. Respondit ille. Excellentioris esse gratiæ qui in sæculo consenuerit, & tamen quæ digna sunt monacho fecerit, eo qui se monasterio dedit. nec quidquam aliud præterquam quod sibi statutum est post hoc facere potuit, alterum necessitatis, alterum libertatis.

Ad hoc Episcopus ait: Omnibus communis necessitas est, vt qui ignem gehennæ voluerit effugere, ignem concupiscentię studeat extinguere, qui non multum extinguitur si fomenta eius humanis sensib. nõ subtrahuntur. Ad hoc quod in mũdo pręcipuè appetitur libertas hominis est, hac enim emissa cetera nequeunt possideri. Vt ergò Deo des quod maximè diligis, illa desinant haberi. Cumq; huiusmodi verbis Episcopus insisteret illum in ambiguo positum grauissima febris inuasit, atque ad desperationem vitæ perduxit. tandem ex insperato reualescens, hæc ait: Legibus voluptatis renuncio, virginem me virginis filius huc usque seruauit, virginem me regina virginum habebit.

Mox accito Episcopo postulat sibi indilatè religionis benedictionem dari. Tunc Episcopus lętitia perfusus monachali eum, & sacerdotali gratia promouit ecclesię beatę Virginis Marię atitulans cui eum ab initio parentum suorum sponsio dicauit. Cũque eum contra diaboli insidias instruxisset, dimisit eum pergentem ad generationis suæ principium, ibi in ecclesia Beatę virginis mansitabat, operans ea quæ piæ norma religionis exigebat. Cui etiam adhærentem cellam siue speleum proprij laboribus ædificauit, quæ non tam humani habitaculi quam formam gerebat sepulchri. Vt enim ego qui vidi æstimo longitudo eius non amplius quinque pedum, latitudo verò duos, & semipedem habet. Porrò altitudo staturã hominis exprimit, & manifestat, si quis in defossa terra constiterit. Aliter enim neque satis ad pectus porrigitur medium ostioli, fenestrellam aperit per quam lumen operanti irradiat. Verum diabolus hunc sanctum quoque depellere nititur tugurio. Fallax ego fallaci opertus hominis imagine sub obscuro vespere cellam adolescentis petit, immisso capite fenestræ incumbit, cernens istum fabrili opere occupatũ, postulauit sibi quippiam operis fabricare. Cuius ille calliditatem non aduertens, operi quod postulabatur animum intendit. Interim cœpit hostis verba peruersa compositione facere, mulierũ nomina inferere, luxurias commemorare, deinde religionem ostendere, & denuò eadem repetere. Tunc athleta Christi qui esset intelligens tenacula quibus ferrum tenebat, cœpit fortiter ignire, & suppressis labijs inuocare Christum. Deinde sancto furore actus celeriter ea candentia de igne rapit, larualem faciem includit, & totis viribus retinens monstrum introrsus trahit, iamque stando vires sumebat. Cum igitur is qui tenebatur auulso pariete tenentis e manibus aufugeret, tales immani rugitu fremẽs vlulatus edidit. O quid fecit caluus iste, tenui nãque, sed formosa cæsarię erat, & ideò de eo talia clamitabat. Manè autẽ congregata est ad eum propinqui populi multitudo, sciscitans quis ille clamor fuisset, qui tanta eos vehementia terruisset.

Dæmonis ait furor ille fuit, cautè vos ab illo agite, quia si vocem irati ferre non potuistis, societatẽ damnati quo pacto sustinebitis?

Vincent. lib. 24. capit. 73. & 74.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Ascensionis die sanctus Dunstanus ad cœleste regnum inuitatus, venire renuit, propter zelum.

ANno Ottonis Tertij quarto, mortuus est sanctus Dunstanus, cuius vitã descripsit Osbernus Cantuariæ cantor, nulli nostro tempore stylo secundus, in musica omnium primus, hic Osbernus de morte eius sancti sic scribit: Instabat, inquit, dies Ascensionis Dominicæ, & peractis vigilijs remansit in oratione solus in ecclesia Dunstanus & vidit. Et ecce innumera candidatorum multitudo coronas aureas in capitibus gestantium, inæstimabili fulgore micantium, per ecclesiæ ianuam irrumpens ante ipsum conglobata consistit vna voce eum salutans hoc modo. Salue Dunstane noster, salue. Mandat tibi quem piè desideras filius Dei, quatenus si paratus es venias, & diem hanc ad cuius gaudium suspiras nobiscum celebres. Ad quod ille imperterritus manens, sciscitatus est, qui essent. Cherubin ac Seraphin, inquiunt, sumus, & responde quid velis? Tunc respondit ille: Hodie dies solemnissimus est, & incumbit mihi pane verbi Dei plebem reficere, & ostendere illi quomodo ad gaudium possit peruenire, propter quod & multi conuenerunt, nec debeo decipere illos. & ideò hodie venire non possum. Qui dixerunt: Eia paratus esto in die sabbati, præsto sis hinc nobiscum Romam venire, & coram summo Pontifice Sanctus, Sanctus. & Sanctus æternaliter canere. Annuit ille, & illi recedunt. Lecto igitur die ad missam euangelio locutus est ad plebem qualiter nunquam locutus fuerat, & reuersus ad altare celebrauit mysteria. Vbi autem ventum est ad benedictionem super populum iterum ab altari prædicaturus regreditur, vt non hominem, sed angelum loqui putares. Iterũ ad altare reuertitur, & data benedictione iterum ad populum redit, cunctis stupentibus & mox ad loquendum os aperuit, tanta claritate vultus eius resplenduit, vt nemo in eum intendere posset; obitumque suum illis instare dixit. promittens se illis nunquam defuturum, & tunc ad mensam Domini regressus est. Eadem die cum a mensa sumpto cibo surrexisset, oratorium petijt, & designauit locum, in quo se voluit sepeliri. Mox vero languor eum inuasit, sexta feria lecto decubuit, omnesq; aduentãtes ad sequenda vestigia Domini incitabat. Sabbato iterum communicatus est, & cum horam suam expectaret, subito cum lecto, in quo iacebat vsque ad superiora leuatus est, & trabibus obsistentibus leniter demissus est ad terram, hoc vsque tertio factum est. Tunc ait ad circumstantes. Vos videtis quo vocor si vultis mecum ire, ite via qua incessi. Deus qui me vocat ipse dirigat corda & corpora vestra ad suam voluntatem in pace, & responso ab omnibus. Amẽ, transijt. eod. lib. 24. c. 94.

EXEMPLVM III.

Apostatare volens Archidiaconus, à Sancto Dunstano vsque ad mortem percutitur.

QVidam Archidiaconus Lundoniæ cõuersus est in monasterio sancti Dunstani, litterarum scientulus & cœpit religiosè cõuersari. Post annum quo monachus factus est, secretarij officio functus est & cœpit paulatim à religione repescere, dum maiori libertate ceteris potiretur. Tandem fugam parabat cum quodam iuuene sibi conscio, tamen adhuc animo fluctuabat de hoc quod facturus erat. Statuit autem apud se, se non discessurum à monasterio sine licentia sancti Dunstani. Venit itaque ad tumbam eius querelam faciens de illis. & suam benedictionem petens, & vt iter suum prosequeretur, dixit se ipsius seruum futurum quocumque pergeret.

Veniens post chorum inuenit monachum quendam reuerendissimam virgam tenentem, & ei innixum stantem, & se inuidis oculis intuentem, quo viso expauit. & ab eo diuertere voluit, qui virga opposita ait, quo vadis? Innuit ille non esse loquendum. At ille, Si loquar nihil ad te. dic quo vadis? Quo, inquit, mea interest? Ac Sanctus nihil est. reuertere ad sepulchrum, vbi modo fuisti. & mutata voluntate intentius ora. Reuersus ille orauit sicut prius orauerat. Rediens obuium habuit quem prius eodem loco, qui quo tenderet requisiuit. Cui ille: Quid ad te? Multum, inquid. quod & tu si te non correxeris in proximo experieris, nunc ergo redi iterum,

& muta mentē, & mutam precem. Cumq; ille transire potius conaretur, quam redire, ille vibrata contra eum virga redire illum coegit. Qui rediens multum pauidus, orauit tertiò eumdem sermonem. Et rediens non inuenit eum quem prius inuenerat, putansque se bene orasse, properauit ad ostiū claustri, vbi offendit quem prius offenderat, turbato vultu contra se stantem, & interrogantem quo pergeret. Qui respondit. Quis es tu qui me tanta auctoritate constringis? ait. Quæris quis? audi. Ego sum Dunstanus possessor, & Archiepiscopus huius loci, amator illorum, & adiutor, qui verè sunt filij huius ecclesię. Et tu quomodo suffragium meum quęris, qui me, & locum istum vis deserere? Mea licentia hinc nunquam exibis, sed velis nolis hic remanebis, hic morieris. & quia me audire contempsisti, ecce in pœna tua probabis, quod non bene fecisti. Et leuans virgam percussit eum tertiò acriter, & in terram prostrauit, & disparuit. Ille iacens illic inuentus est, & deportatus in infirmatorium, & cœpit quotidie augmentari infirmitas, nec poterat dignosci qualis esset. Ille autem reuelare nolebat, tandem positus est super cilicium, & cœpit Litania pro eo dici. Cumq; dicere turbis. Sancte Dunstane ora pro eo, rogauit se super lectum poni, dicens se modo non moriturum. Et accersito Henrico priore confessus est ei omnia, & quod mori non poterat antequam hoc confessus fuisset. Et accepta pęnitentia & benedictione a Priore reddidit spiritum. lib. eod. cap. 96.

Ex vita sancti Edmundi.

EXEMPLVM IIII.

Vestium asperitatem mater Edmundi filios docuit, quibus studentibus cilíciola transmittebat, & eidem sancto Edmundo adhuc puero tempore lusus ab alijs pueris segregato puer Iesus apparuit, eumq; officiosissimè salutauit.

CVm mitteret sanctum Edmundum vna cum fratre suo mater Parisios, vt liberalibus imbueretur studijs seu artibus, modicam pecuniæ summam dedit eisdem mater, dicens illis: Si maternam (vt bonos decet filios) iussionem seruaueritis confido in Domino, quod in omnibus ipse prouisor munificus erit vobis. Duo quoque dedit ejs cilicia, præcipiens ut illis super nudo se vestirent, bis, aut ter in hebdomada.

Timebat enim ne postquam discretionis anno attingerent per deuexa vitiorum, & abrupta voluptatis incederent. Ideoq; rudes in arte bellandi familiariter informauit, & prius exercitans quam in belli discrimina necessariò traherentur. Ipsa etiā Edmūdo quem velut sanctitatis eius præscia ceteris filijs plus dilexit, dum studeret Parisijs cum indumentis lineis cilicium mittere consueuit. Meritò eum præ ceteris dilexit, qui nunquam piam matrē pius videlicet filius verbis, aut operibus offendit. Ita namque Deo, & piæ matri suæ placere studuit, quod omnem à se leuitatem resecans, omnino choreis, alijsque lucris, seu spectaculis se subtraxit. Diebus quoque Dominicis, & festiuis, iuxta monitum matris antequam comederet, psalterium ex integro psallere cōsueuit. Et quia amātissimus Domini erat totis viscerib. studuit auctorem uitæ diligere, qui seipsū in forma puerili eidem puero voluit demonstrare. Cum enim pratū quoddam spatiandi causa coætaneis incitātibus consensisset ingredi, ab ipsorum tamen comitatu se celerius separauit, ne conscientię puritatem, vel nugis puerilibus, vel ociosis sermonibus contingeret maculari. Dum igitur incederet solitarius, sacris insistens meditationibus, apparuit ei puer ille candore niueo nitidus, & colore roseo rubicundus, qui velut à summo cœli cardine elapsus, subitò sic eum prior allocutus est, officiosissimè salutando. Salue dilecte mi. Quod cum audisset puer in ignoto sermone pueri, miratus est. Quem cum ille pauefactum, & hæsitantem conspiceret, ipsum denuò alloquens quęsiuit, an ipse sibi vel tenuiter notus esset. Ille simplicitatis columbinæ, respondens sermone simplici. Nullam, inquit,

quit, teneo notitiam tui, nec sum vt æstimo notus tibi. Adiecit puer. Quomodo ita tibi sum ignotus, præsertim cum & in scholis ad latus tuum sedeam, & ubi quocumque fueris inseparabiliter fuerim sociatus? Deinde subdit: In faciem meam respice, & si quid in fronte mea scriptum sit, aduerte sedulus toto corde. Quod cum fecisset, scriptum in ea legit litteris celestib. Iesus Nazarenus. Qui statim quod viderat ei retulit, & ab ipso protinus audiuit. Hoc est nomen meum, quod tibi memoriale sit in desiderio animæ. & hoc diligenter & articulatim noctibus imprime singulis fronti tuę per hoc enim poteris contra mortem muniri subitam. & quisquis eadem scriptura munierit modo consimili frontem tuam. His dictis puer ille in quem desiderant angeli prospicere disparuit, sed in pectore pueri sui quem visitare dignatus est, non parum dulcedinis reliquit. lib. 31. c. 68.

EXEMPLVM V.

Virginitatem vouens sanctus Edmundus virginem Mariam annulo aureo subarrauit, & fœminam se ad fornicationem prouocantem virga percussit, & omnem tentationis impetum ab ea fugauit.

ET cum idē Edmundus singulis in corde virtutib. gratum parasset hospitiū, castitatē singulariter habere studuit, sciēs quod incorruptio Deo proximum esse facit carnem suam nulla vnquam polluit immunditia, sed in ea permāsit vsque ad obitum virginitas incorrupta. Nam de consilio cuiusdam sacerdotis perpetuam virginitatem coram Beatæ virginis vouens imagine, eidem se virgini velut Domino commendauit. & copulauit perenniter, velut sponsæ, atq; in signum irrefragabilis fęderis eam annulo suo subarrauit nouo more. Annulo (inquam) quem ad hoc fecit digitum ipsius imaginis insigniuit. Et vt eidem Dominę amicæ suæ charissimæ iugiter impenderet salutationis obsequium, in eodē annulo litteraliter insculptum est illud Aue angelicū. Ex tunc ergo sicut ipse confessus est, in obitu quoties eiusdem clementissimæ virginis pręsidium inuocauit, in ipsa tentatione, prouentum, in persecutione solatium, in tribulatione remedium, in dolore gaudium sibi celeriter impetrauit. Vt autem eadem sponsa sua fęderis inter eos initu recordaretur, & sponsum dignaretur agnoscere (qui eam in sua desponsarat imagine) in annulo cum quo post mortem more pontificali extitit sepultus, inuentū fuit insculptum cunctis videntibus, atque mirantibus illud aue. ac per hoc in manu pōtificis atque in digito imaginis pręcipuum præfucet testimonium, per quod enudatus apparet gestæ rei veritas, & exemplum. At hostis antiquus quo magis eum vidit in virtute proficere, eo magis agitatus inuidia pectoris eius pacem studuit perturbare. Vnde quandam puellam hospitæ suæ filiā in eius excitauit excidium, vt impudicos oculos in eum iaciens, eius commouere tētaret animum, signis, ac nutibus, ac suspirijs quasi dicens tacitè: dormi mecum. Sed cum per talia nihil proficeret, apertis cum eo verbis cæpit agere. & multis modis ad amplexus illicitos prouocare. Quam ille vt pestem fugiens, sępius corripuit, sed illa nec a virulento proposito (quod mente cōceperat) se retraxit. Illa velut altera Agyptia pro illicitis institit, ille velut alter Ioseph, illicita recusauit. Tandem illius importunitatis pertæsus, quid super hoc esset agendum melius mente contulit, & habito secum consilio, puellæ tempus assignat veniendi ad locum quo vacare studio consueuit. Illa sperans voti se compotem futuram, assignato tempore audacter venit, quā ingressam, & quibusdam superioribus vestibus ad eius pręceptum spoliatā arripuit, virgisq; flexibilibus quas ad hoc aptauerat in dorso peroptime flagellauit, vt sic cui colligata erat in corde stultitia, ipsam disciplinæ dissolueret dura virga. Fugit illa quem dudum fuerat insecuta, & vexatio intellectum dedit, audiuit, & gratiā apposuit, ita quod ipsa puella (vt asserunt) huiusmodi tentationem nunquam postea aliter tolerauit. Sicq; dum restitit persequenti diabolo, ipse diabolus a puella recessit ocius, & ab ipso. lib. 31. c. 70. & 71.

EXEMPLVM VI.

Horas canonicas S. Edmundus etiam studens quotidie persoluit, & missam audiuit.

FActus autem Edmundus magister artium, præter modum tunc legentium, Missam & horas Canonicas quotidie prius quam legeret audire consueuit, quæ scilicet religiosa consuetudo, etiam suis scholaribus profuit, quos vt secum Missas audire assuescerent, sic induxit. Et vt hoc liberius exequerentur, in parochia qua degebat fecit capellam construi in honore n. s. Beatæ Virginis, quam semper dilectione coluit speciali. ibid. c. 73.

EXEMPLVM VII.

Orationem, quam Beatæ Virgini, & S. Ioanni Euangelistæ dicere solebat, B. Edmundus omittens corrigitur.

DIe quadam in studio occupatus, oblitus est orationem illam. O intemerata dicere, quam in honorem Beatæ Virginis, & Beati Ioannis Euangelistæ, dicere consueuerat diligenter, ac deuote. Sequenti ei nocte Beatus Ioannes apparuit, & vt ei manum suam extenderet, imperauit. Gerebat siquidem in manu ferulam, qua velut in eum sæuiens minabatur eius percutere palmam. Visum est ei per comminationis magnitudinem, quod si eum percussisset, ex ictu incurrisset mortem. At ille mox clementior factus, erectam manum mox suspensam tenuit, & vt dictam orationem ex tunc dicere non omitteret, familiariter persuasit. eod. lib. c. 73.

EXEMPLVM VIII.

Verbum Dei Edmundus legens in scholis Parisiensibus, audientes ad fletum commouit, & plures ad ingressum Religionis incitauit.

SAcræ scripturæ Edmundus Doctor effectus erat, tanquam lucerna super candelabrum positus. Erat enim prædicator egregius, disputator acutissimus, lector pius. Et in his omnibus effundebat alijs, quod ipse hauserat de fontibus Saluatoris. Frequenter multi, & magni viri qui ad eũ in scholis audiendum confluebant, inter legendum à lacrymis se continere non valentes, libros claudebant. Mel si quidem & lac sub lingua habebat. Ideoque dulcedinem non modicam discipulorum mentibus instillabat. Vnde multi de scholis suis exierunt Doctores eximij, vestigia sanctitatis eiusdem pro viribus secuti. Nonnulli etiam ecclesiasticis honorati, vel potius onerati beneficijs, exonerantes seipsos, religioni se dederunt, ei, succensi facibus lectionis. Nimirum ignis in altari cordis eius ardens, iugiter alijs ostẽdebat lucis iter. Hinc & quadam nocte vidit per somnium in scholis suis ignem fieri copiosum, de quo septem ardentes extrahebantur faculæ, continentes mysterium rei secuturæ. In crastino n. illius diei dum legeret, intrauit scholas Abbas quidam ordinis Cistercienss, qui completis lectionibus, adduxit secum septem de scholaribus suis, quos igni septiformis accenderat charitatis. Vnde spretis temporalibus, & mundo valefacientes, viam vitæ feliciter arripuerunt in dicti Abbatis monasterio. ibid. c. 75.

EXEMPLVM IX.

Cruce Edmũdus, cũ se signaret, diabolus vtrasque manus eius cohibendo constrinxit.

HAbuit etiam sanctus Edmundus pro consuetudine qualibet die, vel nocte Dominicæ passionis insignia meditando recolere, & in eis suauissimè delectando illis medullitus inhærere. Quadam itaque festiua die multis occupationibus, & curis fatigatus, cum præuidere non posset lectionem crastinam, sequẽtem noctẽ in vigilijs expendit ferè totam. Vnde circa aurorã irrumpente somno eius occurrit memoriæ, quod in nulla illius diei hora meditatus fuisset iuxta morẽ de Dominica Passione. Timens verò ne grauem capitis dolorẽ incurreret, se antequam iret ad ecclesiam, & scholas ne dormiret, elegit aliquantulum quiescere, ac solitam contemplationem in spe gratiæ Dei tunc irrumpere. Cũ ergò se inclinasset ad lectum, apparuit ei ho-

ei hostis antiquus, tetrũ vultum exhibens, & horrendum. Vnde territus dextram manum leuauit, vt signum faceret quam dæmon apprehensam tenuit, ne leuaret. Ipse verò confisus in Domino, quasi ambidexter sinistram erexit, vt idem faceret signaculum, sed diabolus ipsa similiter apprehensa, quasi saccus grauissimus cecidit super eum. Tunc deficientibus sibi viribus corporis, orauit in spiritu Dominum, vt sua virtute sæuientem contereret inimicũ. Sicque dæmon ab eo auulsus subito cecidit inter lectum, & parietem proximum in momento. Surgens igitur celeriter, & sic prostratum inueniens dæmonem, confortatus in fide, ipsum cepit aggredi uelut hostem, eumq; per horribile guttur eius arripuit, & illud stringuendo fortiter, ita dixit. Adiuro te per aspersionem sanguinis Christi, ut mihi non omittas dicere, quid sit illud, per quod tibi valeam plus nocere & a meis infestationibus coercere. Et diabolus ait; Per illud quod nunc nominasti. Et sic diabolus victus disparuit, se victum dolens ab eo quem suis vincendum uiribus æstimabat, ibid. c.76.

EXEMPLVM X.

Affectum parentum vincens Theodosia virgo, ornata diademate, & cruce post mortem apparuit.

PAssa est sub Diocletiano apud Cæsaream Palestinæ Theodosia uirgo de eadem ciuitate nobilissimo genere orta, anno xviij. parentibus unica Deo consecrata elegantis speciei. Dignum quippe erat in tali fabrica Christi palatium fabricari. Hæc igitur nescientibus parentib. ad martyres in carcere reclusos confugit, eisq; se coniunxit, & ut orarent pro ea rogauit. Quod cum facerent, facta est uox de cælo, dicens: Ego eam oleo athletæ perungo, meoq; spiritu confirmo ad uincendas omnes cruciatus. Deinde interrogata à præside Vrbano libere, ac prudenter ad omnia respondebat, psalmosq; frequenter ruminabat, post hoc stipite capillis suspensa est, in quo cum nuda staret, nubes niuea apparuit, quę illam uelauit. Vrbano autem minante se acriora supplicia illaturum. Respondit? Exurge Vrbane, nullum de parato mihi prandio ferculum fraudes. In omnibus itaque tormentis suis quasi dolorem non sentiebat, quia anima eius in corona tota pendebat. Amator, inquit, castitatis in honestis vultibus habitat, frustra quoque mihi minaris corruptionem, quia non potest caro corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Post hæc ait præses, rebellem virginem in angustum Heronem coarctate, & eius collo grauissimum saxum alligate, eamq; in mare præcipitate. Quod cum factum fuisset, ab Angelis ad terram reducta est, saxum quod ei ad collum pependerat, manibus reportans. Post hæc dimissi sunt ad eam leopardus, & togala, lenitatis suæ signa demonstrantes, & nihil eam læserunt. Tandem dum decollaretur, visa est de ore eius exire columba, auri splendore pulchrior, ad cælum conscendens.

Eadem verò nocte parentibus suis cum magno choro virginũ apparuit, induta ciclade niuea, crucem auream in manibus, & coronam in capite gestans, & dicens: Ecce qualis est gloria, qua me priuare volebatis.

Ex vita sancti Dominici.

EXEMPLVM XI.

Quidam sancta hypocrisi, Beatus Dominicus docuit homines ad sanctam vitam prouocari.

SCiens Dei famulus Dominicus sæcularium corda plus exemplis, quam verbis moueri, ideoq; quam plurimos sub dolo hæreticorum superstitione illectos pertrahi ad errorem, excogitauit exemplis exempla retundere, & veris virtutibus sophisticas expugnare. Quasdam enim nobiles dominas incredulorum familiares adijt, & apud eas hospitio receptus est. & per totam quadragesimam ibi mansit. Igitur vt & ipse eas ostensione sanctitatis alliceret tanta seipsum cum societate sua cæpit austeritate afficere, quanta sine auxilio diuinæ gratię sustinere nequaquam infirmitas humana potuisset. Etenim cum sibi cibi more solito parati, ab ipsis hospitibus perferrentur. Nos, inquit, huiuscemodi nunc alimentis non vtimur, panem nobis tantum, & aquam exhibere, & sic in pane & aqua vir Dei cum socio suo per totam quadragesimā ieiunauit vsque ad Pascha. Stratus quoque cum sibi pararetur ad quiescendum idoneus. Non, inquit, in hac mollitie, sed super tabulas quiescimus. Stratis itaque sibi nudis tabulis decubuerūt. quotidie nudo dormientes in ligno, exemplo eius qui somnum mortis suscepit in crucis patibulo. Somnus autem beati Dominici, & sui socij breuis erat. Surgebant enim quam citissimè, & anticipabant vigilias, orationibus insistens. Allocutus est autem Beatus Dominicus aliquas ex dominabus illis, & rogauit vt sibi, & socio suo cilicia quærerent, addiditq;: Nemo sciat, seruetur secretum.

Hæc autem faciebat vir spiritu Dei repletus, non vt sibi fauorem laudis humanę acquireret, sed vt mentes infidelium ad amorē Catholicæ religionis alliceret. Hinc nonnunquam pater ille Sanctus admonebat fratres suos, vt cum apud sæculares essent, ad proximorum ædificationem aliquam ostenderent in seipsis virtutis apparentiam in abstinentijs, & vigilijs, verborum quoque ac gestuum disciplina, & sic eos quadam sancti hypocrisi ad fidei reuerentiam, & virtutis amorem propensius inuitarent. Vnde & Apostolus sumptus recusabat accipere, ne quod offendiculum præstaret Euāgelio Christi, virtutes etiam suas, & labores, necnon & Dei reuelationes enumerat, vt pluries lucrifaciat. lib. 1. cap. 8. vitæ S. Dominici apud Surium.

EXEMPLVM XII.

Peccati turpitudinem exhorrescens femina, dæmone maluit, quam peccatis vexari.

QVædam mulier mundo dedita, carnis illecebris vacabat, sed culpa tandē pœna non caruit. Nam hanc magnus spiritus per interualla temporum grauiter vexare cœpit. Erat autem vicina ecclesia in qua tunc temporis Prædicatores fratres Florentiæ morabantur. Quo aduenıēs vir Dei Dominicus ipsam primitus ad pœnitentiam exhortando perduxit. Postmodum etiam vexationi compatiens; suis orationibus vt ab ea malignus discederet, sanctus impetrauit, ita vt quæ vix interpositis diebus, quietem modicam habere poterat, vltra annum vexationis suæ solutæ molestiam non sentiret. Verum a vexatione carnis libera vexari se deterius in animo deprehendit, & in medicina corporis, factus est protinus mentis morbus, tantoq; neglıgentius à Dei seruitio cœpit tepescere, quanto à carnis illecebra rediuiuis tentationibus fortius trahebatur. Quod vbi viro Dei exposuit, illeq. beneficium præstitum in ruinæ scandalum versum vidit, blande eam, an reduci vellet ad statum pristinum requisiuit. Quę cum voluntati Dei, suæq. discretioni sese committeret, rogabo (inquit) Dominum filia, vt tibi fiat quod iam saluti tuæ magis viderit expedire. Vnde factum est, vt non post multos dies malignus spiritus super corpus ancillæ

Christi

Christi iterato potestatẽ acciperet, vt eius anima salua permaneret, & vexatio quæ prius pœna culpæ extitit postmodum fieret conuersationis remedium, & cumulus meritorum. Vincent. Specul. hist. lib. 30. cap. 75. Antoninus parte 3. hist. titul. 22. cap. 4. §. 6.

EXEMPLVM XIII.

Sanctus Dominicus dæmonem interrogat, de quibus fratres tentaret in choro, in dormitorio, in refectorio, in locutorio, sed Capitulum dæmon intrare noluit.

QVadam vice dum Dominicus apud Bononiam cõstitutus in ecclesia pernoctaret, diabolus in specie fratris eidẽ apparuit. Quem vir Dei fratrem æstimans eidem innuebat, vt cum ceteris fratribus ad quiescẽdum pergeret. Ille quasi deridendo eisdem sibi nutibus respondebat. Tunc Dominicus quisnam esset, qui sic eius mandatum contemneret scire volens, candelam accendit, & respiciens in eum agnouit, quod esset diabolus. Quem cum increparet, mox dæmon de fractione silentij insultare cœpit. Dominicus autem vtpote fratrum magistro sibi loqui licere asserens, coegit ipsum vt sibi diceret, de quo fratres in choro tentaret. Respondit: Facio eos tarde venire, & cito exire. Deinde duxit ad dormitorium, de quo ibidem fratres tentaret inquirens. Qui ait: Facio eos nimis dormire, & tardè surgere, sicq; eos aliquando à diuino officio remanere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde ad refectorium duxit eum, & de quo ibi fratres tentaret quæsiuit. Tunc dæmon per mensas saliens plus, & minus, sæpius repetendo, dicebat: quem cum sanctus Dominicus quid sibi hoc vellet interrogaret, ait: Quosdam fratres tento, vt plus comedant, & sic nimia cibi sumptione delinquãt quosdam vt minus sumant, & sic in Dei seruitio, & Ordinis sui obseruatione debiles fiant. Inde duxit eum ad locutorium, de quo ibidem fratres tentaret inquirens. Tũc ille crebrò linguam reuoluens, mirabilis confusionis sonum promebat. Quem cum sanctus quid hoc vellet interrogaret, ait; Hic locus totus meus est. Cum enim ad loquendum fratres conueniunt eos tentare studeo, vt confusè loquantur, & multum sese inutilibus verbis immisceant, & vnus alium nõ expectet. Postremo duxit eum ad Capitulum, sed cum ante ostium Capituli fuisset dæmon, nullatenus intrare voluit, sed ait: Hunc locum nunquam ingrediar, quia locus maledictionis est, & ibi amitto quod in alijs locis lucror. Nam cum aliquẽ fratrem per aliquam negligentiam delinquere fecero, mox in loco hoc maledictionis de ipsa negligentia se purgat, & coram omnibus se proclamat, & sic totum amisisse me doleo quod alibi me lucratum gaudebam. Et his dictis euanuit. S. Anton. 3. par. hist. tit. 23. cap. 4. §. 6. lib. 3. vitæ S. Dominici cap. 12.

EXEMPLVM XIV.

Hæreticis adhærentes feminæ, quam turpi dæmoni adhæserint Beati Dominici orationibus apparuit.

CVm aliquandiu apud Castrum, quod dicitur Fanum Iouis, in prædicatione quidam sanctus Dominicus fidem probans Catholicam, hæreticorum perfidiam multipliciter improbasset, post prædicationem in ecclesia more solito remansit ad orandum, & ecce nouem matronæ nobiles ex eodem castro Ecclesiam intrantes ad pedes eius prociderunt, dicentes: Serue Dei, adiuua nos, si vera sunt hæc quæ hodie prædicasti, iam diu mentes nostras erroris spiritus excæcauit. Nam quos hæreticos tu vocas, bonos homines appellamus, vsque in hodiernum diem credimus & adhæsimus toto corde, nunc autem in medio fluctuamus. Serue Dei adiuua nos, & ora Dominum Deum tuum, vt notam nobis faciat fidem suam, in qua viuamus, moriamur, & saluemur. Tunc autem vir Dei stans aliquamdiu intra seipsum orans, post aliquantulum dixit eis: Constantes estote, expectate intrepidè, confido in Domino Deo meo, quod ipse qui neminem vult perire, iam ostendet vobis quali Domino hactenus adhæsistis. Statimque viderunt in medio sui cattum vnum terribilem prosilire, qui magni canis præferens quantitatem, habebat grossos oculos,

& flammantes, linguam longam, latamq; atque sanguinolentam, & protractam vsq; ad vmbilicum, caudam verò habens curtã sursumq; protensam, & posteriorem turpitudinem quocunque se verteret ostendebat de quibus fetor intolerabilis exhalabat. Cumq; circa matrones illas se per horam aliquam huc illucq; verteret, ad cordam ex qua campana pendebat exiliens, & per eam vsque ad superiora conscendens, tandem per campanile ipsus disparuit, fœda post se vestigia derelinquens. Conuersus autem ad matronas illas vir Dei Dominicus, & consolans eas: Ecce, inquit, per hoc quod coram oculis faciente Deo figuratiue comparuit, potestis aduertere qualis est ille, cui hactenus sequentes hæreticos seruiuistis. Illæ verò Deo gratias referentes, ab illa hora ad fidem catholicam perfectissime sunt conuersæ.

Vincent. lib. 30. Specul. hist. c. 76. in vita S. Dominici apud Surium lib. 1. c. 8.

Ex vita sancti Vincentij Ordinis Prædicatorum, scripta per Petrum Rausanum Panormitanum Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM XV.

Virginitatem sollicitè seruaturus beatus Vincentius iuuante Maria insidias diaboli declinauit.

QVodam tempore dum circa quartam horam noctis in cellula sua Beatus Vincentius Ordinem Prædicatorũ dudum ingressus, librum illum quem edidit Beatus Hieronymus de Mariæ virginitate perpetua legeret, & in suauitate lectionis ipsam virginem obsecrasset, vt eius virginitatem custodiret, facta est ad eum huiusmodi vox: Non omnes possumus esse virgines. Namq; tametsi vsque nunc te virginem appellare potuisti, non tamen vlterius patiar, vt tam honorato nomine gaudeas. Vir Dei ad hæc verba plurimum attendens, intra se tacitus, solicitusque voluebat quid sibi vellet sermo quem audierat. Non enim induci poterat, vt crederet verba illa ex ore Mariæ virginis emanasse, quippe quæ virginitatis custodes semper amauit, confortauit, iuuit, magnificauit. Itaque genua flectens ab ipsa Virgine petijt, vt quid significare vellent illa verba terrifica, dignaretur ostendere. Nec multo post ei beata Virgo multa cum luce apparuit. Et postquam sui visione eum confortauit, lætumque reddidit, hoc pacto locuta est; Verba illa ad te paulò ante facta diaboli fuerunt, qui tibi proposuit bonorum operum difficultatem, vt territus ab incæpta virtute desistas. Tu autem cautus esto, & constanti animo perseueres. Et quanquam crebras tibi parabit insidias, ac frequenter conabitur vt periclitetur virginitas tua, atque ceteræ virtutes quæ in te sunt corruant, tamen ne diffidas, semper spera in Domino, quoniam ipse erit clypeus tuus, quo non solum arma diaboli poteris facilè contemnere, sed & ipsum, cunctasque artes versutias eius magnanimiter superabis. Hæc verba à Virgine dicta sunt, eique à Vincentio gratiæ fuerunt actæ, & illa disparuit. Ex eo autem tempore Christi militi tantum feruoris accreuit, vt non terrestris homo, sed Angelus cælestis videretur. c. 11. lib. 1. apud Surium.

EXEMPLVM XVI.

Virgo Vincentius à femina adamatus in medio flamma non est æstuatus, & à dæmone fatigari cœpta femina, quæ eum diffamare voluerat, ab eo curatur.

ERat beatus Vincentius non solum virtutibus præditus, sed etiam corpore pulchre & aspectu valdè venustus. Quo fiebat vt eius virtutes essent gratiores, facerentq; vt ab omnibus vehementer amaretur. Fuit igitur Valentiæ mulier quædam tam nobilitate generis clara, quàm forma corporis præstans, quæ suggerente diabolo capta est amore ipsius Vincentij tam ardenter, vt nullam, aut animi, aut corporis quietem habere posset, sed singulis diebus frequentabat loca, in quibus eum, vel audire, vel alloqui posset. Vincentius licet eam ad se venire frequenter videret, tamẽ

nihil

nihil tale suspicabatur, sed arbitrabatur eam aliqua deuotione permoueri (vt à mulieribus fieri cõsuetum est) quæ seruos Dei quadam naturali pietate affectuosius quã faciunt mares, pijs obsequijs veneramur. Ille autem in dies vehementissimo feruore moris agitabatur. Quæ tandem quid faceret nesciens, deliberauit grauem corporis ægritudinem fingere, vt sic haberet opportunitatem alloquendi eum, & eidem manifestando flammas ardentis amoris, qui intrinsecus vrgebat. Itaque lecto ęgrotantium more decubuit, cæpitq; multo cũ clamore magnos dolores ostendere. ac demum in ipso lecto hac & illac tam miserabiliter versabatur, quod cunctos qui astabant ad sui commiserationem mirum in modum procurabat. Aduocantur medici qui nullum ægritudinis signum in ea esse cognoscentes, varia iudicia ferebant, aliquam tamen in ea ęgritudinem arbitrabãtur esse. Tandem videntes, quod nimio dolore torquebatur, consulunt accersiri sacerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tam doloris vehementiam, sine sacra confessione decederet. Eligitur itaque ab ea vir Dei Vincentius, qui celeriter veniens, cameramque in qua decumbebat ingressus, ac cunctis qui aderant ex more exclusis, cæpit puellam exhortari ad pęnitentiam. Mulier in initio non audet manifestare feruorem amoris, quo occupata tenebatur, sed dicit, facitque ea quæ pro consuetudine Christianæ religionis, ad ritum pertinent confessionis. Verumtamen inter loquendum sæpe proposuit amorem quo vrebatur exprimere, sed quando dicere incipiebat, pudor verba labijs hærentia detinebat, & sic protrahebat vlterius verba, respondebat ad ea, de quibus sanctus vir confessor interrogabat eam. Et post multa verba vltrò citroque habita, tandem occultum ignem mulier cælare non potuit, ac omni formidine, pudoreque depositis, scito, inquit, ò frater Vincenti non me quidem corpore, sed mente ægram detineri, & nisi tu mihi pro tua in me miseratione occurreris, scito me illico morituram. Iam enim annus est quod tuo amore adeo ardenter capta sum, vt non solũ ignis ardentibus flammis cor meum quasi exuri sentiam, sed frequentissimè meipsam proprijs manibus necare decreuerim. Volui tibi sepissimè cordis mei feruorem manifestare, se me partim pudor retinuit femineus, partim nomen sanctitatis, & innocentię tuę, quę me formidare fecerunt, ne tam execrabile facinus aperirem. Itaque tamquam desperans nemini meum ignem indicare volui, tacitumque vsque ad hoc tempus seruaui. Mihi uerò super hac re iterum atque iterum cogitanti, potius visum est, ut debuissem hanc corporis ægritudinem fingere, quo loca tempusq; opportunum haberem, quibus huiusmodi ignẽ potuissem extinguere, & optata voluptate potiri: quamobrem meum corpus quod cernis esse pulcherrimum expono potestati tuæ. Sume ergo nunc de me uoluptatem, & principium faciamus, ut deinceps simus ambo indissolubili, ac perpetuo amore coniuncti. Hæc dicens, linteum quo tegebatur, amouit, & sese totam nudam exhibuit. Beatus uerò confessor admiratus impudentis feminæ audaciam, ac scelus abominabile execrans, in primis eam commonefecit, ut nudatum corpus tegeret, deinde eam de tam nefando opere abducere multa cum seueritate conatus est. Postremo ei dixit, quod Iesu Christo à tenerrimis annis suum corpus, animumq; deuouerat, quodq; se perpetuum castitatem seruaturum promiserat, & ob id omnem terrenum amorem abdicauerat, omnemq; libidinem execratus erat, quibus dictis ab ea protinus discessit. Illa tali responso dedignata mox cogitauit in uirum innocentem obiectare infamiam, & tamquam altera Putifaris uxor uoluit clamare ac dicere contra sanctum Dei, quod eam uiolenter opprimere uoluisset. Sed summa Dei prouidentia nequaquam passa est, ut innocenti homini tam execrabilis facinoris infamia opponeretur. Et quam primum impudens mulier uoluit uocem emittere, ille idem diabolus qui ei nefandum amorem suggesserat eius corpus grauissimè uexare cępit. Accurrunt igitur cuncti, qui extra cameram expectabant, & tanti clamoris causam diligenter sciscitantur. Tandem uisis multis signis, mulierẽ a dęmone uexari pẽderunt. Aduocantur itaque multi qui sciebant dęmones adiuuare. Adhibentur præterea multa remedia, quę huiusmodi uexatis adhiberi consueuerunt, quę nihil proficiebant, ut diabolus pelleretur, uerum dia-

diabolus ipse eis qui eum ad adiurabant, hoc pacto respondebat. Ex hoc corpore nunquam me pellere poteritis, nisi huc venerit vir ille, qui in medio ignis positus, non potuit igne comburi. Quærunt igitur omnes quid velint sibi verba, quæ diabolus proferebat. Post longam vero huius rei inscitationem, quidam ex eis qui aderant in medium surgēs. Aduocetur, inquit, frater Vincentius. namque ipse mulieris huius confessionem audiuit. est enim vir, & scientia, & sanctitate insignis, propter quæ certum nobis esse debet, quod nemo sit qui possit nobis verius illorum verborum significatione aperire. Consentiunt omnes, ac mox ad beatum Vincentium sese cōtulerunt, & rem quæ ei acciderat aperiunt. Precaturq; vt dignetur visitare feminam, quæ dum valebat, erga eum magnam beneuolentiam sese habere demonstrauerat. Ipse tametsi plurimum se difficilem ostendit, tamen ne rem insuetam facere videretur, quandoquidem ante infirmos visitare consueuerat fecit quod illi voluerunt. Sed tamen secum multa cogitans sese Iesu Christo commendauit, eumq; precatus est, vt pro immensa clementia sua dignaretur misereri mulieris, quæ à dæmone non solum in corpore, sed etiam in anima vexabatur. Postquam igitur deuentum est ad locum, vbi illa vexata tenebatur, dæmon vlulatum teterrimum emittens. En adest (inquit) vir ille, qui in medio ignis positus non fuit ab igne combustus nec deuoratus. Nunc ergo hinc discedendum est. Hæc dicēs protinus abijt, & corpus semimortuum dereliquit. Illi verò qui aderant videntes tam grande miraculum obstupuerunt, eiusq; sanctitatem in maiori veneratione habuerunt lib. 1. c. 12. apud Surium.

EXEMPLVM XVII.

Adolescens simplex orans Deum, vt permitteret dæmonem sibi visibili forma apparere, vt eum vinceret dimicando, feminam à natiuitate mutam, quam dæmonem esse putabat, interfecit, quæ tamen Beati Vincentij precibus, & vitam, & linguæ vsum recepit ad cōfitendum.

PRædicante beato Vincentio in quadam villa prope Cartusiam, quæ Cathelanorum lingua dicitur Traysera, contigit ab eo narrari gestum illud quod fertur sanctam Margaritam, diabolum ei in humana specie apparentem prostrasse, victumque sub pedibus tenuisse. Inter eos autem qui virum Dei sequebantur, erat adolescēs quidam Lombardus, cuius erat tanta simplicitas, quod nullam terrenarum rerum vtilitatem, sed solum animæ salutem affectabat Qui audiens quantus fuerit Margaritæ triumphus contra diaboli versutias, cœpit intra se multa cogitare, & inter cetera hoc pacto dicebat: O si Deus aliquando permiserit vt diabolus voluerit in visibili specie mecum dimicare, eum certe simili modo prosternam, secumq; pugnabo, quousque victoriam reportauero. Igitur circa vigesimam, & primam horam villam egressus, captatoq; sibi oportuno loco vbi secretius oraret, genua flexit, cœpitque inter alia Deum deprecari, vt permitteret diabolum ei visibili forma apparere, vt videlicet exemplo virginis Margaritæ eum posset dicando superare. Cum talia precaretur superuenit in ipsum locum mulier quædam, quæ falcem manu deferebat apta ad metendum herbas, quibus idem locus abūdabat. Erat hæc a natiuitate muta: quæ cū venisset ad locum, & vidisset adolescentem inter herbas genuflexum, vehementer expauit, & retrocedens cœpit vocem sine expositione sermonis emittere, & adolescenti quibusdam signis manuum, & capitis quasi minabatur. Adolescens cernens feminam deformissimam, vtpote quæ erat ætate decrepita, corpore oblonga, facie macilenta, colore squalida, laceratis vestibus induta, quæ & altissimas voces sine verborū expressione emittebat, eiq; falce quam portabat manu minari videbatur, eam non feminam, sed diabolum in specie feminæ apparentem existimauit, credidit preces suas a Deo exauditas, quas ob res in eam irruit, & in terram protinus deiecit. Venisti (inquiens) maledicte diabole venisti: non certè me visibili certamine superabis, quem inuisibili tentatione sępissime superasti.

Hæc dicens crinibus eam arripuit, huc & illuc trahens, modo manibus, modo calcibus, modo falce tamdiu verberauit, totq; vulneribus affecit, quousq; ipsam moribundā reliquit. Ad voces autem vtriusque magna

Tota multitudo cucurrit, & videntes quod factum fuerat, adolescentem captum in di rũ carcerẽ detruserunt. Reuelata sunt hęc Beato Vincentio, qui corpus, quod ferè extinctum videbatur, ad se portari fecit, super illud more suo manum imposuit. Quo facto mulier statim respirauit. Ipse autem accersiuit quendam ex sacerdotibus, qui confessionem audiret mulieris. Illi autem qui aderant audientes dixerunt viro Dei, hoc frustra fieri, quoniam esset à natiuitate muta, ac nec audire, nec intelligere sacerdotem, nec posset verbis peccata sua confiteri. His non obstantibus iterum beatus Vincentius sacerdoti iubet, vt eius confessionem audiat, asserens eam distinctissimè omnia locuturam. Itaque quicquid vir Dei præceperat, sacerdos confidenter exequiebatur. Quam primum autem mulieri pro audiẽda eius confessione appropinquauit, illa quam omnis Cathalonia mutam a natiuitate cognouerat locuta est, cœpitque diligenter cõfiteri, ita distinctè singula verba pronunciando, non minus quam si nunquam muta fuisset. Post factam confessionem petijt sibi Eucharistiam, ac extremam vnctionem ministrari. Postremò tandem sese Domino commendauit, & audientibus, ac spectantibus cunctis, qui ad miraculum videndum conuenerant, nunquam loqui desijt quousque spiritum exhalauit. Adolescens autem qui eam necauerat Beati Vincentij precibus a suspẽdio liberatus, in Italiam remeauit. Petrus Rauzanus Panormitanus Ordinis Prædicatorum lib. 3. hæc scripsit 5. lib. vitæ S. Vincentij.

EXEMPLVM XVIII.

Linguę beneficium muta femina nociturum, Beatus Vincentius noluit impetrare, quamuis ad horam loqui concessit.

Aderat sollemnitas sancti Ioannis Baptistæ, & prædicante beato Vincentio in vrbe Valentiæ per mediam multitudinem ad eum ducta est mulier quædam quæ erat à natiuitate muta. Ipse namque perpendens magnam esse fidem illorum, materiam intermittens, oculos ad cælum erexit, & ad mulierem conuersus coram multitudine eam alloquens, hoc pacto interrogauit. Quid vis filia? Illa respondit. Panem volo, & officium linguæ. Et Vincentius ad eam. Panem, quidem quotidianum quamdiu vixeris habebis, officium vero linguæ non poteris impetrare pro futura enim vtilitate tua Deus voluit te tali officio priuare. Si enim loquendi vsum habuisses, tanta fuisset linguæ tuæ mordacitas, quod vitam corporis, & animæ omnino perdidisses. Mente igitur Deum magnificare necesses, & caue ne ab eo vlterius petas, quod non immeritò denegabit. Mulier respondit. Pater sancte faciam quod hortaris. Cõfestim obmutuit, & viri a quib. ducta fuerat talis rei admiratione stupefacti, inde discedentes, eam reduxerunt. Superuixitque septem annis, & ex vita religiose migrauit. lib. 3. 1. & vnico cap. apud Surium.

EXEMPLVM XIX.

Verbum Dei a beato Vincentio audire volentes ab equis infernalibus perterriti sunt.

Dum die Dominica Palmarum Beatus Vincentius prædicaret apud Murciã ciuitatem vlterioris Hispaniæ, & specialiter contra Iudęorum perfidiam, & sectam Saracenorum, ecce equi aduersus multitudinem venientes comparuerunt, vnus niger, alter pallidus, tertius rubeus videbatur qui erigentes fremitum ac emisso ex auribus fumo teterrimo, pedibus vero puluere concitato, datoq; mugitu terribili contra multitudinem pręedicationem audientem morsibus, & calcibus irruerunt, tantum impetum facientes, vt multitudo conterrita fugam arripere cogeretur. Vincentius Deo reuelante eos diabolos esse cognouit, populum igitur voce, & manu silere faciens. Si homines, inquit, estis Christiani, qui in Iesu Christo confiditis, dæmones non metuatis, sed omnes crucis armate vos signaculo, & procul a vobis abire facietis. Quod vt ab omnibus factum est eos adiurauit. Ex parte Iesu Christi vobis pręcipio, ex vrbe discedatis, nec alicui noceatis. Post verba hæc terga verterunt, ac totam ferè vrbem percurrentes ex porta, quę spectat ad meridiem abierũt, nec amplius comparuerunt. Vincentius autem populum commonuit verbis: Estote filij constantes, nec vos à dęmonibus seduci permittatis. Dęmones isti

isti quos in equorũ horribili specie modo vidistis, hanc ciuitatem lõgo tempore possederunt, nunc autem ægreferentes, quod multa vitia à vobis eradicaui, multumque fructum in vobis seminaui, remanserunt vt alicui ex vobis nocere potuissent, sed detis laudem Domino Iesu qui fecit ne aliqui eorum insidijs læderentur. Volo tamen vos reddere certiores, quod sine perpetratione mali ex vrbe non recedent. Nam est inter vos mulier quædam, quæ filiam virginem domi solam reliquit, & hucad audiendam prędicationẽ ducere formidauit, & si nunc domum reuertatur, filiam & stupratorem in eodem lecto comperiet. His dictis redijt ad materiam, de qua dicere cœperat. Intereà mulier quædam auditis his, quæ à beato Vincentio dicebantur, domum pergens reperit filiam in lecto cum adolescente coeuntem. Quæ tam nefaria visione stupefacta cucurrit ad virum Dei, & coram multitudine confessa est, se rei veritatem comperisse sicut ab eo fuerat dictum. lib. 3. c. vnico, apud Surium.

Ex vita sancti Abraham Eremitæ.

EXEMPLVM XX.

Beneuolentia sua Abraham eremita ex lubrica vita reduxit neptem suam.

CVm vir sanctus Abraham Eremita fortissimus athleta Christi, in omni virtute & sanctitate senuisset, res apud eũ gesta est huiuscemodi. Habuit vir beatus propinquitate germanum, quo defuncto vnica eius filia annorum septem relinquitur. Quam cum parentibus orbatam, amici, notique eius patris intuerentur, ad patruum perducunt. Cumque eam senior cerneret, in cella exteriori conclusit. Erat autem inter medium eorum fenestra modica, per quam docebat eam psalterium, necnon, & reliquas scripturas. Cum eo itaque in Dei laudibus vigilabat, concinebat psalmos, & in omnibus virtutibus eum æmulabatur. Atque sic xx. annis in diuino seruitio sedulo deuotè proficiens diaboli contra se prouocauit inuidiam.

Erat enim quidam professionem tantum monachi habens, qui sub obtentu visitatis ad beatum senem se perrexisse simulauit, re autem vera illam beatam contemplari, & in sui amorem trahere nitebatur. Ardor quippe libidinis cor eius vehementer accenderat. Quod cum per integrum annum facere tentauisset, tandem aperiens fenestram misera fœmina descendit ad eum nefariè constupranda.

Monachus autem protinus ut eam polluisset, solam & peccata confusione desolatam reliquit, & discessit. Videns igitur se confusam, & contaminatam gemuit, & dilacerans cilicium quo induta erat propriã faciem verberauit, & cœpit eiulans dicere. Heu me miseram, quid feci? heu quid mali perpessa sum infelicissima fœminarũ? quomodo obscurata est mens mea in illa hora quãdo Deum meum exacerbaui, patruum meum tristitiarum acutissimo ense transfodi, meipsam interfeci, quanto opprobrio operui animam meam, & dęmones omnes lætificaui? quid agam? quo ibo? quo me uertam? Non audebo iam cælum inspicere, cum apud Deum, & homines me mortuam sciam, nec ad fenestram illam propinquare amplius valebo, ne fortè ignis exiens ex ea me peccatricem exurat. Melius ergo mihi est abire ad aliam patriam, vbi nullus est qui me possit agnoscere, vt ibi mutato habitu me ipsam amatoribus multis prostituam, in ęternum moritura, quoniam semel mortua sum, nec remansit mihi spes futuræ salutis. Et consurgens protinus pergit in aliam ciuitatem, ubi in publico hospitio se prostituens, de fornicatione sumptus lucrabatur. Verum cum hęc ruina memoratę feminæ contigisset, talis uisio uiro sancto ostensa est.

Videbat draconem terribilem atque immanem ualde, aspectu ferocissimo in fortitudine sibilantẽ, exeuntem de loco quodã, & usque ad cellam suam uenientem, repperisse uero ibidem columbam, & deglutisse eam, & iterum in foueam suam remeasse. Expergefactus autem cõtristatus est nimis & fleuit amare, existimans ne fortè persecutio

cutio.

cutionem ecclesiæ futuram hæc visio designaret. Cumq; hæc dubiaq; mẽte reuolueret, post duos dies vidit eumdem draconẽ eodem modo in suam cellam aduenisse, & posuisse caput sub pedibus suis atque illico diruptum, columbam quoq; illam quã deuorauerat viuam in ventre eius esse repertam, & extendisse manum suam, & recepisse eam viua nullam in se maculam habentem. Expergefactus autem ille vocauit eam semel atque iterum, putans eam esse in cella sua, sed cum sibi non responderet, animaduertit visionem suam certissimè ad eam pertinere. Tunc ingemuit, & fleuit & amare profundens lacrimas ait: Heu me quia agnam meam crudelissimus lupus diripuit, et filia mea captiua facta est atque sic attentissimè rogans Dominum, vt ad se suam agnam conuerteret, per duos integros annos in dolore, & tristitia permãsit, nihil percipiens quonam abijsset hæc femina. Post duos verò annos quando ista prædicta contigerant (quibus hæc columba in ventre draconis absorpta tenebatur) vbi esset, & quemadmodum se gereret vir sanctus comperit. & protinus exiens cellã mutauit habitum, cilicium exuit, militarẽ vestem reinduit, velauit faciem quantum potuit, & equum conscendens ad locum vbi erat femina illa peruenit. Ingrediens igitur domum vbi erat, sollicitos oculos, huc illucq; rotauit cupiens eam videre. Sed cum multa hora pertransisset, & videndi eam minimè daretur occasio, subridens ait ad stabularium, siue dominum domus. Audiui, ò amice, quod habes hic puellam pulcherrimam, quam si iuberes libenter viderem. Qui vir cum ætatis suæ canitiem intueretur, senectute fessam, quod ob luxuriam eam cuperet non sperans, sic dedit sibi responsum. Est, inquit, vt tibi compertũ est admodum speciosa, & penè super id ꝙ natura exigit, ac postulat, forma pulchritudinis multum decorata. Cumque senex nomen requireret, Mariam vocari, ille respondit: Tunc hilari vultu, inquit: Quæso vt eius præsentiam mihi exhibeas, vt cum ea hodie valeam epulari. Quæ cum vocata adesset, & in habitu meretricio sanctus eius patruus eam vidisset, penè totum eius corpus præ dolore solutum est, amaritudinemque læto vultu cælauit, & lacrymas erumpentes virili sexu retinuit, ne fortè si eum femina cognouisset refugeret, & proferens denarium hospitij, siue domino domus tribuit dicens. Facito nobis quæso, amice optimam cenam, vt epulari possim cum puella hac. Per longum enim iter causa eius amoris adueni. Paratur igitur cena, & cum inter epulas femina beatum virum fuisset amplexata, nescio quo spiritu tacta vehementer ingemuit, & quasi vim perpessa intrinsecus in hæc verba prorupit. Væ mihi (inquit) miseræ soli. Tunc qui præerat domui obstupefactus ait: Quid domina mi Maria subito in tam grauia suspiria proruputi? Hodie duobus annis hic permanes, & nunquam ex te gemitus, vel tristior sermo auditus est. Beata, inquit illa essem, si ante hoc triennium defuncta fuissem.

Et beatus senior ne cognosceretur, quasi cum quadam seueritate ait ad eam. Modo cum lætitiæ interfumus, tu peccata tua venisti commemorare, cohibe hos intempestiuos singultus, & serena frontem tuam quousque abiero, & tunc si libet in lacrymis mane.

Tunc ipsa quietior facta; reliquum cœnæ cum gaudio celebrauit. Postquam igitur epulati fuissent, prouocabat eum puella, ut ad cubandum cubiculum introirent. At ille cum intrasset cernit lectum in sublime constructum, in quo alacriter cõfestim consedit dicens feminæ. Obsera diligenter, & veni vt accipiam te.

Quod cum fecisset. Domina (inquit) Maria appropinqua mihi. Cumq; appropinquasset tenuit firmiter manum eius, quasi qui uellet deosculari eam, & auferens velamentum quo se ne facile agnosceretur operuerat, erupit in lacrymas, & cum eiulatu sic ait: Filia mea Mariam non me agnoscis? Viscera mea, nonne ego sum qui te nutriuit? Quis te filia mea interfecit? Vbi quæso est habitus angelicus? ubi continentia tua, ubi fletus? ubi uigilia? quomodo sic a celsissimo cęlo usque ad infernum collapsa es? Quare dulcissima filia cum peccasti, non mihi illico retulisti? & ego pro te pœnitentiam peregissem, quis sine peccato est, nisi solus Deus? Cumque hæc illa audisset, & patruum suum Abraham agnouisset, quasi lapis effecta inter manus se tenentis obriguit, & in terrã corruens nihil respondit. At uir sanctus totus in

in lacrymas resolutus, adiecit. Non loqueris mihi filia mea Maria? non loqueri mihi pars viscerum meorum? Nonne propter te filia mea huc veni? Super me sit hoc peccatum tuum, ego pro eo satisfaciam, ego in die iudicij pro te filia mea rationem reddã. Vsque in medium itaque noctis huiuscemodi sermonibus consolabatur eam, & cum lacrymis vberrimis admonebat. Tunc cum paululum respirasset, & redijsset ad se, velut torrens lacrymas effundens, ait: Non valeo in te propter confusionem vultus mei intendere & quomodo possum orationem Deo fundere, & sponsum meum quẽ dereliqui inspicere? Magna nimis est iniquitas mea, non potest mihi spes esse salutis. At ille ad eam: Super me sit (inquit) iniquitas tua filia mea. ex meis manibus Deus hoc peccatum requirat, tantum veni mecum & redi in locum tuum. Quæ ait sic ad eum: Si scis, quod possim pœnitentiam agere, & satisfactionem meam suscipiat benignissimus Deus, ecce vt iubes ego aduenio. Et hoc dicens ponens caput ad pedes eius, tota nocte flebat, & dixit: Quid tibi pro omnibus beneficijs tuis retribuam? quia sic mei misertus es, & venisti huc, vt me ex voragine immunditię huius educeres. Diluculo facto ait ad eam: Surge filia, & eamus hinc ad cellã nostram, & imponens eam super equum trahebat præcedẽs. & vehementer exultabat incedens. Et cum peruenisset ad proprium locum, illam quidem vbi fuerat in interiori cella conclusit, ipse verò in exteriori permansit. Hæc itaque cilicio reinduta, in humiliatione cordis, & oculorum perdurabat vigilijs, atque strictissimis abstinentijs semetipsam conficiens, lacrymabitur etiam peccatum suum, & ita vehementer suam ruinam lamentabatur, vt si quis vel saxeum pectus habens eius lamentationem audisset in lacrymas solueretur. Quo factum est vt Dominus in signum acceptatæ pœnitentiæ, & veniæ impetratæ multas sanitates per eam perficeret. Beatus autem Abraham post hæc adhuc decem annos in hac vita perdurans, & cernens optimam pœnitentiam eius, glorificans Deum septuagesimo vitæ suæ anno quieuit in pace. Vixit autem beata Virgo Maria alios quinque annos post obitum patrui sui, diebus ac noctibus in lamentatione maxima, & lacrymis perseuerans. Hora autem dormitionis eius omnes præsentes propter splendorem in eius vultum intendere non volentes, gloriam Deo retulerunt. In lib. stilæ PP. in vita S. Abraham eremitæ.

Ex victa sancti Epictici, & Astionis.

EXEMPLVM XXI.

Confessione Astionis dæmon vires suas subuersas conqueritur.

CVm aliquando ad hauriendum aquã ex flumine beatissimus Astion sine iussione vel commendatione senis Epictici perrexisset, turpis quædam cogitatio in via eunte illo mentem eius subito inuasit, & cum per triduum hic talis, ac tantus vir non potuisset de suo eam corde extrudere, nimis tristis effectus est & vultus eius propter hoc valde manebat cõfusus, quem intuẽs senior ait ad eum: Quid est fili, quod sic tristẽ te intueor, & insolito mœrore aspicio confectum? Tunc ille: Ante hoc triduum quando tua venerabilitas cum hominibus loquebatur pudore vetante, ego te nesciente ad hauriendum aquam ad fluuium perrexi. Eunte verò me, in via turpis quædam, & satis sordida cogitatio in mentem ascendit. Et nunc itaque iam per triduum quantum valeo cum lacrymis, oratione & meditatione scripturarum laboro ad expellendum eam, & nullo modo valeo superare. Tunc Epicticus. Et quare absque mea licentia ostium cellulæ egressus es, vel sine oratione sacerdotis Christi perrexisti ad fluuium? An ignoras, quia commendatio præpositi semper murus inexpugnabilis iunioribus, & lorica fidei ad expugnandum diabolũ existit? Et hæc dicens iubet eum secum pariter in oratione ad Dominum prosternere. Cumq; diu multumque Saluatoris misericordiam precati fuissent, & finita oratione ex solo surrexis-

rexissent, vidit beatus Astion puerum quẽdam nigrum cum ignea facula de sinu suo egredientem, ac talia dicentem. Confessio tua Astion magnas meas contriuit hodie vires, vna oratio vestra me inermem in omnibus reddidit ac dissolutum.

Ex vita sancti Bernardi.

EXEMPLVM XXII.

Incantatricem feminam dolorem capitis passus sanctus puer Bernardus exhorruit.

CVm sanctus Bernardus adhuc puerulus graui dolore capitis vexaretur, decidit in lectum. Adducta est ad eum muliercula forte ignorante matre quasi dolorem mitigatura caminibus. Quam cum ille appropinquantem sentiret cum carminalibus instrumentis quibus hominibus de vulgò illudere consueuerat, cum indignatione magna exclamans à se repulit, & abiecit. Nec defuit diuina gratia zelo sancti pueri, sed continuò sensit virtutẽ, & in ipso impetu surgens, ab omni dolore liberatum se esse cognouit. lib. 1. c. 2.

EXEMPLVM XXIII.

Oculos incautius Bernardus adhuc iuuenis in feminam figens, grauissimam tentationem patitur, eamque fortiter superat.

QVadam vice cum curiosius aspiciendo defixos in quandam feminam oculos aliquamdiu tenuisset, continuò ad se reuersus, & de seipso erubescens, apud semetipsum in seipsum vltor seuerissimus extitit. Stagno quippe gelidarum aquarum (quod in proximo erat) collo tenus insiliens, tamdiu inibi permansit, donec pene exanguis effectus, per virtutem gratiæ cooperantis, etiam à calore carnis concupiscentiæ. totus refriguit, induens illius castitatis affectum, qui dicebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne quidem cogitarem de virgine, libro primo, capitulo 3.

EXEMPLVM XXIIII.

Virginitatis suæ insidias sustinens Bernardus, clamauit, latrones, latrones.

COntigit item, vt cum socijs aliquantis apud matronam quandam hospitaretur. Considerans autem mulier adolescentem decorum aspectu, capta est laqueo oculorum suorum. & in concupiscẽtiam eius exarsit; Cumq, tamquam honoratiori omnium, seorsum lectum ei fecisset preparari, surgens ipsa de nocte impudenter accessit ad eum, quam Bernardus sentiens, nec consilij inops, clamare cæpit. latrones, latrones. Ad quam vocem fugit mulier, familia omnis exsurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, sed minimè inuenitur. Ad lectulos singuli redeunt, fit silentium, fiunt tenebræ sicut prius, pausant ceteri, sed non illa misera: Exsurgit denuò. & Bernardi lectulum petit. Sed denuò ille proclamat, latrones, latrones. Quæritur iterum, & latet iterum, nec ab eo qui solus nouerat, publicabatur. Vsque tertiò improba mulier sic repulsa, vix tandẽ metu, seu desperatione victa cessauit. Cum autem die sequenti iter agerent arguentes Bernardum socij, quare toties ea nocte latrones somniauerit, perquirebant. Quibus ille. Veraciter (inquit) aderat latro, & quod mihi preciosius est in hac vita (castitatem videlicet) hospita nitebatur auferre. lib. 1. cap. 3.

EXEMPLVM XXV.

Conuertitur soror Bernardi orationibus & admonitionibus eius.

HAbebat autẽ Bernardus cum fratrib. suis sororem, quæ post eorum ingressum ad monasterium manebat in sæculo, erat enim in sæculo nupta, & sæculo dedita, quæ cũ in diuitijs, & delitijs sæculi periclitaretur, tandẽ aliquando inspirauit

ei

ei Deus, vt fratres suos visitaret. Cumque venisset quasi visura venerabilem fratrem suum, & adesset cum comitatu, & apparatu superbo, ille detestans & execrans eam tamquam rete diaboli ad capiendas animas, nullatenus acquiescere voluit exire ad videndum eam. Quod audiens illa, confusa & compuncta vehementer, cum nullus ei fratrum suorum occurrere dignaretur, & à fratre suo Andrea publicè ob vestium apparatum, stercus inuolutū argueretur, tota in lacrymas resoluta, etsi peccatrix sum (inquit) pro talibus Christus mortuus est. Quia enim peccatrix sum cōsilium, & colloquium bonorum requiro, & si despicit frater meus carnem meā, non despiciat seruus Dei animam meam. Veniat, præcipiat, & quicquid præceperit facere parata sum. Hanc ergo promissionem tenens, exijt ad eam cum fratribus suis frater eius. Et quia eam separare à viro suo non poterat, primo verbo omnem ei mundi gloriam in cultu vestium, & in omnibus seculi pompis & curiositatibus interdixit, & formam vitæ matris suæ (in qua multo tempore vixit) cum viro ei indixit. & sic eam à se dimisit. Illa vero obedientissime parens præcepto, redijt ad propria. Stupebant autem omnes adolescentulæ nobilem delicatam, subita mutatione & habitu, & victu, in medio seculi vitam ducere eremiticam, instare vigilijs, & ieiunijs, & continuis orationibus, & ab omni seculo prorsus sese facere alienam. Biennio sic cū viro suo vixit, & tandem a viro suo licentiam nacta, monasterium sanctimonialiū introiuit, & multum in gratia Dei profecit. lib. 1. cap. 6.

EXEMPLVM XXVI.

Benedictam à Beato Bernardo bibentes ceruisiam milites, ad Dominum subitò conuersi sunt.

DIuertit aliquando nobilium cohors militum ad Claremuallem, ut sanctum viderent Abbatem. Prope autem erat sacrum quadragesimæ tempus, & illi omnes ferè iuuenes dediti militiæ seculari, circuibant quæ[r]entes execrabiles illas nundinas, quas vulgo tornetas vocant. Cæpit itaque ab illis petere paucos illos qui ante quadragesimā superant dies, ne armis interim vterentur. Quibus obstinato animo eius adquiescere monitis renuentibus: Confido ait in domino, quoniam ipse dabit mihi inducias quas negatis. Et accersito fratre iubet eis ceruisiam propinari, benedicens eam, & dicens ut potionem biberent animarum. Biberunt ergo pariter quidam inuiti præ amore seculi metuentes eum, quem postea sunt experti diuinæ virtutis effectum. Vt enim egressi sunt monasterij fores, mutuis sese cęperunt inflammare sermonibus, quia cor eorum ardēs erat in eis. Inspirante ergo Deo, & velociter currente verbo eius, eadem hora reuersi, & conuersi a vijs suis, spiritali militię dextras dederunt, quorum quidam adhuc militant Deo, quidam autem cum eo regnant, carnis vinculis absoluti. lib. 1. c. 11.

EXEMPLVM XXVII.

De Aquitaniæ Duce, qui schismatis auctor, à D. Bernardo rogatus & monitus, nec acquiescens, tandem à D. Bernardo peracta sacrificij consecratione, in præsentia sanctissimæ Eucharistiæ acrioribus verbis & comminationib. compellatus, epilepsia diuinitus tactus & mox acquiescens sibi restituitur.

DVX quidam Aquitaniæ nomine VVillielmus erat, qui pro tempore Leonis contra Innocentium eos de suis sedibus expulerat. Quem cum Beatus vir Bernardus cum multis episcopis vocasset, pro concordia facienda, & ille tandē Innocentio cedere se velle diceret, sed nunquā Episcopos expulsos admittere se posse fateretur, quod eum implacabiliter offendissent, vir Dei efficaciora arma arripiens, ad altare sanctum oblaturus accedit. Intrauerunt ecclesiam quibus licebat diuinis interesse mysterijs, & dux sustinebat præ foribus. Peractis ergò consecrationibus, & pace data, & diffusa per populum, uir Dei iam nō se gerens ut hominem, corpus Domini super patenam ponens, ignea facie, & flammeis oculis, non supplicans, sed minans foras egreditur, & uerbis terribilibus aggreditur Ducē dicens: Rogauimus te, & spreuisti nos. Ecce ad te procedit filius virginis qui est Caput, & Dominus Eccle-

siæ

fiæ quem tu persequeris. Adest iudex tuus, in cuius nomine omne genu curuatur, in cuius manus illa anima tua deueniet. Nunquid & ipsum spernes, & sicut seruos eius contemnes? Lacrymabantur vniuersi qui aderant, & orationibus interim præstolabantur exitum rei, & omnium suspensa expectatio, nescio quid diuinum fieri cælitus expectabat. Videns Dux Abbatem in spiritu vehementi procedentem, & sacratissimum Corpus Domini ferentem in manibus, expauit, & diriguit, membrisq; tremebundus solo prouoluitur. Eleuatus à militibus, rursum in faciē ruit, nec quippiam alicui loquens, nec intendens in aliquem saliuis per barbam defluentib. cum profundis efflans gemitibus, epilepticus videbatur.

Tunc vir Dei ad eum propius accessit, & pede pulsans, surgere iubet, & stare super pedes, & audire Dei sententiam. Præsens est, inquit, Pictauiensis Episcopus, quem ab Ecclesia sua expulisti, vade, & reconciliare ei, & in osculo sanctæ pacis eum coniungito fœdera, & ipsum ad sedem suā reducito, & satisfaciens Deo, redde pro contumelia gloriam, & in vniuerso principatu tuo discordes ad caritatis reuoca vnitatem, subdere Innocentio Papæ. Audiens hæc Dux auctoritate Spiritus sancti & sacramentorum præsentia victus, nec audebat, nec respondere poterat, sed statim accurrit, & in pacis osculo recepit Episcopum, & eadem qua eum abiurauerat manu, cum totius exultatione Ciuitatis ad propriam reduxit sedem. Hic post modum dicitur mirabilem egisse pœnitentiam, & primus pater extitisse VVilhelmitarum monachorum lib. 2. cap 6.

EXEMPLVM XXVIII.

Tristissimum fratrem beatus Bernardus oratione sua subita & perseuerante lætitia perfudit.

CVm famulus Dei Bernardus quadam vice plures nobiles, & sapientes de sæculi vana conuersatione post se traxisset, erat inter eos primus quidam, & præcipuus Ganfridus nomine, qui post in Clareualle prioris officio functus, beatè defunctus est in eodem. Hic igitur cum Dei famulum ad monasterium sequeretur, grauissima cœpit tentatione pulsari. Intuitus autem illum vnus ex fratribus. Quid est (inquit) quod facies tua tristitiæ quodam nubilo grauiter obuoluta videtur? Cui ille. Scio quod nunquam amplius lætus ero. Quod verbum cum ad Dei famulum idem frater satis anxius retulisset, videns ille basilicam propè uiam per quam gradiebatur, diuertit ad eam. & ingressus orabat. Ceteris autem de foris præstolātibus, Ganfridus grauatus tædio super lapidem obdormiuit. Demum cum ambo pariter surrexissent, ille de oratione, iste de somno, apparuit idem Ganfridus tanto iocundior & hilarior cæteris, quanto tristior prius. Cumq; ei prædictus frater verbum mœstitiæ quod locutus fuerat, amicabiliter improperaret. Tunc inquit, dixit: Nunquam amplius lætus ero, sed nunc dico: Nūquam amplius tristis ero. lib. 4. c. 3.

EXEMPLVM XXIX.

Purgatorium nullum habiturum fideliter laborāti fratri, Beatus Bernardus repromisit.

NArratur de Beatissimo Bernardo Claeuallensi Abbate, quod aliquando in messione segetum, fratrem conuersum viderit, deuotè quidem, & ultra vires in agro cum monachis laborantem. Spiritu autem sancto attactus intrinsecus Beatus Bernardus, dixit coram omnibus laborantibus. Eia frater, age quod agis, nullum aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis. Thomas de Cantiprato lib. 2. Apum. c. 5. p. 2.

Ex vita beati Ioannis Eleemosynarij.

EXEMPLVM XXX.

Eleemosynam faciens sanctus Ioannes Eleemosynarius centum numismatum ligaturam recepit, & ipsam misericordiam in specie virginis vidit.

LOquebatur sanctus Ioannes Eleemosynarius his qui ei confidebant. Cum eiem. (inquiens) in Cypro adhuc iuuenis quasi annorū quindecim, vidi vna noctium in somnis puellam quandam cuius species super solem splendebat, ornatam super omnem humanum sensum. Quæ venit, & stetit ante lectum, & pulsauit me in latere. Expergefactus vidi eam, & æstimaui eam esse mulierem. Figura ergò crucis signatus, dixi ei: Quis es tu, & quomodo ausa es intrare ad me Dominum dormientem? Habebat & coronam de oliuarum ramis super caput suum. Tunc illa hilari vultu, & subridendo dicit mihi: Ego sum prima filiarum Regis. Cumq; hoc audiuissem, statim adoraui eam. Tunc dixit mihi. Si me possideres amicam, ego te ducerem in conspectum Imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri, & saluare homines. Et hæc dicens, disparuit. Ego itaque in me reuersus intellexi visionem, & dixi: Crede, quia compassio & eleemosyna est, & ideo habebat in capite ex oliuę folijs coronam. Etenim veraciter cōpassio, & benignitas erga homines Dominum carne uestiri fecit. Statim ergò vestiui me, & nullum domus meæ excitans in ecclesiam abij; erat enim iam aurora. Et cum irem obuiaui fratri frigore vexato. & exspoliaui me indumento caprino, & dedi ei, dixiq; intra me: Ecce in hoc sciam, si vtique vera sit visio quam vidi, an dæmoniaca. Et veritate attestante nondum ecclesiam intrauerā, & subito obuiat mihi quidam albis indutus vestibus, dans mihi ligaturam centum numismatum dicens: Accipe hoc frater, & dispēsa vt vis. Ego autem præ gaudio statim hęc suscipiens reuersus sum, volens ei reddere ligaturam illā, quasi nihil indigens, & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter, non erat phantasia. Ex illa ergò hora sæpe dabam confratri aliquid, dicens: Videbo si mittat mihi Deus, vt dixit centupla. Et cum tentassem Deum male facies, & satisfactum esset mihi diuersis modis, dixit: Cessa misera anima tentando Deum. Thesaurus enim diuitarum Dei immēsus est, plusq; Deus potest dare, quam tu distribuere. In Vitis patrum par. 1. in vita sancti Ioannis Eleemosynarij, § 8.

EXEMPLVM XXXI.

Elemosynam vni pauperi Beatus Ioannes Eleemosynarius plures dedit, dicens: Ne fortè Dominus meus sit.

QVidam peregrinorum videns tantam eius compassionem, voluit tentare eum. Et indutus vestimento veteri, adijt eum euntem ad visitandos infirmos qui in hospitali iacebāt. Bis enim per hebdomadam, vel ter ibat illic, & dixit ad eū: Miserere mei quoniam captiuus sum. Dicit Ioannes datori suo: Da ei sex numismata. Deinde cum hæc accepisset, vadit, & mutat habitum, & obuiat ei aliunde, & procidit corā eo dicens: Miserere mei quia coarctor. Dicit denuò Patriarcha datori: Da ei sex aureos nummos. Cum ergò isset dicit ille distributor ad aurem Patriarchæ. Per orationes tuas Domine idem ipse accepit secundò, fecit verò seipsum Patriarcha tāquam nesciret. Venit itaque tertiò idem accipere, & tetigit Patriarcham qui aurum ferebat significans, quod ipse esset. Tunc respondit ei, Dei amicus ille, veraciter misericors. Da ei duodecim numismata, nè fortè Christus meus sit, & tentet me. Ibid. §. 9.

EXEM-

EXEMPLVM XXXII.

Bona iniusta cuiusdam Naucleri omnia perierunt, quibus amissis, de iustis bonis miraculosè ditissimus est effectus.

NAuclerus quidam peregrinus damna pertulit, & accedens Patriarcham rogabat eum multis lacrymis, vt compateretur ei sicut & omnibus. Præcepit ergo eum accipere quinque libras auri. Cum accepisset has, abiens emit euthecam, & misit in nauim. Mox accidit, vt extra portum naufragium pertulisset, nauem verò non perdidit. Accessit ergo ad eum; & de bonitate eius voluntate præsumens, dixit: Miserere mei, vt Deus mundi misertus est. Cui ille Patriarcha dicit: Crede frater, nisi miscuisses pecunijs ecclesiæ illas pecunias, quæ tibi remanserant, nullatenus naufragium pertulisses. De malis enim habuisti eas, & perditæ sunt cum eis quæ fuerunt ex bonis. Verum præcepit denuò dari ei decem libras auri, denuncians ei ne commisceret eis alias pecunias. Emens præterea euthecam, & nauigans vno die vento valido flante, proiectus est in terram, & omnia perdidit, & ipsam nauim, & non sunt saluatæ nisi animæ tantum. Voluit ergò præ confusione & angustia idem Nauclerus necare seipsum, sed Deus qui semper saluti hominum prouidet, reuelauit hoc beato Patriarchæ. Et cum audisset quod acciderat ei, nunciauit ei, vt veniret ad se, nihil omnino dubitans. Tunc aspersit se puluere & accessit ad eum. Cumq; vidisset eũ in tali habitu ille sanctus redarguit eum, & dixit ei. Misereatur tui Dominus. Credo.n. quod ab hodierna die nequaquam naufragium incides, vsquequo moriaris, hoc verò tibi contigit, eo quod & ipsa nauis tua ex iniustitia esset possessa. Mox ergo Patriarcha iussit tradi ei vnam magnam nauim plenam frumento viginti millium modiorum, de illis nauibus quæ ecclesiæ ministrabant, quam recipiens exijt ab Alexandria & affirmabat ipse Nauclerus asseuerans, quoniam viginti diebus, ac noctibus nauigamus vehementi vento, non valentes omnino scire vbi essemus, neque per stellas aut locum excepto, quod gubernator videbat Patriarchã illum secum tenentem gubernaculum, dicentem sibi. Ne timeas, bene nauigas. Igitur post vicesimũ diem apparuimus in Insulis Britanniæ, & descendentibus nobis in terram inuenimus illic famem magnam. Cum ergo dixissemus primo ciuitatis, quod frumentum in naui portaremus, dixit: Bene Deus adduxit uos, quicquid vultis eligere, aut per singulos modios numisma vnum, aut eiusdem ponderis accipite stannum. Eligimus itaque dimidium sic. Naui præterea cum gaudio Alexandriam reuersa, quieuimus, & asportauit Nauclerus de isto stanno, vt venundaret illud. Habebat enim illic antiquũ socium in negocijs petentem ex eodẽ stanno. & dat ei in sacco quasi quinquaginta libras. At ille probare volens speciem si bona esset, soluit illud in ignem, & inuenit argentum purum, putauit se esse tentatum, retulit ei saccum dicens: Deus indulgeat tibi, nunquid inuenisti me impostorem erga te, quia argentum pro stanno tentando dedisti mihi? Expauescens ergo de sermone illo Nauclerus, dicit: Crede, quia ego pro stanno illud habeo. Si viro qui fecit de aqua vinum ipse per orationes Patriarchæ fecit, & stannum argentum nihil mirum. Et vt satisfiat tibi veni ad nauim, & vide. Accedentes itaque inuenerunt stannum argentum optimum factum. Ibid. §. 10.

EXEMPLVM XXXIII.

Sanctus Ioannes Eleemosynarius minus accepit, quam accepisset, si dispensator tantum quantum sanctus iusserat erogasset.

DEscendente aliquando sanctissimo isto in Ecclesiam Dominica die accessit ad eum homo qui multas possederat facultates, & fures ingressi domum eius dispoliauerant eum vsque ad stramentum. Et cum multa inquisitio facta esset, & non inuenisset qui hoc perpetrauerant, compulsus est multa nimis paupertate deprecari sanctissimum illum Patriarcham, dicens ei calamitatem suam. Misertus ergo illius multum (fuerat enim ex clarissimis & magnis principibus) dicit ad aurem illius cui autem creditum erat, vt daret ei quindecim libras auri. Cum autem has daturus

abiret & ei diabolica operatione inuidens non dedit ei nisi quinque libras. Cùm autem reuerteretur de collecta idem honorabilissimus Archiepiscopus, dedit ei mulier vidua quinque centenarios auri cum schedula quadam, quantitatem auri continente. Cum autem suscepisset, conuocauit dispensatores, & dixit eis: Quod libras dedistis illi qui ad nos accessit: Cui dixerũt, Domine vt iussit sacratissima sanctitas vestra quindecim libras. Cum cognouisset per inhabitantẽ in se gratiam, illos esse mentitos, adduxit eum qui acceperat, & interrogabat eum quid accepisset. Illo verò dicente quinque libras, proferens de honorãda manu ille Sanctus scriptum, quod sibi traditũ fuerat dixit dispensatoribus suis. A vobis requiret Deus, quoniam si dedissetis quindecim libras (vt dixit humilitas mea) mulier quæ attulit quinque centenaria, quindecim dedisset. Et vt certos faciam vos, mittẽs adduxit viduam, quæ attulit scriptum quinque centenariorum, & dixit ei: Obsecro te, tantum quingenta talenta voluisti dare Christo, an aliud aliquid? Cum autem sensisset Dei serũ illum cognouisse quod fecerat, tremore compressa dixit: Per scientias. & Domini mei orationes quindecim centenaria scripseram manu mea in pittatio & ante vnã horam cum starem in finaxi, vt darem tibi hoc Domino meo dissoluens illud, importune legi, & inueni decem deleta à seipso. Tunc stupefacta intra memetipsam dixi: Vtique est voluntas Dei, vt dẽ nisi quinq;. Dimittente autem Patriarcha reuerendam illam feminam ceciderũt ad pedes eius dispensatores, qui transgressi fuerant voluntatem eius. petentes indulgentiam, & affirmantes nihil tale se vlterius facturos. ibid. § 21.

EXEMPLVM XXXIV.

Bigamum Ioannes Eleemosynarius nec producentis millibus modijs tritici, & centum octuaginta libris auri voluit ordinare.

INæstimabili multitudine fugientium à Persis, adueniente Alexandriam, & sterilitate multa existente in Alexandria, eo quod non subiret fluuius Nilus secundum consuetudinem, & auro cuncto erogato quod possederat Patriarcha, misit, & accepit mutuò à multis fidelibus circa decem centenaria. His autem iterum consumptus, & adhuc fame manente, nulloque de cetero mutuum ei dare volente, sed omnibus pertinaciam famis timentibus, cum comprimeretur Patriarcha necessitate eorum qui ab eo alebantur, & in multa cura & oratione perseueraret, sensit quidam ciuitatis habitator eam (quæ circumdederat sanctissimum illum) omnimodam egestatem. Qui bigamus existens, desiderabat Diaconus sanctæ Ecclesiæ fieri, & per necessitatem (quæ sanctum vndique Patriarcham circumdederat) volebat suadere ei vt eum consecraret. Fecit itaque ei deprecationem per litteras continentem ita (in facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere) Sanctissimo, & ter beato patri patrum Ioanni Vicario Christi, deprecatio & postulatio à Cosma indigno seruo seruorum sanctitatis vestræ. Edifcens sanctissime Domine, quod obtineat honorandum caput tuum secundum Domini permissionem, imo pro peccatis nostris, escarum penuriam, non iustum existimaui seruus tuus in refectione conuersari, Domino meo manente in defectu. Sunt igitur indigno seruo tuo frumenti ducenta millia modiorum, & auri libræ centum octoginta, quas ego rogo dari Christo per te Dominum meum, tãtum ego indignus ministerio vestri diaconatus perfrui merear, vt per talem cum te Domino sancti altaris ministrationem emundet à peccatorum meorũ luxuria. Dicitur enim verè per sanctum Apostolum. Quoniam ex necessitate & legis translatio fit. Hæc suscipiens Patriarcha, & virum aduocans, ait ad eum. Tu es qui preces nobis per notarium tuum, & filium misisti? Quo dicente: Etiam Domine, misit omnes foras nolens coram omnibus confundere, & cœpit dicere ad eum: Oblatio quidẽ tua, & multa, & tempori necessaria, sed maculosa est. Et nostri quod in lege ouis siuè parua, siue magna, nisi immaculata esset, in sacrificiũ non offerebatur.

Et ideo ad sacrificium Cain non respexit Deus Quoniã verò dixisti frater, quod ex necessitate, & legis trãslatio fiat, de lege veteri hoc dicit Apostolus. Nam ait frater Domini Iacobus quod quicumq; obseruauerit

uerit totam legem, offendat autem in vno, factus est omnium reus. De fratribus vero meis egenis, et de sancta Ecclesia, Deus qui eos nutriuit antequam ego, & tu nascеremur, ipse, & nunc nutrit eos, tantum si sermones eius illatos custodierimus.

Ille enim qui tunc quinque panes multiplicauit, potest & decem hordei mei modijs benedicere. Quapropter illud dico ad te fili, quod in Actibus Apostolorum dictũ est: Non est tibi portio, neque hæreditas in parte hac. Cumq; hunc tristem, & sine effectu dimisisset, nunciatur ei duas magnas naues ecclesiæ ad terram esse submissas, quas miserat in Siciliam propter frumentum. Hoc autem audiens Beatus ille cadens in terram, gratias egit omnipotenti Deo, dicens: Gratias tibi refero Domine, quoniam non permisisti seruo tuo pecunijs vendere gratiam tuam. Ibid. §. 13.

EXEMPLVM XXXV.

Iniurias patienter ferre docuit Ioannes Eleemosynarius nepotem suum, reddens gratiam pro vindicta illi, qui nepoti suo iniuriam fecerat.

ISte memorabilis Patriarcha sanctus Ioãnes habebat quendam nepotem nomine Georgium. Vna itaque dierum faciens cum quodam ciuitatis tabernario rixam, conuitijs ab eo seuerè affectus est. Qui dolens non solum quia publice, verumetiam, quia à vili homine inhonoratus esset, maximè verò quia erat nepos Patriarchæ, subijt ad eum in conclaui flens vehementer. Cum autem hunc æstuantem ita, & lacrymantem vidisset mitissimus Patriarcha, interrogat caussam tantæ anxietatis. Cumque ille præ amaritudine non posset exprimere sermonem, hi qui præsto fuerunt, quando eum exhonorari à tabernario contigerat, cœperunt recitare Archiepiscopo caussam, & qa non debuerat (inquiũt) ita sanctitas vestra cõtemni, vt proprios tuos, & propinquos à despectis exhonorari pateretur hominibus. Ille autem verus vtique medicus volens primo veluti emplastro quodam curare nepotis sui furiam, talibus verbis cępit extinguere morbum, & dicere: Et omnino ausus est aliquis aperire os, & contradicere tibi? Crede mi fili patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, vt tota Alexandria miretur. Cumque vidisset eum remedium recepisse, & tristitiam cunctam proiecisse, putantem videlicet, quod faceret eum flagellari, & varijs pompis dehonestari, dicit ei deosculans pectus ipsius: Fili, si ex veritate nepos meæ existis humilitatis præpara teipsum, & flagellari & conuitia pati ab omni homine. Vera enim cognatio non ex sanguine, & carne, sed ex veritate mentis agnoscitur. Confestim igitur pro homine illo misit, & ab omni pensione, & tributo illum liberum fecit, & omnes audientes mirati sunt, & intellexerunt hoc esse id quod dixit, quoniam faciam in eum rem ut tota Alexandria miretur: uidelicet, quia non solum uicissitudinem non reddidit, uerumetiam pro ultione adiutorium impendit. Ibid. §. 16.

EXEMPLVM XXXVI.

Vestimento pretioso tectus Ioannes Eleemosynarius, lacrymosis lamentationibus totam noctem insomnem ducit, vestimentum vendidit, & donatore illud redimente, & redonante, sæpè vendidit.

ARripuit sanctus ille, & hoc bonum, ut in infimo strato recumberet, & uilibus operimentis in cella sua uteretur. Quod cum uidisset quidam potentiorum ciuitatis, quod opertorio scisso, & laneo tegeretur, transmisit ei coopertorium numismatum triginta sex, rogans eum multum, ut eo cooperiretur ad memoriam mittentis. Ille uerò hoc suscipiens, propter multã uiri postulationem, cooper*t*us hoc una nocte, per totam pene noctem dicebat ad semetipsum, ut recitabant cubicularij eius. Quis dicet, quod humilis Ioannes (habebat enim semper in ore uerbum illud) pallio triginta sex numismatum tegatur, & fratres Christi frigore necentur?

Quanti sunt modo, qui dentibus strident præ glaciæ? quanti sunt mattam uel ciliciũ habentes subtus, & non possunt extendere pedes suos? quanti dormierunt in cenati, habentes duplum cruciatum, tam ex frigore, quàm ex ieiunio? quanti desiderant saturari de folijs olerum, quæ proijciuntur de coquina mea? quanti sunt in-

ciuitate ista in hora hac peregrini non habentes vbi hospitetur, & in foro iacent fortasse, & pluuia madefacti? Tu verò expectas etiam æternam iocunditatem assequi, & vinum bibis, & pisces immanes deuoras, & in cubiculis demoraris? Modo autē cum omnibus malis, & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis. Verè benedictus Deus, quia humilis Ioãnes alia nocte sic non cooperietur. Iustum est enim, & bene acceptum Deo, vt tegantur centū quadraginta fratres, & Domini tui, quam tu infelix. Mox ergo transmisit illud in crastinum, vt venundaretur. Et videns is qui hoc obtulit: emit illud triginta sex numismatibus, & rursus obtulit Patriarchæ. Cū verò in crastinum vidisset illud, emit hoc similiter, & obtulit Patriarchæ, deposcens vt tegeretur eo. Cum autem tertio id fecisset, dicit ei gratulabundus sanctus, videbimus quis deficiet ego, an tu. Erat enim opulentus valde, & suauiter quasi vindemiabat eum sanctus, paulatim ab eo multa auferens. Et dicebat semper quod posset aliquis cum intentione dandi pauperibus expoliare vites, & ipsam etiam camisiam ab eis beneuole auferre, & non peccat, & maximè si sunt aliqui immisericordes & auari. Duo enim lucratur talis, vnum quidem quia animas illorum saluat, alterum autem quoniam & ipse ex hoc mercedem non modicam habebit. Ibid. § 21.

EXEMPLVM XXXVII.

Conuertitur Petrus Telonarius, & ex auaro visione doctus et monitus fit misericordissimus, seipsum vendi voluit pro Christo, & officium humillimum coquinæ libenter suscepit.

VT sanctus Patriarcha alios ad eleemosynas largiendas prouocaret, solebat dicere, quod erat in Africa quidam Telonarius, diues valde, immisericors vehementer. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, seque calefacientibus, cœperunt singuli domos eleemosynarum collaudare, & pro eis orare pro singulis eorum, similiter & domos eleemosynam non facientium vituperare. Inter quæ venit in medium eorum nomen Telonarij, & cœperunt singuli interrogare proximum. Verè tu frater aliquando accepisti de domo illa benedictionem? Et omnibus inuicem interrogantibus, nullus inuentus est accepisse aliquando de domo eius aliquid.

Dicit ergo vnus ex eis. Quid dabitis mihi, & ego accipiam hodie ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit & stat foris portæ domus expectans, quando ad domum suam reuerteretur. Ex dispensatione autem Dei peruenerunt simul ipse ingrediens portam, & animal portans siligines causa prandij illius. Videns ergò egenum non inueniens lapidem, per furorem accepit siliginem de cistella, & iactauit in faciem eius. Ille ergo suscepit eam, & abijt vt satisfaceret confratribus suis, quod ex manibus eius accepisset eam. Itaque post duos dies ægrotauit infirmitate vsque ad mortem, & vidit in somnis se raptum ad iudicium, & suos actus omnes super stateram appendi. In vna quidem acie congregabantur mauri quidam deformes, altera autem acies quorundam erat candidatorum, & terribilium specie qui nihil inuenientes boni, vt ipsi appenderent contra mala opera (quæ collecta erant à mauris) nimis tribulabantur & tristabantur, & mente consternabantur, & ad alterum dicebant. Ergo ne nihil habemus hic? Tunc dicit vnus eorum. Vere nihil habemus nisi vnam siliginem quam dedit ante duos dies Christo, & ipsam non voluntariè. Et mittentibus eius siliginem æqualitas facta est. Tunc dicunt Telonario hi, qui apparuerant ei candidati. Vade auge ad siliginem hanc, alioquin mauri isti te apprehendent. Euigilans ergò agnouit, quæ uisa sunt ab eo non esse mendacia, sed veracia. Omnia enim quæ a iuuentute sua fecerat, & quorum ipse erat oblitus, videbat Aethiopes illos congregare, & deportare ad libram, & dicebat. Si una siligo quam iactaui per furorem ita profuit, à quantis malis liberat se, qui dat in simplicitate sua bona indigentibus: Et de cetero ita modestus, & prudens, atque summus eleemosynator factus est, vt etiam corpori proprio non parceret. Contigit enim aliquando secundum consuetudinem procedere eum diluculo ad Teloneum, & obuiauit ei nauta qui à naufragio nudus (vt natus est) euaserat,

&

& cecidit ante eum rogans, vt tegumentū ab eo acciperet. Ille ergo putans quod egenus esset expoliauit se elophorio, idest veste interiori sua, quod illi melius erat, & dedit ei: rogauitq; eum vt hoc vestiretur. Pergens vero ille, & erubescens hoc vestiri, dedit illud venditori, vt venundaretur. Quod cum ad vendendum Telonarius vidisset suspensum, tristatus est vehementer. Et ascendens domum suam nihil gustauit præ tristitia, sed claudens ostium conclaui solus sedebat plorans, & cogitans quia non sui (inquit) dignus vt mei memoriam haberet egenus. Cum ergo anxiaretur obdormiuit. Et ecce vidit quendam speciosū tamquam solem ferentem crucem super caput suum, & elophorium quod dederat nautæ assistentem sibi, & dicentem: Quid ploras Domine Petre? hoc enim erat ei nomen. Ille verò dixit ad eum, quia Domine ex quib. largiris nobis, damus alicui, & in turpe lucrum accipiunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoscis hoc, & ostendit ei, quia de intus esset vestitus elophorio eius. Dicit ei: Ecce ego illo vestior, & gratias ago voluntati tuæ bonæ, quoniam frigore affligebar & cooperuisti me. Ad se ergo reuersus cepit beatificare egenos, & dicere. Viuit Dominus, & si inopes Christus meus sunt, non moriar donec fiam vnus ex eis. Accersito ergo vno de seruis suis, dicit ei: Secretum volo credere tibi, & si publicaueris, aut non audieris me, barbaris vendam te. Dat itaque ei decem libras auri & dicit ei: Vade & eme negocium tibi, sume me, & duc in sanctam ciuitatem, & vende me alicui Christiano, & pretium da pauperibus. Seruo autem recusante, dicit ei iterum, quoniam si me non vendideris, ego vendam te barbaris, vt prædixi tibi. Obediuit ergo ei seruus. Et peruenientibus eis ad loca sancta, vendidit eum sordidis vestimentis indutum pro numismatibus triginta. Relinquens ergo eum seruus abijt Constantinopolim promittens quod nulli hoc manifestaret, & quod de pretio nequaquam sibi retinendo aliquid defraudaret: sed totum hoc pauperibus daret. Ergo aliquando quidem coquinabat Domino suo, aliquando autem lauabat pannos eius, quamquam nunquam prius in quolibet horum assuetus fuisset. Afflixit autem seipsum ieiunio multo. Cum verò vidisset se benedici, Dominus eius dicit ei compatiens humilitati ipsius. Volo humilis Petre liberare te, vt sis de reliquo quasi frater meus. Ille verò noluit. Viderat autem eum frequenter conuitia ferre, & percuti a seruis suis (habebant enim tamquam amentem) ita vt & nomen ei imponerent amentis. Quotiescumque ergo tribulabant eum conserui eius, & dormiebat in tribulatione, apparebat ei, qui in Africa illi apparuerat vestitus elophorio eius, tenens illa triginta numismata in manu, & dixit ei: Noli mœstus esse frater Petre, ego suscepi pretium tuum, sed sustine vsq; dum cognoscatis. Post aliquod vero temporis venerunt a patria eius quidam argenti venditores, vt orarent ad loca sancta, & inuitauit eos ad prandium Dominus Domini Petri. Et cum ministraret Petrus, statim recognouit eos. Ipsi autem cum pranderent cœperunt inuicem ad aures dicere. Quam similis est puer ille Domino Petro Telonario. Ille verò occultabat quantum poterat vultum suum, & non poterant eum cognoscere. Erat enim propter labores, atque ieiunium immutata facies eius. Diu ergo cōsiderantibus eis, dicit vnus eis. verè Dominus Petrus est, surgam, & tenebo eum, valdè enim Imperator audiens tristatus est de eo, quia non comparuit. Foris itaque stans audiuit hæc, & ponens cathinum à se, non est ingressus, sed recto cursu cucurrit ad portam. Erat itaque vir ante ostium mutus & surdus a natiuitate. Festinans ergo seruus Dei exire, dicit surdo, & muto. Tibi dico in nomine Christi. Ille verò audiuit statim, & dixit. Etiam Domine. Iterum verò ille ad eum: Aperi. Respondit surdus, & mutus secundo: Ego Domine. Surrexit ergò statim, & aperuit ei. Et exeunte eo clamauit homo ille coram omnibus gaudens, & exultans, quia audiuit, & locutus est. Porrò omnibus qui ex eadem domo erant perterritis, quoniam audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondā mutus. Ille qui coquebat exijt currens, sed videte ne forte fuga lapsus sit. Magnus enim Dei seruus est. Quando enim discedebat dixit mihi, tibi dico in nomine Domini, & mox vidi ex ore eius exeuntem flammam, & tangentem aures meas, & linguam, & statim audiui, & locutus sum. Et resilientes & persequentes eum cuncti vlterius nō

viderunt eum. Tunc pœnitentiam agebant omnes qui in domo illa erant, & ipse Dominus eius, quod in tali exhonorantia habuisset eum, & maximè hi qui eum vocabant amentem. Ibid. §. 22.

EXEMPLVM XXXVIII.

Eleemosynam daturus Serapion, vestimēta, Euangelium, & seipsum vendidit.

VAldè diligebat eloqui Ioannes Patriarcha de actibus sanctorum Patrū, & eorum qui eleemosynæ cultores fuerunt. Vnde vna dierum recitat de vita sancti Serapionis, quia inuenitur amictum suum dedisse egeno, & iterum paululum processisse, & illic cuidam frigus patienti obuiasse, & illi tunicam præbuisse. & quia nudus sedebat tenens sanctum Euangeliū interrogatus à quodam: Quis te expoliauit Abba? Demonstrans sanctum Euangelium ait, iste. Et alio tempore hoc ipsum Euangelium vendidit, & dedit eleemosynam. Discipulo autem suo dicente. Abba Euangelium ubi est? Respondit. Crede fili hoc quod dicitur mihi, vende quæ habes, & da pauperibus, ipsum vendidi, & dedi eis vt in die iudicij habeamus fiduciam abundantiorem ad Deum. Alio autem tempore vidua quædam ab eo sancto Serapione eleemosynam petijt, quia esuriebant filij eis, & non aliud habente eo Serapion tradidit ei se, vt venderet eum Mauris quos & Christianos fecit in paucis diebus. Hæc legens sanctus de sancto Serapione, & miratus sancti industriam, totus lacrymis infectus, vocans omnes proprios dispensatores legit eis omnia de sancto Serapione, & dixit ad eos, Væ, væ, ò Christiani. quid prodest homini colloquenti de actionibus sanctorum Patrum? Credite mihi quia vsque hodie putabam, quia vel aliquid facerem dans quas habere possum pecunias, nesciebam autem quod & seipsos venderent quidam compassione superati. Ibidem §. 23.

EXEMPLVM XXXIX.

Iudicans temerariè Ioannes Eleemosynarius monachum sororem mulierem circumducentem, a Domino pro errore reprehenditur.

SVperhonorabat quidem semper monachicum scema sanctus Ioannes, & colebat, & compatiebatur vbi maximè respiciebat monachum corporalibus vtilitatibus coangustatum. Habebat autem & hoc super multos præcipuum, quia accusationem qualemcunque siue mendacem, siue veracem non suscipiebat contra aliquem circumamictū monachico habitu. Semel enim euenit eum ex immissione quorundam criminatorum peruulisse aliquid tale quodam monacho circumeunte in ciuitate cum vna puella iuuencula, & petente eleemosynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant scandalizati sunt, existimantesq; quod mulier eius esset, attulerunt Patriarchæ contra eum quærelas dicentes: Propter quid Girouagus iste angelico habitui monachorum derogat circumducens secum istam mulierem? Mox ergo Dei famulus volens prohibere contra Deum cōmissa peccata, tāquam qui ad hoc officium à Deo esset prouectus, præcepit mulierem quidem flagellis cædi, & separari ab eo, ipsum autem verberari, & in carcerem secrete retrudi. Dum verò cum omni celeritate iussio sancti in opus prodiret, non parcentes ei, ceciderunt eum grauiter ecclesiæ defensores. Apparuit autem ei nocte per visum monachus ostendens ei dorsum suum, putrefactum dicens ei. Ita placet tibi Domine Patriarcha. crede mihi hac vna vice, errasti vt homo, & hæc dicens discessit ab eo. Mane verò sancto recordans visionis noctis sedebat super lectum suū mœstus, mittit itaq. statim. & conuocat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus, cogitans intra se an similis esset ei qui noctu sibi apparuerat. Cū ergò venisset cum labore multo (neque enim propter plagas moueri poterat) vultum eius videns Patriarcha remansit sine voce immobilis, non valens loqui, solum autem manu sua innuit, vt sederet prope se in lectulo suo. In

In semetipsum ergo reuersus rogauit monachum præcinctum linteo, vt sine verecundia dispoliaret se quatenus videret dorsum eius, si ita esset sicut in somnis viderat, vix ergo suasus, vt id ageret, dispoliauit se. Cum ergo dispoliaretur vt monstraret dorsum suum sancto, per admirandum Dei consilium solutus est quo erat indutus amictus, & cecidit in terram, & viderût eû omnes esse eunuchum, sed quia recens erat nulli existebat hoc manifestum. Videntib. ergo eum omnibus, & sancto Pontifice, & maxime dorsi eius perniciosa verbera, mittens mox abiecit qui hunc inconsideratè tractauerunt. Venerabilissimo autem monacho dixit cum ignorantia se in eum peccasse, & in Deum verum, & admonens eum. Non, inquit, fili ita sine custodia in ciuitatibus conuersari eos oportet, qui sancto angelico vestro indumento circum amicti sunt, maximè & fœminam circunducere ad scandalum videntium. Tunc monachus cû magna humilitate rationem reddebat sancto, dicens: Crede Domine non mentior. Gazæ eram ante paucos dies hos, & exeunte me de ciuitate vt venirem, & salutarem sanctum Abbam Cirum, obuiat mihi hæc bene visa puella foris portam vespere iam incûbente, & occurrens ad pedes meos rogabat, vt mecû ambularet, dicebat enim se Hebræâ esse, & velle fieri Christianâ. & cœpit adiurare me verbis horribilibus, vt non dimitterê perire eam. Timens itaque ego iudicium Dei, sumpsit eam æstimans quod non mitteret tentationem satanas spadonibus Nesciebam verò, quod nemini parcat. igitur venientibus nobis, sanctissimè per orationem perficientibus baptizaui eam ad sanctum Abbam Cirum, & circuiui cum ea in simplicitate modicum expolcês sumptû, quatenus inducerem eam in monasteriû. Cum hæc audisset Patriarcha, dixit: Papæ quod absconditos seruos habet Deus. & nescimus nos humiles? Et narrauit his qui præsto erant uisionem quam viderat noctu de eo, & protulit Patriarcha centum numismata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille verè monachus non passus aliquid accipere ex eis, dignum memoria locutus est verbum ad Patriarcham dicens: Ego non postulo Domine hoc, monachus enim si fidem habet, horum non indiget, si autem horum eget, fidem non habet. Quod maxime amplius satisfecit omnibus qui audierant, quod seruus Dei esset. Genu ergo flexit Patriarchæ, & exijt in pace. Ex tunc igitur plus honorabat, & hospitio recipiebat monachos, & bonos amicos Christi, & æstimatos malos, & ædificauit mox xenodochium seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum. Ibidem §. 24.

EXEMPLVM XL.

Eucharistia oblatio captiui catenas vincula que dirupit.

MOrtalitate aliquando ciuitatem côprehendente, ibat & ipse sanctus vt videret funerum obsequia. Valde enim dicebat esse proficuam sepulchrorum considerationem, multoties considerabat eos qui morituri vexationem in exitu animæ patiebantur, & eorum oculos proprijs manib. claudebat, memoriam habere ex hoc volens sempiternam & curam proprij exitus Præcipiebat autem & collectiones pro defunctis impigrè perfici. Etenim dicebat, quia ante paucum tempus captiuus ductus est quidam ad Persas, & descedens in Persidem retrusus est in carcerem, qui appellatur Lethea, hoc est obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum, interrogati à parentib. illius si forte vidissent eum Respondentes dixerunt eis, quia nos proprijs manib. sepeliuimus eum Non autem erat ille, de quo interrogabant eos, sed alius ei similis. Dixerunt ergo eis mensem, & diem ipsius obitus. Illi vero aquâ pro mortuo faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quattuor annos itaq; venit in Cyprum fuga elapsus a Persis, dixerant ergo ei sui: Vere frater nos audiuimus quod mortuus esses, & memoriam tui faciebamus ter in anno Cum ergo audisset, quod in anno fecerunt pro eo memoriam, interrogauit eos in quo die, & in quo mense hæc celebrarêt. Et illis dicentib. sanctis Theophanijs, & Dominica sancta ante Pentecosten: Dixit ille: Quia tribus istis temporibus anni veniebat quidâ candidatus vt sol, & dissoluebat me inuisibiliter à vincu-

vinculis ferreis & custodia, & mouebat, de ambulando tota die, & nemo recognoscebat me, & in crastinum inueniebat vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus, quia ex hoc discimus habere defunctos requiem quando pro eis collectas facimus. Ibidem. §. 25.

EXEMPLVM XLI.

Celestem domum Ioannes Eleemosynarius à Troilo Episcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, comparauit.

EVnte aliquando Beato hoc Patriarcha ad visitandos pauperes in locum, qui dicitur Cesarium cum quodam Episcopo amatore pecuniæ, dixit Beatus Patriarcha ad eum: Ama ac honora frater Troile fratres Christi. hoc enim erat ei nomen. Nunciauerat enim quidã Patriarchæ quod xxx. libras auri portabat in ipsa hora. Episcopus tamquam veritus sermonem Patriarchæ, imo ad horam calefactus, singula numisma ta dari omnibus sedentibus fratribus præcepit ei, qui xxx. libras illas portabat. Celeriter ergo huiusmodi quãtitas erogata est. Recedentibus, ergo vtriusque Patriarcha, scilicet, & qui inuitam (vt ita dicam) eleemosynam fecerat, irruit in Troilũ propter pecuniarum dationem febris innaturalis, propter quod in lectum ægrotus statim decidit, inuitatus a Patriarcha per nuncium vt secum pranderet, venire recusauit. Frigore enim & febre se vexari pro causa quadã dicebat. Igitur cũ hoc audisset Patriarcha mox agnouit causam, quia propter eleemosynam, xxx. librarum infirmatus est ille inuitus eleemosynator, erat enim (vt prædictum est) valde immisericors, & amator pecuniæ Non sufferens ergo Beatus se quidem supra mensam reficere, illum autem super lectum grauiter cruciari, peruenit celeriter ad eum, & dixit ad eum hilari vultu. Fac charitatem fili Troile, Aestimabas qđ in veritate tibi dixerim dare fratrib. huiuscemodi donum. Ego enim volui præstare eis singula numismata propter sanctam festiuitatem, sed quia non habebat distributor meus sufficientem quantitatem huius rei gratia mutuam dedisti mihi eam. Et ecce attuli tibi illas triginta libras. Vt vero vidit quantitatem Episcopus in honorabili manu Patriarchæ medici, ac deuotissimi pastoris, repente, ac subito febris quidem disparebat, frigus recedebat, fortitudinis quoque & corporis eius color ad eum reuertebantur, vt ex hoc non posset latere hãc esse causam repente comprehendentis eum infirmitatis. Suscipiens ergo aurum ab honorandis manibus Patriarchæ & nihil omnino contradicens expetebat ab eo conscriptionem abrenũciationis. Fecit hoc autem cum gaudio, scribens proprijs manib. ita. Deus Domino meo Ioanni beatissimo Patriarchæ, da mercedem triginta librarũ, quæ datæ sunt tibi, quoniã ego recepi mea. Hæc itaq. accipiens sanctus, sumpsit secum Episcopum ad prandium (vt enim iam dictum est) statim sanatus est. Volens igitur mercedis redditor Deus corripere eum, simul autem, & ad miserationem & compassionem erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium in somnis qua mercede priuatus esset. Vidit enim (vt ait) domum cuius pulchritudinem atque magnitudinem non potest ars hominum imitari, & ianuam huius totam auream, & supra ianuam titulum conscriptum. Mansio ęterna & requies Troili Episcopi. Cum ergo hoc (inquit) legissem. gauisus sum eo quod legeram, sciebam enim donã dam mihi ab impensatione talis domus habitationẽ. Nõdum autem huiusmodi tituli superscriptionem cum gaudeo perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius habens secum aliquos obsequij diuini. Et cum peruenissent ad talem nitentis domus ianuam, dixit ad proprios officiales. Deponite titulum, & cum deposuissent, iterum dixit eis. Mutate eum, & ponite quem misit rex orbis terrarum. Et attulerunt & affixerunt aliud me aspiciente superscriptum ita. Mansio ęterna ac requies, Ioannis Archiepiscopi Alexandriæ empta libris triginta. Et cum hoc (inquit) vidissem surrexi a somno, & magno, summoq. pastori Patriarchę quę vita sunt in somnis ei enarraui. Proficiens, & ipse hac de causa, factus est enim ex tunc eleemosinarius. Ibidem. §. 27.

EXEM-

EXEMPLVM XLII.

Tentatus quidam de auaritia, se nesciente iussit dari eleemosynam, & eo amplius ditescebat, quo plus tribuebat.

SI verò aliquando audiebat sapientissimus Patriarcha quoniam eleemosynator est talis, adducebat eum in hilaritate seorsum, & dicebat ei: Quomodo factus es eleemosynator, naturaliter an ipsum te violenter cogens? Vnde quidam qui ab eo interrogabantur uerecundati occultabant, quidam autem dicebant. Propter quod vnus interrogatus a sancto respondit ita: Crede mihi domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipsum quod facio, & præbeo ex quibus Deus, & orationes tuæ largiuntur, ita facere assueui. Eram prius valde immisericors, & crudelis, & semel damna pertuli, & ad paupertatem deueni. Cæpit cogitatio mea dicere mihi: Verè si esses eleemosynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per singulos dies dare quinque æreos nummos pauperibus, & cum cœpissem dare statim satanas prohibebat me, dicens: Verè quinque nummi isti sufficiunt domui ad olera, aut ad balneum percipiendum. Et statim tamquam si de faucibus natorum meorum priuarem eos, nihil dabam. Cum ergo vidissem, quod superarer à vitio, dico puero meo. Per singulos dies furare me nesciente quinque nummos, & da eleemosynam. Ille verò benefaciens cępit furari decem, quandoque, & siliquam. Cum vidisset autem quia benedicebamur, & diuitijs abundaremus, cępit & tremisses furari & dare. Semel itaque admirans benedictionem dixi ei: Verè multum profuerunt fili quinque nummi illi volo ergo vt des decem, tunc dixit mihi & puer subridendo. Vade & ora pro furtis meis, nam verè hodie non haberemus quem manducassemus panem. Sed si est fur iustus, ego sum. Tunc ergo dixi quoniam tremissa dabam, & siliquas, etiam & ex fide illius assueui Domine de animo dare. Aedificatus ergo sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, quia multas conuersationes patrum legi, tale tamen aliquid hactenus non audiui. Ibid. §. 34.

EXEMPLVM XLIII.

Ecclesiam exeuntem populum ante finem diuinorum Ioannes Eleemosynarius exiens, & ipse inter eos sedens correxit, & quomodo in ecclesia loquentes cohibebat.

LIbenter habuit Patriarcha ut populus in ecclesia perseuerarer, una enim dierum uolens multos refrenare, ut non egrederentur post absolutum sanctum Euangelium de ecclesia, & ociosis sermonibus pro oratione uacarent, quid fecit? Reliquit mox postquam lectum est euangelium ecclesiam, & ipse exijt; & sedit cum turba. Omnibus uero obstupescentibus, dixit ad eos: Filij ubi oues, illic & pastor. Aut intrate intro & ingrediar, aut manete hic & hic manebo. Ego propter vos descendo ad sanctam ecclesiam, nam poteram facere mihimet missas in Episcopatu. Semel ergo, & bis fecit hoc ipsum, & erudiuit in hoc plebem magnificè, & emendauit. Timebant enim ne iterum idem faceret eis ille. Loqui autem in sacrario neminem permittebat, sed in conspectu omnium foras mittebat eum qui loquebatur, dicens: Si quidem ut orares uenisti huc, in hoc mentem tuam, & os tuum vacare exopto. Si vero propter locutionem, scriptum est: Domus mea, domus orationis uocabitur, noli ergo eam facere speluncam latronum. Ibidem. §. 42. & 43.

EXEMPLVM XLIV.

Iudicia temeraria vitanda Ioannes Eleemosynarius pulchro exemplo demonstrauit.

CVm omnibus bonis suis & hoc beatus possidebat, quod non condemnaret proximum, nec condemnantem reciperet. Dicam uerò eius doctrinam omnibus proficuam de hoc. Iuuenis quidam rapta monacha fugit Constantinopolim, hoc discens iustus, tristis factus est vsq; ad mortem. Tempore uerò transacto considente eo vna dierum cum quibusdam clericis & sermonem animæ utilem mouente, uenit in medium, & memoria iuuenis qui ancillam Dei rapuerat, & cœperunt qui sancto

cto assidebant anathematizare talem iuuenem, tanquam qui duas animas perdidisset, suam scilicet, & sanctimonialis. Compescuit ergo, & resecauit eos Beatus, dicens: Ne filij, ne sic. Nam ostendam vobis, quia & uos duo peccata facitis: vnum quidem, quia transgredimini mandatum dicentis: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Deinde, quia nescitis pro certo si vsque hodie peccent, & si non pœniteant. Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in ciuitate quadam duo monachi abierũt in monasterium, & cum transiret vnus per locum clamabat ei vna fornicaria. Salua me pater, vt Christus meretricem.

Ille verò hominum confusionem omnino non curans, dixit ei: Sequere me. Et tenens eam per manum exijt publicè in ciuitatem omnibus aspicientibus. Facta est ergo fama, quia Abbas accepit mulierem dominã Porphiriã (ita enim vocabatur.) Pergentibus ergo eis vt mitteret eam in monasterium, inuenit mulier puerum in terram proiectum & sustulit eum vt nutriret illũ. Itaque quidam post annum venerunt in patriam vbi erat Abbas, & Porphiria quę fuerat de meretricibus, & videntes eam habentem puerum, dixit ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuisti, nondum enim sanctum scema acceperant. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam (inde enim Abbas tulerat illam) diffamauerunt, quia genuit de Abbate Porphiria, & nos vidimus puerulum oculis nostris similem ei. Quando ergo cognouit ex Deo Abbas obitum suũ dixit Sanctimoniali Pelagiæ (sic enim mutauit nomen eius quando tradidit ei sanctũ scema) eamus Tyrum, quia habeo illic responsum, & volo vt venias mecum.

Illa verò non volens contradicere ei secuta est eum, & venerunt ambo habentes & puerulum septem annorum existentem. Cum ergo ægrotasset Abbas in infirmitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem eius de ciuitate vsque ad centum animæ, & eis dixit. Afferre prunas. Itaq; cum venisset thuribulum plenum prunis, tulit eas in vestimentum suum, & ait. Credite fratres, quia sicut custodiuit Deus rubum incombustum ab igne, & sicut nec hanc tunicam meam accenderunt prunæ istæ, ita nec ego cognoui peccatum mulieris huius.

Et omnes mirati sunt, quomodo non ardebat vestimentum ab igne, & glorificauerunt Deum habentem occultos seruos. Ex occasione autem Nonnæ Pelagiæ quondã meretricis, & aliæ fornicatrices secutæ sunt eam, abrenunciantes mundo cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus enim Dei monachus qui totonderat eam, postquam satisfecit omnibus tradidit Deo spiritum in pace. Ideo (inquit) dico vobis, ò filij ne præcipites sitis ad condemnandũ, & iudicandum. Ibid. §. 47.

EXEMPLVM XLV.

Ecclesiam frequentans diues efficitur, laborioso etiam eiusdem officij ad indigentiam perueniente.

DVobus calciamenta facientibus, & iuxta se laborantibus, vnus quidem habebat filios multos, & vxorem, & patrem, & matrem, Vacabat vero ecclesię sine intermissione, & omnes propter Deũ alebat de arte sua, Alter autem quamuis doctior illo esset, eo quod non permaneret in ecclesia, sed etiam dominicis diebus laboraret, nec seipsum tantum nutrire valebat. Inuidebat ergo iste vicino suo, & vna vice non sufferens inuidiam, dicit ei cum ira. Vnde tu sic diues factus es? ego vero vacans plus quam tu arti meæ, ac paupertatem deueni. Dicit ergo ei volens facere cum vacare ecclesiæ. Inueni pretium in terra, & inde paulatim diues factus sum sed si quis semper quando voco te, veni mecum, & quicquid inuenerimus accipies dimidium. Cum ergo ille acquiesceret, & sequeretur eum euntem ad ecclesiam sine intermissione benedixit ei Deus, & diuitem fecit. Propter hoc ergo sanctus Patriarcha facit illum bonum consiliarium presbyterum, tamquam dignum, erat enim lector. Ibid. §. 48.

EXEM-

Ex vita sancti Malachiæ Episcopi.

EXEMPLVM XLVI.

Defunctam sororem sanctus Malachias missis deuotis à purgatorio liberauit.

HAbebat sanctissimus Malachias sororem quæ tamquam carnalis, & ignara, eorum quæ spiritus Dei sunt, spiritum salutis atque feruoris omnimodis in fratre laborabat extinguere, sed triumphabat vir Malachias de femina atque pro animi virtutibus primum quidem ad Diaconatus, deinde ad Sacerdotalis culminis apicem eleuatus est. Mortua est interim soror eius illa quam præfati sumus. Nec prætereundę visiones quas vidit de ea. Huius siquidem Sanctus carnalem exhorruerat vitam, & tanto zelo, vt se voueret non visurum eam in carne viuentem. At illa carne soluta solutum est votum, & cępit videre in spiritu quam in corpore noluit videre. Quadā nocte audiuit per somnium vocem sibi dicentis, sororem eius stare foris in atrio ecclesię & per totas xxx. dies nihil gustasse. Et euigilans cito intellexit cuius escæ inedia marceret, & diligenter discusso numero dierū quem audierat, ipsam esse reperit, ex quo pro ea panem de cælo viuum non obtulisset. Tum ille qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficēuam, quam intermiserat rursum adorditur. neque id frustra. Nō multo post. & ecce, visa est illi peruenisset ad limen ecclesiæ, necdum tamen posse intrare etiam in veste puellæ. Cumq; ille perseueraret curans ne qua die fraudaretur solita stipe. Secundo vidit eam in veste subcandida ad missam quidem intrare ecclesiam, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cętui candidatorum in veste candida. Videns autem quantum valet deprecatio iusti assidua ait. Verè regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. D. Bernardus in vita sancti Malachiæ apud Surium.

EXEMPLVM XLVII.

Confessione, & precibus Malachiæ iracunda femina mansuetissima efficitur.

FVit quædam mulier, cui cum spiritus iracundiæ, & furoris in tantum dominaretur, vt non solum vicini, & cognati fugerent consortium eius, sed ipsi filij quoq; vix sustinerent habitare cum ea. Clamor & rancor & tempestas valida ubicunque fuisset audax & ardens & præceps metuenda lingua, & manu īsuportabilis, & inuisa. Dolentes filij tum pro illa, tum pro seipsis, trahunt illam ad præsentiam Malachiæ, lacrymabilem cum fletu quærimoniam deponentes. Vir autem sanctus & periculum matris, & incommodum miserans filiorū, seorsum aduocat illā, & fuerit ne confessa aliquando peccata sua solicitè percunctatur. Respondit nequaquam: Confitere, inquit. Paret. Et ille iniungens pęnitentiam confitenti, oransq; super eam vt Deus omnipotens det ei spiritum mansuetudinis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne vltra irascatur, iubet. Sequitur tanta mansuetudo, vt pateret omnibus non esse aliud, quam admirabilem mutationem dexteræ excelsi. Fertur adhuc hodie viuere, & tantæ esse patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exasperare solebat, nullis modis exasperari damnis, contumelijs, afflictionibus queat. Sed licet & me iuxta Apostolum abundare in sensu meo. accipiat quisque vt volet, ego istud mortui suscitationi censeo præferendum. quod exterior quidem ibi. hic verò interior vixerit homo. Ibid. & Cæsarius lib. 3. c. 39.

EXEMPLVM XLVIII.

Pollutione nocturna illusus diaconus a S. Malachia reprehenditur, quod ausus fuerit sacris altaribus ita indispositus ministrare.

CVm Sacramenta offerret Malachias, & appropiasset ei diaconus facturus ei aliquid pro officio suo, intuitus eum sacerdos, ingemuit, quod sensisset penes illum latere,

latere, quod non conueniret. Peracto sacrificio secreto percunctatus de conscientia sua, confessus est, & non negauit illusum sibi per somnium nocte ipsa. Coniungens pœnitentiam, non debueras, inquit, hodie ministrasse, sed verecundè, te subtrahere sacris, & deferre honorem tantis, tamq; Diuinis mysterijs, vt hac humilitate purgatus, dignus exinde ministrares. Ibidem.

Ex vita sanctæ Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM XLIX.

Virginitatis tuendæ gratia femina quædam Leodiensis diœcesis in rapacissimos fluuios seipsas præcipitarunt.

IN vastatione Leodensis ciuitatis satis compertum est, quantus fuerit in deuotis matronis, atque virginibus zelus, atque amor tuendæ castitatis, quæ enim ad ecclesias confugere non poterant, in fluuium sese proijciebant, magis eligentes mori, quã damnum incurrere castitatis. Quædam vero in stercoreas sentinas prosilientes, malebant extingui fœtore quam spoliari virginitate. Ita tamen clemens sponsus sponsis suis dignatus est prouidere, quod in tanta multitudine non est inuenta aliqua quæ mortem corporis vel detrimentum castitatis incurreret. Cum autem vna sanctarum mulierum periculosè laboraret in flumine, duo ex hostibus nauicula ad eam veniẽtes, eam in nauim traxerunt, vt ei turpiter commiscerentur. Sed quid egit casta inter lenones, agna inter lupos, columba inter accipitres? Maluit iterum fluuio submergi quam corrumpi, a naui prosilijt inter vndas, dumque nauis ex impetu salientis mergeretur simul illi duo summersi perierunt. Illa vero per gratiam Dei sine damno corporis, & animæ obsequente fluuio ad ripam peruenit. Iacobus de Vitriaco in Prologo in vitam S. Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM L.

Beata Maria moritura feminę calores afflatu flabelli mitigauit, & vna cum omnibus sanctis eius exequias celebrauit: quæ tamen mulier quia quædam iniustè acquisita non restituit, purgatorium acerrimum sustinuit.

QVadam vice cum religiosa quædam vidua quæ diu in sancta viduitate Deo seruierat, & filias suas in sancta virginitate sponso cælesti integras custodierat, in extremis apud VVillembroec iuxta Niuellam laboraret, vidit Maria de Oignies Beatam virginem sanctæ viduæ assistentem, quæ quasi quodam flabello euentando eam, feruorem caloris quo torquebatur misericorditer temperabat. Cum autem eius anima de corpore iam egredi vellet, turba dæmonum insidiãtium nulla orationum instantia discedere voluit, donec clauiger æthereus, cum uexillo crucifixi confusos illos eiecit. Cum autem vidua illa iam defuncta esset, vidit ancilla Christi Beatam virginem cum multitudine cęlestium puellarum psallentium, & laudantium Deũ circa corpus, quasi in duos choros diuisarum. Cum autem sacerdos more debito exequias defunctorum persolueret, tunc summus sacerdos cum sanctorum multitudine officium (ut videbatur) ei complebat, & mirabiliter ecclesiæ militanti ecclesia triumphans respondebat. Cum autem sepulturæ corpus eius traditum esset, vidit Christi ancilla etiam eius quæ nõdum in hoc sęculo plenè purgata fuerat, in purgatorio quod ei deerat consummare. Nam maritus eius mercator fuerat, & quædam more mercatorum per fraudem acquisierat. Quosdam etiam de familia ducis Louaniensis in hospitio receperat, qui de iniustè acquisitis multa in domo sua expendebant. Et quia de huiusmodi non-

nondum perfectè restitutionem fecerant; dicebat se adhuc in purgatorio detineri. Quod cum nunciatum esset filiæ suæ deuotæ Virgini Margaretæ de Villembroec, & eius sororibus, multas ei orationes acquisierunt, & pro posse suo restitutionem fecerunt. Vnde non multum post anima viduæ vitro purior, niue candidior, sole splendidior apparuit ancillæ Christi cum iam ad æternas epulas gaudens, & gratias agens inuitata ascenderet, & quasi librum vitæ (vt videbatur) in manibus tenens summi magistri facta scholaris legebat. Videant, & attendant diligenter qui aleatores, & taxillatores in domos suas recipiunt, vt ex eis possint quæstum aliquem habere, quique domos suas lenonibus, & meretricibus locant ad inhabitandum, quoniam de eis proculdubio graue supplicium sumetur, si honesta illa vidua propter familiam ducis hospitam in tanta tormenta missa est. Iacobus de Vitriaco. lib. 2. cap. 3. apud Surium.

EXEMPLVM LI.

Venialia peccata nimium curans monachus errore seducitur.

ACcidit autem aliquando quod quidã Cisterciensis ordinis monachus tantum zelum innocentiæ, & puritatis, licet non secundum scientiam haberet, quod quasi ad statum primi parentis ex feruore spiritus peruenire nitebatur. Cumq; diu labore plurimo, sed casso, sese affligendo in abstinentia, & vigilijs, & orationibus primum statum innocentiæ recuperare non valeret, primo cecidit in tædium, & accidiã. Volebat enim cibaria sumere, sed nullam sensibilem delectationem dum manducaret sentire. Studebat primos sensualitatis motus non solum reprimere, sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitam suam in perfecta puritate custodire. Cum autem dæmonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile, nec ad quod tendebat posset aliquo modo peruenire, etiam quantumcumque laboraret, tandem in foueam desperationis præ tristitia delapsus est, adeo quod se in statu corruptionis in quo erat nullo modo salutem adipisci sperabat, vtpote qui venialia quibus omnino carere non possumus in hac vita, reputabat mortalia. Vnde nec corpus Christi aliquo modo etiam diebus illis quibus institutum est in ordine volebat sumere. Frater autem iste dum se supra se extollere voluit, infra se miserabiliter per desperationem corruit. Cum autem morbum animæ eius quidam pius & omnium bonorum amicus Abbas cognouisset, licet ipse multiq; alij ad Dominum pro monacho preces effudissent, præualuit tamen inimicus, & hostis antiquus qui eum quem laqueo fortissimo constrinxerat sine cessatione torquebat. Tunc abbas sanctæ mulieris scilicet sanctæ Mariæ de Oignies amicus, vtpote qui virtutem eius minimè ignorabat, quam in se aliquando per experientiã senserat, ad ancillam Christi monachum fecit adduci. Cumq; illa pro monacho lacrymosis suspirijs Domino supplicaret, mirum in modum dum ante missæ introitum monachus confiteor diceret, & illa instantius pro ipso preces funderet quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc visu quod obstinatio desperationis, & nigredo tristitiæ, & doloris monachum reliquisset, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Monachus uero post missam quasi de longinqua regione ad se reuersus, Christi corpus recepit & sumpta salutari medicina perfectè conualuit. Ibidem.

EXEMPLVM LII.

Beneficiorum pluralitatẽ pulchra uisione Maria de Oignies didicit esse uitandam.

QVidam inter amicos suos tanto Beatæ Mariæ de Oignies charior, quanto humilior, cũ hẽret præbendã vnam sibi mediocriter sufficientem multis deuictus precibus recepit aliam, quæ & dignitate maior, & redditibus abundantior erat. Cumq; ille prout deuotus satis & timoratus erat; Christi ancillam Mariam de Oigneis consuluisset, vtrum Deum in hoc facto offendisset, illa modicas more suo respondendi quærens inducias, tandem diuinitus inspirata, & diuinis reuelationibus absque ullo dubietatis scrupulo certificata.

ficata. Videbam (inquit) hominem vestibus albis indutum. & satis ad cursum expeditum, nigro pallio superindui & sarcina inutili onerari. Cum hæc & his similia alia dixisset, ille cui iam in Domino præsenserat id quod illa diuinitus proferebat primã sibi sufficientem retinuit, & aliam sine mora ne locum alterius ambitiosè occuparet vir prudens, & Deum timens & salubri cõsilio adquiescens resignauit. Eodem lib. 2. cap. 6.

Narrauit qui conscripsit vitam Rogerij fratris Minorum.

EXEMPLVM LIII.

Oculos Rogerius tam solicitè custodiuit, vt infra tres annos in medio populi versans, femineam faciem non videret.

OCulos quanta solicitudine sanctus Rogerius custodiebat, potest satis perpendi ex hoc, quod dixit quadam vice cum iremus ambo simul, inuenimus autem iuxta domum fratrum quandam dominam, quæ multum erat familiaris fratrum & benefactrix. Propter quod & ipse pluries eam in propria domo visitauerat, & ego secum ter vel quater, & cum qua pluries ad portam ecclesiæ locutus fuerat. Cum ergo dominam obuiantem salutasset dicendo. Deus det vobis pacem, & sic transisset, quæsiuit a me si illa domina erat talis. Cui ego dixi: Non cognoscitis eam? Non, inquit: quia nunquam vidi eam in facie. Et ego. Quomodo ergo cognoscitis eam? In vestimentis (inquit) monialibus sociæ suæ cogitaui eam esse. Fortè, inquit, tres anni sunt, quod non vidi mulierem in facie etiam matrem meam quando iui ad eam, cum tamen mater sua esset sancta mulier & senex. Tunc ergo miratus valde, tum quia pluries videram eum loquentem cum multis, & pluries prædicantem eis. tum etiam quia sciebam eum adeo in illo periculo securum, quod nõ credo aliquem in mundo vix ei similem suo tempore fuisse, tum quia confirmatus erat. vt nec potuit vltra mortaliter peccare, tum quia sicut ipse dixerat mihi stando cum mulieribus castior efficiebatur. Adeo enim abominabatur eas, quod nullo modo poterat cũ eis diu stare, imo aliquando ex nimia abominatione cum consulebant eum pręscindens moram earum recedebat ab eis. dolens multum, quod non poterat sustinere, eo quod oportebat eum pro ijsdem verbis iterum ad eas redire, sicut ego oculis meis vidi. Præterea in xij. annis quibus in ordine steterat, non potui perpendere per confessionem vnum motum mentis inordinatum de facto mulierum, licet pluries generaliter fuerit mihi confessus. Dixi ergo illi tunc: Cum sciatis vos esse in facto mulierum sic securum, vnde est quod tantum timetis eas inspicere? Et ipse respondit: Frater, inquit, in potestate hominis est vitare occasionem peccati, & ideo quamdiu facit homo quod in se est, & dominus facit, quod in se est tuendo hominem a peccato. Impossibile est enim quod Dominus vndique deserat mentem quam possidet, nisi habeat culpam. Et cum vitat omnem occasionem peccati. Ex quo autem tu exponis te periculo per occasionem quam poteras uitare. & maximè ad talem tentationem ad quam multum declinat homo ex corruptione naturę confidens de viribus tuis. cum tamen non posses resistere per te iam tunc Dominus non obligatur te defendere sed potest sine omni iniustitia te dimittere in tuis viribus quibus confidisti. hoc habetur 1. lib. Conformitatum S. Frãcisci 2. par. fo 92. de hoc Rogerio discipulo S. Francisci sit mentio in parte Chronicorum Minorum lib. 1. c. 76. & p. 10. lib. 6. c. 55.

EXEMPLVM LIV.

Feminæ familiaritate deceptus Genebaudus, post acceptatam continentiam cum propria vxore iam in sororem mutata, peccauit.

LEgitur in vita sancti Remigij, quod Genebaudum nobilem atque eruditum qui relicta vxore scilicet nepte sancti Remigij vitam religiosam expetierat, Lauduni episcopum ordinauit. Qui Genebaudus plus quam necesse fuit de ante acta vita & gradus sublimitate confidens, incautè vxorem suam quam relinquens mutauerat in sororem, quasi pro instructione salutari frequentius se visitare permisit. Vnde factum est, vt cor virile blãda colloquia mulieris

lieris

feris mollirent, & tandem opus iam sibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo conceptum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit ne suspecta mulier haberetur, cœpit vt antea domum episcopi frequentare. Sicque factum est vt tecta hominibus culpa, occasio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mandat episcopo se feminam peperisse. Tūc ille in se reuersus amarissimè defleuit commissum. Et mittens ad sanctum Remigium rogauit vt Laudunum quantotius veniret, quo cum peruenisset Genebādus ei cum multis lachrymis ordinem nefandæ rei confessus est, & pœnitentiam sibi debitam imponi postulauit. Audiens autem Remigius lamentabilem historiam eidem collacrymatus est. Et facta mansiuncula in modum sepulchri iuxta ecclesiam sancti Iuliani Genebandum in ea reclusit. Parochiam autem illius cum sua simul per annos quattuor gubernauit, & vnam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebrauit. Septimo autem anno reclusionis cum idem Genebandus in vigilia cenæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad se, dicens: Exauditæ sunt orationes patris tui Remigij, suscepit Deus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum, surge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis se iactans in limine dixit: Etiam si ipse Dominus meus Iesus Christus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar nisi venerit qui me in eius nomine in hac reclusione constituit. Et statim discedens Angelus Domini hæc eadem sancto Remigio Remis constituto in visione narrauit, iubet vt quantotius Laudunum peteret, & Genebandum episcopali sedi restitueret. Moxque sanctus Remigius nihil dubitans Laudunum petijt, & in limine aperto ostio saluo tamen sigillo, & reserata sera Genebandum iacentem reperit, quē confestim eleuans, sedi & officio episcopali restituit, & ita Remis cum gaudio repedauit. Genebandus autem in sanctitate, & iustitia postea omnes dies vitæ suæ peregit, Dei gratia prędicans cunctis quanta sibi fecerit Dominus. Hinc Marus apud Surium in vita S. Remigij.

EXEMPLVM LV.

Maledicens sancto VVillibrordo grauissima est siti percussus.

Legitur in uita sancti VVillibrordi qđ ipse quodam tempore perrexit more solito euangelizandi gratia in Frisiam, & propter laborem viæ in pratis cuiusdam diuitis paululum lassos refocillare equos, quos ille diues cernens ægrè ferebat, & eos inde abire præcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret placidissimis alloquitur verbis, dicens; Desine nobis frater iniuriam facere. Non enim propter læsionē tui, sed, vt moris est itinerantibus in his pascuis paululū quiescere volumus. Instat autem nobis opus euangelicæ prædicationis peragendū: cuius tu mercedis particeps esse poteris, si nos quantum ad te pertinet benigno adiuueris animo. Vnde magis mente pacifica, & quieta nobiscum de donis Dei te refice nobisq; cœpto itinere pergentib. tu in domum tua reuertere. Ille autem in malitia sua multum pertinax, noluit aliquo modo de precatorijs eius adquiescere verbis, & insuper conuitia congeminans, opprobriorum iaculatur venena, & detestatus cū eo participare conuiuium, domum redire disposuit. Sed persequēte crudelem vltione diuina, pro sacerdotis sui iniuria meri subito inualescente nimia siti se putauit. Cupiensque ardentem stomachum refrigerare, ore quo viro Dei conuitia ingessit, potum recipere non valuit. Anhelabant viscera. Sed non fuit qui ferre huic languori medelam potuisset. Sed tandē penitentia ductus in seipsum reuersus est & serui Dei reditum sedula expectatione pręstolabatur. Post peractum pijoperis negocium, cum beatus pater eadē reuerteretur via obuius ei homo multum ægrotus venire festinabat, & me istā pęnā, quā ob culpam suam patiebatur, pro amore Christi sibi orabat auferri. Quem vir Dei misericordia motus mox absoluit a pena, dans illi cum benedictione de suo calice bibere, mouitq; pauperib Christi omnino nō esse derogandū, sed pro viribus eorum necessitatibus benignissime cōmunicandum. Sicq; factum est, vt de patera qua prius nolebat bibere, post ea se cōfiteretur hausisse salutis remedium. Alcuinus in vita S. VVillibrordi apud Sur-

ciuitate ista in hora hac peregrini non habentes vbi hospitentur. & in foro iacent fortasse, & pluuia madefacti? Tu verò expectâs etiam æternam iocunditatem assequi, & vinum bibis. & pisces immanes deuoras. & in cubiculis demoraris? Modo autē cum omnibus malis, & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis. Verè benedictus Deus, quia humilis Ioānes alia nocte sic non cooperietur. Iustum est enim, & bene acceptum Deo, vt tegantur centū quadraginta fratres, & Domini tui, quam tu infelix. Mox ergo transmisit illud in crastinum, vt venundaretur. Et videns is qui hoc obtulit: emit illud triginta sex numismatibus, & rursus obtulit Patriarchæ. Cū verò in crastinum vidisset illud, emit hoc similiter. & obtulit Patriarchæ, deposcens vt tegeretur eo. Cum autem tertio id fecisset, dicit ei gratulabundus sanctus, videbimus quis deficiet ego, an tu. Erat enim opulentus valde, & suauiter quasi vindemiabat eum sanctus, paulatim ab eo multa auferens. Et dicebat semper quod posset aliquis cum intentione dandi pauperibus expoliare vites, & ipsam etiam camisiam ab eis beneuole auferre, & non peccat. & maximè si sunt aliqui immisericordes & auari. Duo enim lucratur talis, vnum quidem quia animas illorum saluat, alterum autem quoniam & ipse ex hoc mercedem non modicam habebit. Ibid. §. 21.

EXEMPLVM XXXVII.

Conuertitur Petrus Telonarius, & ex auaro visione doctus et monitus fit misericordissimus, seipsum vendi voluit pro Christo, & officium humillimum coquinæ libenter suscepit.

VT sanctus Patriarcha alios ad eleemosynas largiendas prouocaret, solebat dicere, quod erat in Africa quidam Telonarius diues valde, immisericors vehementer. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, seque calefacientibus, cœperunt singuli domos eleemosynarum collaudare, & pro eis orare pro singulis eorum, similiter & domos eleemosynam non facientium vituperare. Inter quæ venit in medium eorum nomen Telonarij, & cœperunt singuli interrogare proximum. Verè tu frater aliquando accepisti de domo illa benedictionem? Et omnibus inuicem interrogantibus, nullus inuentus est accepisse aliquando de domo eius aliquid.

Dicit ergo vnus ex eis. Quid dabitis mihi, & ego accipiam hodie ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit & stat foris portæ domus expectans, quando ad domum suam reuerteretur. Ex dispensatione autem Dei peruenerunt simul ipse ingrediens portam, & animal portans siligines causa prandij illius. Videns ergò egenum non inueniens lapidem, per furorem accepit siliginem de cistella, & iactauit in faciem eius. Ille ergo suscepit eam, & abijt vt satisfaceret confratribus suis, quod ex manibus eius accepisset eam. Itaque post duos dies ægrotauit infirmitate vsque ad mortem, & vidit in somnis se raptum ad iudicium. & suos actus omnes super stateram appendi. In vna quidem acie congregabantur mauri quidam deformes, altera autem acies quorundam erat candidatorum, & terribilium specie qui nihil inuenientes boni, vt ipsi appenderent contra mala opera (quæ collecta erant à mauris) nimis tribulabantur & tristabantur, & mente consternabantur, & ad alterum dicebant. Ergo ne nihil habemus hic? Tunc dicit vnus eorum. Vere nihil habemus nisi vnam siliginem quam dedit ante duos dies Christo. & ipsam non voluntariè. Et mittentibus eius siliginem æqualitas facta est. Tunc dicunt Telonario hi, qui apparuerant ei candidati. Vade auge ad siliginem hanc, alioquin mauri isti te apprehendent. Euigilans ergò agnouit, quæ uisa sunt ab eo non esse mendacia, sed veracia. Omnia enim quæ a iuuentute sua fecerat, & quorum ipse erat oblitus, videbat Aethiopes illos congregare, & deportare ad libram. & dicebat. Si una siligo quam iactaui per furorem ita profuit, à quantis malis liberat se, qui dat in simplicitate sua bona indigentibus: Et de cetero ita modestus, & prudens, atque summus eleemosynator factus est, vt etiam corpori proprio non parceret. Contigit enim aliquando secundum consuetudinem procedere eum diluculo ad Teloneum, & obuiauit ei nauta qui à naufragio nudus (vt natus est) euaserat,

&

& cecidit ante eum rogans, vt tegumentũ ab eo acciperet. Ille ergo putans quod egenus esset expoliauit se elophorio, idest veste interiori sua, quod illi melius erat, & dedit ei, rogauitq; eum vt hoc vestiretur, Pergens vero ille, & erubescens hoc vestiri, dedit illud venditori, vt venundaretur. Quod cum ad vendendum Telonarius vidisset suspensum, tristatus est vehementer. Et ascendens domum suam nihil gustauit præ tristitia, sed claudens ostium conclaui solus sedebat plorans, & cogitans quia non fui (inquit) dignus vt mei memoriam haberet egenus. Cum ergo anxiaretur obdormiuit. Et ecce vidit quendam speciosũ tanquam solem ferentem crucem super caput suum, & elophorium quod dederat nautæ assistentem sibi, & dicentem: Quid ploras Domine Petre? hoc enim erat ei nomen. Ille verò dixit ad eum, quia Domine ex quib. largiris nobis, damus alicui, & in turpe lucrum accipiunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoscis hoc, & ostendit ei, quia de intus esset vestitus elophorio eius. Dicit ei: Ecce ego illo vestior, & gratias ago voluntati tuæ bonæ, quoniam frigore affligebar, & cooperuisti me. Ad se ergo reuersus cœpit beatificare egenos, & dicere. Viuit Dominus, & si inopes Christus meus sunt, non moriar donec fiam vnus ex eis. Accersito ergo vno de seruis suis, dicit ei: Secretum volo credere tibi, & si publicaueris, aut non audieris me, barbaris vendam te. Dat itaque ei decem libras auri & dicit ei: Vade & eme negocium tibi, sume me, & duc in sanctam ciuitatem, & vende me alicui Christiano, & pretium da pauperibus. Seruo autem recusante, dicit ei iterum, quoniam si me non vendideris, ego vendam te barbaris, vt prædixi tibi. Obediuit ergo ei seruus. Et peruenientibus eis ad loca sancta, vendidit eum sordidis vestimentis indutum pro numismatibus triginta. Relinquens ergo eum seruus abijt Constantinopolim promittens quod nulli hoc manifestaret, & quod de pretio nequaquam sibi retinendo aliquid defraudaret: sed totum hoc pauperibus daret. Ergo aliquando quidem coquinabat Domino suo, aliquando autem lauabat pannos eius, quamquam nunquam prius in quolibet horum assuetus fuisset. Afflixit autem seipsum ieiunio multo. Cum verò vidisset se benedici, Dominus eius dicit ei compatiens humilitati ipsius. Volo humilis Petre liberare te, vt sis de reliquo quasi frater meus. Ille verò noluit. Viderat autem eum frequenter conuitia ferre, & percuti a seruis suis (habebant enim tanquam amentem) ita vt & nomen ei imponerent amentis. Quotiescunque ergo tribulabant eum conserui eius, & dormiebat in tribulatione, apparebat ei, qui in Africa illi apparuerat vestitus elophorio eius, tenens illa triginta numismata in manu, & dixit ei: Noli mœstus esse frater Petre, ego suscepi pretium tui, sed sustine vsq; dum cognoscatis. Post aliquod vero temporis venerunt a patria eius quidam argenti venditores, vt orarent ad loca sancta, & inuitauit eos ad prandium Dominus Domini Petri. Et cum ministraret Petrus, statim recognouit eos. Ipsi autem cum pranderent cœperunt inuicem ad aures dicere. Quam similis est puer iste Domino Petro Telonario. Ille verò occultabat quantum poterat vultum suum, & non poterant eum cognoscere. Erat enim propter labores, atque ieiunium immutata facies eius. Diu ergo cõsiderantibus eis, dicit vnus eis. verè Dominus Petrus est, surgam, & tenebo eum, valdè enim Imperator audiens tristatus est de eo, quia non comparuit. Foris itaque stans audiuit hæc, & ponens cathinum à se, non est ingressus, sed recto cursu cucurrit ad portam. Erat itaque vir ante ostium mutus & surdus a natiuitate. Festinans ergo seruus Dei exire, dicit surdo, & muto. Tibi dico in nomine Christi. Ille verò audiuit statim, & dixit. Etiam Domine. Iterum verò ille ad eum: Aperi. Respondit surdus, & mutus secundo: Ego Domine. Surrexit ergò statim, & aperuit ei. Et exeunte eo clamauit homo ille coram omnibus gaudens, & exultans, quia audiuit, & locutus est. Porrò omnibus qui ex eadem domo erant perterritis, quoniam audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondã mutus. Ille qui coquebat exijt currens, sed videte ne forte fuga lapsus sit. Magnus enim Dei seruus est. Quando enim discedebat dixit mihi, tibi dico in nomine Domini, & mox vidi ex ore eius exeuntem flammam, & tangentem aures meas, & linguam, & statim audiui, & locutus sum. Et resilientes & persequentes eum cuncti vlterius nõ

viderunt eum. Tunc pœnitentiam agebant omnes qui in domo illa erant, & ipse Dominus eius, quod in tali exhonorantia habuisset eum, & maximè hi qui eum vocabant amentem. Ibid. §.22.

EXEMPLVM XXXVIII.

Eleemosynam daturus Serapion, vestimẽta, Euangelium, & seipsum vendidit.

VAldè diligebat eloqui Ioannes Patriarcha de actibus sanctorum Patrũ, & eorum qui eleemosynæ cultores fuerunt. Vnde vna dieum recitat de vita sancti Serapionis, quia inuenitur amictum suum dedisse egeno, & iterum paululum processisse, & illic cuidam frigus patienti obuiasse, & illi tunicam præbuisse. & quia nudus sedebat tenens sanctum Euangeliũ interrogatus a quodam: Quis te expoliauit Abba? Demonstrans sanctum Euangelium ait, iste. Et alio tempore hoc ipsum Euangelium vendidit, & dedit eleemosynam. Discipulo autem suo dicente. Abba Euangelium ubi est? Respondit. Crede fili hoc quod dicitur mihi, vende quæ habes, & da pauperibus, ipsum vendidi, & dedi eis vt in die iudicij habeamus fiduciam abundantiorem ad Deum. Alio autem tempore vidua quædam ab eo sancto Serapione eleemosynam petijt, quia esuriebant filij eis, & non aliud habente eo Serapion tradidit ei se, vt venderet eum Mauris quos & Christianos fecit in paucis diebus. Hæc legens sanctus de sancto Serapione, & miratus sancti industriam, totus lacrymis infectus, vocans omnes proprios dispensatores legit eis omnia de sancto Serapione, & dixit ad eos, Væ, væ, ò Christiani. quid prodest homini colloquenti de actionibus sanctorum Patrum? Credite mihi quia vsque hodie putabam, quia vel aliquid facerem dans quas habere possum pecunias, nesciebam autem quod & seipsos venderent quidam compassione superati. Ibidem §. 23.

EXEMPLVM XXXIX.

Iudicans temerariè Ioannes Eleemosynarius monachum sororem mulierem circumducentem, a Domino pro errore reprehenditur.

SVperhonorabat quidem semper monachicum schema sanctus Ioannes, & colebat, & compatiebatur vbi maximè respiciebat monachum corporalibus vtilitatibus coangustatum. Habebat autem & hoc super multos præcipuum, quia accusationem qualemcunque siue mendacem, siue veracem non suscipiebat contra aliquem circumamictũ monachico habitu. Semel enim euenit eum ex immissione quorundam criminatorum pertulisse aliquid tale quodam monacho circumeunte in ciuitate cum vna puella iuuencula, & petente eleemosynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant scandalizati sunt, existimantesq; quod mulier eius esset, attulerunt Patriarchæ contra eum quærelas dicentes: Propter quid Girouagus iste angelico habitui monachorum derogat circumducens secum istam mulierem? Mox ergo Dei famulus volens prohibere contra Deum cõmissa peccata, tãquam qui ad hoc officium à Deo esset prouectus, præcepit mulierem quidem flagellis cædi, & separari ab eo, ipsum autem verberari, & in carcerem secrete retrudi. Dum verò cum omni celeritate iussio sancti in opus prodiret, non parcentes ei, ceciderunt eum grauiter ecclesiæ defensores. Apparuit autem ei nocte per visum monachus ostendens ei dorsum suum, putrefactum dicens ei. Ita placet tibi Domine Patriarcha, crede mihi hac vna vice, errasti vt homo, & hæc dicens discessit ab eo. Mane verò sancto recordans visionis noctis sedebat super lectum suũ mœstus, mittit itaq. statim. & conuocat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus. cogitans intra se an similis esset ei qui noctu sibi apparuerat. Cũ ergò venisset cum labore multo (neque enim propter plagas moueri poterat) vultum eius videns Patriarcha remansit sine voce immobilis, non valens loqui, solum autem manu sua innuit, vt sederet prope se in lectulo suo. In

In semetipsum ergo reuersus rogauit monachum præcinctum linteo, vt sine verecundia dispoliaret se quatenus videret dorsum eius, si ita esset sicut in somnis viderat, vix ergo suasus, vt id ageret, dispoliauit se. Cum ergo dispoliaretur vt monstraret dorsum suum sancto, per admirandum Dei consilium solutus est quo erat indutus amictus, & cecidit in terram, & viderũt eũ omnes esse eunuchum, sed quia recens erat nulli existebat hoc manifestum. Videntib. ergo eum omnibus, & sancto Pontifice, & maxime dorsi eius perniciosa verbera, mittens mox abiecit qui hunc inconsideratè tractauerunt. Venerabilissimo autem monacho dixit cum ignorantia se in eum peccasse, & in Deum verum, & admonens eum. Non, inquit, fili ita sine custodia in ciuitatibus conuersari eos oportet, qui sancto angelico vestro indumento circum amicti sunt, maximè & feminam circunducere ad scandalum videntium. Tunc monachus cũ magna humilitate rationem reddebat sancto, dicens: Crede Domine non mentior. Gazæ eram ante paucos dies hos, & exeunte me de ciuitate vt venirem, & salutarem sanctum Abbam Cirum, obuiat mihi hæc bene visa puella foris portam vespere iam incũbente, & occurrens ad pedes meos rogabat, vt mecũ ambularet, dicebat enim se Hebræã esse, & velle fieri Christianã & cępit adiurare me verbis horribilibus, vt non dimitterẽ perire eam. Timens itaque ego iudicium Dei, sumpsi eam æstimans quod non mitteret tentationem satanas spadonibus. Nesciebam verò, quod nemini parcat. igitur venientibus nobis, sanctissimè pro orationem perficientibus baptizaui eam ad sanctum Abbam Cirum, & circumiui cum ea in simplicitate modicum expolẽs sumptũ, quatenus inducerem eam in monasteriũ. Cum hæc audisset Patriarcha, dixit: Papæ quod absconditos seruos habet Deus. & nescimus nos humiles? Et narrauit his qui præsto erant uisionem quam viderat noctu de eo, & protulit Patriarcha centum numismata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille verè monachus non passus aliquid accipere ex eis, dignum memoria locutus est verbum ad Patriarcham dicens: Ego non postulo Domine hoc, monachus enim si fidem habet, horum non indiget, si autem horum eget, fidem non habet. Quod maxime amplius satisfecit omnibus qui audierant, quod seruus Dei esset. Genu ergo flexit Patriarchæ, & exijt in pace. Ex tunc igitur plus honorabat, & hospitio recipiebat monachos, & bonos amicos Christi, & æstimatos malos, & ædificauit mox xenodochium seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum. Ibidem §. 24.

EXEMPLVM XL.

Eucharistia oblatio captiui catenas vincu-laque dirupit.

MOrtalitate aliquando ciuitatem cõprehendente, ibat & ipse sanctus vt videret funerum obsequia. Valde enim dicebat esse proficuam sepulchrorum considerationem, multoties considerabat eos qui morituri vexationem in exitu animæ patiebantur, & eorum oculos proprijs manib. claudebat, memoriam habere ex hoc volens sempiternam & curam proprij exitus. Præcipiebat autem & collectiones pro defunctis impigrè perfici. Etenim dicebat, quia ante paucum tempus captiuus ductus est quidam ad Persas, & descedens in Persidem retrusus est in carcerem, qui appellatur Lethea, hoc est obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum interrogati à parentib. illius si forte vidissent eum. Respondentes dixerunt eis, quia nos proprijs manib. sepeliuimus eum. Non autem erat ille, de quo interrogabant eos, sed alius ei similis. Dixerunt ergo eis mensem, & diem ipsius obitus. illi vero aquã pro mortuo faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quattuor annos itaq; venit in Cyprum fuga elapsus a Persis, dixerant ergo ei sui: Vere frater nos audiuimus quod mortuus esses, & memoriam tui faciebamus ter in anno. Cum ergo audisset, quod in anno fecerunt pro eo memoriam, interrogauit eos in quo die, & in quo mense hoc celebrarẽt. Et illis dicentib. sanctis Theophanijs, & Dominica sancta ante Pentecosten: Dixit ille: Quia tribus istis temporibus anni veniebat quidã candidatus vt sol, & dissoluebat me inuisibiliter à vincu-

vinculis ferreis & custodia,& mouebat,de ambulando tota die, & nemo recognoscebat me, & in crastinum inueniebat vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus, quia ex hoc discimus habere defunctos requiem quando pro eis collectas facimus. Ibidem.§.25.

EXEMPLVM XLI.

Celeste domum Ioannes Eleemosynarius à Troilo Episcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, comparauit.

EVnte aliquando Beato hoc Patriarcha ad visitandos pauperes in locum, qui dicitur Cæsarium cum quodam Episcopo amatore pecuniæ, dixit Beatus Patriarcha ad eum: Ama ac honora frater Troile fratres Christi. hoc enim erat ei nomen. Nunciauerat enim quidã Patriarchæ quod xxx. libras auri portabat in ipsa hora. Episcopus tamquam veritus sermonem Patriarchæ, imo ad horam calefactus, singula numisma ta dari omnibus sedentibus fratribus præcepit ei, qui xxx. libras illas portabat. Celeriter ergo huiusmodi quãtitas erogata est. Recedentibus, ergo vtriusque Patriarcha, scilicet,& qui inuitam (vt ita dicam) eleemosynam fecerat, irruit in Troilũ propter pecuniarum dationem febris innaturalis, propter quod in lectum ægrotus statim decidit, inuitatus a Patriarcha per nuncium vt secum pranderet. venire recusauit. Frigore enim & febre se vexari pro causa quadã dicebat. Igitur cũ hoc audisset Patriarcha mox agnouit causam, quia propter eleemosynam, xxx. librarum infirmatus est ille inuitus eleemosynator, erat enim (vt prædictum est) valde immisericors, & amator pecuniæ Non sufferens ergo Beatus se quidem supra mensam reficere, illum autem super lectum grauiter cruciari, perueni t celeriter ad eum,& dixit ad eum hilari vultu. Fac charitatem fili Troile, Aestimabas qđ in veritate tibi dixerim dare fratrib. huiuscemodi donum. Ego enim volui præstare eis singula numismata propter sanctam festiuitatem, sed quia non habebat distributor meus sufficientem quantitatem huius rei gratia mutuam dedisti mihi eam. Et ecce attuli tibi illas triginta libras. Vt vero vidit quantitatem Episcopus in honorabili manu Patriarchæ medici, ac deuotissimi pastoris. repente, ac subito febris quidem disparebat. frigus recedebat, fortitudinis quoque & corporis eius color ad eum reuertebantur, vt ex hoc non posset latere hãc esse causam repente comprehendentis eum infirmitatis. Suscipiens ergo aurum ab honorandis manibus Patriarchæ & nihil omnino contradicens expetebat ab eo conscriptionem abrenũciationis. Fecit hoc autem cum gaudio, scribens proprijs manib. ita. Deus Domino meo Ioanni beatissimo Patriarchæ, da mercedem triginta librarũ, quæ datæ sunt tibi, quoniã ego recepi mea. Hæc itaq. accipiens sanctus, sumpsit secum Episcopum ad prandium (vt enim iam dictum est) statim sanatus est. Volens igitur mercedis redditor Deus corripere eum, simul autem,& ad miserationem & compassionem erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium in somnis qua mercede priuatus esset. Vidit enim (vt ait) domum cuius pulchritudinem atque magnitudinem non potest ars hominum imitari, & ianuam huius totam auream, & supra ianuam titulum conscriptum. Mansio æterna & requies Troili Episcopi. Cum ergo hoc (inquit) legissem. gauisus sum eo quod legeram, sciebam enim donãdam mihi ab impensatione talis domus habitationẽ. Nõ dum autem huiusmodi tituli superscriptionem cum gaudeo perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius habens secum aliquos obsequij diuini. Et cum peruenissent ad talem nitentis domus ianuam, dixit ad proprios officiales. Deponite titulum. & cum deposuissent, iterum dixit eis. Mutate eum, & ponite quem misit rex orbis terrarum. Et attulerunt & affixerunt aliud me aspiciente superscriptum ita. Mansio æterna ac requies, Ioannis Archiepiscopi Alexandriæ empta libris triginta. Et cum hoc (inquit) vidissem surrexi a somno, & magno, summoq. pastori Patriarchę quę vita sunt in somnis ei enarraui. Proficiens, & ipse hac de causa, factus est enim ex tunc eleemosinarius. Ibidem.§.27.

EXEM-

EXEMPLVM XLII.

Tentatus quidam de auaritia, se nesciente iussit dari eleemosynam, & eo amplius ditescebat, quo plus tribuebat.

SI verò aliquando audiebat sapientissimus Patriarcha quoniam eleemosynator est talis, adducebat eum in hilaritate seorsum, & dicebat ei: Quomodo factus es eleemosynator, naturaliter an ipsum te violenter cogens? Vnde quidam qui ab eo interrogabantur uerecundati occultabant, quidam autem dicebant. Propter quod vnus interrogatus a sancto respondit ita: Crede mihi domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipsum quod facio, & præbeo ex quibus Deus, & orationes tuæ largiuntur, ita facere assueui. Eram prius valde immisericors, & crudelis, & semel damna pertuli, & ad paupertatem deueni. Cœpit cogitatio mea dicere mihi: Verè si esses eleemosynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per singulos dies dare quinque æreos nummos pauperibus, & cum cœpissem dare statim satanas prohibebat me, dicens: Verè quinque nummi isti sufficiunt domui ad olera, aut ad balneum percipiendum. Et statim tamquam si de faucibus natorum meorum priuarem eos, nihil dabam. Cum ergo vidissem, quod superarer à vitio, dico puero meo. Per singulos dies furare me nesciente quinque nummos, & da eleemosynam. Ille verò benefaciens cœpit furari decem, quandoque, & siliquam. Cum vidisset autem quia benedicebamur, & diuitijs abundaremus, cœpit & tremisses furari & dare. Semel itaque admirans benedictionem dixi ei: Verè multum profuerunt fili quinque nummi illi volo ergo vt des decem, tunc dixit mihi & puer subridendo. Vade & ora pro furtis meis, nam verè hodie non haberemus quem manducassemus panem. Sed si est fur iustus, ego sum. Tunc ergo dixi quoniam tremissia dabam, & siliquas, etiam & ex fide illius assueui Domine de animo dare. Aedificatus ergo sanctus valdè dixit ad eum: Crede mihi, quia multas conuersationes patrum legi, tale tamen aliquid hactenus non audiui. Ibid. §. 34.

EXEMPLVM XLIII.

Ecclesiam exeuntem populum ante finem diuinorum Ioannes Eleemosynarius exiens, & ipse inter eos sedens correxit, & quomodo in ecclesia loquentes cohibebat.

LIbenter habuit Patriarcha ut populus in ecclesia perseueraret, una enim dierum uolens multos refrenare, ut non egrederentur post absolutum sanctum Euangelium de ecclesia, & ociosis sermonibus pro oratione uacarent, quid fecit? Reliquit mox postquam lectum est euangelium ecclesiam, & ipse exijt; & sedit cum turba. Omnibus uero obstupescentibus, dixit ad eos: Filij ubi oues, illic & pastor. Aut intrate intro & ingrediar, aut manete hic & hic manebo. Ego propter vos descendo ad sanctam ecclesiam, nam poteram facere mihimet missas in Episcopatu. Semel ergo, & bis fecit hoc ipsum, & erudiuit in hoc plebem magnificè, & emendauit. Timebant enim ne iterum idem faceret eis ille. Loqui autem in sacrario neminem permittebat, sed in conspectu omnium foras mittebat eum qui loquebatur, dicens: Si quidem ut orares uenisti huc, in hoc mentem tuam, & os tuum vacare exopto. Si vero propter locutionem, scriptum est: Domus mea, domus orationis uocabitur, noli ergo eam facere speluncam latronum. Ibidem. §. 42. & 43.

EXEMPLVM XLIV.

Iudicia temeraria vitanda Ioannes Eleemosynarius pulchro exemplo demonstrauit.

CVm omnibus bonis suis & hoc beatus possidebat, quod non condemnaret proximum, nec condemnantem reciperet. Dicam uerò eius doctrinam omnibus proficuam de hoc. Iuuenis quidam rapta monacha fugit Constantinopolim, hoc discens iustus, tristis factus est vsq; ad mortem. Tempore uerò transacto consedente eo vna dierum cum quibusdam clericis & sermonem animæ utilem mouentē, uenit in medium, & memoria iuuenis qui ancillam Dei rapuerat, & cœperunt qui sancto

cto assidebant anathematizare talem iuuenem, tâquam qui duas animas perdidisset, suam scilicet, & sanctimonialis. Compescuit ergo, & resecauit eos Beatus, dicens: Ne filij, ne sic. Nam ostendam vobis, quia & uos duo peccata facitis: vnum quidem, quia transgredimini mandatum dicentis: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Deinde, quia nescitis pro certo si vsque hodie peccent, & si non pœniteant. Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in ciuitate quadam duo monachi abierũt in monasterium, & cum transiret vnus per locum clamabat ei vna fornicaria. Salua me pater, vt Christus meretricem.

Ille vero hominum confusionem omnino non curans, dixit ei: Sequere me. Et tenens eam per manum exijt publicè in ciuitatem omnibus aspicientibus. Facta est ergo fama, quia Abbas accepit mulierem dominã Porphiriã (ita enim vocabatur.) Pergentibus ergo eis vt mitteret eam in monasterium, inuenit mulier puerum in terra proiectum & sustulit eum vt nutriret illũ. Itaque quidam post annum venerunt in patriam vbi erat Abbas, & Porphiria quę fuerat de meretricibus, & videntes eam haben tem puerum, dixit ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuisti, nondum enim sanctum scema acceperant. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam (inde enim Abbas tulerat illam) diffamauerunt, quia genuit de Abbate Porphiria. & nos vidimus puerulum oculis nostris similem ei. Quando ergo cognouit ex Deo Abbas obitum suũ dixit Sanctimoniali Pelagiæ (sic enim mutauit nomen eius quando tradidit ei sanctũ scema) eamus Tyrum, quia habeo illic responsum. & volo vt venias mecum.

Illa verò non volens contradicere ei secuta est eum, & venerunt ambo habentes & puerulum septem annorum existentem. Cum ergo ægrotasset Abbas in infirmitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem eius de ciuitate vsque ad centum animæ, & eis dixit. Afferre prunas. Itaq; cum venisset thuribulum plenum prunis, tulit eas in vestimentum suum. & ait. Credite fratres, quia sicut custodiuit Deus rubum incombustum ab igne, & sicut nec hanc tunicam meam accenderunt prunæ istæ, ita nec ego cognoui peccatum mulieris huius.

Et omnes mirati sunt, quomodo non ardebat vestimentum ab igne. & glorificauerunt Deum habentem occultos seruos. Ex occasione autem Nonnæ Pelagiæ quondã meretricis, & aliæ fornicatrices secutæ sunt eam, abrenunciantes mundo cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus enim Dei monachus qui totonderat eam, postquam satisfecit omnibus tradidit Deo spiritum in pace. Ideo (inquit) dico vobis, ò filij ne præcipites sitis ad condemnandũ, & iudicandum. Ibid. §. 47.

EXEMPLVM XLV.

Ecclesiam frequentans diues efficitur, laborioso tenuo eiusdem officij ad indigentiam, peruenientie.

DVobus calciamenta facientibus, & iuxta se laborantibus, vnus quidem habebat filios multos, & vxorem, & patrem, & matrem, Vacabat vero ecclesię sine intermissione, & omnes propter Deũ alebat de arte sua, Alter autem quamuis doctior illo esset, eo quod non permaneret in ecclesia, sed etiam dominicis diebus laboraret, nec seipsum tantum nutrire valebat. Inuidebat ergo iste vicino suo, & vna vice non sufferens inuidiam, dicit ei cum ira. Vnde tu sic diues factus es? ego vero vacans plus quam tu arti meæ, ac paupertatem deueni. Dicit ergo ei volens facere eum vacare ecclesiæ. Inueni pretium in terra, & inde paulatim diues factus sum. sed si quis semper quando voco te, veni mecum, & quicquid inuenerimus accipies dimidium. Cum ergo ille acquiesceret, & sequeretur eum euntem ad ecclesiam sine intermissione benedixit ei Deus, & diuitem fecit. Propter hoc ergo sanctus Patriarcha facit illum bonum consiliarium presbyterum. tamquam dignum erat enim lector. Ibid. §. 48.

Ex vita sancti Malachiæ Episcopi.

EXEMPLVM XLVI.

Defunctam sororem sanctus Malachias missis deuotis à purgatorio liberauit.

HAbebat sanctissimus Malachias sororem quæ tamquam carnalis, & ignara, eorum quæ spiritus Dei sunt, spiritum salutis atque feruoris omnimodis in fratre laborabat extinguere, sed triumphabat vir Malachias de femina atque pro animi virtutibus primum quidem ad Diaconatus, deinde ad Sacerdotalis culminis apicem eleuatus est. Mortua est interim soror eius illa quam præfati sumus. Nec prætereundę visiones quas vidit de ea. Huius siquidem Sanctus carnalem exhorruerat vitam, & tanto zelo, vt se voueret non visurum eam in carne viuentem. At illa carne soluta solutum est votum, & cœpit videre in spiritu quam in corpore noluit videre. Quadā nocte audiuit per somnium vocem sibi dicentis, sororem eius stare foris in atrio ecclesię & per totas xxx. dies nihil gustasse. Et euigilans cito intellexit cuius escæ inedia marceret, & diligenter discusso numero dierū quem audierat, ipsam esse reperit, ex quo pro ea panem de cælo viuum non obtulisset. Tum ille qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficentiam, quam intermiserat rursum adorditur, neque id frustra. Nō multo post, & ecce, visa est illi peruenisset ad limen ecclesiæ, necdum tamen posse intrare etiam in veste pullæ. Cumq; ille perseueraret curans ne quā die fraudaretur solita stipe. Secundo vidit eam in veste subcandida ad missam quidem intrare ecclesiam, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cętui candidatorum in veste candida. Videns autem quantum valet deprecatio iusti assidua ait. Verè regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. D. Bernardus in vita sancti Malachiæ apud Surium.

EXEMPLVM XLVII.

Confessione, & precibus Malachiæ iracunda femina mansuetissima efficitur.

FVit quædam mulier, cui cum spiritus iracundiæ, & furoris in tantum dominaretur, vt non solum vicini, & cognati fugerent consortium eius, sed ipsi filij quoq; vix sustinerent habitare cum ea. Clamor & rancor & tempestas valida ubicunque fuisset audax & ardens & præceps metuenda lingua, & manu īsupportabilis, & inuisa. Dolentes filij tum pro illa, tum pro seipsis, trahunt illam ad præsentiam Malachiæ, lacrymabilem cum fletu quærimoniam deponentes. Vir autem sanctus & periculum matris, & incommodum miserans filiorū, seorsum aduocat illā, & fuerit ne confessa aliquando peccata sua solicitè percunctatur. Respondit nequaquam: Confitere, inquit. Paret. Et ille iniungens pęnitentiam confitenti, oransq; super eam vt Deus omnipotens det ei spiritum mansuetudinis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne vltra irascatur, iubet. Sequitur tanta mansuetudo, vt pateret omnibus non esse aliud, quam admirabilem mutationem dexteræ excelsi. Fertur adhuc hodie viuere, & tantæ esse patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exasperare solebat, nullis modis exasperari damnis, contumelijs, afflictionibus queat. Sed licet & me iuxta Apostolum abundare in sensu meo accipiat quisque vt volet, ego istud mortui suscitationi censeo præferendum, quod exterior quidem ibi, hic verò interior vixerit homo. Ibid. & Cæsarius lib. 3. c. 39.

EXEMPLVM XLVIII.

Pollutione nocturna illusus diaconus a S. Malachia reprehenditur, quod ausus fuerit sacris altaribus ita indispositus ministrare.

CVm Sacramenta offerret Malachias, & appropiasset ei diaconus facturus ei aliquid pro officio suo, intuitus eum sacerdos, ingemuit, quod sensisset penes illum latere,

latere, quod non conueniret. Peracto sacrificio secreto percunctatus de conscientia sua, confessus est, & non negauit illusum sibi per somnium nocte ipsa. Coniungens pœnitentiam, non debueras, inquit, hodie ministrasse, sed verecundè, te subtrahere sacris, & deferre honorem tantis, tamq; Diuinis mysterijs, vt hac humilitate purgatus, dignus exinde ministrares. Ibidem.

Ex vita sanctæ Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM XLIX.

Virginitatis tuendæ gratia femina quædam Leodiensis diœcesis in rapacissimos fluuios seipsas præcipitarunt.

IN vastatione Leodensis ciuitatis satis compertum est, quantus fuerit in deuotis matronis, atque virginibus zelus, atque amor tuendæ castitatis, quæ enim ad ecclesias confugere non poterant, in fluuium sese proijciebant, magis eligentes mori, quā damnum incurrere castitatis. Quædam vero in stercoreas sentinas prosilientes, malebant extingui fœtore quam spoliari virginitate. Ita tamen clemens sponsus sponsis suis dignatus est prouidere, quod in tanta multitudine non est inuenta aliqua quæ mortem corporis vel detrimentum castitatis incurreret. Cum autem vna sanctarum mulierum periculosè laboraret in flumine, duo ex hostibus nauicula ad eam venientes, eam in nauim traxerunt, vt ei turpiter commiscerentur. Sed quid egit casta inter lenones, agna inter lupos, columba inter accipitres? Maluit iterum fluuio submergi quam corrumpi, a naui prosilijt inter vndas, dumque nauis ex impetu salientis mergeretur simul illi duo summersi perierunt. Illa vero per gratiam Dei sine damno corporis, & animæ obsequente fluuio ad ripam peruenit. Iacobus de Vitriaco in Prologo in vitam S. Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM L.

Beata Maria moritura feminę calores afflatu flabelli mitigauit, & vna cum omnibus sanctis eius exequias celebrauit: quæ tamen mulier quia quædam iniustè acquisita non restituit, purgatorium acerrimum sustinuit.

QVadam vice cum religiosa quædam vidua quæ diu in sancta viduitate Deo seruierat, & filias suas in sancta virginitate sponso cælesti integras custodierat, in extremis apud VVillembroec iuxta Niuellam laboraret, vidit Maria de Oignies Beatam virginem sanctæ viduæ assistentem, quæ quasi quodam flabello euentando eam feruorem caloris quo torquebatur misericorditer temperabat. Cum autem eius anima de corpore iam egredi vellet, turba dæmonum insidiātium nulla orationum instantia discedere voluit, donec clauiger æthereus, cum uexillo crucifixi confusos illos eiecit. Cum autem vidua illa iam defuncta esset, vidit ancilla Christi Beatam virginem cum multitudine cęlestium puellarum psallentium, & laudantium Deū circa corpus, quasi in duos choros diuisarum. Cum autem sacerdos more debito exequias defunctorum persolueret, tunc summus sacerdos cum sanctorum multitudine officium (ut videbatur) ei complebat, & mirabiliter ecclesiæ militanti ecclesia triumphans respondebat. Cum autem sepulturæ corpus eius traditum esset, vidit Christi ancilla etiam eius quæ nōdum in hoc sęculo plenè purgata fuerat, in purgatorio quod ei deerat consummare. Nam maritus eius mercator fuerat & quædam more mercatorum per fraudem acquisierat. Quosdam etiam de familia ducis Louaniensis in hospitio receperat, qui de iniustè acquisitis multa in domo sua expendebant. Et quia de huiusmodi non-

nondum perfectè restitutionem fecerant; dicebat se adhuc in purgatorio detineri. Quod cum nunciatum esset filiæ suæ deuotæ Virgini Margaretæ de Villembroec, & eius sororibus, multas ei orationes acquisierunt, & pro posse suo restitutionem fecerunt. Vnde non multum post anima viduæ vitro purior, niue candidior, sole splendidior apparuit ancillæ Christi cum iam ad æternas epulas gaudens, & gratias agens inuitata ascenderet, & quasi librum vitæ (vt videbatur) in manibus tenens summi magistri facta scholaris legebat. Videant, & attendant diligenter qui aleatores, & taxillatores in domos suas recipiunt, vt ex eis possint quæstum aliquem habere, quique domos suas lenonibus, & meretricibus locant ad inhabitandum, quoniam de eis proculdubio graue supplicium sumetur, si honesta illa vidua propter familiam ducis hospitam in tanta tormenta missa est. Iacobus de Vitriaco, lib. 2. cap. 3. apud Surium.

EXEMPLVM LI.

Venialia peccata nimium curans monachus errore seducitur.

ACcidit autem aliquando quod quidã Cistercienis ordinis monachus tantum zelum innocentiæ, & puritatis, licet non secundum scientiam haberet, quod quasi ad statum primi parentis ex feruore spiritus peruenire nitebatur. Cumq; diu labore plurimo, sed casso, sese affligendo in abstinentia, & vigilijs, & orationibus primum statum innocentiæ recuperare non valeret, primo cecidit in tædium, & accidiã. Volebat enim cibaria sumere, sed nullam sensibilem delectationem dum manducaret sentire. Studebat primos sensualitatis motus non solum reprimere, sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitam suam in perfecta puritate custodire. Cum autem dæmonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile, nec ad quod tendebat posset aliquo modo peruenire, etiam quantumcumque laboraret, tandem in foueam desperationis præ tristitia delapsus est, adeo quod se in statu corruptionis in quo erat nullo modo salutem adipisci sperabat, vtpote qui venialia quibus omnino carerent non possumus in hac vita, reputabat mortalia. Vnde nec corpus Christi aliquo modo etiam diebus illis quibus institutum est in ordine volebat sumere. Frater autem iste dum se supra se extollere voluit, infra se miserabiliter per desperationem corruit. Cum autem morbum animæ eius quidam pius & omnium bonorum amicus Abbas cognouisset, licet ipse multiq; alij ad Dominum pro monacho preces effudissent, præualuit tamen inimicus, & hostis antiquus qui eum quem laqueo fortissimo constrinxerat sine cessatione torquebat. Tunc abbas sanctæ mulieris scilicet sanctæ Mariæ de Oignies amicus, vtpote qui virtutem eius minimè ignorabat, quam in se aliquando per experientiã senserat, ad ancillam Christi monachum fecit adduci. Cumq; illa pro monacho lacrymosis suspirijs Domino supplicaret, mirum in modum dum ante missæ introitum monachus confiteor diceret, & illa instantius pro ipso preces funderet quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc visu quod obstinatio desperationis, & nigredo tristitiæ, & doloris monachum reliquisset, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Monachus uero post missam quasi de longinqua regione ad se reuersus, Christi corpus recepit & sumpta salutari medicina perfecte conualuit. Ibidem.

EXEMPLVM LII.

Beneficiorum pluralitatẽ pulchra uisione Maria de Oignies didicit esse uitandam.

QVidam inter amicos suos tanto Beatæ Mariæ de Oignies charior, quanto humilior, cû hêret præbendâ vnam sibi mediocriter sufficientem multis deuictus precibus recepit aliam, quæ & dignitate maior, & redditibus abundantior erat. Cumq; ille prout deuotus satis & timoratus erat; Christi ancillam Mariam de Oigneis consuluisset, vtrum Deum in hoc facto offendisset, illa modicas more suo respondendi quærens inducias, tandem diuinitus inspirata, & diuinis reuelationibus absque ullo dubietatis scrupulo certificata.

feris mollirent, & tandem opus iam sibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo conceptum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit ne suspecta mulier haberetur, cœpit vt antea domum episcopi frequentare. Sicque factum est vt tecta hominibus culpa, occasio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mandat episcopo se feminam peperisse. Tūc ille in se reuersus amarissimè defleuit commissum. Et mittens ad sanctum Remigium rogauit vt Laudunum quantotius veniret, quo cum peruenisset Genebādus ei cum multis lachrymis ordinem nefandæ rei confessus est. & pœnitentiam sibi debitam imponi postulauit. Audiens autem Remigius lamentabilem historiam eidem collacrymatus est. Et facta mansiuncula in modum sepulchri iuxta ecclesiam sancti Iuliani Genebandum in ea reclusit. Parochiam autem illius cum sua simul per annos quattuor gubernauit, & vnam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebrauit. Septimo autem anno reclusionis cum idem Genebandus in vigilia cenæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad se, dicens: Exauditæ sunt orationes patris tui Remigij, suscepit Deus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum, surge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis se iactans in limine dixit: Etiam si ipse Dominus meus Iesus Christus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar nisi venerit qui me in eius nomine in hac reclusione constituit. Et statim discedens Angelus Domini hæc eadem sancto Remigio Remis constituto in visione narrauit, iubet vt quantotius Laudunum peteret, & Genebandum episcopali sedi restitueret. Moxque sanctus Remigius nihil dubitans Laudunum petijt. & in limine aperto ostio saluo tamen sigillo, & reserata sera Genebandum iacentem reperit, quē confestim eleuans, sedi & officio episcopali restituit, & ita Remis cum gaudio repedauit. Genebandus autem in sanctitate, & iustitia postea omnes dies vitæ suæ peregit, Dei gratia prędicans cunctis quanta sibi fecerit Dominus. Hinc Marus apud Surium in vita S. Remigij.

EXEMPLVM LV.

Maledicens sancto VVillibrordo grauissima est siti percussus.

Legitur in uita sancti VVillibrordi quod ipse quodam tempore perrexit more solito euangelizandi gratia in Frisiam, & propter laborem viæ in pratis cuiusdam diuitis paululum lassos refocillare equos. quos ille diues cernens ægrè ferebat, & eos inde abire præcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret placidissimis alloquitur verbis, dicens; Desine nobis frater iniuriam facere. Non enim propter læsionē tui, sed, vt moris est itinerantibus in his pascuis paululū quiescere volumus. Instat autem nobis opus euangelicæ prædicationis peragendū: cuius tu mercedis particeps esse poteris, si nos quantum ad te pertinet benigno adiuueris animo. Vnde magis mente pacifica, & quieta nobiscum de donis Dei te refice nobisq; cepto itinere pergentib. tu in domum tua reuertere. Ille autem in malitia sua multum pertinax, noluit aliquo modo de precatorijs eius adquiescere verbis, & insuper conuitia congeminans. opprobriorum iaculatur venena. & detestatus cū eo participare conuiuium, domum redire disposuit. Sed persequēte crudelem vltione diuina, pro sacerdotis sui iniuria meri subito inualescente nimia siti se putauit. Cupiensque ardentem stomachum refrigerare, ore quo viro Dei conuitia ingessit, potum recipere non valuit. Anhelabant viscera. Sed non fuit qui ferre huic languori medelam potuisset. Sed tandē penitentia ductus in seipsum reuersus est & serui Dei reditum sedula expectatione pręstolabatur. Post peractum pijoperis negocium, cum beatus pater eadē reuerteretur via obuius ei homo multum ægrotus venire festinabat, & me istā pęnā, quā ob culpam suam patiebatur, pro amore Christi sibi orabat auferri. Quem vir Dei misericordia motus mox absoluit a pena, dans illi cum benedictione de suo calice bibere, mouitq; pauperib. Christi omnino nō esse derogandū, sed pro viribus eorum necessitatibus benignissime cōmunicandum. Sicq; factum est, vt de patera qua prius nolebat bibere, post ea se cōfiteretur hausisse salutis remedium. Alcuinus in vita S. VVillibrordi apud Sur-

KK EX

posse habitabilem fieri, quo arborum densitate & ramorum obductione, ipsum quoque cęlum absconderetur. At ipse spem suā in Domino ponens. Quæ inquit, hominibus impossibilia sunt, Deo possibilia sunt. Proinde in ipsum speremus, in ipsum credamus, qui credenti omnia possibilia esse promittit. Nocte igitur insecuta dictis matutinis tentorium clam exiuit, & quodam fratre qui cum latenter obseruabat vidente in oratione sub quadam arbore se proiecit. Erat enim nox luna & stellis lucentibus ad modum clara. Qui cum diutius orasset, & se à Deo exauditum per spiritum agnouisset, tentorium cunctis (vt putabat) ignorantibus repetiuit. Et ecce obscurata luna, & astris obductis tempestas valida facta est, & venti pariter validi extiterūt. Cumq; diluculo surrexissent, vident siluam hinc inde tam fundando monasterio locum satis amplum dedisse, & arbores passim iacentes pro ædificio sufficientem lignorum copiā præbuisse. Vnde sanctus Ludgerus eos percunctari gratulabundus cępit, an adhuc cęlum ex eo loco conspecturos se crederent. Vna tamē arborum sub qua scilicet vir sanctus nocte orauerat inconcussa permansit, sub qua ei cella posita est vbi aliquando cū quodam clerico Odelgrimo nomine conferens inter alia spiritu prophetico sibi prædixit. Illud te nosse volo, quod tamen me viuente publicari interdico, in hoc loco me diem iudicij expectaturum, & vbi nunc sedeo monumentum habiturum. Ita clericus ille arborem quamdiu ibi stetit diligenter obseruauit, sed cum postea in vsum ecclesiæ quæ ad occidentalem eius partem construebatur præcisa fuisset lapidem in eodē loco nullo alio sciente pro signo infodit, qui postea cum ibidem sancto viro sepulchrum pararetur inuentus & effossus est. lib. 1. c. 27. 28. 29.

Legitur de Purificatione B. Mariæ Virg.

EXEMPLVM LVIII.

Purificationis die, B. Virgo quendam cæcum illuminauit, qui composuit responsorium, Gaude Maria, &c.

TEmporibus Beati Bonifacij Papæ, qui (vt in Ecclesiasticis historijs legitur) à Foca Imperatore precibus eximijs obtinuit, quatenus templum Romuli quod ab antiquis Romanorum gręce, Pantheon vocabatur, sanctæ Dei Ecclesię quasi ad supplementum religionis adderet, & in honore Beatæ semper virginis, ac simul omniū Sanctorum dedicando consecraret. Facta est in vrbe Roma seditio inter Iudæos atq; catholicos non modica. Impugnabat quippe Iudæi toto vesanię impetu fidem incarnationis Christi, asserentes & virginē Mariā de semine Ioseph cui desponsata erat, non de Spiritu sancto concepisse Christū, & generasse, adijcientes iuxta impijssimā hęresim Græcorum omnib. modis impossibile fore virginem contra naturam parere posse. Cumq; diutius apud Romam hęc altercatio haberetur, & iam Christiani feruentissimo fidei zelo prophanos Iudæos nisi cito resipiscerent, & ad baptismi gratiam conuolarent, ex vrbe propellere vellent. Erat quidam eiusdem Romanæ vrbis ciuis cæcus natus sed tamē Christianis literis apprimè imbutus. Is namque quodā die eodem Christianitatis feruore succensus, verbo veritatis conflicturos aggressus est Iudæos. & tanta illos constantia redarguit, vt pene omnes inuenirentur, victi & vt falsos testes decuit elingues. Ad vltimū vero Iudæi ad probra conuersi & conuitia, stomachando valde cęperunt improperare dicentes: Tu cum sis homo peccator, & in peccatis totus natus, quomodo ausus es fidem Christianorum defendere, & nos ad pugnam lacessere? Nonne liquido patet Christum tuum adeo impotentem esse, vt nō posset etiam tibi lumina reformare? Ad hæc cęcus. Expectate, inquit, triduo, & videbitis in me magnalia Dei. Erat autē post triduum venerāda sollemnitas Purificationis sanctæ Mariæ quā Gręci, ypopanti vocant, quę est quarto nonas Februarij, & necesse erat vt eadem sacrosancta festiuitas apud præfatam Ecclesiam S. Mariæ virginis ab omni clero Romano eodem anno celebrari debuisset quę tantummodo singulis annis, apud S. Mariam maiorē fit. Quo audito, Iudęi indigne tulerunt & subridendo dixerunt. Certe Christus tuus quem patres nostri crucifixerunt, non potest tibi oculos reddere, qui non potuit semetipsum de mortis periculo liberare. Attamen si in pręsentia nostra te illuminauerit, pro

sius se sensisset adiutum. Mox iuuenis ad altare rediijt, & idem responsorium solito multò deuotius decantauit. Cum autem ad verba illa peruenisset. Erubescat Iudęus infelix, cum multa cordis fiducia secundum altitudinem notarum vocem altius plus solito eleuabat, vt scilicet altitudine vocis exprimeret magnitudinem gratiarũ actionis, & Iudæus qui ad delendum Mariæ obsequium, & in suę inuidiæ remediũ eum occiderat, audiens rursum canentem quem credebat occisum, amplius vereretur quod & factum est. Nam Iudæus audiens illum canentem, alium quendam hunc esse suspicatus est. Verũtamen venit vt videret, atque si alius esset, rursus illum occideret. Sed videt & stupet, quia quem ipse se sciebat sepelisse, iã resurrexisse videbat, atque ideo se frustra tantum facinus commisisse. Tunc iuuenis ne tam gloriosum miraculum suo silentio cęlaretur; vadens ad pastorem parochianum, singula illi per ordinem enarrauit, ostendens eidem cicatrices tamquam signa quædam in singulis incisionum locis pro confirmatione miraculi derelicta. Pastor autem pro mirabili hoc diuulgando miraculo populum conuocauit, eisq; de Dei genitricis misericordia egregium sermonem fecit. Pro cuius confirmatione sermonis iuuenem produxit in medium, & quid circa eum contigisset per singula patefecit. Quod omnis plebs, vt vidit dedit gloriam Deo, & laudem gloriosæ virgini Matri eius, quæ sibi deuotos in sui tribulatione non deserit. Verum cum iudici ciuitatis hoc idẽ esset recitatum miraculum comprehendens Iudæum pro commisso latrocinio condemnauit ad mortem.

Sed Iudæus Christianum se fieri toto corde desiderauit, & sic vitam obtinens eius virginitatem studuit conatu toto defendere, quam noscebatur pius impie, & pertinaciter impugnasse. Idem Thomas de Cantiprato in Appendice supradicta breuiter simile refert, & Pelbartus in Stellario, lib. 12. par. vltima cap. 2.

Legitur in historia Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis.

EXEMPLVM LX.

Beata Maria militem quotidiè dicentem Aue Maria a seruo doloso dæmone quatuordecim annis custodiuit.

Quidam miles quoddam in via communi habebat castrum, & omnes transeuntes sine miseratione aliqua spoliabat, Virginem tamen Mariam quotidie salutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti ab ipsa salutatione aliqua die cessare volebat. Accidit autem vt quidam religiosus vir sanctus inde transitum faceret, & ipsum prædictus miles continuo expoliari iuberet.

Vir autem sanctus rogauit prędones, vt ipsum ad dominum suum deducant, quia ad ipsum haberet secreta, quæ perferret. Adductus autem rogauit militem, vt omnes de familia sua, & castro congregari faceret, vt eis verbum Domini prędicaret. Cum autem congregati fuissent, ille ait: Nequaquam hic omnes estis, sed aliquis adhuc deest. Cui cum se omnes adesse assererent, aiebat: Diligenter perquirite, & aliquem inuenietis abesse. Tunc unus exclamãs dixit, quoniam solus camerarius illuc non venisset. Ille autem dixit: Vere ipse est qui solus deest. Pro eo ergo cito mittitur, & in medium deducitur. Cum autem uirũ Dei uidisset, reuolutis terribiliter oculis caput instar insani agitabat, nec propius accedere audebat. Vir autẽ sanctus dixit ei: Adiuro te per nomen Domini Nostri Iesu Christi ut quis sis, nobis edisseras, & quam ob causam huc veneris palam pandas. Cui ille respondit: Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego enim non sum homo, sed dæmon qui formã hominis accepi, & xiiij. annis cum hoc milite hic permansi. Nam princeps noster me huc misit, ut die quã ipse suæ Mariæ salutationem non diceret diligentius obseruarem, & in eum potestate accepta ipsum continuo strangularem, & sic in malis operibus vitam finiẽdo noster esset. Quacumque enim die ille salutationem dicebat, in ipsum potestatem habere non poteram. Ecce autem de die in dięm diligentius obseruaui, & nullum diẽ quin

sibi quæ acciderant enarrauit. Cum autẽ domum rediJssent, & omnes dæmonis diuitias abiecissent, in laude virginis deuotissimè permanserunt & multas postmodum diuitias ipsa largiente virgine receperunt. Idem Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in festo Assumptionis Beatæ Mariæ.

Legitur in historia de Natiuitate Beatæ Mariæ Virginis.

EXEMPLVM LXII.

Beata Maria filium viduæ, quæ sibi puerum Iesum pia simplicitate ex vlnis abstulerat, & obsidis loco cista incluserat, à vinculis absoluit, & matri restituit.

QVædam mulier solatio viri sui destituta, vnicum filium habebat quem tenerrimè diligebat. Quadam autem vice filius eius ab inimicis capitur, & in custodia vinculatur. Quod illa audiens, incõsolabiliter flebat, & Beatam Virginem (cui multum deuota erat) pro liberatione filij importunis precibus exorabat. Tandem videns quia sic nihil proficeret, Ecclesiam in qua erat sculpta imago beatæ Mariæ virginis sola intrauit, & coram imagine stans, ipsam sic alloquitur dicens: Virgo Beata pro liberatione filij mei te sæpe rogaui, & adhuc nequaquam matri miseræ subuenisti? Tuum pro filio meo imploro patrocinium, & adhuc nullum sentio fructum. Igitur sicut filius meus mihi ablatus est, sic & ego filium tuum tibi auferam, & obsidem pro filio meo in custodia ponam. Et hæc dicens, proprius accessit, & imaginem pueri quam virgo baiulabat auferens domum abijt. Accipiensque imaginem pueri ipsam in linteo purissimo inuoluit, & in arcam recondens ipsam cum claue diligentius obfirmauit, bonum obsidem pro filio suo habere se gaudens, & ipsum diligenter custodiens. Et ecce sequenti nocte beata virgo iuueni apparuit, & ianuam carceris aperiens inde vt exeat præcepit, eique dixit: Matri tuæ fili dices, vt meum mihi reddat filium, ex quo reddidi sibi suum. Qui exiens ad matrem venit, & qualiter virgo beata eum liberauerit enarrauit. Illa autẽ plurimum exultans imaginem pueri accepit, & ad ecclesiam vadens B. Mariæ reddidit, dicens; Gratias vobis Domina refero quia mihi meum vnicum filium reddidistis, & nunc vobis filium vestrum reddo, quia meum me recepisse profiteor. Idem Iacobus in festo Natiuitatis. B. M. V.

Legitur in historia de omnibus Sanctis.

EXEMPLVM LXIII.

Festa sua deuotè celebrantibus sancti gratias magnas referre nisi sunt, & animæ purgatorij auxilium mendicare visæ sunt, & commemoratio defunctorum fieri iubetur.

CVm in die omnium Sanctorum Ecclesiæ sancti Petri custos ex deuotione omnia altaria circuisset, & omnium sanctorum suffragia implorasset, & demum ad altare sancti Petri rediJsset, ibi paululum conquiescens, extra se rapitur. Et ecce vidit regem regum in solio sublimi considentem, & omnes Angelos in eius circuitu commorantes. Tunc virgo virginum in diademate præfulgenti aduenit, quam innumerabilis multitudo virginum & continentium sequebatur. Huic rex protinus assurrexit, & posito solito iuxta se eam sedere fecit. Post hoc aduenit quidam vestitus pilis camelorum, quem sequebatur multitudo venerabilium seniorum. Deinde aduenit aliquis pontificali habitu decoratus, quem aliquorum cohoros in habitu consimili sequebatur. Postea verò processit innumerabilis militiæ multitudo. Post quos aduenit turba diuersarum gentium infinita. Omnes igitur ante regis solium aduenerunt, & ipsum flexis genibus adorauerunt. Is autem qui in pontificali habitu erat, matutinas ceteris prosequentibus inchoauit. Angelus autem qui prædictum custodem ducebat, eidem visionem exposuit, asserens virginem in prima acie Matrem Dei esse. Vestitum de pilis camelorum Ioãnem Baptistam cum Patriarchis pariter, & Prophetis. Pontificali ornatum habitu Petrum cum ceteris Apostolis, Milites, Martyres. Turbam reliquam Confessores. Qui ideo omnes ante regem venerunt, vt pro honore sibi hac die à mortalibus exhibito gratias agerent, & pro orbe vniuerso ora-

 rent.

rent, Deinde ad locum alium ipsum duxit, & vtriusque sexus homines alios in stratis aureis, alios in mensis gaudens diuersis delitijs, alios nudos. & inopes auxiliũ mendicantes ostendit. Dixit autem hunc purgatorij locum esse. Abundantes vero animas illas esse quibus ab amicis per multa suffragia copiosè subueniebatur. Egentes verò esse, quorum cura nullatenus habebatur. Iussit ergo vt omnia ista summo pontifici intimaret, vt post festum omnium Sanctorum diem statueret animarum, vt saltem generalia suffragia pro illis illa die fierent qui specialia habere nequirent. Iacobus Archiepiscopus Genuensis in festo omnium SS. & Petrus de Natalib. lib. 10. c. 1.

Legitur in historia de commemoratione Animarum.

EXEMPLVM LXIV.

Purgatorium suum anima cuiusdã in glacie sustinuit, quæ a B. Theobaldo triginta missis continuis, quas dæmon mirè conatus est impedire, liberata est.

LEgitur quod quidam piscatores sancti Theobaldi in Autumno frustum magnum glaciei pro pisce prendiderunt, de quo magis quam de pisce gauisi sunt, maximè quia episcopus dolore pedum laborabat, ipsam glaciem eius pedibus supposuerunt, & magnum ei refrigerium præstabat. Quadam verò vice de glacie hominis vocem audiuit. Qui ab episcopo adiuratus qu s esset, dixit. Sum quædam anima quæ in hac gelida glacie pro peccatis meis affligor, & liberari possem si xxx. missas sine interuallo triginta diebus continuis diceres. Qui cum missarum medietatem dixisset, & se iam ad missam aliam præparasset diabolica suggestione contigit quod ferè omnes homines illius ciuitatis inter se bella mouerent. Vnde vocatus Episcopus ad sedandam discordiam, sacras deponens vestes, missam illa die intermisit. Iterum reincipiens & duas partes complens, exercitus magnus (vt dicebatur) ciuitatem illã obsedit, & compulsus missæ officium intermisit. Deinde cum omnes vltima excepta dixisset, & vltimam inchoare vellet, tota villa & domus episcopi accensa est. Cui cum serui dicerent, vt missũ intermitteret, ille dixit? Et si tota villa cremari deberet, missam non dimitterẽ. Qua celebrata, glacies protinus resoluta est. & ignem quem se vidisse credebant, tanquam phantasma recessit & nullum damnum intulit. Iacob. de Voragine Archiepiscopus Genuensis, & Petrus de Natalib. lib. 10. 1. 8. in die Commemorationis animarum.

EXEMPLVM LXV.

Conuertitur magister Sylo visa pœna discipuli sui studio vano, & syllogistico nimis intenti.

MAgister Silo quendam suum scholarem ægrotantem obnixè rogauit, vt post mortem ad se rediret, & statum suũ sibi renunciaret. Post aliquot igitur dies sibi apparuit cum cappa de pergameno toto de sophismatibus descripta, & intus flamma ignis tota contecta. Qui requisitus a magistro quisnam esset, ait: Ille vtique sum qui ad te redire promisi. Qui de statu suo requisitus, ait. Hæc cappa plus super me ponderat. & plus me premit, quam si vnam turrim supra me haberem. Et est mihi data, vt eam portem pro gloria quam in sophismatibus habui. Porro flamma ignis qua cooperta est, pelles sunt delicatæ, & variæ quas ferebam. quæ flamma me cruciat & exurit. Sed num magister illam pœnam facilem iudicaret, dixit eidem defunctus. vt manum extenderet, & sic facilitatem suæ pœnæ sentire posset. Cumque manum extendisset, ille guttam vnam sui sudoris dimisit, quæ prædicti magistri manum sagitta citius perforauit, ita quod cruciatum mirabilem sensit. Et ait: Talis totus est ignis. Ille igitur magister ex illius pœnæ acerbitate perterritus, sæculum deliberauit deserere, & religionem intrare. Vnde mane scholaribus congregatis, hos versus composuit. Linquo coaxtanis, cras coruis, vanaque vanis. Ad Logicam pergo quæ mortis non timet ergo. Et sic sęculum deserens ad religionem confugit. Petrus Cantor Parisiensis, & ex eodem Iacobo de Voragine. & Petrus de Natalib. ibid.

EXEMPLVM LXVI.

Missa celebrata pro quodam fodiente argentum ipsum multo tempore oppressum sub rupe praeseruauit in vita.

CVm quidam in quadam rupe argentum foderent subitò rupes cecidit,& funditus cunctos extinxit. Vnus autem eorum subitus in quodam sinu ipsius rupis mortem euasit, inde tamen exire non valuit. Vxor autem illius defunctum æstimàs omni die pro ipso missam celebrari fecit, & panem vnum, & vrceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabolus inuidens, per tres dies continuos eidem in forma humana apparuit, & quo tenderet requisiuit. Cui cum illa sui itineris causam exponeret, ille aiebat: Noli frustra vexari, quia iam missa celebrata est, Et sic illa tribus diebus missam intermisit, nec missam celebrari fecit. Quidam autem post hæc in prædicta rupe argentum fodiens, quandam vocem audiuit de subter dicentem, pedetétim percutias, quia capiti meo imminet magnus lapis. Cum autem ille tremeret, & ad hanc vocem audiendam plurimos conuocasset, iterum fodit. & similem vocem audiuit. Tunc omnes propius accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui respondens dixit: pedetentim percutiatis, quia magnus lapis quasi super me cadit. Qui a latere fodiétes, & ad eum vsq; peruenientes eum sanum,& incolumen extraxerunt, Et sciscitantes quo modo ibi tamdiu vixisset, dixit quod qualibet die panis vnus & vrceus vini cum cãdela accensa, nisi tantum in tribus diebus sibi oblatus fuit. Quod vxor eius audiens, & vehementer exultans agnouit, quod de oblatione sua fuerat sustentatus, & quod diabolus eam deceperat nè illis tribus diebus missam cantari faceret.

Idem Iacobus Archiepiscopus Genuensis, in die commemorationis omnium animarum.

Simile habet Petrus Cluniacensis lib. 2. miraculorum. c. 2.

EXEMPLVM LXVII.

Defunctis non detrahendum, sed eis potius subueniendum, & plus valent eis orationes iustorum quam impiorum.

DVm quidam miles in lecto cum vxore sua esset. & luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis creatori non pareret, cum eidem creaturæ irrationales parerent. Et dum cuidam militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret, subitò ille qui mortuus fuerat malamum introiuit, dixitque illi. Amice, noli malè suspicari de aliquo, & condona mihi si quid in te peccaui. Cumque super statu suo interrogaretur dixit: Varijs pœnis affligor, præcipuè, quia tale cœmiterium violaui,& ibi quendam vulnerans, eum cappa sua expoliaui, quę mihi superponitur, & vno monte magis me premit. Rogauitque vt pro se oratione fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret, an vellet quod à tali & tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri, ille ad hoc nihil respondens caput more renuentis concussit. Deinde dixit, si vellet quod talis eremita pro se oraret. Cui ille: Vtinam ille pro me oraret. Quod cum se factură promitteret, ait ille: Et ego dico tibi, quod ab hac die vsque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille disparuit, & miles vita sua in melius mutata in Domino obdormiuit. Idem Iacobus Genuensis ibidem.

EXEMPLVM LXVIII.

Beata Maria clericum horas suas dicere solitum dignanter visitauit, & a carnalibus nuptijs reuocans, in castitate seruauit. & festum suæ Conceptionis eum celebrare docuit.

TEmporibus Caroli Regis Francorum clericus quidam ordine Leuita Hungariæ, Regis germanus, Dei genitricem toto corde diligens, eius horas solitus cantare parentum consilio nubere volens, cum quadam puella valde pulchra contraxit, accepta autem à presbyro nuptiali benedictione, die quodam missa celebrata, recordatus quod Beatę Marię virginis horas, iuxta mortem suum non cãtauerat illa die, om-

omnes ab ecclesia exire coegit, sponsam domum mittens, ipse solus iuxta altare remansit. Cumq; solus Dominicæ matris horas decantaret, & Antiphonam, Pulchra es & decora filia Hierusalem, diceret subito apparuit ei Domina & perpetua Dei genitrix virgo Maria, cum duobus Angelis dextrã & leuam eius tenentibus, dicens: Si ergo pulchra sum, & decora, quid est quod me dimittis, & sponsam aliam accipis? Nonne ego pulchrior sum illa? Nonne ego optima, formosa? Vidisti ne tam pulchrã? Cui ille: Domina mea (inquit) claritas tua omnem mundi pulchritudinem excellit. Tu es super choros Angelorum eleuata, tu es super cælos cęlorum exaltata. Quid ergo vis vt ipse faciam? At illa: Si sponsam carnalē cui adhærere vis amore mei dimiseris, me sponsam in cęlesti regno habebis Et si conceptionis meæ festum annuatim sexto Idus Decembris solemniter celebraueris, & prędicandum prædicaueris, mecum in regno vnigeniti mei laureatus eris. His itaque dictis: Domina nostra ab oculis eius disparuit. Clericus verò domum redire renuens, absque parentum consilio illico ad abbatiam quandam extra patriam profectus, monachali habitu decoratur. Et post exiguum temporis meritis Beatæ Mariæ virginis (quæ diligentes se semper decorat, & beatificat) vitam beatam finiuit in hoc exilio, & æternam accepit in sæculo futuro. Sed prius tamen Aquileiæ Patriarcha factus, festum Conceptionis eiusdem die prædicto quamdiu vixit proprijs octauis celebrauit, & celebrandum cunctis prædicauit. Attendant hoc omnes virgines qui amore Beatæ Virginis coniugio spontè se fraudant, quantam mercedem precibus beatæ Mariæ Virginis in cœlo sunt recepturi. Idem in fine historiæ ex epistola 9. Anselmi de Conceptione B. Mariæ.

De visitatione gloriosæ Virginis Mariæ.

EXEMPLVM LXIX.

Beata virgo Maria deuoto clerico pulchritudinem suam ostendit.

Clericus quidam beatæ Mariæ deuotissimus, crebris eam precibus fideliter exorabat, vt sibi suam pulchritudinem ostendere dignaretur, quæ in scripturis sacris sæpius commendatur, vt est illud Cãt. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, &c. Item Cantic. 7. Quam pulchra es, & quam decora carissima in delitijs tuis, &c. Cuius piæ petitioni mater misericordiæ annuens, per Angelum ei mãdauit, quod tali hora sibi appareret, sed tamen sciret inconueniens & indignum esse oculis quibus eam videret, postea terrenũ aliquid cernere. Cum autem responderet clericus non curare si post eius visionē fieret cæcus, tamen Angelo disparente cœpit anxie cogitare quod si visum penitus amitteret eum mendicare de cetero opporteret. Excogitauit ergò consilium vno oculo clauso alterum tantum ad eam videndã aperire. Apparente autem sibi Beata Virgine tempore assignato, inæstimabilem claritatem & pulchritudinem vidit, & cupiens plenius eam videre etiam oculum quem texerat clausum aperuit, sed visio tunc repente disparuit. Cum ergo oculo quo eam viderat esse orbatus, altero saluo manente, ipse lacrymãs eo quod oculo pepercisset se cępit vehementer arguere dicens: Vtinã ambos aperuissem oculos, vt eam vidissem plenius. Cum autem denuò Dominam nostram instantissimè exoraret, vt se adhuc semel ei ostenderet, quia propterea etiam relictum sibi oculum libenter amitteret, iterato pijssima virgo Maria ei apparuit, & sua visione ineffabiliter consolata, & quem habebat adhuc oculum ei seruauit, & prius amissum restituit.

Ioannes Herolt in Promptuario miraculorum B. Viginis, exemplo 79.

EXEMPLVM LXX.

Consuetus in luxuria senex Nicolaus, quanta difficultate emendatus fuerit.

Legitur in vita sancti Andreæ quod quidam senex nomine Nicolaus, adijt Apostolum dicens: Domine, ecce iam lxx. anni sunt vitæ meæ, in quibus semper luxuriæ deseruiui. Accepi autem aliquando Euangelium orans Dominum, vt mihi à modo continentiam largiatur. Sed in ipso peccato inueteratus, & à mala concupiscentia illectus, statim ad opus solitum reuer-

reuertebar. Quadam igitur vice concupiscentia inflammatus, oblitus Euangelium quod super me posueram, ad lupanar iui. Statimque meretrix dixit mihi. Egredere senex, egredere quia Angelus Dei es tu, nè me contingas, neque huc accedere præsumas, video enim super te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis, recolui, quod mecum euangelium detulissem. Nunc igitur sancte Dei pro salute mea tua pia oratio intercedat. Audiens hoc B. Andreas, flerè cœpit, & á tertia vsque ad horam nonā orauit, & surgens noluit comedere, sed ait: Non comedam donec sciam si Dominus miserebitur huius senis. Cumque diebus quinque ieiunasset, venit vox ad Andream dicens: Obtines Andrea pro sene, sed sicut ieiunijs macerasti te, sic & ipse se affligat ieiunijs vt saluetur. Sicque fecit, & sex mensibus in pane & aqua ieiunauit, & postmodum plenus bonis operibus in pace quieuit. Venit igitur vox ad Andream dicens: Per orationem tuam Nicolaum quem perdideram acquisiui. Abbas lib. 3. histor. Apost.

EXEMPLVM LXXI.

Luxuria instigata mater proprium filium sibi consentire nolentem in mortem præcipitare conatur.

QVidam iuuenis secretè sancto Andreæ dixit: Mater mea pulchrum me videns, de opere illicito me attentauit. Cui cum nullatenus assentirem, iudicem adijt, volens in me crimen tantæ nequitiæ retorquere, sed ora pro me nè moriar tam iniustè. Nam accusatus penitus reticebo malens vitam perdere, quam matrem tam turpiter infamare. Iuuenis igitur vocatur ad iudiciū, & illico eum Andreas prosequitur.

Accusat mater instanter filium, quod se voluerit violare. Interrogatus pluries iuuenis, an res taliter se haberet, nihil penitus respondebat. Tunc Andreas matri dixit: Crudelissima feminarum, quæ per tuā libidinem filium vnicum tuum vis perire. Tunc mulier præposito dixit, Domine huic homini filius meus adhæsit postquam hæc agere voluit. Iratus itaque iudex iussit puerum in saccum linitum pice, & bitumine mitti, & in flumine proijci Andream autē in carcere reseruari, donec excogitaret supplicium quo periret. Sed orante Andrea tonitru horribile omnes terruit, & terræ motus ingens cunctos prostrauit, & mulier á fulmine percussa & arefacta corruit. Orantibus autem ceteris Apostolum, ne perirent, orauit pro eis, & omnia cessauerunt. Tunc Præpositus credidit, & domus eius tota. Vincentius in Specul. hist. lib. 9. c. 67.

EXEMPLVM LXXII.

Femina formam diabolus induit, & Episcopum Beato Andreæ deuotum ad lapsum præcipitare conatur, sed auxilio patroni sui in peregrini specie apparentis Episcopus liberatur.

EPiscopus quidam religiosam vitam agens, Beatum Andream inter ceteros & supra sanctos ceteros in veneratione habebat, ita, quod in cunctis suis operibus hunc semper titulum præponebat, ad honorem Dei, & Beati Andreæ. Inuidens igitur viro sancto hostis antiquus, ad eum decipiendum tota calliditate se contulit, seq; in formam pulcherrimæ mulieris transformauit. Venit igitur ad Palatium Episcopi, asserens se velle confiteri eidem. Mandat Episcopus, vt suo pœnitentiario confiteatur, cui plenitudinem tradiderat potestatis. Renunciat illa, quod nulli hominum nisi sibi secreta suæ conscientiæ reuelabit. Sicque victus Episcopus, eam ad se venire præcepit. Cui illa: Obsecro Domine miserere mei.

Ego enim in annis puellaribus (vt cernitis) constituta, & a pueritia delicatè enutrita, nec non & regia stirpe progenita huc in peregrino habitu sola ueni. Nā pater meus rex vtiq; ualde potens cuidam magno principi me uolebat in coniugium sociare. Cui respondi, quod omnem torum abominarer maritalem, quia virginitatē meā Christo dedicaui in perpetuum, & ideo nunquam possem in carnalem copulam cōsentire. Denique sic arctata, quod oportebat me, aut eius voluntati durissimæ obedire, aut certè diuersa subire supplicia, latenter fugam inij, magis eligens exulare, quam sponso meo fidem infringere. Audiens vero uestræ sanctitatis præconiū, sub alas uestræ

latere, quod non conueniret. Peracto sacrificio secreto percunctatus de conscientia sua, confessus est, & non negauit illusum sibi per somnium nocte ipsa. Coniungens pœnitentiam, non debueras, inquit, hodie ministrasse, sed verecundè, te subtrahere sacris, & deferre honorem tantis, tamq; Diuinis mysterijs, vt hac humilitate purgatus, dignus exinde ministrares. Ibidem.

Ex vita sanctæ Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM XLIX.

Virginitatis tuendæ gratia feminæ quædam Leodiensis diœcesis in rapacissimos fluuios seipsas præcipitarunt.

IN vastatione Leodensis ciuitatis satis compertum est, quantus fuerit in deuotis matronis, atque virginibus zelus, atque amor tuendæ castitatis, quæ enim ad ecclesias confugere non poterant, in fluuium sese proijciebant, magis eligentes mori, quã damnum incurrere castitatis. Quædam vero in stercoreas sentinas prosilientes, malebant extingui fœtore quam spoliari virginitate. Ita tamen clemens sponsus sponsis suis dignatus est prouidere. quod in tanta multitudine non est inuenta aliqua quæ mortem corporis vel detrimentum castitatis incurreret. Cum autem vna sanctarum mulierum periculosè laboraret in flumine, duo ex hostibus nauicula ad eam venientes, eam in nauim traxerunt, vt ei turpiter commiscerentur. Sed quid egit casta inter lenones, agna inter lupos, columba inter accipitres? Maluit iterum fluuio submergi quam corrumpi, a naui prosilijt inter vndas, dumque nauis ex impetu salientis mergeretur simul illi duo summersi perierunt. Illa vero per gratiam Dei sine damno corporis, & animæ obsequente fluuio ad ripam peruenit. Iacobus de Vitriaco in Prologo in vitam S. Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM L.

Beata Maria moritura feminæ calores afflatu flabelli mitigauit, & vna cum omnibus sanctis eius exequias celebrauit: quæ tamen mulier quia quædam iniustè acquisita non restituit, purgatorium acerrimum sustinuit.

QVadam vice cum religiosa quædam vidua quæ diu in sancta viduitate Deo seruierat, & filias suas in sancta virginitate sponso cælesti integras custodierat, in extremis apud VVillembroec iuxta Niuellam laboraret, vidit Maria de Oignies Beatam virginem sanctæ viduæ assistentem, quæ quasi quodam flabello euentando eam feruorem caloris quo torquebatur misericorditer temperabat. Cum autem eius anima de corpore iam egredi vellet, turba dæmonum insidiantium nulla orationum instantia discedere voluit, donec clauiger æthereus, cum vexillo crucifixi confusos illos eiecit. Cum autem vidua illa iam defuncta esset, vidit ancilla Christi Beatam virginem cum multitudine cælestium puellarum psallentium, & laudantium Deũ circa corpus, quasi in duos choros diuisarum. Cum autem sacerdos more debito exequias defunctorum persolueret, tunc summus sacerdos cum sanctorum multitudine officium (ut videbatur) ei complebat, & mirabiliter ecclesiæ militanti ecclesia triumphans respondebat. Cum autem sepulturæ corpus eius traditum esset, vidit Christi ancilla etiam eius quæ nondum in hoc sæculo plenè purgata fuerat, in purgatorio quod ei deerat consummare. Nam maritus eius mercator fuerat. & quædam more mercatorum per fraudem acquisierat. Quosdam etiam de familia ducis Louaniensis in hospitio receperat, qui de iniustè acquisitis multa in domo sua expendebant. Et quia de huiusmodi non-

nondum perfectè restitutionem fecerant; dicebat se adhuc in purgatorio detineri. Quod cum nunciatum esset filiæ suæ deuotæ Virgini Margaretæ de Villembroec, & eius sororibus, multas ei orationes acquisierunt, & pro posse suo restitutionem fecerunt. Vnde non multum post anima viduæ vitro purior, niue candidior, sole splendidior apparuit ancillæ Christi cum iam ad æternas epulas gaudens, & gratias agens inuitata ascenderet, & quasi librum vitæ (vt videbatur) in manibus tenens summi magistri facta scholaris legebat. Videant, & attendant diligenter qui aleatores, & taxillatores in domos suas recipiunt, vt ex eis possint quæstum aliquem habere, quique domos suas lenonibus, & meretricibus locant ad inhabitandum, quoniam de eis proculdubio graue supplicium sumetur, si honesta illa vidua propter familiam ducis hospitam in tanta tormenta missa est. Iacobus de Vitriaco, lib.2.cap.3. apud Surium.

EXEMPLVM LI.

Venialia peccata nimium curans monachus errore seducitur.

ACcidit autem aliquando quod quidã Cistercienss ordinis monachus tantum zelum innocentiæ, & puritatis, licet non secundum scientiam haberet, quod quasi ad statum primi parentis ex feruore spiritus peruenire nitebatur. Cumq; diu labore plurimo, sed cassò, sese affligendo in abstinentia, & vigilijs. & orationibus primum statum innocentiæ recuperare non valeret, primo cecidit in tædium. & accidiã. Volebat enim cibaria sumere, sed nullam sensibilem delectationem dum manducaret sentire. Studebat primos sensualitatis motus non solum reprimere, sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitam suam in perfecta puritate custodire. Cum autem dæmonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile, nec ad quod tendebat posset aliquo modo peruenire, etiam quantumcumque laboraret, tandem in foueam desperationis præ tristitia delapsus est, adeo quod se in statu corruptionis in quo erat nullo modo salutem adipisci sperabat, vtpote qui venialia quibus omnino carerent non possumus in hac vita, reputabat mortalia. Vnde nec corpus Christi aliquo modo etiam diebus illis quibus institutum est in ordine volebat sumere. Frater autem iste dum se supra se extollere voluit, infra se miserabiliter per desperationem corruit. Cum autem morbum animæ eius quidam pius & omnium bonorum amicus Abbas cognouisset, licet ipse multiq; alij ad Dominum pro monacho preces effudissent, præualuit tamen inimicus, & hostis antiquus qui eum quem laqueo fortissimo constrinxerat sine cessatione torquebat. Tunc abbas sanctæ mulieris scilicet sanctæ Mariæ de Oignies amicus, vtpote qui virtutem eius minimè ignorabat, quam in se aliquando per experientiã senserat, ad ancillam Christi monachum fecit adduci. Cumq; illa pro monacho lacrymosis suspirijs Domino supplicaret, mirum in modum dum ante missæ introitum monachus confiteor diceret, & illa instantius pro ipso preces funderet quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc visu quod obstinatio desperationis, & nigredo tristitiæ, & doloris monachum reliquisset, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Monachus uero post missam quasi de longinqua regione ad se reuersus, Christi corpus recepit & sumpta salutari medicina perfectè conualuit. Ibidem.

EXEMPLVM LII.

Beneficiorum pluralitatẽ pulchra uisione Maria de Oignies didicit esse uitandam.

QVidam inter amicos suos tanto Beatæ Marię de Oignies charior, quanto humilior, cũ hėret præbendã vnam sibi mediocriter sufficientem multis deuictus precibus recepit aliam, quæ & dignitate maior, & redditibus abundantior erat. Cumq; ille prout deuotus satis & timoratus erat; Christi ancillam Mariam de Oigneis consuluisset, vtrum Deum in hoc facto offendisset, illa modicas more suo respondendi quærens inducias, tandem diuinitus inspirata, & diuinis reuelationibus absque ullo dubietatis scrupulo certificata.

feris mollirent, & tandem opus iam sibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo conceptum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit ne suspecta mulier heberetur, cœpit vt antea domum episcopi frequentare. Sicque factum est vt tecta hominibus culpa, occasio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mandat episcopo se feminam peperisse. Tūc ille in se reuersus amarissimè defleuit commissum. Et mittens ad sanctum Remigium rogauit vt Laudunum quantotius veniret, quo cum peruenisset Genebādus ei cum multis lachrymis ordinem nefandæ rei confessus est, & pœnitentiam sibi debitam imponi postulauit. Audiens autem Remigius lamentabilem historiam eidem collacrymatus est. Et facta mansiuncula in modum sepulchri iuxta ecclesiam sancti Iuliani Genebandum in ea reclusit. Parochiam autem illius cum sua simul per annos quattuor gubernauit, & vnam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebrauit. Septimo autem anno reclusionis cum idem Genebandus in vigilia cenæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad se, dicens: Exauditæ sunt orationes patris tui Remigij, suscepit Deus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum, surge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis se iactans in limine dixit: Etiam si ipse Dominus meus Iesus Christus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar nisi venerit qui me in eius nomine in hac reclusione constituit. Et statim discedens Angelus Domini hæc eadem sancto Remigio Remis constituto in visione narrauit, iubet vt quantotius Laudunum peteret, & Genebandum episcopali sedi restitueret. Moxque sanctus Remigius nihil dubitans Laudunum petijt, & in limine aperto ostio saluo tamen sigillo, & reserata sera Genebandum iacentem reperit, quē confestim eleuans, sedi & officio episcopali restituit, & ita Remis cum gaudio repedauit. Genebandus autem in sanctitate, & iustitia postea omnes dies vitæ suæ peregit, Dei gratia prędicans cunctis quanta sibi fecerit Dominus. Hinc Marus apud Surium in vita S. Remigij.

EXEMPLVM LV.

Maledicens sancto VVillibrordo grauissima est siti percussus.

Legitur in uita sancti VVillibrordi quod ipse quodam tempore perrexit more solito euangelizandi gratia in Frisiam, & propter laborem viæ in pratis cuiusdam diuitis paululum lassos refocillare equos, quos ille diues cernens ægrè ferebat, & eos inde abire præcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret placidissimis alloquitur verbis, dicens; Desine nobis frater iniuriam facere. Non enim propter læsionē tui, sed, vt moris est itinerantibus, in his pascuis paululū quiescere volumus. Instat autem nobis opus euangelicæ prædicationis peragendū: cuius tu mercedis particeps esse poteris, si nos quantum ad te pertinet benigno adiuueris animo. Vnde magis mente pacifica, & quieta nobiscum de donis Dei te refice nobisq; cepto itinere pergentib. tu in domum tua reuertere. Ille autem in malitia sua multum pertinax, noluit aliquo modo de precatorijs eius adquiescere verbis, & insuper conuitia congeminans, opprobriorum iaculatur venena, & detestatus cū eo participare conuiuium, domum redire disposuit. Sed persequēte crudelem vltione diuina, pro sacerdotis sui iniuria mori subito inualescente nimia siti se putauit. Cupiensque ardentem stomachum refrigerare, ore quo viro Dei conuitia ingessit, potum recipere non valuit. Anhelabant viscera. Sed non fuit qui ferre huic languori medelam potuisset. Sed tandē penitentia ductus in seipsum reuersus est & serui Dei reditum sedula expectatione prestolabatur. Post peractum prosperis negocium, cum beatus pater eadē reuerteretur via obuius ei homo multum ægrotus venire festinabat, & me istā pęnā, quā ob culpam suam patiebatur, pro amore Christi sibi orabat auferri. Quem vir Dei misericordia motus mox absoluit a pęna, dans illi cum benedictione de suo calice bibere, mouitq; pauperib. Christi omnino nō esse derogandū, sed pro viribus eorum necessitatibus benignissime cōmunicandum. Sicq; factum est, vt de patera qua prius nolebat bibere, post ea se cōfiteretur hausisse salutis remedium. Alcuinus in vita S. VVillibrordi apud Sur-

posse habitabilem fieri, quo arborum densitate & ramorum obductione, ipsum quoque cęlum absconderetur. At ipse spem suã in Domino ponens. Quæ inquit, hominibus impossibilia sunt, Deo possibilia sunt. Proinde in ipsum speremus, in ipsum credamus, qui credenti omnia possibilia esse promittit. Nocte igitur insecuta dictis matutinis tentorium clam exiuit, & quodam fratre qui cum latenter obseruabat vidente in oratione sub quadam arbore se proiecit. Erat enim nox luna & stellis lucentibus ad modum clara. Qui cum diutius orasset, & se à Deo exauditum per spiritum agnouisset, tentorium cunctis (vt putabat) ignorantibus repetiuit. Et ecce obscurata luna, & astris obductis tempestas valida facta est, & venti pariter validi extiterũt. Cumq; diluculo surrexissent, vident siluam hinc inde tam fundando monasterio locum satis amplum dedisse, & arbores passim iacentes pro ædificio sufficientem lignorum copiã præbuisse Vnde sanctus Lingderus eos per cunctari gratulabundus cępit, an adhuc cęlum ex eo loco conspectūros se crederent. Vna tamẽ arborum sub qua scilicet vir sanctus nocte orauerat inconcussa permansit, sub qua ei cella posita est vbi aliquando cũ quodam clerico Odelgrimo nomine conferens inter alia spiritu prophetico sibi prædixit. Illud te nosse volo, quod tamen me viuente publicari interdico, in hoc loco me diem iudicij expectaturum, & vbi nunc sedeo monumentum habiturum. Ita clericus ille arborem quamdiu ibi stetit diligenter obseruauit, sed cum postea in vsum ecclesiæ quæ ad occidentalem eius partem construebatur præcisa fuisset lapidem in eodẽ loco nullo alio sciente pro signo infodit, qui postea cum ibidem sancto viro sepulchrum pararetur inuentus & effossus est. lib. 1. c. 27. 28. 29.

Legitur de Purificatione B. Mariæ Virg.

EXEMPLVM LVIII.

Purificationis die, B. Virgo quendam cæcum illuminauit, qui composuit responsorium, Gaude Maria, &c.

TEmporibus Beati Bonifacij Papæ, qui (vt in Ecclesiasticis historijs legitur) à Foca Imperatore precibus eximijs obtinuit, quatenus templum Romuli quod ab antiquis Romanorum grçce, Pantheon vocabatur, sanctæ Dei Ecclesię quasi ad supplementum religionis adderet, & in honore Beatæ semper virginis, ac simul omniũ Sanctorum dedicando consecraret. Facta est in vrbe Roma seditio inter Iudæos atq; catholicos non modica. Impugnabãt quippe Iudæi toto velamię impetu fidem incarnationis Christi, asserentes & virginẽ Mariã de semine Ioseph cui desponsata erat, non de Spiritu sancto concepisse Christũ, & generasse, adijcientes iuxta impijssimã hęresim Græcorum omnib modis impossibile fore virginem contra naturam parere posse. Cumq; diutius apud Romam hęc altercatio haberetur, & iam Christiani feruentissimo fidei zelo prophanos Iudæos nisi cito resipiscerent, & ad baptismi gratiam conuolarent, ex vrbe propellere vellent. Erat quidam eiusdem Romanæ vrbis ciuis cœcus natus sed tamẽ Christianis literis apprimè imbutus. Is namque quodã die eodem Christianitatis feruore succensus, verbo veritatis conflicturos aggressus est Iudæos & tanta illos constantia redarguit, vt pene omnes inuenirentur, victi & vt falsos testes decuit elingues. Ad vltimũ vero Iudæi ad probra conuersi & conuitia, stomachando valde cęperunt improperare dicentes: Tu cum sis homo peccator, & in peccatis totus natus, quomodo ausus es fidem Christianorum defendere, & nos ad pugnam lacessere? Nonne liquido patet Christum tuum adeo impotentem esse, vt nõ posset etiam tibi lumina reformare? Ad hæc cęcus. Expectate, inquit, triduo, & videbitis in me magnalia Dei. Erat autẽ post triduum venerãda sollemnitas Purificationis sanctæ Mariæ quã Gręci, ypopanti vocant, quę est quarto nonas Februarij, & necesse erat vt eadem sacrosancta festiuitas apud præfatam Ecclesiam S. Mariæ virginis ab omni clero Romano eodem anno celebrari debuisset quę tantummodo singulis annis, apud S. Mariam maiorẽ fit. Quo audito, Iudęi indigne tulerunt & subridendo dixerunt. Certe Christus tuus quem patres nostri crucifixerunt, non potest tibi oculos reddere, qui non potuit semetipsum de mortis periculo liberare. Attamen si in pręsentia nostra te illuminauerit, pro

fius se sensisset adiutum. Mox iuuenis ad altare rediit, & idem responsorium solito multò deuotius decantauit. Cum autem ad verba illa peruenisset, Erubescat Iudęus infelix, cum multa cordis fiducia secundum altitudinem notarum vocem altius plus solito eleuabat, vt scilicet altitudine vocis exprimeret magnitudinem gratiarū actionis, & Iudæus qui ad delendum Mariæ obsequium, & in suę inuidiæ remediū eum occiderat, audiens rursum canentem quem credebat occisum, amplius vereretur quod & factum est. Nam Iudæus audiens illum canentem, alium quendam hunc esse suspicatus est. Verūtamen venit vt videret, atque si alius esset, rursus illum occideret. Sed videt & stupet, quia quem ipse se sciebat sepelisse, iā resurrexisse videbat, atque ideo se frustra tantum facinus commisisse. Tunc iuuenis ne tam gloriosum miraculum suo silentio cęlaretur; vadens ad pastorem parochianum, singula illi per ordinem enarrauit, ostendens eidem cicatrices tamquam signa quædam in singulis incisionum locis pro confirmatione miraculi derelicta. Pastor autem pro mirabili hoc diuulgando miraculo populum conuocauit, eisq; de Dei genitricis misericordia egregium sermonem fecit. Pro cuius confirmatione sermonis iuuenem produxit in medium, & quid circa eum contigisset per singula patefecit. Quod omnis plebs, vt vidit, dedit gloriam Deo, & laudem gloriosæ virgini Matri eius, quæ sibi deuotos in sui tribulatione non deserit. Verum cum iudici ciuitatis hoc idē esset recitatum miraculum comprehendens Iudæum pro commisso latrocinio condemnauit ad mortem.

Sed Iudæus Christianum se fieri toto corde desiderauit, & sic vitam obtinens eius virginitatem studuit conatu toto defendere, quam noscebatur prius impie, & pertinaciter impugnasse. Idem Thomas de Cantiprato in Appendice supradicta breuiter simile refert, & Pelbartus in Stellario, lib. 12. par. vltima cap. 2.

Legitur in historia Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis.

EXEMPLVM LX.

Beata Maria militem quotidiè dicentem Aue Maria a seruo doloso dæmone quatuordecim annis custodiuit.

QVidam miles quoddam in via communi habebat castrum, & omnes transeuntes sine miseratione aliqua spoliabat, Virginem tamen Mariam quotidie salutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti ab ipsa salutatione aliqua die cessare volebat. Accidit autem vt quidam religiosus vir sanctus inde transitum faceret, & ipsum prædictus miles continuo expoliari iuberet.

Vir autem sanctus rogauit prędones, vt ipsum ad dominum suum deducant, quia ad ipsum haberet secreta, quæ perferret. Adductus autem rogauit militem, vt omnes de familia sua & castro congregari faceret, vt eis verbum Domini prędicaret. Cum autem congregati fuissent, ille ait: Nequaquam hic omnes estis, sed aliquis adhuc deest. Cui cum se omnes adesse assererent, aiebat: Diligenter perquirite, & aliquem inuenietis abesse. Tunc unus exclamās dixit, quoniam solus camerarius illuc non venisset. Ille autem dixit: Vere ipse est qui solus deest. Pro eo ergo cito mittitur, & in medium deducitur. Cum autem uirū Dei uidisset, reuolutis terribiliter oculis caput instar insani agitabat, nec propius accedere audebat. Vir autē sanctus dixit ei: Adiuro te per nomen Domini Nostri Iesu Christi ut quis sis, nobis edisseras, & quam ob causam huc veneris palam pandas. Cui ille respondit: Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego enim non sum homo, sed dæmon qui formā hominis accepi, & xiiij. annis cum hoc milite hic permansi. Nam princeps noster me huc misit, ut die quā ipse suæ Mariæ salutationem non diceret diligentius obseruarem, & in eum potestate accepta ipsum continuo strangularem, & sic in malis operibus vitam finiēdo noster esset. Quacumque enim die ille salutationem dicebat, in ipsum potestatem habere non poteram. Ecce autem de die in dięm diligentius obseruaui, & nullum diē quin

 eam

sibi quæ acciderant enarrauit. Cum autē domum rediissent, & omnes dæmonis diuitias abiecissent, in laude virginis deuotissimè permanserunt & multas postmodum diuitias ipsa largiente virgine receperunt. Idem Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in festo Assumptionis Beatæ Mariæ.

Legitur in historia de Natiuitate Beatæ Mariæ Virginis.

EXEMPLVM LXII.

Beata Maria filium viduæ, quæ sibi puerum Iesum pia simplicitate ex vlnis abstulerat, & obsidis loco cistæ incluserat, à vinculis absoluit, & matri restituit.

QVædam mulier solatio viri sui destituta, vnicum filium habebat quem tenerrimè diligebat. Quadam autem vice filius eius ab inimicis capitur, & in custodia vinculatur. Quod illa audiens, incōsolabiliter flebat, & Beatam Virginem (cui multum deuota erat) pro liberatione filij importunis precibus exorabat. Tandem videns quia sic nihil proficeret, Ecclesiam in qua erat sculpta imago beatæ Mariæ virginis sola intrauit, & coram imagine stans, ipsam sic alloquitur dicens: Virgo Beata pro liberatione filij mei te sæpe rogaui, & adhuc nequaquam matri miseræ subuenisti? Tuum pro filio meo imploro patrocinium, & adhuc nullum sentio fructum. Igitur sicut filius meus mihi ablatus est, sic & ego filium tuum tibi auferam, & obsidem pro filio meo in custodia ponam. Et hæc dicens, proprius accessit, & imaginem pueri quam virgo baiulabat auferens domum abijt. Accipiensque imaginem pueri ipsam in linteo purissimo inuoluit, & in arcam recondens ipsam cum claue diligentius obfirmauit, bonum obsidem pro filio suo habere se gaudens, & ipsum diligenter custodiens. Et ecce sequenti nocte beata virgo iuueni apparuit, & ianuam carceris aperiens inde vt exeat præcepit, eique dixit: Matri tuæ fili dices, vt meum mihi reddat filium, ex quo reddidi sibi suum. Qui exiens ad matrem venit, & qualiter virgo beata eum liberauerit enarrauit. Illa autē plurimum exultans imaginem pueri accepit, & ad ecclesiam vadens B. Mariæ reddidit, dicens; Gratias vobis Domina refero quia mihi meum vnicum filium reddidistis, & nunc vobis filium vestrum reddo, quia meum me recepisse profiteor. Idem Iacobus in festo Natiuitatis B. M. V.

Legitur in historia de omnibus Sanctis.

EXEMPLVM LXIII.

Festa sua deuotè celebrantibus sancti gratias magnas referre visi sunt, & animæ purgatorij auxilium mendicare visæ sunt, & commemoratio defunctorum fieri iubetur.

CVm in die omnium Sanctorum Ecclesiæ sancti Petri custos ex deuotione omnia altaria circuisset, & omnium sanctorum suffragia implorasset, & demum ad altare sancti Petri rediisset, ibi paululum conquiescens, extra se rapitur. Et ecce vidit regem regum in solio sublimi considentem, & omnes Angelos in eius circuitu commorantes. Tunc virgo virginum in diademate præfulgenti aduenit, quam innumerabilis multitudo virginum & continentium sequebatur. Huic rex protinus assurrexit, & posito solito iuxta se eam sedere fecit. Post hoc aduenit quidam vestitus pilis camelorum, quem sequebatur multitudo venerabilium seniorum. Deinde aduenit aliquis pontificali habitu decoratus, quem aliquorum cohoros in habitu consimili sequebatur. Postea verò processit innumerabilis militię multitudo. Post quos aduenit turba diuersarum gentium infinita. Omnes igitur ante regis solium aduenerunt, & ipsum flexis genibus adorauerunt. Is autem qui in pontificali habitu erat, matutinas ceteris prosequentibus inchoauit. Angelus autem qui prædictum custodem ducebat, eidem visionem exposuit, asserens virginem in prima acie Matrem Dei esse. Vestitum de pilis camelorum Ioāнem Baptistam cum Patriarchis pariter, & Prophetis. Pontificali ornatum habitu Petrum cum ceteris Apostolis. Milites, Martyres. Turbam reliquam Confessores. Qui ideo omnes ante regem venerunt, vt pro honore sibi hac die à mortalibus exhibito gratias agerent, & pro orbe vniuerso orarent.

EXEMPLVM LXVI.

Missa celebrata pro quodam fodiente argentum ipsum multo tempore oppressum sub rupe praeseruauit in vita.

CVm quidam in quadam rupe argentum foderent subitò rupes cecidit,& funditus cunctos extinxit. Vnus autem eorum subius in quodam sinu ipsius rupis mortem euasit, inde tamen exire non valuit. Vxor autem illius defunctum aestimas omni die pro ipso missam celebrari fecit, & panem vnum, & vrceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabolus inuidens, per tres dies continuos eidem in forma humana apparuit, & quo tenderet requisiuit. Cui cum illa sui itineris causam exponeret, ille aiebat: Noli frustra vexari, quia iam missa celebrata est, Et sic illa tribus diebus missam intermisit, nec missam celebrari fecit. Quidam autem post haec in praedicta rupe argentum fodiens, quandam vocem audiuit de subter dicentem, pedetentim percutias, quia capiti meo imminet magnus lapis. Cum autem ille tremeret, & ad hanc vocem audiendam plurimos conuocasset, iterum fodit, & similem vocem audiuit. Tunc omnes propius accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui respondens dixit: pedetentim percutiatis, quia magnus lapis quasi super me cadit. Qui a latere fodiẽtes, & ad eum vsq; peruenientes eum sanum,& incolumen extraxerunt, Et sciscitantes quo modo ibi tamdiu vixisset, dixit quod qualibet die panis vnus & vrceus vini cum cãdela accensa, nisi tantum in tribus diebus sibi oblatus fuit. Quod vxor eius audiens, & vehementer exultans agnouit, quod de oblatione sua fuerat sustentatus, & quod diabolus eam deceperat nè illis tribus diebus missam cantari faceret.

Idem Iacobus Archiepiscopus Genuensis, in die commemorationis omnium animarum.

Simile habet Petrus Cluniacensis lib. 2. miraculorum. c. 2.

EXEMPLVM LXVII.

Defunctis non detrahendum, sed eis potius subueniendum, & plus valent eis orationes iustorum quam impiorum.

DVm quidam miles in lecto cum vxore sua esset, & luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis creatori non pareret, cum eidem creaturae irrationales parerent. Et dum cuidam militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret, subitò ille qui mortuus fuerat malamum introiuit, dixitque illi. Amice, noli malè suspicari de aliquo, & condona mihi si quid in te peccaui. Cumque super statu suo interrogaretur dixit: Varijs poenis affligor, praecipuè, quia tale coemiterium violaui,& ibi quendam vulnerans, eum cappa sua expoliaui, quę mihi superponitur, & vno monte magis me premit. Rogauitque vt pro se oratione fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret, an vellet quod à tali & tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri, ille ad hoc nihil respondens caput more renuentis concussit. Deinde dixit, si vellet quod talis eremita pro se oraret. Cui ille: Vtinam ille pro me oraret. Quod cum se facturũ promitteret, ait ille: Et ego dico tibi, quod ab hac die vsque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille disparuit, & miles vita sua in melius mutata in Domino obdormiuit. Idem Iacobus Genuensis ibidem.

EXEMPLVM LXVIII.

Beata Maria clericum horas suas dicere solitum dignanter visitauit, & a carnalibus nuptijs reuocans, in castitate seruauit, & festum suae Conceptionis eum celebrare docuit.

TEmporibus Caroli Regis Francorum clericus quidam ordine Leuita Hungariae, Regis germanus, Dei genitricem toto corde diligens, eius horas solitus cantare parentum consilio nubere volens, cum quadam puella valde pulchra contraxit, accepta autem à presbytro nuptiali benedictione, die quodam missa celebrata, recordatus quod Beatę Marię virginis horas, iuxta mortem suum non cãtauerat illa die, om-

reuertebar. Quadam igitur vice concupiscentia inflammatus, oblitus Euangelium quod super me posueram, ad lupanar iui. Statimque meretrix dixit mihi. Egredere senex, egredere quia Angelus Dei es tu, nè me contingas, neque huc accedere præsumas, video enim super te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis, recolui, quod mecum euangelium detulissem. Nunc igitur sancte Dei pro salute mea tua pia oratio intercedat. Audiens hoc B. Andreas, flerè cœpit, & à tertia vsque ad horam nonã orauit, & surgens noluit comedere, sed ait: Non comedam donec sciam si Dominus miserebitur huius senis. Cumque diebus quinque ieiunasset, venit vox ad Andream dicens: Obtines Andrea pro sene, sed sicut ieiunijs macerasti te, sic & ipse se affligat ieiunijs vt saluetur. Sicque fecit, & sex mensibus in pane & aqua ieiunauit, & postmodum plenus bonis operibus in pace quieuit. Venit igitur vox ad Andream dicens: Per orationem tuam Nicolaum quem perdideram acquisiui. Abbas lib. 3. histor. Apost.

EXEMPLVM LXXI.

Luxuria instigata mater proprium filium sibi consentire nolentem in mortem præcipitare conatur.

QVidam iuuenis secretè sancto Andreæ dixit: Mater mea pulchrum me videns, de opere illicito me attentauit. Cui cum nullatenus assentirem, iudicem adijt, volens in me crimen tantæ nequitiæ retorquere. sed ora pro me nè moriar tam iniustè. Nam accusatus penitus reticebo malens vitam perdere, quam matrem tam turpiter infamare. Iuuenis igitur vocatur ad iudiciũ, & illico eum Andreas prosequitur.

Accusat mater instanter filium, quod se voluerit violare. Interrogatus pluries iuuenis, an res taliter se haberet, nihil penitus respondebat. Tunc Andreas matri dixit: Crudelissima feminarum, quæ per tuã libidinem filium vnicum tuum vis perire. Tunc mulier præposito dixit, Domine huic homini filius meus adhæsit postquam hæc agere voluit. Iratus itaque iudex iussit puerum in saccum linitum pice, & bitumine mitti, & in flumine proijci Andream autẽ in carcere reseruari, donec excogitaret supplicium quo periret. Sed orante Andrea tonitru horribile omnes terruit, & terræ motus ingens cunctos prostrauit, & mulier à fulmine percussa & arefacta corruit. Orantibus autem ceteris Apostolum, ne perirent, orauit pro eis. & omnia cessauerũt. Tunc Præpositus credidit, & domus eius tota. Vincentius in Specul. hist. lib. 9. c. 67.

EXEMPLVM LXXII.

Feminæ formam diabolus induit, & Episcopum Beato Andreæ deuotum ad lapsum præcipitare conatur, sed auxilio patroni sui in peregrini specie apparentis Episcopus liberatur.

EPiscopus quidam religiosam vitam agens, Beatum Andream inter ceteros & supra sanctos ceteros in veneratione habebat, ita, quod in cunctis suis operibus hunc semper titulum præponebat, ad honorem Dei, & Beati Andreæ. Inuidens igitur viro sancto hostis antiquus, ad eum decipiendum tota calliditate se contulit, seq; in formam pulcherrimæ mulieris transformauit. Venit igitur ad Palatium Episcopi, asserens se velle confiteri eidem. Mandat Episcopus, vt suo pœnitentiario confiteatur, cui plenitudinem tradiderat potestatis. Renunciat illa, quod nulli hominum nisi sibi secreta suæ conscientiæ reuelabit. Sicque victus Episcopus, eam ad se venire præcepit. Cui illa: Obsecro Domine miserere mei.

Ego enim in annis puellaribus (vt cernitis) constituta, & a pueritia delicatè enutrita, nec non & regia stirpe progenita huc in peregrino habitu sola ueni. Nã pater meus rex vtiq; ualde potens cuidam magno principi me uolebat in coniugium sociare. Cui respondi, quod omnem torum abominarer maritalem, quia virginitatẽ meã Christo dedicaui in perpetuum, & ideo nunquam possem in carnalem copulam cõsentire. Denique sic arctata, quod oportebat me, aut eius voluntati durissimæ obedire, aut certè diuersa subire supplicia, latenter fugam inij, magis eligens exulare, quam sponso meo fidem infringere. Audiens vero uestrę sanctitatis præconiũ, sub alas ue-

autem rediens ad se, amare redarguit semetipsum, & de perpetrata culpa veniam lamentabiliter precabatur. Misitque nuncium vt introduceretur peregrinus, sed & is nequaquam amplius inuentus fuit. Episcopus verò tunc populum conuocauit, & ei euidenter exposuit ordinem gestę rei, pręcepitque vt omnes ieiunijs & orationibus insisterent, si fortè Dominus alicui reuelare dignaretur, quisnam ille peregrinus fuerit, qui eum à tanto periculo liberauit. Reuelatum est illa nocte Episcopo, quod Beatus Andreas fuerit, qui pro liberatione Episcopi se posuerit in habitu peregrini. Cępit igitur Episcopus in deuotione B. Andreæ magis crescere, & eũ exinde in reuerentia plus habere. Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in vita S. Andreæ, Thomas de Cantiprato 1. To lib. 2. apum. c. 53. nu. 5. habet aliquid simile de S. Bartholomæo.

EXEMPLVM LXXIII.

Bona ecclesiastica violenter auferens ecclesiæ sancti Andreæ, primo febribus, deinde morte mulctatus est.

CVm Præpositus cuiusdam Ciuitatis agrum sancti Andreæ abstulisset, & ob hoc grauissimis febribus orante Episcopo fuisset arreptus, ille Episcopum rogauit vt pro se oraret, & agrum sibi redderet. Sed cum orante episcopo sanitatem recepisset, agrum iterum vsurpauit. Tunc Episcopus orationi se dedit, & omnes lampades Ecclesiæ fregit, dicens: Hic lumen non accendetur, donec Dominus se de suo inimico vindicet, & ecclesia rem quam amisit recuperet. Et ecce præpositus iterum grauissimis febribus laborauit: misitque nuncios Episcopo vt pro se oraret, & agrum suum, & alium similem sibi redderet. Cui cum episcopus responderet: Iam oraui, & audiuit me Dominus. Ipse ad Episcopum se portari fecit, et vt Ecclesiã intraret ad orandum Episcopum coegit. Et dum Episcopus Ecclesiam ingreditur, ille subitò moritur, & ager ecclesiæ restituitur. Idem ibid.

EXEMPLVM LXXIV.

Iuramentum falsum faciens Iudæo Christianus, à curru opprimitur, sed per Beatum Nicolaum resuscitatur.

LEgitur in vita sancti Nicolai, quod vir quidam ab vno Iudæo quandam summam pecuniæ mutuò accepit, iurans super altare sancti Nicolai (cum alium fideiussorem habere nequiret) quod quanto citius posset sibi redderet. Tenente illo diu illam pecuniam, Iudæus eam expostulat, sed ipse eam sibi reddidisse affirmat. Trahit ergo eum ad iudicium, & iuramentum indicitur debitori. Ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat secum detulerat, ac si eius adminiculo indigeret. Volens igitur iuramentum facere, Iudæo baculum tradidit reseruandum. Iurauit ille quod plus sibi reddidit, quam deberet. Facto autem iuramento baculum suum repetijt, & Iudæus ignarus astutiæ eum sibi reddidit. Rediens autem qui fraudem fecerat, in quodam biuio oppressus somno corruit. currusq; cum impetu veniens eum necauit, & plenum baculum auro fregit & aurum effudit. Audiens hoc Iudæus celeriter illuc venit. Cumque dolum vidisset, & à multis ei suggereretur, vt aurum reciperet, omnino renuit, nisi qui defunctus fuerat ad vitam Beati Nicolai meritis rediret, asserens se si hoc fieret baptisma suscepturum, & Christianum futurum. Continuò igitur qui defunctus fuerat suscitatur, & Iudæus in Christi nomine baptizatur. Vincent. in Spec. hist. lib. 13. c. 70.

EXEMPLVM LXXV.

Recreationem moderatam etiam religiosis admittere licet.

LEgitur in historia sancti Ioannis Apostoli, quod cum auis quæ perdix dicitur, viua beato Ioanni à quodam oblata fuisset, & ille eam quasi demulcendo tangeret, & contrectaret, quidam adolescens hoc videns ad socios suos ridendo dixit: Videte quomodo ille senex cum auicula sicut puer ludit. Quod beatus Ioannes per spiritum recognoscens, iuuenem ad se vocauit. Cui dixit adolescens: Tane

tamque infirmitas rediit sicut prius. Idem Iacobus Genuensis.

EXEMPLVM LXXX.

Dæmoni homagium faciens, pœnitentia, & orationibus sancti Basilij liberatur.

Legitur in vita sancti Basilij Cæsariensis Episcopi, quod vir quidam venerabilis nomine Proterius filiam vnicam habebat, quam consecrare Domino disponebat. Sed diabolus humani generis inimicus hoc aduertens, vnum de seruis prædicti Proterij in amorem puellæ plurimum inflammauit. Verum cum impossibile cerneret, vt ipse qui seruus erat in amplexus tam nobilis puellæ accedere posset, ad vnũ de maleficis accessit, promittens ei multam pecuniæ quantitatem si ad hoc eum iuuare vellet.

Cui dicit maleficus: Hoc ego agere non possum, sed si vis mittam te ad Dominum meum diabolum, & si feceris ea quę ipse tibi dixerit, desiderium tuum obtinebis. Et dixit iuuenis: Quæcunque dixeris mihi faciam. Illi ergo maleficus epistolam ad diabolum fecit, & eam per prædictum iuuenẽ in hæc verba trasmisit. Quoniam quidem mi Domine oportet me festinanter, & sollicitè quos possũ a Christianorum religione abstrahere, & tuę addicere voluntati, vt pars tua quotidie multiplicitur. Misi tibi hunc iuuenem cupiditate in talem puellã exarsum, & postulo vt suum desiderium assequatur, vt & in illo glorier, & alios tibi de cetero fidelius valeam aggregare.

Et dans ei epistolam dixit: Vade, & tali hora noctis sta super monumentum gentilis, & ibidem dęmones acclama, & hanc chartam in aere exalta, & aderunt tibi statim.

Qui uadens dęmones inuocabat, & chartam per aerem eijciebat. Et ecce adest princeps tenebrarum vallatus multitudine dæmonum. Qui cum epistola perlegisset, ait ad iuuenem: Credis in me ut tuam compleam voluntatem? Qui ait: Credo Domine. Cui diabolus: Et abuegas Christũ tuũ? Qui ait: Abnego. Dixit ei diabolus. Perfidi estis uos Christiani, quia quando me opus habetis ad me uenitis, quando autem desiderium uestrum assecuti estis, statim me negatis, & ad Christum uestrum accedițis. Ille autem quia clementissimus est suscipit vos. Sed si vis vt compleam tuam uoluntatem fac mihi manu tua scriptum, in quo te confitearis abrenunciare Christo, & baptismati, & Christianæ professioni, ut meus sis seruus, & mecum in iudicio condemnandus. Qui statim manu propria scriptum fecit qualiter Christo abrenunciaret & se seruituti diaboli manciparet. Continuò igitur diabolus accersiuit spiritus, qui erant super fornicationem ab ipso ad tentandum homines deputati, iubens eis vt prædictam puellam accederent, & cor eius in amorem iuuenis inflammarent.

Qui accedentes, cor eius adeo succenderũt, vt puella se ad terram proijceret, & ad patrem lamentabiliter exclamaret. Miserere mihi pater, miserere mihi, quia dure torqueor propter amorem talis pueri nostri. Miserere pater visceribus tuis, & paternũ mihi amorem ostende, & puerum quem amo, & pro quo crucior mihi coniunge. Sin autem post modicum mortuam me videbis, & pro me in die iudicij rationem reddes. Pater autem eiulans dicebat. Heu me miserum, quid contigit miseræ meę? Quis meum thesaurum furatus est? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit? Ego te volebam cælesti sponso coniungere, & per te saluari putabam, & tu in amorem lasciuiæ insanisti. Sine filia vt te sicut disposui Deo coniungam, ne ducas senectutem meam cum dolore ad inferos.

Illa acclamabat dicens. Pater mi, aut citò desiderium meum comple, aut post modicum mortuam me videbis. Cum autem illa amarissimè fleret, & quasi insaniret, pater eius in magna desolatione positus, & amicorum consilijs deceptus, suam voluntatem compleuit & eam puero in vxorem dedit, ac vniuersam substantiam ei tribuit dicens: Vade filia mea vere misera. Cum ergo simul permanerent iuuenis ille ecclesiam non intrabat, nec sibi crucis signaculum faciebat, nec Deo se recommendabat. Vnde de hoc a nonnullis notatus qui vxori suæ dixerunt. Scis quia vir tuus quem tibi elegisti Christianus nõ est, nec ecclesiã ingreditur. Quod illa audiens vehementer extimuit, & humo se prosternens vnguibus seipsam discerpere cœpit, & pectus suum tundere ac dicere. Heu me miseram, cur

nata

Et consolans populum, atque confirmans dixit: Pecuniam fratres ad nihil vitae reputantes saluti vestrę prouidentiam facite, vt si datum fuerit tempus tyranno Imperatori muneribus eũ placeamus. Qui abeuntes in domos suas quae habebat vnusquisque cum tota alacritate attulit ad eum, auri scilicet & argenti, lapidumque preciosorum infinitam multitudinem. Qui videns alacritatem eorum, posuit ea in thesaurario, superscribens vniuscuiusque nomen dicens. quia potens est Deus. & illius furorem a nobis auferre. & vobis vestra restituere. Statim ergo praecepit clero. & omni populo cum mulieribus & infantulis ascẽdere in montem Didimi, in quo honoratur Dei genitricis memorabile templum, & tribus diebus ieiunii sustinentes postulauerunt Deum dissipari iniquum Imperatoris propositum. Et ecce adhuc postulantibus & vigilantibus illis in oratione. vidit Basilius in visione multitudinem militiae caelestis hinc inde in monte. & in medio eorum super thronum gloriosum sedentem quandam in muliebri habitu, & dicentem ad proximè sibi astantes. Vocate mihi Mercurium, & abibit interficere nobis Iulianum filium meum, & me tumide blasphemantem. Sãctus autem cum armatura adueniens iussus ab ea, velocius abijt. Et aduocans, quae erat in muliebri habitu magnum Basilium, dedit ei librum habentem in historia omnem mundi facturam, dextrorsum verò hominem formatũm à Deo. In principio autem libri scriptum erat. Dic. In fine autem eius vbi plasmabatur homo, Parce. Suscipiens autem librum in praesentia eius legit vsque ad subscriptionem Parce Et continuo absque somno factus est sub timore, & gaudio conuentus. Similem vero visionem mortis Iuliani vidit etiam eadem nocte Libanius sophista cum esset cum eo in Perside. Expauens verò visionem Basilius cum Eubolo sancto euigilians, venit in ciuitatem. audiensque martyrium sancti Mercurij, in qua & iacebat & arma eius conseruabantur, quaerens ea & non inueniens. vocauit custodem, & sciscitabatur ab eo vbi illa fuissent. Qui cum sacramento dicebat illa ibi vesperi fuisse, vbi perpetuò conseruabantur. Credidit ergo indubitáter Basilius, quia vera est visio, & glorificans Deum qui non despicit confidentes in se, festinatione multa, & gaudio inenarrabili reuertitur in montem adhuc omnibus dormientibus, quos excitans ad orationem hortatus est, & gaudens euangelizauit ex Deo reuelatione sibi factam, quia ista nocte interfectus est tyrannus. Et gratias agens reuersus est in ciuitatem. Et veniens rursus ad martyrium sancti Mercurij, inuenit lanceam eius sanguine madidam. Et iterum cum omnibus gratias agens Deo, imperauit cunctos venire in magnam ecclesiam, & participare diuinae administrationi. Et hortatus est omnẽ populum ibidem septem diebus in oratione manere. Populo autem cum omni clero festiuitatem agente, vsque in finem septem dierum, omnibus in ecclesia congregatis, ecce Libanius Iuliani quaestor fuga vsus, venit in ciuitatem. & videns populi congregationem in ecclesia ocius aduenit annuncians impiam mortem Iuliani, & dicens: Quia cum secus fluuium esset Eufratem, & relicta nocte septima excubia milites, custodirent eum, venit quidam ignotus miles in armis & lancea. valido & terribili impetu perfodit eum & subito nusquam comparuit. Ipse autem miserrimam vocem emittens cum blasphemiae clamore expirauit. Procidẽs autem Libanius ad genua Basilij postulabat sibi dari Christi signaculũ. Crastina die praecepit omnibus Basilius recipere pecuniam.

Qui vna voce dixerunt ad eum. Si mortali Imperatori hęc tribuere volumus, vt non desolaret nostram ciuitatem, multo magis Christo immortali Imperatori oportet offerri ea qui a tanto interitu nos liberauit. Ecce in manibus tuis omnia sunt, fac de eis quod tibi Deus iusserit facere. Qui mirans populi magnanimitatem, etiã nolentibus tertiam partem reddidit. Et de reliquis vestiuit omne presbyterium cum ciborio. Altare autem auro puro & gemmis pretiosis decorauit. In vita S. Basilij scripta per Amphilocium apud Surium.

EXEMPLUM LXXXII.

Castus presbyter quantam gratiam pro castitate vidente Basilio meruerit.

SAnctus quoque Basilius quodam die splendore diuino illustratus exiuit de ciuitate sua, dicens aliquibus discipulis: Filij sequimini me, vt videatis mecum gloriam Dei, & admiremur de discipulis magistrum. Cognouit autem hoc virtute spiritus sancti presbyter Anastasius qui habebat vxorem xl. annis secum in virginitate manẽtem, & ipse quotidie in pane & aqua ieiunabat excepta die Dominica. Dixitque verbotenus mulieri, vsu autem sorori suæ. Ego vado agricolari, tu surge, & orna domum & circa horam nonam thuribulum, & cereos accipiens vade obuiam sancto Basilio qui venit diuertere in domum nostram peccatorum.

Quod cum illa multa cum veneratione & timore fecisset, sanctus Basilius data ei benedictione ait: Quomodo habes domina Theogenia? Quæ expauens in vocatione nominis sui dixit? Bene sancte pater. Qui ait: Vbi est Dominus Anastasius frater tuus? Quæ respõdit; Domine vir meus est, & abijt agricolari. Qui dixit: In domo tua noli turbari. Expauens mulier his verbis, quia vidit eum omnia sua secreta cognoscere, stupefacta cecidit in terram clamans; Sancte Dei ora pro me peccatrice, quia mirabiles res video circa te. Et faciẽs ei orationem coram omnibus ait: Extende pannum inter brachia tua. Et cum extendisset, iussit infundi carbones de thuribulo in pannum, & super ponens incẽsum ambulabat præcedens eos. Venientibus autem in domum presbyteri obuiauit & ipse & osculatus Sancti pedes ait: Vnde hoc mihi vt veniat sanctus Dei ad me? Cumq; abijssent in Ecclesiam iussu Basilij presbyter stetit ad sanctum ministerium. Et vidit sanctus cum quibusdam dignis tempore eleuationis corporis Dominici, spiritum sanctum in specie ignis circumdantẽ presbyterum, & altare. Cumque communicassent & ad domum redijssent comedentibus illis, dixit ei sanctus Basilius: Enarra mihi vnde tibi thesaurus iste, & quæ est vita tua?

Qui respondit: Ego peccator sum subditus tributis publicis, habens iuga boum duo, vnum ad ministrationem peregrinorum, alterum administrationem vectigalium, & ista mulier est coancilla mea ministrãs pauperibus, & mihi. Dicit ei sanctus. Voca eam sororem tuã sicut, & est. & enarra mihi conuersationem tuam. Qui ait: Nõ habeo quidquam boni, & alienus sum ab omni virtute. Tunc dixit ei Basilius: Surge, eamus simul. & duxit eum ad vnam de cellulis domus. dixitque ei: Aperi mihi ostium. Respõdit ei presbyter: Nõ introeas pater, quia necessaria domus sunt: Dixit ei Basilius: Et ego in ista necessaria veni. Nolente ergò presbytero aperire, sanctus aperuit illud sermone. Et ingrediens inuenit ibi leprosum pluribus membris defluxum quem nemo sciebat ibi esse nisi presbyter & eius soror. Dixit ergo presbytero: Cur uoluisti mihi occultare thesaurum istum tuum? Qui respondit: Furiosus est pater, & ideo timui ne laberetur in sermonem. Dixit ei sanctus: Bene certasti in illo, sed sine me hac nocte ministrare ei, vt & ego mercedẽ accipiam. Tunc reliquerunt sanctum Dei in cella cum leproso, clauseruntque ostium. At ille tota nocte super eum faciẽs orationem sanauit illum, & sic cum suis reuersus est in ciuitatem. Ibidem.

EXEMPLUM LXXXIII.

Iudicio suo deceptus est sanctus Effrem, qui videns gloriam exteriorem sancti Basilij ostensam sibi cœlitus, illius sanctitatem non credidit.

SAnctus Abbas Effrem cum esset in eremo audiens opera sancti Basilij sine intermissione postulabat sibi qualia essent reuelari. In extasi ergò factus vidit columnam ignis, cuius caput pertingebat in cœlum, & audiuit vocem desuper dicentem. Talis est magnus Basilius. Et accipiens interpretem (nesciebat enim Græcè loqui) venit Cæsaream. In festo autem Theophaniæ intrans clam ecclesiam vidit procedentem Basilium in stola candida cum clero candifero. Et ait interpreti

ti suo. In vanum laborauimus (vt suspicor) frater iste enim tali ordine cum sit, non est quemadmodum vidi. Et stans dicebat secum: Nos qui portauimus pondus diei, & æstus nihil consecuti sumus, & hic cum sit in tali honore columna ignis est. Hæc eo dicente, misit Sanctus Archidiaconū suum dicens: Vade circa portam occidentalem, & inuenies in angulo Abbatem cum altero quodam, voca eum ad me. Respondit Effrem per interpretem. Errasti frater nos peregrini sumus. Et abiens Archidiaconus retulit hæc Archiepiscopo. Quo sacros libros legente, vidit sanctus Effrem igneam linguam loquentem per os eius. Et dicit sanctus Archidiacono. Vade dic ei: Domine Effrem intra in presbyterium. Obstupuit ergo Effrem & genuflexit dicens: Vere magnus Basilius, verè columna ignis Basilius, vere Spiritus sanctus loquitur per os eius. Intrans itaque post impletionem ministerij secretarium Basilius salutauit eum dicēs Bene venisti, ô pater filiorum eremi, qui multiplicasti in ea discipulos Christi, & dæmones eliminasti. Venisti videre hominem peccatorem, Deus retribuat tibi. Et cū ei omnia quæ in corde suo erant prædixisset, communicauit ipse, & interpres eius de manibus sancti. Et faciente eo caritatem, rogauit, vt a Domino postularet quatenus Græcè loqueretur. Qui ait. Super virtutem meam postulasti, veni postulemus Deum qui voluntatem timē[n]tium se faciet, &c. Cumque facta oratione surrexissent, dixit ei Basilius? Cur non accipis ordinationem presbyterij, quia decet te. Respondet Effrem: Quia peccator sum. Et iacentibus eis in terra posuit Basilius manum in Effrem dicens. Quæ sunt diaconi. Tunc sanctus Effrem Græca lingua respondit: Susci pe, salua, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Et spiritualiter lætantes per triduū eo quod Græcè loqueretur. glorificauerunt Deum. Et ordinans sanctus Basilius interpretem diaconum, ipsum verò presbyterum, dimisit eos in pace. Ibid. to. 1. Surij. In Vitis patrum in vita S. Effrem.

EXEMPLVM LXXXIV.

Conuertitur Ioseph Iudæus medicus, eo quod Beatus Basilius vltra cursum natur[a]e vitam suam per diem prolongauerit, idque zelo illius conuertendi.

IOseph quidam Iudæus egregius in arte medicinalis disciplinæ, summam scientiam habebat in tactu venæ præscire ante tres vel quinque dies si quis deberet de hac vita transire. Sanctus autem presbyter Basilius frequenter eum vocans ad colloquiū, docebat eum viam salutis, ambulare. Rogabatque eum vt per baptismum indueret Christum. Qui non acquiescebat dicens: quia in fide qua natus sum in ipsa & finiā. Quando autem sanctus Basilius deberet de his transferri tumultibus, vocauit eum ad se occasione medicinalis disciplinæ, & dixit ei: Quomodo vides quę erga me sunt? Ille autem ad tactum venæ sentiens eius mortem imminere, dixit ad domesticos eius. Quæ ad sepulturam sunt ei vestimenta necessaria præparate ei, ipse enim iam moritur. Dicit ei magnus Basilius: Nescis quid dicis: Dicit ad eū Ioseph Hebr. Crede Domine, sol cum sole occidet hodie. Dicit ei Sanctus: Et si non moriar vsq; ad matutinum, quid? Dixit ei Hæbreus: Non est possibile Domine hoc fieri, vix enim vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iā de ecclesia tua & rebus tuis. Non enim obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei Sanctus: Etiam moriaris peccato. Et si vixero in crastinum vsq; ad horam sextam quid facies? Qui ait: Ego moriar. Dicit ei Sanctus etiā moriaris peccato, viuas autē Christo tuo. Dicit ei Hebræus, Scio quid dicis. Facio iussionem tuam si sicut dicis fit, cum iuramentis promittens, quia si vixerit Dei discipulus, omnino accipere se Spiritus sancti gratiam. Dei cultor ergo Pater noster postulauit Deum additionem vitæ dari sibi, vt illum saluaret. Misit ergo Sanctus mane & vocauit Hebræum. Qui diffidens aduenit putans eum omnino mortuum. Et videns illum viuentem in stuporē versus, & proijciens se ad pedes eius, dixit: In vero corde dico, non est Deus magnus, sicut

Deus Christianorum, & non est Deus amplior eo. Iube ergo sine omni dilatione dari mihi in Christo signaculum, & sanctum baptisma, & toti domui meæ. Dicit ei Sanctus Christi. Ego manibus meis baptizabo te, & omnem domum tuam. Procidens ergo iterum medicus & tangens manum dexteram eius, dixit: Lassæ factę sunt uirtutes tuę Domine, & natura defecit. Dicit ei Sanctus: Habemus naturæ Creatorem confortantem nos. & surgens uenit in Ecclesiam, & coram omni populo baptizauit eũ, cum tota domo eius, uocans nomen eius Ioannes, adijciens eum ouili suo. Et post hoc iterum recumbens lecto gratias egit Domino in peregrinatione à corpore, & fide medici. Et cum adhuc gratiæ essent in ore eius, reddidit spiritum. In uita S. Basilij, ut habetur in uitis PP. c. 6.

EXEMPLVM LXXXV.

Prosperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus suis demersit sit inferos, uidente beato Ambrosio.

Legitur in legenda sancti Ambrosij: Quadam uice cum B. Ambrosius Romam pergeret, & in quadam uilla Thusciæ apud quendam ualde locupletem hospitatus fuisset, illum hominem super statu suo sollicitè requisiuit. Cui ille respondit. Status meus Domine semper felix extitit & gloriosus. Ecce enim infinitis diuitijs abundo, seruos & famulos infinitos habeo copiosam filiorum & nepotum turbam possideo, & omnia semper ad uotum habui, nec unquam mihi aliquid aduersum accidit, nec quod contristaret aduenit. Quod audiens Ambrosius uehementer obstupuit, & his qui secum erant in comitatu, dixit: Surgite & hinc quantocius fugiamus, quia Dominus non est in loco isto. Festinate filij, festinate, nec fugiendo moram facite, ne nos hic ultio diuina apprehendat, & in peccatis illorũ nos pariter inuoluat. Cũ ergo fugerent & aliquantulum processissent, subito se terra aperuit, & hominem illum cum uniuersis quæ ad se pertinebant ita absorbuit, ut nullum inde uestigium remaneret. Quod cernens Ambrosius dixit. Ecce fratres, quam misericorditer Deus parcit, cum hic aduersa tribuit, & quam seuerè irascitur, cum semper prospera elargitur. In eodem autem loco fouea profundissima remansisse dicitur, quæ usque hodie in huius testimonium perseuerat. Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 36. & Marulus libro quinto, capitulo tertio.

Ex vita Beati Gregorij Papæ.

EXEMPLVM LXXXVI.

Furtum faciens monachus de sibi commissis, a dæmonio vexatur, donec culpam fateretur.

QVadam vice Beatus Gregorius adhuc Abbas duos fratres de suo monasterio misit, vt aliquid emerēt pro eiusdē monasterij sui necessitate, vnus eorum iunior, qui prudentior videbatur, alter senior, qui custos iunioris esset. Perrexerunt vtrique & de pretio quod acceperant ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero furtum fecit. Qui mox vt in monasterium sunt reuersi, atque ante oratorij limen venerunt, arreptus à dæmone is qui furtum fecerat cecidit.

Demissus deinde à dæmonio currentibus fratribus Abbatis iussu requisitus est, ne fortè de eo quod acceperat furtum fecisset, negauit. Iterum vexatus est, atque dimissus. Rursus requisitus negauit, atque vexatus est. Octo itaque vicibus negauit, & octo vicibus vexatus est. Post octauam verò negationem Gregorio interrogante cōfessus est, quod nummos furto abstulisset, eique prostratus se peccasse testat⁹ est, perceptaque pœnitentia, vlterius ad eum dæmonium non accessit. lib. 1. nu. 11.

EXEMPLVM LXXXVII.

Apostatare volens, latratibus infernalis canis terretur.

ALio quoque tempore dum in die natalitio Andreæ Apostoli meridianis horis fratres quiescerent, subitò quidam frater apertis oculis cœpit tremere, voceſq; ingētes emittere, quibus vocibus testabatur ferre se nō posse quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt eum cū oculis apertis trementem, & clamantem, & à sensibus alienum, nihilque quod foris agi poterat sentientem. Hunc manibus leuauerunt atq; ante altare sancti Andreæ Apostoli iussu Beati Gregorij proiecerunt, ipsisque pro eo in oratione prostrati sunt. Qui statim ad se reuersus, cōfessus est quod senex quidā ei apparuisset & canē nigrum ad eum dilacerandū dimisisset dicens: Quare fugere voluisti de monasterio isto? Cumque euadere de canis morsibus nullo modo valuissem, venerunt quidam monachi, & eumdem senem pro me rogauerunt, qui statim iussit canem abscedere, & sic ipsa ad me reuersus sum. Hic autem frater sępè cōfessus fuit postea, quod ea die quo ista pertulerat, consilium habuerat de monasterio fugiendi. lib. 1. num. 12.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Apostatare volens quidam, à dæmonio possidetur.

ALius quoque monachus discedere de monasterio Beati Gregorij attentare voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed a dæmone correptus nequiuit. Relinquebatur à dæmonio quamdiu extra oratorium stabat: vbi vero ingredi conabatur, statim maligno spiritui traditus vexabatur. Hoc dum iam sæpius fieret, tādem Gregorio disquirente, sed de monasterio fugere voluisse cō fessus est. Isq; per triduum cum fratrum precibus, ita pietate Dei succurrēte curatus est, vt ad eum postmodum malignus spiritus nequaquam accedere tentaret. Dicebat autem se Beatum Andream dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatum esse, cur de monasterio vellet abscedere. lib. 1. num. 13.

EXEMPLVM LXXXIX.

Apostasia causa fugientes de monasterio Beati Gregorij, miraculosè inuenti, atque reducti sunt.

ALij quoque duo frates de eodem monasterio fugerunt, atque aliquando prius fratribus colloquendo signa dederunt, quod per viam Appiam descendentes Hierosolymam tenderent. Qui exeuntes

tes diuerterunt de itinere, & vt a sequentibus se minimè inueniri potuissent, retrusas scriptas iuxta Flamineam portam inuenientes in eis se occultauerunt. Cum verò vespertinis horis requisiti minimè in congregatione essent inuenti, ascensis caballis eos quidam fratrum secuti sunt per Metronij portam exeuntes, vt eos in Latinam, vel Appiam viam sequerentur.

Subitò eis consilium ortum est, vt eos in salaria requirerent extra ciuitatem. Igitur pergentes deflexerunt in salariam. Eos vero minimè inuenientes per porta Flamineam decreuerunt reuerti. Cumque reuerterentur, mox vt equi eorum ante cryptas illas venerunt, in quibus se absconderāt, fixerunt gradum. Pulsati & cōpulsi passum mouere noluerunt. considerauerunt monachi rem talem sine mysterio esse non posse. Ascenderunt ad cryptas, & viderunt earum aditus maceria esse occlusas, sed caballis suis nusquam euntibus descenderūt. Deposuerunt lapides qui in ore cryptę positi erant, & ingressi sunt, eosque in tenebrosis eisdem latibulis terræ consternatos inuenerunt. Qui ad monasterium reducti ex eodem miraculo, ita meliorati sunt, vt eis multum postea profuerit, ad parum temporis de monasterio fugisse. lib. 1. nu. 14.

EXEMPLVM XC.

Eleemosyna scutella argētea, quam beatus Gregorius naufrago dedit, promoueri in Papam promeruit.

QVadam vice dum in monasterio suo Gregorius cui Abbas preerat, quędā scriptitaret. Angelus Domini in specie naufragi sibi affuit, sibique misereri lachrymabiliter postulauit. Cum igitur Gregorius sex argenteos sibi dari fecisset, & abijsset, eadem die iterum redijt, seq; multa perdidisse, pauca verò recepisse perhibuit.

Qui cum ab eo totidem argēteos recepisset, iterum tertia die reuersus misereri sibi importunis clamorib. postulauit. Sed Gregorius cum à procuratore sui monasterij didicisset, nihil quod dari possit præter scutellā argētā, quā mater sua cū leguminibus mittere solebat, in monasterio remāsisse, illam statim dari præcepit. Quam ille libenter accipiens lætus abscessit. Hic autem Angelus fuit, sicut ipse eidem postmodum reuelauit. Nā cum iam Papa esset effectus, quadā die præcepit Cancellario suo, vt duodecim peregrinos vel pauperes ad prandium inuitaret. Qui pergens iussa cōpleuit. Dum autem simul discumberent intuens Papa peregrinos discūbētes numerauit. Et accersito Cācellario cur cōtra iussionē suam tertium decimum inuitare præsūpsisset, inquisiuit. Quos cancellarius numerans & tātum xij. inueniens. ait: Crede mihi pater, nō sunt nisi xij. Aduertit ergò Gregorius virū proprius discumbētem vultum crebrò mutare, & nūc se adolescentē, nunc verò vetulum sub quadam veneranda canicie simulare. Finito conuiuio illum in cubiculū induxit vehementer adiurans, vt ei se, nomenq; suum prodere dignaretur. Qui respondens ait: Et cur interrogas de nomine meo quod est mirabile? Veruntamen scito, quia ego sum naufragus ille cui scutellam argēteam tribuisti, quam tibi miserat cum leguminib. mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum, quia ab illa die quo mihi hoc dedisti, destinauit te Deus ecclesię suę Præsulem fieri, & Petri Apostoli successorem. Cui Gregorius: Et tu quomodo hoc nosti, quod tunc me Dominus Ecclesię suę Præsulem fieri destinauit? At ille: Quoniā Angelus, inquit, eius sum. Et remisit me tibi Dominus, vt te semper debeam protegere, & omne quod petieris per me apud ipsum valeas impetrare. Statimque ab eo disparuit. lib. 2. nu. 23.

EXEMPLVM XCI.

Eucharistiam propter incredulam mulierem Beatus Gregorius oratione sua conuertit in digitum.

MAtrona quædam beato Gregorio singulis dieb. Dominicis panes offerebat. Qui cum post missarum sollemnia corpus Domini sibi offerret, & diceret: Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat te in vitam æternā, lasciuè subrisit. Ille continuo dexteram ab eius ore conuertens, partem illam Dominici corporis super altare posuit. Postmodum vero coram populo interrogauit eam quam ob

causam

caussam redire præsumpserit. At illa; Quia panem (inquit) quem proprijs manibus feceram, tu corpus Dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris se in orationem prostrauit, & surgens particulam illam panis instar digiti carnē factam reperit, & sic matronam ad fidem conuertit. Orauit iterum & carnem illam in speciem panis conuersam vidit, & matronæ sumendam tradidit. lib. 2. cap 41.

EXEMPLVM XCII.

Iudicio temerario prauentus est eremita, qui Beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem diuitiarum esse non censuit.

EO tempore fuit quidam eremita vir magnæ virtutis, qui omnia propter Deum reliquerat, & nihil nisi vnam cattam possidebat, quam blandiens sæpè quasi cohabitatricem in suis gremijs confouebat. Orauit igitur Deum vt sibi dignaretur ostendere cum quo futuræ remunerationis mansionem speraret, qui illius amore nil ex sęculi diuitijs possideret. Quadam igitur nocte sibi reuelatur, vt cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens parum sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat, si cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundialibus diuitijs abundaret. Cum ergo Gregorij diuitias suæ paupertati die noctuque suspirando conferret, alia nocte audiuit Dominum dicentem sibi; Cum diuitiem non possessio diuitiarum, sed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorij diuitijs comparare, qui magis illam cattā quam habes quotidie palpando diligere comprobaris; quam ille tantas diuitias quas non amando, sed contemnendo, & cunctis liberaliter largiendo dispergit? Itaque solitarius Deo gratias retulit & qui meritum suum decreuisse putauerat si Gregorio conferretur orare cœpit, vt cum eo mansionem quandoq; percipere mereretur. lib. secundo, cap. sine numero 59.

EXEMPLVM XCIII.

Nomen Iesu cordi Beati Ignatij inscriptum inuenitur.

LEgitur in vita sancti Ignatij, quod inter omnia sibi tempore passionis suæ illa tormenta, nunquam ab inuocatione nominis Iesu Christi cessabat. Quem cum tortores requirerent cur hoc nomen toties replicaret, respondit: Hoc nomen cordi meo inscriptum habeo, & ideo ab eius inuocatione cessare non valeo. Postquam a leonibus suffocatus est, non tamen dilaceratus, tortores volentes curiosius quę sanctus dixerat experiri, cor eius è corpore ipsius euellunt, & illud scindentes per medium, totum cor inscriptum hoc nomine Iesus Christus, litteris aureis inueniunt. Vnde ex hoc miraculo plurimi crediderūt. Vincent. lib. 10. c 57.

EXEMPLVM XCIV.

Castitatem perpetuam Beatus Thomas de Aquino fortiter resistendo promeruit.

LEgitur in vita sancti Thomæ de Aquino quod cum ipse inuitis parentibus, & fratribus Ordinem Prædicatorum introisset, non valentibus eum à proposito retrahere, diabolo instigante per multas persecutiones furtim à suis fratribus raptus est, & in quodam castro custodię mancipatus. Prouidus autem adolescens breuiarium, & Biblia a fratribus Ordinis petijt, & Domino ordinante suscepit. In quibus Biblijs tam profunde profecit, vt postea exiens de paterno carcere, in paucis Bibliarum punctis dubitaret. Cum autem à suis graui inedia, frigore, & penuria affligeretur, nunquam tamen efficere potuerunt, vt saltem habitum suscepti Ordinis, vel cibos vellet mutare. Et his omnibus nequius cogitantes, per quod possent euertere animū iuuenem, miserunt ad eum quandam iuuenculam pulcherrimam, quæ eum inducerct ad peccandum. Cumq; in se sensisset carnis stimulum excitari, mox de igne titionem ardentem arripiens, puellam extra cameram effugauit. Et accedens ad angulum cameræ signum crucis cum summitate titionis parieti impressit, & coram illa cru-

Ex vita sancti Mammetis pueri.

EXEMPLVM XCVII.

Pueri Mammetis in persecutione constantia, Deique circa eundem mirabilis prouidentia.

TEmporibus Aureliani erat in ciuitate Cæsarea Cappadociæ puer vij. annorum Mammes nomine. Hic mortuis parentibus decretum Aureliani de cultu idolorum abhorrens, in montem cuius silua densissima erat secessit, ibiq; viuebat, lectioni tantum & orationi vacans, & lacte gregis sui se pascens. Audita autem voce cælesti, ut in campum descenderet, descendit, ibiq; virgam & Euangelium inueniens ea tulit, & in montem ascendit. Legente autem eo librum quem inuenerat in campo, conuenerunt illuc diuersa ferarum genera, quæ prostratæ ipsum adorabant, & post fixa genua sursum ad eum respiciebant. Tandem egressis feris masculinis remanebant ibi feminæ cum gregibus mansuetis vberibus lacte plenis. Quas puer Dei cum suis mulgens, & coagulans & caseos faciens, cum sibi abundare vidisset, quærens à Domino quid inde faceret, responsum accepit, vt ad portam Cæsareæ descenderet, & pauperibus distribueret. Hoc videntes quidam, Præsidi Alexandro retulerunt, quod in illo loco magus esset, qui omnes feras siluarum maleficaret. Tūc iudex equites duos misit ad eum. Quibus ille obuians in habitaculum suum duxit, eisq; caseum & aquam apposuit. Quibus manducantibus, facta est congregatio animalium sedēte eo, & legente Euangelium. Quod videntes illi, confugerunt ad eum. Confortauit autem eos puer sanctus ne timerent. Et dimissi ab eo visa Præsidi retulerunt. Puer autem sanctus eos sponte se cuius coram Præside Christianum se profitens, cum sacrificare respueret, suspensus torquetur. Cumque gratias agens in cœlum intenderet, audita est vox dicens: Confortare Mammes, & viriliter age. Tunc depositus & in carcerem missus plus quam xl. viros fame penè deficientes ibidem inuenit. Orante autem eo columba cælitus missa portans lac & mel per fenestram intrauit. Accipiens autem illud Mammes, simul cum eis manducauit. Post hæc puer in fornacē mittitur, sed statim ignis extinguitur. Deinde locato eo in amphitheatro vt à bestijs laceraretur, ab eis illæsus relinquitur. Deinde alius quidam leo de monte descendens per ciuitatem nullum læsit, sed festinans ad amphitheatrum sancto martyri dixit: O natura hominis Spiritu sācto cooperta, ecce tui causa cogor ab Angelis contra naturam loqui. Hęc eo dicente, amphitheatri ostia ab Angelis clausa sunt, vt nemo egredi posset. Et ascendens leo multitudinē Paganorum & Iudæorum laniauit, solusq; Præses cum suo officiali illæsus remansit, iubente sancto ne eum læderet. Tandem sanctus puer ab Angelis euocatus, lapidibus obrutus emisit spiritum.

Ex vita sancti Babylæ Episcopi.

EXEMPLVM XCVIII.

Pastor bonus Babylas Numerianum Imperatorem quasi lupum à suo ouili repulit, & pueri tres mira animositate & fide in tormentis perstiterunt immobiles.

NVmerianus Imperator cum apud Antiochiam immolasset dæmonijs, & vellet ingredi Ecclesiam Dei, prohibuit eum Babylas Episcopus. Altero verò die præsentato sibi in consistorio Episcopo dixit: Quid mihi hoc fecisti? Nescis quia rex est qui tibi loquebatur? Respondit ei Episcopus: Me seruum humilem placuit Deo, vt constitueret pastorem plebis suę. Ideò cum vidi te lupum venientem ad oues eius, timens ne aliquam perderem prohibui te ab ingressu ouilis. Ad quem Cæsar: Ergò tibi lupus visus sum, & non rex? Respondit Episcopus: Secundum

in-

tis quibus dolium sagittatum fuerat corpus Philemonis à pedibus vsque ad verticem sagittari. Et cum totis viribus tela contra eum intorsissent, nullum in eo iaculum infigi potuit, nec vllum in terram ruebat, sed omnia in aere dependebant. Cum autem adhuc Præses vidisset eum viuere, vehementer stupuit, & volens rem plenius agnoscere, accedens oculos leuauit, vt videret, & statim vna de sagittis cadens, eius oculum extinxit. Tunc iussit eum deponi, & ait: Redde mihi oculum arte magica quam nosti, & dimittam te. Qui respondit. Vt non æstimes Dominum meum curare non posse, cum mortuus fuero, lutum fac de terra sepulchri mei: & superunge oculo tuo, statimque sanaberis? Quo audito, iussit eum decollari. Altera autem die Arianus facto sicut ei dixerat Philemon ait: In nomine Iesu Christi pro quo iste martyrium compleuit, vngo oculos meos vt videam & credam. Et statim vidit clamans se Christianum esse. Cuius conuersio Diocletianum non latuit, misitq; quattuor protectores qui eum caperent. A quibus correptus prius iuit ad sepulchrum sancti Asclæ. Philemonis, & Apollonij & ait: Orate pro me Dominum consortes luminis sempiterni, vt confortet me, & consummet in nomine suo martyrium meū. Tunc vox de sepulchro Philemonis. Confortare, inquit, Ariane, Iesus in quem credis operabitur pro te. Vade ergo cum his qui venerunt ad te, & ora pro eorum conuersione. Hoc autem audientes protectores mirati sunt. Abijt ergo cum illis, & octo seruis & familiaribus suis. Quibus cum Alexandriam venissent, præcepit eis vt corpus eius ibi expectarēt dicens: Octaua die martyrij Diocletianus iubebit me in mare præcipitari cum sacco arena pleno. Solicite ergo post tres dies, idest, xj. die Martij egrediamini super mare circa horam sextam, & inuenietis corpus meum supra dorsum delphini, quod tollentes sepelite iuxta corpus Philemonis. Cum igitur cum quattuor protectoribus peruenisset ad Diocletianū, ille iussit in campo foueam profundam fieri, eumque catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis cū ingenti circa collum lapide depressum in foueam deponi, totamque terram super eum quæ egesta fuerat remitti, & desuper milites ludere, blasphemo quoque ore dicere; Videamus si venit Iesus, & liberet eū. His patratis. Imperator equum ascendens abijt in domum suam. Et ingressus cubiculum cum quieti corpus dare post iram vellet, vidit vincula, & cōpedes supra reclinatoriū pēdere, & Arianū in lecto iacere. Qui dixit sibi. Noli turbari, ego sū Arianus quē fodisti grauatum ferro, & ære, & mole arenæ, & venitis quem præualere non credebas Iesus, qui liberat credentes in se. Cum autem iussisset Diocletianus eum in sacco cū arena mergi, quattuor protectores prędicti tyrannidem eius arguentes, & Christum verum Deum confitentes, in quattuor alijs saccis pariter in mare proiecti sunt. Statim autē Dei nutu parati delphini corpora eorum susceperunt, & Alexandriam deportauerunt. Serui autem Ariani quinque corpora videntes, dicebant, quia Arianus se solum deferendum prædixerat, vnde non credebant eum ibi esse. Vox ergo humana quasi de ore vnius delphini audita est: Nolite dubitare, hic est dominus vester Arianus, tollite eum, & hos quattuor qui eadem martirij gloria coronari sunt, & sepelite omnes iuxta sepulchrum sancti Asclæ. Et ita fecerunt. Vincent. lib. 12. cap. 1. & 2.

EXEMPLVM C.

Virginitatem sanctorum Virginum Agapis, Chionę, & Hirenę, mira dignatione Dominus defendit.

LEgitur in vita sanctarum Agapis Chironæ, & Hirenę. Quoniam cum Imperator Diocletianus audisset rumores sanctitatis Agapis & Chironæ virginum, præsentatis eis sibi, promisit eis maritos de palatio suo per quos illustres esse possent, si Christum negantes, idola colerent. Cumque nullatenus à Christianitate flecti possent, iussit præsidi Dulcatio diuersis tormentis ea affligere. Cum autem præsentatæ essent, videns eas, caput oculorum astrictus turpissimo spiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi custodiendas, qui eis libertatem promittebat, si captiuæ eius animo consensum præberent. Sed cum nec pro missionibus nec terroribus

roribus animum commutarent, ausus est ipse præses cellu'ã ingredi, vbi illæ orantes noctem Christo peruigilem exhibebāt, in quo loco omnia coquinæ vtensilia reposita erant. Ingressus autem cum vellet perficere ad quod eum ardor libidinis impellebat, alienatus mente, cœpit ollas amplecti, & sartagines osculari. In quibus diu ludificatus, totus niger, & cacabatus talis cœpit esse in vestibus, & in facie qualis a diabolo possidebatur in mente. Tandem cum suis egressus est, qui eum cum luminaribus expectabant, visoque eo omnes fugerunt, videntes eum talem, nullam habentem corporis partem, quæ non esset inquinata, & in partes scissa. Stantibus enim ancillis Dei & psallentibus, nullum penitus per eum potuit diabolus impedimentum afferre. Videns ergo Præses se ab officio suo esse contemptum, nesciens quid de se factum esset, non est reuersus in domum suam, sed cœpit concito cursu ire ad Palatiũ Diocletiani & intra se dicere. Prosternã me inuictissimis Imperatoribus, & dicam me ita ab officio meo ludibrio habitum, ac cũ irrisione, & clamorib. derelictũ. Cũq; mane apertum esset palatium, & ille totus cacabatus intrare vellet ad regem..., alij virgis, alij pugnis, alij in eius faciem exsufflantes eum impingebant, & alij quoque ridentes, alij irascentes eum expellebãt, & vix potuerunt eum seruare & ad domum suam perducere, dicẽtes: Respice te, & respicere nequibat. Clauserat autem diabolus oculos eius, nec poterat seipsum attẽdere, sed videbatur ei quod totus mundus esset niueis uestimentis indutus. Mens tamẽ sana in eo erat, & soli oculi tenebantur à satana, quibus Dei martyres obscœno mẽtis conamine respexerat. Interea putans ancillarum Dei maleficijs euenisse, coram publico tribunali iussit eas expoliari, vt corpora eorum nuda aspiceret, sed ita fixæ inuentæ sunt vestes earum, vt quasi corpora corporibus iuncta putarentur. Hæc attendẽns Dulcitius, & cõsternatus, ita obdormire cœpit in tribunali, vt nec à pulsantib. posset excitari, sed si dormiens sublatus est in domum suam & ibi euigilauit. Hæc audiens Diocletianus tradidit eas Sisinnio, qui sacrificare nolentes iussit viuas incendi. Cum ergo in ignem missæ, nec vestimenta earum arderent, dixerunt. Domine Iesu ne ab hac hora patiaris nos loqui cum his qui te verum Deum negauerunt. His dictis prostrauerunt se in oratione, & immaculatis corporibus, intactis crinibus integrisque vestibus, digesto igne repertæ sunt. In crastino etiam iussit Hirenam locari in prostibulo, sed apparuerunt ducentibus eã duo milites dicentes: Misit nos Comes, vt ducatis eam vbi ego dico. Et duxerunt eã in supercilıũ montis. Tunc videns se delusum Sisinnius, eques perrexit ad montem. Et videns eã stantem, tota die girauit eam, nec tamen potuit ad eam peruenire. Tetendit autem vnus seruorum eius arcum, & iaculo perforauit eam. Et sic cum gloria peruenit ad Dominum. Cuius corpus Anastasia cum gaudio sepeliuit, orans Dominum vt eius particeps fieri mereretur. Vincent. lib. 12. c. 59. 60. 61. 62.

EXEMPLVM CI.

Virginum inæstimabilis gloria sanctis Iuliano & Basilissæ ostenditur.

Legitur in vita sancti Iuliani & Basilissæ. Quoniam cum idem Iulianus multum hortaretur à parentibus vt vxorem duceret, per quam & genus suum conseruaret, & adolescentiæ lapsus euaderet, orationi se dedit, auxilium petens à Domino ne virginitatem promissam aliqua occasione violaret. Apparuit autem ei Angelus Domini dicens: Iuliane, surge, & parentum voluntatem perfice. Accipies quidem coniugem, non quæ te polluendo a Domino separet, sed per te virgo tecum perseueret. Lætificans ergo parentes, sicut (inquit) desiderastis: ecce sic facio. Quæritur ergo puella diuitijs, nobilitate atque decore præstantissima, nomine Basilissa, quæ, & ipsa parentum vnica fuit. Venit ergo dies quo vicini inuitantur ad nuptias, plateæ sericis ornantur, & aures omnium sonis musicorum, & cantilenis virginum oblectabantur, ita vt si homo etiam ferreus esset, luxuria solueretur. Producitur inter hæc onerata gemmis, & auro sponsa de thalamo. Ingreditur iuuenis cum virgine lætus cubiculum, factaque ab eo oratione, tali odore cella repleta est, vt videretur sibi virgo in tali loco constituta

stituta esse, vbi vernant lilia & rosæ, & ait ad iuuenem: Miram rem sentio, cum enim hiemis tempus sit, ita mihi omnium rosarum & liliorum odor famulatur, vt his saturata iam horream tori coniunctionem. Cui Iulianus: Odor qui tibi apparet, Dominus est, amator castitatis qui integritatem corporis seruantibus, vitam repromisit æternam. Ait igitur illa. Quæ melior salus est, quam integritatem custodiendo vitam æternam acquirere? Opto igitur vt pariter in eo virginitatis proposito perseueremus. Tunc procidens Iulianus ait: Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Quod & similiter fecit. Et subito fundamenta cubiculi commota sunt, & lux immensa emicuit, sique ibi spectaculum magnum. Nam ex vna parte sedebat rex æternus cum multitudine candidorum, & ex alia parte multitudo virginum, quarū gloriosa virgo tenebat principatum. A parte regis clamabatur, vicisti Iuliane, vicisti. A parte virginis clamabatur: Beata es Basilissa, quæ salutarib. monitis consensisti. Et ostensus est Iuliano liber aureis literis scriptus vt legeret, & legit sic. Iulianus qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Basilissa verò, quę ei integro corde sociata est, deputetur in numero virginum. quarum virgo Maria tenet principatum. Et dicebant omnes, Amen. Reliquum ergo noctis in laude transigentes, cœperunt spiritu, non carne fructificare. Nec dinumerari possunt animæ quæ per Iulianum præmittebantur ad Dominum. Similiter & agmina virginum per Basilissam præmittebantur ad Christum. Tēpore autem Diocletiani furore persecutionis incumbente, orauerunt Deum, vt omnes per eos conuersi antequam ipsi migrarent transirent ad Dominum. Et transierūt in breui mille animæ ad Deum. Deinde ipsa Basilissa ab ipsis iam mortuis inuitata, etiam ipsa defuncta est. Simeon Metaphrastes apud Lipomanum to 7.

EXEMPLVM CII.

Affectum parentum paganorum visa gloria Christi Celsus puer quanta magnanimitate co. temp-serit.

VI autem persecutionis ingrauesceret, præses Martianus sanctum Iulianum post dira tormenta, & diuersis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratum, iussit sub voce præconis ciuitatem circumire dicens? Hæc merentur Deorum rebelles, & principum contemptores. Et cum veniret ad locum vbi Celsus vnicus filius præsidis studebat, ait puer ad condiscipulos suos. Rem inauditam video, illum scilicet Christianum quem ducunt cum multitudine albatorum colloquentem, & coronam super caput eius de gemmis & auro, cuius fulgor excœcat huius aeris lucem, & alios tres viros albescentibus comis, alarumque volatu in similitudinem aquilarum super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum est tali Deo seruire, qui suos sic tuetur, & tali decore circumdat. Hoc audientes discipuli, & magister eius blandè corripientes eum ab intentione reuocare conati sunt. At ille doctorum volumina abijciens, etiam vestes quas indutus erat, abiecit dicens: Nudum me mater fudit huic seculo quod mundi est, mundo relinquo. Hęc dicēs per plateas ciuitatis cursum arripuit donec vbi sanctus Iulianus torquebatur veniens, pedibus eius prostratus ait. Te secundæ natiuitatis quam mihi Christus ostendit patrem agnosco. Martianum verò genitorem meum veritatis inimicum despicio. Tota autem ciuitas concurrebat, & filium præsidis sic uulnera martyris osculantem mirabatur. Si quis autem uoluisset ex præcepto præsidis puerum à Iuliani cōplexu auellere, statim manus eius & brachia contrahebantur. Pręsentatis ergo eis pręsidi, ait Iuliano Præses: Spei meæ fructum magicis artibus auferre contendis, & ipsum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente aduenit, & mater cum multiplicata familia, crine soluto & nudatis uberibus clamans. Quod uidens Pręses clamauit incissis uestibus ad Iulianum: Iuliane crudelis aspice dolorem patris & matris, & planctum tantæ familiæ, & à magi-

cis

EXEMPLVM LXXXII.

Castus presbyter quantam gratiam pro castitate vidente Basilio meruerit.

SAnctus quoque Basilius quodam die splendore diuino illustratus: exiuit de ciuitate sua, dicens aliquibus discipulis: Filij sequimini me, vt videatis mecum gloriam Dei, & admiremur de discipulis magistrum. Cognouit autem hoc virtute spiritus sancti presbyter Anastasius qui habebat vxorem xl. annis secum in virginitate manētem, & ipse quotidie in pane & aqua ieiunabat excepta die Dominica. Dixitque verbotenus mulieri, vsu autem sorori suæ. Ego vado agricolari, tu surge, & orna domum & circa horam nonam thuribulum, & cereos accipiens vade obuiam sancto Basilio qui venit diuertere in domum nostram peccatorum.

Quod cum illa multa cum veneratione & timore fecisset, sanctus Basilius data ei benedictione ait: Quomodo habes domina Theogenia? Quæ expauens in vocatione nominis sui dixit? Bene sancte pater. Qui ait: Vbi est Dominus Anastasius frater tuus? Quæ respōdit; Domine vir meus est, & abijt agricolari. Qui dixit: In domo tua noli turbari. Expauens mulier his verbis, quia vidit eum omnia sua secreta cognoscere, stupefacta cecidit in terram clamans; Sancte Dei ora pro me peccatrice, quia mirabiles res video circa te. Et faciēs ei orationem coram omnibus ait: Extende pannum inter brachia tua. Et cum extendisset, iussit infundi carbones de thuribulo in pannum, & super ponens incēsum ambulabat præcedens eos. Venientibus autem in domum presbyteri obuiauit & ipse & osculatus Sancti pedes ait: Vnde hoc mihi vt veniat sanctus Dei ad me? Cumq; abijssent in Ecclesiam iussu Basilij presbyter stetit ad sanctum ministerium. Et vidit sanctus cum quibusdam dignis tempore eleuationis corporis Dominici, spiritum sanctum in specie ignis circumdantē presbyterum, & altare. Cumque communicassent & ad domum redijssent comedentibus illis, dixit ei sanctus Basilius: Enarra mihi vnde tibi thesaurus iste, & quæ est vita tua?

Qui respondit: Ego peccator sum subditus tributis publicis, habens iuga boum duo, vnum ad ministrationem peregrinorum, alterum administrationem vectigalium, & ista mulier est coancilla mea ministrās pauperibus, & mihi. Dicit ei sanctus. Voca eam sororem tuā sicut, & est. & enarra mihi conuersationem tuam. Qui ait: Nō habeo quidquam boni, & alienus sum ab omni virtute. Tunc dixit ei Basilius: Surge, eamus simul. & duxit eum ad vnam de cellulis domus. dixitque ei: Aperi mihi ostium. Respōdit ei presbyter: Nō introeas pater, quia necessaria domus sunt: Dixit ei Basilius: Et ego in ista necessaria veni. Nolente ergò presbytero aperire, sanctus aperuit illud sermone. Et ingrediens inuenit ibi leprosum pluribus membris defluxum quem nemo sciebat ibi esse nisi presbyter & eius soror. Dixit ergo presbytero: Cur uoluisti mihi occultare thesaurum illum tuum? Qui respondit: Furiosus est pater, & ideo timui ne laberetur in sermonem. Dixit ei sanctus: Bene certasti in illo, sed sine me hac nocte ministrare ei, vt & ego mercedē accipiam. Tunc reliquerunt sanctum Dei in cella cum leproso, clauseruntque ostium. At ille tota nocte super eum faciēs orationem sanauit illum, & sic cum suis reuersus est in ciuitatem. Ibidem.

EXEMPLVM LXXXIII.

Iudicio suo deceptus est sanctus Effrem, qui videns gloriam exteriorem sancti Basilij ostensam ubi cælitus, illius sanctitatem non credidit.

SAnctus Abbas Effrem cum esset in eremo audiens opera sancti Basilij sine intermissione postulabat sibi qualia essent reuelari. In extasi ergò factus vidit columnam ignis, cuius caput pertingebat in cœlum, & audiuit vocem desuper dicentem. Talis est magnus Basilius. Et accipiens interpretem (nesciebat enim Græcè loqui) venit Cæsaream. In festo autem Theophaniæ intrans clam ecclesiam vidit procedentem Basilium in stola candida cum clero candifero. Et ait interpreti

ti suo. In vanum laborauimus (vt suspicor) frater iste enim tali ordine cum sit, non est quemadmodum vidi. Et stans dicebat secum: Nos qui portauimus pondus diei, & æstus nihil consecuti sumus, & hic cum sit in tali honore columna ignis est. Hæc eo dicente, misit Sanctus Archidiaconũ suum dicens: Vade circa portam occidentalem, & inuenies in angulo Abbatem cum altero quodam, voca eum ad me. Respondit Effrem per interpretem. Errasti frater nos peregrini sumus. Et abiens Archidiaconus retulit hæc Archiepiscopo. Quo sacros libros legente, vidit sanctus Effrem igneam linguam loquentem per os eius. Et dicit sanctus Archidiacono. Vade dic ei: Domine Effrem intra in presbyterium. Obstupuit ergo Effrem & genuflexit dicens: Vere magnus Basilius, verè columna ignis Basilius, vere Spiritus sanctus loquitur per os eius. Intrans itaque post impletionem ministerij secretarium Basilius salutauit eum dicẽs Bene venisti, ò pater filiorum eremi, qui multiplicasti in ea discipulos Christi, & dæmones eliminasti. Venisti videre hominem peccatorem, Deus retribuat tibi. Et cũ ei omnia quæ in corde suo erant prædixisset, communicauit ipse, & interpres eius de manibus sancti. Et faciente eo caritatem, rogauit, vt a Domino postularet quatenus Græcè loqueretur. Qui ait. Super virtutem meam postulasti, veni postulemus Deum qui voluntatem timẽtium se faciet, &c. Cumque facta oratione surrexissent, dixit ei Basilius? Cur non accipis ordinationem presbyterij, quia decet te. Respondet Effrem: Quia peccator sum. Et iacentibus eis in terra posuit Basilius manum in Effrem dicens. Quæ sunt diaconi. Tunc sanctus Effrem Græca lingua respondit: Suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Et spiritualiter lætantes per triduũ eo quod Græcè loqueretur, glorificauerunt Deum. Et ordinans sanctus Basilius interpretem diaconum, ipsum verò presbyterum, dimisit eos in pace. Ibid. 10. 1. Surij. In Vitis patrum in vita S. Effrem.

EXEMPLVM LXXXIV.

Conuertitur Ioseph Iudaus medicus, eo quod Beatus Basilius vltra cursum natura vitam suam per diem prolongauerit, idque zelo illius conuertendi.

IOseph quidam Iudæus egregius in arte medicinalis disciplinæ, summam scientiam habebat in tactu venæ præscire ante tres vel quinque dies si quis deberet de hac vita transire. Sanctus autem presbyter Basilius frequenter eum vocans ad colloquiũ, docebat eum viam salutis, ambulare. Rogabatque eum vt per baptismum indueret Christum. Qui non acquiescebat dicens; quia in fide qua natus sum in ipsa & finiã. Quando autem sanctus Basilius deberet de his transferri tumultibus, vocauit eum ad se occasione medicinalis disciplinæ, & dixit ei: Quomodo vides quę erga me sunt? Ille autem ad tactum venæ sentiens eius mortem imminere, dixit ad domesticos eius. Quæ ad sepulturam sunt ei vestimenta necessaria præparate ei, ipse enim iam moritur. Dicit ei magnus Basilius: Nescis quid dicis: Dicit ad eũ Ioseph Hebr. Crede Domine, sol cum sole occidet hodie. Dicit ei Sanctus: Et si non moriar vsq; ad matutinum, quid? Dixit ei Hæbreus: Non est possibile Domine hoc fieri, vix enim vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iã de ecclesia tua & rebus tuis. Non enim obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei Sanctus: Etiam moriaris peccato. Et si vixero in crastinum vsq; ad horam sextam quid facies? Qui ait: Ego moriar. Dicit ei Sanctus etiã moriaris peccato, viuas autẽ Christo tuo. Dicit ei Hebræus, Scio quid dicis. Facio iussionem tuam si sicut dicis fit, cum iuramentis promittens, quia si vixerit Dei discipulus, omnino accipere se Spiritus sancti gratiam. Dei cultor ergo Pater noster postulauit Deum additionem vitæ dari sibi, vt illum saluaret. Misit ergo Sanctus mane & vocauit Hebræum. Qui diffidens aduenit putans eum omnino mortuum. Et videns illum viuentem in stuporẽ versus, & proijciens se ad pedes eius dixit: In vero corde dico, non est Deus magnus, sicut

Deus Chriſtianorum, & non eſt Deus amplior eo. Iube ergo ſine omni dilatione dari mihi in Chriſto ſignaculum, & ſanctum baptiſma, & totæ domui meæ. Dicit ei Sanctus Chriſti. Ego manibus meis baptizabo te, & omnem domum tuam. Procidens ergo iterum medicus & tangens manum dexteram eius, dixit: Laſſæ factæ ſunt uirtutes tuæ Domine, & natura defecit. Dicit ei Sanctus: Habemus naturæ Creatorem conſortantem nos, & ſurgens uenit in Eccleſiam, & coram omni populo baptizauit eũ, cum tota domo eius, uocans nomen eius Ioannes, adijciens eum ouili ſuo. Et poſt hoc iterum recumbens lecto gratias egit Domino in peregrinatione à corpore, & fide medici. Et cum adhuc gratiæ eſſent in ore eius, reddidit ſpiritum. In uita S. Baſilij, ut habetur in uitis PP. c. 6.

EXEMPLVM LXXXV.

Proſperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus ſuis demerſit ſit inferos, uidente beato Ambroſio.

LEgitur in legenda ſancti Ambroſij: Quadam uice cum B. Ambroſius Romam pergeret, & in quadam uilla Thuſciæ apud quendam ualde locupletem hoſpitatus fuiſſet, illum hominem ſuper ſtatu tuo ſollicitè requiſiuit. Cui ille reſpondit. Status meus Domine ſemper felix extitit & glorioſus. Ecce enim infinitis diuitijs abundo, ſeruos & famulos infinitos habeo copioſam filiorum & nepotum turbam poſſideo, & omnia ſemper ad uotum habui, nec unquam mihi aliquid aduerſum accidit, nec quod contriſtaret aduenit. Quod audiens Ambroſius uehementer obſtupuit, & his qui ſecum erant in comitatu, dixit: Surgite & nunc quantocius fugiamus, quia Dominus non eſt in loco iſto. Feſtinate filij, feſtinate, nec fugiendo moram facite, ne nos hic ultio diuina apprehendat, & in peccatis illorũ nos pariter inuoluat. Cũ ergo fugerent & aliquantulum proceſſiſſent, ſubito ſe terra aperuit, & hominem illum cum uniuerſis, quæ ad ſe pertinebant ita abſorbuit, ut nullum inde ueſtigium remaneret. Quod cernens Ambroſius dixit. Ecce fratres, quam miſericorditer Deus parcit, cum hic aduerſa tribuit, & quam ſeuerè iraſcitur, cum ſemper proſpera elargitur. In eodem autem loco fouea profondiſſima remanſiſſe dicitur, quæ uſque hodie in huius teſtimonium perſeuerat. Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 36. & Marulus libro quinto, capitulo tertio.

Ex vita Beati Gregorij Papæ.

EXEMPLVM LXXXVI.

Furtum faciens monachus de sibi commissis, a dæmonio vexatur, donec culpam fateretur.

QVadam vice Beatus Gregorius adhuc Abbas duos fratres de suo monasterio misit, vt aliquid emerēt pro eiusdē monasterij sui necessitate, vnus eorum iunior, qui prudentior videbatur, alter senior, qui custos iunioris esset. Perrexerunt vtrique & de pretio quod acceperant ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero furtum fecit. Qui mox vt in monasterium sunt reuersi, atque ante oratorij limen venerunt, arreptus à dæmone is qui furtum fecerat cecidit.

Demissus deinde à dæmonio currentibus fratribus Abbatis iussu requisitus est, ne fortè de eo quod acceperat furtum fecisset, negauit. Iterum vexatus est, atque dimissus. Rursus requisitus negauit, atque vexatus est. Octo itaque vicibus negauit, & octo vicibus vexatus est. Post octauam verò negationem Gregorio interrogante cōfessus est, quod nummos furto abstulisset, eique prostratus se peccasse testatus est, perceptaque pœnitentia, vlterius ad eum dæmonium non accessit. lib. 1. nu. 11.

EXEMPLVM LXXXVII.

Apostatare volens, latratibus infernalis canis impetitur.

ALio quoque tempore dum in die natalitio Andreæ Apostoli meridianis horis fratres quiescerent, subitò quidam frater apertis oculis cœpit tremere, vocesq; ingētes emittere, quibus vocibus testabatur ferre se nō posse quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt cœcū oculis apertis trementem, & clamantem, & à sensibus alienum, nihilque quod foris agi poterat sentientem. Hunc manibus leuauerunt atq; ante altare sancti Andreæ Apostoli iussu Beati Gregorij proiecerunt, ipsisque pro eo in oratione prostrati sunt. Qui statim ad se reuersus, cōfessus est quod senex quidā ei apparuisset, & canē nigrum ad eum dilacerandū dimisisset dicens: Quare fugere voluisti de monasterio isto? Cumque euadere de canis morsibus nullo modo valuissem, venerunt quidam monachi, & eumdem senem pro me rogauerunt, qui statim iussit canem abscedere, & sic ipsa ad me reuersus sum. Hic autem frater sępè cōfessus fuit postea, quod ea die quo ista pertulerat, consilium habuerat de monasterio fugiendi. lib. 1. num. 12.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Apostatare volens quidam, à dæmonio possidetur.

ALius quoque monachus discedere de monasterio Beati Gregorij attentare voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed a dæmone correptus nequiuit. Relinquebatur à dæmonio quamdiu extra oratorium stabat: vbi vero ingredi conabatur, statim maligno spiritui traditus vexabatur. Hoc dum iam sæpius fieret, tādem Gregorio disquirente, sed de monasterio fugere voluisse cōfessus est. Isq; per triduum cum fratrum precibus, ita pietate Dei succurrēte curatus est, vt ad eum postmodum malignus spiritus nequaquam accedere tentaret. Dicebat autem se Beatum Andream dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatum esse, cur de monasterio vellet abscedere. lib. 1. num. 13.

EXEMPLVM LXXXIX.

Apostasiæ causa fugientes de monasterio Beati Gregorij, miraculosè inuenti, atque reducti sunt.

ALij quoque duo frates de eodem monasterio fugerunt, atque aliquantò prius fratribus colloquendo signa dederunt, quod per viam Appiam descendentes Hierosolymam tenderent. Qui exeuntes

tes diuerterunt de itinere, & vt a sequentibus se minimè inueniri potuissent, reirusas scriptas iuxta Flamineam portam inuenientes in eis se occultauerunt. Cum verò vespertinis horis requisiti minimè in congregatione essent inuenti, ascensis caballis eos quidam fratrum secuti sunt per Metronij portam exeuntes, vt eos in Latinam, vel Appiam viam sequerentur.

.. Subitò eis consilium ortum est, vt eos in salaria requirerent extra ciuitatem. Igitur pergentes deflexerunt in salariam. Eos vero minimè inuenientes per porta Flamineam decreuerunt reuerti. Cumque reuerterentur, mox vt equi eorum ante cryptas illas venerunt, in quibus se absconderát, fixerunt gradum. Pulsati & cópulsi passum mouere noluerunt, considerauerunt monachi rem talem sine mysterio esse non posse. Ascenderunt ad cryptas, & viderunt earum aditus maceria esse occlusas, sed caballis suis nusquam euntibus descenderût. Deposuerunt lapides qui in ore cryptę positi erant, & ingressi sunt, eosque in tenebrosis eisdem latibulis terræ consternatos inuenerunt. Qui ad monasterium reducti ex eodem miraculo, ita meliorati sunt, vt eis multum postea profuerit, ad parum temporis de monasterio fugisse. lib. 1. nu. 14.

EXEMPLVM XC.

Eleemosyna scutella argêtea, quam beatus Gregorius naufrago dedit, promoueri in Papam promeruit.

QVadam vice dum in monasterio suo Gregorius cui Abbas preerat, quędã scriptitaret. Angelus Domini in specie naufragi sibi affuit, sibique misereri lachrymabiliter postulauit. Cum igitur Gregorius sex argenteos sibi dari fecisset. & abijsset, eadem die iterum redijt, seq; multa perdidisse, pauca verò recepisse perhibuit.

Qui cum ab eo totidem argêteos recepisset, iterum tertia die reuersus misereri sibi importunis clamorib. postulauit. Sed Gregorius cum à procuratore sui monasterij didicisset, nihil quod dari possit præter scutellã argêteã, quã mater sua cũ leguminibus mittere solebat, in monasterio remãsisse, illam statim dari præcepit. Quam ille libenter accipiens lætus abscessit. Hic autem Angelus fuit, sicut ipse eidem postmodum reuelauit. Nã cum iam Papa esset effectus, quadã die præcepit Cancellario suo, vt duodecim peregrinos vel pauperes ad prandium inuitaret. Qui pergens iussa cõpleuit. Dum autem simul discumberent intuens Papa peregrinos discũbêtes numerauit. Et accersito Cãcellario cur cõtra iussionẽ suam tertium decimum inuitare præsũpsisset, inquisiuit. Quos cancellarius numerans & tãtum xij. inueniens, ait: Crede mihi pater, nõ sunt nisi xij. Aduertit ergò Gregorius virũ proprius discumbêtem vultum crebrò mutare, & nũc se adolescentẽ, nunc verò vetulum sub quadam veneranda canicie simulare. Finito conuiuio illum in cubiculũ induxit vehementer adiurans, vt ei se, nomenq; suum prodere dignaretur. Qui respondens ait: Et cur interrogas de nomine meo quod est mirabile? Veruntamen scito, quia ego sum naufragus ille cui scutellam argêteam tribuisti, quam tibi miserat cum leguminib. mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum, quia ab illa die quo mihi hoc dedisti, destinauit te Deus ecclesię suę Præsulem fieri, & Petri Apostoli successorem. Cui Gregorius: Et tu quomodo hoc nosti, quod tunc me Dominus Ecclesię suę Præsulem fieri destinauit? At ille: Quoniã Angelus, inquit, eius sum. Et remisit me tibi Dominus, vt te semper debeam protegere, & omne quod petieris per me apud ipsum valeas impetrare. Statimque ab eo disparuit. lib. 2. nu. 23.

EXEMPLVM XCI.

Eucharistiam propter incredulam mulierem Beatus Gregorius oratione sua conuertit in digitum.

MAtrona quædam beato Gregorio singulis dieb. Dominicis panes offerebat. Qui cum post missarum sollemnia corpus Domini sibi offerret, & diceret: Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat te in vitam æternã. lasciuè subrisit. Ille continuo dexteram ab eius ore conuertens, partem illam Dominici corporis super altare posuit. Postmodum vero coram populo interrogauit eam quam ob

caussam

caussam redire præsumpserit. At illa; Quia panem (inquit) quem proprijs manibus feceram, tu corpus Dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris se in orationem prostrauit, & surgens particulam illam panis instar digiti carnē factam reperit, & sic matronam ad fidem conuertit. Orauit iterum & carnem illam in speciem panis conuersam vidit, & matronæ sumendam tradidit. lib. 2. cap 41.

EXEMPLVM XCII.

Iudicio temerario prauentus est eremita, qui Beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem diuitiarum esse non censuit.

EO tempore fuit quidam eremita vir magnæ virtutis, qui omnia propter Deum reliquerat, & nihil nisi vnam cattam possidebat, quam blandiens sæpè quasi cohabitatricem in suis gremijs confouebat. Orauit igitur Deum vt sibi dignaretur ostendere cum quo futuræ remunerationis mansionem speraret, qui illius amore nil ex sęculi diuitijs possideret. Quadam igitur nocte sibi reuelatur, vt cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens parum sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat, si cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundialibus diuitijs abundaret. Cum ergo Gregorij diuitias suæ paupertati die noctuque suspirando conferret, alia nocte audiuit Dominum dicentem sibi; Cum diuitiem non possessio diuitiarum, sed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorij diuitijs comparare, qui magis illam cattā quam habes quotidie palpando diligere comprobaris; quam ille tantas diuitias quas non amando, sed contemnendo, & cunctis liberaliter largiendo dispergit? Itaque solitarius Deo gratias retulit & qui meritum suum decreuisse putauerat si Gregorio conferretur orare cœpit, vt cum eo mansionem quandoq; percipere mereretur. lib. secundo, cap. sine numero 59.

EXEMPLVM XCIII.

Nomen Iesu cordi Beati Ignatij inscriptum inuenitur.

LEgitur in vita sancti Ignatij, quod inter omnia sibi tempore passionis suæ illa tormenta, nunquam ab inuocatione nominis Iesu Christi cessabat. Quem cum tortores requirerent cur hoc nomen toties replicaret, respondit: Hoc nomen cordi meo inscriptum habeo, & ideo ab eius inuocatione cessare non valeo. Postquam a leonibus suffocatus est, non tamen dilaceratus, tortores volentes curiosius quę sanctus dixerat experiri, cor eius è corpore ipsius euellunt, & illud scindentes per medium, totum cor inscriptum hoc nomine Iesus Christus, litteris aureis inueniunt. Vnde ex hoc miraculo plurimi crediderūt. Vincent. lib. 10. c 57.

EXEMPLVM XCIV.

Castitatem perpetuam Beatus Thomas de Aquino fortiter resistendo promeruit.

LEgitur in vita sancti Thomæ de Aquino quod cum ipse inuitis parentibus, & fratribus Ordinem Prædicatorum introisset, non valentibus eum à proposito retrahere, diabolo instigante per multas persecutiones furtim à suis fratribus raptus est, & in quodam castro custodię mancipatus. Prouidus autem adolescens breuiarium, & Biblia a fratribus Ordinis petijt, & Domino ordinante suscepit. In quibus Biblijs tam profundè profecit, vt postea exiens de paterno carcere, in paucis Bibliarum punctis dubitaret. Cum autem à suis graui inedia, frigore, & penuria affligeretur, nunquam tamen efficere potuerunt, vt saltem habitum suscepti Ordinis, vel cibos vellet mutare. Et his omnibus nequius cogitantes, per quod possent euertere animū iuuenem, miserunt ad eum quandam iuuenculam pulcherrimam, quæ eum induceret ad peccandum. Cumq; in se sensisset carnis stimulum excitari, mox de igne titionem ardentem arripiens, puellam extra cameram effugauit. Et accedens ad angulum cameræ signum crucis cum summitate titionis parieti impressit, & coram illa cru-

Ex vita sancti Mammetis pueri.

EXEMPLVM XCVII.

Pueri Mammetis in persecutione constantia, Deique circa eumdem mirabili prouidentia.

TEmporibus Aureliani erat in ciuitate Cæsarea Cappadociæ puer vij. annorum Mammes nomine. Hic mortuis parentibus decretum Aureliani de cultu idolorum abhorrens, in montem cuius silua densissima erat secessit, ibiq; viuebat, lectioni tantum & orationi vacans, & lacte gregis sui se pascens. Audita autem voce cælesti, ut in campum descenderet, descendit, ibiq; virgam & Euangelium inueniens ea tulit, & in montem ascendit. Legente autem eo librum quem inuenerat in campo, conuenerunt illuc diuersa ferarum genera, quæ prostratæ ipsum adorabant, & post fixa genua sursum ad eum respiciebant. Tandem egressis feris masculinis remanebant ibi feminæ cum gregibus mansuetis vberibus lacte plenis. Quas puer Dei cum suis mulgens, & coagulans & caseos faciens, cum sibi abundare vidisset, quærens à Domino quid inde faceret, responsum accepit, vt ad portam Cæsareæ descenderet, & pauperibus distribueret. Hoc videntes quidam, Præsidi Alexandro retulerunt, quod in illo loco magus esset, qui omnes feras siluarum maleficaret. Tūc iudex equites duos misit ad eum. Quibus ille obuians in habitaculum suum duxit, eisq; caseum & aquam apposuit. Quibus manducantibus, facta est congregatio animalium sedēte eo, & legente Euangelium. Quod videntes illi, confugerunt ad eum. Confortauit autem eos puer sanctus ne timerent. Et dimissi ab eo visa Præsidi retulerunt. Puer autem sanctus eos sponte secutus coram Præside Christianum se profitens, cum sacrificare respueret, suspensus torquetur. Cumque gratias agens in cœlum intenderet, audita est vox dicens: Confortare Mammes, & viriliter age. Tunc depositus & in carcerem missus plus quam xl. viros fame penè deficientes ibidem inuenit. Orante autem eo columba cælitus missa portans lac & mel per fenestram intrauit. Accipiens autem illud Mammes, simul cum eis manducauit. Post hæc puer in fornacē mittitur, sed statim ignis extinguitur. Deinde locato eo in amphitheatro vt à bestijs laceraretur, ab eis illæsus relinquitur. Deinde alius quidam leo de monte descendens per ciuitatem nullum læsit, sed festinans ad amphitheatrum sancto martyri dixit: O natura hominis Spiritu sācto cooperta, ecce tui causa cogor ab Angelis contra naturam loqui. Hęc eo dicente, amphitheatri ostia ab Angelis clausa sunt, vt nemo egredi posset. Et ascendens leo multitudinē Paganorum & Iudæorum laniauit, solusq; Præses cum suo officiali illæsus remansit, iubente sancto ne eum læderet. Tandem sanctus puer ab Angelis euocatus, lapidibus obrutus emisit spiritum.

Ex vita sancti Babylæ Episcopi.

EXEMPLVM XCVIII.

Pastor bonus Babylas Numerianum Imperatorem quasi lupum à suo ouili repulit, & pueri tres mira animositate & fide in tormentis perstiterunt immobiles.

NVmerianus Imperator cum apud Antiochiam immolasset dæmonijs, & vellet ingredi Ecclesiam Dei, prohibuit eum Babylas Episcopus. Altero verò die præsentato sibi in consistorio Episcopo dixit: Quid mihi hoc fecisti? Nescis quia rex est qui tibi loquebatur? Respondit ei Episcopus: Me seruum humilem placuit Deo, vt constitueret pastorem plebis suę. Ideò cum vidi te lupum venientem ad oues eius, timens ne aliquam perderem prohibui te ab ingressu ouilis. Ad quem Cæsar: Ergò tibi lupus visus sum, & non rex? Respondit Episcopus: Secundum in-

tis quibus dolium sagittatum fuerat corpus Philemonis à pedibus vsque ad verticem sagittari. Et cum totis viribus tela contra eum intorsissent, nullum in eo iaculum infigi potuit, nec vllum in terram ruebat, sed omnia in aere dependebant. Cum autem adhuc Præses vidisset eum viuere, vehementer stupuit, & volens rem plenius agnoscere, accedens oculos leuauit, vt videret, & statim vna de sagittis cadens, eius oculum extinxit. Tunc iussit eum deponi, & ait: Redde mihi oculum arte magica, quam nosti, & dimittam te. Qui respondit. Vt non æstimes Dominum meum curare non posse, cum mortuus fuero, lutum fac de terra sepulchri mei: & superunge oculo tuo, statimque sanaberis? Quo audito, iussit eum decollari. Altera autem die Arianus facto sicut ei dixerat Philemon ait: In nomine Iesu Christi pro quo iste martyrium compleuit, vngo oculos meos vt videam & credam. Et statim vidit clamans se Christianum esse. Cuius conuersio Diocletianum non latuit, misitq; quatuor protectores qui eum caperent. A quibus correptus prius iuit ad sepulchrum sancti Asclæ, Philemonis, & Apolloni & ait: Orate pro me Dominum consortes luminis sempiterni, vt confortet me, & consummet in nomine suo martyrium meũ. Tunc vox de sepulchro Philemonis. Confortare, inquit, Ariane, Iesus in quem credis operabitur pro te. Vade ergo cum his qui venerunt ad te, & ora pro eorum conuersione. Hoc autem audientes protectores mirati sunt. Abijt ergo cum illis, & octo seruis & familiaribus suis. Quibus cum Alexandriam venissent, præcepit eis vt corpus eius ibi expectarẽt dicens: Octaua die martyrij Diocletianus iubebit me in mare præcipitari cum sacco arena pleno. Solicitè ergo post tres dies, idest, xj. die Martij egrediamini super mare circa horam sextam, & inuenietis corpus meum supra dorsum delphini, quod tollentes sepelite iuxta corpus Philemonis. Cum igitur cum quattuor protectoribus peruenisset ad Diocletianũ, ille iussit in campo foueam profundam fieri, eumque catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis cũ ingenti circa collum lapide depressum in foueam deponi, totamque terram super eum quæ egesta fuerat remitti, & desuper milites ludere, blasphemo quoque ore dicere; Videamus si venit Iesus, & liberet eũ. His patratis. Imperator equum ascendens abijt in domum suam. Et ingressus cubiculum cum quieti corpus dare post iram vellet, vidit vincula, & cõpedes supra reclinatoriũ pẽdere, & Arianũ in lecto iacere. Qui dixit sibi. Noli turbari, ego sũ Arianus quẽ fodisti grauatum ferro, & ære, & mole arenæ, & veniris quem præualere non credebas Iesus, qui liberat credentes in se. Cum autem iussisset Diocletianus eum in sacco cũ arena mergi, quattuor protectores prædicti tyrannidem eius arguentes, & Christum verum Deum confitentes, in quattuor alijs saccis pariter in mare proiecti sunt. Statim autẽ Dei nutu parati delphini corpora eorum susceperunt, & Alexandriam deportauerunt. Serui autem Ariani quinque corpora videntes, dicebant, quià Arianus se solum deferendum prædixerat, vnde non credebant eum ibi esse. Vox ergo humana quasi de ore vnius delphini audita est: Nolite dubitare, hic est dominus vester Arianus, tollite eum, & hos quattuor qui eadem martirij gloria coronati sunt, & sepelite omnes iuxta sepulchrum sancti Asclæ. Et ita fecerunt. Vincent. lib. 12. cap. 1. & 2.

EXEMPLVM C.

Virginitatem sanctorum Virginum Agapis, Chionę, & Hirenę, mira dignatione Dominus defendit.

LEgitur in vita sanctarum Agapis Chironæ, & Hirenę. Quoniam cum Imperator Diocletianus audisset rumores sanctitatis Agapis & Chironæ virginum, præsentatis eis sibi, promisit eis maritos de palatio suo per quos illustres esse possent, si Christum negantes, idola colerent. Cumque nullatenus à Christianitate flecti possent, iussit præsidi Dulcatio diuersis tormentis eas affligere. Cum autem præsentatæ essent, videns eas, caput oculorum astrictus turpissimo spiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi custodiendas, qui eis libertatem promittebat, si captiuæ eius animo consensum præberent. Sed cum nec pro missionibus nec ter-

stituta esse, vbi vernant lilia & rosæ, & ait ad iuuenem: Miram rem sentio, cum enim hiemis tempus sit, ita mihi omnium rosarum & liliorum odor famulatur, vt his saciata iam horream tori coniunctionem. Cui Iulianus: Odor qui tibi apparet, Dominus est, amator castitatis qui integritatem corporis seruantibus, vitam repromisit æternam. Ait igitur illa. Quæ melior salus est, quam integritatem custodiendo vitam æternam acquirere? Opto igitur vt pariter in eo virginitatis proposito perseueremus. Tunc procidens Iulianus ait: Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Quod & similiter fecit. Et subito fundamenta cubiculi commota sunt, & lux immensa emicuit, fitque ibi spectaculum magnum. Nam ex vna parte sedebat rex æternus cum multitudine candidorum, & ex alia parte multitudo virginum, quarũ gloriosa virgo tenebat principatum. A parte regis clamabatur, vicisti Iuliane, vicisti. A parte virginis clamabatur: Beata ex Basilissa, quæ salutarib. monitis consensisti. Et ostensus est Iuliano liber aureis literis scriptus vt legeret, & legit sic. Iulianus qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Basilissa verò, quę ei integro corde sociata est, deputetur in numero virginum, quarum virgo Maria tenet principatum. Et dicebant omnes, Amen. Reliquum ergo noctis in laude transigentes, cœperunt spiritu, non carne fructificare. Nec dinumerari possunt animæ quæ per Iulianum præmittebantur ad Dominum. Similiter & agmina virginum per Basilissam præmittebantur ad Christum. Tẽpore autem Diocletiani furore persecutionis incumbente, orauerunt Deum, vt omnes per eos conuersi antequam ipsi migrarent transirent ad Dominum. Et transierũt in breui mille animæ ad Deum. Deinde ipsa Basilissa ab ipsis iam mortuis inuitata, etiam ipsa defuncta est. Simeon Metaphrastes apud Lipomanum to. 7.

EXEMPLVM CII.

Affectum parentum paganorum visa gloria Christi Celsus puer quanta magnanimitate contempserit.

Vrgente autem persecutionis incrudescente, præses Martianus sanctum Iulianum post dira tormenta, & diuersis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratum, iussit sub voce præconis ciuitatem circuire dicentis: Hæc merentur Deorum rebelles, & principum contemptores. Et cum veniret ad locum vbi Celsus vnicus filius præsidis studebat, ait puer ad condiscipulos suos. Rem inauditam video, illum scilicet Christianum quem ducunt cum multitudine albatorum colloquentem, & coronam super caput eius de gemmis & auro, cuius fulgor excœcat huius aeris lucem, & alios tres viros albescentibus comis, alarumque volatu in similitudinem aquilarum super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur quia dignum est tali Deo seruire, qui suos sic tuetur, & tali decore circumdat. Hoc audientes discipuli, & magister eius blandè corripientes eum ab intentione reuocare conati sunt. At ille doctorum volumina abijciens, etiam vestes quibus indutus erat, abiecit dicens: Nudum me mater fudit huic sęculo, quod mundi est, mundo relinquo. Hęc dicẽs per plateas ciuitatis cursum arripuit donec vbi sanctus Iulianus torquebatur veniens, pedibus eius prostratus ait. Te secundæ natiuitatis quam mihi Christus ostendit patrem agnosco. Martianum verò genitorem meum veritatis inimicum despicio. Tota autem ciuitas concurrebat, & filium præsidis sic uulnera martyris osculantem mirabatur. Si quis autem uoluisset ex præcepto præsidis puerum à Iuliani cõplexu auellere, statim manus eius & brachia contrahebantur. Pręsentatis ergo eis pręsidi, ait Iuliano Præses: Spei meæ fructum magicis artibus auferre contendis, & ipsum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente aduenit, & mater cum multiplicata familia, crine soluto & nudatis uberibus clamans. Quod uidens Pręses clamauit inscissis uestibus ad Iulianum: Iuliane crudelis aspice dolorem patris & matris, & planctum tantæ familiæ, & à magi-

cis

sanctis singulis capis ignis superponitur, & plus quam triginta cubitis flamma leuatur. Fleuit omnis ciuitas, quæ conuenerat, sed de medio ignis melodia psallentium resonabat. Transiuimus per ignem, & aquã & eduxit nos in refrigerium. Tunc sancti rursus includuntur in custodia, & mater Celsi secundum promissum cum eis. Orantibus autem eis subitò locus motus est, splẽdor emicuit, odor consuetus affuit, & vox psallentium insonuit. Hæc autem videns, & audiẽs mulier clamauit. Nunquam hęc comperi. Nam ita refecta sum, vt omnium dolorum oblita, illum solum Deum credo, pro quo filius meus agonizatur. Cui puer. Verè nunc te matrem meam confiteor, nec tu me amittes, ne ego te si ad illud donum mecum contendas pro quo sancti tanta sustinent.

Illa autem iam diuinitus illustrata, scias (ait) fili nihil me eius amori præponere, quem tu diligis. pro qua re quidquid saluti meæ necessarium cognosces exerce. Nam & pręsenti vita carebo libenter, vt ad illam æternam possim vobiscum pertingere. Tunc sanctus presbyter Antonius baptizauit eam. Cui Celsus eius filius in baptismi gratia pater factus est.

Audiens hæc Marcianus iussit vxorem suam apprehẽsam domi seruari, sed appropinquantes ei ministri, cœci facti sunt. Iussit autem Martianus in crastino viginti milites decollari. septem germanos comburi. Iulianum verò cum Antonio presbytero, matrem, & filium, & illum quem infernus reddiderat, suo iudicio reseruari. Dixit ergo sacerdotibus templorum. Ornate templum Iouis, quod semel in anno aperitur. Qui adductis sanctis ait: Ecce tempus salutis vestrę, si in hoc tẽplo venerãdo numinibus sacrificia, & thura offeratis. Respondit Iulianus: Tẽpore ergo salutis nostræ fac omnes sacerdotes esse præsentes, vt videant magnitudinem sacrificij nostri. Gaudẽs ergo Præses iussit omnia eorũ uincula auferri dicens: Turpe est eos catenis teneri, quibus Dij cęperunt esse propitij. Congregatis ergo omnibus, Iulianus & Antonius cum omnibus orauerunt, dicentes: Deus ęterne qui non in manufactis, sed mundis cordibus habitas, respice in subuersionem templi huius, cultorumque eius, vt credant soli nomini sancto tuo. Statim autem sanctis, Amen respondentibus, templum subuersum est, sculptilia ceciderunt, sacerdotes fere mille cum templo demersi sunt, & alia magna pars Paganorum interijt. Tunc ait Præses: O virtus magica, iam non miserebor, nec parcam. Et retrusis eis in carcerem, apparuit multitudo sanctorum, etiam prædicti viginti milites, & septem germani, & sancta Basilissa. cum choro virginum omnes in magna gloria dicentes: Regna cælorum patefacta sunt vobis, venite. Altera die iussię Præses Iuliano, & puero cutẽ capitis auferri. Antonio presbytero & Anastasio a morte reuocato, oculos vncinis erui, matrem verò quam credebat pęnas tolerare non posse, eculeo applicari. Sed statim vt volebant eam ministri punire, excęcati sunt, Singulis autem Dominus sanitatem subito tribuit. Tunc clamauit Præses. Heu, heu, vincimur. Quid nũc amplius eis faciam? Iubet ergo omnes feras ad sanctos in amphitheatro dimitti, quæ statim omnes pedes eorum lingebãt. Post hęc iubet eos decollari. Quo facto subito præ terremotu media pars ciuitatis corruit multitudo infidelis populi a fulgure, & tonitru extinguitur, omnia templa idolorum corruerunt. Ipse autem iudex semiuiuus euadens non multo post vermibus ebulliens exspirauit. Passi sunt octauo idus Ianuarij. Apud Surium tomo 1.

EXEMPLVM CIIII.

Cælestem coronam sanctæ fidei pro passionibus datam videns Caprasius animatur ad pugnam.

LEgitur in vita sanctæ Fidis virginis, quod ipsa a cunabulis Christum diligens, cum præ fama sanctæ vitæ latere non posset, comprehenditur. & Daciano præsentata, Christianam se esse constanter respondit. Cumque Deos gentium dæmonia esse asserens, nec blandimentis, nec minis vt Christum negaret posset induci, iussu præsidis super cratem ferream diuaricatis mẽbris substratus carbonibus extensa est. Dũque sic pro Christo torqueretur multos exemplo suo conuertit ad Christum. Tunc quoque sanctus Caprasius, qui præ timore præsidis iuxta vrbem in rupis cuiusdam foramine iacebat, cuncta quæ intra murorum

manibus lapsæ submerguntur in æquore. Tunc cum lacrymis clamauit Maurilius. Nisi has iterum claues videre meruero, patriam, & vrbem nunquam repetam quam effugio.

Transmisso igitur mari, quo quis esset, abscondere potuisset, mutato habitu, vni principum regionis adhæsit, professus se hortolanum fore, qui cum præficeretur ministerio, tantam copiam Domino oleribus dabat, vt omnibus quibus necesse fuerat ex eisdem daret sufficienter, & tamen nunquã olera defecerunt, vnde pluribus placebat, ab omnibus amabatur. Interea plebs Andegauorum pauore nimium percellitur, crebrisque visionibus admonetur, vt proprium pastorem circumquaque perquireret, nisique Maurilius inuentus suæ ecclesiæ redderetur, vrbem Andegauorum fore celeriter subuertendam. Vnde eiusdem regionis nobiles, & vulgares collatione facta in vnũ cõuenerunt, decreto facto eligentes ex conciuibus quattuor diffusæ virtutis ac fidei viros, quibus quę necessaria erant ad tanti itineris supplenda negocia sumptibus ex toto collatis præcipiunt ne vnquam reuertantur donec pastorem suum inuenissent. Qui functi legatione, & deuotius iussa exequentes, omnem fere Europam circuitu ambierunt.

Septimo tandem anno in partes Galliæ reuertentes, & minimè quem quærebant inuento, diuino ductu ad portum Oceani maris (qui in Britannia minore manet) peruenerunt, quatenus quem cis mare inuenire non poterant, trans mare quærere niterentur. Præstolantes igitur nauim cum qua transirent, dum residerent in littore scriptũ (quod supra diximus) inuenerunt in silice. Hic transijt Maurilius Andegauorum Episcopus. De tam euidenti igitur alacres facti indicio, trans portũ abiere securi. Cumque iam in mediu maris essent, repente immanis emersus è gurgite piscis prosilijt in nauim, de quo cum Deo gratias retulissent ipsumque piscem exenterare cepissent, reliquiarum claues (quas Maurilius in mari perdiderat) in piscis iecore inuenerũt. Quas recognoscentes, ualdeque mirantes, turbabantur attoniti, metuentes ne cum ipsis Maurilius naufragiũ passus, submersus esset. Demissis igitur nauis ancoris in hoc stantes, vt de mari reuerterentur, asserentes nautis Maurilium esse defunctum, singuli sequenti nocte vnum eundemque visum Domino tribuente habuerunt. Nolite, inquit, metuere, nec reuertamini de itinere, cœptum maturate negotium, proculdubio diu quæsitum inuenietis. Mane reddito quid singuli viderant, retulerunt. Vnde factum est, vt Angelico ductu ad domũ principis (cum quo Maurilius habitabat) recto itinere deducerentur.

Ingressi autem illico Maurilium vocari vt cum oleribus (quibus rex vti consueuerat) accurreret audierunt. Oculorum igitur aciem in parte qua illum audierunt in clamore dirigentes, cum oleribus occurrere statim Maurilium perspexerunt. Quem cum cognouissent, prostrati pedibus illius cum magno fletu rogabant, vt propriæ subueniret Ecclesiæ, atque Ciuitati, quæ eius absentia nihil iam aliud nisi supremũ præstolaretur exitium.

Ad quorum fletum cum se negare non posset, obstupefactus cum lacrymis repugnare cœpit, obnixius dicens. Voto me ac iuramento constrinxi, nunquam me ad patriã reuersurum, nisi claues videre merear iterum quas amisi. Quibus statim exhibitis, quiquid in mari viderant, & pertulerant, ex ordine referebant. Interea istiusmodi circumquaque negocij fama peruolitat, ipsumque sollicitat regem. Mirantur cuncti, & quem vt hortulanum habuerant, nunc vt sanctissimum Præsulem adorant, multis eum muneribus & donarijs honorare concertantes. Tunc Maurilius tot precibus vt regrederetur & miraculis victus, dum sollicior de reuersione cunctaretur, & vigilijs & orationibus insomnem ducere sequentem disponeret noctem, tandem fatigatus ieiunio paululum obdormiens, Angelum Domini vidit dicentem sibi: Surge Maurili, & populorum te quærentium exequere votum. Ecce enim tuis precibus atque meritis tibi commissas seruauit Dominus oues, pro quibus rogasti, & insuper reddidit tibi puerum quẽ diutius plorans quęsisti. Quid multis? Reddito mane concurrentibus vndiq; populis, cum honore magno deducitur ad nauem, & traducto ponto cum non minori gloria à propria excipitur patria. Taliterque regressus ad vrbem, spectãtibus turbis de Domini promissione securus venit ad tumulum pueri.

Quem rastris discooperiû, inuocat planctu quam diutissime Christum. Tandem explecta cum lacrymis oratione, vtrique consurgût, & Maurilius de oratione, & puer de morte. Quo septiformis Spiritus gratia cõsecrato, ex euentu vocauit eum Renatum. Qui ab eodem beato viro diligentius educatus, tantis florere virtutibus promeruit, vt post Maurilium pontificalem ecclesiæ cathedram sortiretur. Vincent. hist. lib. 17. cap. 23. 24. 25 26.

Ex lib. 2. Victoris Vticensis de persecutione VVandalica.

EXEMPLVM CVII.

Cælestis mercedis intuitu, quanta auiditate martyres tribulatione huius temporis experierunt.

Legitur in vita sancti Eugenij Carthaginensis Episcopi, quod in Africa Rex Gensericus obijt circa annum Domini 473. Qui quidem fuit Rex VVandalorum, & Carthaginem cum tota Africa dolosè occupauerat.

Quo mortuo successit Hunericus filius eius annis octo. Sub hoc beatus Eugenius cum omni Clero Carthaginensi contra Arianam hæresim pro Christo fortiter agonizat. Hic quidem Hunericus in primordio regni (vt habet subtilitas Barbarorum) cœpit mitius, & moderatius agere, & maximè circa religionem Christianam. Et vt se religiosum ostenderet, sollicitus requirebat hæreticos Manichæos, ex quibus multos incendit, & varijs modis perdidit, & præcipuè Presbyteros, & Diaconos Arianæ hæreseos.

Destinauit autem edictum per notariû suum, quod publicè legeretur, iubens, vt iuxta petitionem Zenonis Imperatoris, Ecclesia Carthaginensis religionis suæ proprium haberet Episcopum, quæ iam per viginti quatuor annos tali ornamento fuerat destituta. Quod dum edictum nobis præsentibus in Ecclesia legeretur, gemere cœpimus, eo quod mediantibus dolis malorum, esset futura persecutio præparata, & ita legato respondimus. Si ita est interpositis his conditionibus periculosis, Ecclesia non vult habere Episcopum, gubernet eam Christus, qui semper dignatus est gubernare. Quam suggestionem Legatus accipere neglexit, simul & populus, tunc vt fieret, quasi ignis exarsit, cuius erat clamor intolerabilis, qui nulla posset ratione sedari. Ordinato itaque Episcopo Eugenio viro sancto, Deo quoque accepto, sublimis nata est lætitia, & gaudium cumulatum est Ecclesiæ Dei, & exultans multitudo Catholica sub barbara dominatione de ordinatione pontificis reparati.

Cœpit enim ille vir Dei per conuersationem bonam venerabilis, & reuerendus haberi, his etiam qui foris erant, & ita esse omnibus gratus, vt si fas esset animam suã, pro eodem ponere vniuersos delectaret, sed cum fama eius esset vbique celebris atque manifesta, cęperunt exinde Arianorum Episcopi inuidia graui torqueri, quotidianis eum calumnijs insectantes. Quid plura? Suggerunt regi de illo, qui præcepit vt super suum nequaquam sederet thronû, nec ad Dei populum verbum faceret consuetum. Deinde quoque mares & feminas in habitu barbaro incedẽtes, in Ecclesia cõspicere prohiberet. Ille autem respondit, vt decuit. Domus Dei omnibus patet, intrantes nullus potest repellere. Et maximè quia ingens erat multitudo nostrorum Catholicorum in habitu illorum incedẽtium ob hoc quod domui regiæ seruiebant. Ac vbi ab homine Dei tale responsum accepit, statuit in portis Ecclesiæ collocari tortores. Qui videntes feminam, vel virum in specie suæ gentis incedentem, illico palis minoribus dentatis iactis in capite, crinibusque in eisdem collocatis, vehementius stringentes simul cum capillis omnem pelliculam capitis auferebant. Nonnulli dum hoc eis fieret, statim oculos amiserût, alij ex ipso dolore defuncti sunt. Mulieres vero post hanc pœnam capitibus pelle nudatis, præcone præeunte per plateas ciuitatis ad ostensionem ducebantur. sed ipsæ hoc sibi lucrum maximum computabant. Nec scimus tunc aliquem, eorum etiam pœnis vrgentibus à recto itinere declinasse. At vbi isto modo fidei firmitatem infringere

gere non valuit, allium cogita, vt nostræ religionis homines, in aula eius constituti, neque annonas, neque stipendia solita perciperent. Addidit quoque & laboribus eos conterere rusticanis, & dirigit viros ingenuos, & admodum delicatos ad campum Vticensem, vt sub ardentis solis incendio cespites messium desecarent. Qui omnes cum gaudio pergentes in Domino lœtabantur. In quorum contubernio quidam fuit aridam habens manum, quæ per annos quamplurimos nullum ei præstiterat obsequium. Qui cum veraciter excusaret se operari non posse, magis violenter iussus est pergere. Sed vbi ad locum ventum est, & præsertim pro eo orando ingemuerunt omnes pietate diuina illa arida incolumis confessoris restituta est manus. Hinc iam Honorici persecutio doloris ac parturitionis nostræ sitn psit initium. Ipse autem qui sese iam dudum omnibus bene ostenderat, desiderat post obitum suum filijs (quod nō contingit) regnum statuere. Theodoricum fratrem filiosque eius, Gentunisque fratris nihilominus filios crudeliter cœpit insequi. Quorum nullum dimitteret nisi eis mors desiderij sui voluntatem auferret. Ex lib. 2. Victoris Vticensis de VVādalica persecutione.

EXEMPLVM CVIII.

De persecutionibus immanissimis Christianorum, eorumq; constantia.

Amputatis igitur in breui omnibus quos timebat, & solidans sibi (vt putabat) regnum quod breue fuerat, & caducum: ex parte odiosos atque securus vniuersa tela furoris in persecutiones Ecclesiæ catholicę rugiens sicut leo conuertit. Ante persecutionis tamen tempestatem multis præeuntibus visionibus & signis eiminés demonstratum fuerant malū. Nam ferme ante biennium quam fieret, vidit quidam Fausti ecclesiam solito in ornatu fulgentē, & dum letarentur candore tanti fulgoris, cereis quoque fulgentibus, palliique velamento ac lampadibus rutilante, subito ait, luminis illius concupiscibilis extinctus est fulgor, ac tenebris succedentibus aduersarius naribus immissus est fętor, & omnis illa albatorum turba expellentibus quibusdam Aethiopibus minata est foras, ob hoc tamē tandum quod eam in claritate pristina nequaquam viderit iterum restitutam. Nam visionem istam nobis præsentibus sancto retulit Eugenio. Vidit & quidam presbyter istam Fausti basilicam refertam turba innumerabilium, & post paululum euacuatam, & repletam multitudine porcorum atque caprarum. Iterum alius vidit aream triticeam ventilationi paratam, granis ventilatoris iudicio necdum a palea separatis. & dum ingentis massæ confusæ magnitudinē miraretur, subitò ecce turbo veniens tempestatis soniuago flatu cœpit aduentū suū surgente puluere demonstrare. Cuius impetu palea illa omnis omnino volauit, remanētibus granis. Post hoc venit quidam procerus splendido vultu, habituq; nitido fulgens, & cœpit grana vacua macilenta, atque similagini reproba purgando proijcere. Quę diu examinans vix magnitudinē illius massæ licet probatæ ad aceruum tamen perduxit exiguum. Quid vltra? Censet primo tyrannus iussione terribile, vt nemo in eius palatio militaret, neque publicas ageret actiones, nisi se Arrianum fecisset. Quorum ingens numerus ne fidem perderet, vigore inuicto militiam temporalem abiecit, quos postea domibus proiectos, omnique substantia expoliatos, in insulas Siciliā, & Sardiniā relegauit, quod etiā statuere per totam Africam festinauit, vt nostrorum Episcoporum defunctorum fisci sibi substantiam vendicaret. Qui autem defuncto succurrere poterat, non ante ordinaretur nisi fisco regali quingentos solidos obtulisset. Sed hoc ædificium vnde construere nisus est diabolus, statim illud destruere dignatus est Christus. Suggerunt ei domestici sui dicentes: Si istud seruauerit præceptio vestra, nostri Episcopi in partibus Thraciæ, & alijs regionibus constituti, peiora incipient pati. Præcepit deinde sacras virgines congregari, dirigens VVandalos cum suæ gētis obstetricibus ad inspiciendum & contrectandum contra ius verecundiæ & pudoris: vbi nec matres aderant, nec aliqua Catholica matronarum, aliter cruciantes graui suspendio atque ingentia pondera pedibus colligantes, laminas quoque ferri ignitas dorso, ventri, mammillis, & lateribus apponebant. Quibus inter sup-

plicia dicebatur. Dicite, quod Episcopi vobiscum concumbunt, & clerici vestri. Quarum acerbitate pęnarum plurimas scimus tunc extinctas. Aliæ quæ remanserunt cutibus arescentibus factæ sunt curuæ. Nitebatur enim semitam inuenire per cuius aditum publicam (sicut fecit) faceret persecutionem Et ita faciens, nullo modo inuestigare potuit, quomodo Christi Ecclesiam macularet. Ibidem.

EXEMPLVM CIX.

De ijsdem.

QVibus autem prosequar fluminibus lacrymarum quādo Episcopos presbyteros. Diaconos. & alia Ecclesiæ mēbra (idest) quatuor millia nōgentos, & septuaginta sex ad exilium eremi destinauit, in quibus erant podagri quamplurimi, alij per ætatem annosam lumine temporali priuati? In quorum numero erat Beatus Felix Abirritanus Episcopus, in Episcopatu 44. annos regēs Ecclesiā Dei. Qui paralytico morbo percussus, nec sentiebat quicquam, nec penitus loquebatur. De quo nos maximè cogitantes, quod non posset iumēto portari, suggessimus, vt per suos regē interpellaret, quo saltem eum propere moriturum Carthagini esse iuberet, quod in exiliū nulla ratione posse adduci. Cui ita fertur tyrannus cum furore dixisse: Si animali insidere non potest, iungātur boues indomiti, qui eum colligatum funibus trahēdo eo perducāt quo ego præcepi. Quē ex trāsuerso super burdonem vinctum, quasi quendam ligni truncum toto itinere portabamus. Congregabantur vniuersi in Succensem, & Larenensem Ciuitatem, vt illuc occurrentes Mauri, sibi traditos ad eremum perducerent. Superuenientes igitur comites duo, subtilitate damnabili blandis sermonibus cum Dei Confessoribus agere cęperunt. Quid vobis (inquiunt) videtur qui ita pertinaces estis, vt Domini nostri præceptis minimè obtemperetis, qui esse poteritis in conspectu regis honorabiles, si eius sustinueritis facere voluntatem? Statim illis ingenti vociferatione clamantibus, & dicentibus, Christiani sumus. Trinitatem vnum Deum inuiolabilem confitemur, includuntur grauiori quidem, sed adhuc latiori custodia. Vbi nobis copia dabatur, & introite ac verbū admonitionis fratribus facere, & diuina mysteria celebrare, vbi & infantuli fuere quāplurimi quos genitrices materno sequebantur affectu, aliæ gaudentes, aliæ retrahentes. Aliæ gaudebant se martyres peperisse, aliæ moliendo diluuio rebaptizationis nitebantur à confessione fidei reuocare. Nullum tamen tunc blandimenta peruerterunt, nec carnalis pietas aliquem inclinauit ad terram. Quædam tunc quæ fecerat anus, breuiter delectat referre. Dum enim iter ageremus Dei exercitiū cōcomitantes, magis noctib. iter promouimus propter solis ardorē quā claro die, interim conspicimus muliérculam sacculum, & alia vestimenta portantē, manu infantulum vnum tenentem, atque his sermonibus cōsolantem. Curre Domine mi, vides vniuersos sanctos quomodo pergunt, & festinant hilares ad coronam. Quam nos cum increparemus, quod importuna videretur, aut viris pro sexu iūgi, aut exercitu Christi sociari, respondit: Benedicite, benedicite, & orate pro me, & esto nepote paruulo meo, cū quo ad exiliū pergo, nè inueniat eū solum inimicus, & à via veritatis reuocet ad mortē. Ad hæc verba repleti lacrymis nihil dicere valuimus, nisi vt fieret voluntates Dei. Sed vbi aduersarius qui iam fortè dicebat; partibor spolia, replebo animam meam, interficiam gladio meo, dominabitur manus mea, nullum potuit occupare. Requirit angusta & tenerrima loca, in quorum conclauibus Dei exercitum coarctaret. Tunc eis etiam visitationis humanæ negata est consolatio. Puniuntur, & fustibus grauiter affliguntur. Iactantur Confessores Christi angustia coarctante, vnus super alium vt agmina locustarum (& vt propriè dicitur) vt preciosissima grana frumentorū. In qua cōstipatione secedendi ad naturale officiū, nulla ratio sinebat loci, sed stercoris & vrinæ vrgente necessitate ibidem faciebant, vt ille tunc fœtor, & horror uniuersa pœnarum genera superaret. Ad quod aliquando datis ingentibus muneribus Mauris, dormientibus VVandalis, vix clàm permissi sumus intrare. Qui introeuntes veluti in gurgite luti vsque ad genua cœpimus mergi, illuc Hieremię videntes com-

completum fuisse. Qui nutriti sunt in croceis, amplexati sunt stercora sua. Quid multa? Præcepti sunt vndique perstrepentibus Mauris ad iter quo destinati fuerant præparati. Exeuntes igitur die Dominica linita habentes stercoribus vestimenta, & facies simul & capita à Mauris licet crudeliter minis exagitati hymnū cum exultatione Dominico decantantes: Hæc est gloria in omnibus sanctis eius. Ibidem.

EXEMPLVM CX.

De ijsdem.

QVantæ & tunc multitudine de diuersis regionibus, & ciuitatibus ad videndos Dei martyres concurrerint, populorum testantur viæ vel semitæ, quæ agmina visentium, nequaquam capiebant per vertices montium, & vallium concurrentes, turba fidelium inæstimabilis descēdebat cereos manibus gestans, suosque infantulos vestigijs martyrum proijcientes ita voce clamabant: Quibus nos miseros relinquitis dum pergitis ad coronam? Qui hos baptizaturi sunt paruulos fonte aquæ perennis? Qui nobis pœnitentiæ munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentiam obstrictis peccatorum vinculis soluturi, quia vobis dictum est: Quæcunque solueritis super terram, erit solutum, & in cælis. Qui sollemnibus orationibus sepulturi sunt morientes, quibus Diuini sacrificij ritus exhibendus est consuetus. Heu nos miseros & desolatos homines, qui tanquam oues suo pastore destitutæ relinquimur crudelibus & immanibus feris deuorandi, atque dentibus luporum discerpendi. Quamdiu uos nobis præfuistis, nostrique curam gessistis, nemo in nos sæuire atque a uia ueritatis auertere potuit, vobiscum & nos libebat pergere si liceret, ut tali modo filios a patribus nulla necessitas separaret. In his uocibus & laudibus nullus iam pergere admissus est consolator, sed artabatur multitudo ad currendū, vt vbi tunc nauis erat præparata laboriosam caperent mansionem. Qui cum senes deficerent, & alij fortè, etsi iuuenes delicati, cœperunt primo hastilium cuspidibus ad currendum, & lapidibus tundi, vnde magis deficientes amplius lassabantur. Post verò imperatum est Mauris, vt qui ambulare non poterant, ligatis pedibus uelut cadauer animalis mortui traherentur per dura & aspera loca, vbi primo vestimenta, postea membra singula carpebātur, quia per gladios acutos petrarum hic caput conterebatur, alibi latera scindebantur, & ita inter trahentium manus spiritum exhalabāt quorum numerum colligere nequaquam ualuimus multitudine cohærente. Extat tamen per totum aggerem publicum uilis sepultura sanctorum loquentibus tumulis. Reliqui habiliores ad solitudinis loca perueniunt, in quibus collocati, hordeum ad vescendum ut iumenta accipiunt, vbi et uenenatorum animalium atque scorpionum tanta esse dicitur multitudo, vt ignorantibus incredibilis videatur. Quæ solo flatu etiam procul positis veneni virus infundant. Scorpione autem percussum nullum dicunt aliquando euasisse. Quorum feritas virulenta usque ad præsens Christo defendente nulli feruorem eius nocuisse docetur. Sed cum illi aluntur hordeaceis granis postea & hoc ablatum est, quasi nō posset Deus, qui pluerat patribus manna, pascere & nunc tali exilio mancipatos, libro 2.

EXEMPLVM CXI.

De ijsdem.

COgitata acriora aduersus Ecclesiam Dei, ut mēbra aliqua dum absciderat totum laniando perderet corpus. Nam & Eugenio Episcopo, & vniuersæ Africæ præceptum direxit in hæc verba Rex Hunericus VVandalorum & Alanorū, vniuersis Episcopis Omousianis. Cum nō semel, sed sæpius constet esse prohibitū, vt in sortibus VVandalorum sacerdotes uestri conuentus minimè celebrarent, nè sua seditione animas subuerterent Christianas. Quā rem spernentes plurimi nunc reperti sunt contra interdictum missas in sortib. VVandalorum facere, asserentes se integram regulam rectę fidei tenere. Et quia in prouincijs a Deo nobis concessis scandalum esse nolumus ideo Dei prouidentia cū præsensu sanctorum Episcoporū, nos statuisse cognoscite, ut ad diem Calēdarum Ianuarij proximè futuram, omissa omni excusatione.

satione formidinis omnes Carthaginem veniatis, vt de ratione fidei cum nostris venerabilibus Episcopis possitis inire conflictum, & de fide Omousianorum quam defenditis, de diuersis scripturis propriè approbetis, quo possit agnosci, si integram fidem teneatis. Huius autem edicti tenorem audientes sancti, ingemuerunt, eo quod futuræ persecutionis furorem indicaret. Conuenerunt ergo constituto die nostri Carthaginem. Tandem venitur ad disputationis conflictum, ad locum scilicet quem elegerant aduersarij. Vitantes igitur nostri vociferationis tumultus, ne fortè post Ariani dicerent, quod eos aliquis nostrorum oppresserit, deligunt nostri ex suis decem, qui pro omnibus responderent. Conuersi autem nostri Girillæ Episcopo Ariano in sublime sedenti dixerunt. Propone quod disponis. Girilla dixit: Nescio Latinè. Nostri dixerunt. Semper te Latinè esse locutum manifestè nouimus, modo excusare non debes, maximè quia tu huius rei incendium suscitasti. Si autem nostram fidem cognoscere desideratis, hæc est veritas quam tenemus. Regali enim imperio fidei Catholicæ, quam tenemus, cogimur reddere rationem. Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum ita in vnitate Deitatis profitemur, vt & patrem in sua proprietate personæ subsistere, & Filium nihilominus in propria extare persona, atque Spiritum sanctum personæ suæ proprietatem retinere fidei confessione fateamur. Non enim eumdem asserentes Patrem quem Filium, neque Filium confitentes, quid Pater sit, aut Spiritus sanctus. neque Spiritum sanctum accipimus, vt aut Pater sit, aut Filius, sed ingenitum Patrem, & de Patre genitum Filium, & de Patre, & Filio procedentem Spiritum sanctum vnius credimus esse substantiæ, vel vnius essentiæ, quia ingeniti Patris, & geniti Filij, & procedentis Spiritus sancti vna est Deitas, tres verò personarum proprietates, &c.

Huius igitur fidei sancti Episcopi longo tractatu de scripturis reddentes rationem, dixerunt ad Episcopos Arianos. Hæc est fides nostra Euangelicis, & Apostolicis traditionib. & omnium quæ in mundo sunt Catholicarum Ecclesiarum societate fundata, in qua nos per gratiam Dei omnipotentis permanere vsque in finem terræ huius confidimus, & speramus. Qui cum noster libellus legeretur oblatus, veritatis lumen nequaquam sufferre cæcis oculis potuerunt, insanientes vocibus inferentes, grauiterque ferentes quare nos nomine nostro Catholicos dixerimus, statimq; mentientes suggerunt regi de nobis, quod strepitum fecerimus audientiam fugientes. Qui eadem hora accensus & credens mendacio, festinauit facere quod volebat. Iamque conscriptum decretum habens, & occultè cum eodem decreto per diuersas prouincias suos homines dirigens, Episcopis Carthagine positis vna die vniuersæ fabricæ ecclesias clausit. vniuersamque substantiam Episcoporum, Ecclesiarum suis Episcopis munere condonauit. Nesciens quoque quid loqueretur, neque de quibus, affirmabat, legem quam Christiani Imperatores nostri contra eos, & contra alios hereticos per honorificentiam ecclesiæ Catholicæ dederant, aduersum nos proponere non erubuerant illi, addentes multa de suis, sicut placuit tyrannicæ protestari. Post hæc dicta feralia, veneno toxicato transuersa iubet cunctos Episcopos, qui Carthagini fuerant congregari, quorum iam Ecclesias, domos, & substantiam cœperat, in hospitijs (quibus erant) exspoliari, & expoliatos foris extra muros propelli. Non animal, non seruus, non mutanda quæ ferebant vestimenta penitus dimittuntur. Addidit adhuc, vt nullus quempiam eorum hospitio reciperet, aut alimoniam præstaret. Qui autem miserationis causa facere tentasset, cum vniuersa domo sua incenderetur. Sapienter tunc etiam proiecti Episcopi fecerunt, vt licet mendicanter exinde non abirent. Quia si recederent, non tantum violenter omninò reuocarentur, sed & mentirentur eos, sicut mentiti sunt, fugisse conflictum, maximeq; quia vbi reuerterentur, iam nequaquam fuerat Ecclesiæ substantia, vel domibus occupatis. Dum ergo gementes in circuitu murorum nudo sub aere iacerent, factum est vt rex impius ad piscinas exisset. Cui vniuersi occurrere maluerunt, dicentes Vt quid taliter affligimur, pro quibus malis fortè cõmissis ista perpetimur? Si ad disputationem sumus congregati, quare expoliati? Quare traducimur, quare deserimur, & sine Ecclesijs,

clesijs.& domibus nostris, foris extra ciuitatem fame & nuditate laborantes, medijs in stercoribus voluramur? Quos ille toruis oculis aspiciens, priusquam suggestionem eorum audisset, iussit super eos equos cum sessoribus superpositis dimitti, vt tali violentia possent non solum conteri, verum etiam enecari. Quorũ tunc multi contriti sunt, & præcipuè tenes, lib. 3.

EXEMPLVM CXII.

De ijsdem.

TVnc deinde iubentur ad quendam locum (qui dicitur Aedes memoriæ) illi viri Dei occurrere, nescientes fraudem sibi aptatam. Quo cum venissent, charta eis ostenditur inuoluta. Diciturque illis ita subtilitate serpentis. Dominus Rex noster Honoricus licet doleat quod fueritis contemptores, vt adhuc eius voluntati obedire non tardetis, & eius efficiamini religionis, cuius ipse est, nunc tamen de vobis bonum cogitauit. Si iurauerítis ita vt quod ista carta continet faciatis, dimittet vos ecclesijs & domibus vestris. Ad quod vniuersi Episcopi responderunt: Semper dicimus, & diximus, & dicturi sumus, Episcopi sumus, Christiani sumus, Apostolicã fidem & vnam & veram tenemus. Accelerauerunt quoque illi à rege destinati scripturæ eius propalare tenorem, qui huiusmodi sermonibus fuerat coloratus. Sic enim calumniosa series continebat. Iurate si post obitum Domini nostri regis eius filium Hilberith desideratis esse regem, vel si nullus vestrum ad regiones transmarinas epistolam dirigat. Qui si sacramentum huius rei dederitis, restituet vos ecclesijs vestris. Cogitauit tunc multorum pia simplicitas etiam contra prohibitionem diuinam sacramentum dare, nè Dei populus in posterum diceret, quod vitio sacerdotum, qui iurare noluerunt, non fuerint ecclesiæ restitutæ. Alij quoque astutiores Episcopi sentientes dolum fraudis, nequaquam iurare voluerunt dicentes, prohibitum fuisse euangelica auctoritate ipso Domino dicente: Non iurabis in toto. Quibus ministri regis. In parte secedant (inquiunt) qui iurare disponunt. Qui cum secederẽt notarijs scribentib. quis quid diceret, & ex qua ciuitate fuisset, similiter factum est illis, qui non iurauerunt. Statimq. pars vtraque custodiæ mancipatur. Post verò fraus quæ celabatur apparuit, iurantibus dictũ est: Quare contra præceptum Euãgelij iurare voluistis? Iussit rex vt ciuitates atq; Ecclesias vestras nunquam videatis, sed relegati in colonias iter ad colendum agrũ accipietis, ita tamen, vt non psallatis, neque oretis aut ad legendum codicem manib. gestetis, non baptizetis, neque ordinetis aut reconciliare præsumatis. Similiter non iurantib. ait; Quia regnum Do mini nostri non optatis idcirco iurare noluistis. Ob quam causam iussi estis in Chorsicanam Insulam relegari, vt ligna profutura nauib. domini incipiatis. Addidit itaque bestia illa sanguinem sitiens innocẽtium, Episcopis necdum in exilia directis per vniuersas Africæ prouincias vno tempore tortores crudelissimos destinare, vt nulla remaneret domus, nullusue locus vbi non fuisset vlulatus & luctus, ut nulli ætati, nulli parceretur sexui, nisi illis qui eorum succumberent uoluntati, hos fustibus, illos suspendio, alios ignibus concremabant. Mulieres etiam precipuè nobiles cõtra iura naturæ nudas omnino in spectaculo publico cruciabant, ex quibus unam nostram Dionysiam cursim, ac breuiter nominabo. Victor Vticensis Episcopus lib 3. VVand. persecut.

EXEMPLVM CXIII.

De ijsdem.

CVm viderent eam non solum audacẽ esse, sed etiam matronis ceteris pulchriorem, ipsam primò nixi sunt fustibus expoliatam aptare. Quæ cum pateretur, diceretque de Deo summè secura, qualiter libet cruciate, verecunda tamen membra nolite nudare. Amplius illi magis furentes celsiori loco vestimentis exutã cõstituunt spectaculum eam omnib. facientes. Quæ inter ictus virgarum dum riuuli sanguinis toto iam corpore fluitarent, libera voce dicebat: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facere computatur, ipsa laus meas est. Et quia erat scripturarum diuinarum plena scientia, arctata penis, & ita iam martyr, alios ad martyrium con-

cōfortabat. Quæ suo sācto exēplo, penè vniuersam suam patriam liberauit. Hęc quoque cum filium suum vnicum ad modum dum adhuc teneræ ætatis & delicatum nomine Maioricum timore pœnarum formidulosum conspiceret, verberans eum nutibus oculorum & increpans auctoritate materna ita confortauit, vt matre multo fortior redderetur. Memento fili mi, quod in nomine Trinitatis in matre Catholica baptizati sumus. Non perdamus indumentum nostræ salutis ne veniens inuitator vestem non inueniat nuptialem, & dicat ministris. Mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus oculorum, & stridor dentium. Illa pœna timenda est quæ nūquam finitur, illa desideranda vita, quæ semper habetur. Talibus itaque solidans filium verbis velociter martyrē fecit. Amplexansq; illa hostiam suam, quantum potuit vocibus Domino gratias agens ad gaudium spei futuræ. in sua maluit domo sepeliri, vt quotiens super sepulchrū eius Trinitati preces effunderet, alienam se a filio nunquam esse confideret. Quanti ergo per eam in illa ciuitate (vt diximus) acquisiti sunt Deo longum esset enarrare. lib. 3.

EXEMPLVM CXIIII.

Affectum mariti & filiorum femina quedam in pœnis constituta, multa virtute deuicit.

IN ciuitate verò Culusitana non valeo quæ gesta sunt nunciare, & ipsam quantitatem Martyrum, vel etiam Cōfessorum homini impossibile est supputare. Vbi quædam matrona Austrix sui nominis Victoria, dum in conspectu vulgi continuato suspendio cōcremaretur, à marito iam perdito, filijs præsentibus taliter rogabatur: Quid pateris coniunx? Si me despicis, vel horū quos genuisti miserere. Impia, paruulorum quare obliuisceris vteri tui, & pro nihilo ducis quoscunque gemitus peperisti? Vbi sunt fœdera coniugalis amoris. Vbi societatis vincula quæ inter nos dudū honestatis iure tabulæ fuerunt conscripta? Respice quæso filios ac maritum, & regiæ iussionis implere festina præceptum, vt imminētia adhuc tormenta lucreris, simul & mihi doneris, & liberis nostris. Sed illa nec filiorum fletus, nec serpentis audiens blandimenta, affectum oculorum altius eleuās a terra, mundum cum suis desiderijs contemnebat. Quam cum continuato suspendio conspicerent mortuam, deposuerunt prorsus omni parte reanimatam. Quæ postea retulit quandam sibi virginem astitisse atque tetigisse membra singula, & ilicò fuisse saluatam. lib. 3.

EXEMPLVM CXV.

Constans proconsul Carthaginis nec nec minis, nec precibus, nec muneribus oblatis per dominum suum ad Arianam hæresim potuit instici.

QValiter autem Adrumitanæ ciuitatis ciuem Victorianum tunc proconsulē Carthaginis prædicem nescio deficientibus verbis, quo in Africæ partibus nullus ditior fuit. Qui etiam apud impium regem pro reb. sibi commissis fidelissimus habebatur, mandatur ei a rege familiariter, diciturque quod eum habiturus esset præ omnibus, si eius pręcepto facilem commodasset assensum. Sed ille vir Dei, missis ad se, tale dedit cum fiducia magna responsum. Securus sum de Christo Deo, & Domino meo, & hæc regi dicatis. Stringat ignibus, adigat bestijs, excruciet omnium tormentorum genere, si consensero frustra sum in ecclesia baptizatus. Nam si hæc sola pręsens vita fuisset, & aliam (quæ vera est) non speraremus æternam, nec ita fecisset ad modicum temporaliter gloriari, & ingratus existerem qui suam mihi fidem contulit Creatori. Ad quod tyrannus excitatus quantorum tormētorum, & quantis eum afflixerit pœnis, humanus sermo non poterit explicare. Qui tripudians feliciter consummans martyrialem coronam accepit. lib. 13.

EXEMPLVM CXVI.

Quomodo quidam germanum suum ad constantiam exortus est.

APud Tabaensem quoque ciuitatem gesta quis queat, & certamina martyrum

rum

rum explicares vbi duo germani Aquifregiensis ciuitatis sibi securi de Domino, inuicem iurauerunt, vt rogarent tortores, vt vna pęna parique supplicio torquerentur. Et dum primo suspendio molibus lapidum pedibus alligatis toto die penderent, vnus illorum petiuit se deponi, & sibi inducias dari. Cuius frater alius metuens ne fidem negaret, de suspendio clamabat. Noli, noli frater, non ita iurauimus Christo, accusabo te, cum ante thronum eius terribilem venerimus, quia super corpus, & sanguinem eius iurauimus, vt pro eo inuicem patiamur. Ista dicens, & alia, confortauit germanum ad prælium passionis. qui clamans ingenti voce dicebat: Adijcite supplicijs quæcumque vultis, & pęnis Christianos arctate crudelibus, quod frater meus facturus est, hæc etiam & ego. Quantis in lateribus laminis adusti sunt ignitis; qualibus vngulis exarati; quibus cruciatibus torti, ipsa res docet. quod eos ipsi tortores a sua facie proiecerunt, dicentes: Istos imitatur vniuersus populus, vt nullus ad nostrã religionem penitus conuertatur. Et præcipuè, quia nulli liuores, nulla pęnarum vestigia in eis penitus videbantur. Ibidem.

EXEMPLVM CXVII.

Linguis sanctorum abscissis, Spiritus sancto assistante loquendi officium non perdiderunt.

IN Typacensi verò quod gestum est Mauritaniæ maioris ciuitate, ad laudem Dei dicere festinem. Dum suæ ciuitatis Arianum Episcopum ex notario Cirillæ ad perdendas animas ordinatum vidisset, omnis simul ciuitas euectione, valde proxima ad Hispaniam confugit, relictis paucissimis qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos Arianorum Episcopus primo blandimentis, postea minis compellere cępit, vt eos faceret Arianos, sed fortes in Domino non solum suadentis insaniam irriserunt, verumetiam publicè mysteria diuina in domo vna congregati, celebrare cęperunt, quod cognoscens occultè Carthagini relationem aduersus eos direxit, quæ cum regi innotuissent, comitem quendam cum iracundia dirigens præcepit, vt in medio foro congregata illuc omni prouincia, linguas eis & manus dexteras radicitus abscinderet. Et Spiritu sancto præstante ita locuti sunt, & loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus voluerit esse, pergat nunc Constantinopolim, & ibi reperiet vnum de illis subdiaconum Reparatum, ob quã caussam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur. & præcipuè regina mira eum reuerentia veneratur. Sed quis congruo sermone possit alloqui, aut conseruare diuersitates pœnarum, quas ex iussu regis sui, etiam ipsi VVandali in suos homines exercuerunt? Ibidem.

EXEMPLVM CXVIII.

Sanctorum tribulationes, & quomodo tribulationis amore mulier quædam minorem cum maiori consolatione obiatam restituit.

IN ipsa quoque quæ gesta sunt Carthaginensi nitatur scriptor sigillatim astruere etiam sine ornatu sermonis, nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere, Quę res hodie posita in promptum demonstrat alios sine manibus, alios sine oculis, alios absque pedibus, alios truncatos auribus, alios nimio suspendio auulsis scapulis, caput eorum quod eminere solebat, in medio scapularum fuisse demersum, dum iugiter in altis ædibus suspendio cruciantes impulsione manuum, funibus agitatis per vacuum aerem huc atque illuc faciebant vagari pendentes, qui nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine suspensionis iactu valido corruentes, plurimi arcem cerebri cum oculis amiserunt alij confractis ossibus spiritum reddiderunt, alij post Paululum exhalauerunt. Sed qui hoc fabulosum putat Anium Zenonis legatum interroget, cuius præsentia præcipuè gesta sunt, illa scilicet caussa quia veniens Carthaginem sese pro disensione ecclesiarum Catholicarum venisse iactabat. Et vt illi ostenderet tyrannus, se neminem formidare, illis plateis vel vicis plures tortores, & crudeliores statuit, in quibus legatis moris est ascendendo ad palatium, & descendendo transire ad opprobrium, videlicet ipsius publicè, & nostri iã deficientis temporis fœcem. Tunc igitur

&

& quædam vxor cuiusdam Celeritæ regis, nomine Dagili, qui temporibus Genserici multotiens iam Confessor extiterat, matrona nobilis ac delicata, flagellis ac fustibus omnino debilitata, exilio arido, & niueo relegatur, vbi nullus hominum fortè consolationis gratia veniendi haberet accessum, relinquens cum gaudio domum, maritum simul & filium. Cui postea oblatum esse dicitur, vt mitiori eremo translata fueretur si vellet, solatio sociorum. Illa vero ingens sibi adesse gaudium, vbi nullus humanus esset consolationis affectus, ne fieret, supplicauit. Tunc etiam Eugenio pastore iam in exilio constituto, & vniuersus clerus Carthaginensis Ecclesiæ cæde, inediaque maceratus fere quingenti vel amplius, inter quos quamplurimi erant lectores infantuli gaudentes in Domino procul exilio crudeli traduntur. Ibidem.

EXEMPLVM CXIX.

Quanta cum libertate & constantia Murita Arianum Episcopum, quem de sacro fonte susceperat, co am omnibus infidelitatis coarguit, s..dicijque obiectatione mirabiliter torsit.

SEd tunc dum in media vrbe cæderentur, Muritam Diaconum ceteris liberiorem non tacere debeo. Fuit quidam Episcopus Elpidophorus nomine, nimium crudelis, cui fuerat delegatum membra confessoris Christi supplicijs grassantibus lanire. Hic enim fuerat apud nos in Ecclesia Fausti baptizatus. Quem venerabilis Murita Diaconus de Alueo fonte susceperat generatum. Post vero dum apostataret tantæ extitit feritatis aduersus Ecclesiam Dei, vt superior omnibus executor persecutionis fuisset inuentus. Quid multa? Dum primo presbyteri in supplicijs macerandi ordine citarentur post Archidiaconum Salutarem aptatur pœnis memoratus Murita. Fuit enim secundus in officio ministrorum. Qui cum Elpidophoro sedente, & fremente honorabilis senior cœpisset extendi, priusquam exueretur clam forte nescientibus cunctis, illa quibus eum suscipiens de fonte dudum texerat sabana baiulabat. Quibus ventilatis simulque in ostensione cunctorum extentis: in his verbis totam ad fletum & lacrymas commouisse dicitur ciuitatem. Hæc sunt linteamina Elpidophore minister erroris, quæ te accusabunt dum maiestas venerit iudicantis, custodientur diligentia mea ad testimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abyssum putei sulphurantis, hæc te immaculatum cinxerunt de fonte surgentem. hæc te acrius persequentur flammantem gehennam cum cœperis possidere, quia induisti te maledictionem sicut vestimentum, scindens atque amittens verbi baptismatis, & fidei sacramentum. Quid facturus es miser cum serui patris familias ad cœnam regiam congregare cœperint inuitatos? Tunc te aliquando vocatum terribiliter indignatus, exutum stola rex conspiciens nuptiali, dicet tibi Amice, quomodo huc venisti vestem non habens nuptialem? Non video quod contuli, non cognosco quod dedi, perdidisti militiæ chlamydem, quam (in tela virgineorum membrorum gesto) decem mensibus texi, & tendiculæ crucis extendens aqua mūdaui & purpura mei sanguinis decoraui, si conspicio vultum signaculi mei, characterem non video Trinitatis. Talis interesse non poterit epulis meis, Ligate eum manibus & pedibus suis funiculis qui se ipsum separari voluit voluntarie à Catholicis fratribus suis. Ipse funes extendit continuatos in laqueū, quibus & semetipsum vincit, & alios ne ad istud venirent conuiuium impediuit. Iuxta semitam scandalum posuit, quem tunc cum rubore perpetuo, & dedecore sempiterno de conuiuio meo proieci. Hæc & alia Murita dicente, igne conscientiæ ante ignem æternum obmutescens Elpidophorus torquebatur. Ibidem.

EXEMPLVM CXX.

Sanctis in exilium missis crudeliter auferetur, quod eis forte miseratio Christiana victus contulerat profuturum, duodecim infantuli clerici, quod vocales essent, ab eisdem sanctis separantur, quorum tamen mira etiam post separationem eluxit constantia.

PArantes igitur vniuersi dorsa sua verberibus, alacres ad exilium pergunt, qui-

quibus adhuc in itinere longioris viæ constitutis destinantur, Episcopis Arrianorum suggerentibus (homines immisericordes ac violenti) vt illud quod eis fortè miseratio Christiana victui contulerat profuturum, crudeliter auferretur, quibus vnusquisque eorum libentius forte cantabat: Nudus exiui de vtero matris meæ, nudum etiam me oportet ad exilium pergere, quia Dominus nouit esurientibus cibum porrigere & in deserto vestire. Nam & VVandali duo sub Genserico sæpius confessores comitante matre, contemptis omnibus diuitijs suis, cum eisdem clericis ad exilium perrexerunt. De multitudine autem pergentium Confessorum, idest ecclesiæ Carthaginis clericorum, suggerente quodam ex lectore Theucacio perdito, quos ille nouerat vocales strenuos atque aptos modulis cantilenæ, designatione sua debere dicit duodecim infantulos separari, quos ille, dum Catholicus esset, tunc discipulos habuit. Statim illo suggerente, sub festinatione dimittuntur, & vi barbarici furoris bissenus numerus puerorum de itinere vocatur. Segregantur corpore, non spiritu à grege sanctorum. Qui timentes precipitium, cum suspirijs lacrimarum ne diuellerentur, constringebant manibus genua sanctorum. Quos violentia tamen hæretica minacibus separans gladijs Carthaginē reuocauit. Sed dum cum eis quasi cum tali ætate non blanditijs ageretur, superiores suis inuenti sunt annis. Et ne obdormirent in mortem, lucernam sibi euangelici luminis accenderunt. Indignātur ad hoc grauiter Arriani, & se superatos à pueris erubescunt. Vnde accensi subdi iterum fustis, cædi iubent, quos iam ante paucissimos dies varijs verberibus dissipanant. Imprimunt vulneribus vulnera, & rursum pœna restaurata crudescit. Factum est Domino cōfortante, vt nec ætas iunior deficeret in dolore, & magis animus cresceret roboratus in fide. Quos nunc Carthago miro colit affectu, & quasi duodecim Apostolorum chorum conspicit puerorum.

Vna degunt, simul vescuntur, pariter psallunt, simus in Domino gloriantur. Ibidem.

EXEMPLVM CXXI.

Quanta hæreticorum in errore suo propaganda fuit violentia & solicitudo

ERat generalis quidem ista violentia tyrannorum. Nam VVandali pro hac re vbique fuerant destinati, vt transeuntes itinera sacerdotibus suis adducerēt iugulando. Non licebat siue priuatis, siue negociatorib. alicubi transire, nec aliquid emere, vel vendere nisi haberent characterem bestiæ in fronte sua, & manu sua. Nam Episcopi atque presbyteri illorum cum armatorum manu nocturnis temporibus vicos vel opida circumibant, & sic despicatis postib. ianuarum, aquam gladiumq; gestantes, animarum prædones intrabant, & quos domi repererant, alios forte in lectis soporatos, niueo imbre atque flumineo respergentes, de moniaca vociferatione Christianos suos ipsi pariter vocitabant, vt ludum potius suæ hæreseos, quam aliquam religionem ostenderent. In quo minus capaces & ignari impletum in se pollutionis sacrilegium putabant. Prudentiores verò nihil sibi quod nolentibus atque dormientibus ingestum est, obesse gaudebant. Nam & multi eadem hora cinerem suis capitibus iniecerūt, alij sese, vel quia factum est cilicio lugubri texerunt, nonulli cœno fœtido linierunt, & linteamina violenter imposita perfida conciderunt, atque in lacrymis, fœtidisque locis manu fidei proiecerunt. Tali violentia nobis videntibus, in Carthagine filius cuiusdam nobilis annorum circiter septem, iussu Cirillæ à parentibus separatus est, sine verecundia matronali, matre solutis crinibus post raptores tota vrbe currente, clamans vt poterat, Christianus sum, per sanctum Stephanum Christianus sum. Cui & os obturantes, insontem infantiam in suum gurgitem demerserunt.

EXEMPLVM CXXII.

Affectum mundi atque filiorum pro Christo contemnere femina quadam maritum suum eleganter edocuit.

ITa de medici filijs venerabilis Liberati factum esse probatur. Nam iussu regis cum

cum uxore, & liberis ad exilium mitti iubetur, cogitauit impietas Ariana à parentibus paruulos suos separare, & per pietatis affectum virtutem prosternere genitorum. Disiunguntur tenera pignora filiorum. Quos cum vellet Liberatus lacrymas mittere, auctoritate vxoria increpatus, in ipso meatus exitu, suæ illico lacrymæ siccauerunt. Ait enim ei coniux.

Et propter filios, Liberate, perditurus es animam tuam. Computa eos non fuisse natos. Nam & ipsos iudicaturus omnino est Christus. Nonne vides eos clamantes, & dicentes? Christiani sumus? Sed hæc mulier quæ in conspectu iudicum egerit tacendum non est: Nam cum ipsa & maritus licet seorsum, carceris custodia tenerentur, ita vt se penitus non viderent, mandatur mulieri, diciturq; illi. Solue iam duritiam tuã, & vir tuus paruit imperio regis, & noster factus est Christianus. At illa: Videam illum, faciam & ego quod voluerit Deus. Educta igitur de carcere inuenit virum suũ stantem cum ingenti multitudine pro tribunalibus connexum. & verum æstimans, quod finxerant inimici, iniecta manu apprehendens vestimenta eius gutturi proxima, videntibus omnibus suffocabat eum dicens: Perdite & reprobe, gratia Dei, & misericordia eius indignæ, quare voluisti ad modicum gloriari, & in æternum perire? Quid tibi aurum proderit, quid argentum? Nunquid liberabunt te de camino gehennæ? Dixit & alia multa: Cum maritus respondit: Quid pateris mulier? Quid tibi videtur, aut quid de me audire forté potuisti.

Ego in nomine Christi Catholicus permaneo, nec aliquando amittere potero. qđ teneo. *Vbi hæretici mendacij sui conscij*, & detecti falluciam suam colorare minimé potuerunt. Tandem Hunericus iudicio Dei percussus, scatens vermibus miserabiliter expirauit. Ibidem lib. 3. hucusq; a ca. 107. ex libro 2. & 3. Victoris Vticensis de VVandalica persecutione.

Sequitur de persecutionibus diuersorum Sanctorum tempore Antonini Veri. Ex lib. 5. histor. Eccles. Eusebij secundum versionem Ruffini.

EXEMPLVM CXXIII.

Quãtus fuerit gentilium in Christianos furor, quantaque calum..

GAlliarum nobilissimæ vrbes sunt Lugdunensium videlicet, & Viennensium. in his quæ, & quanta erga Dei martyres gesta sunt temporibus Antonini Veri, descripta per ordinem ab eis ad Ecclesias transmissa sunt. Tribulationis autem nostræ magnitudinem, & gentilium furorem quem Sanctis martyribus intenderunt, sicut est enumerare, nec præsentes quidem ipsi sufficimus, nedum scriptura comprehendere. Omnibus etenim viribus congressus est inimicus, ita ut prima nobis domorum prohiberetur habitatio, tum deinde vsus balneorum, post etiam processus ad publicum, ad vltimum ne omnino in quolibet loco domi, forisq; publico priuatoq: videremur. Ferebant ergo Dei martyres fortiter acclamationes aduersum sese, & opprobria atque iniurias populi, & contumelias eorum laudes suas ducebant. Sed & verberari se ab eis, ac lapidari, & concludi patienter accipiebant, rebus veré ipsis, & patientiæ virtute clamantes quia nõ sunt condignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Denique quodam tempore astante tribuno, & prioribus ciuitatis, pro solis acclamationibus populi correpti, & in carcere intrusi sunt fratres. Accidit autem etiam seruos comprehendi quorundam ex nostris paganos, quoniam quidem publicè iussum fuerat requiri omnes, & teneri. Quique dæmonis instinctu cum tormenta pertimescerent, monentibus se in hoc ipsum militibus, commenti sunt aduersum nos, velut Athreus fratris sui occidit duos filios, & nescienti apposuit epulandos, & ille comedit ignarus. Oedipus autem cũ matre concubuit. & alia quæ proloqui aut cogitare nobis fas nõ est, & qualia nec credere quidem

pem possumus aliquando apud homines gesta. Quæ cum de nobis diffamata fuissent in vulgus, horrori maximo & execrationi apud omnes homines esse cœpimus, etiam apud eos qui prius aliquid moderationis erga nos seruandum esse censebant, & omnes simul fremere aduersum Christianos. atque insatiabili odio furere cœperunt. Tunc vidimus impleri illud quod à Domino dictum est. quod venit tempus in quo omnis qui occiderit vos, putet se obsequium facere Deo. In præfatione lib. 5.

EXEMPLVM CXXIV.

De Diaconi Sancti, & Blandinæ constantia.

POst hæc iam supra omne narrationis genus est & suppliciorum & cruciatuum modus. in quo omnes pari atque eodem furore persistebant, vulgus, Index officium, milites perurgentes, præcipuè sanctum nomine quendam Diaconum, & Blandinam fœminam quę tanta tolerantia virtutis firmata est, vt resoluerentur prius carnificum manus, qui sibi inuidem succedebant. Denique á prima luce vsque ad vesperam tormenta semper innouantes ad vltimum victos se confitentur, stupentes quomodo in ea spiritus permaneret, cũ nihil iam illa ex corpore per supplicia residisset. Sed illa verè beata (vt postmodum vel ipsa disseruit) quoties vocem confessionis emisit, & Christiana sum, proclamabit, toties nouæ vires corpori reddebantur, ex quo intellexit quod vox pia sensum doloris extingueret, sæpius & alacrius Christiana sum, & nihil apud nos mali geritur proclamabat. Diaconus quoque Sanctus nomine. & ipse noua pœnarum genera pertulit, & quæ longè substantiam humanæ conditionis excederent. At ille vir Deo plenus, in tantum crudelitates eorum risit, vt numquam dignatus sit, vel quis esset genere, aut domum, vel patriam, vel saltem nomen suum eis fateri. Sed de his singulis interrogatus, nihil aliud in omnibus tormentis nisi Christianum se esse respondit. Hoc mihi nomen. hoc gens & patria est, aliud (inquit) omnino nihil sum quam Christianus. Vnde & incredibili eos agitabat insania, quod tantis pęnarum generibus cõsumptis, extorquere ei, nec professionem quidem proprij vocabuli potuissent. Ad vltimum candentes laminas æris & ferri erga inguinis loca adhibent. Ex quo carnes eius adustæ ignibus desuebant. ipse verò permanebat immobilis, inconcussus intrepidus cælestibus fontibus humanas in se temperans flammas. Membris omnibus martyr erat, & toto corpore vnũ vulnus horrebat. Perit in eo humanæ formę agnitio, & non solum quis esset tormentorum crudelitas ne agnosci posset abstulerat. Christus tamen in eo solus recognoscebatur, ostendens omnibus quia nihil terribile, vbi diligitur pater. nihil doloris est, vbi fides Christus est. Cap. 1. lib. 5. hist. Eusebij.

EXEMPLVM CXXV.

De Beati Fotini Episcopi gloriosa confessione.

VErum beati Fotini Episcopi Lugdunensis gloriosam confessionem fas non est præterire. Qui quidem cum nonagenaria maior esset ætate, & corpore penè mortuo solo martyrij amore viuebat. Statuitur pro tribunalibus. impiæ plebis vndique clamor attollitur, hunc ipsum esse intonant Christianum. Tum verò a pręside interrogatus quisnam esset Christianorum Deus. respondit: Si dignus fueris scies. Hinc verò cunctos velut rabies immensi cuiusdam furoris inuasit. ita ut qui prope astabant pugnis, alij calcibus subigerent senem, nec ętati, nec grauitati aliquid reuerentię tribuentes. Illi verò qui longius erant, quidquid furentibus teli venisset in manus, eminùs iacebant, ita vt vnusquisque summi sibi delicti esse duceret, nisi aliquid in semicenẽ sceleris intulisset. Quem cum seminecem proiecisset in carcerem. incontaminatum paulo post reddidit spiritum. Cap. 2. lib. quinto. historiæ Eusebij.

EXEMPLVM CXXVI.

Quomodo fidem negantes, diuina dispensatione carceribus tamquam homicida, & incesti traditi fuerint.

PEr idem tempus immensa quidem Dei dispensatione procuratur, quod nunquam fere prius a persecutoribus gestum meminimus. Omnes hi qui primo cōprehensi negauerant fidem, correpti traduntur in carcerem. Et non quasi Christiani iam, sed tanquam homicidæ & incesti, detinebantur, habentes miseri duplicem pœnam, quoniam quidem cæterorum supplicia mitigabat spes. & corona martyrij, Christiq; Caritas, & Spiritus sancti gratia releuabat afflictos, istos autem ipsis pœnalib. catenis & pondere carceris grauior conscientia cruciabat, ita vt vultu ipso & aspectu discernerentur a ceteris, quia illi producebantur de supplicijs læti, & diuinum nescio quid in ipsis vultib. præferentes vincula sua monilia pretiosa ducebant, per squalorē carceris Christi bonus odor effecti, ita vt viderentur sibi non in ergastulo, sed in myrrotheca conclusi. At illi alijs tristes, dimersi. ipsis quoque conspectibus horridi, & omni turpitudine fœdiores, sed & ipsis gentilibus in multo opprobrio expositi erant, tamquam degeneres, & ignaui qui fidem perdiderint & crimen inuenerint. Ibidem.

EXEMPLVM CXXVII.

Quomodo Attalus Gentiles Christianos calumnijs infectantes redarguit.

ATtalus quoque populi vocibus postulatur (erat enim valde nobilis uir, optimæ conscientiæ.) Cumque circum actus fuisset in amphitheatro titulo se præcedente in quo scriptū erat: Attalus Christianus, fremere in eum vulgi furor cœpit. At cum prunis subiectis in sella ferrea torreretur, cumque nidor adustæ carnis ad nares, & ora expectantis populi perferretur, voce magna exclamabat ad plebem. Ecce hoc est homines comedere, quod facitis. Quod a nobis velut occultum inquiritis facinus, hæc vos aperta luce committitis. Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali agimus. Ibidem

EXEMPLVM CXXVIII.

De varijs generibus afflictionum, quibus oppugnati sunt Christiani.

NOnusdecimus agebatur annus Imperij Diocletiani, nostris scilicet temporibus, cum edicta principis per omnem terram proponebantur, vt omnes quæ vsquam sunt Ecclesiæ ad solum destruerentur, scripturæ sacræ igne exurerentur. Si quis alicuius honoris prærogatiua numeretur, sublata hac maneret infamis. Si quis seruorum mansisset Christianus, libertatē consequi non posset. Iubetur vt omnes qui per loca singula Ecclesijs præsunt primo quidem inijciantur in vincula, tum deinde omnibus supplicijs, simulacri immolare cogantur. Hinc vero ingens spectaculum sacerdotes Dei effecti sunt huic mūdo, & Angelis, & hominib. cum ad supplicia raperentur. Cum verò inde flamma furens initium, tota per populos ad sacerdotes exaggerasset incendia, possibile non est numero comprehendi, quanti quotidiè penè per singulas quasque vrbes, & prouincias martyres efficiebantur. lib. 8. hist. Eusebij. c. 2. 3. & 4.

EXEMPLVM CXXIX.

De nobili Christiano, qui nimio fidei calore ignitus, edicta crudelia publicè dissciderit, & multiplicatis tormentis ne quidem tristis videri potuit.

ETenim apud Nicomediam vir quidā de nobilibus, honore & dignitate sęculi illustris simul, vt vidit in foro crudelia edicta pendere, calore nimio fidei ignitus, publicè populo inspectante iniecta manu librum iniquæ legis detraxit, ac minutatim discerpsit, Augusto in eadem vrbe simul cū Cæsare constituto. Id quod cum relatum esset, continuo in eum cū crudelitatis genere desæuiētes, ne solum quidem efficere quieuerunt, vt eum mœstum aliquis videret in pœnis, sed lęto atque hilari vultu cum iam viscera supplicij defecissent, spiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo tortores sui grauius cruciabantur, quod omnia suppliciorum genera consummabant in eum, qui nec tristem quidem

dem ex his reddere poterant. Antimus autem ipsius vrbis Episcopus, in Iesu Christi cōfessione perdurans, martyrij gloriam capitis obtruncatione promeruit, hunc autem tanquam verè bonum pastorem vniuersa penè gregis sui multitudo prosequitur. Ibidem cap. 5.

EXEMPLVM CXXX.

Quomodo incendium palatij Christianus impositum, animos Gentilium in eos succenderit, & quomodo exinde in eos seuitum fuerit.

ACcidit namque apud Nicomediam ipsis diebus partem aliquam palatij incendio conflagrare. hoc Imperator à nostri factum falsa suspitione presumpsit. Ex quo inæstimabili furore succensus, iubet omnes nostros aceruatim collectos, alios quidem gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari. Sed in illis per diuinam gratiam maior fidei ignis ardebat. Denique cum assistentes ministri interrogarent singulos, si fortè sacrificaturi vellēt dimitti, tam viri quàm mulieres. Ne interrogari quidem se patiebantur, sed vltro vel flammis irruere, vel cædentibus gladijs certatim obijcitare ceruices. Cumque iam illis ipsis spectatoribus nimietas crudelitatis horresceret, ministri scelerum partem populi nauiculis iniectam, in medium pelagus abducunt, ibique sententia fidei persistentes, præcipiant in profundum. In tantum apud eos rabies crudelitatis exarsit, vt egregios pueros martyres effectos, cum secundum humanitatis ordinem fuissent sepulturæ mandati, effoderent denuo, & corpora eorum proijcerēt in mare, hoc dicentes, ne fortè Dij efficiantur Christianorum, & illi, qui Deos adorare nolunt, sernos nostros incipiant adorare. Putāt enim quod Diuinus apud nos honor martyribus deferatur. Ibidem c. 6.

EXEMPLVM CXXXI.

Quomodo præ multitudine Martyrum, & Confessorum carceres criminosis defuerint.

CVm hæc apud Nicomediam agerentur, vbi cruentus Diocletianus inhiabat piorum carnibus, haud segnius etiam apud Mitilenem prouinciam. Syriamque omnes Ecclesiarum principes carcerib. retrudi edictis Principalibus vrgebantur, simulque cum his ex plebe viri ac mulieres nobilesque & ignobiles rapiebātur, & fiebat vbique spectaculum miserabile ac fædum. Subito namque inueniebatur in vrbe silentium, in carceribus vacuus locus nullus, vt non tam rei ad ergastulum duci, quam ciuitas tota migrasse videretur ad carcerem. Catenæ quæ homicidis adulteris, venenarijs, & sepulchrorum violatoribus fuerant fabricatæ, tunc Episcoporum, & presbyterorum, & Diaconorū & Lectorum, atque omnium religionum hominū colla cōstringunt, ita vt ne criminosis vincula superessent, nec locus ergastuli resideret. Verum cum peruenisset ad principem æstuare carceres, & per innocentium pœnas loca deesse criminosis, noua rursum decreta mittuntur, vt qui immolare vellet liber abscederet, qui verò abnueret, diuersis pœnarum generibus interiret. Tum iā quantæ per singulas prouincias multitudines Martyrum, & præcipuè in Africæ, aut Mauritaniæ, Thebaidis quoque, & Aegypti regionib. extiterint, numero comprehendere quis valeat? Ibidem.

EXEMPLVM CXXXII.

Varia tormentorum & crudelitatum genera, quibus sanctorum Martyrum fides & constantia tentata est.

SEd ne illorum quidem quorum agones apud Palestinam, vel Tyrum (quæ est vrbs maxima Phœnicis) præsentes inspeximus, vt dignū est memorare sufficimus. Tanti enim virtute perseuerantiæ aduersum illata supplicia pro pietate certatum est, vt nisi quis prius Domino, & Saluatori nostro credat dicenti, quia ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem sæculi, & eius virtutē Martyribus sciat esse præsentem, rebus gestis deroget fidem. At nos (vt diximus) non audita, sed & oculis inspecta narramus. Exquirebantur diuersa tormentorum genera sibi inuicem succedentia. Flagris primo per omne corpus carpebantur, post hoc tradebantur ad bestias, adhibebantur leones,

nes, vrsi, pardi, atque omne ferarũ genus, apri quoque, sed & tauri. quibus ferro, & igni feritas addebatur. Ad hoc Dei cultores denudati statuuntur in medio arenæ loco. Additur adhuc arte intra caueas bestijs furor, & ita semetipsis seueriores effectæ proruunt claustris. Replent subito stadium circumdantes Ecclesiã martyrum in medio sitam. Circumeunt sæpius, & oblustrãt & diuinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes, procul ab eorum corporibus abscedunt. Mittuntur illico quibus artis est instigare bestias aduersum eos. Verum vt ostenderetur omnibus, non feritatem deesse bestijs, sed diuinam adesse custodiam, illos ipsos incredibili velocitate discerpunt. Et cũ iam nullus ex huiusmodi artificibus auderet accedere, iubentur ipsi sancti martyres commotis manibus, & velut prouocantibus incitare aduersum se beluas, sed nec sic quidem pati aliquid poterant. Verum & si fortè fuisset ex beluis aliqua concitata cũ venisset ad proximum protinus in semetipsam conuersa repedabat. Cum igitur nec sic quidem aliquid aliud egisset humana sæuitia, iubentur mutari feræ, quæ cum, & ipse similiter, vt priores nihil triste Dei cultoribus intulissent, amoris etiam his sæuiores feras martyribus homines mittunt, qui soli possent crudelitate feras superare. Gladijs igitur peragunt quod bestijs nequiuerunt, prohibebant etiam cadauera mandari terræ, sed iubebant fluctibus dari. Hæc apud Tyrum venerandi Dei Martyres desudarunt. c. 7. lib. 8. Eccl. hist. Eusebij.

EXEMPLVM CXXXIII.

Cælestis mercedis intuitu quanta auiditate Martyres tribulationes huius temporis experierunt.

Apud Thebaidem vero omnem narrationem superat agitata crudelitas. Pro vngulis testas fictilium vasculorum adhibebant, quibus omne corpus eousque lacerabant, donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoque nudas, ita vt ne pudenda quidem cõtegerentur, arte quadam cõpositis machinis vno pede in excelsum suspensas, & capite in terram demersas indignissimo speculo expositas pendere per diem continuè sinebant. Alias sicubi vicinæ sibi duæ arbores inueniebantur, vi quadam ab vtraque inflexis contra se inuicem ramis, eisque singulis singulos pedes martyrum obligantes, subito ramos quos ui inflexerant relaxabant. Qui cum ad situm suum naturali impetu referentur, discerptis displicatisq. visceribus, auulsa secum membra rapiebant. Verum & nos ipsi per idem tempus cum in Aegypti partibus iter ageremus, oculis nostri inspeximus, vt sedenti pro tribunali sæuissimo iudici offerebantur innumeri fidelium populi, quos ille singulos per ordinem cõfessos esse Christianos capite plecti iubebant. Cumque hi certatim se & sponte gladio subijcerent, ille inhumanus, nec multitudinis contemplatione permotus est. Egrediuntur cuncti pariter ad contiguum mœnibus campum, non carnificum nexibus tracti, sed fidei vinculis colligati. Nemo defuit cum nemo seruaret. Sponte omnes imò & alter alterum præuenientes ceruices cædentib. obiectabant. Defecerunt carnificum manus, & succedentes sibi inuicem fatigati sunt, hebetata est acies gladij. Videbam fessos residere carnifices, vires resumere, & animos reparare, mutare gladios, diem quoque ipsum non sufficere ad pęnam. Nullus tamen ex omnibus, ne paruulus quidem infans deterreri potuit a morte, sed hoc solum singuli pauescebant ne fortè dum prosperum sol uergens clauderet diem, separatus a cõsortio Martyrum remaneret. Sic confidentia fidei constanter & fortiter cum lætitia, & exultatione ad mortem presentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Denique cum priores quique iugularentur, reliqui nõ desidiæ, aut torpori animos indulgebãt, sed psallentes & hymnos Deo dicẽtes, locũ quisque sui Martyrij expectabat, vt hoc agẽtes etiam extremos spiritus in Dei laudibus exhalarent. O verè mirabilis & omni veneratione dignus grex ille, beatorum turma virorum fortium, corona splendoris gloriæ Christi. lib. 8. cap. 9. histor. Eusebij.

EXEM-

EXEMPLVM CXXXIIII.

De ijsdem martyribus, & eorum constantia.

Erant enim expositi sancti martyres omnibus volentib. pro libidine inferre supplicia, & si quod ars per otium excogitans nouum pœnarum genus detulisset, licebat inferre. Iam vero vngulis exarari vetus, & leue supplicium ducebatur. Quod etsi fortè genus supplicij cuiquam fuisset adhibitum, non (vt latronibus & homicidis solet) latera tantum fodiebantur, sed & venter & femora, ac tibiæ & vsque ad vngues vngula perueniebat. Sed faciens quidem & vultus ac frons à tormentis non manebat immunis, quosdam etiam columnis ligatos, & post tergum distortis brachijs suis vinctos relinquebant. Iam vero hi qui ante præsidē suspendebantur, non id solum temporis quo ab eo vel discutiebantur, vel cruciabantur, sed totum penè diem cum alijs arctius agerentur in eculeis exigebant, si fortè aliqui ex his magis pœnæ continuatione à propositi firmitate discederent. Tanta verò in his crudelitas erat, & in tantum ab eis omnis penitus humanitatis sensus aufugerat, vt postea quam omne corpus, vel tormentis vel verberibus fuisset absumptum, trahi nudis pedibus sursum iuberent carnifices. atq; ibi neruo, pedibus cōclusis, recentibus adhuc in tergo vulneribus reijciebantur in solum testarum fragmentis subter instratum. Interea plurimi vsque ad mortem constanter, & fortiter perdurantes, alij verò recepta corporis sanitate ad reparandos denuo agones, dispensatores penarum sponte prouocabant, quos illi erubescentes rursum ad tormenta reuocare, ipsa eorum audacia perterriti, capite eos cædi iubebant. Ibidem c. 10.

EXEMPLVM CXXXV.

De eadem martyrium constantia.

Iam verò quod apud Phrigiam gestum est, quis audeat præterire, in quo & communia humanitatis & propria Romani regni iura violata sunt? Vbi vrbem quandam Christianorum ciuiū, in qua cum, & populus omnis & honorati viri, & magistratus, Christianos se esse, nec adquiescere ad sacrificandum faterentur, circumdari militibus iubet, cunctos simul cum mulieribus viros, cum paruulis senes, cum ciuibus ciuitatem ingenti igne concremari, ita vt nullus penitus ex illa vrbe etiam cum optio volentibus daretur abscederet. Et hoc in ciues perpetratum est, quod in hostes egisse notam crudelitatis habuisset. Ibidem c. 11.

EXEMPLVM CXXXVI.

De eadem.

Quis enim possit vel illa repetere quibus apud Arabiam sancti martyres securibus cæsi sunt? Aut quō quis retegat quę in Cappadocia gesta sunt vbi crura frangi Dei cultoribus iubentur? Quis Mesopotamiæ referat cruciatus, Christi Christianos fumi tergoris more singulis manibus, pedibusque suspensos amarissimo fumo subter iniecto, indignis cruciatibus enecabant. Alij vero lento igne propè adhibito tormentis longiorib. absumebantur. Illa autem quomodo replicē quæ apud Alexandriam gesta etiam veterum poetarū fabulas vincunt, vbi obtruncatis auribus atque inhonesto vulnere naribus, manuum quoque, ceterorumque membrorum summitatib. amputatis, trunc cum sinebant abire derisum. Apud Antiochiam verò quomodo recordabor craticulas prius appositas, quib. Christiani super impositi torrebantur? Ibid. c. 11. & 12.

EXEMPLVM CXXXVII.

De eadem.

Sed inter hæc nobilium duorum iuuenum factum memorabile silere nō puto. Qui cum comprehensis simulacris immolare cogerentur, aiunt: Ducite nos ad aras. Et cum fuissent adducti, manus suas ardenti igni superponentes, si subtraxerimus (inquiunt) sacrificasse nos credite, & quoadusque caro omnis in ignem defluerent, immobiliter perdurarunt. Ibidem. cap. 12.

EXEMPLVM CXXXVIII.

De eadem.

IN regionibus verò Ponti crudelia gerebantur. Arundines acutæ quibusdam sub vnguibus digitorum infigebantur. alij plumbum igni liquefactum, & dorso diffusum vsque ad loca putentia (quibus naturalis egestio procurari solet) infundebatur. Ferra quoque candentia, & reausta, ardentia absque vllo humanitatis, miserationisque respectu ingerebantur per pudenda viscerum, & naturalium secreta membrorũ. Sed quid faciam? Quod appellationes ipsæ mihi in admissis facinoribus desunt, & gestorum scelerum nec vocabula quibus enumerari queant, inueniri possunt. Sustinebant tamen omnia fortissimi martyres si aliquid crudelitatis inuenissent. Sed cum aliquando tam non ratione, aut humanitate, crudelitatis tamen nimietate satiati, respicere ad immanitatem sceleris sui exijssent. & vidissent desolatas vrbes ciuibus, & optimis rura nudata cultoribus, orbatos filijs patres, & parentes liberis, ad clementiam se bonitatemq; conuertunt, edictum principale produnt, vt hoc genus hominum nequaquam quidem subiret interitum, omnes tamen qui hanc speciẽ confessionis tenerent, dextris oculis ferro effossis, eidemque cauterio adustis, sinistro etiam pollice cauterio nihilominus debilitato per singulas prouincias in æris ferrique metalla, vel opis, vel pœnæ gratia deportandos. Hæc fuit clementia principalis, qua optime ciuibus consultum est. Ibidem cap. 13.

EXEMPLVM CXXXIX.

Quanta constantia Imperatorum decreta contra Christianos in conspectu omnium quidã diruperit.

EDissa Mesopotamiæ vrbs fidelium populorum est Thomæ Apostoli reliquijs decorata, vbi cum Imperator Valens vidisset Ecclesijs eiectos in campo habere conuenticula, tanta dicitur iracundia accensus, vt præfectum suum pugno percuteret, cur non fuissent inde quoque sicut iusserat conturbati. At ille licet esset paganus, & iniurijs ab Imperatore fuisset affectus, tamen consideratione humanitatis altera die ad vastandum populum processurus, facit hoc ipsum ciuibus pro occulta indicia clarescere, quo sibi cauerent ne inuenirentur in loco. Mane processurus terrorem solito maiorem per officium monet, agit omnia quo quam minimi, vel si fieri posset, nulli periclitarentur. Vidit tamen frequentiorem solito populũ ad locum tendere, currere præcipites, & festinantes tamquam vererentur nequis deesset ad mortem. Interea vidit quandam mulierculam ita festinam, & properam domo sua prorumpere, vt nec claudere ostium, nec operiri (vt mulierum habitum decet) diligentius potuisset, infantem quoque paruulum secum trahentem, cursuque rapido irrupto etiam officij agmine festinãtem. Tum ille vltra non ferens, apprehendite, inquit, mulierem, & huc deduci te. Cumque fuisset adducta; Quo (inquit) infelix mulier properas tãq; festinas? Ad campum (ait quo Catholicorum populus conuenit. Et nõ audisti (inquit) quia præfectus illuc pergit, vt omnes interficiat quos inuenerit. Audiui (inquit) & ideo festino, vt ibi inueniar. Et quo (inquit) paruulum istum trahis? Vt & ipse (ait) martyrium consequi mereatur. Quæ cum audisset moderatissimus, redire ad officium & conuerti vehiculum ad palatium iubet. Et ingressus ait: Imperator subire mortem (si mihi iubeat) paratus sum, opus verò quod præcipis implere non possum. Cumque edocuisset cuncta de muliere, repressit Imperatoris insaniam lib. 11. hist. Eusebij cap. 5.

EXEMPLVM CXL.

Feminarum aspectus sanctus Karilelphus quãta sollicitudine vitauerit.

LEgitur in vita Karilelphi quod reginæ Altrogodis Domini deuotione nobilissima, viri Dei vitæ qualitatem audiens, cibi scilicet parsimoniam, & noctium insomnitatem, vestium quoque vilitatem. Erat enim ei consuetudo cinere, & cilicio corpus obnoluere, & quando summa exigebat lassitudo quieti indulgere, nuda humo corpus substernere, misit ad eum apPari-

paritores desiderans eius præsentia perfrui, & animam suam Deo commendare per eius interuentionem. Quia si, inquit, precibus eius annuerit omnia fisci illius (in cuius parte resides) prædia, ei tribuam. Quib. auditis, vir sanctus parumper deliberans cogitabat: vnde talia reginæ, vt tantopere me videre desideret diutius sudoribus incultum, ieiuniorum squalore horridum, rurali exercitio rusticum? Noui certè, noui uirulentam veterni hostis calliditatem, quia in paradisi amœnitate per feminæ imbecillitatem fregit viri vigorem. Ideoq; æquum est mihi cauere muliebrem aspectum ne capiar laqueis inimici, ego incolens squalida eremi loca. Ite, inquit, optimi iuuenum. & dominæ vestræ hæc uerba referte: Si quid præualuero, pro ea exorabo, certum tamen habeat quamdiu in corpore superfuero, faciem me mulieris nequaquam visurum, neque in cœnobium, quod Domino præcipiente construxi, ingressus mulieri vnquam patebit. Neque eum decet nos, qui de Christi sumus familia, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro capessenda terra inimico humani generis animam nostram prostituere. Ideoque animam suam ab hac intentione submoueat, & fisci sui partem cui libuerit attribuat. Quæ consuetudo in eodem monasterio Domino fauente hactenus manet inconuulsa. Vincent. Speculo hist. lib. 21. c. 44.

EXEMPLVM CXLI.

Eleemosyna de iniustè acquisitis facta nec veniam, nec gratiam promerentur.

Legitur in vita sancti Launomari Carnosensis, quod quidam vir nobilis Ermoadus, in angustia constitutus, misit xl. solidos obnixè petens, vt intercessionis eius meritis spes ei salutis à Deo præstaretur. Qui accipere recusans, tandem tamen latore perurgente suscepit. Ingressusque Oratorium, orationem fudit, vt oblatio viri acceptabilis fieret in conspectu Dei, & super altare pecuniam deposuit. Grandique studio vnumquemque nummum apprehendens manu reuoluebat, & genu sæpius flectens orabat. Tandemque unum solidum quem in spiritu mundum, & non ex rapina acquisitum cognouit, usibus suis retinuit. Reliquos autem gerulo tradidit, & ait: O homo, pecunia ista iniqua est, & diuinam non potest mutare sententiam, sed nec peccatorum remissionem impetrare. Nam victimæ impiorum abominabiles sunt Domino. Sic ille reuersus ad Dominum suum adhuc eum viuentem reperit. Sed morbo inualescẽte ab hac luce est abstractus. Vincent. lib. 21. cap. 84.

EXEMPLVM CXLII.

Innocentiam in sancto Machute mare veneratur, illum vndique cingens, & non submergens.

Legitur in vita S. Machutis, quod dum ipse puer à matre iam decrepita, miraculose natus esset, sanctus Brandanus Abbas eum baptizãs in filium spiritualem spiritualiter educandum deinceps accepit, & in literis erudiuit. Qui licet ætate tener, animo tamẽ fortis erat, & stabili grauitate fundatus. Igneum quoq; vigorem corpusculi in se validũ feruore testabatur. Ita ut dum eius condiscipuli præ nimio frigore striderent dentibus, ille iam spiritu feruens omnibus horis calescebat in corpore, vt simplo vestimento contentus continuè guttas sudoris emitteret. Itaq; more puerorum ipse, & condispiculi ad litus maris perrexerunt, ut laborem disciplinæ iocandi licentia releuarent. Sed cum ceteri ante inundationem maris continue æstuantis fugerent & ludũ relinquentes ad scholas redirent, puer Sanctus dormiens super faciem algæ mansit in litore. Cumque appropinquaret mare minime eum tangens circumdedit, nutuque diuino quantum circa eum crescebat, tantum locus litoris super quem ille iacebat exaltabatur. Tandem puer præ horrore sonitus maris, & fluctuum euigilans, dum circumspiciens neminem videret, condiscipulos nominatim inclamare cœpit.

Cui cum nemo responderet, ait secum. Deus omnipotens, vbi nunc positus sum ego. Ne derelinquas me, sed adiuua me, & salua. Interea magister sollicite quærebat à discipulis, vbi esset alumnus eius carissimus. Quibus respondentibus eum vna cum illis ad litus isse, seque illum dor-

mientem in litore uidisse, sed utrum post ibi remanserit nescire. Ingemuit, & iam imminente uespere cum scholasticulis suis ad litus maris perrexit. Et ecce insula nũquam antea visa in ipso mari apparuit. Quam cũ inter se mirati fuissẽt cęperunt circumquaque per litus & per vndas maris intueri, si forte cadauer pueri contingeret videre. Quo facto, nocte iam instante ad monasterium redierunt, & intrantes ecclesiam, exequias pueri quasi iam mortui celebrarunt. Nec multo post parentes pueri ad Brandanum miserunt, vt filium eorum sibi sanum & incolumen redderet qualem sibi commiserunt. Tunc sancto Brandano instanter ea nocte uigilijs & orationibus insistenti astitit Angelus Domini, & ait: Noli timere serue Dei, quia puerum de cuius interitu angebaris, Deus omnipotens inter vndas illæsum conseruauit. Ecce enim pro eius conseruatione facta est ibi perpetua insula, vbi quiescendo permanserat. Et vt hoc primũ diuinæ virtutis in eo declaratum miraculum perpetuo testimonio commendetur, mare quod quotidianis prius illic accessib. adesse, & vel recessibus abesse solitum erat, nunc iussu Dei tam stabili profunditate eã insulam circumcinxit, vt nunquam inde recedat, nec quisquam absque nauigio illuc peruenire queat. Tunc sanctus Brandanus gratias agens mane cum fratribus ad litus abijt, ibique puerũ in superioris loco insulæ odas Domino concinentem conspexit, gaudensq; eum salutauit. Qui omnes ad benedicendum Deum inuitabat. Vincent. lib. 22. c. 93. 94. 95.

EXEMPLVM CXLIII.

Quomodo fascis algæ psalterium sancti Machutis exceperit, & ad ripam aquis maris minimè madefactum sustulerit.

POst hæc rogabat dicens: Nunc saltem vna hic die permittite permanere, & vbi Dei pietas Saluatoris miraculo me dignata est illustrare, sed psalterium meum & vt mecum habeam efficite, & non est quo ad me perferatur, in mari illud ponite. Tunc magistro illud in manu tenente, & in mari mittente, fascis algæ (super quem ipse dormiebat) accurrit & super se psalterium excepit, & ad ripam super quam puer stabat aquis minimi infectum sustulit. In crastino autem nauiculam pro puero miserunt, & eum ad monasterium duxerunt. Tunc eius parentibus ait Brandanus. Nunc filium uestrum misericordia Dei saluum, & incolumen sicut stomachati mandastis recipite. quod audiens puer, lachrymabiliter ait: Magister sancte, & mihi venerande præ parentibus, nonne cum euangelium legeretur audiui te dicentem? Nolite vobis uocare patrem super terram. Parentes itaque pœnitẽtes de legatione durè directa, & ueniam flagitantes eum cum magistro dimittunt. & ad sua redeunt. Ibidem cap. 95.

EXEMPLVM CXLIV.

Quomodo beati Machutis uestimentum a carbonibus impositis illæsum remanserit, & candela diuinitus ab Angelo accensa fuerit.

ERat autem mos ut unus puerorum in hebdomada sua ferret laternam ante magistrum adeuntem noctu basilicam, matutinalis officij causa. Adueniente ergo septimana felicis pueri, alij compares sui instigante inuidia extinxerunt focum, quo ad accendendum lucernam ire debebat, cupientes eum ab hoc a magistro uerbera perpeti. Tunc puer quid ageret ambigens ad officinam ubi sicera fiebat, petens a confectore sibi ignem præberi. Illo autem nolente imo pigritante lumen accendere, tandem ab anxiante pigro impositi sunt carbones gremio illius, a quibus nil læsum est & vestimentum illius. Reuersus ad magistrum reperit candelam ab Angelo iam diuinitus illuminatam. Itaque omni uita sua virgo in sæculo permanens, monasticum habitum induit & cælibem vitam duxit. Ibidem capite 96.

EXEM-

EXEMPLVM CXLV.

Quomodo idē sanctus putans insulam esse quod videbat, super cetum celebrauit. & oratione ipsius completa, cetus motu sua mortis horrorem fratribus ipsius incutiens tamquam rupes immobilis diuina virtute permanserit.

POst hæc multis miraculis clarus Episcopus ordinatus est. Audiens uerò de quadam insula in qua (vt dicebatur) cęli ciues Angeli habitabant, eam cum magistro Brandano nauali itinere inquirere statuit. Sed cum diu, longeque in mari vagantes ad optatam insulam peruenireq; nō possent, in patriam redire dijudicant. Denique carinam à statione submouentes, illucescente sacratissima die Paschę circūspicientes, quasi modicam insulam videnrunt, ad quam applicuerunt. Illuc sanctus Machutes suggerentibus fratrib. missarum sollemnia celebrare cępit. Cumque fratres psallendo missam canerent, peruentum est missali ordine vsque ad orationem Dominicam. Tunc subito tota illa quæ videbatur insula, commota est. Erat autem belua (ex his quæ cæte dicuntur) abyssi incola, tantæ enormitatis, & magnitudinis vt crederetur paulo ante ab Episcopo, & socijs eius insula esse, vel terre spatium aliquod. Aduerterunt igitur superstantes viuum animal esse, & exterritis omnibus seq. iam mergendos & degluttiendos clamantibus, uir Dei fidens in Domino interritus perstitit, donec complecta missa fratrum caternam confortare cępit, propones eis iam Ionam prophetam triduo in ventre cœti incolumen seruatum, diuinaque adesse suffragia, vbi desunt prorsus humana. Tunc diffugientibus cunctis ad nauim, sanctus vir in oratione se ibidem prostrauit inuocans Deum, vt cætum illum (cui superstabat) immobilem faceret, donec illa cōgregatio fratrum illæsa transeundo euaderet. Qua oratione completa belua virtute diuina quasi rupes vel mons facta est immobilis, donec sanctus Machutes libero post omnes de naui gressu descenderet. Sicque laudantes Deum prospero cursu ad patriā redierunt incolumes. Ibidem cap. 98.

EXEMPLVM CXLVI.

Quomodo eiusdem cappa pluuijs exposita, intaminata remanserit.

DIe autem quadam idem sanctus Episcopus cum aliquot monachis suis in agrum causa putandi vineam iuit. Et vt posset melius ac leuius operari, cappam in quodam loco vineæ deposuit, peractoq; labore cum vellet cappam iterū induere, inuentum est in ea cuiusdam ouum auiculę. Quo comperto, vir Dei illius cōdescēsionis non expers, sine cuius prouidentia nec vnus passer perit super terram, prohibuit indumentum de loco amoueri, donec suos auicula fotos pullos excluderet. Interim tamen nulla aeris intemperies, vel pluuia ipsum sacri Præsulis vestimentum inficere, vel contaminare vi diuina inhibita, præsumpsit, vel temerauit. Ibidem cap. 99.

EXEMPLVM CXLVII.

Quomodo idem sanctus, lupo, qui asinum sancti vsibus deseruientem deuorauerat, struem lignorum superponi iusserit, lupusq; sicut canis domesticus extiterit.

HVic contulerunt Paganses de rebus suis multa donaria. Inter quos quidam rusticus contulit ei asellum ligna de silua vsibus necessarijs allaturum. Hunc asellum Præsul mancipio commendauit. Qui cum vna dierum ligna asello imponenda decideret, lupus rapaci auiditate eum inuadens occidit, & absumpsit. Quod ęgrè ferens famulus, partem lignorum humeris imposuit, & Præsuli deportauit, narrans quę de asino acciderant. Qui dixit ei: Dirigito me præuius ad siluam. Quam ingressus Episcopus precibus facillimè obtinuit, præsto ibi adesse lupum. Quem iussit sterni more iumenti, struemq; lignorum ei superimponi. & onustum domum deduci. Qui lupus postea extitit sicut canis domesticus, pergens cum famulis semper. & rerum custodibus custodiam peruigilem, & instantem sagacissimo dependens astu. Obijt hic sanctus decimo, & septimo Kal. Decembrium. Vincent. lib. 21. cap. 100.

EXEMPLVM CXLVIII.

Obediens quidam vocatus à magistro suo detento in manduciculo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excrescens nullatenus fundebatur.

LEgitur in vita sancti Columbani, quod quadam die dum hora refectionis appropinquaret, & minister refectorij ceruisiam administrare conaretur, vas quod (typrum vocant) ad cellarium apportauit, & ante vas in quo ceruisia erat condita apposuit, tractoque feraculo meatum in typrum currere sinit, quem beati Columbani imperio alius è fratrib. vocauit. At ille obedientia feruens oblitus meatum obserare, cucurrit ad patrem, feraculum (quod duciculum vocant) manu deferens. Postquam sibi vir Dei quod voluerat deprompsit, oblitus negligentiæ celer ad cellarium rediit conijciens nihil in vase de quo currebat ceruisiæ remansisse. Intuitus est autem supra typrum ceruisiam creuisse, nec minimam quidem stillam foras cecidisse, vt crederes in longitudine typrum geminatum esse. vt qualis & quanta rotunditas infra typri coronam inerat, talis in altum creuisset vrna. Sic apparuit & imperantis meritum, & obedientia obsequentis.

Eodem lib. cap. 104.

EXEMPLVM CXLIX.

In ordinatione sancti Samsonis columba super eum sedere visa est, & inuidus propinans ei virum, & ita communicans, à dæmone possidetur.

LEgitur in vita Samsonis quod sanctus Papa Dubricius quadam die veniens ad domum Effuti magistri sancti Samsonis cum quo ipse habitabat, Samsonem Diaconum ordinabat, in quo facto grande miraculum interfuit. Tres fratres ibidem ordinati sunt, duo in presbyterij, & tertius in Diaconatus officium. Sed dum ad genua flectenda iuxta mortem fratres inuitarentur, vidit Papa Sanctus vna cum magistro Effuto, columbam cælitus missam per fenestram sursum apertam descendere, ac super sanctum Samsonem non (vt est moris) aufugitare vel volitare, sed semper sine vllo penniculæ motu immobiliter stare. Episcopo etiam manum ad confirmandū eum Diaconum super eum leuante, illa quod est mirabilius, in scapula dexteræ eius descendit. Ibique constanter mansit tamdiu, donec officium ab Episcopo adimpleretur totum. Nec longè post ab eodem Episcopo ordinem Presbyterij dignus accepit, & quale signum cælitus visum est quando Diaconus factus est, tale etiam factum est quando Presbyteratus ordinem suscepit. Quanto autem in maiori gradu inhæserat, tanto & in arctioris abstinentiæ tramitem se inserebat. Qui etiā libidinosa incentiua in adolescentiæ suę flore vincens, voluntariam carnis munditiam pro natura habebat, nec vnquam aliquid alicuius animalis sua tota vita gustabat. At duo fratres diabolicis impleti venenis (& maximè quidam malus Presbyter) ei inuidebant, sed nullam in eo caussam reatus inueniebant. Vnde quasi ebrij & amentes, huc & illuc vertebantur. Frater autem illius Presbyteri pistor factus est monasterij: qui accepto mali fratris cōsilio, venenum sancti Samsonis miscuit poculo. Tillum quoddam fricans ei propinauit. & vt fieret probabiliter mortiferum, parum de eo prius animali dedit. Quod illud animal vt bibit, saltum præcipitem dedit, & statim mortuum est. Sancto verò Samsoni oranti, Spiritus Domini monstrauit malum sibi recenter præparatum. At ille de Dei prouisione confidens, vbi ait: Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit, lætus refectorium est ingressus, & eo quod ipse monasterij esset œconomus, pocula fratribus benedicens, & sanctæ crucis signaculum eis imponens, absque hæsitatione totum bibit, nec vllum vel minimum cordis dolorem vnquam ex eo sensit. Tunc pistorum mali commissi pœnitētia ductus fratrem presbyterum de liquoris malitia increpauit, sed is in obstinatione perdurans, nullum assensum bono cōsilio præbuit. Sed vindicta Dei velox adfuit: Nam Dominica die proxima de manu sancti Samsonis communicans, cum bucella in os eius intrasset, eadem hora à dæmone est arreptus, ita vt pallens, tremens, ac discerpens, seque impudenter denudans, labia sua dentibus morderet, & alios fratres absque verecundia degarriret. Sed Sancto Samsone ei condolente

lente, & pro eo cum lacrymis orante, sanitatem recepit, malique commissi pœnitentiam agens, coram omnibus fratribus culpam suam agnouit. lib. 21. hist. Vincent. c. 107. & 108.

EXEMPLUM CL.

Confessione mortalis peccati in se absconditi, infirmus pater sancti Samsonis conualuit.

LEgitur de eodem quod cum quadam hieme pater eius ægrotaret ad mortem affirmabat se nunquam vel mortem gustaturum, uel sanitatem recepturum, vel sacrificium orationis precepturum, nisi Samsonem primogenitum suum videret per quem pariter & corpori, & animæ sanitatem se percepturum dicebat. Quod beatus Samson vt à nuncijs ad se directis audiuit, apud se ingemuit, & ait: Iam nisi fallor Aegyptum reliqui, non est opus me in ipsam redire. Potens est autem Deus ęgrotantem sanare. Sanctus autem Pius misericordia motus dixit ei: Quare sic dicis electe Dei, curam te oportet habere de animarum profectu, tuaque merces grandis erit cum Deo, vbi dum carnalia creuerint, spiritualia seminantur. Qui respondit: vtinam voluntas Dei fiat. Nam propter Deum, & animarum lucra omnibus paratus sum. Itaque faciens nuncios prægredi, ipse subsecutus est cum quodam iuuene Diacono sibi ab Abbate associato, pergentesque venerunt ad Amonem patrem sancti Samsonis, ipsumque ægrotantem in lecto inuenerunt, qui in aduentu eorum gauisus, capitale quoddam crimen ad mortē (quod in se cælauerat) in medium publicauit, deoque se seruiturum vsque in finem suum uouit, & caput suum eadem hora tonderi fecit, vxore sua maximè suggerente, & dicente: Non solum ego & tu, vt decet, & conuenit, seruiamus Deo, sed & prolem nostram totam in Dei seruiture iungamus & omnia nostra Dei tota fiant. Quo assentiente præsentatis quinque fratribus suis sancto Samsoni una cum sorore ualde paruula, paululum silent, respondit: Fratres quidem mei boni sunt, & Deo deuoti, sed hæc pusilla ad mundanas voluptates data est, tamen nutrite eam quia homo est. Confirmatis itaque suis bonis operibus, & ad monasteria fundanda, suggestis, sanctus Samson vna cū patre suo, & auunculo, & Diacono in pace perrexit. Eodem lib. c. 109. & 110.

EXEMPLUM CLI.

Virginitatem suam Domino consecrare volens sancta Phara, multas persecutiones à patre sustinuit.

LEgitur in vita sanctæ Pharæ Virginis, cum apud villam Papiensium Dei cultor Eustasius à genitore sanctæ Pharæ officiosissimè susceptus esset, atque cognouisset Pharam beati Columbani benedictione sacratam, graui oculorum fatigari cæcitate (quam contraxerat continui fletus męrore, eo quod disponeretur a patre nuptiali operi inseruire, & sanctimoniæ voto frustrari iam pridē deliberato) patrē asperitate verborum obiurga dicens hoc sui esse operis, quod virgo afficeretur tanto discrimine periculi. Ad hæc si quidem pater simulatione verborum filiæ, se dixit post habere nuptiarum coniunctionem, tantum vt ipsius mereretur iocundari corporali sospitate. Itaque vir Dei horum credulus verborum, ad locum in quo ægra decūbabat puella accessit, & utrum in sanctimonia habitu viuere vellet sciscitatur. At illa suspirans, ait, se pudicitiam Angelis sociam desiderare, potiusque supernum sponsum concupiscere, quam terreno flebiliter adhærere. Mane verò visus est ei altissime vir reuerendo vultu, oculi ardentibus dicens: Certa esto famula Dei, meisq; promissis firma, hodie tibi virum aduenire, qui te sospitati restituet. Hac expleta visione post modicum intrante ad eam Eustasio visionis ordinem Phara enarrauit. Tūc Eustasius oratione facta, promissum diuinitus adiutorium virgini accelerante sanitate contulit. Quod uidens pater voluntatem cordis factis aperuit, sponsum aduocat, sponsalia firmat, tempus nuptiarum statuit. At illa fugam arripuit, quæ pauitanti cursu Ecclesiam Beati Petri ingressa, atque in terram prostrata, pugnis tenerum pectus quassabat, lacrymisque terram vbertim irrigans, & Beatum Patrum inuocans, his verbis orabat: O petre qui iustis

regna referas cęlestia, obseras iniustis, huc ad tua confugi limina, tua volens esse virguncula. Et tu (ô Christe) semper flecteris precibus humilium, remittendo sordes. serua virginitatem meam oblatam tibi per æterna sæcula. Quo pater cognito, pueros illico dirigit mandans eam in loco interfici, sed pueri prouido cõsilio aliquantulum in eundo consistunt. vt ipso moratum spatio patris mitigaretur sæuitia. Denique eo veniente atque acriter sæuiente, minitari comminationem artificiose intendebant. Ad quos illa: Non (inquit) a genitore talia munera debentur filiæ. Sed iocundius est mihi in loco hoc pulchram mortem oppetere quam virginitatis florem perdere. Hoc autem certissimè genitor nouerit meus, quia nunquam copulæ nuptiali in vita ista subdi cõsentiam. Referentibus ergo famulis hæc Domino suo, ille furorem animi nequaquã sine læsione filiæ mitigare voluit, sed custodiæ deputans. seruabat eam ad ea quæ facere disponebat. Cumque ista geruntur, Dei misericordia contigit Beatum Eustasium per ipsum Haguericum reuerti ab hac expletione legationis regis Lotharij, qui cognoscens tam diram regis animaduersionem in filia, irreuocabiliter desæuire, studuit ipsius animi sæuitiam duris verborum aculeis terebrare, & ad pęnitẽdum compungere. Neque verò inde rediit. quousque, & puellam desiderato sanctimoniali habitu per Bondoellennum Meldensem Episcopum ornaret, & vt idem Haguericus monasterium in proprio suo famularum Dei congruum habitationi construeret. lib. 23. hist. Vincent. c. 15. & 16.

EXEMPLVM CLII.

Detrahentes sancto Attalo mala morte interierunt.

Legitur in vita sancti Attali, vel sanctæ Attalæ, quod idem sanctus Attalus beato Columbano de hac luce migranti succedens, cum egregiè Bobiense cęnobiũ regeret, diabolus contra eum aliquorum subditorum corda suscitauit, qui se dicebant tanti feruoris austeritatem, & arduæ disciplinæ pondera ferrè non posse. At ille sagaciter pia fomenta præbere, & mollire corda tumentia nitebatur, suadens reminisci patres per mortificationem, & contemptum pœnitentis vitæ regna cęlorum possidere. Cumque se nihil proficere iam cerneret, pertinaces ire permisit. Qui postquã ab eo segregati sunt, cum virum Dei suis detractionib. laniarent, vnus eorum subito igne febrium accensus inter pœnas incendij clamare cępit, se (si posset) ad Beatum Attalum venire velle. & admissi criminis damna pœnitentiæ medicamento lenire. Vix ei dicere licuit, & subito obmutuit, & extremum anhelitum dimisit. At illi qui aderant videntes iniuriam viri Dei a Deo uindicari, quidam ad eum cum pęnitentia redeunt. Quos ille miro gaudio suscipiens, suis locis suas recognoscentes culpas restituit. Alij verò qui datum pœnitentiæ locum contempserunt, non redeundo diuersis mortib. dirupti sunt. Nam unus eorum securi percussus interijt, alius dum parui fluminis alueum transmearet, irretitis poplitibus parua unda necatus est. Tertius cum se in mari carinæ tradidisset, dimersus est. Vincent. lib. 23. c. 20.

EXEMPLVM CLIII.

Deridentes pueri sanctum Magnobodum à Deo plagati sunt.

Legitur in vita sancti Magnobodi Andegauensis Episcopi. Quia cum idem vir sanctus diœcesim sibi commissam illustrando circumiens, ad prædiũ quod Quartiniacus dicitur, peruenisset, pueri garruli nefanda conuitia illudẽdo iactabant. Quos illo intuente, subito vnus ex eis pulueri mixtus, cum omni pernicitate raptus per aeris vasta, more globi hac illacque ferebatur. Tunc sodales cum parentibus tristes ac territi, per deuia quæque ac rupium & vallium anfractus sectantes, nihil perfecerunt. Iamque desperati, tandem per deuia ac dumosos tramites fatiscentes, puerum reppererunt inter condensa veprium semianimem, & uix exilem anhelitum trahentem. Quem parentes cum valde magno cũ gemitu pallio inuolutum, & pene cunctis artubus discerptum, præsentem Sancti viri obtulerunt. Qui apprehensa

manu

manu eum leuauit, & vitæ præpotentem, ac valentem parentibus reddidit. Vincent. lib. 23. c. 38.

EXEMPLVM CLIIII.

Abstinentiam sancti Praiecti, & sociorum eius deridentes, cadente solario oppressi sunt.

LEgitur in vita sancti Prçiecti, quod die quadam Paschæ cum ipse ad mensam in solario cum multis alijs resideret, tres inter eos aderant qui à carnibus abstinebant, quos cum alij deriderent, sanctus Preiectus eos admonuit, ut quos uenerari deberet, irridendo non increparent. Sed cũ illi, non se corrigenti, subito pauimẽtum solarij cum irrisoribus cecidit, tantumq. Preiectus cum abstinentib. remanserunt. Ibid. lib. 13. c. 119

EXEMPLVM CLV.

Eleemosynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt.

LEgitur in vita sancti Arnulphi de Bruxella, monachi Cistercienſi, Conuersi Villarienſi, quod quodam tempore cum in Grangia (cui certum nomen est) moraretur, id officium impositum fuit ei, vt famulo sibi adiuncto quotiescumque necesse esset fruges saccis impositos ad monasterium carrucaret. Itemque in eisdem saccis panes qui fratribus Grangiç certis per hebdomadam diebus sufficere possent apportaret. Contigit autem die quadam eum cum curru frugibus onerato ad monasterium deuenire. Cumque ante molendinum saccis ac frugibus euacuatis currum suum exonerasset, cum eodẽ curru ad proximam Grangiã (quç noua curia dicitur) profectus est, vbi cum negocium pro quo illuc ierat expleſſet, etiã duos porcos quos à prælato suo licentiatus dare pauperibus proposuerat, in duos saccos includens ora saccorum ligauit, eisque in curru locatis ad monasterium remeauit. Cumque iam portæ monasterij appropinquaret, ijdem porci tamquam animalia inquieta importunè grunnirent, timens vir Dei nè fortè quisquam huiusmodi occasione in suspicionem laberetur, brutis animalibus tanquam ratione utentibus locutus est dicens: Audite porci, audite verba mea, si displicet in oculis Dei, ne, sicut proposui in vsus pauperum uos expendiam, licentiam habete grunniendi, sicut & facitis. Si verò gratum est, & acceptabile Deo meo, vt per me de carnibus uestris auida pauperum reficiatur esuries, præcipio vobis in nomine Domini, ut penitus ab hoc importuno grunnitu cessetis. Res mira; Continuò porci illi qui diu, multumque intra saccos clamitauerant, præcipientis obedientes adiurationi, atque imperio grunnire cessauerunt. Tunc uir Dei silẽtibus porcis monasterium ingressus ad pristinum vsque perrexit, ubi saccos suos panibus impleuit. Quod dum factum fuisset, & idem sacci super porcos iactarentur, qui in duobus saccis inclusi habebantur, miro modo ac si mortui esset incitari ad grunnitum minimè potuerunt, quoniam Dominus noster omnipotens, qui precibus famuli sui eos quodammodo obmutescere fecit, non nisi permissione eiusdem naturalem eis grunnitum reddidit. Igitur panibus onerato curru, in viam suam perfectus est. Cumque iam longè remotus esset à muro monasterij porcis suis licentiam grunniendi (sicut antea consueuerant) verbo reddidit, qui statim inquietudine solita clamorem emittenentes donec ad Grangiam vẽtum est, grunnire & clamoribus insanire non cessauernnt. Eosdem autem porcos sicut proposuerat pauperibus dedit. Ex Gausuino de Bossu Cantore Villarienſi.

EXEMPLVM CLVI.

Obedientiam dormiendi in Arnulpho dæmon non ferens arguit.

IDem æstatis tempore cum fratres Grangiæ regulam imitantes monachorum post prandium pausarent in lectis suis Dominicis diebus, & festiuitatibus sanctorum, vir Domini quærens sibi aliquod diuersorum ubi orationes suas secretius ad Dominnm funderet, & inter vlnas sancti amoris interius in spiritu suo suauiter obdormiret, dormire exterius corpore recusabat. Factum est autem ut quidam frater

pro

pro hac reprehenderet eum coram magistro conuersorum. Qui statim præcepit ei vt alijs ea hora dormientibus ipse quoque dormiret, ne si fortè vigilaret, ceteri fratres, qui compatiebantur corpori eius, magnis fatigato cruciatibus, id moleste ferrent. Paruit ille præcepto magistri sui, sicut ad omnia paratus, & obediens erat. Cum autem post prandium intrasset dormitorium, & calciamenta sua extraheret, & in lectulo suo se collocare deberet, astitit ei subito dæmon, qui ridendo, & irridendo eum in hæc verba prorupit. Eia frater, eia quid est quod agis? vbi est nunc sancta religio tua? & vbi sunt vigiliæ tuæ, quas hora ista obseruare consueuisti? Certè feruor tuus pro nihilo reputandus est. quoniam membra tua corpore sinens perseuerare. negligis in opere quod cœpisti. Surge ergo velociter, & vigilijs atque orationibus intende, sicut iampridem fecisti. Cumque vir beatus dæmonem sibi astare conspiceret, verba eius seductoria contênens, qui eum contra præceptum magistri sui ad vigilandum prouocabat. cum indignatione ait: Recede a me miser, recede a me, modo enim velis nolis, dormiam. vt confundaris & somno meo torquearis. Et cum hæc dixisset, antiquus hostis in fugam versus est. Ex eodem.

EXEMPLVM CLVII.

Pœnitentiam Arnulphi dæmon impedire volens, prostratus ab Arnulpho pugnis percutitur.

Rvrsum die quadam dum intra cellam suam vir Dei solus esset, & secundum consuetudinem flagello se attereret, dæmon in forma (quæ similis homunculo videbatur) sibi apparens, vt de pœnitentialibus eius disciplinis se contristari, & torqueri ostenderet, flagellum illud quo ille se percutiebat cum quodam impetu de manu eius excussit. Vir autem Domini dæmonem esse agnoscens, statim signo crucis muniuit, exertisque brachijs eum arripiens ad inius tanquã Angelo magni consilij luctatus est cum Angelo mali consilij, donec tandem eum in terram prostrauit, pugnoque malignum percutere cœpit. Cumque ille insaniens, & quodam modo submurmurans diceret: Heu, heu frater tu lędis me: Vir Dei Constanter respondit: Quare (ò pessime) a læsione tua abstinerem si mihi te lædere concederetur? Ad quod quidem verbum malignus hostis nõ ferens ei constantiam, multum lęsus hostis uix tandem de manibus eius mœrens, & confusus euasit. Ex eodem.

EXEMPLVM CLVIII.

Oculorum suorum in custodia nè caperetur Pharo Episcopus, vxor eius olim in sororem mutata, tonsa crine, & cilicio induta, se deformem eidem uisendam obtulit, & omnem tẽtationem ab eo fugauit.

Legitur in vita sancti Pharonis quod ipse vxorem suam castitatis amore mutauit in sororem. Et cum hęc sanctimonialis Deo inseruiret, sanctimonię studijs in uilla residendo (quam vulgo dicunt. Pinneundo) presul Pharo recordatus ipsius amoris simul, & pulchritudinis, ad hoc vsque perductus est, vt eam ad se venire mandaret. Quod famula Dei cum prima auditione renuisset, agere, non distulit Antistes Dei mandatum ingeminare. At illa secundam huic primæ negligentiam coniuxit. Cumque his duobus mandatis tertium adiecisset, illa obstinatum intelligens animum argumentosum excogitauit consilium, quo Pontificem a proposito abstraheret, & suam castitatem seruaret. Etenim ornatum abijciens vestium totondit cęsariem capitis, & cilicio induto sese contemplandam ei præbuit. Cumque in eam intenderet, exhorruit uehementer, facinus se deliberasse omnino illicitum, atque abstractum se á disposito opere sagaci consilio prudentis feminæ miratus est, quę abiecit scandalum pulchritudinis suæ á se, ne per oculos caperetur coporis præparatus minister Deo, & sanctificatum in templum Spiritui sancto pollueret Vincent. libro 13. cap. 18.

EXEM-

EXEMPLVM CLIX.

Humiles, & misericordes duo sancti viri, Christum Dominum in leprosi forma repererunt ab eoq; mirabili consolatione recreantur.

LEgitur in vita sancti Ethbini, quod ipse quadam die cum Abbate suo inuenit leprosum iacentem in messe totum vulneribus plenum, flebili voce ab eis auxiliũ postulantem. Qui requisitus de infirmitate, suspirans ait: Graues dolores patior in corpore meo, sed insuper vnus inest dolor tã nociuus, quem si hoc die sine alicuius auxilio perferre coactus fuero, mortem proximam esse puto. Nares enim meæ plenæ stercoris concremantur ab ardore infirmitatis. Ter Ethbinus eum per latera accipiens à terra sursum erexit, & Vvingualocus ad nares eius manũ porrexit. Sed & pauper flebili voce clamare cœpit. Noli senior nares manibus carere, quia dolor nõ permittit. Sed si dolorẽ meum alleuiare volueris, necesse est vt in os tuum nares meas mittas, & ita trahas. Tunc ille meritis exaltatus humiliauit se, & quando putauit dolorem alleuiare, pauper in ore suo carnẽ accepit filij Dei. Mox ergo vt ad se traxit, gemma mirabilis in os eius cecidit Beatus autẽ Ethbinus per latera Dominum tenens sursum aspexit, cælum apertum vidit & in capite Domini quem tenebat sancta crux apparuit, Angelosq; obuiam Domino venire vidit. Tũc sacerdoti ait: Pater sancte ipsum quem teneo manibus, & tu ore Dominum nostrum qui pro nobis seipsum dedit esse crede. Cumque Dominum vellet tenere manibus, eleuauit se in nubes, dicens: Non me erubuistis serui mei in angustijs meis, nec ego vos erubescam in regno patris mei. Hæreditas vestra mecum est, & his qui vestri memores fuerint in orationibus suis salus in regno meo. His dictis euanuit ex oculis eorum, & cum magna voce receptus est in cælum. Vocem quidem audiebant, sed neminem videbant. Cumque stupefacti laudassent Dominum Vvingualocus Ethbino dixit: hoc tuis meritis nobis accidit frater, quia tantæ humilitatis es & obedientiæ, vt quicquid humana lingua præcipere potest, tu in corde deuotissimo impleas. At contra Ethbinus ait. Non ita pater, sed tu qui quotidie carnem, & sanguinẽ immolas Domini, ipsum meruisti videre in corpore suo, quem assidue tenes in animo tuo. Vincent. lib. 21. c. 114.

EXEMPLVM CLX.

Inuidiosè persequens sanctum Deicolam terribili plaga percutitur.

LEgitur in vita sancti Deicolæ discipulis Sancti Columbani, quod ipse post longam monasterij obedientiam, cum ad desertum pergeret, & quasi erraticus viator conuenientia manendi loca disquireret, quippe cui pater suus sub obedientiæ titulo denunciauerat ne Luxouiense monasterium vlterius intraret, insperato contingit vt suillum gregem offenderet. Subulcus ab eo interrogatus an in vicinia esset aliquis locus habitabilis? Respondit esse non longe locum palustrem, & fontibus satis irriguum, in prædio cuiusdam præpotentis Vasalli nomine VVerfarij. Cui vir Sanctus. Potes ne frater, inquit, mihi ducatum præbere, quo possim locum ipsum videre? At ille: Possum inquit, aliquo modo, sed gregem meum absque prouisore dimittere non præsumo Cui beatus Deicolus. Noli inquit, fili mi tantillum spatij, mihi tenaciter negare. Veraciter scias, quia si mecum pergere disponis, nec minimum porculum interim perdes. & si aliquid discredis, ego tibi fustem meum constituo custodem vicarium, vt in redeundo cognoscas quantum fides mea valeat cum caritate tua. Hoc dicto fustem, quem manu gerebat solo radicitus fixit, & præcedente ductore ad locum tetendit nominatum Cumque post longum horę spatium porcarius eadem repetasset via gregem videre solicitus, inuenit secundum viri pollicitationem gregem suum circa fustem giratum, saturumque accubasse, nec vnum quidem ex illo deesse. Vir venerabilis Deicolus ad locum desideratum perueniens diuino semper operi indefessus existens (vtpote qui crucifixus erat mundo, totumque semetipsum obtulit Deo) inuenit ecclesiam in cliuo cuiusdam alti mõti positam in honore sancti Martini consecratam.

Vir

Vir autem Domini secretum horæ spatiũ expectans, quando solus soli Deo se subsiter nere posset, mirum dictu quod Ecclesiæ eiusdem ianuas solus cum adijt, absque mora nullo referante, largum illi præbuere ingressum; qua de re viri stolidissimi vltra modum debacchati, legationem querulã domino suo, qui tunc temporis in allodio suo manebat in loco, qui dicitur villa Callonis, transmiserunt dicentes: Placet tibi domine, vt monachus quidam capellulam tuam sibi vendicet in oratorium, nec vllus eum eijcere possit. His igitur auditis VVersarius furore præcipiti arreptus, crudelem nimis sententiam in virum Dei sanxit dicens: Ite cum festinatione, & si quis illum fidelium meorum capere possit, sine mora castretur. Vix ille mandatum dedit, vna eademq; hora in laqueum (quem seruo Dei iniustè præparauit) iusto Dei iudicio miserabiliter incidit. Nam idem membrum quod famulo præcidi iussit, mox illi in tumorem versum est, ita vt omnia viscera eius in eumdem locum violenter inciderẽt, vt mortem vicinam præstolaretur. Cumq; vehementi dolore vexari videretur, vxor eius Bertildis nomine, memor sententię quã viro Dei temere imposuit, cum luctu graui eum admonuit dicens: Certè credo, quod propter peregrinum quem sine causa castrari iussisti, dolor ipse in te retortus est. Mittam ergo velocites & accersiam illum, si fortè per orationes eius dolor tantus à te effugari possit. Sed quia nihil fit in terra sine caussa, antequam nuncij ad virum Dei peruenirent, idem VVersarius morti subactus, viuendi finem fecit. Vincent. libro 23. cap. 2. & 3.

EXEMPLVM CLXI.

Iudicantes temerariè sanctum Goarem, quod mane ex caritate cum pauperibus manducaret, graui fame, & siti puniuntur, & Archiepiscopus eumdem temere iudicans, iustè confusionis suæ verbere corrigitur.

Legitur in vita sancti Goaris, quod ipse habitauit in suburbio Treuerico, vbi ecclesiolam fecit, multorumq; sanctorum ibidem reliquias collauit. Ibidie noctuque Deo seruiebat in ieiunijs, & vigilijs, prædicatione, & oratione, multosque paganos verbo conuertit, & ægrotos multos oratione sanauit. Quod videns omnis mali artifex diabolus (vtpote, qui generi humano inuidens, neminem saluari cupit) inuidiæ stimulos mentibus eorũ quos ab amore sanctis viri auertere cupiebat ingessit, nactusque occasionem, legatos Episcopi Treuerorum odio sancti Goarij, odio capitali inflammauit. Itaque contigit vt legati Archipiscopi Treuerici nomine Rustici, scilicet Alboinus, & Aluerianus, ad cellam viri Dei quasi speculatores aduenirent, vt ibi aliquam rem nouam vel inanẽ inuenire possent. Viderunt ergo quia more solito mane post psalmodiam, & missam, cum peregrinis & pauperibus in caritate cibum sumeret. Quod ipsi non caritate, sed gulositate fieri æstimantes, accusauerunt eum apud Archiepiscopum dicentes, se eum vidisse sine temperamento mane comedere, vel potum sumere. Quod audiens Archiepiscopus statim iussit ipsos legatos illuc redire, & sanctum Dei Goarem sibi præsentari, dicens, quod inquisitionem de ipso facere vellet, vt possit scire quo ingenio, vel arte talia pręsumpsisset, plebi sibi commissæ exẽpla monstrare. Qui venientes ad beatum Goarem locuti sunt ei dolosè, putãtes quod accusationem illam per quam eum infamauerãt possent blanditijs verborum obtegere. Archiepiscopus (inquiunt) noster Rusticus salutem tibi mandat, iubetq; vt ad colloquium ipsius Treuerim festinater accedas. Hæc audiens homo Dei sanctus Goar cum gaudio dixit; Faciat mihi Deus vt possim ei obedire, quia obedientia est sine mora facienda. Nocte illa fecit illis cenam secundum suas vires, & ipse in Dei laudibus (vt solebat) fuit perseuerans. Mane autem facto postquam cursum suum finiuit, missarum sollemnia celebrauit. Cumque complesset diuinum officium die illo dixit ministro suo. Fili fac hodie nobis lętum diem de abundantia nostra, vt isti legati Archiepiscopi simul nobiscum faciant caritatem, quia in itinere sunt, & forsitan Deus aliquem peregrinũ vel pauperem adducet, vt pariter epulemur. Quod audientes illi, non potuerunt malignitatem cordis abscondere, nec ei

vo-

voluerunt consentire. At sanctus introducto quodam peregrino per caritatem comedit cum illo. Quod videntes legati cum lætitia strauerunt equos. dicentes: Nunc manifestè vidimus quod Archiepiscopo Domino nostro nunciemus. Accepioque à viro Dei cibo, & potu in vasculis ad viaticum itineris, ambulantes cum eo cæperunt fame, & siti vehementer vrgeri. miseruntq; manus ad cisteritiam, & ad vtrem, & nihil inuenerunt, cum vtique de domo sancti Goaris sufficientem in his deportassent alimoniam. Et ait Alboinus ad Aluerianum. Talem ego famem, & sitim nunquam habui. Et hæc dicês, cecidit de equo suo quasi mortuus. Aluerianus verò conuersus ait ad famulum Dei Goarem. Succurre nobis pie sacerdos Christi, quia fame, & siti morimur. Sãctus Goar cum hoc audisset, cum gaudio dixit: Hodie filij quãdo me indignum vidistis caritatem facere non debuissetis recusare. Ista verò quæ nunc patimini ad corripiendum vos Deus meus permittit fieri. Dum hæc illis diceret quos vehementer cruciabat fames, venerunt tres ceruę miræ magnitudinis quasi sanctam Trinitatem præfigurantes, steteruntq; à longe, ipsos qui loquebantur aspicientes, quam cum vidisset vir Dei, & inuocasset sanctam Trinitatem iussit eas stare, quæ cum stetissent apprehendit vasculum, & mulsit eas. Quod cum factum fuisset præcepit eas abire, & ex ipso lacte liniuit membra prædictorum virorum. & statim nullum dolorem lassitudinis (qui in eis de inedia acciderat) senserunt. Hoc remedio confortati mox vt miserunt manus ad sacculos victualium, inuenerunt quæ apta erant ad manducandum, & bibẽdum vsque ad abundantiam, & tunc ipsi cęperunt epulari. Cum admirarentur de his qui viderant, & stupentes timerent, cæperunt incitatis equis velociter itinerari donec venerunt ad Treuerim ciuitatẽ. Seruus autem Dei Goar per oratoria & Ecclesias sanctorum (sicut solitus erat facere) pergebat, & sæpè dicti legati festinanter veniẽtes ad Archiepiscopũ Metropolitanũ inuenerunt eum in Synodo sedentem in solio suo una cum clero. Narrauerunt ei omnia quæ acciderant eis, vel quæ facta viderant ab ipso sancto Goare. Quod cum audisset cum iracundia cæpit dicere: In quãtum intelligentia cordis cõsiderare valeo, consuetudo istius pertinacis viri qui sic mane comedit, & bestias mulget sine dubio potius deputanda est gulositati quam caritati. Inquirendus est tamen quamobrem vel quo humanæ laudis desiderio id faciat, & vtrum ex parte Dei sit, an ex deceptione aduersarij. Vix autem verba compleuerat, & ecce uir Dei Goar intrauit domum in qua ipse Archiepiscopus residebat. Ingressus itaque cępit quaquauersum aspicere, si forte esset locus vbi stare posset discipulus eius, & cappam suam pendere vel abscondere. Diu ergo circumspiciens vidit in angulo domus quasi similitudinem fustis, qui certe non erat fustis, sed radius solis qui per fenestrellam penetrabat interiora mansionis. Cumq; appropinquasset ad radium solis demõstratum, speciem grossioris perticæ prætendentis, appendit cappam suam super ipsum radium. ibiq; stare præcepit ministrum suum. Quod cũ vidisset Rusticus Archiepiscopus. una cũ clero suo dixit. Videtis nunc quid fecit, verè si hæc causa ex Deo fuisset, tam mane non comedisset, vel bibisset, quia anteriores sancti per eleemosynas, & ieiunia intrauerunt in regnum Dei. Hoc autem mirabile factum quod video quid sit omnimodo nescio. Sed inde non mediocriter stupeo. mane comedit, bibit, bestias mulget, cappam etiam suam in radio solis suspendit. Quid plura? Accedat propius, & reddat rationem circumsidentibus. Tunc venit quidam portans in brachio suo infantem tres noctes habentem, qui fuerat proiectus in concham marmoream, vbi pauperculæ mulieres solent infantes suos iactare. Quem videns Archiepiscopus, inquit, ad sanctum Goarem. Nunc oportet vt ostendas nobis mysterium suum, si verum sit, an falsum. Si verum est, per veram obedientiam præcipio tibi, ut facias istum infantem nobis innotescere genitorẽ suũ, & genitricem suam. Si hoc facere potes credemus tibi, virtutibusq; tuis. Sin autem nihil tibi credere debemus. Tunc vir Dei suspirauit grauiter, & lachrymas fudit, uehementer admirãs, quamobrem Pontifex suorum vituperator operum talem sibi inanem atque ineptam obedientiam facere præcepisset. Et fundens orationem, ait, Trinitas sancta te inuoco, atque te infans, in

in nomine Trinitatis eiusdem coniuro, vt genitorem tuum per nomen denomines, & genitricem tuam similiter. Respondens infans dixit: Iste Rusticus Episcopus est pater meus, & mater mea Affligia nuncupatur. Quo audito, Episcopus cecidit velociter ad pedes sancti Goaris, dicens: Nunc scio verè & credo te Dei esse seruum sanctum, cui scelera mea quæ sic abscõdita putabam, vt nullus alius præter me, & illam mulierem, & vnum puerum meum vnquã nosse posset, ita sunt tibi patefacta per istius nati mei verba. Hæc audiens Beatus Goar stupore miraculi repletus, atque quasi in excessu mentis factus, dixit ad eum. Heu, heu Domine, quare per me miserum peccata tua hactenus latentia facta sunt manifesta? Melius quidem fuisset spontanea, & secreta coram Deo confessio, quam ista contra votum tuum ignominiosa publicatio. Deinde sollicitè ac benignè hortatus est eum ad pœnitentiam dicens: Quãtum Saluator noster pius est ad dimittendum, tantum oportet nos paratos esse ad pęnitendum. Ego autem inquantum pietas diuina me exaudire, & vitam dignabitur condonare, septem annis pęnitentiam pro te compellente fraterna caritate iam deliberaui facere. Vinc. lib. 22. c. 13. 14. 15.

EXEMPLVM CLXII.

Prælaturam fugiens sanctus Goar, oratione vt infirmaretur impetrauit.

CVm igitur sancti Goaris famam, & noua gesta audirent Sigibertus Rex Francorum, statim transmissis legatis suis iussit sanctum Goarem ad se venire. Mirante autem rege atque dicente omnia quæ facta fuerant a sancto miracula, vniuersus populus vnanimiter clamabat, ad regem quatenus ipsum Dei virum constitueret Treuericæ ciuitati Archiepiscopum. Quod rex gratanter audiens, petijt Beatum Goarem vna cum consensu sacerdotum, & clericorum, vt Archiepiscopus fieret Treuerorum. Statim autem vt vir Dei hæc audiuit, dixit: Melius est mihi magis mori, quam super Archiepiscopũ adhuc viuentem, ministerium illius accipere, & peccare in cõspectu Domini. Considera nunc, ò Rex licet te Deus regẽ sęculi constituit, scito tamen, regem sempiternum te habere in cœlis. Ideo dimitte Rusticum pœnitere facinora sua, si vis vt dominus dimittat tibi peccata tua. Hoc audiens rex, suspirauit grauiter, & ait: Per salutem principium voluntarie obediam consilijs tuis. Attamen, aliud non fiet, nisi quod diffiniui cum voluntate totius populi, scilicet, vt Archiepiscopus Treuerorum efficiaris, quamuis contra votum tuum. Cumque hæc audisset vir Dei, ingemuit, & dixit: Gloriose princeps, sine me prius ad cellam meam pergere, vt ad responsum tuæ celsitudinis dandum me præparem; ait ad eum rex: Vade cum pace, & transactis viginti diebus induciarum, iterum veni ad Metensem ciuitatem, ad colloquium prædestinatum. Cumq; peruenisset ad cellam suam, cœpit tristari, & valida febre fatigari, & nimiũ corporali afflictione conteri. Quid multa? Die ac nocte Dominum deprecabatur, vt ei donaret, defensionis suæ auxiliũ, & eriperet eum de tam graui iugo, quod rex ei imponere cupiebat. Sicque septem annos transigens ad regem redire non potuit, sed tandem in senectute bona obijt in pace, pridie nonas Iulij. Vincen. lib. 22. capite 16.

Ex vita cuiusdam sancti Militis.

EXEMPLVM CLXIII.

Mundi vanitatem, & pericula, & pauperum, lugentium, & tribulationes patientium beatitudinem cogitans Miles quidam diues, delicatus, & litteratus, omnibus relictis, fatuũ se fecit, ad eum filius Imperatoris diuino iussu mittitur, illique sanctitas eius declaratur, ab eoque honorificè sepelitur.

QVidam miles diues, delicatus, & litteratus, incepit cogitare de vanitate mũdi, & quod vix aut nunquam posset in isto statu saluari, & quod beati essent pauperes lugentes, & tribulationem patientes. Qui lætanter recedens à patria sua, venit Constantinopolim. In eius introitu inuenit pauperem carbonarium, cui commutauit vestes suas bonas, pro suis prauis, intrásque fecit se fatuum. De die à pueris fustigabatur & flagellabatur multipliciter delusus.

De nocte super firmarium iacens, inuigilabat fletui & orationi, de die autem redibat ad agonem & ludibrium puerorum. Cum autem duo filij Imperatoris ibi litigarent, minor occidit maiorem. Qui ad ultimum compunctus, iuit Romam, cumque Papa misit ad Patriarcham suum, qui misit eum ad quendam eremitam Aegyptium. Ille misit eum ad extremam partem solitudinis Aegyptiacæ ad quendam tanti meriti, quod crebras haberet diuina consolationes, & reuelationes, & singulis dieb. panis cœlestis mittebatur ei. Cui cum reuelatum esset de aduẽtu eius, præcurrit ad eum, & tunc panis eis duplicatus mittitur. Post refectionem, post mutua colloquia, & post orationes Deo reuelãte mittit eum ad Militem supradictum, qui fatuum se fingebat & docuit eum quid faceret, & quod dictum Militem in tali firmario inueniret. Qui venit Constantinopolim latenter, & iuxta primum somnum venit ad dictum firmarium, & eum quem quærebat vidit surgentem, & euntem ad Ecclesiam sanctę Sophiæ, & vidit duos choros psallentium eum pręcedentes, aperientes Ecclesiam, & sedem ei ad orandum præparantes. Cum autẽ diu perseuerasset in oratione, & propè matutinas esset, surrexit, cum dictis choris egrediens. qui firmantes ostium ad cælos ascendunt. Ille autem ad firmarium suum regreditur, quem dictus iuuenis subsequitur ad pedes suos procidens, quem credens primo esse pueros, clamabat nondum esse diem. Audiens autem quis esset, & causam vitę, & à quibus missus esset, & quę viderat, consuluit ei quid ageret, iniungens ei, & per iuramentum constringens nè cuiquam in vita sua factum suum reuelaret, manifestauit hospiti suo quis esset. Postea cum multi patre suo mortuo litigarent pro regno, eo quod non inueniretur filius eius, de consilio ipsius Imperium repetiuit & obtinuit. Factus autem Imperator videns hominem Dei conspui & flagellari. &c. Nec audens propter suum iuramentum signa recognitionis exhibere. vberrimè etiam inter epulas flebat, vel etiã quando sibi illatas iniurias fieri audiebat. Quadam autẽ die cum audisset illum bonum fatuum defunctum, prosilijt, & ad funus cucurrit flens, & patrem suum proclamans reuelando factum suum. Inuenta est autẽ quædam charta in manu eius in qua scriptum erat, quis, & vnde esset, & quare sic se abiecisset. Imperator autem ex vna parte funus portans, eum honorifice sepeliri feci, & ipsum Dominus multorum miraculorum gloria decorauit.

EX DIVERSORVM AVCTORVM SCRIPTIS ET CRONICIS COLLECTA.

Ad Lectorem monitio.

NONA distinctio continet exempla aliqua, quorum nomina authorum nouimus, sed opera eorum ad manus nostras non peruenerunt, ideò non potuimus numerum librorum, vel capitum, vel aliarum sectionum adscribere. Aliorum exemplorum quidem opusculorum, vel tractatuum tituli ponuntur, sed authorum nomina non ponuntur, qualia, sunt ex Speculo exemplorum, ex Mariali, ex Chronicis Imperatorum, Itinerario Dietmari, & quæ ex similibus excepta sunt, in quibus etiam numerum librorum, capitum, vel similium adijcere non potuimus. Nam quamuis ab amicis & varijs bibliothecis illa perquisierimus, hactenus tamen nancisci ea non licuit. Quamobrem obtestamur omnes boni communis studiosos, si qua huiusmodi apud ipsos lateant, vel edant vel nobis edenda communicent. Interea Collectori huius Speculi fides adhibenda est, quem reperimus in alijs fidelem relatorem sese semper præbuisse.

Hæc distinctio Nona ex diuersis authoribus, & Chronicis sumpta est, quorum nomina ea serie subiunguntur, quæ ab ipso Collectore in hanc Distinctionem adducta sunt: procedit autem narratio huius Distinctionis per locos communes, ordine Alphabetico distributos.

Liber de Ortu siue origine Cartusiensis Ordinis.
Ioannes Ægidius siue Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum in suo libro, qui dicitur Scala cæli.
Nicolaus Dincelspule in lib. de septem donis.
Ioannes Nider Ordinis Prædicatorum.
Robertus de Licio.
Liber qui dicitur Vita Iesu.
Historia Anglorum.
Ambrosius.
Gregorius Nazianzenus.
Augustinus.
Hieronymus.
Heraclides Anachorita in libro qui dicitur Paradisus.
Gregorius Turonensis.
Vincentius Beluacensis.
Iacobus de Vitriaco.
Itinerarium Ditmari.
Iacob. de Paradiso Doctor Cartusianus.
Gregorius Magnus Papa.
Geruasius Libitinus.
Humbertus Ordinis Prædicatorum.
Ex vita Serapionis.
Ioannes Æeus Minorita, in libro qui dicitur Fasciculus morum.
Ex gestis S. Iordani Ordinis Prędicatorū.
Liber exemplorum Bonauenturæ.
Petrus venerabilis Cluniacensis Abbas.
Liber exemplorum B. Virginis.
Chronica priorum domus maioris Cartusiæ.
Hermanus Petri Cartusianus.
Liber exemplorum B. Virginis, qui dicitur Mariale.
Ex actibus S. Thomæ Cantuariensis.
Ex vita S. Pauli.
Paulus Diaconus.

Chro-

Chronica Imperatorum.
Petrus Cantor Parisiensis.
D. Bernardus.
Ex vita S. Elisabeth.
Guilielmus Parisiensis.
Liber qui dicitur Speculum humanæ Saluationis.
Tullius in Academicis.
Vitæ Patrum.
Gesta summorum Pontificum.
Chrysostomus.
Orosius.
Ioannes Salesberiensis Anglus, Carnotensis Episcopus.
Chronica Episcoporum Lendirensium.
Legenda S. Hugonis Linconiensis Episcopi Ordinis Cartusiani.
Ex actibus S. Francisci.
Historia Romanorum.
Hugo de S. Victore.
Petrus Alphonsus.
Guilielmus Lugdunensis.
Ioannes de Sconhouia Prior de Grunendal, Ordinis Canonicorum Regulariũ D. August.
Sigisbertus Gemblacensis. Ioannes de Abbatisuilla, Episcopus Sabinensis, Cardinalis.

INDICVLVS COMMVNIVM LOCORVM
Huius nonæ Distinctionis, quo monstratur quoto Exemplo eiusdem nonæ Distinctionis singuli incipiant.

A

Abstinentia. 1
Adulterium. 4
Apostata. 6
Auaritia. 8

B

Beneficium ecclesiasticum.

C

Castitas. 14
Confessio. 30
Contritio. 36
Conuersio. 48
Chorea. 54
Crucis signi virtus. 54

D

Detractio. 55
Diuitiæ noxiæ. 59

E

Excommunicatio. 61

G

Gloria cæli. 63
Gula. 66

H

Humilitas. 71

I

Iesus. 72
Infernus. 80
Infirmitas. 90
Inuidia. 94
Iudicium Dei. 97
Iuramentum. 99
Iustitia, & iniustitia. 100

L

Labor inanum. 102
Locutio. 104
Luxuria. 106

M

Maria mater Dei. 113
Misericordia in pauperes & infirmos 124
Missæ auditio. 133
Mors. 134
Munera. 139

N

Necromantia. 140

O

Oratio. 141
Ornatus vanus. 149

P

Patientia coniugum. 153
Parentes honorare. 154
Passio Domini. 158
Peccatum. 162
Pœnitentia. 166
Periurium. 169
Prædicator. 170
Prælatus Episcopus vel presbyt. 173
Proprietarius. 182
Purgatorium. 183

S

Sacramentum. 186
Sanctorum festa. 192
Scriptura sacra. 195
Societas mala. 196

Superbia. 198

T

Tentatio. 201
Tyrannus 205
Timor. 209

V

Verbum Dei. 210
Vsura. 212

Y

Ydolum. 217

Abstinentia.

EXEMPLVM I.

Dominis magnis in Cartusia carnes comedere volentibus, gula sua victores Cartusienses, carnes in pisces conuerti meruerunt.

Legitur in libro de Ortu Cartusiensi, quia venerunt non diu post fundationem ordinis magni Domini inuisere Cartusiam, Episcopi, scilicet, & sęculares alij, & hoc ante quinquagesimam. Visitantes igitur fratres ipsos, & inuenientes aliquos senes & debiles, carentiæ carnium hoc ex pietate sua imponentes, instabant obnixè apud priorem, vt ob reuerentiam ipsorum de carnibus quibus totus mundus illo tempore vteretur debiles aliquod haberent refocillamen, allegantes pro conscientia priori facienda multos doctos viros timuisse de nimia in hoc Ordine duritia. Quod dum prior tanquam magnũ nefas in Israel abhorrens omnino renuisset. Ipsi quasi cœdentes sibi in hoc, pro seipsis saltem afferri carnes instabant, fortis propter carnisprіuium instãs eis carere nolentibus. Et hoc tanquam prudentes viri ex industria sperantes priorem præsentib. carnibus emollire. Postea assensit prior, licet inuitus importunitate eorum victus. Igitur conuersi vadunt ad Gratinopolim multas & diuersas pro tantis Dominus, & familia adducentes carnes. Mira res. Reuersis aperiuntur sarcinæ, inueniuntur illę carnes in veros, & optimos commutatæ pisces, odore, colore, sapore. Quos viso exhilaratus Spiritu sancto prior, in talia, vel similia prorupit verba: Videtis clarè venerandi Domini, quod Dominus non vult nos carnibus vti. Stupent & Domini & occasione nacta sic gauisi toti de licentia patris ministrant conuentui. Et quotquot illis vescebantur infirmi sanati sunt, & confortati. Domini tamen illi venerandi adhuc modicæ fidei de re tam mirabili facta volentes certificari, mittunt cum conuersis illis fide dignos de suis. Qui reuersi testificati sunt coram Deo quomodo carnifices iurauerunt carnes se veras vendidisse, & nullatenus pisces. Sicq, Domini illi valedictis fratribus recesserunt, benedicentes Deo & miraculo, quod & vndique prędicauerunt de fratribus Cartusiensibus sanctè & Deo deuotè ac placenter viuentibus. Petrus Sutor Cathusianus lib. 1. de Vita Cartusiana tract. 3. cap. 8.

EXEMPLVM II.

Abstinentia viribus per ieiuni sputum pestifer draco occiditur.

Legitur in libro qui dicitur Scala cœli, quod draco pessimus deuorabat homines & iumenta, nec per virtutem armorum, nec per virtutem hominum expelli poterat. Quod attendens quidã sanctus Episcopus dixit: Carissimi, virtus draconis non est fortior quam virtus dæmonis, sed virtus dæmonis expellitur per orationem & ieiunium. Et ideò affligamus carnem nostram per ieiunium, & orationem, vt Deus misereatur nostri. Quod cum per decem dies fecissent, conuocato vniuerso populo dixit: Vt cognoscatis quanta sit virtus ieiunij, volo vt omnes expuatis in peluim. Tunc ipse accipiens sputa facit circulum circa draconem, qui non valens egredi ex tunc mortuus est ibi. Tunc ille Sanctus incœpit clamare, & dicere: Sicut virtus ieiunij corporalis interfecit illum draconem, sic virtus ieiunij spiritualis expellit omnem virtutem, & tentationem dæmonis. Nõ ieiunetis vt dæmones qui nunquam comedunt, sed voluntatem malam seruant. Non ieiunetis sicut Iudæi qui de die abstinent, sed de nocte crapulis, & immunditiæ vacant. Non sicut medici qui salutem

litem corporum quærunt; nec sicut auari, qui conãtur bursam replere. Ioannes Aegidius aliàs iunior ordinis Prædicatorum, author huius libri qui dicitur Scala cæli.

EXEMPLVM III.

Abstinentia curatur prælatus quidam, qui delicijs affluens, mente, & corpore ęgrotauit.

LEgitur in Scala cæli, quod quidam prę latus fuit qui delitijs affluens, erat languidus & miser, nec medicinis poterat curari. Cum ergò semel legisset, quod abstinentia erat medicina corporis & animæ, & ipse totus erat corruptus in corpore, & in mente, vt ex vna medicina vtramque sanitatem, haberet, dimisit delitias, & pompas mundi, ac ordinem Cistercienſem intrauit. Quod audiens quidam Archiepiscopus ad visitandum eum accessit, & repe riens ipsum totaliter curatum, dixit sibi; Miror multum quomodo delitiæ, & medicinæ nocebant, & fabæ, & olera vos curauerunt. Cibaria abhorretis delicata, & nunc comeditis sicut lupus. Tunc ille respondit: Domine verum dicitis, sed ego feci sicut facit lupus, sicut facit serpens, & aquila & ceruus. Qui dum grauantur corruptis humoribus, & volunt vetustatem deponere, abstinent & ieiunant, sic ego feci. Animalia sicut illa à veneno, ita & ego uetustate peccati fuissem consumptus. Idē Ioannes Ægidius.

Adulterium.

EXEMPLVM IIII.

Adulter peccando gladio conspicitur perforari, sed confessionis remedio recuratur.

NArratur de quodam milite habente uxorem bonam & deuotam, cum qua in omni amore, & pace, & affectu matrimoniali viuebat. Sed postmodum fraude diabolica adamauit miles ille uiduam iuxta se manentem, unde ipsa sibi consentiente clã in proprio horto sub quadam arbore pulcherrima adulterium commisit, & ex tunc de propria vxore sua quasi non curauit. Citò autē post factum illud accidit, vt nocte quadã miles iste cum propria vxore sua dormiret. Et ecce circa mediam noctem cępit vxor eius terrefacta fortiter clamare. Cum ille ipsam excitasset, causam tanti clamoris quæsiuit. Cui illa: Territa (inquit) fui in somnis. Rursum obdormiuit Domino suo vigilante adhuc. Et ecce cito post cępit altius clamare. Et ille iterũ illam excitans dixit. Quid est tibi? Volo omnino vt dicas mihi somnium tuum. Et illa: Videbatur (inquit) mihi quod tu eras in horto sub tali arbore, & vnus tyrannus veniēs per medium cordis tui cum gladio acutissimo te perforauit. Quod cum vidissem, de vita tua te periclitari quam summè dilexeram, summè contristabar tam lethale vulnus in Domino meo aspiciens. Quo audito aduertit ille illud esse vulnus peccati animæ ipsius. Et ait illi: Securè iam dormias vsque mane, quia in bono statu sum. Mane autem facto dixit vxori suæ. Non habuisti requiem bonam ista nocte, & ideo consulo vt missam audias, & postea aliquid comedas, & tunc dormitum vadas, & ego hospites expectabo. Quod & factum est. Statimque misit Dominus pro Confessore suo, fratre, scilicet, Minore, qui non multum distabat ab eo. Qui cum venisset, duxit eum miles sub arborem prædictã, vbi cum lacrymis excessiuis vna cum alijs dictum peccatum est confessus. Et cum paratus esset grauissimam agere pęnitentiam, videns confessor eius signa in eo maximæ contritionis, pro omnibus peccatis suis iniũxit sibi dicere quinquies Aue Maria, nõ voluit ei plura iniungere, cum tamen ipse cum lacrymis multo grauiora petiuisset. Postea cum dictus miles, & eius confessor eodem die in prandio sedissent, domina à somno excitata cũ magno impetu aulam ingressa est. Dominũ suum frequenter osculans & amplexans. Cui ille. Quid (inquit) tibi est, nunquam in te tantam impudentiam consideraui? Cui illa respondit: Non (inquit) possum me continere præ gaudio, quia oblita sum dolorē pristinum quē habui in visione nocte præcedente. Cum enim modo dormiui vidi apertissimè, quia ibi sub tali arbore venit quidam medicus, & posuit quinque flores in vulnere, vnde continuo sanatus es, hæc est causa lætitiæ meæ.

EXEMPLVM V.

Adulteri grauissima pœna visi sunt apud inferos cruciari.

LEgitur in libro de septem donis, quod quidam valdè bonus homo sanctæ vitæ, & bonę conscientiæ, cum pro vxore sua mortua eleemosynis, & orationibus vacans, multum sollicitus esset de statu eius. Illa ei apparens dixit: Sequere me. Et dũ ille sequeretur eam, videbatur ei mulier subitò mutari in serpentem horribilem. Cum autem ipse timens fugeret, ait mulier; Noli timere, iam videbis quid factũ sit circa me. Ipsa autem eo cernente, transiuit per quoddam foramen arctum valde. Et deposita pelle rediit ad priorem effigiem, & sic duxit eum in domum teterrimam, in qua vidit perhorrescendos dęmones apportantes sartaginem igneam, in quam proiecerunt animam cuiusdã consinis sui bene sibi noti, & animam vxoris cuiusdam alterius etiam sibi noti, & ibi versabantur, & comburebantur, sine interuallo, & sine in bullienti metallo. Et ait mulier: Cum istis quos vides, & bene nouisti dum viuerent ego torquerer modo, nisi a peccato meo me Dei misericordia per pęnitentiam reuocasset. Ipsi enim toro legitimo relicto amore adulterino sib inuicem adhæserunt. Sed illis in peccato suo morientibus, Christus pœnitentiam meã suscepit, & hæc dicens euanuit. Nicolaus Dincelspule author libri de septem donis.

Apostata.

EXEMPLVM VI.

Apostata sororis amore, cum eadem ab inuisa bestia laceratur.

LEgitur in libro de ortu Cartusiensi. Nouitij cuiusdam soror nobilis, venit ad portam claustri, flens, & eiulans pro eo quod ipsam desolatam reliquisset in sęculo. Consulit Prior quod ipsam nõ videat, ne fortè ab ea flexus recedat. Ille è contra stultè pręsumens de fortitudine sua eam adiit, & statim miser cum ea recessit. Pergentibus ipsis insimul, & nõ longe a claustro nemusculum quoddam ingredientibus, vident rustici arantes, & pastores bestiam de siluis uenire rapturam prius non visum. Quæ mora in nemusculo facta modica, ad locum rediit vnde venit. Mirantes illi quid fecit bestia, currunt ad nemusculũ; Et ecce inuenerunt membra eorum dilaniata, & hinc inde dispersa. Quod cum nũciasset fratribus in claustro, plangebant miserabilem eorum exitum, mirantes Dei horrendum iudicium. Ex sexto lib. Chronichorum, Petri Dorlandi Cartusiani.

EXEMPLVM VII.

Apostasiæ spiritu tentatus, procuratione diaboli decem aureos in cella inuenit.

IN domo prope Treuerim Ordinis Cartusiensis, quidam nouitius Meynardus nomine, fuit a diabolo tentatus, sed non sic superatus. Nam sic tentatus fuit, quod si aliquãtulum pecuniæ habuisset, statim exiuisset, vnde ex abũdantia cordis etiam ore ad seipsum dixit: Si haberẽ decem aureos ego non manerem hic diutius, sed exirem. Et cum in cella sua nescio quid quæreret in quodam loco inuenit decem aureos quasi recenter monetatos, & bonos. Quos cum inuenisset, & fraudem diaboli cognouisset, confortatus fuit in Domino, & professionem faciens, & compluribus hoc ad ædificationem narrans, perseuerauit in Ordine, xliv. annis vsque ad mortem. Idem ibidem.

Auaritia.

EXEMPLVM VIII.

Auarus mendicus argentum comedens suffocatur.

REfert magister Ioannes Nider in Formicario. Fide dignorum relatione, didicit nostro tempore fuisse virum quẽdã pecunijs antiquis refertũ, & infectum, receptum pro Deo in hospitale ciuitatis Constantiensis. Qui cum dudum sibi occultasset ex auaritia magnam multitudinem denariorum puri argenti, & veterni, deuenit ad extrema, & de farina auenæ sibi pulmentum impatientissime clamabat præparandum. Quod cum factum esset, sedit

sedit ægrotus solus more solito in lecto, & loco micarum panis minutatim spargere cœpit denarios, quos occultauerat in pulmentum auenæ, & cum cochleari audissimè ori imponebat. Sicque miser suffocatus est illico. lib. 3. Formic. c. 5.

EXEMPLVM IX.

Auarus moriturus anxiè plorabat quod diuitias suas alijs esset relicturus.

REfert magister Robertus de Licio in suo Quadragesimali. Vidi quendam in extremis laborantem, qui ditissimus erat, & diuitias non sine peccato se congregauerat. Cumq; monerem eum, vt ipse iam animæ salutem quæreret, non libenter audiebat huiusmodi verba. Quinimò in lectulo in quo iacebat se voluens suspirabat, gemebat, imo rugiebat dicens. O quantum laboraui vt thesaurizarem, & alij gaudebunt de thesauris meis. O diuitiæ meæ, ò pecuniæ meæ, ò iocalia mea, quis vos possidebit, & quibus vos relinquam? Et in his vel similibus retinens cor, & animum, miserrimus expirauit.

Beneficium Ecclesiasticum.

EXEMPLVM X.

Beneficium ecclesiasticum pro Domino relinquens quantum fuerit à Domino remuneratus.

DVo clerici vno corde intrabāt monasterium, & tam exemplariter viuebant, vt omnes eos diligerent. Post vij. annos vnus moritur. Cui minor ait: Tecum pro Deo parentes & patriam reliqui, solare ergò meum exilium tuo reditu, vt sciam quid meruerimus omnia relinquentes. Faciam, inquit, ò dimidium cordis mei Deo propitio. Tu autem dilige mortuum, quia viuus te efficaciter sicut matrē dilexi. Moritur ergò quasi dulciter dormiens. Et ecce die septimo rediit mortuus iocunda, & splendente faciens, dicens: Mi frater Henrice, sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate Domini virtutum. Dudum iam centuplum accepi, ecce vitam æternam possideo. Perferebat autem in dextra eius ecclesiam auream miri artificij, & decoris, sinistra verò cordis locum tegebat. Ille verò viuus supra quam dici potest exhilaratus ait: Cur mi dulcis frater Gerarde, in manu tua ita reuerenter geris ecclesiam, quare etiam cor tuum cæles solita dilectione edicito? Intrepidus ait, audi quia consolari te reuersus sum. Nosti quia ecclesiam à meis mihi sumptuosè procuratam cū eius honore, & commodo amore perfectionis euangelicæ, & timore periculi quod est in cura animarum, reliqui. Quare super omnes reges terræ, & cunctas sæculi diuitias cum beatis æternaliter exulto. Tui autem amore cor meum cælo quia ipsum pretioso lapide tanti splendoris decoratur, vt uisus tuus mox ex illo cæcaretur, quod consecutus sum à Domino meo Iesu Christo, quia eius passionis & Incarnationis beneficium quotidie deuotè ruminare solebam. Si diligis (inquit) me, tolle citò manum libenter pro hoc videndo vnum oculum expendam, quod dixit & fecit. Cum autem nimis ardenter pro tanto gaudio etiam altero priuari desiderabat, ait illi beatus. Mea interuentione tricesimo die mihi iungeris, & gaudium nostrum nemo tollet à nobis. Interim dic fratrib. quia magna eas præmia manent, nemo tepescat. Frater verè sic disponebat domui suæ, idest conscientiæ, vt nihil liberet nisi cibus animæ. Flentibus autem præ amore fratribus eius tricesimo die iocundè, eisdem valedixit atque migrauit.

EXEMPLVM XI.

Beneficijs ecclesiasticis promouens nepotes suos Episcopus, in lecto aureo visus est infernale carmen concinere.

LEgitur in libro qui dicitur Vita Iesu, quod carnales amici in beneficiorum collatione alijs dignioribus, & melioribus præferuntur, quorum pro motoribus vę damnationis Propheta comminatur. Vę (inquiens) qui ædificat Sion in sanguinibus. Nota versus. Cum factor rerum priuauit semine clerum. Ad Satanę votum successit turba nepotum. Vnde nota visionem de quodam Pontifice ad carnales amicos affecto, quę statim post mortem eius ostensa est cuidam Legato ecclesię in-

via iam posito. Quodam enim manè cum idem Legatus excitatus à somno vellet orare, vt consueuerat, submissus est quidam lectus in superficie aureis tapetibus circumseptus in camera vbi quiescebat, in quo residere videbatur ipse defunctus ad modum Pontificis ornatus, & in giro eius multi de genere suo per eum promoti & ditati choream ducebāt, & cantilenas lugubres cantantes in hunc modum proclamabant. Maledicta promotio, & exaltatio tua. Tu enim es nostræ perditionis causa.

Ille verò circumquaque respiciens maledictionem eis similiter imprecabatur dicens: Maledicti vos a Deo, quia propter vos traditus sum igni perpetuo. Et hoc dicens coopertorium aureum eleuauit, & flamma de lecto cum fumo fœtidissimo ascendit. Et sic visio disparuit. Hæc autem visio prædicto Legato auunculo illius ostensa est, vt ipse à similibus abstineret, quia defuncti successor erat futurus.

EXEMPLVM XII.

Beneficia ecclesiastica inutiliter consumens horrenda pœna damnatur.

LEgitur in historijs Anglorum, quod fuit quidam clericus canonicus in diuersis Ecclesijs, & Decanus in vna. Cumq; infirmaretur grauiter, visitatur à quodam sancto viro familiari suo. Cumq; incepisset eum monere de via salutis, mox obscurata est camera, & vox mirabilis terroris audita est. Surge, surge sacrilege, expoliator Christi & interfector pauperum, veni & accipe indumentum. Cumq; ille subitò expirasset, & corpus eius nigrum tanquam carbo fuisset dimissum, sanctus vir cum horrore & timore ad suum monasterium perrexit. & rogabat Deum vt ei dignaretur ostēdere iudicium illius clerici. Et vna die eo orante, apparuit sub tali forma. Duo equi ignei cum sellis stabant iuxta eum, vnus ante & alter retro, & firmabant pedes anteriores super humeros, & cum dentibus frangebant ossa, & omnia membra eius, & in qualibet sella equitabat vna maleta. Cumq; Sanctus corrueret præ horrore visionis, ille Decanus cœpit dicere. Quare vocasti me miserum, cum non vis mihi loqui? Cumq; resumptis virib. interrogasset quis esset? Respondit: Ego sum talis Decanus, maledictus & damnatus quondam familiaris tuus. Tunc sanctus; Quæ est ista horribilis pœna tibi data à Deo? Tunc Decanus; Hi sunt duo equi ignei, qui inspirant ignem per omnia membra mea, & conterunt & comedunt omnia mea ossa sicut equus comedit substantias pauperum. Vnus portat peccata mea, & alter peccata populorum, a quibus oblationes decimas, anniuersaria, & præbendas recepi. Tunc sanctus: Miror cum fueris mundus homo, discretus & ecclesiasticus, quare sic es damnatus? Tunc Decanus: Non mireris de hoc, sed mirare quomodo clericus habens ecclesiam potest saluari. Cumq; ille adiurasset eum, vt diceret causam, dixit: Attende ad stabulum clericorum, & ad ecclesiā. Illud conseruatur à pluuia, & à contrarijs & Ecclesia ruit. Attende ad perticas, & ad vestes clericorū & sacerdotales. Numerus primarum præ multitudine ignoratur, secundæ autem nullæ sunt, vel sic fractæ, aut fœtidæ quod vix possunt portari. Attende ad mensam eorum, & ad altare Christi. In mensa eorum vasa aurea & argentea, in altari Dei vix calix stannens reperitur. Scutiferos & meretrices induunt, & pauperes spoliant, ac hospitalitatem fugant, prædicationem abhorrent, sed lasciuiam & mundum amplexantur, obliuiscuntur diuinum officium & rememorant cantilenas. Et hęc est porta damnationis, & præcipitij clericorum. Tunc flamma fœtidissima Decanū cum equo eleuans cum mirabili dolore à præsentia sancti viri euanuit.

EXEMPLVM XIII.

Patroni singulorum visi sunt pro suis veneratoribus iudicem exorare, & quidam sanctus beneficiarum suæ ecclesię malè viuentem accusare.

VIdebatur cuidam clerico quadam nocte quod Deus sederet in iudicio, & ante eum totus mundus vocabatur, quilibet recepturus secundum merita sua. Vidit quod vnusquisque adducebat aliquē sanctorum cui plus seruierat, vt esset apud Christum aduocatus suus, ille cogitabat quod rogaret etiam sanctum illum cuius cano-

canonicus fuerat, cui & seruierat cantando, legendo, ut secum iret ad iudicium ante Christum utq; intercederet pro eo, monens eum de seruitio suo. Tunc ille sanctus respondit. Libenter ibo tecum. Et assumpsit secum alium quasi pro teste, & deuenerunt simul ad iudicium. Cumque venissent dixit sanctus. Domine, Domine conqueror de illo vilissimo leccatore, qui viginti annis, & amplius comedit, & bibit prębendā in ecclesia mea. & omne tempus suum expendit luxuriosè, & turpiter viuendo, nec una die seruiuit sicut debuit, vnde peto iudicium fieri de illo leccatore. Huius rei ille est testis. Christus respondit: Accipite eum, & ligatis manibus, & pedibus, proijcite eum in infernum. Ille ergo clericus euigilans quasi de graui somno putabat iam se esse in inferno. Et dixit illi Sancto: Domine habete præbendam vestram, quia nunquam plus comedam de ea. Et conuersus ex hoc religionem intrauit. & saluauit animam suam.

Castitas.

EXEMPLVM XIIII.

Virgo quædam ne perderet pudorem, ad altare confugit, illiusq; propinquus quidam ei molestior, morte sublatus est.

REfert Ambrosius in libro primo de Virginitate, quod puella quędam nobilis in sæculo, nunc nobilior Deo, cū vrgeretur ad nuptias à parentibus, & propinquis, ad sacrosanctum altare confugit. Quo enim melius virgo quam vbi sacrificium virginitatis offertur curreret, nec is quidem finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hostia, victima castitatis, nunc capiti dexteram sacerdotis imponens, precē poscens, nunc iustè impatiens moræ, ad summum altaris subuecta, verticē de palla altaris contexit, melius me (inquiens) quā altare velabitis. Quid agitis vos propinqui? Qui exquirendis adhuc nuptijs sollicitatis animum? Iamdudum prouisas habeo nuptias, sponsum offertis, meliorem repperi. Quaslibet exaggerate diuitias, iactate nobilitatem, prædicate potentiam. Habeo enim cui nemo se comparet. Diuitem videlicet mundo, potentem imperio, nobilem cælo. Si talem habetis non refuto opinionem, si non reperitis, non prouidetis mihi, sed inuidetis. Silentibus ceteris, vnus abruptius ait. Quid si (inquit) pater tuus viueret innuptam te pateretur? Tunc illa, maiore religione, moderatiore pietate, & ideo fortassis defecit, ne quod mihi impedimentum posset afferre. Quod ille responsum de patre. de se oraculum maturo sui probauit exitio, decidit enim, & mortuus est. Ita cæteri eadem sibi quisque metuētes, fauere cęperunt qui impedire quærebant nec dispendium debitarum attulit virginitas facultatum, sed etiam alimentū integritatis accepit. Habetis puellæ deuotionis præmium, parentes cauete offensionis exemplum. D. Ambrosius in supradicto lib. 1. de Virginitate.

EXEMPLVM XV.

Virginitas, & sapientia in specie virginum Gregorio Nazianzeno apparuerunt secum habitare petentes.

GRegorius Nazianzenus scribit in Prologo Apologetici, quod signaculum castitatis integrum custodiens, cum philosophię studijs adhuc iunior apud Athenas floreret, uidit per soporem studenti sibi & legenti duas satis decoras dextra, leuaque feminas consedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo toruiore respiciens, quænā essent, & quid sibi vellent percunctabatur. At illæ familiarius eum complectentes, aiunt: Ne molestè capias iuuenis, notæ tibi satis & familiares sumus. Altera ex nobis sapientia, altera castitas dicitur: missæ sumus tecum habitare, quia iucundum satis, & mundum in corde tuo habitaculum præparasti. Petrus de Natal. lib. 2. c. 69. Vincent. Specul. hist. lib. 15. c. 90.

EXEMPLVM XVI.

Virgo captiua precib. dominos suos sanans cum honore ad propria remittitur.

REfert Beatus Augustinus in Epistola ad Victorianum. Ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis à Barbaris rapta atque in captiuitatem du-

cta est, sed per mirabilem Domini misericordiam cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus enim illa barbarorũ in quã captiua ingressa est, subita cępit dominorum infirmitate iactari, ita vt omnes illi barbari, nisi fallar, tres fratres, vel amplius periculosa ęgritudine laborarent. Quorum mater aduertit puellam Deo dicatam, & credidit quod eius orationibus filij sui possent ab imminentis iam mortis periculo liberari. Petiuit ergò vt oraret pro eis, pollicens quod si salui facti essent, eam suis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit, & continuò exaudita est, ad hoc enim factum erat, quantum exitus docuit. Itaque illi tam repentino Dei beneficio salute recepta, mirantes, & honorantes qđ illorum mater promiserat, impleuerunt. Hæc ideo facta constat, vt discamus quoniam & captiua sancta virginitas etiã inter barbaros non deseritur à Domino. Augustinus epist. 122. ad Victorianum.

EXEMPLVM XVII.

Virginis Eustochij propositum castitatis infringere cupiens quædam Romana matrona per variam cultum, terribiliter plagatur.

Hieronymus in Epistola ad Laetam. Prætaxata nobilissima quondam femina iubente viro suo Hymetio (qui pater Eustochij virginis fuit.) habitum Eustochij, cultumque mutauit & neglectum crinem mundano more texuit, vincere cupiẽs & virginis propositum, & matris desiderium. Et ecce eadem vidit Angelum venisse terribili facie minitantem pœnas, & hæc verba proferentem. Tu ausa es viri imperium præferre Christo, tu caput virginis Dei tuis sacrilegis attrectare manibus; Quæ nunc iam arescent, vt sentias excruciata quid feceris, & finito mense quinto ad inferna ducaris. Sin autem perseueraueris in scelere, & marito orbaberis, & filijs. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miseræ pœnitentiam velox signauit interitus. Sic vlciscitur Christus in violatoribus templi sui.

EXEMPLVM XVIII.

Virginitatem suam ne perderet iuuenis quidam dentibus abscissam linguam in faciem meretricis exspuit.

Hieronymus Sub Decio, & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, fœlici cruore damnati sunt, multas apud Aegyptum, & Thebaidem ecclesias sęua tempestas depopulata est. Votum tunc erat Christianis pro nomine Christi gladio percuti. Verum hostis callidus tarda ad mortẽ supplicia conquirens, animas iugulare cupiebat, non corpora, & ut ipse, qui ab eo passus est, Cyprianus ait, volentib. mori non dabatur occidi. Cuius crudelitas sequenti exemplo notior fiet. Decius iuuenem quendam iuuenili ætate florentem in amœnissimos hortulos adduci præcepit, ibiq; inter candentia lilia, & rubentes rosas cum leni iuxta murmure serperet riuus, & molli sibilo arborum folia, ventus stringeret super stratum plumis lectulũ supinari, & ne inde se excutere posset, blandis sertorum nexib. irretitum relinqui. Quo cum recedentibus cunctis meretrix speciosa venisset, cępit delicatis stringere colla cõplexibus & (quod dictu nefas est) manibus attrectare virilia. Quid ageret miles Christi, quo se conuerteret nesciebat. Et quem tormenta non vicerãt, superabat voluptas. Tandem cœlitus inspiratus præcisam mordicè linguam in osculantis se faciem exspuit, sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit. Hieron. in vita S. Pauli Eremitę.

EXEMPLVM XIX.

Castus efficitur Helias monachus, religiosorum curam gerens, Angelorum ministerio.

Legitur in Paradiso Eraclidis quod sanctus Helias monachus amore virtutis succensus, & feminei sexus miseratione commotus, deuotarum Deo virginum curam habebat, & in quodam grandi monasterio vsque ad trecentarum feminarum numerum colligebat, earumque conuersationem ordinabat. Sed cum id per biennium iam fecisset, & adhuc iuuenis xxx.

vel

vel xl. annorum esset, subito grauem carnis tentationem passus est, relictoq. monasterio dum per solitudines iugi biduo ieiunus erraret, ait: Domine Deus aut occide me, aut à me tentationum istam excludes. Vespere igitur ei somnus irrepsit, & tres Angelos ad se venisse conspexit dicentes: Cur es egressus de monasterio feminarum? Qui cum timuisse se diceret, ne aut sibi, aut illis noceret, illi dixerunt: Si huiusmodi metus periculo per nos liberatus fueris rursus illarum curam suscipies? Cumq; libenter adquieuisset, & hoc ipsum exigentibus illis iuramento firmasset, vnus illorum manus illius tenuit, & alter pedes, tertius verò nouacula testiculos eius abscidit, non quod vere hoc faceret, sed quod facere videretur. Angelis autem interrogantibus an aliquid sibi profuisse sensisset factum suum, vehementer (inquit) intelligo quoddam onus mihi esse sublatum, & satis credo me ab omni lubricitate quã formidabam liberatum. Igitur post quinq; dies egressus, & monasteriũ prędictum feminarum ingressus, in cella quadam illic habitauit, & alios quadraginta annos vixit patribus asseuerans, quod nunquam in cor eius cogitatio talis ascenderat. Palladius uita 35. Vincent. Beluac. in Specul. hist. lib. 17. c. 81.

EXEMPLVM XX.

Virgines duo, scilicet iuuenis, & adolescentula matrimonio iuncti, & in uirginitate manserunt stabiles, & post mortem licet seiuncti essent, sepulti, in uno monumento inueniuntur.

Refert beatus Gregorius Turonensis, quod quidam nobilissimus iuuenis Romę de nobilioribus Senatorum, cum virgine æquè nobili contraxerit temporibus Arcadij. & Honorij. & beati Martini, non tamen sponte sua, sed parentum, & vi & auctoritate præmebatur, ut in matrimonium consentiret. Cum itaque sollemnes nuptiæ celebrarentur lætantib. cunctis, & cantantibus organis, hæc in corde suo soli Domino decantabat dicens: Fiat cor meũ & corpus meum Domine immaculatum, vt non confundar. Sollenniter itaque cunctis nuptialib. celebratis, cum serò pariter in cubiculum ducerentur, ipsa conuersa ad parietem, virginitatis suæ periculum amarissima cœpit lamentatione deflere. Miratur iuuenis (vtpote) propositi virginalis ignarus, atque tanti causam mœroris sollicita cœpit interrogatione perquirere. Tunc illa profundis gemitib. cordis dolores aperiens. Hæc (inquit) est causa tanti mæroris, quoniam thesauro virginitatis preciosissimo quem voto fideli soli Deo dedicaueram, nunc inuita priuabor. Respondit iuuenis, quod & placeret Deo coniugium, quippe quod ipse à principio constituisset hominib. obseruandum, ex quo proles acquiritur, quæ est parentum gaudium, hæresque bonorum. Instabat illa contrariè asserens virginalem statum Domino acceptissimum, cuius quidem principium in celestib. spiritib. dedicasset, atque post hæc in terras veniens virgo mansurus, de sola virgine nasci voluisset. His itaque & pluribus alijs virgine prosequente fit consensus amborum, vt videlicet castitatem sub solo nomine coniugij ambo seruarent. Cũ autem iam diu sub solo nomine coniugij sic fideles virgines atque (vt ita dixerim) in igne fideles martyres Christi manerent inusti. Placuit tandem Domino ut de fœcib. vitæ pręsentis puellam educeret. Postquam autem circa corpus eius ecclesiasticum complesset officium, stans iuuenis supra vxoris (vt putabatur) sepulchrum manibus extensis in cęlum. Gratias (inquit) ago tibi Domine Deus, atque hunc thesaurum à te mihi commissum immaculatum. & integrum tibi restituo. Tunc illa de tumulo quasi subridens. Cur (inquit) ante tempus ea loqueris, quæ non interrogaris (Audiebant hoc cuncti, & mirabantur.) Non multo verò post tempore, etiam iuuenis ipse euocatus, migrauit ad Dominum. Sepultus est etiam ipse, sed per multum spatium à tumulo vxoris putatiuę. Cumq; non post multum tempus exigentibus causis circa locum fodientes, iuuenis corpus non inuenirent, in sepulchro virginis quæsitum est, atq; repertum, vt videlicet quorum coniunctas animas non separat cælum, etiam sepultorum corpora non separaret monumentum. Incolæ autẽ tantis mirabilibus visis, cum post horum duorum memoria venisset in medium, duos amantes eos nuncupabant. Gregorius Turonensis lib. de gloria Confes. c. 32.

EXEMPLVM XXI.

Virgo quædam virtute nobilior, quam genere, à Sigismundo in sponsam electa, ad altare fugit, & regio diademate contempto monasterium introijt.

REfert Vincentius in Speculo Morali. Sigismundus rex Lotharingiæ Christianissimus, iuuenili florens ætate, ne ætas illa ad mala semper procliuior per luxuriç inquinamenta deflueret, secundum Apostoli consilium nubere magis elegit quam vri. Audiens ergò de virgine quadam quã per omnes terras virtutum fama vulgauerat, quod videlicet nobilis esset origine, forma præstantior, atque super hæc omnia castitate atque omni virtute præclarior accensus est animo, ut hanc habere posset vxorem, & regni sui reginam efficeret. Mittit sollemnes nuncios cum muneribus regijs in Alemaniam, vbi præfata virgo morabatur, pro parentum & virginis requirendo consensu. Parentes igitur audientes regis affectum, facilè consentiunt, vtpote qui omnem suam prosteritatem talibus nuptijs nobilitandam, & sublimandam esse sperarent. Cumque regales nuncij de virginis consensu sollicitarentur, promiserunt parentes quod ipsi eam ad nuptiarum consensum inducerent. Timebant enim quoniam sciebant filiam virginitatis habere propositum, ne si negaret assensum, tanta gloria de eorum parentela periret. Educitur itaque virgo de domo, & de patria omnis fraudis ignara, vtpote quç nesciebat quo duceretur. Sed cum peruentum esset ad locum, atque intellexisset se regali matrimonio copulandam, flere cœpit, & gemere, dicens se virginitatem suam reginæ, & Domini cœlæ deuouisse. Atque ideo nunquam mortali homini se nupturam. Quæ enim cum Agno virginum gloria gaudere cupiebat in cœlis, exaltationem etiam regalem cum detrimento castitatis non requirebat in terris. Sed parentes atque cognati omni cauebãt solertia ne hoc ad regis notitiam perueniret. Verum cum virgini omnis euasionis deneretur occasio, tandem die statuto ad ecclesiam sancti Stephani adducitur in sponsalibus ornamentis, vt scilicet ibi sollemniter secũdum morem ecclesiasticum regi regaliter iungeretur. Sed vbi ad ecclesiam ventum est, videns virgo Christi nimis graue imminere periculum, atque maiori iam libertate potita, perfusa lacrymis gemẽs ad Beatæ virginis altare confugit. Quo per cornu apprehenso, eadem gemens repetebat quæ prius, atque nunquam se fatebatur ab altari auellendam, nisi sibi promitteretur virginitas permansura. Erubescunt parentes, imò vt verè dicam insaniunt, se sic fuisse deprehensos. Mirantur assistentes, hi quippe causam virginis nesciebant. Ad regis aures tandem fama peruenit. Qui vbi sacrum sponsæ propositum intellexit, deuotionem castitatis atque constanntię proposi tum miratur, & laudat, promittens eidem quatenus si ab altari se pateretur abduci, non violator, sed protector & custos eius castitatis existeret. Omnia tamen, inquit, solemniter præparentur in vestibus, epulis, atque ceteris nuptialib. tanquam mihi desponsanda sit, neque enim dignum est cum minori sollemnitate eam cælorum regi desponsari, quàm mihi. Fecit itaque eam indui regalibus vestimentis, atque regalem coronam capiti eius desuper imponi. Lætantibus igitur omnibus virgine quidem de obtento proposito castitatis, rege verò mirante cum ceteris de deuotione tanta in ætate tam tenera, conuiuium celebratum est. Quo expleto omnib. regalibus redimitam cum ingenti gaudio fecit in ecclesiam sancti Petri monialem collocari. Soli verò parentes eius cum grandi confusione in sua reuersi sunt, dolentes videlicet, quòd tã sperato honore defraudati essent. Virgo autem Deo deuota vitam superstitem in Domini exegit seruitio, atque nuptijs huius mundi spretis peruenit ad nuptias æternas. Vincentius Beluacensis in Speculi Moralis lib. 1. part. c. 3. dist. 96.

EXEMPLVM XXII.

Virginitatis pericula metuens quædam femina, nasum, & labia amputauit, & amputata à Beata Maria recepit.

NObilis quædam virgo nomine Eufemia vouerat castitatem in annis pueritib. Domino, & votum suum (vt vouerat) strenuè adimplebat, se coram Deo, & ho-

hominibus conseruans irreprehensibilem. Pater huius sęcularis videns eam formosã (licet inuitam, & omnibus viribus renitentem) cuidam Comiti desponsauit. At virgo plena Spiritu sancto, capellam intrabat, & projiciens se in terram orabat reginam misericordiæ, vt eam in voto castitatis conseruaret. Et aduertens quod ratione suæ pulchritudinis iacturam castitatis patiebatur, accepto cultello. Amplius (inquit) vana pulchritudo occasio peccati non eris. Et hoc dicto nasum sibi præscidit, & labia. Pater tyrannus audiens hoc, vocato quodam crudeli suo rustico filiam illi tradidit in ancillam, mandans vt sub obtentu gratiæ suæ illam seruitijs rusticanis manciparet. At rusticus compati nesciens sanguini nobili, vltra modum eam laboribus & plagis affligebat. Et hæc illa omnia libenter deuincebat Deo gratias agens, quod in illum statum eã deduxit in quo aliquid pro Deo sustineret. Cum vero in Dei seruitio septẽ annis permansisset, in vigilia Natalis Christi in nocte (vt mos est Christianis comedere) familia ad mensem sedente, ipsa cucurrit in stabulũ, vt laudes redderet suo Creatori. Sed rusticus non visa virgine, arrepto baculo eam quæsiuit. Et directis oculis in stabulũ, fulgor ibidem coruscus apparuit. Et pu...is ...eum propius accessit, & ecce virgo Maria cum multitudine virginum, & Angelorum eam confortabat dicens: Constans esto filia, quia pro hoc seruitio dabitur tibi corona regni cælestis. Quod rusticus vidẽs, totam familiam clamore conuocauit, & viderunt Eufemiam nasum, & labia pulcherrima habentem, & facie rutilantem, & omnes qui eam viderant de immẽso dono pulchritudinis Deum laudabant. Cumq; pater eius hoc audisset, veniam petens in loco stabuli claustrum virginum construxit. In quo sancta Eufemia Deo seruiens in breui quieuit in Domino.

EXEMPLVM XXIII.

Virgo quædam percipiens, quod rex pulchritudine oculorum suorum vulneratus, eam concupisceret, euulsos pia crudelitate oculos, regi destinauit.

Refert Iacobus de Vitriaco sanctimonialem quandã pulchram facie fuisse, quam princeps diues & potens (in cuius potestate fundatum erat monasterium) cõcupiuit, & cum nec precibus, nec muneribus sibi eam vsurpare posset, mandauit per nuncios Abbatissæ, vt vnum ex duobus eligeret, aut scilicet monialem illam sibi corrumpendam transmitteret, aut ipse totum monasterium ignibus conflagraret. Terretur vehementer Abbatissa, vtpote quæ sciret, quoniam nisi quæ desiderabat obtineret, faceret peiora quam dixerat. Pauida igitur moniali illi sanctæ regis edictum crudele denunciat. Quæ tremens & dolens cępit inquirere, cur eam præ ceteris monialibus sic amaret. Audiuit à nuncijs. Propter pulchritudinem (inquiunt) oculorum tuorum in te tam ardenti amore succensus est. Exhilarata illa atque segregata parum a ceteris, ambos sibi oculos pia crudelitate euulsit, atque componens in disco præsentauit ministris principis dicens: Ite, & principi vestro hæc pręsentate ex me, ei dicentes. Ecce sagittæ quæ cor tuum tam importuno ardore confoderant. Habes quod desiderasti, nunc eis vtere pro libito: atque oculos cordis mei intactos, atque illæsos relinque.

EXEMPLVM XXIIII.

Virgines plurimæ cum se à Soldano audiuissent stuprandas, omnes nasum propriis manibus detruncarunt.

Legitur in Itinerario Ditmari, quia inter Hierusalem & Bethleem est cęnobium vbi erant sanctimoniales, quando terra sancta perdita fuit, pulchrę valde. De quorum pulchritudine dũ intellexisset Soldanus, voluit eis commisceri, & præcepit eis, vt se pulchris vestibus induerent, & ornarent nequitię incestum passurę. Abbatissa autem earum ne sic ludibrio esset carni & diabolo, & ne castitatis suę lilium mergeret in luxurię cloacam, sui laboris annullans meritum, se suasque maluit mutilare, quam corpore integro & facie decora immundissima scorta existere. Igitur tanquam diuinis edocta, cum iam preforibus esset tyrannus, premissa exhortatione hac confortatione vsa est. Sorores uenerabiles tempus tribulationis ac persecutionis nostrę est. Soldanus no-

ſtrę virginitatis, & pudoris inimicus in promptu eſt, manus eius euadere non poteſtis, vtamini ergo meo cõſilio, & quod ego fecero, vos quoque faciatis. Quod dum ratum ſingulę concepiſſent, ipſa Abbatiſſa primitus ſe naſo mutilauit, & ſingulę poſtmodum voluntate ſpontanea ſe mutilauerunt. Quo audito, Soldanus vehementer admirans conſtantiam illarum & prudentiam obſtupuit, & multum hoc factum, & ſuę fidei tenacem conſtantiam approbauit.

EXEMPLVM XXV.

Virgo quædam primò violas, deinde annulum in ſignum deſponſationis accepit.

REfert magiſter Ioannes Nider in Formicario. In quodam rure propinquo ſtatus ciuitati Nurembergenſi eſt virgo quędam ex pauperculis progenita parentibus. Hęc cum eſſet iunior, modo enim eſt grandęua, venuſta fuit corpore, & recta animo ac ſimpliciſſima. Nam circa primos ſuę pubertatis annos Chriſto ſuam virginitatem dedicare ſtuduit, leuitates iuueniles, & fugere, & æſtus omnes ſui cordis in Chriſtũ Dei filium velut in ſponſum ſuum cępit dirigere. Tentauit tunc ex aduerſo, & multis annis poſtmodum dęmonis nequitia contra hanc puellam ſe erigere & nocturno tēpore nunc ſtrepitibus horribilibus, nunc verò inopinatis parietum concuſſionibus, & tandem domus, quam inhabitabat ruina phantaſtica a ſanctis quas faciebat orationibus ſanctam virginem terrere conatus eſt, & à cępto propoſito deijcere. Sed mentita eſt iniquitas ſibi.

Nam virgo verbis ſacræ ſcripturę, & cõfeſſorum prudentium conſilijs, proprijſque confortata orationibus, meditante diuina gratia non modo hoſtis conatus paruipendit, ſed diuina ex prouidẽtia in ea cœpit his ventorum tentationibus ignis diuini amoris circa ſuum ſponſum inflãmari amplius. Affectus enim eo tempore amoris cuiuſdã ad Chriſti deſponſationem maximus cor angebat virginis, nullo quidem fœdo, aut terreno permixtus amore, ſed geſtiebat quatenus aliqua ſpecificaretur certitudine ſe a Chriſto velut ſponſam diligi, de quo in prædicationibus ad virgines audierat deuotas exclamationes ſæpius fieri, orationiſque eius ad hoc tendebat deſiderium, non abſolutè, ſed conditionaliter, videlicet ſi id Dei voluntati foret beneplacitum. Cũ autem in tali deſiderio multis perſeueraſſet menſibus, quadam die in horto (de cuius opere victitabat) deſiderium pauperis exaudiuit Dominus. Nam cum à iuuentute rerum careret affluentia, hortum ſibi pro victu proprium coluit, & vaccam tenuit vnicam, cuius lac & horti herbas uarias frequenter ciuitati intulit, & his venditis victum adquiſiuit tenuem. Vix vllum ſermonem factum ad populum in eadem ciuitate ſolebat negligere, nec differre infra quindenam, aut circiter, vt reciperet diuiniſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, pręmiſſa prius ſacramentali confeſſione.

Igitur dum in horto poſt diuturnę petitę arrę vota laboraret, more ſolito in hãc uerborum prorupit ſententiam. O vtinam fili Dei ſignum aliquod tuę deſponſationis ego paupercula & indigna mererer accipere in tali huius horti locello, quo nunc oculis corporeis viſum dirigo. Et ecce in eodem momento, & locello vidit tres aut duos circiter violarum amœnos floſculos. Erat autem pro tunc, tempus autumnale, & circa feſtum beati Martini, quando in noſtris partibus nedum omnium florum emarceſcere ſolet amœnitas, verumetiam tunc glacierum, & niuium gelicidia omnium fructuum, & foliorum vires ab arboribus conſueuerunt decerpere, & enecare herbas in quibuslibet hortulis. Gauiſa eſt itaque Chriſti virgo & ex admiratione territa, & tam inſolito ſpectaculo violas manu collegit propria, & conſeruauit ſolicitè, vt exinde amor, & ſpes arctius ad ſuum ſponſum gratè ſuccreſcerent. Verum quia poſtmodum ex ſimplicitate nimia tentatio quędam & ambiguitas in eam incidit, an ne hoc ſignum ſufficiens eſſet arrę illius, quam tam ſedulè à Chriſto popoſcerat, ideo preces nouas, & ſuſpiria ardentiora prioribus ſuo ſponſo cœpit porrigere, vt certificaretur amplius. Cum in ſequenti anno iterum in horto ſuo laboraret quodam die, & ibidem in locum certum intuitum dirigeret, optando ex imo cordis deſiderio quatenus ibi reperiret in ſignum Chriſti verę deſponſationis annulum aliquem

quem si diuinæ voluntatis id esset. Et en altera vice non spreuit Deus preces humilis virginis, sed reperit materialem quendam annulum quem vidi postmodum. Erat autem coloris albi de minera qua nescio, argento mundo videbatur similior. Et in claustra vbi iungebatur in circulum duæ manus artificiosæ insculptæ extiterant, cancellatim sibi mutuo fidem porrigentes, & sese arctè, constringentes. Fuitq; locus inuentionis huius muneris tam inopinatus humanæ coniecturationi, vt omnino desertus ab alijs videretur hominibus. Tunc annulum virgo gratissimè seruauit in posterum, & altissimo suo sponso deinceps (vt antea) in labore manuum suarum viuere studuit quam antea lætius. Addidit etiam is quem diligebat vice tertia in quadam visione nocturna se virgini puræ in loco quodam, vt videbatur mundo, in ea forma ostẽdere, & ad amplexandum porrigere in qua solet pro fidelium libris simplicium depingi paruulus virginis, & matris tractatus manibus tempore pueritiæ. Vides igitur simplicem virginem à Christo consolatã in præsenti sæculo. lib. 1. Formic. c. 2.

EXEMPLVM XXVI.

Beata Virgo Maria impudicum iuuenem salutationem Angelicam frequentantem, per delicatum cibum in fœdis vasculis oblatum emendauit.

QVidam turpissimæ vitæ Dominam nostram non desinebat frequentissimè collaudare, & quadã vice cum ipse multum famesceret, ambulans per terræ vastam solitudinem: apparuit ei Domina nostra cum speciosis puellis cibum afferens quam plurimum delicatum in scutellis turpibus, & immundis. & ait ei: Comede. Tunc respondit & dixit: Cibus bonus est, & pulcher, sed nõ possum ipsum comedere propter immunditiam scutellarum. Tũc ait ei Domina nostra: Laudes quas mihi dicis bonæ sunt, & pulchræ, sed cor tuum immundum est, & ideo tuis laudibus non delector. Postmodum verò per pœnitentiam se emendauit.

EXEMPLVM XXVII.

Magister quidam discipulis suis omni anno lilium dedit, vt eius floris exemplo eos ad honestatem prouocaret.

LEgitur in Scala cœli Ioannis iunioris Dominicani, quod fuit quidam magister Parisijs, qui omni anno scholaribus suis qui eum continuè audiebant, dabat florem lilij. Cumque quæreretur ab eo quare hoc faciebat, respondit. Quattuor in lilio reperio. Est enim ibi triplex color, qui denotat triplicem honestatem, cordis, corporis, & intentionis. Est ibi odor qui quamdiu non tangitur, redolet, sed si tangatur fœtet. Sunt ibi septem folia, & septem grana. Vt ergo clerici, & discipuli mei habeant plenariam honestatem, fugiat consortia mulierum, ornent se septem virtutibus, & odiant septem peccata mortalia, ideo do eis hunc florem, scilicet lilium.

EXEMPLVM XXVIII.

Virgo præsumptuosa, dicens se nolle esse in statu Magdalenæ, à lenone turpissimo constupratur.

REfert magister Iacobus de quadam religiosa, quæ cum diu seruasset virginitatem suam, præsumptuosè dixit iactando, quod nollet similis esse Magdalenæ. Quæ ex hac præsumptione infra breue tempus à quodam lenone deflorata, incidit in mala pessima, & inaudita.

EXEMPLVM XXIX.

Virgines qualibus sint sertis coronandæ, & viduis præponendæ.

TRes erant moniales in vno claustro sociæ speciales, & ex illis erant duę virgines. Hæ autem singulæ studebant se deuotas beatæ virgini exhibere. Mortua verò vna virgine, & iam vidua in extremis agente, tertia soror superstes rogabat viduam, ut post mortem rediret, & de præmio sociæ certificaret eamdem. Quod promittens (si tamen foret de beneplacito Dei) exspirauit. Die autem tricesima ista ante altare in orationibus procumbente, apparuit

ruit socia vidua inęstimabili splendore fulgens nimis, & dicens. Veni quia ad reditum obligasti me. Et ecce modicam partē præmij mei, sed benedicta dies in qua nata sum. Illa verò confortata, & resumpto spiritu quæsiuit de statu prioris defunctę. Cui illa dixit: Si totus mundus esset pergamenum, & mare incaustum, & omnia folia, & gramina, scriptores cum omnibus hominibus qui fuerunt, & sunt, & erunt futuri, primo omnes deficerent quam immensitatem præmij cęlestis exprimerent. Sed parumper (ait) ad præsens dicam tibi: Soror nostra in infinitis claritatibus me præcellit, & merito: quia ipsa heri choream cū Agno duxit candidā cum multitudine cādidarum puellarum cantans canticum singulare solis virginibus appropriatum, & gerens sertum de diuinis floribus confectum. Rogaui autem eam vt saltem ad horam mihi sertum concederet, quæ ait, non expedit tibi. Tamen ab ipsis floribus dedit mihi quas attuli tibi sociæ meæ carissimæ vt aliqualiter virtutem eorum quantum sensus capere poterit humanus perdendas. Facto ergo ab ea circulari tactu in pauimēto cum floribus, tam miri odoris processit fragrantia, quod illa soror præ suauitate rapta fuit in extasim. Et sic vidua expleto promisso ad cęlum redijt. Omnes qui monasterim intrauerunt per multum tempus senserunt cęlestem odorem.

Confessio.

EXEMPLVM XXX.

Damnatur summus Pontifex, qui ad absolutionis impensæ fructum, & effectum non erat bene dispositus.

REfert Doctor Iacobus de Paradiso Cartusiensis in libro suo de peccatis mentalibus mortalibus. Romanus quidam Pontifex fini uitæ appropinquans, capellano suo auctoritatem Apostolicè contulit, se absoluēdi sub plenaria remissione, vt fieri solet in anno iubileo. Finita confessione beneficium absolutionis obtinuit, & obijt. Non multo post apparuit eidem capellano vultu mœstissimo, & ueste lugubri. Requisitus an ipse esset Papa defunctus, respondit quod sic. Requirit capellanus quare tam tristis appares? Respondit. Quoniam æternæ morti adiudicatus sum. Quare (inquit) capellanus cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi confessione facta impensum sit? Respondit defunctus. Quoniam supremus iudex absolutionem illam ratam non habuit. Quibus dictis disparuit. Vtique Deus creditur hoc voluisset reuelari propter nos, vt si in viridi ligno hoc factum constat .j. capite ecclesiæ, in arido, idest minori auctoritate quid fieret pensaremus.

EXEMPLVM CXXXI.

Confessionem imperfectam faciens scienter femina, subito moritur, & draconem equitans in horribili specie post mortem videbatur.

LEgitur in Scala cęli. Duo prædicatores ibant per viam, quorum vnus erat pęnitentiarius Domini Papæ, & sanctus homo, & alter multum innocens, & pius. Cum ergo irent per uiam, & ad quoddam castrum venissent, in quo erat mulier, quę adulterium commiserat cum quodam de parentela sua, & propter enormitatem peccati, & erubescentiam humanam xj. annis absque confessione tenuerat, illa dum vidisset istos fratres extraneos in ecclesia celebrantes, dixit intra se: Isti non cognoscēt te, nec unquā reddibunt ad partes istas & ideo istis dices peccatum. Celebrata missa ad pœnitentiarium accessit, & stante socio suo ex oppositum cum peccata sua confiteretur, ad quamlibet expressionem unius peccati vnus bufo exibat de ore eius, & saltando exibat ecclesiam. Tandem confessis oībus peccatis cum uenisset ad illud, præ uerecundia noluit confiteri, & dum absolueretur à pœnitentiario, & ipsa vellet recedere, socius pęnitentiarij uidit, quod omnes illi bufones cum uno alio maiori, & enormioris formæ turmatim ingressi sunt os mulieris, & uentrem. Recessit mulier non confesso peccato, recedunt, & fratres. Et cum per unam leucam iuissent, socius pœnitentiarij ei reuelauit uisionem, quam uiderat de muliere confitente. Qui territus, & tristis dixit: Celauit aliquid in confessione. Et cum redissent ut eam conuerterent, eam suffocatam, & mortuam

in-

inuenerunt. Qui contristati modo mirabili cum ieiunio, & orationibus cęperunt implorare diuinam clementiam, vt dignaretur ostendere quid significaretur per visionem ostensam. Tertia die apparuit eis mulier equitans super draconem, & duo serpentes crudeles cingentes collum eius, sugentes eius vbera, duo bufones terribiles erant super oculos eius, ac de ore eius ignis sulphureus expirabat, duo canes deuorabant crudeliter manus eius. Et duæ sagittæ ignitę immittebantur per aures eius, in capite eius lacertæ stabant. Quam cum vidissent fratres, territi corruerunt. Tunc illa: Nolite timere amici Dei, nam ego sum illa maledicta mulier, quæ fui uobis alia die confessa. Et quia celaui in confessione tale peccatum, sum adiudicata perpetuo huic pœnæ. Tunc pœnitentiarius. Adiuro te per Deum viuum & verum Christum, vt informes me de duobus dubijs. Primum est, quid significet hęc diuersitas pęnarum? Tunc illa. Lacertæ capitis sunt in punitionem ornamentorum capitis. Bufones oculorum in punitionem corruptorum aspectuum. Sagittæ ignitæ in punitionem diffamationum, cantationum, & immũdorum verborum. Serpentes sugentes vbera in punitionem, quia sustinui immundos tactus. Sed crudelitas canum in punitione actuum immundorum, & quia bona dedi, de quibus sustentari pauperes poterant Christi, meis amatoribus, equito super draconem, qui inexpressibili dolore cruciat, & comburit omnes tibias, & omnia viscera mea in punitionem immundarum operationum. Tunc pœnitentiarius. Rogo vt soluas secũdum dubium meum, scilicet, quę sunt peccata ex quibus, gentes hodie magis damnãtur. Tunc mulier: Hodie per viam peccati ad infernum descendunt. sed mulieres per quatuor genera peccatorum, per peccatũ luxuriæ, per peccatum vani ornatus, & pictionis, per peccatum sortilegij, & per erubescentiam confessionis. Cũ ergo interrogaretur si posset iuuari, draco cum mirabili cruciatu subito eleuans eam ad infernum portauit.

EXEMPLVM XXXII.

Confessione neglecta nulla opera pietatis à damnatione possunt liberare.

LEgitur in Scala cęli Ioannis iunioris Dominicani, quod fuit quidam vir iustus & honestus valde, habens vxorem sterilem. Rogauerunt ergo ambo Dominum vt misertus eorum, eis prolem concederet, & ipsi eam diuino seruitio manciparent. Cum exauditi à Deo, filium habuissent, & trãsacta pueritia monachum statuissent, sanctissime suo Creatori deseruiuit. Et quia pater alium filium non habebat, vna cum vxore sua facultates suas sic distribuebant pauperibus, vt iam patres pauperum vocarentur. Cum autem quidam iuuenis seruitor Domini vxorem adamasset, inclinata ad peccatum, ab eo concepit filium, & conceptum occultauit, continuando, & augmẽtando largitionem eleemosynarum. Tandem peperit filium, & extinxit proprijs manibus, & sub lecto proprio sepeliuit. Tandem moritur maritus eius. Quo mortuo plus & sine fręno libidini cœpit vacare. Et ideo concepit, filium peperit, & extinxit suis manibus sicut primum. Nec confitebatur hæc peccata alicui, sed in multitudine eleemosynarum, confisa sine confessione sperabat saluari. Tandem mulier infirmatur, monetur ad confessionem, sed illa contemnit. Tandem mortua est, & in infernũ portata. Cuius obitum audiens monachus instanter incępit pro ista orare, ieiunare, celebrare, disciplinas accipere. Et dum quadam die deuotissimè celebraret, vidit matrem suam coram se, & duos dracones terribiles, mammillas, & totum corpus cruciantes. Cum autem filius interrogasset qualiter ei esset, respondit quod damnata esset propter verecundiam confitẽdi, quia nullum bonum proficit. vbi virtus confessionis deficit. Tunc filius quid significant isti dracones? Tunc mater: Fętus quos lactare debui. proprijs manibus extinxi, & ideo sunt mihi dati in pęnam æternam. Ioannes iunior.

EXEMPLUM XXXIII.

Peccatum suum propter verecundiam confiteri nolens, aeternaliter damnatur.

LEgitur etiam quod in quodam monasterio monialium Abbatissa habuit, & nutriuit neptem suam, quę in amore cuiusdam iuuenis exarsit, & consensit in actum carnalem, sed quia congruitatem temporis & loci non habuit, ipsum peccatum opere non perpetrauit, ipsa verò post modũ infirmata cum ab omnibus casta & sancta reputaretur, hoc peccatum malæ voluntatis non confitens obijt. Et cum Abbatissa credens eam fore sanctam coram Deo post matutinas eam peteret, vt pro ipsa intercederet, per duos teterrimos adducta, dixit se perpetuò damnatam propter malam voluntatem, quam confessa non fuerat.

EXEMPLUM XXXIV.

Peccare volenti, Christus apparet, & confiteri monet, vt diaboli potestatem effugiat.

IVuenis quidam luxuriosus intentione mala intrauit rubetum, vbi erant infames mulieres. Cui occurrit diabolus dicẽs: Vade ante te, quia bene tibi soluam tuo tẽpore. Qui dum intrasset vlterius, occurrit sibi Christus in habitu cuiusdã monachi, & quo tenderet requisiuit, appellans eum filium, & dixit: Vos non estis pater meus? At ille, Ego sum pater tuus. Et aperta cappa ostendit ei manus & latus quæ ambo erant cruentata, sicut apud crucifixum solet depingi, dicens: Credis ergo nondũ quod ego sum pater tuus? Tunc ille: Dominus Deus meus. Dixit ei Christus. Vade confiteri, quia ille qui tibi occurrebat ante rubetum est diabolus, & expectat te vt tibi frãgat collum. Qui cum exisset de silua cum proposito confitendi, diabolus eum non agnouit. Et ille interrogauit diabolũ, dicẽs: Quem tu expectas? Cui diabolus; Certè tu non es, iste erat totus noster, & mihi data fuit potestas super eum, vt ipsum occiderẽ. tu verò alter es. Qui intelligens Dei misericordiam circa seipsum, intrans claustrum confessus est, & sic in bono vitam finiuit.

EXEMPLUM XXXV.

Confessionis remedio, qui triginta annis dæmoni seruiuit sub homagio, misericordiam Dei consequitur.

LEgitur in Scala cœli Ioannis iunioris Dominicani, quod duo boni fratres oberrabant in montibus Hyberniæ, qui viã inuenire non valentes, dum aspicerent ante se, viderunt quendam hominem paruæ staturæ. Quem cum vocassent fugere eos cępit. Qui cum secuti fuissent eum requisita via noluit respondere. Sed cum instarent, & inquirerent quis esset, dixit. Triginta annis dæmonibus seruiui, homagium eis feci, & sigillum eorum in manibus meis porto, & visitant me in diuersis figuris, & quidquid præcipiunt facio semper. Cumque vnus illorum sermonem ei faceret, allegando acerbitatem pœnarum inferni, vtilitatem peccati, & infinitatem diuinæ misericordiæ, ille compunctus quærit consilium quomodo posset saluari. Tunc frater: Confitere omnia peccata tua, quia virtus confessionis tanta est, vt frangat omnem potestatem diaboli, mitiget omnem iram Dei, & induat te omni virtute. Cum ergo ille cum perfecta contritione confessus fuisset, statim sigillum dœmonis est abrasum. Tunc fratres. Vt cognoscas magis virtutem confessionis, sta hic in nemore confidenter, & si diauolus cui tu fecisti homagium, dum venerit te non cognouerit, Deus indulsit peccata tua. Qui confisus de misericordia diuina demonem expectauit. Et postquam cum magnis equitaturis post recessum fratrum venisset dæmon, interrogauit hominem si seruum eorum vidisset, respondit: Ego sum ille, qui triginta annis seruiui tibi. Tunc dęmon: Mentiris nequam, non vidi te, sed quæro illũ qui sigillum meum habet in manibus suis. Ille ergo audiens accessit fratres, & perseueranter Deo seruiuit.

Con-

Contritio.

EXEMPLVM XXXVI.

Post peccatum contritus quidam monasterium intrans, & pœnitentiæ actibus multum insistens de peccati remissione diuinitus certificatur.

Refert Gregorius in homilia de decem drachmis. Nostris in partibus Victorinus quidam extitit non inopis substantiæ, iuxta mediocritatem vitæ. Sed quia regnat plerumque in rerum opulentia carnis culpa, in quoddam facinus lapsus est, quod debuisset valdè pertimescere, ac de suæ mortis immanitate cogitare. Reatus igitur sui consideratione compunctus erexit se, mundi huius omnia reliquit, monasterium petijt. In quo tantę humilitatis tantæ discretionis extitit, ut cuncti fratres qui illic ad amorem diuinitatis excreuerant, suam cogerentur vitam despicere, dũ illius pœnitentiam viderent. Studuit namque toto mentis anisu cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtiuas orationes quærere, quotidianis se lacrymis lauare, despectum sui appetere, oblatam à fratrib. venerationem timere. Hic igitur nocturnas fratrum vigilias præuenire consueuerat. Et quia mons, in quo monasterium situ est, ex uno latere in secretiori parte prominebat illic consuetudinem fecerat ante vigilias egredi, vt se quotidie in fletu pœnitentiæ quanto secretius, tanto liberius mactaret. Cõtemplabatur namque districtionem futuri iudicis sui, & iam eidem iudici concordans, puniebat in lacrymis reatum facinoris sui. Quadam verò nocte Abbas monasterij vigilans hunc latẽter egredientem intuitus, lento foras pedes secutus est. Quem cum in secreto montis latere cerneret in oratione prostratum, expectare voluit quando surgeret, ut ipsam quoque longanimitatem orationis eius exploraret. Tum subitò cęlitus lux emissa super eum fusa est qui in oratione stratus iacebat. tantaqꝫ se in loco illo claritas respersit, vt tota pars regionis illius ex eadem luce cãdesceret. Quam Abbas vt vidit intremuit, & fugit. Cumq; post longum horæ spatium idem frater ad monasterium redijsset, Abbas eius vt disceret an super eum tanti effusionem luminis agnouisset, inquirere eũ studuit dicens: Vbi fuisti? At ille latere posse se credens, in monasterio se fuisse respondit. Quo negante, Abbas compulsus est dicere quid vidisset. At ille videns se esse deprehensum, hoc quoque quod Abbatem latebat aperuit adiungens: Quando super me vidisti lucem de cælo descendere, vox etiam pariter venit dicens: Dimissum est peccatum tuum. Et quidem omnipotẽs Deus peccatum eius potuit tacendo laxare, sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo suæ misericordiæ nostra ad pœnitentiam voluit corda conuertere. Greg. homil. 34.

EXEMPLVM XXXVII.

Contritionis remedio iam per dæmones in aera subuectus grauissimorum peccatorum veniam recepit.

Quidam tabernarius propinans vinum omnes tam bonos quàm malos in suam domum recepit, & permisit ludere, chorizare, blasphemare, inebriari, lenones & meretrices insimul peccare. Semel vna die Dominica cum vinum de cellario portaret, ante ianuam detulit hospitibus extra domum sedentibus, quia domus plena erat hospitibus, ecce venit turbinis eum violenter rapuit, et sursum in aera leuauit in conspectu totius populi, & cum sic à dæmonibus leuaretur, clamauit compuncto corde: O Deus, quid fiet de anima mea? Tunc demones permiserunt eũ cadere in vnũ campũ dicentes: quia oblitus es omnia transitoria & corpus propriũ, Deum solum pro anima tua cõpuncto corde rogasti, ideo non possumus te vltra cõducere, quia Omnipotentes non vult permittere nostram in te exercere voluntatẽ, eo quod compuncto corde inuocasti eum, & si hoc non fecisses, cum corpore & anima te ad inferna duxissemus. Et hoc dicto disparuerunt, & inuentus in campo reportatus est ad domum, & postquam conualuit, se emendauit, & tabernam amouit, & amplius non permisit aliquem in domo sua ludere, vel blaspemare, vel chorizare siue alia mala in sua domo exercere.

EXEMPLVM XXXVIII.

Dæmones impediunt contritionem, confessionẽ, & restitutionem.

QVidam dæmoniacus ductus erat ad quendam sanctum virum, qui præcepit dæmoni vt exiret, & nomen suum diceret. Nos (ait ille) sumus tres, qui habitamus in isto homine, & ego vocor claudens cor, & officium meũ est cor peccatoris claudere, quod non possit habere contritionem. Si verò cõtritionem habuerit, tunc frater meus qui hic moratur vocatur claudens os, qui laborat ad hoc, vt homo non possit confiteri. Sed si confitetur & conuertitur, tunc tertius frater meus qui hic moratur, vocatur claudens bursã, nè pecunia deficiat, & incidat in paupertatem, qui laborat ad hoc vt non satisfaciat restituendo ablata, & iniustè acquisita. Et ille plures nobis omnib. acquirit, quia licet conterantur quandoque, & confitentur, tamen rarò vel nunquam plenè omnia restituunt, & sic seipsos damnant, quia peccatum non dimittitur, nisi res ablata restituatur.

EXEMPLVM XXXIX.

Contritionis lacrymis peccatorum catena dirupta est.

FVit quidam homo in quadam famosa ciuitate, qui prædicationi verbi Dei nullo tempore voluit interesse. Quadam autem die contigit, quod quidam famosus prædicator in illa ciuitate prædicaret, & cum magna populi multitudo conflueret, & ille ab alijs tractus quasi inuitus ad sermonem venit, quem venientem intuens predicator vidit diabolum retrahentem eum cum catena, cuius circuli ex peccatis singulis texebantur, & intuens circulos cum in singulis peccata singula cognouisset, de peccatis egregie prędicauit, & quò propter peccatum habet diabolus in homine dominium, in tantum, quod non permittit eum facere bonum, nec audire Dei verbum. Salomon, inquit, Iniquitates suæ capiunt impium & funib. peccatorum suorum constringitur peccator. Tunc ille vniuersa peccata, de quib. ille prædicauerat veraciter in se recognoscens, cum postea audisset ab eo omni verè pœnitenti quantumcumque peccatori veniam a Domino repromitti, contritus valdè cœpit flere amarissimè. Tunc prędicator vidit vnã lacrymam ab oculis eius cadere super catenam, quæ lacryma catenam dirupit.

EXEMPLVM XL.

Desperatus peccator moriturus caritate & astutia sancti eremitę ad spem vitæ reductus est.

QVidam delectationi carnis vacauit in tantum, quod nulli peccato carnali quantumcumque turpi vnquam se negauit. Filiã non dimittebat propter matrem, nec è conuerso, nec sorori siue masculis parcebat. Cum autem appropinquauit morti suit vocatus sanctus quidam eremita, vt eius confessionem audiret. Tunc iste ait: Vade quia maior est iniquitas mea quam Dei misericordia. Tunc sanctus Eremita: Fili (ait) carissime noli sic dicere, quia tanta est virtus confessionis, & pœnitentiæ, vt si doleas de peccatis omnib. tibi remittuntur à Deo. Tunc ille peccator: Magnum est quod dicis. Tunc ait Eremita: Fac hoc quod dicam tibi. Ego (inquam) spoliabo me omnibus bonis, & meritis meis, & tu spoliabis te omnibus peccatis tuis, & sic non oportet te dubitare, nec desperare. Cui cum peccator consensisset, & ambo cambium fecissent, dixit Eremita peccatori: Nunc narra mihi quę mala fecisti, vt sciam, de quib. habeo facere penitẽtiam. Qui cum infinita peccata expressisset, & nullum peccatum secum retinuisset, ait Eremita. Tu doles de illis, & vis quod sacramentalis sit confessio tua? Respondit peccator, sic volo. Tunc Eremita. Et ego te absoluo in nomine Patris, &c. Cum ergo mortuus fuisset post mensem Eremitæ apparuit, & dixit ei, quod in via saluationis erat. Cum autem Eremita requireret, quid esset de meritis suis, de quibus spoliauerat se: Ait mortuus. Deus tibi ea seruat duplicata, eo quod abstulisti desperationem meam, & signum maximę caritatis mihi demonstrasti.

EXEMPLVM XLI.

Contritionis remedio miles quidam iam moriturus veniam peccatorum accepit.

REfert Robertus de Licio in suo Quadragesimali, quod quidam nobilis, sed criminosus, quodam tempore ab inimicis suis captus est, & quia valde ei erant inuidiosi & exosi, visum est eis expedire, vt in instanti occideretur. Cernens vir nobilis mortem sibi imminere, & nullum esse remedium vitæ, supplici voce dixit ad illos. Rogo vos intuitu Dei, vt ad modicum mortem meam differre dignemini, vt alicui sacerdoti peccata mea possim confiteri. Responderunt illi: Dilationem illam minus ratam, cum posses interim ab amicis eripi de manibus nostris, & sic fieret error nouissimus peior priore. Cui cum præcepissent, vt ad decollãdum se proterneret, dixit hoc verbum: Deus tu scis voluntatem meam. Et subiunxit: Animam meam virginis filio commendo, sicq; decollatus est. Erat autẽ quidam obsessus in ciuitate. cui cum diceretur. quod de tanti morte tyranni gaudium magnum complices haberent, cum facinorosus fuerit miles. Respondit dæmon. Nequaquam. Vnum enim verbum dum mori debuit protulit, propter quod saluatus est.

Conuersio.

EXEMPLVM XLII.

Amore Christi succensus nobilis quidam maxima cum deuotione sacra terræ sanctæ loca visitat. deinde vitam solitariam eligit & alimentis deficientibus, in dominum cogitatum suum iactans, per ceruum herbam quandam suauissimam in cibum assumere docetur.

REfert magister Geruasius Libistinus in libro de mirabilibus terrarum, & Imperialibus solatijs. Hisuardus dominus castris Calfini, quod est in prouincia prope Folcaquarium, ad loca sacra Dominicę passionis visitãda maxima deuotione feruebat. Disposita itaq; domo & singulis, mare tranauit, & tandem post multos labores, multaque pericula ad locum diu desideratum peruenit. Circuit loca singula prædicationis, passionis, ceteraque vniuersa, in quibus Dominum aut singulare aliquid gessisse, aut docuisse constabat. Tantoque feruoris ignis succensus est, vt profundis gemitibus, pectoris tunsionibus, & lacrymis vberrimis vniuersa repleret. Veniens tandem ad locum Natiuitatis in Bethlehem, vbi Dominus ipse cum diues esset in omnib. pro nobis pauper effectus, de matre nasci dignatus est, & in alieno præsepio reclinatus est, & iam igneus atque totus in lacrymas resolutus, cum aliud præter se quod rependeret non haberet cogitauit. fixumque firmauit in animo illius amore nunquam se rediturum in patriam, sed tanquam mendicum, & exulem ibidem cum paupere Christo vsque in finem pauperem permansurum. Progressus igitur peruenit ad montem Carmeli. nè fortè si maneret intra fines, quia peregrinis visitari consueuerant, ipse non omnino maneret incognitus. sed per frequentes eorum visitationes ab illa eũ quiete (qua soli Deo vacare proposuit) impediretur. Descendit itaque de monte Carmeli in vicinam solitudinem miles Christi panes secum ferens, qui pauco tempore sufficerent. Illic ergo ab omnibus terrenis impedimentis absolutus, totum se in Dei amorem incendit, atque præter Deum penitus nil curauit. Sumebatque post longa ieiunia de siccis illis panibus parum, vt in Domini seruitio posset diutius perdurare. Quibus iam expensis, cum de quo in reliquum viueret non haberet, essetque in tam vasta solitudine constitutus, totam spem suam in Dominum erigebat. Cumque iam viribus deficeret præ cibi inedia, timeretque de herbarum radicibus edere, nè pro cibo venenum sumeret, prostratus in terram oculos ad Dominum eleuabat dicens: Tu Domine qui per prophetam dixisti: Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet. Et per temetipsum. Ideo dico vobis ne solliciti sitis, scit enim pater vester, quoniam his omnibus indigetis. Et Primum quærite regnum Dei, &c. subueni in hac necessitate militi tuo, & militiæ licet indignæ stipendia præbere dignare, fugit enim a me spes omnis auxilij, ideoque ad te conuersus toto corde mihi postulo misereri. Nec defuit

fideli seruo Domini fidele subsidium. Nam ecce vidit coruum quēdam non longè a se in terra consedisse, qui vnguibus apprehēsa radice quadam extractam offert, primò quidem diligenter considerandam, deinde edendam militi iam pene pra mortuo, tanquam docens quatenus talium foliorum radicibus debeat in posterum sustentari. Gustat ille oblatam radicem, & inuenit sapore quidem dulcissimam, atq; nutrimenti virtute vigorosam. Tunc confortatus, & Dominum de oblato solatio benedicens, totam vitā suam deuotissimè Domino dedicaui, tanto quidem fidentius quā o copiosius ab eo se sensisset adiutum. Cōtigit autem post tempora multa, vt quidam peregrini serui militis (de quo nobis sermo est) venirent ad terram Sanctam. Cumque deuotionis affectu loca singula visitassent, inquirebant ab incolis si forte Dominum suum alicubi possent inuenire, nec desiderio suo fraudati sunt. Cumque ad ipsius domicilium peruenissent: inuitatur eos, vt de annona sua secum pariter epularentur. Appositis itaque radicibus cum aqua frigida, in lętitia spirituali pariter gustauerunt. Tandem ab eo dimissi cum rediissent in patria, fatebātur nunquam se tantam saporis suauitatem in aliquo etiam quantumcumque delitioso ferculo inuenisse. Ipse autem post longam & fidelem perseuerantiam, tandem feliciter in Domino corquieuit.

EXEMPLVM XLIII.

Mundū: eloquentes in iuuentute pra alijs gloriosius videntur in calum conscendere.

RElulit frater Humbertus magister ordinis Prædicatorum, quod duo scholares de eadem natione socij & iuuenes religionem intrauerunt, & in eadem religione bene & deuotè apud Deum & homines se habuerunt. Cui autem alter eorum laboraret in extremis, & alter eorum fleret dicēs se desolatum manere in aliena terra. Respondit æger, quod si hoc Deo placeret, & posset, consolaretur eum post mortem, certificans eum de statu suo. Cum autem eo mortuo alius esset in oratione, apparuit socius eius valdè tristis, & afflictus. Et cum ille quærit causam, respondit quod pro nulla alia causa pateretur pęnam purgatorij, nisi pro hoc, quod cum darentur noui socci, retinebat, & occultabat veteres contra regulæ statutum, & adhuc erant absconditi ad pedes lecti sui, & rogauit eū vt eos ibi acciperet, & Abbati redderet & rogaret Abbatem vt eum de hoc in capitulo absolueret, & orari faceret, quod & ille fecit. Postea apparuit ei lætissimus & splendidissimus, rogans vt cum eo foras egrederetur. Quo facto, vidit ante eum transeuntem maximam multitudinem candidatorum hominum & fulgentium, & habentiū retro super humeros cruces pulcherrimas in cælo ascendentium. Et statim secutus est secundus ordo longè pulchrior fulgentium hominumq; & ascendentium in cælum, quorum singuli habebant splendentes cruces in manibus. Post hos sequebatur tertius ordo pulcherrimus homin. m... candidatorum, & quilibet eorum habebat vnum Angelum sibi prę ambulum, qui crucem fulgentem, & speciosissimam ante eos ferebat, & transibant ascendentes in cælum. Cumq; ille quæreret a socio suo quid sibi vellet hoc? respondit. Priores erant qui intrauerunt ordinem in senectute, secundi qui in virili ætate, tertij qui in adolescentia sua. & cum istis deputaberis si perseueraueris in incepto, & beatus eris, & ego cum eis per Dei gratiam ascendo. Et hoc dicto alio secutus est, Angelo præcedente, & crucem eius baiulante.

EXEMPLVM XLIIII.

Exemplo Serapionis meretrix luxuriosa conuertitur.

CVm Abbas Serapion transiret per quendam vicum Aegypti, & videret vnam meretricem ante ostium domus suæ ad capienda animas præparatam, dixit ei senex. Expecta me serò, volo ad te de nocte venire. Quem cum expectasset, credens quod aliquid secum senex deportaret, & necessaria ad esum, veniens clausit ostium cum illa. Cui dixit senex. Sustine parū vsquequo legerim quod habeo. Incipiens aūt senior psalteriū, in fine psalmorū singulorū rogabat Deum, vt illam conuerteret

teret ad pœnitentiam. Quod cum videret mulier Deum pro ea senem orantem, incepit tremere, & orare iuxta senem. Finito psalterio senex incepit legere Apostolum, orando similiter. Meretrix autem intelligens quod non propter peccatum ad eam venerat, sed propter eius conuersionem, compuncta est, & rogans prostrata vt duceret eam ad locum vbi faciendo condignam pœnitentiam saluaret animam suã. Tunc senior duxit eam ad monasterium virginum, tradens eam matri virginum dicens, quod non imponeret ei vt alijs, sed quod ipsa pateret, indulgeret, & ei permitteret ire quo vellet. Cum quibus cum fuisset per paucos dies, vidẽs conuersationem & vitam asperam aliarum, ait dictę matri; Ego peccatrix sum. Volo vespere comedere. Post magis agnoscens se, ait, quoniam volebat per quatuor dies ieiunare.

Post modicum dixit dictæ matri, quod eam in modicam cellam includeret, vbi per modicam fenestrã administraret, opus sibi condignum, quod ageret propter maxima peccata sua, quod illa fecit. Dicta autem mulier reliquum tempus in magna sanctitate vixit.

EXEMPLVM XLV.

Diliges Dominum Deum tuum audiens in scholis conuertitur.

Legitur in Scala cæli quod fuit quidam scholaris Parisijs, qui de terra longinqua veniens, ingressus est scholas Theologiæ cuiusdam magistri qui legebat Matthæum. Cumq; prima die qua eius scholas intrauit legeretur, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Ille subitò surrexit, & dum inciperet recedere cunctis admirantibus, & interrogaretur à magistro, quid esset sibi dictum vel factum, quare dimitteret scholas suas, ille respondit, Nihil: sed antequam plus audiam illud volo opere complere. Et egressus religionem intrauit. Ioannes Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM XLVI.

Conuertitur latro exemplo pœnitentiæ innocentis fratris prouocatus.

Legitur in Scala cæli, quod in quadam regione quidam princeps latronum habitabat, qui tantę malitiæ, & tantæ ferocitatis fuit, vt omnes transeuntes iugularet. Hoc audiens quidam sanctus Abbas cum bono equo, & cum bonis indumentis ad locum in quo morabatur perrexit. Et captus statim ductus est ad principem latronum. Et cum interrogasset eũ quid vellet, respondit latro: Equum & vestes vestras. Tunc Abbas: Iustum est hoc quod petis, quia ista Dei sunt & cõmunia. Et ideo cum multis annis fuerim vsus, iustum est vt & tu vtaris. Sed volo vt dicatis mihi quid facietis de eis. Respondit latro: Vendemus & ememus nobis victui necessaria: Tunc Abbas: Fili quare cum tanto labore & periculo quæritis victum & vestitũ vestrum? Venite mecũ & necessaria vobis ministrabo. Cumq; ille renueret ex eo quod non posset comedere fabas, Dixit Abbas: Dabo tibi carnes, & pisces, vinum electum, & panem & lectum optimum, & ideo sequere me. Qui acquiescens, dum esset in monasterio statuit ei seruitorem qui quotidie ministraret omnia præmissa. Et post dum latro comederet monachus in præsentia illius de mandato Abbatis in terra sedens comedebat panem & aquam. Et requisiuit latro causam tantæ pœnitentiæ. Si, inquit, homicidium fecisti, aut in fornicatione vixisti ut tam grauiter pęniteas. Tunc stupens & tremens monachus. Absit, inquit, à me ut hominem occiderim, aut vnquam carnem meam luxuria fœdauerim, quoniã in hoc monasterio ab ineunte mea ætate conuersatus sum. Sed ideo hanc pænitentiam facio, ut habeam Deum propitium in morte. Tunc latro compunctus cum contritione dixit: Ego miser infelix, qui tot furta, tot homicidia, tot adulteria, tot sacrilegia feci, nunquam ieiunaui, quomodo ergò Deum propitium habebo: Et prouolutus cum lacrymis ad pedes Abbatis, sic se afflixit in pęnitentijs, vt omnes in abstinentia superaret.

Ioannes Aegidius aliàs Iunior.

EXEMPLVM XLVII.

Cælestem gloriam & amœnitatem cogitantes tres dissoluti iuuenes, ad Dominum conuertuntur, quorum vnus etiam pijs meditationibus tempus impendens, semper hilaris, & deuotus inuenitur.

Milites tres sibi mutuò fidelitatē promiserunt, vt in quacumque necessitate se non desererent. Erant in bellis, & torneamentis strenui, & ad omnia mundi facta probi. Contigit tandem quadam die transisse siluam omnes in silentio. Cum autem essent extra siluam vnus eorum dixit. Miror quare sic obmutuimus in trāsitu siluæ huius. Et dixit vnus causam sui silentij esse hanc, quia videns amænitatem siluæ memor fui amœnitatis cælestis, quam causam et ceteri confessi sunt. Quib. senior dixit. Credite non sine causa hoc factum esse sed nutu Dei, ut sicut hactenus mundo ita nunc Deo seruiamus. Quapropter consulo vt claustrum ingrediamur, & eamdē fidelitatem in Domino habeamus. Quod factū est. Et laudabiliter & strenuè per aliquod tempus illic vixerunt. Tandem duo iuniores cęperunt tepescere, & hoc inuicē cōfessi sunt, & consolationem ab inuicem quæsierunt. Venerunt ergò ad tertium de statu quærentes suo, & inuenerunt eum Deo seruientem, hilarem, & deuotum. Videns autem ille vultus eorum tristes dixit: Ex multo ocio & tædio estis tristes & segnes, mihi autem totum tēpus breue videtur, quia semper occupor. Illis autem mirantib. quibus studijs, & occupationibus tempus impenderet, cum sicut ipsi illiteratus esset, dixit: Tres litteras tantum inueni, quas docuit me magister meus in ingressu meo, quas legens quotidie nullo vnquam tædio afficior, sed præ desiderio legendi deficit mihi tempus. Vna scripta est nigro colore, quæ significat peccata mea, quę denigrauerunt animam meam, & falsitatem, & instabilitatem mundi, & pęnas inferni. Hanc lego a mane vsque ad missam. Secunda scripta est colore rubeo, quæ significat passionem Saluatoris nostri, qui multa pro nobis sustinuit. Hanc legò a missa vsque ad nonam, quando emisit spiritum. Tertia scripta est aureis litteris, hæc est amœnitas, & multiplicitas gaudij cælestis. Hanc lego vsque ad Completorium, & sic expendo tempus meum sine tædio. Quo audito, cęteri multum accensi profecerunt, de cetero & ipsi.

EXEMPLVM XLVIII.

Propositum bonum frequenter deserens, penè fuisse ex libro vitæ deletus.

Legitur in Scala cæli, quod fuit clericus immundissimæ vitæ, cui in visione senex apparuit in manu librum vitę tenens, in quo erant scripta nomina saluandorum. Et quia iste contritus religionē intrauerat, dum in libro legeret, nomē suum in frequenter rasum inuenit, quod vix poterat sustinere pergamenum. Et petens ab Angelo causam, ait: Proposuisti pluries correctionem, & tunc erat scriptum, & resiliendo deletum, & nisi modò religionem intrasses damnatus fuisses. Ioannes Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM XLIX.

Conuersionem protrahens, & in multis studijs stare proponens repentina morte percutitur.

Legitur in Scala cœli, quod scholaris quidam Parisijs fuit deliberans intrare religionem. Cumq; induceret socium suum ad similē opus, ille respondit: Manebo per triennium Parisijs, vt sim magister in artibus, postea per quattuor annos in monte Pessulano vt sim magister in medicina, postea per quinquennium in Bononia, ut sim magister in legibus, postea intrabo religionem. Tunc intrante eo lectum cum istis verbis, dum in crastinum pro lectione vocaretur, inuentus est mortuus. Idem Ioannes Iunior.

Chorizare.

EXEMPLVM L.

Choreas pro Christo spernens virgo cęlesti aborea interesse promeruit.

Legitur, in Scala cæli quod quædam virgo militaris & decora valde, choreas

reas miro diligebat affectu. Fratri autem Prædicatori ad domũ eius venienti, & percunctanti mos puellæ exponitur, & ei nota veritas non negatur. Frater autem auidus salutis eius, benignè satis requisiuit vt sibi responderet, dicens: Si daretur tibi optio pro carentia gaudij vnius diei, integro anno secundum libitum tuum frui delitijs, vel pro vna chorea vitanda quamdiu vixeris, & tibi complacuerit desiderabilem choream mox habere præsentem, velles ne eligere? Qua respondente. Vellem. Conclusi, vis ergo amorem huius transitorij circuitus despicere, vt cum Christo, & beata Virgine, & cum omnibus sanctis eum possis perenniter possidere. Illa diu tacuit, Tandem ab alto trahens spiritum respondit: Pro nulla omnino re transitoria chorea delitias abiurarem, sed solummodo ea conditione facerem, vt ipsa æternaliter vti possem. Probate ergo, & ostendite mihi, quod in cœlo chorea ducatur, & faciam quod suadetis. Cui frater, scriptum est in Hieremia. Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentium. Item in Ps. Præuenerunt principes coniuncti psallentib. in medio iuuenculatum tympanistriarum. Ibi Beniamin adolescentulus. &c. Item in hymno. Quocunq; pergis virgines sequuntur, atque laudibus post recanentes cursitant, hymnosque dulces personant. His & similibus scripturę verbis adiecit probabilem rationem dicens: Scis ne quia beatitudo sanctorum est in omniũ desiderabilium copia, & fruitione. Si igitur delectaret sancto in cęlis choreas ducere & ibi non essent, non planè essent beati. Si carerent aliquo optabili, hoc esset contra fidei rationem. His illa auditis, & intellectis porrecta manu ad honorem Dei, & sanctissimæ virginis Mariæ deuouit. Parentes autem fęlici proposito delecta ad petitionem eius religionis sibi habitum acquirebant. In domo igitur paterna per tres annos Deo obedienter, hominibus socialiter, patri humiliter studuit famulari. In quarto uerò anno dicta soror febre grauissima corripitur, & de vita eius ab omnibus desperatur. Cumque eam amici ad suscipiendam extremam vnctionem sæpius hortarentur, respondit. Integra fide & summa deuotione supplico me iniungi, cum meus pater spiritualis, s. confessor aduenerit, quia certa sum, quod non moriar eo absente. Rogaui enim eum, & impetraui a sponso animæ meæ Iesu Christo tandiu inducias vitæ meæ. Ecce die tertio frater nihil sciens de ægrota à remotis partibus aduenit, Dei intuitu benignè suscipitur, humaniter tractatur. Cui illa: Pater (ait) sancte modo debeo vitam commutare, & de licentia uestra facite me inungi. Data igitur sancta communione, & vnctione, a cęlo oculos non deflexit. Tandem hilari vultu fratrem alloquitur. Pater sancte in conuersione mea promisisti mihi choream in celis, cuius promissi iam te liberum esse dico. Nam Iesum & sanctissimam matrem eius vidi cum virginibus, & choream mihi perpetuam præparatam. Laudate Dominum quod vnquam nata fui, intolerabilem quidem pœnam sustinui in his locis, in quibus virgines se huic sęculo adaptare solent, sed illa iam dicitur breui temporis spatio terminari, & tunc sine purgatorio euolabo. Cunctis igitur cernentibus amicis & præ gaudio flentibus expirauit. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM LI.

Choreis libenter iuncta femina à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens ori eius impingitur.

PVella quædam in die festiuo dum fieret sermo ad populum, tota die in ludis, & choreis se exercuit, de sero ad domum reuersa resedit in limine quiescens. Sed cum ad dormiendum vix oculos clausisset a duob. dæmonibus ad infernum delata est, & sic cõbusta vt nec capillus in corpore ipsius maneret. Et totum corpus eius magnis vesicis occupatum fętorem intolerabilem exhalauit. Vnus verò dæmon titionem ardentem in eius trudens dixit. Hoc habe pro cantilenis quas impudicè sæpius cantasti. Vestes eius nullum habuerũt adustionis signũ, quæ cum clamore & eiulatu euigilans, matri, & multis alijs narrauit. Post hoc fertur ad hospitale, vocatur sacerdos qui nullum peccatum mortale in ea inuenit, nisi quod libenter interfuit choreis, & ludis.

EXEMPLVM LII.

Quam graue ſit malum chorea, quamque Deo diſpliceat viſione declaratur.

LEgitur in libro de ſeptem donis. Iuuenis quidam nobilis Deo dicatus in religione multum proficiens. Hic dum frequentibus orationibus incumberet, quadã vice ante crucem orans venit in mentem, quid eſſet quod magis ad peccatum alliceret, & honori diuino amplius derogaret. proſtratus itaq; ante crucem dum hoc ſibi reuelari deprecaretur, iuuenem quendam ſpecie intrare vidit in eccleſiam, & cum eo chorizantium multitudinem copioſam. Circumeuntes ergo cum in primo circuitu iuuenis ille veniſſet ad crucem, ictum magnum dedit ſuper clauos crucifixi. In ſecundo circuitu percutiebant vulnera manuum crucifixi. In tertio arreptam crucifixi coronam pedibus conculcabant. In quarto planctum eius deridebant. In quinto faciem conſpuebant. In ſexto latus eius perforabant. In ſeptimo ipſum blaſphemabant. Cumque iuuenis in oratione conſtitutus. & iſta conſiderans turgeret, vt tot Chriſti vituperia vindicaret, ille qui ducebat choream apprehendit eum dicens: Tu rogaſti Deum, vt oſtenderet tibi quid plus iuuentutem ad peccatum alliceret, & ipſum Dominum vituperaret. & exaudiuit te Deus, idcirco ergo ego princeps tenebrarum choreas procurans huc veni, vt omnia mala chorizationis tibi exponerem. Nam in chorea primo eſt motus pedum, & oſtẽſio calciamentorum, & hoc fit in vituperium clauationis pedum Chriſti. Secundo eſt ibi extenſio brachiorum, & coniunctio digitorum, & hoc fit in vituperium brachiorum Chriſti. Tertio in modum coronæ circumeunt, vel coronam florum, ſiue herbarum portant in capite. & tunc calcatur corona Chriſti. Quarto ſunt ibi cantus in vituperium planctus Chriſti. Quinto eſt ibi ornatus. & iſti ſpuunt in Chriſtum. Sexta eſt ibi lætitia vana in corde eorum, & iſti aperiunt latus Chriſti. Septimo eſt ibi tactis impudicus, & oſcula, & hi blaſphemant Chriſtum. Propter hoc itaque Deus ſumme in chorea vituperatur, & contemnitur. Ego autem in ea vtor omnibus armis meis ſcilicet viſu, tactu, locutione, cogitatione. Et per has vias hominis in vniuerſa mala corruere facio. Nicolaus DinKelſpule.

EXEMPLVM LIII.

Cruce cibum non benedicens femina dæmone poſſidetur.

REfert magiſter Ioannes Nider. quod in Colonia puella xvj. annorum in domo cognatæ ſuæ fregit caſu ollam terram. Ob quod cognata eius grauiter indignabatur. Puella autem ob nimiam iram cognatæ nolens comedere, tandem compulſa a cognata dixit. Si me oportet edere in nomine diaboli fiat. Sic mẽſam accedit, benedictionem menſę quam bene ſciebat, dicere neglexit, in primo morſello, vt putabat muſcam ori illatam ſenſit, quam cum nulla arte eijcere ualeret, deglutiuit, & immediate obſeſſa fuit. Semper tamen vſum rationis bonum habuit, licet ſæpè ſatis vexaretur a dæmone. Cum autem in domum parentum cum magna mæſtitia reduceretur, & diutiſſime nullus reperiretur qui eã liberare poſſet, tandem quidam frater noſtri Ordinis nunc magiſter Gotfridus Sluſſel Sacræ Theologiæ Profeſſor, calamitati parentum & puellæ compatiens, ſe de eius exorcizatione intromiſit, pacto tali præuio, vt ſi liberaretur, nihil terreni exorciſtæ daretur, ſed puella in caſtitate, ſi uellet libere, & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur Pater præfatus miſſam, & obtulit pro obſeſſa oblationẽ conſuetam, eadem interfuit officio, & in nullo vexari videbatur. Finito ... ne officio poſt ſatis diutinum exorciſmi actum, membris omnibus virginei corporis penè præcontuſis exijt dæmon, & ita virgo deinceps Domino in caſtitate ſeruiuit. lib. 5. Form. c. 11.

EXEMPLVM LIIII.

Crucis ſignaculum formante Notario, dæmonum Aethiopica turba diſparuit, & imago crucifixi notarium eumdem reſpicere viſa eſt.

QVanta ſit virtus ſanctæ Crucis patet in illo fideli Notario, quẽ quidam magus decepit, & ad quendam locum in

in quem dæmones aduocauerat duxit, promittens quod eum multis diuitijs faceret abundare. Et ecce vidit quendam magnum Aethiopem sup[er] altum thronum sedentẽ & in circuitu eius alios Aethiopes cu[m] lanceis & fustibus stantes. Tunc ille magnus Aethiops magnum prædictum euocauit, dicens. Quis est iste puer? Et ille respondit, Domine seruus vester est. Et tunc conuersus dæmon ad Notarium ait; Si vis me adorare, & seruus meus esse, & Christum tuum negare, faciam te sedere in dextera mea, & multis copijs ditabo te. Ille autem mox signum crucis edidit, & se Christi seruum liberè proclamauit, statimque omnis illa multitudo euanuit. Post hoc cum templũ sanctæ Sophiæ prædictus Notarius cũ domino suo intrasset, & ante Saluatoris imaginem ambo starent: vidit Dominus eius, quod prædicta imago super Notariũ ipsum oculos fixos haberet, & ipsum attente respiceret. Quod videns Dominus admirans, iuuenem ex parte dextera stare fecit, vidique quod imago in illam iterum partem oculos reflexisset, & super Notariũ fixos haberet. Rursus fecit eum stare ad partem sinistram. Et ecce iterum imago oculos voluit, & Notarium vt prius dignãter aspexit. Tunc adiuratus a Domino, vt sibi diceret quid apud Dominum Deũ meruisset, propter quod sic eum imago respiceret. Dixit se nullius boni conscium esse, nisi quod eum coram Diabolo negare noluisset.

Detractio.

EXEMPLVM LV.

Detractor in iudicio sanctos omnes vindictam contra se postulantes audiuit.

FVerunt duo socij clerici, quorum vnus detractor erat pessimus, sic quod de nullo poterat bonum dicere. Qui infirmitate detentus, cum pœnitentiam à socio moneretur, paruipendens mortem, in nullo omninò se emendauit. Et cum ad extrema appropinquaret adiuratus a socio suo promisit sibi quod infra xxx. dies appareret ei si posset, & si Deus permitteret, & sic mortuus est, & post paucos dies, Deo permittente non pro salute sua, sed vt ceteri erudirentur exemplo suo apparuit socio eius ignitus foris incendio internali. Ad cuius conspectum ille cum tremore cępit deficere, & dixit ei: Ego sum ille infelix quondam socius tuus, pro quo oras inaniter, quia perpetuè sum damnatus. Et interrogauit quomodo sibi successit in agone. Respondit: Cum essem in extremis, ductus fui coram iudice, & cum obmutescerem prę timore vidi animas multas sole lucidiores ad iudicem contra me manus extendere & clamantes. Vindica Domine sanguinem nostrum de illo mendace detractore, qui nos apud homines mendaciter infamauit. Ad hanc vocem cum me iudex inspiceret torua facie & irato vultu, & ego in eius conspectu territus & confusus, & de prolatis contra me malis mihi conscius, memetipsum, & magnam misericordiã Dei sum oblitus, & sic desperans perpetuè sum dãnatus.

EXEMPLVM LVI.

Detrahentem clericum Episcopus non corrigens cum eo grauiter in purgatorio torquetur.

LEgitur de quodam Episcopo in purgatorio existente, qui vehementer affligebatur in fætore clerici sui in inferno existentis, & ascendentis ad ipsum, qui detractionis suas libenter audiebat, & eum non satis corripuerat, quamquam esset in se satis bonus Episcopus.

EXEMPLVM LVII.

Detractor moriturus linguam suam percutiens dixit: Ista lingua pessima me damnauit.

IN Anglia quidam religiosus ueste, non vita, habitu, non actu, detractionibus assuetus, in extremis existens monitus est, & rogatus quod confiteretur, & de salute animæ suæ sollicitè cogitaret. Qui respondit quod non faceret, interrogatus quare, dixit, quod non poterat. Cum autem multis verbis, & persuasionibus moneretur, quod in hac extrema necessitate tota mentis attentione, & cum fiducia spei curreret ad diuinam clemẽtiam implorandam, extrahens

hens linguam, digito percussit eam, & dixit: Ista lingua pessima me damnauit. Quo dicto lingua sic intumuit, quod vlterius eā respondere non potuit in os suum, & sic horribiliter expirans omnibus detractoribus exemplum damnationis ostendit.

EXEMPLVM LVIII.

Detractor post mortem apparens linguam igneam vsque ad terram dependentem dentibus corrosit, & expuit.

LEgitur in libro, qui dicitur Fasciculus morum, quod sceleratus quidam omnes detractionibus suis lacerare consuetus, morte præuentus est non confessus. Neque enim merebatur, vt ea lingua peccati venenum euomeret, qua tam frequenter aliorum etiam innocentia lacerasset. Apparuit autem nō longè post mortem cuidam vitæ suæ præmia condigna ostendens. Habebat autem linguam quasi igneam ab ore vsque ad terram dependentem, quam crebris morsibus idem ipse momordit, corrosit, & expuit. Cumque particulatim eam vsque ad fondamenta abscisam eiecisset, rursus ad priorem quantitatem reformabatur denuo corrodenda. Quæsiuit viuus à mortuo, quidnam hoc designaret. Qui respondit: Quoniam dum vixi per hoc membrum maledictum omnes persequebar, idcirco ab hoc tormento in perpetuum non liberabor. Per quæ enim peccauit quis, per hæc & punietur. Ioannes Aedeus Minorita, autor Fasciculi virtutum & vitiorum.

Auaritia.

EXEMPLVM LIX.

Latomus quidā mediocribus opibus rectè vtitur ditatus opprimit pauperes omnia, perdens ad pristina pietatis officia redijt.

LEgitur quod quidam Eremita hospitatus apud quendam latronum inuenit, quod vnam partem lucri sui expendebat in necessitates suas, aliam in eleemosynas, tertiam in hospitalitatem. Cum autem regressus est ad cellam, & rogaret vt Deus ei bona sua multiplicaret, quia ea ita bene expendebat, responsum est ei, quid fortè eā non expediret. Illo autem non adquiescente licet pro eo fide iubente concessum est quod petebat. Nam in mane latomus cum causa operandi murum antiquum frangeret, inuenit magnum auri thesaurum, quo accepto factus est familiari Imperatoris, et Balliuus, & magnus pauperum oppressor. Quo facto Eremita raptus ad iudicium vidit Angelos de latomo conquerentes. Quibus respondetur, quod fideiussor respondebit. Stupefactus Eremita, supplicabat beatæ Virgini, vt eum iuuaret. Quæ impetrauit vt Eremita ad eum corrigendum mittatur. Quod cum facere vellet, nec ei loqui posset, timens, quod si se verberatus fuisset, reuersus ad cellam, iterum rapitur ad iudiciū, & sicut prius accusatus regina cæli eū iuuante liberatus est. Mortuo tandē Imperatore, alius succedens Balliuum capere voluit, sed ille fugiens, & omnia sua perdens ad pristina officia, & pietatis opera redijt.

EXEMPLVM LX.

Diuites frequenter solicitudinibus laniantur, cum pauperes liberis animis dulce melos ad sidera fundunt.

QVidam diues & valde pecuniosus habebat domum suam maximam, coniunctam tugurio pauperis cuiusdam laboratoris. Cum autē diues in loco suo, et camera præ saturitate & sollicitudine torqueretur, nec posset dormire, audiebat pauperem iuxta igniculum suum cum pueris lætantem, & per residuum noctis in pace dormientem, vsquequo mane, dum vxor sua vix excitaret eum à somno ad laborem. Quod audiens diues inuidens eius lætitiæ cogitauit, quod eum faceret participem solicitudinum & miseriarum suarum. Et surgens de nocte aperuit ostium domus pauperis, quod non erat multum seratum, & bursam pecuniæ appendit ad ostij cauillam, quam mane inueniens pauper & vidēs, quod erat pecunia noluit ire ad laborem solitum timens ne sibi furaretur pecunia, sed gemens & sollicitus quid inde faceret vt vicini sui, vel vxor sua nescirent eum inuenisse illam, & vnde venisset. Posuit eam in stramine lecti sui, fingens se infirmum,

mum iacens supra pecuniam vsquequo deliberasset quid inde faceret. Et dū per plures dies sic affligeretur, nec cantaret, de nocte intrauit domum eius diues quęrens eū. Et cum vxor sua assereret eum infirmum in renibus. Ego, inquit, scio vnde curem eū. Et accedens ad eum ait ei in secreto. Redde mihi pecuniam meam, quam in tali loco accepisti, alioquin faciam te suspendi. Qui timens reddidit pecuniam, & recuperauit solitam lætitiam.

Excommunicatio.

EXEMPLVM LXI.

Excommunicati silua, & stagnum aruerunt.

LEgitur in Scala cæli, quod in Diœcesi Belleuallensi quædam est arida silua, & sterile quoddam stagnum iuxta siluam. Cuius causam afferunt incolæ loci talem. Miles quidam abstulit siluam cum stagno per violentiam à quibusdam religiosis. Cū autem Abbas eiusdem loci, nec precio, nec placitis recuperare posset ablatā sibi possessionem, venit ad lucum dicens siluę & stagno. Sicut veram & debitam iurisdictionem in vobis habemus, ita sub interminatione anathematis, & excommunicationis vobis inhibeo, ne de cetero fructus vel res aliquas producatis vnde gaudeant, qui vos nobis iniustè abstulerunt, & ex tunc silua aruit, & stagnum sterile permansit. Ioānes Iunior, Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM LXII.

Excommunicati domum execrantes ciconia, suos nidos ad alias domos transtulerunt.

NArratur, quod cum Papa Greg. ix. ante Papatum Legatus Sedis Apostolicę esset in Lombardia, inuenit in quadā ciuitate maiores cōpugnantes, qui processum eius impediebant. Cū altera pars staret ad arbitrium eius de pace reformanda, & altera contumax nollet cōsentire, atque excōmunicasset Capitaneum illius dissensionis qui solus pacem impediebat, & ille excommunicationem cōtemneret, ciconię multæ, quę nidificauerunt super turres, & caminos domus eius, recesserunt, & nidos suos transtulerunt ad domum alterius Capitanei dictæ garræ, qui paratus erat stare sub mandato prædicti Legati. Quod videns ille contumax, humiliauit cor suum ad absolutionem procurandam, & ad voluntatem dicti Legati faciendam. Quo absoluto, dictæ ciconiæ nidos suos super domum suam reportauerunt.

Gloria Cæli.

EXEMPLVM LXIII.

Cęlestis gloria consistit in visione faciei diuinæ, quæ omnem decorem creatum excellit.

COntigit aliquando fratrem Iordanū generalem Prædicatorum loqui cuidam obsesso. Quæsiuit à spiritu immundo vbi foret libentius? Respondit: In cælo. Et cum scrutaretur causam quare magis desideraret esse in cælo: Respōdit, ut faciē creatoris videret. Quæsiuit magister. Quam libenter videret? respōdit spiritus: paulo amplius vidi quam ad ictū oculi, sed propter tantillum denuo videre faciem creatoris in nouissimo die. vsque ad diem nouissimum solus omnium damnatorum spiritum pęnas vellem sustinere. Quod audiens magister expauit vehementer, ita ut non videretur in eo spiritus. Postea ad se reuersus dixit spiritui: Optimè dixisti mihi, sed oro te, vt alicuius pulchritudinis cōparationem dicas mihi ad pulchritudinem Dei? Et respōdit spiritus nequam: Stultè quæsiuisti, quia non potest enarrari. Sed propter instantiā petitionis tuæ vnum tibi narrabo, quod tamen friuolum est, & penitus nihil respectu veritatis. Considera, inquit, quod si omnes pulchritudines omnium pulchritudinū terrarum, siue cęlorum, atque gemmarum vitri, auri, argenti, florum, atque omnium metallorum, & eorum omnium quæ pulchritudine sua visum delectant redactæ essent in vnum, & omnes stellę ad solis similitudinem lucerent, & sol præ omnibus stellis lucem haberet iam prædictis, & omnes illæ pulchræ stellę, & sol radios suos iactarēt in pulchritudinem vnā: Scias hoc pro certo, quod omnis illa pulchritudo humanā æstimationem excelleret & tamen, incomparabilis

parabilis esset illa pulchritudo ad pulchritudinem creatoris, sicut nox cum tenebrosior est ad diem tunc lucidior est. Væ ergo illis qui separabuntur ab illa inęstimabili gloria. Ioãnes Herold. in suo promptuario exemplorum litera G. Simile exemplum habes in lib. 2. Apum c. 75. nu. 67. & apud Cęsarium lib. 5. c. 10.

EXEMPLUM LXIIII.

Cælestis gloria conuiuium celebrans miles, ducentos annos pra immensitate lætitia vix hora spacium arbitratur.

ERant duo milites socij valde familiares, quorum vnus dixit ad socium suũ: Amice, tali die curiam tenebo, & volo q͂d tu promittas mihi, quod in ea seruias. Et ille respõdit: Et ego tali die curiam tenebo, & volo quod tu similiter seruias. & promiserunt sibi mutuo. Antequam verò primus teneret curiam suam, socius suus defunctus est. Constituto autem die vnus tenebat curiam suam, & ecce in isto prandio miles ille qui mortuus erat aduenit & ministrauit. Finito autem prãdio dixit socio suo: Socie, ecce cõpleui quod tibi promisi, quia in curia tua ministraui, volo ergo q̃ tu facias quod tu mihi promisisti. Ille respondit: Socie nõne mortuus es, & quomodo possum ire ad curiam tuã? Ille vero ait: Dominica die quando redibis de missa, inuenies ante ianuam tuam stãtem album equum insellatum, & duos leporarios albos, & ipsi te ducent ad curiam meam, & reducent huc. Prius tamen dic diligenter omnia peccata tua. Dominica autẽ die post missam inuenit miles equum & leporarios, & cõfestim ascendit equum. Interrogauerunt aũt quo iret. Ego, inquit, vadam, quo Deus voluerit & reuertar. Tũc cepit sequi leporarios per campos & siluas & deserta, & equus ibat tãm velociter quod nec ventus posset eum sequi. In quoddam autem nemus veniẽtes inuenerũt domum cuiusdam Eremitę vbi substiterunt leporarij. Tunc miles recogitans aliqua peccata, de quibus non fuerat confessus descendit, & illi Eremitæ confessus fuit, & iterum super equum ascendit. Postea venerunt ante magnum palatium, & ibi substiterunt. Miles autem descendit, & ecce socius suus scilicet ille mortuus egressus est ei obuiam, dicens: Ecce multũ tardasti adhuc restat tamẽ vnum ferculum de quo ministrabis. Intrans autem palatiũ inuenit certam multitudinem comedẽtem incomparabilis pulchritudinis. Et ille miles quia finitum erat conuiuium quasi solũmodo de vno ferculo ministrauit. Et accessit ad eũ socius suus ille mortuus, & ait illi: Carissime oportet te reuerti in domum tuã: Et ille respondit: Dimitte me pro Deo hic aliquantulum morari in ista societate. Cui respondit socius: Oportet, quod tu statim recedas, quia multo plus moratus es, quam credas. Tunc reduxit eum ad equũ, & ille continuè ascendit, & leporarij præcedebant eum, & venit ad locum vbi manseret ille Eremita, cui ipse confessus fuerat, & non inuenit, nec domum, nec aliquid nisi monticulum, in quo fuerat domus Eremitæ, & postea venit miles iuxta villam suã, & vidit siluas exstirpatas, & villas immutatas, & cœpit supra modum admirari. Tandem peruenit ad domum suam, & inuenit vbi domus sua fuerat Abbatiam quandam ædificatam, & venit ad portam, & vocauit portarium, portarius verò quæsiuit ab eo quis ipse esset, & quid vellet: Ille vero respondit se esse dominum illius loci, & totius villæ, portarius verò nunciauit Abbati verba militis. Tunc Abbas uenit ad portã, & inuenit ibi militem, & conuenit conuentus & tota villa. Cumq; miles interrogaret, unde tam cito venisset Abbatia in mãsione eius: Respondit Abbas, quod plus quam per ducentos annos ibi fuerat. Miles autem affirmabat quod eadem die de villa illa discesserat, & Abbatia non erat: sed domus sua. Accessit autem quidam senex, qui dixit se audisse ab auo patris sui, quod quidam dominus illius villæ quondam discesserat cum equo albo, & duobus leporarijs, qui dixit se reuersurum. Et computato tẽpore inuenerunt, quod miles ille moram fecerat plus quam ducentos annos, qui tamen non credebat se moratum fuisse per vnum diem. Tantum enim gaudium, & tãtam delectationem habuerat in illo conuiuio, quod videbatur sibi quod ipse moram non fecisset, nisi una hora cum tamen per ducentos annos ibi fuisset. Sic patet quomodo societas Dei est delectabilis.

EXEMPLVM LXV.

Cælestis harmoniæ dulcedine per auiculam audiens frater, trecentis annis in nemore perdurauit.

LEgitur in libro Exemplorum, quod fuit quidam monachus qui legens in matutinis cum alijs fratribus, Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna, quæ præterijt, miratus est valde quomodo illud esset possibile. Erat enim sanctus, & deuotus valde. Post matutinas ergo mansit in choro in sua deuotione, vt consueuerat, & petiuit sibi illum versum reuelari à Deo, & incepit discere, & cum staret auis pulcherrima ante oculos eius, volauit. & auolauit. Sequebatur eam, quia totus fuit intentus ad visionem eius. Tandem ~~volauit extra Ecclesiam, tamen semper propè ipsum vt posset videri, & ita propè vt posset apprehendi. Tandem deduxit eum extra claustrum, & vlterius deduxit eum ad vnum nemus, quod fuit ante claustrum magnum, & spatiosum valde. Et ibi monachum illum detinebat per dulcem melodiam per trecentos annos nunc auolando, nunc appropinquando quousque omnes monachi dicti monasterij essent defuncti. Et præ dulcedine cantus dictæ auis non esuriuit, nec sitiuit, nec comedit, nec bibit, postea auis auolans monachum dimisit. Statim monachus ad se reuersus, monasterium suum petijt, quia prope erat, putans se eadem nocte post matutinas recessisse. Iam erat hora tertia, vt sibi ~~videbatur. & se petiuit intromitti. Dixit portarius quis esse. Qui dixit: Sum Sacrista illius monasterij, qui post matutinas egressus sum. Portarius putans eum delirum, non cognouit eum omnino, tamen requisiuit ab eo nomina fratrum, scilicet Abbatis, Prioris & Cellerarij. Recitauit ergo nomina eorum, qui erant temporibus suis, & portario omnino cogniti erat. Et admirans monachus quod non intromitteret eum, & simularet se nescire nomina fratrum, petiuit ~~vt duceret eum ad Abbatem. Ductus autem ad Abbatem, nec ipse cognouit Abbatem, nec Abbas è conuerso eum. Et inquisiuit Abbatem de prædecessore suo, & sic inuentum fuit quod Abbas ille cum alijs quos nominauit ante trecentos annos esset defunctus. Tunc ostendit Abbati, & omnib. fratrib. quid Deus secum operatur est per tot annos in eremo per auem, & illum versiculum. Milles anni &c. & de gaudio paradisi: & tunc ipsum in fratrem receperunt, qui statim sumptis sacramentis ecclesiasticis dulciter obdormiuit in Domino, & ad gaudia vitæ eternæ peruenit.

Gula.

EXEMPLVM LXVI.

Gulam prudens matrona filias monasticè nutriens cohibere in puellis studuit, quas extra horam prandij etiam aquam bibere vetuit.

AVgustinus in lib. Confessionum ait, quod erat quædam decrepita mulier, quæ propter senectam, & optimos mores honorabatur. Hæc curam gerebat filiarum matris Augustini, quæ non permittebat eas præter horas quibus ad mensam parentum moderatissime alebantur, etiamsi excandescerent siti, nec aquam bibere, præcauens consuetudinem malam, & addens verbum sanum, & memoria dignum, dicēs puellis: Modo aquam bibitis, quia in potestate vinum non habetis. Cum autem ad maritos veneritis, & factæ estis dominæ apothecarum, & cellariorum aqua ~~vobis tunc vilescet, & sordebit, sed mos potandi permanebit, & sic frenabat auiditatem teperioris ætatis, & ipsam puellarum sitim ad honestum modum deducebat, vt iam non biberent quod non deceret.
Lib 9. Confess. c. 8.

EXEMPLVM LXVII.

Gula suæ impetum sequens mater Beati Augustini, à famula meribibula nominatur.

SImiliter narrat Augustinus, quod mater sua aliquando puella, ad mensam parentum bibebat vinum modicum, & ita ad illud modicum modica quotidiana addendo in eam consuetudinem prolapsa est, ~~vt plenos mero calices faciliter & hiāter hauriret. Vnde cum ancilla quædam cum ea

qua-

quadam die litigaret, obiecit ei hoc crimē, vocans eam meribibulam. Quo verbo tanta verecundia est percussa, quod fęditatem suæ consuetudinis respexit, & de cetero se in hoc correxit. lib. 9. Confess. c. 8.

EXEMPLVM LXVIII.

Commoditatibus corporis infirmus religiosus assuetus, cum difficultate ad conuentum ex infirmario redibat.

VIdi quendam deuotum religiosum, qui cum fuisset in infirmario aliquanto tēpore, & appropinquaret ei dies, in quo oportebat eum redire ad conuentum, aduertens quod augebatur in anima sua dixit in quodam solatio, & hilaritate, quod ita videbatur ei difficile redire ad conuentum sicut a principio relicto sęculo intrare Ordinem. Valde ergo cauendum est viris sanctis ab huiusmodi illaqueatione.

EXEMPLVM LXIX.

Diues delitiosus, multumq; incrassatus, cogitans se idoneum ignis infernalis pabulum factum, pœnitentiam assumit.

LEgitur in Scala cæli, quod fuit diues quidam qui de suo corpore quantum poterat curabat. Delitias in cibis, & potib. in vnguentis & balneis, in lectis, & indumentis & ornamentis auidissime requirebat. Quia verò erat sapiens, quo ad mundum, factus est senescalcus regis Franciæ, & tunc incępit in tantum delitijs affluere, quod pinguedo eius per cutem vix poterat restringi. Coquus autem suus qui ei cum magno studio seruiebat semel dixit sibi. O quam magna inflāmatio erit Domine mi, quando ista pinguedo vestra erit coniuncta igni inferni. Quod ille cōsiderans incępit dicere intra se: Verè iste dicit verum, sed non sic erit, & assumpta pęnitentia Deum per carnem placauit, qui per eam vituperatus, & offensus erat. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM LXX.

Quomodo honestus quidam Archiepiscopus gulam mortificauit.

QVidam Archiepiscopus magnæ honestatis, cum se posuisset in mensa, & apportati fuissent ei ficus, quos multum diligebat, accepit vnum volens eum comedere ante benedictionē quam tradiderat obliuioni. Cum autem hoc aduertisset, deposuit eum, & dixit gulæ suæ: Domina gula nimium festinabatis, & ideo faciatis hāc pęnitentiam, quia hodie non comedetis ficus, & stantibus ficubus coram se non comedit ex eis per totam mensam.

Humilitas.

EXEMPLVM LXXI.

Quomodo Rex quidam cum regia dignitate humilitatem coniunxerit, regiaque maiestatis potentiam paruifecerit.

REx quidam Norvvegiæ, Daciæ & Angliæ nomine Chnoch cum floreret maximo vigore Imperij sui, sedile suum in litore maris ascendentis statim poni iussit, & alloquens mare ait. Imperio tibi ne ascendas terram meam, nec vestes, nec mēbra dominatoris tui madefacere præsumas. Nihilominus mare ascēdit, & terrā ac pedes ei9 madefecit. Quo facto ille resiliēs ait: Sciāt omnes habitatores orbis, uanam, & friuolam esse regis potentiam, nec regis quempiam nomine dignum præter eum, cuius nutui cælum, & terra, & mare obediunt. Et nunquam postea capiti suo coronā auream imposuit, sed super imaginem Saluatoris in cruce eam posuit in laudem regis æterni.

Iesus.

EXEMPLVM LXXII.

Festo Natiuitatis die, meritis Incarnationis Christi, dæmonis malitia coercetur.

REfert Vincentius Beluacensis, quod mos est Cluniacensis monasterij præ ceteris sollemnitatibus Natiuitatem Domini

mini quodam singulari affectu agere,& cātuum melodijs. cæreorum accensionibus, quodque longe pręstantius est spirituali deuotione multa cum lacrymarum perfusione cum Angelis solemnizare. Hac igitur instante festiuitate fratres more solito se, & sua omnia præparauerunt. Venerabilis ille pater Hugo,qui adhuc senex supererat Capitulum, vbi fratres conuenerāt ingressus hęc ad omnes verba protulit. Noueritis fratres, benignum Iesum disposuisse nostris interesse sollemnijs. At contra hostem nequam inuidia laborare ut aliquas tenebrarum suarum nebulas tanto splendori posset immiscere. Frater enim ait quidam (se vtique dās intelligi) hac nocte vidit matrem misericordiæ, ipsumque filium quem pręsenti genuit nocte, dulcissimo gremio continere, eiq; sanctorum Angelorum multitudinem cum immenso lumine astare. Et cum in Natiuitate Domini monachi cantādo recognoscerent beneficium Incarnationis Domini, Hugo Abbas Cluniacēsis vidit ordines Angelorum psallentium, & omne genus musicorum dicentium: Gloria in excelsis Deo. Idem Deus puer exultabat. & cordis lætitiā gestu corporis & plausu manuum demonstrabat, & conuersus ad matrem aiebat. Cernis mater noctem Natiuitatis meæ, quæ imminet gaudijs illustrandam, in qua & Prophetarum oracula, & Angelorum præconia reuelabuntur, & de meo ex te ortu omnia simul celestia, & terrestria lætabuntur. Vbi est nunc hostis mei damnata perfidia? Vbi est potestas quæ ante hoc singulare gaudium dominabatur? Quo illo impudens audito de latibulo suo egressus a longe se pręsentabat,& ignominiosè deturpatus cum multo planctu & eiulatu,ut admitteretur orabat. Et si ait in nulla parte Ecclesiæ admittor.in aliquo saltem reliquarum officinarū loco suscipiar. At filius virginis. Vade, inquit, Lucifer, & ne te mea sententia pręiudicatum lamenteris tenta quod poteris. At ille solum aditum Capituli petijt. & intrare non potuit. In tantum enim se tumidum, & Capituli introitum angustū inuenit, vt nullatenus introire valeret. Vere enim inflatus superbiæ veteris apostemate per humiles aditum non potuit transire. Inde ad dormitorium fratrum gressum conuertit, & phantasijs solitis se eos inquietare posse confidens intro ire tentauit. Sed eadem crassitudine sua ab ostio repulsus est. Postremo ad refectorium nocendi spem contulit, ibi propter aliquantulam corporis curam maiorem suspicans mentium incuriam.ibi etiam tot obices ex diuinorum verborum lectione, tot trabes ex deuotione auditorū, tot repagula reperit ex caritate sibi inuicem seruientium, vt nullo modo vltra valens procedere cogeretur retrocedere. Sic & ab omnibus officinis deiectus, à conspectu pijssimi Redemptoris & gloriosæ Mariæ matris eius cum ea qua dignus est confusione pestifer ille recessit. Cauti ergo, ô fratres, estote, & immensas gratias omnipotenti,& misericordissimo Saluatori agite,quia & nequissimum hostem a nobis expulit, & ipse nobiscum festum celebraturus intrauit.

Specul.hist.lib.26.c. 7. & Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis libro 1. mirac. c.15.

EXEMPLVM LXXII.

Festiuitatem Natiuitatis Christi cum quanta deuotione sanctus Franciscus in silua Gracij celebrauerit.

Refert Bonauentura in vita sancti Frācisci, quod contigit anno tertio ante obitum sancti Francisci,ut memoriam Natiuitatis pueri Iesu ad deuotionem excitādam apud castrum Gręcij Franciscus disponeret agere cum quanta maiori sollēnitate valeret. Ne vero hoc nouitati posset ascribi à summo Pontifice petita & obtenta licentia, fecit præparari præsepium, apportari fænum, bouem & asinum ad locum adduci. Aduocantur fratres, aduenīūt populi.personat silua vocibus,& venerabilis illa nox luminibus copiosis et claris laudibusque sonoris, & consonis resplendens efficitur atque sollemnis. Stabat vir Dei corā præsepio pietate repletus, respersus lacrymis,& gaudijs superfusis celebratur missarum sollemnia super præsepe, leuita Christi Francisco Euangelium cantāte,prędicat deinde populo circumstanti de Natiuitate pauperis Regis. quem cum nominare vellet puerum de Bethleem præ amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuosus, & verax propter

Christi

Christi amorem sæculi relicta militia, viro Dei magna fuit familiaritate côiunctus Dominus Ioannes de Grecio. Hic se vidisse asseruit puerulum quendam valde formosum in illo præsepio dormientem, quê beatus Franciscus ambobus amplexãs brachijs excitare videbatur à somno. Hãc quidem deuotam militis visionem non solum videntis sanctitas credibilem facit, sed & dignata veritas côprobat, & miracula subsecuta confirmant. Nam exemplum Christi consideratum à mundo excitatiuum est cordium in fide Christi torpentium, & fœnum præsepij, reseruatum à populo mirabiliter sanatiuum brutorum languentium & aliarum repulsiuum pestium diuersarum, glorificante Deo per omnia seruum suum, sanctæq; orationis efficaciam euidentibus miraculorum prodigijs demonstrante. Bonauentura c. 10. vitæ S. Francisci.

EXEMPLVM LXXIIII.

Diligentis Deum femina cor scissum est, & inuentum est in eo scriptum, Diligo te &c. quia creasti, redemisti, & dotasti me.

ERat quædam virgo nobilis xiiij. annorum, quæ Beatæ virgini valde erat deuota. Hæc gloriosam Virginem rogabat continuè septem annis, vt sibi dignaretur ostendere filium suum. Quę cum in vigilia Natiuitatis Domini orationis caussa sola capellam intrasset, apparuit ei virgo pulcherrima tenens filium in manibus, & allocuta est virginem Dei. Accipe filium meum, & lude cum eo. Quæ gaudens fecit. Cui puer: Diligis ne me? Et illa: Omnino. Et ille: Quantum? Tunc illa: Plus quam corpus meum. Cui puer: Si diligis me? Et illa: Plus quam cor meum. Et Iesus ait: Quantum plus corde tuo diligis me? Et illa: Nescio dicere, sed ipsum cor loquatur: Quo dicto statim cor eius præ amore scissum est, Tunc beata virgo accepta animam eius in concentu Angelorum deduxit in cælum. Ad cantum verò Angelorum familia cucurrit, & virginem mortuam inuenientes, odore inenarrabili sunt repleti. Et fratres prædicatores qui aderãt cor eius aperientes scissum inuenerũt, & in eo scriptum aureis literis. Diligo te plus quã me, quia tu creasti, redemisti, dotasti me.

EXEMPLVM LXXV.

Dæmon dat alapam fratri non inclinanti se cũ cantaretur, Et homo factus est.

QVidam monachus quadam vice stetit in choro cum cantaretur, Incarnatus est de Spiritu, &c. Et cũ alij fratres inclinarent se ipse stetit cum erecto collo, & se non inclinauit. Adfuit diabolus dãs ei alapam dicens: O monache ingrate, quomodo sic stas erecto collo? Cur non inclinas te cum fratribus? nonne audis quod cãtatur, quod Deus propter te factus est homo? Si propter me miserum tantum fecisset, ego sibi in perpetuum me inclinarem.

EXEMPLVM LXXVI.

Superior quidam Cisterciensis frequenter Natiuitatis Christi mysteria recolens, & Christo sibi cum Beata virgine apparenti panem porrigens, ab eo ad cæleste conuiuium inuitatur.

QVidam Superior Cisterciensis Ordinis amans tenerrimè infantiam Saluatoris recolebat frequentius qualiter idẽ Saluator pro nobis à Beata Virgine conceptus & enixus, & lactatus fuerat, & nutritus, qui per hoc gratia simplicitatis, & innocentiæ profecit mirabiliter, & amicus effectus beatæ virginis hausit deuotionis gratiam abundanter. Die ergo quadam cum in refectorio cum conuentu comederet, raptus in extasi vidit Beatam Virginem forma pulcherrima, & inter brachia puerum pulcherrimum portantem, per refectorium intrantem & ex sua simplicitate nondum intelligens visionem, mirabatur quomodo mulier contra institutionem, & consuetudinem illius Ordinis refectorium ingredi præsumpsisset, & credebat, quod omnes viderent quod ipse videbat. Et cum ipsa coram singulis portaret puerum venit ante ipsum, & ita prope quod puer suis pedibus fere tangebat cibum eius, nihil dicens: sed in eum respiciens. Tunc Superior porrigens ei panem dixit: Pas ...

mi puer. Cui respondit puer: Non papabo modo, sed tu post triduum papabis mecum panem vitę æternæ in regno meo. Quo facto disparuit visio. & statim infirmitas arripuit superiorem. Qui post tres dies iuxta condictum pueri ad Dominum migrauit, papaturus cum ipso panem viuificantem in æternum Dominum nostrum Iesum Christum qui comeditur ab Angelis & sanctis non gustu corporei dentis, sed intuitu mundi cordis.

EXEMPLVM LXXVII.

Corporalia lauans deuota fœmina vidit Deiparam virginem puerum Iesum super ea reponentem.

QVædam monialis custos ecclesię de immunditia præparamentorum sollicita diligentem curam pallis. & maximè corporalibus adhibebat, quibus primo per presbyteri manus ablutis. ipsa studiosius abluebat, & ad solem mundissimè desiccabat tegens ea panno mundo ne puluere aut volatu volucrum contingeret maculari. Quadam hora ipsa stante iuxta pānos & Aue Maria deuotè ruminante, adfuit Domina nostra in specie pulcherrimæ Dominę, puerum in vlnis gestans supra modum amicabilem, & sedit prope ipsam. Hæc verò monialis silentium tenebat, sed à Domino, & puero faciem non auertebat & admirando stupebat. Tunc Domina filium super pallas ponebat, & illa innuebat manu quod deponeret. Sed Domina nostra dulciter illi arridens super nudum corporale puerum collocauit. Illa autem clamante quomodo hoc facere auderet. Respondit humiliter: Ne mireris, quia filium meum super sua pono linteamina, nam frequenter residet super ea in altari, & sic vna cum filio euanuit, relinquens tantam suauitatem, & dulcorem suæ deuotæ, quod enarrari ab homine non valeret. Hoc exemplo apparet quod gratum sit decorem domus Domini diligere, & munditiam domui Domini adhibere.

EXEMPLVM LXXVIII.

Puer monachus ex simplicitate imagini Christo cibos deferens, ab eo ad cæleste conuiuium inuitatur cum Abbate.

IN Abbatia quadam fuit quidam paruus monachus, qui imaginem pueri quem tenebat imago Beatæ Virginis Mariæ in quadā capella in manibus, diligens tenerrimè ex puerili simplicitate, & innocentia panem & alia cibaria quæ habere poterat ei sepius ministrabat, & rediens postea, nihil in scutella inueniebat. Cumq; flens rogaret puerum vt sibi loqueretur, & coram se comederet, & ille nihil sibi responderet, & Abbas qui latens in capella frequenter orationi insistebat, hæc cū sæpius percepisset, vocatum ad se puerum cum blanditijs cœpit allicere, & ab eo exegit, vt quidquid sibi puer diceret ei reuelaret, quod per se facturum promisit. Quadam verò die cum prædictus monachus coram imagine esset, vox ad eum facta est dicens: Mandat tibi puer quem tantum diligis, vt venire ab eius nuptias non moreris. Cui puer respondit se non posse ire sine Abbatis licentia. Quapropter hoc Abbati quantocius indicauit, qui cogitans tempus mercedis recipiendi pro laboribus esse idoneū, conuersus ad Dominum in oratione manus expandit, pandens Domino cordis sui desiderium quod habebat eundi ad suum consortium.

Interdixit etiam puero monacho ne aliquo modo consentiret ire ad nuptias dilecti pueri sine ipso. Cumq; puer iterum vocatus diceret se sine Abbate non audere venire, responsum est ei, quod in die Pentecostes cum inchoaretur hora tertia. Veni creator Spiritus ipse & Abbas simul ad nuptias eius peruenirent. Cum igitur dicta dies aduenisset Abbas nihil dubitans de diuino oraculo, tenuit puerū iuxta se in choro, quam cito monachi hymnum incœperunt, ambo spiritum emiserunt. Et quia voluit puerum virginis pane corporis sustentare, modo pascitur ab ipso pane æterno cum Abbate.

EXEMPLVM LXXIX.

Aſcenſionis Dominicæ loca viſitans, nimium creſcentis amoris deſiderio, ſciſſo corde cœlos aſcendit.

Legitur in libro exemplorum, quod fuit quidã miles, qui in partibus vltramarinis omnia loca in quibus Saluator noſter fuerat, ſolicitè cum lacrymis viſitauit, & dum omnia loca ſancta deuotè perquiſiuiſſet, vltimo venit in montem Oliueti, vnde Dominus aſcendit, vbi poſt lõgam orationem cum lacrymis dixit: Ecce Domine vbique quæſiui te diligenter, nunc cũ venerim ad locum vbi cœlo aſcendiſti, neſcio vbi amplius te requirã, iube ergo ſpiritum meum ſuſcipi, vt ad dextram patris tui videam te reſidentem in gloria. Et his dictis ſpiritum ſuũ ſine dolore reddidit. & ſocij eius videntes eum mortuum adduxerunt medicum, vt ſcirent quomodo hoc cõtigiſſet. Et ait medicus: Cuius complexionis erat? Reſponderunt: iocundus valde, & in amore Dei fuit. Et ait medicus. Propter nimium gaudium ſciſſum eſt cor eius. Et aperientes illud, inuenerunt in eo ſcriptũ: Amor meus Ieſus Chriſtus. Sic & nos Dominum per ſingula ſua opera & virtutum exercitia quæramus, vt tandem ad eum aſcendere valeamus, & ſedere cum eo ad dextram Dei in die iudicij.

Infernus.

EXEMPLVM LXXX.

Eremita quidam vidit animas hominum ſicut niues ad inferna decidere, & tantum tres ad cœlestia regna commeare.

Legitur in libro de Ortu Cartuſienſium quod Innocentius ſextus Papa patria Lemouicenſis, Canoniſta præcipuus, cum adhuc Cardinalis eſſet ſanctum quẽdam viſitare ſolebat eremitam. Quadam vice venientibus ſe, & ſuis illuc, & fortiter pulſantibus nõ audiebatur vox neque ſenſus. Tandem irruentibus clientibus in cellam vi & ipſum ſtimulando, & quaſi mortuum excitantibus, clamauit voce magna dicens: O mi, ò mi, Vidi mirabilia, vidi horribilia. Sciſcitante autem Cardinale diligenter quæ viderat, reſpondit: Ductus ad infernum vidi incidere animas ſicut niues denſiſſimas aerem obnubilantes. Ad purgatorium verò ſicut niuem rariſſimã m... Sed ad paradiſum tantum tres introire vidi animas, illius ſcilicet Epiſcopi, & illius prioris Cartuſienſis, ac illius viduæ Romanæ, ſingulas nominans perſonans. Cardinalis igitur vir prudens veritatem ſcire volens viſionis, miſſis hinc inde nuncijs comperit animas illas eadem hora corpore ſolutas. Sicq; Cardinalis, qui prius timuit aliqualiter de nimio rigore Cartuſienſium, maximè propter carentiam carnium, propter euolationem illius Prioris factus eſt amicus eorum, nouam pro eis procurans fieri domum.

VVernerus RolennicK Cartuſianus idem refert in ſuo Faſciculo temporum ad annum 1343.

EXEMPLVM LXXXI.

Cœleſtis gloriæ, & inferni pœnarum intuitu roboratus nouitius in Ordine perdurauit.

SÆcularis quidam de carnis ſuę virtute famæ titulum ſibi erexit in Anglia. Hic cum ſęcularem agens vitam Deum in multis ſibi redderet offenſum, compunctus ſtatuit Hieruſalem proficiſci, vt de ſuo robore, Chriſti ſterneret inimicos. Petijt itaque conſilij cauſa Ciſtercienſe quoddam monaſterium, & patefecit votum.

Accepit conſilium ſi Hieruſalem placeret inuiſere, illam ſubeat cuius quicũmque non erit ciuis, præſentis Hieruſalem viſio nihil confert ad ſalutem.

Circumuentus itaque ſalubriter huiuſmodi ſermonibus ab Abbate conuerſus ad Dominũ, remanere in monaſterio adquieuit. Addens ergo bonę primordijs conuerſionis melioris curſum conuerſationis, inuidum ſpiritum in diſciplinę paleſtra ex bono opere neſciens prouocauit ad pugnã. Impatiens luctæ cadit à voto, incurrit periculum. Secundo proponit propoſitum, omnino ſe non remanere aſſerit Hieroſolymã perrecturus, quoniam verò Abbas deerat, differtur interuentu prioris. Nocte quadam cum à neceſſarijs veniens ad propriam diuerte-

uerteret cellulam, semiaus in simiæ specie super trabem cellę vidit antiquum hostem. Sciens in monasterio non habere huiusmodi portenta, cognouit esse dæmonem sibi sub talis bestiæ forma apparentem. Considerans se esse deprehensum virtutis inimicus prosilit de insidiarum specula, irruit, percutit, sanguis per os & nares elicitur, & sic prostrato Christi milite auctor sceleris disparuit. Fratres tam de facti fragore, quā de læsi fratris clamore excitati, & vehementer perterriti surrexerunt, & super re gesta valde dolentes, sed quomodo fuerat factum, vel quis fecerat nescientes fratrem correptum ad lectum detulerunt. Percussus itaque frater, sensibus amissis per triduum iacuit, vt plus mortuus quam viuus putaretur. Cui sic iacenti apparuit sanctus Benedictus dicens ad eum: Benedicite? Et nouitius respondens sancto Benedicto, subiunxit: Quis es Domine? Cui sanctus. Ego sum, inquit, frater Benedictus. Et his dictis sanctus Benedictus sustulit eum in spiritu, & dixit ei: Sequere me. Cum ambo simul aera carperent ad quosdam gradus, venerunt actos, & arduos, in singulis verò gradibus dæmones bini, & bini residebant, qui omnes ad superiora conscendere nitentes terribiliter infestabant. Quos vt vidit nouitius valde expauit, attamen a beati Benedicti vestigijs non recessit. Ascendentibus itaque sancto, & nouitio, nequam spiritus sancto nocere non apposuerunt, sed subsequentes discipulum per gradus singulos grauiter afflixerunt. Alius enim suffocabat, alius vehementer impellebat alius pugno eum in dorso percutiebat, alius illum colaphizabat, & alius illum calumnijs & exprobrationibus deterebat. Fatigatus itaque nouitius, & tam de ascensionis difficultate quam de hostium impugnatione non mediocriter afflictus, cœpit nimium deficere, & lentius post Beatum Benedictum incedere. Animaduertens autem Sanctus discipuli sequentis defectum, conuertens se benignè ad eum reuelationis gratia super afflicti caput propriam posuit manum. Ad cuius tactum mox vires lassus recepit, & alacriter post Sanctum ascendere festinabat. His itaque gradibus ascensis, & illis serenissimam puri ætheris regionem ingredientibus, apparuit eis è regione locus miræ viriditatis, & amœnitatis in quo quædam capella in aere dependens nimiæ paruitatis videbatur, vt nouitius multum miraretur.

Ad quam cum peruenissent, Beatus Benedictus, primus intrauit & introductum nouitium post ostium stare præcepit. Erat autem in illa capella chorus quasi virorū candidatorum in circuitu considentium. Cui beato conuentui gloriosa Dei genitrix præsidebat, & tamquam regina in vestitu deaurato inter illos velut sol inter sidera splendebat. Veniens autem Beatus Benedictus ante eā, reuerenter se inclinās, dixit ei: Benedicite? Illa respondente, Dominus. Ait sanctus: Domina, ecce nouitium adduxi, quem adduci iussisti. Et illa. Exhibete (inquit) eum mihi. Cui exhibito, regina intulit, dicens: Dicito mihi, vis in domo mea ad seruiendum mihi sicut cępisti semper perseuerare? Respondit: Volo, & nunquam à tuo recedam obsequio. Et beata virgo: Iura (inquit) mihi super altare præsens. Et accedens iurauit, & statuit custodire mandata Dei sui. Cum autem esset iuratum, dixit Domina ad sanctum: Reducite eum. Quem reductum statuit, sicut ante, post ostium. Tunc beatus Raphael assumens nouitium duxit eum in paradisum. Quo cum appropinquasset, eleuans nouitius oculos vidit quasi ciuitatis deauratos muros valde rutilantes, & splēdidos, & portam quandam inenarrabili pulchritudine decoram, & artificio mirabili compositam, & per totum lapidibus preciosis, & gemmis ornatam. Et introducens illum, ostendit ei amœnitatem paradisi, herbarum varietatem, arborum diuersitatem, auium concentus, & variorum florum colorem, fructuum abundantiam, specierum redolētiam, & reliquorum omnium viuificæ suauitatis affluentiam.

Erat autem ibi subter vnam arborum limpidissimus atquè ad intuendū fons hortorum gratissimus, puteus aquarum viuentium, cuius fluminis impetus totam illam tam delectabilem lætificat ciuitatem. Et exeuntes inde, cœperunt ad dissimilem, & longe aliam descendere regionem, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram tenebrarum & miseræ, per viā præcipitem, & iter lubricum. Deinde ostendit ei hominem in ignea cathedra residentem,

dentem, ante quem formosæ mulieres astabant, quę ardentes cereos in eius ora instanter intorquebant, quos introductos per uiscera virilia extrahebant. Et hanc pœnam infelicem iterare non cessabant. Homo iste (inquit) Angelus quem sic vides cruciari potens in seculo fuit suæ carnis amicus; sed animę inimicus, homo luxuriosus, gulę illecebris, & libidinum colusionib. deditus. Quod enim videtur; residere in cathedra, vsque ad vitę terminum signatur eius in flagitijs perseuerantia.

Et quia mulierum amator fuit, per mulierum species, a malignis spiritib. quasi cereorum facibus inflammatur, & sic semper iteratis incendijs sine fine cruciatur. Et quid datur sibi in pœnis nisi quod solitè quæsiuit in terris? Ignem quæsiuit, ignem inuenit. Et vertentes se ad interiora caliginis viderunt hominem quem teterrimi spiritus viuum excoriabant, excoriatum sale fricabãt, atque salitum super cratem ferream igne supposito cremabãt. Hic (inquit Angelus) quem sic vides damnatum, potens fuit in mundo, habens sub se homines & quoniam se illis impium reddidit, & crudelem, ideo & damnationis sententiam sortitus est consimilem. Vt qui immisericorditer dominatus est hominibus, æqua lance à durissimis crudeliter spiritibus torqueretur. Viderunt & alium hominem super equum flammeum sedentem, scutumque igneum ad collum gestantem, qui & super equi collum capram vnam portabat, & habitum monachi ad caudam caballi post se religatum trahebat. De illo dixit Angelus quia miles fuit satis pauper in mundo, & vitam suam sustentabat ex raptu, vnde & capram quam ad testimonium rapacitatis gestabat in pœnis, vni pauperi feminæ violenter abstulit. Qui & multa alia mala gessit, positus in corpore, quæ dum potuit non studuit dignè corrigere. Cum autem venit ad exitum, se fieri petijt monachum, non veræ gratiæ pœnitentiæ compunctus, sed inanis gloriæ amore, & humanæ laudis fauore deceptus. Non enim habitum monachi accepit, vt vitam monachi si conualuisset duceret, sed ut finem suum & si non uita religionis, saltem habitu laudabilem demonstraret. Et quia longè à veste sacra uiuendi votum habuit, ideo longè a se scilicet ad caudam equi sacrum habitum religatũ se habere ostendit. Vnde nec immerito capram & scutum, equum & habitum omnia gerit ignea, vt tale sentiat damnationis tormentum, qui ex præcedentis vitæ suæ merito, non obtinuit finem bonum. Ex mala enim vita, vix aut rarò quis bonum finem sortitur, sed ex bona semper vita bonum sine dubio finem omnis benè viuens meretur. Qui procedentes inde in alium locum, viderunt quasi religiosas personas promiscui generis monachos, & sanctimoniales, sed religionis & sanctimoniæ indicia non habentes.

Quidam namque risui multo & cachinnis, atque verbis ociosis dediti erant, quidam turpiloquijs & fabulis, detractionibus, prauis eloquijs & orationibus insistebant, alij gulæ & ventri subditi lautioribus cibis, & peregrinis poculis ingurgitare se satagebant, alij immunditijs, & fornicationum flagitijs more brutorum animalium subiacebant, non quia post mortem huiusmodi species voluptatum habeant veritatem, sed ad cumulum confusionis talibus datur in pœnis vitæ prętеritæ gerere similitudinem. Vnde ex merito prauæ actionis videbantur irruere in eos, quasi homines teterrimi diuinæ iniurię vltores, qui eorum capita nodosis fustibus cædentes, donec excusso cerebo, fractisq; ceruicibus eliderentur, & prę immanitate vexationis à proprijs sedibus oculi eorum eruerẽtur, ut qui in terris sub disciplinæ iugo noluerunt Deũ habere rectorem, dictante iustitia, nequam spiritum cui famulabantur dirum in pœnis sentiant exactorem. Introducto autem post hæc eo in inferno inferiori, ait Angelus. Eleua sursum lumina. Porrò suspicientes eminus terribilem viderunt rotam, totam igneam, & annexum hominem super eam, quæ cum rotam agitaretur horribili, dictum est stupenti & expauescenti nouitio.

Terribile est valde quod intueris, sed ecce terribiliora videbis. Et ecce dum hæc dicerentur, cœpit rota à summo quo eminebat vsque in inferno interiori in tempestiuis imperibus, ruinosis anfractibus, infestisq; crepitibus proruere, factusq; est tantus fragor in tartaris, ac si totus mundus cũ suis ędificijs funditus occumberet, & cælũ desuper cum firmamento corrueret: Cũq; rota hæc in puteum baratri se terribiliter

ter immergeret, omnes animæ quæ tenebantur in morte captiuæ, cum malignis spiritibus furibundis vocibus conclamabant & miserum hominem qui in rota vertebatur, insultantes cuncti pariter percutiebant detestantes & anathematizantes & maledictiones maledictionibus subiungentes. Hic est (inquit) Angelus, infelicissimus omnium hominum, homo Iudas Christi Iesu traditor, qui cum esset de numero Apostolorum, auaritiæ inebriatus veneno, magistrum suum ac Dominũ agnum Dei benignissimum, vniuersitatis auctorem, & gubernatorem, humani generis redemptorem, Saluatorem, Deum & hominẽ Iesum Christum Dei filium, amicum dulcẽ, consiliarium fidelem, adiutorem fortem, triginta argenteis vendidit, atque venditum sub pacis signo, quasi dilectionis osculo, inimicorum manibus in mortem tradidit, & ob tantum reatum lapsus in barathrum desperatus laqueo se peremit. Vnde miser talem quam certus desperationis sententiam sibi in æternis ardoribus acquisiuit. Quoniam quamdiu Christus erit in gloria, tamdiu Iudas sempiterna punietur vindicta. Qui si ad misericordiam quam iniquus vendiderat cucurrisset, & misericordiam à patre misericordiarũ accepisset, & nequaquam in æternum perijsset. Post hæc reduxit Gabriel nouitium, & dixit ei: Visionem istam nulli nisi soli Abbati tuo reuelare præsumas. Statim autem reuixit qui tribus dieb. quasi omnino mortuus iacuerat, & oblitus mandati præ admiratione clamauit, dicẽs: Vidi Infernum, vidi Paradisum. Et ecce adfuit beatus Benedictus cum baculo pastorali percutiens eum. Ipse vero ictui manũ obijciens in manu graue vulnus accepit. Cui dixit Sanctus: Læsus quidem es & satis grauiter in corpore, sed propter inobedientiam vulnus multo grauius concepisti in conscientiam. Et quia loquendo peccasti nouem diebus pęnitendo loquela carebis. Statim autem obmutuit, & prę dolore verberum rursus quasi agonizare cœpit. Post nouem autem dies iterato conualuit, & soli Abbati quæ viderat patefecit. Abbas autem qui tacendi præceptum non acceperat, ad ædificationem plurimorum postea visionem nouitij reuelauit.

EXEMPLVM LXXXII.

Ex triginta millibus defunctorum eo die, quo beatus Bernardus obijt, duo sine purgatorio, & tres cum purgatorio tantum saluantur.

Refert Doctor Iacobus de Paradiso Cartusiensis, quod illa hora qua beatus Bernardus de hoc seculo feliciter migrauit, triginta millia hominum decesserunt, inter quos fuit quidam Decanus Ecclesię Lingonensis laudabilis vitę dum vixit. Hic mundanos honores fugiens, vitam solitariam elegit in quadam eremo, in qua per xxv. annos conuersatus est. Obijt etiam eodem die quo beatus Bernardus, hic Decanus. Post mortem autem apparuit Lingonensi Episcopo cum magna gloria pro ipsius Episcopi & omnium hoc audientium admonitione, dicens ei; Age pęnitentiam emenda vitam, corrige cõscientiam, dimitte superbiam simul & auaritiam, aliter nunquam habebis cęlestem gloriam. Nõ enim tam facile est saluari hominem sicut credunt, quoniam dum ego præsentarer tremendo Dei iudicio, affuerunt ibi triginta millia animarum, de quorum numero vir Beatus Bernardus, & ego sumus saluati, tres descenderunt in purgatorium, alij omnes ceciderunt in infernum. His dictis disparuit. Idem narrat S. Vincentius Ordinis Prædicatorum, ser. 6. de Septuagesima. Et Martinus Polonus eiusdẽ Ord. Prędic. in suo Promptuario exemplorum, c. 18.

EXEMPLVM LXXXIII.

Lusibus auium deditus, graui purgatorio punitur.

Quidam deuotus vir in raptu vidit quẽdam militem in purgatorio, qui fuit castus bonus, hospitalis, & bonæ uitæ, sed ludo auium nimium deditus, qui propter huiusmodi ludum habebat quasi auem in manu & in facie, & in humeris, & brachijs corrodentem frustatim, & mirabiliter affligentem. Et requisitus ab illo deuoto, cur hæc pateretur, cum tamen bonæ vitæ fuisset? Respondit: Pręcepta Dei seruaui, nec vnquam vnum denarium

narium contra Deum recepi, sed quia nimium deditus fui ludo auium, & cum canibus venando, ideo hanc grauissimam pœnã hoc in purgatorio sustineo, donec purgatus ero, sed tantum ora Deum pro me, & annuncia filijs meis, & cognatis meis, vt cum suffragijs mihi subueniant, quia valde crucior in hac pœna. Qui postmodũ in breui per suffragia, & orationes bonorũ liberatus est á purgatorio, & ad cælestia regna perductus.

EXEMPLVM LXXXIV.

Facies dæmonum horribilissimæ sunt.

QVidam religiosus deductus vsque ad extremum vitæ suæ, horribiliter clamauit. Maledicta hora in qua religiosus factus sui, & siluit. Et post pauca facie serena, dixit: Non, imo benedicta hora quã intraui in Ordinem, & benedicta mater Christi quam semper dilexi. Et iterum tacuit. Fratres, qui in circuitu eius erant audientes hæc, cum lacrymis orabant pro eo. Post duas horas dixit fratri astanti. Voca fratres nostros quoniã Dominus exaudiuit orationes eorum.

Ingressis autem fratribus dixit: Vos ex primo verbo meo quod audistis turbati fuistis, sed hæc est causa clamoris mei. apparuerunt mihi duo dæmones terribiles parati ad recipiendum animam meam. & præ timore extra me raptus maledixi diei meæ. Et dico vobis, si hic factus fuisset ignis ære mixtus cum sulphure qui duraret ab hac hora vsque ad finem mundi, & daretur mihi optio vtrum per illum ignem vellem transire, aut iterum dæmones in simili forma videre, eligerem potius per ignem transire. Postmodum autem venit illa Regina cæli Mater misericordiæ, & fugauit dęmones. & ea visa concepi spem, & præ gaudio risi, & benedixi eam, quod liberauerat me de tam horribili visione dæmonum. His igitur dictis feliciter quieuit in Domino.

EXEMPLVM LXXXV.

Deus quidam secundum qualitatem delectationum, qualitates visus est recepisse pœnarum.

REfert Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis, quod monachus quidam cũ in extremis vitæ suæ esset, anima sua ducta sit ante infernalem portam. Quę cum ibi tot diuersitatis pęnarum conspiceret, vltra quam dici potest tremere, & horrescere cœpit, quod ne faceret Angelus prohibuit. Ibi verò aliquamdiu morante eo, vidit quosdam dæmones præcurrentes, & nimium cachinnantes de perditione animę cuiusdam diuitis, quam socijs sui secũ in barathrum damnationis attraxerunt. Venientes autem ad principem dæmoniorum, dixerunt se animam amici sui cũ gaudio magno attrahere. Quibus congaudens (si gaudium infelicitas dici potest) ait: Accipite & pomposè sicut solitus erat in cathedra sedere facite, induentes eum sicut solitus erat veste honorifica. Et sedere eum fecerunt super sedem ita inextinguibiliter ardentem, quod si totum mare superfunderetur, nullatenus extingueretur.

Pallium verò quo eum circumdederunt non minoris flagrantiæ erat. Illo in sede miserabiliter collocato, & infelicius vestito, princeps ad suos seruientes ait: Ite & sicut decens est tali amico nostro poculũ nostræ delectationis propinate. Tunc tamquã æreum liquorem candentem omni genere fętoris mixtum ori eius apposuerũt, & appositus per omnia membra eius in flãmis diffusus effundebatur, quo potato ioculatores dęmones qui ei iocularentur admisit. Qui accipientes duo cornua ignib. plena auribus eius apposuerunt, & corniculari incipientes scintillas per oculos eius, & per nares, & per omnia foramina eius emittebant. Deinde in cameram misit, vt contra delectationes carnales quas solebat cum puellis dum adhuc viueret exercere infernales pateretur amaritudines, quę omnium serpentum generibus erat repleta, & ita nimio calore incensa, quod candẽtis ferri satis euinceret ardorem, a quibus exceptus, quam horribiliter amplexatus, quamque dedecorosè osculatus, quamque mise-

serabiliter sit correctatus, & per omnia membra discerptus, à nobis pius pater remoueat, quod nunquam experiamur, & contra quęque oblectamenta carnalia quę prius habuerat viuens, singula tormenta infernalia inferebant. Hoc viso, anima monachi ad corpus rediit, & quidquid viderat ob vtilitatem audientium plurimis enarrauit.

EXEMPLVM LXXXVI.

Inferni pœna quam sit acerba.

Legitur in Scala Cæli, quod dum quidā prædicator contra delitias prædicasset, quidam ioculator cuiusdam principis in sermone, in platea, in præsentia militum, & Baronum proposuit talem parabolam. Ego sicut videtis deditus sum vanitatibus mundi, & delitijs, nihilominus in nocte iacens in lecto delicato cogitaui in corde meo hanc cogitationem. Si aliqui venirent & ligarent te in isto lecto, & in eo ligatus maneres per xx. annos, nonne omnem vanitatem, & delitias dimitteres, ut posses liberari? Certè sic. Quid ergo facies de supplicio æterno inferni si te contingat illuc demergi, vbi est fletus maximus, stridor dentium, commāducatio linguarum, planctus cum desiderio mortis, blasphemia Creatoris, & tanta vehementia doloris, quod impetus cogitationum alibi ferre non poterunt?

Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM LXXXVII.

Apostatare volens ostensione pœnarum inferni, & cœlestis gaudij à matre defuncta reuocatur.

Legitur in libro de septem donis, quod cum Ordo Cisterciensis primo incæpisset in multa rigoris asperitate, quidam eundem Ordinem intrauit, & cum diu & acriter tentatus fuisset, non valens diutius sustinere, proponebat exire. Cui apparuerunt pater suus, & mater, qui fuerant mortui, salubriter sibi exitum disuadentes. Cū iam tertia vice omnino concepisset exire, apparuit ei mater multum tristis, quęrens quare hoc facere vellet. Qui dum quereretur, se nequaquam posse asperitatem Ordinis sustinere, quæsiuit mater si posset asperitatem inferni sustinere, etiam ad minimum eius tormentum. Cum autem ille diceret quis infernus, aut ordo tantæ austeritatis, & duritiæ esset, cuius quasi perpetuum silentium acerbissimum, stratum ferreum, rigor asperrimus, cibus insipidus? Respondit mater. Vis experiri vnum modicum tormentum inferni? Cum autem diceret, volo, audiuit tam horrendum grunnitum porcorum, quod nullum poterat ei tormentum comparari. Videbatur autem sibi, quod cælum scinderetur, & caderet super caput eius. Et cum præ timore clamaret, & deficeret, confortauit eum mater. & cessauit ille sonitus.

Item m iter ait ad eum: Vis audire vnū minimum paradisi gaudium? At ille: Valde libenter. Et audiuit voces tantæ dulcedinis, & suauitatis, quod ex cedebat omnem dulcedinē musicæ harmoniæ. Tunc mater ait ad eum: Si vis euadere inferni tormenta, & adipisci gaudia paradisi, perseuera in incepto. Ille autem matri fidelem perseuerantiam firmiter promisit, & fideliter adimpleuit.

S. Nicolaus Dinccleſpule.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Confiteri nolens timore pœnitentiæ iniungendæ, ad inferna defertur.

Princeps quidam duxit malam vitam, quem cum hortaretur vxor eius ad cōfessionem dicebat: Non possum confiteri, quia timeo quod grauis pænitentia dabitur mihi. Cui vxor: Et quomodo sustinere poteris pænas inferni quę grauiores sunt, quam aliquę pænæ huius mundi? Cui ipse: Putas quod infernus sit, aut pæna aliqua, aut diabolus, aut vita alia post vitam hāc? Sacerdotes enim ista inuenerunt ut timeātur. Quæ videns, quod nihil proficeret circa eum, dimisit in pace. Quadam nocte cum iaceret in stratu suo, dęmones venientes & accipientes ipsum de loco suo, ad infernum portauerunt.

Vxor autem sua videns hoc, quia sancta mulier erat, orauit Deum ut sibi reuelaret statum viri sui. Et ecce mane surgens corpus viri inuenit quasi titionem denigratum,

tum, & in manu litteram in qua scriptum erat. Iam certificatus sum quia infernus est, & timor quem habui ad agendum pænitentiam, me illuc deportauit.

EXEMPLVM CXXXIX.

Temporis perditionem damnatæ animæ maximè deplorabunt.

Legitur in dib. de septem donis, quod quidam monachus Clareuallensis homo grandæuus, & multum deuotæ conscientiæ cum quadam vice plus solito esset intentus orationi, & valde delectabili deuotioni, audiuit vocem quandam miserabiliter, & horribiliter eiulantem. Et cũ ipse flendo rogaret Dominum vt intimaret ei quid hoc esset, respondit ei vxor: Ego sum anima talis peccatoris, nominans se, & deploro ac plango damnationem meã. Sed inter omnia tormenta quæ patior, vnũ est quod me, & alios damnatos maximè mouet ad planctum, quando scilicet recordamur gratiæ Saluatoris nobis exhibitæ, & contemptæ. Et maximè quod tempus indultum nobis ad pænitẽdum amisimus, in cuius tam breui horula tantam misericordiam potuissemus consequi. S. Nicolaus Dincelspule.

Infirmitas.

EXEMPLVM XC.

Infirmitatem lepræ grauiter ferens miles, in desperationem, & impatientiam ductus, formosam animam turpiori lepra fœdauit.

Fuit quidam miles quem vidi in VVestfalia, & dicebatur Dominus Hermannus de Ludinchusen. Hic erat alto sanguine natus, & corporaliter formosus, fortis & optimè dispositus, sed occulto Dei iudicio lepra incurabili percussus fuit. Et cum incurabilem se sentiret, datus fuit in reprobum sensum, & desperans de salute animæ, dixit quasi indignato animo de Deo, Deus abstulit mihi formosum corpus, ego sibi auferam formosam animam. Et gloriabatur miser, quasi vltionem faceret de infirmitate corporis, quod animam suam per peccata sua diabolo traderet. Et sic postmodum timore Dei postposito publicè se peccatis inuoluit, in tantum vt etiã publicus fieret vsurarius. Sed tandem accrescentibus doloribus, & eum exire compellentibus impœnitens obijt, & extra cœmiterium sepultus est. Hermanus Petri Cartusianus serm. 7. in orationem Dominicam verbis iisdem refert exemplum proximè adductum, quibus hic exprimitur.

EXEMPLVM XCI.

Infirmitate lepra percussus Præpositus pulcherrimus, animæ peccatricis vulnera infirmitatis occisione curauit.

Refert magister Ioannes Nider in Fornicario quod nuper viuebat in ecclesia Moguntina in summa canonicorũ. Præpositus clericus solo nomine, & nobilis, sed in armis miles, in vestitu stipendiarius, moribus per omnia dissolutus, qui licet de altaris lautissimis viueret beneficijs, horas tamen canonicas velut toxicum fugiebat. Corpore autem decorus extitit, ut imperatrix, quæ hodie viuit referatur dixisse, se pulchriorem non vidisse virum.

In præfata igitur vita aliquamdiu viués in multorum scandalum, nullius hominis hortamenta, nec correctiones curauit.

Hunc igitur Dei manus inopinate lepra tetigit, quæ dietim nolenti hominum conuersationem abscidit, & in domum quandam sibi propriam Moguntię trusit, vbi manens multo tẽpore impatientia plenus, & Dei timore vacuus factus est. Tandẽ tã deformis corpore factus fuit ut secundũ in leprosorio & parẽ non haberet. Deinde digitum Dei adesse sentiens, corde contritus, & ore primo suæ vitæ facinora confitebatur, cum tantis lacrymis, ut omnium mentes stuperent qui uirum præagnouerunt, patientia denique tanta vsque ad mortem dotatus est, ut quandocumque cõfessor suus frater Henricus de Confluentia Sacrę Theologiæ professor, nostri Ordinis eum visitaret, non ab eo peteret mortis accelerationem, vel dolorum quos multipliciter patiebatur imminutionem, sed ora (inquit) Deum pro me mi pater, quatenus diuina misericordia mihi mea peccata indulgeat, & in hoc sæculo secet, & vrat

quam-

quandiu sibi placeat. Et in hac patientia tandem in pace requieuit. Quæsiui autem de circumstantijs viri, vnde tantum donũ infami isti clerico prouenerit. Et rei tõtum accepi quod matrem nobilem multũ Deo deuotã habuit, quæ visa & audita filij dissolutissima vita, vota, preces, & eleemosynas velut pro mortuo ferè sine fine Deo offerre consueuit, & pro eo tamquam pro filio perdito ab ito fieri prouocauit, quousque velut alter paralyticus in lecto iacens carnalium voluptatum insensibilis, alienus fide & meritis sanatus fuit.

EXEMPLVM XCII.

Infirmitate lepra percussa deuotissima atque pulcherrima femina, omnib. plangentibus ipsa lætabatur.

DOmina quædam pulchra facie, sed pulchrior mẽte, deuota Deo, pia pauperibus, & eleemosynis assueta, cum a pijssimo Patre Deo tamquam filia carissima percussa fuisset, subito plaga lepræ, & tota facie deformata, plangentib. omnibus qui videbant eam, ipsa sola gaudebat, gratias agens Deo. Visitans autem eam quidam Episcopus, & videns eam sic horribiliter deturpatam, quæ tam speciosa fuerat, & tam sancta dicebatur ab omnibus flere cępit, & Dei iudicium admirari. Illa verò ridens interrogauit eum quare fleret? Respõdit quod ex compassione non poterat à lacrymis abstinere. Inquirenti verò Episcopo quare ipsa risisset. Respondit, Domine, si quis detineretur in carcere tali pacto, quod nunquam exiret donec muri funditus corruissent, si videret muros paulatim corruere pro sua liberatione gauderet. Vnde cum anima teneatur in corporis carcere, gaudere debet quando videt corpus suum deficere, & ad finem suum tendere. proculdubio sciens exitus sui tempus propinquare, vt ad sui redemptoris aspectum libera reuertatur.

Inuidia.

EXEMPLVM XCIII.

Discordias seminans inter virum & feminam à dæmonibus rapta ad infernum deportatur.

LEgitur in Scala Celi, quod cum quædam vetula iret per viam, iuuenis tristis cum bursa plena denarijs sedebat iuxta arborem. Qui interrogatus a vetula quid haberet? Respondit, Dæmon quidam sum, & affecto summe discordiam ponere inter talem virum. & vxorem suã. Et quia locutio humana mihi deficit, quæ est instrumentum omnis mali, ideò non possum assequi quod opto. Sed quia locutio tua mirabilis est, hoc pacto tibi do hanc pecuniam, vt deducas rem ad effectum. Quę accedẽs ad domum mulieris affirmabat secretè, qđ cum quadam adulterabatur vir suus, & audisset quod tunc ad hoc veniret iuuencula, vt reciperet tunicã pro nefario facto. Tunc accedens ad virum secretè indicauit, quod vxor sua amorẽ illicitum habebat cũ quodam clerico ecclesię cathedralis. Et cũ loqueretur retro vnam columnam me existẽte ibi in oratione audiui eos conuenientes. quod in crastinum redirent, & ordinarent de facto, En vetulæ pessimæ fraudulentia, quod enim magister omnis iniquitatis diabolus in pluribus perficere non potuit, illa in breui duxit ad effectum. Tunc misit iuuẽculam ad suscipiendum pannum quem vetula emerat, quando viro retulerat illa verba. Quod aspiciens vxor suspicata est omne malum. Et dum in cena nollet comedere, vir concepit quod de clerico vellet cogitare, & tandem ad prouocationem vitulæ clericus loquitur cum domina. quæ locutio viro fuit suspicio mali. Reuertitur vetula ad dominam, consilium dat vt de pilis barbæ cum rasorio sumat, & postquã eos vir in cibo comederit omnem aliam mulierem odibit. Iterum recedit ad virum vetula, & dixit quod de consilio clerici per vxorem illa nocte erat interficiendus, & ideo caueret ne somnus opprimeret eum. Cumq; vxor cum rasorio vellet accipere de pilis barbæ eius, vir accipiens manum

nũ eius clamauit. Lumen accenditur, amici congregantur, discordia maxima stabilitur. Quod percipiens dæmon, dixit vetulæ. Triginta annis dedi operam vt hãc discordiam excitarem, & tu diebus tribus perfecisti eam. Optimum enim habes linguagiũ inferni, & digna es melius eo quam ego. Rapuit ergo eam & portauit secum. Deus autem per discretionem vnius sacerdotis declarauit malitiam, & vir, & vxor ad pristinum amorem sunt reducti. Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM XCIIII.

Dimittere nolens offensam, mortuus audiuit, nec pepercit, nec parcam.

LEgitur in Scala Cæli, quod quidã Burgensis tantum fuit rancore infectus, vt iniurias sibi factas nullo modo indulgere alijs voluerit. Qui cum esset mortuus, & portatus ad ecclesiam, & psalmi, & orationes dicerẽtur pro eo, crucifixus retraxit manus clauatas de ligno, & apposuit auribus suis, & vxor audita est. Nec pepercit, neque parcam. Ioannes iunior Dominicanus.

EXEMPLVM XCV.

Dimittere nolentes visi sunt se mutuo in inferno in partes concidere.

NArratur de duobus vicinis in proximo manentibus, & in continua lite perseuerãtibus, qui nulla ratione poterant cõcordari, imò suo confessori eos pacificare volenti, responderunt se potius in inferno permansuros, sine fine quam alter alteri condonaret. Cum ergò cito post inuicem mortui fuissent, & ille deuotus confessor Deum rogasset, de illorũ statu scire cupiẽs, deductus est in spiritu per Angelum ad quẽ dam locum, vbi vidit quandam fornacem sulphure, & pice ebulliẽtẽ, à qua duo homines terribiles surrexerunt cum gladijs ignitis inuicem se in frusta conscindentes. Quæ quidem frusta diabolus colligens in fornacem proiecit. Quo facto post bullitionem citò surrexerunt iterum, & sicut dictũ est secundò, & tertiò fecerunt. Tũc dixit sibi Angelus. Isti sunt duo illi vicini qui nũquam pacem habuerunt in terris, sed istũ locum potius elegerunt.

EXEMPLVM XCVI.

Dimittere nolens femina acceptura corpus Domini vultum desperans auertit.

MVlier quædam tam iracunda erat, quod vix aliquis cum ea concordare potuit, & tamen reputabat se esse sanctã & deuotam, quia corpus suum ieiunijs macerabat, & in orationibus multũ vigilabat & in alijs bonis operibus se exercebat, sed hoc vitiũ principaliter in se habuit, vt quęcumque eam semel offendit, illam amplius nunquam dilexit, & nemo illam iracundiã & vindictam ab eã remouere potuit. Tandem grauiter infirmata petijt confessorem & cõfessa est alia peccata, sed vitium illud non confitebatur. Et cum sacerdos pyxidem aperiret, & corpus Domini sibi porrigere vellet, tunc os suum clausit, & ad parietem se vertit dicens: Sicut vertebam me sæpius ab alijs qui mẽ offenderunt, & nunquam eis ex corde indulsi, nec eos amando dilexi, & cõtinuè in iracundia steti, & alios tum iracundia mea perturbaui, sic Deus auertit se à me, & me nunquam misericorditer respiciet, nec ego eum læiè videbo, sed cum omnib. iracundis dæmonibus dãnabor. Et sic misera & iracunda mulier expirauit.

Iudicium.

EXEMPLVM XCVII.

Iudicio Dei famosus Doctor Parisiensis accusatur, iudicatur, & condemnatur. & Bruno cũ reliquis, qui Cartusiensem Ordinem inchoauerunt, conuertitur.

LEgitur in libro de ortu Cartusiensi, quod anno 1080. vel circiter, quidam Doctor præcipuus & vita (vt videbatur) & fama doctrina atque sciẽtia inter omnes Doctor Parisienses excellenter honoratus, & mirabiliter gratiosus, graui & vltima infirmitate præuentus non diu decumbens diem clausit extremum. Cumq; tota

die

die illa qua defunctus est more Parisiensi in aula funere in feretro decumbente fuissent cantata officia defunctorum, in crastino mane congregata ibidem vniuersitate Parisiensi tam Scholarium, quam Doctorum, vt tam honorabili viro sollemnis, & venerabilis præberetur funeralis officij sepultura.

Cum igitur reuerendi viri feretrum in quo funus iacebat eleuare vellent ad ecclesiam deferendum, subito cunctis stupentibus qui mortuus videbatur & erat, eleuato capite resedit in feretro, ac omnibus audientibus alta & terribili voce clamauit. Iusto Dei iudicio accusatus sum. Et hoc dicto caput deposuit, & decubuit mortuus sicut prius. Qua voce cuncti & attoniti & territi deliberauerunt ipsum illo die nullo modo fore sepeliendum, sed vsque ad crastinum reseruandum. Mane ergo sequenti cum multitudo magna conuenisset, dictumque funus sicut prius vellet ad ecclesiam deferre, defunctus sicut prius eleuato capite dolorosa & terribili voce intonuit. Iusto Dei iudicio iudicatus sum. Quam vocem multitudo audiens, & intelligens, stupuit plus quam prius. Et alterutrum interrogantes quid vellent etiam sibi innuere tam insoliti, & inexperti defuncti clamores, adhuc determinauerunt ipsum vsque ad aliud crastinum nullatenus tumulandum.

Tertio verò die cum propter ista prodigia fere tota ciuitas conuenisset, & funus cunctis præparatis vellent ad tumulum deportare, defunctus sicut prius iam tertiò altissima & mœstissima voce personuit iusto Dei iudicio cōdemnatus sum. Qua horribili sententia audita, quasi omnes immenso fuerunt timore & tremore perculsi, certi facti de condemnatione tanti viri, qui inter alios & super alios videbatur honestate vitæ claritate famæ, dignitatis excellentia, & multiplici scientia, & sapientia præfulgere. Ea tempestate ibi erat magister Bruno Doctor famosus, natione Teuthonicus, de ciuitate Colonia, non obscuris parentibus natus, ecclesiæ etiā Rhemensis Canonicus, & ibidem scholariū magister qui supradictis vocibus salubriter territus atque compunctus, allocutus est quosdam socios suos ibi præsentes infrascriptis, vel similibus verbis, dicens: Eia carissimi quid faciemus, omnes simul peribimus, non saluabitur, nisi qui fugerit. Si in viridi hoc fit, in arido quid fiet? Si homo tantæ dignitatis, tantæ literaturæ, tantæ scientiæ, qui videbatur tam honestę vitæ, qui erat tam celebris famę, sic indubitanter est damnatus, quid nos miseri homunculi faciemus? Si lugubri voce vnius homuncionis tam horribili ac stupendo timore ac tremore concussi, ac stupefacti sumus quid faciemus cū rugitus Leonis cum extremi iudicij tuba in aures nostras percrebuerit, cum omnes audiemus.

Surgite mortui, venite ad iudicium? Quomodo in tam horribili iudicio vbi columnę cęli contremiscent, & Angeli terrebuntur, & territi purgabuntur apparere poterimus, vbi tunc latebimus? Impossibile erit latere, intolerabile apparere. Fugiamus igitur à facie gladij, præoccupemus faciē Domini in confessione. Venite adoremus, & procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos. Postquam igitur vocem eius audiuimus, non obduremus corda nostra, sed exeamus de medio Babylonis, egrediamur Petapolim igne & sulphure iam succensam, & exemplo Beati Pauli Eremitæ, & Beati Antonij, Arsenij & Euagrij, & aliorum sanctorū cum Beato Ioanne Baptista antra deserti quæramus, in mōtibus nos famulos faciamus, vt ęterni iudicis iram, & sententiam damnationis æternæ euadamus, & peruenire possimus ad portum & tranquillitatem salutis æternæ. His & similibus verbis, & sententijs seipsum & quosdam socios suos alloquens, & exhortans, deliberauerunt ipse, & sex alij probi viri secum abrenunciare mundo, & omnibus pompis eius, & ad perfectam pęnitentiam peragēdam Eremi deserta competentia quærere & ibidem relictis omnibus diuitijs, delitijs, & honoribus huius mūdi accipere singuli cruces suas, & nudum Christum nudi per arctā viam sequi, quę ducit ad viā, & latam ac speciosam deserere, quæ amatores & sectatores mundi perducit ad supplicia damnatorū. Et quia audierant famam sanctitatis sancti Hugonis Episcopi Gratianopolitani, qui pro aliquo tempore eiusdē magistri Brunonis in scholis socius creditur extitisse, Spiritu sancto inspirante, ad memoratum sanctū Episcopū simul accedere decreuerunt, & eiusdem auxilium & consilium requirere, vt

in

in eius Diœcesi (quam audiuerant multis desertis montibus abundare) locum congruum obtinerent, in quo suum sanctum, & salubere propositum possent effectui mācipare. Septem igitur sancti viri infrascripti præfata de caussa ad prædictum sanctum Episcopum duce sancto Spiritu peruenerunt. Et vt vtar omnino verbis scriptis in legenda vitæ sancti Hugonis Episcopi memorati, per summum Pontificem Innocentium qui eum canonizauit approbata, & confirmata. Adest magister Bruno vir religiosus scientiaq; famosissimus, honestatis & grauitatis, ac totius maturitatis quasi quoddam simulachrum. Habebat autem socios magistrum Lāduinum, qui post eum extitit prior Cartusiæ, & duos Stephanos, hi sancti Rufi Canonici fuerunt, sed desiderio vitæ solitariæ eis sese coniunxerunt. Hugonem quoque quem cognominabant capellanum, eo quod solus ex ipsis sacerdotis officio fungeretur. Duos quoque laicos quos appellamus conuersos Andreā & Garinum. Querebant autem locum Eremiticæ vitæ congruum, & necdum repererant. Hac igitur spe simul & suaui sanctæ conuersationis odore trahente venerunt, quos Episcopus non solum gratanter, sed & reuerenter suscepit, & tractauit, & voti compotes fecit. Ipso namque consulente iuuante, & comitante Cartusiæ solitudinē intrauerunt, atque construxerunt Anno 1084 Episcopi verò dicti sancti Hugonis Quarto. Viderat autem præfatus Sanctus Episcopus circa idem tempus per somnū in eadem solitudine Deum suæ dignationi habitaculum construentem, stellas etiam septem itineris sibi ducatum præstantes. Erant verò hi septem, quapropter non istorum tantum, sed & eorum qui successerunt eis consilia libenter amplexus est, & vsque ad mortem Cartusiæ habitatores consilijs semper & beneficijs fouit. Licet verò & primitus diuini amoris totus arderet incēdijs, non aliter tamen ad disciplinæ cælestis exercitia eorum exemplis ac familiaritate inferbuit, quam si flammatæ quis faci plu es alias circumponat. Erat autem & cum eis non vt Dominus, aut Episcopus, sed vt seruus & frater humillimus, & ad cunctorum (quantum in ipso erat) obsequia paratissimus, adeò vt vir venerabilis VVilhelmus tunc prior sancti Laurentij postea sancti Theofrigi Abbas magistro Brunoni etiam ipse religiosa deuotione nō mediocriter alligatus, beati Hugonis contubernalis, bini quippe tunc per singulas habitabant cellas. Apud magistrum Brunonē non leuiter cum conquereretur quod pene omnia ad humilitatem spectantia inter cellam sibi præriperet officia, & Episcopus non saltem secum, vt socius, sed potius conuersaretur vt famulus. Intantum autē eremum deuotus incolebat, & sedulus, vt eum magister Bruno nonnunquam exire compelleret, ita dicēs: Ite ad oues vestras, eisq; quod debetis exsoluite. Petrus Sutor Cartusianus li. 5. de vita Cartusiana tract. 2. c. 2. Fuisset Theologiæ Doctorem, hunc miserum & damnatum hypocritam asserunt Cartusiani Hermannus Petri ser. 12. in orationem Dominicam, & Iacobus Guytrode c. 6. Speculi Sacerdotum, siue Lauacri conscientiæ, verba eius sunt sicut narrauerunt patres nostri, fuit magnus Doctor & presbyter, regens actu Parisijs in Theologia, magni nominis, & famæ, sed lubricus atque peccator. Alij vocant Iurisperitum, vtrique verum dicere possunt. Fieri enim potest vt in Theologia, & Iuræ simul Doctor extiterit, quemadmodum nostro sęculo tales reperiuntur.

EXEMPLVM XCVIII.

Iudicatus quidam religiosus fratri suo post mortem apparens dixit, Nemo credit, nemo credit, nemo credit, quā districtè iudicet Deus, & quam seuerè puniat.

REfert Doctor Iacob de Paradiso, Cartusiensis, in lib. de peccatis mentalibus criminalibus. Duo fratres religiosi honestæ conuersationis se mutuo cordialiter dilexerunt, inter quos vnus mortuus alteri apparuit in oratione procumbenti, quē viuus videns in vili habitu, & vultu mæsto inquisiuit, cur sic appareat? Respondit defunctus tribus vicibus dicens: Nemo credit, nemo credit, nemo credit. Quæsiuit viuus quid esset quod nemo credit? Respondit defunctus. Quā districtè iudicet Deus, & quam seuerè puniat. His dictis disparuit & viuentem fratrem magno timore concussum dereliquit.

Iura-

Iuramentum.

EXEMPLVM XCIX.

Iuramentum falsum exigens ab altero tractus ad iudicium grauiter flagellatur.

REfert Beatus Augustinus in serm. 2. Decoll. B. Io. Bapt. quod quid. m bonus homo citauerat quendam ad iudicium propter quandam summam pecuniæ, & ille instanter negauit, & se ad iuramentum exhibuit, quod alius ab eo recepit, licet sciret eum scienter falsum iurare. Mox consequenti nocte raptus ad iudicium vidit Christum sedentem in sede maiestatis suæ, exigentem ab eo rationem de anima illius quę iurauit ei & de anima sua propria, qui cognouit ambas esse damnandas. Tunc quæsiuit cur iuramentum ab eo recepisset? Et ait: Quia ipse mihi meum negauit. Et iudex. Nonne potius debuisti perdere tuam substantiam, quam ipsius, & tuā animam? Nonne anima melior est quam omnis substantia temporalis? Tunc iudex fecit eum flagellari. Qui euigilans omnia quę sibi acciderant enarrauit, & in signum huius plagas in corpore, & in dorso suo ostēdit, qui nullo modo potuit curari donec pœnituit, & Deus sibi illud indulsit.

Iustitia iniustitia.

EXEMPLVM C.

Restituere inuenta bona vir quidam iustus & pauper quanta sollicitudine conatus sit.

REfert Augustinus in sermone de verbis Apostoli super illud; Quod tibi nolueris fieri, alteri ne feceris. Dicam quid homo pauperrimus nobis apud Mediolanum constitutis egerit. Inuenit sacculum (nisi me forte numerus fellit) cum solidis fermè ducentis. Memor legis posuit papiracium publicè. Reddendum enim sciebat, sed cui redderet nesciebat. Proposuit papiracium publicè, qui solidos perdidit ad locum illum veniat, & quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuēto & lecto papiracio venit ad hominem. & nè forte quæreret alienum, quæsiuit signa, interrogauit qualitatem, & sigillum solidorum, & numerum. Et cum ad omnia ille fideliter respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem reddere tanquā decimas obtulit ei solidos viginti, qui noluit accipere. Obtulit & decem, noluit accipere. Saltem rogauit, vt vel quinque acciperet. Noluit. Ille stomachabūdus homo proiecit sacculum, nihil perdidi ait.

Si non vis aliquid accipere a me, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei? qualis pugna? qualis conflictus? Theatrum mundus, spectator Deus. Victus tandem ille quod offerebatur accepit. Continuo totum pauperib. erogauit, vnū solidum in domo sua non dimisit. Serm. de verbis Apostoli c. 7. Tomo 10.

EXEMPLVM CI.

Restituere concessa oblitus puer graui purgatorio laceratur.

ERat quidam puer nouem annorum, facetus satis in verbis, qui cecidit in grauem infirmitatem, & sic obijt, & post mortem apparuit matri multum lamentabiliter. Et mater quæsiuit quomodo se haberet? Respondit. In maximis pœnis sum. Et mater: Quantæ sunt pœnæ tuæ? Et puer respondit horribile verbum dicens. Si omnes carbones quos carbonarij in vniuerso mundo a tempore Natiuitatis vsque hodie arserunt in vno cumulo iacerent, & arderent. & tu dilecta mater mea in medio cumulo stares, & arderes, non tantas pœnas sustineres sicut ego iam in purgatorio sustineo. Mater quæsiuit à puero. Vnde meruisti tam acerbam pęnam, cum satis obediens fueris, & libenter oraueris, nec iuraueris nec maledixeris? Puer respondit: Ego consueui accōmodare denarios a familia, & inde emere pira, & poma, & nuces, & quando hospites honesto habuimus dederūt mihi denarios, & hallenses cum quibus solui e conuerso. Modo autem sic obij quod non omnes exolui, idcirco pœnam talem sustineo. Et mater: Possum ne ego tibi in aliquo suffragari? Respondit puer: Si exolueris ꝓ me, statim liberares. Et sic puer disparuit? Mater aūt vocauit familiam

Itam ad se dicens: Volo per obedientiam, vt computetis debita pueri mei. Omnibus computatis puer nouem Hallenses post se in debitis reliquit. Et mater statim persoluit. Et eodem die puer secundario matri apparuit dicens: O mater dilecta gratias tibi ago, ex quo enim debita mea persoluisti, me a purgatorio liberasti. Ideo celo introibo, & Deum fideliter pro te, & patre meo orabo, & pro fratribus, & sororibus, & amicis meis supplicabo.

Labor manuum.

EXEMPLVM CII.

Beata Maria lassum de communi labore fratrem, quiescere, & somnum capere precepit.

LEgitur quod vnum deuotus frater laicus, qui erat coquinarius fratrum, stabat ante conuentum fratrum multorum, & in continuo labore fuit. Et quoniam frequenter hospites superueniebant extra horam communis prandij, vel cenæ vix tantum temporis habere potuit, vt orationes debitas persolueret. Contigit quoque vna die, vt multis superuenientib. fratrib. tota die occuparetur in labore coquinæ. Tandem post completorium satis tardè accessit ad orationes persoluendas, & quasdam peculiares oratiunculas beatæ Virgini offerebat. Et quia fatigatus fuit multum ex labore, somnus ipsum arripuit, qui excutere à se somnum conatus magnam luctã habuit, somno lassum corpusculum deprimente, & feruore deuotionis renitente. Cumque sic luctaretur apparuit ei Domina pulcherrima dicens: Fili bone mihi satisfecisti, Vade ad dormiendum. De cuius aspectu gratioso multa consolatione repletus est.

EXEMPLVM CIII.

Beata Maria laborantium fratrum sudorem collegit.

ANte aliquot annos comperirem non incertis testimonijs approbatam, quæ regulariter operantibus afferat non parum solatij & opus alleuiet intuitu mercedis & premij. In vna domo ordinis Cisterciensis res gesta est celebris apud Frãciam, & ab omnibus credita, quia vir magni testimonij testis eius est, à quo & visa est. Messis erat, monachi messuerũt, & sub pondere diei & æstus fortiter sudauerunt. Venit vesperus, itum est ad domum, cenatum, & dormitum, & dormitorium clausũ. Cellarius vir sanctus sapiens, & maturus, talis denique, cui soli hoc liceret, mercenarijs responsurus. Expeditis his venit, & ipse ad dormitorium, sed clausa erat ianua, quid faceret, si pulsaret turbaret requiem monachorum, si desiderat requiem non haberet. Mallens tamen inquietare se quam illos, Capitulum intrat, in scanno se ponit & de iunco capitale instruit sibi. Necdum obdormierat, & ecce virgo omni specie pulchrior obsequentibus, & lumina præferentibus alijs duabus ingreditur, aggreditur monachum, an dormiat sciscitatur, vigilare se dicit: Qui & ipse quid ibi facere velit, cur contra morem & maximè nocte intrauerint sercurus inquirit.

At illa? Ego sum inquit Maria cuius es et tu & domus ista, & omnes, & omnia quæ sunt in domo ista & in ordine isto. Portabat autem vas vitreum ad nares suas tanquam odorem captans ex eo, dixitque. Visitauit hodie monachos meos in agro, sudoremque eorum collegi mihi in vase isto. Et hic odor primus coram me, & filio meo, dignè vtrique remunerandus præmio oportuno. Tum ille: O pia Domina quid tibi tanti est labor noster, qui fit non tam deuotione humilitatis, quam necessitate inopiæ. At illa inquit: Tu (ait) non audisti quia voluntas habet pœnam, & necessitas parit coronam? Et si necessitas parit coronam, iam partem etiam accepit voluntas. Siue ergò necessitate, siue voluntate, quod agitis meum est. Omnia vestra mihi vendico, ego suscipio, ego remunero. His dictis disparuerunt illæ.

Et ille obdormiuit suauiter, vtique sic animatus in spe, sic confortatus in fide, voluntatis in labore. Mane facto refert lætus & compunctus Abbati. Abbas Conuẽtui. Lætati sunt omnes, crediderunt oẽs, & præ grauitate psonæ nemo dubitabat. Accenduntur animo omnium, singuli feruen ad opus, laborantes, & sudantes intãtum, et vt si Maria adesset demum posset implere

vas

vas suum. Sic ludere solet dulcis Mariæ cum pueris suis, sic in visu ostendens se illis, donum pacis & gratiæ afferens illis. Audiant hæc mansueti & lætentur, pusillanimes, & confortentur, pigri, & excitentur, alacres currant & non lassentur. Omnes Christo & Beatæ Mariæ dent gloriam, & ab ipsis vicissim hauriant gratiam.

Locutio.

EXEMPLVM CIV.

Ecclesia locum fabulationibus profanantium à dæmone sacerdos peccata scribere vidit.

Legitur in Scala Cęli, quod fuit quidā sacerdos deuotus qui celebrata missa retro altare vidit diabolum scribentem in pergameno longissimo. Cumque pergamenum ei deficeret, cœpit cum dentibus ampliare modo suorum, vt maiorem posset recipere scripturam. Ad quem accedens sacerdos in virtute Iesu Christi, diabolo præcepit, vt in præsentia populi diceret quid ibi scripsisset. Respondit dæmon: Hic scripsi omnia peccata, mendacia, detractiones, aspectus impudicos, cogitationes immundas, vanitates, & omnia peccata populi tui, quæ hodie in ecclesia commiserunt, quia hæc facta in ecclesijs multum Deum offendunt & lætificāt nos inimicos Dei. Tunc sacerdos assumpto pergameno, & peccatis lectis populo nunciauit. Cumq; ad monitionem sacerdotis perfectè fuissent confessi, illa tota scriptura fuit de pergameno deleta. Et sic dæmon confusus recessit.

Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CV.

Loqui prudenter cupiens filius Regis Angliæ, collum gruis petijt, & ob id regnum accepit.

Rex quidam Angliæ habens tres filios iuniori regnum tribuit, eo quod interrogatus quid data optione præ omnibus a Deo postularet, responderit collum gruis, vt non nisi bene discussa verba depromeret. Alij autem maiores natu, sed minores prudentia petierunt, primus fortitudinem, secundus vero pulchritudinem, alter vero vt omnes sibi potentia subiugaret, alter vt in sui amorem omnes alliceret; neuter tamen iuniorem prudenti petitione superauit.

Luxuria.

EXEMPLVM CVI.

Luxuriosus vir etiam sub periculo perdendi visus libidinem expleuit, dicens. Vale amicum lumen.

Refert Ambrosius super Lucam, cap. 4. circa finem, quia sæpe faciente mala consuetudine etiam ea concupiscimus, quæ sunt corpori atque sanitati, etiam ipsi vitæ omnino nocitura. Quidam (inquiens) Theotimus cum graui oculorū incommodo laboraret, & amaret vxorem interdicta sibi à medico facultate coeūdi cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis raptus, moderari nequiuerat. Sciens enim & prudens quod oculos esset amissurus postquam conueniret cum vxore in ipso æstu feruentis cupiditatis, & consuetudinis apparatu. Vale (inquit) amicum lumen, statimque expleta libidine interdicta sibi, luminibus suis orbatus est.

EXEMPLVM CVII.

Choreis fessa femina ad inferna rapi debebat nisi Mariæ virginis auxiliū inclamasset.

Refert Doctor Iacob. de Paradiso Cartusiensis, quod quædā matrona Beatæ Virgini deuota extitit, proprias proles informando ad similia, vt ipsam in suis necessitatibus inuocarent, dicendo Aue Maria, quæ filiam dissolutam & vagabundam & saltatricem habuit, quā ipsa mater pluries correxit, sed parum in ea profecit, quia pater dilexit eam præ ceteris filijs, eo quod pulchra & mundana esset, & emit ei pulchras & pōposas vestes, quæ in vna die Dominica fatigata fuit ad quoddā pomerium sedens sub vna arbore volens refocillari. Cui diabolus immediatè adfuit, dicens: Surge, veni mecum: cui illa: Quisnam es tu? Et ille: Ego sum diabolus, cuius propositum conatis implere, arma & rete no-

nostrum ad animas capiendas, vnde modo recipies pœnam, non solum pro peccatis tuis, sed etiam pro peccatis omnium quos per ornamentum corporis tui ad malas cō cupiscentias induxisti. Et diabolus statim violenter nitebatur eam rapere.

Et illa clamauit dicens: Virgo Maria adiuua me, sicut mater eam in pueritia docuit. & statim dixit clara voce: Aue Maria gratia plena. &c. Respondit diabolus, Maledicta sit quæ hanc orationem te docuit. Quam si non dixisses, iusto iudicio Dei ad inferni incendium te traxissem, vbi cum tuis equalibus pœnam condignam pro omnibus quos ad peccandum traxisti inuenisses. Quæ postmodum nunquam amplius chorizauit, & vestes pomposa deposuit, et vitam & mores humiliter emendauit. & beatæ Virgini amplius vsque ad mortem seruiuit.

EXEMPLVM CVIII.

Maria virgo monialem ne in fornicationem laberetur terribili visione prohibuit.

IN libro exemplorum Beatę Virginis legitur, quod sanctimonialiæ quisdam erat cui amor, & assidua memoria Beatę Mariæ Dei genitricis cum ipsa ætate accreuit, sed felicibus eius actibus diabolus inuidens, potentis cuiusdam prædiuitis oculis pulchritudinem eius inijciens, totum eius animum in amorem virginis peruertit. Qui dum crebrius blanditiarum, & promissionum illecebris animum eius attentaret, si vxorem eam habere mereretur, diuitias, gloriam, & præter Deum omnia promittens. Illa consentiens renunciauit vitæ, & morti fidem dedit. Condixerunt diem qua raptam virginem de monasterio nouus ille adulter suo sociaret coniugio. Postea autem cum in domo parentum illa quiesceret, vidit in nocte illa in somnis raptam se super os putei, qui valdè enormi amplitudine, & profunditate oris sui aperiens barathrum, tam immanes exhalabat fętores, vt vniuersum mundi huius aërem videretur inficere, tam densas fumi nebulas, vt sęculi huius claritatem de cælo videretur effugasse. Cumq; totum serpentibus & vermibus scaturiret, & à clamore eorum, qui intus torquebantur horribili quodam sonitu miraretur immugire, vidit repętè Aethiopes quosdam ignitos de medio exsilientes. & animas damnatas tormentis absque differentia crudeliter immergentes, a quibus & ipsa correpta cum intro traheretur, inter ipsas iam desperationis angustias respiciens, & circumspiciens si esset auxiliator, vidit antiquam patronam & Dominam suam matrē Domini sanctam Mariā, sed nimis à longe, & sic à se auersam, vt ex eius visione vix aliquam spem posset colligere, tamen toto conatu conuersa ad illā, nomenque suum ei inclamans, Domina, inquit, Domina; subueni ancillę tuæ in tam amara necessitate constitutę. Post multa verba accessit pietatis mater ad ream, manumq; eius tenuit, procul illicò inimici facti sunt. Tunc dixit Beata Virgo Hi sunt fructus libidinis, hoc pręmium voluptatis. Postea Beata Virgo abijt. Vix euigilauerat, & aderant nuncij diuitis illius quærentes quid fieri iuberet de necessarijs nuptiarum. At illa procul, inquit, procul ministri mortis, & incentores ęterni iudicij abite. Illisq; à facie sua cū summa indignatione perturbatis, parentibus, & omnibus totam rem aperuit. & monasterio reddita totis se viribus pœnitentiæ luctibus, & antiquo proposito reddens instabat quantum poterat recuperare gratiam Dominæ suæ Dei genitricis Mariæ. Liber hic miracul. B. Virginis citat a R. P. M. Seraphino Razio Theologo Dominicano, in libro suo exemplorum, qui Hortulus exemplorum inscribitur. & dicit se, manuscriptum eum inuenisse, & legisse in Italia.

EXEMPLVM CIX.

Luxuriosus miles quam horribili specie se videndum exhibuit.

MIles quidam quandam virginem defloraui, eo mortuo cum illa pro eo oraret, & fleret, mortuus miles visibiliter apparuit voce rauca eam alloquens. Quæ cum quæreret causam raucitatis eius, ait, quia in vocis dulcedine gloriabar, cantilenas luxuriosas, & sæculares decantando. Cuius cum crura nigerrima, & scabiosa, & vlceribus plena apparerent, quærenti causam respondit, quia multum gloriabar

riabar in cruribus meis de pulchritudine, more militari illa extendens, & ornans superbè; nunc inter spinas gradior. crucior, vulnerorq; in illis. Ita iterum dixit: Quis est reliquus status tui corporis? At ille: Aperi oculos tuos, & vide, & proiecit paliū à pectore quo amictus videbatur, & vidit maximum bufonem, & teterrimum pectori eius inhærentem, ita vt brachijs eius collum suum stringeret, & os suum ori eius iungeret, cuius etiam venter per ventrem eius dependebat, pedibus eius genitalia quasi quibusdam loris stringere, & ligare videbatur. Requisitus quare hoc pateretur? respondit: Pro osculis lubricis, quibus te, & alias mulieres osculatus sum hæc patior, & pro opere libidinis in genitalibus crucior. Cum mulier quæreret vtrum ne ab illis pœnis esset liberandus? Respondit. Non ores pro me, quia nihil mihi prodest, quia æternaliter sum dānatus, & hoc ideo, quia medicinam pœnitentiæ neglexi. Hoc dicto disparuit. Femina autem reclusorium intrans pœnituit.

EXEMPLVM CX.

Luxuria pollutus, & euangelium legere præsumens, ab aranea interficitur.

CArolus Magnus religiosus Augustus, cum quidam sollemni die missam solita deuotione audiret, Diaconus eiusdem missæ lecturus euangelium præcedenti nocte mulierculę impundicis amplexibus se fœdere non timuit. Hoc itaque grauissimo piaculo cauteriatam habens conscientiam, sanctum Euangelium legere præsumpsit, postmodum etiam sacris mysterijs secundum officij sui exigentiam eadem impudentia ministerium manibus impuris exhibiturus, si non vltio diuina obstitisset. Ecce namque dum verba sacra labijs pollutis depromeret, aranea desuper à laquearibus oratorij se per filium suum semel, secundo, & tertio super caput contaminati lectoris demittens, tertia nihilominus vice ipso Imperatore aspiciente caput obscænum pupugit, ac sine mora miserum extinxit.

EXEMPLVM CXI.

Cantus chorizantium cum auiditate audiens soror sancti Damiani, quindecim dierum purgatorio affligitur.

LEgitur quod soror sancti Damiani apparuit post obitum sibi, & dixit se esse in maximis pœnis. Et ipse sanctus Damianus quæsiuit ob quam causam esset in tantis pœnis, cum tamen sanctę vitæ fuisset? Respondit? Hanc esse caussam, quod semel stetisset in camera sua, & audiuit in platea cantus chorizantium cum aliquali dulcedine. Et quia de hoc in præsenti vita non egisset pœnitentiam, per quindecim dies deberet puniri in purgatorio.
Florentius Harlemus Cartusianus institutionis Christianę lib. 2. c. 25.

EXEMPLVM CXII.

Vestium ornatu nimium delectata puella, moritura optimis vestibus se induit, dicens: Veni, ò diabole, suscipe tu animam meam.

REfert Robertus de Litio in suo Quadragesimali, quod in ciuitate Spoletana puella quędam formosa fuit, quæ vanitatibus semper intenta, nil de futura vita cogitabat. Hæc infirmitate percussa monitiones, & hortamenta salutis abhorrebat, sicut mihi retulerunt qui audiuerunt illam. Tandem inualescēte morbo cum cerneret infelix iuuencula, de proximo sibi imminere mortem, rogauit instanter matrem vt eam vestiret preciosis indumentis quæ ferre consueuerat, ornaret, poliretq; illam tamquam si ad nuptias esset accessura. Annuit ei mater, fecitq; quod filia volebat. O terribile iudicium, o stupendum & admirabile dictu, sic ornata clamare suspirando cœpit iuuencula. Heu moriar ego sic pulchra, moriar ego sic decora, moriar ego in ætate tam tenera? Dicebant illi circumstantes: Committe te Deo filia, quia benignus & clemens est. At illa magis lamentabiliter respondebat. Et quid mihi cum Deo? Veni, ò diabole, suscipe tu animam meam. Inter quæ verba expirauit damnata, & desperata.

Maria.

EXEMPLVM CXIII.

Beata Maria quendam Cartusiensem à dæmonibus liberans, docet vt studeat vilibus escis, &c.

LEgitur in Chronica Priorum domus maioris Cartusiæ, circa annum Domini M. lxxxij. tempore Guidonis quinti prioris dictæ domus, creditur euenisse, quod non incongruè videtur ad memoriã reuocandum. Conuersus quidam ibidem fuit receptus, humilis genere, ac iuuenis ętate, moribus generosus, vitęq; sanctitate prouectus. Hic toto studio obedientiæ, humilitati, mortificationiq; omnem quam poterat operam adhibens, mundũ sibi, seq; mundo non solum crucifixerat, sed etiã sepelierat amori diuino. & specialiter memoriæ matris Domini ita se totum deuouerat, vt à bonis viris ipsum, vitamq; eius cognoscentibus nihil scire iudicaretur, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum, sacramq; ipsius matrem ac perpetuam virginem humanæ salutis singularem post Deum amatricem Mariam. His studijs conuersionis suæ principijs inceptis magis ac magis insistens, antiqui hostis inuidiam velut nouã ac specialem contra se excitauit, nec iam occultè, sed palam. Iacebat siquidem quadam nocte in cella, sibi (vt talium mos est) ad laboris solamen, & orationis secretum assignata. Tunc ecce multo iã processu noctis ipsi adhuc vigilanti, & cælestia meditanti dæmonum turba in specie porcorum agrestium apparuit, & per totam cellã discursu insano, ictu horrendo dentibus longissimis, ac velut in necem eius exacutis pauefactum & trementem hominem circumstabant, sudabat ille præ timore. & quasi iã iamq; a bestijs discerpendus nil nisi mortem vltimam prestolabatur. Hęc autem eo patiente adauctus est metus. Nam quendã enormis magnitudinis hominem (vt ex corporis sui indicio sibi videbatur) dæmonum principem cellam conspicit intrantẽ. Qui primò in ingressu suo cõuersus ad porcos ait: Quid segnes estis? cur hunc iam nõ rapuistis? cur non discerpsistis? Quid dicitis? Inquiunt porci: Magno conatu facere nisi sumus, sed cuncta tentantes nil facere potuimus. Ego (inquit) ille iam faciã quod vos desides minimè facere potuistis. Quo dicto vncum ferreum lõgis ac recuruis vngulis terribilem minaci manu prætendens atque ad virum Dei rapiendum, imo ad discerpendum adaptans, eum nimio timore pœnę mente excedere coegit. Sed Deus (cui vir ille bonus sæpè dicebat, ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo) tentationem tam duram non est passus vltra procedere, sed sua infinita misericordia (qua suis semper prouidet) eduxit eum à tentatione & liberauit à malo. Mox enim vt nequam ille manum (vt dictum est) ad rapiendum, & vncum, vt videbatur, ferreũ ad eum discerpendum extendit, statim omnipotentis filij Dei mater vera mater misericordię in qua ille, sicut dictum est, totam spem suam post Deum posuerat, visibiliter affuit, & virga leui manu prætẽsa, quomodo, inquit, huc detestandi venire ausi fuistis? Non est hic vester, nec iam in aliquo contra eum poteritis pręualere. Dixit hoc & dicto velocius totum illud nefandũ collegium ut fumus euanuit. Perstitit illa post dæmonum fugam cum homine adhuc tremente, eumq; his consolata est verbis. Placet, inquit, quod facis, tuiq; animi deuotionem Deo, mihiq; gratam noueris. Fac ergò quod facis, & de his ad meliora perseuerans proficere stude. & vt tibi aliquid singulare in mandatis tradam, stude vilibus escis, operi manuum deuotus insiste, amplectere abiectas vestes. His ergò Beata animatum hominem relinquens, cęlum repetijt.

Ille autem vt à Beata Virgine iussus fuerat mandata eius adimplere totis virib. nitebatur, vilibus cibis magis quam splendidis epulis, vilibus pannis magis quam preciosis vsque ad mortem contentus. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis 2. lib. mirac. cap. 29.

EXEMPLVM CXIIII.

Beata Maria Cartusiensem diabolica factione penè desperantem adiuuit.

LEgitur in Chronica Priorum domus maioris Cartusiæ, quod fuit quidam magnę religionis monachus Dominus Petrus

trus Fauerij vocatus. Hic prior domus sanctæ crucis effectus, pro strenuitate morum ac subtilitate ingenij procurator generalis totius ordinis ad causas pertractandas, est effectus Cum autem pro iniuncta sibi obedientia in quadam ciuitate maneret, cõtingit eum graui infirmitate vexari, ordinatio neq; (vt creditur) diuina contigit Dominum Hupertum priorem boni passus ad ipsum infirmum venire. Quem mox ut infirmus vidit, gauisus est gaudio magno valde, dixitq; ei: Frater mi, tu me trades sepulturæ, sciensq; finem suum adesse, confessione eidem facta, vnctionem cum viatico petiji, & accepit. Dicto verò Domino Huperto alia occasione ab infirmo ad horam recedente, ecce Satan humani generis inimicus ante lectum eius statim adfuit magnum volumen portans, in quo omnia peccata quæ dictus infirmus cõmiserat in tota uita erant conscripta, qui ante faciem dicti infirmi cum magna proteruia se ponens omnia peccata sua improperabat procaciter cachinando. Cum autem infirmus præ timore, & tremore horribilis visionis quid responderet nesciret, nisi hoc tantum modo, quod in confessione facta cõfideret, indulgentiam sese peccatorũ magis ac magis Satan nitebatur eũ ad horribilẽ desperationem inclinare. Cæpit autem infirmus tremere, pallescere, ac ferè in barathrũ desperationis iam cadebat, nisi superna eum gratia clementi oculo respexisset. Subito namque mestorum consolatio, laborãtium fortitudo, desperatorum releuatio, affuit Beatissima Virgo Maria, vltra humanã rationem lucidissima, in brachijs suis puerũ deferens inenarrabiliter speciosum, dictoq; infirmo iam ferè disperato cominus astans: Frater mi (inquit) cur times? cur diffidis? Per istum enim puerum speciosum omnia peccata tua sunt dimissa. Ad hæc verba Satan qui aduenerat nimium confusus de loco illo turpiter est egressus. Statimque de oculis infirmi cum puero etiam euanuit Virgo gratiosa. Tunc infirmus cum tanta lætitia. & exultatione cordis remansit, quanta sicut referebat ab ipso exprimi, vel auditore capi non valeat. Cum dictus Dominus Hupertus ad infirmum redijsset, eidem omnem visionem enarrauit. Demũ post matutinas noctis sequentis solus septem psalmos, cum lætitia prout poterat incępit decantare. Cum autem in dicendo nimium grauaretur, dictum Dominũ Hupertum vt se iuuaret, rogauit. Dum vero lætaniam simul decantarent, venissentque ad locum in quo dicitur: Omnes sancti orate pro nobis, subito post prædictam postulationem eleuans infirmus digitum dextræ manus cum cordis lætitia maxima subiunxit dicens: Omnes sancti qui modo hic estis orate pro nobis. Quam postulationem crebrius cum magno feruore ingeminans, spiritum exhalauit.

EXEMPLVM CXV.

Beata Maria ex ore deuoti Prioris sertum legentis cernitur collectas rosas in sertum suo capiti imposuisse, qua visione latrones à præmeditato malo desistentes pœnituerunt.

Legitur in Libro exemplorum Beatæ Virginis, quod scholaris quidam iuuenis Beatæ Virgini multum deuotus, hãc sibi consuetudinem fecerat, vt de odoriferis floribus, & alijs redolentibus speciebus (prout melius habere poterat) imagini Beatæ Mariæ, quæ in Ecclesia habebatur, sertum quoddam diebus singulis mira cordis simpliciter ac deuotione faciebat, quo caput imaginis ornare consueuerat. Parentes igitur clericuli agnitis deuotione, pariter & desiderio pueri in monasterium quoddam eum in monachum cõsecrandum tradiderunt, qui mox claustrali arctatus disciplina præ dolore cordis cępit plurimum flere. Cumque Prior quænam esset causa tanti fletus interrogasset, propter Ordinis enim rigorem flere eum suspicabatur. Respondit ei puer: Solitus sum dietim de congregatis hinc inde speciebus ac floribus Beatæ Mariæ sertum componere, ad quod iam exire me videtur loci huius obseruantia præpedire. Ad quod prior: Fili (inquit) carissime diebus singulis legas quinquaginta Aue Maria, sic vt semper post decem legas vnum Pater noster ad honorem, & reuerentiam dilectę Dominæ tuæ. Sic nempe sertum ei facies gratius multo priore. Puer verò iussa implens, per incrementa tẽporum auxit & incrementa virtutum. A de-

ptius annos debitæ ætatis, propter vitæ eius probitatem electus est in Priorem. Contigit ergò eum ex parte officij cum aliquo fratre aliquorsum pergere. Quod vt quibusdam latronibus innotuit, eos à tergo sunt secuti. Recordatus interim Prior sertum consuetum Beatę Virgini illo die nondum lectum ad genua cecidit, & maleficiorum inscius, sertum virginis deuotus impleuit. Stantes autem latrones viderunt Dominam quandam mira gratiositate formosā, ante eum stantem, & per singulas salutationes rutilantes rosas, & flores ab ore eius excipientem, & sertum quoddam ex eis perpulchrum componentem. Finita autem oratione sua completum est & sertum, quod ipsa Domina proprio capiti imponebat, sicq; ab eorum obtutibus est subtracta. Clamabant igitur latrones ad patrem. Nisi nobis quæ hæc fuerit Domina quæ vobis astabat intimaueritis, nequaquam mortem euadetis.

Quibus Prior Pueri (inquit) nullius est nobis Dominæ cognita, vel visa præsentia. Ad quod latrones. Non solum quæ astitit, sed & quid legebatis cum vobis astaret aperire vobis oportebit. Coactus itaque Prior rei gesta illius ordinem retulit, quomodo videlicet dietim Beatam Virginem venerari consueuit. Tunc illi audito miraculo pedibus eius prouoluti, veniam postulabant, & vt sibi confiterentur ab eo precibus impetrabant. Sicq; emēdata deinceps in melius vita, felici fine, beata quiete in Domino quieuerunt. Prior ergo Virgini gloriosæ gratias referens, solitum suæ deuotionis obsequium tali fretus præsidio, deuotius curauit eidem offerre.

EXEMPLVM CXVI.

Beata Maria satius accepit paucas sibi salutationes Angelicas cum deuotione, quam sine hac multas exolui.

Virgo quædam religiosa secundum numerum psalmorum centum quinquaginta salutationes Angelicas cum totidem versibus Reginæ cæli singulis diebus offerebat. Sed quoniam propter ipsam multiplicitatem minus digna deuotione quam oporteret id faciebat, admonita est ab eadē Domina nostra quatenus rescissis duabus partibus, quinquaginta sibi quotidie salutationes cum competentibus versibus intentè & amorosè persolueret, patenter insinuans, Deo, & sibi acceptius fore quantumlibet paruum seruitium cum deuotione, quam multum negligenter & sine deuotione exhibitum.

EXEMPLVM CXVII.

Beata Maria duas virgines sibi in filias datas à paupertate simul & infamia liberauit.

Legitur in Scala Cœli, quod fuit quædā mulier nobilis, sed pauper, habēs duas filias, quas informauit ad amorem Virginis benedictæ. Paupertate ergo grauata, timens corruptionem mundi, ante altare B. Virginis eas adduxit, sic dicens: O Domina has filias meas virgines mundas tibi offero. Et quia non habeo vnde possum eas nutrire, quidquid iuris in eis habeo totum tibi do. Et acceptis manibus puellarum in signum verè donationis, coniunxit manib. virginis. Et dum recessissent iuuenem splendidum inuenerunt in foribus domus suæ, qui obtulit ei centum libras, in quibus secretè erat obligatus patri earū. De his mater induit filias, & de necessarijs prouidit optimè. Quod attendentes gentes, murmurare cœperunt, credentes quod de meretricio hoc haberent. Quod mater audiens filiabus aduocatis sic ait: Ite ad matrē Virginem Mariam, & instanter cum fletibus, & deuotione orate, vt tamquam mater subueniat huic infamiæ vestræ. Quæ ex corde virginem rogantes, dum in quodam festo sollemni ipsius virginis ad sermonem in platea sederent, in præsentia totius populi Angelus descendit de cælo portans duas capsellas de rosis pulcherrimis albis, & clamando in præsentia totius populi, sic ait illis duabus virginibus: ista capsellas mittit vobis Virgo Beata Maria mater vestra, in signum virginitatis vestrę. Et illis dimissis, disparuit. Tunc princeps terræ qui ibi aderat, viso hoc miraculo, duo monasteria cōstruxit ad honorem Beatę Virginis, in quibus istas duas constituit Priorissas. Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEM-

EXEMPLVM CXVIII.

Beata Maria deuotissimam sibi filiam pastoris morituram visitauit, & caput serto ornans ad cælestia regna perduxit.

LEgitur in lib. Exemplorum Beatæ Virginis, quod cuidam pastori commoranti in villa quadam, filia quædam virgo pudica fuerit, quæ patri in pascendis gregibus famulabatur. Fuerat autem in loco pascuali ecclesia quædam deserta, quam frequenter ingrediens virgo prædicta, orationes suas coram imagine gloriosæ virginis Mariæ effundebat.

Fuit namque prædicta ecclesia in honorē gloriosæ Virginis dedicata, in qua imago quædam formosa Beatæ Virginis habebatur, quæ puerulum in gremio continebat, quæ quoniam ab hominibus ecclesia derelicta non frequentabatur, in honore quo decuerat, in vestitu, & in alijs exhibēdo minus curabatur, sic quod inculto habitu inornata stabat, vt moris est in huiusmodi ecclesijs desertis. Ex quo autem virgo prædicta orationes suas solitas coram eadem imagine sæpius Beatæ Virgini offerre consueuerat, mota semel paupertate vestitus gloriosæ virginis, inter verba compassionis sic est exorsa. O regina cæli, mater Domini mei Iesu Christi, benedicta valde, malè apparetis vestita, ego quoque heu nihil habeo quo vestræ paupertati in vestitu, & ornatu possim subuenire, sed quod mihi in vestitu defuerit exteriori, supplebo quo deuotius potero orationum mearum, ac salutationem vestitu interiori, conaborque vos vestitu tali orationib. mei fulcire, quo reginam nobilem decet decorari. Cumque in hac deuotione ad Beatam Virginē multis annis efferbuisset, & Beatæ Virgini de sibi exhibito seruitio eam remunerare placuisset, tacta languore, lecto decubuit. Eodem quoque tempore cum duo fratres nemus villę, in qua Beata Virgo prædicta iacuit, illis sic ibi ambulantib. vnus illorum somno nimium pręter consuetudinem grauabatur, dixitque consocio suo, oportere se omni modis paululum dormitare. Cui cum alter diceret: Frater, si moram hic fecerimus, quoniam nemus illud a latronibus plurimis (vt scitis) inhabitatur, mortem à latronibus circumuenti incurremus. Respondit ille: Nisi a somno recreatus fuero, vel ad modicum etiam recedere non valebo. Quo dicto membra sopori dabat. Alter verò ipsi assidens librum aperuit, atque orationi incumbebat. Cumque sic sederet in oratione deuotus, ecce a longe turbam quandā copiosam pulcherrimarum virginum in vestitu stragulato sibi vidit appropinquare, quibus qua decuit reuerentia assurgebat. Illæ ipsi esse inclinātes tacitè transibant. Post has, ecce turbam quandā aliam formositate prædicta magis clarā sibi vidit in vestitu albo appropinquare, quæ vt prædictæ ipsi sese etiā inclinantes cū silentio præteribant. Post hanc, ecce tertia quæ præmissis pulchritudine præminebat appropinquauit, vestitu rubeo decorata, quam virgo quędā gloriosa specie vltra quam credi potest delectabilis, ceteris habitu pręclarior sequebatur, quæ rosis albis & rubeis ex omni parte fuerat constipata, habebat sertum roseum in capite velut iā recenter de paradisi amęnitate sublatum. Cui assurgens frater prædictus atq; sese inclinans, humiliter ab ea petijt sibi indicari quænam posset esse ipsa regina tam generosa. Cumque illa feruorem desiderij eius considerasset, humiliter inclinans illi respondit in hæc verba: Ego sum Maria mater Dei, quæ neminem peccatorem respuo me humiliter inuocantem. Tunc humiliter optanti etiam scire quænam possent esse virgines tam formosæ, quæ ipsam præteribant, respondit Maria, & dixit: Illæ omnes sunt uirgines quę virginitatem suam vsque ad mortem illibatam seruauerunt. Prima turba quam uidisti vestib. stragulatis ornatam, virgines sunt quę sic in mundo stabāt ut quasi in medio virginitatis, & matrimonij animo nutarent. Secunda turba quā uidisti vestibus albis rutilātem, virgines sunt quæ in mundo virginitatem sua filio meo, mihique deuouerunt. & vsque ad mortem nostro adiutorio immaculatam seruauerunt. Quapropter earum gloria in multo præcellit gloriam primarum. Tertia turba quam uidisti vestitu rubeo corruscantē mihique proximè assistētem, virgines sunt quæ non solum meum exemplum sequentes virginitatem nouerunt, verum etiam eamdem in martyrio sanguinis ob amorem sponsi sui effusione ornauerunt, & illæ omnibus alijs in gloria pręeminere meruerunt.

runt. Cumque dulcissima Domina Virgo Maria fratrem prædictum sic gratiosè responso suo informasset, instabat adhuc frater ille humiliter postulans ab ea, sibi intimari quonam cum turbis virginum tam formosis tenderet Regina tam gloriosa. Respondit Maria: Pergimus in villam proxima virginem quandam iam in extremis agentem visitare, eamque ob mihi impensum ab ea deuotionis seruitium nostro cōsortio aggregare, quoniam ipsa me (vt vides) tam glorioso vestitu suis humilibus precibus decorauit. Nos igitur illuc venire disponimus, eamdem virginem visitare, sicque Domina nostra ab eo discessit. Cumque ille socium suum a somno excitasset, surgens socius in magno sui cordis gaudio dixit: Salubri somno soporatus sum. Vidi nempe id idem dormiendo, quod tu te gaudes vidisse vigilando. Eamus proinde videre, quo fine sit hæc virgo ab hoc sęculo migratura. Euntes igitur in villam sollicitè requirebant, vbinam inibi virgo aliqua infirmitate laboraret. Cumque omnes se de nullius virginis infirmitate scire respondissent, tristati sunt fratres illinc quasi decepit ire velle cogitantes. Et ecce homo quidam illis obuiabat qui virginem talem pastoris cuiusdam filiam in fine villæ infirmitate graui laborare affirmabat, quo audito lætificati fratres illuc ibant, virginemque in straminibus decumbentem inueniebant, cui cum neminem adesse vidissent eam deuotè salutabant. Quibus virgo: Discooperite (inquit) fratres capita vestra, & orate Dominum, vt vobis concedat videre pulchram hanc comitiuam hic iuxta me gratiosè congregatam. Ad quam admonitionem fratres ad genua prouoluti, discoopertis capitibus se orationi dederunt, ac omnes virgines ibi adesse conspexerunt, quæ in nemore illos præterierāt, cum multitudine etiam Angelorum viderūt, & Dominam nostram ceteris omnibus pulchriorem, quæ sertum miræ pulchritudinis virgini pręparatum gestabat in manibus, sicque parili concentu miræ dulcedinis modulationem Gloria in excelsis, cantauerunt. Cumq; tali dulcedine cantus anima virginis è corpore fuisset euocata, Virgo Maria beata Dei genitrix sertū roseum quod manu teneb at capiti eius imponebat, sicq; mira dulcedinis recreatione ac lętitia inenarrabili in cælum sese recipientes, animam virginis secum in perpetuum regnaturam conduxerunt.

EXEMPLVM CXIX.

Beata Maria grandi miraculo rosas de corpore defuncti cuiusdam fratris fecit excrescere, qui psalmos quosdam in eius honorem legebat.

Legitur in libro Exēplorum Beatæ Virginis, quod in quadā ecclesia in honorem Beatę ac gloriosę semper Virginis Mariæ dedicata in monasterio quodam erat monachus quidā Ioscio nomine, q. Dominam nostram Virginē Mariā singulari deuotione ac reuerētia venerabatur, sic quod ob amorem magnum nominis Mariæ, pro qualibet litera prædicti nominis Maria, psalmum qui ab vna literarum reuerendi nominis Marię inchoabatur, legere dietim consueuerat. Primo solebat legere psalmū Magnificat, &c. Et pro A. primo. Ad Dominum cum tribularer. Pro R. Retribue seruo tuo. Et pro I. In conuertendo Pro A. secundo. Ad te Leuaui. Ad quemlibet psalmum versiculum, post partum virgo, & collectā. Concede nos famulos tuos, Anno autem Domini 1173. in nocte sancti Andreæ cum fratres simul ad cantandas matutinas conuenissent, atque inchoassent. Superior accepta laterna in manibus, ibat de choro ad chorum considerans vtrum ne aliquis somno deceptus illic non adesset. Cumque omnes adesse cognosceret, excepto fratre suo carnali Iosciοne, assumpta laterna iuit in dormitorium, vbi eum præcedenti Vespere vidit ire dormitum. Cumque venisset in dormitorium ante fratris sui lectisternium inuenit eum in lecto, sed mortuum, viditque ex ore eius rosam miræ pulchritudinis excreuisse, similem quoque rosam vidit ex quolibet oculorum suorum atque aurium exortā. Super rosam autem in ore radicatam habebatur inscripta prima litera nominis Maria, atque primus versus huius Psalmi Magnificat. Super rosam autem in dextro oculo radicatā, litera A, primus quoque versus psalmi. Ad Dominum cum tribularer habebatur inscriptus. Super rosam sinistri oculi R. & primus versus Psalmi Retribue. Super rosam dextræ auris lit-

littera I, atque primus versus psalmi. In cōuertendo. Super rosam sinistræ auris littera A. atque primus versus psalmi. Ad te leuaui. Cū autem his mirabilibus visis stuperet superior, cum magno timore ad chorū cucurrit, visaq; fratribus nunciauit. Cumque fratres ad spectaculum conuenissent, viso miraculo miro timore conterriti monachum antedictum attingere verebantur, sed mox miserunt nuncium & intimabant Episcopo sub cuius stabant dominio. Qui referens gratias Deo, ac Beatæ Marię matri eius, multum ex audito miraculo est gauisus, eo quod sic à Deo ac gloriosa matre eius deuoti seruientes soleant remunerari. Episcopus quoque indutus Episcopalibus, sollemnem processionem cum facibus, cū crucibus, atque thuribulis ordinauit, sicque cum conuentu atque clericorum sollemni collegio venit ad lectum Ioscionis monachi iam mortui. Eductam autem rosam de ore iam dicti monachi, quæ trahētis manum facilè subsequebatur, atque in suo vigore, & decore incorrupta manebat, fecit in crystallo quodam formoso artificiosè ac reuerentur inclusam super altare reponi, vbi ad miraculi euidentiam ab omnibus posset videri. Cæteræ verò rosæ mox eductæ aruerunt atque pristinam pulchritudinem amiserunt. Episcopus verò sumptum corpus ante summum altare, quod in honorē Beatæ Mariæ fuerat cōsecratum honore debito sepeliuit, vbi ad declarandam clementiam Virginis, & deuoti ministri eius meritum ostendendum plura post modum miracula contigerunt. Hoc accidit in monasterio Sancti Bertini in ciuitate S. Audomari, sita in Arthesia Belgij prouincia, & monumentum huius rei extat in tabella affixa basi ex aduerso Sacelli B. Mariæ virginis. Hæc autem Ioscionis deuotio insigni isto miraculo confirmata fuit, tempore Leonis Abbatis supradicti cœnobij, & Theodorici Flandriæ Comitis.

EXEMPLVM CXX.

Beata Maria custodem factione diaboli in furto deprehensum, & incarceratum, à carcere & infamia mirificè liberauit.

LEgitur in libro quodam Exemplorū Beatæ Virginis, quæ vocatur Mariale, quod fuerunt alicubi duo monasteria Ordinis sancti Bernardi, non longe à se inuicem distantia vnum mulierum, aliud virorum, in quibus singuli ac singulæ iuxta institutionis suę regulam Domino deuotè seruiebant. Erant autem & in eisdem monasterijs duę personæ, quarum vtraq; quęlibet in suo conuentu custodis officio seruiebat. Propter morum autem ac sanctitatis vitæ parilitatem, se mutua in Domino caritate arctius diligebant, ita vt vbi alter alterius obsequio egeret (prout officij opportunitas sæpius exigebat) sibi alternato ministerio seruiebant. Talem autem suę caritati custodiam adhibebant, vt nequaquam sibi corporali præsentia propinquarent, nec sibi loquerentur, nec suis aspectibus sese offerrent. Feruebant autem ambo in seruitio Dei, ac gloriosæ Mariæ matris eius. Custodes verò conuentus virorum ob singularem ad Dominam nostram deuotionem & reuerentiam, imaginem quādam pulchriorem quo potuit eiusdem virginis Mariæ sibi fieri impetrauit, sub cuius pedibus imaginem dęmonis, econtra quo horribilius ac turpius excogitare potuit ordinari fecit.

Postquam verò longo tempore in iam dicta deuotione Beatæ Virgini deuotè seruiuisset, stimulatus de facto prædicti custodis deuotionis omnis inimicus, puritatem intentionis eiusdem amplius sufferre non potuit, venitque in figura qua eum custos formari fecerat obuiam in quadam nocte cum ad pulsandum ad matutinas surrexisset, eumq. proteruo ac irato vultu intuens in hęc verba prorupit: Cur hanc mihi opprobriosam cōfusionem exhibuisti, vt me tam turpi forma faceres depingi, pedibus pulchræ illius imaginis Marię Dominę tuæ, vbi contrarijs iuxta se positis mei figura alia magis elucescente horribilior apparet? Nisi me citius deposueris talem tibi prouidebo confusionis talionem, ut te me sic offendisse pæniteat.

Quo audito, cū visionem eius cōceptus horror paululum abscessisset, custos in hæc sic verba respondit dicens: Recede à me satanas, tuas minas non curo, cui ego seruio poterit me bene de tuis manibus eripere. Quo dicto, inimicus velut in fugam versus disparuit. Post hæc multo tempore cum custos minarum diaboli minime me-

moria haberet, ac doli eius inscius, sibi minimè prouideret, diabolus humanæ salutis semper inimicus rediit, & custodi confusionem quam sibi promiserat Deo permittente inferre curauit. Nocte igitur quadam in primo somno, ante tempus matutinarum ad custodis feminæ indutus formam, cellam velut introitum postulans pulsauit. Custos vero tali tempore rumoris insuetus surrexit, & aperiens cellæ ianuam quisnam ibi esset, aut quid sibi vellet inquisiuit. Cui diabolus: Ego (inquit) amica tua carissima talis monasterij custos, tibi fidelis, quę quoniam in tui amore vehementer exarsi, & amoris vehementia a te amplius abesse non potui, magno attracta amore ex monasterio meo ad te huc perueni, assumens preciosiora cuncta nostri monasterij clenodia, quæ nobis longo tempore suo valore vitæ necessaria poterunt ministrare. Nunc igitur surge uelociter & omni mora postposita, mihi sociare, quidquid quoque tu preciosorum clenodiorum ac ornamentorum habere poteris tecum assume in ignotam regionem, vbi cupita possimus frui præsentia, simul pergamus. Satanas quoque sicut custodi loquebatur extrinsecus, sic tentationibus suis animum eius amplius excitando mouebat intrinsecus, ita vt quid illi responderet non inueniret, sed verborum ac tentationum eius victus importunitate, fidem illi adhibuit, cellamque egressus est, & quidquid de suæ custodiæ cōmissis clenodijs monasterij, & ornamētis habere poterat, in saccum vnum colligens, cum diabolo velut cum custode dilecta, à monasterio fugam petens abscessit. Cum autem per aliquantulum spacium à monasterio recessissent, lacrymabili voce diabolus conquestus est se quoddam præciosissimum monasterij sui clenodiū fuisse oblitum, quod omnia habita præcelleret in valore: Dixitque ad custodem. Tu hic sede amice carissime, & reditum meum pręstolare, ego citius quo potero quæsito, & allato illo, festinus ad te redibo. Credit custos, & abscedente Diabolo solus cum furto remansit in campo. Diabolus verò postquam recessit à custode venit in monasterium, & ingressus dormitorium magnum strepitum commouit, clamās alta voce: Surgite surgite & citius custodem qui cuncta furatus est insequentes comprehendite. Surrexit Abbas, & totus conuentus cum eo, & perlustrantes singulas clausuras apertas, & preciosiora quęque clenodia ac ornamenta monasterij sui ablata inuenerunt. Vnanimiter perinde monasterium egressi, & custodem insecuti, nō longe à monasterio solum inuenerunt, & furtum cum eo. Quem comprehendentes, cum quid diceret furto pręsente confusus non inueniret, semperque vehementer tacitus miraretur quomodo in hoc infortunium peruenisset, eum in monasterium reducentes incarceratum ambobus pedibus cyppo arctatis, & affixis vsque in diem crastinum, quando de facto melius deliberarent dimiserunt. Alteri quoque monacho, vt ad matutinas tempore congruo loco custodis pulsaret committentes, ipsi se quieti tradiderunt. Quiescentibus singulis cum custos facti turpitudine contusus, solus sederet in carcere atque cyppo, secumque miserabilem casum tacita mente cordeque contrito reuolueret, & præ cordis anxietate erumpentibus lacrymis benè contritus amarissimè fleret, solatiumque sibi sub sole nullum superesse conspiceret, deuoto corde se transtulit ad omnium desolatorum consolatricem pijssimam Virginem Mariam, casum suum ei conquærens in hęc verba: O mi Maria omnium peccatorum misericordissima Patrona, quoniam ut nostri corde deuoto tuis me seruitijs mancipaui, per tuam infinitam clementiam te deprecor, vt mihi casu hoc lacrymabili innocenter circumuento, tuam misericordiam gaudeam affuisse. Cumque sic iaceret in oratione, & totius spei anchoram in matrem misericordiæ iniecisset, ecce subitò in forma qua eam depingi fecerat satanam adesse conspexit, sibi suum infortunium improperātem, atque dicentem. Ecce (inquiens) quomodo quod tibi ante promiseram, vt scilicet de mihi facta iniuria tibi redderem talionem, iam persolui. Custos cordis dolore confusus, quid suis responderet improperijs non inuenit. Tunc ait diabolus. Ecce quod tibi ante prædixeram, iam me cognoscas implesse, sed tamen Maria, Domina tua mota, quam ad te gerit compassione, me imperiali potentia, quod inuitè facerem compulit. His dictis dæmon accessit

-cessit & excusso cyppo liberauit. & vt illinc recederet imperauit. Custos autem cellæ suæ secreta secretè petijt, ac diabolus in forma custodis transformatus in cyppo carceris pro eo inuitus, & compulsus resedit. Custos quoque totus gratulabundus misericordiæ gloriosæ virginis (cuius imperio fuerat liberatus) gratias quas potuit retulit, tempusque matutinum totus lætabundus expectauit. Cumque propè esset, quod in pulsu horologij tempus matutinarum signaretur, quod etiam in loco officij sui frater ordinatus expectauit, ecclesiam introiuit, atque vt solet de cantandis matutinis, monachis impulsu signum dedit. Quod ut frater vice eius ad pulsandum ordinatus audiuit, mirabatur quisnam ibi esse potuit, qui ipsum pulsando etiam ante tempus præuenisset, eo quod dum custos incarceraretur affuisset. Ad ecclesiam igitur festinus accurrit, & custodem pulsantem inueniens, cum vehemẽter miraretur, Abbatem, ac fratres ceteros adijt. & quod custos fracto carcere violenter aufugisset, intimauit. Surgentes illi carcerem adeunt. atque vt sibi videbatur custodem incarceratum, ut eum ante reliquerant inuenerũt. In chorũ quoque Ecclesiæ veniunt, atque custodem (vt ibi solet) pulsantem aspiciũt. Dixitque Abbas fratribus suis. Tota hac nocte fratres mei diabolica sumus deceptione vexati. Et accepta aqua benedicta cum pulsantem custodem aspersisset, ille aspersionem humiliter (vt verè humilis erat) reuerenter accepit. A choro igitur ad carcerem cum conuentu redijt, vbi vt sibi videbatur custodem incarceratum sedentem inuenit. Cumque eum (vt verò custodi ante fecerat) etiã aqua benedicta aspersisset, ille dimisso magno fœtore vt fumus euanuit, sicque discordiæ seminator maleficus fratres singulos cum custode pacificauit inuitus. Custos quoque suæ liberationis non ingratus, nec inmemor, studuit adiutorio gloriosæ Virginis in virtutibus proficiendo, pro sibi impenso beneficio gratus existere, & in seruitio eius aspirante gratia vsque in finem vitæ suæ amplius feruere. Fratres verò missis nuncijs in prænominatum monasterium virginum, vtrũ de hoc negocio nocte illa aliquid percepissent, explorare studuerũt. Sed quoniam rei veritas nulli hominum decepto custode patuit, nullibi aliquid inde auditũ fuit. Custos verò rei euentum vsque ad vitæ suę terminum secretum tenuit, nullique publicauit. Sed cum ceteris vicinæ mortis signis prodentibus se ab hoc sæculo migraturũ in esse cognosceret, omnem rei gestæ ordinẽ vocato Priori intimauit.

EXEMPLVM CXXI.

Beata Maria in die Purificationis multis comitata virginibus se deuoto, & infirmo Episcopo amplexandam dedit, eumque perfectè sanauit.

Legitur in libro Exemplorum Beatæ Virginis, quod quidam Episcopus deuotus Beatæ Virgini infirmabatur grauiter. cum autem instaret festũ Purificationis Mariæ, rogauit eam, ut sibi sanitatem impetraret, quatenus eius officium deuotus impleret. sed non fuit exauditus. Item imminente hora vespertina in vigilia huius festi petiuit pro sanitate corporis sed minime exaudiebatur, quod & tertio fecit ipso die hora prima. sed nihil impetrauit. Domus autem Episcopi adhærebat Ecclesiæ, ita quod ambitus de ecclesia protendebatur ad domum in qua Episcopus infirmus iacebat. Cum autẽ ipso die sollemnis processio fieret à Clero, & illa Antiphona. Adorna thalamum tuum Sion, secundũ consuetudinem ecclesię in circuitu cantaretur, vidit Episcopus sollemnem processionem virginum pulcherrimarum de ecclesia per ambitum ad se venientem, quę vestitæ albissimis erãt. Inter quas una erat pulchrior omnibus, quæ post omnes ibat, & pulcherrimũ puerum gestabat in vlnis. Et cum sic appropinquarent, duæ ex illis virginibus iuxta caput Episcopi se ponẽtes Angelicis vocibus inceperunt prædictam Antiphonam, scilicet: Adorna thalamum tuum, decantare. Quas Episcopus, vt vidit, prout poterat erexit se, & in lecto resedit. Venerabiles aũt virgines lectum eius circunsteterũt. & dulciter cantabant, quod tamen nullus nisi Episcopus audiebat. & cum sic cantassent vsque ad locum illum, suscipe regem Christum, amplectere Mariam, quæ est cæle-

cæleltis porta, accessit illa pulchra virgo cum puero, & sibi illum puerum qui est rex regum ad dextrum brachium dedit, & ipsa sub sinistrum Episcopi resedit, & ait: Modo dilecte mi, suscipe regem Christum, & amplectere Mariam, & ait: Surge modo sanus, & vade ad ecclesiã. & fac officiũ mihi et filio meo, & dic populo id quod tibi modo accidit. Et post illa, hæc venerabilis visio disparuit. Surrexit igitur Episcopus sanus, & fortis, & cunctis admirantibus officium deuote impleuit, & facto sermone, narrauit coram populos pręsens miraculum, & post paucos dies migrauit ad Dominum, vbi amplectitur Mariam, & eius dilectum filium Dominum nostrum Iesum Christum. Hoc Mariale citat sæpe Pelbartus in suo Stellario.

EXEMPLVM CXXII.

Beata Maria Virgo Beato Thomæ Cantuariensi pulcherrimam casulam dedit.

SAnctus Thomas Cantuariensis Episcopus in adolescentia sua castissimus erat. vtpote, qui Beatissimæ Virgini Mariæ suã vouerat castitatem. Cum autem esset inter socios sicut lilium inter spinas, audiuit eos sęculares sęcularia conferre, & iactantes se de suis specialibus dominabus, & de clenodijs sibi datis ab ipsis, tandem in ioco dixit: Nihil valet quod dicitis, & iactatis, ego habeo amicam quæ omnium vestrum præcellit amicas, quæ mihi clenodium dedit cui nunquam simile vidistis. Hoc autem totum spiritualiter intendebat; sed ipsi secundum mentem suam recipere hoc volebant, supplicantes instantissimè ut eis clenodium demonstraret. Et vim iam inferre volentibus, aufugit in ecclesiam, & se ad orationem contulit, rogans, vt sibi tam præsumptuosum verbum Domina dulcissima indulgeret. Ecce autem in visione ei electissima virgo apparuit, consolans eum flebilem, & dicens: Ne timeas, quia optimè & verè excellentiam tuæ amicæ inter socios, immo inter omnes homines obtinebis. Deditq; ei pyxidẽ valde paruulam, & excessiuè pulchrã. Reuersus ad se, & ab oratione consurgens lætus abire volebat, sed socij præfati videntes eum, iterum pro exhibitione sui clenodij insistebant; tandem socij è manu eius prædictam pyxidem rapuerunt, & aperientes viderunt in ipsa parum de purpura, quod extraxerunt, & prodijt de illa pulcherrima casula mirabiliter benè facta. Verbum illud mirabile peruenit ad Episcopum Cantuariensem, cui accersitus Thomas, rei indicauit veritatem. Vnde prouidit ei Episcopus in studio, & expensis, præordinans eũ in animo suo sibi futurũ successorẽ. Quod & postmodum factum est.

EXEMPLVM CXXIII.

Beata Maria militi perditum lumen restituit, quod Iudæo se blasphemanti alapam dederat.

MIles quidam in torneamentis & exercitijs sæcularibus se plurimum exercebat. Huic euenit infortunium quod talib. solet sæpe euenire. Nam monoculus factus fuit. Sed Dominus qui dixerat: Melius esse cum vno oculo ad vitam ingredi, quam cum duobus tendere ad gehennam, qui nouit bonum de malo elicere, felici necessitate eum compulit ad meliora cõmutari. Et quia circa diuinum officium, & præcipuè in missa gloriosæ Virginis Mariæ deuotissimè se gerebat, quadam die eques processit ad Ecclesiam, in qua Salue sancta parens sollemniter cantabatur, qui morem gerens solitum, substitit, & missam negligere recusauit. Tunc ecce Iudæus quidam interim casu quodã pertrãsiuit, inueniensq; militem, ad nomẽ Reginæ cæli frequenter genua flectere respexit, impieque subsannauit, improperans inter cetera quod ancillam gentis suæ tam venerabiliter adoraret. Miles Dominæ suæ iniuriam ferre non valens, accensus zelo fidei, Iudæum percussit ad aures, qui mox quærulans & eiulans, commouit totam plebem. Accurrẽsque populus scilcitabatur caussam clamoris, qua percepta, pro Iudæo diuite fauoris gratia sententia lata fuit. Miles autem interim videns paratas sibi insidias, secessit in Ecclesiam, auxiliatrici fidelissimæ negocium suum committens. Astitit autem angustiato illuminatrix cordium, & amissum sibi oculum restituit, & visum lucidissimè reparauit. Captus tandem in Ecclesia, & abstractus ex ea productus, &

tra-

traditus est Iudæo, qui cum minimè recognouit, dicens: Hunc iudicarem me læsisse, si duos oculos non haberet. Nam huic nihil imputare valeo. Viso igitur miraculo gaudebant fideles recognoscentes, & laudantes matrem Domini fidelium adiutricem. Statuerunt ergo fideles, vt in eodem die annis singulis Iudæi Iudæum aliquem publice repræsentent, qui sine cōtradictione alapam tam grauem sustineat, quàm Christianus decreuerit sibi dandam.

Misericordia in pauperes & infirmos.

EXEMPLVM CXXIV.

Misericordia operibus deditus Gennadius de existentia æterna vita per Angelum meruit informari.

AVgustinus in Epistola ad Euodium. Frater noster Gennadius notissimus ferè omnibus, nobisque carissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit, vt hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo benignissimum. Dubitabat tamen aliquando (vt nobis modo retulit) cum adhuc esset adolescens, & in his eleemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem, & opera misericordiæ, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis, & dignus intendi, eiq; dixit: Sequere me.

Quem dum sequeretur, venit ad quandā Ciuitatem, vbi audire cępit à dextra parte sonos suauissimæ cantilenæ vltra solitā notamque suauitatem. Tunc illi intento quidnam esset, ait hymnos esse sanctorum atq; beatorum.

Sinistra autē parte quid se audiuisse meminit, nō satis meminit. Euigilauit & somnium fugit, tantumq; de illo quantum de somnio cogitauit. Illa verò nocte ecce idē iuuenis eidem rursus apparuit, atque ab illo vtrum recognosceretur interrogauit. Respondit ille quod eum benè planeque cognosceret. Tunc ille quæsiuit vbi se nosset, nec memoria defuit, quod ille idem responderet, totumque visum illum, hymnosque sanctorum ad quos audiendos eo duce venerat, quia recentissimos recordabatur facilè narrauit. Hinc ille percunctatus est, vtrum id quod narrauerat in somnis vidisset, an vigilans? Respondit: In somnis. At ille: Bene (inquit) recolis. Verum est, in somnis illa vidisti, sed etiam nunc in somnis te videre scias.

Hoc autem cum audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmauit. Tunc hominem docebat, adiecit & ait: Vbi est corpus tuum? Respondit. In cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) in eodem corpusculo nunc esse alligatos, & clausos, & otiosos oculos tuos, nihilq; te illis oculis videre? Respondit ille, Scio. Tunc ille: Qui ergo nunc sunt isti oculi (inquit) quibus me vides? Ad hoc iste non inueniēs quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti illi, quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit, & continuò sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtique in dormiente, atque in lectulo iacente nunc vacāt, nec aliquid operantur, & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista vteris visione, ita cum defunctus fueris nihil agentibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit qua viuas, sensus quoq; quo sentias. Caue iam deinceps ne vitā post mortem manere dubites. Ita sibi homo fidelis ablatam dixit huius rei dubitationem, docente prouidentia ac misericordia Dei. Augustinus epist. 100. quæ est 2. ad Euodium.

EXEMPLVM CXXV.

Eleemosynam dans Diaconus sancti Germani, duorum denariorum ducentos denarios repente recepit, trecentos recepturus, si tres denarios, vt iubebatur, dedisset.

LEgitur in vita sancti Germani Antisiodorensis Episcopi, quod cum pauperes sibi occurrissent eleemosynam postulantes, quæsiuit à Diacono quantum haberet in sumptibus. Qui tantum tres denarios se habere respondit, quos sanctus Germanus pauperibus errogari mādauit. Diaconus verò quasi prouidus de futuris duos tantum solidos erogauit, & vnum seruauit. Cum verò ambularent equites in via eis occurrerunt rogantes Germanum, vt Dominum suum cum familia sua tota ægrotantem dignaretur misericorditer visitare,

stare, offerentes sibi ducentos solidos, quos ipse mittebat petentes vt eos acceptare dignaretur. Tunc sanctus Germanus ait: Diacone, accipe quæ traduntur, & intellige te fraudem fecisse pauperibus. Si enim tres denarios pauperibus erogasses iam nunc trecentos solidos recepisses.

Perrexit ad domum militis, & omnes infirmos in ea sanauit. Vincent. lib. 26. hist. cap. 13.

EXEMPLVM CXXVI.

Eleemosynam tribuens in propria persona pauperibus Ludouicus Rex Franciæ, dixit: Hi sunt stipendiarij, qui pro nobis pugnant.

LVdouicus Rex Franciæ dixit optimum verbum, cum pauperes essent congregati in curia sua expectantes, eleemosynam & crederetur quod ipse dormiret in camera sua, alijs dormientibus ipse exiuit de camera sua solus cum vno famulo, portante maximam quãtitatem denariorum, quam in habitu scutiferi distribuebat manu sua egenis, & largius eis quos credebat magis egere. Quo completo cum ipse retruderet se in cameram suam occurrit ei frater quidam, qui hoc de fenestra inspexerat dicens ei; Domine Rex, ego bene vidi factum vestrum. Cui Rex satis verecundè ait: Isti sunt stipendiarij, qui pro nobis pugnant contra aduersarios nostros, & seruant nobis regnum Franciæ in pace, quibus nos soluimus stipendia vt meruerunt.

EXEMPLVM CXXVII.

Eleemosynas largissimas tribuens Tiberius Imperator, bina vice thesauros absconditos meruit inuenire.

LEgitur etiam in Chronicis Imperatorum, quod Tyberius secundus Christianissimus Imperator, qui imperauit anno quingentesimo octogesimo, largissime dedit eleemosynas, in tantum, vt etiam Imperatrix ipsum reprehenderet, & argueret. Cui ipse dulciter respondit: quod nõ deberet prouidere, quod & fecit. Nam quadam vice ambulans in palatio suo (cuius pauimentum fuit ex lapidibus diuersimodè artificialiter sculptis) vidit inter alios vnum cui signum crucis fuit insculptum.

Et stans dixit hæc & similia verba. Ecce signum crucis, quod pingimus in frontibus nostris, positum vt pedibus conculcetur. Et præcepit statim illum lapidem erui, sub quo inuenit alium lapidem, & sub illo tertium cum simili signo. Et cum omnes tres lapides essent eruti & amoti, inuenit plus quam mille centenarios auri, & postea in loco illo inuenit etiam thesaurum maximum. Sic autem centuplum recepit in hac vita, æternam expectans in futuro. Paulus Diaconus lib. 8. hist. de Tyberio Constantino.

EXEMPLVM CXXVIII.

Aduocatus immisericordissimus ad iudicium Dei venire citatur.

LEgitur in Scala Cæli, quod quidam aduocatus tempore Caristiæ ne audiret voces pauperum, ad quandam hæreditatẽ iuxta Ecclesiam accessit, vbi nec defuit populus clamans fame oppressus, quorum voces cum audiret, respondit: Non durabo cum istis canibus. Et fecit ponni mensam in alia camera, & statim portam armatus quidam pulsauit, & dixit: Nuncius Dei sum, & volo loqui cum Domino vestro. Et cum seruus de mandato Domini sui eum assereret ibi non esse.

Mentiris (inquit) ab illa camera se transtulit, ne ipse audiret voces pauperum. Et nunc citò eum, vt compareat coram Deo redditurus rationem de commissis. Statim autem aduocatus infirmatur, hortatusq; ab amicis vt confiteretur, retinuit, & finaliter ad damnationem peruenit. Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CXXIX.

Misericors femina vlcerosum pauperem in lectum suum collocauit, quapropter Christus apparens marito eam de suspicione adulterij excusauit.

CVm quædam mulier nobilis consueta esset recipere pauperes in domum suam, atque eis seruire proprijs manibus, & abluere pedes eorum inuito viro, & in hi-

hibente, & inuenisset ante domum suam pauperem mirabiliter afflictum (vt videbatur) & vlcerosum, compassa, duxit eum in domum suam, viro suo absente. Et cum peteret balneum, parauit ei, post cum diceret, quod non posset quiescere, nisi in molli lecto, posuit eum in camera sua. Cum autem subito vir eius veniens dictam cameram intrasset, in lecto vxoris inuenit dictum infirmum, quem cum crederet adulterum, & vellet eum occidere, super lectū eius apparuit ei Dominus nudus in ea forma, in qua & ipse pependit in cruce dicēs: Quid me persequeris, qui pro te hæc passus sum? Cum autem ad terram prostratus oculos erigeret, nihil inuenit, & conuersus est ad Dominum.

EXEMPLVM CXXX.

Eleemosynam largissimam quattuor millibus pauperum tribuens Erdicius vocem audiuit cælestem.

Legitur in Chronicis, quod cum Erdicius Romanorum Senator, esset in Burgundia agens rempublicam Romanorum tempore Theodosij Imperatoris, cum fames maxima Burgundiam oppressisset, cōgregauit apud Lingones quattuor millia pauperum, vel amplius, qui non poterant habere vnde sibi famis tempore prouiderent, & pauit eos ibi quamdiu malum tempus durauit, quo cessante fecit eos ad loca sua cum vehiculis deportari, & audiuit vocem de cęlo dicentem sibi. Erdici, tibi & semini tuo panis non deficiet in æternum, quia me in famis tempore in pauperibus membris meis refecisti. Gregorius Turonensis. lib. 2. hist. Franc. c. 24.

EXEMPLVM CXXXI.

Misericordiæ aditum castri sui præcludens Senator, nisi per Beatam Mariam fuisset adiutus, perijsset.

Senator quidam magnum castrum atque gloriosum in via publica ædificauit solo vanitatis intuitu. In cuius porta hos versus scribi fecit: Decretum detur, ne dormiat, aut epuletur. Hic gens villana, sed Achilles, Plato, Diana. Volens ut nullus deberet ibidem dormire, nisi foret Miles strenuus, qui notatur in Achille; Philosophus vel clericus, qui notatur in Platone; Virgo nobilis, quæ notatur in Diana. Quadā die tractus est in visione ad iudicium. Cui Dominus dixit: Me & meos a tuo castro interis excludere, & ideo non immerito debeo te meo castro, hoc est cęlo priuare. Cum autem tremebundus contra se sententiam ferendam expectaret, nec aliquid superesset effugij, miser ille in matrem misericordiæ oculos reflexit, misericordiam ab ea, & subsidium postulans, quam non merebatur. Commota igitur solita misericordia Beata Maria, pro eo intercessit, & quod petebat obtinuit; dixitque ei, vt priorib. versibus deletis, hospitalitati se daret, & sequentes versus ei commendauit. Muta decretū, sanctorum suscipe cetum. Nudum Martinum, Lazarum, Iacobum peregrinum. Ex quibus versibus innuitur, quod deuoti recipiendi sunt in hospitio, & nudi, & pauperes, quod etiam notatur in Martino; infirmi debiles, quod notatur in Lazaro; peregrini & exules, quod notatur in Iacobo. Et sic per maris stellam hic Senator, qui in mari huius sęculi errauerat, directus est, ita quod in Hierusalem peruenit ciuitatem cælestem.

EXEMPLVM CXXXII.

Infirmos supra modum abhorrentes frequenter in infirmitates easdem consueuerunt incidere.

Refert Petrus Cantor Parisiensis quod quidam Confessor, qui audiebat confessiones leprosorum, fecerat præ horrore infirmitatis eorum in quodam muro fenestram per quam eos audiebat, & per eamdem fenestram eis etiam sacramētum porrigebat. De quo Dominus talem accepit vindictam, quod sacerdos ille ex media parte corporis sui leprosus effectus est, scilicet ex illa parte quam auertebat a leprosis, ex illa autem eius parte quam tenebat aduersus leprosos sanus remansit.

Refert idem Petrus de quodam seruo, qui in tantum abominabatur leprosos, quod olera quæ Dominus suus eis mittebat, nolebat eis deferre, qui postea diuino iudicio leprosus effectus est. Hic Petrus

Cantor Parisiensis, scripsit librum Miraculorum sui temporis. Vnde hæc duo exempla sumpta sunt.

Missæ auditio.

EXEMPLVM CXXXIII.

Beata Maria Virgo sibi deuotum, & sacrificiū Missæ libenter audientem, à fornacis incendio præseruauit, & in calumniatorem inuidum malum omne conuertit.

Miles quidam à rege valde dilectus, iam morti appropinquans, vocauit filium suum, dicens: Fili ego vado ex hac luce, sperans misericordiam Dei, te relinquens vnicum filium. Impetraui ergo vt vicem meam habeas apud regem. Nunc autem omnem substātiam tibi fili relinquo. Doctrina autem mea quam sollicitè te volo seruare omni auro melior tibi erit. Primò quando quouis modo præuales, quotidie Missam integram audire ne negligas. Secundo, vt Sacramentale coniugium seruās, Beatę Virginis Mariæ tota vita tua deuotus perseueres. Si autem præter Virginē Beatam Mariam sponsam nullam habueris, multo ei gratius seruitium facis, quia virginitas fructum habet centesimum, coniugium tricesimum, viduitas sexagesimū. Qui verò fornicatus excepta propria vxore fuerit, non solum non habet fructum aliquē, sed non sunt tot capilli in capite eius quot in inferno præparata sunt propter hoc supplicia. Tertiò, quod semper gaudeas cum Domino & Domina gaudentib. fleas cum flentibus. Hoc obserua fili mi, memor animæ meæ, quomodo poteris, & sic exspirauit. Adeptus ergo filius patris dignitatem, memor testamenti accepti à patre, omnia deuotè studuit obseruare. Propter ergo amabilem eius, & castam conuersationem eius, amatur ab omnibus. Tantus denique pudicitiæ amator, vt impetentes reginæ pedissequas ac concubitum ac iter reprehenderet. Sed quia inuidia ex bonis alterius torqueri solet. Accusatur à quodā seruo apud Regem de suspecto amore cum Regina. Rege autem talibus non credente, ait ille inuidus accusator. Hoc tibi signum si me verum dicere, si tua pietas imposito quouis crimine quod reginam contristet, quem diligis transingulariter mox cum illa vsque ad lacrymas contristabitur. Hoc enim sæpe nouit, quia dolentibus secundū doctrinam patris sui condolere solet. Ait Rex secundum consilium accusantis, & inuenitur etiam innocens condolere. Accessit igitur iterum ille impius ad regem dicens. Probasti Domine me verum dicere, & cauto ieiunio illud probasti. Vt ergo sine tumultu populi pereat, quia diligitur ab omnibus quasi bonus, consilium meum est vt sero venientib. dicas eis qui coquunt lateres aut calcem, vt primum quem crastina die ad eos miseris præcipitent in fornacem ignis. Placet regi consilium, iubet (vt audiuit) ab impio faciendum Mane ergo facto dixit rex innocenti illi militi. Perge ad fornacem calcis aut lateris, & dicens magistris. Citò implebitis mandatum heri acceptum à rege, qui statim abiens audiuit pulsum campanulæ in Ecclesia parua in medio uiæ, declinauit ad eam, volens audire missam, uel orare secundum cōsilium patris sui. Fusa igitur ad Beatam Virginem oratione, commēdans ei animam cum corpore, mox Dei nutu ibi dormitare cœpit quasi ad horam dulciter satis. Accusator autem eius tunc ait regi. Vis vt vadam videre quid factum est, vt lætum tibi referā nuncium mortem scilicet adulteri? Annuēte itaque rege, anhelo cursu eques peruenit ad fornacem dicens: Perfecistis ne adhuc mandatum? qui astantes iuxta eum: dixerunt: Non. Minimè tamen moram faciemus: arreptoque illo præcipitarunt in ignem.

Illo reclamante, eiulanteq; atque dicente, quod ipse non esset qui comburi deberet, sed alius missus a Rege. Mox subsequitur innocens ille humiliter dicens eis: Perfecistis ne absq; negligentia quod heri. de secreto consilio regis audistis. Qui dixerunt: Fecimus. Ille verò rediit ad domum nesciens de consilio. Magistris verò sero redeuntibus ait rex ad illos. Quare uenientem ad vos hunc militem non tradidistis igni? Responderunt qui alius eo prior venit quem deuorauit ignis Correptus verò innocens à rege pro tarditate, respondit. Paululum ad ecclesiam declinauit vt missam audirem, commendans Beatæ Virgini meipsum, rogans ut me protegeret. quarenus

mus propositum virginitatis quod integrũ adhuc in me est, vsque in finem inuiolabiliter conseruarem. Post hoc ignorans, tam dulciter obdormiui, ut me ad paradisi delitias raptum fuisse putarem. Experrectus autem mox, tuum, ò rex, compleui mandatum. Cui rex ait: Quid loqueris de proposito virginitatis, cum non ignorem te iam ex longo insidiatum esse castitati reginæ. Licet enim de opere solicito nihil mihi certi constiterit, signa tamen dilectionis experientia secreta didici, signans ei quod regina tristante non gauderet cum ceteris ex familia. sed ei collacrymari soleret. Tunc iuuenis cum admiratione ait; Audi me, ò rex: Moriente patre meo, quem deuotum Deo, & fidelem tibi nouisti militem, hæc tria ab eo accepi pro testamento, narrans ei prędicta documenta, quæ pro meo modulo complere laboraui.

Tunc rex valde exhilaratus, exposuit ei per omnia ordinem de inuidia, & consilio mortis, dilexit eum ex hoc super omnem familiam suam. Innocens autem Deũ laudans, in seruitute Dei, & Beatę Marię deuotus, tandem migrauit ad Dominum. Martinus Polonus in Promptuario Exemplorum c. 18. Bernardinus de Busto 2. parte Rosarij. ser. 23. par. 3. li. H. Ioan. Herolt, seu Discipulus, serm. 48. de sanctis. circa finem. Chronicum F. Capucinorum idiomate Lusitanico. & Lud. Granatensis 2. parte Catech. c. 27. §. 10.

Mors.

EXEMPLVM CXXXIIII.

Mortui Comitis & patris sui putentem saniem, & horribiles vermes videns filius duram & incognitam hominibus uitam Romæ duxit, eoq; mortuo omnes campanæ Vrbis vltro sonuerunt.

LEgitur in libro de septem donis, quod narrauit quidam Guualterus Magister in Theologia, quod cum Ecclesia quædam consecrari deberet, & quidam nobilis Comes excõmunicatus ibidem sepultus eijciendus esset, propter consecrationem patefacto sepulchro apparuit immanissimus buso super faciem eius, eam operiens & corrodens, & alij vermes, & serpentes ad quorum aspectum, & horrorem omnes qui aderant fugerunt.

Filius autem dicti Comitis iuuenis, hæc audiens. accessit, & visa sanie carnis paternæ, & vermium diuersitate, & horrore, dixit: Isti sunt amici nostri, quos nutriunt delitiæ nostræ, hos quiescere facimus in mollibus lectis. & pictis thalamus, & augmentamus diuersitate ferculorum. Melius est ergò vt extinguantur in vita per pœnitẽtiam, molestentur per ieiunium, ut interfecti à nobis, non occurrant in morte. Et relicto principatu, & omni gloria mundi, fugit, cogitans se beatum si fieret pauper pro Christo.

Venit autem Romam vbi in timore Dei corpus suum mirabiliter afflixit, Carbonarij etiam inibi sortitus officium, dempto solo confessore suo, omnibus hominib. vsque in finem vitę suæ permansit incognitus. Tandem veniens quadam die Romã, vt carbones venderet, ibidem infirmitate graui percussus, & vulneratus patientissimè & mitissimè sustinuit. Deinde vocatus à Christo. feliciter euolauit. Quo migrante, omnes Vrbis campanæ vltrò, & per se diuina virtute sonuerunt. Quod cum tam Papa Ioannes, quam vniuersus populus vehementissimè mirarentur, Confessor ipsius quidam homo sanctę vitæ, totum vitæ suæ ordinem. & quis esset, omnibus enarrauit. Quod audientes sui nobiles & milites. qui eum ibidem quæsierunt, licet viuum non inuenissent. corpus tamen defuncti ad terram suam, cum gaudio deduxerunt. Nicolaus Dincelspule.

EXEMPLVM CXXXV.

Moriturus miles doluit multum, quod fidelius temporali Domino, quam æterno Deo in hoc mundo seruiuisset.

REfert Vincentius in Speculo Morali. quod miles quidam multo tempore Marchioni fidelissimè seruiuit, adeo, vt propter fidelitatem suam à Domino carissimus haberetur. Hic tandem in grauem incidit infirmitatem. de qua, & mortuus est. Quod cum Domino suo Marchioni nunciatum esset. aduenit concitè, conduxit medicos, atque de eius valitudine percunctatur, multis igitur egrum con-

consolationibus refouens, promittit, quod si in aliquo ipsius egeret adiutorio, se nec laboribus etiam, nec pretio parsurum.

Cumq; instaret, vt æger si quid vellet, exponeret, fatigatus tandem miles dixit: Si, inquit, pro tantis meis laboribus, & seruitio tam fideli aliquod gratum mihi repẽdere decreuisti, fac vt aut hora ab his meis doloribus refrigeret, atque si hinc contingat exire, vna nocte de felici hospitio facias mihi prouideri. Cumq; Marchio hęc diceret in solius Dei non sua potestate cõsistere, se si quid in temporalibus desideret libenter collaturum. Respondit æger: Perdidi ergo laborem meum, & seruitium omne vanè consumpsi. Denique conuersus ad astantes lacrymis diffusus locutus est. Carissimi mei videtis nunc, in quanta vanitate preciosum tempus meum expenderim huic Domino, in tantis periculis animæ meæ obtemperando, qui neque ad vnam horam liberare me potest à præsentibus angustijs, & imminentibus pœnis, de quo ex corde pœniteo. Suadeo vtique vobis, ut fatuitatis meæ & iã extremum periculum, vos faciat cautiores, atque tali Domino in præsenti seruiatis, qui vos in hac extrema necessitate non solum poterit ab angustijs præsentibus, & futuris pœnis eruere, sed vita coronare perenni. Et ego carissimi, si orationibus vestris ad pristinæ valitudinis statum merear reuocari, spondeo quoniam non tam debilium dominorum me rursus implicabo seruitijs, sed ei seruire conabor, qui potens est, & me, & omnes virtute sua protegere.

In tali ita pœnitudine defunctus est, magnum cęteris suę compunctionis exemplũ derelinquens. De alio pęnè simili legitur in eodem art. deprehenso, qui tamen conualuit, atque religionem ingressus, in magno feruore indultum sibi tempus exegit.

EXEMPLVM CXXXVI.

Morituri cuiusdam patientissimi infirmi anima omnibus membris grates refudit.

Rat quidam sanctus Eremita, qui inter ceteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis ministrare. Hic admonitus per visionem iuit ad proximam ciuitatem, & dum venisset ad portam, vidit quendam horribilem infirmum, & fœtidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant.

Huic cũ sanctus Eremita seruire cœpisset, eum in Domino confortans, respondit infirmus. Sit Deus altissimus benedictus, qui mihi hanc donauit infirmitatem. Sed timeo ne Deus minuat mihi præmium in cælis propter tuum seruitium humile. Et ille: Non est ita, sed pro mea mercede iussus sum huc venire. Sic sancta lis quotidie inter eos oriebatur, & quanto plus Eremita seruiebat, tanto plus seruire affectabat, & infirmus eum seruire non sinebat, vt plus sustinendo plus præmiaretur. Tunc post annos quindecim expletos infirmus deosculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate sibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum ut ostendere dignaretur qualiter hæc anima sancta de corpore egrederetur. Et id ei ostensum est. Cũ enim ad horam nouissimam deuenisset, audiuit vocem dicentem. Veni dilecte mi. Tunc illa felicissima anima ad omnes sensus corporis dicebat. Vobis regratior, quia mihi obedistis. Oculi vanitatem non concupiuistis, aures vanitatem non audistis, manus in delitijs delectatæ non fuistis, pedes ad vana non cucurristis, olfactus delitias contempsisti, gustus aliquid delicatè non edisti.

Tu igitur, ò corpus, mecum in pace quiesce, ut tempore oportuno recipias pro labore æternam remunerationem. Et hoc dicto cum concentu Angelorum sancta anima euolauit ad cęlum.

EXEMPLVM CXXXVII.

Mortis iura & consuetudinem nisi pater a iuuenibus remoueret, filium de religione in patriam non potest recipere.

CVm quidam Dominus de Naguori haberet filium nouum militem euntem ad tyrocinium, & transeuntem per Claramuallem videns sanctam illam societatem, & audiens ab eis prædicari de vanitate huius mundi, & de breuitate huius vitæ, & mercede relinquentium omnia mundana, & sequentium Christum, cogitansq;

tanſque quod finis eſſet omnibus communis his & illis,intrauit ibi ordinem. Quod cum patri ſuo fuiſſet nunciatum,ſupra modum animo contriſtabatur,quia quem ſperabat habere hæredem, audiuit vniuerſæ hæreditati renunciaſſe.

Quod audiens, iuit ad monaſterium,dicens, quod Abbatiam deſtrueret niſi ſibi filius redderetur. Sed cum diſcretus puer furorem patris audiuit,ait: Nè iraſcaris pater mi,nam ſi facias quod tibi dicam,reuertar ad vitam mundanam,& hæreditatem tuam acceptabo. Tunc pater hilariter dixit: Omnia pro te facere ſum paratus, dic quidquid volueris, & animo volenti fiet. Tunc iuuenis ait patri: Quædam conſuetudo eſt in terra tua, quæ tenet totum ſpatiū terræ tuæ, quæ niſi adeſſet ibi libentiſſimè habitarem. Et pater ait: Quæcumque illa fuerit eam penitus amouebo,ſi volueris ad ſæculum redire. Tunc filius ait: Conſuetudo eſt in terra tua, quod ita cito moriuntur iuuenes ſicut ſenes,quæ niſi prius remota fuerit,ad terram tuam vlterius non redibo. Hoc audiens pater impoſſibilitatem confeſſus,cum ſpiritum Dei loqui audiſſet per filium,ipſum in pace Deo noſtro ſeruire permiſit.

EXEMPLVM CXXXVIII.

Moriturus leproſus audiente milite dulciſſimè Domino decantauit.

QVidam Dominus pergens venari, inuenit beſtiam quam ſolus perſequebatur multū auidè, ſeruis eius occupatis circa alias feras. Peruenit tandem ad quoddam nemus paruum, & audiuit vocem humanam ſatis dulcem & iocundam. Mirabatur igitur vnde vna illa ſonuit, cogitauit enim quod non potuit eſſe vox ſeruorum. Intrauit igitur nemus, & inuenit leproſum ſatis horribilem aſpectu, cuius carnes defluebant, quem ut vidit,erat multum perplexus. Aſſumpſit tamen vires, & iuit ad eum, & ſalutauit eum dulciter, & quæſiuit vnde proueniſſet vox illa tam dulcis. Cui leproſus: Ego illam emiſi. Tunc admirans Dominus dixit: Quomodo potes lætari in tantis doloribus conſtitutus? Reſpondit leproſus: Inter Dominum Deū & me non mediat niſi paries de luto, hoc eſt corpus meum. Quo confracto atque interſtitio diſſipato, ad ipſum perueniam. Videns igitur quotidie diſſolui ac debilitati corpus meum,gaudeo,& canto præ lętitia cordis, expectans diſſolutionem corporis ipſius, vt ſine impedimēto ad Deum fontem viuum valeam peruenire.

Munera.

EXEMPLVM LXXXIX.

Munera non facilè accipienda ſunt, præſertim à iudicibus.

REfert Beatus Bernardus lib. 4. de conſideratione ad Eugenium, ſic dicens: Dignum eſt ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini noſtri.

Hic enim Cardinalis presbyter functus aliquando legatione in Dacia, tam pauper remeauit, vt pœnè expenſis & equis deficientibus vix perueniret Florentiam. Ibi Epiſcopus loci donauit ei equum quo Piſas vſque vbi nos eramus tunc profectus eſt. Poſtridie (credo) ſecutus eſt Epiſcopus. Erat enim ei ibi cauſa cum aduerſario, & agendi aderat dies. Cœpit itaque requirere ſuffragia amicorum. Cumque per ſingulos ſollicitaretur, ventum eſt ad Martinum, & fiducia multo maior erat in illo, quippe qui non poſſet immemor eſſe recentis beneficij. Tum Martinus decepiſti me (inquit.) Neſciebam etenim tibi imminere negocium. Tolle autem equum tuum, ecce in ſtabulo eſt. Et hora eadem reſignauit. Quid enim dices mihi Eugeni? Nonne alterius ſeculi res eſt, rediiſſe legatum de terra auri, & ſine auro tranſiſſe? Per terram argenti, & argentum neſciſſe. Donum inſuper quod poterat eſſe ſuſpectum illiciò reieciſſe? Refert ibidem Beatus Bernardus. Rem loquor quā vidi. Eram cum Epiſcopo Carnotenſi Ganfrido in partib Aquitanię vbi idem præſul legationem proprijs ſumptibus ſtrenuè adminiſtrauit. Et ecce à quodam presbytero præſentatus eſt illi piſcis, quem vulgo vocant Sturionem. Percunctatus Legatus quanti venierit. Non accipio (inquit) niſi receperis pretium, & reſignauit ſolidos quinq; inuito & verecūdo. Item cum eſſemus in quodam opido Domina illius opidi obtulit ei pro deuotione

S f

tione cum manutergio, tres vel duas paropsides pulchras, ligneas tamen, quas aliquamdiu intuens homo scrupulosę conscientiæ laudauit eas, sed non acquieuit accipere. Quando argenteas accepisset, qui ligneas refutauit? O si talium daretur copia virorum? D. Bernardus lib. 4. de Consideratione, circa medium.

Necromantia.

EXEMPLVM CXL.

Crucis signaculo quidam dæmonum phantasti cum castrum subuertit.

LEgitur in Scala Cæli, quod fuit apud Toletum quidam maximus Necromanticus, ad quem accedens quidam scutifer pauper propter diuitias se eius seruitio mancipauit. Cum autem die quadam vna cum magistro Domino suo ad nemus cum aue venatica venissent, visum fuit illi scutifero quod ad ripam cuiusdam fluminis venissent, vltra quod erat castrum mirabilis structuræ.

Cumque requisiuisset magistrum cuius esset illud castrum. Respondit: Domini mei est, & cum eo pernoctabimus; para te ad faciendum homagium sibi. Cumq; incepissent ambo transire flumen speculator clamauit, qui essent qui flumen transirent. Respondit magister; Ego amicus sum Domini Regis.

Tunc aperitur pons tornatilis, inclinatur ei. & 40. iuuenes cum torticijs occurrunt, & etiam milites infiniti. Cumque introducti fuissent palatium, & Rex descendisset de aureo solio, iuxta se posuit magistrum, & quæsiuit causam sui aduentus. Et magister: Ideo veni vt dites socium meum præsentem, & ab eo recipies homagium. Cumque pro homagio fuisset requisitus, vt abnegaret Patrem, & Filium, & Spiritumsanctum, iuuenis stupens, & dexteram manum eleuans signauit se, & ait: Ego reddo me Patri, & Filio, & Spirituisancto. Tunc subitò illa tota curia cum rege & magistro in abyssum descendit, solo iuuene perterrito remanente. Ioannes iunior Dominicanus.

Oratio.

EXEMPLVM CXLI.

Oratione Helisabeth, iuuenis sudabat, æstuabat, & se ad sanctam uitam dirigebat.

LEgitur in vita sanctæ Helisabeth Thuringæ, quia venit aliquando ad Beatam Helisabeth matrona quædam nobilis eam visitandi gratia, & cum ea adolescens quidam Bertoldus nomine sæculariter indutus, quem sæculi contēptrix Helisabeth ad se vocans, dixit illi: Videris nimis indiscretè te habere, & nimis dissolutè viuere. Respondit iuuenis: O Domina mea, supplico vobis, vt oretis pro me, vt Dominus det mihi gratiam seruiendi ei. At illa: Velles ne (ait) vt ego orarē pro te? Et ille: Vellem vtique. Ei illa; O (inquit) vt te habilites ad gratiam Dei similiter orando, & ego pro te libentissimè orabo. Moxq; prouolutis genibus in loco competenti monasterij in VVerde, cœpit orare pro iuuene. Ipse quoque iuuenis à longe orationi instabat. Et postquam vtrique aliquamdiu orassent, cœpit iuuenis alta voce clamare, dicens: O Domina cessate ab oratione. At illa feruentius instabat. Postea altius vociferare cœpit, dicens: O Domina cessate, quia iam deficio. Nimio namque calore iuuenis sudabat, totoq; corpore fumabat, & brachia totumque corpus huc illucque tamquam demens iactabat.

Tunc Domina ipsius iuuenis, & duæ beatę Helisabeth ancillæ accurrētes tenuerunt eum. & inuenerunt eum totum incaluisse, vestesque eius nimio sudore perfusas. Sepius autem iterans clamorem, tandem dixit: In nomine Domini oro, vt cessetis ab oratione, quia iā igne consumor. Et quę tenebant ipsum vix calorem manibus poterant tolerare. Mox autem vt cessauit oratio, refrigeratus est. Et iuuenis ille ad Ordinem fratrum Minorum se transtulit, sic attractus. Contigit hoc frequentius, & alijs pro quibus ipsa Dominum exorabat. Hugarius siue Vngarus Minorita, ser. 109. de Sanctis.

EXEM-

EXEMPLVM CXLII.

Defuncti fratres cauſantur ſe in pœnis eſſe, eo quod viui fratres vigilias. & ceteras orationes deuotè non perſoluerunt.

FVit quidam monachus Ciſtercienſis Ordinis. bene religioſus, ſecundum datam ſibi gratiam, in Beatæ Mariæ ſeruitio valde deuotus. Huic vt in calore religioſi propoſiti eo vilius, quo humilius deſudaret, ſuſcitauit Chriſtus æmulum vnum de cõclauſtralibus ſuis, qui in omnibus quæ ageret calũniam ei ſtatuens, verbis & factis eum inſectaretur, nec in hoc ſolum manus Domini ſuper eum extenta, ſed adhuc in flagellis duobus vno corporali, altero ſpirituali. Quoties enim tonabat, auditum tonitrui ferre non valens, ferè vſque ad exitum animæ turbabatur. Sed & gutta quam roſeam vocant certis temporibus ita faciem eius exulcerabat, vt propter aſpectus fœditatem in infirmatorio ſępius, & diutius remanere cogeretur. Cumq; hac infirmitate grauatus quadam nocte poſt matutinas iuſſet cubitum, increpabat animam ſuam per dolorem compunctionis in lectulo corporeæ quietis. Paucis autem diebus ante euolutis, breui temporis interuallo monaſterij patrem, cum monachis ferè quindecim è corpore Chriſtus vocauerat. Dum ergo ille in orationibus vigilaret, in extaſi factus, vidit per medium infirmatorium tranſire exercitum monachorum, inter quos Abbatem ſuum, & monachos illos, qui paulo ante obierant recognouit, quorum vnus ad eum diuertens, & ante lectũ eius ſubſiſtens, ait: Frater cariſſime, nos qui hic tranſimus, in monaſterio dũ in hoc corpore viueremus, cõuerſati ſumus. omnes quidem gloriamur in ſpe, ſed differimur adhuc a regni introitu propter quorumdam fratrum negligentiã. quorum alij tardè, alij tepidè. vel omnes ingratè ſoluunt pſalmos. & orationes, quas debent pro animabus noſtris. Nec ſolũmodo rei ſunt apud nos. ſed ipſe Chriſtus multa habet aduerſus eos. Ipſum enim prouocant & excitant ad vomitum, dum tepidè votum vitæ purioris æmulantur, & ſanctæ præcepta regulæ ſine ſcrupulo conſcientiæ tranſgrediuntur. Ipſis ſiquidem conuenientibus in vnum tempore, & loco orationis, & pſalmodiæ, iam non ſpiritualem eſcam manducẽt dum vnuſquiſque prſumit corde vanitatem ad delectandum & anima eorum nauſeat ſuper manna cæleſti, quaſi leui cibo, & contemptibili. Hoc autem irã Dei maximè prouocat. quod in illa hora in qua fratres ob reuerentiam Trinitatis ſeſe inclinant. aliqui cachinnant, & de ociosis occultè ſignificant. Alij corpore. & corde rigidi; vix poſtquam Gloria Patri dictum eſt ſeſe inclinant, ſed necdum Spiritui ſancto dicto erecti, curioſi per parietes vagantur. Alij in modum ſtatuarum ad orandum ſtantes, ſic ſomno ſepulti ſunt, vt neſciant quid agant circa ſe, & nihilominus tamen incuruant ſe, & erigunt ſicut ceteri miſera quadam conſuetudine. Vade, & dic Abbati ex parte noſtra, vt corrigere ſatagat has negligentias fratrum. quibus ad hoc ſpeculator a Domino datus eſt, vt annunciet eis peccata ipſorum. Sic diſparente defuncto, monachus latenter ſurgens perrexit ad eccleſiam. & ante quoddam altare priuatum toto affectu cordis orare cœpit. Statimque fuit raptus in ſpiritu. Et reſpiciens per feneſtram quæ ſuper altare erat, vidit incandeſcere radium ſolis. Et ecce mira pulchritudinis mulier per ipſam feneſtram introiuit, quæ ſtans iuxta eum, dixit ei: Noſti quæ ſum ego, quo reſpondente, neſcio: Ego ſum (inquit) Maria mater Ieſu, quæ huc veni vt conſoler gemitus tuos, & leniam dolores tuos. Vidi enim lacrymas tuas & orationes tuas. Et factum eſt cum hæc diceret, fratribus in choro ad Gloria Patri, more ſuo ſe incuruantibus. ipſa cancellatis manibus reuerenter, & profundè vſque dum diceretur. Sicut erat in principio incuruauit ſe. Et rurſum erecta, dixit ei: Monachus ille mortuus. qui proſequebatur te multipliciter ſecundum multitudinem malignitatis, qua te perſecutus eſt. pœnas recepit: Et vt verum me dicere credas eſto ſanus ab hac duplici quam ſuſtines infirmitatis peſte. Et tergens manica veſtimenti ſui faciem. euanuit ab oculis ipſius. In craſtino verò Abbati rem ſecretè referens, indicio faciei mutatæ fidem ipſi. & ceteris fratribus fecit ad honorem Reginæ Angelorum, & Dominæ cœlorum.

EXEMPLVM CXLIII.

Oratio Dominica quam efficax sit pro viuis, & defunctis.

QVidam Episcopus deuotus vidit in sõnis puerum piscantem de puteo cum hamo aureo & linea argẽtea, & inde pertrahebat vnam pulchram mulierem Et Episcopus euigilans, vidit eũdem puerum in cœmiterio super vnam tumbam orantem. Et quæsiuit ab eo quid faceret, respondit: Pro anima matris dico Pater noster, & Miserere. Et intellexit vir sanctus, quod anima illius mulieris liberata esset à purgatorio precibus illius pueri. & Pater noster esset hamus aureus, & Miserere esset linea argentea.

EXEMPLVM CXLIIII.

Item aliud de eadem oratione.

LEgitur in libro de septem donis, quod fuit quædam deuota matrona, quæ in Ecclesia quadam cathedrali solebat orare, & in angulo secreto prostrata cum maxima deuotione dicebat Pater noster & Aue Maria, & Credo in Deum, lacrymis tota liquescens, & pauimentum profundens. Episcopus autem illius loci homo sanctæ vitæ, vidit columbam de cælo venientem, & lacrymas illas colligentem & deferentem in cęlum. Et cum hæc vicibus multis vidisset, vocata femina illa quæsiuit ab ea, quæ esset oratio eius. Quæ cum respondisset sibi. dixit Episcopus: Quam fœlix esses si Psalterium scires. Quod cum didicisset, & oraret, Episcopus deinceps non vidit lachrymas nec columbam. Vnde abstulit ei Psalterium, præcipiens, vt ad orationes cõsuetas rediret. Quod cum fecisset, vidit Episcopus quod deuotio pristina, & lacrymæ, & columba protinus redierunt. Nicolaus Dincelspule.

EXEMPLVM CXLV.

Orationi monoculi mõs transfertur, & Rex Tartarorum ad fidem Christi conuertitur.

ANno Domini 125. Caliphus Rex Tartarorum conatus est exstirpare Christianos de regno suo, quia Christiani mixti habitabant inter paganos. Vnus autem de consiliarijs suis consuluit regi, vt omnes vinceret ex euangelio. Nam Christus Deus christianorum locutus est? Si quis Christianus non hæsitauerit, & dixerit mõti huic, tollere & mittere in mare, fiet ei. Qui conuocatis omnibus Christianis quæsiuit si verbum Christi & euangelium verum sit? Respondentibus omnibus quod sic, statim comminatus est eis, quod nisi infra decem dies hoc facto ostenderent, omnes perirent. Tunc Episcopus & sacerdotes conuocatis Christianis, & in dicto ieiunio per triduum, & orationibus intendentes, rogauerũt Dominum Iesum Christum vt suis fidelibus succurreret. Et reuelatum est cuidam Episcopo deuoto, quod sutor monoculus dignus esset proferre illa verba, & populum Christi de periculo eruere. Qui ex humilitate renuit, & se peccatorem esse asseruit, tamen ex obedientia, præcepto se submisit. Et Christiani ex una parte steterunt, & crucem Christi secũ habuerunt. & Caliphus ex alia parte cum suo populo, qui fuerunt parati ad occidendum Christianos. Orauit autem sutor flexis genibus, ne Christus tot Christianos necari permitteret, & præcepit monti vt se tolleret, quod & statim factum est. Quo viso, Rex baptizatus est & plures cum eo & sic fides roborata est & augmentata.

EXEMPLVM CXLVI.

Oratione pauperis operarij nisi quidam diues adiutus fuisset, subitanea morte percussus in æternum periisset.

LEgitur de quodam paupere operario, qui panem pro se, & pueris suis lucrabatur manibus suis. Accidit autem quadam die, vt iret ad locum vbi conducebantur operarij nimis mane. Tunc cogitauit, quod iret ad ecclesiã audire missam, & audiuit missam deuotè, rogãs Deum, vt daret ei lucrari honesto labore suo, ita quod posset se, vxorem, & pueros nutrire in hac vita sine peccato Et cum deuotione detentus ibi diu remansisset, rediit ad locum vbi conducebantur operarij nimis tardè, ita quod omnes erant iam conducti. Tunc fuit desolatus sicut ille in cuius domo non erat for-

tasse

tassis panis, nec argentum. Et dum tristis de loco conductionis recederet, cogitans quid posset facere. obuiauit cuidam diuiti Burgensi, qui quæsiuit ab eo cur non erat conductus. Qui dixit ei quomodo sibi contigerat, & quomodo audierat missam, & oblitus erat seipsum ibi. Tunc cogitauit ille diues, quod orationes eius essent bonæ, & dixit ei: Vade iterum ad ecclesiam tota die, & dabo tibi tantum quantum dabo cęteris operarijs meis, & ora bono corde pro me. Ille autem gaudens quod inuenerat vbi posset lucrari, fuit ibi tota die manibus com plosis & genibus flexis pro diuite rogans Deum. Et diues misit sibi comedere sicut ceteris operarijs. Serò redijt, & habuit decem denarios sicut & alij, & adhuc vnum panem vltra. Et cum rediret ad domum suam, & ad pueros suos, obuiauit ei Christus in similitudine hominis senis honesti, & bene induti, & dixit ei: Quantum dedit tibi diues illa die pro seruitio tuo? respondit: Duodecim denarios, & vnum panem. Tunc dixit ei; Vade ad eum, & dic ei quod malè soluit, & nisi melius soluat, & plus det tibi, male erit sibi. Tunc ille redijt ad diuitem & dixit ei: Vnus senex cui obuiaui remittit me ad vos, dicens, quod vos non dedistis mihi sufficientem mercedē, & dixit mihi quod dicerem vobis quod nisi melius soluatis, male erit vobis. Tunc diues dedit sibi quinque Parisienses. Et ille recessit, & iterum obuiauit seni, & dixit quod adhuc non soluerat sufficienter, & quod rediret, & diceret, sibi quod adhuc daret sibi plus. Et tunc ille redijt, & diues dedit sibi centum solidos & vnam vestem. Et eadem nocte apparuit ei Dominus in visione, dicens ei, quia nisi pauper operarius rogasset pro eo, mortuus fuisset illa nocte, & damnatus. Tunc ille diues cōpunctus meliorauit statum, & vitam, & cœpit dare eleemosynas largas: & ecclesias frequentare, & bona opera facere, ita quod postmodum in bono statu mortuus fuit.

EXEMPLVM CXLVII.

Apostasia spiritu tentatus frater orationibus sodalis sui constans efficitur.

ERant duo scholares renunciantes sęculo, & claustrū ingrediebantur. Diabolus autem tentauit multum vnum eorum, vt ad sęculum rediret. Qui tentationi resistere non valens, dixit socio suo: Redire me oportet ad sęculum. Quem ille retinere non valens, ait: Veni prius ad altare beatæ Mariæ virginis, vt salutemus eam. Cumque orationem facerent, ille qui tentabatur, attediebatur orare, qua cor eius vt citius exiret cruciabatur. Socius autem eius vberrimè cum lacrymis Beatam Virginem inuocauit. Tentatus autem vidit Mariam pallio suo lacrymas eius recipientem, & filio suo ostēdentem, & dicentem: O dulcissime fili mi, qui semp exaudis suppliciter te inuocantes, suscipe has lacrymas serui tui, & effectum petitionis concede. Cui filius: Non est fas (ô Mater) vt tibi aliquid denegem, fac cum eo sicut vis. Tūc ille quasi de graui somno euigilans, socium adhuc flentem eleuat, & ad pedes eius procidens ait: Hodie meritis, & lacrymis tuis ab omni tentatione sum liberatus, & ad claustrum redeamus, & Beatæ Virgini seruiamus.

EXEMPLVM CXLVIII.

Confessio sine proposito emendæ, sed ex consuetudine parum prodest, & oratio existentis in peccato mortali defunctos non iuuat.

QVidam filius habuit patrem qui obijt & filius 32. annis pro anima patris quotidiè specialem orationem fecit. Cui pater post hoc tempus apparuit dicens se in magnis pęnis esse. Cui filius: Profuitne tibi oratio mea qua 30. annis & vltra pro te oraui? Respondit pater: Non. Cui filius: Ergo damnationi (vt audio) subiaces, si nihil oratio tibi profuit? Respondit: Fili non damnatus sum, sed purgatorio datus, vbi vehementer crucior donec omnia peccata vsque ad nouissimū quadrantem exoluantur. Et ait filius: Cur ergo non prosunt tibi orationes meę? Respondit pater: Quia semper per illud tempus in peccato mortali fuisti. Cui filius: Quomodo hoc pater esse potuit cum annis singulis confessus sū, sacramentū Eucharistiæ suscipiens? Respōdit pater: Quamuis annis singulis cōfessus communicasti, indignè tamen semper sacramentum accepisti, quia contritio tua, &

confeſſio vera non fuit, quia non ex caritate, ſed ex conſuetudine quadam proceſſit, in ſignum cuius confeſſionem diſtuliſti vſque ad vltimam ſeptimanam Quadrageſimæ, quando præ confuſione confeſſionem tuam differre vltra timuiſti, & in nullo poſt ad emãdationem te dediſti. In quo reluceret in tam longo tempore firmum propoſitum emendandi te non habuiſſe. Nullum ergò peccatum tuum Deus tibi in eo tempore induſit. Qui cõpunctus poſtmodum, verè fuit contritus, & confeſſus, abijciens omnes mundi vanitates in veſtibus & morib. ac geſtibus, Deoque de reliquo ſeruiendo. Qui tunc deuotius pro patre orauit, & in breui eum de purgatorio liberauit.

Ornatus vanus.

EXEMPLVM CXLIX.

Veſtium ornatum Deus maximè in feminis odit, punit grauiter, damnat æternaliter.

LEgitur in Scala Cœli, quod dum quædam Domina rogaret frequenter Dominum Deum, vt ſibi oſtenderet quid plus in muliere odiret, vt de illo poſſet ſe cuſtodiere. Rapta ſemel vidit quandã Comitiſſam ſtare in tormentis maximis, & cruciari abſq; miſericordia à crudeliſſimis dæmonibus inferni. Cum autem traheretur de pena in pœnam, & tranſiret coram iſta, eo quod fuiſſet ſibi familiaris dum viueret, clamauit. Heu heu miſera, Caſta fui, abſtinens fui, & eleemoſynaria, & pro nullà alia re crucior, niſi pro ornatu, per quẽ fui peior quam ignis infernalis, qui non cõburit niſi peccatores: & ſibi cõiunctos, ſed ornatus meus ſanctos & iuſtos non cõiunctos & iunctos conſumpſit. Tunc illa quæ hæc videbat dixit ei: Ergò ornatus eſt illud quod plus diſplicet in muliere. Cui damnata: Vanus ornatus eſt fax inflammans omnem ignem peccati, & proditor vendens & tradens caſtra Dei dæmonibus, & eſt imago damnationis æternæ. Tunc venerunt duo teterrimi dæmones cum lanceis igneis & perforantes eam, poſuerunt in ollam maximam plumbo liquefacto plenã. Tunc iſta ad ſe reuerſa cognouit quod erat illud quod in mulieribus odiebat Deus.

Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CL.

Cœleſtem ianuam Chriſti paſſione apertam, luxurioſi, & vani homines rurſus claudunt.

LEgitur in Scala Cœli, quod fuit quidã ſanctus, qui dum ſemel oraret, in extaſi poſitus, vidit cœlum apertum, & dum ſtaret cum mirabili gaudio, eo quod multi per illam aperturam intrarent, vidit venire duos dracones crudeliſſimos, & illi extendentes rete maximum & ponentes ante illam aperturam prohibebãt omnes volentes intrare nè poſſent. Cumque ille fleret, & oraret ad Dominum, vt demonſtraret ſibi qui erant dracones, & quid erat illud rete, adfuit ei Angelus dicens: Draco vnus eſt immunditia, draco ſecũdus eſt vana gloria, ſed rete eſt laſciuus & vanus ornatus mulierum, & ille eleuantur per inanem gloriam & immunditiam, & tantam iacturam in mundo faciunt, vt aperturam quam Chriſtus ſuo ſanguine fecit in cœlo claudant nè beneficia cœleſtia poſſint aſcẽdere, & ne animæ poſſint intrare gloriam beatorum. Et dico tibi quod plures dãnantur per illicitas mulierum allectiones, & per varios ornatus, quam ſit numerus ipſe dœmonum infernalium. Idem Ioannes Aegidius ſiue iunior Dominicanus.

EXEMPLVM CLI.

Veſtium ornatui nimium dedita fœmina quam horribiliter filio apparuerit, quamque iuſtè damnata ſit.

LEgitur in Scala Cœli, quod fuit quidam religioſus & ſacerdos, qui pro matre ſua mortua continue celebrabat, & ſe pœnis magnis affligebat. Cum autem quadam die cum lacrymis pro ea Deum exoraret, vidit eam coram ſe ſtantem & equitantem ſuper draconem crudeliſſimum, ignẽ ſulphureum ſpirantem. Et ab vtraque parte ipſius ſtabat dæmon vnus cũ catenis igneis habentibus aculeos intrantes intra eam, & tenebant ligatam. De capite eius exibant lacertæ multæ, & maximæ, quæ ſugebant cerebrũ eius. In oculis eius ſtabant ſcorpiones, & in auribus eius duo crudeliſſimi

lissimi mures. Simia stabat ante eam, & cum crudelissimo lapide corrodebat & frangebat labia, os, & dentes. Serpens maximus cingebat collum, & sugebat vbera. In manibus erant anulli ignei, & pedes cingebantur subtus ventrem draconis. Cumque iste hæc videns, territus rueret, & non posset, dicere verbũ, illa clamauit: Noli timere fili mi, quia nec ego, nec illi qui mecum sunt, possunt tibi nocere. Ego sum (inquit) illa maledicta & infelix mater tua, quę dãnata, æternaliter subijci debeo istis pœnis. Tunc filius resumptis viribus ait matri: Cur estis damnata, cum fueritis confessa, suscepistisq; bene Ecclesiastica sacramenta? Respondit illa: Ornamentum vanũ nihil est aliud quã saccus vel area plena ira Dei. Et quia totam iuuentutem meã in lasciuijs & picturis & in ornamentis vanis expendi damnata sum. Et licet de istis cõfiteret, non tamen cum proposito dimittendi, quando verò dimisi non voluntariè, sed propter honorem meum, non fui contrita de præcedentibus, nec confessa de indigna susceptione sacramentorum, nec de inordinata confessione, & palliatione confessionis meæ. Tunc filius. Quid significant istæ pœnæ? Respondit mater. Draco iste, quem equito, est mihi datus pro consensibus corruptionum, quos ego habui, & affectaui, vt alij de me delectationem haberẽt, & dedi occasiones multas peccãdi. Isti duo dæmones, qui in vtroque latere me affligũt, vnus est pro retributione bonorum, quę ego feci patri tuo, vt prouideret mihi in vanis ornamentis. Alter est pro prouocatione, quam ego faciebam ad alias mulieres, vt similibus ornamentis & picturis se componerẽt, Catenæ sunt mihi datæ propter vanitatem cingulorum, & zonarum argẽtearum, quas libenter eundo in tunica ostendebam. Et quot claues argenteas habebant, tot ferrei de ista catena intrant me qui cruciant me mirabili modo. Vinculum manuũ est propter corruptos tactus factos. Anuli ignei propter ostensionem manuum. Coluber colli est propter ostensionem pectoris. Et quia sustinui ibi corruptos tactus, sugit mea vbera cum dolore horribili. Lapis frangẽs os, & labia, & dentes, & linguam est propter corrupta oscula, propter immũda verba, propter lasciuios cantus. Mures aurium sunt propter corruptum, & dissolutũ auditum. Sed scorpiones oculorum sunt propter corruptos aspectus. Lacertæ capitis sunt propter alienos crines, & ornatus varios, & lotiones indebitas faciei & capitis mei. Vinculatio pedum subtus ventrem draconis est propter choriza tiones & inordinatos discursus, quos ego feci ad ostensionem pulchritudinis meæ. Et ideo maledicta sum in æternum, nec preces tuæ, nec cuiuscumque alterius possunt imminuere pœnam meam. Et subito cum furore se erigens draco qui eam portabat tamquam fulgur cum horribili vlulatu recessit. Idem Ioannes iunior.

EXEMPLVM CLII.

Crines vanè & inordinatè pectinando femina pectine igneo se post mortem visa est pectinare.

NArrat Dominus VVilhelmus Parisiensis, in tractatu suo de Vniuerso, qualiter quædã mulier talibus superuacuis ornatibus intendens dũ viueret, post mortem apparuit cuidam pectens crines suos lamentabiliter pectine grandi, & ferreo flãmeo, dicens se hæc pati debere in perpetuũ pro meretricio ornatu capillorũ, cui intendebat immoderatè dum viueret. Ioannes Galensis hoc etiam narrat in Communiloquio, parte 3. c. 2.

Patientia coniugum.

EXEMPLVM CLIII.

Patientissima Monica mater Augustini, licet iracundum virum haberet, nunquam tamen ab eo per diem dissensit.

REfert Augustinus in libro Confessionum, quod mater eius sancta Monica, vbi nubilis est facta tradita viro seruiuit ei veluti Domino, & fategit eum lucrari, loquens illi de moribus virtuosis. Ita autem tolerauit cubilares iniurias, vt nullam de hac re cũ marito haberet simultatem. Erat enim ille sicut beneuolentia prçcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc non resistere irato viro, non tantum facto,

ſed nec verbo quidem. Iam verò refracto & quietato cum opportunum videret, rationem facti ſui reddebat, ſi fortè inconſideratius commotus fuerat. Denique cum matronæ multæ quarum viri manſuetiores erant plagarum veſtigia etiam dehoneſtata facie gererent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam. Hæc autem earum linguam veluti per iocum grauiter admonebat dicens, quod ex quo illas tabulas (quæ matrimoniales vocantur) recitari audiſſent, tanquam inſtrumenta quibus ancillæ factæ eſſent deputare debuiſſent. Proinde memores conditionis ſuperbire aduerſus dominos non oportere. Cùmque mirarentur illæ ſcientes quam ferocē coniugem ſuſtineret, nunquam fuiſſe auditum, aut aliquo indicio claruiſſe, quod ille ceciderit vxorem, aut quod a ſe inuicem vel vnum diem domeſticaliter diſſenſerint, & cauſam familiariter quærerent, docebat illa inſtitutum ſuum quod ſupra memoraui. Quæ obſeruabant, ex parte gratulabantur, quæ non obſeruabant, ſubiectè vexabantur.

Aug. lib. 9 Confeſſ. c. 9.

Parentes honorare.

EXEMPLVM CLIIII.

Parentes non ita ſe debent ſpoliare bonis propter filios, ut cum Ioanne de Conaxa ipſi penuriam patiantur.

CVm quidam Ioannes Conaxa nomine, ditiſſimus eſſet, nec haberet niſi duas filias, nuptui tradidit illas duobus nobilibus ciuitatis. Quas cum tradidiſſet, in tantum generos dilexit, ut aurum & argētum, & bona ſua temporalia ſuccedente tempore eis omnia partiretur. Cumque durantibus denarijs ei grati viderētur, ſed deficientibus eis redderentur ingrati, volens cautè ſuæ indigentiæ ſubuenire, tale adinuenit conſilium. Adijt quendam mercatorem ſibi familiarem, & decem millia librarum ab eo ſibi accommodari ad triū dierum ſpatium poſtulauit. Cumque pecuniam mutuò acceptam ad domum propriam deportaſſet, in quodam magno feſto generis atque filiabus parat nobile cōuiuium. Poſtquam verò comederunt intrauit cubiculum, & ciſtam, quam nouam fieri fecerat cū tribus firmis clauſuris, aperuit camera clauſa, & illam pecuniam quā mutuo acceperat extraxit de ſcrinio, & poſuit ſuper pretioſa tapetia, & eam diligēter commouit cum magno ſonitu, ita quod filiæ poſſent audire ſonum. Et illæ filiæ audientes ſonitum pecuniarum, venerunt occultè ad ianuam, & viderunt per rimas magnam ſummam pecuniam, & viderunt quod pater reaccepit pecuniam, & diligēter poſuit ad ciſtam, & clauſit eam. Ipſe verò rediit ad filias, & lætabantur, & nihil pro tunc audebant interrogare. Pater verò poſt egreſſum earum accepit pecuniam & reportauit mercatori. Altera verò die filiæ & generi redeunt, & patrem interrogant quanta eſſet pecunia in ſcrinio ſic firmato poſita. Cumque ille fingeret viginti quinque milia librarū eſſe, quas in depoſito poſuerat, ut ſibi teſtamentum faceret, & relinqueret generis & filiabus, ſi tamen modum quem ipſe ordinauit cum eas nuptui traderet obſeruarent. Et quæ ſibi magis, quamdiu eſſet in hac vita, beneuola eſſet, magis acciperet poſt mortem. Quo audito, nimium gauiſi ſunt, & cum magna diligentia ipſi honores vſque ad mortem exhibuerunt, & nullam penuriam ſuſtinere permiſerunt, neque in veſtibus, neque in alijs neceſſarijs corporis, vbi ante ſolebāt ei vnum cuſſinum locare, iam duos poſuerunt, & hoc ſpe remunerationis. Appropinquante autem finæ vitę ſuæ vocatis generis & filiabus ſic eas alloquitur. Antequam moriar non intendens aliud facere teſtamētum, quam in ſcrinio firmato reliqui, vidi enim caritatem veſtram, quam mihi oſtēdiſtis ſatis magnam, de qua Deo regratior & vobis, ideo in tantum diligo vos, quod nullis melius faueo, & totū quidquid habeo non alijs quam vobis relinquere cogito; & ideo volo, quod teſtamentum meum ſoluatis in vita mea antequam moriar, ut poſt mortem nullus aliquid inde acquirat quam uos. Statim ergo coram me dum adhuc viuo fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, & Eremitis vnicuique, 50. libras aſſignare curetis à quibus cum mortuus fuero claues ſcrinij mei, & depoſiti, quas in ſuo habent depoſito, repetatis, in qualibet claue meū appoſui ſigillum in teſtimonium præmiſſorum. Vnicuique autē eccle-

ecclesiæ, & reclusorio certā pecuniæ quantitatem cum lecto decumberet donari fecit. Quod & libenter fecerunt spe testamēti, quod in proximo expectabant. Cumq; diem clausisset extremum, & celebratæ essent exequiæ apud prædictos Religiosus, depositas claues receperunt, quibus acceptis scrinium in quo depositam esse pecuniam putabant, aperiētes, nihil in eo aliud inuenerunt nisi clauam enormiter grossam & magnam, in cuius manubrio scriptum erat. Ego Ioannes Conaxa tale condo testamentum, vt quilibet mactetur hac claua, qui seipso neglecto, alterius curam gerit. Quo viso & lecto, multum conturbati sunt, & patrem maledicebant.

EXEMPLVM CLV.

Vestibus pretiosis indutam pauperculam matrem suam quidam Episcopus Parisiensis noluit recognoscere, sed in humili veste cognouit.

LEgitur in libr. de septem donis, quod dum quidam Mauritius factus esset Parisiensis Episcopus, mater sua paupercula vetula hæc audiens, Parisios venit, & in domo cuiusdam diuitis hospitata est, cui ipsa reuelauit quod ipsa esset mater Episcopi, qui eam pretiosis vestibus adornans nobiliter eam ad Episcopum duxit, intimans ei quod esset mater sua. Cui ille. Istam matrem meam non recognosco, quia diues apparet & nobilis, ego autem sum filius cuiusdam pauperculæ rusticanæ feminæ & incultæ, quæ nunquam habuit ornamentorum culturam, hanc si talem viderem, eam vtique recognoscerem. Illa autem confusa, ornatu illo deposito, & resumpta veste propria, veniens ad filium, honorificè est ab eo recognita, & suscepta, & vsque in finem suum conuenienter fuit tractata. Vnde manifesto hoc facto tantam gloriā in eo ab omnib. acquisiuit, quantum nunquam à quantacumque generis nobilitate habuisset.

Sanctus Nicolaus Dincelspule.

EXEMPLVM CLVI.

Parentes maledicentes filijs sui imprecationis suæ miserabilem viderunt effectum.

ANno Domini M.ccl. accidit in diæcesi Heduensi apud Virgiacum castrum ducis Burgundiæ, quòd quidam propter bona materna, quæ male expendebat in tabernis, & alijs (vt consueuerat) quodam mane offendit matrem suam, ita quod ipsa ira mota imprecata est ei sic. Rogo Deū quod antequam reuertaris deporteris matri tuæ frigidus existens in feretro mortuus & malo gladio laceratus. Et quidam alius iuuenis de villa circumiacente parentes suos sæpè propter suam insolentiam molestabat, vnde ipsa die cū ipsum corrigerent parentes sui, manu dextra percussit patrem suū, & pater iratus imprecatus est ei dicēs. Manus qua me percussisti rogo Deum vt hodie malo gladio amputetur, & tu infra triduum in tali patibulo suspendaris. Accidit ergo vt illi duo iuuenes post dictas imprecationes parentum, obuiauerit sibi mutuo, & vnus inuitauit alium ad tabernam. Quam cum ingressi fuissent, & biberent, cœperunt litigare, & se ad inuicem percutere, Ille, contra quem imprecatus est pater, percussit alium gladio, & cum essent soli, timens ne clamor excitaretur cōtra eū si alius viuus remaneret multis vulnerib. eum lacerans, occidit. Cum autem clamore motus contra eum, ad siluam fugeret, & illi de castro illo eum insequerentur, cum se gladio suo defenderet vnus de insequentib. manum, qua tenebat gladiū, & qua patrem percusserat, amputauit. Captus est, & infra triduum suspensus est in patibulo illo, quod ei pater fuerat imprecatus. Alius autem deportatus fuit ad domū matris in feretro multis vulnerib. confessus, vt ipsa fuerat imprecata. Hoc autem cum factum esset recens, & quidam frater Ordinis Prędicatorum in dicto castro, prædicaret, mater dicta retulit illi cum lacrymis, petens pænitentiam pro dicta imprecatione.

EXEM-

EXEMPLVM CLVII.

Plent cognati frequenter non tam propter morientes, quam propter propria commoda, quibus priuantur.

LEgitur in Scala Cęli, quod quidam miles habens vxorem, filios, & filias multum dilectos, fuit infirmus ad mortem, cũ ergo vxor & filij stantes iuxta eum plangerent, & quilibet in suo planctu prætenderet suam necessitatem, miles resumens vires dixit vxori: Ego dimitto vobis fratres, consanguineos, & parentes, possessiones, diuitias, & reditus magnos, & omnia ista, & plura alia dimitto filijs meis, & attendi ad planctum vestrum, & filiorum meorũ, & nullus vestrum plorat, nec plangit me, quia vado ad terram, in qua nullum scio me habere amicum, nec consanguineum, in qua nullas possessiones habeo seu diuitias, sed nudus recedam & solus, nescio de quibus interrogabor, nec cum quibus potero habere consilium, nec in quo hospitio declinabo, & ideo cum plangitis me propter meum, & lugeatis propter vos, & non propter me, plangam ego meipsum. Et vocato notario destruxit testamentum factũ, & medietatem omnium bonorum suorum statim dedit pauperibus. Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

Passio Domini.

EXEMPLVM CLVIII.

Passionem Christi quomodo debeamus recolere, & quod nullum sit Deo acceptus exercitium, quam ut passionis eius non obliuiscamur.

SCribitur in libro, qui appellatur Speculum humanę saluationis, quod quidam deuotus, & religiosus vir continuis precibus rogabat Deum, vt sibi reuelaret quale seruitium esset sibi magis acceptum. Quadam igitur vice vidit Dominum Iesum ad se venientem, magnamque crucem in dorso ferentem, ac sibi dicentem: Non poteris mihi gratius, & acceptius obsequium præstare, quam quod grauem crucẽ meam iuues me portare. Et cum ille quæreret, quomodo crucem suam secum baiularet, respondit Dominus. In corde portabis crucem meam per crebram recordationem & compassionem, in ore per deuotam gratiarum actionem, in auribus per pœnarum mearum auidam auditionem, in dorso per carnis suæ assiduam macerationem. Quod ille audiens adimplere satagebat. Cap. 43. id habetur. liber hic pius & doctus fuit impressus Parisijs anno 1506.

EXEMPLVM CLIX.

Apostatare volens iuuenis, per Christum sibi vulnus lateris ostendentem reuocatur.

IVuenis quidam religionem intrans, in sęculo delicatè fuit nutritus. & ideo austeram vitam suæ regulæ vix tenere poterat. Panis erat niger & durus, vinum acre, & omnia grauia videbãtur. & ideo á suo prælato petiuit licentiam recedendi, dicens se non posse portare Ordinem. Cui Abbas: Carissime fili, non potes recedere, quia es professus monachus in ordine isto, sed magis roga Deum, vt perseuerare possis cum alijs, quia fortassis tentatio diaboli est. Ille autem tempore breui adquieuit, & iterum tentatus est, & mutato habitu iuit ad sęculum. Cui eunti apparuit Christus in specie cuiusdam iuuenis, & sequebatur eum. Ille vero festinabat quasi desperatus nesciens quo iret. Christus autem clamabat ad eum dicens: Expecta me. Ille verò amplius currebat. Tunc Dominus vocauit eum nomine proprio, dicens. Frater, expecta me, & ibo tecum. Tunc iratus ille, quod eum fratrem nominauit, admirans quis ei dixisset nomen suum fortius cœpit currere, & altius Christus cepit clamare. Tandem tædio victus, expectauit eum. Et Christus ad eum, quo vadis? Cui ille: Quid ad te? ego transeo viam meam sicut tu tuam. Tandem autem ad preces iuuenis dixit ei, quod dimisisset religionem, & redirę t ad seculum. Tunc Christus eleuans vestem, & brachium, latus discooperuit, & vidit effluere sanguinem ex vulneribus Christi, & dixit ei: Reuertere ad monasterium tuum, & panem durum, & alia onerosa ordinis intinge in latus illud, & erit tibi totum suaue. Quod ille audiens redijt & sanctę vixit.

EXEM-

EXEMPLVM CXLII.

Simili ferè visione magister Alexander religionem egredi cogitans, à propositi executione retrahitur.

FVit quidam magister nomine Alexander de Ales, qui fuit magnus, & egregius clericus, hic intrauit Ordinem Fratrũ Minorum, sed statim propria fragilitate remurmurante disposuit finito anno probationis exire. Super quo fratres non modicum dolentes, vnanimes pro eo preces fuderũt ad Dominum, vt eum in Ordine cõfortaret. Accidit ergo quadam nocte vt ille magister iaceret in stratu suo, & videret in somnis vnam scalam erectam à terra vsque ad cęlum, & ecce aduenit quidam sanguinolentus cum magna cruce volens scalam ascendere, sed præ nimio pondere crucis non potuit, & sic multis vicibus incepit, sed nihil profecit. Tãdem ille magister accurrens apprehendit vnum cornu crucis volens ipsum iuuare, sed senex cum indignatione nimia prohibuit dicens, non posses hãc magnam crucem portare mecum, qui non potes hanc leuem cuppam pro nomine meo portare? Et statim disparuit. Magister expergefactus, & per hanc visionem crucis confortatus, propositum mutauit, & in ordine vitam laudabilem duxit, & laudabiliter finiuit. Senex qui apparuit fuit Sanctus Franciscus teste S. Anton. 3. par. histor. tit. 24. c. 8. §. 1.

EXEMPLVM CLXI.

Passo Christo compatiuntur aues à concentu abstinentes, & velut mortuæ desicientes.

LEgitur in libro Exẽplorum, quod quidam Anglicus nobilis ad terram sanctam proficiscens, habuit socium Saracenum, à quo quæ sunt mirabilia. Transierunt per quoddam nemus pulcherrimum habẽs arbores pulchras, & proceras. Et respiciens vidit super ramos aues pulcherrimas, nullã tamen audiuit cantantem, & quædam iacuerunt velut mortuæ; quædam habuerunt alas expansas ad modum crucis. Cumque Anglicus requireret causam illius, à Saraceno. Respondit Saracenus. Per totum annum in illo nemore abundantia auium est magna, & earum cantus suauissimus. Sed in hebdomada passionis qua Christus magnus Deus passus est omnes moriuntur. Et addidit Saracenus Dominica in passione hæc patiuntur, & Dominica Resurrectionis reuiuiscunt, quasi condolentes morti Christi, & pro sua resurrectione gaudẽtes. Si hoc faciunt aues animalia irrationalia, multo magis homo cum sit rationalis debet compati suo Saluatori.

Peccatum.

EXEMPLVM CLXII.

Peccatum mortale pulchrè describitur, atque à Varrone depingitur.

TVllius in Academicis quæstionibus quæstione quarta commendauit Varronem, eo quod ipse tradidit iura Deorũ, vbi in expositione inuenitur, quod Varo depinxit peccatum mortale ad similitudinem Deæ sic. Stabat vna regina continue tremens. In circuitu illius regiæ depingebantur tres imagines, prima fuit imago Dei, secunda diaboli, tertia hominis. Vnde imago peccati mortalis tenebat tres chartas, quas porrigebat istis imaginibus vnicuiq; illarum vnã. In prima charta ad Deũ continebatur sic. Saluatorem meum misera perdidi & omnes Angelos eius. Væ, væ, mihi ad quid nata sum? Charta directa diabolo sic erãt, Diabolo & Angelis eius homagiũ feci, quando per consensum in peccatum cecidi. Vel sic, ad profundum inferni detracta sum, quia misericordia Dei me abiecit. Charta tertia directa homini talis erat. Verecundia & confusio & finis peccati delectans in peccato finaliter confundetur, vel sic: Omnia mala, omnis horror, omnis tribulatio finis meus, & omnis pęna, vt si quis dilexit me, hęc sibi innotescant, hoc patet in diuite epulone. Moraliter siue spiritualiter ista imago stabat primo tremendo, nam peccator videbit supra se, retro, à dextris, & a sinistris & infra se, & nihil inueniet nisi aduersitatem & dolorem, supra se cælestem curiam quam offendit, sub se infernum paratum animam deuorare, & terram & vermes ad corpus mortuum deuorandum.

randum. Ante se districtum examen iusti iudicis, vbi omnia peccata sua coram toto mundo, nudabuntur ad maximam eius confusionem.

Retro se totum tempus perditum vitæ suæ, & inutiliter expensum, de quo redditurus est ratione. A dextris diuitias huius vitæ & gratias, quę eum comprobabunt ingratum contra Dominum suum poscentes vltionem. A sinistris verò aduersas res, & pericula huius vitæ, quę sunt instrumenta parata ad pęnitendum. Infra se horridas imagines peccatorum, & vermem conscientiæ partem, maximam pœnæ æternæ, vbi nullum refrigerium inuenient, quid ergo restat nisi æterna pœna peccatori. Ibi enim nulla consolatio erit. Secundo nulla erit eis pœnę alleuiatio. Tertio nunquam erit ibi liberatio. Dixit quod in prima litera ad Deum continebatur. Saluatorê meũ misera perdidi, &c. videamus quã ũ Deus detestetur peccatum. Alij enim reges, & principes in præiudicium inimicorum depopulabantur terras eorum, Deus autem ad detestationem peccati dissipauit terram propriam in diluuio, quia supra terram increuerat. Omnis quippe caro corruperat viam suam, & sequitur; Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Sed hi principes vasa aurea, & argentea diripiunt. Deus autem propter immunditiam peccati vasa aurea, idest naturam Angelicam cum toto peccato in infernum proiecit, vasa, argêtea idest, naturam humanam de paradiso abiecit. Alij principes innocentes propter malos non perimunt, unde Abram: Absit à te Domine, vt perdas iustũ cum impijs. Sed Deus in detestationem peccatorum aliorum hominum etiam vnigenitum patibulo tradidit. Isa. 54. Propter scelus populi mei percussi eum. Et quis est, qui propter inimicum vellet occidere filiũ proprium? & sic patet prima charta Saluatorem meum, &c. Secũda scriptura ad diabolum. Ad profundum inferni, &c. Istud specialiter est multum timendum, primo propter loci profunditatem, secundo propter pœnæ acerbitatem, tertio propter dæmonum societatem, De his tribus Psalmista, Introibunt ad inferiora terræ, i. ad infernum, quo ad primum. Tradentur in manus gladij quo ad secundum, Et partes vulpium erunt, i. dæmonum, quo ad tertium. Patet ergo secunda carta. Tertia scriptura ad hominem. Omnia mala, &c. Istud est timendum etiam, secundum tria quæ complebunt illam miseriam. Primum est, quod in hac miseria nulla erit consolatio. Thrê. 1. Non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. Omnes amici spreuerunt eam & facti sunt ei inimici. Secũdum est, quod nulla erit eis pęnæ alleuiatio. Vnde Apoc. 14. dicitur. Non habebunt requiem die ac nocte, qui adorauerunt bestiam, idest diabolum, & imaginem, quod factis modo faciunt peccatores. Tertium, quod nunquam ex illa pęna liberatio erit eis. Vnde fit miseris mors sine fine.

EXEMPLVM CLXIII.

Angelica fętorum peccatorum super omne cadauer exhorrent.

LEgitur quod Angelus in corpore assũpto & eremita gradiebantur simul & appropinquauerunt cadaueri, quod iam per plures dies iacebat, & fœtebat. Eremitę autem obturanti nares, dixit Angelus: Quare nares tuas constringis? At ille: Non valeo fętorem illius cadaueris sustinere. Paulo post iuuenis quidam pulcher ornatus sertis floreis cum phaleris, & sella aurea equitando transibat, & cum adhuc longe esset, Angelus cępit obturare nares corporis assumpti. Cui Eremita valde admirans ait: Quare nares ita stringis? Ille respondit. Ille iuuenis lasciuus, & superbus, plus fętet in infinitum coram Deo, & Angelis, quam quodcumque cadauer coram hominibus. Anton. part. 4. summæ Theol. tit. 14. c. 6. §. 1.

EXEMPLVM CLXIIII.

Eucharistiam acceptam in die Pascha, statim post Pascha chorizationum vanitatibus dehonestantes, horribili plaga caduntur.

LEgitur in gestis Summorum Pontificum, quod quidam in die Paschæ sumpta communione, dederunt se lasciuis chorizationibus, & ebrietatib. Vnde ira Dei cecidit super eos. Nam de ore eorum exibat sanguis fętidus, & reflexus ad interio-

ra,

ta, subito suffocabat eos. A qua siue pluuia sic inundauit, vt discurrens per omnem terram eorum, omnia virentia penitus euertit, dracones pestiferos, i via dimisit, sic qd nullus poterat ingredi, vel egredi sine periculo. Cum ergo quidam sanctus oraret, vt Deus placaretur huic populo, vel saltē demonstraret causam tanti flagelli, apparuit ei Angelus, & proposuit talem quæstionē. Si aliquis acciperet filium Imperatoris, & poneret in fętidissimo carcere, & obscurissimo, & hoc proditoriè, quid deberet tali facere Imperator? Cui ille: Talis deberet interfici, & mutilari membratim. Iterum dixit Angelus. Propono tibi aliud dubium. Vnus accepit pyxidem, in qua reseruatur Corpus Christi, & in fętidissimo luto in prę sentia multorum eam proiicit, & abscondit, quid ergo debet fieri tali? Respondit sanctus: Deberet cremari tamquam hæreticus. Tunc Angelus. Tales sunt ciues illius terræ, nam filium Dei posuerunt in fętidissimo & obscurissimo carcere, & vlterius pyxidem. i. corda ipsorum, in quibus consuetum est corpus dominicum reponi, proiecerunt in lutum, & in fimo fętidissimo vanitatum, chorizationum, & immunditiarū. Et ideo non est mirum si illis vel maioribus puniantur. Quod cum audissent à sancto Pontifice, pęnitentiam agentes liberati sunt.

EXEMPLVM CLXV.

Auarus sacerdos peccata morituri propter equū in se recipiens, per testudinem Ecclesiæ à dæmonibus asportatur.

QVidam peccator infirmatus & de salute sua quasi desperans, visitatus fuit à suo curato. Qui curatus trepidanti infirmo dixit, quod si vellet sibi dare equū suum, ipse reciperet peccata sua super se. Quod dixit, non propter salutem infirmi, sed vt equum haberet. Quod infirmus acceptauit, & pacto facto defunctus est. Cumq; sacerdos sacris indutus vestibus officium funerale pro ipso faceret, visibiliter coram populo eductus fuit sursum per testudinem Ecclesiæ, facto in eadem magno foramine in testudine, & postea idem sacerdos nusquam comparuit.

Pęnitentia.

EXEMPLVM CLXVI.

Beneuolentia confratris quidam post fornicationem ad pænitentiam redijt, diuinitusque paulo post Episcopo cuidam nunciatur, regionibus imbrium penuria laborantibus non aliter pluuias dandas esse, quam ipsius precibus impetratas.

REfert Chrysostomus ad Amanticum, quod quidam frater post multos labores, quos in solitudine positus desudauerat, habens secum vnum vitæ habitationisque consortem. Angelicā vitam ab adolescētia vsque ad ipsā iam perduxerat senectutē, & nescio quo diabolico instinctu quasi dormiuerit paululum, & ingressum in corde suo diabolo præbuit, atque in desiderium mulieris exarsit, qui nec viderat fortassis vnquā mulierem, ex quo ad monachorum se contulerat vitam.

Primo ergo rogare illum, qui secum viuebat aggreditur, vt vinum sibi & carnes ad vescendum deferret. Quo cunctante, comminari cœpit descensurum se ad ciuitatem, non quo vesci carnibus delectaretur, sed vt occasionem aliquam desiderij sui inueniret explendi. Super his collega ille miratus & metuens ne si forte hæc negaret, maioribus se traderet malis, quæ poscebat exhibuit, & desiderio eius satisfecit, sed ille vbi vidit occasionem sibi fraudis exclusam, apertè iam impudenter reuelat desiderium suum, & ad ciuitatem se omnino dè descensurum fatetur. Ille verò vbi multa obijciens eum retinere non potuit, ad vltimū dimisit, eminus tamen subsequens, observauit quid agere, aut quo ire vellet: Vbi autem procul positus cernit eum lupanar ingressum, & desiderium contagione meretricis explesse, considerans vim naturalis in homine legis quę in huiusmodi delictis suscitatur, egressū statim resupinis manibus amplectitur, & continuo deosculans, nec omnino increpans prolapsu, rogauit vt expleto iam desiderio suo redeat ad eremi solitudinem. At ille tantam in eo benignitatem & clementiam videns, erubuit, & quasi telo verborum, gestorumque percussus est, ac semetipsum pro his quę commiserat

notans,

notans, misericordem, & optimum collegam sequitur ad montem. Cumque illuc peruenissent, exorat vt sibi in secretiori cellula concluso, adituque obstructo, panē tantum interiectis diebus, aquamque præberet. Si quis autem de eo requisisset, defunctum se esse affirmaret. Quibus impetratis semetipsum conclusit, ibique mansit, ieiunijs, & orationibus ac lacrymis peccati sui diluit sordes. Tempore autem translacto non multo, cum præ penuria imbrium vicinas regiones siccitas vreret, & omnes qui habitabant in terra illa lugerent, quidam Episcopus admonetur in somnis adire virum, qui erat intra cellulam conclusus vt ipse oraret pro eis, nec aliter dandas esse pluuias, nisi illius precibus impetratas. Cumque assumptis secum nonnullis abijsset, & collegam eius solum vidisset, percunctabatur de illo, quem visio mandauerat perquirendum, vbi verò defunctum esse audiuit, falsum se opinabatur in somnis vidisse. Rursum ad deprecandum Deum reuertebantur omnes, & iterum eodem quo prius apparenti sibi eadem monentur. Tūc exorabant Deum, vt sibi ostenderet virum confirmantes se ad viuentem, non ad mortuum tantæ visionis auctoritate transmissos. At ille vbi peccatum resolutum diuinitus vidit, duxit eos ad hominem Deo. Ad quem cum ingressi fuerunt, procidunt ad pedes eius, atque omnem rei gestæ seriem pandentes, obsecrant vt necessitati eorum oratione subueniret. Qui primo quidem excusabat procul se esse ab huiusmodi meritis asserens. Ita enim lugebat peccatum tanquam nuper admissum, & ante oculos positum. Tandem tamen fatigatus astantium precibus, intelligens Dei esse uoluntatem, ad supplicandum Deo flexis genibus se cōuertit & statim ingēs copia subsecuta est pluuiarum, quibus & terra, & homines recreati fuerunt.

EXEMPLVM CLXVII.

Tentatus mirabiliter à dæmonibus pœnitens, sub vna nocte quatuor coronas promeruit.

Legitur in Scala Cæli, quod fuit quidā sanctus pater, ad quem plurimi confluebant propter gratiam quam habebat in hortationibus, & confessionibus. Contigit autem quod de quodam castro pergebant ad eum viri, & feminę, & quæsiuit ab eis miles, & Dominus castri quo irent, & ad quid. Cui cum fuisset dictum quod ad talem sanctum pergebant, vt illi peccata sua confiterentur, cœpit intra se cogitare: Ego melius deberem qui semper raptor extiti, & vniuersorum transgressor Domini mandatorum, sed ab alia parte dicebat sibi cogitatio sua mala: Nihil tibi prodesset, quia pœnitentiam non posses facere. Cogitationes tamen superans, iuit ad sanctum confiteri sua peccata. Confessione facta, quæsiuit pater ille ab eo si septennē pœnitentiam posset facere. Quo respondente, non possum, quæsiuit de tribus annis, post de vno, post de septem mensibus. Et dixit, non. Postmodum autem quęsiuit si in quadam Ecclesia deserta, quæ ante castrum suum erat posset per totam vnam noctem in remissionem omnium peccatorum suorum vigilare. Quo annuente, ait, Non egrediaris ergo de ea tota nocte quid quid tibi contingat. Redijt igitur assumpta pœnitentia ad castrum suum. Et cum venisset ad Ecclesiam illam desertam, cogitauit secum. Melius est, quod modo agas pœnitentiam, quā si deficeres agere, nō enim posses de facili redire. Descendit autem de equo suo, & posuit equum in porta, ipse uero stetit coram altari, & orauit, & dum excubaret, & nox uenisset dæmones congregauerint se de tota illa regione. Quibus congregatis, dixit vnus qui ceteris maior erat, audiente quodam sancto viro. Hodie amisimus quendam amicum nostrum qui semper noster fuit, si tamen perseueret in pœnitentia quę sibi fuit iniuncta. Nisi ergo faciamus quod resiliat, & pœnitentiam abijciat, nobis penitus est amissus. Estne aliquis inter nos qui callidē sciat eum ab ecclesia expellere? Respondit vnus. Ego si mihi pręcipis eum eijciam.

Dixit: Vade tunc transfigurauit se dæmon ille in speciē cuiusdam sororis militis, de cuius consilio miles omnia faciebat, quia multum discreta erat. Venit ergo ad militem, & dixit illi: Quomodo remansisti hic in loco deserto, & sine defensione? An nescis, quod tales inimicantur tibi. Qui si te hic inuenirent, in frusta diuiderent.

derent. Quomodo tantā insipientiam egisti? Exeas cito & eamus ad castrum. Cui ille dixit; Iniunctum est mihi in pœnitentia, ne tota nocte egrediar, & ideo hinc nullatenus exibo. Respondit autem ei soror, nisi exiueris de cetero non dabo tibi consilium, & perdes amorem meum, & ero tibi contraria in omnibus factis tuis. Dixit miles: Quidquid inde debeam perdere, ex quo pro peccatorum remissione vigilo, nullatenus hinc exibo. Recessit ille confusus, & rediijt ad dæmonem qui ipsum miserat, dicens: Sic & sic egi, non potui præualere, durior est lapide nequit à pænitentia separari. Quæsiuit secundo dæmon maior, vtrum esset aliquis qui eum decipere posset, & ab ecclesia expellere.

Et dixit vnus. Ego si mihi præcipis, respondit maior: Vade. Qui iuit & transfigurauit se in speciē vxoris militis, deferens in duob. brachijs duos filios paruulos, quos miles ille habebat, & venit sine tunica, & chlamyde, & capillis omnibus laceratis, & dixit: Hostes tui inuaserunt castrum, & ceperunt omnia bona tua, & ducunt omnes tuos captiuos, & me de domo propria turpiter eiecerunt. Sed si cito eos persequaris cum hominibus qui remanserunt poteris eos capere, & omnia liberare, & vxoris iniuriam vindicare. Respōdit illi sicut & primæ. Tunc illa: Nisi venias ecce filios tuos proijcio, & nunquam illorum de cetero curam habebo, & proiecit illos cum magno ictu in ecclesię pauimentum.

Nec propter hoc miles de loco orationis in quo fuerat est remotus. Rediijt ergo ille confusus ad maiorem diabolum dicens: Durior est adamāte. Sic & sic feci. Et dixit dæmon maior: Sumus ne victi? Iterū quæsiuit tertio, an esset alius qui posset contra militem præualere? Respondit quidā: Primus & secundus nihil sciunt tentationis, si vero iubes ego decipiam eum; iuit ille & simulauit quod ignis esset accensus in omnibus quę erant circa ecclesiam, terra pariter & arbusta in tantum quod flamma videbatur intrare per fores ecclesiæ, & per fenestras. Cæpit ergo diabolus clamare. Venite, venite adiuuate ad extinguendum. Quod miles audiens manebat immotus. Tunc venit diabolus ad fores ecclesię dicens: Cuiusmodi homo es, nonne omnis homo bonus iuuat ad extinguendum ignē. Putas te exaudiri à Deo qui tot bona permittis incendi? Cui miles. Pro nullo (inquit) exibo quod possit cōtingere quia hoc mihi in pænitentiam est iniunctum. Recessit igitur tertius confusus, & qualiter fecerat enarrauit. Tunc maior dæmon ait: Poterimus alium inuenire, qui ne confundamur eum sciat expellere. Iniunctum est cuidam qui iuit, & in sacerdotis speciem se transfigurat. Venit ad campanas ecclesiæ & pulsauit, & post accendit candelas, & cæpit parare altare. Prospiciens ante altare vidit militem, & ait illi. Nonne tu es talis miles? Respondit: Sum. Et ille: Tu es excommunicatus, quia ignem posuisti in tali loco, & pro tali facto, & tali. Egrediaris cito ecclesiam, quia non dicam matutinas nisi prius exeas. Respondit sibi miles sicut alijs. Confusus igitur diabolus recessit. Miles verò mane facto iuit ad castrum suum & inuenit vxorem & filios & sororē, & totum castrum suum sicut prius reliquerat, nihil enim mali acciderat. Et reuelatū fuit sanctis patribus quod præfatus miles quattuor coronas lucratus fuisset in cælis paratas tentationes quattuor superando. Hoc est contra illos qui nihil resistunt diabolo, sed ad modicam & paruam tentationem frangunt pænitentias sibi iniunctas. Ioannes iunior Ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CLXVIII.

Pænitens peccator ab Angelis in cælum defertur, sed peruersus eremita à dæmonibus ad infernum portatur.

Legitur in libro de septem donis, quod quidam latro cum fugaretur ab hostibus suis, & videret se manus eorum euadere non posse, prostrauit se in modum crucis super terram dicens, quod bene mortem meruit, quia Deū multipliciter offendit, & flens confitebatur se peccatorem, rogans eos instantissimè ut Deum de ipso vindicarent singula membra sua martyrio exponendo. Quidam autem solitarius in vicino ibi morabatur, qui multis annis in abstinentia magna vixit, & pænitentia. Cui reuelatum est quod Angeli cum laudibus animam illius latronis in cælum deportarent. Qui non egit Deo gratias, sed indi-

indignatus est dicens apud se: Postquam etiam me omnibus mundi delitijs exposuero & voluptatibus, in fine similiter pœnitebo, & sic fiet mihi vt latroni. Cum autem rediret miser ad sæculum seruire diabolo, contigit eum per aquam transire, & cadens de ponte submergitur, & à dæmonibus proijcitur ad infernum.
Nicolaus Dincelspule.

Periurium.

EXEMPLVM CLXIX.

Periuri præter alias pœnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vsque ad quatuor milia sunt congelati.

Refert Orosius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miserunt, vt firmarent pacem cum eis. Cum autem cum iuramento pacem firmassent cum gente quadam, illi homines proditoriè, & clam irruentes in eos, occiderunt eos, & omnes Romanos quotquot inuenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in detestationem periurij, & fractionis fidei super eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis sanguinem emitebat, animalia domestica & blāda cum balatu, & hiatu miserabili fugiebant ad siluas, & ad montes, deserendo eorum consortia. Canes etiam cum lacrymosis latratibus oberrantes ad modum luporum vindictam postulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuissent victi in campo, exceptis quatuor millibus, qui ascenderant ad montes, illi statim congelati, ad modum lapidis facti sunt immobiles ad Dei vindictam.

EXEMPLVM CLXX.

Orans prædicator quia nimis propter asinum distractus fuit, ipsum asinum distraxit.

Refert Humbertus super regulam Augustini, quod quidam zelator animarum discurrebat in asino quem solus retinuerat, prædicans assiduè. Et cum semel intrasset ecclesiam quandam causa orandi, relicto asino ad portā antequam orando finiuisset orationem, scilicet, Pater noster semel, cogitauit de asino multoties, vtrum fortè furaretur eum aliquis, & similia. Quod attendens exiens distraxit eum, nolens ab illa hora quod cor suum à Deo retraheret.
S. Humbertus in c. 5. in Regulam August.

Prædicator ornatus vestibus à fatuo irridetur.

EXEMPLVM CLXXI.

Refert magister Humbertus super Regulam Beati Augustini, quod Parisijs quidam magister Theologiæ secularis prædicabat in Vniuersitate idutus optima cappa noua in principio hiemis. Cum autem tenuiter imprimeret verba sua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio scholarium surrexit, & dixit: Tace. Illa vestis pretiosa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confusionem.
Idem in eandem Regulam c. 70.

EXEMPLVM CLXXII.

Prædicator post sermonem leuitatibus vacans, à vetula deridetur.

Hvmbertus super Regulam Augustini. Accidit quod cum quidam prædicator laudabiliter prædicasset in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam, incepit se leuitatibus dare cum socio suo, sicut fit in aliquibus cum modo percutiunt socium, modo faciunt eum cadere, modo extrahunt ei caputium, & similia. Sequebatur autem eos quædam vetula quæ erat in sermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multoties: Domine, vos non estis ille, qui hodie prædicauit. Cum autem audirent vocem, & respicientes viderunt vetulam, quæsierunt quid dixisset. At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos non estis ille qui hodie prædicauerat. At ille, Quare hoc dixisti, cum ego sim verè ille qui hodie prædicaui? At illa; Domine, nos habemus quendam sacerdotem iuuenem qui valde bene cantat missam, sed interdum ea die qua celebrauit discurrit per do-

mos. interdum cum inuenit iuuenculas ponit manum in sinum earum & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine, quid est quod facitis, hodie celebrastis, respondet & dicit: Ego non sum ille qui celebraui, sacerdos enim celebrauit, sed ego sum quidam iuuenis, & ludo modo, ideo Domino dixi, quod vos non estis ille, qui prædicauit exēplo sacerdotis nostri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo quam in sermone hodierno. Quanta confusio fuerit illi religioso super hoc, & quantum scandalū vetulæ, qui legit intelligat, & caueat à similibus, saltem exemplo mulieris illius quæ dixit Tobiæ 4. Nunquam cum ludentibus me miscui, neque cum his qui in leuitate ambulant.

Idem ibidem capitulo 73.

Prælatus, Episcopus, vel Presbyter.

EXEMPLVM CLXXIII.

Prælationis statum periculosum esse didicit iuuenis in Episcopum electus, quem patruus per eleuatum discum volui præcepit.

Hieroymus dicit in regula sua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum ascendit homo, quin multo grauius non descendat. Nolo ergo hoc pertransire exemplum, quod sancto quodam mihi referente sene in eremo, ex veritate sciui. Cumque iuuenis quidam sancto proposito, & via electus esset ad Episcopale fastigium (quo grauius aliquid aut periculosius nequit cogitari) patruum suum quendam virum vtique sanctum, & prophetiæ spiritu plenum, eremi incolam, ut eum ad hoc consuleret, adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir sanctus non verbis, sed signis potius percunctanti respōdit, ne contra Apostolum qui desiderantem Episcopatum in bono opere laudat, dissuaderet. Iussit igitur senex quadratum discum a terra vehementer pedibus eleuatum ascendere iuuenem, & quater per quatuor disci latera supinum reuolueret semet ipsum vsque ad oram casus, sicq; casu imminente si alia succederet reuolutio, mandauit, ut extra summitatem disci adhuc se reuolueret iterato.

Cui cum nepos se non posse ex timore casus responderet, illico fecit eum descendere, & per quandam latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtrisque eueniret fastidium. Surge (inquit) & vade quo vis, facitoq; qđ tibi securius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abscessit, & alteri sancto seni patri deliramentum putans, factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutum est. Qui post modicum felici obitu ex sæculo exiens, hilaris & iocūdus apparuit patruo, & gratias, inquit, tibi pater refero, & de dissuasione Episcopatus. Nam scito, quod nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum.

Hier. in Regina Monachorum c. 15. to 9.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

Refert Petrus Cluniacensis, quia apud castrum Lizimacum, quod in Pictauiensi pago est situatum, nuper quidam presbyter erat qui sacerdotalis ordinis super cœlestem dignitatem miserrimæ vitæ conuersatione deturpans, non ad animarum quibus præerat, curam, sed ad carnis voluptatem explendam sacro mysterio vtebatur. Territus tamen conscientiæ malo, sicut aliquandò & mali ad horam compunguntur, familiaritatem quorundā bonorum virorum expetijt, & Abbati Bonæ vallis & fratribus eiusdem monasterij se in amicitia specie tenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitę emendatione cōmonentes, & vt sæculo renunciaret assiduè exhortātes, nihil ab eo impetrare præter inanem spem potuerunt. Nā libenter quę dicebant audire se fingens, & semper eos de conuersione suspendens, de societate sanctorum illorū gloriabatur, nec admonitione vel exēplis eorum à malis retrahebatur. in his itaque perditæ vitæ suę actib. perdurans, & obstinatione impia iram sibi in die thesaurizans, in morbum incidit, quo post aliquot die ingrauescente ad extrema peruenit. Adierat eū prior visitationis gratia iam dicti monasterij, atque cum eo per aliquātum diei spatium ipso quoque rogante

conuenerant, dixit subtracta voce, & reflexa ceruice puniendum spiritum condemnatis spiritibus tradidit. Tantus verò terror omnes inuasit, vt omnes aufugerent, nec aliqui in domo, vbi mortui cadauer remanserat, remanere auderent. Facto mane miserum cadauer sepulturæ traditum est. Post aliquot autem dies cum ad vniuersos circa positos hęc tam terribilis fama peruenisset, rei veritatem probare volentes, tumulum aperuerunt, & fossam illam quam in manu adhuc viuentis presbyteri gutta prenuncia damnationis fecerat, in mortui cadauera inuenerunt. Quę omnia (sicut Beatus Gregorius dicit) nullo modo propter se infelix presbyter vidit, cui nihil ipsa visio contulit, sed quanta cautela sacerdotale officium administrandum, quam reuerenter diuina mysteria sint tractanda, superna super eum dispositio demonstrauit. Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis libro 1. mirac. c. 25.

EXEMPLVM CLXXV.

Vdonis Magdeburgensis insolitum & horrendum mortis genus, & terrifica damnatio.

ANno Domini nongentesimo octogesimo quinto Ottone tertio imperante apud Parthenopolim, idest, Magdeburgum in Saxonia, contigit prodigium terribile nimis, & à sæculis inauditum, quod quemadmodum factum sit, stylo veraci referam, ut omnibus innotescat quam malũ, & quam damnabile sit, in statu prælationis viuere turpiter, & patrimonium Christi (res videlicet Ecclesiæ) inulte distrahere, & scandalorum fœtoribus subditos corrumpere, & moniales Deo dicatas ausu temerario violare. In prędicta igitur vrbe scholaris quidam nomine Vdo liberalibus literis insudabat. Qui cum esset inertis ingenij, nihil omnino proficere poterat, quãtumcumque à magistris verberibus torqueretur. Quadam autem vice post enormes plagas de scholis exiens, Ecclesiam maiorem ad honorem sãcti Mauritij sociorumque eius magnificè fabricatã intrauit, ibi cum ingenti deuotione se prosternens, Reginæ cęli clementiam, & sancti Mauritij patrocinium pro illuminatione sui ingenij implorauit. At ipse in prece positus aliquantulum obdormiuit, cui protinus mater misericordię apparens dixit: Audiui orationem tuam, & vidi afflictionem tuam, & ecce non solum scientiæ munus tribuo, imo etiam post mortem Episcopi qui nunc preest ecclesiam principis mei Mauritij tuę fidelitati commendo, quam si benè exeris, prę mium grande consequeris. si autem male in anima & corpore morieris. Et his dictis Beata Virgo Maria disparuit, & iuuenis euigilans scholas more solito repetiuit. Cumque ad loquendum aperuisset os, cępit omnes disputando cõfundere. & in omni sciẽtia peritissimus apparere. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, dicentes: vnde huic tanta & tã insperata scientia. Nonne est iste Vdo qui heri mactabatur vt pecus, & ecce hodie probatur esse philosophus? Post biennium autẽ Archiepiscopus moritur Magdeburgensi, & Vdo à cunctis electus Metropolitanus efficitur.

Confirmatus igitur & pallio, infulaque decoratus, aliquantulum diu benè vixit. Et quia honores mutant mores, cæpit processu temporis consilium matris Dei negligere, & propriæ salutis immemor esse, & voluptatibus seruire, & dilapidare Ecclesię facultates, & non solum sęculares feminas, sed etiam velatas violare, insuper (quod deterius est) absque vllo timore ad omnia flagitiorum genera habenas laxare, Sicque facta est eius vita omnibus odiosa, omnibus detestanda (proh dolor?) Cumque per multa annorum curricula memoratus Episcopus aerem, mundumque totum suis sceleribus corrupisset, & quadam nocte quandam nigrarum monialium Abbatissam de regali cęnobio (quod nunc Vallis liliorum dicitur) Cisterciensis Ordinis secum haberet, audiuit vocem in hęc verba terribiliter intonantem. Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo. His auditis multum cachinnans, fictitium suspicabatur. Et male factor rursus delitijs se inuoluit, factusque durus quasi lapis, ad prodigiosæ vocis comminationem minimè cõpungebatur.

Sequenti etiam nocte vocem similem audiuit, sed paruipendens stultus ille in duritia sua perdurauit. Nocte igitur tertia apud Abbatissam prędictam cubans, cum ne-

nefandum opus commixtionis libidinosæ exercuisset, vox sępe dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo.

Hac igitur voce audita, vehementer stupefactus, aliquantulum ingemuit, sed non resipuit, verumtamen damnationi iã proximus miser ille coruinum cras sępè cecinit, sed nequaquam ad pęnitentię lauacrũ properauit. Mira dicturus sum, vera tamẽ, quæ si Saxones (apud quos gesta sunt) tacerent, lapides clamarent, sicut sequẽtia manifestant. Post menses igitur tres Canonicus quidam ecclesiæ Magdeburgensis Fredericus nomine, in choro sancti Mauritij existens, & orationi frequentius insistens, Deum pro sancta vniuersali Ecclesia precabatur, maximè intentius pro sua Metropolitana, vt conditor omnium iustus iudex aut citius morbidum caput s. Vdonem Episcopum per interitum de medio tolleret, aut certe in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce secuta est visio valde horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen ecclesiarum rectoribus qui gregem Dominicum sibi cõmissum præcedentes, & malis exemplis inficientes pręcipitant sępius in infernum. Vidi ergo, & ecce ventus omnes lampades ecclesiæ pariter extinxit. Quaprôpter nimio terrore correptus loco adhæsit, steterunt comæ, vox est faucibus interclusa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos gestantes, & ad Altare procedentes hinc inde iuxta cornua astiterunt, post quos ingressi sunt alij duo, quorum vnus tapetum ante Altare decenter sternebat, alter verò duas aureas cathedras desuper collocauit. Post illos alter quidam solus intrauit, qui velut pugil strenuus incedebat euaginatũ tenens gladium, & stans in medio ecclesię valenter clamabat. Omnes sancti quorum hic habentur reliquię surgite, & venite ad iudicium Dei.

His dictis apparuit maxima & pręfulgida multitudo vtriusque sexus, alij militari habitu adornati, alij pontificalibus insulis insigniti. Et hi omnes chorum intrauerunt & secundum ordinem, & secundum merita sua hinc inde se inuicẽ locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorũ medio gradiebatur quidam sole splendidior, regio diademate & sceptro adornatus, Apostoli enim erant & Dominus Iesus Christus cæli & terræ Rex, quem mox omnes ut viderunt deuotissimè adorauerunt, & supra cathedram sedere fecerunt. Adfuit pręterea Regina cælorum, & Luna, & Stellis clarior quam clarissima turba virginum sequebatur. Sancti verò omnes Dei matrem honorantes genicularıter suscepe runt. Cui Dominus noster Christus mox occurrens, & manum eius apprehendens, iuxta se venerabiliter collocauit. Et ecce postremo apparuit sanctus Mauritius dux gloriosus cũ sua legione, sex millibus 666. qui vnanimiter se prosternentes adorauerunt eum dicentes: Aequissime iudex, & conditor sæculorum, da iudicium.

His dictis surgentes steterunt reuerenter pręstolantes. Quibus Dominus respondit, Beati mei, quid quæritis? & adiecit. Portate Vdonem Episcopum. Continuo quidam ex astantibus abierunt, & miserum Vdonẽ de latere Abbatissæ trahentes, miserabiliter adduxerunt. Quem sanctus Mauritius seuerius intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iste Vdo non Episcopus, sed lupus, nõ pastor, sed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iste est cui Domina mea mater tua scientiam donauit, cui hanc ecclesiam ad honorem nominis mei, sociorumq; factam commendauit, prædicens ei si bene eam regeret vitam ęternam, si autem male, mortem in corpore, & in anima moreretur. Iste miser est, qui admonitus semel, & iterum, & tertio se corrigere noluit. Et non solum hanc ecclesiam, sed etiam se, & omnia sibi commissa profanando ad nihilum redegit, immo sponsas suas semper, & vbique turpiter, & temerè violauit. Ergo iudica de eo iudex ęquissime.

His auditis Dominus pręsidens in iudicio, sanctosque respiciens dixit. Quid vobis videtur de isto? Pugil autem ille supradictus voce magna clamabat, dicens: Reus est mortis. Iudex verò, & omnes sancti, qui aderant in vnum conuenerunt, & quale genus mortis ille impius suscipere deberet, inter se tractauerunt. Tunc iudex. Caput amittere meruit, qui sine capite tẽpus consumendo in sordibus computruit. Quod dicto pugil confestim pręcepit Vdoni, vt ceruicem tenderet. Quod cum Vdo fecisset, & pugil gladium ad ictum leuasset, quidam clamauit dicens: Contine manum

manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice corã Vdone stabat donec pugil miserrimi hominis collum cum pugno multis vicibus validè percussisset. Et ecce post quemlibet hostia polluta per os Episcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cęli reuerenter accipiens diligentissimè lauit, & super altare in calice ponens cum sua turba decenter declinauit, & abijt, & recessit. Post hoc miserabilem Vdonem pugil sæpè dictus aggrediens decollauit, sicque tota illa congregatio Sanctorum disparuit.

Canonicus autem Fredericus supradictus homo iustus, qui hæc vidit manifestè, nõ in somnis, sed apertis oculis, stupens & tremẽs, & lumen in crypta reperiẽs, omnes Ecclesiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius secum miraretur, tandẽ resumpta audacia ad locum iudicij paululum processit, viditque calicem cum hostijs in altari, & caput Vdonis a trunco corporis longius proiectum, nec non pauimentum sanguine madefactum. Post hæc omnes Ecclesię ianuas obserauit & nullum omninò ingredi permittens, donec sole iam orto omnes clericos & laicos simul conuocauit.

Tunc ianuas reserans seuerissimam Dei vltionem Vdonem scilicet Episcopum in suo sanguine tabefactum omnibus ostendit, & cuncta quæ viderat, & audierat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius, nomine Brundo, cum legationem commissam peregisset Parthenopolim; quod est Magdeburg, continuo famulis longe ante se præcedentibus studuit remeare.

Interim graui oppressus somno arborẽ quandam vmbrosam vidit, de equo descendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus spirituum immundorum cũ tubis, tympanis, cum gladijs & fustib. cum lanceis & securibus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumque omnes conuenissent, vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat statura procerior, & vultu terribilior, solium cõtruentes de supersedere fecerũt. Nec mora, alter cuneus grãdis clamans, cachinans, & trepudians eminus apparuit, de quo quidam velociores ceteris præcessarunt, & fortiter clamauerunt. Date locum; date locum, ecce princeps Vdo noster carissimus appropinquat. His dictis satellites satanę miseram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum eius constricta, ad suum principem perduxerunt. Cui satan protinus assurrexit salutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) venisti, ò princeps fautor & dilatator regni nostri. Ecce paratissimus sum tibi, & omnibus amicis nostris fidelibus reddere talionem. Cumque Vdo obmutesceret, satan assistentibus ait: Fatigatus est iste dilectus noster huc veniẽdo, & ideo placet nobis vt consoletur. Date ergo ei manducare.

Illo autem tremente, renuente, & caput reuertente, crudeles ministri ori eius bufones & serpentes violenter impressẽrũt, & liquorem sulphureum postmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente, satan præcipit dicens: Ad balneum principum deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flãma vorax vsque ad cęlum erumpebat, quę non solum arbores, & montes, sed lapides, imo etiam aquam iuxta manantem velut stipulam consumebat, in quem illam infęlicem Vdonis animam præcipitauerunt. Et postmodum extrahentes in modum ferri candentem, & totam igneam suo principi detulerunt. Qui subridens dixit. Nonne balneum suaue habuisti, ò princeps? Tunc Vdo damnatum omnino se videns, cępit blasphemare & dicere: Maledictus satan tu, & omnis familia tua, omnisque suggestio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus; qui me creauit. Maledicta terra quæ me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerunt, & maledicta omnis creatura in cęlo & in terra. Tunc dæmones vna cum principe suo cęperunt manibus plaudere, & dicere: Vere dignus est iste manere nobiscum, quia optimè scit officium nostrum. Mittatur ergo nunc ad principalem scholam damnatorum vt videat, audiat, & sentiat, & addiscat amplius in sęcula sęculorum: Vix uerba finierant, & ecce vnanimiter in odiosam illam creaturam irruerunt, eamque tã impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immiserunt, ac si cęlum & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autẽ ille supradictus hæc omnia in somnis

videns, & audiens, tremuit vehementer. Tunc princeps tenebrarum digito eum ostendens, dixit: Videte ne effugiat clericus ille, qui nos aspicit, quia semper extitit malitiarum suarum cooperator conscius, & defensor. Ergo sicut fuit fautor culpæ, sic sit particeps, & vindictæ, ideoque & in illum puteum ad tuum Dominum demergatur. Quo dicto cum dæmones eum capere vellent, & ipse fugere conaretur, repente à somno exiliens euigilauit, sicque equus territus tamdiu huc & inde saltabat miserum trahens hominem, donec à sua iunctura eius brachium penitus soluebatur. Difficulter tandem equum ascendens Parthenopolim venit, & mox vt Dominum suum mortuum esse cognouit, visionem visioni, terrorem terrori, iudicium indicio, prodigium prodigio cumulauit, & omnia quæ sibi acciderunt & quæ uiderat & audierat patefecit, ostendens etiam à sua compage brachium auulsum, & repentinam caniciē in argumentum veritatis.

Ciues autem videntes & audientes hoc horribile, & insolitum Domini Dei nostri iudicium, vehementer timuerunt, & cadauer ignobile procul ab vrbe in plaudem iactauerunt. Quo bestiæ ferales cum plausibus & lusibus protinus exceperunt, & huc illucque trahendo morsibus discerpserunt, & ruricolas iuxta habitantes verbis iniuriosis multoties affecerunt. Tandem inito consilio glebam illā maledictam de plaude trahentes combusserunt, & puluerem in Albam fluuium proiecerunt. Mira res, omnes pisces suum gurgitem relinquentes oceanum adierunt, donec letanijs, psalmodijs, orationibus, & pœnitentijs placatus iam Dominus post decennium vix iadem redierunt. Huius horrendi prodigij memoriam ingerit oculis cruor Vdonis ex ipsius decollatione effusus super pauimentum marmoreum candidum positus, qui tam visibiliter adhæret pauimento, vt de essentia marmoris esse quodammodo videatur. Super locum autem illum vbi decollatio est facta, semper prosternuntur tapetia. Et quando super electos Episcopos, Te Deum laudamus, iuxta morem canitur, tolluntur, & ibi ad orationem prosternuntur, vt uidentes sibi caueant ne fortè pereant sicut ille: A Domino verè factum est istud, ad terrorem vtique Episcoporum illius ecclesiæ & omnium inutilium prælatorum, vt audientes contremiscant diuinæ maiestatis terribile iudicium, & seuerissimam vltionem. Trithemius in Chronico Hirsaugiensis Monasterij; & Nauclerus generatione 34. f. 111. Baptista Fulgosus, lib. 9. cap. 12. Gotscalcus Holen, præcepto 6. Decalogi. Hartmanus Scedel in suo Chronico de temporibus.

EXEMPLVM CLXXVI.

Prælatus malus ad iudicium Dei citatur, accusatur, moritur, & condemnatur.

LEgitur in Scala Celi, quod fuit quidam Episcopus qui plus diuitijs, delitijs, & vanis honoribus vacans quam vtilitati & bono exemplo subditorum suorum, dum semel ægrotaret intrauit cursor cum lancea dicēs: Citat te summus Papa vt venias coram eo ad reddendum rationem de ouibus tibi commissis, & de hæreditate quam adquisiuit sanguine suo. Et facta citatione visum fuit Episcopo quod traheretur ad iudicium, & cum esset corā Christo, videbatur sibi, quod dæmones infinitas rationes adducebant suæ damnationis & præcipuè quinque.

Prima fuit quod spoliabat pauperes, & induebat diuites & meretrices. Secunda fuit, quod vestes sacerdotales, & omnia ornamenta domus, & vtensilia erant aurea, & argentea. Tertia erat quod de fimo rei temporalis optimè curauit, sed de animarum informatione nihil, imo infinitas animas suo malo exemplo corrupit. Et ostenderunt sibi plus quam duo millia animarū quæ damnatæ fuerant sub regimine suo. Quarta fuit, quod studium vanitatum summum erat studium, litterarū nullum. Quinta erat, quod nolebat, nec permittebat quod alij studerentur. Tunc summus Papa dixit sibi: O maledicte, quæ ego adquisiui proprio sanguine, tu consumpsisti vt fulgeres in apparatu regio. Ego adquisiui manibus crucifixis, & tu expendisti, cum manus ludo, & taleis dedisti. Ego adquisiui coronam spineam portando, sed tu expendisti molle puluinar capiti tuo supponendi. Ego adquisiui cum opprobrijs, & flagellis, tu consumis in vasis argenteis, & scutellis. Ego adquisiui nudatis proprijs indu-

indumentis, & tu expendisti in sericis vestibus variatis. & in vestibus animæ vanitatis. Ego adquisiui fel & acetum potando, sed tu expendisti in delicatissimis cibarijs vinum & nectar potando. Ego flendo clamaui vt oues ad ouile reducerem, sed tu clamasti ad eas vt tamquam lupus mactares. Et ideo assigno talem diem ad audiendam sententiam diffinitiuam. Cum autem de his solicitus, & anxius euigilasset, narrauit familiæ quidnam vidisset. Qui volentes ei placere, & plus curantes de reb. quã de anima, reprehenderunt eum eo quod curaret de somnijs. Et tandem tempus labitur sine pœnitentia vsque ad diem statutum. Et illo die in illa hora sibi assignata venerũt dæmones horribiles ad cameram suam, dicentes: Surge maledicte, & audies sententiam diffinitiuam à summo Pontifice de vita tua. Tunc ipse clamabat ad scutiferos & ad familiam. Expellite illos, expellite illos. Cum autem neminem viderent licet vocem audissent, Episcopus hoc videns volens in dæmones irruere, & eos de camera expellere, cum tanto impetu uenit ad columnam quæ erat in medio cameræ quod fracto capite expirauit. Ioannes Aegidius siue iunior.

EXEMPLVM CLXXVII.

Prælati mali cathedra per iudicem Christum euertitur.

HOmo quidam fuit Thuronis qui consueuerat venire ad matutinas maioris ecclesiæ. Quadam verò die cum venisset ante horam, inuenit portam apertã, & ponens se retro columnam quandam vidit lucem magnam per ecclesiam. & iudicẽ sedentem in throno, & Angelos eius astantes. Venit autem Beatus Martinus cum multitudine sanctorum, & cœpit accusare grauiter Archiepiscopum qui tunc locum suum tenebat. Citatus autem Archiepiscopus, venit, & sedit in cathedra pontificalib. indutus. Iterum autem accusatus à Beato Martino cum nesciret quod responderet. ille qui cathedras superborum euertit indignatus, pede percussit cathedram eius, & eum cum pede euertit. & sic visio disparuit. Tunc ille bonus homo accedens ad domum Archiepiscopi excitauit familiam, & fecit videri quomodo esset ei, & intrans ad eum inuenerunt eum subitaneè defunctum.

EXEMPLVM CLXXVIII.

Prælationis gradum ambiens, & procurata morte Episcopi suscipiens, repentina morte percussus interijt.

ARchidiaconus quidam ambiens Episcopatum insidiabatur Episcopo suo bono viro, quomodo eum occideret. Et quia consueuisset Episcopus mane venire ad matutinas, & præuenire alios ad salutandum Beatam Virginem, & intrare per quandam paruam portam, Archidiaconus collocauit ibi super portam lapidẽ. Et veniens Episcopus (vt consueuerat) & aperiens portam, per lapidem cadentem excerebratur, & moritur. Archidiaconus autem cum multum labore Episcopatum obtinuit. Cumque confirmatus esset, & gaudium & conuiuium faceret. quidam princeps seruiens ad mensam coram se flexis genibus subito rapitur ante tribunal summi iudicis, & vidit ibi Beatam Virginem cum immẽsa sanctorum multitudine Angelorum adducentem dictum Episcopum portantem cerebrũ suum in manibus suis, & dixit beata Virgo: Fili mi carissime, ecce ostendo tibi recentem sanguinem, & cerebrum huius dilecti militis mei, quem crudelis proditor & volens tenere dignitatem Pontificalem effudit. Respondit Dominus. Quem mittam, & quis ibit? Tunc beata Virgo ait. Ecce hic seruitor suus. Cui Dominus. Præcipio tibi sub pœna mortis, vt cites dominum tuum peremptoriè, vt scilicet cito veniat coram Deo ad tam nefandum crimen responsurus. Qui statim rediens turbatus infirmauit. & cultellum quem tenebat ad seruiendum de manu proiecit, & amarissimè fleuit. Rogatus ab omnibus. & etiam ab Episcopo causam pandit. Quo audito statim Episcopus subitanea morte percussus est, & coram omnibus miserabiliter defunctus est.

EXEMPLVM CLXXIX.

Prelaturam multa summa emens iustè illuditur.

IN Policrato libro 7. capitu. 17. legitur de quodam monacho ambitioso, quod cum ad Abbatiam, quam pecunia praemerat vocaretur, ille modestiam simulauit, vt aui dius peteretur, quasi onus refugiens, & honorem recusans. Et sepalam coram omnibus tantae curae profitebatur indignum. Quod audiens princeps, vere (inquit) indignus es, quia data mihi tanta pecunia hanc emisti à me dignitatem, & summam expressit, sed per me non stat, sed per te, qui te indignum profiteris, quo minus pactum impleatur. Iustum ergo est te liberum abire, & te domum a proposito vacuum redire, & alius, qui dignus est destitutae praesiciatur Ecclesia, quae & omnia sic facta sunt. Ioannes Salesberiensis lib. 7. Policrati cap. 17.

EXEMPLVM CLXXX.

Prelatum suum Aquilani ciues dehonestantes horribili plaga percussi sunt.

EX Chronica Pontificum Leodiensium. Nouerint Christi fideles vnum stupendum miraculum cunctis gentibus praedicandum ad confirmationem, & augmentum fidei Christianae, quod his diebus factum est, scilicet anno Domini 1380 decima die Iunij in ciuitate Aquilana quo die celebrabatur ibidem festū sancti Maximi Episcopi & Cōfessoris, dum infidelis Episcopus Aquilanus cū clero, & populo voluit facere magnum festum, & sollemnem processionem ad honorem, & fidem Roberti Antipapae (cui adhaerebant) cum cātoribus & saltatoribus sonis, & tubis fecerunt fieri magnum, & honorabile vexiliū, ad honorem dicti Antipapae. In quo pontificaliter depingi fecerunt ad modum veri Papae dictum Rubertum Gippenensem Antipapam, quem Clementem septimum nominant. Et Dominum Vrbanum Papam septimum verum Christi Vicarium ad eius ignominiam fecerunt de ligno. Et posuerunt eum ligatum cum fune in collo super vnum asellum, & sic volebant eum ducere in processione. Verum cum haec essent omnia parata ante ecclesiam Episcopalē sancti Maximi, & vellent incedere per ciuitatem processionaliter, vt dictum est, Dominus Iesus abominans, & abhorrens tātam iniuriam, & opprobrium quae fiebant suo famulo, & eius vero Vicario, scilicet Domino Vrbano Papae (licet esset clara serenitas temporis vbique) per aerem immisit vnam nubem obscuram plenam daemonibus super locum processionis, & hominum. Quae nubes fecit tunc in instanti tantam tempestatem aquarum, grandinū, tonitruorum & ventorum, quod multas domos prostrauit, homines multos submersit, & interfecit animalia, magnum fontem Aquilanum absorbuit, & cooperuit, ita quod non reperiretur vlterius; & maximā partem dictae ciuitatis duxit ad ruinam. Et vltra hoc daemones visibiliter abstulerunt vexillum Antipapae, & asportauerunt per aerem secum, imago autem lignea domini Vrbani posita super asellum mansit ibidem illaesa miraculosè non infula, nec in aliquo deturpata. Propter quod stupendum, euidens, & clarum miraculum omnes Aquilani coeperunt clamare: O beate Vrbane Papa septime, adiuua, ne pereamus in hoc tremendo Dei iudicio, & miraculo. Et ad illos clamores recessit nubes, & cessauit tempestas. Homines tamē multi perierunt, & animalia, & domus. Et ille fons absorptus est ibidem, & hoc est verū ad litteram. nam notum est Aquilae, & toti prouinciae.

EXEMPLVM CLXXXI.

Prelatus suis commodis magis, quam subditorum inuigilans, in furiam versus defunctus est.

LEgitur in Chronica Pontificum Leodiensium, quod anno Domini 1380. fuit in Villario monasterio Brabantiae Cistercienfis Ordinis quidam Abbas, dictus dominus Martinus, qui fuerat missus Parisios, & tantum profecerat, quod erat Baccalaureus in sacra Theologia. Cum ergo conuentus elegisset eum in Abbatem, adhaerebat Duci, & Ducissae Barbantiae, alijsque Dominis, nec curabat de paupere cōuentu, imo auferebat fratribus suis necessaria,

faria, & quę antecessores sui dederant subtrahebat. Vnde conuentus pluries fuerat cōquestus patrib. Abbatibus in visitationibus suis. sed nihil ipsis proderat, quia excusabat se, & vnus dominus supportat aliū ita quod parum valent visitationes, imò generant aliquando odia & rancores. Quadā vice erat vnus infirmus qui mādùcauit extra butyrum, quia fortè non poterat comedere haseca, quod videns Abbas fecit portari in domū suam de quo frater ille tristis conquestus est conuentui, Irati ergo fratres venerunt ad Abbatem improperantes ei diuitias, & defectus quos eis faciebat. Et tādem iuuenes verberauerūt eum, truserunt que in carcerem violenter, & tenuerunt eū ibi donec petijt veniam ab eis, & promisit eis se omnia redditurum. Cum autem Abbas fuisset extra carcerem, venit Leodium ad Episcopum, & tantum fecit, quod ipse Episcopus & Abbas Cisterciensis iuerunt ad villarium, facta ibi visitatione, octo iuuenes qui eum incarcerauerant, posuerunt in carcerem. Cumq; esset magna discordia inter ipsum Abbatem & Cōuentum. tandē magnus Baliuus Brabātię venit villarium cum magno Consilio ad concordandum eos, & cum ibi pariter omnes essent congregati. Abbas prædictus dixit palam corā omnibus. Ego (inquit) precor Dominum nostrum de Villario, & sanctum Nicolaum vt demonstrent aliquod signum in eo qui habet iniuriam. Vix verba finierat, & ecce manus Domini super eū, immediatè enim os eius versum est retrorsum, & cœpit rugire sicut brutum animal, versusq; fuit in furiam, & sic obijt pessima morte.

Proprietarius.

EXEMPLVM CLXXXII.

Proprietarius Ianuarius quidam, sicut malè vixit, sic & malè obijt.

AVgustinus ad fratres de eremo. Non solum de malignis spiritibus sępè mala patimur, sed etiam à domesticis dilaniamur, & frequenter peiora sunt intestina bella à quibus homo non cauet, quam forinseca quę premuntur. Ecce enim Abel iustus a domestico fratre occiditur. Esau fratrem Iacob fugientem persequitur. Ioseph a fratrib. venditur, & a discipulo Saluator traditur. Hæc omnia mala facta sunt, quia obedire neglexerunt. Similiter hoc accidit Ianuario nostro, qui columna paupertatis & obedientię inter nos esse videbatur. Eius perditionem frequēter flere, & vlulare debemus. Nam ad nos cum lacrymis venit, & paupertatem quamdiu viueret seruare promisit, & tamen vineam & agrum nobis ignorātib. possidebat in sæculo. O professio mortifera. ò proditoris promissio. Ore dicebat, & corde odiebat; sanctum credebamus qui omnibus peior erat. & sic annis vndecim Ianuarius noster, & amplius (vt audistis & vidistis) malè vixit, & malè moritur. Quomodo malè vixit: nisi quod suum non erat secretè tenuit? Quomodo etiam malè moritur nisi quia in fine se non recognouit, & obstinatus in suo, nobis ignorantib. testamentum fecit. & filium quem in sæculo habebat ditauit? O vtinam vel saltem in fine nobis dixisset, & ab omnibus nobis veniam impetrasset, sed nec confusus fuit, nec eum fecisse pœnituit, propterea de nostris nō est, nec dum viueret erat. Ligate igitur manus cadaueris eius, ponētes in panno ligatos, centum & vndecim siclos quos in pariete cellulæ retinebat flētes & dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Non enim licet nobis seruis Dei, eos collocare vel ponere in victu vel vestitu, vel in opere monasterij, quia precium maledictionis est. Aug. ser 5. ad Fratres in eremo.

Purgatorium.

EXEMPLVM CLXXXIII.

Purgatorium vsque ad sepulturam pro pœnitentia recipiens frater, clamauit: O si ne misericordia pœnitentia.

QVidam monachus decedens petijt instanter ab Abbate, vt solitam decedentiū sibi impertiretur absolutionē, cum Abbas absens in loco vicino non posset haberi, in promptu antę aduentum migrauit. Cum autem venisset, & dictum ei fuisset quam instanter monachus ille petiuisset eū pro absolutione habenda, funere non-

nondum sepulto, ante quoddam altare decumbens, & cogitans de prædictis, vidit subitò ante se defunctum, vt sibi videbatur) dicentem. Benedicite, expetētem debitum absolutionis. Cum autem Abbas stupens resumpsisset spiritum, dixit: Misereatur, &c. Quo facto petijt monachus pœnitentiam. Abbas autem nesciens cuiusmodi pœnitentia iniungenda esset defuncto, dixit quod pro pœnitentia staret in purgatorio quousq; corpus eius sit sepultum. Quo audito defunctus exclamauit ita horribiliter, quod vox eius audita est per totam Abbatiam, dicens. O sine misericordia præcepisti me tantum morari in purgatorio?

EXEMPLVM CLXXXIIII.

Defunctorum animabus Dux Eusebius missis & eleemosynis subueniens, earum adiutorio & ab inimico eripitur, & ad perseuerantiā excitatur.

REm vobis refero fratres quā fideli ac probabili relatione audiui modernis accidisse temporibus, quæ nos eleemosynarum virtutem doceat, & ad eas vigilanter exercendas accendat, quę scilicet eleemosynę non solum positis in carne prosunt ad indulgentiam peccatorum, sed & defunctis quibus locus pœnitentiæ non est in salutē, & redemptionem animarum. Duo Duces varia pugna inter se confligebant, quorum alter Sardinensis, alter Siliciensis erat Dux Sardiniæ Eusebius. Dux Siliciæ Ostorgius vocabatur. Erat autem Eusebio summum studiū circa defunctos in celebratione Missarum, in largitionibus eleemosynarum, in decimis omnium rerum suarum soluendis. Præterea vnam ciuitatum suarū quam abundantiorem habebat, Deo, & liberandis fidelium animabus constituit, neque inde aliquid ad suum vsum accipiebat, imò verò decimas totius regni atque possessorem eo conduci faciebat. Ibi pauperum maximam turbam congregatam iugiter reficiebat atque vestiebat, missarum verò celebritas passim per ecclesias fiebat. Alter verò Ostorgius qui in regno, & exercitu ditior, & potentior illo erat, sed in hac parte virtutis longè inferior Eusebio, neque ei in omni thesauro mundi cōparandus, qui sibi de redemptis captiuis quamuis nescius maiorem copiā parabat sicut in consequentibus res manifestabat. Igitur Ostorgius in vrbem hanc quā dixi Deo ac curis animarum dispositam animū incendit, eamque insidijs aggressus cœpit. Quod vbi Eusebius tūc absens per nunciū audiuit, grauiter ægreque ferebat, ita vt diceret se malle dimidium regnum amisisse, quam hanc ciuitatem (vt fatebatur) Dei. Cohortatus ergo se & suos, quid faciemus (inquit) ò boni milites, inultam nè dimittemus iniuriam Dei & nostram? Congrediamur cum illis viriliter in nomine Domini, vincat quem ipse iustus & omnipotens cæli Rex vincere disposuit. Nam etsi hosti victoria cesserit, nobis pro diuina ꝓtectione occūbere erit pulcherrimum. Ad ea verba conspirante ac fauente suorum frequentia, Dux exercitu vndique aduocato, hostē insequitur, cumque loco munitissimo donec ille sese ostēderet, operitur. Interea deputati custodes castrorum in eminentiori loco siti, longè lateque prospectum terræ petebant, ac curiosis circumquaque oculis perlustrabant. Tum ecce albatorum facies militum a longè apparuit. Custodes hac visione de hoste suspecti sollicita præstolatione stabant intenti. Cumque quos viderunt paulatim appropinquarent, tandem plurimam niuei exercitus aciem in niueis equis cum niueis vexillorum signis, & candida armatura aduentantem aduertūt, statimq; à tam inopinata re attoniti, principi anxio nunciare contendunt.

At ille inter spem, metū; positus, quod albas audierat ipse nihil sinistri eos portēdere pręsumebat, idcirco animum erigebat, quia verò audierat aciem bello instructam, ne quid hostile sibi minarentur, metuebat. Itaque consultis primatibus suis quattuor idoneos uiros eo præmittit, qui percūctarentur eos, vnde, & qui sint, quo tēdant, pacificine, an hostes aduenіant? Appropinquantibus eis, similiter de agmine illo candido quattuor equites obuiam mittuntur, qui ad eorum inquisitionem idoneam referant responsionem.

Occurrentes igitur sibi nuncij Ducis salutant, & resalutant illi officiosè. Tegatis itaque Ducis Eusebij causam aduentus sui talis, tantique apparatus sciscitantibus, nuncij

nuncij illi partes alterius audientes primò eos noua visione perterritos hac amica cōfirmant responsione. Constanter agite, nihil timeatis, nihil cunctemini, erga vos pacifici in hostes vestros venimus armati. Nos enim de familia summi regis sumus, & nunc Domino vestro debellandum hostem venimus adiutores fidelissimi.

Nunciate itaq; principi vestro ne ad nostrum colloquium venire ne cunctetur, ac de cetero nihil vereatur. Regressi cum multo gaudio nuncij, referunt principi ordinē rei. Continuo quasi de sepulchro timoris atque doloris in spem reuiuiscens exultat, triumphat, iamq; quasi victoria parata illi occurrere non trepidat.

Qui vt appropinquauit, quattuor & ipse exercitus illius equites obuiam habuit, eosque interrogans idem quod priores legati retulerunt, audiuit. A quibus interrogatus, an pro iniuria ciuitatis ab Ostorgio ablatæ doleret? Respondit nimium se dolere, ideo maxime quia Deo, & saluti animarum hunc contulisset. Iam (inquiunt) illi vltra non doleas, quia quod Dĕo omnium bonorum largitori dederis, vel dare disposueris, quicunque casus surripuerit tibi non peribit, sed centuplicatum in cælo semper manebit.

Sed ne solicitum te longius trahamus, iam nos omne ius tuum ab hoste dupliciter exigemus. Insuper aut subijcietur tibi, aut vinctus tradetur tuæ potestati, tantum nos audi, & ordinato exercitu festina nos subsequi. Tunc princeps dans se eorum voluntati, & fidei, reuersus ex his militibus quos habere poterat vnam tantum legionem instruxit, & contra sexaginta millia securus de diuino auxilio ad bellum procedit. Quem exercitus albatorum præcedens, quadraginta, vt videbatur, millia tetendit aciem contra Ostorgium. Ostorgius verò vbi tali apparatu sibi imminentes agnouit, tantæ rei nouitate perculsus, qui sint, quid repetant, & ipse per legatos inquirit. Respondit his, quod & prioribus se de familia Dei esse. & vt ipsum Ducem illorum Ostorgium capiant in vltionem diuinæ iniuriæ se venire, nisi sibi occurrat. & Dĕo consorti suo Eusebio super inuasā ciuitate satisfaciat. Postquam ea nuncij vti agnouerant domino suo retulerunt. Ille pauefactus valde, consilium suorum petit, atque vt eos audiuit, quo iussus erat cum omnibus suis copijs accessit, percunctaturque viros de niueo exercitu, sibi occurrente, quod alij, atque alij de familia Dei audierunt, & ipse audiuit. Addiderunt & graues in illum minas, dicentes diuinam iram imminere illi, qui ciuitatem sibi donatam ausus sit fraudulenter, & insidiose subripere. At ille hoc terrore compulsus rogat pacem, promittens temeritatis suæ quantamcumque vellent satisfactionem, ventum est igitur ad exercitum, & ecce inter colloquendum Eusebius cum suis copijs superuenit, statimq; Ostorgius quidquid vspiam tulerat, dupliciter restituit, atque insuper sese cum suis omnibus Eusebio subdidit. His itaque pacificatis, ille candidus exercitus satis familiariter allocutus Eusebium interrogat vtrum ne voluntati eius sit satisfactum.

At ille, vbi multa cum gratiarum actione sufficere sibi respondit, ipsi quoque qui essent subtilius sciscitari accessit. Nec mora illi respondent: Nos, inquiunt, sumus defunctorum animæ, quas tuis beneficijs, & eleemosynis larga Domini donauit indulgentia, quibus iam liberatis à peccatis, & diaboli captiuitate, lucidas mansiones tribuit in æterna requie.

Vnde hoc non pigeat pro nobis fecisse, quia gratiam Dĕi omnium fidelium defunctorum pro tanto habes beneficio, & nūc scito, quia nos omnes quos vides eripueris, & adhuc multos per benignam Domini prouidentiam eripies, si ab hac tua intētione non desistas. Age ergo; quod prius benè faciebas ex bona voluntate, iam nostra admonitus oratione simul, & fidelitate melius iam de reliquo satage, vt captiuos quos apud iustum iudicem liberas, apud eum intercessores eos habeas, qui enim per te liberantur, longam tibi vitam, & salutem propterea orant, vt alij multi per te redimendi adhuc in pace requiescant, qui tibi vna cum liberatis indulgentiam, & gratiam ipsius iudicis æterni exposcant. His dictis postulata Ducis remissione itinere quo venerunt, nisi sunt redire. Tunc verò ille prius tam inexpertus lucri, deinceps quantus circa defunctos eleemosynator accreuerit coniectari potius poterit quam exponi. Hęc ex relatione Domini Abbatis maioris, sāctæ & summæ au-

ctori-

ctoritatis viri agnita habemus, qui in contentione horum duorum principium captiuus fuit abductus, dum circa Abbatias quas in illis finibus deponebat esset occupatus.

EXEMPLVM CLXXXV.

Defunctorum officium sæpè legentem suspendens Episcopus, iturus per cimiterium acri comminatione à defunctis terretur.

PEtrus Cluniacensis Abbas dixit, quod quidam sacerdos consueuerat singulis diebus anni missam pro defunctis celebrare, scilicet Requiem æternam. Qui cum de hoc accusatus esset apud suum Episcopum suspendit eum ab officio. Cum autem Episcopus in quadã festiuitate magna iret ad matutinas, transiens per cemiterium, visum est ei, quod omnes mortui qui erant in cemiterio surgerent contra illum sub illo scemate, cuius officij quisque fuerat in mundo dicentes: Ille Episcopus nullas missas nobis data, insuper sacerdotem nostrũ nobis abstulit, sed certè nisi se emẽdauerit, morietur. Qui non solum sacerdotem absoluit, immo pro mortuis libente celebrauit.

Sacramentum.

EXEMPLVM CLXXXVI.

Eucharistiam quidam deuotus miraculosè suscepit sed tactu experimentum capere nisus, id quod sensit amodo non sensit.

REfert magister Ioannes Nider Ordinis Prædicatorum in Formicario, quod fuit quidam vir plebeius laborator, simplex mundo, sed Deo reuera prudentior in ciuitate Nurenbergensi. Bampergensis diœcesis, meo tempore ciuis, modo non nomen proprium, sed vitæ bona fama occurrit. Filius confessionis his extiti, prædecessoris mei in prioratu Nurembergensi fratris Euerardi. Hic igitur simplicianus temporali quidem substantia non mendicus fuit, sed rebus uiuebat secundum seculum mediocriter. Ad diuina fuit deuotus plurimum. Nam operibus misericordiæ de labore, & rebus proprij pauperibus erogabat largitur, peregrinationibus longis aliquotiens corpus macerabat acriter, & in meditatione Dominicæ passionis se exercere solebat multipliciter. Et quia ex his pijs operationibus ad Deum dietim eius animus cœpit inardescere, idcirco desiderium aliquoties in anno sumendi diuinissimum eucharistiæ sacramentum in eo nõ destitit crescere. Verum in præfata ciuitate masculinus sexus rarius, quam femineus ad eucharistiæ sacramentum solet accedere, formidabat propterea Dei famulos sacramentum, quod cordis æstu affectabat contra morem crebrius petere, ne singularis videretur, iuxta illud memorandũ beati Bernardi: Qui facit quod nemo, mirantur omnes. Excogitabat tamẽ diuino nutu modum aliquem quo mediante acquireret per æquipollẽtiam, quod sumere nequibat per sacramenti præsentiam. Sciebat enim quod semper Dei misericordia voluntatem bonam pro facto acceptat, quando propria negligentia opus extrinsecum non vetat. Fecit igitur quantũ in se fuit, quidquid potuit se ad sacramentum eucharistiæ præparando die præsertim & hora quasi eucharistiam habere verisimiliter a sacerdote proprio non valuit. Nam primum si opportunitas arriserat sacramentaliter præcõfessus est. Cibum præcedẽti die sumpsit moderatius vice ieiunij, deinde deuotione vera per meditationes sancta in ara cordis coram Dei viuentis oculis mactare se, & aptare volebat sollicitius quo potuit. Et tandem infra missæ officium, & potissime cõmunionis hora omni desiderio quo poterat à diuina petijt clementia, vt se tanti sacramenti participem efficeret, & bonam volũtatem pro facto acceptaret. In cuius euidẽtiam vt corpus subijceret spiritui, & vt diuina bonitas bonę voluntatis munus acceptaret pro facto, idcirco cum sacerdotes orę proprio sacramentum sub specie panis solebat accipere, iste Dei famulus tunc pectore tunc etiam sua labia aperuit. Et ecce mira res. Nam diuino (vt pie credi potest) miraculo accidit vt quãta se disposuit illico linguæ eius hostiæ consecratæ quę tanti particula adhærere cepit deuotè, dulciter, est sensibiliter, adeo ut necessarium videretur ei aut illã quam sensit particulã de ore

(quod

(quod verebatur) ponere, aut quod faciebat perceptam deglutire. De quo cum miraretur sæpius, & iãdem dubitaret an illud aduenires diuinitus, quadam die cum diuina audisset & percepisset (vt præiactum est) finito missæ officio certiorari volens digitum ori imposuit, linguam tangere voluit, sed digito alba quædam particula vt visus ostendit inhæsit sensibiliter, quam ori re impositã sumpsit, vt antea. sed deinceps per decursum suæ vitæ nunquam simile meruit percipere, licet à bonis operibus nõ minus quam prius desistere. Libr. 1. Form. cap. 1.

EXEMPLVM CLXXXVII.

Eucharistiam frangens in missa presbyter, visus est à puero quodam infantem in frusta concidere.

LEgitur in Scala Cæli, quod frater quidam familiaris cuidam nobili viro, domum eius frequentabat & filium eius vnicum plurimum diligebat, & quia & iocalia puerilia afferebat, puer sequebatur eum vbique. Et cum ad ecclesiam fuisset eum secutus, vbi frater continuè celebrabat, stãs puer iuxta fratrem, vidit manifestè in eleuatione corporis puerum in manibus dicti fratris, vidit postea fractionem & sumptionem, & ideo fugit & abscondit se in terra. Quæsitus autem & inuentus nullatenus venire volebat. Cumque frater ille iussset, & eum adduceret, puer clamauit: Salua me, saluate me, quia iste vult me comedere sicut hodie comedit vnum pulcherrimum puerum. Inquirentes verò causam dicti, inuenerunt quod de sacramento altaris hoc vidisset. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM CLXXXVIII.

Angelus visus est oblationem altaris diuino conspectui reuerenter afferre.

LEgitur quia in monasterio Sauiensi sub venerabili Patre eiusdem monasterij Serione contigit, quod relatu dignum credimus. Nam die quodam cum frater quidam diuino fungeretur officio, veniens ad illa verba. Supplices te rogamus omnipotens Deus, iube hoc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, inclinans se iuxta morem, & supplicans, vidit Angelicos ciues in circuitu altaris astantes hilares & iucundos, & stolis miræ pulchritudinis indutos. Inter quos vnus supereminens apparebat forma sublimior, & vultu venustior, qui & præ ceteris solus de altari sacram hostiam accipiebat, solus sursum deferebat, & solus diuinis conspectib. præsentabat. Ceteri verò qui astabant in tantum illi Angelo congratulabantur, ac si quisque hostiam acciperet, deferet, & præsentaret. Reflexis oculis sacerdos ad altare reposita reperit, missa sumpsit sanctificantia se & sanctificata, & sic plenus gaudio agenda impleuit.

EXEMPLVM CLXXXIX.

Eucharistia sacramentum ob peruersi sacerdotis perfidiam in carnem commutatur.

LEgitur in legenda sancti Hugonis Linconiensis Episcopi Ordinis Cartusiensis quod in Francia quidam sacerdos sęcularis in quadam villa celebrauit, qui malè & turpiter vixit. Cum autem venisset ad hoc, vt sacramentum Dominicum eleuatũ super calicem diuidere deberet, dubitare cępit, an hoc esset verum Corpus Christi, & hoc specialiter propter reprobam vitã suam hæsitans, f. vtrum talis peccator, qualem se cognouit, consecrare posset. Et ecce statim ipsum sacramentum in manu sua pro mediętate vertebatur in crudam carnẽ reliqua parte eius tenente formã panis pristinam, & tamen mansit quasi continuum quoddam & indiuisum Quo viso sacerdos perterritus totum dimisit in calicem. & subito sacramentum sanguinis fuit mutatum in cruorem, ac si de aliquo corpore profluxisset, & tunc sacerdos ille confirmatus in fide per totam vitam pœnitentiam egit.

EXEMPLVM CXC.

Missam in peccato celebrante sacerdote, visus est in altari puer vehementer renitens ne insumeretur.

SAcerdos quidam sæcularis dum quadam die missam celebraret, alius ei assi-

stens

stens vidit in patena tempore sumptionis non speciem panis, sed infantis. Quem cum sacerdos leuare vt sumeret, cœpit infantulus ille faciem auertere, & ne sumi posset, manibus & pedibus reluctari. & non semel iste homo deuotus hoc vidit, sed sæpius. Cui idem sacerdos quadam vice dixit inter cetera. Quoties sumo corpus Christi cum tanta difficultate sumo, quod mirari nō sufficio. Cui ille: Consulo vt corrigas te, nam hoc & hoc vidi de te. Quod audiens sacerdos vitam mutauit, emendamq; proposuit. Et cum postea celebrauit visus est ille infas ab illo deuoto homine iunctis manibus & pedibus cum summa velocitate illabi in os sacerdotis.

EXEMPLVM CXCI.

Sacerdotes quantumlibet mali sint, efficaciam sacramenti minuere non possunt, & eis ob res grandes quas tractant reuerentiam exhibendam docuit beatus Franciscus.

CVm beatus Franciscus quadam vice intrasset ecclesiam ad orandum, cuius parochialis sacerdos infamis erat, quia concubinam tenebat, quidam hæreticus qui famam sancti Francisci audiebat, accessit ad eum, & volens per eum sibi populum allicere, fidem subuertere, & officium sacerdotale contemptibile reddere, dixit ei. Ecce inquit credendum est verbis huius, vel factis eius aliqua reuerētia est exhibenda qui concubinam tenet, & manus habet pollutas carnem tractando meretricis? Attendēs igitur vir sanctus hæretici malitiam coram parochianis venit ad sacerdotem illum, & flectens genua ante eum ait. Si tales sunt manus illius qualis iste dicit, nescio, etsi ei tales essent, scio quod non possent inquinare virtutem, & efficaciam diuinorum sacramentorum. Sed quia per istas multa beneficia Dei & charismata populo Dei fluunt istas osculor ad reuerētiam eorum quę ministrant, & cuius authoritate ministrant ea. Et hæc dicens & genua flectens coram sacerdote illo manus eius osculabatur, confundens hæreticos & eis credentes quotquot aderant. Sacerdotem verò illum humilitate sua ad emendationem vitæ prouocauit.

Sanctorum festa.

EXEMPLVM CXCII.

Tres Reges deuotum sibi Regem Daciæ magnificè mirificis muneribus ditauerunt.

LEgitur in historia Romanorum, quod Rex quidam Danorum ad tres Reges qui stella duce ab Oriente Hierosolymam venerunt, & Christo nato munera obtulerunt, deuotionem magnam habebat, eosq; in sui adiutoriū inuocabat. Profectus ergò prædictus Rex Coloniā cum comitatu sollemni vbi sacrosancta corpora eorum honore debito conseruantur, tres coronas aureas mirabiliter & regaliter fabrefactas eis obtulit. Insuper plusquam sex marcharum millia cum ingenti deuotione ecclesijs, & pauperibus distribuit magnum suæ fidei exemplū ibidem fidei populo derelinquēs. Quadam autem nocte cum ad propria remearet, & membra sopori dedisset, ecce vidit in somnis tres Reges coronas quas portauerat in capitibus præferentes cum ingēti lumine ad se propius accedere, & audiuit singulos singulariter dicere talia. Primus igitur qui & senior esse videbatur, sic ait: Frater mi, feliciter venisti, sed felicius ad propria remeabis, Alter dixit. Frater mi, multa tribuisti sed tecum plura reportabis. Tertius similiter ait: Frater mi, fidem ostēdisti, sed expletis viginti tribus annis iugiter in cęlestibus nobiscum regnabis.

Primus igitur offerens ei pyxidem plenam auro, dixit: Accipe (inquiens) thesaurum sapientiæ per quam subiectum populum iustè iudicabis, quia honor regis iudicium diligit.

Secundus pyxidem cum myrrha obtulit ei, dicens: Accipe myrrham pœnitentiæ, per quam carnis motus illicitos refręnabis, quia optimè regnat qui seipsum benè regit. Non.n. alios benè regere, aut coercere potest, qui seipsum non coercet. Tertius præbuit ei pyxidem plenam thure, dicēs: Accipe thus deuotionis deuotæ clementię, per quam miseros releuabis, quia sicut ros herbam irrigat vt crescat, sic dulcis clementia regis vsque ad sidera prouehit & exaltat. Cumq; Rex de magnitudine visionis miraretur.

raretur, subitò excitatus est, & pyxides quas ei illi tres reges obtulerunt, iuxta se collocatas reperit. Qui donum Dei lætus accepit, & ad propria rediens, omnia quæ in somnis audierat quoad vixit deuotissimè adimpleuit, & expleto termino supradicto regna cælestia meruit possidere.

EXEMPLVM CXCIII.

Aestiuis diebus farinam conspergens, & fermentans, cruentatos panes inuenit.

Legitur in vita sancti Hugonis Lincolniensis, quomodo pistor quidam semper die Dominica farinam consperserit, atque fermentauerit, de qua nocte sequenti panes decoqueret, quo die sequenti venderet recentes. Quos dum semel mane secundæ feriç extraheret de clibano, vnus panis calidus frangitur, vnde mox riuus sanguinis, qui panem circumquaque infecerat, effluxit. Expauit ille, & panem illum cruentatum frustatim comminuit, & per singulas fracturas cruorem stillare vidit. Alios etiam omnes panes similiter cruentatos inuenit, quos panes per octo dies apud se occultauit, sed mercenarij hoc ad publicam notitiam perduxerunt Episcopi, & ad eius præsentiam vnus panis fuit allatus, qui sic esse conspexit. Erant etiam alij panes in clibano positi, qui post crepusculum diei Dominicæ erant fermentati, & impositi. Qui cum extraherentur, & frangerentur nil prodigiosum habentes in sua naturali erant qualiter ad vsum hominem vendebantur. Primi autem per monasteria & ecclesias in monumentum facinoris de transgressione sabbati ad terrorem hominum diligenter conseruabantur.

EXEMPLVM CXCIIII.

Aestiuis diebus sub summa missa carnes vendens, prodigioso modo a Domino plagatus est.

Cvm quidam deuotus pastor in partibus VVephaliç nonnullos laniones videret spe vendendarum carnium temporalibus mercantijs sub summa missa occupatos, nonnullos etiam ociositatis caussa, ut fabulationibus & leuitatibus ante lanionum domus tempus expendentes, & diem sabbati violantes, zelo Domini tactus, in feruore spiritus vt verus pastor, errantes oues ad viá veritatis reducere prædicationibus, & admonitionibus laborauit, minitans vindictam Dei ipsis affuturã, nisi a tam enormi mandatorũ ipsius transgressione resipiscerent. Et quoniam populum duræ ceruicis subitò a tam praua consuetudine omnino reuocare non potuit, laborauit ad hoc quatenus & si omni sabbato deberent merito obedire maximè tamẽ in quattuor principalioribus festis anni circa visitationes ecclesiarum occupati, ab hac pessima consuetudine animum reuocarent. Aderat ergò non longa post tempora festum Pentecostes, & quidam sacerdotis sui prçceptis atque imprecatione conterriti, timore vindictæ ipsius mãdatis, immò non ipsius, sed Domini obediebant. Vnus verò filius Belial, animo pertinaci macellum ipsum carnes suas venditurus ingreditur, quosdam de sua sorte contra sacerdotis imperium animando. Et ecce virga Domini super eum.

Nam secunda aut tertia die Pentecostes tantam aeris inclementiam Dominus excitauit, coruscationes atque tonitrua, vt porta ciuitatis ipsius ictu fulmineo scinderetur, descendensque fulmen, & vaccas suas inter quam plures alias vaccas sub eadem porta quiescentes inueniens, extinxit continuò, vt scilicet palam daretur intelligi quoniam hçc vindicta esset inobedientiæ contemptoris illius.

Domus quoque istius lanionis eodẽ fulgure ita quassata est, ut scutellis, ollis, atque cacabis tinnitum dantibus, ipsa casum subitum minaretur. Factus est post hoc vir ille infamis in tota illa ciuitate, omnibus clamantibus contra eum quoniam digna eum plaga propter sabbati irreuerentiam Dominus tetigisset.

Scri-

Scriptura.

EXEMPLVM CXCV.

Scientię subtilium scripturarum curiosius insistens, & ob id seipsum seducens, admonetur vt vitas sanctorum patrum, & martyrum triumphos frequentaret.

REfert Hugo de sancto Victore in Didascolicon de quodam probabilis vitæ, qui multum flagrabat amore scripturarum, & desiderio sapientiæ feruebat imprudenter. Spretis namque simplicioribus scripturis, cœpit profunda rimari, & obscura, & ænigmatibus scripturarum enodandis, & mysticis sacramentorum intellectibus insistere. Sed mens humana non sustinens tantum pōdus, non solum ab vtilibus, sed à necessarijs actibus cœpit cessare, versoq; vento in contrarium ex scripturis occasionem erroris accepit, quibus noluit vti cum moderamine discretioni. Sed miseratione diuina ille tandem per reuelationem est admonitus, nè amplius earum scripturarum studio incumberet, sed sanctorum patrum vitam, & martyrum triumphos frequentaret, sicq; in breui ad statum pristinum est reductus.

Societas mala.

EXEMPLVM CXCVI.

Beneuolentia seniorum quidam qui persuasu amicorum carnalium eremum deseruerat, post multa peccata ad pęnitentiam reuocatur.

CHrysostomus in epistola ad Amantiū. Adolescens (inquit) quidam Vrbani filius Phœnicis Prouinciæ, à parentibus quidem pusillus derelictus est, sed diuitijs, familia, argento, & auro ac possessionibus locupletissimus. Hic quidem contempta omni pompa elationis & iactantiæ, quam adolescentia præsumere solet, & abundantia ministrare, ipsis etiam litteris liberalibus derelictis ad humilem vitam, & indumenta vilia conuersus, ad montes & deserta secessit, atque ibi per continentiæ philosophiam exercitatus, etiam super ætatem suam vitę magnorum & admirabilium virorum virtutibus se conformabat. Post hęc etiam sacri baptismi mysterium consecutus, multo magis ascendebat ad incrementa virtutum.

Lætabantur omnes & laudabant Deum quod in tantis diuitijs natus, tantique generis, & primæ ætatis adolescens, subito omnis vitæ temporalis vanitate calcata, ascendere desiderauit æternæ vitę fastigia. Cum ergo in his exercitijs versaretur, & in admiratione esset omnibus, quidam corruptę mentis homines iure consanguinitatis proximi, accedere ad eum primo visendi gratia cœpere. Post hæc assiduitate colloquij mali rursus eum ad ea, quæ spreuerat reuocarunt, & abiecta omni sanctitate (quam assumpserat) de monte ascendit ad forum. Tunc per medium ciuitatis equo vectus, & cursoribus stipatus, cœpit incedere, totamque vrbem quasi volitans, & exsultans ambire. Abiecta sunt patiter frę-na castitatis ab eo, cui cum delitijs & luxuria nullum poterat esse consortium. Inde iam obscœnis amoribus cœpit irretiri, & in omnem turpitudinem captiuari, ita vt nullus hominum fuerit qui non salutē eius penitus desperaret. Circumuallabant nāque eū examina parasitorum, circumdabāt adulatorum greges pusillum adolescētem diuitem. Illi autem qui ad reprehendendum omnia prompti sunt, illud etiam culpabant, cur omninò vel pręsumpsisset quidem quod obtinere non poterat. Cum ergo hæc apud quosque dicerentur, essetque facti huius ingens pudor deuotis, sancti quidam viri huius venationis periti, scientes nihil esse desperandum, armati cœperunt eum obseruare sollicitius, & si quando in plateis occurrisset, accedere cum māsuetudine & salutare. Et ille primò quidem, equo sedens de alto vix resalutare, aut respondere eis ex latere incedentibus dignabatur, tātum improbitatis, & elationis assumpserat. Sed viri illi sancti nihil horum iniuriæ arbitrantes, illud solum intentum prospiciebant, quatenus agnum possent de dentibus luporum euellere. Cum igitur frequenter hoc facerent aliquando velut ex amentia quadam in se regressus adolescens, benignitatis earum erubuit perseuerantiam, & cœpit primò cum eos eminus occurrere sibi vidisset, equo desilire, & inclinato capite, quæ ab eis dicerentur audire.

audire, ac processu temporis maiori erga eos vti reuerentia. Et ita per Dei gratiam, & eorum admonitiones à cunctis mortis nexibus (quibus constrictus fuerat) euolutus, rursus ad solitudinem, rursus ad montes, & exercitia prioris philosophię repedauit. Et in tantum tunc effulsit, vt posterioribus exercitijs longè illa priora supergressus sit. Didicit autem tunc quæ fuerat lapsus sui occasio, illa videlicet, quia non secundum præceptum euangelicum quæ habuit vendidit & pauperibus erogauit, vt thesaurum suum ad cęlos transferret, sed quia habuit egressus est. Tunc verò omnia respuit quæ habuit, atque pauperibus errogauit, & ideo tunc omni sollicitudine præcisa, per cęlestem uitam incedens, ad omnem virtutum perfectionem cautior ex casu & emendatione peruenit.

EXEMPLVM CXCVII.

Socius malorum cum malis, licet innocens esset, morti adiudicatur.

REfert Petrus Alfonsus, quod duo clerici euntes per quandam ciuitatem, in quadam taberna audierunt dulcissimos cantus, & accedentes inuitati per residentes, ita dixit vnus alteri: Dixit sapiens quod non est transeundum per sedes gentis iniquæ, sed fugiendæ sunt, & ideo nullo modo intrabo. Alter verò lætus ex dulcedine cantus, & auiditate potus intrauit ad eos altero recedēte. Dum ergo ibi fruerentur lætitia, subito venit rector ciuitatis, & cœpit eos omnes eo quod alibi fecissent homicidium. Et cum omnes fuissent adiudicati suspendio, & clericus vna cum eis dum esset in morte, cœpit dicere intra se: Nunc cognosco, & experimento percipio quod malum est cū malis se associare, vestem suam quando potest non lauare, pannum preciosissimum in manibus malisutoris ponere, vas balsami plenum in latrinam proijcere. Sed quia tarde dolui, iustum est vt sim damnatus.

Superbia.

EXEMPLVM CXCVIII.

Propter superbiam, & carnis voluptates damnatus Cancellarius Parisiensis, cum triginta diebus inferni pœnas expertus esset, diem iudicij propter tædium temporis, & multitudinem ad inferna ruentium suspicabatur adesse.

QVidam Cancellarius Parisijs existēs, omnibus acceptissimus fuit, qui ita facundus fuit, & litteratus, quando prędicauit, quod Prædicatores, & fratres Minores omnibus negocijs postpositis sermonibus ipsius assiduè interesse cupiebāt. Quem postmodum (cum laboraret in extremis) Episcopus ciuitatis diligenter visitauit, dicens: Præcipio tibi in virtute obedientię, si authoritas mea vim debeat habere, licet acceptior me in sæculo fuisti, quatenus mihi infra tricesimū diem appareas de statu tuo me certificans. Obijt ille. Tricesimo autem die cum Episcopus ille solus in camera sederet, ipse magna cappa indutus, & fœtens magis quam cadauer putridum, sibi apparuit dicens: Hic sum sicut mihi tua præcepit authoritas. Tunc Episcopus perterritus, quomodo sibi esset quæsiuit. Respondit. Miser sum ego, & perpetualiter damnatus, quia honorem quem per scientiam in hoc sæculo habui, nō Deo, & Beatæ Virgini attribui, sed potius de me ipso habere præsumpsit, & in voluptatibus carnis gaudere volui, propter quod sum perpetualiter damnatus, ita quod nulla eleemosynę vel orationes mihi prosunt. Et ab Episcopo quæsiuit qualis hora in mundo esset. Respondit Episcopus & dixit: Hodie est tricesima dies, quod ab hoc sęculo transisti. Tunc dixit Cancellarius; vę, væ. Nos credebamus in inferno, quod dies iudicij esset consummata, quia sicut nix cadit de cælo, ita intrant animæ ad infernum: Valefecit ergò Episcopo, & recessit cum magno eiulatu.

EXEMPLVM CXCIX.

Superbus Eremita damnatur, & humilis contritusque latro ad regna cælestia prouehitur.

REfert frater VVilhelmus Lugdunensis episcopus quod fuit quidam frater in monasterio quodam multum verbosus, & semel accidit, quod loquebatur de non sibi commissis, tunc Abbas dixit sibi seriosè, vade & tace. Qui recedens ab Abbate & cordi suo imprimens ista verba Abbatis, amplius in monasterio silentium tenuit. Et cum sic tacuit, tūc ab intra in spiritu in tātum profecit, quod Deus sibi multa secreta reuelauit, ita quod alij fratres mirabantur de taciturnitate sua. Accidit autē quod quidam eremita in silua non longe a monasterio infirmabatur, qui misit ad Abbatem, vt ad eum veniret, & sibi ecclesiastica sacramenta porrigeret. Tunc Abbas duxit illum taciturnum secum, & iuit cū sacramentis ad communicandum illum eremitam. Tunc in via quidam latro, audiens campanam paruam, secutus est eos vsque ad cellam eremitæ, & mansit foris reputās se indignum, quod deberet intrare cellam tam sancti viri. Sed postquam eremita cōfessus est, & communicauit tunc latro stās prope ianuam cum humilitate cordis sui dixit: O si essem talis qualis es. Et eremita in elatione mentis, & complacentia sui ipsius dixit: Hoc libenter deberes velle, quod esses talis qualis ego sum.

Tunc frater ille taciturnus cœpit flere amare, & postquā Abbas, & frater ille recesserunt, tunc latro ille cucurrit a remotis post eos, & inuocauit Deum vt daret sibi contritionem veram, & vitę emendationem, quia iam proposuit illi Abbati confiteri, & amplius nūquam peccare velle, sed pœnitentiam pro peccatis assumere, & sic in veloci cursu ille cecidit, & mortuus est immediatè. Quod videns frater iste cœpit lętanter ridere. Sed postquam Abbas cum isto fratre ad conuentum redijt, quæsiuit ab illo fratre quare sic taceret. Et respondit, Pater semel dixistis ad me, vade & tace, & ab illo die semper tacui, nisi interrogatus fuissem. Tunc Abbas dixit, quare tu fleuisti, cum illum sanctum eremitam cōmunicaui, & tu risisti cum ille malus latro post nos cucurrit, volens nos spoliare, vel occidere, & sic peccando in peccatis suis obijt? Tunc frater respondit: Pater caussa fletus mei fuit illa, quia cum communicasti illum eremitam infirmum, tunc latro stetis foris ianuam ex humilitate cordis, dicens: O si essem talis, qualis tu es? Eremita respondit in elatione mentis; hoc posses libenter velle, & sic mortuus est, & damnatus, ideo fleui. Sed latro qui post nos cucurrit habuit firmum propositum confitendi, & non spoliandi nec occidendi, & sic currens cecidit, & obijt, & Angeli eius animā rapuerunt & ad cælum cum gaudio deduxerunt, quia sua contritio fuit tanta, quod deleuit pœnam, & culpam, ideo risi.

EXEMPLVM CC.

Gloriam hominum de suis virtuosis operibus quærens femina damnatur.

REfert Doctor Iacob. de Paradiso Cartusiensis, quod quędam virgo deuota ita vitam suam duxit ieiunando, vigilādo, orando, castigando se, vt ab omnibus sancta reputaretur. Contigit autem eam infirmari vsque ad mortem, cuius confessionem deuotus sacerdos audiuit, & suam spiritualem superbiam ignorauit. Cui post obitum ipsa apparuit nigra, & valde horribilis. Sacerdos autem expauescens, quęsiuit quid esset. Et fatebatur se esse illam virginem quę quasi sancta reputabatur, & subiunxit dicens: Ego infælix tradita sum infernalibus incendiis cum inferioribus dæmonibus, & cum infimis damnatis æternaliter crucianda, propter meam propriā cōplacentiam, & spiritualem superbiam quā habui; quod nullam æqualem mihi reputaui sed super omnes me extuli, & alios homines iudicaui & spreui, propterea ad profundum inferni descendi, de quo nunquā liberabor. Nā si siccatæ essent aquæ maris, & fundus repletus arena, & vna auicula centesimo anno vnum granum educeret, & tunc possem saluari, omnes pęnas inferni eligerem vsque ad illud tempus sustinere, sed non sic, quia in inferno nulla est redemptio. Vnde pater sancte, nec tu, nec ali-

quis

quis sanctus alius pro me oret, quia nunquam liberabor.

Tentatio.

EXEMPLVM CCI.

Tentatus fortiter monachus quadam nocte resistendo, coronam gloriæ meruit.

ERat quidam monachus Cisterciensis qui quadam nocte grauiter tentatus carnaliter ferè ad cõsensum peccati restitit viriliter & vicit salubriter. In eadem hebdomada venit quidam conuersus de Grangia ad priorem domus dicens ei secretè. Domine in hac hebdomada visum est mihi in somnis quod fortis columna staret coram me, ferrum quoddam fuit infixum in quo pendebat pulcherrima corona quasi corona Imperatoris. Et adfuit quidam pulcherrimus Dominus, qui ambabus manibus tulit coronam de columna, deditque illam in manibus meis dicens: Accipe coronam istam & defer eam illi monacho, designans eum ex nomine, quia hac nocte meruit illam. Quæsitum est autem, & sic inuentum quod illa nocte sic tentatus fuerat, & resistendo vicerat & ob hoc coronam meruerat, coronam scilicet non illam in visione ostensam, sed in regno cælorum percipiendam.

EXEMPLVM CCII.

Tribulationibus & tentationibus femina in vita spirituali perfecta lacessitur, alijs minus perfectis de sua quiete gaudentibus.

LEgitur in libro prioris de Grunendael fratris Ioannis de Schoenhouia, quod fuit quodam tempore quædam matrona deuota, quæ cum missam audiret post eleuationem missæ vidit quendam pulcherrimum puerulum super altare currentem (vt sibi apparebat) & iuxta idem altare sedebant tres virgines missam audientes. Et cucurrit puerulus de altari, & accepit vnã illarum virginum valdè amicabiliter in brachijs suis, & osculabatur eam valdè amorosè. Alteram accepit, & pallium ipsius discooperuit ab eius oculis, & inspexit in eius faciem valdè amicabiliter. Sed tertiam accepit per manum, & percussit eã cum pugno in faciem, & trusit cum pedibus, & ostendit ei magnam indignationẽ, & cucurrit puerulus ad altare, & ibi perdidit eum matrona hæc. Videns autem illa admirabatur multum, quid illud prætenderet, & desiderauit multum scire quidnam illud esset, sed & Dominus noster noluit sibi hoc frustra ostendisse, & alloquebatur eam, & dixit. Prima matrona, cui me tam amicabilem exhibeo, multum est nutabunda & imbecillis ad me, & de facili decideret, & verteret se ad sęculum, nisi essem ei amicabilis & benignus. Altera melius est contenta, dummodo aliquid saporis habere poterit, & dulcedinis. Sed tertia uirgo est dilecta sponsa mea, & qualemcumque amaritudinem illi dedero, ipsa permanet mihi semper constans & fidelis. Et igitur nota, quod maior salus, & sanctitas non consistunt in maiori dulcedine, sed quando æquanimiter scimus tribulationes sustinere, & Deum inde laudare & in illis gaudere, & diligere facientes nobis mala. Iste est in dilectione supremus gradus.

EXEMPLVM CCIII.

Dæmones multi cellam vnius eremitæ inquietant, sed integram ciuitatem vnus regere conspicitur.

LEgitur in Vitis Patrum quod quidam Eremita ductus est ab Angelo ad quẽdam locum vbi erat congregatio monachorum, & vidit maximam multitudinem dæmonum volantium ad modum muscarum in omnib. officinis eorum. Veniens autem ad quendam locum ciuitatis vidit in ciuitate vnum solum dæmonem satis ociosum supra portam ciuitatis. Quęrenti autem vnde hęc essent? Ait Angelus qui eum ducebat, quod omnes in ciuitate voluntatem diaboli facerent, & ideo vnus diabolus ad eorum custodiam sufficiebat. In Abbatia autem omnes diabolo resistebant, & ideo ipsos monachos tam multi dæmones impugnabant. Facit enim Lucifer id quod prudens Imperator facere solet, qui si habet multos hostes sibi aduersantes, quos vincere cupit, & debella-

verumetiam super omnia in ecclesiā Dei, & seruitores eius. Vnde ipso mortuo quidam clericus in curia sua nutritus, & per eum promotus, vehementer sollicitabatur de eo qui sic crudeliter vixerat vtrum damnatus aut saluatus esset.

Accidit autem quadam vice, dum ipse cum alijs per nemus quoddam transiuit, in quo dictus princeps consueuerat venari; dum sic solicitè cogitabat de illo, ecce nubes densa super eos venit, in qua densitate ipse à socijs diuisus est. Cum ergo vagabūdus deuiaret, habuit obuiam quēdam sessorem in equo magno nigro, qui dixit ei: Si vis scire quę desideras cito de equo tuo descende, & mecum ascende, quia ad ostiū aulæ securè satis portabit te, vbi cum veneris descēde, & ad talem cameram intra, & ibi videbis quod optas. Sed si vis cum vita euadere, statim cum audieris istius equi hinnitum, & chordæ eius sonitum equum ascende, & fuge periculum; & ille fecit omnia quæ præceperat. Cum ergo dictam cameram intrasset, vidit cathedram ignitam positam, in quam duo dęmones imposuerunt hominem omnibus doloribus aggrauatum. In cuius capite imposuerunt coronam ignitam. Quo facto intrauit magnus ceruus cum cornibus acutissimis, & à cathedra ipsum impetuosè proijciens cum cornibus totū corpus eius dilacerabat, & recessit, sed ille per ipsos in cathedra restitutus est. Et ecce leporarij duo terribiles, & nigri venerunt, & iterum illum à cathedra retraxerunt, & miserabiliter lacerauerunt. Quibus egressis iterum in cathedra restitutus est. Intrauit igitur quidam iuuenis cum gladio euaginato, & illum per coronam capitis de cathedra prostrauit ad terram, & gladium in coronam vsque ad cerebrum infixit, & postmodum radendo ipsam totaliter amputauit. Et cum ad pedes suos illam proiecisset, statim festinus exiuit. Cum igitur iterum in cathedrā esset miser restitutus illum clericum respiciens. Ego sum inquit, ille quem quæris. Sciscitantæ ergo clerico, qui essent quos vidit sic ipsum cruciātes; Corona (inquit) ignita, quam sic in capite gero plus ponderat de pęna, quam tota terra mundana. Et quia semper Ecclesia Dei, & clerum in odio habui, & ipsum toto conamine seruū feci, & destruxi, & coronam cuiusdam cleri, quasi radendo contemptibiliter amputaui, ideo coronatus sic in capite tantam sustineo pęnam. Similiter quia aliquando in illo nemore in venatione fui, & duos homines suspendi feci, quia vltra uoluntatem meam duos detinuerunt leporarios, ideo ab illis bis in die torqueor. Quia etiam per delectationem venationis, missam & officium diuinum contempsi & omisi, ideo ceruus ille in toto corpore me lacerat, & affligit ineffabili pœna, in quib. ego habui delectationem maiorem, merito in his afflictus sic crucior. Et his dictis audiuit ipse equum hinnire, & chordæ sonitum, & statim equum ascendit, & vix euasit. Filia autem dicti principis illa narrauit cuidam religioso homini. Ioannes AEdus Franciscani ordinis author libri qui dicitur Fasciculus morum.

EXEMPLVM CCVII.

Oppressor pauperum mala morte defungitur, & damnatur.

QVidam nobilis erat oppressor pauperum & amator mūdi, hic cum quiesceret in lecto suo, camerarius eius iacens ante cameram rapitur in uisione ante thronū Dei, & vidit quod dominus suus accusabatur de omnibus quæ gesserat, pro quibus accepit sententiam æternę damnationis, & cum magno triumpho ductus est ad Luciferum. Cui Lucifer: Adducite eum ad me, ut dem osculū fideli seruitori meo. Et cum adductus fuisset dixit: Non sit tibi pax in sæcula sæculorū. Et ait Lucifer, ipse consueuit balneare, ducite eum ad balneū. Cumque ductus fuisset ad balneum, laniatur ab vnguibus dæmonum, aliqui etiam ignem super eum fundebant. Eductus igitur a balneo ad pręceptum principis inferni, positus est in lecto inferni, de quo Isaias dicit: Subtus te sternetur tinea, & opertimentum tuum erunt vermes. Et dixit Lucifer ministris, Date ei potum de calice iræ Dei, & propinatus est ei ignis, & sulphur quæ est pars calicis eorum. Qui dū clamaret. Sufficit, dixit Lucifer: Audire solet dulces symphonias, surgāt symphoniaci. Et ecce duo dæmones cum tubis igneis ignem in eius aures sufflauerūt, ut de oculis, & de

gnosco peccata mea, quæ contra Deum commisi & sic tempus meum inutiliter expendi. Si respicio ante me, recognosco mortem meam ad quam singulis diebus vnam dietam facio, & nescio tempus, nec locum mortis meæ. Si video à sinistris, considero dæmones, qui die noctuque quærunt animam meam, & impedire salutem. Si respicio à dextris, tunc cognosco Angelos Dei, qui mihi semper bona inspirauerunt, & à malis retraxerunt quibus, heu non satisfeci, nec eorum bonas inspirationes secutus sum. Et cum ista semper in me & circa me perpendo, & considero, quomodo gaudere possum in hoc seculo.

Verbum Dei.

EXEMPLVM CCXI.

Verbum Dei libenter audiens virgo quædam, militem se stuprare volentem precibus submersit, & precibus iterum ei vitam impetrauit.

LEgitur in Scala Cæli, quod dum quædam virgo iuuencula magnam haberet deuotionem ad verbum Dei. & discurreret de loco ad locum, vt audiret sermones, quidam nobilis attendens eius pulchritudinem sollicitabat eam ad actum immundum, quæ nullo modo adquiescens, dum semel per viam iret ad sermonem, iste nobilis cum equo cucurrit post eam, vt eam raperet. Quod illa attendens cum lacrymis rogauit Deum, vt per virtutem sui verbi conseruaret virginitatem suam. Statim Deus misit sibi subsidium suum, & vertigio adhæsit capiti equi militis & præcipitando eum in aquam submersit. Cum autem illa audito sermone, Deum rogasset, vt per virtutem sui verbi resuscitaret; eum, post paruulam horam ille surrexit, & mirabilia de inferno, & de vtilitate audiendi verbum Dei narrauit. Vnde conuersus licet esset ignorans; continuè prædicabat & loquebatur de Deo. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM CCXII.

Verbum Dei audire renuens peruersus homo, vt crucifixi imago aures clauderet ad voces pro eo orantium post mortem promeruit.

NArrat Iacobus de Vitriaco, quod erat quidam rusticus, qui nunquam volebat audire verbum Dei. Qui cum esset mortuus & ad ecclesiam delatus, & sacerdos & alij clerici officium funerale legendo, & cantando facerent, imago crucifixi cœpit obturare aures suas manibus à cruce retractis. Quod cum omnes circumstantes aspicerent, & mirarentur, ait sacerdos ad populum. Vos scitis quod iste nunquam voluit audire verbum Dei, & ideo est nunc in manu diaboli, propter quod Deus obturauit aures suas, ne audiat preces quas pro eo fundimus. Sicque intermittentes orationes pro eo, tamquam damnato, corpus eius in agro cum bestijs sepeliebant. Iacobus de Vitriaco serm. 290. & Reuchlinus ex eo.

Vsura.

EXEMPLVM CCXIII.

Vsurarius visus est in inferno, de cuius ventre rami excreuerunt, ad quos omnes heredes cernuntur esse suspensi.

LEgitur in libro de septem donis, quod frater VVilhelmus Pictauiensis, minister Ordinis Fratrum Minorum, prædicauit in quadam ciuitate, quod quidam frater Ordinis sui, homo valde religiosus, vidit quadam visione hominem vnum in medio flammarum prostratum, de cuius vtero procedebat arbor alta, in cuius ramis homines diuersi masculini, & feminini sexus sursum pedibus, & capite deorsum suspensi erant, qui omnes flamma ab immo procedente diuersimodè, & acerrimè torquebantur. Sed ille qui in fundo iacebat super omnes alios maximè cruciabatur. Et cum ille frater qui hæc videbat quæreret a ductore suo quid hoc esset. Ille respondit ei. Ille qui iacet in imo, pater fuit, & principium generationis illorum omnium, & fuit pauper & per vsuras ascen-

dit. Alij omnes sunt filij sui & nepotes, qui processerunt ab eo, in quibus ipse delectabatur, & torquentur, quia fuerunt imitatores sceleris paterni, & quia per vsuras adquisita possederunt nec restituerunt. Pater autem super omnes torquetur videndo eos qui per eum in hoc tormentum venerunt, & pro omnibus his pœna ei cumulatur. Nicolaus Dincelspule.

EXEMPLVM CCXIII.

Vsurarius & filius eius visi sunt in inferno mutuis se maledictis lacessentes.

LEgitur in Vitis Patrum quod quidam vsurarius habuit duos filios, quorum vnus compunctus in sermone verbi Dei dixit patri suo. Pater, si moreremur in hac vita, tunc moreremur in corpore & anima, ergò reuertere, & redde vnicuique quod suum est. Cui pater & alius frater indignãter responderunt. Debes tu esse noster confessor, vade si sic mori nolueris, & nos permanebimus in bonis nostris. Qui tacuit, & iuit ad eremum, & pauperem vitã ducens, seruiuit Domino Iesu. Tandem moriuntur pater & frater in vsura, & in iniustis bonis. Cumq; Eremita vir religiosus audisset patrem suum defunctum & fratrẽ, misericordia motus rogabat statum eorum notificari sibi. Deus igitur misericors, & non frustratur eum à desiderio cordis sui. Vna igitur dierum cum esset in oratione sua venit Angelus Domini ad eum dicẽs. Fiat tibi quod petisti. Et manu eum ducens peruenit ad locum quem nesciebat. Cumq; sic ductus fuisset per Angelum, vidit magnum montẽ, & dixit Angelus ad eum. Vis modo videre, & audire patrem tuum & fratrem? Qui cũ respõderet, volo, vidit vallem montis fumigantem, & audiuit mirabilem vocem. Et primo vidit patrem suum bullientẽ in igne, sicut vnum pisum in vna magna olla. Qui dixit. Væ, væ, væ, maledicta hora in qua conceptus sum, & venter qui me portauit. Quem cum audisset Eremita tremuit, & dixit. O pater mi es tu hic? Qui respondit. Sũ dilecte fili, benedictus sis, q̃a timuisti Deũ, & cauisti speluncam & pœnam istam horribilem. Sed caue tibi & seruias Deo. Et cũ sic loquerentur, ecce venit frater suus, sicut pater in igne natando infra, & supra, sicut pisum in olla. Et cœpit filius maledicere patri in pœnis dicens: Maledictus es tu pater in æternum, quia iniusta bona tua super me hæreditasti, & sic me damnasti. Et è cõuerso pater ad filium dixit. Maledictus sis tu fili, quia propter te talia iniusta bona adquisiui & retinui, & propterea in hanc pœnam descendi. Quibus ait filius eremita. Possuntne vos aliqua suffragia iuuare, & vobis prodesse? Qui responderunt. Non, quia in inferno nulla est redemptio, & sic cũ magno eiulatu recesserunt ad pœnam infernalem. Eremita vero rediens ad se, pœnitentiam maiorem egit in conspectu Domini quam prius. Et sic saluatus est à pœna. Guilielm. de Lug. in Summa vitiorum cap. de auaritia rubr. 2.

EXEMPLVM CCXIIII.

Aliud simile præcedenti, & præterea quomodo filius bene institutus in cœlis patrem benedicit.

FVit quidam sanctus vir qui desiderauit videre penas damnatorum & gloriam beatorum, his ductus ad infernum ab Angelo, inter alias multas penas vidit patrem cum filio, & dicebat pater filio. Fili maledicta sit hora in qua te genui, quidquid pro te feci sit maledictam, quia propter te factus sum vsurarius, vt tu in seculo in abundãtia remaneres, & multa alia dicebat filio maledicendo. Filius verò è conuerso dixit patri. Maledicta sit hora in qua genuisti me, quia me non docuisti Dei præcepta, nec facere penitentiam, nec audire Verbũ Dei, nec alia bona, sed docebas me superbire in vestibus, in moribus, & falsas venditiones & operationes, & sic de alijs, & nõ me corripuisti de multis malis meis, & ideo dãnatus sũ in infernum. Tunc ait ille sanctus Angelo qui eum duxit. Malum est videre ista & audire. Tunc accepit eum Angelus, & adduxit eum in paradisum, vbi vidit patrem & filium congaudentes. Et dicebat filius patri. Pater benedicaris à Deo, quia tu me fecisti litteras addiscere, tu me ad prædicationem & ecclesiam sepe inuitasti, & me corripuisti cum excessi in aliquo, & insuper mul.

multa bona & salubria me docuisti, scilicet præcepta Dei, Deum timere, & differētiam inter virtutem, & vitia, & præmium virtutum, & præmium vitiorum, propter quæ saluaui animam meam. Et his similia dicebat pater è conuerso filio. & multis benedictionibus benedixit filium.

EXEMPLVM CCXV.

Vsurarius pœnitentiam cum posset agere protrahens, tandem desperatus, ad inferna deuenit.

MAgister Ioannes de Villa Abbatis, Sabinensis Episcopus Cardinalis dicit quod fuit quidam fœnerator, quem cum moneret sacerdos eius ad pœnitentiam, semper dicebat: Bene adhuc faciam, quia satis est adhuc de tempore, similiter in infirmitate, bene adhuc faciam, dicebat. Et cum improbè instaret sacerdos, videns periculum, ille subitò rapitur quasi mortuus, & cum rediret statim & adhuc instaret sacerdos clamauit æger: O pœnitentia vbi es? de cętero pęnitere non valeo, hoc iudicante iusto iudice, quia dum facere pęnitentiam potui, non volui. Et hoc dicēs, mortuus est.

EXEMPLVM CCXVI.

Eleemosynam facere nolens vsurarius, potatus liquefacta pecunia, audit dæmones dicentes, aurum sitisti, aurum bibe.

IAcobus de Vitriaco refert, quod cū quidam fęnerator non posset induci à sacerdote suo, quod restitueret totum, vocauit vxorem & filios & amicos, & ait eis: Sacerdos dicit quod non possim saluari, nisi restituam totum secundum voluntatem eorum à quibus accepi, sed quidquid dicat, ego cum Deo faciam pacem. Fecit ergo tale testamentum. Diuisit pecunias in tres partes, vnam dimisit vxori, aliam pueris suis, tertiam reponi fecit in sacco, faciens suos iurare, quod secum eas in sepulchro suo reponerent, vt cum cerneret iudicem si impeteret eum de aliquo, haberet vnde posset ei placari offerendo ei. Eo autē mortuo & facto vt præceperat, pedissequa domus facti conscia, dixit cuidam, quem amabat, quod si eam in coniugem duceret, doceret eum quomodo diues fieret, & cum illo pacto firmato secretum ei reuelauit. Cū autem ille venisset de nocte ac aperuisset sepulchrum, inuenit bufones dictæ pecuniæ denarios ardentes per os eius proijciētes, & de ventre iterum extrahentes, & iterum reponentes, qui eo viso timuit, & clauso sepulchro fugit factum denuncians. In quo perpenditur qualiter dæmones eius animam in inferno torquebāt cum pecunia sua, si sic torquebant corpus eius in sepulchro. Alibi legitur quod dęmones pecuniam in sartaginibus nisi sunt liquefacere, & in os defuncti illius refundere, dicentes cum horribili clamore. Aurum sitisti, aurum bibe. Istud bene attendant auari vsurarij, qui spem suam ponunt in pecunia sua.

Idolum.

EXEMPLVM CCXVII.

Idolorum sacerdos miris fraudibus libidini suæ satisfaciens, tandem deprehenditur & punitur.

SAcerdos erat apud Alexandriam Saturni Tyrannus nomine, hic quasi ex responso numinis adorantibus in templo nobilibus quibusque, & primarijs viris, quorum sibi matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum sibi præcepisse vt vxor sua pernoctaret in templo. Tum is qui audierat gaudens quod vxor sua dignatione numinis vocaretur, exornatam, comptam insuper & donarijs onustam, ne vacua scilicet repudiaretur, coniugem mittebat ad templum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus matrona, Tyrannus clausis ianuis & traditis clauibus discedebat. Deinde facto silentio per occultos, & subterraneos aditus intra ipsum Saturni simulachrū patulis credebat cauernis. Erat autem simulachrum illud à tergo excesum, & parieti diligenter annexum ardentibusque intra ædē luminibus nitens supplicantiq; mulieri, vocem subito per simulachrū æris concaui proferebat, ita vt pauore, & gaudio mulier trepidaret, quod dignam se tanti numinis putaret alloquio. Postea verò quā libatum fuerat, vel ad consternationem.

nem maiorem, vel ad libidinis incitamentum deseruisset numen impurum, arte quadam liniolis obductis, repente lumina extinguebantur vniuersa. Tunc descendens obstupefactæ & consternatæ mulierculæ adulterij fucum profanis commẽtationibus inferebat. Hæc cum per omnes miserorum matronas multo iam tempore gererentur, accidit quandam pudicæ mentis feminam horruisse facinus, & attentius designantem cognouisse vocem Tyranni, ac domum regressa viro de fraude sceleris indicasse. Ille de iniuria coniugis, imo potius sua ardentius inflammatus præscriptum Tyrannum ad tormenta deducit. Quo conuicto atque confesso, cęcisq; fraudibus reuelatis, pudor omnes & dedecus paganorum persuaserat domus adulteris matribus incertis patribus liberis spurijs deprehensis. Quibus diuulgatis & proditis raptim cum simulachris & ædibus excidebantur & crimina.

Idolum.

EXEMPLVM CCXVIII.

Idolorum superstitio quanta inter gentiles fuerit.

IAm verò Canopi quis enumeret superstitiosa flagitia, vbi prætextu sacerdotalium litterarum (ita etenim appellant antiquas Ægyptiorum literas magicæ artis) erat pęne publica schola, quam cum velut fontem quendam atq; originem dæmonũ in tantum venerabantur Pagani, vt multo maior celebritas ibi quam apud Alexandriam haberetur.

Sed de huius quoque monstri errore cuiusmodi originem tradant, absurdum non erit paucis exponere. Ferunt aliquando Chaldæos ignem Deum suum circumferẽtes cum omnium prouinciarũ dijs habuisse conflictum, quo. s. qui vicisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur, reliquarum prouinciarum dij æris, auri, argentive, aut ligni aut lapidis, aut ex quacumque materia constabãt, qua per ignem proculdubio corrumperentur ex quo ignis locis omnib. obtineret. Hęc cum audisset Canopi sacerdos, callidum quiddam excogitauit. Hydriæ fieri solent in Ægypti partibus fictiles vndique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua desudans defecatior ac purior redditur. Harum ille vnam cera foraminibus obturatis, desuper etiam varijs coloribus pictã aqua repletam statuit vt Deum & excisum veteris simulachri, quod Menelai gubernatoris ferebatur caput desuper positum diligenter aptauit. Adsunt posthæc Chaldæi, initur in conflictum, circa Hydriam ignis accenditur, cera qua foramina indurata fuerant resoluitur, sudante Hydria ignis extinguitur, sacerdotis fraude Canapus Chaldęorum victor ostẽditur, vnde ipsum Canopi simulachrum pedibus perexiguis, attracto collo, & quasi sugillato vẽtre, tumidó in modum hydriæ cum dorso tereti formatur, & ex hac persuasione velut Deus victor omnium colebatur.

DISTINCTIO DECIMA.

EX NARATIS LECTIS ET NOTIS COLLECTORI.

Præfatio Collectoris in 10. Distinctionem.

Incipit decima & vltima distinctio Speculi exemplorum, in qua habentur exempla quę aut verissima relatione didici, aut libris Theutonicis scripta inueni, vel ipse facta cognoui. Verum vt pulchro atque hierarchico ordine à summis ad inferiora descendamus. Primo loco ea exempla ponenda sunt, quę speciali quodam intuitu ipsam diuinam naturam respiciunt. Secundo quę Beatam Virginem Mariam concernunt. Tertiò ea narrabimus, quę Angelicam naturam consequuntur. Quartò quæ ad probos virtuososque homines pertinent adferemus. Quintò verò & infimo loco non abs re ea locabimus, quę improbi atque peruersi homines aut passi sunt, aut fecerunt. Qui ordo facile patere poterit curiosius singula intuenti.

EXEMPLVM I.

Quomodo Spiritus sanctus desperatum iuuenem ad spem veniæ sua benignitate erexit.

Erant duo fratres vterini honestis satis orti parentibus, qui causas descenderant litterarum, missi ad studium Parisiense, & si parili voto ciuitatem intrauerant, dispari tamen, & valde contraria vita incedebant. Nam iunior, vtpote timens Deum, negotium ob quod ad studiũ venit diligentius prosequens, litteris operam dabat, instabat lectioni, deuotioni animum inclinabat, & (ne sese aliena malitia ab ingenita probitate subuerteret) prauorum soldalitia, vt pernitiosissimam salutis suę pestem studuit euitare, ornabat moribus pueriles annos, ętatem virtute vincebat. Senior verò per alios tramites, non tam incedens, quàm deuians, velut erratica ouis, per vitiorum anfractus ferebatur, & dimisso studio oblitaque causa, ob quã & venerat, insolentibus quibusdam socijs iunctus, nobile tempus lusibus deducebat, vacabat potibus, taxillis paternam substantiam distrahebat, & (quod his omnibus infelicius erat) vsque adeo femora sua meretricibus inclinabat, ut velut ingentem quandam iacturam passus ingemeret si quauis occasione, uel unum diem absque fornicationis crimine transegisset. Cumque sic continuata malitia miser plurimos dies perageret, crescerétque uehementius semel inchoata peruersitas, cępit improba iuuenis fama aerem ipsum inficere puriorem, & ad omnium nares tam horrendum quendam scelerum fętorē ingerere, ut non solum studentes, sed etiam plebeia multitudo reprobam eius uitam inciperet abhorrere.

Quod cum iunior frater didicisset, semel bis, ter, iterum atque iterum fratrem postulabat, ut intuitu tremendi iudicij à tantis sceleribus animum reuocaret. Sed cum ille ferreo quodam seu æneo pectore saluberrima monita in dies refutaret, nolletq; finem dare tantæ miserię, iuuenis zelo fraternæ salutis accensus lachrymans est dicens: Spernis germane dulcissime spiritum Dei, te nunc per me admonentem, & quasi ludum paruulorum quidquid minatur irrides, ueniet, ueniet dies illa, & citò ueniet, qua te Spiritui sancto tam obstinatamente restitisse pęnitebit. Et his dictis tristis abscessit. Interim tamen anxiè satis petens Dominum, ut ipse durissimum fratris animum ad penitentiam emolliret. Dominus autem qui non spernit uota piorum nolens pijssimum iuuenis animũ tam acerbis tristitiarum procellis diutius agitari, repentina, & grauissima infirmitate

fra-

fratrē percussum ad lectum prostrauit, in quo cum iaceret, & pauida mente, quæ fecisset recoleret, incœpit miser multitudine scelerum pressus ad barathrum desperationis proruere. Quadam igitur nocte vidit virum quendam veneranda tectum canicie, vultu decorum, & fulgida stola vestitum sibi assistere, seseque seuerius intueri. Vnde quia semper præsumit sæua perturbata cōscientia, animo & mente consternatus, cœpit toto corpore tremere, & territis luminibus in seniorem versis, quisnam esset qui intempestę noctis caligine ad se terrēdum venisset inquirere.

Et senior: Ego sum (inquit) pater cælestis, qui te cum non esses creaui, qui tabidis tuis membris vitam infudi, qui animā potentijs, & corpus sensibus illustraui, qui solem, lunam, & sidera ad tuum obsequium cælis infixi, qui te nimia caritate diligens, vt deserta malitia virtutibus animum dares, ut ageres pænitentiam, vt corrigeres vitam frequenter admonui.

Sed nunc eo, quod obstinata mente monita salutis hactenus semper abieceris, veni ad te vt dicerem tibi, quod sis filius mortis perpetuæ. Hac igitur responsione confusum, & graui sudore madentem reliquit. Cumq; miser per totum reliquum noctis & posteram diem timens, ac tremēs illam horrendam horam expectaret, qua secundum cęlestis patris oraculū ad æterna fuerat supplicia meaturus, proxima nocte venit ad eum iuuenis quidam viro priori vultu haud multum dissimilis, nudus corpore, coronatus sentibus, crucis grauissimam trabem ferens in humeris, qui per lacerum vulneribus pectus abunde satis sanguinē videbatur effundere.

Hic cum propius accessisset, & iuuenem vtrumne se agnosceret interrogasset, respondit ille: Non agnosco, sed meo iudicio illi hesterno vespere mala denunciatione deterruit, videris esse simillimus. Et ille; non mireris, inquit, me similem illi, cum quo mihi est vna diuinitas, æqualis gloria, coæterna maiestas.

Sum enim Christus Iesus filius Dei, qui humani generis miseratus errores, de cæli sedibus in intemeratum Virginis vterum descendi, vnde tamquam sponsus egressus de thalamo, te vt redimerem, misero apparui mundo, vbi post famem, sitim, algorem, tandē captus sum, iudicatus sum, morte turpissima condemnatus sum. Verū quia tu infelix tantis beneficijs te præbuisti immemorem, nunc veni ad te, vt filium mortis æternæ pronūciarem. Et his dictis profluentem à latere cruorem manu comprehensum in iuuenis vltum proiecit. Sume, inquit, in confusionem pretiosum sanguinem, qui ceteris in redemptionem effusus est, & hæc agens disparuit. Tunc iuuenis omni rigore corporis amisso, perdita spe obriguit, tremuit, expalluit, & quo se de cetero verteret ignorauit.

Misit tamen nuncium ad fratrem suum, qui cum venisset, vidissetque debilem satis fratris effigiem, concussis vehementer visceribus cum eiulatu plorauit. Quomodo, inquiens, tam velociter expalluit quondam illa facies decora. & solitū robur fortissimi amisere lacerti? Quid tibi factū est frater mi, quod me iam nunc illa miserabili fronte deterres, quam paulo ante desiderauerunt oculi inuisere puellarum? Quo abijt purpureus ille robur genarum tuarū, quem me reclamante velut acerbum laqueum feminei pudoris ante oculos ferebas concinentium in choro feminarum?

Vbi sunt nunc illi insolentissimi sodales tui magistri, qui te toties à meo latere rapuerunt, & nunc in barathro tam vastæ desperationis reliquerunt? Oportuerat certe frater mi saluberrima illa monita mea, quibus te paulo ante à nefandis operibus nitebar cohibere, non refelli, ne in hanc miseram iacturam florentis iuuentutis deuenires. Vide ergo nunc an me falsum vatem acceperis, cum te Spiritui sancto restitisse doliturum non tam dixi, quàm prophetaui. Dic tamen mihi, quid est, quod consternata facie, & tremulis membris tāto sudore madescis? Si aduersa valetudo in causa, forti animo esto, plures e grauioribus etiam infirmitatibus conualuerunt. Si te peccata terrent, propone emendam, veniam per te, dole, non despera, quippe est clementissimus Dominus omnipotens Deus, qui in puncto temporis pænitenti latroni non modo veniam tribuit, quin etiam paradisum spopondit. Ad quę verba paululum erigens moribundum caput, & omnem rei gestę narrans historiā. Damnauit (inquit) me scelestum filium cælestis pater, Christus Iesus filius Dei cruore

re in meum vultum proiecto, sanguinem pro me effusum omnino ac penitus perditum designauit. Quocirca dulcis germane non valeo sub tantis testibus damnationis meæ, etiamsi sanguinem fleuero de salute præsumere, ita namque firma super meæ æterni iudicis censura, remedia pœnitentiæ vacillabunt. Tunc frater cum ingenti fiducia. Et si te(inquit)pater, cui ascribitur veritas, impœnitentem adhuc damnare visus sit,& filius Dei, cui assignatur iudicij æquitas, te in peruersa voluntate iacentem sanguinis sui participatione indignum ratus sit, nec vel sic desperandum est illi cui tempus datum est pœnitendi. Adquiesce igitur, vel serò monitis meis, & proponens emendam, scelerum maculas pro lacrymarum imbre deterge, lugubriore profundis suspirijs presbytero venturo vulnera detege, quis scit si Spiritus sanctus, qui, teste Bernardo, est benignitas Dei, & idē ipse Deus ita pęnitentem absoluat.

His verbis fratris paululum consolatus, iussit adesse presbyterum. Qui dum venisset totus in lacrymas resolutus, cum tanto dolore animi sua peccata quibus Deum offenderat confessus est, vt interrumpentibus sermonem gemitibus, vix mensis conceptum valeret exprimere, vix lacerata, & semirupta verba proferre. Qua confessione ritè celebrata,& sacra vnctione,& participatione Dominici corporis munitus, tempus quo ex hac vita esset migraturus expectabat. Sequenti igitur nocte venit ad eum alius quidam vir prioribus non disparem habens vultum, fulgenti alba vestitus, habens in dextra scapula niueam quandam columbam. Is cum propius accessisset, dulci quadam beneuolentia vultum serenans, clementes oculos in infirmum contorsit. Quod cum iuuenis aduertisset, tum ob veram pœnitentiam, tum etiam ob beneuolētissimos vultus personæ apparentis, animę quior factus est. Quis es tu Domine, inquiens, qui ad me venire dignatus es, quiq; me tam pijs conspectibus consolare videris priorib. visionibus perterritum. Et ille. Ego, inquit sum. Spiritus sanctus, qui à Patre filioq; procedens, vnius sum cum ipsis potentię Et idcirco nunc veni ad te, vt nunciarem tibi dimissa esse peccata tua,& perpetuum iter patere ad regna celestia transituro. Ad quæ verba, quasi ex barathro desperationis resurgens ait. O pater pauperum, ò consolator mętentium animorum, ò omnium miserorum dulce refugium, quid est, quod audio? num patebunt cœlestes valuę mihi, quem Pater & Filius reum mortis esse contestati sunt, cui perennes flammas minati sunt, à quo tam crebrò iam impudenter offensi sunt? Num hac mea exili pœnitentia hoc terribile decretum incommutabilis veritatis poterit immutari? Ad quę Spiritus sanctus respondit. Forti animo esto nec de salute vacilla, validos habet pęnitentia vera lacertos. Ipsa certificę maiestati violentiam infert, vincit inuincibilem, mutat incommutabilem, placat irascētem. Sed ne te diutius protraham, perseuerans in pęnitētia quam cæpisti dispone domui tuę & virtutibus quib. potes interim thalamū orna, post triduum veniemus ad te vt animam tuam supra astra ferentes gaudijs cœlestibus inuehamus,& cū hic Spiritus sanctus disparuit, iuuenis post triduum obijt, & ad regna cœlestia, ob veram quam habuit pęnitentiam feliciter migrauit.

EXEMPLVM II.

Quomodo Iudæi corpus Christi in partes sciderunt, & miraculosum sanguinem de eorum corpore effuderunt.

QVamquam iam non loquatur propheta,& penè cessasse videantur omnia miracula Deo, mundusq; ipse charismatibus diuinę clemētię videatur orbatus, ne tamen paruum atque simplicium mentium fides circa terrificum sacramentum corporis IesuChristi vacillet, pariatq; errores, etiam vsque in nostrā ætatem memoriā fecit Deus mirabilium suorum circa escā quam dedit timentibus se, & vsque nunc tam stupenda mirandaque circa sacrosanctam Eucharistiam prodigia fulgent, vt etiam perfidas animas Iudaicę plebis sui fulg ris claritate reuerberet, innatamque Hebręis caliginem magis, magisque discutiat. Sed quia adhuc iacent in tenebris prodigia, luces, me scribente, & si non vniuersa, plura tamen proiecto longius modio supra candelabrum omnib. lucem fusura ocanda sunt. Et in primis de his quę circa venerabilē hostiam facta sunt in Vratissauia, quę Theutonicę Preslau nuncupata

pata est, & in regione Bohemiæ sita, loquamur. In hac si quidem ciuitate (nescio qua necessitate ciues compulsi) in illis quattuor temporibus, quæ post crucis festum veniũt solent, solemnem satis processionẽ fieri statuerũt, in qua vt facilius offensos oculos diuinæ maiestatis ad clementiam prouocarent) corpus Christi Iesu filij sui, cui pro reuerentia nihil negandum arbitrati sunt, cum debita veneratione portauerunt.

Quod cum facerent, & deuotæ plebes passim per loca in terram proruerunt, & exilem hostiam veluti Dominum Deum, vt erat, adorarent. Perfidi Iudæi qui fortè in suis synagogis latescentes hoc viderant, cęperunt inuicem arridere, eousque scilicet processisse Christianam simplicitatem, vt eam ipsam hostiam quam illi ipsi Christiani manu sua confecerant, ignis flamma decoxerat, ferrum egit in formam, creatorem cæli & terræ marisque confiderent. Vnde inuicem communicato concilio statuerunt se non parcituros pecuniæ dummodo huius rei veritatem possent experiri. Transactis igitur non multis diebus cum quodam vesperi fere vniuersi Iudæi prænominatæ ciuitatis in vna domo congregati essent, celebrassentq; læta conuiuia, præbuit vinum perituris audaciam, & vocantes ad se custodem in intempesta noctis caligine (erat enim hora noctis quasi vndecima.) Ecce, inquiunt, in hoc vno stat huius quem cernis sacri conuentus summa concilij, vt experiri velimus vtrum illa hostia, quam Christiani adorant, Deus sit, vtrum quoq; panis ille materia, re, forma, & natura reclamantibus in carnem transiuit, & sanguinem, quid igitur dabimus tibi vt tu, cui huius hostiæ est commissa custodia, nobis eã tradas? Stabat attonitus hac noua petitione infelix custos, & varijs cogitationum procellis æstuabat. Hinc cum à nefando commercio retraxit timor, illic attraxit auida nummi execranda cupiditas, atque sic æstuans expectantibus Iudæis protelabat responsum. Dicunt ergo ei. Quid agitaris frustra cogitationum fluctibus, & nobis ingratas moras intexis. Si vis nobis tradere hostiam quam optamus, non te id gratis acturum arbitreris, quia triginta aureos dabimus tibi. At custos audiẽs se pro exili hostiola tanta capturum, breuissima consultatione cum vxore præhabita (nam & ipsam adduxerat) data manu infaustis emptoribus commercium scelestum firmauit, ea tamen lege promissa, vt rem secretam reseruarent. Placet vniuersis prouida vel potius perfida viri conditio. Vnde misso cum custode vno ex eis qui hostiam ferret xxx. aureos tribuerunt. Pergunt igitur ad ecclesiam simul, & reserans tabernaculum alter Iudas, Dominum Deum & creatorem suum perfidi Iudæi manibus deferendum assignauit. His itaque patratis, abijt custos in domum suam, sed Iudæus cum ad eos qui se misissent intrasset, eleuato in sublime corpore Iesu Christi.

Hic est, inquit, panis ille quem Christiani in carnem transisse dicunt & sanguinem. Videamus igitur nunc in eo quid lateat. Posita est itaque mensa, impositaque hostia, quam blasphemauerunt, conspuerunt & incidentes cultris atque lanceolis perforauerunt, & sic rursum filium Dei crucifixerũt. Cumq; hæc continuato furore peragerent, fierentq; furendo sæuiores, cœpit exiguæ molis hostiola tam copiosè cruorem sparsim per incisiones effundere, vt per madentem sanguine mẽsam, hostiæ portiones hac illacq; diffluerent.

Quare perfida multitudo in clamorem concitata, quidnam hoc esset obstupuit. Ad quorum clamorem diuino nutu vigiles qui custodiebant ciuitatem excitati, facto per fenestrarum rimas visu, rem vt facta erat deduxerant, quapropter in lacrymas resoluti, insolitis clamorum strepitibus, dormientes ciues excitabant. Qui cum quid factum esset cognouissent, vlulatu, fletu, gemitibus totam ciuitatem perturbabant. Adsunt subitò vexilla Christi cum crucibus, & accensis in breui non paucis luminibus, vt graui iniuria offensum cęli terræq; creatorem demulceret concinens clerus procedit.

Sed dum propius accessissent, atque ipsi vidissent regem gloriæ in proprio sanguine fluitare, proiectis vexillis & crucibus sese per prona in terram proijciunt, vbi cãtibus eorum in gemitus commutatis. O gloriæ vastæ sacrarium, inquiunt, quis te tam grauiter vulnerauit? Quis sanguinem tuum tã immaniter fudit? Quis te tam attrociter in partem dissecuit.

Væ illis incestis manibus, quæ te generosum sanguinem mortalium oculis videndum

dum præbuerunt. Satius enim fuisset te sub tegumento sacramentalium specierũ, lumina fidei, quam corporalibus oculis intueri. Cumque hæc hisque similia saucij dolore dixissent, surgentes a terra, mensam ipsam cum corpore in sanguine profluente, mixtis cantu fletibus ad ecclesiam detulerunt. Vbi cum debita veneratione collectis corporis partibus, & congesto in vasculum sanguine, mensam ipsam in publico loco omnibus visendam suspendunt. Verum ne frustra claruisset tam insigne prodigium, Iudęorum qui hæc viderant, quidam quidem ad finem conuersi sunt, & sacris baptismatis vnda renati. Quidam verò in sua perfidia permanentes, vsque ad centum quinquaginta (si tamen me numerus non fallat) flammis iniecti sunt, & tragędiæ per se factæ digna supplicia susceperunt.

At verò custos ut in nullo a magistri sui Iudæ successibus deuiaret, exterrens populum horrendis quibusdam ac desperatione plenis clamoribus, vna cum vxore sceleris consoia, laqueo suspensus interijt.

EXEMPLVM III.

Quomodo diaboli qui ita facti sunt, ut nullum vererentur, diuina virtute compulsi Sacramento corporis Domini nostri Iesu Christi reuerentiam exhibuerunt.

EO tempore quo triumphis clarus Dux Burgundię Philippus, sicut & ceteras suę ditioni subiectas prouincias, Comitatum Hollandię non ambigua prouidentia administrabat, circa Alemariam eiusdem Comitatus famosum oppidũ, in monasterio Regularium, Filo vulgari vocabulo nominatum, firmissima relatione didici contigisse, quo scilicet quodam tempore dum custos prefati monasterij in hora surgentis auroræ fratres ad primas concinendas campanę compulsu conuocarat, audiuit post tergum numerosæ cuiusdam multitudinis strepitum insonare. Et cum scire cuperet quinam hi essent qui citra aliorum hominum consuetudinem moremque ea hora ad suam ecclesiam commeassent, paululum in obliquum reflexa ceruice (ne fortè indisciplinato intuitu intrantem ecclesiam plebē scandalizaret, vidit venire quendam procerum statura virum, nigra pendulaque tunica indutum, & scapulis more Picardico tumentibus pileum sublimem in capite deferentem, habentem quoque in pedibus longissimis rostris calceos præminentes, & familiam se subsequentem multam nimis.

Quem cum prædictus custos aliquem principem ob Ducis negotia exequenda ab Haga Comitis missum suspicatus esset officium inchoatum impleuit. Sed dum cōpulsum campanæ diutius protelaret, pertesi dęmones (nam illi erant quos viderat) odiosam vocem subitò per valuas chori cum fragore irrumpunt. raptas sedes scannaque confuso ordine in prostratum terrore monachum iaciunt. Quo facto, comprehenso monstrantiam in qua Christi corpus summa veneratione dignum residet, manibus violenter contra inuicem pressis ceu fluidam glebam infra supraque vsque ad corpus Iesu Christi indignius compresserunt.

Corpus tamen ipsum in cuius honore omne genu flectendum est, quod etiam barathra tremunt, intactum inuiolatumque reliquerunt, & sic aquilonari chori vitro ita vt nec reliquiæ quidem remanerent secum sumpto cum ingenti tumultu tota illa dęmonum multitudo versus feruidum tempestatibus mare ferebatur. At vt vesani furoris sui vbique insignia remanerent, totum illud vsque ad mare ab ecclesia iter tragædijs repleuit. Si quidē hic euulsam radicitus arborem strauit, illic pendulis frondium lacinijs, & ui fractis ramis salicē reliquit, hic prodiga lactis vacca repētina clade percussa est, illic pascens equus intercluso dentibus gramine terræ relisus occisus est, vbique prauę maiestatis insignia relinquebat. Custos verò diuino præsidio sensibus redditus, vsque hodie (nisi me fallat opinio) mirandum orbi prodigium volentibus audire denūciat. Pater ex hoc crudeli facto quanto odio maligni spiritu flagrent aduersus genus humanum, quorum totus conatus est genus humanum secum perdere, vt cum ipsi miseri sint, miseriæ socios quamplurimos habere possint, cum iuxta vulgatum prouerbiū. Solatiū sit miseris sociū habere in penis. Quippe qui mali sunt, & tāta malitia pleni, vt à malis inferen-

EXEMPLVM V.

Quomodo virtute venerabilis Sacramenti ouis a lupo rapta miraculosè liberatur.

ERat in monasterio quodam deuotus quidam laicus pastor ouium simplex & timens Dominum Deum. Is cum quadam vice post perceptionem corporis Iesu Christi, circa custodiam ouium suarũ sollicitus custos assisteret, vidit subitò venientem a silua lupum, qui raptam e grege mordicus ouem deuehens viam qua venit recurrit. Quod cum laicus frater grauiter ferret, cum summa compassione oculos in cælum iaciens. O Christe, inquit, pastor bone, ò tollens peccata mundi Agne Dei, quem hodie in cibum sumpsi, hanc captiuam ouiculam tibi commendo, tu serua commissam: nam ego eam raptam videre possum, iuuare non possum. Mira res, hac oratione fusa, edacissimum animal nec auiditate cibi, nec ingluuie sui ad hoc induci potuit ut ouem tali tutori commissam, aut lædere, aut voraret. Illæsam igitur inuiolatamque reiecit. Quam pastor ingenti gratiarum actione Deo refusa gregi restituit, & recens gestum miraculũ patribus enarrauit.

EXEMPLVM VI.

Quomodo Beata Virgo tentatum spiritu fornicationis fratrem, a tentatione liberauit.

ERat quidam presbyter Deo multum deuotus, & naturali quodam castitatis dono refulgens Ordinis Cruciferorum cuius etsi mihi nomen non incognitum est, nec incerta habitatio, subticere tamen virumque volui, ne aut ipsi pudorem (nam verecundus est) aut mihi adulationis notam infigerem. Is cum è primordijs florentis iuuentę fere vsque ad tricesimum annum, vel nullos omninò ob ingenitam castitatem, aut admodum paucos carnalium tentationum æstus persensisset, nescio qua dæmonis inuida actum sit, vt in prouectiori ætate, tam grauibus tentationum carnalium fluctibus inciperet agitari, vt de periculo castitatis hæsitans, grauiter trepidaret. Cumque dæmon immundas cogitationes die noctuque ingereret, & prędictus frater profundis suspirijs, prodigis lacrymis, & sanctissimis precibus, ambigua satis victoria decertaret. Tandem ad Reginam Virginem Mariam spei suæ anchoram fixit, ipsamq; adiutricem subitã acerba certaminis mole sibi fieri postulauit. Verum dum illa non acceleraret prę sidium, sed texeret moras anxie repugnanti, vidit quadam vice in altari coram quo se in orationem prostrauit virginis Mariæ & beatæ Gertrudis imagines vel sculptas nescio vel pictas.

Sed cum Reginam cęli aureo diademate renitentem, beatam Gertrudem humiliori velo tectam conspiceret, ut videlicet imparile meritum dispar habitus denotaret, colũbina simplicitate plenus in hunc modum cœpit perorare. Non debueras virgo Maria benedicta me crebrius te inuocantem hactenus protraxisse, & hucusque in tuis castris militanti diu sæpeque optata negasse præsidia, cum te & vulgatum nomen miserorum adiutricem, & regiũ diadema virginum principem signent. Verum nunc quia grauius sęuiente hoste in me video periclitari castra pudoris, & bellum impar viribus meis impositum cerno, atque ex hoc conijcio hosti in proximo cessura trophęa, eousque noueris rem processisse vt hodie felix virgo regium diadema, aut retineas, aut amittas. Si iuueris sessum manebit tibi. Si vero uel adhuc precantem spreueris, detracta sublimi de vertice corona Gertrudis virginis caput ornabo. At ipsa cum se viderit per me hoc honore pręuentam, tantis beneficijs non ingrata, a turpibus cogitationum procellis me liberum atque securum efficiet. O Deus, quid non facit innocentis hominis sancta simplicitas? Mox enim vt his verbis genitricem & Reginam cæli conuenisset, ipsa quasi tanti honoris fastigio nolens priuari, minantem sibi fratrem ab huiusmodi tentatione tam potenter eripuit, ut post illam horam vsque in præsens tempus dicatur carnalium tentationum fluctibus nõ quassari, sed de tunc accepta puritate, nunc quoque lætatur.

EXEMPLVM VIII.

Quomodo idem frater Thomas à Kempis per benedicta nomina Iesus Christus, & Angelicam salutationem, se terrentem dæmonem effugauit.

CVm quadam vice prędictum fratrem Thomam dæmon vellet deterrere, nocte in teterrima horrendaque forma eidem apparuit, quem cum frater Thomas lecto appropinquare vidisset, intremuit primum ad larualem intuitum, & quid contra tam horrēdi hostis insidias auxilij sumeret ignorauit. Tandem diuino spiritu instigatus, Angelicam cœpit salutationem tremula voce (nam vehementer extimuit) quam melius potuit personare. Sed diabolus, quasi nihil ad hāc salutationem motus, magis magisque trepido cœpit proximare, quousque monachus in salutatione prędicta eousque peruenisset, ut Dominus noster Iesus Christus amen acclamaret. Quod terrificum nomen vbi dęmō audiuit, quasi horrendo quodā tonitruō pauefactus, vultū vertit, & quā citissimè potuit clamantis vocem aufugit. Videns igitur frater Thomas ad tanti nominis virtutem dæmonem stare non posse, audacius caput pauidum erexit, & repetitis vicibus benedictum nomen Iesus Christus post fugientem hostem inclamauit, & quo ipse clamabat fortius eo vehementius teter spiritus fugiebat. Quod vbi cognouit religiosus vir, gratias agens Domino Deo, dixit apud se. Si hoc sanctissimo nomine tam facile possū aduersæ potestatis vires infringere, de cetero nolo vt hactenus feci, vel dęmonum machinamenta timere, vel sub eorum (quamuis horrendis) minis fide vacillante trepidare. Thomas a Kempis hoc refert par. 3. sermonum ad Nouitios post ser. 2 exemplo 4: & ex humilitate loquitur, quasi alij accideri t vt notauit Iodocus Badius in eius vita.

EXEMPLVM IX.

Quomodo Angelus Domini iuuenem quendam eo quod prauis iocis se iunxisset data alapa correxit.

ZVVolis opidum insigne Traiectensis Diœcesis est, vbi quod dicturus sum firma didici relatione contigisse. Erat ibi sicut & in ceteris scholis non arguenda cōsuetudo, ut scholaribus ibidem frequentantibus vno, vel duobus diebus in septimana concederetur decentibus ludis tensum studēdi rigorem paululum relaxare, nè si nimium iuueniles animos inde fessa studiositate lassescerent, aut scholæ fastidium, aut sensuum perturbata ratione incurrerent detrimentum: nam sicut duratas trabes si nimium inflexeris franges, sic tenera addolescentū ingenia si immoderato rigore grauaueris prames. Pressa enim in sublime ferri non possent. Modus tamen secundum Quinctilianū in huiusmodi remissionibus ille seruandus est, ne aut odium studiorum faciant negatæ, aut otij consuetudinem nimiæ. Quidam igitur eiusdem opidi scholares hac sua cōgestione vti volentes, eo pacto lusuri campos intrauerunt, ut hi qui ludentes amitterent bibendam illo vespere ceruisiā soli soluerent, suosque victores ab expositione tutarent. Cumq; huiusmodi lusib. diem duxissent in vesperum, ac sufficiente symbolo facto remeandum viderent, vnus ex illis qui eorum signifer atq; dux ad insolentiam videbatur, quoniam, inquit, sufficiens symbolum lusuum indicio factū est, abundatq; pecunia hoc vespere in potibus consumenda, nunc quia vrgentibus tenebris est opidum repetendum, vel semel adhuc ea lege ludamus, ut quisquis nostrorum victor extiterit quodcūque libuerit eo pacto alijs imperet, vt qui imperantis iussa implere cōtempserit, vnus & solus future cenæ soluat impendia, atq; sic lucrata hactenus pecunia in aliud tempus reseruetur. Placet omnib. cōcepta propositaq; inuentio, & reparato ludo, quinque vt sic pręcipere ceteris liceat arte atque industria quā potest elaborat. Verum quia frequēter feliciora fata prauis arridēt, soleatq; improbos comitari fortuna secun-

dior, is qui omnibus nequior erat iuuante victoria preceptor effectus est. Vnde sollemni celebriq; cęna completa, cunctis imperat vt se sequantur. Quo impetrato surgit nequam a cena, exit, idem pręcedit ceteri ignari & nescij quo iturum sceleris ducem subsequuntur. Heu res nefanda. Ingreditur lupanar infaustus lupus, & postquam completa libidine exijsset, vt similiter vicissim omnes facerent sub poenalis pacti euasione turpis belua impetrauit. Parent omnes nefando precepto libenti animo, nam libidine æstuabant, quod agere iussi sunt adimplerunt. Vnus tamen ex eis quem nedum forma corporea, quæ in eo elegantissima erat decorum effecit, verumetiam probitas, & honestas, necnon & uirgineus quidã rubor pulchris reddiderat pulchriorem, ad exitiale pręceptum exhorrens pallentibus genis intremuit, petijt sodales ut liber sibi præberetur egressus, maxime quia hactenus seruasset inuiolata castra pudoris firmassetque animo se vitam potius quam virginitatem perditurum. His adolescentis verbis non compuncti, sed prouocati solades, ui abstractum a collo palliolum tenent, nec se illud reddituros affirmant, nisi expectantis se feminæ amplexibus iungeretur. Num tu, inquiunt, seruata castimonia vnus & solus nostram omnium luxuriã irridebis? Tum iuuenis ut obstinatam sodalium malitiam vidit, non ignarus consilij lætos atque festiuos reinduit vultus, & lacerum doloribus, animum serena fronte dissimulans. Si omnino, inquit, libet me vestris amplexibus habere consortem, valeat nunc felix uirginitas, & cum id tempus exegerit memorem se faciat quod hactenus cum summa veneratione in meis sit laribus hospitata. Et cum hæc dixisset, rapido cursu se ad cubile meretricis, quasi concubiturus ingessit. In cuius limine cum introiturus consisteret, versa intergum fronte vt minus notaretur sodalibus inclamauit. Num solis virginibus cęli patebunt, & non etiam post adulteria Dauid, & plures alij regna meruere mansura? Ad hæc sodales in risum cõcitati plausum fecerũt. Ipse tamen anxiè satis in intimis cordis sui penetralibus Dominum nostrum Iesum Christum precabatur, nè caueam scorti, naufragũ uidelicet pelagus virginei pudoris ingressus castitatis stipendia pateretur. Atque sic introiens, firmatis solicitus fortium seris, nequid cum femina loqueretur expectantes præ ianuis sodales rescirent, & gestientem in suos amplexus feminam paululum declinãs, huiuscemodi verbis affatur. Quoniam non ignoro infelix soror, quo te in hanc miseram infamemque vitam non tam pudicitiæ odium quam capienda pecuniæ amor transmiserit, ausus sum introire ad te, & nunc amoris arbitris colloqui tibi, cum tamen longè sit anima mea vt tecum (in pudicitiæ uastum periculum) velim quidquam peruerse agere, vel virginitatem meam quam gratia Dei usque ad mortem inuiolatam tuebor, tuis aliarumue feminarum amplexibus constuprare. Quia igitur me ad te non tam lasciuia inuexit quam compulit temerata malis praua societas redimere malo quam violare pudorem. Interim apertis marsupijs non contemnendi ualoris argenteum nummum protulit quem feminæ tribuens ait. Sume hunc nummum & secretum habe, nullique pandas quod saluis virginitatis sigillis abs te hac hora secesserim, alioquin si sodalibus res hæc innotesceret, se in mea damna armarent. Accepit nummum prostituta femina, & uidens pudicam iuuenis uerecundamq; effigiem, admirata est vehementer adolescentem tenerum annis, tanta morum honestate, & uerborum grauitate stare conspicuum, ut nec in eam, nec in quamlibet polluti cubilis partem pudicum lumen dijecerit. Vnde adhortata est eũ ne a propositi sui puritate decideret, se rem secretã retentaturam spopondit, & in pace abire præcepit. At iuuenis cum ad socios expectantes redijsset, & post insolentes discursus & uarios platearum circuitus tempus profundæ noctis quiescendum pręciperet, ab eis diuisus ad propria commeauit. Verum quia indecedens fuerat tantę probitati tam improbis sodalibus sui pręhere consortiũ, non est passus pijssimus Deus, qui semper quos diligit, arguit, & castigat, hanc offensam impunè pretergredi, sed tanquam benignissimus pastor balantis ouiculę suę hoc modo emendauit errorem. Gradiebatur solus per viam ut iret domum, haud parum in semetipso admirans quod potuisset illum metuendę leenę caueam illæsus intactusque euadere. Cumque talia me-

mem orans girato in obliquum gradu in alium uicum diuertisset, qui recto itinere ad suum hospitium dirigebat, subito uidit ante se per horrendæ noctis caliginem personam quandam, cuius uirilis facies (nam uir uidebatur) micantium astrorum lumen reuincens inuisa plateam luce perfudit. Qui appropians dextera manus, tanto ictus impetu in maxillam iuuenis palmam fixit, ut vi verberis in terram relisus palpitaret dicens: Vel hoc verbere doctus, prauæ sodalitatis virulenta contagia vereare. At iuuenis cum post breuissimam horam casus sui resurgeret visurus quisnam ipsum tam violēta alapa consternasset, nullum præter se circa se vidit. Qua ex re Angelum suum fuisse, qui diuino imperio ipsum de errore cōmisso corrigeret, non ambigua æstimatione arbitratus, ad hospitium alacer repedauit, nō minus de prodigiosa, & profutura sibi correctione gauisus, quā de verberis acerbitate sollicitus. Ceterum nè phantasticum aliquid circa se contigisse iuuenis crederet, & somnio se magis deceptum esse, quā re gesta instructum esse putaret, diuina dispensatione factum est, quod per plures dies cæsa maxilla in tantum distensa pelle tumuerit, vt ad aliquot dies in publicum procedere tanta genarum disparilitate vereretur. O fęlix iusti rigoris, & è celsissimis cęlis missa cēsura? quæ dū vnius errorem digno verbere cecidisti, euidens dedisti documentū posteris quantum Deo Angelisque displiceat insontem adolescentum ætatem insolentibus sodalibus commisceri. Sed nunc in fine exempli quibus te verbis dignè lacerem nescio scelestę præceptor, qui dum præuia cōuentione, & pœnali pacto noueras omnes sodales pręceptis tuis parituros, & non ausuros tua violare imperia, quare non iubendo docuisti florentis iuuentutis dignissima indolem virtutibus animum dare, inuiolata seruare castra pudoris, & diuinis magis quam tuis iussis corda inflectere, nisi quod a magistro diabolo idcirco iubereris tam inauditum ludum effingere, vt te sodalesq; tuos sæuus parricida stuprata virginitate perimeres. Sed expecta paulisper, & videbis tu tui qui sequaces, quam metuendus iudex ęgrè pertulerit, animas rosea sanguinis sui effusione redemptas tuis iussibus, exemplis, & consilijs perijsse.

EXEMPLVM X.

Quomodo quidam magister Parisiensis scientię suæ titulos negligens, ad humillima se officia inclinauit.

POstea quam magistri Gerardi nomine, & re magna industria atque cōsilio monasterium regularium canonicorum in dięcesi Traiectensi nomine VVindesim, in toto orbe famosum fundationis suæ rudimēta iactasset, atque in eo viri diuino spiritu feruentes, sub optima disciplina latescerēt, baiula fama eos glorificante, nonnulli partarum rerum diuitijs abundantes in sęculo eductis, imo violentis precibus raptis ex præfato monasterio prioribus, ī diuersis locis eiusdem ordinis claustra ea lege fundarunt, vt tam sancta atque iam recens plantata uinea diffusis quaqua versum palmitibus arentem senio orbem felici ebrietate infunderent. Inter quæ, & illud monasteriū non bassam regularis obseruantiæ sedem accepit, quod non longe ab opido Noerthorensi felicia sua septa locauit, & nūc diues virtutibus, religione, & sanctitate conspicuum felix germen fęcundæ deuotionis longe lateque dispergit. In quo id quod dicturus sum firmissima didici relatione cōtigisse. Si quidem idem monasterium quidam non infimæ famę magister nomine Henricus de Louanio, qui quondam regimen scholarium Louanij non segniter administrabat (nam vniuersale studium tunc ibi non uiguit) Christo militaturus ingressus instantia qua debuit locum postulauit. At fratres qui columnæ videbantur, & quorum in acceptandis spiritualis militiæ tyronibus fuerant vota requirenda, postea quā personæ dignitatē, genus, officium, patriā, & robur inualidum rescivissent communicato inuicem consilio, talia similiaq; postulanti responsa tribuerunt. Tametsi tuū feruidum pectus, & sanctissimam volūtatem non sufficiamus debita admiratione prosequi venerande magister, quibus non expauisti post tantam vitæ libertatem, & pręclarum officium extra fines natiuæ patriæ hos inualidos lacertos, & imbecillem corporis molem huic nostræ paupertati committere, & laboribus tuis viribus incompetentibus commendare, tibi tamen nobis-

nobisque consulimus, vt in tua patria vbi monasteriorum copiosa multitudo est, & ordinum nō contemnenda diuersitas, tuū velis propositum consummare, quia vt ipse videre potes imbecillitas tua chori nostri grauissimam stationem, qui etiam robustos quosque viros lacessit, non valebit sufferre, nec dignitas tua ad alia quæque abiecta officia quę laicos magis quam litteratos decent patitur inclinare.

His similibusque verbis proposuerunt viro rigorem ordinis, spiritualis vitæ arduum iter, & proprij corporis inualidas vires, gradum monasterij, obedientię iugum assuetis libertati durissimum. Sed venerandus magister igne Spiritus sancti inflammatus, ad hæc nihil territus, coram omnibus in terram proruens ait: Ego ad seruiendum Domino veni, veni ad promerendum regna cœlestia, idcirco nec labor mihi acerbus erit nec indigna gradui meo causabor officia, neque tædiosa imperia suspicabor, per quæ id, quod desiderat anima mea quandoque promerear regnum accipere. Hac constanti responsione ædificari fratres, iusserunt virum hospitio recipi, donec maturius deliberati, quid de eo fiēdum esset decernerent. Interim vir Dei anxie satis dominum ac benedictam matrem eius precabatur, vt saluti suæ profuturum consilium patribus inspirarent, & sibi in sancto suo proposito stabilem voluntatem concederent.

Verum quia diues in misericordia Deus non patitur suam munificentissimam largitatem, auaris licet desiderijs sanctorum superari grandi oraculo ac manifesta visio ne nouelli militis sui preces hoc modo effectui mancipare curauit. Erat eo tempore quo ista agebantur quidam inter fratres, cuius in acceptandis nouitijs non contemnenda habebatur auctoritas. Is postquam culcitræ suæ fatigata vigiliis ac laboribus membra collisisset, circumfusam circa se ingenti lumine virginem vidit, audiuitque dicentem; Dic confratribus tuis nè virum hunc, qui apud vos degit, & cohabitandi vobis locum flagitat, ausint repellere, quia Dominus cum illo est, & Spiritus sanctus requiescit in eo. Ad quam ille, Quæ es tu, ô pulcherrima mulierum, quæ tanta maiestate hæc imperas? At illa. Virgo Maria sum singularissima huius monasterij patrona. Qua propter celeriter, quæ dixit fratribus pande, & summopere caue, ne vel vnum iota horum quę imperaui decideris. Cumque post hæc verba se Regina cæli in cælos recepisset, & frater significasset audita visaque conuentui, tantæ virginis instātias admirati, virum cum summa caritate amplexi sunt, & ad probam moræ eis solito re ceperunt. At ipse non immemor, quod idcirco mundum, patriam, res se, suosque reliquerit, vt in omni humilitate, & labore Domino in suis castris militaret, statim vt se intellexit fratribus annumeratum, scientiæ suæ sublimes titulos execratus, subulci officium cum summa instantia sibi cōmitti postulauit, ut qui eotenus iuuenum magister iformator ac ductor fuerat, fælici (ut sibi uidebatur) cōmutationē scropharū atque porcorū ductor crearetur. Fratres itaq; licet eum rem suo statui, & tantæ scientiæ indebitam petere non ambigerent, victa tamen importunitate viri, non facili admiratione ad tantam humilitatem attoniti, peritum officium cōmiserunt, fauebant tamē sibi, vt præ ceteris laicis, intra quorum numerū sortem accepit, in refectorio monachorum cibum caperet, ac solatio latinarū lectionum, quæ sub refectionis tempore legebantur frueretur, ea tamen lege præmissa ut primum quam refectorium comesurus intraret, indutus decentiori veste, se fœdi solidique terestri quo in porcorum naueis solebat indui se spoliaret, ne scilicet turpi odorum fragrantia teneriores ad nauseam prouocaret. Quis calamus scribet? Quæ lingua dicet? Quis uel verborum uastissimus ordo discutiet cum quanta alacritate, gaudio, industria, excellentissimus magister ille exosum etiam rusticis, qui nō nisi despectissimos subulcos statuunt, officium ministrauerit, atq; perplures annos compleuerit. Verum ne pristinæ dignitatis obliuio iam nacti officij contemptum tolerabiliorem faceret, ac perinde præmij pondus minueretur, talē vir industrius remedium adinuenit. Distincta loca quemadmodum in scholis habere solitus erat inter adolescentium greges, etiam in porcorum caueis fecit. In quorum unum dum pendulis auribus informes minaret sues, in alterum porcellos cogeret marcidos, strictoque in tertium locum flagello ageret á mina formosos, quid agebat fortissimus

miles,

miles, nisi vt pristini & sequentis statutum comparatione præ oculis habita, iugi controuersia feruentem in bellum animũ concitaret. vtque sic aucta victorijs pugna, victrici animæ illustriora prouideret tropæa. Ceterum sicut nec tenebrosa nox micantium astrorum lumen, nec auri fulgorem terior terra fœdare potest, sic nec indignioris officij licet obstrusę cauernæ huius venerandi magistri dignitatem valuerunt contegere. Si quidem non fratres modo, quibus in dies virtutũ eius insignia clarius, clariusque claruerunt, eum venerati sunt, verumetiam sæculares viri celebri eius fama succensi, in dubijs conscientiarũ suarum causis eius consilia postulabant, petierunt informationes, preces flagitabant. Inter quos cum quidam honestus vir de certis dubijs interrogaturus eum, ignoraret, quonam modo ad tam venerabilis subulci colloquium decentius perueniret, quippe quem pro reuerentia irreuerentius accedere nullus auderet, consilium à nonnullis accepit, ut facto prandio extra septa monasterij cum ad pastum porcos minaret, se illi adiungeret, quęreretque ex eo lucidissima responsa capturus. Fecit vir vt erat edoctus, & cum omni reuerentia subsequentem porcellos literarum virum expectabat. Venit ille, sed cum iste præ verecundia longius staret timeretque accedere, vocauit eum ad se vir sanctus priusquam loqueretur, & ait. Hæc & hæc sunt in corde tuo, de his, & his me interrogare disponis, atque sic omnia quæ in abditissimis pectoris sui latebris abstrusa secretaq; ferebat, ita sibi seriatim differuit quasi in fronte viri cordis arcana depicta vidisset, vnde optime informatum atque vehementer consolatum in pace abire permisit. Et quid de hominibus loquor cum nunquam sic contra virtutem coniurabitur, ut mortalium hominum genus viros virtute fecundos etiam in abiectissimis statibus desinãt admirari? Dæmones ad huius viri virtutem stupuerunt. Porrò cum quadam vice pendula sordidaque veste indutus porcorum gregem humillime ante se duceret, obuium habuit energumenum hominem, qui dæmonis obsidione vallatus statim ut altissimum scientię verticem ad tantam abiectionem inclinatum vidisset, pallens facie intremit, & more sæuientis apri spumam ructans perturbatis vocibus cępit reboare & dicere: O scientię vastę sacrarium, quid agis? Hac lacera stola progrederis? Non ita fateor eo tempore incessisti quando in Parisiensi cathedra doctor doctis Henrice legisti. Cessa igitur cessa fœdum fœdis deserere gregem, alios non te tam spernenda decuere officia. Ad hæc similiaque verba nihil respondens, demisso præ verecundia in terram capite humilis magister pertrãsijt, sed omnes qui audierant non minus de venerandi magistri humilitate, quam dæmonis voce mirati sunt, & Deum in suis miraculis laudauerunt. Magister igitur Hẽricus per xx. (ni fallor) annos vsque ad decrepitam scilicet ætatem subulci officium solicitissimè administrans feliciter quieuit in Domino, eo sublimior in cælo sessurus quo humiliorem in terris locum accepit, De quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen.

EXEMPLVM XI.

Quomodo Deus iuuenem à parentibus desertum in cæleste regnum benignissimè accepit.

NOn diu post aurea illa, & felicissima tempora quibus magister Gerardus magnus, qui totius Germanicæ deuotionis fundator atque promotor extiterat, feruentissimo Spiritus sancti igne inflammatus, semina diuini verbi per diœcesim Traiectensem dispersera t, atque Domino cooperante, & sermonem confirmãte plurimorum pectora, ad spiritualis vitæ amorem inflammaret. Contigit quendam iuuenem Flandriensium partium non bassa stirpe progenitum. Dauentriensem scholam causa discendarum litterarum inuisere. Qui dum non multis diebus in sæculari fuisset hospitio demoratus, non tutum arbitrans cohabitare serpẽtibus, quorumdam spiritualium virorum se totum subijciens, & humilem atque despectum habitum induens, deserto priori hospitio, cum eisdem spiritualibus viris cœpit habitare, vt ibi nedum scientijs scholasticalibus apprime, vt illic scholaribus moris erat imbui posset, verum etiam virtutibus & bonis moribus ditaretur. Quod dum garrula

fama (quæ nihil diu finit esse secretum) deferente, pater & mater resciuissent dolent atque indigne ferunt tam generosam videlicet prolem suam humiliori indutum habitu, despectorum virorum imperijs agitari. Vnde destinato festinanter nuncio iuueni mandauerunt ut relictis fratribus, quorum regimini sese subiecerat, pristinum hospitium suum reintraret. Ita quidem si pertinaci animo eorum iussa refelleret, minantur futurum esse, vt & ipsi claudant adiutrices manus rebelli filio, siti, fame, & frigore perituro. Verum iuuenis illatis minis constantior, & sciens, Deo magis quam hominibus esse parendum, nec vllius imperio salutem animæ negligendam, cum fratribus manere deregit, malens si parentes pietatem in tyrannidem verterent publicę mendicitatis opprobrio subiacere, quam in seculari hospitio inter feminarum greges cũ periculo viuere castitatis. Quod vbi parentes didicerunt, irascuntur filio, cui debuerant congaudere, & manus claudunt adiutrices. Iuuenis uero consumptis interim nummis quos secum detulerat, cępit rebus necessarijs indigere, & is qui in delicijs atque summa omnium rerum copia fuerat enutritus, & sub lacera toga frigora sustiret, patitur sitim, fame torquetur. Sed, ô robustissimum noui militis pectus, in omnibus his nec paupertate terretur, nec pusillaminitate dejicitur, nec à sanctissimo proposito suo reuocatur, quin potius repletur summa lætitia, quod ob amorem cęlestis patris sui, a parentibus carnis suæ ceu scorto genitus derelinqui meruit, & indigentia rerum fatigari. Verum clementissimus Deus qui non patitur nos tẽtari super id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentum, non sustinuit dulcem filium suum in competenti sibi inopia diutius pręgrauari, sed facili febre correptum ad cælestes diuitias inuitauit. Decubuit igitur lecto deuotus adolescẽs, & mortis iura lætus expectans, ad agoniam tandem deuenit. In qua cum paululum laborasset, & iam tempus esset felicem illam animam auolare, resumptis viribus se super se erigens in lecto resedit, & oculis atque manib. in cælum suspensis Deum, qui illic resederat patrem omnium inuocabat, quo facto forti spiritu ac integra voce ad astantes sibi caligantem visum intorquens ait. Pater meus, & mater mea dereliquerũt me, Dominus autem assumpsit me. Et his uerbis liberum a terrenis contagijs spiritum in sinum cælestis patris, non tam emisit, quam posuit. De quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen.

EXEMPLVM XII.

Quomodo porci irrationales scilicet bestię innocentis & simplicis fratris imperio paruerunt.

ERat in Diœcesi Monasteriensi, sed & nunc est insigne quoddam monasterium ordinis Cruciferorum, cuius nomen ob certas causas subticeo, habens in circumiacentibus sibi locis siluas amplissimas ad quas non suos modo verumetiam aliorum porcellos sumpto condigno precio idcirco minare soliti sunt, vt autumnali tempore rapidis flatibus deiectas glandes infra transeuntes porci colligerent, & sic dulci pabulo incrassati esib hominum fierent aptiores. Cum igitur quodam tempore diues quercubus silua delapsis glandibus vltra solitum copiosè resperla iaceret, & monasterium prędictum non facilẽ nummum de alienis saginandis porcellis in precium caperet (quia solet inuidis supplicium esse aliena felicitas) villani circũ commorantes, qui & ipsi in proximis siluis simili spe porcos alebant, monachis de suo lucro diffauentes, communicato inuicem consilio statuerunt diligentius se obseruare velle, nè forte porci monachorum exorbitatis metis in suas siluas improuidos, pedes defigerent, quatenus vel sic in monachorum dãna sumpta occasione sæuirent. Percepit ista secretius prior, & rusticã plebem fraterna inuidia laborantẽ ingemuit. Nè tamen infausti desiderij sui male sperratos consequerentur effectus, aduocatum ad se laicum fratrem in siluam ire pręcepit, atq; sollicitè agere, ne porcelli illic demorati, aut proprias transcenderent metas aut alienã glande in sua damna manducarent. Abijt frater læta fronte, & libentissime animo, quia obediens erat iussa facturus, in siluã processit. Sed cũ multi transissent dies, & tempus post tempus fugaces vices perageret, prædictus frater quippe

qui

qui deuotus esset grauiter ferre cœpit, se diuinis exemptum mysterijs, nec missarum celebrationibus, nec ex cessuum Capitulis cum reliquis fratribus posse interesse. Vnde pio quodam zelo accensus, omnes porcellos in vnum congestos, his similibusque verbis affatur. Ecce, inquit, fratres porci, quoniam his diebus quibus vobis sollicitus custos interfui, satis abundeque docui, instruxi, informaui, vbi & vbi non liceat vobis pascentia ora porrigere, pero ne has amplissimas metas excedentes, vel conuentui lites, vel vicinis damna lasciuis discursibus excitetis, præsertim quia nec spatiamenta licita concessaq; vobis arcta sunt, nec glãdium copiæ quibus pascendi estis parciori iacent hic manu dispersæ. Ego enim iam ad conuentum pergo, vbi torpentem iam & languentem animum paululum refocillabo, atque sic vos reuisurus reuertar. His igitur verbis porcellos diuinę custodiæ cõmandauit, & abijt. Verum cum iniqui vicini resciuissent porcos custodẽ non habere, & liberis quo vellent discursibus agi (quippe cũ nullus adesset qui prohiberet) ceu iã nunc ad sua vota prata virerent, gauisi sunt, clam in insidijs positi sunt, curiosissimo oculo contuiti sunt, verum ne præscriptas sibi metas improuidum pecus trãsuaderet. Sed cum diu desiderassent, & spei suę frustrarentur effectu, porcis impositas leges deuoti custodis strictè seruantibus, vi eos ad præuaricationem impellere statuerunt. Vnde arreptis fustibus, flagris, tridentibus versus prohibitas siluas inuitas bestias minauerunt. Sed, ò res nimium admiranda. Cum porcelli ui ut dictũ est acti vsque ad punctum prępfixi termini deuenissent, putauissentque actores iam iamque se infausti uoti sui finem uisuros, memores facti pręcepti quod frater imposuit, reiectis cum impetu vultibus, terrentibus se armis contemptis, pede quoque in transuersum girato trans diuaricata impellẽtium crura rapidis cursibus agebãtur. Stabant attoniti hoc videntes hostes fraternæ felicitatis, & ad rem nimis insolitam inuidi obstupuere subulci. Demum tamen non minus suam inuidiam, quam bruti animalis obedientiã admirantes proiectis armis depositaq; inuidia, concito ad priorẽ monasterij gressu abierunt, cui recenter orta prodigia enarrares, reparata caritate veniam de inuidia petierunt. De quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen.

EXEMPLVM XIII.

Quomodo caritatiuum hospitalarium concinnentes Angeli ad cælestes sedes deduxerunt.

ERat in eodem monasterio, de quo iam diximus, laicus quidam frater ad recipiendos hospites deputatus. Et is ne temere sibi iudicium Domini vsurparet, & alienum seruum contra præceptum Apostoli, qui suo Domino aut stat aut cadit videretur iudicare, sine omni personarũ acceptione bonos & malos, probos & improbos, disciplinatos & insolentes cũ tanta humilitate, tantaque caritate recepit, pauit, ministrauit, quasi omnium vnica mater esset, & sibi soli eorum videretur cura incũbere. Cum igitur in extremis laboraret, & tempus esset præmia laborum recipere, cõtigit quendam laicum fratrem iterũ ad infirmariam in qua infirmus decubuit, quandam dulcissimam melodiam, quasi concinentium in choro puerorum ceu a longè resonantem audire quapropter stupens, & vix seipsum comprehendens, infirmatorium ingreditur, & moriturum vtrum ne & ipse canoras iuuenum uoces percepisset sciscitatur. At ęgrotus, paululum, inquit, ante egressum tuum ad me introierunt huc quidam formosi satis, sed mihi incogniti iuuenes, qui cum dulcibus cantilenis aliquamdiu inualidi atque infirmi corporis mei mitigasset dolores, suspicatus ego si forte pauperes essent, & cantibus eleemosynas postularent, animo ad eos (dixi.) Dulces filioli mei quamdiu potui cum omni charitate omnibus pauperibus quantum permisit paupertas nostra libenter ministraui, nunc, quia vt videre potestis ad hæc facienda vires non suppetunt, ad coquum pergite, & hic, quia pius est, larga uobis manu eleemosynam ministrabit. Et in hæc verba dimisi eos, sed quonam abierunt, uel qui fuerint, omninò non scio.

Quod audiens frater cũ huiusmodi iuuenes infra claustra monasterij penitus visi non essent, vel Angelos fuisse, uel alios Sanctos suspicatus, dignam laudem Deo de

de exhibita pietate refudit. Hospitalarius verò post hæc citissimè, sed & deuotissimè moriens (vt piè creditur) vna cum concinentibus Angelis ad cælestem patriam cōmeauit, dignam mercedem pro exhibita caritate capturus, de quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen.

EXEMPLVM XIIII.

Quomodo femina de adulterio grauissimè tentata, abstinentiæ remedio liberatur.

LEgi aliquando in Teutonicali libro, quod erat in Ciuitate Ianuensi virgo quædam pulcherrima facie, nobilis genere, diues rebus, honestis orta parentibus, nomine Marina. Hanc cum quidam ditissimus atque honestissimus vir nomine Aronus, in matrimonium accepisset, & aliquamdiu cum ea in summa dilectione vixisset, secretius eam in thalamum ducens. Scis, inquit, dulcissima Marina, quomodo negotiationis auxilio, res, famam, honores & vniuersa quæ habemus accepimus, & per eam in hunc felicissimum statum accessimus. Vnde quia in Alexandria res, & causæ quas cū ceteris huius officij viris habui inordinatæ relictæ sunt, nisi tibi acerba esset mea absentia, vellem illuc pergere, & singula ritu ordinare. Et sic reuerti ad te, nunquam à te nisi per mortem separandus. Ad hęc Marina ingemiscens. Et si grauis est mihi inquit, tua absentia, & cum te non videro erit omne tempus longissimum, quia tamen tibi vtile visum est, placet quod concepisti. Age quodlibet, tātam ne rebus dispositis ad me desertam sponsam tuam reuenire cuncteris. Ad Aronus. Vnum, inquit, est ô Marina, quod tui causa expaueo. Sicut enim iuuenes & adolescentes ciuitatis huius te feminam decoram esse, & pulchris fore pulchriorem, vnde timeo si me absentem audierint, & te legitimi mariti carere tutore, parabunt laqueos pudori tuo, & te in sui amorem fraudibus conabuntur allicere. Quod si agerent ut tu pudori oblita in adulterium labereris, certè & te honore & me vita priuarent. Ad quæ verba Marina in lacrymas resoluta. Ne timeas, inquit, ô Arone, ego enim mallem vita defungi, quam rem tam scelestam admittere. Perge igitur securus, non est quod in hac parte formides, quia Deo ferente præsidium præter te nullum amatorem admittam. Tali responso accepto Aronus, rebus dispositis in Alexandriā nauigauit. Vbi eum esse cum proceres ciuitatis Ianuensis cognouissent, ordinatis ante domum Marinæ choreis, institutis, & ludis, resonantibusq; cantilenis, cor Marinę nitebantur euertere. Sed Marina vt sponsionem marito factam illibatam seruaret, clausit fores, fenestras omnes obstruxit, oculos simul, & aures quantum præualebat auertit. Cum igitur post multas insidias castum Marinæ pectus vulnerare non possent, fieretque femina de accepto tropheo liberior, custodiam solitam mitigauit. Quod dum faceret, quendam virum pulcherrimum, procerum forma, nomine Dagmannum ante domum suam frequentius pertransire videbat, vnde interrogat ab ancillis, quisnam, qualisve esset vir ille, qui tam insigne decus & corporis & morum præferret.

Verum cum audisset eum in vtroq; iure Doctorem, dotatumq; ingenti scientia, amplius eum cœpit amare, felicem se iudicās, & valdè beatam, si talis viri amplexibus quandoque vti contingeret. Vt igitur texeret laqueum innocenti, ornatam fulgida veste se ante fores domus suæ quotidie Dagmanno visendam deposuit, vt suo decore tamquam veneno per oculos Dagmanni prætereuntis misso, cor saucium amore vulneraret. At verò Dagmannus vir prudens cum esset & sapiens, nunquam ad eam vel modicè intuendam oculum vertit, sed sibi suisq; rebus intentus maturo vultu semper præterijt. Videns ergo Marina occultis donis se non posse proficere, vi acta amoris & pudore vacillante, ad aperta certamina cōfugiebat. Porro misit nuncium Dagmāno, petens ad se venire non cunctaretur. Dagmannus verò nihil sinistre suspicatus, uenit ad eam, ratus quia secum de aliqua caussa iuris haberet conferre. Quem cum Marina in thalamum meretricio cultu ornatum induxisset, post multas uerborum ambages se eius amore captam indicauit, petijtque instantius, vt mutuis amplexibus fruerentur. Quod vbi audiuit Dogmannus uir vtiq; pudicissimus, ingemuit, miserabile ducens, tantum decus iam in-

debitis

debitis amoris procellis agitari, doluitque vehementer tam vasti pudoris armarium adulterinis connubijs consensisse. Verum volens eius vulneri adhibere remedium, amorem reciprocum simulauit. O me felicem, inquiens, ò me fauentibus satis beatum, quod in eam horam mihi venire concessum est, vt tanto decore frui liceret. Et conuersus ad Marinam. Sis fœlix pulcherrima femina, quæ te primam ad huiusmodi amorem obtulisti. Noueris tamen huius coniunctionis quàm vtrique optamus, leue esse repagulum, atque celerius remouendum, quod quia mihi amica esse cepisti, liberius intimabo, vt si dies in quo tibi iungar sese protraxerit, caussam dilationis agnoscas. Cum Bononiæ in studijs vitam agerem, contigit quadam vice studentes seditionem suscitare. In qua seditione quidā quidem vulnerati sunt, quidam vero etiā morte prostrati. Quibus ita fientibus, armati præsides in tumultum militibus vallati cucurrerunt, & nonnullos è studētibus captiuantes in carcerem proiecerunt. Inter quos & ego ducebar tanquam vnus ex eis, qui tam cruentam seditionem in vrbe concitassent. Videns ergo me carceris caligine retineri, & seruari ad pœnam, votum voui Domino qui conscientiarum latebras nouit, quod si me huius sceleris expertem liberum & incolumen ad patrium solum reduceret, redderetq; vinum parentibus, per integri anni spatium caste illibateq; viuerem, ac per idem tempus in pane & aqua ieiunarem.

Fauit voto conditor rerum, & me miraculosè satis vinculis quibus iniustè ligabar, absoluit, redditque liberum parentibus, quod paulo ante vehementius flagitabam. Quapropter ne tanto liberatori ingratus existere, & sponsionis meæ infaustus infractor, statim vt carcere liber exissem ieiuniū promissum inchoaui & eousque hodie productum est, vt lx. tantum ieiunij dies existimem superesse, quibus transactis, vt cito facient, in tuos amplexus dulcissima Marina perueniam.

Tu interim fortiter age, & amoris nostri faces foueto. Ad hæc verba alta ferens suspira Marina ait: O tempus nimis lōgum, & dies tædiosos animo diligenti cœpitque anxiari vehementer. Quod videns Dagmānus, dixit feminæ: Si igitur tibi nimis longè videntur hi lx. dies, tu mecum hoc tempus diuide. Sume tibi xxx dies ieiunij, & ego xxx. dies mihijpsi reseruabo, quo fiet vt infra xxx. dierum spatium cupidis amplexibus perfruamur. Nam ita voti mei qualitatem moderaui, vt per interpositam personam vrgentibus causis satisfacere valeam sponsioni. Dicebat ista vir castus & sapiens, non eo quod aliquid mali opere adimplere cogitarit, sed vt tentatam feminam abstinentiæ remedio liberaret. Ad huiusmodi igitur consilium vultu & animo exhilarata, promptissima voluntate pro Dagmano ieiunium femina inchoauit. Et Dagmannus tunc quidem discessit ab ea, sed post tres dies ad eam reuersus est visurus quid ageret, & virum assumptum ieiunium prout promiserat inuiolatum seruaret.

Quæ statim vt vidit venientem, assurgit intranti, sedem locat, caritatis intimæ signa demonstrat. Dagmānus verò monuit eam vt constāter agat, & inchoata ieiunia compleat, atque ab ea recedens, post septē dies reuertitur.

Rediens autem viuit in ea paulo ante rubentia ora, ex inedia palluisse. Vnde impensius eam consolans, suadente, ne ieiunia sibi dura existimet, per quæ celerius coniungantur. Et rursum post monitionem abscessit. Rediens autem tertio decimaquinta die ieiunij, inuenit eam vsque adeo imbecillem factam, vt vix assurgere præualeret venienti, & vsque adeo in ea sanguinem friguisse, vt plurimis licet vestibus circumamicta esset, nullatenus tamen calesceret. Quam vt prius confortatam derelinquens Dagmānus xxix. die reuertitur, & inuenit eam in lecto recumbentem & omnibus viribus vsque adeo destitutam, vt vix anhelitum ad loquēdum sufficientem retentasset. Quod vbi vidit, quomodo, inquit, nunc tecum agitur Marina dulcissima? Num inter frigentia membra adhuc ad me seruidum amore pectus obseruas? Tunc Marina ad se reuersa, intelligensque prudentem virum huiusmodi consilium, ad sibi medendum inuenisse. Grates, inquit, tibi sapientissime virorū mille refundam, nec vel sic possum tuæ charitatis insignijs satis esse, quibus non honori meo, sed etiam amplissimè pudori prouidisti. Tu igitur vale, & me tibi debitricem teneto, quia tuis muneribus, industria, consi-

speratio vale. Si quidem si Deus tam pius est, ad eius misericordiam penitus pergo, & peccatorum licet me grauissimi fasces premant, qui huic quondam scelestissimo iuueni veniam dedit, mihi quoque pęnitenti veniam non negabit. Disparuit interim adolescens submersus, & iudex post hæc tribunalibus vale dicens, mundanos omnes fastus deposuit, sæculum cum suis delitijs dereliquit, & Cartusiensium ordinē pęnitentiam acturus intrauit. Vbi cū quadam vice cum alio monacho sermonem misceret, & cum multis lacrymis referret, quod sæcularis iudex existens, nonnullos insontes homines fauore, prece, vel pretio victus vita priuauerit, in fletus vehementissimos conuersus aiebat: O me miserum hominem, quo me vertam in illa die tremenda cum ante iudicem iustum iudex ipse iniustus astabo? qui insontium cruorem scelestior ipse damnaui? At monachus, vt eum altius suspirantem, atque amarius lacrymantem audiuit. Quid tu inquit, frater turbaris? Cessent nunc tuæ querelæ, & effundere lacrymas sine. Porro tu vt sæcularis iudex corpora aliquando moritura peremisti, sed, heu, ego indignus pastor animarum in sæculo existens malo meo exemplo atque improba vita animas per æterna victuras sæuus parricida iugulaui. Quo sermone animęquior factus, se diuinæ misericordiæ cōmendauit. & Domino in magna compunctione vsque ad mortem seruiuit.

EXEMPLVM XVI.

Quomodo femina habens liuidos oculos incantationibus nimium credula, merito suæ perfidiæ vt facilius deciperetur, sanata sit.

IN Colonia inclyta ciuitate Germaniæ, femina quædam liuidos & grossis humoribus concretos oculos habens, cum pedetentim se ad cæcitatem crescente caligine venturam formidaret, nimium confisa medicorum consilio, fere totam substātiam suam in non profutura collyria prodiga quadam & inconsulta prodigalitate distraxit. Verum cum post diuersorum magistrorum varias curas, nihil nisi vacuo ære marsupia infelix femina retentasset, tardè experta est, medicos facilius spondere posse, quam exhibere medelam. Si quidem id paruum lumen inualidæ lampadis quod ac cessura medicos secum tulit indebitum, & cum graui iactura vix reportauit. Omni igitur spe recuperandi luminis perdita, audiuit quendam studentium esse, qui insignitas membranas quibusdam diuinis verbis ad colla infirmorum suspenderet, talique remedio viros feminasq; ab oculorum quibusuis incommodis liberaret. Credidit femina verbis narrantium, & non tam verbis exhibendis quàm erratica fide sananda studentem illum consultura accedit. Et ne frustra reliquum substantiolæ suę in magistrum expenderet, inquirit ipsa à studente si non aliquando ars sua fefellerit. At ipse (quia eloquens erat) inumera nomina à se curatorum facili pronunciatione retexuit, nullumq; friuola sensisse suæ artis remedia libera fronte fatebatur. Addidit quoque se promptissima manu capta stipendia redditurum, si in ea quod in nullo contigisset suę artis remedia vacillarent. Tali igitur sponsione animata mulier dato homini pretio, inscriptam membranam cum omni reuerentia, fide, spe, deuotione, sericis quibusdam restiolis implicatam tanquam diuina oracula continentem ad colla suspendit. Erat autem inscriptio talis Dæmon euellat oculos tuos, & stercoribus impleat loca vacantia. Mira res. Vix paucissimi dies transierunt, & vniuersi praui humores ab oculis feminæ fugientes, ceu tenebrosę nubeculę à facie venti, impeditam coecenus innatæ lampadis flammam clarissimam reliquerunt.

O quis calamus scribet, aut quę vel facūdissima lingua effari posset cum quanto dehinc membranam illam mulier honore detulerit, quamque sublimem verba illa sedē in corde feminæ huius acceperint per quæ inopinatum luminis sui fulgorem recepit. Ceterum ne hanc vel quoscumque alios tā infausto prodigio ad exhibendam fidem incantationibus dæmones concitarent, ac per hoc plures animas in barathrum damnationis eijcerēt, placuit altissimo Deo hoc modo nequitiæ huius pudenda detegere. Erat in dieb. illis quo hęc circa mulierē hanc agebātur prædicator qui tā nō minus pietate quā doctrina famosus. Is cum præsente hac femina

fœmina aspere satis (vt merito debuit) contra incantationes inuectus esset, dixissetq; eas nil posse valere, venit ad eum mulier postquam de ambone descendit, dicens ei: Admiror vehementer qua fronte nil incantationes posse prędicare audeas, cum non multis elapsis diebus earum potentiam in mei luminis reparatione experta sim, receperimque per eas oculorum meorum celerrimam sanitatem, quam nullæ mihi potuerunt medicaminũ vires reparare. Et cũ his quomodo per appensam collo membranam sanata sit indicauit. Ad quam prædicator. Si habes, inquit, circa te membranam illam per quam te sanatam reris, peto eam mihi præbe visendam, vt & ego videam verba illa, quorum te adiutam virtute gloriaris. Tunc femina detractam è medijs vberibus chartam legendam præbuit postulanti. At cum prædicator legisset nequissimam illam inscriptionem, in risum concitatus ad mulierum ait. O mulier magna est fides tua, quæ tam profanis atque nequissimis verbis virtutem infudit, & tibi reddidit sanitatem, addiditque. Credis ne mulier si huiusmodi verba (& materna lingua verba nefariæ inscriptionis pronunciat) essent scripta in scedula hac, per ea tibi perditi luminis aciem posse reformari? At fœmina præ indignatione in rugas fronte fuscata, nequaquam ait: Quam enim virtutem habere possent verba nequissima. Tunc ille. Per sacerdotium meum, inquit, nihil aliud præterquam dixit in hac charta descriptum reperio. Tu ergo videris qua te maleuolus ille homo virtute sanauerit. Suadeo ergo tibi vt confessa errorem ad pænitentiæ remedia festines, & illos oculos lacrymis riges, quos non tam fides quam perfidia illustrauit. Ad quæ verba femina in stuporem versa præ nimia indignatione, & inscriptionem rupit, & maledicta in auctorem cõgeminans, de cetero similib. rebus fide non exhibituram pœnituit. De quo sit benedictus, & cætera.

EXEMPLVM XVII.

Quomodo quidam iuuenis per profanissimam quandam chartæ inscriptionem obseratas clausuras aperuit.

Erat quidam sacerdos in eadem ciuitate Coloniensi, vir honestæ vitæ, famę celebris, & in his quæ Christiani dogmatis erant non mediocriter institutus. Is adolescentem quendam nepotem habuit laicum, & sine litteris, quem tenerrimè diligebat. Verum quia semper prona est ad perfidiam stolida & litterarum ignara rusticitas, prædictus iuuenis incantationibus nimis credulus, à quodam sodali suo non facili prece scedulam quandam extorsit, quæ ui inscriptionis nefariæ dissilientibus obicib. atque repagulis dissolutis, sine clauium iuuamento seras quascumque aperire posse atque dissoluere credebatur, cuius rei ne iuuenis friuolam haberet fiduciam statim cum scedulam recepisset seris eam cum firma fide applicuit, atque durius obseratas quoties libuit reserauit. De quare cum vehementer secum ipse stuperet, & efficacem diuinamq; verborum illorum potentiam miraretur, Domino suo sacerdoti rem vt erat manifestauit & eo præsente quascunque voluit applicata charta seras dissoluit. Adhuc ne, inquiens, incantationes nil posse fateberis, & impotentem arbitraberis? horum verborum scedulam sacerdoti ostendit, quibus nec repagula ferrata, nec malleis firmata metalla hactenus valuere resistere, quod ut sacerdos vidit, nullam vim, vel firmissimam seram scedulę illius virtutem posse infringere, non tam ui verborum quam famuli sui perfidia rem geri recognouit. Quapropter petita scedula atque displicata legit, & ita in ea patrijs verbis *scriptum inuenit Ioãnes* (hoc enim erat *nomen eius*) *est malus* nequam; nihil plus, nihil minus, nihil aliter. Vnde licet vehementer se in risum senserit concitari, horrore tamen perfidiæ virilem maturitatem in vultu retinuit, & ad iuuenem ait. Ista ne sunt sanctissima verba illa, de quorum gloriaris potentia? Sunt, inquit, iuuenis. Et ille: Quid si in hac charta hæc verba scripta essent Ioannes est malus nequam. Nam ea arbitraris serarum validam clausurã posse diuellere, & ad sui obedientiam

tiam

tiam ferrum arctare. Ad quę verba facie in rugas contracta indignabūdus ait, Nequaquam. Tum ille: In veritate, inquit, mihi crede, nihil aliud quam dixi, in hac infelici membrana scriptum reperio. Tu ergo videris quibus viribus, quave potentia serarum feceris obices dissilire. Pone igitur fili perfidiam, & execrādam artem his doctus abhorre, ne erroris tui in breuissimo tempore supplicia pendas. Ad hæc iuuenis de verborum viribus incœpit vacillare, hæsitabundus tamen, & ambigua spe iterum membranam seris applicuit, experiri volēs, vtrum ne, vel adhuc sicut hactenus fecerāt, repagulorum nodos vellent dissignare. Sed quia fidei imo perfidiæ temeraria vi verba caruerant, obicum iuncturis in sua statione manentibus, nil seræ ad temerariam verborum virtutem mouebantur. Quod vbi iuuenis vidit, maledictam scedulam cum indignatione dilacerans, ignibus cremandas partes iniecit.

EXEMPLVM XVIII.

Quomodo iuuenis quidam ob irreuerentiam parentibus exhibitam, & illicitum amorem feminarum in reprobam mortem peruenit.

IN Imperiali atque mercibus plena ciuitate Lubecensi, quædam venerabilis matrona atque Cōsulis vxor erat, quę uno partu tres filios fudit, quorum vnus elephantino morbo percussus est, alter submersus est, tertius vero de quo nobis est sermo propria manu peremptus est.

Sed quo ordine, quove modo, quo item merito hoc factum sit, ego, qui ipsum similiter & germanos suos, & omnem parentelam optime noui breuius atq; succinctius quo potero intimabo, vt huius exemplo iuuenes florentis iuuentę ætate conspicui, & facile in quamcumque partem flexibiles discant, & parentibus debitam venerationem impendere, & suę lasciuię indomitam concupiscentiam refrenare. Discant iterum, & iterum discant feminarum deuitare consortia, cum nec rubens in sanguine bellicus ensis tot militer strauerit, quot pudibundos iuuenes puellarum consortia prostituere. Hæc sanctissimam Dauid polluit, hęc sapientiæ uastum sacrarium Salomonem infatuauit, hæc robustissimos Sansonis lacertos uicit, vt euidens daretur argumentum posteris nullam sanctitatem, nullam sapientiam, nullum robur siue potentiam inter feminarum consortia indēnes remanere. O vtinam nunc mihi concederetur in tam sublimis altitudinis montē conscendere, vt omnem adolescentem, virgineam multitudinem me audire contingeret, quam altis uocibus proclamarem. O vos omnes adolescētes, qui transitis per viam, attendite, & timete ne hęc feminei decoris profundissima vorago vos sorbeat. Qui scit si vel vnum ex illis hoc valido clamore cautum efficerem, ne in tam vastam, quàm ille de quo dicturus sum perditionis Charybdim laberetur. Sed ne ante historiam diffluamus, nunc res est inchoanda. Erat ille tertius iuuenis (de quo supra narrationem incepimus) elegans forma, decorus facie, ingenio acer, veste preciosus, diues robus, sed amore feminarum nimis effusus. Vnde post stupra virginum, post multos abusus scortantium meretricum, tandem impegit in unam earum, quæ forma vincere dicebatur omnem pulchritudinem Lubicensium puellarum. Et hæc tam forti amoris vinculo ligatū miserum in sua duxit castra captiuum, ut nec perditio familiarium rerum, nec refractę libidine uires membrorum, nec timor Dei, nec gehennæ terrore, nc honestas publica, nec amicorum correptio, priuata eum ab infausto meretricis concubitu valuerint separare. Qua ex re factum est ut omnibus consumptis, atque cum meretrice ista distractis, rebus necessarijs inciperet indigere. Quod vbi vidit mater, nam pater defunctus erat, quando ista agebantur, filium videlicet suum indignam natalibus incurrisse pauperiem, commotis super eo uisceribus caritatis, quia pia erat, semel, bis, ter iterum atque iterum non modicam pecuniarum summam indigenti donauit, monuitque cum lacrymis, ut memor Dei, sui generis item, & honoris, verumetiam salutis suę, meretricem desereret, atque de cetero lasciuiæ suæ impetus virili animo cohiberet. Sed heu! Fulsere cælo lumina, surdo cecinit philomena. Non enim potuit calibis illas amoris habenas dirumpere, quibus tenebatur feminæ alligatus, & dura damnatione captiuus. Tandem cum videret

deret

rimè cępit.& madidis oculis in meretricē reflexis. O mulier, inquit, quid fecisti? Maledicta sit pulchritudo tua, quæ si generosæ proles meæ antea animum nō fodisset, hodie horribile ferrum illud eius pectus non intrauisset. Væ igitur tibi, quę huius miseriæ caussam tribuisti. His igitur similibusq; verbis astantem populum in fletus concitauit. Postera igitur die conuenerunt amici, & multa summa obtento a iudicibus, vt miseram funus sepeliri posset. (Nam secundum leges flammis dari debuerat) in profanum cemiterium, quod à parte Aquilonari Cathedralis Ecclesiæ situm est sub Tilia (quæ venientibus per forum equorū videtur) infelicem glebam illam terræ tribuerunt.

Vbi cum per vnam, & solam noctem sepultus iacuisset, tantum in crastinum tumuli terra videbatur concidisse, vt ex hoc nonnulli conijcerent, dęmones, qui animam tulerāt, etiam corpus abstulisse. Sed quia hoc probatum non habeo, temerariè non affirmo, licet ipse viderim sepulchri congestam arenam, quæ tempore humationis reliquæ terræ eminentior relinquebatur, in crastinum vsque adeo decidisse, vt uix si quis ibi sepultus esset posset agnosci. Iuuenis igitur iste talem accepit excessum, vt euidens daretur exemplum posteris, quam seuero iudicio sese subijciant, qui, & parentes inhonorant, & feminarum amoribus inconsulti frena relaxant.

EXEMPLVM XIX.

Quomodo Drossartus quidam, nolens confiteri à dęmonibus ad inferna rapiatur.

ERat quidam Drossartus pauperum oppressor, nec Deum nec hominem expauescens. Is vltima infirmitate percussus, medicum mihi non incognitum aduocauit, vt remedia salutis corporeæ impenderet infirmanti. At medicus, quia vir prudens erat, & canonum statuta non ignoraret, suasit ægrotanti ut prius quam medicinam corpori exhiberet, medicum animæ (confessorem, scilicet) requireret, ut si peccata morbo causam accersissent, ipsis pręuia confessione depositis aduersa valitudo auolaret. Ad quę monita Drossartus frontem in rugas complicuit, & indignabundus ad medicum dixit: Medicum te, non confessorem, vel prędicatorem aduenire optaui: Præbe igitur auxilium corpori, animę auxilium suo tempore ipse reperiam.

Fecit medicus, ut petebatur remedium corpori, quod potuit adhibebat, & abijt. Terrenda res. Intercurrentibus paucissimis diebus Drossartus prædictus ad mortem disponitur, inualuit languor, ad agoniam peruenitur. Assistunt amici, serui, atque tota familia lectum morituri stupidi circumstabant, quibus ita agentibus, tremulū castrum quaquauersum concutitur, arma ceteraq; vasa in parietibus circumcirca pendentia quasi casura quatiuntur. Inter hæc pastores cum per totam diem circa gregē suum sollicitas excubias compleuissent, & vesperi ea hora qua Drossartus in agonia non tam certauit quam victus occubuit, castro more solito refecturi proximassēt, strepitum quendam, & horribilem armorum audiere fragorem, ita ut totum ipse castrū hostium cateruis plenum æstimarent. Territi igitur, & animo vehementer consternati longius stabant, nec domum tam terribili fragore plenam introire præsumebant. Cumq; in loco per aliquam moram trepidi perstitissent, venerūt quid dicerent. Quid hic statis attoniti, nec consueta hora castrū ascendistis? præsertim cum Dominus noster in hac hora spiritum pariter, & vitam amiserit. Audientes pastores Drossartum defunctum fore, & infelicem spiritum efflauisse, statim intellexerunt fragorem illū quem paulo ante audierant, non tam hominum fuisse, quam dæmonum. Vnde vsque in hodiernum diem dicunt maledictam illam animam à dęmonibus ad inferna trāslatam. Satius igitur fuisset pænituisse, ac confessionis remedia sanum quęsiuisse, quā à tam horrendis comitibus ad æterna suppliciorum loca fuisse deductum.

EXEMPLVM XX.

Quomodo ciuitas quędam famosissima eo quod in ea refriguerint officia caritatis calesti igne conflagrauit.

IN territorio Pamerasensi insigne quoddam opidum erat, vbi luxuria, ebrietas,

 vsuræ,

vsuræ, falsitas, ac nonnulla alia vitiorum genera virulentis imperiis ciuium pectora subijssent, crudelitas tamen, & immisericordia in pauperes atque peregrinos vsque adeo omnium animos possidebat, vt eis præ famis angustia, aut ægrotandũ ibi esset, aut celerius mœnibus decedendum. Nullis vel admodũ paucissimis dabatur eleemosyna, raro clementia, aut misericordia cuique impendebatur, peregrinis hospitia clausa erant, quę tamen nonnunquam lenonibus patuerunt. Quid moror verbis. In tantum execrati sunt laceram mendicantium togam, vt terribilem dente lupam mallent, quam hanc videre præ foribus In malum prodiga, ad bonum parca, non minus ad pietatem, quam ad diuinum timorem, nescio lapidea verius, an Calibea dicam. Verum quia hoc experta habet omnis ætas, Deum nullis minus quam immitibus misereri, docendum iustissime reor, nec in istis hanc seueri iudici, censuram fefellisse, vt quarumcumque ciuitatum ciues, Consules atque Procõsules viri simul & hæc legere audire ve contigerit, discant lasciuiæ minus, & misericordiæ magis operam dare, cum hæc sola sit, per quam & robore regna, & ciuitatum mœnia rerum aff uentia coalescant. Cum igitur prædicti opidi infelix populus con gestis crudelitatis augmentis heret in dies ad pietatẽ rigidior, ad peccata procliuior, & ad diuinum timorem audaci peruersitate insensibilior, compulsus est fortissimus atque clementissimus Deus impietatis malæ firmam arcem graui censura subuertere. Nec hoc fecit ad clementiam prona diuinitas, nisi prouidenti exemplo probauisset habitantium ciuitatem inclementiam vsque in ipsum perditionis momentum obstinata malitia durauisse. Venit igitur Angelus Domini Vesperi exitiale excidium præcedente in specie pauperis peregrini. qui alba (ni fallor) sed vili toga circumdatus tam exesam pallidam atque miserandam præbuit perituris effigiem, vt etiam si ferrata pectora habuissent, merito ea conspecta ad clementiam impendendam mollescerent. Sed heu, durior ferro eorum crudelitas non potuit emolliri. Vnde ab omnium ostijs cum summa execratione atque indignatione repulsus, ad Proconsulis tandem ostium venit. A quo cum sicut à ceteris hospitium, & modicam cœnam pro Christi nomine sibi tribui postulasset, benignè atque caritatiue amplexus est, & in domum cum debita veneratione receptus. Nam is vir totus clemens erat, & in recipiendis peregrinis promptissimus. Cum igitur post paruam temporis moram Angelus, & Proconsul amica inuicem collocutione pariter resedissent, & hospes ex verbis peregrini ardore intimæ caritatis cæpisset magis magisque flammescere, ductum in partem virum Angelus Domini docet peccata lacrymis tergere, seruare pręcepta, miseris opem pietatis impendere, Deum timere, atque sic instructo ciuitatem celerius igne perituram insinuat, ad quam insinuationem cum uir cõcussis valido timore membris cæpisset etiã de suæ domus salute ambigere. Ne paueas Domini nuncius inquit. Tua domus inter flammeos globos libera stabit, hospitio caritatis non nocebit incendium. Nam sceleri debetur non caritati supplicium. Et his dictis Angelus Domini ex oculis se uidentis viri disparuit. Postera igitur die fuit rumor iste per populus, Proconsulem videlicet de ciuitatis conflagratione oraculum recepisse.

Et cum merito ciues cum Niniuitis debuissent ob terribilem denunciationem, ad pænitentiæ remedia firmissima refugisse. audaci peruersitate, & obstinata malitia prauis consulibus freti, venerabilem virum irridere maluerunt, quod girouago nimiũ credulus extitisset, quam lacrymis irati iudicis animum mitigare.

Vnde necesse erat, & è cælo demissum nuncium verum existere & prodigo perditionis, effectu reuerẽdum virum calumnia liberum remanere. Tremat mundus ad tantum prodigium: Videres subito mugire tonitrua, quasi terram ventorum impulsibus, & repagula orbis inuisis tempestatibus perturbari. Tandem tanta vis fulgurum in hanc ciuitatem è cęlo diffusa est ut nedum instar luminosæ lampadis igniũ globi terribile præbuerint lumen uidentibus, sed insuper etiam edax incendium tanto impetu in quascumque cremabiles res uiolentiæ suæ arma vibrauerit, vt ecclesiis, turribus, domibus, omnibusque vastatis, etiam nescias flammis cedere petras violaret. Vnde nec in ipsis sub terra pe-

tris

trisque sitis penoribus res tutæ erant, sed omnia perditioni patebant, sola proconsulis domos cum quodam monasterio inibi constituto inter furentis incendij flammas, integra atque inuiolata permãsit. Homines autem qui in ciuitate erãt, quidam verò cũ suis rebus exulti sunt, quidam autem omnibus relictis nudi de incendio egressi sunt, nihil præter animas saluare cupientes. O quam fælicius sua cum pauperibus diuisissent, quam tãto prodigio res, domus, & omnia perdidissent.

EXEMPLVM XXI.

Quomodo dispensator res monasterij iniustè possidens a dæmonibus horrendo quodam modo ad inferna in equo deuehitur.

VIr quidam in ciuitate Gripeschvvoldensi, quæ (ni fallor) in partib. Saxoniæ sita est, diues erat rebus, sed ut res probabunt fide pauperrimus. Is cum in eadem ciuitate monasterij cuiusdam uirorum nescio an monialium, constitutus esset in reb. temporalib. dispensator, monasterij res quã tum sine nota potuit in suos usus distraxit, & ad suæ auaritiæ pascendas fauces insatiabiles dirupta fidelitate congessit. Quod cũ diutius peregisset, lecto moriturus decubuit. Verũ quia nonnunquã Calybea pectora imminente morte timore franguntur, & conscientiarum tenebrosissimę latebræ diu cælatas fœditates eructant, uir ille iniustarũ rerum mole perterritus, filium suum quem (ni fallor) unicum habuit, secretius aduocatum ad se, sic affatur: Ecce fili moriturus sũ & iudici Domino quem nullum latet secretum præsentandus. Vt igitur non meæ modo, sed etiam tuæ saluti prouideam, indico tibi me monasterij, quod nosti nonnullas res iniustè hactenus possedisse, quas nisi reddideris te pariter & me perdita salute damnabis. Redde igitur quod tuum non est, ne id quod tuũ esset potest si iniustus fueris regnum amittas. Nam ego id libenter efficerem, sed nunc ingrauescente morbo facere prohibeor. Moritur post hæc pater, & in cemiterio præfati monasterij sepulturę locũ accepit. Sed quia durum est semel iniustè parta relinquere retinere potentem, filius patris admonitione contempta, quod pater iniustè congessit, iniustius ipse retinuit. O res nimis horrenda, & merito pauenda vniuersis patribus, qui vt suis filijs terum terrenarum copiam relinquent, vsura, furto, rapina, atque multis similibus ęquitatis iura dirumpunt, vendunt animas vilissimo precio, & se suasque proles quibus uitam æternam prouidere debuerant in perennes flammas sæui parricidiæ detorquent. Ceterum vt incepta prosequamur. Erat non longè à cimiterio illo in quo prædictus vir sepultus iacebat molendinum quoddam, per cuius fenestras cum is qui molendino prępetat vagos oculos circumferret, vidit equidẽ quendam terribilem vultu, habitu nigrum, nigro equo subuectum, ducẽtem quoque ad latus suum alium quendam equum non minus suo terribilem. Porro vterque per vices igneas quasdam flammas per nares oraq; diffuderat, vt fornacem potius quã bestias ęstimares. Terretur primum inuiso podigio hęc intuens homo, sed demum cum equitẽ illum rapido cursu uersus cemiterium agi conspiceret, & loco cui inerat proximasset, Quisnam esset, & quo pergeret inquisiuit. Tacuit eques ad primam quæstionem, sed cum ille secundo, tertio, iterum atq; iterum quonam pergeret continuatis vocibus clamitaret, in virum terribile lumen eques intorquens. Quid me fatuis, inquit, quæstionibus lacessis? Tace ne te interrogasse quandoque pœniteat. Et post hæc vidente viro ad cemiterium præfatum processit, vbi cũ ante introitum vnum scilicet vacuũ sessore equũ reliquisset, cum reliquo cui insidebat ad sepulcrum prędicti diuinis præcipiti gressu ferebatur, quo cum venisset, tanto vocis fragore sepulto, vt foras prodeat imperauit, ut velut vehementissimo quodã tonitruo cęlum terraque pendula statione contremeret. Stupenda res! Statim hac voce completa remouetur sepulto superpositus lapis, humus iniecta fossæ reijcitur, peruiũ iter patuit proditurо. At cum egressus qui sepultus fuerat vidisset equitem illum, ceu ouis trepida uiso leone, intremuit & circũplexus palum qui illic constiterat ne abduceretur miseris precibus postulauit. Tum immitis eques contempta spretaque prece, vi auulsum palo eiulantem atque renitentem secum ire coegit. Verùm vt omnibus manifestum fieret quam grauibus in-

iniustè adquisitarum rerum sarcinis miser ille onustus incederet, quamque ponderosa damnandorum hominum futura sint corpora. factum est vt vbicunque per cemiterium iens pedem posuerit, fere vsque ad genua per duras arenas dimitteret infelix gleba vestigia. Cum igitur tam tædioso itinere ad expectantem præ cemiterio equum peruenissent, proiecrisetque eques hanc miseram prædam, dispensatorem loquor, indignantè in equum, tanto impetu versus tartareas domos bestias egit, vt tribus remotissimis saltib. primum in terram datis, nam si me non fallit memoria quindecim cubitis a sese distabãt, reliquũ iter turbate per aera terribiles bestiæ aquilarum more volantiũ consummarunt. At ne res ista friuolam de se audiẽtibus fidem exhiberet, diuina dispẽsatione factum est, vt palus ambustus, uiri cõplexibus, proiecta tumulo eminus petra viri, bestiarumque pressa vestigia. necnon & vacua cadauere hians fossa, narratæ rei vsque ad præsentem diem irrefragibiles testes existant. Ceterum vir ille qui hæc viderat, eam horrendi prodigij molem nõ ferens, post nouem dierum acerbam satis infirmitatem defunctus est, & nescio quo diuino iudicio huic vitæ subtractus. Videant ergo quicumque dispẽsatores, ne res suæ fidelitati commissas iniustè aut congregent, aut iniustè congregatas possideant.

EXEMPLVM XXII.

Quomodo dæmon dæmonem visus est irridere eo quod perditionem vnius animæ fleuerit, cum magis debuisset de quatuor animarum perditione gaudere.

CVM quodam tempore in ambone quidam sollemnis prædicator capta occasione vehementer satis dureque contra vsurariorum malitiã inueheret, nescio qua miseratione diuina factum sit, vt quidã illius officij collusione fœdatus casu (nam nunquam sermones visitare consueuerat) ecclesiam pertransiret; Is cum inter eundũ audisset saluari non posse res vsura partas retinere volentem, nil diutius moratus ibi, abijt. & in huiusmodi re mala sibi conscius vehementer ingemuit, & post paucos dies grauissimam infirmitatem incurrit. Cum igitur lecto decumberet, & mortis imperia vitalia fatigarent, misso nuncio præfatum prędicatorem aduocauit. Cui postquam cum multis lacrymis vulnera animæ suæ confitens detexisset, indicassetq; post multa fere omnia bona sua quæ exuberantissima erant vsuræ præsidio adquisita esse, atq; ob id se timere, nisi sibi citissimè daretur salubre consilium, æternę vitæ gaudia perditurum. Prędicator sciẽs in rebus arduis nil præcipitanter agendum, cœpit animo plura reuersare, atque confitenti viro responsum differre. Quod ubi infirmus uidit, quid trepidas, inquit, tuum est præcipere, meum obtemperare. Quapropter libere quidquid pro salute mea faciendum reris iube: Parebo etiam quantumcumque graue videatur quod iusseris. Tum Prædicator. Non video, inquit, tibi fili uiam salutis, nisi quatuor fidelissimis viris quorum tibi probitas cognita est ad hoc electis, illis quos usuris & fœnore spoliasti res suas restituas, teque infirmum atque inualidum, & omnibus rebus spoliatum velut pauperem & mendicum in publicum hospitale ferre præcipias, & ibi vsque ad mortem (quia aliud iter adquirendorum sumptuum tibi infirmo non patet) de eleemosynis uiuas. Fauet ægrotus salubri consilio. & protinus aduocatis quattuor. quos fidelissimos putabat ex amicis suis substantiam suam totam eis distribuendam, a quibus vsurariè recepit commendauit, & se ad publicum hospitale recipi cum debita instantia postulauit, firmiter statuens in animo suo quod si sanitas concederetur victuro nunquam se contra æquitatem talia tantaque ausurum. Postea namque nocte vidit prædictus Prędicator confessor suus dęmonem quendam in iuuenili forma amarius flentem; & altis vocibus eiulantem, alterum quoque dæmonem vidit in forma senili multis canis respersum habentem caput, & hunc insolentibus cachinnis prioris dæmonis angustias irridentem. De quo cum vehementer secum ipse stuperet, audit seniorem dæmonem iuniori dicentem. Cur fatue ploras? Respondit iunior. Quomodo, inquit, non merito plorem, cum hunc scelestum hominem quem tam multis annis sub mea tenui dominatione captiuum, nunc

nunc cum in tormenta raperem, me videã amisisse. Quid dicam cum ad eum rediero, qui me ad huius hominis damnationem procurandam emisit.

Nunc video, inquit, senior dęmon, quod maior in senibus quam iuuenibus sit ista scientia. Falleris miser. Non enim lorandum, sed lętandum est tibi. Quippe qui non damna sed lucra recipies, quapropter cessent gemitus, insulsas cohibe stulte querelas. & executoribus illis qui substantiam viri despertiendam receperunt retia texe, & felici commutatione pro hoc uno homine hos quattuor in tuam videbis potestatẽ venturos ob pecuniam quam reddendam suis possessoribus susceperunt, vel in parte, vel in toto, ut frequenter huiusmodi officij homines facere soliti sunt iniustius sibi seruatã. Quo facto cum gratia ad tuum principem qui te destinauit remeabis, cum pro vna anima, quattuor animas in abyssum suæ damnationis refuderis. Dæmonibus inter se ista loquentibus. Prædicator qui hoc in visione perceperat, ad seipsum reuersus est; & nedum illis quattuor viris qui hominis pœnitentis substantia dispertiendam receperant, visa auditaque narrauit, sed etiam in publicis pariter, & priuatis sermonibus ad terrorem cautelamque eorum, qui testamenta decedentium dispensanda susceperunt, repetitis vicibus prædicauit; Aegrotus autem propter veram pænitentiam cęleste regnum accepit.

Sed quam iustè, vel iniustè executores negocia sibi commissa peregerint, quove ex hac vita decedentes deuenerint, Deus nouit, ego non noui. Hoc vnum tamen scio Deum dęmones compulisse, ut talia inuicem loquerentur, quatenus prædicator deuotus pariter, & facundus, haberet vnde testamentorum executores instrueret. Videant igitur quicumque morientium executores, ne per alienam substantiam propriam velint animam condemnare, & pro vilissimo precio vitam vendere sempiternam.

EXEMPLVM XXIII.

Quomodo filius amore, & persuasione patris apostatans, vna cum patre repentina morte percussus est.

ERat quidam adolescens qui parentibus, cognatis, patria, domo, rebus relictus, Congregationem quandam deuotorum fratrum de communi uita ingressus cœpit Domino in humilitatis spiritu deuotus deseruire. Verum cũ pater cuius (ni fallor) vnicus erat id resciuisset, amabile videlicet pignus suum in aliena patria detineri, perturbatus doluit vehementer, & grauiter tulit exosam absentiam amatæ prolis, vnde nec amore vitę perennis, nec terrore pauendi iudicij, nec æterni supplicij timore potuit prohiberi, ne filium suum ab incæpto salutis itinere reuocaret. Frendens igitur, & ira flagrans secum deferens pectus, quasi ursa raptis catulis per uiam sæuiebat. Peruenitur tandem ad filium, exitum sudet, non auditur, multa promittit, spernitur, minatur, deridetur. Effundit interim lacrymas delirus amor. & heu per uiriles patris barbas effemiatis guttis stillantibus militis Christi cœpere uires mollescere, infringi robur, propositum uacillare. Quod ubi uiderunt deuoti illi fratres Commilitones scilicet iuuenis, admonito primum patre, ut indecoras sibi lacrymas cohiberet, detracto paululum à patris latere iuueni persuaserunt. Age nunc fortiter, ò ingenue tyro, & noli quæsumus terga præbere telis hostilibus. Ecce fremit contra te malignus hostis, & per pietatis arces mœnia tuæ salutis oppugnat. Quapropter stà, vince, vide ne cesseris. Virilibus nunc age bella lacertis, nam texitur in cęlestibus pulchrum diadema victori. At contra si ad patris nefariam suasionem Christi Iesu crucem proieceris, atque versa vice flagrantem Sodomam elegeris reuidere, vide ne desertum per te Christum contra te prouoces, vide ne patri redditus, te, patremque tuum Christo surripias. Vide ne apostatis debitam seueri iudicis censuram incurras. Solet enim Deus duriori apostatas virga ferire, & post semel violatam amicitiam molestior hostis existere. Sed, ò instabilem exitum rerum mortalium: Hortarunt in ventum

fratres verba salubria, iuuenis patrem ad seculum sequitur moriturus. Vbi cum longos suauesq; dies sese habituros in simul putauissent, sciens Deus in vltionem perfidiæ primo, & proximo mense nondum pertransito, repentina morte vtrumque percussum ad iudicium venire citauit. In quo quam seuerum inuicem parricidæ receperint censorem, quam strenuum iudicem, quam acerbum hostem, qui criminis molem intelligit, non poterit ignorare. Rogo ergo quoscumque patres, ne filios suos à militia Christi velint retrahere, ne ipsos cum filijs in similem ruinam contingat deuenire.

EXEMPLVM XXIIII.

Quomodo femina pro peccatis lacrymans, nec tamen volens confiteri, a dæmone irridetur.

ERat quædam femina, quæ postquam omnia peccata sua in confessione detexisset, vnum solum peccatum in corde retinuit, quod præ mala verecundia non audebat reuelare. Conscientia tamen propria lacerata vsque adeo grauabatur, vt iens ad ecclesiam ante quoddam altare, se totam lacrymis infusam prosterneret, Dominum postulans, vt sibi illud peccatum, quod nulli hominum auderet aperire absque confessionis remedio remittere dignaretur. Qua in suspirijs perdurante, & fletibus vidit sacerdos qui tunc in ecclesia aderat, dæmonem quendam supra hanc feminam huc atque illuc volitare, & præ immoderata lætitia non potuisse cohibere cachinnos. Vnde dæmonem per nomen Iesu Christi coniurans, cur, inquit, maligne intantum exsultas, & cum tanta insolentia laxas frena lætitiæ. Dic, quid vides quod te tantum exhilarat? Respondit dæmon: Quomodo non merito riderem videns quod hæc mulier plorans ac eiulans currit ad inferos, existimat fatua fletibus peccatorum sordes non confessas diluere, ad impossibilia sudat irrisione, non remissione dignissima.

Sacerdos igitur hæc audiens ad feminam transit, visa pandit, ad confessionem integram pauidam cohortatur & præualuit. Nam femina statim pudoris sui victrix effecta, peccatum quod eatenus male celauit, humiliter & cum lacrymis est confessa. Quod cernens dæmon cum clamore valido & tetro in ecclesia fetore dimisso amplius non visendus disparuit.

EXEMPLVM XXV.

Quomodo nociua sint iuuenibus data pecunia, & mala libertas: ut patet in exemplo proximo de patre quodam habente quattuor filios volentes religiosi effici & ordinem intrare.

NOui virum quendam Consularē non bassa sede progenitum, neque incognitæ famę, quem si nominare vellem non vrbes modo, sed & gentes & patriæ mecum nossent. Sed ne alicui aut ruboris pudorem, aut diffamiam generem, reticitis nominibus & viri & opidi, id quod de eo verissima relatione didici, breuius, quo potero, intimabo; ut vel ex eo liquidem pateat omnibus audituris, quantum pueris iuuenibusque noceat ad libitum habere pecunias, & intempestiuam eis concedere libertatem. Habuit igitur præsignatus vir, exceptis formosis filiabus, quatuor filios iuuenes certa facie decoros, elegantes forma, probitate insignes, quorum dum maior natu diuino timore pariter & amore perfusus ordinem regularium canonicorum qui tunc, prout & nunc est florentissimus erat, intrasset, fatuo dolore saucius genitor cum reliquos filios seniorem secuturos timeret, quendam sibi familiarissimum virum adit, cui angores animi sui profundens. Quid agam? inquit, auelluntur à lateribus meis viscera mea, & filij mei per quos posteritas mea nobilissimè fuerat propaganda claustra petunt.

Vnus iam abijt, & (*vt verissimus futuri vates euentus*) morum probitas signat, reliqui duo ad idem faciendum disponuntur, & eousque peruentum est, vt illos non valeam prohibere. Sed quid de quarto futurum sit ob imbecillæ ætatis dubiam æstimationem, ignoro ad quem ille. Cohibe, inquit, hos fatuos tuos gemitus, & ad alia quæ te inuito eueniunt has serua querelas. Nam quod filij tui Christi ad militiam pergunt, cur iustè causabere, non satis intueor, cum tu ad id videris eos educare.

care. Nempe dum rescindis ab eis efficacē ad lasciuiam magistram libertatem, dum prohibitricia fatui discursus cordis imperia, dum pecuniam eis (per quam ad sęcularem insolētiam patentissimum iter est) habere non finis, me iudice in tuis edibus cogis religiose vitæ rudimentis assuesci. Et cur indignaberis, si id agant in prouectiori ætate, ad quod agendum a te patre duce, magistro sub teneris annis instituta cœperunt. Verum si illorum quibus nunc times ab religionis ingressu, vel vestigia velis cohibere, audi consilium. Da marsupijs pecuniam, da gressibus libertatem, da adolescentum feminarumque lasciua consortia, & nisi me experta frequēter opinio fallat, facile petita recipiens. Fecit vir prout erat edoctus, & iunioribus filijs diuino præsidio in sua innocentia perdurantibus senior de tribus (qui paulo ante religiosissimus erat) mutat animum, mores, propositum, & breuissimi temporis interuallo incurrente, paternam ędem, impregnata famula domus, illegitima prole fędauit. Rogo ergo quoscumque patres ne filijs suis intempestiuæ libertatem tribuant, & ne eorum marsupia nociua sibi velint pecunia adimplere.

EXEMPLVM XXVI.

Quomodo pertinax iuuenis, & ad maiorum consilia inflexibilis, mala morte deperijt.

Noui iuuenem honestissimi scabini filium, astutum ingenio, sed propriæ prudentiæ plus quam suam ætatem decebat animo pertinacius inhærentem. Is cum in quarto loco Dauentriensis scholæ resideret, nescio quo spiritu inflammatus, prædicatorum ordinem, qui tunc sicut & nunc noua reformatione abunde refloruit & reformationis suæ palmites longè lateque dispersit, intrare disposuit. Audierunt hoc quidam, qui iuuenis naturam melius quam ipse qui fecit perspexerat, qui quia hanc rem inconsultam sibi viderent, suaserunt, vt studium suum continuaret, & interim de hac re maturius deliberaret. Spernit iuuenis consulta maiorum, & proprio sensui nimis credens, eorum bene visa contemnit. Reliquit studium parentibus valefecit, ingressus est ordinem, mores pariter & habitum immutauit, & tam prosperis velis atque secundis ventis primos annos trāsnauigat, vt coetaneos suos nedum promptissima voluntate, sed etiam scientiarum profectu præcelleret. Videntes hæc fratres sui iuueni aggaudebant, & eos, qui sibi contraria consulere ausi sunt quasi nimis errauissent irrident. Qui plura. Ad studium vniuersale Rostockense aliquando in Doctorem creandus destinatur, quo cum venisset, vt puta subtilis, & acer ingenio, per omnibus sodalibus suis in omni arte profecit. Sed, proh dolor? quia difficile est diu esse bonum, & non potuit eius pertinacia impunita euadere, sicut in eo scientia creuit, sic insolentia pariter, & malitia accreuerunt. Perceperunt fratres cōuentus sui iuuenem videlicet illum ruptis disciplinæ ac probitatis fœderibus per abrupta ferri vitiorum. Scribunt literas, nuncios mittunt, & vt deserto studio ad conuentum reuertatur expostulant. Sed ille sicut pertinax & nullius sciens parere imperijs, contemnit scripta remittit etiam vacuos nuncios, in conuentum reuenire recusat, & paulo post ad alium conuentum dissolutissimæ vitæ, & vbi omnis regularis obseruantiæ disciplina deperijt; commeauit. Vbi autem cum ad breue tempus, & ad paucissimos dies cum insolentibus fratribus, insolens ipse insolenter satis vitam transegisset, reprobam & subitaneam mortem, atque horrendum omnibus terminum, tanquam pertinaciæ suę debita præmia cœpit. Siquidem cum quodam vespere post ebrietates, & indecentia fratribus dissoluta conuiuia lectum introisset, subitus eum horror inuasit, & præmere cœpit grauis, & inopinata infirmitas. Quapropter nescio quo iturus surgit ex lecto, & cum super gradus descensurus peruenisset corruit atque sine confessione, & alijs æternæ uitæ remedijs pertinacem spiritum efflauit. Postera die cum eum inter solitos suos conuentus fratres non uiderent quonam abisset, aut quo declinasset, uehementius cœperunt admirari. Quæsierunt ergo eū cū summa diligentia, & tandē post multos circuitos super gradus mortuum atque defunctum horrenda quadam, & terribili effigie iacere conspexerunt. Porro ocu-

li in capite inuiso quodammodo subuersi sunt, & lingua fuligine nigrior, & quasi gehennali flamma exusta esset per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat, vt vel mortuum funus ostenderet qua pœna apud inferos misera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragœdiam perterriti, corpus exanimæ terræ commendabant. Rogo ergo quoscumque iuuenes, vt adquiescentes Salomonis Prouerbijs, omnia faciant secundum consilium, ne post factum ipsos pœniteat.

EXEMPLVM XXVII.

Quomodo maledicta in suos auctores soleant frequenter recidere.

ERat in Diœcesi Moguntina sacerdos quidam pastor Ecclesiæ. Qui dum in quodam festo die capta occasione acerbe satis contra rostratos calceos inuectus sermonem protulerat, vir quidā de parochianis suis arte sutor præsens astiterat, & is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem sibi assistentem aiebat. Deus det huic sacerdoti Epilesiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam suam, nescit ipse alia prædicare quam de rostratis calceis. Et indignabundus rapido gressu Ecclesiam exijt, & abscessit. Verum, quia plerumque in suos redeunt maledicta magistros vix infœlix medium iter ad propria meaturus explicarat, & ecce obuium habuit virum quendam statu procerum, visu terribilem, vestitu nigerrimum (dœmon hic erat) qui cum furenti adhuc, atque turbato animo procedenti proximasset, arreptum per capillos maledictū hominem tanto impetu violentiaque in terram deiecit, vt vi actus glomerato crinibus viro dæmon auulsam cum sua pelle, & capite comam, manu retinuerit, & sanguineam coronam misero durus barbitonsor totonderit. Cumque ad horam perditis sensibus in terra iacuisset, noua corona profanus sacerdos, veniunt ad eum, qui eum paulo ante in ecclesia maledicentem audierant, & de repentina vici plaga valde attoniti, feminecem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum post longam insaniam tandem perdite rationis vsum recepisset, omnibus ordinem circa se gestę rei annuncians, de cætero duriori verbere doctam linguam a maledictione sacerdotum cohibuit.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo sacerdotem in diuino officio distractum, dæmon irrisit.

FVIT quidam sacerdos maiorem carni, quam spiritui curam impendens. Is dum vice quadam honestos viros feminasque ad suum conuiuium inuitasset, mācipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos pisces igni bulliendos iussit apponere, atque huiusmodi cura distractus ad celebranda diuina mysteria, ipsis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura dispersus, tapido cæpit cursu properare. Cumque in media actione consisteret, & flammeo merito debuisset affectione sudasse, solicita mente cogitare cæpit, & importunis curis turbari, ne forte prædicti pisces aut plus digno, aut minus debito salibus iniectis condirentur. Verum cum prędictus sacerdos se ab huiusmodi & tali hora indecentibus phantasmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus adest, ac etiam raptum cacabum è medijs flammis vna cum piscibus secum detulit ad altare. O coce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuersa distraheris? Ecce pisces hic sunt, ecce sal, (vas enim salibus plenum simul exhibuit) inijce quantum libuerit, & vel de cætero sacris altaribus animequior factus assiste, atque sic irrisa presbyteri superflua cura, onera quæ portauit suo loco restituit. O ergo *nimis instabile cor* humanum, cur in tam *tremenda hora in di*uersa raptaris. Ecce *cælum patet precibus*, tuis præceptis *tota trinitas* personarum obedit, & vniuersa *cęlestis* curia te ante aras æterni regis stantem expauescit, & tu misera quadam leuitate iactatus, de piscibus saliendis curam versas. stansque ante altare Domini *Dei* nostri in fumosas latebras coquinæ circumuadis, ut cogitationem cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque *principem* sæcularem tractare decet.

EXEM-

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo quidam rusticus quendam Episcopũ insolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentissimus Episcopus partium Germaniæ, qui nedum spiritualis, sed etiam secularis iurisdictionis negotia administrabat. Is cum quadam vice vestitu ferreo, & militum strepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret, vidit rusticum hominem aratri sui stiua relicta in suo aggere stare, & aperto ore atque stupentibus oculis sese cum summa admiratione respicere. De quo admiratus Episcopus deserto paululum cępto itinere, equum quo vehebatur versus rusticum egit, & insolita quadam beneuolentia vultum serenans ad eum dixit. Haberem aliquid interrogare a te vir bone si velles simplicia, & vera interroganti responsa tribuere. Ad quod rusticus (nescio à quo doctus) vrbanè satis respondens, dixit: Qui sum ego, & qui sunt omnes parentes mei, ut illustrissimo principi meo, & gratioso Domino dedigner respondere. Et Episcopus ait ad eum: Dic ergo mihi, quid cogitabas cum hianti ore, & diffusis malis stabas, & me stupens inspexeras. Cogitabam, inquit, rusticus, vtrum ne Sãctus Martinus (qui & ipse Episcopus erat) cum tanto strepitu armorum militumque exercitu solitus sit per viam incedere. Ad quod Episcopus paululum rubore suffusus: Ego, inquit, non tantum Episcopus sum, & spiritualis Dominus, sed sum etiam temporalis Dominus, & Dux & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, sed si Episcopum libet videre ea die (& diem statuit) ad Ecclesiã veni, & me tibi Episcopũ exhibebo. Ad quã respõsionem modicè in risum concitatus homo ruralis, Episcopo ait: Si non velles egrè suscipere, nec dedignari responsum præbere seruo tuo, haberem & ego, quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Episcopus, quodcumque libuerit, nõ offendes. Dicit ergo rusticus: Si, inquit, qđ Deus prohibeat, exigentibus meritis dux ad inferna migraret. Episcopus noster quæso quo pergeret. Qua interrogatione confusus Episcopus cum rubore abscessit, & nil ad hęc respondens ruralem hominem deseruit, haud parum instructus rustici hominis decenti facetia, vt magnopere caueret, nè si ducis magis quã Episcopi negocia sollicitare vellet, ducis magis quam Episcopi mercedes reciperet. O quot Episcopi perierunt, & iam nunc apud inferos tremunt, quia vtramque iurisdictionem secularem, s. & spiritualem administrauerint, qui si tãtum spiritualium causarum negotia tractauissent, iam felicibus feliciores, in cęlesti regno regnarent &c.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam iuuenis vsque adeo in peccatum sodomiæ prolapsus sit, vt nec terrore æterni supplicij potuerit reuocari.

IN ciuitate Dusberghensi partium Gelriensium, erat quidam iuuenis, qui vsq; adeo ad sodomitici peccati profundissimum pelagus immersus erat, vt nec terrore æterni supplicij potuerit reuocari. Is cũ pluries confessus semper relaberetur ad pristina, huiusmodi & similibus verbis est à confessore circumuentus semel, bis, ter, iterum atque iterum te fili ista confessum, & emẽ iam promittentem absolui. Verum quia animũ tuum video a crimine nolle dirumpere fateor imbecillitatem meam de cetero te non possum absoluere, nisi forte vel adhuc velis pedem ab hac misera insania reuocare. Quod si spoponderis, adhuc tibi misertus veniam dabo iuuentuti. Ad quę iuuenis totus in lacrymas resolutus, quid, inquit, volo te diutius pater verbis decipere, & fallacibus remissionibus fallere. si infernum ipsum ex uno latere meo flammantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adolescentem aliquem cum quo crimen possem committere, tam rapidis interdum tẽtationum agor procellis, quod non à scelere abstinerem, etiamsi certus essem ambos nos statim crimine perpetrato ab ipsis dæmonibus ad inferna trahendos, & perennis temporibus condemnandos. Nolo igitur promittere, quod vires excedit. Despero, nam ad illud malum euitandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde si pro hoc scelere flammæ debentur,

cibus futurus sum, inquit, flammæ perpetuę, & aliud esse non possum. Atque sic desperatus, & sine absolutionis beneficio obstinatus abscessit, qui se toto corde ad Dominum conuertisset, & se contra se forti animo erexisset, nedum de perpetratis sceleribus veniam, sed etiam cõtra perpetranda peccata accepisset cautelam, pręsertim cum humanæ voluntatis tam liberæ vires sint, & tam fortes lacerti, ut præter increatam illam diuinamque potentiam nulla eos contrariæ potestates valeant violare. Solus enim Deus hoc sibi priuilegium retinuit, vt quandocumque, vbicumque & quomodocumque liberet humanæ voluntati, posset illabi, & liberrimas eius habenas ad sua dirigere. Quod tamen nec Angelo posse concessit, nec vlli tribuit creaturæ. Verum quia idem Deus optatum atque felicem terminum operi huic imposuit, sit pro eo laudabilis, benedictus & gloriosus in sæcula. Amen.

Collectoris Magni huius Speculi Exemplorum conclusio.

HÆC exempla prout ea cognoui, non tam verbis verba, quàm sensui reddens conscripsi, & plura his similia, vel etiam potiora scriptis commendassem, nisi me & imprimentis acceleratio, & proprij corporis aduersa valetudo vetuissent. Ceterum quia nihil à currentibus bene distincteque videtur. Rogo in fine libri quoscumque hoc Speculum Exemplorum inspecturos, vt si fortè aliqua in eo (sicut indubiè facient) inordinata incompositaque repererint, benigne remittant, quia tanta festinantia atque acceleratione collectum est, vt citissimi licet scriptores fuerint, qui collecta dictaque conscriberent, properantem tamen & festinantem nimium collectorem vix valuerint imitari.

APPEN-

APPENDIX EXEMPLORVM HVIC VOLVMINI RECENTER ADIECTA.

EXEMPLVM I.

Adulterium occultè committentes deteguntur & puniuntur, & falsò huius criminis accusati innocentia post mortem iniustè inflictã, signo miraculoso declaratur.

IMPERATOR Otho III. vxorem habuit Mariam de Aragonia feminam sterilem & impudicam. Illa iuuenem muliebri habitu secum circumducebat, quo abutebatur, dum cubiculariæ Domicellæ officium gereret. Hoc cum pio Imperatori innotuisset, multis Principibus astantibus, vestibus iuuenis spoliatur, atque pro fœmina masculus deprehenditur, vnde iudicio damnatus, viuus exuritur, cum autem Imperatrix amicorum intercessione veniam impetrasset, in Italia circa Mutinam Comitem quendam elegantissimę formæ, sed virum optimum, in sui amorem pellicere conata est. Qui tale nefas recusauit, dicens se omnino nõ velle torum Domini sui Imperatoris maculare. Quapropter indignata fuit cõtra eũ Imperatrix, & accusabat eum coram Imperatore (vt Iosephum olim vxor Phutipharis) quomodo ipsam violenter voluit oppressisse, & hanc accusationem falsis probauit testib. Commotus verò Imperator ipsum iussit decollari, non obstante quacumque contradictione. Tempore verò decollationis, vocauit ad se Comes vxorem suam legitimam, dicens: Ecce vxor mea prædilecta, innocens sum huius criminis. Sed modò tolle caput meum, & diligenter serua, quia coram Rege debet facere meã expurgationem in igne, & sic meam coram omnibus declarare innocentiam, quia nunquam contraxi cum aliqua adulterij maculam. Sic ipsa cum eiulatu caput sustulit & diligenter custodiuit. Facto verò aliquo interuallo temporis Imperator Otho constituit diem iudiciariam, in qua vellet reddere vnicuique iustitiam. Occurrebat & uxor Comitis implorando iustitiam Imperatoris, dicens; Serenissime Princeps, quid illi est faciendum, qui iniustè condemnat, & occidit proximum suum; Cui Imperator respondit: Talis reus est mortis. Cui vidua: Tu es ille, qui iniustè meum occidisti maritum. Ecce caput innocenter occisum, quod probabo si in igne maneat illæsum, & ego similiter maneo illæsa. Ad quod Imperator stupefactus ex purgationẽ viduæ admisit, copiosum ignẽ parari fecit, in quo igne ipsa vidua vna cũ capite sui viri illæsa permansit. Tunc multum importunis precibus instabat, & mortem Imperatricis postulabat. Videns verò Imperator, quod via iuris mortem declinare vxor sua non posset, inducias xviij. dierum petijt. Interim Imperator caussã Comitis occisi diligenter perscrutabatur, & Comitem innocentem, & Imperatricem ream mortis inuenit. Et ipsam publicè igni combussit, & vxorem Comitis multis muneribus ditauit, atque territorium eiusdem Comitis quattuor validissimis castris ampliauit. Libro 2. Chronicorum Imperatorum Gotschalcus Holen, ser. 23. par. hiemalis circa finem. Iacobus Strada in Thesauro Imperatorum. Conradus Lycostenes in Theatro mundi, & alij.

ANNOTATIO.

Iacobus Strada, & alij historiographi dicunt, post Comitis mortem, vxorem candenti ferro mariti innocentiam purgasse. Forte potuit non solum unico signo, sed duobus Deus ostendere Imperatori suum graue erratum, cui durum erat atque difficile illud agnoscere, & uxoris propria infamiam prodere, eamque morti dedere.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Quidam modo satis hilari ab adulterio retrahitur.

QVidam vir habuit legitimam vxorē, cum duabus amasijs, qui voluit ire pro mercemonijs versus Coloniam. Prima concubina rogauit eum quatenus ei emeret pelliciū de pellibus siluestribus. Secunda rogauit eum quatenus portaret ei de nobiliori panno pro tunica vna. Qui annuit illa facere. Sed de vxore propria parum curauit, interrogauit eam tamen quid deberet ei portare? Respondit quod deberet ei portare sensus, & sapientiam ad retrahendum eum ab adulterio, quod etiam affirmauit. Qui veniens Coloniam emptis mercantijs, emit amasijs suis vt promiserat, sed sensus & sapientiam emere nō poterat, quia ibidem non vendebantur. Qui tandem consuluit hospitem suum, dicens ei, qualiter promisisset vxori suæ, quod deberet ei emere pro tribus Mauris Coloniensibus sensus, & sapientiam quatenus eum retrahere posset ab amasijs. Qui dixit, vendam tibi, & dedit ei talem sensum, postquam reuersus fueris, debes accipere gallum, & eum occidere, & cum sanguine galli te debes totaliter maculare in facie, & induere debes vestimenta vetera, sicq; ire ad domum primum amasiæ, dicendo ei, quod sis vulneratus, & spoliatus, & amisisti omnia quę habuisti, postmodum eodem modo debes ire ad secundam, & etiā ad propriam vxorem. Qui omnia fecit, quando intrauerat domum primæ concubinæ, lamentabiliter cœpit vlulare, dicens ei, quod omnia sua bona amisisset, & sic vulneratus euasisset.

Quæ audiens eum esse depauperatum, eum de domo expulit, dicens. Recede maledicte, vade ad vxorem propriam tuam, quid ego nō habeo agere tecum? Qui mox accessit ad secūdā amasiam, & eodem modo sicut ad primam dixit, quæ fecit ei sicut prima. Vltimo venit ad vxorē propriam, & sicut primæ amasiæ, & secunda dixerat, etiam ei dicebat. Quæ ei fuit compassa, & amplexata est eum dicens ei, læto animo esto, si perdidisti bona temporalia lucrari volumus alia. Videns eius benignitatem, statum intimauit ei quæ finxisset, & sic vidit concubinarum infidelitatē & imposterū adhæsit vxori suæ, & omnia alia empta concubinis, dedit ei, & sic adeptus est sensus, & sapientiam sibi & vxori suæ. Gotischalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 43. littera G. partis hiemalis.

EXEMPLVM III.

Aduocati mali pœna.

REfert magister Ode de Seritone, quod quidam aduocatus laborauit in extremis, & cum offerretur ei Eucharistia, respondit. Iudicetur primo an iustum sit vt eam accipiam. Dixeruntque astantes. Nos hoc iustum fore iudicamus. Ad quod ille: Vos qui pares estis mihi, iudicare non potestis quia ut dicit lex. Par in parem non habet imperium, & sic expirauit sine communione corporis Domini, nec confessione, nota quod ille aduocatus punitus fuit in duobus. Primo in priuatione confessionis. Et meritò quia qui linguam ante semper vendidit, eius officium, cum necesse haberet amisit. Secundo in carentia communionis, quia vas contentionis non conuenit authori pacis & quietis. Parte 7. speculi Spiritualium c. de Aduocatis.

EXEMPLVM IIII.

Aduocati mali est emuncta pecunia & de pluma to cliente frustrato illudere.

IDem Odo refert de quadam vidua paupere, quæ constituit salarium cum quodam causidico dando illi nouam bigam. Pars sibi aduersa dedit illi bouem, hic igitur placiti instante tempore allegauit egregie pro parte viduæ, in fine tamen contra eam conclusit directè, ad quem vidua Domine male vadit biga. Cui causidicus. Oportet omnino quod sic incedat, quia bos trahit eam. De talibus quidam egregie, & veraciter versificans dicit.

Raro causidico reor esse fidem, quoque dico, Hosti pro modico fit amicus, & hostis amico timeant tales quod scriptum est in Deuter. Maledictus qui peruertit iudiciū aduenæ, & pupilli & viduæ.

EXEM-

EXEMPLVM V.

Considerata repræsentatione facilis, & crebri Iudicum, & procuratorum ad infernum descensus. Iuris Doctor ad religiosam vitam conuertitur.

FRater Ioannes Parens, qui fuit primus Minister Generalis post S. Franciscum Religionem ingressus est viuente eodem Sancto. Hic dum esset in sæculo, Doctor erat Iuris, & Iudex ciuitatis Castelloniæ prouinciæ Romanæ vnde erat oriundus. Cum semel vesperi prospiciens è fenestra domus suæ laborem porcarij in adigendis ad porcile suibus attentius consideraret, audiuit socium porcarij dicentem, si vis vt porci citius intrent, inclama: Porci, porci, intrate vestrum stabulum eodē modo quo Procuratores, & Iudices descendunt in infernum, quibus verbis à subulco prolatis, sues absque vllo strepitu confestim porcile ingrediuntur. Quod cum videret Iudex magno iustitiæ diuinæ metu percitus, iudicaturæ suæ munus deseruit, & factus est Frater Ordinis Minorum cum filio, qui vitam admodum exemplarem in orationibus & lacrymis in religione egit, ideoq; asper in refrenanda carnis titillatione fuit. vt eo tempore quo Ministri Generalis munere fungebatur, vniuersa Ordinis Loca nudis pedib. circumierit; Atque ita factum est, vt ex verbo iocoso, & spectaculo iucundo serias suæ conuersionis cogitationes susceperit.

Ex 2. Voluminis Chronicorum FF. Minorum lib. 10. cap 35.

EXEMPLVM VI.

De damnatione quorumdam propter ambitionem.

REm satis notatu dignam hic lubet referre, quia quo loco conuenientius illius fieri queat memoria non noui. Accidit Neapoli in Conuentu nostro sancti Dominici (sunt enim ibi preter hunc, sex vel septē conuentus alij etiam nostri ordinis) vt post Completorum refectionis locum ingrederetur, cui erat illius cura cōmissa, qui mox in ingressu videt illum fratribus circūquaque refertum, & illi cappas habebant indutas, & tanquam hora foret collationis faciēdæ, & illam expectarent, & sedebant. Accurrit ille sine mora vlla ad Priorē, & illud illi aperit. Prior fratrem delirum putat, vel somnia narrantem, attamen dum vrgetur, vadit, videt, & credit, & ille quoque turbatur, & rem mox confert cū monasterij grauioribus patribus, & prudentioribus, de quorum consilio sacras vestes assumit, & sacrum Christi corpus referendo, toto conuentu comitante se illuc confert, & ad illū sermone directo qui honoratiori loco sedebat, eos adiurat, vt aperiat quinam sint, & ad quid venerint, & quid velint, & vt ad hęc respondeant, illis præcipit in nomine illius Domini quem gestabat in manibus. Vt autem quando Prior coram illis comparuit cum venerabili Sacramento, omnes assurexerunt quidem, & capita inclinarunt. Caputia tamen taliter demittentes, vt eum minimè viderent, & hoc facto iterum sederūt, ita iussi à Priore vt responderent ad proposita se inclinarunt. Tandem qui inter eos videbatur pręcipuus, respondens dixit, quod ipsi omnes fuerāt eiusdem ordinis religiosi & pro maiori parte Magistri, Priores, Superiores, Baccalaurei, Lectores, & alijs officijs donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant, quoniam ambitio multa, superbia, inuidia, & alia huius generis vitia eos fecerant damnatione dignos. Sed quod, diuina permittente clementia, iussi fuerant illuc venire, vt eos, & vniuersos Ordinis cultores commonefacerent, vt suę vocationi facerent satis, nam illi quia minimè id pręstiterant, omnes damnati erant, & flammis cremabantur æternis, in cuius signū cuncti in eos aspicerent. Et hoc dicto, oēs illi cappas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti, & incensi visi fuere, & tūc idem præcipuus manu in mensa signum dedit, & sic illa visio euanuit, & totus cōuētus mansit timore cōsternatus. Illius rei adhuc perseuerat memoria in illo cōuentu nostro, quę per traditionē recepta fuit ab antiquis. Nec dubium quin maximus eo tpe ibi, & alibi fuerit ex visione illa fructus subsequutus, & multa regularis vitæ instauratio. Nec talis visio arbitranda est propter conuentū illum tantummodo

modo, ibi accidisse, sed propter vniuersi ordinis alumnos. Sicuti & quæ Bononiæ audita est vox in sacello D. Dominici Patris nostri, continentibus fratribus, &c. Vox illa insonuit, inquiens nec ego pater, nec vos filij, propter vniuersos nostri ordinis Fratres accidisse credenda est. Quemadmodū enim in politico regimine aliquot locis sollemnioribus fieri solent earum rerum proclamationes, quæ populo intimandæ veniunt, sic & in illis, &c. singularis etiā quidam amor diuinus erga illos ostenditur, & protectio apud quos contingunt similia. Et sicut D. Dominicus Pater noster curam Bononiensis nostri cōuentus habet, huic adscribi debet, quod vox illa ibi insonuerit. Nec ego pater, nec vos filij: sic quoq; nostri Angelici Doctoris Diui Thomæ Aquinatis est tribuendum conuentui Regis Neapolitano quòd in illo talis visio contigerit ad nostrum omnium instructionē & emendationem. Frater Antonius Senensis in Chronico Prędicatorum, ad annum 1370. pag. 199.

EXEMPLVM VII.

Blasphemi superbiam vili minutoq; animalculo Deus mirabiliter eludit, & confundit.

IN Hispania quidam homo leuis ludebat taxillis, & ludō procedens cœpit pecuniam suam amittere, dolens igitur de pecuniæ amissione, corde orabat Deum, vt sibi daret lucrum, vel saltem posset recuperare amissum, & quanto plus Deum rogabat, tanto plus amittebat, etiam vbi lucri spes apparebat. Amissis pecunijs vestibus & penè omnibus, tunc confusus, lamentās de Deo quod ipsum non adiuuerit, insipiens, non intelligens quòd diuina bonitas non patrocinatur crimini, hic domū furibundus accessit, & armis se induens, quasi ad pugnam processurus, ascendens equum processit ad plateam vbi multi valentes erant congregati, & omnibus astantibus quasi amens dixit. Si quis est amicus & fidelis Dei, qui dicat Deum esse aliquid, vadat & se armet, & congrediatur mecum in nomine Dei sui, & ego ipsum occidam sine Deo, & intelliget quod nullus Deus sit. Attoniti singuli super talia nefanda, nullus tamen illi respondere voluit. Sed cui non respondit homo, Deus protinus respondit. nam qui olim flagellauerat Pharaonem se, potentiæ suæ opponentem nō vrsis, & leonibus, sed ranis & muscis, immisit Deus huic vesano vnam muscam, licet esset tempus hiemis, quæ eum in facie sic inuasit, & sic inter galeam & faciem se opponens, aculeis suis acriter eum læsit, ita quod oportuit ipsum galeam deponere, & ad terram proijcere. At vbi musca liberum habuit accessum, sic eum in facie feriebat, qd se defendere non valens, de equo ad terram cecidit, & faciem versus terram firmans, vt posset se tueri à musca, quæ etiam ibi fortiter illum inuasit, nec cessauit, quousque publicè blasphemiam quam ore pro fano protulerat, omnibus audientibus cum cordis gemitu reuocauit. Qui etiam dixit, quod Deus solus habet verum esse, sine cuius esse nullum ens potest esse, qui noluit insaniā & blasphemiam nimiam per maiorem creaturam puniri, sed ad meam maiorem confusionem me deuicit per vnā muscam, quo dicto, statim musca eum dereliquit, de quo cuncti qui aderant laudabant Deum qui est benedictus in sęcula.

Hungarius siue Vngarus Minorita serm. 10. in exposit. Symb. quę dicitur Gemma Fidei.

EXEMPLVM VIII.

Sanctus Ignatius martyr Deum cantu reciproco laudare instituit, beatorum exemplo.

LEgitur in Martyrologio de S. Ignatio martyre, qui fuit tertius post B Petrum in ecclesia Antiochena, qui semel ad vitam beatorum raptus fuit, & audiuit ibi Deum laudari cātu reciproco dulcissimo, qui cum fuerat ad se reuersus, mox instituit sic Deū laudare cantu reciproco. Sic de Græcis venit ad Latinos, sic legitur quod in monasterio Fuldensi in trecentis annis nunquam ibi siluerit vox humana cum cantu reciproco. Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarū D. Augustini par. æstiuali ser. 4. litera G.

EXEM-

EXEMPLVM XI.

Religiosis indeuotè cantantibus diabolus apparet.

MOdernis temporibus in opido Bardis Laminensis diœcesis, cum fratres nostri leues, & indeuoti, quadam nocte cum insolentia, & truphis matutinum cantarent, aperiè viderũt diabolum in forma gigantis terribili aspectu, cum claua chorum intrare, ac si tales fratres leues vellet occidere. Quod videntes fratres nimio terrore perterriti, statim deuotionem resumentes, sanctumque Patrem Augustinum inuocantes. Tandem hostis ille antiquus cum claua sua ignea super sedem percussit quæ vestigium combustionis, in assere horribile reliquit, quod signum adhuc ibi mõstratur, & sic hostis ille euanuit. Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini, parte æstiuali, fer. 4. litera G.

EXEMPLVM X.

Sacerdos quidam coram populo confunditur, qui in cantu vanam gloriam affectauerat.

CAntor quidam ad instar asini pessimè cantabat, cum tamen existimaret se optimè canere, multumque in voce sua asinina delectabatur, qui cum semel cantaret præfationem, mulier quędam incœpit dure flere, & lacrymari, quod percipiens Cantor, putabat quod fleret prouocata ad fletum, & deuotionem ex cantu suo, & dulci sua melodia, & ob hoc magis eleuabat vocem suam, & mulier altius flendo clamabat, quare in cantando habuit magnam vanam gloriam, & statim finito cãtu vocauit eam coram toto populo, & petijt ab ipsa, quare ita durè fleret? Cui dixit mulier, Domine ego sum illa infelix mulier, quæ perdidi altera die asinum meum, quem comederunt lupi, & quando audio vocem vestram, recordor asini mei. quia vos habetis vocem cantandi, ad modum asini mei: ideò quando audio vos, innouantur dolores mei de asino amisso, & sic coram omnibus fuit confusus. Gotschalcus Holen, Ord. Eremitarum D. August. fer. 4. parte ęstiuali. litera H.

EXEMPLVM XI.

Casta, & innupta puella recusans osculum impartire Imperatori, & illud reseruans futuro marito, ab ipso Principe amplo territorio donatur.

CVm Otho IIII. Imperator, Florentiæ esset, & inter multas forma, atque ætatis flore insignes feminas Gualdratam bertham, ipse plurimum laudaret, puellæ pater, qui aderat, Bellincionus nomine, obtulit facturum se, si ita eius ferret animus, vt deosculandæ puellæ copiam haberet, quod cum puella audisset respõdissetque: Nullius vnquam nisi eius qui vir suus esset, suauium accepturam, adeo modesto principi ea res placuit, vt indignum duceret, sine præmio puellam dimittere. Itaque eam in matrimonium Guidoni Germano locauit, viro non solum armis, atque virtute, verum generis quoque nobilitate insigni, & totam eam vallem, quæ sub Catini nomine, in Aretino agro censetur, cum Comitatus honore vtrique dedit. A quibus postea familia manauit, quæ Comitũ Guidorum nuncupata est.
Baptista Fulgos. lib. 6. c. 1.

EXEMPLVM XII.

Caritatis præcepta erga proximum obseruans, mox à submersione in cælum ab Angelis deducitur.

LEgitur exemplum quod quidam plebeus sicut temporalibus diuitijs, ita & vitijs deditus erat; habuit tamen valde deuotam coniugem, ad cuius suggestionem religiosos habebat in honore. Contigit autem vt ad illius domum diuerterent, quidam fratres. Itaquè tempore prandij dixit Domina fratrib. Rogo vos boni patres vt dicatis aliqua verba salutis, quia illa valde sunt nobis necessaria, si Dominus non ægre ferret. Et Dominus ait. Ego similiter peto vt dicatis, sed breuia verba, quia etiam prædicationem tædiosum mihi est audire propter prolixitatem. Tunc vnus fratrum ait. Ego vobis dicam breuia verba tam fructuosa, quod si ea seruaueritis, in iudicio generali animam meam

Quibus auditis & visis, vxor cum familia repleti gaudio magno, vocant Episcopum ciuitatis, & ille manibus circulum contrectans mirabatur, & protinus hoc miraculum insinuauit summo Pontifici, & diuersis mundi potentibus. Tunc vxor flexis genibus ait. O misericors Domine Deus, gratias tibi ago quod me tali viro sociasti, qui iam certitudinaliter in tua tecum lætatur gloria, adiuua & me Domine Rex æternæ gloriæ, vt consors illius glorię effici merear, quæ venditis omnibus Christo seruiuit deuotè. O igitur diuina lex, quam breuis, & quam vtilis. O lex Dei immaculata. O lex Christiana salutifera, tu contineris in lege naturę, tu es plena caritate, tu es donum Dei gratuitum, tu sola rectificas animas, & eas ducis ad gloriosam vitam æternam.

Hungarius siue Vngarus Minorita in expositione Symboli quę Gemma fidei dicitur, serm. 70.

EXEMPLVM XIII.

Caritas operit peccata aliena.

QVid Amon sanctissimus effecit, cum ad eum fratres quidam venissent bili atque ira perciti, dicentes: Eia pater intuere mulierem, quæ in cella huius fratris est: Bone Deus? quæ miserationis visscera ostendit, quantam præ se tulit anima illa sanctissima caritatem. Cum enim non ignorarent, mulierem sub pithario siue dolio absconditam haberi, Ille reque ibi, ingressus cellam, sub pitharium sedit, iussitque vt cellam vniuersam fratres perscrutarentur, & quęrerent. Sed cum nihil penitus inuenissent, dixit ad eos: Parcat vobis Deus, fratres. Quo facto penè illos confusos dimisit, præmonuitque ne facilè quidquam aduersus proximam crederent. Illum verò fratrem correctione sua modestum, ac sobrium reddidit. Nactus enim opportunum tempus, expulsis omnibus, manum illius apprehēdit, & ait illi: Attende tibi frater, & curam tui solius habe. Ille verò compunctus statim resipuit, & senis humanitate sanatus est.

S. Dorotheus serm. 6. ad monachos.

EXEMPLVM XIIII.

Caritas ergà proximos.

LIbet aliquid narrare de exima misericordia clementissimi Patris Florentij erga inopes, & vlcerosos, atque deformes, solatia amicorum non habentes. Igitur misericordissimus pater pauperem exceptis quotidianis eleemosynis, pio mendicantium subleuamine visus, omni anno in festo Beati Gregorij Papæ duodecim pauperes scholares ad honorē sancti Gregorij ad suum prandium inuitare solebat, quia beatum Gregorium duodecim pauperes omni die habuisse legerat. Et ego ex commissione eius aliquos pauperes nominatim mihi expressos ad domum eius hora prandij introduxi. Qui cibo potuq; refecti alacri corde ad scholas redierunt, & de acceptis beneficijs Deo laudes, & magnas grates largifluo hospiti suo Domino Florētio, & fratribus eius retulerunt. Tunc manifestè impletum est quod per Psalmistam dicitur, & à multis religiosis ante benedictionem mensæ canitur. Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum. Ex vita sancti Presbyteri D. Florentij Radevvini patris spiritualis Thoma a Kempis, c. 16.

EXEMPLVM XV.

Aliud caritatis exemplum in pauperes Scholares.

SImiliter in mense Maio quando herbæ agrestes maximè valent pro medicamentis, pius pater non est oblitus pauperum suorum, sciens ergò multos esse debiles, scabiosos, & vlcerosos, fecit eos ad domum suam venire certo die & hora, pro quodam medicina, & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis suscipienda. Quibus bene balneatis, & lotis, lectulum parauit mundissimum pro sudoribus eorum abstergendis, datoque poculo & consolationis verbo, cum ingenti lætitia ibant ad sua hospitia, mutuo inter se cōferentes. Quam bonus & pius homo est ille Dominus Florentius, & quam boni fratres sunt illi cum eo habitantes, qui nobis propter Deū gratis talia præstāt.

culpam non incurri. Hac presbyter responsione credulus redditus, Dominicam ei cómunionem iam securus tradidit. Qua ore suscepta, glutiendi virtus ægro protinus ablata est. Nam cum paulo ante quibuslibet etiam grossioribus cibis facilis esset ad ima descensus, hoc paruissimum corporis Christi fragmen, non dicam stomachum, sed nec etiam guttur, vel paululum attingere potuit. Hoc sentiens ille, niti quantum potuit cœpit, vt illud glutire valeret. Quod dum multoties conaretur, & frustrari semper suos conatus cerneret, coactus ipsa glutiendi impotentia iuxta lectum quo decumbebat, illud exspuendo proiecit. Cuius rei euentu valde territus, presbyterum, qui discesserat ad se reuocari rogauit. Rediit ergò presbyter, & infirmum reuisens cur se reuocasset quæsiuit. At ille, Spiritu Dei agẽte, compunctus confessus est se malè egisse, se Deo mentitum fuisse, verumque quod ante negauerat esse. Quem cum multo gemitu pœnitentem, & satisfacientem is qui aduenerat presbyter intuens, compassus confitenti, & mærore confecto, eum vt moris est absoluit atque rursus Dominico corpore refecit. Quo suscepto cum tanta libertate glutiuit, vt uere tunc appareret non casu, sed uirtute diuina ne ante hoc suscipere posset prohibitum fuisse. Post hanc igitur reatus confessionem, & corporis Christi perceptionem, paululum superuiuens in pace quieuit. Hoc non à duobus tantum aut tribus testibus didici, sed à Priore iam dicti loci honesto, & fide digno viro, & fratribus eiusdem monasterij ac multis alijs, quorum quidam se hoc vidisse, alij à presbytero se audisse testati sunt. Et quia de confessione sermo incidit, quanta in ea sit animarum vtilitas, alio adhuc exemplo monstrare curabo. Petrus Vener Abbas Cluniac. lib. 1. Mirac. c. 3.

EXEMPLVM VXIII.

De obitu fratris cuiusdam, & ad vltimum facta confessione.

AD monasterium sancti Ioannis Angeli accensis quod in Xantonẽsi pago sitũ est presbyter quidam Gilbertus nomine ad conuersionem venit, atque ibi per aliquantum temporis, quod vixit, deuotè conuersatus est. Contigit autem non multo tempore elapso, eum ex infirmitate, quam incurrebat ad extrema venire. Cumq; sicut mos Christianorum & maximè monachorum in substrato cilicio, & cinere à fratribus compositus iaceret, atque horam vocationis suæ expectaret, fratres monasterij, vt eius exitum orationibus commendarent venerunt, & eum vndique psallendo circumsteterunt. Qui cum vt defungeretur expectarent, ecce subitò resumpto spiritu, & apertis oculis acclamare cœpit professionem fidei, quæ quotidiè decãtatur, hoc est, Quicunque vult saluus esse, &c. Et cũ prius idiota, & imperitus literarum fuisse ab omnibus agnosceretur, ita distinctè, & apertè singula proferebat, vt à nescientibus, si fortè adessent, peritissimus in talibus extitisse crederetur. Qua de caussa omnes, qui astabant stupefacti, euentum rei admirabãtur. Qui cum diu admirantes hæsissent, tãdem Prior Gregorius nomine, cui præ ceteris hoc incumbebat, vir bonæ religionis, intelligens eum aliquid in occulto vidisse, ad eũ se inclinauit, & quæ caussa clamoris esset, vel si quidquam quod eos lateret, vidisset interrogauit.

Ad quod ille, Vidi (ait) personam reuerẽdæ formæ, candidi habitus, & venerandæ caniciei, paulò ante vas cum aqua afferre, mihiq; dicere. Noueris caussam aduentus mei ad te hanc esse, vt pedes tuos, qui inquinati sunt abluam, & eis ablutis totum te mundatum reddam. Cumq; admirari me super his quæ dicebat cerneret, adiecit: Nõ nosti (ait) ad purgationem tui hanc aquam esse necessariam qui tale quod ipse nosti crimen comisisti, quod de industria cœlãs nulli hactenus reuelare voluisti; Vnde scias te nullatenus posse saluari, nisi quod perniciosè cælaueras, salubriter studeas confitendo manifestare. Deus verò multa sua misericordia, neque pro tanto etiam reatu, te perire permittens ad sensus corporeos te redire permittit, vt de tanto crimine confitendo pœnitere, & pœnitendo salutem consequi merearis. Hac igitur de caussa, & à vobis absfui, & ad vos redire permissus sum. His ita dictis, alijs remotis, Priorem aduocans peccatum illud ei confessus est, à quo huius, & omnium peccatorum suorum absolutione suscepta, sequenti die prima hora diei astantibus, & orantibus fratribus, læ-

to vultu, bono fine quieuit. Hoc non ab alio, ſed à monacho eiuſdem Monaſterij; Lecto nomine, qui hæc omnia viderat, & audierat agnoui. Hic enim poſtea Cluniacum gratia deuotionis veniens, ſcriptor noſter, & filius in Chriſto chariſſimus fuit. Idem ibidem c. 4.

EXEMPLVM XIX.

De alterius cujuſdam ficta confeſſione.

ERat pœnè eodem tempore Frater quidam in Monaſterio, quod in Francia apud Turrim ſuper Maternam ſub iure noſtro eſt, cui cura eiuſdem loci commiſſa fuerat. Qui diuturnæ ægritudinis neceſſitate coactus, Rodulphum tunc Abbatem Monaſterij Catalaunenſis, propter medelam tam animæ quàm corporis, quarum ille rerum non ignarus erat, ad ſe venire rogauit. Ad quem ille, caritate prouocatus, venire non diſtulit, & veniens mox ægrum viſitare curauit. Cumque non mediocriter eum grauari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit.

Quod ille ſe libenter agere profeſſus, cõfiteri peccata ſua, ſed non in ſimplicitate ſpiritus aggreſſus eſt. Nam grauiora, & mortifera ſtulto pudore reticens, quotidiana tantum, & quæ leuia videbantur confitebatur. Qua palliata confeſſione compluta, corpus Dominicum ſibi afferri deprecatus eſt. Quo allato, & præſumptuoſo ore ſuſcepto, cum diu, multumque illud traijcere conaretur, nec valeret cum vino, quod ſuſceperat fruſtra omnia comminuti corporis Chriſti in vas, quod ori eius ſuppoſitum fuerat refundere coactus eſt. Hoc caſu, immo diuino iudicio Abbas, qui aduenerat permotus, & ægrum non planè confeſſione purgatum ratus, rurſus eum admonere cœpit, vt ſi aliquod facinus reticuiſſet, vera ſibi confeſſione releuare non erubeſceret. Qui, & hortatu eius, & diuino inſtinctu compunctus, & ad cor reuerſus eſt, & quidquid peſtis intus latebat euomens, crimina quæ ante lætali pudore cælauerat, vitali, & uera confeſſione non iam ficto ſed veraciter corde contrito, & humiliato patefecit. Cumque omni fęce iniquitatis per antidotum pœnitentiæ purgatus fuiſſet, & vera confeſſione per Abbatem prædictum abſolutionem meruiſſet, Eucharistiam, quam prius reijcere compulſus fuerat, allatam deuote ſuſcepit, & abſque vlla difficultate, vt ſanctiſſimus aliquis deglutiuit. Et vt de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulã corporis Chriſti, quam deglutire non potuit reijcere per fruſta compulſus fuerat, poſt confeſſionẽ, non ſolum corpus Domini, ſed etiam cibos alios abſque vllo impedimento ſuſcepit. Si igitur confeſſione, abſolutione, ſacramẽti ſumptione frater ille in Domino confortatus, tribus poſtea tantum diebus ſuperuixit, & ſic defunctus eſt. Hoc ab eodem Rodulpho Abbate cognoſces cuncti, legẽtibus, vel audiẽtibus communicare curaui. Eodem lib. 1. Miraculo Petris venerabilis cap. 5.

EXEMPLVM XX.

Quædam peccatum aliquod ſubticuerat, ideò grauiter punita fuit.

PArochiani Sancti Hilarij, deferebant mortuum ad Eccleſiam, vt ſepelirent eum, inuenerunt quandam mulierem integram ſub terra iacentem, & duos ſerpentes ſugentes ſanguinem de mammillis eius. Viſo hoc miraculo plurimi concurrerũt ad S. Hilarium, qui tunc in Eccleſia erat, & nunciauerunt ei dicentes, vt veniret, & videret miracula Dei Qui viſo corpore, fleuit amarè, & proſternens ſe ad terram orauit Dominum, & rogauit populum, vt cum eo miſericordiam Dei inuocarent, vt ipſe dignaretur quid hoc corpus male egiſſet in mundo, oſtenderet, quod non potuit miſceri cum terra, & quare ſerpentes ſic ſugerent mammillas eius. Rediit ſpiritus ad corpus, & leuauit ſe corã omni populo, dicens: Sancte Hilari, miſerere mihi peccatrici, & confitenti peccata ſua. S. Hilarius ait: Dic mihi peccata tua. Et corpus ait: Domine filia fui cuiuſdam nobilis, & tenerè nutrita in domo patris mei, & quidam iuuenis concubuit mecum, & genui ab eo duos pueros, & illos occultè interfeci, & illud peccatum celaui præ verecundia, timens infamiã hominũ, nec illud peccatũ fui confeſſa propter nimium pudorem, ſperans illud emendare

&

& confiteri in senectute mea, sed ego morte præuenta sum, quia non sum confessa illud peccatum; nunc, Domine, miserere mei, & ora pro me. quia ego confiteor tibi peccata coram omni populo. Et cum hæc dixisset, S. Hilarius posuit manum super caput eius, & absoluit eam dicens: Indulgentiam, & remissionem, &c. Statim serpentes euanuerunt, & cadauer liquefactum est ad instar niuis præsente sole.

Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini, sermone 58. partis hiem. litera C.

EXEMPLVM XXI.

Exemplum cuiusdam feminæ ad inferos condemnatæ, propter quoddam peccatum à se præ pudore in confessione impiè occultatum.

IN Italiæ quadam ciuitate quondam fuit nobilis quædam fæmina, quæ prout exteriori sua conuersatione præ se ferebat, ab omnibus tamquam sancta reputabatur, in eleemosynis faciendis liberalis erat, Ecclesias frequentabat, & familiam suam in timore Domini gubernabat. Cum ergo, sub tali pietatis nomine, apud omnes bene audiret, vbi ad extremum vitæ peruenit, post mortem suam reliquit, inter alias filiam vnam valde piam, & deuotam, quæ pro prædicta sua matre in dies singulos particularem apud Deum fundebat orationem. Post autem aliquot septimanas, cum ipsa sola quadam die esset in cubiculo, dictæ puellæ accidit, vt subito eoque inusitato corriperetur tremore membrorum. Et conuertens oculos ad ostium cubiculi, vnde ipsi videbatur se audiuisse quendã strepitum, percepit monstrum horribilè visu, porci excoriati speciem præ se ferens, ignẽ, & fœtorẽ grauissimum vndequaque emittens. Vnde cum graui timore consternata, surrexisset a loco orationis, ad dicti cubuli fenestras citissimè cucurrit, vt se deorsum præcipitaret, & sic tam cruentæ bestiæ præsentiam euitaret. Verum audiens illa vocem quandam in hæc verba post se emissam: Siste gradum filia, filia siste gradum. ipsa à Deo nostro confortata in mora substitit, audiendi caussa quid prædictum informe, & horrendum monstrum ipsi proponere vellet. Quod voce humana talibus cum ea sermonibus egit. Nunc intelligas filia me esse tuam infelicem, & maledictam matrem, quæ non obstante vita irreprehensibili, & inculpata, necnon & pia conuersatione mea, quam semper in præsentia hominum duxi, nihilominus tamen, propter quædam enormia, & detestanda peccata, quæ cum patre tuo fœdissimè perpetraui, & præ verecundia nunquam confessa sum, æterni inferni ignibus deputata sum; & propterea nullas pro me deinceps ad Deũ fundas preces.

Cumque prædicta eius filia ab ea petijsset, qualia forent inferni tormenta, respondit. Priuationem visionis diuinę pro omnibus maximum esse, & postea cogitationem qua apprehendunt damnati se nunquam liberãdos à pœnis. Quibus adiunxit damnatorum exercitium blasphemare, & maledictis prosequi diuinam iustitiã, quæ eos tam acriter talibus tãtisq; cruciabat & torquebat supplicijs. Denuò interrogata de tẽpore interiecto à die mortis eius, vsq; ad tempus, quo in eam damnationis suæ definitiua prolata est sententia, in hunc modum respondit. Statim atque separata fuit anima eius à corpore, sine, vt dictum est, præuia confessione debita, rapta fuit ante tribunal Iesu Christi per malignos spiritus, & cum ipse eam iracundo vultu inspexisset, iudicasset, atque maledictionis sententiæ addixisset, fuit in instanti per cacodæmones præcipitata in inferni teterrimum barathrum, & cum ipsam monuisset, ne quid eam vlterius, interrogaret, aliquos saltus faciendo super arcas, & scamna, quæ lecticam circumstabant, & eisdem sua vestigia imprimens, tanquam quoddam ferrum candens foret, ab ijsdem dæmonibus de nouo ad infernum transportata fuit. Puella autem damnatione miseræ matris suæ admodum afflicta, postea quam quibusdam linteis hæc fœtida vestigia cooperuisset, simulq; prædictum cubiculum obserasset, confestim ad Ecclesiam se contulit, ac conuocari fecit prædicatorem, qui toto Quadragesimali tempore habuerat conciones ad populum. Patrem uidelicet Damianum Bouslose territorij Cremonensis, cui rem totam prout acciderat plenè enarrauit. Quo facto sese transfert

ad dictum cubiculum, & vbi vidit monstri vestigia, simulque foetidum percepit odorem, locum benedixit, & supradictam consolatus est filiam, quæ illi licentiam fecit hoc exemplum publicè annunciadi, quod & sæpius præstitit, non sine magno fructu, & emolumento. Illud autem primo mihi recitatum est viua voce Reuerendi Patris F. Alexádri Capua, in Ecclesia Sanctę Mariæ Nouæ in Vrbe Florentina circa annum Domini 1560. me, ibidem operam nauante studio Theologiæ. Qui pater, & frater Alexander vir sanctus, prout in eius vita descripsimus, probe nouit in Longobardię prouincia prędictum Patrem Frater Damianum nostri ordinis quondam excellentissimum prædicatorem. Et postea idem etiam exemplum perlegi (quamuis non exprimatur nomen Fratris Damiani) in tractatu quodam Resurrectionis, & Ascensionis Dominicę impresso, studio & industria R. Patris D. Seraphini Bononiensis, Canonici Regularis.

EXEMPLVM XXII.

Consuetudo vitiosa, & inueterata paulatim extirpanda.

LEgitur in vita sancti Bernardi, quod quidam nobilis in partibus Franciæ in tantum vitio luxuriæ erat assuetus, vt nec vno die posset continere, admonitusque crebrius ab eodem sancto, vt à peccato illo se abstineret. Respondit id se non posse. Tandem die quadam sanctus dixit ei: Si nō vis facere pacem cum Deo, saltem treugas trium dierum facias tanto tempore a suo peccato pro Dei amore. Quod ipse annuit, & compleuit. Quibus completis ait ad eum iterum sanctus, alijs tribus diebus iterum abstine pro amore Beatæ Mariæ, quod & fecit. Et hoc facto dixit ei sanctus tertiò. Alijs tribus diebus abstine pro amore omnium Sanctorum, quibus continenter transcursis, venit ad sanctum dicens. Nolo tantummodo treugam cū Deo facere, sed & pacem perennem. Conuersus igitur ex toto corde ad Deum, reliquum vitæ suę tempus breue peregit. Ex 7. parte Speculi Spiritualium cap. de Consuetudine.

EXEMPLVM XXIII.

Consuetudo affirmata furandi, & alterius vitiosæ passionis habitus, difficilè corrigi potest.

VVltis enarrem vobis de quodam fratre, qui in habitum passionis miserrimæ delapsus erat? Audite igitur rem multis lacrymis prosequendam. Cum essem in cœnobio, cœperunt fratres nescio quo pacto, ioco ne, an serio, fortasse ioco, cogitationes suas ad me deferre. Quin, & Abbas de seniorum suorum consensu, hanc mihi quoque prouinciam iniunxit. Quadam igitur die venit ad me quidam è fratribus, & dicit mihi, da mihi veniam obsecro Domine, & ora pro me. Quoniam, & furtum surripio, & comedo. Aio ad eum, cur istud agis? Esuris ne, ac fame laboras? Respondit certè equidem, neque enim mihi satis est, quod in communi fratrum mēsa exhibetur, nec audeo quicquam aliud postulare. Aio ad eum, cur Abbatem tuum non adis, & necessitatem tuam illi insinuas? Ait ille, pudore quidem teneor, & erubesco. Vis, inquam ergo illum conueniam, & tuam ipsius necessitatem illi insinuem? Age, inquit, vt lubet pater. Conuenit itaque Abbatem, & rem illi totam (vt erat) expono. Abbas vero fac, inquit, vt bonum tibi videtur, & curam illius habe. Tūc assumpto illo fratre, ad Oeconomum me confero, & aio ad eum Quacumque hora frater hic ad te veniet, da illi vt edat quantum vult, nihilque prorsus ei denegare velis. Faciebat hoc ille, vt iusseram. Non multos verò post dies venit ad me iterum frater ille. Et ignosce, inquit, mi pater, iterum cœpi, & furari, & furtim comedere. Conuersus ad eum, cur hoc inquā agis frater? Num œconomus denegat ibi quod petis? ait: Nequaquam, imò quicquid peto, libenter exhibet, sed ego id facere erubesco. Tum ego, erubescis, inquam de me? Respondit non. Veni igitur, inquam, ad me, & sume quicquid velis, & noli amplius post hac furari. Fortè tunc mihi cura erat infirmorum, & ægrotantium, Accedebat igitur ad me, & quicquid illi opus erat sumebat. Post modum verò post aliquot dies, cępit denuò furari. Et uenit ad me mœrore, & tristitia confectus.

En.

En, inquit, pater denuo furor. Cur, inquam mi frater, num denego tibi aliquid ex his, quæ vis, & petis? Ait nihil certè. Cur igitur inquam, furaris? Respondit, ignosce mi Pater, nescio, cur id facio. Reuera, inquam, dic mihi quid agis ex his quæ furaris? Respondit, Asino appono ea, atque ita mutuo tum est. Furabatur enim fabas palmulas ficus, cepas & alia id genus, quæ poterat inuenire. Quæ quidem omnia partim sub lectulo suo, partim quocunque alio in loco poterat, occultabat. Denum cum quid ex eis ageret, prorsus non inueniret, vbi corrupta, & putrida effecta erant, Asino ac iumētis ea apponebat. En fratres videte quam miserum sit passiones habere iam inoletas, atque in habitum prolapsas. Considerate, obsecro, quæ miseria, quæ afflictio, qui cruciatus, quę denique sit anxietas, in habitū scilicet, alicuius morbosæ ac vitiosæ passionis deuenire. Sciebat enim infelix ille, malum hoc esse, non ignorabat se peruersè, & nequam agere, lugebat, cruciabatur, & tamen infelix ab illa consuetudine inuitus trahebatur, quam ex præcedenti socordia & incuria sibi comparauerat. Vnde probè dicebat Abbas Neithoron. Si quis trahi se à morbosis affectibus, & passionibus patietur, futurum, vt breui fiat seruus earumdem passionum, & mancipium vitiorum. Liberet nos Deus, pro sua bonitate, & pietate ab huiusmodi passionum habitibus, & prauis consuetudinibus.

S. Doroth. ser. 31. ad Monachos.

EXEMPLVM XXIIII.

Caroli Imperatoris, terribilis visio damnatorum multorum magnatum tam ecclesiasticorum quam sæcularium.

EXemplum ponitur in Spec. hist. lib. 25. de Carolo Imperatore dicente de seipso. Ego Carolus Imperator dono Dei Rex Germanorum, Romanorum Imperator sacra nocte diei Dominicæ post celebratum nocturnum diuinum officium, dū irem repausare, & vellem somnum capere, venit ad me vox terribilis dicens: Carole exibit à te modo spiritus tuus in hora non modica, statimque fui raptus in spiritu, & qui me sustulit erat candidissimus, tenens in manu sua glomerem lineum, clarissimū luminis iubar emittentem, sicut solent cometæ facere quando apparent, cæpitq; illum dissoluere, & dixit ad me: Accipe glomeris micantis filum, & liga, & noda firmiter in pollice tuæ manus dextræ, quia per illum duceris in labyrinthias infernorum pęnas. Hoc dicto, præcessit me velociter distorquens filum luciflui glomeris, duxitque me in profundissimas valles igneas quæ erant plenæ puteis ardentibus pice, & sulphure, plumbo, cera, & adipe, & ibi inueni Pontifices Patris mei, & auunculorum meorum. Quos cum pauens interrogarem, cur tam grauia paterentur tormenta? Responderunt, fuimus Episcopi Patris tui, & auorum tuorum, & dum debuimus illos, & populum de pace, de concordia admonere, seminauimus discordias, & fuimus incensores malorum. Ideò nunc incendimur in istis tartareis pœnis, & supplicijs. Nos, & alij homicidiorum, & rapinarum amatores. Huc, & tui Episcopi, & satellites venient, qui idem faciunt. Deinde traxit me super montes igneos, de quibus oriebantur paludes, & flumina feruentia, & omnia metallorum genera bullientia, vbi reperi innumeras animas hominū etiam Principum patris mei, & fratrum meorum immersas vsq; ad capillos, alios vsque mentum, alios vsque ad vmbilicum & clamauerunt ad me eiulando. Dum viximus amauimus cum patre tuo, & fratribus tuis facere prælia, & homicidia, atque rapinas pro cupiditate terrena. Ideò per illa bullientia flumina, & metallorū diuersa genera torquemur. Et cum ad hos timidus accederem audiui retro me animas clamare. Potentes potenter tormenta patientur. Et vidi super ripas fluminis bulliētes fornaces piceas, & sulphureas, plenas magnis draconibus, & serpentibus, diuersi generis. Vbi etiam vidi aliquos Patris mei Principes & fratrum meorum, & auunculorum meorū dicentes mihi. Heu nobis Carole? vides quā grauia habemus tormenta propter nostram malitiā, & superbiam, & mala cōsilia quę regibus nostris & tibi dedimus propter cupiditatem. Cumque dolendo ingemiscerem, occurrunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne, sulphure, et pice volentes me deglutire; sed ductor meus

triplicauit super me filum à cuius claritatis radijs superata sunt ora eorum ignea. Vidit etiam Patrem suum Lodouicum, in quodam dolio pleno feruentis aquæ. Et multa alia, quæ nimis longum esse enarrare. Gotschalcus serm. 17. intera D. partis æstiualis.

EXEMPLVM XXV.

Decima malè persoluta diminutionum tritici, benè autem tributa, eiusdem multiplicationem attulerunt.

LEgitur in uita sancti Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi, quod quid. m Balliuus ipsius fecit colligi fructus autumnales cuiusdam manerij, seu prædij sui non reddendo decimas. Cum igitur Sanctus venisset, horrea sua inuenit vix semiplena. & diabolum sedentem super vnum bladi cumulum. Quæsiuit ergò à Balliuo, quare cumuli illo anno non erant pleni. Respondit ille, quod de hoc miraretur, asserens omnia blada manerij ibi fuisse reposita etiam sine præstatione decimarum. Quod audiēs sanctus, statim fecit omnia extrahi, & decimari, & iterum reponi, cum reponerentur post decimationem, ita multiplicata erant quod ea horrea vix capere poterant. Ex Speculo Spiritualium cap. de Decimis, 7. parte.

EXEMPLVM XXVI.

Quidam qui decima diligenter dare solebat fructuum abundantiam consequebatur.

MIles quidam in dandis decimis tantæ fuit diligentiæ, vt ei esset summum studium eas soluere, sine mora, & sine dolo, habebat enim vineam quandam, ex qua circiter decem carrucas colligere consueuerat singulis annis. Tempore quodam magis ex diuina dispensatione quam ex aeris intemperie, postquam collectę essent vuæ vinumq; expressum, vna tantum modo carruca inuenta est. Quo audito, miles seruo suo, verbum memoria dignum respondit. Quod meum, inquit erat Dominus tulit, ego illi portionem suam non auferam, vade, & da sacerdoti carruccā hanc pro decima. Eodem tempore militis germanus, sacerdos quidam, iuxta prædictam transiens vineam, eam vuis refertam vidit, moxq; ad militem intrans de negligentia illum arguit dicens: Quare nōdum collecta est vinea vestra? Respondit, dm collecta est, sacerdos subiunxit. Nequaquam. sed illam plenam vidi. Quæsitum est, & inuentum, quod nunquam vberiores alio anno fructus dedisset. Ex quo patet, quomodo decimarum solutio hominem ditet. Gotschalchus Holens Ordinis Eremitarum D. August. serm. 99 lit. F. par. æstiuali.

EXEMPLVM XXVII.

Quidam horribili modo ab ebrietate, & in ea à blasphemijs auocatur.

QVidā fuit iudex, & potator pessimus. habēs tamen vxorem valde deuotā, qui die noctuq; potabat, habens vitam valde periculosam, sed mulier Deū orabat, quatenus eum à tali potatione auocaret, dedit eleemosynam, orabat feruēter. Accidit vna nocte, quod plenus potu à popina rediret, & transiens per cemiterium. Cum autem esset in cęmiterio impegit pedem in lapidem, aut truncum. Tunc ex impatientia cœpit maledicere Deo, & B. Mariæ Virgini, iurando per membra Christi. transiens modicum vltra, iterum offendit tibiam in quodam ligno, tunc altius blasphemauit Christo, & eius Matri, iurando per apostemata, & vulnera Christi. Cum iterum modicum iret impegit tertio pedem in ligno. tunc execrabiliter clamauit blasphemando. & maledicendo Deo & B. Mariæ Virgini, & omnibus Sanctis, dicens. Maledictus sit Deus, & Christus, cum Matre sua maledicti sint omnes Sancti in regno cælorum. Tunc mox ei apparuit imago cuiusdam hominis mortui stans ante eum, in horribili, & terribili specie cum serpentibus, bufonibus, & alijs vermibus, in corpore scaurientibus. Ille verò illo horribili spectaculo perterritus. Dixit. quis es tu? quod ego, tu eris. Ille autem in sua ebrietate animatus dixit: Venies mecum ego te inuito ad cenam. Respondit ille, vade, & sequar te. Cum autem venisset ad domum suam, dixit vxori, & familiæ

familiæ

militiæ suæ; quod quendam inuitasset, quem non deberet intromittere, & præcepit vt ostium clauderetur, sicut & fenestræ. Sedente illo in mensa, fores pulsauit inuitatus quem noluit intromittere. Secundo cum tanto pulsauit strepitu, vt tota domus tremeret, & aperiens ostium, domum in tam horribili specie intrauit dicens: Inuitasti me, ecce adsum, ego comedam tecum. Tūc ex timore (excepto eo) omnes fugierunt. Tu, inquit, inuitasti me ad cenam tuam, & ego inuito te ad cenam meam, tertia die venies tali hora. & sic disparuit. Altera die dolore & timore tactus, omnium peccatorum suorum confessionem instituit: Adueniente autem hora indicta, raptus est. & deductus cum corpore & anima ad loca infernalia, vbi vidit omnia genera tormētorum, scilicet, potatorum, & gulosorum. Dixit vero mortuus Iudici. Ecce prandiū. & cena mea, comede nunc mecum serpentes, bibe sulphur, picem, & ignē. Ille quasi pręe timore & horrore pœnarū semimortuus, reductus est ad locum, vnde assumptus fuerat, & apparuit canus, decrepitus, & quasi mortuus, qui postea nunquam risit, sed semper lacrymatus est, & strictissimam vitam assumpsit, seq; emendauit. Vtinam sic contingeret omnibus ebriosis, qui etiā se emēdarent & pœnitentiam agerent.

Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. Augustini, parte æstiuali, serm. 101. littera F.

EXEMPLVM XXVIII.

Eleemosynam prabens fœneratur Deo.

CVm in Samo Insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix, Maria mater Domini Pauli candidati dicens: Cū essem in Ciuitate Nisibię, erat ibi Christiana mulier virum habens gentilem. Erant autē pauperes, habebant tamen quinquaginta numismata, die verò quadā ait vir vxori suę. Demus hęc numismata fœneratori, vt aliquod solatium ex eis capiamus, ea enim sigillatim cōsumimus & deficiunt. Respondens autem illa bona vxor, ait viro: Si placet ea fœnerari, veni demus illa sub fœnore Deo Christianorum. Dicit ei vir eius. Et vbi est Deus Christianorum, vt demus ei? At illa: Ego tibi ipsum ostendam, si enim huic dederis ea, non solum nō illa perdes, sed & vsuras tibi persoluerct, & capitale duplum reddet. Qui ait illi: Eamus, ostende mihi illum, & demus ei. Illa vero assumens virum suum adduxit in sanctam Ecclesiam, habet autem illa Ecclesia quinque magnas ianuas. Cum autem induxisset illum in Ecclesię porticum, ostendit ei pauperes dicens, istis si præbueris Deus Christianorum ipsa accipit. Isti enim omnes sui sunt. Qui mox cum gaudio numismata cœpit erogare pauperibus. Reuersiq; sunt in domum suam. Cum verò post mēses tres necessitate sumptuum angustiarentur, ait vir vxori suæ Soror, nihil ut video, daturus est nobis Deus Christianorum ex debito illo. & nūc angustiamur inopia. Respondit mulier, & ait illi: Profectò dabit, vade vbi illa dedisti. & exhibebit ea tibi cū omni alacritate. Quo audito, ille currens abijt in sanctam Ecclesiam. veniensque in locum vbi erogauerat numismata pauperibus, & circuiens totam Ecclesiam, nemine vidit, qui sibi debitum redderet, nisi dolos pauperes denuo sedentes. Cum ergo cogitaret in se ipso, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret, aspexit ante pedes suos in marmore iacere nimisma vnum ex illis, quę pauperibus ipse erogauerat, inclinātq; se. & accipiens illud, abijt in domum suam & ait coniugi suæ. Ecce profectus sum in Ecclesiam. & crede mihi mulier Deum Christianorum non vidi, vt dixisti, nullusque mihi aliquid dedit, nisi quod hoc numisma ibi positū vidi, vbi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eum mulier illa mirabilis: Ipse est, qui tibi hoc inuisibiliter præstitit. Ille enim inuisibili potestate manus suæ disposuit hunc modum. Sed vade Domine mi, eme nobis aliquid, vt comedamus hodie, rursusque ipse prouidebit nobis. Abijt ille, & emit sibi panem & vinum, & piscem, & veniens domum dedit vxori. Quæ accipiens piscem, cæpit ipsum purgare, exenteransque illum, inuenit in visceribus eius lapidem valde mirabilem, ita vt miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen sciebat quid esset, seruatum autem ostendit reuertenti

tenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in pisce reperi. Vidēs autem & ipse miratus est quidem ipsius pulchritudinem, ignorabat tamen, quod esset. Cum autem comedisset, ait vxori. Da mihi lapidem, vt vadam, & vendam illum, si quid fortassis pretij de illo accipere contingat. Neque enim, vt dixi: nouerat & ipse quid esset, vtpote simplex & rudis. Tulit itaque lapidē, & abijt ad trapezitam, cuius erat proprium talia emere, & vendere, inuenitque illum iam clausis omnibus egredientem (ad vesperā enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? Dixit ei, Quid vis, vt tibi pro eo soluam? Accipe, inquit, quinque numismata, putans autem venditor, quia illuderet sibi, dicit ei. Et tantum vis pro illo persoluere? Existimans trapezita quod ita ille per ironiam loqueretur, ait ipsi, accipe decem pro eo numismata. Venditor iterum se irrideri arbitratus tacuit. Dicit illi Trapezita. Viginti numismata accipe; ille autem tacebat nihil respondens. Cum verò ad triginta, quadraginta numismata emptor, ascenderet, & se daturum ei iuramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidem æstimare. Paulatim verò emptor ascendens, vsque ad trecenta numismata peruenit, deditque illa vendenti. Ipse igitur dato lapide acceptaque pecunia, venit ad vxorem suam gaudens. Quæ cum videret illum exsultantem dixit: Quanti illum vendidisti? Putabat autem, quod illum quinque vel decem minutis vendidisset. Tunc ille, trecenta numismata proferens, dedit illa vxori suæ dicens, tanto se illum vendidisse. illa verò summam diuinæ bonitatis clementiam admirans, dixit ei: Ecce Deus Christianorum, qualis est, quam bonus, quam gratus, quam diues. Vides quia non solum quinquaginta numismata tibi reddidit, quę tu illi mutuasti, sed paucis diebus ipsa tibi sextuplicata restituit? Agnosce igitur, quia non est Deus alius, neque in terra, neque in cælo, nisi ipse solus. Ille verò miraculo admonitus, cum experimento didicisset & ipse veritatem, effectus est repente Christianus. & glorificauit Deum & Saluatorem nostrum Christum cum patre, & Spiritu sancto, plurimas referens gratias prouidētissimę vxori suæ, per quam vera Dei notitia ipsi in veritate fuit concessa.

Pratum Spirituale Sophronij, c. 185.

EXEMPLVM XXIX.

Episcopus punitur ante mortem, misereq; vitam finiuit, eo quod desierit eleemosynam dare, quam dare solebant prædecessores ipsius.

LEgitur in Chronicis Episcoporum Osnabrugensis Ecclesiæ, quod fuerit quidam Episcopus illius Ecclesiæ Bemio nomine, anno Domini 1308. qui statuit certam stipem, & eleemosynam dari per Episcopum propter glires. Interim quod illæ dabantur, nunquam in illa diœcæsi Glires, vel Catti fuerunt. Dum autem Godfridus de Arusburg Episcopus illam eleemosynam dimitteret, statim glirium copia rediji. Anno Domini 1348. & Episcopus ille miserabiliter vitam finiuit.

Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini parte æstiuali, serm. 29 littera C.

EXEMPLVM XXX.

Presbyter quidam grauiter punitur, eo quod excommunicationem parum curaret.

SAnctus Eligius excommunicauit quendam presbyterum, & præcepit ei, vt nullo modo missam celebrare præsumeret. Præsbyter verò Episcopi sui prohibitionē paruipendens, post aliquot dies cum vellet celebrare, & ad altare accederet, statim ad terram cecidit & exspirauit. Pastoris igitur excommunicatio siue iusta, siue iniusta fuerit, semper timenda est, quia qui iniustam excommunicationem patienter sufferet, cælestem meretur coronam.

Gotschalcus Holen Ordinis Eremitarum D. Augustini, parte hym. ser. 62. littera C.

EXEMPLVM XXXII.

Vis excommunicationis, & in corpus potestas, exemplo cuiusdam mulieris in corpore post mortem punitæ ostenditur.

Vidi ego tempore quo eram studens in conuentu Senarum in Italia, corpus cuiusdam mulieris essolutum quod iacuerat annis septuaginta in terra, & adhuc integrum in membris omnibus & capillis erat, quod fuit erectum ad murum, ad quod videndum confluebat tota ciuitas. In media verò nocte, sacrista, volens intrare Ecclesiam, & accendere lampadem, pro matutino cantando. Egrediente illud corpus sequebatur eum, clamando, quia in excommunicatione fuisset sepulta, & idcirco resolui non posset. Vade ergò ad Legatum Papæ, vt mihi beneficium absolutionis iniungat, tunc resoluar. Quod factum, mox absoluta, & corpore asperso aqua benedicta, mox fuit resolutum in cineres, ideoque valdè timenda est excommunicatio Gothschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini, partem hiemali, serm. 62. littera C.

MIRACVLA TRIA PRO Confirmatione Fidei Eucharistiæ.

EXEMPLVM XXXIII.

Christus apparet in Sacramento Altaris in forma speciosi pueri.

1.

Accidit, vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui de Sacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Christi. Is ergo cum staret ad audiendam missam alicuius deuoti Sacerdotis, sæpe ingemuit, dolens de praua immissione spiritus maligni, orauitque Dominum, vt sibi in hac vacillatione dignaretur misereri. Sed misericors Deus qui animarum saluti variis, ac miris modis occurrere solet, præfatum virum noua, & insolita visione instruxit, atque in fide suauiter confortauit: vidit namque inter manus sacerdotis sibi apparere non speciem panis, sed formam speciosi pueri præ filiis hominum, & nimium stupens, ac tremens, gratias egit, & Deum benedixit. Sacerdos verò de his nihil sciens, officium missæ solito more cum benedictione compleuit. Non enim propter eum qui fide, & gratia plenus erat, hæc ostensa sunt, sed propter infirmum in fide roborandum.

In vita venerandi Sacerdotis Henrici Brune, scripta per Thomam à Kempis, c. 7.

EXEMPLVM XXXIIII.

Rursus apparet in forma hominis, ad tollendam dubitationem mulieris, ortam ob defectum scientiæ, vel bonæ vitæ consecrantis Sacerdotis.

2.

Et quia sermo de venerabili Sacramento incidit, adhuc referam consimile factum de quodam Sacerdote in partibus Frisiæ, sed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ Fratre nostro Alardo narrante cognoui, quod erat cum eo quidam presbyter paruæ scientiæ, & famæ non claræ. Iste cum Ecclesiam intraret, vt diuina celebraret, honesta quędam matrona, quę eius imperitiam nouerat, cœpit intra se de eo suspectè cogitare, ac murmurando dicere. Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu indignè poteris tam magnum sacramentum conficere? Hęc ea cogitante, presbyter cępit celebrare, & diuina mysteria tractare, & consecrare. Factum est autem dum venerabile Sacramentum ritu ecclesiastico consecratum eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona supradicta vidit in eleuatione, apertis oculis figuram hominis Christi, nimium stupida, & perplexa. Finita itaque missa hanc visionem alteri sacerdoti secretè exposuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit, humiliter confessa est, qui diligenter gestæ rei ordinem, & visionem examinans matronæ respondit: Hoc Deus pro tua salute fieri permisit, ne de cetero malè de sacerdotibus cogites, nec de vera consecratione dubites, licet malæ famæ sint. & indi-

dignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidem tenuit, & Deo iudicium de ſacerdotibus eius commiſi t. Ibidem in fine operum Thomæ à Kempis.

EXEMPLVM XXXV.

Nolês remittere offenſam proximo, non poteſt videre corpus Chriſti in manibus ſacerdotis miſſam celebrantis, qui mox, vt eam condonauit, clare illud conſpexit.

3.

SEd non te pigeat aliud iterum miraculũ, de hoc ſummæ uenerationis ſacramento audire; eo namque tempore, quo monaſterium Montis ſanctæ Agnetis illic moraturus intraui, quidam deuotus clericus, mecum diu in eodem loco habitans pro quadam cauſſa ad vicinum monaſterium perrexit. Cumque in itinere eſſet, iunxit ſe illi quidam ſęcularis, cum eo ſocialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum eſt autem, dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille ſæcularis clerico ſecum comitanti: Dicam tibi, amice dilecte, quid mihi in vita mea breuiter accidit. Longo fui tempore, quod intrans Eccleſiam nunquam potui Sacramẽtum altaris in manibus ſacerdotis videre. Exiſtimans autem, quia nimis remotè tunc ſtarem, & prę caligine oculorum non poſſem benè videre, acceſſi propius quantum auſus fui, & licuit: ſed nihil penitus profuit mihi, nihilq; inter manibus ſacerdotis conſpexit.

At illud etiam vltra annum mihi euenit, & qua de cauſa non ſatis perpendo; tandẽ in me reuerſus, & multum perplexus ad Sacerdotem me contuli, & cuncta ei in confeſſione denudaui. Ille benignè me audiẽs & cautè ſecreta perquirẽs, inuenit me ſtare in odio cuiuſdam proximi mei, cui pro nulla re volui offenſam qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus, & diſcretus confeſſor, culpam malitię meæ, increpando, & admonendo perdocuit me, aſſerens periculoſum valdè fore in tali duritia ſtare, nec poſſe aliquãdo veniam promereri; niſi ex corde dimitterem offenſas omnes, atque idcircò mihi illud accidere, quia non eſſem dignus diuinum ſacramentum oculis malignis intueri. Auditis his ſacris monitis, acquieui conſilio ſacerdotis, & toto corde compunctus, remiſi ex integro iniurias, nolens meipſum de cetero vindicare, quatenus poſſem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum Sacerdos me abſoluit, & impoſita pęnitentia abire permiſit. His geſtis ſtatim ad Eccleſiam intraui, & miſſam audiui, Deo mihi propitio facto, ſacrum corpus Chriſti in manibus ſacerdotis oculis meis clariſſime vidi, & gratias agens, Deum in mirabilib. operib. ſuis benedixi. Idem ibidem.

EXEMPLVM XXXVI.

Illuſtre exemplum honorificè deductæ, & adoratæ Euchariſtiæ anno 1264. à Rudolpho Comite Habſpurgico, Auſtriacę domus primo Romanorum Imperatore deſignato anno 1273. Ex Ioanne Alberto VVidmandaſtio Iuriſconſulto, Senatore Regio, & Heparchiæ Oriẽtalis Auſtriæ Cancellario, in præfatione, in D. Pauli Epiſtolas, Syriacæ editas, & dedicatas Maximiliano Bohemiæ Regi, poſtea Romanorum Imperatori huius nominis ſecundo, dedicatus Anno 1555.

CVm Rudolphus Comes Habſpurgicus, antequam Romanorum Imperator deſignatus eſſet, vna cum Regulo Kyburgenſi, propinquo ſuo, ad anum fatidicam, in ſacra Heluetiæ ſolitudinis cella abditam, religionis cauſſa proficiſceretur, atque in via ſacerdotem cum Ieſu Chriſti ſacroſancto corpore, vt exituro cuipiam ex hac vita in proxima caſa viaticum præberet, iter pedibus ingredientem inueniſſet, de equo deſcendit, Sacerdotemq; impoſitũ vna cum propinquo ſuo (qui pietate ipſius commotus, æditiuo, quique ardentem cereum, & æris campani crotalum præferenti, equum ſuum conceſſerat) vſque ad ęgrotum tamquam à pedibus, freniſque miniſter deduxit, indeque ad ædem ſacram, cui Sacerdos præſidebat, deduxit. qui à Sacerdote cum fauſti ominis præfatione, ad Rudolphum, eiuſque poſteritatem omnem pertinentem, dimiſſi, ad ſacram cellam cõtenderunt, vbi adorato Deo, mox Religio-

giosam anum, magnæ propter uitæ sanctitatem, apud omnes venerationes, salutant. Quę veluti plena numine, ad Rodulphum conuersa, pro officio, inquit, & cultu Deo eiusq; sacerdoti, abs te nuper tributo, gratiam tibi, posterisque tuis cumulatissimè refert omnipotens Deus. & ne te vana spe induci à me suspiceris: nouenarium temporis numerum, quo tibi meæ huius prædictionis efficax signum ostendetur, diligenter obseruato. Rodulphus igitur nouenis, & diebus, & mensibus elapsis, è spe sua ad nonum inde annum, quo Romanorum Imperator declaratus fuit, ætate processit, quibus religiosis sanctæ initijs, Romani imperij amplitudo in Austriacam domũ profecta, certis pietatis rationib. conseruata, hactenus fuit. Idem Ioãnes Albertus VVidmandstius. in Originibus Suæuicis. Doctor Mattheus Galenus Catechesi 151.

EXEMPLVM XXXVI.

Nobilis Germanus Osvvaldus Mulser, in sacra communione nolens communi laicorum hostia contentus esse, sed maiorem, qua Sacerdotes celebrantes vtuntur, requirens, miraculosè repressus est.

ANno à natiuitate Domini 1384. quidam Germanus dictus Osvvaldus Mulser, ex nobili ortus prosapia in Sefeld, siue Seefeldt, & ibidem in castro vulgariter Scholosperg nuncupato residens, tempore Paschali, quo Christi fideles ex præcepto Ecclesiæ ad communionem Eucharistiæ accedere solent, maiori Hostia, & non vt ceteri laici communicare nitebatur. Ex timore itaque huic sacerdos pernitiosè assentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum supra linguam antedicti Osvvaldi poneret, ecce miraculosè ante altare terra se aperuit, ac si ipsum Osvvaldum prorsus deglutire vellet, & in illam vsque ad genua cecidit, ille verò manibus latus altaris apprehendit, sed altare istic tactũ instar ceræ mollescere cępit, manibusq; cessit. Osvvaldus præsentem Dei vindictam præsentiẽs, mox pœnitentia ducitur, veniam à Deo precatur. Cumque hostiam deglutire non posset, Deo id non permittente, Sacerdos eam in sacrarium repoluit, quæ etiamnum hodie sanguineo colore diuinitus tincta, & ex linguæ saliua nonnihil contracta conspicitur. Vbi etiam iam inde ad nostra vsque tempora plurima fiunt miracula. Ego Tilmannus Bredembachius, ex vrbe in Germaniam reuersurus, monitus a R.D. Martino Eisengreinio, vt ad locum illum deuerterem, altare ipsum, & in eo manu Osvvaldi vestigia vidi, & contrectaui, ac iuxta illud terræ hiatum quo absorberi cęperat, modo ferreis cancellis obiectum denique ipsam hostiam, & castrum in quo vixit, conspexi. Porrò Osvvaldus iste sic diuinitus correptus, in molestam incidit ægritudinem, pęnitentiamque agens, & confessus, aliquanto superuixit tempore, demum mortuus in Domino. Accidit hoc miraculum, ait R.P. Lucas Pinellus, in pago Seefelt, tribus milliaribus ab Oeniponto in Germania. Ab aliquot tamen annis tam Hostia, quam lapis altaris, metu hęreticorum, qui vt inimici huius Sacramenti, solent supprimere eius miracula, sunt translata Oenipontum. Excerptum ex tabula ænea, quæ ad perpetuam rei memoriam in templo pagi Seefeldt, nõ procul ab Oeniponto in finibus Comitatus Tirolis erecta conspicitur. Bredenbachius Collat. sacrar. lib. 1. ca. 55. & P. Lucas Pinellus, Societatis Iesu in suo libello meditationum de Eucharistia, cap. de Miraculis Eucharistię, exemp. 4.

EXEMPLVM XXXVIII.

Sanctissimum Sacramentum cum ipso sacro repositorio fortiuè sublatum, fascique super mulum impositum extra fascem erũpit, ac in terra mire subleuatur mirifico splendore coruscans.

ANno 1453. quadam feria quinta, & sexto die Iunij circa horam 10. grande, virtute sacratissimæ hostię, Taurini visum est miraculum, prout videre est in littera quadam autentica, quæ in hunc vsque diem extat impressa, & adhuc in prædicta ciuitate imprimitur, in tanti, ac stupendi miraculi perpetuam memoriam. Historia autem talis est. Existente discordia quadam inter Francos, Sabaudos, & Pedemontanos, ratione quorum-

dam

dam mercatorum, qui vna cum mercibus suis recenti,& intercepti fuerant Hiullæ, ac cidit locum illum euersum, ac planè deuastatum fuisse; Inter alia autem accidit, & hoc, quendam scilicet ex ecclesia sustulisse tabernaculum argenteũ, in quo requiescebat sancta hostia consecrata, quam & in fasce quodam occultauit; Ille verò prædictũ fascem mulo superimponens rectà cum illo processit per Susam Vigilianam, & Riuoli Sulinam, & vbi Turrinum deuenit, per portam templo S. Siluestri proximam mulus sese in terram pronus deiecit, & absque humano vllo interueniente medio, & cooperatione dictus ille facis seipsum miraculose reserauit, & simul supradictum tabernaculum ex eodem prosilijt, in aera se subleuas, permagno splendescens lumine; ita vt ad instar solis cuiusdam, solares radios emittere videretur. Hoc primò vidit venerabilis quidam vir, nomine Bartholomeus Cocone, qui confestim adijt, Reuerendissimum Ludouicum Romagnam pro illo tempore Episcopum Taurinensem, qui crucis vexillo comitatus, necnon & omnibus ecclesiasticis personis circumcinctus, sollemni pompa locum petijt. Quo vbi peruenit, statim in genua proruit, idem omnibus facientibus, qui tam insolito aderant spectaculo, & tunc mirabile dictu, ipsum repositorium in terram decidit, ipsa sola hostia in aere suspensa, & summe splendescent. Propter quam caussam Episcopus calicem deferri mandauit, & stans deuotè hostię eum supposuit tum ipsa hostia in eum protinus descendit, & tunc magna cũ sollemnitate, & reuerentia eam in cathedralem ecclesiam detulit, in qua postea fabricatum est tabernaculum admodum nobile & speciosum quod perdurauit vsque in tempus quo innouata est cathedralis Ecclesia. In cuius facti piam, sanctamque memoriam extructum fuit in prædicta Ecclesia sancti Siluestri, sacellum sacratissimi sacramenti, in quo depictum conspicitur prędictum miraculum, & insuper ibidem deuotissima confraternitas erecta est.

P. Seraphinus Razius Doct. Dominicanus in hortulo suo exemplorum titulo, Eucharistia, exemp. 32.

EXEMPLVM XXXIX.

MIRACVLVM DE *Eucharistia.*

IN Valentię regno, anno Domini 1239. maximus Barbarorum exercitus aduersus mille Christianos, qui in paruo erant opido, venerunt. Cum autem ipsi viderẽt se tam paucos esse, vt inde auxilium sperare non liceret, & fieri non posse humana ratione, quin superarentur a tam numeroso exercitu, nisi præcipuo Dei miraculo, & gratia defenderentur, curarunt magnopere, vt sex ex præcipuis ducibus, qui in illo exercitu erant hanc gratiam impetrarent, sua peccata confitendo, & sanctissimum Sacramentum sumendo, quod pauci sacerdotes ibi, & hostes vicini, neque satis temporis quo id omnes facerent. Ipsi autem vbi confessi sunt peccata, missam audierũt, & iam sex formis consecratis, quas ipsi sumerent, datum fuit signum iã Barbaros opidum oppugnare, vnde necesse illis fuit communionem relinquere, & ad arma se conferre. Tunc sacerdos, qui missam celebrabat, maxima cum celeritate in Corporalibus sex formas inuoluit, & sub quodam saxo abdidit. Deus autem cum illorum fidelium Ducum præparationem, bonam voluntatem suscipiendi sacramenti respexisset, cumque confidentię quam illo habebant rationem habuisset, & auxilij quod ab eo postularunt, ita eos animauit, & alios illorum causa, vt breui Barbaros dissiparẽt, & illorum innumerabiles occiderent. & reliqui se in fugam darent, ipsi verò victores reuertentes, & beneficij accepti non ingrati quod cœperant perficere voluerũt quod erat sumere sacratissimum sacramentum. Tunc sacerdos, vt abdita corporalia expromeret se contulit. & cum in altari ea explicaret formas sanguine aspersas vidit, & cum Corporalibus conglutinatas, vt hoc tempore cernuntur. Quo mysterio declarato, & Corporalibus retectis maxima fuit admiratio, & deuotio, & lacrymarum magnis, quas ibi profuderunt. Deo gratias agẽdo gloriamque dando, quod pro illis tam admirabilem rem fecisset. Hoc tempore Barbari vires suas collegerunt, & omnes vicinos in armis esse voluerunt, & iterum

in Christianos se contulerunt. Ipsi autem beneficio accepto corroborati mandarunt sacerdoti, ut in loco eminentiori se cum Corporalibus ita collocaret, ut ea omnes milites intueri possent, ut inde vires susciperent. Quo facto in hostes maximo impetu irruerunt, & tantopere cum ijs pugnarunt, ut omnis humus illic esset sanguine, & mortuorum corporibus contecta. Habita hac victoria, & eo bello confecto, quæstio orta est, quonam loco illa preciosa res collocaretur, quisque cum ea se honorare velle sustinebat.

Dux autem generalis prudentissimè dixit quod cum illud opus Dei esset, ad eum quoque spectare locum, in quo fit collocanda, declarare. Hoc æquū visum est omnibus, & in eo consenserunt, ut Dei uoluntas sorte cognosceretur. Ter igitur sortem extraxerunt, & semper Darocæ obtigit, de quo loco erat ille sacerdos, qui illas formas sacrarat. Neque hoc contenti fuerunt, sed ad aliam viam confugerunt, hoc est vt mitis inquireretur mula, quæ non amplius per terras Christianorum deambulare solita esset, & Corporalibus in arca positis, ea benè ligata super illa, mula permitteretur quo vellet ire. Vbi verò conquiesceret ibi esset illi precioso deposito locus. Mula præibat, sacerdotes sequebantur cū cereis accensis, post illos ordine sequebantur milites cum suis Ducibus. Dum in hoc itinere versabantur, è vicis egrediebantur sacerdotes, & gentes Deum laudantes, & coram mula fruges & trifolium, aut herbam modicam, & alia huiusmodi ponentes, ut ibi comederet, conquiesceret, & illis sacratis rebus fruerentur; mula tamen nusquam conquieuit quoad Darocam peruenit, & cuiusdam xenodochij, quod extra ciuitatem erat, portas ingressa est, & ibi aliud miraculum contigit, mula enim Ecclesiam ingressa, humi genua fixit, & ita mortua est. Noluit enim Deus, neque consentaneum fuit, ut quæ bestia in tali re seruierat, ad alium humanæ vitæ vsum seruiret. Hoc igitur modo illa Corporalia Darocæ permanserunt, eò Reges, & Principes conuenerunt, & alij primarij viri, vt illud miraculum viderent, & adorarent Deum, qui in illis corporalibus est. Tunc Legati ad Vrbanum Papam quartum, ut de ea re eum certiorem facerent, iuerunt, qui multas concessit indulgentias ijs, qui illas reliquias visitarent, & alij summi Pōtifices easdem confirmarunt, & auxerunt, vt in Ecclesiæ Darocæ archiuio apparet. Viginti autem annis post hoc miraculum festum Corporis Christi institutum fuit. Hæc est huius miraculi summa, cuius veritas, ut comprobetur, nullis nisi oculorum testibus indiget, eorum scilicet, qui quot annis ea proprijs cernunt cum ea expromunt Corporalia, ut in illis Deus, qui in illis est adoretur. Vbi duo cernuntur miracula. Vnum est adhuc illas formas integras, sine vlla corruptione esse iam trecentis, & triginta annis elapsis, ex quo illæ formæ sacratæ fuerunt, quod naturaliter fieri non potest.

Alterum est esse sanguine infectas, & aspersas. De hoc miraculo scriptus est liber ad inuictissimum Carolum huius nominis Imperatorem quintum, & ad gloriosam Imperatricem illius vxorē, qui ea viserunt, & Dominum, qui in illis est, adorarūt. Narrauit in ciuitate Antuerpiensi (dicit Reuerendus Pater Guardianus Fratrum Minorum, oppidi Traiectensis ad Mosam, hoc anno 1602. qui vicario domus Cornelij monti apud Leodium hæc miracula propria manu scripta tradidit) illustris admodum, ac generosus vir Lambertus VVyts, qui cum Paranymphi officio fungeretur, duxissetq; imperatoris magni filiam Regi Philippo 2. Hispaniæ sponsam, versus Hispaniam, domum reuertens per regnū Arragoniæ ciuitatem Darocam intrauit, anno 1572. & proprijs oculis idem Corporale aspexit, præsēte Imperatore Rodolpho & eius fratre germano Ernesto Archiduce. Scriptum quoque hoc miraculum est à Reuerendo Patre Ludouico Granatensi S.Thom. Professore Dominicano lib. de religionis Christianę præstantia, fol. 383. in editione Coloniensi, anni 1588. apud Geruinum Calenium.

EXEMPLVM XL.

Aliud miraculum.

ANno 1258. cum quidam presybter ſacratiſſimam miſſam Pariſijs celebraret in ſacello quodam aulæ Regiæ, populoque oſtendendam diuiniſſimam Euchariſtiam ſuſtuliſſet in altum, pro ſpecie panis, plurimi qui aderant formoſiſſimum conſpexere puerum, quocirca nonnulli rogarunt presbyterum, vt tamdiu in altum porrectis manibus ſiſteret, quoad Rex accerſeretur. Certior autem tanti miraculi factus Rex Ludouicus, negauit ſe eo profecturum, quod non credentibus hæc ſigna exiſterent, ſibi verò perſuaſiſſimum, verè in Euchariſtia Chriſti corpus eſſe. Vide Thomam Boſium li. 14. de notis Eccleſiæ, fol. 172. ex Villaneo, qui circa eadem tempora dicitur claruiſſe lib. 6. c. 67.

EXEMPLVM XLI.

Aliud miraculum.

ANno reparatæ ſalutis humanæ 1369. in Ducatus Brabantię regimine exiſtente Illuſtriſſimo Domino Domino Venceslao, filio Regis Bohemiæ, & eius pia coniuge Domina Ioanna, filia Ioannis tertij Ducis Brabantiæ, circa feſtum Diui Bauonis, Archiſynagogus quidam Iudęorum, nomine Ionathas, triginta argenteis vulgo dictis Moutreuen, eſt Viluoert ſche Moutreuen emit thecam, ſiue ciborium quoddam, quo continebantur 16. conſecratæ hoſtiæ, inter quas vna hoſtia erat maiuſcula, hanc cum venerandis hoſtijs ſacratam thecam, cum ab improbo quodam cuſtode ſacelli Diuæ Catherinæ Virginis, & martyris ſiui ſub parochia Diui Ioannis Baptiſtæ, extra muros oppidi Bruxellenſis, nactam furto abſtuliſſet, eaſdem ſacras hoſtias ad ſuę fœcis homines, in alijs locis commorantes, miſit, vt ad Dei contumeliam eaſdem horrendis modis vilipenderent.

Factum eſt autem cum ipſa die ſacra Paraſceues, qua ſe Chriſtiani in memoriam Dominicæ paſſionis in admiranda pietate & ſpiritualis deuotionis cultu exercere ſolent, dum Iudęis in vnum locum Bruxellis conſtitutum vulgoque dictum in der Ackēn ſimul conueniſſent, pugionibus, & cultris eaſdem hoſtias transfixerunt, & cōtumelioſè pertractarunt, adeo, vt ſanguis inde vbertim, non ſine ſtupore, & incredibili etiam maximè perfidorum Iudæorum admiratione effluxeret, quod cum vidiſſent, quidam eorum, velut cœleſtis numinis vindicante iuſtitia, in terram veluti mortui corruerunt.

Cæteri hoc tam admirando miraculo, & portento percuſſi, & conſternati ab impijſſimo ſcelere deſtitere. Cum autem nullam inire ſecum rationem poſſent, ad huiuſmodi occultandum miraculum, nullūque non mouerent lapidem, impediendo ne ad Chriſtianorum principum, aliorumque nobilium aures perueniret, ſtatuerunt aduocare matronam quandam, nomine Ioannam, à Iudaiſmo ad Chriſtianam, & Catholicam fidem ante conuerſam, qua comparente magna pecunię ſumma eius animum expugnare conantur, certaque quantitate nummorum ei oblata, hoc effecerunt, vt licet non ita libenter, tamē amore pecuniæ ſuperata ſecum auferre ciborium cum transfoſſis hoſtijs, quas pugionibus, & cultris ſuis transfixerant, & indignis modis contumelioſè tractarant; Interim, cum nollet Diuina maieſtas, vt tātum facinus, & immaniſſimum ſcelus in Dei ſacratiſſimum corpus perpetratum quępiam lateret, ſtatim Ioanna prędicta, acri conſcientiæ ſtimulo cœpit exagitari, & propterea cum nullam parādi cordis ſui vi am reperire poſſet (non dubium quin ſuadente Deo, & certo ab Angelo præmonita) ſtatuit ſe conferre ad ſuum Parochum. Itaque cum ſub ſigillo confeſſionis omne ſcelus ſuo Paſtori indicaſſet, totiuſque rei geſtę ſeriem aperuiſſet, monet eam Dominus Petrus de Heda (ſic enim is Paſtor vocabatur) vt etiam data oportunitate ciborium ad ſe vna cum hoſtijs transfixis deferat. Quibus receptis, aduocat ille Dominum Gerardum Spijkerman, Eccleſiæ S. Gudulæ Supplebanum, & alterius portionis Capellę Diui Nicolai Bruxellenſis Rectorem, quatenus in negotio tam arduo quid facto opus foret, conſilio ſimul initio ſecum ſtatuerent. Interim peruenit ſcelus id inauditū ad aures Venerabilis viri Domini Ioannis de Iſcha, prædictæ Eccleſiæ

Di-

Diuæ Gudulæ Scholastici, & Canonici, necnon Reuerendissimi Episcopi Cameracensis, pro tempore Vicarij generalis, qui ad se vocata prædicta Ioanna, vt amplius omnia cognosceret, eã mandat arcta detineri custodia, vt sic totius rei series manifestius cognosceretur. Mandati interea Illustrissimus, & Serenissimus Dux Brabantiæ VVenceslaus. Bohemiæ Regis filius, omnes Iudæos in Ciuitate Bruxellensi tunc temporis commorantes, & in Suburbijs, & locis circumiacentibus moram trahentes, capi, & in publica facinorosorum hominum custodia poni, quæ vulgò dicitur die Steenpoerte, ibique varijs tormentis adacti facinus confitentur, & processu super eorum facinore exacto, flammis viui adiudicantur comburendi, in loco dicto den VVolendries, extra antiqua mœnia prædictæ Ciuitatis constituto, postquam curribus per totam ciuitatem fuissent vecti, & forcipibus ferreis candentibus eorũ carnes laceratę. Facta est autem hæc animaduersio, in Vigilia Ascensionis Dominicæ, anno 1370. Eorum quoque bona omnia fisco Domini Ducis fuere adiudicata, quemadmodum liquet ex rationibus redditis id temporis, per Godefridum de fridum de Teruis. Quęstorem generalem dicti Domini Ducis in districtu Bruxellensi, quarum summa asseruatur in Camera computus.

EXEMPLVM XLII.

Famę potius, quam diuitijs seruiendum.

QVidam mercator in ciuitate Ianuensi, Obertus nomine, tantæ legalitatis erat, vt quidam quingentos apud eum aureos deposuisse mẽdaciter diceret, illeque minimè super hoc chartulam seu scriptum reperiret, mutosque mendosos testes adduceret. Et mercator fidelissimus diceret se depositum minimè recepisse. Et ille clamans vociferare vellet. Obertus eum statim vocauit, dicens: Tace fili, accipe quingentos aureos, quos te apud me deposuisse affirmas, statimque ipsi pecuniam numerauit: Malens iniustè pecuniam perdere, quam bonæ famæ sui nominis detrahere. Gotschalcus serm. 97. parte æstiual. littera D.

EXEMPLVM XLIII.

Rex quidam, cum subditis suis ab idolorum seruitute auocatur, miraculo probante Christũ verum esse Deum.

TEmpore Othonis primi Imperatoris, quidam Daniano qui idola colebant cum Christo, quodã Popone clerico in cõuiuio altercabantur super cultura Dei, & Deorum: Danis asserentibus Iesum esse Deum, non Deum, sed hominem. Propone verò è contra affirmante Iesum esse verum Deum solum; Rex Araldus pręcepit clerico, vt fidem propositam à se, probaret testimonio veritatis, quod annuente clerico, ingentis ponderis ferrum ignitum manibus illius ferendum imponitur. Quod cum clericus vsque ad palatium portasset absque vlla læsione Rex penitus abiecta idolatria se, suoq; ad colendum verum Deum conuertit, & Clericum ad Episcopatum promouit. Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini, parte æstiu. serm. 11. littera D.

EXEMPLVM XLIIII.

Fraus mercatoris depositum negantis, sagaci mulieris cuiusdam prudentia detegitur.

LEgimus mercatorem quendam in seruandis depositis claræ famæ, sed vbi erat oportunitas fur erat, & latro. Huius famam quidam extraneus audiens, thesaurum non modicum reseruandum illi reliquit. Post annos verò tres homo à mercatore suum repetijt accommodatum sibi depositum. Mercator verò sciens illum, nec testes habere super hoc, nec chirographum aliquod, depositum negans, se ipsum minime cognoscere asserebat. Quod ille audiẽs ibat tristis, & mœrens. Cui cum obuiasset vetula quædam, caussam tantę tristitiæ ab eo sciscitabatur. Tunc ille inquit, nõ poteris me iuuare mulier. Ait illa: Obsecro te, ut mihi caussã tuæ tristitiæ enarres, fortè tibi consiliũ saluberrimũ dare potero. Victus ergo homo infortuniũ suum totum per ordinem mulieri dixit. At sagax mulier, & prudens vetula. Habes ne, inquit, aliquem in hac ciuitate amicum tibi fidelẽ? Respondit

homo, habeo plures. Tunc illa; Vade, inquit, & dic eis, vt emât scrinia depicta pulchra, & implentes ea vilibus rebus fingant in eis esse gemmas pretiosas, & thesaurum magni valoris, portantes ad mercatorem illum, & dicant se velle apud eum thesaurum magnum deponere, cum audierint famam legalitatis suæ non modicam esse, & ire teneantur ad partes multum remotas. Illis ergo cum mercatore loquentibus, tu superueniens, petens debitum tuum quod tali tempore apud eum deposuisti, spero enim quod propter maius lucrum, & adstantium amicorum tuorum verecundiã; legalitatis sibi famam imponentium statim tibi thesaurum tuum ex integro restituet. Abijt ergo homo ille, & fecit iuxta mulieris consilium. Amicis ergo cum mercatore loquentibus, de ficto thesauro apud eum deponendo, superuenit, & ipse repetens thesaurum suum. Respondit mercator: bene te nosco, tu es talis, & tali die & tempore venisti, & portasti.

Depositum tuum optimè custodiui, & procuratori suo ait. Vade cito, & da huic depositum suum, sicque accipiens depositum homo gaudens abijt. Infœlix mercator à sua defraudatus malitia, vacuus remansit. Goschalcus serm 97 partis æstiualis, littera D.

EXEMPLVM XLV.

De milite, qui per vim abstulerat siluam, cum stagno à quibusdam religiosis.

LEgitur quòd in Diœcesi Beluacensi. vbi est quędam amœna silua, & sterile quoddam stagnum, iuxta siluam, cuius causam referunt incolæ loci talem, quòd miles quidam abstulerit eandum siluam, cum stagno per violentiam à quibusdam religiosis. Cum autem Abbas loci illius nec prece, nec precio, nec placitis recuperare posset, venit ad locum dicens siluę & stagno. Sicut debitam & verã iurisdictionem in vobis habemus, ita sub interminatione anathematis, id est excommunicatio nis uobis inhibemus, nè de cætero fructus vel res aliquas producatis vnde gaudeant qui vos nobis iniustè abstulerunt.

Et ex tunc stagnum sine piscibus permãsit, & silua aruit, si enim prelati deificè viuerent, illud possent contra suos inuasores obtinere. Simile legitur in legenda S. Remigij de Molendino. & in legenda S. Laurẽtij de iudice qui abstulit tres domos sancti Laurentij. Tales damnantur nisi restituant. Cuius exemplum recitat Cæsarius lib. 1. cap. 34. de Langrauio Hassiæ. Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini, serm. 34. litera D. partis hiemalis.

EXEMPLVM XLVI.

Seruus quidam heri sui consensu, defraudans hospites grauiter punitur.

LEgitur quòd in Longobardiæ partibus quidam nobilis hospitium quoddam adiuerit, cum magna famulorum caterua. Cum verò equis prima noctis hora pabula data fuissent, famulus hospitis furtiuè equorum pabula accepit. Cumque ad equum, cui nobilis insidere solebat fur venisset manumque ad tollendum pabulum applicuisset, nec equus ipse furis brachiũ dimittere vellet. & præ nimio dolore clamaret. domicella cum famulis suis, & hospite concurrerũt, sed nullo modo dictum furem de dentibus equi remouere poterant, donec vicinorum aures eius rei fama permouisset, sicque iudicatus, & suspensus postea fuit.

Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. Augustini serm. 13. de dedicatione, littera F.

EXEMPLVM XLVII.

Admiranda visio Theophanis de pœnis, ac dãnatione illorum, qui se segregant à catholica, & Apostolica Ecclesia ad quascunque hęreses.

SEnex quidam sedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Cyriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus est frater peregrinus ex regione Dornæ, Theophanes nomine, vt interrogaret senem de cognitionibus fornicationis. Quem senior hortari cœpit, atque vrgere verbis de pudicitia & castitate, frater itaque magnificè ædificatus ait seni. Vere, mi pater, ego, nisi in regione

mea

mea Nestorianis communicarem, tecum permansissem. Cum vero audisset senex Nestorij nomen, afflictus de perditione fratris corripiebat eum, & orabat, vt recederet ab hac pessima, & perniciosa hæresi, accederetq; ad sanctam Catholicam, & Apostolica Ecclesiam, dicens, non esse aliam salutis spem, nisi rectè sentiamus, & credamus (vt reuera est) sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille seni; Profecto Domine pater, omnes hęreses sic dicũt, nisi nobiscum cõmunices, saluus esse non poteris. Quid ergo faciam, infęlix nescio. Deprecare igitur Dominum, vt reipsa me certum faciat, quæ nam sit vera fides. Senex autem cum gaudio fratris verba suscepit, dixitque illi, sede in spelunca mecum, & omnino spem in Deo habeo, quia reuelabit tibi ipsius benignitas, quę sit vera fides. Dimissoque fratre in spelunca sua, egressus est senior propè mare mortuũ, orans Deum pro fratre. Circa autem horam nonam diei sequentis, adspexit frater quendam adstantem sibi adspectu terribilem, ac dicentem. Veni, & vide veritatẽ assumensque eum, duxit in locum tenebrosum, ac fœtidum, ignes euaporantem. Atque in ipsis ignibus vidit Nestorium, Eutychen, Apollinarem, Dioscorum, Seuerum, Arianum, & alios quosdam. Dixitque illi is qui apparuerat, locus iste paratus est hæreticis, & blasphemantibus, & his, qui illorum dogmata sequuntur. Si ergo placet tibi locus, persiste in tuo dogmate. Si autem supplicium illud experiri non vis, accede ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, quam te senex docet, dico enim tibi, quia si omnes virtutes homo operetur, nec rectè credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in semetipsum, & redeunti seni narrauit omnia quæ viderat, accessitq; ad communionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem cum sene, impletisq; quatuor cũ illo annis, dormiuit in pace. Ioãnes Moscus Euiratus cap. 16. Prati Spiritualis.

EXEMPLVM XLVIII.

Simile exemplum de pœnis, ac damnatione hæreticorum nostri temporis.

CONuenit cũ precedenti historia scriptum quoddam, quod mihi vir quidam ætate doctrina & pietate venerandus communicauit totamque rei seriem à personis fide dignis in ipso loco vbi contigit, cognouit. Anno 1309. Delphis (quæ celebris est Hollandię ciuitas) in monasterio sanctæ Annæ fuit sanctimonialis quædam vocata Anna, Georgij nota filia cuiusdam viri nobilis alterius prouinciæ, inuita penè in idem monasterium intrusa, quæ cum annum ætatis ageret 24. in grauem incidit infirmitatem circa horam 7. vespertinam, ex qua exanimis facta est manè circa horã 3. iacuitque omnium vitalium sensuum expers ad quartam horę partem. Tandemque sibi restituta, grauiter ingemuit, oculosque in Priorissam conijciens, ait: Carissima mater, vbi nunc fui; Equidem vidi Scribas, & Pharisæos ardentes in barathro gehennæ. Mater verò placidis sermonib. eam reprimere conabatur, existimans illam mentis impotentiam incurrisse. Respondit illa, se nulla mentis inopia laborare, sed plenissimè sibi constare. Viditque, inquit, Lutheranos ardentes in abysso inferni. Cumque obiurgaretur a quadam sorore adstãte, prohibereturq; talia proloqui, illa mox luculentiori voce subiunxit: Tunc inquit vis vt sileam, non eloquar solum, sed vociferabor, & eiulabo, quoniam ab omnipotente Deo compellor hæc eloqui, viditq; Lutheranos in profundis abyssi infernalis, & quendam iam dudũ hic Delphis defunctum, quem quidem ipsa nec nouerat vnquam, nec viderat, sed quædam laica mulier lecto assistens eumdem nouerat. Vidi pręterea, inquit, illam personam, quę ut ab hac religione monastica deficerem, blãdis perniciosisque suggestionibus me pellicere conabatur, tartareis ignib. mancipatã, sed gratias ago tibi benignissime Iesu, quod perseuerauī in hoc sacro instituto, tuum hoc est donum, non meritum meum, seruiui quidem tibi languidè, ac tepidè, sed piissime Iesu, si dignaberis mihi parcere, propono tua gratia cooperante, me ex toto

corde emendare. Post hæc ad extremum vitæ agonem deueniens, obruebatur quibusdam infirmitatibus, quæ à diuersis sanctis de nominari consueuerunt. Quas dum sustineret, admodum lamentabiliter dicebat: Benignissime Iesu, q̃d caussæ est quod his plagis tantopere discrucior? gratias tamẽ pro his ago tibi, & profiteor, licet te in sanctis tuis non blasphemauerim, tepidè tamẽ & remissè eos colui. O sanctissima Dei mater Maria, & tu sacratissima Anna, nunquam vestris cultorib. precum vestrarum suffragia subtrahatis. Vos verò sancti, & electi Dei, ignoscite mihi, quod non ea qua decuisset, veneratione, & cultu vos honorauerim. Et his quidem illa modis culpam suam deprecabatur, gratias autem, inquit, ago tibi clementissime Deus, quòd plenam nunc assequar omnium hostium, & periculorum meorum uictoriam, quodq; in hoc sacro Ordine, & habitu, & religione Catholica, nunc vita hac defungar. Quod audiens mater monasterij, cępit vberrim lacrymari. Ad quam infirma, noli, inquit, flere, sed mecum diuinæ bonitati gratias age, quod ætate, & tempore maximè congruo hinc euocor, timeo enim, si diu vixissem, quod in sancta hac religione non satis constanter perseuerassem vsque in finem. Reliquis verò sororibus dicebat, vt essent obedientes, nihil cuiquam darent sine consensu matris, vitam seriò emendarent, ac pœnitentiam agerẽt. Post hæc dulci voce odas istas Ecclesiasticas decantauit; Et porta Christi peruia, Maria mater gratiæ: Deniq; versum vnum pij cuiusdã cantici Germanici, quod incipit: Confido me breui amabilem vultũ Domini Iesu contemplaturam, moxq; cessauit loqui, & post horam in Domino obdormiuit. Tilmannus Bredembachius lib. 7. Collat. sacrar. c. 26.

EXEMPLVM XLIX.

Clandestina mala diu celari non possunt.

Patet quia cum quidam Christianus se associasset cuidam Iudæo in quadam via, & Christianus vellet Iudæum propter pecuniam occidere, ait Iudæus: Noli facere hoc malum, quia finaliter totum scietur. Ait Christianus: Quis hoc diceret cum simus in loco secretissimo? Respondit Iudæus. Perdices quæ coram te volant, seo ipse parum curauit, & Iudæum interfecit, & pecuniam ei abstulit. Quadam verò die cum igni astaret, & verò perdices à Domino ipsius capræ assarentur, eæ incœperunt sonitum quendam edere, eo modo, quo solent plerumque carnes coctę. Tunc ille perterritus, ac solitò pallidior, memorque à Iudæo dictorum, hinc inde quoque aspiciens, à Domino (qui aliquid subesse suspicabatur) deprehenditur, & laqueo suspensus est.

Gottschalcus Holen. Ord. Erem. D. August. par. æstiualis serm. 99. lit. D.

EXEMPLVM L.

Honestas & verecundia seruanda in membris tegendis, etiam cum operibus naturæ seruitur.

Maximilianus primus eius nominis Imperator, cui successit in Imperio Carolus quintus eius ex Philippo filio nepos, tantę fuit honestatis & verecundiæ, ut nemo ex cubicularijs vnquã, vel meiere, vel naturæ opera egerere viderit, immo et vix medicis vrinam suã perspiciendam permiserit. Quin etiam cum instantem mortis horam persentiret, & quid de suo corpore post obitum fieri vellet præordinaret, inter alia præcepit, vt sibi statim subligaculũ dum viueret induceretur, ne quis post mortem eius verenda conspiceret, perpendant multi Christiani, quam longè absint ab illa verecunda honestate, qui non verentur corã alijs huiusmodi operibus satisfacere, valentes & sani, qui secessibus, & locis secretioribus uti possent ubi a neminè deprehenderentur, meminerintque illius sententiæ D. Bernardi, serm. de vita solitaria ad Fratres de Monte; Honestas, inquit, amica Deo, & Angelis, quemadmodum è diuerso inhonestas, & indecentia immundis dæmonibus, & impuris spiritibus, grata est, & familiaris.

VVolfangus Lazius, Cuspinianus, & alij.

EXEMPLVM LI.

Honores mutant mores, & instant mentes.

Filius cuiusdam carbonarij propter discordiam eligentium, fuerat electus in Regem ciuitatis. Veniens pater, videns filium suum in regalibus insignijs, interrogauit filium an ipsum agnosceret? Respondit filius: Pater non cognosco meipsum, quomodo deberem te cognoscere? Gotschalcus ser. 17 par. æstiu. littera C.

EXEMPLVM LII.

Hospitalitas subulci Regij laudata, & remunerata, & inhospitalitas Regis reprehensa, & punita.

CVm Germanus Episcopus Altisiodorensis in Britannia prædicaret, die quodam Regis Britanniæ palatium cum suis discipulis introiuit, & directo ad Regé nuncio pro vehementi frigore, & superueniente nocte hospitium postulauit. Sed cũ Rex immitis concedere noluisset, Germanus, cum discipulis suis subdio persistens, niuem, & grandinem patienter sustinuit. Iamque veniente nocte subulcus Regis regressus à pascuis accepta in palatio præbéda sua, ad proprium tugurium redibat. Is cum sanctum Germanum conspexit vehementi frigore cum discipulis tabescentem, personæ dignitate permotus, oro, inquit, quisquis es Domine, vt tibi, & socijs parcas, & veniens ad hospitium meum officium paupertatis meæ suscipias benignè. Cumque Germanus ad eum humiliter declinasset, porcarius ille vxorem suam monuit, vt vitulum vnicum quem habebat occideret, & hospitibus cenaturis apponeret. Post cenam ergo Germanus mulierem euocat, iubetq; vt ossa vituli diligenter collecta sub pellem eius, ante matrem in præsepe collocet. Quo facto vitulus sine mora surrexit, matrique coastans comedere fœnum cœpit. Tunc Germanus hoc audiens, rogat hospites suos, vt saluo iure hospitij, hoc interim beneficium acceptarent. Facto autem mane, Germanus ad palatium regreditur, & Regé egressurum de palatio præstolatur. Exeunti festinus occurrit, & cur ei heri hospitium negasset, patenter inquisiuit. Rex stupore defixus, & sancti auctoritate attonitus, respondere non potuit. Tunc Germanus, egredere, inquit, & regnum meliori dimitte. Illo hæsitante, Germanus cunctantem impellens. Egrediens, ait, & sicut Dominus diffiniuit, nequaquam deinceps potestate Regia abuteris. Rex autem potestatem cælestem in Præsule reformidans, cum coniuge & liberis indifferenter exiuit. & vlterius ingredi non præsumpsit. Tunc Germanus subulcum eum cum coniuge venire fecit, & vniuerso stupente palatio regem constituit. Ex tunc Reges ex subulci genere prodeũtes genti Britonum dominantur. Deo res humanas mirabiliter ordinante per Beatum Germanum. Vincentius Beluacensis c. 21. c. 111 & Gotschalcus Holen. ser. 32. partis Hiemalis.

EXEMPLVM LIII.

Fortunam reuerenter habe, quicunque repente
Diues ab exili, progrediere loco. Auson.

VViligisus natione Saxo, in villa Stroningen, infimæ conditionis, patre Harmaxurgo, plaustrario natus fuit. Ipse verò ingenio quasi diuino erat præditus, atque omni genere optimarum virtutũ excultus.

Itaque litterarum doctrina, & prudentia adeo excreuit, vt Othonis secundi Romanorum Imperatoris, Archicapellanus fieret. Cum auté summa modestia, & pietate idem officium optimè exequeretur, ab eodem Othone in Moguntinæ sedis fastigium collocatus est, annos salutis humanæ 976. Postea etiam cum electores Imperij ab Othone III. quem ipse educarat, constituerentur, ipse primus Moguntinus Elector factus est. Ipse verò agnoscens quam facilè genus humanum superbiret, atque in vitia laberetur, vt sui generis, & conditionis sæpius, & facilius reminisceretur, in priuato conclaui, ad quod solus clauem habebat, rotam in pariete depingi fecit, cum hac inscriptione, VViligise memineris qui sis, & quid olim fueris. Hæc rota postea in-

insigne Archiepiscopatui Moguntinensi, atque ab Henrico 2. Imperatore confirmatū fuit. Hac ratione factum est, vt Vviligisus viuum humilitatis exemplar, per triginta sex annos optimè Ecclesiam Moguntinam gubernaret, adeoq; Deo, & hominibus gratus esset. Tandem verò annis & laboribus consumptus, cum multa hinc inde Monasteria, & templa erexisset, in Domino obdormiuit, anno 1011. quo tempore Cæsar Pambergensem Episcopatum fundauit. Ioannes Zieglerus de viris illustribus.

EXEMPLVM LIV.

Ioannes Damascenus vilibus officijs, in Religione se exercet, humilitati, & mortificationi operam nauans.

DAmascenus vir diues & nobilis, ac magistratibus etiam gestis clarus, ac monasticam disciplinam se receperat, in qua cum seni cuidam traditus esset, visum est, huic primum, ac præcipuum in eo humilitatis fundamentum ita facere, vt eum infirmis quibusque perfungi iuberet, ollas tergere, verrere sordes, scaphia purgare, omnia denique obire ministeria, insuper etiā, quasi nullam rem rectè ageret, crebra eum reprehensione, atque obiurgatione tentare, in qua eum ratione menses aliquot exercuit, tanto eius profectu, quantum deinde totius vitæ sanctitas declarauit. Sed tamen tantum abest, vt illæ infimæ, ac sordidæ etiam, si per se spectētur functiones aliquam Damascenos inter suos notam pepererint, vt potius idipsum magis eum illustrarit, admirantibus omnibus & in cælum ferentibus talem in tanto viro, & mundi & suijpsius despicientiam.

Ac ipse quoque senex, qui ista imperitando seueriorem personam induerat, vbi maturum esse vidit, hilariter eum, iucundeq; complexus, & tantum ei profectum gratulatus, cum multis laudibus à sua disciplina tamquam rude donatum dimisit.

In vita Ioannis Damasceni, & Hieronymus Platus libro 1. de bono statu Religiosi. cap. 21.

EXEMPLVM LV.

Imagine Beatæ Virginis per Lucam Euangelistam depicta, eademq; iussu Gregorij magni Romæ in supplicatione circumgestata miraculosa à peste liberatio subsecuta est.

GRegorius cum sæuissima pestis Romæ sæuiret, ac multæ simul alię calamitates accederent, religiosam in die Resurrectionis supplicationem instituit, & Virginis Dei genitricis imaginem in publicum efferri curauit, piamq; circumgestationem Deus præsenti miraculo comprobauit. Etenim quacumque ferretur imago, pestilentis cæli grauitas depulsa, & optata salubritas in Vrbe consueta est. Vbi gratulantibus omnibus Deo, ecce tibi Angelus, qui sanctam Virginem his vocibus è cælo alloqueretur. Regina cæli lætare, alleluia: Quia quem meruisti portare, alleluia: Resurrexit, sicut dixit, alleluia.

Quam orationem simul atq; Gregorius coram audiuit, diuino Spiritu statim excitatus, eam in hunc modum expleuit. Ora pro nobis Deum, alleluia. Quod canticum deinde sollemne mansit in Ecclesia, & Paschalis lętitiæ, vel argumentum, vel confirmatio quotannis esse consueuit. Eadem historiam à veteribus acceptam, Sigonius quoque confirmat, lib. 1. de regno Italiæ. Theodoricus de Apoldia. libr. 2. de vita S. Dominici, cap. 5.

EXEMPLVM LVI.

Constantinus Cypri Episcopus in Concilio Nicæno 2. actione 4. de quodam Cyprio, qui cum imaginem Deiparæ violaret, meritas luit suæ impietatis pœnas.

FVit vir Cyprius in vrbe Constantia armentarius, qui orandi caussa in virginis Deiparæ sacellum concessit, atque cum inter orandum suspiceret, imaginem Virginis ex coloribus in parietibus impressā, animaduertit, ac indignabundus dixit: Quorsum hæc? Statimque stimulo, quo boues agebat sublato, eidem imagini Virginis dextrum oculum eruit. Egressus porrò, dum fortè pecus ad maturandū iter

iter

iter pungit, ecce stimulus confringitur, & ea pars cui ferrum erat infixum, in dextrũ hominis oculum recta inuolat, ac miserũ oculo priuat. Narrat hoc Constantinus sanctissimus Cypri Episcopus coram toto cõsessu Patrum, verbisque disertis adiungit. Hunc ego Constantinus virum vidi, & vnoculum etiam ex hac caussa esse cognosco. Concilij Niceni 2. actione 4.

EXEMPLVM LVII.

De Ioanne Anachoreta, qui se Virgini Deiparæ apud imaginem eius commendans post reditum candelam semper ardentem inuenit.

IOannes Anachoreta vir magni nominis, & præcipuæ sanctitatis, qui senex in spelunca quadam vixerat circa villam, quæ dicitur Sochus, viginti propemodum milliaribus distans ab Hierosolymis. Habebat idem in sua spelunca Deiparæ, ac Dominæ nostræ semperq; Virginis Mariæ imaginem, eaq; matrem Christi Filij gestatricem exprimebat. Qui senex, si quando religionis causa vellet alio proficisci, & loca veneranda petere, quod illi erat perquam vsitatum, de more candelam coram eadẽ imagine incendebat, & precatione facta Deo sese, iterque suum commendabat, simulq; in ipsam Deiparæ imaginem intuẽs his verbis vtebatur Sancta Domina nostra Dei genitrix, quia longum iter facere statui, ac multis diebus abesse cogor, tu candelæ huius habe curam; eamq; ne extinguatur iuxta meum desiderium serua. Te quidẽ comite, & adiuuante hoc ingredior iter. Hæc vbi dixisset imagini, in viam se dedit, & itinere confecto domum postea redijt, ita, ut aliquando vnum, sæpe duos etiã vel tres, imò quinque, & sex menses abesset. Semper autem in reditu candelam inuenit integram, & ardentẽ, sicut illam ante iter suum accensam reliquerat, nec vnquam vidit extingui. Id quod citra certum, & euidens miraculum fieri neutiquam poterat. Deo haud dubiè ob Deiparam hoc prodigium operante, ac piam sancti senis fiduciã corroborante. Ioannes Moscus Euiratus in Prato spirituali Sophronij c. 18.

EXEMPLVM LVIII.

De imagine Virginis Deiparæ, quam, nè monachus veneraretur, dæmon dissuadere studet, promittens deinceps ab eo impugnando destiturum.

MOnachus quidam solitarius, & insignis Christi pugil, iamque grandæuus in monte Oliuarum habitabat, & ab impuro spiritu fornicationis acriter impugnabatur. Qui cũ vehementer infestaretur eiulare demum cœpit, ac dicere infestanti dæmoni. Quousque tandem missum me non facies? Recede iam à me, qui mecum quasi consenuisti. Dæmon verò illi se visibilem exhibens, hoc modo respondit. Iura mihi, te nemini mea verba, quę dicam renunciaturum, ac deinceps te oppugnare desinam. Iurauit senex de seruanda fide silentij, ac dixit: Per illum, qui in altissimis habitat, ea quæ dixeris mihi nemini reuelabo. Tum ille, noli inquit, hanc imaginem adorare, & ego à te impugnando desistam; habebat enim senex eo in loco imaginem, quæ Domina nostra sanctæ Dei genitricis Mariæ, Christum Iesum Dominum nostrum circumgestantis figuram exprimeret, quam & solitus erat venerari. Hoc audito, senex deliberandi tempus postulauit, remque omnem die sequenti exposuit Abbati Theodoro Aeliotæ in Laura Pharam tunc habitantis. Is monacho respondit. Verè illusus es, Domine Abba, & peccasti iurando dæmoni, sed quod arcanũ apperueris, rectè abs te factum est. Ceterũ in quodlibet huius vrbis lupanar ingredi te præstat, quã ut Deum, ac Dominum nostrum Iesum Christum vna cum matre sua denas adorare. Atque in hanc sententiam plura exposuit, eiusque monachi descedentis animum in hoc adorandi instituto bene confirmatum reliquit. Redijt igitur ad monachum dæmon, & cum illo expostulãs dixit. Quid hoc rei est senex nequissime? itane seruas mihi fidem ẽt iuramento firmatam de arcano reticendo; equidem hoc tibi affirmo fore, ut in die iudicij Deum iratum sentias, & huius periurij pęnam exsoluas. Respondit monachus, me quidam iurasse scio, sed nihilominus Dominum, & creatorem adorare pergam, tibi verò non obsequar, quidquid etiam promiserim:

hanc historiam, qui velint improbè carpant,& calumnientur,nos eam rectè à grauissimis Patribus septimæ Synodi iampridem approbatam habemus.
Idem in Prato Spirituali Sophronij c.45.

EXEMPLVM LIX.

Thomas Morus lib.1. Dialog. cap. 16.& refert Laurentius Surius in Chronicis, de puella quadam nobili, cum alijs quibusdam à dæmone obsessis apud Imaginem Beatę Virginis Ipsinunchij liberatis.

AIt Thomas Morus loco citato, se pleraque suæ ætatis commemorare posse miracula, quæ ad imagines, quas solent, homines pij etiam peregrè inuisere, edita sint, tam ab omni suspicione aliena, tamq; amplis fulta testimonijs, vt qui ea velit reuocare in dubium, is non multum ab insania abesse videri queat. Interim vnum recitat admodum illustre, quod ante paucos annos in cuiusdã viri nobilis Rogerij VVętunorthi aliquot proles declaratum sit diuinitus, præcipuè autem in vna ex filiabus eius, annorum non amplius duodecim, quam malus dęmon inuaserat, & multis modis diuexarat. Erat illa iã mentis inops, delirans que procaciter, & petulanter in Deum ipsum incurrebat, execrabaturque res quasque precibus sacratas. & quod mirum est, facilè etiam nullo indicante à non consecratis illas internoscebat, fiebant hæc proculdubio illo efficiente, qui puellam occupabat. Interim verò, tum sua voluntate, tum diuina admonitione permota est, vt ad Sanctæ Mariæ Ipsinunchij (est hoc Angliæ opidum) accederet. In illo autem itinere, quę id temporis alibi dicerentur, & fierent, citra mendacium edicere potuit, multaque, rapta in extasim rara, & sublimia promebat, licet ipsa eorum rudis esset & imperita, ut etiam viri doctissimi nõ mediocriter admirarētur talia ab illa dici posse. Vbi porrò ad locum ventum est, erat ibi imago Beatissimæ Virginis Mariæ. Coram ea dum illa puella sistitur, aderant perplures splendidi,& nobiles viri, & ecce ab illo tetro spiritu horrēdum in modum dilaniatur facies & oculi terribilem in speciē trãsformantur, os contorquetur & distenditur, oculi in maxillas prominent, vt sine horrore nemo eam posset intueri. Aderãt & aliæ personæ, in quas permittente Deo improbus Satã mirabiliter sæuiebat. Atqui mox omnes illæ una cum puella perfectæ sunt redditæ sanitati. Huic tãto spectaculo aderant parentes puellę, homines & ordinis amplissimi, nempe equestris & rebus locupletes, aderant & alij permulti, magnæ dignitatis, prudentiæ,& experientiæ. Aberat verò omnis fingendi vel ratio, vel suspicio, tum quod puella esset tenera ætate, tum quod rei ipsius immanitas, & horrēda species omnem excluderet simulationem. Cernens autem puella se liberatam, licet pater obluctaretur, mundo huic illico nuncium remisit,& in cænobio bene instituto sanctarum virginum religionem professa monasticam,& piè & sanctè vixit. Idem vbi supra.

EXEMPLVM LX.

Quidam grauiter puniuntur, propter iniuriam imagini illatam.

IN Francia est quędam Abbatia, quę Dolis vocabatur, in qua est quadam imago lapidea ad honorem Beatæ Mariæ sculpta, ad quam, cum quędam paupercula mulier veniret, orandi gratia, aderant ibi duo Brabantini, qui improperantes mulieri, imaginem blasphemabãt, vnus etiam lapides in imaginem proijciens, cum uno lapide percussit & fregit brachium pueri Iesu, & cũ manus illa lapidea cecidisset, exierunt guttæ sanguinis à brachio, ac si esset hominis viuentis; statimque in eodem loco, qui lapidem proiecerat exspirauit. Alter verò, cum vellet morientem inter brachia sua colligere, vt ei præberet aliquod adiutoriũ, statim arreptus est à dæmone, & sequenti die defunctus est & cum turba multa conueniret, ut imaginem, & sanguinem de lapide fluxũ videret, ipsis videntib. prædicta imago scidit vestimenta sua, & ornatum lapideum, & collum suum, quod firmatum erat monili lapideo, & pectus denudauit vsq; ad mammillas, propter ignominiam, & iniuriã, quæ illata fuerat sibi,& filio suo. Hoc contigit anno Domini 1187. tempore quo guerra erat inter Philippum Regem Fran-

Francorum, & Henricum Regem Angliæ. & qui scripsit Speculum historiarum, dicit se sanguinem & imaginem vidisse.

Gotschalcus Holen, Ord. Erem. D. August. par. hiem. ser. 68. lit. C. circa finem.

EXEMPLVM LXI.

De Geusijs statuam D. Antonij inuadentibus, & diuina eorumdem vindicta.

ANno illo Geusiaco 1556. cum per Belgiũ passim Iconoclastæ in venerandas sanctorum imagines desæuirent: Buscoduci accidit quosdam D. Antonij imaginem gladijs, ascia. & bipennibus in frusta concidere, vt incendio via publica abolerent. Verũ quid accidit? non sane impunè tulere impij: è vestigio namque illa peste, quam D. Antonij iã olim appellamus Christiani (quod illi depellendæ fint eius apud Deum pij experti sæpè Patronum) corripiuntur, totoque vtriusque corpore instar granorum piperis pestilens ille ignis ebullit. dom. ũ sese recipiunt infelices, quorum plaga socij deterriti, rogum deserunt trepidi. Tam atroci atq; voraci consumebantur miseri totum per corpus incendio, vt postridie impiam essilarint animam, & funesta reliquerint cadauera variorum colorum stigmatibus, ceruleis, prasinis, atris, insignita. Illud tam est tota vicinia notum, vt plurimos huius rei non solum audierimus concorditer historiam ad viuum depingentes, additis etiam tam sacrilegorum quam familiarum nominibus, sed publici etiam viderimus Notarij fide non indigni, neque obscuri testimonium.

D. VVilhelmus Lindanus li. 2. De fugiẽdis idolis c. 1. Itẽ Apologe. ad Germ. to. 2. c. 11.

EXEMPLVM LXII.

De tribus militibus Hugonottis, qui statuam D. Antonij inuadentes, horrenda morte perierunt, tertius verò precibus circumstantiũ adiutus, cum totus terribili febre æstuaret, tã dem peracto sacrificio, & adhibita aqua benedicta, sibi restitutus errorem suum agnouit.

ANno 76. in Gallijs vsuuenisse scribunt, cuius talem historiam Parisijs impressam videmus, quæ hic rudites est transfusa Anno 1576. 21. Iulij dum dux Alenzonius frater Regis Franciæ, esset in vrbe Castillon, & excubiæ pedestrium copiarum in villa quæ dicitur Soulcy, à dicta ciuitate vno plus minus milliari distãte, agerent, tres milites male feriati deprehenderunt præ foribus imaginem Beati Antonij in petra erectam, ac post multa scandala, ludibria, & dicteria in eam congesta, caput quidem imaginis galea, manus verò armarunt hellebarda, talia cum execrandis blasphemijs euomentes. Tu, si quid vales, si qua tibi potestas in præsentiarum nunc eam demonstra contra nos, ac te defende. Quo dicto suis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus non contenti, vnus eorum bis aut ter displosa bombarda, imaginem illam oppugnare aggreditur, ac eius faciem inter mentum, & inferius labrum iaculatus globulo tormentario lacerat sacrilegus, at non impunè. Nam eodem momento ille impius magno eiulatu clamans, hot ridũq; in modum eiulans: Totus, inquit, ardeo, totus comburor, statimque prolabitur in terram mortuus. In cuius facie eodem loco vbi imaginem violarat, vice reddita ignis scelerum vindex, qui totum inde os replebat, velut via facta erumpes perluxit eum deuorans, etiam cum iam miseram exhalasset animam. Secundos verò non minus sentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque ignis vim se ferre non posse. volensque intestina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps insilijt, nec Dei tamen præsentiam effugit. Nam statim aquis submersus; & suffocatus interijt. Porrò tertius cernens suorum miserabilem exitum, sui impos, ac totus quasi exanimis, humi affigitur, ac deportatus in proximam domum, totus feruentissimis febribus estuabat, adeoque violentis, vt miserum de se spectaculum omnibus exhiberet. Cuius miseria permoti cognati amici maximè. & commilitones Catholicis, ad templum velut ad asylum confugere Deo Patri (sacerdote perquisito) sacrificium mediatoris sollemni cantu coram imagine sancti Antonij immolare, ac vnanimiter cateruatim prouenientes tam milites, quam dicti loci incolæ Deum summa

animi

animi deuotione pro miseri fratris salute comprecari, postque sacrificium, & multas preces afflictum inuisere. præmissisq; multis alijs orationibus, aquam ei benedictam sacerdos adspergebat. E vestigio miser ille fit redditus, crimen agnoscit, Dei misericordiam inclamat, ac manus tendens in cælum, humilibus, ac magnis precibus suum errorem professus accusans, omnium deprecationes supplex ambit, vt pro ipso Deum clementissimum interpellent. Nec defuit diuina misericordia, nam statim pristinæ valetudini, ac menti restituitur, eique etiamnum hodie fruitur. Hæc veraciter sub oculis plus quam trium millium hominum palam gesta, docent, quam reuerentiã venerandis sanctorũ imaginib. debeamus. Nam etsi numen illis in nullum sit, tamen eorum nobis refricant subinde memoriam quos repræsentant, ac ad gloriosa Dei in suis sanctis opera collaudanda, eorum; pia patrocinia imploranda, plerosque Christianorum extimulant. Quin & contumelia illata in Dei seruos, in communem Dominum redundat. Qui hic aliquando & si silere videatur, non tamen silebit semper.

D. VValhelmus Lindanus lib. 2. cap. 2. de fugiendis idolis.

EXEMPLVM LXIII.

Quidam omnino renuit Domino Deo petenti, vt pœnitentiam ageret.

QVidã homo percussus fuit à Domino Deo magna infirmitate, propter enormitatem suorum scelerum. Crescẽte autem ægritudine, venerunt ad eum amici eius instigantes eum ad pænitentiam, & confessionem. Quo audito in furorem versus est dicẽs: nescitis quod ego peccator sũ pessimus, quid prodesset mihi pœnitentia? Dãnatus sum, postea venit ad ipsum Christus misericors Dominus, dicens ei: Ego sum Iesus Christus, pro te mortuus, & meę miserationes excedũt omnia peccata tua, fac confessionem tuam, & miserebor tui, & ille renuit. Tandem Dominus leuauit pallium suum, & ostendit ei omnia vulnera sua, dicens ei: Hæc omnia pro te sustinui, te damnare nolo, si vis pœnitentiam agere? Sed ille nequaquam acquieuit. Tunc pijssimus Dominus noster sanguinẽ copiosum de latere suo, & manu dextera in faciem desperati proiecit, dicens. Illud signum coram omnibus hominib. in extremo iudicio portabis, in signum, quia meã misericordiam habere noluisti.

Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 58. partis hiem. lit. H.

EXEMPLVM LXIIII.

Puerulorum innocentia, & oratio magni facienda.

REtulerunt viri graues, & fide dignissimi, Dominus Ioannem Gerson ante obitus sui diem, in ea vrbe, in qua tum habitabat, multos collegisse puerulos, quorũ tamquã præceptor erat. quos quotidie ante summam missam in templum adduxit, clausisque vndique ostijs, ipse in medio eorum stans iubebat, vt verbis Gallicis post sese in hunc loquerentur tenorem. Mon Dieu, mon Creatur ayez pitie de vostre pauure seruiteur Iean Gerson, hoc est Deus meus, Creator meus. miserere miseri famuli tui Ioannes Gerson. Itaque post tam sanctos, & vtiles labores, post tam feruentem animarum zelum, tam exacta scripta, post tantam deuotionem, nouissimè infantium, & innocentium interpellationem tantus vir, quæsiuit. Nemo te dubitet optime Gerson, inter diuos collocare. Hæc ex 4. parte operum eius in fine.

EXEMPLVM LXV.

De Innocentia puerorum religiosorum.

CIrca annum D. 1240. claruit vir vitæ inculpatę, & probatissimæ F. Bernardus, qui in Portugallia in cõuentu Sanctæ renensi, agens sacristam. puerulos aliquot nostræ religionis habitum gestantes, post missarum peracta mysteria informabat litteris, & moribus. Qui ex domibus maternis ientacula ferentes, postquam missis aliquot inseruierant, consueuerant ad vnam capellam in eadem ecclesia diuertere, & ientaculum ibi sumere. Porro in ea erat in altari posita beatę Virginis imago, & in sinu eius paruulus Iesus, qui semper paruulorum humilitate delectatur, & simplici-

plicitate, qui è sinu matris descendens, cum illis ientaculum faciebat. Postquam id aliquot vicibus fecit, paruuli quæruli rem ad magistrum deferunt, narrantes, quod ille paruuls ad eorum ientaculum semper descendebat, & nihil in symbolum apportabat. Prudens, ac religiosus pater, re ista ab ore innocentium percepta, eos instruxit, vt si ille iterum more solito ad eos descenderet, eum sic alloquerentur; En Domine, tu semper nobiscū comedis, & nihil symboli ferre consuetisti ad ientaculum, inuita ergo nos, & magistrum nostrum semel in dom. patris tui. Et sic illi instructi faciunt, cum paruulus Iesus more solito ad eos descendit. Qui eorum petitioni annuēs, diem certum designauit, quo id pręstaret & erat dies Ascensionis Domini iā iam instans. Id mox illi referunt magistro qui se præparans, vt cælesti interesset conuiuio illa die maturæ, sed ad celebrandum disposuit, paruulis eisdem illi ministrantibus & sacrificio peracto, omnes tres ibi simul viuere desierūt, & omnes tres simul eodem fuere reconditi tumulo, & aliquanto tempore postmodum elapso, eorum corpora fuerunt ex humili loco, ad altiorem translata, & reposita in vno sepulchro, in capella quę Regnum dici consueuit, & miraculosa hæc historia fuit super idem sepulchrum depicta, & per traditionē quandam ab antiquis acceptā, fama ad hæc nostra tempora peruenit. Tandem anno Domini 1277. cum in eodem loco, quo tale erat sepulchrum, portam quandam oporteret aperiri, inuentæ sunt horum sacrorum corporum reliquiæ, & quidem paruulorū vno supertectæ linteamine, prædicti uerò patris eorum magistri alio. Quod vero easdem omnes illorum trium reliquas simul cooperiebat linteamem, adeo candidum, integrum, & incorruptus fuit repertum, quasi a paucis diebus ante fuisset ibi repositum. Huius rei fama mox per ciuitatem spargitur, accurrit mox ad rem stupendam vniuersus populus, & quæ erga hos beatos habebatur deuotio, & memoria, augetur, & instrumento publico ad posterorum memoriam hæc omnia per testes prius sacramento astricto examinata scripto traduntur.

Fr. Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1240. litera L. pag 74.

EXEMPLVM LXVI.

Innocentia non lædenda.

LEgitur de Henrico quarto Imperatore (sic dicit Gobelinus in Chronica sua) quòd ipse quendam militem suum instigauit ad hoc, vt Imperatricem de adulterio appeteret, sed Imperatrix renuit, & miles instabat. Tandem Imperatrix dixit, quod Imperatore absente suam voluntatem esset adimpletura. Quod Imperator intelligens à milite, ad recedendum se disponit. Et post quam recessisse putabatur, vestimenta militis induit, & ad cubiculum Imperatricis nocte sero diuertit. Imperatrix verò quosdā iuuenes fortes vestibus femineis indutos, penes se babuit, & Imperatorem sub specie militis venientem, per eosdem fecit fortiter baculari, donec ipse clamauit quod esset Imperator. Et Imperatrix accurrens eum defendit, & postea de hoc facto eum acriter impugnauit. Ipse vero militem iussit occidi.

Hotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. Augustini, ser. 18. par. hiem. littera I.

EXEMPLVM LXVII.

Innocentia iniustè accusata.

Innocēs indignè accusatus, à diuina protegitur iustitia, ipso ad Dei præsidium cōfugiente, & ad eius tribunal prouocante.

FRanciscus à Britannia Armoricæ Dux, Aegidium fratrem, à Consiliarijs lęsæ maiestatis falsò accusatum, & carcerem conijecit, vbi cum horrendo famis supplicio necaretur, siti & inedia consumeretur, fatalem diem tanti tormenti mettam esse præuidēs, aduocato ad conscientię instructionem, pro viatico sui itineris pręparando monacho Franciscano, fidem ab eo accepit, vt fratri renunciare intra quadragesimum diē ad Dei tribunal se sistere oportere. Franciscanus, cum ducem in finibus Normanniæ inuenisset, mortem fratris, eiusque ad summi Dei iudicium appellationem illi renūciauit. Dux eo nuncio perterritus ingenti symptomate corripitur, & paulatim morbi sæuitia tabescēs ad diē

con-

condictum è viuis sublatus est.
Ex Britannis Chronicis ista hausit Petrus Matthæus Sequanus I.V. D. in lectione de iudicum in ferendis sententijs vero, & necessario officio.

EXEMPLVM LXVIII.

Aliud exemplum de eadem materia.

RODULPHUS Dux Moscouiæ, cum odij pestilentis insidias moliretur aduersus quendam Equitem auratum, quem ideo vinctum, apprehensum, cruciatum, in sacco inclusum in profluentem proijci iussit. Eques iam in saccum coniectus, nondum tamen inclusus, Ducem, qui ad spectaculum accesserat, in fenestra conspicatus alta voce clamauit. Dux Rodolphe ad tremendum Dei tribunal te voco, vt caussam assignes cur me immerentem tam acerba, & indigna morte perimis. Dux eam citationem cum risu excipiens intrepidè respondit. Bene, præito, ego tum adero, exacto prope anno Dux in febriculam incidit, & de appellationibus recordatus adstantibus dixit: Nunc mortis meæ tempus instat ad iudicium eundũ, & ita accidit breui enim post mortuus est.
Idem Petrus Matthæus in suprememorata lectione.

EXEMPLVM LXIX.

Aliud iterum simile.

PRinceps generosus quidem, sed scelerum crudelissimus vltor, nobiles duos natalium, & feminatus splendore conspicuos de perduellionis crimine pertinaciter accusatos, ex altissima turri in conspectu multorũ præcipites trusit, illi constantissimis vocibus innocentiã protestabãtur, falsas accusationes vitę integritate repellebãt supplices petebant, ne Regis animus clancularijs sugillatoribus seductus in eos sæuiret; nihil proficiunt, nec mouetur, nec flectitur tantis clamoribus Princeps insontes ad diuinum tribunal confugiunt, & his verbis Principem adoriuntur. Cum nec iuri nostro tuẽdo, nec nobis, crudelissime Princeps, relictus sit locus, nos te ad dies triginta iudicio sistere mandamus, ante summi, & incorrupti iudicis thronum, vbi ius nostrum ęquiore bilance trutinabitur. Princeps anilem, & dementem illam citationem esse opinatus, eamque flocci faciens, trigesima die, cum ab aulicis suis somno liberiori indulgere crederetur, mortuus inuẽtus est.
Idem Petrus Matthæus ex Fulgosio retulit in supradicta lectione.

EXEMPLVM LXX.

Iniustitia & fraus diuitis in pauperem, miranda usſtra detegitur.

Petrus Alphonsius in suo tractatu, cuius cognomen erat refugium pauperum.

CVm quidam diues locasset domum suam pauperi, diues cogitans illum spoliare, posuit quædam dolia plena in domo sua, quædam semiplena cum oleo, & elapso termino venit videre illa, & imposuit pauperi crimen furti, vt inde posset eũ spoliare, & cum esset vocatus ad iudicium non restabat illi, nisi damnificatio. Ille, qui vocabatur refugium pauperum, vocabat ipsum seorsum, & inquisiuit, si esset innocens? Respondit quòd sic, reuertitur cum eo ad iudicium petijtque vt illa vasa mensurarentur, adijciens si esset tantum de fæcibus in semiplenis dolijs, ille pauper fuisset condemnandus: si non, sed medietas, liberandus & comperium est, quod nunquam erant plena, & sic liberatus est pauper, & diues damnatus.
Gottschalcus ser. 16 Par. æstiu. lit. H. citat ex Speculo hist. lib. 55.

EXEMPLVM LXXI.

Terribile exemplum, eius qui inobediens parentibus fuerat.

NOstra ætate, ait, in Hispaniæ citerioris opido, cui nomen, Sui, non ita procul à Valentia, adolescens fuit, qui ob parentum inobedientiam, eo deuenerat, vt anno octauo decimo propter latrocinia, & publica facinora in vincula coniectus, ad suspendium damnatus fuerit. Erat etiam tum prorsus imberbis, pẽdenti verò iam, atque exanimi, subito prorumpit barba; moxque spe-

spectante populo, tum illa iam profunda, tum comæ capitis planè canescunt. vt ætatem inferret hominis nonagenarij. Miraculo rei accitus, cum populo, & toto clero accurrit Episcopus, omnes in genua prostrati expectant, dum ostendit Deus, quid sibi monstrum hoc velit. Atque ecce tibi, Episcopus orationē hābēs ad populum ait voluisse Deum ostendere, quantum de vita ijs detrahat, qui de parentum obedientia detraxerunt. Victurum etiam hunc iuuenem fuisse ad eam ætatem, quæ iam apparebat in facie, nisi ipsos septuaginta annos parentum inobedientia detraxisset.

D. Bernardinus 2 Tom. Dominicæ 2 Quadrag. ser. 27. art. 3. c. 11.

EXEMPLVM LXXII.

De iudice malo, cuius pellis iudice filio proprio existente cathedræ iudiciali affixa fuit, in aliorum iudicum exemplum.

Legitur de Cambyse Rege Persarum, qui fecit excoriari quendam iudicem, & pellem eius affigi ad sedem iudicialem, & filium illius posuit in locum patris, scribens desuper illa metra.

Sit tibi lucerna pellis sedesq; paterna,
A manib. reseces munus, ab aure preces.

Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini serm. 2. Circumcisionis partis hiemalis.

EXEMPLVM LXXIII.

Iudicium temerarium.

Varia ridicula, & temeraria de eadem re sunt hominum iudicia, eaq; omnia ineuitabilia.

Paterfamilias quidam asino insidens foras cum filio ibat, filius verò pedester ambulabat. Occurrit eis vna caterua hominū peregrinantium, murmurantium, & dicentium. Quomodo ille inueteratus malorum dierum equitat in asino, & permittit illum iuuenem fatigari? Quod audiens Pater sicuti vir erat, qui hominum vana dicteria semper vitare conabatur) filio suo dixit: Fili, hominibus non placet, quod asino insideam, eum ascendere debes. quod iussu patri filius fecit. At eis postea occurrit alia caterua hominum etiā murmurantiū, & dicentium. Ecce qualiter iste iuuenis asino superfedet, & permittit illum senem ire pedestrem. Quod etiam filius (patri in eo similis) intelligens patri suo dixit. Pater neque eis placet, quod asino insideam. Præstare videtur (inquit parens) vt vterque consideat equo facto; tādem vt prius, occurrit multitudo hominum dicentium, eos asinū obruere, eosq; pudere merito debere. At vbi hoc rursum animaduertissent, decernūt, vt vterque ex equo descendat, quo facto, occurrens nihilominus turba alia, eos grauiter imprudentiæ, ac stultitiæ arguit, quod nimirum asinum vacuum ire fineret, cum tamen ipsi itineris laboribus non parū defatigarentur, à quibus tamen facilè per asinum subleuari possent. Pater autem tam varias hominum sententias expertus, vltimum tentare satis esse duxit vt scilicet ligatis pedib. anterioribus & posterioribus asini, & pertica per eos ducta, asinum ipsimet portarent, quod & fecerunt: quibus etiam obuia facta est cachinnantium hominum multitudo, inquientium. Quam hi delirant cum namq; ab asino portari deberent, ipsimet eum portant. Tunc gnato parens, dixit. Omnibus placere haud possumus. faciamus quod placet nobis, & nō curemus.

Gotschalcus Ordinis Eremitarū D. Augustini partis æstiualis serm. 100. littera E, circa finem, & Gabriel Barlete Ord. Præd. ser. 6. hebdomadę Quadrag.

EXEMPLVM LXXIIII.

Ad iudicium Dei iustè prouocatus, eadem hora ad quam citatus erat, subita morte sublatus est.

Recitat Gobelinus in Chronica sua, quòd anno Domini 1005. tempore Nemvverci decimi Episcopi Passauiensis. Hic Episcopus voluit monasterium Corbiense caussa correctionis visitare. Sed Vualo Abbas Episcopo restitit. Quare ad instantiam Episcopi Abbas fuit ab Imperatore de Abbatia depositus. Postea accidit quod quidam monachus eiusdem mona-

monasterij Boso nomine. Episcopum volentem ibi quadam vice celebrare, prohibuit, & præparamenta altaris proiecit. Quare Episcopus illum monachum ad tribunal citauit. Vnde postea accidit quod eadem hora qua Episcopus decessit, hic Boso sub manibus radentis sibi barbam subitanea morte defecit.

Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. Augustini, ser. 16. littera I. par. æstiu.

EXEMPLVM LXXV.

Iustitia cuiusdam Papæ, miraculo ostenditur Deo approbari.

RECitat Martinus Polonus in Chronica sua, quod anno Domini 1068 fuit Papa Gregorius sextus, qui latrones in partibus Romanis incidit per se, faciens peregrinis securitatem. Quare clamabant Romani, quod esset homicida, non Papa. Cui post infirmo, Cardinales dixerunt quod non liceret eum inter Papas in Ecclesia sancti Petri sepeliri. Quibus respondit: quod stultè loquerentur, quoniam Ezechiel 9 Dominus præcepit Sacerdotibus, quod se deberent ponere murum pro domo Israel, sic ipse fecisset, tamen iussit, quod corpus suum mortuum poneretur extra Ecclesia sancti Petri, si voluntate diuina referaretur Ecclesia corpus inferrent, si autem non, de corpore facerent, quod vellent. Postea verbo diuinitus veniens & Ecclesiam aperiens prædictum corpus imponendum monstrauit.

Gotschalcus ser. 24. circa finem par hiem.

EXEMPLVM LXXVI.

Iustitiæ zelus columnæ niueæ apparitione à Deo approbatur.

CVm quodam tępore capti essent tres fabricatores falsæ monetæ qui mox adiudicati sunt tali crimine peruulgati per Angliam, scilicet per manuũ abscissionem, quod dum peruenit ad Archiepiscopum Cantuariensem, die sacro Pentecostes celebraturus missam, percunctatus fuit vtrum lex impleta esset? Responsum est ei ob reuerentiam diei festi dilatam esse penam vsq; in crastinum. Respondet, nequaquam. Ego hodie de altari non abscedam donec sustinuerint pęnam, nam negocium ad me respicit. Ipsi enim viri in potestate eius erant. Hoc dixit, & pro eis qui perdituri erant manus, plorans ostendit qua affectione hoc dixerit. Quibus punitis ascendit ad altare læta facie dicens. Nunc cõfido quod sacrificium de manu mea accipiet omnipotens. In qua missa dum diceret: Ecclesiam tuam pacificare, adunare, & custodire, & regere digneris; niuea columba cunctis videntibus super eũ descendit, & alis expansis super caput eius, sic mansit in silentio, donec sacrificium impleretur.

Gotschalcus serm. 16. par. æstiualis, citat ex Speculo histor. lib. 25.

EXEMPLVM LXXVII.

Quidam societatem cum incubo dæmone habet.

ANno Domini 1380. quidam incubus nominans se Regem Goldemar, coniunxit se familiaritate cuidam viro armorum mundanis actibus per omnia dedito, appellato Neuelugh de Hardemberch, in Comitatu de MarcKe, prope flumen Rure habitanti in castro, & loquebatur secum, & cum alijs hominibus lusit dulcissimè in instrumento musicali chordis aptato, lusit ad taxillos, pecunias exposuit, bibit vinum & sæpè cum eo in lecto vno per noctem requieuit. Multi visitabant eum tam viri religiosi, quàm sęculares quibus responsa dedit scilicet crebrè religiosos ad suæ conditionis releuationem anhelantes, scelera eorum occulta recitando confudit. Hospitem prædictum sępius de inimicorum suorum aduentu præmonuit, & qualiter eorum machinationes euaderet, ipsi consilia dedit, manus dũtaxat palpandas præbuit, sed videri negauit, & erant manus graciles, & molles, velut si quis tangeret murem. Christianos in verbis, Iudæos in lapidibus pretiosis, & Paganos in herbis ponere asserat. Hæc omnia Gobelinus habet in Chronica sua, quæ etiam refert Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarũ D. Augustini, serm. 38 littera G. qui vltra ibidem refert, se à multis illud idem audiuisse, & post annos 26. & ab ipso Neuelugh plenius intellexisse. Vnde hic habuit sororem pulchram.

chrum. cuius gratia hunc incubum nonnulli moram secum trahere suspicabantur vnde solitus erat eum nominare generum suum, & ipse docuit eum, vt hoc situ se signaret increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus, & postquā triennio secum morabatur, sine læsione cuiusquam recessit.

Hæc refert ut supra diximus Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. August. serm. 38. littera G. partis hiemal.

EXEMPLVM LXXVIII.

Malitia capta in propria versutia.

FVit quidam Frater Ordinis Sancti Benedicti, qui adspirabat ad Abbatiæ dignitatem; sciens autem quòd hanc non poterat adipisci Abbate viuente, ordinauit per quendam puerum, quem Abbas paternè corrigere solebat, quosdam pulueres venenosos, dicens puero, si hos pulueres sparseris super pultes Abbatis in mensa, semper te diliget, & nunquam in posterum ita austerè te corriget. Innocens puer acceptis pulueribus cogitauit intra se. Tu spargés medietatem super pultes, si in posterum insurget ira Abbatis contra te, facies similiter. Proiectis pulueribus in cibū Abbatis, gustato cibo Abbas mortuus est. Tunc ille nefarius homicida in eius locum electus est, qui eundem puerum sicut primus correxit. Cogitauit puer, bonum est quòd tibi partem reseruaui pulueris, facies illi Abbati sicut primo, vt eius amicitias mercari valeas. Puer malitiæ ignarus acceptis pulueribus fecit illi sicut primo, qui etiam obijt sicut primus: quia per quæ quis peccat, per hæc & torquetur.

Gotschalcus ser. 24. par. hiemal.

EXEMPLVM LXXIX.

Ex historia belli Liuonici de quadam matrona Lutherana, quæ sacro assumptę Virginis Matris die volens balneum sibi parari, miraculosa ędium suarum conflagratione diuinitus punita est, lignis ad balneum congestis, penitus incombustis.

ANno 1556. ipso assumptæ Virginis Matris die, Torpati sacerdotes ex recepto Ecclesiæ more diem illum solemnē habebant, & magno, ut solet, cum apparatu, & crebro campanarum pulsu diuinum cultum peragebant. Eam celebritatem, & reuerentiam Virgini Matri ad summi numinis honorem exhibitam, cum matrona quædam impendio inuideret, mandat pedissequæ, vti balneum apparet, caminum instruat, se cum marito lauari decreuisse. Illa sollemnis festi Dominam submonere, vtque in alium diem transferat, rogare. Matrona repente excandescens. Quid, inquit, de Maria narras? fuit illa mulier similis mihi, nec vllius potentiæ, aut gratiæ prerogatiuam habet, tu iussa mea exequere. Famula, ne Dominam grauius exacerbaret, imperata perficit. Vbi ad caminum ventum est, arida ligna quæ alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullisq; nutrimentis accendi potuerunt. Illa vbi se vndique verti, laboris frustranei pertæsa, tectum omne ardere conspicit, nec vlla vi flammam extinguere valet. Ignis primum ipsum balneum vastat, mox duas contiguas ædes ingenti ciuium omnium terrore populatur. Confluit ex templo vniuersum vulgus, & vix tandem latius serpere incendium prohibent. Postero die lignorum fasciculus camino ingestus omnino incombustus comperitur. Tilmannus Bredenbachius libro 2. sacrar. collat. cap. 26.

EXEMPLVM LXXX.

VVilhelmus Lindanus lib. 2. c. 2. de fugiendis idolis, pagin. 249. à puerperis D. Virginem rectè inuocari, quomodo puerpera quædam B. Virginis venerationem non sustinens, diuinitus punita sit.

QVando ad solatium puerperarum piè conueniunt matronæ Christianæ, solent de more laudatissimo corā imagine D. Virginis inuiolatę matris Mariæ Christum gestantis, in honoris signum, & inuocationis gratia candelam in fidei suæ, lucisque animorum symbolum accendere, vt suis precibus Deum puerperæ faciant propitium, ne aut abortiant, aut infeliciter pariant. Contigit annis superioribus quandam mihi notissimam (quæ & matris suę nomine iā pridem non audiebat bene,

in

in caussa religionis (puerperio laboraret, conuocantur cognatæ, affines, & vicinæ, vt de more Hollandico fieri solet. Vrgentibus puerperij doloribus, candela imagini B. Mariæ, vt solet, à quadam cognatarū accenditur.

Puerpera sui veneni, quo à teneris infecta laborabat, non oblita, in illam cœpit excandescere, quæ candelam B. Mariæ accenderat, exclamans subinde tollēdam esse, neque se ferre posse honorē illum imagini fieri, qui Deo debebatur. Vbi exclamare misera non desinit, irruunt dolores sensim acerbiores, puerumque tandem enixa est ita miserum, vt frustulatim in lucem fuerit editus (quemadmodum mihi oculata testis narrauit) incredibilibus impiæ matris cruciatibus, & intolerandis tormentis. Neque sanè a fide alienum videri homini Christiano debet B. Mariam sine dolore puerperam, sine mœrore matrem, sine corruptione virginem religiosè ad auxilium de more inuocatam, puerperis singulari solatio succurrere. Idem supradictus.

EXEMPLVM LXXXI.

D. VVilhelmus Lindanus in Apologetico 2. religionis catholicæ, cap. 11. De quadam puerpera D. Virginem per blasphemiam, scrofam appellante, quæ mox diuinam persentiens vltionem, nigellas vno infelici partu edidit suculas.

MOtibus illis Geusiorum anno vix dum exortis, muliercula quædam, opido Hollandriæ Aspera, parturire cœpit. conuenere vicinæ atque cognatæ, vbi illa eniteretur difficilius, & grauissimè non minus quā periculosissimè laboraret, vna circumstantium pio ex more puerperam admonet, vt D. Virginem Mariam inuocaret auxiliatricem. Cui illa: Quid mihi illam, inquit, dicis scrofam? Erat namque infelix Anabaptistarum delirijs capta, qui supra omnes fere Diuos, vnam illam sanctorum sanctam Deiparam Virginem Mariam execrantur, oderuntque infensius. Verum quidnam acciderit accipe: Pro maledicti blasphemia, fuit & Dei plaga, qua nefariam suæ matris vindicauit contumeliam, actutum enim illa misera, quæ sacrosanctam Virginem Dei genitricem Mariā impuris suis nominibus blasphemarat, nigellas aliquot in lucem edidit sed mortuas suculas.

Vnum hoc exemplum, vt Catholicam nostrā de pia Sanctorum inuocatione doctrinam solidè iuxta ac liquido confirmat, ita insaniam istorum sacrilegorum Iconoclastarum & hagiomachorū euertit Theomachiam. Quod aduersarij cum probè haberent perspectum, collecta his super gestis informatione, productaque testium, quam vocant Iurisperiti, turba, rem longè verissimam, & in vulgus notissimā suo per callidò frustra conabantur obruere mendacio. Illos enim testes audire non dignabantur, qui de paradoxi huius puerperij monstro comperta, visaque dicere potuissent, vti ex ore Notarij N. fide dignissimus nobis narrauit, alijs plurimis audientibus Lepidum vero illud, nec minus falsum, quod in istos veritatis hostes dictitabat Notarius. Cum enim varios conuocarent, vereque exquirerent testes ad rei tam memorabilis fidem semel obruendam, Vos illis videmini persimiles, inquit, qui de fure ad ostiarios percunctantur, quem per posticū sciunt elapsum. Idem supranominatus.

EXEMPLVM LXXXII.

Exemplum memorabile de quodam molitore, qui postquam toto triennio per paralysim omnium membrorum suorum officio destitueretur, tandem a beata Dei genitrice visitatus, & paulo post curatus est.

VEnerandus doctrina, & pietate vir Dominus N. ob insignem animi candorem, & pietatem omnibus carus, mihi exposuit, se ante annos circiter triginta nouisse quendam molitorem in pago Lubeke prope Tenermundam in Belgio, qui cum honestè inter suos viueret, eaque morum facilitate polleret, vt omnes eius desiderio tenerentur, tandem in prauissimā paralysin incidit, qua toto triennio ita detinebatur, vt omnium membrorum officio destitueretur. Itaque cum celebriora festa, & præcipuè D. Virginis sollemnia ex more celebrarentur in Ecclesia, diutini sui languoris pertæsus, crebro sacratissimæ

Dei

Dei genitricis opem implorabat, eidemq; cum gemitu; & suspirijs conquerebatur, quòd suæ sacræ festiuitati iam interesse nō posset. Quòd cum sæpius deuotè factitaret, tandem noctu D. Virgo cubiculū eius ingressa est, habens in comitatu complures virgines sacras, iam in cælestib. triumphantes, quæ omnes admirabili fulgore & incredibili venustate, cubiculum totum illustrabant, ipsumque infirmum ineffabili gaudio recreabant. Inter quas singulari splendore & pulchritudine immensa præeminebat sacratissima virgo Maria, Quanquam & reliquas virgines omnes (mente ex præsenti lumine diuinitus illustrata) earumdemque nomina, & statum luculenter discernebat. Moxque molitor vxorem sibi accubantem compellit, vt è somno excitata, tam iucundę visionis, & admirabilis splendoris particeps fieret.

Illa verò grauiori somno diuinitus detinebatur. Porrò B. Virgo infirmū alloquēs, ait: audiuisse se gemitus & suspiria ipsius, & nunc tandem eum voti sui compotem fore, cum primum se in Ecclesiam ad altare B. Virginis deferri curaret. Multa deinde ipsa Beata Virgo eidem infirmo prædixit de imprudentibus toti Belgio plagis, ac grauissimis tempestatibus, prohibens ne quidquam de illis arcanis cuiquam hominum reuelaret. Posse tamen ac debere eum omnes ad meliorem vitam, ac pœnitentiam hortari, si fortè plagæ imminentes vel auerterentur, vel Dei misericordia mitigarentur. Molitor ea visione recreatus, paulo post rogat se deferri ad Ecclesiam: Ad quam delatus, ait gestantibus, vt dimittatur. Dimissus, mox quindecim gradus, per quos ad crepidinem altaris sacratissimæ Virginis accessus erat, solus ascendit, & iam inde ab eadem hora integram incolumitatem, omniumq; membrorum suorum officia recepit. Ille verò deinceps religiosissimam, & sanctissimam vitam ducere incæpit, assiduè in templo versans, orationi & rebus diuinis vsque adeo intentus, vt ex oculis totoque vultu omnibus patesceret, cum assidue cælestia ac diuina meditari; fatebaturque se alacri animo geniculatim repturum Romam vsque, vt vel modico tempusculo, eadem tam amabili ac iucunda luce, tamque desiderabili tot sacratissimarum Virginum aspectu denuo potiri posset. Porro, venerandus vir Dominus N. qui hæc ex ore ipsius molitoris audiuit, cum aliquoties in concione suis auditoribus hanc tam amabilem historiam exponeret, vidit multos auditorū præ gaudio ac desiderio rerum cælestium in lacrymas solui.

Tilmannus Bredenbachius Sacrarum Collationum lib. 2. c. 30.

EXEMPLVM LXXXIII.

De Muliere Laudunensi, per B. Mariam in medijs flammis illæsa conseruata.

VIxit circa annum Domini 1094. non procul ab vrbe Laudunensi quædam mulier, quæ arcanum homicidij crimen à se commissum in exomologesi detexerat Sacerdoti, ac deinde post acceptam mortis sententiam, vt flammis ardentibus traderetur ad supplicij locum ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, vbi toto populo peccatum suum confessa est, Virgini matri etiam magna cum fiducia supplicauit, seq; totam patrocinio eius commendauit. Hinc digressa, & iam semel atque iterum in ignem cōiecta, tantum Dei, & Virginis beneficium sensit: nihil vt ab igne, quamuis copioso, & vehementi caperet detrimenti, imo non modo carnem, sed vestem etiam ab omni flammarum iniuria seruauit semper illæsam. Cum hinc admiratio ingens animos populi occuparet, ad dictum Mariæ templum concursitatum est, ut vna cum bona muliere Deo, & Virgini gratiæ agerentur, tantumque miraculum ad Virginis inuocationem gestum communi lætitia celebraretur.

Sigebertus in Chronicis, & citat Petrus Canisius Theologis in opere de B. Virgine, lib. 5. cap. 20.

EXEMPLVM LXXXIIII.

De Hildephonso, cui apparens Deipara, vestem qua in re diuina uteretur donat.

HIldephonsus, quem & alij Idelphonsum & Alphonsum apellant, vir non modo vitæ sanctimonia excellēs, sed etiam doctrinæ præstantia percelebris, quique

suo sæculo Hæreticos ex Hispania profligauit. Fuit is post beatum Eugenium Archiepiscopus Toletanus ante nongentos annos,& in Maria quidem colenda, publiceque prædicanda per quā studiosus,quem admodum pia eius monumenta testantur. Quare cum aliquando multis comitantibus ad altare progrederetur (mirum dictu) sacrosanctam sibi Virginem apparentem habuit, & in Episcopali cathedra sedentem vidit, sibique blandè loquentem audiuit,sed & vestem sacram, velut diuinæ gratiæ. & fauoris singularis pignus, & obsidem,qua in facienda re diuina vteretur,sibi ab illa donatam. Res per totam nota Hispaniam.

D. Petrus Canisius ibidem,citans huius historiæ testes, Iulianum Pomerium Hispaniç Ecclesię Diaconum, Rodericum Archiepiscopum Toletanum, & Ioannem Vageum Brugensem.

EXEMPLVM LXXXV.

De Reperto Abbate Tuitiensi, qui à B. Mariæ precibus impetrauit docile ingenium, & diuinorum intelligentiam.

RVpertus Abbas Tuitiensis.Germanus qui cum primum ingenio se tardum, & ad sacra discenda parum idoneum cerneret,opem sacræ Virginis singulari studio implorauit, vt hanc naturæ difficultatem superaret, ac felices in sacris litteris progressus facere posset. Cui virgo Mater nocte apparens promittit, & præstat, quod ille tantopere, cupiebat,tam excellenti deinde gratia scientiaque illustratus, vt inter Germanos Theologos eminuerit,ac similem ætas illa non tulerit,qui,& viuus, & mortuus multis claruit miraculis, sicut Trithemius apertè testatur; nec ingratus ille fuisse Virgini videtur,quam in suis monumentis libenter extollit, præsertim si commentarios eius in Cantica, & opus de diuinis officijs consulamus.

Petrus Canisius ibidem ex Ioanne Trithemio de monasterio Hirsaugiensi.

EXEMPLVM LXXXVI.

Angeli sunt sacrosancti missæ sacrificij venerabundi stipatores, & administrantium alijs Eucharistiam seduli adiutores.

IOannes Chrysostomos sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanę, immò vero totius orbis splendor, vir animi perspicacis,omni fere tempore, videbat domum Domini refertam Angelorū cœtu, & tunc in primis. cum diuinum, & incruentum sacrificiū offerebatur, quo quidem tempore stupore,& lętitia plenus, rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpisset, inquit, sacerdos sanctum sacrificium, seu oblationē facere,plurimæ statim ex beatis illius virtutibus, è cælo descendentes, stolis indutæ splendidissimis nudis pedibus intentis oculis pronæ,altare magno cum silentio. & reuerentia, quoad venerandum illud mysterium expletum fuit, circumsteterunt. Deinde huc illuc singulæ per totam domum cistutæ,Episcopus, & presbyteris,& Diaconibus distributionē corporis,& pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulo adiuuantes. Hæc autem scribo, ut diuini sacrificij dignitatem cognoscentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, administretis, nec permittatis, vt aliqui inter se contendant, & cum tumultu ad ipsum accedant, aut audacter annuant. & e loco suo prosiliant, aut huc illucque circumspiciant, & ignauè petulanterque se gerant. Dicit enim Dominus Moysi & per illum omnibus sacerdotibus; Religiosos, ac verecundos facite filios Israel, & ne contemnatis.

Sanctus Nilus abbas epistola ad Anastasium Episcopum.

EXEMPLVM LXXXVII.

Nolenti audire missam Dominicis, & Festis diebus, frangitur collum à dæmone.

REcolo me audisse à Patribus Perusinis de quodam homine indurato, qui Dominicis, & diebus festiuis, nunquam voluit intrare Ecclesiam, nec audire missam, sed tempore missarū ascendit equum suum,

suum. & equitauit ad campum, vel de negocio ad negocium, modicum curans de prædicatione. & præcepto Sacerdotum. Tandem cum quadam vice ad missam pulsaretur in die Dominica, ascendit equum suum, equitans ad campum, cui diabolus occurrit, & eum de equo præcipitauit, dicens: quia noluisti audire missam in Dei templo, cum damnatis audies lamentationes in inferno, mox fregit ipsi collum cum effusione sanguinis totius corporis, cuius vestigia adhuc in eodem loco videntur, in quodam durissimo lapide, de quo non potest deleri, aut ablui.

Idem Gotschalcus ser. 50. lit. C. par. hiem.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Mortificationis sui, Adolphi Comitis Holsatiæ, insignis actus.

ADolphus Comes Holsatię, ex opulentissimo, & potentissimo Principe, pauperrimus monachus factus est, Ordinis Minoritarum circa annum Domini 1244. & per mutationem dexteræ excelsi, ex glorioso Equite sæculi euasit humilis pedester Christi. Is monasterium sui Ordinis, ipse manibus multa molitus in opido Kijl. vbi nunc requiescit, curauit erigere. eleemosynas suorum quondam subditorum humiliter poscens, & accipiens. cumq; multum solicitè laboraret in erectione dicti monasterij in opido Kijl. ibat ostiatim lac in Hydriā mendicans, vt haberent operarij, & fratres quo inter laborandum per æstum reficerentur. Media iam platea vbi declinare iter non poterat, ibat hidriam baiulans lacte plenam, & cum obuios habuisset filios sublimes in equis, Comitum more secularium, passus est humanitus aliquid, vt rubore cœperit perfundi. Sed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cum adhuc in conspectu essent filij, hydriam leuatam super caput euertit, sese totū à vertice lacte perfundens dixitq; . Infelix erubuisti Christi pauperiē, baiulare lac in manibus, nunc vel in capite ostende quid portaueris. Quis non iure miretur tantam humilitatem, patientiam, & fortitudinem. Albertus Krantius lib. 8. Saxoniæ, c. 7. & Robertus Bellarminus Politianus è Societate Iesu lib. 1. de translatione Imperij Rom. c. 2.

EXEMPLVM LXXXIX.

De miraculoso Campanæ pulsu, cum foret aliquis moriturus.

EST in Conuentu Amorensi campanula, quæ per plura annorum curricula sine alicuius ope pulsari consueuit, & insolitum sonum reddere, cum breui foret quispiam ex illorum fratrum collegio migraturus ad Dominum. Quo audito, mox se cuncti præpararem moris habebant, quasi iam iā rationem reddituri de villicatione. Super quem namque mortis iaculum caderet, dū ignorabant omnes, se ad illud excipiēdum cuncti præparabant sedulo. Durasse autem dicitur is campanulæ huius pulsus miraculosè fieri solitus cum foret aliquis moriturus in illo conuentu per multa tempora.

Antonius Senensis in Chronica Prædicatorum, ad annum 1218. pag. 32.

EXEMPLVM XC.

Abnegata propria voluntate. & relictis propriæ deuotionis exercitijs, maiorem diuinæ gratię gradum promptus obediens assurgit.

VIrgo quædam in monasterio degens, & diuino amore flagrans, cū aliquando immenso dilectissimi sponsi sui Iesu Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde alloquuta est. O vnice fili Dei amabilis, Redemptor animæ meæ. Vtinam, vel ad monumentum te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi, ipse Dominus noster Iesus Christus in forma cuiusdam pueruli. Contigit vero, vt vna ex sororibus congregationis, ianuam cellæ illius deuotæ Virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accersiret. Audiens Virgo sancta iussionem obedientiæ pueruło Iesu ait. En dulcissime Domine mi Iesu Christe, pro explenda obedientia abeo, tu interim me hic expecta obsecro, si tibi placet donec ad te redire liceat. His dictis è cella exijt, & quod facere iussa erat, animo uoluntario hilarique vultu peregit. Deinde magna cum celeritate ad cellam reuersa est, quam cum

aperiret, mira quædam, & radiantissima lux oculis eius se ingessit, adeo vt vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta ætate, tanquam elegantissimum iuuenem viginti, & quatuor annorum adstantem. Vnde illa maximo gaudio repleta, ita eum affatur. O dilecte mi Iesu, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, cum à te recederem? Dic obsecro, dic vnica spes mea, qui id factum sit. Cui pius, ac dulcis Iesus respondit; O filia carissima, profunda velocis atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore, tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continuè sine medio optas vniri. Post quę verba Dominus disparuit. Hoc exemplum quosdam in monasterijs, alijsque religiosis congregationibus degentes arguit, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponunt. Diuersos modos priuatos, diuersaque exercitia assumentes, à quibus si ad obedientiam euocentur, statim innotescit, quam nullam pacem in se habeant, seq; ipsi multis bonis spoliant. hi qui suæ proprietati inhærent, qui promp è obedire recusant, qui glossas, & excusationes quantas posśūt comminiscuntur, vt à præclarissima obedientiæ virtute se excutiant, atque proprios modos, & conceptus, propriaque instituta pro suo capite prosequi sinantur. Quod quidem ingens medium inter Deum, & ipsos constituit.

Thaulerus ser. 1. Dominicæ 3 post Trinit. Ioannes Lanspergius serm. 3 de Ascensione. Blosius in Apologia pro Thaulero.

De paruo Officio B. Mariæ.

EXEMPLVM XCI.

Monasterium quoddam instinctu cuiusdam religiosi, omittens legere Officium Beatæ Marię multa exinde incurrit incommoda postea vero agnoscens errorem, & prædictum officium resumens, vixit ab eo tempore in multa pace.

ANtiquitus quibusdā monasterijs mos, & consuetudo non erat recitandi Officium B. Mariæ, quod patet per ipsasmet Regulas S. Benedicti, eo quod in eisdem nulla eius fiat mentio. Nihilominus tamen in quodam monasterio S. Vincentij supra mōtem Pietra rota sito, vigebat consuetudo, illud recitandi immediatè post diuinum. Accidit autem quendam prædicti monasterij religiosum doctum quidem, & eloquētem, verum parum pium, & deuotum, ac vitæ potius sęcularis, quam regularis, tædio affici super dicto officio.

Quodam die omnibus religiosis in Capitulo congregatis eo prorupit audaciæ, vt veritus non fuerit contra cæli reginam obmurmurare, dicendo illis sufficere debere si recitarent officium secundum regulam venerandi, ac sancti patris Benedicti, & non sibimetipsis tale imponerent iugum, quasi ipso facto maiorem alijs monasterijs sanctitatem, & obseruationem prætendentes. Breuiter, ita eos verborum suorum improbis lenocinijs in suam pertraxit sententiam, vt omnes monachi consentirent omittere prædictum officium B. Mariæ. Sed paulo post Dominus noster declarare volens quātum illi displiceret matrem suam sic inhonorasse, permisit dictum monasterium talibus, ac tantis afflictionum procellis concuti, vt non nisi magnis cum difficultatibus, & ærumnis, religiosi vitam suam sustentare possent, eo quòd quidam Domini in eorum vicina commorantes, fundos & terras ipsorum vsurpare cœperunt, seruos eorum malè tractabāt, ac varijs iniurijs alijs eos afficiebant. Grando insuper, ac tempestatis sæuitia eorumdem agros, & campos deuastabat, & ex omni parte ita affligebantur, vt tæderet illos viuere.

Quapropter circa festū Natiuitatis Domini omnib. congregatis in vnum, simulque super hoc suo negotio inter se consulentibus, determinarunt mittere vnum ex suis ad quendam pium eremitam ipsis vicinū, vt aduocarēt eum, qui cum eo consulerent, & ab eo exquirerent modum, ac remedium hisce malis, & incommodis tam grauibus commodè occurrendi. Sanctus autem vir eorum monasterium petijt, & eorumdem viuendi consuetudinem, actionesque diligenter intuens, & examinans, cum intellexisset eos eo deuenisse, vt in suo officio defecerint, omittendo, modo quo dictum est, in ecclesiam officium

sacra-

sacratissimæ Virginis, exclamare cœpit eos sanctissimam Dei genitricem monasterio suo expulisse, & eam ob caussam tanta incommoda eisdem obuenisse. Sed eorum miseriæ, & afflictiones cessarent, casu, quo ad prędictam misericordiæ matrem recurrerent, & in monasterium suum reuocarêt in proxima, & imminente sollemnitate sui sacratissimi puerperij omissum suum officium resumentes, & cessarent eorum tribulationes. Quod & ita planè accidit; accidit, inquam, eos semper pacificâ, & tranquillam vitam duxisse, ex quo suppliciter delicti sui veniam a dulcissima, ac suauissima Dei matre suppliciter petierunt, & sacrum eius officium in communi resumpserunt. Et monacus, qui mali consilij extiterat author, per aliquot menses detrusus est in carcerem in peccati sui iustam pęnitentiam, & punitionem, & sancto eremitę ingentes gratiæ sunt redditæ propter sanctam, & salutarem suam monitionem. Ex vetustiore codice quodam manuscripto de miraculis beatissimæ Matris Dei, illud sumpsit.

R. P. Seraphinus Razius Theologus Dominicanus, in Hortulo exemplorum ab ipso Italice scripto, post titulum de dilectione inimicorum exemplo 10.

EXEMPLVM XCII.

Quidam iuuenis maternis precibus, & ieiunijs in cælum deducitur.

ERat qudam iuuenis in villa propè Louanium dissolutus & leuis, qui languore decubuit. Rogatu igitur matris quidam presbyter zelator animorum venit ad iuuenem, & eum ad confessionem, & pœnitentiam induxit, qui mox in multa contritione mortuus est. Mater verò eius quinque annis pro ipso ieiunauit, cum multis lacrimis. Eodem die post annos quinque iuuenis apparuit matris dicens: Ecce nunc carissima de grauissimis pęnis transeo ad requiem adiutorio tuo.

Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini serm. de dedicatione 15. littera E.

Ornatus vestium superfluus.

EXEMPLVM XCIII.

Cuidam feminę vestes, & ornamenta corporis a dæmone abstrahuntur.

ERat quædam mulier Parisijs valde curiosa, & solicita in ornando corpore splendidis, & preciosis, ne dicam inhonestis vestibus, cumque sæpe, & rigidè moneretur à suo confessorio Ordinis Minorum, illa nihilominus volebat se corrigere. Quod videns idem Confessarius, ex parte Dei dixit illi, omnes pompa, ornamenta, margaritas, vniones, lapides preciosos, & alia vestimenta, quibus velabatur, nihil aliud esse, quã diaboli arma, quibus vtebatur ad capiendas, & rapiendas multas animas è manibus sponsi sui Iesu Christi. Illa Domicella, auditis his sermonibus, correpta fuit tam magno Dei timore: vt cum magno feruore, & spiritu deuotionis eruperit in hæc verba: Deum obsecro vt quidquid corpus meum gestat contra voluntatem ipsius, & quod gratum est diabolo, tanquã suum, visibiliter per eundem malignum spiritum mihi auferatur. Ecce subito in præsentia omnium, qui erant in Ecclesia super illam feminam procumbentem in genua ad pedes sui Confessarij, apparuit horribilis quædam vmbra, quæ manu quadam incognita abstulit illi omnia vestimenta, quibus tegebatur, nihil aliud illi relinquendo, quam interiorem tunicam indusio proximam, & interea dum prędicta manus spoliabat illam cultu superfluo, & ementitis crinibus, margaritis, monilibus, torquibus, & lapillis preciosis, ab assistentibus audita est vox in aere inclamans. Ecce laqueos, retia, & vexilla, quibus colligo, & animas hominum intercipio. Omnia illa vestimenta, & opulentus ornatus cum vmbra, & manu ita disparuerunt, & nunquam postea visa fuerunt. Quare conspecta Domina illa ad Deum sincero corde conuersa est, & facta generali confessione totius præteritæ vitæ impendit residuum annorum suorum in obsequio diuinæ maiestatis, quæ vtinam supradictum exemplum insculpat animis personarum vtriusque sexus, quæ

EXEMPLVM XCVI.

Patientia habenda exemplo Christi passi.

IOannes Pachanus alias Pacham Minorita, Angelus dum Bononiæ in capitulo generali falsò accusatus, ante CRVCIFIXI Imaginem in patientia genua procumbens, obnixe crucifixum rogasset, ne eum pateretur falsi criminis accusari, prece vix finita, cum sacra crucifixi imago affata est, his verbis, quæ etiam hodie leguntur, ante eam imaginem.

Et ego quid demerui pendens inter latrones?
Oraui, nec obtinui carnis petitionem,
Calicem mortis sorbui Patri placere studui per
carnis passiones,
Ergo non murmur exeat, si non sit quod orasti, nec
orasse pœniteat, quamuis non impetrasti,
Dum fraudat desiderium, ad maius beneficium datorem
obligasti,
Ad me si leuas oculum, vides argento vendi, tradi quoque
per osculum, & durè comprehendi ac alligari funibus,
confici verberibus, veluti desperatus præsentor
Pontificibus quasi latro ligatus,
Sic quos amaui fortius, ab his inquam, citius sum
spretus & ligatus,
Ibi clamor, derisio, seueritas minarum.
Omnes impunè faciunt, & quidquid mihi faciunt videtur
esse parum,
Saturatus opprobrijs ducor ad Pilatum,
Renouatis iniurijs ruunt in accusatum,
Hinc homicidam liberant ad mortem adiudicatum.
Ibi nil valet veritas, siue ius allegando,
Sed æmula clamositas præualet insultando,
Nec præses dat præsidia, nec curam gerit curia de
iusto liberando.
Quasi vile mancipium dant in Herodis manus,
mox producor in medium, deludor vt insanus.
Tandem remissus Pontio, diræ mortis supplicio,
condemnor vt profanus.
Extra muros eijcior & ipse crucem fero.
Matre vidente spolior vestimentis quæ gero.
Tandem clauis confodior & in cruce morior, de
vita non despero.
Tu ergo vermis non turberis, si statim non consequeris,
quidquid a patre quæris.

Quibus ille auditis obstupuit, & spirituali dulcedine recreatus est.

Reuer. Pater Henricus VVillot in Athenis Orthodoxorum Sodolatijs Franciscani, idest, in Chronico scriptorum Ordinis Minoritarum.

frater ille deuotus steterit in memoria, fuit spiritu raptus, & vidit quod sanctus angelus de cęlo descendit, portans vnum sertum de rubeis rosis factum, & posuit in capite vnius iuuenculæ. Secundò vidit, quod Angelus portauit vnum sertum facti me de rosis albis, imposuitque capiti alterius puellæ. Tertiò vidit quod vnus diabolus venit portans vnum pelliceum inueteratum, & percussit tertiam puellam super caput eius, & etiam portauit chorum, cum quo lusit ante eam. Frater ille ad se reuersus finiuit missam, cogitans intra se, quid hoc significaret. Finita missa interrogauit primam, quid intra missam cogitasset. Respondit: quòd cogitasset de corona spinea, cum qua caput Domini nostri fuit coronatum, sanguisque ipsius capitis effusus. Ac frater ei dixit, ego verò tempore missę vidi Angelum de cælo descendentem, & portantem sertum de rosis rubeis, quòd imposuit capiti tuo. Secundam interrogauit, quid ipsa cogitasset. Respondit: Cogitaui de Domini nostri pueritia, & innocentia, quam affabilis, quam dulcis, quamque diligibilis fuerit Christi pueritia. Cum etiam dixit frater: Vidi ego infra missam Angelum de cœlo descendentem, & portantem vnum sertum ex rosis albis, capitique tuo illud superposuit. Tertiam interrogauit, quid illa cogitasset. Respondit, quod cogitauit quam prolixus, & quam tædiosus esset ille frater in missa: vtinam missa finita esset, quia possem mihi emere pelliceum, & chorizare, & gaudere. Ei verò significauit frater se vidisse diabolum vnum, pelliceum fœtidum ex inferno portantem, eamq; eodem percutientem, & habentem chorum ante eam, chorizantem, & saltantem. Gotschalcus Holen. Ordin. Eremitar. D. Augustini. partis æstiualis serm 100. lit. C.

EXEMPLVM C.

De malis quando in peccato perseuerant relinquendis, perpulchrum, & stupendum miraculum.

ANno 1275. Barchinonæ extinctum est lumen illud, & religionis præstantia, & doctrinæ magnitudine satis fulgidum, scilicet frater Raimundus de Pennaforti, natione Cathalanus, patria Barchinonensis, (nunc sanctorũ cathalogo adscriptus,) qui fuerant tertius Generalis Magister Ordinis Prædicatorum. Etiam viuus miraculorũ gratia fuit clarus, obijtq; ipso festo Epiphaniæ fit solemne officium illius Barchinonæ. & per illa omnia tria regna, scilicet Catalaniam, Valentiam, & Aragoniam, iam a tempore Pauli III summi Pont. hic Raimundus vir fuit sanctissimus, & etiam viuens miraculis coruscus, & quatuor adhuc viuẽs a morte ad vitam reuocasse, & 36 post obitum litterarum monumentis traditum lego. Cumque foret a confessionibus regi Aragoniæ Iacobo eum sæpe admonuit, vt concubinam quam tenebat relinqueret, quod ille se iam facturum pollicebatur, semper procrastrinando. Demum cum rex ex Barchinona ad Maioricensem Insulam transfretare decerneret, & sanctum secum in comitatu habere cuperet, & ille id facere renueret, nisi prius concubinam abs se abdicaret, spopondit rex certissime se id facturũ, cum ad Insulam illam perueniret, sed promissis minime stetit. Postquam ergo in prædictam insulam peruenerunt, & sanctus regis vitam in malis inueteratam consideraunt, & quod sanctis suis monitis nihil proficeret regem decreuit relinquere, & se Barchinonam conferre, nè regis peccato inuolueretur. Id resciens rex sub pœna capitis edicto publico proclamari fecit, nè quispiam illum ex illa Insula in terram firmam transueheret. Tunc vir Sanctus diuino ad id spiritu ductus, & auxilio fretus cappam suam super mare extendit, & signo Crucis præmisso illud ingreditur, & baculo quem gerebat scapulare suũ in altum eleuat, vt loco veli deseruiret, & sic ex Maioricensi Insula soluit, & mox spiritus Domini flauit opportunus, & illa 160 milliaria, quib. Brachinona a Maiorica distat, absoluisse proditur sex aut circiter horarũ spatio, & Barchinonam appulit incolumis. Nec tamen præter eundum, qđ cum Insula cępit Sanctus soluere, mox ad regem accurrerũt plurimi. illius recessum illi referentes. Omnia clamorib. implentur, triremes, & varij generis naues à rege mittuntur post eum vt illum reducant. Sed & regia solicitudo & conatus, nautarum m…

clo-

quoque omnium naualis peritia, & sedulitas incassum fuere. Cum verò vir Dei ad litus Barchinonense applicuisset, tanta illius pallij & ceterarum vestium suarum erat siccitas, vt eas aqua minimè videretur attigisse, & populus qui confluxerat innumerus, tanta rei nouitate stupefactus, eius vestigia exosculari satagebat. Cappę huius tactu cum ad infirmos defertur Brachinonæ (fit autē id frequentissimè) & etiā quædam subruta terra, quæ ex eius sepulchro prodit, in potu vel in pulmento infirmis porrecta a varijs in dies infirmitatibus sanantur. Frater Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1275. pag. 133.

EXEMPLVM CI.

Non est pertinacia super pertinaciam mulieris.

VIr. & vxor semel ambulauerunt mutuò per solum herbosum, dixit vir quod ornatè, & debitè illud solum herbosum est falcatum. E contra mulier dixit, nō est falcatum, sed tonsum. Contra quam asseruit, quod esset falcatū, mulier verò pertinaciter respondit quod esset tonsum Vir iracundia motus proiecit mulierem ad aquam; Quando autem mulier non potuit amplius loqui. extendit mulier manum extra aquam faciens signum cum digitis in modum forcipis, ostendens quod esset tonsem. vsque ad mortem.
Gotschalcus serm. 82 lit. E.

EXEMPLVM CII.

Eadem pertinacia muliebris docetur sequenti narratione.

QVidam habebat vxorem valde pertinacem, quæ cecidit in flumen, & submersa est, & vir eius quærebat eam contra flumen sursum. Et cum interrogaretur quare eā quæreret & contra flumen, & non inferius. Respondit, Vxor mea semper mihi fuit contraria ore, & opere, sicut ergo fecit in vita, sic eam arbitror fecisse in morte, unde credo quod contra fluuium ascenderit. Idem ibidem, partis æstiualis.

EXEMPLVM CIII.

Prælatorum potestas magna ostenditur excommunicationis exemplo.

FVit quidam Comes in Tolosa, fautor. & receptor hæreticorum, & omnis talis ipso facto, excommunicatus, vna cum hæreticis. Et quidam S. Abbas fuit ad eumdem Comitem missus, ad commonendum eum. Qui dum viro sancto noluit acquiescere, nec excommunicationem timeret, sciens vir sanctus, quia cor peruersum verbis non compungitur, dixit Comiti: Vt tu, & tui videant factis, quod infecta sit anima, quæ vinculo excommunicationis est innodata, volo mihi apportari album panem quod allato dixit: O panis licet tu nō merearis pœnam excommunicationis, tamen vt in te ostendatur fidei veritas, excommunico te. Quo dicto, panis inter manus eius albus, mox niger factus est, quem in duas partes diuisit, & interius similiter apparuit niger, & mucidus, atque corruptus. Tunc subiunxit, ut sciatis vir ut m absolutionis, accepto pane absoluit eum, qui in priorem speciem & candorem est reuersus.
Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini par. Hiem. serm. 62. de littera B.

EXEMPLVM CIIII.

Purgatorij pœna.

FVit etiam in Amorensi Conuentu religiosus quidam pius & deuotus, & necessitudinis iunctus vinculo cum quodam religioso Minorita, qui ambo dum aliquādo ad inuicem amicabilia miscerent colloquia, sibi inuicem polliciti sunt, quod qui eorum prius uita fungeretur (si Dominus id illis permitteret) inde rediret ad eum, qui inuiuis maneret, ut eum sui status admonitum redderet. Obijt itaque primo religiosus Minorita & post dies aliquot dum nostri ordinis religiosus in refectorio foret, ibi comparuit Minorita defunctus & aliquamdiu fuerunt confabulatij, & nonnulla illi retulit miranda de futura vita. ac demum quomodo in pænis ageret purgatorij. & cruciatibus miris, & in-

ve-

veritatis comprobationem illius, quod narrabat, manum posuit super vnam refectorij tabulam, mox illic mansit manus igneæ impressum vestigium, quod adhuc hodie ibi inuisitur, & hoc facto disparuit præfatus defunctus. Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum, ad annum 1218. pagina 32.

EXEMPLVM CV.

Religio secundum baptisma est.

EST etiam iucundum, & notabile omnino hoc in genere, quod Leontius, Cyprius Episcopus, antiquus author, narrat, in vita Simeonis Abbatis. Hic enim Simeon, cum vna cum Ioanne, eiusdem vterque nobilitatis, in ipso adolescentiæ flore ad monasterium venissent ac die postera religioso habitu induendi essent, quidam ex fratribus ita eis dixerunt (iuuat enim ipsa eius verba ponere, vt sunt simplicia, & nuda) Beatis estis, quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, sicut nati estis ab omni peccato, perinde ac si ipso die essetis baptizati. Quod illi audientes, admirati sunt ambo, & cucurrerunt ad diuinum Niconem Abbatem monasterij, & ad eius pedes prociderunt, dicentes. Rogamus te pater, ne nos baptizes. Sumus enim Christiani, & nati ex parentibus Christianis. Is autem, cum nesciret quidnam audissent à patribus cœnobij, dixit eis: Quis non vult vos, ò filij, baptizare? Illi vero dixerunt: Domini nostri, patres monasterij dicunt nobis; cras rebaptizabimini. Tunc intellexit præfectus, eos dixisse de sancto habitu, & ait eis. Recte dixerunt, filij. Etenim, si Deo placuerit, volumus vos cras induere sancto, & angelico habitu. Platus lib. 2. c. 13. de bono status Religiosi.

EXEMPLVM CVI.

Securè moritur bonus Religiosus accedentibus fratrum auxilijs, & precibus assiduis.

TRaditur de Cunone, Malbulchensis opidi Domino, qui cum quadraginta annis in sæculo, sæcularibus pœne moribus vixisset, religionem deinde sequutus disciplinam, triennio post pie defunctus est. Quo tempore narrauit dæmon, qui Energumenam obsidebat, se, & alios ex suis quindecim mille (tot enim fuisse fassus est) in morientis cellam conuenisse, sed tamen tantum abfuisse, vt ei nocuerint, vt ne propius quidem accedere potuerint, repulsi, vt aiebat, clamoribus validis, quos tonsurati illi, (sic enim Dei hostis, famulos Dei, eorumque orationes ludibrio appellabat) lectulo assistentes fundebant. Adiecit etiam magnam querelam, ex qua ipsa querela religionis vis constare nobis possit, de insigni iniuria a Deo sibi facta, quod cum Cuno ille annis quadraginta ipsis dæmonibus, Deo autem tantummodo tribus seruisset, eum tamen inferni pœnis ereptum in cœlum euexisset. Hieronym. Platus de bono statu Relig. lib. 1. cap. 31.

EXEMPLVM CVII.

Non reformidat luctam cum dæmone in extremo vitæ articulo. Fr. Reginaldus, asserit se fuisse inunctum a B. Virgine Maria.

REginaldus vnus ex ipsis B. Dominici discipulis, cum moneretur, vt se extrema vnctione, vt moris est, ad luctam cum dæmone præpararet. Ego, inquit, hanc luctam minime reformido, quin potius expecto lætus, iam enim dudum mater misericordiæ me inunxit, in qua plurimum confido, & ad quam cupidè proficiscor. Quod autem se prius ab ea inunctum dicebat, id ita habuerat. Cum ante annos multos grauissime ægrotaret, vigilanti de nocte apparuit Regina cœli cum alijs duabus virginibus, ipsaque ad eum accedens iacentis oculos aures, os, & manus vnguento, quo illa attulerat, proprijs illis manibus linijt, denique & pedes in præparationem Euangelij, vt ipsamet, quasi ex formula forans, adiunxit. Hieron. Platus, eod. lib & cap.

EXEMPLVM CVIII.

Deus vindictam sumit de his, qui sunt in Religioso iniury.

ANno 1376. aliquid euenit ad modum memorabile, Prælati quidam nescio quo

quo spiritu inducti, de Franciscano ordine abolendo consilia inter se cõtulerunt, & ad eam rem perficiendam quoddam aliquot Episcoporum conuenticulum coegerunt. Erat autem in eadem Vrbe Ecclesia præcipua,& in Ecclesiæ fenestris vitreis duę imagines pictæ, vna sancti Pauli, qui ensem. altera Sancti Francisci, qui crucem manibus tenebat.

Nocte ÆditIuus visus est sibi Paulum audire hæc dicentem. Quid agis Francisce? cur tuam non defendis familiam? Cui ille. Quid faciam? nihil habeo præter crucem, & hæc ipsa me admonet de patientia seruã da. Tum Apostolus hortari, ne tantam ferret iniuriam suumq; ei offerre gladium, Territus Æditiuus simul ac illuxit, accurrit in templum, certoq; vidit, vtramque imaginem insignia inter se commutasse, atque in Pauli dextera crucem adhuc esse, Franciscum verò gladium habere cruore stillantẽ, quod dum secum tacitus miraretur, increbuit rumor, Episcopum illum, qui eius consilij author fuerat repertum esse mortuum, præcisis ceruicibus. Ac ipse quoque nocturnum visum narrare cœpit, ac pro eius fide ipsas imagines omnibus ostentare.

Hierony. Platus lib. 1. cap 33. de bono status Religiosi.

EXEMPLVM CIX.

Magnum beneficium Dei est, vocari ad Religionem, ob quod parentes gaudere potius debeant, quam tristari, & conqueri.

COnuenit egregium dictum Iordani, qui proximè post B. Dominicum Generalis Magister fuit Ordinis Prædicatorum, magna vir sanctitate, atque etiam, vt accepimus, auctoritate. Hic enim cum nouitium quendam, spectantibus aliquot eius socijs, ad religiosum habitum admisisset, & deinde multa verba de religionis felicitate fecisset, ad extremum eos vberius lacrymãtes aspiciens, ita ad illos sermonem conuertit, non debere eos flere ex amici discessu, sed potius ex inuidia quod ille quidem multò meliorem partem, quam ipsi eligeret, religiosos enim Deo seruire tamquam cubicularios principis, qui ab ipso intimè ac familiarissimè adhibentur, sæculares autem, si modo famulantur, in famulari, vt qui in coquina, aut alijs eiusmodi ignobilibus ministerijs. Itaque vtilius, ac salubrius etiam ipsis fore, si oculos aperirent, & cogitarent, sibi quoque ianuam patere, si ingredi velint & ad tanti Regis mensam assidere. Nec surdis auribus dictum.

Vnus enim eorum statim, nè domo quidem reuisa, alij paulò post omnes in eumdem salutis portum se receperunt. Hierony. Platus lib. 1 de bono status Relig. c. 4.

EXEMPLVM CX.

De Religioso maiorem paulo rerum monasterij temporalium curam gerente, idcircò in officio diuino remissione purgatorij pœnis addicto.

APud Valentiam in monasterio ædificato à sanctissimo Papa Adriano (qđ vocatur monasterium sancti Rufi) fuit quidam cellarius, qui propter nimiam solicitudinem rerum temporalium monasterij, vt plurimum dimittebat post refectionem psalmum Miserere mei Deus, loco cuius dicebat breuitatis causa psalmum Laudate Dominum omnes gentes, qui tamen in alijs erat deuotissimus. Cum verò mortuus fuerat, faciebat spiritus eius mirabilẽ tempestatem in cellario. Et cum quadam die apparuisset cuidam viro sancto, ibidem ei locutus est, & inter alia petiuit sanctus ab eo, quam pęnam pateretur, & quare faceret tantum strepitum in cellario. Respondit, quòd ipse pateretur tantam pœnam, quod quasi esset extra spem misericordiæ, si illa pœna deberet esse diuturna. Et hoc ideo. Quia in gratiarum actione, loco Miserere mei Deus, dixi Psalmum Laudate Dominum omnes gentes, quasi misericordiam Dei renuissem. Eradiecit ille spiritus, quod ille psalmus Miserere mei Deus, debet dici de manè post prandium, & Laudate dominum de sero post cenam, quando bis comeditur, ad demonstrandũ, quòd in præsenti vita misericordia Dei debet inuocari, & in alia vita ex inuenta misericordia laudari. Ideo, dixit, quod fui ingratus post refectionem, & misericordiam Dei postposui, ideo crucior hic. Et cum peteret vir ille, vtrum aliquis eum iuuare posset. Respondit, quod si monachi

pro

pro eo orarent, & hostiam offerrent, & omni die dicerent Psal. Miserere mei Deus, loco ipsorum quos ipse omiserat, & ita facerent per annum, quod factum est. qui post annum assumptus est in cælum.

Gotschalcus ser. 65 par. æstiu. lit. F.

EXEMPLVM CXI.

Declaratur in quanto honore corporalia, reliquiaque sanctorum Apostolorum, & Martyrum habenda sunt.

QVidam nobilis, & potens, cum familiaritatem Apostolicæ sedis adeptus esset, misit per legatos petens reliquias sãctorum Apostolorum, ac Martyrum sibi transmitti, quos Gregorius honorabiliter suscepit. Cum autem missam celebrasset in eorum præsentia, pannum super quo celebrauit particulatim diuisit, & scrinijs partes imposuit, suoque sigillo muniuit, eisque tradidit. Qui accepta benedictione, gaudentes profecti sunt. Sed dum iter caperent, primus illorum dixit sodalibus; aperiamus, & videamus quid summus Pontifex misit Domino nostro. Contractis Apostolicis sigillis, inuenerũt panni particulas, moxq; cum indignatione Romam regressi, Archidiaconum adeunt. Vt quid, inquiunt, Dominus Apostolicus, tam vilipendit Dominum nostrum? putabamus nos ossa Apostolorum, aut Martyrum abhinc ferre, datæ sunt nobis portiunculæ panni, ac si huiusmodi genus apud nos non esset? Qui ducti per Archidiaconum ad Apostolicum eorum stultitiam patienter tulit, præcipiẽs quatenus missarum sollemnijs interessent. Finita missa accipiens cultellum, vnam pãni portionem per medium secuit, ex qua sanguis decurrit, & omnem eãdem particulam cruentauit. Videntes igitur legati, & populi stupendum miraculum, ceciderunt proni in terram. Et facto silentio Gregor. eis dixit: Scitote fratres quod in consecratione Corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, cum ob sanctificationẽ reliquiarũ in honore Apostolorũ vel Martyrum eius offerebatur, semper illorum sãguis hos pannos intrauit, qui effusus est, pro nomine eius, ergo sunt excellenter honorandæ, nam si sepulchrum Christi fuit sanctificatum propter tactũ corporis Christi mortui, & non glorificati, quanto magis corporale sanctificatur, propter tactum corporis viui, & glorificati.

Gotschalcus Holen, Ord. Eremitarum D. August. serm. 4 de dedic lit. F.

EXEMPLVM CXII.

Quod possidetur iniquè, dimittendum, nè malè retentum, potius dispereat.

REcitat Philosophus 5. Politic. quod cũ quidam partem regni sui dimisisset, quia iniuste tenebat, & iniusto titulo possidebat. Increpatus fortiter ab vxore propria quod deberet verecundari, quod regnum minus dimitteret filijs suis, quam ipse à Patre suo accepisset. Respondit Rex, si minus dimittebat in quantitate, maius tamen in temporis diuturnitate.

Gotschalcus ser. 16. lit. M. par. æstiu.

EXEMPLVM CXIII.

Perstupendum miraculum de virtute magni Rosarij seu Psalterij B. Virginis.

FIdelissimo famulo Virginis Mariæ S. Dominico, Rosarij magni eiusdem Virginis mysterium (quod centum, & quinquaginta salutationibus Angelicis, & quindecim orationibus Dominicis cõstat) publicè Carcassonæ annunciante, innumera populi multitudo, se totam tam sancto, deuotoque seruitio B. Virginis deuouebat. Quidam verò secta Albigensis hæreticus, hoc perspiciens, simul, & ægrè ferens, non modo deuotum hoc exercitium, Diuique Dominici conciones damnabat, verum ẽt eo temeritatis, & audaciæ prorupit, vt veritus non sit tanti viri famam denigrare, & varijs calumnijs ipsum dirè impetere, maiora autem aggressus, concionibus B. Dominici publicè, palamq; cõtradicebat. Vnde factum est, vt nonnullos hæreticos, qui & hæresim abiurare & sacro se B. Virginis seruitio, cultuiq; mancipare meditabantur, a sancto proposito retraheret. Quare Virgo mater manifestare cupiens quibusdam indicijs, & signis quam grata sibi esset illa salutatio, iusto Dei iudicio in multorum me-

dę-

dæmonum vir ille hæreticus venit potestatem, vtpote ab ipsis vere obsessus, ita vt vestes suas omnes dentibus premeret, ac discerperet, aliterve modis insolitis rabiem suam ostentare vellet. Parentes verò eius eum cohibere cupientes, eumdem vi continuerunt, & non solum funibus (frangebantur, enim illico) verum etiam catenis ferreis constrinxerunt. Ligatus itaque eo quo diximus modo vociferebatur, blasphemabat, omni genere idiomatum loquebatur. multorumque peccata publicè detegebat. Quod parentes, & amici eius perspicientes, eum ad seruum Dei B. Dominicum deferre decreuerunt, eum deprecantes, vt quemadmodum à plurimis iam eiecerat dæmonia, sic & eius misereri dignaretur. Quo peracto, statim atque B. Dominicus Rosarium coram vniuerso populo (qui excedere credebatur duodecim millia hominum) multum depraedicasset; ac concionem habuisset, dæmoniacus iste hæreticus vi delatus est, & ad pedes sancti concionatoris se sistere coactus. Omnes autem ab ipso humillimè petebant, vt quãuis antea ipsi fuisset aduersarius. & hostis infensus, ei tamen offensam remitteret, ac ex eius corpore dæmones eijceret & depelleret, Res verè admiratione digna, namque in dæmoniaco isto corpore audiebantur voces quasi plurium personarum simul inter se colloquentium, toto circumstanti populo ipsum plene capiente. clara voce in hæc verba locutus est. Gratias tibi ago Domine Deus, beneficio enim huius obsessi comprobabitur mea hodie prædicatio, conuersusque ad dæmoniacum ait: In nomine Virginis Mariæ, cul usque ipsius, de quo iam verba feci, impero vobis, o maligni spiritus, dæmonesque tartarei, vt quæstionibus. quæ à me vobis proponentur dilucidè coram omni populo respondeatis. Primum igitur quæro a vobis, cur hunc hominem ingressi fueritis, quotque numero diaboli in ipso resideatis. Statimque graues emittentes ploratus, & vlulatus, dixerunt: Væ nobis, nullo modo adiurationi huic tãtæ obuiare, nec reluctari possumus. Tandemque respondentes dixerunt. Prima causa propter quam homo iste à nobis obsideatur, est peccatum irreuerentiæ in Virginem Dei matrem ab ipso cõmissum, nam & nos similiter summo prosequimur odio. Secunda causa est ipsius incredulitas; ante enim vnum mensem iam elapsum te de eodem prorsus cultu quo nunc concionante Tolosę, pessimus hic hæreticus Tolosanus tibi concionanti fidem habere noluit; sed monitiones tuas spernendo, teipsum derisionibus, & cachinnis iniustè prosequutus est, tibiq; ausus in concionibus tuis contradicere, hęresisque suę sectatores contra te commouere. Quamobrem iusto Dei iudicio coacti vsq; ad quindecim millia (eo quod contra psalterium Virginis Marię loqui pręsumpserit) ingressi fuimus, neque id sponte nostra actũ est, sed nobis planè inuitis: nam quantum ad nos attinet, ipsum ingressu nostro torquere minimè prętendebamus, propter lucrum quod per ipsum reportabamus, vtpote qui tot animas nobis lucrabatur. Tũc iterum B. Dominicus cœpit quęrere, cur ad quindecim vsque millia precisè miserum illum obsedissent? Responderunt eam illius rei fuisse rationem, quod in salutatione Angelica quinque dictiones. in Psalterio, siue Rosario quindecim Pater noster continerentur. Secundo B. Dominicus eos compellauit, dicens. Per hoc Psalterium, siue Rosarium ego vos iterum adiuro. vt mihi dicatis, quare vos ipsos ad me adduci permiseritis? Responderunt maximo cum tumultu, id ad suam ipsorum confusionem factum fuisse, vtpote qui ab ipso iam deuicti, & violenter religati faterentur se ante eius conspectum adductos maximo cum tartarei sui gurgitis detrimento. Tertio rogauit num omnia quę de Rosario B Virginis publicè proposuerat, vera essent? Tunc magis quam antea horridas & terribiles emiserunt uoces, & deinde respondentes dixerunt: *Maledicta sit illa hora, qua impudicam hanc statuam in trauimus. Vę nobis in eternum.* Cur non eum antequam huc adduceremus suffocauimus? *Serius nunc est*, & id iam pręstare nequimus. Nam flammis ardentibus nos detines adurendos. & duris, dirisque constringimur catenis ignitis, quibus veritatẽ ipsam profiteri. & publicare cõpellimur, quamuis id non sine grandi nostro præiudicio futurum non ignoremus. Audite igitur, uos Christiani, Christianæque, Dominicus iste, crudelis, & insatiabilis noster hostis, & persecutor, quęcunque de Maria ciui-

eiusque Rosario annunciauit, verissima sunt. Sciatisque maximam vobis pro vestræ incredulitatis peccato imminere ruinam, & calamitatem, nisi ipsius verbis, & dictis fidem adhibueritis. Quarto loco rogauit eos quisnam esset ille homo, quem maximè odissent, detestarenturque dæmones; Ad quod subitò respondentes, dixerunt. Tu ipse es nam tuis precibus, tuo seuero viuendi, pœnitendique modo tuis denique concionibus vnicuique viam paradisi ostendis, & patefacis quibus vijs, & rationibus, nobis nostras eripis prædas.

Noueris que totam tenebrosam nostram congregationem, & cohortem infernalem contra te commotam & incitatam esse, misisseque fortissimos, & maximè noxios spiritus, qui quàm poterunt subtilissimè in te, tuosque, absque vlla misericordia impetū facient, & proculdubio te decipient, & deuictum miserè supplantabunt. Hisce à B. Dominico auditis, ipse ad populum conuersus ait: O Christiani, absit à vobis credere omnibus, quæ ab ipsis dicuntur, mendaces enim sunt, & mendaciorum inuentores. Verum tamen est Dominum Deum vt est omnipotens, posse conferre virtutem etiam miserrimo, & vilissimo peccatori ad debellandos, supprimendosque omnes hostes, vt à me id hodierno die fieri videtis. à me, inquam qui vnus sum inter alios omnium quotquot viuunt in hoc mundo peccatorum maximus. Audientes hæc dæmones in hæc verba prorupere, maledicta sit talis, & tanta humilitas, quæ nos tantopere torquet, & cruciat. Denique denuò Beatus Dominicus, inijciendo scapulare suum in collum possessi, quæsiuit quinam sint inter Christianos, qui maxime damnentur. Nouum quid, & singulare tunc prorsus accidit, nā simul ac scapulare sancti viri collum contigit dæmoniaci, protinus è naribus eius defluxit sanguis spissus, & crassus ex auribus autem lutum ad instar veneni cuiusdam, ore verò despumabat.

Vnde dixit dæmonibus Sanctus Dominicus. Præcipio vobis in nomine Iesu, vt hunc miserum peccatorum torquere desinatis. Sinas ergo (responderunt) nos hinc abire. Quibus Sanctus Dominicus dixit: hinc non recedetis, nisi ad quæstionē paulò ante propositam respondeatis. Responderunt ergo hunc in modum diaboli; Antistitum, & principium vtriusque sexus maximum habemus numerum, colonorū vero, & rusticorum paruum, licet enim boni, & perfecti non sint, tamen tam is malis, & peccatis obnoxij non sunt atque illi, mercatores, & opidanos quamplurimos habemus, persępè enim per auaritiam fraudes, & sæpissimè per delicias, & voluptates carnales in nostra claustra, barathrumq; nostrum descendunt. Deinde subiunxit Sanctus Dominicus dicēs de sacerdotibus vero, & religiosis nullam mentionem facitis. Responderunt innumeros se possidere sacerdotes, at verò religiosos nullos. Sed ex ijs, qui non habita ratione statutorum sui ordinis, ea temere violant, singulis diebus innumeri ad nos deuoluuntur. Subinde rogauit, & dixit iterum Sanctus. De meis ergo religiosis, & Franciscanis quid dicitis. Tunc ad hoc renouatis vocibus, & clamoribus responderunt dicentes: heu heu ex illis pro tempore nullum habemus; futurum vero est ut infinitos recipiamus, cum nempe seueritas statutorum, ceremoniarum, ipsaque deuotio refrixerint pessumq; ierint. Sextò Diuus Dominicus petijt, quis esset sanctus in cælo, quem ipsi magis reformidarent, & quem homines maximè glorificare, diligere, & colere deberent? Qua audit petitione omnes simul dæmones tam horribilem emiserunt rugitum, vt populus timore consternatus promiscuè rueret in terram; Diuus verò Dominicus singulis silentium imponens, eos corroborauit, confortauitque. Mirabile dictu, in rei enim veritate dixisses dęmones lamentari, & tristissimè conqueri, dicentes; O Dominici, Dominice, miserere nobis, pollicemurque nos nunquam tibi nocituros, totus misericors es erga miseros peccatores, & non ignorans nos esse omniū maximos ab omnibus maledictos. Cur ergo tantopere cruciatibus, & tormentis nostris oblectaris? tibi sufficiat pœna, quàm ex inferno sustinemus. Quibus respondit; torquere vos non desinam donec quæstioni meę satisfeceretis: Responderunt dæmones. Saltem te rogamus vt id tibi secretò, clam, & in silentio, non autem palam, & coram tanta hominum, mulierumque multitudo manifestare liceat, id enim non sine magno nostro præiudicio, & irrecuperabili iactura fieret. Quibus iterum Sanctus dixit:

Ope-

Operam, & oleum perditis; Festinate hoc ipsum dilucidè, clarissimaque voce humana declarare. Tunc tot querelas, tantaque lamenta tam tristitia emiserunt, vt multi circumstantium stulta compassione commoti ad suspiria, & fletus prouocarentur. Quam ob causam Diuus Dominicus dæmonibus iterum dixit: Nisi festinaueritis quęstioni meæ satisfacere, acrius ego, & seuerius vos cruciabo. Videns autem ipsos prorsus obmutescere, prostratus in terram, hanc orationem clarissima voce fudit. O excellentissima Virgo Maria per virtutem Psalterij, & Rosarij tui compelle hos humani generis hostes quæstioni meę satisfacere. Hisce dictis, ex auribus, naribus, & ore hominis confestim erupit flamma, nulla tamen vllius astantis hominis interueniente læsione. Vnde totus populus graui timore simul & dolore correptus, cæpit se signo crucis munire. Tuncq; dęmones in hunc modum exclamando dixerunt: Per passionem Iesu Christi, & per merita sacratissimæ Virginis, necnon, & per suffragia sanctæ Ecclesiæ rogamus te Dominice, vt nos hinc abire permittas. Angeli enim sancti (cum tibi placuerit) illud ipsum tibi reuelabunt. Quantum ad nos attinet, falsi sumus. & mendaces: proindeque dictis nostris nullam Christiani adhibent fidem. Quapropter desiste nos vlterius molestare, nostrique miserere.

Quibus respondit Sanctus dicens: Indigni estis qui exaudiamini, iterumque flexis genibus talia precatus est. O mater sapientiæ dignissima, & de cuius salutatione, quo modo illa fieri debeat, iam edoctus est populus, pro salute populi circumstantis rogo, coge hosce tuos aduersarios, vt eorum quæ ab ipsis peto puram, & sinceram veritatem palam hic profiteantur. Finita oratione subitò apparuerunt plus quàm centum Angeli armis aureis succincti, in eorumque medio Gloriosissima, & Beatissima mater Dei, quę virga aurea, quam prę manibus habebat, dæmoniacum percutiens respondebat aiebat seruo meo Dominico secundum suam petitionem. Populus quidem ipse ad tam excellentem visionem non est admissus, sed solus sanctus Dominicus. Dæmones autem exclamare cœperunt, dicentes. O inimica nostra, ò nostra damnatrix, ò nostra inimica, ò nostra damnatrix. O confusio nostra, quare de cœlo descendisti, vt nos hic ita torqueres? nunc per te, quę infernum euacuas, & pro peccatoribus tàquam potens aduocata exoras, ò via cæli certissima, & securissima, cogimur sine mora, & intermissione vlla, nobis quamuis inuitis, & contra nitentibus, totam rei proferre veritatem. Nunc declarandum nobis est, simulque publicandum ipsum medium, & modus, quo ipsimet confundemur, vnde væ, & maledictio in æternum nostris tenebrarum principibus. Audite igitur vos Christiani, hæc Christi mater potens nimis est in pręseruandis suis seruis, quo minus pręcipites ruãt in barathrum nostrum inferni. Illa est, quæ dissipat, & eneruat, vt sol tenebras omnium machinamentorum, & astutiarum nostrarum, detegit omnes nostras fallacias, & ad nihilum redigit omnes nostras tentationes: Coactique fatemur neminè nobiscum damnari, qui eius sancto cultui, & pio obsequio deuotus perseuerat. Vnicum ipsius suspirium ab ipsa, & per ipsam Sãctissimę Trinitati oblatum superat, & excedit omnium sanctorum preces, atque pium, & sanctum eorum votum, & desiderium, magisque eam reformidamus, quam omnes paradisi sanctos, nec cõtra fideles eius famulos quidquam præualere possumus. Notum sit etiam vobis plurimos Christianos in hora mortis ipsam inuocantes contra nostra iura saluari. Et nisi Mariola ista obstitisset, nostrosque cõnatus repressisset, à longo iam tempore totam Ecclesiam exterminassemus. nam sæpissimè vniuersos Ecclesię status, & ordines à fide deficere fecissemus. Imò planius, & plenius vi, & necessitate compulsi adhuc vobis dicimus nullum in exercitio Rosarij, siue Psalterij ipsius perseuerantem, æternos inferni subire cruciatus. ipsa enim deuotis seruis suis veram impetrat contritionem, qua fit, vt & peccata sua confiteantur, & eorundem indulgentiam a Deo consequantur. Tunc Beatus Dominicus hortatus est singulos de populo, vt clara voce, & tractim Rosariũ Beatæ Virginis recitarent. Vnde ipse primus ipsum opus exequens (O res memoratu dignissima) ad singulam salutationem Angelicam, quam & sanctus & populus recitabant, multitudo copiosa dęmonum è corpore miseri hæretici in speciem carbonum ardentium erumpebat.

His

His ita transactis, virgo & Mater sacratissima populo suam impertiuit benedictionem, cuius virtute suauissimum ipse, & singularem percepit deuotionis ardorem, & dulcedinem. Atque ita disparuit B. Virgo; homo verò totus sanus, & incolumis mansit in præsentia S. Dominici. Quod videntes hæretici, multi ex ipsis ad fidem côuersi, hæresim abiurarût, studioseque Rosariû recitantes, totos se seruitio B. Virginis Mariæ manciparunt.

Ex Legenda S. Dominici, quæ ex quattuor vitæ ipsius Scriptoribus sumpta est, nempe ex FF. Iordano, Constantino, Vmberto, & Theodorico de Alpodia ordinis Dominicani viris pijs, & doctis. Transtulit autẽ illam in Gallicam linguâ venerabilis Religiosus eiusdem Ordinis frater Ioan. Martinus conuentus Valencenensis, qui supradictum miraculum refert 1. parte c. 5. fol. 35. colum. 4.

EXEMPLVM CXIIII.

Virtute Rosarij, S. Ludouici Regis Galliæ matri impetrata est conceptio, & natiuitas.

CVm concionaretur Patriarcha D. Dominicus, cum magno feruore in Regno Franciæ, Christianissima Regina, nomine Blanca, rogauit ipsum, vt vellet sibi orationibus, à Deo impetrare filiolû. S. verò Dominicus respondit: Regina te exhortor, vt recites Rosarium B. Virginis Mariç, & compares tibi multa Rosaria, desque ijs, qui volent legere, promittens ipsi his verbis: Regina spera in Deo, quod si hoc feceris, & fueris deuota B. Virgini Deus per ipsius preces, & aliorum, qui legent hoc Rosarium dabit tibi filium sibi earum, virumque sanctum. Hoc facto deuota Regina tempore statuto peperit filium, qui fuit Christianissimus Rex Ludouicus, inter Sanctos relatus, ob suam virtutem, opera, & miracula.

D. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit. de B. Maria Virg. exemplo 26.

EXEMPLVM CXV.

Suę prolis interfectrix viua defossa, & multe à Deo damnanda, viua post multas a sepultura tempore horas reperitur meritis B. Virginis, cuius Rosarium sępè legere consueuerat.

FVit in Egra ciuitate Boemiæ, quędã iuuencula virgo, quę cum ab aliquo fuisset corrupta, & grauida effecta, cum magno timore, & verecundia expectabat tẽpus partus, ne per eumdem partum, nouẽ fieret peccatum ipsius. Cumque iuisset ad concionem, audiuissetque eos, qui deuotè nomina darent, sodalitati Rosarij, illudq; cum deuotione recitarent ab omni prorsus liberari infamia, nomen dedit sodalitati, Rosariumque maximo cum feruore, & animi deuotione legebat, vsque ad tẽpus partus, quod cum aduenisset, & sola in cubiculo suo remaneret peperit filium, quem suffocauit, & sub lecto sepeliuit. Volens autem Deus virtutem Rosarij, omnibus notam facere, nec solû Rosarij, sed & Matris suæ sanctissimæ, totum puellę crimen manifestauit, quæ capta, & ad iudicẽ perducta, confesso tamẽ prius delicto ab ipso fuit cõdemnata, vt viua sepeliretur, effossaque fouea, in eandem deiecta, & superiniecta magna terræ copia, in eadem tumulata fuit. Multis deinde interiectis horis, audita fuit vox e loco illo subterraneo diuersis vicibus dicens: liberate me quia ego sum viua. Qui hanc vocem audierant vocauerunt Sacerdotem, totaque ciuitate accurrente discooperta est, & viua ab ipsis reperta, sanaque laudando Deum, & Virginem Mariam. Cumque interrogaretur quo modo adhuc viueret, respondit cum iuramento, eo quòd fuisset deuota Virgini sacræ & legeret suum Rosarium, tum etiam quod cû non fuisset integrè confessa deberet dãnari ad pœnas inferni, sed Beata Virgo inquit me seruauit, ut possim integrè, & bene confiteri, vobisque dico mihi a Beata Vergine monstratas esse pœnas horribiles quas passura eam, si non fuissem dedita cultui ipsius, dicendo Rosarium. Hęc femina vixit, postea longo tempore sana, & absque vlla læsione magnificando Deû, Matremque ipsius sanctissimam, quę sibi deuotos

conseruat. Reuerendus P. Seraphinus Razius, in Hortulo exemplorum eodem titulo de Maria Virg. exemp. 29.

EXEMPLVM CXVI.

Sacerdos malus etiam honorandus ob ministerij dignitatem.

FErtur in narrationibus Patrum, vidisse laicum quendam suis oculis sacerdotem Ecclesiæ, quam frequentabat, in crimine adulterij deprehensum, adisse eum tam fidenter, & absque vlla dubitatione, cum postero die sacrificaret, vt ex manibus eius sanctam Eucharistiam acciperet. Postquam verò accepisset, petijsse ab eo, vt frontem, quam habebat leprosam cruce signaret, quod cum fecisset, lepram quidem tanquam squammam excidisse, frontem verò sanam, & nitidã apparuisse Res profectò stupenda, & diuini iudicij plena. Non fecit crimen vacuam gratiam, nè præberetur locus obtrectationi sacerdotem, & ne eos quiuis iudicaret, imo habuit gratia efficacitatem propter dignitatem sacerdotij, vt doceremur cum ad sacerdotes imus, non ad homines, sed ad Deum nos ire, qui per eos nobis tribuit dona, nosque sanctificat, & quod is, qui cum fide accedit efficiatur voti compos. quodque neque vitium sacerdotis alterius fidei noceat, neq; rursus sola vita sacerdotis non credentem iuuet. Sacerdos enim quatenus homo est, & infirmitate præditus, non potest iuuare, vt neque tu rursus eum cui sis par in infirmitate, homo enim homini prodesse non potest. At sacerdos sacerdotij dignitate prę ditus, gratiam sibi conciliat, siquidem donum Dei est sacerdotium, per gratiam verò efficitur Deo propinquior.

Theoleptus Philadelpiæ Episcopus li. 2. de Schismate. & refert Franciscus Turrianus Societatis Iesu, lib. 2. de Hierarchicis Ordinationibus Ministrorum Ecclesiæ Catholicæ cap. vltimo.

EXEMPLVM CXVII.

Corpus cocti pueri suscitatur meritis S. Vincentij, Ordinis Prędicatorum.

QVædam mulier prægnans in partibus Britannię, vna die venit ad tantum desideriũ humanas carnes comedẽdi quod videbatur sibi debere mori, si non comederet, quod cum viro suo dixisset, & ille negaret implere desiderium istius suę feminæ, illa quæ amens erat, capta opportunitate accepit filium suum paruulum, quem habebat duorum annorum. vel circiter, & occidit eum, diuidens in duas partes. partem vnam coxit de paruuli corpore, vt comederet carnes illas, vir autem eius domum reuersus, & comperiens tam horrendum factum quanto dolore captus fuerit, quilibet potest imaginari, parcens autem fatuitati vxoris, accepit partes filij diuisas, & partim coctas, & portans ad sepulchrum sancti Vincentij Ordinis Prędicatorum, multum orans pro suscitatione eius, vtroque facto suscitatus est puer. mirante tota Britannia, & concurrentibus populis ad videndum tantum prodigium, viderunt omnes diuisionis signa facta in corpore pueri. Hungarius siue Vngarus Minorita ser. 28. Gemmæ fidei.

EXEMPLVM CXVIII.

Deuotus quidam B. Barbaræ mori non potest, nisi prius susceptis confessionis, & Eucharistiæ Sacramentis.

TEmpore quo in Vniuersitate Coloniensi nostrę facultatis studens fui, nobilem iuuenem quendam studentem artes, noui, adultum, & in verbis (prędagogo suo teste, & me qui confessor eius fui) fide dignum valde, cuius relatione didici, quæ sequuntur. Fuit, inquit, nouiter circa ErcKlertz in partibus inferioribus Alemaniæ, quidã sæcularis simplicianus, qui per orationes, & ieiunia sæpè solebat Beatæ virginis Barbaræ pstare specialia obsequia, in quib. ipse exorabat simpliciter, humiliter, & perseueranter, vt sibi virginis intercessione donaretur, sine Sacramentis Pęnitentiæ, & Eucharistiæ ex hac vita non migrare. Premere cęperunt interea terram

ram præfatam & adiacentem patriá guerræ suorum nobilium se vbi poterant in rebus, & hominib. ad inuicem inuadentium. Captiuauit vna autem die Dominus vnus ex eisdem sui aduersarij plures viros, inter quos etiam B. Barbaræ famulus detentus erat, vnaque cum alijs inturritus fuit, adebantur dietim noui captiui veteribus. Et victus, qui parcissimus fuit, & inhumanus, ex caristitia non augebatur, sed minuebatur quotidie, adeo vt præ fame, & inedia multi aliquoties mortui in carcere reperirentur, & nè fœtore reliquos læderent, per custodes carceris eijciebantur. Inter deficientes autem præ fame ipse cœpit esse B. Barbaræ fidelis, qui propè ad duodecimum diem, vel circiter, vltra humanæ naturæ fortitudinem sine cibo viuebat, quem cum custodes carceris sæpe iudicassent in crastinum moriturum, velut alios eijcendum, protelationem vitæ admirantes, ei tandem dixerunt. Quomodo, quęsumus accidit nobis tecum dicito? vltra humanam valetudinem, iam tot dieb. nō gustasti, mortuo similior es, quam viuo, nec vlla spes est de tua conualescentia, vnde ergo viuis diutius alijs? Dudum à vobis desideraui vt sacerdote vocato confiterer, & viaticum sumerem fidelium, sed proditionem verentes, mihi petitum denegastis, Beatæ Barbaræ diu seruus extiti, quæ me sine dictis sacramentis, scitote, migrare non sinit. Quo audito. Capitaneum castri accesserunt, historiam narrauerunt, & difficulter, vt cōfessor admitteretur obtinuerunt. Confessione sacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem Beata Virgo sui sponsi viatico præmuniri volebat. Nam exesis fame carnibus, moribundus iacebat, sanari alias nequibat, & mori nemo dabat.

Tunc iterum ad custodes clamabat, viaticum quæso per sacerdotem mihi porrigi curetis, & proculdubio vos fastidio, & ego mortis doloribus carebo. Admissus est igitur sacerdos cum diuinissimo Eucharistię Sacramento, quo munitus infirmus, statim requieuit in pace, lib. 4. Formicarij Ioānis Nyder c. 2.

EXEMPLVM CXIX.

Omittens obsequia B. Barbaræ, terribiliter in apostasia moritur.

TEmpore meo in conuentu Eistetensi nostri Ordinis quidam frater professus stetit, qui aliquando B. Barbaræ virgini quibusdam sanctis exercitijs crebra præstitit obsequia, per quam à multis præseruabatur malis. Torpore autem corporis tandem victus, præfata omittere cœpit exercitia, & segniter ei intendere. Hunc dicta B. Virgo sibi apparens in somni excitauit, & ei dixit (quemadmodum ipse postea retulit.) Tu consuetis obsequijs dereliquisti me, & ego solitis adiutorijs destituam te. hoc flebili audito oraculo, territus frater fuit, sed negligentiam non correxit, nam paulo post leuitatibus deditus, ordinis habitum reiecit, & diu apostatauit. Tandem iam in anima, & corpore ægrotans, venit ad ciuitatis Nurenbergensis hospitale, sine habitu ordinis, & ibi ignotus iacens extremis suis appropinquare cœpit missum est ad conuentum nostrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, vt infirmo consuleret, quem in apostasiæ vitio quidam esse notauerant, quo percepto fratre Conradus habitum ordinis specialem abscondite attulit, & apostatę modis quibus valuit, suadebat reinduitionem sui ordinis. Viso autem habitu nescio quo instinctu dæmonis, vel infirmitatis, miser velut equus vmbraticus, vestem sanctæ religionis temerariè abiecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? recedite recedite, quia ita fiet nullatenus. Męsto itaque patre abscedente, miser ęgrotus statim agonizauit, & ita spiritum efflauit. lib. 2. Formicarij Ioannis Nyder cap. 30.

EXEMPLVM CXX.

Scupulis liberatur virgo ante mortem.

VIrginem quandam multum deuotam fuisse mihi constat in ciuitate Nurembergensi, Bambergensis diœcesis, quę Eunegondis vocabatur. Hęc viuebat more castarum bonarumq. virginum in victu, vestitu, vitatione sęculi, & in his quę ad

Dei cultum pertinebant, sine querela ad omnem hominem, sed adeò timida, & scrupulosa in conscientia extitit, vt vix meminerim in hoc parem reperisse. Nam post puram, & integram à se sæpe factam confessionem sacramentalem, frequenter grauibus stimulabatur scrupulis, sed insufficienti confessione, vt timebat transacta. In minimis rebus, vbi nullum, vel modicum peccatum erat mortalis criminis lapsum verebatur adesse, & ita nulla pace in modo conscientiæ fruebatur, quidquid enim egit, aut omisit de genere bonorum, in his semper peccatum notabile adfuisse suspicabatur. Cœpit itaque ex his inordinatis timoribus in sexu fragili naturalis sua complexio labi plurimum, & dietim vires descrescebant corporis, quia se semper plenam peccatis grauibus non diffinitiuè iudicabat; sed reuerebatur. Timuit ipsa, timuerunt confessores eius, & non minus cohabitantes sibi virgines, si in tali statu scrupulosissimæ conscientiæ deprehenderetur prope mortem, fortassis desperationis laqueo ab hoste maligno caperetur. Intuentes igitur viri prudentes, & animarum medici corporis defectum redundare in animæ graue periculum interpretabantur virgini, quod in periculo erat vsum rationis predendi, quod ad ieiunia Ecclesiæ quædam nullatenus, sicut sana, teneretur. Sciebant enim, quod labor quotidianus, quo grauabatur, quia pauper erat rebus (alijs enim famulabatur virginibus) & præterita ieiunia, ac abstinentiæ fomitem libidinis non ministrarent, sed castitati seruandæ potius satis essent. Sed ad ista, tristitia maior cor eius inuadebat, cum videlicet, intuebatur se priuari instrumentis virtutum, quibus communiter plebs fidelium vtitur. Obediuit tamen discretis confessoribus, licet inuita, & non sine pusillanimitate maxima. Tandem vero natura deficiente lecto decubuit, & terminum vitæ appropinquare agnouit. Et ecce diuina arridente gratia ante triduum circiter suæ mortis, omnis scrupulus, timor, & pusillanimitas plenè animam virginis reliquerunt, ita vt sumptis Ecclesiæ auxilijs & Sacramentis ad literam, in pace in idipsum dormiret, & requiesceret, quã singulariter in spe Dominus tunc constituerat. Nam antea de insolita hilaritate quædam admirantes sibi sociæ, dicebant virgines, quæ eius præteritum timorem nouerant. Nunquid conscientia te redarguit modo, sicut antea, quòd Ecclesiæ quædam ieiunia gradiente corpore non seruasti? Quibus illa respondit. Animum scio paratum habui ad ieiunandum, sed quia animarum medici Dei vicem habentes, ista inhibuerunt, obediui eis, nec exinde pœniteo, aut turbor, sperans de Christi benignitate, suo redempta sanguine saluari, & ita requieuit, vt præmisi in Domino. Lib. 2. Formicarij Ioannes Nyder c. 12.

EXEMPLVM CXXI.

Deuota Priorissa Catharina de VVesthusen, circa mortem scrupulis omnibus liberatur.

NOui nobilem, diuitem, & potentem Dominam, relictam cuiusdam militis de ciuitate Argentinensi, quæ Catharina de VVesthusen nuncupata fuit. Hæc dum manebat in sæculo, & in ciuitate prædicta, vbi multæ deuotæ Deo militant viduæ, earundem omnium specialis mater, & patrona extitit, sed in animo valde scrupulosa fuit. Cum autem in Columbaria monasterium sororum de Subtilia nostri ordinis reformaretur, relicto sęculo, ibidē sanctæ conuersationis habitu induta est, & professa. Et quia vna, ut puto de fortibus mulierib. fuit de quib. Prouerbiorum vltimo Salomon scribit, idcirco quibusdam interiectis annis Priorissæ & Suppriorissæ gerebat officium successiuè in oī charitate, & dilectione, nec feminæ aliquid deesse videbatur perfectionis, nisi quod plena fuit scrupulis, adeo vt cum illuc in causis ordinis venirem, cum sola hac sorore me plurimū occupare opus fuit, vt pusillanimitatem eius compescerem. Hoc enim bonum præter alia in se habuit, vt audito superioris sui uel alterius ex fama boni, & sapientis viri iudicio, in aliqua sibi dubia materia, statim eidem acquieuit. Timuit ipsa, timuerunt etiam ipsi qui eam nouerant confessores, quòd si infirmata propinquaret morti, aliquando in his scrupulis, præferti mode iteratione à se bene confessarum rerum in periculo pusillanimitatis amplius poneretur, quam antea. Sed diuina misericor-

ricor-

ricordia quæ præterita feminę opera inspexit, actum est per omnia contrarium Nam vna die satis inopinatè, licet quinquaginta annos vix vel non accederet, infirmata est, & dietim cœpit deficere, & pro nunc omnis scrupulus. & inordinatus timor ab ea penitus abscessit, dixitque ad fratrem Ioannem Vvlosshardi, quem, vtpotè deuotum virum, in confessorem specialem prælegerat. Ecce pater scitis quam erronea fuit, & timida in conscientia nimirũ, sed Dei gratia nè timeatis, totum abscessit, de peccatis a me cõfessis. & commissis remissionis gratiam piè, & fidenter spero, & credo. Et ita inuocans beatum Petrum Apostolum, suũque discipulum Apollinarem, quos peculiarissimè in vita, corde, ore, & opere dilexit, tandem eadem ægritudine, præmunita Ecclesię alimentis, vita deuotè functa est. lib. 2. Formic. Ioan. Nyder c. 12.

EXEMPLVM CXXII.

Pius quidam inopinata morte eripitur, ne haberet spacium intendendi scrupulis suis.

HAbuimus aliquando in Conuentu reformato Columbariensis quendam fratrem, Petrum nomine, qui a primęua conuersione sua quam in conuentu Nurenbergensi primum inierat, omnium virtutum honestate conspicuus, religionis exemplar fuerat, & speculum, nam ad colligendum eleemosynas, ostiatim semper paratus, in domo obediẽs die ac nocte in choro sedulus, & cunctis affabilis fuit fratrib. sed conscientiam, vltra quam credi potest timidam, scrupulosam, & pusillanimem habuit, omnia tuta timuit, & nimis, vt videbatur. Vnde de his discretiores fratres eum sæpè iocosè vexabant, quem sciebant æquo animo cuncta tolerare, quæ sibi contra Deum esse non videbantur. Et quamquam esset postea iam factus sacerdos, fortis corpore, complexione viuidus, & in annis attingens vix tricessimum, tamen vt ex multis coniecturis habuimus, timor iste vitalia læsit nimium. Vnde quadam die satis improuisè in ægritudinem nescio quam, incidir, in qua statim necesse fuit, vt decumberet. Cumq; bona fide in infirmitate vsu rationis perfectè vtens, patientia lenis, & deuotione solida feruidus iaceret, & immobilis, statim, & inopinatè agonizare cępit, & religiosis gestibus diem clausit extremum. nam paulò ante præcedenti die more solito confessus est, & missam celebrauerat, talemque vitam in ordine semper duxerat, quod de morte improuisa, & subitanea, mala saltem, & periculosa signum periculi non aderat discretorum virorum iudicio. Et in Domino confido, quod inopinatus iste interitus non nocere potuit, sed fortassis diuina clemẽtia, ne pusillus animo mortem timeret nimium, aut eius circumstantias, statim finem viuendi in corpore dare disposuit animę sibi placituræ. lib. 2. Ioannis Nyder Formicarij c. 12.

EXEMPLVM CXXIII.

Supra tumulum simplicis pueri Salaun, in vita sæpè repetentis illa duo verba, Aue Maria, ortum est lilium pulcherrimum, cuius flores referebant hæc verba, Aue Maria, litteris aureis scripta.

TEmpore Vrbani Quinti circa annum Domini 1350. Florebat in innocentia, simplicitate, & sanctitate vitæ ad modum austeræ pauper, rudis, & simplex mendicus, nomine Salaun, qui in annis puerilibus ad scholas missus, nihil potuit aliud discere, quam hæc verba Latina. Aue Maria. Cumque in Britannia Gallica ostiatim per pagos panem quæritaret, repetebat supradicta verba, Aue Maria, ter, quater, quinquies, & sexies ordinariè. Quamobrem illius prouinciæ habitatores ipsius innoxiam, & sanctã simplicitatem intuentes, porrigebant ei, quod comedere ipsimet statuerant. Tunc Salaun conferebat se ad certum quendam fontem ab vrbe Laudeuenec una ferme leuca Gallica distitum, in cuius aquis suum panem, & quidquid mendicato acceperat, macerare, & condire solebat, nullo vnquam alio potu cibove vtens, quam pane madefacto in supradicto fonte. Lectus eius nuda erat humus, capitis ceruical lapis, idque sub arbore tortuosa, & modicum a terra erecta iuxta illum fontem. Hiberno tempore, cum præ frigore rigesceret, ascendebat illam arborem, & ramos flexiles apprehendens, librabat

corpus sursum, deorsumque, & hac motoria agitatione temperabat algoris sæuitiā, pleno ore decantans sexies, ò Maria? ò Maria? ò Maria? ò Maria ? ò Maria? ò Maria? Cumque aliquando increfceret hiemis asperitas, in aquas fontium per antiperistasin, & contrarietatem qualitatum fumantes insiliebat, hinc factum est, ut incolæ talia facta conspicientes eum fatuum vocitarent, sed Deus admirabilis in sanctis suis volens Matris suæ famulum excusatum habere ob innocentiam, & nomen Virginis Mariæ celebratius reddere miraculum quod sequitur edidit, nam cum defunctum hunc innocentem, & simplicem Salaun, vicini sub arbore sepeliissent, eodem loco vbi solebat sibi lectum sternere, qui erat nuda humus fonti adiacens, accidit, vt postea pulcherrimum lilium miraculosè super ipsius tumultum cresceret, cuius flores repræsentabant hæc verba, Aue Maria, aureis litteris exarata.

Dominus Ioā. de Longoeznon, Abbas Cœnobij regalis Landeuenec, in Britannia Gallica, Diœcesis Cornouallię, qui testatur se vidisse illud miraculum, quique est author hymni ad B. Virginem pro defunctis, qui incipit, Languentibus in Purgatorio, in quo sexies reperitur. O Maria ad imitationem S. Salaun. Scriptum est in volumine legendas Sanctorum Gallicas cōplectente in lucem vulgato, per Doctores Parisienses, ad primum diem Nouembris.

EXEMPLVM CXXIIII.

Vxor quædam maritum suum multis annis defunctum iuuat, & a pœnis Purgatorij liberat solutione debitorum, quæ viuens ipse contraxerat.

NArrauit mihi quidam sacerdos, de quodam militari, qui solebat à fabro quodam emere omnia equorum suorum ferramenta, sed cum hic militaris propter mortem aduenientem fabro præfato satisfacere non potuissent. Post annos 30. apparuit vxori suę, ferens ferramenta equorum flammantia, & dicens quod non posset redimi; nisi illi fabro esset persolutum. At mulier citò fabrum accessit, & debitum soluit, de post apparuit ei, cum claritate gratias ei agens.

Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini ser. de dedicatione 15. lit. E.

EXEMPLVM CXXV.

Nunquam sinistrè de proximo suspicari candidi est animi, & Deo placentis.

AVdiui equidem de quodam Fratre, qui cum aliquem ex Fratribus conueniret, & cellam eius videret corruptam, immundam, incompositam, dicebat secum. O felicem & hunc beatum Fratrem? En ut terrenarum omniū rerum curam abiecit, & sic totam suam mentem sursum ad cōtemplationem rerum diuinarum extulit. Quandoquidem neque propriæ cellæ componendæ, atque mundandæ aliquam curam gerit. Rursus si ad alium aliquem diuertisset, & cellam eius compositam, mundā, ornatam, excultamque videret, intra se dicebat. En vt defæcata, & mūda est anima eius Fratris, sic enim munda est, & composita cella eius. Nam ad animæ suæ statum, & puritatem cellam purgauit, & composuit. Neque vnquam ex professo de quoquam male sensit, aut dixit. Hic incompositus est, & sordidus atque deses. Vel hic procax est, & vanus, & garrulus. Nunquam de ore suo talia processerūt. Sed ex bono, & præclaro mentis suę statu, benè ac piè de omnibus iudicabat, atque hoc pacto de rebus omnibus lucrabatur, & proficiebat. Deus optimus maximus, det nobis statum mentis nostræ optimum animumque probè, ac piè dispositum, vt possimus & nos ex qualibet re proficere, vtque lucrari, & nunquam sinistrè, aut perperā de proximo nostro suspicari, aut omnino cogitare. Quod si fortè aliquando ex mala mentis nostræ peruersę dispositione cogitauerimus, aut suspicati fuerimus, actutum mentis nostræ cogitationē in melius conuertamus. Siquidē proximi nostri malitiam, & vitiositatem nolle agnoscere, miram in nobis parit cum Dei auxilio, bonitatē, qua Deus summoperè placatur. Illi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

S. Dorotheus ser. 16. circa finem.

EX-

EXEMPLVM CXXVI.

Diuturnę ſuſpiciones perſuadent nobis, ut credamus expreſsè ac manifeſtiſſimè cernere ea, quæ neque vnquam fuerunt.

REm admirabilem in hoc argumento dicam vobis, quam ego ipſe experimento didici, cum adhuc eſſem in Monaſterio. Fratrem quendam habebamus, qui huiuſmodi paſſionis morbo ſummopere laborabat. Atque ita ſuſpicionibus ſuis perditè addictus erat, vt perſuaderi nullo modo poſſet, rem quamlibet aliter ſe habere, vel eſſe poſſe, quã ut ſua ſuſpicio, vel cogitatio depingebat. Quotidie igitur illo morbo ſuccreſcente, & inualeſcente, vſque adea ei dæmones impoſuerunt, errorenque huiuſmodi perſuaſerunt, vt hortum ſemel ad ſpeculandum ingreſſus (ſemper enim obſeruabat, & ſeducebatur) viſus eſt videre quendam ex fratribus furantem ficus, & comedentem. Erat autem paraſceue hora nondum ſecunda. Vt igitur ſibijpſi perſuaſit rem illam vere vidiſſe, egreſſus eſt cum ſilentio, ac rurſus obſeruabat ad horam Synaxeos, ideſt quando monachi ad ſacram Communionem congregabantur, ut videret, quidnam frater ille in ea Communione ageret, qui paulo ante ſurripuiſſe ficus, & comediſſe viſus erat. Cum autem aſpexiſſet eum lauantem ſuas manus, quo purius ad percipiendam Communionem ingrederetur, occurrit ad Abbatem, rogatque, vt fratrem illum, qui tunc ingredi volebat cum ceteris fratribus à Communione prohiberet. Nam ego, inquit, eum uidi mane ſurripientem ficus, & comedentem. Interea frater ille ſumma cum deuotione, & compunctione ingreditur ad ſanctiſſimam oblationem, erat enim ex venerandis Religioſis. Vt igitur eum vidit Abbas ingredientem priuſquã ad presbyterum, a quo communicandus erat, propius accederet, uocat illum, & ait: dic mihi frater, quid feciſti hodie? Ille verò expauit, & ait, vbi Domine? Dicit ad eum Abbas, in horto quo manè ingreſſus es, quid ibi feciſti? Ille autem velut attonitus rurſus ait. Domine nequidem vidi hortum hodie, immo neque hic in cœnobio fui hodie. Nam poſt matutinas vigilias œconomus miſit me foras ad reſponſum quoddam perferendum. Diſtabat autem locus ille, quo miſſus fuerat, multis millibus, & eadem hora ſynaxeos, ideſt, communionis venerat. Tum igitur Abbas, qui œconomum accerſiret mittit. Qui cum aduenisset, ait; quo fratrem hanc hodie miſiſti? Qui reſpondit, ad eundem locum eum miſiſſe, vt illemet Frater illi dixerat, proiectuſque in terram veniam poſtulat, dicens, ignoſce mi pater, quoniam quieſcebas à vigilijs, propterea non permiſi eum petere abs te illuc abeundi facultatem. Perſuaſus igitur Abbas, & huiuſmodi verbis plenam adhibens fidem, cum benedictione eos miſit ad ſacram Communionẽ accerſitum, itaque Fratrem illum, qui ſuſpicionibus agebatur, acriter increpauit, atq; a ſacra communione prohibuit. Non ſolum hoc fecit, ſed poſt expletam ſacram cõmunionem, conuocat omnes fratres, & quę euenerant, non ſine lacrimarum effuſione commemorat, ſuſpicioſum fratrem ſugillat, atque vituperat coram omnibus, volens hoc vnico negocio tria peragere. Nempe diabolum confundere, eum qui ſuſpicionibus ſcatebat, eaſque ſeminabat palam traducere, ac vituperare, & peccatum fratri hac ratione confuſo remittere, ac condonare, vt auxilium deinceps à Deo conſequeretur, & fratres ſuos firmos, tutos, cautoſque redderet, ne vnquam ſcilicet ſuſpiciones admitterent, neque animo poſt hoc tolerarent. Multaque de re hac locutus, nos omnes admonuit, vt à ſuſpicionibus caueamus. Et fratrem illum iubet animo eſſe quietum, neque vllis ſuſpicionibus poſthac grauaretur. Quandoquidem nihil eſt grauius, nihil moleſtius ſuſpicionibus. Idque exemplo præſenti confirmat, & clarum facit.

S. Dorotheus Sermone 9.

EXEMPLVM CXXVII.

Tempus in magno habendum precio oſtenditur.

SIc legitur de Sancto Nicolao Tolentinenſi, quod quando audiret horologiũ ſemper diceret. O Domine Deus meus, iam iterum vnam horam temporis conſumpſi,

sumpsi, de qua oportet me tibi reddere rationem, quia de hoc singulariter conqueruntur damnati, secundum quod narrat Humbertus. quod quidam existens in orationibus, audiuit quandam vocem lugubrem, & quęsiuit quid esset; Respondit, sum anima vna damnata. Et ille, cur tam amare fles? Respondit, ego, & omnes damnati de nulla re tantum dolemus, sicuti de tempore, quod inutiliter consumpsimus, ideoque formidandum illud iudicium. Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. Augustini, serm. 7. de dedicatione littera G.

EXEMPLVM CXXVIII.

De mercibus fideliter venditis.

RECitat Cæsarius lib. 10 quod in oppido Dusberch vidua quædam cereuisiam coquere, atque vendere solebat. Die quadam, cum ciuitas tota casu fuisset incensa, ipsumque incendium domui eius appropinquasset. Illa iam non habens spem in auxilio humano, ad diuinum confugi, nam omnia sua vasa quibus cereuisiam emptoribus mensurare solebat ad ostium domus contra flammas ponens, in multa cordis sui simplicitate sic orauit dicens, Deus iustus & misericors, si vnquam aliquem hominem his mensuris decepi, volo vt domus hæc comburatur, si autem feci quod rectum est in oculis tuis, precor iustitiam tuam, vt in hac hora respicias misericorditer necessitatem meam, & supellectili parcere digneris, mira fides feminæ, mira Dei humilitas, is qui dixit qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, sic flammam omnia circum ita deuorantem, à domo eius compescuit oratione, cunctis stupentibus, quòd ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incenderet. Gotschalcus serm. 96. par. æstiu. lit. C.

EXEMPLVM CXXIX.

De Apothecario aquam pluuialem pro distillata vendente.

QVidam Apothecarius in Italia infirmus, vocato Notario, & testibus voluit ordinare testamentum suum, dixitq. in pręsentia testium Notario. Scribe quod omnia bona relinquo vxori, & filijs, corpus terræ. & vermibus, animam verò trado diabolo cruciandã perpetuo. Stupefacti omnes circumstantes dixerunt ipsi vt tale testamentum reuocaret. Respondit nequaquam, quod scripsi, scripsi. Interrogauerunt eum cur sic daret animam diabolo? Respondit toties decepi proximum meum, vendens aquã pluuialem, pro aqua distillata, ut omnis absit spes salutis, & sic mortuus est, & sepultus est in cæmiterio. Mane fuit reiectus de sepulchro, tamquam indignus in loco sacro sepeliri. Tandem cadauer illius fuit sepultum in lacu quodã. Ibi diabolus tot, & tanta operatur, vt nemo sit ausus illic pertransire. Idem ibidem littera F.

EXEMPLVM CXXX.

Non esse in venditionibus mentiendum.

MOnachus quidam laicus accepit in mandato ab Abbate, quod non deberet mentiri in venditione. Habens quadam die asinos duos inueteratos venales duxit ad forum. Interrogatus ab emptoribus vtrum asini valerent. Respondit, quod nihil valerent, eo quòd essent inueterati, & depilati ex antiquitate. Sicque tandem reduxit ad Abbatem. quia vendere non poterat. Interrogatus ab Abbate, quare non vendidisset, respondit, quia veritatem dixi, ideo vendere non potui. Idem ibidem littera F.

EXEMPLVM CXXXI.

Mediantibus muscis, sumit Deus vindictam de quibusdam.

LEgitur contigisse in Anglia, quod blada pulcherrima excreuerant, & appropinquante tempore messium, venit quoddam genus muscarum. in magna multitudine, quod totum illud bladum in tantum consumpsit quod vix infra quinque milliaria vnum quartale bladi inuenerunt. Homines verò illius prouinciæ quasdam de illis cæperunt, & diligenter inspicientes inuenerunt eas litteris depictis in alis. In vna ala scribebatur ira, in alia Dei, vt mani-

manifestum esset propter demerituni, & vindictam Dei esse factum.

Gotschalcus Holen. Ordinis Eremitarum D. Augustini, ser. 29. par. æstiu lit. D.

EXEMPLVM CXXXII.

Miraculum de homine, qui extrusus è carcere, rursusque in eum intrusus inferna se loca adiuisse enarrauit.

IN Pelignis opidum vetustum est, cuius nomen prętereo lubens, licet obscura origine haud tamen ignobile. In eo Dominus, qui vrbi præerat superbè auareq; ciuib. imperitabat, ac trucibus dictis, factisq; in subditos seruilem in modū animaduertere solebat, eosque licet imperata facerent, neque segniter mandata exequerentur, ob leues plerumque caussas pęnis, & damno multabat. Fortè autem cum homo quispiam alioqui bonus, sed tenuire familiari inops atque despectus, ipsius Domini venaticum canem, cuius miro studio tenebatur, ita verbere affecisset, ut ob id perijsse putaretur: quum id Dominus reicisset, vehementer offensus, eum truci, & minaci vultu grauiter increpitum, in pessimum coniecit carcerem, ibique cum vinctus graui custodia teneretur, post aliquot dies hi, quibus diligens cura mandata erat, clauso iam carcere, & tam foribus, quàm omni adito persepto ne elabi posset, cum ad illum accederent, ut solebant, in eodem intus carcere nusquam inuenere, qui diu conquisitus, quum non appareret, nullumque effugij vestigium exstaret, rem ad Dominum detulere, quod cum credi vix posset, ipseque mirum in modum obstupefieret, post tres ferme dies, ijsdem foribus pessulo firmatis, idem ipse, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nemine conscio, rursus in eodem intus carcere intrusus apparuit: custodesque vt cibum afferrent aduocauit: qui cum properè accessissent, omnesque miraculo obstupefierent, eum vultu tetro & horribilem facie, luxatis, vstisque membris, aliter longe atque pridem fuerat, conspexere, quem cum interrogassent vnde elapsus, & rursus in eumdem intrusus carcerè foret, quibusq; in locis fuisset, & vnde tam fœdo, & tetro vultu emersisset: ipse, velut elinguis, quum nullum proferret verbum, sed attonito stupentique similis fieret, vt ad Dominum quamocyus adduceretur postulauit, habere quo illi properè nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admissus esset, rem mirificam & admirabilē, ac dictu auditiuque formidolosā, & vix credendā miraculo dicere orsus fuit. Nam se ab inferis (si libet credere) remissum enarrauit, siquidem cum diutius carceris squalorem ferre nequiuerit, seu desperatione deuictus, seu iudicium reformidans, inops consilij, malum dęmonem, ut sibi pręsto esset, seque ex tam tetro carcere relaxaret, aduocasse dixit; nec multo post dæmonem fœdo adspectu, & terribili facie in eodem intus carcere adspexisse, & secum pactum fuisse, ab eodemque, & ferreis claustris non sine graui pressura extrusum in loca deinde inferna, & profundas vastitates, ac in fundum telluris intimæ actum esse præcipitem, singulaque lustrasse, impiorumque supplicia, & sedes consceleratas, ęternasque tenebras, & ærumnas vidisse, ac loca fœtida, & formidolosa, regesque, & summos duces in abrupto hiatu, & profundo voraginis, densa merlos caligine affligtari, & furiarum ardentibus facibus agitari, gemitusque, & eiulatus, ac dies noctesque ploratus mulierum, & virorum audiuisse, pontificesque vidisse infulis, trabeis, purpura, & auro distinctis, ac gemmis ornatos, aliasque miserabiles facies omnis generis hominum, ætatum, & ordinum, in cultu vario afflictos, & iacentes inter præaltas voragines, alios immenso limo haustos æternis supplicijs die, & nocte cruciari, ipsorumque damnata scelera sempiterno dolore puniri, inter quos plures, quos nouerat in vita, adnotauit, & præcipuè intimum familiarem, quem, dum in vita ageret, æqualem sodalemque habuerat, alloquutum dixit, ab eo propè cognitus, & miti satis sermone ab eo requisitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui spei sibi foret. Ipseque cum præ graui seruitio, & crudeli dominatu, vsque se premi respondisset. Illum mandasse vt Domino enunciaret, caueret, ne quid tale ageret in posterum, neue graui tributo, & iniquo vectigali subditos opprimeret, namque illi vacuam sedem, quam

prope

prope cernebat, præstitutam esse prædixit. Et haud dubius promissi foret, fidemque, vt dicto haberet meminisse (inquit) illum debere secreti consilij, & maturæ pactionis, quam dum vna militarent, & in castris agerent, clam iniuissent, quorũ nemo particeps, aut consocius vnquam fuit, quod cõsilium cum memoriter ille enunciasset, nõ solum dicta conuentaq;, sed & singula verba sponsionesque, quibus vterque adstrictus erat, recensuisset, ipsum Dominum ordine hæc audientem, animo serio, & attentiore factum, mirum in modum obstupuisse, ingensque animo formido incussa fuit consideranti quonam modo, quę sibi soli credita, & nulli vnquam renunciata fuere, homo ille hebes, & tardus ingenio, quasi numine afflatus, explorata haberet, eaque vultu interrito enunciaret. Adijciunt miraculo eumdem interrogasse illum, cum quo sermo erat apud inferos, qui nitido cultu, vestituque apparato videbatur, nunquid aliquo cruciatu affligerentur, qui insigni veste, & auro conspicui forent? illumque respondisse perenni incendio, interque maximos cruciatus, & sempiterno dolore vsque premi & affligi, idque totum quod auro & purpura fulgeret, ignem atque incendiũ esse. Et quum ipse id experiri volens propius manum purpuræ admouisset, admonitum ab eo fuisse ne tangeret, & tamẽ efficere nequisse, vt non ex caloris afflatu palmam sibi manus, quam tunc ostendebat, incendio, & ipsi purpuræ admotam deflagraret. Erat enim pustulis liuentibus, & teteris vlceribus veluti tabe, & igne sacro, maloque quod latius serpere videbatur, fere consumpta. Referunt præterea qui illum audiuere, cum postquam ab inferis emersit, quasi mente consternata, hebetique aurium oculorumque sensu affectus foret, semper cogitabundum rarò prodijsse in sermonẽ, vixque sæpius interrogatũ colloquenti respondisse. Vultu verò tam tetro, & adspectu tam deformi reuertisse, vt qui dudum à cõiuge, & liberis probe agnitus foret, is postquam remeauit ab inferis, tam diro vultu totiusq; faciei corporis dissimilis effectus est, ut vix eumdem illum esse crederent, sæpiusque obortis lacrymis, ob faciei diritatem, & speciem hominis fœdissimè mutatam, notos, affinesque ipsum alloquutos fuisse, ægreque vt ante obitum, qui mox consequutus est, res suas dispensaret, & posteritati consuleret, vitæ spatium habuisse.

Alexander ab Alexandro Genialium dierum lib. 6. c. 21.

EXEMPLVM CXXXIII.

Admirabilis historia de quodam fabro defuncto, ac vitę restituto.

Circa annum Domini 1488. in ducatu & ciuitate Iuliacensi, contigisse multorum fide dignissimorum relatione cognouimus fabrum nempe ferrarium, ex morbo defunctum, loculoque impositum. Apud cuius cadauer cum vicini in proximo conclaui, excubias ex more agerent, defunctus diuina dispensatione vitæ restituitur. Qui exsurgens fascijs, & linteis funebribus obuelutus, ad excubitores illos iam poculis, somni vigiliarumque molestiam discutientes progreditur. Quo viso territi illi, fugam capessunt, spectrum esse arbitrantes. Faber verò rediuiuus, cum alloquio suo terrorem illorum paulatim leniuisset, quod reliquum vitæ diuinitus accepit, longe diuersa quam prius, ratione transegit. Si quidem nunquam ridere aut vanis sæculoque vsitatis oblectamentis vacare visus est. Cum ad matutinas preces iuge sacrificium, aut ad vesperas campanarum sonus ederetur, ille protinus malleo, & incude relicta, ad Ecclesiam festinabat, nulla Ecclesiasticarum precum tempora pretermittens, vt quæ, & qualia in altero sæculo vidisset, etsi ipse taceret, vel sola vitæ conuersatio loqueretur. Historiam esse, & non fabulam, inter alios retulit ipsius ciuitatis Iuliacensis quondam secretarij filius Guilhelmus, vir doctrina, & vitæ integritate commendatiss. Confirmauit eamdem matrona quædam honestissima ex cõfinio ciuitatis eiusdem oriunda, quæ aiebat auum suum hunc fabrum rediuiuum nouisse. Certè Origenes in cap. 2. Numer. (Hom. 1.) (vbi de ordine populi Dei Moyses differit.) Si vnusquisque, inquit, nostrũ de cibo & potu sollicitus sit, & omnem curam in rebus secularibus gerat, vnam verò aut duas horas ex integro die etiã Deo deputet, & ad orationem veniat in Ecclesiam, vel in transitu verbum Dei audiat, præ-

præcipuam verò curam erga sollicitudinem sæculi & ventris expendat, ille non complet mandatum quod dicit, vt homo secundum ordinem suũ incedat, vel quod dicit, vt omnia secundum ordinem fiant. (1. Cor. 14.) Putauit doctissimus ille scholæ Alexandrinæ catechista Origenes, admodum vicinus Apostolico sæculo, (quo Christiani erant perseuerantes in communicatione fractionis panis & orationibus, & perdurantes vnanimiter in templo.) (Act. 2.) laicos suo non facere officio satis (de his enim istic loquitur) si quotidie vnã vel etiam duas tantum horas precibus, & sacris audiendis darent. Porro de Anna vidua refert Lucas, (Luc. 2.) quod non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruiens nocte ac die. De hoc vtique spiritu hausisse, videtur faber ille rediuiuus, quando nec risisse, nec statuta orationum Ecclesiasticarum tempora vnquam prætermittere visus est. Sicut autem Drithelmus ille, de quo in præcedenti capite, multis & verbo & cõuersatione saluti fuit; & Rex Alfridus vir vndequaque doctissimus, vt Beda ait, eundem Drithelmum, & libenter & studiosè audiuit, atque ad eum audiendum sæpissimè accessit, ita profecto optandum esset, & hęc nouissima vltimorum temporum exempla (quę benignissima Dei dispensatione ad animos nostros presentium rerum contemptu, & futurorum desiderio inflammandos, nobis exhibentur) quam plurimis esse salutifera, vt veteribus finem imponant vitijs, nouamq; dent nouis originem uirtutibus. Tilmãnus Bredenbachius cap. 9. lib. 8. Sacrar. Collat.

EXEMPLVM CXXXIV.

Historia recens de admiranda cuiusdam defuncti apparitione, excepta ex litteris Ven. D. Ioannis N. ex qua elucescit auitę & Catholicæ religionis veritas, & quantopere defunctis prosint suffragia viuorum.

Responsum abs te soror, ad postremas meas litteras auidè expectatas prętermittere non potui, quin te stupendi cuiusdã miraculi, quod Silueducis his diebus contigit in ædibus Dominæ Vlierdensis, quam primum certiorem facerem, prætertim cũ id negocij mihi ab alijs demãdatum sit. Historia nec ficta est, nec somnium, sed reuera contigit iam præter lapso die 23. Nouembris, quo nimirum frater noster, maritus tuus eadem forma, & vestibus, quib. cum postremo Syluæducis esset, indutus fuit, nigro videlicet pallio, holosericis caligis, aperto capite, iunctis manibus, apparuit diuersis & locis & temporibus ancillæ familiæ, cuius supra mentionem fecimus. Tandem pallium remouens horrendam flammam ignis, & oculos quasi flammam & lumen emittentes ostendit.

Quod ancilla videns, prę timore in defectum animi incidit. Filiæ & earum amita, quæ præsentes erãt, cum ex famula patrem suum esse intelligerent, vnicè ab eo contenderunt, vt timore isthoc deposito, eum à Deone an aliundè veniret, & an humana ope iuuari queat, rogaret. Illa autem præ timore non potuit. Consulunt super hac re D. Helrium, & Ecclesiæ Pastores. Vnus, rogandum esse quid peteret, arbitrabatur, alij in contraria erant opinione, quod somnia & nugæ putarentur.

Mea sententia rogandum erat, quid venisset, auxiliumq; promittendum, si legitimis modis præstari posset. Nobis de his rebus deliberantibus, ecce rursus in forma qua primò, scilicet non horrenda apparuit, dicens; Quid, non iuuas me? quare times? Nihil tibi fiet. Illa respondit. Non habeo ob summam trepidationem copiam auxilij, hæc feria secunda prima luce contigerunt. Apparuit deinde ad nonam & decimam nihil dicens, verum grauiter suspiria ducẽs, ac demum hora eiusdem diei secunda, dixit: Quid, non iuuas me? Illa dixit, parata sum te iuuare omnibus modis, quibus per Catholicam Ecclesiam licet. Respondit ille, hoc est quod hactenus expectaui. Et deducta è cubiculo in atrium, rogauit, vt sacra quæ pro defunctis fieri consueuerunt, tria celebrari curaret.

Atque vt se Orscorum conferens, istic ad altare S. Crucis misterium offerret quod ipse cum infirmus aliquando promisisset se oblaturum, neglexerat. Consolatus, deinde eam petiuit, vt omnem timorem abijceret, quoniã ipse comitaretur. Petens prętereà, vt filiabus & fratri diceret, vt pro se orare non desisterent, feria tertia, ancilla Orscorum abijt

abijt ad implendum eius desiderium. Ille verò, vti promiserat, nunquam eam reliquit, imo & præiuit eam in domum vsque ad cubiculum, atque inde in templum ad altare S. Crucis, Ibi vterque flexis poplitibus orauit. Illa nesciens vbi oblationem suam relinqueret, ducta est ab eo ad gazophylacium siue receptaculum oblationum cui eamdem imposuit. Feria sexta illa Syluamducis redijt, nullum cum eo miscens sermonem, quanquam sæpè manibus iunctis se ostendebat. Die sabbati mane eam è somno excitauit, præcepitq; vt induta vestibus, in æde D. Ioannis ante Ven. Sacramentum aliquid offerret. Ipse enim hoc aliquando, cum Syluæducis pacis inter ciues componendæ caussa esset, vouerat. Quo peracto, redijt circiter medium quartæ eiusdem diei, & excitauit eam dicens, festina, tempus meum hic breue est. Cumque illa se induendo occuparetur, rursus dixit, festina, non dudum hic ero. Moxque præcessit in atrium, in quo summa fuit claritas, & petiuit, vt ipsa promissis celebratis exsolueret plura in eleemosynam. Ad hæc mandauit fratri dici, vt in fide Catholica perseueraret constans, qualem eum esse non dubitabat quidem, monere se tamen id in primis aiebat, quod vita mortalium varijs, & rerum vicissitudinibus & fluctuationibus exposita, sicut ipse per experientiam didicisset. dū aliquando de Catholicæ religionis veritate dubitaret, quod ipsi grauissimæ pœnæ caussa, & principium fuerit. Idem & filiabus suis dici petiuit, vtque amitæ suæ vestigijs iugiter insisterent, monens insuper, vt sine intermissione pro defunctis fidelibus orarent. Si enim sentiremus, in quibus essēt pœnis, quantumq; eisdem preces viuentiū fidelium prosint, nec horam, imo nec momentum quidem sine eorum memoria viueremus. Subiunxit quoque pœnarum suarum tempus fuisse quinque annorum, sed quattuor annorum, totidemq; dierum pœnas se per amicorum preces euasisse, iamq; in perpetuum esse seruatum, gratias agens sororibus quibusdam Boxtellensibus pro suis precibus. Monebat etiam Dominam Vlierdensem, vt testamentum suum incolumis existens faceret, ne in articulo mortis eo condendo occuparetur, sed soli Deo tunc vacare posset. Petebat insuper à fratre, vxori vt nunciaret, vt cum filijs suis omnem excoleret concordiam, ne & illi aliquando idem contingat, quod sibi. Rogatus de statu quorumdam defunctorum, respondit se nihil aperire posse, quia à Deo sibi non esset concessum, hoc tamen addens, vt pro talibus sine intermissione orarent. Demum actis tam ancillæ, quàm omnibus, qui pro se orauerant gratijs, suam vicissim operam illis promittens, cum magno splendore iunctis manibus in cœlum perpetuo beatus (vt equidem non ambigo) ferebatur.

Habes breuiter, quæ hic hisce diebus cū multis alijs circumstantijs, quas referre lōgum esset, contigerunt, quæ non fabulæ aniles, aut somnia sunt, sed reuera sic se res habet, quod iureiurando, & testimonio totius familiæ, si res exposcit confirmabitur. Atque hæc ideo tibi scripsi, vt vna nobiscū gaudeas: mihi enim prodigio simillimum, quod nos de fratris nostri salute certos reddit, & in auita nostra & Catholica religione nos confirmat, quodque non alia sit sectanda religio, nisi illa sola, quam à S. Romana & Apostolica Ecclesia, iam inde ab Apostolorum temporibus ad nos veluti per manus traditam accepimus, quam Christus sacri oris sui oraculo plantauit, Apostoli tradiderunt, Martyres sanguinis sui testimonio consignarunt, vniuersa vno ore docet atque obseruat per totum terrarum orbem Ecclesia Catholica. Spero vos aliosque amicos nostros huius historiæ relatione plurimum in fide stabiliendos, cunctosque horum temporum nouos & perniciosos errores facilè repudiaturos, qui tam multos, (proh dolor,) in æternæ damnationis voraginem præcipitant. Vale.

Cursum Syluæducis, 11. Decemb. anno 1581.

Tilmannus Bredenbachius, *cap. 4. libro 8.* Collat. Sacrar. 8.

EXEMPLVM CXXXV.

Historia recens & memorabilis, de quodam Arnoldo Huberto, qui post triduanam extasin, admiranda se vidisse testatus, venientes ad se erudiebat ad pietatem.

CVm circa annum Dominicæ Incarnationis 1559. in pago Buremalsseuo comitatus Burani, qui est feudum Ducatus Gel-

Geldriæ, pestis grassaretur, Arnoldus Hubertus nauta, homo coniugatus, ob vitæ integritatem, et iustitiæ opinionem omnib. gratissimus, nocte quadam diuinitus compellatus, mox vxorem excitat. Surge, inquit, ego vocor. Illa quid caussę esset interrogante, ipsoque instanter respondente, se vocari, velleque suscipere Sacramenta Ecclesiastica, surgunt ambo, Ecclesiam adeũt. Quæ cum noctu ex more clausa esset, coram Crucifixo ante valuas Ecclesiæ erecto prostratus, diutissime orauit idem Arnoldus. Interim excitatus Parochus aduenit, cui confitetur, admittiturque ad participationem diuinorum mysteriorum. Quibus perceptis, domum reuersus, incidit in extasin, aut velut quoddam animæ deliquium, ita vt vix eo tempore discerni posset, viueretne an esset mortuus. Tandem post triduum ad se reuersus, cœpit totus admirabundus clamitare. Vbi inquit fui, quæ, & qualia vidi. Atque ab eo tempore languidus, per semestre aut circiter lecto decubuit. Interim visus est adstantibus frequenter aliquid angelicæ aut diuinæ visionis videre, semperq; præsentibus velut indignās acclamabat. Nihilne videtis? Et quasi erigens sese è cubili, videbatur apparentes angelos præfando velle complecti, nec ferebat, vt quisquam verbum malum aut iocosum proferret, aut rideret. Nuncne, inquit, tempus nugandi? Personas iuxta sęculum nobiliores, aut status eminentioris ægrè admittebat, itidem, nec moniales plerasque vitæ paululum licentiosioris. Plebeios vero & simpliciores libenter admittebat, erudiens illos ad pietatem & timorem Dei, & creberrimè repetens has voces. Quid vidi? quæ & qualia cognoui? vbi ego fui? sed & crebo in easdem extases abripietur, illud quoque mirum, quod toto illo semestri, quo languens decubuit, vngues nunquam succreuerint. Exacto deinde semestri lenissima morte velut placidè obdormiens in Domino defunctus est. Historiam esse, non fabulam, exposuit nobis quidam vir integerrimus ac doctissimus I.V. Licentiatus, domestica consuetudine mihi notissimus, qui eidem Arnoldo proxima fuit affinitate coniunctus, sæpissimeque & valentem & postea languentem vidit & audiuit.

Ioannes Diestemius Blærus, Prior S. Iacobi Leodiensis, venerabili Petro Dorlando, D. Cartusiensis Ordinis Professori.

Salutem in Christo multam optat.

Collegiata Ecclesia iussu B. Martini per Heraclium Leodiensem Præsulē Leodij in monte publico fabricata est. Siquidem idem Præsul morbo lupino laborans, vbi omnem medicinam aduersari sibi aduertit, ad sepulchrum diui Martini Turonensis se contulit. Vbi cum aliquamdiu orationi vacasset, vidit noctu, cantantibus matutinas clericis, venire ad se duos venerandi habitus Episcopos, ex quibus vnus Martinus consorti suo Bricctio sic locutus perhibetur.

Dignum mihi videtur frater, vt huic cōfratri nostro, qui hic nostra præsidia deuotus implorat miserationis affectum impendamus. Quo approbante Martinus propius accedens Heraclio pontifici dixit: Surge frater, sanus, & pete à Capitulo re hic in Canonicum recipi, & pergens ad propriam cathedram, ædifica Ecclesiam in nomine meo, quam huic Ecclesiæ confraternitatis vinculo so[ciabis]. Itaque hæ duæ Ecclesiæ vsque hodie sorores sese appellant; ita vt si Canonicus vnius Ecclesiæ ad Ecclesiam sororem venire voluerit, mox quotidianam præbendæ distributionem recipere poterit. Igitur vt ad principale propositum veniamus, noueris, mi Petre, quòd in hac Ecclesia B. Martini Leodiensis per totam octauam festi V. Sacramenti singularis fit iubilus, per canoras chori voces, & per clangentes turris campanas eo quòd festum hoc in ea initium habuisse dicatur. Nam insigne in ea sepulchrum cuiusdam sanctimonialis, quę quondam solitariam vitam ibidem duxisse dicitur, monstratur, cuius meritis & instantiæ festum hoc creditur esse promotum. Cuius que

per

per multos annos super his curiosius veritatem nosse cupiens, laborassem, & nihil certi à quoquam discere potuissem, aliquibus dicentibus hoc festum initium habuisse in monasterio Montis Cornelij aliquibus asseuerantibus habuisse originem in vrbe veteri, apposui animum ad inuestigandum per lectionem plurium voluminum, ex quibus pręsentem tractatum compilaui, quem tibi corrigendum transmitto, quem vbi ad plenum correxeris, correctum ad me remitti precor, quatenus ex tunc liberius in publicum vadat. qui hactenus apud me incarceratus fuit. Vale.

Petrus Dorlandus Cartusiensis, venerabili Patri, D. Ioanni Diestemio Blæro, Priori ad Sanctum Iacobum in Leodio. S. P. D.

Libellum de institutione festi Venerabilis Sacramenti quem scitè, & ornatè, sub Ecclesiastico stylo edidisti tibi remitto. Dignus est profectò, quem plures videant, est enim adeo temperatus, vt & illum indocti non fastidiant; neque abijciant sapientes. Nihil in eo mutaui, quia fere nihil mutandum aspicere in eo potui. Mitto altercationem inter te, & Seruatium vtilem non solum, sed & iucundam, in qua inferiores partes tibi dedi, vt tu ipse postulasti, sed ita temperanter id egi, vt & tu non mediocriter rideas, & ipse magnificè glorietur. Prælucet enim in hoc dialogo non minus tua sapientia cum quæris, quam illius circumspectio dum respondet. Quia, vt dicit Origenes, ex vno eodemque fonte sapientiæ profluit, & prudenter quęrere, & grauiter respondere. Salutabis mihi Dominum ipsum Seruatium, & dices ei, vt in reliquum bono sit animo. Nam quoties tu illum sagittis voles configere, ego pro eo scutum obijciam. Dominus Iesus felicem te constituat optomitissime parens. Tu mihi quæso ocyus rescribito, diu est quòd litteras tuas non viderim.

TRA-

TRACTATVS SIVE HISTORIA DE REVELATIONE INSTITVTIONIS FESTI VEN. SACRAMENTI X. CONSTANS ARTICVLIS.

Autore Reuerendo P. Ioanne Dieslemio Blaro Priore S. Iacobi Leodiensis, quæ facta est S. Iulianæ de monte Cornelij prope Leodium Ordinis Cisterciensis & Euę Sanctimoniali reclusæ Leodij in monte S. Martini anno 1230. sub Gregorio Nono, & Friderico Secundo Imperatore.

ARTICVLVS PRIMVS.

CIRCA annũ Domini millesimũ ducentesimum tricesimũ in Episcopatu Leodiẽsi, iuxta ciuitatẽ Leodij in hospitali leprosorum, quod vulgariter vsque hodie, locus Cornelij montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Iuliana. Hęc ab ineunte ętate ibidem nutrita, gradatim ad virtutũ ac etiam scientiarum culmen per Dei gratiam ascendit. De cuius virginis humilitate, obedientia, deuotione, atque orationum instantia, multi libri scripti sunt, in quibus inuenitur crebro in cælum per mentis excessum fuisse rapta, atque spiritu prophetico euidentissimè claruisse, adeo vt proximorum cogitationes, atque cordium intentiones proderet. Hęc luctabatur cum diabolo loquebatur cum Apostolis, fulgebat miraculis. Itaque cum hæc sancta virgo à primis infantiæ annis semper sese orationi manciparet, crebro vidit, & quasi semper suo aspectui inter orandum ingeri mirabile signum, scilicet lunam quasi in suo splẽdore, cum aliquanta tamen sui orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, & etiam timebat nesciens quid hoc significaret. Vnde nitebatur totis viribus præfatum signum amouere, nec valuit. Tandem cum nulla sua vel aliorum fidelium precibus amouere posset, cepit cogitare ne forte mysterium aliquod in præfato signo lateret. Tum dicit diuino responso significari in luna pręsentem Ecclesiam, & in eius fractione defectum vnius sollemnitatis, quam Deus voluit in Ecclesia celebrari, ad augumentum sacrę fidei. Accepit proin de præceptũ cælitus, ut hanc sollemnitatẽ inchoaret, & celebrandam mundo nunciaret. Illa vero ad hæc obstupescens sese non posse respondit. Verũ quotiescumque orationi vacabat, admonebatur à Dño vt pręceptum iniunctum perficeret, quia ad hoc prę mortalibus cunctis Deus pręelegisset. Sed illa paruitatis suæ conscia, quæ in humilitatis fundamento mentis gressum fixerat, dixit; Domine, dimitte me & rem hanc arduam clericis committe. Et respõdit Dominus, per te omnimodè oportet inchoari, ac deinceps per personas humiles promoueri. Instabat ergo humilis Iuliana cõtinuis ad Deũ precibus, ut aliã personã ad hoc opus eligeret, & vice quadam audiuit sibi cælitus pro responso dici. Confiteor tibi Pater cæli, & terræ, qui abscondisti hęc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. At illa nec sic acquiescens respondit. Excita Dñe temetipsum, excita, & viros eruditos, & me minimam in pace dimitte. Et facta est rursum vox ad eam dicens. Immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro. Iustitiam tuam non abscondi, veri-

veritatem tuam, & salutare tuum. Non abscondisti misericordiam tuam, & veritatẽ tuam à consilio multo.

ARTICVLVS II.

IGITVR Iuliana Christi virgo humilis à tempore prædictæ visionis per cursum annorum viginti precibus, & gemitibus inenarrabilis institit apud Deum, quatenus alteri personæ præfatum negocium cæli conditor committeret. Verum quantum ipsa plus se tanto negocio indignam asserebat, eo magis humilitatis amator hãc digniorem iudicauit. Acquiescens igitur tandem virgo sancta, totum ordinem pręfatę legationis Domini Ioanni de Lansenna Canonico S. Martini Leodiensis, quem pro suæ sanctitatis excellentia, plurimum diligebat, patefecit.

Et rogauit, vt de his omnibus sermonẽ haberet cum his qui clauẽ scientię in Dei Ecclesia tenerent. Obtemperat ille, & cuncta proponit Domino Iacobo de Trecis tunc Archidiacono Ecclesiæ Leodiensis, viro fideli, & docto, qui pro eruditionis, & vitæ præeminentia postmodum supra multa cõstitui meruit. Siquidem postea factus est Episcopus Verdunensis, dehinc patriarcha Hierosolymitanus, demum vniuersalis Ecclesiæ Pontifex electus, dictus est Vrbanus 4. Proposuit etiam pręfatus Ioãnes duobus magnis luminaribus, quæ tũ Leodij vita, & scientia pręfulgebant mortalibus cunctis, scilicet Domino Hugoni Prouinciali Ordinis Prædicatorũ, postea Cardinali, & Domino Guyardo Cameracensi Præsuli. Proposuit insuper Cancellario Parisiensi, lectoribusque Prædicatorum, & multis alijs personis, scientia & vita clara præfulgidis. Qui omnes auditis intellectis, & diligenter examinatis pręfatis reuelationibus, vno spiritu pronunciarunt, efficacem rationem in lege diuina inueniri non posse, quare præfata festiuitas fieri non deberet. Insuper, & dignissimum fore, & ad Dei honorem cedere, & ad profectum, gratiamque electorum asserebant, si memoriam institutionis tanti Sacramenti sollemnius, ac specialius singulis annis mater Ecclesia celebraret. Quorum sententiæ concordiam cum Christi virgo cognouisset, gratias egit Deo, quod voluntatis suę responsum in tantarum personarum ore posuisset.

ARTICVLVS III.

VERVM cum ancilla Christi multo affectu desideraret, vt quæuis alia persona nomen haberet nouæ sollemnitatis instituendæ, personamque habere cuperet, cum qua super his crebro conferret, & ea quæ ei celitus pandebantur, & ex quadam abũdantia cœlari non poterant, audiuit per celebrem famam beghuinæ cuiusdam Isabellæ nomine, Hoij commorantis, quam ad perfectionis culmen pius Dominus per multas tribulationes, & flagella prouexit. Quapropter Christi virgo Iuliana hanc in sororem montis Cornelij recipi procurauit. Quam vbi cognouit in multis diuinitus illuminatam, tentare voluit, an quid arcani cælestis de institutione nouæ solemnitatis agnouisset, & didicit quòd ea de re Isabella cognosceret nihil. Mox ergo Isabella perpendit quòd virgo Iuliana propter hoc multum angustiaretur, ideoque toto illo anno deuotis apud Deum precibus institit, ut in hoc intelligentiæ suæ oculos luminis creator aperiret. Quo temporis spatio euoluto, contigit Isabellam adire consecratam Deo virginem Euam reclusam Ecclesiæ S. Martini in Leodio, & intrans Ecclesiam primum ante crucifixum se prostrauit, vbi mox in spiritu rapta docetur cælitus, quòd hæc specialis diuinæ Eucharistiæ festiuitas semper fuerat in secreto summæ Trinitatis, quodque iam tempus aduenerat, quo hominibus in quos fines sæculorum deuenerant, palam declarari deberet. Videbat enim in mentis excessu, omnium cœlestium ordinum exercitus cernuis Domino precibus supplicantes, vt nunc tandem, ad confirmandam Ecclesiæ militantis fidem, periclitanti mundo hanc festiuitatẽ patefacere festinaret. Hac beatifica visione Domina Isabella in tantum profecit, vt ex abundãtia spiritualis ebrietatis, diceret se laboraturam pro hac solemnitate instituenda, etiam si mundus obsisteret vniuersus. Audiuit hoc Iuliana virgo, & exultauit in spiritu, quòd & alia testis diuinæ reuelationis, pro noua sollemnitate instituenda, inuenta esset. Et factum est, vt deinceps hæ duæ sanctæ mulieres

auden-

ardentius,& familiarius super hac noua sollemnitate instituenda ad inuicem sæpe conferrent.

ARTICVLVS IIII.

POST hęc virgo Iuliana cupiēs componi officium de ipsa sollemnitate, cum non haberet ad manum viros multa scientia præditos, á quibus id agi deposceret, elegit humilem suæ domus clericum, parū literatum,& vt hoc opus aggrederetur rogauit. Renititur ille valde, quod,& ætate iuuenis,& in sacrarum literarum eruditione pusillus esset. Tandem tamen post multum renixum victus auhoritate uirginis, hac conditione assensum præbuit, ut quoties illic ad scribendum se daret, illa oratio ni uacans, pro eo Dei clementiam inuocaret.

Itaque intra paucos dies totum officium completum est, & tanta suauitate verborum, atque dulcedine cantus resonabat, ut etiam ex lapideis cordibus deuotionem extorqueretur.

Hoc tamen officium á prædicto clerico compositum,& á Iuliana correctum, antequam in publicum daretur, præfatis magnis Theologis ad corrigēdum exhibitum est, quorum omnium uox una respondentium fuit; Opus hoc non ab homine, sed á patre luminum descendisse.

ARTICVLVS V.

INTEREA diuulgatum est verbum de instituenda noua sollemnitate V. Sacramenti per totam Leodiensem diœcesim, Et factum est verbum hoc in ruinam & resurrectionem multorum, & positum in signum cui contradiceretur; multi siquidem Ecclesiastici viri vehementer ex aduerso insurrexerunt,& valido conamine eam impedire conati sunt, dicentes. Vt quid perditio hęc? Nonne huius sacramenti sollemnitas in missarum sollemnijs quotidie recensetur? Verùm venerabilis Hugo magnis Theologis non impar, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis dignissimus, vnius Epistolæ propugnaculo omnium aduersantium rationes validè elisit. & tā verbis, quàm scripto palam coram omni populo hanc sollemnitatem Deo, atque Ecclesiæ fore vtilem, luculento sermone declarauit. Quibus de causis Reuerendus Pater Dominus Robertus Leodiensis Antistes, in generali synodo, solemni edicto decreuit, ipsam sollemnitatē per omnes suæ Diæceseos Ecclesias, cum proprio officio a clero celebrari, atque in ea ab omni seruili opere debere feriari. Sed morte præuentus obedientiam subditorum extorquere non potuit. Nam sola B. Martini Canonia hanc iussionem, cæteris omnibus dissimulantib. adimplere curauit. In qua siquidem sancti Martini Ecclesia habitauit in tempore illo quædam sanctimonialis femina, nomine Eua, angelicam habens conuersationem, quam prædicta Iuliana per Euangeliū Domino genuerat, propter hoc crebro ad eam veniebat,& de secretis cęlestibus cum ea conferebat. Quæ Eua pro suæ uitæ merito tantam apud Canonicos præfatæ sancti Martini Ecclesiæ meruerat gratiam, vt ad eius monitionem sollemnitatem nouam de V. Sacramento primi celebrandam susciperent, infinitus infinitorum hominum latratibus ritè contemptis.

ARTICVLVS VI.

IN diebus illis missus est á latere Legatus Summi Pontificis ad Alemaniā Dominus Hugo Cardinalis, qui dū in minoribus esset officijs, videlicet Prouincialis Prædicatorum, præfatam sollemnitatē iure posse sollemnizari dogmatizauerat, post peragratas Alemaniæ Prouincias, etiam Leodium uenit. Quo iubente diuulgatum est per totam eam ciuitatem, quòd is qui aduenerat Cardinalis apud S. Martinum celebraturus sacra, ac sermonem facturus foret de festo V. Sacramenti. Quo conuenit multitudo magna, & ipse Cardinalis intra missarum sollemnia in editiori loco, Apostolico eloqueo concionatus ad astantem fidelem populum, de multiplici fructu nouę sollemnitatis, & ut per singulos annos celebraretur instanter admonuit, diligenter instituit, & Apostolica authoritate precepit. Tum maioris Ecclesiæ Canonici ad Cardinalis exhortationem, atque præceptum, quamdiu ipse Cardinalis in his partibus agebat, prefatam sollemnitatem in sua Ecclesia celebrauerunt. Verum id non ex deuotione, aut obedientia

sed vel ex simulatione, aut timore, ut exitus probauit, fecerunt. Siquidem vbi Cardinalis sese in Vrbem recepisset, præfati Canonici ipsam sollemnitatem fieri prohibuerunt, sed non impunè. Hi enim omnes adeo miserabiliter ex hac vita absorpti sunt, vt eorum interitus laicis verteretur in prouerbium. His tamen non obstantib. sancti Martini Ecclesia, a concepta deuotione non recessit, quinimo quidam è Canonicis cœlitus inspiratus, notabilem annuum censum, ex suo patrimonio, pro hac sollemnitate, singulis annis perpetuò celebranda ad instar Paschalis festi cum proprio officio, & decenti luminari suæ Ecclesiæ delegauit. Alius autem Canonicus ad extrema vitę vergens, suę domus medietatem contulit, ad hoc, vt cum plena octaua. pręfata sollemnitas singulis annis ageretur. Prędicta autem Eua quamquam miro modo super deuotione suæ Ecclesiæ in spiritu exultaret, tamen multum angebatur animo, quod aliæ Ecclesiæ ab hac deuotione se redderentur alienas, auersas, atque rebelles. Et vehementer timebat ne fluxu temporis concepte solēnitatis memoriam obliuio deleret.

Et respondit ei Iuliana. Ne timeas, inquit, Domina Eua profectò enim hæc sollemnitas per omnes Ecclesias ad profectū omnium electorum exaltabitur. Verum humani generis aduersarius conabitur ex aduerso, sed proficiet nihil.

ARTICVLVS VII.

INGRESSO igitur Domino Roberto Leodiense Pręsule, viam vniuersæ carnis, Beata Iuliana incidit in varias tribulationes, & peregrina obijt in domo Cātoris Fossensis anno 1257. in Aprili, & in monasterio Villariensi sepelitur.

Vnde factum est, vt nulla Ecclesia præter Canoniam beati Martini præfatam solemnitatem celebrare curauerit. Verum quoniam (quemadmodum Beata Iuliana dicere sæpe consuluerat) hęc solemnitas fuerat in abscondito consilio summæ Trinitatis, placuit Altissimo illis diebus manifestum signum facere, quod ad sui Vicarij, hoc est Apostolicæ sedis Præsulis, & omnium astantium notitiam perueniret. Igitur Sacerdos veniens Bolsenam (quod est opidum non longè distans ab vrbe Veteri, in qua Papa Vrbanus quartus tunc cum Curia residebat) dum celebraret missam inter verba consecrationis, dubius in fide, vidit carneis oculis hostiam in forma pietatis, & de ea sanguinem fluere in calicem. Qui territus, dum conaretur occultare, & cooperire de corporali, apparuit mox forma pietatis in singulis partib. Corporalis, & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere, quod vbi populus comperit, ad vrbem veterem properans summo Pontifici nunciauit mirabilia, & stupenda quę viderat.

Stupente autem Curia per summum Pōtificem (qui necdum obliuioni tradiderat, quæ in Leodio approbauerat, dum adhuc apud sanctum Lambertum resideret) interueniente consilio, & assenso Dominorum Cardinalium deliberatum est quod festum Corporis Christi per vniuersam Ecclesiā semel in anno sollemniter feria quinta post octauas Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur & vocato B. Thoma de Aquino, qui tum præsens aderat, pręceptū fecit, vt officium de tali festo, secundum vsum omnium Ecclesiarum componere. Thomaso autem diuinarum armarum scripturarum cuius mentem obedientiæ, & omnium virtutum decor collustrauerat, præceptum hoc libenter, breuiter, atque insignissimè compleuit. In cuius rei testimonium in foribus Ecclesiæ Bolsenæ depictum est miraculum sacerdotis celebrantis, depictus est Beatus Thomas sedens, & scribens tanquam Doctor in cathedra circumstante Curia, huius Sacramenti officium dictans; depictus est etiam crucifixus alloquens S. Thomam coram se super genua adorātem, & dicens: *Bene de me scripsisti Thoma.*

ARTICVLVS VIII.

DOMINVS vero Vrbanus quartus, volens prefatam deliberationem ad effectum perducere, plures Decretales desuper confecit, & ad Pręsules Ecclesiarum totius orbis destinauit & recordans sanctæ, diuinæque reuelationis, atque instantiarum sanctarum mulierum, de quibus Leodij multa viderat, & audierat accersitis clericis, qui tuum de Leodio ad Curiam vet.

venerant, didicit Dominam Euam adhuc apud Sanctum Martinum viuere, & cum magno desiderio super instituenda sollemnitate Dominum continuis exorare precibus; Iulianam verò diuersis angustijs, & persecutionib. iniquorum hominum Leodium reliquisse, atque in partibus Namurcensibus peregrinari. Quapropter Dominus Apostolicus, Dominę Euę prædulcem epistolam transmisit, in qua suas preces apud Deum exauditas esse declarat. Est autem exemplar epistolę Papæ, quod sequitur.

VRBANVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectę in Christo filiæ Euę reclusæ sancti Martini Leodiensis, S. & Apostolicam benedictionem. Scimus, ò filia, quòd magno desiderio desiderauit anima tua, vt sollemne festum sacratissimi Corporis D. N. Iesu Christi institueretur in Ecclesia Dei, à Christi fidelibus perpetuis temporibus celebrandum, & ideo tibi significamus ad gaudium, quod nos ad corroborationem catholicæ fidei dignè duximus, statuimus, vt de tam mirabili sacramento præter quotidianam commemorationem. quam de ipsa Ecclesia facit, specialior, & sollemnior memoria celebretur. certum ad hoc designantes diem, videlicet, feriam quintam proximam post octauas festi Pentecostes proximè sequentis. Vt in ipsa feria quinta, deuotæ fidelium turmæ propter hoc ad Ecclesias affectuosè concurrant, sitque dies illa vniuersis Christicolis noua festiuitate iucunda, & ampla iucunditate festiua, prout in litteris nostris Apostolicis, quas per vniuersum orbem super hoc direximus, plenius continetur. Et scias, quod nos huiusmodi festum cum omnibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, necnon cum omnibus Archiepiscopis & Episcopis, ceterisque Ecclesiarum prælatis tunc apud Apostolicam Sedem commorantib. (ad hoc vt videntibus, & audientibus de tanti festi celebritate salubre præberetur exemplum) duximus celebrandum. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet spiritus tuus in Deo salutari tuo, quia viderunt oculi tui salutare tuum, quod parauimus ante faciem omnium populorum. Lætare insuper quia omnipotens Deus tribuit tibi desiderium cordis tui, & voluntate labiorum tuorum, non fraudauit te cęlestis gratiæ plenitudo. Et quia quaternum in quo totum habetur ipsius festi officium, tibi sub bulla nostra per præsentium latorem destinamus, volumus, & Apostolico scripto tibi mandamus, quatenus, quaternum ipsum cum deuotione recipias, & eius copiam personis illam petentibus liberaliter, & libenter exhibeas. Et inest libenter deuotis supplicationibus apud illum, qui memoriale tam salutiferum de seipso reliquit in terris, vt nobis tribua ex alto gratiã, commissam nostro regimini Ecclesiam suam regendi vtiliter, ad laudem, & gloriam nominis sui, & salubriter gubernandi. Datum apud vrbem veterem vj. Idus Septembris Pontificatus nostri anno quarto, Christi 1264.

ARTICVLVS IX.

VERVM quamquam Apostolica mãdata omnibus Ecclesijs directa fuissent super celebrãda noua de Ven. Sacramẽto sollemnitate, omnes tamen Ecclesiæ obedire dissimulauerunt, pręter Ecclesiam Leodiensem, quæ vni Apostolicum Nuncium cum bullis, Decretalibus ac officio apportatis honorifice suscepit, tamquam deuota filia mox quam celerrimè obediuit, reiecto officio quod virgo Iuliana confici fecerat vtens illo officio, quod beatus Thomas Aquinas confecerat. Itaque ab aduẽtu prefatarum Bullarum tota, & sola Leodiensis diœcesis præfatam sollemnitatem singulis celebrauit annis vsque ad tempora Domini Ioannis Papæ 22. qui floruit anno Domini 1315. qui omnes constitutiones Clementis publicauit, & ad vniuersalia studia transmisit. Et vltra illas ordinationi Vrbani quarti clementinis constitutionibus insertas, nouas indulgentias concessit, atque processionem ordinauit.

Ex tunc igitur, & deinceps sollẽnitas hæc per totius orbis Ecclesias deuotissimè acceptata est, ad honorem Patris & Filij, & Spiritussancti. Amen.

ARTICVLVS X.

POSSET quærere aliquis. Cum dicatur in superioribus, quod ante tempus Domini Ioannis Papæ 22. nullibi celebrabatur de institutione Ven. Sacramenti festum præterquã in diœcesi Leodiensi quomodo non saltem in Romana Ecclesia sollemnizabatur, cum id Papa de consensu Cardinaliũ mandasset. Respondetur quod Papa Vrbanus quartus in Pontificatu Apostolico sedit dumtaxat annis tribus mense vno, diebus septem, & epistola missa Dominæ Euæ scripta est anno Pontificatus sui qnarto, sexto Idus Septembris, ac per hoc in fine vitæ eius & sic eo mortuo, omnis eius iussio mortua cum eo videbatur, cum executio nulla ante eius obitum facta fuisset. Eodem modo factum fuit in Diæcesi Leodiensi, nam quamquam Robertus Leodiensium Præsul in Synodo vniuersali, decreto præcepisset, hoc festum debere ab omnibus subditis suis celebrari, quia tamen morte preuentus fuit antequam festum Pentecostale adueniret nulla Ecclesia præter Canoniam Sancti Martini obedire curauit. An vero D. Hugo Cardinalis huius festi zalator præcipuus ante Vrbanũ vel post obierit, necne, ignotum nobis esse fatemur. Gaudeat igitur sancta Legia quæ hoc tam gaudiosum, fructiferum atque magnificum festum matri Ecclesiæ inuexit. Gaudeat præcipue Ecclesia Sancti Martini, quæ tam eximium festum primum orbe contradicente acceptare, celebrare, atque publicare meruit. Vos quoque venerabiles Patres qui illius Ecclesiæ filij esse meruistis honorificate, magnificate, atq. diligite Ecclesiam vestram, quam Beatus Martinus singulariter semper defendit & honorat. Qui sicut ipse inter missarum sollemnia cælesti lumine fulciri meruit, ita suæ Ecclesię istud insigne de Venerabili Sacramento gaudium, primum suæ deinde vniuersali Ecclesię promeruit. Et vos famulos suos, si tanti Sacramenti mysterium digne celebrando honorare cum vitę sanctimonia studueritis, syderis apud partem luminum mansionibus donabit, vt videatis Deum Deorum in Syon per omnia sęcula sæculorum.

Amen.

APPENDIX

EXEMPLORVM,

ATQVE MIRACVLORVM

BEATAE VIRGINIS,

Et eius Sanctissimi Rosarii nouiter adiecta.

Deuotus quidam B.V. miram, spiritualemq; coronam faciens, stupendo miraculo per Virginem à latronibus liberatur.

Refert quidam reuerēdus Abbas, quod tres fuere consocij, inuicē admodū amore & fide carissimi, qui in certis suis negocijs vno consensu peregrinationem satis longam assumpserunt. Quorum vnus erat B. V. perdeuotus, qui quantumcumq; occupatione esset irretitus, molestia fatigatus, aduersitate pressus, eidem omnimodis singulis diebus, auream spiritualemq; coronam in hunc modum summa cum deuotione faciebat. Stans brachijs in crucem positis, vnum Pater noster in primis in honorē Dei patris omnipotentis dicebat, dehinc genua flectens & palmas ad sydera tendens, quater Angelicam Salutationem, I. Aue Maria quo deuotius poterat depromebat, propter quattuor excessiuas prærogatiuas eidē Virgini ab omnipotente Patre diuinitus collatam, sanctificationem videlicet in vtero matris. Salutationē Angelicam. Spiritus sancti obumbrationē. Filij Dei conceptionē. Postmodū erigebat se. & pari modo sic erectus Dominicam orationem in modum crucis ad laudem vnigeniti Filij Dei dicens, flexis genibus sicut prius iterum quatuor Aue Maria deuotē decātabat, propter alia quattuor priuilegia singularissima sibi soli ab ipso unigenito Filio Dei & vnico eius Filio condonata. videlicet. quod fuit virgo sine macula, seu virginitatis primiceria, sine corruptione fecunda, sine grauamine grauida, sine dolore puerpera. Tertio denuo prædicto more Pater noster ad gloriam Spiritus sancti & totidem Aue Maria: quam magis reuerenter & attentè poterat replicabat, ob alias quattuor excellentissimas virtutes & dignitates ei à sacra inunctione Spiritus sancti interius infusas, quæ fuerunt magnanimitas, uidelicet fidei in credendo, profunda humilitas, in obediendo, maxima discretio uerbi, in loquendo, summa perfectio, & perseuerantia operis, in agendum. O quantum ista prætendunt, si mystico fuerint corde discussa: O quantum in laudem uirginis tendunt. O quantum illi sæpius memorata placent. Vno autē dierum dum iam in itinere processissent in longum alijque duo mane cuncta præparassent ad iter, & uirginis deuotus suam coronam, & solitam deuotionem in abdito & secreto iam facere cæpisset, accurrūt hi duo ira permoti inclamantes atque dicentes: Quid tu moras trahis tam diu, & quando tam lōgum iter perficere, & in patriam regredi poterimus, si ita tardi & pigri erimus ad ambulandum. Hæc dum dicerent, videntes illum & brachia extendere, & genua flectere, magis furia succensi, ipsū illudentes & pertrahentes ad iter, velit nolitve coegerunt. Ipsa autem die media duo isti dum præirent, cupientes iter prolixum, quod proprium est viatorum breue conficere, uiam aberantes inciderunt in latrones, qui mox eos penitus dispoliauerunt, insuper & multis plagis impositis occiderunt. At dum tertius tanti periculi & mali ignarus cogitabundus sub sequeretur, ecce adsunt scelesti hi uiri facie profecto & armis crudelissimi, arma subito parant, in illum vt occidant insurgunt.

Virginem Mariam meritissimam Dei matrem, consocias Catharinam atque Luciā, in quibus singularem deuotionem fidemque gerebat fuisse, & esse declarat. Iste ait tres rosę purpureæ Trinitatem, quæ sese totā per gratiam in Virginis vterum fudit, hæ duodenæ candidatæ priuilegia Virginis gloriosæ designant, quæ domini dilectissimus Ioannes Euangelista in sua Dominica & verissima reuelatione clare describit. Factum est ait, signum magnum in cælo, mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Demum hortatur illos quos & iam Dei spiritus repleuerat ad firmam fidem, ad veram pœnitentiam, ad religionem sanctissimam. Assentiunt, conuertuntur in viros optimos, & sanctos euadunt. Sed & ipse tanti beneficij minimè ingratus, huic sæculo nequam terga dedit, & sub monachicha nigraque veste perpetuo sese in omni sanctitate, & sanctimonia virgini dedicauit. O igitur exemplum dignissimum & amplexandum, o stupendum miraculum. O diligenda nimis & admiranda ac vbiq; prædicanda, huius sanctæ Dei genitricis, & semper Virginis tam præclara tamq; ineffabilia pietatis viscere, quibus se continere nullatenus potest, quin deuotis suis in tribulatione positis vbique intimè compatiatur, auxilietur subueniat & opituletur.

Modus faciliter perorandi supra dictam Coronam.

SVpradicta igitur aurea Corona stellarum duodecim in honorem gloriosæ Virginis Mariæ modo infrascripto ab eius deuotis peragitur, ob memoriam videlicet, & reuerentiam duodecim priuilegiorum quibus à sanctissima indiuiduaq; Trinitate præ ceteris donata fuit, quorum in Apocalypsi mysticè fit mentio capitu. 12. vbi dicitur, & in capite eius, scilicet Virginis Marię, corona stellarum duodecim. Primo namque productis in formā crucis brachijs, in honorem patris à quo quatuor habuit singularissima priuilegia, semel Dominica dicitur oratio, id est, vnum Pater noster, quo completo, flexis genibus quater Angelica salutatio, scilicet, quattuor Aue Maria, ob reuerentiam & deuotionem ipsorum quattuor priuilegiorum, quę sunt ista, videlicet. *[...]censens ad cæli gaudia*

In vētre matris copiosa.
Angelica salutatio.
Spiritus sancti superuentio. [...]ariç quo-
Filij Dei conceptio. [...] vul-

Eodem modo in honorem filij à quo quattuor priuilegijs præcipuis extitit coronata, semel Pater noster, postea flexis genibus quater Aue maria, in commemorationem, scilicet ipsorum priuilegiorum ab ipso filio perceptorum, quæ sunt ista, scilicet quòd fuit.

Virgo sine macula & virginitatis primiceria.
Sine corruptione fœcunda.
Sine grauamine grauida.
Sine dolore puerpera.

Modo & forma prædictis in honorem sancti Spiritus semel Pater noster, & quater Aue maria, ob reuerentiā & cultum quattuor priuilegiorum solemnium, quibus ab ipso Spiritu sancto magnificè decorata fuit, quæ sunt ista videlicet.

Magnanimitas fidei in credendo.
Profunda humilitas in obediendo.
Maxima verbi discretio in loquendo.
Summa perfectio, & perseuerantia operis in agendo,

Peractis supradictis, completa est laus ipsa coronę stellarum in honorem gloriosæ Virginis Mariæ, ad cuius nihilominus maiorem laudem addi potest, & conuenit reuerenda infrascripta salutatio videlicet.

Aue stella matutina:
Peccatorum medicina,
Mundi princeps & regina,
Sola virgo digna dici,
Contra tela inimici.
Clipeum pone salutis,
Tuæ titulum virtutis.
O sponsa Dei electa,
Esto nobis uia recta.
Ad æterna gaudia. Amen.

Vers. Ora pro nobis sancta Dei genitrix.
Respon. Vt digni efficiamur promiss. Xpi.
Vers. Domine exaudi orationem meam.

Oratio.

BEatæ & gloriosa semperq. Virginis Mariæ quæsumus Domine intercessio gloriosa nos protegat, & ad vitam perducat æternam per Christum Dominum nostrū. Amen.

per multos annos super his curiosius veritatem nosse cupiens, laborassem, & nihil certi à quoquam discere potuissem, aliquibus dicentibus hoc festum initium habuisse in monasterio Montis Cornelij aliquibus asseuerantibus habuisse originem in vrbe veteri, apposui animum ad inuestigandum per lectionem plurium voluminum, ex quibus præsentem tractatum compilaui, quem tibi corrigendum transmitto, quem vbi ad plenum correxeris, correctum ad me remitti precor, quatenus ex tunc liberius in publicum vadat. qui hactenus apud me incarceratus fuit. Vale.

Petrus Dorlandus Cartusiensis, venerabili Patri, D. Ioanni Diestemio Blæro, Priori ad Sanctum Iacobum in Leodio. S. P. D.

Libellum de institutione festi Venerabilis Sacramenti quem scitè, & ornatè, sub Ecclesiastico stylo edidisti tibi remitto. Dignus est profecto, quem plures videant, est enim adeo temperatus, vt & illum indocti non fastidiant; neque abijciant sapientes. Nihil in eo mutaui, quia fere nihil mutandum aspicere in eo potui. Mitto altercationem inter te, & Seruatium vtilem non solum, sed & iucundam. in qua inferiores partes tibi dedi, vt tu ipse postulasti, sed ita temperanter id egi. vt & tu non mediocriter rideas, & ipse magnificè glorietur. Prælucet enim in hoc dialogo non minus tua sapientia cum quæris. quam illius circumspectio dum respondet. Quia, vt dicit Origenes, ex vno eodemque fonte sapientiæ profluit, & prudenter quęrere, & grauiter respondere. Salutabis mihi Dominum ipsum Seruatium, & dices ei, vt in reliquum bono sit animo. Nam quoties tu illum sagittis voles configere, ego pro eo scutum obijciam. Dominus Iesus felicem te constituat opto mitissime parens. Tu mihi quæso ocyus rescribito. diu est quòd litteras tuas non viderim.

TRA-

TRACTATVS SIVE HISTORIA DE REVELATIONE INSTITVTIONIS FESTIVEN. SACRAMENTI X. CONSTANS ARTICVLIS.

Autore Reuerendo P. Ioanne Diestemio Blæro Priore S. Iacobi Leodiensis, quæ facta est S. Iulianæ de monte Cornelij prope Leodium Ordinis Cisterciensis & Euę Sanctimoniali reclusæ Leodij in monte S. Martini anno 1230. sub Gregorio Nono, & Friderico Secundo Imperatore.

ARTICVLVS PRIMVS.

CIRCA annũ Domini millesimũ ducentesimum tricesimũ in Episcopatu Leodiẽsi, iuxta ciuitatẽ Leodij in hospitali leprosorum, quod vulgariter vsque hodie, locus Cornelij montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Iuliana. Hęc ab ineunte ętate ibidem nutrita, gradatim ad virtutũ ac etiam scientiarum culmen per Dei gratiam ascendit. De cuius virginis humilitate, obedientia, deuotione, atque orationum instantia, multi libri scripti sunt, in quibus inuenitur crebro in cælum per mentis excessum fuisse rapta, atque spiritu prophetico euidentissimè claruisse, adeo vt proximorum cogitationes, atque cordium intẽtiones proderet. Hęc luctabatur cum diabolo loquebatur cum Apostolis fulgebat miraculis. Itaque cum hæc sancta virgo à primis infantiæ annis semper sese orationi manciparet, crebro vidit, & quasi semper suo aspectui inter orandum ingeri mirabile signum, scilicet lunam quasi in suo splẽdore, cum aliquanta tamen sui orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, & etiam timebat nesciens quid hoc significaret. Vnde nitebatur totis viribus præfatum signum amouere, nec valuit. Tandem cum nulla sua vel aliorum fidelium precibus amouere posset, cepit cogitare ne forte mysterium aliquod in præfato signo lateret. Tum dicit diuino responso significari in luna pręsentem Ecclesiam, & in eius fractione defectum vnius sollemnitatis, quam Deus voluit in Ecclesia celebrari, ad augumentum sacrę fidei. Accepit proin de præceptũ cælitus, ut hanc sollemnitatẽ inchoaret, & celebrandam mundo nunciaret. Illa vero ad hæc obstupescens sese non posse respondit. Verũ quotiescumque orationi vacabat, admonebatur à Dño vt pręceptum iniunctum perficeret, qui ad hoc prę mortalibus cunctis Deus pręelegisset. Sed illa paruitatis suæ conscia, quæ in humilitatis fundamento mentis gressum fixerat, dixit; Domine, dimitte me & rem hanc arduam clericis committe. Et respõdit Dominus, per te omnimodè oportet inchoari, ac deinceps per personas humiles promoueri. Instabat ergo humilis Iuliana cõtinuis ad Deũ precibus, ut aliã personã ad hoc opus eligeret, & vice quadam audiuit sibi cælitus pro responso dici. Confiteor tibi Pater cæli, & terræ, qui abscondisti hęc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. At illa nec sic acquiescens respondit. Excita Dñe temetipsum, excita, & viros eruditos, & me minimam in pace dimitte. Et facta est rursum vox ad eam dicens. Immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro. Iustitiam tuam non abscondi, veri-

veritatem tuam, & salutare tuum. Non abscondisti misericordiam tuam, & veritatẽ tuam à consilio multo.

ARTICVLVS II.

IGITVR Iuliana Christi virgo humilis à tempore prædictæ visionis per cursum annorum viginti precibus, & gemitibus inenarrabilis institit apud Deum, quatenus alteri personæ præfatum negocium cæli conditor committeret. Verum quantum ipsa plus se tanto negocio indignam asserebat, eo magis humilitatis amator hãc digniorem iudicauit. Acquiescens igitur tandem virgo sancta, totum ordinem pręfatę legationis Domini Ioanni de Lansenna Canonico S. Martini Leodiensis, quem pro suæ sanctitatis excellentia, plurimum diligebat, patefecit.

Et rogauit, vt de his omnibus sermonẽ haberet cum his qui clauẽ scientię in Dei Ecclesia tenerent. Obtemperat ille, & cuncta proponit Domino Iacobo de Trecis tunc Archidiacono Ecclesiæ Leodiensis, viro fideli, & docto, qui pro eruditionis, & vitæ præeminentia postmodum supra multa cõstitui meruit. Siquidem postea factus est Episcopus Verdunensis, dehinc patriarcha Hierosolymitanus, demum vniuersalis Ecclesiæ Pontifex electus, dictus est Vrbanus 4. Proposuit etiam pręfatus Ioãnes duobus magnis luminaribus, quæ tũ Leodij vita, & scientia pręfulgebant mortalibus cunctis, scilicet Domino Hugoni Prouinciali Ordinis Prædicatorũ, postea Cardinali, & Domino Guyardo Cameracensi Præsuli. Proposuit insuper Cancellario Parisiensi, lectoribusque Prædicatorum, & multis alijs personis, scientia & vita clara præfulgidis. Qui omnes auditis intellectis, & diligenter examinatis pręfatis reuelationibus, vno spiritu pronunciarunt, efficacem rationem in lege diuina inueniri non posse, quare præfata festiuitas fieri non deberet. Insuper, & dignissimum fore, & ad Dei honorem cedere, & ad profectum, gratiamque electorum asserebant, si memoriam institutionis tanti Sacramenti sollemnius, ac specialius singulis annis mater Ecclesia celebraret. Quorum sententiæ concordiam cum Christi virgo cognouisset, gratias egit Deo, quod voluntatis suę responsum in tantarum personarum ore posuisset.

ARTICVLVS III.

VERVM cum ancilla Christi multo affectu desideraret, vt quæuis alia persona nomen haberet nouæ sollemnitatis instituendæ, personamque habere cuperet, cum qua super his crebro conferret, & ea quæ ei celitus pandebantur, & ex quadam abũdantia cœlari non poterant, audiuit per celebrem famam beghuinæ cuiusdam Isabellæ nomine, Hoij commorantis, quam ad perfectionis culmen pius Dominus per multas tribulationes, & flagella prouexit. Quapropter Christi virgo Iuliana hanc in sororem montis Cornelij recipi procurauit. Quam vbi cognouit in multis diuinitus illuminatam, tentare voluit, an quid arcani cælestis de institutione nouæ solemnitatis agnouisset, & didicit quòd ea de re Isabella cognosceret nihil. Mox ergo Isabella perpendit quòd virgo Iuliana propter hoc multum angustiaretur, ideoque toto illo anno deuotis apud Deum precibus institit, ut in hoc intelligentiæ suæ oculos luminis creator aperiret. Quo temporis spatio euoluto, contigit Isabellam adire consecratam Deo virginem, Euam reclusam Ecclesiæ S. Martini in Leodio & in trans Ecclesiam primum ante crucifixum se prostrauit, vbi mox in spiritu rapta docetur cælitus, quòd hæc specialis diuinæ Eucharistiæ festiuitas semper fuerat in secreto summæ Trinitatis, quodque iam tempus aduenerat, quo hominibus in quos fines sæculorum deuenerant, palam declarari deberet. Videbat enim in mentis excessu, omnium cœlestium ordinum exercitus cernuis Domino precibus supplicantes, vt nunc tandem, ad confirmandam Ecclesiæ militantis fidem, periclitanti mundo hanc festiuitatẽ patefacere festinaret. Hac beatifica visione Domina Isabella in tantum profecit, vt ex abundãtia spiritualis ebrietatis, diceret se laboraturam pro hac solemnitate instituenda, etiam si mundus obsisteret vniuersus. Audiuit hoc Iuliana virgo, & exsultauit in spiritu, quòd & alia testis diuinæ reuelationis, pro noua sollemnitate instituenda, inuenta esset. Et factum est, vt deinceps hæ duæ sanctæ mulieres

auden-

ardentius,& familiarius super hac noua sollemnitate instituenda ad inuicem sæpe conferrent.

ARTICVLVS IIII.

POST hęc virgo Iuliana cupiēs componi officium de ipsa sollemnitate, cum non haberet ad manum viros multa scientia præditos, à quibus id agi deposceret, elegit humilem suæ domus clericum, parū literatum,& vt hoc opus aggrederetur rogauit. Renititur ille valde, quod,& ætate iuuenis,& in sacrarum literarum eruditione pusillus esset. Tandem tamen post multum renixum victus auhoritate uirginis, hac conditione assensum præbuit, ut quoties illic ad scribendum se daret, illa oratio ni uacans, pro eo Dei clementiam inuocaret.

Itaque intra paucos dies totum officium completum est, & tanta suauitate verborum, atque dulcedine cantus resonabat, ut etiam ex lapideis cordibus deuotionem extorqueret.

Hoc tamen officium à prædicto clerico compositum,& à Iuliana correctum, antequam in publicum daretur, præfatis magnis Theologis ad corrigēdum exhibitum est, quorum omnium uox una respondentium fuit; Opus hoc non ab homine, sed à patre luminum descendisse.

ARTICVLVS V.

INTEREA diuulgatum est verbum de instituenda noua sollemnitate V. Sacramenti per totam Leodiensem diœcesim, Et factum est verbum hoc in ruinam & resurrectionem multorum, & positum in signum cui contradiceretur; multi siquidem Ecclesiastici viri vehementer ex aduerso insurrexerunt,& valido conamine eam impedire conati sunt, dicentes. Vt quid perditio hęc? Nonne huius sacramenti sollemnitas in missarum sollemnijs quotidie recensetur? Verùm venerabilis Hugo magnis Theologis non impar, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis dignissimus, vnius Epistolæ propugnaculo omnium aduersantium rationes validè elisit. & tā verbis, quàm scripto palam coram omni populo hanc sollemnitatem Deo, atque Ecclesiæ fore vtilem, luculento sermone declarauit. Quibus de causis Reuerendus Pater Dominus Robertus Leodiensis Antistes, in generali synodo, solemni edicto decreuit, ipsam sollemnitatē per omnes suæ Diœceseos Ecclesias, cum proprio officio a clero celebrari, atque in ea ab omni seruili opere debere feriari. Sed morte præuentus obedientiam subditorum extorquere non potuit. Nam sola B. Martini Canonia hanc iussionem, cæteris omnibus dissimulantib. adimplere curauit. In qua siquidem sancti Martini Ecclesia habitauit in tempore illo quædam sanctimonialis femina, nomine Eua, angelicam habens conuersationem, quam prædicta Iuliana per Euangeliū Domino genuerat, propter hoc crebro ad eam veniebat,& de secretis cęlestibus cum ea conferebat. Quæ Eua pro suæ uitæ merito tantam apud Canonicos præfatæ sancti Martini Ecclesiæ meruerat gratiam, vt ad eius monitionem sollemnitatem nouam de V. Sacramento primi celebrandam susciperent, infinitus infinitorum hominum latratibus ritè contemptis.

ARTICVLVS VI.

IN diebus illis missus est à latere Legatus Summi Pontificis ad Alemaniā Dominus Hugo Cardinalis, qui dū in minoribus esset officijs, videlicet Prouincialis Prædicatorum, præfatam sollemnitatē iure posse sollemnizari dogmatizauerat, post peragratas Alemaniæ Prouincias, etiam Leodium uenit. Quo iubente diuulgatum est per totam eam ciuitatem, quòd is qui aduenerat Cardinalis apud S. Martinum celebraturus sacra, ac sermonem facturus foret de festo V. Sacramenti. Quo conuenit multitudo magna, & ipse Cardinalis intra missarum sollemnia in editiori loco, Apostolico eloqueo concionatus ad astantem fidelem populum, de multiplici fructu nouę sollemnitatis, & ut per singulos annos celebraretur instanter admonuit, diligenter instituit, & Apostolica authoritate pręcepit. Tum maioris Ecclesiæ Canonici ad Cardinalis exhortationem, atque præceptum, quamdiu ipse Cardinalis in his partibus agebat, prefatam sollemnitatem in sua Ecclesia celebrauerunt. Verum id non ex deuotione, aut obedientia,

Ddd. sed.

sed vel ex simulatione, aut timore, vt exitus probauit, fecerunt. Siquidem vbi Cardinalis sese in Vrbem recepisset, præfati Canonici ipsam sollemnitatem fieri prohibuerunt, sed non impunè. Hi enim omnes adeo miserabiliter ex hac vita absorpti sunt, vt eorum interitus laicis verteretur in prouerbium. His tamen non obstantib. sancti Martini Ecclesia, a concepta deuotione non recessit, quinimo quidam è Canonicis cœlitus inspiratus, notabilem annuum censum, ex suo patrimonio, pro hac sollemnitate, singulis annis perpetuò celebranda ad instar Paschalis festi cum proprio officio, & decenti luminari suæ Ecclesiæ delegauit. Alius autem Canonicus ad extrema vitę vergens, suę domus medietatem contulit, ad hoc, vt cum plena octaua. pręfata sollemnitas singulis annis ageretur. Prędicta autem Eua quamquam miro modo super deuotione suæ Ecclesiæ in spiritu exultaret, tamen multum angebatur animo, quod aliæ Ecclesiæ ab hac deuotione se redderetur alienas, aduersas, atque rebelles. Et vehementer timebat ne fluxu temporis conceptę solẽnitatis memoriam obliuio deleret.

Et respondit ei Iuliana. Ne timeas, inquit, Domina Eua, profectò enim hæc sollemnitas per omnes Ecclesias ad profectũ omnium electorum exaltabitur. Verum humani generis aduersarius conabitur ex aduerso, sed proficiet nihil.

ARTICVLVS VII.

INGRESSO igitur Domino Roberto Leodiense Pręsule, viam vniuersæ carnis, Beata Iuliana incidit in varias tribulationes, & peregrina obijt in domo Cãtoris Fossensis anno 1257. in Aprili, & in monasterio Villariensi sepelitur.

Vnde factum est, vt nulla Ecclesia præter Canoniam beati Martini præfatam solemnitatem celebrare curauerit. Verum quonian (quem admodum Beata Iuliana dicere sæpe consuluerat) hęc solemnitas fuerat in abscondito consilio summæ Trinitatis, placuit Altissimo illis diebus manifestum signum facere, quod ad sui Vicarij, hoc est Apostolicæ sedis Præsulis, & omnium astantium notitiam perueniret, Igitur Sacerdos veniens Bolsenam (quod est opidum non longè distans ab vrbe Veteri, in qua Papa Vrbanus quartus tunc cum Curia residebat) dum celebraret missam inter verba consecrationis, dubius in fide, vidit carneis oculis hostiam in forma pietatis, & de ea sanguinem fluere in calicem. Qui territus, dum conaretur occultare, & cooperire de corporali, apparuit mox forma pietatis in singulis partib. Corporalis, & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere, quod vbi populus comperit, ad vrbem veterem properans summo Pontifici nunciauit mirabilia, & stupenda quę viderat.

Stupente autem Curia per summum Põtificem (qui nec dum obliuioni tradiderat, quæ in Leodio approbauerat, dum adhuc apud sanctum Lamberium resideret) interueniente consilio, & assensu Dominorum Cardinalium deliberatum est quod festum Corporis Christi per vniuersam Ecclesiã semel in anno sollemniter feria quinta post octauas Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur & vocato B. Thoma de Aquino, qui tum præsens aderat, pręceptũ fecit, vt officium de tali festo, secundum vsum omnium Ecclesiarum componere. Thomaso autem diuinarum armarum scripturarum cuius mentem obedientiæ, & omnium virtutum decor collustrauerat, præceptum hoc libenter, breuiter, atque insignissimè compleuit. In cuius rei testimonium in foribus Ecclesiæ Bolsenæ depictum est miraculum sacerdotis celebrantis, depictus est Beatus Thomas sedens, & scribens tanquam Doctor in cathedra circumstante Curia, huius Sacramenti officium dictans; depictus est etiam crucifixus alloquens S. Thomam coram se super genua adorãtem, & dicens: Bene de me scripsisti Thoma.

ARTICVLVS VIII.

DOMINVS vero Vrbanus quartus, volens prefatam deliberationem ad effectum perducere, plures Decretales desuper confecit, & ad Pręsules Ecclesiarum totius orbis destinauit & recordans sanctæ, diuinæque reuelationis, atque instantiarum sanctarum mulierum, de quibus Leodij multa viderat, & audierat accersitis clericis, qui tuum de Leodio ad Curiam

ve-

venerant, didicit Dominam Euam adhuc apud Sanctum Martinum viuere, & cum magno desiderio super instituenda sollemnitate Dominum continuis exorare precibus; Iulianam verò diuersis angustijs, & persecutionib. iniquorum hominum Leodium reliquisse, atque in partibus Namurcensibus peregrinari. Quapropter Dominus Apostolicus, Dominę Euę prædulcem epistolam transmisit, in qua suas preces apud Deum exauditas esse declarat. Est autem exemplar epistolę Papæ, quod sequitur.

VRBANVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectę in Christo filiæ Euę reclusæ sancti Martini Leodiensis, S. & Apostolicam benedictionem. Scimus, ò filia, quòd magno desiderio desiderauit anima tua, vt sollemne festum sacratissimi Corporis D. N. Iesu Christi institueretur in Ecclesia Dei, à Christi fidelibus perpetuis temporibus celebrandum, & ideo tibi significamus ad gaudium, quod nos ad corroborationem catholicæ fidei dignè duximus, statuimus, vt de tam mirabili sacramento præter quotidianam commemorationem, quam de ipsa Ecclesia facit, specialior, & sollemnior memoria celebretur, certum ad hoc designantes diem, videlicet, feriam quintam proximam post octauas festi Pentecostes proximè sequentis. Vt in ipsa feria quinta, deuotæ fidelium turmæ propter hoc ad Ecclesias affectuosè concurrant, sitque dies illa vniuersis Christicolis noua festiuitate iucunda, & ampla iucunditate festiua, prout in litteris nostris Apostolicis, quas per vniuersum orbem super hoc direximus, plenius continetur. Et scias, quod nos huiusmodi festum cum omnibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, necnon cum omnibus Archiepiscopis & Episcopis, ceterisque Ecclesiarum prælatis tunc apud Apostolicam Sedem commorantib. (ad hoc vt videntibus, & audientibus de tanti festi celebritate salubre præberetur exemplum) duximus celebrandum. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet spiritus tuus in Deo salutari tuo, quia viderunt oculi tui salutare tuum, quod parauimus ante faciem omnium populorum. Lætare insuper quia omnipotens Deus tribuit tibi desiderium cordis tui & voluntate labiorum tuorum, non fraudauit te cœlestis gratiæ plenitudo. Et quia quaternum in quo totum habetur ipsius festi officium, tibi sub bulla nostra per præsentium latorem destinamus, volumus, & Apostolico scripto tibi mandamus, quatenus, quaternum ipsum cum deuotione recipias, & eius copiam personis illam petentibus liberaliter, & libenter exhibeas. Et insit libenter deuotis supplicationibus apud illum, qui memoriale tam salutiferum de seipso reliquit in terris, vt nobis tribua ex alto gratiâ, commissam nostro regimini Ecclesiam suam regendi vtiliter, ad laudem, & gloriam nominis sui, & salubriter gubernandi. Datum apud Vrbem veterem vj. Idus Septembris Pontificatus nostri anno quarto, Christi 1264.

ARTICVLVS IX.

VERVM quamquam Apostolica mâdata omnibus Ecclesijs directa fuissent super celebrâda noua de Ven. Sacramêto sollemnitate, omnes tamen Ecclesiæ obedire dissimulauerunt, pręter Ecclesiam Leodiensem, quæ vni Apostolicum Nuncium cum bullis, Decretalibus ac officio apportatis honorifice suscepit, tamquam deuota filia mox quam celerrimè obediuit, reiecto officio quod virgo Iuliana confici fecerat vtens illo officio, quod beatus Thomas Aquinas confecerat. Itaque ab aduêtu prefatarum Bullarum tota, & sola Leodiensis diœcesis præfatam sollemnitatem singulis celebrauit annis vsque ad tempora Domini Ioannis Papæ 22. qui floruit anno Domini 1315. qui omnes constitutiones Clementis publicauit, & ad vniuersalia studia transmisit. Et vltra illas ordinationi Vrbani quarti clementinis constitutionibus insertas, nouas indulgentias concessit, atque processionem ordinauit.

Ex tunc igitur, & deinceps sollênitas hæc per totius orbis Ecclesias deuotissimè acceptata est, ad honorem Patris & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

ARTICVLVS X.

POSSET quærere aliquis. Cum dicatur in superioribus, quod ante tempus Domini Ioannis Papæ 22. nullibi celebrabatur de institutione Ven. Sacramenti festum præterquã in diœcesi Leodiensi quomodo non saltem in Romana Ecclesia sollemnizabatur, cum id Papa de consensu Cardinaliũ mandasset. Respondetur quod Papa Vrbanus quartus in Pontificatu Apostolico sedit duntaxat annis tribus mense vno, diebus septem, & epistola missa Dominæ Euæ scripta est anno Pontificatus sui qnarto, sexto Idus Septembris, ac per hoc in fine vitæ eius & sic eo mortuo. omnis eius iussio mortua cum eo videbatur, cum executio nulla ante eius obitum facta fuisset. Eodem modo factum fuit in Diæcesi Leodiensi, nam quamquam Robertus Leodiensium Præsul in Synodo vniuersali, decreto præcepisset. hoc festum debere ab omnibus subditis suis celebrari, quia tamen morte preuentus fuit antequam festum Pentecostale adueniret nulla Ecclesia præter Canoniam Sancti Martini obedire curauit. An vero D. Hugo Cardinalis huius festi zalator præcipuus ante Vrbanũ vel post obierit, necne, ignotum nobis esse fatemur. Gaudeat igitur sancta Legia quæ hoc tam gaudiosum, fructiferum atque magnificum festum matri Ecclesiæ inuexit. Gaudeat præcipue Ecclesia Sancti Martini, quæ tam eximium festum primum orbe contradicente acceptare, celebrare, atque publicare meruit. Vos quoque venerabiles Patres qui illius Ecclesiæ filij esse meruistis honorificate, magnificate, atq. diligite Ecclesiam vestram, quam Beatus Martinus singulariter semper defendit & honorat. Qui sicut ipse inter missarum sollemnia cælesti lumine fulciri meruit. ita suæ Ecclesię istud insigne de Venerabili Sacramento gaudium, primum suæ deinde vniuersali Ecclesię promeruit. Et vos famulos suos. si tanti Sacramenti mysterium digne celebrando honorare cum vitę sanctimonia studueritis, syderis apud partem luminum mansionibus donabit. Vt videatis Deum Deorum in Syon per omnia sęcula sæculorum.

Amen.

APPENDIX EXEMPLORVM, ATQVE MIRACVLORVM BEATAE VIRGINIS,

Et eius Sanctissimi Rosarii nouiter adiecta.

Deuotus quidam B.V. miram, spiritualemq; coronam faciens, stupendo miraculo per Virginem à latronibus liberatur.

Refert quidam reuerẽdus Abbas, quod tres fuere consocij, inuicẽ admodũ amore & fide carissimi, qui in certis suis negocijs vno consensu peregrinationem satis longam assumpserunt. Quorum vnus erat B. V. perdeuotus, qui quantumcumq; occupatione esset irretitus, molestia fatigatus, aduersitate pressus, eidem omnimodis singulis diebus, auream spiritualemq; coronam in hunc modum summa cum deuotione faciebat. Stans brachijs in crucem positis, vnum Pater noster in primis in honorẽ Dei patris omnipotentis dicebat, dehinc genua flectens & palmas ad sydera tendens, quater Angelicam Salutationem, i. Aue Maria quo deuotius poterat depromebat, propter quattuor excessiuas prærogatiuas eidẽ Virgini ab omnipotente Patre diuinitus collatam, sanctificationem videlicet in vtero matris. Salutationẽ Angelicam. Spiritus sancti obumbrationẽ. Filij Dei conceptionẽ. Postmodũ erigebat se, & pari modo sic erectus Dominicam orationem in modum crucis ad laudem vnigeniti Filij Dei dicens, flexis genibus sicut prius iterum quatuor Aue Maria deuotè decãtabat, propter alia quattuor priuilegia singularissima sibi soli ab ipso unigenito Filio Dei & vnico eius Filio condonata, videlicet, quod fuit virgo sine macula, seu virginitatis primiceria, sine corruptione fecunda, sine grauamine grauida, sine dolore puerpera. Tertio denuo prædicto more Pater noster ad gloriam Spiritus sancti & totidem Aue Maria: quam magis reuerenter & attentè poterat replicabat, ob alias quattuor excellentissimas virtutes & dignitates ei à sacra inunctione Spiritus sancti interius infusas, quæ fuerunt magnanimitas, uidelicet fidei in credendo, profunda humilitas, in obediendo, maxima discretio uerbi, in loquendo, summa perfectio, & perseuerantia operis, in agendum. O quantum ista prætendunt, si mystico fuerint corde discussa: O quantum in laudem uirginis tendunt. O quantum illi sępius memorata placent. Vno autẽ dierum dum iam in itinere processissent in longum alijque duo mane cuncta præparassent ad iter, & uirginis deuotus suam coronam, & solitam deuotionem in abdito & secreto iam facere cœpisset, accurrũt hi duo ira permoti inclamantes atque dicentes: Quid tu moras trahis tam diu, & quando tam lõgum iter perficere, & in patriam regredi poterimus, si ita tardi & pigri erimus ad ambulandum. Hæc dum dicerent, videntes illum & brachia extendere, & genua flectere, magis furia succensi, ipsũ illudentes & pertrahentes ad iter, velit nolitve coegerunt. Ipsa autem die media duo isti dum pręirent, cupientes iter prolixum, quod proprium est viatorum breue conficere, uiam aberrantes inciderunt in latrones, qui mox eos penitus dispoliauerunt, insuper & multis plagis impositis occiderunt. At dum tertius tanti periculi & mali ignarus cogitabundus sub sequeretur, ecce adsunt scelesti hi uiri, facie profecto & armis crudelissimi, arma subito parant, in illum vt occidant insurgunt.

At ille in tam miserando negocio arctoque periculo, omni humano auxilio destitutus: ad suam inuisceratam, & semper in periculis paratam misericordissimam Dei matrem subito confugit. Rogat igitur, & obsecrat, precatur vehementer & crebro, vt ob diuinum amorem & Dei genitricis Mariæ merita preciosa permodico interuallo in oculis eorum separatus, pro singulari quadam, & vnica gratia paululum quid temporis ab eis accipiat, quo consumpto, de eo postmodum faciant quidquid Deo dante voluerint. Virgineo iam rore contacti annuunt omnes, consentiunt, morem gerunt. Separatur quantum est, iactus lapidis, sic segregatus, etsi ab iniquis videretur suam tamē preciosissimam & deuotissimam coronam ad Virginem gloriosam & suam aduocatam in qua spem omnem & fidem meritò collocaret, ne sine illa ipsa die moreretur longe solito deuotius fidentiusque facere cepit. Proh Iesu bone quam magnifica, & magnificata sunt opera tua, mira nimis & admiranda. Exemplo enim vt in crucem lacrimis perfusus brachia dedit, & suo ore Pater noster qui es in cælis depromere cępit, ecce ipso nec vidente nec sciente adest coram intemerata mater Dei Maria, pulcherrima vt Luna, splendidissima vt Sol, & cum ea deuoti denoteque & palmatæ Virgines dextera leua que Catharina atque Lucia. Sedebat virgo clarissima vt est cæli terręque regina in aureo trono. Vbi autem deuotus ille mira res prorsus & stupēda, dicta Dominica oratione, pro Angelica salutatione genua flectere cæpit, Catharina virginis iussu egressam ex ore viri redolentem nimis purpuream rubentemque rosam allacriter legitur, eam que Lucię quæ circulum aureum leua argenteumq; filum dextra tenebat, assignat & tradit, quam & mox ipso filio Lucia virgo sanctissima circulo colligauit. Sequitur vir Dei pro sua consuetudine deuotionem suam], & dum ad Virginis prerogatiuas tota cęlo mēte suspensus quatuor Aue Maria decantaret, pro singula quaque ex ore eius dealbatam candidatam atque flagrantem rosam pernascentem circulo cōsuendam Catharina sanctissima. Luciæ virgini beatissimæ contradebat. Pari similique modo vsque tertio hoc factum est. Postremo vbi circulus aureus rubicundis his tribus rosis inter virgineas duodenasque dealbatas hinc inde rosas ad instar dei ficę Trinitatis ornatus perfectus est, sanctissima Dei mater deuotum suum tam hac corona summa cum lętitiā suis manibus coronauit, & sic demum virginum comitata choris ad ethera conualuit. Iniqui autem perfidique latrones non longe astantes omnia vident, mirantur vndique, stupent mirum in modum, rigore pauoreque perculsi tremunt vehementissime. Reuertitur vir deuotus, ne fidem datam violaret ad latrones, qui eminus appropinquanti & anxiam aiunt: Quæ illæ sunt mulieres speciosissimę, quæ modo tecum sunt locutę? At ille: Quid est ait, quod audio. Nempe vidi neminem, sed nec vlla hodie mulierum mecum locuta est. Quid nam igitur orans ibi fecisti. Narrat ille simplici voce & columbina quid fecerit, quid dixerit quid cogitauerit. Tum illi procul dubio tres aiunt mulieres quam primum brachia in aera posuisti astiterunt coram te, quarum vna Ædepol, longe ornatior longè pulchrior, longè formosior, longè speciosior sedit in throno, altera duorum quæ ad illius dexteram stabat nonnullas rosas tuo ore grandientes stanti ad leuam alteræ in circulo nescimus quo consuendas assignabat. Perfecto circulo illa quæ ut regina, & tamquam regina sedebat in throno, & uere incredibili, & tremenda maiestate regina uidebatur, tanta te, & tali proprijs manibus corona donauit. Hinc oculis in coronam fixis exclamauerunt. O felicem coronam. O rubedo albedoque inuisa, & admiranda plurimum. O redolentes nimis rosas atque pulcherrimas, quas in pręsentiarum habes, & geris in fronte. Non enim de hoc mundo non de terra hac quā pedibus conculcamus, sed de Paradiso sine dubio aduenisset creduntur. Hoc vt audiuit Virginis deuotus & carus, admiratione maxima repletus excellentissimam hāc coronam suis omni reuerentia manibꝰ accipiens, nec ab eo oculos, & os diuellere ualens, in ea cum lacrimis plurimis Virginem adorauit. Agit illi gratias, non quas debet sed quas utcumque potest & ualet. Latrones facit certiores socios quos Dei iudicio prius occiderant non permisisse mane suam solitam laudem perficere. Dignissimam illam omnium reginam

Virgi-

Virginem Mariam meritissimam Dei matrem, consocias Catharinam atque Luciã, in quibus singularem deuotionem fidemque gerebat fuisse, & esse declarat. Iste ait tres rosę purpureæ Trinitatem, quæ sese tota per gratiam in Virginis vterum fudit, hæ duodenæ candidatæ priuilegia Virginis gloriosæ designant, quæ domini dilectissimus Ioannes Euangelista in sua Dominica & verissima reuelatione clare describit. Factum est ait, signum magnum in cælo, mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Demum hortatur illos quos & iam Dei spiritus repleuerat ad firmam fidem, ad veram pœnitentiam, ad religionem sanctissimam. Assentiunt, conuertuntur in viros optimos, & sanctos euadunt. Sed & ipse tanti beneficij minimè ingratus, huic sæculo nequam terga dedit, & sub monachicha nigraque veste perpetuo sese in omni sanctitate, & sanctimonia virgini dedicauit. O igitur exemplum dignissimum & amplexandum, o stupendum miraculum. O diligenda nimis & admiranda ac vbiq; prædicanda, huius sanctæ Dei genitricis, & semper Virginis tam præclara tamq; ineffabilia pietatis viscere, quibus se continere nullatenus potest, quin deuotis suis in tribulatione positis vbique intimè compatiatur, auxilietur subueniat & opituletur.

Modus faciliter perorandi supra dictam Coronam.

SVpradicta igitur aurea Corona stellarum duodecim in honorem gloriosæ Virginis Mariæ modo infrascripto ab eius deuotis peragitur, ob memoriam videlicet, & reuerentiam duodecim priuilegiorum quibus à sanctissima indiuiduaq; Trinitate præ ceteris donata fuit, quorum in Apocalypsi mysticè fit mentio capitu. 12. vbi dicitur, & in capite eius, scilicet Virginis Marię, corona stellarum duodecim. Primo namque productis in formã crucis brachijs, in honorem patris à quo quatuor habuit singularissima priuilegia, semel Dominica dicitur oratio, id est, vnum Pater noster, quo completo, flexis genibus quater Angelica salutatio, scilicet, quatuor Aue Maria, ob reuerentiam & deuotionem ipsorum quatuor priuilegiorum, quę sunt ista, videlicet.

In vẽtre matris copiosissima sanctificatio.
Angelica salutatio.
Spiritus sancti superuentio.
Filij Dei conceptio.

Eodem modo in honorem filij à quo quattuor priuilegijs præcipuis exitit coronata, semel Pater noster, postea flexis genibus quater Aue maria, in commemorationem, scilicet ipsorum priuilegiorum ab ipso filio præceptorum, quæ sunt ista, scilicet quòd fuit.

Virgo sine macula & virginitatis primiceria.
Sine corruptione fœcunda.
Sine grauamine grauida.
Sine dolore puerpera.

Modo & forma prædictis in honorem sancti Spiritus semel Pater noster, & quater Aue maria, ob reuerentiã & cultum quattuor priuilegiorum solemnium, quibus ab ipso Spiritu sancto magnificè decorata fuit, quæ sunt ista videlicet.

Magnanimitas fidei in credendo.
Profunda humilitas in obediendo.
Maxima verbi discretio in loquendo.
Summa perfectio, & perseuerantia operis in agendo,

Peractis supradictis, completa est laus ipsa coronę stellarum in honorem gloriosæ Virginis Mariæ, ad cuius nihilominus maiorem laudem addi potest, & conuenit reuerenda infrascripta salutatio videlicet.

Aue stella matutina:
Peccatorum medicina,
Mundi princeps & regina,
Sola virgo digna dici,
Contra tela inimici.
Clipeum pone salutis,
Tuæ titulum virtutis.
O sponsa Dei electa,
Esto nobis uia recta.
Ad æterna gaudia. Amen.

Vers. Ora pro nobis sancta Dei genitrix.
Respon. Vt digni efficiamur promiss. Xpi.
Vers. Domine exaudi orationem meam.

Oratio.

BEatæ & gloriosæ semperq Virginis Marię quæsumus Domine intercessio gloriosa nos protegat, & ad vitam perducat æternam: per Christum Dominum nostrũ. Amen.

Habentur in additionibus Legendarijs Sanctorum Iacobi de Voragine, secundũ ordinem monasticum impressi Mediolani, per Iacobum de Ripa, die 16. Aprilis 1494. in sollemnitate Beatæ Mariæ ad Nives.

Ad Aue Maria genu flectere debemus.

IN Prouincia Hungariæ nostris temporibus, quidam Frater Ordinis Minorum duxerat in consuetudinem, vt quandocumque signum fieret sero, & mane ad Aue Maria, sicut moris est in illa Prouincia flexis genibus salutaret B. Virginem ter dicendo Aue Maria cum tribus genuflexionibus. Cumque quadam die signaretur in aurora ad Aue Maria. ipse torpore quodam, & ignauia ductus noluit assurgere, ad salutandum Beatam Virginem cum genuflexionibus. Ecce igitur miraculum grande. Vidit statim in visione mirabili turrim Ecclesiæ se inclinare, adeo vt crux in summitate turris existens terram contingeret se inclinando, & hoc tribus vicibus ad trinam signationem, quasi per hoc sit dictum. Ecce miser, creatura insensibilis sua quasi genua flectit, cum se inclinat ad terram pro signo Aue Maria. Tu autem, cum sis rationis nõ vis genua flectere ad Aue Maria. Sicque ille compunctus, & miram Dei manum circa se sentiens, semper quoad vixit cum reuerentia ter genuflectendo ad signationem Benedictam Virginem, cum Aue Maria salutauit. Propter quod specialem gratiam a Domina, & Benedicta Virgine promeruit.

Pelbartus de Themisuar ordinis Minorum in Stellario Beatæ Virginis, lib. primo, par. 4. artic. 2.

Aue Maria fugat Dæmones.

QVidam scelestus cum sępè Beatam Virginem salutasset, & subita morte præuentus dæmones rapere voluerunt animam eius. Cumque vnus Angelus diceret, quod licet peccator fuerit, tamen pro deuotione solitus fuerat dicere Aue Maria, sæpius. Statim hoc audito, dæmones, relicta anima fugerunt. & ad merita B. Virginis anima ad corpus rediit miraculosè, pro agenda pænitentia.

Lætificat Angelos.

CVm quædam anima in peccato mortali existens, sic decessisset & demones gauderent super præda capta, Angeli quoque sancti viderentur contristari super periclitatione animæ. Ecce inuentum est quod homo ille in vita frequentius Beatam Mariam salutauerit, & officium eius deuotè dixerit, mox Angeli gaudere cœperunt dicentes: Vere perire non poterit, qui hæc fecit, & sic factum est, quia Christo iudicante anima ad corpus rediit, & pœnitentiam egit.

Duo hæc Anselmus libro miraculorum, Cap. 20. & 26. & Pelbart. in Stellario B. Virginis lib. 1. par. 4. ar. 3.

Quale verbum sit carius Virgini.

MVlier quædam Beatæ Virgini, multum deuota cum frequenter diceret Aue Maria summa deuotione apud se hęc sępius voluebat cogitatione. Quæ videlicet verba ex omnibus verbis salutationis magis commouerint ad gaudium, & nunc commouere habeant cor Benedictæ Virginis. Cui quadam vice, oranti apparuit piissima Virgo Maria, & dixit: Vt tuæ deuotioni satisfaciam, in qua mihi summe cõplacet, en tibi reuelare curaui, quod desideras. Scito quod super omnia cor meum lætatum est, & gaudio repletum est ad illa verba, cum audiui sanctum Angelum dicentem: Dominus tecum. quamobrem, O carissima famula, mando tibi, vt quotiescumque dicere habes Aue Maria, cum perueneris ad illa verba, Dominus tuum. Plane, & morosè ipsa verba proferas, & ibi cordis, & corporis genua, ac ceruicem flectere studeas. Sciens quod tantum gaudium meo cordi sic faciens pro tua deuotione accumulas per verba præmissa, quod quasi iterato conciperem Filium meum Dominum Iesum. In fine denique addas, & dicas, Sancta Maria mater Dei, & Domini nostri Iesu Christi ora pro me, & pro omnibus peccatoribus, & hoc similiter morosè, & deuotè, quia tantum mihi hæc de-

deprecatio placet, & tantum gaudet cor meum in subueniendo peccatoribus, ac si iterato filium meum parerem. Hęc dicens, mira suauitate relicta in corde mulieris, euanuit B. Virgo ab eius visione, & hęc mulier quoad vixit, obseruauit. Pelbart. in Stell. vbi supra.

Arbor miraculosa ex ore deuotè dicentis Aue Maria prodijt.

QVidam quasi tota die Aue Maria dicebat. Cumque peregrinus iret ipse per locum siluestrem, quidam latrones credentes, quod esset pecunia apud ipsum occiderunt eum instigante diabolo, & sepelierunt eum prope stratam in eodē loco. baculum quoque cubitalem, quem portabat in manu ipse peregrinus, fixerunt in terram, supra corpus defuncti, ad memoriam. Postmodum idem baculus meritis Beatę Virginis ramos protulit, & frondes, radicem quoque misit in os defuncti, & facta est arbor pulchra, & magna. Cumque progressu temporis, quidam magnus clericus inde transitum faciens, requiesceret sub vmbra illius arboris, vidit vna cum concomitantibus eum, quod in quolibet folio patenti litera, ab omnib. legi posset scriptum erat. Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Admirati quęsierunt ad hominibus, quid hoc esset. Illi dixerunt, quod quidam peregrinus quondā fuisset ibi occisus, & baculus infixus terrę, ibi fuisset supra eius corpus. Igitur accedunt miraculo omnes percussi, & aperiunt terram, & ecce inuenerunt corpus integrum, & sine omni putredine iacere in terra, radicesque arboris in ore habere. Cognouerunt omnes quia homo ille frequentasset in vita dicere, Aue Maria, &c. & laudarunt Deum, ac Beatam Virginem. Beatus Anselmus libro miraculorum cap. xvij. & Pelbart. In Stellar. lib. 1. parte quinta, articulo 1.

Virginis gaudia recensens ad cæli gaudia ducitur.

QVidam clericus deuotus Marię quotidie contra dolorem quinque vulnerum Christi sic Mariam consolabatur dicens. Gaude Dei genitrix, Virgo immaculata. Gaude, quam ab Angelo gaudium suscepisti; Gaude, quæ genuisti ęterni luminis claritatem. Gaude Mater. Gaude Sancta Dei genitrix Virgo. Tu sola mater innupta. Te laudat omnis creatura, & factura. Genitrix pacis, sis pro nobis quęsumus perpetua interuentrix ad Dominum Iesum Christum. Et hęc antiphona frequētatur in scholis. Cumque langore correptus ad extremum venisset, cæpit nimio pauore turbari, & anxiari. Cui apparuit S. Maria Virgo, dixitque ei. Cur tanto timore trepidas, qui toties mihi gaudium nunciasti; Ne paueas quoniam nil mali patieris, sed gaudij mei quod sæpius pręcinebas particeps eris. Audiens hæc ille, putauit se sanitati restitutum, & dum se cum lætitia erigere vellet, anima eius egressa est, è corpore & in cælestia gaudia euolauit. Beatus Anselmus libro miracul. cap. xxij. & Pelbart. In Stell. lib. 2. par. 2. art. 2.

Deuota gaudiorum Virginis corona.

QVidam clericus ob deuotionē B. Virginis, cum adhuc esset secularis solitus erat fertum de floribus vel rosis colligare, & imaginē B. Virgine cum ipso ferto decorare. factum est Virgine benedicta fauente, quod religionem intrauit, & sæculo renunciauit. vbi cum per aliquod tempus permāsisset, cæpit anxius esse quod suę deuotioni satisfacere non posset in eo videlicet quod nequiret flores colligere in religione, & imaginem Virginis adornare cum ferto, sicut solitus erat facere in sæculo, vnde proposuit se de religione ob hanc solam caussam exiturum. Quadam ergo die cum nimis anxiaretur cor eius, in oratione posito apparuit Beata Virgo, dicens: Fili noli anxius esse, nec de religione exire, docebo ego te, quomodo deuotioni tuę melius hoc satisfacere valeas, pro ferto, & corona, quam mihi in sęculo de floribus faciebas, nunc fac mihi singulis diebus coronam spiritualem, hoc modo.

Primo

Primo, ob memoriam gaudij mei quo habui cum Filium meum concepi, dic vnū Pater noster, Deo gratias agendo de beneficio mihi prestito, & subiungas decem Aue Maria.

Secundo, ob memoriam gaudij quod habui Filium in vtero portando, & in visitatione Elisabeth consimiliter facies.

Tertio, ob memoriam gaudij tempore natiuitatis Filij mei, consimiliter facies.

Quarto quoque, ob memoriam gaudij, quod habui cum tres magi Filium meum Deum agnoscentes adorauerunt, consimiliter.

Quinto, ob memoriam gaudij, quod habui, cum Filium meum in templo repperi, & postea descendit, & erat mihi in omnibus subditus, & dulcissime conuersatus, consimiliter.

Sexto, ob memoriam gaudij, quod habui quando Filius meus resurrexit, consimiliter.

Septimo, ob memoriam gaudij, quod habui cum in cælum assumpta sum, dices primo vnum Pater noster & subiunges tria Aue Maria. Et sic in toto erunt septem Pater noster, & lxiij. Aue Maria. Hoc faciens singulis diebus, acceptiorem mihi facies coronam, & tibi magis meritoriam. Hæc dicens euanuit. Iste numerus consonat numero annorum vitæ B. Virginis quibus vixit in mundo illo secundum aliquos. Ille igitur remanens in Religione, sedula deuotione cæpit hoc quotidie perficere. Accidit autem quadam vice, post factam professionem, ut iter ageret per quandam siluam cū Fratre suo, & sic in itinere dictam coronā oraret. Secus viam latitantes erant latrones, explorantes per viam transeuntes. Qui cum viderent illos Fratres, videbatur eis quod vna pulcherrima Virgo astaret Fratri oranti dictam coronam & ad singulam salutationem eius vnam rosam pulchram colligens alligaret cum aureo filo ad circulare lignum, quod manu videbatur tenere, quasi faceret quoddam sertum. Cumq; cōpleta oratione irruissent latrones super Fratres, & eos capientes quærerent, & dicerēt. Vbi est ista puella, quæ vobiscū nunc erat, quo fecistis eam? Illi negabant dicentes, quod nunquam vellent mulierem, vel feminam aliquam in societate habere, quia vouissent castitatem, & consortia mulierum tenerentur ex Regula fugere. Isti, è contrario asserebant vidisse cum eis puellam pulcherrimam. Vnde traxerunt eos de via ad partes, vt eos affligerent, & confiterentur quid illa puella fecissent. Suspirant Fratres ad Christum, & B. Virginem, & ecce apparuit B. Virgo in aere, cum multitudine Angelorum ferens in capite suo sertum roseum, & dicens ad latrones. O vilissimi, & iniqui homines, cur audetis meis famulis nocere? Perterriti illi, & stupefacti audierunt Virginem benedictam, quasi gloriando dicere ad Angelos. Ecce quali corona decorauit me iste Frater, & euanuit. Sicq; factum est, quod latrones audium Fratrē referentem de prædicta oratione, quam B. Virgini perorauerat, ad lumen veritatis redeunt, veniā postulant & mundo renunciantes, Religionem ingrediuntur. Fratres quoque, & omnes isti quoad vixerunt coronam B. Virginis sedula deuotione orauerunt quotidie. Vbi supra.

Miracula faciendi per prædictam Coronam gratia datur D. Bernardino.

SAnctus Bernardinus de Senis, Ordinis Minorum de obseruantia, quotidie coronam prędictam ob deuotionem Virginis perorabat; cui die quadam oranti ipsam coronam, apparuit B. Virgo dicens. O mi deuote famule, multum mihi complacuit in tua deuotione, ecce quia me hac corona quotidie es honoratus, impetraui à Filio meo tibi gratiam miracula faciendi, & prædicandi, & tandem scias te in cælo mecum sine fine lætaturum participem meorum gaudiorum. Et sic ab illo tempore, cæpit sanctus miraculis coruscare, & maximis gratijs abundare. Idem vbi sup.

Deuote dicere Magnificat sanitatem contulit.

BEatus Anselmus, (ipsomet referente) cum dolorem multum pateretur in pede, ex spasmo, & paralisi, ob deuotionem Virginis cæpit conari, vt erectus staret ad officium Virginis, & per consequens etiam ad Magnificat, quod cum facere cepisset, sanitatem consecutus est. Libro miraculorum, in Stellar. lib. 2. par. 3. articulo 3.

Chri-

Christus exosculandus offertur.

QVidam Fratres cum deuotè dicerent Magnificat, visum est B. Virginem ex altari descendere, & singulis Fratrum suum Iesum, quasi paruulum osculandum offerre. in quo mira suauitate reficiebantur omnes. Ibidem.

Mirum quod contigit deuote dicenti Magnificat.

QVidã Monachus iuuenis in obsequio B. Virginis feruẽs & deuotus, ita erat intentus in eius horis, & per consequens in cantico Mariæ, vt non in singulis versibus, sed in singulis verbis memoriam ipsius haberet. Sicque xvij. annis stans in ordinem tandem infirmatus ad mortem. Ecce B. Maria eum visitauit, & prædixit eidem quod die vij. ad Dominum Iesum foret migraturus. Addiditque dicens. Quia præ cunctis mihi seruiuisti intensius, faciã tibi, quod nulli alij feci. & cingens brachijs collum, osculum ei dedit, ac eum benedixit & euanuit. Hæc ille seruari instanter requirenti enarrauit. Die autem septima cum appropinquaret ad exitum sicut erat ei prædictam, apparuit sibi B. Maria vidente Priore domus cum multitudine Sanctorum, & Angelorum, & sic dulcissima visione & allocutione consolatus feliciter migrauit ad Christum.

Hæc refert Discipulus in Promptuario. & in Stell. vbi supra.

Deuote recensens orationem ò Intemerata, &c. miraculosè liberatur à multis.

QVidam nobilis qui deuotus, & pius ad B. Virginem quandam orationem ad B. Virginis, necnon Ioannis Euangelistæ honorẽ editam, quæ incipit o Intemerata, &c. qualibet die dicebat cum magna deuotione. Cui inuidens Diabolus in assumpto corpore damnati hominis cuisdam se presentauit ad seruiẽdum ei attẽtè, quem nobilis cum promptum ad omnia, & industrium in seruitij vidisset, posuit ipsum in quodam hospitali quod ipe nobilis ædificauerat sumptibus proprijs, vtque ibidem seruiret attentè infirmis, & pauperibus deputauit prouidendo. Ecce verò diligenter, & mirabili caritate secundum apparentiam exequebatur mandatum domini seruiendo infirmis, & pauperibus, itaque omnes existentes in hospitali, mirabiles laudes de eo dicebãt. Accidit, vt semel venisset ad dominum suum petendo pisces pro aliquibus infirmis in hospitali, qui vt dicebat, alia comedere non valebant. Et dominus misit ad forum, nec ibi pisces repererunt, vnde iste dominus cum ipso seruitore, qui scilicet ignorabatur esse diabolus ascendit nauem ad piscandum, & cum essent in profundo fluminis, nitebatur diabolus mergere ipsum dominum. Sed ecce fune candidissimo nauem cingente, & firmante de cęlo descendente moueri non potuit. Tandem reuersi altera quadam die iterum à domino venationes pro infirmis fieri postulat, dicens, quod aliter viuere plurimi non valebant eorum. Tunc dominus mane surgens cum eo acceptis laqueis iaculis, canibusque, & auibus nemus maximum intrauerũt. Et cum dominus insequeretur prædam, ille diabolus in specie seruitoris existens nitebatur eum occidere iacula mittendo contra eum quasi mitterentur cõtra venandã feram, sed statim pãnus pulcherrimus interponebat se inter iaculatorem, & militem, nec eidem poterat in aliquo nocere; vnde reuersi cũ præda, quadam die ille nobilis cum inuitasset quendam Episcopum rogat eum, vt suum hospitalem visitet, qui vna cum nobili accedendo, & uidens illum seruire, ac requirens ab infirmis mirabiles comendationes de ipso audiuit. Et mox reuelante Deo cognouit quòd esset dæmon. Præcepit ergo eidem coram omnibus in virtute Iesu Christi, vt quis esset diceret, & adquid venisset, & cur illic maneret caussam aperiret. Mox ille deprehensus hostis fugiens terribiliter ait: Dæmon sum principis tenebrarum socius & cogor dicere veritatem. Veni nempe huc, Primo, vt infirmitates in hoc hospitali priuare quirem confessione, & sacramentorum perceptione. Secundo veni, vt perimerem illum militem qui est cõtrarius nostris operibus & seruit matri Iesu; sed nunc vtroque priuatus sum, Volui quippe eum submergere. & non potui. quia corda serica de cęlo demissa nauem firmauit, iaculare etiam volui, & nequiui, quia è cælo delapsus pannus aureus se interpo-

terponebat. & sagittas suscipiebat, infirmis etiam nocere non potui, quia virtus matris Dei me reprimebat, propter vnam orationem, & quam iste miles de facto dicebat quolibet die.

His quoque dictis dęmon confusus cum terrore, & fetore relicto, disparuit, & omnes in laudem Dei, & B. Virginis prorumpunt. Tunc interrogat Episcopus quę esset illa oratio, cui miles. O Beata, & intemerata. Habetur hæc in lib. Scala cæli prædicta, & in Stell. lib. 12. par. vltima, cap. 8.

B. Virgo deuotum suum per duos annos mirabiliter conseruauit, vt non moreretur sine confessione.

QVibusdam fide dignis viris qui affuerunt, & viderunt referentibus didici, quod cum ad partes Transalpinas Imperator Sigismundus bellando accessisset, contigit ibi, quendam militem cecidisse, post multos autem annos cum iterato idem Imperator partes ad illas cum exercitu accessisset, ecce omnibus audientibus, uox quasi fletus, ac lugubris sibi lationis cæpit insonare. Cumque cuncti quidam forет, mirarentur, de mandato Imperatoris cęperunt inquirere inter vepres, siluasque, & lucos circumadiacentes.

Et ecce repererunt quoddã cadauer iacere in quodam rubo putrefactũ adeo, quod increscentes iunci, & spine, veprium ipsum per transeundo penetrauerant, & ex illo cadauere sonus ille flebilis audiebatur resonare. Vnde clara voce ait astãtibus, & quid foret conquirentibus dicens: Habetisne presbyterum, cui confitear, afferte mihi Domini, ego enim iam ante annos plures in bello Sigismundi Imperatoris miles affui, & in hoc loco pugnæ corrui. Sed quoniã B. Mariæ in vita mea semper deuotè seruiui, ideo eius meritis fauentibus id mihi à Deo concessum est, & donatum misericorditer ne anima mea, à corpore isto iam pene consumpto, & tabefacto dissolueretur, vt damnationem æternam euaderem. Vnde tota anima mea in me tenetur nec mori possum, donec plene confitear, quia habeo damnabilia crimina, quæ commiseram. Et pro veritate huius confirmanda, mox, vt confessus fuero, a flebili sibilo hoc meum cadauer cessabit, anima dissoluta, quæ vsque modo miraculosè est per Virginem Beatã retenta. Tunc obtulerunt ei sacerdotem. & facta confessione, ac absolutione, mox resoluta anima, uocis illius sonus cessauit. & tunc tam Imperator, quàm omnes qui aderant Deum, & B. Virginem laudauerunt. Pelbart. in Stell. lib. 12. parte 2. art. 2.

Quidam submersus, & damnatus deuotione B. Virginis liberatur.

ITem vidi quendam oculis virum qui fide mediante, asseruit, se fuisse vna cum duobus socijs nauigantibus, & aquis sub intrantibus in medio flumine Dannubij summersum, alijsque natando euadentibus, ipse solus in profundum descendit eo quod natare ignorauit. Et eidem in profundo facta est vox dicens.

O homo ecce mori deberes & quia peccata habes damnabilia deberes damnari, sed ex quo seruiuisti B. Marię matri Dei en donatum est tibi, vt libereris, & peccata confitearis. Cumque sui socij enatantes in villa prope existente appreciatos piscatores adduxissent, qui hunc, quem credebant suffocatum in flumine requirerent. Cum tribus illum diebus quæsiuissent nec reperissent, & iam vellent abire, ecce illis uidentibus, de profundo fluminis ad ripam homo conscendit, & gesta narrauit, atq; mox ad confessione faciendam ad me deuenit. Ibidem.

Peccator vidit puerum Iesum in sinu Virginis vulneratum, & cruentatum mirabiliter conuertitur.

QVidam miles fuit raptor, & prædatorius, nec Deum timens, sed omni spurcitia vitiorum plenus habebat tamen vxorem deuotam, quæ eum induxerat vt ad honorem Virginis Mariæ diem Sabbati ieiunaret, & Aue Maria, cum procederet quoque diceret coram imagine B. Virginis. Cumque semel iret ad peccandum, ecclesiam quam præteribat casu ingressus vidit imaginem Virginis cum suo puero in sinu. Et cum cepisset Virginem salutare per Aue Maria, vidit puerum Christum vulneratum, & eius sanguinem fluere in gremium matris. Quo viso obstupefa-

peccatus dixit. O Domina quis fecit hoc? & Virgo respōdit: Tu, & cæteri peccatores qui amplius crucifigitis filium meum, quā Iudæi. Volebat quoque Virgo sanguinem filiji tergere. & restringere, nec poterat. Tunc peccator ille compunctus ad Virginem dixit: O mater misericordię intercede pro me. at illa. Vos peccatores vocatis me matrem misericordiæ, qui non cessatis me facere matrem miseriæ, & tristitię: at ille. Non Domina clementissima loquere sic, sed memento te esse aduocatā peccatorum, & intercede pro me. Tunc annui mater ad filium. O pijssime fili, amore mei miserere huic peccatori mihi supplicanti, & filius: Noli mater grauari quod te nō audio, quia & ego rogaui patrem, vt si possibile foret, scilicet alio modo redimere genus humanum trāsferret calicem passionis à me, & noluit audire me. Tunc mater ait. O fili memento quòd materno amore te visceribus meis alui, & condona huic peccatori. Et filius ait: Ex iustitia tibi ostendo quòd te exaudire non teneor. Et mater ait. Non, sed secundū misericordiam, quia ego sum mater misericordiæ, ergo propter me miserere huius peccatoris. Et filius. Et ego secundo rogaui patrem transferre calicem, & non audiuit me. Tunc mater iterum dixit: O fili memento omnium laborum nostrorum & dolorum, quos sustinui. & dona mihi hunc peccatorem. Et filius. O mater noli grauari, sed memento quia & ego tertio rogaui patrem. & non audiuit me. Statim autem mater deposuit filium suum ad altare, volens procidere ad pedes eius genuflexo. Quod videns filius dixit: O mater quid sic vis facere? At illa. Tamdiu ante pedes tuas genuflexo prouoluta stabo, quousque ei veniam concedas. Et filius ait. Absit hoc à me, quia lege diuina sancitum est, vt filius honoret matrem, & cum sim filius tuus, te honorare volo. Tunc ait: Peccatori isti propter te, ò mater indulgeo, & in signum pacis accedat ille peccator, & osculetur vulnera mea. Quod cum ille fecisset. ecce osculando omnia sanabantur vulnera, & sic cognouit misericordiam promeruisse, & maximas gratias agens Deo, & matri eius, lętus abscessit, & domum rediens male ablata restituit, & mundum deserens cum sancta vxore religionem intrantes communi consensu ad sua monasteria ibi felici fini quieuerunt. Ioannes Gritsch Magister Ordinis Minorum, & Pelbart. in Stell. lib. 12. par. vlt. c. 7.

FINIS.

Vbertus Faber corrigebat.